Abonamentul

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ 4 frc. 50 cm.

Foea apare in fie-ce Sâmbătă.

Unirea

Foaie bisericească-politică.

Inserțiuni:

Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea Unirei.

PN 1902

Anul XIX. Blaj, 6 Ianuar 1909. **Numărul 1.**

Invitare de abonament.

Cu 1 Ianuar st. n. 1909 intrăm cu ajutorul lui Dumnezeu în anul al XIX-lea al foaiei și publicăm abonament nou la „Unirea," rugându-ne, ca stimații nostri cetitori să binevoiască a-și reînoi abonamentul cu timpuriu.

Prețul de abonament rămâne tot cel de până aci, care este indicat în fruntea foaiei.

Ceice sînt încă în restanță cu abonamentul de pe anul trecut, cum și cei în restanță de pe mai mulți ani de mai înainte, sunt rugați respectuos, să binevoiască a-și achită datoria. Spre acest scop alăturăm la numărul de față câte o adresă asignațiune postală.

Administrațiunea.

DE CRĂCIUN.

Vestitorii Crăciunului, cu fețele îmbujorate de ger, în glasul trăgănat al colindelor, ne vestesc nașterea lui Hristos.

Gândul nostru se întoarce spre staulul umil, în care zace micul Prunc, care va să schimbe fața lumii, ridicându-și stăpânirea principiilor lui dumnezeești deasupra culturei Athenei și deasupra sceptrului puternic al Cezarilor Romei.

Sosise plinirea vremei.

După obecări și rătăciri de veacuri, omenirea simțea mai mult ca ori când trebuința unei premeniri sufletești, a unui om mare, care s'o ridice din rătăcirile întunerecului și s'o îmbrace în haina luminii.

În framântarea aceasta, munciți de dorul luminii și al adevărului, mulți proroci mincinoși s'au ridicat în sinul lui Israil, mulți Mesia falși au propovăduit rătăciri noua, între zidurile Ierusalimului.

Rătăcirile nouă și vechi, întunerecul neștiinței și al necredinții s'a risipit apoi, când a aparut Mesia cel adevărat.

In noaptea sfântă și minunată se aud imnuri de îngeri în văzduh, steaua magilor își revarsă difusiunea ei de lumina asupra Pruncului din iesle; păstorii și filozofii se închină alături.

In imnul îngeresc, ca un preludiu al grandioasei învățaturi creștine, se cântă: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire."

Marirea lui Dumnezeu, pacea și bunăînțelegerea între oameni: iată creștinismul în quintesența lui.

Cât de bine au înțeles cuvintele aceste creștinii veacurilor prime, și cât de puțin se pare, că le înțelegem noi astăzi! În locul măririi lui Dumnezeu, am ridicat pe altar mărirea noastră personală; îngânfarea, egoismul și lăcomia au scos din sufletele noastre cugetul de a mări pe Dumnezeu, pentruca să ne gândim numai la binele și triumful micei noastre ființe. In avântul acesta de egoism ne-am uitat apoi și de a doua parte a cântării îngerești, — pacea și bunăvoirea — și ne-am dușmănit și ne-am amărât viața împrumutat, pentru o fărâmă de pâne. pentru un nimic.

Și tot mai încet răzbate cântarea îngerească din negura îndepărtată a vremilor, și tot mai puțin înțelegem din vorbele ei de aur....

Lumina de vraja din ieslea minunată slăbește și se îndepărtează; suntem deja în penumbră și, Dumnezeu știe, cum vom fi în viitor.

Zilele escepțional de grele prin cari trece biserica noastră ne pun pe gânduri, căci tot mai negrii sunt norii, ce se îngrămădesc de-asupră-i.

Avurăm și noi pe câteva zile iluzia luminoasă, că a sunat, în sfârșit oara, când se vor luà în dreaptă socotință truda și ostenelele preoțimei noastre dela sate. O muncă de uriaș au săvârșit acești necunoscuți slujitori ai altarului, povățuind — aproape singuri — poporul dela sate, luptându-se în aceeași vreme pentru hrană și crescându-și, cu niște sforțări supraomenești, familia.

Ne gândiam: iată preoțimea noastră cea săracă va aveà și ea mângâiere de sfintele Sărbători, știindu-se cât de cât la adăpostul grijilor materiale. Bătrânii, cari așteaptă de multă vreme resolvirea acestei probleme, vor aveà tihnă în restul vieții, iar tinerii intră cu îndoite nădejdi în noua lor viață. Preoțimea, care a dat atâtea semne de hărnicie și cinste în munca lor trecută, cum va străluci ea de aci înainte, scăpată de povara amară a lipsei și a săraciei!

Visul acesta frumos ni-s'a risipit apoi în o clipă.

Proiectul lui Apponyi ne-a deschis ochii și ne-a făcut să nu mai credem în himere.

Situația preoțimei devine mai grea ca ori când. In cazuri de disenziune între guvern și respectivii episcopi — cazuri cari se prevăd cu siguranță — guvernul va detrage congrua, își rezerva însa dreptul de a o împărți ***deadreptul*** respectivului preot. Preotul va fi silit să trăiască iarăș în lipsă, ascultând de mai marii lui bisericești, ori să primească banul umilitor, întorcând spatele mai marilor lui și bisericei chiar.....

Cine ne poate spune, că peste zece ani cine va ședeà în fotoliu ministerului de culte? Cine ne asigură, că viitorul ministru de culte nu va fi francmason? Cine nu vede inevitabilele conflicte ce vor urmà?

Organul partidului poporal protestează cu energie impotriva acestui amestec al guvernului în afacerile intime ale bisericei.

Unde suntem ***noi,*** cari în afară de ingerința privitoare la lucruri curat bisericești avem motive — și

foarte grave motive — de a ne vedeà periclitați limba chiar, limba maternă și liturgică în aceeaș vreme, dovadă chiar recenta circulară în chestia catehizării.

Credem cu tărie, că mai marii nostrii bisericești vor fi, și de data aceasta, la înălțimea chemării, ridicându-și glasul lor hotărîtor, pentru a asigurà preoțimii noastre starea materială ce o merită, fără a se jicni întru nimic situația de drept a bisericei noastre.

Așteptăm chiar, și alăturea de noi așteaptă multele sute de preoți, ca ilustri Arhierei ai bisericelor române să păsească cu toată energia contra acestui atac nespus de îndrăsneț, care amenință existința bisericei noastre. E o grea încercare la care suntem supuși. Arhiereii nostri să-și adune toată energia, de care au dat dovadă totdeauna, când a fost lipsă, și să facă din vreme toți pașii, să protesteze cu toată tăria la locurile competente, contra ingerinții, pe care ministrul cultelor, vreà să o aivă asupra preoțimei noastre.

Am fost săraci, dar cinstiți, legați cu trup și suflet, în bine și rău, de poporul din care am ieșit și în fruntea cărora am fost puși să-l păstorim, — și cinstiți și dacă nu se poate altcum, mai bine săraci vrem să rămânem și pe viitor.

Purtați de aceste gânduri salutăm pe iubiții nostri cetitori, în acest nou an, care să pornește între augurii așa de puțin pașnice!

La reforma fondului de penziune.

Mă înveselește mult continua discuziune ce să face în timpul din urmă în coloanele mult prețuitului nostru Organ bisericesc „Unirea“ cu privire la reforma fondului de penziune a preoților, văduvelor preotese și orfanilor de preoți.

Un individ, o tagmă când începe a-și cunoaște în de ajuns și temeinic neajunsele, nevoile și voește a și le îndreptà, zice-să că a apucat pe calea cea bună a înaintărei și a scăpărei de relele, ce l-a stăpânit. Mulțumită atotputernicului Dumnezeu și bunei îngrijirii a Inaltei noastre superiorități bisericești, clerul nostru secular este astăzi bine cualificat dispunând de frumoase și temeinice cunoștințe. Dacă și îmbunătățirea dotațiunei preoțimei noastre gr.-cat. adecă congrua se va traduce în faptă, atunci cu tot dreptul, cu imperiozitate se impune ca mai actuală chestiunea reformei fondului de penziune, acomodată timpului și împrejurărilor în cari trăim.

A lăsà să dăinuiască și pe viitor o astfel de stare și a nu grăbi la schimbarea ei în vre-un mod oare careva cu mijloace mai ducătoare la scop, însemnează a nu ne voi binele nostru și al familiilor noastre.

Suma ce să acordă astà zi unui preot din cura animarum, devenit neapt de serviciu și văduvelor preotese și orfanilor de preoți, sunt deplin convins că nu mulțumește pe nime și este o rușine pe corpul preoțimei a o lăsà să mai dăinuiască. Deci fondul deja existent să se augmenteze din puterile noastre proprii, necerând și neașteptând dela nimeni ajutor, și încă după modesta mea părere în chipul următor:

1. Să solvim odată pentru totdeauna unul fiecare o taxă fundamentală de 100 cor., care amăsurat numarului preoțimei noastre ar face azi cam 70 000 coroane.

A solvi o taxă mai mare sau chiar jumătate din venitul congrual de pe un an, pe lângă toată însuflețirea, și pe lângă tot spiritul de jertfă proverbial al preoțimei, ar fi o imposibilitate, de oarece lipsele și neajunsurile preoțimei sunt leghion.

2. Să se solvească anual 10% din întreg venitul congrual. pe un nou period de 10 ani, ceace ar face anual cam 80,000 cor. și în 10 ani ar ajunge respectabila sumă de peste 1,000.000 coroane.

Cuotele anuali să se detragă respective achite în două rate egali cu ocaziunea distribuirei congruei.

3. Mai departe și în aceasta cestiune, ca și pretutindenea. dacă voim să fim adevărați frați în Hristos și adevărați predicatori ai evangeliului. pe cum până suntem în oficiu în o formă purtăm sarcinile și pe cum fiecare muncește în cercul său de activitate conform aptitudinilor și puterilor sale așa și în timp de restriste, unul fiecare să ne împărtășim în o formă din roadele jertfelor noastre fără considerare la rang, ani de serviciu și cualificațiune. cu o unică condițiune poate, ca penziunea fraților bienalisti să nu fie mai mare ca venitul ce-l primesc până sunt în oficiu.

4. Cuota anuală de penziune să se statorească în fiecare an amăsurat fondului și venitelor lui.

5. Acceptez vederile confratelui „un paroh,“ ca în viitor penziunea unei preotese să fie egală cu a unui preot deficient și că la prelucrarea statutelor să se ceară și concursul preoțimei dela sate.

Am însă toată încrederea în superioritatea noastră bisericească, că va pregati un atare statut, care să corăspundă tuturor împrejurărilor și să mulțumească toate dreptele noastre așteptări.

Am firma convingere, că dacă acestea vechi dorințe a preoțimei adecă congrua și fondul de penziune vor fi rezolvite definitiv și în consonanță cu spiritul timpului. atunci preoțimea noastră scăpată fiind de grija alor săi, cu îndoit zel va munci pentru binele și înaintarea morală și materială a poporului și pentru prosperarea și înflorirea sfintelor noastre așezăminte, făcându-se tot mai vrednică de interesul și înalta bunăvoință ce li-o arată venerata noastră superioritate.

Un preot dela sate.

Consistoriul din Blaj și analfabeții. Din mișcarea generală contra analfabeților nu puteà rămânà Preaveneratul Consistor dela Blaj, care totdeauna a fost în fruntea nisuințelor spre preres și cultură a credincioșilor nostri. Lăsă să urmeze în întregime circularul mitropolitan dat din acest prilej către intreg clerul arhidiecezan:

Nr. XCV. 8608—190. Sfânta Maica Biserică, potrivit cu misiunea, ce a primit-o dela întemeietorul său dumnezeiesc, a învățat totdeauna popoarele creștine, nu numai în sfintele locașuri, unde se ține cultul dumnezeiesc și se predică cuvântul lui Dumnezeu, care luminează minte și nobilitează inimile și arată tuturor cea, ce duce la fericirea pământească și cu cereasca, ci și în alte institute, pe cari le-a înființat pentru binele material și spiritual al credincioșilor săi.

Tot asemenea a unat și biserica noastră particulară unită cu sfântul Scaun Apostolic al Romei. Indată după proclamarea sfintei unirì a înființat, încă pe la mijlocul veacului al XVIII-lea, cea dintâi școale primare și cele dintâi școle secundare și cel dintâi seminar teologicu mijlocul poporului românesc. Aceste institute de instrucțiune și educațiune le-a desvoltat și înmulțit necontenit și dacă astăzi aimai fi încă mult de făcut pe acest teren, na nu o poartă biserica noastră, care totdeuna a promovat cultura religioasă, intelectuală și morala potrivit cu firea poporului nostru credincios și cu modestele ei puteri materiale, — ci vitregitatea timpurilor.

Cât de zeloasă este biserica noastră întru luminarea poporului să vede și din împrejurarea. că încă în anul 1872, când încă nu erau organizate în patria noastră școalele repetiționale, Coriliul nostru provincial I în Titl. IX. cap. VI. a obligat „pe toți parohii și docenții. ca în toate Duminecile și sărbătorile obligate să adune tineretul de ambe sexele la prelegerile repetiționale și în propunere așa să se acomodeze, încât ficiorii să umble la școala repetițională după cultul divinde dimineața, iar fetele înainte de însărat, ținându-le docentele prelegeri din obiectele prescrise pentru școalele elementare. Iarà la Insărat să se afle cu toții la catehizarea până prin paroh, amăsurat statutelor diecezane, și numai după însărat să fie iertat a-și petrece, însă fără periclitarea moralității.“

Dacă însă afară de cadrele organismului bisericesc. s'a înființat vre-o instituțiune culturală potrivită cu firea poporului credincios și cu viața lui creștinească, Biserica noastră totdeauna a prijinit-o și recomandat-o atențiunei publice. Așa d. e. cu circulara de datul 5 Septemvrie 1873 Nr. 2507. Consistorul Arhiepisopesc a dispus, ca toți preoții și credincioșii să îmbrățișeze cu căldură nisuințele culturae ale Asociațiunei române pentru cultura și iteratura poporului român, să se facă cât ma mulți membri ai acestei instituțiuni, să înființeze biblioteci și agenturi în înțelesul reguamentului aceleiași Asociațiuni.

Cu toate acestea, fie că starea economică a poporului nostru a fost de veacuri prea înapoiată, încât nu i-a îngăduit să-și înființeze pretutindenea școale poporale, fie că în satele resfirate prin munți, văi și prin câmpii largi școala nu a putut fi accesibilă

pentru toți, fie că unii preoți și învățători nu și-au făcut datoria impusă de chiemarea lor înaltă, fie din alte multe cauze independente de sfânta Biserica, sunt încă foarte mulți credincioși, cari ne cum să se fi ridicat pe treapta acea de cultură, ce o cer timpurile de azi, ei nu știu nici măcar ceti și scrie, spre cel mai mare daunа a lor. Cel ce nu știe ceti ș scrie și nu are măcar cunoștințele elemetare, ce și le poate câștigà prin cetit, astzi nu-și poate asigurà nici cea mai primitivă bunăstare economică, căci va fi adeseori exloatat de cei ce au învățătură mai multă și pot ține seamă de toate mișcările economice din patrie și din lume. Nici cea mai mica gospodărie sau economie casnică nu se pate desvoltà, dacă femeia nu știe purtà socoți despre toate veniturile și cheltuelile casei, astfel în cât în toata clipa să-și poată d seamă de mersul acelei economii. Țăranul dacă nu cunoaște prin cetit prețurile din lume a productelor sale, și el va vinde adeseori cu pagubă și tot cu paguba va cumpărà aceea, de ce are trebuință pentru casa s.

Un popr însă, care oarbecă în întunerec și este sărăcit de alții, nu poate asigurà existența comunităților noastre parohiale și prin urmare nici a Bisericei, care există numai prin acele comunități. De aceea se impune tuturor preoților, învățătorilor, și celoralalți credincioși luminați, datoria sfântă de a îmbrățișà cu râvna mare toate instituțiunile noaste culturale a le grijì și desvoltà potrivit cu cerințele de astâzi și cu firea poporului nostru, de a cărui existință și bunăstare ese legată și existința sfintei Biserice. Dar și afară de școala, preoții, învățătorii, și alț cărturari pot face mult pentru luminarea poporului, și pot lucrà, ca să scadă numărul prea mare a celor ce nu știu nici măcar să ceteasca și să scrie. Este aceasta și o datorină de caritate, căci dacă după legea firei și după legea dumnezeiască sărim într'ajutor celui ce sufere de vre-un rău fisic, cu atât mai vârtos trebue să nu ne întoarcem fața de către aceia, cari viu la noi sa-i scoatem din întunerecul neștiinței și să le facem cu putință de a se bucurà și ei de lumina minții. Deci preoții împreună cu curatoratele bisericești și cu senatele școlare să chibzuiasca, după împrejurările locale, ce ar puteà face, și afară de școală, pentru luminarea poporului și mai ales pentru răspândirea învățaturii cetitului și scrisului între toți credincioșii nostri fără deosebire de sex și vârstă, folosind spre acest scop, fie casele lor private, fie localul școalei, fie chiar sfânta biserică, unde nu se afla alt local, și îndemnând pe toți cari știu sau vor învățà a ceti, să-și câștige cărți de rugăciuni scrise în limba bisericei noastre și alte carți folositoare, de cari acum se găsesc în număr destul de mare. In deosebi recomandăm învățătorilor răspândirea învățăturii cetitului și scrisului, cu atât mai vârtos, că din mai multe părți se dau și premii celor ce ar face aceasta, iar adunarea generală a învățătorilor din arhidieceză ținută la 6 Nov. 1908 a crat 10 premii de câte 30 coroane pentru învițătorii, cari ar dovedi, că au învățat a scrie și ceti în iarna anului 1908/9 mai mulți analfabeți.

Tot aceasta se poate face și în cadrele statutelor și regulamentelor Asociațiunei pentru literatura și cultura poporului român, dela al cărei comitet se pot cere toate îndrumările, de cari ați aveà trebuință. In scopul acesta și potrivit și cu scrisoarea, ce Ne-a adresat-o comitetul Asociațiunei cu datul 12 Decemvrie 1908 Nr. 853 îndemnăm pe toți protopopii, preoții și învățătorii nostri, să deschidă și așeze în fiecare comună cursuri pentru țăranii analfabeți și să iea parte activă la mișcarea culturală pornită de Asociațiune, înființând biblioteci poporale și ținând prelegeri poporale în Dumineci și Sărbători.

Răsăritul cel de sus, Domnul nostru Isus Hristos, a cărui naștere nu peste multe zile avem sa o serbăm, să ne lumineze mințile și să ne trimită ajutorul său ceresc spre a puteà lucrà tot ce este bun și folositor pentru sfânta lui Biserică!

Blaj. din ședința consistorială ținută în 15 Decemvrie n. 1908.

REVISTE.

Budapesta. S'a așteptat cu mare dor ziua de anul nou, că se prevedeau declarații hotărâte din partea ministrilor; dar au fost toți înșelați în așteptări. Nu s'a făcut nici o declarație hotarâtă E tot vechiul cântec de fariseism, frase de măguliri personale și tămâieri, de cari li silă la fiecare. Și fiecare e în curat, că e o minciuna, ceeace spune și ceeace i-se spune.

*

Muncitorii din Budapesta au declarat o zi de grevă și anume dela 9 oare Joia trecută până Vineri dimineața.

Cauza acestei greve a fost, ca Ministrul de interne a suspendat două sindicate mari centrali a muncitorilor organisați și anume sindicatu muncitorilor săraci și al măsarilor lemnari. Motivul suspendarii e în legătură cu demonstrațiile lucrătorilor contra votului plurai.

Muncitorii au esmis o deputație să intervină la ministrul Andrássy pentru a li-se redeschide salele de conversație — dar fără sa poată obținеà ceva. Imprejurarea aceasta a amărât foarte tare cercurile muncitorilor.

Bărbații de încredere ale diferitelor brezle au hotărât într'o adunare, că vor răspunde ministrului prin o grevă generală, care are să se înceapă cât să poate de urgent.

După aceasta hotărâre s'au pus în grevă numai decât. — Budapesta erà un oraș mort; toate restaurantele, atelierele, fabricile tipografiile și toate stabilimentele industriali și comerciali au fost închise.

Muncitorimea astfel organizată a dat dovadă, că e gata ori când de luptă.

*

Miercuri în 23 Decemvrie, ministrul-președinte Wekerle a fost în Viena, unde a fost primit de Majestatea Sa în audiență. După Andrássy—Wekerle a încercat să lămurească Maj. Sale situația politică dela noi și să câștige aprobarea preaînaltă pentru planurile coaliționaliste, poate chiar și promisiunea unor „concesii militare“— pentru ochii lumii. Audiența lui Wekerle n'a avut însă rezultatul dorit. Ministrul președinte s'a întors dela Viena tot atât de puțin luminat în ce privește viitorul coaliției cum se dusese la Viena — sau poate chiar și mai puțin luminat.

Roma. E nespusă de mare durerea poporului italian. Cercarea ce a căzut asupra lui e unica în istoria popoarelor. —

S'a cutremurat pământul și s'a mișcat marea îngropând de vii peste o sută cinci zeci de mii de oameni. — Frumoasele cetați ale Siciliei Mesina și Reggio cu vechia lor cultură și lumina — numai sunt — au disparut cu locuitori cu tot.

Un cutremur de pământ cu urmări mai desastruoase ca și acel din Sicilia, istoria nu ne poate aminti. — Cutremurul a fost noaptea — și s'a început cu niște bubuituri puternice de au trezit pe toți locuitorii, cari, îngroziți de aceste tunete neînțelese, au alergat pe strade, unde, în urma puternicului cutremur, au fost mulți îngropați sub ruinele edificiilor ce s'au surpat. — După cutremurul de pământ s'a mișcat apoi marea — cu un vuiet sinistru.

Apa mării s'a ridicat într'un sul puternic și s'a revărsat asupra orașelor îngropând sub valurile ei pe toți, cari au scăpat de cutremurul de pământ.

Orașul Mesina a fost cu desăvârșire nimicit. — Acest port de mare vechiu cu bogățiile și monumentele lui de artă, cu portul lui frumos — nu mai este. Partea orașului din spre mare s'a scufundat cu totul; și azi — unde ieri erà cea mai mare frecuență, cea mai frumoasă piață încunjurată de cele mai mărețe edificii, — unde domnia portul cu farii săi peste o parte a mării — e un mormânt groaznic, săpat de cutremur și acoperit de valurile mării. — In locul plin de viață de odinioară azi să întinde liniștea înspăimântătoare a mării.

Știrile cele mai nouă spun, că ar fi murit 200 mii de oameni. —

Toată lumea cultă e părtașă la durerea poporului Italian.

Regele și regina Italiei au grăbit îndată la locul de nefericire și-și împart toate cu cei rămași fără adăpost. — Regina ca o mamă adevărată umblă pe la toți să-i mângâie. S'a mișcat toată Italia și s'a început colecte în toată Europa. — Monarhul nostru a dat 1½ milion coroane.

Constantinopol. Tractările între Porta și Austro-Ungaria referitoare la Bosnia și Herțegovina merg greu. Turcia nu vreă să îngădue din ceea ce cere, iar Austria s'ar simți prea umilită să deie tot ce cere Porta.— Și va trebui în urmă să deie, căci totuși pentru noi ar fi mai rău un războiu al cărui urmări dezastruose nu se pot calculă.

Procesul lui „Deșteaptă-te Române."

— Raport special. —

Preludiu.

La noi la Blaj de vre-o câțiva ani în coace eră pace și liniște. Noi românii ne vedeam de ale noastre, iar cei dela administrația civilă, oameni cu minte, știau ce să poată și ce nu să poată și își vedeau și ei de ale lor. Din toamna anului trecut, decând a venit la noi actualul despot, protopretorul Beöte și jidanul Lengyel, să pare, că s'a gătat linistea. Dumnialor caută nod în papură, umblă după potcoave de cai verzi, sau mai bine zis, vreau să-și facă merite. Seria meritelor și-au început-o destiințând „Reuniunea pompierilor," fără ca numita reuniune să fi făcut altă crimă, decât, că avea comanda pe românește, conform statutelor și pardon fanfara reuniunii cântă și marșul lui Mihai-Viteazul și încă ceva; comandanții reuniunii erau toți români și mai mult criminaliști, căci azi iarnă la balul pompierilor, când s'a cântat „Deșteaptă-te Române," dânșii au stat în picioare, ciocnind în cinstea acestui imn. Pentru crima aceasta s'a intentat proces criminal domnilor Dr. D. Sabo, căpitanul reuniunii, Victor Muntean, Ioan Maior, Iuliu Pop, Traian German, pe cum și Doamnelor: Augusta Dr. Sabo, Georgina Muntean, Silvia Pop, și Cornelia Maior.

Procesul acesta s'a pertractat în 19 și 20 Decemvrie, la tribunalul din Alba-Iulia. Bineînțeles după o desbatere foarte interesantă, tribunalul a achitat pe toți acuzații.

Pertractarea.

Acuzații cu martorii lor și foarte mult public din Blaj, au sosit la Alba-Iulia, deja Vineri seara (18 Dec.). Pertractarea deși eră fixată pe 9 oare a. m., totuși s'a început la 2 oare p. m. În sala cea mare a tribunalului un public foarte număros, nu numai de ai nostri, ci și foarte mulți străini, veniți chiar și din împrejurime, unii ca să aziste la un proces criminal, iar alții, ca să asculte pe vestitul Maniu. Acuzații au fasionat toți în ungurește (afară de Doamna Dr. Sabo și Cornelia Pop, cari nu cunoșteau bine limba magiară). Am face un păcat, dacă nu am dà în întregime răspunsurile Doamnei Dr. Sabo.

Președintele: Cunoști acuza?

Dna Dr. Sabo: Da!

Președ.: Recunoști, că ești vinovată?

Acuzata: Nu pot să recunosc, pentrucă n-am comis nici un delict.

Președ.: De ce v-ați sculat sus când s'a cântat „Deșteaptă-te Române?"

Acuzata: Ne-am sculat, ca să dăm cinstea cuvenită acestui imn. Eu așa am învățat în casa părintească, ca să cinstesc totdeauna aceasta cântare.

Președ.: Ce însemnătate are cântarea aceasta?

Acuzata: E imnul nostru național, care are același înțeles, pe care îl are și imnul magiarilor și pe cum dânșii să scoală în picioare, când îl cântă, așa ne-am sculat și noi.

Președ.: Cine a provocat publicul să se ridice în picioare?

Acuzata: Nu știu. Atâta știu, că eu când am auzit, că să cântă „Deșteaptă-te Române," m-am sculat în picioare și după mine s'au sculat și celealalte dame și-am ciocnit cu toții păharele în cinstea acestui imn.

Președ.: Așadară Dta te-ai sculat mai întâi în picioare?

Acuzata: Da! Eu m-am sculat și mă voi sculà totdeauna.

Așa a fasionat Dna Dr. Sabo, noi nu cercăm să facem aprețiare răspunsului Dnei Sabo. Dânsa a răspuns așa, pe cum îi porunceà inima, soția Dlui Dr. Sabo și fica regretatului advocat Ludovic Ciato, nu puteà să fasioneze altcum, decât așa.

După ce au fost ascultați toți acuzații, au urmat martorii (unguri, jidani și muzicanți). Nu să plătește să dăm răspunsurile tuturora în întregime, deși ar merità, căci sunt foarte hazlii. Publicul din sală, nu odată au izbucnit în râsete zgomotoase, când a fasionat pretorul Lengyel (ma ieri alaltăieri Lövi Moritz, fiul unui făgădar dintr'un sat românesc). „Când am auzit, cântându-se „Deștyeaptătye" zice Dnul Moritz, m-am gândit să împrăștiu societatea, dar îmi lipsià forța brachială (n'a avut jandarmi) și singur îmi eră frică să mă ieau la bătaie cu ceata agitatorilor. Un alt martor Elekes, oficiant la postă, a spus, că dânsului i-ar fi plăcut foarte mult să nu fie în sală, când s'a cântat „Deșteaptă-te Române." Prezidentul îi reflectează, că nu aceea l-a întrebat, unde i-ar fi plăcut să fie, ci ce s'a cântat și cine a cântat? Dnul Elekes, răspunde, ca și mai înainte, că dânsul știe, că „Deșteaptă-te Române e o cântare, care batjocorește pe maghiari și că s'ar fi dorit să fie afară din sală.

Țiganul Pozsonyi, întrebat fiind, de ce a cântat „Deșteaptă-te Române," a răspuns: „așa ni-s'a poruncit și apoi mă rog la măria sa, asta-i o cântare tare bună și frumoasă." Bătrânul Laia a răspuns și mai frumos: „Da! am cântat cântecul acesta, căci doară l'am mai cântat și altădată, l'am cântat de când eram tinăr! și l'am cântat nu numai în Blaj, ci l'am cântat și în Aiud și în Bălgărad."

După fasionările acestea, Domnul Dr. Maniu, cere să fie ascultați și martorii acuzaților, în număr de vre-o 10. Prezidentul nu primește. In ziua următoare, la 10 oare, pertractarea să continuă. Procurorul declară, că față de acuzații Traian German profesor și Dnele Georgina Muntean, Cornelia Maior și Silvia Pop își retrage acuza, de oarece din fasionările dânșilor și a martirilor, să vede limpede, că au fost *„silii(?)"* de celalalți să se ridice în picioare. Reciizitorul procurorului a fost cât să poate deslăbuț. Dânsul nu cearcă să-și dovedească acuza cu dovezi, ci voiește mai mult să miște inima juzilor, susținând cu tărie, că în „Deteaptă-te Române", să agită la ură în contra maghiarilor și că scopul cântării nu a putut fi altul, de cât să agite, căci altcum nu să poate explică intenția acuzaților, când ei într'o sală, unde sunt și maghiari cântă acest cântec, în care să află cuvinte ca: *„despoți și barbari"* apoi provocări, ca acestea *„Strigați în lumea largă, că Dunărea-i furată"* Mai declamează apoi Domnul procuror. Kiss (Cantans extra chorum), că Românii totdeauna au fost nerecunoscător față de maghiari, cari i-au mântuit în diferite rânduri, din ghiara turcilor, ba mai mult Românii nu vreau să recunoască nici chiar îndreptățirea la existința a maghiarlor. „Noi am apărat pe Români cu vitejie, zice Domnul procuror, i-am împărtășit cu toate bunătățile." „De vom privi istoria, ne vom convinge, că Românii sunt aceia, pe cari i-am apărat și ocrotit mai mult și cu toate acestea acuzații, cântă cântări, cari „ne batjocoresc." Apoi tot Domnul procuror, în Blaj rând-nevrând trebue să recunoaștem, că sun stări bolnave. Și cum că aceasta convingere mi-o întemeiez" pe fapte, n'am decât să amintesc faptele îndrăznețe ale studenților din Blaj, cari rup afișele în trei colori maghiare. N. pretind mulțămită dela Români pentru binele ce l-i l'au făcut Maghiarii, dar am tot dreptul, să aștept respect și dragoste dela ei! Românii însă nici asta nu ni-o dau, ci ei — pe cum o dovedesc acuzații — agită la ura împotriva neamului maghiar. După toate acestea cer, ca acuzații, față de cari îmi susțin și mai departe acuza, sa fie pedepsiți. Terminându-și procurorul verbirea, vorbește Domnul Dr. Maniu. Dânsul i-à la cunoștină retragerea acuzei față de cei patru acuzați, apoi își începe discursul de apărare, care a durat 1 oară și jumătate. Nu ne permte spațul să dăm vorbirea Domnului Dr. Maniu în întregime, vom dà vre-o câteva specimine.

„Acest imn e concepția ideală a ideilor de libertate și dreptate, cari să agitau prin vremurile dela 1848 în toată lumea. E răsunetul care întruchipează în sine înviorarea și rostul ideal al lozincelor menite, să fericească toate neamurile. Iar astăzi dacă-l cântă Românul, nu face altceva, decât își reamintește acea chemare sfântă, pe care puternica liră a poetului a îndreptat-o către neamul românesc pe atunci, pe când acesta zăceà lipsit de conștiință în lanțurile sclăviei.. Poate deci o astfel de poeze să agite? Are „Deșteaptă-te Române" vr'un cuvânt, care să îndemne pe Români la ură în contra Maghiarilor? . . . N'are drept ba chiar și datorință orice popor, care vrè să trăiască să aibă astfel de poeziii? Pentrucă în aceasta poezie e vorbă de „dușmani," „barbari," „despotizm," de „Dunăre furată" și de „libertate, și asta încă nu dovedește, că ar cuprinde agitație în contra Maghiarilor . . . Sau doară, fiindcă poezia caută evenimente din trecut, conține în urma acestui fapt agitație? Dacă-i așa, atunci nu ne rămâne altceva, decât, ca orice poezie, care tractează întâmplări din trecut, să fie adusă înaintea tribunalului, fapt care în urmă ar aduce

până și pe „Tată nostru" pe banca acuzaților.

Punctul din acuza dlui procuror, că Românii strigă, că Dunărea-i furată și că prin acest strigăt vreă să înțeleagă, că Maghiarii au furat Dunărea, care de altfel ar trebui să aparțină Românilor, e deadreptul comic... Că ni-ar plăcea sau că am tinde, să ne estindem până la Tisa, asta s'ar apropiă întru câtva de adevăr, dar că noi Românii din Transilvania am tinde ca să trecem dincolo de Tisa și s'ajungem până la Dunăre — asa, sunt convins, n'o credeți nici Dvoastră și cred, că râdeți deodată cu noi de astfel de afirmări naive... Poetul în versul: „strigați în lumea largă că Dunărea-i furată" nu înțelege pe Maghiari, că ar fi robit Dunărea ei pe Turci...

Unul dintre martori mi-a făcut insinuația nedeamnă, că eu, care încă am fost de față la pertractarea amintită aș fi fost atins neplăcut, când s'a cântat Deșteaptă-te Române. In contra acestei insinuații nedemne protestez din tată puterea sufletului meu. Prin o astfel de mărturisire inconștie acel martor a voit, să agraveze poziția acuzaților. Țin însă, să anunț solemn din acest loc, că cântarea acestui imn nici odată nu m'a atins neplăcut. Din contră țin, să afirm că eu însumi l'am cântat și l'am cinstit cu evlavie în totdeauna. L'am cinstit, ca pe un imn al libertății, ca pe o chemare entuziastă la luptă leală pentru acest motiv al existenței noastre fără de care nu putem fi, l'am cinstit, pentrucă n'am văzu în el îndemnare la ură.... Dl procuror găsește agitație în el sau mai bine gândește că conține agitație. E ușor a gândi, e ceva mai greu a afirmă, dar e foarte greu a dovedi... Dl procuror n'a dovedit nimic și totuși cere pedeapsa pentru agitație...

După Dl Maniu i-a cuvântul adv. Dr C. Velican, a carui vorbire cuminte a durat 3 sferte de ceasuri și a fost bazată tot pe argumente juridice. A urmat apoi replica procurorului în care din nou a spus, că la Blaj sunt stări boinave, pentrucă băeții rup afișurile 3 odori de pe pereți. La aceasta replică a raspuns tot Dl. Maniu cerând ca acuzații să fie achitați și On. Tribunal să enunțe, cu imnul *Deșteaptă-te Române* nu conține agitație.

Sentința.

Dupi discursul procurorilor și al apărătorilor juzii să retrag pentruca după o oară de sfat să se reîntoarcă iarăși cu sentința aceasta. „Toți acusații sunt achitați pentrucă deși imnul Deșteaptă-te Române conține în sine simburile agității, totuși în cazul de față nu s'a dovedit, că acuzații ar fi rostit și cuvinte"... La acestea publicul din sală a răspuns Dlui jude *(Corbuly)* cu *„să trăiască!"*

Dl Maniu și Velican au înaintat recurs în contra părții din urmă a sentinții, că adecă imnul Deșteaptă-te Române ar conținea simburile agității. Așa s'a gătat procesul criminal (?) al Blăjenilor. Noaptea am reîntors la Blaj la ale noastre până mâne poimâne, când ne așteptăm, ca pentru crime (?) că aceasta să voiajem iarăși înaintea tribunalului.

A

CORESPONDINȚE.

SFINȚIRE DE BISERICĂ.

Din Giurgeu, în Decembre 1908.

Dintre cele 11 parohii gr.-cat. coloniste din Giurgeu — com. Ciuc, — Șărmașul stă mai bine materialicește, ceea-ce este a-se ascrie în primul loc faptului fericit, că e situată pe hotarul bogatei și puternicei comune săcuești Ditró, carea pe lângă munții și pădurile seculari de brad în estenziune de câteva mii de jugăre, mai numără între proprietățile sale și vestitele băi ale Borsecului.

Șarmașul e situat în dreapta Mureșului, pe partea nord-vestică a hotarului comunei Ditró, având catastru propriu. Să mărginește la nord cu Toplița respective comitatul Mureș-Turda, la vest cu Varvizul de care numai Mureșul îl desparte, la ost meziuna o formează șireagul Carpaților la spatele cărora să ascunde Borsecul.

După datele din șematismul anului 1906 pe lângă 64 izraeliți, 53 rom. cat. are 1640 suflete gr.-cat. române, la fel în limbă și port. Pământul deși muntos și pe alocurea petros din cale afară totuși e destul de productiv în cucuruz, grâu de primăvară, săcară, orz și ovăs, așa cât importul cerealelor — de regulănu reclamă o cuantitate mai mare de circa 20%.

Locuitorii pe lângă agricultură să mai ocupă cu plutăritul, care formează principalul izvor de venit.

In 1750 când s'a făcut conscripția Ep. P. Paul Aron Șarmașul ce e drept nu există, dar între cele 46 sate, cari constituiau arhidiaconatul Szépviz, să înșiră și comuna Gitron cu 300 suflete greco-cat., aparținând în cele ecesiastice de Várviz, unde pe acest timp funcționau deja doi preoți, deși număra numai 190 credincioși.

Din aceasta împrejurare se poate deduce faptul că, șărmășenii pe acest timp formau parte integrantă a comunei politice Ditró, așa cât abia la 1815 îi vedem constituiți în comună de sine stătătoare sub numirea de Șărmaș Maroslaka. — În acest an și-au edificat o bisericuță de lemn în onoarea s. Nicolau, pe teritorul numit „petrar", donat de familia fruntașă săcuiască „Puskás" din Ditró. Casa și superedificatele parohiale — mai de mult și școala — au fost edificate tot pe acest intravilan.

In decursul timpului însă, modesta bisericuță începuse a sucombă sub greutatea aproape seculară a capriciilor vremurilor, așa încât deja pe la 1879—1882 să ivise necesitatea edificărei unei biserici noui, corespunzătoare numărului considerabil al credincioșilor. Astfel s'a pus basă la un fond de edificare de peste 4000 cor. din oferte benevole.

În urma deselor și neașteptatelor schimbări întrevenite între conducători, realizarea măreței idei a suferit mare întârziare, fapt care a influințat în mod fatal și fondul de edificare existent numai pe hârtie, parte pentrucă mulți dintre oferenți decedaseră și ei în cursul timpului, parte din motivul, ca neîncassându-se la timp interesele după capitalele promise, au obvenit dese cazuri, când restul intereselor întrecea capitalul. Pe când fondul de edificare figura în rațiuni cu o sumă considerabilă, în realitate însă nu dispunea de nici o pară. Intre astfel de împrejurări regularea fondului era aproape inposibilă, așa cât toate încercările rămâneau fără rezultatul așteptat, prin ce să amână chestia edificărei de pe o zi pe alta.

Aceasta întârziare a atras după sine intervenirea autorităților administrative, cari în 1905 din motive de siguranță publică au dat ordin să se închidă vechia biserică, ca fiind din cale afară slabă.

Dispoziția aceasta a atins dureros pe Șărmășeni ce e drept, dar și-a avut efectul sigur, încât deja în acel an s'a eiectat o repartiție nouă de 18427 cor. 58 fil. pentru edificarea bisericei.

Cum însă parohia resfirată disordinat prin văi și poalelor munților, pe un teritor de circa 6 km. □, așa s'a ivit pedeca foarte periculoasă întru aflarea locului acomodat pentru noua biserică, și de aici partide și certe între credincioși de multeori agitați până la extrem, așa cât numai după repetite încercări de împăciuire s'a primit locul oferit gratis de credinciosul Nicolae Țăran, care se află la o distanță cam de 200 m. în direcție sud-vestică dela vechia biserică, și tot cam la 200 m. spre nord dela școală, la stânga drumului comunal.

Dupăce s'a stins deci și ultimul tăciune al neînțelegerilor, în 8 August 1906 s'a pus piatra fundamentală la noua biserică, terminată la finea anului 1907, din unele considerațiuni însă collaudarea s'a făcut numai în 7 Decembre 1908. A costat în total 17469 coroane 35 fil. plus 229 stânjini de piatră, 7200 măsuri nisip, 125 nervecuri, 405 bucăți lemne în lungime de 3—10 m. săpatul fundamentului, var, cărămidă și apa necesară, toate prestate de comuna bisericească.

Dimensiunile sunt: lungime 29 m. lățime 9 m. înălțime 10 m. Turnul înalt de 36 m. iar ferestrile de 5 m. lungime 1 și 1/2 m. lățime, boltitura cu arcuri din scânduri, coperișul de eternit.

In partea nordică lipită de altarul bisericei să află sacristia, edificată în dar de antreprenorul — inginer Vass Jozsef din Marosvásárhely, iar în interiorul bisericei cor pe stâlpi de piatră, de-o frumseță artistică rară, după cum de altcum e biserica întreagă și în special turnul.

Pe sama bisericei celei nouă sau procurat 3 clopote din Arad. Primul are o greutate de 554 kg. și a fost comandat pe spesele alor 13 credincioși cu 1842 cor. 30 fileri, al 2-le de 263 kg. cu 854 cor. prin 14 credincioși, iar al 3-le de 212 kg. precum și o toacă de metal de 64 kg. cu 912 cor. 25 fil. prin 24 credincioși, costând toate trei 3608 cor. 55 fileri și cari în 13 Decembre 1908 în prezența unui mare număr de credincioși au fost și sfințite prin parohul local Virgil Codarcea și Vasile Urzică din Varviz.

Pe urmă în 19 Decembre 1908 s'a sfințit și noua biserică în onoarea s. Nicolau. Actul sublim s'a săvârșit prin protopopul Elie Câmpean ca delegat al Escelenței Sale, cu asistința preoților Virgil Codarcea, Alesandru Donescu, Simeon Sbârcea și Vasile Urzică.

După cetirea s. evangelii protopopul a ținut predica festivă în fața unui mare număr de credincioși sporiți cu cei din Varviz și Toplița. După descrierea temeinică a vieței s. ierarh Nicolae și a ajutoarelor oferite de acest mare sfânt, trece la jertfele însemnate aduse de Șărmășeni întru ridicarea noului Sion.

Aduce elogii bine meritate parohului local, curatoratului, binefăcătorilor și poporului întreg, pe urmă împărtășește binecuvântarea Escelenției Sale Domnului Mitropolit.

După finirea acțiunilor sacre parohul local în cuvinte dioase reamintește parohienilor peripețiile prin cari le-a fost dat să treacă în anii din urmă, până când în fine au ajuns momentul fericit să se poată desfătă de rodul ostenelelor.

Pe urmă cetește lista numeroșilor binefăcători, între cari escelează credinciosul Mihail Mândru cu donațiuni în preț de peste 600 coroane.

Deși dela primii pași ai începutului și până la terminare s'au străcurat aproape 30 de ani, în care timp inițiatorii și mulți dintre muncitorii zeloși au decedat, ducându-și dorul în mormânt, iar unii dintre conducători sub forța împrejurărilor s'au depărtat din această parohie fără rezultat, în afacerea edificării bisericei, totuși cu atât e mai mare bucuria astăzi cu cât în butul tuturor greutăților descrise Șărmașul are astăzi una dintre cele mai artistice biserici din arhidieceză. Și așa din mijlocul parohiei resfirate prin văi și coline selbatice, să ridică falnic noua biserică, ca o viuă dovadă despre vitalitatea acestui popor, pe cât de bun pe atât și de brav.

uva.

Concurs.

I. „Coroana" institut de credit și economii în Bistrița dorind a contribui la răspândirea cetitului și scrisului în sânul poporului nostru, prin aceasta publică concurs pentru 10 premii de câte 20 cor. în total 200 coroane pentru instruarea în cetire și scriere a analfabeților adulți din ținutul Bistriței și al Lechinței.

II. Instruarea să se înceapă cât mai curând, întrucât nu ar fi începută deja și să dureze până la sfârșitul lui Aprilie 1909 v.

III. Rezultatul îl va constată o comisiune examinătoare designată de direcțiunea subscrisă.

Opiniunea acestei comisiuni va servi de bază la decernerea premiilor.

IV. Preoții sau învățătorii respective instructorii analfabeților, cari doresc obținerea acestor premii, să se insinue în scris la direcțiunea subscrisă până la 15 Ian. 1909 v.

V. Direcțiunea institutului pune în vedere celor insinuați la curs cărțile de lipsă și materialul de scris.

Bistrița, la 19 Dec. 1908 n.

DIRECȚIUNEA
institutului de credit și economii
„Coróna."

Sărbători fericite și An nou fericit, dorim tuturor cetitorilor și colaboratorilor nostri!

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Escelența Sa *Dr. Victor Mihályi de Apsa* prea bunul nostru Arhiepiscop și Metropolit s'a îndurat prea grațios a dărui din caseta proprie suma de 100 coroane ajutor pentru terminarea zidirei bisericei din parohia Izasăcel (Marmația), pentru care faptă marinimoasă ne ținem de datorință a exprimă Escelenției Sale și pe această cale călduroasele mulțumiri. — Izasăcel, (Marmația) la 23 Decemvrie 1908. — În numele curatorimei și poporului credincios. *Ioan Turța*, precțul Iza. săcelului.

Hymen. *Miți Lupan de Diznopataka*, învățătoare de stat și *Euric Bömches*, cavaler de Boor căpitan ces. reg. în regiment 63 fidanțați.

Sărbătoarea iubirii. Duminecă în 3 Ianuar a. c. au aranjat femeile din Blaj, frumoasa și pătrunzătoarea sărbare a dragostii față de copiii săraci, cari an de an sunt îmbrățoșați la noi tot cu mai multă căldură. De cu bună vreme dnele: *Georgina Munteau* și *Lucreția Domșa* au colectat pe seama copiilor săraci 450 coroane. Din suma aceasta s'au cumpărat veșminte, pălării, încălțăminte și altele. Sărbarea, la care au asistat foarte mulți, s'a început cu o colindă, executată de corul pedagogilor nostri, după care prof. *Dr. A. Cheția*n într'o vorbire potrivită, a arătat darul mare, ce l-a primit omenimea prin întruparea și Nașterea Mântuitorului Isus, bucuria cu care așteptăm Crăciunul, și obiceiul frumos ai oamenilor de a se cinsti cu daruri. Amintește apoi laudabila pornire a femeilor, cari îndemnate de învățăturile Mântuitorului, au colectat și în acest an bani pentru a face bucurie copiilor săraci. Mulțămește contribuenților, în locul prim Escelenției Sale Domnului Metropolit *Mihályi*, care a contribuit cu suma cea mai mare; mulțămește dnelor colectante, apoi dnilor *Gavril Precup* și *T. German* cari amăsurat lipselor, au cumpărat darurile de Crăciun. Au urmat 4 poezii ocazionali, declamate de *Otilia Blaga*, *Elena Stoica*, *Aurel Szabó* și *Ioan Puia*, după cari corul padagogilor a mai cântat două colinzi, iar prof. *G- Precup* în cuvinte alese în numele copiilor săraci, mulțămește femeilor pentru frumoasa lucrare de caritate, și-și exprimă bucuria, văzând că femeile române, în privința nobilei porniri de a ajută pe cei săraci, stau alături cu femeilor culte a altor popoare. S'a cetit apoi lista celor ajutorați, cari rând pe rând au venit și și-au luat darurile din mânile d-nelor *V. Precup*, *G. Munteau* și *L. Domșa*. Ajutați au fost 84 copii seraci, elevi gimnaziști, pedagoig. elevi ai școalei de aplicație, eleve și ucenici de meserii.

Un escroc Ni-se scrie din Sătmar, că sub numele de Vasile Popovici, Popescu sau Pop, un escroc visitează casele preoților nostri și cu povești din domeniul fantasiei scoate bani. Într'altele povestește, că e emigrat din Bitolia Macedoniei. Atragem luarea aminte a preoțimei noastre asupra acestui individ, care nu e altceva, decât un escroc ordinar.

O fată română, care se pricepe bine și la cusut, ar dori să fie primită la o familie bună, ca fată de casă sau lângă copii. Informațiuni dă redacția acestei foi.

Răscumpărați-vă felicitările de Ss. Sărbători în favorul fondurilor, cari ajută pe cei lipsiți.

Promoție. In 23 Decmvrie a fost promovat la gradul de doctor în științele juridice la Universitatea din Cluj, bravul și zelosul tânăr lugojan Fabius Ioan Gelesian.

Seratele casinei. Duminecă seara în 27 Decemvrie, s'a ținut în localul casinei a 2-a serată literară. A disertat dl. prof. M. Șerban, despre „energie și mijloacele de comunicare," au perorat frumos cu simț dșoarele Minerva Coltor, și Irin Nistor, și ne-au delectat la pian dșoarele Mlus Pop și Turica Negruțiu, cu bucăți clasice

Dela Societatea meseriașilor. Conferința de dumineca sara a fost foarte bine cercetata. Profesorul Gavril Precup, președintul societății — a vorbi despre formarea limbei românești și începutul scrisului românesc — ilustrând cu specimene de limba — felul desvoltării l, române. — Conferențiarul a fost ascultat cu atențiune — Sodalul Păcurar s'a produs cu un monolog. — Seria conferențelor se va continuă după Crăciun.

Avis. Institutul de credit și economii „Vulturul" din Tășnad (co. Sălaji) cu 1 Ianuarie st. n. își va începe activitatea. — Atât înregistrarea firmei, cât și publicarea în foaiea oficioasă deja s'a săvârșit. — Tășnad, la 23 Decemvrie 198 Direcțiunea „Vulturului."

Tipografii români din Arad, invită la Concert împreunat cu Teatru și Dans ce se va aranjià Sâmbătă 9 Ianuaie 1909, a treia zi de Crăciunul românesc, în ocalul Casei naționale din loc. Venitul curat este destinat pentru înființarea unui curs de analfabeți.

„Societatea meseriașilor din Blaj" invită la Producțiunea teatrală împreunată cu cântări, ce o va aranjà Sâmbătă în 9 Ianuar st. n. 1909 (a treia zi de Crăciun) în sala otelului „Univers". Blete să pot cumpăra la „Consum" și sara la cassa.

„Minerva" e titlul noului ziar ce apare la București în editura cunoscutului institut gratic „Minerva. Având în fruntea redactoriilor pe dl Ioan Slavici și o seamă de scriitori de bun nume, noul ziar se pezintă și în privința tehnică într'un chip desăvârșit. Îi dorim noului confrate îndelungaă viață.

Figuri contimporane din România. Sub acest titlu va apăreà un dicționr biografic, în mari estensiuni, cuprinzând l. 100 coale mater al literar și biografic, în are se vor perândă toți cei ce și-au creat î timpul din urmă un loc de frunte în activitatea națională și socială a Românilor din reastă țară.

Săpun ieftin bun și curat și cel mai plăcut ieste săpunul Sicht. I timpurile acestea scumpe femeile trebue să fie cu deosebită atențiune ca să cumere săpun bun și curat alt cum cheltuiesc le două ori atâta și își ruinează și hainele. Săpunul Sicht este de două ori mai bun a alt săpun. Curățănia săpunului Sicht e garanată 25 000 mii coroane, veritabil numai cu nmele Sicht

Necrolog. † *Ioan Groma*, nfar cercual penzionat după un morb îndelungat și plin de suferință, împartășit fiind cu 5 taine ale muribunzilor și-a dat nobilul său suflet în mânile creatorului în 2 Ianuar 1909 în anul a 59-lea al vieții și a 37-lea al fericitei sale căsătorii.

Odihnească în pace!

»Consum,« societate comercială pe acții, mulțumește clientelei sale pentru sprijinul dat, se roagă pentru încurajare și pe viitor, dorind sărbători vesele și an nou fericit!

In ajunul Crăciunului*).

Cum scăpă paharul din mână nu-și putea da seama. Îl luase plin cu apă, să bea; dar degetele lui slăbite se vede, că nu-l putuse ține și îi lunecă din mână și se sfărmă de pod în mii de așchii sticloase. Nepoata, Elec, auzind vuetul din a treia odae, veni cafurtună:

— Așă, îmi stricî lucrurile! pentru asta te țiu, pentru asta te hrănesc? Să ieși, să fugi de casa mea, netrebnicule!

Bătrânul să rămase pironit locului, cu ochii țintă la sfărmăturile de sticlă.

Glasul sări mai ascuțit, mai furios:

— Așa-mi faci în ciudă? Piei din ochii mei!

Și pumnii mici, dar repezi, căzură ca o grindină pe spatele bătrânului, care o luă, speriat, spre ușă:

— Iartă-mă, fetiță.

— Nu te cert, fugi... să nu-mi mai vii, nu... nu te mai văd.

Furia că bătrânul merge prea încet, îl înfrânse dânsa spre ușă. Glasul slab se auzi jalnic:

— Iartă-mă, fetiță, mă duc, n'o să mă mai întorc, numai iartă-mă.

Bătrânul se trezi afară, buimăcit, în pragul bucătăriei. Se duse de-și luă boccelușa cu lucruțișuri, tabacherea, și zgribulit, apucă pe după casă și ieși pe portiță, deschizând-o încet, să nu scârțâie. In urma lui străbătu schelălăitul unui câne, și-n aceeași vreme ușa dela sală se deschise, și glasul ascuțit taie liniștea uliței:

— Du-te și javra; plecați amândoi.

Câinele se svârli cu desnădejde printr'o ieșitură a parmaclâcului, ce-i slujea de vreme de nevoe, și veni scâncind lângă stăpânul ce-l uitase.

Ușile închise în zăngănitul geamlâcului, bătrânul rămase în mijlocul uliței întunecoase și întunecoase. Ningea, fulgii se scuturau ușori, de-abia se zăreau, dar le simțea lunecarea rece pe obraz. In cotro să apuce? La cine? Se întoarse: departe, spre barieră, ochiul de lumină al felinar clipea somnoros. Intr'acolo, în singurătate. O luă încet pe drumul mijlocie care gheața i-se afundă. Și se trezi în dreptul grădinei publice, se așeză pe o bancă; Brânduș se încolăci la picioarele lui, sforăind amândoi supt cernerea din ce în ce mai deasă a ninsoarei...

.. Grigore Lupu trăise o viață întreagă de neliniște, de muncă, și de neînțelere cu o ființă care nu-l iubise niciodată. Pricepuse aceasta a doua zi după ununiie; a doua zi și încă prea târziu. Cum și-ar mai fi amintit copilăria, cei cîva ani de mulțumire, când ei erau ascun supt greutatea celor cinzeci de trudă. Muncia, nevasta cheltuia; strângea, dânsa risipea, — risipă în faptă, și în vorbă. Vai, glasul acela ascuțit ce-i destrămse auzul! Și când a murit dânsa, îi pieris și puterea. Bătrân, aproape sărac, ce-i mai rămasese de făcut? Copil n'avea; frateli-și sora îi murise. Luă binișor cele câteva părăluțe ținute ascunse, și le puse în mâna nepoatei:

— „Iată, ți le dau ție toate, tot ce am. Ia și lucrușoarele. Numai să-mi dai un colț de odihnă în casa ta. Ești văduvă, nici tu n'ai pe nimeni, ți-oiu fi eu tată“.

A trecut doi ani într'o liniște senină — anii cei mai frumoși din viață lui. Ce fericit era, când se ducea seara la școală să-și aducă nepoții, cei doi băeței care-l iubeau și-i ascultau poveștile. Le purtă și geanta cu cărți. Par'că mai întinerise. Și nu cerea nimic: în toată casa prindea un colț de odae și altul de masă. Mâncă puțin, să aibă mai mult băeții; se sculă dimineața să pregătească ceaiul sau cafeaua băeților: se culcă târziu ca să adoarmă cu poveștile lui, băeții.

In pacea aceasta trăise numai doi ani. Dar bătrânețea își are, pentru cei ce o privesc, nepăcerile ei. Cât de sgâriat răsună tusea unui bătrân, și cum îți aduce, Doamne, aminte că va veni și pentru tine vremea horcăelilor obosite, înfundate, eșite ca dintr'un mormânt! Și mucul țigării mototolite între degetele îngălbenite și slabe, cum își împrăștie rotocoalele de fum ce-ți înnecă sufletul! Nepoatei i-se părea acuma că bătrânul îi ia din tinerețe, că fumul țigărilor lui îi fură din frăgezime. La fiecare clipă, vaete și suspine. Nu, se săturase. Cine-l pusese să-i dea banii! Dar nici pentru câțiva gologani n'avea să se chinuiască toată viața, n'avea să-și închidă aerul odăilor și să știrbească din sănătatea copiilor ei.

In curând nu-l mai putu răbdà: tot ce făcea dânsul i-se părea că face rău, că răul îl făptuește într'adins. Cuvintele grele nu ținuse vreme lungă, se schimbară repede în ocări; din odaia unde dormeà, îi mutase patul în sală, din sală în sălița din dos, și în urmă în bucătărie. La bucătărie să fumeze, la bucătărie să mănânce; într'o zi a trebuit să care apă; și de-atunci a purtat într'una cofele din ogradă la fântână. Nenorocul îl păsteà: sparse o farfurie, și întâiași dată luă o palmă. S'a dus și-a umblat ulițele, erà în toiul verei, două zile, și într'o spre seară l'au găsit băeții și l'au adus înapoi acasă. In urmă a mâncat multe bătăi, de multeori a pornit să nu se mai întoarcă. Dar dorul de copii l-a adus; de dragul lor îndură toate. De data asta însă, s'a sfârșit; decât să se întoarcă, mai bine va cere de pomană, va dormi supt garduri. Atâta cruzime îi rănise sufletul. Să fie aruncat ca un cerșetor afară, în ajunul Crăciunului!...

Un gemăt înădușit al câinelui îl smulse din gândurile triste; simți o răceala umedă care-i întrà în trup. Se sculă, își scutură de pe umeri stratul de ninsoare, și porni înapoi.

— Hai Brânduș!

Câțelul rebegit se luă pe urma stăpânului său. Străbătură din nou ulița pustie, acoperită de așternutul vătuit al omătului moale. Ajunseră iarăși în dreptul casei; la poartă, bătrânul se oprì. Incă o umilire, și ar fi găsit patul de scânduri supt adăpostul păreților calzi, aburiți de plită. Cânele își ridicà spre el capul, par'că l-ar fi rugat, l-ar fi sfătuit: „Hai stăpâne, nu-i întâiași dată“. Pe bătrân îl apucă tusea, își duse mâna la gură, și porni înainte fără să-și asculte îndemnul sufletului.

Ulițele începură să fie din ce în ce mai luminate. In dreptul felinarelor fulgii lunecau cu sclipiri de argint, și căderea ninsoarei aveà ceva din foșnetul unei rochii de mătase purtată pe un covor. Oamenii, grăbiți, cu legături în mâni, cu priviri bucuroase se strecurau nerăbdători să ajungă pe la casele lor. Și din când în când tremurà, ca un clinchet de clopoțel, glasul unui copilaș ce cânta „Florile dalbe“. Din ce în ce cântecul vestitorilor se împleteà într'o armonie dulce, venită de aiurea, și ninsoarea par'că se prefăceà într'o cădere de flori albe, calde, atât de calde și mirositoare! Bătrânul nu mai simțeà frigul; omătul de pe umeri îl înfășurà ca un guler de blană; obrazul i-se înviorase. Cu glasul schimbat vorbì câinelui: „Haidem, Brânduș, haidem“!

Dar iată de odată că-l înăduse nu știu ce, că i-se ridică un nod în gât care-l înnecă; se oprì locului, stătù câteva clipe, și toată căldura aceea din piept, tot năduful îi năvăli în față, topindu-se, prin ochi, în două lacrămi fierbinți, ce-i lunecară repede pe obraz. Și se trezi plângând la auzul cântecului duios al glasurilor melodioase, ce-i aminteà de nepoții lui. Un dor desnădăjduit îl cuprinse, un dor neîmpăcat, care îți întoarce pașii de ori unde, care-ți înmoae sufletul și-ți omoară voința. Și se întoarse. Câțelul o luă bucuros înainte; bătrânul, suspinând, în urmă.

In dreptul casei se oprì, apoi împinse binișor portița; scârțâitul balamalelor răsună ca un șuer. Inima bătrânului svâcni. Ușa dela sală se deschise îndată. Ochii nepoatei îl pironiră locului:

— Mă miram să nu te întorci!

Bătrânul făcù un pas înapoi. In aceeaș vreme, la spatele nepoatei, se auziră câteva șoapte, — rugămintea unui copil. Glasul răstit de adineoarea se îmblânzì ca prin farmec:

— Haide, întră!

Bătrânul trecù pragul, și rămase lângă ușă, îngânând câteva cuvinte de mulțumire ce eșiau ca niște suspine. Nepoata se uita la dânsul, și-i văzù ochii întorși spre copii. Și atunci, prin acea scăpărare de-o clipă care te face să pricepi ceeace atâta vreme îți fusese cu totul ascuns, mama înțelese, că bătrânul se întorsese pentru copii, că pentru dânșii îi suferise palmele și pumnii, că numai pentru ei răbdase totul, că lor le dase sufletul lui stins de suferință, și că-i iubeà poate mai mult chiar decât dânsa.

Femeia se lasă cuprinsă de milă, și de o adâncă părere de rău:

— Haide în sufragerie... Așà... Scoate-ți surtucul; n'ați șalul meu... Copii, puneți un tacâm să mănânce și moșul.

Și într'un avânt de mărinimie se repezì afară, de unde glasul ei tremurat răsună până înnăuntru:

— Brânduș, Brânduș!

Ii chemà și cânele în casă!

*) Din frumosul volum »Într'o noapte de Maiu« de Emil Gârleanu, ed. Socec.

La ieslele lui Isus.

(Nuveletă).

Dela Bistrița.

I.

— O cât mi-i de frică, tată, auzi cum freamătă vântul și cât de turbat vâjeie?

— Dormi, drăguța mea, dormi, nu te teme, mâine va fi vreme frumoasă și viscolul va înceta.

— Nu pot ațipi tată, de durere... mă doare tot trupul. Cuvintele îndureratei lui fiice îl înduioșază până la lacrimi. Ah, de mult mica Marie nu puteà închide ochii noaptea, robită fiind de-o boală, pe care o primi pe urma morții iubitei sale mame.

Zăceà mititica de multă vreme la pat, și-ți erà mai mare mila, s'o auzi cum tușcà în sec, de parcă-și sfârșià fragedul piept.

Fața-i odinioară atât de trandafirie, devenì palidă ca lămâia.

Sărmana copilă! Cât erà ca de plâns, dar mai de plâns erà tatăl ei! Atât odor mai aveà pe lume, pe care'l iubeà ca ochii din cap.

Cum n'o cătà, cum nu chiemà pe cei mai îndemânateci doctori, să-i vindece numai singura mângâiere a vieții lui.

— Scapă-mi copila, spuse unuia din doctori, și-ți dau jumătate din avere! Doctorul însă-i spuse, că nu mai este nici o nădejde — trebue să se sfârșiască...

De un timp încoace boala deveni de tot furioasă. Fața fecioarei suferinde se înnălbì ca floarea de salcâm, peste care începeà să sufle vântul morții. Tatăl ei nu puteà să se urnească o clipă de lângă patul ei și credeà, că se sfârșește lumea! De vreme ce-i lipseà credința, izvorul mângâierii sufletești, bietul tată suferià nespuse chinuri.

Da. Erà crescut creștinește, — dar nu mai ține bine minte, de când nu-și mai îndrumà pașii spre biserică.

Și așa puțin cât de puțin a ajuns să fie și necredincios. Cetiri potrivnice credinții l'au adus la amare urmări smulgându-i toate fiorile virtuților.

A întâmpinat și dureroasa moarte a soției sale, un suflet, cum nu mai e altul, plin de credință și de evlavie creștină. S'a dus și ca și moartea ei nu i-a produs nici o impresie de durere; nici un sentiment de căință n'a deșteptat în inima-i împietrită.

Iată, poate de asta Cel de sus îl încearcă din nou, voind să-i răpiască iubita-i copilă.

II.

O adâncă tăcere domneà în odaia luminată de licurirea slab-tremurătoare a lampei cari dădeà să se stângă. Ceasornicul bătеà ora douăsprezece — Și clopotele din turlele bisericii sunau cu blândețe prin tăria nopții, vestind prin vesele sunete taina acestei nopți sfinte.

Nașterea Domnului! păreau că îngână limbile de clopot. Nașterea Domnului. Sculați-Vă credincioșilor și mergeți să vedeți pe Cel nou-născut în iesle. Noapte mai sfântă și mai frumoasă decât aceasta nu e. Astăzi pruncul Isus s'a coborît din ceruri pentru mântuirea lumii.

Auzì și tatăl sunetele cari vălureau prin aer atât de tainic... Vedeà și el lumini aprinse la ferestrele ulițelor și prezăreà pe credincioșii ce porneau spre slujba nopții de Crăciun.

Maria oftă lung și-și întoarse fața-i înduioșată spre tata:

— Asculți tată? șopti copila c'un glas tremurător.

— Ascult, drăguța mea! Nu-i așa că clopotele te împiedecă să dormi.

— O nu, nu, tată! rosti fetița punându-și mânile pe piept căutând par'că a-și mai liniști pojarul care-o ardeà.

— Anul trecut, urmă ea, pe vremea asta, nu eram bolnavă și vântul nu bătеà atât de tare... Anul trecut mama mai erà cu noi... da... cu noi... Ah! nu pot să uit ce zi frumoasă nu erà aceea!... Mama se sculă des dedimineață și-mi zise să mă îmbrac, că vrea să mă ducă cu dânsa la biserică... da, la biserică!

De-ai ști tu tată, de-ai ști tu, ce bucurie mare nu simțiam eu atuncia, cu toate că erà frig și ningeà ca acuma!...

Tereza mă luă de mână și mă duse la biserica pruncului Isus. Și să fi văzut tu, tată dragă, cât de frumos și drăgălaș erà prunculușorul Isus! — Ah, cât de frumos, de-ți erà mai mare dragul, să te uiți la dânsul!

Și în preajma lui ardeau atâtea lumânări, atâtea flori, adăstau împrejurul ieslelor lui! Da,... atâtea lumânări și-atâtea flori!...

Sunau toate clopotele și biserica erà plină de lume și așa de frumos, cântau... frumos, tată, de nu se puteà mai frumos...

Și să vezi, dragă tată, mama se apropie de iesle și-mi arătă pruncul Isus așternut pe fân. Mititelul Isus se uità așa de dulce, așa de drag la mine, cu nește ochi atât de zâmbitori, încât pe loc m'am îndrăgostit de dânsul!

O cum n'aș dorì să-'L mai văd!

— Dar nu se poate, scumpa mea n'auzi tu dragă, cum vâjîie vântul și cum troenește mereu?

— Dar și anul trecut cădeà zăpadă.

— Așa-i dar anul trecut erai sănătătoasă.

— O da, reluă copila cu întristare.

Dintr'un timp clopotele se liniștiră.

Auziai numai din când în când duraitul trăsurilor și pașii scârțîitori ai trecătorilor ce se îndrumau spre sfântul lăcaș. Vântul izbeà zăpada în pragul ușii și în ferestrele poleite cu flori arginii de ghiață. După o pauză fetița întrebă din nou:

— Tată, oare pruncul Isus se află și anul acesta în biserică?

— De sigur că se află!

— Da de unde știi tu, tată?

— Fiind că-i în tot anul!

— In tot anul!... Dar tu l'ai văzut?

— Da!.. dar de mult, răspunse cam îngândurat.

— Ah, de-ai fi așa de bun, rostì copila ducându-și amândouă mânuțele la piept, — de-ai fi așa de bun!...

— Zi mai iute, îngerașul meu, ce dorești?

— Aș vrea să merg la biserică și să-mi spui apoi, dacă micl Isus se află și acuma în biserică, dacă doarme tot pe paie în iesle, dacă-i tot așa de împrejmuit de lumânări și de flori ca și anul trecut!

— Dar nu mă pot ndepărtà nici decum de lângă tine, odcul meu, cari ochi veghiază mai bine decât ochii părintești?

— Tereza va băgà le seamă de mine în acest timp.

— Și-ți fac o mare plcere, dacă mă voi duce la biserică?

— O nespusă plăcere, dragă tată!

Mama doar îmi spus, că numai odată pe an și-anume la Crciun, la Nașterea Domnului poți zări iclele lui Isus.

— Și tu știi bine, că az e Nașterea Domnului?

— O da, știu bine!

— Atunci m'oi duce la iserică, cum se va crăpà de ziuă.

Copila-și lăsă obosită tâmla pe piernă și un șiroi de lacrimi râură p fața-i suptă de durere.

— Dece plângi, scumpa mea?

O întrebă tatăl sărutându- buzele uscate, — dece plângi? Vrei oae ca acum să mă despart numai decât detine?

— O, de-ai merge numai la biserică, răspunse copila, în a cărei inimă ardeà așa de viu flacăra credinții, nădejdi și dragostei.

Tatăl sună. Tereza întră făcând o adâncă plecăciune stăpânului.

— Rămâi lângă Maria, — eu mă întorc în curînd.

— O cât ești de bun tată, îi șopti copila cu un ton vesel și plin de mulțumire, — cât ești de bun!

Tatăl ieși — porni spre b rică.

Tereza priveghcà pe lângă patul ei, iar fecioara închise ochii nevinovați.

Adormise. Pe fața-i albă iv crinul mijeau zâmbete îngerești.

III.

Lume peste lume curgeà la serică. Mărețele organe îngânau cele ma lemne și măiestoase tonuri.

Adesea sunau puternic ca hu ătul iernatic al crivățului, — adesea i înacet ca șoapta tainică a zefirului primăr tic, uneori dădeau din pieptul l niște acoarde sfâșietoare, amarnic de alni ce, de-ți deșteptau pe nevrute un sim ânt de durere, de căință.

În nourii mirositoarei tămâi se înnălță un altar încunjurat cu mii de flăcări arzânde, împodobit în chipul cel mai fermecător cu flori îmbătătoare, cu palmieri și brazi.

Dar el cu fruntea sumeață se apropie de altarul unde se aflau ieslele pruncului Isus, pline cu verdeață.

— Minte de copil, gândeà în sine, m'a adus aici la această înaintată vreme, dar nu-i nimica, că mă distrag puțin. Gândind acestea aruncă niște priviri mândre asupra celor de față. Vedeà o mulțime de credincioși cufundați într'o evlavie cerească — cu genunchii plecați la pământ, cu mânile împreunate, cari îndreptau cucernice închinăciuni către dumnezeescul prunc Isus din iesle. Preoții

înveșmântați odoarele cele mai prețioase săvârș jertfa legii sfinte.

Sunetele orgă, împreunate cu glasurile a mii de piepturi omenești și cu corurile înglor, rădicau către Cel nou născut imnuri de laudă și de preamărire.

Dar pruncul cel culcat pe paie aruncă spre ți o privire blândă, binevoitoare. Pă fiecăruia voiă să-i spună câte ceva, tindeà mânuțele sale spre mulțime, ca când ar vreà să apropie și să cuprindă întreaga omenire la inima Lui dumnezeească.

Dar și privià lung și ademenit în ochii lui Is, cari îi vorbiau. Par'că brațele deschi ale pruncului păreau că vor să'l strângă tât de dornic și de înfocat la pieptul Să

Voiau în urmă să se deștepte din aceste aiuri copilărești, să iasă din biserică... ar nu putù răzbate de loc prin mulțimea ngenunchiată a credincioșilor.

În aste clipe preotul se abătù dela altar spre esle pruncului — unde rugându-se uțin îngenunchiat, se urcă în amvon, ce de-abeà se zărià prin mulțimea de ori.

Dup un scurt răgaz, în care adunarea seidică în picioare rosti clar:

„O oi toți, cari suferiți și sunteți împovărați, veniți la mine și Eu vă voi alinà!“

La ceste cuvinte inima sărmanului tată începù a se mișcà — pe nevrute picioarele mânară mai aproape de amvon. Vorbele cuvântătorului se prindeau de inima lui îndurerată și-l mângâiară pe deplin.

Ia pe când vorbele preotului încetau — el stătea — cufundat pe gânduri — neștiincce se mai petrece 'n juru-i.

Se gândeà când la maică-sa, acea femee plină de credință, căreia îi făgăduise să va ascultà până la mormânt; când iubita lui soție, care de-atâtea ori cutà să'l aducă pe calea cea dreaptă; când de copila lui, acel înger întrupat, în a cărui inimă nevinovată ardeà așa de viu credin insuflată de maică-sa. Văzând, că numai pieptul lui s'a stâns flacăra credinții il apucă o jale adâncă, și-o adânc ă rere de rău...

Când își ridică ochii, biserica erà goa , minile stânse. Numai Isus din iesl mai strălucià în întuneric ca stea mângâierii și-a speranței mântuitoa . Pași cu totul aproape de iesle și gunchiând șopti cu sufletul zdrobit de ăință:

–O Doamne!... Și pe loc îl podidiră la ame. — O Doamne! de atâta vreme Te am părăsit, redă-mi copila și mă întorc pentru totdeauna la Tine, O Doamne Isuse!..

In urmă ieși din biserică cu sufletul ușurat și plin de mângâiere.

La pridvorul bisericii o biată sărmană întinzând spre el tremurătoarea-i mână — îi dădù ca pomană o monetă de aur.

Vântul se liniștise. Zările nu mai fluturau din întinderea văzduhului sinelin nici un fulg de zăpadă.

IV.

Tereza la sunetul clopoțelului deschise ușa și Domnul întră întrebând:

— Cum îi mai merge Marici?

— Dela plecarea D-voastră a dormit tot timpul așa de frumos și liniștit, că părea visând ceva — râdeà prin somn. De-abea acum s'a trezit.

Tatăl întrând în odaia copilei, o sărută cu dor, cu foc...

— Nu-i așa dragă, c'am zăbovit prea mult!

— O nu, nu tată, răspunse zâmbind de bucurie. Acolo era atât de frumos... atât de frumos...

— O da, era pruncul Isus, care zâmbeà, vorbi tatăl, a cărui ochi prujeau a râs.

— O știu prea bine, — că Isus zâmbeà.

Și erà chiar mai frumos decât anțerț.

— Dar tu nu l'ai văzut — de unde știi? O întrebă tatăl cu mirare.

— Am fost doar amândoi la biserică. Iar dacă nu mă crezi, ascultă-mă să-ți spun:

— Nu-i așa, că sosind, biserica erà plină de norod? Că organele sunau și cu toții cântau colinda:

„S'a născut azi Domnul nostru.
Să ne'nveselim:
Cu al Îngerilor coruri.
Cântul să'l unim! etc“.

Apoi preoții săvârșiră sr. slujbă și în urmă tu te-ai apropiat de iesle. O cât de multe lumânări nu ardeau acolo. O cât de multe flori nu-și răspândeau mirosul lor plăcut, — și cât de frumos nu erà acel brad, care-și întindeà ramurile verzi peste ieslișoare!

— Da, într'adevăr, că acel brad m'a răpit și pe mine, reluă tatăl uimit de amănunțita destăinuire a copilei.

— O da, bradul, așa că erà tare frumos? Apoi voiràm să eșim din biserică, când un preot apropiindu-se de noi, se suì în amvon și începù a vorbì.

Tu tată îl ascultai cu mare luare aminte și părea-i foarte trist.

Preotul zise, că pruncul Isus mângâe pe cei cari suferă și ajută pe cei împovărați!...

Tatăl rămase adânc înmărmurit, pe când copila continuă:

— Am mai rămas o îndelungată vreme în biserică, — apoi stânseră lumânările. Tu însă te apropiase-și chiar în preajma ieslelor unde ai îngenunchiat și cu plânsul în ochi rostise-și:

„O Doamne! Scapă-mi copila și mă voi întoarce pentru totdeauna la tine!“

Tatăl de mirare rămase înlemnit.

— Așa tată, ai vorbit tu, dar tu n'ai auzit ce ți-a zis. Am auzit numai eu.

— Ce ți-a zis, draga mea? O întrebă el în recea lui surprindere.

— Pruncul Isus ți-a grăit: „Vino tu mai întâi la mine“. La auzul acestor cuvinte tatăl căzù în genunchi și rămase pe gânduri.

— Și când ieșirăm din biserică, urmă copila, dădu-și pomană unei sărmane bătrâne o monetă de aur șoptindu-i:

„Roagă-te pentru mine și pentru copila mea!“

Aici nu se mai putù ținea — și apucând copila de după gât, o apropie de inima lui și plângeà ca un copil.

— Și cum de-ai fost tu cu mine, acolo în biserică, când Tereza spune, că tu dormiai?

— Știu numai atâta, tată, că un înger frumos, tare frumos, a venit la mine și m'a întrebat, dacă vreau să mă duc cu dânsul la Isus.

Am sburat amândoi — cu duhul — cu sufletul și am văzut totul, am auzit totul.

* *

In aceeaș zi tatăl ei se reînturnă la biserică și îngenunchiă înaintea scaunului de pocăință. A doua zi se apropie de masa sfântă, unde se uni cu Isus, spre mare mirare a tuturor celor de față.

Din acea clipă vedeai cu ochii, cum puterile și sănătatea Mariei începeau să înviioreze. Doctorii, cari o căutau, nu-și puteau da seama de această minunată însănătoșire.

Nu trecù luna, când tatăl ei împreună cu fiică-sa zdravănă și plină ca mai înainte, ascultau sf. liturghie și primiau amândoi în inimile lor pe pruncul Isus, — ca semn de mulțumire din partea copilei pentru întoarcerea tatălui său, iar din partea tatălui ei pentru însănătoșarea de necrezut a mult iubitei sale copile.

Amintire.

Un cântec zmuls din duioșia vremii
Îmi bate azi în suflet și mă 'nvață
Minuni, ce-au izvorit din plâns și
(lacrimi.
Să farmece durerea din viață.

Tu 'nseninat de alte lumi frumoase
Te pleci și-asculți duioasa mea poveste
Și lași pururea sufletul să-'ți zboare
În vraja unei vremi ce nu mai este.

Că au fost odată doi drumeți în lume
S'au închinat la lună și la stele;
Viața lor, poveste 'nlăcrimată,
Un gând pribeag și-un vis de sărbătoare.

Și tainele iubirii lor din suflet
Au fost un foc din veșnica lumină,
Biserică au fost, și-au fost altarul,
La care sufletul plângând se 'nchină.

In drumul lor orânduit de soarte
Ei și-au spălat păcatele din minte
Cu tot amarul desnădejdii mute
Cu tot potopul lacrimilor sfinte.

Și-o rază blândă i-a 'nvățat cărarea
Ce veșnic tainele durerii spune —
Pe cei perduți în valurile lumii,
Cu strigăt de chemare să-i adune.

Căci nu-'i mai sfânt nimic în lumea asta
Decât să-'ți pleci genunchii de 'nchinare
Iubirii mari și glasului durerii
In veci dorind lumină și cântare!

Humus-Șirianul.

Crăciunul împăratului Napoleon.

(după *François Copée*).

E noaptea de Crăciun din anul 1811. Napoleon se află singur în camera sa din Tuillerii și lucră în continu dela 10 oare. Sala cea mare e aproape întreagă în întunerec. Numai ici-colo strălucește din umbră câte un obiect auriu: cadrul aurit al unui tablou, care nu se poatevedeà, două capete de lei pe celea două brațe ale unui fotel și un ciucur mare la o perdea. Două lumini de ceară, cari ard în sfeșnice de metal, luminează o masă mare plină de mape și registre groase. Acestea sunt legate în piele verde maroquin și pe ele se vede împrimată litera N și chipul coroanei împărătești.

Împăratul lucră deja de două ceasuri. Înaintea lui se află mapele și tabelele, cari arată poziția oștirilor sale; deasupra acestora se pleacă capul său plin de gânduri, care acum e greu, greu ca lumea, cu a cărei cucerire se ocupă.

Atlasul e deschis la mapa Aziei și mâna împăratului, — o mână fragedă, nervoasă, ca de femeie, — alunecă ușor pe ea: caută un drum, un drum peste Persia spre India.

Da Indiile. Și încă pe uscat să meargă acolo! — Și pentru ce nu? Dupăce puterea maritimă îi este frântă, cuceritorul nu are alt drum, decât ca prin podurile acestea de palmi asemenea celor din povești să-și treacă vulturii de aur, cari strălucesc între miile de baionete, până în inima dușmanului său, ca astfel Angliei să-i dea o lovitură de moarte chiar în mijlocul magazinului de comori și a posesiunilor ei coloniale.

Laurii lui Caesar și a lui Carol cel Mare i-au câștigat deja; mai are să-i câștige încă pe ai lui Alexandru cel Mare. Cugetul acesta nu e nou pentru dânsul. Căci doară el cunoaște deja Orientul, unde a lăsat după sine un nume neperitor.

Nilul l-a văzut deja pe el, generalul cel subțirel, când a șezut pe o camilă, cu fața arsă de soare și cu părul lui cel lung Pe țărmul Gangesului va ședeà pe un elefant, în vesmântul său împărătesc. Iar în jurul său ostași sdraveni cu turbane albe și cu fețe de bronz îi vor ascultà poruncile și în statul său maior vor stà nobili indigeni »rajah«, strălucind de petrii scumpe între generalii francezi. Va întrebà despre viitorul său pe idolii cei cu zece brațe, cari se pleacă sub povara diamantelor, dupăce sphinxul de granit cu fața stirbită, înaintea căruia a fantazat, răzimându-se pe sabia lui cea încovoiată, nu i-a tradat secretele.

— Împăratul Europei! Sultanul Aziei! — Acestea cuvinte le vor gravà pe monumentul lui.

O singură pedecă îi stă în cale: colosul dela Nord!

Ce să facă cu acesta? Dupăce pretinia nesigură a țarului Alexandru înzădar ar fi încercat să și-o asigure, — îl va bate! Și mâna cea fină a împăratului răsfoiește agitată volumele celea groase verzi, și registrele, cari îi spun cu punctuositate, câte sute de mii îi stau la îndemână, ca să năvălească peste Niemen. Da, îl va bate pe împăratul Nordului, va face din el un țar vazal și-l va constrânge, ca să-l urmeze cu sălbaticele lui cete de călăreți, la cucerirea Orientului!

Împăratul Europei! Sultanul Aziei! Planul acesta este vrednic de geniul său. Și când și-a ajuns și întemeiat imperiul său fenomenal, nu va trebuì să se teamă, că după moartea lui se va desface și îl vor împărți intre sine guvernorii lui, ca pe acela a lui Alexandru Macedon.

Nu! Din 20 Martie împăratul are un fiu, care va fi urmașul măririi și a puterii sale, și pe buzele împăratului să ivește un zimbet la cugetul acesta, când i-se abate gândul la copiiul, care doarme aici așa de aproape de el, în patul său.

.... Dar deodată își ridică capul surprins! De unde vine oare acest sunet adânc în odaia sa, încuiată, prin ferestile închise cu grije și prin perdelele lăsate jos? Ca și cum albinele celea mari aurii brodate pe mătasa perdelelor ar fi inceput a bâzăi. Împăratul ascultă, devine tot mai atent, și în sfârșit în sgomotul acela recunoaște — sunetul clopotelor!

A! da ..... Crăciunul ..... e slujba dela miezul nopții! .....

Într'adevăr toate clopotele Parisului sunt acelea, cari sună pentru bucuria Nașterii lui *Isus,* — clopotele acelea, pe cari Bonaparte le-a adus la locul lor, atunci când a împăcat atâța frați îndușmăniți din Franța întreagă.

De câteori au sunat ele în cinstea lui: la »Te Deum« mărețe, cari înotau în marea strălucitoare a facliilor! Și cum au sunat ele cu câteva zile mai înainte, când s'a părut, că și Ceriul încă sigilează munca lui Napoleon, dăruindu-i moștenitor.

Dar în noaptea aceasta nu pentru el sună clopotele. Acum mai măreț și mai îmbucurător, decât în ziua Austerlitzului și a Wagramului, vestesc ele în noaptea rece și curată: mărirea unui prunc umilit, a unui prunc, care odinioară, de mult timp, în astă noapte s'a născut pe paiele ieslelor din o peșteră, și pentru preamărirea căruia în noaptea asta au răsunat în lume cuvintele îngerilor: »*Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire*«.

Împăratul ascultă dus pe gânduri sunetul de Crăciun al clopotelor. Își aduce aminte de părți obscure și isolate din copilărie, de slujba dela miezul nopții din catedrală a unchiului său canonicul de Ajacio; de reîntoarcerea număroasei familii la locuința cea de atunci, care a fost martoră la atâta sărăcie suportată cu mândrie și de chipul blând al mamei sale, a acelei femei frumoase, cum a șezut ea în fruntea mesei la cina cea simplă de castane. — Fiul său fiitorul bărbat al arhiducesei de Austria și împărat glorios, acela nu va cunoaște lipsa, — el va fi stăpânul lumei intregi. Afară însă în noaptea ghețoasă încă tot se mai aude sunetul de crăciun al clopotelor.

La poarta Tuilleriilor sentinela se preumblă în sus și în jos pe dinaintea căsuței de pază. Pășește repede, ca să-și încălzască picioarele aproape înghețate, și poate că în momentul acesta se gândește la o colindă, pe care a învățat-o oarecândva de mult, fără carte în satul lui la sinul mamei sale .... Acum la sunetul clopotelor îi vine în minte colinda aceasta și involuntar i-se înseninează fața, un zimbet să ivește sub mustățele lui, de cari atârnă mici sloi de ghiață. Numa împăratului nu-i reamintește sunetul clopoelor un astfel de cuget, ci se gândește la fiul său, și deodată i-se naște un dor iresstibil de a-l vedeà.

Se scoală și bate în palme. La moment se dă în lături o perde, și pășește în lăuntru Rustan, servitorul credincios al împăratului, pe care l-a adus din Egipet La un semn al stăpânului el a în mână un sfeșnic, și împăratul însoțit de servul său credincios trece prin coridare tăcute, se întoarce la dreapta și deshide odaia fiului său. Acolo cu un gest liniștește pe doică și pe femeile, cari s'au trezit din somn și se oprește lângă leagănul noului său născut.

»Împăratul Roman« doarme. În albeața strălucitoare a giulgiurilor și a dantelelor, peste cari e pusă crucș pantlica cea mare a »ordului de onoare« se vede o față de copil mic ca o păpușe care cu ochii închiși și pe jumătate cuundată în perini, suride gingaș în vis, o mână mică, moale și albă o ține afară pe gâlgiul alb ca neaua.

Și peste albeața strălucitoare și curățenia și nevinovăția aceasta ca și un pârâu de sânge, apare pantlica cea roșe a »ordului de onoare«, ca și cum ar fisimbolul acelor valuri de sânge, roșii ca mania, cari se varsă și se vor mai vărsà pentruca acest cap mititel, care acum e atât de fraged încă, oarecândva să poarte coroanacea mai grea din lume, și ca mâna aceasta așa de slăbuță și de fină ca o floare, oarecândva să poată cuprinde în palmă întreg capetul unui toiag împărătesc.

Napoleon stă cu *mânile* încucișate pe pept lângă leagănul fiului său, *îl* privește îndelungat. Se cugetă, — și nici când mândria omenească nu a măgulit mai dulce pe nime, că cei dintâiu dignitari ai curții sale, generalii, dintre cari fie-care este un erou homeric, ministrii și senatorii cei încărcați de diamante, cu toții stau închinși de o stimă fără de margini înaintea acestui leagăn, și că foștii jacobini — acești bătrâni regicizi, cari acum sunt cei mai credincioși slujitori ai împăratului, nu doresc o grație mai mare, decât, ca să poată sărută mâna aceasta de copil mic.

Împăratul viseză treaz, și în auzul clopotelor Parisului i-se pare, că aude pașii în marș regulat ai ostașilor, cari merg spre hotarele rusești și zuruitul carelor cu munițiuni, cari acum trec pe drumurile noroase și înghețate ale Germaniei și Poloniei. Gândul lui este la armată și în mărirea sa de tată mai mult ca ori când îi stă înaintea ochilor planul cucerirei Rusiei și a Indiilor; și în gândul său își propune să lase moștenitorului său toate tronurile lumei vechi. Ca jucărie de copil i-a dat deja orașul sf. Petru, dupăce va fi mai mărișor, va mai primi și alte orașe sfinte între jucăriile sale.

Emirul de Meka! »Rajahul« Benaresului! Iată titlurile acestea sunt vrednice de »împăratul Roman«.

O! pentruce nu are el Neînvinsul mai mulți ostași! Un milion, două milioane ori și mai mulți, ca să poată cucerì toată lumea, și să poată pune întreg globul pământului în mâna asta mică!! ....

Împăratul fantasează și nu aude imnul chemător al clopotelor — nu aude în ele cuvântul *Aceluia,* în ai cărui ochi imperiile celea mai mari ale lumei sunt abia niște sfârmituri de furnică. Fantasează și nu vede tablourile înspăimântătoare ale viitorului: nu vede armata cea uriașă îngropată de vie în zăpada cea mare a Rusiei și în apa Berezinei, nu vede, cum armatele angleze și germane îi mătură la Waterloo vulturii cei glorioși împreună cu celea din urmă rămășițe ale gardei celei neînfricate; nu vede stânca isolată a Oceanului, unde pe împăratul detronat îl așteaptă chinurile lui Prometheu, și nu vede ceeace este mai întristător, parcul dela Schönbrunn, în care sub ceriul de toamnă se preumblă bolnav un tinăr palid și trist, tușind printre frunzele căzute: pe uniforma lui se află medalia unui ord austriac, și tinărul acesta — este fiul lui Napoleon!

Și pe când împăratul își țese mai departe visurile de mărire în fantazie și își închipuiește cu mintea imperiul viitorului, peste care domnește fiul și urmașul său, și pe urmă în negura îndepărtată a viitorului se vede pe el însuși, ca un erou legendar, despre vitejiile căruia vor vorbì poveștile popoarelor de mai târziu — pe atunci clopotele răsună tot mai înveselitor și mai măreț spre lauda copilașului sărac dela Viflaim, care înainte de aceasta cu 18 veacuri într'adevăr a cucerit lumea întreagă, dar nu prin vărsări de sânge și prin războie, ci cu cuvântul *iubirei* și al *păcei,* și va stăpânì în inimile oamenilor în vecii vecilor!

A. F.

Sonet.

Tresare o clipă firea fermecată
Sub freamătul de frunze ce suspină.
Învăluită în valuri de lumină
De după culme luna se arată.

Din văi un murmur tainic se strecoară
Departe dorm cătunele tăcute
Și 'n adâncita taină a nopții mute
Alinătoare pace se coboară.

În ape se resfață atâtea stele
Se joacă vântul printre rămurele
Suflând adânc ca 'n strune vuitoare.

În zări un cântec tainic se desprinde
Întregul simț vibrarea ni'l cuprinde
A tremuratei doine plângătoare.

T. Mureșan.

Pagini de Crăciun.

— *Din prefața unei cărți minunate.* —

*

Vremile de primenire au întotdeauna gânduri luminoase, virtuți înnălțătoare, dar și multe păcate și patimi arzătoare, cari schimbă concepția despre viața și dau o nouă îndrumare gustului și întregului simț public. Și zilele noastre încă își au spiritul lor propriu, care spirit ne face impresia înfățișării unui om încrezut, îndrăsneț. Și neîndurător. Alți oameni, altă priveliște; altă lume, altă viață. Ei bine, din acest spirit public purcede toată mișcarea și viața. Nu lucrurile din lume să schimbă (acestea rămân tot cele vechi), ci înfățișarea lor în lumina cea nouă a zilelor noastre e carea să schimbă, — nu logica argumentării, ci susceptibilitatea sufletelor scade față de adevărurile vechi și față de sistemul de argumentare tradițional. In această stare sufletească, violentă, de regulă, predomină elementul sentimental. Patimile sunt împreunate cu simțiri puternice și însuflețirea li-se potențiază până la fanatism. Altă limbă decât a lor nu cunosc și cu graiul altora nu-și bat capul; cel ce vrea să steă de vorbă cu ei, e nevoit să le învețe limba.

Ei bine, eu vreau să stau de vorbă cu omul modern; întrebarea e însă, că înțelegui eu graiul și inima? simțescu-i eu obiecțiunile și dificultățile sufletului său neașezat?

Mai întâi de toate, firește, nu trebue să-i iau în nume de rău metafizica lui. Omul modern are concepții copilărești ca să nu le zic deadreptul monstruase, despre creștinism; prin mintea lui umblă năluci stranii; și chiar și oameni de renume european încă consideră creștinismul ca o sărăcie de idei dosită de formalități deșerte. Creștinismul Bisericii nu e altceva în ochii lor decât un fel de complex de scheme proaste un fel de ediție europenească a fetișismului. Ce păreri au despre creștinismul Bisericii încă și oameni ca Tolstoj și Chamberlain, cari necunoscând adevăratele învățături ale creștinismului să tânguie, că și în creștinism e tot aceeaș ierarhie pretinsă divină ca și în vechea mitologie păgână și, în consecință, după părerea lor creștinismul e absolut inferior, ca concepție, până și filosofiei stoice și religiei unui Iulian Apostatul. Morala o identifică cu o supunere oarbă, iar non-plus-ultra motivelor ci cu frica de chinurile iadului și cu nădejdea fericirii raiului. Astfel își închipuie lucrurile oamenii aceștia, cari sunt cu totul străini în lumea credinței și a vieții religioase, pe cari ei n'au trăit-o nici odată. Apar ca niște „riporteri" înaintea stinților exstaziați și fac raport despre o viață în a cărei taine n'au pătruns nici odată. Astfel stând lucrurile, firește, că „în pătura cultă, nobilă și bogată a societății europene să nasc îndoieli față de adevărul acelei concepții de viață, care e exprimat în creștinismul oficial al Bisericii. Clasele mai înalte să îndeletnicesc adecă și cu înțelepciunea autorilor clasici și când văd apoi limpezimea și evidența învățăturilor lor, pe de o parte, iar pe de alta incompatibilitatea lor cu doctrina lui Christos, e cu neputință să creadă și pe mai departe învățăturile Bisericii." (Tolstoj, Ce e arta?) Da, pe lângă astfel de cunoștințe admit și eu, că ei nu mai pot crede, ba ce e mai mult omul modern, necum să învețe ceva din frumoasele idei vechi ale creștinismului, cari i-să înalță ca niște munți uriași în zarea istoriei sale, dar se scandalizează de-a dreptul de ele. Pretutindenea întâmpină numai dificultăți, pentrucă geme sub jugul unor idei scălciate. Autoritatea i-se pare mormântul individualității, armonia formelor cătușe; caldura și avântul firesc al inimii le consideră niște dispoziții bolnăvicioase și excentrice, — iar alipirea la tradiții impacientă. Nimic măreț nu mai găsește în creștinism, așa cât cuprins de amărăciunea aceasta crescândă, începe a-l muncì de acum gândul acela nebun: că oare peste tot mai este creștinismul de noi și de zilele noastre?

N'am puteà noi ajutà cumva în starea aceasta tristă și nenorocită? Preocupându-mă de aceste idei mi-a răsărit și mie în minte cugetul acela, pe care l'a exprimat și Kunovszky zicând: dacă voiți să treziți religiozitatea, mergeți la școală în Capela Sixtină; înveșmântați frumos adevărul și ve-ți fi dat avântul trebuincios religiozității." (Durch Kunst zum Leben). Părerea mea în chestie este: *să înfățișăm vechile adevăruri în lumină modernă, să le facem astfel mai accesibile pentru omul modern și vom fi trezit și noi avântul religios.* Cum să nu fie creștinismul viguros, când e atât de adânc, atât de dumnezeesc, când demnitatea sublimului și vraja frumseții strălucește cu atâta farmec dintr'ânsul; când e plin de putere, de iubire, de milă și de îndurare! Când e așa de dumnezeesc și tot odată așa de omenesc! Inalță catedrale tainelor și le împodobește cu cununa ideală a cultului; iubește umilința fiilor și se fălește cu eroismul martirilor. Să nu mai fim noi de trăit, când noi am înălțat Europa? Sau doară așa de mult s'a întors lumea pe dos, încât coroana pomului în mândria ei înflorită crede că-și poate despreț trunchiul și rădăcina? Ori s'o sucit lumea așa, încât nu-i mai trebuește credința creștină și numai de ochii lumii și pe lângă însemnate modificări și adaptări se mai poate susținea prestijul idealului creștin?

Nu; noi nu ne gândim așa; pentru noi creștinismul e „duh și viață" și am dori ca și pentru alții să fie tot așa! Noi ne dăm seama, că într'adevăr din unitatea și adâncimea vieții religioase răsare individualitatea măreață și armonia minunată a vieții, că tot de acolo sbucnesc și știința cea adevărată, imbibată de lumină, și viața publică pătrunsă de căldură și arta cu avântul cel mai puternic. Idealele cele mai măreți ale vieții popoarelor religiozitatea le hrănește și susține, în ea să manifestă puterea cea mai vie și mai directă a vieții. In sufletul popoarelor e ca oltuit creștinismul, încât și în privința aceasta precedeaza naționalismul însuși. La vechii zăi ai păgânătății nu ne putem întoarce, pentrucă nu mai credem întrânșii. Ar falșificà simplaminte istoria și ar încercà marea cu degetul, cel ce ar voi să ne însuflețiască pentru templele lui Joie sau cel ce ar dori să facă din Germani iarăși închinători ai lui Wotan. Cel ce are nevoie de altare, nu umble pe la Iupiter, dar nici pe la Samson și Gedeon; aici sunt altarele lui Christos, aici arde candela eternă.

Nici individul nu mai poate aveà o viață adâncă, ideală și armonică, dacă a pierit dintrânsul simțul religios. Un astfel de suflet nu vede adâncimile vieții și habar n'are de înălțimile ideale ale ei — pe lângă toată iscusință în științele naturale — în unul ca acesta nu s'au deșteptat imboldurile unei vieți mai înalte și n'a auzit glasul intim al inspirației religioase. Empirismul și gnosticismul nu-i de nici o treabă; căci acestea sunt abstracțiuni; tainica viață izvorește bogată în preajma lor, încă și până când ei filozofează și susțin odată cu capul că lor nu le trebue altă viață decât viața aceasta râzătoare de aici, deschizând mugurii florilor, dând viață pruncilor și răpind totul în valurile sale puternice; cine va

puteà stà aici ca un simplu nătărău zicând: pe mine nu mă privește de loc?

Psichologia progresului încă'l aduce în confuzie pe omul modern, nu progresul, ci psichologia progresului, care îl face desmățat și neîncrezător față de lumea intelectuală străveche și tradițională.

In privința aceasta încă trebue ajutat.

Dar nici noi nu suntem neesceptionabili, de multeori ne cuprinde slăbiciunea în fața glasului poruncitor al vremilor, pentrucă ori de câte ori cultura produce idei noui, bune sau rele, cădem în ispita de a le respinge cu un gest și adesea am voi să ținuim starea cea veche de lucruri, ca să ne încântăm pururea de ele. Și mai fatal este, că ambele părți sunt ispitite a spune despre sine, că sunt gata deja cu viața și cu concepția despre viață, câtă vreme mereu și-o modifică și adaptează, ceeace, firește, umblă cu multe neînțelegeri și ciocniri. Tunăm și fulgerăm unii în potriva altora. Să fim mai modești și să ne înțelegem mai bine. Părerile ni-se schimă în multe privințe, interesele adevărului pretind o susceptibilitate intelectuală totdeauna gata de a îmbrățișă ceeace pare a fi mai sigur, mai trainic. Să fie mulțumirea noastră mulțumirea conștiinței împăcate!

Dar în afară de considerațiile acestea psichologice trebue să ținem seamă și de direcțiile și ideile conducătoare ale zilelor noastre, dacă voim să adaptăm cuminte concepția creștină.

Direcția vremei de astăzi e *intelectualismul*, iar ideea predominantă e *humanismul*. Intelectualismul consistă în aceea, că vrea să înțeleagă, să știe și să vază. Nu vreau să osândesc de loc direcția aceasta, la din contră îi înțăleg simpatia pentru știință, dat fiindcă ei are să-i mulțumiască nouile rezultate și tămăduirea multor mizerii pământești. Știința doară ne lecuiește boalele, ea previne baccilii și alungă foametea, ea cucerește valurile mării și fulgerele văzduhului. Și lumina vrea să se răspândească; rezultatele științei caută a deveni bunul comun al tuturora; e zorită și nervoasă. Mișcarea aceasta se ivește pe toate tărâmurile și stânjini nu se poate prin nici o opreliște, prin nici o izolare, prin nici o ignorare. Dar nu numai atâta, ci credinciosul de azi trebue neapărat să-și lucre concepția sa de viață în spiritul acestei vremi. Trebue să desfășure o activitate spirituală gradată, atât în privința morală cât și în cea intelectuală, așa cât să știe aprecià și împrumută cu bucurie ce e bun, și să-și deà seama de mersul lucrurilor, exploatând ceeace-i de exploatat. Să nu batjocoriască, să nu bagatelizeze și nesocotească nime începuturile mișcărilor, nici să nu se bucure de poticnirile lor, ci văzându-le slăbiciunile, să le grăbiască întru ajutor.

Spiritele totdeauna să fecundează, când ajung să se împreune cu adevărul, oricare ar fi acesta și ori de unde ar veni. Că fecundarea aceasta nu se întâmplă aproape nici odată fără de tulburări, exagerări și neînțelegeri, nu-i de mirat! Care vin n'a fert ca must?! Dar, negreșit, trebue să ținem seamă de postulatele neiertătoare a vremilor noastre atot scrutătoare și să înțelegem, că acestea numai atunci vor fi satisfăcute, când noi vom știi prezentà adevărul vechiu în cadrele culturei moderne. Căci cultura aduce cu sine noui și noui cugetări; ci bine, cugetările acestea trebue cucerite și la lumina lor trebue să îndrumăm mai departe în spre lumina acea cerească, care e fapt și nu rezultat și care nu se poate interpretà nici cu evoluția naturală, nici cu cea istorică.

Așa au făcut marii Sfinți Părinți de odată: Gregoriu, Vasiliu, Augustin, cu cultura antică, tot așișderea un Sf. Toma de Aquino cu cea arabo-evreească din veacul de mijloc, iar noi, ce să facem? Să-i urmăm pilda lor!

Cealaltă direcție a vieții moderne e humanismul, a cărui devize sunt: „natura," „viața omenească," „lumea frumoasa", „pământul" și în slujba căruia stau tehnica și artele.

Cultura tinde să creeze o lume frumoasă, plină de strălucire și plăceri, pe cari însă nu le scoate din lumea supranaturală, ci din cea naturală. Simțul pentru frumos îl cultivă mai cu samă artiștii și poeții, cari necontenit desvălesc bucuriile acelea nobile, pe cari le ofere natura. Cugetătorii înflăcărați desvoaltă conceptul binelui și al adevărului și fiindcă punctul de mânecare al acestora e conștiința proprie, adecă principiul „cogito ergo sum", mai urgitează ce e drept și ei necesitatea legilor morale, dar numai întru cât sunt lipsite de caracterul creștin. Poeții cântă sbuciumul și durerea inimii și însuflețesc pentru idealele vieții. Pretutindenea caută însă numai ce e omenesc: în artă, ca și în religie, în istorie, ca și în viață. Istoria, mai ales, devine din ce în ce mai mult istoria vieții omenești, și apoi cu deșteptarea acestui spirit în istorie, mai adaugându-se și înrâurirea războaielor lui Napoleon, s'a trezit simțul național și s'a întărit iubirea de rasă. In chipul acesta cucerește cultura, viața și istoria, deopotrivă, hotărnicindu-le cu cadrele nizuințelor omenești. (Martensen, Christliche Ethik).

Nu-i vorba, că sunt adevărate sau nu idealele acestea, dar e mai pe sus de orice îndoială, că și direcția aceasta culturală încă are un cuprins bogat și că în progresul ei necurmat înnainte să desvălesc noui și noui colțuri de viață. Cu direcția aceasta culturală ai puteà isprăvi ușor, dacă te-ai apucà și ai dovedi greșelile și neajunsurile de cari sufere, strigându-i respicat în față: „piei Satană"; dar desființare-ai prin aceasta colorile dulci ale bucuriilor naturali, echilibrare-ai temperamentul acela iubit al prudenței aceleia relative, ce e drept, dar care are atâtea simpatii printre muritori și arată de fapt atâtea valori reali, cari, negreșit, să pot critizà, — contestà însă nu; cum ar fi natura, omenimea, arta, viața pământească și problemele ei? Să nu le ignorăm cu totul și să nu le privim așa de crunt, căci doară spun mult adevăr și acestea. Spun anume, că lumea e opera lui Dumnezeu și că e bogată și frumoasă, fiind oglinda cugetărilor Lui; mai spun apoi, că și natura e o valoare și putere, zidită tot de Dumnezeu, și cu toate că are păcat original, dar păcatul acesta n'a desființat problemele de pe pământ ale omului. „Stăpâniți" a zis Dumnezeu omenimei; întindeți-vă domnia asupra ceriului și pământului. Frumusețea aceasta — îmi dau bine seama — e împletită cu multe funii bădărane, cari pot deveni streanguri de ispășire pentru bietul om lumean; știu, că pe lângă puținii picuri de miere ai vieții de comfort să ridică un ocean întreg de amărăciune și că luminoasele colțuri ale concepției estetice sunt succedate de noaptea cumplită, care stânge până și licăririle din urmă ale minții; le știu eu prea bine toate acestea, dar știu și aceea, că natura și lumea aceasta este ogorul arborelui vieții mele, pe care nu-i iertat să-l las în părăginire, ci trebue să-l lucru, pentruca apoi cu puterea darului lui Dumnezeu și a razei de soare să trezesc energii noui.

Sunt, de bună seamă, exagerări și în direcția aceasta humanistă. Să află în iubirea aceasta a pământului și a lumii, pe cum și în îndumnezeirea omului astfel de exagerări, cari să potențează până la tăgăduirea cea mai perversă a supranaturalului; se află proroci întunecați și înjurători, ca Nietzsche; să află idoli, cari râcâie în gunoiu, cum este Zola, dar să află pentru aceea și foarte mulți oameni „bona fide," cari sunt vrăjiți de idealul humanismului și cari încă mai pot fi câștigați pentru cauza creștină, de nu cumva ne vom apropià de ei cu o bolnăvicioasă ură față de lume și cu înclinări de eremiți. Să le arătăm acestora creștinismul acela, care nu e neomenesc, nu e înstrăinător și imposibil, și care știe răspunde tuturor nevoilor omului. Să nu rămânem pururea în aceleași cadre fantastice, abnormale și dureroase ale „fraților spirituali" din evul mediu; să fim încredințați odată pentru totdeauna, că noi trăim astăzi alte vremuri, și că străvechile adevăruri să nu le arătăm în totdeauna în aceeași formă împietrită, de veacuri, de cumva vrem să fim înțeleși. Să ne conservăm cuprinsul culturii noastre de până acum dar să ni-l întregim; dacă ne vom întregi conceptele noastre despre lume cu conceptele spirituali spranaturali, cari să impun și astăzi, sunt sigur, că credința noastră nu va rămâneà fără aderenți pe pământ. Dar nu numai că nu va fi fără aderenți, ci sufletele vor fi ca magnetizate de dânsa, căci doară ceva mai trebuincios și mai sublim decât aceasta nu vor găsi! Vor vedeà atunci, că „lumea frumoasă" și „viața plăcută," de sine lăsate, cu toată cultura lor, sunt sărăcăcioase și neîndestulitoare, — că bujorii din obraji curând sunt înlocuiți de petele lungorii, — că fără de o adâncire metafizică viața e o conștiință fără rost și o stângere amară. Totul e vulgar și plictisitor întrânsa! Ii lipsește adevărata inspirație și intuiție, duhul artistic și patosul vârtuții. Totul să târâie pe pământ; n'are a face că umblă une-orea și printre flori, căci doară tot în pulvere să sbate și pământ mânâncă:

Schon kriech' ich zwischen Stein und
Gras, hungrig auf krummer Fährte
Zu essen, was ich immer ass, dich
Schlangenkost, dich Erde.*) (Nietzsche).

Dar pe lângă toate acestea omenimea e dornică de idealuri mărețe. Năzbâtiile gnosticilor, panteismul dulceag, evaziv și confuz caută o religie mai înnaltă, mai curată. Să ieșim înnaintea lor și să le arătăm, că revelație mai înnaltă, putere mai mare și evoluție mai desăvârșită, ca creștinismul, nu există nicăirea. Religia cea mai înnaltă și mai ideală se manifestă în iubire, în această minunată înfăptuire a libertății. Înțeleși odată în punctul acesta, ne-am apropiat bi-

*) Deja mă târâi printre pietri și iarbă, flămând pe cale strâmbă Ca să mânânc, ceeace totdeauna am mâncat, pământul, hrana șarpelui.

nişor şi de exerciţiile vieţii spirituale, aşa cât nu vom mai întâmpină greutăţi mai mari. Că păcatul întină sufletul, o simţim prea bine cu toţii. şi că vina trebue ispăşită iar virtutea trebue eluptată cu smerenie şi nădejde, încă le admitem bucuroşi. Sufletele rătăcite le îndreaptă însa crucea şi tot crucea e, care le atrage şi le înnalţă. In chipul acesta ajungem la Christos şi chiar dacă ne şi străduim „spre multe“ ca Marta în lumea aceasta. totuşi bucuros ne aşezăm şi cu Maria la picioarele Lui, ca să-I ascultăm cuvântul şi să ne adâncim în sufletul Lui. El e calea. adevărul şi viaţa noastră. Viaţa, scopul şi fericirea noastră întrece natura; în regiunile acestea zadarnic vom ispiti ştiinţele naturali; ele nu ne înţeleg graiul. Aici Christos singur ne poate dă o lămurire îndestulitoare; să credem deci Lui, dar nu numai să credem, ci să şi trăim aşa, pe cum El a trăit, ca să trăim în veci.

Trad. I. G.

Angelus.

Spre-a genei dungă purpurie
Când zorile de-abiă mijesc,
Auzi plăcuta armonie
A clopotelor ce şoptesc:
Ave Maria.

Când soarele'n amiezi te-aprinde
Cu-a razelor fierbinţi văpăi,
Şoptirea-aceleiaş colinde
Lin sună 'n deal, lin sună 'n văi:
Ave Maria.

Când craiul zării 'ncet apune
În faptul tainic din amurg,
Auzi aceiaş rugăciune,
Aceleaş sunete ce curg:
Ave Maria.

Când paserile merg să culce
Şi florile 'nchid pieptul lor,
Îngână toate-un cântec dulce
Într'un concert fermecător
Ave Maria.

Tot câte-o stea furiş răsare
Numai de dragul ăstui cânt;
Chiar luna parc'ar spune 'n zare
Acelaş cânt — atât de sfânt:
Ave Maria.

Icoană
(idilă)

Cu furca'n brâu
Şi'n mâni cu'n fus,
Maria toarce pân' târziu
Şi cată cu un dor nespus
După Isus.

Iosif trudit
De-al zilei zor,
Se duce iar la odihnit
Şi-şi mai sărută iar cu dor
Al său 'odor.

Dară Isus
Adânc oftând —
Pe lemnul unei cruci s'a pus
Şi singur ştie ce-are 'n gând
Dormind plângând.

Dela Bistriţa.

Biserica românească.

(*Dr. B.*) În »Neamul Românesc«, acest organ de curăţire generală şi renaştere morală a noastră, publică în un număr mai nou (19 Nov. a. c.) un articol, al cărui efect e zdrobitor pentru biserica noastră ortodoxă din România. Titlul articolului e »icoane din biserică, sau cum cugetă preoţii între patru ochi«, şi în el se aduc scrisori ale diferiţilor preoţi, cari se exprimă asupra bisericei, din care fac parte, în un mod cu totul uimitor. Iar autorul articolului, ca atare, îşi face conciuziile sale triste, nemângâiate, aproape desperate. . . .

Suntem aplicaţi a crede, că tonul, în care e scris articolul acela, e prea năcăjit, vederile sunt prea pesimiste; dar în genere luat, e adevărat, e o oglindă fidelă a stărilor reale din biserica României, şi putem zice — mai la vale se va dovedì — din bisericile Românilor peste tot! Şi negreşit la vreme este, să se ventileze lucrul, să ne discutăm odată şi chestiile bisericeşti, să cercăm a face ordine, curăţenie în „cortul sfânt«, »să ne restaurăm în Hristos«, după deviza Papii Piu X. Dacă în o casă e aerul cam stătut, se deschid ferestile, gunoiul se scoate afară cu mătura: aşa trebue să ne curăţim odată şi bisericile, uniţi-neuniţi deopotrivă, să ne dăm samă de stările, în cari ne aflăm, şi să tindem a ne îndreptà, până nu e târziu. Şi îndemnul vine dela loc bun: chiar din România, unde nu de mult un prelat înalt (Metropolitul Moldovei) a dat o circulară în senzul acesta (a se vedeà în Bis. Ort. rom, 1908. 1. Iunie), iar acum în alte foi şi reviste se începe aceasta muncă nobilă şi curagioasă.

Dar să ne întoarcem la articiul din »Neamul românesc«. Iată cum descrie acela biserica românească din Regat (estras din scrisoarea unui preot): »Sunt revoltat de mârşăviile şi toleranţele noastre, însă nu-mi stă în putere de a le îndreptà. De scris nu pot scrie, fiindcă aşa cum *văd* şi *cuget,* nu place ocrotitorilor şi îngăduitorilor; aşa că, din pretini şi cunoscuţi, nu-mi pot creà, decât vrăjmaşi, mai cu seamă pe aceia, cari nu pot fi pretini cu adevărul.

»Sunt perfect de părerea, de a fi preotul *moral* şi *om plin de realizm.* Asta însă numai pe unde . . ., nu şi pe la . . . Ai noştrii, *fiind prea realişti, nu pot fi idealişti.* Teologi ori nu, sunt *o apă şi un pământ*: *plini de imoralităţi, plini cu vin şi ţuică, îmbuibaţi cu mâncări, lacomi şi avizi de avere,* etc. etc. etc. Nu se ocupă nici de carte, nici de acte filantropice, nici de misiuni. . .

»Clerul nostru face şi din rugăciune un mijloc de speculă şi gheseft. Trăind în mijlocul lor, am ocazie să-i aud zilnic discutând, însă nu lucruri de ale Bisericei, ci cu totul altceva. De pildă, în loc de a se întrebà, când se întâlnesc: ce ai predicat astăzi la biserică? Câţi credincioşi ai avut? mai mulţi sau mai puţini ca în ziua precedentă? Ce ar fi mijloacele de a influinţà asupra conştiinţei de a-i aduce la biserică? etc. etc. din contra se întreabă: avuse-şi lume multă la biserică astăzi? ***Cât incassăşi? eu am incassat atâta; eu atâta,*** etc. etc.

»Biserica aşa, cum este reprezintată prin mulţi din preoţii de azi, e mai mult un culcuş de trândavi, bîrlog de netrebnici, peştera tâlharilor şi şcoala perverzităţii. *Nu există mai mari dujmani ai religiei şi bisericei, decât preoţii înşişi. . . .«*

Din cuvânt în cuvânt, astfel se tânguieşte autorul articlului din »Neamul românesc«. Dar nu numai atâta. În articolul estins pe 6 pagini*) se mai aduc şi cazuri concrete — horibile ilustraţii, — prin cari se motivează toate cele scrise. Dela reproducerea acestor ilustraţii abstăm. Şi-le poate închipuì oricine, cine a văzut necredinţa, cu care popii din România săvârşesc cele sfinte sau a aflat noaptea în restauranturi popi ori călugări cu haine lungi şi camilafcă, ţinând meretrice pe braţe şi cântând: aleluia, aleluia! . . . Scriitorul nostru se ocupă şi de mijloacele, cum s'ar puteà sanà răul? Şi convingerea sa este: »să fie un episcopat la înălţimea sa, care să certe, să mustre şi să pedepsească aspru« — asta e un mijoc inutilisabil. Episcopii sunt creaturile guvernului şi sunt — la drept vorbind — ceeace e şi clerul, din a cărui sân au ieşit. De aceea, zice autorul articolului — nu ne putem lăsà în grija episcopatului, ci trebue singuri să ne deprindem a ne păzì casa, şi, pe cât stă în puterile noastre, să nu încetăm a strigà: Protopopii şi sub-protopopii zeloşi şi meritoşi, nu creaturile politice. . . .

Şi iarăşi ca nu cumva să se creadă, că autorul articolului, în care se biciueşte aşa crunt biserica ortodoxă, va fi un *agent secret al catolicismului,* acel autor se îngrijeşte, că chiar şi pe conta unor aserţii, pe cari însuşi nu le crede, să delătureze dela sine bănuiala aceasta. Căci iacă ce zice în privinţa asta: ». . . . tare mi-e frică, să nu ne ridiculizeze întâi presa noastră şi apoi cea străină, socotindu-ne ca nişte incorigibili, răi, şi deci să se insinueze catolicul, iezuitul, cu ale lui păcate, cu mult mai mari şi mai grele, dar pe cari le ţine ascunse, parecă sunt închise ermetic, iar atunci, când vre-un scandal cu vre-o călugăriţă sau cu vre-un institut . . . se descopere, se pun luntre şi punte pentru a se muşamalizà. . . .« Şi mai la vale: »în ceea ce priveşte însinuarea, pe catolici şi iezuiţi, nişte preoţi capabili ar puteà face iluzorii iluziile lor. Mai de grabă ar trebuì să-i luăm de ezemplu, căci păcatele lor au creat atâţa duşmani religiunei, şi deci să fim foarte atenţi, ca nu cumva şi decăderea, în care am ajuns să fie de natură a creà şi la noi duşmani religiunei.«

La aceasta regretabilă disgresiune a autorului, contrară adevărului, şi — cred că — a propriilor sale esperinţe, avem de observat următoarele. Nu sunt a se confundà preoţii catolici de mir cu iezuiţii, nici preoţii catolici de ritul latin cu cei de ritul grecesc. La cei dintâi, în urma vieţii neregulate, mai obvin scandaluri, nu însă la călugării iezuiţi, cari cu alte păcate se pot învinuì, dar cu ăsta nu; nici scandalurile călugăriţelor nu-s alta, decât scornituri de ale ziarelor vânătoare de senzaţii, cum s'au dovedit în mare parte şi cele din vara anului trecut, cu privire la mănăstirile din Italia; în sfârşit cazuri sporadice nu însemnă aberaţii sistematice, cum e la gr.-ortodoxi. La nici un caz însă dujmanii religiei nu i-au creat catolicii, ci i-a creat protestantizmul degenerat în raţionalizm curat şi necredinţa generală, care, în urma

*) Care se continuă încă. Red. »Unirii«.

formalizmului sec al bisericei ortodoxe, s'a născut și se naște peste tot în inteligința, aparținătoare acelei biserici. Dimpotrivă, putem zice, că dacă a fost biserică, care a știut combină religia cu cultura, și a putut păstră creștinizmul în valoarea sa absolută, ca putere spirituală, internă, de viață făcătoare: numai Biserica catolică a fost acea! Asta o recunoaște și articolul, de care ne ocupăm, când, în ciuda tuturor celor zise mai sus, de închiere rischează o »vorbă îndrăzneață«, zicând: »ne temem de catolici, ori de propagande. Dar sub un regim al lor *am fi cel puțin creștini, am fi într'o consecvență oarecare față de numele lui Hristos, pe care îl mărturisim cu buzele.*

Biserica noastră de azi însă e *negațiunea creștinizmului*, e un așezământ de păgâni, cari speculează numele Celui, decât care buzele creștinești nu pot pronunță ceva mai scump și mai înalt. . . .«

Așa articolul.

*

Înainte de toate declarăm, că cele scrise aici de loc nu ne surprind. Nu se spune în acelea nimic nou: toate sunt lucruri cunoscute, știute de mult, de toți. Icoana bisericei ortodoxe din România e icoana tuturor bisericilor ortodoxe: din Balcan, din Rusia, din Ardeal, etc. . . Peste tot aceleași colori triste, aceleași stări deplorabile. Două rele mari bântuie în ea (bis. ortod.) de mult, de mult: lipsa de viață spirituală și materializmul îngrozitor.

Erà o vreme, când biserica orientului, limba și cultura grecească conduceau chiar și în Apus. Erau în Orient sfinții părinți, dintre cari fiecare luceà ca un soare adevărat pe ceriul Bisericei universale; acolo se cunoștea învățătura adevărată, acolo se țineau soboarele: papii numai delegau și aprobau. Toate dogmele creștinești, dezvoltate mai târziu în biserica Romei, toate așezămintele bisericești: sărbătorile diferite, monahizmul, formele cultului, oarele canonice, etc. etc. toate își au rădăcina în Orient. Adevărat: ex Oriente lux, din răsărit vine lumina. Dar lucrurile s'au schimbat. Multe și diferite împrejurări au adus cu sine, că sanctuariul bisericei lui Hristos s'a rupt în două; și de atunci orientul e ca ramurele rupt de trunchiul său. A încetat în biserica lui orice duh, orice viață religioasă, orice cultură bisericească. Toată istoria ei dela dezbinare încoace abia arată câte un moment mai lucid, care chiar pentru aceea nu e al omului sănătos. Toată activitatea ei se reduce la anumite Ceremonii: nu se propovăduiește în ea cuvântul lui Dumnezeu, nu se duce viață internă, spirituală, nici la preoți, nici la călugărime. Pecum știut este.

Știut este și celalalt rău al bisericei ortodoxe: materializmul îngrozitor. Dela sutele de mii, ce plătește patriarhul Țarigradului Sultanului, ca să ajungă la putere, până la sutele de zloți, ce-i costă unui simplu preot la noi în Ardeal dobândirea stațiunei: peste tot numai bani, bani și iară bani. E scârbos, dar simplaminte e revoltător, ce vezi întâmplându-se în privința aceasta! Râvna pentru bani dela cel din urmă călugăr până la chiriarchi și în legătură cu aceasta corupția morală a fețelor bisericești: aceste două lucruri le aflăm în biserica orientală cu sute de ani înainte de aceasta și le aflăm azi în jurul nostru. Nu trebue dovezi multe: poftim și întrebați pe oricare frate gr.-or. dela noi, care a ajuns undeva preot și a primit s. hirotonie, ori s'a făcut protopop: cât i-au costat acestea? Credincioșii noștrii sunt dedați să plătească pentru tot, ce îi face popa pentru spovedanie, pentru cercetarea bolnavilor; în România sunt o mulțime de »sacramentale«, inventate numai pentru scopul de-a umplea sacul popii. Acolo a degenerat creștinismul curat, adevărat, împărăția lui Dumnezeu aici pe pământ!

Am comite o lacună, dacă vorbind despre »biserica românească«, nu am amintì ceva și despre biserica noastră unită; și n'am fi drepți, dacă nu ne-am exprimà și asupra ei cu aceiaș sinceritate și critică binevoitoare, cu care am descris mai sus relele din biserica ortodoxă.

Mult bine ne-a făcut nouă Unirea, mult s'a progresat pe teren bisericesc-cultural în urma ei, laudă fie Domnului, — însă ce privește stările de azi, puțin se poate zice, că uniții ar stà mai bine în privința religioso-morală, ca neuniții. Sunt ținuturi — în părțile ungurene — unde cu bucurie constatezi, că oamenii sunt conștii de religia lor, că își împlinesc mai cu zel datorințele creștinești; pe aiurea însă, mai ales prin unele părți din Ardeal — nici o deosebire între uniți și neuniți. Ba încă de multeori îți vine aminte vorba unui preot al nostru, care spune, că noi nu suntem încă uniți, suntem tot »schismatici«. Avem preoți cu o creștere mai religioasă, mai profundă, și totuși acelaș indiferentizm în cele sacre, aceleaș lipsă de zel în cele bisericești, ca la neuniți. Poporul tot așa de lipsit de cultură religioasă, tinerimea neglijată. În lipsa învățăturii, a cuvântărilor bisericești așa de înapoiat e poporul nostru, de nu-ți poate pricepe o predică, nu pentrucă i-ai țineà-o într'un stil prea înalt, ci pentrucă mintea lui nu-i dedată să petreacă cu atențiune șirul de idei, contextul, o propoziție chiar! În loc de a emulà uniții cu neuniții în acea, cari să fie mai harnici, emulează de multeori chiar în direcția contrară. Nu de mult în o revistă ungurească ne-a descris un anumit »ticest« străinilor, și drept a avut; nu în aceea, că de ce nu introducem cultul sfinților apuseni, ci pentrucă preoțimea noastră e prea laicizată, și multe ne lipsesc, până vom face noi fală numelui »catolic« în înțelesul bun al cuvântului!

*

Iată biserica românească!

Când vom ajunge la ceva schimbare, la o îmbunătățire a stărilor de azi? știe-o Dumnezeu. La tot cazul uniții trebue de acum să vadă de lucru, să pornească pe alte căi, ca să arete și altora, ce însamnă a fi în unitate cu Biserica universală, în legătură spirituală cu acele neamuri și țări, de unde izvorește toată cultura lumii de azi. Iar biserica neunică: soartea aceleia numai atunci se va schimbà, când se va rezolvà odată problema mare a Orientului și a bisericei orientale! Până atunci însă, adecă până va rămâneà biserica gr.-or. dezbinată de biserica universală, până atunci — *istoria e dovadă* — nimic nu va progresà, căci dezbinată e de acela, care e izvorul vieții, și care ni-a zis nouă tuturor: fără mine nimic nu puteți face!

Aceasta să o știe toți, cari se interesează de biserica românească și doresc binele ei.

LUPUL.

— Povestire originală a „Unirii.“ —

Prin pădurile subțirele, sărace, din preajma satului nu se prea țineau sălbătăciuni. Rar țișnea vre-un iepure din vre-un tufiș, ori vre-o cadană de vulpe cercetà găinile satului. Oamenii erau pacinici, două-trei puști vechi de erau în sat, dar Ilia Gheorghii aveà pușcă nouă. Peste vară. — umblare mai multă — tot se mai pușcà câte un iepure, dar cât ce se puneà zăpada puștile din sat rugineau în cui până la anul. Nu erà nici unul vânător cu patimă dintre cei câțiva pușcași din sat, nici chiar Ilia Gheorghii, cel cu pușca nouă.

Dar iată, că într'un post al Nașterii Domnului se pusese o zăpadă de un stânjin. Și cât ce s'a așezat, îmbrăcând bine pământul, lipindu-se de el a înghețat tun, și nici pomană să se mai ducă. Vitele nu lăsau ogringi în iesle, oile nu făceau toriște, și sătenilor le părea bine. Săniile lunecau ușor, lăsând dungi lucii, vineții, pe pieptul plin al zăpezii, lemnele de foc le aduceau oamenii așa întregi din pădure. Dar totuși întinderea albă erà mai mult pustie, numai vântul o cutrierà cu deamănuntul.

Și după o noapte în care troznirà neîntrerupt coperișele de șindilă, iată, că trei români stau înlemniți la marginea satului și caută la niște semne prin zăpadă.

„Nu poate să fie de câne frate. Așa urmă cumplită nu face cânele.

— Ba da. Câne le gornicului. O să vezi tu, că am dreptate.“

Cel de-al treilea nu zisese nimic până acum. Priveà cu de-amănuntul. se aplecà de-asupra urmelor, pipăià cu degetele lungi. Mustața din stânga i-se mișcà necontenit, se sbârleà, se întindeà, și câteodată ajungeà de înțepà urechia. Ochii îi sclipeau din ce în ce mai tare. și sprâncenele i-se ridicau de-asupra ochilor încruntate.

Deodată se ridică, își înțepeni o mână în șold și spuse, liniștit, tovarășilor:

— „Asta-i urmă de lup.“ — Toți trei rămaseră acum cu ochii la urme. Dacă a spus Ilia Gheorghii, că-i urmă de lup. apoi trebue să fie așa. El e pușcaș doar gândeau celialalți doi, iar Ilie după ce-și spuse cu grain viu gândul, erà acum de tot sigur, că nu se înșelase.

El drept, că nu văzuse lupi, dar noaptea trecută auzise în partea aceasta de sat un urlet aspru, răgușit, sălbatic. Ceva ce samănă a criveț, a pustiu și a moarte. Astfel de urlet în viața lui numai auzise. Trebue să fie o sălbătăciune străină. Și deodată, atunci în puterea nopții, în sufletul lui Ilie tremură ceva tare, apoi în loc de tremur se aprinse o căldură, care-i cutrierà îndată tot trupul. Și întâia oară în viață privi cu o dragoste mare, cu o dragoste de frate, pușca ce atârnà de părete. Căldura îi trecù apoi, dar un gând îi rămase limpede, și-l ținù deștept până dimineața: „așa o sălbătăciune să pușți, nu o zdranță de iepure!“

Și dimineața plecà spre locul de unde se auzise urletul.

. . . . . .

Prin sat să lățise vestea, că umblă lupi prin pădurile din jur. Unii spuneau, că-s turme întregi, ca niște cârduri de câni. Mulți le văzură urmele, văzură zăpada bătucită și tăvălită. Adevărul erà însă, că în părțile

acestea niciodată n-au umblat lupi, și nici un sătean n'ar fi știut să spună cumu-i dihania. Urletul ce se repetă în toată noaptea la aceași margine de sat, îl auziră însă mai mulți, și cei mai slabi de înger începură să șoptească prostii de-a lor. Ba, că nu-i nici lup dihania, nu-i nici urs, ci-i un pricolici, vre-un om de-a satanii ce se schimbă în câne sau ori ce alt dobitoc, ca să îngrozască pe creștini și să le strice.

Ilia Ghiorghii însă nu mai vorbi cu mine un cuvânt legănat despre noutatea ce ținea în fierbere satul. Merse la oraș, i-și cumpără prav și gloanțe, și se întoarse liniștit acasă. Dar cu femeea nu vorbiă mai nimic peste zi. I-și umplù cu grije pușca cea nouă, în vreme ce ochii și fața i-se luminau și întunecau mereu. Cât ce să puse noaptea i-și luă cojocul, i-și strânse pușca lângă trupul mare, vânjos, și porni. Cât ținù drumul până unde dase de urme, mustața din stânga i-se tot zbârleà și se întindeà, împungându-i urechea. Aerul înghețat de afară îi răcoreà obrajii și pieptul dar căldura din lăuntru îi aprindeà iar. Când ajunse la locul știut dădù de urme proaspete. Ilie se trase după un arin scorburos, se răzimă cu spatele de el, i-și petrecù o mână prin cureaua puștii, și așteptà. Stătù multă vreme, fără să se poată gândi la ceva. De-odată apoi îi veni o întrebare: Cum să face să iese el în puterea nopții, să pândească în ger după un lup? Mai umblat-a el vre-odată noaptea la vânat? La urmă nici nu-i pușcaș el. De-a doborât câți-va iepuri, ce mai minune! Ori cine o poate face. Ba zău, nu-i o prostie ce face el? Și Ilia Gheorghii se gândește mai departe: Ba într'adevăr e o prostie. Și-și adună cojocul mai strâns în jurul trupului și vreà să plece spre casă. Dar în clipa aceea i-se părù, că aude urletul. Și de-odată să cutremurasé și să tupilă în umbra cojocului. Mustața îi jucă puțin, apoi încremeni zburlită. Mult stătù astfel cu oțelele în mână dar nu mai auzi nimic. Așa dar numai i-se păruse. Nu urlase. Dar n'are a face. Stă el aici și așteaptă până dimineața, până urlă odată. Aici ghemuit de-asupra zăpezii îl va aștepta să știe, că înghiață. Ah, da, are să-l doboare, are să-l umfile în spate, să-l ducă să-l izbească în pridvorul casei sale. — Și cum stà acum stăpânit de alte gânduri îi veniră în minte poveștile tată-so, alui badea Gheorghe, care murise de mult. Și-i spuneà bădicul Gheorghe, de tată-so, de bunicul lui Ilie, cum umblà cu jumătățile de an și cu anii prin pădurile bătrâne, departe la poalele munților, cu domni mari, să vâneze urși și căprioare. „Ei, da, așa mai înțăleg și eu să vânezi, gândeà Ilie. Când puști un iepure ca și când ai pușcà o cioară, dar să puști un urs — hm!"

Frigul pătrundeà și din înălțimi și din zăpadă, dar cojocul de oaie țineà bine. Ilie din când în când păreà că se ureștе și că vreà să plece. Dar totdeauna auzià, credeà că aude urletul, și atunci aprins de-o dorință nemărginită se ghemuià în cojoc.

Astfel îl apucară zorile sângeroase, pline parcă de scântei de foc. Lupul nu se arătase. Dacă a băgat bine de samă atunci nici n'a urlat. Numai lui i-s'a părut. Dar în noaptea aceea nu-l auzi nime, nici într'altă parte.

Cum mergeà spre casă Ilie se gândeà cu greutate la inimă: Dar de-a fugit de pe aici? Potaia!

Și de aici în colo se începură nopțile de pândă. Se deșteptase în a' Gheorghii atâta nerăbdare, atâta patimă ca și când în fiecare noapte ar fi pușcat câte un lup. Câte odată îl auzià aievea urlând, dar nu puteà deslușì bine în care parte. I-și schimbase în vre-o zece rânduri locul de pândă, căci sălbătăciunea i-și lăsà urmele când într'o parte, când într'alta a hotarului. Ilia Gheorgii se îndârgise în vremea aceasta îndelungată de pândă. De la o vreme nici nu mai căutà în dihanie sălbătăciunea străină, ci caută un dujman, un dujman care-l încruntase, și pe care îi erà par'că sete nu să-l puște ci să-l junghie.

Toată îndârgirea lui rămase însă zădarnică. Treceau nopți după nopți, neclintite, reci, subțiri par'că. Treceau undele de vânt, ca răsufletul morții, zboară de multe ori urletul pe aripile de vânt, dar de dujman nu se putuse apropià. Lui Ilie i-se roșiseră par'că ochii. Vinele umflate sub piele păreau închegate.

În ajunul Crăciunului sara, muierea cercă fel și chip să rămână bărbatul acasă. Dar Ilie n-o puteà ascultà, n-o puteà auzi, ci porni încă mai de vreme la pândă.

Adulmecà pe unde erău urmele mai proaspete și porni tot după ele spre marginea pădurii subțiri. La spatele unui stejar de graniță se opri, se strânse în cojoc și se hotărî ca în noaptea aceasta să păzască aci.

Nu se așeză bine, și în tufiș să și mișcă ceva, căci tufișul sună înghițat, uscat. Într'o clipă patul rece al puștii se lipi de obrazul bărbos, și când văzù bine celea două lumini rele, înghițate, pușca trăzni sec, ca și când s'ar fi rupt dintr'una o creangă uscată. Sălbătăciunea zbucni să fugă, dar n-a putut sări decât odată, și se trăvăli în zăpadă, lângă tufiș. Lui Ilia Gheorghi câteva clipite nu-i bătù inima, și priveà nepăsător la lupul doborât. Apoi deodată zvârli pușca, și din câteva sărituri ajunse lângă dușman. Îl umflă în spate și începù să fugă. Sângele curgeà cald pe lâna cojocului, și înghețà curând. Târziu simți numai Ilie, că-i lipsește ceva. Se întoarse și-și luă pușca. Apoi porni din nou spre casă mai domol acuma. Dar mâna stângă îi erà adânc încleștată în gâtul dușmanului.

Când ajunse, chiar colindau în casă la el trei țigani. Atunci Ilie începù să zimbească. Nu se opri la ușe ci întră cu dihania în casă și o izbi rîzând cu hohot înaintea faraonilor. Aceia într'o clipă țîșniră pe ușe, ca și când i-ar fi dus o holbură.

Apoi stăpânul luă lupul și-l târî după ușe. Erà slab și deșirat, un lup rătăcit, gata să moară de foame. Singur se vede nu avuse curaj să între în sat și să atace dobitoacele.

. . . . . .

Dar de-l întrebi pe Ilia Gheorghii cum a ajuns vânător vestit, de-i căutat de toate curțile baronești, el îți spune aceasta pățanie din tinerețe.

Dacă nu erà urletul acela, lupul acela flămând și slab, în el, să fi pușcat iepurii cu miile — nu s'ar fi trezit niciodată patima de vânător.

Ioan Agârbicean.

Papatul — în lumina credinței și a istoriei universale.

Cu prilejul jubileului sacerdotal de 50 ani al P. Piu X. de *Dr. O. Prohászka.*

Așa e că voind să vedem strălucirea palatului regal nu pornim noaptea cu o luminiță de ceară în mână, nice prin romanticele văi ale Tatrei nu vom călători la lumina unui cărbune în stângere, ci vom aștepta răsăritul soarelui, ca acesta să ne arete capodoperele măestriei omenești și ale puterii dumnezeești creatoare. Tot asemenea și noi avem nevoie de multă lumină și mare strălucire, adecă: avem nevoie de cugetări adânci și de-o concepție largă, dacă voim să sărbătorim în persoana Papei Piu X. „peatra", de însemnătate universală, pusă de însuși Hristos, dacă voim să cinstim autoritatea lui Hristos ce se manifestă într'ânsul și dacă voim să ne închinăm înaintea măririi lui și să-i prezentăm tributul stimei, iubirii și a alipirii noastre. Lumina și strălucirea aceasta mare ne-o îmbie însă credința și istoria universală.

Iată popoarele anticității din preajma Mării Mediterane stau toate în serviciul unei chemări istorice mari: muncesc pentru mărirea Romei. Precum la clădirea piramidelor Faraonilor robotiau noroadele subjugate: tot așișderea muncesc pentru viitoarea mărire a Romei nații de nații, ca să pregătiască și să creeze atotstăpânitoarea putere romană, dar aceasta numai pentru aceea, ca terenul acestei stăpâniri să fie la rândul său ogorul Evangeliei — iar puterea ei, unealta inconștientă a lățirii Evangeliei. *Scopurile cele mari ale lui Dumnezeu le-a promovat deci cultura clasică elino-romană.* Artele ei s'au desvoltat; a învățat a sculptà și a clădì; și a și clădit sanctuare și temple, pentruca apoi să le cuprindă acestea creștinismul și în cuprinsul lor să-și înalțe altarele. Candela înțelepciunii străvechi Grecia a împrumutat-o din Răsărit și ea a îngrijit-o mai departe pe altarele sale ca focul sacru al Athenei, dar numai pentru aceea, ca mai apoi creștinismul s'o nutriască cu oleu mai curat. Potestatea romană a brăzdat cu vârful sabiei hotarele despărțitoare ale țărilor și a unit într'un singur imperiu popoarele, dar numai pentru aceea, ca Provedința, deasupra Capitoliului și a Palatinului să înalțe un alt tron, un alt scaun curulic, scaunul Sfântului Petru, păstor și nu dictator, putere, care nu stânge, ci dă vieață.

Poziția geografică a Romei a menit-o de centru al lumii; arena ei au frământat-o neamuri de neamuri; vieața ei socială a devenit acumulatorul simțirii popoarelor; dar numai pentru aceea ca să fie centrul unor întinderi uriașe, centrul, în jurul căruia gravitează miriadele de suflete și care să poată asigura echilibrul lumii și să poată păzì undulațiile nesfârșite ale vieții spirituale de desbinare și stricăciune. În lumea aceasta elino-romană, în chiar centrul ei s'a înrădăcinat credința; în atmosfera aceasta s'a desvoltat și a devenit model în privința învățăturii, cultului dumnezeesc și al disciplinii Roma „capul și conducătoarea frației creștine". Astfel a devenit reședința puternicei oblă-

duiri lumești romane — centrul providențial al lățirii Evangeliei. Astfel a devenit cuibul vulturilor legiunilor — patria sfinților. Și dacă mă vei întrebà, care a fost țînta desvoltării acesteia, care a fost pricina acestei primeniri minunate, care a fost izvorul acestor puteri cari au creat o lume nouă, la toate acestea întrebări n'am decât un singur răspuns și acesta este acela, care de pe parcanul Basilicii sf. Petru vestește la lume: „Tu ești Petru și pe această peatră voi zidì Biserica mea". *Istorie universală, evoluție, cultură elină și putere romană, toate acestea sunt numai treptele tronului, de-asupra lor se înalță scaunul lui Petru; popoare, neamuri, războaie și învingeri, suferințe și schimbări, toate acestea sunt numai cadre și între cadrele acestea cosmice stă papatul, instituția lui Hristos!*

Dar decât cadrelele acestea de importanță istorică universală cu mult mai mult înalță mărirea papatului frumsețea, mărimea și rodnicia Bisericii, pentrucă *puterea și viața care este în biserică, toată izvorește din »peatra« lui Petru.*

Acum nu-mi mai vine să scriu, ci să cânt; dar nu sunt visător, ci realist. Văd Biserica lui Dumnezeu cea vrednică de cinste, o văd și mă minunez de Dânsa. În istoria Ei sunt și umbre, dar frumsețea nu i-o întunecă. Chiar dacă se simțesc în una-alta, în părțile ei omenești, luptele și frământările lumești, totuși în esența și în întregul ei e capodopera și bucuria lui Hristos. Casa și locuința lui Hristos, plină de spiritul și de amintirile Mântuitoriului. În ea trăiește El încă și astăzi în mod tainic. Nu e pe lume atâta simț viu față de colori, armonie și trăsături (conture), cât este în Biserică față de Evangelia, spiritul și sentimentele lui Hristos. Oleul lui nici când nu se gată, pâinea lui totdeauna o frâng și o împărtășesc. Biserica e pătrunsă de ranele Domnului și în sfinții ei se arată ca tămăduitoarea tuturor nevoilor și dorurilor omenești.

E casă și grădină, deopotrivă, această „Sfântă Biserică"; Dumnezeu sălășluiește întrânsa și Spiritul sfânt o adie și trezește și răspândește miresmele rugăciunei, ale milei, ale evlaviei sufletului. Când, după cum spune legenda, trăgeà de moarte Adam, l'a rugat pe fiul său Seth, să-i aducă un tămăduitor, rod de pe pomul vieții; Seth s'a dus, dar Cherub-ul nu l'a lăsat să între în grădina Edenului, totuși însă la văicărelile lui i-a smuls câteva frunze de pe arborele vieții și acestea i-le-a slobozit pe pământ. Pe Adam l'a mângâiat mirosul frunzelor și deși a murit, totuși un zimbet i-a înflorit pe buze. Pentru noi nu este paradis pe pământ, ci numai arenă și cimitir; o salcie tristă își leagănă crengile deasupra mormintelor și nu răsare din glie pomul vieții de veci; dar precum puterea străveche a arborelui viu, împărțită oarecum în măsuri mici, e înmagazinată în flora tainică a Bisericei și precum mirosul florilor împle văzduhul, tot așa mireasma înviorătoare a grădinii Bisericii cucerește sufletul credinciosului smerit. Ce bine-i, că suntem aici, ne spune sufletul dornic și îngrijorat, ce bine-i, că valurile lnmii nu pot mătură îngrăditurile acestei grădini și chiar dacă nu ne putem odihnì la umbra copacului nemuririi, ce bine-i, că-i simțim cel puțin mirosul și putem murì cu zimbetul pe buze. Pentru zimbetul acesta, pentru mireasma aceasta, pentru grădina aceasta, pentru Biserica sublimă datorim mulțămită lui Dumnezeu, dar și „petrii", care susține grădina aceasta din darul lui Dumnezeu. *Puterea papatului este »peatra« aceasta, iar cununa petrii este: însuși Biserica cea vie!*

Și dacă doresc și mai mult, dacă nu mă îndestulesc cu istoria și cu Biserica și caut airea concept măreț și cugetare adâncă despre Preasfințitul nostru Părinte aflu și aceasta; pentrucă *mai fidel, mai limpede și mai strălucit și decât istoria și Biserica ne oglindește icoana demnității papale însuși sufletul lui Hristos.* Isus a iubit Biserica, ea a fost obiectul gândurilor, ea țânta temută a jertfelor și pătimirii sale; a iubit-o și a purtat în suflet chipul și trebuințele ei. A știut, că Biserica are lipsă de credință și de alipire către Dânsul și credința și alipirea aceasta a voit să ne-o asigure; și eată că pentru paza acestor mari interese deja la prima întâlnire își aruncă privirea pe Simon și ușurat oarecum zice: „Tu te vei chema Petru", adecă „peatră" pentruca apoi pe „peatra" aceasta să-și poată clădì Biserica sa și porțile iadului să nu o învingă. A știut, că și peste Biserică va aveà să treacă noaptea îndoielii și vijelia eresiilor și iarăși a dorit, firește, ca noaptea să nu stângă candela Evangeliei și uraganul să nu dărâme coperișul și pereții; ce face deci în potriva nopții, a îndoielii și a necredinței?

„Iar eu m'am rugat pentru tine, să nu scada credința ta, ca tu oarecând întorcându-te să întărești pe frații tăi". Petru și urmașii lui sunt lumina ochilor lui Hristos și obiectul principal și de căpetenie al grijii și rugăciunii lui. In grija lui Petru lasă ceata credincioșilor și pe urmașii lui îi încredințează să-i păziască turma, dacă-l iubesc pe El. Astfel a devenit a papii puterea pastorală cea mai înaltă, astfel a ajuns tot alui și autoritatea supremă de învățător, care leagă și desleagă sufletele. Hristos ne-a încredințat lui și lui i-a dat cheile raiului; în îndoielile și nedumeririle noastre ne îndrumă la el, ca la cuvântul lui să se stâmpere furtuna sufletelor noastre și să ne aflăm pacea în judecata lui.

Acest mănunchiu de raze izbucnește din sufletul lui Hristos și în nopțile îndoielii și ale lumii se reflectează pe »peatră« și ne trezește veneraţia și iubirea față de instituția aceasta temută alui Hristos, care este papatul și față de actualul reprezentant al acestuia, Papa Piu X. Acum, când „peatra" aceasta, papa acesta, părintele sufletelor noastre își prăznuiește aniversara a 50. a primei sale liturgii, — serbează praznicul dragostii lui Hristos; acum strălucirea aceasta pentru noi e evangelie, adecă îndemn și credință, iar noi dându-ne seamă de acesta ne simțim mândri și pe dreptul ne înviorăm de ea în ziua aceasta, pentrucă adevăr și vieață este.

Bp. Brumar, 1908.

Trad. de: Ion Georgescu.

Victoria Romae.

Întins-a Stăpânul puternica mână:
Și vulturul falnic din zbor a căzut,
Și zace zdrobită a lumii stăpână,
Și gloria Romei în noapte a trecut!

Și iarăși privirea spre Roma ș'o în-
[dreaptă:
Iar soarele Romei răsare pe cer,
Și vulturul falnic din somn se de-
[șteaptă,
Și negrele umbre în noapte iar per.

Iar Soarele Romei cuprinde pământul,
Lumina străbate minciuna zdrobind:
Nu este putere s'oprească avântul,
Cu care Romanii pământul cuprind.

Pe culmile lumii, perdute în zare,
Coroana-și înalță cerescul Isus,
Iar lumea tresare în sfântă cântare
Și imnuri de laudă înalță în sus!

Ioan Ferenț.

Povestea unui călimar.

Unul dintre cei mai de seamă scriitori de azi la Unguri — numele-mi scapă — are o schiță interesantă, în care povestește, cum a devenit el scriitor. Spune, că erà student pe a V. clasă. Profesorul de literatură li-a dat ocupare de casă. El s'a cugetat mult, și-a bătut capul, dar înzădar, n'a putut face nimica. În sfârșit își aduce aminte, că are unchiu, scriitor destul de bun. L-a rugat deci, să-i facă ocuparea. A făcut-o. În ziua următoare se duse cu teca la școală, și o înaintă profesorului. Erà minunată. Profesorul nu găsià cuvinte spre a-l lăudà îndeajuns, zicând, că are talent de scriitor, să continue numai și va devenì stea pe ceriul literaturii. Dar cu cât erau laudele mai mari, cu atât studentul nostru se spărià mai tare. Ce va fi cu el la ocupările viitoare? Unchiul n'o să-i mai ajute, și atunci se va dovedì înșelăciunea. Timpul ocupării a doua a sosit. Ce să facă? Se pune din tot adinsul, cu toate puterile pe lucru, și-și scrise el lucrarea. Nu erà tocmai bună, dar nici rea. Profesorul nu bănuià nimic, cugetà că băiatul doară n'a fost destul de dispus. A treia lucrare a fost și mai bună, și în urmă se trezește numai, că are un stil curat, curgător, ideile și-le știe îmbrăcà în haină frumoasă, și ce e mai mult, cu ușurință și — devenì scriitor.

Cetind schița aceasta, am zimbit. De, va fi. Multe sunt cu putință pe acest glob de tină. Și am dat uitării tot lucrul. Nici nu-mi aduceam aminte de istoria aceasta, de cumva nu mi-se iveà în viață un caz și mai interesant: povestea călimarului.

*

Prietinul Vasile Pop, coleg încă din seminar, mă invită să petrec la dânsul sărbătorile Crăciunului. Își are Crăciunul farmecul său deosebit, pe care nu-l are nici o altă sărbătoare. Nici odată nu simți atât de mult lipsa vetrei familiare, ca tocmai în seara de Crăciun. Și nici odată nu se

simte omul atât de străin între streini, ca în seara aceasta, când fiecare trage la coliba sau palatul său, ca să se bucure în mijlocul familiei sale de venirea Domnului. Parcă Hristos în această seară se scoboară în toată casa, și adună în jurul său pe toți, cu mic cu mare. Cei, cărora nu li-s'a dat să aibă vatra lor, le cade bine, dacă cel puțin în mijlocul prietinilor gustă o rază din soarele fericirii acelora. Între aceștia mă țin și eu. Deci n'am stat mult pe gânduri, ci urmând învitării, am plecat. La gară mă așteptă sania. Am urcat în ea și — la drum. Sburam peste lanurile de zăpadă, cari se întindeau cà niște țoluri uriașe peste hotare. Erà spre seară. Razele soarelui văpseau cu roșu capetele dealurilor. Ici-colo stoluri de corbi își țineau popasul, formând câte-un petec negru în nemărginitul alb. La apropierea noastră se ridicau încet și tacticos, ca să se poată așteze ceva mai încolo. Trăgeam aerul cu plumânii plini. Scăpat din oraș, parcă scăpasem din o temniță. Căci orașul cu zidurile lui se ține încătușat, și numai în nemărginitul câmp guști adevărata libertate. Inima-mi erà plină de cele mai deosebite simțeminte, iar în creeri îmi bâjbâiau diferite cugete, amintiri. Mi-se înfățișà copilăria cu sănierile, cu datul pe ghiață, cu toate lucrurile ei dela țară.

La o cotitură de drum se ivește satul, împrejmuit de o ceață vineție. Prietinul, preot în această comună, locuește în capul satului. Mai de mult, pe vremea, când trăià »popa cel bătrân«, am mai fost în comuna aceasta. E mult de atunci. Atâta știu, că în sat erà o biserică mică de lemn și casa popii erà acoperită cu pae. Sosirăm. Ce schimbare! În locul căsuții vechi se ridică o casă frumoasă coperită cu țigle, un palat în miniatură; iar lângă biserica de lemn se înalță una de piatră, nu mare, dar frumușică. Turnul erà încă neisprăvit.

»*Venise iarna pe neașteptate*, și zidarii nu putură isprăvì,« îmi dà deslușirile prietinul, ce mă întimpină la poartă.

Întrăm în casă. O căldură binefăcătoare și un miros de busuioc mă lovește în față. Până ce doamna preoteasă se străduește cu pregătirea cinei, noi bărbații ne întrebăm și ne spunem multe de toate, cum ne-a mers de când nu ne-am văzut, cum o mai ducem. Ne reaminteam mici nimicuri din tinerețe, de pe timpul, când studiam împreună.

— De câți ani ești tu preot aici? îl întreb în urmă.

— Al treilea an se împlinește, răspunse el.

— Ce minunat te-ai pus în rând în așa scurt timp.

— Vezi frate, îmi răspunse Vasile, tot ce am făcut, casa, biserica și celelalte după Dumnezeu am să le mulțămesc unui călimar.

Deschid ochi mari.

— Glumești! Cum se poate? Ori doară e ceva talisman fermecat? întreb eu mirat. Prietinul zimbì, apoi îmi zise:

— Ascultă-mi frate povestea. Așa cred, că nu multe vei fi auzit de aceste.

Ne așezăm pe scaune, iar Vasile începù a-mi povestì.

— Absolvasem studiile teologice, când petrecând în orașul C. mă întâlnesc cu un amic bun, care erà advocat în acel oraș. Ne plimbam pe stradă și povesteam multe de toate, câte pot povestì doi prietini vechi, cari nu s'au văzut de mult. Deodată zăresc într'o vitrină un călimar minunat. Erà de bronz, lucrat artistic, și pe lângă aceasta erà așa zicând universal: fețnic, termometru, țiitor de chibrite, de țigarette, de pene, de hârtie, de cenușe, țiitor de sugări, și altele multe până la douăzeci. Ne-am oprit și l-am admirat. Mai ales mie mi-a plăcut mult. În sfârșit ne-am despărțit, și eu am uitat treaba călimarului. Dar prietinul nu. Mi-l'a trimis cadou de ziua onomastică. Așadară aveam un călimar vrednic de masa unui ministru. Dar ce folos, când n'am masă vrednică de călimar. Aveam câteva parale adunate din vremuri. Mi-le-am numărat, m'am dus la oraș și mi-am dat toată averușca pe o masă de scris — de dragul călimarului. După aceea m'am însurat, și am venit popă în satul acesta. Tu știi ce casă parohială am găsit aici: scundă, ferești mici, coperiș de paie, nepadimentat, ca în palucă. M'am mutat în ea, și mi-am adus și masa mea de scris. Și le-am așezat pe toate la locul lor. Mobilele celelalte, mai modeste, parcă s'ar fi mai împăcat cu împrejurările, dar masa de scris și mai ales călimarul — de loc. Erà un contrast uriaș între aceste obiecte de lux, și între chilia mea lipită cu lut. De câteori priviam la ele, mă lovià o melancolie, nu-mi venià de loc să mă pun la masa mea de lucru să scriu, să cetesc. Când mă apropiam de ea, parcă mă împingeà cineva, ca pe unul, ce nu e vrednic să se atingă de niște obiecte atât de delicate. Iar noaptea, când razele argintii ale lunei băteau în ferești și se reflectau în călimarul de bronz, mi-se părea, că acela cu cele două guri de sticlă îmi strigă: Nemernice, aici ne-ai adus pe noi? Nu vezi, că împrejurările, mediul, în care ne-ai așezat, nu e pentru noi!? — Și eu tăceam umilit, și mă gândeam, ce e de făcut.

Nu durmiam cu nopțile. Vaetele, mustrările călimarului mă trezeau din somn. Starea mea erà de nesuferit. În sfârșit m'am hotărît, să-i pun capet. Dar cum? Să mă despart de călimar? Mi-se părea cu neputință. Îmi erà drag. Nu-mi rămâneà deci altceva, decât să fac casă nouă, vrednică de mobilele mele aristocratice. Coaste-mă ori ce, ori câtă trudă și osteneală. Și cuvântul trup s'a făcut. Mi-am adunat poporul, i-am vorbit la inimă, l-am îndemnat, l-am lăudat, l-am hulit, l-am certat, — după cum mă inspirà călimarul. Poporul nostru e greu a-l pornì. Cu greu se hotărește să facă lucruri nouă. E foarte conservativ. De câte-ori mi-am perdut nădejdea, de câteori mă întorceam acasă rupt de oboseală, fără nădejde! Dar o privire asupra călimarului erà destul, spre a-mi câștigà puteri nouă, și eu mergeam înainte.

În urmă după multă zbatere și sfătuiri, ne-am apucat de zidirea casei celei nouă. Bani aveam puțini, ce e drept, dar parte cu ajutorul fondului de bucate, parte cu repartiție, am scos-o la cale. Călimarul acum mă priveà mândru, acum mustrător, altădată mă lăudà și mă impintenà, după-cum îmi scădeà curajul sau îmi creșteà zelul. În fine — ce să mai întind vorba — casa a fost gata; călimarul meu privește la mine cu mândrie, masa de scris are un farmec deosebit pentru mine, petrec oare întregi lângă ea, cetind sau scriind. Cu un cuvânt toate erau bine. Odată însă, uitându-mă la bisericuța mea de lemn, ce se tupilà modest, rușinată parcă lângă locuința mea elegantă, m'am gândit: E oare bine așa? Eu să am casă pompoasă, pe când casa lui Dumnezeu să fie atât de slabă, neasemănat, mai slabă decât a mea? Nu, nu e bine. Voiu face și biserică.

Și în timpul cât mă sfătuiam eu așa, călimarul se uità la mine blând, dulce. Mi-se părea, că mă laudă. M-am apucat de zidirea bisericii. Lucrul mergeà mai ușor, ca și înainte, căci îmi câștigasem deja praxă în de acestea. În scurt timp cu ajutorul lui Dumnezeu voiu isprăvì și biserica. Ce fericire va fi pentru mine, când în nopțile senine razele argintii ale lunei, ce se vor resfrânge în crucea de pe turnul bisericii, se vor îmbrățișà cu razele reflectate pe călimarul meu.

Prietinul sfârșì. Eu am rămas pe gânduri, cu ochii la călimarul, ce stà mândru pe masa de scris, și m'am gândit, că multe se pot pe acest glob de tină, și că toate servesc spre lauda lui Dumnezeu, chiar și un călimar. Privind așa la călimar, mi-se părea că acela învie, celea două sticle cu negreală, mi-se păreau doi ochi adânci, cu cari mă privește grav, serios.

Pe urmă sosește cina, și noi ne așezăm la masă. Iar la ușe se aud niște glasuri dulci de copii — cei dintâiu vestitori ai nașterii lui Hristos:

»Sculați, sculați boieri mari,
»Florile-s dalbe
»Că vă vin colindători.

Simion Gocan.

O mamă.

O mamă
Miloasă fără seamă,
Vin să-Ți cerșesc
Un strop de har ceresc!

O mamă
Azi glasul meu te chiamă
Cu-atâtor dor ...
Să-'mi vii într'ajutor!

O mamă
In paza-Ți sfântă ia-mă,
Când s'or porni
Turbate vijelii.

O mamă
De valuri nu mi-i teamă,
Cât ești a mea
Mântuitoare stea!

Rugăciune de sară.

Dorm apele tăcute
Și codrul doarme dus ....
O ia-mă 'n paza-Ți sfântă
Tu maica lui Isus!

Dorm stelele pe ceriuri
Și luna doarme sus;
Trudiții ochi adoarme-mi
O maica lui Isus!

Dorm florile trudite
Cu fața spre apus;
O du-mă, mamă dulce,
In brațe la Isus!

Dorm paserile 'n ramuri
Visând un vis nespus;
O mamă culcă-mi fruntea
Pe pieptul lui Isus!

Dela Bistrița.

VIS DE CRĂCIUN.

Dialog, localizat după Z. M.

PERSOANELE:

Ileana } de 16 ani.
Lucreția }

Ileana. Lucrețio, tu ești azi contra obiceiului tău, foarte tăcută. Ochii îți sunt paiangeniți, și ești tristă. M'așĭ puteà rămâșĭ, că ai cetit aseară vre-o istorie tragică, în care o fată nenorocită, cu zimbetul înghețat pe buze, se retrage între pereții unei mănăstiri. Așa-i?

Lucreția. Ai pierde rămășagul.

Ileana. Așa dar e altceva? Nu mă îndoiesc... In privirea ta nu aflu semnele naivității, pentru cari mult regretata ta mătușă, Ana, te cerfà așa de des.

Lucreția. Să o lăsăm în pace pe sărmana mătușă Ana. Poate că a avut dreptate. Viața noastră are alt scop, mai înalt, nu numai să facem glume.

Ileana. (cu mirare) Lucretio! tu vorbești de scopul vieței noastre, ca un orator de pe amvon. Ce vreai să zici?... Ce-'ți lipsește? Nu tușești? Să te văd. (Ii pipăie capul). Mi-se pare că ai fierbințeli. Dacă așĭ fi medic, ți-aș recomandà compresse răci. Scopul vieței?! Zeu îs curioasă să știu cum înțelegi tu scopul vieței? Cine ți-a încredințat această temă? Și chiar azi, în ajunul Crăciunului. (Își încrucișează mânile). Tu Lucreție, eu cetesc în sufletul tău. În fantazia ta ai trecut deja peste sărbători și ești deja în carneval... Spune drept, în care bal dorești să-ți afli ținta vieței?... E iurist, technic sau filozof?...

Lucreția. Ești în rătăcire. Doar tu știi...

Ileana. Adevărat, voi sunteți în doliu după sărmana mătușe Ana. Dar apoi ce îți lipsește? Buna ta mamă ți-a spus, că te așteaptă surprinderi plăcute, cadourile de Crăciun...

Lucreția. Iată cauza gândurilor mele....

Ileana. Nu ești doar îndestulită? O! de așĭ primì eu și numai jumătate din cadourile tale!

Lucreția. Și eu aș fi mulțămită. (Se scoală și o prinde de mână pe Ileana). Crede-mă dragă, și dacă nu așĭ primì nici un cadou nu m'aș simțì nefericită. Doar știu eu bine, că părinții mă iubesc așa de mult, mă dezmeardă și pentru mine nici o jertfă nu li-se pare prea mare.

Ileana. Ei și?

Lucreția. Că de ce îs distrasă și pe gânduri? Iți spun îndată.

Ileana. S'auzim.

Lucreția. Un vis, visul de astă noapte m'a indispus.

Ileana. Un vis? Vezi eu nu dau nimic pe visuri. Câte comedii nu visează omul? In săptămâna trecută d. e. am visat că eu eram Maria Stuart și m'au decapitat. Serios! Așa se rostogolea capul meu ca o lebeniță. — Ha—ha—ha! Dar asta e nimic. Te trezești, îți pipăĭ grumazul, și faci constatarea, că totul e în ordine, și după aceea te simțești așa de fericită....

Lucreția. Visul meu e mai mult, decât un vis de toate zilele.

Ileana. Doar nu ai visat cu bivoli? Eu am avut și astfel de vise. — Sau ți-ai uitat ce ai visat?

Lucreția. (Oftând). Nu. Niciodată nu voiu 'uità visul acesta. Ascultă numai Ileano! Am visat, că umblam pe niște munți acoperiți cu zăpadă vecinică. Ochii s'au obosit de strălucirea orbitoare a zăpezii. Era ceva plăcut să vezi, cum se ridică din marea de zăpadă brazii verzi, înalți...

Ileana. Alb cu verde. Se potrivește de minune. De mult doresc așa o haină.

Lucreția. Ningea... Se părea că o mână nevăzută așează fulgii de zăpadă, cari pe încetul se prefăceau în ființe. Ca și când așĭ fi fost la polul nordic. Vedeam eschimoși, taranzi și ursi de ghiață.

Ileana. Ce vis interesant!

Lucreția. Da, e interesant și înfiorător. Nu îmi puteam luà privirea dela ei, cu toate că în internul meu mă înfioram. De odată se aprind ochii acestor ființe de zăpadă și brazii apăreau ca niște pomi uriași de Crăciun. Fulgii înghețați se vedeau în colorile curcubeului și astfel înfățoșeau un tablou feeric...

Ileana. Te invidiez pentru visul acesta frumos.

Lucreția. (Serioasă). Nu mă invidia Ileană, ascultă până în fine. — De odată văd niște copii mici încunjurând pomii.

Niște copii roșii la față, în mânile vinete de frig, — în ochii lor se puteà ceti, că ei doresc ceva... Liniștea îngrozitoare e întreruptă numai de clănțănitul dinților copiilor, cari tremurau de frig. Am auzit cum se loveau dinții deolaltă. M'a cuprins o frică teribilă. Vor îngheța copiii aceștia fără ca să poată fi ajutați... Lumina feerică lucea din ochii ființelor de zăpadă, lumina numai, dar nu încălzeà... Pe mine m'a cuprins gerul morții... Așĭ fi strigat, dar nu puteam; simțeam că mă strânge cineva de gât. — Eram foarte slăbită și mă mustra conștiința, fiindcă nu puteam să dau nici un ajutor acestor copii, cari tremurau de frig, și erau amenințați să înghețe. Niciodată nu m'am simțit așa nefericită... Plângeam și lacrămile îmi înghețau pe față. Trebue să știi, că nu poate fi nimic mai înfiorător decât să vezi un copil sărac tremurînd de frig...

Ileana. (Își șterge lacrămile). Ai dreptate!

Lucreția. Copiii priveau în depărtare și tremurau. Voiam să merg la ei să îi încălzesc cu mânile, dar nu mă puteam mișca. Am căzut pe zăpadă și am simțit puterea frigului.

Ileana. Sărmana de tine!

Lucreția. (Oftează). Și m'am deșteptat.

Ileana. Har Domnului!

Lucreția. (S'apropie de Ileana și vorbește șoptind). Frigul ce l-am simțit în vis, și acum mă înfioară, chiar și aici lângă cuptor. Și numai când mă cuget, că pot să fie, și sunt cari copii tremură de frig... simțesc o mare durere.

Ileana. Ai dreptate. Gândul acesta e insuportabil.

Lucreția. Ce le folosește lor compătimirea noastră?!

Ileana. Într'adevăr nimic nu le poate folosì.

Lucreția. Fapte trebuesc.

Ileana. (Iritată). Am deja un plan. Să pachetăm, fără amânare câteva haine.

Lucreția. Amândouă avem atâtea, ca să putem da și celor săraci.

Ileana. Să cumpărăm și de ale mâncării...

Lucreția. Tot ce putem. Să ne grăbim numai. Cât de încet umblăm, și afară cum șuerà vântul.

Ileana. Ori cum, numai să grăbim. (Își îmbracă paltonul). Grăbește. Incă nu ți-ai luat pălăria? Dacă și acum tândălești cu îmbrăcatul, să știi că mă supăr pe tine Vino iute. (Es grăbite).

Veturia F. Negruțiu.

Dintre munți tâșnesc izvoare.

(După Br. Wilram.)

Dintre munți tâșnesc izvoare,
— Sânge-al verii nepătat; —
Și în pieptul meu răsare
Vechiul cânt de mult uitat.

Lăsați pieptul meu să sune,
Să-și vibreze al său cânt; —
Dați-mi flori, dați-mi cunune
Dați-mi șoaptele de vânt.

Dați-mi, dați pana măiastră
Să-o înting în trandafiri;
Dați-mi zarea mea albăstră,
Tremurândă 'ntre zefiri.

Dați argintul rupt din soare,
Dați a lunei licăriri:
Lăsați gândul meu să zboare
Peste a stelelor luciri.

Ioan Ferenț.

Sonet.

Tăcuta seară-aripele-și desface:
Din sân a nopții umbre'ncet desprinde,
Și'n brațu-i, negru zările cuprinde.
Ce sfântă liniște! Ce dulce pace!

Ascult și șoapta unei dulci colinde:
E apa vorbăreață din răstoace,
Ce'n veci din valuri nu mai tace.
În zări o stea de dragoste s'aprinde.

Prin nori de-argint crăiasa nopții saltă.
Vărsând din pieptu-i valuri de lumină.
De-un dor trudite florile suspină.

Mi-s ochii duși spre 'ntinderea înaltă:
Pe pleoape 'n taine somnul se depune,
Și-adorm șoptind o dulce rugăciune!

Bela Bistrița.

Scrisoarie dîn Bănat.

Vă scriu baș io, priecinul vostru dîn copilărie. Sărașie vremi, dar cum s'or prăpăgit!... Atât mis dă năcăjit, că nișî nu-mi vinie să măi trăiesc... Prîntuaia să șciț că io mis sănătos păn' la ciasul d'acuma. Trăesc ca un părincie...

Că îm aduș aminecie, dar părinșele Nicolae cie mai facie... Cântă tot ca 'naince... Baș mi ciudă pă iel, că nu mo scris dă mult...

Ortacie Iacobie, istână că șî p'racolo ieau fișiorii la cătănie, ca prela noi... nu-i glumă mă, cu Sîrbii ăia. Ș'or pus să facă reboluție și pacie. Că asta li-or mai lipsit. Dar io mă rămășesc năince, că or vădzut pă dracu... Au mamă, dă bătaia cie-or căpăta. S'o ținâ 'n mince și fișiorii dă fișiori... Baș că-s proșci...

Dar io mă rog să spuni lu domnu Ion, veșinut-o, că m'am rugat baș la domnu Jianu dîn Oraviță să-i scriie pă adresă foea noastră „Progresu". Io nu sciu dă o primit-o, or nu.

Dacă baș pofciești so vedzi, io dzîc șî prîntru cinie. Ăi tarie fainâ... ăi țăitung dă acuma...

Să vegie, că domnu ăl dă învață la ghimnazie șî facie pictură pă la bisărici, și-o zuitat dă noi. Ăi omu cuprins... că no măi gătat...

Să-i spuni, tu ortacie, să nie facă ălia doue iconi... numa atât, că scie iel cari....

Că părincelie ăi tarie năcăjît pă noi... că dzîcie, că nis dă mirarea lumii cu bisărica goală... Âi dîn Argial, d'ai vostrii.

Mă, ai nostrii gîngiesc, că cică prîn Argial âi numa muncie și codru și sărăcie. Dar iestă unu la noi; carie o fost pă la Sibii, ăla li-o spus verdie 'n obradz, că mințăsc.

Io aș dzîcie că dacă-'i sărăciie pă la voi, cum vinie aia, dă nie vin pă cap atîț fișcali șî doftori șî popi tot din Argial.

Vedzi, io așa mis... io așa gîngiesc. Că șî io mis cîta om în comună...

Dup'aia cie să măi dzîc... Iaca să spuni șî lu domnu Aurel, că îm parie binie că lor slobozît dîn cemnița aia... âi omu prieceniei... și âi dă ominie... io tarie m'am năcăjît cînd audzâi că lor închis...

Pr'ormă să spuni lu Solomon, că marie spiculant so măi făcut. Am audzit că și dă pă la noi cumpără acții la șporcăși... Istână?

Aș mai aveà io mulcie dă dzîs, dar fiindcă tot gîngiesc, că să vin la sfințirea bisăricii dîn satu lu frace-meu Aurel, măi las șî pă atunși dă povestît...

Acuma mis pofcit baș la o pomană, mă grăbesc să ajung dă vremie...

Și mânie am mișce 'ncâlșieli pă la sedriă...

Mă Iacobie și Nicolae, dar să îm scriați una și voi, că nu yă dor gegeciele...

Să ne vegeăm sănătoș, sănătacie vouă șî lu domnu Aurel șî lu văru Ion...

priecinul vostru Liian.

Sonet.

Știi tu în urmă-ți cât am plâns dejale!
Câte dureri au vrut să mă zugrume?
Te-ai dus, și azi nu vrei să-mi ști de nume;
De ce nu m'ai cuprins măcar în cale?

Eu m'am zdrobit ca și un glob de spume
În încăperea gândurilor tale.
Amice, din a lacrimilor vale,
Mă uiți nevrând, ori tu mă uiți anume?

Nu pot să'ndur mai mult durerea-mi (crudă,
Mi-i sufletul zdrobit de-atâta trudă; —
Aibi milă și de mine tu odată!

Iar de m'oi stânge, ai să plângi iubite
In preajma unei inimi crud sfârșite?
Decât să mor, mai bine te arată!

Dela Bistrița.

Credința bisericei siro-caldaice despre primatul Pontificelui Roman.

Precum în cărțile noastre bisericești, așa și în cărțile rituale ale altor biserici răsăritene se află urme curate despre întâietatea Pontificelui roman și puterea lui peste toată biserica.

La 1869 Iosif David, corepiscopul Mossulei după 3 ani de studiu în răsărit a predat Congregațiunei de propaganda fide în Roma o mulțime de documente prețioase, adunate din cărțile și canoanele bisericei siro-caldaice, care nu de mult se unisă cu Roma. Resultatul cercetărilor sale, în special, ce privește primatul S-lui Ap. Petru și a următorilor săi îl comunică într'un op edat la 1870, ce se află amințit și la Cl. Dr. Vasile Suciu, (Teol. fund. vol. II. p. 205). Învățătura bisericii siro-caldaice în chestiuni dogmatice e de mare preț, dupăce știm, că neamul siro-caldaie a fost între cei dintâi, cari s'au încreștinat, și chiar și de limba acestui popor zilnic s'a folosit Mântuitorul și Apostolii.

În cele următoare dau câteva extrase din documentele culese de Iosif David, după textele vieții, cari s'au păstrat nealterate până în ziua de azi, cu toate că deja în veacurile dintâi s'au rupt biserica veche siriacă de Roma, pe lângă aceea și între sine s'a desbinat în vre-o patru secte.

La ziua sf. Ap. Petru și Pavel se cântă: »Fericit ești Petru, că Fiul lui Dumnezeu te-a pus de fundament bisericii sale, ca să porți toată greutatea căsii, precum Însuși poartă toată greutatea lumei (Iosif David, Antiqua eccl. syriacae traditia« Romae 1870. p. 8). Precum lumea are lipsă de putere dumnezeiască, care să o susțină, așa și biserica are lipsă de Sf. Petru, capul ei. De aceea cu bucurie esclamă biserica: »Pe piatra aceea sum zidită, și nu mă voiu teme nici chiar de regii și tiranii pământului« (op. cit. p. 6).

Petru nu are numai o întâietate între ceialalți Apostoli și în biserică peste tot, ci are putere a legă și a deslegă »ce vei legă tu, eu voiu legă« (op. c. p. 9.) de a grijî turma încredințată lui, căci »din mânile tale vei cere oile mele, ce ți-le-am încredințat ție« (ibid.)

Canonistul iacobist Moise Barcephas în opul său despre preoție spune apriat, că S. Petru »a fost pus de cap și cârmuitor peste biserică« (op. c. p. 25.)

Învățătura despre primatul Sf. Ap. Petru și puterea lui au mărturisit-o sirocaldeii fără șovăire, ce privește însă puterea următorilor St. Petru, textele referitoare la primatul Romei le-au aplicat frumos la Patriarhii din Răsărit.

Într'un sinod ținut în 588 astfel grăesc Părinții din Răsărit: »Așa a plăcut Spiritului Sfânt, ca unul să fie mai mare peste toți, care să îndrepte și pe cei supuși și pe cei ce cârmuesc, de care toți să 'atârne, precum atârnă membrele trupului de cap, de unde este toată înțelepciunea. Astfel dela Capul bisericilor trebue să pornească toată puterea și toată dignitatea preoțească, tot asemenea de acolo trebue să iasă toate dispozițiunile, ce privesc întreaga biserică (op. c. p. 33).«

Părinții sinodali au voit poate, fiind rupți de cătră Roma, să definească puterea Patriarhului lor, dar aievea au făcut cea mai frumoasă mărturisire catolică.

Cu privire la locul, unde a murit Sf. Petru nu e nici o îndoială în cărțile liturgice sirocaldaice.

Tot la ziua marilor Apostoli se află: »Să lăudăm cu deosebită laudă pe căpetenia Apostolilor Petru, care și-a sfârșit slujba sa în Roma« (op. c. p. 41.) »încoronat de Nero« (p. 42).

Chiar și cu privire la întrebarea aceea, că oare avut-a Sf. Petru poruncă dumnezeiască să meargă la Roma, ori însuș fără nici o inspirațiune cerească și-a ales cetatea Romei de reședință; biserica sirocaldeică răspunde, că da: »Spiritul Sfânt l-a trimis pe Petru la Roma« (op. c. p. 43.)

La Rusalii, anume, când s'a pogorît Spiritul Sfânt în limbi de foc, unuia fiește-căruia dintre Apostoli i-a designat locul, unde are să vestească cuvântul lui Hristos lui Petru, în special — »Fiul lui Dumnezeu i-a dat Roma« (ibid.) Mai clară este învățătura bisericei siro-caldaice, cu privire la succesorii Sfîtului Petru în canoanele numite arabe. Aceste canoane se spune, că cineva le-a adus din apus, nu să știe când, atâta numai e constatat, că în veacul al V. erau în mare cinste la sirocaldei, și au fost însirate chiar și în dreptul lor bisericesc.

Conc. II. zice: »În toată lumea sunt patru Patriarhi, a căror cap este cel din Roma, după rânduiala, ce au statorit-o Apostolii în canoanele lor« (op. c. p. 46.) »Patru Patriarhi sunt după cele patru părți a lumii, a căror cap suprem e cel din Roma, și can. VII. precum patriarhul poate face ce vrea după lege, cu aceia, cari îi sunt supuși lui, astfel și Patriarhul Romei are iurisdicțiune peste toți Patriarhii, precum fericiful Petru a avut putere peste toată împărăția bisericii, căci el este locțiitorul lui Simon Petru (op. c. p. 47).

Cetind aceste texte, scoase din întâia tradițiune a unei biserici, care cu toate că a fost aproape de leagănul creștinismului în vitregia vremurilor s'a rupt de Petru, pe care »Spiritul Sfânt *l-a trimis* la Roma«; nu-i mirare, că venind timpuri mai bune, s'au aflat bărbați sirocaldei, cari au scos la lumină vechile învățături a părinților lor ascunse prin codici vechi, pe cari însă nime nu a avut cutezanțe să-i altereze, li-s'au dat viața și le-au vestit tuturora din țara lor. Și cuvântul trup s'a făcut prin unirea cu Roma.

Dr. I. Florian.

Cronică literară.

Pe vremuri cel dintâiu institut de editură la fraţii de dincolo era Librăria Socec et Comp., care prin colecţiunea lucrărilor literare editate, apoi prin eleganţa tehnică, cu care le tipărea, îşi câştigase un renume. Pe încetul s'a ridicat alte institute de editură, între cari trebue pomenit cu laudă institutul »Minerva« şi Müller apoi Alcalay, editorii »Bibliotecii pentru toţi«. Aceşti din urmă începură cu multă cutezanţă publicarea unei biblioteci bune şi ieftine şi trebue să recunoaştem, că până ce publicul ajunse să aprecieze după vrednicie străduinţa lor, risipiră multe parale. Pe încetul însă publicul se împrietini cu »Biblioteca pentru toţi« şi numărul broşurelor apărute se ridică la 400.

Indemnaţi de acest avânt »Minerva« porni şi ea o astfel de publicaţie şi în acelaş timp casa de editură Socec et Comp îi urmă. Scopul ei şi l'a cuprins în vorbele: bibliotecă literară universală şi pentru ajungerea acestui scop alege din literatura românească întâi apoi din cea universală lucrările celea mai de samă şi mai bune. Şi ceea ce ridică valoarea acestui fel de publicaţii e notiţele biografice şi aprecierile critice ce însoţesc fiecare volum. In mânile tinerimii publicaţia aceasta poate fi de cel mai real folos întru cât îi indică momentele mai însemnate din viaţa autorului şi bucăţile şi părţile mai importante din operile publicate, asupra cărora le reţine luarea aminte. După cum se pare direcţiunea acestei publicaţiuni e încredinţată dlui prof. univ. M. Dragomirescu şi simpaticului scriitor Em Gârleanu, sub a cărui minuţioasă îngrijire a publicat »Biblioteca pentru toţi« poeziile lui G. Alexandrescu.

Insemnăm acî volumele apărute până acum:

1. Em. Gârleanu: *1877 Schiţe din războiu.* O serie de icoane din zilele de glorie ale oştirii române, povestite într'o limbă curată şi într'un stil limpede. Umanitarismul e nota caracteristică a acestui volum de povestiri. Gârleanu nu pune în faţă pe Români cu Turci ori cu Ruşi, el arată ce simte inima omului, când vede pe aproapele său în primejdie şi năcaz. Şi suntem convinşi, că fiecare cetitor va simţi la cetirea acestor nemăiestrite povestiri, cum spiritul dragostii şi bunătăţii îi stăpâneşte întreagă firea.

2. *Poeziile Văcăreştilor,* precedate de un studiu asupra celor patru poeţi, scris de Odobescu. Volumul cuprinde poezii de Ienăchiţă, Alecu, Niculae şi Ioan Văcărescu, premergătorii poezii române, a căror versuri — unele — au rămas până azi, fiind şi azi cetite cu multă plăcere. După cum am amintit asupra fiecăruia se dau notiţe biografice şi critice.

3. Alarcon: *Morăriţa* trad. de N. I. Bazilescu. E un plăcut roman umoristic, care n'a pierdut nimic din farmecul originalului, prin traducerea atât de succesă a regr. Bazilescu.

4. I. Dragoslav: *Facerea lumii.* In două capitole: Dumnezeu şi Scaraoţchi şi Păcatul lui Adam, tinerul şi pe la noi încă puţin cunoscutul scriitor poporan, a adunat din popor toate credinţele şi poveştile asupra facerii lumii, puterea lui Dumnezeu, ca ziditoriul a toate, răutatea satanei şi nisuinţa lui de a strica şi duce pe oameni la nefericire. Stilul simplu şi limba bună fac lectura acestor povestiri plăcută.

5. Corneliu Moldovanu: *Poezii.* Asupra acestor poezii am publicat la timpul său o apreţiere mai lungă. De astădată adaugem numai atâta, că a fost o fericită idee publicarea lor în o ediţie populară, spre a puteà pătrunde pretutindeni. Ele vor plăcea de sigur pentru versul desăvârşit, viguros şi adese plin de avânt naţional.

6. Sofocle: *Antigona,* traducere din grecește de M. Dragomirescu. E una dintre cele mai mişcătoare drame ale clasicităţii eline, în care ne descrie soartea nefericită a Antigonei, fica şi mai nenorocitului rege Oedip. Traducerea dlui Dragomirescu e făcută în versuri albe imitând metrul original.

7. *Halima* de Barac, ediţie revăzută şi întregită de Gârleanu. In această nouă ediţie, vestitele poveşti orientale pot fi cetite de orice iubitor de povestiri fantastice, pentrucă s'a eliminat din ele, tot ce ar puteà vatămà bunul simţ.

8. Cehov: *Nuvele alese* traduse din rusește de N. Dunăreanu, cuprind 10 din cele mai potrivite povestiri ale scriitorului rus, cari ne captivează prin fondul simplu, dar atât de artistic povestit al acestor nuvele.

9—10. *Povestiri de Mihail Eminescu,* de atâtea ori publicate acum sub îngrijiri mai mult sau mai puţin atente. Ediţia aceasta cuprinzând: Făt frumos din lacrimă, — La aniversară, — Cezara şi Sărmanul Dionis — promite să fie cea mai completă şi bună. Părerea noastră este cu toate acestea, că Cezara aşa cum e scrisă, nu va ridica nici odată gloria poetului ci mai iute îl va întuneca.

11—12. Doudet: *Nevestele artiştilor,* traducere de Gârleanu E. S'ar părea, că toate povestirile acestea sunt copiate de pe natură şi ele sunt menite să servească pentru resolvirea întrebării dacă artiştii trebue ori nu să se căsătorească? Şi mai toate povestirile acestea conclud, că artistul nu trebuie să fie legat în lanţurile căsniciei, pentruca astfel mai liber să fie pentru arta sa. Pentru traducerea dlui Gârleanu nu avem decât cuvinte de laudă.

13. Coppée: *Pentru sceptru,* traducere în versuri de D. Nanu şi G. Orleanu. Acţiunea se petrece în veacul XV la curtea bulgară. Mihail Brancomir, îndemnat de soţia sa de a doua, voia să-şi vânză ţara. Atunci fiul său Constantin, ca să zădărnicească această peată de pe numele familii sale şi ca să nu-şi lase patria pradă, neputând altmintrea, ucide pe tatăl său. Dar ori cât cearcă el să-şi împace conştiinţa, cu faptul, că a făcut fapta aceasta din motive mai înalte şi mai nobile, e zădarnic totul, îşi pierde liniştea sufletului, îl părăseşte curajul şi căzut jertfă intrigilor mamei maştere, e judecat să fie legat de statuia tatălui său şi lovit de ori cine. O sclavă, care ţine la el, îl scapă de ruşinea aceasta şi-l omoară. Traducerea acestei bucăţi e făcută cu multă iscusinţă şi pricepere.

14 şi 17. Eufr. Adam: *Teatru şcolar.* Volumul cel dintâi cuprinde patru pieze menite pentru băieţii de şcoală, prelucrate unele din franţuzeşte, iar al doilea trei pieze pentru fete, toate cu tendinţă moralizătoare ori instructivă. Bucăţile sunt scrise în o bună limbă şi de sigur vor fi jucate cu plăcere de tinerimea şcolară, cărora le şi recomandăm.

15. Al. Russo: *Piatra Corbului,* trad. de V. Alexandri şi *Soveja,* de Al. Odobescu. Se ştie, că în tinereţele sale Russo a scris mai ales şi mai des franţozeşte, limba pe care o cunoştea foarte bine. Autorul neîntrecutei Cântări a României, se dovedeşte tot aşa de bun mănuitor a condeiului şi în acestea două bucăţi, dintre cari cea dintâi e o tradiţie poporală din munţii Bicazului, iar a doua sunt note zilnice de de pe vremea, când pentru o pieză teatrală a fost trimis ca prinsoner de stat la mânăstirea Soveja.

16. Al. Cazaban: *Băiatul lui Moş Turcu,* cuprinde 7 bucăţi povestiri, dintre cari Fără boi şi Şoimul, dau o strălucită dovadă de puternica concepţiune a autorului şi de spiritul său de observaţie şi descriere a naturii.

17—18. Al. Odobescu: *Mincinoasa carte de vânătorie.* Ce am puteà spune noi de scrierea aceasta, pe care o cunoaştem cu toţii, că e un o capdoperă a literaturii româneşti, vom reproduce şirele ultime din elogioasa întroducere, ce i-se face: »Valoarea ei de formă, — de limbă românească şi stil artistic, — este nepreţuită, ea trebue să fie opera cardinală, — evanghelia literară a ori cărui scriitor român.«

20, P. Ispirescu: *Istoria lui Ştefan Vodă cel mare şi cel bun.* Volumul cuprinde o istorisire populară a vieţii acestui mare domn al Moldovei, făcută în limbajul aşa de dulceag şi românesc al uncheaşului sfătos, care pe lângă slujba de culegător tipograf se îndeletnicea şi cu literatura, fiind un escelent şi destoinic povestaş.

21—24. *Calendarul literar şi artistic pe 1909,* cuprinzând bogat material literar în proză şi poezii şi număroase ilustraţii. E unul dintre cele mai frumoase şi succeze publicaţii de acest fel.

In cele precedente am schiţat în scurte note cuprinsul numerilor apărute în această nouă bibliotecă. Nu putem aveà despre ea, decât cuvinte de laudă, pentru cuprinsul lor şi de laudă pentru chipul fericit, cum au fost alese. Călăuziţi şi pe viitor de aceste nisuinţe, suntem siguri, că editorii acestei publicaţiuni, vor dà o lucrare folositoare tuturor.

Observăm, că *Biblioteca românească enciclopedică Socec,* — cum e titlul ei întreg se consideră, ca o revistă periodică şi se poate şi abona, pe an 86 numere cu Lei 24. Numerii simpli costă 30 bani, cei dupli 55 bani cei tripli 80 bani şi cei cuadrubli 1 Leu.

Noi o recomandăm cu toată căldura şi încrederea.

Rugăciune.

Din a lacrimilor vale.
Cătră Tine suspinăm,
Raza îndurării Tale
Dornic noi Ţi-o aşteptăm.

O Regină peste îngeri
Cată 'ndurător spre noi,
Şi ascult'a noastre plângeri
Frânţi de chinuri şi nevoi.

În turbată vijelie
Şi pe-al mării val mugind,
Scutul nostru fi Marie,
Blândă stea pe cer lucind.

Când se 'nchid a noastre pleoape,
Pentru-a le deschide 'n rai,
Tu şi-atunci ne fii aproape —
Cu-a Ta rază să răsai!

Pastel.

Din arinişti iesă luna
Picurând scântei pe lac,
Somnoroşi şi codrii tac,
Numai râul cântă 'n una.

Peste unda argintie
Trece-o luntre 'ncetişor,
Lin răsună pe pripor
A doinirei armonie.

Câte-un clopot dela stână
Mai auzi sunând încet —
Când prin pacinicul brădet
Cornul singur se îngână.

Intr'a serii lină pace
Suiu privirile mai sus,
Si o rugă lui Isus
De pe buze-mi se desface!

Dela Bistriţa.

Revistele literare ale anului 1908.

I.

Încep cu cestea dela noi. Anume cu »*Luceafărul*«.

O revistă se poate judecă din doue puncte de vedere: din cel al materialului. ce-l publică şi din cel al spiritului, în care e redactată. Încât e pentru partea primă, fiind vorbă de »Luceafărul«, tot respectul. Cu scriitorii, pe cari îi ţine angajaţi, fie prin legături de prietinie, fie prin alte retribuţii onorifice, nu poate să ne deie, decât un material de cele mai de multeori irreproşabil. Poezia o fac, dintre cei cu nume stabilit, Goga, care de o bucată de vreme se pare îndestulit numai cu figurarea în comitetul de redacţie, fără să i-se simtă influinţa şi în redactarea revistei, Z. Bârsan, I. Soricu, Maria Cunţan, Elena Farago, I. Borcia, G. Rotică; dintre începători figurează, ca individualităţi încă neîndeajuns desvoltate, prodigiosul V. Eftimiu, Aron Cotruş, Simina Bran, Broşu, Ecater. Pitiş ş. a. Se mai dau şi câteva reproducere din Vlad Delamarina.

Poezia poporală însă e absolut neglegeată, — o singură poezioară găsim în nr. 1. Deşi nu întimpinăm în materialul poetic al acestui an — luând afară poezia lui Goga, care, fie-ne îngăduit s'o spunem, se pare că de multeori reeditează, în formă şi fond, vechea gamă a poeziilor sale prime — accente noue şi puternice, cari nu sunt nota versuitorilor de duzină, ci a talentelor, cari rămân, — totuşi putem să spunem, că acest material a fost aproape cel mai bun din revistele acestui an.

Şi mai bună proză.

Găsim bucăţi de Agârbiceanu, între cari remarcăm cea mai înduioşătoare: »Întâiul paş«, bucăţi de Sandu-Aldea, Sadoveanu, Ciura. — Z. Bârsan, I. Adam, Cazaban, Ciocârlan, Caton Theodorian, tot condeie cunoscute şi apreţiate. Găsim şi câteva condeie tinere, ca C. G. Ionescu, M. Lungianu, L. Rebream şi A. Lupeanu, — în proza acestuia întrezărim un povestitor de puternic calibru.

Valoarea acestor prozători e cunoscută: cei mai buni, pe cari îi avem.

Fără de voie ne vin în minte, văzând atâtea nume, de dincolo, cuvintele, pe cari unul dintre redactorii mai proaspeţi ai »Luceafărului«, le spusese mai anii trecuţi, ca o sfidare belicoasă. la adresa unei modeste reviste literare, ce apăreà aici, şi căreia îi isbutise, prin cinstite legături de pretinie, să câştige sprijinul câtorva scriitori de dincolo. O revistă — spuneà acest pretin — pe cari o ţin condeie de dincolo, n'are drept la existinţă. Pretinul însă n'a avut drept, şi-a ales rău momentul. Nu şi-a adus aminte, că nu peste mult o să i-se facă şi lui un locşor în pantheonul »Luc.«, care pătimeşte de acelaşi păcat, pentru care numitul pretin caterisise revista blăjană. Şi astăzi, cred, că s'a încredinţat şi dânsul, că n'a avut dreptate.

Traducerile acestui an, cari puteau fi şi mai bune şi mai bine alese, şi chiar şi mai multe, le face dl Tăslăuanu.

Alte rubrici cuprind »studii şi articole«, dări de seamă — şi la urmă de tot e »cronica«.

Dacă suntem pe deplin mulţămiţi cu materialul literar, în poezie şi în proză, al acestui an, să ne fie iertat s'o spunem, că această a 2-a parte nu ne mulţămeşte.

În studiile scrise cu aprotunzime şi competinţă, în dările de samă, făcute de pene ecvilibrate — şi mai pe sus de toate în cronică, care trebue să fie sufletul, prin care trăieşte, şi prin care se impune o revistă, căutăm noi adevăratul spirit, în care trebue să se redacteze o revistă.

Între studiile, pe cari anul acesta ni-le-a adus, abia sunt doue, cari se impun: cel al lui A. Bârseanu, despre poezia poporală şi cel al lui Dr. I. Raţiu, despre Simion Bărnuţiu. Monumentele antice din Roma ale lui G. Murnu impoartă aşa de puţin publicul cetitor al »Luc.«, pe cât de puţin pot să impoarte şi să instrueze, prin forma, în care sunt scrise, aceia din articolii lui Tăslăuanu, în cari atinge momente din vin viaţa noastră culturală, cum e şi cel de lamentabilă pomenire: »Două culturi«. Are însă şi articoli, cari se cetesc cu adevărat interes, cum e conferinţa despre Tolstoi. Tot aşa de neîndestulitoare rubrica »dărilor de samă«. Însămnăm pe cele ale lui. S. Râmniceanu şi I. Duma.

Şi mai puţine avem de zis despre »cronica« acestui an. Zădarnic căutăm în şirurile acestei cronice dovezile unui suflet larg, ale unei minţi superioare, care se îmbrăţişeze întreg domeniul vieţii noastre culturale, cu lipsurile, de cari pătimim, cu nevoile, ce ne bat, cu frământările şi nizuinţele, ce le punem — nu pe terenul vieţii politice, pe a cărei arenă revistele n'au dreptul să-şi încrucişeze spezile, ci pe cel al nizuinţelor pur culturale, unde îndrumările înţelepte, sfătuirile luminoase se cer imperios dela o revistă literară, zădarnic căutăm aceste îndrumări în cronica »Luc.«, căci nu le găsim.

Loc pentru încăierări arţăgoase, pentru încolore informaţii teatrale, — pe cari cineva le trimite din Germania—, e în deajuns, pentru chestii actuale, ce ne-ar privì de aproape — nu e.

Felul, în care e purtată această cronică, absolut nu mulţămeşte. Cronica e sufletul unei reviste — şi acest suflet zădarnic, îl căutăm în coloanele »Luceafărului«. Această revistă de multeori se pare, că numai într'atâta e a noastră, a Ardelenilor, întrucât apare în Sibiu, încolo ar puteà să apară în ori şi ce parte a globului pământesc.

Biata »Familia« îşi aveà »Salonul« ei, în care se atingeau aproape totdeauna, cu mai multă sau cu mai puţină competinţă chestii de actualitate, dacă nu cu aerul de infalibilitate olimpică a celor de azi, cel puţin cu bunăvoinţa şi îngăduinţa celui ce cunoscând vremurile, şi cunoscându-se pe sine, ştià să împace contrastele, fără să jignească, şi ştià să spună de multeori o părere bună, să deie o judecată dreaptă în multe chestii sociale. Şi dacă nu prea aveam motive de a ne mândrì cu dânsa, simţeam, că această revistă e a noastră, a Ardelenilor.

Nu vrem să dăm ca model merite, pe cari aceasta biată revistă nu le-a avut nici când în măsura, ca să poată fi unitate, nici nu vrem să jignim, prin cele spuse, anumite ambiţii şi conştiinţe infalibile, ci am dorì, o modestă dorinţă, ca »Luc.« — pe lângă materialul literar irreproşabil, ce-l aduce — să fie redactat într'un spirit, care să mulţămească şi din punctul de vedere românesc, şi din cel local, ardelenesc.

Ţinem prea mult la această revistă, pentru ca să nu dorim din suflet aceste îmbunătăţiri.

*

»*Familia română*«, pornită de Lucian Bolcaş, a luat locul »Familiei« lui Vulcan, nu ca o continuare a acesteia, ci ca înlocuire, ce eră necesară. Cu redacţia în Budapesta şi cu tipografia în Orăştie, deşi săptămânală, a apărut de multeori cu o neregularitate supărătoare, pentruca la urmă să-şi întrerupă apariţia pentru nu ştiu câtă vreme.

Ca revistă de familie a corespuns, vorbind cevaş mai îngăduitor, aşteptărilor.

Cu un material literar bine îngrijit, — între colaboratori întâlnim pe Slavici, Sadoveanu, Ciura, etc., — cu o rubrică a modei bunişoară, deşi puteà să fie mai acomodată cerinţelor noastre, cu o bună rubrică »de ale căsei«, cu ghicituri bine întocmite, cu ilustraţiile bine alese şi cam slab reuşite, regretăm mult, că această revistă, care se pare că s'a împărtăşit de o călduroasă primire din partea publicului nostru cetitor, a fost nevoită, să-şi sisteze apariţia.

*

Aici putem înșira și »*Răvașul*« din Cluj. Deși se chiamă »revistă culturală«, totuși prin format și prin cuprins are o vădită înfățișare literară, păstrându-și în aceeaș vreme și caracterul de revistă religioasă.

Nisuința, foarte bună, de a împăcà, de a aplanà contrastele ce tot mai izbitor ies la iveală între aspirațiile bisericei și a lumei mirene — și cari la noi încep a deveni o primejdie națională, — în primii ani de viață a vrut să și-o făptuiască pintr'un format mai accesibil print'un limbaj mai poporal, printr'un material mai potrivit unei propagande de renoire religioasă, de moralizare, de îndrumare creștinească, — decât formatul strâmt de revistă literară, ce și la luat de o bucată de vreme, și cuprinsul prea literar, de multeori, pentru o revistă »culturală«.

Dar ne gândim la mizeriile, cu cari trebue să se răsboiască foile noastre și înțelegem schimbările, pe cari a trebuit să și le facă cum și apariția periodică, de multeori prea periodică, a acestei reviste.

Are de multeori material literar bun. Are vre-o câteva studii foarte serioase din domeniul istoriei.

Meritul literar, care revine acestei reviste, e că își deschide prietinos coloanele condeielor tinere, dintre cari unele dau reale dovezi de talent. cum e bunăoară I. Roșioru, ca traduceri din F. W. Weber, unele din cele mai bune traduceri în versuri, dln câte ni-s'au dat anul acesta.

Ne place mult spiritul religios în care e redactată aceasta revistă, cu eschiderea prudentă a întoleranței religioase și a falselor erupțiuni confesionale. Dovadă e prietinia ce o are cu unele reviste ortodoxe, cum și simpatiile literare, de cari se bucură la unele reviste de dincolo.

P. Suciu.

Sonet.

E mută firea — de răstriște-i plină,
Ș'un aspru vânt mereu mugește
In goana-i furioasă tot zdrobește,
Iar firea troenită lui se 'nchină.

Nebunul vânt cu marea se sfădește,
De valurile line chiar s'anină;
Nu dă talazului tăcut odină,
Și valu 'nvins în spume clocotește.

Cât de'ndrăzneț nebunu'n zări pătrunde,
Stârnind un vifor car' despică
Cu urlet desperat pe-a mării unde.

Și-a răzbunat! Și'n contră-mi se ridică?
Sub scutu-Ți, Maică, vino de m'ascunde!
Apoi de-al lumii vifor nu mi-i frică!

Sonet.

O, ia-mă, Îngerașul meu, sub pază!...
M'adoarme pe-ale tale brațe sfinte;
Mă'ngână cu-ale tale dulci cuvinte
Și de-ale nopții duhuri mă veghiază.

Prea Sfântului să 'nnalți o rugăminte
Să mă stropiască cu-a'ndurării rază;
Iar inima-mi din piept mi-o'nflăcărează,
Să te iubesc pe veci cu dor fierbinte!

O, Ingerașul meu, să-mi fii aproape —
Să'nchizi a mele obosite pleoape:
Visând sub vraja vazelor de lună.

Spre-a dimineții geană purpurie
M'adă din rai pe-aripa-ți argintie.
Acum te las cu bine. — Noapte bună!

Dela Bistrița.

Felicitare.

O vorbă ți-aș spune, un cânt ți-aș cântà,
Dar doru-mi din suflet eu nu l'aș fi zîs;
O strângere caldă, un tainic surîs
Prea mult prietenia-mi nu-ți vor arătà.
Și când o cunună din ramuri de flori
Nu-și ține-al ei farmec nici până în zori,
Atunci ce-mi rămâne și ce nu Ți-am spus
E-o rugă fierbinte la scumpul Isus.

Dela Bistrița.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare) 49

Deodată se cutremură; privirea îi zbură dincolo la colina vaticană, acolo se ridică dintr'odată, la o înălțime uriașe, amenințătoare....

La picioarele sale zăcea o mare trandafirie de foc peste palatele cele mândre; soarele ce apunea își revărsà razele preste coperișurile de marmură și țesea văluri aurii în jurul lor.

Peste Mons Vaticanus atârnà un părete de nori argintii, ca un tron regesc.

Spre acel părete se urcà un cap uriaș, deasupra căruia se vedeà o cruce colosală, al cărei vârf atingeà marginea estremă a norilor; tot mai sus se suià capul și membrele cele puternice, până ce picioarele ajunseră să odihnească pe tronul cel de nori, iar semnul cel grozav, crucea, cu vârful ei amenințător și cu brațul cel întins, păreà a cuprinde, a îmbrățoșà întreg orizontul vestic.

Împăratul erà spăriat de moarte; el voià să strige, însă vocea îi denegà serviciul. „Crucea, semnul nazarinenilor," cugetà el, „plutește peste Roma cea eternă! Ce înseamnă asta?.... Domnia crucei peste orașul cu șepte coline?... Imposibil!"... Și totuși: așa de amenințător priveà crucea în jos peste oraș, ca și când ar fi voit să strige: „Voi, toți, cari locuiți pe cele șepte coline: voi toți vă veți arunca în pulbere dinaintea mea! Pentrucă eu sunt semnul viitorului celui nou, de care va asculta lumea!"

Împăratul priveà tremurând la statura amenințătoare, carea țineà crucea în brațe: din ochii ei eșiră două raze, ca niște flacări uriașe, și acum ea își ridică dreapta cea puternică și o întinse peste oraș, ca și când ar fi voit să-l zdrobească prin o singură lovitură a acestui pumn uriaș.

Împăratul se dete îndărăpt, pentru a scăpà dinaintea acestui braț amenințător; însă tot mai tare creșteà brațul, tot mai înfiorător văpăià fața cea îndârjită, și acum: acum îl apucă mâna cea rece și-i cuprinse grumazul.

El scoase un țipet înfiorător și se lovi cu capul, pe care și acum se află încă corona cea de aur, de un stâlp de marmoră.

Capul rămase nevătămat, însă cercul de aur se desfăcù și căzù în două bucăți.

Împăratul încremeni: *Crucea i-a frânt corona!*

De frică, el se văieră, ca un copil și tremurà în întreg corpul; Sclavii săriră spăriați și duseră pe împăratul, jumătate leșinat, în dormitorul său. Ca în friguri murmură el neîntrerupt cuvintele: „Crucea... crucea!..."

— — — — — — — — — —

În aceeași oară un moșneag pășià pe colina vaticană în sus; în stânga sa aveà un toiag, la vârf cu cruce; tot mai sus mergeà el, pe când chipul său se reoglindà în mărime uriașe pe cer.

Buzele sale murmurau cuvinte line: „Scumpii mei frați, așa dar aci v-ați vărsat voi sângele pentru Domnul, de aci s'au înălțat sufletele voastre la tronul Atotputernicului. O, pământ sfânt, adăpat cu sânge, vrednic de sărutat! Priviți jos la mine, martiri glorioși, ostași strălucitori în armata cerească! Imprumutați-mi puterea voastră cerească, puterea voastră de credință, ca se înmoiu inimile sălbatice și pasionate ale acestor Romani mândri și nebuni, și să-i câștig pentru Hristos. Cruce strălucitoare a Măestrului meu, ridică-te și luminează cerul și pământul, cu putere mai mare decât globul soarelui!"

Tot mai sus și mai sus se urcà moșneagul; cu el creșteà umbra sa, fără ca el să presimțească ceva.

Ajungând pe vârful colinei, își înțepeni toiagul pe pământ și întinzându-și dreapta peste oraș, vorbi cu voce profetică: „In fața acestui oraș stăpânitor al lumei, în acest pământ udat cu sânge de martir, împlânt crucea, semnul mântuirei. Iar ție, Romă mândră, îți strig: Crucea te va învinge, pe tine și pe tronul Cezarilor! De pe altare se vor răsturnà chipurile zeilor, templele voastre se vor risipi, iar voi, mândrilor Romani, veți trebui să vă închinați Crucei: pentrucă în ea este adevărata mântuire! Ea va percurge lumea în triumf și o va ferici și sfinți. Aci însă vor peregrinà popoarele pământului și vor locui la umbra Crucei."

Soarele apuneà la vest și țesù o aureolă în jur de capul moșneagului. — Numele lui erà Petru.

Acest moșneag aveà un ochiu blând și o gură surizetoare, din carea ieșau numai cuvinte de binecuvântare. Astăzi el luă în posesiune Roma și o consacră Domnului său, atotputernicului Dumnezeu, al cărui locțiitor pe pământ erà el.

Ridicându-și mânile spre cer, el rosti: „Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam."

Pe când șopteà cuvintele acestea, un suris fericit transfigurà fața venerabilului bătrân și ultima rază a soarelui sărutà capul său argintiu.

Capitlul XLII.

Indată ce împăratul întrà în oraș, în jurul acestuia se formă un zid puternic de pretoriani armați. Conjurațiunea a fost tradată prin Milichus, însă prin prezența de spirit alui Tigellinus ea a fost nădușită încă în sâmbure.

Un despărțământ puternic de pretoriani pătrunse în palatul lui Scăvius și îl târâi înaintea tribunalului. La început el negă, însă după ce i-s'a arătat pumnalul luat din templul lui Jupiter, păli.

Tigellinus îl puse la tortură, și Scăvius carele până atâta ură ori și ce durere, pe cât iubeà vinul, deja la primul grad tradă pe Claudius Senecio.

Acesta încă fù prins și adus înainte.

Senecio aveà un spirit tare, însă un corp debil, putregăios: el tradă pe toți ceialalți conjurați!

In toată liniștea, pretorianii încunjurară palatele conjuraților; în puține oare fură prinși cu toții.

Ori cine, carele a dat numai cea mai mică anză la presupunerea, că a luat parte la conjurațiune, fù arestat; când însă se descoperiră și persoane militare între conjurați, Nero se îngrozi, apoi îl cuprinse o furie turbată. „Toți trebue să moară," strigă el, toți, toți." —

Ca fulgerul străbătù prin oraș vestea înspăimântătoare, că numărosi cetățeni de frunte au fost arestați de către prefectul orașului, ori că erau ținuți închiși în casele lor. Fiecare, chiar și cel mai însemnat, începù a se teme, pentrucă fiecare știà, cât de repede se întindeà focul revoluțiunei — și de bună seamă revoluționarii așa ceva au plănuit. In cazul unei astfel de schimbări nu se puteau bazà pe pretoriani; fidelitatea lor depindeà dela aceea, dacă regimul aveà bani destui, pentru a-i mitui. Acest fel de fidelitate însă puteà să se schimbe peste noapte în contrarul și atunci ajungeà, dacă numai câteva cohorte ridicau steagul revoluțiunei, sub conducerea unui bărbat hotărît, curajos.

In acest moment critic, în care, după cum ziceà Nero, tronul Cezarilor odihneà numai pe vârful unei săbii, Tigellinus îi erà de o valoare neprețuită. El se pricepù, să răscumpere pe pretoriani și să păstreze în afară aparența celei mai mari liniște și siguranțe.

Tigellinus însă nu numai că voià să liniștească pe popor, ci trebuià să-l recâștige iarăși, să-l alipească lângă tron. Astfel foaia oficioasă romană, „Acta diurna," publică, că împăratul voià să deà sărbări mari, ca mulțumită, că a scăpat de primejdie. Asemenea se vor împărți și bucate, de două ori atâtea, ca mai înainte.

Poporul iubilă. Cezarul dedeà pâne și jocuri: ce-i trebuià mai mult! Poporul erà fericit!

Intr'aceea Tigellinus urgità, ca conjurații să fie pedepsiți; poporul trebuià ținut în frâu, arătându-i publice puterea regimului.

Se formă un tribunal, în frunte cu împăratul, ca președinte, și cu Tigellinus, Helios și încă vre-o câțiva, ca asistenți. Erau adunați într-o hală, carea se învecinà cu grădinile, însă puteà fi încuiată prin uși tari.

Tigellinus făcù semn pretorianilor, cari stateau, cu sabiile scoase, de ambe laturile întrării; ei lăsară în lăuntru pe un centurion, carele se închină dinaintea Cezarului și rosti obicinuitul „Ave Caesar!"

„Vii dela palatul lui Piso," zise Nero cu amărăciune. „Cum mi-a primit porunca, cel mai fidel dintre amici?"

„El tremură, divule", răspunse centurionul, „și-mi promise munți de aur, dacă-l las să scape. Grația împăratului mi-a fost însă mai mult decât munții săi de aur. I-am lăsat atâta timp, ca să-și scrie testamentul. Aci e, puternice!"

Ingenunchind, îi întinse pergamentul.

Nero îl percurse și rise. „Găgăuțul! Mă încarcă cu lingușiri și-mi testează jumătate din averea sa. N-a fost de lipsă: voiu luà amândouă jumătățile! Văduva lui — el are doară soție?" —

„O, divule: Arria Galla este o minune de frumuseță!" zise centurionul.

„Iți place de ea?"

„O, sublime Cezar: mai mult decât ori ce!"

„Ei bine — să fie a ta! Acest trădător mi-o recomândă mie și grației mele! Mulțumesc! Ea e a ta, centurionule!"

Centurionul îi sărută poala mantauei. „Răsplătești, ca un zeu —"

„Bine, bine!" îl întrerupse împăratul. „Spune, cum a murit lașul?"

„Chelăia ca un câne: mi-a fost greață de el! Sabia mea luci la gâtlejul său: și a fost mort!"

„Ești un soldat brav. Aci-ți este răsplata! Și să mă servești și în viitor cu credință; nu va fi spre paguba ta!"

Helios plăti soldatului două mii de sesterții și acesta strigă neîntrerupt: „Salute divului Nero! Salute!" Impăratul surise măgulit și demândă: „Al doilea!"

„Tu-mi aduci știre despre învățătorul meu părintesc?" zise el către tribun, cu tristeță prefăcută.

„El nu mai este, divule imperator."

„A murit ușor și repede?"

„Nu, stăpâne: o moarte lungă, chinuitoare, l-a dus în imperiul umbrelor."

Cezarul suspină: „Am dat voie lui Seneca. marele filozof, să-și aleagă chipul de moarte. Multă considerare, nu? Ce și-a ales?"

„Și-a deschis vinele; sângele însă curgeà numai picurând. Eu i-am ajutat, desfăcându-i și vinele dela picioare."

„Ce urât: bătrânul a fost slab de minte."

„Așa cred și eu!" zise tribunul.

„Simțit-a dureri?"

„A suferit chinuri groaznice și la urmă luă păharul cu venin, zicând: „„Moartea este numai o ridicare dela o masă veselă. Rămas bun, prietinilor!"" Insă veninul nu avù efect, membrele erau deja răcite, dar corpul rămase nesimțitor față de beutura veninoasă — chinurile se îndoiră. Mi-am pierdut răbdarea și am lăsat să-l ducă într'o baie caldă și se sloboadă peste peste el aburi fierbinți. Atunci a murit."

„Așa e bine, tribunule. Cezarul răsplătește fidelitatea: primește!" Tribunul capătă trei mii de sesterții și plecă.

Al treilea soldat raportă despre poetul Lucinus; când acesta simți, cum îl părăsià viața prin vinele deschise și membrele esterne i-se răciră, pe când peptul încă îi erà cald, atunci rosti un vers batjocoritor la adresa împăratului. Apoi muri.

Impăratul strânse pumnul. „Găgănțul!" strigă el. „Versurile sale au fost așa de rele, ca el însuși."

Acum veni al patrulea. „Scăvius," raportă el, „aproape leșină de spaimă, când își auzi sentința de moarte. El strigă neîntrerupt, că îi e frică de moarte. Eu nu sum un monstru. Divule: am lăsat să-i aștearnă o masă bogată și am beut cu dânsul. La al zecelea păhar îmi oferi amiciția, la al cincisprezecelea averea sa. După al douezecelea îmi pică după grumazi și plânse. I-am înfundat în mână ceașca plină și l-am silit, se beà în sănătatea împăratului; a făcut-o voios. Pe când sorbeà vinul cel focos, sabia mea îi tăià gâtul. El muri bând, cu buzele pe păharul cel de aur."

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

„Luceafărul", Nr. 1. cu următorul Sumar: I. Agârbiceanu. De sărbători. — Octavian Goga. Mi-a bătut uñ moș la poartă (poezie). — Octavia Goga. Ești singură (poezie). — Ioan Adam. N'a fost întâmplare. — I. U. Soricu. Solii (poezie). — G. Rotică. Strofe de amurg (poezie). — G. Bogdan-Duică. Corespondență din București. Mărul. Ultimul vlăstar. Ion Dragoslav. Isabela Sadoveanu-Evan. — *** Pagini străine: Alphonse Daudet. Stelele. — De pe Olt. Din Popor (poezie). — Oct. C. Tăslăuanu. Expoziții de copii. — Dări de seamă: Pompiliu Pârvescu: Hora din Cartal. — N. Dunăreanu: Răsplata. — George Murnu: Archeologia clasică și rostul ei la noi. — Cronică: Nașterea Domnului. Scrisoare din Bosnia. »Mărul«. Conferințele și seratele Asociațiunii. Fond cultural. — Știri. — Ilustrațiunini: Bărbați din Poiana. Femei din Poiana. Femei din Poiana cu copii în brațe. O. Smigelschi: Nașterea Domnului (carton). Fete din Poiana. Moșnegi, peste 80 de ani, din Poiana. Alphonse Daudet. Doi copii premiați din Poiana. Călușeri-soldați din Bosnia în frunte cu căpitanul Florian. Soldați români, jucând călușerul în Bosnia.

Nr. 382—383 din »Biblioteca pentru toți« cuprinzând: Othello sau Maurul din Veneția, tragedie în 5 acte de William Shakespeare, traducere după original de dl Victor Anestin.

Aceasta tragedie e una din cele mai frumoase creații a poetului și marelui dramaturg englez, care cu o strălucire neîntrecută, ne redă sângeroasele și groaznicele urmări ale pasiunilor cari frământă omenirea. Othello, deși bun și încrezător prin firea lui, devine barbar și crud sub influența perfidului Iago, — și cruzimea lui crește din scenă în scenă din cauza geloziei care-l chinuește și-l schimbă în calăul frumoasei Desdemone, un ideal de femee.

Opera aceasta, clasică și prin forma-i impecabilă cât și prin frumsețile ce conține se recomandă cetitorilor de toate categoriile.

Prețul volumului 60 bani. De vânzare la mai toate librăriile din țară. Catalogul complect al acestei »Biblioteci pentru toți« a se cere gratis la *Librăria Alcalay, — București.*

DIN ZILELE LUI NERO, roman, după Alexandru Dumas—Tatăl. Prețul 1 cor. + 10 fil. porto postal. Se află de vânzare în Librăria Seminarială din Blaj.

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creştină*** fco. **5·30**

vol. II. ***Tradiţiunea şi Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului şi Graţia.*** fco. **7·30** cor.

vol. II. ***Sacramentele şi Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism şi Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procură aceste cărţi din cassele bisericeşti pentru bibliotecî. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.

Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărăşia românească „Mugurul“ însoţire economică-comercială in Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viţă de vie de toate speciile pe cum şi viţă americană cu şi fără rădăcină şi la dorinţă însoţirea dă instrucţie gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 11—52

Copiii născuţi fără timp

prin Emulsiunea lui SCOTT sunt scutiţi de slăbire şi ajung la tărie şi voe bună normală.

Neliniştiţii părinţi cu miile priveau miraţi la

Când cumperi Emulsiunea de SCOTT să fi cu luarea aminte la marca scutitoare Pescarul.

grabnica însănătoşare a copiilor lor. Incă şiatunci când ei nu primesc laptele,

Emulziunea-SCOTT

cu plăcere o primesc şi o mistue uşor!

Preţul unei sticle originale e 2 cor. 50 fileri.

Se află în ori ce farmacie

(47) 13—22.

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Şiria)

liferează vinuri foarte bune, şi curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu preţuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galşa, Şiria, Covasinţi, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorinţă prospecte gratuite.

(49) 8—52

A V I S!

Un candidat de advocat dr. iur. cu pracsă mare caută aplicare în vre-o cancelarie advocaţială pe lângă condiţii modeste — pe 1 Februarie 1909. A se adresă la redacţia foaiei acesteia.

(53) 2-3

Atenţiune!

Altoi de viţă de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Preţcurent! Mia de altoi de viţă de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye.

(50) 7—25

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

46) 9—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre cele întoarce cu uşurinţă în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latnre prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **toace de metal.**

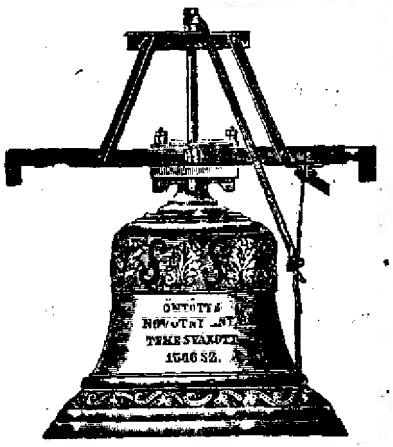

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 9—52

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiţii:

contra pericolului de incendiu şi esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutreţuri şi alte producte economice etc.

asupra vieţii omului

în toate combinaţiile, capitale pentru cazul morţii şi cu termin fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe vieaţa întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieţii:
95,816.412 coroane.	9,882.454 coroane.

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieaţă 4,028,113.12 cor.

Oferte şi ori-ce informaţiuni se pot primi dela:

Direcţiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I, curtea I.

şi prin agenturile principale din Arad, Braşov, Bistriţa, Cluj şi Oradea mare pe cum şi dela subagenţii din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 16 Ianuar 1909.** **Numărul 2.**

Invitare de abonament.

Cu 1 Ianuar st. n. 1909 intrăm cu ajutorul lui Dumnezeu în anul al XIX-lea al foii şi publicăm abonament nou la „Unirea," rugându-ne, ca stimaţii nostri cetitori să binevoiască a-şi reînoi abonamentul de timpuriu.

Preţul de abonament rămâne tot cel de până aci, care este indicat în fruntea foii.

Ceice sunt încă în restanţă cu abonamentul de pe anul trecut, cum şi cei în restanţă de pe mai mulţi ani de mai înainte, sunt rugaţi respectuos, să binevoiască a-şi achită datoria.

Administraţiunea.

La chestiunea congruei.

— glasul unui preot dela sate. —

Proiectul novelar despre „Congruă" depus luna trecută în casa parlamentului, a adus întreaga noastră preoţime gr.-cat. română în o situaţie foarte penibilă. Chiar şi cei mai optimişti sunt cuprinşi de o foarte mare îngrijorare. Dacă nici energicul protest ce-l vor ridică la locurile competente P. S. S. nostri Arhierei, care cred, că va urmà în timpul cel mai scurt posibil, nu va aduce nici o schimbare în spre mai bine, atunci ni-se impune în mod imperativ serioasa întrebare: să primim congrua în condiţiunile ce ni-se ofere ori nu?

Ca preot dela sate, ca paroh al unei modeste parohii, ştiu şi cunosc destul de bine, că lipsele şi nevoile preoţimei sunt leghion şi îmbunătăţirea dotaţiunei noastre vină ori de unde va veni şi în ori ce condiţiuni în prezent — pe un moment — va alinà multe din neajunsurile şi durerile noastre. Dară trebue să cugetăm şi încă cu toată seriozitatea ce va fi în viitor?

Oare puteà-ne-vom bucurà de congruă în condiţiunile în cari ni-se ofere, timp îndelungat, pe toată durata vieţii?

Ce va fi cu cunoaşterea l. magiare, de cine, când, unde vom fi examinaţi? de oarece tot acolo se prevede şi aceea, că vor fi deplin salarizaţi şi acei preoţi cari nu cunosc perfect l. magiară, dară dau semne, că-şi vor însuşi-o. Oare nu putem înţelege ce gânduri reservate, conţine proiectul în acest loc? Ce va fi cu parohiile, cari nu numără 800 suflete, cu ce preoţi se vor umpleà în viitor? Oare unde începe, şi unde sfârşeşte dreptul de inspecţiune al guvernului şi organelor sale subalterne asupra modului de purtare a preoţilor, ca cetăţeni, ca români, ca adevăraţi păstori români? Ce se va alege de independenţa clerului, atârnând în viitor şi de mofturile ori cărui biet scriitoraş dela sate, aplicat în cancelaria notarială sau chiar comunală? Ce gânduri rezervate are guvernul la cunoaşterea perfectă a l. magiare? dupăce în biserica noastră limba liturgică, protocolară şi a tuturor agendelor este cea română şi dupăce canoanele bisericii noastre la nici o înaintare ierarhică nu pretind cunoaşterea altor limbi străine. decât, ca o dovadă despre o mai înaltă calificaţie.

Ce se va alege de preoţimea noastră, nu va ajunge soartea tristă a Rutenilor? ce se va alege de poporul, pe care-l păstoreşte? Puteà-vom fi şi în viitor adevăraţi preoţi în spiritul lui Hristos? Cum vom puteà servi la doi domni? Este deja pendentă cestiunea catehizării în în şcoalele de stat?

De cine să ascultăm? Cum vom puteà trece peste canoanele sfintei noastre biserici, cari ne impun cu toată dreptatea obedinţa canonică.

Dacă voim să rămânem şi în viitor adevăraţi părinţi şi conducători ai poporului nouă încredinţat spre păstorire, dacă voim să fim adevăraţi fii umiliţi şi ascultători de Preavenerata noastră superioritate bisericească, deocamdată trebue să abandonăm primirea congruei în condiţiunile în cari ni-se ofere, dară totodată să pretindem sus şi tare salarizarea noastră din partea statului în condiţiuni oneste şi cinstite în raport cu multele serviţii ce le prestăm statului şi poporului, ca un factor foarte însemnat ce suntem noi preoţimea. Şi până la ajungerea acelei zile fericite să nu stăm cu mânile în sân şi să nu ne plângem, ca şi cei ce nu au nădejde, ci să.... lucrăm din toate puterile şi cu toate mijloacele posibile pentru augmentarea fondurilor deja existente, menite pentru ajutorarea preoţilor şi anume:

1. Să îmbrăţoşăm cu toată căldura instituţiunea salutară dar de foarte puţini urmată „colecta crucerului," pe o scară foarte întinsă, aşa ca în viitor toate întrunirile noastre de veselie şi întristare să se sfârşească cu câte o colectă în favorul acestei instituţiuni.

2. Cei cu dare de mână, intelectuali şi popor, să jertfească din prisosul lor, o părticică în fondul de salarizare a preoţilor.

Avem o cunună frumoasă de intelectuali cu dare de mână, cari cea mai mare parte au ajuns la poziţiile favorabile de azi pe lângă puterile lor, cu ajutorul fondurilor noastre bisericeşti. Oare nu ar fi un lucru creştinesc şi înălţător de inimi, ca să reîntoarcă ajutorul primit oare cândva în fondul de salarizare a preoţimei acum ajunse între Scyla şi Charibdis?

3. Să se acuireze din partea Preaveneratelor noastre Superiorităţi un număr cât se poate de

mare de intenţiuni şi să se împărtăşească preoţimei dela sate spre persolvire.

4. Să se împărţască toate parohiile în clase amăsurat venitelor şi cele mai slab dotate întrucât permit împrejurările să se contragă şi să se conferească apoi amăsurat cualificaţiei şi meritelor preoţilor.

5. In timpul cel mai scurt să se convoace un congres bisericesc, ori dacă nu se poate, sinoade mixte arhidiecezane şi diecezane, în cari să se pertracteze toate acestea cestiuni şi să se găsească mijloacele cele mai eficace şi mai ducătoare la scop.

Târnăveanul.

Revistele literare ale anului 1908.

II.

Ar urmà revistele de dincolo. Fiindcă n'am la îndemână colecţiile tuturora, o să amintesc numai unele dintre dânsele.

Incep cu *„Sămănătorul.“*

Decând a început să apară, acuma-s 7 ani, — frumuşea vârstă în viaţa aşa de chimerică a revistelor noastre, — sunt mai multe faze, prin cari a fost nevoit să treacă această revistă. Intemeiată de Vlăhuţă şi Coşbuc, a apărut câtăva vreme sub redactarea acestor scriitori. Cunoscând strălucitele calităţi de prozator şi de redactor ale lui Vlăhuţă — dovadă „Viaţa“ de pe vremuri — putem să spunem, că aceasta a fost aproape cea mai strălucită fază nu numai în viaţa „Săm.“ ci a întregei noastre ziaristice beletristice din vremea din urmă.

Din motive, ce nu se ştiu, aceşti fruntaşi au părăsit nu peste mult „Săm.“

Revista ajunge sub îngrijirea şi sub redactarea faptică a lui Iorga. Revistă, care se trăiască în înţelesul literar al cuvântului, care să se agite şi să agite, care să îmbrăţişeze cu un spirit larg, cu o pătrundere superioară, cu o agilitate uimitoare, cu o cucerîtoare putere de observaţie toate manifestările vieţii româneşti, revistă a cărui apariţie, număr de număr, să se aştepte cu atâta nerăbdare, ca „Săm.“ dlui Iorga, nu cred s'o fi avut noi vre-odată.

Prozatorii tineri, pe cari îi avem, ca Sadoveanu, Sandu-Aldea, Gârleanu, Ciocârlanu, etc., acestei vremi au de-a mulţumi strălucirea şi popularitatea, de care se bucură astăzi. Tot acestei vremi avem de a mulţumi şi curentul de reînoire, de premenire, aşa numitul curent naţionalist, în literatura noastră. Aici zace momentul de foarte mare importanţă istorică-culturală în literatura românească: s'a statorit un curent, singurul, care are drept de a există în ori şi ce literatură, şi ni-s'au dat scriitori, cari — sub îndrumarea luminoasă şi genială a lui Iorga, au devenit cei mai puternici prozatori ai zilelor de astăzi. Şi tot meritul acesta revine, ori şi ce s'ar zice, numai şi numai lui Iorga.

Dar sunt pe lume ambiţii ce nu se pot împăcà uşor, sunt nizuinţe ce se pun de-a curmezişul ori şi căror îndrumări, sunt păcătoase adurmecări după câştiguri şi favoruri, ce-şi află sălaş neîncălzit până şi în gingaşele piepturi ale făpturilor parnasiene, — şi mai sunt pe această lume răutaţi ce nu iartă, îndușmăniri ce nu cruţă, bârfeli ce se ating de ori şi ce, guri ce împroaşcă şi urechi ce se apleacă.

Şi dacă le vom pune toate acestea la olaltă, vom înţelege poate într'o câtva pentruce dl Iorga a fost nevoit să lase „Săm.“ în mânile celor, ce nu puteau şi nu voiau să se împace cu anumite stări de lucruri.

De aci în colo „Săm.“ trece în o nouă fază. Apare sub un comitet de redacţie, în care sunt: Anghel, Iosif, Sadoveanu şi Scurtu. Partea ştientifică o îngrijeşte Murgoci. In acest ipostas îl găseşte anul 1908.

Când s'a făcut ruptura cu Iorga, pricinuită de impulsivităţi şi de cusururi pe cari şi unii şi alţii şi-le căutau cu lumina, credeam tare, că eminentul comitet de redacţie îşi va dà toată nisuinţa de a ţinea revista la acelaş nivel. Dacă nu ne aşteptam să ni-se deà cronica de mai înainte, ne aşteptam să ni-se deà un bogat şi inescepţionabil material în poezie şi în proză. La aceasta ne îndreptăţià numele celor din comitetul de redacţie. Durere, aşteptările nu ni-s'au împlinit. Sadoveanu, care are bucăţi pentru toate revistele, pentru „Sămănătorul“ anului 1908, a cărui redactor e, n-a avut răgaz să scrie decât numai pentru cinci numeri din cei 51. Sandu-Aldea, dacă are numai două bucăţi originale, a umplut în schimb mai mulţi numeri cu Pescarul lui Loti. Restul prozei îi dau nume ca Doinaru, Savel, Dunăreanu, Beldiceanu etc. ceşti doi din urmă binişor cunoscuţi.

Nu cu mult mai darnici au fost redactorii-poeţi, Anghel şi Iosif.

Cronica e făcută, din când în când, de Scurtu şi Murgoci. In mulţi numeri lipseşte. In unele din apreţieri să vizează oameni şi curente, să răfuiesc socoteli private şi să „satirizează“ duşmanii de principii, aşa cum un anumit simţ de bunăcuviinţă literară n-ar trebui să îngăduie.

Aceste graţiozităţi să împart în „cronica veselă,“ rubrică nouă, făcută ca o împlinire

---

FOIŢĂ.

IOAN BOŢU.

— *Nuvelă originală a »Unirii« de* I. Agârbicean. —

A rămas orfan fecior mare, de-şi puteà câştigà pânea de toate zilele. Numai atâta, că nu aveà cine să-l spele, să-i facă o sorbitură când venià dela lucru. Şi de muncit, muncià tare; săptămâna încheiată. Dela o vreme ce s'a gândit el? Hai să plece din sat cu alţi băieşi la băi de cărbune, departe în ţară. Acasă şi aşa nu aveà pe nime. Nici fraţi nici surori, — numai câteva rudenii depărtate.

S'a dus şi n'a mai dat pe-acasă trei ani în capăt. Căsuţa lor de bârne, coperită cu şindilă veche, a stat toată vremea încuiată. Când a deschis-o l-a ajuns un miros tare de mucegaiu, de lucruri vechi, un miros ca de mort. Dar Ioan Boţu a deschis ferestile, s'a lăsat cu trupul lui greu, ciolănos, pe laviţa de brad, şi până dimineaţa a durmit ca uns. Dimineata s'a apucat îndată să arunce şindilişul putrăd de pe casă. Sătenii nici nu ştiau că a venit, mulţi îl ţinură mort. Nici nu aveau pentruce să se gândească la dânsul. — Şi când l'au văzut, cu hainele zmolite de cărbune, colo pe coperiş, începură să se mire.

— „Ptii, bată-l sfinţii iată că de sărbătorile paştilor a venit şi Boţu.

— Şi uite ce urs de om s'a făcut!

— Şi-i harnic al dracului. Eacă, nu poate stà într'un loc cum nu poate argintul cel viu.“

Aşa vorbiau sătenii în săptămâna ceà mare, a patimilor, trecând pe drum.

Alţii se opreau lângă căsuţa de bârne de sub' cei doi fagi bătrâni.

— Noroc să dee Dumnezeu Ioane! Da ai mai tras şi tu către casă?

— „Tras da, că iată să pustiesc toate“ zise feciorul şi se opri din lucru, răsucindu-şi o ţigară. Se schimbase mult, se mai negrise, mai îmbătrânise, dar şi greutatea pe el!

— „Să vede că nu ţi-a mers rău pe ţări Ioane. Iacă noi pe aici tot cum ne ştii. Cinci-şase coroane pe săptămână, şi litra de grâu s'a urcat oblu la doi zloţi jumătate. Acum placă-ţi şi trăeşte cu o casă de copii. Pe acolo aveţi plată mai bună?

— „Vezi bine că mai. Noi luăm trei coroane la zi. Numai cât şi trebue să-ţi pui osul. Acolo-i muncă nu glumă. Aici ce-i? Aici întri în bae şi stai şase-şapte ciasuri. Şi dacă vrei mai muncești, dacă nu sănătate bună. Şase piţule ţi să ştiu. Dar acolo-i altă socoteală!

— „Şi totuşi veniţi bine închelmaţi de pe acolo.

— Venim da, că dela gură nu ne tragem. Acolo dacă-ţi tragi dela gură te uşti ca o scândură şi capeţi hertică.

— Da de băut încă beţi?

Lui Ioan Boţu i-se strâmbară cu amăruie obrajii şi zise

— De băut bem da, cum să nu.

— Şi ce beţi voi pe acolo. Beţi vin?

— „Aş, de unde. Noi pe acolo bem rom. Putem luà dela magazie cât ne place. Putem luà beutură pe plata de pe luna viitoare. Acolo aşa se îngrijesc de băeşi.“ Şi se apucă iar să despoaie şindila neagră, plină de muşchi.

— „Da aici la noi capăt eu acum şindile“ întrebă într'un târziu.

— Cum se nu. La Dinu Stâncuţii capeţi pe ales.

— Scumpă?

— Ba nu scumpă.“

Şi oamenii se depărtau lăsându-l acolo pe coperiş. Ion Boţu îşi făceà socoteala câte şindili i-ar trebui, câţi bani, şi oare gată el de acoperit pe Vinerea? Căci Sâmbăta trebuià să-şi vadă de un miel pe sărbători, trebuià să câştige de ceva legumă la casă.

Şi cum lucrà, în restimpuri îi păreà, că aude vuetul maşinilor dela baia unde a muncit trei ani de-arândul. Şi din când în când i-se păreà, că iar răgneşte la el un neamţ cu barba de ţap, un inspector, pe care Boţu nu l-a putut suferi niciodată. Dar afară adià numai boare răcoroasă de primăvară, şi lumina creşteà mereu, coborându-se par'că în chip de apă călduţă, ce pătrunde prin veşmintele lui smolite, îi pătrunde la inimă. Ion se oprià de multeori din lucru şi priveà

a războinicei amenințări ce o face, la adresa vrășmașilor, comitetul de redacție prin gura lui Scurtu, în nr. 1 al anului 1908. Această amenințare noi credeam, că se va făptui în altă formă.

Îndreptățirea „privilegiului satirei“ o recunoaștem și noi, dar nu în forma în care Doinarii și Ivanii „Sămănătorului“ o practică. Că sunt nulități, a căror inepții trebue sdrobite, că sunt primejdioși găgăuți și papagali literari, cari trebue „striviți fără milă“ cu arma satirei, o admite ori și cine, dar nici când nu ne putem împăcà cu gândul, ca această armă, uneori așa de brutal mânuită de cronicarii veseli ai „Săm., să se îndrepte — de multeori pentru cvitări personale — și în contra personalităților, cari să bucură de o reputație oarecare la noi.

E un anumit simț de cinste și de prudență literară, care nu să poate împăcà cu ode la bastoane și cu răspunsuri, pe cari un Doinaru le dă scriitorului Gârleanu.

Primii îi scrie, până la nr. 12, Scurtu. Articolii dsale au o notă importantă: e momentul actualității pe care în chip judițios, îl știe scoate la iveală.

Cu nr. 12 își face întrarea A. C. Popovici. Dela nr. 14 revista apare și sub îngrijirea dânsului, pentru partea politică.

Articolii primi de aici înainte sunt a dânsului cu întrerupere de câțiva nri. Cronica să substitue prin „revista generală,“ purtată tot de A. C. Popovici,

Preocupările literare de aici înainte fac loc, și în primi și în cronică, preocupărilor politice, marilor probleme din domeniul filozofiei politice și discuțiilor particulari din acest domeniu.

A. C. Popovici e o individualitate marcantă, e un om cu cultură superioară, cu o vastă, aproape cu cea mai temeinică pregătire politică la noi, o figură impunătoare în viața noastră politică.

Studiile dsale din „Săm.“ sunt o eclatantă dovadă a vastelor cunoștințe și a principiilor solide de cari e condus.

Din punct de vedere al tractării și al științei articolii dsale sunt irreproșabili. Dar fiind vorbă de o revistă literară și de publicul aceleiaș reviste, trebue să ne întrebăm — ținând samă de cultura intelectuală și de perceptibitatea cetitorilor — că oare sunt combustibili sau nu pentru publicul „Sămănătorului“ aceste studii scrise cu un așa de mare aparat științific?

Făcând bilanțul capabilității clasei noastre intelectuale, cred, că nu greșesc, spunând, că din o sută de percente abia se vor găsi zece, cari se cetească, profitând, articolii lui Popovici. Acesta încă ar fi un câștig, pe care l-ar putea prețui o revistă științifică și nu una literară, o revistă ce s'ar ținea din subvențiile de orice natură și nu o revistă ca „Săm.,“ care trăiește din numărul și din obolul cetitorilor și care tocmai de aceea e nevoită să țină seama de gustul, de lipsele și de cultura intelectuală a acestor cetitori.

Păstrăm cele mai respectuoase omagii puternicei individualități, de scriitor și gânditor, alui A. C. Popovici, dar părerea multora e — și la urmă poate să fie și o părere greșită. — că s'a greșit, când s'au ales tocmai coloanele unei reviste literare pentru o așa de înaltă știință politică. Dacă va fi profitat cineva din acești articoli, credem, că „Săm.“ numai perde a putut, mai ales în numărul cetitorilor, fapt ce nu e de puțină importanță pentru o revistă literară.

Le zicem acestea ținând în seamă trecutul strălucit de revistă literară, pe care l-a avut „Săm.“ Și dacă se cere această continuitate, cred, că nu se greșește tare.

Punând în cumpănă anul 1908, cu ce a fost în trecut aceasta revistă, bilanțul acestui an cu literatura ce a produs-o, nu mulțumește așteptările.

Anul ce se începe, cu fața nouă în care ni-se prezintă nr. 1, având de director pe A. C. Popovici și alți colaboratori noi pe lângă cei vechi, așteptăm să fie mai mănos.

Despre „Ramuri“ o să vorbesc cu alt prilej mai pe larg. Celealalte, „Viața Rom.“ „Convorbirile critice“ și „Conv. literare,“ fiindcă la noi să cetesc așa de puțin, nu aflu cu cale a stărui asupra lor.

P. Suciu.

REVISTE.

Budapesta. De câteori bărbații mai de seamă ai magiarilor se simt așa de slabi în fața Vienei — să reîntorc ghiemuiți acasă cu gândul, că singuri prea slabi fiind trebue să se întărească, și anume, trebue să câștige pe partea lor și pe naționalități. Aceste momente lucide le-au avut mulți bărbați de ai magiarilor înainte de aceasta și le-a avut acuma și Justh președintele Camerei, care într'un cerc restrâns de deputați a spus: Majoritatea parlamentară trebue să caute modalitatea prin care s'ar putea împacà naționalitățile. Să înțelege, că pe vorbele acestea nu trebue să punem mare preți; — au mai

---

departe dealurile înalte, pe unde a hoinărit de atâtea ori. Colo la dreapta ca o spinare uriașe se înalță Frasinul! De câteori n-a furat el lemne de acolo iarna și vara, și nime nu l-a prins.

Colo spre miazăzi se înalță ca o căldare cu fundul în sus măgura cu poenele largi, ierboase, pe unde și-a păscut de atâtea ori cei doi cai și vaca. Și cu cât privea mai mult și i-se limpezià ființa întreagă, cu atâta i-se ghiemuià tot mai greu ceva la inimă, de par'că ar vreà să-i înădușe. In frumusețea aceasta de-afară îi erà greu de ceva din ființa lui, din el.

Și ori cât a cercat să-și uite, să nu-i pese, pe la amiazi a trebuit să se coboare, și încet, ca un câne bătut, furișându-se pe după garduri, s'a strecurat în crișmă.

Astfel i-a rămas căsuța neacoperită de sărbători, și Ioan Boțu s'a mulțumit cu un miel de patru săptămâni, pe care l-a fript hoțește în frigare.

La Paști în satul împrăștiat de munte, aproape pustiu peste săptămână, par'că învie și morții atâta lume furnică pe uliți, atâta lume se strânge înaintea crișmei. Da în ziua întâi băeții vin numai la biserică și la liturgie și la vecernie. In crișmă nu intră. A doua zi femeile se primenesc cu ce au mai frumos, — a doua zi se încep petrecerile, cu mâncări, cu beuturi, cu jocuri. Și câte trei zile nu înceată muzica.

La Paști vin și cei duși în țări. Vin și-și mânâncă banii strânși de un an doi, în câteva zile. Apoi se duc din nou. La Paști are de povestit istorii întregi fiecare femeie, fiecare babă.

Ioan Boțu a mâncat acasă din mielul fript în frigare, a mâncat jumătate a doua zi de Paști, apoi s'a coborât la crișma din vale, unde încet-încet să strângeà tot satul.

Jocul să întinsese în livada de lângă crișmă și țiganii căniți la față, bărboși ca niște popi, apăsau cu arcușele pe strune de să le rupă nu alta. Tineretul, cu hainele albe înflorite, săltà, să legănà în ritmul jocului. Și pe la mese, în jur, bărbații mai în vrâstă închinau cu păharele.

Ioan Boțu a jucat puțin, ca de silă numai. Apoi s'a pus la o masă și a început să beie. Dela o vreme se încălzi, ochii începură să-i lucească. Un lung răstimp nu zise nimic, ci ascultà vorbele oamenilor dela masa lui. Se plângeau că-s rele plățile, că bogații, cari lucră băile îi plătesc tare prost.

„Dvoastră sunteți de vină“ se mestecă în vorbă Boțu

— Cum noi?

— Așa că trebue să-i siliți să vă plătească mai bine.

— „Dar dacă nu vreau?“

Feciorul începù să râdă prostește.

— „Vezi așa-i dacă nu mai eșiți în lume. Dar ia să eșiți în lume și să vedeți cum trăesc oamenii, cum poți face ori ce dacă voești și ții la olaltă.“

Oamenii se uitau la el, fără să-l înțeleagă.

Boțu vorbi iar:

— „Aici în sat credeți, că tot e sfânt! Ce zice popa, ce zice dascălul, ce zice ori ce bogat din sat. Dar dacă a-ți ști, că în lume nu-i nimic sfânt!“

— „Acum vorbești și tu așa într-o dungă, măi Ioane zise un român.

— Ba de loc. Crezi că-s beat. Da nu. — Eu ca să fiu beat trebue să beau mult, tare mult. Nici nu vă puteți închipui. Dar vreau să zic că în țară, pe unde am fost eu, noi muncitorii câte odată porunciam domnilor. Cum? Tare ușor. Nu ne plătești atâta cât vrem noi? Bine. Nu mai lucrăm. Și din cinci-șase sute, din o mie de ciocane nici unul nu mai cântă pe pătura de cărbune. Și atunci eșim biruitori.“ Și sorbi lacom un pahar mare de vin.

(Va urmà).

DIN ZILELE LUI NERO, roman, după Alexandru Dumas—Tatăl. Prețul 1 cor. + 10 fil. porto postal. Se află de vânzare în Librăria Seminarială din Blaj.

fost spuse acestea vorbe și de alții și nu s'a ales nimic din ele. De bună voie nu se va face împăcare, sila îi va puteà numai să-i aducă să ne ofere pace — să grijească însă să nu-i doară prea rău atunci, pacea ce ni-ar dà-o.

Viena. Neînțelegerile ivite, în urma anexiunei, între monarhia noastră și Turcia sunt aplanate. Raporturile acute între cercurile oficioase s'au aplanat. I-s'a oferit Turciei 55 milioane despăgubire, ea le-a primit și astfel grija de răsboiu deocamdată o putem lăpădà. Ne mai neliniștește numai Serbia și Muntenegru, să va aflà însă ceva doar și pentru acestea două țărișoare, căci dacă nu-i curaj sunt bani — și putem plăti.

România. Familia princiară a avut o nouă bucurie de sf. sărbători: soția prințului moștenitor a dat naștere unei fetițe, care va primi numele Ileana, făcând astfel și mai intime legăturile între domnitor și popor.

D. A. Sturdza, fost ministru prezident, grav bolnav la Paris, și-a înaintat regelui demisia, care i-a primit-o, numind în acelaș timp ministru prezident pe Ioan Bratianu. Dl Sturdza părăsește viața politică, după ce mai bine de 50 ani a lucrat cu un zel și neobosită sirguință pe toate terenele vieții publice. Regele i-a adresat la despărțire o foarte călduroasă scrisoare.

De câteva luni au început să apară două foi „Vestitorul" și „Biserică română," cu dorință de a face curățire în biserica ortodoxă de din colo, plină de toate păcatele. Cel dintâi căzut jertfă acestei curățiri a fost Partenie Mitropolitul Moldovei. Numitele foi au publicat o serie de păcate de ale Mitropolitului, iar studenții în teologie s'au pus în grevă. Urmarea a fost că chiriarhul dela Iași s'a retras, din causă de boală și bătrânețe.

Reuniunea de Misiuni sacre.

»Domnul va dà cuvânt celor ce binevestesc cu putere multă (ps. 67. 12).

Îndemnări de sus cu pașul domol, chemări frățești răslețe, vreau să ne amintească o datorință ce de mult își așteaptă împlinirea, ne admoniară că trebue să generalizăm o nouă armă a preoților veacului, al XX-lea, care armă trebue să o manuăm curajoși cu dibăcie pretutindenea nu numai sporadic, cum s'a purtat ici colea până acum ca de încercare. Trecute fiind peste focul probei, aflându-se deja de cele mai puternice curățitoare a stricăciuni moravurilor, Misiunile sacre avem să le îmbrățoșăm cu încredere în dumnezăiescul Predicator al adevărurilor veșnice și Răscumpărător al păcatelor și pedepselor, cu încredere în mila Judecătorului preadrept dar îndurat și în Spiritul Mângâitor care, pe cum pe Apostoli așa și pe noi „ne va învățà toate" câte vor fi de lipsă poporului nostru spre a-l feri, pe alecurea, de corumperea morală și, în cele mai multe părți, a scoate, măcar ce să mai poate mântui, din ruina aproape generală. Reuniunea de Misiuni sacre având chemare a șterge, din lista scăderilor noastre (a preoților) și unele păcate ca cele amintite în articlul din nr. 5 al Unirii, nu vom aveà să ne temem cu ocaziunea Misiunilor de scandale disgustătoare. La lupta în contra viițiilor și păcătoșenii sufletești nu vom porni dispuși esclusiv fizicește ca la sinoadele ambulante, ci vom porni înarmați cu tăria cuvântului ce-l împărtește Domnul.... celor ce binevestesc cu putere multă" (ps. 67. 12.) și pregătiți, conștii de darul deslegării, a „rumpe chirografuł greșelelor" penitenților în scaunul s. Mărturisiri. Strigà-vor unii cu Mergătorul înainte „Pocăiți-vă că s'au apropiat împărăția lui Dumnezeu" iar alții vor sări într'ajutor celor ce vor să se pocăiască silindu-se ai curăți, ca să mai sece izvorul păcatelor, cu dorul de a formà în toți pe Christos, cu dorul de ai preface în Bisereca Spiritului sfânt ca să se adeverească cuvintele st. Pavel.

Când bine știm că trăim în era însoțirilor, a reuniunilor cu feliurite ținte parte materiali, parte intelectuale, când lozinca vremii este: uniți-vă în număr cât mai mare spre ajungerea cutărei ținte de caracter material: de ce nu ne-am însufleți să ne unim, să ne strângem la un loc puterile pentru a duce în îndeplinire o operă comună, opera de căpetenie a fericirii sufletești și trupești a credincioșilor nostri? De atâtea ori ne întâlnim zeci de preoți, la atâtea „hramuri," „nedeie," „rugi" „mănăstiri" suntem de față în număr conziderabil și poporul dornic de ascultarea cuvântului dumnezeiesc, ne înpresoară în massă, e rândul nostru să folosim ocaziunile, să prefacem serbarea hramului, peregrinarea la mulțimea de „mănăstiri" fără călugări, cercetate de cete fără număr, ba, unde să poate, chiar și târgurile legate de Sărbători — Sân-Petru, Sântă-Măria, Ispas etc. — unde să adună credincioșii nostrii ca să joace, e rândul și datorința noastră zic, ca toate aceste să le prefacem în tot atâtea arene de luptă, declarând război — în formă de Misiuni poporale — dușmanului sufletelor, domnului lumii acesteia. A să înrolà sub acest steag de luptă măreață datori sunt bătrânii cu cumpătul înțălepciunii vrâstei lor, datorii sunt tinerii cu ardoarea văpăii tinerești și toți împreună cu însuflețire sfântă, cu sfătornicie apostolică, cu speranță în ajutorul Aceluia, către care, pe cum totdeauna, așa și acum ne rugăm cu cuvintele măduoase ale țăranilor nostri: „Doamne ajută!"

Frate mai mic.

CORESPONDINȚE.

Scrisoare din Viena.

Anul nou. Dacă este vre-o zi din an în care neamțul vienez să-și arete toată bucuria și să facă haz din toate, aceea e sara de anul nou, sara sfântului Silvestru.

In aceea sară mai de vreme se încuie prăvăliile, ca cine poate să ieie parte la „Te Deum," iar pe cine nu-l mișcă glasul lugubru al clopotelor în întunerecul nopții să-și grăbească pașii către casă, sau către vre-o crișmă unde are de cuget dimpreună cu prietini și tovarăși ai vieții să-și înnece toată supărarea unui an, într'un ciriu de bere. Crișmele și cafenelele sunt cuptușite în noaptea anului nou de oaspeți. Chiar și cei mai retrași se îngrozesc par'că să șadă singuri acasă și să-i afle miezul nopții duși pe gânduri, cine știe poate să rămână așa anul întreg. Mai bine să te afle anul nou vesel, mai bine să rămâni așa anul întreg. De aceea pe toți îi afli în noaptea aceasta veseli și mulțumiți cu soartea lor, chiar și dacă a pierdut careva tot ce a avut în cărți, sau s'a înșelat amar în credința vre-unei blondine. Dela un timp devine însă prea strâmt cercul unei societăți în crișmă pentru o bucurie așa mare ce o simți la nașterea unui nou an, de aceea mulțimea de oaspeți rând pe rând se străcură către străzile principale, ca acolo fiește care să aibă ocaziune de a salutà călduros pe deaproapele său și de a-i pofti un an nou fericit. Aci începe apoi o viață familiară. Cunoscut necunoscut își strâng mâna prietinește și ca din poveste reînvie vechiul „Osculum pacis" din viața vechilor creștini și prietini, dușmanii să îmbrățișează în aceasta noapte cu căldură. Poliștul ce ține paza nopții aceleia de abia învinge de a dà mâna și de a mulțumi pentru viile urări de sănătate și voie bună ce i-se aduc din partea publicului. Ba, câțiva băieșandri abuzând de voia lui cea bună opresc birjele pe drum, desprind caii și îi prind dinapoi. Așa ar decurge toată noaptea dacă bieții polițiști sătui de atâta omenie nu și-ar pierde răbdarea și nu ar face pe petulanți să-i ieie la sănătoasa

Câtă jertfă să aduce lui Bachus în noaptea de anul nou, după aceea scurta rugăciune de seară din biserică, la care nu se poate ști a câtea parte din creștinii acestui oraș iea parte, — ar ști să spună poate numai birtașii. De una te poți convinge, că des de dimineață dacă treci pe stradă tot într'una te întâlnești cu vre-un creștin care te felicită reverențios, făcându-ți un adânc compliment.

Vienezul.

Sibiiu, în 3 Ianuarie n. 1909.

Un frumos act de binefacere.

Azi la 3 oare d. a. s'au împărțit între elevii și elevele școalei poporale gr.-cat. de aici darurile de crăciun în număr neobicinuit de bogat. Preste 62 copii de școală au fost dăruiți cu diferite vestminte călduroasă, cu material pentru lucrul de mână, colaci, mere, smochine, requizite de învățământ etc. Acest act frumos de binefacere se datorește hărniciei comitetului Reuniunii de femei pentru înfrumsețarea bisericii în frunte cu zeloas a presidentă a Reuniunii dna Elena

Dr. Isacu. Distribuirea darurilor a fost precedată de cântarea tropariului Naşterii Domnului şi a unei colinde potrivite, ambele executate în cor din partea elevilor frumos şi precis, sub conducerea învăţătorului Romul Botezan şi de 2 declamaţiuni asemenea potrivite actului, după cari Dl protopop Nic. Togan prin cuvinte alese arătând însămnătatea actului de binefacere în legătură cu sărbătoarea Naşterii Domnului, îndeamnă pe elevi să fie cu mulţămită şi recunoştinţă faţă cu binefăcătorii lor. La aceasta înălţătoare festivitate şcolară pe lângă un public număros au asistat membrii comitetului Reuniunii femeilor în frunte cu dna prezidentă Elena Dr. Isacu, Dl Iuliu Bardosy, inspector şcolar reg. în retragere, Dl Romul Simu şi fam., şi alţi intelectuali. Bucuria generală eră întipărită pe feţele tuturor şi în deosebi pe ale copiilor şi părinţilor prezenţi.

Spesele acestui act înălţător de binefacere au fost acoperite prin contribuiri benevole. Au contribuit în bani: câte 20 cor. Cassa bisericii şi dna Elena Dr. Isacu, cor 13·26 s'au colectat cu discul în biserică, câte 10 cor. dnele Elena Russu şi Ana Togan, 6 cor. A. P. 4 cor. dl maior Ios. Sebastian, 3 cor. dna Emilia Dr. Russu, câte 2 cor. dnele: Irina Bardosy, Ida Brebari, Carolina Codarcea, Eugenia Creţiu, Cornelia Dr. Daci de Apşa, Maria P. de Harşianu, Elena Henteş, Elena Lucuţa, Constanţa Dr. Popp, Valeria Popescu, Luiza Raţiu, Cornelia Surdu, dşoarele Nina Dunca de Sajó şi Felicia Raţiu, dl Romul şi Maria Simu, dl Emil Verzariu, N. N., I. A. P., câte 1 cor. dl Muntean, dşoarele Leţiţia Popescu şi Susana Sabo, dna Malvina Verzariu; 40 fil. Saita Rempold.

Cu vestminte au contribuit: doamnele: Letiţia Dr. Bologa un rând de haine pentru un băiat, Carolina Codarcea 2 rochiţe, 2 bluze, un căput şi o pălărie; Eugenia Creţiu 2 rochii şi 2 căputuri; Elena Dr. Isacu 7 bucăţi de albituri, 2 părechi ciorapi şi 1 jachetă; Valeria Popescu o jachetă; şi în sfârşit dna Letiţia Dr. Bologa o ferdelă de mere.

Pentru darurile acestea generoase subsemnata direcţiune şcolară să simte plăcut îndemnată a exprimă şi pe aceasta cale în numele număroşilor şcolari ajutoraţi cele mai profunde mulţămiri atât bunilor contribuitori, cât şi Onoratului Comitet al Reuniunii femeilor, şi în deosebi dnei prezidente Elena Dr. Isac, căreia îi revine partea leului din acest act frumos de binefacere, pe cum şi dnei Maria Botezan pentru confecţionarea număroaselor bucăţi de vestminte.

Comitetul Reuniunii femeilor a săvârşit un act, ce de sigur îl onorează.

Direcţiunea şcolară.

Curs pentru cantorii nostri din arhidieceză.

In senzul decisiunilor Veneratului Sinod arhidiecezan gr.-catolic, dela 10—22 Maiu 1904. şi 22—23 Noemvrie 1906, (pag. 23 IX.), fiind recercat din mai multe părţi aduc la cunoştinţă, că cu începerea lui 1 Februar 1909, voiu deschide în Blaj, un curs pentru instruarea şi cualificarea cantorilor nostri.

În senzul deciziunilor aceluiaş Ven. Sinod, candidaţii au să dovedească, că au împlinit cel puţin 18 ani, că au purtare morală bună, şi că ştiu ceti şi scrie cu litere latine, şi ştiu ceti cu litere cirile şi că au voace bunişoară. Ca taxă de instrucţiune vor avea să plătească fiecare câte 20 cor.

Însinuările au să se facă la subscrisul până în 28 Ianuar n. a. c., iar cursul se va începe în 1 Februar a. c. st. nou.

Cursul nu se va începe însă decât numai în cazul, că se vor însinuà cel puţin 10 candidaţi.

Cursul se termină în 15 Martie (6 săptămâni) când cei ce vor dovedi progres îndestulitor, în urma examenului ce-l vor face sub prezidiul unui membru capitular, vor primi şi diplomă de cualificare în cantul şi tipicul bisericesc.

Blaj, 1 Ianuar 1909.

Aron Paplu, m. p.
prof. de cant şi tipic la Institutele de învăţământ gr.-cat.

MAI NOU.

Conferinţă episcopească în cauza congruei.

Escelenţa Sa P. S. D. Mitropolit a întrunit pe ziua de ieri, Vineri în 15 Ianuarie în conferinţă pe Episcopii săi sufragani pentru a luà la desbatere proiectul de congruă prezentat dietei. La conferinţă au luat parte toţi Preasfinţiţii episcopi şi anume: episcopii de Orade şi Lugoj în persoană, iar episcopul Gherlei reţinut prin morb, prin delegatul său Vicariul general *Ioan Georgiu*.

După constatarea părţilor injurioase, cuprinse în proiectul de congruă, s'a decis, a se înaintà dlui Ministru de culte un memorial, în care să se desfăşure esceepţiunile faţă de numitul proiect, şi să se ceară, ca dl Ministru să afle modalitatea potrivită pentru delăturarea din proiect a punctelor gravaminoase.

La conferinţă au participat şi membrii Veneratului Capitul mitropolitan, iar protocolul l-a luat protonotarul consistorial Iacob Popa. Conferinţa s'a terminat încă ieri, iar în cursul zilei de azi oaspeţii veneraţi ai mitropoliei noastre sau reîntors la ale sale.

Noutăţi.

Din Blaj. Sărbătorile naşterii şi a Anului nou au fost celebrate cu toată pompa. In ziua primă de crăciun a pontificat Escelenţia Sa cu număroasă asistinţă, ţinând şi o frumoasă cuvântare. A doua zi a pontificat la Biserica parohială. La anul nou sta liturgie la catedrală a fost pontificată tot de Escelenţia Sa Mitropolitul asistat de membrii capitulari şi preoţi din gremiu, cuvântarea festivă a fost rostită de Escelenţia Sa. La 12 preoţimea gremială, sub conducerea prepozitului Ilustritatea Sa I. M. Moldovan s'au prezentat înaintea Escelenţii Sale făcându-i călduroase urări pentru anul ce începe. I. P. Sfinţitul a mulţumit vădit mişcat şi a cerut ca fiecare să lucre în cercul său ajutându-l să preîntimpine multele primejdii ce apasă asupra Bisericii.

Convenirea socială din sara Anului nou a isbutit peste toate aşteptările. Piesele de pian au fost escelent executate de dşoarele *Geni* şi *Nelli Deac* şi de dşoara *Getta Hodosiu*, desăvârşite pianiste. Laudabilă,— nota românească, de care nu şi-au uitat dşoarele pianiste. Şi ar fi bine, ca aceasta să se ţină cât mai mult în socotinţă; mai puţin din Mendelsohn şi din Suppè şi cât mai mult din cântările noastre româneşti. Declamaţia dşoarei *Turica Negruţiu* a plăcut foarte mult, prin simţul şi priceperea cu care a declamat. Dşoara Turica s'a prezentat în costum românesc. O nepretenţioasă observare: nu ar fi cu cale, ca la astfel de conveniri, cel puţin dşoarele debutante, să se îmbrace — în locul luxoaselor costume domneşti — în portul nostru românesc? Schiţa umoristică a dlui Dr *Ludovic Csato*, încă a plăcut. A urmat joc. La 12 oare salutul anului nou l-a făcut dnul *Aurel Csato*, printr'o vorbire de o frumuseţă cuceritoare. Voia bună, sinceră şi nesforţată a ţinut până pe la 2 oare, ceeace cam rar se pomeneşte la noi. Astfel de conveniri să ni-se mai deie. Să nu uit: a fost şi bătaie cu confetti.

Nr. 8017—1908.

Publicare de concurs.

Devenind vacantă *„fundaţiunea prima transilvania“* la institutul regnicolar din Cluj pentru creşterea surdo-muţilor, spre împlinirea aceleia publicăm prin aceasta concurs.

La locul acesta fundaţional pot concurge numai elevi prunci şi prunce din părţile transilvane ale Ungariei, fără deosebire de religiune şi naţionalitate, cari au împlinit 7 ani dar n'au trecut de 10 ani.

La cerere sunt a se alătură:

a) carte de botez, sau atestat de naştere.

b) atestat dela medicul cercului, prin care se adevereşte surdo-muţia suplicantelui.

c) adeverinţa comunală despre starea familiară şi a averii suplicantelui.

Pentru atestatele de sub *b*) şi *c*) se pot folosi numai formulare cari la cererea concurentelui le estradă direcţiunea institutului surdo-muţilor din Kolozsvár.

Cererile concursuale sunt a se trimite subscrisului până în 10 Februar 1909.

Elevul care dobândeşte locul acesta fundaţional capătă în institut: locuinţa gratuită, proviziune deplină şi instrucţiune.

Blaj, 29 Decemvrie 1908.

Victor Mihályi, m. p.
arhiepiscop şi mitropolit gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş.

(1) 1—2

Partea literară.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare) 50

„Eşti plin cu spirit, tribunule, şi capeţi răsplată dublă.“

„Tu vi dela sucitorii adevărului?“ întrebă el pe tribunul următor, carele intră cu faţa întunecată.

„Da, imperatorule: ţi-am împlinit porunca. Fără voie!“ adause el încet de tot. Împăratul însă părù a-i ceti cuvintele de pe faţă. „Cum au murit? Vorbeşte!“ zise el aspru.

„Ca nişte eroi!“ adause soldatul. „Thrasea îşi ridică spre cer braţul cu vinele tăiate şi strigă: „„Ţie, Jupiter, îţi consacrez sângele acesta.““ Şi el stropi pereţii închisoarei cu sângele său. Soranus muri în tăcere, însă cu tărie. Numai când căzù, i-se deschiseră buzele pentru un ultim strigăt.“

„Cum a sunat strigătul?“

„Blăstăm tiranului!“ zise soldatul şovăind, însă cu putere.

„Ah,“ strigă împăratul. „Bine ţi-le-ai însemnat. Mergi, bravule tribun. Răsplata o primeşti colo după uşa aceea.“

El făcù un semn pretorianilor de pază şi acestia însoţiră pe soldat într'o cameră întunecoasă. Acolo îşi înfipseră sabiile în el, şi după ce şi le-au şters de sânge, s'au reîntors în hală.

„Acum aduceţi-mi părechia cea amoroasă!“ demândă Cezarul.

Flavius şi Epicharis fură aduşi în lăuntru, legaţi cu lanţuri. Când se zăriră, îşi ridicară braţele şi priviră cu dragoste unul la altul. „Flavius al meu!“ strigă grecoaica cu bucurie.

„Dulce porumbiţă!“ vorbi tribunul cu ochii lucitori.

„Tăceţi!“ strigă împăratul. El se uită la fata cea frumoasă cu priviri consumătoare. Ea erà îmbrăcată uşor şi îi apărù ca Afroditá, numai cât Epicharis erà de o mie de ori mai frumoasă, mai de dorit. „Ah, ce femeie!“ strigă el. „Este zeiţa amorului!“

Pe când Nero o înghiţà cu privirile, la o parte se desfăcù o perdea de purpură, unde apărù o faţă de femeie. Poppäa Sabina se plecă înainte, pentru a observà pe grecoaică. Da, erà frumoasă, grecoaica aceasta, mai frumoasă decât ea însaşi, pentrucă corpul ei posedà încă întreg farmecul tinereţei, pe când ea însaşi începeà a veştezi. O ură nedumerită contra acestei fete clocoteà întrînsa; ea ceti şi în trăsurile agitate ale lui Nero, ce se petreceà într'însul şi cum tremurà de pasiune.

Nero nu observă, cum Sabina tremurà de furie şi-şi împlântà unghiile în mânile cele delicate; el vedeà numai femeia aceasta tineră, înfloritoare, această zeiţă întrupată a amorului. In sfârşit părù a-şi aduce aminte, pentruce stăteau cei doi înaintea sa. „Infidelule,“ strigă el către Flavius, „ţi-ai călcat jurământul, ce l-ai făcut mie. Ai devenit un ucigaş! Ştii, ce te aşteaptă?“

Subrius Flavius îşi aţinţi ochiul, cu mândrie şi putere, asupra împăratului şi zise: „Nero, nu mă tem de moarte! Şi cu atât mai puţin mă tem de tine, câne sângeros de pe tronul Cezarilor. Ucigaş de mamă, desonorator al femeilor! Tăciunar ucigaş! Ai devenit urgisitul lumei, şi mii de inşi, nu, milioane de inşi te urăsc, pe cum te urăsc eu şi te despreţuesc. Cea mai frumoasă faptă a vieţii mele ar fi fost, dacă sabia mea ţi-ar fi străpuns pieptul. Insă nu mi-a succes! Pentrucă tu în toate eşti un actor fâţarnic, un comediant fără onoare, ori mergi în purpură, ori păşeşti în arenă ca mânător de cai, în hainele unui servitor de grajd. Sub purpură ai avut pancera şi cufajul ce-l arătai erà prefăcătorie mizerabilă. Dacă braţele mele ar fi libere, în momentul acesta le-aşi pune în jurul gâtului tău şi te-aşi sugrumà.“

Nero păli de furie şi recăzù pe pernele sale de purpură; curtenii stăteau împietriţi. Impăratul tremurà de mânie şi strânse pumii; gura îi făcù spume. El se îndreptă cu greutate şi ridicându-şi pumnul strâns, strigă: „... Pretorianilor, apucaţi-l... tăiaţi-i capul... la moment.“

Tribunul surise. „Iţi mulţumesc, Nero! Pentru ultima oară văd faţa ta cea urgisită! De-ar nimeri altul mai bine decât mine.“

Atunci îl apucară soldaţii; el însă îi aieptă îndărăpt şi păşi spre Epicharis. „Iubita mea,“ zise el şi o strânse la piept, „trebue să ne despărţim.“

Epicharis îşi alipi obrazul de al lui. El simţià bătaia fierbinte a inimei fetei şi îl cuprinse aproape ca o înduioşare, că trebue să se despartă de atâta tinereţă şi frumuseţă. Insă numai pe un moment; apoi mândria romană se redeşteptă într'însul. Işi apăsă buzele pe gura trămurătoare a grecoaicei, apoi se retrase.

„Trăiască libertatea!“ strigă el, când îl apucară soldaţii.

„Şi amorul!“ strigă Epicharis, cu ochii plini de lacrimi.

Nero privi întunecat la tribunul curajos.

Acesta fù dus afară în grădină, unde înfloreau ultimele roze. Acolo erà săpată o groapă, al cărei fund erà presărat cu nisip.

„Pune-te în genunchi, tribunule!“ demândă soldatul.

„Nu, capul mi-l plec înaintea sabiei, genunchiul însà nu!“

Flavius aruncă o ultimă privire, lungă, ferbinte, spre uşa, după care ştià, că se află iubita sa. „Rămas bun, dulcea mea! Rămas bun!“

Apoi îşi plecă capul. „Loveşte, servitor laş al unui tiran sângeros!“

Sabia luci. „Rămas bun, mândra mea Romă....“ vorbi Romanul curajos.

Atunci îl ajunse deja oţelul cel ager. Capul său cel frumos şi plin de sânge se rostogoli în năsipul cel alb.

— — — — — — — — — — — —

Poppäa Sabina îşi înfipse dinţii în buzele cele roşii. Purtarea împăratului îi displăcù, şi ghimpele geloziei îi scormoni peptul. Ea deţe perdelele îndărăpt şi strigă către Cezar: „Ce vrei cu curva, dulcele meu Nero?“

Impăratul se întoarse repede spre ea. „Ah, dulce Poppäa,“ zise el, „am uitat că ai fost martoră la pertractarea noastră. Nu e bine pentru tine, în starea, în care te afli —“

Poppäa trămurà de furie. „Curva: lasă se o —“

Dar nu-şi isprăvi vorba. Epicharis îi-şi ridică capul cu mândrie; privi la Poppäa plină de demnitate. „Curvă!“ zise ea tremurând de mânie. „Curvă! Asta să potrivească pentru tine, curtisană! Întreg oraşul o ştie, că tu eşti mai blăstămată decât fetele din strada lui Tullilus[1])... Adulteră, ucigaşă! Mânile tale sunt murdărite cu sângele Octaviei, pe fruntea ta obraznică să vede ruşinea!“

Poppäa păli şi căzù horcăind pe pernele ei. Împăratul sări sus: „Poppäa, ce-ţi este?“

„Răzbună-mă! Răzbună insultà aceasta!“ gâfâi ea şi izbucni în plâns nervos.

„Taci, dulcea mea,“ şopti el. „Cruţă-te Tu ştii, că sub inima ta porţi pe viitorul Cezar. Tigellinus, chiamă pe sclavi, ca se ducă pe Augusta în apartamentul ei.“

„Răzbună-mă! Răzbună-mă!“ gâfâi ea în furie neputincioasă. Acum veniră dejà sclavii şi aşăzându-o pe scaunul ei de aur, o duseră afară.

Nero să întoarse către grecoaică. „Voi aţi voit să mă omoriţi, fată! Spune, ce ţi-am făcut eu *tie?*“

„Tu ai subjugat patria mea! Mi-ai răpit părinţi şi fraţi, mi-ai răpit amantul! Cezare: te urăsc!“

„Eu însă, eu te iubesc!“ ţişni el repede şi încet. „Tu nu vei muri: Mă vei iubi, vei fi a mea!“

„Taci, scârnavule, tiranule; te despreţuiesc! Lasă-mă să mor!“

„Nebună! Uite, cât de ademenitoare este viaţa. Să te iubească un împărat —“

„Pe care îl urăsc!“

„În braţele lui Nero te vei redeşteptà la amor! Trupul tău tinăr este prea frumos, prea înfloritor, pentru a se preface în cenuşă. Iubeşte-mă, frumoasă grecoaică! Fi Afrodita mea, fi totul meu!“

„N-am lipsă de amorul tău: răzbunare vreau!“

„Pe toţi zăii din lume; atunci mori, fiinţă încăpăţinată. Însă nu iute, ca iubitul tău; vreau să smulg pe încetul viaţa din trupul tău înfloritor. Poate că sub chinurile morţii ţi-ar plăceà, ca să mai trăeşti.“

„Voiu şti ca să mor!“

„Încăpăţinată, mai bine vreai să mori, decât să te odihneşti în braţele lui Nero. Fie! Soldaţi, duceţi-o la tortură!“

Nero le urmă, ca pantera, carea să târăe cu ochi lacomi după prada sa.

(Va urmà).

[1]) Un loc defăimat.

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.
Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

„PATRIA“ cassă de economii, societate pe acțiuni în Blaj.

Raportul comitetului de supraveghiere.

On. Adunare generală!

Comitetul D-voastră de supraveghiere, — spre a face destul încredințării ce i-s'a dat, — a scontrat în diferite rânduri cassa institutului, cercetând și cărțile de comptabilitate.

De asemenea a examinat bilanțul pe 1908, și contul profitului și perderilor, și le-a găsit în consonanță cu registrele institutului. Tot astfel a constatat, că și împărțirea profitului curat s'a făcut conform statutelor.

În urma acestora propunem: aprobarea bilanțului pe anul 1908, și primirea proiectului relativ la împărțirea venitului curat, dând absolutor direcțiunei și comitetului de supraveghiere.

Blaj, la 13 Ianuarie 1909.

Comitetul de supraveghiere.

Bilanțul pe anul al XXIII-lea 1908.

Contul bilanțului. — Mérlegszámla.

Active.		Pasive.			Pasive.		Teher.	
Numărar în cassă		Pénztármaradvány	C	69.158·32	Capital de acțiuni	Alaptőke	C	362.220·—
Imprum.-Escompt		Leszámitolt váltok	»	3.026.918·—	Fondul de rezervă	Tartalék alap	»	481.243·36
» Hipotecar		Jelzálogra kölcsönzött	»	558.282·—	» special de rezervă	Külön tartalék alap	»	21·531·40
» Lombard		Értékpapirokra kölcsönzött	»	374.793·—	» de penziune	Nyugdíj alap	»	73.846·34
Efecte		Értékpapirok	»	332.368·50	Depuneri spre fructificare	Betétek	»	2,615.015.18
Efectele fondului de penziune		Nyugdijalap értékpapirjai	»	72.664·61	Reescompt	Visszleszámitolás	»	791.627·—
Casele societății		Az intézet házai	»	93.000·—	Interese anticipate	Elölegezett kamatok	»	63.112·45
Realități de vânzare		Eladó ingatlanok	»	6.398·66	Depozite	Letétek	»	13·452.44
Cto Curent, Giro și Cheque		Folyó, Giro és-Cheque számla	»	5.919·02	Creditori	Hitelezők	»	28.439.02
Spese de proces și protest		Per és Óvatolási költségek	»	7·724·67	Diverse	Különböző teher	»	15.589·49
				4,547.226·78	Profit curat	Tiszta nyereség	»	81.150.10
								4,547.226·78

Contul profitului și pierderilor. — Nyereség és veszteség számla.

Eșite.		Kiadás.			Întrate.		Bevétel.	
Interese pentru depuneri capit.		Tőkésitett betéti kamatok	C	128.367·23	Interese Escompt	Váltóleszámitolási kamat	C	224.212·29
» » » ridic.		Felvett » »	»	3.399·37	» Hipotecar	Jelzálog kölcsön kamat	»	43.393·05
» de reescompt		Visszleszámitolási »	»	31.656·88	» Lombard	Értékpapir kölcsön kamat	»	15·540·99
Marce de prezență		Jelenlétijegyek	»	1.864·—	» Efecte	Értékpapir kamat	»	12·487·19
Salare		Fizetések	»	17.223·32	Proviziune	Jutalék	»	323.43
Spese curente		Fentartási költségek	»	4.252·45	Chirie	Házbér	»	1.400·—
Contribuțiune		Adó	»	13.675.53				
» după interese de depuneri		» beteti kamatok után	»	13·176·66				
Porto postal		Postabér	»	2·360·41				
Competință de timbru		Bélyegilleték	»	231·—				
Profit curat		Tiszta nyereség	»	81.150·10				
				297.356·95				297.356.95

Blaj, din ședința direcțiunii ținută la 9 Ianuarie 1909.

I. Br. Hodosiu m. p.
director executiv.

Membrii direcțiunii:

I. M. Moldovanu m. p. președinte. **S. P. Mateiu** m. p. vice-președinte. **Dr. A. Bunea** m. p. **St. Popu** m. p. **Georgiu Bărbat** m. p. **I. F. Negruțiu** m. p. **Dr. Alexandru Pop** m. p. **E. Bianu** m. p.

S'a revăzut și aflat în consonanță cu cărțile purtate în ordine deplină. Blaj, la 13 Ianuarie 1909.

Dr. Ambrosiu Chețian m. p. președinte. **Nicolau Pop** m. p. **A. C. Domșa** m. p. **Gavril Precup** m. p. **Ioan Fodor** m. p.
membrii comitetului. de supraveghiere.

Victor Muntean m. p.
prim-comptabil.

(2) 1—1

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 12—52

Circulația trenurilor

prin gara Blaj—Kükülősżög — valabilă din 1 Iunie n. 1908.

dtră Teuș pleacă:	personal	12·53
	mixt	7·02
	acelerat	7·35
	acelerat	2·52
	personal	1·53
	acelerat	10·18
	personal	8·09
dela Teuș sosește:	acelerat	5·40
	personal	9·00
	personal	12·39
	acelerat	12·22
	mixt	3·58
	personal	2·06
	acelerat	9·05
către Prajd pleacă:	mixt	3·02
	personal	9·11
	mixt	2·43
dela Prajd sosește:	mixt	8·44
	personal	12·38
	mixt	6·48

Copii înțărcați

se îngrașe iute, devin tari și capătă o față sănătoasă, dacă sunt nutriți cu

Emulsiunea SCOTT.

Când cumperi Emulsiunea de SCOTT să fi cu luarea aminte la marca scutitoare Pescarul.

(47) 14—22.

Medicii și moașele de pretutindeni recomândă cu stăruință *Emulsiunea de SCOTT* pentrucă cunosc minunatele efecte ale acestei Emulsiuni.

Prețul unei sticle originale e 2 cor. 50 fileri.

☛ **Se află în ori ce farmacie.**

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 9—52

A V I S!

Un candidat de advocat dr. iur. cu pracsă mare caută aplicare în vre-o cancelarie advocațială pe lângă condiții modeste — pe 1 Februarie 1909. A se adresă la redacția foaiei acesteia.

(53) 3—3

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50) 8—25

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (46) 10—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 10—52

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu 1. curtea 1.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 15 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. Blaj, 23 Ianuar 1909. Numărul 3.

Iarăș Congrua.

Proiectul de lege al Domnului ministru de culte Apponyi, relativ la regularea congruei preoțești, nu poate mulțumi pe nici una dintre bisericile din patrie.

E drept, că dispuseţiunile lui nu sunt pe o formă de apăsătoare pentru toate bisericile și confesiunile, dar la prima privire poate să se convingă ori si cine, că legea aceasta în forma proiectată, trebue să întâmpine opoziție din partea tuturor bisericilor și confesiunilor din țară și că dacă totuși se va ridică la putere de lege în forma aceasta, atunci vom aveà încă o lege, pentru modificarea căreia, vor aveà să lucre din toate puterile toți factorii bisericilor și confesiunilor din patrie.

Mai ales §. 4 al proiectului îl aflăm de vătămător pentru auctoritățile bisericești, încât nu ne putem închipui, ca el să fie acceptat cu liniște din partea nici unei biserici. El vatămă cele mai elementare principii canonice și distruge toată disciplina și obedienţa clerului și nimicește legătura și încrederea dintre preoțime și auctoritatea supremă bisericească. Paragraful acesta destramă coherența aceea, care singură poate asigurà bisericei libertatea, independența și puterea de a-și împlini chemarea sublimă și importantă după principiile și învățăturile dumnezeești și după sfintele canoane, statorite în decursul timpurilor, în consonanță cu spiritul și chiemarea bisericei.

Dar așa se vede, că Domnului Apponyi și cetei francmasonilor, cari îl inspiră, nu le trebue o biserică conștie de scopurile și de drepturile sale, o biserică plină de putere, care împlinindu-și chemarea între marginile legilor țării, dar în spiritul și pe temeiul constituțiunii ei proprii, — să fie și statului un puternic ajutor întru promovarea bunăstării temporale a cetățenilor, ci îi trebue o biserică încătușată, o biserică lipsită de auctoritate și de libertatea de acțiune și de inițiativă, o biserică aservită, care să nu poată face alta, decât să asculte și să împlinească poruncile, ce i-le va primi din îndurarea Domnului Ministru, chiar și atunci, când poruncile acele vor fi contrare credinței și sfintelor canoane.

O astfel de biserică însă, va puteà fi bună numai ca mijloc spre a ajunge anumite scopuri politice, eventual ca mijloc sigur de cortesire la alegeri, dar nici decât nu va puteà fi o biserică conștie de drepturile și datorințele sale, care să fie și statului adevărat sprijin.

Iată, de ce credem tare, că mai ales paragraful acesta va întâmpinà cea mai înverșunată opoziție din partea bisericei.

Până acum ce e drept, mai ales din partea bisericei romano-catolice, — dela care cu drept cuvânt așteptam, — nu am aflat să se fi făcut proteste principiare în contra proiectului Domnului Apponyi, abstrăgând dela pornirea — destul de puternică — de a se urcà salariul fundamental mult preste măsura prevăzută în acest proiect.

Se poate, că bisericile așa numite „patriotice," să se legene în speranța, că ghimpii acestui paragraf sunt destinați numai pentru bisericile și confesiunile „nepatriotice" și în special pentru noi românii.

FOIȚĂ.

Doamna Vlad.

— de Fr. Herezeg. —

Doamna aceasta a ajuns în coliziune cu — ideea de stat magiar. Cazul îmi este puțin cunoscut deși a fost tratat pe larg în jurnalistică. După cât îmi aduc aminte, amintita Doamnă s'a esprimat în mod vătămător despre unguri, cu prilejul unui esamen școlar. Cât pentru motivul imediat al acestei erupțiuni, cred că nu e nevoe de al scrutà. Dacă cineva e soția deputatului naționalist Aurel Vlad, pe care educațiunea, convingerea, ambiția și chemarea îl îndeamnă să lupte în potriva eghemoniei magiare — nu poate aveà ceva părere bună despre magiari. Căci feminism încoace feminism încolo, eu zău nu am văzut încă o nevastă cum să cade, care să aibă alte vederi politice, decât acele ale bărbatului său. Și dacă Dna Vlad nu simpatizează cu statul magiar, e un lucru cu care trebue să se împace statul însuși, dacă l'a primit pe Dnul Aurel Vlad ca reprezentantul unei direcții politice. Greșala a fost că Dna Vlad își esprimă antipatia într'un loc nepotrivit și într-o formă deasemenea nepotrivită.

Prin aceasta comite delict, după părerea unora, împotriva idei naționale, iar după părerea altora numai împotriva demnității bunului simț internațional. In privința aceasta părerile pot diferà, căci acel ce recunoaște pe femee în politică, trebue să recunoască, ca un neplăcut adaus, și manierele suffragettelor. Cred, că Aurel Vlad care e un om cuminte, *la început* nice nu a fost prea încântat de improvizația politică a stimatei sale Doamne. Un bun cap de familie însă plătește geamurile vecinilor pe cari le sparg copiii lui, și răspunde pentru cuvintele nevestei sale, dacă acestea provoacă furtună.

Acum însă apare puterea de stat magiar. Puterea de stat bineînțeles are natură de elefant, și aceasta nu numai la noi, ci *în ori care* stat din lume. Adese nu simțește sulițele de fier cari i-să împlântă în piele, dar să înfuriază dacă-i intră în nas vre-un țințar, și smulge arbori din rădăcină. Statul are degete de elefant, așa în cât sau nu poate prinde subtilitățile, sau le zdrobește.

Dnul deputat Vlad cu mai mulți împreună, organizează și conduc lupta îndărătnică împotriva idei de stat magiar. Fiindcă aceasta să întâmplă în cadrele formalităților, statul, e nevoit să sufere în trupul său sulița de fier, și remunerează și îmbărbătează pe adversarii lui cu autoritatea de deputat și cu leafă. Legea e lege. Stimata Dna Vlad într'un moment aprins, scapă un picur din veninul pe care îl pregătește bărbatul său cu hectolitru și puterea de stat o condamnă la temniță de o lună. Și aceasta e lege.

In sine e foarte deprimător gândul, că simțul național e așa de primitiv și brusc exprimat în propriile lui legi. Îndată ce o idee să strecură prin paragrafii de lege, conținutul ei dispare, rămânând numai formalitatea goală.

Atâta naivitate însă noi nu putem presupune în nici unul dintre episcopii interesaţi, pentrucă cine nu-şi aduce aminte, că convingerile şi direcţiunile dominante politice, se schimbă foarte repede, aşă încât mai ales între împrejurările politice dela noi, poate chiar mai curând, decât s'ar puteà prevedeà, ghimpii aceştia să fie îndreptaţi în contra actualilor „patrioţi," — presupunând cu toată bunăvoinţa, că nu o va face aceasta chiar Dl Apponyi.

Admitem de altă parte că paragraful acesta 4 ne priveşte în locul prim pe noi Românii.

Atât din cuprinsul paragrafului acestuia, cât şi din cele desfăşurate în Nr. 51 dela 26 Decemvrie 1908 al acestei foi, se poate convinge ori şi cine, că proiectul acesta ca şi alte legi ale Dlui Apponyi este fructul acelui şovinism bolnav, care să nutreşte din scrisele descreerate ale jurnaliştilor vânători de senzaţii şi de alte câştiguri. Altă explicare nu putem aflà pentru a pricepe monstruozitatea acestui proiect, pentrucă nu putem admite, ca el să izvorească din o adevărată şi temeinică cunostinţă a lipselor şi împrejurărilor acestei ţări. — Alt cum nu putem pricepe cum se poate, ca o lege destinată a regulà şi statornici anumite stări de drept, — în loc să o facă aceasta, — asigură Dlui ministru putere discreţionară şi neţărmurită pe cum se prevede în §§ 3 şi 4 ai acestui proiect. In loc de ordine de drept, obligătoare şi liniştitoare pentru toţi, — proiectul acesta asigură Dlui ministru drepturi şi putere discreţionară şi arbitrară atât de mare, încât faţă cu aceasta, autoritatea, demnitatea şi claritatea, cari sunt notele unei legi, — în proiectul acesta dispar în mod ruşinos.

Şi când cu măhnirea cetăţeanului credincios şi conştiu de aceea, că îşi împlineşte toate datorinţele faţă de patrie, — trebue să constatăm, că toată elasticitatea şi toate dispoziţiile înjurioase ale acestui proiect sunt îndreptate fără nici o rezervă şi în mod evident în contra bisericei şi a Clerului nostru român, protestăm cu toată hotărârea în contra nedreptăţii, ce nise face, şi trebue să mărturisim, că proiectul de congrua al Dlui Apponyi stă pe un nivel iuridic şi moral foarte inferior.

De aceea nu ne îndoim, că toţi cei interesaţi vor luptà de cu bună vreme pentru ca pe cât e posibil să modifice şi îndrepte proiectul de congruă în părţile lui vătămătoare.

În gândul acesta salutăm cu omagiu şi recunoştinţă fiească pe Escelenţia Sa înţăleptul nostru Mitropolit şi pe Ilustrii Episcopi ai provinciei noastre bisericeşti din prilegiul conferinţei, ce au ţinut-o în afacerea aceasta atât de importantă, fiind deplin siguri şi liniştiţi, că din partea Lor s'a făcut şi se face totul, ce serveşte spre asigurarea intereselor sfintei biserici.

De încheiere aducem aminte Dlui Apponyi de o ilustraţiune, ce a apărut într'o foaie umoristică pe timpul Kulturkampfului din Germania. Erà depins Bismarck lovind cu ciocanul în pereţii unei biserici. Trecând pe acolo satana, l'a întrebat, ce face? Bismarck i-a răspuns, că vrea să strice biserica. Atunci i-a zis satana: în zădar te osteneşti, că eu îs mai tare de cât tine şi totuşi de 2000 de ani îmi e zadarnică osteneala aceasta.

Să se ştie, că cel ce să întovărăşeşte cu satana poate să păţească mai rău de cât Bismarck.

„Deutsches Volksblatt" şi noi. Constatăm cu bucurie că marele ziar vienez „Deutsches Volksblat" se ocupă în doi numeri mai noi şi de afacerile noastre şi încă în chip aşa de simpatic, cât trebue să-i fim recunoscători. Aşa în nrul dela 12 crt. sub titlul: *„Un proces interesant,"* scrie despre procesul lui „Deşteaptă-te Române," relevând ţinuta bărbătească a dnei Dr. Szabo. Iar în nrul dela 14 crt. sub titlul: *„Episcopatul român şi reforma electorală"* remarcă cu frumoase cuvinte circulara Mitropolitului

---

Doamna Vlad a fost judecată aşa dar la temniţă. Ce zice la aceasta societatea? Dacă i-am înţăles bine cuvântul în zilele trecute să întrebà, că unde îşi va îndeplini pedeapsa *Doamna cea frumoasă,* în Segedin sau în Vaţ? In societate de prisonieri bărbaţi şi sub supraveghierea pandurilor? Iată din întrebarea aceasta transpiră ceva picanterie.

Fiind şi eu un mic atom din mulţimea pe care o numim societate, î-mi ridic cuvântul meu de protest.

In duelul politic pe care îl poartă puterea de stat în contra unei femei române, simpatia mea nu este pentru puterea de stat.

Cum, domnilor, am ajuns să închidem şi pe femeile, cari fac politică? Ele aruncă oale în capul gardei şi garda răspunde cu împuşcături? Pentru aceasta avem noi arme? E o naţiune cavalerească aceasta? Să mi-se ierte, dar afacerea mi-se pare foarte odioasă.

Nu vorbesc dintr'un cavalerism sentimental, ci am convingerea, că politica naţională magiară, care a dat destule greşuri, acum săvârşeşte cea mai mare prostie.

Politica nu are decât o singură îndreptăţire: folosul statului. Şi orice s'ar spune, judecătorii încă fac politică, când judecă asupra delictelor politice. Puterea, stricteţa şi neîndurarea pot fi folositoare din punct de vedere politic. Dacă însă statul îşi ridică spada faţă de femeile, cari fac politică, trebue să fie deosebit de calm şi atent, căci foarte uşor îşi poate ştirbi propria lui autoritate dând prilej să se vorbească, că e slab, tiran şi necavaleresc.

Iar luxul necavalerismului nu şi-l pot îngădui decât naţiunile cele mai puternice.

Mi-ar plăceà să pun întrebarea: oare pedepsirea doamnei Vlad poate aveà înfluinţă bună în politica naţionalităţilor? Observaţi numai atitudinea românilor dincoaci şi dincolo de munţi! Deja au adunat toate celea trebuitoare pentru a o canonizà de martiră.

Pressa lor ultraistă şi publicul lor uşor crezător, va face din ea o Teleki Blanka sau o Zrinyi Ilona a românilor, sau mai ştiu eu ce.

Şi e vorbă de o femeie, care a spus un singur lucru aspru. Numele Dnei Vlad va fi o armă veninoasă în mâna agitatorilor, care va trăi şi după decenii încă. Nici chiar un român moderat, care iartă totul magiarimei, nu va puteà uità acest lucru.

Ce vor face din cazul doamnei Vlad în străinătate! Mai ales în Anglia! Anglezii i-au dat cu piciorul lui Haynau, nu pentrucă a spânzurat pe generalii unguri, ci pentrucă a bătut cu vergi pe unguroaice.

Cineva ar puteà zice: e deosebire între temniţa de stat şi între vergi. Este fără îndoială, dar ce mică va fi aceia diferinţă, când cazul doamnei Vlad va ajunge la cunoştinţa străinătăţii. In România trăesc oameni foarte venerabili, cari — mulţumită informaţiunilor din Ardeal — sunt firm convinşi, că temniţa de stat din Vaţ e mai îngrozitoare, ca aceia a republicei veneţiene, sau a fortăreţii din Spielberg.

Societatea magiară ar trebui să se mişte acum ori niciodată. Un meeting, care ar enunţà, că nu vrem să luptăm împotriva femeilor, şi care ar adunà subscripţii pentru agraţiarea doamnei Vlad, ar fi mai folositor pentru bunul nume al naţiunei, şi pentru desvoltarea chestiei naţionalităţilor, decât zece mii de discursuri parlamentare. Bine înţeles singur nu cred în realizarea acestui gând

Probabil însă, că guvernul nu va dà în mâna duşmanilor nostri această lance cu tăişul înveninat, şi va aflà gestul complezant — sau, nu-mi pasă, ironic — cu care o va trimite pe doamna Vlad acolo unde-i este locul, la familia sa.

trad. de *Leontina Ciura.*

IOAN BOŢU.

— *Nuvelă originală a »Unirii« de* I. Agârbicean. —

(Continuare).

— „Da aceasta-i nimic ce v'am spus. Eu ştiu multe. Gozav de multe am învăţat de când m-am dus de-acasă. Vezi că pe acolo te întâlneşti cu tot feliul de oameni. Cu toate naţiile, cu toate legile. Şi fiecare om aduce ceva nou din părţile ţării de pe unde-i el. Aşa erà unul, un şvab gras, şi cu o bărbie cât o căciulă. Acela ne povesteà de

Victor în cauza instruării analfabeților. Ne sperăm, că prin astfel de informații obiective cercurile conducătoare din Viena vor fi în chiar și cu persecuțiile, ce îndurăm, și cu nisuințele de înaintare.

Doamna Vlad. Publicăm în foiletonul de azi traducerea interesantului articol a scriitorului ungur *Fr. Herczeg*, asupra doamnei Vlad. Abstracție făcând dela unele nuanțe cam ironice, articolul e scris cu o obiectivitate, cum rar mai afli în publicistica maghiară.

Jurnalul „Az Ujság“ publică, în numerele următoare, câteva aderențe la acest articol. Amintim pe contele Haller și Dr. Hollosy.

Dela Asociațiune.

Nr. 1168–1908.

Circulară

On. Direcțiuni ale despărțămintelor „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român.“

Domnule Director,

E de prisos să mai accentuăm importanța ce o au prelegerile poporale pentru înaintarea culturală și întărirea economică a țărănimii dela sate. Cu ajutorul lor putem îndeplini una dintre cele mai importante probleme ale instituțiunii noastre culturale: răspândirea culturii la sate. Experiențele de până acum dovedesc, că poporul arată cel mai mare interes față de sfaturile și îndrumările pe cari i-le dă cărturărimea cu ocazia prelegerilor. In despărțămintele, în cari comitetele cercuale s'au îngrijit să se țină prelegeri sistematice și practice, să pot constată rezultate concrete îmbucurătoare. Și atunci când țăranii să vor convinge că „domnii“ să îngrijesc din toată inima de soartea lor năcăjită, când vor vedeà că domnii dela orașe viu în mijlocul lor să le arete, cu vorba și cu fapta, căile și mijloacele cari le pot înlesni traiul, îi vor primi cu dragoste frățească și se va întări și mai mult încrederea țărănimii în conducătorii săi.

Având în vedere importanța națională a acestor prelegeri, nădăjduim că toate despărțămintele noastre își vor dà silința să aranjeze în toate comunele de pe teritorul lor asemenea prelegeri poporale.

Comitetul central, în ședința sa ținută la 20 Iulie 1908, pentru a înlesni ținerea prelegerilor poporale mai ales în despărțămintele lipsite de mijloace materiale a votat, spre acest scop, pe anul 1909 suma de 2000 coroane care se va distribui, în părți egale de câte 100 coroane, între 20 de despărțăminte ale „Asociațiunii.“

Pentru orientarea On. direcțiuni ale despărțămintelor, ne permitem a înșirà principiile călăuzitoare la aranjarea prelegerilor poporale și condițiunile ce trebuià să le îndeplinească despărțămintele pentru a puteà fi împărtășite de ajutorul de 100 cor. ce-l dă comitetul central:

1. Comitetele cercuale să stabilească de mai înainte comunele, în cari să vor ținea prelegeri poporale, având mai ales în vedere acele comune, unde până acum nu s'au ținut nici prelegeri poporale și nici adunări cercuale și prin urmare „Asociațiunea“ e mai puțin cunoscută. Se va mai aveà în vedere situația scăpătată a comunelor și neapărata trebuință de a să face ceva pentru povățuirea locuitorilor spre a înaintà în cele economice.

2. Comitetele cercuale vor face apel la întreagă cărturărimea de pe teritorul despărțământului să țină prelegeri și să aranjeze șezători la sate, în Dumineci și sărbători. Dacă pe teritorul despărțământului se găsesc specialiști în ale economiei, de exemplu preoți și învățători, cari în timpul din urmă s'au cvalificat în pomărit, vierit, stupărit etc., pe cum și medici, advocați, funcționari de bancă ș. a. m. d., trebue invitați să se angajeze să țină prelegeri în diferite comune, tratând subiecte din specialitatea lor.

3. E de dorit, ca prelegerile poporale să fie de mai înainte pregătite, dar să se țină liber — nu cetite — și cu demonstrațiuni practice. Tot ce să poate arătà și experimentà, să se arete și să se experimenteze, așa de exemplu:

a) Referitor la cultura pământului, să vor arătà diferitele soiuri de mașini și recvizite agricole, și unde să poate, se vor pune și în lucrare, ca cei prezenți să se poată convinge de avantagele lor.

b) Tot așa se va procedà la prelegerile despre pomărit, arătând cum să face în practică sămănatul pomilor, strămutarea, altoirea și formarea coroanei lor, etc.

c) La cultura viei, se vor arătà de ex. cum să face rigolarea pământului, altoirea viței, etc.

d) La cultura legumelor, se vor arătà diferitele soiuri de semințe mai alese și specii din legumele cele mai frumoase și mai rentabile, etc.

e) La stupărit, să vor arătà spre ex. cosnițele sistematice, diferitele soiuri de recvizite și mașini practice, și așa mai departe să va procedà și la alte ramuri ale agriculturii.

---

popa lor. Un popă ras, popistaș. Zice că erà nefiusurat, că la ei popii nu să însoară. Da popa ăsta zice șvabul, că erà turbat rău după mueri. Și odată l'au prins feciorii din sat, l'au frământat în tină, i-au legat o icoană mare de gât și l'au purtat o zi întreagă prin sat. Rideà șvabul când ne spuneà de să se spargă nu alta. Și după ce râdeà, ne întrebà: „Credeți voi că popii-s sfinți? Sfinți pe dracu! Nu-i nimica sfânt pe lume!“

Dar oamenii din jurul lui Ioan Boțu trebuiră să se dee în laturi. Căci acesta izbeà din mâni ca din lăstare, și cum vorbià cu obrajii cărnoși, umflați, stropià cu scuipit în toate părțile. Vinul îl beà altcum decât apa. Nici nu înghițeà de loc, ci numai goleà păharul în gură. Crișmarul îi aduceà mereu litrele, și nu peste mult Boțu rămase singur la masă, iar pe departe în jurul lui, să făcuse roată de oameni.

— „Cii, da ce beutor strajnic s'a ales din omul ăsta măi creștini!

— Vezi ce face străinătatea! Câștigă ei bani mulți. Da îi și papă de mama focului.

— „Hoho, încă nu-i beut de ajuns. Da să-l vedeți mai târziu. Eu am lucrat cu el șase luni. Da îi turbat! Vă spun eu, că nu am mai văzut așa ticăloșie. Și erá acolo un neamț, unul cu barba ascuțită, numai de acela știà frică Boțu. Că venià cu un biciu cu pleasnă de mătasă și-l fricà. Și apoi tot mă mir, că să-l vedeți treaz cum lucră, și ce vorbe așezate spune.

— Păcat de el, așa de tinăr să pornească pe patima asta.“

Așa-l spovedeau oamenii de pe departe, apoi îl lăsau în plata Domnului, și s'apucau de alte povești.

Dar Ioan Boțu noaptea s'a tras el oarecum, câne cânește până acasă și mai mult n-a mai dat pe la crișmă. După sărbători și-a coperit casa cu șindilă nouă, și apoi a început să muncească aci în sat.

Mergeau unii, plecau alții pe țară departe.

— „Nu vi mă Ioane? îi întrebau,

— Mai stau și acasă.

— Vrei să te însori se vede?

— Se poate.

— Apoi dar Dumnezeu să-ți ajute.

— Drum bun!

Și cu multă durere în suflet rămâneà acasă. De câteori vedeà pe vre-unul depărtându-se, bolia câte-o zi. Dar tot nu s'a dus. Cu oamenii din sat nu-i plăceà să se întâlnească. Ii erà greu de vorbele ce le-a spus, de petrecania ce a tras-o atunci la Pasti. Cum ar fi vrut el să nu-și descopere slăbiciunea aceea urâtă aici în satul lui. Și după ce au trecut săptămâni și luni de-arândul, și a muncit mereu, fără să mai beie, începù deodată să se neliniștească. Gândul care l-a adus acasă din mari depărtări îl copleși din nou, îl muie oare cum în toate oasele.

Și dupăce s'a frământat mult, într'o sară porni sfios pe o hudiță coperită de boltiturile frasinilor, spre o casă. N-a vorbit cu Ileana de trei ani nimica, și chiar atunci cum a vorbit? Iacă așa vorbe goale! Ce a știut el atunci.

Dar în cei trei ani lungi de muncă grea de multeori chipul ei i-a luminat viața și suferințele. Și numai rar de tot se întunecà chipul acela: când apucà la beut. Dar gândul lui erà hotărât de atunci: ieau pe Ileana și voiu munci de douăori atâta, și nu voiu mai beà. Și iată acum e de o grămadă de vreme acasă și n-a vorbit cu ea. Nu, pentrucă s'a temut. A știut, a auzit și ea de beția ce-a tras'o și are să-l urască.

Și omul acesta mare, puternic erà așa de slab acum, de orice copil l-ar fi răsturnat. Slab de fire. Se părea că-i peste putință, ca în trupul acesta tare să nu fie și voință.

Și totuși au trecut săptămâni până a ajuns în vorbă cu fata. Și alte săptămâni până a înțeles și mama fetei, văduva Sanda; de ce-i vorba.

Și bătrâna se socotià singură: Omu-i sănătos, harnic. Are câteva fânațe de poate ținea o vacă, o călărie și câteva capete de oi. Cum a vreà și fata? De beut nu mai beà. Poate și atunci la Pasti a fost o întâmplare. Așa ziceau și oamenii. Deci cum va vreà și fata.

Dar fata erà bună bucuroasă. Nu pentru cutare dragoste mare, căci Ilenei câteodată îi erà greu de Boțu, când îl vedeà așa de sfios, așa de bleag.

Despărțămintele cari au schiopticoane le vor întrebuința la prelegerile poporale, fiindcă s'au dovedit a fi foarte potrivite pentru a deșteptà interesul țărănimii față de prelegeri.

Cele mai bune dintre prelegeri se vor înaintà comitetului central, care le va censurà prin organele sale și eventual le va publicà în foaia „Asociațiunii“ sau în „Biblioteca poporală a Asociațiunii.“

4. Cu ocazia prelegerilor poporale se vor înființà agenturi și biblioteci poporale, spre care scop despărțămintele noastre primesc gratuit toate publicațiunile poporale de cari dispune „Asociațiunea.“

5. Toate prelegerile se vor ținea sub conducerea unui delegat al comitetelor cercuale. Spre acest scop membrii comitetelor cercuale vor aveà să-și împartă conducerea și prezidența prelegerilor, ca toți să lucreze deopotrivă la reușita acestora. Se va face propagandă ca la prelegeri să iea parte și poporul din comunele învecinate.

6. Comitetele cercuale vor aveà să alcătuiască, în luna Ianuarie 1909, lista prelegerilor, pe cari au de gând să le țină în cursul anului, indicând atât comunele cât și numele conferențiarilor, pe cum și numele membrilor din comitet, cari le vor prezidà.

Listele aceste se vor înaintà comitetului central cel mult până *la 1 Februarie 1909* arătând, dacă doresc să fie împărtășite *de ajutorul de 100 cor.*

Acele dintre despărțăminte, cari nu vor înaintà lista prelegerilor poporale până la terminul indicat mai sus, *nu vor puteà fi împărtășite de ajutorul de 100 cor.*

O prelegere economică nu se va puteà remunerà cu mai mult de 10 cor. din partea despărțămintelor. Așa încât despărțămintele, cari primesc ajutorul de 100 cor. vor aveà să țină cel puțin 10 prelegeri economice.

Deodată cu înaintarea acestor liste comitetului central, se va arătà și câte agenturi și biblioteci poporale vor să înființeze, cerând numărul corăspunzător de exemplare din publicațiunile poporale ale „Asociațiunii.“

Dar erà vorba că se mărită. Aici, unde stâncile nu dau hrană ori cui, un cap de muere singură, iarna nu are cu ce trăi. Și așa trebue să se lege de un bărbat.

S'au cununat la biserică și popa le-a spus cazanie despre cum are să fie bărbatul și muerea în căsătorie. Și ei așa au fost ani de zile. Zece ani de zile. Să mirau oamenii cât o duc de bine, cum adună avere, ce copii sănătoși și curați au. Să mirau de Boțu că nu mai puneà strop de beutură în gura lui. Și să bucurà în inima lui moale, Ioan Boțu, sărutându-și copiii, și să bucurà mai ales văduva Sanda, că „are și ea unde să se aline la bătrânețele ei.“

Bărbatul își luà de mult gândul de a mai lucrà în străini. Șimțià el că brațele lui scot banul din peatră vârtoasă. Și văzând doi boi și doi cai în curte să gândià: pe rând încet încet, mai veni-vor și alții.

Dar nu să gândià în chipul acesta Ileana. Ea aveà mâncărime de avuție grabnică. Ea ar fi dorit ca îndată să mai pice o pereche de boi în curte.

(Va urmà).

Totodată atragem atențiunea On. direcțiuni asupra Tovărășiilor sătești, invitându-le să stăruiască să se înființeze cât mai multe în comunele de pe teritoriul despărțămintelor. Ceice vor izbuti să înființeze tovărășii de credit, de producțiune, de valorizare etc. să fie împărtășiți de premii ca încurajare. De asemenea se vor dà premii și cărturarilor, cari vor înființà pepiniere de viță americană, grădini de pomi, gospodării model etc.

In părțile, unde e teren prielnic pentru negoț, despărțămintele se vor îngrijì să angajeze un specialist — eventual mai mulți, — ca să țină cursuri de negoț pentru țărani în cari să li-se spună: 1. Folosul negoțului la sate; 2. Intocmirea unei prăvălii; 3. Marfa cu care trebue să înceapă negoțul; de unde se poate procurà această marfă; 4. Părți mai de căpetenie din legea comercială; 5. Pregătirea hârtiilor trebuincioase pentru cererea dreptului de a deschide prăvălie; 6. Indrumări pentru purtarea socotelilor; 7. Despre însoțirile de consum etc.

Comunicând onoratelor direcțiuni acest program de acțiune, le atragem atențiunea să ieie cu ajutorul comitetelor cercuale dispoziții, ca să câștige ajutoare materiale și din alte părți (averea proprie, venitul petrecerilor, donațiuni dela bănci etc.) ca să se poată ținea cât mai multe prelegeri economice la sate.

In așteptarea răspunsului D-Voastră Vă rugăm, Domnule Director, să primiți încredințarea deosebitei noastre stime.

Sibiiu, în 10 Decemvrie 1908.

Iosif St. Șuluțu, prezident. **Oct. C. Tăslăuanu,** secretar.

Curs pentru cantorii nostri din arhidieceză.

In senzul decisiunilor Veneratului Sinod arhidiecezan gr.-catolic, dela 10—22 Maiu 1904. și 22—23 Noemvrie 1906, (pag. 23 IX.), fiind recercat din mai multe părți aduc la cunoștință, că cu începerea lui 1 Februar 1909, voiu deschide în Blaj, un curs pentru instruarea și cualificarea cantorilor nostri.

In senzul deciziunilor aceluiaș Ven. Sinod, candidații au să dovedească, că au împlinit cel puțin 18 ani, că au purtare morală bună, și că știu ceti și scrie cu litere latine, și știu ceti cu litere cirile și că au voace bunișoară. Ca taxă de instrucțiune vor aveà să plătească fiecare câte 20 cor.

Însinuările au să se facă la subscrisul până în 28 Ianuar n. a. c., iar cursul se va începe în 1 Februar a. c. st. nou.

Cursul nu se va începe însă decât numai în cazul, că se vor însinuà cel puțin 10 candidați.

Cursul se termină în 15 Martie (6 săptămâni) când cei ce vor dovedi progres îndestulitor, în urma examenului ce-l vor face sub prezidiul unui membru capitular, vor primi și diplomă de cualificare în cantul și tipicul bisericesc.

Blaj, 1 Ianuar 1909.

Aron Papiu, m. p.
prof. de cant și tipic la Institutele de învățământ gr.-cat.

Invitare de abonament.

Cu 1 Ianuar st. n. 1909 intrăm cu ajutorul lui Dumnezeu în anul al XIX-lea al foii și publicăm abonament nou la „Unirea,“ rugându-ne, ca stimații nostri cetitori să binevoiască a-și reînoi abonamentul de timpuriu.

Prețul de abonament rămâne tot cel de până aci, care este indicat în fruntea foii.

Ceice sunt încă în restanță cu abonamentul de pe anul trecut, cum și cei în restanță de pe mai mulți ani de mai înainte, sunt rugați respectuos, să binevoiască a-și achità datoria.

Administrațiunea.

Nr. 1—1909.
soc. mes.

CONVOCATOR.

Domnii membrii ai „Societății meseriașilor din Blaj,“ în vîrtutea §. 16. din statute sunt învitați cu tot onorul la a

VI-a adunare generală ordinară,

care se va ținea **Dumineoă în 14 Februarie n. 1909 la 3 oare d. a.** în localul Casinei române din loc, cu următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării.
2. Raport general despre activitatea societății în decursul anului 1908.
3. Raportul cassarului și proiectul de budget pe 1909.
4. Alegerea alor două comisiuni *a)* pentru cenzurarea raportului general; *b)* pentru cenzurarea rațiunilor și a proiectului de budget pe anul 1909 și înscrirea de membrii noi.
5. Alegerea comitetului.
6. Alegerea alor 2 membrii pentru verificarea procesului verbal.
7. Eventuale propuneri.

Blaj, din ședința comitetului ținută la 12 Ianuarie n. 1909.

Gavril Precup, prezident. **Augustin Gruiția,** secretar.

Noutăți.

Din dieceza de Lugoș. Au fost numiți protopopi actuali: *Dr. Valeriu Tr. Frenț*, dela Orăștie, *Ieronim Pascu*, dela Bogșa și *Niculae Munteau* dela grădiște. Asesori consistoriali cu drept de a purtà brâu roșu au fost numiți: *Ioan Țucu*, capelan Lugoș — *Dr. Iosif Siegesin*, prefesor Budapesta și *Romul Raca*, paroh Bonțar.

Hymen. *Livia Tincu* și *Dr. Nicolau Ille* fidanțiați.

Numai în cruce este mântuire. — Părintele *Nicolae Popa*, preot unit român în Decănești (Dekánesd p. M.-Lázur) dieceza de Oradea-Mare a lucrat cât se poate de bine și foarte folositor, pentru ceice își înțeleg misiunea, când a tradus pe limba noastră broșura *„Numai în cruce este mântuire,“* care cuprinde șepte predici pentru postul mare, — toate despre cruce. — Autorul acestor predici e părintele religios *M. P. Prattes*, care folosește cu multă erudițiune toate mijloacele oratorice de a învățà și a înduplecà pe ascultător, ori cetitor, spre a convinge, că în cruce se află adevărata înțelepciune, în cruce își află păcatosul mântuirea și toți calea mântuirii, — că crucea este laboratorul adevăratei dragoste, că suferințele noastre se sfințesc în crucea lui Isus, că în aceea consistă puterea și mângâierea noastră și că în crucea lui Hristos viața noastră e *viață de creștin,“* iar moartea e pragul *fericirii*. Domnul Hristos a venit, ca viață să avem, ca viața noastră să nu fie o putreziune, ori o ghiață, ci în ea să se manifesteze putere, energie, iubire, abnegațiune și eroism, ce sunt proprietăți de a sufletului și nu a materiei, ce ne slăbește olojește, întunecă și nimicește. Cetind predicile părintelui Prattes, simțești o dulceață în mijlocul chinurilor, lipselor și suferințelor te îmbărbătezi în mijlocul luptei și dorești să-ți înfrățești viața cu viața Aceluia, care a murit pe cruce. Traducerea e destul de bună și poate folosi aceasta broșură, ce are 90 pag., fiecare preot român: unit și neunit nu numai împotriva murmurului aproape general, ce să ridică pentru suferințe, ci și împotriva acelora, cari batjocoresc crucea, nevoind să înțăleagă însămnătatea ei. Să poate procurà dela traducător și dela librarul Vidor Manó, Nagy-Várad. Prețul nu-l știm.

Școala pentru economia de casă (școala de menaj), susținută de „Reuniuniunea femeilor române din Sibiiu,“ deschide la 15 Ianuarie n. un *curs de bucătărie fină*. Cursul va durà dela 15 Ianuarie până la 15 Aprilie. Taxa lunară a acestui curs e de 80 cor. Elevele primesc locuința și întregă întreținerea în internatul școalei. Informațiuni se pot primi dela comitetul reuniunii. In timpul acestui curs școala primește și execută comande pe lângă prețuri convenabile.

Producțiunea teatrală a meseriașilor din Blaj. Sâmbătă în 9 Ianuar n. 1909 Societatea meseriașilor din Blaj a aranjat o producțiune declamatorică-teatrală împreunată cu cântări. S'au predat piesele: *Capriciul unui tată* trad. de M. Popescu și *Curiozitate femeiască* trad. de Z. Bârsan. Diletanții și-au jucat rolurile spre îndestulirea publicului. In special a jucat bine: Dna Ana Nyerges și Ales. Păcurariu. Bine și-au jucat rolurile și Dșoarele Otilia Rițiu, Maria Puia; Dnii Emil Rozor și Adrian Nyerges. — A declamat cu mult simț Dșoara Minerva Coltor, poezia Mama, de G. Coșbuc. Prestațiunile corului de astă dată au lăsat mult de dorit. După producțiune a urmat dans, care a durat până târziu.

Dacă o femeie va spălà mai mult timp cu săpunul Schicht iar alta cu săpun comun să va puteà observà că ceeace a folosit săpunul Schicht va sfârși spălatul mai iute, iar hainele vor rămâneà curate bine conservate și albe — pe când cealaltă va sfârși lucrul mai târziu iar hainele vor rămâneà gălbui și să vor ruinà curând.

Avis. Preoții și învățătorii nostri, cari țin prelegeri cu adulții în comunele noastre românești își împlinesc o frumoasă datorință, dacă introduc pe analfabeți nu numai într'ale scrisului și cetitului ci le dau și povețe folositoare. Un bun îndreptar spre scopul acesta sunt și „Sfaturile pentru țărani și viața sf. Izidor“ căci este cel mai frumos tip de cinste și sirguință a unui plugar. Aceasta broșură costă 16 fil. — la 10 es. să dau 2 es. gratis, la 50 es. să dau 15 es. să află de vânzare la Librăria Semin. teol. gr.-cat. în Blaj.

Necrolog. † *Ioan Moldovan*, paroh-protopop gr.-cat. al Cătinei, membru fundator al „Asociațiunei,“ președintele institutului de credit și economii „Câmpiana“ etc. după un morb scurt, provăzut cu sf. Sacramente ale muribunzilor, și-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului, Duminecă în 10 Ianuarie st. n la 4 oare p. m. în al 72-lea an al etății și al 48-lea an al căsătoriei și preoției. A luat parte la înmormântare, ca delegați ai Escelenției Sale Mitropolitului: canonicul Gh. Muntean și prof. Aron Papiu. Condolențele noastre îndureratei familii.

Odihnească în pace!

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 10—52

Slăbiciunea

provenită din morb să delătură ușor prin întrebuințarea *Emulsiunei SCOTT* întărind și însănătoșând pe cel slăbit.

Stomacul slab și gingășit

Când cumperi Emulsiunea de SCOTT să fi cu luarea aminte la marca scutitoare Pescarul.

căruia nu-i prieste uleiul de pește mistuie cu ușurință Emulsiunea de SCOTT. Afară de aceea Emulsiunea aceasta e cu mult mai nutritoare.

Prețul unei sticle originale e 2 cor. 50 fileri.

Se află în ori ce farmacie.

(47) 15—22.

A V I S!

Un candidat de advocat dr. iur. cu pracsă mare caută aplicare în vre-o cancelarie advocațială pe lângă condiții modeste -- pe 1 Februarie 1909. A se adresà la redacția foaiei acesteia. (53) 3—3

Nr. 8017—1908.

Publicare de concurs.

Devenind vacantă *„fundațiunea prima transilvania“* la institutul regnicolar din Cluj pentru creșterea surdo-muților, spre împlinirea aceleia publicăm prin aceasta concurs.

La locul acesta fundațional pot concurge numai elevi prunci și prunce din părțile transilvane ale Ungariei, fără deosebire de religiune și națională, cari au împlinit 7 ani dar n'au trecut de 10 ani.

La cerere sunt a se alătură:

a) carte de botez, sau atestat de naștere.

b) atestat dela medicul cercului, prin care se adeverește surdo-mutia suplicantelui.

c) adeverința comunală despre starea familiară și a averii suplicantelui.

Pentru atestatele de sub *b*) și *c*) se pot folosi numai formulare cari la cererea concurentelui le estradă direcțiunea institutului surdo-muților din Kolozsvár.

Cererile concursuale sunt a se trimite subscrisului până în 10 Februar 1909.

Elevul care dobândește locul acesta fundațional capătă în institut: locuința gratuită, proviziune deplină și instrucțiune.

Blaj, 29 Decemvrie 1908.

Victor Mihályi, m. p.
arhiepiscop și mitropolit gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș.

(1) 2—2

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secreținea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra **oftice, guturaiului, tusei măgărești, scrofulei și influenței**

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri todeauna **pachetare originală de „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveția).

„Roche“

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie.

Prețul unei stiele 4. — cor.

(4) 1—35

Partea literară.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare) 51

Într'un apartament să afla patul cel de fer, pe care fu legată Epicharis. Şuruburile fură învârtite încet. Corpul cel svelt să întinse, însă fata cea curajoasă nu scoase nici un ţipet de durere. Singur numai o tremurătură uşoară în jurul gurei tradă, cât sufereà.

Nero o priveà încântat.

„Depărtaţi-vă!“ demândă el soldaţilor. „Când voiu aveà lipsă de voi, vă voiu strigà.“

Fata roşi; corpul începù a-i tremurà; se fie singură cu Nero, erà moartea ei!

Împăratul îşi încolăci braţele în jurul corpului frumos al fetei şi acoperi cu sărutări fierbinţi umerii şi grumazul; abia puteà bălbăi de pasiune. „Epicharis, dulcea mea, mă topesc de chinurile dragostei; inima mea arde pentru tine. Nu poţi se mă iubeşti şi tu? Gândeşte-te, că Nero, imperatorul, te roagă pentru amorul tău!“

„Mi-e scârbă de tine, ticălosule!“

„Epicharis, eu mă rog, pe când a-şi puteà să-ţi demând, să mă folosesc de forţă! Însă nu vreau aceasta! De bună voie să-mi dăruesti amorul tău, să-mi acorzi favorul tău! Uite, te scap de chinuri, sum marinimos. Tu ai plănuit, dimpreună cu alţii uciderea mea; eu îţi dăruesc viaţa, libertatea, tot ce doreşti, numai iubeşte-mă! Fi a mea! Epicharis, dulcea mea, vei duce o viaţă plină de plăceri şi delicii nestârşite!“

Şi împăratul desfăcù şuruburile cu mânile sale proprii şi acoperi cu sărutări membrele corpului ei tremurător.

Acestea îşi luară pe încetul forma şi poziţia lor de mai înainte, şi Epicharis scoase un suspin de uşurare. Dupăce mânile şi picioarele i-au fost liberate, ea se ridică repede şi cu un gest măreţ respinse dela sine pe împărat.

„Mi-e groază de tine,“ zise ea întunecat. „Eşti încunjurat de umbrele jertfelor tale omorâte! Îmi însufli spaimă şi scârbă, înfricoşatule!“

„Taci!“ strigă împăratul. „Chiar şi dacă m-ai uri, eu totuşi te iubesc. Te iubesc cu turbare, până la nebunie! Vină, dulcea mea, să ne scufundăm în marea delicioasă a amorului şi se uităm lumea şi toate din jurul nostru!“

Braţele sale cuprinseră corpul cel tremurător şi strigă cu voce năduşită: „Epicharis, te iubesc! te iubesc!...“

Deodată însă amuţi; pe prag stăteà gâfâind Poppăa, soţia sa, şi-şi ţineà ochii aţintiţi cu furie asupra lui Nero. „Aşa dar tu mă înşeli, Nero!“ strigă ea. „O, falsule, necredinciosule!“

Acest cuvânt avù efectul unei lovituri în faţa împăratului. Când se văzù surprins astfel, fù apucat de o furie turbată.

„Ce vreai aci?“ urlă el. „Ce te târăi după mine ca o pisică? Pleacă de aci, pleacă!“

Vocea sa răsunà răguşit, iar ochii săi aveau privirea sălbatică a unui nebun. Poppăa însă nu se retrase nici un paş.

„Urmează-mi!“ zise ea cu agerime, aţiţând prin aceea şi mai mult furia împăratului.

„Încă nu,“ zise el, „până ce nu am rupt aceasta floare proaspetă! Lasă-mă!“

„Nu, îmi vei urmà! Trebue să-mi urmezi, Nero!“

„Pe Hercules femeie, retrage-te. In poziţia ta nu eşti o femeie de dorit. Mergi!“

„Nero, aceasta a fost o ticăloşie!“ gâfâi Sabina.

O furie grozavă cuprinse pe Cezarul iritat; el sări spre dânsa şi-i dete cu piciorul o lovitură în pântece, încât ea căzù la pământ, scoţând un ţipet puternic.

Dintre buzele cele palide pătrunse o văierătură lină; la vederea corpului fără viaţă a soţiei sale, Cezarul se înspăimântă.

„Poppăa!“ strigă împăratul. Ea însă nu dedeà nicl un semn.

Atunci împăratul ieşi repede şi chiemă sclavii; împărăteasa fù ridicată cu grije şi dusă în dormitorul ei.

„Medicii! Medicii!“ strigă împăratul şi se depărtă cu grabă. Intr'aceea Epicharis şedeà, încremenită de spaimă, pe patul ei de fier. Gândurile ei urmăreau pe împăratul. „Dacă se reîntoarce,“ cugetà ea, „sum pierdută! Afară din locul acesta grozav, afară!“ Ea se lăsă încet jos; când însă încercă să se ridice, simţi dureri ascuţite în încheieturi. Se lăsă jos, suspinând. Mânile şi picioarele o dureau, capul îi ardeà în friguri. Astfel ea zăcù timp îndelungat.....

Acum auzi un răsuflu gâfâitor, carele se apropià de odaia ei. Cu puterea desperării se aruncă ea la uşe şi împinse zăvorul.

Un pumn puternic bătù în uşe. „Deschide, Epicharis, deschide! Eu sum, Cezarul!“

Epicharis nu răspunse.

Din nou se auzi vocea împăratului, mai întâi rugătoare, implorătoare, în sfârşit ameninţătoare.

Dupăce toate rugăciunile sale fură zădarnice, el chemă pe sclavi, cari se apucară de uşe cu săcurile.

Epicharis vedeà, că e pierdută; o hotărâre repede luci în spiritul ei. „Mai bine se mor, decât se trăiesc desonorată!“

Ea căută în jur de sine după vre-o armă; însă nu descoperi nici baremi un cuţit.

Tot mai vehement sunau loviturile contra uşei; împăratul îndemnà pe sclavi la lucru.

Atunci în odaie se auzi un strigăt: „Cezarule, te urăsc până la moarte!“ Erà vocea lui Epicharis.

În desperarea ei cea mare, ea luă o hotărâre eroică: Cu dinţii ei cei ageri îşi muşcă vinele principale dela mâni, încât pe pădimentul strălucitor de marmură se revărsă un torente roşu de sânge.

Cu mânile sângerânde îşi întocmi îmbrăcămintea cea uşoară şi închise ochii.

Prin scurgerea abundantă a sângelui, viaţa o părăsi repede.

Când uşa căzù toată fărămi şi împăratul întrà înlăuntru, dinaintea sa zăceà un cadavru.

Capitlul XLIII.

Nazarineanule, fă o minune!

Poppăa Sabina să svîrcoleà în dureri crâncene pe aşternutul ei; lovitura de picior a împăratului o aruncă pe patul de moarte. Medicii împăratului îi deteră beuturi alinătoare, însă ele nu ajutară nimic.

In noaptea următoare ea născù un copil mort.

Impăratul să înfuriă şi voi să pună ca se omoare pe medici.

„Stăpâne,“ zise înţăleptul Eurotas, „o moară-mă! Dar gândeşte, că aceasta nu dă viaţă copilului acestuia! Contra naturei şi a ursitei nu poate luptà nici arta medicilor.“

Nero recunoscù neputinţa sa şi să înfuriă şi mai tare. Nu durerea după copil, nu iubirea părintească erà, ceea ce îl agità; ci nefericirea, că a perdut moştenitorul tronului şi numelui său. Apoi recunoaşterea, că nici el nu poate să facă mai mult, decât alţi oameni!

Stând lângă cadavrul fiului său, al cărui catafalc părea că se zgâe batjocoritor la dânsul, strigă către zei, ca aceia să se îndure spre dânsul.

Zeii însă erau surzi, preoţii fugiau îngroziţi dinaintea împăratului turbat. „Am ştiut-o de mult,“ strigă împăratul, „şi acum o ştiu cu siguranţă: zeii cei vechi n-au nici o putere.“

Noul pontifice, carele a fost pus în locul lui Titus Claudius Sabinus, îşi acoperi îngrozit faţa, pentru a nu auzi şi vedeà păcatul nemai pomenit.

O zi şi o noapte dură furia Cezarului; apoi căzù frânt de oboseală şi adormi. Când să trezi, după mai multe ceasuri, să uità întunecat şi o brazdă adâncă zăceà între ochii săi.

„Eurotas,“ zise el cu voace năduşită către medic, carele nu l-a părăsit nici pe un moment, „Eurotas, credinţa în zăi am îngropat-o, nimic nu-i adevărat despre dânşii! Odată însă am auzit despre un nou Dumnezeu, carele s'ar fi ivit în ţara Iudeilor. Să zice, că el a înviat pe mai mulţi morţi. De acesta am eu lipsă! El să-mi ajute, să-mi învie copilul meu...“

„Stăpâne,“ zise medicul, „aici nici chiar un Dumnezeu nu poate să ajute.“

„Taci, câne,“ înjură împăratul, „şi adă încoace pe un preot de al Dumnezeului celui nou. Îi dau aur cât îi trebue, însă copilul meu trebue să trăiască!“

„Te ascult, puternice imperator,“ zise medicul. „Te ascult, pentrucă mi-e milă de tine în durerea şi neputinţa ta,“ adause el încet. „Dar pe cine să chem?“ vorbi el tare.

„Un preot al creştinilor, un nazarinean!“

„Stăpâne, ai pus ca să-i omoare!“

„Pe toţi? Nu! In închisori să află încă cu sutele. Intre aceştia să va găsi de sigur şi vre-un preot.“

Medicul să depărtă întristat.

Nero intră în odaia de alături, unde Sabina să zvîrcolea în chinuri grozave. La intrarea lui ea scoase un țipet.

„Ce-ți este?“ întrebă Nero. „Nu te simțești mai bine?“

„Mor!“ gemu Sabina „Și numai tu ești de vină, înfricoșatule.“

„Sabina, iartă: am făcut-o în mânie! Ș-apoi: tu nu vei muri, de bună seamă nu.“

„Ucigașule! Ucigașule!“ strigă bolnava și-și implântă degetele în plapăma de purpură.

„Femee,“ strigă Cezarul cu voce nădușită, urlătoare, „femee, nu mă turbà. Eu și așa aproape plesnesc de năcaz.“

„Ucigașule!“ horcăi Sabina, „ucigașule!“

Atunci împăratul căzù lângă așternutul soției sale și privi cu ochii sgâiți la ceea ce să luptă cu moartea. Corpul împărătesei erà scăldat în sudori; ochii îi erau închiși, iar buzele i-să mișcau, ca și când ar fi vorbit încet.

Sclavele stăteau îngrozite la o parte și priveau fricoase la împăratul. Nero își plecă capul înainte, pentru a să uità în fața Sabinei. Atunci auzi, cum ea scoteà cuvinte scurte, agitate: „Otho... dulcele meu, te-am iubit!... Am lăcomit însă după purpură.. Acum... s'a sfârșit!..... In toate părțile văd sânge!.... Nimic decât sânge.... mă încunjură ca o mare!.... Ajutați-mi.... mi-să urcă la grumazi!.... Mă nădușesc....“

Ea să ridică deodată și cu ochii sticloși al unei moarte să zgâi la Cezar.

Apucat de groază, acesta sări în sus.

Atunci Sabina deschise gura, încât să văzură dinții cei plini de sânge, și bâlbâi: „Nero, ucigaș....“

Un sunet horcăitor, un torente de sânge, carele stropi pe împărat.... și capul cel frumos căzù încet pe pernele de mătasă, pentru a nu se mai ridică niciodată: Poppăa Sabina erà moartă!

Nero fugi de lângă cadavru: se temeà de el și de sine însuși! — — —

La știrea despre moartea Sabinei poporul rămase nepăsător.

Nero arată o durere mare. El făcù cunoscut, că corpul împărătesei nu va fi ars pe rug, ci, după obiceiul altor regi, va fi îmbalzamat și așezat în cripta Iulianilor.

Pe când Nero făceà pregătirile de înmormântare, carea aveà se fie de o pompă ne mai auzită, soldații aduseră în hală pe un moșneag.

„Ce vreà acesta?“ strigă împăratul.

„Divule: acesta este nazarineanul, pe care l-am găsit.“

„Ah, așa e,“ zise împăratul, „îmi aduc aminte: copilul meu, sărmanul meu copil!“

Și el îl conduse în odaia mortuară, carea erà plină cu un miros îmbătător de flori și tămâie.

„Aci zace copilul,“ zise Nero. „Ești tu într'adevăr un nazarinean?“

„Sum un creștin!“

„Și unul dintre preoții lor?“

„Sfântul Petru, marele apostol, m-a designat, se fiu păstor.“

„Cum te numești?“

„Urbanus!“

„Spune-mi, preot al creștinilor: Pot fi înviați morții?“

Impăratul priveà încordat la fața serioasă a moșneagului.

„Singur numai Dumnezeu poate se redeie sufletul corpului cel mort,“ zise Urbanus sărbătorește.

„Dumnezeu, zici tu: care Dumnezeu?“

„Dumnezeu cel adevărat.“

„N-are el nume?“

„N-are decât un nume, acesta însă spune totul: este Dumnezeu!“

„Voi îl numiți Hristos?“

„Cunoști numele lui: pentruce mă întrebi?“

„Pentrucă vreau se încerc puterea lui.“

„Ai voit —?“

„Ascultă, nazarineanule: voi ziceți despre Dumnezeul vostru, că el poate face lucruri mari, că a înviat chiar și pe morți —“

Moșneagul afirmă și ochiul său luceà.

„Pe un tiner din Naim, pe o fetiță din Capharnaum —“ zise el.

„Așa dar: Dumnezeul vostru să-mi învie copilul meu. Roagă-te la el! Poruncește-i, tu, preotul său! Dacă o faci, te voiu încărcà cu aur și onoruri!“

Atunci moșneagul se retrase cu un pas și se uità plin de demnitate la împărat.

„Cezare,“ vorbi el, „Cezare: nu păcătui! Crezi tu, că Cel-Preasfânt, carele cronează în cer, se lasă a fi silit? Puterea lui este atât de mare, încât îi succed și lucrurile, cari oamenilor li-se par imposibile. El întunecă soarele, el oprește mersul stelelor, el chiamă pe morți din mormintele lor, însă numai atunci, când îi convine. Și din îndurarea și mila pentru durerea părinților el ar puteà se trezească și pe copilul tău. Eu însă sum prea nevrednic, decât ca să-l pot rugà, se facă o minune. Și mi-e teamă, că nici nu m-ar ascultà!“

„Nu te-ar ascultà? Atunci el este fără putere.... atunci Dumnezeul vostru este o minciună scârnavă, iar învățătura lui este prefăcătorie. Mărturisește, Nazarinean blăstămat: Dumnezeul tău este un șarlatan, carele a voit se seducă lumea.“

„Vorbești ca un copil,“ strigă moșneagul cu ochii înflăcărați și statura sa părea că crește.

„Pretinzi o minune? — Crezi tu, că acel Dumnezeu, pe ai cărui aderenți tu ai lăsat să-i omoare cu sutele, îți va acordà o astfel de grație?... Crezi tu, că ești vrednic de ea?“

„Ascultă, bătrânule, ești prea îndrăzneț. Dacă n-ar fi copilul meu, pentru care trebue să te ascult, deja de mult aș fi pus să te tortureze. Acum e destul! La moment să-mi învii copilul, ori de nu, pun să te sfâșie!“

„Fă-o, Cezare! Nu mi-e frică nici de tine, nici de mânia ta și mor cu bucurie pentru Domnul meu!“

„Nebuni ce sunteți!“ strigă împăratul. „Așa de frumos este, se mori?“

„Da: pentrucă dincolo de poarta morții ni-se deschide o viață nouă, cerească, locuirea lângă Dumnezeu!“

Nero râse batjocoritor. „Bine,“ strigă el, „mă voiu îngriji, ca se ajungi cât mai curând la Dumnezeul tău cel mincinos. Soldați, prindeți-l!“

Soldații apucară pe moșneag și-l târâiră afară, la moarte.

Cezarul însă urlă de durere și furie. „Sămânție afurisită a nazarinenilor,“ strigă el, „vreau să te strivesc de tot. Minciună este învățătura voastră, minciună este Dumnezeul vostru! Poate, că Domnul vostru e de vină, că copilul meu e mort. Ha, vreau să vă sfâșiu, vreau să vă sugrum, ca lupul, când năvălește între oi, ca leul, când se aruncă urlând asupra animalelor deșertului! Tremurați, câni de creștini, tremură, Dumnezeule mincinos: Leul cezaric își ridică brâncile și vă doboară. Soldați, alergați, percurgeți orașul, pătrundeți în ascunzătorile cele mai dosite, și unde găsiți un nazarinean, aruncați-l în închisoare! Vreau să-i restignesc, cum a fost restignit Dumnezeul lor! Să-i restignească și să-i sfâșie! Să-i sfâșie leii mei! La lei cu creștinii, la lei!“

Când după aceea văzù fața desfigurată a copilului său, îl apucă groaza și fugi afară. „Acest miros de mort,“ zise el și-și învălui fața, „mă face să mă cutremur. Aci moartea — și colo moartea! Afară, afară la viață, la soare....!“

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creștină*** fco. **5·30**

vol. II. ***Tradițiunea și Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.*** fco. **7·30** cor.

vol. II. ***Sacramentele și Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism și Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procurà aceste cărți din cassele bisericești pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Posta Administrațiunei.

Am primit și cuităm abonamentul dela:

Sebeși (p. N. Sajó) pe 1909. *Crivobara* pe 1908. *M. Ny. Orade* pe 1909. *Dr. A. L. Orade* pe 1909. *Uzdi Szt. Péter* pe 1908. *Sângeorgiul de Câmpie* pe 1908. *Rév* pe 1908 sem. 1. *Roșia de munte* pe 1908. *Bistra* pe 1908. *Pătrângeni* pe 1908. *Buciumșeasa* pe 1909. *Boarta* pe 1908. *Berchiș* pe 1908. *Copăcel* pe 1908. *Hurez*, primim ofertul. Cuităm pe 1909 și așteptăm plătirea și a restanței de pe anii trecuți. Cu *Sevestreni* împreună sunteți datori pe anii 1905 — 1908 fine. *Vaidarece* pe 1906 și 1907. *Alfalău* pe 1908 sem. 2. *Bicaz* pe 1908. *Bilbor* pe 1908. *Salamaș* pe 1908. *Csik Szt. György* pe 1907 și 1908. *Tur* pe 1906. *Turda nouă* pe 1908. *Doștat* pe 1908. *Casva* pe 1898—1907. *Gâmbuț* pe 1907 și 1908. *Șpălnaca* pe 1905 și 1906. *Pogăceaua* pe 1908. *Bârdos* pe 1908. *Mădărașul de Câmpie* pe 1908. *Sâbad* pe 1908. *Ciunga* pe 1905 și 1906. *Fărău* pe 1908. *Șutu* pe 1899. *Căpușul de Câmpie* pe 1908. *Cheța* pe 1903. *Chimitelnic* pe 1906 sem. 1. *Dateș* pe 1903 și 1904. *Craifalău* (distr. Fărăgău) pe 1905, 1906 și 1907. Drept quită servește recipissa postală cu provocare la posta adm. din numărul prezent. *Milașul mare* pe 1905, 1906 și 1907. *Pintic* pe 1908. *Sotelec* pe 1907. *Addmuș* pe 1908 sem. 2. *Boziaș* pe 1908. *Bobohalma* pe 1908. *Cerghizel* pe 1908. *Corpade* pe 1907 sem. 2. și 1908 sem. 1. *Juriul de Câmpie* pe 1906. *Feleac* pe 1908. *Fenești săsăsc* pe 1903. *Cichindeal* pe 1905 și 1906 sem. 1. *Hususău* pe 1902 și 1903. Pe anii 1904 — 1908 e în restanță. De asemene și Lodroman pe anii 1905 — 1908. *Lunca* pe 1908. *Budatelek* pe 1908. *Fiscut* pe 1908 sem. 2. *Ghiriș* (de Arieș) pe 1903, 1904 și 1905. *Tăuni* pe 1908. *Ighiu* pe 1907. *Sântimbru* pe 1907 și 1908. *Beld* pe 1908. *Gârbova înfer.* pe 1908. *Gârbovița* pe 1904. *Mișcreac* pe 1903 și 1904. *M. Căpud* pe 1908. *Alba-Iulia-Maieri* până la finea anului 1908. *Lugoș* pe 1907. *Racovița* (Buziaș) pe 1908. *Silaș* pe 1905 sem. 2., 1906 și 1907 sem. 1. *Vișag* pe 1905 și 1907. *Icloda* pe 1904. *Liget* pe 1908. Restul îl sperăm.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**
Redactor respons.: **Augustin Gruiția.**

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(84) 13—52

Circulația trenurilor

prin gara Blaj—Kükülőszög — valabilă din 1 Iunie n. 1908.

către Teuș pleacă:	personal	12·53
	mixt	7·02
	acelerat	7·35
	acelerat	2·52
	personal	1·53
	acelerat	10·18
	personal	8·09
dela Teuș sosește:	acelerat	5·40
	personal	9·00
	personal	12·39
	acelerat	12·22
	mixt	3·58
	personal	2·08
	acelerat	9·05
către Prajd pleacă:	mixt	3·02
	personal	9·11
	mixt	2·43
dela Prajd sosește:	mixt	8·44
	personal	12·38
	mixt	6·48

Rog să o tai și să o păstrezi.

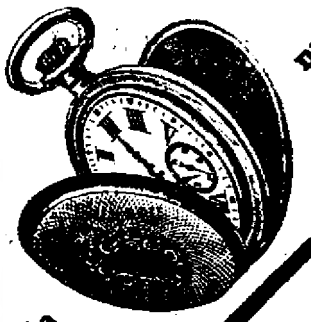

numai 14 cor.

In loc de 36 cor.

La plătiri în rate numai

atunci am puteà răspunde, dacă am mări prețul cu 100 până la 150 procente. — Prețul de tot moderat arătat de noi să înțălege numai la solvire momentană ori contra ramburs.

Oroloagele de aur Rem. Electro pentru domni și doamne, sunt gravate, ornate și au 3 capace, cu cadran și minuter aurit ori argintat. Pentru asigurarea acurateței să dă garanță în scris pe 3 ani.

Prețul unui orologiu e 14 cor.

E. Weiss, Wien, XV/1, Kellinggasse 1/18.

Rog să o tai și să o păstrezi.

(3) 1—10

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor.

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50) 9—25

La expoziția milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișcara-Fabric (46) 11—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 11—52

Întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu 1. curtea 1.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare. pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foaia apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. Blaj, 30 Ianuar 1909. Numărul 4.

Învitare de abonament.

Cu 1 Ianuar st. n. 1909 întrăm cu ajutorul lui Dumnezeu în anul al XIX-lea al foii şi publicăm abonament nou la „Unirea,“ rugându-ne, ca stimaţii nostri cetitori să binevoiască a-şi reînoi abonamentul de timpuriu.

Preţul de abonament rămâne tot cel de până aci, care este indicat în fruntea foii.

Ceice sunt încă în restanţă cu abonamentul de pe anul trecut, cum şi cei în restanţă de pe mai mulţi ani de mai înainte, sunt rugaţi respectuos, să binevoiască a-şi achită datoria.

Administraţiunea.

Reforma de dare.

Decând aşteaptă ţara o dreaptă reformă a dărilor! Aproape nu a fost sesiune, în care să nu se fi urgitat, că este ceasul al unsprezecelea, de a reveni asupra sarcinilor, ce statul le impune cetăţenilor săi, de a se luà în considerare, că sunt clase de oameni, cari nu le mai pot suportà şi sunt alţii, cari nu plătesc nici o dare deşi se bucură de beneficiile statului altcum ca cei dintâi. Aşa se vede, că în sfârşit s'au convins şi cei dela guvern, că trebue se revină asupra acestor stări de lucru, şi ca o reformă a dărilor se impune.

E lucru cunoscut, că legea de dare de până acuma s'a bazat mai ales pe venitul, ce îl aduce pământul. Ungaria a fost şi este ţară agricolă, ocupaţiunea maioritătii covârşitoare a locuitorilor săi a fost şi este agricultura, natural, că şi la stabilirea dărilor s'a avut aceasta în vedere şi fiind lipsele ţării mari şi isvoarele ei de venit puţine, s'a stabilit darea de pământ la o sumă oribilă, chiar a patra parte din venitul curat al pământului 25%. Mai calculează, că după suma aceasta se stabilesc şi aruncurile (comunale, comitatense, de stat etc.) se poate zice, că mai mult de jumătate, pe alocurea chiar trei părţi din venitul curat al pământului mergeà în diferite dări, aruncuri. Ba mai luând în considerare, că cl. I. de dare de venit impuneà darea capului, prin care tocmai familiile cele mai sărace erau lovite, faptul acesta strigà către cer, cerând o îndreptare cât mai mare şi mai grabnică.

Pe de altă parte legea de până acuma erà cu mare cruţare faţă de unele clase de oameni, mai ales faţă de aceia, pe cari îi înşiră în clasa III şi IV de venit. Anume legea stabileşte, ca oficiantul public se plătească anumită dare după salariul, resp. venitul, ce-l are.

Fiind însă mulţi, cari nu au salar fix, iar alţii, cari deşi aveau venite uriaşe, dar puteau eludà legea, fasionând mai puţin, erà şi aci anomalia, că tot oficianţii cu plăţi mai mici plăteau dările cele mai mari, pe când advocaţi, medici, profesori universitari, ingineri etc. fasionau aproape nimica, după care se înţelege, că erau aproape scutiţi de dare. S'a constatat, că în Ungaria 70 de advocaţi au fasionat, că venitul lor anual e sub 100 cor.

Iar cu privire la ocupaţiunile libere legea de până acuma e foarte mancă. Ce e drept, pe atunci, când s'a adus, Ungaria erà încă departe de a puteà aveà speranţă, că are se facă progrese mari şi pe terenul industriei şi al comerciului. In privinţa aceasta lăsată fiind pradă Austriei, de unde pe toate vămile curgeà marfă bună rea, intenţiunea legii a fost se ocrotească la început industria şi comerciul ţării, dându-i prilej se iea aripi. Numai, că în decursul anilor au răsărit pe terenul acesta nouă ocupaţiuni şi isvoare de venit, pe care legea nu le contemplează. Şi multora şi aici, nu li-se puteà stabili percentele de dare, fiindcă nu spuneau, ce venit au.

Urmarea a fost, că dare plăteau oamenii săraci, proprietarii, oficianţii cu salare fixe, pe când bogaţii ţării, bancherii, comercianţii, fabricanţii, advocaţii etc. plăteau percentele după venitele, ce le fasionau.

Noul proiect de reformă are tocmai aceastaîn vedere. Fiecare se plătească dare, după venitele ce le are.

Darea de venit de cl. I. — darea capului — proiectul cel nou o şterge.

Tot asemenea şi cl. II., adecă cele 4 cor. ce trebuià să le plătească proprietarii de case sau de pământ după averea, ce o aveau sub 100 fl. resp. 8 cor. pentru averea peste 100 fl. o şterge.

Acei, cari trăiesc după salar fix — cei ce sunt supuşi la dare de venit cl. IV. — până la 800 cor. sunt scutiţi de dare, peste 800 cor. plătesc după o scală oarecare anumite percente. Aceste sunt favorurile ce reforma de dare o dă oamenilor săraci.

Pe noi ne interesează mai de aproape darea de pământ, fiind poporul nostru mai tot agricultor. Proiectul cel nou scăreşte darea de pământ dela 25% la 20. Va să zică plugariul nu a patra parte din venitul pământului său va plăti în vistieria statului ci a — cincea. Puţină mângâiere! Aşteptam dela reforma cea nouă, dela era aceasta nouă, care s'a ridicat sub mari frase democratice, că va statori şi aici un minimal scutit de dare, dar aceasta nu s'a făcut. Apoi se nu uităm, că ce plătim mai puţin la darea directă, va trebui se plătim mai mult în aruncuri. Sumele trebuincioase comunelor, comitatelor spre scopurile lor sunt statorite de

regulă după dare. Scărindu-se darea directă, va trebui pretutindenea să se urce aruncurile şi tot acolo suntem. Că ne este indiferent, că oare cui plătim, statului sau comitatului, că tot în cărticica de dare se înseamnă. Şi nu vor fi puţine comunele acelea, în hotarele cărora aflându-se moşieri mari, vor trebui se urce binişor aruncurile, ca se poată ajunge la sumele statorite.

Inspiră îngrijire şi dispoziţia aceia a reformei de dare, care ordonă îndreptarea catastrului de pământ. De comisiunile esmise de comitat spre scopul acesta poporul nostru totdeauna a dus o frică mare. Va fi având de bună seamă o tristă experinţă în privinţa aceasta. Considerând, că îndreptările acestea nu se vor face probabil în defavorul subiectului de dare şi nici în defavorul proprietarilor mari din comună, că plugariul, ce câştigă la scărirea dărilor, mai că va plăti, la îndreptarea catastrului, putem fi liniştiţi, că şi pe viitor tot atât vom plăti, ca şi până acuma De cumva nu vom plăti mai mult.

Nu-i, vorbă are reformă aceasta şi unele dispoziţii norocoasă, şi este un progres faţă de cea trecută, dar pentru poporul agricultor aproape nu conţine nimica mai bun. Selten kommt was besseres nach.

Ştipendiştii arhidiecezani.

Publicăm seria a doua a tinerilor, împărtăşiţi cu stipendii, din fondurile ce să administrează la stat.

I. Fundaţiunea „Ramonţai."

		cor.
1.	Petru Suciu, filosof IV. Budapesta	630
2.	Alesandru Borza, filos. I. Budapesta	630
3.	Nic. Pop, curs IV. ind. art. B.-pesta	630
4.	Laur. Giurgiu, tehnic II. Budapesta	630
5.	Ioan Colbazi, jur. an. II. Budapesta	630
6.	Nicolau Dănilă, silvan. II. Selmetz	630
7.	Ilariu Cojocariu, jurist an. II. Cluj	200
8.	Silviu Maior, rig. jur. I. Cluj	168
9.	Victor Suciu, rig jur. I. Cluj	168
10.	Vasiliu Fulicea, rig. jur. I. Cluj	168
11.	Iulian Cârje, voluntar mil. I. Braşov	168
12.	Ioachim Tolciu, jur. II. Budapesta	168
13.	Ioan Astăluş, jur. an. I. Budapesta	168
14.	Simeon Nemeş, rig. jur. I. Cluj	126
15.	Iuliu Crişan, medic an III. Viena	126
16.	Traian Medrea, g. cl. VII. Alba-Iulia	126
17.	Nicolau Solomon, g. cl. VIII. A.-Iulia	126
18.	Laurenţiu Fodor, gim. cl. VII. Blaj	126
19.	Ştefan Oniga, gim. cl. VIII Blaj	126
20.	Aurel Ramonţian, gim. cl. VII. Blaj	126
21.	Coriolan Ramonţian, g. cl. III. Blaj	126
22.	Ilie Marinca. gimn. cl. VII. Gherla	126
23.	Aureliu. Moldovan, cl. I reală sup. mil. Kismárton	126
24.	Aureliu Pop. gimn. cl. V. Sibiiu	126
25.	Vasiliu Mircea, gimn. cl. III. Zelau	126
26.	Aureliu Popp. gimn. cl. II. B.-pesta	126

II. Fundaţiunea „Ioan Bobb."

27.	Clemente Petrovan, j. a. II. B.-pesta	120
28.	Alesandru Buşita. g. cl. VII Bistriţa	120
29.	Laurenţiu Băbuţiu, g. cl. VI. Sibiiu	120
30.	Georgiu Pop, g. cl. VI. Baia-mare	120
31.	Georgiu Bob. gimn. cl. VI. Blaj	120

III. Fundaţiunea „Petru Maior."

32.	Laurean Maior, gim. cl. VI. Blaj	120

IV. Fundaţiunea „Gavrilă Vaida."

33.	Oct. Bohăţiel, acad. comerc. I. Graz.	140
34.	Eugeniu Hoblea, gimn. c. V. Beiuş	140
35.	Ioan Pasca, gimn. cl. VIII. Gherla	140
36.	Nicolau Vaida, g. cl. II. Baia-mare	140

V. Fundaţiunea „Efraim Klein."

37.	Aureliu Boteiu, v. m. I. Viena reg. 51	360
38.	Nicolau Voicu, gimn. clasa V. Blaj	240

Bazaconiile „Luptei." Ne-am mirat într'adevăr de spiritul nedisciplinat, care parcă domneşte în redacţia Luptei şi mai ales de patimile personale, cari sbugnesc mereu, porniri, cari reduc foarte mult nimbul ziarului numit al partidului naţional. Ne-am mirat şi am tăcut! Acum trebue să răspundem şi noi la nişte „bazaconii" publicate în nrl 7 dela 26 crt.

Sub titlul: „O acţiune a Scaunului papal pentru apărarea şcoalelor noastre se afirmă, că tinerul profesor de teologie dela Gherla Vas. Moldovan. ar fi fost tras în cercetare disciplinară, pentru câţiva articoli publicaţi în „Unirea," în cari se combătea vicarul Tit Bud pe tema separării preoţilor în ungureni şi ardeleni. A doua ştire, asta *„pozitivă,"* spune, că Sf. Scaun apostolic ar fi ordonat cercetare contra — Ordinariatului de Gherla, că lasă în funcţiune pe vicarul Tit Bud, prietinul francmazonilor şi trădătorul şcoalelor româneşti.

Mărturisim, că ştirile acestea ne-au surprins, de aceea am şi căutat să le controlăm. Informaţiile noastre, cari nădăjduim, că au isvor cu mult mai pozitiv, decât acela din care „Lupta" şi-a scos ştirile ei, spun, că amândoue comunicatele „Luptei, sunt fantastice şi menite poate să facă puţin mai interesantă foaia partidului.

Regretăm, că un ziar, pretins serios, poate aruncă în public ştiri aşa grave, cu o uşurinţă copilărească.

FOIŢĂ.

Enigmă.

Şti tu de ce-i atâta farmec
În raza blândă din amurg?
De ce s'ascund atâtea taine
In valurile care curg?

Şti dorul îndrăgitei păseri
Doinind în umbrele de tei?
De ce, când cade roua sării
Şi floarea închide pieptul ei?

Şti vraja razelor de lună
Bătând la geam cu atâta dor?
De ce şi stelele'n văpaie
Işi istovesc fiinţa lor?

Şti tu de ce se leagă vîntul
De ramuri numai şi de flori?
De ce în nebunatic freamăt
Vreă să le sfarme uneori?

Şti tu apoi de ce'n poiană
Stă ciobănaşul gînditor?
De ce şi buciumu-i doineşte
Cu atâta foc, cu atîta dor?

— — — — — — — —

E-o taină singură'n enigmă
Oricare rînduri alegînd,
De-ai înţeles-o şi ţi-i dragă,
Ne potrivim în dor şi'n gînd!

Bela Bistriţa.

IOAN BOŢU.

— *Nuvelă originală a »Unirii« de* I. Agârbicean. —

(Continuare şi fine).

Să făcuse rea, şi începù să încalece ca şaua. Mult s'a temut de ceva, da în urmă, după multe frământări, s'a hotărât, şi pentru asta îi zise odata

— „Ma Ioane, şti tu ce m-am gândit eu?

— Ce tu muere?

— Să mergem din sat Să ne ducem unde ai fost tu în tinereţe. Acolo se câştigă averea! M-am tot gândit, şi văd, că numai aşa se poate. Trebue să cercăm!"

Boţu se întunecă deodată. Obrajii i-se muiară, şi sta deoparte plouat, supărat de moarte. Deodată însă ochii îi lucira, şi întâia dată în viaţă în ochii aceia cetiai o voinţă hotărâtă, în faţa muierii.

— „Mai bine mă împuşc. Asta una nu să mai poate Însamnăţi-o tu muere." Şi în mănia ce-l cuprinsă erà pe act să scape la crişmă să beie mult, tare mult. Dar nu s'a dus.

Ci Ileana lui erà o fire blăstamată de muere. Atâta i-a vorbit, atâta l-a rugat, atâtea i-a descântat. până să-şi iese din toate minţile şi să plece în lume.

Şi-au luat ziua bună dela Sanda, dela cunoscuţi, şi duşi au fost. Dar Ioan Boţu a plecat cu o ură adâncă în suflet faţă de femeie. Cât ce au ajuns a luat o căsuţă, şi-a lăsat acolo nevasta şi copiii, şi a intrat în şirul băeşilor. Şi îndată ce l-a pătruns mirosul de cârbune, îndată ce şi-a zmolit veşmintele albe, îndată ce maşinăriile cu vuetul lor începură să-i cânte la urechie, el simţià că-i prapădit pentru totdeauna. Cât a luptat el să uite, să se dedeie acasă, în satul lui, să-şi îngroape trecutul acela scurt de trei ani, care i-se deschise în tinereţe ca o prăpastie neagră, gata să-l înghită. Dar în femeie, în Ileana lui, încolţise sămânţa necurată a dorului de avere. Şi Ileana l-a făcut să-i fie zădarnică truda lui de zece ani, acolo la ei în sat.

Vre-o câteva săptămâni se împotrivi beuturii. Da din cap, ca şi când ar împunge, dar nu luà din magazie o litră ori două de rom, ca alţii Treceà pe dinaintea crişmei cu ochii închişi, ţinându-şi răsuflarea. Dar zădarnică i-a fost încercarea. Munca aceea grea şi istovitoare de multe ori îl făceà să uite, că are muiere şi copii, se simţeà iarăşi singur, — el şi braţele lui, — şi de multe ori ardeà şi trebuià să se stâmpere.

Şi când veni mai întâi acasă beat, cu ochii roşii, clătinându-se pe picioarele groase, ca nişte lăstare, Ileana începù să-l înjure, să-l asamene cu toate dobitoacelele. El n'aveà decât o singură vorbă acum: „Tu eşti de vină. Bani ţi-au trebuit, bani vei găsi de-ţi vor sări ochii." Dela o vreme începură să se bată Izbeau cu ce le cădeà în mână, în răgnetele copiilor.

În urmă femeia trebui să plece. Nu

REVISTE.

Budapesta. Poziția guvernului coaliționist e de tot critică; — aceasta o dovedește desele audiențe ce le acordă Monarhul ministrilor nostri, voind să afle prin ce mijloace s'ar puteà înlătură criza, ori dacă aceasta nu să poate, cum s'ar puteà înlocui actualul guvern și majoritatea lui. — Ziarele din Viena scriu într'un ton de tot pesimist. Ele spun, că Viena nu-și va dà învoirea la desființarea bancei comune, căci atunci ar lucrà contra intereselor Monarhiei.

Concesii pe terenul militar nu să vor acordà, banca națională magiară rămâne un vis — iar contingentul recruților trebue urcat și proiectul de reforma electorală trebue schimbat radical. Toate aceste aduc guvernul într'o poziție de tot critică. Coaliția are se aleagă între alternativele: face tot ce-i dictează Viena jertfindu-și ca și până aci principiile, ori nu face și să duce salvându-și în chipul acesta ultima sdreanță de popularitate.

România. D. A. Sturdza min. preș. după 50 ani de activitate publică, ca om de stat și ca muncitor s'a retras din mișcarea politică. — În locul lui e designat I. Brătianu un bărbat cu cumpăt și oțelit în luptele politice.

CORESPONDINȚE.

Iași, 20 Ian. n. 1909.

O ideie măreață.

E cunoscut tuturora, că în România pe când toate cluburile de partid: liberale, conservatiste, junimiste, naționaliste ori social-democrate își au foaia lor zilnică, în care să-și espună tendințele lor, *singur catolicii* n-au până acum nici un organ, nici o gazetă, nici o revistă, care să le fie armă de apărare ori mijloc de desvoltare și înflorire a simțemântului catolic.

Dar lucrul e mai minunat, că nu numai partidele de orice coloare își au foaia lor proprie, ci chiar și străinii. — Străinii de neam, străinii de simțul și cugetul românesc își au organul lor, cu tendințele lor, cu aspirațiunile lor, deasemeni străine.

La rândul întâi, ca totdeauna și ori unde vin Evreii, cari pe lângă foile prea cunoscute, ca *Adevărul, Dimineața, Patriotul* et comp. scrise cu litere românești, dacă nu cu limbă românească, mai au foi volante ori jurnale scrise în jargonul jidovesc, cu caracter și tendințe pur jidovești, propagând ideile Sionizmului și principiile perverse ale talmudului. Ba și Protestanții își au foaia lor: *„Bukarester Tageblatt“* apărând cu energie cauza confesiunii evangelice numai de dragul celor câtorva Protestanți pribegiți pe pământul românesc. Națiunea franceză s'ar jenà de n'ar fi reprezintată prin vre-un organ scris în limba franceză — de dragul ei iată, că se publică senzaționala gazetă: *„L'indépendence Roumaine.“*

Ba chiar și Grecii întocmiră nu de mult o gazetă: *„Hellas“* în limba neo-elină“ cu caracter tendențios, pur grecesc.

Va veni timpul, când și Turcii răzleți, prin Dobrogea vor publică foaia lor, dacă până acum încă nu o au! Ba și Sârbii și Bulgarii.

Lucrul cel mai trist e, că numai catolicii din România n'au până în ziua de azi nici un organ, dar *nici unul*, fie săptămânal, lunar, semestrial, dacă nu cuotidian, prin care să se poată apărà în contra atâtor atacuri și insinuări provocate de pressa antagonistă, anti-catolică. Pentru cauza catolică nimeni n-ar pune azi un cuvânt bun, ci din contră sunt cu toți gata pentru a stârpi catolicismul de pe fața pământului, de li-ar stà în putere.

Și pe când dușmanii stârnesc pe seama catolicilor neadevărurile și calomniile cele mai negre, catolicii tac nu spun nici un cuvânt. Par'că s'ar aplicà vorba: *„qui tacet, consentire videtur.“*

Și tăcerea lor dă adversarilor ocazie, de a deveni mai aprinși și mai curajoși în apărarea aserțiunilor lor, luând argumentul cel mai prielnic pentru a dovedi veracitatea afirmărilor lor tocmai din tăcerea catolicilor.

Ba încă is așa de îndrăzneți să strige în gura mare, că papistașii (sic!) ar descinge o propagandă teribilă, că ar catolicizà România, că ar fi pornit o luptă grozavă în contra bisericii ortodoxe.

Și pentru a implântà în massa poporului, în conștiința publicului românesc aversiune și ură față de catolicism, demonstrează în modul cel mai nelogic și absurd, cumcă catolicismul e elementul cel mai periculos și subversiv pentru neamul românesc. El trebue deci strivit cu desăvârșire, eliminat de pretutindeni.

Pe baza aceasta afirmă în mod fanatic, că ori cine ar trece la catolicism, *eo ipso* pierde naționalitatea română.

După ei nimeni nu mai poate fi român

---

mai aveà ce să mânânce ea și copiii. Boțu nu mai aduceà nimic la casă, ci prăpădea tot cu o femeie, găsită într'o crișmă, cu o femeie, care beà în rând cu băieșii.

Slabă, bolnavă ca vai de capul ei ajunse Ileana acasă. Copiii erau zdrențoși de să-i mături de pe drumuri. Mamă-sa plângeà, să cântà, că i-a rămas fata pe drumuri.

Și peste iarnă Ileana nu a avut ce face, a trebuit să șadă în neleguiuri cu un român văduv din sat. Că fânul cât să făcuse pe fânațe a fost numai vr'o patru cară în anul acesta.

Dar primăvara să pomenesc sătenii că vine și Boțu. Vine și scoate pe Ileana din casă, și întră el cu spălătura aceea, Dumnezeu știe de unde. Dar nu mai erà Ion Boțu de odată. Slăbise și se uscase ca un cal de postă. Erà tare încă, dar să făcuse rău și certăreț, de numai o vorbă să-i fi zis și să aprindeà.

Acum nu să mai fereà de nime. Beà acasă, beà în crijmă cu muerea ce o aduse. O prăjină de muere cu gura largă și cu niște ochi spurcați.

Oamenii vorbesc de ori ce noutate, chiar minune să fie, vorbesc până odată, apoi t-și uită căci t-și au năcazurile lor, ori altă noutate li-se pune în cale.

Așa și de Boțu.

Dar popa din sat nu să puteà liniști de loc.

Erà popa Moise om trecut din lume, alb ca oaia, dar cu inima plină de curățănie. Și când vedeà, că i-ar se strică vre-o căsătorie ce-a încheiat-o el, se ciudea rău dumnealui, și nu mai încetà din oftat și din tânguit. Bată-vă puterile ticăloșilor! Soți cu fii întunerecului, rușinea lumii și talpa iadului! Așa vă bateți voi joc de bătrânețele mele?“

Și-l chemă pe Ioan Boțu la dânsul. Acesta veni îndată. Puțin tulburat de rachiu, priveà prostește la moșneag și așteptă.

— Mă Ionu moșului, di ce trăești tu în păcat mă, di ce nu te întorci la femeia ta?

— Las să fie al meu păcatul părinte! Câți mai sunt așa. Și nu oameni de rând, ca mine. Eu știu popi, eu știu domni mari, cari trăesc așa.

— Mă Ionu moșului, mă, da nu te gândești tu la suflet, la iad și muncile de veci.

— Nu părinte, nu! Lasă-mă în pace. Mi greu, că trebue să-ți spun chiar Dtale. Da eu în de acestea nu mai cred.

Popa până aici vorbi tot lin, ca pe o apă. Acum se tulbură deodată și glasul păreà, că-i iasă dintr'o dobă spartă.

— „Păgânilor, nemernicilor. Iuda mă! Tu ești Iuda Iscarioteanul. Să știi, că pun blăstăm pe capul tău. Blăstăm pun, nime să nu te mai deslege!“

Ioan Boțu eși fără o vorbă. Avea el destule de gândit, destule de judecat.

Oamenii l'a început credeau, că Boțu trăește bine cu străina aceea. Dar de câte ori să îmbătà — acasă o pisà tot cu călcâiul cizmei. Ceea țipà, fugeà și să ascundeà pe la vecini. Și Ion încă în noaptea aceea trebuià să o aducă acasă. Să rugà de ea ca un copil să vie, că nu o mai bate, nu o mai înjură.

Și oamenii să mirau acum ce să fie? Cum poate să trăiască cu spălătura aceea? Și să mirau și mai tare de vorbele ce le scoteà din gură Boțu. Spuneà că-i tot atâta ori ești rău ori bun. „Ce credeți mă? Este Dumnezeu? Nu este Dumnezeu. Sânt sfinți? Nu sunt! Este iad și rai? Nimic măi, curat nimic. Că oamenii n'au suflet. Numai dobitoacele au suflet, că ele sunt bune. Oamenii n'au! S'a ispràvit. Di ce mai mergeți voi la biserică?

Oamenii căscau gura și se fereau de el. Se fereau și să i răspunză. Că acum da numai ceva nu lăsai după el, cearta erà gata.

Cu ploile răci de toamnă Ion Boțu însă căzù la pat Căzù în lingoare. La o săptămână de boala femee cea străină, cu gura largă, a șpers-o. Boala erà greà. Vorbeà singur, să sculà din pat și o luà pe hotar, de îl aduceau oamenii și-l puneau în pat. Trecuse opt săptămâni da el tot bolià încă. Lingoarea îi trecuse, dar slăbise să-l poarte un copil pe palme, și începù să tușască cu sânge.

La minte să mai limpezi și pofti în-

adevărat, patriot adevărat, decât numai ortodoxul, aderentul bisericii naţionale ortodoxe. Ultima lor concluzie e, că oricine-i de altă confesiune, e duşmanul neamului românesc, şi de aceea deviza lor nu-i alta decât: *„Afară cu străinii.“*

Dar scopul nu mi-i ca să intru în detaliuri, pentru a le arătà greşitul principiu din care pornesc, că una-i naţiunea, alta-i religiunea. Că doar cine ar puteà susţineà părerea, că o parte din ardeleni unindu-se cu biserica rom.-catolică, *eo ipso* au încetat de a mai fi români? de a simţi şi cugetà româneşte?

Scopul meu e numai de a zice, că azi, când sunt atâtea păreri greşite în ceea ce priveşte religiunea catolică, când lumea cultă e rău dispusă faţă de catolicism, când pressa românească atacă aşa de deseori şi aşa de înviersunat pe catolici, chiar în sentimentele lor cele mai delicate şi sfinte, cred, că e indispensabil şi inevitabil de necesară o *foaie catolică,* care să lămurească ideile greşite şi să respingă argumentele duşmanilor.

Dar cu toate acestea de câteori nu s'a tot vorbit, nu s'au tot pus la cale fel de fel de planuri, de propuneri frumoase, dar nimeni nu s'a pus pe lucru. Şi acestea *„pia desideria“* n-au fost realizate încă până de faţă de nici unul din catolicii Ţării româneşti!

E o măreaţă idee de a înfiinţà un organ catolic, dar totdeodată această idee e o problemă foarte grea şi foarte greu de disolvat.

Pentru cine mai întâi de toate să o înfiinţeze? Oare pentru aceea amestecătură de toate naţiile, care de altmintrelea formează maioritatea catolicilor de prin oraşe? Oare pentru acel sărman popor catolic de prin satele Moldovei, nedeprins cu cetirea.

Şi de vreme ce mijloacele materiale nu permit a se organizà două foi: una cultă pentru cărturari, şi alta poporanistă pentru popor, ci numai una singură, atunci din acest fapt rezultă altă greutate pentru scriitorii şi colaboratorii foaiei, anume; de a şti şi puteà uni aceste două estremităţi: de a satisface atât cerinţelor lumii culte cât şi cerinţelor poporului; de a delectà şi instruì moraliceşte atât lumea cultă cât şi pe cea neluminată.

Putinţa de a uni aceste două estremităţi, e o artă. De scrii puţin mai adânc, nu te înţălege poporul — iată Scila; de scrii prea jos, în stil prea poporan, nu placi lumii culte, iată dai în Charibda! De sigur, că *„in medio virtus,“* dar nu ştiu, de să va puteà merge drept prin mijlocul acestor două estremităţi. Şi uşor lucru e, ca să se dizgusteze ori lumea cultă ori poporul din motivul arătat mai sus — şi atunci nimeni nu ţi-ţi va mai abonà foaia, ce va costà atâtea sacrificii şi atâtea greutăţi!

Cauza de ce până în prezent nu s'a întemeiat nici o foaie catolică în România, nu e lipsa spiritului de solidaritate, nu e neglijarea concentrării tuturor puterilor şi forţelor Catolice, nu e lipsa de scriitori capabili, însufleţiţi de simţământul catolic, nu e lipsa de mijloace materiale; ci e tocmai de nu neputinţă, atunci cel puţin nespus de marea greutate ce o vor întâmpinà scriitorii de a scrie lucruri adânci, serioase şi înalte, dar totdeodată în mod clar, în stil simplu şi în limbă corectă, ca să delecteze nu numai pe oamenii culţi cât şi pe poporul rural.

Şi cred că a venit în sfârşit vremea, de a se înfiinţà odată această foaie catolică, de vreme ce această stagnaţiune, această anomalie nu poate durà mai multă vreme fără urmările cele mai dezastruoase pentru catolicii din România.

Primejdia e stângerea ori micşorarea conştiinţei catolice din popor, e indiferentismul în lucrurile religiunii, de care boală contagioasă sunt infectaţi mai toţi catolicii de prin oraşele româneşti.

Puţinii catolici culţi din România, pasionaţi de cetirea cărţilor româneşti, de vreme ce nu găseşte nimic scris în simţământul catolic, ceteşte tot ce le cade în mână: foi şi reviste cu tendinţe materialiste ori în genul liberilor cugetători (libre-prenseus); broşuri ori cărţi cu cuprins demoralizator.

Şi acest venin de prin cărţile eretice ori imorale uşor poate trece dela oraşe şi la sate, demoralizând întreagă ţărănimea catolică.

Azi când procentul analfabeţilor echivalează cu a ştiutorilor de carte, e lucru foarte uşor, ca vre-un ştiutor de carte să capete ori să cumpere vre-o carte, vre-o broşură pornografică. pe care să o aducă mai apoi în sat, ca de la dânsul să afle satul întreg despre cutare ori cutare istorioară imorală.

Noroc, că poporul, fie chiar ştiutor de carte, e încă nedeprins cu cetirea a ori ce soiu de cărţi! Dar dacă va da de gust, atunci cine le va mai puteà opri patima cetitului? Şi atunci ce ai să le dai de cetit?

Pomenesc numai un fapt. In parohia catolică din Huşi (jud. Fălciu), unde catolicii deşi ţărani, sunt mai luminaţi de cât altundeva, parohul i-a îndemnat să nu mai cetească cărţi, cu un cuvânt rele, oprite de biserică, ca să nu îşi otrăvească sufletele şi să nu fi despoaie de sf. credinţă.

— Ei bine, răspunseră, nu vom mai ceti, Sfinţia Ta, dar atunci dă-mi alte cărţi mai bune, cărţi catolice, scrise pe româneşte.

Şi ce erà să le deà bietul paroh? Cartea de rugăciune o au şi se roagă din ea în biserică. catehismul şi biblia o ştiu pe de rost. Imitaţiunea lui Hristos au cetit-o deja . . . ei vreau cărţi, scrieri cari să-i delecteze şi să fi instruească moraliceşte, dar cari spre durere încă nu se află!*)

Toate aceste lucruri dezbătute serios au născut o idee măreaţă de a să înfiinţà o foaie catolică ce să apară cel puţin de două ori pe lună. Pionierii cari pregătesc drumul activităţii catolice prin pressă catolică în limba română sunt preoţii seculari şi regulari din Moldova. Spre acest scop s'a aleătuit în Iaşi un comitet sub prezidenţa Prea sf. Sale Arhiepiscopului — Episcopului Eparhiei catolice de Iaşi, Niculae Iosif Camilli, ca să aducă la realizare întemeierea unei foi catolice. Au adresat un *Apel* către toţi bărbaţii doritori de realizarea acestei idei măreţe, de la al căror sprijin material şi moral atârnă publicarea organului catolic,

Dacă apelul lor va aveà răsunet în inimile catolice, de va fi salutat cu bucurie şi primit cu aplauz, ne va arătà viitorul. Deà numai Cel de sus ca această sfântă şi măreaţă idee să fie realizată cât mai de curând şi cât mai de frumos, *spre binele şi înflorirea bisericii catolice din România.*

Dela Bistriţa.

---

tr'o zi pe popa Moise la sine. Când sosi moşneagul, Ion zise:

— „Vezi părinte că mă duc acum. Mă duc şi nu-mi pare rău. Vreau numai să plec împăcat cu Dumnezeu. Văd eu bine că sunt un ticălos, Iuda cum ai zis Dta. Toate păcatele le-am făcut, dar cel mai mare ba: în mine nu a fost pofta de îmbogăţire, şi ăsta e păcatul cel mai mare. Că uite, celelalte toate le-am putut învinge. Iar acest din urmă nici nu a fost în mine, a fost în muerea mea, şi totuşi mi-a pus capul. De aceea ascultă părinte, Eu am adunaţi trei sute de zloţi. In casă, sub piciorul patului, sub piciorul de dindărăpt cel drept, acolo sunt săpaţi în pământ. Dta să-i ieai. Şi cu jumătate să cumperi cărţi sfinte la biserică şi haine, iar jumătate să-i dai copiilor, că sunt mari acum. Dar muerii numai să-i arăţi, dar să nu fi dai nici un criţar.

— Pe Ileana nu o ierţi nici acum?

— Nu părinte, nu, că nu o iartă Dumnezeu.

Popa Moise s'a apucat apoi să-i cetească molitva, să îl spovedească. Dar până când i-a cetit deslegarea, până şă-şi ridice patrafirul de pe capul lui Ion Boţu, acesta să întinse odată şi apoi înţepeni din toate oasele.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Constat cu mulţămită primirea următoarelor sume: Niculae Corlac, Nicodim Rus, Niculae Muntean, câte 5 marce. Ştefan Handrea, 10 m. Urdea Georgie, Zaharie Ban, Rusalim Oana, Miron Oana, Niculae Salariu, Niculae Dobrin, Ioan Piticaşiu, Traian Mardan, Ioan Scarneţ, Zasin Nara, Niculae Maneţ, Toader Păcurariu, Patean George, Ioan Lucaciu, Toader Cristan, Ioan Filip, Roman Pleşa, şi Ioan Ciora câte 50 fenici. George Mănică, şi George Şiofron câte 20 fenici. Gheorghe Vlad, Niculae Bărbat, Elie Dragoş, Toader Czintarea, Ioan Muntean, Ovidiu Sibian, Gheorghe Simplăcean, Ioan Şuluţ, Ioan Fleşeriu, Aurel Todoran, Vasile Puia, Petru Anuşca, Onuţ Oltean, Vasile Petruţiu, Argir Handrea câte 1 marcă. Gheorghe Spornic, Traian Opriş, Ioan Păcurăriu, Mailath Ursu, Alesandru Fleşeriu, Vasile Fleşeriu, Vasile Handrea, George Frăţilă Niculae Hurubean câte 2 mărci. Mănărade, 15 Ianuar 1909. *Ioan Handrea,* paroh gr.-cat.

— Bunii nostri credincioşi Paul şi Antoaneta Wolla au dăruit pe sama bisericii noastre române unite din Vişag o sf. evangelie frumoasă în preţ de 25 coroane, pentru care faptă nobilă, Bunul Dumnezeu să le răsplătească cu bogatele Sale daruri; iar eu în numele parohienilor mei le aduc cea mai adâncă mulţămită. Vişag, (p. Vecseház) la 20 Ianuarie 1909. *Romulus R. Stoica,* preot român unit.

Hymen. *Ioan Barna,* teolog estern şi *Lucreţia F. Secetă* anunţă serbarea cununiei lor, ce să va celebrà în 14 Februarie n. la 1 oară d. a. în biserica greco-catolică din Şaroşul-săsăsc.

---

*) Atragem luarea aminte asupra Bibliotecei »Unirei,« a cărui cuprins e creştin.

Pentru victimile cutremurului din Italia. Escelenţia Sa Mitropolitul Victor, în numele său şi a P. P. S. S. Episcopi sufragani, publică un călduros cercular către întreg clerul, în care îl învită să întindă ajutor celor nefericiţi. Dispune următoarele:

1. Preoţii într'una din Duminecile proxime să cetească poporului de pe amvon sub sf. liturgie şi să esplice credincioşilor cuprinsul acestui cercular.

2. La însărat şi la mânecat să facă rugăciuni pentru odihna sufletelor celor adormiţi în urma cutremurului întâmplat în 28 Decemvrie 1908 în Messina, în Reggio di Calabria şi în toate ţinuturile acelora. Cântări sacre să înălţăm către Dumnezeu să dăm espresiune condolenţei către cei atinşi de aceea calamitate cerând milă şi dar de sus după cele ce să află prescrise în Mineiu ziua 26 Octomvrie întru pomenirea înfricoşatului cutremur.

3. Facerea de bine şi împărtăşirea să nu o uităm, că cu unele ca aceste să îmblânzeşte Dumnezeu: de aceea Curatorii bisericilor în aceea Duminecă sub sf. liturgie să umble cu tăierul spre aceea rânduit şi să culeagă dela credincioşi elemosină, câtă se vor îndură a întinde pe sama celor nenorociţi, — suma adunată în aceea zi numai decât să o sustearnă cu mandat poştal deadreptul la „Cassa centrală arhidiecezană în Blaj“ ca colectă făcută în folosul celor loviţi de cutremurul pământului în Messina şi în Reggio di Calabria şi în toate ţinuturile acelora.

4. In Dumineca sau în sărbătoarea următoare aceasta să o împlinească preotul în biserica filială sau în alta biserică vecină carea i-s'a încredinţat spre administraţiune interimală.

5. Dacă s'ar întâmplà, ca în cutare biserică să nu se adune nimica, măcar că şi sume cât de neînsămnate încă sunt bineprimite, preotul este dator a raportà Oficiului Protopopesc, că a încercat a face colectă, însă aceea nu a avut nici un rezulat, iară Protopopul în restimpul până în 28/15 Februar 1909 va raportà Ordinariatului Arhiepiscopesc despre toate acele biserici ale districtului unde colecta încercată a rămas fără nici un resultat.

6. Colecta întratà din Arhidieceza întreagă până în 28/15 Februar 1909, o vom subşterne într'o singură sumă Sfântului Scaun Apostolic al Romei.

Nu ne îndoim, că preoţii nostri nu vor cercà tot chipul posibil să satisfacă acestei înalte dispoziţii fiind vorbă nu numai de creştini, ci şi de fraţi de ai nostri.

Răscumpărarea felicitărilor. Constatăm primirea următoarelor sume: ca răscumpărare a felicitărilor de sfintele sărbători:

p. f. *Internatului de fetiţe*: Dr. Iacob Radu, Haţeg, 10 cor. Aur. Hărşan, Cenade, 5 c.

p. f. *Orfanotrofiului.* Ilie Magda, Blaj, 1 cor. Ioan Albon, Doştat, 5 cor. Ariton Popa, Reghin, 3 cor.

p. f. *Masa studenţilor*: Dr. Eugen Bran, Teaca, 10 cor. Tit. Bud, Sighet, 10 c. Ioan Boer, Lechinţa, 10 cor. Const. Colbazi, Spring, 3 cor. A. C. Domşa, Blaj, 3 cor. Gavril Precup, Blaj, 2 cor. Carolina Pop, Morlaca, 4 cor. Aurel Hărşan, Cenade 11 c.

Blaj, la 25 Ianuarie 1909.

Cassa centrală Arhidiecezană.

Boicotarea comercianţilor magiari din Blaj. Ziarele magiare aduc ştirea că românii din Blaj, ar boicotà pe negustorii magiari, încât aceia nu-şi pot vinde nici chiar lemnuşele. Bine ar fi dacă ar fi drept. S'a început o mişcare de felul ăsta, dar, puţini sunt cei ce o ţin. După semnele de dragoste ce l-i s'au arătat Românilor, erà firească şi întemeiată o atare pornire. Durere, sunt aşa de puţini, cei ce o ştiu apreţià. In primul rând, cu regret trebue să o spunem, i-şi dau banii străinilor damele. Fie zis între noi comercianţii din Blaj nu sunt unguri, ci ovrei, cari cu ori ce ocazie sunt contra noastră. Notiţa ziarelor magiare o credem de un memento! pentru ce e cu pricepere!

O rectificare. Ni-se cere cu insistinţă publicarea următoarei rectificări: Apoi frate „credinciosule!“ Pare ai greşit cu computul aşa numiţilor „bastarzi,“ ori pe cum noi îi numim nelegiuiţi! Iacă îţi şoptesc aşa — la urechie — să nu audă lumea mare, că în Sanislău în cei 30 de ani numărul lor a fost 128, şi aşa pe tot anul a căzut câte 4—5 inşi şi nu pe 4—5 ani câte unul! Dacă nu crezi vino şi vezi! Aşa dară aci la slab exemplu te-ai provocat. Sanislău la 15 Dec. 1908. *Atexă Pop,* protopop.

Pentru analfabeţi. Primim următorul concurs. Despărţământul Abrud-Câmpeni al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român,“ dorind a contribui la răspândirea cetitului şi scrisului, prin aceasta publică concurs pentru 2 premii de câte 30 cor., în total 60 coroane, pentru instruarea în cetire şi scriere a analfabeţilor adulţi din teritorul acestui despărţământ. Preoţii sau învăţătorii, cari doresc a obţineà aceste premii, să se însinue la directorul desp. până în 1. Maiu n. 1909 având a dovedi cu documente de încredere că, au instruat cel puţin 10 analfabeţi. Din şedinţa comitetului cercual a desp. Abrud-Câmpeni al „Asociaţiunei,“ ţinută la 28 Decemvrie 1908. *Romul Furdui*, dir. desp. *Demetriu Goia,* secret. desp.

Ştiri literare. Am primit zilele acestea o frumoasă monografie asupra activităţii de botanist a regretatului *Florian Porcius,* scrisă de profesorul Dr. Ambrosiu Cheţian, dela gimnasiul nostru. — Alt profesor dela noi dl Ales. Ciura a tipărit la Orăştie o colecţie aleasă de *Colinde,* adunate de elevii săi. — Advocatul Mariu Theodorian a publicat un studiu asupra temei *Recăsătorirea preoţilor,* ca răspuns la broşura rep. Dr. Vas. Găină dela Cernăuţi, care concludeà, în favorul recăsătorirei. Dl Theodorian dovedeşte, că faptul acesta e în contradicţie cu canoanele bisericei orientale. — La Sibiiu a apărut de sărbători o colecţie de glume şi caricaturi publicate de cunoscutul autor al Calindariului Posnaşului, dl Ermil **Borcia. Cartea poartă** titlul: *Bobârnaci şi Bazaconii* şi are o copertă colorată. Ea va procurà fiecărui cetitor momente plăcute. — Tot la Sibiiu au apărut *Lecţii de pedagogie* de Dr. Petru Şpan, o lucrare serioasă, cuprinzând lecţiile predate de autor din studiile pedagogiei. Ele pot fi de folos învăţătorilor nostri.

Calendare. Ni s'au mai trimis: *Calendar pe anul 1909 pentru catolicii de ritul latin din Moldova,* anul VII. Bacău. In partea literară bucăţi de cuprins religios în proză şi poezie. *Calendarul ilustrat al Bibliotecei pentru toţi pe anul 1909* cu număroase ilustraţii şi fragmente ori bucăţi întregi din cele apărute în cunoscuta publicaţie de popularizare.

Necrolog. † *Iacob Teuşan,* diriginte al dominiului episcopesc din Holod, a repausat după un morb îndelungat, suportat cu resignaţiune creştinească şi dupăce a fost provăzut cu sfintele Taine ale muribunzilor, în Holod la 8 Ianuar 1909, în anul al 41-lea al etăţii şi 17 al fericitei sale căsătorii. Condolenţele noastre.

— † *David Radeş de Kis-Berivoj* forestier arhidiecezan, după un morb lung şi greu, provăzut cu mângâierea dreptilor, a repauzat în Domnul Vineri în 29 Ianuar n. la ½12 oare a. m. în al 45-lea an al etăţii şi în al 13-lea al fericitei sale căsătorii. Condolenţele noastre îndureratei familii.

— † *Zoe S. V. Ramonţian,* elevă de cl. III. civilă şi-a dat nevinovatul său suflet în mânile Creatorului în 5 Ianuar n. 1909 împărtăşită fiind cu sf. Sacramente ale muribunzilor, în anul al 15-lea al etăţii.

Odihnească în pace!

Posta Redacţiunei.

E. D. M. N-avem spaţ pentru astfel de poiemii fără rost. Mai bine c, să vă rectificaţi acolo unde a-ţi fost atăcat.

S. G. Poate, că greşiţi în aprecieri, necunoscând pe autorul schiţei. Poate vă vom scrie.

A. I. De ce turburarea aceasta, când atunci inmediat v'am dat un avans la postă noi suntem vina, că nu la-ţi cetit?

Mamelor cari lăptează

copilaşilor, dă puteri nouă şi sporeşte laptele Emulsiunea SCOTT.

Oboseala

dispare, micul copil prosperează, devine frumos şi robust.

Când cumperi Emulsiunea de SCOTT să fi cu luarea aminte la marca scutitoare Pescarul.

La toate crizele maternităţii, Emulsiunea SCOTT dă putere, curaj, afară de acestea, are gust plăcut şi se mistue uşor.

Preţul unei sticle originale e 2 cor. 50 filleri.

☛ **Se află în ori ce farmacie.**

(47) 16—22.

Sirolin

produce poftă de mâncare îngraşă, opreşte tusa, regulează secreţiunea, şi opreşte asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici şi profesori contra **ofticei, guturaiului, tusei măgăreşti, scrofulei şi influenţei**

Fiindcă sunt imitaţiuni fără preţ se ceri todeauna **pachetare originală de „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveţia).

„Roche“

La ordin medical îl primeşti din ori ce farmacie.

Preţul unei sticle 4. — cor.

(4) 2—35

Partea literară.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare) 52

Capitlul XLIV.

Quo vadis?

Dela mântuirea sa prin Calpurnius Piso, Plautus se ţinea ascuns la una dintre moşiile aceluia şi primeà din când în când ştiri dela părintescul său amic; când însă află despre moartea aceluia, nu se mai putù suferi, se rămână altul în acel loc singuratic. Aci nu aveà pe nimeni, cui să-şi uşureze inima, măcar că tare mult doreà se facă aceasta. Atunci, când, atârnând pe stâlpul de martir, văzù moartea dinaintea ochilor, se gândeà cu durere la iubiţii săi, totodată însă priveà plin de speranţă spre cer, şi din inima sa se ridică strigătul arzător: „Doamne, viu la tine! Iea-mă la tine!“

In loc de moarte însă i-se arătă deodată libertatea, şi în bucuria inimei sale el nu crezù altceva decât, că a fost mântuit prin o minune puternică a Dumnezeului celui nou. Fù umplut de un simţemânt de bucurie nespusă şi inima sa iubilà în faţa Dumnezeului celui nou; îl cuprinse o dorinţă mare, de a cunoaşte în întregime pe Atotputernicul şi în rugăciunile sale fierbinţi promise, că singur pentru acela va trăi şi muri. Totodată însă simţi o dorinţă nespusă, de a fi lângă apostolii cei mari, cari au văzut cu ochii proprii pe Măestrul dumnezeesc, cari au sorbit din gura lui sfântă învăţăturile adevărului.

De asemenea doreà se văză şi pe mamă-sa şi pe Lydia; acum, când erà într'o credinţă cu ele, acum traiul cu dânsele trebuià se fie un nou izvor de bucurie şi de fericire. Insă gândul, că Lydia a putut se peară în oraşul arzând, îi sfâşià inima. Nu-l mai reţineà nimic; ca pe aripile orcanului grăbi el spre Roma.

Prima vijelie trecù preste apostoli, fără a-i lovi, şi Plautus erà plin de bucurie, când într'o sară îi întâlni în vila lui Pudens, unde găsi şi pe mamă-sa. Ei s-au ţinut ascunşi într'o casă aproape ruinată de pe ţărmul Tibrului şi acum erau ocupaţi cu adunarea oiţelor împrăştiate. Erà însă atât de greu, se le găsască pe toate, pe cari le-a împrăştiat lupul înfuriat. Cu toate acestea ei nu desperară, şi Petru se încumetă se meargă chiar şi ziua în oraş şi în locuinţele săracilor, pentru a adună pe membrii comunităţii celei sfinte şi a-le fi mângăitorul şi sfătuitorul lor.

Copiii săi credincioşi ţineau cu iubire intimă lângă păstorul lor şi îl rugau, să nu se espună periclului. Petru însă nu cunoşteà frica. Când ei îl îndemnau, să se refugieze, el zicea: „Din gura Măestrului am auzit cuvântul cel mare: „Paşte oile mele! Paşte mieluşeii mei! Vedeţi, mieluşeii mei, eu vă iubesc, vă iubesc! Şi fiindcă vă iubesc, de aceea rămân la voi! Un păstor bun îşi dă viaţa pentru oile sale! Simbriaşul însă le părăseşte, când vede, că vine lupul.“

Când însă după moartea Sabinei perzecuţia începù din nou şi mai cu vehemenţă decât mai înainte, atunci creştinii îl rugară cu inzistinţă, să fugă. Şi de astădată şi Pudens a fost pe partea rugătorilor. „Doamne,“ zise el, „ce vom face, dacă ni-se va luà păstorul? Dacă lipseşte păstorul, atunci se resfiră oile şi lupul are lucru uşor! Ascunde-te baremi până atunci, până când trece viforul prim.“

Şi toţi îngenunchiară înaintea lui şi-l rugară, să-şi mântuiască viaţa ţcea scumpă. Atunci el îşi acoperi ochii cu mânile şi vorbi cu voce tremurătoare: „Cum se vă răsplătesc iubirea voastră cea mare?“

Şi ei strigară cu ochii plini de lacrămi: „Binecuvântă-ne, binecuvântă-ne!“

Atunci el îşi întinse braţele şi făcù peste ei semnul crucei. Apoi strânse pe fiecare în braţe şi-i sărutà pe obraji.

Erà sară, când Petru părăsi oraşul. Plautus şi un sclav de alui Pudens îl însoţau.

Ieşind prin poarta appică, ei înaintau în tacere prin întunerec; deodată însă Petru se opri şi deschise ochii mari. „Ce-i asta?“ întrebà el încet. „O lucire îmi vine în faţă, ca şi când soarele s-ar fi coborât pe pământ.“ Apoi faţa i-se lumină, ca şi când ar fi fost inundată de razele soarelui; ochii săi priveau încântaţi şi gura păreà, ca vreà să i-se deschidă pentru a scoate un strigăt de bucurie.

Dinaintea lui, încunjurat de lumină cerească, văzù el pe iubitul său Măestru, pe Mântuitorul cu cununa de spini, crucea pe umeri, aplecat, aproape înfrânt sub povara cea grea. Pe faţa cea sfântă zăceà tristeţă adâncă şi o privire mustrătoare din ochiul dumnezeesc atinse pe moşneag.

Acesta căzù la pământ, cuprins de durere, carea îi sfâşià inima. Ochii săi, aceşti ochi blânzi de apostol, se umplură cu lacrămi şi el îşi întinse cu dor mânile spre Măestru, pentru a-i luà povara. Buzele sale se mişcară lin şi el întrebà cu voce năduşită: „Quo vadis, Domine? Quo vadis?“

Şi el auzi o voce lină, asemenea zuzuitului vântului de dimineaţă; aceasta vorbi cu întristare: „Vin, ca se mă las, se mă restignească încă odată.“

Atunci lacrămile moşneagului curseră şi mai tare şi el suspină: „O Doamne, o Doamne?....“

Vocea cea iubită nu se mai auzi: Domnul a dispărut.

Petru însă se aruncă în pulbere şi sărutà pământul cel sfânt, pe carele l-a atins piciorul Măestrului.

In sfârşit Plautus îndrăzni se întrebe: „Cu cine vorbeşti, Doamne? Noi nu vedem pe nimeni!“

„Am văzut pe Domnul meu cel iubit!“ zise Petru cu tristeţă.

„O, Doamne, ce zici? Eu am simţit un fior trecând peste sufletul meu şi mă adlă, ca vântul de primăvară....“

„Acela a fost Domnul! El purtà crucea pe umeri şi cununa de spini pe cap. O Doamne .... Doamne!“

Şi ce a vorbit el, divinul?“

„S'a uitat la mine aşa de întristat, ca atunci, când cocoşul a cântat a treia oară şi zise: „„Vreau se merg la Roma, ca se mă restignească din nou.““

„Nu te înţăleg, Doamne“ zise Plautus.

Petru nu răspunse nimic; el sărutà iucă odată pământul, luă cu degetele pulbere de pe stradă şi o presără pe capul seu.

Apoi să ridică şi-şi îndreptà paşii îndărăpt spre Roma, aşa că Plautus îl întrebà mirat: „Unde mergi, Doamne?“

Şi Petru privi în sus la colina vaticană şi zise: „Merg la Roma, ca să mor pentru iubitul meu Măestru.“

* * *

Puţine zile după aceea cei doi apostoli fură prinşi şi aruncaţi în închisoarea mamertinică. Când află Nero despre aceasta, strigă triumfător: „Acum vreau să arăt, că eu sum mai puternic decât Dumnezeul nazarinenilor; voiu pune să-i răstignească.“

In oraş însă se lăţi vestea despre lucruri miraculoase, ce s'ar fi întâmplat în închisoare. Cei doi apostoli anunţară cu atâta putere învăţătura cea nouă, încât păzitorii şi mai mulţi ca patruzeci de alţi prisoneri se dechiarară de aderenţi ai aceleia şi oftau cu sete după apa cea sfântă. In închisoare însă nu erà nici un picur de apă. Atunci Petru să aruncà la pământ şi să rugă la Dumnezeul său, şi uite: s'a întâmplat o minune nouă: din stânca cea tare, uscată, eşi un izvor, cu al cărui apă Petru boteză pe cei convertiţi.

Când împăratul auzi despre astfel de ştiri, strigă înfuriat: „La moment să-i răstigniţi, căci altcum îmi seduc întreg oraşul!“

Pe la ameazi soldaţii împăratului conduseră pe cei doi apostoli, pe strada ostiensică, afară la moarte. Poporul roman, carele a auzit atâtea mirozenii despre ei, să adună cu grămada, spre a-i vedeà murind. El aşteptà o minune! S'a întâmplat însă ceva grozav, ceva înspăimântător; din cerul senin să aieptă un fulger asupra acoperişului de aur al templului lui Jupiter.

Poporul l-a văzut şi scoase un ţipet de groază; ochii rămaseră zgâiţi spre porţile de bronz, din cari năvăliră preoţii îmbrăcaţi în alb şi duseră o veste înspăimântătoare în oraş: halele cele sfinte erau distruse, statua de aur a zeului celui mai înalt a fost topită prin fulger, iar preotul superior zăceà trăznit la picioarele altarului.

Mulţimea urmă în tăcere convoiului, când să auzi de odată o voce: „Asta a făcut-o Dumnezeul creştinilor! El este mai puternic decât toţi zeii cei vechi! Este mănios, pentrucă preoţii săi superiori sunt târâţi la moarte.“

Poporul murmură şi strigă ameninţător, ca bătrânii să fie liberaţi. Soldaţii însă îşi întoarseră lăncile contra poporului şi-l respinseră îndărăpt; cu toate acestea însă mulţi inşi sărutară poala hainei lor şi ziceau: „Rugaţi-vă pentru noi la Dumnezeul vostru!“

(Va urmă).

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa
Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărăsia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 14—52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 11—52

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Rog să o tai și să o păstrezi.

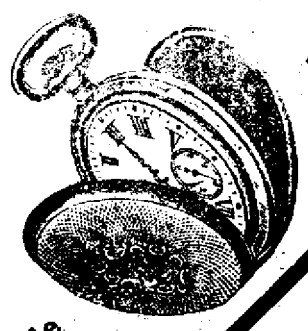

numai 14 cor.

In loc de 36 cor.

La plătiri în rate numai

atunci am puteà răspunde, dacă am mări prețul cu 100 până la 150 procente. — Prețul de tot moderat arătat de noi să înțălege numai la solvire momentană ori contra ramburs.

Oroloagele de aur Rem. Electro ,pentru domni și doamne, sunt gravate, ornate și au 3 capace, cu cadran și minuter aurit ori argintat. Pentru asigurarea acurateței să dă garanță în scris pe 3 ani.

Prețul unui orologiu e 14 cor.

E. Weiss, Wien, XV/1, Kellinggasse 1/18.

Rog să o tai și să o păstrezi.

(3) 2—10

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurentl Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor.

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50) 10—25

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (46) 12—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latare prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

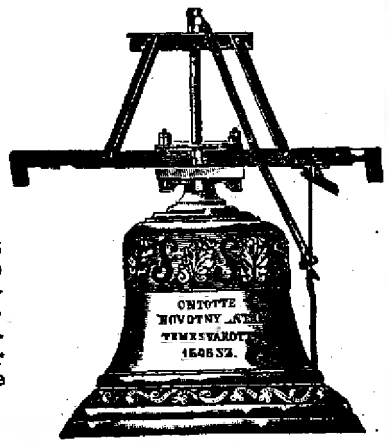

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 12—52

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	**9.882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

„VULTURUL,“ institut de credit și economii societate pe acții în Diciosânmărtin.

Bilanțul pe anul al II-lea 1908.

Contul bilanțului.

Active.			Vagyon.		
Numărar în cassă	Pénztármaradvány			C	6.966·07
Imprum.-Escompt	Leszámitolt váltok		C 176.422·—		
» » cu intabulare	» » jelzálogra		» 210.789·—	»	387.211·—
» Hipotecar	Jelzálog kölcsön			»	37.817·—
» Personal	Kötvény »			»	2.540·—
Mobiliar	Felszerelés			»	1.497·06
Cto curent, Spese de protest și proces	Folyó számla, Per és óvatotási költségek			»	179·67
					436.210·80

Mérlegszámla.

Pasive.			Teher.		
Capital social	Alaptőke			C	100.000.—
Fondul de rezervă	Tartalék alap			»	3.046·05
Depuneri spre fructificare	Betétek			»	85.120·04
Depozite de cassă	Letétek			»	15.414·52
Credite hipotecare cedate	Átruházott jelzálog kölcsön			»	12.193·—
Reescompt	Visszleszámitolás			»	199.790·—
Creditori	Hitelezők			»	2·507·44
Interese anticipate	Elölegezett kamatok			»	8.470·53
Dividendă neridicată	Fel nem vett osztalék			»	90·40
Profit curat	Tiszta nyereség			»	9 578·82
					436.210·80

Contul profitului și pierderilor.

Eșite.			Kiadás.		
Interese la depuneri capit.	Tőkésitett betéti kamatok			C	3.220·39
» » » ridic.	Felvett » »			»	283.25
» de reescompt	Visszleszámitolási »			»	13.427·43
» » credite hipotecare cedate	Átruházott jelzálog kölcsön kamatok			»	829·69
Contribuție directă și comunală	Állami és községi adó		C 1.482·29		
Contribuție după interese la depuneri	Adó betéti komatok után		» 350·36	»	1.832·65
Spese: cancelariale	Iródai költségek			»	1.804·38
Salare	Fizetések			»	3.339·24
Chirie	Házbér			»	768·—
Marce de prezență	Jelenléti jegyek			»	385·—
Amortizări	Törlesztések			»	166·34
Profit curat	Tiszta nyereség			»	9.578·82
					35.635·19

Nyereség és veszteség számla.

Intrate.			Bevétel.		
Interese Escompt	Váltóleszámitolási kamat			C	29.268·70
» Hipotecar	Jelzálog kölcsön kamat			»	3.240·85
» Credit personal	Kötvény » »			»	175·54
Proviziune	Jutalék			»	2.950·10
					35.635·19

Diciosânmărtin, din ședința direcțiunei ținută la 26 Ianuarie 1909.

Direcțiunea

Gavril Precup m. p. prezident. **Alexandru Maior** m. p. **Ioan Anca** m. p. **Nicolae Todoran** m. p **Dr. Romul Boilă** m. p.

Dr. D. Szabó m. p. **Dr. Alexandru Morariu** m. p. **V. G. Maior** m. p. **Victor Muntean** m. p.

S'a revăzut și aflat în consonanță cu cărțile duse în ordine.

Diciosânmărtin, la 26 Ianuarie 1909.

Alesiu Viciu m. p. președinte. **Iosif Lita** m. p. membrii comitetului

Danilă Boilă m. p. **Iuliu Popp** m. p. de supraveghiere.

(5) 1—1

BCU Cluj / Central University Library Cluj

UNIREA

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fiecare Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. Blaj, 6 Februar 1909. Numărul 5.

SPRE PACE?

Zilele din urmă au adus zvonuri nouă, despre o pace, care ar fi să se încheie cu naţionalităţile. Prezidentul camerei Justh, ar fi făcut chiar unele enunţiaţiuni, în acest sens, în plenul Camerei; aproape întreagă presa magiară s'a ocupat cu chestiunea aceasta în articole de fond, scrise într'un ton mai cinstit de cum se obicinuià a se scrie mai înainte în chestiuni de aceste. Se aud zvonuri tot mai deslușite de enunțiațiuni private, privitoare la *necesitatea* unei împăciuiri cu naţionalităţile, în vederea consolidării interne și a prevenirii gravului dezastru, ce ar rezultà dintr'o coaliție a naţionalităţilor cu socialiștii.

Deodată cu criza latentă a coaliţiei, Justh, prezidentul camerei, a ieșit deodată la suprafață, ca viitorul om al puterii, probabilul ministru prezident, sau ministru de interne de mâne.

Pe cât îl cunoaștem noi, nu avem nici un motiv de a ne îndoi în sinceritatea intenţiunilor sale; s'au mai găsit corbi albi de acestia în șirurile politicianilor unguri, dar glasul lor a strigat, totdeauna, în pustie.

E trist, când prevedem cu siguranță aproape înfrângerea unei împăciuiri atât de necesară și de dorită; și e dureros chiar, când nu putem nădăjdui un rezultat real nici măcar *acum,* când lucrul pare a se fi pornit în cadrele cele mai bune și mai adevărate, pentru a duce la bun sfârșit.

Încercările de până acum au fost fraze goale; singurul, care a lucrat din convingere a fost *Ludovic Mocsáry*. Cum erà însă cu totul izolat în convingerile lui politice, a rămas fără aderenți și cuvântul și scrisul lui a fost remarcat cel mult de presa noastră, iar cea ungurească, după ce l-a combătut la început, s'a mărginit a-l omorî cu tăcerea, la urmă.

Curentul pornit de așa numiții „moderaţi“ ai nostri a dat și el fiasco, după cum erà de prevăzut. Din capul locului erà o ideie greșită să pornim *noi* acţiunea de împăcare. Ce „concesiuni“ aveam noi de făcut? Și ce șanze de împăciuire pot fi, când cel mai slab întinde cel dintâi mâna, celui mai puternic?

Toate aceste erau încercări zădarnice, dibuiri prin întunerec.

Vine acum însuș prezidentul Camerei, om care se bucură de încrederea deplină a partidului său, și sulevează — probabil inspirat din Viena — de nou ideia împăcării, ca un postulat absolut necesar pentru consolidarea internă a ţării.

Nu știm, care va fi rezultatul acestei noui încercări, dar constatăm, că de astă dată s'a pornit dela locul, de unde trebuià să pornească dintru început.

Și dacă nu credem într'un apropiat rezultat real al acestei încercări, motivul e, că cunoaștem prea bine atitudinea presei magiare, de câte ori e vorbă de cea mai mică concesie în favorul nostru.

Cunoaștem marea impresie, ce o are presa asupra lor; cunoaștem limita binestabilită, care desparte obiectivitatea de șovinism.

Un caz apropos: Cetitorii nostri cunosc în traducere foiletonul scriitorului ungur Herczeg, scris cu prilejul întemniţării doamnei Vlad. E o revoltă a cavalerismului, care apelează la bunul simţ al obștei ma-

FOIȚĂ.

La sânul mamei.

Ori cât de dulce ți-ar cântà
Să-ți mai îmbuni mâhnirea ta,
Tu nu mai taci.

Ea doar te leagănă mereu
Să-ți potolească plânsul tău,
Tu'n ciudă-i faci!

Mâicuța ta de bună ce-i,
Te iea de milă'n brațul ei —
Să te împaci.

Atâta vrei — de plâns uitând
La ea te înseninezi curând
Și molcom taci!

Cu a tale albe, mici mânuți
Mereu o mângâi și-o săruți
De dragă ce-i....
O tot dezmierzi și-o tot alinți
Și-alături tâmplele-ți fierbinți
De sânul ei!....

Dela Bistrița.

Piatra de temelie*).

»Singură credința dă putere în viață și în ceasul morții.«
C. F. Brentano.

In anul 1884 a murit în Innsbruck — cetate mare la marginea dela apus a împărăției noastre — profesorul de istorie dela universitate — școală înaltă — Carol Brentano. Omul acesta mare când a văzut umbra morții apropiindu-se de dânsul și-a chemat nevasta și copiii, și întinzând mânile în chip de rămas bun, a făcut semnul crucii pe fruntile copiilor și a zis: „*Știință, frumuseță, mărire, putere — toate acestea nu au preț fără de credință. Numai credința poate dà tărie în viață și în ceasul morții.*“

Da, singură credința e piatra de temelie, pe care se poate clădi o viață familiară adevărată și fericirea unei căsi. *Pentrucă credința sfințește casa, familia, prin învățăturile și prin darurile ei.*

I.

Familia o alcătuesc soții de căsătorie, părinții și copiii, stăpânii și slugile. Credința este care învață pe toți acestia deopotrivă, și le descopere voia lui Dumnezeu. Credința spune *bărbatului:* „Bărbaților iubiți-vă muierile voastre, pe cum și Hristos biserica sa.“ „Bărbații așișderea... dându-le cinste, ca și celor împreună moștenitoare darului vieții“.

Unde prinde învățătura aceasta, acolo bărbatul nu-și lasă casa sa în năcaz; nu se poartă rău, neomenos, cu muierea sa; nu-și

*) Un capitol din broșura »*Vatra familiară*,« adusă pe românește după *F. X. Wetzel,* pe care o va pune, în curând, sub tipar »Societatea Inocențiu Micu Clain.« Se lucră la mai multe broșuri ale acestui răspândit scriitor popular al Germanilor.

giare, cerându-i intervenţia pentru liberarea din temniţă a numitei doamne. Din cele şepte-optzeci de mii de cetitori ai jurnalului unguresc, s'au aflat *doi,* cari să declare în jurnal, că aderează la cele scrise în favorul doamnei Vlad, deşi n'a fost nici unul poate, care să nu simţească, că foiletonul conţineà cel mai curat adevăr.

Şi aici erà vorbă de un act de cavalerism, faţă de o damă, prin care compatrioţii nostri *câştigau* foarte mult în opinia publică a Europei, la care ţin şi ei foarte mult, fără îndoială.

Ce să zicem despre marea acţiune a împăciuirii, care invoalvă în sine, de bună seamă, număroase şi juste concesii?

Crede dl Justh, că e destul de puternic să ţină piept cu publicistica magiară şi cu opinia creată de această publicistică?

Noi — o mărturisim cu părere de rău — nu credem într'o reuşită, deşi avem impresia, că niciodată nu s'a ocupat opinia publică magiară aşa de serios cu chestia naţionalităţilor, ca tocmai astăzi.

Clubului deputaţilor nostri, ori cât de sisifică s'ar părea munca lui, îi revine meritul de a fi convins opinia publică magiară, că în ţara noastră *este* totuş o chestiune a naţionalităţilor.

Iubileul Unirii. *Mâne în 24 Ianuar v. se împlineşte o jumătate de veac dela Unirea Principatelor române. Marii bărbaţi ai generaţii apuse, încălziţi de cel mai sfânt entusiasm şi de cel mai înalt idealist patriotism, au prevăzut rezultatele şi măreţul avânt, pe cari îl vor luà ţările române, unindu-se sub un singur domnitor. Închinându-ne memorii lor în veci trăitoare, ne bucurăm din suflet, că am ajuns această zi şi rugăm pe Cârmuitorul a toate să sprijinească nisuinţele nobile ale fraţilor de dincolo, ducându-i tot mai sus pe calea propăşirii.*

Careii mari. (*În atenţiunea foilor noastre, mai ales a celor de preste munţi*).

Mai ales în foile de preste munţi s'a vorbit mult despre parohia Careii mari, că adecă Episcopul Dr. Radu ar fi dat ungurilor catolici parohia română de 13,000 de suflete. Pentru lămurire ne ţinem de datorinţă să spunem următoarele:

In Careii mari a avut episcopia română unită din Orade două parohii, una *română* cu 2482 suflete, şi alta *rutenă* cu 1033 suflete (vezi şematismul diecezei din 1900 p. 252 şi 253). Cea ***rutenă*** până la 1824 s'a ţinut de dieceza Muncaciului; parohienii vorbesc şi înţeleg numai ungureşte, şi au nume de: Sárkány, Tóth, Vajnagi, Ember, Kadácsy, Halavány, ori Netreba, Prokopovics, Rikó, Tinkór Birócsák, Bunda ş. a. Preoţii li-au fost totdeauna ruteni. Slujba dumnezeească li s'a făcut totdeauna în limba slavă veche, mai târziu au încercat în limba maghiară, predica li s'a ţinut totdeauna ungureşte.

De mai mulţi ani au cerut să fie lăsaţi să treacă la dieceza Muncaciului, dar episcopul Radu nu le-a împlinit cererea. Asemenea unor copii răi şi neascultători au început a face multe neplăceri părintelui lor, Episcopului, n'au primit preoţii ce li-a trimis, au denegat ori ce ascultare, au umplut foile ungureşti cu ştiri alarmante, au alergat cu cererile lor în toate părţile numai să fie rupţi de Orade. Episcopul a cercat în multe rânduri şi în multe feliuri să-i împace, dar nici cum nu i-a putut linişti. In sfârşit cu învoirea Sfinţiei Sale Papa Piu X şi a Majestăţii Sale, Patronul suprem al Bisericii, episcopul Radu a cedat *diecezei rutene de Muncaciu parohia rutenă Careii mari.* Acesta e adevărul, şi am dori, ca cei cari au alarmat mai înainte lumea, acum să ieie notiţă de acest comunicát.

Un nonsens. Nu este pentru prima-oară, că legislatorii actuali vreau cu deadinsul se codifice termenii, pe care legile din trecut nu le cunosc. Aşa e bunăoară terminul ăsta „román.“ Legile fundamentale ale ţării ne numesc pretutindenea román, ceeace actualilor legislatori nu le e pe plac şi vedem, că dacă nu pot încunjură acest termin — de care se feresc ca Ucigă-l crucea de tămâie — ne numesc în diferite chipuri.... Oláh, rumén, rumun, román, oláhajku magyar etc., dar román nu.

Tot aşa suntem şi noi românii gr.-cat. Legile ţării ne numesc görög-katholikusok. Astfel XXXIX ex 1868. „A fogarasi *görög-katholikus püspökség....*“ „*a görög-katholikusok* részére felállitott lugosi és szamosujvári püspökségek....“ XLVIII ex 1868.

---

prăpădeşte truda, câştigul, în crişme şi pe la mesele de cărţi, ci lucră, se sileşte, e pururea treaz şi cruţător; îşi omeneşte nevasta şi nu o înşală, nu calcă legătura credinţii jurate. Dacă barbatul purcede astfel, atunci se leagă dela sine de casă şi viaţa familiară e bună, fericită.

Credinţa zice *muerii:* „Bărbatul este cap muerii, precum Hristos este Cap Bisericii. Ci precum se supune lui Hristos Biserica, aşa şi muierile bărbaţilor săi întru toate“. „Muieri, plecaţi-vă bărbaţilor vostri ca Domnului. Şi cu dragoste să vă nevoiţi, ca să fiţi cu linişte, şi să faceţi ale voastre şi să lucraţi cu mânile voastre.“

Acolo, unde învăţătura aceasta nu răsună în zădar, femeia îngăduie totdeauna, în toate, după bărbatul său, aşa cum e bine, cuviincios, între creştini şi se păzeşte de a lucrà de capul său, şi nu aşteaptă, ca totdeauna ea să aibă dreptatea; acolo femeia, de dragul păcii şi a bunei înţelegeri, mai lasă să treacă dela dânsa una-alta, chiar şi poftele şi dorinţele ei drepte le mai trece cu vederea, şi când se cere, pentrucă bărbatul e om aspru, cu prilejuri mai neînsemnate, mai trece şi peste faptele ei de pietate obicinuite; alungă cu tărie, din mintea sa ori ce gând rău, de patimă, şi e gata mai bine să moară decât să frângă jurământul credinţii şi numai cu gândul; acolo femeia înlătură podoabele şi e smerită în vorbă şi în purtare; stă cu drag acasă-şi se sileşte, din toate puterile ca vatra ei să fie cât să poate mai atrăgătoare, mai plăcută, mai caldă, de lângă care bărbatul şi copiii să nu se dorească aiurea. Dacă va face femeia aşa, atunci va puteà aşteptà fără greş, o viaţă familiară adevărată, aşa pe cum trebue să fie.

Credinţa învaţă pe *părinţi:* „Şi voi părinţi nu vă întăritaţi pre fiii vostri spre mânie, ci îi creşteţi întru învăţătura şi certarea Domnului“. „Ceartă pe fiul tău şi-l fă să lucre“. „Întru toate dându-te pe tine pildă de fapte bune“. „Da-ţi pildă bună copiilor vostri, în toate.“

Unde cuvintele acestea află pământ bun, roditor, acolo copii nu sunt socotiţi ca o sarcină, ca o piatră în casă, ci ca un dar neprecuit al cerului, dat din partea lui Dumnezeu în seama părinţilor, dar, pe care ei au să-l îngrijească şi să-l crească, îndreptându-l către fericirea veşnică; acolo tatăl şi mama împreună se silesc să sădească în inimile copiilor, prin învăţături alese, şi pilde bune şi rugăciuni, adevărată credinţă creştinească şi frica de Dumnezeu şi de sfinţi, se silesc, mai departe, să sădească în inimile lor fragede, simţul de dragoste şi de cinste, faţă cu deaproapele, şi se nisuiesc să-i desveţe de mici de îndărătnicie, de sumeţie şi de lăcomie, povăţuindu-i din potrivă, spre supunere, evlavie în biserică şi aiurea, spre cinste şi smerenie, spre lăpădare de sine şi îndestulire; acolo părinţii nu-şi înjură, nu-şi suduie copiii, nu se poartă cu ei crud, deşi îi mai ating din când în când, mai ales, dacă vorba bună nu foloseşte; acolo părinţii îşi trimit copiii regulat la şcoală şi îi duc, totdeauna, cu dânşii la biserică; îi trimit la şcoală ca să înveţe şi mai fac şi părinţii şcoală cu dânşii când pot şi se pricep, dar mai ales grijesc de una: *îşi trimit copii totdeauna la şcoala biserici de care se ţin şi nu la altă şcoală, dacă s'ar întâmplà să fie mai multe şcoli în acel sat sau oraş,* şi peste tot, le dau pilde bune în toate, ţinând seamă de vorba, care zice: „Verba movent, exempla trahunt“ adecă pe româneşte — „vorbele mişcă, faptele urnesc.“

Dacă părinţii vor face aşa pe cum se spune mai sus, atunci în casa lor va stăpâni cea mai luminoasă şi mai fericită viaţă familiară.

Copiilor le leagă de suflet: „Fii, ascultaţi pre părinţii vostrii întru Domnul „Cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta ca să trăeşti mult şi bine pe pământ.“ „Fiule, sprijineşte pe tatăl tău la bătrâneţe şi nu-l mâhni pe el în viaţa lui că cununa darurilor vei luà pe creştetul tău.“

Şi dacă învăţătura aceasta se leagă de sufletul lor, atunci copiii vor vedeà în părinţii lor pe înlocuitorii Domnului şi vor purtà, totdeauna, faţa de ei, cea mai mare cinste, cea mai mare dragoste şi supunere; atunci cea mai mare bucurie şi plăcere vor află-o stând acasă alături de vatra părinţască; atunci nu vor mai fi şi copii de aceia, cărora să le căşuneze, aşa din senin a lăsà

„Házassági ügyekben a kötelék érvényességének kérdésében *a római és görög katholikusokra. . . .*“

Ce vedem însă în proiectul de congruă? Că articolul de lege XIV—1898 se estinde şi asupra romano-catolicilor de rit latin, *grecesc* şi armenesc.“ Va se zică *romano-catolicii de rit grecesc* am fi noi românii uniţi. Cum am ajuns la numele acesta? Că doară terminul acesta romano-catolic exprimă clar, că e vorbă de catolicii de ritul roman resp. latin. Când deci Apponyi ne botează romano-catolicii de rit grecesc o chiar potriveşte. Căci nici actele ieşite din Curia papală nu fac aminttre de romano-catolici de rit grecesc, ci simplu de catolici graeci-ritus.

Terminul acesta nou de altcum a început să circule prin anumite cercuri de când cu congresul autonomiei catolice, la care matadorul a fost actualul ministru de culte. Poate, că se speră prin cercurile respective, că da dacă totuşi are înţeles.

Inchipuiţi-vă, că de acum încolo în privinţa religiunei vom fi romano-catolici de rit grecesc, iar ca naţionalitate magiari cu buze valahe. Cine păcatele va crede, că sub numirile acestea pompoase se ascund românii uniţi din ţara ungurească?

Pesta jidovită. După o statistică din 1867 în capitala ţării ungureşti erau 45 mii jidani; în 1906 numărul lor s'a ridicat la 186,000 iar azi numărul lor trece bine peste 200 mii.

In urma numărului lor mare e tare esplicabil faptul, că toate oficiile, tot comerciul şi toată industria sunt în mânile lor.

Dintre neguţătorii Budapestei din 100 80 sunt jidani. — Dintre 1400 advocaţi, 900 sunt jidani; dintre 1400 medici 900 sunt jidani.

Dintre 200 de reprezentanţi ai oraşului 178 sunt jidani şi numai 22 creştini. Sunt cercuri unde creştinii n-au nici un reprezentant. Nu vorbim de pressa, care esclusiv e în mâna lor. — In mâna lor fiind banul şi pressa, ei fac ce vreau. — Goana contra naţionalităţilor numai pressa jidovească o aţâţă — şi ura numai ei o susţin şi o măresc zilnic, bineştiind, că un trăiu pacinic al magiarilor cu naţionalităţile, pe ei iar zdrobi cu desăvârşire. Ei prezintă pe locuitorii de altă naţionalitate de cei mai mari duşmani ai magiarilor — iar ei se dau de adevăraţi patrioţi şi de singurul element cu care magiarii trebue să trăiască în pace, ca să învingă pe duşmanii interni. Dacă va merge lucrul tot cu repeziunea de până acuma, azi mâne ne vom trezi, că capitala ţării noastre e stăpânită absolut de jidani; iar magiarii vor fi numai toleraţi, fără să poată face ceva, fiind subjugaţi materialiceşte capitalului jidovesc. — O dovadă mai palbabilă e crucea dela Universitatea din Budapesta, care la cererea jidanilor a fost scoasă din salele Universităţii; iar slabele protestări a lumii catolice din Budapesta au amuţit la o poruncă dată.

Spiritul lui Şaguna.

Mitropolitul Şaguna s'a născut în 20 Decemvrie 1808.

Să împlinesc deci o sută de ani dela naşterea acestui bărbat providenţial al bisericei ortodoxe române din patrie şi biserica lui să pregătească a-i serbă în mod cuvenit centenarul. In toamna anului acestuia se vor face serbări mari la Sibiiu şi în parohii, foile şi revistele vor edă numeri iubilari etc. „iar ca efect al acestor serbări se va vedeà o regenerare oarecare a *spiritelor,* se va simţi o suflare proaspetă a spiritului lui Şaguna, a unui spirit ca acelea, cari deşi pururea plutesc asupra noastră, deşi neîncetat între noi, totuşi cu ocaziuni extraordinare devin mai simţite, mai active, mai ciuceritoare. Vorbim de regenerarea spiritelor, care trebue să o aducă ori ce serbare ţinută întru pomenirea unui bărbat ori eveniment mare.

Suntem cu totul de acord cu fraţii neuniţi, de a serbà centenarul mitropolitului Şaguna şi-i felicităm din prilejul acesta Un neam ori o biserică, care nu-şi ştie preţul bărbaţii mari, e nevrednică de ei. Şaguna a fost, în forma ei de azi, tatăl bisericei ort. române din patrie Numai una cerem — şi de aceea ne ridicăm cuvântul aici — ca nu cumva iubileul marelui Şaguna să fie un *prilej nou de disarmonie* între noi, românii de ambele confesiuni, nu cumva amintirea acestor serbări să fie pătată şi de cea mai mică umbră a supărării dintre fraţi. Căci „în spiritul lui Şaguna“ şi aşa ceva s'ar puteà întâmplà.

Deci, ca să păşim in medias res: care e spiritul lui Şaguna în chestia noastră confesională, în ce priveşte atitudinea românilor ortodocşi faţă de fraţii lor uniţi? O ştiam noi demult, o simţiam ici colo cu toţii, mai bine ni-o spune însă Şaguna în *o epistolă adresată în an. 1856 mitropolitului Nifon din Ţara românească* şi publicată acum în *„Biserica Ortodoxă Română“ şi „Convorbirile Literare,“* nrii pe Decemvrie 1908. In aceea epistolă se zice din cuvânt în cuvânt:

„Nu luà în nume de rău, Inalt Prea Sfinţite, dacă după esperinţa şi cunoştinţele, ce am, vin cu prilejul acesta să-ţi descoper părerea mea, că vrăjmaşii, de cari are a se teme biserica noastră dreptcredincioasă a Românilor, nu sunt nici Papiştii pe faţă, nici Luteranii ori Calvinii sau alte eresuri născute din rătăcirile acestora. *Vrăjmaşii* casa părinţilor. fără de nici o pricină şi a petrece aiurea; atunci copiii nu vor uità pe părinţii lor ajunşi la bătrâneţe ci din potrivă se vor bucurà putând să uşureze, să înseninеze, zilelor de neputinţă şi dacă vor face copii aşa, atunci pot aveà şi ei mulţămirea că au ajutat la câştigarea fericirii în casa părinţească şi la întărirea temeliilor vieţii familiare.

Credinţa zice *stăpânului*: „De ai slugă grijeşte- îpe el ca şi pe tine însuţi, ca de sufletul tău vei aveà de el lipsă.“ „Iar cine nu poartă grijă de ai săi, şi mai vârtos de cei de ai casei sale, de credinţă s'au lăpădat şi mai rău este decât cel necredincios.“

Stăpânul care aude cuvintele acestea şi le urmează, pe slugile sale şi pe simbriaşii săi îi va aveà ca pe cei cari fac parte din familia lui; îi va îngriji ca pe copiii săi făcându-i să-şi împlinească datorinţele de creştini; nu-i împovărează peste măsură, le dă mâncare de ajuns şi plată cinstită. In chipul acesta stăpânii şi slugile alcătuesc o mare familie, cu un singur cârmuitor; aşa apoi se va întoarce viaţa aceea bună patriarhală, de demult, când stăpânul agrăià pe slugă, aşa de frumos, „fătul meu,“ iar sluga răspundeà cu cuviinţă „stăpâne,“ ori, uneori, chiar „taică“ şi stăpânei „mamă.“

Credinţa, în sfârşit, zice *slugilor:* „Slugi, plecaţi-vă stăpânilor cu toată frica nu numai celor buni, şi blânzi, ci şi celor grei la fire.“ „Slugi, ascultaţi pe stăpânii vostri cei după trup întru toate, nu numai înaintea ochilor slujindu-le, ca cei ce fac spre plăcerea oamenilor, ci întru dreptatea inimei temându-vă de Dumnezeu.“

Dacă slugile vor aveà înaintea ochilor acestea învăţături ale credinţii, atunci în împlinirea datorinţelor lor nu va fi sminteală; atunci vor fi supuşi, silitori şi credincioşi, şi prin acestea se fac vrednici de încrederea stăpânului — şi atunci legătura, care-i cuprinde şi pe dânşii în familia stăpânului se va întări.

Şi e adevărat deci, că credinţa e singura temelie neclătită, pe care se poate sprijini, cu nădejde, o adevărată viaţă familiară, o căsnicie liniştită. Numai dacă credinţa pătrunde pe toţi ai casei, şi dacă aceştia fac tot aceea ce se cade dela dânşii pentrucă aşa vreà Dumnezeu, numai atunci va fi viaţa familiară, căsnicia, adevărată, fericită; orice altă temelie e şubredă. In casa în care nu este Dumnezeu, nu este nici credinţă, nici dragoste. *Toma Morus,* un vestit sfetnic englez, zice: „Ştiu, că odată am să dau seamă înaintea lui Dumnezeu pentru copiii mei şi de aceea, creşterea lor bună e grija mea de căpetenie.“

Cleveland, cel care a ajuns capul, preşedintele, Statelor Unite din America, când a pus jurământul oficios, ce trebue să-l pună orice stăpânitor peste o ţară, a ridicat dreapta în sus, iar mâna stângă şi-a pus-o pe cartea Scripturii, pe biblia, care o căpătase dela mamă-sa când a fost plecat în lume după învăţătură şi noroc. Un mare întemeietor de fabrici din Germania a pus cuvintele acestea în fruntea testamentului său: „Cei cari rămâneţi după mine, urmaşilor: „Iubiţi pe scumpii mei lucrători, ei au fost copiii mei; înlocuiţi-mă întru toate, purtaţi-vă bine cu dânşii şi îi îndreptaţi pe calea ce duce la Domnul.“

Depărtaţi din casele voastre egoismul rece, şi neorânduita poftă de câştig, crucea blândului Izbăvitor să stăpânească în acelea; pe credinţă să se întemeieze toată căsnicia, pentrucă numai credinţa poate să sfinţască familia, nu numai prin învăţătura, ci şi prin *darurile sale.*

(Va urmà).

CÂNTEC.

Vraja serilor de vară
Ştie multe să ne spună,
Când adoarme sub clipirea
Razelor de lună.

Când zburdalnic vântul saltă
Peste fiecare floare
Şi le alintă, le sărută
Creasta-i căldtoare.

Spune vrajă înţelesul
Taine-i ce nu o ştie nime
Când atât de blând zimbeşte
Luna din 'nălţime!

Muntanul.

cei mai cumpliți, de cari trebue să fugă creștinii nostrii, cari vor să moară în credința moșilor și strămoșilor lor, sunt *un mic număr de români, numiți uniți, cari sub forma ritului răsăritean sunt papiști întrupați și cari sub numele de Români ne amăgesc ca să ne tragă în prăpastie. unde nu numai biserica, ci chiar și națională noastră să-și afle mormântul.* Biserica noastră dreptcredincioasă din părțile acestea (adecă ale Ardealului, Dr. B.) mai dela începutul ezistinței sale a avut a suferi lupte și apăsări până la tirănie din partea papiștilor, a Luteranilor și Calvinilor; însă toate acestea *au ajuns bagatel pe lângă goanele ce ne dau uniții,* pe lângă batjocurile, în cari spurcă biserica noastră și pe lângă tot feliul de năcazuri și supărări, cu cari turbură pacea și liniștea bisericei noastre și zăticnesc și împedecă toată dezvoltarea și înaintarea poporului. Aceste goane, ce le suferim dela uniți, cari se numesc frații ai nostrii, s'au înmulțit de când ni-au răpit mitropolia dela Bălgrad, de când s'au mai într'armat cu două episcopii nouă și de când li s'au dat mai multe mijloace, pe cari ei le întrebuințează *spre a ne apăsă pe noi și spre a stânge cu totul biserica noastră.*

„Acești *lupi îmbrăcați în piele de oaie,* cari zic, că misia lor este de a împreună toată românimea pe unde se află, cu biserica Romei, se vâră pe nesimțite în turma noastră; fac paradă cu naționalitatea română spre a dovedi încrederea celor ce nu-i cunosc; înjură pe Greci, Sârbi și alții, cu cari suntem înrudiți prin biserică și apoi încep a *altui veninul lor de a amăgi pe Români* ca să-și urască biserica și să se lapede de dânsa.

„Știu, Inalt Preasfințitule, că de când s'a început o eră nouă pentru Țara românească și s'au deschis școale, s'au strecurat acolo mulți uniți chiar și popi apostați, cari sub numele de români au *înșelat opinia publică,* au fost primiți prin case de învățători de copii, li-s'au dat la școalele publice catedre de învățătură și unii au fost și chiar profesori de clerici în seminare. Se poate, ca o parte din împuținarea evlaviei și răceala către cele sfinte ale bisericei din acea țară să se fi adus din țerile, unde tinerimea boierească și-a făcut învățăturile; însă pot zice fără greșală, că *cea mai mare parte a turburării ideilor religioase de acolo,* cea mai rece indiferință către credința strămoșască și cea mai groasă nepăsare către biserică este *fapta precugetată a acelor Români uniți,* cari singuri fiind rătăciți voiau să rătăcească și pe alții întunecându-le mintea și stricându-le inima.

„Aducând aceste împrejurări la cunoștința Înalt Prea Sfinției Voastre, am avut a vă atrage luarea aminte asupra unui pericol, care amenință cu bântuire înfricoșată biserică noastră și a Vă arătà, cât e de mare trebuința, ca să fim într'o înțelegere în cele ce privește la apărarea și întărirea bisericei noastre. Știu, că priveghiarea, cu care Înalt Prea Sfinția Voastră apărați turma creștinească, ce vi-s'a încredințat, de *lupii cei răpitori,* va îngriji cu deosebire, ca aluatul cel viclean al Românilor *uniți* să nu se poată întinde și pe acolo spre a sgudui temeliile credinței, ce s'a păstrat nevătămată de mai multe veacuri. Bucurându-mă, că prin descoperirile acestea mi-am ușurat sufletul și mi-am împlinit o datorie, ce-mi impune sarcina ce o port, ași simți o bucurie și mai mare, când ași afla, că părerile mele n'au rămas fără a folosì ceva.... etc. (După conceptul aflător în arhivul conzistorului român din Sibiiu).

Iată spiritul lui Șaguna.

Al lui Șaguna „marele și cuviosul arhireu, podoaba aleasă a bisericii sale, marele român, mândria aleasă a neamului, iubitorul părinte, mângâierea în dureri și bucuria în fericirile noastre ect. etc. (din „Revista teologică" Nr. 12. 1908).

(Va urmà)

REVISTE.

Budapesta. Știrile cele mai nouă spun, că tratativele referitoare la banca comună să vor amână până la vară. — Motivul amânării e că Austria încă voiește să asculte pe bărbații specialiști asupra rentabilitatea bancei cartelare. — In situația dată amânarea acestei afaceri s'a căutat anume. — Viena nici nu voiește să știe de banca cartelară — iar refusul ei hotărât, ce ar trebui să-l spună, îl amână până mai târziu, căci acuma are lipsă de guvernul unguresc, care trebue să voteze unele legi de cari are mare nevoie. — Că ce va fi mai târziu e altă întrebare: să va aplanà lucrul prin o criză ori se va lăsà capacitat guvernul și va convinge și opinia publică, că pentru crearea unei bănci autonoame să recere timp mai îndelungat.

* * *

Ideea fuziunei începe să sboare iarăși printre deputații guvernamentali. — Lipsa unei fuziuni să simte mai tare acuma când și atacurile Vienei sunt mai simțite. — Despre ea se vorbește în toate părțile ca despre o necesitate politică, fără de care nu se poate începe nici o acțiune contra Vienei cu ceva prospect de izbândă.

Fiecare e aderent al fusiunei, numai cât realizarea ei se lovește de greutăți mari. — Grupul deputaților poporali ar voi ca fuziunea să se facă pe baza principiilor lor, pe când grupul 48-ist nici nu voiește să audă despre aceasta — ei susțin, că fuziunea se va puteà face numai pe baza principiilor lor politice.

Omul care se poată împăcà aceste două partide — nu s'a arătat încă.

* * *

Poiectul de lege despre reforma dărilor — după o discuție de 2 săptămâni — a fost primit, în discuția generală, în ședința de Sâmbătă. Acest articlu de lege, deși după părerea celor mai mulți, e nedrept, totuși a fost primit și contra lui au vorbit foarte puțini deputați. Pentru ca se treacă iute peste acest proiect de lege a insistat cu dinadinsul guvernul. — Iar opoziția, convingându-se că zilele guvernului sunt puține, a cedat. — Proiectul acesta în săptămâna viitoare va fi votat și pe articole.

Turcia. Raporturile dintre Turcia și Bulgaria sunt încă tot încordate. — Fiecara își mobilizează miliția și stă gata de războiu. — La caz, că va isbucni răsboiul — ceea ce e tare greu — Bulgaria va trage scurta. Alte complicațiuni, neînțelegerile dintre aceste două țări, nu vor aduce, realizată fiind pacea între Turcia și Monarhia noastră. Rusia încă va fi silită să tacă, cel mult că va ajutà Bulgaria cu bani, întru cât îi permit stările ei financiare.

Invitare de abonament.

Cu 1 Ianuar st. n. 1909 intrăm cu ajutorul lui Dumnezeu în anul al XIX-lea al foii și publicăm abonament nou la „Unirea," rugându-ne, ca stimații nostri cetitori să binevoiască a-și reînoi abonamentul de timpuriu.

Prețul de abonament rămâne tot cel de până aci, care este indicat în fruntea foii.

Ceice sunt încă în restanță cu abonamentul de pe anul trecut, cum și cei în restanță de pe mai mulți ani de mai înainte, sunt rugați respectuos, să binevoiască a-și achità datoria.

Administrațiunea.

Noutăți.

Intru mărirea lui Dumnezeu. In parohia gr.-cat. Șardul Unguresc și Nadașelul Unguresc deranjate foarte rău prin o ceartă, liniștindu-se după 2 ani de zile mai mulți credincioși văzând starea mizeră a biserici, la îndemnul subscrisului sau îndurat și au cumpărat, George Pop, Vasile Căldare, Pavel Gyelan și Petru Mureșan, doi prapori

în valoare de 40 coroane pentru biserica din Şard. Iar Vasile Onesiu cu soţia sa Anica alţi doi prapori tot în valoare de 40 cor. Anica Pripon cu soţul ei Vasile a cumpărat un stihar cu 10 cor. Maria Mureşan a cumpărat o faţă pe prestol cu 10 cor. Iar în Nadaşelul-Ung. mai multe femei în număr de 25 au colectat suma pentru o sf. Evangelie carea sa şi cumpărat. Pentru cari fapte Dumnezeu le răsplătească îmiit şi şi pe aceasta cale le aduc mulţumită. Vasile Dancu paroh în Şard.

— Domnii teologii esterni din Blaj au dăruit o cruce pentru biserica gr.-cat. din Jidveiu în preţ de 4 cor. pentru care faptă marinimoasă ne ţinem de datorinţă a exprimà şi pe aceasta cale călduroasele mulţumiri. Jidveiu la 28 Ianuar 1909. In numele poporului credincios Victor Barna, adm. parohial.

Din Arhidieceză. On *Emil Pop* adm. par. în Cistelec a fost numit de paroh la *Tuşin* (tr. Cătinei).

Ştiri personale. *Iosif Pop*, jude la Curie, din prilejul pensionării sale, a fost decorat cu crucea de cavaler al ordinului Leopoldin — Felicităm călduros pe dl Iosif Pop pentru această distincţiune, pe care a vrednicit-o prin îndelungata sa activitate juridică. Dl Pop, de multă vreme e şi membru în directorului fundaţiunei Şuluţane.

Hymen. *Valeriu Muntean*, teolog abs. şi *Fevronia Rudean*, anunţă cununia lor, ce va aveà loc Joi în 11 Februar st. n. în biserica unită din Baia de Criş.

— *Gheorghe T. Both* şi *Valeria Tufan* anunţă serbarea cununiei lor, ce se va celebrà Duminecă în 14 Februar n. în Biserica gr.-cat. din B.-Sânmiclăuş.

— *Gregoriu Mălinaşiu,* învăţător şi *Aniţa Mărginean* anunţă cununia lor, care se va ţineà Duminecă în 14 Februarie st. n. a. c. 1909 în biserica gr.-cat. din Figa (Füge).

— *Ioan Goţa* şi *Cornelia Maţteiu,* anunţă serbarea cununiei lor, care se va ţineà la 14 Februar n. 1909, în biserica gr.-cat. din Homorod.

Mulţumită. Neputând răspunde în special tuturor acelora, cari m'au consolat, din prilejul trecerii la celea eterne a neuitatului soţ, tată; îi rog pe aceasta cale să primească mulţumita noastră cea mai adânc simţită. Almaşul mare, 5 Februarie 1909 văd. Ioana Petran născ. Poruţiu şi fiul său Emil.

Un fecioraş de 14—18 ani, care ştie ceti şi ceva cântà bisericeşte, posedând glas bun, se primeşte la parohia gr.-cat. din Cluj (cetate) ca fât la biserică şi servitor de cancelarie. Pe lângă o plată lunară, tinărul, care ar veni cu recomandaţie dela preotul său, ar puteà învăţà rânduielile de cantor. A se adresà la oficiul par. gr.-cat. din Cluj (Jókai u. 6).

Avis. Primim următorul anunţ: Vă aduc la cunoştinţă, că mi-am deschis Cancelarie advocaţială în Uioara (Marosujvár) strada Király Nr. 24, întru oficiul montan reg. şi farmacia László. Uioara — Marosujvár, la 1 Februarie 1909. Cu stimă *Dr. Iuliu Morariu* advocat.

— Primim următorul aviz: Am onoare a Vă aduce la cunoştinţă, că mi-am deschis cancelaria advocaţială în Marosvásárhely (Piaţa Széchenyi Nr. 21 lângă biserica călugărilor Franciscani). Cu deosebită stimă *Dr. Iosif Vancea*, advocat.

Petreceri. Primim următorul anunţ la Balul filantropic ce se va ţineà în ziua de Trei Sfinţi la 12 Februarie n. în sala „Hotelului Univers". Venitul curat este destinat pentru „Fondul stud. morboşi".

— Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrudsat şi jur învită la Balul mascat (Domino) ce-l va aranjà Vineri în 12 Februar (ziua de Trei sfinţi) 1909 în sala cea mare a hotelului „Detunata" din Abrud.

— Tinerimea română din Sibiiu învită la Balul mascat ce se va aranjà Joi, la 5/18 Februarie 1909 la sala dela „Unicum". Venitul curat e destinat pentru un scop filantropic.

— Tinerimea plugară română din Bogdana (Kásapatak) învită la Concertul care se va aranjà în 15 Eebruarie st. n. a. c. în sala şcoalei gr.-cat. române din loc. Venitul curat e destinat în favorul bisericei.

Promoţii. *Iosif Macaveiu* şi *Romeo Muntean*, doi elevi de ai şcoalelor noastre, au fost promovaţi de doctori în drepturi la universitatea din Cluj.

Plantaţiunea Milenară din Nagyösz com. Torontal, trimite gratis şi franco marele său catalog în l. română, maghiară, nemţască şi sârbă, ori cui doreşte dând cu plăcere ori ce fel de informaţiuni cu privire la punerea viţei de vie. — 1000 bucăţi viţe de vie costă dela 70 cor. în sus.

Rectificare. Fiindcă în numărul trecut, din neatenţiunea paginatorului, rectificarea aceasta nu s'a publicat întreagă, şi fiindcă ni-se cere cu insistinţă, o publicăm încă odată întregită. In foiţa numerilor 47 şi 48 a Unirei a apărut un articlu subscris de un „credincios;" am onoare a răspunde: După o păstorire sufletească de 30 ani alui Gavril — cândva — Lazar de Purcăreţ, ajuns-am eu acuma-s doi ani în Sanislău. Cu cele mai frumoasa speranţe am cuprins parohia, a cărei veste bună deja erà răspândită; dară amar m'am înşelat. Poporul ce e drept e bun şi religios — ba încă şi darnic, şi totuşi ce am gândit? Neînţelegeri şi partide în popor, la Biserică, în loc de avere sărăcie şi în loc de ceva parale datorii; şi am mai găsit ceva! O biserică ce am fost siliţi a o acoperi cu pânză de catran să nu ne ploaie în urmă pe cum recunoaşte şi „credinciosul" o „cocioabă" de casă parohială. — Din fundaţiunile pîie şi liturgice — cari sunt în număr frumos — lipsesc 3500 cor. iară biserica e datoare familiei repausatului cu 1000 cor. pe lângă bagatelul de 7%. Iacă de aici tânguirea şi calumniile, ce să descarcă asupra mea! Biserica spiritului sfânt totdeauna a respectat şi respectează fundaţiunile piie! Cum de nu s'a împlinit asta în Sanislău? . . . Nu eu am să răspund! — Apoi frate „credinciosule!" Tare ai greşit cu computul aşa numiţilor „bastarzi," ori pe cum noi îi numim nelegiuiţi! Iacă îţi şoptesc aşa la urechie să nu audă lumea mare că în Sanislău în cei 30 de ani numărul lor a fost 128 şi aşa pe tot anul a căzut câte 4—5 inşi şi nu pe 4—5 ani câte unul!! Dacă nu crezi vino şi vezi! Aşa dar aci la slab exemplu te-ai provocat. La vătămări deocamdată numai atâta răspund „Doamne iartă-l, că nu ştie ce vorbeşte;" dară dacă va mai continuà „credinciosul" cu astfel de provocări nedrepte în public, cu învoirea Ordinariatului voiu publicà documentele referitoare, ceea ce nu mare mângâiere va cauzà nici „credinciosnlui" nici familiei. Sanislău, la 15 Decemvrie 1908. *Alexă Pop*, protopop.

Necrolog. † *Florian Petran,* paroh gr.-cat. viceprotopop on., după un morb greu şi îndelungat şi-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului în 30 Ianuar 1909 st. n. în al 62-lea an al vieţii, şi în al 39-lea al căsătoriei şi preoţiei sale.

— † *Ioan Osian* notar cercual penzionat, a repauzat la 28 Ianuarie 1909, în etate de 70 de ani şi al 48 al fericitei sale căsătorii după un serviţiu constienţios de 44 de ani ca notar cercual penzionarea schimbându-o cu odihna vecinică.

— † *Iosif Criste* proprietar, notar în retragere, prezident al Corporaţiunii grăniţăreşti din Dobra, ş. a. ş. a. în mod repentin ş'a dat nobilul suflet în mânile Creatorului la 29 Ianuarie a. c. în etate de 61 ani, în al 29-lea an al fericitei sale căsătorii.

Odihnească în pace!

Eşirea dinţilor.

Daţi numai suferitorilor Emulsiunea lui SCOTT şi-i cruţaţi de nopţile nedurmite. Dinţii le cresc fără dureri şi morb de intestime, albi, tari şi drepţi.

Copiilor le place

Emulsiunea lui SCOTT,

şi cu supunere o iau

Mistuirea dacă e conturbată în totdeauna o îndreptează şi o porneşte.

Preţul unei sticle originale e 2 cor. 50 filleri.

Când cumperi Emulsiunea de SCOTT să fi cu luarea aminte la marca scutitoare Pescarul.

Se află în ori ce farmacie

(47) 17—22.

Sirolin

produce poftă de mâncare îngraşă, opreşte tusa, regulează secreţiunea, şi opreşte asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici şi profesori contra

ofticei, guturaiului, tusei măgăreşti, scrofulei şi influenţei

Fiindcă sunt imitaţiuni fără preţ se ceri todeauna **pachetare originală de „Roche".**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveţia).

„Roche"

La ordin medical îl primeşti din ori ce farmacie.

Preţul unei sticle 4. — cor.

(4) 3—35

Partea literară.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare) 53

Alții strigau: „Ei sunt nevinovați! Priviți numai, cât de fericiți surîd! Criminalii sunt altcum! Sunt nevinovați, liberați-i! Ori doară vreți să încărcați blăstămul Dumnezeului lor asupra orașului nostru?“

Mamele își ridicau copiii în sus și le vorbeau: „Vedeți, aceștia sunt bărbații cei sfinți, cari au învățat religiunea iubirei! Din iubire față de Dumnezeul lor merg ei la moarte! Rugați-vă de ei, ca se vă binecuvinte. Aceasta vă va aduce fericire.“

Și mititeii își apăsau mănuțele pe buze, le întindeau spre apostoli și bâlbâiau: „Bărbaților sfinți, binecuvântați-ne binecuvântați-ne!“

Văzând aceasta apostolii, ochii li-se umplură de lacrămi și ei făcură semnul crucei peste mame și copii. O speranță îmbucurătoare umplù sufletul lor, pentrucă vedeau, că munca lor n-a fost zădarnică.

În zgomotul mulțimei se auzi sunet de copite; se apropià un tribun, călare pe un cal plin de spume. „In numele împăratului,“ strigă el, „stați.“

Poporul tăcù, plin de așteptare. Bătrânii erau oare se fie agrațiați?....

„Cei doi criminali nu vor muri la un loc,“ strigă tribunul. „Cela cu părul alb va fi restignit pe colina vaticană: celuialalt i-se va tăià capul, lângă Porta Ostiensis.“

Când cei doi apostoli auziră aceasta, se înspăimântară. Ei și-au închipuit așa de frumos, se moară la olaltă, o inimă și un suflet în moarte, ca și în viață. Erà ultima durere sufletească pe pământ, carea o simțau acum.

„Trebue să ne despărțim,“ zise Petru și se aruncă la peptul lui Paul. „Rămas bun, frate!“

Cu brațele și lanțurile lor se țineau strâns îmbrățoșati și se sărutau frățește pe obraji. Pentru ultima oară se priviră în ochi, cu iubire.

„Lăudat se fie Domnul, carele ne întinde cununa de martiri,“ vorbi Paul.

„Încă astăzi ne vom odihni în brațele și lângă inima divului nostru Măestru,“ vorbi cu veselie moșneagul cu părul argintiu.

„Ceata sfinților ne întimpină cu bucurie, și văd cum strălucește semnul cel mare al mântuirei: crucea! Fericit ești tu, fratele meu, că poți muri pe lemnul acesta.“

„Nu-s vrednic, se mor, ca iubitul meu Măestru. Voiu rugà pe împăratul pentru o grație: să fiu restignit cu capul în jos....“

„O ce umilință! Aceasta îți deschide porțile de aur ale cerului.“

„Iar ție credința ta cea nestrămutată!“

„Și nouă la toți, iubirea Domnului!“

O ultimă strângere de mâni, un suris dulce: apoi soldații îi apucară. Mulțimea se împărți; maioritatea urmă lui Petru, o ceată mică urmă marelui propagator al iubirii lui Dumnezeu. Când însă aceștia se reîntoarseră în oraș, anunțară o nouă minune mare: când capul marelui apostol căzù sub sabie, atinse de trei ori pământul, înainte de a stà locului. Însă în locurile, unde această gură sărută pământul, ieșiră trei izvoare și arătară lumei puterea miraculoasă a învățăturii celei nouă.

Intr'aceea Petru fù târât la colina vaticană, unde erà așezată o cruce înaltă.

Inainte, ca soldații se pună mâna pe el, privi încă odată peste orașul etern. Ochiul i-se lărgi și fața i-se schimbă.

El avù o viziune miraculoasă!

Roma, eterna Romă a zeilor, se prăbuși în ruine dinaintea privirilor sale. Templurile de marmură, altarele, statuele de aur ale zeilor, toate se prefăcură în ruine! Și din acest chaos de dărâmături se ridică triumfătoare crucea dela Golgota, încunjurată de lumină, strălucind pe un templu, cum n-a mai văzut lumea!

Și la această cruce năvăleau toate popoarăle pământului: ele se închinau crucii învingătoare!

Atunci marele apostol își întinse brațele, cu un suris de fericire, și vorbi: „Via crucis, via lucis!“

Crucea crescù până la nori și-și întinse brațele cele lucitoare departe peste cer și pământ.

Acum Petru făcù cu mâna semnul crucii, și binecuvântă orașul și rotogolul pământului!

Apoi el fù restignit pe cruce! Din mânile și picioarele sale găurite curgeà sângele. El însă nu simțià durere, nici chinuri de moarte! Simțià numai plăcere, numai iubire! Auzià o voce dulce, carea îi vorbeà: „Incă astăzi vei fi la mine în raiu! Vină, servitor credincios, intră întru împărăția Domnului tău!“

Privirea sa frântă cuprinse pentru ultima oară orașul. Atunci el surise, și gura sa palidă șopti: „Christus vincit! Christus regnat! Christus triumphat!“

Capitlul XLV.

Consacrați morței.

Casa lui Pudens de pe calea salarică scăpă ca prin minune dinaintea persecuțiunei; e drept că senatorul erà cunoscut în Roma întreagă ca apărătorul săracilor, ca un iubitor de dreptate și ca fiu credincios al patriei, însă toate acestea nu l-ar fi mântuit în aceste timpuri grele, dacă asupra lui ar fi căzut și numai cea mai mică suspițiune. Poate că modul său de a trăi retras, poate că poziția cam singuratică a casei sale a fost cauza, carea a abătut suspițiunea dela ea; în sine însă Pudens să gândeà că mâna Domnului zace ocrotitoare de asupra casei sale. Și când a recunoscut aceasta, să alipi și mai tare de el și se încrezù în atotputernicia sa, carea singură numai puteà ajutà.

Știrea despre moartea celor doi apostoli umplù cu durere pe toți ai casei, și Pudens fù atât de pătruns, încât trebui să-și întoarcă fața, pentru a-și ascunde lacrămile dinaintea alor săi. Insé spiritul său forte să reîndreptă și el le vorbi: „Păstorul ne-a fost răpit, dar pentru aceea nu desperați: Dumnezeu a voit astfel! Acum este datorința noastră, să fim tari și să sărim într'ajutorul fraților. Vom căutà oițele cele resfirate și le vom iubi, cum le-au iubit apostolii cei mari. Ah, dragii mei, câți săraci avem, cari flămânzesc, câți bolnavi, cari așteaptă alinare! Veniți, să săturăm pe cei flămânzi, să adăpăm pe cei setoși, se îngrijim pe bolnavi, să mângăiem pe cei întristați, se aducem pe cei rătăciți la calea cea adevărată! Nu prin vorbe mari și rugăciuni ferbinți trebue să ne afirmăm ca creștini, ci prin iubire, carea sare în ajutorul fratelui suferind, carea să jertfește pentru el! Nu trebue numai să suferim, nunumai să ducem crucea, ca Măestrul: trebue să-i imităm și iubirea, iubirea cea înaltă a fiului lui Dumnezeu, carele s'a aplecat cu milă preste cei mai săraci și mai părăsiți și i-a luat în brațele sale.“

Aceste cuvinte fură auzite și de Plautus, carele află scut și apărare în casa lui Pudens, și ele îl întăriră și mai mult în credința creștinească.

Incă în ziua aceea voiau cu toții să înceapă actul lor de caritate; un sol a venit la senator, și l-a rugat, să aibă milă de săracii, cari, chinuiți de foame și de suferințe, erau aproape să peară prin ascunzătorile lor. Linus, pe carele Petru, l'a desiguat ca superior al comunității sfinte, îl rugă să primească în casa sa, pe sub ascuns, un număr mai însămnat de greu-bolnavi. De aceea, când înseră, Pudens plecă spre oraș, pentru a întâlni pe Linus la locul designat și a se înțelege cu dânsul despre cele de lipsă.

Pudentiana nu voi să rămână mai la urmă la actele de caritate și se rugă cu atâta inzistință, încât mama ei să învoi în sfârșit a-i permite, ca, în societatea lui Plautus și a fidelului Lydon, să meargă la băile de piatră, în cari mulți creștini și-au căutat adăpost. De oarece ascunzătorile aceste să aflau afară de oraș, nu părea primejdios, a le căutà, și apoi fără de aceea Lydon mai luă în ajutor încă pe vre-o câțiva bărbați rezoluți dintre cei ce căutaseră adăpost la moșie De asemenea să îmbiară și cinci fecioare creștine ca să-i însoțască, și Pudentiana surideà dulce ca un copil la gândul, că poate aduce ajutor săracilor și părăsiților.

Incărcați în abundanță cu mâncări și cu vin, porniră la drum. Plautus într'una trebuià se admire curajul acestor fecioare, pe cari Dumnezeul cel nou le trimeteà afară în lume! Ah, cât de mare și sublimă erà această învățătură a crucei, cât de fericitoare și înviorătoare, cât de dulce și plină de speranță.

In Plautus încă se deșteptă o rază lină de speranță, că va găsi pe Lydia în vre-una din ascunzătorile creștinilor.

Șoptind încet, ei înaintau prin noaptea întunecoasă; de către via Appia șuerà vântul, în lovituri scurte, iar din depărtare răsună duruitul roatelor unei trăsuri de călătorie, carea înainta peste pavagie, făcând un zgomot detunător.

Peregrinii nocturni trecură în tăcere prin arcul lui Drusus și înaintea lor se arătà mormântul Scipionilor.

Ei nu observară, cum o părechie de ochi schinteitori îi spionă şi îi urmăreà încet şi neobservată, ca o statură întunecată. Ei înaintau fără grije, veseli şi plini de speranţă.

Inaintea lor se întindeà calea appică. Intre piatra a doua şi a treia părăsiră calea şi se îndreptară spre ost, unde un pod îngust de lemn conduceà peste un părău; apoi drumul se întindeà curmeziş peste via Latina spre un tufiş des, prin care conduceà o potecă îngustă, abia observabilă. Incet şi cu precauţiune merseră mai departe şi ajunseră la o câmpie întinsă, carea erà acoperită cu grămezi de dărimături; tufişuri mărunte acopereau colinele cele mici şi numai ici-colea se vedeà câte un arbor singuratic înălţându-se cătră cer. „Regiunea aceasta îmi e cu totul necunoscută, şi zise Plautus cătră Lydon. „Unde mergem?“

„La băile de piatră,“ zise acesta. „Acele sunt demult deja uitate, cu gropile şi peşterile lor număroase. Oraşul e prea periculos pentru creştini şi ceeace Nero n-a sugrumat încă, se refugiază în băile de piatră.“

„Aşa dar tu crezi, că aci vom găsi adunaţi pe toţi creştinii din Roma?“ întrebă Plautus curios, fiindcă într-însul se deşteptă speranţa, că va găsi pe Lydia.

„Vom întâlni pe cei mai mulţi, însă nu pe toţi,“ zise Lydon. „Sunt mai multe ascunzători secrete, însă ele sunt cunoscute numai preoţilor.“

Intr-aceea ei ajunseră într-o groapă şi Plautus văzù cu mirare, cum persoanele ce păşiau înaintea sa, dispărură de-odată una după alta.

„Am ajuns.“ zise Lydon şi desfăcù un tufiş de dafin. Dinaintea lor să deschideà un coridor scund, carele să adânceà pieziş în afunzime.

Lydon şi Plautus întrară în coridorul care făceà diferite cotituri, şi ajunseră într'o peşteră mai largă, străbătută de un alt coridor.

După ce trecură şi prin aceasta, păşiră într'o odae spaţioasă, bine luminată. In firide număroase ardeau opaiţuri mici.

Plautus văzù tot feţe străine, pe cari însă îi consideră ca pe nişte fraţi şi surori, îi îmbrăţişă cu dragoste şi dimpreună cu Pudentiana împărţi între ei darurile aduse. Atunci un freamăt de bucurie trecù printre şiruri, şi mai cu seamă bolnavii, ce erau culcaţi în odaia de alături, preamăreau cu glas tare bunătatea senatorului şi a ficei sale.

Plautus însărcină pe fecioare cu îngrijirea bolnavilor şi el se reîntoarse în încăperea principală, unde să află altarul cel de peatră, pe carele, între două feşnice de aramă, se ridicà o cruce simplă.

Privirile sale percurseră încăperea, carea erà ticsită cu creştini, se uità pe rând la fiecare, însе rămase desilusionat: nicăiri nu văzù pe Lydia. Deja voià să se reîntoarcă întristat, când din fund văzù apărând o statură palidă, cu ochii mari, cari erau îndreptaţi asupra lui, spăriaţi. Pe un moment inima sa par'că voià să încete a mai bate; el se plecă înainte şi-şi puse mâna preste ochi. Nu erà însе îndoială: aceea pe carea o zări, erà Lydia. Ea stà răzămată de zidul cel întunecos, palidă şi nemişcată ca o statue de marmoră, şi guriţa ei dulce erà pe jumătate întredeschisă, ca şi când ar fi voit să pună o întrebare. Cu paşi clătinători merse Plautus „printre şiruri cătră fată. „Porumbiţa mea,“ vorbi el, „dulcea mea porumbiţă!“

Buzele ei suriseră dureros, ca şi când ea n-ar puteà înţelege, că s'a întâmplat minunea, ca iubitul ei se steà în faţa ei.

Plautus îi apucă mânile cele răci şi le duse la gură, pentru a le acoperi cu sărutări. Atunci corpul ei se cutremură; ea privi în ochii săi, îşi întinse braţele spre dânsul şi suspinând îşi răzămă capul de pieptul său, „Plautus,“ şopti ea şi îşi încolăci braţele după gâtul său.

In Plautus se redeşteptă amorul său cel fierbinte; el o strânse la pieptul său, şi depuse pe gura ei tremurătoare un sărut lung, aşa de arzător şi de dogorător, ca şi când ar fi voit să-i soarbă sufletul.

„Nu e vis?“ întrebă Lydia şi se desfăcù uşor din braţele lui.

„Nu, dulcea mea, este adevărat,“ zise Plautus. „Dumnezeul nostru ne-a adus la olaltă, şi de aci înainte, nu ne va mai despărţi nimic. Ah, Lydia, de ai şti, cât am suferit pentru tine.“

„Dar încă eu, Plautus!“ zise Lydia cu blândeţă. „Nici un moment n-a trecut, fără ca eu se nu fi tremurat de frică. Dacă te-ar fi prins spionii împăratului, dacă te-ar fi... Ah, nu mi-e permis să mă gândesc la aceea, căci altcum mă cutremur din nou.“ Şi ea îşi acoperi faţa cu mânile, ca şi când ar fi voit se alunge dela sine vedenii înspăimântătoare.

Plautus îi netezi cu tăndreţă părul şi vorbi: „Eu însă, Lydia, te ţineam că eşti îngropată sub dărâmăturile oraşului. Şi te-am jelit, ca pe o moartă. Dar spune-mi, dragă, cum ai fost mântuită?“

„Torentul mugitor al oamenilor mă smânci de lângă mamă-ta,“ zise Lydia. „Ori şi cât am strigat după dânsa, n-am primit nici un răspuns. Atunci am căutat o ieşire dintre îmbulzala de oameni, pentru a ajunge la palatul lui Pudens, unde ne aşteptai tu. Am rătăcit însă mult încoace şi încolo, până ce am dat de el. Când l-am văzut, el stăteà în flacări! Atunci am fugit îngrozită din oraşul arzând, până când am picat jos leşinată. Astfel am fost găsită de cătră fraţii nostri şi adusă la locul acesta, unde nu pătrunde lumina soarelui.....“

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creştnă*** fco. **5·30.**

vol. II. ***Tradiţiunea şi Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului şi Graţia.*** fco. **7·30** cor.

vol. II. ***Sacramentele şi Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism şi Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procură aceste cărţi din cassele bisericeşti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Posta Administraţiunei.

Am primit şi cuităm abonamentul dela:

Nagy Sst. Miklós pe timpul din 1/5 1905 până 1/5 1906. *Greovaţ* pe 1906 sem. 2 şi 1907 sem. 1. *Ticoanul mare* pe 1908. *Bogşa germ.* pe 1908. *Reşiţa* pe 1908. *Chernecea* pe 1908. *Surducul mare* pe timpul din 15/8 1908 până în 16/8 1909. *Uniadoara* pe 1908. *Vaidei* pe 1908. *Mâteşti* pe 1907 şi 1908. *Steiu* pe 1907 şi 1908. *Toteşti* pe 1908. *Valea-Dâlşii* pe 1906, — 1909. *Dragsina* pe 1907. *Sályi* pe April—Decembre 1908. *Csandlos* pe Ian. Martie 1909. *Farnos* pe 1906 şi 1907. *Déda* pe 1908. *Belényes Uylak* pe 1907 sem. 2. *Nagy Leta* pe 1908. sem. 2. *Vasad* pe 1908. *Gyöngy* pe 1907. *Beltek-Hódos* pe 1908. *Resighea* pe 1904 — 1/2 1906. *Csenger-Uifalu* pe 1908. *Pete* pe 1892 semes. 2. *Suciul de sus* pe 1908. *Bichiş* pe 1908. *Rebrişoara* pe 1907 sem. 2 şi 1908 sem. 1. *Nepos* pe 1908. *Szent-József* pe 1908. *Bistriţa* pe 1908. *Chend* pe 1894. *Alsó Kasznács* pe 1908. *Ér-Szodoró* pe 1908. *Arauyos Medgyes* pe 1907. *Batizvasvári* pe 1908. *M. H. Felsö- Szelistye* pe Ian.—Martie 1909. *Felsö Kálinfalva* pe 1907. *Sat-Slatina* pe 1908. *Dr. L. P. Abrud* pe 1909. *Czente* pe 1907 sem. 2 şi 1908 sem. 1. *G. V. Lőcse* pe 1909 sem. 1. *Dr. F. Gherla* pe 1909. *St. M. M. Pócs* pe 1909 sem. 1. *Dr. E. Orăştie* pe 1909 sem. 1. *C. H. Roşia* pe 1906 sem. 2. *G. M. Sarasău* pe 1908 şi 1909. *Dr. E. B. Teaca* pe 1909. *Varadia* pe 1906 şi 1907. *I. O. Cluj* pe 1906 sem. 2 şi 1907 semest. 1. *Groşi* (p. Elesd) pe 1908. *P. P. Lugoş* pe 1909 sem. 1. *Csegöld* pe 1906. *I. I. Gherla* pe 1909 sem. 1. *Teuş* pe 1908. *Szintye* pe 1907. *Cianul mare* pe 1908 sem. 2. *M. Căptălean* pe 1901. *Şarpatok* pe timpul din 1/9 1902 până la finea an. 1905. *Bresc* pe 1908 şi 1909. *A. B. Gherla* pe 1905, 1906 şi 1907 sem. 1. *Bogata rom.* (p. Dej) pe 1909 Ian.—Martie. *A. F. în Tămâia.* Conform dorinţei dv. 4/12 1908. Vă avizăm, că din parohia precedentă aţi rămas în restanţă pe timpul din 1/10 1904 până în 1/12 1908. şi Vă rogăm să-o achitaţi.

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa
Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

Cea mai mare şcoală de viţă de vie
sub controlul statului.
Plantaţiune
MILENARĂ
în Nagyösz
comit. Torontal
Aproape 500 jugăre cat.
Lista preţurilor gratis.

Cumpăraţi dela plantaţiunea milenară.

Nu-s cumpăraţi dela plantaţiunea milenară. (6) 1—10

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 15—52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 12—52

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Rog să o tai și să o păstrezi.

numai 14 cor.

In loc de 36 cor.

La plătiri în rate numai

atunci am puteà răspunde, dacă am mări prețul cu 100 până la 150 procente. — Prețul de tot moderat arătat de noi să înțălege numai la solvire momentană ori contra ramburs.

Oroloagele de aur Rem. Electro pentru domni și doamne, sunt gravate, ornate și au 3 capace, cu cadran și minuter aurit ori argintat. Pentru asigurarea acurateței să dă garanță în scris pe 3 ani.

Prețul unui orologiu e 14 cor.

E. Weiss, Wien, XV/1, Kellinggasse 1/18.

Rog să o tai și să o păstrezi.

(3) 3—10

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor.

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50) 11—25

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (46) 13—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

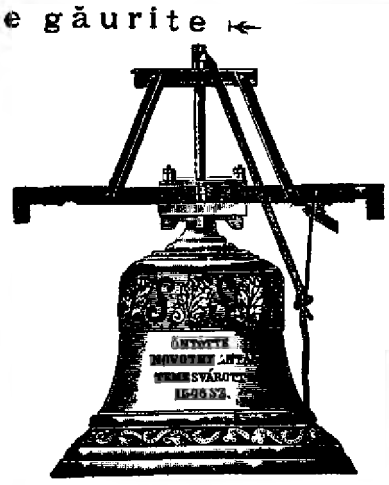

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 13—52

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95.816.412 coroane.	**9.882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare. pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. Blaj, 13 Februar 1909. Numărul 6.

Feriţi-vă de procese.

E un adevăr vechi, cunoscut, că decând au existat doi oameni pe pământ, de atunci s'au ivit şi colisiunile de interese, jignirile şi desconziderările de drepturi, cari toate reclamau un judecător drept, care să le compună, să împace, se pedepsească şi astfel se restabilească ordinea de drept călcată în picioare. Şi starea aceasta de lucruri va dură şi ea până ce va fi om pe pământ. Durere, că vedem cum în zilele noastre parecă s'au sălbătăcit moravurile în privinţa aceasta. Natura, temperamentul, egoismul oamenilor provoacă mereu aceste colisiuni şi acolo, unde numai o răutate de suflet şi o bruscare a sentimentului public e capabil a o face. Şi noi românii în privinţa aceasta mergem parecă în fruntea altor neamuri. Pe unde vei umblà, prin ţinuturi româneşti judecătoriile gem de oameni, procesele se ţin lanţ, pârile sunt fără sfârşit şi ce e mai semnificativ, că cele mai multe procese sunt pornite de o râvnă, de a păgubi fără pic de scrupul pe celalalt, de a-i face spese, al duce la ruină materială.

Te doare inima, când vezi atâta dejosire, atâta decadinţă a moravurilor omeneşti, când auzi, că în faţa tuturor, a judecătorilor, a publicului, a advocaţilor, nu se sfieşte X. a cere comisiune, care să meargă la faţa locului, la câţiva zeci de chilometri, pentru a constatà, că vecinul s'a băgat cu o urmă cu coasa pe pământul lui, că toată paguba nu e vrednică o coroană şi el îi face respectivului cheltuială de 60—70 coroane şi acela poate nici nu visează, că ce îl ameninţa. Inchipuiţi-vă acum comisiunea la faţa locului şi doi advocaţi şi închipuiţi-vă, că X a câştigat procesul şi l-au judecat pe Y la suportarea speselor — acum la sute de coroane — oare nu va alergà acum acesta la judecătorie învitând comisiunea şi el la faţa locului pârându-l pe celalalt pentru dreptul de proprietate. Altă comisie — alţi advocaţi şi spese enorme. Inseamnă toate aceste, că unul din aceştia a rămas sărac, că şi-a vândut boii să plătească şi în cel mai bun caz va plecà la America, pentru ca se lucre ani până se pune iară în picioare. Nu este zi, în care cineva se nu vină, să pârască pentru lucruri de nimica, fără preţ, cu intenţiunea, ca pe celalt să-l bage în cheltuială sau să-l şicaneze altcum. Şi dacă advocatul e om cu inimă şi se scârbeşte la atâta ticăloşie merge românul nostru la altul mai departe până ce îşi află apărător în cauză. Cel ce e curios de mizeriile oamenilor, de destrăbălarea moravurilor n'are decât se meargă la judecătorii şi se va convinge. I-se va dà ocaziune să vadă acolo pe tatăl judecându-se cu ficiorul, pe mama cu fata, pe ginerele cu socru şi soacra cu nora, bărbat cu femeie, rudenii unul cu altul fără consideraţie, fără scrupul fără ruşine şi în cele mai multe cazuri pentru lucruri de nimica, cheltuind cu toţii şi împrăştiind banii, întabulându-şi moşiile pentruca să-şi poată satisface dorul de a se răsbunà.

Sunt rele aceste, cari bântuie satele noastre aproape pretutindenea. De dragoste creştinească, de frica lui Dumnezeu, de ruşine de oameni aproape nu mai e vorbă, când jignirea de ambiţiuni sau de interese păşeşte la mijloc. Şi comune de acelea, unde până mai eri alaltăeri domnia între oameni pacea, bunăînţelegerea, dragostea, unde juraţii comunei în mod patriarhal compuneau afacerile între litiganţi în frunte cu primarul, cu notarul şi cu popa, azi îşi tocmesc advocaţi din depărtare şi se judecă cu anii pentru câte o vătămare de onoare şi altele, termini necunoscuţi până atuncia de pacinicii locuitori.

Ei de aceasta nu mai poate merge astfel. Cu ruina materială de regulă e împreunată şi cea morală. Din un lucru de aceasta se încep duşmănii, cari durează generaţii şi după un caz de acesta se îndreaptă toţi, cari au asemenea treburi, şi respectul cuvenit, dragostea împrumutată o înlocuieşte răutatea inimei, cinismul şi indiferenţa.

Trebue să propoveduim cu tot zelul caritatea creştinească poporului. Preotul să iasă în uşa împărătească şi se predice şi se spună, dacă trebue cu cazuri din comună, cu argumenta ad hominem, că în toate acţiunile noastre trebue să fim conduşi de iubirea deaproapelui, că ura, pizma, răutatea şi râvna de a strică fratelui nostru, păgubindu-l, nimicindu-i pornirea, economia sau fericirea este un mare păcat, şi că Dumnezeu nu lasă pe un astfel de om nepedepsit, nici chiar în copii şi nepoţi. Poporul numeşte preotul „părinte". Este titlnl acesta de o rară frumuseţe. E semn, că în decursul secolilor mai mult trişti decât buni, poporul nostru a avut într'adevăr un părinte bun, adevărat, care însuşi a suferit ca un tată bun alăturea de el, pe — popa. Şi deşi au trecut acelea vremuri, şi au venit altele, poporul nostru are încă încrederea aceia tradiţională în părintele lui, în preot. Acesta trebue însă să o şi merite. Ca un părinte adevărat trebue să simtă, că unde este nevoie de sfaturile lui binevoitoare şi fără să aştepte vre-o rugăminte, vre-o solie specială, să împace, să facă dreptate, să liniştească spiritele turburate. Va mântui averea multora dimpreună cu sufletele acelora şi îşi va câştigà şie-şi iubirea poporului, după care vânează astăzi atât de mulţi. Va aveà lipsă de această iubire şi alipire preotul mai ales în zilele noastre, când e în spiritul

timpului de a depărtà poporul de preot şi de biserică.

Noi ştim, că în mânile preoţimei este aşezat viitorul, bunăstarea, cinstea poporului nostru dela sate. De două să-l ferească: de decadenţa morală şi de ruina materială. Să-l lumineze necontenit, ca să se ferească mai ales de procese. Aceste îl fac să decadă.

Unirea Principatelor. Jubileul de un jumătate de veac dela unirea principatelor române în o singură ţară şi cu un singur domnitor, a fost sărbătorită în întreagă România, cu entusiasmul vrednic de o aniversară aşa de importantă. Ziarele de din colo ce ne viu şi nouă: „Voinţa Naţională," „Minerva" şi „Albina", au publicat numeri festivi, bogaţi în articoli literari şi plini de portretele marilor bărbaţi, cari au făptuit Unirea, în frunte cu Cuza, Cogălnicean, Alexandri ş. a. La Teatrul naţional din Bucureşti s'a dat o reprezentaţie de gala, cu care ocasie s'a dat premiul dramatic „Carmen Saeculare scris de cunoscuţii scriitori Anghel şi Iosif şi în care dl şi dna Z. Bârsan, au interpretat admirabil rolele principale. Poemul acesta e feeria istoriei noastre naţionale în versuri şi tablouri de o plasticitate artistică.

Tot atunci s'a cântat Doxologia la Mitropolie, unde au asistat membrii guvernului şi prinţul moştenitor. Sara M. S. Regele a dat o masă de gală, la care au luat parte toţi foştii şi actualii ministri, şi cu care prilej Regele a ţinut o foarte călduroasă cuvântare, preamărind Unirea. O depeşă de felicitare a adresat din acest prilej Regele văduvei Elena Cuza la Ruginoasa.

Cercul Oraviţa. Îndată după stângerea regretatului Coriolan Brediceanu guvernul cu toţi sateliţii săi s'a pus în mişcare. Clubul deputaţilor nostri ca se previe eventualele frecări a proclamat în contelegere cu fruntaşii din cercul Oraviţa de candidat pe neobositul luptător dl George Pop de Băseşti. — Aceasta candidare a fost primită cu însufleţire în întreg cercul. — Guvernul încă ş'a pus candidat şi anume pe Dl Siegescu, care a şi început a colindà pe la alegătorii români.

Spiritul lui Şaguna.

(Continuare şi fine).

Care este dară spiritul lui Şaguna? Acela este: *spiritul general al bisericei sale greco-ortodoxe,* spiritul, ce „prin apucarea diavolicelor zizanii ale *patimilor* şi prin urmare ale neunirei au produs înfricoşata schismă" cum zice Veniamin Costachi; spiritul *urei, al ponegrirei şi al falzităţii.* Cumcă spiritul urei e acela al bisericei orientale, o dovedeşte toată istoria ei. Istoricul escelent al rusilor, prof. Lebedev, spune, că atâta ură şi nedreptate a pătruns scrierile grecilor împotriva Apusului, încât trebue să se rusineze oricare ortodox cu inimă dreaptă. Aceasta ură mai bine se caracterisează prin o însemnare a călugărului de pe muntele Atos, autor al notelor din Pidalionul grecesc: pentru aceea sunt latinii eretici, că *grecii îi urăsc pe ei....!* (Acta I. conventus Velehradensis, Pragae 1908, p. 39). Acel spirit al urei a fost, care ne-a învrăjbit pe noi, după'ce în 1700 toţi ne-am unit în Ardeal şi ne-a dat iară două biserici, fiind poporul aşa de fanatizat din partea agitatorilor, încât izgoneau şi băteau pe popii uniţi, scoteau pământul călcat de ei în biserică şi morţii din mormânturi, ca să-i prohodească iară. Acelaş spirit al urei, de sute de ani nu face alta decât cârteşte, calomniază biserica apuseană, iară la noi unirea. Doar încă pe la mijlocul veacului trecut, arhirei ortodoxi au oprit cu afurisanie introducerea literelor latine în limba românească; şi încă şi în veacul XX. a apărut carte scrisă de mitropolit ortodox grec, în care catolicii se numesc lupi răpitori, diavoli întrupaţi slujitori focului de veci.

Ură, calomnie, preocupaţii: iată spiritul lui Şaguna în chestia confesională!

Nu aflu de lipsă să mă dimit în combaterea aserţiunilor cuprinse în epistola lui Şaguna citată mai sus; nu cred, să se afle ortodox de seamă, care să creadă încă în acelea, ba sunt convins, că nici Şaguna nu credeà, ce a scris, numai a vrut să se insinue mitropolitului Nifon, care pe lângă toate încercările lui nu prea vrea să-l bage în seamă, el ştià pentruce. Şi pe cât de evidentă e falzitatea aserţiunilor de mai sus, cu atât mai dureros este, că astfel de calomnii faţă de uniţi *se susţin până azi* în preoţimea neunită şi dau ansă la nenumărate certe şi consumare a forţelor, cari ar puteà sluji o cauză mai bună. Spre pildă aduc un sat al nostru dintre munţi, unde preotul nostru unit îşi împlineşte chemarea cu zel adevărat apostolic, predică regulat poporului, le stă într'ajutor cu toate, aşa că şi neuniţii se întorc cu mare simpatie către el, având ei un preot cu totul şcandalos, apoi fiind şi comuna oare cândva toată unită. Neuniţii observat-au primejdia şi venit-au din depărtare popi de ai lor, cari au început a lumină poporul, că-i mai bine să omori trei oameni, decât să-ţi laşi legea şi că cel ce se face unit, îmbrăca-se-va în cămeşe de ceară şi aşa va arde în iad, etc. tot felul de *bazaconii....* Dela preotul acelei comune primesc chiar acum o epistolă, în care scrie:

FOIŢĂ.

Luptă-te cu braţ de fier.

Fi bărbat, când vijelia
Smulge munţii din pământ;
Stai în loc şi nu te teme:
Las' să urle asprul vânt.

Fi voinic, când marea rupe
Stăvilaru-i secular:
Lasă marea să mugească,
Căci mugeşte în zădar.

Şi când fulgerii de gânduri
Se aruncă 'n mintea ta,
Când în bubuit de patimi
Pieptul tău va răsunà:

Fi viteaz, şi nu te teme,
Luptă-te cu braţ de fier:
In această sfântă luptă
Numai cei cu frică pier!

Ioan Zarnă.

Piatra de temelie.

(Continuare şi fine).

II.

Credinţa nu este numai izvor de învăţături limpezi, ci, totodată, şi fântână nesecată de daruri; pentrucă în credinţă află familia toate acelea comori ale darurilor, pe cari, daruri, le-a încredinţat Hristos Bisericii sale: rugăciunea, predica, sfânta liturgie şi sfintele taine. Lucrarea cuvioasă cu acestea unelte ale mântuirii aduce daruri peste daruri, şi izvorire de lumină şi de tărie cerească. De aceea se cade, să se adune toţi ai casei, familia întreagă, în toată dimineaţa şi în toată seara, înaintea sfintei icoane dinspre răsărit, şi, stând în genunchi cu evlavie, să plinească rugăciunile de seara şi de dimineaţa, după cum făceau părinţii nostrii în vremile mai bune, mai curate. De aceea, în o casă cu adevărat creştinească nu se pune nime la masă fără să se roage, şi, un creştin adevărat, nu se scoală dela mâncare fără rugăciune, pentrucă ştie bine, că tot darul, toată deplinirea şi toate bunătăţile vin dela Domnul. De aceea creştinul bun, când aude clopotul de vecernie sâmbăta seara, lasă la o parte lucrul săptămânei, îşi descopere capul cu evlavie şi îşi face o sfântă cruce, rostind în gând o rugăciune scurtă, întru mărirea Domnului Nostru Isus Hristos Mântuitorul lumii şi Izbăvitorul nostru. De aceea, ai casei, membrii unei familii cu adevărat creştine, nu-şi uită nici peste săptămână de sfânta biserică, ci, uneori, când răsună glasul de chemare al clopotului şi în zile de rând, se porneşte unul sau altul, vre-o mătuşă sau cel care poate, până la biserică să vadă ce slujeşte părintele şi ascultă cu evlavie; ori acolo unde se face în toată ziua liturgie, pe cine-l îngăduie trebile se cade să petreacă mai bine în sfânta biserica decât acasă fără treabă. Mai pe sus de ori ce, are mare preţ liturgia. Un sfânt părinte [1]) din biserica Aposului spune: „Sfânta liturgie este soarele, lumina, ori cărei deprinderi sufleteşti, este centrul, punctul de greutate al religiunii creştine, sufletul evlaviei, este acea taină nepătrunsă, care cuprinde în sine adâncimea dragostei lui Dumnezeu." De aceea, creştinii buni se duc, dumineca şi în sărbători, cu toţii, la biserică, părinţi, copii, slugi; ascultă sfânta liturgie şi predica, pentrucă ştiu din bătrâni, că cinstirea Duminecii şi a sărbătorilor, totdeauna a adus binecuvântare, din potrivă necinstirea blăstăm. „Pe două căi poţi ajunge la sărăcie: dacă lucri Dumineca şi dacă furi" ziceà adeseori, un preot cucernic, om cu viaţă sfântă [2]). De aceea membrii familiei se împărtăşesc toţi cu sfânta cumineçătură, şi pe cât se poate, merg împreună

[1]) Sf. Francisc de Sales.
[2]) Păr. Vianney din Ars.

„poporul în genere e cu mare simpatie față de noi, însă vrăşmaşii văzuți şi nevăzuți lucră şi subminează, cu arma minciunei şi a întunerecului Dl F. (un domn, mai mare peste oameni, cari în comuna aceea toți-s băieşi), neputând palam lucrà, agită şi sumuță poporul plin de bunăvoire, tocându-i într'una, că „popa âl unit vreà să vă înşele, ca să vă lăsați legea şi să vă faceți uniați.“ Acestea pentru a se încige mereu, deşi abia vor fi 4—5 cari ar fi dușmani din inimă şi aceia numai prin şi pentru F. In ziua de Crăciun a fost tot poporul neunit la noi la biserică, neavând preot la ei; pentru aceea iar foarte rău s'a mâhnit F. şi i-a dogenit foarte rău...

Ce cugetați, ce va fi cu *congrua?* Rele rezultate va produce. Vedeți neuniții cum îşi bat pieptul, că ei sunt românii cei adevărați, iar când e vorba de fapte, se retrag şi totuşi aşa cinic mai scrie „Lupta“ despre convenirea episcopatului nostru, că se bucură. văzând „un început bun“ şi la gr.-cat. Ar fi bine să-i facă atenți cineva, că nu e acesta începutul bun.... A doua te rog să studiezi *apocrifele poporului nostru* „Visul,“ „Epistolia din cer etc. „Cele 12 Vineri mari,“ cari bagă multă superstițiune şi păreri greşite în popor şi totuşi Sibiiul în acestea e un adevărat Vulcan, care le toarnă, ca lava în toate părțile fără nici o stavilă, ei cari sunt „propagatorii culturei române“ „păzitorii naționalității,“ cari apoi îi formează pe cei din Bucureşti, că Blajul a alterat ritul grecesc dar de aceea nici grije n-au, că în Bucureşti şi textul cărților rituale l-au falsificat, cfr. „Agiazmatorul,“ dezlegarea la morți etc.“

Am publicat şi aceste din urmă părți ale epistolei, cari strâns nu se țin de obiectul nostru, dar nu lipsesc din ele anumite indicii, cari arată, cât de estins e încă la noi spiritul de care e vorba.

Spiritul lui Şaguna. Dacă este de dorit să piară ceva dintre noi, mai tare se dorește aceea despre Spiritul lui Şaguna *în ce privește chestia noastră confesională....*

Am scris acestea toate nu din maliție ori cu ceva intențiune rea, ci ca niște reflexii reale, ca frații nostri neuniți, cari au început deja a scrutà spiritul lui Şaguna, studiind cu deamănuntul toate scrierile şi faptele lui, cu ocaziunea iubileului, când vor fi ridicați în al 7-lea cer al însuflețirii, să nu fie despoiați de orice critică față de acest bărbat, lăsându-se răpiți într'o toate de ideile şi purtarea lui. Dacă se vor prezentà la iubileul din toamnă popi bătrâni, „popi de ai lui Şaguna,“ — între cari şi protopopi şi dignitari mai înalți — acelora să li-se spună, că azi s'au schimbat vremile, că azi de cea mai valabilă datorință a preotului se ține a tinde spre perfecțiunea creştină şi că între virtuțile creştinești azi cel dintâi loc îl ocupă iubirea şi sinceritatea, iar nu ura, falzitatea, calomnia.

Cred, că în aceasta suntem de acord cu frații dela Sibiiu, în specie cu cei dela „Revista Teologică,“ cu cari, în cazul acesta, am mai aveà şi altele de vorbit.

Dr. Nicolae O. Brînzeu.

REVISTE.

România. Săptămâna trecută România a pierdut doi bărbați distinşi pe *Iosif Gheorghian,* Mitropolitul primat şi pe *Petre Aurelian,* președintele Senatului.

Mitropolitul primat erà în vrâsta de 80 ani şi a fost bolnav vreme îndelungată. Ca fiiu de preot, născut în Botoşani, a studiat la Iaşi, a trecut, ca diacon la capela din Paris, urmând şi cursurile dela Sorbona. La 1865 a fost sfințit arhiereu, la 1867 numit Episcop la Huşi, la 1879 al Dunării de jos şi la 1886 Mitropolit Primat. La 1893 s'a retras, dar la 1896 a fost din nou numit. S'a distins şi pe terenul literar scriind şi traducând opere însemnate.

Aurelian a murit Sâmbătă dimineață în vrâsta de 76 ani. Şi a terminat studiile în Frranța, distingându-se, ca un economist desăvârşit. A publicat studii economice de mare valoare. A fost ales membru al Academiei apoi prezident chiar, deputat, senator, ministru de lucrări publice, mai târziu ministru prezident, Aurelian a fost un membru distins şi fruntaş al partidului liberal. Inmormântarea s'a făcut în faţa unei mulțimi enorme, asistând şi prințul moştenitor. Dintre discursuri însemnăm al dlui Bratianu, în numele guvernului şi al dlui Tocilescu pentru Academia română.

---

la sf. potir, adecă în aceiaşi zi, pentrucă, după cum spun cărțile sfinților, pânea cea cerească îl fereşte pe păcătos de nouă căderе, pe cel întristat îl mângâie, pe cel slab şi şovăitor îl întăreşte şi pe toți, de o potrivă, îi duce la o viață plină de vârtuți, la o viață sfântă. Ori, în sfârşit, dacă peste familie, peste casa creştinului, se abat năcazuri grele, lovituri năpraznice, dacă moartea nemiloasă trece preste casă chemând la odihnă veşnică pe careva dintre cei dragi, pe un părinte chiar, — creştinul bun, află totuşi mângâiere şi alinare.

Tatăl tuturor mângâierilor varsă leac alinător în inima credincioasă şi încrezătoare.

„Ştiința, frumseța, mărirea, puterea toate sunt nimica fără de credință. Singură credința dă tărie în zbuciumul vieții şi în clipa morții.“ Ce plăteşte numele sunător, vestea, ce plăteşte bogăția şi puterea, chivăra strălucitoare ori schiptrul aurit, fără vârtute şi dreptate? Iar vârtutea înfloreşte numai în familiile cu adevărat creştine, în acelea cari se întemeiază pe credință. In familiile acestea copii sunt buni şi ascultători, slugile credincioase şi supuse, părinții silitori şi bravi, cari, trăind departe de lumea rea, în îndestulire cuminte, să silesc să câştige celea de lipsă pentru trai cinstit, punând totdeauna deoparte ceva şi pentru zile negre, împărtăşind creştineşte şi pe săraci din truda lor; soții de căsătorie sunt pururea fericiți şi senini şi prin răbdare şi dragoste împrumutată îşi fac o viață plăcută, dulce; părinții trăiesc în frica lui Dumnezeu şi îşi împlinesc datoriнțele, credința căstoriei o țin cu sfințenie, copiii nu le sunt povară netrebnică ci dar dela Dumnezeu, pentru care vor aveà să deie seamă; stăpânul e blând şi bun cu slugile şi cu supuşii săi; ai casei toți, părinții şi copii, învățăceii şi ajutoare, slugi şi slujnice, alcătuesc o *singură* familie, pentrucă toți sunt împreunați prin legătura dragostei şi a credinței, se ajută împrumutat şi lasă unul după celalalt; împreună lucră şi se roagă, împreună mănâncă şi beau, împreună se bucură şi întristarea deopotrivă îi loveşte; iată adevărata căsnicie, bună, liniştită, adevărata viață familiară, curată, fericitoare — iată *„Vatra creştinească!“*

Cea mai dintâi dorință a Românului este ca să-şi aibă căsuța lui, fie ori cât de sărăcăcioasă, cu pereții de lut crepați, şi cu acoperişul de paie afumate. Şi dacă îl întreabă cineva unde locueşte, unde şede, răspunde cu mândrie: *In casa mea.*

O, de ar puteà zice, cu adevărat, ori ce familie, că stă în casa sa, fie aceea chiar şi numai bordeiaş sărac sau colibă umilă! *Iată casa mea, aici stau împreună cu ai mei, aici este fericirea şi îndestulirea mea.* Acestea poate să le zică, cu dreptate, tot creştinul dacă familia lui se întemeiază pe credință; dacă îngerii Domnului ar puteà să însemne, pe crucea de pomenire a fiecărui tată de familie, cuvintele pe cari le puneau vitejii cruciați, luptătorii pentru izbânda crucii împotriva păgânilor hrăpăreți, pe pietrile tovarăşilor lor căzuți în luptă: „Credidi“ — „Am crezut.“ Iar copiii să asculte testamentul unui vestit cetitor de stele, lăsământul neamțului *Dr Heis,* din Münster. Un copil al acestui astronom când a înoit casa părintească, a aflat, într'un colț, pe o lespede zidită în părete. această scrisoare, scrisă de tatăl său: „Eu sunt creştin dreptcredincios şi în această credință vreau să trăiesc şi să mor. Dă Doamne ca nici când copiii şi urmaşii mei să nu se abată dela această credință.“

Posta Redacțiunei.

I. O. în *C.* Spedați acum 8 cor.

V. O. în *B.* Acelaş răspuns.

I. C. în *Rc.* Ideile din articolul trimis, sub altă formă, s'ar puteà publică cu prilejul adunării anuale.

Dr. Fl. Dacă n'ar fi lung tare, ar puteà să se publice acum. Trimite-l.

E. D. M. Articolele nepublicabile se aruncă în coş. Pentru mărcile postale ți-se va operà ceva cărticică dela librăria noastră.

† Coriolan Brediceanu.

Unul dintre bărbaţii de înaltă valoare ai nostri, şi-a închis ochii pentru totdeauna Coriolan Brediceanu, fala Bănăţenilor, bărbatul integru şi caracterul de fier, care s'a impus, prin distinsele lui calităţi, chiar şi străinilor — nu mai este. Moartea lui a fost un prilej de adânc simţite şi unanime regrete. Colegii lui, deputaţii naţionalişti, şi-au îndeplinit cu multă demnitate cea din urmă datorinţă de onoare faţă de distinsul lor coleg. Intreagă obştea românească şi-a arătat durerea prin depeşe trimise din toate părţile. Românii din Blaj şi redacţia „Unirei" au participat şi ei la aceasta impozantă manifestare de doliu.

Coriolan Brediceanu s'a născut în Lugoş (Bănat) la 5 Ianuarie 1850; studiile le-a făcut în Arad, Beiuş şi Pojon, iară diploma de advocat a obţinut-o în Budapesta la 3 Ianuarie 1874.

Cancelaria advocaţială a deschis-o în Lugoş. Naţionalist însufleţit şi desinteresat, orator excelent. Brediceanu devine conducătoriul luptelor bineorganizate ce românii din Caraşseverin le poartă în reprezentanţa acestui comitat.

Dela organizarea partidului naţional român până la 1891, a fost membru al comitetului naţional. In mai multe rânduri a fost candidat de deputat şi la 1884 a şi obţinut majoritatea voturilor în cercul Bocşei, dar în urma volniciilor întâmplate la actul alegerii nu a ajuns în dietă până la alegerea din anul 1906, când în două cercuri a fost ales, în cercul Bocşei şi în cercul Oraviţei. A representat în dietă cercul Oraviţei.

In cele mai multe procese politice intentate ziarelor noastre şi politicilor români din Ungaria şi Transilvania, în deosebi în procesul memorandului, a primit sarcina de apărător şi s'a distins prin număroase pledoare de valoare atât politică naţională, cât şi juridică. Cu acelaşi zel a lucrat şi pe terenul cultural, jertfind foarte mult pentru înaintarea ţărănimei noastre; a fost membru în comitetul societăţilor culturale române, Asociaţiunea Trinsilvană, societatea pentru fond de teatru român. A fost membru în sinodul eparhial al Caransebeşului şi în congresul naţional român, unde s'a distins prin muncă rodnică.

CORESPONDINŢE.

Onorată Redacţiune!

Vin a vă raportà pe scurt despre sfinţirea bisericii gr.-cat. din Vaidasântioana săvârşită la 27 Decemvrie st. n. 1908.

Raportez cam târziu din motivul, că am aşteptat să o facă alţii.

Zi de bucurie a fost pentru poporul gr.-cat. din Vaidasântioana ziua de 27 Dec. st. n. 1908. Abia 100 familii, — în stare nu prea bogată — s'au hotărât să iea asupra lor sarcina mare de a ridică casă nouă Atotputernicului Dumnezeu, loc de închinăciune Împăratului popoarelor, un edificiu corăspunzător recerinţelor timpului în care trăim.

Mare le-a fost însufleţirea atunci, când au luat asupra-şi aceasta sarcină grea, cu atât mai mare le este acum bucuria, când îşi văd realizată dorinţa de a avea o biserică pompoasă ridicată cu mari jertfe din puţinul lor avut, căci nedispunând de parale spre acest scop, au fost necesitaţi a repartià sumă foarte considerabilă spre acoperirea speselor ivite cu edificarea acestui măreţi edificiu.

Actul consacrării l-au săvârşit sub pontificatul Preaon. Ariton M Popa prrtopopul Reghinului, On. Demetriu Fărcaş preotul Vaidasântioanei, Emil Căliman preotul Breţcului şi Vasile Demian preotul Toldalului.

La $8^1/_2$ oare dimineaţa să începe utrenia. Lacrămi de bucurie să văd curgând pe feţele credincioşilor parohiei când protopopul la finea utreniei prin cuvinte binepotrivite şi la inima poporului în numele acestuia, iea rămas bun dela biserica cea veche, care atâta timp a fost adăpostul şi conducătorul poporului gr.-cat. din Vaidasântioana şi care întră păreţii ei umiliţi a primit jertfele aduse de popor spre mărirea Părintelui ceresc.

După aceasta am plecat spre edificiul cel nou bisericesc, unde după sfinţirea apei şi stropirea bisericii şi-a început serviciul liturgic. Preaon. Ariton M. Popa urcând amvonul prin o vorbire acomodată arată însemnătatea bisericii în mijocul omenimii, dela care însemnătate deduce la datorinţele credincioşilor faţă de biserică, apoi salută pe zelosul preot, curatorat şi popor din Vaidasântioana, cari după atâta abnegare de sine, după atâta jertfă astăzi sunt fericiţi văzându-şi realizat scopul, pentru ajungerea căruia au luptat.

La sfârşitul sfintei liturgii poporul s'a stropit cu apă sfinţită, iar noi după ce am luat parte la masa ospitală a Vaidasântionenilor, ne-am reîntors la ale noastre aducând cu noi dulci amintiri şi admiraţie pentru harnicul preot Demetriu Fărcaş şi vrednicul său popor din Vaidasântioana.

Un participant.

Cronică literară.

Titu Maiorescu, Critice (1866 — 1907) ediţie completă. Volumul III „Minerva" 1908. — Volumul acesta completează opera de critic artistic al dlui Maiorescu, cuprinzând articole foarte interesante, apăruţi şi în ediţiile anterioare şi extinzându-se şi asupra autorilor contimporani, cei mai recenţi chiar, cu autoritatea Nestorului criticei româneşti. Din articolele mai nouă remarcăm: Recenziuni literare şi rapoarte academice: D. C. Olănescu, Traducerea Odelor lui Horaţiu (1891), Poeziile Dlui Nanu (1894), Poeziile dlui Octavian Goga (1906), Povestirile dlui Mihail Sadoveanu (1906) şi Nuvelele dlui I. A. Brătescu-Voineşti (1907). Volumul acesta, cel din urmă e însoţit de un foarte instructiv indice. *Izabela Sadoveanu — Evan: Impresii literare,* Minerva, Bucureşti 1908 — Autoarea acestor critice fără mari pretenţii, ne face cunoscuţi de aproape cu mulţi din autorii contimporani (O. Carp, M. Sadoveanu, Ion Gorun, D. Anghel, St. O. Iosif, N. N. Beldiceanu, Octavian Goga, C. Sandu — Aldea, Sofia Nădejde, Elena Farago (Fatma), I. A. Brătescu-Voineşti). Intr'o românească foarte bună, autoara ne convinge, cu argumente destul de puternice, cu o logică bine stabilită. Rămâne însă o pagină, asupra căreia noi n'am fost lămuriţi nici până acum, şi rămânem de aci încolo şi mai încurcaţi încă. E vorbă de *preoţii* zugrăviţi în novelele lui Sadoveanu. Am avut totdeauna cuvinte de recunoştinţă pentru volumele acestui talent atât de puternic, dar n'am fost îndestuliţi cu tipurile de preoţi schiţate de dânsul. Am şi remarcat acest lucru în diferite rânduri, în coloanele foaiei noastre. Şi iată, vine un condei critic şi constată, că tot ce spuneà Sadoveanu despre starea josnică a clerului din ţară, sunt—*adevăruri*: „Aşa e popa dela ţară, aşa-l cunoaştem şi aşa l-au creat împrejurările. Moartea altuia nu numai că nu-l impresionează, dar dacă nu-l bucură, îl interesează ca un ce după care e obişnuit a trage folos. De aceea îl vedem pe beţivul popa Ştefan din „Intr'un sat odată" oarecum uşurat, când înţelege dela cârciumarul, nebun de groază, că e vorbă *numai* de moartea cuiva.... Şi totuşi ţăranul îl primeşte aşa cum e, nu aşteaptă dela el alt ceva, *o purtare morală, o pildă bună, ceva cari să se asemene cu ceea ce sunt preoţii dincolo în Ardeal şi la alte neamuri mai luminate.* Popii aceştia beau nu cu gospodării satului la o zi ca aceia şi atât cât să prindă chef la glumă, *ei beau cu haimanalele satului....* Atunci când beau ei .... e un iad, o gălăjie, o mânie a lui Dumnezeu... o adevărată nebunie.... Ţăranul îi priveşte cu filosofie, *cu un zimbet plin de înţeles pe sub mustăţi*, ba chiar cu un fel de simpatie pentru popa Tărăboiu, care e deştept, se pricepe a întoarce gluma şi ţăranul nostru e foarte simţitor la lucrul acesta, şi are „darul" *de a ceti şi atât cere el dela preot"* (pag. 94—96). Rămânem încremeniţi în faţa acestor constatări grozave. Noi susţineam până acum, că M. Sadoveanu *a greşit* schiţând în volumele sale numai preoţi păcătoşi şi nevrednici — şi iată vine critica şi confirmă pe deplin aceasta „greşală." Ei bine, nu avem motiv de a dubità în obiectivitatea criticelor dnei I. Sadoveanu-Evan, dar, să ni-să ierte, *nu putem crede*, nici acum, că ar fi chiar aşa de decăzut *clerul* fraţilor din regat. Ar fi atunci de desperat!....

Şt. Pop. Dicţionarul ortografic al limbei române, Bucureşti 1908. — Cum ortografia mai nouă a Academiei nu e chiar definitiv fixată, dicţionarul ortografic al dlui Şt. Pop este foarte binevenit, cuprinzând un material bogat, cu indicări şi îndrumări foarte exacte. Preţul 1 leu.

Calea spre Dumnezeu. Traducere de *T. V. Păcăţian.* — Sibiiu — Tiparul Tipografiei arhidiecezane. — Preţul 1 cor. — Autorul acestei broşuri, care se estinde numai pe 80 pag., dar reprezintă o mare valoare, cuprinde un preţios mărgăritar, e preotul rusăsc *G. S. Petrow,* un orator şi scriitor de prima forţă. Acest om alui Dumnezeu, adânc cugetător şi cam cunoscător a ordului natural cu toate mizeriile lui, cum şi a ordului supranatural cu căldura, lumina şi bucuriile lui, vede mântuirea şi ridicarea poporului său în curăţirea sufletelor de noroiul păcatelor şi de rugina desperării. Toate gândurile lui, toată filozofia lui se ridică frumos, lin şi artistic pe adevărul divin, pe învăţătura lui Hristos, pe credinţa evangelică, fără de care cei mai mari sunt tirani fără inimă, iar cei mai mici sclavi fără nădejde. Cu

blândeţă şi iubire caldă îndeamnă pe toţi, să mediteze asupra adevărului divin, asupra celor opt fericiri, cari se înalţă peste cultură formalistă, peste ştiinţa rece, se înalţă peste onoruri, ranguri şi bogăţii. Ce folos de progresele, cu cari se laudă omenimea: de telefon, telegraf, tren, balon... dacă ele poartă atâta mânie şi ură; ce folos de casele pompoase, uscate, înalte, cu feresti largi, dacă aerul, lumina şi căldura, ce primesc, nu pot însănătoşă, întări şi înveseli trupurile nervoase, nevoieşe şi bolnave ale atâtor oameni, cari şʼau uitat de Dumnezeu, cari nu se adânceşte în cooziderarea adevărurilor mântuitoare, cari ţin la forme numai, neglgând şi desconziderând sufletul? De ce treabă sunt toate bogăţiile câştigate, întrebuinţate, ori dorite cu perderea sufletului?

Petrow în meditaţile sale (Dl Păcăţianu scrie greşit „Cantemplaţiuni“) stropite cu exemple frumoase şi cu asămănări tare potrivite, învaţă, îndeamnă, roagă pe cetitor să se îngrijească şi de trup şi de suflet, totdeauna însă pe cale dreaptă şi cu mijloace cinstite, altcum îşi mândreşte şi trupul şi sufletul.

Noi zicem fiecăruia laic şi preot: To'le, lege!

Curs pentru cantorii nostri din jurul Turzii.

In senzul deciziunilor Veneratului Sinod ahridiecezan gr.-catolic dela 10—22 Maiu 1904 şi 22—23 Noemvrie 1906, (pag. 23 IX.), fiind recercat din mai multe părţi din jurul Turzi, — conform Innaltei dispuzeţiuni a Prea Veneratului Conzistor Metropolitan — de dto 2 Februar n. 1909 Nr. 8758—1908. Aduc la cunoştinţă că cu începerea lui 1 Martie st. n. 1909 voi deschide în Turda un curs pentru instruarea şi cualificarea cantorilor nostri gr.-cat.

In sensul deciziunilor acelniaş Venerat Sinod, candidaţii au să dovedească, că au împlinit cel puţin 18 ani, că au purtare morală bună, şi că ştiu ceti şi scrie cu litere latine, şi ştiu ceti cu litere cirile şi că au voace bunişoară, ca taxă de instrucţie vor avea să plătească fiecare câte 20 cor.

Insinuările au să se facă la subscrisul până în 25 Februarie st n. a. c.

Cursul nu se va începe însă decât numai în cazul, că se vor insinuà cel puţin 10 candidaţi.

Cursul se termină în 15 April (6 săptămâni) când cei ce vor dovedi progres cel puţin suficient în urma examenului ce-l vor face sub prezidiul unui membru capitular vor primi şi diploma de cualificare în cantul şi tipicul bisericesc:

Turda, la 10 Februar 1909.

Constantin Pepene,
cantor gr.-catolic.

Nr. 4—1909.

Convocare.

Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Blaj îşi va ţinea adunarea generală *Duminecă în 28 Februarie 1909, la 3 oare* d. a. în localul Casinei române.

Invităm la aceasta adunare pe toţi membrii şi binevoitorii Reuniunii.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului.
3. Prezentarea raţiunilor de pe an. 1908.
4. Alegerea comisiunilor: *a)* pentru cenzurarea raportului general, *b)* pentru cenzurarea raţiunilor, *c)* pentru înscrierea membrilor noi şi încassarea taxelor dela membri vechi.
5. Rapoartele şi propunerile comisiunilor.
6. Intregirea comitetului prin alegerea alor două membre.
7. Eventuale propuneri.
8. Verificarea procesului verbal şi închiderea adunării.

Blaj, la 10 Februarie 1909.

Cornelia Deac, prezidentă. **Traian German,** secretar.

Noutăţi.

Ziua de trei sfinţi şʼa serbat cu programul îndatinat. Corpul profesoral a slujit sf. Liturgie, Societatea studenţilor a ţinut o succesă şedinţă festivă. Sʼau distins tinerii Oniga, Măgdaş, şi Iuliu Miclea şi apoi corul condus de stud. Stupinean. Escelenţa Sa a adresat tinerimii o călduroasă cuvântare. Sara a fost un bal foarte animat.

Adunarea generală a „Societăţii meseriaşilor“ din Blaj, convocată pe Duminecă în 14 Februar n. 1909, din cauza îmbolnăvirii prezidentului, se amână pe timp nedeterminat.

Petreceri. Tinerimea plugară gr.-cat. din Cojocna, va ţinea Sâmbătă seara din săptămâna albă a. c. o petrecere poporală împreunată cu declamări şi cântări veseloasă, urmată de dans, în şcoala confesională gr.-cat. Venitul curat e destinat pentru procurarea de requisite şcolastice. Preţul de intrare dela 20—60 fileri. *Direcţiunea şcoalei.*

Aviz. In înţălesul unei consfătuiri avute cu preoţii din gremiu însinuaţi de membrii ai *„Reuniunii de misiuni sacre a preoţilor din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş,“* pentru orientare, ţin, să comunic următoarele: 1 Ca membrii ai Reuniunii sʼau însinuat până acum 70 preoţi, după protopopiate: Aiud (2), Alba-Iulia (2), Almaş (2), Bia (3), Blaj (7), Cătina (3), Cluj (3), Cojocna (6), Dârgea (1), D.-Sân-Mărtin (2), Ernot (2), Fărăgău (1), Indol (1), Ludoş (1), Morlaca (9), Mureş (3), M.-Uioara (7), Pogăceaua (2), Reghin (3), Roşia (1), Sebeş (2), Vic. Făgăraşului (4), Giurgeu (2) şi Triscaune (1). — Insinuări sosesc în continuu. — 2. Organizarea Reuniunii, — măcar că numărul preoţilor însinuaţi e destul de însămnat, — să amână pe motivul, că în timp de iarnă e anevoioasă încuartirarea membrilor, dar mai vârtos pentrucă se cuvine, ca inaugurarea acestei importante reuniuni să fie împreunată cu exerciţii spirituali pentru preoţi de cel puţin 3 zile. Acestea se pot ţinea numai în vacanţa şcolară, când participanţii pot fi încuartiraţi în seminarul teologic. 3. Misiunile sacre poporali se pot ţinea şi până la organizarea reuniunii. — Aceia, cari doresc ţinerea misiunilor sacre în parohia lor, în timpul Paresemilor, să se însinue până în 21 Februar n. a. c., ca la timp să se poată face dispoziţiunile necezare. Blaj, la 8 Februar 1909. *Dr. Isidor Marcu,* canonic prezid. reuniunii.

„Patria“ Institutul nostru de credit şi economii şi-a ţinut Sâmbăta trecută a 23-a adunare generală, spre a da seamă de gestiunea anului 1908. Pentru aceasta adunare au fost depuse la cassa institutului 841 acţii. Punctul cel mai important din raportul direcţiunii a fost resultatul comisiunii a III-a prin ce capitalul social sʼa ridicat la suma de 550 mii cor. şi deşi în 1908 numai să se plătească numai o rată din preţul unei acţii, totuşi au intrat cor 162·220 cu aproape 109 mii mai mult. O notă foarte îmbucurătoare, care denotă soliditatea institutului şi încrederea publicului, Mai însemnăm din bilanţ, că faţă cu un capital de 362 mii cor e un fond de rezervă de 481 mii, special de rezervă de 21 mii, de penziuni de 73 mii, depuneri de peste 2½ mil., efecte publice de 400 mii cor. realităţi 93 mii cor. Am citat aceste cifre, ca o netăgăduită dovadă de grija ce expune pentru întărirea institutului şi menţinerea lui pe o bază solidă. Circulaţiunea anului a fost de 27 mil. iar profitul de *81.150·10 cor.* Din acesta după împărţirea procentelor statutare a revenit 21 mii rezervă, şi 3507·50 cor. scopuri de binefacere, care sʼa împărţit astfel: pentru înfiinţându-l spital al studenţilor 1500 cor. şcoalei de fete şi celei a meseriaşilor, apoi internatului preparandial din Blaj şi mesei studenţilor din Cluj, câte 100 cor. Casinei din Blaj 400 cor. Mesei studenţilor 200 fondului studenţilor bolnavi 200 cor. bisericei rom. cat. 100 cor. copiilor săraci 50 cor. despărţământuiui Blaj al Asociaţiunii pentru instruirea analfabeţilor 300 cor. şi la dispoziţia Direcţiunii 357·50 cor. În direcţiune au fost realeşi Sim. P. Mateiu şi Eugen Bian, iar nou Dr. Iuliu Maniu.

Tusa măgărească

trece iute dacă foloseşti Emulsiunea de SCOTT. Medicii şi moaşele dovedesc acest lucru prin mii de epistole.

Când cumperi Emulsiunea de SCOTT să fi cu luarea aminte la marca scutitoare Pescarul.

Emulsiunea de SCOTT ajută prin faptul, că e compusă din cele mai bune părţi şi ca putere nutritivă e prima între toate. — Deja după prima folosinţă simţi cum îţi creşte sănătatea.

Preţul unei sticle originale e 2 cor. 50 fileri.

Se află în ori ce farmacie. (47) 18—22.

Sirolin

produce poftă de mâncare îngraşă, opreşte tusa, regulează secreţiunea, şi opreşte asúdarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici şi profesori contra **ofticei, guturaiului, tusei măgăreşti, scrofulei şi influenţei**

Fiindcă sunt imitaţiuni fără preţ se ceri todeauna **pachetare originală de „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveţia).

„Roche“

La ordin medical îl primeşti din ori ce farmacie.

Preţul unei sticle 4. — cor.

(4) 4—35

Partea literară.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare) 54

Copleşită de aceste amintiri, ea se opri. Şi ambii se ţineau îmbrăţişaţi, iar Plautus îi şopteà numirile sale cele mai dulci. Uitară toate de prin jurul lor şi se simţiau îndestuliţi şi fericiţi în amorul lor.

Astfel ei nu auziră nici sunetul năduşit de arme, carele umplù deodată coridoarele. Numai după ce auziră ţipetele de spaimă ale creştinilor de pe lângă ei, se deşteptară din visul lor.

Atunci văzură săbii lucind şi întrarea închisă prin soldaţi. Creştinii să îmbulziră la olaltă, ca o turmă de oi, între cari a năvălit lupul.

De către întrare răsună o voce poruncitoare. „Un cuib de nazarineni veninoşi! Cât se va bucurà împăratul!“

„Ăsta e Tigellinus,“ zise Plautus şi îmbrăţişă pe Lydia spre a o apără. „Acum nimic nu ne mai poate scăpà. Ţi-e frică?“

„Ba nu,“ zise Lydia, „căci sum lângă tine!“

„Te voiu apără, iubită! Şi dacă va fi să murim, atunci şi în moarte ne vom iubi şi vom suride unul altuia.“

„De moarte nu-mi e frică,“ zise Lydia, „însă mi-e groază de tortură. Dar voiu chemà pe Domnul, şi el mă va întări. Ah, Plautus, cât de dulce este, a muri pentru credinţa sa. Vezi, în paradis ne aşteaptă desfătări vecinice.“

In momentul acesta răsună vocea prefectului, carele demândă soldaţilor, ca se lege pe toţi creştinii.

Pe când soldaţii se aruncară asupra sermanelor jertfe, pe treptele altarului de peatră stăteà un bătrân venerabil, cu braţele întinse preste mieii amenințaţi; fecioarele se îmbulziră în jurul său tremurând.

„Nu vă temeţi,“ vorbi bătrânul, cu voce puternică. „Spionii împăratului nu vă pot face nimic. Domnul va fi cu voi şi vă va apără.“

Ca şi când le-ar fi înviorat şi întărit o putere divină, aşa s'au ridicat acum fecioarele, şi Pudentiana vorbi cu faţa strălucitoare: „Inimicii crucei au venit, ca se ne nimicească. Ei însă ne vor află tari şi constanţi: cu bucurie mergem la moarte pentru mirele nostru ceresc!“

Soldaţii împăratului pătrunseră în odae, năvăli ră asupra creştinilor şi-i puseră în anţ uri.

l Tigellinus steteà la întrare, cu un suris mând ru şi triumfător pe buze. Lângă el stăteà Aelius, faurul, aieptându-şi ciocanul său cel înfricoşat.

„Tu ai meritá inelul de cavaler,“ zise Tige llinus către el. „Pentruçă ţie am se-ţi mulţămesc pentru această pradă preţioasă.“

„Nu-mi trebue inelul,“ rise uriaşul, „mai bucuros ieau o mână plină cu aur.“

„Vei căpătà banii,“ vorbi Tigellinus. „Astăzi însă dă-i pace ciocanului tău! Toţi aceştia vor sângerà în arenă. Ce se vor bucurà Romanii!“

Creştinii fură legaţi doi cu doi şi escortaţi apoi de către soldaţi. Ei nu opuseră nici o rezistenţă, numai când unul dintre soldaţi voi să îmbrăţişeze pe Pudentiana într-un mod prea obraznic, Lydon se repezi asupra lui, voind a-l străpunge cu pumnalul. O lovitură de sabie însă doborî la pământ pe credinciosul, şi ochii săi frânţi odihneau plini de iubire şi de grije asupra ficei stăpânului său.

Plautus şi Lydia abià observară, cum au fost legaţi; surizând fericiţi, ei păşiau mână în mână în mijlocul convoiului durerei, carele eşi afară în întunerecul nopţei, spre a-şi începe calea suferinţei. — — —

Intr-aceea în catacomba părăsită zăceà cadavrul plin de sânge alui Lydon, învăluit în fum de tămâe, luminat de lucirea palidă a luminilor şi opaiţelor; faţa cea palidă erà întoarsă spre altarul cel mic de peatră, pe care tronà măestoasă crucea Domnului printre nori arginţii de tămâie.

Capitlul XLVI.

Mysterium crucis.

Pentru prada cea bogată, Tigellinus primi ca dar un palat în Carină. Şi Cezarul invită Roma întreagă la jocurile ce aveau să se aranjeze în noul ziditul Circus maximus, şi la cari jocuri creştinii aveau să servească ca jertfe sângeroase pentru a săturà pofta de spectacole a Romanilor.

Cu sutele de mii se îmbulzà poporul pentru a vedeà circul cel lucsuos aranjat.

In zgomotul teribil al mulţimei se amestecà urletul înfricoşat al fiarelor turbate de foame.

Pe terasa cea largă cu cortul de purpură al împăratului şedeau dejà pretorii, demnitarii cei mari, senatorii şi ceata sfântă a vestalelor.

Impăratul şedeà plictisit şi priveà prin zmaragdul său la mulţimea îmbrăcată sărbătoreşte. Ochiul i-se opri asupra unei escelente staturi de femee, carea purtà o cunună de spice aurii în păr.

„Cine este această Ceres strălucitoare?“ întrebă el, clipind din ochi.

„Este Iuliá, fica frumoasă alui Sallust cel bogat,“ răspunse Tigellinus.

Nero suspină. „In jurul tronului meu este atât de pustiu...“ zise el.

„Se o aduc la tine, divule?“ grăbi se întrebe Tigellinus.

„Ba nu,“ zise acesta, „cel puţin nu astăzi. Poate pe mâne. Ah. pe Iupiter, îmi pare că nici eu nu mă mai cunosc! Gândeşte-te: mi-e groază de braţele albe ale femeilor!“

Tigellinus înăduşi un suris batjocoritor. „Nu-i mirare,“ gândi el în sine, „soţia cea frumoasă a tribunului Gajus Sempronius, pe carea a învitat-o la sine, erà aproape să-l sugrume.“

— — — — — — — — — —

Pe când Romanii se bucurau deja înainte pentru petrecerile viitoare, prizonerii creştini stăteau închişi în celulele subterane ale circului, unde în zilele din urmă li-s'au dat din abundanţă mâncare şi vin, pentruca se nu slăbească aşa de iute la luptele ce-i aşteptau. Cei mai mulţi însă preferiră a nu atinge mâncările. Moartea le erà sigură, şi puterea, de carea aveau lipsă la lupte, o aşteptau dintr'un alt izvor decât din îndestulirea simţului natural al foamei şi a setei, o aşteptau din izvorul sfânt al credinţei, carele nutreşte sufletul: din inima iubitoare a Măestrului lor divin, pentru care ei voiau să sufere chinuri şi torturi, pentru care voiau să moară cu bucurie.

Insă în loc ca să fie îngrijaţi pentru pericolele şi chinurile ce-i aşteptau, ei vorbeau despre pământ ca despre ceva, ce pentru ei nu mai există: gândurile lor petreceau în patria lor cea nouă, carea li-se păreà atât de strălucitoare faţă de pământul cel plin de suferinţă.

(Va urmà).

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.

Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

„ECONOMUL," institut de credit şi economii, societate pe acţii în Cluj.

CONVOCARE.

„ECONOMUL", institut de credit şi economii, societate pe acţiuni în Cluj, îşi va ţinea

a XXIII-a adunare generală ordinară,

în 27 Februarie a. c. st. n., la 10 oare a. m., în localitatea institutului (strada Weselényi-Miklos Nr. 26).

Obiectele adunării sunt:

1. *Deschiderea adunării*
2. *Raportul direcţiunii*
3. *Raportul comitetului de revisiune*
4. *Stabilirea bilanţului pro 1908 şi fixarea dividendei*
5. *Esmiterea alor 3 acţionari pentru verificarea procesului verbal şi scrutare.*
6. *Fixarea marcelor de prezenţă.*
7. *Alegerea unui membru în direcţiune.*
8. *Eventuale propuneri în cadrul statutelor.*
9. *Închiderea adunării.*

La aceasta adunare se invită acţionarii institutului, făcându-se atenţi la dispoziţiunile §§. 19 şi 20 din statute.

Din şedinţa direcţiunii institutului de credit şi econonomii „Economul" în Cluj, ţinută în 30 Ianuarie 1909.

Dr. Isidor Mareu m. p., prezident. **Dr. Frâncu** m. p., director executiv.

Bilanţ cu 31 Decemvrie 1908.

Activa.		K f	Pasiva.	K f
Cassa în numărar		110,750·62	Capital social:	
Bon în Giro-Conto		1,089·72	Emisiunea I.	100,000·—
Bon în cassa de păstrare postală		2,245·91	Emisiunea II.	100,000·—
Imprumuturi pe oblig. cu cav.		8,860·—	Emisiunea III.	156,800·—
„ „ „ hipotecare		137,606·12	Fond de rezervă	172,920·09
Cambii escontate		2.229,009·51	„ spec. de rezervă	15,669·36
Credite camb. cu acop. hip.		240,336·—	„ de penziuni	49,591·32
Realităţi		94,618·88	„ pentru zidirea bis. gr.-cat. Cluj [1]	2,840·70
Realităţi vândute		3.000·—	„ Alexandru Bohăţiel	2,000·—
Cont-curent		182,087·15	Fondul şcoalei	339·92
Efecte publice		175,775·—	„ mesei studenţilor acad. Cluj [2]	1,090·35
Diverse conturi debitoare		34,247·48	„ „ „ şi pedag. Gherla	432·70
Interese de reescompt anticipate		7,035·56	„ pentru tovărăşii de asig. vitelor	200·—
Mobiliar	8,170·—		„ „ promovarea cetit-scrisului la reg. 51	200·—
10% amortizare	810·—	7,360·—	Depuneri spre fructificare	1.414,423·40
			Reescompt	1.122,817·70
			Dividendă neridicată	1,336·—
			Interese tranzitoare	32,235·27
			Profit net	61,125·14
		3.234,021·95		3.234,021·95

[1]) Din acest fond s'a dat anterior pentru locul de biserică K 12,000·—.
[2]) Pentru masa stud. acad. s'a cheltuit în total K 19.209·19.

Contul Profit şi Perdere.

Debit.		K f	Credit.	K f
Interese:			Interese:	
pentru depuneri spre fructificare		66,390·78	dela cambii escontate	194,623·93
„ reescompt		66,815·88	„ imprumuturi pe obligaţiuni	24,613·42
„ fondurile institutului		9,279·10	„ efecte publice	6,249·59
Spese:			„ credite cambiale cu acop. hip.	17,256·62
salare		22,762·55	„ cont-curent	5.911·16
bani de cvartir		3,473·60	Proviziuni diverse	19,677·75
imprimate, registre, reparaturi la imobile şi diverse spese		18,214·39	Chirie şi arânzi	10.818·90
marce de prezenţă		2,104·—		
Contribuţiune:				
directă		16,437·65		
10% dela int. de depunere		6,677·33		
competinţe de timbre		332·96		
Amortizări:				
pretenziuni dubioase	4,727·99			
din mobiliar	810·—	5,537·99		
Profit net		61.125·14		
		279,151·37		279,151·31

Cluj, la 31 Decemvrie 1908.

Dr. Frâncu m. p., director executiv. **Órga** m. p., secretar. **N. Căciulă** m. p., prim-contabil.

Dr. Isidor Marcu m. p., prez. **Ioan Nestor** m. p., v.-prez. **I. Br. Hodosiu** m. p. **Dr. E. Dăianu** m. p.
Ladislau Papp m. p. **Dr. Coriolan Pop** m. p. **Ştefan Havaşi** m. p. **Dr. Márk** m. p.

Examinând contul de mai sus l-am aflat în consonanţă cu cărţile.

Cluj, la 30 Ianuar 1909.

Ioan Bătean, m. p., prezident. **A. C. Domşa** m. p. **Sim. Pop** m. p. **I. Godoian** m. p. **Gavril Pop** m. p. **Marţian** m. p.
I. Lissai m. p., revizor expert al »Solidarităţii«.

(7) 1—1

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 16—52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 13—52

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Rog să o tai și să o păstrezi.

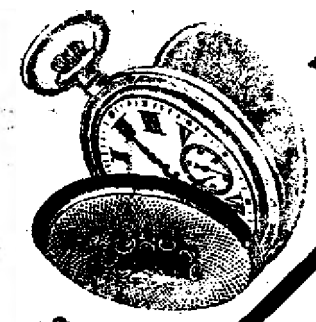

numai 14 cor.

In loc de 36 cor.

La plătiri în rate numai

atunci am puteà răspunde, dacă am mări prețul cu 100 până la 150 procente. — Prețul de tot moderat arătat de noi să înțălege numai la solvire momentană ori contra ramburs.

Oroloagele de aur Rem. Electro pentru domni și doamne, sunt gravate, ornate și au 3 capace, cu cadran și minuter aurit ori argintat. Pentru asigurarea acurateței să dă garanță în scris pe 3 ani.

Prețul unui orologiu e 14 cor.

E. Weiss, Wien, XV/1, Kellinggasse 1/18.

(3)4 —10

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor.

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50) 12—25

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (46) 14—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 14—52

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95.816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. Blaj, 20 Februar 1909. Numărul 7.

Furtună în parlament.

Discursul deputatului *Dr. Iuliu Maniu,* rostit în şedinţa Camerei dela 16 Februar, a dat anză la erupţiuni vehemente, pe cari chiar foile maghiare le aseamănă cu scenele din afacerea Vaida-Voevod. Jurnalistica maghiară se ocupă la loc de frunte cu vorbirea acestui „trădător de patrie," mirându-se, că oratorul nu a fost înzultat faptice sau nu a fost aruncat pur şi simplu afară din Cameră. Discursul, care a stârnit aceasta furtună, îl vom reproduce mai la vale în pasagiile lui mai însemnate, constatând, că dnul Maniu n-a făcut altceva, decât a protestat împotriva maghiarizării armatei, arătând gravele urmări ale astorfel de încercări.

Iată câteva părţi mai importante din acest discurs:

Onorată Cameră, când mă simţesc îndemnat a luà cuvântul în chestia proiectelor de lege de sub desbatere, cred că în situaţia politică actuală şi în atmosfera politică, în care adevăratele nizuinţe nu prea sunt luate în considerare, iar în loc de o apreciere echitabilă a ideilor, întâlnim mai mult o preocupaţiune regretabilă, nu este chiar corect a lungi discuţia. Consider, că este necesar şi totodată suficient dacă voi precizà pe scurt punctul meu de vedere şi al partidului, din care fac parte, referitor la proiectele de lege din chestiune.

Atunci, când este vorba să stabilim contingentul de recruţi făcând posibilă întregirea armatei, stăm foarte aprope de datorinţa de a examinà, care anume este scopul armatei şi poate oare armata corespunde acestui scop?

Ştiţi prea bine domnilor, că scopul armatei este de a asigurà monarhia înlăuntru şi în afară şi de a-i ridicà demnitatea în faţa celoralalte state, mai ales când este vorba de capabilitatea ei de acţiune. Prin consecinţă este deci natural, că cel mai puternic mijloc în privinţa aceasta este armata, a cărei datorinţă trebue să fie apărarea şi asigurarea existenţei monarhiei.

Celalalt scop al monarhiei a fost fără îndoială în trecut acela de a ne pune stavilă invaziunilor barbare, cari ameninţau cu nimicire civilizaţia apuseană.

Dacă din aceste puncte de vedere examinăm trecutul istoric al Austro-Ungariei şi al Dinastiei de Habsburg, putem constatà, că monarhia a corăspuns acestor scopuri, acestei misiuni, purtând grijă de interesele culturale şi economice ale popoarelor de sub oblăduirea ei. Şi în adevăr existenţa acestor popoare a fost asigurată până atunci, până când monarhia n-a ajuns la un anumit punct de transiţie istorică, care a provocat mare schimbare referitor la situaţia acelor popoare, (zgomot). Cu privire la scopul al doilea, putem constatà, că de fapt Austro-Ungaria şi glorioasa dinastie de Habsburg a reuşit să pună zăgaz invasiunilor barbare din Orient, apărând cu sângele propriu cultura şi opera civilizatorică din apus.

Scopul al doilea stă în raport invers cu scopul pe care monarhia l-a avut în trecut. In trecut anume menirea ei a fost să apere împotriva năvălirilor barbare din Orient cultura apusană; iar azi lucrul e întors, de oarece monarhia azi are să împiedece aşa numitul Drang nach Osten. Aci este locul să stabilim şi raportul dintre ambele state, de oarece este imposibil, ca monarhia, atât Austria, cât şi Ungaria să corăspundă scopului extern fără să corespundă celui intern, care consistă în asigurarea şi garantarea libertăţilor tuturor popoarelor de sub sceptrul ambelor state; să corespundă datorinţei sale din lăuntru fără să nu se nizuiască a corăspunde şi datorinţei, ce i-a destinat istoria universală în relaţiunile lor cu statele străine.

Referitor la prima datorinţă ţin să constat, că conducătorii destinelor ambelor state au alunecat pe căi greşite. La 1867 ori ceva mai înainte, Austria s'a pus pe baza hegemoniei germane. Tot la 1867 s'a deschis drum şi la noi în Ungaria hegemoniei maghiare şi exclusivismului de rassă maghiar. (Zgomot în stinga).

OKOLICSANYI L: Dar mai înainte n'a fost nimica?

O VOCE (în stinga): Fost-a mai înainte o hegemonie valachă?

Dr. I. MANIU: D-voastră ştiţi bine, că mai înainte limba latină era limba oficială de stat. (Zgomot).

Teza mea, ce susţin, este că, consider de un lucru greşit din punctul de vedere istoric universal hegemonia germană în Austria, prin care s'a creat o situaţie imposibilă, şi că lucrul acesta de fapt este greşit, este dovadă împrejurarea, că rezultatul luptelor negermanilor din Austria a fost prăbuşirea hegemoniei germane, în urma căreia popoarele acestea acum tind cu toate mijloacele să-şi asigure desvoltarea culturală şi economică în măsură egală. Intreagă activitatea vieţii de stat din Austria tinde în direcţia de a emancipà popoarăle atât în privinţa politică, cât şi culturală economică, ca astfel Austria să fie capabilă de a-şi împlini misiunea istorică universală, după cum am amintit mai sus, cu un cuvânt, ca Austria să fie capabilă să garanteze dezvoltarea şi existenţa popoarelor sale conform modului de gândire modern.

Din contră, în Ungaria azi este dominant în politică exclusivismul de rasă (Zgomot). Dar nu numai acesta, ci şi domnia de clasă oblojită în haina acestui exclusivism de rasă. La noi azi întreagă viaţa de stat tinde să scoată la iveală în toate manifestaţiunile sale, caracterul maghiar. (Aprobări în stânga), ceeace atâta înseamnă, că începând dela instrucţiunea publică, pe teren justiţiar, administrativ şi până la cea din urmă funcţiune de stat rassei maghiare îi este asigurată prepotenţa politică şi superioritatea culturală. (Zgomot).

Urmarea acestei stări este fără îndoială aceea, că favorizată fiind din partea statului o singură rassă, toate celelalte popoare din ţară sunt împiedecate în progresul lor (Contestări în stânga). Din motivul acesta popoarele maghiare sunt nemulţumite cu situaţia lor şi ceea ce le face să fie mai ales nemulţumite, este împrejurarea, că acum se pregăteşte calea introducerei aceluiaş spirit şi în armată. (Contestări în stânga).

OKOLICSANY L: Dta eşti deputat maghiar!

M. LÁSZLO: Cel ce nu vreà să fie Maghiar, să plece în România!

PREŞED.: Linişte dlor!

Dr. I. MANIU: (continuând) nu-mi puteţi luà în nume de rău, dacă eu ca Român voi luptà din toate puterile împotriva acestei tendenţe. Pentru mine şi pentru punctul meu de vedere este foarte preţioasă recunoaşterea Dvoastră că tindeţi să maghiarizaţi, căci aceasta mă scoate de sub obligamentul de a vă dovedi acest fapt. (Mare zgomot).

Când văd că dvoastră singuri recunoaşteţi faptul acesta, atunci baza morală, pe care stau câştigă în tărie.

BIZONY: Aceea nu este baza morală!

Dr. I. MANIU:... şi să nu vă pară rău dacă un bărbat care a fost crescut în mijlocul poporului său şi în cultura proprie, opune rezistenţa tuturor tendenţelor de aceasta natură (Zgomot. Voci: Asta este Ungaria).

Ceea ce am dorit să semnalez cu ocaziunea dezbaterei acestui proiect e că dv nu vă mulţumiţi cu aceea că a-ţi introdus tot ceea ce numim maghiarizare în manifestaţiile vieţei de stat, ci voiţi pe neobservate şi pe încetul să o introduceţi şi în armată. (Contestări).

NAGY E.: Şi aceasta e greşală?

OKOLICSANYI: Armata e a statului maghiar. (Contestări).

ŞT. C. POP: Armata nu e pentru a fi maghiarizată, ci ca se apere patria (Zgomot).

NAGY E.: Aşa voiţi să obţineţi simţurile noastre?

Dr. I. MANIU: Dv sunteţi convinşi că eu şi partidul nostru suntem gata să dăm mijloacele de lipsă pentru susţinerea armatei în interesul apărării patriei.... dar nu suntem înclinaţi să ne dăm sângele şi avutul nostru pentru o armată, pe care dv vă nizuiţi a o folosi pentru tendenţele dv de maghiarizare. (Zgomot infernal).

Mă mirà mult, cum pot luà dnii deputaţi în nume de rău şi cum îndrăznesc să declare de nepatriotism....

FARKASHÁZY: Dar limba germână e mai bună decât cea maghiară; stă mai aproape de dv decât cea maghiară?

Dr. MANIU: (continuând) dacă eu lupt contra tendenţelor de maghiarizare în armată. Eu asta o aflu de foarte curioasă, şi dacă nu aş profesà acest principiu şi nu aş stà pe acest punct de vedere, atunci aş fi foarte inconsecvent. Pentrucă dv ştiţi prea bine că atât eu cât şi partidul nostru luptăm cu toate puterile contra maghiarizărei şi contra nizuinţelor de a maghiarizà în instituţiunile statului.

Studiind datele statistice am ajuns la convingerea că în întreagă Ungaria sunt numai trei regimente curat ungureşti, 10 însă de acelea, în cari nu e nici un maghiar apoi sunt 17 regimente, în cari Maghiarii sunt în maioritate, iar 24 de regimente, în cari naţionalităţile nemaghiare sunt în maioritate.

Cu toate acestea din raportul de acuma's doi ani al ministrului comun de războiu aflu că în Ungaria sunt 37 de regimente, la cari limba de regiment ar fi cea maghiară. Eu aceste nizuinţe le aflu periculoase pentru armată. (Zgomot, Voci: Mergi în Austria!)

NAGY E.: Un discurs de felul acesta nu poate fi ascultat în camera maghiară.

Dr I. MANIU: ***Eu nu mă voiu teme nici când să reprezint interesele poporului meu. Eu nu pentru aceea am venit în Cameră, ca să vă spun dv. lucruri plăcute!***

Eu am venit aici, ca să spun ceea ce eu după convingerea mea aflu, că e lipsă să se spună aici şi fiţi convinşi că eu nu mă voiu lăsà terorizat de dv. Eu atât referitor la ori ce instituţiuni ale statului cât şi privitor la armată, voiu expune totdeauna părerea mea bazată pe convingere şi nu pe terorizm. (Zgomot infernal).

On. Cameră! Convingerea mea este că nu e permis să introducem şi în armată tendenţele de maghiarizare.

KALLAY L.: Nu-l mai ascultăm! Asta e porcărie! (Zgomot infernal).

NAGY E.: Mare îndrăzneală să vorbească cineva în tonul acesta în parlamentul ungar!

FODOR K.: In zadar stai acolo ca o stâncă de piatră, noi nu te vom ascultà!

Preşedintele suspendă şedinţa pe 10 m.

PREŞED.: Declar şedinţa de deschisă. Vă rog să mergeţi la loc.

Urmăm discuţia (Voci). Inaite de a acordà dlui deputat Maniu cuvântul, mă simţesc îndemnat să-i atrag atenţiunea, ca în parlament să nu mai atace limba statului maghiar (aşa e! aşa e!). Pe semne, dnul deputat a uitat că în Ungaria limba maghiară este limba de stat (Voci: aşa e!).

Nu este pe lume nici un parlament, unde lucrul acesta s'ar tolerà (Voci: aşa e! aşa e! aclamări şi aplauze), ca un deputat al parlamentului să agite împotriva limbei de stat (aşa e! aşa e! Aclamări şi aplauze) şi dacă dl deputat va urmà astfel, voiu fi nevoit să-i suprim cuvântul. (Aprobări zgomotoase şi îndelungate aplause la kossuthişti).

Dr. I. MANIU: Convingerea mea este, că dacă Austro-Ungaria e să corespundă menirei sale istorice universale...

SZABO I. (cerc. Nagyatád): Să-şi sacrifice caracterul său naţional. aşa-i? (Zgomot).

Dr. I. MANIU (continuând) atunci razimul ei cel mai puternic să-i fie armata. (Mare zgomot).

RATKAY L.: Armata, nu naţiunea? (aşa-i! adevărat!)

Dr. MANIU: Scopul argumentaţiunii mele este să arăt, că nu este permis să introducem în armată, care este cea mai puternică garanţă a existenţei monarchiei frecările şi certele naţionale. (Mare zgomot).

PREŞ.: Noi voim să introducem limba statului în armată; (Vii aclamări şi aplauze în stânga şi dreapta); voim să introducem spiritul maghiar (vii aclamări şi aplauze.) Nu este vorba de introducerea chestiei naţionale în armată (aprobări). Rog pe dl deputat să rămână strict între marginele indicate de mine în discursul său, căci altcum voiu fi silit să-i suprim cuvântul (aprobări vii generale şi aplauze).

Dr. MANIU: Onorată Cameră! Atunci când atac proiectele de lege militare....

O VOCE (în stânga): Unde a-ţi comandat discursul acesta? (aşa e! aşa e! în stânga. Voci în dreapta: La Viena! Sensaţie, zgomot).

Cont. BATTHYANY T.: Plecaţi la Bucureşti ori la Viena! (Zgomot).

Dr. ŞT. C. POP: Nu ne ducem nicăiri, căci avem dreptul să stăm aici! (Zgomot continuu în stânga. Preşed. sună).

Dr. I. MANIU: Atunci, când critic instituţiunea armatei din acest punct de vedere, o fac din motivul, ca instituţiunea aceasta să nu steà în serviciul unor interese particulare. (Mare zgomot şi voci în stânga: Asta totuşi este prea mult! Să ascultăm pe preşedinte!)

PREŞED.: De oarece dnul deputat n'a dat ascultare cuvintelor mele de admoniare, îi suprim cuvântul (aprobări generale, aclamări şi aplause).

Contra analfabeţilor. Vicarul Tit Bud din Sighetul-Marmaţiei, îndeamnă prin cercular pe învăţătorii săi, să ţină prelegeri pentru instruirea analfabeţilor. Pentru uşurarea lucrării, le-a împărţit 100 tabele de cetire, primite gratuit dela învăţătorul Iuliu Vuia din Comloş, şi pentru cei mai harnici promite două premii à 20 cor. unul dela sine, celalalt dela reuniunea învăţătorilor. — Despărţământul Asociaţiunei din Oşorheiu dă şi el un premiu de 25 cor. Comitetul central al Asociaţiunii din Sibiiu 5 premii à 50 cor. pentru preoţii şi învăţătorii, cari vor dovedi mai mult spor, în lupta contra neştiutorilor de carte. In fine dl Eugen P. Păcurariu, harnicul director al despărţământului Cluj, adresează un călduros apel învăţătorilor din cercul său, îndemnându-i să instrueze tinerimea în cetit şi scris, arătându-le că a primit dela doi oameni de inimă 150 cor. care sumă se va dà învăţătorilor, ce vor dovedi, că au lucrat mai mult pe acest teren şi anume de fiecare adult ce a instruat 1 cor. Dl Păcurar încheie apelul său cu următoarele şire însufleţitoare:

„Dar dlor şi fraţilor împreună slugitori în lucrarea de luminare a poporului nostru, nu acestea şi nu răsplata băneasca trebue să fie îndemnul la întemeierea cursurilor de adulţi analfabeţi, ci convingerea, că aceasta Vă este datorinţa firească a rolului şi chemării DVoastre în mijlocul poporului. Incor-

FOIŢĂ.

Vezi luna.

Vezi luna răsare
Aşa răpitor....
Ard stelele'n zare
Eu ard de-al tău dor.

Prin murmur de şoapte
Şi blândul izvor
Te chiamă în noapte
Să vii chiar în zbor.

Cavalul răsună
Cu atât foc şi dor
Sub raze de lună
Să vii mai cu zor!

Te-aş face regină
Pe-atâtea comori —
Ce-o noapte senină
Le dă uneori.

Dela Bistriţa.

Icoane din viaţă.

Fratelui: »Amar.«

Adeseori resfoind istoria, mă opream asupra unor persoane, a căror caracter, a căror suflet trecut prin o metamorfoză oare care nu-l înţelegeam. Mi-se părea cu neputinţă ceea ce-mi povestea istoria despre ei. Amintesc câteva exemple. Nu pricepeam pe un Alchibiade, învăţăcelul marelui filosof Socrate, a cărui principii teosofice le admiră posteritatea; cum se poate, ca tocmai Alchibiade să fie acela, care să-şi bată joc de religie, mutilând statuele lui Hermes? Priveam uimit la Iulian Apostatul, care trăind chiar în epoca de aur a creştinizmului, vreà să detroneze pe Hristos. Admiram dar nu pricepeam schimbarea produsă în viaţa şi caracterul Mariei Magdalenei prin o vorbă blândă de pe buzele Mântuitoriului. Şi mulţi nu vor fi priceput împreună cu mine pe sf. Augustin, care până la etatea de 25 ani a fost un perdevară, iar atunci cetind o epistolă de a sf. Paul, se face sfânt şi mare dascăl al lumii. Nu-i înţelegeam. Până ce rând pe rând mi-s'au înfăţişat toţi pe bina vieţii: i-am văzut, am vorbit cu ei. Nihil novi sub sole.

I.

Eră Duminecă. Mă gătisem de biserică. La stradă mă întâlnesc cu Niţu Drăgan, ştud. în medicină, fiul unui protopop harnic. Niţu eră gata de părade: clac, frac, lac, mănuşi albe, nasul încălecat de o păreche zvicheri cu un cuvânt, Niţu eră un tinăr elegant, şi de mare speranţă.

— Servus, servus, îmi strigă el de departe.

— Servus! (Noi Românii — more avitico — toţi suntem per tu).

— Unde, unde?

— Pe drum, pe cum vezi.

— Te însoţesc.

— Mă bucur.

— Îmi dai voe?

— Mă rog.

Şi mă prinde de braţ. Dar deodată se opreşte şi smulgându-şi braţul din al meu priveşte uimit la mine. A dat cu mâna de cartea de rugăciuni din buzunarul meu.

— Ce naiba, frate, îmi zice, tu cu de acestea?

— Ei, şi?

— Vine vremea, că tu mergi la biserică.

— Şi apoi? Ce minune!

— Da, da, voi popii. In fine e mirare şi nu prea, căci ăsta vi-e meşteşugul. Dar când auzi frate câte un balic ieşit din cutare gimnaz bigot că-ţi vorbeşte de religie....

— ??

— Şi, continuă el cu dispreţ, şi după 12 ani de şcoală îţi spune, că Maria a fost fecioară şi după naştere, ei atunci îţi vine să crepi de râs ori de năcaz, indiferent, dar vorba e, că-ţi vine să crepi.

daţi-Vă deci toate puterile trupeşti şi sufleteşti, înarmaţi-Vă cu platoşa răbdării celei mai desăvârşite, umpleţi-Vă sufletele de cel mai curat idealism şi Vă apucaţi de lucru.“

„Faceţi-Vă din aceasta o chestiune de nobilă ambiţiune şi de îndreptăţită mândrie, şi Vă asigurăm că ostenelele Dvoastre, vor fi răsplătite — pe lângă îndestulirea şi mângăierea sufletească ce o Ve-ţi simţi la gândul, că bun şi nobil lucru a-ţi săvârşit, — şi de vecinica recunoştinţă şi profunda mulţămită a poporului ajutat nespus de mult prin aceasta, şi în aceeaşi vreme şi de recunoştinţa noastră a tuturora.“

E rândul învăţătorilor să-şi arete hărnicia şi dragostea, pe care o au faţă de înaintarea poporului şi ridicarea lui din situaţia ticăloasă, în care este prin percentele cele multe ale analfabeţilor.

Congrua. — Organul oficial al partidului poporal „Alkotmány“ scrie în numărul său din urmă: „Guvernul, ce e drept, a promis şi a declarat, că după reforma dării urmează proiectul de congruă, dar a urgitat înainte de vreme proiectul de recruţi şi din acest motiv s'a întrerupt şi discuţia privitoare la reforma dării. Aflăm însă şi aceasta o aşteptăm şi o pretindem necondiţionat, ca proiectul de congruă să între la desbatere *imediat după reforma dării.* Partidul poporal îşi va şti datorinţa şi nu va suferi amânare deşi nu crede, că guvernul ar aveà de gând să amâne chestia aceasta.

REVISTE.

Italia. Ca să nu capete guvernul un vot de blam din partea „italianisimi“-lor, cari nu sunt îndestuliţi cu politica, ce o poartă guvernul în interesul Italienilor din Austria, a disolvat camera. Îşi vor mai uità oamenii lucrurile cu universitatea italiană, ce e să se facă în Austria, şi *Giolitti* îşi va câştigà iarăşi maioritate în parlament.

Foile liberale din Italia tractează mult chestia, de vor luà parte la alegeri catolicii, ca din alegeri să iese un „block“ catolic. Catolicii italiani sunt organizaţi într'o societate de alegere, „unione elettorale,“ a cărui prezident actual e *Tolli.* După părerea lui ar trebui să ieie parte la alegeri catolicii în tot locul. Alţii, cari secundează ideile Vaticanului, n-au nimica, dacă în parlamentul italian vor întrà catolici buni, dar acestia să nu formeze acum partid catolic, căci duşmanii bisericii s-ar revoltà prea tare în contra ei. Tolli văzând, că punctul lui de vedere nu se nimereşte cu al multora, în special cu al Vaticanului, şi-a înaintat dimisia. Comitetul electoral nu i-a primit-o, ci i-a dat un concediu de 4 luni, încredinţând cu conducerea societăţii electorale pe vremea alegerilor pe *Pericoli.*

CORESPONDINŢE.

Scrisoare din Viena.

— *Dela corespondentul nostru.* —

(Stări anormale.) De când au ajuns cehii tineri la putere, mare parte a timpului din şedinţele parlamentare se consumă prin certe necontenite şi obstrucţii, cari în anul acesta au luat un caracter de tot copilăresc, căci voind deputaţii cehi să împedece pertractarea mai departe a proiectului despre limba oficioasă în administraţia boemă, au venit la şedinţă — cu trimbiţe, harmonică şi alte instrumente lărmuitoare. Te pune în uimire faptul, că vre-o câţiva inşi sunt în stare să împedece maşinăria întregului stat austriac şi să espedeze în penziune rând pe rând ministrii, necruţând nici pe iscusitul Beck, care după multă şi grea luptă a trebuit să moară „an böhmischen krankheiten.“ Când astfel de stări anormale bântue în monarhie, când nime nu să gândeşte la aceea că „salus reipublicae suprema lex,“ ci unul fieştecare caută interesele sale, şi la ocaziune binevenită pescuieşte în tulbure, nu-i mirare, dacă aceasta monarhie slăbită de neînţelegeri şi frecări din lăuntru nici în afară nu poate să arete puterea şi curajul ce reşede în armata ei bineorganizată, ci trebue să pună acolo banul unde ar trebui pus pumnul. Cu toate aceste trebue să constate ori şi cine, cine cunoaşte mai bine lucrurile ce s'au desfăşurat din toamnă până acum la locurile cârmuitoare din Viena, că atitudinea monarhiei faţă de sforţările neputincioase a unui stat, a cărui viitor rege are inima păgână de a face pe soldaţi să roadă şoarecii de vii în gură şi să se scalde în gerul iernei în râul îngheţat, iar el să râdă la aceste scene chinuitoare cu hohot, — trebue, zic să-ţi dai sama şi să concezi de o

---

— Şi tu aşa te miri de asta îi răspund eu. Dar Dumnezeu, care a făcut legile naturii, le poate suspendà sau schimbà pe un moment oarecare, şi astfel avem minunea, un contra, ori chiar supranatural. Aşa credem noi, când zicem, că Maica Precesta e pururea fecioară.

— A, frate, dă-mi pace cu supranaturalul, cu Dumnezeul vostru! Eu cred ce văd; Dumnezeu, suflet, supranatural nu văd, deci nu cred. Ce e sufletul? Circulaţia sângelui. Iar Dumnezeu? Natura. Mă mir, cum poţi vorbi tu, om inteligent, în veacul electricităţii naivităţii de acestea.

— Ascultă amice, îi zic şi încep ai dovedi, că Dumnezeu aievea există. Îi amintesc fapte istorice. — Nu şti, că credinţa în existinţa unei fiinţe supreme o aflăm la toate popoarele, dela începutul istoriei până astăzi? Aşa, încât cu tot dreptul a zis filozoful păgân, că vom aflà oraşe fără clădiri culturale, fără teatre, fără turnuri şi întărituri, dar fără zei şi altare nu vom aflà. Ce dovedeşte faptul acesta? Atâta, că omul se naşte cu simţul religios, cu credinţa într'o fiinţă supremă, numită Dumnezeu.

— Ei, vorbe iacă aşa! îmi răspunde Niţu. La popoarele barbare se esplică uşor lucrul prin zicala: timor primeus fecit deos. Iar azi? Azi e greşită creşterea, căci copilului nu-i toacă altceva la ureche, decât Dumnezeu şi iară Dumnezeu. Ţi-aş dà eu de minciună argumentul, numai să-mi deie mie pruncii să-i cresc după principiile moderne; te asigur, că de simţul acesta, pe care tu îl numeşti innăscut, nici poveste n-ar fi.

Văd, că aşa nu izbutesc. Îi aduc argumentul, propus încă de Aristotel despre cauzalitatea lucrurilor.

— Bine, îi zic, dar trebue să concezi, că toate lucrurile existente provin din o cauză oarecare.

— Ştiu ce vreai să zici, mă întrerupe Niţu. Şi eu zic şi mai mult: omne vivum ex ovo, sau pe cum se susţine mai nou omne vivum ex vivo.

— Ergo?

— Ergo?

— Noi, cari avem viaţă, trebue să avem o cauză, dela care provenim în ultima analiză, care încă trebue să fie vieţuitoare, chiar după principiul tău. Căci nime nu poate dà ce nu are.

— O de loc, răspunde el de loc! Principiul enunţat de mine dovedeşte numai atâta, că ştiinţa de azi în progresul ei n'a ajuns încă până acolo, ca să poată arătà trecerea dela minerale la vegetale, pe cum s'a dovedit trecerea din ordul vegetalelor în acel al animalelor. Cauza e, că microscopul nu e destul de perfect. Însă cine ne asigură, că nu se va inventà vre-un microscop, care mărind lucrurile nu de 8 mii, ci de 80 de mii de ori, oare nu se va puteà dovedi, că din cutare fir de prav deodată se naşte un animal mic, un microb. Frate, ştiinţa înaintează. Cine ar fi crezut până acum, că omul e compus din mii de milioane de animale, numite celule, cari se nutresc cresc şi se sporesc.

— Ai dreptate, îi răspund, că ştiinţa progresează. Dar până va ajunge să inventeze microscopul închipuit de tine, trebue să ne îndestulim deocamdată cu aceea, ce ne poate ea dovedi azi, apoi să zicem, că şi din un fir de prav să poate naşte nu ca vieţuitor, — de unde e acest fir de prav? Care-i cauza lui finală?

— Şi ce zici tu, care-i?

— Eu zic, că e Dumnezeu.

— Iar eu zic, că nu e Dumnezeu. Cauzalitatea lucrurilor o putem duce până la atom, şi aci s'a sfârşit, mai încolo mintea noastră nu poate străbate. De unde provine atomul tocmai aşa nu-ţi pot spune, pe cum nu-mi vei puteà spune nici tu, că de unde e Dumnezeul tău. Dumnezeul tău e din veci? Din veci e şi atomul meu. Dumnezeul tău e dela sine? Să zicem, că şi atomul meu e dela sine. Nici tu nu poţi dovedi contrariul, nici eu. Şi totuşi atomul nu e tot una cu Dumnezeu, căci — după tine Dumnezeu e viu, iar atomul e un ce fără viaţă.

— Vezi chiar acesta-i lucrul naibii, îi răspund eu. De unde e dar viaţa, dacă atomul, cauza tuturor lucrurilor, e fără viaţă. Hic Rhodus.... Şi apoi ce zici la ordinea

parte, că Monarhia lucră prudent când nu pușcă cu tunuri în vrăbii, ci le lasă să ciripească în voie, de altă parte însă să te miri, — cum de un băiețandru — ca moștenitorul de tron sârb George, nu și-a dat încă de om, care să-l desmoștenească de coroana ce a picat de pe capul unui rege mai vrednic decât cum ar fi dânsul.

(Viena nu mai rabdă). De când cu escesele din Praga, unde inscripțiile nemțești adeseori sunt rupte de pe pereți, ba chiar oprite prin ordinațiuni eșite dela magistratul orașului, și Viena cea atât de tolerantă față de naționalități, — cu aceiaș măsură vrea să plătească boemilor de pe teritorul ei. Incă în toamna anului trecut s'a adus o hotărâre în magistrat, — ca inscripțiile boheme să nu mai fie suferite pe edificiile din oraș. Cum s'a executat această hotărâre să vede de acolo că lângă palatul bursei poți ceti și azi inscripția cu litere mari și groase: „Ustredni banka — Chechkych Sparitelen."

(Lei pe stradă). Mare panică s'a escat mai dăunăzi când a trecut pe străzile Vienei un transport de lei, cari cu coama sburlită și cu ochii sălbatici se uitau la trecători, gata să saie pe o pradă bine aleasă. Mamele fugeau, ascunzându-și copii lor și nici bărbații cei mai curajoși nu cutezau de astă dată, să steie locului și să admire frumusețea puternicului rege al pustiei.

Numai birjarul nu aveà frică de ei și așa slobozi cum erau îi corbăceà cu putere, încurăjând publicul într'un dialect vienez „sie san ja eh dressiert" — nu vă temeți că sunt dresați, — dar când colo erau *lei umpluți*, (preparați pentru muzee).

Vienesul.

---

din univers? Să fie numai o întâmplare oarbă? Văzut-ai un orologiu să provină dela sine, prin întâmplare?

Soțul meu își pierdù paciința.

— Eh, lasă-mă cu poveștile tale. Ordinea din univers provine din legile înăscute în atom; provine din atracțiunea atomilor și s'a isprăvit. Inzădar te sfărâmi, asta-i așa. Nu cred și pace.

— Vezi, ți zic. acum ai grăit adevărul; nu crezi și pace! De ce nu mi-o spuseși asta dela inceput, nu-mi băteam gura înzădar.

Am ajuns la biserică. Nițu își iea rămas bun.

— Te salut prietine, — zice el — pe când ieșiți și eu voiu fi aici. E vorba de o coconiță. Dar știi coconiță colea, ca o Venus de Milo. Numai cât are brațe, și încă ce brațe, mă! Vine aici la biserică și ea. Vreu să o însoțesc acasă. Adio! Petrecere bună!

Și tinerul meu „de mare speranță" saltă în pași ușori pe astfalt, ca un fluturaș de primăvară, purtându-și brațele încovoiate și trecându-și bastonașul printre degete. Privesc lung după el. Poftim! Ficior de popă, crescut cu prescură. Și ce am făcut eu? Am cercat să-l conving. Me miserum! Nu știam, că în deșert se luptă cineva în potriva lui Dumnezeu? Și eu m-am luptat în potriva lui Dumnezeu, căci scris este: „Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă.... că văzând să nu vază, și auzind să nu înțeleagă...?"

Nu cunoașteți tinerul acesta? E *Alchibiade*, e — dacă vreți — *Iulian Apostatul.*

(Va urmà).

Iași, 17 Februarie n. 1909.

Incă un cuvânt.

Revin asupra articolului publicat în Nr. 4 sub data de 30 Ianuar 1909, intitulat *„O ideie măreață."*

De vreme ce în sferile ortodoxe se agitează mult chestiunea despre viitoarea foaie catolică ce va apăreà în Iași, considerând-o în acelaș timp exclusiv agresivă ideii și confesiunei ortodoxe, mă simt îndatorat a dà niște informațiuni mai precise în privința tendinței viitoarei foi catolice.

Scopul direct și inmediat nu e agresiv, după cum s'a părut unora, ci mai mult defensiv, după cum ne dovedesc însăși cuvintele *Apelului:*

„Foaia catolică va arătà activitatea catolică în societate; se va ocupà de chestiuni sociale și bisericești; va apărà cauza catolică când va fi atăcată; va aduce știri din lumea catolică; știința și beletristica nu vor fi uitate; politica va fi exclusă cu desăvârșire, pe cum și chestiunile personale."

Apoi espresiunea din articolul sus numit: „Spre acest scop s'a alcătuit în Iași un comitet sub prezidența Inalt Prea Sfinției Sale Arhiepiscopul-Episcopul Eparhiei catolice de Iași, Nicolae Iosif Camilli," nu trebue înțeleasă ca și când Arhipăstorul însăș ar fi președintele comitetului, ori că ar fi poate chiar redactorul responzabil al foii. Nu — de loc. Prin prezidența Prea Sfinției Sale înțeleg numai aceea părintească supraveghiare asupra spiritului catolic al foii, pe ale cărei coloane să nu se strecoare niciodată nici cea mai mică eroare în dogmele sfintei credințe ori în sfințenia moravurilor creștine în desbatezea chestiunilor bisericești ori în apărarea cauzei catolice. Și lucrul e foarte ușor de înțeles.

De vreme ce conform legilor dreptului canonic nu poate apăreà nici o publicațiune catolică fără îngăduința și consimțemântul autorității bisericești, comitetul a cerut și el acea încuviințare dela Monseniornl Niculae Iosif Camilli — lucru pe care l'au obținut cu căldură, cu încurajare și binecuvântare păstorească. Deci Inalt Prea Sfinția Sa nu va fi amestecat în redactarea proiectatei publicațiuni.

Cât privește însăș comitetul de redacțiune o vor formà nu numai preoții ci și laicii, iată cuvintele *Apelului:*

„Câțiva bărbați dintre proți si laici" prin urmare ori care laic ar fi însuflețit de simțământul catolic și ar binevoi a colaborà la viitoarea foaie, e primit ori când cu toată bunăvoința. Dorind a înlăturà neînțelegerile pe cari le-ar puteà dà articolul precedent, am crezut de cuviință a dà esplicările prezente.

Dela Bistrița.

AVIZ!

In înțelesul unei consfătuiri avute cu preoții din gremiu însinuați de membrii ai *„Reuniunii de misiuni sacre a preoților din Arhidiecesa gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș,"* pentru orientare, țin, să comunic următoarele:

1. Ca membrii ai Reuniunii s'au însinuat până acum 70 preoți, după protopopiate: Aiud (2), Alba-Iulia (2), Almaș (2), Bia (3), Blaj (7), Cătina (3), Cluj (3), Cojocna (6), Dârgea (1), D.-Sân-Mărtin (2), Ernot (2), Fărăgău (1), Indol (1), Ludoș (1), Morlaca (9), Mureș (3), M. Uioara (7), Pogăceaua (2), Reghin (3), Roșia (1), Sebeș (2), Vic. Făgărașului (4), Giurgeu (2) și Triscaune (1). — Insinuări sosesc în continuu.

2. Organizarea Reuniunii, — măcar că numărul preoților însinuați e destul de însemnat, — să amână pe motivul, că în timp de iarnă e anevoiasă încuartirarea membrilor, dar mai vârtos pentrucă se cuvine, ca înaugurarea acestei importante reuniuni să fie împreunată cu exerciții spirituali pentru preoți, de cel puțin 3 zile. Acestea se pot ținea numai în vacanța școlară, când participanții pot fi încuartirați în seminarul teologic.

3. Misiunile sacre poporali se pot ținea și până la organizarea reuniunii. — Aceia, cari doresc ținerea misiunilor sacre în parohia lor, în timpul Paresemilor, să se însinue până în 21 Februar n. a. c., ca la timp să se poată face dispozițiunile necesare.

Blaj, la 8 Februar 1909.

Dr. Isidor Marcu,
canonic prezidentul reuniunii.

Pentru nenorociții din Messina.

In urma apelului adresat prin cerculara I. P. S. Dn. Mitropolit, clerului și poporului arhidiecezan, au intrat la Cassa centrală următoarele colecte pentru cei loviți de nenorocirile cutremurilor de pământ din Calabria:

	cor.
1. Căpușul de câmpie	5·—
2. Corpade	7·20
3. Cecălaca	14·54
4. Bistra	16·—
5. Drașov	27·20
6. Ernea săs.	8·60
7. Velț	3·—
8. Csit-Szt.-Ivan	7·52
9. Miheș	9·25
10. Racovița	12·—
11. Jidveiu	2·60
12. Ciucmandru	6·96
13. Vestem	11·84
14. Hosman	4·—
15. Roșia săs.	6·—
16. Doștat	20·—
17. Booș	31·—
18. Vale	5·42
19. Frâua	5·—
20. Topa-St.-Craiu	38·—
21. Grind	9·—
22. Oiesdea	9·30
23. Cojocna	17·60
24. Fărău	2·—
25. Boarta	7·30

26. Benic	3·—
27. Căptălan	8·—
28. Uioara sup.	14·—
29. Bord	6·30
30. Lăscud	15.50
31. Archiud	11·—
32. Turda	12·60
33. Pata	10·24
34. Ciuguzel	7·41
35. Fălfălău	2·—
36. Fiscut	10·—
37. Lumperd	4·46
38. Silvașul-de-câmpie	7·28
39. Milașul-mare	16·—
40. Frata	17·50
41. Sânger	26·20
42. Băgaciu	2·12
43. Ibașfalău	13·21
44. Nucet	9·60
45. Spring	7·60
46. Vaideiu	15·30
47. Bothaza	17·—
48. Buciumșasa	23·46
49. Tatârlaua	8·—
50. Veseuș	7·66
51. Spini	8·—
52. Ponorel	6·06
53. Buia	8·10
54. Sadu	6·—
55. Szépviz	1·—
56. Turdaș	10·30
57. Dumbrau	15·20
58. Băița	6·40
59. Pănet	4·22
60. Sântioana	8·46
61. Beiu	16·40
62. Agriș	24·—
63. Nireș	19·20
64. Cuteiuș	15·40
65. Straja	12·—
total Cor.	722·51

(Va urmà)

Noutăți.

Din dieceza de Lugoj. Preoții nou hirotoniți *Andreiu Moise* a fost numit administrator la Surducul mare. *George Balota,* la Comorište. *Vasile Berinde,* la Bobâlna. Iar *Cornel Lengyel* din Surducul mare a fost mutat la Ghilad, și *Emil Vladislau* din Ghilad la Salașul superior.

Despărțământ nou a Asociațiunii în Gherla. In mișcarea tot mai intensivă, ce se arată, pentru deșteptarea poporului român vrea și Gherla și jurul să-și ieie iarăși partea, ce i-se cuvine. Ne place a ne mângâi cu speranța aceasta în urma entuziastei adunări de constituire a despărțământului Gherla a Asociațiunii, ținută la 8 Februar a. c. în localitatea filialei Economului Sp. dn. Dr. Cornel Rus adv. ca delegat a comitetului central a Asociațiunii a binevoit a conchemà aceea adunare de constituire și spre lauda preoțimii din jur fie zis s'a prezentat aproape în număr complet arătând un entuziasm propriu preoțimei, când e vorba de cultura română și mișcările românești. — M'am bucurat mult că preoțimea noastră să știe astfel entuziasmà dând dovadă despre netemeinicia atâtor atacuri, ce i-se aduc chiar și din partea mirenilor nostrii chiar și în atari lucruri pentru nesuccesul cărora vor fi purtând și ei vina dacă nu mai mult cel puțin în așa măsura ca și preoțimea. Prea cred, că bucuria și entuziasmul preoțimii s'a potențat și prin aceea, că și gremiul nu e străin de astfel de mișcări și s'au prezentat dintre canonici Rv. Alex. Bene și Dr. Petru Fabian. N'au lipsit se înțelege nici mirenii din loc, între cari avem pe bătrânul dar entusiastul jude în penziune Alex. Nemeș, luând proprie ei inițiativa pentru înființarea despărțământului. Despărțământul astfel s'a putut înființà, — alegându-se director Rv. Dr. Petru Fabian. In mâni mai destoinice nici nu se puteà pune conducerea despărțământului. Și sperâm, că-i va succede a ridicà despărțământul la nivelul celor mai active. Să înțelege, că aceasta nu depinde numai dela Dsa. Nu vrem a ne îndoi însă, că toți factorii competenți din Gherla și toată preoțimea din jur îi va stà în ajutor pentru a ajunge acest scop. Biserica și preoțimea nu poate neglijà împlinirea datoriniii, ce o are încă — cel puțin în părțile noastre — de a conzervà și promovà împreună cu spiritul creștinesc și cultura românească. Din toate puterile să sprijinim dar ori ce mișcare ce are acest scop și să nu ne lăsăm conduși de alte conziderații ci numai de scopul atât de măreț și atunci sunt sigur, că despărțământul Gherlei va desvoltà în curând o febrilă activitate, va arătà rezultate frumoase și Gherla va ocupà locul ce i-se cuvine în istoria mișcărilor românești. *n.*

Știri literari. În biblioteca poporală a Asociațiunii a apărut: Nr. 28. *Povestiri* de I. P. Reteganul, cu o prefață de O. Goga, scrisă cu admirație pentru zelosul povestitor. Cuprinde 5 povestiri din cele mai alese, 66 pag. prețul 30 fil. Nr. 29. Vasile Alexandri: *Poesii alese* cu o prefață de Il. Chendi, pg. 95 prețul 20 fil. cuprinde vre-o 40 poesii din cele mai cunoscute. Cărticica e împodobită și cu 5 ilustrații. Nr. 30. V. Gr. Borgovanu *Ionel* principii morale și creștinești de educațiune, ar fi să fie ultima parte din lunga povestire, plină de pilduiri și de sfaturi vrednice, de a fi cunoscute în cercuri cât mai estinse, pg. 42 prețul 20 fil. Nr. 31 *O seamă de cuvinte* de Oct. Goga. Broșura cuprinde 16 articoli aleși publicați de autor în „Țara noastră". Cuprinde 82 pag. și costă 10 fil. Nr. 32. *Cum să trăim?* povețe doctorești pentru trebuințele zilnice cu deplină considerație la viața țăranului nostru scrise de harnicul tiner Aurel R. Dobrescu. Se estinde pe 74 pag. și costă 20 fil. Recomandăm reslățirea acestor scrieri cât mai mult, fiind potrivite pentru învățarea poporului și îndreptarea lui pe cărările cele bune.

Concurs. Se deschide concurs pentru complenirea stațiunei, cantor-docentale gr.-cat. vacante din Sântandreiu (Biharszentandrás). Emolumentele împreunate cu aceasta stațiune cantor-înv. sunt următoarele: 1. Cuartir liber cu intravilan corăspunzător de 231 stângeni □. 2. Usufructul alor 3 jug. cat. de pământ arător. 3. Din cassa școlară bani 294 cor. 4. Lectical 15 cubule săcară și 40 vici de cucuruz nesfărmat, prețuit în 190 c. 5. Dela Patroni în bani 75 cor. 60 fil. 6. Stolele îndatinate cam 50 cor. 7 Lemne de foc 6 stângeni în preț de 120 cor. 8. Subsidiu de stat pentru întregirea salarului la 1000 cor. 9. Cuincuenale după anii de serviciu. NB Vor fi preferiți cant-învățătorii, cari încă nu obțin cuincuenale. Doritorii de a dobândi aceasta stațiune suplicele lor regularminte adjustate, vor avea să le străpună la M. On. Oficiu protopopesc gr.-cat. în Nagyvárad. (în cel mai scurt timp). Sântandreiu la 3 Februar 1909. Scaunul școlar gr.-cat. de Sântandreiu (Biharszentandrás) *Victor Cinca,* preot gr.-cat.

Necrolog. † Văd. *Maria Victoria Blășian* n. de *Andrássy,* văduva fostului protopoop din Săcărâmb, după un morb scurt și greu, în anul etății 56, împărtășită fiind cu sf. Taine ale muribunzilor, și-a dat blândul și nobilul său suflet în mânile Creatorului, în 13 l. c.

Odihnească în pace!

Posta Administrațiunei.

Csik-Szt.-György. În Nrul 3 al »Unirei« nu sunt publicate restanțiile, ci *plătirile.* Suntem în rând. Ești plătit până la finea anului 1908.
Nr. 674—1909,

Edict de concurs.

Pentru postul de *forestier arhidiecezan* al pădurilor domeniului mitropolitan și al pădurilor de pe teritorul domeniilor fundațiunilor arhidiecezei greco-catolice de Alba-Iulia și Făgăraș, publicăm prin aceasta concurs cu terminul de 10 Martie st. n. 1909 pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenții au să dovedească, că au absolvat vre-o academie silvică și că au obținut diplomă de forestier, validă pe teritorul Ungariei.

2. Pe lângă documintele relative la cualificațiunea prescrisă de legile și ordinațiunile vigente, concurenții au să alăture la petiția lor și documentele despre praxa și serviciul lor de până aci, despre purtarea or oficioasă și morală de până acum și extras matricular de botez.

3. Cercul de activitate al forestierului arhidiecezan este determinat în „Statutele Administrației centrale capitulare" din Blaj și în ordinațiunile relative consistoriale.

4. Forestierul primește salar anual de 2000 coroane, cuincuenal de câte 200 cor., relut de cuartir de 400 coroane, pausal de călătorie de 700 cor. 8 orgii cubice lemne de foc și îndreptățire la fondul de penziune, ce se va înființà.

5. Concurenții au să-și înainteze petițiile până la terminul amintit la Consistoriul arhiepiscopesc gr.-cat. în Blaj.

Din ședința Consistorului arhiepiscopesc gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș ținută în Blaj la 9 Februar 1909.

Victor Mihályi m. p.
Arhiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș.

(9) 1—2

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secreținea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra
ofticei, guturaiului, tusei măgărești, scrofulei și influenței

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri todeauna **pachetare originală de „Roche".**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveția).

„Roche"

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie.
Prețul unei stiele 4. — cor.
(4) 4—85.

Partea literară.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare) 55

Intre prizoneri se află o pereche de soţi creştini cu o copilă de zece ani, o fetiţă palidă, carea se vedeà, că în curând aveà se moară; cu ochii mari priveà ea când la tată, când la mamă-sa şi un suris dureros se aşează în jurul buzelor palide.

„Spune-mi, mămucă," vorbi copila cu voce debilă, „spune-mi, cum sunt leii?"

„Taci, dulcea mea, nu-ţi pot spune."

„O, mămucă — nu mi-e frică, spune numai."

„Incă n-am văzut nici unul, copilă!"

„Dar tu, tată, văzut-ai?"

„Da, copila mea! Nu mă întrebà însă; mă doare de tine!"

„Nu te întreb altul, tată! Dar spune-mi: e departe până la cer?"

„Ba nu, copila mea! Pentru suflet, drumul la cer este numai un moment."

„Ah, ce frumos! Aşadar noi încă astăzi vom merge la iubitul Mântuitor, carele atât de mult iubeşte pe copii. Cât de frumos trebue se fie la dânsul, aşa de strălucitor, ca lumina soarelui, ca azurul cerului. Dar, nu-i adevărat, mămucă: numai pe copiii cei buni îi iea Domnul la sine în cer?"

„Aşa e, copila mea!"

„Dar eu n-am fost totdeauna bună, v-am supărat vreodată?"

„Ba nu, copila mea," zise tatăl cu voce frântă şi strânse la piept fetiţa, pentru a-şi ascunde lacrimile. Mama suspinà încet.

„Ah, dragii mei părinţi," continuă fetiţa, „cât de mult m-aţi iubit! Vă mulţumesc.... vă mulţumesc! Veniţi, lăsaţi-mă se vă mai sărut încă odată, înainte de ce vom fi siliţi a ieşi la leii urlători."

Mama luă copila pe genunchi şi-i acoperi faţa cu sărutări fierbinţi; tatăl îngenunchiă alături, îi netezi cu drag capul şi făcù semnul crucei pe fruntea cea palidă.

„Nu e aşa," zise copilă, „că voi mă veţi ţineà de mână, când păşim afară.... trebue că-s mulţi oameni acolo! Ah, aşa mă simţesc de uşoară, aşa de bine! Şi colo sus, priviţi numai.... se deschide un nor alb.... ah, mamă, ce lucire cerească!.... privesc prin spaţuri nemărginite pline de lumină.... ah, ce frumos... ce strălucitor, ce splendid! Şi colo... colo... o statură luminoasă pluteşte la vale pe aripi albe... ea vine la mine, mă prinde de mână.... ah, părinţii mei... eu cred, că ea vreà se mă iea cu dânsa, sus, în spaţurile luminei.... îmi face semn, îmi suride!... Dă-mi mâna, tată!... sărută-mă, mămucă!.... Îngerul luminei! — rămas bun, dulcii mei părinţi!... mă duce în sus.... sus... la cerul strălucitor..."

Braţele copilei căzură la vale; din peptul ei ieşi un suspin. Acum ea zăceà liniştită de tot, ca şi când ar fi adurmit.

„Phyllis, copila mea!" strigă tatăl şi-şi apăsă de obraz, plângând, mănuţele cele palide.

„E moartă!" şopti mama încet. „Bunul Dumnezeu a cruţat-o de rău."

Adânc pătrunşi stăteau creştinii în jurul micei grupe.

„Ce moarte frumoasă, dulce!" zise Pudentiana, privind la faţa drăguţă şi nevinovată a copilei. „Acum mica ta Phyllis este deja un înger lângă tronul Domnului."

„Şi se va rugà pentru noi," zise mama, „ca Domnul să ne deà putere şi curaj până la sfârşit."

„Domnul ascultă rugăciunea celor nevinovaţi şi astfel ne va trimite şi nouă ajutor."

Fecioarele, cari au fost prinse dimpreună cu Pudentiana, formară un cerc în jurul acesteia şi una dintre ele zise: „Acuşi ne vine rândul şi nouă. Haideţi să ne rugăm, până când ne vor chemà afară." —

Şi ele îngenunchiară şi întonară o cântare lină, dulce.

Plautus şi Lydia şedeau lângă olaltă pe un bloc de piatră şi se ţineau strâns îmbrăţoşaţi. Ei nu vorbeau, însă inimile li-se băteau cu putere, şi de câte ori răsunà urletul năduşit a leilor, Lydia se cutremurà şi se alipeà şi mai tare lângă Plautus

Atunci acesta îi vorbeà: „Aibi curaj, porumbiţa mea! Aceste bestii urlătoare pot să ne sfâşie corpul, însă de sufletul nostru nu se pot atinge. Şi afară de aceea, eu sum aci, pentru a te apărà! Când vei eşi afară închide-ţi ochii şi te lipeşte lângă părete. Iar când ţi-i vei redeschide, copila mea, atunci te vei află în paradis."

Plautus erà vesel şi simţià o dorinţă ferbinte, ca se moară la olaltă cu Lydia. Toate chinurile i-se păreau mici şi neînsămnate faţă de plăcerile dulci ale paradisului, cari îl aşteptau. Acum, când el a trecut preste toate îndoielile, cari mai înainte i-au chinuit sufletul, acum i-se părea aşa de dulce să moară, pentruca dimpreună cu Lydia se treacă prin porţile de aur ale paradisului şi să se arunce în braţele Măestrului divin, carele îi aşteptà, încunjurat de cetele îngereşti.

Numai grija pentru mamă-sa îi produceà durere.

„Acum ea se află singură de tot," gândeà el. „Îşi va găsi însă prietini credincioşi în nobilul senator Pudens şi soţia sa. Afară de aceea ea trebue să fie mângâiată prin aceea, că fiii ei au fost învredniciţi, să moară pentru Hristos."

Şi el îşi ridică ochii spre tavanul întunecos, carele străluceà la lumina torţelor. Atunci îi picară în ochi cuvintele: „Eu sum învierea şi viaţa! Cine crede în mine, va trăi, chiar şi dacă ar fi murit!" Aceste cuvinte erau sgâriate în peatră cea neagră şi străluceau ca scrise cu argint. Poate că vre-unul dintre prizonerii creştini a scris aci cuvintele aceste.

Pe păretele din faţă erau zgâriate cuvintele:

„Acelora, cari iubesc pe Dumnezeu, toate lucrurile le servesc spre bine." Erau cuvintele, pe cari le-a auzit din gura marelui apostol Paul, şi pe cari el le-a pus aci ca un atestat viu al credinţei sale. Chiar de asupra sa, pe boltitură, se vedeà scris:

„Dacă Dumnezeu este cu noi, cine poate fi contra noastră? Isuse, mielul lui Dumnezeu, aibi îndurare!"

Pe când ceteà cu voace tare cuvintele acestea, tresări de odată.

Afară în arenă răsunară trompetele; atunci Plautus să ridică şi zise încet: „Vină iubită. Asta ne sună nouă! Priveşte încă odată în ochii mei, porumbiţă dulce. Sărută-mă pentru ultima dată! Jertfa să începe. Să ne încredem în Domnul, el ne va întări. Isuse, Isuse.... venim!"

El sărută gura trămurătoare a Lydiei şi se îndreptă cu dânsa spre poarta, carea să deschise scârţâind. Un servitor îi întinse un pumnal mic şi zise: „Luptele gladiatorilor s-au sfârşit. Acelea au fost mai grandioase decât toate cele de până aci. Acum vine rândul tău, tribunule! Prin graţia specială a Cezarului ţi-se concede, se porţi arma aceasta. Luptă cu curaj, poate că...."

(Va urmà).

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.

Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

(6) 3—10

„CONSUM“ societate comercială pe acţii în Blaj.

Contul Bilanţului pe anul 1908. Mérlegszámla 1908 évre.

ACTIVE—VAGYON	cor.	fil.
Număr în casă — Pénztárkészlet	734	27
Mărfuri — Árukészlet	17.551	59
Debitori — Adósok	6.446	10
Mobilar — Szerelvény	600	—
Timbre — Bélyegkészlet	1.162	—
Depuneri şi Cheque — Betétek és Cheque számla	125	09
Pierdere — Veszteség	60·224	47
	86.843	52

PASIVE—TEHER	cor.	fil.
Capital de acţii — Részvénytőke	78500	—
Împrumut — Kölcsön	6000	—
Ceditori — Hitelezők	2343	52
	86843	52

Contul profitului şi al pierderilor. Nyereség és veszteség számla.

EŞITE—KIADÁS	cor.	fil.
Asigurări — Biztosítások	28	79
Contribuţiune — Adó	393	61
Accis — Fogyasztási adó	362	94
Interese — Kamatok	398	73
Spese curente — Fenntartási költségek	460	48
Fracturi şi Porto — Fuvardij és Postabér	1299	56
Salare — Fizetések	3970	08
Chirie — Házbér	1370	—
Pierdere din 1907 — 1907. évi veszteség	62.993	42
	71277	61

ÎNTRATE—BEVÉTEL	cor.	fil.
Din vânzare de mărfuri — Arúczikkek árulásából	11053	14
Pierdere — Veszteség	60224	47
	71277	61

Blaj, din şedinţa direcţiunii ţinută la 11 Februar 1909.

Aurel Velican, m. p.
conducător.

Direcţiunea:

Gavril Pop m. p. preşedinte. **A. C. Domşa** m. p. **Dr. A. Pop** m. p. **Dr. Laur. Nestor** m. p. **Dr. I. Maniu** m. p. **S. Muntean** m. p. **Dr. V. Szmigelski** m. p.

S'a revăzut şi aflat în consonanţă cu cărţile purtate în ordine. Blaj, la 16 Februar 1909.

Dr. Izidor Marcu m. p. preşedinte. **Iacob Muresianu** m. p. **Gavril Precup** m. p. **Victor Muntean** m. p. **Dionisiu Trifan** m. p.
Membrii comitetului de supraveghiere.

(8) 1—1

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 17—52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 14—52

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 filleri porto

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Rog să o tai și să o păstrezi.

numai 14 cor.

In loc de 36 cor.

La plătiri în rate numai

atunci am puteà răspunde, dacă am mări prețul cu 100 până la 150 procente. — Prețul de tot moderat arătat de noi să înțălege numai la solvire momentană ori contra ramburs.

Oroloagele de aur Rem. Electro pentru domni și doamne, sunt gravate, ornate și au 3 capace, cu cadran și minuter aurit ori argintat. Pentru asigurarea acurateței să dă garanță în scris pe 3 ani.

Prețul unui orologiu e 14 cor.

E. Weiss, Wien, XV/1, Kellinggasse 1/18.

Rog să o tai și să o păstrezi.

(3) 5—10

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor.

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50) 13—25

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(46) 15—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armenioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

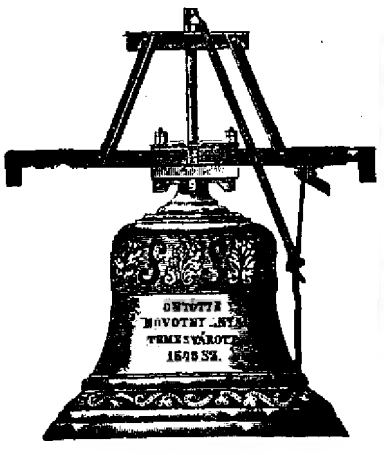

prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 15—52

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. Blaj, 27 Februar 1909. Numărul 8.

Turme fără păstori.

Wir sind *eines* Herzens, *eines* Bluts
Wir sind *ein* Volk und einig wollen wir handeln
Schiller.

Tot mai mult ne bate la ochi un fenomen nou, necunoscut în viaţa noastră publică, că interesele, se zicem aspiraţiile preoţimei au ajuns în colisiune cu interesele, cu cauza poporului nostru şi, în urma conflictului acesta, sunt tot mai dese cazurile, că s'au păstorul părăsește turma sau invers, turma își lasă păstorul, și merge înainte după cum o taie capul. E acesta un fenomen nou primejdios, care dacă s'ar lăţi ar aduce cel mai desăvârșit desastru asupra bisericei și neamului nostru.

Cum se poate aceasta ne întrebăm cu toţii? In toate luptele noastre naţionale, bisericești, economice, culturale pe cine am avut în frunte? Oare nu preoţimea? Oare nu preoţimea a mers înainte cu crucea, cu entusiasmul, cu flacăra iubirei de causă, insuflând încredere, curaj, îmbărbătând pe cei timizi și domolind pe cei nesocotiţi? Luaţi istoria în mână și căutaţi de au fost cândva altele interesele preoţimei decât ale poporului nostru, de a luptat cândva în altă tabără poporul și în alta preotul, de s'a arătat undeva și a fost cândva antagonismul se zicem dușmănia poporului, faţă de preoţii săi după cum cetim, că s'a întâmplat aceasta la Oraviţa? Că au fost preoţi rătăciţi și în alte vremuri, că au bruscat sentimentul public, că au desconsiderat marile interese ale neamului nostru, admitem, dar de acestia au fost puţini, ici—colo unul—doi— rari nantes in gurgite vasto — dar că aproape toţi ca o masă compactă, fără deosebire de confesiune, se părăsească poporul — v-aţi putut închipui cândva lucrul acesta?

Se dăm mulţumită lui Dumnezeu, că avem de a face cu un caz de natura aceasta singuratic, izolat, dar chiar pentrucă este atât de izbitor, de frapant nu-l putem trece cu vederea.

Nu ne-am ocupà de el chiar în locul acesta, dacă nu ne-ar inspirà cele mai mari îngrijiri. Căci nu putem să nu ne punem întrebarea după aceste: Bine d'apoi aceasta va se însemne o nouă eră în viaţa noastră naţională, că păstorul își va părăsi turma sa, că își va caută și află interesele sale pe alte căi, cu totala desconsiderare a intereselor poporului păstorit de dânsul, respective cu totala desconsiderare a marilor interese a neamului său? Vreà să fie primul pas, să devieze de pe calea aceea, care i-a brăzdat-o istoria, și pe care au mers părinţii nostri în misiunea lor tradiţională?

Poate cândva preoţimea noastră să se gândească la aceea, că interesele, aspiraţiile ei pot se fie altele decât acelea, pe care le are poporul român?

Se nu creadă cineva, că din interes particular discutăm chestiunea aceasta și că noi trecem cu vederea mizeria și năcazurile cu care să luptă preoţimea noastră, că noi în luptele noastre am fi cândva în stare se jertfim interesele cele mai vitale ale preoţimei noastre fără nici o nădejde de izbândă. Noi chiar pentrucă avem în vedere cele mai vitale, de viaţă interese ale preotului, expunem tema aceasta, căci tare ne temem nu cumva cei mici de suflet, cei timizi, să ajungă pradă în mânile vicleniloi și a acelor, cari în favorul lor vânează după bunuri streine și pentru promisiuni și vorbe înșelătoare să se depărteze dela turma, ce o păstoresc, se ajungă în dușmănie cu poporul nostru credincios, pângărind cinstea, entusiasmul și dragostea preotului nostru în ochii credincioșilor săi pentru totdeauna. Nici să fie cineva momit, că prin desertarea sa de lângă popor își va asigurà șie-și congrua pe vecie, pentrucă pe cum în trecut nu ţinuta unuia, nici a tuturora, au determinat resolvirea congruei, tot astfel nu purtarea unuia, nici a tuturora va determinà aceasta chestiune, ci alţi factori mai importanţi și alte împrejurări mai mari o vor resolvi-o.

Interesele mai mari ale bisericei noastre, ale neamului nostru pretind, ca preotul să nu se depărteze de popor. Și pretinde aceasta însuși interesul de stat. Un singur om, are pe sate și statul, a cărui autoritate, elocuenţă, cinste și prudinţă stăpânește — trebue să stăpânească poporul — și acela e preotul. Informaţi-vă numai și vedeţi, că însuși actualul ministru de culte câte cerculare a dat către ordinariate, rugându-le și îndemnându-le, ca să recerce preoţimea să predice, să lucre, ca poporul dela sate să ducă o viaţă morală, cumpătată și cinstită. Aceasta o cere interesul de stat. Ei, dacă este așa, dacă cuvântul preotului vrem să aibă efect și vrem ca munca lui să aducă roade, atunci preotul — nu se poate depărtà dela popor. Ce autoritate va mai aveà acel preot, care în contra poporului său întreg aleargă în tabera contrară? Gândiţi, că acela va mai puteà fi cândva „părintele“ credincioșilor săi?

Și să nu desconsiderăm primejdiile ce ne încunjură. Socialismul și principiile anticreștine și antibisericești se lăţesc mereu. Pocăiţii ocupă teren tot mai mult. Indiferentismul religios ne amenință de toate părţile și în faţa acestor primejdii preotul are lipsă de toată autoritatea, știința și iubirea lui de popor, ca să le poată întâmpinà.

Noi deci nu ura poporului să ne-o atragem, ci iubirea lui.

Să ne gândim numai la aceea, că suntem un popor, avem o limbă, o inimă, și atunci ne vom convinge, că avem aceleaș interese. Altcum rămânem păstori fără turme.

Spiritul lui Şaguna. In „Neamul românesc“ Nr. 12 a. c. dl Iorga luând notiţă despre articlii nostri de sub acest titlu, observă: „de condamnat atacurile împotriva lui Şaguna, care au început în „Unirea.“ Punctul de vedere confesional al marelui Mitropolit e *firesc,* dar nu e firesc, ca el să fi fost pentru neamul său un om mare.“

Pe cât de mult ne bucurăm, că dnul Iorga dă atenţie foii noastre, pe atât de mult ne doare, că aceasta atenţie de multe ori nu poate fi, decât numai *fugitivă.* Căci dacă dl Iorga ar fi petrecut cu toată atenţiunea cele scrise de noi, altcum ne-ar judecà.

Noi nu am făcut *atac* împotriva lui Şaguna. Atacul l-a săvârşit însuşi Şaguna, denunţându-ne pe ascuns la mitropolitul Nifon, şi l-au săvârşit nemijlocit revistele, cari chiar acum au scos scrisoarea aceea din pravul arhivei din Sibiiu şi-au dat-o publicităţii, vezi bine, ca să contribue — şi la aceasta drept au — la cunoaşterea cât mai perfectă a lui Şaguna. — Nici n-am atăcat punctul de vedere confesional al lui Şaguna, întru cât *e firesc,* ci întru cât e fals, nefiresc. Firesc e aceea, că un arhiereu să apere confesiunea sa, să o ţină mai adevărată, ca celealalte, dar nu e firesc, că un arhiereu să bârfească o altă confesiune cu neadevăruri, scornituri, calumnii. Asta-i nefiresc; şi câte rele se trag de aci, mai bine le ştie dnul Iorga, care a călătorit prin ardeal şi aproape în fiecare sat a aflat urmările acestui spirit „firesc.“ — Noi am accentuat şi am *subliniat,* că numai într'atât ne ocupăm aici de Şaguna, în ce priveşte spiritul lui în chestia noastră confesională; altcum îl recunoaştem de marele bărbat al naţiunii. Nici nu am atăcat ori hulit acest spirit, ci după-ce am constatat existinţa lui până azi ne-am esprimat dorul, de a-i vedeà odată perită sămânţa.

Despre acestea încă să ieie act „Neamul românesc.“

Dr. N. O. B.

Gedeon. Radu Kupár făceà mai înainte politică pentru fericirea neamului unguresc. Nu i-se păreà însă potrivit, ca sub nume românesc (Kupár!) să facă politică pentru fericirea Ungurilor, de aceea prin un botez de 5 pitule şi-a circumcis numele familiar în *Gedeon,* nume original unguresc. Cu aceasta însă tot n-a ajuns la nimic. A încercat deci o nouă slujbă: să facă el politică pentru fericirea neamului românesc, şi cu numele circumcis.. După modul său de vedere, propriu tuturor idealiştilor de căpătuire, scrie în foaia partidului poporal din Pesta, el care înainte cu câţiva ani îşi băteà pieptul, că e independist, şi spuneà, că numai o politică independistă (Kosutistă) poate mântui poporul românesc.

Abstrăgând dela aceea, că Gedeon Rezsö şi în politică vede foarte rău, îi contestăm cu desăvârşire dreptul de a vorbi în numele neamului românesc şi pentru binele neamului românesc, de care el nu se ţine nici cu trupul, nici cu sufletul, şi tocmai de aceea nici când nu poate înţelege politica românească adevărată, deci nici cuvântarea, ce a rostit-o mai pe urmă în dietă Dnul Maniu. Dnul Maniu a vorbit din inima şi sufletul tuturor Românilor adevăraţi, cari doresc o fericire dăinuitoare pentru ţara aceasta nefericită, şi cari sunt conştii de drepturile ce compet unui popor, pentru cari simt, că sunt datori să lupte cu ori ce jertfă.

Dnul Gedeon atunci erà în apele sale, când slujà slavoneşte în biserica universităţii din Pesta, şi azi poate i-ar şedeà mai bine în cea din suburbiul Elisaveta din Pesta. Noi, şi ca Români şi ca uniţi ne mulţumim de seviciile dsale.

REVISTE.

Afaceri interne. Marele ziar „Deutsches Volksblatt în numărul dela 10 Faur n. se ocupă cu chestia congruei şi arată cât de nedrept s'a croit aceea pentru preoţii greco-catolici, cărora de sute de ani li-s'a promis să fie împărtăşiţi cu aceiaş măsură ca şi romano-catolicii.

România. Marele colegiu electoral, constătător din membrii sfântului Sinod, membrii senatului şi a camerei, au ales de Mitropolit primat pe P. S. Sa *Atanasie Mironescu,* fostul Episcop de Râmnic-Noul Severin. De abia împlinind 53 ani, Sfinţia Sa se pare cel mai chemat să ocupe scaunul de Mitropolit-Primat. Studiile teologice le-a făcut la universitatea din Cernăuţi, unde s'a distins prin osăbită dragoste pentru muncă. S'a ocupat şi cu literatura ales cea bisericească publicând mai multe opere de valoare. A condus 11 ani eparhia de Râmnic Noul-Severin.

Tot atunci a fost ales de Mitropolit al Moldovei şi Sucevei P. S. Sa Episcopul *Pimen Georgescu,* fost mai înainte al Dunării de jos. Are vrâsta de 56 ani şi de 7 ani a condus Eparhia Dunării de jos. Fost profesor al facultăţii teologice şi director al seminarului central, a

FOIŢĂ.

Orfana.

O şoaptă 'ngânată de arfă
Îşi vălură cântecu 'n aer;
Din trista-i cântare descoper
Al inimii zbucium şi vaer.

Luceferii lacrimi de aur
Coboară din zarişlea lină,
Iar vântul în jalnicu-i freamăt
De milă şi dânsul suspină.

Doinirile arfei zdrobite
Le-ascult cu atâta durere...
Deodată suspinele crude
Se pierd prin a nopţii tăcere.

Dorisem se văd cântăreţul
Ce noaptea pe drumuri rămâne,
Era o copilă orfană,
Cerşind o bucată de pâne.

Dela Bistriţa.

Icoane din viaţă.

(Continuare).

II.

La hotelul, unde mă îndatinam a luà prânzul, umblà şi un domn curios, un om înaintat în vârstă. Toţi îl cunoşteau după obiceiul cel aveà, de a se rugà totdeauna înainte şi după prânz. Nu-i păsà nici de privirile pline de mirare ale unora, nici de surisul ironic al altora. El rămâneà consecuent şi se rugà. De mult doriam, a-i face cunoştinţa. Într'o zi m-a ajutat norocul. Şedeà tocmai lângă un cunoscut de al meu şi conversau. Eu mă apropiu de masă şi cunoscutul meu mă prezintă.

— Eugen A., oficiant în ministeriul de culte, mi-se recomândă el.

Mă aşez la masă. Povestim multe de toate. Deodată cunoscutul se depărtează şi rămânem amândoi cu dl A. Doriam să-l cunosc mai deaproape, vream să-i ştiu viaţa. Un noroc deosebit m-a ajutat şi acum. In butonieră aveà o fundă roşie.

— Imi dai voie dle, îl întreb, să ştiu, ce semn de distincţie reprezintă funda din butonieră?

— E un suvenir dle un suvenir vechi dela împăratul Maximilian, pe care l-au ucis supuşii săi în Mexico.

— Cum, dta doar ai fost cu el?

— Da, răspunde cu ochii înviorati par'că de o amiutire, da am făcut parte din garda lui, şi am trăit trei ani în America. Semnul acesta îl port bucuros, căci ştiu, că bietul Maximilian, deşi poate n'a trăit creştineşte, a murit cum se cuvine unui creştin. Celea trei zile din urmă le-a petrecut în societatea confesariului său. S'a mărturisit, s'a cuminecat şi aşa după credinţa noastră el este în ceriu.

— Nefericitul de el, zic eu, aşa de tiner a trebuit să cadă jertfă răutăţii omeneşti.

— O nu, răspunde dl A., eu zic, că de loc nu e nefericit. Pentrucă pentru noi nu aceea e de interes: *când* murim, ci mai vârtos: *cum* murim. Şi apoi poţi dta numì nefericit pe acela, care înainte de moarte cunoaşte pe Hristos, şi moare în statul graţiei?

Am rămas uimit de răspunsul acesta. Nu credeam, ca în capitală, în această Messină şi Coreggio, se aud astfel de vorbe — din gura unui laic.

El îmi gâci cugetul şi continuă.

— Dle, eu cred în întâmplare. Tot ce să întâmplă, e din voia providenţei dumnezeeşti. Deci sunt convins, că nici pe noi nu întâmplarea ne-a adus împreună. Ascultă-mă dară. Vreau să-ţi spun unele momente, din viaţa mea, cari pe deplin îţi vor lămuri rostul vorbelor mele. Dta ai studiat teologia, eu nu. Pe mine m-a învăţat viaţa. Cred, că te va interesà, ce-ţi voiu spune, căci semi-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

dat dovezi totdeauna de multă pricepere şi tact fin.

Dumineca trecută amândoi Mitropoliţii au primit investitura din partea M. S. Regelui, după care I. P. S. Sa Atanasie s'a şi instalat ca Mitropolit al Ungro-Vlahiei. Se speră mult bine dela noii Mitropoliţi pentru biserica atât de decăzută a fraţilor de dincolo.

CORESPONDINŢE.

Dela Beiuş.

17 Faur n.

In multe rânduri, multe bune şi frumoase s'a scris despre Internatul Pavelean de fetiţe împreunat cu şcoală civilă din Beiuş, şi nu fără cauză, căci acest Institut, în ori ce privinţă rivalizează cu ori care din patrie, ce nu odată vrând-nevrând a trebuit să mărturisească încă şi acei străini de neamul nostru, cari sunt puşi şi trimişi spre inspecţiunea şi controlul lui.

Pe lângă excelenta educaţiune religioso-morală şi curat românească, în carea să împărtăşesc scumpele odresle a neamului nostru, în acest Internat se pune mare grije pe însuşirea artelor frumoase, a manierelor fine, pe desvoltarea gustului bun şi ţinuta corectă şi plăcută a corpului. Despre elevele Internatului au dat eclatantă dovadă în 14 Februarie a. c. cu ocaziunea examenului de dans. In fieştecare an e datină a se ţinea astfel de examen, dar cel din ăst an a întrecut pe toate din ceialalţi ani, atât ce priveşte reuşirea, bogăţia programei, cât şi mulţimea oaspeţilor. Meritul principal al reuşirei îl are în veci neobositul şi de toţi admiratul Rector al Internatului Prea On. Alexandru Gera dirigintele dominiului Episcopesc, care pe lângă multele afaceri, ce le are cu administrarea vastului dominiu, nu pregetă á se jertfi pe sine, a-şi mistui avutul său, sănătatea sa, ci cu un zel neîntrecut, neobosit ocroteşte, îngrijeşte şi cârmueşte acest focular de cultură românească, în spiritul marelui Fundator, fericitului Episcop Pavel, în spiritul blândeţei şi a dragostei către neam.

E lucru firesc, că un părinte îi-şi iubeşte pruncii săi, dar e proverbială, e fenomenală iubirea, afecţiunea ce o are Dl Gera faţă de eleve în genere, şi separat faţă de fieştecare fără deschilinire

Păcat, mare păcat, că sunt părinţi, încă şi preoţi, cari preferesc institute străine, faţă de acest Institut, în care forţele didactico-educătoare sunt de cel mai înalt nivel, iar îngrijirea şi dragostea părintească este substituită în mod aşa învederat.

Deşi am frică, că deja şi prin mărturisirile aceste voiu fi vătămat cunoscuta modestie a Prea On. Dsale, — totuşi mă simt îndemnat a remarcà încă un netăgăduit merit a Dsale, care şi l-a câştigat prin nizuinţa închegării armoniei între familiile culte române învrăşbite din Beiuş, unde, ca în multe părţi, disharmonia, provenită din „oarba trufie," egoism şi alte păcate dominante şi caracteristice inteligenţei române, îi-şi aduce roadele sale desastruoase. — Ocaziune conducătoare la acest scop a fost şi de aceasta dată examenul de dans a elevelor Internatului Pavelean, la care au luat parte mai toate familiile culte române din Beiuş, lăsând, bare-mi pe aceasta sară, la pragul Internatului, invidia, trufia, sumeţia şi egoismul, pentrucă „locul acesta sfânt este," pe care numai cu inima curată, cu armonie şi conţelegere frăţească se poate păzi.

Insuşi examenul de dans al elevelor s'a început la oarele 6 d. m. fiind de faţă mulţi părinţi, încă şi din depărtări mai mari, cari cu lacrămi de bucurie priveau la micele dansatoare.

Programa examenului a fost foarte variată.

Elevele instruate de iscusita maiestră Doamna Morschl împărţite fiind în trei grupe, sau afirmat de bune dansatoare, desteritatea cu care săvârşiau figurile complicate ale dansurilor moderne, plastica, ţinuta şi elasticitatea corporală a stors admiraţiunea şi aplausele nesfârşite a celor prezenţi după fieştecare punct din programă. Mult au plăcut Hora, Romana şi dansul alegorie cu tablou, cari au trebuit bizate.

Insufleţirea părinţilor şi a oaspeţilor a ajuns la culme, când afară de program, elevele sub conducerea profesoarei de muzică Dşoara Gavriela Pal ne-au suprins şi cu un scurt concert prin perfecta predare a pieselor: „Hora junilor" de Musicescu, „Fetele casnice" de Popovici. — „Dâmboviţa" de Costescu şi „Sună buciumul de alarmă." de Simonescu, cari asemenea au trebuit bizate.

Acest festival s'a ţinut în sala de prânzit a Internatului, care a fost frumos decorată în front cu icoanele P. S. Sale Episcop Demetriu şi a în veci pomenitului Episcop Mihail Pavel. Chipul blând a marelui Fundator şi binefăcător a săracilor şi orfanilor părea a reînvià, ochii senini păreau a esprimà îndestulire, dreapta lui părea a chiemà la sine pe acelea, pe cari atât de mult le-a iubit şi pentru cari atât de mult a jertfit, ca să le mai binecuvinte odată, să le asigureze, că spiritul său veghiază şi va veghià asupra lor şi asupra „lucrurilor mânilor sale....

---

narul unde vă cresc pe D-voastră, vă dă ce e drept teorie, dar praxa, praxa o propune viaţa.

Eu în etate de 25 ani eram căpitan la cavalerie aici în Pesta. Trăiam o viaţă, ca toţi ofiţerii. De Dumnezeu, de religie nu mult îmi păsà. Odată însă m-a lovit o boală grea, în urma căreia am fost silit să părăsesc armata. Umblat-am pe la medici, umblat-am pe la scălzi. Dar acestea din urmă se dovediră de neputincioase faţă de morbul meu, iar medicii m-au declarat de incurabil. Eram osândit la moarte atât de tiner şi atât de încărcat de nădejdi. Amărât, desperat m-am retras la părinţii mei în provincie. Imi aşteptam moartea. Intr'o dimineaţă vine la mine un ţăran şi-mi zice: „Dle, dacă vreai să trăeşti, mergi mâne la biserică, şi ascultă sf. slujbă."

Ce n-aş fi făcut, numai să-mi redobândesc sănatatea. Ei, o fac şi asta. M-am dus, m-am spovedit şi m-am rugat, m-am rugat fierbinte. Şi ce s'a întâmplat? In două săptămâni fără un picur de medicină mă făcusem deplin sănătos. Puteam durmi, mâncà şi beà, dureri nu simţeam. Dar eram sănătos numai trupeşte. Spiritul îmi erà încà morbos: uram societatea, nu puteam conversà cu nime. Cauza încă nu o ştiam. Mai târziu am aflat-o. Sufletul meu, ce e drept, erà curăţit de păcate, dar aveà încă să sufere pedeapsă pentru ele. Şi starea mea sufleteascà erà pedeapsa. M-am întors la Pesta, unde mi-am câştigat un oficiu mai mic. Trăiam singur, încunjuram oamenii.

Intr'o zi ieşind din biserica Franciscanilor aud o femeie zicând: „Fericit va fi acela, care mâne se va spovedi şi cuminecà!" „Cum, o întreb eu, doar mâne nu e nici duminecă nici sărbătoare?" „Nu, îmi răspunde ea, dar mâne e 2 August, ziua sf. Porţiucula, şi cine se spovedeşte şi cuminecă, acela va dobândi indulginţă plenară." I-am mulţămit şi am plecat. Am întrat într'o prăvălie şi mi-am luat un catehism. Ajungând acasă am căutat în el, ce e indulginţa plenară. In ziua următoare m-am spovedit şi cuminecat. Ce s'a întâmplat în sufletul meu, nu-ţi pot spune. Atâta ştiu numai, că din momentul când am ieşit din biserică eram altul, pentru mine erà tot atâta de erà ministru sau hamal acela cu care mă întâlniam vorba îmi curgeà de pe buze fără pedecă. Puteam iarăşi conversà. Da, eram sănătos pe deplin şi cu spiritul. Indulginţa mi-a deslegat şi sufletul de cătuşile pedepselor vremelnice. Am mers acasă, şi am luat din nou catehismul, l-am învăţat din cuvânt în cuvânt. Şi azi nu fac altceva, decât, că trăiesc după prescrisele catehismului. M-am convins în decursul unei vieţi pline de sbuciumări, că în momentul, când omul păşeşte peste hotarăle, ce i-le statoreşte catehismul — s'a isprăvit cu pacea, cu fericirea lui. Mintea noastră e cu mult mai mărginită, decât să nu aibă lipsă de un conducător, şi acesta e catehismul. Te rog înseamnă-ţi bine ce-ţi spune un om bătrân păţit. Şi nu crede, că sunt numai singur în acest oraş, care trăiesc după catehism, şi care trăiesc cu adevăratul dor de a mă perfecţionà, nu, suntem mulţi, ba am format chiar şi o societate constătoare din peste 400 membrii. Sunt acolo jidani, sunt reformaţi, sunt catolici, cari azi toţi trăiesc după catehism şi au devenit catolici buni, creştini după inima lui Hristos.

Ţi-le-am spus acestea, ca să vezi, că ceea ce vi-se propune dvoastre în teologie nu e literă moartă, nu sunt scornituri omeneşti, ci o filosofie adâncă, o filosofie adusă din cer, care singură e în stare, să ne facă pe noi fericiţi, îndestuliţi. Eşti încă tiner, vei vedeà, viaţa are să-ţi dovedească adevărătatea ziselor mele.

Dl A. sfârşi. Tăceam amândoi. Ochii mi-s'au umplut de lacrămi. I-mi venià să-i sărut mâna. M-am cugetat mult asupra celor auzite, şi involuntar mi-am completat zisa sf. Scrituri: „ . . . . iar celor umiliţi le dă dar" — darul credinţii.

Iată o Marie Magdalena în chip de bărbat.

Simion Gocan.

(Va urmà).

După finea examenului la oarele 8 sara s'a servit cina, iar după aceea dansul a continuat încă.

La un signal dat elevele adunându-se în mijlocul salei au început a recită rugăciunea de sară, apoi:

„Să ne rugăm pentru sănătatea Patronului nostru Episcop Demetriu."

„Să ne rugăm pentru repausul sufletului repausatului Fundator Episcop Mihail Pavel . . . ."

Şi ne-am rugat cu toţii . . . .

— n. — p.

Dela Cluj.

Reuniunea meseriaşilor români.

Se auzià din vremuri vechi, că în Cluj există o reuniune de meseriaşi români, dară despre o lucrare mai conştientă, despre apariţia şi afirmarea ei în public să auzià foarte puţin. In primăvara anului trecut vre-o câţi-va membrii mai de inimă a acestei reuniuni au socotit, că e sosit timpul, ca să scoată reuniunea aceasta din amorţala şi nelucrarea, în care zăceà, şi au pus-o în mânile unui comitet nou, tinăr, dornic de lucru având în frunte pe Dl preot *Eugen Pop Păcurariu*. Nădejdiile, ce le legaserăm de noua conducere s'au realizat, reuniunea s'a recules şi a reînviat spre bucuria şi mângâierea noastră a tuturor.

Şirele împrăştiate ale meseriaşilor nostri atât de răsleţi în estenziunea acestui oraş, încep a se închegà, interesul faţă de reuniune creşte mereu, şi de-odată spre uimirea celor ce cunoşteau starea de mai înainte, văd organizându-să în sinul reuniunii un drăgălaş şi impunător cor mixt de meseriaşi. Prima apariţie a acestei noue alcătuiri, a avut loc anul trecut în 21 Iunie n. — când s'au afirmat cu demnitate cu un concert, a cărui program erà cât să poate de ales. Să încep apoi conveniri sociale împreunate cu distracţie şi lectură sănătoasă şi preţioasă. In 20 Decemvrie n. anul trecut a aranjat o serată asemenea unui concert. La anul nou 1909 o altă serată împreunată cu dans. Iar în 21 l. c. de sfârşitul carnevalului a aranjat o nouă serată, cu un program variat şi ales.

Cu aceasta ocaziune am constatat cu plăcere, pornirea aceasta sănătoasă a reuniunii sprijinită foarte mult din partea tinerimii. Alăturea de meseriaşii nostri, alăturea de Doamnele şi Domnişoarele lor, î-ţi cadeà aşa de bine să vezi în cor, pe părintele capelan Hăţăgan, pe domnii contabili: Lupoaie, Bancu, Nemeş şi tinerii universitari.

Punctul de forţă a producţiunei a fost „Răsunetul ardealului." de Vidu, în care am constatat cu plăcere, că Doamna *Ana Radu*, are o voace foarte plăcută şi frumoasă, cântând cu adevărat sentiment frumosul solo „Codrule ce te mândreşti".

Frumos s'a cântat „Foaie verde, pup de crin" de T. Popovici. Toate piesele au fost repetate. Restul programului bogat în 9 puncte a fost alcătuit din piesele: „Marşul economilor" de Porumbescu. „Doină, doinită" de Vorobchievici; „Dulce Bucovină" de A. Popovici; „Înzădar alerg pământul" de Dima: „Hora" de Popovici; apoi o conferenţă de Alesandri, ţinută de tinărul student în medicină Nicolau Ştefan—Sculici; şi „Ispita" de G. Coşbuc declamată de simpatica Dşoară Florica Crişan.

Vrednica prezentare a adus cu sine, ca inteligința să-i preţuiască bunele porniri şi frumoasele succese de până acum, şi prin prezenţa ei s-o sprijinească. Nu pot trece cu vederea împrejurarea cea mai îmbucurătoare dintre toate esperienţele ce am câştigat până acum, şi anume, că de astă dată meseriaşii de toate soiurile şi păturile s'au prezentat în număr foarte însămnat.

I-ţi erà mai mare dragul să vezi tinerimea universitară reprezentată în număr aproape complet, şi alăturea de ei câteva familii din inteligința din Cluj şi jur, petrecându-şi şi simţindu-să bine în aceasta de tot animată seară.

H. A.

Cronică literară.

„Răvaşul" dela Cluj, întemeiat de păr. protopop Dr. Elie Dăianu, dela începutul acestui an a trecut sub direcţiunea unui comitet. Nrl 1 apărut săptămâna trecută se prezintă foarte bine. În frunte, publică un articol elogios asupra preotului Agârbicean, articol iscălit de T. Tomescu şi împodobit cu portretul tinerului scriitor. Urmează „Amintiri din Scandinavia" de Dr. Pavel; o succesă traducere din „Dreizehnlinden," de I. Roşioru. — Impresii de călătorie în Macedonia ale Arhiepiscopului de Bucureşti Msgn. Netztrammer, foarte interesante pentru observaţiile istorice şi etnografice ce cuprind In partea politică, — care gândim noi, că tot erà mai bine să lipsească, — întâlnim un important articol asupra tovărăşiii politicianilor nostri cu socialiştii, care cuprinde multe adevăruri. — Dorim confratelui dela Cluj, să se prezinte tot aşa de bine şi pe viitor. — *„Păstorul sufletesc"* nrl 2 are în frunte portretul şi note biografice asupra iubilariului şi simpaticului protopop George Trăilă dela Timişoara. — *„Neamul românesc literar"* al dlui Iorga are în nrl 2, un lung articol asupra Maramurăşului românesc, scris din prilejul poesiilor poporale publicate de vicariul Tit Bud, în ediţia Academiei. Amintirile din Ardeal iscălite de T. O. sunt foarte sarbede. Apoi poesii de Elena Farago şi G. Rotică, Situaţia şcoalelor româneşti din Ardeal de I. L. articoli asupra Dobrogii, ţăranului suedez, românismul în Bucovina, iscăliţi aproape tot de nume necunoscute. — Frumos se prezintă în acest an şi revista *„Ramuri"* dela Craiova, nrl 2 are articoli iscăliţi de Iorga, Soricu, Străjanu, Vulovici' Theodorian ş. a. Ceva interesant: aproape în fiecare număr are poezii traduse din ungureşte, lucru care la noi ar fi taxat inmediat, ca contrar vederilor naţionale. Curios!

Pentru nenorociţii din Messina.

(Continuare).

66.	Ocnişoara	3·30
67.	Foldal	6·—
68.	Tăuni	25·—
69.	Cason	4·40
70.	Odverem	4·40
71.	Poiana	2·40
72.	Oarda sup.	8·—
73.	Lechinţa	31·50
74.	Bosna	5·40
75.	Popfalău	17·48
76.	Rediu	32·—
77.	Stenea	8·—
78.	Calvaser	6·—
79.	Făget	11·—
80.	Ghelinţa	5·—
81.	Alecuş	4·40
82.	Berchiş	15·50
83.	Sând	30·88
84.	Gurariului	5·—
85.	Ciuciu	6·50
86.	Cosma	3·60
87.	Sânbenedic	2·60
88.	Stana	6·—
89.	Gârbova inf.	18·—
90.	Feneşul săs.	14·—
91.	Buciumi	70·06
92.	Adrian	2·20
93.	Chinar	8·40
94.	Craifalăul-de-câmp.	10.—
95.	Caşolţ	7·90
96.	Totelec	12·—
97.	Cuştelnic	3·—
98.	Ghimeş	30·—
99.	Şura-mică	6 96
100.	Kebeleszentiván	14·—
101.	Tritul-sup.	5·—
102.	Vizocna	13·24
103.	Asinip	7·20
104.	Cianul-deş.	66·—
105.	Jucul-infer.	18.62
106.	Chichindeal	3·88
107.	Cs.-Gorbó	22·50
108.	Stupini	14·—
109.	Bilbor	6·78
110.	Sălcud	14·30
111.	Dumitra	12·60
112.	Cicud b.	4·—
113.	Berghin.	1·04
114.	Cs.-szt.-György	3 60
115.	Spălnaca	3·10
116.	Beica-rom.	10·—
117.	Breţc	5·—
118.	Săcădate	2·—
119.	Balda	1·—
120.	Sâmbotelec	24·—
121.	Gâmbuţ	16·50
122.	Bagin	13·64
123.	Mănăştur	50·—
124.	Şomfalău	7·88
125.	Deaş	13·—
126.	Şomoştelnic	11·54

Societate pe acţii pentru comunicaţie şi export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală
» » Borszék fântâna Kossuth
» » Borszék fântâna Boldizsár
» » Bodok Matild
» Baross
» » Borhegy

Apă de Boholt
» » Vălcele (Előpatak)
» » F.-Rákos Mária
» » Fehérkő
» Gloria
» » Horgász—Hankó

Apă Hebe (Sângiorgiu)
» de Kászon-Jakabfalva
» » Kászon-Salutaris
» » Répát
» Székely-Selters
» » Stoiceni (Stojkai)

(11) 1—30

127. Petridul-sup.	6·—
128. Popfalău	9·—
129. Alămor	20·—
130. Coluni	1·20
131. Feisa	8·76
132. Şopter	17·—
133. Băla	23·—
134. Petrângeni	2·—
135. Valfalău-Rachiş	10·96
136. Săcalul-de-munte	2·20
137. Sânpetru	5·42
138. Ormenişul-de-câmpie	20·—
139. Cacova-Aiudului	20·—
140. Totoiu	4·56
suma	941·40
Transport din nrul 7	722·51
total	1663·91

(Va urmă)

Curs pentru cantorii din arhidieceză.

In senzul deciziunilor Veneratului Sinod ahridiecezan gr.-catolic dela 10—22 Maiu 1904 şi 22—23 Noemvrie 1906, (pag. 23 IX.), fiind recercat din mai multe părţi aduc la cunoştinţă că cu începerea lui 5 Martie st. n. 1909 voi deschide în Blaj un nou curs pentru instruarea şi cualificarea cantorilor nostri gr.-cat.

In sensul deciziunilor aceluiaş Venerat Sinod, candidaţii au să dovedească, că au împlinit cel puţin 18 ani, că au purtare morală bună, şi că ştiu ceti şi scrie cu litere latine, şi ştiu ceti cu litere cirile şi că au voace bunişoară, ca taxă de instrucţie vor avea să plătească fiecare câte 20 cor.

Cursul se termină în 15 April (6 săptămâni) când cei ce vor dovedi progres cel puţin suficient în urma examenului ce-l vor face sub prezidiul unui membru capitular vor primi şi diploma de cualificare în cantul şi tipicul bisericesc.

Blaj, 22 Februar 1909.

Aron Papiu,
profesor de cant şi tipic.

Noutăţi.

Pentru şcoala din Berind. Despărţământul Cluj, după cum să ştie a pus o piatră comemorativă pe casa unde s'a născut baronul Vasile Pop, fost între alte oficii înalte şi preşedinte al Asociaţiunii. Din acest prilej s'a tipărit şi câteva notiţe biografice de Delacruce. Cărticica să vinde cu 40 fil. în favorul şcoalei din Berind, locul natal al marelui bărbat. Recomandăm cu toată căldura această nobilă şi folositoare acţiune iniţiată de despărţământul Cluj.

Advocat nou. Primim următorul aviz: Am onoare a Vă aduce la cunoştinţă, că mi-am deschis Cancelarie advocaţială în Ilia-Murăşană în casele dlui Blaj Petru. Ilia-Murăşană, Februarie 1909. Cu stimă *Dr. Ioan Maior,* advocat.

Vindecarea Epilepsiei. — Medicii din toată lumea să straduesc se afle leacuri pentru vindecarea diferitelor morburi. Dintre toate morburile cel mai înfricoşat este epilepsia. Să spune însă că medicul Dr. Ales. B. Szabo din Budapesta Str. Nagy Korona 18. A aflat leac contra acestui morb — leac care e apreţiat şi în străinătate. — Cei interesaţi să se adreseze acestui medic. (12) 1-1

Dare de seamă şi mulţumită publică. La petrecerea din 20 Februar n. aranjată de tinerii meseriaşi români din Blaj au intrat următoarele contribuiri şi suprasolviri: Sil. Handrea cor. 2·80, Aug. Gruiţia 1·20, Dr. Al. Pop 1·20, Iohann Schneider 5, Moldovan Zevedei 1, prof. Traian German 1·80, prof. V. Suciu 2·80, N. N. 1·80, N. N. 1·80, N. N. 80 fil. N. Cristea 80, Vasile Şuciu 80, familia Câmpian cor. 2, prof. I. F. Negruţiu 4, A. Coltor 1·80, Sava 80 fil. Adrian Oţoin 80, Iuliu Bartoc cor. 1, Augustin Stupariu 4, M. Winkler 2, Moldovan 2, Ilie Mircea, Ar. Ienăşel, Dr. L. Csato, Anton Zeiler, Atanasiu Butar, Ştefan Puia, Teodor Precupaş, Portir. Mijia, Adrian Nyerges, Nicodim Baciu, Gedeon Tulea, Ioan Balomiri, Emil Rozor, Teodor Lupu, Ioan Bărbat, V. Tulea câte 1 cor. f. Dalnegro 3 cor., Moldovan N. 60 fil., Barabas 2 cor., Dr. Niţescu V. 1·20, I. Mihu 1·20 Şt. Nyerges 2 cor., fam. Nagy 10 cor., Gavril Precup 3 cor. Suma intratelor 210·60 cor. Suma eşitelor 146·54 cor. venit curat 64·06 Venitul curat de cor. 64·06 s'a predat „Societăţii meseriaşilor din Blaj" pentru fondul văduvelor şi orfanilor meseriaşi. P. T. Dni cari au trimis contribuiri şi au suprasolvit sunt rugaţi să primească călduroase mulţumite. *Comitetul aranjator.*

Conductul de apă la noi. Din izvor sigur aflăm, că îndată ce se va desprimăvără, va sosi la Blaj un esmis ministerial, care va face studiile pregătitoare pentru provederea cu apă a comunei noastre, atât de lipsite în anii din urmă.

Dela Societatea meseriaşilor: Adunarea generală a „Societăţii meseriaşilor din Blaj" amânată din cauze neprevăzute, să va ţinea Duminecă în 7 Martie n. la oarele 3 d. a. în sala casinei române. *Comitetul.*

Mulţumită publică. Neputând mulţumi deosebit la cunoscuţi, prietini şi binevoitori, cari m-au condolat din incidentul morţii neuitatului meu soţ, David de Radeş. Vă rog pe calea aceasta, să binevoiţi a primi sincerile mele mulţumite, pentru mângâierea, ce mi-aţi adus în nemărginita mea durere. Blaj, la 19 Februar 1909. Văd. *Valeria de Radeş.*

„**Vulturul,**" institut de credit în D.-Sânmărtin şi-a ţinut la 20 l. c. adun. generală. După aprobarea anului de gestiune 1908 s'a întregit direcţiunea alegându-se dnii Ales. Maior, Ioan Anca şi Dr. Romul Boilă pe 6 ani. Nic. Todoran, Iosif Lita şi Dr. Danil Szabó pe 1 an. In locurile devenite vacante în comitet de revizie s'au ales dnii George Cheţian şi Aurel C. Domşa.

Necrolog. † *Andreiu Lasin*, preot gr.-cat. rom. de Soronzel, a murit la Budapesta după un morb greu cu grele suferinţe în anul etăţii sale al 59-lea şi al 34 al preoţiei.

— † *Dr. Aurel Oprea,* advocat în Orăştie, după un morb greu şi-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului, Vineri în 12 Februar st. n. 1909, în etate de 31 ani şi în al 5-lea an al fericitei căsătorii, fiind împărtăşit cu sfintele taine.

Posta Redacţiunei.

P. S. Putem începe în nrul 10 dacă nu-i urgent.

Dr. Fl. »Napoleon« a sosit, aşteaptă rândul

V. P. Mulţumite, va urmă îndată, ce vom dispune de loc potrivit.

F. T. Regretăm, dar nu ne putem angajà la polemii, cari privesc pe aşa de puţini cetitori. Respectivul e aproape de Dv spedaţi-i lui răspunsul, iar dacă vă învoiţi îl trimetem noi.

Nr. 674—1909,

Edict de concurs.

Pentru postul de *forestier arhidiecezan* al pădurilor domeniului mitropolitan şi al pădurilor de pe teritorul domeniilor fundaţiunilor arhidiecezei greco-catolice de Alba-Iulia şi Făgăraş, publicăm prin aceasta concurs cu terminul de 10 Martie st. n. 1909 pe lângă următoarele condiţiuni:

1. Concurenţii au să dovedească, că au absolvat vre-o academie silvică şi că au obţinut diplomă de forestier, validă pe teritorul Ungariei.

2. Pe lângă documintele relative la cualificaţiunea prescrisă de legile şi ordinaţiunile vigente, concurenţii au să alăture la petiţia lor şi documentele despre praxa şi serviciul lor de până aci, despre purtarea or oficioasă şi morală de până acum şi extras matricular de botez.

3. Cercul de activitate al forestierului arhidiecezan este determinat în „Statutele Administraţiei centrale capitulare" din Blaj şi în ordinaţiunile relative consistoriale.

4. Forestierul primeşte salar anual de 2000 coroane, cuincuenal de câte 200 cor., relut de cuartir de 400 coroane, paušal de călătorie de 700 cor. 8 orgii cubice lemne de foc şi îndreptăţire la fondul de penziune, ce se va înfiinţà.

5. Concurenţii au să-şi înainteze petiţiile până la terminul amintit la Consistoriul arhiepiscopesc gr.-cat. în Blaj.

Din şedinţa Consistorului arhiepiscopesc gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş ţinută în Blaj la 9 Februar 1909.

Victor Mihályi m. p.
Arhiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş.

(9) 2—2

Aviz comercianţilor!

Un local mare pentru prăvălie, provăzut cu magazine, pivniţe, poduri pentru conservarea mărfurilor, cu cvartire comoade pentru o familie şi pentru personalul de prăvălie, pe cum şi cu curte şi grădină, ***se poate luà în chirie începând cu 1 Maiu 1909*** pe mai mulţi ani. Localul situat în strada mare din ***Blaj-opid,*** e edificiu modern, solid şi uscat, fiind ridicat anume pentru comerciu în anul 1902/3. De prezent e dat în chirie cu 2330 coroane pe an.

Cei ce ar reflectà la localul amintit mai sus, să se adreseze la Rectoratul Seminarului teologic din Blaj (Balázsfalva) până în 20 Martie st. n. 1909.

Blaj, în 25 Februar 1909.

Dr. Isidor Marcu,
rector seminarial.

(10) 1—1

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrăşă, opreşte tusa, regulează secreţiunea, şi opreşte asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici şi profesori contra **ofticei, guturaiului, tusei măgăreşti, scrofulei şi influenţei**

Fiindcă sunt imitaţiuni fără preţ se ceri todeauna **pachetare originală de „Roche".**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveţia).

„Roche"

La ordin medical îl primeşti din ori ce farmacie.
Preţul unei stiele 4. — cor.
(4) 5—35

Partea literară.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare) 56

Plautus păşi pe arenă; braţul stâng şi-l ţinea după gâtul Lydiei, carea, orbită de lumină, îşi ţinea ochii închişi şi în haina ei albă părea a fi o rază palidă.

„Ce părechie frumoasă! Eros şi Afrodita!“ răsună de pe tribune. „Păcat de ei!“

De pe tribunele cele mai înalte se auzi un strigăt înfricoşat: „Plautus, Plautus!“ L-a scos Iulia, carea apoi căzù leşinată.

„E Plautus, fiul beliducelui!“ se auzi de pe locurile din apropiere.

Atunci Plautus făcù un paş înainte. „Da, eu sum Plautus,“ strigă el cu o voce, de carea odinioară au tremurat barbarii. „Eu sum Plautus, carele a dus vulturii romani până la marginile pământului! Eu sum Plautus, fiul acelui beliduce, carele a înfrânt pe briţi şi şi-a jertfit viaţa pentru Roma! Eu sum Plautus, carele şi-a iubit patria, ca nici unul în Roma şi şi-a vărsat sângele pentru Roma. Uitaţi-ve, Romanilor“ — cu o mişcare repede îşi dete în laturi haina, încât i-se văzură ranele cicatrizate, „în douăzeci de rezbele am luptat pentru Roma: astăzi mă lupt cu leii! Asta este recunoştinţa Romanilor!“

Urmă o tăcere perplexă; Romanii se simţiră atinşi, loviţi în onoarea lor, în ei se deşteptă compătimirea pentru nobilul june însă încă nu cuteză nimeni se scoată o vorbă pentrucă poporul se temeà de mânia Cezazului, carele aruncà priviri întunecate spre arenă.

Atunci Tigellinus păşi lângă treptele tronului şi strigă peste mulţime: „El este un criminal, un inimic al statului: un creştin! Unul dintre acei nazarineni, cari au prefăcut în cenuşă oraşul cel sfânt.“

Poporul însă deja de mult nu mai credeà în povestea aceasta; toate încordările lui Nero, de a pune în cârca creştinilor incendiarea Romei, au rămas zădarnice. Lumea se convinse pe încetul, că victimile ucise în grădinile lui Nero au fost nevinovate. Da, mulţi mergeau şi mai departe şi spuneau publice, că împăratul este tăciunarul. Astfel acuza lui Tigellinus, că Plautus ar fi creştin, nu făcù nici cea mai mică impresiune asupra mulţimei, carea începù a murmurà în ascuns. Augustianii însă făcură zgomot mare, carele năbuşi acest murmur.

Tigellinus voi se atragă poporul pe partea sa, de aceea vorbi: „Nazarineanul acesta se închină la cruce. El crede, că aceea ar fi mai puternică decât zeii nostri cei sfinţi. Se vedem acum! Să-i fie permis, ca se păşască cu crucea în faţa leului. Vom vedeà, cine e mai tare: Crucea, sau leul!“

Augustianii scoaseră un răset batjocoritor, când Plautus luă în primire crucea de lemn, pe carea i-o întinse un servitor. La început Plautus erà surprins; când însă ţinù crucea în mână, faţa i-se lumină, şi simţi, cum o putere uriaşe, asemenea unui foc sfânt, se revărsă din cer asupra lui, simţi, cum îi creşteà curajul, aşa încât s'ar fi luptat bucuros şi cu zece fiare. Cu un suris fericit strânse el crucea la pept, ca pe o comoară scumpă. Se întoarse către Lydia şi vorbi: „Aibi curaj, iubită! Vom învinge, vom învinge cu crucea.“ Buzele sale îi atinseră fruntea şi el şopti: „Razămă-te lângă părete. Ţine-ţi ochii închişi, ori şi ce s'ar întâmplà. O Lydia, Lydia....“

Poporul privi toate aceste în tăcere mută. Acum se auzi o tubă, şi un leu puternic năvăli pe arenă, privi în jur de sine, îşi puse capul în pământ şi scoase un urlet răguşit. La auzul acestor tonuri înfricoşate, Lydia se înspăimântă atât de tare, încât se apucă cu mânile de petrile zidului! Când însă văzù pe Plautus, cum stăteà mândru în mijlocul arenei, se ruşină de slăbiciunea ei şi vorbi: „O, Dumnezeul meu, iartă-mi slăbiciunea aceasta! Sum numai o copilă, o copilă debilă!“ Şi ea îngenunchiă, îşi împreună mânile şi începù a se rugà. In pietatea nefăţărită a acestei fecioare zăceà ceva atât de mişcător, încât ochii multor Romani deveniră umezi şi priviră îngrijaţi spre leu. Acesta erà un animal puternic, o coamă uriaşă îi încunjurà fruntea cea lată, şi ochii cei focoşi i-se roteau înfiorători. Plautus însă nici nu clipi.

Leul bătuceà năsipul cu coada sa puternică şi scoase un urlet năduşit, înfiorător. Din gura sa deschisă curgeau balele. Acum leul se pitulă, fiecare muschiu al corpului său se încordă — şi în momentul următor se repezi dela pământ, drept asupra lui Plautus.

Acesta însă se aruncă la o parte, ca fulgerul; fiara îşi greşi ţinta şi ajunse pe pământ chiar lângă Plautus. In acelaş moment însă pumnalul să înfipse până la mâner în peptul cel lat al leului.

Animalul scoase un urlet îngrozitor şi cu ghiarăle sale cele agere scormoni năsipul, încât acela învălui pe luptători în nori deşi.

Plautus trase repede pumnalul din rană şi sări înapoi. Leul căută, cu ochii plini de sânge, pe duşman şi se pregăteà se sară din nou.

Plautus să feri şi dinaintea acestei sărituri; de astă dată leul îi arătă gura cea puternică. Atunci îi veni un gând, ca fulgerul; împinse cu putere mânuchiul ascuţit al crucei în gura cea căscată, aşa că dintr-însa năvăli afară un torent de sânge. Urletul, ce-l scoase fiara, a fost îngrozitor; chiar şi privitorii, Romanii cei răci, se înfiorară.

Leul alergà turbat prin arenă aşa că cei ce şedeau mai aproape de bariere se retraseră înspăimântaţi şi se temură, ca nu cumva el se sară preste gratiile cele înalte, şi să se arunce asupra mulţimei. Mânuchiul crucei se rupse prin o izbitură de balustradă, însă prin aceea partea inferioară se înfipse şi mai adânc în gura fiarei.

Plautus, înarmat numai cu pumnalul, feri cu isteţime dinaintea fiarei.

De pe tribune se auziau strigăte ameninţătoare: „Daţi-i o sabie, ca se omoare animalul cel turbat!“ Indată după rostirea acestor cuvinte, pe arenă fură aruncate mai multe arme.

Plautus îşi alese o sabie cu tăişul lat şi drept, pe cum şi o lance. Astfel aşteptă atacul cel nou.

Leul îşi micşoră repejunea cea turbată, scurgerea de sânge din cele doue rane mortale păreau a-l osteni; un torente de sânge negru îi curgeà din gură şi dinţii cei puternici să încercau se zdrobească lemnul.

Leul însă este foarte tenace şi nu moare aşa uşor; animalul cel puternic îşi încordă încă odată muşchii. Insă de astă dată săritura a fost cu mult mai debilă, decât cea dintâi. Brâncile cele mari se întinseră înainte şi atinseră umărul stâng alui Plautus; haina îi fu sfăşiată şi dintr-o rană adâncă curgeà sângele.

Cu toate acestea însă el stete deja lângă leu şi-i înfipse săbia cea lată, până la mănunchiu, între umeri; regele deşertului repetă urletul său înfricoşat, iar cu coada sbicinì nisipul din arenă. Insă îi lipsi puterea, ca se facă o săritură nouă; el se aşeză pe picioarele de dinapoi, iar cu brâncile cele uriaşe dădeà lovituri sălbatice prin aer. Plautus se retrase, înse îşi ridică lancea sa puternică şi aruncă; o rază de sânge ţişni din grumazul găurit al leului. Muschii îi amorţiră şi corpul cel puternic se cutremură. Cu un urlet răguşit el se rostogoli în nisip.

Acum încordarea, în care se aflau privitorii, se deslănţui deodată; izbucni un chiot nesfârşit, detunător de bucurie, încât se părea, că întreg edificiul se clătină pe temeliile sale.

„Graţie pentru Plautus! Graţie!“ strigară mii de voci. „Cezare, dă-i libertatea! Poporul o voeşte!“

Nero şedeà palid, cu fruntea încreţită şi cu buzele strânse la olaltă. Tigellinus se apropià de el şi-i şopti ceva la ureche. El scutură capul, mânios.

Văzând mulţimea mişcarea aceasta, crezù, că împăratul nu voeşte să-i deie ascultare, şi de aceea strigă tot mai tare, tot mai ameninţătoare.

Acum cezarul îşi ridică mâna; larma încetă dintr'odată.

„Romanilor!“ vorbi el „scumpi Romani: numai un cuvânt îi trebue acestui îndărătnic, şi e liber. Să se lapede de învăţătura sa şi se aducă jertfă zeilor!“

Poporul însă nu voià se audă acum de jertfe; el voià se vadă liber pe tinerul erou, carele a luptat, ca un zeu.

De pe toate tribunele se auziau strigăte pentru graţiarea lui. „El e creştin, însă e erou!“ strigau unii. Alţii strigau: „Cu adevărat, crucea a învins! Acela, care l-a ocrotit, este un Dumnezeu puternic.“

De asupra cortului împărătesc se auzi o voce: „Acest Dumnezeu al crucii este mai puternic decât zeii cei vechi. Nu aţi văzut, cât de fără frică a luptat el pentru credinţa lui! Crucea a învins!“

Un moment Plautus rămase ca ameţit; la picioarele sale zăceà fiara, a cărei limbă neagră-vânătă atârnà din gura cea plină de sânge. —

Ca în vis își roti el privirea prin arenă, ca și când ar fi așteptat pe un inimic nou. Insă nu zări nici unul; cu atât mai mult văzù pe Lydia, carea încă și acum îngenunchià lângă zid și se rugà. Atunci fața i-se lumină; grăbi spre dânsa, o ridică și o duse în mijlocul arenei. Ca pe o rază palidă o prezentă el poporului. Și poporul îl pricepù. Nu pentru sine cereà el grație, ci pentru fata cea palidă.

Și când poporul văzù această iubire mare, se aprinse dintr'odată, și circul se cutremură sub zbierătele sale.

„Grație pentru părechia amoroasă! Grație.... grație!“ răsună din mii de gâtlejuri, și aproape toate mânile se ridicară spre Cezar, care răspundeà cu un suris rece acestor rugăciuni fierbinți și privià cu încăpățînare la pretorianii săi, cari în caz de lipsă erau cel mai bun razăm al său față de proletariatul cel impertinent și față de patricianii cei mândri. In fine lui puțin îi păsà, dacă cei doi oameni din arenă rămâneau în viață ori nu: poporul însă trebuià se vadă, că el erà Cezarul, atotputernicul, înaintea căruia aveau să se închine cu toții și că el cu atât mai puțin nu se lasă, a i-se stoarce cu sila vre-o grație.

Pe când poporul strigà tot mai amenințător după grație, ochiul său alunecà rece și crudel peste mulțimea agitată; el își dete capul înapoi, cu îndărătnicie, și demândă să se vestească în public, că acest tribun de odinioară n-a luptat rău, însă pentru aceea el nu este vrednic de agrațiat, fiindcă aparține acelei secte ticăloase, pe carea însuși senatul a hotărît, ca s-o nimicească. Așa dar Plautus și fata au meritat irevocabil moartea. El însă, Cezarul, de dragul scumpilor săi quiriți, cari au luat în scutul lor pe criminal, voià să se arete îndurător și drept, și de aceea hotărește, că dacă nazarineanul va învinge și pe al doilea leu, atunci va fi pus în libertate. Până atunci însă el trebue se rămână închis.

Poporul murmură în contra acestei cruzimi a Cezarului și acesta se bucură în sine, că a putut arătà poporului, că el este stăpânitorul lui. Plautus și Lydia dispărură după ușa celulei lor și poporul îi sărbători, pentrucă el i-a luat în scutul său și erà de firmă credință, că la jocurile viitoare îi va vedeà puși în libertate.

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Kogălniceanu. — Un nume, care e acum la ordinea zilei, în ajunul serbărilor iubilare ale „Unirii“ este acel al lui Mihail Kogălniceanu. Figura și numele marelui om de stat sunt strâns legate de acele ale lui Cuza-Vodă, la a cărui operă socială, Kogălniceanu a fost primul colaborator.

Cine însă și-ar fi închipuit, că până acum, atâția ani dela moartea lui, n'aveam încă o biografie complectă, detaliată, asupra vieței și operei celui mai mare om de stat al României moderne.

Lipsa aceasta o umple, în parte, noul volum apărut de curând în *„Biblioteca pentru toți“ — No. 403* — și cuprinzând acte, scrieri din tinerețe, discursuri, sub titlul atrăgător de „Mihail Kogălniceanu“. Sunt capitole extrem de interesante, sunt documentări prețioase și ele vor înlesni cunoașterea mai de aproape a activității și a vieței primului ministru al lui Cuza-Vodă, fost el însuși candidat la Domnia Moldovei.

Kogălniceanu însă rămâne o parte integrantă a domniei lui Vodă Cuza. Recomandăm călduros această broșură interesantă a *„Bibliotecei pentru toți“*. Prețul 30 bani.

Nr. 382 — 383 din „Biblioteca pentru toți“ cuprinzând: *Othello* sau Maurul din Veneția, tragedie în 5 acte de William Shakespeare, traducere după original de d. Victor Anestin.

Această tragedie e una din cele mai frumoase creații a poetului și marelui dramaturg englez, care, cu o strălucire neîntrecută, ne redă sângeroasele și groaznicele urmări ale pasiunilor, cari frământă omenirea. Othello, deși bun și încrezător prin firea lui, devine barbar și crud sub influența perfidului Iago, — și cruzimea lui crește din scenă în scenă din cauza geloziei, care-l chinuește și-l schimbă în calâul frumoasei Desdemone, un ideal de femee.

Opera aceasta, clasică și prin forma-i impecabilă cât și prin frumsețile ce conține se recomandă cititorilor de toate categoriile. Prețul volumului 60 bani.

---

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***
vol. I. ***Apologetica creștnă*** fco. **5·30.**
vol. II. ***Tradițiunea și Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.
vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.*** fco. **7·30** cor.
vol. II. ***Sacramentele și Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism și Spiritism **1·50**

Preaveneratul Consistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procură aceste cărți din cassele bisericești pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruiția.**

Copii debili

îngrabă să însănătoșază dacă întrebuințează Emulsiunea lui SCOTT. Insănătoșarea să poate observà deja după prima porție.

Emulsiunea lui SCOTT

așa e de dulce ca smântâna și bolnavul cu plăcere o ia și o mistue chiar și atunci când laptele nu-l primește. E în genere cunoscut, că medicii de pe tot rotundul pământului cu căldură o recomandă!

Când cumperi Emulsiunea de SCOTT să fi cu luarea aminte la marca scutitoare Pescarul.

Prețul unei sticle originale e 2 cor. 50 fileri.

Se află în ori ce farmacie. (47) 20—22.

Cea mai mare școală de viță de vie
sub controlul statului.
Plantațiune
MILENARĂ
în Nagyösz
comit. Torontal
Aproape 500 jugăre cat.
Lista prețurilor gratis.

Cumpărați dela plantațiunea milenară.

Nu-s cumpărați dela plantațiunea milenară. (6) 4—10

Să se adresese cine dorește a cumpărà Material de calitatea primă Pentru plantarea stradelor în comună și orașe e mai acomodat

Acațul rotund.

Furnisăm esemplare frumoase, înalte de 2·50 m.
100 buc. cu 120 cor.

Prețcurenturi despre pomi și vițe trimite gratuit. (36) 7—12

FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 18—52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 15—52

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Rog să o tai și să o păstrezi.

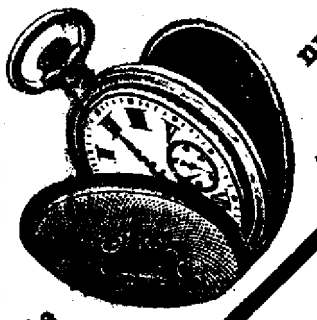

numai 14 cor.

In loc de 36 cor.

La plătiri în rate numai

atunci am puteà răspunde, dacă am mări prețul cu 100 până la 150 procente. — Prețul de tot moderat arătat de noi să înțălege numai la solvire momentană ori contra ramburs.

Oroloagele de aur Rem. Electro pentru domni și doamne, sunt gravate, ornate și au 3 capace, cu cadran și minuter aurit ori argintat. Pentru asigurarea acurateței să dă garanță în scris pe 3 ani.

Prețul unui orologiu e 14 cor.

E. Weiss, Wien, XV/1, Kellinggasse 1/18.

Rog să o tai și să o păstrezi.

(3) 6—10

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor.

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye.

(50) 14—25

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(46) 16—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre ușorele întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

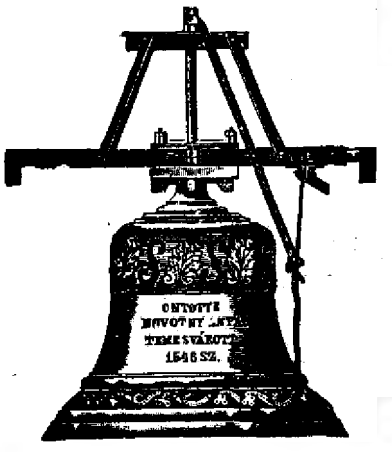

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 16—52

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune. edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. Blaj, 6 Martie 1909. Numărul 9.

Păstori fără turme.

Moneta are două feţe.

E trist, fără îndoială fenomenul semnalat în primul numărului trecut al foiei noastre, când adecă păstorul îşi uită de sublima lui misiune şi lasă oile şi fuge....

Dar e un fenomen foarte sporadic acesta şi dacă e vorbă să întrăm mai adânc în analiza lui, ajungem la convicţia, că mult mai adese *turma îşi părăseşte păstorul* — şi nu invers.

Păstorul, cu misiunea lui sfântă şi mare, cu sublimitatea învăţăturilor evangelice, rămâne tot mai izolat în munca lui atât de grea şi atât de slab retribuită.

Alte vânturi suflă peste lume.

Spiritul necredinţei a pătruns până jos la pătura virgină a poporului, în haina nazarenismului şi a socialismului. Vedem cu durere şovăiri, slabe şovăiri deocamdată încă, chiar în pătura de jos a poporului, cari semnalează dezastrul moral de mâne.

Cât pentru pătura aşa numitei „inteligenţe" a noastre, constatarea e şi mai dureroasă. Aici nu mai întimpinăm numai şovăiri abia remarcabile, ci indiferentism faţă de orice chestie de credinţă, ironie şi batjocură chiar faţă de sfintele instituţii, cari au crescut şi adăpostit pe strămoşii nostri şi cari au *creat* deadreptul şi clasa noastră cultă de astăzi.

Spunem un adevăr şi nu ne e teamă, că vom fi desavuaţi, când afirmăm, că: *clasa noastră cultă de astăzi este, — direct sau indirect — o creaţiune a bisericii însaş.*

Să luăm datele statistice, să constatăm câte procente din intelectualii nostri de astăzi sunt fii de preoţi; câţi din ceialalţi au crescut apoi cu stipendii şi cu alte multe ajutoare, ce se distribue tinerimii gimnaziale şi universitare? Dacă am adunà sumele cheltuite de biserică pentru scopuri culturale, numai în decurs de câteva decenii, am puteà arătà sute de mii şi milioane chiar, cari s'au împrăştiat din puţinul ce aveam, pentru a ne creà o clasă cultă, cum aveau alte neamuri, mai norocoase decât acel al nostru.

Şi după atâta amar de jertfe risipite, când avem şi noi o clasă cultă — creată cu multă trudă din agonisirea bisericii — cu ce îşi arată recunoştinţa această pătură a intelectualilor? Unde sunt advocaţii cu venitele lor fabuloase, unde publicul mirean cel cu dare de mână, ca amintindu-şi de binefacerile primite în vremuri grele, să le restitue într'o formă sau alta bisericii, care i-a scos la liman? Unde e măcar simţul primitiv al recunoştinţei?

Biserica şi slugitorii ei le-au dat mâna de ajutor, când erau în strâmtoare; acum, când nu mai au lipsă de ea, nu se mai interesează de dânsa. Adecă totuş a mai rămas un interes, în sensul negativ al cuvântului, acela de a-i *cere* şi de aci încolo jertfe şi iarăş jertfe, jertfe nouă şi neîntrerupte. Erau obicinuiţi să ceară în trecut şi continuă şi acum a cere, fără a-şi dà seama, că şi ei ar aveà oarecari datorinţe de creştini şi de intelectuali crescuţi cu jertfele bisericii.

Preoţimea noastră, cea atât de slab retribuită în proporţia cualificaţiei ce o are, e foarte puţin

FOIŢĂ.

Vorbirea de deschidere

a doamnei Cornelia Deac, prezidenta reuniunii femeilor române din Blaj.

Onorată Adunare generală!

Ne este cunoscut la toţi scopul şi menirea pentruce se înfiinţează reuniunile de femei; scopul la toate, e mai tot acelaş, adecă de a dà mână de ajutor celor lipsiţi, numai cât în diferite forme; unele ajută văduve, şi orfani mizeri; altele lucră pentru înfiinţarea orfanatrofiilor, unde să-şi găsească adăpost acei copilaşi, cari nu mai sunt a nimenui, şi altele au de scop a provedeà fete orfane cu celea de lipsă la caz când se mărită; şi pe urmă altele se luptă pentru susţinerea internatelor şi şcoalelor de fete. Tot atâtea scopuri nobile şi măreţe, cari ne arată clar şi evident, că femeii dela natură îi este impus de a mângâià, de a ajutà, multpuţin, după cum îi permit împrejurările, va se zică, de a se ocupà cu lucruri de caritate. Mai ales reuniunile noastre româneşti îşi au menirea de a susţineà şcoli şi internate de fete, unde fiitoarele matroane române, să aibă prilejul, şi ocazia de aşi înmulţi cunoştinţele celea de lipsă, pentru a deveni damă cultă în societate, şi să primească cu spese moderate, educaţie potrivită stărilor noastre.

Am văzut undeva un tablou, unde erau pozate un grup de fetiţe, cu învăţătoarele lor, iar pe tablou inscripţia „Femeia română este setoasă de ştiinţă". Da! aşa este, romînca dela natură este ageră, ea are voinţă de fier, numai ocazie să aibă, ca să poată profità. Dar nu-i destul să se pună pond mare în educaţia fetiţelor, numai pe studii, pe limbi, muzică, pictură, şi alte lucruri moderne, fără în primul loc, cu toată stăruinţa e de lipsă a sădi în inimile fragede ale fetiţelor, credinţa, iubirea de Dumnezeu, şi să fie păzite de veninul secolului al XX-lea, care omoară moraliceşte fericirea şi liniştea familiară.

Da, Doamnelor şi Domnilor! trăim în secolul luminilor, în toate vedem progres şi înaintare, numai în ale credinţii regres; trăim în veacul aşa zicând al minunilor azi-mâni în daraverile, şi afacerile noastre nu vom mai călători pe rotogolul pământului, ci prin aer vom ţineà rost cu zborul paserilor; şi pe lângă toate acestea, aşa rar întâlneşti vre-un individ, care să fie mulţumit deplin cu soartea, nu prea vezi fericirea, îndestulirea, în familii, care o auzeam dela părinţii nostri, şi cari ni-se par ca nişte poveşti. Oare ce se fie cauza? oare nu cade cât de mică negligință şi pe mamele moderne de azi? ori niţel indiferentism în educaţia religioasă? Să fim numai atenţi în societatea modernă de azi, şi vom vedeà, damicele, cari abia şi-au terminat studiile, nu se mai mulţumesc cu progresul făcut în raionul lor, şi în cercul lor de activitate, ele drăguţele vor mai mult; ele aşa cugetă, că numai aşa pot fi de o cultură înaltă şi modernă, emancipate, vezi Doamne învăţate, dacă vor ceti cărţi de celebrii lumii, deşi mă îndoiesc, că le-ar pricepe, dar în fine se

considerată, foarte puțin sprijinită chiar din partea elitei noastre intelectuale. În schimb, când e vorbă de muncă multă, care nu aduce tantieme imediate, cine trebue să fie în frunte, să muncească cu disconziderarea ori căror interese mai mici? Preoțimea, brava noastră preoțime, — „preoți cu crucea în frunte....“

Și când pe urmă munca a adus roade, preoțimea poate reîntrà iarăș în întunerecul vieții ei trudite și grele, căci nimeni nu se mai interesează de soartea ei, până la alt prilej, când nevoia o scoate iarăș la iveală, din fundătura de sat uitat și obscur.

E timpul suprem, ca lumea românească să-și aducă aminte de tot ce datorește bisericei, — să aprețieze munca și jertfele slujitorilor ei în toată realitatea.

Biserica a jertfit *în totdeauna;* e just și clar, că credincioșii încă sunt datori să jertfească măcar din prisosul lor, mai ales în zile așa de grele, cum sunt aceste de acum.

E ușor păstorului. să-și conducă turma, când aceasta ascultă cu dragoste de glasul lui povățuitor; dar cât de grea e soarta acelora, dela cari se pretinde totul și în schimb i-se dă așa de puțin.

E un fenomen trist acesta, un fenomen de distramare și de ruină.

Din norocire, suntem numai la începutul lui.

Aveam datorința de al semnalà, căci dacă turma nu se va adunà mai strâns în jurul păstorilor, grele vremuri au să vină peste neamul nostru nenorocit.

REVISTE.

Budapesta. Va fi ori nu va fi răsboiu — fiecare se întreabă, și fiecăruia îi este frică nu cumva să iasă, că va fi. Monarhia noastră tună pe ascuns, că va disciplinà pe neastâmpărata vecină — vecina se rătoiește mereu cu o vădită frică de răsboiu. Ieri alaltăieri au răsuflat mai ușor oamenii, că Muscalu, de care și acuma ne temem și care erà pe partea Sârbiei, spuse o vorbă de pace. Dar vorba, se vede, că nu a fost spusă cu sinceritate, nu prinde, Sârbia nu se liniștește și astfel iar suntem în chinul nesiguranței de ieri, a cărui sfârșit totuș — după semne — va fi răsboiu.

In Sârbia sunt două partide, una moderată a regelui, în frunte, cu regele Petru, alta răsboinică, după cum sunt dispozițiile sufletești a armatei și o parte a poporului, în frunte cu moștenitorul de tron George. In caz când spiritele nu s'ar calmà și ar insistà cu orice preț pentru un răsboiu, chiar și cu sinuciderea proprie, păsește în frunte George: — La caz când însă răsboiul nu s'ar face ar fi inevitabilă în Sârbia o revoluție internă între frați, care ar fi un adevărat desastru pentru Sârbia și a cărei urmare ar fi alungarea actualului rege. Pentru susținerea dinastiei rolurile s'au împărțit între tată și fecior. Dacă erumpe revoluția rămâne moștenitorul de tron, care se bucură de o simpatie deosebită — dacă erumpe răsboiul, rămâne dinastia așa cum e. Și decât o revoluție între frați, mai bine un răsboiu cu dușmanul.

*

Comisia încredințată cu cestiunea bancii autonome și-a ținut ședința. A fost o ședință foarte sgomotoasă în care unii dintre deputații guvernamentali, în frunte cu Justh, au desaprobat sgomotos părerile corifeilor magiari în aceasta afacere. Ținuta aceasta sgomotoasă a partidei Justh a făcut o impresie penibilă și e desaprobată de toate foile, cari stau în serviciul guvernului — în terminii cei mai aspri — invocând *cultura, inima, mintea,* lucruri pe cari înzădar le cauți pe acolo.

*

---

ocupă, cetesc pe Schopenhauer pe Rousseau pe Voltaire și Dumnezeu mai știe pe cine, încep apoi a filozofà și în fine a se clătinà în credință, deja inimile lor sunt infectate.

Te cuprinde o durere, o îngrijire oareș careva, când te cugeți, oare de va merge asta tot așa progresând, atunci în viitor ce mame au să devină? cine va pune la olaltă, mânuțele gingașe ale generații venitoare pentru a rosti primul „Tatăl nostru?“ căci acea casă, acea familie, unde lipsește credința, după părerea mea seamănă mai mult cu o peșteră rece, întunecoasă, fără de viață, unde nu te îndulcește, nu te înviorează nimic. Noi femeile fie ca educătoare, fie ca mame, nu numai, că suntem chiemate, dar avem sfântă datorință a altui în inimile lor religiositatea, căci oare cine are mai mare lipsă de credință? Oare nu femeia? Oare nu femeia este mai simțitoare? Și tot ea este și mai expusă valurilor vieței, cari la tot pașul o amenință; să ne gândim numai niței una fiecare dintre noi, nu am avut în viață, momente de acelea? nu am fost în așa stare sufletească, când de nu erà credința, nu mai aveam speranță și atunci eram răpite de desperare. Eu așa cred, că puține vor fi acelea dame, cari aceasta nu o au esperiat-o; și unde credința este neclintită, acolo femeia, cu mult mai ușor supoartă și celea mai mari nefericiri, și cu mult mai puține sunt percentele acelor femei, normale, cari se lasă strivite de desperare. De exemplu ne pot servi vechii Romani, cari aveau o mulțime de zei iar toate lucrurile și mai toate obiectele le erau dedicate zeilor, și cu cât cutremur împlineau poruncile și ceremoniile prescrise zeilor, la din contră, le erà teamă, că vor atrage mânia lor. Așa Vestalinele cu câtă sfințenie păziau focul sacru, și dacă se întâmplà să se stângă, erau pedepsite amar, chiar și cu moarte, îngropate de vii. De aici urmează de sine, că în epoca în care s'a pus pond pe religie și morală, vechii Romani, au fost la culmea splendoarei și strălucirei lor, iară când dela acestea s'au abătut, a urmat decădința.

Cu oareșcareva satisfacție cetisem într'un ziar, că într'o adunare ținută în anul trecut în Londra, unde au fost reprezentate mai toate popoarele din Europa, venind pe tapet creșterea și educarea tinerimei, au luat un conclus unanim, ca tinerimea să se crească în mod religios și moral.

Cu atât mai vârtos trebue să păstrăm noi femeile, credința care am erezit-o dela mamele, dela străbunele noastre, căci române suntem, iară românul în toate timpurile a ținut mult la credința sa, la legea sa, la neamul său. Reuniunea femeilor române din Blaj, întemeiată la anul 1891 asemenea și-a luat de țintă ridicarea unui internat de fete, dar numai dupăce averea Reuniunii va ajunge la suma de 100 mii coroane. De atunci încoace, internatul fù ridicat de marele și nemuritoriul arhiereu Ioan cândva Vancea, și prin urmare de internat nu e lipsă; dar sunt încă destule așezăminte de cari avem lipsă cum ar fi un orfanotrofiu, ori o școală de menaj, ori alte timpul și împrejurările, vor decide, numai suma de mai sus, să fie agonisită.

Despre activitatea, zelul, și interesul care-l desvoltà comitetul față de prosperarea Reuniunii, va auzi onorata adunare generală, din raportul Dlui secretar, după cari declar a 37-ea adunare generală de deschisă.

Icoane din viață.

III.

Intr'o seară ședeam în cafana „Japán“ de pe calea Andrássy. La masă erà o societate interesantă. Câți inși atâtea religii. Erà un rom. cat. un luteran, un calvin, un jidan și — eu. Cel dintâi erà un profesor, bărbat în vrâstă de 35—40 ani. Chiar acum se întorsese din străinătate, unde a petrecut mai mulți ani. Dânsul ne spunea multe din celea ce a văzut și esperiat prin Anglia, Germania Francia ș. a. Vorbiam despre educație, despre artă, despre decadința morală din Berlin, și în urmă despre religie. E interesant, că ori cât de nepăsători se arătà oamenii în ale credinții, conștiința totuși nu le dà pace, și de câte ori se află în societate vre-o față bisericească pentru toată lumea n'ar scăpà ocazia de a nu zgândării chestia

Toată erupţiunea forţată a koşutiştilor contra Dlui Dr. I. Maniu a fost o scenerie, iar răspunsurile date au fost mai mult ca copilăreşti. Adevăratul răspuns Dl Dr. I. Maniu l-a primit dela Tisza, cel crezut mort politiceşte. S'a ridicat acest om de care tremura coaliţia şi a spus, că Viena până când magiarul trăieşte să nu se teamă — şi l-au aplaudat toţi câţi au tunat şi fulgerat contra Dlui Maniu.

Ungurii s'au spăriat, că noi ne oferim Vienei şi au trebuit să vie ei să liciteze şi să deie totul, numai ca să nu putem şi noi ajunge.

Oraviţa. Ni-a fost dat să vină peste noi şi aceasta înfrângere ruşinoasă. Şi e cu atât mai dureroasă aceasta cădere, că noi eram amăgiţi în necunoştinţa noastră să credem, că acest cerc nu ni-l poate luà nime.

Din alegerea aceasta noi ne-am ales cu nişte esperinţe triste. Am văzut cu durere, că preoţimea şi învăţătorimea noastră a păşit făţiş ca potrivnici ai intereselor şi a cauzei poporului românesc. Şi e din seamă afară dureros să vezi preoţimea noastră, care reprezintă continuitatea luptelor noastre politice, decăzută şi ajunsă în starea deplorabilă de a puteà fi vândută şi cumpărată ori şi când şi ori şi cui.

Am văzut cum răsar tot mai des existenţele nu le, cari pentru căpătuieli sunt în stare să vândă şi să-şi bată joc şi de cele mai sfinte cause ale poporului la care au aparţinut.

Şi vor răsări şi alţi tăciunari, cari pentru căpătuieli î-şi vor oferi serviţiile potrivnicilor nostri, — drept aceea să fim trezi şi să izgonim din bună vreme pe aceste existinţe păcătoase — înfierându-le după cuviinţă.

CORESPONDINŢE.

Scrisoare din România.

Joi în 18 Februarie n. 1909 în Cameră a avut loc *Adunarea Marelui Colegiu* pentru alegerea Mitropolitului Primat şi Mitropolitului Moldovei şi Sucevei. Afară de membrii sf. Sinod compus din Episcopii şi Arhiereii Ţerii, au fost de faţă şi Ministrii duii: Ionel Brătianu, prim-ministru, Spiru Haret al cultelor şi instrucţiunii publice şi Ministrul de războiu Generalul Averescu.

Senatul a fost reprezentat prin preşedintele său d. General Budişteanu. Camera n'a avut nici un reprezentant. Din deputaţi şi senatori a asistat un număr considerabil. Toate tribunele Camerei fură pline de o enormă afluenţă de public din elita română şi din clerul capitalei şi al provinciei.

La oara 2 şi 10 min. Episcopul de Huşi, Timuş, ocupă fotoliul prezidenţial, ca cel mai bătrân dintre Feţele ierarhiei ortodoxe. Dupăce ceti articolele cu privire la alegerea mitropoliţilor, se începù votarea cu apel nominal. La despoierea scrutinului se constată că au fost 219 votanţi. Episcopul Râmnicului şi Noului-Severin *Atanasie Mironescu,* având 187 de voturi, este proclamat de către Episcopul Timuş, ca *Mitropolit-Primat* al României. Inmediat după proclamare noul Primat se urcă la tribună, şi dupăce şi deputaţii şi senatorii ocupară locurile, — se face mare linişte. Cu un glas ferm, noul Mitropolit ţine o cuvântare întreruptă de număroase şi puternice aplause.

Dăm câteva cuvinte:

.... Este şi degetul lui Dumnezeu în această alegere, căci dupăce la 5 Februarie 1895 am fost hirotonisit arhiereu, tot la 5 Februarie, astăzi, sunt ales Mitropolit Primat.

„Imi dau bine seama de greutăţile sarcinei pe care mi-o puneţi pe umerii slabi şi de însemnătatea deregătoriei ce voiu aveà de exercitat. Pătruns însă de învăţăturile bisericei, înălţimea locului la care m-aţi urcat nu mă va ameţi, iar foloasele nu mă vor ademeni se mă abat dela datoriile de bun păstor. Esperinţa de 11 ani ca Episcop al Râmnicului m-a învăţat, că pe scaunele acestea pe cari ni-le încredinţaţi, nu e loc de destătare, ci de muncă; nu e loc de agonisire, ci de jertfire.

.... Voi sluji cu dreptate şi voiu fi straja neadormită pentruca sfânta noastră credinţă să pătrundă adânc în massele poporului. Voiu propovădui paza legilor, respectul de stăpânire şi iubirea de Dumnezeu şi de ţară.... Voiu dà cuvenita ascultare guvernului Majestăţii Sale, întru ce priveşte concursul bisericii, pentru propăşirea tuturor păturilor sociale, voiu fi credincios şi devotat tronului şi voiu sluji întru slăvirea numelui Domnului cel deapururea mare şi sfânt în vecii vecilor. Amin."

După sfârşirea cuvântării Dl Ioan Brătianu, prim-ministru, se ridică de pe banca

---

religioasă. Aşa şi acum. S'a încins o discuţie destul de interesantă şi destul de zgomotoasă. Părerile erau cât se poate de deosebite.

In tot decursul discuţiei profesorul tăceà. Părea că ne ascultă cu luare aminte.

— Dta nu ieai parte în schimbarea noastră de idei? îl întreb.

— Cu plăcere, îmi răspunde, dar înainte de toate daţi-mi voie, să vă povestesc o istorioară, a cărei erou sunt eu.

S'a făcut tăcere, iar profesorul începù.

— „Eram copil tiner, când împrejurările m'au silit să părăsesc casa părintească. Studiile mi-le-am făcut în oraşul O. Nenorocul a voit, ca să ajung în o societate stricată, care mi-a şters din suflet şi celea din urmă simţeminte de evlavie, pe cari mama cu atâta gingăşie şi dragoste mi le-a sădit în inimă. Astfel am crescut eu fără credinţă, fără Dumnezeu. Absolvind studiile universitare m-am dus în străinătate. Acolo mi-am continuat viaţa mea imorală cu atât mai vârtos, cu cât mediul în care mă aflam în Paris şi Berlin erà mai priincios principiilor mele ateiste. Eram eroul patimilor celor mai urâte. Iar trupeşte eram o ruină, o arătare bătută de vânt. Cu toate acestea studiam. Dorul de a şti mă împintenà să caut adevărul. Ceteam pe Kant, Voltaire, Buchner, Schoppenhauer ş. a. Odată eram tocmai în Berlin, când mi-a ajuns în mână o carte a lui Socrate. Am cetit-o. Erà o carte interesantă, în care Socrate cu argumente clare dovedeşte, că Zeus există. Am cetit-o odată, şi încăodată. Mi-se părea un lucru nou, despre care eu n-am mai auzit. Zeus există Curiozitatea-mi erà stârnită. Să vedem ce zice în chestia aceasta scriptura creştină. Mi-am cumpărat o scriptură şi am început a ceti. Cap de cap, propoziţie de propoziţie mi-se părea mai interesantă. Văzuta-ţi om rupt de foame? Văzuta-ţi cu ce poftă mâncă el? Dacă da, atunci vă puteţi face ideie despre pofta, cu care ceteam scriptura. Inaintea ochilor mei se deschise un orizont nou, un câmp de vrajă, o frumuseţă ca din poveşti, o filozofie supraomenească. Am cetit întreagă Scriptura. Teoriile tuturor filozofilor vechi şi moderni le aflam despuse în această operă minunată, numai cât într'o formă clară, cristalizată şi sănătoasă. Şi de atunci tovarăşul meu cel mai credincios e sf. scriptură. Totdeauna, ori unde merg o am în buzunar. Nu trece zi, în care să nu cetesc cel puţin un capitlu din ea. Pe urmă m-am nizuit, ca principiile morale scoase din sf. scriptură, să le pun în praxă. La început lucrul mergeà cam greu. Dar răsplata întreceà oboseala. O pace, o linişte binefăcătoare îmi umplù sufletul. Liniştea aceasta, pe care până acum nu o gustasem, mă făceà fericit. Pacea din suflet mi-se revărsà şi asupra trupului. Am început a mă întări, obrazul mi-se rotunzeà muşchii î-şi recâştigară vigoarea, elasticitatea. Priviţi la mine! In locul scheletului de odinioară, azi stă un atlet înaintea dvoastre.

Domnilor, istoria aceasta fie concluzia discutei dvoastre. Şi dacă mi-aş luà îndrăzneala să vă dau un sfat, v-aş zice: „Cetiţi scriptura, adânciţi-vă în adevăratul ei înţeles şi vă asigur nici unul dintre dvoastră nu o să fie necredincios!...."

După ce sfârşi, urmă o tăcere adâncă, care tăcere nici unul nu îndrăzneam să o întrerupem, cu atât mai vârtos să-i contrazicem. Mie mi-se părea că am mai auzit istoria asta. Dar unde? Oare nu e aceasta istoria sf. Augustin? Da, în mijlocul nostru erà un Augustin modern.

Nihil novi sub sole.

*

Iată ce ne învaţă şcoala vieţii.

Deşi celea spuse nu sunt poveşti, nici jocul fantaziei, ci lucruri adevărate, prinse din viaţă, totuş nu mă leagăn în speranţa deşartă, că cetindu-le vre-un necredincios să va întoarce. Nu. Căci ştiţi cu cine-l aseamăn pe omul necredincios? Cu Gerila lui moş Creangă, care încolăcit în jurul unui foc de o sută stânjini de lemne, zbierà în gura mare, că moare de frig. De suflarea lui înghiaţă chiar şi para focului. Pentrucă scris este: „Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriţi le dă dar."

Simion Gocan.

(Sfârşit).

ministerială şi îndreptându-se spre noul mitropolit îi sărută mâna, felicitându-l cu entuziasm şi cu sfânt pietizm.

Noul Mitropolit îl binecuvântează, şi apoi defilează ceilalţi miniştri. Noul mitropolit a trecut apoi prin băncile deputaţilor, mergând la şefii şi fruntaşii tuturor partidelor, mulţumindu-le călduros.

*

Imediat încep procedurile pentru alegerea mitropolitului Moldovei.

Rezultatul Scrutinului a fost *alegerea de Mitropolit al Moldovei şi Sucevei a Episcopului Pimen Georgescu,* fost Episcop al Dunării de jos. Deasemeni ţinea o cuvântare înaintea Colegiului, de multe ori viu aplaudată. In urmă Episcopul Timuş declară închisă şedinţa marelui Colegiu.

*

Noii mitropoliţi în veşmintele lor arhiereşti azi Duminecă s'au urcat în careta regală şi fiind escortaţi de un pluton de jandarmi călări, vor merge la palatul regal spre a se prezentă regelui. Investirea a făcut-o Majestatea Sa, încunjurat fiind de toţi ministrii şi membrii sf. Sinod. In sala tronului regele înmânând cârja, adresează către Primat următoarele cuvinte:

„Îţi încredinţez cârja arhiepiscopală, pentru a păstori eparhia sf. mitropolii a Ungro-Vlahiei." De asemeni, cu aceleaşi ceremonii se făcù şi investirea mitropolitului Moldovei. In răstimpul ceremoniilor investirii clopotele capitalei sunau. După cuvântarea pe care regele le-o adresă, cortegiul în frunte cu arhidiaconii mitropoliei purtând cârjele mitropoliţilor, se îndrumează către mitropolie. La intrare noii mitropoliţi fură întâmpinaţi de clerul întreg al mitropoliei, în care se oficiă un Te Deum.

*

Mitropolitul *Atanasie Mironescu* s'a născut în anul 1856 în comuna Trohan (jud. Vaslui), unde a şi fost preot mai târziu. Sfârşind cursul primar la Vaslui, a urmat şi terminat cu succes 7 clase ale Seminarului Veniamin din Iaşi. Dupăce s'a căsătorit, fù hirotonit preot şi designat pentru comuna sa natală.

După doi ani de căsătorie, încetându-i din viaţă soţia, a continuat să păstorească parohia sa cu zel deosebit, găsind aci mângăiere pentru pierderea suferită, până în anul 1881, când venià în Bucureşti spre a urmà cursurile facultăţii de teologie, ce se înfiinţase atunci provizor.

La anul 1882, prin îndemnul Dlui Dr. Cornoiu, s'a dus la Cernăuţi, unde a studiat teologia până în anul 1886, când obţinând doctoratul în teologie, a fost numit profesor de teologie morală la facultatea de teologie din Bucureşti, unde a funcţionat până la anul 1900, când fù ales episcop al Râmnicului şi Noului-Severin.

La Episcopia Râmnicului s'a distins în deajuns prin lucrări teologice.

*

Mitropolitul Pimen Georgescu s'a născut în anul 1853 în comuna Proviţa de sus (jud. Prahova). După sfârşirea cursului primar a urmat cursurile seminarului Nifon din Bucureşti, pe cari le-a terminat la anul 1873 — dar numai cursul inferior.

Căsătorindu-se în Ploeşti, a fost hirotonit diacon pe seama bisericii sf. Vasile din Ploeşti.

După câţiva ani de căsătorie, încetându-i din viaţă soţia, a venit în Bucureşti, unde a fost îmbrăţişat de mitropolitul Călinic Miclescu şi numit diacon la mitropolie, iar în acelaş an 1877 a continuat cursul superior la Seminarul Central pe care terminându-l la anul 1880, a fost trimis la studii teologice la Cernăuţi, împreună cu alţi colegi. In anul 1886 terminând facultatea teologică, a obţinut doctoratul în teologie.

Inapoiat în ţară a fost numit pe rând predicator al mitropoliei, director al Seminarului Central şi la internatul teologic, de asemeni, mai în urmă, fù numit profesor de teologie dogmatică la facultatea de teologie, până în anul 1902, când a fost ales episcop al Dunării de jos.

*

Deşi ambele mitropolii din România sunt azi cârmuite de noi păstori, noi Uniţii din Transilvania cât şi catolicii din România, zis făţiş — şi cu durere — tare puţin ne aşteptăm dela noii mitropoliţi în ceea ce priveşte schimbarea convingerilor religioase şi îndreptarea tendinţelor şi ideilor ortodoxe.

Ce-i drept, gazetele într'una ne conving, că noii Ierarhi vor stărui să reformeze radical clerul ortodox, să-l lumineze şi să-l aducă la o mai înaltă stare morală; dar la urma urmei la ei va fi bună toată munca şi străduinţa lor, când iarăş vor propovădui ură, duşmănie şi fanatizm faţă de mântuitoarea idee a sântei uniri între ambele biserici dezbinate? Şi n'ar fi oare mai bine ca să stăruiască pentru a se înfrăţi, pentru a se împăcà cu adevărata biserică a lui Hristos după cum însuş a zis: *„Să fie o singură turmă şi un singur păstor."*

Dela Bistriţa.

Cronică literară.

Productivul scriitor M. Sadoveanu a publicat o nouă lucrare *Oameni şi lucruri,* care alăturea cu România pitorească alui Vlăhuţă şi cu Sate şi Mânăstiri alui Iorga, atât prin frumuseţa descrierii, cât şi prin bogăţia icoanelor, e chemată să ne facă cunoscute neîntrecutele podoabe ale României. Sadoveanu în acest prim volum ne duce ales prin partea de sus a Moldovei pe la Mânăstirile Bistriţa, Rîşca, Neamţu, Secu, Văraticul, Agapia, Slatina şi altele, ne face cunoştintă cu monahii acestor sfinte locaşuri de pace, ne uitând să întreţese în descrierile sale poveşti ori legende legate de locurile prin cari ne poartă.

Vechiul povestitor Ion Slavici scoate şi Dsa un volum de *Poveşti,* în cari păstrând elementele mitice ale povestirilor poporale şi graiul dulceag şi împodobit al sfătoşilor unchiaşi, ne dă şepte poveşti pline de farmec. Cea mai lungă şi în acelaş timp şi cea mai frumoasă e Zâna florilor, apoi Limir-Impărat.

Un nume nou ne prezintă institutul, „Minerva" în volumul *La Han la trei ulcele,* iscălit de Ion Dragoslav. Scriitor tinăr se apropie de Creangă, prin limba originală a povestirilor sale şi prin titlu-i simplu, dar energic. Un netăgăduit merit mai are Dragoslav prin faptul că curăţenia limbajului în care scrie îl face simpatic şi înţăles tuturor. Povestirile: Inghetată, Călăraşul şi Un om practic, dau frumoase nădejdi de talentul său de scriitor, ca să nu pomenim de multele sale amintiri din copilărie.

In sfârşit credem să avem şi o ediţie critică a tuturor poeziilor lui M. Eminescu. Dl I. Scurtu ne dă în un volum de 350 pag. toate sub titlul *„Poezii,"* tot ce a aflat, controlat şi constatat, că sunt lucrările poetice ale lui Eminescu. Volumul e precedat de un lung studiu asupra poetului, după care urmează toate lucrările sale clasificate după fel şi epoce şi cu indicarea tuturor variantelor şi cu însemnarea timpului când s'au scris şi revistelor unde au apărut. Mai trebue să vedem chipul poetului, eventual facsimilul unei poezii. Adausul dela sfârşitul volumului dovedeşte grijea pe care dl Scurtu, a depus-o spre a scoate o lucrare vrednică.

Tot în editura „Minervei" a apărut şi ediţia II. din minunata scriere *„In urma plugului"* de Sandu Aldea şi vol. II. din operele complete ale lui C. Negruzzi: *Poezii.*

Repetim din nou, că jertfele, pe cari „Minerva" le face publicând în ediţii frumoase şi ieftine lucrările fruntaşilor literaturii române, sunt vrednice de toată consideraţia şi încurajiarea.

Poveşti poporale de George Cătana, doue volume, apărute în editura Ciurcu la Braşov, păcătuiesc prin faptul, că autorul nu poartă destulă grije, nici în redarea graiului bănăţean, ori cel puţin a frazelor mai comune, nici în deosebirea elementului mitic, de cel modern. A spune, că cutare Făt frumos a desperat şi a vrut să se împuşte, ori că cutare ovreu făcea cămătărie foarte mare. nu ne mai duc gândul la poveşti poporale, auzite din moşi-strămoşi, ci la localizări moderne.

Pentru nenorociţii din Messina.

(Continuare).

	cor.
141. Fizes	22·—
142. Dămuc	9·40
143. Vaşlab	10·26
144. Noul săs.	7·26
145. Mădăraş	43·—
146. Curciu	3·—
147. Băgău	21·70

Societate pe acţii pentru comunicaţie şi export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală	Apă de Boholt	Apă Hebe (Sângiorgiu)
» » Borszék fântâna Kossuth	» » Vălcele (Előpatak)	» de Kászon-Jakabfalva
» » Borszék fântâna Boldizsár	» » F.-Rákos Mária	» » Kászon-Salutaris
» » Bodok Matild	» » Fehérkő	» » Répát
» Baross	» Gloria	» Székely-Selters
» » Borhegy	» » Horgász—Hankó	» » Stoiceni (Stojkai)

(11) 2—30

148.	Posmuș	32·—
149.	Gâbud	16·60
150.	Boz	3·—
151.	Huduc	3·—
152.	Doștat	5·04
153.	Șarmașul-mare	24·80
154.	Apahida	15·26
155.	Jucul-nobil	13·84
156.	Aiud	20·10
157.	Sânmăr săr.	18·68
158.	Vurpăr	3·—
159.	Riciu	15·60
160.	Roșia-de-secaș	10·—
161.	Budiu	3·—
162.	Uinoara	40·—
163.	Berind	16·60
164.	Sântimbru	6·—
165.	Țapu	13·46
166.	Ocnița	50·—
167.	Budurlău	12·—
168.	Deag	1·20
169.	Sztlörincz	12·—
170.	Hagna	2·96
171.	Abafaia	3·—
172.	Uifalău-Fărăgău	34·66
173.	Tohanul-vechiu	15·64
174.	Gilău	15·40
175.	Țăud	5·20
176.	Ciumărna	6·—
177.	Sâncel	66·72
178.	Coroiu	4·—
179.	Mahaciu	9·50
180.	Indol	32·62
181.	Turda	4·18
182.	Hașag	3·40
183.	Mighindoala	2·—
184.	Țagșor	10·50
185.	Șut	8·60
186.	Luna	20·—
187.	Biertan și Copșa m.	3·42
188.	Pănade	13·66
189.	Jacodul-rom	4·10
190.	Bârcuț	7·12
191.	Broșteni	4·—
192.	Dezmir	20·88
193.	Orlat	12·—
194.	Pintic	40·—
195.	Dumbrava	2·—
196.	Măgura	16·—
197.	Hășmaș	20·10
198.	Filpisul-sup.	4·42
199.	Poptelec	25·—
200.	Tur	14·—
201.	Sânmărtinul-deș.	25·50
202.	Șardul-ungur.	5·—
203.	Topa-deș.	30·—
204.	Bardos	12·40
205.	Șeușa-de-câmp.	20·—
206.	Spătac	5·60
	suma	981·38
	transport din nrul 8	1663·91
	total	2645·29

(Va urmà)

Concurs.

Despărțământul XI. al *„Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“* publică concurs la 6 premii de câte 50 coroane, și 2 de câte 30 coroane pentru acei învățători, cari vor dovedì, că au învățat a ceti și scrie mai mulți analfabeți de pe teritoriul despărțământului nostru.

Învățătorii, cari reflectează la aceste premii, se vor însinuà la directorul despărțământului cel mult până în 1 April a. c.

Balázsfalva—Blaj, în 16 Februarie 1909.

Ioan F. Negruțiu director. **Dr. Ioan Bălan** secretar.

Noutăți.

Hymen. *Dr Octavian Florea,* medic militar și domnișoara *Mărioara Vlassa* logoditi. Sincere felicitări.

Pentru fondurile arhidiecezane. Constatăm primirea următoarelor contribuir marinimoase:

p. *fondul Internatului de fetițe*: Alesandru Ciura, Blaj. 5 cor.

p. *fondul Orfanotrofiului*: întru amintirea repauzatului Florian Petran. dela dna Ana Filep n. Poruț 20 cor. Vasile Idu, Almaș 10 cor. Colectați de Aur. Păculea 7·20 cor. Cu prilejul căsătoriei dlui G. Hulpuș cu dșoara Ana Crăciun dela jocul miresei 65 cor.

p. *fondul Masa studenților*: Ioan Costin, Rececristur 3 cor. dela familia Bontescu din Hațeg întru amintirea repauzatului George Boldea 50 cor.

p. *Colecta Cruceriului*, parohia Buciumșesă 10 cor.

p. *fondul întru amintirea repauzaților*: Institutul de credit „Patria“ din Blaj 100 c. întru amintirea repauzatului David Radeș.

p. *fondul preoților deficienți*: Gavril Pop, Măhaciu, 10 cor.

Blaj, 26 Februarie 1909.

Cassa Centrală Arhidiecezană.

Un mecenat român. „Revista Bistriței“ vestește, că regretatul căpitan în penziune: *Teodor Sandul* decedat în anul trecut, original din Buda, a lăsat toată averea sa în valoare de 22.000 coroane în acții și circa 28 000 coroane în libele de depuneri total deci 50.000 coroane. „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român.“

Concurs. *Nr. 190/1909.* In conformitate cu dispozițiunile pentru administrarea fondurilor și fundațiunilor „Asociațiunii, pentru literatura română și cultura poporului român,“ se publică concurs pentru „premiul Andreiu Mureșan“ pe doi ani de câte 300 cor. La concurs se admite ori ce lucrare originală de cuprins literar, tipărită în Ungaria în cursul anilor 1907 și 1908. Concurenții vor aveà să înainteze până la 1 Maiu a. c. st. n. la biroul „Asociațiunii“ în Sibiiu cinci exemplare din lucrările lor. Decernerea premiului se va face în ședința plenară a secțiunilor științifice-literare, iar premiarea în adunarea generală din acest an. Sibiiu, 1 Februarie 1909. Prezidiul Asociațiunii: *Iosif Șterca Șuluț* m. p.

La locurile sfinte încă pleacă un peregrinaj tot din Viena la 24 l. c. preste Triest, Alexandria, Port Said, Nazareth la Ierusalim. Taxa e de cl. I 1600 cor. cl. II 1400 cor. cl. III 1100 cor. Insinuări se fac la păr. Karl Krasa, Viena, VII/3.

„Economul“ din Cluj și-a ținut la 27 luna trecută adunarea generală fiind de față 40 acționari, cari reprezintau preste 2500 acțiuni. Din Bilanțul anului 1908 scoatem câteva date: depunerile spre fructificare s'au apropiat de 1½ mil. cor. împrumutele cambiale preste 2 mil. cele hipotecare 146 mii cor. Venitul anului 61.125.19 cor. din acesta s'a dat 7% dividende acționarilor vechi și noui, preste 4 mil spre scopuri culturale, din cari 2% bisericii din Cluj, 2200 școalei gr.-cat. din Cluj. Trebue să amintim, că acest institut e unul dintre acelea, cari dă mai mult pentru scopuri culturale. In direcție a fost ales dl Vasile Papp de Lemeny cu totalitatea voturilor. Deodată s'a hotărît vinderea celor 432 acții din an. III neoptate încă. Cu acest prilej s'au adus elogii directorului esecutiv Dr. Amos Frâncu pentru prosperarea institutului.

Dela comitat. Cu prilejul ultimei congregațiuni a comitatului nostru, s'au făcut mai multe alegeri de oficiali. Dl advocat din Blaj Dr. Danil Szabó a protestat alegerile acestea pe motivul, că învitările la congregație s'au trimis membrilor prea târziu. După cum aflăm chiar din fițuica „Alsofehér“ din Aiud, Judecătoria administrativă a dat loc acestui protest și a nimicit alegerile, cari vor trebui făcute din nou.

Rectificare. In darea de seamă a petrecerii tinerilor meseriași din 20 Februarie a. c. publicată în nru 8 al „Unirei,“ din greșală a rămas afară dl Teodor Onișor, care a contribuit 2 coroane pentru care i-să aduce mulțumită Din încredințarea comitetului. *Adrian Nyergeș.*

Necrolog. † *Valeria Păltinean* n. *Goron*, preoteasă gr.-cat. în Cuzdrioara, după un morb greu și îndelungat, împărtășită fiind cu sfintele taine și-a dat nobilul suflet în mânile Creatorului la 28 Februarie st. n. 1909 în anul al 21 al etății și 3 al fericitei sale căsătorii.

Aviz comercianților!

Un local mare pentru prăvălie, provăzut cu magazine, pivnițe, poduri pentru conservarea mărfurilor, cu cvartire comoade pentru o familie și pentru personalul de prăvălie, pe cum și cu curte și grădină, ***se poate luà în chirie începând cu 1 Maiu 1909*** pe mai mulți ani. Localul situat în strada mare din ***Blaj-opid,*** e edificiu modern, solid și uscat, fiind ridicat anume pentru comerciu în anul 1902/3. De prezent e dat în chirie cu 2330 coroane pe an.

Cei ce ar reflectà la localul amintit mai sus, să se adreseze la Rectoratul Seminarului teologic din Blaj (Balázsfalva) până în 20 Martie st. n. 1909.

Blaj, în 25 Februar 1909.

Dr. Isidor Marcu, rector seminarial.

(10) 2—2

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secreținea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra **ofticei, guturaiului, tusei măgărești, scrofulei și influenței**

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri todeauna **pachetare originală de „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveția).

„Roche“

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie.

Prețul unei stiele 4. — cor.

(4) 6—35

Partea literară.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare) 57

Capitlul XLVII.

Flori de paradis.

Pentru a domoli poporul agitat, s'au distribuit o mulțime de mâncări, iar din înălțime curse o ploaie de daruri scumpe; spre mânia Cezarului însă, darurile aceste aflară puțină plăcere. E drept, că se băteau ca se ajungă la juvaere prețioase, însă îmbulzala nu fù așa mare, ca de obiceiu și nici n-a fost strivit sau călcat nici unul, ceeace produse mirare mare la împrejurimea împăratului. Quiriții erau desigur rău dispuși.

Din înălțime se auzià o muzică plăcută; pe nisipul arenei însă se alungà o ceată de pitici, fără ca se fi observat cineva, de unde au venit ei. Poporul însă erà dedat deja de mult cu astfel de lucruri și nu dete atențiune multă săriturilor grotești ale piticilor, și astfel ei dispărură iarăși, pe cum au venit: deodată, neesplicabil, ca ființe dintr'o altă lume.

Acum arena se schimbă într-o vale frumoasă cu poeni, coline cu tufișuri, stânci și arbori; un părău cu apă cristalină curgeà prin vale. La mijloc se ridicà o coliniță, presărată cu nisip de aur, fără tufiș și arbori; marginea arenei o încheià o pădure cu stânci puternice și cu peșteri adânci.

Liniște pacinică domneà peste valea cea plăcută; pe țărmul părăului păsteau două capre albe, iar din pădure se auzià cântecul dulce al filomelei.

Dintr'una dintre peșteri ieșiră, mână în mână, șase fecioare în haine albe și înaintară spre coliniță. Pudentiana, fica senatorului Pudens, palidă, sveltă și castă ca o lilie, erà conducătoarea lor.

Poporul se întrebă mirat, că oare ce au greșit aceste fecioare delicate de sunt aduse în arenă. Ori doară aveau ele se păsească ca dansatoare? Mai multe dintre dânsele erau cunoscute ca fice din familii nobile și lumea își șopteà, că ar fi rușine, a pune pe astfel de odrasle nobile se păsască ca dansatoare.

Fecioarele se opriră pe colină și-și împreunară mânile, surizând dureros; ochii lor erau îndreptați către cer. Ele întonară o cântare lină, dulce, în carea se repetau în continuu cuvintele:

„Pro Christo! Pro Christo Domino!"

„Ce?" strigau de pe tribune, „ele-s creștine? Ce caută în arenă?"

„Se vor luptà cu leii! Înaintea leilor cu creștinii!" strigau Augustianii.

Un strigăt de indignare străbătù mulțimea: în sfârșit ea se urî, de a mai vedeà tot curgând la sânge! Ce au greșit aceste fecioare debile, de sunt târâite înaintea fiarelor? Nimic, chiar nimic! Pe frunțile lor curate stăteà scrisă nevinovăția. Așadar pentruce această cruzime?

Poporul erà mânios pe Cezar, fiindcă acesta nu i-a ascultat rugăciunea, și acum se oferea ocaziune, să se răzbune contra lui, zmulgându-i aceste jertfe nouă. „Lăsați-le libere!" se auzi strigând pe locurile cele mai înalte și strigătul acesta se transplantă prin întreg spațul și se prefăcù într'un orcan, carele zgudui circul întreg.

Cezarul tremurà de furie și făcù semn cu mâna: atunci se apropiară servitorii și rupseră hainele de pe trupul fecioarelor; aceste se îmbulziră la olaltă și se învăluiră rușinoase în zdremțele lor sfârticate, în timp ce lacrimile le curgeau pe obrazi.

Însă pe când încă servitorii erau ocupați cu îndeplinirea poruncei Cezarului și acesta se uità cu plăcere crudă la fecioarele tremurânde, un nor trecù peste arenă; cerul cel senin se înoră, și din norul cel alb pluteau în jos milioane de fulgi albi, umplură spațul estins al arenei, se condensară într'un nor alb și învăluiră corpurile înfloritoare ale fecioarelor într'un văl strălucitor, care le sustrase privirilor mulțimei.

Romanii se mirară de minunea aceasta. „Zăpadă? Zăpadă, în mijlocul verei?" Într'adevăr, erà zăpadă moale, proaspătă, carea cădeà pe capetele și brațele lor goale! Un strigăt de mirare și de spaimă străbătù prin arenă.

„O minune! O minune în ziua mare!" Erà nemai auzit! Romanii începură a se înfiorà. Ei ședeau, cu ochii zgâiți, pe băncile de marmoră, palizi și tăcuți, ori strigau cu voce fricoasă, că aceasta ar fi o minune a Dumnezeului celui nou. El ar fi mânios, pentrucă credincioșii săi sunt târâiți la moarte. Aceia trebuesc liberați! Să iscă un zgomot confuz, din carele se auzià, ca un tunet, cuvântul: „Liberați-le, liberați-le!"

Cezarul zăceà, ca lovit de fulger, între pernele sale de purpură; abia băgà în seamă strigătul tunător al poporului, să uità numai mereu la norul de zăpadă....

Strigătul după libertate, după grație veni prea târziu. Dejà se deschiseră peșterile întunecoase ale stâncilor, cari mărgineau arena, și șease lei uriași năvăliră urlând în arenă și-și căutară jertfele.

Un moment ei tresăriră la vederea zăpezei, carea le umezeà coamele; după aceea înse zăriră corpurile înfloritoare ale fecioarelor și năvăliră asupra lor.

O tăcere înfricoșată se așeză preste spațul estins; fiecare își reținù răsuflarea și în liniștea cea mare se auzià crânțănitul leilor, cari își sfâșiau jertfele.

Eroinele cele tari abià dacă scoaseră un suspin și poporul, văzând acest curaj, strigă, plin de admirare: „Priviți numai, cât sunt de curajoase! Ele pot fi omorîte, și totuși ori și cât sunt de chinuite, cântă imnuri Dumnezeului lor. Tare și puternic trebue să fie acest Hristos căruia i-să închină ele, mai tare și mai puternic decât zeii cei vechi."

Și nici dintr-o parte nu se ridică vre-o contrazicere față de cuvintele acestea, cari sunau ca o profeție. Poporul încă tot tăceà, încă tot priveà cu mirare la minune.

În mijlocul acestei liniște se auzi o voce dulce, veselă ca un vânt de primăvară carele leagănă vârfurile arborilor, și aceea ziceà: „Isuse Hristoase, tu ești lumina lumei!... Isuse Hristoase, Dumnezeu adevărat, ieа-mă în brațele tale!... Isuse Hristoase...."

Apoi răsună un urlet nădușit și cea din urmă dintre jertfe căzù sub brâncile leilor.

Zăpada se așeză ca un învăliș moale alb preste cadavre și le acoperi; numai petele de sânge de pe pământul alb luminau ca șease roze înfloritoare. Leii se retraseră și se așezară la poala colinei; ei clănțăneau cu dinții și-și deschiseră amenințători gurile către poporul încremenit, ca și când ei ar fi fost paznicii apărători a fecioarelor sfinte.

Norul de zăpadă a dispărut, și pe cerul senin strălucеà iarăși soarele auriu. Fețele moartelor nu se puteau vedeà, însă o lumină strălucitoare umpleà piscul colinei, pe care odihneau cadavrele. Părеà că un soare nou se ridică din adâncime și-și aruncă lumina razelor sale preste fecioare.

Romanii se ridicară și se aplecară înainte, spre a vedeà lumina cea miraculoasă; însă prin circ străbătù un strigăt de mirare, de oarece s'a întâmplat o minune nouă!

Celea șease roze din zăpadă au dispărut, însă în locul lor se ridicau șease lilii înfloritoare.

La început privitorii crezură că este vre-un lucru artistic, obicinuit în arenă; însă ei văzură cu mirare, cum bobocii se desfăcură încet, arătându-și foile. Totodată din arenă se ridică un miros dulce, îmbătător.

Șease lilii, ești din nisipul mort al arenei?...

„Minune! Minune!" Așa răsună prin circul întreg. Poporul se îngrozi! Toți se ridicară și grăbiră spre eșiri. Nu le mai trebuiau jocuri, voiau să plece, se iese afară din locul acesta, unde Dumnezeul cel nou și-a arătat puterea sa miraculoasă.

Cezarul făcù zadarnic semn păzitorilor: cât ce se apropià vre-unul dintre ei de colină, leii se ridicau și amenințau să-l sfâșie. Aceia nu se retraseră nici chiar dinaintea ruzilor de fer înroșite în foc; încunjurau mereu colina, ei, păzitorii sângeroși, regali!

Poporul priveà cu mirare. „Ce Dumnezeu tare, puternic!" strigă de sus o voce puternică. „Veniți, se îngenunchăm și să ne închinăm la Hristos, Domnul, stăpânitorul lumei!"

Lumea se uità când în sus, când la minunea de jos: și pe când se îmbulzià spre ieșire, făcând un zgomot vuitor, o adiere blândă, răcoritoare de vânt primăvăratic trecù preste inimile cele împetrite....

(Va urmà).

STUDII CRITICE

din sfera teologiei dogmatice

de Dr. Nicolae Brînzeu.

Introducere.

— *Poți face la noi știință peste tot?* La aceasta întrebare am ajuns mai deunăzi în o convorbire avută cu un prietin al meu pe tema literaturii științifice la noi. Și răspunsul, la care am ajuns amândoi, a fost: întrucât e vorbă de partea materială a chestiei, fără șovăire putem zice, că *ba,* la noi nu se plătește deocamdată nici un fel de

ştiinţă, căci înseamnă o perdere materială aproape sigură; dar întrucât e vorbă de partea morală a problemei. oare este şi la noi lipsă de literatură ştiinţifică, ai cui o face, ai public, la care să poţi conta în privinţa intelectuală? răspunsul e un categoric *da*. E sigur, că neamul nostru nu a abzis de pretenţiile unei culturi spirituale, de care se ţine şi cultura bisericească, iar preoţimea noastră, har Domnului a ajuns în timpul din urmă acolo, că numără între membrii săi şi atari, cari — conform creşterii primite — dela coarnele plugului şi dela cântarea sluşbelor mai privesc şi la alte lucruri: la chestii teoretice, probleme ştiinţifice, caută nutremânt spiritual şi intelectual. La toată întâmplarea însă, ori cum ar stà trebile, datori suntem a ne emancipà dela stările din trecut, a lucrà şi pe terenul ştiinţific-bisericesc, ori este interes, şi atunci e bine, ori lipseşte încă, şi atunci trebue deşteptat.

Cele spuse aici nu sunt lucru nou, le-au simţit, le-au spus alţii înaintea noastră şi au cercat să le pună în praxă.

Acum câţiva ani un tiner magiar spuneà colegilor săi: nu vorbiţi voi aşa uşor despre români, în cercul *Mitropolitului Mihályi se află oameni de ştiinţă europeană* (Gyárfás Elemér în Kolozsvári Egyetemi Lapok, 1903). Sunt sigur, că numitul tiner se gândeà atunci numai la dnul Dr. Bunea, ale cărui opuri le studià atunci; însă noi cu atât mai vârtos ne alăturăm la cele zise de el în senz plural, cu cât o putem provedeà cu comentarii noi, necunoscute de el; căci, pe cum ştiut este, în timpul din urmă produsu-s'au pe lângă dl Bunea şi alţi oameni, arătând lumii, ce învăţaţi ascunde în sine Blajul. Dintre acestia cel mai nou şi pentru obiectul nostru de faţă cel mai însemnat e dl *Dr. Vasile Suciu,* al cărui op sistematic, *Teologia Dogmatică* fundamentală şi specială, nu de mult s'a completat, stând gata înaintea noastra cu dimenziunile unui op, care ar face cinste literaturii ori cărui neam din Europa.

Teologia dogmatică! ce lucru abstract, specialminte teologic, fără orice interes pentru mine: vor esclamà cei mai mulţi dintre cetitorii nostri. Şi totuşi — zic eu — ce este de interes mai real, mai practic pentru viaţa, pentru toate faptele noastre, ca teologia dogmatică?! Aceasta este candela, care revarsă lumină asupra rostului fiinţei noastre, aceasta este tezaurul, care cuprinde în sine adevărurile, după cari are să se îndrepteze viaţa noastră întreagă. Aceasta în sfârşit, ca ştiinţă, este lanţul, ce formează legătură între adevărurile ştiinţelor profane, naturale şi între acelea ale credinţei supranaturale, religioase. Fie cineva preot sau mirean, fie învăţat sau cărturar mai simplu: dogmatica, cu obiectul său religios, are interes pentru toţi deopotrivă cu aceea deosebire, într'o formă se prelucră pentru unii şi într'altă formă pentru alţii. *„Dogmele fac popoarele,"* a zis Bonald şi asta înseamnă, că un popor numai într'atâta există, întrucât poşede anumite bunuri morale, de cari se ţine înainte de toate credinţa cu obiectul său. „Neîncetat voi propovedui, zice De Maistre, ceace cred, că omul numai într'atât preţuieşte, întrucât are credinţă" an Frau v. Stourdza, la Tissot, Das innerliche Leben, ed. 1904 p. 84).

Pe aceste adevăruri dacă am da noi ceva, dar mai ales preoţimea noastră, alt spirit ar suflà în noi, altcum ne-am pricepe chemarea, alt cum ni-am împlini datorinţele sublime şi de interes vital pentru neamul nostru.

Iacă, din un punct de vedere, valoarea opului de Dr. Vasile Suciu. Când ai înaintea ta acest op şi priveşti rodul muncei uriaşe, cheltuită cu el: te cuprinde cuvenitul respect şi o admiraţie aşa zicând, pentru acel om care mulţi ani dealungul a lucrat neobosit, fără ori ce alt interes, ba cu risicul multor jertfe, numai să folosească literaturii noastre bisericeşti şi prin asta neamului. Săracă e literatura noastră teologică preste tot, dar cu dogmatica stam poate mai rău: e un studiu aşa de mare şi nu aveam nici o lucrare, la care să ne putem provocà înaintea străinilor. Ediţia românească a lui Schwetz, oare cândva op celebru, azi învechit, se epuizase de mult şi se aşteptà lucrare nouă, dela autor nou. Acesta n-i l'a dat dl Dr. Suciu.

Iacă a doua însemnătate a opului dsale.

Multe dări de samă s'au făcut asupra acestui op atât în „Unirea," cât şi în alte foi, relevându-se însămnătatea extraordinară ce o are apariţia lui. Deci de aceasta nu ne vom mai ocupà. Vom face însă — ceeace pe cât ştim, nu s'a făcut încă — vom face o încercare de critică acestui op şi anume astfel, că în cele următoare, cari se pot conziderà altcum şi ca studii de sine stătătoare, vom face continuă reflexie la opul dlui Dr. Suciu, asemănând cele zise de noi cu cele ce ne dă ori nu ne dă dsa, ca aşa eventual să contribuim la stabilirea unor puncte de mânecare, cari pot fi luate în socotinţă la o a doua ediţie. Chiar şi fără de acest respect datori suntem a ,o face aceasta ca prin asta să arătăm atenţia cuvenită opurilor literare, cum se află asta în măsură abundantă la alte neamuri şi la neamul nostru în privinţa literaturii profane şi parte şi în privinţa literaturii teologice la fraţii gr.-or.

Înainte de a întrà însе în grosul muncei, trebue să cerem pe sama noastră cu atât mai vârtos, ca dl Dr. Suciu, acea conziderăţie, ce o meritä la atare lucrare „mizeriile şi hărţuielile zilnice" (Teol. Fund. I. pref.), cari îţi îngreunează munca. Căci alta-i să fi ani dealungul profesor în oarecare centru, să te ocupi cu acelaş studiu, să ai la dispoziţie mijloacele recerute — şi alta-i să „faci ştiinţă la sate" cum să zice, fiind ocupat cu atâtea lucruri şi avizat fiind numai la biblioteca-ţi proprie.

Iar întru cât am întrà în dispute şi s'ar ivi între noi deosebire de păreri, tot aşa trebue să declarăm şi noi, ca dl Dr. Suciu, că principiul nostru este: în *necessariis* unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas! Cari principiu ne-am dedat a-l atribui marelui Augustin (aşa şi dl Dr. Suciu), dar mai nou s'a dovedit, că nu se trage dela sf. Augustin, ba nu e mai vechiu decât cel mult din v. XVI. (cf. Denifle, Luther u. Luthertum, Mainz, 1906. p. I. în notă).

Bibliografie.

A apărut:

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creştnă*** fco. **5·30.**

vol. II. ***Tradiţiunea şi Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului şi Graţia.*** fco. **7·30** cor.

vol. II. ***Sacramentele şi Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism şi Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procurà aceste cărţi din cassele bisericeşti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

Respiraţiunea

e cu mult mai uşoară deja după folosirea celor dintîi câteva porţiuni de Emulsiunea SCOTT şi uşurinţa aceasta pe zi ce merge creşte.

De 32 ani încoaci, cu miile au experiat aceasta. Tocmai aşa e de bătătoare la ochi însănătoşarea generală.

Când cumperi Emulsiunea de SCOTT să fi cu luarea aminte la marca scutitoare Pescarul.

Apetitul şi somnul

ţi-să vor întoarce, mistuirea ţi-să va îndreptà. Probează si te vei convinge.

Preţul unei sticle originale e 2 cor. 50 fileri.

Se află în ori ce farmacie. (47) 21—22.

Cea mai mare şcoală de viţă de vie
sub controlul statului.
Plantaţiune
MILENARĂ
în Nagyösz
comit. Torontal
Aproape 500 jugăre cat.
Lista preţurilor
gratis.

Cumpăraţi dela plantaţiunea milenară.

Nu-s cumpăraţi dela plantaţiunea milenară. (6) 4—10

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 19—52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 16—52

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Rog să o tai și să o păstrezi.

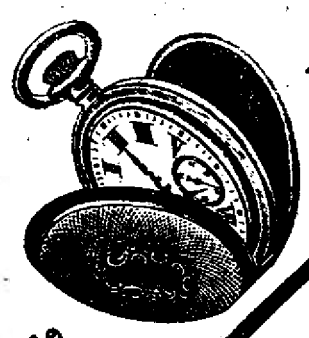

In loc de 38 cor. numai 14 cor.

La plătiri în rate numai

atunci am puteà răspunde, dacă am mări prețul cu 100 până la 150 procente. — Prețul de tot moderat arătat de noi să înțălege numai la solvire momentană ori contra ramburs.

Oroloagele de aur Rem. Electro pentru domni și doamne, sunt gravate, ornate și au 3 capace, cu cadran și minuter aurit ori argintat. Pentru asigurarea acurateței să dă garanță în scris pe 3 ani.

Prețul unui orologiu e 14 cor.

E. Weiss, Wien, XV/1, Kellinggasse 1/18.

Rog să o tai și să o păstrezi.

(8) 7—10

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor.

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50) 15—25

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (46) 17—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o laturé prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

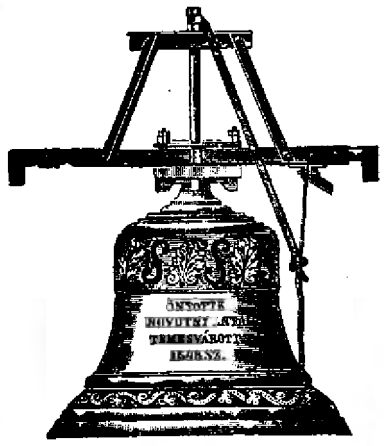

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 17—52

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutreturi și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 13 Martie 1909.** **Numărul 10.**

LEX DARÁNYI.

Darányi, ministrul de agricultură, a prezentat dietei un nou proiect de lege »*despre colonizări, parcelări şi alte chestiuni cu privire la politica de proprietate*«. Un proiect nou acesta, pe care l-au urgitat şi aşteptat pătrioţii de mult, căci lozinca politicei de zi de mult se reasumează în următoarele: statul naţional se crează numai prin o politică bună culturală şi prin o politică de proprietate potrivită. Partea primă, politica bună culturală, în parte a realizat-o Apponyi, iar partea a doua se va începe acuma a se realizà prin proiectul cel nou alui Daránvi. Nu ne ocupăm deocamdată în merit cu acest proiect — la timpul său vom arătà, că la ce avem să neaşteptăm, — amintim numai, că foile magiare scriu osanale, iar dieta a primit proiectul cu aplause.

Proiectul are 368 §-i, — una din cele mai voluminoase legi — şi se estinde la toate momentele cu privire la colonizări şi parcelări. Face deosebire între colonizările statului şi între colonizări private, pe cum şi între parcelările ce le face statul şi între acele, pe care le fac privaţii. Proiectul ţinteşte acolo, ca colonizările şi parcelările private să le facă imposibile, făcând pendentă de învoirea statului orice parcelare sau colonizare privată. Iară statul învoirea nu şi-o poate dà, dacă aceasta parcelare sau colonizare nu este congruentă ***cu scopul,*** ce-l urmăreşte ***politica de colonizare în general.*** Va se zică cu proiectul acesta nou toată politica de proprietate se concentrează în mânile ministrului de agricultură şi orice schimbare, cumpărare de moşii mari din partea proprietarilor mici, a sătenilor, cu scopul să se parceleze sau colonizeze se face pendentă dela învoirea ministrului de agricultură, care însă o poate revocà şi dupăce a dat-o odată, dacă ulterior se observă, că aceia poate fi primejdioasă sau în contrazicere cu politica de proprietate a statului. Cumpărările de moşii mari, cu scopul, ca să se parceleze sau să se colonizeze sunt de acum în colo aşa dară monopolul statului.

Statul poate colonizà pe ori care moşie a lui, sau care o cumpără spre scopul acesta şi e în drept a exproprià şi oricare moşie privată, care s'ar icui în moşiile statului şi ar puteà zădărnici colonizarea. Pentru scopul acesta se prelimineză suma de 120 milioane de coroane, care se va solvi în decurs de 10 ani în rate egale. Suma aceasta se va întrebuinţà spre cumpărări de moşii, apoi spre zidiri economice, drumuri, canaluri etc. In fiecare colonie de 1800 jugere trebue să fie cel puţin şi un proprietar mijlociu, căruia i-se asignează un pământ până la 500 jugere. Acesta va fi în toate privinţele conducătorul coloniei atât în cele economice, cât şi în cele culturale. Ceialalţi colonişti vor căpătà atâta pământ, cât este necesar, ca o familie să poată trăi din acela şi se poată şi suportà greutăţile publice — 8 ani sunt scutiţi de dare. In acele colonii, cari sunt acăţate de alte sate, împărţirea proprietăţii să face astfel, ca câţiva dintre colonişti se poată ajunge în comitetul comunal, ca virilişti îndată. Drepturile politice şi le deprinde fiecare colonist îndată.

Colonizà se pot numai cetăţeni magiari, dela cari însă ministrul de culte poate pretinde şi o cualificaţie separată (limba magiară. Red.).

Condiţiile pentru a puteà fi cineva colonist sunt: Colonistul trebue se aibă cel puţin atâta avere, cu cât să-şi poată procurà cele dintâi unelte economice şi cel puţin 10% poate se plătească din preţul de cumpărare a locului, ce lui i-s'a asignat şi aceasta o poate plăti înainte de a se aşezà în colonie. Se primeşte de cauţie şi suma, ce să depune şi coráspunde unei rente pe 2 ani. Proprietariul mijlociu trebue se plătească dela început 20% preţul locului. De colonişti se primesc mai întâi servitorii etc. de pe moşiile ce se colonizează, iar de proprietari mijlocii se primesc acei deregători, cari au avut aplicaţie pe aceia moşie şi au diploma de stat despre cualificaţie superioară în cele economice.

Când suma s'a solvit întreagă pentru proprietate, colonistul devine proprietar şi proprietatea să transcrie pe numele lui şi la cartea fonduară. Statul are însă dreptul şi după aceasta, de a-i răscumpărà proprietatea cu preţul original şi de a-i abzice dreptul de colonist. De asemenea colonistul nu poate vinde moşia, dar nici moşteni nu se poate o moşie de aceasta fără învoirea statului nici împărţi şi statul are ori când dreptul de a răscumpărà moşia resp. a replăti, ce colonistul a plătit până atunci. Dacă colonistul se arată neapt sau netrebnic de a puteà deveni un econom harnic etc. i-se dă drumul stante pede.

Proiectul face mai ales acelora, cari s'au aşezat prin ţări străine (America, România. Red.), toate înlesnirile, ca se poată fi colonizaţi şi să se reîntoarcă în ţară, asigurându-le şi spesele de mutare şi dându-le — cu favor — şi toate uneltele economice.

Cu privire la parcelare statul urmăreşte acelaş scop. Nu poate însă statul să cumpere moşii private, ca să le parceleze, decât nu mai în anumitn împrejurări (când emigrarea e mare în anumite ţinuturi etc.); iar privaţii nu pot parcelà moşiile lor, dacă nu au fost cel puţin proprietari 5 ani şi aceasta o dovedesc cu cartea fonduară. (E în contra sindicatelor, cari cumpărau moşii mari, şi le parcelau cu câştig

enorm). Când statul își dă învoirea unei astfel de parcelări, îndrumă organele sale, ca toate planurile, măsurările etc. să le facă gratuit.

Biserici, societăți etc. orice vindere de proprietate, ce trece peste 50 jugere, sunt datoare a îmbià cu aceasta mai întâi pe ministrul de agricultură, care în termin de 60 zile se declară asupra lucrului. Străinii, cari vreau să cumpere proprietății sau aceia, cari nu petrec în țară, sunt datori a dà a 10-a parte din venitul curat al pământului cumpărat pe seama fondului de colonii.

Toate abaterile dela dispozițiile acestea se pedepsesc foarte aspru.

Coloniștii stau sub imediata supraveghiere a diregătoriei de colonii.

Aceste sunt dispositiile principale din noul proiect. La timpul său vom reveni asupra lor.

Chestii rituale.

Mânecatul din Sâmbăta mare.

Una dintre cele mai arzătoare chestii, ce de mult își așteaptă rezolvarea, chestie ce s'a sulevat de repetite ori, e fără îndoială chestia unității în oficiarea cultului divin. O adevărată anarhie, o completă lipsă de unitate este în biserica noastră în privința aceasta. Nici măcar cetirea pericopelor din sf. Evangelie nu e uniformă în toate parohiile, aceasta o știe oricine. Ce privește apoi oficiarea sacramentalelor, de ex. înmormântarea etc. e știut, că câte sate, atâtea obiceiuri!

Se luăm de pildă Mânecatul de Duminecа și din sărbători. In biserica catedrală la Mânecat se tămâiază numai odată, (sub C. IX.) în unele biserici de două ori, (sub „Bine ești cuvântat Doamne și sub C. IX, ori după Evangelie și sub C. IX), iar în altele de trei ori. In unele biserici Evangelia Mânecatului se cetește în falon, airea numai în patrafir. Aceste sunt lucruri neînsemnate — vor zice unii — adevărat, e așa, dar aceste lucruri atât de neînsemnate produc un rău însemnat: lipsa de unitate în rit!

Lipsa de unitate însă e mai învederată la oficiarea Mânecatului din sfânta și marea Sâmbătă. Acest Mânecat împarte întreagă arhidieceza în două părți: cu privire la timpul oficierii. In unele locuri se oficiază Vineri după apusul soarelui, în alte locuri Sâmbătă în zori. Cât de bătătoare la ochi e aceasta diferință, se poate vedeà și de acolo, că sunt sate chiar vecine, în cari timpul oficierii e diferit.

E adevărat, că în cărțile bisericești (în Strastnic) oficiarea Mânecatului e prescrisă Sâmbăta în zori (în al 7-lea ceas din noapte). Oamenii, cari s'au ocupat însă cu chestia aceasta au constatat, că înmormântarea Domnului a fost Vineri seara, la începutul Sabbatului jidovesc. Trupul Domnului a fost luat de pe cruce Vineri după amiazi, iar Vineri seara a fost înmormântat. Acesta e un lucru în așa măsură constatat, încât nu e lipsă să-l mai dovedesc și eu.

Din acest motiv, atât la catedrala din Blaj, cât și în Sibiiu, Mânecatul din Sâmbăta mare se oficiază Vineri seara. Unii preoți, pornind din principiul, că ceeace e bun la Blaj e bun și în parohie, au introdus și în parohia lor praxa observată în Blaj. Alții însă, au continuat și pe mai departe praxa cea vechie, ba eu știu preoți de aceia, cari în hiperzelul lor ritual, ocupând parohii unde antecesorii au introdus praxa dela Blaj, au reîntrodus praxa veche pe lângă toată opoziția poporenilor. Iată argumentele aderenților praxei vechi: — Eu mă țin strict de prescrisele Strastnicului — ziceà un preot combătând propunerea mea de a se face unitate în tract cu privire la Mânecatul din Sâmbăta mare, făcută în sinodul de toamnă. Că la Blaj se oficiază Vinerea sara — nu mă privește, Blăjenii își vor fi avut motivele sale. Noi să păstrăm obiceiurile vechi!

Alți preoți observă praxa cea veche, ca să poată oficià imediat după Mânecat sfânta Liturgie — căci — sunt oameni de cuminecat.

Ce privește întâiul argument, nu e lipsă să-l combat, căci se combate însuș. Ce privește al doilea argument, observ, că în Sâmbăta mare nu-i permis să celebrăm Liturgia înainte de 10 oare a. m. pentrucă Liturgia e împreunată cu înserat. Apoi poftim, fă înseratul în zori de zi!

Sunt însă și alte împrejurări, cari sprijinesc praxa de a oficià Mânecatul amintit Vineri seara.

Anume, e știut, că mai ales femeile sunt foarte ocupate Sâmbătă dimineața cu cuptorul. Astfel acei preoți, cari observă praxa cea veche, de regulă nu au femei la biserică, ori în cel mai bun caz foarte puține. Dintre bărbați asemenea vin puțini la biserică, pentrucă tocmai atunci e vremea sămănatului de cucuruz. Astfel acest oficiu frumos, cu cântecele-i duioase, preotul e silit să-l celebreze în prezența câtorva poporeni bătrâni, chiar și în parohiile cele mai numeroase!

Acolo însă, unde Prohodul Domnului se oficiază Vineri seara, de regulă întreg poporul ia parte, cu mic, cu mare. Chiar și copiii, încă de cu ziuă se îngrijesc de lumi-

FOIȚĂ.

Ți-aduci aminte?

Ți-aduci aminte, când plângeam,
Când tu te furișai la geam?
Să 'ntâmpeni ochii mei mâhniți
Printre salcâmii înfloriți?
Din ochi zâmbirea să ți-o ieau,
Iubitul meu, iubitul meu?

Mai știi de-acele clipe dulci,
Când vrui pe pieptu-ți să mă culci?
Când tu în brațe m'ai cuprins
Să mă dezmierzi cu dor aprins?
Când m'adormiai pe sânul tău,
Iubitul meu, iubitul meu?

O să nu uiți de-acele sări,
Când alintam în sărutări —
Obrajii-ți rumeni ca doi fragi
Atât de dulci, atât de dragi,
Când te strângeam la piept mereu
Iubitul meu, iubitul meu!

De ne iubim cu-atâta dor,
Să vie-al morții crud fior!
O clipă doar ni-om despărți —
Apoi mai dornic ni-om iubì;
Iubirea noastră-i Dumnezeu,
Iubitul meu, iubitul meu!

Dela Bistrița.

Napoleon și religiunea catolică.

E lucru cunoscut, că marele Napoleon după ce a învins aproape toți domnitorii Europei, a voit să umilească și biserica catolică. La încoronarea lui întâmplată în 2 Dec. 1804, a chiemat ce-i drept pe Papa Piu VII. dar numai, ca să ridice mărimea sărbătoarei, iar nu, ca să-i așeze în sus Capul suprem al bisericei, coroana pe cap, căci aceasta a făcut-o el însuși, smulgând coroana din mâna Papei și așezându-și-o însuș pe cap. Actul acesta caracterisează în de ajuns superbia lui Napoleon; mărirea la care a ajuns și-a atribuit-o șieș și nu unei voințe mai înalte. Piu VII. aveà nădejde, că după încoronare se va îmblânzi Napoleon și va răsplăti osteneala lui prin acte de bunăvoință față de biserică, în special prin retragerea articolilor organici. Cât de amar s'a înșelat Papa în nădejdea aceasta, dovadă procedura neumană de mai târziu a lui Napoleon, că aflând opoziție din partea Papei, în executarea planurilor sale contrare constituțiunii bisericii, l-a încarcerat și l-a tractat într'un mod nedemn de un moșneag venerabil și cap al sf. biserici.

Aceasta tractare tirană din partea lui Napoleon și umilitoare pentru locțiitorul lui Hristos, se esplică din avântul acela superb, al lui, care în urma succeselor legendare l-a îmbătat așa zicând și l-a scos din credința în Dumnezeu și supunerea aceea fiască față de biserica lui Hristos, ce a avut-o el înainte de a ajunge la putere, și care iasă la iveală numai în singurătatea lui de sihastru de pe insula Sant Elena.

In aceea singurătate sîlnică, leul de odinioară, căruia Europa i-a fost prea strâmtă pentru de a-și arătà puterea, pe un loc uscat de o palmă încunjurat de valurile mării și cercat de vânturi și vifor necontenit, pe încetul se contenește în curajul lui fără hotare și recapitulează rând pe rând cele mai fundamentale principii ale credinței ce le-a învățat dela maică-sa, apoi progresează mai adânc în misteriile dogmatice până ce devine un teolog iscusit, care cetește cu predilecție sf. Scriptură, esegetisează, subtrage locurile mai momentoase și ajunge la constatarea frumoasă a tainei întrupării, pe care a brodat-o în următoarea definițiune caracteristică pentru individualitatea lui: „Hristos de acolo se vede, că a fost Dumnezeu, că și azi după 18 veacuri mai ține lumea la el și mor chiar mulți pentru el, la mine însă nu mai ține nime, cu atât mai puțin ar fi în stare să moară cineva pentru mine.“

Aceste cuvinte nu sunt decât un resunet sau o reînviere a unei credințe vechi, care a fost înabușită pe un timp, de strălucirea tronului și a palatului împărătesc pe cum și de bubuitul tunurilor pe câmpul de războiu, dar total nu s'a nimicit.

Cât de mult a ținut Napoleon la biserica catolică în tinerețe și înainte de a fi împărat dovedește o vorbire a lui ce a ținut-o

nuță. Și fiindcă la Mânecatul de Vineri dimineața, (care în toate locurile se oficiază Joi seara) serviciul e de tot lung și obositor, preotului ușor i-se dă prilej, ca măcar Vineri seara să predice poporului despre cruntele și înfiorătoarele patimi a Domnului!

Insă chiar și dacă numai principiul unității în rit ar militâ pentru praxa nouă, suntem datori să o introducem. Cea mai ușoară modalitate pentru a introduce unitatea în rit e: acomodarea după Blaj. Dacă însă, noi. fie din încăpățînare, fie din alte motive, nici măcar în lucrul acesta, atât de mic și ușor de dus în deplinire, nu vrem să ne acomodăm după Blaj, cum ne vom acomodà în cele multe?

Septimiu Popa,
preot.

REVISTE.

Budapesta. Clubul deputaților naționaliști a ținut eri d. a. la oarele 4 sub presidiul dlui Dr. Teodor Mihali conferență, la care au luat parte numărosi membri ai partidului. In conferența aceasta s'au discutat chestii curente. S'au designat oratorii cari să ia cuvânt în discuția asupra proiectului de lege pentru congruă.

Președintele clubului a raportat în urmă despre rezultatul alegerii dela Oravița și a constatat că rezultatul acesta este urmarea terorismului nemai pomenit săvârșit în contra partidului național.

Conferența a însărcinat pe dl deputat Dr. Șt. Pop cu misiunea de a adresà proxima ocaziune în chestiunea abuzurilor dela Oravița o interpelare ministrului de interne.

Conferența a hotărât mai departe să nu candideze membri în comisiunea parlamentară aleasă în scopul pregătirii proiectului de lege pentru colonizări. Camera reservase în comisia aceasta un loc și pe seama partidului naționalităților. Clubul însă, potrivit atitudinei sale din trecut, a refuzat să designeze membri în comisie, după cum a refuzat să-și pună candidați și pentru posturile din alte comisiuni.

Fiind timpul înaintat, deliberarea asupra celoralalte chestii curente s'a amânat pe proxima ședință plenară, care se va convocà în cursul săptămânei acesteia.

Roma. Sfinția Sa Papa Piu X. a publicat un nou regulament referitor la cârmuirea curiei Romane pe timp de vacanță a Scaunului Apostolic, prin care se schimbă dispozițiile de mai înainte. De mare interes e constituția „Commissum nobis," prin care Sfinția Sa nimicește „veto," ce și-l pretindeau cele 4 puteri mari catolice la alegerea Papei, de care folosindu-se la alegerea din urmă un cardinal din monarhia noastră, încredințat de Maiestatea Sa, a zădărnicit alegerea cardinalului Rampolla. Constituția poartă datul 20 Ianuar 1904, dar până acuma nu s'a dat publicității. Prin ea se opresc toți cardinalii de acum si viitori, asemenea și secretarul conclavei sub censura escomunicării latae sententiae să primească vre-un veto dela vre-o putere civilă, fie acesta esprimat și numai în forma unei dorințe, ori să comunice cuiva din conclavă un astfel de veto. Constituția oprește cu desávârșire orice amestec a puterilor civile la alegerea Papei.

Italia. S'au terminat alegerile pentru Cameră. Deși partidul guvernamental a pierdut vre-o câteva cercuri, totuș Giolitti e asigurat în Scaunul lui de Ministru prezident. Alegerile s'au făcut de tot iute, așa încât opoziția n-a putut desfășurà campania de lipsă, ca să se poată validità. Creștinii buni, fiind suspendată înainte cu vreocâteva zile puterea lui Non expedit, au votat cu acei candidați, cari sunt mai puțin periculoși pentru biserică și stat.

CORESPONDINTE.

După Oravița.

Comloșul-mare, (Bănat) 9 Martie 1909.

Din incidentul alegerii dela Oravița iubita noastră „Unirea" în nrul 9 din 6 Martie a. c. sub titlu „Păstori fără turme" din nou se ocupă cu preoțimea, dară de astă dată constatează unele adevăruri bazate și mângăitoare pentru preoțime, pentru cari i-i sum mulțumitor.

Când scriu acestea nu voiesc să ieau în apărare pe frații preoți din jurul Oraviții pentru ținuta lor politică la alegerea dela Oravița, căci dacă vor află de lipsă, se vor apără ei înșiși. Ci prind condeiul în mână numai din motiv că sunt nedrepte și nemeritate de preoțime atacurile și lecțiile cu cari s'au năpustiit asupra preoțimii rurali așa zicând întreagă jurnalistica noastră dar special „Lupta" și „Tribuna" dela Arad. Astfel de erumperi jurnalistice contra preoțimii noastre române sunt foarte dese. Și aceasta vine de acolo. că între așa numita „inteligența" română în genere — onoare puținelor escepțiuni — și între preoțimea rurală nu e nici un pic de legătură de dragoste, stimă și reverință. Adecă să fiu bine înțeles, preoțimea noastră rurală e în genere desconziderată și nestimată sub diferite proteste de „inteligință" română. Pentrucă e „popă dela sate" bietul preot și-a păpat toată cinstea de a fi numărât în șirul „elitei" inteligente române. Și anume asta e atunci, când e vorba că inteligința română să paradeze. Indată însă se schimbă ținuta intiliginții față de noi preoții dela sate atunci, când e vorba de a luptà pentru un scop lumesc *auziți lumesc nu bisericesc!!!* — fie obștesc pentru neamul românesc fie particular pentru unul sau altul din domnii nostri mireni români. In acest caz apoi ține-te preoțime dela sate cu fel și fel de apeluri, provocări ca „preoți cu crucea în frunte..." voi sunteți conducătorii și păstorii poporului... chemarea preoțască așteaptă dela voi asta și asta... trebue să fiți la culmea chemării voastre... la luptă!!! și când e colea la izbândă sub fel și fel de minciuni să fac reproșuri preoților că nu și-au împlinit datorința, că în urmă să rămână și apară de eroi învingători în luptă numai „inteligința" noastră mireană. V-o spun asta din propria-mi pățanie.

Fiindcă domnilor nostri mireni le place mult a-se gîrà de conducători, binefăcători ai poporului mai pe sus de preoțime. carea în bine e rar număratâ, dar în rele des bajocorită și hulită de lăudata noastră intiligință mireană, rog intiligința noastră mireană română, sub care înțeleg: advocați, medici ingineri, directori de bănci etc. să iasă la vedere cu binefacerile, ce le-au întins de decenii poporului nostru de jos, — iar zic profundă venerațiune rarilor mecenați. — Oare când vine în atingere cu poporul un advocat? numai în cauze procesuali, din cari numai advocatul are dobândă, medicul în caz de morb, inginerul în cazuri de edificări, comasări, canalizări... directorii în caz de prolungire de cambii vin în atingere cu poporul nostru de rând, dar atari conveniri pun numai sarcini pe umerii poporului.

Și cum stă „inteligința" noastră mireană cu cele ce se țin de suflet, cu credința

---

la 5 Iunie an. 1800 în Milan puțin înainte de lupta dela Marango, preoților italieni, cari au venit să-i facă omagiile.

In aceea vorbire zice:

„A fost dorința mea se vă văd aci adunați pe toți, ca să am mulțumirea de a-mi fi expus înaintea dumnivoastre vederile mele, cu privire la religiunea catolică, apostolică sau romană. Convins, că aceasta religiune este unica, care poate să deie fericire și îndestulire unei societăți bineorganizate, și care poate să întărească deplin fundamentul unui stat. Vă asigur domnilor, că îmi voiu dà toată silința, ca să o apăr și să o scutesc, în toată vremea și din toate puterile. Pe dumniavoastră, preoți ai acestei religiuni a mele, vă conzider de frați și prietini, și vă declar, ca pe unul, care ar vătămà aceasta religiune, sau ar necinsti persoana sfântă a vre-unui preot, sunt gata de a-l pedepsi în modul cel mai aspru chiar și cu moarte" (Corresp. de Napoleon I., Paris 1857, tom. VI, p. 426). Napoleon prin aceasta însuș și-a dictat sentința de moarte.

Dr. Iuliu Florian.

strămoşască. cu carea atâta ţi-i place să paradeze în vorbirile sale? Foarte rău. Rari din „intiligință“ cercetează biserica, dar şi atunci preotul să bage bine de samă, ca să-i facă loc în frunte în biserică celui inteligent, căci dânsul nu e ca şi „celialalţi oameni“ sau ca şi cutare ţăran; ba la împărţirea anaforei primo loco preotul să alerge altan (drept) la respectivul domn şi pe lângă oareşi careva închinaţiuni să-i împartă din anaforă.

Merg mai departe. In urma legii şcol. XXVII—1907 ne-au năpădit de toate părţile şi în toate privinţele neajunsurile şi lipsele cu edificarea de şcoale conforme legii, cu adiustarea lor internă şi cu susţinerea lor, în cât numai bunul Dumnezeu şi noi preoţii ştim ce lupte avem pentru păstrarea acestui tezaur scump obştesc românesc. Intreb acum pe domnii nostri mireni în genere, cari şi câţi dintre Dlor au contribuit la alinarea sarcinilor ce apasă umerii poporului dela sate prin donarea batăr a unui glob terestru cu 5 bănci bănăţăneşti sau a unei mape pe sama vre-unei şcoale dela sate?! In anul trecut am edificat aici o şcoală cu 8300 cor. la care poporul meu a contribuit cu 82% după darea de stat. Am iniţiat o colectă pentru adiustarea internă a şcoalei şi între altele am vizitat cu colecta pe un „domn“ mirean român cu o avere de 500·000 cor. şi abia mi-a dat *2 cor.* Şi apoi oare în tasul bisericii câţi filleri intră din buzunarul domnilor nostri mireni? Foarte puţini. Multe, multe a-şi aveà de înşirat, cari ar dovedi indiferentizmul cras ba chiar necredinţa inteliginţii noastre mirene faţă de biserică şi instituţiunile noastre culturale pe cum e şi şcoala. Şi totuşi preoţii sunt cei huliţi de inteligință. Aşa dară cari au fost de veacuri şi sunt şi azi conducătorii şi binefăcătorii adevăraţi ai poporului? Cu conştiinţă liniştită afirm sus şi tare, că preoţii, cari în totdeauna după putinţă şi după cea mai bună alor convicţiune au luptat pentru binele bisericii, şcoalei şi a poporului.

Numai preoţii sunt, cari dela naştere şi până la ultima răsuflare sunt în preajma poporului atât în bine cât mai mult în rele şi fără vre-o răsplată materială, ci se bucură când pot aveà ca răsplată mângăierea sufletească, că şi-au putut împlini datorinţa lor de părinţi adevăraţi ai poporului. — Din aceasta se naşte acum întrebarea cum de nu poate preotul duce la bun sfârşit toate lucrurile în popor? Iată cum stă lucrul. Pentru biserică şi şcoală poporul nostru în genere după putinţă aduce mari şi multe jertfe. Insă faţă de domnii nostri mireni în genere poporul nostru nutreşte oareşi careva răceală în inima lui. Pentru că el vede şi chiar zice, că „domnii“ nostri îl cantă şi cercetează numai atunci, când au lipsă de el şi cer dela el jertfe, dar nu vin să deà poporului nimic. Cu un cuvânt între „inteligința“ noastră mireană şi între poporul de jos nu există legătura dragostii de neam ce ar trebui nutrită. De aci provine apoi, că zău de multe ori preotul nu poate conduce poporul acolo unde cer „domnii“ nostri. Ba adeseori preotul trebue să meargă după popor, că altcum poporul îl lasă. De aci provine şi împrejurarea că şi la Oraviţa poporul a influinţat mult asupra ţinutei politice a preoţilor de acolo fie pe partea venerabilului bătrân Pop, fie pe a deputatului Siegescu Chiar şi în comuna mea în ziua a doua după alegere unii din popor cu aceea m-au întimpinat că „lasă să fie şi Siegescu, că şi ala ţi-i român şi am auzit că a fost copil sărac şi nu-i fălos de noi de pauri.“

Poporul de azi s'a deşteptat şi ceteşte mult şi ţi-şi formează şi el părerile şi convingerile sale fie acelea bune sau rele. E drept că foarte adeseori părerile poporului divergează de ale conducătorilor lor, ba poate sunt şi dăunăcioase pentru bunul obştesc. Dar aceasta avem să o atribuim în bună parte şi ziaristicei noastre mirene, din carea se adapă poporul cu principii nesănătoase inmorali şi lipsite de orice spirit creştinesc. Cum sameni, aşa seceri şi ce sameni, aceea răsare. Firește despre aceasta nu vreà, să ţină cont intiligința noastră mireană. Urmările rele însă provenite chiar din nesocotinţa domnilor nostri mireni în genere nu şi-le atribue lor ci bisericii, preoţimii că nu e la culmea chemării sale. — E artă a creşte şi conduce azi poporul. O specială prudinţă pretinde conducerea poporului şi în deosebi a celui din Bănat, a cărui naturel e unicul în feliul său. Deci neg cumcă inteligința noastră mireană şi-ar iubi mai mult neamul decât preoţimea. Oare nu dragostea de neam ne face ca să ne măcinăm zilele vieţii noastre pline de amărăciuni pe sate în mijlocul poporului având parte mai mult de rele decât de bune?! Nu suntem noi preoţii aşa stricaţi naţionalicește, avem şi noi inimă naţională. Ci de alte principii trebue să fim noi preoţii conduşi, adecă principiile noastre trebue să fie stabile iar nu zilnice, după cum e politica inteligenţei noastre mirene şi în mare parte a ziaristicei noastre. Pentrucă noi preoţii în toate trebue se avem şi avem înaintea ochilor nostri interesele comune ale parohilor, bisericii şi şcoalei şi a poporului iar nu ale noastre personali, şi cel ce e condus de astfel de principii trebue să lucre pentru promovarea binelui comun nu numai pentru ziua de azi ci şi pentru viitor astfel că se fie legătură între ziua de azi şi viitor. Şi apoi Doamne multe şi diverse sunt împrejurările situaţiunei preotului în mijlocul poporului dela sate cari toate influinţază asupra ţinutei preotului în afacerile publice şi cari pretind prudenţă pastorală deosebită dela preot, fiindcă preotul are să ţină cont de toate împrejurările. Asigur domnii nostri mireni că cu tactica şi dragostea lor dovedită până acum în fapte faţă de poporul de jos, nu vor ajunge conducători adevăraţi ai poporului. Nu sunt de ajuns numai vorbe şi iar vorbe, ci fapte vădite aşteaptă poporul rural dela inteligința noastră mireană.

Din toate acestea urmează concluziunea că: inteligința noastră mireană în genere dacă îi-şi iubeşte poporul, neamul său şi aşteaptă dela popor jertfe, înainte de toate să se nizuiască a-şi câştigà credinţă adevărată creştinească, să iubească biserica, să o cerceteze, să descindă din înălţimea-i închipuitoare în mijlocul poporului fără interese particulare egoistice, şi să jertfească pentru uşurarea sarcinilor sub cari se gârbovește poporul pentru neamul românesc şi în urmă să deà preoţimii cinstea cuvenită acestei tagme, atunci se va închegà între inteligință, poporul şi preoţimea noastră cheagul cel bun al înţelegerii, carea e baza la toată propăşirea spre bine. Şi aşa ar trebui să fie. Batăr de ar ajutà bunul Dumnezău.

Se poate că voiu fi atăcat pentru cele mai sus fără mânie spuse, dar ce am scris, am scris în interesul nostru al tuturora. Cel ce are urechi de auzit, să audă şi ascultând să delăture din inima sa cele ce pot nimici şi trupul şi sufletul nostru şi să planteze în inima sa duhul dragostii carea încălzeşte, învăpăiază şi uneşte.

Georgiu Muntean,
protopopul Toront.

Scrisori din Bucureşti.

15/28 *Februarie 1909.*

I.

Este prea frumoasă scrisoarea pastorală pe care Arhiepiscopul catolic din Bucureşti, Mgr. Raymund Netzhammer o adresează diaconilor săi. Reproduc din ea primele rânduri:

„Eşti creştin? Mulţi se pripesc adese, iubiţi eparhioţi, răspunzând cu „da“ la această întrebare. Intr'adevăr, privind împrejurările mai de aproape, o seamă din cei ce se numesc creştini vor să zică prin aceasta numai, că nu se ţin de credinţa religioasă nici a Ovreilor, nici a Turcilor, nici a păgânilor, dar sunt departe de a mărturisi pe Hristos şi religia sa. Din contră, prin felul lor de a cugetà şi de a trăi, ei dovedesc, că nu urmează învăţătura creştinească a mântuirii. Astfel de oameni, chiar de ar fi fost înşiraţi prin botez între cetele creştine, nu au nici un drept de a purtà numele de creştin.

Când poţi oare răspunde cu un hotărât „da“ la întrebarea, dacă eşti creştin? Numai atunci, când crezi în Isus Hristos şi te ţini după învăţătura sa dumnezeească.“

Frumoasă şi adevărată întrebare şi la care câţi vor puteà răspunde în mod afirmativ?

II.

O activitate frumoasă şi deamnă de laudă este aceea pe care o desfăşură de peste două zeci şi şepte de ani în Bucureşti, Monsignorul Iosif Band canonic al catedralei catolice din Bucureşti, vicar capitular şi

Societate pe acţii pentru comunicaţie şi export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală	Apă de Boholt	Apă Hebe (Sângiorgiu)
» » Borszék fântâna Kossuth	» » Vălcele (Előpatak)	» de Kászon-Jakabfalva
» » Borszék fântâna Boldizsár	» » F.-Rákos Mária	» » Kászon-Salutaris
» » Bodok Matild	» » Fehérkő	» » Répát
» Baross	» Gloria	» Székely-Selters
» » Borhegy	» » Horgász—Hankó	» » Stoiceni (Stojkai)

(11) 3—30

protonotar apostolic. Bărbat cu întinse şi temeinice cunoştinţe teologice, Sfinţia Sa este chipul levitului închinat numai lui Dumnezeu.

Lăsând la o parte frumoasele sale predici, ne vom ocupà azi de instituţia de caritate a Sfântului Vincent de Paul, sub ale cărui auspicii dânsa prosperă de aproape doi ani. Având înaltul sprijin al Escelenţiei Sale Arhiepiscopul Netzhammer, Sfinţia sa a reuşit să uşureze nenorociţi mulţi, mai ales în vreme de iarnă.

Ce-i mai ales şi mai creştinesc decât dragostea pentru aproapele tău şi pe care Părintele Baud a avut fericirea să poată îndeplini. Român prin inima sa, înrudit cu noi prin sângele latin al poporului său şi vorbind ca un român limba noastră, Sfinţia Sa este păstorul ideal, care a ştiut să se facă iubit şi admirat.

Dumnezeu a voit, ca în calea sa să întâlnească un bărbat superior ca Arhiepiscopul său, care să-l priceapă şi să-i ajute în greaua sa misiune.

O broşură de treizecişidouă de pagini, ne arată roadele frumoase ale nobilei sale activităţi şi care dovedeşte, că şi în România unde spiritul general este aşa de înclinat spre plăceri şi petreceri, un păstor cu dragoste de Hristos, poate să facă când vrea mult bine şi să deştepte simţemântul carităţii.

Iată din darea de seamă publicată de către instituţia de caritate a Sfântului Vincentiu, cheltuielile şi încassările făcute în dieceza Bucureştilor dela 20 Mai 1906 şi până la sfârşitul lui Decemvrie 1907: 28,427 lei cheltuieli şi 27.323 lei încassări. Alături de aceste donaţiuni în bani, s'au mai primit 16000 Klg. lemne, vestminte, alimente, etc. Afară de distribuirea de hrană, bani şi lemne la săraci fără deosebire de religie şi naţionalitate, institutul surorilor Sf. Vincent de Paul mai are şi un dispensar condus cu multă pricepere de către Dr. Paulescu, profesor universitar şi medic eminent.

Meritul aducerii la noi a surorilor Sf. Vincent de Paul este al Domnului Wladimir Ghika, zelos creştin, gata totdeauna să facă binele şi să ajute pe aproapele său. Aceasta prosperă operă de caritate, realizată în mijlocul indiferenţei generale, este o nobilă pildă pentru biserica ortodoxă, care deţine totul şi nu face nimic. Se crede, că noul mitropolit primat Athanasie Mironescu, bărbat în general respectat, va puteà să aducă ceva rânduială în marea harababurà a bisericii autocefale, cel puţin aceasta este credinţa *„Vestitorului,"* organ condus de oameni în strânse legături de prietinie cu primatul României.

Biserica română trece printr'o grozavă criză care dacă nu o va duce la unirea cu Roma, o va împinge spre grozava prăpastie a necredinţei.

In ţara românească aproape nimeni nu mai crede şi nu a părut nimenui ciudat ca Dl V. Gh. Morţun ateu declarat, să fie văzut la Sinod prezidând înalta adunare religioasă.

Pentru oamenii politici, biserica este un instrument de cucerire a masselor. Dacă se va urmà tot astfel, curând această armă va deveni inofensivă, căci şi poporul a început să nu mai creadă.

III.

Duminecă în 15 Februarie în catedrala catolică din Bucureşti, ilustrul orator dominician părintele Ollivier, a început seria predicilor sale.

In prima sa predică, marele orator religios, a vorbit despre minuni şi a definit minunea, aşa după cum o întâlnim în Sfânta Scriptură.

Cu elocvenţa sa neîntrecută, părintele predicator a dovedit cât de caraghioasă este suficienţa acelor liberi-cugetători, cari cred, că ştiu totul şi că au deslegat totul.

Miracului însă nu-l văd ei? Nu-l văd la capătul muribundului, pe care ştiinţa medicală îl părăseşte şi pe care o forţă neştiută, nebănuită îl mântueşte? Predicile marelui orator sunt audiate de o mulţime de auditori care nu aparţin catolicismului. Să fie un semn îmbucurător?

M. V. Pr.

Noutăţi.

Din Arhidieceză. A fost numit viceprotopop onorar *Andreiu Vodă*, parohul *Ormenişului-de-câmpie*. Au fost trecuţi între deficienţi începând cu 1 April n.: *Gregoriu Sârbu* parohul *Teiuşului, Iacob Popa* parohul *Socolului* şi *Aurel Raţ* parohul *Telecului* (Giurgeu). A fost numit paroh *Dumitru Fărcaş* adm. parohial în *Vaida-Sântioana*.

Hymen. *Octavian Bulbuc* teol. abs. şi *Otilia Botean* cununaţi.

Societatea meseriaşilor din Blaj şi-a ţinut Duminecă în 7 Martie a VI-a adunare generală. A fost cercetată de un public număros. — Raport mai detaiat în numărul viitor.

Veşti bune. Primim următoarele şire, cărora cu plăcere le dăm loc: On. dn *Liviu Iancu* harnicul şi zelosul paroh gr.-cat al Vişagului, cu dtul 28 Noemvrie 1908 după ce a păstorit aici 26 ani — ne părăseşte şi să mută la Zabrani, unde a fost numit la cererea sa. Greutatea de administrare a acestei parohii l-a silit la pasul acesta, de noi mult regretat. Dsa a dovedit, că este adevărat păstor. Prin tactul său şi prin nobleţa inimii sale, şi-a câştigat sincera iubire şi toată încrederea credincioşilor săi aşa, că neaşteptata despărţire la toţi ne-a făcut cea mai mare întristare, storcându-ne şiroaie de lacrimi. In decursul celor 26 ani, cât ne-a păstorit, toate puterile şi le-a pus spre a ridicà pe poporul său, pentru care a trebuit să şi sufere. Dar pentru aceea mult preţuitul „Părinte Iancu" pe veci va rămâneà în memoria Vişeganilor. Preste toate acestea făcând o fundaţiune de 2000 cor. pentru copiii, studioşi din Vişag, dăruind bisericei mai multe hârtii de valoare şi pe sărbătorile Naşterii Mântuitorului, cinstind pe toţi elevii mai buni ai şcoalei noastre — 30 la număr — cu câte un Acathist mic, dovedeşte şi mai bine dragostea, ce o nutreşte pentru foşti săi buni şi ascultători parohieni, în numele, cărora şi pe calea aceasta îl rog să primească profundele şi sincerile noastre mulţumite şi doresc, ca Dumnezeu să deie mulţi asemenea păstori! Vişag, la 20 Februarie 1909. *George Neamţiu*, învăţător.

„Consum" societatea comercială dela noi şi-a ţinut Sâmbătă trecută adunarea generală a XVII. Au fost de faţă 21 acţionari, cari reprezintau 304 acţii. Din raportul direcţiunii relevăm câteva cifre: în decursul anului 1908 s'au vândut mărfuri de peste 66 mii cor. rămânând ca depozit marfă de 17551 cor. dela debitori s'au incassat 24 mii coroane, la creditori s'au plătit aproape cor. 40 mii, rămânând datorie de abia 2342 cor. de asemenea s'a plătit 8000 cor. din împrumutul de 14 mii cor. Câştigul brut a fost de 11 mii cor., iar cel curat de 2768 cor. cu care s'a redus pierderea din trecut. Avem deplină nădejde, că sub actuala conducere a neobositului prezident canonicul *Gavril Pop*, în scurtă vreme se va reveni la situaţia normală. Rapoartele direcţiunii şi a comitetului cum şi bilanţul s'a primit, iar dizolvarea societăţii a fost respinsă unanim. In direcţiune au fost aleşi: Dr. Iuliu Maniu, Vasile Suciu şi Dr. Victor Szmigelski pe 3 ani, şi Victor Muntean pe 2 ani, — iar în comitetul de supraveghere Dr. Ambrosiu Cheţianu pe 2 ani.

Folosindu-se în mare măsură prunele pentru ucat, fiert rachiu ş. a. niciodată nu se produc destule, aşa că şi în cel mai productiv an încă se pot vinde cu preţuri înalte. De aceea prăsirea prunilor este mai rentabilă ca a altor pomi. Atragem atenţiunea On. P. asupra inseratului firmei Fischer et. Comp. în Nagy-Enyed, recomandându-o ca deamnă de toată încrederea la comandarea pomilor şi viţei de vie din şcoala lor bine-aranjată.

Necrolog. *Neti Aldea* măr. Harşa, preoteasa din Milăşel după grele suferinţe împărtăşită cu sf. sacraminte ale muribunzilor şi-a dat blândul său suflet în mânile Creatorului la 6 Martie 1909 în anul al 32-lea an al etăţii sale.

Odihnească în pace!

Copiii născuţi fără timp

prin Emulsiunea lui SCOTT sunt scutiţi de slăbire şi ajung la tărie şi voe bună normală.

Neliniştiţii părinţi cu miile priveau miraţi la

grabnica însănătoşare a copiilor lor. Incă şiatunci când ei nu primesc laptele,

Emulziunea-SCOTT

cu plăcere o primesc şi o mistue uşor!

Preţul unei sticle originale e 2 cor. 50 filleri

Când cumperi Emulsiunea de SCOTT să fi cu luarea aminte la marca scutitoare Pescarul.

Se află în ori ce farmacie (47) 22—22.

Sirolin

produce poftă de mâncare îngraşă, opreşte tusa, regulează secreţiunea, şi opreşte asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici şi profesori contra **oftice, guturaiului, tusei măgăreşti, scrofulei şi influenţei**

Fiindcă sunt imitaţiuni fără preţ se ceri todeauna **pachetare originală de „Roche".**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveţia).

„Roche"

La ordin medical îl primeşti din ori ce farmacie.

Preţul unei sticle 4. — cor.

(4) 7—35

Partea literară.

Monarhia bisericească întemeiată de Isus Hristos [1]).

„Andrei, fratele lui Simon Petru, a fost unul din acei doi, cari au auzit cele ce ziceà Ioan şi au urmat lui Isus. Mai întâi a întâlnit pe Simon, fratele său, şi i-a zis: „Am aflat pe Mesia (ce se zice Hristos).“ Şi i-a condus la Isus. Iar Isus căutând spre el i-a zis: „Tu eşti Simon fiul lui Iona; tu te vei numi Chefa (ce se tâlcueşte Petru).“ (Ev. s. Ioan I, 41—43).

Se ştie, că biserica greco-rusească se ţine a fi sub patronajul special a sfântului Andrei. Fericitul apostol, plin de bunăvoinţă faţă de fratele său, îl prezintă Domnului, şi primeşte de pe buzele dumnezeeşti cel dintâi cuvânt despre menirea viitoare alui Simon, de a fi temelia bisericii. Nicăiri nu vedem, nici în Evangelii, nici în Faptele Apostolilor, că sfântul Andrei să fi conceput vreodată ceva sentiment de invidie contra sfântului Petru, ori să se fi certat cu el pentru primat. Din partea noastră, pentru a justificà pretenţiunea Rusiei de a fi biserica sfântului Andreiu, trebue să ne silim a urmà pilda lui şi a ne pătrunde de acelaş dûh de bunăvoinţă şi solidaritate religioasà faţă de marea biserică aparţinătoare în mod special sfântului Petru. Acest duh, păzându-ne de egoismul local şi naţional — izvor a unor rătăciri atât de mari — ne va sprijini să subordinăm însăş esenţei adevărului dumnezeesc-omenesc dogma despre temelia bisericii, pentru a scoate din ea motivele vecinice a acestei dogme.

I.

M-aşi estinde prea pe larg, dacă aş vreà să examinez, sau şi numai să înşir aici toate doctrinele şi toate teoriile referitoare la biserică, şi la constituţia ei. Dacă însă omul tinde să cunoască, cu privire la această problemă fundamentală a religiei pozitive, adevărul pur şi simplu, rămâne uimit de uşurinţa providenţială a aflării adevărului. Toţi creştinii sunt perfect de acord între sine, cu privire la punctul, că biserica a fost întemeiată de Hristos, e întrebare însă, cum şi între ce margini s'a făcut aceasta. Dar numai un singur şi unic text se află în evangelie, care vorbeşte directe, explicite şi formalminte despre întemeiarea bisericii. Acest text constitutiv devine din ce în ce mai clar, în măsura în care şi biserica însaş extinzându-se îşi desfăşură tot mai tare formele determinate a organizaţiei sale, aşa încât astăzi duşmanii adevărului de comun nu află un refugiu mai bun, decât dacă trunchiază cuvintele creatoare a lui Hristos, pentru a le potrivi punctului de vedere confesional al lor. [2])

„Sosind Isus în ţinutul Cezareei lui Filip, a întrebat pe învăţăceii săi zicând: „Ce zic oamenii, cine sum eu, fiul omului?“ Iar ei răspunseră: „Unii zic, că eşti Ioan Botezătoriul; alţii, că Ilie; şi iarăş alţii, că Ieremie ori unul dintre profeţi.“ Zis-a lor: „Dar voi cine ziceţi, că sum?“ Şi răspunzând Simon Petru a zis: „Tu eşti Hristos, Fiul lui Dumnezeu celui viu.“ Şi răspunzând Isus, i-a zis: „Fericit eşti Simone fiul lui Iona, că nu trup şi sânge ţi-a descoperit ţie acestea, ci Tatăl meu cel din ceriuri. Şi îţi zic ţie, că tu eşti Petru, şi pe această piatră voi zidi biserica mea, şi porţile iadului nu o vor birui pe ea. Şi ţie îţi voi dà cheile împărăţiei cerurilor. Şi orice vei legà pe pământ, va fi legat şi în cer, şi orice vei deslegà pe pământ, va fi deslegat şi în cer.“ (Ev. I Matciu, XVI. 13—19).

Unirea divinităţii şi a umanităţii (care e ţinta creaţiunii) s'a împlinit în mod individual (hypostatic) în singura persoană a lui Isus Hristos — „Dumnezeu deplin şi om deplin, unind în sine în chip perfect două naturi, fără amestecare şi nedespărţit.“

Opera istorică a lui Dumnezeu de aci înainte intrà în o fază nouă. De aici în colo nu mai e vorbă de o unitate fizică şi individuală, ci de o reunire morală şi *socială*. Dumnezeu—Omul vreà să unească cu sine în o unire perfectă neamul omenesc cufundat în păcat şi rătăciri. Dar cum să o facă oare aceasta? Să se adreseze oare către unul fiecare suflet omenesc, separat? Să se îndestulească oare cu o legătură pur internă şi subiectivă? El zice, că nu, ci: *Oikodomeso* tên Ekklésian mou. *Voi zidi* biserica mea. Aici e vorbă despre o operă reală şi obiectivă, ce ni-s'a prevestit. Dar subordina-va oare această operă tuturor diviziunilor naturale a neamului omenesc? oare în aşa fel se va uni cu popoarele particulare ca atari, încât să le deie lor biserici naţionale *independente?* Nu, dupăce nu a zis: Voi zidi bisericile mele, ci: biserica mea, — *tên Ekklésian mou.* Omenimea în reunirea-i cu Dumnezeu trebue să formeze un singur edificiu social, e vorbă numai să se afle o bază solidă pentru această unire.

Orice unire adevărată se întemeiază pe conlucrarea împrumutată a celor ce încheie unirea. Actul adevărului absolut, care se revelează în Dumnezeu-Omul (sau în Omul perfect), recere un act de alipire irevocabilă din partea omenimii imperfecte, act, care să ne împreune cu principiul divin. Dumnezeul întrupat nu vreà, ca adevărul lui să fie primit în un mod passiv şi servil. El aşteaptă, ca în noul testament, să fie recunoscut prin un act liber prestat din partea omenimii. Dar în acelaşi timp, e lipsă ca acest act liber să se petreacă *absolute în adevăr.* să fie *infalibil.* E necesar deci să se institue în omenimea decăzută un punct fix şi neclintit, pe care să se poată nemijlocit aşezà acţiunea ziditoare a lui Dumnezeu, un punct, în care deliberaţiunea omenească să coincidă cu adevărul divin prin un act sintetic pur omenesc cu privire la formă şi dumnezeeşte infalibil cu privire la fond.

(Va urmà).

---

[1]) Acest tractat este luat din un op a lui V. Solovieff, intitulat: »*Rusia şi Biserica universală.*« L-am reprodus pentru cei ce se interesează de chestia unirii bisericii ruseşti cu biserica catolică. E interesant a vedeà cum se cugetă şi scrie un *ortodox,* apostol al unirii bisericilor.

[2]) Textul din chestie este trunchiat de ex. în Catehizmul ortodox a lui Filaret din Moscva.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare) 58

Capitlul XLVIII.

Dumnezeul cel nou!

Pătruns de întâmplarea miraculoasă din arenă, torentul poporului se revărsă prin stradele oraşului şi duse vestea despre minunea, ce a făcut-o Dumnezeul creştinilor, prin toate regiunile, în fiecare casă, în fiecare colibă. Cum înaintà poporul spre inima oraşului, spre Forum Romanum, şi se îmbulzà lângă treptele de marmoră ale acestuia, amuţi din nou şi privi plin de admirare spre o grupă de oameni, cari stăteau lângă olaltă şi se uitau, plini de mândrie şi demnitate, preste poporul Romanilor.

Erà un moşneag cu trăsuri blânde, pe cari zăceà un suris fericit, un moşneag şi trei femei. Aceste din urmă îngenunchiau lângă el şi priveau cu ochi lucitori la un scrin, ca şi când acela ar cuprinde o comoară preţioasă. Femeile erau doue grecoaice bătrâne şi o fecioară cu părul întunecat şi cu roze pe obrazi.

Poporul însă recunoscù în moşneag pe preotul superior de odinioară: Titus Claudius Sabinus, pontificele cel strict şi drept, care a rostit sentinţa de moarte contra creştinilor şi apoi a nebunit. Fecioara dela picioarele sale, erà fica sa Claudia.

Odinioară poporul i-a dat numirea de regele preoţilor, şi îl adorà pentru vârtutea şi iubirea sa de dreptate. La vederea lui, poporul irupse în strigăte de bucurie.

„Salute, rege al preoţilor! Salute, Titus Claudius Sabinus, augustul pontifice!“

Titus Claudius Sabinus surise şi privirea sa de vultur alunecă preste mulţime. El îşi ridicà mânile. „In numele Tatălui! In numele Fiului! In numele Spiritului sfânt! Vă salut, scumpi locuitori ai acestui oraş sfânt.“

„Ce însămnează salutul acesta?“ strigară din mulţime.

„Este salutul Dumnezeului celui nou, al cărui predicator sum eu!“ răspunse el.

„Cum? Al Dumnezeului celui nou? E cu putinţă? Augustul preot jovian să fi părăsit pe zeii cei vechi, pentru a se alipi de Dumnezeul cel nou al creştinilor?“ Astfel de strigăte agitate se auziau, şi treptele albe de marmoră se umplură cu oameni, cari voiau să audă această poveste ciudată.

Titus Claudius Sabinus ridicà dreapta şi demândă linişte. Şi uite: vechia sa putere se dovedi din nou. El, la care odinioară ceata preoţilor şi întreg poporul a privit ca la un ales al zeilor, făcu tăcere cu o singură mişcare a mânei sale.

„Scumpii mei,“ începù el, „mă cunoaşteţi cu toţii! Odinioară m-aţi numit Pontifex maximus, regele preoţilor, şi aţi ascultat cu bucurie cuvintele mele. Aţi ascultat şi atunci,

când eu, în orbire nebună am aruncat blăstăm şi nimicire în contra nazarinenilor, aţi ascultat cuvintele mele şi aţi pornit, să stîrpiţi de pe faţa pământului pe aderenţii noului Dumnezeu. Ca şi când opera unui Dumnezeu s'ar puteà nimici prin mâni omeneşti! Nefericiţii nazarineni au fost măcelăriţi cu sutele, sângele lor a colorat pământul acestui oraş, l-a binecuvântat, l-a sfinţit.... Dar vă spun eu: ei au fost persecutaţi pe nedreptul! Ori doară mai credeţi încă şi astăzi, că ei au prefăcut Roma în cenuşă?..."

„Ba nu," strigară mii de voci. „Tăciunarul este însuş împăratul! O ştim cu siguranţă."

„Aşadar voi aţi ucis pe nişte nevinovaţi," strigă Titus Claudius cu voce tare. „Aţi făcut lucru cu dreptate? Nu veţi fi voi blăstămaţi din cauza aceasta, voi şi oraşul vostru?... Este adevărat: eu v-am îndemnat, ca se nimiciţi pe creştini. Insă eu," continuă el cu voce lină şi dureroasă, „am fost pedepsit din partea Dumnezeului creştinilor pentru păcatul acesta: m-a cuprins nebunia şi m-a prefăcut într'o bestie. Aproape'eram să-mi omor pe propria mea copilă, Claudia cea dulce...."

După cuvintele acestea se aşeză o tăcere mortală peste Forum, şi toţi priviau la buzele augustului pontifice, carele cu mâna dreaptă netezà cu iubire capul fetei.

Apoi el continuă: „Insă Claudia se rugă de zei, ca aceia să depărteze noaptea de pe spiritul meu, se rugă cu lacrimi fierbinţi, se rugă în genunchi! Zeii însă au rămas râci şi neînduraţi. Atunci ea se întoarse de către ei şi se pregăti, să caute pe Dumnezeul cel nou. Ea percurse ţări şi mări, până la Ierusalim, oraşul sfânt, unde i-s'a spus, că se poate găsì Dumnezeul cel nou. Acolo însă trăià o rudenie de a casei mele: Claudia Procula, nobila văduvă alui Pontius Pilatus; aceea ne primi şi ne găzdui cu dragoste. Zilnic mergeam împreună la colina unde a fost restignit şi la mormântul în care a fost aşezat el. Şi cu fiecare zi spiritul meu se lumină mai mult, mă treziam din noaptea lungă şi din întunerec, vedeam o lumină strălucitoare, carea luminà ca un soare în sufletul şi capul meu...."

Titus Claudius Sabinus se opri un moment; Romanii priveau cu sfială la moşneagul, carele vorbià, ca un profet, ca înştiinţătorul unui timp nou, mare. Ceeace spuneà el aci, şi modul cum o făceà, erà aşa de nou, încât ascultătorii săi rămaseră patrunşi. El le întindeà o floare miraculoasă, şi ei beau cu lacomie aroma cea dulce, sfântă!

O voce din mulţime strigă către profetul Dumnezeului celui nou: „Şi ai văzut pe Dumnezeu, Titus Claudius Sabinus, l-ai văzut? Ţi-s'a arătat? Cum erà el, Dumnezeul cel nou?"

Atunci faţa moşneagului se ilumină şi pe când el arătă sărbătoreşte spre bătrâna de lângă sine, vorbi: „Da, l-am văzut pe Dumnezeul cel nou, deşi numai în chip! Insă această femeie l-a văzut cu ochii ei proprii, şi mâna lui s-a răzămat pe capul ei. Cunoaşteţi-o? Nu? Este Claudia Procula, văduva lui Pontius Pilatus, sub a cărui regim a fost restignit Dumnezeul cel nou pe colina din Ierusalim. Vorbeşte femeie," se întoarse el către aceasta, „vorbeşte şi le spune, cum erà el, Dumnezeul cel nou!"

Acum femeia de lângă el se ridică; erà palidă şi uscată, însă gura ei de o frumuseţă mare surideà ca în vis şi ochii aveau o privire, ca şi când ea ar veni dintr-o altă lume.

Ea începù: „Da l-am văzut, pe Domnul, cum a trecut prin ţară, am văzut, cum a împrăştiat semânţa, cum a vindecat rane, cum făceà minuni. Mi-am ridicat ochii spre el, însă îndată i-am lăsat în jos, ca şi dinaintea luminei solare..... Din ochii lui străluceà îndurarea, el mergeà pe apă şi a demândat orcanului, de a tăcut. Dela el ieşà o putere, carea făceà pe orbi se vadă şi pe paralitici se umble. Cu puterea cuvântului său şi a privirii sale, cu atingerea mânilor sale el a vindecat bolnavi, a deslegat pe cei prinşi, a săturat pe cei flămânzi, a înviat morţi..... Senedia, soţia lui Iair şi cea mai bună prietină a mea, a avut o fică, şi aceea a murit. Ea zăceà pe catafalc, palidă şi rece şi mută, ca o lilie moartă. Atunci se apropiă el, Domnul, şi puse mâna pe ea. Şi uite, spiritul ei se reîntoarse din împărăţia umbrelor, ea trăià, iubilà, şi deveni fericită! Aţi auzit voi vreodată, ca un om să fi făcut astfel de minuni? Numai un Dumnezeu este în stare să facă aşa ceva! Numai un Dumnezeu a putut readuce la viaţă pe o moartă!..."

(Va urmà).

Posta Administraţiunei.

Am primit şi cuităm abonamentul dela:

Piskárkos pe 1906. Adresa se va schimbà. *Timişoara* pe 1909 sem. 1. *Mineiu* pe 1909. *Silha* pe 1909 sem. 1. *Imbuz* pe timpul din $^1/_{10}$ 1908 până în $^1/_4$ 1909. *Cristolţel* pe 1909 sem. 1. *Iclodul mare* pe timpul din $^1/_{10}$ 1907 — $^1/_4$ 1908. Rugăm şi pentru restul de pe $^1/_4$ 1908 — $^1/_4$ 1909. *Ghimeşfăget* pe 1909. *Giurgieu* pe $^1/_{10}$ 1908 — $^1/_4$ 1909. *Marca* pe 1909 sem. 1. *Subpădure* pe 1908 şi 1909 sem. 1. *G. P. Zombor* pe 1909 sem. 1. *Juriul de câmpie* pe 1907. *Lupeni* pe 1909, *Merişori* pe 1909. *Telek* (tr. Reghin) pe 1902. Vă rugăm şi pentru restul de pe anii următori. *Bord* pe 1908. *I. H. Gherla* pe 1909 sem 1. *A. Br. Baiamare* pe 1909. *Unimăt* pe April — Septemvrie 1908. Vă rugăm şi pentru rest. *Haţeg* pe 1909. *T. B. Siget* pe 1908 sem. 1. *Casonul mare* pe 1909. *B. D. Lugoş* pe 1909 sem. 1. *Vaidei* (tr. Ludoş) pe 1906, 1907 şi 1908. *Genyét* pe 1908. *G. P. de Băseşti* pe 1907 sem. 2. *Silvaş* (tr. Cătina) pe 1905 lunile Martie — August. *Reghinul-maghiar* pe 1909 *Sânmărtinul-de-câmpie* pe 1908 *H. K. Roşia* pe 1907 sem. 1. *Casina, Abrud* pe 1909 sem. 1. *Muntele Băişoarei* pe 1899 sem. 2. *Reun. de lectură Năsăud* pe 1909 Ianuar până în Martie. *Tohanul-vechiu* pe 1909. *Ghişasa-de-sus* pe 1908.

Bibliografie.

A apărut:

PSALTIREA Profetului şi Împăratului DAVID.

Preţul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.
Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

La NAGYENYED
Com. Alsófehér

Să se adreseze cine doreşte a cumpărà Material de calitatea primă Pentru cultivare în mare sunt acomodaţi

PRUNII.

Furnisăm pomi bine desvoltaţi cu coroane frumoase

100 buc. cu 120 cor.

Preţcurenturi despre pomi şi vite trimite gratuit. (36) 8—12

FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

Cea mai mare şcoală de viţă de vie
sub controlul statului.
Plantaţiune
MILENARĂ
în Nagyösz
comit. Torontal
Aproape 500 jugăre cat.
Lista preţurilor gratis.

Cumpăraţi dela plantaţiunea milenară. **Nu-s cumpăraţi dela plantaţiunea milenară.** (6) 5—10

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 20-52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 17—52

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Rog să o tai și să o păstrezi.

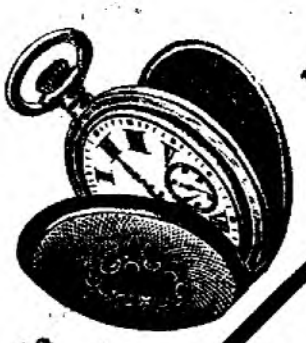

In loo de 36 oor.

numai 14 oor.

La plătiri în rate numai

atunci am puteà răspunde, dacă am mări prețul cu 100 până la 150 procente. — Prețul de tot moderat arătat de noi să înțălege numai la solvire momentană ori contra ramburs.

Oroloagele de aur Rem. Electro pentru domni și doamne, sunt gravate, ornate și au 3 capace, cu cadran și minuter aurit ori argintat. Pentru asigurarea acurateței să dă garanță în scris pe 3 ani.

Prețul unui orologiu e 14 cor.

E. Weiss, Wien, XV/1, Kellinggasse 1/18.

Rog să o tai și să o păstrezi.

(3) 8—10

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurentl Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor.

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye.

(50) 16—25

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(46) 18—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 18-52

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. Blaj, 20 Martie 1909. Numărul 11.

Ponegrirea preoţimii noastre.

— un glas din afară. —

Ţinuta preoţimii noastre în lupta dela Oraviţa, terminată cu umilirea noastră, a fost disgustătoare, a fost şi rămâne detestabilă. Sfârşitul dureros de tragic, a luptei acesteia, pe moarte, pe viaţă, provocat de purtarea ruşinoasă a fraţilor din Bănat ne insuflă temeri şi îngrijorări pentru viitorul, succesul cauzelor noastre. Cum vom îndrăzni a ne împotrivi de aci încolo puternicilor de sus, dacă la alegerea aceasta suma voturilor de pe partea noastră nu atinge nici fabuloasa maioritate, cu care s'au putut făli Românii Oraviţeni, că au întrecut abia de 2½ ani pe secretarul de stat Sterényi?! Cum îşi vor măsură puterile cu potrivnicii, cercurile neasemănat mai neputincioase, decât Oraviţa? A dà răspuns acestor întrebări cardinale numai aşa am fi în stare, dacă ne-ar fi dată putinţa de a străbate cu privirile seria anilor ce vor se urmeze în curând şi să prevedem ţinuta ce o vor luà în viitor purtătorii destinelor noastre, învârtitorii roatei sorţii noastre în lupta ce se poartă pentru câştigarea celor mai elementare drepturi, pe seama unui neam.

Să nu se creadă, că numele „purtătorii destinului nostru“ l-aşi dà !partidului naţional român, ori deputaţilor naţionalişti, sau candidaţilor la deputaţie, nu, nici decum. Atributul acesta numai nenorocita, ignorata şi despreţuita preoţime e îndreptăţită a-l purtà. Numai preoţimea nebăgată în seamă a fost vrednică în trecut — o ştiu cunoscătorii trecutului — şi-i vrednică astăzi — o ştiu martorii sinceri ai vremilor, — a se înfrumseţà cu numele „purtătoarea destinelor neamului.“ Dela noi depinde se menţinem în curăţenia sa strălucitoare atributul acesta glorios.

Îndurerată a trebuit să tresară inima binesimţitoare a tot Românului cetind ştirile ce păreau întâi a nu merità crezământ, dar mai apoi s'au adeverit spre jalea comună a multor mii, cari deplâng perderea neaşteptată a puternicei Oraviţa din cauza uitării de sine a preoţimii. Noi plângem, contrarii saltă de bucurie, „moderaţii“ — termin proaspet în dicţionarul politic — iubilează. Purtarea acelora, cari nu au vrut să ştie unde-i locul lor, a indignat toată suflarea românească, pe toţi îi condamnăm pentrucă au dezertat din fruntea alegătorilor. Când le imputăm însă acestora rătăcirea lor păcătoasă, nu mai puţin ne indignează hiperzelul organelor noastre de publicitate manifestat în combaterea, prea puţin, în huiduirea celor vinovaţi. Repet, că şi eu îi ţin de vinovaţi ba îi chiar osândesc, dar totuş îmi ieau îndrăzneala să protestez în contra hulelor şi batjocurilor cu cari îi încarcă unele din foile noastre. Şi aceasta nu în interesul lor privat, ci din consideraţii, ce trec preste graniţele intereselor individuale, din consideraţii faţă de binele public.

E dureros, că preoţii aceia au nesocotit cauza turmei păstorite de ei, dar tot atât de dureros, dacă nu şi mai dureros şi mai simptomatic e obiceiul epidemic ce grasează de o vreme în redacţiile foilor noastre, dându-se drept fiecărui scriitoraş se terfeleaască, se ponegrească preoţimea aceea, dela care, pe cum foarte corect scrie primul „Unirii“ din 6 Martie, se aşteaptă jertfă şi iar jertfă şi azi şi mâne şi poimâne. Judece orice om nepreocupat cu cale-i să arunce cu tină în preoţime orice absolvent de câteva clase gimnaziale ori „universitar,“ învrăjbit cu cartea şi refugiat în redacţia cutărui ziar, unde-i primit cu osana pentrucă ştie face „naţionalism ieftin,“ făcând paradă cu naţionalismul său? Acestor blasfemii trebue să li-se opună un puternic *Veto!* Nu pentru noi cei ponegriţi, cari ne-am dedat deja cu ocările şi injuriile lumii, cari jertfim fără se aşteptăm recunoştinţă, bineştiind, că „mai curând găseşti galbini în mocirlă, decât un om recunoscător în oraş,“ ci pentru urmările ce le au huiduirile ziaristice. Căci, ca să rămân la cazul cel mai proaspet, să statorim numai bilanţul întâmplării. O parte a preoţimii oraviţene s'a reţinut dela deprinderea dreptului electoral, o parte a votat cu candidatul naţionalist, iarăş o parte cu cel guvernamental. De aici torentul de inzulte, par'că ar fi esplodat acumulatorul cvalificativelor, cari de cari mai dejositoare, rezervate pentru criminaliştii cei mai infami. „Trădători nemernici, pângăritori ai altarului, cari nu-s vrednici să mai între în sfânta sfintelor, să-şi pună patrafirul după cap, pentrucă au profanat *sfânta sfintelor* naţiunii“ (ce-i şi fraza aceasta?!) şi altele cu mult mai grosolane, curg ca ploaia din norii redacţiunilor. Oare dau-şi samă autorii de cele ce scriu? Aducu-şi ei aminte de stricăciunile ce le pot cauzà otrăvind cu nesocotinţa lor raportul şi altcum nepretinos dintre turmă şi păstor? Aducu-şi ei aminte că scrisul lor veninos poate destrămà cu desăvârşire legăturile slăbănogite deja dintre preot şi popor? Dau-şi oare samă că preotul la tot pasul, cu tot ce vorbeşte în mijlocul poporului, fie în Dumineci şi sărbători fie în zile comune face politică (luând politica în înţelesul real al cuvântului) nu numai cu ocaziunea alegerilor de deputat? Dau-şi ei samă, că, activitatea mulcomă, nebucinată în lume, a preotului e înzăcit mai importantă, decât o alegere de deputat? Activitatea aceasta continuă, zilnică, neîntreruptă preoţască stau să o paralizeze ziariştii nostri cu potopul lor de ocări, fără a prevedeà dezastrul moral prin urmare şi material

ce î-l pregătesc prin aceasta poporului aceluia pe care î-l vor rupe cu totul de către preotul său, de biserica sa şi mai pe urmă î-l vor despoià, inconştii, de credinţă — quod Deus avertat!

O înfierare energică, necruţătoare, dar totodată deamnă şi prevăzătoare a tuturor păcătoşilor se impuneà tuturor foilor noastre. Unele din ele însă au lunecat aşa că înfierarea aşteptată a degenerat în injurii revoltătoare. I-mi place însă să cred că erupţiunile acele au fost numai spontanee, sub impresiunea momentană a indignării. Dacă ar fi aşa, s'ar puteà sperà eliminarea atâtor epitete josnice din vocabulariul ziaristic, mai ales în ce priveşte preoţimea, care nu mă îndoiesc că va reparà ce a stricat şi se va pocăi de ce a făcut. Tocmai pentru stirpirea obiceiului de a ocări şi a huli pe cei mai bravi fii ai neamului m'am simţit dator a-mi ridicà glasul în potriva ponegririi preoţimii.

Frate mai mic.

Serbia. Mult vorbim de Serbia, dar puţin o cunoaştem.

Iată unele date despre ea.

Serbia are teritor mai mic decât Transilvania. Ţara muntoasă şi deloasă.

In 1906 aveà 2.735.147 locuitori. Capitala are 80.747 iar 8 oraşe au preste câte 10.000. Intre locuitorii de naţionalitate străină sunt cei mai mulţi românii preste 90.000.

Şcoli medie sunt 18.

Locuitorii trăesc mai vârtos din agricultură şi creşterea vitelor. Industria stă pe la începute.

Importul în 1905 a fost de 56, iar exportul de 72 milioane, — adecă multa bogăţie rămâne din an în an în ţară. Să expoartă: mulţi porci apoi vite, grâu, prune, piei. Să impoartă: fier şi oţel, ţeseturi de bumbac.

Din export 89 % merg în Austro-Ungaria.

Venitele statului fac 88 milioane.

Din spese 24 mil. sunt interese după datoriile publice, 18 ½ mil. costă armata.

Ostaşi are (1907): 35.580 în timp de pace, iar în timp de război 353.122.

O infamie. „Ţara noastră“ în nrul din Dumineca trecută publică următoarele şire:

Înfrângerea dela Oraviţa. Intenţiunea noastră nu e să stabilim din nou responzabilităţile pentru înfrângerea dela Oraviţa. Pressa noastră cotidiană a dat cauzelor acestor înfrângeri o atenţiune deosebită şi le-a discutat cu o dureroasă obiectivitate, având curagiul să recunoască că vina căderii e, în parte şi a noastră.

Noi, de data accasta, vom stărui numai asupra alor două momente, atingându-le în treacăt şi lăsând obştea să facă ea judecata cuvenită.

1. Candidatul guvernamental a cutreerat cercul, timp de 2 săptămâni, *în haine preoţeşti.*

2. *Episcopul Lugojului Vili Hosszu a adresat preoţimii gr.-cat. o circulară în care o îndeamnă să voteze pentru Siegescu.*

Somăm redacţia dela „Ţara noastră“ să publice acel cercular, căci altcum vom fi nevoiţi a constată că a cleveti contra Bisericei şi Arhiereilor uniţi e ocupaţia de predilecţie a celor dela foaia sibiiană.

Cât pentru chipul necuviincios cum intitulează pe P. S. Episcop al Lugojului, acela încă aparţine programului foii dela Sibiiu.

Călugării şi călugăriţele din România, în serviciul spitalelor. In ultimul număr al buletinului sanitar oficial, dl Dr. P. Samarian publică un interesant articol cu privire la serviciul de călugări şi călugăriţe în spitaluri.

Biserica catolică are mai multe aşezăminte spitaliceşti, în cari călugării şi călugăriţele sunt întrebuinţaţi ca să îngrijească de bolnavi. Surorile de caritate, recrutate din mănăstiri, vor dà firesţe o îngrijire mai blândă bolnavilor, decât actualii servitori, cari brutalizează, în majoritatea cazurilor, pe bolnavi.

Autorul articolului spune că: „Sunt atâtea sute de călugări şi călugăriţe, cari instruiţi în rolul de infirmieri, le-ar şedeà mai bine la căpătâiul bolnavilor, decât pe potecile întunecoase ale pădurilor sau în pieţele unde se ţin bâlciurile. Menirea lor de devotament creştinesc şi uitarea a tot ce e pământesc, va fi mai cu folos întrebuinţate, iar împărăţia cerurilor ar câştigà-o mai uşor, îngrijind de cei ce sufer, decât să-şi treacă vremea în trândăvie, fiind de povară statului, arătaţi şi cu degetul ca unii ce nu ştiu decât să doarmă.“

* * *

Acest articol a produs o vie impresie în cercurile medicale şi a fost viu comentat.

Se crede, că direcţiunea generală a serviciului sanitar ar aveà intenţiunea de a interveni pe lângă ministerul cultelor şi instrucţiunei, pentru stabilirea unui aranjament în acest senz.

Cu modul acesta, beneficiile Statului nu ar fi mici, iar călugării şi călugăriţele noastre ar dà o strălucită dovadă de devotament creştinesc.

FOIŢĂ.

Sonet.

Ce jalnic plânge apa din izvoare
Curgând domol, sub farmecul de lună,
Iar din afund un cântec lin răsună
Pierdut pe valul apei călătoare.

Ce blând zimbesc din zariştea senină
Sfioşi luceferi plini de reverie
Şi'n taina adâncă 'n sfânta nostalgie,
Doar' freamătul de frunze mai suspină.

Atins de-a nopţii taină zimbitoare
Pierdut sub vraja vremii curgătoare
Cucernic plec genunchii de 'nchinare.

Şi'n susurul de frunze alintate
Îmi pare că sfielnică străbate
A viselor duioase îmbrăţişare.

Mureşanul.

SCRISORI.

Prietinei.

I.

Viaţa acestei capitale, acestei imense havre jidoveşti, nu mă amuzează de loc.

Niciodată nu m-am putut împrietini cu viaţa agitată, cu adurmecările, cu trapadul, cu gâfâitul, cu alergările, pe care lumea aceasta caraghios de pestriţă, le pune zi de zi, ceas de ceas, întru câştigarea banului. Dacă e să vezi omul, în toată golătatea firii lui, de fiară răpareaţă scârboasă, decrepită, de vertebrat ce ştie trăi clipei, de biped, care-şi deslănţue în toată furia patimile, fără nici o rezervă, fără rici o stăpânire, dacă e să vezi cuibarul tuturor ticăloşiilor din lume, a tuturor păcatelor închipuite şi neînchipuite, n-ai decât să-ţi închipui o capitală, şi mai ales o capitală ca aceasta, o capişte de păcate şi ticăloşii. Urăsc, urăsc până la greaţă viaţa acestei capitale, în care o singură idololatrie se face, cea a păcatului.

Rămâi mirată, dragă prietină, nu e aşa? Ochii tăi, pe cari îi umezeşte nevinovăţia şi dorinţa unei lumi ce ai dori, — ce mult ai dori! — sb şti de aproape, par'că văd cum clipesc a nedumerire. Nu se poate, îţi vei zice, şi-ţi vei scuturà — dârz şi — drăguţ căpşorul şi mâna ta, neştiutoare mână, va mototoli nervos şi agitat hârtia acestei scrisori. Nu se poate! Şi-ţi vei aduce aminte, îţi vei înşirà, cum înşiri boabele de mărgăritar, în sufletul tău curat, toate sensaţiile, toate emoţiile, pe cari le-ai cules din cărţi ce înfăţişează în colori vii de farmec, viaţa oraşelor mari, ori îţi vei împrospătà cea ce ţi-a fost dat se auzi povestindu-se din tainele acestor capitale, — şi mintea ta, ca cutremurată de o senzaţie de plăcere neînţeleasă, îţi va repetà de nou, că nu se poate.

Sfântă nevinovăţie! Aşa-mi ziceam şi eu pe vremuri. Pornind din satul meu din şcoala cu ferestrele cât pumnul, am ajuns la oraş, cu şcolile mari. Dar pe măsura în care, la cunoştinţa buchilor ce am adus-o cu mine din satul meu, se adaugeau cunoştinţe noue, în aceea măsură simţiam, că nici şcolile aceste nouă, cu dascăli mulţi, cu ferestrele mari-mari, nu mă pot cuprinde, nu mă pot îndestuli. Doriam să bat alte drumuri mai lungi, decât drumul scurt din satul meu până la orăşelul cu şcolile mari. In închipuirea mea, căreia cărţile ce cetisem îi deschisese alte orizonturi, vedeam alcătuirile minunate a oraşelor mari, în cari atâtea lucruri mari, atâtea subiecte de roman şi nuvele se găsesc. Nu mă puteà mulţumi orăşelul cu străzile strimte, cu casele mici, bajocoritor de mici, şi cu aceleaşi tipuri prozaice de oameni.

Imi trebuià alt aer şi alte orizonturi.

Ei, — şi le-am avut. Tu vei fi ştiind bine, că pe când am isprăvit şirul de şcoli din orăşelul nostru, nu eram tocmai băiat nevârstnic. Şi-ţi vei fi aducând bine aminte de bucuria expansivă, copilărească, ce m-a cuprins şi m-a stăpânit zile de-arândul, când

REVISTE.

Franța Deși legile draconice ale francmasonilor, n'au putut nimici biserica creștină, ea totuși sufere foarte mult. Drepturile ierarhilor, drepturile singuraticelor biserici și preoți nu sunt asigurate, și dela 1905 încoace n-au găsit încă baza legală, pe carea s'ar puteà organizà catolicii — în privința bisericească — fără să fie atinsă constituția bisericii și în special drepturile episcopilor. Franțezii așteaptă dela Papa să le dee un plan de organizare, dar între marginile legilor actuale biserica nu se poate organizà, și așa Papa nu le poate împlini voia. Sunt tare multe încercările și teoriile publicate în foile catolice de mai mulți bărbați însemnați referitor la organizare, dar ele ori nu sunt practice, ori nu se nimeresc cu legislația civilă, și ce e mai mult: urmăresc întărirea cutărui partid politic sub masca bisericii. Multă energie să pierde în frământarea atâtor partide catolice, cari împiedecă multe lucruri bune în biserică.

Croația. Episcopul *Iosif Strossmayer* a murit de 4 ani, și guvernul unguresc nici nu se gândește, că la Diacovar e lipsă de episcop pentru cârmuirea bună a bisericii. Mai sunt vacante și trei stale canonicali. După foaia bisericească din Salzburg venitele — frumoase — intercalari nu le lasă guvernul să între în fondul intercalar diecezan, ci și le ieà împrumut, căci are lipsă de parale. Roma a provocat guvernul în mai multe rânduri să-i facă propunere pentru completarea scaunului episcopesc din Diacovar, dar guvernul are lipsă de venitele intercalari, cari fac la an cam 700.000 coroane. — E vacantă acum și dieceza de ***Zeng,*** și așa aproape 2.000.000 de Croați au numai un episcop, pe cel din Zagreb.

Serbia. Suntem într'o agitație continuă. Veștile despre războiul inevitabil se năpustesc din toate părțile. Și toți se tem de războiu, căci nime nu știe, că unde s'a sfârși, când și cu ce rezultat. Serbia observă o ținută de tot provocătoare; — nota ei trimisă ca răspuns notei noastre — e o provocare formală — ea la toate răspunde numai la ce ar trebui nu. S'a hotărât ca să se trimită Serbiei o nouă notă, la care are să răspundă în timp fix. Și dela răspunsul acesta va atârnà totul.

Pregătirile ce le face Serbia sunt adevărate pregătiri de războiu. Trupele ei sunt concentrate la granță. Ministrul Serb de războiu a adus la cunoștința guvernului, că toți bărbații dela 20--48 ani sunt sub arme și provăzuți cu muniție suficientă. Pentru 15,000 de voluntari încă sunt muniții suficiente.

Planul de luptă al Serbiei e deja făcut, și pleacă din principiul planului de luptă al Rusiei din 1812 când a frânt puterea uriașă a lui Napoleon. Linia Dunărei Serbii voiesc se o predeie, și se vor retrage în interiorul țării lor la Nis, unde vor așteptà armata Monarhiei. Cetele voluntare însă vor operà în Bosnia și Herțegovina și se vor luà la hărțuială pe pământul ocupat. Linia Drina va fi păzită ca se apere de a fi atăcată grosul armatei sârbe în aripa stângă când se va retrage spre întăritura principală.

Indrăsneala aceasta a Serbiei de a se prinde în războiu cu o putere cu mult mai mare ca ea e o urmare deoparte a agitațiilor ce le-au făcut partida războinică din Rusia și care ajută cu bani grei aceasta mișcare, de alta, e credința, că monarhia noastră e în pragul descompunerii.

Intre încordările aceste atât de acute, când se așteaptă clipă de clipă bubuitul tunurilor, puterile mari înspăimântate de ceea ce poate se urmeze, se grăbesc din toate părțile să mențină pacea, facând atentă Serbia la urmările neprevăzute ce se pot naște din acest războiu. Rusia spune și ea Serbiei să fie pe pace și spune, că ea nu se amestecă — în acelaș timp însă face și ea mobilizare. La aceasta mișcare a Rusiei se scutură și Germania, care a spus, că ea va apără Austria cu arma dacă va fi nevoie. Francia încă se mișcă și se va mișcà și Anglia, — iar Italia stă gata la granța Austriei și la țermurii Montenegrului ca să-l apere în caz de lipsă.

Se sperează însă, că acest războiu dintre Monarhie și Serbia, dacă va fi, nu va provocà o conflagrație generală.

---

am primit vestea, dela un bun prietin, că am loc, că pot se merg și să stau mai multă vreme în orașul, în capitala, spre care se îndreptau toate gândurile și toate dorințele mele. Am mers și am stat multișoară vreme. Dar n-aș dori nimenuia să se întoarcă de undeva cu sufletul plin de atâtea desilusii, cum m-am întors eu din aceasta capitală, Amara desamăgire ce-am adus-o cu mine din această capitală, tu știi bine, că de București e vorba, o s'o port în suflet, ca pe o piatră grea, atâta vreme, câtă nu-mi va fi dat ca alte vești bune, în svăpăierea unor avânturi înălțătoare spre cari atâta lume se gândește, să-mi verse, cu profusiune, lumină în întunerecul ce l-am adus cu mine din această parte de lume românească. Și acum îmi aduc aminte, de ușurarea ce am simțit-o în suflet, când după câteva luni de ședere acolo — am pornit în coace spre țara noastră, spre pământul unde în cruntă și în răbdătoare muncă se trăiește o viață grea, se îndură prigoniri amare și se plămădește, din vis și nemângâiere, o lume de nădejdi, a căror împlinire se așteaptă să vină tocmai din țara, a cărui pământ eu îl părăsisem cu atâta întunerec și amărăciune în suflet.

Vei înțelege însă, că nu de aceeaș natură e decepțiunea ce am avut-o aici în capitala aceasta, spre care n-are pentruce să se îndrepte nici unul din, gândurile și așteptările ce ni-se îndreaptă spre alte locuri. De dincolo am căutat o lumină pentru suflet, o întruchipare cel puțin în parte a nenumăratelor ilusii cu cari î-mi eră încărcat sufletul în aceea minunată zi de Iulie când am trecut, cutremurat în toată ființa granița românească, am crezut să găsesc strălucind în toată splendoarea, fără leac de pată și adumbrire, altarul culturei românești, de care mi-aș fi apropiat sufletul ca de o taină sfântă. Nu l-am găsit așa. Și nu puteam să-l găsesc în feliul, în care mi-l închipuiam eu. Am așteptat prea mult, încât puținul, care pe alți oameni cu temperatura mai normală i-ar fi putut mulțumi, pe mine nu m-a putut mulțumi absolut de loc. Am căutat un suflet românesc, puternic, strălucitor, care să-mi străbată ființa în toate păturile ei, așa cum, în zile frumoase de primăvară, lumina și aerul de afară î-ți străbat trupul în toate încheieturile lui.

Nu l-am putut găsi. De aici durerea și amărăciunea mea.

Dincoace, în această babilonie nouă, n-am căutat împlinirea nici unei ilusii. Viața rea ticăloșiile unei lumi păcătoase, pentru care în sufletul meu n-am încălzit nici când nici o înclinare, m-au umplut nu de durere, ci de disgust.

Nu mă înțălegi încă, prietină dragă nu e așa? In altă scrisoare însă o să cerc a te lămuri mai de aproape.

Cu bine.

Budapesta. *Prietinul.*

Cronică literară.

Din ultimele publicațiuni ale institutului „Minerva“ însemnăm aci A. Vlăhuță: *Poezii,* un mare volum de aproape 300 pag., cuprinzând activitatea poetului pe 20 ani, din 1888 până la 1908. Volumul acesta e o colecție aproape completă a poeziilor sale, din cari se remarcă marele lui talent și limba-i atât de bogată în imagini și plină de dulceață.

Tot acolo a apărut: Nathalia Iosif-Negru *O primăvară,* cântece. Coperta acestui volum e împodobită cu flori albastre de cicoare,

cari din întâmplare se potrivesc aşa de bine cu cântecele duei Iosif. Se văd a fi primele versuri, aşa de sfioase, de puţin îndrăsneţe şi cu puţină viaţă, ca şi florile de cicoare, dacă se desfac de micile rămurele, pe cari înfloresc. Multe din aceste cântece, aduc aminte de Eminescu şi multe rime ne fac să credem, că scriitoarea nu e stăpână pe vers şi tehnica lui.

„Din satul nostru“ de Ioan Ionescu-Boteni e titlul unui volum de nuvele şi schiţe. Remarcăm pe *Hanul din zăvoi şi Prea târziu,* cari ne dau o desăvârşită icoană de puterea de observaţie a scriitorului, de chipul perfect cum cunoaşte viaţa dela ţară obiceiurile şi toate supărările şi veseliile ţăranului. In bucata a doua autorul e de o gingăşie admirabilă, prezentându-ne reîntâlnirea târzie a doi tineri, cari se iubeau în ascuns. Graiul e curat şi limpede.

Din Biblioteca românească a lui Socec, ni s'au trimis:

Nrl 35. Tolstoi: Ivan Prostul, poveste, tradusă de G. Carp.

Nrl 36. Maupassant: Sicilia, descriere de călătorie, tradusă de A. Mândru.

Nrl 37. Karcaviţa: Dreptatea mării nuvele traduse din greceşte de Kostopol.

Nrl 38. St. O. Iosif: A fost odată, poveste în versuri.

Nrl 39—40. M. Kogălniceanu: Imbunătăţirea soartei ţăranilor, două cuvântări.

Nrl 42—44. Cântece din popor, cu note muzicale, culese de P. Ciorogariu.

Nrl 48—50. Unirea, cu un articol a prof. Răscanu asupra lui Voda Cuza şi cu o mulţime de portrete.

Aceste trei volume din urmă ar merită o publicitate cât mai estinsă; doue, fiindcă se ocupă cu oameni şi lucruri dela marele eveniment al unirii Principatelor române, iar colecţia dlui Ciorogariu fiindcă pentru preţul de 80 bani popularisează o mulţime de cântece poporale de dincolo şi dincoace de Carpaţi.

Tot asupra Unirii e şi un mic studiu a dlui N. Iorga, scris cu căldura şi patriotismul acela, cari caracterisează toate discursurile dsale. După ce face o scurtă revistă asupra celor doue ţări româneşti, alui Mihaiu Viteazul şi Ştefan Voda, trece la revoluţia din 1848 şi începuturile Unirii. Cărticica aceasta costă numai 80 bani, o recomandăm tuturor.

Adunarea generală a Societăţii meseriaşilor din Blaj.

— raport special. —

Duminecă în 7 Martie n. la oarele 3 d. a. şi-a ţinut Societatea meseriaşilor români din Blaj a VI-a adunare generală. Erau de faţă aproape toţi meseriaşii de seamă, apoi câţiva dintre intelectuali, cari urmăresc cu căldură orice mişcare culturală românească. Din raportul general, cetit de secretarul societăţii, am remarcat următoarele date vrednice de ştiut: Societatea meseriaşilor s'a afirmat într'un mod demn cu ocaziunea sfinţirii steagului. La expoziţia aranjată, cu acel prilej au luat parte activă 38 măiestrii şi anume: 2 mehanici, 1 rotar, 1 faur-rotar, 1 argăsitor, 4 comercianţi, Tipografia arhidiecezană, 4 măsari, 3 croitori, 1 curălar-funar, 1 ciobotar, 6 păpucari, 1 compactor, 3 cojocari, 1 franzelar, 1 frizer, 1 cofetar; iar la secţia lucrurilor de mână femeeşti 7 dame şi 13 fete de meseriaşi. Societatea numeră între membrii ei: 11 fundatori, 18 pe viaţă 80 ordinari şi 10 ajutători; are o bibliotecă din 250 volume. Donaţiuni în cărţi s'au primit dela domnii: *Aurel C. Domşa, Alesandru Ciura* şi *Ioan Băiaş.* In decursul anului s'au cetit cu 100 volume mai mult ca în trecut. Averea societăţii a crescut frumuşel: în bani 3032·93; iar în mobile 1446·70. A dat premii în cărţi ucenicilor meseriaşi în valoare de 24 cor. 70, a dat ajutoare în bani ucenicilor mai buni în suma de 200 cor. şi a contribuit cu aproape alte 200 cor. la provederea cu vestminte a ucenicilor săraci. — S'au aranjat 2 producţiuni teatrale, şi s'au ţinut 7 conferenţe pentru meseriaşi. — Rapoartele s'au luat spre ştire. Tot acum s'a ales şi comitetul pe un nou period de 2 ani. In comitet s'au ales: *Gavril Precup,* prezident, *Aurel Trifan,* viceprezident, *Augustin Gruiţia,* secretar, *Vasile Sueiu,* cassar, *Vasile Berzan,* controlor, *Demetriu Turc* jun., bibliotecar, *Arcadie Ienăşel,* econom, iar membrii în comitet: *Dr. Dănilă Szabó, Dionisiu Trifan, Ilie Mircea, Vasile Barna* şi *Nicolae Baciu.* La propunerea comitetului au fost proclamaţi de membrii onorari: *Dr. Augustin Bunea,* canonic, *Iacob Mureşan,* prof. de muzică şi *Dr. Iuliu Maniu,* deputat. Ţinem să remarcăm la acest loc colecta deschisă de prezidentul societăţii în favorul casei societăţii împreunată cu hală de vânzare. — La apelul prezidentului au răspuns toţi cei de faţă subscriind frumoasa sumă de cor. 750. Cei mulţi înainte.

Tot cu ocaziunea adunării generali s'au înscris următorii: *membrii pe viaţă* Vasile Suciu, prefectul tipografiei, Ioan Vancea, candidat de advocat, *ordinari*: Nicodim Murza, Teodor Cristea, croitor, Cesar Demian, comerciant, Iosif Marcu, calfă pantofar; Ioan Coman, calfă pantofar, Mija Porfiriu calfă pantofar, Nicolae Işan, măestru pantofar în Betlean, Ioan Balint, comerciant, Petru Moga, franzelar, *ajutători*: Dna Virginia Precup, Ioan Fodor, profesor, şi Dr. Voicu Niţescu candidat de advocat Blaj.

Pentru nenorociţii din Messina.

(Continuare).

	cor.
207. Năoiu	5·10
208. Chirileu	4·18
209. Boziaş	4·40
210. Cason	2·60
211. Ilembac	2·—
212. Daia-săs.	5·58
213. Şmig	8·20
214. Biia	8·68
215. Iclod	10·—
216. A.-Iulia-Maieri	6·62
217. Aiton	24·—
218. Drâmbar	2·—
219. Săbad	35·—
220. Jucul-inferior	8·40
221. Şard	26.—
222. Mogoşi-Coşiocani	6·90
223. Şaroşul-magiar	5·18
224. Ibişdorful-săs.	2·64
226. Nistru (diec. Gherla)	6·—
227. Socol	10·—
228. Frata	2·50
229. Balda	9·14
230. Cicud	16·—
231. Tăureni	14·32
232. Gogan-Varolea	5.50
233. Ganfalău	4·40
234. Cetate-de-baltă	3·70
235. Căpâlna	4·46
236. D.-st.-Mărtin	17·—
237. Copand	5·—
238. Poiana-de-Arieş	3·60
239. Giuluş	5·14
240. Urisiul-inf.	7·20
241. Bernade	10·—
242. Vamoş-odriheiu	7·—
243. Mineş	12·40
244. Gurghiu	8·30
245. Bicaz	17·—
246. Band	26·78
247. Iaşi	6·80
248. Subpădure	10·—
249. Dâmb	14·—
250. Ciumbrud-Sânerai	13·—
251. Hăşdate	25·—
252. Săcal	10·40
253. Salciua-inf.	21·06
254. Aţintiş	2·42
255. Zlagna	4·—
256. Petrilaca	22·90
257. Filpişul-mare	2·—
258. Tâmpăhaza-Ujfalău	13·34
259. Şelcău	4.—
260. Beld	10·—
261. Necrileşti şi Mogoş-Birleşti	3·84
262. Băiţa	25·—
263. Velcher	18·—
264. Beica-magh.	5·—
265. Chiheriul-sup.	19·—
266. Lunca	16·60
267. Sângătin	11·76
268. Curticap	17·—
269. Cergăul-mare	10·64
270. Şona	20·25
271. Boian	3·—
272. Câmpeni	10·12
273. Mănărade	25·—
274. Sânpaulul-ung.	10·10
275. Proştea-mică	11·30
276. Tihău	10·34
277. Lita-rom.	15·—
278. Nojlac	6·26
279. Silvaşul-rom.	11·—
suma	771·05
transport din nrul 9	2645·29
total	3416·34

(Va urmă)

Societate pe acţii pentru comunicaţie şi export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală
» » Borszék fântâna Kossuth
» » Borszék fântâna Boldizsár
» » Bodok Matild
» Baross
» » Borhegy

Apă de Boholt
» » Vălcele (Előpatak)
» » F.-Rákos Mária
» » Fehérkő
» Gloria
» » Horgász—Hankó

Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Kászon-Salutaris
» » Répát
» Székely-Selters
» » Stoiceni (Stojkai)

(11) 4—30

MAI NOU.

A sosit la Ordinariatul arhiepiscopesc scrisoarea ministrului de culte, prin care aseamnă la perceptoratul regesc din Blaj suma de 261,118 cor. 51 fil. ajut, ce e de a se socoti ca întregire congruală pe semestrul I. al anului 1908. Suma e de a se împărți conform circularului dat referitor la întregirea congruală a semestrului II. al anului trecut. Din conspect a șters domnul ministru — fără motivare — un preot foarte bun, căruia nu i-au asemnat nici când ajut guvernele de pe vremuri.

Convocator!

Subscrișii prin aceasta convocăm la adunarea generală de constituire a a unei însoțiri economice-comerciale cu sediul în Blaj pe 31 Martie 1909 st. n. la oarele 2 în localitățile casinei române din Blaj pe toți aceia cari până acum ori până la constituire s'au însinuat de membrii ai însoțirii înființânde cu următorul

PROGRAM:

1. Constituirea biroului.
2. Constatarea numărului membrilor însinuați și a cvotelor subscrise.
3. Desbaterea proiectului de statute.
4. Alegerea direcțiunii.
5. Alegerea comitetului de supraveghiare.
6. Închiderea adunării generale de constituire.

Blaj, la 20 Martie 1909.

Dr. Augustin Bunea, canonic, *George Bărbat* protopop, *Ioan F. Negruțiu* profesor, *Dr. Danil Szabó*, advocat, *Niculae Pop*, profesor, *Vasile Suciu*, prefectul tipografiei arhid.

Nr. 4—1909.

Convocator!

Domnii membri ai „Casinei române din Blaj“ în vârtutea §. 11 din statute sunt invitați prin aceasta la a

XIII-a adunare generală ordinară,

care se va ținea Duminecă în 28 Martie n. 1909 la $10^1/_2$ oare a. m. în localul Casinei cu următorul

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul general al Comitetului.
3. Raportul cassarului.
4. Esmiterea alor două comisiuni: *a*) pentru cenzurarea raportului general, *b*) pentru cenzurarea rațiunilor și a proiectului de budget.
5. Raportul comisiunilor.
6. Întregirea Comitetului.
7. Alegerea alor doi membrii pentru verificarea procesului verbal.
8. Eventuale propuneri.

Blaj, din ședința Comitetului Casinei române ținută în 18 Martie 1909.

Dr. Augustin Bunea, prezident. **Ioan Fodor,** notar.

Noutăți.

Reuniunea Femeilor Române din Blaj. Duminecă în 27 Februar a. c. și-a ținut Reuniunea Femeilor din loc adunarea generală sub conducerea dnei *Cornelia Deac,* prezidenta Reuniunii. Adunarea a fost cercetată bine și deschisă prin o vorbire potrivită (am publicat-o în numarul 9 al „Unirii“). Din raportul comitetului s'a constatat cu plăcere, progresul ce-l face Reuniunea an de an. Cu toate, că a dat ajutoare însemnate elevelor dela școala din loc și internatului de fetițe, ea dispune azi de aproape 12,000 coroane. Cu asta ocaziune s'au înscris membri pe viață: dnul și dna *Maior;* membri ordinari: dna *Nyergeș,* dșoarele: *Bozdoc* și *M. Halász;* cu totul are 125 membri, ceea mai mare parte din Blaj; membri de afară preotese și și învățătorese, înscrise la început cu multă însuflețire, s'au lăsat una după alta, foarte puține din ele au mai rămas membre a Reuniunii. Macarcă aceasta tocmai asupra fetițelor de preoți și învățători își varsă roadele în locul prim. Prin urmare se cuvine, ca preotesele. învățătoresele și alte femei cu inimă, să se înșiruiască în jurul Reuniunii, să se înscrie de membre la aceasta (taxa anuală e numai 4 coroane) și să contribue astfel la creșterea fondului, care are chiemarea se ajute fetițele sărace dela școala din Blaj. Cine știe dacă cel ce dă, nu șie-și își dă.— In adunarea aceasta s'a întregit și comitetul, alegându-se: dna *Augusta Dr. Szabó* și dșoara *Eliza Bodocan,* directoara internatului.

Conferență publică. Duminecă în 14 Martie a. c. tinărul profesor dela gimnaziul nostru di *Traian German,* rugat de către despărțământul Blaj al *„Asociațiunii,“* a ținut o conferență foarte instructivă și interesantă. Obiectul ei a fost *electricitatea,* aceasta putere tainică, carea ca fulger ne umple de spaimă, produsă însă de om aduce cele mai bune și mai mari servitii: luminează, încălzește pune în mișcare roatele celor mai complicate mașini, ți-ți duce gândul (telegraful) preste țări și mari, ți-ți duce glasul chiar (telefonul) până la depărtări nimitoare. Expunerile frumoase, însoțite de număroase experimente au plăcut mult, și conferențiarul a fost răsplătit cu multe aplause.

Societatea pentru crearea unui fond de teatru român s'a constituit în Blaj Marți în 9 c. Dl *Aurel P. Bănuț* a desfășurat în o consfătuire bine cercetată rostul Societății și a comitetelor filiale. S'au înscris membrii noi la 40 (3 fundatori, 30 pe viață, 2 ordinari și 3 ajutători) așa în cât azi avem aproape 50 de membrii la aceasta Societate în Blaj, un număr considerabil socotind și celealalte instituții locale, ce avem să susținem. In comitetul filial s'au ales pe lângă profesorul G. Precup, membru de încredere al Societății, următorii: Dnele Cornelia Deac și Elena Trifan, Dșoarele Veturia F. Negruțiu și Getta Hodosiu, Dnii: Iacob Mureșan, Dr. Eugen Solomon, Dr. Ambrosiu Chețianu, A. C. Domșa, Dr. Daniil Szabó, Vasile Suciu, Augustin Coltor, Ioan V. Vancea, și Silviu Handrea. Comitetul își va alege pe oficiali cât mai în grabă.

Necrolog. † *Enyedi Lajos,* advocat, jude de tablă în penziune, decorat cu crucea de fer ord. III. A repauzat Marți în 16 Martie în al 66-lea an al etății și 28-lea al căsătoriei. Joi în 18 Martie a fost înmormântat fiind de față un public numeros. Trimitem condolențele noastre îndureratei familii.

— † *Veronica Florian,* născ. Poruțiu din Copand, după un morb greu și îndelungat s'a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului, împărtășită fiind cu sf. sacramînte ale muritorilor în etate de 60 ani.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunei.

»*Plâng frații.*« Nu se poate. De altcum grijește, ca încercând să urmezi modul de a scrie a cutărui poet, să nu devini imitator prea servil.

I. A. S'a constatat primirea banilor colectați și atâta e de ajuns.

I. H. Nu credem de nimerit să se publice colecta spedată de Dv motivele credem că le pricepeți.

I. C. Suma de cor. 6·40 s'a primit dela parohia Băița (Láposbánya) din dieceza Gherlei.

M. V. Pr. Nu ne ocupăm de opere literare ce nu ni-se trimit. Scuzați.

I. Ag. Am primit, urmează scrisoarea.

Oct. L. Mulțumite, va urmă.

Dr. S. E. Am ajuns între Sicila și Caribdis; și unul și celalalt strigă în potrivă. Măcar prietinii, cari pricep situația noastră, de ne-ar cruță.

Practicant de apotecă,

află aplicare în farmacia subscrisului.

Cel puțin VI. clase gimnaziale se recer nedreșit.

Pentru informații mai de aproape a se adresà.

Cornel Demeter.
farmacist, Orăștie (Szászvdros).

(14) 1—2

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secreținea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra **ofticei, guturaiului, tusei măgărești, scrofulei și influenței**

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri todeauna **pachetare originală de „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveția).

„Roche“

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie.
Prețul unei sticle 4. — cor.
(4) 8—35

Partea literară.

Monarhia bisericească întemeiată de Isus Hristos.

(Continuare).

Pentru producerea naturii omenești fizice și individuale a lui Hristos, actul atotputerniciei divine, pentru a fi eficace, a recerut numai o alipire per eminentiam *passivă* și *receptivă* din partea naturii *feminine* a personalității Fecioarei Preacurate; zidirea omenirii sociale și colective a lui Hristos, adecă a trupului lui universal (a bisericii), recere ceva mai puțin și în același timp ceva mai mult. Mai puțin, fiindcă baza omenească a bisericii nu are nevoe să fie reprezentată prin ceva persoană absolute curată și nepătată, căci nu-i lipsă a se creă o relațiune substanțială și individuală, ori o unire hipostatică și completă a celor două naturi, ci de a efeptui numai o legătură actuală și morală. Dacă însă această legătură nouă (legătura dintre Hristos și biserică) este mai puțin profundă și mai puțin intimă, decât cea precedentă (dintre Cuvântul dumnezeesc, și natura omenească în sinul Fecioarei nepătate), în schimb, omenește vorbind, este mai pozitivă, și mai vastă. Mai *pozitivă*, fiindcă această nouă unire în Spirit și Adevăr recere o voință *bărbătească*, care premerge revelațiunii, și o inteligență bărbătească, ce împrumută o formă oarecareva determinată adevărului primit. Această nouă legătură este mai *extinsă*, după ce formând baza constitutivă a unei ființe colective, nu se poate mărgini la o relațiune personală, ci trebue să dureze în etern, ca o funcțiune socială permanentă. Ori și cum trebue deci să se afle în omenime acest punct de împreunare activă între ființa divină și cea omenească, care să constitue baza sau piatra fundamentală a bisericii creștine. Isus, prin preaștiința sa supranaturală, a indicat deja înainte această piatră. Spre a ne arătà însă, că alegerea-i este subtrasă de sub orice arbitriu, alt undeva începe căutarea corelativului omenesc a adevărului revelat. Mai întâi recurge la *sufragiul universal*. Vrea să vadă e cu putință oare, ca să poată fi recunoscut, primit, mărturisit prin opinia mulțimii oamenilor, prin vocea poporului: *quem dicunt homines esse Filium Hominis* — ce zic oamenii, cine sum eu? Dar adevărul unul și identic este, pe când părerile oamenilor sunt multifarii și contrazicătoare. Vocea poporului, care se pretinde a fi vocea lui Dumnezeu a putut dà numai niște răspunsuri pline de erori arbitrare și discordante cu privire la chestia despre Dumnezeu-Omul. Nu este posibilă nici un fel de legătură între adevăr și erori; omenimea nu poate intrà în relațiune cu Dumnezeu prin sufragiu universal, biserica lui Hristos nu poate fi întemeiată pe bază democratică.

După ce sufragiul universal nu s'a dovedit de mijloc bun pentru confirmarea omenească a Adevărului divin, Isus Hristos se adresează către alegii săi, către colegiul apostolic, către acest primordial sinod ecumenic: Vos autem quem me esse dicitis — dar voi cine mă socotiți a fi? Apostolii însă tac. Când erà vorba despre aceea, să spună părerile oamenilor, au vorbit deodată toți cei doisprăzece, de ce lasă oare pe unul singur să vorbească, când e vorbă despre a mărturisii un Adevăr divin? Ori doară nu sunt toți perfect de acord în păreri? Oare Filip nu înțelegeà limpede relația esențială dintre Isus și Părintele ceresc? Oare Toma se îndoià cu privire la puterea mesiană a Învățătorului său? Capitlul ultim a evangeliei sântului Matei ne spune, că chiar și pe muntele Galileei, unde au fost chemați de Isus *cel înviat*, apostolii nu s'au arătat a fi conglăsuitori și tari în credința lor: Quidam autem dubitaverunt (Matei, XXVIII, 17).

Pentruca conciliul să poată mărturisi unanim adevărul pur și simplu, e lipsă ca să fie conciliat. Actul decisiv trebue să fie un act absolute individual, act de a unui singur. Actul acesta însă nu-l poate prestà nici mulțimea credincioșilor, nici sinodul apostolilor, ci numai Simon fiul lui Iona e, cel ce răspunde lui Isus. „Respondens Simon Petrus dixit: Tu es Filius Dei vivi." El răspunde pentru toți apostolii, vorbește însă din capul său, fără de a-i consultà pe ei, fără de tinde să știe unescu-se oare cu el în păreri. Când apostolii unul după altul au spus părerile mulțimii, care urmà lui Isus, ei au spus tot erori; dacă Simon ar fi avut de gând să spună însuși părerile apostolilor, poate că n'ar fi nimerit adevărul pur și simplu. El însă a urmat impulsul sufletului său, vocea conștiinței sale proprii, iar Isus, sărbătorește aprobându-l, declară că această inspirare, care a fost de tot individuală, i-a venit dela Părintele ceresc, adecă aceasta a fost un act omenesc și deodată și dumnezeesc, o adevărată împreunare între Ființa absolută și subiectul relativ.

S'a aflat punctul fix, stânca sau piatra neclătită pentru a așezà pe ea opera divino-umană. Un singur om, care, prin asistența lui Dumnezeu, răspunde pentru lumea întreagă, — iată baza constitutivă a bisericii. Ea nu se razimă nici pe unanimitatea imposibilă a tuturor credincioșilor, nici pe conglăsuirea totdeauna dubioasă din vre-un sinod, ci pe unitatea reală și vie a Principelui apostolilor. Și prin urmare de ori câte ori se va ivì omenimii creștine ceva chestiune de adevăr de credință, nici prin sufragiu universal nici prin consfătuirea celor aleși, nu se va puteà ajunge la rezolvare determinată și decizivă. Părerile arbitrare a oamenilor nu vor produce decât eresii, iar ierarhia, dacă e decentralizată, și ajunsă a fi atârnătoare dela grația puterii lumești, se va reținea dela a se manifestà, sau se va manifestà în un atare sinod, cum a fost latrociniul din Efes. Adecă numai în unire fiind cu această piatră, pe care s'a întemeiat biserica, se vor puteà constitul adevărate sinoade, și fixa adevărul prin formule autentice.

Aceasta nu e numai ceva părere, acesta e un fapt istoric de tot imposant, care în momente solemne a fost mărturisit și de însuși episcopatul oriental, cel atât de jalus față de urmașii sântului Petru. Nu numai admirabilul tractat dogmatic a sântului papă Leo Marele a fost recunoscut ca un op a lui Petru de către Părinții grecești a sinodului patrălea ecumenic, ci tot asemenea lui Petru i-i atribue și sinodul al șeasălea epistola papei Agaton (care nici pe departe nu aveà așa mare autoritate personală ca Leo): „Capul și Principele apostolilor, ziceau Părinții orientali, erà cu noi împreunăluptător.... și Petru a vorbit prin Agato (.... kai di' Agathônos ho Petros ephthengeto)." (Collectio conciliorum (Mansi) T. XI. col. 658).

(Va urmà).

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare) 59

Se auziră suspine line în grupele de femei, cari priveau pline de admirare la această profetă, ce vorbià cu puterea convingătoare a adevărului, carea trebuià să te facă să crezi.

„Și totuși," continuă ea, „totuși l-au restignit pe cruce, pe prietinul oamenilor, pe făcătorul de minuni! Aceea a fost o zi înfricoșată în istoria popoarelor. Nori puternici în forme înspăimântătoare se lăsară pe pământ și din ei ieșau fulgere; orașul erà tăcut, ca și când moartea și-ar fi apăsat pe el semnele ei negre.... Către nouă ceasuri din zi soarele se întunecă și un cutremur înfricoșat scutură pământul, încât se părea, că lumea voià să se desfacă toată și să se cufunde în nimica... catapeteasma templului se despică în două bucăți; mormintele se deschiseră și se văzură drepții, profeții și preoții cei mari, începând dela Zaharie, până la Irimie, carele a profețit răsbunarea celui Preaînalt, ieșind, ca focul, din morminte...."

Copleșită de aceste amintiri ea își acoperì cu vălul fața cea udată cu lacrimi și îngenunchie pe marmura cea tare.

Titus Claudius Sabinus însă își întinse brațele și vorbi: „După aceea îl luară de pe cruce și îl așezară într'un mormânt nou. La pragul acelui mormânt m-am rugat eu pentru aflarea luminii și adevărului. Și uite, atunci în mine se făcù ziuă luminoasă. Mă cuprinse o scârbă față de nimicnicia credinței celei vechi. Mi-am rupt haina de preot și am lăpădat-o de pe mine. Uram halele strălucitoare, în cari odinioară mă rugam la chipurile zeilor. Și când dimpreună cu haina de preot am aruncat dela mine și credința deșartă în zeii cei vechi, atunci, în sfârșit, am devenit un om liberat, mântuit. Vedeam lumea cu ochi noi, și am aflat-o plină de minuni, pentru prima oară am recunoscut frumusețea cerului și a pământului! Am îngropat cu triumf credința cea veche și m-am aruncat în brațele Dumnezeului puternic al nazarinenilor. Pe acela l-am rugat cu lacrimi fierbinți, ea se mi-se arete. Și uite: mi-s'a arătat! Se cobori la mine și mă lăsă ca se privesc în ochiul său sfânt: o, plăcere, o fericire, se privești în ochiul unui Dumnezeu!.... Intr'o zi, când merserăm iarăș la mormântul cel sfânt, sub boltitura de piatră ședeà o femeie cu fața transfigurată. Claudia Procula o recunoscù și zise: „„Este Veronica. Haideți să o salutăm, căci și ea a cunoscut pe iubitul

Măestru.““ Insă femeia de lângă mormânt se ridică şi zise către noi. „„Pe Dumnezeul cel nou îl căutaţi? L-aţi aflat! Îl veţi vedeà.““ Atunci corpurile noastre fură pătrunse de fioruri sfinte; apropierea dumnezeirii ne făcù se ne cutremurăm. Insă totodată mi-am zis, că noi trebue se mergem cu inima veselă în faţa Dumnezeului celui nou. El nu aveà să ne zdrobească, ci să ne înalţe! Şi femeia ne arătă pe Dumnezeul cel nou.... uite, atunci m-am însănătoşat, eram vindecat, atunci o fericire nespusă umplù pieptul meu, şi eu m-am aruncat în genunchi, şi m-am închinat lui, Dumnezeului celui nou!...“

„Unde este el, Dumnezeul cel nou? Aratăni-l, aratăni-l!“ strigară din mijlocul poporului.

Acum se ridică femeia cea de a doua şi din scrin luà o cârpă albă, împăturată de multeori, şi o desfăcù încet, sărbătoreşte, apoi vorbi: „Când l-au dus afară la restignire, poporul făcù larmă. Măestrul însă duceà gâfâind crucea cea grea. Pe fruntea lui zăceà maiestate divină, din ochii săi nu priveà decât iubire, blândeţă, îndurare.... picuri mari de sânge stăteau pe fruntea lui încununată cu spini, faţa îi erà acoperită cu sudoare. Atunci mila îmi sfăşià inima; eram silită se fac bine omului rănit, chiar şi dacă pentru aceea poporul m-ar fi bătut cu petri! M-am îmbulzit cu ostenească printre poporul lărmuitor; m-am aplecat peste capul încununat cu spini şi mi-am apăsat cârpa pe faţa suferindului!.... Când am luat-o, el se uità la mine cu o privire, carea îmi pătrunse sufletul ca un foc, ca o rază de soare. Pe cârpă însă am văzut faţa lui sfântă....“

Veronica ţinù în sus cu ambele mâni cârpa cea desfăcută. Titus Claudius Sabinus, fica sa şi Claudia Procula se aruncară în genunchi şi strigară: „Domnul meu! Dumnezeul meu!“

Mulţimea respectă în tăcere adâncă minunea cea nouă, carea s'a arătat pe cârpa Veronicei. Se uità cu sfială la chipul cel sfânt, miraculos.

Pe cârpa cea albă ca zăpada se vedeà o faţă nespus de blândă, nespus de dureroasă, în trăsuri delicate palide, ca şi când ea ar fi fost suflată pe pânza cea lucitoare

Erà faţa Măestrului divin, o faţă de martir!

De pe buze păreau a ieşi cuvinte sfinte de iubire şi binecuvântare; în ochi zăceà o lume întreagă de suferinţe şi un cer întreg de iubire şi îndurare; în jurul frunţii palide se încingeà o cunună de spini lungi, ascuţiţi, cari s'au înfipt adânc în carne; din rane nenumărate curgeà sângele în jos peste obrazii cei palizi.

Titus Claudius atinse cu buzele sale chipul cel sfânt şi începù a suspină.

Da, acesta erà chipul unui Dumnezeu!

Mulţimea se depărtă în tăcere, după ce a privit la faţa cea sfântă, şi duse vestea despre convărtirea lui Titus Claudius prin oraşul întreg, unde ea produse senzaţie nespusă. Toţi alergară, să-l vadă, să-i asculte cuvintele, cari preamăreau pe Dumnezeul cel nou Ca flacări de foc pătrundeau cuvintele lui în inimile Romanilor, şi aceştia se rugau, publice ori în secret, să fie primiţi în societatea cea noauă. Veneau cu .cetele, cădeau în genunchi dinaintea chipului Dumnezeului cel nou şi se închinau lui.

Dacă un bărbat de vaza şi spiritul unui Titus Claudius a recunoscut pe Dumnezeul cel nou ca pe adevăratul Dumnezeu, atunci aceasta şi trăbuià să fie aşa. Pentrucă numai printr-o minune s'a putut întâmplà, ca acest bătrân şi neînfrânt preot al zeilor se devină cel mai înfocat predicator al Dumnezeului cel nou!

Astfel în ziua aceasta creştinismul serbià un triumf nemai auzit în capitala lumei, şi sângele martirilor se prefăcù într'un torent puternic, din ale cărui valuri sfinte a înflorit o mare întreagă de flori luminătoare. Dumnezeul cel nou şi-a ţinut întrarea în oraşul de aur al Cezarilor şi la apropierea lui, statuele zeilor din temple se cutremurară. Ca un orcan trecù el preste inimi, le înălţă şi le anunţă mântuirea!

(Va urmà).

Posta Administraţiunei.

Am primit şi cuităm abonamentul dela:

Şăulia-de-Câmpie pe 1910. *Dr. Is. P. Lugoş* pe 1909. *Reghinul-săsesc* pe 1909. *Tetiş* pe 1909 sem. 1. *Vetéş* pe 1908. *Nireş* pe 1909. *Daia-română* pe 1904, 1905, 1906 şi din 1907 până în 1 Maiu. *Betfia* pe 1909 sem. 1. *Lechincioara* pe 1908. *Vaida-Sântioana* pe 1909. *Nireşul-mare* pe 1909 *Érhalvan* pe 1909 sem. 1. *Hidvég* pe 1909 sem. 1. *Poiana* (p. Zalatna) pe 1909 sem. 1. *Şomcuta-mare* pentru 6 parohii pe 1908 sem. 2. *Nagykolos* pe 1908. *Barul-mare* pe 1908. *B. Fegyvernek* pe 1908 sem. 2. şi 1909 sem. 1. *Caşva* pe 1908 şi 1909. *Tăure* pe 1909 sem. 1. *Baiasprie* pe 1908. *Petrova* pe 1899. *Vălioara* pe 1909. *Lechinţa-de-Mureş* 1909 sem. 1 *Orăştie, Casina* pe 1909 sem. 1. *Indol* pe 1909. *Il. epp Lugoş* pe 1909. *Dr. Ş. Făgăraş* pe 1908 sem 1. *Căţelul-magiar* pe 1909. *Oraviţa-rom.* pe 1908 sem. 2. şi 1909 sem. 1. *Ticvaniul-mare, Reun. lect.* pe 1909 sem. 1. *Uricani* pe 1906. *Odorheiu* pe 1909. *Zlatna* pe 1900 sem. 1. *Sibiiu* pe 1909 sem. 1. *Sava* pe Ianuar — April 1909. *G. H. Gherla* pe Ianuar — Martie 1909. *Oarţa-de-jos* pe 1909. *Densuş* pe 1909 sem. 1. *Arad* pe 1908 Oct. — Decemvrie. *A.-Iulia, Lipoveni,* pe 1909. sem. 1. *Szilágy-Kövesd* pe 1903. *Ilva-mică* pe 1894 şi 1905. *Giuluş* pe 1900 sem. 1. *Porumbacul-super.* pe 1908 sem. 2. *Piatra* (p. Beţican) pe 1909 sem. 1. *A. M. Birchiş* pe 1909. *Vad* (Făgăraş) pe 1906 şi 1907. *Şeuşa-de-câmpie* pe 1908 *Monor* pe 1909. *Kapnikbánya* pe 1909 sem. 1. *Porumbacul-infer.* pe 1902. *Apşa-de-jos,* (Em. H.) pe 1908. *Şard* (A.-Iulia) pe 1908. *Tulgheş* pe 1907. *Kezdiszékeresztur.* pe 1909 sem. 1. *Filpeşul-maghiar* pe 1903. *Uifalău* (p. Teaca) pe 1909. *Budinţ* pe 1909. *Pănade* pe 1908. *Supurul-de-jos* pe 1908. *Sajó-Sântioana* pe 1908 sem. 1. *Căţelul-român* pe 1908 sem. 2. şi 1909. sem. 1. *Silvaşul-de-jos* (Haţeg) pe 1909.

Bibliografie.

A apărut:

PSALTIREA Profetului şi Împăratului DAVID.

Preţul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.
Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

La NAGYENYED com. Alsófehér

să se adreseze, cine dorește a cumpără

Pomi Roditori Altoiți,

de calitatea I. arbori de promenadă, tufe de ornament, acăți, gledicii, coniferi ș. a. pe cum și

VIȚĂ DE VIE ALTOITĂ,

viță de vie europeană și americană cu și fără rădăcină (36) 9—12

Cataloage trimite gratis și franco.

FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

Cea mai mare școală de viță de vie
sub controlul statului.
Plantațiune
MILENARĂ
în Nagyösz
comit. Torontal
Aproape 500 jugăre cat.
Lista prețurilor gratis.

Cumpărați dela plantațiunea milenară.

Nu-s cumpărați dela plantațiunea milenară. (6) 6—10

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 21—52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 18—52

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Rog să o tai și să o păstrezi.

Rog să o tai și să o păstrezi.

Rog să o tai și să o păstrezi.

Rog să o tai și să o păstrezi.

In loo de 36 oor.

numai 14 oor.

La plătiri în rate numai

atunci am puteà răspunde, dacă am mări prețul cu 100 până la 150 procente. — Prețul de tot moderat arătat de noi să înțălege numai la solvire momentană ori contra ramburs.

Oroloagele de aur Rem. Electro pentru domni și doamne, sunt gravate, ornate și au 3 capace, cu cadran și minuter aurit ori argintat. Pentru asigurarea acurateței să dă garanță în scris pe 3 ani.

Prețul unui orologiu e 14 cor.

E. Weiss, Wien, XV/1, Kellinggasse 1/18.

(3) 9—10

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurentl Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor.

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsösegesd, Somogymegye.

(50) 17—25

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișcara-Fabric

(46) 19—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

---

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 19—52

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	**9.882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare. pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 27 Martie 1909.** **Numărul 12.**

CONGRUA.

S'a început desbaterea asupra proiectului de congruă prezentat dietei de ministrul de culte și instrucţiune publică contele Apponyi Albert. Cetitorii foiei noastre de bunăseamă își vor aduce aminte, că noi la timpul său ne-am expus vederile asupra acestui proiect, constatând, că situaţia bisericii și a clerului nostru a devenit prin acest proiect, din cale afară dificilă. Chiar în urma gravei situaţiuni episcopatul nostru în frunte cu Escelenţa Sa Mitropolitul Mihályi au trimis un memorand guvernului înșirând gravaminele, ce le invoalvă acest proiect faţă de biserica noastră și drepturile ei. Memorandul acesta, nu a aflat resunetul așteptat la guvern, dar a fost honorat de corul episcopesc catolic latin din Ungaria, care luând din nou la desbatere proiectul lui Apponyi a aflat, că acesta într'adevăr se amestecă foarte adânc în astfel de afaceri, cari se ţin pur și simplu de sfera de activitate și dispunere a episcopului, și că proiectul de congruă conţine și astfel de dispoziţii, cari sunt jignitoare pentru clerul catolic. A exmis deci corul episcopesc o delegaţie din sânul său, din care delegaţie făceà parte și Prea Sfinţia Sa episcopul Hossu, și a însărcinat aceasta delegaţie, ca să caute a înduplecà pe ministrul de culte, ca se schimbe acele dispoziţii. Delegaţia aceasta, după cum am cetit prin foi, a și conferit în diferite rânduri cu ministrul Apponyi, inzistând mai ales asupra schimbării paragrafului 4*) din proiectul de congruă, și cerând dela ministrul, ca să nu subtragă preoţii de sub jurisdicţia episcopilor, când e vorba de cercetare disciplinară pentru neîmplinirea vre-unei condiţii prevăzute în proiect. Ministrul Apponyi a accentuat mereu, că acest proiect îl judecă din punctul de vedere al statului unitar naţional magiar și dela acest punct de vedere nu vreà se receadă, poate face deci numai astfel de concesiuni, care nu ating aceste interese mai înalte de stat. Astfel punctul nostru de vedere cu privire la proiectul de congruă a fost neluat în conziderare și învoiala, ce s'a ticluit între ministrul și între episcopatul catolic, a fost făcută cu considerare la aceste mai înalte interese de stat, făcându-se unele schimbări numai cu privire la §. 4 din proiect, care s'a modificat astfel, că la caz, când vre-o ordinaţiune a episcopului ar opri preoţimea sau preotul de a satisface legilor sau ordinaţiunilor legale ale guvernului, atunci ministrul poate detrage întreagă congrua de pe teritorul acelei dieceze. S'a salvat deci autoritatea episcopului și a consistoarelor întru atâta, că ministrul nu va puteà solvi direct și imediat congrua preoţilor peste voia autorităţilor superioare, s'a împus însă o grea sarcină pe umerii episcopilor nostri, făcându-i astfel responzabili sub pedeapsa subtragerii congruei de pe întreg teritorul unei dieceze, ca se vegheze asupra ţinutei „patriotice" a clerului lor.

Celealalte puncte din memorandul trimis de episcopatul nostru ministrului de culte au fost trecute cu vederea. Nu a stat ministrul de vorbă cu privire la dispoziţia despre ştiinţa limbei magiare. Preoţii nostri mai bătrâni și alţii, cari nu au avut ocaziunea ca se înveţe (și cât se învete) ungurește vor fi siliţi a se îndestuli cu congrua de 400 fl. Nici aceea nu știm, că oare ce măsuri de examinare va luà ministrul, ca să se convingă, că oare care știe ungurește dintre preoţi și cât știe și care nu și că oare nu iarăș dela vre-o comisiune administrativă va atârnà soartea multora? Nici chestia parohiilor nu a fost luată în considerare. Parohiile, cari în 1 Ianuar 1908 au avut paroh fără 8 clase gimn. și fără 3 ani teologie nu vor beneficià nici după aceasta de întregire mai mare de 400 fl. nici în cazul acela, când preotul ce ar urmà va aveà cvalificaţia deplină.

Mai amintim și chestiunea ordinaţiunilor ***legale*** ale guvernului, ca să vedem, că halul e tot așa de mare și după diferitele tratări ale episcopatului catolic cu ministru ca și mai înainte și că situaţiunea clerului și a bisericii nici după aceasta nu s'a ușurat întru nimic!

Că oare cum s'a rezolvit chestiunea congruei ce o dă statul și a celei ce o dă episcopatul vom vedeà în decursul dezbaterilor. Istoria va constatà, că episcopatul nostru a luptat cu toate armele, ca în faţa acestui proiect să apere libertatea bisericii și a clerului. Că în lupta aceasta direcţia politicei de stat s'a dovedit mai puternică decât cuvântul unui cler, unui popor nu e vina noastră. Atâta am experiat din nou, că avem dureri, pe cari alţii nu le simt, că suntem într'o situaţie, pe care cei din sferele de sus nu vreau să o înţeleagă.

---

*) §-ul acesta e: „Dispoziţiile art. XIV, § 9 ex 1898 sunt de a se aplică și atunci, când preotul dotat cu întregire congruală (vezi punctul 1. 2.) nu împlinește datoriniele impuse lui prin legile ţării sau prin ordinaţiunile legale ale guvernului. Dacă în decursul cercetării să dovedește, că fapta sau negligința aceasta a preotului să bazează pe vre-o ordinaţiune a autorităţii lui superioare, atunci ministrul de culte îndrumă autoritatea respectivă, ca să și-o schimbe, dacă aceasta în decurs de trei luni nu satisface acestei provocări, ministrul poate dispune, ca sumele asignate sub titlul de întregire congruală de stat să se solvească separat și imediat la fiecare preot de pe teritorul acelei dieceză."

Acesta a fost textul original al proiectului de congruă prezentat în dietă în 14 Decemvrie 1908. Punctul acesta s'a schimbat acum în senzul celor mai sus expuse.

Cel dintâi orator la proiectul acesta a fost dintre deputaţii români preotul din Sisești Dr. Vasile Lucaciu: „Când un preot iea cuvântul referitor la proiectul de lege din chestie, — a zis Lucaciu, — s'ar puteà eventual zice, că vorbește în interesul său; dar este mai bătător la ochi când un preot vorbește împotriva proiectului. Țin să declar, că atunci, când m-am decis să iau cuvântul împotriva proiectului, nu o fac decât din punctul de vedere al justiţiei și al păcii și chiar din acest motiv sunt împotriva proiectului. O fac aceasta pentrucă în proiect nu se vede aplicată justiţia, că proiectul acesta nu tinde în direcţiunea de a stabili ci din contră de a turburà pacea dintre puterea de stat și biserică. In societatea creștină numai așa poate existà pacea, dacă se validitează justiţia, despre care deja Aristotel a spus în etica sa, că ea este nu numai vârtutea, ci plenitudinea vârtuţilor religioase și cetăţenești. Și cum justiţia aceasta nu o văd cuprinsă în proieet, ba văd chiar contrarul, este datorinţa mea de preot să resping legea aceasta ce se pregătește. (Voci, zgomot).

E foarte natural să motivez pentruce nu primesc proiectul în chestiune (Voci: Nu e nevoie).

Ce este congrua? Ea este întregirea venitelor preoţești. Societatea creștină privește venitul preoţesc din punctul de vedere mai înalt al chemării preoţești. Venitele acestea preoţești se numesc în vechile documente pe scurt congrua dotatio, pe baza expresiunii congrua ecclesiasticarum personarum dotatio. Și preotul este om. Și preotul caută să trăiască. Și el se roagă cu credincioșii: pânea noastră cea de toate zilele dă-ni-o nouă astăzi. Chiar de aceea deja în primele veacuri ale erei creștine societatea s'a îngrijit de traiul preoţilor. Referitor la aceasta apostolul ginţilor a zis frumoasele cuvinte: „qui altari servit, de altare vivat.“ Cel ce servește altarului, dela altar să trăiască.“

Argonauţii moderni. Cea mai grandioasă expediţiune navală, decând pământul e pământ, s'a terminat în zilele acestea.

In an. 1907 Statele unite din America nordică au închiegat o flotă din 12 năi de rezbel, și a trimis-o să încunjure pământul.

Plecarea acestei flote s'a întâmplat în 16 Decemvrie 1907 dintr'un port aflător la coasta răsăriteană a Americei nordice, aproape de New-York.

Dacă strâmtoarea de Panama ar fi deja tăiată, drumul argonauţilor nostri ar fi fost mult mai scurt. Dar așa au trebuit să meargă vre-o 6 săptămâni spre miazăzi, ca să încunjure America sudică, apoi să se poată sui pe Oceanul pacific în dosul continentului American.

In 7 Februarie 1908 flota a fost la piscul Americii sudice și a trecut în oceanul pacific. In 6 Maiu 1908 a ajuns la San-Francisco, pe coasta vestică a Americei, care cetate în anii trecuţi a fost zdrobită de cutremur, ca în zilele noastre Messina, — dar acum este reconstruită de mai nu se cunoaște.

Din San-Francisco flota a plecat în 7 Iuliu și în 20 August a întrat în portul dela Melbourne (Australia), iar de aci în 2 Oct. a debarcat la Manila, în insulele filipine, cari nu de mult le-au răpit americanii dela trufașii spanioli, — căror din trufie în colo puţin le-a mai rămas.

Dela Manila a făcut o digresiune spre nord-ost, până în Yokahama Iapaniei, — cum se pare, ca iapanezii îmbetaţi de succesele rezbelului muscălesc, când își fac calculii politici, să nu-și uite cumva de puterea formidabilă a Statelor unite din America-nordică.

Dela Iapania iarăș sau întors la Manila, de unde plecând în 17 Decemvrie au trecut pe lângă inzula Ceylon și în 4 Ianuarie 1909 au sosit cu fericire la Suez.

In marea mediterană s'a împrăștiat flota în toate direcţiunile, iară în 9 Februarie toate năile s'au adunat la Gibraltar. De aci în 13 zile a fost în portul dela Hamptonrond, de unde plecase.

Toată călătoria aceasta a durat 418 zile, la ea au participat 12 năi cumplite și vre-o 15,000 de oameni, sub comanda alor trei admirali, din cari unul a murit pe drum, iară al doilea s'a bolnăvit, încât nici el n-a putut purtà comanda până în capet. Dintre feciori au perit numai 50. Spesele s'au urcat la 2,500.000 dolari, — dară lumii s'a dat ocasiune de a vedeà: ce poate face America nordică.

Argonauţi moderni, unde sunt poeţii vostri? Nu-i aveţi! poate pentrucă n-a fost pe acolo și vre-o Medea.

FOIŢĂ.

Jalea vremii.

În valuri de umede lacrimi
Se scaldă azi fețe moșnege:
Mai trudnică-i viața și traiul
Și soarte mai aspră și — lege.

S'ascunde în pletele ninse
O frunte de gânduri trudită...
Mai bun' a fost legea pe vremuri
Și munca ușoară tihnită.

În tremur atâta durere
Suspină cântarea de jele...
Mai tare apasă povara
Și sbuciumul vremii mai grele

Și strunele moarte pe harfă
Fac jalea în suflet să plângă,
Nădejdea de vremuri mai bune
Durerea încearcă s'o stângă.

Oct. L.

Doi vecini.

Povestire originală a »Unirii» de I. Agârbiceanu.

Așa s'au pomenit din părinţi: vecini. Casa lui Ion Roșu erà de zid, cu păreții drepţi, albi, cu doi meri bătrâni înaintea ferestilor din spre uliţă. Casa lui Gavril Teleguţ erà pitită între burueni, în mijlocul curţii. Curată căsuţă, dar veche, cu păreții cufundaţi. De departe părea că nici nu-i casă, ci că-s întinse rufe albe pe sfori să se uște, iar deasupra chip de coperiș, părea că-i aruncat la voia întâmplării un suman vechiu roșietic.

In curtea lui Teleguţ car nu întrà decât într'o zi pe an: când își aduceà cucuruzul de pe hotar. In colo poarta lui puteà să rugineascâ în ţiţini tot anul.

Dar' las că în schimb erà umblare în vecini, la Roșu. Acolo poarta nu mai tăceà din scârţâit nici ziua nici noaptea. Căci porniau plugurile șir, răsturnate pe un corn, cu fiarăle strălucind în soare. Și întrau carăle înalt încărcate cu fân cum îi strâmătura, ori trosnind din roţi sub povara sacilor sătui cu grâu cum îi jarul.

Roșu așa se pomenise din moși-strămoși: gazdă mare. Și când îl vedeai sec la faţă, cu o mustaţă groasă, scurtă, cu ochii vecinic îngrijoraţi, cum se poartă în toate părţile de par'că îl duce o apă iute, înţelegeai că viaţa lui o umple un singur gând: să agonisească și mai mult. Aceasta o știà tot satul dar nu îi ziceà nime nimic. Casenii — femea, copiii, slugile mai mult ascultau decât vorbiau în faţa lui. Și când râdeà Ion Roșu erà sărbătoare pentru toţi căsenii.

Gavril Teleguţ, vecinul, erà om mai în vrâstă. Două cununii a pus la cale cu bătrâna lui: un fecior și o fată. Și s'a nimerit să fie cu temeiu bun amândouă cununiile: aveau nepoţi acum. Da încolo erà Teleguţ om în toată vârtutea. Nu s'a pomenit să fi fost bolnav vre-o dată. Trăgeà coasa ca un junișan.

In casa lui, în curtea lui, sfadă nu s'a aprins niciodată. Sărbătorile lui erau sărbători adevărate.

Da în vecini chiar Duminecile nu treceau în pace și în liniște. Vorbele aspre, de nemulţumire, înjurăturile se cloceau în casă și ieșau apoi să se împrăștie în curte printre servitori, mestecate cu părechi de pălmi. Apoi mânia le întunecà ochii la toţi le asprià obraji, — și din cinci-șase câţi ar fi putut merge la biserică, — nu mergeà nici unul.

— „Slabă înţelegere“ ziceà Teleguţ clătinând din cap cătră bătrâna lui.

— „Mai slabă numai dracul poate face“ mormăia femeia cu nemulţumire, că a trebuit să audă iarăș înjurături până a nu merge la biserică.

Ion Roșu pe la biserică nu-și prea făceà cale. Drept e, că trebile nu și-le isprăvià niciodată. Da ar fi putut trimite câteodată

REVISTE.

Viena. Nesiguranța zilei de ieri s'a mai micit. Intrevenirea puterilor de a se menține pacea a avut rezultate bune.

Puterile sunt hotărâte să primească propunerea Angliei. In timp de trei zile vor fi la Belgrad tratative între puteri și guvernul sârbesc în jurul acestei propuneri și Austria nu va face până atunci nici un demers la Belgrad spre a înlezni tratativele.

Cea mai senzațională știre spune că Prințul Gheorghe al Serbiei a renunțat la succesiunea tronului. Prințul își motivează renunțarea cu faptul, că a fost învinuit, că ar fi ucis pe servitorul său Colacovici și el nu dorește să se urce pe tron pătat cu vina asta.

Cauza adevărată a abdicării sale e însă alta decât cea pe care o indică el. Nu uciderea lui Colacovici, ci reverimentul pașnic din sânul ministerului a fost motivul adevărat. Partidul lui Milovanovici a ajuns la putere căci dânsul a explicat ministrului de răsboiu, lui Jivcovici, că Rusia nu poate interveni în favoarea Serbiei deoarece Germania îi stă în cale, concentrând de pe acum 100.000 de ostași la granițele Rusiei.

CORESPONDINTE.

Misiuni poporale.

Comlosul-mare 20 Martie.

In zilele trecute mi-am cercetat părinți idin Jancahid, unde parohia gr.-catolică e înființată abia dela 1891. Are biserică frumușică și casă parohială restaurată în anul trecut. Cu acest prilej am fost martor și participant la niște lucrări sfinte, înălțătoare de inimi și isbăvitoare de suflete, adecă la misiunile poporale inițiate de Georgiu Muntean protopopul Torontalului și ținute în zilele de 15, 16, și 17 Martie st. n. a. c.

Ca predicatori au fost protopopul și părintele Victor Deciu din Cianad. In 15 Martie s'a celebrat invocarea Spiritului sf. apoi a urmat cuvântarea de introducere (ținută de protopopul), serviciul divin prescris în Triod și predică „Despre scopul omului și credință“ (ținută de protopopul).

In 16 Martie la ½7 oare Utrenia și predică „Despre păcat“ (ținută de părintele Deciu) serviciu divin apoi iar predică „Despre pocăință“ (protopopul) sf. Maslu apoi instrucție „despre mărturisire“ (protopopul). După amiazi molitvă și mărturisirea preoților, credincioșilor și școlarilor. Sara predică „despre cele din urmă ale omului“ (protopopul) Paraclisul și meditație „despre P. C. V. Maria“ (Deciu).

In 17 Martie la 6 oare dimineața a urmat continuarea mărturisirii credincioșilor prin 3 preoți apoi predică „despre biserică“ (de protopopul) sf. liturgie sub care a predicat „despre sf. cuminecătură“ (păr. Deciu). La Liturgie s'a împărtășit de sf. taină a cuminecăturii o mulțime de credincioși și școlarii nostri. La sfârșitul Liturgiei predică „despre moarte“ (de protopopul); părăstas pentru cei repauzați; apoi cuvânt de încheiere (de protopopul), Doxologia și împărțirea binecuvântării episcopești.

Astfel s'au terminat ss. misiuni în 17 Martie la ¼3 oare d. a. In viață încă nu am fost fericitul să iau parte la astfel de lucruri sfinte, cu atât mai puțin a văzut poporul, ba nici nu a mai auzit de misiuni. Constatez cumcă munca uriașă prestată de cei doi Părinți predicatori a fost preste așteptare răsplătită din partea poporului prin aceea, că în toate 3 zile a lăsat toate lucrurile casnice la o parte și cu mic cu mare au petrecut tot timpul până sara după 9 oare în sf. biserică, ba și afară de biserică din cauza marei mulțimi, carea nu a putut fi cuprinsă de biserică ci eră silită a asculta cuvântul lui Dumnezău prin ușile bisericii cari erau tot deschise.

Poporul din Bănat în genere nu e cercetător de biserică, iar de sf. cuminecătură de tot străin Văzurăm însă cu acest prilej așa însuflețire din partea poporului în cele sfinte, încât îmi veneà să lăcrimez de bucurie, carea dovedește de ajuns că introducerea misiunilor poporali a fost o idee foarte salutară pentru popor și ținerea lor și în viitor va aduce roade îmbelșugate.

Până când va trăi Iancahidul vor rămâneà neuitate de popor misiunile acum ținute; dar și M. On. D. Protopop împreună cu ceialalți părinți preoți au fost foarte mângâiați pentru succesul spiritual săvârșit. Laudă și mulțămită se cuvine atât Părinților predicatori, cât și părintelui local Petru Conda, carele nu a cruțat osteneală pentru a pregăti poporul pentru ss. misiuni.

După finirea misiunilor preoții prezenți s'au întrunit în sinod protopopesc în care tractând mai multe puncte puse la ordinea zilei au adus decis, că fiind preoții nedu-

---

vre-o liturgie de prescuri. Ce câteodată? In toată Dumineca ar fi putut, că aveà de unde, și liturgii și părăstas pentru sufletul repauzaților.

— „Eu să fiu în locul popii, aș țineà o căzanie anume pentru el“ — ziceà Teleguț, după ce veniau dela slușbă.

Și pentruce rogu-te?

— Ca se nu ajungă omul la perire. Dacă-i popă să nu-l lase pe om să-și uite de tot de Dumnezeu.

— Ei, iac'așa! Gândești că ar prinde? întrebà bătrâna.

— Prinde ori ba, asta-i altă căciulă. Dar eu așa aș face.

— Să ți-l faci dușman?

— De ce să mi-l fac dușman?

— Ce mai întrebi. Știi tu bine de ce.“

Ion Roșu erà rău de pagubă. Când i-se îmbolnăvià vre-un bou, vre-o oaie, nu durmià toată noaptea, și țineà trezi și pe căseni cu argați cu tot. Și se învinețeà la față și i-se tulburau ochii de gândeai, că are venin.

Intr'o vară dase boala între porcii din sat. Și aici și colo intrau țiganii să le despoaie peile și să-i îngroape. Intr'o dimineață veniseră și la Teleguț. Teleguț a privit la pielea mascurului, a întors'o pe-o parte și pe alta, a fluerat odată a pagubă, și n-a mai zis nimic. Dar peste trei zile i-a murit și lui Roșu un porc, din vre-o douăzeci câți aveà. O zi întreagă n-au mai contenit sfezile, înjurăturile, palmele.

Intâi a fost de vină femeia, că n-a supraveghiat în destul. Apoi au venit la întrebări copiii lui Roșu, cari iac'așa, n-au grijă de nimic. In urmă gura stăpânului s'a pornit asupra slugilor, că i-au îmbolnăvit bunătatea de porc cu buruieni rele. Și când ajunse aci pleoscăniră și palmele.

Dar atâta n-a fost de ajuns. A doua zi Ion Roșu a trecut în vecini la Teleguț.

— „Bade Gavril Dta unde ți-ai îngropat spinarea aceea de porc.

— In grădină vecine, unde să-l fi dus?

— Așa vezi, m-am gândit eu. Nu l-ai astupat bine, a răsuflat boala și a trecut și la mine. Așa știți dumniavoastră face pagubă omului.“ S'a învârtit într'un călcâiu și s'a dus mai ușurat acasă.

— „Ce zici tu muere? întrebă Teleguț pe bătrâna lui după-ce se duse Roșu.

— Da tu ce zici?

— Eu nu mai zic nimic. Eu mă gândesc cum vom face să ne cumpărăm alt porc de Crăciun. Vecinul nu trebue să se gândească. El mai are destui.

— Are și totuș vezi cumu-i?

— „Cum să fie? El așa a fost totdeauna.“

Veniau săracii, veniau oamenii lui Dumnezeu, se adune milă de pe la creștini. Dar în curtea lui Ion Roșu, când îl simțeau pe acasă, nu cutezau să între. Treceau la vale, și se abăteau în vecini la Gavril Teleguț.

— „Na maică, se vă mângâie Dumnezeu.

— „Na taică, se ne ușureze Precesta pe ceea lume.“ Impărția Gavril, impărția bătrâna lui, din ce le-a dat și lor Dumnezeu.

Bătrâna de multe ori nu se puteà răbdà, și trebuià se zică:

„Doamne măi Gavril, nu știu cum îl rabdă inima se fie așa!

— Pe cine?

— D'apoi pe vecinul acesta. Nu cutează sărântocul să-i între în curte. Și dacă între, de multeori ies cu mâna goală, ori chiar bătuți. De câte ori îl aud strigând se piară din casa lui, că de săraci e plină lumea.

— Lasă-l soro, nu-l judecà. Judecata toată-i la Dumnezeu.

Ion Roșu a tot strâns la bogăție. Odată însă a trebuit se împrăștie ceva. Și-a măritat o fată, și ce i-a dat ca zestre, i-a dat ca din ochii lui.

— „Asta nu-i cu dreptate totuși, ziceà Teleguț. Noi, oameni săraci și tot am dat doi junci fetei. Bine, da pe seama cui adună el?

— „Hm!“ făceà bătrâna, „vezi numai, că și tu-l judeci. Cine nu-l judecă? Toată lumea îl judecă. Chiar și muierea și copiii.“

— E drept, că nevasta lui Roșu a îmbătrânit cu zece ani până l-a putut face să deie ceva zestre fetii. E drept, că-l judecă. Dar nu în față. Ferească sfântul.

(Va urmà)

meriți în unele puncte din proiectul de lege pentru congruă, să se roage Prea Inaltul Episcopat să întrepună la locurile competente pentru a modificà §-ii vătămători pentru sf. biserică și pentru autoritatea preoțimii.

Valer Besu,
înv. gr.-cat.

Pentru nenorociții din Messina.

(Continuare).

		cor.
280.	Chibulcut	3·50
281.	Căpud	10·—
282.	Gârbăul-ung	18·21
283.	Tiurea	5·16
284.	Henig	10·14
285.	Șoimușul-rom.	1·80
286.	Sântioana-săs.	2·60
287.	Homorod	13·60
288.	Agristeu	7·06
289.	Certege	8·16
290.	Cisteiul-rom.	11·—
291.	Mișcreac	2·68
292.	Gârbovița	11·64
293.	Selicea	11·—
294.	Feneș	1·30
295.	Bagin	2·20
296.	Dateș	10·—
297.	Telec	9·18
298.	Valeajidanului	4·48
299.	Chirileu	17·—
300.	Sân-Mihaiul-de-câmp.	14·—
301.	Alfalău	4·—
302.	Șomtelec	20·—
303.	Proștea-mare	6·—
304.	Zutor	2·50
305.	Ofenbaia	2·—
306.	Cheța	20·60
307.	Chimitelnic	5·—
308.	Poiana-Aiudului	4·—
309.	M.-Sângeorgiu	3·—
310.	Ghiriș	9·—
311.	Beșinău	6·—
312.	Orosfaia	6·—
313.	Ciugudiul-de-Mureș	4·60
314.	Sântămaria	1·70
315.	Chesler	4·42
	suma	273·53
	transport din nrul 11	3416·34
	total	3689·87

(Va urmà).

APEL!

Românii din Blaj îndemnați de voința de a ajutà din toate puterile poporul nostru în nisuința sa de a se ridicà la o stare cât de bună materială, — fără care un popor nici când nu se poate validità, apreciând greutățile mari, ce are a le îndură în lupta grea pentru existință, luând pildă dela alte popoare mai înaintate și conduși de lozinca timpului nostru, întruniți în o consfătuire intimă, a hotărât unanim înființarea unei însoțiri economice-comerciale cu scopul măreț de a promovà toate interesele economice-comerciale, de a înființà magazine de lemne bucate, și de recuzite economice, de a înființà școli de altoi de vie și pomi, școli de agricultură și industrie, de a înființà bănci poporale, tovărășii sătești, lăptării, untării, de a intermedià tot felul de vânzări și cumpărări, de a câștigà semințe, mașini și alte recuzite de lipsă pentru membrii ei, de a exploata păduri, a înlesni și intermedià arândarea, subarândarea și parcelarea de moșii, de a edà cărți folositoare pentru popor, a ținea cursuri practice și prelegeri poporale în domeniul economiei și comerciului, de a înființà unele fabrici pentru producerea articlilor celor mai de lipsă a poporului șcl.

Pentru realizarea acestor scopuri măreție avem lipsă de conlucrarea tuturor românilor din țara noastră.

Drept aceea apelăm cu toată dragostea la toți aceia, cari voesc și doresc înaintarea și ridicarea bunei stări materiale a poporului nostru, ca să se înroleze sub steagul acestei însoțiri, îndemnând și pe alții, ca cât mai îngrabă să se scrie de membrii acestei salutare însoțiri.

Membru al însoțirii poate fi oricine, care subscrie cel puțin o cvotă de 10 cor., care sumă se va plăti în decurs de un an în mai multe rate împreună cu 60 fil. după fiește cvotă, ca spese de fondare.

In proiectul de statute, ce se vor desbate în adunarea de constituire din 31 Martie a. c. conform convocatorului publicat în numărul trecut, s'a prevăzut, ca din venitul curat, ce va rezultà după detragerea alor 5% după cvotele plătite cel puțin 50% se vor întrebuință pentru scopuri culturale și filantropice.

Incheiem în speranța firmă, că apelul nostru va află resunet în inimile tuturor Românilor de bine-inscriindu-se în număr cât de mare de membrii ai însoțirii.

Blaj, 24 Martie 1909.

Dr. Augustin Bunea canonic, *George Bărbat* protopop, *Ioan F. Negruțiu* profesor, *Dr. Danil Szabo* advocat, *Nicolae Pop* profesor, *Vasilie Suciu* prefectul tipografiei.

Păr. Dr. Epaminonda Lucaciu la noi. In zilele aceste umblând prin Blaj părintele *Dr. E. Lucaciu* dimpreună cu Dl *William Richardson*, și înțelegând, că alumnii seminarului nostru teologic, ar dori să știe ceva despre frații îndepărtați, despre aceia cari sunt „străini în țară străină," după cum a citat Dsa, despre aceia cărora a fost trimis și Dsa să-i mângăe, ne-a vorbit mai bine de o jumătate de oară despre viața americană. Nu ne-a spus despre descoperirea Americii, nici despre luptele ei, căci doar aceste le știm din istorie, fără ne-a pus înaintea ochilor icoana despărțirii și a plecării fraților nostrii. Ne-a zugrăvit așa de viu icoana acea jalnică, care plutește atâta vreme în sufletele zbuciumate a celor rămași. Ne-a deschis sufletul celor plecați cu întreaga furtună de gânduri; în decurs de 4 săptămâni colindă rugarea pe la administrație pentru pașaport, în care vreme toată familia așteaptă cu cea mai mare nedumerire. Pregătirile încep de curând în nădejdea unui viitor mai bun. El, omul plecă spre a fi sprijin celor de acasă, ajutorându-i și nu se gândește că el singur are lipsă de sprijin în învălmășala lumii nouă, în truda aceea a întrecerii, după viață mai bună, după traiu. In ajunul plecării se adună, neamuri, prietini și ortaci. Își povestesc una alta și se mângâe împrumutat, cu toate că fie care ar avea lipsă de mângâere. Pleacă apoi la gara proximă între lacrime și suspine, însoțiț de tânguirile îndureratei mame. — Trenul bufnește în gară și țipetul pițigăiat a mașinei înecă, sugrumă palpitările inimii. In cea mai mare frământare a gândurilor ajunge la mare, se urcă pe corabie, muzica sună ca să îndulcească clipele despărțirii de pământ. Fiecare trebue să se coboare în cabină spre a nu-l lovi jalea. In mijlocul mării simțește cât e de puternic Dumnezeu și lumea. In America pasagerii din clasa a treia sunt duși în insula Elisaia (scrisă după cum am auzit) acolo li întreabă cine sunt, de unde, dar numai pe cei sănătoși îi lasă dându-le câte un pachet pentru un dolar de provizie până la locul de destinație. Români sunt din toate părțile și sunt răsfirați aproape pe pretutindenea (Newyork, Chicago, Pensilvania, Ohio, Indiana (mai puțini) Sau-Luis etc.) Cei de pe la Săliște trăesc mai mult ca ciobani în Montana, cei din România cultivă mai mult pământul. Emigrarea Rom. datează numai de vre-o câțiva ani, cam de 6 ani, dar azi sunt cu zăcile de mii: Azi și cei întorși la vatră, gândindu-se la comoditatea de acolo merg iarăș. Traiul e diferit, cei dela orașe trăiesc mai bine, a celor dela drumul de fier lasă mult de dorit. Trăiesc câte 30—40 în o casă (numită borter = gazdă, bort = loc, găzdoaia o numesc borteriță) Dimineața mâncă cine ce vrea, la amiaz își duc în vase ori în *pel*, cina e la 6 oare și e comună (supă, friptură și aluat). Unde sunt mai mulți ori unde sunt cari lucră și noaptea și ziua acolo nu se poate ținea curățenie. Cei dela drum comodități nu prea au, lucră printre munți și dealuri și locuesc în căsuțele lor.

Trăind (aci) acolo simt că le lipsește bucuria de acasă și se adună la olaltă de cântă cei cari știu, utrenia și slujba și mai târziu și-au cerut preoți și au zidit biserici.

Ne-a mai spus despre greul ce-l duce preotul român acolo. Poporul nost e învățat să trăiască la sate nu la orașe, ajuns în învălmășagul acela să strică, trebue să le puni înaintea ochilor și să-i înveți credința și binele la care trebuie să țintească. Trebuie să-i înveți toate și să-i înveți folosul organizării în societăți. Acum poporul emigrează în masse mari, azi nu le mai ajung preoții, le trebuie mai mulți cari să mântuiască sufletele rătăcite. Nu gândească nime că viața preoțiască a fost comoditate, nu, căci cel puțin Domnia-sa știe câte a suferit, altcum

Societate pe acții pentru comunicație și export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală	Apă de Boholt	Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Borszék fântâna Kossuth	» » Vălcele (Előpatak)	» » Kászon-Salutaris
» » Borszék fântâna Boldizsár	» » F.-Rákos Mária	» » Répát
» » Bodok Matild	» » Fehérkő	» Székely-Selters
» Baross	» Gloria	» » Stoiceni (Stojkai)
» » Borhegy	» » Horgász—Hankó	

(11) 5—30

ne va mai spune şi mai bine părintele Nicolescu dacă va veni.

Ne-a mai spus că; Dumnezeu nouă nu ne-a rezervat soartea aceea, ci ni-s'a rânduit să apostolim în sânul neamului nostru. Să nu cugetăm că spre a ne câştigà merite înaintea lui Dumnezeu, trebue să avem mii de credincioşi, nu, fără să-i arătăm credinţa, să îl ferim de păcate prin povaţa credinţei, să îi instruăm ca să fie pildă altor parohii. Astfel să îi instruăm încât mergând prin lume, să nu trebuiască învăţaţi a doua oară elementele credinţei. Vorba românului; puţin şi bun.

Ca să putem face aceasta trebue să avem dragoste faţă de Dumnezeu. Nu trebue să avem filozofia lui Aristotel ori sf. Toma de Aquino. Sf. Bernard a zis la bătrâneţe că: prin simplicitate se câştigă raiul. Cel mai de frunte lucru la care ne îndeamnă firea întreagă e; „iubeşte-iubeşte pe Dumnezeu.“ Aceasta iubire având-o vom puteà sluji pe Dumnezeu, şi la urmă ne vom minunà noi înşine de aceea ce va săvârşi dragostea aceasta. Pe cum numai cel ce e departe ştie preţul bunătatea mamei, aşa şi noi în lipsele noastre să ne întoarcem la Maica Domnului. Numai la cosciugul mortului ne gândim, că unde vom muri, aveà-vom fericirea de a ne petrece vre-un preot!? dat ne va fi ca să auzim: „Iartăţi-se ţie păcatele!? ori că scurgese-va vre-o lacrimă în urma noastră? In toate lipsele să sperăm în Preacurata şi să-i cerem scutul şi vom învinge lumea. Să nu ne uităm în rugăciunile noastre nici de cei duşi departe şi toate să le facem spre mărirea lui Dumnezeu şi a neamului nostru.

Sara păr. Lucaciu a ţinut o a doua conferinţă la Casina română în faţa unui auditor numeros. Aci a desvoltat şi mai pe larg celea povestite la clerici şi a insistat mai ales asupra absolutei libertăţi care stăpâneşte toate instituţiile Americii de Nord.

Prof. Precup a mulţumit păr. Lucaciu pentru aceste împărtăşiri preţioase şi a salutat cu căldură pe simpaticul dn Richardson, căruia publicul i-a făcut ovaţii.

SPICUIRI.

Asupra scrierii de mare valoare a colaboratorului nostru prof. *Dr. Vasile Suciu:* Teologia dogmatică, apărută în patru volume mari, „Convorbirile literari“ din Bucureşti nrl 2 din a. c. publică următoarea recenziune elogioasă:

„E întâia teologie dogmatică originală, scrisă în limba română; e o reabilitare a noastră în faţa străinilor, pe cari ne mărginirăm până acum a-i traduce. Dar opera are şi o deosebită valoare intrinsecă. Ori unde adevărul revelat să atinge cu cel natural, acolo tractarea este mai mult filosofică şi se trec în revistă toţi cugetătorii veacurilor. Cu multă îngrijire sunt expuse punctele divergente între biserica apuseană şi cea răsăriteană, şi constatăm cu plăcere, că autorul ţine seamă largă de întreagă literatura română apărută până în ziua de astăzi. O impresie bună face în aceste controverse limbagiul demn şi moderat.

„După intenţia autorului, lucrarea sa trebue să fie nu numai un manual de orientare, ci mai întâi de toate o carte didactică pentru studenţii în teologie. Scopul acesta îl atinge împărţind fiecare capitol în următoarele grupe: istoric, teză, dovezi obiecţiuni.

„Cetitorul are în faţa sa o publicaţiune importantă, care corăspunde din toate punctele de vedere cu nevoile actuale ale literaturii teologice române.“

Noutăţi.

Ştiri personale. *Aurel Dragoş*, candidat de preot din dieceza Gherlei, în 16 curent a luat al *doilea* rigoros cu succes — din sf. teologie (Pastorală şi Morală), — iar în luna trecută un alt cleric abs. a Gherlei *Alexandru Ţiplea*, a luat al *treilea* rigoros, din sf. teologie.

Convocare. In calitate de încredinţat al comitetului central al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român„ pentru reorganizarea despărţământului IV. Uioara, prin aceasta învit toată inteligenţa şi poporul din comunele aparţinătoare acestui despărţământ, pe cum şi pe toţi iubitorii şi doritorii de înaintare în cultură a poporului român, — la adunarea constituantă, ce să va ţineà în sala separată a hotelului „Vecsernyés“ din M.-Uioara la 14 April 1909 $^1/_2$11 oare a. m. st. n. Program: 1. Deschiderea adunării. 2. Constituirea biroului. 3. Inscrierea de membrii. 4. Alegerea comitetului cercual. 5. Verificarea procesului verbal. Mureş-Uioara, 19 Martie 1909. st. n. *Emil Pop*, protopop gr.-cat.

— On. Domni membrii şi binevoitorii Casinei române din Blaj sunt învitaţi cu toată onoarea la a XIII-a adunare generală, care se va ţineà *mâne*, *Duminecă în 28 Martie a. c. la* $10^1/_2$ oare înainte de amiaz în localul Casinei. Blaj, 27 Martie 1909. *Dr. Augustin Bunea*, preşedinte. *Ioan Fodor*, notar.

Reapariţia „Revistei politice şi literare“. Aviz. — Am onoare a face cunoscut publicului mare românesc, că în înţelegere cu mai mulţi fruntaşi distinşi din Blaj, am luat asupra-mi reeditarea „Revistei politice şi literare“. — Ca şi până aci această revistă va fi pusă exclusiv în serviciul apărării intereselor naţionale româneşti, tratând pe lângă chestiunile la ordinea zilei, tot ce poate să ne dea noui îndrumări pe calea propăşirii şi a închiegării naţionale. In afară de asta va cuprinde un bogat material literar, din peana celor mai distinşi literaţi dela noi şi din România. Revista va apăreà, ca şi în primul an a apariţiei sale, odată pe lună. Costul abonamentului pe un an întreg 12 cor. Pentru studenţi, învăţători şi preoţii dela sate, numai 8 coroane. Abonamente se pot face de pe acum la adresa subsemnatului. Doritorii a aveà număr de probă, sunt rugaţi a-şi dà adresa. Blaj, 13 Martie 1909. *Aurel Ciato.*

Peregrinaj la Lourdes. La 3 Maiu n. pleacă din Viena un peregrinaj la grota dela Lourdes, unde s'a arătat P. C. V. Maria şi unde s'au întâmplat atâtea vindecări miraculoase. Linia peregrinajului va fi Viena, Innsbruck, Einsiedeln, Geneva, Lyon, Toulusa şi Lourdes. Iar înapoi peste Marsilia, Nizza, Genua, Milan, Padua, Vilach şi Viena. Taxa e pentru cl. I. 550 cor. cl. II. 400 cor. III. 250 cor. în care sumă e cuprins biletul de tren, cuartir şi provizie completă pe drum. Peregrinii se vor opri în Einsiedeln, Lyon, Lourdes, Genua şi Padua. Informaţii la păr. Gottfried Hasselt. Salzburg, Postfach, Nr. 23.

Necroleg. † *Teodor Popoviciu,* preot gr.-cat. în Moşna şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatorului după un morb îndelungat Vineri în 12 Martie n. fiind împărtăşiţi cu sfintele sacramente ale muribunzilor, în al 59-lea an al etăţii, 33-lea a fericitei căsătorii şi 26-lea an al preoţiei. S'a înmormântat în 14 Martie n. Lasând în urma sa doi fii neaşezaţi şi în mizerie.

— † *Ana Birtolon,* după grele suferinţe împărtăşită cu sf. sacramente ale muribunzilor şi-a dat curatul şi blândul său suflet în mânile Creatorului Duminecă în 14 Martie n. la 9 oare a. m. în al 15-lea an al scurtei sale vieţi pământene.

Odihnească în pace!

Posta Redacţiunei.

B. preot Ş. Zilele, când eşti dator să arborezi steagul ţării pe şcoală sunt: 11 April (amintirea sancţionării legilor din 48); 18 August (ziua naşterii Maiestăţii Sale) şi 20 August (Sfântul Ştefan). La altele legea nu te obligă.

La LIBRĂRIA SEMIN. să află de vânzare toate ***modelele de cereri*** *pentru* ***întregirea salarului şi a cuincuenalelor*** *din partea statului, pe cum şi tipăriturile de lipsă pentru tot felul de* ***documente*** *cari trebue alăturate la aceste cereri.* Toate acestea costă **1** cor. + **20** fil. porto.

Practicant de apotecă,

află aplicare în farmacia subscrisului.

Cel puţin VI. clase gimnaziale se recer negreşit.

Pentru informaţii mai de aproape a se adresà.

Cornel Demeter.
farmacist, Orăştie (Szászváros).

(14) 2—2

Este de vânzare grădina »Comşa« din Veza dimpreună cu întreg aranjamentul. Informaţinni se pot primi dela Dl Simonffy Alajos protopretore în retragere. (15) 1—?

Se află de vândut un vier rassa de Basna de 11 luni. Cei ce doresc a cumpărà să se adreseze la GEORGE SPECK Mănărade Nr. 7. (Monora. u. p. Balázsfalva). (16) 1—1

Sirolin

produce poftă de mâncare îngraşă, opreşte tusa, regulează secreţiunea, şi opreşte asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici şi profesori contra
oftice, guturaiului, tusei măgăreşti, scrofulei
şi influenţei

Fiindcă sunt imitaţiuni fără preţ se ceri todeauna **pachetare originală de „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveţia).

„Roche“

La ordin medical îl primeşti din ori ce farmacie.
Preţul unei stiele 4. — cor.
(4) 9—35

Partea literară.

Monarhia bisericească întemeiată de Isus Hristos.

de M. V. Solovieff.

(Continuare).

Iar dacă nu-i așa, dacă, în ce privește manifestarea activă a adevărului, biserica universală se poate separa de Petru, atunci să ni-se explice dară aceea amuțire singulară a episcopatului oriental, după separarea sa de Trupul sfântului Petru (deși și-a păstrat succesiunea apostolică).

Este oare acest fapt ceva pur accidental? O accidență, ce perzistă deja de o mie de ani! Acelor anticatolici, cari nu vreau să observe, că particularizmul lor îi separează de viața universală a bisericii, nu le putem face altă propunere decât: poftească numai și adune, fără de concursul urmașului sfântului Petru, un astfel de sinod, *pe care ei înșiș să-l poată recunoaște* de ecumenic, — și atunci acesta, singur acesta va aveà loc să examineze, că au ei oare dreptate, ori nu.

Preste tot și în totdeauna, când nu Petru vorbește, cei ce vorbesc, spun numai niște păreri omenești, iar apostolii tac. Dar Isus Hristos niciodată n-a aprobat nici simțemintele nesigure și discordante ale mulțimii, nici tăcerea aleșilor săi; vorba firmă, decizivă și autoritativă alui Simon bar Iona a fost aceea ce-a aprobat-o. Nu este oare de tot evident, că aceasta vorbă, care a îndestulit pe Domnul, nu are nevoei-de vre-o confirmare omenească, căci își reține toată valoarea sa: *„Etiam sine consensu Ecclesiae,* chiar și fără de consimțemântul bisericii," amăsurat definițiunii ultimului sinod de Vatican. Adecă nu prin mijlocirea unei deliberațiuni colective, ci prin asistința imediată a Părintelui ceresc (după cum a mărturisit însuș Isus Hristos) a definit Petru dogma fundamentală a religiunii noastre, și vorba sa a determinat credința creștinului prin puterea sa proprie, iar nu prin consimțemântul altora — *ex sese, non autem ex consensu Ecclesiae.*

Nesiguranței părerilor vorba lui Petru opune tăria și unitatea adevăratei credințe; înguștimii sentimentelor naționale privitoare la Mesia și reproduse de apostoli, opune ideia mesiană în forma ei absolută și *universală.* Ideia mesiană, care a răsărit pe terenul conștiinței *naționale* a lui Israil, tinde a ajunge pe acest teren în viziunile profeților de după exil. Înșiș scriitorii inspirați însă, foarte probabil, nu au profețit sensul real a acestor viziuni pline de misterii și de enigme. Ce privește opinia publică a Iudeilor, aceea erà exclusiv națională, și nu puteà vedeà în Hristos altceva, decât un mare profet național (ca Ilie, Ieremie, Ioan Botezătorul), ori cel mult un dictator atotputernic, mântuitor și cap al poporului pe cum a fost Moise ori David. Aceasta erà cea mai înaltă părere, ce o profesà poporul, ce urmà lui Isus, la vederea lui, iar noi știm, că chiar și alegii lui, până la fineа vieții pământești a lui, împărtășiau acestea simțeminte ale poporului (Ev. Luc XXIV, 19—21). În mărturisirea lui Petru însă ideia mesiană e desbrăcată de orice element național și de primadată îmbracă forma sa definitivă universală: „Tu ești Hristos *Fiul lui Dumnezeu celui viu.*" Nu mai e vorbă deci de ceva profet sau rege național, Mesia nu mai e un al doilea Moise ori un al doilea David. De aci înainte el poartă singurul nume al Aceluia, care pentru a fi Dumnezeul lui Israil, nu mai puțin este Dumnezeu al tuturor națiunilor.

Aceasta mărturisire a lui Petru, ridicându-se peste naționalismul jidovesc, a inaugurat biserica universală a testamentului nou. Și mai ales acesta este motivul, pentruce trebue să fie Petru temelia creștinismului, și pentruce suveranul puterii ierarhice, care a păstrat totdeauna caracterul universal sau internațional al bisericii, și încă el singur, este adevăratul moștean a lui Petru și posesorul real al tuturor privilegiilor, ce le-a acordat Hristos principelui apostolilor.

(Va urmà).

trad. de *Virgil Pop.*

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare) 60

Capitlul XLIX.

Leul încătușat.

Deodată cu aceste lucruri miraculoase, o altă știre aduse orașul într-o agitație nespusă; se spuneà, că Iulius Vindex, luptătorul pentru libertate și pentru mărirea Romei, a ridicat în Gallia stindartul revoluției, și a proclamat de împărat pe Galba, guvernatorul Hispaniei nordice.

Asemenea și trupele germanice dela Rin s-au pus sub comanda lui Virginius Rufus și s'au declarat pentru împăratul cel nou; armatele veneau în marșuri grăbite către Roma, *„pentru a pune căluși pe leul cezaric, sub ale cărui brânci sângerà patria."*

Aceste cuvinte stăteau dimineața următoare scrise pe două table mari, și tablele erau atârnate de gâtul celor doi lei, cari păzau urcarea la Capitol. Pentru a marcà asemănarea cu „leul cezaric," în jurul brâncilor și grumazului erau încinse lanțuri puternice de fier și înțepenite în cuburile de marmoră.

Un moment poporul rămase surprins; această înzultă a imperatorului i-se părù un păcat grozav. După aceea însă își aduse aminte de tirănia înfricoșată alui Nero, pe carea acesta în timpul din urmă a ezercitat-o într'un chip cu totul crud. Pentru a-și umpleà cassele sale cele pururea goale, el a pus ca să omoare sute de patriciani și s'a pus în posesiunea bogăției lor; a desonorat femei din familiile cele mai nobile și apoi le-a predat rușinii publice; chiar și în templul vestalelor a pătruns leul cezaric și și-a scos de acolo jertfă după placul său, ceea ce a atras asupra sa ura întregei preoțimi.

Ori și cât de orbi erau de altcum Romanii față de tot ce făceà imperatorul, față de astfel de fapte ne mai auzite nu puteau se tacă. Și de oarece pe lângă aceasta darurile de bucate deveneau tot mai rari, pentrucă Cezarul în orgiile sale nebune uità, că poporul, această „bestie lacomă," flămânzește, astfel amenințările și blăstămurile mute deveniră mai puternice, poporul se adunà în cete, percurse lărmuind și strigând stradele și luà cu puterea, unde aflà ceva.

Iar când acum se întâmplà lucrul ne mai auzit, că leul cezaric a fost încătușat publice, fără ca să-i fi trecut cuiva prin minte, să întrebe după făptuitor, când astfel puterea imperatorului a fost frântă printr'o lovitură: atunci flacăra revoluțiunii, carea până aci dormità sub spuză, erupse cu toată puterea. Dela mormântul Scipionilor până la puntea milvică poporul se îmbulzià strigând și amenințând.

„Salute liberatorului! Salute lui Sulpicius Galba, mântuitorul!" Așa răsunau mii de voci prin oraș.

Galba erà descendentele unei familii nobile vechi, carea în timpurile republicei a făcut să tremure lumea prin renumele ei. Mamă-sa erà o nepoată de alui Catulus și o strănepoată de alui Mummius, distrugătorul Corintului; tatăl lui Galba a fost conzul.

De Galba însuș Romanii își aduceau foarte bine aminte: el a fost cel dintâi, carele, ca pretor, a introdus la jocurile publice elefanți dansatori pe sirmă: o faptă frumoasă în ochii Romanilor!

Soldații încă îl cunoșteau. Ei știau, că el erà strict — însă drept!

Opt ani a guvernat el partea nordică a Hispaniei, la început cu stricteță, mai târziu în neactivitate completă, pentru a nu da împăratului anză, ca să-l acuze ori să-l delature.

Galba erà bogat, el aduceà cu sine comori enorme și puteà să astupe gurile flămânde. Îl țineau de un adevărat Cresus, căci doar se povesteà, că el, pentru a fi totdeauna asigurat contra vre-unui atac din partea împăratului și pentru a fi totdeauna pregătit de fugă, nici odată nu ieșià decât cu o mie de milioane de sesterții în trăsură

Și acum el venià, mântuitorul! Provinciile îl primiră cu bucurie și vulturii romani purtau numele său; armata sa număroasă percurgeà repede pământul binecuvântat alui Latium; sub pașul greu al legiunilor sale se cutremurà calea ostiensică și strigătul vuitor de veselie al soldaților siguri de izbândă străbăteà cu vântul sudic prin țară.

Tot mai aproape se rostogoliau cetele iubilatoare, și Galba deja și-a trimis solii săi la senat.

„Salute lui Galba, liberatorul!" strigau mii de voci.

Orașul clocotià; pretorianii, corupți prin solii lui Galba, s'au retras deja dela casa de aur și merg în cete prin oraș, răstoarnă cu strigăte și înjurături sălbatice statuele lui Nero de pe piedestalele lor, le aruncă în noroiu și le scuipă în față. Chiar și germanii cei credincioși s'au furișat în tăcere pe aci încolo și palatul cel uriaș stă părăsit, singuratic, pentrucă nimeni nu voià să fie tras în abiz dimpreună cu colosul ce se răsturnă. Toți îl părăsesc, cari în fericire i-au fost aproape, pe cari el i-a făcut mari, puternici,

bogați, nici unul nu mai cunoaște pe leul rănit de moarte, pentrucă nici unul nu mai avea să aștepte ceva dela dânsul.

Chiar și Tigellinus a dispărut.

Cezarul însuși stătea nepăsător în fața acestui pericol amenințător.

In loc de a ascultà de sfatul generalilor săi Petronius și Rubrius, cari îi propuseră să trimită în contra inimicului o armată bine organizată, el să ocupă cu aceea, să-și împacheteze bine instrumentele sale muzicale, ca acele să poată fi expediate, fără ca să sufere vre-o stricăciune; în loc ca să țină o revistă preste cohortele sale, să închise dimpreună cu femeile sale și se sfătui, cum acestea ar fi mai bine asigurate contra pericolului.

In sfârșit sosi ziua, când dinaintea porților orașului străluciră vulturii romani și să auzi sunetul tubelor.

Cezarul fù cuprins de desperare!

El rătăcià, cu pumnalul în mână, prin odăile palatului, fără de a avea curajul, să și-l înfigă în piept.

Peste tot locul, unde privià, vedeà numai pustiire. Nicăiri vre-un sclav! Aceștia, încărcați cu prade bogate, au fugit, și ceea ce n-au putut luà cu dânșii, au zdrobit tot. Flori călcate, cununi rupte acoperiau pădimentul și încununau ca în batjocură statuele zeilor, ale căror ochi de rubin și zafir au fost smulși cu puterea.

Această singurătate și pustiire aduseră în desperare pe Cezar; el cercă pe la uși, însă acele erau încuiate pe din afară și astfel îi erà tăiată și calea de fugă. Nu-i rămânea altceva, decât să moară!

Erà însă așa de înspăimântător, să se despartă de viață! Și lașul erà prea slab, să-și înfigă pumnalul în gât.

El auzià vuetul mulțimii, carea se rostogolià prin stradele capitalei sale și iubilà pentru împăratul cel nou. El însuș erà uitat! Nici o singură inimă, carea îl compătimià! Erà trist de tot, să sfârșască astfel!

Dejà se însără, și salele cele mari ale palatului imperial fură umplute de un fior misterios; acum se auziră niște pași grăbiți și o voce liuă vorbi: „Ridică-te, Cezare. Inimicul se apropie deja de casa ta!“

Erà Phaon, liberatul său, unicul din întreagă Roma, carele i-a rămas credincios.

Nero sări în sus. „Ce mă fac?“ strigă el desperat, „ce mă fac?“

„Fugi, Cezare!“ vorbi Phaon.

„Să fug?“ strigă împăratul aiurit, „să fug? Așadar mai este încă un mijloc de scăpare!“

„Te rog, urmează-mi! Învăluie-te în mantaua aceasta, ca să nu te recunoască nimeni! Grăbește însă, Cezare, grăbește!“

„Trebue să fie?“ întrebă el suspinând.

„Trebue!“ zise Phaon. „Ascultă, Cezare!“

Un vuet puternic pătrunse din oraș până la casa cea de aur.

„Totul e pierdut,“ zise el nădușit, și cu o smâncitură turbată își sfârtică haina de purpură de pe corp, încât zdrențele acoperiau pădimentul cel strălucitor. „Adă în coace mantaua — și haide să fugim!“

Phaon conduse pe fugar spre partea sudică a palatului; acolo erà o poartă ascunsă; prin carea el sperà se scape neobservat; toate celealalte ieșiri erau încuiate pe din afară.

Când trecură printr'una dintre curțile cele spațioase de coloane, de către Capitol se auzi sunet de tube.

„Ce-i asta?“ întrebă Nero.

„Sunetul acesta,“ răspunse Phaon, „chiamă pe senatori la Capitol; acolo ei se vor sfătui, cum să primească pe învingător.“

Nero simți o înțepătură în piept. Așa dar erà deja așa de departe, așa de iute l-au uitat. „O, lume,“ strigă el, „cât îmi e de scârbă de tine!“

Ajunseră într-o curte încunjurată cu zid, în carea stăteau doi cai răi. Nero scoase o injurătură. „Pe mărțoaga asta chilavă trebue să mă urc eu?“

„N-avem cai mai buni, stăpâne!“

„Ei, atunci, în numele tuturor zeilor! Dar știu cu siguranță, că toate coastele îmi vor pârâi.“

Chiar se pregătiau să se urce pe caii cei slabi și osteniți, când se auziră lovituri puternice în poarta principală. Se produse un zgomot de voci multe.

„De ar veni baremi Tigellinus cu o cohortă, ca să mă apere,“ zise Nero clănțănindu-i dinții. „E rușine pentru un bărbat ca mine, se fugi în acest chip mizerabil.“

„Tigellinus?“ zise Phaon cu amar. „el a fost cel dintâi, carele te-a tradat. El a golit casele și a fugit cu aurul, îndată-ce a recunoscut, că totul e pierdut.“

Cezarul suspină și-și șterse fruntea de sudori.

„Spargeți zidurile și porțile!“ strigau afară. „Nu lăsați monstrului timp, ca să golească păharul cu venin! Prindeți-l de viu! Târâiți-l înaintea senatului, ca să-l judece! Ori mai bine: sfâșiați-l în bucăți, acum îndată!“

Nero își acoperi fața cu mânile și sili spre ieșire. „I-am încărcat cu bunătăți,“ șopti el.

„Priviți acolo,“ auzi el din nou strigând, „uitați-ve la chipul tiranului! Cât se rățoiește de mândru! Cum îl mai suferiți?“

„Nu ne mai trebue!“ strigă mulțimea cu sălbătăcie. „Faceți-l fărâmi! Împrăștiați-i pulberea în vânt!“

Nero fugi plin de groază prin poarta cea îngustă, o încuiă și aruncă cheia departe dela sine, într'un tufiș des.

Din depărtare se auzi un bubuit nădușit și strigătul batjocoritor al mulțimii, carea își potoli furia, injurând statua răsturnată a împăratului.

Nero însă păli. „Acesta e sfârșitul!“ zise el năbușit și urmă lui Phaon, carele conducea caii.

Impăratul fù cuprins de frică grozavă; prinse pe Phaon de braț și șopti: „Ajută-mi în șeauă, și dă biciu cailor, până vor cădea jos. Mii de strigoi sunt pe urma mea.“

Dinții îi clănțăneau și abia puteà să se țină în șeauă; astfel călăriau ei, ca doi afurisiți, prin întunecime încolo.

(Va urmà).

Posta Administrațiunei.

Am primit și cuităm abonamentul dela:

Dezmir pe 1909 sem. 1. *Breb* pe 1909. *Orăștie* pe 1909. *Bărbătenii-de-jos* pe 1909. *Gnsu* pe 1908 lunile April — Iuniu *Casina, Beiuș* pe 1909 Ian. — Martie. *Cușdrioara* pe April — Iuniu 1895. Vă rugăm și pentru restul anilor următori, conform promisiunei. *Bogșig* pe 1908. *Vișdul-de-jos* pe 1908. *Silvașul-de-sus* (Hațeg) pe 1909. *Oláh-Gyürüs* pe 1909. *Hădărău* pe 1908. *Nagy-Ludas* pe 1899 *Parța* pe 1908 sem. 2. și 1909 sem. 1. *Ocnașugatag* pe 1909 sem. 1. *Felsö-Szivágy* pe 1908. *Jucul-nobil* pe 1909. *Ibișdorful-săsesc* pe timpul din 1 August 1902 până în 1 August 1903. *Tăuteni* pe 1892, 1893 și 1894. Drept quită pentru rațiuni servește recepissa postală. In restanță mai sunt anii 1895—1908. *Kusaly* pe 1908 pentru Gârceiu, unde am sistat, și schimbat la Coșeiu. Aici însă avem o pretenziune mai veche de abon. pe anii 1896 — 1903. Cine o plătește? Rogăm răspuns. *Salva* pe 1898. Rogăm să se achite și anii următori. *Lumperd* pe 1909.

Bibliografie.

A apărut:

PSALTIREA Profetului și Împăratului DAVID.

Prețul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

DIN ZILELE LUI NERO, roman, după Alexandru Dumas—Tatăl. Prețul 1 cor. + 10 fil. porto postal. Se află de vânzare în Librăria Seminarială din Blaj.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiția.**

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 22—52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 19—52

„Sădirea și cultivarea viei"

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Rog să o tai și să o păstrezi.

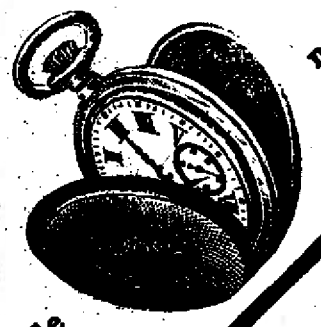

numai 14 cor.

În loc de 36 cor.

La plătiri în rate numai

atunci am puteà răspunde, dacă am mări prețul cu 100 până la 150 procente. — Prețul de tot moderat arătat de noi să înțălege numai la solvire momentană ori contra ramburs.

Oroloagele de aur Rem. Electro pentru domni și doamne, sunt gravate, ornate și au 3 capace, cu cadran și minuter aurit ori argintat. Pentru asigurarea acurateței să dă garanță în scris pe 3 ani.

Prețul unui orologiu e 14 cor.

E. Weiss, Wien, XV/1, Kellinggasse 1/18.

Rog să o tai și să o păstrezi.

(3) 10—10

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurentl Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50) 18—25

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (46) 20—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomănd

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa. că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

---

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 20—52

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutreturi și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	**9.882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare. pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. Blaj, 3 Aprilie 1909. Numărul 13.

PACE.

Viena, 30 Martie.

Pe când erà pe aci ca se vă trimit proxima corespondinţă de pe câmpul de răsboiu, iată pe palatul regal din Schönbrunn apare flamura păcii, carea după încordarea îndelungată a relaţiunilor diplomatice dintre puterile europene, a uşurat în sfârşit atâtea inimi îngrijate de soartea acelora, cari erau destinaţi, să înfrunte focul tunurilor şi gloanţele ucigătoare a vrăşmaşului.

Am fost de faţă la o scenă mişcătoare ce s'a petrecut în gara de sud a oraşului când regimentul 84 de infanterie erà gata de plecare la Bosnia. O femeie cu 6—7 prunci cu mânile încleştate în veşmintele bărbatului său, strigà din răsputeri, ca ieşită din fire şi nu voià nici decum să lase pe tatăl atâtor copii să se depărteze pe o cale de unde poate nu mai erà nici o reîntoarcere. Poliţia a trebuit să întrevină ca să deie oastei pe bărbat şi familia să o lase fără cap. Şi câte cazuri de aceste se vor mai fi întâmplat!

La un răsboiu sufer greutăţi multe cei ce stau în bătaia tunurilor, dar mai greu le trec zilele la aceia, cari au pe cineva în primejdie, şi puţini sunt aceia, cari nu au pe nime. Iată pentruce a răsuflat par'că mai uşor toată Europa când s'a lăţit vestea, că Dumineca trecută în 28 c. şi Anglia, care mai făceà greutăţi prin ambasadorul său din Viena a spus un cuvânt de pace în palatul imperial din Schönbrunn recunoscând întru toate paşii întreprinşi de baronul Aerenthal, cu privire la anexiunea Bosniei.

In aceea Duminecă dela 10 oare înainte de amiazi până la 2 oare d. a. cât timp au decurs pertractările, plină a fost grădina şi promenăzile din Schönbrunn de oameni dornici de a şti ce va aduce ceasul decizător peste capul bieţilor ostaşi smulşi din sânul familiilor. Mulţi aşteptau, ca Maiestatea Sa să apară pe balcon şi să le spuie un cuvânt de mângăiere.

De cu seara s'a încins apoi vestea în tot oraşul, că toate puterile sunt de acord cu noi; deci pacea e asigurată.

De aci se vede, că nu a fost vorbă de primejdia unui răsboiu cu Serbii, ci de un răsboiu european. E de tot rău aplicată asămănarea cu David şi Goliat, iscodită de nişte români cu spirit inventios, la monarhia noastră şi Serbia, cu care ar fi fost o adevărată dejosire a purtà un răsboiu. Nu pe Goliat aveà să-l deie monarhia noastră, ci rolul credinciosului David l-ar fi avut, în potriva căruià Goliatul modern, francmosonismul şi-a pornit toate machinaţiunile sale infernale.

Corespondentul dumnivoastre e informat, că francmasonii şi-au pus toate forţele lor în lucrare, că în criza aceasta să slăbească monarhia şi tronul habsburgic credincios bisericii catolice. Şi dacă împăratul Germaniei cu caracterul său hotărât şi neclintit nu puneà mâna pe mănunchiul sabiei sale în momentul, când uneltirile diplomaţiei intrigante au ajuns la culme, astăzi în trei părţi ale împărăţiei s'ar vărsà sânge din braţele şi piepturile acelora cari chemaţi sunt să brezde pământul şi să lucre în pace pentru binele de obşte.

Se poate, că unora le-ar fi plăcut mai bine să înregistreze sau ceteascâ acasă în pace veşti sensaţionale de pe câmpul de bătaie, dar dorinţa lor a fost numai chestie de câştig de care cred, că nu au să se plângă bursele şi gazetarii nici după aceste şase luni de crize.

Vienezul.

Fondul preoţilor deficienţi şi al preoteselor văduve. Dăm după circularul mitropolitan câteva date informative asupra fondului preoţilor deficienţi, pe baza socoţilor anului trecut: Intre venite se remarcă sumele de 8800 taxe dela preoţi 2288 cor. dela biserici 516 dela gremialişti, 26 mii cor. procente după întregirea congruală pe 1908. La cheltuieli e penzia de peste 9 mii cor. solvită celor 26 deficienţi între cari 1 protopop şi 1 viceprot. şi suma de preste 20 mii cor. trecută la fondul preoteselor văduve şi orfanilor de preoţi, din venitele anului 1907. Pe anul următor suma aceasta va fi mai mare cu 3300 cor. Mai însemnăm aci, că pe anul 1908 erau disponibili pentru preoţii deficienţi 15 mii cor. din cari s'au împărţit 9700 cor. capitalizându-se preste 5 mii cor. ceea ce e un sămn evident, că proximul sinod arhidiecezan va puteà ridică penzia dela 4, 6, şi 8 sute cor. la cel puţin 6, 9 şi 12 sute cor. fiindcă şi suma disponibilă în 1909 s'a ridicat la 17 mii cor. De altcum averea acestui fond, care a început a luà un avânt, ales de când cu dotarea de 10% din subsidiul erarial, a crescut faţă de anul 1907 cu 16 mii cor. ajungând la cifra destul de respectabilă de 149 mii cor. Cu resentiment trebuie însă să adaugem că cu toate că an de an să scrie mult pentru dotarea mai mare a acestui fond şi prin el a fondului văduvelor, preoţimea nu-şi face datoria, suma taxelor neplătite de preoţi e de preste 4 mii cor. şi de biserici de preste 1 mie.

Fondul preoteselor văduve şi al orfanilor de preoţi arată şi el în 1908 o creştere îmbucurătoare, graţie de sigur. celor 10% din subsidiul erarial al preoţilor. Din întratele anului însemnăm cuota dela fondul deficienţilor de preste 20 mii cor. şi 3725 cor. taxe de cununie dela clericii, cari nu iau în căsătorie fete de preoţi, — iar dintre eşite suma de 30 mii cor. împărţită ca ajutoare văduvelor şi orfanilor. Suma aceasta pentru anul 1909 încă a crescut cu 2000 c. întru cât în anul acesta o preoteasă văduvă primeşte 174 cor. un orfan 58 cor. iar un orfan fără mamă 87 cor. relative sume mici faţă cu lipsele actuale, dar mari în proporţie cu trecutul.

Spiritul lui Şaguna. *Culmea răutăţii* s'ar puteà întitulà modul de purcedere, după care cei dela „Revista Teologică“ din Sibiiu tratează chestiile atinse de noi sub titlul acesta. Aceşti oameni, despre cari la început aveam alte păreri, s'au arătat de cei mai păcătoşi în privinţa intoleranţei con-

fesionale, oameni, din cari ca dintr-o vizuină suflă acel duh necurat, despre care cu atâta regret am vorbit noi. Ar trebui să ne scandalizăm cu totul de astfel de oameni, dacă nu ni-ar veni mai bine să-i compătimim. Deodată trebuie să declarăm, că şi noi, cari la început mai credeam în spiritul creştinesc al conducătorilor dela „Rev. Teol.“, amar ne-am înşelat şi că nu pricepem, cum se vor află şi de aci înainte preoţi de ai nostri, cari vor mai cochetà cu ei!

*

Ce să mai zicem despre „Spicuiri şi ocoşeli“-le „Tovărăşiei,“ care în nechibzuiala ei de multeori îşi bagă nasul, unde nu-i fierbe oala. Al ei redactor încă şi-a permis nişte glume pe tema duhului şagunean, iar când i-am reflectat — cu respect faţă de bieţii cetitori, cari uşor pot fi seduşi — şi în numele cinstei ziaristice am cerut publicarea reflexiilor, ne răspunde, că de confesionalism nici vorbă, doar el, V. C. Osvadă, e *unit!* Aci putem răspunde, că şi Iuda a fost apostol, şi totuşi, a vândut pe Domnul. Halal de aşa uniţi!

Dr. B.

Infamia celor dela „Ţara noastră.“ Pentruca cetitorii nostri să-şi facă o idee de spiritul josnic, ce stăpâneşte în redacţia foii „Ţara noastră,“ reproducem întreg răspunsul ce-l dă „Unirii“ la notiţa din nrl trecut:

„Unirea“ din Blaj nu face numai colectă pentru nenorociţii din Mesina şi reclamă Psaltirei Profetului şi Impăratului David; „Unirea“ din Blaj şi... scrie.

Şi mă rog, cum scrie nepieptenata?

Aci-i pelteaua:

„Somăm redacţia dela „Ţara noastră“ să publice acel cercular, căci altcum vom fi nevoiţi a constată că a cleveti contra Bisericei şi Arhiereilor uniţi e ocupaţia de predilecţie a celor dela foia sibiană.

Cât pentru chipul necuviincios cum intitulează pe P. S. Episcop al Lugojului, acela încă aparţine programului foii dela Sibiiu.“

Da, da! — dar noi mai avem şi alte puncte în programul nostru; „Unirea“ însemne-şi numai unul: curăţirea drumurilor de javre!

Judecata asupra foii sibiene şi-a făcut-o de sigur ori cine: strânşi cu uşa şi somaţi să publice cercularul P. S. Episcop al Lugojului, pe care îl anunţau cu litere grase, dau din coadă ca peştii stropind cu tină în dreapta şi în stânga.

Dar asta nu prinde dlor: ori publicaţi cercularul, ori rămâneţi cu pecetea de clevetitori infami!

REVISTE.

Budapesta. Trecând pericolul războiului vin la ordinea zilei iarăş diferinţele dintre guvernul ungar şi coroană cu privire la banca autonomă ungară. Deocamdată maioritatea a abzis de banca autonomă, voieşte încă un cartel. Kossuth — să spune — va fi chiemat la Monarhul şi în cazul când s'ar puteà face vre-un compromis atunci guvernul rămâne şi pe mai departe, altcum vor veni alţi oameni la guvern, iar maioritatea de azi va trebui să păşească în opoziţie. Schimbarea aceasta poate aduce complicaţii neprevăzute, de cari toţi se tem. Să dă însă cu siguritate, că oamenii dela putere vor fi destul de cuminţi ca să meargă şi pe mai departe pe aceeaş brazdă a renunţărilor ca şi până acum.

La chestiunea băncii ministrul Andrásy zice:

Chestiunea băncii trebuie să se rezoalve până la sfârşitul lunei Aprilie. Nesiguranţa nu poate să dureze mai mult. Dacă şi acum, chestiunea băncii ar rămâneà o chestiune deschisă, guvernarea ar deveni imposibilă. Până la 26 Aprilie situaţia politică din parlament se va schimbà cu totul şi atunci se va află şi dânsul într'o poziţie deosebită de acea în care s'a aflat până acum. In sfârşit va trebui să sosească timpul, care să lămurească situaţia politică devenită insuportabilă. Intre împrejurările actuale nu se pot creà legi şi nici nu se poate imaginà astăzi o desbatere liniştită a unor chestiuni de importanţă pentru un viitor îndepărtat. Reforma electorală ar trebui să fie deja terminată; pentrucă la sfârşitul lui Aprilie ne vom află într-o situaţie, când nu vom mai aveà nici timpul îndestulitor, nici liniştea recerută pentru desbaterea unui proiect atât de important. Eu cred, că se va formà o maioritate care va acceptà soluţia ce i-se va impune în chestia băncii şi se va formà şi o opoziţie conziderabilă, care după toate probabilităţile, nu va fi mulţumită cu

FOIŢĂ.

Cântec.

— Lenau —

Se stânse soarele departe 'n zare
Şi ziua doarme tainic, ostenită.
În tremurări de freamăt lin se pleacă
Pe lacul lin o salcă 'mbătrânită.

Şi eu departe sunt de cea iubită....
Îşi ţese vraja 'n lacrămi toată firea
Duioase şoapte-mi spune frunza deasă
Şi trestia-şi răsună tânguirea.

În jalea mea, duioasă depărtare
Îţi schinteezi sclipirea 'n blânde raze,
Ca steau care-şi tremură argintul
Şi 'n chipuri dulci pe frunze se aşează.

Oct. L.

Doi vecini.

Povestire originală a »Unirii» de I. Agârbicean.

(Continuare).

Dar fata măritată a început s'o ducă rău. Bărbatul o certà, că nu i-a adus nimic la casă, că Roşu l-a mintit, că i-a făgăduit marea cu sarea, şi acum îl lasă să se lingă pe buze. S'au plămădit certe cu vorbe amare, din cari au răsărit bătăi să-i rupă oasele la fată. Şi nevasta fugià la părinţi, se ascundeà la mă-sa.

Roşu însă dà de ea. O ucideà cu privirea, cu vorba şi fata plecà cu inima moartă, cu sufletul rece dela casa părintească. Iar biata mă-sa rămâneà sloiu de ghiaţă până pornià bărbatul undeva, apoi începeà să se bocească nemângâiată.

După o ceartă aprinsă, vorbind de fată şi de norocul ei, nevasta nu se mai putù răbdà.

„Ce folos avem noi de toată avuţia, dacă nu ne putem aşezà un copil cum se cade. Fata lui Teleguţ e mai fericită ca a noastră. Arz'o para focului de avere!

— Ba să te ardă pe tine nebuno! N-ai fost tu crescută pentru avere. Pe tine te-a lăsat Dumnezeu să fi în rând cu Teleguţ şi cu alţi sărăntoci.

— Nu mi-ar părea rău. Crede-mă că nu mi-ar părea rău. Iată aceia au tignă în casă. Aceia-s liniştiţi. Aceia-s cu gândul la Dumnezeu. Noi — doamne iartă-mă să nu zic vorbă rea — noi par'că suntem cu gândul mai mult la dracul. Iea spune-mi tu câte Dumineci ţinem noi pe an? Câte paşti am avut tiguite decând suntem la olaltă, Câte...“

Femeia s'a fost pornit şi ar fi torăit mult, dar palma lui Roşu îi astupă gura. Năframa-i zbură de pe cap, şi stăpânul şi-a încleştat bine degetele în părul muierii.

Şi aceasta a fost cea dintâi bătaie. Roşu până acum nu se atinse de muiere. Se spărgeà el cu gura către ea, dar de dat n-a dat.

A fost cea dintâi, dar strajnică bătaie. Nici pe-o slujnică. A trebuit să alerge vecinul Gavril Teleguţ să-i despărtă.

Mare ruşine, fruntaşul satului să-şi bată aşa muierea. Şi au vorbit mult oamenii de pătania asta.

— „Oare ce au avut? ziceà vecina.

— Nu ştiu. Dar cred, că tot pentru bani, spuneà Telegut.

— Mare lucru! — să mirà bătrâna.

— Ba nu-i mare de loc — ziceà Gavril. Banu-i ochiul dracului. Pentru bani să întâmplă nu numai bătaie. Pentru bani se face şi moarte de om.

— Doamne măi Gavril, oare cum se poate asta întrebà bătrâna sugându-şi buzele.

— Tare uşor, tu muiere. Dacă banu-i ochiul dracului, atunci e tare uşor. Că dacă banul, adecă ochiul, e în şerpar la român, atunci unde are să fie necuratul? Vezi bine, că în român. Cu ghiarăle încleştate în inima omului. Şi apoi vei fi auzit şi tu la biserică cetindu-se, că sătana dela început erà ucigaş de oameni. Erà la noi un diac bătrân, — tu nu l-ai apucat. Şi diacul acela cetià în cazanii. Şi ce cetià în cazanii? Spuneà, că sarsailă intrà în inima bogatului fără suflet. Şi acolo să cuibăreşte, să strâmbă şi-l bolnăveşte pe om. Nu-l bolnăveşte la trup, ci la minte. Îi face de nu mai are linişte nici până ai zice mac. Şi dacă vine un sărac şi românul vreà să-i deie ceva, sarsailă îl strânge de inimă de i-o face numai cât o nucă, şi

aceasta soluţie acomodată pentru a se realizà. Schimbările pe cari le putem aşteptà în apropiatul viitor, după cât se poate prevedeà, vor aveà drept rezultat, că se va formà de o parte o puternică maioritate guverniamentală, care se va însărcinà cu politica acţiunilor creatoare, opoziţia de altă parte va puteà să încălzească ideile acele, cari între împrejurările actuale nu pot asigurà guvernamentabilitatea."

Vacanţele parlamentare s'au lungit până în 26 Aprilie. In timpul acesta s'au se va face fusiunea partidelor, s'au va abzice cabinetul formându-se un altul.

* * *

Fantoama răsboiului a trecut — suntem iarăş liniştiţi — şi ne putem vedeà în pace de năcăzurile noastre. Serbia a trebuit să se plece şi să promită şi recunoască tot ce a cerut Austria. A trebuit să o facă silită de puteri la cari s'a mai alăturat şi Turcia. Pacea ce s'a făcut la aparinţă dovedeşte, că puterile aliate contra germanismului nu au fost destul de precaute şi de pregătite să poată purtà un răsboiu cu isbândă sigură. Rusia a fost prea slabă ca să poată ţineà piept şi cu răsăritul şi cu apusul, Franţa e prea sfărâmată de curentele interne distructive, ca se poată ţineà piept cu Germania ori cu Austria, iar Anglia, precaută, nu a vrut să rischieze nimic, căci ea a fost prima, care a văzut, că slavismul încă nu e destul de tare, ca să poată dà germanismului lovitura ce o proiectează ea. Pentru Anglia rivalul cel mai temut e Germania, şi pe cum a slăbit în Asia pe Ruşi prin Iaponezi, aşa voieşte să slăbească şi pe Germani prin Slavi.

Rafuiala între lumea slavă şi cea germână nu poate se întârzie mult.

E pace la aparenţă, dar sub spuză arde focul şi se va estinde tot mai tare ca odată se isbucnească cu toată furia elementară.

Viena. Senatul comunal din Viena ieri a ales pe Lueger a şeptea oară primar al Vienei. Lueger a primit cu mulţumită alegerea şi în discursul rostit cu aceasta ocasiune a zis între altele:

Patria noastră a stat până acum în preajma răsboiului. Să sperăm, că de acum ne vom bucurà de pace. Istoria va însemnà despre noi, că am tolerat multe cu o paciinţă mare. Despre domnitorul nostru asemenea va înregistrà istoria, că a fost împăratul păcii în înţelesul strâns al cuvântului. Ca primarul Vienei, cred, că am datorinţă a-mi aduce aminte despre fidelitatea aliatului nostru, a Germaniei, şi sunt sigur, că raporturile intime dintre acestea două state vor fi în stare a asigurà pacea lumei pe timpuri îndelungate.

Realegerea lui Lueger e dovadă de marea simpatie de care se bucură acest bărbat providenţial în Viena catolică.

Serbia. O parte din populaţiunea Serbiei şi-a reluat ocupaţiunile întrerupte şi-şi vede de lucru, o parte însă e tot agitată.

Sunt temeri serioase să nu se repeteze scena sângeroasă de mai înainte şi cu familia regală Caragheorgevici.

Sunt svonuri, că regele Serbiei Petru ar fi voit să abzică de tron. In cazul acesta puterile ar propune pentru tronul sârbesc pe vre-unul din membrii dinastiilor din Europa. Nu vor fi propuşi însă membri de ai dinastiilor puternice, ci doi principi din casele domnitoare germane şi scandinave, având scupcina libertatea de a se hotărî pentru unul din ei. Perspectiva unei republici balcanice nu va fi tolerată de către puteri. Se pare că intenţiunile dinastiilor europene nu sunt necunoscute unor cercuri politice din Belgrad, căci propaganda antidinastică a pornit din Serbia.

---

nu-l lasă. Şi dacă vreà se meargă la biserică, michiduţă îl umple de venin, îi aduce aminte o grămadă de trebi neisprăvite, şi-l trage într'acolo.

— „Aşa spuneà diacul? întrebă cutremurându-se bătrâna.

— Curat aşa." zise Teleguţ aprinzându-şi pipa şi căutându-şi de lucru.

Cu Ion Roşu aveà mult năcaz primăria din sat. Dare dela el la zece ani de puteà scoate ceva. De pârât nu cutezau să-l părască. Ce l-or pârî? Să-şi aprindă paie în cap? Să şi-l facă duşman de moarte? Dar atunci ei dela antistie ce să facă? Să plece din sat? Că Roşu aveà aproape toată păşunea din sat, toate fânaţele. Unde să-şi mai facă ei fân pe trei căpiţe?

Dar şi popa aveà de lucru cu Ion. Bani pentru învăţător trebuià aproape să-i cerşească dela el. Şi trimeteà la şcoală trei-patru copii.

In timpul din urmă bătrânii bisericii cu părintele hotărâră, că de va fi cu voia lui Dumnezeu, ei zidesc o biserică nouă. Că în cea veche nu mai încăpeà satul. Fac ei socoteli, împart povoara în bani şi zile de lucru pe poporeni, şi popa vesteşte în biserică.

— „Bun ziseră oamenii." Numai să ne ajute Dumnezeu.

Şi întâi, începură să plătească banii. Azi unul mâne altul, într'o zi şi trei deodată. Intr'o jumătate de an plătiră toţi. Numai Ion Roşu nu. Şi el s'ar fi venit se ajute cu o sută de zloţi buni. Mulţi bani, dar la el ce se cunoşteà? Ca la altul un zlot. Aşa-i voinţa lui Dumnezeu şi şi dreptatea oamenilor: cine are mult — cu mult să sprijinească.

Numai cât Ion Roşu nu se gândi aşa. El — de ruşine — în coada tuturor plăti douăzeci de zloţi, ca alţi fruntaşi de-a satului.

Dar atâta a fost. Să-şi trimită el carul lui, boii lui, argaţii lui, să care piatră, să aducă lemne, ferit-a sfântul.

Alt ceva aveà el de făcut. Aveà să-şi însoare un fecior şi trebuià să-i zidească o casă aci lângă a lui, că este loc destul.

Vecinul său Teleguţ Gavril şi cu bătrâna lui au ajutat cu palma două săptămâni în capet la biserică. Car şi boi nu aveau, dar braţele le erau încă destul de sănătoase.

— „Mândră biserică are să fie — ziceà bătrâna.

— Mare cât o mănăstire — spuneà Gavril. zice părintele, că va veni chiar vlădica să o sfinţească.

— Nu mai spune! Să vie vlădica la noi în sat?

— D'apoi vezi bine. Ce te miri? De ce se nu vie? Că doar tot creştini şi români suntem şi noi.

— Doamne, măi Gavrile s'o mai ajung şi asta una, apoi aşi zice ca diacul din strană: acum slobozeşte Doamne pe robul tău în pace.

— Păi, poate nu-i muri tu până la primăvară.

— La primăvară vine.

— De ajută Dumnezeu s'o isprăvim, apoi zice părintele că da."

Au lucrat două săptămâni la început, dar mai târziu tot mereu le venià rândul. Că cei mai cu stare îşi mai făceau coada colac şi îşi vedeau de trebile lor, dar sărăntocii trebuiau să vină când îi chiemà curatorul cel bătrân.

De altfel pe Gavril şi pe bătrână-sa nu prea trebuià să-i chieme. Ei veniau singuri de câteori aveau vreme numai.

S'a întâmplat însă, că popa cel bătrân muri în mijlocul verii. Se vede, că o fi avut şi el păcatele lui şi nu l-a lăsat Dumnezeu să vadă biserica isprăvită.

Acum Gavril Teleguţ începù să se poarte supărat prin casă, prin curte, pe la lucru.

— „Ce ai tu măi Gavril? îl întrebă muierea.

— Am şi eu ceva.

— D'apoi ce ai?

— Am, că mi-e frică. Mă tem, că până ne-ar trimite alt popă să alege din lucru baltă.

— Din ce lucru?

— D'apoi din biserică. Imi aduc aminte, că până a venit popa Man — Dumnezeu să-l hodinească — am aşteptat şase ani."

(Va urmà).

Contra Arhiereilor nostri. Tot mai mult iasă la iveală spiritul dujmănos, de care e condusă presa noastră contra Ilustrilor Arhierei ai bisericii unite. Nu vom lăsă însă să treacă nici o ocazie, ca să nu înfierăm după cum merită această pornire, menită să aducă atâta rău nu numai bisericii, a cărei cap e mereu terfelit prin ziare, ci şi credincioşilor, cari se despart brusc de Arhipăstorii lor sufleteşti.

Cel mai strajnic atac îl îndreaptă de data aceasta, „Tribuna“ dela Arad Ocupându-se de colecta făcută pentru fraţii italieni nenorociţi prin cutremur, scrie, că colecta lui Vaszary, Wekerle şi Kossuth s'a încheiat şi că din banii adunaţi se vor dà 10 mii presei ungureşti care a publicat colectele şi din rest se va face un fond al naţiunei maghiare, din care numai interesele se vor dà celor nenorociţi, iar când de acestia nu vor mai fi, întreg capitalul se va pune la dispoziţia guvernului, care îl va folosi de sigur spre maghiarizarea noastră. Şi apoi vin espectoraţiunile: „Acolo sunt şi banii românesti strânşi de PP. SS. Arhierei ai celor două biserici ortodoxe şi unite... pentru cari o dorinţă manifestată de Wekerle şi Kossuth este poruncă căreia n'au curajul să se opuie; banii adunaţi cu tasul din bisericile româneşti au ajuns în fondul naţiunei maghiare. — Câtă ruşine. Câtă inconştienţă!“ .... şi mai departe în acelaş ton „respectuos.“

Judece acum ori cine, ce menire au aceste şire, dacă nu aceea de a prezentà pe Arhiereii nostri ca pe slugi plecate şi inconştiente a guvernului? de a prezentà lucrările şi dispoziţiile lor de contrare spiritului obştesc şi de a îndemnà pe credincioşi să nu deie ascultare glasului lor?!

Şi când te gândeşti, că toate premisele acestei răutăcioase notiţe sunt false, pentrucă, vorbim de Provincia noastră unită, nu e adevărat, că Arhiereii nostri au iniţiat colecta la provocarea lui Wekerle şi soţii; nu e adevărat, că banii adunaţi cu tasul în bisericile româneşti au ajuns în fondul naţiunei maghiare! Şi dela „Tribuna“ am aşteptat să o ştie aceasta, fiindcă în „Unirea“ s'a publicat fragmente din circularul dat „din conferenţa Episcopilor Provinciei mitropolitane de Albajulia şi Făgăraş ţinută în Blaj la 15/2 Ianuarie 1909.“ De mai multă vreme am publicat şi resultatul acestor colecte trimise Cassei centrale Arhidiecezane. şi putem asigurà pe confraţii dela Arad, că banii sunt aicea, n'au fost trimişi nimărui, şi că colecta Arhidiecezei e aproape de 6000 cor.

Pentru informaţia „Tribunei“ îi mai spunem, că colecta în Provincie s'a făcut la îndemnul Pontificelui roman. Banii colectaţi se vor cuità publice prin circulare şi tot pe lângă conspectele acestea se vor înaintà Sfinţiei Sale, care le va spedà destinaţiunii ca din partea Românilor uniţi din Ungaria.

Care va se zică, ce rămâne din toate lamentaţiile „Tribunei?“ aceea poate, că banii nu s'au trimis la Arad? că am ascultat de Arhiereii nostri şi nu de apelul confraţilor dela „Tribuna?“ Să ne ierte, dar aceasta n-o puteam face. In schimb, aşteptăm ca „Tribuna“ să ieie act de această desminţire.

Cronică literară.

Tipografia „Neamul românesc“ dela Vălenii-de-munte a început şi ea editarea unei serii de publicaţii folositoare, pagubă că nu-s destul de ieftine. Insemnăm aci: *Zicale turceşti* după traducerea franceză a lui I. A. Decourdemanche şi *Pilde filozoficeşti* din greceşte, două broşurele, de câte 29 pag. cuprinzând sentinţe pline de înţelepciune. Reproducem la întâmplare: „Dacă ai ca duşman o furnică, teme-te ca de un elefant,“ şi în legătură cu aceasta „Apa doarme, duşmanul nu.“ — „Eu mă tem de Dumnezeu şi după Dumnezeu nu mă tem de altul, fără numai de cela ce nu se teme de Dumnezeu.“ Preţul unei broşurele 20 bani.

Tot acolo a apărut: *Poezii alese* de Gh. Creţeanu, poetul cunoscut şi la noi, a cărui poezii le-a cântat mult generaţia trecută şi le ştiu mulţi şi din cei de acum. (Cântecul străinătăţii, Orfanii, ş. a.) pag. 114 preţul 60 bani. Poeziilor le premerge o prefaţă lungă a dlui Iorga. — Alecu Russo: *Piatra teiului şi laşii şi locuitorii săi în 1840,* traduse din franţuzeşte de C. Mărgăritărescu. Are la început biografia scrisă la 1868 de prietinul său V. Alexandri. — Const, Giulescu *Flori de câmp,* poezii destul de bune pentru un începător; din multe poezii însă se reflectă reminiscenţă din alţi autori.

Pentru nenorociţii din Messina.

(Continuare).

		cor.
316.	Vişa	3·—
317.	Coşlar	12·66
318.	Chechiş	22·—
319.	Şarmaş	4·—
320.	Blăjel	12·60
321.	Tirimia-mare	10·28
322.	Rececristur	17·50
323.	Peţelca	8·—
324.	Urca-de-câmp	15·—
325.	Legiu	6·40
326.	Dileul-rom.	7·50
327.	Glogoveţ	10·60
328.	Şinca-veche	8·—
329.	Topliţa	4·—
330.	Solovestru	5·—
331.	Chichiş	6·—
332.	Ercea	5·40
333.	Hărastăş	10·—
334.	Chiciud	11·—
335.	Tirimia-mică	3·—
336.	Ciunga	6·—
337.	Cohalm	4·12
338.	Răşinar	1·40
339.	Săcuieu	18·—
340.	Aghireş	14·70
341.	Almaşul-mare	10·70
342.	Morlaca	15·—
343.	Fildul-mediu	15·—
344	Fildul-inf.	10·—
345.	Gheja	16·40
346	Cămăraşul-deş.	24·80
347.	Noul-săs. (Ibaşfalău)	4·—
348.	Aiudul-de-sus	26·—
349.	Cingudiul-de-jos	9·20
350.	Galda	30·—
351.	Giacoş	4·68
	suma	391·94
	transport din nrul 12	3689·87
	total	4081·81

(Va urmà).

SPICUIRI.

Biserica ortodoxă din România.

In unul din ultimele numere ale ziarului „Minerva,“ sub titlul: „Starea bisericii noastre.“ întâlnim o *publicaţie* reprodusă după un afiş scris cu mâna şi lipit în uşa unei biserici din judeţul Olt de către preotul acelei biserici. Reproducem şi noi această publicaţie, împreună cu şirele ce-i urmează fără de a adauge ceva comentar:

PUBLICAŢIE.

Se aduce la cunoştinţă generală, că pentru oarecari lucruri, reduc în aceste sfinte paresemi sărindarele cel mare cu 7 lei şi cel mic cu 4 lei, fără alte pretenziuni de luminări şi unt-de-lemn. Doritorii pentru mântuirea sufletului să se prezinte cu pomelnice în mână, până cel mult Vineri, sf. Teodor, 13 Februarie, iar dezlegarea se va face la 4 April în sărbători.

Urmează iscălitura preotului.

*

De sigur că cetitorii vor râde la început de acest nepomenit negoţ cu sufletele credincioşilor, dar în urmă, reflectând cât de puţin, vor găsi că o asemenea stare de lucruri e cu totul întristătoare şi că, e timpul ca cei cu dragoste de biserică, să iea măsuri

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. *Maria Câmpian,* gr.-or. din Şard a dăruit sfintei biserici din loc o cruce pe sf. altar, artistic lucrată, cu candelă în preţ de 12 cor. şi o cruce de argint de china în preţ de 10 cor. Primească şi pe calea aceasta cele mai fierbinţi mulţumite. Dumnezeu să-i răsplătească fapta marinimoasă pentru jertfa adusă întru mărirea şi ridicarea podoabei casei lui Dumnezeu. Szent-Erzsébet, 14 Martie 1909. *Iacob Petean,* preot gr.-cat.

— Spre lauda poporului credincios din această comună avem 4 rânduri de vesminte noue, 4 prapori, 2 cadelniţe, patrafire, cruci, icoane, şi altele: Acestea s'au procurat de 8 familii, în preţ de 550 coroane. Intre aceşti binefăcători ai sfintei noastre Biserici să numără acum şi Chis Nuţ şi socia sa Meze

Societate pe acţii pentru comunicaţie şi export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală
» » Borszék fântâna Kossuth
» » Borszék fântâna Boldizsár
» » Bodok Matild
» Baross
» » Borhegy

Apă de Boholt
» » Vălcele (Előpatak)
» » F.-Rákos Mária
» » Fehérkő
» Gloria
» » Horgász—Hankó

Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Kászon-Salutaris
» » Répát
» Székely-Selters
» » Stoiceni (Stojkai)

(11) 6—30

Floare, cari au procurat un rând de vesminte bisericești cu 90 coroane, — și Sumalan Georgiu și socia sa Nisia un stihariu cu 13 coroane. Atât binefăcătorilor de mai înainte, cari s'au notat la timpul său, cât și celor de acum, Dumnezeu să le răsplătească din nemărginitele sale daruri; jertfa lor se servească spre mărirea lui Dumnezeu și spre mângâierea lor sufletească, — rugăciunile sfintelor slujbe și a sfintelor taine, ce se vor împlini prin acelea ornate să le fie spre folosul sufletesc a lor, a părinților și a fiilor săi. Binecuvântarea cerească să-i ajungă din neam în neam. Marca, în 8 Martie 1909. *Ioan Popiliu*, preot gr.-catolic.

Din Arhidieceză. Cu ziua de 1 Maiu n. se escrie concurs pentru ocuparea parohiei Teaca, împreunată cu oficiul protopopesc. Venitele parohiale conscrise la congruă cor. 305·38 salar protopopesc 320 cor. și taxele și competințele obișnuite. — Până la 18 Aprilie n. c. e deschis concurs pentru conferirea parohiei Zsadántelek din districtul protopopesc al Giurgeului. Venitele după conscrierea congruală din 1896 e computat în 509 cor. 32 fil. — La parohia Teiuș în protopopiatul Aiudului, se escrie concurs cu terminul de 30 April 1909. Venitul congrual după conscripția dela 1896 face cor. 1246·80.

Din dieceza de Gherla. Joi în 1 Aprilie s'au conferit din partea Episcopului diecezan ordurile mai mici și diaconatul, iar Duminecă în 4 l. c. se va conferi preoția următorilor clerici absolvenți ai diecezei de Gherla: Achim Alexandru, Bacoțiu Alimpiu, Birlea Ion, Bulbuc Octavian, Coste Laurențiu, Dragoș Aurel Groza George, Mititean Vasile, Pop George, Trufaș Traian și Zagrean Mafteiu.

Constituire. În 31 Martie a. c s'a constituit o însoțire economică-comercială cu numele *„Plugarul,“* cu sediul în Blaj. După desbaterea statutelor paragraf de paragraf s'a purces la alegerea direcțiunii, care constă din 12 membrii și anume: *Dr. Augustin Bunea*, canonic, *Ștefan Pop*, canonic, *Dr. I. Maniu*, advocat și deputat dietal, *Dr. Ambr. Chețian*, profesor, *Dr. Danil Szabo*, advocat, *Ioan F. Negruțiu*, profesor, *George Bărbat*, protopop Blaj, *Iosif Lita*, protopop Iclod, *Gavril Precup*, profesor, *Dr. Alesandru Pop*, medic, *Ioan Maior*, preț. dom. mitrop. *Emil Vlassa*, mare-proprietar, *Vasiliu Suciu*, prefectul tipografiei. S'a ales apoi comitetul de supraveghiere, care constă din următorii dni: *Iacob Popa*, protonotar cons., *Dr. Ioan Bălan*, vice-notar cons. *I. F. Negruțiu*, inginer. *Dr. Vasile Suciu*, profesor de st. teologie. *Alexă Pop*, *Dr. Octavian Prie*, profesor, *Victor Muntean*, comptabil. Asupra menirii acestei asocieri, vom reveni.

— Societatea „România Jună,“ Viena s'a constituit comitetul pentru semestrul de vară în următorul mod: Președinte: Iuniu Br. Docolin, stud. med. Vicepreședinte: Cornel Tarnavschi stud. archit. Secretar I.: Nicolae Băilă, stud. cons. Secretar II.: Aurelian Dorofteiu, stud. exp. Cassar: Constantin Oancea, stud. med. Controlor: Remus I. Doctor, stud. med. Bibliotecar: Coriolan A. Babeș, stud. med. Econom: Eugen Cașparovici, stud. med. În comisia literară au fost aleși: Nicolae Brătianu, stud. iur. și cons. Iuniu Br. Docolin. stud. med. Gavril Teleagă, stud. iur. Coriolan A. Babeș, stud. med. și Nicolae Băilă, stud. cons.; iar în comisia de revizuire: Nicu Mintencu, cand. ing. Eugen cav. de Păunel, stud. fil. și Ioan Teliman, stud. archit.

„Revista politică și literară“ Nr. 1 a apărut. Are un conținut foarte avut; se prezintă admirabil, atât ca fond, cât și ca formă. Vom reveni.

Cum să cruțăm. Sub acest titlu gazeta Sașilor din Sibiiu „Deutsche Bürger-Zeitung“ scrie următoarele: „Când cumpărăm dela producenții și negustorii nostri, când ne uităm ca să dăm în întreprindere lucrările noastre vechei și statornicei noastre clase de mijloc, suntem cu mult mai cruțători, decât atunci când preferim negoțul străin și pe negustorii ce nu sunt de ai nostri! Înainte de a ne face târguielile să ne facem chestie de conștiință, ca să lucrăm numai în aceasta direcțiune. Avem isvoarele noastre bune, potrivite de unde ne putem acoperi toate lipsurile. Cumpărați dar numai dela cei de un neam; în felul acesta banul vostru nu se risipește, în chipul acesta cruțați!“ Oare n-ar fi timpul suprem să luăm și noi pildă în direcția aceasta dela Sași.

Ariesana institut de credit și economii din Turda: Pe cum ni-se scrie din Turda, direcțiunea acestui institut a votat din cuota destinată prin adunarea generală spre scopuri culturale și filantropice următoarele ajutoare: Școlii poporale române gr.-cat. din Turda-veche 200 cor. Școlii poporale române gr.-or. din Turda veche 100 cor. Pentru procurarea de manuale școlare gratuite pe sama elevilor mizeri dela școlile poporale gr.-cat. din districtul protopopesc al Ludoșului 60 cor. Societății de lectură „Inocențiu M. Clain“ al clericilor din Seminarul domestic gr.-cat. din Blaj, pentru editarea de cărți morale pe sama poporului 20 cor. Mesei universitarilor români din Cluj 20 cor. Reuniunii de lectură a femeilor române din Turda 20 cor. Reuniunii meseriașilor români din Turda 20 cor. Reuniunii opidane a pompierilor voluntari din Turda 10 cor. Fanfarei opidane din Turda 10 cor. Fundațiunii „Iuliu Bárdossy“ pentru premiarea și ajutorarea elevilor dela școala elementară română gr.-cat. din Turda veche 8·43 fil. Reuniunii regnicolare pentru ajutorarea alienaților însănătoșați din Sibiiu 5 cor. și în urmă Reuniunii regnicolare a surdomuților din Cluj 5. cor.

Școala industrială, susținută de Reuniunea femeilor române din Sibiiu, între alte lucruri frumoase pregătește și odăjdii, aplicând și la acestea numai motive originale românești. Materialul, ce se întrebuințează la pregătirea odăjdiilor, e de calitatea cea mai bună. Preoții nostri ar face un lucru de laudă, dacă având trebuință de odăjdii, s'ar adresă cu comandele lor către școala amintită (Sibiiu, Strada Schewis Nr. 15). Suntem deplin încredințați, că cu odăjdiile pregătite de școala industrială vor fi mulțumiți, fiind și mai frumoase și mai durabile ca cele confecționate de fabricile străine, cari nu se uită decât la câștig. Reuniunea femeilor române din Sibiiu, prin confecționarea de ornate bisericești nu umblă după câștig; scopul ei este a dă ocaziune bisericilor noastre, ca să se provadă cu ornate frumoase și trainice, și a introduce pretutindenea motivele de artă românească. Fără îndoială un scop nobil, care merită toată atențiunea din partea preoțimii noastre de ambele confesiuni.

Guvernului unguresc nu-i trebuie consulat român în Fiume. Camera comercială din Fiume, conformându-se de bună samă unei trebuințe reale s'a adresat ministrului de comerciu, ca acesta să intervină la guvernul României pentru înființarea unui consulat român în Fiume. Ministrul de comerciu al Ungariei a răspuns, că dacă sunt comercianți români în Fiume și dacă aceia vreau să aibă un consulat român să poftească să se adreseze direct guvernului român.

Necrolog. † *Aurelia Szterszky* n. *Maior* după un morb scurt, împărtășită fiind cu sfintele Sacramente ale muribunzilor și-a dat blândul său suflet în mânile Creatorului în 26 Martie 1909, în al 34-lea an al etății și al 14-lea an al fericitei sale căsătorii.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunei.

Dela Bistrița. In numărul de Pași vom publică câteva din poeziile trimise și traducerea din spaniolește. Mulțumim de urările ce ni-le aduceți și vă dorim și din partea noastră toată fericirea.

Dr. B. Dizertația va urmă, cât pentru celelalte vă vom scrie în curând și până atunci vă trimitem multe salutări.

O. L. Au sosit Mulțumite. Nu doriți să vă spedăm ceva carte din biblioteca »Unirii?,« stăm cu plăcere la dispoziție.

I. A A sosit scrisoarea Aveți toată dreptatea, dar să sperăm o îndreptare.

M. V. Pr. Tare ne-am bucură să vă cunoaștem adresa întreagă, ca să putem dă »scrisoarea« în nrl de Pași.

I. Ș. Ne vom ocupă cu idea propusă în scurtă vreme. Salutări prietinești.

V. P. In nrul ce vine. Salutări!

Dr. V. L. Nu putem publică inseratul, am veni în conflict cu legea. Regretăm!

S. P. Spun cei pricepuți, că nu e de lipsă să se publice, fiind toate prescrise în regulă.

R. L. Nimic, o poate face, fiind aceeaș credință.

Boală englezască.

Nutremântul ales și concentrat ce găsim în Emulziunea lui SCOTT nutrește, întărește și îndreptează oasele.

In decursul folosinței acestei medicini, mușchiul din jurul oaselor să întărește și însănătoșază. Starea generală a sănătății, în timpul întrebuințării medicinei

„Emulsiunea SCOTT“

Când cumperi Emulsiunea SCOTT să fii cu luarea aminte la marca scutitoare Pescarul.

să îmbunătățește cu totului repede, și copii cari sufer de această boală, capătă obrajii tocmai așa de rumeni și de veseli ca cei sănătoși! Medicii statornic recomandă folosirea

Emulziunei lui SCOTT.

Să poate luă și vara cu cel mai bun efect.

Prețul unei sticle originale e 2 cor. 50 fileri.

(47) 24 —28 **Se află în ori ce farmacie.**

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secrețiunea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra **ofticei, guturaiului, tusei măgărești, scrofulei și influenței**

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri todeauna **pachetare originală de „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveția).

„Roche“

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie.

Prețul unei sticle 4. — cor.

(4) 10—35

Partea literară.

Monarhia bisericească întemeiată de Isus Hristos.

de M. V. Solovieff.

(Continuare).

II.

„Şi eu îţi zic ţie, că tu eşti Petru," etc. Dintre cele trei atribute, cari după acest text constitutiv, pe baza dreptului divin aparţin principelui apostolilor (*I.* chemarea de a fi temelia edificiului bisericii, prin mărturisirea infalibilă a adevărului; II. poşederea puterii cheilor, şi III. puterea de a legà şi a dezlegà), numai cel din urmă îl are comun cu ceialalţi apostoli. Toţi autorii ortodoxi, ba chiar şi dintre cei neortodoxi, toţi autorii de bună credinţă, ca spre pildă distinsul cugetător iudeu, Iosif Salvador, în opul său despre „Isus Hristos şi opera sa" sunt de acord, că această putere apostolică de a legà şi deslegà nu s'a dat celor doisprezece, ca la persoane private, sau ca ceva privilej trecător, ci ca un izvor autentic a unui drept sacerdotal veşnic, care, în ordel ierarhic, a trecut dela apostoli la urmaşii lor — la episcopii şi preoţii bisericii universale. Dacă însă aşa este, cele două atribute dintâi, aparţinătoare în un mod şi mai solemn, şi mai significativ sfântului Petru în particular, încă nu pot fi numai nişte privilegii private şi accidentale.

Nu pot fi, cu atât mai vârtos, că de primul din acestea privilegii Mântuitorul a legat expres permanenţa şi stabilitatea bisericii sale în lupta ei viitoare contra puterii celui rău.

Dacă puterea de a legà şi dezlegà, acordată apostolilor nu este o simplă metaforă, nici ceva atribut pur personal şi trecător, ci din contră, este germenul real şi viu al unei instituţiuni universale şi perpetue îmbrăţişând întreagă existinţa bisericii, cum pot fi avantagiile particulare ale lui Petru, cari s'au proclamat în nişte termini tot aşa de expliciţi şi tot aşa de sărbătoreşti, numai nişte metafore fără consequenţă, ori nişte privilegii personale şi temporale? Nu trebuie să le referim oare şi aceste la o instituţiune fundamentală şi permanentă, al cărei reprezentant principal şi tipic este personajul istoric alui Simon bar-Iona? Dumnezeu-Omul nu a întemeiat nişte instituţiuni trecătoare. In aleşii săi, abstrăgând cu totul dela individualitatea lor muritoare, a transpus principiile şi tipurile permanente ale operei sale. Cele ce a zis el colegiului apostolic au cuprins însine ordul ierarhic, referindu-se la biserică în totalitatea ei. Cuvântul sublim ce l-a adresat singur lui Petru, a croit singur în persoana acestui apostol puterea suverană şi indivizibilă peste biserica universală, în tot decursul perdurării şi desvoltării ei până la capetul lumii. Şi dacă Hristos nu a voit a legà instituţiunea formală a bisericii sale şi garanţa permanenţei ei de puterea *comună* a apostolilor (dupăce nu a zis către colegiul apostolic: Pe voi îmi voiu zidi biserica), chiar împrejurarea aceasta dovedeşte eclatant, că Domnul nu a considerat de suficient în sine ordul episcopal şi sacerdotal pentru a constitui baza neclintită a bisericii universale, în lupta ei fatală contra porţilor iadului.

Aşadară pentru lupta în contra celui rău, ce Isus a prevăzut-o, când a întemeiat biserica sa vizibilă, şi pentru a asigurà operei sale unirea dătătoare de tărie, a pus peste ordul ierarhic o instituţiune unică şi centrală, absolute indivizibilă şi independentă, care poşede nemijlocit plenitudinea făgăduinţelor şi puterilor: *Tu eşti Petru şi pe această piatră voiu zidi biserica mea, şi porţile iadului nu o vor birui pe ea.*

Toate raţiocinările făcute în favorul puterii centrale şi suverane din biserica universală ar aveà valoare foarte mică în ochii nostri, dacă acelea ar fi numai nişte raţiocinări. Ele însă aparţin unui fapt dumnezeiesc-omenesc, ce se impune credinţii creştine, în butul tuturor explicărilor artificiale, prin cari vreau unii a-l suprimà.

Scopul nostru este a expune necesitatea abstractă a unei instituţiuni, care a primit dela Hristos o actualitate vie. Când teologii orientali ne demustră necesitatea ordului ierarhic în genere în biserică, argumentele lor nu ne-ar convinge fără de *faptul* evangelic primitiv, ce consistă în alegerea celor doisprezece apostoli spre instruarea tuturor popoarelor până la capetul veacurilor. Tot astfel, când voim să dovedim necesitatea unui centru a ierarhiei în genere, avem un fapt, *faptul* alegerii speciale a lui Petru, pentru a servi ca punct sprijinitor omenesc cu privire la adevărul divin în lupta continuă în contra porţilor iadului, — acest fapt a acestei alegeri unice dă bază neclintită tuturor raţiocinărilor noastre.

Dacă e vorbă în biserică despre o unire *perfectă* a omenimii cu Dumnezeu, despre o împărăţie *absolută* a iubirii şi adevărului, nu putem admite în biserică nici o putere, nici o autoritate. Toţi membrii acestei împărăţii cereşti sub acest raport sunt egali între sine, nu este deosebire de preoţi şi regi, şi singurul, unicul centru de unitate este aci Isus Hristos însuş. Noi însă nu în acest senz vorbim despre biserică, fiindcă nici Hristos n-a vorbit în acest senz. Biserica desăvârşită, biserica triumfătoare, împărăţia măririi, presupun puterea celui rău, presupun porţile iadului deja definitiv învinse, Hristos însă şi-a zidit şi o biserică vizibilă, ca aceea să *combată* atacurile porţilor iadului, şi spre acest scop a provăzut-o cu un centru de unitate omenesc şi pământesc, căruia pururea îi asistă Dumnezeu.

Decumva nu voim a cădeà în extremităţile opuse ale unui materialism orb, ori ale unui idealism imposibil suntem constrânşi a admite, că lipsele realităţii şi exigenţele idealului se unesc între sine şi merg paralel în ordinea stabilită de Dumnezeu. Pentru a reprezentà în biserică *principiul ideal* al unanimităţii şi al concordiei, Isus Hristos a instituit, drept tip original de guvernament conciliar, colegiul sau conciliul primordial al celor doisprezece apostoli egali între sine şi uniţi prin iubire frăţească. Şi pentru ca o atare unitate ideală *să poată fi realizată* în toate timpurile şi locurile; pentruca conciliul capilor bisericeşti pretutindenea şi în toate timpurile să poată triumfà peste discordie şi să poată restrânge varietatea opiniilor private în hotarele uniformităţii decretelor publice; pentruca să se poată pune capăt controverselor şi să se manifesteze în mod real unitatea bisericii; pentru ca această unitate să nu depindă de accidentii de ale convenţiunilor omeneşti — pentru a nu-şi zidi biserica pe acest nisip nesigur, divinul arhitect desvălue piatra solidă, stânca neclătită a monarhiei bisericesti, şi fixează idealul unanimităţii, legându-l de o putere reală şi vie.

(Va urmà).

trad. de *Virgil Pop.*

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare). 61

Capitlul L.

Mântuitorul.

Noaptea pe lună întrară armatele lui Galba în oraş; Iulius Vindex veneà călare pe un cal alb ca laptele, alergând înaintea lui Galba, anunţând oraşului libertatea.

„La casa de aur!" demândă el. „Prindeţi pe tiran, ca se sufere pedeapsă pentru faptele sale blăstămate."

Ca vântul grăbiră călăreţii în sus la esquilin, unde se află palatul uriaş.

Insă nu aflară pe Cezar.

Iulius Vindex erà mănios din cauza aceasta; de aceea îşi trimise îndată soldaţii săi, să caute pe fugarul împărătesc.

El însuş se îndreptă spre Capitol, unde îl aşteptau senatorii. Poporul îl iubilà, ca pe un mântuitor. El erà eliberatorul Romei de sub jugul tiranului, şi dela dânsul pretindeau, ca el să ţină judecată asupra leului cezaric.

Judecata a fost scurtă, sentinţa aspră şi tăietoare ca sabia lucie, pe carea Vindex a aruncat-o în mijlocul adunării, zicând: „Cu aceasta judecaţi!"

„Fie-i memoria blăstămată; numele său să fie şters şi de pe piatră, şi de pe pergament; statuele sale să fie răsturnate şi zdrobite; el însuş să fie dat pe mâna călăului!"

Astfel sunà sentinţa senatului. La auzul ei, mulţimea iubilà.

Vindex anunţă în numele lui Galba, carele peste câteva zile aveà să-şi ţină intrarea în oraş, că se vor aranjà jocuri mari şi se vor distribui bucate multe între popor: ca mulţumită pentru eliberarea oraşului de sub mâna tiranului.

Acum amintirea lui Nero fù ştearsă din memoria Romanilor, şi mii de voci se auziră strigând: „Trăiască Galba, imperatorul! Salute lui Iulius Vindex, beliducelui victorios, eroului roman, părintele poporului!"

Senatul erà îngrijat, văzând aceasta însufleţire a masselor pentru tinerul erou; acesta însă îi linişti, zicându-le: „N-aveţi grije, vrednici părinţi ai oraşului. Mâna mea niciodată nu se va întinde după coroană!

Singura mea ambiţiune este, să fac patria mare şi liberă şi se conduc vulturii romani la victorie şi glorie.“

Toţi îl iubilară, fiindcă o astfel de generositate de mult nu s'a mai văzut în Roma. Vindex însă vorbi: „Şirurile voastre, venerabili părinţi, mi-s> par rărite. Spuneţi, unde sunt aceia, cari lipsesc de aci?“

Atunci se ridică un bătrân şi zise: „Pe unii i-a alungat tiranul din adunarea cea înaltă, pe alţii i-a omorât sabia sa.“

„De aci înainte,“ strigă Vindex, „va domni dreptatea, carea, singură, face popoarăle mari şi fericite.“

După aceea cobori treptele Capitolului, între aclamările poporului. Cu durere adâncă află el, cum Plautus, prietinul său cel mai scump, a fost încarcerat prin Nero. După ce el acum şi-a împlinit datorinţa faţă de stat, primul său lucru trebuiă să fie, se elibereze pe cel persecutat pe nedreptul. Îşi îndreptă paşii spre poala colinei capitoline, unde se află închisoarea statului.

Paşii grei ai panceraţilor răsunau năduşit prin coridoarele cele scunde.

„E ruşine,“ zise Vindex către însoţitorii săi, „ca fii din familii nobile, cari au luptat cu glorie pentru patrie, să lâncezască aci.“

„O,“ grăbi a răspunde temnicerul, carele încercă să-şi asigure favorul puternicului beliduce, „aci au fost închise şi femei şi chiar fete şi copii, şi dacă nu am aveà puţină milă cu prizonerii şi nu le-am da pe sub ascuns câte ceva de gustare: ei ar trebui se putrezască în găurile aceste mizerabile.“

„Şi mult trebue se aştepte ei aci?“ întrebă Vindex.

„Totdeauna până la serbările cele mai apropiate, stăpâne! Aceasta durează câteodată mult şi numai în ziua dinainte de începutul jocurilor sunt ei aduşi în circ. Dar Augustule, aci este celula prietinului tău.“

Zăvorul sună tare şi uşa se deschise scârţâind; lumina roşie a torţelor pătrunse în întunerecul fioros şi lumină o ceată de oameni, cari îngenunchiau, îmbulziţi, pe pământul cel umed şi păreau că se roagă cu mânile ridicate. Feţele lor însă nu erau triste ori desperate, după cum se întâmplă de comun să vezi la oameni, cari au stat mult închişi; mai mult zăceà preste ei o pace veselă, pe carea numai cel nevinovat o poate simţi. Ei credeau, că le-a sosit ceasul din urmă şi acum îi scot pentru a fi târâiţi în arenă şi a fi puşi în faţa fiarălor sălbatice. Cu suris blând îşi luară rămas bun unul dela altul şi încercară a se încurăjà reciproc prin strigăte vesele.

„Rămas bun! Fiţi tari şi veseli! Hristos e cu noi! În braţele sale ne vom reaflà iarăşi! Pentru Hristos! Pentru Hristos!“ aşa se auzià strigând.

La vederea acestei scene războinicului aspru îi curseră lacrimile pe obrazi şi el îşi întinse cu dor braţele către prizoneri. „Plautus!“ strigă el, „Plautus, aci eşti?“

„Cine mă strigă?“ se auzi o voce. „Da, sum gata, se mă lupt din nou cu leii. Viu! Pro Christo! Pro Christo!“

Şi întreg corul strigă plin de însufleţire şi iubire: „Pro Christo! Pro Christo!“

„Ah,“ zise Vindex, „ce credinţă tare în Dumnezeire! Şi cât de puternic şi plin de iubire trebue să fie Dumnezeul acesta, încât ei merg veseli la moarte pentru el.“

„Sunt creştini,“ zise temnicerul. „La jocurile de astăzi ei aveau să se lupte cu leii.“

„Plautus, Plautus al meu,“ strigă Vindex şi cu braţele întinse grăbi în celula întunecoasă. „Vină scumpul meu, vină la peptul meu . . . .“

Din ceata îngenunchiându se ridică acum o statură întunecată. Vocea aceasta... vocea aceasta... Şi la lumina torţelor el recunoscu pe beliducele în uniforma sa strălucitoare de aur. „Iulius...“ strigă el şi scoase un ţipet. „Iulius, vii? Tu?...“

„Da, viu, ca se te liberez, sărmanul meu amic.“ Şi acum ei să ţineau îmbrăţoşaţi, iar Plautus bâlbâi: „Aşadar voi aţi învins?“

„Roma e a noastră!“ iubilă beliducele „Nero, tiranul, este alungat....“

Un strigăt de veselie se auzi prin spaţul fioros.

„Vă aduc libertatea şi viaţa,“ zise Vindex. „Veniţi, urmaţi-mi! Soarele dreptăţii a răsărit şi străluceşte de asupra acestui oraş. Voi veţi trăi şi veţi fi fericiţi. Iar tu, prietinul meu, tu.... tu vei fi cel mai aproape de inima mea. În sfârşit vei fi onorat, după cum o meriţi. Împăratul vrea să te facă mare şi puternic, Plautus, pentrucă el ştie, ce ai fost tu pentru patrie şi cât de pe nedreptul ai fost perzecutat....“

(Va urmà).

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

Convocare.

„Reuniunea de Consum ca societate pe acţii în Bouţarul inferior“ îşi va ţineà

II. adunare generală ordinară

Duminecă la 13 Aprilie st. n. a. c. în localitatea institutului la 3 oare p. m., la care on. acţionari sunt rugaţi a participà în persoană sau prin delegaţi. La caz dacă nu se vor prezentà acţionarii în numărul prescris de statute adunarea se va ţineà în 20 Aprilie a. c.

P R O G R A M:

1. Raportul direcţiunii despre agendele institutului pe anul al II-lea de gestiune. (Dela 1 Ianuarie 1908 până la ultima Decemvrie 1908).
2. Raportul comitetului de supraveghiere.
3. Decidere asupra profitului curat.
4. Darea absolutorului.
5. Alegerea comitetului de supraveghiere.
6. Eventuale propuneri.

Direcţiunea.

Contul Bilanţ. — Mérleg számla.

Active — Vagyon.		**Pasive — Teher.**	
Cassa — Pénztár	964·03	Capital social — Alaptőke	1200·—
Debitori — Követelések	1058·35	Creditori — Adoságok	347·34
Mobiliar — Butorzat	148·32	Fond de rezervă — Tartalék alap .	37·92
Spese de fond. — Alapköltség . .	155·92	Profit curat — Tiszta nyereség . .	345·69
Pretenziuni la acţionari — Követelések részvényeseknél	204·—		
	2530·62		2530·62

Contul Profit şi Perderi — Nyereség és veszteség számla.

Eşite — Kiadás.		**Întrate — Bevétel.**	
Spese gen. — Általános költség . .	145·30	Profit la mărfuri — Nyereség áruczikkeknél	490·99
Profit curat — Tiszta nyereség . .	345·69		
	490·99		490·99

Bouţarul-inf., la 31 Decemvrie 1908. — Alsó-Boucár, 1908 évi December 31-én.

Raca Romulusz m. p., preşedinte — igazgató.
Raca Petrucz m. p., cassar — pénztarnok.
Obernauer Herman m. p. **Obresan Ion** m. p. **Aglicser Ion** m. p.
Raca Petrucz m. p.

Contul Bilanţului şi al profitului examinându-le şi confrontându-le cu cărţile principale şi auxiliare le-am aflat exacte şi în consonanţă.

A mérleg számlát és nyereség számlát a fő és segédkönyvekkel összehasonlitván és megvizsgálván helyeseknek és megfelelőknek találtuk. (17) 1–1

Bouţarul-inf., la 31 Ianuarie 1908. — Alsó-Bonczár, 1908 évi január hó 31-én.

Delinesc Petru m. p. **Simulesc Moise** m. p. **Raca Dionisie** m. p.

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 23 - 52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Muscа-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 20—52

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 filleri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Rog să o tai și să o păstrezi.

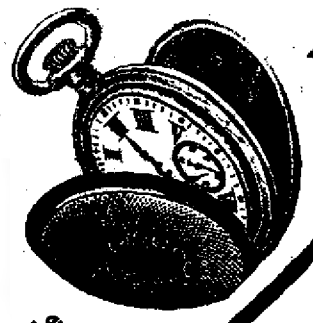

numai 14 cor.

In loc de 36 cor.

La plătiri în rate numai

atunci am puteà răspunde, dacă am mări prețul cu 100 până la 150 procente. — Prețul de tot moderat arătat de noi să înțălege numai la solvire momentană ori contra ramburs.

Oroloagele de aur Rem. Electro pentru domni și doamne, sunt gravate, ornate și au 3 capace, cu cadran și minuter aurit ori argintat. Pentru asigurarea acurateței să dă garanță în scris pe 3 ani.

Prețul unui orologiu e 14 cor.

E. Weiss, Wien, XV/1, Kellinggasse 1/18.

Rog să o tai și să o păstrezi.

(3) 10—10

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50) 19—25

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (46) 21—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

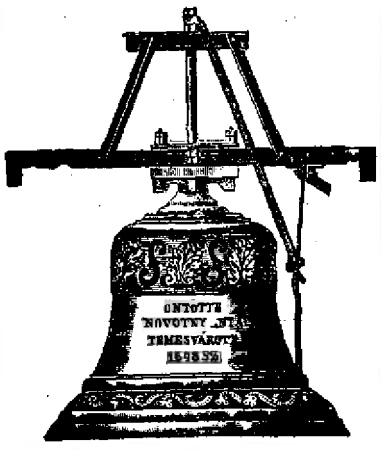

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

---

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 21—52

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95.816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare. pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie-care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. Blaj, 10 Aprilie 1909. Numărul 14.

CONGRUA.

Legea cea nouă despre congruă acuș va primi și sancţiunea preaînaltă, și atunci va urmà la rând aplicarea ei.

În acest stadiu al lucrului se cuvine a aruncà încă o reprivire asupra faselor, prin cari a trecut ridicarea la valoare de lege a novelei prezentate de guvern, ca să putem vedeà obiectiv și să judecăm cu dreptate. Orientarea noastră nu mai astfel va fi deplină.

Știm, că ministrul de culte a prezentat legislaţiunii un proiect, în puterea căruia se estindeà articolul de lege XIV din 1898 referitor la congrua bisericilor necatolice și asupra bisericii catolice. Din însuș faptul acesta vede ori cine, că toate reclamările, ce se puteau ridicà, se puteau îndreptà numai asupra dispoziţiilor din novelă, nefiind posibil a se atăcà hotărîrile cuprinse într'o lege sancţionată și întrată în vigoare. Astfel a fost silită biserica noastră a primi fără protest §. 9 din legea dela 1898, cu ale cărui dispoziţiuni se fac atâtea vecsaţiuni și șicanări faţă de preoţii români greco-orientali.

Astfel biserica noastră și arhiereii nostri au fost siliţi a se restrânge în memoriul lor numai asupra gravaminelor cuprinse în §-ii novelei. Am dori mult, ca acel memoriu să fie dat publicităţii — și nu vedem motiv, pentru care nu s'ar puteà face asta, — ca să se vadă, cum și-au împlinit arhiereii datorinţa lor.

In memoriu erau cuprinse patru postulate:

a) Ca toate parohiile noastre cuprinse în conscripţia congruală catolică — independent dacă au fost ori nu complinite cu preot local timp de trei ani înainte de 1 Ianuarie 1908 — să aibă drept la întregire congruală.

b) Ca fără consideraţie la numărul sufletelor și la cualificaţia avută de antecesor, preotul aplicat în cutare parohie să primească întregire congruală până la 800, respective până la 1600 coroane, după cum îi este anume cualificaţia.

c) Ca cunoștinţa limbei magiare și dela preoţii uniţi să se ceară numai în viitor, adecă numai dela preoţii, cari vor fi aplicaţi de aci încolo. Anume după cum erà proiectul ministrului, cunoștinţa limbei magiare dela preoţii greco-orientali, aflători deja în funcţie, nu se cereà, faţă de ei legea nu ar fi avut puterea retroactivă, pe când la ai noștri da.

d) Ca §. 4 să se omită, ori în cazul cel mai nefavorabil să se deie măcar atâta drept autorităţilor bisericești, ca în contra decisiunilor ministrului de culte să poată apelà la judecătoria administrativă.

Cu predarea acestui memoriu a fost însărcinat P. S. S. Episcopul Lugojului, care în ziua de 24 Ianuarie l-a și prezentat, sprijinind și cu graiul viu cele cuprinse în memoriu.

Intr'aceea episcopatul catolic încă s'a ocupat de novela congruală și aflând peste măsură jignitor §. 4, a exmis o comisie de 5 membri: arhiepiscopul Városy, episcopii: Mailáth, Hossu, Párvy și Csernova, ca despre modificarea §-lui 4 să ajungă la o înţelegere cu ministrul de culte.

Comisia aceasta a pertractat de repeţite ori, verbal și în scris, cu dl ministru, și textul votat în urmă al legii, este a se mulţumi compromisului urmat între ministru și numita comisie de 5, respective între corul episcopesc.

Venind proiectul în Casa Magnaţilor, P. S. S. episcopul Lugojului în comisia de finanţe și drept public, în ședinţa dela 29 Martie, a ţinut o vorbire, în care a înșirat gravaminele bisericii unite și a întrebat pe ministru, oare este aplicat a face în comisie și apoi a repetà și în ședinţa plenară declaraţii coraspunzătoare, cari să limpezească de acum îndoielile faţă de aplicarea legii la preoţimea unită. P. S. S. Episcopul Hossu a cerut domnului Ministru să declare:

a) Că parohiile, cari trei ani înainte de 1 Ianuarie 1908 nu au fost împlinite cu preot local să pot reînfiinţà ca parohii nouă pe baza alineei a treia din §. 2.

Ministrul îndată a repetat enunciaţiunea afirmativă, făcută altfel și în Casa deputaţilor în formă de interlocuţie, cu ocazia vorbirii episcopului Csernoch.

b) Că cunoștinţa limbei magiare se va cere și dela preoţii uniţi numai în viitor, dela ceice vor fi numiţi de acum în colo, nici decât însă dela acei cari acum se află deja în funcţie.

Ministrul a dat și aici declaraţie categorică și anume cu provocare la §. 7 al legii, fiindcă pe baza conscripţiei congruale și preoţii uniţi au câștigat deja dreptul la întregire congruală.

c) Ca să arete în ce spirit voieşte să execute alinea din urmă din §. 3; la ce ministrul a răspuns, că tocmai după textul legii „tekintettel a hitfelekezetekkel szemben követendő egyenlő elbánás elvére," de vremece prin dispoziţia aceasta sunt atinși numai preoţii uniţi și neuniţi, va face uz mai larg de dreptul său de a puteà acordà întregire până la 1600 coroane, și dacă antecesorul a fost moralist și numărul sufletelor nu ar ajunge la 800.

d) In urmă faţă de §. acum 5 atât P. S. S. episcopul Hossu cât și ministrul au dat expresiune sperării, că acel §. nu va fi aplicat niciodată.

In ședinţa plenară a Casei magnaţilor ţinută la 1 Aprilie dnul ministru de culte, răspunzând P. S. S. episcopului I. Papp dela Arad a repetat declaraţiile de mai sus, „de sub punctele b) c) și d), după cum promisese în ședinţa comisională ţinută Luni în 29 Martie; faţă de

punctul a) n-a fost de lipsă a repeți declararea făcută, fiind aceea cuprinsă în alineatul 3 al §-lui 2.

Astfel stând lucrurile, se poate constată, că deși legea congruală, așa cum s'a făcut, nu ne poate mulțumi, totuș aceea în urma ostenelelor și demersurilor intrepuse de arhiereii noștri, a pierdut mult din asprimea ei.

Arhiereilor noștri nu le-a rămas altă alegere, decât ori a respinge de tot legea și a căutà toate mijloacele pentru zădărnicirea ei, ori apoi a stărui, ca aceea să ajungă la valoare într-o formă cât se poate mai puțin jignitoare pentru biserica noastră.

Alternativa primă nu erà de ales, parte pentrucă votarea legii nu se mai poate împiedecà, parte pentrucă nici clerul nostru nu mai poate fi lăsat lipsit de ujutorul întregirii congruei, când clerul neunit o are deja de zece ani, și când legea cea mai rea e tot mai puțin rea, decât volnicosul sistem al *milei* ori *ajutorului* de stat. Să nu uităm anume de vidimarea cuitelor prin solgăbiraie etc. — A trebuit deci să se aleagă alternativa a doua. Și din cele expuse limpede se poate constatà, că arhiereji noștri au îmblânzit în mod însemnat proiectul original al guvernului.

Pentrucă să fim numai drepți: legea și așa cum e votată ne asigură avantagii mari. Arhidieceza primește o întregire congruală anuală de peste un jumătate milion de cor., va să zică din suma totală de 3.200.000, cât face toată congrua $^1/_6$ parte, pe când numărul sufletelor abia face $^1/_{20}$ parte din numărul catolicilor din Ungaria.

Apoi să socotim și aceea, că după legea actuală ministrul poate subtrage în cazul cel mai rău $^3/_8$ părți din congruă, iar nu tot, cum poate subtrage la preoții necatolici. Vorbind în cifre: dacă un preot are întregire de 800 coroane, la cel necatolic se pot subtrage toate cele optsute coroane, pe când la ai nostri numai 300 cor.

Și în urmă și §. 5, care mai înainte fusese 4, cu toate că la aparință pare a fi mai aspru, dar în realitate e mai bine precisat, admite mai puține volnicii, și din punct de vedere al disciplinei bisericești e mai puțin primejdios, decât cum a fost textul original al ministrului. Rămâne și acum mai primejdios §. 9 din articlul de lege XIV din 1898; acela însă n'a mai putut fi modificat, fiind deja lege în vigoare de 10 ani.

De încheiere avem să răspundem la întrebarea: cui avem să mulțumim, dacă legea congruală ne garantează favorurile arătate—nedisputate rămânând de altfel părțile injurioase?

Răspunsul e: avem să mulțumim totul sprijinului desinteresat și spiritului de jertfă a episcopatului catolic. Ei puteau să reguleze congrua clerului lor din izvoarele lor proprii și nu aveau nevoie a jertfi nimic din neatârnarea clerului lor. Dacă au făcut-o totuș, ca să împartă cu noi și răul, apoi au făcut-o numai pentru a ne asigurà și nouă o soartă mai ușoară. Spre a lor laudă și spre mângâierea clerului nostru, înregistrăm aici cuvintele apostolice rostite în Casa magnaților de către arhiepiscopul Városy în ședința dela 1 Aprilie: „Igaz ugyan, hogy ha mi a congrua-kiegészités kérdésének megoldásában egyedül a latin szertartásu papság felsegélyezésére, anyagi helyzetének feljavitására szoritkoztunk volna, akkor talán a felajánlott évi 700.000 kor. is elegendő lett volna. Ám de méltóságos főrendek, mi a *görög szertartásu testvéreinktől* magunkat semmi áron sem akartuk elkülöniteni, *nem akartuk őket esetleg sulyos megpróbáltatások veszélyének kitenni* és azért elhatároztuk, hogy azt az aránylag keveset, a mit e czélra felajánlhatunk, velük megosztjuk és hogy a hiányzó részt az állam jóakaratu támogatásától reméljük és elfogadjuk, és *hogy az ebből származható következményekben is velük osztozkodunk.*“

Cuvintele aceste credem, că sunt deodată și cea mai strălucită lămurire la adresa acelora dintre ai nostri, cari nu vor să înțeleagă rostul participării arhiereilor nostri la conferințele regnicolare ale episcopatului catolic din Ungaria.

Iar acelora, cari vor zice: „Timeo Danaos...—“, ori că regularea congruei în mod pariform cu congrua clerului romano-catolic cuprinde un pericol pentru autonomia bisericii noastre unite, le zicem: Să fie pe pace. Arhiereii noștri își cunosc datorințele, și nu vor întârzià încă de cu bună vreme a solicità sprijinul obștei credincioase, dacă astfel ar cere lipsa. — Deocamdată nu e lipsă, și credem cu tărie, că nici nu va fi.

Să încheiăm cu un: *Hristos a înviat!*

Un caz practic (!) de drept. Intr'o parohie gr.-cat. merge un tiner cleric ca cooperator parohial fără drept de succesiune, pe lângă o convenție, care normă distribuirea venitelor numai pe durata vieții amândorora. Tinerul, ca să fie mai curund de ajutor, își lasă un an din teologie neisprăvit, irelevant, că însuș se dorește așa iute în „cura animarum,“ ori e cerut insistent de parohul slăbit. Destul, că de cerut trebuià în orice caz să fie cerut din partea parohului.

După mai mulți ani, din cari în ultimii doi ani singur cooperatorul duce absolut toate afacerile oficioase, parohul e răpit din vieață.

Ce e de făcut acum? Convenția acest caz nu-l prevedeà. De paroh rămâne văduvă, căreia după canoanele sinodului arhidiecezan din 1869 i-se cad toate venitele parohiali pe anul de doliu, afară de stolare, cari formează remunerarul (!) administratorului interimal.

Bietul cooperator — hirotonit și el — spânzură deci în aer! Nici casă — de adăpost contra vremilor, — nici hrană — contra foamei!... Parohia îi asigurase locuință *numai* până trăiește parohul.

Tot în cei din urmă doi ani însă parohul cedează prin act redactat de protopopul toate chiliile casei parohiale — afară de una — cooperatorului, carele din urmă în acest timp cu muncă grea și multe jertfe ajunge să clădească cele mai frumoase case preoțești în protopopiat. Când dură încă veselia sfințirii caselor a încetat din vieață parohul și s'a început criza cooperatorului.

Acum e criza în largul ei! Cooperatorul dă tot cât aveà repausatul în ceasul morții sale și văduvei, adecă una chilie de locuit și cor. 400 (zi patrusute) prețul răscumpărării porțiunii canonice preoțești și a celorlalte venite, după cum de doi ani le plătește. Congrua să se împartă și acum în două, ca înainte.

Văduva prin fiii săi maioreni, provăzuți cu plenipotență, pretinde totul — luând afară stolarele.

Dau acest caz autentic în judecata obștei până la codificarea lui așa de dureros necesară!... Videant consules!

Eremitul.

Din lumea protestantă. In zilele trecute câți-va membri distinși ai bisericii anglicane, clerici și laici, au adresat o caidă epistolă omagială către Sfinția sa Papa Piu X., de următorul cuprins:

Sfinte Părinte!

Când din mila lui Dumnezeu îți sărbătorești iubileul de 50 ani al preoției, permite-ne, ca și noi preoți și laici ai scaunelor episcopești de Cantuaria și Eboracum să luăm parte la bucuria comună a lumii întregi.

E viu încă în amintirea noastră, cu cât de mare însuflețire am auzit, cu ocaziunea păsirii tale pe tron, de pe buzele tale propusul tare de a reînoi toate în Hristos. Intre multe alte opere, cari le-ai dus deja la îndeplinire, întru realizarea planului tău, vedem mai înainte de toate munca, ce o desvolți pentruca preasfânta Euharistie într'adevăr să ne fie „pânea de toate zilele“ pentru întărirea din zi în zi a sufletului.

Asemenea te-ai învrednicit sfinte Părinte, de recunoștința noastră și pentru faptul, că cu atât de mare zel te încingi la luptă în interesul inspirațiunii sf. Scripturi, în contra celor ce sfintele scripturi ar vreà

a le pune în şirul unor capd'opere ale geniului pur omenesc.

Pentru toate acestè şi pentru multe altele ne exprimăm din inimă sinceră mulţămitele noastre faţă de tine.

Deşi certele timpurilor trecute au pricinuit, să fim departe de comuniunea cu tine, cu toate acestea suntem gata a ne închinà, cu inimă sinceră, înaintea acelei superiorităţi şi autorităţi a sfântului scaun roman, ce i-au atribuit părinţii bisericii răsăritene şi apusene, a căror doctrină comuniunea noastră o recunoaşte de normă de credinţă, şi morală.

Nu încetăm de a ne rugà către Domnul nostru comun: să te ţină timp îndelungat în înalta-ţi slujbă, ca nobila operă ce ai început-o, să o şi duci la îndeplinire; să se înoiască toate în Hristos; *fie o turmă şi un păstor.*"

Să fie oare creştin, pe care să nu-l mişte cetirea acestei epistole? Poate-se oare dà o expresiune mai vie a dorului după reunirea bisericilor sub un cap comun?

Pe cei mai mulţi dintre noi îi cuprinde mirare la auzirea unor atari cuvinte de pe buzele preoţimii şi a laicilor anglicani. Dar să nu ne mirăm. Bărbaţi sus puşi ai protestanţilor au priceput momentuositateà instituţiunii papale în biserica creştină. Astfel vestitul învăţat protestant, *Pustkuchen* (în opul său: Wiederherstellung des ächten Protestantismus. Hamburg. 1827) scrie: „Dacă Isus a avut scopul, ca pe toţi credincioşii săi, din lumea întreagă să-i împrenne în o singură familie a lui Dumnezeu, de sine urmează, că această vizibilă societate are lipsă şi de un cap vizibil; căci o biserică vizibilă fără de cap vizibil ar fi numai un trup de jumătate. Spre mare pagubă i-a fost bisericii protestante, că a lăpădat aceasta condiţiune sine qua non, atât de lipsă, ori cărei societăţi. De aici au provenit schizmele şi certele acele multe, cari s'au ivit în sânul ei îndată la naşterea sa, ameninţându-o aproape cu pierire totală." Tot cam aşa s'a exprimat şi *Frideric-Wilhelm* IV, împăratul Prusiei, deşi protestant, în anul 1843: „Eu prin studii speciale m'am convins, că ideea Petrină să bazează pe un fapt sublim, pe care s'a zidit unitatea necesară pentru biserică, şi de aceea pe nimeni nu compătimesc atât de tare, decât pe acei ce s'au rupt de biserică, şi rătăcesc în dreapta şi stânga cu judecăţile sale." (Cf. opul preotului protestant Baltzer: Gott, Welt und Mensch. pag. 9).

Tot astfel să exprimă toţi bărbaţii cei mai vestiţi din timpul mai nou ai bisericii protestante: la tot cazul e foarte îmbucurător acest fapt pentru orice creştin doritor al unirii bisericilor.

Chiar în convingerea susamintită ai multor membri distinşi ai bisericii protestante zace taina simpatiei cu care se poartă mulţi protestanţi faţă de scaunul papal. Aceasta simpatie faţă de papat a scos mai dăună-zi din gura lui *Dr. Briggs* preot anglican şi profesor la *„Union theological seminary"* din New-York aceea definiţiune frumoasă despre papat (pe care o reproducem după foaia din Quebek „Semaine religieuse"): „Papatul este una din cele mai mari instituţinni ce au existat vre-odată pe lume; şi la tot cazul este cea mai mare dintre cele existente astăzi şi cu securitate pacinică poate privi în faţa unui viitor şi mai mare. Puterea-i se estinde peste întreagă biserica, singură ecumenică, din toată lumea; celelalte biserici în organizarea lor sunt numai nişte biserici provinciale ori naţionale. Prin firul moştenirilor neîntrerupte se întinde peste 18 veacuri înapoi până la sfântul Petru, pe care Mântuitorul lumii l'a designat, să fie capul apostolilor E poruncitor peste corporaţiunea mare a creştinilor (the great central body), care din timpurile apostolice până astăzi, totdeauna a păstrat aceeaş organizaţiune."

Virgil Pop.

REVISTE.

Budapesta. Veştile ce se lăţise prin ziare, că guvernul ar fi fost pe ducă — au avut rezultatul, că ministri s'au grăbit să declare, că toate-s în ordine şi nime nu să gândeşte la ducă.

Se înţelege — ar fi o prostie să se ducă dela bine, până când au destule motive de a se puteà susţineà, dând tot ceeace cere Viena — şi abzicând de toate ce au promis, că vor duce la bun sfârşit. — Se svonise, că guvernul va fi tolerat numai până acuma, când se împlinesc trei ani, după cari ani de serviciu, ministrii au drept de penzie. Acuma însă, când s'a împlinit şi acest timp sboară o altă veste, că să mai prelungeşte încă vieaţa aceasta atât de sarbădă până la finea sesiunii parlamentare, ca să nu fie deputaţii scurtaţi în drepturile lor de a-şi puteà incassà diurnele.

Rusia. După retragerea rusinoasă în conflictul dintre Monarhia noastră şi Serbia Rusia voieşte să-şi recâştige prestigiul prin concesiunea ce o va stoarce dela Turcia, ca să poată trece prin Dardanale flota ei. Franţa şi Anglia o sprijinesc iar Turcia se spune, că încă să învoieşte să deschidă porţile Dardanelelor. Prin aceasta se ţinteşte la micşorarea germanismului în Balcani.

† Alesandru Mocsonyi de Foen.

După încheierea numărului din urmă al foiei noastre, am primit dureroasa ştire despre trecerea din vieaţă a acestui bărbat distins, a cărui activitate binecuvântată a fost strâns legată de istoria deceniilor din urmă a neamului nostru.

Jalea nefăţăritâ, cu care presa noastră naţională, a comentat acest deces, este o eclatantă dovadă despre dragostea şi stima, de care se bucură acest venerabil bătrân, în *toate* cercurile româneşti.

Ca politician, ca om de ştiinţă, ca gânditor, ca financiar, care risipià din plinul belşugului pentru orice scop nobil, Alexandru Mocsonyi a fost şi rămâne o figură măreaţă, căreia nu uşor i-se va aflà un seamăn.

Născut la 4 Noemvrie 1841, şi-a început studiile în Budapesta, continuându-le în Viena şi Graz, unde fù promovat de doctor în drepturi la 1865. A intrat numai decât în vălmăsala luptelor politice, fiind ales încă în acelaş an, ca deputat dietal, cu program naţionalist, desvoltând, ca atare o strălucită activitate, formând el punctul de gravitate al deputaţilor nostri naţionalişti, de pe vremuri. Deosebit de remarcabile sunt discursurile, ce le-a ţinut cu prilejul discuţiei proiectului de lege pentru egala îndreptăţire a naţionalităţilor şi cei din 1872, cu prilejul discuţiei asupra proiectului de lege electorală, pledând pentru introducerea *votului universal.*

In 1874 şi-a depus mandatul, convins fiind, că activitatea deputaţilor naţionalişti e zădarnică în parlamentul ţării.

A trăit de aici înainte retras la moşia sa din Birchiş, spunându-şi de abia din când în când cuvântul lui hotărâtor în chestiunile de mare importanţă ale neamului, ocupându-se cu ştiinţa, îndeosebi cu filozofia, şi sprijinind din prisosul ce aveà, cu mână largă toate instituţiunile noastre culturale.

In conferenţele naţionale nu a luat parte decât la cea din 1892, încercând zădarnic să convingă pe oameni, că mergerea deputaţiei monstre cu memorandul la Viena e un pas greşit.

Pe teren literar în afară de discursurile parlamentare, neesceptionabile nici ca formă literară, şi de articolele publicate în „Albina," a scris „Conştienţa naţională" (Almanahul „Rom. june") „Libertatea pressei" (Rom. Revue) „Problema vieţii" (Almanahul „Petru Maior." 1901), Conferenţa „Religie şi ştiinţă" cetită cu prilejul adunării generale a „Asociaţiunii" (1905), al cărei prezident a fost. etc.

Ca Mecenate Alexandru Mocsonyi, a fost cel mai darnic, împărţind din belşugul lui tuturora. A dat sume foarte mari pentru catedrala din Sibiiu, pentru muzeul Asociaţiunii, pentru fondul cultural arhidiecezan din Sibiiu etc. Şi niciodată n-a întrelăsat ocazia de a trimite contribuţii însemnate la Balul aranjat în favorul studenţilor săraci din Blaj.

Societate pe acţii pentru comunicaţie şi export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală	Apă de Boholt	Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Borszék fântâna Kossuth	» » Vălcele (Előpatak)	» » Kászon-Salutaris
» » Borszék fântâna Boldizsár	» » F.-Rákos Mária	» » Répát
» » Bodok Matild	» » Fehérkő	» Székely-Selters
» Baross	» Gloria	» » Stoiceni (Stojkai)
» » Borhegy	» » Horgász—Hankó	

(11) 7—30

Ne asociem doliului general, deplângând alături de întreg neamul românesc decesul acestei mărețe figuri, trecute de acum în domeniul istoriei. Din partea familiei marelui defunct ni-s'a trimis următorul anunț funebru.

Văduva *Elena de Mocsonyi* n. *Somogyi de Gyöngyös* ca soție, atât în numele său cât și al ficelor sale văd. *contesă Livia Bethlen de Bethlen* n. *Mocsonyi de Foen* și văd. *contesă Georgina Bissingen și Nippenburg* n. *Mocsony de Foen*, mai departe al cumnatei văd. *Teresia de Mocsonyi* n. *Horváth de Zalabér*, al copiilor ei *Catarina, Eugenia, Petru, Alesandru* și *Ionel*, pe cum și al văd. *Maria Mocsonyi* n. *baronesă Fischer de Nagy-Szalatnya* și al fiului ei *Anton Mocsonyi de Foen*, aduce cu inimă frântă de durere la cunoștință, că neuitatul soț și rudenie

Alesandru de Mocsonyi

a încetat din viață după îndelungate suferințe la 1 Aprilie st. n. 1909 în al 68-lea an al vieții.

Rămășițele pământești ale defunctului se vor așezà spre vecinică odihnă Luni la 5 Aprilie st. n. la oarele 11 din zi în mausoleul familiar din Foen.

Parastas se va celebrà la 13 Mai st. n. a. c. la oarele 10 din zi în bisericile gr.-or. române din Foeni, Căpâlnaș, Birchis și Budapesta.

Birchiș, 2 Aprilie st. n. 1909.

Odihnească în pace!

† Ștefan Oășanu-Havași.

Se împlinesc chiar în aceste sfinte zile de sărbători patru ani, de când am înregistrat în coloanele foaiei noastre știrea îmbucurătoare despre o fundațiune *de o sută mii coroane*, făcută în favorul edificândei biserici din Cluj.

Astăzi, după patru ani abia, vestim cu durere trecerea din viață a fericitului fundator: Ștefan Oășanu-Havași, în vârstă de 78 ani.

Prin jertfa lui mare adusă pe altarul bisericii, fericitul fundator s'a învrednicit de titlul de „binefăcător al neamului" și numele lui va rămâneà pentru totdeauna în cinstită pomenire.

Viața lui să poate rezumà în trei cuvinte: A muncit și a cruțat. Și rodul ostenelelor lui l-a pus în slujba unei ținte ideale,

Necrologul, trimis la redacția noastră. îl parentează foarte frumos, după cum vrednicià fericitul în Domnul:

Direcțiunea institutului de credit și economii „Economul" societate pe acțiuni în Cluj, aduce cu profund regret la cunoștință încetarea din viață a marelui mecenat român, mult meritatul fundator, membru în primul comitet de reviziune, iar mai târziu membru în direcțiune și comisar de zi al institutului

Domnul **Ștefan Oășanu-Havași,**

proprietar, cavaler al ordinului „S. Silvestru Papa," posesor al mai multor medalii militare și civile, membru fundator și ordinar al mai multor reuniuni și asociațiuni culturale, membru al curatoratului bisericesc gr.-cat. din Cluj. etc.

întâmplată Marți în 6 Aprilie n. 1909, după scurte suferințe, la oarele 11 a. m., în etate de 78 ani.

Rămășițele pământești ale neuitatului bărbat se vor transportà, Joi în 8 Aprilie n. 1909, la oarele 10 a. m., dela biserica română gr.-cat. din Cetate la gară, pentru a fi așezate spre etern repaus în comuna sa natală Sărvadul Sălagiului.

Amintirea marelui patron al tuturor instituțiunilor noastre filantropice, culturale și economice va fi preamărită întotdeauna și la „Economul", cuibul, unde s'au plămădit gândurile Lui generoase, fortăreața unde El și-a așezat spre pază toată agoniseala consacrată binelui de obște, iar spiritul Său de cruțare, de dreptate și de jertfă va rămâneà un exemplu vrednic de urmat pentru toți vecii.

Ceremonia înmormântării a fost pontificată de canonicul *Dr. Isidor Marcu*, ca delegat al Escelenții Sale Mitropolitului, asistat de protopopul și preoții din Cluj! Cuvântarea a rostit-o protop. *Dr. E. Dăian*, iar după aceea delegatul mitropolitan a dat espresie durerii și tributul recunoștinții pentru jertfele aduse de marele binefăcător pe altarul bisericii și al școlii. Asemenea dă espresie durerii și ca prezidentul direcțiunii dela „Economul," carele l-a numerat între fundatorii și directorii săi.

In numele curatoratului a vorbit curatorul *Lad. Popp*, iar în numele reuniunii meseriașilor preș. *Eugen P. Păcurar*.

Apoi cortejul însoți sicriul până la gară, de unde aveà să fie transportat la Sarvad, însoțit de protop. Dr. Dăian, curatorul Iosif Oarga și comptabilul „Economului" Nicolae Căciulă.

In veci amintirea lui!

Capitulul greco-catolic de Oradea-mare cu întristare anunță adormirea în Domnul a Magnificului și Reverendissimului Domn

† Paul Vela,

Canonic-Lector. Abate tit. a SS. AA. Petru și Paul de Kács, Arhidiacon Catedral și Asesor Consistorial

în urmarea unui morb îndelungat, întâmplată în 4 Aprilie a. c. la 3½ oare d. am. în anul etății al 79-lea, și 51-lea al preoției.

Osămintele lui, în 6 Aprilie a. c. la 3 oare d. am., transportându-se dela locuință (Beőthy Ödön-utcza 18) la biserica-catedrală pentru săvârșirea prohodului, se vor așezà în cimiterul comun din Nagyvárad-Ujváros.

Repausatul canonic s'a născut în Șiria la 25 Iulie 1830, a studiat la Beiuș și Orade, teologia a absolvat-o la Viena. Ordinat la 1858 ca preot celib a fost numit profesor întâi la Beiuș, apoi la preparandia din Orade, funcționând și ca vice-rector în seminarul tinerimii. Din anul 1876—9 a servit ca secretar episcopesc și director al cancelariei diecezane, când a fost numit canonic, iar la 1893 vicar general episcopesc. S'a retras însă la 1896 din cauza morbului și a debilității trupești.

În veci pomenirea lui!

Cronică literară.

A apărut No. 420: „**Văduva**". Comedie de Renato Simoni tradusă din dialectul Venețian de Aurel Alexandrescu-Dorna. Prețul 30 bani.

Renato Simoni, autorul comediei „Văduva" este unul din tinerii autori dramatici italieni, cari și-au făcut drum în simpatia publicului aproape numai prin noutatea concepțiilor lucrărilor lor, ajutată totdeauna de aceea expunere concisă particulară dramaturgiei moderne.

De fapt „Văduva" nu poate fi trecută între piesele de teatru; ea este mai mult o nuvelă dramatizată, dar o nuvelă în care se cuprinde cel mai puternic conflict dramatic ce se poate pune într'o piesă de teatru.

Intreaga critică teatrală italiană a avut cele mai călduroasă cuvinte de laudă pentru lucrarea lui Renato Simoni, când a fost reprezintată pentru prima oară în 1904, în dialect venețian. Transcrisă în limba italiană „Văduva" a repurtat același succes pe mai toate scenele din Italia. consacrând astfel pe tânărul autor, care azi ocupă un loc de frunte între autorii dramatici și ziariștii italieni.

Traducerea piesei în românește și publicarea ei în „Biblioteca pentru toți" s'a făcut sub îndemnul de a se contribui la răspândirea cunoașterei literaturei italiene moderne, pe de o parte, și pe de alta de a se aduce în literatura noastră dramatică un model prețios.

A apărut Nr. 435—436. cuprinzând celebrul roman: **Un erou al timpului nostru** de marele scriitor rus Mihail Lermentov. În acest roman autorul zugrăvește cu peană de măiestru viața și aventurile ofițerilor ruși trimiși să-și facă datoria în ținuturile îndepărtate ale Caucasului, și să se lupte cu populațiile din partea locului. Lermontov se folosește de acest prilej ca să descrie natura sălbatică din Caucas, unde omul respiră în deplină libertate, precum și moravurile, tradițiile, dramele popoarelor caucasiene. născute pentru războiu. Stil simplu și curgător, pealocuri duios și mișcător, zugrăvire admirabilă a pasagiilor, observații fine și spirituale ce farmecă pe cetitor, iată calitățile acestei scrieri. Cât de frumos și de interesant e romanul „Un erou al timpului nostru" o dovedește faptul că apare acum în ediția III-a, după un interval relativ scurt. Traducerea e făcută într'o românească aleasă și curată de către cunoscutul publicist B. Marian. Prețul 60 bani.

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secrețiunea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra **ofticei, guturaiului, tusei măgărești, scrofulei și influenței**

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri todeauna **pachetare originală de „Roche".**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveția).

„Roche"

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie. **Prețul unei stiele 4. — cor.**

(4) 11—35

Partea literară.

CÂNTEC.

(Către Prea Sf. Fecioară.)

Către tine, către tine
O Fecioară prea curată,
Rădicăm cu toți suspine
Când viața-i sbuciumată.

Dintr'a lacrimilor vale
Te strigăm fără 'ncetare,
Să ne-arăți a vieții cale
Și izvorul de 'ndurare.

Când pe marea furtunoasă
Noaptea neagră se înclină,
Tu ce ești stea luminoasă,
Să ne-arăți a ta lumină.

Și când infernala lume
Ne va trage în ispită,
Nu lăsa să ne sugrume
Nu lăsa să ne înghită!

Lângă patul de durere
Când vei ști, că moartea vine,
Tu să vii cu-a ta putere,
Ca să fim în veci cu tine.

V. Neagu.

Să ne întărim în credință.

— Meditație de sărbători. —

Astăzi cine mai vorbește despre credință, despre acest izvor supranatural de tărie, de putere și de pace? Astăzi am ajuns să se scrie în chestia aceasta mai mult de către dușmanii bisericii și a credinții, decât de către propovăduitorii acesteia. Chiar s'arată semne rele, ce cobesc a descompunere, a putrezire, în vieața, mai ales a intelectualilor noștri. Ne-a fost dat să vedem cum niște articoli de morală creștină, scriși în România, la noi au fost considerați de unii, cari se țin fruntașii ziaristicei, drept niște .... oftări senile, vrednice de milă. La noi chiar între preoți, se găsesc puțini azi, cari să se intereseze de ceeace trebuie să ne fie pânea de toate zilele. Se află și mai puțini, cari strinși de logica vre-unui intelectual, care se crede nespus de tare, să cuteze așĭ susțineà părerea, ori să cerce să-l combată. Cei mai mulți ne plecăm capetele, ca și când am vreà să se treacă odată peste temă, ce nu ni-e plăcută de loc.

Și mă gândesc la frumoșii ani de însuflețire tinără. Mă gândesc la sufletele curate, cari se află multe în seminarele noaste de clerici. Mă gândesc la cea dintâi convingere adevărată, ca cel dintâi înțeles asupra vieții și a lumii, ce se strecoară în sufletele lor studiind temeinic și meditând adânc. Le văd, simt și le înțeleg dorul curat de muncă, de muncă pentru luminarea sufletelor cu lumina credinții creștine. Și este un timp pentru fiecare suflet adevărat de cleric, este un timp de mărire, când tinărul acela se simte un adevărat erou.

Dar întrat în vieață, cât de îngrabă se stinge de multeori însuflețirea lui. Mulți nici nu-și pot da seama, cum au putut să fie ceea ce-au fost odată, cum au putut să simță ce-au simțit în anii lor de senior. Acum avem ochii, cari văd numai pământul cu năcazurile, și ni-s'au stins, cei cu cari priveam cerul cu frumusețile. Și fiindcă nu mai vedem acest cer, acestea frumusețĭ, ni-se pare nouă, că nici nu mai există. Acum avem inimă, care se încălzește de focul lumii acesteia, și nu de focul Spiritului sfânt.

Dar și astăzi, frați în Domnul, este Spiritul sfânt. Și astăzi sunt toate adevărurile, cari v'au luminat odată mintea. Învierea din morți a Domnului a pus pecetea cea mare a adevărului pe tot ce a învățat El. Să nu ni-se pară nouă, că vestim lucruri învechite, să nu între ticăloșia în sfletul nostru, ca să nu putem crede cu inima, ceeace vestim cu gura. Căci tot ceeace odată ne-a călăuzit vieața, ceeace ne-a luminat în anii de însuflețire tinără *este* și acum și viază și va vià în veci.

A noastră e vina, că nu mai simțim ca odată, că nu mai credem ca odată. E de vină inima noastră, care îmbătrânește prea repede. O îmbătrânesc năcazurile, o îmbătrânesc greutățile vieții, mai puțin poate o îmbătrânesc anii.

Și vedeți inima noastră nu-i iertat să îmbătrânească. Credința creștină e pururea vergură și pururea tinără și tot așa trebuie să fie sufletul, în care să se poată sălășlui. Legea creștină e un izvor limpede și veșnic proaspăt, și tot așa trebuie să fie sufletul, în care se varsă. Credința lui Hristos e o floare neveștezită, pururea vie, care strălucește veșnic în splendoarea ei neschimbată, și tot o floricică trebuie să fie sufletul nostru ca să poată trăi în el.

De aceea zice Domnul Hristos de noi: că dacă se strică sarea la ce-i mai bună, decât să se arunce și să se calce de oameni. Dacă se strică sufletul nostru în el nu mai poate trăi nimic din ceeace a trăit odată.

Și iată este un leac, pe care folosindu-l, sufletul nostru să nu îmbătrânească, să nu se întunece nici odată. Este virtutea aceea, pe cari toți știm c'o cheamă teologică, credința. Este dorul peste fire al Spiritului sfânt, care se varsă în sufletele noastre, ridicându-ne de-odată peste înțelepțiunea lumii acesteia. Și într'adevăr este dar, și într'adevăr e peste fire. Cei cari ați simțit odată puterea acestei virtuți, veți spune, că adevărat așa este. Virtutea aceasta odată am avut-o, și cred, că pot spune, că atunci ne-am simțit împărați pe pământ, cu adevărat vorba s. Paul „regele sacerdotium".

Astăzi, poate, mulți n'o mai avem, și când ne pogorîm în noi înșine, cred că nu greșesc spunând, că ne îngrozim de pustietatea din sufletul nostru. Căci sufletul nostru, mai ales sufletul preotului, fără această virtute e pustiu și rece, sterp, prin care trece crivățul îndoielii și a desnădăjduirii. Nu totdeauna simțim acest crivăț, căci partea mare din vieață ne-o petrecem în alergări deșerte după noroc. Dar când frate în Domnul, stai vreo-dată de vorbă cu tine însuți, dacă nu mai ai virtutea credinții, de bună seamă te slăește această suflare de ghiață.

Și nu să poate să fie altfel. Pentrucă toată chemarea noastră de preoți, toată ființa noastră ca stat deosebit de alți oameni, întreaga activitate, pe care trebuie s'o desvoltăm, se razimă pe virtutea aceea a credinții. Dacă aceasta am pierdut-o, e o minciună toată vieața noastră. Tot cuvântul ce-l vestim poporului e o fățărnicie, și nu ne apropiem de altar, decât ca să jucăm un rol detestabil.

Și să nu confunde cineva virtutea credinței cu convingerea omenească, ce ne-o putem câștigà despre adevărurile și faptele revelației divine. Aceea convingere omenească e necesară ca să fie credința cuiva „rationabile obstequium," — ascultare cu judecată, nu oarbă. — Dar această convingere omenească e numai fundamentul credinței, numai baza ei. Pe acest fundament se așază apoi virtutea credinței — adevărata credință, care e deadreptul darul peste fire al Spiritului sfânt. Să ne închipuim, cum ar rodì o țarină dacă n'ar stropi-o tot anul un strop de apă. Ș'acolo în țarină e rădăcina, e sămânța, tot e ce-i de lipsă la rodire, numai un lucru trebuiește încă, și acesta necondițional —: ploaia.

Astfel și convingerea omenească, ce ne-o câștigăm cu mintea, are într'însa rădăcinile credinței, dar ca acestea să deie semn de viață, e de lipsă ca virtutea credinței să se pogoare mereu și să le nutrească.

Mulți au crezut, că pot trăi numai cu aceea convingere rațională. Virtutea credinței au pierdut-o, dar nu le-a păsat. Și s'au trezit, că încetul pe încetul s'a clătinat și aceea convingere, și au ajuns să nu mai creadă. A lipsit aici darul de sus, care să nu lasc să se uște rădăcina, întocmai cum a pierit sămânța de pe piatră din lipsa umezelii.

Așa dar noauă virtutea credinței ni-e neîncunjurat de lipsă, ca să putem fi preoți adevărați. Dar de unde s'o luăm, de unde s'o câștigăm? De unde am luat-o, de unde am câștigat-o în anii noștri de seminar. Să ne aducem numai puțin aminte ce-am făcut atunci de am câștigat comoara aceasta?

Așa dar, că gândindu-ne la vremile acelea ne vedem mai întâiu desbrăcați de multe preocupări, de multe patimi, cari ne stăpânesc astăzi? Așa dar, că ne simțiam atunci cu mult mai sprinteni, cu mult mai ușor? Așa dar, că de atunci s'a adus mult lut greu la ființa noastră? Și așa dar, că vedeți că n'a avut nici un înțeles să ne luăm atâtea poveri în spate? Căci din ce-i povara noastră făcută? Din niște biete de zdrențe, pe cari le numim interese.

Așa dar ca să primim virtutea credinței, jos cu această povară, jos cu acestea zdrențe. Noi o singură țintă trebuie să avem, și aceasta-i luminoasă, aceasta-i curată, și

nu sufere murdărie și zdrențe în jurul său. Dacă nu mai ai curajul să te desparți de sarcina ta, atunci încuie biserica, ia cheia și dă-o celui ce ți-a încredințat-o.

Și nu-i așa că în vremea cât ai fost cleric te rugai regulat și mai ales meditai? Îți lăsai deschise porțile minții și a inimii, și acolo se strecorau cu sfinți fiori raze de credințe, de sperare și iubire. Și cum stăm noi preoții cu rugăciunea? Dărear Domnul să nu fie așa, dar poate nu sunt rugăciuni mai machinalicește spuse, decât a prebotului. Iar de meditat, adevărata rugăciune întăritoare și plină de limpezimi, cine-și mai aduce aminte? Și astfel mintea și inima noastră, desvățată de gândurile și simțemintele de odată, se acomodează cu celea de toate zilele, ca ori ce muritor. Și când auzim, ori când cetim lucruri, ce odată ne interesau, ne emoționau, acum dăm din umeri cu nepăsare, și poate nici nu mai pricepem.

Dacă vrem să primim virtutea credinței, și să ne ținem sufletele veșnic tinere, să ne întoarcem la rugăciunile și la meditările obișnuite în tinerețe. Căci în sfârșit ori ce muncă intelectuală nu-ți aduce un folos veșnic, numai rugăciunea și meditarea.

Și nu-i așa, frați în Domnul, că în seminar de multeori ne cercam conștiința și ne apropiam de scaunul s. mărturisiri? Și astăzi, câți suntem, cari ne spovedim mai de multeori pe an? Abia odată, ca orice creștini. Și noi în fiecare Duminecă cel puțin primim pe cel Preacurat. Pentru cât am cuminecă noi pe un om, care s'a spovedit înainte cu o jumătate de an sau un an? Și noi ne cuminecăm. Dar cred, că recunoașteți un fapt: nu-i mai căldura și nu-i mai dulceața cuminecărilor din seminar. Așa dar că-i drept? Și cauza? Cauza e lipsa spovedirii, a unei bune mărturisiri, se înțelege.

Dacă vrem să câștigăm iarăș virtutea credinței, să ne mărturisim, frați în Domnul, la intervale mai dese, și atunci să nu luăm, cum iau mulți, spovada de un lucru ușor. Să ne aducem aminte, că-i taină.

Iată numai trei datini bune, ce le-am avut odată, și cari azi nu le mai avem decât poate în de tot puțin. Să le introducem de nou între deprinderile noastre, să le punem în locul de frunte, și atunci virtutea credinții ca o porumbiță albă, nepătată, va cercetà sufletele noaste, și noi în toată sărăcia și greutățile vieții, ne vom simți, cum ne-am simțit în clipe de glorie, împărați pe pământ. „Regale sacerdotium“ trebuie să fim, iar cununa de împărat ni-o pune pe suflet virtutea aceasta peste fire a credinței. Când în curând vom serbà și întărirea Tomii în credință, să băgăm de seamă ca toți să ne întărim credința, care singură ne dă dreptul de a fi preot.

I. Ag.

Din zări coboară...

Din zările albastre
Pe plaiurile noastre
Cu dragoste coboară
O gingașă fecioară.

Privirea ei se scaldă
In rază vie, caldă,
Și galeșa-i zimbire
Trezește 'n toți iubire.

In urma ei se lasă
Covorul de mătasă
Cu mii de floricele —
Cununi de viorele.

Și mieii de pe vale
Zburdalnici ies în cale,
Și fluturi mititei
S'ațin în urma ei.

Pădurea se 'nveșmântă
Și paserile cântă;
Serbează 'ntreaga fire
Drăguța ei sosire.

Oct. L.

Întâiul bal [1])

Nuvelă tradusă din limba spaniolă.

Dela Bistrița.

I.

Doamna contesă se află de astă dată în toane nemai pomenit de rele. Se sculase de-abià de-o jumătate de oară și îmbrăcată numai în pompoasa-i mantoletă, cusută cu franjuri de jur împrejur, luà dejunul — sorbind ciocolata și rozând din pișcoturile întinse pe un talger prețios de argint.

Cum își deschise ochii, de unde până unde începù să scarmene atât pe fata de casă, — o franțuzoaică, că odaia nu-i bine încălzită, cât și pe feciorul de casă, c'a lăsat să iasă pe cămin toată căldura din odaie.

Pe cei patru prichindei pe cari îi aduceà copăcel o guvernantă engleză — să deà mamei buna dimineață, îi îmbrățișà c'o silită îndrăgostire, iar pe cățelușa, de rasă britanică, care dădeà din coadă numai de dorul unui pișcot, o îmbrânci mânios cu piciorul. Drăgălașul dobitoc, supărat peste măsură de neobișnuita purtare a stăpânei, se îndepărtă de lângă dânsa, ca și cum ar vreà să deà de înțeles, că-i amar de ofen[a]sat, și stringându-se ghiem pe pernuță brodată din unghierul canapelei, păreà că se răsgândește la adeverința zisei marelui Shakespeare: »*Nestatornicia, e numele tău, femeie!*«

Fără îndoială că aceste slabe vuete de trăsnet de abià prevestiau izbucnirea curândei vijelii. Numai cu doi pași îndepărtată de vârtejul unde se descărcà furtuna, fără de umbrela ce-ar fi în stare s'o ferească de șuvoiul ce are să-i curgă pe cap, fără pară-trăsnetului care-ar puteà respinge trăsnetele ce vor lovi-o, stătea biata Lulu [2]), cea mai vârstnică fiică a contesei, care acum două săptămâni se întoarse din pensionatul mănăstirii.

De vreme ce înfricoșata tânără nu se putù ocroti nicăiri din fața primejdiei amenințătoare, găsi de bună seamă să-și ascundă bietii mănușițele în buzunarele rochiei, iar ochii să-i țină țintiți spre covor, ca și când ar fi vrut să-și întipărească în minte pentru totdeauna icoana covorului. Numai o singură dată a îndrăznit Lulu să privească la chipul aprins de mânie al mamei, — și pe loc își întoarse din nou privirile spre covor.

— Tare te rog, — vorbì contesa către fiică-sa cu'n glas din care ușor puteai cunoaște turbarea-i oprită cu mare greutate, — ca să binevoești a-mi spune odată, pentruce nu vreai să mergi la balul dela ambasadă?

Ca să deà timp de răsgândit celei întrebate sorbì o gură din ciașca cu ciocolată de dinainte-i. Lulu nu răspunse, deși buzele-i, tremurânde ca apucate de cârcei, încercară a se deschide; — ea-și vârî numai mănușițele mai adânc în fundul buzunarelor. Cât de bucuros nu s'ar fi ascuns în ele cu cap cu tot.

— Răspunde odată, dacă nu vreai să mă scoți din fire! De ce nu vreai să iai parte la balul acesta? — strigă contesă scoasă din răbdări.

Lulu în loc de a răspunde, începù să plângă amar.

— Doamne ferește! — șopti contesa încrucișându-se și dând din cap. — Asta-i de necrezut! Dealdʼastea n'am mai văzut de când trăesc!... Dar răspunde, copilă, doar te întreb eu — care ți-s mamă, — te întreb: de ce?

În sfârșit Lulu se îndupleca să-și ridice de pe pardoseală spre mamă frumoșii ei ochi albastri, în cari mijeà castitatea și nevinovăția și să-i zică 'n podidirea plânsului:

— Fiindcă nu vreau să îmbrac costumul decoltat.

— Și asta-i tot?... Nu cumva te vei fi temând, matale, să nu capeți guturai? — o întrebă maică-sa hohotind de râs, doar auzind un atare răspuns, nu-i veneà de loc în minte vre-un alt cusur.

— O nu mamă, nu pentru asta.... maica Catalina mi-a zis...

— Ah! — strigă contesa, așezându-se mai în voe pe fotel, ca și Iunona în trăsura trasă de păuni. — Ah! adecă maica Catalina ți-a spus! — Și ce ți-a spus?

— Că asemenea costum e ... necuviincios .... necinstit .... neașezat .... iar femeile cari țin la astfel de modă trebuesc să fie afurisite.

Galbenă, cu fața sluțită de mânie, contesa se răzimă de speteaza fotelului. De-ar fi putut pune mâna în clipa de față pe maica Catalina, desigur că n'ar fi scăpat teafără din mânile ei.

— Auzi dumneata, așa a grăit maica Catalina! — reluă contesa după o clipă, izbucnind într'un râset satanic. —

— Da, mamă ... Iar Părintele Iacint mi-a spus...

— Ce? ... Nu cumva și Părintele Iacint?

— Da, mamă! Părintele Iacint mi-a spus, îndemnându-mă stăruitor, să nu iau pe mine niciodată astfel de straiuri.

— Ca și când ar fi păcat, nu-i așa?

— N'a zis, că asta-i păcat, dar m'a sfătuit ca să nu fac una ca asta.

---

[1]) Autorul acestei nuvele e marele romancier și nuvelist spaniol *Părintele L. Coloma* din Societatea lui Isus.

[2]) Lulu e diminutiv spaniol pentru Ludovica.

— Și ce sfaturi ți-a mai dat Părintele Iacint?

— Să nu mai dansez.

— Și-a dansă e păcat?

— N'a zis că dansul e păcat, dar numai mi-a dat sfatul să nu mai dansez.

— Și din cari motive ți-a dat Părintele Iacint astfel de sfaturi?

— Nu mi-a pomenit de nici unul.

— Dar maica Catalină?

— Nici ea nu mi-a deslușit pricina.

Pentru contesă asta eră prea mult. C'o singură înghițitură sorbi restul ciocolatei, chipurile, spre a-și întări puterile, și izbi ciașca de masă cu atâta furie, c'o sparse în două; chiar apa din Carafa de cristal începù să se clatine, pe când talgerul de argint sări pe dușameà cu pișcoturi cu tot.

Lulu chiemă pe toți sfinții într'ajutor, iar cățelușa, cu sângele ei rece bitranic, se mulțumi cu atâta, că-și ridică capul cu mirare

— Ascultă! — zise contesa lovind de fiecare cuvânt în speteaza fotelului. — Părintelui Iacint e învoit de-a porunci acolo, unde revereanda lui înseamnă ceva, maicii Cataline acolo, unde domnește vălul ei! În casa mea, copiilor mei, numai eu, eu singurică poruncesc!... m'ai înțeles? ori nu?

Lulu nimic nu înțelese. Cuprinsă de fiorii spaimei, își împreună mânile, și așa pe neștiute buzele-i tremurătoare îngânau niște șoapte de rugă:

»Potolește, Doamne, mânia Ta, dreptatea Ta și asprimea Ta, Doamne aibi milă!«

Contesa luă iarăș cuvântul, ridicând vocea până la tonul cel mai ascuțit și disonant:

— Eu una îți zic, că în ciuda Părintelui Iacint, ba și a maicii Cataline, vei merge în astă-seară la balul dela ambasadă!... Și ai să îmbraci costumul decoltat!.. Ba chiar dacă-i pe-atâta, vei dansà cu junele prinț pentru aceea, că mi-am dat cuvântul. Mă rog, trebuie să înveți odată lucrul, pe care atât Părintele Iacint cât și maica Catalină trebuiră să te învețe mai presus de toate, adecă să asculți de mamă!

— Dar, mamă! — strigă Lulu cu lacrimi în ochi. — Părintele Iacint a spus...

— Ceee? iar a mai spus ceva?

— Da, mi-a mai spus, că dacă poruncești — și dacă eu cu toată opunerea mea nu te pot convinge, la urma urmei trebuie să mă supun voiei tale!

— În sfârșit! Și de vreme ce încă nu m'ai convins, de aceea vei merge la bal, ori că vreai, ori că nu vreai.

— Da mamă, dacă poruncești sus și tare, atunci îți fac hatârul și mă duc.

Contesa își însenină puțin căutătura și urmă cu'n glas povățuitor:

— Nu uită, dragul meu, că a treia poruncă dumnezeească spune: »Să cinstești pe tatăl tău și pe mama ta«. —

— Ce zici, mamă, asta-i a patra poruncă, nu a treia. A treia spune: »Să-ți aduci aminte, să sfințești ziua Domnului!

— Fie a treia, fie a patra, ori a o sută cincizecea, pentru mine-i tot atâta! — reluă cu îndârjire.

(Contesa ghiceà dealtmintrelea cu mai mare sirguință partiturile operelor celor mai noi decât cele zece porunci). —

— Lucrul de căpetenie e ca să-ți aduci totdeauna bine aminte de poruncă și s'o îndeplinești.

— Bine, mamă, îți voi face pe plac.

— Că, dragă Doamne, numai asta mi-ar mai trebui, ca Părintele Iacint să-mi strice ticna din casă...

— Nu, de loc, mamă, o întrerupse Lulu, adăugând fierbinte:

— Părintele Iacint doar e un sfânt!

— Îți place, mă rog; apoi dacă-i pe atâta n'ai decât să îi te închini și să-i aprinzi două lumânări, vorbi contesa jignită.

— Atunci mie nu-mi vine a crede, ca un sfânt cu povețele lui să te fi îndemnat la neascultare.

— Mamă!...

— Taci! ... Uite ce-ți spun, ca dând ochii cu junele prinț, să nu te îndemne păcatul să-i pomenești despre părintele Iacint ori despre maica Catalină; — ba nici de posturi, de închinăciuni ori de câte și mai câte nerozii de soiul acestor!

Că doar, mulțumită lui Dumnezeu, a trecut vremea lor, copilul meu! Acum trebuie să-ți aduci aminte, că ești o tinără damă ieșind pentru întâiaș dată în lume. De aceea doresc să mergi la balul dela ambasadă și să te prezinți societății de elită. Junele prinț e un cavaler de-o rară frumseță, așa că cu greu ți-ai puteà închipui pe altul mai galant. Și .... te iubește... da, așa-i, ... te iubește fără îndoială. Nu trece nici o zi fără ca să nu întrebe despre frumoasa Lulu.

— Despre mine? — întrebă copila surprinsă de uimire, făcând niște ochi mari-mari.

— Dar eu numai odată, o singură dată l'am văzut în vieața mea.

— Și cum ți-a părut?

— Cu drept cuvânt trebuie să-ți zic, că tare prost mi-a mai părut!

— Prost? Prost! — el, leul societății din Madrid?!... Prost?! — el, cea mai bună partie din întreaga capitală?

— Firește, că doar clempăneà numai prostii: ba despre câne, ba despre calul, care câștigase la ipodrom o cupă, ba iarăș că are de gând să scoată la modă un frac roș. Și mă crede că i-am și zis, că în el are să apară întocmai, ca un rac fiert.

— Una, ca asta i-ai zis tu? — răcni contesa înfuriându-se.

— Ei, vezi, m'a luat gura așa pe dinainte.... Eu băgai de seamă, că prințul făcù o mutră îngândurată; — se vede, că nu-i vor fi venit la îndemână vorbele mele.

— Apoi să te mai miri încă! Cum să nu-l fi jignit asemenea cuvinte? Și nu de alta, dar fata mea să-i vorbească în chipul acesta? Te porți întocmai ca și când ai fi din Botuecos![1])

Să-i zici, că are să apară ca un rac fiert! Te-ai răsgândit la ceea ce spui? Se vede că n-ai idee, cât de desbătută e azi chestia fracurilor colorate! O mare seamă din foi, chiar din cele mai serioase, tipăriau până nu de mult coloane întregi pentru și contra, — și tocmai prințul eră cel mai înfocat propăvăduitor al modei noi. Și așa din senin, o prostuță — o scurtă la minte ca tine să-i zică, că va apărea, ca un rac fiert! Lucru nemai pomenit! De neiertat!

— Și nu-i așa că știrile astea le ai tot dela părintele Iacint ori dela maica Catalina?

— Da mamă! — de unde m'aș puteà eu pricepe la asemenea lucruri! — reluă Lulu cu naivitate.

— Atunci să taci, să asculți și să înveți! măcar cu atâta trebuiai, să te alegi din toată pricopseală din mânăstire. Ba nu,... de loc... mie nu-mi vine a crede una ca asta! N'am zis eu? Iată urmările creșterii tale mânăstirești, pe care de altmintrelea o lăudai atât de mult,... la care atât de mult țineà și bunică-ta, că la urma tota m'am învoit și eu!... Așa dar numai de dragul ăstor roade trebuii să fac o atât de mare jertfă, pentru a te dà pe mâna străinilor?, — până când ai ajuns fată mare de 17 ani?!

Rostind o cuvântare așa de patetică, contesa vorbià altfel după cum gândeà. Într'adevăr Lulu fù dată în pensionatul mânăstirii numai din pricina, că aflarea ei de față în căminul pănintesc ar fi oarecum o predică pentru maică-sa, care de altmintrelea mai având încă ceva din farmecul tinereții, nu-și astâmpărase încă pătimașul dor de-a gonì după desfătările vieții. Față de fiica-i, care cu cât creșteà, — cu atât deveneà mai răpitor de frumoasă, ar fi părut o umbră cu tot farmecul ei trecut și vestejit.

Nizuințile deșertăciunii de-a ascunde anii ce-au curs, ar fi rămas zădarnice în contra tuturor gătelilor și cochetăriilor artificiale.

Anii curgeau într'una, neputându-i să-i țină pe loc, — nimic neputând opri din calea lor.

Acele vremuri jertfite pentru traiul lumesc și fluturatic, în cari nu-i păsà de lege de sfintele și curatele bucurii de mamă, trecură an după an, zi după zi, cias după cias pedinaintea Tronului Celui Prea Inalt; cari fiind culese, numărate și cântărite vor trage greu în jos cumpăna cântarului, în ziua judecății din urmă.

II.

Jeluirile și învinuirile contesei fură întrerupte de fata de casă, care întrând cu obrajii îmbujorați, dădù de veste, c'a sosit costumul de bal al domnișoarei.

Contesa scoase un strigăt de bucurie, sărind din fotel să primească comandatul costum. Lulu nu se mișcă din loc.

In pragul ușii se arătă servitorul cu un coș uriaș, care, după ce-și făcù plecăciunile datorite, îl așternù pe covor cu mare băgare de seamă. Naneta dădù la o parte învălișul — și iată că vederilor tuturora se desfășură un fermecat amestec de niște giulgiuri albe-subțire, voaluri delicate flori și cordele: toată găteala toaletei de bal. Contesa ajutată îndemânatic de modista. Naneta, luă cu mânile sale costumul, așternându-l încetișor pe canapeaua de atlas. Numai niște fioncuri de mătasă albă ca floarea de lămâie erau singurele podoabe ale rochiei de bal.

— Tare-i frumoasă! — strigă contesa răpită, — cu adevărat minunată!

— Cât e de simplă, dar cât de elegantă! Nona noastră modistă are, ce-i drept, un gust parizian înnăscut. Ia te uită, Lulu! Dau cuvântul c'ai să încânți pe oricine!

[1]) Cartierul din provincia Leon, care din grobănia și necioplirea locuitorilor a devenit o zicătoare.

Contesa, ca și întreaga lume elegantă a Madridului, eră apucată de mania, pe care Părintele Isla o rădeà în slăvitele sale versuri.

»*În Madrid cunosc pe-o doamnă de marchis,*

»*Ce știe a face mode ca 'n Paris*«

Lulu în vremea asta neclintindu-se din loc, arunca o tristă privire spre costumul de bal.

Polcuța cu gulerul decoltat o și lovi la ochi; — dar trebuie de zis fățiș, că moda de atunci prescrià domnișoarelor o decoltare foarte mică și modestă, pe când femeilor măritate, aceeaș zeiță capricioasă — moda — poruncià, fără a puteà găci motivul, de-a vătămà până în gradul cel mai înnalt simțământul rușinii și al bunei cuviinți.

— Vino încoace, drăguță, — vorbì contesa, vrând să o încurajeze.

— Ah, Dumnezeule! faci o mutră ca și când te-aș chemà să-ți arăt rochia de moarte!

— O, rochia de moarte mi-ar plăceà cu mult mai mult decât asta, răspunse Lulu apropiindu-se cu pași mărunței.

— Ar trebui să fie tot albă ca și aceasta, numai că gulerul ce n'ar fi decoltat, mi-ar acoperi peste tot grumazii și în locul acestor fioncuri de lămâiță, ar aninà crinii albi: simbolul castității.

— Tată din ceruri! — răcnì contesa ajunsă la culmea mânici.

— Asta îmi mai lipsește, ca să-mi rostești acum o predică despre moarte și deșertăciunea vieții omenești! Dar lasă șaga la o parte, te rog, Lulu, nu fi copilă. Pleacă în etacul meu și îmbracă costumul de bal, când îți spun!... Vreau să văd, dacă te prinde și-ți stă bine, poate că voi trebui să te mai învăț, cum să ții poalele. Cum văd, mi-se pare, că n'ai să faci un pas fără ca să nu te încurci!...

Dupăce Lulu mai oftă încă odată din greu, se supuse poruncii, cu de-a sila. După o clipă se întoarse primenită în toaleta de bal. Când își zări din treacăt chipul, oglindindu-se în uriașa oglindă, care de trei ori de patru ori pe zi vedeà cum maică-sa îș schimbă modele înainte-i, nu putù să-și stăpânească slabul surâs de mulțumire. Își plăcuse și șie-și însăș — și de data asta uită de hainele-i de moarte, cu crinii ei cu tot. Contesa de asemenea zâmbi, zărind răpitoarea arătare a deșiertăciunii. Femeia înțelese pe femeie, — și acum prinse curaj, să scoată din mintea fetei toate sfaturile Părintelui Iacint.

— Fermecătoare! — repetă necontenit, aranjându-i faldurile poalelor. — Răpitoare! — Întoarce-te puțin la dreapta, Lulu! Așa, Naneto, trage puțintel în jos cordica aceea! Ea'n te uită, cât de frumos nu-i fioncul acela, — să nu-i fie de deochi! Ceva mai elegant, mai genial încă n'am văzut în viața mea! Zău așa, ca acel fionc, în forma unui fluture, e într'adevăr un cap-d'operă. Fără ca să trec adevărul, modista mea e un geniu. Bravo! Halal!

Parcă se aude, că cineva bate la ușă, — parcă întreabă un glas bărbătesc:

— Învoit e unui muritor de rând să calce pragul templului?

— Poftim!! Cum să nu?! răspunse îmbucurata contesă și opri pe Lulu care dădeà să fugă:

— Rămâi, puică, e unchiul! »*Unchiul*« eră un om trecut, bărbat zdravăn și spătos, cu niște coame cărunte, — albe ca ninsoarea, cu niște ochi sinceri și blajini, c'o statură nobilă și cavalerească.

Pe pieptul stâng aninà Crucea ordinului Calatrava, pe care o purtà pe negrul mundur, răsfrângând raze albe de lumină.

— Fermecătoare! — strigă și dânsul înlemnind de admirare pe pragul ușii. — Fermecătoare! N'am mai văzut, decând trăiesc, asemenea frumusețe! Te rog nu te mișcà din loc, fetițo, mai rămâi o clipă în poziția asta! Admirabil tablou! Zorile și amurgul unei zile cu soare, care-și pizmuesc frumusețea!...

— Unchiu-i vecinic în toane bune și cu chef, reluă contesa râzând de mulțumire. — Dar oare n'aș puteà ști, conte, ce vânt te-a adus la mine așa de timpuriu? Mi se pare, că unchiul poftește un dejunaș.

— Fără haz că-i fermecătoare! — repetà contele neputând deslipi ochii depe acea icoană așa de plină de tainica vrajă și de farmec neînțeles.

— Mi-ai ghicit dorul! m'am abătut la mata pentru un... dejunaș, apoi și cu ruga să-mi împrumuți careta, fiindcă trebuie să mă reped la palat, — căci echipajul meu e dus la o îmmormântare.

— Complimentul zorilor și amurgului îl iau, scumpe unchiule, de plată pentru dejun; iar pentru împrumutul caretei te îndatoresc să-mi spui, cum îți place Lulu în toaleta de bal?

— Încântător de tot! răspunse, răzimându-se molatic pe pernuțele canapelei și zgâibărându-și pe gribănul nasului sticiele ochelarilor cu cercevelele de aur:

— Nespus de minunată, de fermecătoare, de răpitoare, — măsurând în acelaș timp cu ochii-i cunoscători pe fetiță din cap până în picioare.

— Te asigur, că corespondentul dela bal, când va fi să-și de-a părerea publicului despre iubita noastră Lulu, va cădeà în extază.

Parcă-l și văd cum scrie în gazete:

»Hebe, întinzând zeilor cupa plină de »nectar, nu-i așa de mândră; Ofelia, arătându-se lui Hamlet, așa de ideală; Psyche, »coborându-se în Olimp, așa de mlădioasă!«..

— Dar, Lulu, copilul meu, vreai tu oare, ca să-mi dau cu adevărat părerea despre tine? ...Da, — atunci ascultă sfatul vechiului practicant. Te poți lăudà cu frumusețea fermecătoarei tale firi înaintea mamei, te poți fuduli înaintea mea cavaler bătrân, care mai mai c'ar aveà gustul să danseze cu tine în încăperea astor patru pereți: orice joc ai dori — începând cu poloneza și sfârșind'o cu polca.

Ba, să-mi crezi, că nu numai că-s gata să dansez cu tine, dar mai c'aș aduce vreo trei—patru cavaleri pentru varietate deși aș trebui să-i caut cu lumânarea, ca și Diogenes care cătà în piața Atenei pe vreun bărbat înțelept.

Căci deși nu dai totdeauna de dânșii, la urma urmei totuși aș da de vreo unul—doi!... Dar când e vorba despre balul dela ambasadă și când a veni ciasul să mergi, crede-mi, copilul meu, că mai bine ai face, ca dupăce vei fi mâncat la cină un ou fiert, să iai cămașa și fesul de noapte, și zicând mătăniile, să te duci liniștită la culcare!...

— Iacă și eu tot asta am ținut'o până acum, strigă Lulu sărind de bucurie.

— Dacă-i așa, — parcă ai vorbi din carte, — răspunse contele cu mulțumire și dând din cap.

— Uite colo... se sfârșește lumea cu voi! — îl întrerupse contesa supărăcioasă. — Na-ți-o bună, c'am dat de-al doilea Părinte Iacint, numai că-i fără halat...

— Cine-i mă rog, acel Părinte Iacint?

— Ia, un călugăr de vre-o trei-zeci și mai bine de ani, care crede că trăim încă pe vremea ciliciurilor.

— Și unde locuește? întrebă contele serios.

— Nu cumva unchiului i-a venit dorul să se spovedească, vorbi contesa de par'că l'ar luà peste picior.

— Ba de loc, căci de-abià ieri m'am spovedit. Azi aș aveà numai gustul ca să-i propun o chestie teologică — dar știi de cele încurcate, — să văd cum are să mi-o descurce.

— Anume?

— Eu susțin, că femeia n'a fost creată din coasta bărbatului [1]).

— Ș'apoi cu tot dreptul susții una ca aceasta, — răspunse contesa pe nerăsgândite, nepricepând încă rostul șăgii arzătoare.

— Femeia doară n'a fost creată din coastă, ci din inimă, de aceea femeia s'a ales cu inima întreagă, pe când bărbatul a rămas fără de inimă.

— Când văd pe femeie îngenunchiată la patul copilașului și învățându'l rugăciunile așa, pecum m'a învățat și pe mine maică-mea, mai mai c'aș crede ceea ce spui, — răspunse contele șăguind, dar cu glas impunător, pe care'l întrebuință ori de câte ori dădeà nepoțelei vre-o morală, fără ca s'o supere.

— Dar trebuie să știi, că mereu îmi vine să mă îndoesc, de câte ori văd pe femeia care umblă numai și numai după fleacuri lumești; cărei mai mult îi pasă de amestecul colorilor și de găteliile toaletei, decât .... decât .... de gospodăria casei. (Contele aveà de gând să zică: decât de creșterea copiilor, dar și-a luat seama pe loc, că Lulu-i de față, și și-a schimbat vorba). — Zisem dară, că femeia n'a fost creată din coasta bărbatului.

— Atunci din ce?... și după o clipă de răsgândire ca și când n'ar fi înțeles despre ce-i vorba, contesa întrebă iarăș:

— Și cum sună astă încurcată chestie?

— Din coada momiței, — răspunse contele cu autoritate.

Lulu pufni într'un hohot strașnic, iar maică-sa își muscă buzele.

În scurt potolindu-și mânia lăuntrică, zâmbì dulce, că de demult eră deprinsă cu glumele contelui, pe care tatăl ei îl făcuse tutor peste dânsa: (și nădăjduind că după ce-a scăpà de dânsul, ea va rămâneà mai pe urmă singura moștenitoare) răspunse și ea glumeț:

— Apoi frumos îți mai stă, unchiule! După ce ți-ai întocmit dejunul, știu că nu te costă mult ca să dai naibei toate galanteriile!

— Numai te rog, să nu crezi, mână contele, că una ca asta aș fi scos'o din

[1]) Aluzie la tradiția din Andaluzia referitoare la crearea femeiei.

învățătura lui Darwin, la concluzia asta m'a adus un moșneag cu mintea lui sănătoasă, cu care am stat de vorbă pe vremea petrecerii din urmă la moșiile din Andaluzia.

— Apoi acum înțeleg, de ce cuvintele pe cari mi le-ai spus, miroasă a usturoi.

— Scumpa mea, nasurilor delicate adevărul niciodată nu miroasă a usturoi. Dar ia'n ascultă, să vezi cum își dovedi spusa bătrânul filozof. Dacă n'are să te convingă, atunci să nu-mi zici pe nume...

Iată, mai întâiu de toate momițele de partea femeiască n'au cozi; apoi fiindcă o seamă din femei, ce-i drept, au niște tendințe cu totul darwinistice.

— Pricep acuma, de ce nu te-ai căsătorit pentru a doua oară.

— Scumpa mea, vorba ta se potrivește ca nuca pe părete, — doar n'am în gând pe toate femeile, ci numai pe unele dintre ele. Că de-ar fi fost toate de soiul acestor, drept să-ți zic, că nu m'aș fi însurat cât e lumea și pământul.

— Știi ce unchiule? — grăi frumoasa damă jenată în onoarea ei, — atât ție cât și lui Lulu v'ar ședea tare bine să desfășorați o propagandă teribilă în contra balului.

Lulu are să facă pe nevinovata, iar tu unchiule, — accentuând mai cu tărie vorbele din urmă, — pe păcătosul convertit.

— Încaltea nimeni nu mi-ar puteà luà un rău, c'aș vorbi de lucruri, despre cari n'aș aveà nicio idee...

— Ha — ha — ha ... Știi că ești nostim! doar cel de pe comoară ar fi gata să se schimbe chiar și într'un călugăr!....

— Să-mi crezi, că dacă Mefisto și-ar fi jertfit experiența de diavol și înțelepciunea de înger serviciului dumnezeesc, ar fi ajuns la surprinzătoare rezultate ... Știi, că n'ai gând rău, dacă Lulu se învoește, n'avem decât ca să ne începem misiunea în contra balului chiar astăzi, predicând mai întâiu înaintea porții dela ambasadă.

— Bine moșule, răspunse Lulu cu bucurie, de sigur că m'ai ușor mi-ar veni să țin o cuvântare, decât să învăț a dansà în rochia cea lungă.

— Așa dar ne-am înțeles! — printr'o ferestruică a caretei voi răcni către mame: »Oarbe ați fost față de voi însăș, acuma ați devenit oarbe și față de fiicele voastre! Voi sunteți de vină că sunteți așa de oarbe — cel puțin în mare parte: Băgați de seamă, că orbirea voastră are să vă ducă la pierzare!« —

Apoi întorcând capul către cealaltă ferestruică — devremece despărțesc pe ascultătorii mei între sexuri, — ca'n sinagogă — voi strigà către părinți:

»Ați pierdut mințile, oamenilor? Gândiți-vă pentru Dumnezeu sfântul că v'a trecut vremea destrăbălărilor... — luați seama că fetele cari se află aicea, sunt fiicele voastre!«

— Tot ce-ai spus, e tare frumos, vorbi Lulu, dar dacă cu toții te vor înțelege după cum te-am înțeles eu, n'ai să convertești pe nimeni, moșule.

— Nu strică nimica, că tu nu m'ai înțeles, fetițo, ajunge, că maică-ta m'a priceput!...

— Pricep din ceea ce-ai zis, dragă unchiule, răspunse contesa stăpânindu-și supărarea, — numai atâta, că nu vreai să-mi faci hatârul.

— Hatârul tatălui, ce ia sama și îndreaptă purtarea copilului .... hatârul prietinului, ce vrea să-și mântue sufletul, — răspunse contele, vorbind încet la urechea nepoțelei.

— Dar ce mă crezi că's păgână?

— O nu, de loc. Dar ești un fluture, iar fiica ta are nevoie de-un înger păzitor.

Lacrimile podidiră pe contesă.

Lulu ne-auzind nici un cuvânt din tainica lor convorbire, șopti serios:

— Moșule, când ai să ții cuvântarea din ferestruica caretei, eu am să mă suiu pe capră, și de acolo am să strig către toți:

»Doamnelor și domnilor, a bătut două-sprezece, mi-i tare somn și nu pot face un pas, fără ca să nu mă împiedec de poalele rochiei .... — De aceea vă zic noapte bună! Eu mă duc cu scumpul meu moș să mâncăm la cină câte-un ou fiert și zicând mătăniile, mă duc la culcare!«

Lulu făcând o mică plecăciune, se repezi ca un fulger spre etacul mamei să-și desbrace costumul de bal. Pe pragul ușei își întoarse capul și zimbind îngerește, întrebă:

— Nu-i așa, mămițo, că-mi dai voie să pun la cale cina pentru mine și pentru unchiu?

Contele își țintì privirea în ochii contesei, pe-ale cărei buze mijeà îngăduitorul: »da«. —

Dar în aceeaș clipă își schimbă iarăș propunerea și reluă energic:

— Nu, în niciun chip, de fel, nu, nu se poate! — mi-am dat doar cuvântul prințului!

— Și ce-i cu ,asta? întrebă contele cu un rost înduioșat.

— Dar unchiule, vezi bine, c'are să se supere foc ... și treaba ar puteà ajunge până acolo, că va rupe relațiunile; iar la una ca asta în ruptul capului nu mă învoesc, ca Lulu, copila mea, să piardă cea mai bună partie din capitală!!

III.

Spre oarele trei ale dimineții luxosul echipaj reîntornà pe contesă și pe fiică-sa din palatul ambasadei.

Lulu, învăluită într'o jachetă costisitoare, se îndesà în colțul caretei, tăcând molcom ca piticul. Întreagă se simțià trudită, desgustată și istovită de-o amețitoare durere de cap.

— Ți-i rău, Lulu? — o întrebă maică-sa.

— Mi-i tare rău .... oh, capul mă doare tare!

— Așa pățesc cei nedeprinși cu balurile. Mâne, dupăce te vei fi odihnit bine, vei vedeà, c'are să-ți vină în fire.

Lulu nu-i mai răspunse nimica, iar tot drumul îl depănară în tăcere. Contesa de loc nu-și bătea capul de durerea fiicei, că doar o credeà de nimica toată, ci mai mult de vorbele contelui. Deși își dădù toată silința să se gândească la alte lucruri, totuși, par'că în ciudă, îi sunau la ureche aceleaș șoapte, rostite de conte.

Pe urma acelorași gândiri și impresiuni, cari îi copleșiau mintea și-i treziau sufletul, se simți cuprinsă de-o adâncă părere de rău; — simțind aceleaș remușcări de cuget, ce le lasă în suflet păcatul săvârșit, care te silește mai apoi a-ți recunoaște singur vina de ceva însemnat, — pe care mai înainte patima o ținea de-un fleac. Datoriințile către societate, viitorul copilei, norocoasa partie pe care-o găsi în junele prinț: toate astea îngrijorinți, la cari până acum ținea ca la cele mai sfinte datorii, — deși trecù, numai de dragul lor, chiar peste marginile gusturilor și placurilor ei firești. așa deodată se nimiciră rând pe rând și dispărură ca *fata morgana* față de adevărul pe care contele, mai mult din șagă i-l'a spus verde în ochi:

»Totdeauna firea ta ușuratică, gonind veșnic după plăcerile lumii, o ascunzi cică sub prepusul datoriilor către societate și grijilor de soarta copilei« ...

— Oh, fie ce-a fi, dar așa-i într'adevăr! — vorbi în sine contesa cu amărăciune. — Lulu are nevoe de un înger păzitor, care să-i păzească nevinovăția sufletească!... nu's o păgână, dar un fluture... o mamă, care de dragul petrecerilor uită de datoriile ei cele mai sfinte.

— Ce ți-i, copilul meu, întrebă contesa speriată.

— Nu știu, mamă... colea sub șoldul drept mă înjunghie ceva ... par'că mi-ar trece un cuțit prin șale, — ... poate că mă strânge corsetul.

În sfârșit ajunseră acasă. Lulu pe loc se duse în odaia sa. Desfăcându-și toaleta de bal și desbrăcându-și mantoleta, mână afară pe camerieră. Trântindu-se pe un jâlț micuț, cu mânile lăsate în voia lor, cu ochii pironiți în dușamea ... ședeà în poziția asta vreme îndelungată fără nici o mișcare, fără nici o vedenie.

Își trudeà mintea să-și dea seama despre cele petrecute astă-noapte ... o năvăliau fel de fel de gânduri — toate înfurcite, — fără nici un rost.

Stând astfel pierdută 'n aiurări — strivită de trudă ... i-se sui tot sângele în cap, — o durere ascuțită o frământă sub șalele drepte, — iar din trup în timp o tusă seacă ce isbucnià din fragedu-i piept, părea că-i curmă mădularele ființei.

În urmă, după o lungă clipită de vreme, se sculă să plece la culcare. Un gând o opri pe loc. Ca un îndemn trimis din ceruri, ca o blândă rază răsfrânsă din lumina dumnezească, îi răsări în minte cel din urmă sfat al părintelui Iacint și povața maicii Cataline: »să nu te culci niciodată mai înainte de ce nu-ți vei fi cercetat cugetul«.

Lulu se abătù către bogatul genuflexoriu gotic, pe care ținià o statuă a Inimii lui Isus, adusă cu sine din pensionat, întocmai ca și aceea depe altarul capelei din mânăstire. înaintea căreia se rugà așa de fierbinte și așa de dese ori. Inaintea acestui amic credincios căzù în genunchi .. c'o inimă așa de deschisă pentru toți ... de care se îndrăgostise din copilărie; și răzimându-și capul în palmele mânilor, se lăsă pe gânduri.

După un scurt răstimp își ridică capul și întâlni ochii Mântuitorului. In ochii lui Isus ardeà o dragoste nespus de mare,.. iar în ochii lui Lulu mijeà tot farmecul nevinovăției sufletești. Se liniștise. Zicând fapta de căință și mulțumind, se rugă Celui Prea Înnalt, c'a ferit-o de orice păcat.

Copleșită de osteneală, Lulu atipise curând. Dar somnul ei erà foarte obositor

și neliniștit. Visă, că se mai află încă în sala balului dansând cu junele prinț. Orchestra cântă valsul lui Strauss, iar Lulu se desfătă vesel, alunecând ușor pe picioruțele delicate de-a lungul și de-a largul netedei săli.

Conturul sălii de-abeà de-abeà se mai prezăria, pierzându-se parcă în depărtări nemărginite.

Tinerii cavaleri cari o întâlniau în sborul dansului, îi șoptiau că-i răpitoare de frumoasă, — dar Lulu nu puneà preț pe spusele lor... doar i-se năzărià în oglindă un cap de mort, care-i vorbià cu glasul Părintelui Iacint:

»Ce ești, am fost; ce sunt, vei fi!« Junele prinț jucà de minune. Clinurile fracului roș fluturau în vânt, iar Lulu nu mai puteà de râs. căci într'adevăr îi păreà ca un rac fiert. Înflăcăratul jucăuș se învârtià cu dânsa tot mai iute... Lulu începù să amețească, și îl rugà s'o lese puțin în pace. Prințul în loc de a-i răspunde pufni într'un râset ironic și împotriva rugămintelor fecioarei, înfierbântându-se, dansà mai departe — tot mai iute, tot mai amețitor în tactul nebunaticei orchestre.

Înfricoșata Lulu începù a plânge, devremece vânjoasele mâni prințești o stringeau ca în clește. Cu un glas jalnic strigă pe mama, care hohotind îi făcù semn să joace înainte. Desperata Lulu chiemă într'ajutor pe unchiu, dar, neaflându-se de față, nu-i răspunse nimica. Astfel biata Lulu dansă cu de-a sila mai departe, fiind mereu — mereu zbânțuită după muzica din ce în ce mai nebunatică.

Deodată îi se făcù negru pedinaintea ochilor, — pierdù pământul de sub picioare, — simți că pantofii albi de mătasă lunecă într'o massă moale, cleioasă, — iar corpu-i cuprins de fiori.

Îngânările de alăute și flaute păreau schimbate în freamăt turbat de vijelii, ori în vuet asurzitor de valuri. Cuprinderea în brațele prințului deveni tot mai plină de durere... până când îi și izbucni din piept o tusă amar de istovitoare.

I-se năzăriau întunerecuri întinse pustiuri — prin cari zăriă niște flacări luminoase ce ieșiau din pieptul prințului, — și cari încercau s'o cuprindă în para lor de jur împrejur.

Vedeà cum ochii lui cari ardeau ca două focuri otrăvitoare, țintesc în față, spre a-i pătà cu pojaru-i necurat curăția, pe cum și mielcul cu dâra sa pătează curăția frunzelor de crin.

Îngrozită Lulu se zmânci din brațe — să fugă, — dar înzădar. Mama-i poruncià din adins să danseze necontenit... iar sărmana copilă n'aveà, la cine să mai strige după ajutor.....

Atunci parcă zăriă în depărtare o rariște de arbori, din acăror umbră se desfăceà un chip bărbătesc ce sămănà de minune cu chipul ce înfățoșà pe Hristos din Muntele Maslinilor.

— Isuse Hristoase -- răcni Lulu din toate puterile ce-i mai rămaseră încă! — Isus Hristos auzindu-i glasul, se apropie încet — încet, tot mai aproape de dânsa cu ochii duși spre zbuciumata copilă. Parcă strigătul ei desperat trezi pe Isus cufundat într'o adâncă îngândurare .... Stăteà în preajma ei ținându-și în mâni rănită sa Inimă dumnezeească ... tot așa pe cum îl mai zărise pe altarul din mânăstire — tot așa pe cum îl înfățoșează statua depe genuflexoriu.

Prințului nici prin gând nu-i trecià să-și părăsească prada... părea c'a înnebunit, învârtindu-se cu dânsa așa de amețitor... zbierând câteodată așa de îngrozitor.

Hristos cu un gest împunător își ridică mâna în sus poruncind jucăușului, ieșit din miți, să se oprească pe loc și să deà drumul fecioarei. Dar prințul în niciun chip nevrând a descleștà din brațe pe Lulu. își ridică și el mâna, și trase o palmă lui Hristos.

— Iartă Doamne, eu sunt pricina acestei fărădelegi! — strigă Lulu, împreunându-și mânile rugător. Isus făcù doi pași înapoi, stropind dușameaua cu sângele său, doar poate va opri pe prinț.

Zădarnic! Prințul îmbrățoșă pe Lulu încă mai puternic și dansă chiar pe locul stropit cu Prea sfântul sânge.

— Iartă Doamne! răcni Lulu smulgându-și perii din cap,

Isus mai încercă odată să scape pe copilă, aruncându-și Inima sângerată sub picioarele prințului.

Zădarnic! El nici de astă dată nu se opri, ci trăgând pe Lulu după sine, își ridică piciorul să strivească inima.

Un răcnet sfâșiitor izbucni din pieptul lui Lulu — trezind-o.

Scoțindu-și capul din culcuș, privià cu niște ochi mari — mari,— rotindu-i în preajma odăii.

Ici pe scaun zăceà, în neorânduială, costumul de bal, colo pe genuflexoriu se află statua Mântuitorului ... sub șoldul drept Lulu simțeà iarăș aceeaș durere chinuitoare de mai înainte, de când prințul o strânse la piept cu braț de fier.

Prin perdelele trandafirii ale salonului soarele-și întindeà razele purpurii, — umplându-l c'o undă lină de lumină.

La sfâșiietorul răcnet a lui Lulu cameriera sări în picioare, alergând grabnic în salon, — după dânsa se repezi și contesa, somnoroasă — de abià gâtâind de fugă și de spaimă.

Palidă, aproape fără viață, zăceà Lulu privind spre bagdadie, cu ochi holbați de groază, — sfârâmată de-o tusă furioasă ce-i munceà pieptul într'una; — așa de furioasă, că înghețà și sângele în inimile celor cari o auziau.

Contesa văzându-și copila în halul acesta, vrednic de tot plânsul, scoase un țipet desperat și apucându-se cu mânile de cap, căzù în genunchi lângă patul ei ....într'una văetându-se amar de dureros.

— Mamă! — mamă! — șoptià Lulu de-abià de-abià, cu un glas tânguitor ca de mormânt... — acolo, — acolo... la bal... — pe muntele Maslinilor.... — prințul.... a călcat în picioare.... sângele.... nu eu!.... Eu n'am păcătuit!.... Eu nu!.... nu!.... o Doamne!.... Eu n'am păcătuit!... Ah, eu nu!.... dar totuși.... eu sunt.... ah!.... de vină!..... De vină sunt.... da... că omul acela.... ah!... a călcat în picioare.... ah, în picioare.... sângele.... da.... sângele.... lui Hristos!...

În aceeaș clipă tremurul unor cărcei năprasnici munciau gingașul corp al fecioarei.

— Lulu! — Lulu! — copilul meu! strigă contesa, Lulu! Lulu! — drăguța mea, liniștește-te pentru Dumnezeu. Aiurești.... ți-se năzare numai!...

— Nu,... nu... nu!.... răspunse Lulu cu o neobișnuit de convigătoare putere. — La bal am visat, în vis am fost trează!« — Contesa leșinând de spaimă, trimise după doctor, care-i zise, că starea copilei e de desperat. După cât îș puteà da seama, zise, că are o culminantă aprindere de plămâni — cu atât mai amenințătaore, cu cât erà împreunată c'o strașnică convulsiune de nervi.

Medicul nu știà pricina boalei — ajunge că maică-sa știà, că Lulu s'a ales cu asemenea boală dela balul de astă noapte.

IV.

După trei zile salonul de primire din palatul contesei erà învăluit de jos până sus într'un giulgiu albiu de mătasă. În mijlocul salonului se înălță catafalcul cu sicriul alb de axamit.

Pa catalfac odihnià Lulu,

Câțiva crinișori albi ca ninsoarea împodobiau veșmântul ei de moarte, cu guler înnalt ce-i acoperià de jur împrejur feciorelnicii ei grumazi.

Delicatele-i mânușițe țineau statua Inimii lui Isus, adusă din mânăstire.

Asta-i fù dorința cea de pe urmă.

Dela Bistrița.

Melancoliei.

— Lenau —

A vieții clipe tăinuită
Tu le petreci melancolie —
În strălucire de-mi râde steaua,
Ori de se stânge pe vecie.

Tu mă 'nsoțești în munți și codri
Pe unde șoimu-și are calea,
Și valea cea cu murmur dulce
În tremurat își cântă jalea.

Atunci ai miei îmi vin în minte
Și 'n gene lacrima-'mi învie...
De sânul tău îmi razim fruntea
Tu tainică melancolie.

Oct. L.

Reviste literare.

„Ramuri“, „Făt-Frumos“.

Încep cu *„Ramurile“* din Craiova.

Dacă e vre-o revistă la noi, care să-și fi știut păstră, statornic, simpatiile în toată vremea, dela primii numeri vechi până la cei mai proaspeți, dacă e vre-o revistă, care să-și fi păstrat credincios programul primelor zile, cu aceleași avânturi tinerești, cu aceeaș credință neclintită în izbândă idealelor mari culturale, la cari așa de mult țin inimile tinere grupate în jurul acestei reviste „bilunare“, — atunci de bună seamă, că sunt aceste „Ramuri“ din Craiova.

Dela început am fost obișnuit să țin foarte mult la această revistă. Nu pentru meritele prea mari literare, pe cari în aceeaș, dacă nu în mai mare măsură le au și alte reviste de ale noastre, nu pentru

nouele curente şi orizonturi, pe cari această revistă nu le-a deschis şi n-a avut pretenţia să le deschidă, şi nu mai ales pentru însuşirile, prin cari alte reviste îşi creează ciardaşiile lor, cu tăraba, după care se vinde zgomotos şi ieftin fabricaţia proprie şi se laudă stăruitor şi tare marfa de casă, nu pentru acestea însuşiri, pe care această revistă a ştiut prudent să şi-le acopere, am fost obişnuit să ţin la dânsa. A face literatură, de ori şi ce specie, se pare a fi un lucru nu tocmai aşa greu. Dar a pune între multele nizuinţe ce le vei fi având şi nizuinţa cea mai de lipsă la noi, de a isprăvi, pe lângă literatura ce-o vei fi producând-o, şi o muncă reală, adevărată, în folosul neamului şi al culturei naţionale şi de a stărui cu tot sufletul pentru încetăţenirea în păturî cât mai largi a ideilor mari, a trebuinţelor arzătoare, de cari se preocupă o mare, cea mai bună parte a neamului, e o însuşire care, cred, în vremurile prin care trecem preţueşte mai mult decât preocupările de ştiinţă teoretică, decât rezerva olimpică, pe care bunăoară dl Mehedinţi în Convorbirile dsale şi-o aduce ca o scuză şi ca o normă principială tinerilor, cari cereau şi dela dsa o judecată şi un gest mai hotărît în chestiile ce preocupă.

Revistele la noi trebuie să facă mai mult şcoală de suflete, decât ştiinţă.

E o conştiinţă ce trebuie desmorţită şi e o opinie publică, ce trebuie cucerită pentru ideile bune. Şi această lipsă mai mult se simte în societatea noastră, care e în prefacere pe toate terenele. Mai multă dragoste şi însufleţire în ceeace se spune şi mai puţin savantlic. Se poate să fie şi multă greşală în această părere. Dar e fapt, că se simte de cei mai mulţi, că numai o revistă cu astfel de însuşiri poate cuceri şi se poate impune mai cu efect.

Acesta e un motiv, cel mai de căpetenie, pentru care cei mai mulţi din tineretul nostru care cetesţe, cetesţe cu multă dradoste această revistă a tinerilor craioveni, a acestor „vizionari, cu privirile aţintite cătră acelaş mare adevăr“ — cum o spune aşa de convins unul dintre dânşii.

Sunt îndrumări, cari deşi cad afară de sfera literaturei pure, totuş trebuie să le deie şi o revistă literară. E vieaţa de toate zilele, cu nenumăratele nevoi şi trebuinţe, cu lipsurile culturale, prin cari trăieşte şi se desvoaltă o societate, — cari nu pot să cadă afară de preocupările unei reviste. Şi aici se poate grăi cu minte şi cu tragere de inimă, se poate spune curat şi cinstit „fără personalităţi şi politică“ ce s'ar puteà face „pentru starea culturală a oraşului Craiovei“ — cum spun aceşti tineri — sau pentru starea culturală a altor oraşe, a altor ţinuturi, a altor părţi de lume românească, unde vor fi apărând anumite reviste — şi la urmă pentru starea culturală a românimii întregi.

Şi dacă pe lângă literatura bună ce o face — şi „Ramurile“ pe lângă scriitorii ce-i are aduce uneori nri literarminte inescepţionabili, — dacă pe lângă această literatură o revistă, luptă stăruitor şi în direcţia atinsă mai sus, atunci e şi mai mult vrednică de a se bucurà de simpatii în păturî cât mai largi.

„Ramurile“ au acestea simpatii — şi pentru aceasta o revistă numai mândri se poate. E de ajuns să pomenim şi numai cazul maiorului Sturza, care a aflat de bine ca aici în aceste „Ramuri“ să-şi publice articolul, în care făceà o aspră dar dreaptă critică asupra anumitor stări din armata de dincolo, un articol cu urmările, pe cari le ştim.

Aducând aceste laude acestei reviste, nu vrem să zicem, că n'ar aveà şi cusururi, cari produc o impresie nu din cele mai bune asupra celor obişnuiţi a ţineà la dânsa. Să-şi aducă aminte aceşti prietini tineri de cazul dlui Em. Gârleanu. Şi să ne spună dnii C. S. Făgeţel şi P. Partenie, pe cari îi ştim înzestraţi c-o limpede judecată de e cuviincios ceeace s'a făcut cu acest scriitor de seamă, pentru care într'un număr se scriu cele mai măgulitoare cuvinte, pentru ca în alt număr să se încarce cu unul din cele mai grele calificative? Motivele nu le cercăm. Dar e o consecvenţă şi o cuviinţă, de care e bine să nu se uite, nici chiar când facem literatură.

II.

După mai multe încercări, cari nu au lipsit a se face şi aicia de dincoace, abià acum i-a fost dat bietului »*Făt-Frumos*« să se renască.

„Se împlinesc cinci ani, acum — la 15 Martie, — când într'una din acele clipe, în care sufletul parecă ţi-se îmbracă în zale, şi te porneşte la luptă, câţiva prietini, am pus temelie revistei „Făt-Frumos“. Vreme de un an şi jumătate, „Făt-Frumos“ a purtat cuvântul multor scriitori, peste tot cuprinsul părţilor locuite de Români. Şi fiecare număr al revistei îl socotiam drept o izbândă, căci fiecare număr treceà prin atâtea şi atâtea greutăţi. Cu toţii eram la începutul carierei noastre de scriitori, şi numai acei, cari au încercat-o cunosc câte desamăgiri îi aşteaptă. Dar am crezut în menirea noastră şi nu ne-am desmiţit. Pe cât ne-au ajutat puterile am dovedit-o. Acecaş credinţă o avem şi astăzi, acelaş zel îl urmărim, chiar dacă împrejurările vieţii ne-au arătat, că drumul până acolo e altul. Ele ne-au mai învăţat, că: „Puterea nu e aiurea, ci în noi.“

„Pe drumul vieţii mulţi călătoresc. La uşa ta se opresc şi buni şi răi: Împarte frăţeşte azima cu cel ce îţi face cinstea să ospeteze cu tine, lasă-l să treacă mai departe şi haînul ce-ţi aruncă, fără pricină, noroiul vorbelor sale. Ori cât de mare ar fi cel ce păcătuieşte astfel, adevărul e unul: pedeapsa ş'o poartă în el.“

„Şi mai vedem încă ceva“.

Dacă puterea nu e aiurea decât în noi, atunci ca să o preschimbăm cu adevărat în fapt, nu ne lipseşte decât unirea tuturor celor ce-o purtăm în suflet.

Cu această mare dorinţă; care ne e şi o lozincă de acum înainte în vieaţă, pornim la drum:

Înlăturând tot ce ne e potrivnic, scriitori români de pretutindeni să ne unim „Şi în cuget şi în simţiri“. —“.

Aceste sunt cele „câteva cuvinte“ cu cari „Făt Frumos“ îşi reîncepe apariţia cu 1 Martie v. 1909. N'am putut să mă reţin, să nu le reproduc aproape în întregime. Se spun într'o formă cam neobişnuită la noi şi într'o vreme când nu puţine păcate sălăşluiesc în redacţiile celor mai multe din revistele noastre.

E o convingere şi e o individualitate hotărîtă ce se desprinde de aici. Deşi nu se numeşte nume, totuşi găcim că Dl Em. Gârleanu e cel ce pune acest program revistei.

De „Făt Frumos“ şi de numele dlui Em. Gârleanu, întemeietorul de pe vremuri şi reînvietorul de acum al acestei reviste, ni-se leagă cele mai bune amintiri: Cetiam cu aceeaş dragoste acest „Făt Frumos“ bârlădean, cu care cetiam „Sămănătorul“ dlui Iorga. Erà o căldură o dragoste ce cade bine în lea se spunea, o iertare prietinoasă, o încunjurare prudentă a jignirilor ce dor, a judecăţilor pripite ce supără, a apreţierilor aspre ce înduşmănesc oamenii.

Îţi făceà bine aerul de prietinie bună, de sinceritate iertătoare şi de înaltă seninătate sufletească, ce se desprindeà de pe paginile acestei reviste. Fără să se arunce mănuşi de ceartă şi de bârfeli celor ce le căutau, şi cu toate acestea fără să se îngăduie nimic din principiile şi convingerile ce le avea, aceasta revistă şi-a ştiut câştigà cele mai călduroase simpatii — chiar şi aici la noi — de cari se poate numai împărtăşi o revistă lit.

Ţinând seamă de cea ce a fost aceasta revistă, de scriitorii ce-i aduce în nr. 1, vechi ucenici ai săi, — şi mai ales de personalitatea ce tot mai mult se impune a dlui Gârleanu, cu strălucite calităţi de nuvelist şi de redactor, putem să spunem, că această revistă are mai mare îndreptăţire de a fi — pe lângă toată îndoiala, pe care o are, paremise, prepuelnica „Ţara noastră“ — decât cele mai multe din revistele noastre ce'şi trăiesc traiul de ciuperci parasitare.

Garanţa, ce se aşteaptă dela ori şi ce revistă, e de două feluri. E o garanţă etică, cea mai de căpetenie, care vine din individualitatea morală a celui ce cârmuieşte revista, din sufletul său de om cinstit, consecvent cu sine şi cu credinţele ce le are, ca om ce are o măsură de prudenţă în ceea ce spune, de statornicie neşovăitoare în ceea ce crede.

Aceasta e garanţa ce aşterne fondul, ce clădeşte temelia, pe care trebuie să steie ori şi ce revistă. E garanţa ce alcătueşte caracterul unei reviste.

Cealaltă e garanţa de scriitor, de estetic, de literat, pe care ne-o dă redactorul de reviste, în virtutea căreia deoparte produce însuşi lucrări de artă ce rămân, de altă parte ştie grupà în jurul său condeie cari preţuiesc.

Şi dacă aceste garanţe, pe ceea a omului şi pe ceea a scriitorului, le aflăm pe amândouă, într'o măsură îmbucurătoare în cel ce reînvie aceasta revistă, cred, că avem tot dreptul să ne bucurăm de această reînviere şi să-i dorim din suflet alte zile, cu vieaţa mai bună şi mai îndelungată, ca cele ale primei vieţuiri.

Petru Suciu.

Strofe de amurg.

Din sări clipitoare, coboară amurgul
Cu vălu 'n cernire de jale
Şi acopere crinii, cari tainici se roagă
Din freamătul lin de petale.

Şi acopere valea şi codrul bolnavul
Ce-şi freamătă trista durere,
Şi râul şăgalnic ce undele-şi mână
Şi-şi plânge amaru 'n tăcere.

Şi aleanu însărării cu vise de aur
Coboară din sfere senine
Cu zimbetul dulce şi şoaptele-i tainici
Durerile lumei se aline.

E atâta zimbire de vrajă şi farmec
În clipele aceste a 'nserării,
Când umbrele negre a nopţilor blânde
Întunecă porţile sării.

Harfistul.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare). 62

„Astea au trecut," zise Plautus. „Şti, că eu sum un aderent al învăţăturei celei noua!"

„Să tot fi!" zise Vindex serios. „Inainte de toate eşti un Roman, aşa de credincios şi nobil, ca puţini alţii în Roma. Dar despre aceasta vom mai vorbi mai târziu. Haide să părăsim odată acest loc înfiorător."

„Vin, Vindex," zise Plautus, „dar uite, am aci o fiinţă, carea-mi este scumpă. E şi ea liberă, Lydia mea?"

„Cum mai şi poti întrebà! Toţi sunteţi liberi! Voi n-aţi făcut nimic, decât, că onoraţi o Dumnezeire nouă. Onoraţi-o cât vreţi, nu vă împiedecă nimeni, ca s-o faceţi! Numai cât n-o faceţi într'un chip prea zgomotos, ca să nu conturbaţi cetele fanatice ale preoţilor, cari aduc zeilor fum de tămâie, iar în ascuns îi despreţuesc. Cu adevărat, dacă ar fi să se închidă toţi, cari nu cred în zei: jumătate oraşul ar trebui pus în lanţuri! Şi decând înţeleptul Titus Claudius Sabinus s'a declarat publice de aderent al învăţăturei voastre, dispoziţia în contra creştinilor s-a schimbat cu totul. Pe capul Medusei: asta a fost o bună lovitură pentru preoţime!"

Plautus conduse de braţ pe Lydia, carea eră tare eşofată din cauza petrecerii îndelungate în carcer. Vindex rămase surprins la vederea acestei frumuseţi şi zise surizând lui Plautus: „Acum ştiu, ce te-a alungat de lângă Rin şi te-a atras cu atâta putere către Roma. Şi cu toate că te lapezi de zeii cei vechi: pe zeul Amor trebuie să-l recunoşti! Săgeţilor sale de aur a sucombat chiar şi inima ta cea pancerată. Eşti de lăudat, scumpule, că ai aflat o inimă, care seamănă cu a ta în credinţă şi în tărie. Dar acum haideţi să plecăm afară din întunecimea aceasta."

Pe când păşiau spre ieşire, ochii lui Vindex deteră de semnele cele albe, cari erau gravate jur împrejur în piatra cea întunecată. El luă o torţă, o ţinù lângă părete şi ceti cu mirare:

„Isuse, Mântuitorul meu: pentru tine trăiesc, pentru tine mor. Amin" — iar mai la vale: „Daţi împăratului ce e al împăratului, şi lui Dumnezeu, ce e alui Dumnezeu!"

Vindex clătină din cap. „Asta nu e filozofie rea," zise el. „Dar spune, cine a pus sentinţele acestea pe părete?"

„Noi, creştinii," răspunse Plautus. „De oarece nu avem lumină, am pus deasupra capetelor noastre, învăţăturile Dumnezeului nostru. Uite! ele au luminat întunerecul nostru şi ne-au făcut voioşi şi veseli."

Vindex deveni gânditor şi acum ceti cu atenţiune cuvânt de cuvânt. Pe un părete stăteà:

„Fericiţi sunt cei persecutaţi pentru dreptate: a acelora este împărăţia cerului!"

Şi îndată după aceea, mai la vale:

„Pudentiana, fiica senatorului Pudens, de 16 ani, a fost închisă aci la porunca împăratului, pentrucă a crezut în Hristos. Impreună cu Sabina, Chloris, Aquila, Flavia şi Flora, prietinile ei, a suferit moartea de martir."

Scrisoarea eră încă proaspetă de tot şi părea, că numai cu câteva oare înainte a fost zgâriată în piatră.

„Cum," întrebă Vindex, „aşa dar nobilul senator Pudens încă este un creştin?"

Plautus afirmă în tăcere.

„Ciudat," zise încet beliducele, că chiar Romanii cei mai buni, mai credincioşi, sunt aderenţi ai învăţăturei celei nouă! Ce-i împinge oare în braţele noului Dumnezeu? Ce este?..."

Plautus încă auzi cuvintele acestea şi să plecă la urechia prietinului: „Adevărul!" zise el încet.

„Mai sunt încă mulţi încarceraţi?" întrebă Vindex pe temnicer.

„Mai mult de o sută de inşi, stăpâne!"

„Dă-le drumul la toţi," zise Vindex. „Astăzi nu e permis, ca în Roma să se audă suspine, să se vadă lacrimi, nu e permis se fie lipsă şi plângeri! Deschide uşile! Desfă lanţurile! Anunţă tuturor libertatea şi vieaţa! Spune-le: Dreptatea şi-a ţinut intrarea între zidurile Romei! Dreptatea şi — adevărul!" adause el încet.

Şi însoţit de strigătele vesele ale prisonerilor liberaţi, el ieşi afară în noaptea senină, şi aerele duceau numele său peste cele şapte coline ale oraşului, iar creştinii îi binecuvântau numele şi alergau plini de bucurie în colibile lor şi la iubiţii lor, cu inimile pline de speranţă, că acum a sosit un timp mai bun pentru creştinismul tiner.

Vindex însă strânse la piept pe prietinul său şi în ochi îi luceau lacrimile. „Scumpule," zise el moale, „am ţinut, că liberarea patriei de sub tiran este cea mai frumoasă faptă. Dar îţi spun, este ceva şi mai sublim! Bucuria nespusă, ce mă umple, pentrucă am putut liberà pe aceşti osândiţi pe nedreptul, este de o mie de ori mai curată şi mai sublimă decât bucuria pentru învingerea, ce am repurtat-o. Sum fericit!"

Acum ei îşi strânseră mânile în tăcere şi plecară prin oraşul chiuitor.

Capitlul LI.

Sfârşitul tiranului.

Pe când Vindex cu armata sa cuprindeà oraşul Cezarilor, Nero şi Phaon grăbiau către o moşioară, pe carea o aveà acest din urmă, patru miluri departe de Roma, între calea salarică şi nomentanică. Acolo voià deocamdată să se ascundă imperatorul usurpat, pentrucă după aceea să ajungă cât se poate mai iute la portul cel mai apropiat şi să se refugieze în Gallia ori Grecia.

Cu multă trudă trecură ei prin stradele înguste şi dosite ale oraşului. Nero şi-a astupat faţa; această precauţiune însă eră superfluă. Cine ar fi crezut, că călăreţul cu mantaua cea ruptă; carele şedeà desculţ pe cal, eră Cezarul!

Când ajunseră la un punct, unde se încrucişau mai multe strade, pătrunse la ei zgomotul sălbatic al mulţimii agitate şi Nero auzi tremurând injurăturile şi ameninţările, ce erau îndreptate contra lui, auzi căderea năduşită a statuelor împărăteşti, pe cari le zdrobià poporul.

„Unde este el, vampirul?" se auzià mulţimea strigând. „L-au prins?"

„Ba nu! Laşul s'a ascuns! Insă Galba îl va găsi, pe tigrul!"

„Şi-i va scoate dinţii! El ar trebui restignit!"

„Ba nu! Va suferi pedeapsa trădătorilor de patrie!"

„Care-i pedeapsa aceea?"

„Cum, nu ştiţi?" strigă o voce puternică. Eră Aelius, faurul, carele, după-ce văzù, că Cezarul a picat, s'a încărcat cu aur şi argint, a părăsit palatul de aur, şi după-ce a ascuns prada la loc sigur, s'a mestecat printre mulţime, pentruca cu vocea sa puternică să păşească ca acuzator în contra împăratului.

„Nu ştiţi?" strigă el cu voce tunătoare. „Şi voi vreţi să fiţi Romani?"

„Ah, ce," strigă unul din mulţime, „atâtea legi avem în Roma, încât nu le putem ţineà în minte pe toate. Afară de aceea am auzit dela un profesor grec, că acel stat este mai bun, carele are legi mai puţine. Şi asta îmi place: Legi puţine, mâncare multă!"

Un râs zgomotos urmă acestei glume. Aelius însă dete din umeri şi zise despreţuitor: „Asta a putut-o zice numai un grec! Aşa un flecar filozofic, carele dimineaţa vorbeşte două ceasuri despre virtute, abstinenţă, cumpăt, iar la amiazi îşi încarcă stomacul, încât trebuie ca opt sclavi să-l ducă acasă. Nero încă a fost un astfel de filozof; însă unul rău! Mai bine ar fi fost pentru el, să se fi interesat de legile şi de binele patriei, în loc de a face versuri. Acum e gata cu filozofia lui! Nu ştiu, ce i-ar puteà ajutà aceea, dacă el va fi pus pe for, desbrăcat în pielea goală şi biciuit până la moarte. Pentrucă aceasta va fi pedeapsa lui!"

„Foarte bine i-se întâmplă, ucigaşul, cânele sângeros! Moarte tiranului!"

Nero se înspăimântă, când auzi sentinţa grozavă, carea aveà să se execute asupra lui, din porunca senatului.

El se prinse de Phaon şi şopti: „Să grăbim, să mergem de pe aci, căci de nu, mă recunosc şi mă prind!"

Phaon îndreptă caii într'o stradă întunecoasă, din carea în sfârşit au ajuns în calea salarică; numai aci Cezarul răsuflă uşurat şi domoli fuga calului său.

Drumul deveni acum tot mai pustiu şi mai tăcut; numai potcoavele cailor se mai auziau prin noapte.

Deodată se ridică înaintea lor o umbră puternică, încât caii se speriară şi săriră în laturi. Impăratul privi tremurând la statura uriaşă, al cărei cap păreà, că ajunge până la

nori. Ea purtă o cruce colosală, ale cărei braţe păreau, că voiau să cuprindă lumea întreagă, şi al cărei vârf atingeă bolta cerească. Şi acest purtător al crucii vorbi acum: „Cunoşti-mă? Eu sum Ahasver, călătorul etern! Odinioară te-am avertizat, tu însă nu m-ai ascultat! Ai luptat în contra crucii: acum zaci zdrobit. Acest semn va fi vecinic victorios şi va stăpâni lumea. Nero: eşti la sfârşitul zilelor tale....“

Şi ca pe aripi de orcan alergă uriaşul pe aci înainte, trecu peste munţi şi mări, iar crucea creşteă şi creşteă înaintea ochilor lui Nero şi umplù întreg rotogolul pământului....

Atunci Nero scoase un ţipet şi căzù horcăind de pe cal; Phaon încercă să ridice corpul slăbit al stăpânului său. Aduse apă dintr-o băltoacă şi stropi cu ea fruntea palidă a împăratului.

(Va urmà).

Primăvară.

Pe buza ta un zimbet cald,
Şi un mănunchi de flori în mână
În haina-ţi verde de smarald,
Reîntorci mult aşteptată zină.

Un vesel cor de lăutari,
Din violine instrunite,
Dintre măiestri cei mai rari,
Îţi cântă hore şi 'nvârtite.

Bătând încet pe la fereşti,
La mici colibe ca 'n palate,
Din grele lanţuri ferecate,
Tu iar la viaţă le trezeşti.

Ilena din Ardeal.

Sfântul Francisc de Assisis şi pasările.

Sfântul Francisc, care erà simplu şi bun ca un porumbel, îşi aflà plăcerea să îndemne toate creaturile a iubì pe Dumnezeu. Predica pasărilor, cari îl ascultau, se lăsau să le prindă, şi nu sburau decât cu învoirea lui. În Portioncul, aproape de camera sa, auzind cum cânta un greier; el îi întinde mâna şi îi zice:

— Vino încoace, frate greierule! Greierul îndată i-se cătără pe mână, iar sfântul Francisc îi spune: cântă frate greierule şi laudă pe creatorul!

Dânsul se sfià să stângă lampa şi luminările, nu cumva să necinstească lumina atingându-o. Peste pietrii treceà cu grijă, gândindu-se la spiritul ce le stăpâneşte; el abăteà din cale viermuleţii, de teamă să nu-i strivească mulţimea trecătorilor; când erà ger mare albinelor le puneà miere şi vin.

Încântat privia soarele, luna şi stelele îndemnându-le totdeauna să laude pe Dumnezeu.

Într'o zi trecând prin mlaştinile veneţiei, întimpină un cârd de păsărele, cari cântau în crâng. Auzi, zise tovarăşului său — cum laudă surorile noastre pe creatorul.

Haida aproape de ele, să recităm împreună ceasurile!

Dar, fiindcă nu-şi auziau glasul de cântecul păsărelelor, sfântul Francisc le zise cu blândeţă:

Dragi păsărele, cântaţi mai încetinel, până ce vom isprăvì cu slujba noastră.

Păsărelele îl ascultă; terminând cu laudele, li-a permis să cânte după plac.

De altă dată întâlnind în cale un stol de pasări, le salută cu drag şi le zice:

Dragi păsărele, bine faceţi că lăudaţi pe creatorul vostru; pentrucă el v'a îmbrăcat cu pene, v'a înzestrat cu aripi de sburat; pentru voi a făcut aerul cel curat, şi vă povăţuesţe vicaţă fără să aveţi vre-o grijă!

Păsărelele toate îşi întind gâtul spre dânsul şi-l ascultă în linişte. Nici una n'a sburat înainte de ce şi-a sfârşit vorba.

(Din nos amie les bêtes).

Monarhia bisericească întemeiată de Isus Hristos.

de ***M. V. Solovieff.***

(Continuare).

Piatra bisericii, replică unii, este Hristos — adevăr, pe care niciodată nu l'a contestat nici un creştin. Însă, chiar şi dacă ar fi sincer, abia poate fi raţionabil zelul acelora, cari pentru a luà în apărare pe Hristos faţă de o injurie închipuită, perzistă cu încăpăţinare în a nu recunoaşte voinţa sa reală şi a negà ordinea stabilită de el cu atâta evidenţă, căci el a declarat nu numai că piatra bisericii sale este Simon, unul dintre apostoli, ci, pentru a ne impune cu mai multă tărie acest adevăr nou, pentru a-l face mai expresiv şi mai evident, din această chemare — de a fi piatra fundamentală a bisericii — îi formează lui Simon un nume propriu şi permanent. Iată deci două adevăruri pe o formă incontestabile: Hristos este piatra bisericii şi Simon bar-Iona este piatra bisericii. Dacă este aici contrazicere, atunci nu numai aici este. Căci doar vedem, că Simon-Petru, care *singur* a primit dela Hristos acest atribut escepţionabil declară în o epistolă a sa, că *toţi* credincioşii sunt pietrii vii ale edificiului divino-uman (I. Petru, c. II. v. 4, 5.). Singura piatră a bisericii este Isus; dar, dacă noi credem în Isus, piatra per excellentiam a bisericii sale este corifeul apostolilor; şi dacă voim a crede şi acestuia, piatra bisericii este fiecare credincios adevărat.

Faţă de contrazicerea aparentă dintre aceste trei adevăruri n'avem decât să opunem acordul lor real şi logic. Isus Hristos, singura piatră a Împărăţiei lui Dumnezeu în ordinea pur religioasă sau *mistică,* a pus pe principele apostolilor, şi puterea-i permanentă, să servească de piatră fundamentală a bisericii în *ordinea socială,* pentru comunitatea creştinilor, şi fiecare membru al acestei comunităţi, dacă este unit cu Hristos şi dacă petrece în ordul de El stabilit, devine element *individual* constitutiv, piatră vie a acestei biserici — care are pe Isus Hristos de fundament mistic şi (actualminte) invizibil, iar puterea monarhică a lui Petru de fundament social şi vizibil. Vedem dară, că deosebirea esenţială dintre aceşti trei termini serveşte chiar spre a reoglindi şi mai clar unirea lor intimă în existinţa reală a bisericii, ce nu s'ar puteà separà nici de Hristos, nici de Petru, nici de mulţimea credincioşilor. Spre a vedeà în ideea raportului triplu o contradicţie oarecareva, e lipsă mai întâi să se arete pentru fiecare dintre cei trei termini ceva senz absolut şi exclusiv, care nu le este de tot propriu.

În sfârşit să nu uităm, că terminul „piatra (adecă fundamentul) bisericii“ este un termin de relaţiune, şi că Hristos nu poate fi piatra bisericii, decât numai în unirea sa determinată cu omenimea ce constitue biserica; şi după-ce aceasta unire, în ordinea socială, se efeptueşte în primul loc prin un raport central, ce Hristos însuş l'a legat de sfântul Petru, este evident, că aceste două pietri — Mesia şi principalul său apostol — departe de a se exclude reciproc, nu alcătuesc altceva, decât doi termini indivizibili a unui singur raport. Iar ceea ce priveşte piatra sau pietrile de ordinea a treia, — mulţimea credincioşilor, — prin aceea că se spune, că fiecare credincios poate deveni piatră vie a bisericii, nu se zice nici decât aceea, că fiecare poate deveni aceea prin sine însuş, ori separându-se de Hristos şi de puterea fundamentală, stabilită de el.

Temelia bisericii, ca să vorbim în mod de tot general, este unirea dumnezeirii cu omenirea. Această temelie (piatră) o aflăm în Isus Hristos, întrucât el a unit în sine în mod hypostatic dumnezeirea cu natura-i omenească nepătată; aceasta temelie o mai aflăm şi în fiecare creştin adevărat, întrucât acela prin sacramente, credinţă şi fapte bune se împreună cu Hristos. Dar nu vedem oare, că aceste doue moduri de unire a dumnezeirii cu omenirea (unirea hypostatică din persoana lui Hristos şi unirea individuală a credinciosului cu Hristos) nu-s încă destule pentru a constitui unitatea specifică a bisericii în sensul strict al cuvântului — a bisericii, ca a unei fiinţe sociale şi istorice? Intruparea Cuvântului este un fapt mistic, şi nu numai un principiu social; vieaţa religioasă individuală nu mai împrumută mai mult bază suficientă *societăţii* creştine: cineva poate trăi vieaţă sfântă rămânând singur în singurătate. Şi dacă totuş se mai află în biserică, afară de vieaţa mistică şi afară de vieaţa individuală şi o vieaţă socială, — această vieaţă socială trebuie să aibă o formă determinată, bazată pe principiul unităţii, care îi este propriu. Şi când zicem noi, că acest principiu specific al unităţii *sociale* a bisericii nu este imediate nici Isus Hristos, nici mulţimea credincioşilor, ci puterea monarhică a lui Petru, prin mijlocirea căruia a voit Isus Hristos a se împreună cu *omenimea ca cu o fiinţă socială şi politică* — credinţa noastră se confirmă prin faptul remarcabil, că atributul de a fi piatra bisericii numai pentru principele apostolilor a rezervat valoarea de nume propriu şi permanent, el singur este aşadară piatra bisericii în sensul special şi strict al acestui termin, baza unificativă a societăţii creştine istorice.

În întreagă istoria sacră (a ambelor Testamente) numai de trei ori obvine cazul, că Domnul însuş a schimbat numele vre-unui om. Când Avram cu o credinţă nemărginită s'a dedicat Dumnezeului celui viu, Dumnezeu, schimbându-i numele, l'a proclamat de părinte al tuturor credincioşilor „părinte al mulţimii.“ Când Iacob, în o luptă misterioasă a opus Dumnezeului celui viu toată energia sufletului omenesc, Dumnezeu i-a dat un nume nou, care l'a semnat, ca pe părinte imediat al acestui popor singular şi unic, care a luptat şi se luptă încă cu Dumnezeul său. Când Simon bar-Iona, ca pogorător din Avram

şi Iacob, împreună în sine iniţiativa energică a spiritului omenesc cu asistinţă infalibilă a Tatălui ceresc pentru a mărturisi adevărul dumnezeesc-omenesc, Dumnezeu-Omul îi schimbă numele şi îl pune în fruntea noilor credincioşi şi a noului Israil. Avram, tipul theocraţiei primitive, reprezintă omenimea, care se dedică şi se predă cu totul lui Dumnezeu; Iacob, tipul theocraţiei naţionale jidoveşti, reprezintă omenimea, care începe a se opune lui Dumnezeu; şi în sfârşit, Simon Petru, tipul theocraţiei universale şi definitive, reprezintă omenimea, care dă răspuns Dumnezeului său, care îl mărturiseşte liber şi se alătură Lui prin o legătură reciprocă şi indisolubilă. Credinţa nemărginită în Dumnezeu, care l'a făcut pe Avram părinte al tuturor credincioşilor, este unită în Petru cu afirmarea activă a tăriei omeneşti semnalate de Iacob-Israil; principele apostolilor a reflectat în oglinda pământească a spiritului său aceasta armonie dintre dumnezeire şi omenire, din care el a văzut, în Învăţătorul său perfecţiunea absolută, şi prin aceasta a devenit întâi-născutul şi moşteanul per excellentiam a lui Dumnezeu-Omul, părinte spiritual al nouei generaţiuni creştine, piatra fundamentală a acestei biserici universale, care este complinirea perfecţiunii religiunii avramitice, şi a theocraţiei lui Israil.

(Va urmă).

Doi vecini.

Povestire originală a »Unirii» de I. Agârbiceanu.

(Continuare şi fine).

Dar la şase săptămâni eră popă în loc. Şi încă ce popă. Tiner, iute cumu-i pârjolul, şi aspru — ca un căpitan. Şi îndemnă pe oameni, şi-i mai ducea şi pe nevrute la muncă.

Aveă nişte ochi, doamne ce ochi. Când se uită la om îl şi cunoşteă ce plăteşte. Din trei vorbe îi făceă judecata. Şi astfel cu primăvara biserica lumină în mijlocul satului, ca o mănăstire de înaltă. Şi aveă două turnuri coperite cu argint par'că — ziceă bătrâna lui Teleguţ — aşa lumină. Dar popa făcuse însemnări multe într'o carte. Spuneau curatorii, că tot poporul din sat l-a împărţit în două tabere. Într'o tabără, adecă într'o parte a cărţii erau însemnaţi bogaţii, cari au rămas în restanţă cu lucrul. În tabăra a doua erau scrişi aceia, cari au făcut mai mult decât li-s'a căzut. Dar nu ştiau ce va face popa cu cartea aceea. Unii ziceau, că o pune să steie pentru toate timpurile, să se vadă cine şi cum a fost de cu atragere către casa lui Dumnezeu. Alţii spuneau, că i-ar dà la pără pe cei detoraşi, iar la sărăcime i-ar plăti zilele, cari le-a muncit pe deasupra.

În primăvara aceea căzuse Sân Georgiul la două săptămâni după Paşti. Şi încă dela Înviere preotul cel nou vesti sătenilor, că pe Sân Georgiu va veni Sfinţia Sa vlădica să le sfinţească biserica. I-a învăţat cum se cade să-l primească şi cum să-l cinstească.

In sat se făcu întâi mare învălmăşală, apoi fierbere, şi în urmă au ridicat în linişte o poartă verde din frunziş la capetul satului şi una înaintea bisericii.

La Sân Georgiu eră nu numai satul tot în tălpi, ci curseră aci şi satele vecine.

Şi au trecut în bătăi de inimi, în priviri de să le rămână ochii pe arhiereu, pe barba lui, pe crucea lui, pe veşminte, pe trăsură, în priviri lacome şi uimite, toate vorbirile, toată părada deafară. Poporul a început să se strecoare în biserică.

Dar eră poruncă să meargă chiar în frunte oamenii din sat, şi numai după aceea străinii de pe sate.

Şi Teleguţ cu baba lui se tot uită din când în când îndărăpt să vadă de mai încăp? Numai acum puteà el să-şi deie bine seama cât înghite biserica aceasta, câtă lume de oameni.

S'a început slujba sfântă, şi poporul stà ca o ceată de sfinţi, pe cari nu i-a pedepsit Dumnezeu cu moartea, ci i-a înlemnit aşa, vii.

Arhiereul îşi aduse câţiva cântăreţi dela vlădicie, aduse preoţi străini şi s'a început o slujbă cu pompă mare, de şi-au pierdut bieţii oameni capetele.

Şi erau toţi sătenii adunaţi. Ion Roşu cu tot nemşugul s'a popoţat mai în frunte. Şi aveà nişte veşminte, şi aveau femeia şi fetele lui nişte podoabe de să te tot minunezi.

Dar iată, că după evangelie se făcu linişte. Preotul satului vorbi ceva cu arhiereul, şi vlădica începù să vorbească poporului. Să fi văzut cum s'au înălţat deodată toate capetele din biserică. Şi numai frunţi şi ochi se vedeau.

Le-a vorbit aşa să le încălzească sufletele, şi să nu-l uite toată viaţa lor.

— „Vă binecuvânt pe toţi, — zise el în urmă — dar totuş vreau să cunosc anume, vreau să strâng mâna celor, cari au trudit mai mult ca să aveţi o aşa biserică frumoasă."

Urmă un restimp în care multe inimi n-au bătut. Unele de teamă, altele de bucurie. Apoi capetele începură să se mişte într'o parte şi alta.

Dar atunci profetul îşi iea cartea cu însemnările lui şi zise: „Pe care cum l-oi ceti pe nume să vină frumos înainte se sărute mâna Prea Sfinţiei Sale."

Ceti în rândul întâi pe ctitorii bisericii, cari au supraveghiat lucrarea. Şi veniau bătrânii cu lacrimi în ochi, cu buzele tremurătoare, şi inima lor nu mai puteà de bucurie. Şi pentru fiecare bunul arhiereu aveà o vorbă bună şi o mângâiere.

După ctitori şirul bogătanilor din sat se mişcà. Au să vină ei la rând, gândeau. Ion Roşu stà, ca pe spini. Se învineţise ca şi când tot trupul i-ar fi plin de venin.

Dar după ctitori preotul ceti două nume: „Gavril Teleguţ şi cu soţia sa Susana." Acestia priviră năuciţi la oameni. Oare li-s'a părut ori pe ei îi chiamă?

— „Gavril Teleguţ şi cu soţia sa Susana" zise preotul a două oară.

Gavril se miră odată şi făcù încet din buze mirându-se — „hm! Doamne Dumnezeule" şi porni deodată cu baba lui. Când ajunseră înaintea arhiereului, preotul adăugă: „Cei mai cu tragere! Amândoi au lucrat Şasezeci şi două de zile cu palma."

— Bine, fiilor. Asta-i tare frumos. Dumnezeu are să vă răsplătească. Voi v-aţi făcut comoară în cer. Aveţi copii acasă, ori sunteţi singuri.

Baba, mai iute de gură, începù, — pe când Gavril se tot împiedecà.

— „Dapăi ba nu mai avem. Că am avut doi şi i-am căsătorit.

— „Bine fiilor, Dumnezeu să vă binecuvinte."

Şi bătrânii, abia văzând pe unde să păşească, se strecurară între popor. — Urmară apoi alte nume. Tot de săraci mai multe. Dar de aci încolo trecură repede.

Ion Roşu tot aşteptă să-i vină rândul şi al lui. Dar s'au isprăvit cei dintr'o „tabără" şi numele lui n-a răsunat în biserică.

Şi popa zise: „Cei, cari sunt în restanţe cu zilele de lucru, aceia vor plăti în bani să ne cumpărăm clopote." Apoi mai zise câteva cuvinte arhiereul şi se apucară iarăş de liturgie. Dar până vorbià încă vlădica Ion Roşu, cu ochii stinşi, cu obrajii subţi, se strecură grăbit printre oameni, şi ieşi din biserică.

După slujbă, după plecarea Vlădicii Gavril Teleguţ tot vreà să-i spună ceva femeiei şi iar se răsgândià şi tăceà. Voià să-i spună: „Iată muiere aşa va fi odată la judecată, cum ai văzut, că a fost azi în biserică." Dar îi păreau prea cutezate vorbele acestea şi de aceea le tot înghiţià, deşi i-se urcau mereu ca un nod din gât. Muierii îi zise numai atâta.

— Bun popă. Brava popă! Aşa-i bine să deie dreptatea pe faţă. Aşa-i bine, să nu-i pese. Că la popă dacă îi pasă de un om se aruncă în ghiarăle necuratului.

Noutăţi.

Dorim sărbători fericite tuturor abonaţilor, sprijinitorilor şi cetitorilor noştri.

Săptămâna ss. Patimi a fost prăznuită şi de data asta cu înălţătoare pompă şi evlavie. Duminecă la mânecat I. P. S. Sa a sfinţit stâlpări, Luni şi Marţi, păr. Roşian a ţinut exerciţii la clerici, vorbind foarte frumos, Joi s'a sfinţit sf. Mir şi Mitropolitul a spălat picioarele la 12 clerici, cari la prânz au fost oaspeţii I. P. S. Sale. Sara sau cetit Evengeliile ss. Patimi, prima a cetit'o Excel. Sa iar Vineri sara s'a făcut prohodul Dlui şi încunjurarea, pontificând Mitropolitul. Anul acesta a ridicat foarte mult pietatea Vinerii mari Reuniunea femeilor, noastre, care a împodobit într'un chip deosebit de frumos sf. Mormânt.

Din Arhidieceză. Mercuri în sărbătoarea Bunei-Vestiri, Excelenţa Sa Mitropolitul Victor a conferit lectoratul clericilor din curs III: Ioan Bărbat, Octavian Bugner, Nicolau Costea, Quintilius Costea, Nicolau Crăciun, Ioan Dragomir, Ioan Gligor, Petru Gruia, Vasile Mărginean, Gavrilă Metea, Octavian Mihălţan, George Oancea, Cornel Oţăl, Vincenţiu Pandrea, Aurel Petean, Simion Popa, Ioan Popu, Iustin Poruţiu, George Rus şi Ioan Velicea şi clericilor bienalişti: Solomon Barb, Alexandru Nosa, Emil Poruţ şi George Vamoş, iar lui Ioan Barna i-a conferit şi diaconatul.

Din dieceza Oradei. In zilelele trecute Ilustritatea Sa, Episcopul Dr. Demetriu Radu pe venerabilulu septagenar. *Mihaiu Diţiu*, paroh al Olăsigului Orăzii la numit de Arhidiacon onorar, iar pe tinerul preot, *Georgiu Darabanth*, ispravnicul curţii episcopeşti l-a distins cu brâu roşu numindu-l de vice-arhidiacon onorar. In ziua de Sf. Paşti Episcopul va ordină în preot pe *Georgiu Pteane*, teolog absolut şi profesor gimnazial la Năsăud.

Fondurile Arhidiecezane. Se cuitează cu mulţumită următoarele donaţiune:

p. *Masa studenţilor:* Ioan Isaic, feneş şi copiii rep. protopop Blăjan: câte 10 cor. întru amintirea repausatei protopopese vă-

duve Blăjan, — Maria Cornea, cor. 20 întru amintirea repaus. Dem. Chișerean, — „Detunata“ Buciumșasa, cor. 20 — Vas. L. Pop, Sângeorgiul de Meseș, 5 cor. — „Doina“ Câmpeni, 50 cor. Dr. Laur. Nestor din un proces cu Arc. Ienășel cor. 15 — „Furnica“, Făgăraș, cor. 50 Familia Dr. Elekeș. Sebeș. întru amintirea văd. Moga, Zan, cor. 20.

p. *Orfanotrofiu*. Maria Cernea cor. 20 — p. repaus. Dem. Chișerian.

p. *Internatul de fete*: Maria Cernea cor. 20 p. repaus. Dem. Chișerian, Vas. L. Pop. Sângeorgiul de Meseș 5 cor.

p. *Colecta cruceriului*: Nic. S. Aron, Blaj cor. 1.40.

Blaj, 7 Aprilie 1909.

Cassa Centrală Arhidiecezană.

Despăgubire pentru familiile rezerviștilor. Familiile acelora cari în vremea asta de primejdii războinice au intrat la oaste, vor primi un ajutor pe vremea cât a stat în slujba militară cel depărtat din sânul lor. Acum după ce nu mai e nici o primejdie toți rezerviștii vor fi trimiși acasă. Ajutorul se va împărți în bani și despre chipul împărțirii vor primi toate comunele, în curând, instrucțiunile de lipsă.

Convocare. Adunarea de primăvară a despărțământului „Dârgea“ a Reuniunii înv. gr.-cat. din Arhidieceză se va ține în comuna Var (Sălagiu) la 18 Aprilie st. n. a. c. la care adunare se invită cu toată onoarea atât Domnii membri cât și alți binevoitori și sprijinitori ai culturii poporului român. Sân-Mihaiul-deșert, la 12 Aprilie 1909. *Vasiliu Dumitraș*, înv. prezidentul desp.

Aviz! Cine are drept de alegere comunal după legile noastre? Cum să compune reprezentanța comunală? Cum să aleg membrii antistiei comunale? Sunt întrebări, cari obvin zilnic în viața administrativă comunală. Deși trăim între împrejurări cât să poate de vitrege, am crezut, că tot nu va fi fără interes de a avea dispozițiuni legale, praxa înaltă judecătorească și decisiunile ministrului de interne prelucrate sistematic referitoare la întrebările de mai sus. Cu ziua de 8 Aprilie va apăreà un op intitulat: „*Dreptul de alegător comunal. „Organizația reprezentanței comunale. „Alegerea antistiei comunale.* Prețul opului va fi 80 fileri + 10 fileri porto și se poate comandà dela subscrisul, pe cum și dela toate librăriile românești. De subscrisul a mai apărut încă în 1905 și opul: „*Dreptul de alegător la alegerea deputaților dietali*“, care asemenea se poate procurà în prețul de 50 fileri + 10 fileri porto. Diciosânmărtin la 30 Martie 1909. Cu toată stima *Romul Boilă*, doctor în științele iuridice și politice, advocat.

Cum să cruțăm. Sub acest titlu gazeta Sașilor din Sibiiu „Deutsche Bürger-Zeitung“ scrie următoarele: „Când cumpărăm dela producenții și negustorii nostri, când ne uităm ca să dăm în întreprindere lucrările noastre vechei și statornicei noastre clase de mijloc, suntem cu mult mai cruțători, decât atunci când preferim negoțul străin și pe negustorii ce nu sunt de ai nostri! Inainte de a ne face târguielile să ne facem chestie de conștiință, ca să lucrăm numai în aceasta direcțiune. Avem izvoarele noastre bune, potrivite de unde ne putem acoperi toate lipsurile. Cumpărați dar numai dela cei de un neam; în felul acesta bunul vostru nu se risipește, în chipul acesta cruțați!“ Oare n-ar fi timpul suprem să luăm și noi pildă în direcția aceasta dela Sași.

Petreceri. Tinerimea română din Mediaș și jur Vă invită cu toată onoarea la Petrecerea împreunată cu dans care se va aranjà a treia zi de sf Paști în Sala Hotelului „Strugure“ din loc, la 8 oare seara. Venitul curat este destinat spre scop filantropic.

— Inteligența română din B.-Huedin și jur invită la Producțiunea Muzicală Declamatorică urmată de dans, care o va aranjà cu concursul tinerimii române din Cluj, Duminecă, 18 Aprilie 1909, în sala cea mare a Hotelului „Tigris“ din B.-Huedin. Venitul curat e destinat pentru biserica în înființare din B.-Huedin.

— Tinerimea meseriașilor români din Murăș-Uioara (Marosújvár). învită la Concertul împreunat cu dans ce-l va aranjà în 12 Aprilie st. n. 1909 (a doua zi de Paști) în sala hotelului „Grof Teleki.“ Inceputul la 8 oare seara. Venitul curat este destinat în favorul bisericii gr.-cat. din loc.

Necrolog. † *Dr. Ioan Hozanu*, fost medic-șef al stabilimentului de hidroterapie din Graefenberg (Silezia), cetățean de onoare al orașului Freiwaldau din Silezia, decorat cu Medalia „*Bene Merenti*“ de Maj. Sa Regele Carol I, membru fundator al „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român“, al „Societății pentru fond de teatru român“, etc. după o îndelungată suferință a încetat din viață Sâmbătă, 3 Aprilie st. n. la 6 oare seara, după ce a fost împărtășit cu Sfintele Taine. în al 63-lea an al vieții sale.

Odihnească în pace!

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor responz.: Augustin Gruiția.

La LIBRĂRIA SEMIN. să află de vânzare toate ***modelele de cereri*** *pentru* ***întregirea salarului*** *și a* ***cuincuenalelor*** *din partea statului, pe cum și tipăriturile de lipsă pentru tot felul de* ***documente*** *cari trebue alăturate la aceste cereri.* Toate acestea costă **1** cor. + **20** fil. porto.

Boală englezască.

Nutremântul ales și concentrat ce găsim în Emulziunea lui SCOTT nutrește, întărește și îndreptează oasele.

In decursul folosinței acestei medicini, mușchiul din jurul oaselor să întărește și însănătoșază. Starea generală a sănătății, în timpul întrebuințării medicinei

„Emulsiunea SCOTT“

Când cumperi Emulsiunea SCOTT să fii cu luarea aminte la marca scuitoare Pescarul.

să îmbunătățește cu totului repede, și copii cari sufer de această boală, capătă obrajii tocmai așa de rumeni și de veseli ca cei sănătoși! Medicii statornic recomandă folosirea

Emulziunei lui SCOTT.

Să poate luà și vara cu cel mai bun efect.

Prețul unei sticle originale e 2 cor. 50 fileri.

Se află în ori ce farmacie.

(47) 25—28

La NAGYENYED
Com. Alsófehér
să se adreseze, cine
dorește a cumpărà
Pomi Roditori Altoiți,
de calitatea I. arbori de promenadă, tufe de ornament,
acăți, gledicii, coniferi ș. a. pe cum și
VIȚĂ DE VIE ALTOITĂ,
viță de vie europeană și americană cu și
fără rădăcină (36) 10—12
Cataloage trimite gratis și franco.
FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

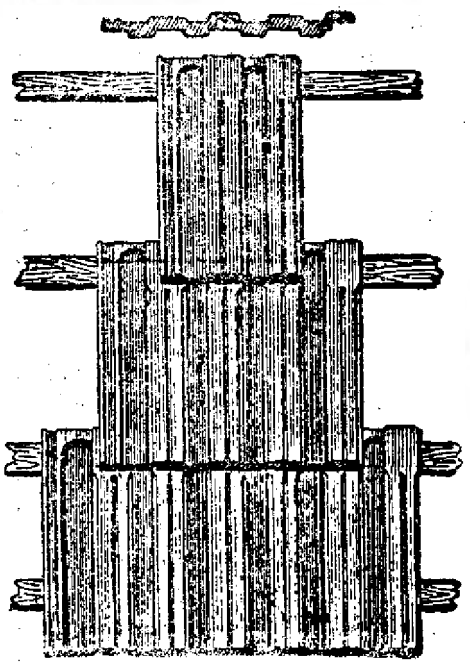

Țigle duple de siguranță tescuite de-ale lui Bohn, patentate cu Nr. 253. — Depărtarea leților 34 cm.

I. MUSCHONG ȘI SOȚII

fabrici de cărămidă cu vapor

Telefon: Centrala Nr. 43
Temesvári-út Nr. 182

Lugoș.

Cheque și Clearing Nr. 9040.

Adresa pentru telegrame: Muschong Téglagyárak.

Se fabrică anual peste 40 milioane

din țigle duple patentate cu Nrii 253 și 272 — alui Bohn,

garantat din lut fără piatră de var.

Prețcurant și mustre gratis și franco.

(18 1 2)

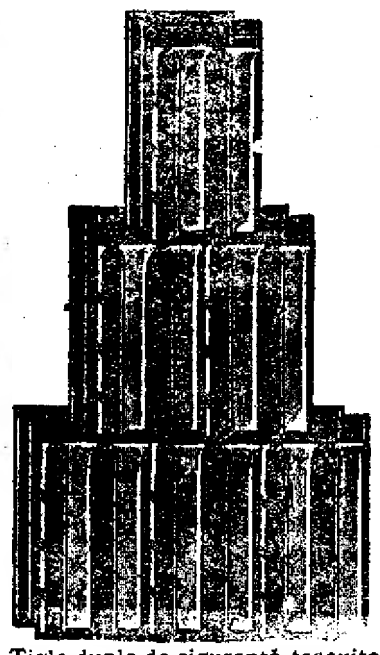

Țigle duple de siguranță tescuite de-ale lui Bohn patentate cu Nr. 272. — Depărtarea leților 32 cm.

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Muscа-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 21—52

„Sădirea și cultivarea viei"

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul" însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 24 - 52

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

46) 22—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate. cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu. așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare. — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

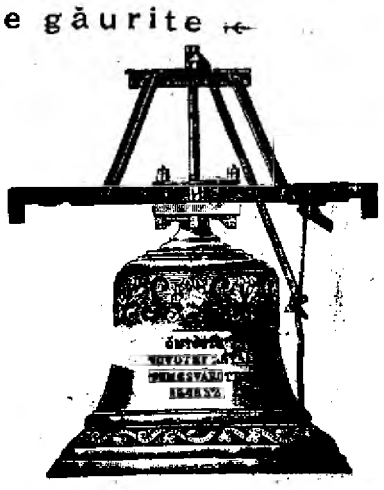

prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania"

din Sibiiu

(45) 22 - 5

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95.816.412 coroane.	9,882.454 coroane.

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 17 Aprilie 1909.** **Numărul 15.**

Legea despre întregirea congruală.

În Nrul acesta publicăm per extensum legea despre întregirea congruală, care s'a votat și de casa deputaților și a magnaților și în curând va obținea sancțiunea mai înaltă. Noi am urmărit cu atențiune dela început toate fasele prin cari a trecut chestiunea congruei și sperăm, că preoțimea și cetitorii noștri sunt în clar și în urma primului nostru din urmă cu toate amănuntele și spiritul acestei legi. La o întrobare vrem încă să mai răspundem. Din multe părți ni-se pune întrebarea, că legea aceasta întru cât a alterat situația preoțimii noastre de până acuma? Va să zică, că actuala lege întrucât atinge ținuta politică a preotului și că oare după aceasta mai are preotul posibilitatea de a lucrà pentru binele poporului după propria lui convingere sau e îndrumat ca la toate alegerile dietale, comitatense, comunale, ca în orice acțiune publică să se poarte ca oricare alt oficiant de stat și să voteze cu guvernul sau cu partidele favorizate de el? Oare legea aceasta asigură-i preotului libertatea de acțiune sau congrua îi e pendentă și pe viitor dela binevoitoarea înformațiune a solgăbirăului sau a altor organe administrative?

Răspundem: Orice situație precizată și concretă este mai bună decât una nesigură și nelămurită. Orice lege, fie aceea oricât de rea altcum, este mai bună decât ordinațiuni sau enunciațiuni arbitrare, fie acelea oricât de favorabile, executarea și aplicarea lor însă e totdeauna pendentă dela bunăvoința cutărui ministru. Situația preoțimii noastre a fost până acuma nesigură și nelămurită, până când distribuirea ajutorului erarial să facea după buna chibzuiala cutărui ministru și nu arareori am văzut, că multora li-se asigură ajutul în contul meritelor, ce și le câștigau ca corteși ai guvernelor sau ca slugi plecate ale organelor sale.

Situația aceasta umilitoare pentru un preot a schimbat-o legea actuală. Congrua să dă fiecăruia ca salar și nu i-se poate luà nimenui numai prin cercetare disciplinară, intentată în contra lui de superioritatea bisericească. Orice informație răutăcioasă sau tendențioasă din partea organelor de stat sau a altor indivizi contra preotului o zădărnicește actuala lege și preotul este scos de sub tutela solgăbirăilor și i-se asigură, ca în marginea legilor să lucre după bunăchibzuiala sa pentru binele poporului, a cărui părinte trebuie să fie. Se înțelege, că păcatele grave, cu tradarea de patrie și crimele precisate în art. de lege de mai jos se vor pedepsi și de acum încolo, dar de acestea nu au fost infectați nici până acum preoții și sperăm, că nici pe viitor nu vor fi.

Va puteà deci acuma să lucre preoțimea noastră fără nici o teamă pentru binele poporului nostru apărându-i interesele lui și ale sale, cu toată ferovarea și la toată ocasiunea, fără a mai duce vre-o frică de amenințările cutărui omuscul al administrației.

In ținuta ei politică i-se asigură libertate deplină.

Am spus acestea, ca preoții noștri să-și cunoască situația după legea despre întregirea congruală și să nu se lase a fi înspăimântați de toate tufele.

Lăsăm să urmeze legea:

§. 1.

Paragrafii 1 și 2 ai articlului de lege XIV din anul 1898 să modifică în chipul următor:

Venitul stațiunilor preoțești (capelanale locale, preoțești misionare sistemizate separat) a confesiunilor legalminte recepte pe lângă condițiunile statorite în lege să întregește în sarcina vistieriei statului la 1600, respective la 800 coroane anual, iar venitul stațiunilor capelanale la cor. 1000, respective 800 cor., astfel ca în venitul statiunilor capelanale este de a să calculà și valoarea în bani, evaluată la 500 cor., a proviziunii întregi de care se bucură.

Parohiile și stațiunile capelanale (capelanale locale) a bisericii rom.-cat. de rit latin, grecesc și armenesc numai pe lângă condițiunea aceea să pot împărtăși de aceasta întregire a venitelor, dacă spre scopul indigitat în legea prezentă conform decisiunii patronului suprem vor contribui dominiile bisericești mai mari catolice cel puțin cu cele 700,000 coroane anuale oferite, iar fondul rel. maghiar, cel puțin 1,200.000 cor. annal, în care suma de contribuire însă trebuie să se considere, ca cuprinsă suma, care s'a asignat și până acum deja unor preoți din fondul numit sub titlu de întregire congruală stabilă, pausal pentru ținere de cal și sub titlu de despăgubire a dării de pământ.

Toate acelea dispozițiuni ale art. de lege XIV din anul 1898, pe cari aceasta lege nu le scoate din vigoare, în privința întregirii congruale provenită din izvorul statului, să extind și la preoții (capelanii locali) rom.-cat. de rit latin, grecesc, și armenesc, cum și la capelanii aparținători ori cărei confesiuni legalminte recepte.

§. 2.

La întregire congruală pot reflectà numai acelea stațiuni preoțești și capelanale (capelanale locale, și preoțești misionare, cari până în 1 Ianuarie 1908 au fost deja sistemizate sau completate.

Nu se poate considerà de stațiune sistemizată aceea, care înainte de terminul amintit în decurs de trei ani de fapt n'a fost completată luând afară cazul, că parohia respectivă și-a câștigat deja îndreptățire la întregirea congruală pe baza art. de lege XIV din 1898.

Venitul stațiunilor preoțești nouă (capelanale locale, preoțești misionare sistemizate separat) numai atunci să întregește la 1600, respective la 800 coroane, iar a stațiunilor nouă de capelan la 1000 respective la 800 cor., dacă ministrul de culte și instrucțiunea publică pe baza reprezentațiunii respectivii confesiuni, va recunoaște de motivată sistemizarea nouei stațiuni.

Paragraful 3 din articlul de lege XIV. din anul 1898 referitor la stațiunile preoțești (capelanale locale) cum și referitor la toate stațiunile de cooperator este de a se interpretà astfel, că aceea stațiune sistemizată sau completată până în 1 Ianuarie 1908, care nu s'a anunțat în decurs de un an dela întrarea în vigoare a acestei legi nu se poate

împărtăşi de întregire congruală, luând afară cazul notat în alineatul al doilea al §-lui 3. la art. de lege XIV. din 1898.

§. 3.

Pasagele 4, 5 şi 6 ale art. de lege XIV. din 1898, se întregesc cu următoarele dispoşiţiuni:

Acel paroh (capelan local, preot misionar sistemizat separat), respective capelan, care la întrarea în vigoare a acestei legi nu şi-a câştigat îndreptăţire la întregirea congruală, ca să poată fi împărtăşit după cualificaţia sa ce altcum o are, trebuie să adeverească şi aceea, că e în stare să corăspundă pretensiunilor cuprinse în §. 8. al art. de lege VI. din 1840, care cuprinde dispoşiţii referitoare la limba maghiară.

Tot aceea trebuie să o adevereasă şi acel paroh (capelan local, preot misionar sistemizat separat), respective capelan, care pe timpul întrării în vigoare a legii de faţă şi-a câştigat îndreptăţire numai la întregirea congruală mai inferioară, dacă vrea să treacă la o întregire congruală mai înaltă.

In caz când ar subversă împrejurări speciale de echitate, ministrul de culte şi instrucţiunea publică în decurs de 5 ani dela întrarea în vigoare a acestei legi, pe atari parohi (capelani locali, preoţi misionari sistemisaţi separat) şi capelani singuratici, cari încă nu sunt în stare a corăspunde în deajuns recerinţelor de mai sus, dar îşi dau silinţa, îi poate împărtăşi în ajutor de stat până la suma întregirii congruale, ce li-s'ar cuveni după cualificaţia lor, ce altcum o au.

Aceea staţiune preoţească (capelan local), care până la 1 Ianuarie 1908 a fost completată cu preot de o cualificaţie mai mică, numai în acel caz poate reflectă la o întregire congruală mai înaltă, dacă numărul credincioşilor parohiei respective ajunge cifra de 800, şi dacă respectiva confesiune asigură în mod statornic pe seama preotului jumătate din plusul necesar la întregirea congruală mai înaltă, adecă din 800 coroane jumătate. In cazuri vrednice de o atenţiune excepţională, cu deosebită privire la principiul de tratament egal ce este de a se urmă faţă de confesiuni, ministrul de culte şi instrucţiunea publică poate să se *abată* dela acestea condiţiuni.

§. 4.

Punctul 6 al §-lui 7 din art. de lege XIV din 1898 se modifică astfel, că subtragerea întregirii congruale de stat pe un timp oarecare poate ţinea cel mult 3 ani.

Provocarea alineatului ultim al aceluiaş pasaj la §. 13 al art. de lege XXVI din 1893, se schimbă cu provocarea la punctul prim c) din §. 22 al art. de lege XXVII din 1907.

§. 5.

Dispoziţiunile §. 9 din articlul de lege XIV. din 1898 se întregesc cu aceea, că ministrul de culte şi instrucţiunea publică poate aduce deciziune în privinţa subtragerii congruei şi atunci, dacă suprema autoritate confesională nu termină procedura disciplinară ce trebuie să o pornească pe baza provocării ministrului, în decurs de 4 luni dela provocarea ministrului şi nu subşterne hotărîrea adusă.

Dispoziţiunile astfel întregite ale §. 9 din art. de lege XIV din 1898, sunt a se aplică şi atunci, dacă preotul care se bucură de întregire congruală (§. 1, 2) nu împlineşte datorinţele, cari purced din legile statului sau din ordinaţiunile legale ale guvernului, referitoare la apărarea intereselor de stat prescrise în punctul prim c) din § 22 al legii XXVII. din 1907. Dacă ministrul de culte şi instrucţiunea publică îşi câştigă cunoştinţă oficioasă despre aceea, că acest act sau această negligare a preotului se basează pe ordinaţiunea ce să extinde asupra întregului teritor iurisdicţional al forului bisericesc mai înalt şi dacă respectiva autoritate bisericească, nu modifică aceasta ordinaţiune în decurs de trei luni calculându-se dela înştiinţarea primită dela ministru, atunci ministrul de culte şi instrucţiunea publică, în cazuri, cari în senzul punctului prim c) al §. 22 din art. de lege XXVII citat mai sus din 1907, ating grav interesul statului, cu consimţemântul consiliului de ministri poate suspendă întregirea congruală de stat pe teritorul acelei autorităţi bisericeşti, până când se menţine ordinaţiunea de sub întrebare a autorităţii bisericeşti. Dar în toate cazurile acestea îi rămâne respectivei autorităţi bisericeşti dreptul de a se plânge la judecătoria administrativă în sensul §. 9 din art. de lege XIV. din 1898.

§. 6.

Intregirea congruală statorită în legea de faţă a staţiunilor preoţeşti catolice (capelanale locale), cum şi a staţiunilor de capelani sistemizate, atât a catolicilor, cât şi a celoralalte confesiuni legalmente recepte, se începe cu 1 Ianuarie 1908.

§. 7.

Legislativa iea la cunoştinţă, că conscrierile venitelor, spre scopul de a se stabili întregirea congruală a staţiunilor preoţeşti (capelanale locale) şi capelanale în urma dispoziţiunilor patronului suprem, corăspunzătoare principiilor cuprinse în §-ii 11—13 ai art. de lege XIV. din 1898, s'a făcut deja înainte de întrarea în vigoare a legii prezente, şi pe baza acestor conscrieri, prin comisiunea congruală catolică organizată de

FOIŢĂ.

Din isprăvile bătrânului Greblă.

Tot unde nu-l căutai dai de el. Om mărunţel cum erà, cu ochii mici de o coloare nehotărâtă, cu barba ascuţită, plecat de spate în mers, pâşià mărunt, mărunt şi uşor, nici nu ştiai că e lângă tine. La vorbă erà scurt, dar ochii îl spuneau, că şi ce spune, nu-i aşa, căci erà şi tare viclean Greblă, cu toate că erà acum peste şeptezeci şi cinci.

I-mi venià şod, când îl vedeam pe jos. Lui încă îi erà cam peste mână sau mai bine peste picior, să meargă cu ceialalţi oameni de rând pe jos, dar vedea el bine, că a îmbătrânit tare şi nu mai are putere nici în mâni, nici în picioare să mai ţină în frâu zmeii aceia de cai, de cari nu să puteà despărţi, ori decâteori a fost cu ei la târg. De când a fost ficior la tatăl său, de băeţandru, el a crescut pe cal.

Tatăl său şi apoi el au fost cărăuşi de frunte, ce cunoşteau tot aşa de bine drumurile către Caransebeş, Timişoara ori Segedin, pe cum nu odată au bătut calea către Craiova de unde să întorceau cu carăle încărcate de bucate şi făceau negoţ. Nici nu-şi puteà închipui carul fără cei patru cai.

Toţi caii s'au prăsit la el în curte. Cand vre-unul i-se umpleà de suspin, prindeà pe cel mai tinăr mânz în cruci dinainte, iar pe cel suspinos îl dà la vre-un mărginean, să-l poarte cu târla.

Şi şcoală ce ţineà Greblă cu caii ba să mai vezi! Nici nu-i mânà ca oamenii. Când ziceà odată ho! ai lui în loc să stee cum stau la toţi oamenii, o rupeau de una la fugă, când mai ziceà odată, mai tare ho! fugeau în sărita cea mare, mai zmânceà în feliul lui şi din frâne, fugeau caii să mânce pământul nu alta. Şi aceea e adevărat, că pe el suflet de om nu l-a văzut să mâne încet, dar nici car ca a lui bineîncheiat nu erà în sat. Altcum i-ar fi rămas de multe ori dărabe pe drumuri, cum ştieà să mâne de prosteşte.

Mai cunoşteà Greblă şi bine oamenii. Cărăuş vestit, a dat faţă cu multă naţie de om, a păţit multe şi ştià una: să nu creadă nimănui Dne fereşte. Ii plăceà să-i ieà pe toţi peste picior, să-i păcălească. Nici vecinii nu îşi prea făceau de treabă cu el, că nici când nu ştiau, că unde o să ajungă. Iar în car la el — numai cel ce nu-l cunoşteà să puneà. Nici popa nu să mai suie azi în carul lui Greblă, că i-a fost destul odată.

Erà chiar în sapa de a doua, când ne-am pomenit cu toţii, că ne vine popă nou. Am bătut drumul mult pe la mitropolie şi am cerut tot satul un popă tinăr — aveà şi curatorul o fată, iar notarul comunal aveà două — dar cu toate acestea ne-a venit un popă la 60, mare, greoi, că spuneau că are multe merite pentru biserică. Oamenii l-au primit cam aşa după cum primeşti executorul în casă. Dar în sfârşit timpul vindecă toate. Popa erà o fire foarte domoală şi oamenii au început al preţui, mai ales că erà şi bătrân şi gândiau că şi aşa azi mâne moare şi apoi ne vine un popă după plac, iar până atunci mai creşte şi fata învăţătorului, pe care deasemenea vrea să o facă preoteasă.

In toată ziua mergea popa nost până în capătul satului, unde avea o grădină cu trifoi şi îi plăceà să vadă cum îmbracă Dumnezeu pământul pe alocurea de cu podoabă, pe cum el n-a văzut până acum, că a fost tot popă pe la munte pe undeva.

Erà în dricul verii. O dogoreală nemai pomenită pe uliţi. Mergeà popa încet răzimat mai mult de o bâtă către capătul satului la ogradă. Mai stătù din când în când la umbra vre-unui ulm, ce să ridică la marginea cutărei grădini şi îşi ştergeà asudorile. In sat erà aproape nime. Oamenii erau toţi la coasă, iar fetele, femeile copiii la fân. Popa mergeà încet înainte. In urma lui aude venind un car, şi să feri frumuşel din drum.

— Pst! şi Greblă opri caii lângă popa.

— Incătrău mergi Părinte?

— Aici în capul satului, la ogradă.

— Aide suie-te sus, pune-te în car, mâncele ciuma de gloabe, că mi chiar ruşine să traga carul gol.

Maiestatea Sa, şi prin guvern, s'au statorit îndreptăţirile la întregirea congruală.

Rectificarea eventual necesară în viitor a acestor conscrieri de venite pe baza §-lor 14 şi 15 ai art. de lege XIV. din 1898 pe cum şi stabilirea de nou a îndreptăţirilor la întregirea congruală, mai departe în privinţa procedurii referitoare la conscrierea venitelor staţiunilor nouă, rămân în vigoare regulamentele aprobate de patronul suprem, cu modificarea, că de aci încolo deciziunea finală în privinţa rectificării conscrierilor şi a stabilirii îndreptăţirii la congruă rezervându-se ministrului consimţemântul, să face prin o astfel de comisiune, în care cei trei factori, cari contribue la întregirea venitului preoţesc vor fi reprezentaţi în proporţia contribuirii.

§. 8

Paragrafii 19 şi 20 ai art. de lege XIV din 1898 prin legea prezentă îşi pierd valoarea, dar rămâne şi pe mai departe în vigoare enunciaţiunea principiară şi dispoziţiunea cuprinsă în §. 21.

§. 9.

Chieltuielile necesare în urma acestei legi, şi cari cad în sarcina statului, sunt a se trece în bugetul statului stabilit pe anul 1909, sub rubrica 12, a titlului 57 din Capitolul XXI.

§. 10.

Executarea legii de faţă se concrede ministrului de culte şi instrucţiunea publică şi ministrului de finanţe, iar valoarea ei se extinde asupra întregului teritor al statului maghiar cu excepţiunea Croaţiei, Slavoniei şi Dalmaţiei.

„De vorbă cu preoţii."

— Răspuns „Ţării Noastre." —

În numărul din 4 Aprilie „Ţ. N." se ocupă în articol de fond cu articolele, ce s'au scris în foaia noastră şi în „Tel. român," articole, cari au protestat împotriva droaiei de injurii, pe care o parte din presa noastră naţională şi-a ţinut de „datorinţă" (sfântă?) să le descarce în capul preoţimii noastre, cu prilejul alegerii dela Oraviţa.

Spune „Ţ. N." în acest articol, că *un gând urât* a trebuit să fie temeiul conglăsuirii celor două surate confesionale. „cari pentru *cele mai bagatele cestiuni de credinţă* poartă între sine războaie homerice."

Şirurile introductive spun: „Trebuie să mărturisim, că tonul celor două apărătoare ale Arhidiecezelor ne-a surprins cu totul. Noi ne-am aşteptat ca atitudinea preoţilor Oraviţeni să nu găsească nici cea mai palidă umbră de aprobare şi ca pasul lor să fie condamnat tocmai din centrele conducerii bisericeşti. Noi am crezut, că pilda lor va fi înfierată tocmai de conducătorii lor spirituali, pentruca astfel să se evite molipsirea întregei turme cuvântătoare."

La sfârşitul articolului se aminteşte apoi, că prelaţii bisericilor de ambele confesiuni şi-au dat mâna cu moderaţii — şi că au ajuns să privească tăcuţi la toate frământările noastre politice.....

Răspundem:

Abstracţie făcând dela constatarea, că pentru cei dela „Ţ. N." cestiunile de credinţă sunt un „bagatel." întrebăm, dacă au cetit articolul nostru din Nr. 8 (27 Febr. n.)? Ocupându-ne de alegerea din Oraviţa, spuneam în acel articol: „Bine, d'apoi aceasta va să însemne o nouă eră în viaţa noastră naţională, că păstorul îşi va părăsi turma sa, că îşi va căută şi află interesele sale pe alte căi, cu totala disconziderare a poporului păstorit de dânsul, respective cu totala disconziderare a marilor interese a neamului său? Vrea să fie primul pas, să devieze de pe calea aceea, *pe care i-a brăzdat-o istoria, şi pe care au mers părinţii noştri, în misiunea lor tradiţională?*"

Cred, că e de prisos să citâm articolul în întregime. Redactorii „Ţ. N." binevoiască a-l mai ceti odată şi să spună apoi cu mâna pe inimă, dacă aceasta înseamnă o „aprobare" a celor ce au deviat la Oraviţa!

Par'că articolul nostru n'a fost în turceşte!

Revenind, în celalalt număr asupra aceleiaş teme, după ce reprobaserăm categoric ţinuta greşită a celor câtorva preoţi — şi e vorbă, dacă nu ne înşelăm, de *trei—patru* oameni — am reprobat şi tonul neobişnuit de brutal, cu care presa naţională se descărcase asupra preoţimii noastre. Şi am reprobat, mai ales, nemai pomenita uşurinţă cu care se *generalizâ* cestiunea, aruncându-se odiul asupra *întregei preoţimi* şi asupra Arhiereilor chiar.

Articolul la care se provoacă „Ţ. N." este trimis din afară, lucru, care se spune foarte lămurit în fruntea articolului, cu litere destul de mari. L-am publicat ca un ecou, al scriselor noastre, în convingerea neclintită, că presa românească a depăşit marginile judecăţii drepte şi a bunei cuviinţi, când greşala câtorva o aruncă în cârca clerului întreg.

Cât pentru afirmarea că Arhiereii nostri (Vorbeşte aici „Ţ. N." numai în singular?) ar fi dat mâna cu moderaţii — rămâne s-o dovedească.

E a *doua* afirmare foarte riscată aceasta. Căci geneza acestei diferenţe de vederi a fost întâia afirmare, că adecă P. S. Sa

---

— Nu mă mai sui, doar de mai sunt vre-o douăzeci de paşi până acolo.

— De ar fi doi paşi, suie-te sus fără frică. Stâi, că vin să-ţi ajut. Aşa vezi, nu şedeà pe prăjină, că nu-i de Dta. Ea'n şezi pe scânduri, aşa, acum bagă-ţi picioarele tălălanc la vale printre ţăpuşele dela loitră. Noa aşa. Vezi cum să încovoaie scândura, şezi ca pe canapei. Vezi aşa! şi să sui iarăşi călare. Caii începură în buestru şi se cam legănau în mers dându-şi din când în când urechile îndărăpt să asculte de e vre-o poruncă în curgere, că simţiau ei, că are să urmeze ceva.

Nu merseră zece paşi şi iese bătrâna Ghiţii din curte cu o ţichire în mâna dreapă, iar pe umăr ţineà cu cea stângă o greblă şi o furcă.

— Unde ai pornit aşa încărcată Nuţo? Pst! şi stau iarăş în loc.

— Suie-te aci lângă părintele! Tu poţi şedeà şi pe prăjină, că şi aşa eşti ca un ogar de slabă. Aşa vezi! Grebla şi furca punele lângă ale mele. Pe tine unde să te descarc?

— Duc la ficior de mâncare, aci în capul satului; e la coasă. Aceste din urmă cuvinte Greblă nu le-a mai auzit. Cum prinse şi pe bătrâna în car, zmânci odată din frâne, apoi ridică biciul, lovind în mânza din cruci ca şi când n-ar merge bine. Caii îndată începură a sări.

— Ho, ho strigă Greblă, făcându-se că ţine de ei. Ca speriaţi o rupseră la fugă. Pe lângă ograda popii roatele nici nu atingeau pământul, iar când eşiră afară din sat, întinseră toţi patru coadele şi aşa alergau, de mai nu atingeau cu foalele de pământ. Nu altceva dar prav şi cenuşà gândeai că se face carul. Oamenii să uitau spăriaţi cătră drum de unde auziau ţipetele bătrânei şi glasul desperat al popi, ce nu-şi puteà scoate picioarele dintre ţăpuşele loitrei.

— Tulai, vai de mine, săriţi oameni buni şi bătrâna s'a lăsat jos dealungul pe scândurile carului, de unde sărià ca o cotcă când roatele carului lovià în câte un bolovan.

Pe cal stà ţapăn, plecat înainte Greblă şi mai strigà câteodată ho, ho! făcându-se că opreşte. Părul îi zburà în vânt. Erà ca un strigoi.

In capul satului vecin s'au oprit caii:

— Mânca-var luparii de gloabe, par-că au beut cătran.

Se întoarse cu faţa cătră muşterii. Ii venià să ridă. In car stà popa cu capul gol — pălăria i-o luase vântul din cap — iar hainele părul, barba, erau boboşe de laptele cel acru, ce sărise din ţichirea bătrânei pe el. Ca un jidov erà popa. In car tot un hârb, tot laptele acru, ce voià să-l ducă bătrâna la ficior la coasă, tot sărise pe popa.

— Hoţule, tâlhariule, nebunule, fiţi-ar pierit sămânţa şi bătrâna nu lăsà şi pe popa să ajungă să-şi spună şi el ale lui.

— Dar tu lapte acru aduci la ficior la coasă, tu strigoaie se înfuriâ Greblă deodată, că acum te îmbrac cu codoriştea.

— Şi să nu te superi părinte! să nu te superi că s'au spăriat gloabele dracului, iar vă duc îndărăpt. Trase de cel cu hăţu îndărăpt la drum.

Când auzi bătrâna una ca aceasta sări din car în ruptul capului, iar popa aşa de iute îşi scoase picioarele din loitră de până ai numărà doi a fost şi el jos.

Greblă porni repede în legănatul cailor îndărăpt, şi să făcù, că nu aude, ce spun ce-i rămaşi după el.

(Va urmà).

AMICE.

Amice, înainte
Ori când tu mi-ai ieşit,
Greoii nori din minte
Cu'n râs mi-ai risipit.

Şi când vrù să se scalde
Durerea 'n ochii mei,
Cu-a inimii raz' calde
Uscată-i baia ei.

O vino astăzi iară,
O ieşi în calea mea,
Căci inima-i amară
Şi mintea mea e grea

V. Maeg.

Episcopul de Lugoj ar fi dat un circular, prin care îndeamnă pe preoţi să voteze cu candidatul guvernului. Somăm redacţia „T. N." — pentru a treia oară — să publice textul acestui circular, ori să indice pe autorul acestei informaţii. Căci o *greşală* se poate ierta, dar o *calomnie* — nu.

Atât!

REVISTE.

Turcia. Pe când popoarele creştine din Europa sărbătoriau mărea zi a Invierii pe atunci în Constantinopol curgeà sângele credincioşilor semilunei în urma unei răscoale militare. — Regimente întregi aţâţate de esaltaţii vechiului regim turcesc porniră cu armele în mâni contra Porţii şi a guvernului ucizând pe ofiţerii, cari nu voiseră să se deà pe partea răsculaţilor şi tăbărând înaintea palatului Sultanului şi înaintea parlamentului să bancadară acolo ca în vremuri de revoluţie. Se produseră ciocniri sângeroase între ostaşii resvrăţiţi şi între trupele rămase credincioase noului regim şi tinerilor turci. — Numărul morţilor şi răniţilor este abunăseamă mai mare decât să spune.

Cele mai nouă ştiri sosite spun, că revoluţia tot continuă. Capii revoluţiei sunt musulmanii conservatori, cari erau adânc jigniţi de nouele reforme ce s'au introdus în vieaţa de stat a Turciei prin pasirea energică a tinerilor turci. Guvernul turcesc a abzis, asemenea şi marele vizir.

Mişcarea revoluţionară s'a pornit prin miliţie — după cum s'a pornit şi pe timpul când tinerii turci pretindeau reformele constituţionale. Că ce proporţii a luat revoluţia nu se poate şti cu siguritate, căci censura la postă funcţionează excelent. Să dă cu siguritate însă, că mişcarea aceasta pentru restabilirea ordinei învechite va fi mai aspră, ca prima mişcare. Şi va atârnà mult dela energia şi iscusinţa ministrilor, ca să poată localizà aceasta isbucnire a celor nemulţumiţi.

Localităţile de întrunire şi redacţiile foilor tinerilor turci sunt devastate. Tinerii turci — se spune — să pregătesc de o contra revoluţie. In cazul acesta să dă cu siguritate, că în dosul acestor mişcări stă vre-o putere mare, din care pricină puterile europene observă o ţinută de cercetaşi.

Serbia. Convenţiunea comercială între Monarhie şi Serbia nu s'a putut încheià şi astfel au abstat dela orice încercare de a se mai capacità.

Toată afacerea s'a amânat pe timpuri mai bune şi mai liniştite.

Răstignirea.

„Şi *ducându-şi crucea* sa, a ieşit la locul ce se cheamă al *Căpăţânilor*, ce se zice evreieşte *Golgota*. Aci l'au *răstignit* şi împreună cu el, alţi doi făcători de rele, de o parte şi de alta, şi în mijloc pe Iisus". (Sf. Ioan. XIX. 17. 18).

Originea *răstigrnirii* pe cruce se trage din depărtatul Orient, ale cărui popoare au păstrat până în zilele noastre o mare înclinare spre cruzime: Asirienii, Babilonenii, Perşii, Fenicienii şi urmaşii lor, Cartaginenii cunoşteau pedeapsa răstignirii. Doar la Greci nu erà în obiceiu, pe când *la Romani* erà foarte usitată: Pompeiu răstigni pe piratii prizonieri; chiar împăratul *Tit*, renumit pentru bunătatea sa, pe timpul asediului Ierusalimului, porunci să se *răstigneascâ pe cruce* atâţa oameni, încât după spusa lui Iosephus Flavius, — nu mai ajungeau crucile pentru cei osândiţi la răstignire.

In Codul penal roman se amintesc următoarele crime punibile cu *răstignirea*: Revoalta şi trădarea împăratului, dezertarea (de sub drapel), abuzarea de religiune pentru scopuri perverse, profanarea de morminte, prepararea de otrăvuri, tâlhăria, falsificarea şi altele.

Pe Domnul Hristos l'au osândit la răstignire, fiindcă erà pârât de răscoala poporului în contra împăratului roman „*Pe acesta l'am aflat răsvrătind poporul şi oprindu-l a dà dajde Cesarului zicând, că el e rege*" [1]). „*De vei eliberà pe acesta (pe Iisus), nu eşti prietin Cesarului, tot cel ce se face însuş rege, se răscoală asupra Cesarului*" [2]).

După ce un criminal erà osândit la moarte, erà dat imediat pe mâna călăului, sau după împrejurări, pe mâna soldaţilor, care îndată procedeau la execuţiune. Însă mai înainte de a fi răstignit pe cruce, osânditul erà bătut până ce-i cădeau bucăţi de carne de pe trup, cu frângii noduroase, în care erau împletite bucăţi de fier.

„Atuncia luând Pilat pe Iisus *la biciut*". (Ioan XIX. 1).. Pe umerii celui bătut se puneà crucea, pe care trebuià să o ducă până la locul de osândă, însoţit de huiduielile şi batjocurile mulţimii şi de loviturile călăilor. „Şi *ducându-şi crucea*, a eşit la locul Căpăţânilor."

Mai înainte ca condamnatul să fi fost pus pe cruce, erà *desbrăcat*, ca să moară *gol* ca un desonorat. Hainele osânditului treceau la călău şi la ajutoarele sale. In baza acestui obiceiu *„ostaşii romani.... au luat veşmintele lui Iisus şi le-au făcut patru părţi, ficcărui ostaş o parte"* ...

Chinurile celor răstigniţi erau grozave din pricina rănilor făcute de cuie. Braţele şi picioarele răstignitului erau legate cu frânghii, ca şi trupul. Frânghiile cu multe noduri strângeau muşchii, încât circulaţia sângelui se oprià în vine, ce se umflau, împedecând astfel orice mişcare a trupului. Ranele se lărgiau şi se inflamau sub arşiţa nesuferită a soarelui, încât tot trupul se înroşià şi erà cuprins de friguri teribile. Aşa se explică de ce cel răstignit cereà apă să-şi stâmpere setea, cum a făcut şi Domnul Hristos căruia, i *s'a dat oţet amestecat cu apă*... Chinurile grozave pricinuite de răstignire erau mărite încă prin număroasele *insecte* cari atrase de mirosul sângelui, intrau în gură, în nas, în urechi şi în ochii celui răstignit, pişcându-l înfiorător... Plină de adevăr este părerea unui istoric care a zis că *răstignirea a fost cea mai înfricoşată cazna* săvârşită de om asupra altui om...

Rămăşiţe sau *relicvii* din lucrurile ce au servit la răstignirea Domnului, după ultimele cercetări, se spune că se află în următoarele locuri: *Lemnul crucii* se află în mare parte, în biserica „Notre-Dame" din Paris, în „Santa Croce" şi „Santa Prassede" din Roma şi în biserica Sf. mormânt în Ierusalim.

[1]) Sf. Luca Ev. XXIII. 2.
[2]) Sf. Ioan Ev. XIX. 12.

Beţi numai apă minerală ungară!

Societate pe acţii pentru comunicaţie şi export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală	Apă de Boholt	Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Borszék fântâna Kossuth	» » Vălcele (Elöpatak)	» » Kászon-Salutaris
» » Borszék fântâna Boldizsár	» » F.-Rákos Mária	» » Répát
» » Bodok Matild	» » Fehérkő	» Székely-Selters
» Baross	» Gloria	» » Stoiceni (Stojkai)
» » Borhegy	» » Horgász—Hankó	

Preţul unei litre de apă pe lângă schimbarea sticlei.

Întreabă-ţi numai medicul şi vei şti, că puterea vindecătoare a apei minerale naturală şi gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot supleni.

(11) 8—15

In biserica „Santa Croce“ din Roma se păstrează *şi măsuţa* care în l. evreiască, grecă şi latină poartă inscripţia „*I. N. R. I.*“

Coroana de spini e la metropolia din Paris; însă un mare număr de spini a fost dăruit la alte biserici.

Din *piroanele răstignirii* unul a fost aruncat în Marea adriatică de Sfânta Elenă, ca să potolească o mare furtună; al doilea cuiu e incrustat în celebra coroană de fier a regilor longobarzi, coroana păstrată la *Monza;* în fine un cuiu se păstrează la „Notre-Dame“ în Paris...

Din *lancea* cu care a fost străpuns trupul Domnului, vârful e la Paris, restul la Roma. Tot aci (în biserica „San-Giovani“) se păstrează şi *buretele* şi *năframa*, cu care Sf. Veronica a şters faţa Domnului, iar *tunica* sau *chitonul* fără cusătură se află în biserica parohială din Argenteuil...

Bucureşti, în săptămâna Patimilor.

Prof. *V. Gr. Borgovanu.*

† Elena Doamna

S'a stâns viaţa curată a femeiei, care şi Doamnă tot femeie a rămas, şi, în tot timpul cât a trăit în mijlocul ai lor săi, *a* fost o adevărată mamă a celor părăsiţi şi uitaţi, o binefăcătoare a celor lipsiţi şi săraci. — Ea tuturor toate s'a făcut ca să poată uşurà durerile şi lipsele celor din jurul ei. — Pentru liniştea şi mângâierea altora şi-a jertfit liniştea ei cu prisosinţă.

Doamna Elena Cuza soţia primului domnitor al României a încetat din viaţă în 15 Aprilie la oara 4·30 dim. — Rămăşiţele ei pământeşti vor fi duse în Soleşti, judeţul Vâslui, unde sunt înmormântaţi şi părinţii defunctei.

Dispoziţiile luate de defuncta pentru înmormântare sunt următoarele:

Să nu se facă nici invitaţii şi nici paradă oficială. Să fie îmbrăcată cu haine simple să nu se aducă flori sau coroane, să oficieze un singur preot şi să fie transportată cu carul săracilor.

S'a născut la 1825 şi s'a măritat la 1844.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. *Pentru Biserica din Dragşina.* Au binevoit a trimite oferte marinimoase colectate în favorul bisericii noastre neoconverse Dragşina următorii în Hristos Fraţi zeloşi şi anume: Nicolau Zugrav, Uricani 5 cor. 84 fil.; Nicolau Hoza, Reşiţa 12 cor.; Vasiliu Suciu, protop. Almaşului 7 cor.; Vasilie Suciu, preot. Cicudiu 8 cor. 80 fil. Tatăl Ceresc să le răsplătească acestea binefaceri însutit. — Următoarele oficii parohiali sunt rugate a trimite colectele primite încă în anul trecut chiar şi fără de nici un rezultat, fără amânare, având de a dà samă oficios despre acele colecte, anume: Oficiile parohiale Balinţ, Dobreşti, Nevrincea, Silha, Racoviţa, Silas, Furlog, Vermes, Viság, Zorlenţ, Chizdia, Petromani, Comlos, Agiris, Sînt Miclăuş, Illadia, Oraviţa, Ticvaniu mic şi mare, Bogşa Rafna, Siget, Tîrnova, Clopodia, Laţunas, Varadia, Honeadoara, Săcărâmb, Cujir, Cârneşti, Densuş, Toteşti, Tustea, Vălioara, Lunca Cernei sup., Rechitova, Stein, Pesteana, Grădişte, Bucova, Petroşeni, Barul mare, Iscroni, Livadia, Merişor, Petros, Pui, Riu barbat, Boutariul inf., Clopotiva, Ostrovel, Aiud, Aiudul de sus, Hopârta, Peţecla, Alba-Iulia, Galdele, Şard, Sânt Georgiu de meseş, Luna, Măhaciu, Vereşmort, Feisa, Pânade, Mihalţ, Roşia, Bucerdea, Tür, Cătina, Ormeniş, Cluj, Feiurd, Feneş, Jilău, Aiton, Milaş, Gimeş, Damuc, Şărmaş, Csik, Bilbor, Bicaz, Valea Jidanului, Ludoş, Sânger, Mediaş, Ciucia, Mărgău, Samşud, Tirimia, Pogăceaua, Velcher, Caşva, Hodac, Reghin, Abrud, Bistra, Roşia, Zlatna, Staja, Orlat, Sibiiu, Ceanul, Turda, Făgăraş, Şinca, Tohan, Vad, Sâmbăta, Bel, Măcău, Nădlac, Şăitin, Semlac, Gurba, Kireluş, Sintea, Berzova Ceresta Ményes, Şiria, Beiuş, Letta, Poceiu, etc. Dragşina, la 5 Martie 1909. În numele senatului bisericesc *Macsimin Ilca*, preot gr.-cat.

Mulţumită. *Dşoara Emilia Dragoş,* fiica primarului din loc, cu ocasiunea logodnei sale cu dnul *Silviu Handrea,* comerciant a colectat şi dăruit fondului pentru ajutorarea văduvelor şi orfanilor de meseriaşi din Blaj 10 cor. Dorind mult bine şi noroc Dşoarei Emilia Dragoş şi dorind ca aceasta faptă aşa de frumoasă şi lauda-bilă, să afle mulţi imitatori, îi aducem cele mai călduroase mulţumite.

Comitetul Soc. mes. din Blaj.

Hymen. *Teodor A. Turcu* şi dşoara *Iuliana Barbu,* va serbà cununia la 18 Aprilie n. în biserica sf. Nicolae din Braşov.

Convocare. Adunarea de primăvară a despărţământului „Ludoş“ aparţinător Reuniunii învăţătorilor gr.-cat. Arhidiecezane se va ţineà la *24 l. c.* 9 oare a. m. în şcoala gr.-cat. din M.-Ludoş, la care sunt invitaţi a luà parte toţi membrii despărţământului pe cum şi alţi binevoitori ai şcoalei. M.-Ludaş, la 14/IV 1909. *I. Morariu* preşedinte.

Cum să cruţăm. Sub acest titlu gazeta Saşilor din Sibiiu „Deutsche Bürger-Zeitung“ scrie următoarele: „Când cumpărăm dela producenţii şi negustorii nostri, când ne uităm ca să dăm în întreprindere lucrările noastre vechei şi statornicei noastre clase de mijloc, suntem cu mult mai cruţători, decât atunci când preferim negoţui străin şi pe neguţătorii ce nu sunt de ai nostri! Inainte de a ne face târguielile să ne facem chestie de conştiinţă, ca să lucrăm numai în aceasta direcţiune. Avem izvoarele noastre bune, potrivite de unde ne putem acoperi toate lipsurile. Cumpăraţi dar numai dela cei de un neam; în felul acesta bunul vostru nu se risipeşte, în chipul acesta cruţaţi!“ Oare n-ar fi timpul suprem să luăm şi noi pildă în direcţia aceasta dela Saşi.

Necrolog. † *Mihail Cirlea*, not. public reg., asesor conzis., deputat la sinod şi congresul naţional bisericesc, membru fundator al „Asociaţiunii şi al Societăţii fondului de teatru Român“ etc. după lungi şi grele suferinţe, provăzut cu sf. taine a repausat în 9 Aprilie la oarele 7 seara în etate de 59 ani.

— † *Emiliu Dragea*, înv. pens. în Tătârlaua, după lungi suferinţe la 1 oară după miezul nopţii, a încetat din vieaţă în al 49-lea an al etăţii şi al 19-lea al fericitei sale căsătorii, fiind împărtăşit cu Sfintele taine ale muribunzilor.

Odihnească în pace!

La LIBRĂRIA SEMIN. să află de vânzare toate ***modelele de cereri*** *pentru întregirea* ***salarului*** *şi a* ***cuincuenalelor*** *din partea statului, pe cum şi tipăriturile de lipsă pentru tot felul de* ***documente*** *cari trebue alăturate la aceste cereri.* Toate acestea costă **1** cor. + **20** fil. porto.

Boală englezască.

Nutremântul ales şi concentrat ce găsim în Emulziunea lui SCOTT nutreşte, întăreşte şi îndreptează oasele.

In decursul folosinţei acestei medicini, muşchiul din jurul oaselor să întăreşte şi însănătoşază. Starea generală a sănătăţii, în timpul întrebuinţării medicinei

„Emulsiunea SCOTT“

Când cumperi Emulsiunea SCOTT să fii cu luarea aminte la marca scutitoare Pescarul.

(47) 25 - 28

să îmbunătăţeşte cu totului repede, şi copii cari sufer de această boală, capătă obrajii tocmai aşa de rumeni şi de veseli ca cei sănătoşi! Medicii statornic recomandă folosirea

Emulziunei lui SCOTT.

Să poate luà şi vara cu cel mai bun efect.

Preţul unei sticle originale e 2 cor. 50 fileri.

Se află în ori ce farmacie.

Sirolin

produce poftă de mâncare îngraşă, opreşte tusa, regulează secreţiunea, şi opreşte asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici şi profesori contra **oftice, guturaiului, tusei măgăreşti, scrofulei şi influenţei**

Fiindcă sunt imitaţiuni fără preţ se ceri todeauna **pachetare originală de „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveţia).

„Roche“

La ordin medical îl primeşti din ori ce farmacie.

Preţul unei sticle 4. — cor.

(4) 12—35

Partea literară.

Monarhia bisericească întemeiată de Isus Hristos.

de ***M. V. Solovieff.***

(Continuare şi fine).

III.

Simon nu ca *apostol* a trebuit să-şi schimbe numele. Această schimbare, înainte anunţată, la alegerea şi misiunea solemnă a celor doisprezece nu se întâmplă. Unul fiecarele din ei, afară de singur Simon, şi-au păstrat în apostolat numele lor propriu, nici unul din ei nu a primit dela Domnul ceva numire nouă şi permanentă de ceva significaţiune generală şi superioară. Nu vorbesc aici despre connume ori despre epitete accidentale şi trecătoare, ca spre pildă numele de Boanerges dat lui Ioan şi Iacob. Apostolii, cu escepţiunea lui Simon, nu se deosebesc între sine, decât numai prin caracterele lor *naturali,* prin calităţile şi destinaţiunile lor *individuale,* pe cum şi prin diferinţele sau nuanţele sentimentului *personal,* ce Învăţătorul le puteà aveà la vederea lor. La din contră, numele nou şi significativ, ce l-a primit singur Simon afară de apostolatul comun, nu denoată vre-o trăsătură oarecareva de caracter natural, nici ceva afect personal de a Domnului faţă de el, ci acest nume denoată în mod unic rolul, ce fiul lui Iona este chemat *a* împlini în biserica lui Hristos. Nu aşa i-a zis lui: Tu eşti Petru, fiindcă te mai prefer decât pe alţii, sau fiindcă ai dela natură un caracter firm şi solid (care de altcum nu ar fi deplin conform adevărului), ci: Tu eşti Petru şi pe această piatră îmi voi zidi biserica mea. Mărturisirea lui Petru, care prin o adhesiune spontaneă şi infalibilă a împreunat omenimea cu Hristos, şi a întemeiat biserica liberă a Noului Testament, nu a fost numai o simplă manifestare a caracterului său habitual, nu puteà fi numai o însufleţire accidentală şi trecătoare a sufletului său. Să putem oare admite, că pentru o atare însufleţire, pentru un moment de entuziasm, nu numai numele i-s'a schimbat lui Simon, pe cum odinioară lui Avram şi lui Iacob, ci aceasta schimbare i-s'a fost prezis deja cu mult înainte de ce a devenit a fi infalibil, ceeace lui îi dă un rol marcant în planurile Domnului? Şi este oare ceva mai marcant în opera mesianică, decât întemeiarea'a bisericii universale, expres legate de Simon cel transformat în Petru? Presupunerea, că primul decret dogmatic al sf. Petru nu a purces din alteeva decât din personalitatea lui pur omenească şi privată, devine absolute imposibilă în urmarea mărturisirii directe şi explicite a lui Hristos: „Nu trup şi sânge ţi-a descoperit ţie aceste, ci Tatăl meu cel din ceruri.“ Aşa dară aceasta mărturisire a lui Petru a fost un act *sui generis,* un act prin care ţinta morală a apostolului a intrat în un raport particular cu Dumnezeirea, şi mulţumită acestui raport, cuvântul omenesc a putut manifestà în mod infalibil adevărul absolut al Cuvântului şi creà o bază neclintită bisericii universale. Şi oarecumvà pentru a face să dispară orice umbră de îndoială cu privire la acest subiect, naraţiunea inspirată a Evangeliei nu întârzie a ne prezentà pe acelaş Simon, mai înainte proclamat prin Isus de Piatră a bisericii şi de purtător al cheilor împărăţiei cerurilor, în ce stare se află, când e părăsit, lăsat în puterile sale proprii, şi când vorbeşte de altcum cu cele mai bune intenţiuni ale lumii, dar fără asistinţa divină, în spiritul personalităţii sale naturale şi private: „Iar după acestea a început Isus a povesti învăţăceilor săi, că are să meargă în Ierusalim şi să sufere multe din partea bătrânilor şi a cărturarilor şi arhiereilor şi că va fi ucis, iar a treia zi va învià. Şi Petru, chemându-l la o parte, a început a-l mustrà zicând: Departe fie acestea de tine, Doamne; nici decât nu ţi-se vor întâmplà acestea. — Iar el, întorcându-se, îi zise lui Petru: Mergi îndărăpt, Satano, îmi eşti spre scandal, căci nu pricepi cele ce sunt ale lui Dumnezeu, ci cele ce sunt ale oamenilor.“ (Ev. Mat. XVI, 21—23).

Să punem oare după pildă polemiştilor nostri greco-ruseşti, acest text faţă în faţă cu cel premergător, ca astfele să răsturnăm cuvintele lui Hristos, unul prin celalalt? Să putem oare crede, că Adevărul întrupat aşa iute şi-a schimbat părerea, şi a suprimat într'un moment cele ce abia a ajuns a le spune? Iar, de altă parte împacă-se oare cuvântul „Fericit,“ cu „Satano;“ cum se poate admite, că aceeace este pentru Domnul „piatra scandalului,“ pentru biserica sa, să fie piatră neclătită de porţile iadului; cum se poate, ca acela, care se cugetă numai la lucruri lumeşti, să primească descoperire dela Tatăl ceresc, şi să capete cheile împărăţiei lui Dumnezeu? Numai un mijloc este, prin care putem concordà acestea texte, pe cari nu fără cauză le-a aşezat lângă olaltă evangelistul inspirat. Simon Petru, când ca păstor şi învăţător suprem al bisericii universale asistat de Dumnezeu în numele tuturor vorbeşte — este martor fidel şi tâlcuitor infalibil al adevărului dumnezeesc-omenesc, în această calitate e temelia neclătită a casei lui Dumnezeu şi purtător al cheilor împărăţiei cerurilor. Acelaş Simon Petru, când vorbeşte ca persoană privată şi când lucră după puterile sale naturale, şi după priceperea sa pur omenească, poate vorbi şi poate face lucruri nedemne, scandaloase, şi chiar diavoleşti. Defectele şi păcatele personale însă sunt trecătoare, pe când funcţiunea *socială* a monarhului bisericesc este permanentă. „Satana“ şi „Scandalul“ au dispărut, Petru însă a rămas.

Virgil Pop.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare). 63

Acum Nero deschise ochii.

„Curaj, Cezare! Fiecare minut poate să ne aducă perzecutorii pe grumazi. Razămă-te de mine, aşa va merge!“ vorbi Phaon.

Nero se ridică încet. Phaon trebui să-l conducă. Astfel, cu multă osteneală, ajunseră la o pădure, carea se învecină cu partea din dărăpt a casei, la carea Phaon voià să ducă pe stăpânul său. Nu erà conzult să între prin vestibul în casă, de oarece împăratul prea uşor puteà să fie recunoscut de către sclavi, şi tradat. Astfel ei se furişară prin pădure; spinii spintecară de tot mantaua mizerabilă alui Nero, iar pietrile cele ascuţite îi înţepau picioarele goale.

Din depărtare se auzi tropot de cai; atunci ei îşi iuţiră paşii şi grăbiră în desiş. Ei credeau, că soldaţii sunt pe urma lor.

Cezarul gâfâià, sudoarea îi curgeà pe frunte:

„Nu mai pot, mi-e sete!“ gemù Nero. „Dă-mi să beau, Phaon!“

„Ah, stăpâne, aci nu este nici un izvor! Mai aşteaptă puţin, şi am ajuns la ţintă.“

Merseră mai departe! Spinii deveneau tot mai numeroşi, tufişul tot mai des; Phaon se aruncă la pământ şi să târâi pe sub tufe. Impăratul abia puteà să-i urmeze; el plângeà de durere şi ruşine.

Calea spinoasă se sfârşi; puterile împăratului începură a slăbi. Phaon îl cuprinse în braţe şi îl târâi prin tufişul de roze, în apropierea casei sale.

La dreapta potecei, pe carea au venit ei, se află o groapă mare de nisip, la stânga să întindeà un tufiş mare de roze până lângă peretele casei.

„Aci trebuie să te odihneşti,“ zise Phaon, „până când îmi voiu puteà câştigà întrarea în casă. Aci este o uşe zidită, pe carea vreau s'o sparg; ea conduce într'un apartament, pe care nu-l cunoaşte nici unul dintre sclavii mei. Acolo eşti sigur, stăpâne. Mai bine ar fi însă, dacă te-ai ascunde în groapa cea de nisip. Nimenui nu i-ar trece prin minte, să te caute într'însa! Iţi voiu aduce tapeturi şi mâncări şi te vei află acolo cu mult mai bine şi mai sigur decât în casa cea de aur.“

„Iţi mulţumesc,“ zise Nero cu amar. „Nu vreau să fiu îngropat de viu.“

„Atunci odihneşte pe aceasta iarbă moale,“ vorbi Phaon şi îşi întinse mantaua. Nero se târâi până la gliile de iarbă şi să întinse pe mantauă. Abia mai puteà să vorbească, atâta îi erau de uscate gura şi gâtlejul.

„Dă-mi să beau, Phaon, mă topesc de sete!“ să rugă împăratul.

„Stăpâne,“ vorbi acesta cu tristeţă, „nu văd nicăiri nici o picătură de apă. Mă voiu duce însă în baia de piatră, poate că acolo voiu găsi apă. Adă încoace pălăria ta.“

El luă pălăria de pe capul Cezarului şi să îndreptă spre baia de piatră; abia făcù zece paşi şi dete de o băltucă. Umplù repede pălăria cu apa cea turbure şi grăbi îndărăpt la Nero.

Cu buzele fripte sorbi acesta apa. Îi erà aproape greaţă de ea. Setea însă erà mai mare decât greaţa; el beù apa din băltucă cu o lăcomie, ca şi când aceea ar fi fost vinul cel mai excelent.

Phaon aduse o lopată tare şi începù a desface petrile din zid, până ce se făcù o deschizătură de vre-o două urme înaltă. Prin aceasta se târâiră amândoi în odae.

Aceasta erà o încăpere întunecoasă, cu o singură fereastră, prin carea pătrundeà

lumina; într-un colț se află un pat mizerabil, iar lângă acela o masă dură.

Nero se aruncă ostenit pe așternut și Phaon îl acoperi cu mantaua sa; apoi el se strecură ca un tâlhar prin locuință și după o căutare îndelungată să reîntoarse cu o coajă vârtoasă de pâne și un urcior cu apă stătută.

„Stăpâne, asta e totul, ce-ți pot oferi acum.“

Nero aruncă mânios pânea cea mucezită, după ce a încercat înzădar, să o roadă. Numai o înghițitură de apă a luat la sine.

Între plânsete și tânguiri trecù o parte a nopții. De către ziuă se auzi tropot de cai.

Phaon grăbi spăimântat în vestibul, spre a vedeà, cine se apropie. Se reîntoarse cu genunchii tremurânzi. „Stăpâne, sunt aci,“ vorbi el, abia auzibil.

Acum la întrare se auziră deja voci îndârjite și lovituri puternice scuturau ușa; sclavii se treziră spăimântați din somn și alergară la întrare.

„Deschideți, în numele lui Galba, împăratul cel nou!“

Zăvoarăle sunară și casa se umplù cu armați; pașii lor sunau grei pe padimentul de peatră.

„Unde este Nero, tiranul?“ se auzià prin coridor. „Încoace a venit. Dați-l afară, sclavilor, dacă vi-e scumpă vieața.“

Fețe țapene. mirate!

Strigătul pătrunse până în colțul, unde zăceà Nero pe așternutul cel mizerabil.

„Acum vin! Vin!“ gemù împăratul:

El auzi, cum soldații se împrăștiară prin casă, pentru a-l căutà. Ei veniau mai aproape, tot mai aproape...

„Să ajung în mânile lor, eu, Cezarul!“

Phaon își ascunse fața în mâni; el încă erà la sfârșitul puterilor sale.

„Ce rușine mă așteaptă,“ strigă Nero tânguindu-se, „ce rușine! Nu, așa nu pot să trăesc! Este nedemn pentru Nero, să ajungă de batjocura soldaților și a plebei. Phaon, ridică-te! Dă stăpânului tău împărătesc un exemplu, cum trebue să mori! Grăbește, ridică-te! Aci e pumnalul!“

Phaon să uità uluit la stăpânul său.

„Tu pretinzi, ca eu...? Nu, Cezare, nu! Nu sum în stare s-o fac! Am femee și copii!“

„Așadar toți mă părăsesc, toți! Vai, Nero trebue însuși să se omoare. Este oare dureros, Phaon?“

„Nu știu, stăpâne.... Dar ascultă! ei vin aci! Ușa cea putredă acuși va cedà pumnilor lor.“

„Vin, vin!“ șopti împăratul palid de groază. „Mă apucă și mă târâe înaintea senatului. Acesta va pune să mă desbrace și să mă biciuiască până la moarte. — Nu, rușinea aceasta n-o pot suportà. Phaon, dă încoace pumnalul.“

Cu precauțiune își puse el oțălul ascuțit la gât; la atingerea cea rece însă își trase repede capul înapoi și începù să tremure. „Ah, este atât de greu, să mori!“ gâfâi el.

Lovituri puternice se auziră în ușa putredă, carea conduceà în odaia sărăcăcioasă a sclavului. Nero se uità încontinuu spre ușă. „Trebuie să fie, trebuie! Pune-mi pumnalul la gât, Phaon, te rog! Nu, nu la gâtul, din care odinioară au eșit tonuri atât de cerești! La pept, aci nu doare așa tare! Așa, aci! Și acum.... Așadar acesta e sfârșitul, sfârșitul? Este înfiorător, să mori astfel! Ah... încă nu!

Lasă-mă să mai trăesc încă un moment, un singur moment... Dar n-ajută nimic.... ei vin!... Apasă, Phaon, apasă....“

În momentul acesta globul solar să ridică preste munți și-și revărsă lumina purpurie peste câmpie; o rază a luminei orbitoare pătrunse prin fereastra celulei sclavilor și căzù pe părețele din față.

Nero urmări raza aurie, ca și când dela aceea i-ar atârnà mântuirea. Însă cu ochii zgâiți să uità el la locul, unde se opri raza. Acolo erà iarăși, sămnul cel urgisit, crucea! Raza soarelui depinse pe părete umbra gratiilor ferestrei: o cruce mare, neagră!

O înjurătură groaznică eși din gura sa. În mânie neputincioasă își întinse pumnul încleștat spre semnul mântuirei. „Ai învins, sămn afurisit. Ah, tronul meu, mantaua mea de purpură, coroana mea! S-au dus, toate s-au dus! Numai tu ai rămas înaintea ochilor mei, tu, sămn groaznic! Și tu m-ai învins, m-ai întrecut....“

Ușa se clătină deja; încă puține lovituri și aveà se cadă.

„Apasă, Phaon, apasă,“ șopti împăratul cu voce frântă.

Oțelul ascuțit să înfipse încet în inima gâfâindului. Un torent de sânge — un ton îngrozitor, jumătate înjurătură, jumătate țipet de frică, răsnnă prin odae. Inundat de sânge. corpul căzù pe padimentul gol; ochii eșiră din orbite și să îndreptară cu groază spre crucea de pe părete.

Atunci soldații pătrunseră în lăuntru; la vederea acestor ochi înspăimântători, ei să îngroziră.

Un centurion să apropiă de împărat. „E mort?“ întrebă el spăimântat.

„Nu, mai răsuflă,“ răspunse Phaon plângând.

„Grăbiți,“ demândă centurionul, „aduceți pânza încoace, ca să-l legăm?“ Și el îngenunchiă și-și apăsă colțul mantauei pe rana din care țișneà sângele.

„Prea târziu!“ gemù rănitul. „Și apoi se zici, că aceasta este fidelitate!“

Un fior de moarte trecù prin corpul său; ochii i-se întorceau convulziv, însă tot mereu să îndreptau spre locul unde se află crucea. Acolo rămaseră ei aținți cu expresiunea groazei.....

Fața îi păli, corpul i-se cutremură; apoi rămase țapăn.....

Centurionul să ridică și zise cu milă: „El a fost un criminal, un necinstitor al tronului Cezarilor, un ucigaș însutit: a fost însă împăratul meu! De aceea nimeni să nu necinstească cadavrul acesta! Soldați,“ să întoarse el către soții săi, „veți stà de pază lângă împăratul. Eu grăbesc la Roma, să raportez senatului despre cele întâmplate.“

Apoi își luă mantaua și o întinse peste mort.

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

PSALTIREA Profetului și Împăratului DAVID.

Prețul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

A apărut Nr. 422 al „Bibliotecei pentru toți“ intitulat: „**Pentru pâne**“ de Sienkievicz. E o nuvelă realistă, în care Lorenzo și Maf ia. tatăl și fica sa, polonezi, prăsesc patrișrș lor plină de amintiri duioase, pentru a merge în America în căutarea pânei. Ademeniți de făgăduința înșelătoare a celor două elemente de reslățire a neamului Polonez, pornesc spre New-York. Mintea bătrânului clădește o lume de fericire și noroc. Se crede cel mai avut om, cu care nu se mai aseamănă nimeni din patria sa. Călcând pământul dorit tot palatul fericirei se prăbușește, se scutură visurile ca florile de Maiu. Sbuciumarea în lăurirea unui traiu îmbelșugat le sleesc puterile. Nenorocirea îi urmărește pretutindenia. Furtuna, sărăcia și revărsarea de ape în pustiurile americane închid ochii bătrânului îndurerat, că nu-și mai poate vedeà draga Polonie. Fica nebună, se sfârșește în portul New-York, frământată de dorul năvalnic după iubitul său Iasko din Lipiusk. Cetindu-o, ochii picură lacrimi de milă Un volum de peste 150 pagini, *30 bani.*

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiția.**

(6) 9 10

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 22—52

„Sădirea și cultivarea viei"

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 filleri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul" însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 25 - 52

Rog să o tai și să o păstrezi.

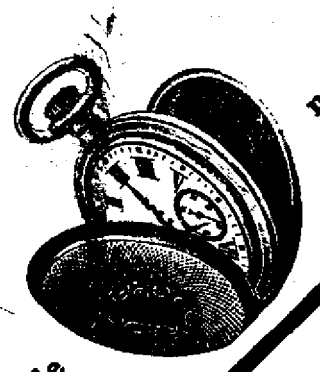

In loc de 36 cor. numai 14 cor.

La plătiri în rate numai

atunci am puteà răspunde, dacă am mări prețul cu 100 până la 150 procente. — Prețul de tot moderat arătat de noi să înțălege numai la solvire momentană ori contra ramburs.

Oroloagele de aur Rem. Electro pentru domni și doamne, sunt gravate, ornate și au 3 capace, cu cadran și minuter aurit ori argintat. Pentru asigurarea acurateței să dă garanță în scris pe 3 ani.

Prețul unui orologiu e 14 cor.

E. Weiss, Wien, XV/1, Kellinggasse 1/18.

Rog să o tai și să o păstrezi.

(3) 12—12

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor.

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye.

(50) 21—25

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

461) 23—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania"

din Sibiiu

(45) 23

Întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, marfuri, vite, nutreturi și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95.816.412 coroane.	**9.882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 24 Aprilie 1909.** **Numărul 16.**

Fondul de penzionare preoţesc.

— din afară. —

Eternă recunoştinţă Arhiereilor noştri. Cestiunea congruei să poate considerà de resolvată. Deşi nu corăspunde dorinţelor tuturor — totuş e un avantaj.

Cum se va aplicà ascuţitul sabiei unor paragrafi din legea de congruare, e taina viitorului.

Nouă azi deocamdată ne rămâne obligamentul de a ne îngriji de urcarea fondurilor de penzionare, pe cât timp aplicarea legii de congruare, nu se va arătà, faţă de noi străină.

S'a vorbit mult de chestia fondurilor de penzionare, chiar mai înainte de a-i fi sosit timpul de discuţie; acum când timpul i-a sosit ar fi o crimă să tăcem.

E cunoscut tuturor, cu câtă greutate poate îndeplini funcţia de preot, un individ a cărui simţiri sunt în apunere. Cine a văzut pe un preot, care abia îşi poate târâi picioarele, abia poate păşi peste prag, sărind păraie şi urcând dealuri între gemete şi dureri, acela îşi poate închipui, ce înseamnă a servi la adânci bătrâneţe. Apoi e cunoscut şi aceea câtă daună face moralităţii, serviciul unui preot sleit de puteri spirituali, şi fără simţiri sănătoase.

Nu este nimeni, care să-mi poată aprecià starea mizeră a unei preotese văduve şi orfani, rămaşi de multeori în etatea cea mai crudă fără adăpost.

Nu-i vorbă, ca să ajungem acolo cu fondurile noastre, ca ele să poată oferi preoţilor îmbătrâniţi un traiu liniştit şi văduvelor şi orfanilor mijloace de subsistinţă, încă suntem departe.

Spre aşa ceva cuotele anuali sunt de tot nesuficiente, de ar cuprinde de doue ori chiar jumătate din congrua ce să dă — ceeace azi nu să poate.

A fost o caracteristică a sorţii noastre preoţeşti şi este şi azi, că dela ea s'a pretins, şi să pretinde azi neîncetat, de ajutat însă, nici în trecut, nici azi, nu s'a interesat nimeni. S'a pretins, ca preotul în tot locul şi în toate împrejurările să fie martir şi pe drept, dar pe cum să pretinde martiriul, aşa ar trebui să se ivească şi mecenaţii, gata a sprijini, pe aceia, cari s-ar pune în serviciul de martir.

O corporaţiune dela care aştepţi luptă desinteresată şi dedicată unei singure societăţi, nu e iertat să fie avizată la ajutorul altuia decât a corporaţiunii ce-i pretinde întreagă fiinţa ei.

Dela preoţimea dela sate s'a pretins în trecut — şi să pretinde azi martiriu şi abnegare. Foarte bine! Preotul trebuie să fie concrescut cu poporul său încât la olaltă să formeze un trup, o inimă, o voinţă.

Vieaţa nu-i iertat să fie a lui, ci a turmei. Pentru el nu-i iertat să existe sacrificiu ce nu l-ar puteà prestà, nu-i iertat să fie suferinţă, de care s'ar puteà feri.

In schimb însă turma încă trebuie să fie concrescută cu păstorul. Dacă el trebuie să-i ofere, voinţă, inimă, vieaţa, plăceri şi fericire pământească, ea încă trebue să-l ajute în martiriu şi în neputinţă.

La noi însă s'au dedat oamenii a strigà, preoţi cu crucea în frunte, şi când l'a lovit glonţul, şi a căzut mort s'au rănit, atunci a trecut la ordinea zilei, fără de a se interesà de soartea lui şi a orfanilor. Asta nu-i corect. Fiecine are drepturi, noi recunoaştem bucuros, drepturile turmei faţă de noi, dar fiecine are şi datorinţe. O datorinţă grea ar fi trebuit să fie a trecutului, şi dacă trecutul nu a cunoscut-o, cu atât mai tare să impune aceasta prezentului, anume: înfiinţarea de fonduri pentru penzionarea preoţilor şi orfanilor şi văduvelor, din partea credincioşilor cărora ne dedicăm întreaga fiinţa noastră.

Să nu fim rău înţeleşi, nu cerem dela ţăreanul sărac, care nu-şi poate el acoperi lipsele, dar o pretindem dela intelectuali şi societăţi de bani.

Dacă toate păturile noastre sociali au avut mecenaţii săi, de ce preoţimea, să nu aibă? Dacă toate scopurile culturali, să ajută din partea bancelor, de ce, fondurile de penzionare preoţeşti să fie socotite de vitrege?

Dacă spre alte scopuri ajung mii de coroane din partea unor mecenaţi şi bance, de ce tocmai fondului preoţesc de penzionare, să nu-i ajungă decât câteva mici sfărmături dela fericitul Mitropolit Vancea?

Dacă preoţimea noastră ar fi celibă, atunci ar fi cu putinţă să facă abnegarea ce o pretind cei mai mulţi, dar când abnegarea ar periclità existinţa femeiei şi a copiilor nevristnici? Inima de tată protestează în contra expunerii copiilor nevristnici pericolului de a fi lipsiţi de mijloace de trai.

Toţi ne înspăimântăm de lucrurile desvălite la Oraviţa, dar ce sunt ele altceva, decât roadele neinteresării de soartea preoţimii?

Nu-i vorbă să aprob cele ce s'au făcut acolo, ele îmi umplù ochii de lacrimi, ***dar nu trebuie uitat, că preoţii sunt oumeni, şi oamenii, cari s'au expus odată abnegaţiunii, iar aceia pentru cari s'au expus nu arată, că voiesc a face tot posibilul, ca să le uşureze greutatea martiriului, sunt gata a căderà în ispită.***

A sosit timpul să formăm fonduri de penzionare, care să pună preoţimea în stare de a se dedicà chiemării sale, de a să sacrificà intereselor bisericii.

Să ne punem umăr la umăr, preoţi şi laici şi oameni mai cu stare, ca aşa preoţimea fără frică de soartea celor de lângă sine, să poată fi totdeauna acolo unde datoria o chiamă.

— *f.* —

Congrua şi — moraliştii. Cu prilejul pertractării în dietă a proiectului de lege despre congruă s'a remarcat faptul, că prezidentul a anunţat un memoriu al preoţilor moralişti din arhidieceza noastră, în care ei cereau întregire congruală cu teologii sistematici, cari au examen de maturitate şi au terminat patru cursuri de teologie. Ca lucrul să fie *şi mai şi* — petiţia a fost prezentată prezidentului dietei prin deputatul Lugojului, protopresbiterul *Dr. George Popoviciu,* cunoscut amic al sf. Uniri.

Nu voim a ne pronunţà aici despre meritul petiţiei preoţilor moralişti. Părerea ne-am spus'o. Şi nu ne trece prin gând a afirmà, cà o congruă de 1600 coroane la an ar puteà fi stricăcioasă fraţilor preoţi moralişti. De asta nu vorbim.

Intrebăm însă următoarele:

1. Decând preoţii moralişti formează un corp deosebit în şirul clerului nostru?

2. Cum au ajuns preoţii moralişti a se adresà cătră legislaţiune ca corporaţiune deosebită?

3. Cum au ajuns preoţii moralişti la redigiarea petiţiei lor? în sinoade protopopeşti ori diecezane? de vreme ce noi alte corporaţiuni legal constituite nu cunoaştem în biserica noastră?

4. Cine a convocat pe preoţii moralişti? cine a subscris petiţia?

5. In urmă, cum au ajuns preoţii noştri moralişti a-şi prezentà petiţia lor prin deputatul Dr. George Popoviciu?

Credem a fi de ajuns să se pună întrebările acestea, pentru a se vedeà toată gravitatea pasului absurd şi ilegal făcut de fraţii preoţi moralişti.

In interesul disciplinei bisericeşti ne simţim datori a atrage atenţiunea Ordinariatului şi a tuturor celor chiemaţi şi competenţi asupra acestui lucru.

Cetim, cà în răscoala din Turcia soldaţii au fugărit pe oficeri şi trupele sunt conduse de suboficeri.

Aici voim să ajungem?

Pimen canonistul — „Ungaria“ şi — limba catehizării. Cunoscutul canonist şi teolog „Pimen,“ dela repozatul „Orizontul,“ şi-a mutat cuartirul şi s'a adăpostit la „Ungaria.“ — Îi place Clujul, măcarcà bănăţenii nu „baş“ se încălzesc pentru ardeleni.

In numărul 41 dela 29 Martie 1909 „Pimen“ sub titlul *„Iarà şi iarà catehizarea“* se încearcà a dovedi din decretele Conciliilor noastre provinciale, cà parohii nu sunt datori în puterea oficiului lor a catehizà tinerimea noastră dela deosebitele institute de învăţământ, ci numai dacà sunt plătite deosebit pentru serviciul acesta, fie dela Ordinariatul lor propriu, fie dela susţinătorii respectivelor institute.

Apoi ca să fie deplină cumineenia ne spune, cà în biserica noastră „numai limba liturgicà e românà,“ dar limba de prelegere în şcoalà nu e încà decretată; prin urmare poate fi foarte bine şi altà limbà, diversà de cea liturgicà, adecà de cea românà.

In urmà, ca să ieasà cuiul din sac, zice din cuvânt în cuvânt: „Incât episcopii noştri nu ar voi să resplătească pe parohii-profesori, scurtaţi în emolumentele lor prin neînţelegeri politice — de preoţ altcum academic numai — parohii-profesori la rândul lor în dragà voie pot răspunde sau cu aceia: cà nu vor mai prelege de loc, nici româneşte nici ungureşte, ori cà vor continuà a prelege numai ungureşte, dupăcum cere guvernul.“

Va se zicà: pretenziunea episcopatului nostru, ca religiunea să se propuuà tuturor elevilor noştri dela toate institutele publice în limba maternà, care este şi limba liturgicà a bisericii noastre e o simplà *neînţălegere politicà* şi încà de *„preţ numai academic“*!?

Cine nu vede aici maliţia şi perfidia cea mai detestabiià, şi o rea credinţă fără de margini?

Şi omul acesta băga de vinà clerului nostru unit, cà e slab naţionalist, mai slab decât cel neunit!

Apoi e mirare dacà Arhiereii noştri, în lupta grea, ce au să o poarte pentru apărarea drepturilor bisericii noastre, nu pot să ajungà la rezultate? Când se prestează preoţi, *doctori* în canoane, pentru a restălmăci decretele conciliare şi pentru a le atribui un înţăles, pe care nu-l pot aveà?

Oare nu ar fi sosit timpul, ca să se instituie şi la noi. „Consilium vigilantiae,“ când vedem, cà astfel de teorii răsar în tipar şi tind a submină constituţia bisericii noastre?

Ori doară drepturile limbii liturgice vi să par un nimic? O „neînţălegere politicà“ „de preţ academic?“

REVISTE.

Budapesta. In Viena s'au început tratativele între guvernul Austriac şi al nostru în chestia băncii comune. Sfârşitul tratativelor deocamdată e refuzul categoric al guvernului Austriac de a se permite înfiinţarea băncii de cartel. Acest refuz guvernul austriac l-a adus delegaţilor unguri în scris, spunând, cà atât din punct de vedere principiar cât şi tehnic nu pot primi

---

FOIŢĂ.

Sărbătoare.

E sărbătoare 'n razele de soare,
În ciripitul paserilor blânde,
În murmurul sfielnicilor ape
Şi 'n mugurirea florilor plăpânde.

Natur' aninà psalm de măreţie,
Prin lăcrimarea zariştii afunde —
Şi-o fermecare atât de ne'nţeleasă
Să simte 'n suflet tainic, cum pătrunde.

Trăsar moşnegii mulcom, sub portiţe
Cu trămurarea pletelor cărunte
Şi adânciţi în visul învierii
Şoptesc domol, cu picurii pe frunte.

Cu îmbobocirea 'n zimbete uşoare
S'avântă 'n horà trudnica opincà
Şi 'n suflet să infiripă dimineaţa
Sub glasul lin şi mulcom de tilincà.

Harfistul.

Din isprăvile bătrânului Greblă.

(Continuare şi fine).

II.

Intr'o zi de toamnă venià de peste Olt. Cum ploase o săptămână se făcù o tină şi erà baltà de baltà pe drumul de hotar, ce duceà cătră vad.

Greblă venià cu carul de dincolo îşi duse ţarinile peste Olt, ca să-şi închidă partea lui din oprit. Carul îi erà fără loitre, fără scânduri, erà făcut de pădure.

Ajunse la trecătoare. Corabia erà însà dincolo şi aci află el numai pe socrul crişmarului nostru, pe Rebi Bock, ce-l cunoşteà bine, cà erà din apropiere şi nu dà Dumnezeu săptămână să nu vinà de două ori la ginere. Şi acum strângeà bine în mâna stângă toarta unei ţichiri, din care spânzurau două capete de gâscà, le aduceà dela şoacterul.

— Bună ziua jupâne Rebi zice oprind carul Greblă.

— Tot bine răspunse Rebi.

— Noa, da de ce eşti năcăjit?

— Da iatà stau acum de două ceasuri aici şi strig, dar nu vine nime să mă treacà.

— D'apoi cum aşa?

— Aşa se vede, cà brudariul s'a dus acasă şi azi nu mai vine.

Greblă dă şi el câteva chiuituri, dar văzând, cà nime nu să mişcà de pe ţărmul celalalt trase caii îndărăpt şi o luà pe Olt la vale.

— Noa dar unde mergi? întreabă mirat jidanul.

— Merg pe trecătoare. Ce să stau eu până de seară aici. Am acasă de lucru. Vadul îl cunosc bine. De ar ajunge apa la subfoalele calului!

— D'apoi du-mă şi pe mine.

— Bucuros jupâne, ia-n pune-te numai în car.

Opri carul. Jidanul se puse pe dricul din dărăpt, puse ţichira cu gâştele lângă sine şi cu o mână se ţineà de leucă. Greblă mânà omeneşte până la vad.

Ar fi bine jupâne dacă te-ai ridicà în picioare pe dric şi să te ţini de leucă, cà altcum cum îţi spânzură picioarele la vale, ajungi la apă.

Jidanul făcù aşa. Luase ţichirea în mâna stângă s'a sculat în picioare şi cu dreapta se ţineà de leucă. Greblă o iea pe vad încet. Caii mergeau cu grije, cà erà repeguş. De abia însă se depărtară de ţărm, hoţul de Greblă bătuse deasupra vadului, unde Oltul erà adânc tare. Jidanul simţià din car cum se coboară la vale carul cătră fundul apelor, cum apa ajunge la călcâiele lui şi începù să-l prindă groaza.

— Bagà de seamă nene Greblă, ca să nu greşeşti, bagă de seamă, cà mergem rău, bagă de seamă....

Nu mai putù zice nimic, cà caii de dinainte începură a înotà, iar apa îi ajunse

banca de cartel. Acest răspuns a cătrănit pressa magiară din scamă afară. Ungurii în svârcolirea lor nu vreau să înţeleagă, că separarea băncii comune este păgubitoare nu numai pentru interesele Monarhiei, ci mai vârtos pentru interesele finanţiale ale Ungariei. Se înţelege, că jidănaşii de pe la foile magiare strigă ca din gura şerpelui, că contra nisuinţelor magiare de emancipare economică s'a opus şi se opune mereu partidul creştin social din Viena în frunte cu Lueger.

In faţa acestei situaţii critice ministri magiari ţin sfaturi peste sfaturi, ca să poată ajunge la o înţelegere comună în ceea ce au să facă.

Bucureşti. In 20 Aprilie s'a serbat iubileul de 70 de ani al maiestăţii Sale Regelui Carol I. A fost o serbare înălţătoare, la care au luat parte cu drag şi recunoştinţă românii de pretutindenea. Serbarea aniversării a decurs frumos. Inainte de a merge la Mitropolie, la serviciul divin, în faţa Curţilor Regale şi Princiare, A. S. I. Principele de Coroană al Germaniei a remis M. S. Regelui o scrisoare autografă de felicitare din partea M. S. Impăratului Wilhelm al Germaniei, pe cum şi Bastonul de Feld-Mareşal German, distincţiune cu care Monarhul Germaniei a învestit pe Suveranul României, şi care distincţiune nu erà posedată până acum decât de Regele Angliei şi Impăratul Austro-Ungariei.

Tot atunci a fost remis Suveranului, şi darul oferit de guvern consistând dintr'un superb vas de aur şi argint.

La oarele 10 şi jumătate cortejul pleacă dela palat.

Când cortegiul sosește la Mitropolie, aici se află deja adunaţi membrii guvernului şi toate notabilităţile. Majestatea Sa Regele pare bine dispus, cea ce nu-i ascunde însă înfăţişarea suferindă a feţei. Suveranii şi principii ieau loc în dreapta altarului şi serviciul divin, oficiat de Mitropolitul Primat încunjurat de clerul Mitropoliei, este scurt, durând abia un sfert de oară, după care Suveranii şi Principii trec în palatul mitropolitan.

In salonul de recepţie al palatului mitropolitan Regele a făcut cerc cu toţi cei prezenţi şi a primit felicitările.

Cel dintâi a felicitat pe Rege mitropolitul primat, care a urat suveranului viaţă lungă pentru binele şi fericirea ţării, exprimându-şi nădejdea, că regele va ajunge să sărbătorească şi a optzecea aniversare a naşterei sale.

Regele a răspuns spunând, că se simte fericit, că a putut ajunge la o vârstă aşa de înaintată, arătându-şi totdeodată satisfacţia pentru dovezile de iubire şi devotament ce i se arată cu prilejul acestei aniversări.

După ce primul ministru d. Ionel Brătianu împreună cu miniştri şi ceilalţi înalţi demnitari ai ţării şi-au prezentat felicitările, regele a trecut în revistă pe toate persoanele prezente.

In Bulevardul Maria se săvârşeşte defilarea trupelor sub comanda dlui general Coandă.

După defilare se întoarce la palat. Din balcoanele mai multor case se aruncă flori în trăsurile regale şi princiare.

După întoarcerea dela defilare s'a dat un dejun intim la palatul regal.

Turcia. Să credeà, că mişcarea reacţionară din Constantinopol, va mătură pentru totdeauna pe tinerii Turci cărora le succeseră se introducă vieaţa constituţională în Turcia. Azi însă s'au schimbat lucrurile într'un chip de tot surprinzător, tinerii turci s'au recules şi stau cu o armată considerabilă înaintea Constantinopolului, cerând detronarea Sultanului şi pedepsirea instigatorilor. Armata e pe partea ti-

---

şi lui până deasupra glesnelor. Incă un paş şi înotară şi cei de dindărăpt, iar valurile repezi îl luară de pe picioare pe bietul Rebi. Işi aruncă din mână ţicherea cu gâştele apoi se cufundă. Atâta apă n'a beut jidanul decând l-a făcut Dumnezeu. Se prinse cu amândouă mânile de obeada dela roată şi nu o ar mai fi lăsat Doamne fereşte. Erà din depărtare, ca un bălaur de ape. Când se ridică din fundul Oltului, când iară dispăreà cu car cu tot. In sfârşit daseră iară de vad. Jupânul Rebi se opintise din răsputeri şi se ridică în dricul carului. De spaimă nu ştià ce face. Erà cu capul gol şi de frig i-se băteau dinţii în gură. Tot vreà să zică ceva, dar nu-i venià vorba. Pe cal erà şi Greblă ud, căci calul înotase mult cu el, şi se făceà, că a greşit vadul. Ziceà ceva printre dinţi aşa, ca să audă jidanul, că-i năcăjit pe gloabe, şi din ce se apropia de uscat, tot mai tare îl prindea mânia.

— Luà-var dracu mârţoage zise, când păşiră cei dintâi pe uscat şi plesni cu biciul în cea din cruci.

Caii îndata ştiură, că la cât e. O luară la fuga cu carul. Bietul Rebi se adună pe dricul carului ud, spăriat cum erà şi se ţineà cu amândouă mânile de leucă.

Nu cred să nu-şi fi luat rămas bun dela lumea aceasta, că aşa fugeau caii de gândeai că prăpădeşte Dumnezeu lumea. Nici nu mai ţinură drumul, ci o luară de-a curmezişul, peste ogoară, peste bălţi, mocirle către sat.

Să fiţi văzut pe Rebi, când a oprit Greblă caii drept crijmă. Erà Ucigălcrucea gol! Câtă tină, nisip, noroi a fost în drumul carului toată pe el a sărit. A ieşit toată crijma să-l vadă şi nu erà om, care să nu se tăvălească pe jos de râs.

— Noa jupâne, poţi să dai ceva, că te-am adus ca pe un tist.

Jupânul nost nu zisă nimic. De gândit va fi gândit el ceva, că de atunci n'a mai dat prin sat.

III.

— Măi Greblă zisă popa într-o zi, să vi să-mi duci nişte saci la moară.

— Vin părinte cum să nu. Vin când zici.

Veni la o săptămână. Erà chiar o zi de Miercure în Paresemi. De abia întrà în curte şi îndată îi înirosi aşa un miros plăcut de ceva friptură, ce venià de către culină, unde tot întrà şi ieşià preoteasa.

— Hm, să gândeşte Greblă, doar nu va fi una ca asta. In postul mare să mânce chiar popa cu dulce. Ar fi chiar sfârşitul lumii.

Işi făcuse drum de vre-o câteva ori pe lângă uşa dela culină şi — adevărul adevărat, auzià bine că se frige ceva bun tare, că lui Greblă îi veneà să se lingă pe buze.

In sfârşit îşi luà pipa în dinţi şi întrà în culină. A intrat aşa de fără veste de preoteasa n'a mai avut răgaz se copere cratiţa, sau să o ascundă.

— Vreau să-mi iau un cărbune în pipă zise Greblă şi să făceà că nu vede şi nu aude nimic.

Işi puse cărbunele în pipă şi se uità în toate părţile. Deodată îi veni ceva în minte.

— N'aveţi o cupă, că a-ş beà apă zise către preoteasă.

Preoteasa eşi afară să-i aducă o cupă. Greblă îşi implântă până atunci iute mâna în blidul cu sare, ieà un pumn întreg şi îl aruncă în cratiţa cu carne — apoi beù şi ieşi. Când să mânce popa carnea erà ocnă. Sfezi de alea încă n'a mai văzut lumea ce s'a făcut între popa şi preuteasa. De unde să-şi aducă aminte cineva că Greblă a meşterit? Târziu de tot a spus-o el cu gura lui.

*

Greblă nu a lăsat după el numai un ficior. Departe de a fi? acesta ca el! Grija cea dintâi i-a fost să vândă caii. Ş-a cumpărat doi boi şi aşa pe rând a ajuns la nimica. Parecă i tot somn. Oamenii nici nu-i mai zic Greblă, îi zic Grebluţ.

T.

nerilor turci, asemenea și armata marină și e chestie de timp numai alungarea lui Abdul Hamid de pe tronul Turciei. Pe Sultan toți l-au părăsit, singură garnisoana constătătoare din vre-o 6000 oameni mai stă credincioasă, și acesta e motivul, că tinerii turci nu au întrat în Constantinopol, voind să incunjure orice vărsare de sânge. Știrile cele mai proaspete spun, că și garnisoana e gata să depună armele. In cazul acesta Sultanul n-are alt ceva de făcut decât să se predeie și se abzică de tron.

CORESPONDINȚE.

Misiuni poporale.

— *Tr. Indol.* —

Șutu la 30 Martie 1909.

Misiunile sacre poporali, cari de câțiva ani să practică în arhidieceză în zilele din 25—28 Martie a. c. s'au ținut și în protopopiatul Indolului și încă cu un succes strălucit.

Preoțimea din acest district în sinodul de toamnă ținut în Rachișul român la 22 Noemvrie 1908, a hotărât cu unanimitate, ținerea misiunilor sacre poporale, și ca loc pentru ținerea lor s'a designat parohia *Bicalat.*

Conducătorul tractului Preaon. *George Suciu,* încă de cu bună vreme s'a pus în conțelegere cu prezidiul Reuniunii arhidiecezane de misiuni sacre.

Conform programului sosit dela prezidiul Reuniunii misiunilor s'au început în 25 și au durat până în 28 Martie la 2 oare d. a.

Ca conducător și exmis al Reuniunii arhidiecezane de misiuni a fost designat Clarissimul Domnu *Dr. Ioan Sâmpălean,* profesor de sf. Teologie, care însoțit de clericii Onoriu Savu și Alexandru Brumariu, Joi în 25 Martie au sosit la oarele 9 în Bicalat, fiind întâmpinați cu multă dragoste din partea preoțimii tractuali.

La 10 oare s'a început Conf. I. pentru preoți, iar a II. la oarele 2 d. a. După conferință s'a mărturisit preoțimea. Punctul I. Program, adecă ziua primă a fost exclusiv pentru preoțime.

Cu multă erudiție și tact ne-a arătat în acestea două conferințe demnitatea sacerdotului, greaua responzabilitate și datorință a preotului și cu multă bunăvoință ne-a tras atențiunea asupra tractării cu penitenții în genere, și special în cazul prezent.

Vineri la 6 oare dimineața s'au început misiunile pentru popor, s'au persolvit în ordine serviciile divine pentru aceea zi, intercalându-se în mod corăspunzător și patru predici pentru popor.

In aceasta zi după predica dela 2 oare d. a. s'a început mărturisirea poporului, și a durat pe tot decursul misiunilor cu excepția timpului în care se țineau predicile, când și confesari și popor erau prezenți la predică.

A fost în adevăr înălțător văzând aceasta emulare sfântă a poporului, care cu mic, cu mare, bărbați și femei între cântări de laudă Părintelui ceresc, traversând sate, alergau să se adape din isvorul nesecat al credinței și mulți-multi dintre ei, să-și descarce sufletul de greaua povară ce-l apasă poate de zeci de ani.

Nu a fost nici un sat din acest tract să nu fi fost reprezentat la aceasta măreață solemnitate.

Biserica deși nu e mică, nu puteà să cuprindă nici a patra parte din popor; așa ca toți să poată asculta predica, s'a improvizat amvon afară în liber și aici s'au ținut toate predicile.

Aș trece peste marginile unui raport, când aș voi a schița cât de scurt celea opt predici pentru popor ținute de Claritatea Sa într'un stil așa de ușor și poporal, încât ne-a stors admirația tuturor, și noi cari l-am cunoscut, ca pe un neîntrecut orator înaintea unui public cult, ca orator poporal susținem cu toată convingerea, că nu are pareche. Nu de geaba, ziceà poporul: *„că nu oare, ci chiar și zile întregi l-ar ascultà, fără a se gândi la mâncare ori beutură."*

Obiectele predicilor, au fost atât de bine și potrivit alese, încât să fi trăit zeci de ani în mijlocul acestui popor nu ar fi putut să le aleagă mai potrivit. Cuvântările ținute au fost în nex intim și materia pertractată în mod sistematic, ca deodată să ocupe și captiveze și mintea și inima ascultătorilor. A descoperit ce e drept multe care le-a făcut să sângere; dar a știut aplică și medicamente, de celea mai eficace, ca ranele să dispară pentru totdeauna.

Ce efect au avut predicile și peste tot sf. misiuni, s'a putut constată inmediat, din mărturisiri, cari pentru noi preoții vor rămâneà amintiri în veci neșterse.

Prezența puținilor inteligenți, cei avem în jurul acesta, de ambe sexele, a făcut asupra noastră și a poporului cea mai bună impresie.

Constat, că cu aceasta ocazie s'au mărturisit peste o mie cincisute credincioși și Sâmbătă și Dumineca aproape toți s'au cuminecat.

Dumineca după sf. liturgie s'a făcut procesiune în cimiter, unde s'a făcut sfințirea apei și s'a binecuvântat *„Crucea"* comemorativă, ridicată din acest prilej de credincioșii din loc Bâlc Ioan și soția sa Todorica; cărora subscrisul le-a mulțumit în numele poporului pentru jertfa adusă. Apoi s'a cetit deslegarea pentru morți.

Sfârșindu-se acestea Preaon. șef tractual a ținut predica de închiere în care recomândă poporului, să țină cu tarie la sf. credință, să-și acomodeze vieața conform învățăturilor auzite cu acest prilej, și în urmă prin cuvinte alese și bine simțite mulțumește Clarissimului Domn Sâmpălean, pentru bunăvoința și dragostea cu care a condus sf. misiuni.

Inchierea a fost sigilată de aclamarea însuflețită a poporului la adresa distinsului exmis al Reuniunii arhidiecezane de misiuni sacre.

La plecare, în mijlocul comunii ne-a întimpinat poporul din Bicălat în frunte cu preotul V. Pop din Săcel, original din Bicalat, care mulțumește Clarității Sale în numele poporului local, apoi în procesiune cu praporii, și în sunetul clopotelor, ne însoțesc până în capul Ierii.

Aici Claritatea sa foarte emoționat, prin câteva cuvinte pline de părintească dragoste, le mulțumește de onoarea ce ieau făcut, le recomandă să fie creștini buni, să țină cu sfințenie la credința lor, învățătura primită să cadă în pământ bun, să aducă roduri, spre mărirea lui Dumnezeu și a sf. biserici. Cu lacrimi în ochi îl aclamă puternic și apoi în ordine se întorc la vetrele sale. Iar noi zicându-ne ultimul adio, ne-am depărtat la ale noastre, în aceea credință, că putem numărà în vieața noastră și acestea patru zile ca *„bine folosite."*

Ștefan Mariș,
preot gr.-cat.

Adunare preoțească.

Gurba, 1 Aprilie 1909.

In anul acesta preoții din districtul protopopesc al Șimandului am fost conchemați la conferință pe 1 Aprilie în parohia Gurba. De data asta ne-am mărturisit și cuminecat toți preoții adunați și o mulțime mare din credincioșii acelei parohii. La finea sf. Liturgii părintele protopop Augustin Târziu ne-a ținut o cuvântare foarte instructivă, vorbind cu adevărat ca părintele cel bun către fiii săi iubiți.

Beți numai apă minerală ungară!

Societate pe acții pentru comunicație și export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală	Apă de Boholt	Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Borszék fântâna Kossuth	» » Vălcele (Elöpatak)	» » Kászon-Salutaris
» » Borszék fântâna Boldizsár	» » F.-Rákos Mária	» » Répát
» » Bodok Matild	» » Fehérkö	» Székely-Selters
» Baross	» Gloria	» » Stoiceni (Stojkai)
» » Borhegy	» » Horgász—Hankó	

Prețul unei litre de apă pe lângă schimbarea sticlei.

Întreabă-ți numai medicul și vei ști, că puterea vindecătoare a apei minerale naturală și gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot supleni.

(11) 9—15

După sf. Liturgie adunându-ne la casa parohială s'a început conferința având de președinte pe vrednicul protopop Augustin Târziu, carele cu cuvinte însuflețitoare și pline de dragoste ne salută, declarând adunarea de deschisă.

In primul rând suntem de acord cu toții, ca să trimitem omagiile noastre de recunoștință bunului nostru Arhiereu diecezan: Dr. Demetriu Radu, pe carele totodată să-l rugăm că pe cum în trecut așa și în viitor să ne fie ocrotitorul și sprijinitorul nostru bun!

Președintele face cunoscut apoi circularul episcopesc de dat 5 Martie a. c. Nr. 847 din carele estrag următoarele: „Dreptaceea în zilele aceste de grea încercare, mai mult ca de altădată, li-se impune ministrilor sf. Biserici sacra datorință, ca prin zel neobosit și pătrunși de dragostea ce trebuie să o nutrească față de poporul credincios încredințat conducerii și păstoririi lor, să stăruiască din toate puterile spre a-l scoate din întunerecul neștiinței și să-i facă posibil a se puteà bucurà de binefacerile învățământului creștinesc.

Paralel cu aceste sforțări salutare ale Bisericii noastre deja de o jumătate de veac muncește spre același scop nobil, cu statute aprobate din partea Inaltului Guvern al patriei noastre: *„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român,"* asupra căreia atragem deosebita atențiune a clerului și credincioșilor nostri, îndemnându-i a se înscrie în numărul membrilor ei." — Acest îndemn al bunului Părinte a fost primit din partea tuturora cu mari aplause.

Preotul din Șimand Ioan Turdean vorbește apoi despre adunarea unor date cu privire la parohiile din acest district. Se angajează a face un studiu cu privire la propășirea religioso-morală a acestor parohii. Își exprimă apoi dorința, că ar fi bine, ca preoții în cele rituali să se acomodeze Arhiereilor lor. Observă, că oficiul îngropării Dlui nostru Isus Hristos din Vinerea-mare unii preoți îl săvârșesc în Vinerea cea mare după amiazi, iar alții în Sâmbăta cea mare dimineața. Ar fi bine deci să se deie un ordin mai înalt, care să decidă în privința aceasta și să determineze, care procedură este mai bună. — In fine preotul din Sintea Petru Muntean își continuă disertația din anul trecut: „Despre întâmplarea în materia sângelui lui Hristos." Din esperințele de toate zilele vrednicul preot aduce unele pilde foarte practice și astfel disertația DSale a fost ascultată cu mult interes.

După aceste Președintele luând cuvântul vorbește cu multă cunoaștere de cauză despre datorințele preoțești și îndemnându-ne la o muncă neobosită în via Domnului — închide adunarea.

— *referent.* —

Convocare!

In numele și din încredințarea mai multor locuitori din Sâncel convoc la adunarea generală constituantă a unei însoțiri de credit sistem Raiffeisen cu sediul în Sâncel lângă Blaj, ce se va țineà *la 2 Maiu n. 1909* la oarele 2 d. a. și școala gr.-cat. din Sâncel, pe toți aceia, cari deja până acum s'au însinuat ori până la constituire vor să se mai însinue de membri a-i înființândei însoțiri, cu următorul

Program:

1. Alegerea prezidentului și notarului ad hoc.
2. Constatarea numărului membrilor însinuați și a părților fundamentale subscrise.
3. Desbaterea proiectului de statute a însoțirii.
4. Alegerea membrilor din Direcțiune.
5. Alegerea membrilor din comitetul de supraveghere.
6. Inchiderea adunării generale.

Sâncel, la 22 Aprilie n. 1909.

Vasilie Smigelschi,
paroh gr.-cat.

Noutăți.

Convocare. Despărțământul Reghinului, aparținător reuniunei învățătorilor gr.-cat. din Arhidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș, în înțelesul statutelor sale și conform concluzului luat în adunarea precedentă, își va ținea adunarea generală de primăvară la 5 Maiu st. n. a. c. în comuna Chinces — la care adunare, onorații domni preoți ca directori școlastici, spectații membrii fundatori, ordinari și ajutători, pe cum și toți aceia cărora le zace la inimă cauza învățământului elementar, prin aceasta cu toată onoarea sunt invitați. *Georgiu Maior,* președinte. *Gregoriu Bucur,* notar.

Necrolog. Dela Hațeg ni-se anunță moartea advocatului † *Michail Bontescu* răpit din mijlocul celor ce mult îl iubiau, Joi la 15 Aprilie, în al 70-lea an al vieții sale. Român de inimă, repauzatul a fost totdeauna fiu credincios al bisericii sale și doar singurul stipendist arhidiecezan, care a restituit puținul ajutor, ce l-a primit, ca jurist în Sibiiu. Ii dorim amintire eternă și familiei consolare.

— † *Nicolau Pop,* paroh gr.-cat. al Săcalului-de-câmpie, viceprotopop onorar al tractului Pogăcelei după un morb îndelungat și-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului în 18 Aprilie 1909 în al 68-lea an al vieții și al 41-lea al preoției și fericitei sale căsătorii.

— † *Remus Victor Radeș de Kisberivoy* stud. cl. II. gimn. fiul regretatului forestier arhid. David Radeș, și-a dat blândul său suflet Atotputernicului, după un morb scurt, Duminecă în 18 crt. în al 12-lea an al fragedei sale etăți. Rugăm Ceriul să deie mângâiere întristatei mame pentru această nouă lovitură, de care a fost atinsă.

— † *Liviu M. Maris,* elev a cl. IV. elementare din Turda, fiul preotului nostru din Șut, a repauzat la 20 Aprilie 1909 având etatea de 12 ani.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunei.

»*Gazetei Transilvaniei*« Binevoiți a comunicà cumintelui Dvoastre corespondent — a — care în nrul 75, scriind despre fondul viduo-orfanal și al preoților deficienți spre a arătà îndreptățirea elementului laic și a preoțimii dela sate la administrarea acestor fonduri, care e »mai mult tainică,« și rațiunile »destul de corecte, dar nu destul de luminoase,« aduce exemplul, că între erogațiunile fondului Viduo-orfanal la pos. 4 aflăm 30225 cor. și esclamă: »Cine poate ști de aci, ce sunt acele tranzitorie?« — că spre dumerirea sa, binevoiască a se uità în aceleaș rațiuni la pos. 9 din percepțiuni și va află 30393 cor. transitorie. Va se zică nu are pricină de a mai fi luminat, presupunând, că știe ce sunt pozițiile transitorii în fiecare socoți.

Colegilor dela »Tribuna.« Am cercat prin toate șematismele, dar n-am aflat, că Silviu Rezei să fi fost *canonic uuit* de Orade, cum scrieți DV. Căutați mai bine, oare n-a fost ceva protosincel ortodox? (Vai vouă fariseilor fățarnici!)

Nr. 29—1909.

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a ezecutà lucrările necesare la edificarea bisericii gr.-cat. din Tirimia-mare (Nagyteremi) prin aceasta să recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 800 cor. adecă Optsute coroane la oficiul par. gr.-cat. din Tirimia-mare cel mult până la 5 Maiu 1909 oarele 6 p. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul și planul aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 27 Martie 1909 sub Nrul 2212 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. între oarele 8—12 a. m. și 2—5 p. m. Licitațiunea minuendă publică se va ținea în 6 Maiu 1909 la 2 oare d. a.

Tirimia-mare, la 18 Aprilie 1909.

Zosim Nuțiu, paroh.
Ioan Cioban, corator-primar.

(19) 1—1

Boală englezască.

Nutremântul ales și concentrat ce găsim în Emulziunea lui SCOTT nutrește, întărește și îndreptează oasele.

In decursul folosinței acestei medicini, mușchiul din jurul oaselor să întărește și însănătoșază. Starea generală a sănătății, în timpul întrebuințării medicinei

„Emulsiunea SCOTT"

Când cumperi Emulsiunea SCOTT să fi cu luarea aminte la marca scutitoare Pescarul.

să îmbunătățește cu totului repede, și copii cari sufer de această boală, capătă obrajii tocmai așa de rumeni și de veseli ca cei sănătoși! Medicii statornic recomandă folosirea

Emulziunei lui SCOTT.

Să poate luà și vara cu cel mai bun efect.

Prețul unei sticle originale e 2 cor. 50 fileri.

(47) 28—28 **Se află în ori ce farmacie.**

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secreținea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra
oftice, guturaiului, tusei măgărești, scrofulei și influenței

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri todeauna **pachetare originală de „Roche".**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveția).

„Roche"

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie.
Prețul unei stiele 4. — cor.

(4) 13—35

Partea literară.

Limba cărţilor bisericeşti.

Intr'unul din nrii Convorbirilor literare din anul trecut cetesc o scurtă dare de seamă despre mişcarea literară religioasă la românii din Ardeal, scrisă de dl Dr. Augustin Bunea. In aceasta dare de seamă dl Bunea constată: că în privinţa limbii cărţilor bisericeşti am ajuns la o stare de nesuferit şi că dacă nu să iau măsurile de lipsă de pe acum, se pericliteză unitatea limbii liturgice a bisericilor române.

Cu aceasta iarăşi s'a atins una din cele mai mari şi mai actuale chestiuni a bisericilor române. De altcum de câţiva ani încoace mereu se ridică câte un glas, care constată cu durere cele spuse de dl Bunea, dară discuţia asupra acestei teme este încă la începutul începuturilor şi suntem departe de a ne puteà gândi, că se va şi face ceva în privinţa aceasta.

Dl Bunea vorbeşte de periclitarea unităţii limbii bisericeşti. Înţălege de bunăseama unitatea aceia de limbă, care o au toate popoarele de pe suprafaţa pământului, înţălege nu text autentic, consfinţit prin uz aprobat şi primit de întreaga biserică, care text se servească de izvor la toate publicările de cărţi teologice, liturgice, de rugăciuni, cantorale etc. Acest text să fie obligător şi pentru Blaj şi pentru Sibiiu şi pentru Bucureşti, pentru Iaşi şi Cernăuţi, ca astfel să resune iarăşi limba românească într'un fel, se zicem într'un text uniform, în toate bisericile, unde ea este limbă liturgică.

De fapt unitatea aceasta de limbă azi nu există. Nu există pentrucă nu am avut un for mai înalt, care prin autoritatea lui se fie impusă limba aceasta unitară tuturor bisericilor române. Astfel pe încetul s'au format unele centre, cari au lucrat de capul lor, fără considerare la aceia, că limba liturgică nu este chestiunea cutărei tipografii arhidiecezane, sau a cutărei comisiuni exmisă sau a cutărui învăţat, ci este o chestiune mare, deopotrivă de mare şi pentru biserica română unită şi pentru cea neunită.

Dară dacă am puteà să avem mângăierea să zicem cel puţin, că fiecare dintre acestea centre purcede în editarea cărţilor bisericeşti uniform. Că în cărţile bisericeşti tipărite la Blaj sau la Sibiiu sau la Bucureşti, se observă strict o uniformitate de text, dară apare să zicem, Evangelia în cutare tipografie, se asemănăm numai textele congruente cu cele din Apostol apărut în aceiaşi tipografie cu câţiva ani mai înainte, sau se asemănăm textele congruente din psaltire cu cele din Orologeriu şi vom vedeà, că chiar şi într'una şi aceiaşi carte bisericească se află textele cele mai varii.

Şi mai dureros e, că inconsecvenţa şi confusiunea aceasta nu e numai în cărţile tipărite pentru uzul preoţimei, ci o aflăm şi în cărţile cantorale. Este lucru cunoscut, că cărţile cantorale au fost şi vor fi totdeauna pentru poporul nostru un isvor nesecat de mângăiere şi uşurare sufletească. Le-am învăţat ca copii în biserică, la înmormântări, la cununii, la sărbători, le-am învăţat a le cântà cu gândul, cu sufletul, şi deşi nu se mişcă buzele noastre, dar în inima noastră a tuturora să perândă una dupa alta vorba, textul ridicându-ne sufletul către sferele cele necuprinse ale cerului. Greşeşte cantorul accentul, grăbeşte cu cântarea, nu-i ştie dà cântării dulceaţa, melodia, ne supără.

Astăzi trebuie să constatăm cu durere că nici aceste cărţi mai aproape de sufletul credincioşilor nu mai au unitatea de limbă. Unele se ţin strict de limba veche bisericească, altele deşi încă în haine cirile, dar au primit unii termini noi, iar altele sunt schimbate tare, de necunoscut.

De bunăseama, că lucrul cel mai îndrăsneţ şi mai greşit a fost a introduce schimbări superflue şi în cărţile cantorale. Dintre toate cărţile bisericeşti aceste sunt mai aproape de sufletul mulţimii. Textul acestora nu s'a făcut de azi pe mâne, ci au trebuit secoli pănăce melodia a ales, a cernut frazele, a întocmit cuvintele, ca ambele şi textul şi melodia se fie în stare a trezi toată poezia aceea adâncă din sufletul nostru, care ne înalţă inima către Dumnezeu. Că textele greoaie, traducerile servile din veacul al XVI s'au schimbat în secolul următor, că au devenit dulci, de un farmec necuprins, care ne copleşeşte şi astăzi, când le cetim, este a se atribui în mare parte limbei poporului, care a căutat să sfarme cadrele acele străine, în care a fost îndesuită limba noastră mai înainte. Doi factori au contribuit la uniformizarea textului din cărţile vechi. Mulţimea mare şi — poetul. Căci poet a fost scriitorul bisericei pe vremea aceea, poetul cel mai ales, care a înţăles şi sfinţenia locului şi sufletul credincioşilor şi care a depus astfel limba cea mai frumoasă, cea mai duioasă în cărţile bisericeşti.

Este însă adevărat şi aceea, că biserica a stat totdeauna şi mai stă şi astăzi în faţa problemii limbii unitare bisericeşti, decâteori trebuie să retipărească o carte a sa. Şi că pe cum unii se credeau în drept şi se cred şi astăzi de a ţineà strict la tradiţia bisericească, la limba formată şi vulgarizată, ce este depusă în cărţile vechi, nepermiţând nici înlocuirea unor vorbe, cari au azi echivalentele lor cu mult mai potrivite şi melodice, cum e *slavă, sgău, dajde*, ci ţin cu sfinţenie la întregitatea verbală a textului, aiţii nu s'au mulţumit numai cu înlocuirea unor termini obsoleţi cu alţii mai româneşti ci s'au crezut în drept a se atinge şi de text, care din punct de vedere gramatical ori sintactic li-se păreà de multeori, că lasă de dorit. Se înţălege că ambele aceste curente băteau în extrem. Procedura conservativă prea mare nu erà îndreptăţită, deoarece limba bisericii noastre fiind limba vie a poporului, a trebuit se sufere unele schimbări, cum de fapt a şi suferit din veac în veac, după cum se poate constata din cărţile bisericeşti şi că ar fi un lucru zădarnic a ţineà cu forţa unii termini slavoni, cari azi numai au rost. Pe cum nici procedura cestor din urmă, nu se poate justifica, deoarece îndatăce să desconsideră baza, tradiţia, limba depusă în cărţile vechi, se dă prilej larg fiecărui de a înnovà şi schimbà limba cărţilor bisericeşti după cum îl taie capul. Se poate aceasta constatà îndestul cu cărţile tipărite la Blaj cu litere latine. Norocul numai, că pe cum cea dintâi direcţie a rămas izolată, a doua, cea latinistă, a rămas de asemenea o sforţare zădarnică. Poporul, mulţimea mai pretutindenea a folosit bucoavnele vechi, ce apăreau cu mici înlocuiri de cuvinte în librăriile Krafft, Kloes etc. sau erau aduse de pe undeva din România.

In timpul mai nou par'că ne apropiem de o înţelegere cu privire la limba bisericească. In ţara românească cărţile bisericeşti apar cu litere latine. Cu părăsirea slovelor au văzut şi cei de dincolo, că unele schimbări cu privire la limbă se impun şi în cărţile mai nouă apărute la Bucureşti să şi vede aceasta. Ba ce e mai bătător la ochi, că deja şi cei de dincolo numai consideră *Spiritul,* nici *îndurarea* nici *corpul* de ereze ci caută a dà locul cuvenit şi acestor vorbe, în cărţile lor, încetăţănite de mult prin cărţile sfinte ale bisericii noastre.

De asemenea se poate observà o schimbare şi în cărţile bisericeşti apărute mai nou la Blaj. Cărţile cele mai nouă — şi mai ales Mineiul, ce să tipăreşte acum — se întorc iarăş la tradiţia bisericii şi caută din nou a restabili ordinea întreruptă de direcţia latinistă. Cărţile apărute la Bucureşti vreau să se smulgă cu tot preţul din sclăvia slavonă, admiţând şi ele totuş o schimbare oare care cu privire la limba cărţilor bisericeşti. Credem, că astfel, vântul acesta mai sănătos va trece şi încoace către Sibiiu şi va suflà din cărţile tipărite acolo unele slavonisme sau grecisme, cari azi au echivalentele lor cu mult mai potrivite.

Timpul de a discutà astfel uniformitatea limbei bisericeşti este mai potrivit astăzi, când ambele direcţii cea slavonă şi cea latină au lăsat din rigiditatea lor şi au admis ambele, că în privinţa aceasta trebuie făcut ceva.

Intrebarea este numai, că ce trebuie făcut şi cum trebuie făcut?

Dnul Bunea zice, că chestiunea aceasta s'ar ţineà de Academia română, care să aleagă o comisiune de teologi, filologi şi literaţi, acestia să compună textul autentic al cărţilor bisericeşti, să-l trimită Ordinariatelor şi episcopiilor, cari aprobându-l să-l impună bisericilor. Dsa crede, că aceasta comisiune ar trebui să înceapă cu sfânta Scriptură izvorul tuturor învăţăturilor bisericeşti.

Că aceasta ar fi deslegarea cea mai bună şi cea mai potrivită, este lucru evident. Dar când se va puteà vorbi în mod concret de o atare comisiune? Şi oare până atuncia — nu vor ieşi de sub teascurile tuturor tipografiilor arhidiecezane, diecezane, seminariale şi private cărţi bisericeşti, tălmăcind fiecare vederea cutărui centru sau cutărui om? Totuş, ce principii ar trebui să se urmeze până atuncia în editarea cărţilor bisericeşti, ca să se înlesnească o înţelegere definitivă cu privire la unitatea limbei liturgice?

Fără îndoială, că baza aceasta nu poate fi alta, decât tradiţia bisericească, că nu este permis a schimbà, îndreptà, pe cât se poate limbajul acela arhaic dulce, consfinţit de

veacuri prin uz, care e depus în cărţile vechi bisericeşti. Că acolo unde totuş trebuie să se aibă în vedere limba literară de astăzi — limba bisericească fiind limba vie a poporului — să se facă cu mare grije şi să se aibă în vedere nu numai, că oare corect este textul în privinţa sintactică, ci că oare parafrasarea cea nouă corăspunde, potriveşte-se cu sentimentul, ce să leagă de ea.

Eu cred, că în toate cărţile bisericeşti aceasta e lucrul principal. Nu limbă corectă căutăm în psalmi, în rugăciuni, în cântările bisericeşti, ci căutăm o limbă *frumoasă*. Limba cea mai aleasă, cea mai desăvârşită, să zicem limba îngerilor, în care rugându-ne să ne putem ridică sufletul către Dumnezeu, să putem află în cuvinte mângâiere, când avem lipsă de mângâiere, bucurie, duioşie, o limbă vrednică de sentimentele de cari suntem stăpâniţi în faţa altarului, în faţa sicriului, la botez, la cununie. Şi pe frumseţa aceasta a limbei nu s'a pus pond mare în mişcările aceste mai nouă. Se ceteau pretutindenea despre texte corecte, dar niciodată despre texte frumoasă. Şi când e vorbă de texte corecte atunci natural, că sunt competenţi teologii, filologii, învăţaţii, cărora de bunăseamă le e indiferent frasa: *Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, nu mă lăsa în timpul vieţii mele,* sau frasa: Preasfântă Născătoare de Dumnezeu *în vremea vieţii mele nu mă lăsa*. Din punct de vedere sintactic judecându-le ambele frase poate că sunt indiferente, dară poporul, biserica, preotul, nu sintacsa a întrebat-o când a formulat frasa aceasta, ci şi-a întrebat sufletul sbucimat, copleşit de durere şi acesta i-a dictat frasa din urmă.

Vreau să zic, că la stabilirea textului este chiemată mai întâi tradiţia şi în rândul al doilea este chiemat bărbatul, care înţelege sufletul poporului, şi frumuseţa frasei şi numai al treilea loc poate fi vorbă de consideraţiuni gramaticale. Când se va aveà acestea în conziderare gândesc, că vor fi indiferente şi slavonismele şi latinismele, şi că unitatea limbei bisericeşti se va asigurà prin frumuseţa, farmecul ei, prin coloritul ei arhaic care va cuprinde toate sufletele.

Dr. Octavian Prie.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare). 64

Capitlul LII.

La umbra crucii.

Roma liberată de sub tirânia lui Nero se pregăteà să primească după vrednicie pe noul imperator. Toate arcurile triumfale şi halele de coloane, toate templurile şi palatele străluceau în ornamente de flori. Soldaţii dela garda oraşului treceau zgomotoşi prin strade, pentru a delătură statuele zdrobite ale lui Nero şi a construi coloane şi arcuri de triumf pentru Servius Sulpicius Galba, carele se apropià acum de oraş.

Între uralele poporului şi între fanfarele tubelor şi goarnelor îşi ţinù el întrarea în oraşul Cezarilor; întreagă nobilimea romană în frunte cu senatul grăbi întru întâmpinarea lui şi îl însoţi prin oraşul împodobit până la Capitol.

Aci el spuse poporului, că pentru Roma a sosit un timp nou, în care va domni numai dreptatea. A mai spus, că el nu vreà să trândăvească în purpură, ci, răzămat pe fidelitatea poporului şi pe sabiile legiunilor, vreà să reînoiască vechiul timp eroic şi să facă iarăş o Romă mare şi puternică.

* * *

Se făcù iarăş primăvară; Roma cu grădinile ei înfloritoare ofereà un aspect fermecător.

Afară pe calea salarică, unde zăceà vila priscillanică în mijlocul unei mări de flori, natura părea, că a îmbrăcat haina ei cea mai frumoasă, pentru sărbarea ce se ţineà acolo.

Din gliile de iarbă, din sutele de straturi de flori, din tufele de lauri şi oleandri, din piersecii şi din tufişurile de mirt se ridică aşa o aromă, încât se părea, că toate mirosurile pământului s'au concentrat în locul acesta binecuvântat.

La uşa încununată a casei se îmbulzau oameni cu priviri lucitoare şi cu feţe pline de nădejde; pe sub arboret se alergau cete de copii veseli, cu flori în păr şi cu obrajii trandafirii.

Spre grădină se deschideà o hală mare, strălucitoare, ale cărei coloane erau împletite cu cununi de flori purpurii; covoare preţioase acopereau padimentul.

Oameni îmbrăcaţi de sărbătoare grăbeau din grădină în hală. În mijlocul acestei încăperi strălucite erà aşternută masa festivă: căci astăzi s'a serbat aci cununia Lydiei cu Plautus.

Întreagă comunitatea creştină erà adunată aci, pentruca în onoarea nouei părechi de căsătoriţi să sărbeze ziua aceasta memorabilă. Căci doar ziua aceasta erà totodată reînvierea tinerului şi torturatului creştinism pe carea el o serbà acum, după îndelungate perzecuţiuni.

Plautus şi Lydia, încunjuraţi de părinţii şi amicii lor, erau onoraţi ca o păreche regească; erà ca şi când binecuvântarea, ce a rostit-o preotul peste ei, ar zăceà vizibilă pe capetele lor. Erà misteriul cel mare, sacramentul cel sfânt, de care se înfiorà fiecare, carele a sfinţit şi consacrat legătura între bărbat şi femeie.

În ziua aceasta Plautus şi senatorul Pudens au adus în îndeplinire o faptă mare: au dat libertatea la toţi sclavii lor! Lanţurile sclăviei nevrednice erau frânte şi de aci înainte oamenii aveau să fie numai fraţi şi surori. Fără ca să fi presupus cineva din Roma, prin aceasta a întrat în oraş libertatea iubirii creştineşti. Ea treceà în tăcere pe strade, întrà în colibe şi palate şi în tot locul duceà cu sine dulcele ei resuflet ceresc, carele înalţà pe oameni, carele îi reînviorà şi le promiteà un viitor vesel.

Spre sară se apropià o ceată strălucitoare de pretoriani, în frunte cu Iulius Vindex, şi se opri înaintea casei.

Plautus trimise servitorii înaintea lor, cu torţe aprinse, iar el cu oaspeţii săi le merse întru întîmpinare, pentru a-i salutà. Însă înainte ca el să fi putut vorbi vre-un cuvânt, fù cuprins de două braţe puternice şi simţi pe obraji sărutarea prietinului său.

„Scumpul meu, bunul meu!“ strigă Iulius Vindex cu veselie, „vin târziu, dar totuşi vin! Dare-ar Hymen... ah, am uitat, că tu te închini altor dumnezeiri!... Trăeşte fericit, Plautus, trăeşte fericit!... Tu ştii, că din inimă îţi doresc tot binele! Şi apoi.... şi apoi îţi aduc încă şi un dar de nuntă.... Plautus . . .“

El îşi ridică vocea, încât aceea răsună peste capete ca o trompetă. „Aemilius Plautus,“ vorbi el, „augustul imperator n-a uitat, ce servicii ai făcut tu patriei. El este înţălept şi drept. Şi astfel el te denumeşte — aci este documentul cu sigilul imperatorului — te denumeşte de pretor al Siciliei...“

„Salute imperatorului! Salute ţie, Aemilius Plautus, pretor al Siciliei,“ strigară soldaţii.

Plautus stăteà încremenit de mirare, asemenea şi oaspeţii săi. Această denumire la o poziţie dintre cele mai înalte veni aşa de pe neaşteptate, încât el n-o puteà înţălege. Pentrucă pretura Siciliei erà una dintre cele mai dorite de către toţi.

Un moment Plautus puse postul acesta ademenitor faţă în faţă cu dorinţa sa, de a trăi retras în cercul familiei sale. De altă parte nu putù să ascundă, cât bine puteà face comunităţii creştine din guvernamentul său, prin postul cel nou. La acest gând peste faţa sa frumoasă se aşează un suris fericit, şi el primi darul împăratului. În decursul cinei conduse pe Vindex într-un apartament retras şi-i zise: „Eu sum un creştin! O ştie asta imperatorul? Şi nu mă va scoate din post, dacă va află despre aceasta?“

Vindex răspunse: „Fi creştin, însă înainte de toate fi Roman! Urmează în linia primă citatul, pe care l-am cetit în carcerul mamertinic: Dă lui Dumnezeu, ce este alui Dumnezeu! Însă dă şi Cezarului, ce este al Cezarului! Fi creştin, însă n-o rosti în gura mare! Nu-mi pasă, şi dacă vor picà zeii cei vechi; Roma însă trebuie să rămână vecinic mare şi puternică! Puterea noastră aparţine înainte de toate patriei şi oraşului acesta vrednic. Romanii cei vechi şi credincioşi s-au rărit! Avem lipsă de braţe tari, ochi limpezi, inimi credincioase! Nu-mi pasă, că te închini lui Iupiter, ori lui Hristos. Zeii se schimbă; dumnezeirea rămâne pe vecie. Fericeşte-ţi poporul, condu-l la învingere, la glorie, la fericire şi la nemurire! Fi un părinte al poporului, şi el te va adorà!“

Iar când Vindex strânse în braţe pe prietinul său, acesta gândi în sine: „Luptă, Vindex, pentru mărirea Romei. Va fi înzădar. Pentrucă imperiul este putred până la măduvă! Dar tot atâta, luptă înainte, urmează stelei tale! Eu însă, eu urmez stelei mele! Ea-mi luminează din ochii Mântuitorului meu sus de pe cruce!“

Plini de fericire, ţinându-se de mână, întrară ei, ca doi eroi, în tricliniul împodobit, unde erà adunată aproape întreagă comunitatea creştină. Şi când Plautus văzù bărbaţii şi femeile venerabile, cari asemenea lui erau lucrători în via Domnului, când privi în ochii strălucitori a Lydiei sale, atunci el ştiù, că nici odată nu-i va lipsi puterea, să lupte faţă cu deşertăciunea cea vechie, atunci ştiù, că vechia splendoare trebuià să se surupe, pentrucă îi lipsià nervul vieţii, carele face inimile să bată mai tare, iubirea creştinească! Atunci i-se părù că el este un învingător, căruia îi curge prin vine un sânge clocotitor, acel sânge întineritor, carele îi

vine de pe cruce, din inima dumnezeiască alui Isus, carele îl întăreşte şi îl întinereşte, carele îl face blând şi supus, însă totodată şi tare şi credincios, carele îl consacrează şi sfinţeşte de un luptător victorios alui Hristos, carele ca un arhangel strălucitor desface stindardul crucei şi îl poartă înaintea cetei puternice a fraţilor săi, şi care le strigă lor cuvintele Măestrului: Cine vrea să fie învăţăcelul meu, acela să-şi ieă crucea şi să-mi urmeze! Pentrucă numai în cruce este mântuirea adevărată!

(Sfârşit).

Bibliografie.

A apărut:

PSALTIREA Profetului şi Împăratului DAVID.

Preţul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

„Sădirea şi cultivarea viei"

de

Nicolae Pop.

Preţul: 2 coroane + 20 filleri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.

Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

La NAGYENYED Com. Alsófehér

să se adreseze, cine

dorește a cumpărà

Pomi Roditori Altoiți,

de calitatea I. arbori de promenadă, tufe de ornament, acăți, gledicii, coniferi ș. a. pe cum și

VIȚĂ DE VIE ALTOITĂ,

viță de vie europeană și americană cu și fără rădăcină (36) 11—12

Cataloage trimite gratis și franco.

FISCHER u. Comp

Pomi Viticultura

Atenţiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50 22—25

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric 46) 24—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o laturе prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de toace de metal.

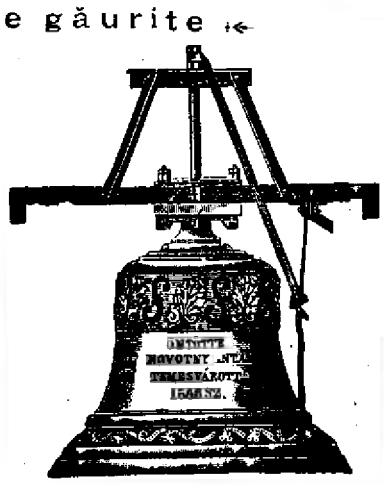

preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania"

din Sibiiu (45) 24 - 5.

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiţii:

contra pericolului de incendiu şi esplosiune. edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, untrețuri şi alte producte economice etc.

asupra vieţii omului

în toate combinaţiile, capitale pentru cazul morţii şi cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieaţa întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: **95,816.412 coroane.**

capitale asigurate asupra vieţii: **9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieaţă 4,028,113.12 cor.

Oferte şi ori-ce informaţiuni se pot primi dela:

Direcţiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

şi prin agenturile principale din Arad, Braşov, Bistriţa, Cluj şi Oradea mare pe cum şi dela subagenţii din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 1 Maiu 1909.** **Numărul 17.**

Demisiunea guvernului.

Cabinetul Wekerle şi-a prezentat Maiestăţii Sale demisiunea pe motivul, că guvernul nu mai este solidar în chestiunea băncii naţionale. Maiestatea Sa a primit demisiunea cabinetului, şi-a reservat însă dreptul de a hotări ulterior asupra acesteia, iar până la aplanarea crizei a fost încredinţat guvernul să conducă afacerile ţării interimal. Dieta a fost prorogată.

Cu acestea, iară am ajuns la un moment, când uşor s'ar puteà din nou ca pacea, ce s'a încheiat între actuala maioritate şi monarhul, să fie turburată. Ştim, că guvernul acesta şi întreagă coaliţia a ajuns la cărma ţării înainte de aceasta cu trei ani pe baza unui pact stabilit între ea şi între Maiestatea Sa. Partidul independist, reuşind în maioritate covârşitoare la alegerile de sub Tisza István, a pretins, ca să se împlinească toate pretensiunile naţionale: armata maghiară, bancă independentă, teritor vamal independent etc. Şi fiindcă în Viena nu voiau să audă deocamdată de acestea pretenziuni, ţara prin obstrucţia 48-iştilor a ajuns în exlex, iar la cârmă Fejérváry cu trabanţii lui. Situaţia a început a fi din cale afară dificilă şi se căutà mereu după un desnodământ oarecare. In sfârşit partidele coaliate maghiare, au ajuns la un înţeles cu Maiestatea Sa, că li-se încredinţează guvernul, iar ei asigură mersul normál al trebilor ţării. Tot guvernul coaliţionist va aveà caracter transistoric, prin urmare pretensiunile naţionale se vor tractà în dietă, ce se va convocà pe baza votului universal. Coaliţia însă e datoare, ca în timpul cel mai scurt să aducă legea despre votul universal, cel puţin în extensiunea aceea, pe care o are proiectul fostului ministru de interne Kristoffy.

Au trecut însă trei ani, dar proiectul acesta n'a fost prezentat. La început toate partidele coaliate se păreau că rivalisează una cu alta, ca să dea ţării o lege despre votul universal pe cât se poate mai liberală. In curând însă a început a ieşì la suprafaţă reacţiunea, şi spaima că prin un vot universal în sensul proiectului lui Kristoffy îşi pierde Ungaria caracterul naţional, că ajunge ţara în ghiarele socialiştilor şi naţionalităţilor, a început să devină generală. Ce erà însă de făcut? Pactul cu monahul nu-i lăsà din obligo, iar de altă parte hegemonia partidelor de azi dela putere, recte a oligarhiei, se păreà periclitată prin votul universal. Atunci s'a pus Andrássy, ministrul de interne pe studiu. Şi a venit cu un proiect după cum îl cunoaştem! Şi a venit, sau erà numai să vină, cu un alt proiect despre arondarea nouilor cercuri electorale, dar — n'a venit. Ce s'a întâmplat într'aceea?

Într'aceea s'a dat la o parte şi proiectul acesta ori cât a arătat Andrássy, că e în interesul maghiarilor şi dieta s'a apucat de alte lucruri. Andrássy a promis proiectul său nesmintit pe toamna trecută, dar ivindu-să pe atunci chestiunea Bosniei şi Herţegovinei a scăpat deocamdată din oblig. Acum după ce situaţia externă a monarhiei a ajuns iarăşi a fi liniştită natural, că ţara ăr fi aşteptat cu drept cuvânt, ca dieta actuală să voteze legea despre votul universal şi să fie dizolvată, ca să facă loc unei alteia convocată pe baza noii legi electorale. In schimb însă ca un deus ex machina se avântà la suprafaţa situaţiei politice — banca naţională independentă. Viena considerând, că aceasta este una din preteziunile naţionale, a căror resolvire se ţine de dieta următoare, nu şi-a dat învoirea la tratarea acestui proiect, ci a îndrumat guvernul să facă legea despre votul universal. Partidul 48-ist a insistat pe lângă banca independentă şi astfel guvernul şi-a dat demisiunea.

Aceasta însă nu însamnă nimica şi lumea politică consideră toată dimisiunea aceasta a guvernului de o formalitate goală. Coaliţia încă nu s'a achitat de indatorirea principală, pentru care a fost chemată la guvern, de votul universal şi astfel trebuie să rămâie încă laolaltă până ce va aduce şi aceasta lege. Se crede peste tot, că să caută o formulă oare care, care să mântuie situaţia, pe care o au agravat 48-isti cu pretenziunea băncii independente şi aceia să sperà, că se va şi afla.

Aceasta este icoana situaţiunei. Noi românii nu avem motiv să ne pară rău că guvernul acesta a căzut, cu toate că nici aceia nu putem sperà, că cel care vine va fi mai cu considerare şi la noi în constelatia politică noauă. Deocamdată nu sunt prospecte, ca schimbarea aceasta a guvernului să provoace şi o schimbare de sistem. Cel puţin acum deocamdată nu. Că ce va aduce viitorul aceia este altă întrebare.

Părerile lui Vladimir Solovieff despre chestia unirii bisericilor. Biserica rusească este în agitare, a pornit pe calea reformelor. Şi reformele acestea e chiemat să le realiseze marele sinod rusesc. Toată lumea ortodoxă priveşte cu mare neastâmpăr şi cu mari nădejdi la viitorul sinod, care e chiemat să deie o nouă vieaţă bisericii ruseşti.

Multe chestii îşi aşteaptă rezolvarea lor; între acestea însă, între împrejurările de astăzi a bisericii creştine, locul de frunte ar trebui să-l ocupe, ca cea mai urgentă chestie, chestia unirii bisericilor. Şi puţini sunt, cari vreau a pricepe.

Spirit mare trebuie să fie acel ce ridicându-se peste prejudiţiile seculare şi peste egoizmul naţional, e în stare să priceapă, că unirea bisericilor creştine nu este interes privat al catolicilor, ori a ortodoxilor, ci in-

teres public, interes al creştinismului în general, a bisericii universale.

Cu bucurie vedem, că bărbaţi mari din ambele biserici încep a pricepe, că *chestia unirii bisericilor este chestie vitală pentru creştinism.* Şi ici şi colo, în Răsăritul ortodox şi în Apusul catolic se ridică bărbaţi, cari arzând de dragostea lui Hristos şi convingându-se că poziţia de astăzi a bisericilor este nenaturală şi-au pus ţinta sublimă a vieţii lor drept realizarea unirii bisericilor. Un astfel de bărbat este şi ortodoxul Vladimir Solovieff.

Geniu mare, care în ultimele decenii ale veacului XIX toată Rusia a pus'o în agitaţie cu scrierile sale, mort în anul 1900, iar astăzi, după moartea lui, sărbătorit ca cel mai mare filozof al Rusiei; ideile lui religioase cuceresc în Rusia teren din ce în ce mai mare. In academia de ştiinţe din St. Petersburg a ţinut senatorul A. Th. Koni o vorbire despre Solovieff, şi a vorbit foarte favorabil despre ideile lui religioase. Vladimir Solovieff, a zis între altele Koni, avea convingerea firmă, că în timpul de faţă datorinţa Rusiei e, să facă împăcarea cu biserica apusană; însuş Solovieff, ca să se poată pune în serviciul acestui ideal măreţ şi-a părăsit catedra universitară; de dorul întrupării acestui ideal dealtcum arde inima multor Ruşi evlavioşi [1]).

După părerile lui Solovieff unirea bisericilor se poate realizà, şi e de dorit să se realiseze: „Spun, că unirea bisericilor nu se poate realizà şi că nu e de lipsă, noi însă ne rugăm în liturghiile noastre pentru această unire. Dar a ne rugà pentru un lucru imposibil şi de care nici decât nu avem lipsă, nu ar fi altceva decât uşurătate, ori mai bine zis ironie. De aceea trebuie să alegem: ori să lăpădăm rugăciunea, ori să recunoaştem, că obiectul ei e posibil şi de dorit.“ E posibilă realizarea unirii bisericilor cu atât mai vârtos, că nu-i stau în cale piedeci dogmatice: „Ortodoxia încă o poşede biserica grecosusească, dar nu e proprietatea ei exclusivă. Cu alte cuvinte: noi nu aflăm în ortodoxie nimic anti-catolic; nu există nici un fel de simbol oriental de credinţă, care să fie în contrarietate inevitabilă cu simbolul de credinţă al apusului; din contră aflăm în ea un ortodoxism într'adevăr universal, care e capabil să primească toate adevărurile cuprinse în principiile catolicismului.“ Şi mai clar expune acestea adevăruri în următoarele: „Propriamente biserica orientală, ca *Biserică* nici când nu a căzut în erezie. Nicicând nu a aprobat şi nu a predat credincioşilor săi *ca articol de credinţă obligător* ceva doctrină contrară adevărului catolic. *Toate adevărurile de credinţă, pe cari le-a mărturisit biserica orientală în totalitatea ei, permanent, neschimbat şi în general, se reduc la decretele dogmatice ale primelor şepte sinoade.* Putem conziderà această doctrină ca *nedeplină;* dar cu toate acestea e dreaptă şi ortodoxă această doctrină, în senzul strict al cuvântului.... *Toate* celealalte, ce se află în opurile noastre teologice, sunt pur şi simplu obiecte de dispută privată şi nu se pot privi de altceva, decât de păreri ale diferitelor şcoale teologice, şi ale teologilor de mai mare ori mai mică autoritate, cari din nici un punct de vedere nu au autoritatea unui magisteriu infalibil.“ Apoi continuă: „Din faptul, că biserica orientală nu primeşte *aperte* decretele sinoadelor ţinute după primele şepte sinoade în Apus, nu urmează, să fie iertat catolicilor a o declarà de eretică, căci trebuie să luăm în considerare, că biserica orientală, în totalitatea sa, *nici când nu a lăpădat* ori nu a anatemizat prin forul său suprem decretele sus amintite, cum au făcut a bunăoară armenii, cari au pronunţat anatemă asupra sinodului IV. ecumenic, ca să se lege numai de cele trei de mai înainte.“ Şi care dintre bisericile ortodoxe ar fi mai potrivită să iniţieze lucrările de unire, dacă nu chiar biserica rusească. „Rusia sfântă. zice Solovieff, are lipsă de o operă sfântă,“ iată deviza, „deviza creatoare, pe care trebuie să o accentuieze Rusia.“

In urmă convins Solovieff de marile, nemărginitele foloase, ce s'ar revărsà din „unirea bisericilor şi împăcarea spirituală între Răsărit şi Apus în unitatea divinoumană a bisericii universale,“ nu numai asupra creştinătăţii întregi, ci şi asupra singuraticelor popoare, şi în speţial asupra Rusiei, face declaraţiunea, că, „Impăcarea adevărată şi din inimă cu Apusul nu înseamnă umilire slugarnică înaintea apusului, ci înseamnă conţălegerea frăţească cu privire la acel principiu, care este baza vieţii Apusului.... In unirea bisericilor eu nu văd moartea bisericii ruseşti, ci ridicarea până acum ne mai pomenită a vazei bisericeşti, promovarea vieţii noastre religioase, sancţionarea şi spiritualizarea vieţii noastre civile şi naţionale, revelarea Rusiei sfinte înaintea lumii întregi.“

Dreptaceea puue fraţilor săi întrebarea: „Oare nu suntem obligaţi noi toţi creştinii ortodocşi, cari mai mare pond punem pe cele dumnezeieşti decât pe cele omeneşti, să lucrăm într-acolo, ca între răsăriteni şi apuseni să se restabilească unitatea bisericească — şi încă spre binele chiar a bisericii întregi? Dacă pentru noi e datorinţă restabilirea unităţii bisericeşti, oare iertat ne este nouă să amânăm, din cauza păcatelor

[1]) Izvěstija otděllenija russkago jazika i slovesnosti imp. akademii nauk. VIII, 1. Ptb. 1903, pag. 253 — 77. Cf. Acta Conventus Velehradensis, Pragae, 1908. pag. 55.

FOIŢĂ.

Perpetuum mobile.

— Kupcsay Felician. —

Nevasta: (După ce servitoarea Lina a părăsit odaia). Auzit-ai cum răspunde? Crezi, că mai pot suferi multă vreme? Vei vedeà, că servitoarea aceasta mă bagă în groapă!

Bărbatul: (Abia sosit din oficiu îşi depune paltonul). Ştiam, că iar voiu auzi plângeri. Aceasta aşa decurge dela anul nou, aproape în fiecare zi. Numai neplăceri pretutindenea. Soartea omului năcăjit! Neplăceri în oficiu, neajunsuri cu neamurile, mizerii acasă. Mi groază să mai şi dau pe aci... De aceea se însoară omul, să-şi facă zile fripte pentru nescari servitoare?!!

N.: D'apoi ce să fac? Sum eu de vină?

B.: Ţi-am zis eu aşa ceva? Toată pacostea provine din faptul, că tu eşti prea bună. Dà-i drumul servitoarei, să nu-i mai auzim nici de nume.... Mai bine fierb eu ba spăl şi vasele, numai... (tace, pentrucă intră Lina, care îşi roteşte ochii cu multă obrăznicie. Bărbatul şi nevasta surid şi fac, ca şi când s'ar fi jucat cu mica lor copilă).

Lina: N-aţi sunat?

N.: (Cu blândeţă). Nu, Lină.

Lina: Doar a zurăit clopoţelul. (Iese cu mânile în şolduri).

N.: Vezi, aşa face totdeauna. Ascultă la uşe, apoi intră fără nici o treabă. Face o mutră, de mă bagă în boală. Nu se pricepe la nimica şi a avut nerušinarea, să zică, că-i econoamă perfectă

B.: Să dea omul 20 coroane la aşa o fiinţă!

N.: D'apoi să vezi, cum tractează cu copila?!!

B.: Atunci suntem siliţi să-i abzicem fără întârziere. Ţi-am spus-o dela început, dar ţie înzădar îţi dă omul un sfat cinstit. Nu se prinde.... Dă-i drumul.... Trimite-o în ştirea Domnului!

N.: Abzi-i tu. Ţie n-are curajul, să-ţi întoarcă vorba. Mie mi-e frică de ea!

B.: Vezi bine. Şi treaba aceasta eu am s'o fac. Tot eu şi numai eu. Dar fie! In momentul acesta merg, să caut altă servitoare. Unde mi-e paltonul? (Imbracă paltonul şi dă să iasă, când intră Lina).

Lina: (Radioasă). Să facă bine, Dna, să-mi dea bani, să cumpăr pastă de curăţit. Vreau să lustruesc recvizitele şi mânerele dela uşi. Mâne am de gând, să spăl ferestrele. Sunt cam pătate. Mi-ar trebui şi puţină aţă, să cos bumbii dela paltonul Domnului. Trebuie să cumpărăm săpun. Poimâne am să spăl rufele.... Uite, sunt aproape cinci oare. Nu doreşte Doamna o tea? E gata, până baţi în pălmi. (Bărbatul şi nevasta se privesc plăcut surprinşi).

Ambii: Acum nu luăm tea. Nu te mai osteni, Lină! (Aceasta pleacă. Copila după ea).

N.: (Îşi prinde bărbatul de braţ). Nu mai merge nicăirea. Poate, nici nu-i aşa de rea, cum mi-s'a părut. Dacă vrea, ştie lucrà. Nici o servitoare nu ne-a lustruit aşa de minunat rechizitele. Ai văzut, ce atentă a fost. Ni-a oferit tea. Să mai aşteptăm puţin. Cine ştie, dacă nu noi suntem de vină. Poate pretindem prea mult. Unde afli servitoare perfectă. Să mai aşteptăm până la prima.

B.: Bine, să aşteptăm. (Îşi depune paltonul). Dar să nu uiţi, lucrul acesta nu-l facem întâia oară. Tu eşti prea bună. Ierţi îndată. Aştepţi o îndreptare sigură, numai să vezi o umbră de propus bun. Pe când toate acestea sunt numai apucături. Tertipuri de servitoare. Îmi cunosc eu oamenii, cari îşi macină bucatele la moara veşnică a celor buni, iar greul îl plătesc cu un zimbet, cu o promisiune goală. Să aşteptăm. Iţi va părea ţie rău. (Şede, cetește gazeta, când e scos din liniştea cetirei de ţipetul copilei. Ambii aleargă, să vadă, ce s'a întâmplat).

N.: (Văzându-şi odorul trântit jos şi plângând). Scumpa mamii, ce ai păţit. Aşa-i, că Lina nu ţi-a dat pace?

B.: (Către Lina). Ce-i asta? Ce i-ai făcut iară. Eşti un drac împeliţat!

Lina: Ba, să ierte Domnul. Mi-a fost tot în picior. Ba s'a prins cu gura. Eu n-am atins-o nici cu vârful degetului.

(Duc copila în odaie).

şi imperfecţiunilor celor din partea cealaltă, împlinirea acestei datorinţe?“

Aşa glăsuieşte Solovieff, şi cu el mulţi alţii. Dintre cei mulţi, cari lucră pentru realizarea idealului măreţ remarcăm pe *A. Maltzew*, teologul distins al bisericii ruseşti şi arhiprezbiterul bisericii conzulatului rusesc din Berlin, care prin operele sale literare, liturgice se sileşte într-acolo, ca să contribuie „la ajungerea mai grabnică şi mai uşoara al idealului scop a restabilirii unităţii de odinioară a bisericii, cu ce a simpatizà şi a o promovà după puteri, orice creştin credincios se simte a fi chiemat.“[1]) Deie Dumnezeu să se împlinească dorinţa lui Maltzew: „De ar dà Dumnezeu să vină timpul, când venerabilele biserici bătrâne a Răsăritului şi a Apusului, cari odinioară îşi oferiau pe fii săi Domnului spre martiriu, şi cari, în butul dezbinării de atâţia secoli, aşa de fidel şi-au păstrat credinţa şi ritul strămoşesc, se vor uni din nou în iubirea de odinioară, ca să se împlinească dorinţa fierbinte a inimei Mântuitorului, ce şi-a exprimat-o înainte de a merge la moarte: Ut omnes unum sint.“ [2])

Legăm nădejdi mari de Rusia, Rusia sfântă, în care atâtea inimi bat pentru unirea bisericilor şi care „ţine cumpăna în credinţă şi în ştiinţa bisericească în întreg Răsăritul ortodox.“ [3])

Virgil Pop.

[1]) Alexios von Meltzew: Fasten und Blumen: Triodon nebst den Sontagsliedern des Oktoichos der orthodox=katholischen Kirche des Morgenlandes, Berlin, 1899 (CXCVI şi 1217 pag. 8°) În preacuvântare la pag. X.

[2]) Alexiosvon Maltzew: Menologion der orthodox—katholischen Kirche des Morgenlandes. II. Theil (März—August), Berlin, 1901, (LXXX şi 896 pag. în 8°). Către finea introducerei, la pag. XLV.

[3]) Cuvintele dlui Dr. G. Ciuhandu. Cf. Revista teologică, 1908, nr. 3. pag. 110.

REVISTE.

Budapesta. In 27 Aprilie ministrul preşedinte Wekerle a fost primit în audienţă la Monarhul în Schönbrunn şi a predat actul de demisie a a întreg guvernului maghiar. După audienţa dela Monarhul, Wekerle, s'a prezentat la arhiducele Ferdinand. Audienţa aceasta a durat mai mult de două oare. Aceasta audienţă, să spune, a avut loc la dorinţa arhiducelui. Alta versiune spune, că însuş Monarhul a spus lui Wekerle să se prezente şi la Arhdiducele moştenitor. — Din acestea audienţe lungi, ce i-se acordă ministrului preşedinte, se vede lămurit, că el e singurul om, care are trecerea cea mai mare la curtea din Viena. Să spune, că Wekerle s'a declarat făţiş contra băncii autonome şi e pentru menţinerea instituţiilor dualismului.

* * *

La dorinţa expresă a Monarhului, Wekerle a propus pe mai mulţi bărbaţi politici dela cari Majestatea Sa vrea să-şi iae informaţii privitoare la situaţia politică şi la dispoziţia din sinul diferitelor partide.

* * *

Partidul kosuthist este cel mai agitat şi cel mai îngândurat. Wekerle după toate semnele de până acuma le-a întors spatele. — Şi e mare teamă nu cumva se apară pe orizontul politic iarăş Tisza — în cazul acesta ei ar fi respinşi aproape pe toată linia. — Durerea cea mai mare ce o au e, că nu s'au îngrijit pentru întărirea lor până când a fost timp, — trebuià să realiseze votul universal aşa după cum cereau interesele lor, atunci ei azi s'ar simţi altcum.

Turcia. Constantinopolul a fost recucerit de tinerii turci. Revoluţia a fost potolită fără vărsări de sânge. — Miliţia a observat o disciplnă exemplară, nu a fost nici un caz de exces.

Privaţii şi averile lor au stat sub siguranţă deplină. Incă nu s'a pomenit în istoria lumii. Să se mai fi întâmplat schimbările lucrurilor vechi cu alte nouă, cu totul opuse celor de mai înainte, într'un chip aşa de pacinic după cum s'a întâmplat în Turcia.

In 27 au detronat pe sultanul Abdul-Hamid şi au reales pe Efendi Resad, care a luat numele de Mohamed al V.

Adunarea naţională prin o deputaţiune din doi senatori şi doi deputaţi, a adus la cunoştinţa sultanului detronarea sa.

Adunarea naţională prin o altă deputaţiune de 3 deputaţi şi 2 se-

---

N.: Mai şi minte. Nu, nu mai pot suferi. N-are să mai rămână aci nici o oară.

I-aş iertà toate, dar să-mi lovească copila, asta n-o pot suferi. N-aş fi vrednică să-mi mai zică copila mamă, dacă aş mai ţineà pe Lina. Să mergi imediat, să cauţi o servitoare ori unde, din fundul pământului să aduci pe careva, numai pe Lina să n-o mai văd aci.

(Bărbatul din nou îşi îmbracă paltonul şi pleacă. Pe drum să întâlneşte cu un coleg, căruia îi spune, ce caută).

Colegul: Dumnezeu mi-te-a adus în cale. Nu mai umblà, primeşte servitoarea noastră. Noi plecăm mâne în străinătate. E o fată admirabilă. Pricepe toate cele. Fierbe minunat. E credincioasă şi cruţătoare la culme. Iubeşte pruncii, ca o mamă adevărată!

B.: (Mişcat, ca şi când ar fi dat peste o comoară.) Nu glumeşti? Cât eşti de bun. Iţi vom fi recunoscători toată viaţa. Zici, că-i plac pruncii?! Minunat!

Colegul: Deja astă sară o trimet la voi, să vă înţelegeţi. La revedere!

B.: Aşadară, pe sară. Mă grăbesc, să-i spun nevestii, ce noroc a dat peste noi. Mulţumesc! (Cu paşi grăbiţi aleargă spre casă. Intră în odaie şi-şi cuprinde nevasta în braţe.) Slavă Dlui! Numai ce-am găsit şi noi o fată de treabă, un adevărat juvaer.

N.: (Ii astupă bărbatului gura). Pst! Mai încet! Doarme copila. (Din dormitoriu se aude un cântec plăcut, de leagăn).

B.: (Mirat.) Cine cântă? E cineva la noi? (Işi depune paltonul).

N.: Nu. Cântă Lina. Aşa-i, că are ton plăcut? Să vede, că i-a părut rău de purtarea dură cu copila. Nici n-ai plecat bine, a şi luat-o în braţe. O gâdileà, o făceà să râdă, pe urmă a adurmit-o. Aşa a fost de drăguţă. Vezi şi acum cântă. — Purtarea aceasta a ei mă sileşte, să recunosc, că-i o fată inteligentă. Puţin e cam nervoasă. Dar cine nu-i nervos în ziua de azi? Trebuie să mai şi iertăm câteodată. Ai căutat servitoare nouă? Doar n-ai şi tocmit-o? Pagubă! N-ar fi trebuit să te grăbeşti aşa de groaznic. Plane să te legi de servitoarea lui Rotariu.

B.: Da voiu tocmi pe servitoarea lui Rotariu. E o economă desăvârşită. Mi-a spus-o Rotariu. Ştie toate celea şi îi plac copiii la nebunie. Peste câteva minute va fi aci. Tocmai acum m-am înţeles cu Rotariu.

N.: Cine ştie dacă ai lui Rotariu nu folosesc ocaziunea să se scape de ea şi să ni-o pună nouă după cap. Aşa mi-a spus şi Lina, că-i nebună după copii, când colo.... Ea cel puţin promite a se face mai bună, şi auzi, că şi acum cântă. Dacă ne vom dà silinţa, poate să scoatem din ea o servitoare de model. Ce nu face creşterea?!

B.: Va să zică, să mai aşteptăm nitel. Din nou să-i trecem cu vederea îndărătnicia înrădăcinată!

N.: Dintre doue rele să alegem totdeauna pe cel mai mic. Lina e cam necioplită, ba câteodată e chiar dură cu copila, dar de stâlcit n-o stâlceşte...

B.: Bine. Să mai cercăm odată. Dar ce să facem cu servitoarea lui Rotariu, carea în câteva minute va fi aici?

N.: Te rog, nu vorbi aşa de tare. Lina poate auzi toată vorba... Servitoarei lui Rotariu să-i spuni, că deocamdată nu reflectăm la serviţiile ei. Rămânem cu cea veche Mergi la poartă, spune-i acolo, ce ai de spus. Dacă vine în odaie, numai ne mai încurcă văzându-o Lina.

B.: Mă duc, mă duc, macarcă ştiu, că aşa o să ţină lucrul acesta o viaţă întreagă. Ferice de burlaci! Halal de însurătoare! (Imbracă paltonul şi oftând din greu ieasă în poartă).

La LIBRĂRIA SEMIN. să află de vânzare toate ***modelele de cereri*** *pentru întregirea* ***salarului*** *şi a* ***cuincuenalelor*** *din partea statului, pe cum şi tipăriturile de lipsă pentru tot felul de* ***documente*** *cari trebue alăturate la aceste cereri.* Toate acestea costă **1** cor. + **20** fil. porto.

natori, a adus la cunoştinţă lui Effendi Reşad, proclamarea sa de sultan.

Reşad a primit cu demnitate împărtăşiroa şi a răspuns, că fiind aceasta dorinţa naţiunei, primeşte. Din copilăria sa nu a pretins alta decât fericirea naţiunei. Cu ajutorul lui Allah va lucrà ca să fericească patria.

Noul sultan s'a născut la anul 1844; acum e de 65 ani, cu doi ani mai tiner ca fratele său, fostul sultan.

Dupăce adunarea naţională a enunţat, că sultanul Hamid a fost detronat şi proclamat noul sultan, senatorii şi deputaţii s'au adunat în sala de tron pentru a fi de faţă la întronarea noului sultan şi la depunerea jurământului său. Noul sultan, sosind în sala tronului s'a suit pe tron şi depunând jurământul, a primit felicitările marelui visir, a ministrilor, senatorilor şi deputaţilor.

101 salve de tunuri au anunţat poporului, că actul întronării s'a încheiat.

CORESPONDINTE.

Misiuni poporale.

Ajton, 5 Aprilie 1909.

In sinodul districtual al protopopiatului Cojocnei ţinut în primăvara anului trecut s'a hotărât ca sinoadele districtuali să se ţină părândat în fiecare parohie şi acolo unde parohul locului ar aflà de lipsă ţinerea misiunilor aşa numite poporali să se şi ţină. — Înfiinţându-se apoi „Reuniunea de misiuni sacre.“ sub direcţiunea ilustrului canonic Dr. Marcu în Blaj, decisiunea sinodului nostru s'a întărit oarecum şi mai adânc. De aceea, parohul Aitonului harnicul şi iubitul nostru frate *Mihail Ilieş* în a cărui parohie aveà să se ţină sinodul ordinar, la timp a însinuat „Reuniunei“ din Blaj dorinţa sa, rugându-să să se dispună ţinerea de misiuni sacre pe zilele de 31 Martie, 1 şi 2 Aprilie a. c.

Presidiul „Reuniunii“ de misiuni şi-a încuviinţiat cererea parohului nostru şi a dispus de predicatori pe membrii Reuniunei Onoraţii preoţi: *Mihail Hodârnău* din *Pata* şi *Vasile Cerghizan* din *Corpade* iar de confesari pe parohii: On. *Petru Suciu* din Boş; *Vasile Hopârteanu* din Gădalin şi *Vasile Micuşan* din Frata — lăsându-se şi un program foarte bine compus.

In conformitate cu acel program s'au şi început misiunile în ziua de 31 Martie la 6 oare. S'a ţinut „*Mânecatul*“ şi Oara I, apoi predică părintele *Mihail Hodârnău* făcând introducerea misiunilor şi vorbind despre „*păcat*“ întrucât ne despoaie de fericirea cerească şi vremelnică. La 10 oare, oarele can. III. VI. IX, liturghia Preasfinţitelor, cuminecarea preoţilor şi a poporenilor mărturisiţi, apoi predica a II-a despre „*părerea de rău*“ în mărturisire de *Mihail Hodârnău*. La 2 oare d. a. mărturisirea unei mulţimi de popor; la 5 oare „*Paraclisul*“ Prea C. Vergure Maria şi predica a III-a despre „*sudalme*“ de *Mihail Hodârnău*.

Joi în 1 Aprilie la 6 oare „*Mânecatul*“; oara I şi predica a IV de *Vasile Cerghizan* despre „*moarte*“; la 10 oare, a III. VI; şi IX. oare can. predica a V. de *Vasile Cerghizan*; despre „*rugăciune*“ la 2 oare „*Dupăcinariul mare*“ şi predica a VI-a de *Vasile Cerghizan* despre „*cuminecătură*“ apoi la 5 oare „*Canonul Domnului Hristos*“ şi mărturisire.

Vineri în 2 Aprilie la 6 oare „*Mânecatul*“, oarele can., eşire cu procesiune în cimiter şi acolo predica a VII-a de Pr. On. protopop *Ioan Hăţieganu*, care vorbi, cum ştie dânsul, — domol şi bine despre ţara morţilor, unde zac iubiţii noştrii. — Aci poporul a fost foarte număros. Am puteà zice la 1000 persoane din sat şi jur. — Reîntoarcere cu procesiune între cântările duioase dela morţi la sf. biserică, apoi liturghia Preasfinţitelor şi predica a VIII-a de preotul *Hintea* despre „*judecată*“ şi cuminecarea mulţimei de popor în frunte cu preoţii tractuali adunaţi în sinodul, ce s'a ţinut în aceea zi.

Aci poporul a fost aşa de mult, cât aproape 1 oară au cuminecat 2 preoţi — protopopul şi viceprotopopul on. Aur. Poruţiu din Dezmir. După sfârşirea s. misiuni s'a ţinut sinodul distr. în şcoala confesională — unde au fost de faţă aproape toţi preoţii şi mulţi din învăţători.

Misiunile au decurs foarte bine. Preoţii, atât predicatorii cât şi confesarii şi-au făcut datorinţele cu toată conştiinţa şi rigoarea. Efectul s'a văzut, că poporul — deşi erau zilele cele mai frumoase şi scumpe pentru plugărit, totuş au participat mereu, şi mulţi şi din jur.

In sinod s'au dezbătut punctele din program toate cu deplină seriozitate. Sinodul viitor are să se ţină în *Aruncuta*, şi de va fi de lipsă, să se săvârşiească şi acolo frumoasele, salutarele misiuni poporali.

„Un participant“

Sinoadele protopopeşti.

— Tr. Giurgeu. —

12 Aprilie 1909.

Sinodul protopopesc de primăvară din districtul Giurgeu, ca de regulă şi anul acesta s'a ţinut în Gyergyoszentmiklos, la 1 Aprilie st. n. a. c.

Incepând din 1815 în acest oraş e şi sediul oficiului protopopesc gr.-cat. român al districtului Giurgeu, căruia, după datele din şematismul anului 1906, aparţin 20,087 suflete. Parohia în sine numără numai 421 credincioşi gr.-cat, cari însă sunt asimilaţi în limbă şi port de săcui, după cum dealtcum s'a stâns de mult orice viaţă naţională, la românii resfiraţi prin comunele săcueşti din acest comitat, pe când de alta parte la cei din comunele coloniste din regiunile, muntoase, — de pe la periferiile comitatului — limba, datinele şi portul au rămas până în prezent intacte.

De remarcat este faptul fericit, că segregându-se în anii din urmă, munţii aparţinători oraşului Gyergyoszentmiklos, parohia gr.-cat. a primit 23 jugere pădure, pe cum şi un capital în bani de 7000 coroane. Un alt eveniment tot aşa de fericit a fost, că în 1900, mai mult din contribuiri benevole, s'a edificat o biserică de piatră, iar în 1906 case parohiale moderne cu 7 odăi. In forma aceasta s'a restaurat o parohie aproape pierdută, carea înainte de aceasta numai cu 10 ani erà într-o stare de compătimit, neavând biserică, nedispunând de nici o avere şi cu nişte case parohiale sub orice critică.

Şi după ce anul trecut v. protopopul districtului, a fost denumit de protopop actual, aşa după un interval de 28 ani a fost restaurat din nou vechiul arhidiaconat al Szépvizului cu sediul în Gyergyoszentmiklos.

In acest oraş să ţinuse, după cum am amintit la început, Sinodul de primăvară, la care au participat aproape toţi preoţii din district. Şedinţii sinodali i-a premers mărturisirea, celebrarea liturgiei preasfinţitelor, cuminecare şi pe urmă esortaţiunea prescrisă, ţinută într-un limbagiu limpede de către vrednicul cooperator din Ghimeş Victor Gergely. A tractat aşa de temeinic despre datorinţele preotului faţă cu Dumnezeu, faţă

Beţi numai apă minerală ungară!

Societate pe acţii pentru comunicaţie şi export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală	Apă de Boholt	Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Borszék fântâna Kossuth	» » Vălcele (Előpatak)	» » Kászon-Salutaris
» » Borszék fântâna Boldizsár	» » F.-Rákos Mária	» » Répát
» » Bodok Matild	» » Fehérkő	» Székely-Selters
» Baross	» Gloria	» » Stoiceni (Stojkai)
» » Borhegy	» » Horgász—Hankó	

Preţul unei litre de apă pe lângă schimbarea sticlei.

Întreabă-ţi numai medicul şi vei şti, că puterea vindecătoare a **apei minerale naturală** şi gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot supleni.

(11) 10—15

cu poporul, față cu el însuși și față cu confrați, arătând cu exemple scoase din viața de toate zilele, relele ce urmează din negligarea acestor sf. datorințe. Pe deplin mângâiați în cele sufletești ne-am retras în casele parohiale din vecinătate pentru ținerea ședinței sinodali, carea a fost deschisă prin o alocuțiune acomodată prin protopopul districtual. S'au luat spre știință mai multe ordinațiuni conzistoriali de caracter administrativ, s'a comunicat decretul de protopop al P. On. Elie Câmpean, căruia i-s'a făcut ovații și a fost viu felicitat, mai ales că cu aceasta ocasie fără mare svon și-a sărbat întreitul iubileu de 50 ani al etății, 25 al preoției și 10 ani de viceprotopop. Cu multă satisfacție s'a luat act despre cărțile donate de către „Astra" bibliotecei districtuali. Apoi s'au încassat și eiectat taxele oficioase și pe urmă s'au cenzurat rațiunile fondului cultului tractual, care în prezent are o avere în bani de 1050 cor. Pentru a se puteà aduce într-o legătură mai armonică, diferitele obiceiuri rituali cari așa de mult variază chiar și în doue parohii vecine, s'a decis să se conscrie toate obiceiurile, asupra cărora va aveà să delibereze sinodul de toamnă, care se va ținea în Ghimeș, de cumva nu să va pronunță până atunci în aceasta privință sinodul arhidiecezan.

Uva.

Expoziția de lucru de mână în B.-Huedin [1]).

In mijlocul luptelor grele a vieții noastre sociale, culturale și economice, când pedecile neînvingibile le întimpinăm la tot pașul de desvoltare firească spre bine a poporului nostru obidit; aflu de bine a nu trece cu vederea un moment de recreare a tuturor acelor suflete cari simt greul vieții noastre naționale și cari au lipsă de fructul binefăcător și întăritor de puteri al acestei recreeri.

Intâmplător trecui prin orășelul B.-Huedin dela poalele munților apuseni care cu situația sa geografică favorabilă formează un marcant centru ocupat din bună vreme — durere — de străini. Interesându-mă mai de aproape aflu, că sub scutul cu deosebire al băncii „Vlădeasa" s'a format o mică, dar vrednică colonie de Români inteligenți, și țărani mai tot colonizată de prin satele din apropiere vre-o 250—300 suflete, aflu că să pregătește edificarea unei măiestoase biserici române, aflu că de 10—12 ani acești puțini fii ai neamului nostru au urmat cu cea mai mare energie și stăruință scopul de a-și întrupà acest fapt fericit.

Și în cazul de față iese la iveală, că neamul nostru a fost aplicat a jertfi mai mult pentru biserică; căci sub aripile ei și-a păstrat și-și va păstrà în viitor toate însușirile sale de națiune etnică neperitoare.

Sub aripile noastre naționale unde spiritul dujmănesc încă nu s'a putut încuibà vedem și mica colonie română din Huedin afirmându-se în felul cel mai demn.

In toamna anului trecut s'au lansat nește apeluri la românele alese de pretutindeni pentru colectarea de obiecte de industrie casnică, care dupăce se vor constitui într'o expoziție vor fi sorțite în favorul bisericii din B.-Huedin. Rezultatul a fost peste așteptare, căci s'a colectat aproape 600 buc. de țesături, tablouri, cusături ș. a. toate de frumsețea tradițională a industriei noastre de casă și care chiar acum, începând de azi formează impozanta expoziție mândria bravului comitet format din colonia română inteligentă din loc și câteva dame din jur.

Recunoscând puținele progrese reale ce se fac la noi cu deosebire în părțile noastre, trebue să privim acest act ca un moment de mare importanță culturală al nostru, căci zările unei dimineți senine străbat, ca să alunge pentru totdeauna întunerecul secular din aceste ținuturi unde urmele timpurilor triste a iobăgiei sunt evidente și acum, să-l alunge acum când suntem mai tare expuși decât oricând la perirea instituțiunilor noastre bisericești școlare etc.

Costin.

[1]) Întârziată din lipsa de spat.

† Teodor Bulcu.

Dela Beiuș ne vine trista veste despre repausarea prea timpurie a profesorului *Teodor Bulcu,* vice-arhidiacon onorar, asesor consistorial, rectorul Internatului de băieți ș. a. mort la 22 Aprilie n. în vrâstă de 50 ani. Profesor distins om cinstit și moral, zelos întru îndeplinirea cât mai conștiențioasă a oficiilor sale, Bulcu merge dintre noi adânc regretat de profesori, de prietini și de elevi. Născut la Șiria la 1859, a studiat la Beiuș, de unde absolvând gimnasiul se dedică pe cariera preoțească fiind dispus de paroh în Băița, unde rămâne numai doi ani și se reintoarce iar la Beius ca profesor la gimnas. Bulcu a călătorit foarte mult și despre călătoriile acestea a publicat două volume: Schițe din Italia și Amintiri din Grecia. La înmormântare a luat parte numeros public.

Fie-i țărâna ușoară!

Noutăți.

Din Arhidieceză. *Emil Andreșan* fost administrator parohial în Sântana-de-Mureș a fost numit la Băla, tractul Pogăceaua.

Pro Calabria. P. S. Episcop Demetriu al Orăzii a spedat Pontificelui Piu X cor. 3500 — colectați dela credincioșii români din dieceza sa pentru nenorociții dela Messina.

Hymen. Dl *Ilariu Moldovan,* anunță cununia sa cu Dșoara *Eugenia Ilieș,* care se va celebrà Duminecă în 9 Mai st. n. a. c. la 4 oare p. m. în biserica parohială gr.-cat. din Blaj.

Promoție. Augustin Bardoși fiul dlui inspector școlar Iuliu Bardoși, și fost elev al gimnaziului nostru, a fost promovat la universitatea din Cluj, de doctor în drept.

O zi de bucurie. In ziua de 18 Aprilie zi de sărbătoare au avut credincioșii gr.-cat. ai Timișorii, a avut fericirea de a salutà în mijlocul lor pe Arhiereul iubit. P. S. Sa Episcopul Hossu cedând dorinței de repetite ori manifestate a credincioșilor și-a cercetat turma, celebrând în frumoasa biserică din Fabric (înainte cu doi ani consacrate) o liturghie solemnă cu concelebrarea II. Sale I. Boroș și a Reverendiss. George Trăilă (parohprotopop) și cu asistința Clariss. D. Fireza (secretar eppesc) ca diacon și a clericilor români din seminariul rom.-cat. din loc, ca ministrii inferiori. După cetirea sf. Evangelii P. S. Sa a ținut poporului o cuvântare frumoasă despre credință, coborându-se la priceperea poporului ascultător și tâlcuindu-i foarte la înțeles raportul dintre credință și știință, legătura credinții cu mântuirea sufletului, etc. înarmând totodată pe popor cu armele necezari în contra atacurilor zilnice, îndreptate asupra credinții noastre, mai ales la orașe. Cuvântarea călduroasă ieșită din inima Păstorului bun a pătruns la inima oilor sale. După sf. liturghie P. S. Sa a primit în casa parohială deputațiunea credincioșilor în audiență, adresându-le și de data aceasta cuvinte de dragoste, cari au stors lacrimi de bucurie din ochii credincioșilor mângâiați și întăriți în credință. Cu trenul de 3 oare p. m. bunul și iubitul Arhiereu a plecat îndărăpt spre Lugo lăsând după sine amintiri plăcute în inima credincioșilor. *Un participant.*

Aviz. Cancelaria advocatului *Dr. Ludovic Csato:* s'a mutat din Blaj la Brașov, Strada Sf. Ioan Nr. 7.

Convocare. Despărțământul „Bia—Diciosântmărtin" al Reuniunii învățătorilor gr.-cat. din Arhidieceză, își va ținea adunarea ordinară de primăvară în casa parohială din Jidveiu în 8 Maiu 1909 st. n. la care se invită toți membrii fundatori, ordinari și ajutători. On. Domni preoți ca directori școlari, precum și toți sprijinitori învățământului poporal. Sâncel, la 24 Aprilie 1909. *Teodor Pănăzan,* prezid. *Dem. Laz. Todoran,* notar.

A apărut:

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocențiu M. Clain"* a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă și interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. *Să află de vânzare la Librăria sem. teol. din Blaj.*

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secreținea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra
ofticei, guturaiului, tusei măgărești, scrofulei
și influenței

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche".**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveția).

„Roche"

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie.
Prețul unei stiele 4. — cor.
(4) 14—35

Partea literară.

Însemnări cu privire la celebrarea sf. Liturghii.

Conferință pastorală ținută în sinodul protopopesc al tractului Jiu în 23 Martie n. 1909 de Dr. Nicolae O. Brînzeu.

Cinstit sinod!

Obiectul adevărat al conferenței mele ar fi să vorbesc ceva despre ritul exact, după care trebuie să celebrăm cu toții la fel sf. Liturghie și despre anumite obiceiuri, cari se observă la noi în decursul acestui act. Inainte de a începe însă a vorbi despre *ritul* celebrării sf. Liturghii, anumite motive mă îndeamnă să vorbesc de alte lucruri, tot în legătură cu sf. Liturghie și de interes general pentru preoți.

Inainte de toate să vedem *ce-i sf. Liturghie și cari sunt recerințele generali,* cari lipsesc unui preot înainte de a se apucà de celebrarea aceleia? Și ca să fim practici și să nu ne mișcăm pe anumite terene „abstracte“ de dogmatică și ascetică, vom vorbi numai după cum ne dictează canoanele respective ale dreptului bisericesc.

Conciliul nostru prov. I. din 1872 spune despre sf. jertfă liturgică, cumcă aceea este centrul cultului public, propria și singura jertfă a Legii nouă, în care sub chipul pânii și a vinului însuș Domnul Hristos se jertfește în mod tainic Părintelui ceresc (Tit. VI. Cap II.). In vederea acestui adevăr deja acelaș sinod a impus aspru preoților, că cu toată gravitatea și numai observând prescrisele Liturghierului să celebreze (Tit. V. Cap. IV.). Iar conciliul prov. al III-lea revenind pe larg la acest lucru adecă la sf. Liturghie pretinde încă odată dela preoți cunoașterea și observarea exactă a ritului și ceremoniilor și impune protopopilor să-și țină de strânsă datorință a se convinge cu prilejul vizitațiilor canonice, că cum îndeplinesc preoții din districtul lor sf. Liturghie (Tit. III. Cap. I. p. 2).

Intr'adevăr, fiind sf. Liturghie un lucru așa mare, așa sfânt, încât bine zice Toma Kempis, autorul „Imitației lui Hristos,“ că preoților s'a dat ceeace nici îngerilor nu s'a îngăduit: *dacă este credință în noi,* va să zică, dacă reflectăm la aceea, ce facem, trebuie să ne nizuim, că numai în mod vrednic să ne apropiem de aceasta sf. taină. Deci afară de cunoașterea ritului și a ceremoniilor trebuie să împlinească preotul anumite condiții, ca să poată celebrà sf. Liturghie.

Intre acestea condiții cea dintâiu e: preotul să fie *curățit de păcate,* atât de cele grele prin pocăință, cât și de cele ușoare prin părere de rău simplă. Și aici trebuie să observ, că fiind și preoții oameni păcătoși, cu greu se poate înțelege, cum poate fi destul lor numai mărturisirea deodată în an, când ei anul întreg slujesc și se cuminecă. Dacă peste iarnă ar veni la noi un creștin și ar zice, să-l cumin[illegible], iar la întrebarea noastră: când te-ai spovedit dragul meu? ar răspunde: anul trecut la Paști, părinte: așa-i că nu l-am cumine[illegible], ci l-am îndrumà, să se spovedească din nou, chiar și dacă ar fi cunoscut de om sfânt. Aceeaș se adevărește și despre noi. Inzădar ziceau unii, că preoții nu sunt obligați la aceeaș normă cu credincioșii în ce privește spovedania, (Leo Allatius, Concord. utr. Eccl. c. 16, și 17.). Inzădar ar crede unii și aceea, că mărturisirea poate fi înlocuită prin contriția perfectă sau înfrânarea desăvârșită a inimii: sinodul Tridentin a declarat expres (Sess. XIII. Cap. VII.), că aceasta înlocuiește mărturisirea numai până nu ai preot la îndemână, adecă cel mult pe câteva zile, dar nu un an întreg! Ar trebui să ne dedăm, că barem odată în lună să ne mărturisim, iar în cazuri extraordinare și mai adeseori. In timpul de față abia câțiva preoți români cunosc în păstorire sufletească, cari se spovedesc mai adeseori, și aceia de regulă merg la popii „catolici,“ căci ai noștri se miră dacă mergi la ei cu treburi de acestea, afară de prilejurile „oficioase.“

Aceasta e o recerință pentru a puteà sluji.

A doua e câștigarea anumitei dispoziții sufletești. E sigur, că preotul nu se poate prezentà la sf. Liturghie, ca la orice act de natură profană, ci trebuie, că barem încâtva să-și dispună sufletul prin recitarea anumitor *rugăciuni.* Aceste rugăciuni se află în Orologer și se încep de seara, cum e Vecernia, Dupăcinarul, se continuă dimineața cu Mezunopteriul și cu Utrenia (dacă aceasta nu se face în biserică). Nu zic eu, că acestea rugăciuni să se zică toate așa cum și cât se află în Orologer, asta e prea mult, la noi trebuie încă regulată chestia asta; dară se cuvine, că barem ceva din fiecare și după anumită variație să reciteze omul totdeauna când slujește, va să zică dacă slujește în fiecare zi, în toate zilele să facă asta. E drept, că la noi azi nu mai obligă strâns recitarea Orologerului, dar Pravila o prescrie și dacă nu obligă strict, bunacuviință aduce cu sine, că totuși să prețuim într'atâta sf. Liturghie, încât să ne dispunem în mod vrednic de ea. Aici iară pot zice, că puțini preoți de ai noștri cunosc, cari să mai răsfoiască prin Ceaslov. Așa de bine mi-a căzut odată, când fiind la o casă preotească văd, că până ședem noi după cină la masă, părintele mai bătrân se scoală, iea o carte veche și o lumină de ceară în mână și merge în altă odaie; mirat întreb eu: ce-i asta? Și mi-se răspunde: mâne slujește tata, pentru aceea cetește rugăciunile! — In disordinea generală și în negligința celor sufletești, care caracterisează azi preoțimea noastră — vina o poartă lipsa anumitei creșteri, de pe vremuri și propria lașitate — puțin efect ai, când ieai la critică stările de azi.

A treia condiție, ca să poată sluji omul e: să fie ajunat dela miezul nopții, asta înseamnă că dela acel termin încoace nu-i iertat să-ți fi intrat nimic pe gât. Porunca asta a Bisericii trebuie luată în înțălesul cel mai strict și nu-i voie a se călcà nici decum. Bunăoară numai o picătură de apă dacă simți, că ți-a lunecat pe grumaz în jos dimineața, când ți-ai spălat gura, nu mai ai voie să slujești în ziua aceea! Mie mi-s'a întâmplat.

Ar rămâneà să facem vorbă și de aceea, oare *uzul căsătoriei* întrucât împedecă celebrarea sf. Liturghii și întrucât nu? O chestie foarte grea și delicată este aceasta, pentru aceea oamenilor nici nu le place să se ocupe de ea, ci cât se poate o încunjură. Eu totuși mă voiu nizui să stabilesc anumite puncte de vedere și în chestia aceasta.

E sigur, că uzul căsătoriei ca atare e permis la noi preoților, ca și mirenilor; acela în sine e un act fără păcat, cinstit, după voia lui Dumnezeu. Deci ca să se poată ținea între anumite condiții, acest act de oprit, aceea opreliște trebuie să se bazeze pe o lege clară și sigură, căci altcum legea aceea va fi dubie, iar lex dubia non obligat. Acum mă rog: unde este aceea lege, care oprește preoților uzul căsătoriei înainte de celebrarea celor sfinte? Inainte de toate avem rubrica Liturghierului (ed. Blaj, 1905. p. 55.), unde se zice „vrând preotul se săvârșască dumnezeiasca Liturghie, este dator... să se contenească din de seara.“ Ei bine, rubrica asta nu are probabilitate de a fi strâns obligătoare, tocmai în urma naturei rubricelor din Liturghier. Căci imediat după asta urmează bunăoară: „și priveghiând până la timpul Liturghiei;“ cine ar zice, că trebuie să țini pe lângă rubrica asta? Deci oprelistea uzului căsătoriei înainte de celebrare numai din canoanele pozitive ale sf. Biserici s'ar puteà scoate. Conciliul nostru prov. I. ne face atenți, că deși în biserica noastră preoții se pot însurà, „cu toate acestea canoanele impun preoților însurați strânsa obligațiune de a se abstineà de uzul căsătoriei, de câte ori vor să se apropie de sf. Altariu spre celebrarea sf. Liturghii“ (Tit. VII Cap. IV.). Vedem de aici, că sinodul nostru provincial nu spune, cât să se rețină preoții dela soțiile lor înainte de sf. Liturghie. Să vedem dară canoanele vechi, In can. 13. al sinodului ecumenic VI. (Trulan), pe care se bazează dreptul de căsătorie al preoților de rit oriental, zice: „ipodiaconii, cei ce pipăiesc sf. taine și diaconii și presbiterii după hotarele lor a se înfrână și despre soțiile lor, ca și cea prin Apostoli predanisita și din însaș vechime păzită și noi asemenea să o păzim....“ Nici aici nu se spune timpul înfrânării. Mai este can. 33 al sinodului din Cartagena. Acesta spune: „ca ipodiaconii, cei ce se ating de sfințitele taine și diaconii și prezbiterii dar și episcopii, după însăși termenii (hotarele) să se înfrâneze de către soțiile lor...“ Atâta și mai mult nimic! Unde stă scris negru pe alb: cât trebuie să fie preotul neatins de femeia sa și cât nu? Cu privire la întrebarea asta nu aflăm răspuns nicăirea în dreptul canonic. Se nasc deci diferite coniecturi iuridice. Unii, ca bunăoară Marin Theodorian (în Dreptul Canonic Oriental, vol. II. p 33). poftesc, ca preotul să se rețină mai multe zile și chiar pentru aceea ar dori, ca fiecare biserică să aibă mai mulți preoți deodată. Vezi bine, ideia asta nu e realizabilă. Alții pretind iară 24 oare pentru abstinența preotului. Alții iară zic: nu avem lege expresă, care să prescrie abstinența căsătoriei înainte de celebrare; are deci toată probabilitatea părerea aceea, după care terminul atârnă dela buna chibzuială a omului și dela împrejurări. Poate fi 24 oare, poate fi și mai puțin. Natura uzului căsătoriei, care invoalvă în sine drepturi și datorințe cu debitum petere și debitum reddere etc. par a eschide orice prescrieri mai amănun-

ţite în privinţa asta. In specie nu se poate dovedi, că s'ar recere abstinenţă de 24 oare, adecă în noaptea precedentă. E sigur, că la mireni uzul căsătoriei nu opreşte dela cuminecare. Creştinii din vechime — preoţi, mireni, căsătoriţi, necăsătoriţi — zilnic se cuminecau. Concil. Trid. (l. c.) numai atâta cere dela celce se cuminecă: să nu fie în păcat de moarte; uzul căsătoriei nu-i păcat. Papa Inoc. XI. în bulla Cum ad aures ed. 12 Febr. 1679, asemenea a declarat, că statul căsătoriei nu împiedecă dela cuminecare. căci asta atârnă numai dela dispoziţia sufletească a omului! Şi aievea, dacă uzul căsătoriei pe restimpul indicat te-ar opri dela celebrarea sf. Liturghii, preoţii noştri însuraţi nu ar puteà celebrà în toată ziua şi ar fi eschisă posibilitatea, de a se introduce vreodată şi în bisericile noastre acest obiceiu salutar. Pe când biserica mai mult folos are din celebrarea cotidiană a preoţilor, decât din o disciplină aspră şi grea de realizat în privinţa abstinenţei dela căsătorie. — Aşa vedem azi, că s'a desvoltat la noi o convingere, după care mulţi preoţi slujesc în toată ziua; şi la rutenii gr.-cat. din Galiţia există obligaţia de a sluji în toată ziua; deşi ei sunt reformaţi în rit şi disciplină, la ei nu domneşte aceea desorientare, ca la noi!

Acestea am ţinut de observat cu privire la condiţiile, ce trebuie să întrunească preotul înainte de sf. Liturghie. Cine arzice, că aceastea nu au interes practic şi nu se pot realizà la preoţimea noastră, acela arată numai, că el niciodată nu s'a ocupat de acestea şi n'a realizat niciodată în sine acestea recerinţe; iar cine ar pretinde, că acestea-s lucruri superflue la preoţimea noastră, las să fie ea ca până acum, s'ar dovedi, că nu numai se însufleţeşte pentru „popii lui Goga," dar se află în o greşală şi mai mare: nici în privinţa morală nu doreşte progresul preoţimii noastre.

Acum să vedem ceva despre *ritul* celebrării sf. Liturghii.

Observ înainte, că aşa mare *desorientare* domneşte la noi în privinţa asta. încât cu tot dreptul îşi ridică glasul în Unirea mai nou păr. Septimiu Popa (nr. 10 a. c.), cerând *unificarea deosebitelor rituri dela noi.* Atât multele obiceiuri locale, cât şi defectuositatea rubricilor din cărţile liturgice au produs la noi o deosebire a slujbelor şi ceremoniilor, încât te iea o groază. Pentru unificarea ritului bisericesc ar fi mai ducător la scop un *conciliu provincial convocat anumit spre scopul acesta,* cu pregătirile cuvenite, în care să se stabilească în modul cel mai pedant toate riturile şi ceremoniile, cu privire la cari există azi deosebiri de îndeplinire şi să se afle modalitatea, ca ritul unificat să se pună în praxă la aceeaş vreme, pe toate locurile, pe lângă sancţiunea penală cuvenită. Aşa au făcut rutenii gr.-cat. din Galiţia în conciliul prov. ţinut la Lemberg în an. 1891. la a cărui decrete ne vom provocà încă la vale.

In cele următoare ne vom dà părerile — cari firește, în multe locuri sunt numai încercări de a nimeri adevărul — cu privire la celebrarea sf. Liturghii.

Merge preotul la biserică. Să înţălege, e îmbrăcat în *reverendă*, căci merge la sf. Liturghie, fie Duminecă ori zi de lucru. Dacă preotul şede departe şi trebue să urce dealuri până la biserică, atunci i-aş permite să-şi ţină reverenda la biserică şi să se îmbrace acolo. Aşa fac şi preoţii din Tirol ori din Schweitz. In cazul acesta însă biserica ar trebui să aibă sacristie. Dar numai din neglingă să meargă preotul şi să slujască fără reverendă, o aflu de un obicei foarte slab şi caracteristic pentru zelul respectivului preot. Cum ştiu eu ori altul merge în orice afacere 8—10 chilometrii pedestru, pe văi şi munţi — în reverendă, o poate face şi altul pentru un timp mai scurt.

Aşa dară merge preotul la biserică. Intrând în biserică, stă înaintea iconostasului şi zice rugăciunile prescrise. Dacă e Duminecă ori sărbătoare. resp. dacă Liturghia e împreunată cu Utrenie atunci sub Utrenie, la începutul laudelor, înainte de proscomedie să zic rugăciunile acestea, vezi bine, tot înaintea iconostasului. Mulţi preoţi nu zic rugăciunile acestea de loc, alţii le zic numai la liturghii solemne, la cele private nu. Aşa fac şi rutenii (Conc prov. Leop. ed. Romae 1896. p. 84.). Eu cred, că rugăciunile acestea trebuiesc zise la toate Liturghiile, pentru acelaş înţâles îl au la toate. Ce-s *liturghiile private?* După Concil. nostru prov. III. acestea sunt liturghii, la cari afară de preot nu participă, decât cantorul ori altă persoană ajutătoare. La liturghiile acestea lucru de căpetenie e sf. jertfă ce se aduce, deci se pot face modificări în ce priveşte solemnitatea riturilor pentru popor. Aşa se poate lăsà cu totul cădelniţarea, răspunsurile din strană pot fi recitate în parte ori de tot, nu cântate, clopotele şi toacă pot rămânea în pace (deşi ar trebui trase barem odată clopotele, ca să ştie poporul, că este ceva la biserică). Rugăciunea dinaintea iconostasului privesc însă intrarea preotului în biserică resp. începerea sf. Liturghii. pentru aceea tocmai aşa au înţeles la liturghiile private, ca şi la cele solemne.

Intrând preotul în altar, resp. de câte ori să întoarce către altar ori de către altar, totdeauna trebuie să facă ceva. ce la noi de regulă nu se face: câte o *închinăciune.* Inchinăciunea e de două feliuri: adâncă, adecă cu mânile până sub genunche, dacă pe altar se află sf. Cuminecătură şi jumătate, cu mânile până la genunche, dacă pe altar e numai sf. Cruce. Ce priveşte îmbrăcatul observ, că fiecare îmbrăcământ trebuie sărutat înainte de a-l luà. cum să scrie în Liturghier despre orariul diaconului. Felonul trebuie îmbrăcat odată cu celealalte haine şi cu el să face proscomedia (Liturghier cit. 61 Conc. Lemberg p. 81). Proscomedia e destul a să face din o prescură, nu din 3 ori 5. Aici observ, că dacă din vina credincioşilor *nu s'ar fi adus prescură la biserică,* preotul deloc nu-i dispenzat dela celebrarea sf. Liturghii, ci e obligat să se îngrijască însuşi de pâne şi să slujască, măcar şi dacă. în Dumineca ori sărbătoarea aceea nu ar fi nime la biserică. Obligaţia de a sluji pentru popor rămâne şi atunci, dacă preotul nu-i acasă, dar se află la loc, unde poate celebrà ori Concelebrà sf. Liturghie.

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

PSALTIREA Profetului şi Împăratului DAVID.

Preţul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creştnă*** fco. **5·30.**

vol. II. ***Tradiţiunea şi Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului şi Graţia.*** fco. **7·30** cor.

vol. II ***Sacramentele şi Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism şi Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procurà aceste cărţi din cassele bisericeşti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.

Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

(6) 10 10

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 24—52

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 27 -52

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 filleri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

să se adreseze, cine dorește a cumpără

Pomi Roditori Altoiți,

de calitatea I. arbori de promenadă, tufe de ornament, acăți, gledicii, coniferi ș. a. pe cum și

VIȚĂ DE VIE ALTOITĂ,

viță de vie europeană și americană cu și fără rădăcină (36) 12—12

Cataloage trimite gratis și franco.

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50, 23—25

La expoziția mileniară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (46) 25—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre **preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 25 - 5.

Intemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 8 Maiu 1909.** **Numărul 18.**

In legătură cu congrua.

O veche dorinţă a clerului s'a realizat.

Decenii după decenii s'au perândat, în cari confesiunile s'au îngrijit de starea materială convenabilă a preoţimii lor — numai preoţimea noastră a rămas chiar cea din urmă, în acest punct. S'au curmat cu venirea congruei neîndestulirile de până acum, s'au sanat, în mare parte, neajunsurile materiale ale preoţimii noastre. Zicem în mare parte, căci situaţia clerului nostru este şi astăzi neasemănat mai slabă ca a clerului catolic de ritul apusean, sau ca a păstorilor confesiunilor acatolice; afară de aceea însuş ministrul Apponyi a declarat, că are de gând se urce contingentul congruei până va ajunge la fundamentalul de 2400 cor. plus competinţele cuincuenale.

Trebuie să constatăm însă, că numai înainte cu un an nu aveam mare nădejde de a primi în timp aşa de scurt congrua în forma ei de astăzi, şi tocmai de aceea starea sufletească a clerului nostru e mai senină astăzi ca înainte.

Noi credem, că n-ar trebui întrelăsat prilejul de a fructificà aceasta dispoziţie sufletească mai înălţătoare, de a ne folosi de roadele acestor zile senine, după atâtea altele posomorâte şi întunecate. In astfel de momente gândul omului este mai înaripat, judecata mai ageră, voinţa mai oţelită pentru a lucrà şi a preîntimpinà viitorul.

E vorbă de ***viitorul*** clerului nostru.

S'a pornit o discuţie destul de animată în coloanele „Unirii“ pe tema însemnatelor contribuiri, ce s'ar dà în proporţii mărite fondului viduo-orfanal, al preoţilor-deficienţi şi altor fonduri cu menirea de a promovà interesele bisericii noastre şi a slugitorilor ei, în cazul când clerul nostru s'ar împărtăşi şi el de congruă încă în decursul acestui an. S'a oprit însă discuţia pe motivul, că congrua e nesigură, să aşteptăm mai intâi să vedem ce se va alege, să nu ne facem iluzii înainte.

Ei bine, am aşteptat; congrua a venit; e vremea să se gândească acum clerul la realizarea planurilor de ajutorare pentru viitor, căci mai mult ca ori când e astăzi în situaţia fericită de a o puteà face.

S'a schimbat esenţial starea preoţimii noastre prin foarte însemnata sumă de bani, ce i-se distribuie anual. Se va schimbà şi modul lui de trai, îngăduindu-i împrejurările o vieaţă mai tihnită şi mai puţin zbuciumată; am dori însă ca în modul de trai al preoţimii să nu constatăm schimbări prea de tot mari, am dori să vedem urmele banilor trecuţi în mâna lor, bani, cari puteau foarte uşor să nu fie ai lor! Să nu se încuibe luxul şi risipa acolo unde stăpânia până acum cruţarea şi munca.

Iată pentruce credem noi, că ***acum*** e momentul cel mai potrivit pentru a solicità cu toată tăria schimbări esenţiale şi îmbunătăţiri în ce priveşte fondurile noastre, cari se referă la penzionarea preoţilor deficienţi, a preoteselor văduve şi a orfanilor.

Intâi pentrucă ***se poate*** face acest lucru neasămănat mai uşor ca până acum; se ***impune*** chiar, dată fiind împrejurarea, că piedeca principală (starea materială slabă a Clerului) s'a înlăturat în mare parte.

Al doilea, pentrucă situaţia schimbată a preoţimii invoalvă o schimbare şi pentru vremea, când vor fi incapabili de lucru, fie din pricina bătrâneţei, fie din cauză de boală. Erà absolut minimală cuota ce se dà anual preoţilor deficienţi şi văduvelor — cu toate, că anii din urmă arată un ascendent permanent — dar cât de umilitoare va apăreà de aci înainte, când preotul şi familia lui se obicinuiseră cu un trai mai bun şi mai din belşug.

E timpul suprem.

Dacă mişcarea nu se va porni încă în decursul acestui an, teamă ne e, că nu va realizà decât rezultate foarte modeste. Dacă preoţimea nu va şti să renunţe la un cuant mai mare dintr'o sumă, care îi vine de-a gata, cu greu credem s'o mai facă aceasta în viitor, dupăce se va fi obişnuit cu traiul mai bun şi mai costişitor al omului bine situat.

E datorinţa fieştecărui părinte, să-şi asigure familia pentru cazul de nenorocire, prevepind prin jertfele mai mici de astăzi, marea mizerie, care îi poate bate ori cui la uşă, mâne.

Preoţimea are cuvântul!

Partida moştenitorului de tron. *Frankfurter Zeitung,* publică un remarcabil articol despre poziţia şi influinţa, ce tot mai mult iese la iveală a moştenitorului de tron în politica monarhiei. Numitul ziar zice, că partida moştenitorului de tron este atât de puternică, încât la suflarea ei tremură guvernele şi că programul acestei partide cu privire la Ungaria să răsumă în următoarele: Nimicirea oligarhiei magiare; Delăturarea proiectului lui Andrássy şi reformă electorală nefalsificată; întărirea naţionalităţilor ca să poată resistà politicei actuale a partidelor maghiare.

Congrua şi moraliştii. Un amic al foii noastre ne-a pus la dispoziţie un exemplar tipărit din memorandul preoţilor moralişti, de care am pomenit în nrl 16 că a fost prezentat parlamentului în cauza congruei. Memorandul, fără nici un dat, e semnat de 133 preoţi moralişti, printre cari cu mirare aflăm şi pe părintele Nicolae Galea din Hundorf, despre care Şematismul jubilar spune că e teolog regulat. Şi mai sunt între aceste nume, persoane, cari sau n-au ce căutà acolo, sau nu şi-au dat seamă, ce au iscălit. Impresia noastră este, că atât memorandul, cât şi iscăliturile, le-au făcut anumite persoane, cari n-ar trebui să scape de pedeapsă.

In aceste timpuri de grele încercări când trebuie să ţinem cu toată tăria la tot ce

avem, o astfel de ştirbire a independenţii bisericii noastre şi o provocare de amestec ilegal în afacerile ei, trebuie pedepsite cu rigoare.

Conciliul provincial III ţinut la 1900 în Titlul II Despre drepturile şi întregitatea provinciei bisericeşti metropolitane gr.-cat. române de Alba-Iulia şi Făgăraş, cap. I. § 2. declară espres, că „nu este admisibil, ca în cestiuni personale parohiale, bisericeşti şcolare fundaţionale şi de orice altă natură, cari să ţin de jurisdicţiunea provinciei noastre metropolitane şi ale diecezelor ei, să se facă apelaţiuni, recurse, ori plânsori la altă autoritate eclesiastică, constituită afară de cadrele Provinciei noastre." Avem credinţa, că suprema autoritate bisericească, va pune la locul lor pe preoţii nesocotiţi.

REVISTE.

Din Patrie. Sinoadele bisericii române ortodoxe au protestat cu toatele contra amestecului ilegal al guvernului în organizaţia bisericii. In timpul din urmă guvernul sprijinit de Metropolitul Meţian — zice-se, — a refuzat întărirea alegerii de Episcop a vicarului Musta, şi mai apoi a esmis un comisar guvernial, care se cerceteze alegerile de deputaţi la sinod în două cercuri electorale.

Budapesta. Lucrurile politicei înalte s'au încurcat rău. Lasă, că aceşti trei ani de domnie şi conducere a coaliţiei nu a fost alt ceva decât o încurcală, un jaf şi o caricatură comme il faut a tuturor libertăţilor constituţionale. Şi pentru ca să se facă lucrurile aşa cum s'au făcut şi ca să ajungem în halul în care suntem a trebuit nesmintit să vină la putere coaliţia. Stadiul acesta la care am ajuns e o urmare firească a politicei profesate de cei dela putere. Şi că unde vor ajunge pe aceasta cale apucată nu pot şti nici ei. Ştie însă atâta unul fiecare din cei din jurul domniei, că la un gest mai serios al Monarhului îşi vor renegà şi pe viitor tot aşa de consecuent trecutul cu principiile lor precum au făcut-o până acuma.

Deocamdată Monarhul dă audienţe bărbaţilor mai de seamă, ascultând părerile lor referitoare la situaţia politică. Un hotărât sfârşit nu va aveà situaţia aceasta cât timp va petrece Monarhul în Budapesta. Marşruta să va dà din Viena.

Să vorbeşte însă, că cu formarea noului ministreriu va fi încredinţat iarăş Wekerle — va se zică iarăş ajunge la putere coaliţia. Prima lucrare ce va aveà să îndeplinească noul guvern va fi noua reformă electorală. La caz, că noul guvern nu s'ar puteà însghebà din partidele mai mari să va căutà alt modru de a aplanà criza — la tot cazul nu tocmai pe placul celor dela putere.

De aceasta însă să nu ne temem, căci 48-işti pe cât pot fi de galagioşi, în opoziţie pe atâta pot fi de blânzi când sunt la putere; iar pentru nişte lucruri, cari în anumite timpuri sunt bune de speriat n'are înţeles să se expuie şi să-şi pericliteze comoditatea şi liniştea ce o ofere domnia.

Turcia. Ordinea şi liniştea în imperiul turcesc s'a restabilit. Junii turci ieau măsuri întinse de apărare pe toată linia.

Ex sultanul Abdul Hamid a fost internat într'un castel din Salonic şi este strict supraveghiat.

Finanţele Turciei, cari erau greu sdruncinate s'au îmbunătăţit ca prin minune. Şi meritul în aceasta îmbunătăţire îl are singur fostul sultan, care a avut ingrămădite în casele sale sute de milioane, bani adunaţi pe zile negre, şi de cari bani nu i-a fost dat să se bucure. Restabilirea ordinei constituţionale are de a se mulţumi junilor turci, iar regularea finanţelor statului turcesc greu îndatorat, e de a se atribui indirecte fostului sultan.

Păşirea pe tron a noului sultan a fost împărtăşită oficios tuturor puterilor.

FOIŢĂ.

Îngerul unui copil.

De-atâtea ori
Fugiai prin flori.
Să prinzi pestriţii fluturi.
Te urmăreà privirea mea
Căci când fugiai, mi-se părea
Că din aripe scuturi.

Un îngeraş
Prea drăgălaş
Am cunoscut în tine;
Obrajii tăi erau bujori,
Iar ochii tăi scânteietori
Ca stelele senine.

Neîncetat
Te-am căutat,
De-atuncea prin grădină.
Sburam voios în urma ta
Şi mâna-mi blândă se lăsà
Pe fruntea ta blondină.

Dar azi e ger
Şi prin eter
Sbor fulgii de ninsoare;
Grădina tu ai părăsit
Căci fluturii au amorţit:
Perit-a orice floare.

Eu însă vin
Să te susţin
Pe-a tale căi de mână,
Iar sara când te culci, întind
Aripile să te cuprind
Şi glasul meu te'ngână.

Şi-acum cu dor
Spre tine sbor
Cu braţele deschise;
A mele daruri de Crăciun
Să ţi-le-aduc, ş'apoi să-ţi spun
A anului nou vise.

Să le primeşti
Şi să trăeşti
Mulţi ani plăcuţi cu mine:
La vară iar vom strânge flori,
Vom prinde fluturi sburători
Sub bolţile senine.

V. Neagu.

Vatra familiară.

Acesta e titlul cărţii mai nouă edate de clericii nostri din Blaj, cari „în clipele de odihnă, se adună cu toţii, şi stând alături frăţeşte se gândesc la ziua de astăzi şi la cea de mâne," (p. 3.), şi cari abia aşteaptă, ca la vremea sa „să îndrume iubitul nostru neam românesc în spre zările luminoase ale fericirii pământeşti şi veşnice (p. 4). Ei de acum vreau să lucre ceva în direcţia aceasta, dând în mâna *poporului român* cartea aceasta, „ca să-i fie o hrană bună, edificătoare, creştinească. Spre acest scop au ales una din scrierile vestitului scriitor elveţian Francisc X. Wetzel.

Francisc Xaver Wetzel († 1903) e unul dintre cei mai buni scriitori poporani ai Germanilor. Un preot zelos, cum a fost Wetzel, născut şi crescut în mijlocul poporului, pe care îl păstoreşte 30 de ani, necăutând ale sale, ci cele ce sunt ale lui Isus Hristos, şi binele turmei cuvântătoare, produce o mulţime de cărticele, în cari dă poporului sfaturi cum să trăiască, ca să poată trece în linişte peste valurile lumii acesteia la adevărata fericire. Are o temă grea Wetzel, învingerea valurilor, ce se isbesc de bietul om în familie, pe stradă, în fabrici, la alte lucruri, dar tema o rezoalvă cât se poate de bine, dând pentru fiecare împrejurare a vieţii povaţa de lipsă şi arătând leacul vindecător la toate boalele sufleteşti. — Că tema a re-

CORESPONDINȚE.

Scrisoare din Viena.

— Dela corespondentul nostru. —

— Aprilie n. 1909.

Zile de primăvară. De când au început să plesnească mugurii la răsuflul cald de primăvară, pline sunt parcurile largi ale orașului de lume măruntă; copii sburdalnici salută cu bucurie mare sosirea zilelor cu raze ferbinți de soare și — aleargă neobosiți în urma rotiței lor de joc, sprijinindu-o cu un bețigaș, când într-o parte — când într-aalt cu o neîntrecută dibăcie.

Și de atâta veselie ce umple aceste inimi fragede, și cei mai în vârstă încă prind parecă voie și putere de viață și îndată ce au răgaz și e timp favorabil, vezi cum cete de cete, provăzuți cu unelte de drum și merinde, dau asalt asupra cupeelor dela tranvai, ca să iese în vre-o pădure din apropiere, unde după o cale scurtă dar obositoare, la un popas mai îndelungat, întinși pe o pajiște, să guste cu lăcomie din bucatele pregătite de cucoana casei.

Nu arareori să întâmplă însă, că vine câte-o ploaie repentină peste escursioniști și îi împrăștie dela masa ce le-a așternut-o câmpia verde. Atunci fără multă zăbavă o ieau la sănătoasă către tranvai, ce-și cară apoi iară acasă drumarii muiați de picurii mari de ploaie.

Că nu e prea plăcut să te străbată apa până în piele, prin veșmintele subțiri de vară, e lucru de sine înțeles. Dar și din aceasta își face fală neamțul vienez, căci o escursiune = „bergpartie“ — cum îi zice el, fără o leacă de picureală și vânt, parecă nici nu are haz.

*

Bine a-ți venit! Ca deplină să fie bucuria zilelor senine, mai ieri alaltăieri au sosit și rezerviștii trimiși la granițele Bosniei și-a Hercegovinei, ca să asigure pacea monarhiei noastre.

Primirea ce li-s'a făcut acestor ostași reintorși cu bine, a fost o primire de triumf ce să face numai învingătorilor pe câmpul de războiu.

La oara hotărâtă, ofițeri comandați din oficiu erau postați în gară pe peron.

La spatele lor să îndesuiă mulțime de popor; rudenii și cunoscuți de acelor ce aveau să vină.

După o scurtă așteptare încordată, să aude un șuerat lung și în depărtare să vede trenul, alunecând cu repeziune încoace, pe șinele ce lucesc în razele de soare.

Într-un moment trenul e aci și locomotiva năvălește cu sgomot sub boltitura uriașă de sticlă.

Strigăte de bucurie erup atunci din sute și mii de piepturi, ce străbat până în lăuntrul orașului și să refrâng în zidurile înalte ale palatelor.

Cupeele sunt împodobite cu crengi verzi și cu flori de câmp. Pe cupeul din frunte stă scris în cuvinte hazlii, cu litere mari, bravura luptătorilor cari n-au avut cu cine a-se luptă: „am venit că ne-au alungat de acolo muștele și țințarii.“

Între cei ce să dau jos din tren unul mai viteaz, cu frunză verde la chipiu, ridică o sticlă cu ceva în ea și strigă în gură mare: „aci l-am adus pe Gheorghe în spirt.“

Comanda răsună aspru, cadențat. Ostașii să așează în șiruri de patru și pleacă cu muzica lor în frunte către cătră cășarmă, întâmpinați pretutindeni, dealungul străzilor, cu strigăte de „bine a-ți venit!“

Ajunși acasă să desfac dela trupe și să împrăștie. Urmează apoi revederea cu cei de un sânge, pe cât de neașteptată la despărțire pe atât de dulce acuma.

Într-un colț al curții din casarmă, vezi un veteran cu un copil în brață; îl netezește și îl întreabă de câte toate. Mai încolo, o maică plânge de bucurie că-și vede feciorul întreg și sănătos. Și așa mai departe. Fiecare are pe cineva, care i-a dus dorul în depărtare și a numărat zilele ce aveau să treacă, până la aceasta bună întâlnire.

In mijlocul acestui amestec de popor, muzica militară, întonează deodată puternic „Gott erhalte“ — „Doamne ține și protege.“ Poveștile înceată atunci și toți stau ca și cuprinși de un gând, ce le înalță sufletele la Părintele ceresc, căruia avem de ai mulțumi că ne-a dat un Domnitor înțelept și cumpănit, care a știut să delăture primejdia unui războiu, prin aceasta a mântuit atâta viață de om și a scăpat atâtea inimi îndurerate de o jale adâncă.

Vienezul.

Reînvierea unui despărțământ al „Asociațiunii.“

— Note. —

Aprilie, 1909.

Deodată cu năvala primăverii, în aceeaș vreme cu tresărirea celui dintâi avânt de viață nouă, iată, prin acestea câteva șire, vestim, cu bucurie, și noi, o înfiripare primăvăratică, de altă viață, pe valea Murășului de pe lângă Salinele Uioarei, vestim o rază de soare tinăr și pentru acestea meleaguri, cari zac de vreme multișoară sub zăpada unei ierni din cale afară stăruitoare. E vorba de o *pornire nouă*, de o primăvară de suflete, care începe să adie pentru *Mureș-Uioara* și împrejurimile ei de sate românești.

---

zolvat-o Wetzel cât se poate de bine, dovadă e, că multe dintre cărticelele lui au trecut în scurt timp peste ediția a X. Sfaturile lui — ca lucrul bun — se caută.

Clericii noștri ne dau pe românește *ideile* lui Wetzel din cartea „Daheim.“

Ne spun, cari sunt lucrurile de lipsă ca vatra familiară, simbolul familiei, să încălzească, să lumineze inimile celor adunați în jurul ei. Începe cu pilda familiei sfinte: Iosif, Maria și Isus, cari trăiau „o viață familiară liniștită, intimă și fericitoare întemeiată pe temelia tare a credinței“ (p. 18). Arată cum trebuie să fie casa atrăgătoare pentru căseni, curată și în bună rânduială (p. 19—25). Arată femeilor cum pot câștigă inima bărbaților lor pregătind mâncările cum ce cade (p. 26 – 34). În tractatul frumos „Cuvântul de vrajă“ (p. 34—51) dă sfaturi de tot bune bărbatului și femeii. Arată rostul cărților și a ziarelor bune în familie, apoi datorințele față de copii și slugi, cari se întemeiază pe credință (p. 58—70). Ne spune, că raiul pământesc e căsnicia liniștită, unde e seninătate și îndestulire, evlavie, creșterea bună a copiilor. Dacă sunt acestea în casă, atunci este fericire și pământească și veșnică (71—95).

Clericii noștri *nu au tradus cartea,* ci au prelucrat-o, luând ideile bune ale lui Wetzel și dând sfaturile potrivite împrejurărilor poporului nostru. Wetzel vorbește la niște oameni, cari lucră mai mult în băi și în fabrici; la niște oameni, unde cetitul e foarte desvoltat, unde mișună ziarele prin mânile oamenilor; la niște oameni aleșuiți de cursele socialiștilor și anarhiștilor: tot atâtea împrejurări, cari nu se potrivesc de loc cu împrejurările, între cari trăește poporul român, căruia îi vorbește „Vatra familiară.“ În aceasta stă greutatea temei, ce au luat-o să o rezoalve clericii noștri. Cartea lui Wetzel tradusă nu face, dar prelucrată după împrejurările poporului între cari trăiește poporul nostru, înșirând în ea anumite scene din viața poporului nostru, luând pilde și episoade și din istoria poporului român și vorbindu-i poporului după mentalitatea lui, accentuând de mai multeori ideile și pornirile bune: faci neamului tău un serviciu cultural de toată însemnătatea.

Întru cât se poate așteptă aceasta dela niște tineri, la vrâsta lor, încălziți de iubirea neamului lor, au prestat clericii noștri. Ne-au dat o carte de mare valoare, o carte, ce n-ar trebui să lipsească din nici o casă românească.

Și ar fi cetită cartea cu mai mare plăcere și cu mai mult folos, dacă în ea ar fi mai mult românesc. Mai multe pilde din istoria românilor, mai multe proverbe românești (viersurile nemțești *traduse* își pierd puterea). Lipsește cu desăvârșire în carte un lucru, de care s'au temut clericii să se atingă, care însă în o astfel de carte scrisă nentru Români nu poate lipsi. Nicăiri nu te îndeamnă să fi bun Român, deși în unele locuri ar trebui să o facă, o cere firul ideilor (cfr. p. 53 alin. 2). În Elveția, pentru care scrie Wetzel, sunt alte referințe sociale, nu e nevoie de aceasta. Poporul nostru va simți, că lipsește ceva din carte, lucrul acesta.

Limba e frumoasă, curge ușor. Ar fi de dorit să se pogoare până la pătura cea mai de jos, aceasta ar fi menirea cărții românești, carea a avut-o analog și cea germână.

Cartea e de tot ieftină: 95 pag. costă 40 fileri și porto 5 fileri. Se poate cumpără dela Librăria Seminarială din Blaj.

Recomandăm cartea în special preoților și învățătorilor noștri, cărora le ajută mult la împlinirea slujbei lor. E de tot potrivită să se împărtească ca premiu la examene.

Un frate.

La LIBRĂRIA SEMIN. să află de vânzare toate ***modelele de cereri*** *pentru* ***întregirea salarului și a cuincuenalelor*** *din partea statului, pe cum și tipăriturile de lipsă pentru tot felul de* ***documente*** *cari trebue alăturate la aceste cereri.* Toate acestea costă **1** cor. + **20** fil. porto.

Aşa de puţin s'a auzit şi s'a scris, în vremea din urmă, despre această Uioară şi despre satele resfirate în jur pe văi şi în sus pe malul Murăşului, încât ai crede, că ni-s'a prăpădit neamul în părţile acestea. Într'adevăr, dacă te abaţi aşa, călător străin aici, şi treci în zi de lucru pe ulicele largi şi curăţele ale acestui orăşel, împlântat pe marea comoară de desubt, şi vezi numele jidoveşti de deasupra vitrinelor, ori întâlneşti deşii nădrăgari cu vorba smâncită, sgrunţuroasă, te crezi rătăcit în părţile astea şi-ţi vine greu, că va trebui să te înţelegi ungureşte cu toată lumea de pe aici. Ei, dar dacă treci în zi de târg Murăşul şi palma de loc dela gara Kocsárd cu trenul, atunci se schimbă lucrurile. Te simţi la tine acasă în toată puterea cuvântului. Drumurile de peste dealuri varsă potop de lume românească şi cămeşile albe şi cătrinţele roşii îneacă toate ulicele *Ocnei,* iar piaţa de bucate e numai o povară de cară românesti. Că doară încoace trag toate satele de pe la *Vama sacă* şi celea din sus de pe malul Murăşului, din jos şi de peste apă, până la Arieş şi mai dincolo.

Simţi acum, că noi suntem tari aici şi te miri, zău, unde a stat încătuşată atâta vieaţă românească câtă a sămănat Dumnezeu în jurul Uioarei de să nu auzi tu pic de răsunet, prin foi ori cu vorba, despre dânsa, într'un chip oare care?

— Adecă, da, uite, îmi aduc aminte, ceteam aşa răsleţ, veri dearândul, un „Convocator" dela despărţământul Blaj al „Asociaţiunii" unde se adăugiau regulat, şi cuvintele: *„de care se ţine provizor şi despărţământul Uioarei",* şi, vedeţi, mie îmi erà năcaz totdeauna şi mirare de „coada" asta de vorbe. Cum nu, mă rog, când, având umblet des în părţile acestea, ştiam aşa de tare cercul acesta şi preoţi harnici resfiraţi pe sate şi totuş — iarnă peste văi? O nădejde, însă, mă mângâià, mai ales, că astă vară, am avut parte să cunosc Uioara mai de aproape şi să văd în fruntea tractului protopopesc un bărbat tinăr, cu multă căldură în vorbă şi în ochi, spre care erau aţintite toate privirile, româneşti şi străine, deopotrivă. — „Deacuma ne mai scuturăm şi noi, — îmi spuneà un preot cu barba sură dintr'un sat de peste dealuri — să vezi, nepoate, înviem!"

Şi învierea aceasta s'a pornit, în aceeaş vreme cu Învierea Domnului şi a firii, în anul acesta.

* * *

Am alergat şi eu, dus de tinereţă şi de suflet, la chemarea, publicată prin foi, pentru a se reconstitui, despărţământul IV, *Uioara,* al „Astrei," şi semnată de protopopul *Emil Pop.* Cunoşteam împrejurările din partea locului şi inima îmi băteà să văd mai curând cum va fi această trezire?

Nu va fi de prisos să se ştie, că compatrioţii noştri de aici sunt peste măsură de porniţi în potriva noastră, de şovinişti, în cel mai deplin înţeles al cuvântului.

Administraţia împreună cu toţi cei dela *mine* şi toată ceialaltă „inteligenţă" — compusă de altfel din tot felul de *-feld* şi *-stein* — de o vreme par'că nu are alta de lucru decât să pună alor noştri de aici bete în roate şi să-i şicaneze în toate chipurile. O fiţuică locală, care trimbiţă pe ungureşte numele localităţii, şi-a făcut o specialitate detestabilă de a *„denunţà"* tot ceea ce fac „olahii," — şi adeseori, de a stropi cu noroi tot ceea ce-i românesc.

Într'adevăr, dacă te gândeşti la atâta „patriotism" deşuchiat ce se chieltuieşte aici — românilor, cari se ofilesc sub pământ îmbogăţind statul, nu li-este iertat a-şi vorbi limba, sub cea mai grea pedeapsă: pierderea pitei — mai nu-ţi vine să te miri, că aşa târziu începem să înviem aici.

Bună impresie mi-a făcut deja pe drum, împrejurarea, că am întâlnit preoţi din sate îndepărtate — unii ducându-şi, anume pentru acest eveniment în acelea părţi şi copiii şi copilele — şi clerici tineri şi studenţi.

Iată, în sfârşit, o sală mare, plină, şi îmbulziţi pe la mese, de-a valma, preoţi cu bărbile ninse, şi unii tineri de tot, şi ţărani cu plete retezate, cu palmele aspre, şi printre dânşii alţii cu cămeşile mai albe şi cu cisme de bocotan, apoi dascăli cu mustăcioara de abia răsărită, teologi subţirei şi studenţi cu ochi vioi. In frunte o masă lungă, încunjurată de feţe tot de preoţi, cu chipul simpatic, hotărât, al protopopului conducător la mijloc, şi alături, nelipsitul reprezentant al stăpânirii, care face notiţe. Şi un chip luminos de domnişoară la capul mesii. Toată lumea asta, aproape, e a satelor din jur, pentrucă băiaşilor nu li-s'a îngăduit să ieà parte la adunarea fraţilor lor.

Hotărât şi înălţător e cuvântul de deschidere al prezidentului.

— „Cu trecutul să nu ne mai ocupăm,— spune între altele părintele protopop — noi să stăruim la prezent, să muncim cu ochii la viitor, el să ne preocupe în deosebi. Nu-i acum vremea, şi nici cuviincios nu-i, să stabilim responzabilităţii pentrucă abia astăzi ni-s'a dat, nouă, să pornim, acest despărţământ. Trecutul a fost vitreg, să ne bucurăm de clipa pe care o putem folosi acum şi — înainte cu Dumnezeu!"

In vremea cât răsună vorba limpede, vioaie, din fruntea mesii, erà atâta evlavie peste feţele bătrânilor preoţi. Şi atâta lumină în ochii ţăranilor, cari au venit la *adunarea românească* de departe, şi iată, aici, *domni de ai noştrii* vorbind limpede, înălţător, pomenind, nume vechi, scumpe, ca a lui *Axente,* cu bărbăţie, în faţa „fisolgăbirăului" plecat pe hârtia lui dela masă!

— „Ca în vremea lui Axente, nepoate — curat ca atunci, nepoate — îmi şopteşte un moşneag la ureche — da, ca atunci."

Că, acest despărţământ, a fost întemeiat de însuş Axente Sever, care pe la 1873, a convocat şi a ţinut, în biserica românească din colţul pieţii, adunarea de înfiinţare, la care au luat parte toate satele din jur, între cari vechi cunoştinţi de ai bravului prefect dela Murăş, credincioşi lănceri din '48, mulţi dintre băieşii Uioarei chiar. Tata Axente a fost dus de vremi în alte părţi — şi tinărul despărţământ, fără gloriosul cap, a rămas mort până astăzi — îmi povesteşte mai târziu părintele Deac, dela Gheja.

Zău, ţi mirare că nu s'a gândit nime la satele noastre din părţile acestea până acum, unde, s'a văzut aici, avem cel mai bun pământ de a sămănà cuvântul trezirii! Conferenţiarii pe aici vor face minuni! Veniţi domni de român, coborâţi la sate şi veţi vedeà!

Au fost înălţătoare apoi celea câteva minute, cât s'a făcut înscrierea de membrii. — Iată, au năvălit la masă, pe întrecute, preoţi, studenţi, ţărani, dascăli — şi auziţi:

— „Scrie-mă pe mine, frate. Şi pe mine, părinte. Pe mine... pe mine. Şi pe mine . . . .

Şi bietul notar nu se mai ştià aflà între atâtea cereri. Iar cassarul adună bani grei, foarte frumoşi pentru început.

Am auzit apoi cetindu-se printre membrii ordinari, alături de ţărani şi nume de studenţi, de clerici, bine înţeles — cu preoţii în frunte! Foarte frumos.

Au fost de faţă aproape toţi preoţii din tractul protopopesc al acestui cerc. Moşnegii doar dacă au rămas — dar aceia şi-au trimis feciorii ori nepoţii! Laudă preoţilor. Altfel, acum — cu îmbunătăţirea plăţii, cu congrua — preoţii au cea mai înaltă datorinţă morală a se face toţi în toate părţile membrii ai „Asociaţiunei" şi a o sprijini să-şi ajungă cât mai curând marile ei scopuri.

Comitetul s'a ales în frunte cu iniţiatorul, harnicul părinte protopop, şi cu vrednici preoţi ca membrii.

Beţi numai apă minerală ungară!

Societate pe acţii pentru comunicaţie şi export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală
» » Borszék fântâna Kossuth
» » Borszék fântâna Boldizsár
» » Bodok Matild
» Baross
» » Borhegy

Apă de Boholt
» » Vălcele (Előpatak)
» » F.-Rákos Mária
» » Fehérkő
» Gloria
» » Horgász—Hankó

Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Kászon-Salutaris
» » Répát
» Székely-Selters
» » Stoiceni (Stojkai)

Preţul unei litre de apă pe lângă schimbarea sticlei.

Întreabă-ţi numai medicul şi vei şti, că puterea vindecătoare a apei minerale naturală şi gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot suplení.

(11) 11—15

Calde cuvinte s'au rostit de încheiere, încălzite mai ales de reușita nici visată măcar, necum așteptată. Energic, a vorbit apoi popa *Deac,* cu glasul său de tulnic, atribuind cu drept cuvânt meritul reușitei celui care va stă și de aici înainte în fruntea ori cărei mișcări românești din acest centru, părintelui *Emil Pop.*

Cu acest prilej a făcut românimea din jur cunoștință cu tinărul advocat stabilit aci *Dr. Iuliu Morar*, care va face de aici înainte, cu părintele protopop, un puternic „duo." în toate cauzele noastre românești.

S'a făcut apoi o masă mare alături cu țăranii. Nu au lipsit toastele sincere, ținute la înălțime.

Cu foarte buni auguri a fost reînviat acest despărțământ. Cu sufletele luminate ne-am despărțit cu toți, apoi, — hotărâți să facem vară lungă și frumoasă din această primăvară!

Și vom face pentrucă simțim și noi că avem acum un „centru". Și mâne poimâne, nu ne vom simți așa străini în Uioara!

Al. M.

Convocare.

Despărțământul „*Marótlaka—Morlaca*" aparținător „Reuniunii învățătorilor gr.-cat. din Arhidiecesa de Gyulafehérvár Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș", își va ținea adunarea generală ordinară de primăvară în comuna *Maloszeg—Molosig la 15 Maiu st. n. a. c.*

La această adunare cu toată stima sunt invitați și rugați a participă membrii ordinari și ajutători, precum și toți sprijinitorii progresului poporal.

Meregyó—Mărgău, 26 Aprilie 1909.

Ioan Mango președinte. **T. Lungu** notar.

Acei cari sunt în restanță cu abonamentul de pe anul trecut, cum și cei în restanță de pe mai mulți ani de mai înainte, sunt rugați respectuos, să binevoiască a-și achită datoria.

Prețul de abonament rămâne tot cel de până aci, care este indicat în fruntea foii.

Administrațiunea.

CONVOCARE.

I. Reuniune de înmormântare din Blaj invită la

a IV-a Adunare generală,

ce se va ținea la 16 Maiu n. 1909 la 3 oare d. a. în localul Casinei române din loc, după următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Exmiterea unei comisiuni de 3. pentru verificarea procesului verbal.
3. Raportul asupra gestiunei an. 1908.
4. Alegerea unei comisiuni pentru cenzurarea raportului.
5. Alegerea cassarului pe 2 ani.
6. Eventuale propuneri.

Blaj, din ședința conziliului direcțiunii ținută la 6 Maiu n. 1909.

Aurel C. Domșa, *director.* ***Victor Muntean,*** *notar.*

Ordinea examenelor

dela Institutul pedagogic gr.-cat. din Balázsfalva—Blaj, cu finea anului școlastic 1908/9.

In 24 și 25 Maiu, examen de clasă cu elevii din cursul IV.

In 1, 2, 3 și 4 Iunie, examen scripturistic de cualificație.

In 14 Iunie examen cu elevii dela școala de aplicație.

In 15 Iunie examen practic de cualificație.

In 16 și 17 Iunie examenele de clasă cu elevii din cursurile I, II și III.

In 18, 19 și 20 Iunie examen verbal de cualificație.

In 22 Iunie se vor ținea examenele cu elevii înscriși ca privatiști pe cursurile I—III.

Noutăți.

Din Arhidieceză. *Nicolae Solomon Aron,* cancelistul metropolitan, a fost numit paroh la *Teaca* și viceprotopop al *Fărăgăului.* — *Petru Suciu* parohul Boșului a fost numit paroh la *Teiuș.*

Din dieceza Lugojului. În 18 Aprilie st. n. Prea S. Sa Episcopul Vasile, a făcut lector în biserica parohială din Timișoara pe Alexandru Pop, teolog an. III.

Pentru advocații români. Subsemnatul *doctor* în drept dela Facultatea din Paris, pe punctul de a pune sub presă „*Anuarul Baroului*" ediția II-a, m-am hotărât se consacru o parte, în această lucrare statistică și publicație de auto-biografii, confraților români de peste hotare. In consecință, cei care doresc să figureze în viitoarea carte (cu nume, adresă, decorațiuni, titlu academic, scrieri produse, funcțiuni ocupate, etc.) n'au decât să-mi trimită (prin mandat postal) cinci lei *drept orice taxă* și vor primi *(franco)* un exemplar din I-a ediție în care vor găsi (la pag. XVII) buletinul-model gata se fie complectat și înapoiat. Ca se pot introduce inovațiunea proiectată am nevoie de concursul și adesiunea unui număr mai însemnat de colegi. Rezultatul ce urmărește este, înainte de toate, să ne cunoaștem între noi. *P. Ghiățioiu,* advocat, în Craiova (România).

Pleier român. *Ioan Raica,* după o praxă de mai mulți ani prin diferite orașe, s'a așezat în orășelul nostru deschizându-și *o lucrătoare de tinichigier (pleier).* E datorința noastră să-l sprijinim cu tot dinadinsul.

Avis. Despărțământul „Făgăraș" al Reuniunii învățătorilor din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia-Făgăraș conform §-lui 21 din statute își va ținea adunarea de primăvară Duminecă la 9 Maiu st. n. a. c. în comuna *Netot,* la care avem onoare a invită P. T. membrii pe cum și pe toți binevoitorii învățământului poporal. *Octavian Popp,* prezid.

Necrolog. † *Amalia Cordea* n. *Stanciu,* soția preotului nostru din Spring, după un morb lung și greu împărtășită cu mângăierea drepților a repauzat în Domnul, în 22 Aprilie în al 50-lea an al etății și în al 33-lea an al fericitei sale căsătorii.

— † *Ioan Fărcaș,* protopop în penziune și asesor conzistorial etc. după un morb scurt, dar plin de suferință, provăzut cu Sf. sacramente și-a dat nobilul și scumpul său suflet în mânile Creatorului în 5 Maiu 1909 a. c. st. n. în etate de 82 ani și în al 52-lea an al preoției.

— † *Viorica M. Turdeanu,* fica preotului din Șimand Ioan Turdeanu, după scurte suferințe și-a dat fragedul său suflet în mânile Creatorului în 24 Aprilie a. c. Inmormântarea i-a fost Duminecă în 25 Aprilie fiind de față un număr însămnat de inteligenți. Trimitem jalnicei familii condolințele noastre!

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunei.

I. V. Nu se poate publică.

I. D. Versurilor trimise le lipsește multe, până vor ajunge să fie publicabile.

I. R. Pentru odată va fi prea lungă, nu se va puteă decât în 2 ori 3 numeri. Ne bucurăm de știrea, că doriți a fi cu noi.

S. P. V-a întrecut altul!

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secreținea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra **oftice, guturaiului, tusei măgărești, scrofulei și influenței**

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche".**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helvetia).

„Roche"

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie.

Prețul unei stiele 4. — cor.

(4) 15—35

Partea literară.

Însemnări cu privire la celebrarea sf. Liturghii.

(Continuare și fine).

La tăierea *agnețului* să avem grije, ca acela să nu fie prea mare, să aibă miez puțin și celealalte părticele să fie cât de mici, căci la caz contrar se strânge prea multă pâne în sf. potir și absoarbe aproape de tot sf. vin. Agnețul apoi nu se taie pe disc, căci acela se sgârie și-i greu apoi a curăți părticelele sfinte de pe ei, ci trebuie să se afle pe fiecare proscomedier un fund mic de lemn, pe care se taie agnețul. Părticelele celealalte e mai practic să se rupă din o bucată de miez decât din coaja prescurii. Părticeaua a 8-a se pune întru onoarea sf. lui Dumnezeu părinți I. și A. și a sfântului *a cărui pomenire facem*... aici preoții cei mai mulți nu știu spune numele sfântului, căci nu prea răsfoiesc Orologerul cu calendarul zilii. Numele sfântului a cărui pomenire e, să cere încăodată, la rugăciunea de sub „Cuvine-se cu adevărat“ și în dimisiune (otpust). Se pun apoi separat părticele pentru Papa, Arhiepiscopul-Mitropolit (Conc. prov. I. Tit. II. Cap. III., cel din Lemberg T. VII. Cap II. n. 4), Episcopul, preoți-diaconi și pentru Impăratul-Regele. Dupăce am gătat cu pomenirile, luăm discul și-i ștergem frumos pe marginea din afară de sfârmituri, ca nu cumva să se consacreze și acelea și apoi neavând noi destulă grije de ele, să se profaneze. Asemenea și potirul, după turnarea vinului și apei, îl stergem bine de picăturile de vin, cari sar pe dinlăuntrul potirului până sus.

Acestea am avut de observat cu privire la proscomedie. Natural e. că dacă slujesc mai mulți preoți, numai unul face proscomedia, ceialalți își pun părticele.

Acum să vedem însaș Liturghia.

Dacă e liturghie solemnă, ecteniile și celealalte să se *cânte,* dar în mod cuvenit, preotul să fucunjure melodiile proprii și orice, ar face cântatul lui curios înaintea credincioșilor. Rugăciunile, cari se zic încet, trebuie 1. aievea zise, 2. recitate așa, încât fiecare silabă să se exprime separat, ori cât s'ar grăbi preotul cu ele. Intre ecteniile dela începutul Liturghiei peste săptămână n-ar trebui să se cânte cele *3 antifoane* de Dumineca (Binecuvântează, Unule născut singur și fericirile), ci zilele de săptămână, ca și sărbătorile, au antifoanele lor proprii. După „veniți să ne închinăm“ se cântă troparele obicinuite, adecă troparele zilei, unul sau mai multe, după cum are numai ziua tropar ori și ziua și Dumineca ori obvin alte colizii și conglomerații de sărbători. Troparele acestea ar trebui cetite și în liturghiile private, iar preotul sub ele are să cetească rugăciunea, despre care se zice în Liturghierele mai noi, că se cetește sub Agios, deși la capetul ei stă exclamațiunea „Că sfânt ești Dumnezeul nostru“ după care urmează Agiosul. Sub Agios se binecuvântă numai scaunul de sus și se cetește eventual și rugăciunea dinaintea Evangeliei, fiindcă sub Apostol trebuie tămâiat și nemijlocit după Aostol trebuie cetită Evangelia. Apostoli și Evangelii să cetesc atâtea, câte are ziua, dacă e Duminecă și sărbătoare ori două sărbători, toți Apostolii și Evangeliile se cetesc. Impotriva acestei recerințe se greșește prin nebăgare de seamă și prin comoditate.

„Căderea la daruri“ sub Evangelie, obicinuită la noi, ar fi bine să se scoată din uz, dar dacă se practisează, n-ar trebui să sărute creștinii Evangelia deschisă, căci asta nici diaconului nu-i permis, numai preotului slujitor. După Evangelie ar avea să se țină predica, însă asta numai atunci se cere strict, când predica e în legătură cu cuprinsul evangeliei resp.; altcum se poate ține predica și la sfârșitul Liturghiei, mai ales dacă se sperează, că atunci va fi un număr mai mare de ascultători. Inainte de „rugați-vă cei chemați Domnului“ se cetește ectenia morților, când se slujește pentru morți. Zilele, în care nu se pot pomeni morții publice, sunt înșirate în Conc. prov. I. Tit. VI. Cap. X. Inainte de „câți sunteți chemați, ieșiți“ se întinde *antimisul.* Să vedem ceva despre antimis.

Asta-i o pânză văpsită, la marginea căreia sunt cusute sfintele moaște. Unde-i biserica sfințită de episcop, acolo per absolutum s'ar puteà sluji și fără antimis (Marcu, Liturgica, p. 105), căci avem moaște în altar; noi însă — se vede în urma împrejurării, că în trecut aveam mai tot biserici de lemn cari nu puteau fi consacrate — așa ne-am dedat cu antimisul, încât uzul aceluia se consideră de o recerință aproape esențială a sf. Liturgii. Nu-i esențial însă, că antimisul să fie inmediat sub potir și disc; anumite considerații practice ar puteà introduce și la noi datina, care se află deja la greco-catolicii ruteni, după care datină antimisul stă totdeauna întins între două acoperitoare ale altarului, iară sub potir și disc se întinde și apoi împătură un „corporale“ alb, care poate fi curățit adeseori (Conc. Lemberg, p. 84)

Vine *ieșitul cu darurile,* întratul cel mare. Sună groaznic clopoțelul, oamenii cad în genunchi. Aici ar trebui ceva schimbare. Deja Papa Benedict XIV ne face atenți, cum să învățăm poporul, ca acela să nu deie aceleaș semne de închinăciune darurilor nesfințite și celor sfințite. (Papp Szilagyi, Euchiridion, p. 229). Nici nu mai vorbesc de alte obiceiuri, eventual aflătoare încă la poporul nostru, cu ocaziunea ieșirii cu darurile: căderea pe foale, sărutarea hainelor și frecarea ochilor cu ele, etc. Să ne întoarcem privirea către celebranți. E șod ce spune rubrica Liturghierului nostru, că diaconul duce discul în cap și căđelnița de un deget; discul se prinde cu amândouă mânile și se duce ridicat până la frunte. Se pomenește cu numele: Papa, Mitropolitul, Episcopul, Impăratul, Regele; alții nu se pomenesc cu numele, numai colective în forma aceasta: toată ceata preoțească și călugărească, pe ctitorii și binefăcătorii sf. bisericii acesteia, pe aceia, pentru cari și prin cari se aduc acestea sf. daruri vii și morți „și pe voi toți.“ E obiceiu — se practisează peste tot, — ca preoții să pomenească la întratul cu darurile pe câți toți, înainte de toate nemotema lor apoi o listă întreagă de credincioși, dela cari au primit critări pentru pomenire. Obiceiul ăsta dă ansă la anumite degenerări, căci trebuie purtată o listă întreagă, și stau oamenii prea mult în genunchi. E drept, că în canoanele noastre se permite preotului (Conc. prov. III. Tit. III. Cap. I. n. 12), a primi oferte deosebite pentru pomeniri, însă aici se înțeleg pomenirile nominale la proscomedie, și în secret la rugăciunea de după consacrare; aici e destul să se pomenească colective, căci din pomenirea asta și așa nu au respectivii nici un folos sacramental. In senzul acesta trebuiesc instruați credincioșii.

Să mergem mai departe.

„Sus avem inimile“ mi-se pare mai cu efect a se zice din ușile altarului cu fața către popor, cu brațul ridicat. Iar de vremece de aci încolo să începe așa numitul „canon missae“, e conform maiestății actului, dacă toate rugăciunile secrete de aci până după cuminecare, se recitează cu brațul ridicat. La *consacrare* concelebranții să aibă bună grije, să rostească toți deodată cuvintele „luați mâncați“ etc. Cu cel ce le cântă După „ale tale dintru ale tale“ urmează o mulțime de rugăciuni cu mătănii și cu invocarea Spiritului sf., despre cari știu hotărât, că anumiți preoți le lasă afară, asemenea se lasă afară rugăciunile și memento de după „Mai ales pe Preasf. Curata“ etc. și rugăciunile de după „întâi pomenește Doamne....“ Toate acestea, cum și cele următoare, sunt rugăciuni de însemnătate esențială, așa că nu se poate cualificà negligința acelora, cari nu le cetesc.

Mai rămâne o parte a sf. Liturghii, despre care ar fi multe de observat, dar numai asupra câtorva ne vom extinde: *cuminecarea.* Inainte de „sfintele sfinților“, preotul trebuie să se spele pe degete, căci dela începutul Liturghiei a atins mai multe obiecte, iar ca să poată atinge sf. cuminecătură, trebuie să-i fie degetele cu totul curate. E foarte practic apoi, că preotul conzumând sfântul trup, să conzume toate 3 părți mai mari, așa că numai părticelele mici să le potrivească în potir, prin asta va fi mai ușoară conzumarea sfintelor la urmă. Rubrica aceea, că din particula KA trebuie să cumineci poporul, nimănuia nu-i va face scrupuli. La ștergerea părticelelor sf. de pe disc în potir, trebuie, cât se poate să ne folosim de un deget al mânii și nu de burete, apoi bună grije să avem să nu rămână particule pe antimis, cari ușor se pot profanà. In privința asta mult se greșește la noi, așa că de multe ori ți-e groază să slujești la un altar străin, știind, ce vei aflà, când întinzi antimisul. Să aiba apoi grije preotul, ca cu degetele, cu cari a atins cele sfinte, să nu atingă nimic, până nu le spală în potir după *conzumare.* Aceasta e foarte practic, ba de necesitate imperioasă, să se facă *deloc după binecuvântarea poporului cu sf. potir, până* cântă în strană „să se umple gurile noastre. Atunci preotul conzumă mai întâi ce-i în potir, după aceea ținând degetele, cu cari a atins cele sfinte, deasupra potirului, varsă vin și apă peste ele și așa făcând abluție le șterge, iar ce-i în potir iară bea, potrivind să ajungă abluția asta în potir peste tot, pe unde a ajuns sf. sânge ori vre-o părticică din sf. trup. Turnând apoi încă odată vin și apă în

potir şi conzumându-le, şterge bine potirul, să nu rămână umezală în el. Şi în privinţa asta greşesc mulţi.

De aci continuă preotul Liturghia cu „drepţi împărtăşindu-ne.“ Accentuez încă odată necesitatea, de a conzumă deloc după cumineçare, căci la caz contrar se lasă sf. Cumineçătură pe proscomedier fără reverinţa cuvenită şi la urmă preotului îi vin alte afaceri de uită chiar de sf. potir. Mi-s'au dat cazuri să văd, cum un preot a gătat Liturghia, a ieşit în procesiune, a făcut sfinţirea apei, a venit înapoi, s'a desbrăcat şi totuş nu-i veneà aminte, că n'a conzumat încă sfintele. Altul a început a mâncà deja prescură, când a observat negligința şi-a luat potirul la gură....

Dimisiunea se face cu băgare de samă, au nu are dimisiune proprie ziua aceea. După dimisiune de regulă se zice un Tatăl nostru ori şi o Născătoare şi se împarte nafura. Nafura o împarte preotul. Papa Leo XIII. a prescris o rugăciune pentru pacea bisericii, care să se zică la sfârşitul liturghiilor private. Se zice la catolicii latini şi la gr.-cat. ruteni; la noi numai în dieceza Orăzii s'a dispus, că în fiecare an în luna lui Octomvrie să se reciteze aceasta rugăciune după sf. Liturghie, de preot şi popor în genunchi (Se află românește la Gent, Mângâierea creştinului, ed. 2. p. 382—4.

Iată, Cinstit Sinod, acesta a fost obiectul, despre care am ţinut mai de lipsă să disertez cu ocaziunea aceasta. Mulţumesc pentru atenţiunea, cu care m-aţi ascultat şi m-aşi simţi foarte fericit dacă aşi fi contribuit cu ceva la nizuinţa, de a celebrà în mod cât mai perfect sf. Liturghie.

Bibliografie.

A apărut:

„Revista politică şi literară“ Nr. 2. cu următorul sumar: Dr. C. Maniu De unde să începem? — I Agârbiceanu Ursitul (Nuvelă.) — M. Străjanu Câteva observaţiuni asupra filozofiei lui Vasile Conta. — Aurel Ciato Uzul în drept. — A. Cotruş Pe ţărm (Poezie). — Ioan Adam Un vis întrerupt (Nuvelă). — Dr. Ştefan Pop Bibliografia catehismelor românești vechi (I. catehismul de Sibiiu din 1544). — Anonim Sonet (Poezie.) Vidu Rusmin Primăvară (Poezie.) — Vidu Rusmin Rugăminte (Poezie). — Em. Gârleanu În Vinerea patimilor (Nuvelă.) — A. C. Vieaţa socială. — Dr. V. Nițescu Scrisoarea I. (Adevărul.) — A. Cotruş Cântece. — Hyperion Pe drum (Poezie.) — A. Ciato Cestii locale. — Verax şi A. Ciura Cronică literară. (Frigurile criticei; O. Goga: Ne chiamă pământul). — A—o Note politice. (Macedonenii la porţile Constantinopolului.) — *** Informaţiuni.

Academia ortodoxă: **Almanach jubilar**, Cernăuţ 1909. Acest Almanach, după o introducere istorică, în care dă notiţe despre înfiinţarea societăţii academice teologice pentru cultivarea literaturei, retoricei şi muzicei bisericeşti la anul 1884 sub numirea de mai sus, publică lucrări de a membrilor societăţii şi dela alţii, peste tot peste 20 lucrări, dintre cari amintim articolii lui Voiutschi, Slavici, Puşcariu, Tarangul, Dăianu, Agârbiceanu ş. a.

Pavel Guşeilă-Negrea: **Tratamentul difteriei prin doze masive de ser antiditeric**, teză de doctorat. Bucureşti 1909. Interesante sunt cele 157 observaţiuni clinice făcute asupra bolnavilor de difterie şi curarisirea lor.

Arhimandritul V. Puiu: **Adevăruri crude. Chestiuni bisericeşti**. Bucureşti 1909. Autorul acestei scrieri se pronunţă cu multă seriozitate asupra lipsurilor din biserica ortodoxă a României şi ieà pe rând clerul inferior, clerul înalt şi facultatea de teologie. La sfârşit arată în deosebi, ce să aşteaptă dela facultatea de teologie, ca dela una, căreia îi este încredinţată creşterea viitorilor preoţi. Dezideratele acestea le cuprinde în următoarele: Cultură vastă, pietate curată, educaţiune aleasă, caractere nobile şi entuziasm rodnic.

„Luceafărul“ Nr. 9. cu următorul sumar: Carmen Sylva Ernest Mauriciu Arndt. — D. Marcu Trecând (poezie). — I. Agârbiceanu Copilul Chivei. — Victor Eftimiu Statuia închinată idilelor moarte (poezie.) — Al. Cazaban Zeiţa Bunătăţii. — M. P. De-o fi... (poezie.) — Vidu Rusmin Pădure (poezie). — Liviu Rebreanu Răfuiala. — G. Rotică Pe gârla morii (poezie). — A. Cotruş Cântec (poezie). — E. Hodoş Pagini străine: Ivan Turgheniev: Ceasul. — Dări de seamă: Mih. Sadoveanu: Duduia Margareta (O. C. T.). I. Ionescu-Boteni: Din satul nostru (I. D.). Dr. Ambrosiu Cheţian: Florian Porcius ca botanist (T.). — Cronică: † Elena Doamna (I. C). Catulle Mendès (Otilia de Cosmutza). Serata etnografică din Arad. Biserica din Calafat. Reviste şi ziare. Ştiri. — Poşta Redacţiei. — Poşta Administraţiei. — Ilustraţiuni: Vedere din interiorul bisericii din Calafat. Columnele bisericii din Calafat. Biserica din Calafat: Maica Preacurată. Biserica din Calafat: Constantin şi Elena. Elena Doamna (cea din urmă fotografie). Catulle Mendès. Judith Gautier. Emanuel Glaser. Pictorul Acusius Covaci. Ilariu Marian.

DIN ZILELE LUI NERO, roman, după Alexandru Dumas—Tatăl. **Preţul 1 cor. + 10 fil. porto postal. Se află de vânzare în Librăria Seminarială din Blaj.**

PSALTIREA Profetului şi Împăratului DAVID.

Preţul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creştnă*** fco. **5·30.**

vol. II. ***Tradiţiunea şi Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului şi Graţia.*** fco. **7·30** cor.

vol. II ***Sacramentele şi Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism şi Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procurà aceste cărţi din cassele bisericeşti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.

Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

Licitaţie minuendă.

Curatoratul bisericesc greco-catolic din Ghirişul-Arieşului în 1 Iunie a. c. la 10 oare a. m. va ţineà în localul şcolei greco-catolice din Ghiriş *licitarea minuendă pentru edificarea bisericii*. Preţul statorit e ***12,710*** cor. ***45*** fil din care sumă se va subtrage materialul ce îl vor prestà parohienii. Planul, preliminarul şi condiţiunile se pot vedeà la casa parohială.

Ghiriş, 28 Aprilie 1909.

Ariton Migia, *paroh gr.-cat.* ***Ioan Morariu,*** *curator primar.*

(20) 1—1

(6) 10 10

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Muscа-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 25—52

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(84) 28 - 52

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

să se adreseze, cine dorește a cumpărà

Pomi Roditori Altoiți,

de calitatea I. arbori de promenadă, tufe de ornament, acăți, gledicii, coniferi ș. a. pe cum și

VIȚĂ DE VIE ALTOITĂ,

viță de vie europeană și americană cu și fără rădăcină (36) 13—13

Cataloage trimite gratis și franco.

FISCHER u. Comp

Pomi Viticultura

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50) 24—25

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișcara-Fabric 46) 26—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armenioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

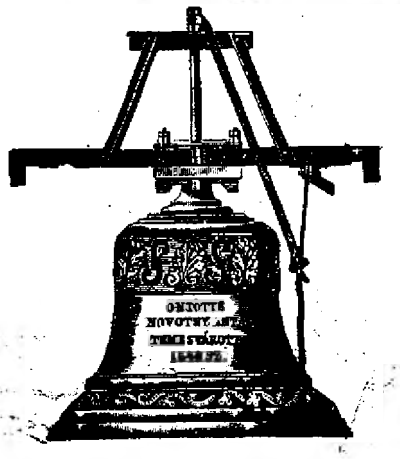

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcurenturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu (45) 26 - 5.

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărturi, vite, nutreturi și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	9.882.454 coroane.

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 15 Maiu 1909.** **Numărul 19.**

Intelectuali şi caractere.

(Omagiu zilei de 3/15 Maiu).

I. Roşiu.

I.

În anul acesta prăznuim pentru a 61-a oară memorabila zi de 3/15 Maiu. — În clipele acestea de sfântă reculegere gândul ne duce departe înapoi pe spiţele istoriei, ne transpoartă în multe locuri, pe la morminte de cucernică pomenire şi după ce ne-am umplut sufletul de durerea şi jalea, ce o cântă tremuraţi plopii şi stejarii desamorţiţi în farmecul de primăvară dela Ţebea până în Blaj — ne lasă srdobiţi pe Câmpul libertăţii.

Multe ar şti să ne povestească acest martor veteran al atâtor vijelii. Dar el tace, căci aşa i-a fost zodia: să tacă. Aşa a vrut năpasta vremii, ca graiul lui să fie îngropat deodată cu eroii, cari l-au botezat.

Ca un vis frumos de dulce amintire ni-se înalţă înaintea ochilor icoana celor 40.000 de ţărani senini în straie nouă de sărbătoare, în frunte cu ambii mitropoliţi şi întreagă elita inteligenţei românești, cu sufletul curat înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor: uniţi în gânduri şi în simţiri. A fost o bărbătească şi rară afirmare de sine a unui popor ghemuit şi încătuşat de multe neajunsuri. Istoricul român, când ajunge cu firul cronologic până la momentele acestea, depune condeiul pe o clipă, întoarce o filă şi scrie cu pietate pe cealaltă: 3 Maiu 1848.

Că proprie ce însemnătate hotărâtoare se leagă de ziua aceasta, şi ce fel de urmări mai mult ori mai puţin favoritoare, grate ori ingrate îşi au rădăcina în această răspântie istorică a unei vremi de grea cumpănă ca şi cea de acum 61 de ani, — de atunci şi până în ziua de azi — e chiemarea istoriei să judece; pe noi de data aceasta, aci nu ne priveşte în specie.

O altă împrejurare ne face să ne oprim în faţa acestor momente înălţătoare ale trecutului. Un accent de resemnare ni-se strecoară şi involuntar în cuvinte, când stăm să asămănăm zilele noastre cu cele apuse în ceea ce priveşte manifestarea noastră ca popor întreg şi *unitar*. Fără îndoială, nu putem aveà cuvinte măgulitoare nici chiar noi înşiși pentru noi în privinţa aceasta.

Ne-am schimbat mult! Şi judecata aceasta, pe care ni-o spune sufletul rănit, nu trebuie de fel aplicată poate la poporul nostru de rând, acest martir vecinic, care în zis-a lui Eminescu, umilit cum e: geme sub povara tuturor palatelor de ghiaţă câte i-le aruncă în spate capriciile şi fariseii lumii; — nu, acest norod pururea gata pentru jertfe nesfârşite, nu e răspunzător pentru manifestarea noastră de azi atât de incoloră şi nehotărâtă, ci alte împrejurări fatale.

Gazetăria noastră va tractà şi de astădată ca în toţi anii, amintirea zilei de 3/15 Maiu; aceleaş simţuri şi clipe de însufleţire vor stoarce şi acum cuvinte frumoase şi pline de duioşie din condeiele scriitorilor, aceleaş lamentări vor dà acordul final pentru singuraticele articole ca de obiceiu; — ba totuş, cu prilejul de acum se va mai adauge şi o notă nouă: se va înfierà după vrednicie şi fărădelegea cea mai nouă a vrăjmaşilor tupilaţi, se vor pierde între şiruri blasteme pe capul celor ce au prăpădit în mod barbar nu de mult piatra libertăţii şi Crucea — şi în sufletele simţitoare se vor ridicà din nou valuri înviforate pentru nişte momente, precum a fost odinioară. Cu vremea însă valurile astea iarăş se vor linişti şi adevărata, dreapta şi curata însufleţire va amorţi iarăş în gama totului zilnic. O parte a gazetăriei — cea mai mică şi încă conştie de menirea sa — îşi va mână resemnată carul de robot mai departe, tocând mereu la urechile surzilor, pe când cealaltă parte — formal decadentă, — îşi va continuà derutările egoiste şi veleităţile meschine, isbind cu murdării, sub egida unei sfinte lozince în toate părţile, în orice element cinstit, care ar cutezà să strige veto atâtor nesocotinţe puerile. Despre o a treia categorie de gazete, pretinse încă de românești, despre pestilenţa, ce ne vinde deja făţiş credinţa, obiceiurile, limba şi întreg eul nostru naţional, al cărei eticon e redus prin urmare la zero — ne este mai pe jos de demnitate a grăi.

Aşa se trece vremea până la un nou prilej de amintire istorică, care cu farmecul său să poată trezi şi înflăcărà inimile pentru fapte şi jertfire de sine. La astfel de miserii neiertate se va fi gândit Vlăhuţă când a compus fulgerătoarele stihuri mustrătoare: „Aşa cuvântul să vi-l pregătiţi, ca mii de inimi la un fel să bată, şi miilor de veacuri să vorbiţi!“

Vorbă să fie: vacilarea aceasta e slăbiciunea noastră, ea arată vedit, cât de puţin serios se gândesc multe capete la noi. Pe lângă a cestea se mai adauge şi nenorocul, că barbaţii mari, cu conştiinţa întreagă şi cu gravitate în vorbe ne apun pe zi ce merge tot mai mulţi, ori se retrag scârbiţi de pe arena activităţii publice; — ne cad deci în dreapta şi în stânga cei mai puternici stejari în codrul nostru românesc şi ne trezim la urmă cu o rariște de fagi tinerei şi neprobaţi, numai cât un catarg subţire într'o corăbioară legănată, cari nu se vor puteà împotrivi îndestul furtunelor ce-i aşteaptă.

Nimic nu ne îndreptăţeşte mai tare la asemănarea aceasta, decât chiar gradul ruşinos de inferior, la care a scăzut în mare parte nivelul moral al gazetăriei noastre, eminamente a acelei tagme de gazete,

cari cu alure profetice, au pretenţia de a conduce chiar destinele nenorocitului nostru neam ardelenesc. „Sunt momente, când un popor are bătrâni prea bătrâni şi tineri prea tineri. Şi atunci e rău de tot!“ Aşa se tânguieşte unul din cei mai mari cugetători ai nostri de azi!

Ce ne lipseşte deci nouă? Ne lipseşte mai multă forţă morală, care să ne apropie unii de alţii; mai multă conştiinţă dreaptă şi mai puţină declamare; mai multă gazetărie superioară, ridicată deasupra micilor miserii şi terfeliri zilnice, o gazetărie, ori să zicem aşa: o presă cinstită şi serioasă şi mai puţină demagogie vagă; mai multă alipire de curatele şi înţeleptele obiceiuri părinteşti şi mai puţină îngâmfare; mai multă pietate faţă de unicii noştri factori culturali, faţă de biserică şi şcoală şi mai puţină patimă oarbă în vorbe şi în consfătuiri; mai mult simţ de pudoare şi mai puţină obrăznicie păcătoasă; mai mult respect faţă de vredniciile celor vrednici şi mai puţin spirit de contrabandă şi de clică; mai multă obiectivitate şi mai puţină încredere prea mare şi laudăroşie deşartă: mai mult simţ de omenie! Cu un cuvânt avem lipsă, mai mare lipsă decât ori când altădată de caractere şi anume de caractere conducătoare. Ne trebuie o pătură onestă şi în prima linie de o creşcinţă pătrunsă de cu vreme de simţul unei conştiente şi cinstite activităţi viitoare în societate fie pe orice tărâm şi în orice modru.

Caracterul ce-i drept se desăvârşeşte şi oţeleşte în toiul vieţii, după zisa neamţului: „In den Wirren des Lebens“ — nu se poate însă contestà nici aceea, că bazele caracterului se cimentează deja în vrâsta de fecior, ori să aplicăm caz concret: la studenţi — viitorii conducători — cu deosebire în decursul studiilor superioare, în facultăţile academice şi universitare, căci proprie aci se pregăteşte tinerul pentru vieaţă.

Şcoalele medii nu dau îndrumări pentru vieaţă şi foarte rău fac; — nu trag destule consecinţe practice, nici acolo, unde ar puteà, şi nu arareori trimit în lume tineri lipsiţi de cele mai elementare cunoştinţe practice, pe cari le reclamă vieaţa largă, liberă îndată ce păşesc în ea. Deci chiar din pricina, că şcoala medie — cu puţine excepţiuni onorabile — negligă acest postulat al vieţii, iar cea superioară — academiile şi universităţile — încă nu-l suplinesc pe motivul, că terenul vast al singuraticelor ştiinţe, nu îngăduie vreme, ca paralel cu ştiinţa să îndeplinească şi o pedagogie formală prin creştere de indivizi întregi erudiţi-morali şi statornici pentru vieaţă — *aceasta*, poate cea mai grea problemă, rămâne pe deplin o sarcină privată pe seama fiecărui tiner.

E întrebare deci, că poate-se oare creşte şi formà pe cale privată, un caracter bărbătesc şi constant în aceşti tineri leviţi ai vieţii, şi dacă se poate, atunci în ce chip, cu ce fel de mijloace?

La această întrebare a răspuns psihologul francez Jules Payot, care în cartea sa „Educaţia Voinţei“ ne dă un frumos mănunchiu de psihologie experimentală.

Nu va stricà deci să fixăm şi noi aci nişte idei răsleţe din ea, fiindcă ea tractează educarea voinţei într'un sistem de tot original, aplicând mereu consecinţele, în specie pentru vieaţa practică a muncitorilor intelectuali între 18 şi 25—30 ani.

O scrântitură. Bătrânul preot din Abásfalva, Ştefan Boer, se vede că nu are lucru destul în slujba sa de păstor alor 24 comune, are vreme şi pentru politică. În o foaie ungurească face pe popa românesc, care în ţara aceasta se simte ca în Eldorado, şi loveşte cu piciorul în deputaţii noştrii. Noi nu-l socotim în stare să scrie dânsul scrisoarea aceea, credem mai bucuros, că dânsul a iscălit-o numai. Săcui de baştină, care nici când nu a trăit viaţă românească, bătrânul nu ne cunoaşte sufletul şi nu ne simte inima, nu are deci voie să vorbească în numele Românilor. Tocmai de aceea ni-se pare că s'a făcut o greşală când s'a dat atenţiune neînsemnatei scrisori a unui preot sătesc... cu şcoală puţină.

FOIŢĂ.

Dela Calafat.

Bătrâna Dunăre rostogoleşte
In falnici valuri fala Romei vechi;
Lasăţi-mi moştenirea, ce va creşte
In sinul duor ţări de veci părechi.

Fantastică se aruncă fără frică
Cu râs ironic trece pe duşmani,
Fugarele ei unde îşi despică
In murmur murmurându-şi greii ani

Vidin, a Musulmanilor trufaşă
Cetate, odihnindu-se pe mal,
Incinsă'n ziduri ca un prunc în faşă
Işi culcă umbra peste al apei val.

In fâşii de aur razele murinde
Pe zid se strecură din asfinţit:
In văl focos de purpur îl cuprinde,
Apoi al sării umbre îl înghit.

Deasupra somnul fâlfăie a lene,
Şi Musulmanii viselor dedaţi,
Imbată'n fericire a lor gene,
Mitând de vulturii dela Carpaţi.

Dar Leul României stă la pândă
De-o mie de voinici încurajat,
L'ai săi se'ntoarce grabnic — le comandă
Şi bomba a sburat din Calafat.

Lovind în fortăreaţa otomană
Din pacinicile vise o trezi;
Stârnită'n vizunia hoţomană
Răspuns în mii de focuri pregăti.

Fierbea în vâna lor un negru sânge,
Ca tigri cruzi se repeziau la tun;
Svârlind obuzul cel dintâi — se frânge
Sub ochii Suveranului prea bun.

In baterie bomba se desface,
Scoţând chipiul cu ironic râs;
„Ah, asta-i muzica ce-mi place,“
Al României Leu viteaz a zis.

Şi-un ura izbucni din regimente
De clocoteà pământul sub picior,
Al Ţării imn sburà din instrumente
Spre al Turcului Vidin pizmuitor.

Aşa au răspuns la brava salutare,
Iar peste taberi falnic adià
A vremilor de măreţii suflare,
De care odată Ţara se făleà.

Petru Neagu.

Puţin mai târziu vom dà o schiţă biografică a decedatului poet Petru Neagu, ale cărui poezii se publică pentru prima oară în »Unirea.«

DIN TRECUT.

Când luna ieşià revărsând
Văpaie de lumină,
Eu singur şedeam ascultând
Sub pomii din grădină

O pasere'n umbre de soc
Venià în sări senine,
Să-mi cânte o zi de noroc,
Durerea să-mi aline.

Să-mi fi cântat cât de mult
Aş fi rămas o noapte,
Sub umbra de pomi se ascult
Plăcutele-i şoapte....

Dar ah, deodată a zburat
Nici aştăzi numai vine;
Norocul de atunci m-a lăsat
Cu zilele-i senine.

P. Neagu.

Când dă primăvara, se arată şi uscăturile. . . .

Iar foaia ungurească, care se îmbie de tutor pentru ambele biserici româneşti, când i-se dă numai prilej, şi-a uitat, ori poate nu ştie vorba românească: satul arde, baba se pieptenă.

REVISTE.

Budapesta. Monarhul, după o petrecere de 8 zile în capitala ţării, s'a reînapoiat la Viena să întâmpine pe împăratul Germaniei.

Ancheta regală deocamdată s'a închiat fără rezultat real pentru coaliţie. Maiestatea Sa a spus lui Wekerle, că hotărârea asupra situaţiei o ţine în suspens.

Această situaţie nesigură a adus coaliţia şi cu deosebire pe 48-işti într'o stare de-o colosală agitaţie. Aranjează o mulţime de şedinţe, când mai sgomotoase când mai liniştite, toate cu scopul vădit de a influinţà asupra bărbaţilor conducători. Eroii acestor adunări sunt Justh şi Batthyányi, cari cer nesmintit banca autonomă, cu toate că ştiu cu siguritate, că nu li-se va dà. Kossuth a şi chemat la sine pe Justh şi l-a făcut atent să încete cu astfel de şedinţe sgomotoase, că strică mult partidului său.

Cu siguritate nu ştie nime hotărârea ce o va aduce Monarhul; să crede însă, că va sili coaliţia să-şi reocupe locul şi se ducă la bun sfârşit ceeace a promis.

Viena. Oraşul acesta împărătesc e în fierbere. Se pregăteşte să primească cu toată pompa pe împăratul Germaniei, care mai în zilele trecute pe când ameninţà răsboiul, s'a alipit aşa de hotărât de Austria, spunând, că o va apărà cu toată puterea armată ce o are. Iar vienezii, în semn de mulţumită, vreau să-i facă o primire cât se poate de împărătească.

Constantinopol. Luni s'a îndeplinit, cu mare solemnitate şi între bubuituri de tunuri, ceremonia investirii noului sultan cu insigniile puterii şi cu sabia primului Calif Omar. In vreme ce noul sultan îşi serbează între ovaţii suirea sa pe tron, din Albania vin veşti de revoaltă. Asemenea în Asia încă se mişcă reacţionarii — şi e teamă, că vor luà dimensiuni tot mai mari.

CORESPONDINŢE.

Scrisoare din Bucureşti.

(Două Uniri, una hulită alta sărbătorită. — Diferinţa între morala iezuită şi ortodoxă. — Alegerea de Metropoliţi şi Episcopi. — Apus de soare).

Bucureşti, 6 Maiu 1909.

Intre multele societăţi, cu diverse numiri şi scopuri ce avem aici în Bucureşti, este şi una, de vre-o 4—5 ani înfiinţată şi botezată „Societatea femeilor române" carea însă, să deosebeşte de alte asemenea societăţi, tot de ale femeilor române, prin faptul, că această societate, este mai mult o societate pentru aristocratele noastre, şi intrarea la conferinţele ţinute la această societate, se plăteşte, şi conferinţele se numesc „conferinţe academice," cari se ţin aproape numai de profesori universitari, sau şi de alţi profesori şi cărturari români, cunoscuţi mai mult sau mai puţin publicului ascultător. . . . .

Ca totdeauna însă, între aceşti conferenţiari, să le zicem „de elită" se strecoară şi câte o mediocritate care graţie ori unei poziţiuni ce ocupă. ori unui titlu norocos, e primit să ţină conferinţe, bineînţeles, conferinţe tot aşa de mediocre ca şi ei, şi cu cari chiar se pot compromite înaintea auditoriului, între cari pot fi unii mai culţi sau mai cunoscători ai subiectelor tratate, decât ei; căci ce spun, ce conferinţe ţin ei? ceva nou? ceva documente descoperite de ei, cu cari să răstoarne o erezie în ştiinţe, în istorie etc.? nimica, dar bat apa în piuă cu lucruri cunoscute de orice cărturar, care a trecut 4, 5, 6 clase de liceu, şi dacă firește, aceşti cărturari, au avut norocul să asculte un profesor de bună credinţă, imparţial şi fără „habotnicie" când este vorba mai ales, de religie şi istorie bisericească. . . .

Intre aceşti conferenţiari sunt doi preoţi, altcum poate, că nici nu prea erà locul ca să vorbească nişte laici de dogme şi istorie religioasă; doi preoţi cam de mâna a treia, a patra între cei de aici, căci adevăraţii preoţi culţi tac, sau dacă vorbesc şi propoveduiesc, atunci nu vorbesc din fanatism religios sau habotnicie moştenită, ci analisează şi explică faptele cum s'au petrecut, şi dacă acelea fapte au avut înrâurire folositoare omenirii întregi, sau parţial neamului pe cari îl privesc acestea fapte.

Aceşti doi preoţi sunt: părintele Arhiereu Nifon Vicarul Metropoliei şi preotul Gibescu. Cel dintâi, între conferinţele sale 4, compilate de ici de colea şi broşate împreună în 1905, şi dedicate cu multă smerenie şi slugărnicie, ce nu se prea potriveşte cu demnitatea unui arhiereu, unei doamne din societatea înaltă şi căreia îi pune şi portretul pe prima pagină, este una intitulată „Intemeierea Metropoliilor şi Episcopiilor în ţările române."

Nu s'a ţinut însă obiectiv în desvoltarea conferinţei după titlu ce i-a dat, ci a discutat şi criticat actul Unirii Românilor ardeleni cu biserica Romei, aşa, că partea principală a conferinţei S. Sale, erà această unire, carea firește, după S. Sa, a fost o pacoste peste Românime. — Nu este locul aci într'o corespondinţă de ocazie, ce-aş dori să o fac cât mai scurtă, ca să răspund părintelui Nifon cât e de greşit în conclusiunile sale, şi apoi S. Sa n-a spus absolut nimic nou, ci a luat, a compilat şi reeditat ce au scris alţii mai de mult şi cu mult mai învăţaţi şi mai competenţi decât S. Sa. Vreà însă S. Sa cu tot deadinsul să strivească faptul Unirii Românilor cu Roma şi cu mărturisirea chiar, a unor scriitori uniţi, cari ar fi regretat-o, fără ca S. Sa să cerceteze cauza şi înţelesul acestui regret, dacă regret a fost?

S. Sa sfârşind conferinţa cu câteva frase înflorite şi banale, preamărind roadele credinţei ortodoxe zice „dacă moşii şi strămoşii noştri şi-ar fi plecat urechia la şoaptele şi momelele misionarilor şi-ar fi părăsit religia ortodoxă, de mult *poate* ne-am fi pierdut naţionalitatea." Am subliniat pe „poate" căci acest poate, ne puteà duce şi la alt rezultat, şi anume, că dacă moşii şi strămoşii noştri s-ar fi reunit cu toţii cu Biserica Romei, azi nu poate, dar cu siguranţă, am fi un Regat sau chiar un Imperiu român mărişor la Dunăre şi Carpaţi, aşa cum ni-l croise strămunii noştri (nu ortodoxi ci păgâni) cari l-au cucerit acum 18 seculi.... Da, părinte Nifoane, şi aceasta o spun oameni mari. şi sunt şi ortodoxi luminaţi, cari spun, că nu Unirea cu Roma a celor din Ardeal a periclitat naţionalitatea română, ci din contră, ortodoxia ne-a oprit aspiraţiunile noastre naţionale. şi a servit coadă de topor în Bucovina, Basarabia, Macedonia etc. de a ne rutenisà, rusificà şi greciză neamul nostru! (Dovadă scandalul dela Cernăuţ).

Dar se trec la părintele Gibescu, care conform programului stabilit a ţinut şi S. Sa două conferinţe cu titlu „Unirea cu Roma" şi „Diferinţa între morala iezuitică şi ortodoxă." In cea dintâi, a copiat aproape pe Nifon, iar în a doua, după o introducţie cu explicarea cam încâlcită a moralei filozofice şi a celei creştine, conchide, că morala ortodoxă e cea mai bună şi mai curată, pe când morala catolică iezuită nu propovăduieşte adevărata învăţătură şi voinţa lui Dumnezeu [1]). Apoi aminteşte de indulgenţe, purgator şi inchiziţiunile de odinioară ale Iezuiţilor, dar de inchiziţiunile actuale ale fariseilor din Fanar şi Macedonia, nu vorbeşte nimica firește, căci zice ca şi părintele Nifon, că numai din Roma catolică a venit răul şi întunerecul peste Românime şi din Fanarul ortodox ca şi din Rusia pravoslavnică numai lumina şi apărarea graiului şi neamului românesc!

Părintele Gibescu însă, poate din eroare, s'a contrazis când într'un moment a întors foaia începând să laude altcum pe Iesuiţi, spunând că sunt oameni culţi cari au făcut şi mult bine omenirei prin instrucţia lor. Auditori erau 16 dame şi 12 domni la prima conferinţă, şi ceva mai puţini la a doua.

Noi avem un proverb care spune că nu este „nici o pădure fără uscături" aşa şi nici o societate fără răii săi. Prin urmare, vor fi avut şi iezuiţii de odinioară păcatele şi fanatismul lor; dar în acele vremuri când toate popoarele erau mai sălbatice, este mai scuzabil despotismul şi mai ales, că lupta aceasta de fanatism religios nu se dà atunci pe terenul naţionalismului, ci al unei religiuni comune şi singura mântuitoare după credinţa acelora de atunci numească-să ei iezuiţi sau farisei; pe când azi din contră, fanatismul religios e pe al doilea plan şi co-

[1]) Şi cu toate acestea chiar P. S. Nifon a plagiat pagini întregi din un manual de morală, publicat de un jesuit. Cum se potrivesc acestea? Red. Unirei.

religionarii noştri de azi: Ruteni, Ruşi, Greci, Sârbi, ne perzecută nu din cauza religiei ce o avem comună cu ei ci în baza acestei comunităţi religioase, ne cer distrugerea limbei româneşti ca să nu mai existăm ca Români între ei, căci orice ortodox în Bucovina trebuie să fie Rutean, în Basarabia Rus şi mai ales în Macedonia să fie Grec.

Asta o cere Ortodoxia cu papa ei din Fanar şi pravoslavia cu Papa ei dela „Neva" cum îi ziceà Hajdău, ţarului Rusiei, care este şi papă totdeodată peste pravoslavnicii din Rusia.... Pe când Papa dela Roma nu cere nici unei naţiuni care este catolică să-şi părăsească limba şi naţionalitatea ei, căci nemţii a căror religiune de stat nu e cea catolică apoi şi englezii, croaţii, slavonii, albanezii, polonezii şi românii uniţi din Ardeal şi toate alte naţiuni din toată lumea, cari mărturisesc credinţa catolică, nu sunt siliţi sau tentaţi măcar ca să-şi părăsească limba primind pe cea a papei dela Roma, căci se ştie, că în Roma pe scaunul sf. Petru ajunge orice fiu mai de seamă al bisericii catolice fie el italian, francez, german, englez etc. deci fără deosebire de naţionalitate, pe când pe scaunul Fanarului şi al Petersburgului nu este loc decât pentru Greci pe primul, şi Ruşi pe al doilea. Prin urmare onorabili părinţi, abuzaţi cu păcat când spuneţi, că biserica ortodoxă e cea mai tolerantă biserică....

Imi aduc aminte din anul trecut de sărbătoarea dela Joia verde a catolicilor din Bucureşti când au făcut o procesiune din catedrală până în curtea Seminarului, şi cu care ocaziune s'au făcut decoraţiuni cu inscripţiuni; ei bine, cine i-ar fi putut opri pe catolicii noştri ca acelea inscripţiuni să le facă în limba franceză, italiană, germână şi chiar maghiară, căci acestea naţiuni sunt poporenii catedralei? Nimeneal Şi cu toate acestea acelea inscripţiuni au fost făcute în limba românească şi latinească, adecă tot limba noastră.

Afară de acestea condescendenţă ce ne arată ţării şi limbii noastre, superiorii ecleziei catolice din ţară, ne oferă catedrala de servim liturghie în ea şi predice în limba română; chiar de sf. Paşti ni-s'a pus la dispoziţia Românilor uniţi, capela din palatul Arhiepiscopal şi unde mitropolitul a luat parte ziua şi noaptea la serviciul divin şi predicile româneşti, încunjurând împreună cu credincioşii biserica la înmormântarea Domnului Nostru Isus Hristos....

(Va urmà).

Conferenţă preoţască în Berzova*).

Ziua de 28 Martie a fost pentru credincioşii gr.-cat. din Berzova o zi de bucurie o zi de fericire, care va rămâneà neştearsă din inima lor, fiind în ziua aceasta prima conferenţă preoţască în aceasta comună mestecată după religie.

Poporul aşteptà cu nerăbdare ziua aceasta atât de însămnată pentru el, când va vedeà adunaţi la olaltă mai mulţi preoţi uniţi, dorinţa lui a fost împlinită căci încă în 27 Martie au sosit în Berzova toţi preoţii alor două districte protopopeşti în frunte cu protopopii Şiriei şi Borossebeşului.

Preoţii nu au luat în conziderare nici depărtare nici spese, ci cu toţii mânaţi de dorul şi râvna pentru vestirea cuvântului lui Dumnezeu, au alergat ca să împlinească datorinţa sfântă ce o are fiecare serv alui Dumnezeu.

Sâmbătă s'a ţinut conferenţa în care s'a cetit o dizertaţie — de către scriitorul acestor şire — despre chemarea preotului român, apoi s'au discutat deosebite chestii ce ating atât biserica cât şi şcoala noastră. — Duminecă dimineaţa tot poporul unit din Berzova dela mic până la mare, îmbrăcaţi în haine de sărbători, cu feţele cuprinse de o îndestulire fericită s'a adunat în capela gr.-cat. — lipsind biserica — în câteva minute capela a fost plină de popor, aşa încât ne mai încăpând, au fost siliţi să steie în curte. La 6 oare dimineaţa s'a început mărturisirea, după ce înainte s'au mărturisit toţi preoţii ceeace a făcut o impresie foarte bună asupra poporului, aceasta a fost ca un îndemn, căci s'au mărturisit un număr conziderabil dintre popor, după mărturisire s'a început Utrenia la care au servit toţi preoţii.

După Evanghelia utreniei M. On. Dn *Vasiliu Plaştiu* rosteşte o predică despre sfânta Mărturisire, spusă cu multă precisiune în grain dulce poporal, poporul ascultă cu atenţiunea încordată frumoasele învăţături creştineşti şi însămnătatea sfintelor taine ale penitinţei.

La sfânta Liturghie după Evanghelie vorbeşte Prea On. Dn protopop de Şiria despre sfânta Cuminecătură, caracteristica vorbirei Lui e o naturalitate perfectă, nimic sforţat, toate cuvintele spusă blând şi aşezat, o limbă pricepută de toţi, cuvintele ies din convingere şi inimă, tot ce simţeşte inima Lui bucurie sau durere, aceea o varsă şi în inimile ascultătorilor, lacrimi a stors din ochii credincioşilor, lacrimi cari au udat sămânţa aruncată în pământ bun făcând roduri înzăcite.

După cântarea „Să se umple gurile noastre..." a vorbit Prea On. Dn *Demetriu Nistor* protopopul Borossebeşului paroh în Bogsig despre biserica catolică o temă foarte bine aleasă, prin ce să întăreşte dragostea şi alipirea faţă de biserica unită în părţile acestea expusă.

Preaon D. protopop e dăruit dela Dumnezeu cu voce oratorică exelentă, care pătrunde inima şi sufletul omului, o voce sonoră şi clară, Predica Dlui protopop a stârnit o însufleţire sfântă în popor, simţiai o fericire, văzând cum ochii sutelor de oameni sclipeau de o mândrie sfântă auzind trecutul cu luptele şi învingerile glorioase ale sfintei noastre biserici.

Sf. liturghie s'a finit abia la 1 oară d. a. cea mai mare parte a poporului însă nu s'a dus acasă, ci a rămas în capelă aşteptând vecernia, după ce li-s'a dat de ştire, că şi la vecernie va fi predică.

La 3 oare s'a început vecernia servind toţi preoţii, după prohimen predică părintele *George Voştinar,* preotul Felmeneşului despre secta numită „Pocăism." Tema aceasta încă a fost cât de bine aleasă şi actuală, începând şi în părţile acestea a se lăţi aceasta boală periculoasă pentru credinţa noastră.

Părintele Voştinar cu arguminte de toţi înţelese a doborât toate învăţăturile false ale acestor stricători de pace şi linişte sufletească a bietului popor.

Astfel s'a finit aceasta conferenţă, care a cauzat multă mângăiere şi fericire sufletească poporului unit, şi când aduc mulţumită lui Dumnezeu şi fraţilor preoţi în numele poporului meu, pentru zelul şi dragostea adevărată cu care şi-au ahitat datorinţa lor sfântă de păstori, nu pot, ca se nu mai amintesc câteva lucruri.

Parohia gr.-cat. de Berzova s'a înfiinţat în anul 1871, fiind la început numai câteva familii, astăzi însă numeră 600 suflete, dăruindu-le bunul Dumnezeu totdeauna preoţi harnici şi conştii de chemarea lor, cari neobosit au luptat pentru lăţirea scumpei noastre religii, şi pentru binele poporului.

Astăzi poporul unit e un popor fanatic în ale credinţei, e sărac dar iubitor de biserică şi preot, astăzi aceasta parohie e adusă în ordine, căci bunul Arhiereu Pavel cu contribuirea poporului a ridicat o şcoală şi casă parohială grandioasă. O singură şi cea mai mare dorinţă a poporului e zidirea unei biserici, care însă din îndurarea Prea Sfinţiei Sale Episcopului *Demetriu Radu,* se va zidi, făcând deplină fericirea acestui po-

*) Întârziată din lipsa de spaţ.

Beţi numai apă minerală ungară!

Societate pe acţii pentru comunicaţie şi export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală contra podagrei
» » Borszék fântâna Kossuth
» » Borszék fântâna Boldizsár
» » Bodok Matild
» Baross
» » Borhegy

Apă de Boholt
» » Vălcele (Előpatak)
» » F.-Rákos Mária
» » Fehérkő
» Gloria
» » Horgász—Hankó

Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Kászon fântâna principală (Salutaris conţine jod şi litium.
» » Répát
» Székely-Selters
» » Stoiceni (Stojkai)

Preţul unei litre de apă pe lângă schimbarea sticlei.

Întreabă-ţi numai medicul şi vei şti, că puterea vindecătoare a apei minerale naturală şi gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot suplenì.

(11) 11—15

por, devenind prima parohie în extremul diecezei de Oradea.

Uimire a cuprins pe toţi preoţii auzind executate cu o precisiune perfectă cântările bisericeşti de corul plugarilor gr.-cat. din Berzova, îţi creşte inima când lângă un tiner plin de vieaţă, vezi cântând un bătrân cu plete cărunte, conduşi de un plugar, care e măiestru în conducerea corului.

Deie bunul Dumnezeu, ca acest popor credincios se poată lăudă pe Dumnezeu în un lăcaş, care să-i poată cuprinde pe toţi, deie bunul Dumnezeu, ca se străluce crucea sfântă pe turnul bisericii unite din Berzova, vestind în depărtări credinţa noastră catolică.

In zilele acestea de grea încercare ne-a mai rămas biserica unde putem vesti în tihnă cuvântul lui Dumnezeu poporului, care ascultă glasul păstorului său mai uşurându-i-se şi îndulcindu-i-se amarul vieţii lui îndurerate.

Am mai rămas noi preoţii prietini adevăraţi ai poporului, cari suntem vecinic în mijlocul lui, îi cunoaştem toate năcazurile şi viţiile, să-i grăim totdeauna la inimă, blând ca şi părinţii lui buni, povăţuindu-l spre cele bune şi folositoare.

E grea munca noastră, căci am rămas singuri în luptă izolaţi şi nebăgaţi în samă, ori unde mergi pretutindenea priviri duşmănoase şi vorbe vătămătoare la adresa noastră, un indiferentism cras a cuprins inteligenţa noastră faţă de religie, tot ce e rău şi rafinat la străini începe să se strecoare şi în inima ei, nimenea nu ne dă mână de ajutor, nimenea nu ne încurajază cel puţin iubindu-ne şi dându-ne cinstea cuvenită, dar toţi aşteaptă mântuirea poporului nostru prin preot.

Lupte avem şi încă mari şi am rămas singuri, tocmai pentru aceea puterea noastră să fie dragostea dintre noi căci din asta vor vedeà străinii, că suntem învăţăceii lui Hristos, să ne încredem unul în celalalt, să nu fie discordie şi ură între noi, în inima noastră să ardă focul dragostei faţă de slujba cea grea ce am luat-o pe umerii noştri, să fim servi credincioşi ai Stăpânului ceresc, să nu ne retragem ca nişte laşi ci să luptăm cu hotărâre ca fraţi adevăraţi, având unul fieştecare aceiaş sarcină şi acelaş scop: mântuirea poporului nostru român.

Berzova, la 15 Aprilie 1909.

Iuliu Tatar,
preot gr.-cat.

Dela „Asociaţiune."

Nr. 598/1909.

Premii pentru instruirea analfabeţilor.

Comitetul central al Asociaţiunii în şedinţa sa ţinută la 16 Octomvrie 1908 (Deciz. Nr. 252 p. d) a decis să împartă *cinci premii de câte 50 coroane* acelor învăţători şi preoţi, cari vor dovedi prin directorii şi comitetele cercuale ale despărţămintelor Asociaţiunii, că au instruit în cetit şi scris mai mulţi analfabeţi în cursul iernii trecute.

Invităm deci pe toţi aceia, cari doresc să fie împărtăşiţi de aceste premii să înainteze comitetului central petiţiile cu dovezile necesare *până la 1 Iuniu st. n. a. c.*

Petiţiile, cari nu vor fi recomandate de directorii despărţămintelor şi de comitetele cercuale, nu vor fi luate în conziderare.

Sibiiu, 10 Maiu 1909.

Şuluţu,
prezident.

Acei cari sunt în restanţă cu abonamentul de pe anul trecut, cum şi cei în restanţă de pe mai mulţi ani de mai înainte, sunt rugaţi respectuos, să binevoiască a-şi achită datoria.

Preţul de abonament rămâne tot cel de până aci, care este indicat în fruntea foii.

Administraţiunea.

Noutăţi.

Pro Calabria. Preaveneratul Ordinariat arhiepiscopesc din Blaj a spedat Sf. Sale Pontificelui *6384·84 cor.* colectaţi pentru nenorociţii din Calabria dela credincioşii români din Arhidieceză.

Spicuiri. „Drapelul" scrie: „Papa căpătă un automobil dela un milionar american. Honvezime nu-i trebue?" Aflăm, că Sfinţia Sa cetind această notiţă în „Drapelul" a rămas foarte amărât.

Hymen. *Ioan Victor Vancea* şi *Cornelia Irina Deac* îşi vor serbà Duminecă la 16 Maiu n. cununia lor în biserica catedrală din Blaj. Trimitem mirilor cele mai călduroase urări de fericire.

La temniţă. Dna *Anuţa Dr. Vlad* a fost provocată, ca pe 1 Iunie n. să se prezinte la Vaţ spre aşi împlini osânda de 1 lună de zile pentru agitaţie. — Păr. *Romul S. Orbeanu* din Iclănzăl, a fost osândit la 5 zile arest şi 20 cor. amendă, fiindcă a fost pârât de dascălul *Valer Boer,* că l-a oprit să înveţe pe băieţi doine maghiare. Tribunalul l-a găsit vinovat pentru aţâţare. — Ziarele noastre continuă să fie mereu improcesuate.

Mulţumită. Cu ocaziunea căsătoriei Dşoarei *Eugenia Ilieş,* cu Dl *Ilariu Moldovan* s'a colectat la masă suma de 11 cor., care s'a dat fondului pentru ajutorarea văduvelor şi orfanilor de meseriaşi. Dorim tinerei părechi, multă fericire.

Bibliotecă parohială. Zelosul preot *Moise Brumboiu* din Tohanul-vechiu a înfiinţat o bibliotecă parohială din resturile unei biblioteci a tinerimii şi din colecta, pe care a pus-o gratuit la dispoziţia credincioşilor săi. Biblioteca constă din 167 cărţi bine alese şi potrivite. Se augmentează din banii bisericii. Pilda părintelui Brumboiu ar puteà fi imitată şi în alte comune mai mari.

Primirea de elevi în şcoala c. şi r. de cadeţi. Pe anul prim a şcoalei c. şi r. de cadeţi (infanterie) din Sibiiu, să primesc cu începerea anului şcolar 1909/1910 (mijlocul lui Septemvrie) aproximativ 30—35 tineri fiziceşte apţi cari cu 1 Septemvrie anul c. au împlinit etatea de 14 ani, dar nu au trecut peste etatea de 17 ani, simţesc în dânşii aplicare pentru chemarea militară, şi au obsolvat cu succes cel puţin suficent patru clase civile sau patru clase dela o şcoală medie. Condiţiunile de primire cari totodată cuprind şi forma rugării să pot căpătà pe lângă trimiterea anticipativă de 45 fil. la şcoala de cadeţi. Petiţiunile de primire pentru locuri de plătit sunt a să înaintà la *comanda şcoalei,* imediat după primirea testimonului dela finea anului şcolar curent, dar cel mult până în 12 Iulie st. n. Dacă petentul are să mai facă vre-un examen de amendare atunci trebuie să trimită un atestat interimal. Cererile necomplete, care să înnaintează tocmai la terminul ultim, adecă 12 Iulie n. nu mai pot fi luate în consideraţiune. E de observat, că cereri care intenţionează obţinerea *unui loc de tot gratuit, fondat din partea statului,* sunt a se înaintà necondiţionat la *ministerul r. unguresc* de Honvezi pentru apărarea ţării, până la terminul hotărât, publicat în foaia oficioasă „Rendeleti Közlöny."

Necrolog. † *Ioan Popoviciu,* preot iubilar protopop onorar, paroh de Csegöld, întâmplată în 10 l. c. la 12 oare a. m., după un morb scurt provăzut cu Sf. Taine, şi-a dat nobilul său suflet în al 75-lea an al vieţii şi al 51-lea an al preoţiei.

— † *Justina Petrovay,* din Poieni, a repausat în 26 Aprilie n. după un morb îndelungat, în etate de 21 ani, provăzută fiind cu sfintele sacramente ale muribunzilor.

Odihnească în pace!

La LIBRĂRIA SEMIN. să află de vânzare toate ***modelele de cereri*** *pentru întregirea* ***salarului şi a cuincuenalelor*** *din partea statului, pe cum şi tipăriturile de lipsă pentru tot felul de* ***documente*** *cari trebue alăturate la aceste cereri.* Toate acestea costă **1** cor. + **20** fil. porto.

Sirolin

produce poftă de mâncare îngraşă, opreşte tusa, regulează secreţiunea, şi opreşte asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici şi profesori contra
oftice. guturaiului. tusei măgăresti. scrofulei
şi influenţei

Fiindcă sunt imitaţiuni fără preţ se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche".**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveţia).

„Roche"

La ordin medical îl primeşti din ori ce farmacie.
Preţul unei stiele 4. — cor.
(4) 15—35

Partea literară.

JURĂMÂNTUL.

In casa lui Miron Precup apasă o liniște grea, ca după o nenorocire mare. Miron șede pe laviţa dela fereastră, și privește cu mare luare aminte prin ochiul de sticlă, privește în curte ca și când acum ar vedea-o mai întâi. Femeia, cu coatele pe masă, cu obraji înmormântați în palme, pare înfiemnită, iar fata, Firuța șede pe vatră și cu un gătej trage linii prin cenușe. Și în casă de jumătate e întunerec, și întunerecul acela îl umpleà ceva pustiu și rece.

In toată dupăamiaza aceea de Duminecă Miron Precup a răcnit la femei, a izbit scaunele prin casă înjurând și abia către sară a cutezat să spună vorba cea mare. Când a văzut că nici cum nu poate isprăvi cu femeile s'a pus în genunchi înaintea icoanei lui Hristos, și-a ridicat dreapta și a zis: „Cel dintâi trăznet ce a cădeà să mi-l trimită Dumnezeu în creștet dacă-mi voiu dà fata după Nonu.“ Cuvintele răsunară uscate, ca într'un pustiu, și când se ridică Miron femeile amuțiseră la locul lor.

El s'a liniștit acum deodată. Erà atât de liniștit după jurământul acesta încât îi părea că nici nu se mai poate gândi. L-e liniștiră și femeile. Toată împotrivirea ce le aduceà pe buze o ploaie de cuvinte, peri ca măturată de o aripă de crivăț, și sufletele lor rămaseră deodată goale și neputincioase. Nu simțiau durere, nu simțiau desnădăjduire, ci li-se părù așa că n'a mai rămas nimic din ele.

In sfârșit bine că s'a hotărât odată într-un chip și Miron Precup. Că de un an încheiat a venit Nonu dela slujba împăratului, și un an întreg inima Firuții a tremurat mereu, cum tremură o pasere rănită din aripioare, de hotărârea ce va luà-o tatăl său. Bine că s'a hotărât Miron, căci femeia lui nu mai aveà nici o liniște în sufletul ei când vedeà fata, când vedeà pe Nonu. Și feciorul încă nu mai puteà să aștepte. Și nu aveà pentruce să aștepte. Că în sat tatăl său erà fruntaș, ca și Miron, și Nonu nu erà iacă așa o tufă, ci o cruce de voinic. El cu fata s'a înțeles de mult, cu mama fetei tocmiră toate trebile cununiei, numai cuvântul lui Precup se mai aștepta.

Și iată cuvântul acela veni în chip de jurământ groaznic. Iată că se surpă deodată tot ce zidiră cei trei un an de zile.

In sara aceea, în noaptea următoare bărbatul, femeia și fata nu se gândiră la nimic, se zvârcoliră în așternuturi și nu le venià somnul.

Dar din ziua a doua începură toți trei să se gândească.

Miron Precup se gândià, că bine a făcut. Drept că jurăminte în casa lor până acum nu s'au pomenit, dar nici nu i-a apăsat până acum vre-o neînțelegere așa de mare. Și când e vorba de fericirea copilului tău, atunci jurământul nu-i păcat. Și de fericirea Firuții erà vorba? Precup să gândi iar la fecior, la Nonu. Iată un strengar care bate uliţele și sare gardurile. Se gândi la părinții lui. Iată niște oameni cari se laudă în gura mare, și joacă și acum la petreceri, la ospețe în rând cu tinerii. Neam bun e acesta? Casă în care să intre fata ta? Mai bine în pământ!

Femeia lui Miron se gândià întâi la rușine ce-a ajuns-o. Ea, femeie fruntașe, începù să-i zică mamei feciorului cuscră, începù să se simtă neamuri, și acum deodată să i-se taie creanga de subt picior. I-se tăià creanga? Vezi bine că se tăià! După un jurământ atât de mare cine să mai cuteze a încurcà ițele?

Iar Firuța, dimineața, când văzù primăvara curată și senină, când puișorii o întimpinară piuind flămânzi, începù să plângă scuturându-se. Îi părù ei sara că toate s'au sfârșit, dar acum vedeà, simțeà cum o mare nenorocire i-s'a pus de-a curmezișul în drumul spre noroc.

De tatăl său nici când nu s'a alipit cu mare dragoste. Intunecat și aspru, vecinic cuprins de griji, vecinic în alergările lui, Miron Precup erà mai mult temut decât iubit de fată. Dar Firuța în dimineața aceea simțeà, că de și-ar schimbà t.tăl său cuvântul, l-ar iubi mai mult decât pe mă-sa, mai mult decât pe Nonu chiar. Dar puteà Precup să-și mai schimbe cuvântul, după ce l'a întărit cu un jurământ atât de mare? Cu inima strânsă, Firuța simțià că nu și-l mai poate schimbà. Au trecut săptămâni până ce fata a cutezat să se întâlnească cu Nonu și să-i spună hotărârea lui Miron. Feciorul la început nu a înțeles. A tăcut, și-a tot gândit și-apoi a zis

— „Ți-e urât de mine tu Firuță?“ și o privià slăbit, îmbătrânit deodată. Fata începù să plângă începù să se cânte ca la o îngropare. Nonu, târziu, îi luà încet mâna și-i zise. „Acum nu mai plânge. Acum s'a isprăvit. M'a înghioldit un drac să zic așa. Dar tu ștergeți ochișorii. Iată are să fie bine. Iată tu ai să fi a mea.“

— „Dar jurământul tatii Nonule?

— Cu acela isprăvim în grabă. Jurămintele sunt de multe feluri. Dar jurământul cel mai mare nu se face pe moarte ci pe viață și pe fericire. Și iată ce-ți spun eu: De nu vei fi a mea să nu am parte de un strop de dulceață în lume, de o clipă de liniște.“

Pe Firuța nu a îngrozit-o atâta jurământul acesta cât ochii lui Nonu. Părea că privesc din ochii lui doi inși, un mort și un ucigaș, și privirile lor să învăluiau. Și Firuța fugi, cuprinsă de frică, plină de presimțuri rele.

Trebile nu se stricară așa de rău cum gândià mama Fetei. Nonu îi dà binețe tot cu atâta bucurie ca și mai înainte, mama feciorului nu se ferià de dânsa, — puțin erà numai cam supărată. Prin sat nu răsuflă nimic din cearta de acasă.

Fata după câteva săptămâni începù să iese iarăș la portiță, când auzià pe drum cântecul trăgănat a lui Nonuț, colo târziu către miezul nopții, când Miron durmià ca butucul. Nu știà Firuța ce are să se întâmple, dar după jurământul lui Nonu, nu-i mai păsà de jurământul tatălui.

Atâta numai că se întâlnià mai rar cu voinicul. Și decâteori se despărțià de el, îi părea că-l pierde pentru totdeauna. Sufletul ei se umpleà tot mai mult de chipul acela voinic, și hotărârea de a nu se desbără de el, creșteà tot mai tare. Aveà și Nonu ceva deosebit în vorbă, ceva deosebit în cântec, decând cu jurământul lui Miron. Erà mai moale, mai dulce, mai plin de taină graiul lui, ceva din fiorii nesiguranței le umpleà la amândoi sufletele cu un dor tot mai mare, tot mai bolnav.

Și astfel de prin postul Sfintei Mării întâlnirile lor se făcură iarăș dese, lungi, tainice și înfiorătoare. Nonu venià acum și mai de vreme uneori, și cânele Bălan bătea uneori ca la om, îndată după cina cea bună.

(Va urmà).

Cronică literară.

Dela ultima cronică încoace putem înregistrà apariția mai multor scrieri de seamă, din cari remarcăm aci:

Octavian Goga: *Ne chiamă pământul* un frumos volum de 147 pagini, cuprinzând productele poetice ale distinsului nostru scriitor, publicate în primii și ultimii ani prin felurite reviste. Deși întâlnim și aci versuri de puternică concepție și neîntrecută formă, totuși ele nu ne încântă, nu ne ridică sufletul la înălțimea aceea, la care ne înălțase poeziile primului volum. Special nu plac versurile în care poetul alunecă pe panta filozofiei când e greoiu și aproape neînțeles. Volumul, apărut în editura „Minerva,“ e de o elegantă executare tehnică și costă 2 lei.

Tot acolo a apărut o nouă scriere a dnei Constanța Hodoș: *Departe de lume* un mănunchiu de nuvele preste cari adie un ușor suflu de melancolie. De altcum volumul acesta e un pas înainte a scriitoarei. Cu toată gingășia femeiască ce se remarcă în câteva din aceste nuvele, sunt și scene puternice și esuoționante, pe cari dna Hodoș reușește să le descrie și redeie perfect. Volumul are 249 pag. și se vinde cu 1·50 lei.

Din Biblioteca „Minerva“ am primit numerii 10—20. Remarcăm: Potopenko: In slujbă adevărată, asupra căruia vom reveni. Gogol Taras Bulba, Slavici: Din valurile vieții și Flamarion Visuri instalate. — Constatăm cu plăcere, că numerii din această nouă Bibliotecă de popularizare sunt aleși cu destulă grije. Prețul numai 30 bani.

Insemnări din bisericile Maramureșului, culese de Ioan Birlea, e titlul unui volum de 245 pagini, publicat cu cheltuiala Ministerului de instrucție publică. Tinerul și harnicul cleric al nostru a cutrierat aproape întreg Maramureșul, având din 51 comune 800 de însemnări pe cari le-a crezut de vrednice de a nu fi date uitării. Dl profesor Iorga a avut amabilitate a orândui aceste însemnări și a face cuvenitele tabele de localități, de nume și de lucruri și a mai adauge în sfârșit un glosariu al cuvintelor dialectale. Tot după recomandarea Dsale Ministrul de culte a luat asupra-și cheltuielile tipăririi. De sigur, că această scriere poate fi de folos istoricilor și filologilor, cari vor află întrânsa material destul și vrednic de a fi studiat.

Cântece și plângeri se numește o colecție de 6 cântece românești aranjate pentru voce și piano de harnicul tinăr *Iustin Cl. Juga* și dedicate Dnei Dr. Mihályi. Patru din aceste cântece sunt doine poporale românești

apoi e Cântecul haiducului de V. Alexandri şi romanţa de Maria Cunţanu: „Pe sub fereastră curge un râu.“ Priceperea pe care dl Iuga o dovedeşte în aranjarea armonioaselor cântece româneşti, ne îndeamnă să recomandăm compoziţiile Dsale cu toată căldura. Cântece şi plângeri costă 3 cor. se poate comandă dela librăriile româneşti din Gherla Sibiiu şi Năsăud.

Bibliografie.

A apărut:

Nr. 419. din *„Biblioteca pentru toţi“* cuprinzând:

Lautarul din Cremona, piesă de François Coppée, tradusă în versuri de Traian Demetrescu. Preţul 30 Bani.

Lăutarul din Cremona e o poveste de dragoste, de o duioşie neîntrecută în care Filippo, un muzicant genial dar cocoşat se jertfeşte pe sine ca să facă fericirea fetei pe care o iubeşte dar care iubeşte pe un altul. Situaţiile dramatice şi poezia versurilor şi a cugetărilor fac ca **Lăutarul din Cremona**, să fie o operă desăvârşită. Tradusă de regretatul şi duiosul poet Traian Demetrescu, versiunea românească redă frumuseţea originalului.

„Biblioteca pentru toţi“ **Nr. 423.** cuprinzând:

Domniţe şi jupânese române de altă dată, de dl Octavian G. Lecca. Preţul 30 bani.

Această operă e o privire retrospectivă în istoria noastră, care, pe lângă atâtea figuri de domni viteji şi mari, — a avut o mulţime de femei măreţe; figuri blânde, dar sublime, cari au jucat un rol de seamă în trecutul nostru şi cărora le datorăm o pioasă recunoştinţă.

Dl Lecca, în noua-i lucrare ne face să revedem multe din aceste dispărute, cari au trecut prin grele încercări şi cari au sfârşit adesea în chip tragic.

Nu va cunoaşte nimeni în destul istoria noastră fără a şti viaţa acestor eroine din trecut, şi dl Octavian G. Lecca, a adus un real serviciu literaturei noastre istorice, dând la lumină această broşură.

Ultimul număr al *„Bibliotecei pentru toţi“*, **Nr. 471.** cuprinde celebra tragedie a lui Racine, **Andromaca**, tradusă în versuri de cunoscutul poet dl Nanu. Puţine sunt la noi traducerile din poeţii clasici francezi cari să poată rivalizâ cu lucrarea aceasta. Dl Nanu e un abil mântuitor al versului şi a redat în româneşte toate calităţile versurilor aşa de desăvârşite ale lui Racine. Preţul 30 bani.

A se cere gratis la Librăria editoare Leon Alcalay, Bucureşti, catalogul complet al acestei *Biblioteci pentru toţi* care se sporeşte în mod regulat cu câte 2 volume noi pe fiecare săptămână şi care cuprinde peste 470 numere bine alese din toate ramurile literaturii române şi străine, pe cum: Nuvele, Romane, Poezii, Teatru. Ştiinţă popularizată, scrieri pentru tinerime etc.

Preţul fiecărui număr de 100—120 pag. costă minimul preţ de 30 bani.

Din publicaţiile „Bibliotecei Minervei“ însemnăm apariţia următoarelor broşuri:

Nr. 21. Turgheniev: *Povestiri vânătoreşti* în traducerea dlui Mih. Sadoveanu, apreţiatul scriitor. Cuprinde 9 bucăţi alese.

Nr. 22. Festetics: *Ţărmuri bizare* traducere de I. Răduţ, interesante note de călătorie prin insulele oceanului pacific.

Nr. 23. Deleda: *Valurile vieţii* traduse din italieneşte de dna Izab. Sadoveanu. Cuprinde patru bucăţi pline de o concepţiune originală.

Nr. 24. *Scrieri alese* din Mumuleanu Hrisoerghi şi Cuciureanu adunate şi publicate de dl Il. Chendi.

Nr. 25. Olcott: *Catehismul Bisericii Budhiste de Miazăzi*, tradus de Gr. Góilav. Dă idee de învăţăturile lui Budha, la care e modern a se face provocare.

Nr. 26. Daudet: *Niverneza* o preafrumoasă şi sentimentală povestire din viaţa marinarilor francezi.

Nr. 27. Iacolliot: *In ţara Fahirilor*, traduse de N. Pandelea. cuprinde câteva însemnări ale unui călător prin Indii despre isprăvile fantastice ale fachirilor.

După cum se vede „Minerva“ continuă să ne deie aproape tot traduceri, ceea ce până la un punct poate să nu fie prea bine

A apărut Nr. 410—411 din *„Biblioteca pentru toţi“* cuprinzând **Ştiinţa amuzantă. Experienţe atrăgătoare întemeiate pe legi ştiinţifice**, de *Tom Tit*. Traducere de *Laura Nădejde*. Un volum de 208 pagini cu 70 ilustrţii. Preţul 60 bani.

Exerciţiile lui Tom Tit, sunt foarte populare în lumea şcolară din străinătate, căci pe cât sunt de instructive, pe atât sunt de atrăgătoare.

Multe din experienţele cuprinse în acest volum sunt simple jocuri menite să înveseleas ă o societate; dar cea mai mare parte din ele se întemeiază pe vre-o lege din domeniul fenomenelor fizice şi iau prin aceasta un caracter cu adevărat ştiinţfic. Se poate uşor deduce de aci marea însemnătate a acestor experienţe pentru educaţia ştiinţifică a tinerimei. Copilul petrece făcând jucării nostime şi, jucându-se, *învaţă*. In adevăr, la urmă rămâne cu o mulţime de cunoştinţe despre legile fenomenelor fizice şi aplicările lor.

Prin tipărirea acestui volum, direcţiunea „Bibliotecei pentru toţi“ a făcut un real serviciu lumei şcolare, căruia i-se pune la îndemână o carte cu adevărat preţioasă Tipărire îngrijită şi ilustraţii splendite.

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocenţiu M. Clain“* a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă şi interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. *Să află de vânzare la Librăria sem teol. din Blaj.*

PSALTIREA Profetului şi Împăratului DAVID.

Preţul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creştnă*** fco. **5·30**

vol. II. ***Tradiţiunea şi Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului şi Graţia.*** fco. **7·30** cor.

vol. II. ***Sacramentele şi Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism şi Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procură aceste cărţi din cassele bisericeşti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

DIN ZILELE LUI NERO, roman, după Alexandru Dumas—Tatăl. Preţul 1 cor. + 10 fil. porto postal. Se află de vânzare în Librăria Seminarială din Blaj.

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.

Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

Circulaţia trenurilor

prin gara **Küküllöszög—Blaj** — valabilă dela 1 Maiu 1909.

De către Braşov,	tren	personal	12·48	de către	Teuş	2·08
„		accelerat	7·22	„ „	„	8·53
„		mixt	6·57	„ „	„	9·04
„		accelerat	2·51	„ „	„	12·22
„		personal	1·48	„ „	„	12·39
„		accelerat	10·01	„ „	„	5·40
„		personal	9·29	„ „	„	4·03
Dela Parajd:	„	mixt	8·44	către	Parajd	3·02
„		personal	12·43	„	„	9·34
„		mixt	6·54	„	„	2·55

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 26—52

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 29 52

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

să se adreseze, cine

dorește a cumpără

Pomi Roditori Altoiți,

de calitatea I. arbori de promenadă, tufe de ornament, acăți, gledicii, coniferi ș. a. pe cum și

VIȚĂ DE VIE ALTOITĂ,

viță de vie europeană și americană cu și fără rădăcină (36) 10—10

Cataloage trimite gratis și franco.

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50, 25—25

La expoziținnea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (46) 27—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce cloporele sunt bătute de o laturi prin aceea ce sunt măntuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

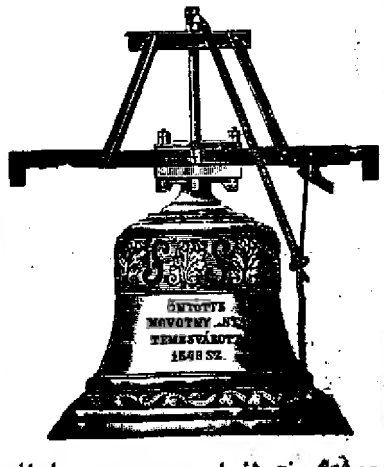

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 27—5.

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutreturi și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: **95.816.412 coroane.**

capitale asigurate asupra vieții: **9.882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 22 Maiu 1909.** **Numărul 20**

Profeții mincinoși la răspîntie.

Profeții mincinoși încep a-și ridică capul din nou. Decând cu legea de congruă nu-și mai încăp în piele. Ziaristica lor dă năvală asupra satelor, să îmbie în casele preoților, învățătorilor și strigă în gura mare: Noi suntem adevărul, noi suntem românii neprihăniți, numai noi servim cu devotament, cu adevărată dragoste frățească, interesele preoțimii, învățătorimii, a inteligenții noastre, noi vom duce la bun sfârșit cauza poporului nostru; Și bine să știți, că ceialalți, cari nu sunt cu noi vă vreau răul, că ceice fac politică „naționalistă,“ vă trag pe sfoară, că aceștia se îngrașe din sudoarea voastră, că urmăresc interesele lor egoiste și habar n-au de interesele voastre. Deci strângevă-ți în jurul nostru, lăpădați-vă de prostul acela de popor, care nu vă dă nimica, care acum vă chiar desconsideră pe multe locuri și haideți la noi, haideți la oala cu carne, că acum noi suntem mai mari, dela noi vă atârnă chiar existința voastră.

Astfel bat doba la urechile celor mai slabi de înger, căutând să destrame falanga preoțimii noastre, care a dat atâța eroi în timp de restriște, să distrugă armonia dintre ea și ceialalți intelectuali, dintre ea și popor, ca ei să poată pescui în tulbure. Ziaristica acestor oameni scormolește contraste închipuite între diferitele pături ale societății noastre, vreau să afle la noi asupritor și asuprit, stăpân și slugă, elită și prostime, oameni îngâmfați și mulțime desprețuită. Și fiindcă lectura aceasta pătrunde gratis în casele unora — cărora le-ar puteà fi rușine de atâta lașitate și uitare de sine — nu-i mirare, că mai iea pe câte unul mic la suflet și scurt la vedere de pe picioare, care apoi în orbia lui își uită de datoria ce o are față de turma, pe care e trimis să o păstorească.

Noi cunoaștem situația preoțimii noastre și știm se judecăm multele greutăți ce le întimpină ea în vieață. Cunoaștem și unele veleități, ce s'au divulgat mai ales acum cu ocasiunea alegerii dela Oravița. Cu cele câteva șire, ce le publicăm mai jos, vrem să ilustrăm situația, ce cred unii, că le-a creat legea de congruă, înspăimântați fiind mai ales de pressa ghidionilor. Iată textul: „Prea mult cereți dela preoți dlor! Cereți aceia ce nu cereți dela nici o altă pătură, ce nu cereți nici dela advocați, nici dela medici, nici dela profesori, nici dela canonici, cu atât mai puțin dela oficianți, a căror existință este mai mult sau mai puțin pendentă de stat, cereți dela preot ca să-și pună în cumpănă existința, (?) să-și desconsidere interesele sale, (?) sa-și pună în joc congrua, (?) pentru chestii naționale. Dumniavoastră domnilor advocați vă e ușor, că nu vă atârnă cancelaria dela dl solgăbirău, vă e ușor și dumniavoastră dlor medici, că dacă chiar, ca oficianți nu puteți încunjurà presiunea oficioasă, atunci aflați, că sunt sub îngrijirea Dvoastre niște grei bolnavi, cari vă reținacasă; Profesorii își capătă leafa din fonduri private, învățătorii aceia nu mai vin în socotință, oficianții, cu atât mai puțin, rămânem noi preoții.

Intrebați în tot Ardealul și toată țara ungurească, că ajutul, ce l-am primit până acuma, cum a fost pendent mai totdeauna de informațiile organelor administrative, cum a fost sistat pur și simplu și până acuma ajutul la scrisoarea chiar și a scriitorilor dela administrație și câți nu au rămas cu familii mari peritori de foame — cred, că acesta este cuvântul cel mai potrivit — pentrucă s'a expus pentru interesele poporului, ale neamului și a prețuit mai pe sus conștienta decât pânea de pe masă. Altcum nu a putut face. Așa a moștenit dela părinți, că preotul să meargă în frunte și așa a făcut. S'a luat după pilda Mântuitorului, că păstorul bun își pune sufletul pentru oile sale și așa a făcut.

Numai, că să nu uitați, că vremile acestea sunt pe cale să apună. Generația aceasta de preoți, care a trăit după coarnele plugului, căreia toamna îi erau pălmile scoarță de furcă și de coasă, care se bucurà de dutca, ce o primeà pentru un botez, și de cei 25 creițari pentru o înmormântare, aceasta generație de preoți crescută în mizerie și sărăcie — să stânge.

Iar poporul? Ceice au murit înainte de astăzi cu 30—40 de ani să se scoale nu-l mai cunosc. Pe atunci domină popa preste sat cu știința, evlavia, cuvântul și de multe ori prin conexiunile familiare ce le aveà în sat, astăzi sunt o grămadă, cari să țin mai învățați decât popa, cari evlavia preotului o defaimă înaintea celoralalți, zicând, că e izvor de câștig, cari taxele de înmormântare de botez, de cununie, — taxe de altcum de râs în ziua de astăzi — le deneagă, amenințând cu trecere la altă confesiune sau la nazarenism, cari nu au nimica sfânt înaintea ochilor, ci umblați prin lume și îmbuibați de idei socialiste și jidovești, vin acasă și defaimă preotul, fac batjocură din cele sfinte, cercând să zădărnicească orice acțiune a preotului.

Să ne ferească Dumnezeu să putem zice aceasta despre întreg poporul nostru. Ar fi prea de desperat. Dar să poate zice preste tot, că aproape nu este sat unde să nu se fi vârât profeții mincinoși și să nu se fi început pe sub ascuns încă munca lor distrugătoare.

Ceva însă să poate zice preste tot, că preoții dela popor aproape nu mai capătă nimic, și că venitele stolare pe cele mai multe locuri sunt ridicule. Să atribuie aceasta pe deoparte sărăciei și datelor multe, pe de altă parte lipsei de pietate.

In faţa celor expuse ce i-se impune preotului de astăzi? El dela poporul păstorit de dânsul nu capătă aproape nimic, el care nu s'a născut s'au nu s'a însurat în comuna respectivă şi n-are acolo nici casă nici masă, nici car nici boi, ci vine cu un cuferaş şi cu o preoteasă — domnişoară, vine dela masa tătălui său a socrului său la cele 6 iugăre porţiune canonică. Oare nu va aşteptà numărând zilele congrua?"

Raspunsul nostru la acestea să poate află în Nrul 15. Din nou repetăm, că congrua nici dà nici luà nu o poate nici dl solgăbirău, nici alt domn. Ea se asigură fiecărui preot prin lege. Iară între felul de a se dà congrua şi ajutul de stat este deosebire ca cer şi pământ. Ajutul îl dà ministru cui vreà şi cât vreà, congrua o dă legea celui care e îndreptăţit şi cât e îndreptăţit.

Iar cealaltă parte a chestiunii, că anume poporul nu dă nimic preotului, prin urmare preotul încă în proporţia aceasta să-şi facă datorinţa faţă de interesele lui, este o logică foarte primejdioasă. Mântuitorul nostru Isus Hristos nu numai, că nu a căpătat nimica dela popor, dar a fost restignit pe cruce şi acolo s'a rugat pentru ceice îl pironiseră pe lemn: Părinte iartă-le lor, că nu ştiu ce fac. Ce s'ar alege din societatea omenească, dacă fiecare şi-ar măsurà slujba, misiunea, munca sa în proporţie cu aceia ce capătà? Ce s'ar alege, şi ce s'ar fi ales până acuma din noi românii, a căror preoţi, învăţători, profesori etc. au adus jertfe uriaşe de muncă neresplătită de mine, cel mult de conştienţa ce o are şi a avut-o fiecare faţă de datoria şi chemarea lui faţă de acest popor? Vezi Iubite dle coleg; aceasta a fost cinosura de muncă, a modului de a vedeà şi a lucrà a preoţimii noastre şi eu am încă aceia credinţă, că suntem foarte departe de punctul de vedere al Dtale. Când va fi pierit tot idealismul, toată căldura sufletului nostru faţă de umbrele trecutului nostru, faţă de memoria părinţilor nostri, toată dragostea faţă de pământul acestă, unde am văzut mai întâi lumina zilei atunci da, ne vom măsurà şi noi slujba după remuneraţia ce ni-se dă.

Să sperăm, că va mai curge multă apă pe Someş până atunci.

Intelectuali şi caractere.

(Omagiu zilei de 3/15 Maiu).

I. Roşiu.

II.

Nu arareori se poate auzi, cum tinerii cu multă bunăvoinţă, văzând câtă rece nepăsare şi penibilă moliciune şi desolare stăpâneşte atmosfera, în care îşi mântuesc studiile universitare, repetăm, tinerii zeloşi se plâng că n-au un călăuz de treabă, care să-i îndrume întru toate nepriceperile lor, să-i înveţe la un traiu cinstit şi corespunzător stării lor arătându-le totodată mijloacele, cari cresc bărbaţi întregi pentru vieaţă; — pe seama acestora a scris d. Payot „Educaţia voinţei" (8). —

Tendinţa moderuă de a scoate omenimea de sub influinţa bisericii, precum arată efectele, a dat faliment deplin. Şi oare pentruce? Pentrucă prin eschiderea influinţei bisericeşti se răpeşte omenimii direct un astfel de factor capital în desvoltarea ei, pe care nici un fel de altă putere lumească nu-i în stare să-i înlocuiască, putinţa de a creşte caractere de granit. Şi aci nu mai încape discuţie; zădarnică ori ce sforţare, căci vecinic va stà adevărul, că lumea noastră materialistă nici când nu va puteà produce ceea ce a produs şi va produce nesfârşit biserica străbună cu puternicile ei mijloace, de cari dispune întru creşterea voinţei în oameni (5). Ne vine aci în minte povestea alor doi prietini, dintre cari unul iscălise celuialalt un cambiu pentru o sumă enormă de bani; dar când înţelesese în decursul vorbirii, că prietinul-său e un ateu ordinar — îşi şterse numele de pe cambiu şi n-a mai voit să gireze. — Vieaţa are multe nu numai poveşti, ci mai vârtos realităţi de aceste. Sunt cazuri destul de transparente, — ori nu?! Dar să lăsăm astea la o parte deocamdată!

Spiritele cugetătoare în vremile din urmă, întru cât s'au ocupat de însămnătatea creşterii voinţei omeneşti, au deviat în două teorii contrare, cari ambele sunt simplu negarea educaţiunii voinţei (6) anume: în teoria determinismului şi a liberului arbitriu. Prima neagă deadreptul putinţa de a educa voinţa, căci consideră caracterul ca un bloc nemişcător (6) iar a doua, rău aplicată, nu poate educà. Teoriile lui Cant, Schoppenhauer şi Spencer (29—33). cari înclină spre determinismul modern lombrozian, dacă ar fi să fie adevărate, ar trebui să aflăm în jurul nostru numai caractere constante şi petrificate, pe când vieaţa le desminte făţiş prin faptul, că s'au crescut şi se cresc mereu şi azi caractere.

Aproape tot atât de lunecoasă e şi teoria voinţei libere rău înţelese. Aceasta la prima vedere se pare a semnalà, că educarea voinţei — proprie liberarea de sine — ar fi un lucru uşor, pe când iarăşi tot praxa dovedeşte în belşug, că aceasta e o îndelungată operă obositoare, care cere multă îngrijire şi cunoaşterea foarte exactă a mijloacelor psihologice (7). In aceasta consistă greutatea de-a scrie un astfel de îndreptar al voinţei noastre fragile. Aceasta e condiţiunea formării de caractere în tinerii muncitori intelectuali, cari întorşi dela focularele de ştiinţă în ţara a lor săi de acasă, să le ducă lumină, după cum grăeşte atât de nimerit şi d. Payot către universitarii dela ţară: „Puneţi-vă pe o muncă personală, serioasă şi stăruitoare, care să facă din voi oameni instruiţi şi cu o inteligenţă limpede şi după aceea o uriaşă sforţare, dimpreună spre a face educaţia ţăranului vostru din punct de vedere al *igieniei*, al *procedurilor inteligente de cultură* şi al *deşteptării conştiinţii lui naţionale*; aceasta va face din voi educătorii popoarelor din orient şi binefăcătorii patriei voastre" (11). — Să vedem deci nişte cuvinte cari sunt preservativele pentru o educaţie de caractere.

O boală comună, în care pătimeşte, grosul muncitorimii intelectuale e lipsa totală de voinţă. O lene universală, oareşi cumva nedeterminată, groaza de sforţare continuă, înclinarea omului spre comoditate sunt cele mai mari vrăşmaşe ale voinţii. Te uiţi d. p. la ordul de zi al unui student superior şi eşti în curat cu dânsul. — Il vezi sculându-se târziu, îşi ia dejunul, pleacă la cafenea ori casină, ceteşte nişte jurnale, — aceste toate nu recer nici o sforţare prea mare, — şi deşi atonic, trece cumva preste ele. După prânz îşi recapătă vigoarea pe care însă şi-o perde în convorbiri şi în discuţii şterpe, în zeflemele şi critice până la desgust: oameni politici, literaţi, profesori, colegi şcl. — pentru toţi are gesturi de neîndestulire; ici colea, de-i pică în minte, preste zi mai aruncă ochii şi în vre-o carte, rar de-şi face şi vre-o însemnare, seara apoi se culcă fără multă voie. Unui astfel de moleşit nu-i vine în minte o carte de cetit, un muzeu de artă, o pădure frumoasă, o acţiune determinată — pentrucă la astea se recere o iniţiare, o abnegare de sine, care însă îşi are bucuriile sale insutite. Lenea aceasta fundamentală (18) e foarte lăţită; înlăturarea acesteia e prima condiţie de a face ceva, cât de puţin. O altă trăsură caracteristică a lenei acesteia e, că în restimpuri anumite totuşi nu se retrage de sforţările cele mai violente, ca apoi reacţiunea ei să fie cu atât mai intensivă. Aşa se poate vedeà la popoare necivilisate, că sufere bine războaie crâncene momentane, dar lasă să urmeze acestora lungi perioade de neactivitate, Arabii d. p. şi-au cucerit un imperiu puternic, dar lenea lor patriarhală le-a nimicit statornicia în sforţare, căci au fost deja prea leneşi să-şi mai aştearnă prin ţară şi drumuri, să-şi întemeieze şcoli şi industrii (19). Astfel nici împărăţia nu mult o au avut. Aci se potriveşte mai bine zisa: că leneşii scapă bucuriile din mână. Aceasta e deci o a doua specie a lenei generale. Fără remuşcare de conştiinţă şi fără temerea de-a exagerà îndrăznim a afirmà, că lenea aceasta, oareşi cumva groaza de muncă personală independentă îşi are adeseori rădăcinile chiar în şcolile medii. — Mehanismul lor săc, cu care îndoapă în multe locuri memoria elevului, omoară în acesta, în cele mai multe cazuri personalitatea. Aci abstragem dela elita elevilor buni, pe cari nu-i poate omorî nici firea uneori curioasă şi necomunicabilă a multor dascăli medii, precum nici ridicula răceală, cu care îşi împrejmuiesc catedra. Nu-i vorbă, sunt momente, când conduita aceasta o reclamă împrejurările din când în când, căci nu trebuiesc uitate aici nici unele asperităţi şi inclinări spre rău, proprii tinerimii noastre, ca şi altor tinerimi, şi aci recunoaştem cu dascălii noştri o grea temă — dar astea nu vor să scuze vecinica necondescendenţă a

multora. — Repetăm deci cu dl Payot, că şovăiala, temerea, neîncrederea şi groaza de muncă personală, această specie de pasivitate o duc aceşti elevi din gimnazii şi la universitate (21). Iată deci al treilea fel de lene generală, penru care însă sunt răspunzători mai mult crescătorii decât cei crescuţi.

O a patra specie de trândăvie nehotărâtă o produce însaş vieaţa — şi aceasta e cea mai grea de învins Condiţiunile vieţii moderne, nici n-am crede, cât de tare ne împrăştie gândirea şi ne lasă nehotărâţi pentru lucruri intensive. — Uşurinţa comunicării de azi, călătoriile dese, enorma ideodynamică ce poartă în sine pressa zilnică şi preste tot uşurinţa, cu care informaţiunile gazetare îţi plimbă mintea prin fapte diferite din cele cinci părţi ale lumii, vieaţa zbuciumată, condiţiile de traiu, nenumeratele poziţii plăcute şi neplăcute în cari te aduce mediul în care trăieşti în lumea de azi înfierbântată, — iată, că analizând acestea, dai de o sumedenie de motive, de cari, dacă voieşti să ţini seamă, nu mai ai timp, să şi ceteşti cât ar trebui şi cu atât mai puţin să te gândeşti la o muncă mai îndelungată şi preţioasă, ce pretinde o sănătoasă concentrare de idei. Acesta e deci răul, pe care îl îmbie însaş vieaţa de afară şi acesta e punctul cel mai delicat, de care se isbeşte mai ades studentul. In lupta aceasta confuză a vieţii însă observăm pe lângă toate acestea o nuanţă modernă, anume: tendinţa absolută după inteligenţă — uitându-se pe deplin educarea voinţei. Pretenziunile de traiu leagă pe cei mai mulţi de prezent, de realităţile externe ale prezentului; aparatul de înfierbântare ori înfrânare — cu care ar fi să pornească din suflet, deci care ar fi să fie *voinţa tare* — se restrânge numai la factori externi: la opinia lumii, la moartea profesorilor, la zeflemele colegilor, respective la laudele linguşitorilor. Şi acesta e un hotărât rău foarte mare (24). De aci lipsa ce s'a simţit totdeauna pentru atare călăuză sinceră, care în învălmăşala lumii să servească cu inviaţiuni practice şi sfaturi părinteşti tinerilor scăpaţi din aerul şcoalelor medii şi aruncaţi orbiş şi neorientaţi în vre-un oraş mare cu ispite şi mai mari. S'a simţit lipsa unei astfel de calauze, care să arate acestor gregari ai ştiinţii cum şi ce să lucreze şi mai vârtos cum şi ce să voiască (25) să-i facă să vadă în mod intuitiv, prin cazuri concrete, cum are să-şi execute programul de vieaţă un intelectual, să-i dovedească, că numai munca statornică şi fără iluzii ridicule şi minciuni, că numai o atenţiune vie şi meditare adâncă prealabilă, împreunate cu condiţiunile de loc şi igienă corăspunzătoare e în stare să producă o vieaţă binechibzuită, şi bine trăită, asemenea unei mari opere de artă, care încă, numai aşa se poate produce, dacă artistul îşi îndreaptă intensiv toată lumea lui de gânduri asupra ei precum a făcut un Goethe, care 30 de ani a cioplit la „Faust"-ul său, ori cum a făcut un Darwin, care după cum arată corespondinţele lui, publicate de fecioru-său — a jertfit o vieaţă pentru obiectul său de ştiinţă (28). Dar să vedem cum funcţionează intelectul nostru!

Ştim, că elementele dintâiu ale intelectului sunt ideile. Un om întreg, cu mintea normală are o sumedenie de idei — unele mai clare, altele mai puţin clare; şi de oarece ştim şi aceea, că putem fi stăpâni asupra ideilor noastre, — educaţia voinţei noastre s'ar părea un lucru bagatel de uşor. Da, aşa ar fi să fie aievea, dacă un alt vrăşmaş al ideilor bune nu le-ar stângeni în cale — şi acesta e: starea noastră afectivă. Idea singură încă nu-i forţă pentru acţiune întreagă. Noi trebuie să stăpânim şi afectele diferite, al căror cel mai primejdios izvor se cuprinde în astea două cuvinte: lenea şi senzualitatea. Noi trebuie să biruim afectele pentru ideie, ce înseamnă să şi câştigăm simpatii pentru ideie, cu atât va fi mai sigură biruinţa ei. Colo e vitul beţiei. Poţi face teorie preste teorie, poţi aduce dovezi nerăsturnate — până nu aduci cazuri concrete spre a deşteptă afecte deaproape ori de se poate chiar imediate, nu multă ispravă faci. Cei atins odată d. p. de delirîu, ori de apoplexie pricepe totdeauna mai bine urmările beţiei, decât celce numai în teorie le-a auzit. (46) Aceasta însă încă nu va se zică, că afectele sunt voinţa, ori că doar ar suplini ideile (3) ori chiar voinţa, căci în zisa lui Stuart Mill: nu emoţiunea şi pasiunea au descoperit d. p. învârtirea pământului, ci lumea ideilor (55). Ce rol au dar afectele? Rostul lor e să împreune *ideia cu acţiunea*, sunt un fel de motoare. Valoarea aceasta a afectelor o apreciază şi Sf. Ignaţiu de Loyola şi Pascal, când recomandă actele externe ale credinţei, ca foarte potrivite spre a pune sufletul în starea afectivă corăspunzătoare (62) Sau un exemplu mai de aproape: iată castitatea în biserica latină. Iubirea şi frica lui Dumnezeu, emoţiunile religioase, societăţile cu credinţă adâncă, teama, de opinia publică şi simţul de demnitate sunt tot atâtea fortăreţe puternice de efecte pe lângă ideia castităţii. In contra atâtor preservative e astfel evident, că la persoane cu o conştienţă bine pregătită nu uşor pot birui atâtările sensuale. Conclusia e deci, că ideile noastre, în sine slabe, dar împreunate cu afecte trec în acţiune — acesta e primul paş în orice muncă intelectuală de seamă.

Intensitatea muncii o dă continuare acţiunii începute. Adevăratul educător al voinţii e timpul — trebuie să perseverăm în lucrul început. Timpul e cel mai bun leac, ne spune cu mii de ani înainte grecul, care şi-a ştiut preţui tot momentul, dar a şi produs minuni. Adagiul acesta nu se refereşte numai la boalele trupeşti, ci şi la cele sufleteşti, la boalele şi slăbiciunea voinţei. Nimic nu se desăvârşeşte dintr'odată, deci şi voinţa numai cu vremea se întăreşte pe deplin.

Cum trebuie să servim noi scopului propus?

Vedem sgârcitul, că-şi statoreşte un ţel anumit: comoară mare. Şi ce face el? Îşi jertfeşte tot momentul, toate plăcerile, chiar şi sănătatea, ba şi cinstea pentru ţinta propusă. Tinerii noştri nu mijloacele acestuia trebuie să le înveţe, ci dragostea şi alipirea cu care îl văd pe acesta muncind pentru scopul său. Comerciantul să scoală des de dimineaţă şi se zoleşte zilnic în jurul musafirilor săi spre a-şi puteà asigurà o existinţă cinstită, şi oare un student, să nu fie în stare să petreacă cinci oare la masa de lucru, spre a-şi asigurà acum şi pentru viitor toate bucuriile multiple ale unei înalte culturi intelectuale? (70). Oare numai ocupaţiunea lui să fie o sinecură păcătoasă! Renumitul sf. Francisc Salesiu s'a ştiut astfel adânci în menirea sa, încât precum zice dânsul: lăsà să i-se scurgă şi să i-se topească sufletul în Dumnezeu (71). In Alpi sunt scobituri de câte 100 de metri (83) toate pricinuite numai de stropi căzuţi în decurs de lungi veacuri. Ce face intensitatea continuă! Operele cele mai mari din lume sunt numai rodul unei intensităţi bărbăteşti în lucru. Cunoaştem cu toţii opere vaste de tot felul — acestea încă numai cu vremea au fost gătite. A trebuit mai întâi întreaga operă meditată, precizată, compusă, poleită; apoi strânsă slovă de slovă şi pusă sub teascuri. Să nu se uite apoi încă un lucru de frunte: nu trebuiesc despreţuite nici momentele, fie cât de puţine. Un bărbat, spune d. Payot la un loc — numele-mi scapă — a cărui femeie regulat tot întârzià cu dejunul câteva momente, a scris în acestea scurte dramuri de vreme, în decurs de niste ani o carte întreagă. Nostim, dar bun exemplu! Şi încă ceva! Să nu pretereze intelectualul nici măcar o singură ocazie binevenită de a se pune pe lucru, căci în zisa lui Leibnitz, trebuie să ne folosim de mişcările cele bune, ca de vocea lui Dumnezeu, care ne cheamă spre a luà hotărâri energice (75).

Dar ideile puse în acţiune cu ajutorul afectelor, chiar şi în acţiune continuă numai astfel vor aveà rod priincios, dacă toată acţiunea e transpirată de energia unei reflexiuni meditative, căci proprie aceasta dă întruparea perfectă a ideilor. Aceasta e ca o unctie a întregii munci fie în scris, fie în alte fapte. Cugetătorul să fie pătruns de însămnătatea şi valoarea ideilor în serviciul cărora se pune. Iată pentruce-i bună alegerea cuminte a carierii. Deci sforţarea de sine — ori mai bine: eliberarea de sine, de lene şi pasiuni — merge gradat şi-şi ajunge culmea, unde începe a şti să mediteze intensiv şi exclusiv asupra ţintei prepuse.

Se înţelege apoi de sine, că dacă undeva atunci, în prima linie aci trebuie să fie vie atenţiunea. Putem aplicà aci foarte bine zisa: Ca secretul succesului e de a profità de toate mijloacele oneste, ce se pot întrebuinţà pentru scopul nostru. (89) Aci se dovedeşte, câtă însămnătate au în psihologie uneori lucrurile cele mai neînsemnate. Nu poţi existà zice d. Payot d. p. la o ceremonie solemnă într-o biserică mare catolică, fără să fi pătruns de admiraţie pentru ştiinţă desăvârşită a celui care a întocmit totul până în cele mai amănunte (118). Sfântul Dominic inventează mataniile înviosând astfel meditaţia printr-o ocupare manuală. Sf. Francis Salesiu ne recomêndă, ca în slăbiciunea atenţiunei să recurgem la acte exterioare, la pronunţarea cuvintelor cu glas tare. — In acelaş tenor vorbesc şi Pascal şi Leibnitz. Şi cu dreptul. Căci unde stagnează meditarea atentă, acolo s'a sfârşit şi acţiunea adevărată. Fără ambiţiunea de a perseverà în aceasta meditare n-am făcut nimic. — Ce este lucrul însuş — mii şi mii de acţiuni mărunte legate organic cu zalele meditării; nici chiar geniul nu e alta în cele din urmă, decât o îndelungă răbdare pătrunzătoare. Şi asta e de lipsă să o ştie cât mai mulţi.

Tot ce s'a făcut în lume mai mare şi mai trainic, s'a făcut de bărbaţi aşezaţi şi serioşi, s'a făcut de cugetători meditativi (107.) Gălăgioşii lumei, oamenii politici, cuceritorii şi sbuciumaţii, cari umplu istoria cu prostiile lor, priviţi din depărtare, n-au decât un rol foarte mediocru în mersul omenirei! (108.) Un biet meditativ ca Ampère, care niciodată n-a ştiut să câştige bani şi de care portăreasa lui râdeà cu lacrimi, prin

descoperirile sale a făcut mai mult spre a revoluționă societatea, decât chiar războiul modern, decât un Bismark șcl. (108).

In strictă legătură însă cu reflexiunea meditativă să nu se treacă din vedere un adevăr, accentuat de toți psihologii, anume: importanța condițiilor fisiologice pentru memorie. Când creerul nu e bine servit de sânge curat prin circulație normală, priceperea lâncezește. — Munca intelectuală pe cât e de valoroasă, dând înțeles și conținut vieții noastre pline de chinuri, neîndestuliri și golăciuni, pe atât e de primejdioasă, dacă o pricepem rău. — Nemișcarea prea multă a corpului, șederea continuă, condițiile rele de locuință, o rea igienă alimentară și altele, produc mistuire anevoioasă, eventual și insomnie — iar turburările aceste au un răsunet viu asupra sistemului nervos. Starea nervoasă se înrăutățește cu încetul și „mulți muncitori intelectuali ajung a nu-și mai puteă stăpâni impresiile, inima li-i palpită la cea mai mică contrarietate, stomacul li-se sgârcește. „Acesta e primul grad al nervismului.“ — care se continua în iritabilitatea și turburările unei vieți bolnăvicioase (141.) E vorba aci, cum are să prevină intelectualul acestei anomalii. Scurt vorbind: prin o higienă de treabă.

Rău înțeleg aceia munca intelectuală, cari își închipuiesc în ea pe un om râzând cu capul sprijinit în mâni spre a medită, ori cu pieptul ghemuit deasupra mesei de scris. Sunt, ce-i drept și lucruri cari trebuiesc împlinite la masă, așa: fixând amintiri, luând note din autor ori traducând, consultând mereu dicționare și gramatice; — dar sunt foarte multe părți ca cele aparținatoare memoriei (154.) cari se pot îndeplini și afară de casă, ori chiar — și aceasta e mai consult — în grădină, pe câmp, în pădure ori alte locuri cu aer proaspet. D. Payot mărturisește, că toate ideile noi descoperite de dânsul i-au venit în timpul plimbărilor (154). tot aci trebuie să amintim și lipsa de mișcare recreatoare a membrelor și cel mai de frunte postulat al igienei; repausul regulat și cu măsură, pe care ni-l procură somnul. Nu toți igieniștii convin întru stabilirea unei durate precise de somn; o normă generală însă și neîndurată accentuează toți unanim, și anume: a nu te culcă prea târziu și a sări din pat îndată ce te-ai trezit dimineața (155.). E curioasă, dar poate chiar adevărată zisa: „Spune-mi la ce oară te scoli și-ți voi spune, ești vițios“ (157).

Cât pentru recreații, în legătură cu repaus, acestea nu-s de fel lene. Însemnăm, că în alegerea recreațiilor trebuie să fim selectivi amăsurat principiilor expuse mai înainte. Nu sunt de recomandat: jocul în cărți, șahul, și peste tot nu jocurile, cari ne leagă de locuri închise, poate chiar — ca de regulă — încărcate cu fum.

Primblarea pe câmp, hoinăreala prin păduri înverzite hotărât au cel mai bun efect. Aceste umplu plumânii cu aer curat și procură și sufletului bucurie Unicul defect poate ce l-ar aveă, că adecă lasă în nemișcare mușchii coloanei vertebrale cari totuși au legătură cu respirația și stomacul, se suplinește vara cu înotatul, vâslirea, jocul cu mingea șcl. iar în timp de iarnă cu patinajul (159). Când plouă, acestea le poate suplini acasă biliardul, lucrul la strung, jocul în popice șcl. — In vremea vacanțelor nimic mai sănătos ca excursiunea.

Astfel se ține echilibrul de lipsă între organism și munca intelectuală. Sănătatea e condițiunea cea mai de seamă a energiei morale și numai astfel e cu putință și tăria rațională a voinței, care nu-i decât posibilitatea unor sforțări intelectuale intensive lăsate pe sănătatea trupească (170).

CORESPONDINTE.

Scrisoare din București.

(Continuare).

Ei, dar ce zic ortodoxii noștri când le areți și le spui acestea? „Sunt momeli, sunt insinuări ca să ne amăgească!!... Dar dacă acestea momeli sunt măsuri așa de puternice de a ne amăgi, de a ne desnaționalizà — sau după vorba acestor ortodoxi, de a ne păpistăși“ atunci, de ce nu usează de ele și grecii cu Patriarhul și mitropoliții lor din Macedonia, ca să amăgească tot astfel pe Românii de acolo? Pentruce metropoliții greci din Macedonia nu pun și ei catedralele lor la dispoziția Românilor, ca să celebreze și predici în limba română, sau măcar în bisericile făcute de Români, să le permită limba română?

Patriarhul grec însă și cu Metropoliții greci din Macedonia au alte mijloace de amăgire: înarmează bande de antârți cu iatagane și revolvere, ca să omoare pe Românii din Macedonia, cari nu să lapădă de limba și naționalitatea lor română!

Iată deci deosebirea între toleranța ortodoxă și cea catolică, iar cu „diferința între morala iesuitică și cea ortodoxă“ stăm tot așa, și cu toate acestea părintele Gibescu, chiar acum s'a găsit să „vorbească de funie în casa spânzuratului,“ acum când toată țara dela un capet la altul hueste de imoralitatea scandaloasă ortodoxă din țara? Când Reviste ca „Vestitorul“ și „Biserica română“ apoi „Neamul românesc“ chiar și „Liga antisemită“ și alte mai multe ziare politice de ale noastre vorbesc de imoralitatea și decadența bisericii ortodoxe române din Regat!

Și apoi când faptele de imoralitate ale păstorilor lor, încep chiar dela cap: dela Metropoliți și Arhierei, Vicari și Directori, atunci, le-ar fi mai bine acestor conferențiari, să-și aducă aminte de vorbele scripturei „fiule deschide gura ta cu înțelepciune și cu frica lui Dumnezeu“ și atunci să tacă retrași într'un colț fără a mai căutà „paiul în ochii altuia, când ochii lor (și sufletul lor) sunt plini de bârne“...

Părintele Gibescu aduce însă ca motiv al desnaționalizărei Românilor ardeleni prin unirea lor cu Roma, cazul maghiarizărei comunei Careii-mari, fără să cerceteze cum stă afacerea, și să se convingă că aceea parohie o formau doue popoare: român și rutean și că parohienii ruteni fiind deja maghiarizați, mereu aveau veleități de a ieși de sub Episcopia română unită din Oradea-mare și a trece la una maghiară, și ca unor slugi necredincioase li-s'a dat drumul să-și caute alt stăpân de națiia lor!...

Iată deci în ce constă acel țipet de alarmă că uniții sunt un element de desnaționalizare și maghiarizare cum susține cu încăpățânare și Revista „Amvonul“ Nr. 10. Și părintele Gibescu că și S. Sa Nifon nu să nită în Bucovina unde zeci de comune românești sau rutenizat din cauza religiei comune, și că tot din cauza ortodoxiei comune ce avem cu Rutenii, aceștia mânâncă și despoaie fondul religionar ortodox român, format din donațiunile voivozilor români numai pentru ortodoxii cei români nu și ruteni cum susțin aceștia... Și apoi să nu se uite că și grecomanii din Macedonia sunt fructul ortodocșiei comune cu grecii!...

Că vor fi și între Românii uniți slabi de înger cari la ocaziuni, din interese meschine să-și calce pe sentimentele lor românești, nu începe discuție, dar să nu comparăm țințarul cu armăsarul. Eu știu, și toți învățații și istoricii noștri au dovedit că școalele Romei și ale Blajului unit au dat pe un Petru Maior, pe un Clain, pe un Șincai, și apoi pe generația ce le-a urmat: Cipar, Bărnuț, Laurian, Maiorescu, Barit, Mureșenii și pe răsboinicii viteji dela 1848, Avram Iancu, protopopul Balint, Axente Severu și alții, și dintre cari o parte au adus luminele lor și în principatele române, și cum spunea Dl. Panu, într-o conferință la Atheneul român că „după Unirea Ro-

Beți numai apă minerală ungară!

Societate pe acții pentru comunicație și export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală contra podagrei
» » Borszék fântâna Kossuth
» » Borszék fântâna Boldizsár
» » Bodok Matild
» Baross
» » Borhegy

Apă de Boholt
» » Vălcele (Elöpatak)
» » F.-Rákos Mária
» » Fehérkö
» Gloria
» » Horgász—Hankó

Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Kászon fântâna principală (Salutaris conține jod și litium.
» » Répát
» Szekely-Selters
» » Stoiceni-(Stojkai)

Prețul unei litre de apă pe lângă schimbarea sticlei.

Întreabă-ți numai medicul și vei ști, că puterea vindecătoare a apei minerale naturală și gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot supleni.

(11) 12—15

mânilor din Ardeal cu biserica Romei, centrul de cultură românească a trecut din Iași la Blaj....“ Și apoi dacă voim să cercetăm și astăzi și să se convingă acești zeloși ofenzători ai Românilor uniți, cetească și să vadă dacă deputații uniți din Parlamentul din Pesta: Dr. Lucaciu, Dr. Maniu, Dr. Vaida, Dr. Mihali, Dr. Pop, împreună cu dl G. Pop președintele partidului național de azi (ca și Dr. Rațiu fostul președinte) toți uniți, sunt mai puțin naționaliști decât colegii lor neuniți??!

Roma, Blajul și catolicismul, nu desnaționalizează Dlor pe Români nici pe alte neamuri, ci ortodocșia fanariotică și pravoslavia moscovită! Asta să știe și s'a constatat, căci așa să scrie la carte de oamenii învățați ai neamului nostru! Și apoi pe lângă aceasta, este și un fapt isbitor și nefiresc că, toată ginta latină din apusul Europei: francezi, italieni, spanioli, portugezi, irlandezi, belgiani, în plus o parte mare din alte neamuri cu cultura superioară ca germani, englezi, și chiar polonezi și Croați de origine Slavonă etc. etc. să țin de religia Romei, numai noi gintă latină, și cari mai purtăm și numele de român al cetății Roma numai noi să ne aruncăm cu religia în brațele ortodocșilor dela Neva și din Fanar a Rușilor, Rutenilor, Bulgarilor Sârbilor și Grecilor, adecă a neamurilor mai inferioare în cultură, streini de noi, și dujmanii noștrii seculari, cari ne persecută și asasinează pentrucă nu ne lăpădăm de graiul nostru românesc!

Cam de 35 ani cetesc eu prin diferite ziare de aci despre pericolul propagandei catolice în România, dar fără să văd acest pericol. In timpul din urmă însă s'a făcut chiar abuz prin ziarele de aci cu acest presupus pericol și trecut tot sub rubrica știrilor „senzaționale.“ Dar în vara trecută ajunse la punctul culminant, când în ziarul „Adevărul“ dela 1 Maiu sub atrăgătorul și senzaționalul titlu „strigăt de alarmă“ „Trinitatea: Bunea, Iorga, Bianu plănuiesc catolicizarea tuturor Românilor,“ iscălit de I. Rusu-Abrudeanul.

(Va urmà).

Acei cari sunt în restanță cu abonamentul de pe anul trecut, cum și cei în restanță de pe mai mulți ani de mai înainte, sunt rugați respectuos, să binevoiască a-și achità datoria.

Prețul de abonament rămâne tot cel de până aci, care este indicat în fruntea foii.

Administrațiunea.

† Nicolae Popescu.

S'a stins în vârstă de 66 ani un dascăl din generația veche, care a fost profesor chiar celor mai bătrâni din actuala generație de profesori.

Intrat de tinăr pe terenul greu al instrucțiunei, a propovăduit lumină la mii și mii de elevi, cari s'au părândat la școalele Blajului, cu multă strădanie. Om sirguincios însuș, pretindea și dela elevii lui sirguință încordată.

După treizeci de ani de serviciu greu, s'a retras în penziune, ocupându-se și de aci înainte cu resolvirea actelor în rezortul lui de asesor conzistorial, interesându se de mișcările culturale, cetind reviste, și având totuș destulă vreme, cu toată starea lui sanitară ruinată, pentru a colaborà la foiletonul foaiei noastre sub pseudonimul: „Nicu.“

Deplângem, la groapa lui, pe dascălul harnic, pe omul sirguincios și conștiențios, care s'a strecurat printre noi cu atâta modestie și care n-a avut pentru tovarășii lui de muncă decât: dragoste.

Inmormântarea regretatului dascăl s'a oficiat Miercuri d. a., pontificând directorul gimnazial, cu asistența altor preoți-profesori dela institutele noastre de învățământ. A fost întovărășit până la mormânt de sutele de elevi gimnaziali, pedagogi și clerici, și de întreaga inteligență din loc. Cuvântul funebru l-a rostit profesorul *Dr. Ambrosiu Chețianu,* (pe care din lipsa de spaț îl vom publică în proximul număr), iar la groapă l-a perentat, în numele corpului profesoral *Gavril Precup.*

Fie-i memoria vecinică!

Noutăți.

Directoriul Șuluțan. Marți în 18 și Miercuri în 19 Maiu și-a ținut ședințele directoriul, care conform hotărârilor luate de Metropolitul Șuluț conduce și controlează afacerile fundațiunii Șuluțene. Marți a ținut ședințe comisiunea pregătitoare, iar Miercuri s'a ținut ședința plenară a directoriului. Din cler a luat parte I. Preasfințitul *Metropolit* ca președintele directorului, membrii *Venerabilului Capitlu* și M. On. *Iacob Popa*, notarul directorului. Dintre mireni au venit la ședințe următorii P. T. Domni: *George Pop*, director financiar și conzilier ministerial în Zombor, *Ioan Nestor de Desmir*, jude de tablă în penziune în Cluj. *Iuliu Bardosy* inspector r. de școale penzionat în Sibiiu, *Petru Pop*, jude de tribunal penzionat în Brașov, *Dr. Alexandru Pop* medic arhidiecezan în Blaj și advocatul arhidiecezan *Dr. Iuliu Maniu*, d putat dietal. S'au revăzut rațiunile fundațiunii și s'au aflat în ordine, s'a aprobat preliminarul de spese pe anul 1909 Notăm, că averea curată a fundațiunii la sfârșitul anului 1908 e: 1.030 120·37 cor. In anul 1908 a crescut cu 30.378·80 cor. dovadă despre administrarea bună a fundațiunii, ce s'a constatat cu multă bucurie în directoriu.

Din Arhidieceză. Preotul disponibil *Basiliu Podoabă* a fost denumit de paroh la *Boș* (tr. Cojocnei). Preotul disponibil *Ioachim Șchiopu,* a fost numit de paroh la Coruș (tr. Clujului).

Din Dieceza Oràzii. *Georgiu Dărăbant,* până aci destoinicul ispravnic al curții episcopești, pe carele Ilustritatea Sa Episcopul mai deunăzi îl distinse cu brâu roșu, în zilele acestea fù denumit de preot militar cu sediul la *Lőcse.* In locul Dsale de ispravnic va fi tinerul preot român: *Dr. Grigoriu Papp,* până aci actuar episcopesc.

Comisar ministerial. Ce'im în „Telegraful român“, că dl profesor *Dr. Iosif Siegescu*, a fost numit comisar ministerial la examenele de cualificație, ce se vor ține la pedagogiile române din Blaj, Sibiiu Arad și Caransebeș.

Academia română și-a deschis sesiunea generală la 1 Maiu v. Pentru întâiadată doară lipsește secretarul general venerabilul domn *Dim. Sturdza*, care e încă tot bolnav. Dumineca trecută membrii Academiei au făcut excursiune pe Dunăre până la Constanța. In actuala sesiune pe lângă distribuirea premiilor se vor face mai multe alegeri de membrii ordinari și onorari.

Dr A. Crăciunescu — iarna în Abbazia — reintorcându-se din călătoria de studii, va continuà praxa medicală și în decursul sezonului de vară din a. c. (Maiu—Septemvrie) în *Băile-Herculane* l. Mehadia.

La fondul societății mes. din Blaj au binevoit a contribui următorii Domni: P. Grapini, preot Șanț, Ștefan Cacovean, E. P. Bota preot Șard, Toma Suciu Ciuguzel, Șt. Giurgiu Drâmboi, Teof. Pop Hărastăș, Ieron. Danilă, preot B.-telec, I. Mărginean preot Țap, Nicolae Mărculeț preot Stenea, Vasile Smigelski, preot Sâncel, Vasile Costea, preot Spini, I. Langa Tătârlaua, Nic. Radu preot Mișcreac, I. Montani, protopop Zlatna, Aur. Hărșan Cenade, Emanoil Oros, I. Pop preot Cergăul-mare, câte 1 coroană. Pentru cari comitetul societății le aduce sincere mulțumite.

Nou doctor român. *Grigoriu German,* fiul preotului din Turdaș în 15 Maiu s'a promovat de doctor în științele juridice.

Necrolog. † *Augustin Gruiția sen.* după un morb repentin, împărtășit fiind cu sf. sacramente ale muribunzilor, și-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului. Duminecă în 16 Maiu 1909 în al 72-lea an, al etății și 46-lea al căsătoriei.

— † *Rozalia Pop,* fiica preotului nostru din Presaca, a repauzat la 16 crt. în floarea vrâstei sale de 18 ani. Domnișoarele din Blaj prietimile sale, unde a petrecut repauzata aproape doi ani, au depus o preafrumoasă cunună pe sicriul adormitei în Domnul.

Odihnească în pace!

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secreținea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra ofticei, guturaiului, tusei măgărești, scrofulei și anemiei.

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveția).

„Roche“

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie

Prețul unei stiele 4. — cor.

(4) 16—35

Partea literară.

JURĂMÂNTUL.

(Continuare şi fine).

Într'o sară Miron Precup nu putù adormi în grabă. Peste zi ieşi o vale, în furtuna ce se desprinse, şi-i noroi o luncă cu otavă. Şi cum nu puteà durmi i-se părù de-odată că aude un cântec cunoscut. Tresare şi merge la fereastă. Dar nu apucă bine să caute în noaptea de-afară şi prin curte trecù ca o umbră spre portiţă.

„Aha, iar încep cu întâlnirile. Staţi numai că am să vă judec eu. Dar până când să iese în curte, cei doi simţiră primejdia, şi fata chiar da să între în casă, când prinse Miron de mânerul uşii. Cătrănit că nu-i putù află la olaltă, Miron se sparse la fată.

„Gândeam, că eşti o fată cumsecade, dar tu eşti o nemernică. Dar să şti, că eu am să fac un lucru mare. Pe mine muierile nu mă poartă de nas. Am să-ţi puşc pe cătana ca pe un iepure."

Fata se strecură în casă făr o vorbă, tremurând ca varga, iar Miron, bufnind, se izbi în pat.

Dar de-aici în colo somnul nu-l mai prindeà până târziu. Stà şi priveghià şi se luptà cu gândurile. Căci Firuţa începù să se ofilească, începù să se usuce, şi nu mai cutezà să iasă la portiţă. Femeia nu mai ziceà nimic, tăceà şi sufereà. Iar Miron acum ar fi avut mai mare voie de sfadă, de ceartă în casă. Şi cum nu se puteà răzbunà într'alt chip, pândia nopţile. I-se părea de multe ori că aude cântecul cunoscut pe undeva aproape. Ieşà în curte, ascultà, dar cântecul adià de undeva din depărtare.

Încă în postul sfintei Mării îi perì lui Miron un bou, care a fost mai bine zidit, îi peri aşa din nimica. Ziceau oamenii că ar fi fost armurare, dar boul căzù aşa ca trâznit.

Precup să înveninà, se sdrobeà şi nu aveà cu cine să se sfădească. Femeia, fata tăceau, cu lacrimile în ochi de nenorocirea asta.

Şi n'au trecut două zile şi căzù, ca fulgerat şi soţul boului, şi acum Precup, rău de pagubă, începù să-şi smulgă părul din cap, ca o femeie.

Prin sat mai erau bolnave şi alte vite. Dar nu mureau. Şi femeia, după-ce într'o zi dimineaţa află pe dungă şi un grăsun, îşi luă inima în dinţi şi începù vorba.

— Nu-i bine, măi Mirone ce se întâmplă la casa noastră. Dacă mai ţine aşa, în câteva zile rămânem pe drumuri. Eu zic că Dumnezeu e mânios pe noi.

— Şi pentruce să fie tu muiere?

— Şti tu bine de ce.

— Aha! Cu asta adecă vreai tu să mă aduci să-mi calc jurământul.

— Gândeşte-te Mirone, că tu te-ai jurat să faci un lucru rău. Dumnezeu pedepseşte pe oamenii aceia.

— Acum eu ştiu ce fac tu muiere, şi să nu te pună păcatele să mai vi înaintea mea cu vorbe de acestea. Iţi spun că n'are să fie bine.

De atunci muierea nu i-a mai zis nimic. Dar Miron îşi pierdù şi liniştea ce a mai avut-o. De când a bàgat de samă că Firuţa se usucă, se gândià şi el câte-odată că n'ar fi fost bine să facă jurământul acela. De când îi spuse femeia că paguba ce-a dat peste casa lor ar veni din jurământul acela, Miron se oprià tot mai mult cu gândul asupra vorbelor rostite înaintea icoanei.

Dar firea lui în loc să se înmoaie, se asprea tot mai tare, şi în curând traiul în casă pentru celea două femei erà un chin. Nu-i mai aflau voia, nu-i mai făceau nimic pe plac. Şi noaptea Miron dormia rău. Câteodată treserià, sărià din pat îngrozit, ca şi când ar fi căzut trăznetul pe undeva pe-aproape. In gândul lui jurământul erà un lucru sfânt, chiar jurământul rău care-l făcuse. Şi de teamă uneori că şi l-ar puteà călcà, i-se părea că aievea are să-l ajungà fulgerul.

Nici când nu l-a neliniştit înainte ţipătul cucuveiei. Dar acum, când se abăteà noaptea pe la ei, Miron se cutremurà, ca în aştepta.ea unei mari nenorociri.

Se zolea noaptea şi nu putea durmi, umblà după trebi ziua şi făceà puţină ispravă, iar femeia şi fata i-se părea că-l urmăresc mereu ca o umbră dintr'altă lume.

Şi când vedeà că fata lui se usucă tot mai tare, că rânduială în casa lui nu mai este, începù să-şi piardă cu totul capul. Jurământul lui nu-i mai părea acum vorbe, ci ceva greu, ascuţit, care-i apasă creştetul. Şi cu cât cercà să nu se mai gândească la povara aceasta ameninţătoare, cu atâta i-se părea mai primejdioasă.

Câteodată cerca să se gândească limpede: Dacă nu-şi va ţinea jurământul, are să-l trăsnească aşa cum s'a legat. Dacă şi-l ţine fata lui va ajunge în groapă, iar averea lui se va duce cu plutele. Şi chinuit de gândurile acestea începeà să blasteme după-amiaza aceea când s'a certat cu muierile, când a îngenunchiat înaintea icoanei.

Miron Precup slăbise, de priveau oamenii la el ca la o arătare. In urmă nu se mai mirară de el, Miron căzù la pat şi începù să bolească în toată forma. Vorbia întrairea, şi din când în când sărìa spăriat din aşternut.

Femeia, năcăjită şi amărâtă, nu mai ştià ce să facă, de ce să se apuce.

Şi într'o zi, în ziua de s. Măria mică, Miron zise cătră muiere: „Trimete după popa".

Şi popa, după-ce veni, începù să vorbească cu Precup. „Vreau părinte, zise, numai să mă liniştesc, nu se mă spovedesc. De spovedit mai târziu, am să te chiem eu. Uite, eu am să-ţi spun Dtale dorinţa mea din urmă. Dorinţa mea-i ca Nonu să-mi iee fata de nevastă, după-ce voiu muri. Lor nu le-am spus, nu le spun. Dar Dta ai să le dai pe faţă dorinţa mea din urmă. Acum eu am să mor, căci aşa am făcut jurământul. Dacă mi-l calc să mor. Ş'acum a trebuit să-mi calc jurământul".

Preotul zimbi amărât: „Vezi ce însamnă a fi păgân. Dta eşti păgân, deşi vi la biserică. Dta te-ai jurat să nu-ţi dai fata, te-ai legat să faci un lucru rău, şi crezi că Dumnezeu ţine la jurământul Dtale. Dumnezeu l-a luat de atunci ca o batjocură şi l-a uitat de atunci. Decâteori v'am spus eu că jurământul de a face ceva rău e chiar păcat să-l ţini şi să te gândeşti la el."

— M-am gândit şi eu părinte aşa, dar nu am putut să mă liniştesc. Nici acum nu pot.

Preotul se gândi puţin:

„Să-ţi spun ceva frate, Dta eşti om avut. Ai numai o fată. O măriţi după fecior cu moşie bună. Rupe Dta din avuţia Dtale şi cumpără un clopot la biserică. Aşa eu cred să-ţi capeţi liniştea care ţi-ai pierdut-o.

Miron Precup privi mult înainte, gândindu-se, văzând par'că ceva, apoi răsuflă odată uşurat: „Aşa ar mai fi ceva. Aşa cred şi eu că m-ar dezlegà Dumnezeu de jurământ. Da, da, un clopet, unul frumos, mare, să-l tragă mai întâi la nunta Firuţii." Apoi după o pauză „Drept ai vorbit Dta. Cu vorba nu-l poţi împăcà pe Dumnezeu, ci cu fapta. Da, cu fapta. Acum să şti că clopotul vine părinte."

Peste două zile Miron îşi vedeà de trebile sale ca mai înainte, peste patru săptămâni sosi clopotul cel nou, şi încă după una Miron Precup, întinerit, jucà la nunta lui Nonu cu Firuţa lui.

I. Agârbiceanu.

Raportul I. Reuniune de înmormântare din Blaj, pe anul de gestiune 1908.

Onorată adunare generală!

Raportul nostru despre mersul agendelor în anul 1908, este următorul:

A. Şedinţele.

Consiliul de direcţiune anul trecut a ţinut de abia câteva şedinţe din motivul, că directorul a trebuit să absenteze mult şi şi adese. Dar şi de altcum şi aceste puţine şedinţe au fost ocupate mai numai cu primirea de membrii noi.

B. Membri.

Reuniunea, cu finea anului 1907 numără 349 membri. In decursul anului s'au primit 6 membrii noi, şi au repausat 13 au rămas la sfârşitul anului 342 membri.

Erezilor acelor 13 membri, decedaţi li-s'au licuidat sumele statorite prin § 16 iar în un cas, consiliul de direcţiune a votat în chip extraordinar, un ajutor de 60 cor.

Despre decedare membrii s'au avizat prin anunţuri funebrale speciale şi întru cât, s'a putut, s'au prezentat şi la înmormântare dând astfel ultima onoare decedaţilor.

C. Averea.

Averea constă din *a)* taxele de înscriere de câte 2 cor. 60 fil. *b)* din suma de 60 fil. solvită la decedarea unui membru, precum şi *c)* din suma, ce rezultă din subtragerea alor 10% din ajutoarele date erezilor celor morţi.

Sumele de sub *a)* şi *b)* formează fondul general de ajutorare, iar celea de sub p. *c)* formează fondul de rezervă.

Averea societăţii a crescut puţin anul trecut; motivul e, că nici membrii n'au fost prea punctuoşi în plătirea taxelor, dar mai ales împrejurarea, că nu ne-am putut afla încă un cassar potrivit, care să-şi poată îndeplini întru toate datorinţa.

De altcum, după cum se vede din circulaţia cassei în anul 1908 percepţiunile fondului general au fost de Cor. 1824·16 iară erogaţiunile de Cor. 1809·70. Starea actuală a fondului e de Cor. 2514·81.

Fondul de rezervă are Cor. 472·05

D. **Propuneri.**

Prezentând acest raport rugăm Onorabila adunare generală:

a) a luà spre ştire aprobătoare acest raport.

b) a dà absolutor Conziliului şi cassarului pentru gestiunea anului 1908.

c) a alege un cassar pe un period de 2 ani, — şi a

d) a decide asupra celorlalte propuneri dela ordinea zilei.

Blaj, din şedinţa conziliului de direcţiune ţinută în 7 Maiu 1909.

A. C. Domşa, m. p. director. **V. Muntean**, m. p. notar.

Circulaţia cassei în anul 1908.

Intrate.

1.	Sald din 1907	2806·66
2.	Taxe de înscriere	15·60
3.	Incassări	1704·—
4.	Reţinuţi pentru fondul de rezervă	147·45
5.	Interese după depuneri	122·85
6.	Suma întratelor	4796·56

Eşite.

7.	14 ajutoare	1549·50
8.	Cassariului şi incassatorului	200·—
9.	Chirie	30·—
10.	Părăstas	14·—
11.	Tipărituri	16·20
12.	Sald la 1909	2986·86
13.	Suma eşitelor	4796·56

Avere.

14.	Fond de rezervă	472·05
15	Profit curat	2514·81
16	Suma averii	2986·86

Blaj la 31 Dec. 1908.

Aurel C. Domşa, director. **Ştefan Dragoş**, cassariu.

S'a revăzut şi aflat în ordine:

Blaj la 7 Maiu 1908.

Comitetul de revizuire:

Dr. Laur. Nestor. Aug. Caliani, Rudolf Riţiu.

Bibliografie.

A apărut:

„Biblioteca pentru toţi“ în al **456** număr al său apărut în zilele acestea, publică în traducere ultima operă dramatică a lui Henric Ibsen, intitulată **Ziua Învierii.** Traducerea e făcută de doi cunoscuţi scriitori ai nostri, dnii Il. Chendi şi Sandu Aldea. In o introducere de mai multe pagini se arată mai întâi însăş importanţa acestui „epilog dramatic“ care a fost în acelaş timp epilogul întregei vieţi şi a activităţii marelui dramaturg norwegian. Pieza simbolizează învierea la o clipă de viaţă fericită a acelor fiinţe omeneşti, cari deşi mai rătăcesc pe pământ au murit de mult, căci le-a murit credinţa şi nădejdea într'un viitor mai bun. Subiectul dramei e luat din viaţa artiştilor şi provocat, la anul 1901, când a apărut, multe discuţiuni în centrele literare europene. Preţul 30 bani.

De vânzare la toate Librăriile din ţară. Catalog complet al acestei *„Biblioteci pentru toţi,“* care se sporeşte pe fiecare săptămână cu câte 2 volume nouă, a se cere la Librăria Editoare Leon Alcalay, la Bucureşti.

A apărut **Nr. 437** din *„Biblioteca pentru toţi“* **Casa cu geamurile portocalii,** nuvele de Ion Minulescu. Preţul 30 bani.

Autorul faimosului volum de versuri **Romanţe pentru mai târziu,** care a provocat cea mai animată polemică în cercurile literare din ţară, îşi publică acum nuvelele sale în care ca şi în versuri, Dsa aduce acea notă nouă necunoscută încă până azi în nuvelistica noastră. Felul cum Dl Minulescu înţelege a scrie o nuvelă, a descrie faptele cari au în ele ceva de neobicinuit, ceva de bizar şi totuşi ceva foarte natural, va mulţumi de sigur pe toţi pasionaţii de literatură, care caută într-o nuvelă ceva mai ales decât obicinuitele brodări literare pe o temă de fapt divers.

Nuvelele Dlui Minulescu au în ele ceva exotic, un parfum otrăvit şi totuşi plăcut la respirat, au în ele ceva din atmosfera nuvelelor lui Jean Lorrain sau Oscar Wilde, o atmosferă însă trecută prin spectrul personalităţei sale, o atmosferă aclimatizată firei şi felului nostru de a fi.

Cu un cuvânt proza Dlui Minulescu ca şi versurile sale va marcà de sigur o etapă în literatura noastră.

Se află de vânzare mai la toate Librăriile din ţară, a se cere gratis la Librăria Editoare Leon Alcalay, la Bucureşti. Catalogul complet al acestei Biblioteci ce cuprinde peste 450 de volume, îmbrăţişând toate ramurile: Literatura, ştiinţa, arta, teatru, poezii, etc.

„Luceafărul“ Nr. 10. cu următorul sumar: George Murnu A VIII-a expoziţie a Tinerimii artistice. — I. U. Soricu Odată (poezie). — Al. Ciura Homunculus. — Simin Din popor (poezie). — Victor Eftimiu Zâna lacului... (poezie). — Ioan Adam Poeme în proză: Către lumină. — Liviu Rebreanu Răfuiala. — Dări de seamă: I. Slavici: Spiru Călin şi Din valurile vieţii (Oct. C. Tăslăuanu). George Murnu: Monumente antice din Roma (O. C. T.). Zaharie Bârsan: Impresii de teatru din Ardeal (O. C. T.). Virgil Caraivan: Poveşti de pretutindeni (A. O. M.). Onisifor Ghibu: O călătorie prin Alsacia-Lorena (T.). — Cronică: Vrăşmăşii literare (T. Codru.) Situaţia şcoalelor din arhidieceza gr.-or a Sibiiului (S.). Muzeul „Asociaţiunii“ (I. C.). Reprezentaţia dnei şi dlui Bârsan în Sibiiu. Concertul reuniunii române de muzică din Sibiiu. Reviste şi ziare. Ştiri. — Poşta Redacţiei. — Bibliografie. — Ilustraţiuni: A. S. R. Principesa Maria: Flori. St. Luchian: Chereta din Filantropia. L. Basarab: Spălătoreasa. A. Murnu: Din alte vremuri. N Vermont: Pogorârea de pe cruce. I. Alex. Steriadi: Hamali. O. Spaethe: Gânduri. Fr. Storck: Bustul Doamnei C. C. S. D. Mirea: Cioban călare.

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocenţiu M. Clain“* a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă şi interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. *Să află de vânzare la Librăria sem. teol. din Blaj.*

PSALTIREA Profetului şi Împăratului DAVID.

Preţul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

---

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creştnă*** fco. **5·30**

vol. II. ***Tradiţiunea şi Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului şi Graţia.*** fco. **7·30** cor.

vol. II. ***Sacramentele şi Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism şi Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procurà aceste cărţi din cassele bisericeşti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

DIN ZILELE LUI NERO, roman, după Alexandru Dumas—Tatăl. Preţul 1 cor. + 10 fil. porto postal. Se află de vânzare în Librăria Seminarială din Blaj.

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.

Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

Biblioteca Unirei.*)

1.	**Benhur** saŭ zilele lui Mesia, de Levis Walace. 2 v.	2·90
2.	**M. Eminescu.** Studiŭ critic	90
3.	**Câte-va momente** din inceputurile bisericeĭ rom. de C. Auner	20
4.	**Nume de familie** la românii din Ungaria, de A. Viciŭ.	12
5.	**Din vieţa lui I. Micul** de M. Străjan	16
6.	**Albertina** Povestire de Dr. V. Bojor.	30
7.	**Cestiuni din dreptul bis. unite** p. I. II.	3·40
8.	**Cele doue feţe ale lumiĭ** de Nicu	30
9.	**Ziua Deşteptării** de Aurel Fodor	16
10.	**Cele două conştinţe,** pieză teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan	40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toţi 10 Nrii ii, primesc cu 6·10 cor. în loc 8·84 cor.

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Muscа-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 27—52

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia **românească** „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 30 52

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Circulația trenurilor

prin gara Küküllószög—Blaj — valabilă dela 1 Maiu 1909.

De către Brașov,	tren	personal	12·48	de către	Teuș	2·08
	„	accelerat	7·22	„ „	„	8·53
	„	mixt	6·57	„ „	„	9·04
	„	accelerat	2·51	„ „	„	12·22
	„	personal	1·48	„ „	„	12·39
	„	accelerat	10·01	„ „	„	5·40
	„	personal	9·29	„ „	„	4·03
Dela Parajd:	„	mixt	8·44	către Parajd		3·02
	„	personal	12·43	„	„	9·34
	„	mixt	6·54	„	„	2·55

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurentul Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50, 25—25

La expoziția milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

46) 28—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

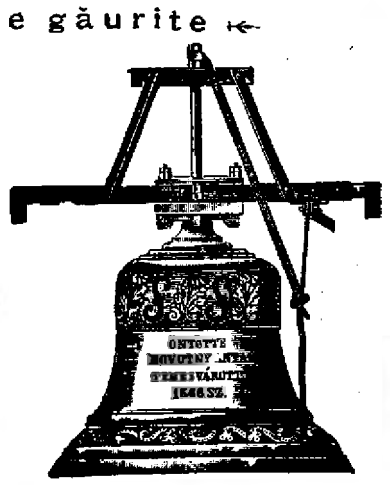

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 28 - 5

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	9,882.454 coroane.

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Fosa apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 29 Maiu 1909.** **Numărul 21**

Importanţa presei.

I.

In zilele noastre, când s'a popularizat şi s'a ieftinit aşa de mult invenţia lui Gutenberg, îşi poate dà oricine seama de marea putere — a patra putere în stat — ce o reprezintă presa.

Mai înainte vreme, când cărţile se puteau procurà numai în manuscris, cu iniţiale scumpe, scris de călugări sirguincioşi, singur pătura bogată a societăţii puteà să jertfească sute sau mii de floreni (după valoarea de astăzi) pentru a-şi augmentà biblioteca cu un nou codice, pe care îl ferecà apoi cu lanţuri de pultul bibliotecii, dupăcum închidem azi cu încuietori duble cassele wertheimiane.

Lectura erà pe atunci un privilej al aristocraţiei, iar muritorii ceialalţi au fost eschişi dela cărarea luminii, după cum eschisă a fost marea massă a poporului până chiar în deceniile mijlocii ale veacului trecut.

Cu invenţia tiparului, atât de primitivă la început şi atât de desăvârşită astăzi, s'a dat un nou avânt cugetării omeneşti. Ceeace erà până acum ascuns în cutare colţişor de bibliotecă privată, începe a deveni bogăţia tuturor; comorile necunoscute ale gânditorilor omenirii se revarsă de aci înainte asupra massei. Civilizaţia înaintează cu paşi mai repezi, pregătind terenul pentru o vieaţă mai omenească şi mai înălţătoare, ca cea de până acum.

Cenzura singură mai apăsà ca un plumb greoiu aripile vulturului, care încercà să-şi iea sborul spre culmi.

A sunat însă ceasul desrobirii şi anul 48, care a rupt multe zăgazuri ale vremilor vechi, a nimicit şi puterea cenzurei şi de aci înainte puterea slovei este din ce în ce mai stăpânitoare.

Ceice au înţeles rostul ei, şi-au adunat puterile şi au înfiinţat jurnale şi reviste, au editat cărţi şi broşuri, formându-şi astfel un puternic public cetitor — tovarăşi de idei — şi o puternică gardă de scriitori şi publicişti: conducători intelectuali.

Străinătatea are jurnale, la cari colaborează ca parte intelectuală sau ca muncă tipografică mii şi mii de oameni, având sute de mii de cetitori. Un astfel de jurnal, care are la spatele său sute de mii de aderenţi, redactat de oameni aleşi, cari sunt retribuiţi în mod prinţiar, pentru a se puteà dedicà eschisiv misiunei ce o reprezintă, este o putere, de care trebuie să ţină seamă guvernele şi partidele cele mai puternice. Căci legătura de idei este astăzi cel mai puternic lanţ, care închiagă elementele reslăţite ale mulţimii.

Ar fi un salt cam mare să trecem dela acestea jurnale puternice deadreptul la modesta noastră presă naţională, atât de slab sprijinită, cu redactori şi mai slab retribuiţi încă.

E o dovadă aceasta despre împrejurarea nu chiar norocoasă, că nu suntem încă destul de culţi pentru a şti apreţià valoarea presei şi pentru a şti sprijini în de ajuns pe aceia, cari sunt chemaţi a dirijà, a lămuri şi a c r e à chiar opinia publică.

O spunem aceasta ca o constatare generală, fără a întrà în amănunte şi fără a reproşà ceva presei noastre, care, în împrejurăril

e

FOIŢĂ.

Cuvântare funebrală

rostită de prof. *Dr. Ambrosiu Cheţianu* la înmormântarea lui *Nicolae Popescu*, profesor penzionat în Blaj la 19 Maiu 1909.

»Luptă bună am luptat, credinţă am păzit, cursul am împlinit.« S. Ap. Pavel.

Jalnici ascultători! adunaţi suntem în jurul sicriului, ce acopere trupul rece al fericitului *Nicolae Popescu,* profesor penzionat, protopop onorar şi asesor consistorial, care Luni în 17 a lunei curente seara la 10 oare, a adormit în Domnul.

Adunaţi suntem pentru a-i dà ultima cinste, pentru a ne arătà stima şi recunoştinţa faţă de el, care ani de-a rândul a fost faclă luminătoare în ogorul şcolii, a fost povăţuitor cu minte al tinerimii dela gimnaziul nostru din loc, a fost membru zelos şi deştept al clerului gremial.

Par'că ne doare şi acum, că acest bărbat plin de zelul casei Domnului, a trebuit să sufere mult, şi să-şi sfârşească vieaţa sa laborioasă, vieaţa sa jertfită şcolii şi bisericii între suferinţe lungi şi grele. Nemângâiaţi am fi, şi năcăjiţi în inimile noastre, dacă nu ne-am aduce aminte de învăţătura bisericii, că: *Domnul pe cei drepţi îi cearcă,* şi dacă n-am găsi mângâiere în cuvintele Sf. Ev. Luca XII. 37, care zice: *„Fericiţi sunt servitorii, pe cari îi află Domnul priveghiând.“*

Boala lungă l-a făcut să priveghieze şi să aştepte oara, în care să păşească înaintea feţei dreptului judecător, pentru a dà seamă de talanţii, ce i-s'au încredinţat, şi pentruca să-şi primească răsplata vieţii.

Privim la sicriul lui invescut în jale privim ca şi la pomul, care după un şir de ani, în cari a înfrumseţat grădina şcolii şi a bisericii, dupăce a rodit îmbelşugat, apoi a contribuit la frumuseţa grădinii cu umbra sa, atins de şuerul gheţos, s'a îngălbinit s'a veştezit şi uscat.

Întocmai a păţit şi trupul adormitului în Domnul, încă în toamnă fù atins de vântul rece al morţii, a simţit mereu fiorii gheţoşi ai ei, simţurile întregi şi sănătoase au început a slăbi, a se tâmpi, şi stors de puteri se apropià de drumul, ce duce la groapă.

Când la sosirea primăverii întreagă natura s'a înviorat, cu jale privià cum în răsuflul ei cald, în razele binefăcătoare ale soarelui se desfătează toate vietăţile, fericitul acum în Domnul nu se puteà desfătà, trupul lui se veştezià zi de zi, până Luni seara, când vieaţa lui s'a stâns, şi când sufletul senin şi curat, i-s'a ridicat la Dumnezeu, care l-a dat, iar trupul lui rămas-a, ca să se întoarcă în pământul din care a fost luat, amăsurat Scripturii: *Pământ eşti şi pământ vei fi.“*

Câtă viaţă, câtă putere de muncă are omul până trăieşte, până când el este chipul şi asămănarea lui Dumnezeu, până când sufletul rămâne în legătură strânsă cu trupul. Câte lucruri nu împlinesc acestea fiinţe sufletul şi trupul, împreună. *Dar rânduit este*

actuale, desvoaltă o activitate cu adevărat eroică spre a se susţineà la nivelul cuvenit, luptându-se cu nevoi şi neajunsuri cumplite.

Ceea ce vrem să remarcăm însă la acest loc, este, că în presa naţională, chiar ***presa bisericească*** este cea mai slab situată.

E o constatare foarte tristă aceasta, în vremuri, când foi străine îşi revarsă veninul asupra publicului nostru, când chiar foi de ale noastre strecoară (conştient-inconştient) hapuri de otravă printre şiruri.

E trist că nu avem o presă bisericească aşa de puternică, încât să poată ţineà piept cu toate atacurile, ce se năpustesc asupra bisericii noastre, ţinând pas cu alte organe de publicitate, a căror spirit şi directivă nu e în consonanţă cu vederile creştineşti.

Intr'un viitor articol vom arătà, cum înţelegem noi misiunea presei bisericeşti şi cari sunt mijloacele de a o ridicà la nivelul, ce i-se cuvine.

Intelectuali şi caractere.

(Omagiu zilei de 3/15 Maiu).

I. Roşiu.

III.

In cele de până aci am văzut sub raport mai mult teoretic — deşi aplicând mereu cazuri concrete — cam în ce cadre se mişcă studierea psihologică a eului nostru. Am observat mulţimea de idei, pe cari suntem stăpâni, dar nu le putem valorà fără aplicarea afectelor de lipsă spre a puteà trece ideia din starea ei pasivă în act real şi intensiv — şi am insistat îndeosebi asupra atenţiunei, asupra reflexiunei meditative, care e în sufletul activităţii noastre şi am determinat în urmă pe scurt şi un raport oareşcareva între fizic şi moral.

Ne mai restă să tragem şi mai deaproape nişte consecuenţe practice, dar îngustimea spaţului nu ne îngăduie, decât cel mult a le indigità.

Precum văzurăm de loc la început, lenea omoară spiritul muncitor d'acapo. Înclinările spre lene şi comoditate ne apasă pe toţi fără excepţiune, — dar aceasta o înlătură uşor orice voinţă cât de cât în faţa lipsei, ce o tinde vieaţa. Unde însă lenea aceasta generală nu e abandonată deloc, acolo se întăreşte şi produce nesmintit doi duşmani de moarte ai muncii: sentimentalitatea vagă şi sensualitatea. Sentimentalitatea vagă e o moleşiune, o trândavă pasivitate, — aci nu poate fi vorbă despre tărie de voinţă. Un astfel de tiner face minimul pentru studii şi când a trecut din întâmplare preste examenul final s'a şi isprăvit lumea celei din urmă slabe întăritări de voinţă. Acestia sunt eroii indiferenţei şi melancoliei moderne. Şi ce păcat, că nu bagă în seamă, câtă vreme rodnică şi scumpă îngroapă după sine în ăst mod fără nici un folos. Ei nu văd realitatea vieţii de romanele, ce le bâjbâie în creri şi nici nu ştiu, ce-i înţelesul propriu al vieţii.

Suntem toţi mai mult ori mai puţin romantici între anii 18 şi 25, — dar nu uităm, că nu aceasta ni etatea din urmă şi vecinică, pe care avem să ne cheltuim vieaţa. Pricina inclinărilor acestora, ştim bine, că e transformarea noastră fiziologică — e începerea bărbăţiei (167). Tinerul după ce şi-a împlinit studiile pentru o carieră mai mult ori mai puţin sfinţită cu zolire intelectuală, stă înaintea însurătoarei. Imprejurările vieţii şi condiţiunile de traiu nu multă vreme îi conced spre a se gândi în dreapta şi în stângă, îi îndrumă la căsătorie, şi aci dăm de un simptom interesant. Azi sunt rari tinerii, cari ar îndrăzni să înfrunte o însurătoare fără zestre (167), căci n-au tăria voinţei; nici când nu s'au încrezut în propria lor putere de muncă, în tinereţa şi străduinţa, care i-ar puteà aduce cu vremea la bunăstare într'o căsătorie, poate modestă, dar fericită. Pentru toţi un singur cuvânt sună dulce: zestrea; dar nici unul nu se gândeşte şi la aceea, ca eventual zestrea, în multe cazuri, „împlineşte sănătatea şubredă, gustul de risipă, sau chiar neînţelegerea dintre bărbat şi femeie, ivită din lenea acesteia din urmă (167). Pe de altă parte nici unuia nu-i trece prin minte, că poate o căsătorie fără multă zestre, — precum arată multe cazuri — dacă îşi are astfel câteva neajunsuri, are în schimb mari avantage morale, aceasta e adeseori panaceul unei vieţi solidare şi armonioase, căci între astfel de condiţii: pentru femeie e interes de mâna întâiu să lase bărbatului său inteligenţa limpede şi să-i supraveghieze de-aproape sănătatea (168). Aerul de sărbătoare, ce domneşte în locuinţele lor, îndestulirea potenţată paralel cu înaintarea lor în vrâstă şi multe altele bucurii nevinovate, despre cari s'ar puteà aminti, nu se pot răscumpără cu o zestre fie cât de mare. Fireşte însă, că cele expuse aci nu vor să zică aceea, că tinerii să se arunce neprecugetaţi în orice fel de căsătorie fără zestre! De altcum atât despre punctul acesta, cât şi despre sensualitate — întru cât voinţa bărbătească şi bine crescută are

---

omului ca să moară, sufletul fiinţa spirituală se desparte, şi trupul rămâne chip de lut, asemenea pământului, în care se întoarce.

Multe, foarte multe asămănări sunt pentru vieaţa omului, nici una nu mi-se pare însă aşa de nimerită ca a sf. Vasile cel Mare, care la întrebarea ce este vieaţa? răspunde: *„viaţa omului este ca râul, ce grăbeşte spre adâncul mării, unde se îngroapă."* Foarte potrivită asămănare. Ea oglindeşte întreagă vieaţa de pe pământ a omului. Par'că vedem şerpuirea veselă a râului pornit din crerii munţilor, cotiturile dese ce le face, ocolirea petrilor mai mari, săriturile spumegânde, par'că auzim zgomotul, murmurul lui tainic din frunzişul codrilor, dar iată-l abia scapă de printre stânci, abia creşte şi el e supus la muncă, apa lui duce plute, mână mori, adapă sate şi oraşe, şi de ce creşte, de aceea împlineşte lucruri mai mari şi mai grele. Pe urmă se îngroapă — cum zice sf. Vasile — în mare, şi apa lui se pierde, după ce şi-a împlinit scopul, care i-s'a dat de Zidítorul lumii, atunci, când a croit rostul apelor, se îngroapă în adâncul mării, după ce şi-a împlinit munca, pe urma căreia îl judecăm, îi apreţiem bunătatea, folosul lui.

Să ne întoarcem acum privirile la om, la veselii copii, cari aleargă fără griji, până sosesc anii şcolii, când ei sunt supuşi la muncă, să privim la băieţii de şcoală, apoi la tinerii, cari îşi pricep ţinta vieţii, şi cu diligința de fier, să nizuiesc ca s'o ajungă, pe urmă la bărbaţii, cari ajunşi în vieaţă lucră, îşi împlinesc chemarea, ce o au ca indivizi ai societăţii, că părţi ale organismului bisericesc ori şcolar.

Fiecare din noi avem datorinţe avem scop şi acesta numai prin muncă conştienţioasă, prin împlinirea datorinţelor îl putem ajunge. Munca e lupta ce avem să o purtăm în vieaţă, munca ce Marele Ziditor a împărţit-o tuturor vietăţilor sale, pânăce însă acestea o fac din instinct, omul înzestrat cu suflet o împlineşte cu judecată, o face ajutat de armonia sufletului cu trupul, carea dacă încetează, trupul nu mai e capabil de lucru, organele lui se destramă.

Aceasta luptă a purtat-o fericitul în Domnul, a muncit cu multă sîrguinţă şi-a împlinit chemarea în mod onest, cu dreptul a putut dar rosti cuvintele apostolului: *„Luptă bună am luptat, credinţă am păzit, cursul am împlinit"* sf. Ap. Pavel. Le-a putut rosti, pentrucă zelul lui fù neobosit, apostolia lui adevărată, de lucrul ce i-s'a încredinţat nu s'a ferit, ci l-a împlinit totdeauna cu acurateţă, cu ceea mai mare grije· a putut rosti cuvintele citate, pentrucă oficiul ce i-s'a dat l-a păzit cu scumpătate, comoara ce şi-a adunat-o, avutul său spiritual şi moral cu plăcere şi deplină voie l-a împărţit tinerilor veniţi la învăţătura, deşteptându-le minţile şi încălzindu-le inimile cu învăţături curate.

La mii se urcă numărul elevilor săi — şi între aceştia mă număr şi eu — cari s'au bucurat de roadele învăţăturilor sale, şi cari cu adâncă mulţumită, cu recunoştinţă şi-au adus, şi-şi vor aduce aminte de profesorul lor.

* * *

Fericitul în Domnul, *Nicolae Popescu*, s'a născut la 4 Octomvrie 1843 în Ibişdorful-săsesc — lângă Mediaş — din părinţi ţărani, harnici şi înzestraţi cu multă evlavie, cu multă credinţă. In aceste vârtuţi strămoşeşti a fost crescut şi fiul lor Nicolae. Aflând ei că băiatul are voie de şcoală, l-au dus la gimnaziul din Mediaş unde a făcut patru clase gimnaziali, l-au adus apoi la gimnaziul nostru, unde în anul 1865/6 a terminat clasa VIII-a şi a depus examenul de maturitate cu succes foarte bun.

In toamna anului acestuia, Marele Metropolit *Alexandru Şterca Şuluţu*, în urma progresului frumos, l-a primit în sînul clerului tinăr. In seminarul teologic de aci a studiat 4 ani distingându-se prin diligința şi sporul său.

Purtarea aleasă, apoi învăţătura cu temeiu, ce şi-a câştigat-o ca teolog, au îndemnat pe neuitatul Metropolit *Ioan Vancea*, ca după câteva luni, să-l denumească de profesor la gimnaziu. Denumirea urmă la 15 Octomvrie 1870, încredinţându-i-se studiul: Geografiei, Istoriei, şi al Limbei germâne.

Cu sfială păşeşte tinărul Popescu la ocuparea catedrei, de pe care a răsunat glasul atâtor inaintaşi eruditi, păşeşte însă

influință asupra lor — se poate ceti pe larg la d. Payot (167—189).

Trebuie să sulevăm aci și chestia cu camerazii. Azi, în evul nostru poreclit nou, un intelectual n-are atâta lipsă absolută de camerazi prea mulți. Asociațiunile de studenți, casinele cu jurnalele, conversările și licuidele lor nu trebuiesc formal disprețuite, dar nici preferite la nici un caz unei odăițe cu gust împodobite, strălucind de curățenie, scăldată în lumina soarelui, și dacă se poate cu verdeață cât mai aproape. Bine face, cel ce caută societatea oamenilor superiori. Nu fac rău cei ce știu aprecià o prietinie onestă între colegi. Ceice însă sunt avizați vecinic tot numai la așa zisa „partidă“ a unora din colegi (191), inscenând astfel gălăgii în tot locul unde se dă și nu se dă prilej, bârfind mereu fără cel mai puțin simț de modestie și obiectivitate conștientioasă — sunt vădit sub nivelul demnității unui intelectual și întăresc hotărât prorocia, că atari duhuri de vecinică contrabandă păcătoasă își vor duce veleitățile distructive și în viață sporind astfel și ei numărul celor ce n-au dreptul a se afirmà de elemente curate și caractere serioase. Un suflet cu adevărat fin, polăit și de-o cultură superioară își află totdeauna forma cuvenită, în care să-și exprime și vre-o neplăcere față de alții. Azi chiar și critica, cu cea mai severă acribie fie chiar și cu putere adâncă de analizare, în cercurile mari de afară, — fără bunăvoință și rutineră cuvenită nimic nu edifică și ce-i mai rău: nu poate educà de fel forțe intelectuale, de cari însă viața are lipsă nesmintit tot mereu. E bine deci să nu se uite nici aceasta.

O alta primejdie a vieții intelectuale în ziua de azi e: mulțimea de ziare și reviste. Să nu fim rău înțeleși! Nu contestăm valoarea acestora absolută, ci numai întrucât au legătură cu singuraticii. Nimic nu distrage și împrăștie spiritul așa de tare, ca cetirea alor *multe* jurnale; — efectul e: atâțare nervoasă și dăunătoare fără vre-un folos real mai mare (192). Lumea comoadă parcă anume caută și din lucrurile bune partea cea mai puțin folositoare, dacă i-se pare mai ușoară. Așa e și cu tipografia — căci aceasta a dat oamenilor în mână jurnalele multe. Adevărata însemnătate și deci folosul tipografiei e, că „a desrobit inteligența, punând în îndemână spiritelor independente operele marilor genii ale tuturor timpurilor“ (192) — în acest înțeles ar trebui dar să profităm și noi de binefacerile tipografiei. Și în punctul acesta sunt combătute și sofismele celor leneși, cari susțin, că numai în centre mari de știință se pot perfecționà.

Azi chiar și în cel mai înfundat sătișor poți fi în contact cu cele mai mari spirite (200) — presupunând, firește, că ți-ți e asigurată partea materială recerută, — și ce e mai mult: liniștea aceea meditativă și indispensabilă, mai apoi, și mediul igienic, nici unde mai asigurate, decât chiar la sat (199).

Un bun plan făurit și precugetat mereu de cu seara, executat fără zăbavă prea multă în cealaltă zi — continuat mai departe și transpus astfel în viață, în vederea unui țel mai superior, aduce totdeauna cea mai bogată mulțumire de sine, pe care lumea seacă nici când nu o poate dà.

Munca, constitue un minunat mijloc al educațiunei voinței. Un spirit râvnitor, viguros și energic, împreunat cu secretul fericirei, care în ceasul de față e: călăuzirea propriei gândiri și a sentimentelor (206) asigură viața cea mai frumoasă și resonabil pricepută. Și aceasta, dacă are undeva înțeles și farmec, are în rândul dintâiu la vrâsta aceea fericită, care ține dela 18—25 de ani: a te îndrăgi în natura cu munții ei, cu marea, cu pădurile ei, a iubi până la pasiune tot ce e frumos, mare, dătător de curaj, ca artele frumoase, literatura, știința, istoria, fără să mai insistăm în special și asupra orizonturilor nouă, ce le oferă desvoltarea ideilor sociale celui ce ar voi să li-se jertfească (184).

Voința, chiar și oțelită în om — mai are încă lipsă și de sprijinul medicului. — Că conducătorii buni, profesorii crescători, dar mai vârtos opinia publică face spiritele mari aceea, ce sunt, e fapt, care nu trebuie trecut cu vederea. Fără sprijinul cuvenit al medicului, nu putere omenească, ci supraființească ar trebui să fie, care să poată persistà tare ca granitul până în sfârșit. — In Athena admirația multă pentru puterea fizică și pentru geniul literar a făcut să răsară la timpul său pe cel mic teritor al Greciei cei mai aleși matadori, artiști, poeți și filozofi (212). Dascălii liceani d. p. ar puteà produce mai alte minuni, dacă ar fi toți pătrunși de menirea ce o au în jurul educației voinței în elevi. Nu apelează îndeajuns la mulțumirea, ce o provoacă perfecționarea de sine, la frumseța unui suflet superior, la ideea viitorului șcl. Tinerii numai foarte târziu ajung de sine la cunoașterea acestora și numai așa, dacă din întâmplare ajung într-un bun mediu, care să deștepte toate astea într-ânșii. Aci ar fi puntea, pe care ar trebui să se coboare dascălii în sufletul elevilor.

Intre împrejurările de azi elevul nostru se mișcă prea stingher între ocupațiunile sale: profesorul e prea sus e adeseori sloiu rece necomunicabil, — iar părinții, acești apostoli îngrijorați, sunt, durere, prea departe; astfel bietul elev de multe ori stă pustiu între două prăpastii și neorientarea aceasta o duce și la universitate, iar de acolo în viață.

---

cu încredere deplină în puterile sale, și cu nădejdea în ajutorul lui Dumnezeu.

Cu multă râvnă și cu diligință de fer, studiază, își lărgește cunoștințele, și după câțiva ani devine profesor harnic, iubit de colegi, iubit de elevi.

Cunoștințele temeinice, expunerea lor clară îl făcură plăcut, pe lângă mintea deschisă, mai plăcut și mai stimat îl făcu însă căldura inimii, aceea însușire nobilă, care stârnește iubire și apropiere în inimile elevilor. In școală și afară, împărtià el povețe bune, îndemnà la străduință la purtare cuviincioasă, îndreptà greșelile tinerimei, și o desvățà dela patimi.

In 1872 este sfințit de preot celibe, și devine locuitor statornic al mănăstirei de odinioară, care pe vremuri erà singurul focular al literaturii noastre.

Pe lângă împlinirea cu zel a profesurei, a lucrat și pe terenul didactic, a suplinit golul ce se simțià în manuale tipărite. A scris o carte de *Geografie* pentru clasa I. gimn. și un manual de *Limba germână*, care a ajuns mai multe ediții.

Dovadă despre temeinicia sa în istorie, a dat apoi, prin studiul interesant: *Despre continuitatea românilor în Dacia*, publicat în Programele gimnaziului nostru, de pe anii 1877/8 și 1878/9.

Ca profesor a funcționat 30 ani, până în 1900, când obosit de munca școalei, fù trecut la penzia, de care s'a bucurat până la capetul vieții sale.

In cursul carierii sale profesorești, încă la 1890, fù distins de autoritatea superioară cu titlul de viceprotopop onorar, iar la 1900 tot în conziderarea activității sale cu titlul de protopop, și numit asesor conzistorial. A mai lucrat, ca membru al comisiunei școlastice, și al exactoratului arhidiecezan.

Ca profesor, pus apoi în alte oficii, cari i-s'au încredințat, a fost neobosit, nu scăpà din vedere nici lucrurile cele mai mici, ci credincios le păzià, așa încât cu inimă liniștită a putut zice dar: *„Luptă bună am luptat, credința am păzit, cursul am împlinit.“* Sf. Ap. Pavel.

* * *

Numai puțin zelos și neobosit a fost el ca preot. Zelul casei Domnului erà înrădăcinat în inima și mintea lui, și în consonanță cu acesta îi erau toate lucrările.

Datorințele împreunate cu darul preoțesc îi făceau plăcere. Cu multă statornicie ascultà mărturisirile, și luà parte la serviții Dumnezeiești.

Iubirea păcii îi erà așa de strânsă de inimă, ca și apostolilor, cari au primit-o dela Mântuitorul Isus când li-a zis: *„Pace vouă.“*

Invidia ura, răzbunarea și alte patimi, cari turburà liniștea inimii și duc la învrăjbire, îi erau lui necunoscute.

Mlădița erà el, crescută din *vița de vie*, mlădiță, despre care zice Mântuitorul: *„Eu sum vița, voi mlădițele.“* Pe aceasta viță se razimă caracterul lui de preot, din aceasta izvorià credința lui tare, din aceasta iubirea lui Dumnezeu și a deaproapelui.

Seara și dimineața se apropià de ușa bisericii, de ușa îndurării, de altar spre a aduce lui Dumnezeu jertfa, spre a se închinà aceluia, care face să strălucească în inimile noastre dumnezeiești sale învățături.

Din iubirea către deaproapele ajutà el pe elevii săraci, își împărtià pânea cu ei, își împărtià cortelul, chilia sa modestă.

Iată jalnici ascultători, adormitul în Domnul, *Nicolae Popescu*, și ca preot a putut zice: *„Luptă bună am luptat, credința am păzit, cursul am împlinit,“* Sf. Ap. Pavel.

Cursul vieții și l-a împlinit, viața lui pământească s'a gătat, sufletul blând, întărit cu Tainele muribunzilor, cu merindea vieții de veci, s'a ridicat la tronul ceresc, s'a înălțat la profesorii și colegii săi de odinioară, unde împreună vor mări pe Dumnzeu și se vor rugà pentru înaintarea școalei și bisericii cărora au servit, se vor rugà, ca dar și binecuvântare să trimită asupra lor.

Trupul rece îl vom petrece la locul de odihnă, îl vom așezà în pământ la umbra crucii, ca aici să aștepte glasul Mântuitorului, glasul învierii, când *însoțit de îngerii Săi, veni-va întru mărire.*

Insă peste toate cele amintite până aci, o bună călăuză metodică pentru priceperea desăvârşită a vieţii şi a muncii din ea mai reclamă un lucru, la care prea puţini se cugetă; şi acesta e: formarea unei conştiinţe drepte. Terenul acesta, am puteà zice, e cu desăvârşire părăginit, şi sminta aceasta elementară e călcâiul achilleic în creşterea şi formarea de caractere pentru viaţa de azi. — Aci se reduc cele mai multe motive şi ale stagnării noastre. Reforma şi întreaga educaţie mai mult externă fără bază adâncă în conştiinţă — fie ori cât de perfectă la aparinţă, nu foloseşte; dacă n-ai împreunat creşterea cu o conştiinţă sănătoasă, n-ai făcut nimic — poţi începe din nou.

Dl Payot, face dese alusii la biserica latină — şi foarte isteţ şi cu convingere, — dar poate nici unde n-a nimerit alusiunea mai perfect decât chiar în punctul acesta când zice: „Dacă ni-am dà seama, ce însămnătate poate aveà un cuvânt de încurajare, un sfat bun chiar şi o imputare amicală în timpurile aceste binecuvântate dela 20 de ani (alusie la sfaturile intime ce se dau în scaunul penitenciar unui tinăr); dacă universitatea cu cultura ei morală superioară, cu ştiinţa ei profundă, ar împrumutà dela biserica catolică tot ceea ce o conştiinţă admirabilă a inimei omeneşti i-a insuflat acestui aşezământ uriaş, universitatea ar gubernà, fără discuţie şi fără putinţă de rivalitate, sufletele tinerimei.“

Mântuim seria reflexiunilor cu gândul — câţi vor fi, cari au precumpenit cândva serios toate cele expuse, şi mai vârtos — câţi vor fi, cari veţuiesc în înţelesul acestora.

Convingerea noastră e, că numai în astfel de cadre s'ar formà o şcoală de caractere oţelite, a căror bază e voinţa tare, pe care iarăş o rezultă putinţa stăpânirei de sine. In aceasta şcoală ar trebui să ni-se polăiască toţi pilastrii societăţii; teologi eruditi, medici întregi, advocaţi conştienţioşi, judecători drepţi, profesori morali, literaţi onesti şi toţi ceialalţi intelectuali.

Viaţa şi aşa îşi are răutatea ei zilnică şi multele neajunsuri; menirea intelectualilor de caracter ar fi: nu să sporească greul, ci să netezească protuberantele aspre din ea şi să conlucre astfel la marea operă de refacere socială şi îmbunătăţire a lumei. — Fiecare în cercul lui de competinţă, dar toţi cu un gând comun: de a lucrà cinstit spre binele de obşte — aci e începutul mântuirei noastre.

Cei ce au urechi de auzit să audă!

(Sfârşit).

REVISTE.

Budapesta. Situaţia politică a ţării noastre e tot cea veche şi nesigură. Să svonise, că Monarhul ar vreà să vină iarăş la Budapesta pentru continuarea sondărilor, dar ştirea s'a desmintit iute, şi patrioţii au rămas desilusionaţi în credinţa, că Coroana ar fi foc şi pară pentru restabilirea ordinei tulburate de ei.

Wekerle a fost iară la Viena şi a făcut propuneri, cari mână apa pe moara 67-iştilor. Dacă să vor confirmà acestea, direcţia spre care s'ar îndrumà criza ar duce spre noue tratative de transacţiune între Austria şi Ungaria. Acestea tratative însă nu ar fi încredinţate unei conduceri exclusiv patruzecişioptiste. Cu un cuvânt independiştii sunt tot mai rău strâmtoraţi şi stau buimăciţi neştiind de ce să se apuce.

Bucureşti. După vizita ce a făcut moştenitorul de tron al Germaniei în România urmează vizita moştenitorului de tron al Austro-Ungariei. Acestea vizite înalte dovedesc, că România e considerată ca o putere ce trebuie respectată şi a cărei prietinie e căutată de cei ce înţeleg rolul ei mare ce-l are aşezată fiind la gurile Dunării. Ne bucură mult acestea vizite şi credem, că România se va sti păzi şi impune.

Acei cari sunt în restanţă cu abonamentul de pe anul trecut, cum şi cei în restanţă de pe mai mulţi ani de mai înainte, sunt rugaţi respectuos, să binevoiască a-şi achità datoria.

Preţul de abonament rămâne tot cel de până aci, care este indicat în fruntea foii.

Administraţiunea.

Noutăţi.

Distincţiune. Majestatea Sa s'a îndurat prea graţios a dărui tinărului medic de regiment *Dr. Ilie Câmpian*, crucea de aur cu coroana pentru meritele şi sacrificiile prestate, în vindecarea diferitelor morburi, şi cu deosebire în curarea epidemii de tyfus ce a domnit între militarii din Sibiiu, şi Bistriţa. El este fiul preotului nostru arhidiecezan Ioan Câmpian din Băiţia. Felicitările noastre!

Premiat. Aflăm cu bucurie, că talentatul nostru colaborator, păr. *Ioan Agârbiceanu*, a fost premiat de despărţământul Abrud-Câmpeni al Asociaţiunii, cu 300 cor. pentru activitatea literară.

Hymen. *Silviu Handrea*, comerciant şi *Emilia Dragoş*, îşi vor serbà Duminecă în 6 Iuniu n. cununia lor în biserica catedrală din Blaj.

— *Iosif Cutean*, teolog absolut şi *Ana Maria Pop*, învită la celebrarea cununiei lor religioasă, care va aveà loc Duminecă în 6 Iunie st. n. la 4 oare p. m. în biserica gr.-cat. din Benic.

— *Lazar Biro*, învăţător în Ghilad anunţă logodna sa cu Dş. *Maria Popoviciu*, fiica venerabilului învăţător penz. în Jersig.

Promoţie. Sâmbătă în 22 Maiu n. a fost promovat, la universitatea din Budapesta, *doctor în medicină dl Alexandru Dobrescu* fiul protopopului nostru din Sebeşul-săsesc şi ştipendist al „Fundaţiunii Şuluţu,“

Petreceri. „Societatea meseriaşilor din Blaj“ învită la petrecerea de vară, ce se va ţineà Luni în 31 Maiu n. 1909, (a doua zi de Rusalii), în „Grădina poporală din Veza,“ iar la caz de ploaie în sala otelului „Univers.“

— Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrudsat şi jur învită cu toată onoarea la Maialul ce-l va aranjà Luni în 31 Maiu st. n. a doua zi de Rusalii 1909 în grădina dlui „Incze“ din Abrud. Venitul este destinat în favorul şcolii Reuniunii.

Inainte de a plecà la locul de odihnă se îndreaptă prin mine, către Exelenţa Voastră Inalt Preasfinţite Domnule Metropolit, şi zice: ca profesor, preot şi asesor consistorial, am simţit totdeauna bunătatea şi iubirea părintească a Exelenţiei Voastre, mult m-am silit să fiu vrednic de aceasta iubire, dar omul e fragil puterile lui slabe, poate am greşit, cu reverinţă fiască vă rog de iertare şi Vă rog să-mi daţi ultima binecuvântare.

Veneraţi membrii ai capitlului şi membri ai conzistorului, ca membru modest ce am fost în aceasta corporaţiune înaltă, adeseori am primit sfaturi, cari mi-au uşurat lucrarea, vă mulţumesc, şi de am greşit, vă rog să mă iertaţi.

Către voi mă îndrept apoi iubiţi colegi şi fraţi dela gimnaziu, cu cari am împărtăşit bucurii, am chibzuit modalităţi pentru înaintarea tinerimii în ştiinţă şi morală, vă mulţumesc de îndrumările ce mi le-aţi dat, ca fostu-i coleg, de ştima şi iubirea cu care m-aţi încunjurat totdeauna, ruga-voiu pe Dumnezeu, ca binecuvântare să verse preste munca Voastră, rămas bun, nu mă uitaţi.

Rămas bun iubiţi colegi şi profesori dela celealalte institute de învăţământ, n-am fost într'o brazdă, dar am lucrat în acelaş ogor. Dumnezeu vă însoţească ostenelele cu bine.

Vă mulţumesc vouă cumnată şi rudenii, cari aţi venit din depărtare, ca să-mi daţi cinstea din urmă, cu drag m-am gândit de multe ori la voi, Dumnezeu vă aibă sub ocrotirea sa; iar voi iubiţi nepoţi, cari mi-aţi alinat durerea prin prezenţa şi ajutorul vostru, îmi ţineţi sfaturile, vă iubiţi unul pe altul; eu îl voiu rugà pe Dumnezeu să vă lumineze mintea, ca să cunoaşteţi căile bune şi fericitoare ale vieţii.

Nu uit nici de voi iubiţi tineri şcolari, cu glas părintesc mă adresez către voi şi vă leg de inimă cinstirea părinţilor şi mai marilor voştri, străduinţa spre învăţătură şi înaintarea în moravuri bune, căci singure acestea şi mai ales acestea din urmă îl fericesc pe om, învăţaţi şi vă purtaţi bine.

Mă întorc apoi către voi, cari în cursul boalei grele, m-aţi cercetat, ajutat, şi mi-aţi alinat durerile, de cari acum m-am scăpat şi am aflat odihna deplină, şi vă rog să primiţi mulţumitele mele.

Mulţumite vă rog să primiţi în urmă toţi, cari aţi venit să-mi daţi ultima cinste, şi să mă petreceţi la locul de odihnă.

Luptă bună a luptat, credinţă a păzit cursul a împlinit: odihnească în pace. Amin!

Convenirea abiturienților anului școl. 1898/9. Luni în 24 și Marți în 25 Maiu c. au alergat la Blaj 22 (din 31) de inși, cari au terminat gimnaziul arhiepiscopesc de aici la finea anului școlastic 1898/9. Acestia sunt: Ioan Băgăian profesor în Blaj, Aurel Paul Bănuțiu director artistic în Brașov, Dr. Ioan Bălan vicenotar consistorial în Blaj, Ioan M. Bătăcuiu preot în Ohaba, Dr. Anton Bogdan cand. adv. în Pesac, Dr. Vasile Ciura cand. adv. în Abrud, Dr. Leonida Domide medic cercual în Dej, Traian German profesor în Blaj, Zaharie Mihălțan preot în Limba, Gavril Muste preot în Corueni, Dr. Camil Negrea advocat în Făgăraș, Ioan F. Negruțiu inginer în Blaj, Eugen P. Păcurar capelan în Cluj, Dr. Victor Pop adv. în Ileanda mare, Iosif Popa preot în Zorlențul mare, George S. Simu oficial de gară în Cluj, Nicolae Ticaciu preot în Săcădate, Dr. Eugen Tătar cand. adv. în Deva, Iuliu Tătar preot în Berzova, Dr. Eugen Truța advocat în Reghinul săsăsc, Victor Tufan preot în Niraștеu și Dr. Iosif Vancea advocat în Oșorheiu. Unii dintre aceștia au venit cu soțiile. Luni după amiaz au petrecut între dânșii, istorisându-și pățăniile celor 10 ani trecuți, și au vizitat gimnaziul și internatul de băieți. Marți a urmat partea oficioasă a convenirii. Dimineața $^3/_4$7 au slujit liturghia în catedrală 5 preoți-colegi, un lector-coleg, iar 2 preoți-colegi au ținut strana. Liturghia a fost adusă în semn de mulțumită lui Dumnezeu și pentru odihna sufletelor profesorilor adormiți *Ciriac B. Groze* și *Niculae Popescu*. La liturghie au luat parte toți abiturienții de 10 ani. Au urmat apoi vizite la Î. P. S. S. Părintele Metropolit, care i-a primit foarte bine, li-a dat povețe pentru viață și la fiecare un drăguț suvenir: chipul sf. Ioan Gură de aur, patronul gimnaziului. Multă căldură au arătat față de abiturienți Rev. director *Iosif Hossu*, și profesorul de clasă M. O. *Emiliu Viciu*, cărora li-au exprimat abiturienții mulțumite pentru îngrijirea părintească asigurându-i, că vor fi totdeauna fii recunoscători ai gimnaziului. In semn de aducere aminte a zilei s'au fotografat în un grup, în care pe lângă soțiile colegilor erau și studentele septimane și octavane din anul 1898/9, cari au avut convenirea în acelaș timp. Au încheiat apoi legătură colegii să se întâlnească iarăș la Blaj preste 5 ani. La 1 oară d. a. a fost banchetul în „Univers," la care au invitat pe profesorii gimnaziali și foștii lor profesori, cari azi sunt în alte slujbe mai înalte. După amiazi la 5 oare a fost convenirea socială în grădina Domșa din Veza, carea a ținut până la 11 oare noaptea. Public ales și mult din Blaj a fost invitat, și a și venit. Abiturienții — toți oameni cu poziții frumoase, mândrii de „clasa" lor — s'au convins, că Blajul de azi, e pe aceleaș căi, cari le-a bătut și înaintașii oamenilor de azi, „statornic în cinstea de lege și neam." Ei au promis Metropolitului — ca Patronului și Inspectorului suprem al gimnaziului — că vor ținea cu credință și alipire la gimnaz, vor ști jertfi pentru el, de va fi lipsă. Acelaș lucru l-au promis directorului și profesorului de clasă. Drept dovadă despre împlinirea acestor vorbe e ***colecta de 310 coroane*** ce au făcut-o pentru masa studenților din Blaj și de ***71 coroane*** pentru un monument la mormântul regretatului lor profesor *Niculae Popescu*.

Fondurile arhidiecezane au primit:

Masa studenților dela *abiturienții anului școl. 1898/9* suma de *310 cor.* (Ioan Băgăian 10 cor., Aurel P. Bănuțiu 20 cor., Dr. Ioan Bălan 20 cor., Ioan M. Betecuiu 10 cor., Dr. Anton Bogdan 10 cor., Dr. Vasile Ciura 10 cor., Dr Leonida Domide 20 cor., Zaharie Mihălțan 10 cor., Gavril Muste 20 cor., Dr. Camil Negrea 20 cor., Ioan F. Negruțiu 20 cor., Eugen P. Păcurar 10., Dr. Victor Pop și soția 30 cor., Iosif Popa 10 cor., George S. Simu 10 cor. Nicolae Ticaciu 10 cor. Dr. Eugen Tătar 20 cor., Iuliu Tătar 10 cor., Dr. Eugen Truța 20 cor., Victor Tufan 10 cor., Dr. Iosif Vancea 10 cor., Traian German 20 cor.) — George Trăușan cantor în Bârzava 1 cor.

Act de recunoștință. Elevii, cari au absolvat gimnaziul nostru din Blaj în anul 1898/9, având la 25 Maiu a. c. întâlnirea de 10 ani, pe lângă alte fapte frumoase, au contribuit și pentru ridicarea unui monument la mormântul decedatului profesor *Nicolae Popescu*. Anume: Dr. Victor Pop adv. Ileanda 10 cor., Paul Bănuț directorul artistic al fondului de teatru, Brașov, 3 cor., Eugen P. Păcurar capelan Cluj 5 cor., Dr. Ioan Bălan v. notar consistorial Blaj 2 cor., Gavril Muste preot 2 cor., Traian German prof. Blaj 4 cor., Ioan F. Negruțiu inginer arhidiecezan Blaj 5 cor., Dr. Camil Sext Negrea advocat Făgăraș 4 cor., Dr. Eugen Tătar cand. de advocat Deva 2 cor., Dr. Iosif Vancea adv. M.-Oșorheiu 3 cor., Dr. Antoniu Bogdan cand. de adv. Pesac 2 cor., Dr. Vasile Ciura cand. de advocat Alba-Iulia 2 cor., George Simu oficial la căile ferate 2 cor., Dr. Leonida Domide medic Dej 5 cor., Iosif Popa preot Zorlenț 2 cor., Victor Tufan preot Niraștеu 1 cor., Ioan Băgăian prof. Blaj 1 cor., Iul. Tătar preot 1 cor., Zaharie Mihălțan preot Limba 1 cor., Ioan Bătăcui preot Ohaba 1 cor., Nicolae Ticaciu preot Săcădate 1 cor. — Tot cu asta ocaziune au mai contribuit: Dr. V. Muste medic 5 cor., Iuliu Pop și soția n. Negruțiu 5 cor., dșoara Cornelia Lat, Crăciunel 2 coroane. La olaltă 71 coroane. Blaj, la 25 Maiu 1909. *Dr. Ambrosiu Chețian.*

Prelegeri poporali s'au aranjat din partea Despărțământului Blaj al Asociațiunii, Duminecă la 23 Maiu a. c. în comunele: *Tău*, *Ohaba* și *Beșineu*. In Tău au ținut prelegeri: *Dr. A. Chețianu*, despre îngrijirea sănătății, și despre folosința cu minte a banilor împrumutați; iar *Ștefan Roșian* despre beutura necumpetată, arătând în cuvintele înțelese cum cel atins de boala alcoolismului, calcă toate poruncile lui Dumnezeu. După prelegeri preotul *Nicolae Marcu* în numele poporului său, a mulțămit prelegătorilor, asigurându-i că povețele date poporenilor, vor rămâne nesterse. S'au împărțit apoi între ascultători diferite cărți economice și de sănătate. — In Beșineu, au vorbit: *Aurel C. Domșa* despre grije și cruțare, condiții de căpetenie în economie și în legătură cu aceasta despre asigurări contra focului și a grindinei. Prof. *Dr. Ioan Rațiu* a explicat poporului rostul Asociațiunii înființarea ei și țintele ce urmărește. Și în sfârșit profesorul *Alexandru Ciura*, arătând în cadrele Asociațiunii e și nisuința de a ne curăți limba și feri de elemente străine face câteva lecturi alese din cărțile (peste 80 ex.) pe cari comitetul le-a trimis spre împărțire între știutorii de carte, cărora le recomandă cetirea sârguincioasă a acestor cărticele folositoare. Vorbitorii au fost aclamați de țăranii, cari îi ascultau cu multă atențiune, iar preoții Ioan Pop și Teod. Pauletti mulțumindu-le făgăduiesc să înființeze o bibliotecă poporală. — In comuna *Ohaba* au vorbit: profesorul *Gavril Precup* despre asociațiune, folosul învățăturii și întrebuințarea timpului; iar profesorul *Nicolae Pop* despre cultivarea viei — după metoadele mai nouă, arătând cum se fac feluritele altuiri. — Popor a fost mult, prelegerile au fost ascultate cu viu interes. La sfârșit s'au împărțit cărți potrivite celor — cari știu ceti și s'a pus bază unei agenturi împreunată cu bibliotecă poporală. Preotul I. Bătăcui și Imbăruș au mulțămit în numele poporului esprimându-și dorința să fie cât mai des învredniciți cu astfel de prelegeri.

Necrolog. † *Ioan Popoviciu*, vice arhidiacon on. paroh gr.-cat. de Csegöld în dieceza gr.-cat. de Oradea-mare, a repauzat la 12 crt. Decedatul în Domnul era un preot devotat și un părinte bun. Cea mai mare parte a vieții lungi de 75 ani și-a petrecut-o în comuna Csegöld 46 ani, ca preot a servit 51 ani. S'a bucurat de o stimă generală pe cum a dovedit imensa mulțime, participantă la actul funebral nu numai din loc dar și de prin comunele vecine. Preotimea districtuală la propunerea preotului de Vetés V. L. Ardelean a făcut o inițiativă deamnă de imitat în loc de cunună peritoare a adunat o sumă de 38 coroane, care se va străpune la fondurile diecezane. Contribuienții sunt: M. Ciurdariu protopop 4 cor. I. Szobotha 4 cor. I. Szabó 4 cor. Ios. Popoviciu fiul decedatului 10 cor. V. L. Ardelean 4 cor. V. P. Tămaș 4 cor. A Magyar 4 cor. Iul. Papp 4 cor. toți preoți ai districtului. *V. L. A.*

— † *Vasile Maior*, subjude reg. în penziune a repauzat în Blaj la 25 crt. în vrâstă de 71 ani deplâns de trei copii și număroase rudenii. Condolențele noastre sincere.

— † *Victoria Dr. Ardelean născ. Hodoș*, soția advocatului Dr. Cornel Ardelean, din Chișineu, după grele suferințe, împărtășită și cu Sf. Taine a repauzat în Domnul Sâmbătă, în 22 Maiu st. n. Condolențele noastre îndureratei familii.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunei.

Pimen. Aveți dreptate, persoana care răspunde pentru redacția Unirei, nu e teolog, nici sistematic, nici moralist, dar are atâta inteligență, cât doctorul în canoane din Jezvin.

Beți numai apă minerală ungară!

Societate pe acții pentru comunicație și export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală contra podagrei
» » Borszék fântâna Kossuth
» » Borszék fântâna Boldizsár
» » Bodok Matild
» Baross
» » Borhegy

Apă de Boholt
» » Vălcele (Előpatak)
» » F.-Rákos Mária
» » Fehérkő
» Gloria
» » Horgász—Hankó

Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Kászon fântâna principală (Salutaris conține jod și litium.
» » Répát
» Székely-Selters
» » Stoiceni (Stojkai)

Prețul unei litre de apă pe lângă schimbarea sticlei.

Întreabă-ți numai medicul și vei ști, că puterea vindecătoare a **apei minerale naturală** și gustul ei plăcut nu se poate asemănă cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot suplení.

(11) 13—15

Partea literară.

Chestia unirii bisericilor.

— reflexiuni. —

In Nr. 16 al organului „Biserica şi Şcoala din Arad a apărut o recenzie asupra broşurei mele: „Chestia unirii bisericilor.“ M-am bucurat, că se dă atenţie unei idei atât de sublime, spre a cărei realizare toţi creştinii, ortodoxi şi catolici deopotrivă ar trebui să tindem, punând la o parte orice prejudiţii; la timpul său am făcut declararea, că „întreagă broşura noastră din punct de vedere teologico-ştienţific bucuros o supunem criticei publicului român unit şi neunit deopotrivă [1]); am făcut declararea aceasta, pentrucă bine am ştiut, că numai prin discuţiuni reciproce se poate ajunge la lămurirea chestiei. Amăsurat acestei declaraţiuni ale mele nu au întârziat a-şi face reflexiile la broşura mea revistele: „Răvaşul“ (nr. 21—23, 1908), „Luceafărul“ (nr. 22, 1908) etc., iar acum „Biserica şi Şcoala“ din Arad.

Dela organul „Biserica şi Şcoala“ aşi fi aşteptat o critică serioasă asupra fondului ştiinţific-teologic al broşurei. In loc de acestea însă cu ce m-am pomenit? Cu o critică, de care ar trebui să se ruşineze teologia ortodoxă. Am ţinut însă cu mult mai mult la chestia pentru creştinism atât de importantă a unirii bisericilor, decât să las fără reflexii critica dlui X. Inmediat mi-am trimis deci la numitul organ reflexiile mele (în 4 Maiu n.). Onorata Redacţiune al organului „Biserica şi Şcoala“ însă necum să binevoiască a publică reflexiile mele, dar nici barem de răspuns nu m-a învrednicit. Ei bine: este oare aceasta ţinută deamnă de un organ bisericesc?

Din 4 Maiu n. până acum am tot aşteptat. Aşa cred, că am aşteptat destul. „Biserica şi Şcoala“ mă respinge, recurg deci la On. Redacţiune a „Unirii“ să binevoiască a dà loc în coloanele foiei la câteva reflexii, ce am a le face fraţilor neuniţi din incidentul aparinţei acestei critice a dlui X.

Programul nostru este realizarea unirii bisericilor. Nu noi l-am găcit acest program, ci însuş Mântuitorul l-a scris pe steagul nostru atunci, când înainte de patimile sale s'a rugat Părintelui ceresc „ca toţi una să fie!“ Testament este unirea bisericilor, testament ce ni-l'a lăsat Mântuitorul — aşa zicând — pe patul de moarte. Unirea bisericilor este şi trebuie să fie idealul creştinătăţii întregi, fără deosebire de confesiune, fără deosebire, că cineva este catolic, ortodox ori protestant. Ideia unirii bisericilor este o ideie universală creştină; nu pricepem deci cum de criticul dela „Biserica şi Şcoala“ vede în acţiunea noastră *tendinţe confesionale.*“ Programul, ce însuş Hristos l-a scris pe steagul creştinătăţii, nu poate fi privit ca program confesional.

Programul nostru atât de universal creştin e, încât nu numai catolici, ci şi mulţime mare de ortodoxi, devotaţi fii ai bisericii neunite, se înşiră sub steagul unirii bisericilor (nu vreau a face aluziune aici la români, ci la bulgari, ruşi etc.), ortodoxi, cari fără de a luptà direct pentru unirea cu Roma, înfiinţează societăţi unionistice, şi luptă cu cuvântul şi cu piana pentru realizarea unirii bisericilor (se înţelege, că pe bază neunită, ceeace puţin ne impoartă). Catolici şi ortodoxi deopotrivă ne nizuim spre unirea bisericilor; e drept, că pe căi diferite, dar spre o ţintă comună: spre restabilirea acelor relaţiuni între biserica apuseană şi răsăriteană, în cari se aflau bisericile înainte de veacul IX. Nici mai mult, nici mai puţin. Ce este peste acestea, estè numai prejudiţiu ori calumnie.

Este oare în acest program al nostru ceva vătămător pentru catolici ori pentru orientali?

Din acest punct de vedere trebuie privită chestia unirii bisericilor!

Iar, că scriitorii apuseni pledează pentru unirea orientalilor cu Roma, iar scriitorii orientali pentru unirea Romei cu biserica ortodoxă orientală, aceea în chestia unirii bisericilor se poate privi ca ceva accidental. Nu despre aceea e vorbă, că cu cine să se facă unirea, ci e vorbă să cunoaştem, care e oglinda fidelă a primelor nouă veacuri a bisericii creştine; neuniţii zic, că poliarhia, iar catolicii susţin, că monarhia; datorinţa ştiinţii teologice e, să stabilească pe care parte stă adevărul. Şi adevărul, sau icoana fidelă a bisericii primitive se poate reconstrui din actele primelor sinoade ecumenice şi din scrierile sfinţilor Părinţi orientali şi apuseni, deopotrivă ortodoxi. Această icoană a o reconstrui încâtva, m-am silit şi eu în broşura mea. Critica teologică nepreocupată catolică şi ortodoxă e chemată în primul rând să se pronunţe asupra fidelităţii icoanei ce o am zugrăvit. Criticul dela „Biserica şi Şcoala“ spre a destruà autoritatea izvoarelor autentice orientale, de cari unice m-am folosit în broşura mea, recurge la arma celei mai josnice calumnie, că citatele mele ar fi *„mai mult latino-medievale.“* Să fie oare aceasta crasă neştiinţă ori vădită răutate? Il îndrum pe criticul dela „Biserica şi Şcoala,“ să întrebe pe cei mai de frunte teologi ai bisericii neunite şi într'un glas îi vor declarà, că sfinţii Părinţi, citaţi de mine, toţi au trăit în veacurile prime ale creştinizmului, înainte de evul mediu, aşa dară în epoca aceea, când acei sfinţi Părinţi n-au putut a fi influinţaţi în judecata lor de valuri confesionale. Unde rămânem deci dle cu calumnia, că citaţiile mele ar fi citaţii *„latino-medievale?“*

Criticului dela „Biserica şi Şcoala“ însă nu i-a fost destul atâta. Ci pentru a slăbi puterea argumentărilor mele recurge la o nouă calumnie, şi mai mare decât cea dintâi, şi anume că *autorităţile dogmatice* la cari mă provoc în chestiunea „Filioque“ ar fi *Ciril Lucaris şi Fotie,* şi apoi se întreabă criticul X cu ironie: *„Ciril Lucaris şi Fotie, — autorităţi dogmatice? Ce nesocotire a istoriei!“* Aici îşi dă pe faţă criticul X evidenţa sa răutate! Rog pe toţi voitorii de bine fraţi, uniţi şi neuniţi, binevoiască a deschide broşura mea la paginile 35, 36, 37, 38, 39 şi vor vedeà, că autorităţile dogmatice, la cari m-am provocat în chestia „Filique“ sunt: *Sf. Atanasiu, sf. Epifaniu, sf. Gregoriu Nazianzenul, sf. Gregoriu Nissenul, Didim Alexandrineanul, Ciril Alexandrineanul, Ioan Gură de aur, Marele Anastasiu Sinaitul, Simeon Metafrast, simbolul atanasian, sinodul particular din Seleucia* (a. 410), *sinoadele ecumenice III IV, V, VI.* Nu sunt oare aceste cele mai înalte autorităţi dogmatice ale bisericii orientale? Nu sunt oare aceste izvoare destul de autentice pentru a reconstrui credinţa bisericii orientale primitive cu privire la chestia „Filique“?

Criticul dela „Biserica şi Şcoala“ însă mai ridică o calumnie asupra mea şi anume că eu cu cele vre-o 3 ori 4 sinoade particulare apusene (amintite numai accidental în o notă de pe pag. 21 a broşurei mele) m-aşi nizui *„a contestà eficacitatea conciliilor ecumenice niceo-constantinopolitan relativ la originea Sf. Duh dela Tatăl.“* Aşadară dl critic vreà să mă scoată drept eretic, nebăgând de seamă că broşura mea a trecut prin cenzură bisericească. In momentul în care îmi va puteà dl X dovedi, că în broşura mea undeva m-aşi fi nizuit *„a contestà eficacitatea conciliilor ecumenice“* mai sus pomenite, imediat sunt gata a trece la neunire. Aceasta însă nici când nu mi-o va puteà dovedi, căci doar aceiaşi sfinţi Părinţi orientali, cari în scrierile lor atât de clar învaţă doctrina despre purcederea Spiritului sfânt *şi dela Fiul* (pe cum am arătat pe paginile 35, 36, 37, 38, 39 a broşurei mele), aceiaşi sfinţi Părinţi au fost de faţă şi în sinoadele ecumenice. Cum îşi poate închipui deci dl X că sfinţii Părinţi sub expresiunea simbolului niceno-constantinopolitan: „carele purcede dela Tatăl“ *în sinod* ar fi înţeles: „carele purcede *numai* dela Tatăl,“ iar *afară de sinod*: „carele purcede dela Tatăl şi dela Fiul“? Aceasta e ceva absurd, căci doar aceiaş Părinţi au fost, cari au învăţat şi în sinod, ca şi afară de sinod.

In numele adevărului provoc pe criticul dela „Biserica şi Şcoala,“ să-mi arete baremi din unul dintre sf. Părinţi orientali mai mari, că credinţa fraţilor neuniţi cuprinsă în cuvântul *„numai“* (dela Tatăl) se poate concordà cu credinţa *„ortodoxă“* a bisericii lui Hristos. Intreb încă odată pe dl X pe care pagină a broşurei mele m-aşi fi nizuit *„a contestà eficacitatea conciliilor ecumenice niceo-constantinopolitan relativ la originea sf. Duh dela Tatăl?“*

Aşi mai aveà multe de observat cu privire la critica dlui X, care pe dreptul se poate consideră ca o pată a teologiei ortodoxe; dar nu o fac, căci o critică aşa de răutăcioasă şi neortodoxă nu merită să i-se deà prea multă atenţiune.

Ei bine, dle critic dela „Biserica şi Şcoala,“ ai crezut doară, că vei face serviciu bun bisericii ortodoxe şi cauzei unirii prin critica aceea, care atâta nepăsare şi reavoire dovedeşte? Te asigur, că nu ai făcut serviciu bun nici bisericii ortodoxe, nici cauzei unirii! Doar asupra duhului criticei domniei tale trebuie să se revoalte ori ce teolog ortodox cu simţ faţă de adevăr.

Pentru a duce înainte cauza unirii bisericilor avem lipsă să ne apreţiem obiectiv unii pe alţii, iar nu să ne calumniăm după pilda protestanţilor. In numele cinstei teolo-

[1]) Cf. broşura mea »Chestia unirii bisericilor,« pag. 8.

giei ortodoxe aştept deci să se facă o critică temeinică asupra broşurei mele; şi până atunci ţin a remarcà rătăcirea grozavă în care se află dl critic dela „Biserica şi Şcoala,“ când afirmă, că nu *„punctul dogmatic“* este *„acel punct de vedere pe baza căruia bisericile creştine s'ar puteà reuni“* şi că *„nu pe baze dogmatice.... se poate rezolvà reunirea bisericilor noastre.“* Ei bine, dar care e dară „acel punct de vedere pe baza căruia bisericile creştine s'ar puteà reuni?“ Eu aşa cred, că pe alte baze (decât pe bază dogmatică) e imposibilă şi în veci va fi imposibilă unirea. Şi dacă în veci va fi imposibilă, atunci dl X dă de gol pe Mântuitorul, care a prezis, că va veni timpul când iarăş va fi *„o turmă“* Dă de gol dl X şi istoria celor dintâi 9 veacuri ale bisericii creştine, când a fost posibilă unirea bisericilor „pe baze dogmatice.“ Aceeaş praxă din cele 9 veacuri dela început ale bisericii doboară şi ceealaltă afirmaţie a dlui X care pe urma arhimandritului Scriban, după ce a călărit pe modernizm, face concluziunea:

„Cât de greşiţi sunt cei ce cred, că dacă s'ar face unitatea dogmatică între biserici, s'a câştigat totul; ca şi cum în afară de dogme n-ar existà atâtea năravuri rele, cari fac cu neputinţă o viaţă comună a bisericilor.“

Aceste sunt reflexiile ce am dorit a le face criticului dela „Biserica şi Şcoala.“ Iar ca încheiere următoarele:

Spre a puteà promovà cauza unirii bisericilor avem lipsă înainte de toate de duh cu adevărat „ortodox,“ iubitor de adevăr. Nu aşteaptă nime, ca fraţii neuniţi, spre a lucrà pentru unirea bisericilor, să se pună apriori pe bază romană, pe cum nici fraţii neuniţi nu pot aşteptà dela noi ca apriori să ne punem pe bază greco-orientală. Se poate lucrà pentru unirea bisericilor şi pe bază greco-orientală. Dovadă asociaţiunea neunită unionistică din Sofia. Chiar şi lucrând pe două cărări deosebite e posibilă unirea, pentrucă ţinta ne este una: cunoaşterea caracterului bisericii primitive, respective cunoaşterea voinţii lui Dumnezeu, că adecă, care e voia lui Dumnezeu, să fie oare poliarhică guvernarea bisericii, ori monarhică?

Aceasta ţintă ne-o putem ajunge prin două lucruri şi anume: prin *studiarea* scrierilor sfinţilor Părinţi şi a actelor sinoadelor ecumenice din primele 9 veacuri, şi prin *rugăciune* sinceră pentru a cunoaşte voinţa lui Dumnezeu.

In interesul adevărului

Virgil Pop.

Bibliografie.

A apărut:

PSALTIREA Profetului şi Împăratului DAVID.

Preţul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocenţiu M. Clain“* a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă şi interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. *Să află de vânzare la Librăria sem. teol. din Blaj.*

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creştnă*** fco. **5·30**

vol. II. ***Tradiţiunea şi Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului şi Graţia.*** fco. **7·30** cor.

vol. II. ***Sacramentele şi Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism şi Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procurà aceste cărţi din cassele bisericeşti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

DIN ZILELE LUI NERO, roman, după Alexandru Dumas—Tatăl. Preţul 1 cor. + 10 fil. porto postal. Se află de vânzare în Librăria Seminarială din Blaj.

Reuniunea Sodalilor români din Cluj. — **Rapot general al comitetului pe 1909.**

C. S. Făgeţel. — **Verde şi iar verde.** Culegeri poporale. (Biblioteca folcloristică). Craiova, 1909. Pag. 64. Preţul 30 bani.

La LIBRĂRIA SEMIN. să află de vânzare toate ***modelele de cereri*** *pentru întregirea* ***salarului*** *şi a* ***cuincuenalelor*** *din partea statului, pe cum şi tipăriturile de lipsă pentru tot felul de* ***documente*** *cari trebue alăturate la aceste cereri.* Toate acestea costă **1** cor. + **20** fil. porto.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

Nr. 3456—1909.

EDICT DE CONCURS.

Pentru postul de forestier arhidiecezan al pădurilor domeniului mitropolitan şi al pădurilor de pe teritorul domeniilor fundaţiunilor Arhidiecezei greco-catolice de Alba-Iulia şi Făgăraş publicăm prin aceasta concurs cu terminul de 30 Iunie n. 1909 pe lângă următoarele condiţiuni:

1. Concurenţii au să dovedească, că au absolvat vre-o academie silvică şi că au obţinut diplomă de forestier validă pe teritorul Ungariei.

2. Pe lângă documentele relative la cualificaţiunea prescrisă de legile şi ordinaţiunile vigente, concurenţii au să alăture la petiţia lor şi documentele despre praxa şi serviciul lor de până acum şi extras matricular de botez.

3. Cercul de activitate al forestierului arhidiecezan este determinat în „Statutele Administraţiei centrale capitulare“ din Blaj şi în ordinaţiunile relative conzistoriale.

4. Forestierul primeşte salar anual de 2000 cor. cuincuenal de câte 200 cor., relut de cuartir de 400 cor., pauşal de călătorie de 700 cor., 8 orgii cubice lemne de foc şi drept la fondul de penziune înfiinţat.

5. Concurenţii au să-şi înainteze petiţiile până la terminul amintit la „Conzistorul arhiepiscopesc gr.-cat.“ în Blaj.

Din şedinţa Conzistorului arhiepiscopesc gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş ţinută în Blaj, la 11 Maiu 1909.

Victor Mihályi m. p.
Metropolitul de Alba-Iulia.

(21) 1-2

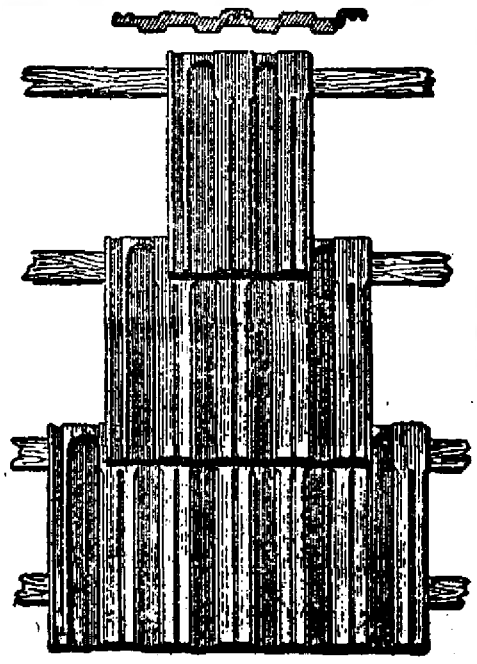

Ţigle duple de siguranţă tescuite de-ale lui Bohn, patentate cu Nr. 253. — Depărtarea leţelor 34 cm.

I. MUSCHONG ŞI SOŢII

fabrici de cărămidă cu vapor

Telefon: Centrala Nr. 43
Temesvári-út Nr. 182 **Lugoş.** Cheque şi Clearing Nr. 9040.

Adresa pentru telegrame: Muschong Téglagyárak.

Se fabrică anual peste 40 milioane

din ţigle duple patentate cu Nrii 253 şi 272 — alui Bohn,

garantat din lut fără piatră de var.

Preţcurant şi mustre gratis şi franco.

(18 2—2)

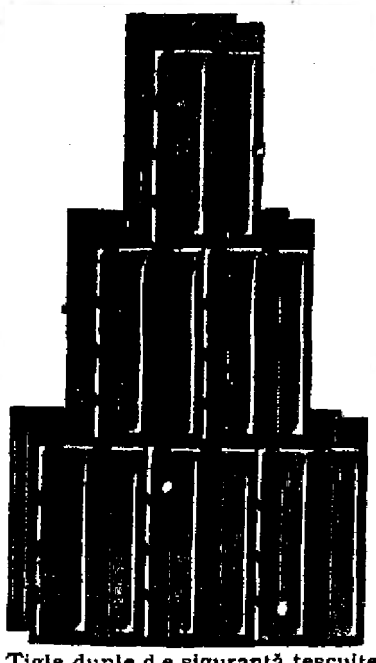

Ţigle duple de siguranţă tescuite de-ale lui Bohn patentate cu Nr. 272. — Depărtarea leţelor 32 cm.

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 28—52

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 31—52

„Sădirea și cultivarea viei"

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Circulația trenurilor

prin gara Küküllószög—Blaj — valabilă dela 1 Maiu 1909.

De către Brașov, tren	personal	12·48	de către	Teuș	2·08
„	accelerat	7·22	„	„	„	8·53
„	mixt	6·57	„	„	„	9·04
„	accelerat	2·51	„	„	„	12·22
„	personal	1·48	„	„	„	12·39
„	accelerat	10·01	„	„	„	5·40
„	personal	9·29	„	„	„	4·03
Dela Parajd: „	mixt	8·44	către	Parajd		3·02
„	personal	12·43	„	„		9·34
„	mixt	6·54	„	„		2·55

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50. 25—25

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (46) 29—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 29 - 5.

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutreturi și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare. pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 5 Iuniu 1909.** **Numărul 22.**

Importanța presei.

II.

Crescută într'un cerc cu vederi deosebite de cele ale lumii, preoțimea are lipsă de organele ei de publicitate, cari poartă pecetea modului ei de cugetare și simțire.

Toate chestiunile mari, toate problemele de importanță sunt privite prin prisma acestui timbru preoțesc. Sunt sute și sute de probleme, cari nu interesează publicul mare, dar cari sunt de o foarte mare însemnătate pentru preoțime. Jurnalele celealalte, oricât de bine ar fi redactate, nu-și pot umpleà coloanele cu lucruri, cari interesează numai o parte din public.

Sunt apoi alte chestiuni, cari ating indirect numai preoțimea, chestiuni, cari provoacă discuții în sinul preoțimii și cari contribuie mult la lămurirea lucrurilor și a situației.

Preoțimea, cu ținta ei măreață, deosebită de a celoralalți intelectuali, are lipsă de un organ de publicitate, care să apară măcar de trei ori pe săptămână, dacă nu se poate zilnic. Cât de mult s'ar întări printr'un astfel de organ rândurile reslățite ale preoțimii noastre, cât de ușor s'ar clarificà multe probleme, cari mai înainte păreau încâlcite și dificile.

Străinii au jurnale, cari apar zilnic, jurnale scrise de preoți pentru preoți; au reviste bisericești, științifice și literare, au o literatură întreagă de volume originale și traduceri.

Noi suntem, și în punctul acesta, numai la începutul unei activități, care se se impune cu tot mai multă stăruință.

Scuza obișnuită cu sărăcia clerului nostru, azi nu mai are temei. Prin regularea congruei, preoțimea noastră, s'a ridicat la o situație materială incomparabil mai fericită ca cea de până acum. Efectele acestei situații schimbate în spre bine, sperăm să le vedem pe toate terenele, și cel literar-științific încă nu poate să rămână în urma altora.

O mie și vre-o patru-cinci sute de preoți, câți avem, aproximativ, pe teritorul provinței noastre, sunt un factor destul de puternic pentru a susținea un jurnal și pentru a sprijini o bibliotecă, care ar conținea scrieri bisericești-literare.

Puterea este deci în mâna clerului, dela care se recere singur voința de a sprijini presa și de a o ridicà prin acest sprijin la nivelul dorit.

Cu restanții de ani de zile, cu oameni, cari au, pe alocuri, convingerea, că în românește nu se poate scrie așa frumos ca în alte limbi, puțin vom puteà face, după cum puțin s'a făcut și până acum.

Interesându-ne însă cu toții și jertfind cât de puțin (și care dintre preoții nostri nu poate jertfi la an taxa abonamentului?) ne-am reculege și, în scurtă vreme, alt avânt ar luà multe lucruri, cari astăzi tângesc de abia.

In mișcările mari culturale ale catolicilor din Apus se jertfesc anual milioane și milioane pentruca presa bisericească să poată ținea piept cu puternica presă fără colorit bisericesc, sau deadreptul anticlericală sau francmasonă.

Chiar și în Ungaria se jertfește foarte mult în biserica apuseană pentru sprijinirea presei, unde au mai multe jurnale, o societate puternică de editare și o mulțime de reviste, cari se desfac adese cu un preț foarte mic, pentru a cuprinde cât mai mult teren, eschizând prin aceasta alte reviste și jurnale, cu alte vederi și alte principii de vieață.

E vremea să luăm și noi un avânt mai însemnat; e vremea să înțelegem și noi marea putere ce o are slova tiparului, și, strângându-ne șirurile cu stăruință să ridicăm nivelul presei și a literaturii bisericești, la înălțimea ce o vrednicește.

Limba de catehezâ. Primim următoarele șire: Este tare simplu și firesc lucru, n'aș fi cugetat, că și în aceasta să mai fie ceva dubietate și dispută — și totuș e contrariul. Este vorbă de limba instruirei adulților și neadulților în religiune. Se nu mi-se ieie în nume de rău, dacă despre un lucru atât de invederat scriu de tot simplu, proprie nu scriu, ci numai fac atenți pe cei ce nu au observat aceasta.

Dacă deschidem cartea sfântă, la faptele apostolilor c. II. aflăm următoarele: „Și s'au arătat lor limbi împărțite ca de foc, și s'au așezat pe unul fiește carele din ei. Și s'au umplut toți de Spirit sfânt, și au început a vorbi într'alte limbi... Mulțimea de popor *din diferite părți* adunată a devenit confuză cum *fiecare îi auzià pe apostoli vorbind în limba su.* Și se spăimântau, și se mirau zicând unul către altul: Au nu iată toți aceștia, cari grăesc, Galileani sunt? Și cum noi fiește carele auzim limba noastră, în carea ne-am născut, Parții și Midii, și Elamiții, și cei ce locuesc în Mezopotamia, și în Iudea și în Capadocia, în Pont și în Azia, și în Frigia, și în Pamfilia, în Egipt, și în părțile Liviei celei dimprejurul Chirinii, și nemernicii Romani, și Iudeii, și veneticii, Critenii, Arabii, îi auzim pe ei în limbile noastre grăind măririle lui Dumnezeu?“ Iar la c. X. v. 44. „Și încă vorbind Petru cuvintele acestea, au venit Spiritul sfânt peste cei ce ascultau cuvântarea, și s'au mirat credincioșii tăiați împrejur, cari au venit cu Petru, că și la neamuri s'au vărsat darul Spiritului sfânt, *că îi auziau vorbind în limbi* mărind pe Dumnezeu.“

Aceste două locuri a sfintei Scripturi ne vorbesc destul de eloquent că limba de catehizare și predicare a adevărurilor de credință, nu poate fi alta decât limba în care ne-am născut și o pricepem.

Cel ce voiește a demonstrà contrarul, se încercà a întunecà soarele, Dacă dela asta s'a făcut vre-odată abatere a fost numai abuz de putere și prepotință. Că în decretele conciliilor noastre nu este aceasta direct decretată, cauza nu poate fi alta, decât că nu au crezut a fi de lipsă a decretà un lucru presupus de toți știut și recunoscut.

Ceea ce e și mai dureros, e că să găsesc preoți uitați de sine, cari nu vreau s'o recunoască aceasta...

Proselitismul în România. In sfârşit şi „Minerva“ a păşit pe panta certelor confesionale şi în nrl dela 20 Maiu sub titlul de mai sus, publică un îngrijorat articol asupra propagandei catolice. N-avem de gând să ne luăm la ceartă cu scriitorul articolului, care, de altcum se pare, că puţin se pricepe la cestiunile religioase, ci ne mărginim a reflectà singur numai la acea parte a articolului, în care publică cu litere cursive, ca ceva foarte senzaţional, ştirea, că Românii uniţi, cari „sunt mulţi,“ s'au adunat şi sfătuit să-şi zidească o biserică gr.-cat.

Ce rău poate fi în aceasta? Dacă fiecare confesiune ţine să-şi adune credincioşii şi să formeze o comunitate religioasă, care să-şi aivă biserica sa, ca loc comun de rugăciune, dacă chiar şi Turcii, ţin să se consolideze, numai românilor uniţi, li-se iea în nume de rău, dacă o fac aceasta? Şi când? chiar atunci, când dela un capet la celalt al ţării e plin aerul de tânguiri pentru decadenţa şi starea ticăloasă în care a ajuns biserica ortodoxă română din regat? acum când ortodoxii cu tragere de inimă pentru biserica lor, se simt îndemnaţi să înfiinţeze ziare, spre a dà alarmă de primejdia în care se află biserica, graţie conducătorilor egoişti şi fără inimă?

Greşiţi dlor dela „Minerva“ şi faceţi un păcat naţional, când vă arătaţi atât de intoleranţi faţă de biserica unită română, care cuprinde în sinul ei fraţi de acelaş sânge cu noi, care a fost redeşteptătoarea simţului naţional şi va fi totdeauna apărătoarea cea mai puternică a neamului nostru contra a tot soiul de duşmani. Ar trebui din contră să sprijiniţi şi ajutaţi pe acei bărbaţi de inimă, cari lucră să adune pe cei răsleţi şi luptă pentru întărirea simţului religios între credincioşii săi.

REVISTE.

Budapesta. Stăm rău de tot cu limpezirea situaţiei politice. Ceeace se petrece în cercurile înalte râvnitoare după putere ale ţării noastre, e o adevărată decadenţă morală, o adevărată goană scârboasă după domnie.

Ceva sigur nu se poate şti nimic; toţi se învăluiesc în combinaţii ce nu se pot controlà şi toţi îşi maschiază gândurile, cercând să înşele opinia publică, ca cu atât mai nerusinaţi să-şi poată urmări planurile de a puteà cu orice preţ ajunge la putere.

In situaţia de azi se pot observà două curente; unul care ţinteşte la nimicirea partidului 48-ist, iar altul, 48-iştii, cari voiesc cu orice preţ să ajungă la putere depărtând dela dânşii pe toţi ceialalţi foşti consoţi, şi renunţând într'un chip ruşinos la toate pretenziunile ce şi-le formaseră înainte de a ajunge la putere.

In mijlocul desmînţirilor şi confirmărilor, Meray Horváth, fostul samsar între coaliţie şi guvernul Fejérváry—Kristoffy, susţine, că pe biroul Măiestăţii sale a ajuns un proiect de descurcare, pe care îl cunoaşte şi Kossuth şi Juszth şi a cărui conţinut ar fi:

1. Coroana cere ca partidul patruzecişioptist să dea un program guvernamentabil.

2. Se va numi un guvern provizor cu însărcinarea să facă sufragiul universal şi alegerile noue.

3. Miniştrii ar fi numiţi din partidul patruzecişioptist, afară de trei, pe cari i-ar designà Regele, alegându-şi pentru acest scop persoane, cari sunt în afară de partidele politice. Dacă însă partidul patruzecişioptist va puteà garantà sufragiul universal, cel puţin în proporţiile provăzute în pactul trecut, şi ministrul de interne va fi numit din sinul acestui partid.

CORESPONDINTE.

Sfinţire de şcoală.

Comloşul-mare, 20 Maiu 1909.

Comuna noastră bisericească încă în toamna anului 1907 a luat măsuri pentru edificarea unei şcoale noue în locul celei vechi necorăspunzătoare. Fiind credincioşii gr.-cat. abia ceva peste 500 suflete, lucrul se păreà de neesecutabil, dar în urma alergărilor şi stăruinţelor părintelui parohprotopop *Georgiu Muntean,* în anul trecut la 11 Iuniu s'a pus piatra fundamentală la noul edificiu şcolastic, carele pe lângă un arunc eiectat pe poporenii gr.-cat. de 82% după darea directă, a costat 8300 cor. şi căratul materialului din partea comunei bisericeşti.

FOIŢĂ.

CÂNTEC.

Tu noapte eşti taina
Visării eterne,
Când luna pe sinu-ţi
Tot farmecu-şi cerne.

În noaptea adâncă
Când plânge isvorul
Şi vântul adie
Etern călătorul, —

Tu noapte eşti zină
Din visuri curate
Iar sinul tău fluturi
Şi flori argintate!

Trimite-mi din vraja-ţi
Tu tainică noapte,
Pe-o rază de lună
A Viselor şoapte,

S'adorm în linişte
Cu zimbetul dulce,
Iar sufletu-mi mulcom
Văpaia să-şi culce!

Harfistul.

„Revista politică şi literară.“

Această revistă, abia după un an de vieţuire, fù nevoită să încete, nu pentru profeţirile puţin colegiale ce i-se făceau din alt centru, ci pentru mizeriile cu cari trebuie să se răsboiască la noi revistele literare, pentru lipsa de sprijin moral şi material, pentru puţina dragoste şi încurajare de care se împărtăşesc la noi mucenicii condeiului. Vremea de un an, cât apărù, dovedise că ştie umpleà un gol, că poate trage degetul, în multe privinţe întrecându-o chiar, cu revista sibiană, care uneori într'un chip supărător îi căutà miez de ceartă. Supărările vechi se vor fi uitat, şi trebuie să se uite. Bucuria ce o vor fi simţind unii la aceasta reînviere, ne place să credem, că o vor simţi-o şi aceia, cari în alte vremuri aruncau lance de harţă revistei, căreia nevoile casnice nu-i îngăduiau astfel de bravuri. Vieaţa noastră socială pătimeşte de atâtea rele, sângerează din atâtea părţi, încât pe lângă toate impulpările pătimaşe ale unora, nu se poate numi superfluă o revistă, care are intenţiunea şi, în anumită măsură, putinţa de a conlucrà la însănătoşarea vieţii noastre naţionale.

Ne bucurăm de aceasta reînviere. Nu pentru ambiţii locale, nu pentrucă în acest cuib de veche dăscălie românească se înalţă un nou steag de luptă, nu pentru prietiniile ce le vom fi având, ci pentru spiritul în care aceasta revistă a început să muncească, pentru nisuinţa, cea mai justificabilă între împrejurările de astăzi, de a îmbrăţişà, de a trage în cercul preocupărilor ei, întreagă vieaţa noastră socială cu nenumăratele nevoi de cari pătimeşte.

Nouă dintre toate mai mult ne lipseşte o conştiinţă publică unitară, o cultură solidă naţională, ne lipseşte individualitatea etnică, prin care un popor se înalţă şi se impune.

Şi dacă o revistă lucră sistematic în această direcţie, credem, că e mai îndreptăţită să existe decât cele mai multe din revistele noastre, cari nu se întind mai departe decât le îngăduie preocupările literare prea strâmte de multeori şi chiţibuşăriile unei critici arţăgoase.

Acesta şi nu altul, e motivul pentru care ne bucură reînvierea acestei reviste.

Cei trei numeri daţi până acum îndreptăţesc întru toate aşteptările, ce le-am legat dintru început de dânsa.

Partea literară o dau scriitorii cunoscuţi: Agârbiceanu, Gârleanu, Adam, Ciura, Dr. Şt. Pop, Străjan, A. Melin, etc. Iar cea politică-socială: Dr. C. Maniu, A. Ciato, Fidus pseudonim sub care se pare a se ascunde un foarte bun cunoscător al raporturilor noastre, Dr. V. Niţescu, pentru scrisorile judiţioase ale căruia n-ar strică o leacă mai multişoară autocritică. Se impun însă articolii de filozofie politică a dlui Dr. C. Maniu, unul

Edificiul şcolastic, e una dintre cele mai frumoase şcoale, terminându-se în acest an deplin, a fost sfinţit în ziua Înălţării Domnului chiar prin Prea S. Sa bunul nostru Episcop al Lugojului *Dr. Vasile Hossu,* cu mare pompă. Sfinţirea acestui locaş cultural dară ne-a făcut ziua Inălţării o zi de sărbătoare dupla şi neuitată va fi în veci aceasta sărbătoare pentru noi, pentrucă ne-am convins cu această ocaziune de adevărata dragoste ce o nutreşte Prea Sfinţia Sa Domnul Episcop faţă de noi fiii săi sufleteşti, când acum a treia oară a binevoit a descălecă în mijlocul nostru. Şi am văzut cumcă Prea S. Sa însuşi a fost pătruns de nespusă bucurie la vederea noului locaş cultural, carele formează rodul jertfelor uriaşe ale credincioşilor gr.-cat. de aici, provenit din adevărată însufleţire şi dragoste către biserică, religiune şi neam, ca de pildă poporeanul Iosif Pascu a contribuit la edificarea şcoalei cu 1000 coroane.

Prea S. Sa însoţit fiind de Il. Sa Dl Boroş prelat papal şi G. Popoviciu protopopul Lugojului, — secretarul Dr. Fireza sosise înainte de amiaz,— conform programului a sosit Miercuri în 19 Maiu a. c. d. m. la Zsombolya. Au fost întâmpinat în fruntea confesiunilor, autorităţilor administrative şi civile de pretorele G. Tullics. Drumul apoi din Zsombolya până în Comloşul mare (12 klm.) făcut în trăsura Ducesei de San-Marco a fost un drum triumfal, 80 trăsuri multe trase de câte 4 cai, au compus convoiul. Plecând din Zsombolya la hotarul comunei Comloşului-mic locuit numai de germâni. Prea S. Sa a fost salutat de primarul comunal — un şvab — în limba germână, iar înaintea bisericii l-a primit în ornate bisericeşti parohul rom.-cat.

La hotarul comunei Comloşul-mare Prea S. Sa a fost bineventat în fruntea unei mulţimi foarte număroase de popor, şi banderiu de notarul comunal Berecz Árpád.

Sosit înaintea bisericii noastre din piaţ unde o mulţime imensă de popor abia se puteà mişcà, la uşa bisericii în numele credincioşilor îl întâmpină şi salută adânc pătruns cu frumoase cuvinte părintele-protopop George Munteanu, la ce răspunzând emoţionat Prea S. Sa intră în biserică sub un arc triumfal cu inscripţia „Intru mulţi ani Stăpâne!“ şi se oficiază vecernia.

După terminarea vecerniei Prea S. Sa descalecă în castelul Ducesei de San-Marco, al cărei oaspe a fost împreună cu Il. Sa D. *Ioan Boroş,* prelat papal.

Către 6 oare Prea Sf. Sa însoţit de Il. Sa Boroş, prota Popoviciu şi Muntean au vizitat claustrul de fete al Ducesei de San-Marco, biserica rom.-cat., au făcut apoi vizite la parohul rom.-cat., directorul dominiului de San-Marco, notarul comunal, la preoţii gr.-or. şi învăţătorul dir. I. Vuia, la curatorul bisericii gr.-cat. şi la alţi credincioşi.

Joi la Inălţarea Domnului s'a celebrat sf. liturghie pontificând Prea Sf. Sa Dl Episcop Dr. Vasile Hossu asistat de Dl prelat Boroş, protopopii G. Popoviciu (Lugoş) Dr. Luca (Arad) G. Munteanu (Comloş) şi Dr. Fireza secretar episcopesc ca diacon.

După rugăciunea amvonului Prea Sf. Sa a ţinut o predică foarte instructivă şi la înţeles pentru popor despre însămnătatea praznicului, arătând misiunea bisericii şi a şcoalii ca fica bisericii, carea în toate timpurile a fost scutul şi adăpostul existinţii noastre naţionale şi totdeauna a apărat şi va apără ca o mamă bună pe fica ei iubită, şcoala. *„Biserica totdeauna a sărit şi va sări întru apărarea şcolii, zice Prea Sf. Sa, cum sare o mamă îngrijată pentru fica ei iubită.“* In cuvinte frumoase şi cu *lacrimi* de bucurie a lăudat apoi Prea Sf. Sa vrednicia poporului, carele ascultând de glasul părintelui său protopop a jertfit totul pe altarul culturei române. A accentuat deosebit vrednicia părintelui protopop Muntean carele abia de 2 ani fiind în mijlocul nostru, a arătat ce poate produce zelul unui păstor sufletesc adevărat. A îndemnat apoi pe credincioşi ca şi pe viitor să fie tari în credinţa strămoşască, cu alipire sinceră către patrie, biserică, instituţiunile ei şi cu dragoste către limba maicii; să iubească şcoala pentru carea atât au jertfit şi deosebit să socotească *pruncii din familie* ca un dar şi binecuvântare alui Dumnezeu şi să nu aibă teamă că mulţimea pruncilor va aduce sărăcie, ma bătrâneţele părinţilor se vor bucură de o deosebită binecuvântare din partea lui Dumnezeu şi a pruncilor. — In fine a implorat binecuvântarea lui Dumnezeu peste toţi credincioşii, familiile şi avutul lor.

După terminarea serviciului divin s'a sfinţit şcoala. Atât la sfinţire cât şi în biserică cântările au fost cântate frumos de corul nostru mixt de aci condus de ţăranul Vichente Fleşer.

După sfinţirea şcoalei Prea Sf. Sa s'a întors la cortel, unde a primit multe deputaţiuni.

Prea Sf. Sa către toate deputaţiunile a adresat cuvinte călduroase rostite cu multă afabilitate.

La 1 oară d. m. Prea Sf. Sa a prezentat Alteţei Sale clerul gr.-cat. carele a fost şi invitat la prânz la Alteţa Sa Ducesa de San-Marco.

După prânz a făcut vizita oficioasă la cancelaria protopopească şi la 6 oare însoţit de călăreţi şi mulţime de inteligință şi popor, fără deosebire de religie şi limbă, a părăsit Comloşul-mare la hotarul căruia l'a aşteptat corul nostru cântând „întru mulţi ani.“

---

dintre cei mai neîndreptăţiţi dintre scriitorii noştri de dincoace. Dsa e singurul politic teoretician la noi, care adevărurile nestrămutate ale filozofiei le ştie, cu adâncă înţelegere, potrivi vieţii noastre, întemeiând în felul acesta, ca normă şi ca principiu, înalta filozofie a adevăratei politice româneşti. Această dovadă ne-o dau şi articolii publicaţi în aceşti trei numeri. Sunt adevăruri fundamentale, pe cari dsa le dă în forma unei argumentaţii logice, a unei convingeri personale cuceritoare, a unei conştiinţi ce se pare că arde în flacăra adevărurilor, pe cari le propovăduieşte, pe cari nu le poate întunecă frasa, în cuprinsul căreia se pare că nu poate turnà totdeauna cu destulă îndemândare gândurile mari ale filozofiei politice.

De asemenea se impun şi articolii de politică socială a dlui A. Ciato. Un singur lucru însă cerem dela dsa, ca dela redactorul acestei reviste: să deie o cât se poate de mare îngrijire rubricii „Vieaţa socială.“ Savantlâcurile se mai pot şi omite, dar această rubrică — pe care în numărul 3 zădarnic o căutăm, am dori să nu lipsească din nici un număr. Şi dela generalităţi, cari statoresc principii, dau norme vagi şi arată drumuri aeriane, să se coboare la vieaţa noastră de toate zilele, să se pună degetul pe rana de care sângerează societatea noastră certată în atâtea puncte cu cultura românească. Să nu se cruţe scăderi, să nu se acopere păcate, ci să se desvăluie adevărul aşa cum e, în toată golătatea lui dureroasă. Să fie revista dsale o revistă, care să trăiască în înţelesul literar şi în cel naţional românesc al cuvântului.

Rubrica „Chestiilor locale“ asemenea ar trebui stăruitor ţinută în fiecare număr. Cu ceea ce se făgăduieşte în nr. 1, şi cu ceea ce se spune, apăsat, în nr. 2, suntem pe deplin mulţumiţi. Dacă e mare prisosul de lumină, în care e învăluit Blajul ca scaun vechiu de învăţătură românească, nu e mic nici numărul păcatelor mărunte, al pornirilor contrazicătoare şi al simptoamelor îngrijitoare. Apariţii, cari nu trebuie să scape nici pe un moment din preocupările unei reviste culturale.

Numerii de până acum ne fac să credem în împlinirea acestei aşteptări într'o măsură cât mai mare. Şi dacă publicul nostru o va sprijini după vrednicie, — după informaţia ce o avem — se va dà cu vremea, pe lângă o apariţie mai deasă — o şi mai largă atenţiune momentelor vitale din vieaţa noastră culturală.

Ceşti trei numeri ne-au dat o încredinţare — şi să ierte alţi confraţi c-o spunem — că aceasta e cea mai bună revistă pentru noi Ardelenii.

Motivul? Nu se mărgineşte numai la literatura ce o aduce, ori şi când aşa de bună ca literatura altor reviste de ale noastre, ci îmbrăţişează cu multă pricepere toate momentele vieţii noastre culturale. Şi în vremurile prin care trecem, nu avem într'atâta lipsă de reviste pur literare, mai ales noi ceşti de aici, de scriitorii, cari se pluteasca în apele limpezi ale fantaziei, ci de reviste, cari amestecându-se în valurile tulburi ale vieţii, să statorească norme de purtare şi de conştiinţă naţională.

— *s.* —

SONET.

Ah plâng, cu mine plânge sara mută
Când printre arbori vântul lin adie,
Aduce pe aripi melancolie:
De ce te-ai dus o vreme mult plăcută?

Când stelele pe ceru 'ntins învie
Î-şi pleacă capul frunza abătută,
Şi umbra nopţii respirând tăcută
Închide tristă gura purpurie.

Iar roua dimineţii de pe floare
S'a strecurat din ochi pe a mele gene
Am plâns; tu nici nu vreai să-mi şti de nume.

Să-mi daţi, să-mi daţi aripi de uşoare pene,
Să sbor ca paserile călătoare
Fugind de această înşelătoare lume!

P. Neagu.

Petrecerea Prea Sf. Sale în mijlocul nostru a fost cel mai mare semn al dragostii şi îngrijirii părinteşti ce ne poartă. Dumnezeu să-l ţină întru lungime de zile.

Un credincios.

Scrisoare din Viena.

— *Dela corespondentul nostru.* —

— Maiu 20.

(Un oaspe înalt). Zilele acestea capitala imperiului a salutat a patrusprezecea oară pe împăratul Wilhelm, ca oaspe al Vienei.

Vizita din anul acesta însă le-a întrecut pe toate cele de mai înainte, atât prin însemnătatea ei, cât şi prin primirea festivă ce s'a făcut puternicului pretin al monarhiei noastre.

Nu e lucru mai bun si mai mângâitor în lume decât aceea, când ştii, că ai un prietin sincer, care ţine la tine şi-ţi doreşte binele, care nu te îmbată numai cu vorbe goale şi cu toaste binerăsunătoare, ce ţi-le ţine în cinstea ta. Şi iarăş nu e mai trist, decât atunci, când un prietin în care ai crezut, te părăseşte numai aşa din bun senin, tocmai atunci, când mai cu dor gândeşti la dânsul. Aşa se petrece lucrul între noi muritorii de rând.

Dar să nu credem, că numai noi, — despre, cari paginile istoriei nu vor aveà nimic de spus, — suntem în legături de prietinie unii cu alţii, ci şi cei cari stăpânesc preste noi sunt supuşi aceloraşi legi şi aceleaşi simţeminte, fac să vibreze coarda inimii lor, ca şi ale noastre. Stăpânitori şi capete încoronate fac prietinii între sine şi le desfac.

Prietinia lor însă înseamnă înfrăţirea popoarelor de sub cârmuirea lor.

Binele ce rezultă din legătura lor amicală, se revarsă asupra tuturor acelora, cari le sunt supuşi.

Aşa s'a întâmplat în anul acesta cu cele două împărăţii vecine. Stăpânitorii lor deja de mulţi ani la întâlnire, îşi strâng mâna cu căldură şi să îmbrăţisează ca doi prietini adevăraţi.

Prietinia lor s'a dovedit însă de sinceră numai acum la primejdie când împăratul Germaniei a fost gata să între în foc cu ostaşii săi pentru apărarea noastră.

S'a cuvenit deci să i-se facă acestui împărat puternic în vorbe şi în fapte o primire cât mai imposantă.

Rolul principal la această primire l-a avut oştirea aceea, care are de a mulţumi pacea din aceasta vară aceluia întru întâmpinarea căruia a ieşit.

In ziua sosirii oaspelui înalt, des de dimineaţă, garnizoana întreagă din Viena a fost pusă pe picior de marş, către gara de sud. De-a lungul străzilor largi se perendau ostaşii companii de companii, în frunte cu căpitani şi ofiţeri de şarjă înaltă.

Feciorii se aşează în cordon de două laturi a străzilor, pe unde aveà să treacă părechea regală.

Eră la 10 oare înainte de amiazi, când sunetul puternic al trimbiţei a strătăiat văzduhul suflând „general marş"; semn că au sosit oaspeţii şi sunt gata de plecare.

Deodată se ivesc calesele impodobite cu aur scump pe cum numai în poveşti să spune şi părechia regală, însoţită de monarhul nostru trece în trapul cailor către „Burg."

Ostaşii ca un zid de doue părţi, pretutindeni fac cuvenita reverinţă, iar strigătele de bucurie ale mulţimei nu mai au sfârşit.

Oraşul întreg e în haină de sărbătoare.

De sus, din etaje înalte, flamure nenumărate atârnă până jos şi flutură a lenea în vântul de primăvară; iar întrarea la palatul regal e o decoraţiune din cele mai măiestre.

Aşa ştiu vienezii să-şi primească oaspeţii şi să-şi preţuiască oamenii.

Cu tot dreptul a putut să zică deci Wilhelm în toastul său, — că în Viena nu e străin ci se simte ca acasă.

Multe toaste au răsunat la desele întâlniri, ce le-au avut aceşti doi monarhi şi în multe chipuri s'au comentat acelea.

Despre cele doue toaste însă ce s'au ţinut în 14 a. l. c. toată presa e de acord, că prin acelea s'a întărit şi sigilat o pretinie trecută prin focul de probă.

Dintre tot ce s'a scris până acum despre vizita împăratului Wilhelm la Viena, un lucru neînsămnat în sine te face să crezi, că până şi neastâmpăratul leu britan încă e pus pe gânduri, de tocmeala ce s'a pus la cale în „Burg." Regele Angliei, anume pe cum să susţine cu siguranţă, nu mai vine ca într'alţi ani la Marienbad, ci îşi caută de sănătate într'altă parte.

Vienezul.

Scrisoare din Bucureşti.

(Continuare).

Nu-l cunosc pe Dl Abrudeanul, dar am auzit că este un tinăr care a absolvat liceul din Braşov şi că ar aveà şi bacalaureatul, apoi trecând în România a intrat la gazetărie. Dar nu urmează, că dacă nu are şi alte titluri să nu poată fi ceva; nu numai cei cu titluri au ajuns în ţara asta ceva, ba mulţi din netitraţi au avut roluri mari, căci talentul şi energia şi instrucţia autodidactică de multe ori poate pune pe cineva înaintea acestor titraţi, mai ales când aceştia sunt şi nişte mediocrităţi... Lucrul principal este, că ori cine să apuce să discute asemenea chestiuni, să fie de bună credinţă, să aibă bunul simţ, să fie imparţial şi să fie competent, să se controleze ca să nu se compromită! Dl Abrudeanul nu a ţinut seamă de aceste sfaturi ce îşi puteà da, şi de aceea s'a compromis, căci alt ceva este când un Nifon. un Gibescu sau alt habotnic ortodox de aci. scrie despre „Unirea Românilor ardeleni cu Roma catolică," dar un ardelean, fie el şi neunit, care cunoaşte împrejurările de acolo, şi defectele şi calităţile Unirei şi ale neunirei, nu-i iertat să mai vorbească de ea, şi încă cu atâta vehemenţă şi ură. Mai sunt însă aci în Bucureşti şi alţi mâncători de catolici, dar tot de aceia cari pe semne, ori nu cunosc să scrie despre alte subiecte ori cred că asta e o temă agreată de public!... Aşa este unul cu pseudonimul de „Baba Novak," care are specialitatea de a sună mereu cu trompeta „propaganda catolică" şi a deşteptà atenţia ortodoxismului. Nu cunosc pe acest scriitor, dar ni-l'a recomandat odată ziarul „Adevărul" în Nr. 6516 din 14 Octomovrie 1907 în modul următor: „vagul publicist bisericesc, Miloş Lugomirescu, sârb neimpământenit şi care trăieşte din elemozină publică."

Tot astfel cu multă ridicularizare îl luà în ziarul „Secolul" şi regretatul şi învăţatul profesor şi Director Păun; iar acuma mai proaspăt ziarul „Acţiunea" Nr. 1772 din 8 Februarie 1909, din incidentul că în ziarul „Epoca" s'au scris despre cei doi mitropoliţi aleşi, două articole iscălite de Baba Novak B. N. — scrie: „să crede că sub acestea pseudonime şi iniţiale se ascunde d. Milone Lugomirescu, veteranul paracliser, care după votarea reformei sinodale, ce va permite alegerea prelaţilor dintre toţi clericii, s'a decis a luà ca patron pe cuviosul dela 3 Ianuarie, convins fiind eă are o înaltă chemare pe acest pământ!!

Eu curios, şi având şi un calendar ortodox pe masa de lucru m'am uitat anume la ziua de 3 Ianuarie să vedem despre ce cuvios e vorba! şi văd că în aceea zi noi cei de legea ortodoxă avem să prăsnuim pe cuviosul Malachia! Acuma ce aluziune vor fi vrând să facă cei dela „Acţiunea cu numele acestui cuvios, dându-l de patron Dlui Baba Novak, ei vor şti, eu nu mai comentez. L-au mai luat peste picior şi alte ziare ca „Voinţa

Beţi numai apă minerală ungară!

Societate pe acţii pentru comunicaţie şi export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală contra podagrei
» » Borszék fântâna Kossuth
» » Borszék fântâna Boldizsár
» » Bodok Matild
» Baross
» » Borhegy

Apă de Boholt
» » Vălcele (Előpatak)
» » F.-Rákos Mária
» » Fehérkő
» Gloria
» » Horgász—Hankó

Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Kászon fântâna principală (Salutaris conţine jod şi litium.
» » Répát
» Székely-Selters
» » Stoiceni (Stojkai)

Întreabă-ţi numai medicul şi vei şti, că puterea vindecătoare a apei minerale naturală şi gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot suplenì.

(11) 14—15

Națională“ dar de geaba, nu iese din credințele sale ultra ortodoxe...

Mirarea însă este alta, și anume, unul dintre cele mai de frunte ziare și încă ziarul partidului conservator de sub șefia Dlui Carp „Epoca“ la care scriu cei mai fruntași oameni literați și politici din Statul major al Dlui Carp ca: Dnii Maiorescu, Marghiloman, Filipescu, Delavrancea, Lahovari, Cantacuzioștii și alții, în acest ziar și încă la locul de frunte are libertate acest Babă, acest „vag publicist“ „sârb neîmpământenit“ „veteran paraclisier“ de sub „patronajul curiosului Malachia“ să-și tipărească proza „vagă bisericească“... Eu cred că distinșii bărbați politici și literați, cari patronează acest ziar, ar trebui să știe că Dinastia noastră regală e catolică, că suntem în alianță cu țări catolice, că ne așteptăm la bine dela ele, că peste munți avem un milion și jumătate de români catolici și încă fruntași între fruntași că națiunile cele mai multe ale Europei din Occident sunt catolice și surori cu noi, că chiar în armata și societatea română de aci, generali, coloneli și alți fruntași din elită și-au botezat copii la romano-catolici în lipsă de preot greco-catolic și ascultă predicile oratorilor din catedrală o mulțime de intelectuali români din toate clasele sociale, cari își cresc și copii în școalele catolice cu toate protestările ortodoxșilor habotnici, și că nu este deci nici logic nici politicos a permite unui „sârb neîmpământenit“ să-și răsfețe proza sa în asemenea ziar al unui partid de guvernament, ofenzând pe toți și pe capul statului chiar, care este catolic!...

Și apoi lumea cu nițică glavă de a judecà împrejurările mai rațional și cu spirit românesc, pot să priceapă că acești bărbați fruntași, cari patronează acest ziar, ca și ceialalți oameni politici și fruntași din alte partide, nu sunt așa de ortodoxi, încât la un moment dat, să nu facă cu alianța religioasă cum am făcut și fac și cu alianța cea politică... adecă, de bine, de rău, deși ortodoxi, totuși am fugit mereu de a ne alià cu frații ortodoxi ruși, căci le pricepem dragostea de rubedenie religioasă cu care ne încântă, și ne-am aliat cu Austria catolică și în parte protestantă, calvină și semită și la un moment dat, care poate e departe încă, dar totuși e foarte posibil să vie odată, așa o să facem și cu alianța religioasă.... pentru a ne salvà naționalitatea, să lăpădăm și noi costumul ortodox ca și Polonii, numai ca să nu fim cufundați și asimilați. Din două rele alege omul totdeauna pe cel mai mic!

(Va urmà).

Acei cari sunt în restanță cu abonamentul de pe anul trecut, cum și cei în restanță de pe mai mulți ani de mai înainte, sunt rugați respectuos, să binevoiască a-și achità datoria.

Prețul de abonament rămâne tot cel de până aci, care este indicat în fruntea foii.

Administrațiunea.

Noutăți.

Din dieceza de Orade. Majestatea Sa aprobând promovarea graduală a canonicului custode *Moise Nyeș*, de canonic lector, a canonicului școlastic *Ioan Butean*, de canonic cantor și a canonicului cancelar *Dr. Florian Stan*, de canonic custode, în stalul devenit vacant de canonic școlastic a numit pe *Samuil Ciceronescu*, comptabilul fondurilor și fundațiunilor diecezane.

Gratulăm din inimă noului canonic la această meritată vrednicie.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Dșoara *Cornelia Pop*, fiica parohului nostru din Riciul-de-câmpie a dăruit pe seama sfintei biserici gr.-cat. din Sânpaul (Kerelőszentpál) o *Evangelie* în preț de 25 coroane. Dumnezeu să-i răsplătească! Sânpaul 28 Maiu 1909. *Septimiu S. Popa*, adm. paroh.

Din dieceza de Lugoj. P. S. Episcop Vasile a început Marția trecută vizitația canonică în parohiile necercetate din țara Hațegului. Vizitația a început la Pui și va ținea 10 zile.

Știri personale. Păr prepozit *Ioan M. Moldovan* a plecat la București spre a luà parte la ședințele sesiunei generale ale Academiei române.

Legea nouă *despre rectificarea cadastrului.* Atragem luarea aminte a inteligenții noastre asupra dispozițiunilor nouei legi despre rectificarea cadastrului. Rectificarea privitoare la schimbările obvenite în ramii de cultură se face din oficiu. Clasificarea nouă a pământului se face însă numai la cererea congregației comitatense, a reprezentanțelor comunale, sau la cererea alor cel puțin 20 proprietari de pământ dintr'o comună. Acestea cereri trebuie să se facă în scris și să se înainteze ministrului de finanțe *până la 1 Iuliu n. a. c.* Petiția e scutită de timbru. Datorința inteligenții noastre este ca în deosebi în comunele unde se află proprietari mari de pământ favorizați în trecut prin clasificarea pământului, să ceară fără amânare o nouă clasificare a domeniilor conform dispozițiunilor §-lui 3 din respectiva lege.

Orfelinat pentru orfanii de învățători. Domnul Iuliu Bardoși inspector r. de școale în pensiune, a binevoit a trimite biroului central gr.-cat. al reuniunii învățătorilor din arhidieceză un *„Libel de depunere“* dela institutul de credit și economil „Arieșana“ din Torda despre 20 cor., ca bază la înființarea unui orfelinat pentru orfanii de învățători. Totodată a trimis și un *Proiect* de statute.

Necrolog. † *Niculae Ceușan*, căpitan c și reg. în penziune în Reghinul săsăsc după un morb greu și scurt și-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului, Duminecă la 30 Maiu 1909, în anul al 59-lea al vieții, împărtășit cu sf. taine.

— † *Ioana Butnariu n. Vaidoș*, preoteasă gr.-cat. în Valea-Jidanului, a repauzat la 17 Maiu n. după lungi și grele suferințe în al 31-lea an al etății și al 15-lea al fericitei sale căsătorii, fiind împărtășită cu Sfintele taine ale muribunzilor.

Odihnească în pace!

Nr. 346—1909.

Concurs.

Întreprinzătorii, doritori de a executà lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. din Ernot (Radnoth) prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 800 adecă optsute coroane la oficiul parohial de acolo cel mult până la 13 Iuniu st. n. 1909 la 8 oare a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul și planul aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 28 Aprilie 1909 sub Nrul 2927 se pot studià zilnic între oarele 10—12 a. m. și 2—4 p. m.

Ernot, la 1 Iuniu 1909.

Alexandru Papiu, paroh gr.-cat. **Alexandru Crăciunean,** curator.

Ștefan Cadar.

(24) 1—1

AVIZ!

Aduc la cunoștința M. On. Domni protopopi și preoți, că după o praxă de mai mulți ani făcută în străinătate în arta picturei bisericești, m'am stabilit în comuna mea natală Agârbiciu tr. Mediașului, unde încă am pictat ambele biserici.

Primesc în lucrare ori ce pictură în uleu ca: iconostase, ori ce icoane, toate mărimile pe pânză, lemn, ținc, etc. reparaturi și reînoiri, cu prețurile cele mai moderate.

Poșed atestate de mulțumire despre lucrările mele.

Cerând sprijinul on. obstei române semnez cu toată stima

Niculae Baciu,
pictor pentru biserici.
Agârbiciu (Szász-Egerbegy)

(23) 1—3

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secreținea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra **ofticei, guturaiului, tusei măgărești, scrofulei și influenței**

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveția).

„Roche“

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie

Prețul unei stiele 4. — cor.

(4) 17—35

Partea literară.

Un scriitor maghiar despre ţările româneşti în prima jumătate a veacului XVIII.

Politica de expansiune a Rusiei duse la un nou răsboiu cu Turcia în anul 1738. De data aceasta Rusia aveà de aliat pe Austria. Turcul ca să slăbească aceasta alianţă şi să ţină opăcită o parte din oştirea austriacă să folosi de o veche apucătură a sa. In Ungaria încă nu se potoliseră de tot spiritele şi erà încă destul de proaspetă memoria luptelor lui Francisc Rakotzi II. contra Casei de Habsburg. Turcul trimise deci emigranţii magiari — aşa să numiau exilaţii de pe timpul răscoalei de sub Rakotzi, cari trăiau acum în Rodosto în Turcia, — îi trimise cătră graniţele ţării ungureşti, ca să cerce a desfăşură din nou steagul răsboiului civil în Ungaria. In fruntea acestora erà chiar fiul lui Rakotzi, Iosif, care însă muri repentin în Cernavoda. Cu toate acestea tovarăşii lui au fost trimişi în diferite părţi ale ţărilor româneşti cu diferite instrucţii diplomatice, având porunca de a stà gata să între în Ardeal, deodată cu oştirile turceşti. In ţările române domniau pe vremea aceia fanarioţii. In Muntenia erà voevod Constantin Mavrocordat, iar în Moldova Grigorie Ghică. Din epistolele aci publicate ale lui Mikes Kelemen aşa se vede, că emigranţii n'au putut isprăvi nimica la voevozii români. Cu atât mai interesante sunt însă puţinele date despre ţările române şi locuitorii lor, ce Mikes nu vreà să le lasă neamintite. Am crezut, că nu vor fi neinteresante notiţele acestea ale lui Mikes şi am dat în traducere epistolele lui referitoare la Muntenia şi Moldova.

Mikes Kelemen a fost cel mai mare scriitor maghiar din jumătatea veacului al XVIII. Născut în Zagon (com. Treiscaune) la anul 1690, a ajuns în etate de 16 ani aprod în curtea principelui Transilvaniei de pe vremea aceea Francisc Rákotzi II. Tocmai când veni el la curtea lui Rakotzi erà mai înverşunată lupta dintre maghiari şi Casa de Habsburg. In fruntea nemulţumiţilor stà Rakotzi, care ajutat la început şi de Franţa, începù şi ea răsboiu cu Austria, a izbutit a învinge în câteva lupte oştirile împărăteşti, încât magnaţii ţării l-au ales de rege al Ungariei. In curând însă îl părăsi norocul. Franţa nu-i mai trimise ajutoarele promisă, iar oştirile împărăteşti, reîntoarse din răsboiul francez, începură al strâmtorà din toate părţile. Părăsit în urmă şi de mulţi ai lui, el trebui să-şi lase ţara, urmat numai de câţiva amici ai lui, cari se hotărâră a nu-l părăsi în nenorocire. Intr'aceia să încheiară pace între magiarii deacasă şi împăratul rege Carol III.

Impăratul amnestiază pe toţi răsculaţii, dacă să reîntorc şi depun juramântul de fidelitate. Rakotzi şi amicii lui însă n'au voit să se supună acestei condiţii, ci au mers în Polonia apoi Franţa, unde stătură 5 ani aşteptând mereu complicarea orizontului politic. Văzând însă, că e prea incomod în Franţa primi cu bucurie învitarea sultanului Ahmed III. şi plecă în Turcia, unde fù internat în Bujukder, Ieniköi şi pe urmă în Rodosto. Aci muri la anul 1735, fără ca să mai pună cândva piciorul pe pământul ţării sale.

Intre amicii şi admiratorii acestui principe a fost şi Mikes Kelemen. Ca băiat mai a emigrat şi el cu Rakotzi, a mers în Polonia, în Franţa şi apoi în Turcia. Nădejdea nu l-a părăsit niciodată, că se va reîntoarce iarăş la Zagon, despre care scrie totdeauna cu atâta iubire şi înduioşare. Ca admirator sincer al principelui se hotărî să nu-l părăsască niciodată, dară după moartea acestuia, încercà la curtea din Viena, ca să fie amnestiat, de acolo i-s'a răspuns însă şi lui şi tovarăşilor rămaşi: Ex Turcia nulla redemtio. A murit în 1762 în Rodosto în Turcia.

Opera cea mai de căpetenie a lui Mikes sunt Epistolele din Turcia.

In 207 epistole publică el toate peripeţiile prin cari au trecut emigranţii maghiari în Turcia. Scrie mai departe despre obiceiurile ţării, despre locuitori, ţinut şi alte într'un stil uşor şi o limbă frumoasă.

Toate epistolele sunt adresate câtră o mătuşă a lui, — contesa P. E., un nume fictiv şi ales de Mikes mai mult pentru a puteà interpretà mai cu uşurinţă situaţia grea şi starea sufletească desperată a emigranţilor.

Bucureşti la 11 Iuniu 1739.

Trebuie se mă ţin de promisiune, pentrucă prin promisiune devenim datori şi datoria trebuie plătită, orice să fi fost aceia — şi dacă e numai un sărut, trebuie plătit. Tocmai de sărutate vorbesc şi eu, când de aici trebuie să merg încă 70 de oare! Da încă să mă mai prindă şi nişte ostaşi vagabonzi şi să mă ducă în Ardeal? Ar fi un prost lucru acela. Aici am fost primiţi cu mare cinste, în afară de oraş, şi într'o mănăstire ne-a aşteptat prânzul gata. Voevodul ne-a trimis secretariul înainte şi şi acela ne-a ospătat în numele voevodului. După prânz am mers cu mare ceremonie în trăsura voevodului în oraş. Şi eu încep acolo, unde ar fi trebuit s'o sfârşesc, ca acela, care mai întâi s'a însurat şi apoi şi-a cerut concediu. In a 5-a am plecat din Cernavoda într'o companie bună; erà anume cumătrul Pápai János, care a venit aici să se vindece; dnul Zai şi eu, căci de mine nu trebuie să-mi uit. Ieri a trimis voevodul trăsura după noi şi iată-ne faţă în faţă — aproape o oară cu toţii la el. E chior, dar mintea nu e aşa, că minte are destulă, deşi e de coloare grecească. Pentrucă grecii sunt la minte de altă coloare, nu s'ar puteà chiar zice, că sunt negri, dar de bună seamă, că sunt tare bruni, că tot acolo le stă mintea, cum să înşele pe alţii. Voevodul are afară de oraş casă şi grădină, acolo am stat în faţa lui. Şi el e acolo în tabără — trebuie să păzească curechiul. Ziua e în casă, noaptea doarme în tabără, căci şi voevodul trebuie să fie în tabără, chiar dacă aceasta ar fi în grădina lui de curechiu, de câteori e şi vizirul în tabără şi trebuie să steie acolo, până ce stă şi acesta. Nouă ne-a dat voevodul şi o trăsură, cai de poştă şi cară, de aceea cu ajutorul lui Dumnezeu mâne vom plecà de aici mai departe. Ne-a dat şi câţiva ostaşi români pe lângă noi, ca să ne însoţească, căci de apărat văd eu, că nu poate fi vorbă. Dar cel puţin vor dà de veste voevodului, dacă vom fi prinşi. Aici nu e nimic nou, poate aceia că chiar ieri a fost aici un sol muscălesc. Merge la vizirul. Iţi poţ închipui cum va fi vorbă de pace. Cred, că şi aici o vor călcà în picioare. Iubită mătuşe! Să fi cu mai multă grije de sănătate! Mai bine să-i dai mai multă hrană trupului, decât să te bolnăveşti. Eu aici beau vin de Piteşti — ceeace e o mare pedeapsă pentru mine.

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Biblioteca Românească Enciclopedică Socec **Nr. 35**: *Tolstoi*, **Ivan Prostul**, traducere din ruseşte de *G. Carp*.

O mare parte din operele lui Tolstoi cunoscute foarte puţin la noi, o formează aproape în întregime „povestirile" sale — acele mici capo-d'opere, de o uriaşă putere de concepţie, ca „Cei doi hagii," „Cu ce trăiesc oamenii" şi „Ivan Prostul" şi altele — una din cele mai de seamă din operele mai puţin extinse, datorite geniului tolstoian.

Redat în românește de-adreptul din original, de iscusitul tînăr traducător G·

Carp, într-o formă nespus de atrăgătoare şi într-o limbă din cele mai curate şi armonioase, „Ivan Prostul“ constitue în felul său, o adevărată operă de traducere, dată fiind mai ales greutatea cu care se traduce din rusește, într-o limbă atât de puțin încăpătoare, ca a noastră.

Nr. 37: *Andrei Karkaviţa.* **Dreptatea Mării,** traducere de *V. Costopol.*

Într-o bună traducere românească datorită cunoscătorului de literatură grecă modernă — d. V. Costopol, „Biblioteca românească“ dă câteva din nuvelele celui mai puternic talent al Greciei de astăzi Andrei Karkavitzas. Iubitor pasionat al vieţei *de bord*, cu bucuriile şi neajunsurile ei; cu oamenii şi lucrurile ei deosebite mult de acelea pe cari le cunoaştem noi, — Andrei Karkaviţa a ştiut să prindă în bronzul neperitor al artei, bucăţi din această viaţă simplă şi senină.

De altfel „Dreptatea mării,“ e menită să câştige în ochii cetitorilor, cu atât mai mult, cu cât este singura încercare la noi, de a se populariză în traducere o parte dintr-o literatură atât de puţin cunoscută nouă, — ca cea greacă modernă.

PSALTIREA Profetului şi Împăratului DAVID.

Preţul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocenţiu M. Clain“* a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă şi interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. *Să află de vânzare la Librăria sem. teol. din Blaj.*

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***
vol. I. ***Apologetica creştină*** fco. **5·30**
vol. II. ***Tradiţiunea şi Bis.*** fco. **5·30**
2. Teologia dogmatică Specială.
vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Întruparea Domnului şi Graţia.*** fco. **7·30** cor.
vol. II. ***Sacramentele şi Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.
3. Hipnotism şi Spiritism **1·50**

Preaveneratul Consistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procură aceste cărţi din cassele bisericeşti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

DIN ZILELE LUI NERO, roman, după Alexandru Dumas—Tatăl. Preţul 1 cor. + 10 fil. porto postal. Se află de vânzare în Librăria Seminarială din Blaj.

La LIBRĂRIA SEMIN. să află de vânzare toate ***modelele de cereri*** *pentru întregirea* ***salarului*** *şi a* ***cuincuenalelor*** *din partea statului, pe cum şi tipăriturile de lipsă pentru tot felul de* ***documente*** *cari trebue alăturate la aceste cereri.* Toate acestea costă **1** cor. + **20** fil. porto.

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.
Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

Nr. 3456—1909.

EDICT DE CONCURS.

Pentru postul de forestier arhidiecezan al pădurilor domeniului mitropolitan şi al pădurilor de pe teritorul domeniilor fundaţiunilor Arhidiecezei greco-catolice de Alba-Iulia şi Făgăraş publicăm prin aceasta concurs cu terminul de 30 Iunie n. 1909 pe lângă următoarele condiţiuni:

1. Concurenţii au să dovedească, că au absolvat vre-o academie silvică şi că au obţinut diplomă de forestier validă pe teritorul Ungariei.

2. Pe lângă documentele relative la cualificaţiunea prescrisă de legile şi ordinaţiunile vigente, concurenţii au să alăture la petiţia lor şi documentele despre praxa şi serviciul lor de până acum şi extras matricular de botez.

3. Cercul de activitate al forestierului arhidiecezan este determinat în „Statutele Administraţiei centrale capitulare“ din Blaj şi în ordinaţiunile relative consistoriale.

4. Forestierul primeşte salar anual de 2000 cor. cuincuenal de câte 200 cor., relut de cuartir de 400 cor., pauşal de călătorie de 700 cor., 8 orgii cubice lemne de foc şi drept la fondul de penziune înfiinţat.

5. Concurenţii au să-şi înainteze petiţiile până la terminul amintit la „Consistorul arhiepiscopesc gr.-cat.“ în Blaj.

Din şedinţa Consistorului arhiepiscopesc gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş ţinută în Blaj, la 11 Maiu 1909.

Victor Mihályi m. p.
Metropolitul de Alba-Iulia.

(21) 2—2

Important pentru toţi proprietarii de pământ!

Cartea apărută în curând:

„Sfaturi şi îndrumări în afaceri de dare.“

CUPRINSUL:

1. Din istoria dării.
2. Legile de dare până la 1909.
3. Legea nouă despre darea pământului în general.
4. Darea pământului la începutul erei constituţionale.
5. Cum s'a întâmplat prima clasificare a pământului?
6. Cât e darea pământului la proprietăţile mari, şi câtă e la cele mici?
7. Legea despre darea de pământ.
8. Explicarea legii.
9. Cine poate cere clasificarea din nou a pământului?
10. Cum se face clasificarea?
11. Cum să-şi caute ţăranul dreptul?
12. Clasificarea din nou nu costă pe oameni nici un ban.
13. Cum se reduce darea?
14. Asămănare între legea vechie şi cea nouă.
15. Cât pământ este în ţară?
16. Domnii mari cum scapă de dările comunale?
17. Sistemul nostru de dare pe cei mici îi apasă, pe cei mari îi îngraşă.
18. Legile despre manipularea dărilor.
19. Cum să poate cere înapoi darea plătită pe nedrept?
20. Unde să apelăm?
21. Când trebuie să plătim dările şi când putem căpătă amânare?
22. Când să iartă darea?
23. Cum să cere iertarea dării?
24. Câtă dare să iartă?
25. Ce să facem, dacă vine executorul?
26. Cum să face licitaţia legală? etc.

Din acest cuprins ori cine se poate convinge, că aceasta carte e de mare importanţă pentru toţi. Rugăm pe preoţi, pe învăţători şi pe toţi binevoitorii poporului, să răspândească aceasta carte atât de preţioasă pentru ţăranul nostru. — Un exemplar costă 1 coroană. Dacă deodată se comandă 10 exemplare, atunci un exemplar costă 80 fileri. Plus pentru poştă 5 fileri □ □ □ pentru fiecare bucată. Banii să se trimită înainte, că prin rambursă costă mai mult poşta, la adresa: □ □ □

Administraţiunea foii „POPORUL ROMAN“
Budapesta, VII, István-ut 11.

(22) 1—2

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 29—52

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui îi toate ramurile viticulturei.

(34) 32—52

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Prețul: **2 coroane + 20 fileri porto.**

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Circulația trenurilor

prin gara Küküllószög—Blaj — valabilă dela 1 Maiu 1909.

De către Brașov,	tren	personal	12·48	de către	Teuș	2·08
	„	accelerat	7·22	„ „	„	8·53
	„	mixt	6·57	„ „	„	9·04
	„	accelerat	2·51	„ „	„	12·22
	„	personal	1·48	„ „	„	12·39
	„	accelerat	10·01	„ „	„	5·40
	„	personal	9·29	„ „	„	4·03
Dela Parajd:	„	mixt	8·44	către Parajd		3·02
	„	personal	12·43	„	„	9·34
	„	mixt	6·54	„	„	2·55

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurenti Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50) 25—25

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (46) 30—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 30—5.

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, untreturi și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95.816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru mònarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 12 Iuniu 1909.** **Numărul 23.**

Fondul de penziune preoţesc şi încă ceva....

— articol din afară. —

Ca un răsunet la cuvintele pline de căldură din primul nrului 18, să ni-se deie voie a-mi desvăli şi eu vederile mele.

Nu mai încape nici o îndoială, că starea şi soartea preoţimii azi s'a îmbunătăţit. E de datorinţa noastră, să ne asigurăm deci şi viitorul pe alte baze mai solide şi deci mai fericitoare, căci până trăim noi în sănătate şi putere, ai noştri au ce le trebuie, trebuie însă să ne îngrijim, ca şi văduvele şi orfanii noştri, rămaşi în urma noastră şi chiar noi la zile de neputinţă şi slăbiciuni, să nu fim lăsaţi pe bunăvoinţa altora.

In coloanele preţuitei noastre „Unirea“ s'a scris frumos, dar prea puţin despre „fondul de penziune preoţesc“ respective punerea în viitor pe alte baze a fondului deficienţilor şi cel al văduvelor şi orfanilor.

E datorinţa noastră a tuturor, ca să stăruim mereu pentruca dorinţele noastre juste trup să se facă, şi încă cât mai curund, ceiace observând şi Venerata noastră Superioritate bisericească, ne va dà binevoitor indigitările clare şi ne va arătà căile luminate, pe cari pornind să ajungem la ţintă.

N-am pretenţia de a mă impune cu părerile mele, ci ca un simplu gregar voiesc a-mi expune modestele mele păreri cu dorul fierbinte de a auzi, întru limpezirea acestei cestiuni vitale, şi ale altor confraţi, cu aceiaş dragoste şi bunăvoinţă, cu cari şi eu mi-le descoper.

Iată-le:

Intr'un sinod arhidiecezan, convocat încă în toamna acestui an, să se decidă contopirea fondului deficienţilor cu cel al văduvelor şi orfanilor într'unul.

Acest fond comulat constă din:

a) capitalul găsit azi la fondul deficienţilor;

b) capitalul găsit azi la fondul văduvelor şi orfanilor;

c) taxa fundamentală de 400 cor., plătită odată pentru totdeauna, în 2 ani consecutivi în 4 rate, de către fiecare preot gr.-cat. arhidiecezan;

d) 5% din întregirea congruală a fiecărui preot activ din Arhidieceză, plătite anual în 2 rate şi subtrase an de an în centru;

e) 1/2 %, plătit anual de către comunităţile bisericeşti din Arhidieceză, din valoarea averii lor mobilă luându-se afară valoarea edificiilor: biserica, şcoala, casa parohială cu superedificatele sale.

Acest capital — după socoteala mea — de peste un milion coroane ar rămâneà neatacabil şi mereu augmentat din taxele fundamentale ale preoţilor nou-ordinaţi, a cuotelor anuale preoţeşti şi ale bisericilor, şi numai interesele lui se vor folosi în scopul penzionării preoţilor şi ajutorarea văduvelor şi orfanilor.

Statul de penzionare şi resp. ajutorare să se redacteze şi aplice după modelul celui al invăţătorilor, cu minimul serviciului de 10 ani şi maximul de 40 ani, împărtăşiţi fiind preoţii penzionaţi din procentele salariului fundamental de 1600 cor. conform anilor de serviciu, aşişderea văduvele şi orfanii. Iar la 10 ani de serviciu penziunea să fie egală cu salariul fundamental de 1600 cor. având dreptul fiecare preot, — nu

FOIŢĂ.

Cuvântare de deschidere

rostită de prof. *Dr. Petru Hetcou* la festiva — aranjată de tinerimea gimnazială din Beiuş — întru amintirea marelui Mecenate: *Mihail Pavel.*

Preavenerat Corp Profesoral,
Stimaţi Oaspeţi,
Iubiţilor Tineri!

In momentul acesta, când prin prezenta-mi dizertaţie vreau să aduc un mic prinos de recunoştinţă memoriei binecuvântate a Marelui Arhiereu şi Patron al nostru de odinioară — *Mihail Pavel*, primul cuvânt ce mi-se deslănţuieşte de pe buze-mi îşi ieа sborul în sus spre cer, la tronul Atotputernicului Dumnezeu, ca semn de adâncă mulţumită, pentrucă a dat bisericii sale aşa un Arhiereu şi gimnaziului nostru aşa un Patron, precum a fost *Mihail Pavel.*

El s'a depărtat dintre noi, însă memoria Lui va fi binecuvântată şi Amintirea Lui cu drag păstrată în inimile noastre şi totdeauna solemn serbată în ziua de azi (1 Iunie) de elevele iubitoare şi elevii recunoscători a institutelor întemeiate de El.

Mare şi nepătrunsă e taina morţii, care taie firul vieţii omeneşti, dar *„monument neperitor“ ridică memoriei sale acela, care toată viaţa sa a muncit pentru binele altora, şi cunună de lauri neveştezită îşi aşează pe monument, acela, care până la moarte a fost credincios poruncilor lui Dumnezeu.*

Altruismul şi plinirea poruncilor divine a fost deviza Marelui Arhiereu repauzat. — Iubirea — isvorită din inimă nobilă — faţă de Creatorul nostru şi dragostea nefăţarnică şi desinteresată faţă de aproapele nostru, formează bază şi temelie solidă, pe care a zidit Mihail Pavel măreaţa columnă a memoriei sale.

Faptele Lui nobile au isvorit toate din inima cea mai iubitoare, din credinţa cea mai nefăţarnică şi din conştiinţa cea mai curată şi au fost inspirate şi pătrunse de o dragoste nemărginită şi desinteresată.

Dragostea aceasta desinteresată l-a înzestrat cu două însuşiri — foarte rar de întâlnit în acelaş om: *cu blândeţa aceea adevărată patriarhală şi cu smerenia rară preoţească,* cari au dat Arhiereului de pie memorie puterea aceea atrăgătoare şi fermecătoare, *care L-a caracterizat totdeauna şi L-a făcut aşa de plăcut înaintea tuturor.*

Altruismul desinteresat L-a înarmat cu ochii acei ageri, cari pătrundeau în inima şi în cugetul altora şi-l făceau să privească în cele venitoare cu o siguranţă, care este dată numai celor aleşi alui Dumnezeu.

Iubirea curată faţă de aproapele a format în Dânsul aceea bunăvoinţă rară, care locuieşte numai în inima acelora, cari sunt scutiţi de orice egoism şi de orice interes personal. *Din dragostea adevărată creştinească a pornit aceea simplicitate patriarhală, aceea modestie rară, aceea smerenie adevărată preoţească, care a caracterizat pe acest mare Arhiereu în toată viaţa sa.*

Dragostea desinteresată faţă de aproapele său L-a făcut *Mecenatele lipsiţilor şi părintele săracilor,* — aceasta L-a condus şi însufleţit la îndeplinirea datorinţelor sale şi-l

însă și datorința, a-și cere pensionarea fără restricțiuni ori condițiuni.

Repet: fondul de pensiune să înființează pentru întreaga preoțime greco-catolică din Arhidiecezǎ.

Să ne ajutăm noi pe noi cât mai în grabă, căci nime altul nu ne va ușorà viitorul nostru.

Frățește să jertfim din al nostru, cât biet avem, „prin noi înșine!“ fără de a contà la ajutorul altora.

Intr'aceea să ne fie gândul mereu la poporul nostru, să ni-l strângem cu dragoste pe lângă noi, să muncim și mai mult, ca până acum, pentru deșteptarea, cultivarea și înaintarea lui pe toate terenele, căci având un popor deștept și ridicat, pe noi ne vom ridicà și dragostea acestui popor și increderea lui în „părintele lui sufletesc“ ne va fi chiezășia viitorului nostru și mai senin. Azi încă, bietul Român, în preotul său își vede întrupate toate idealurile vieții sale trudite și în toate acțiunile sale, încă tot pe noi ne consideră de sinceri și bunii săi sfătuitori. Să-i conservăm noi inima, sufletul și gândurile lui curate și luminate de acestea idealuri, căci numai astfel putem să avem garanța viitorului nostru ca neam.

In cursul vremilor grele și vitrege, poporul țăran mai ales, ne-a susținut din mălaiul și cu denarul său, a jertfit el până unde a putut și cât a putut, pentru preotul său, să jertfim și noi, cât ni-e cu putință și până unde putem pentru poporul nostru, prin ce legătura dragostii și încrederii, dintre noi și el, va fi și mai întărită prin pecetea recunoștinții și rasplății reciproce.

Spiritul lui Șaguna.

— Naționalismul lui. Cronică literară. —

Mundus vult dicipi. Aceasta zicală se adevereste totdeauna, când cuiva anumite merite i-se măresc, defectele nu i-se socotesc și așa se face din el o figură ideală, un erou care întrece și pe zeii din Olimp. E bun cultul eroilor și e bine, ca lumea să aibă modele de imitat, obiecte de însuflețire: dar nu pe socoteala adevărului istoric.

Șaguna a fost mare prin aceea, că a adus biserica ort. română din patrie la forma ei de azi: a desfăcut-o de cea sârbească și a provăzut-o cu „Statul organic.“ Dar că aceasta din urmă operă întrucât corăspunde principiilor de constituție ale bisericii lui Hristos și întrucât nu, mai bine o știu și o mărturisesc scriitorii greco-orientali, cum e Dr. George Popoviciu, Arhim. Iuliu Scriban, Dr. Nic. Bălan (ca să amintim numai câțiva.) Deci și în privința aceasta foarte scade meritul lui Șaguna. Iar din alt punct de vedere bisericesc, din acela al confesionalismului, pe cum am dovedit în rândul trecut Șaguna însamnă un ce foarte regretabil; însamnă codificarea, ca să-i zicem așa, a intoleranței confesionale, care atât bântuiește la noi. Acum vom vorbi despre Șaguna din punct de vedere politic, al politicei naționale.

In timpul din urmă mult se scrie în foile noastre nenaționaliste, despre naționalismul lui Șaguna. Pagubă, că se scrie numai în acelea, căci prin asta obiectul din chestie câștigă alt colorit; dar e natural, că numai acolo să se scrie, căci foile naționale nu ar publicà astfel de comunicații! Se scrie, că Șaguna deloc nu a fost acel mare *național* sau mare *român*, ori cum i-ai zice, cum ne apare nouă azi; din contră, a fost un maghiaron cât se poate de mare, politicos în senzul rău al cuvântului, cam cu două fețe, egoist, ș. a. Ce se spune aici, nu-s lucruri noi; s'au spus deja demult prin cărți și gazete românești, acum se publică numai ca reflexii ca *apoteozele*, ce răsună peste tot din prilejul iubileului din anul acesta.

Facem o privire asupra literaturii mai nouă despre Șaguna nu cu alt scop, numai ca să contribuim la cunoașterea mai perfectă a acestui bărbat, să ne apropiem mai tare de adevăr. Facem și pentru aceea, că în timpul din urmă multă vină se bagă arhiereilor noștrii, pentrucă n'ar fi destul de buni naționaliști și li-se spune, că de ce nu-s ei, cum erau pe vremuri arhiereii și arhiereul arhiereilor: marele Șaguna!?...

In nrul 58 a. c. al „Ungariei“ un anumit Sava (Sava, Pimen, Gruia, tot numiri canonice ortodoxe) arată, că Șaguna atât de mare naționalist a fost, încât în anul 1848, ca vicar episcopesc al bisericii române neunite din Ardeal, nesilit de nime, din voia sa liberă, numai de dragul lui Kossuth, a *introdus limba maghiară ca limbă protocolară de conzistor*. Afară de Șaguna nici un asesor nu știà ungurește. Și totuși, după cum zice Papiu Ilarian, a făcut atâta pentru unguri, cât nici chiar înșiși ungurii nu cutezau să pretindă... Originalul actului conzistorial în care s'a adus aceasta hotărâre, s'a fost pus o lună de zile spre vedere publică în Blaj în 1890. „Lumea mare însă totuși ține pe

---

face un model vrednic de urmat. Iubirea aceasta nefățarnică L-a înzăstrat cu darul de a atrage spre dânsul cu încredere pe fie cine; aceasta iubire L-a înălțat la treapta arhierească, dându-i prin aceasta autoritate impunătoare nu numai în biserica sa, ci și înaintea fruntașilor contimporani.

Din dragostea aceasta a isvorît alipirea-i nestrămutată de neamul său, căruia Mihail Pavel i-a dedicat întreaga muncă a vieții sale și tot avutul Eparhiei sale, căruia El i-a fost credincios aderent din tinerețe până la bătrânețe și până la mormânt.

Aceasta dragoste frățească L-a făcut așa de îndurat față de cei 60 preoți lipsiți, pe cari în fiecare an i-a ajutat cu o sumă considerabilă, și prin aceasta a stors lacrimi de bucurie și mulțumită din ochii multor mame îngrijate de soartea și viitorul băieților lor.

Iubirea aceasta L-a făcut Părintele văduvelor și orfanilor de preoți, cărora prin institutele întemeiate aici (Beiuș) și prin fundațiile din Oradea-mare le-a făcut loc de adăpost și de creștere.

A știut ce-i sărăcia și mizeria, fiindcă și El a avut parte din ele. Ca băiat orfan și sărac de dascăl își termină studiile medii cu mari greutăți — luptându-se cu cele mai mari neajunsuri, ba de multeori flămânzând — precum mi-a povestit bunicul meu — prietin de copilărie a marelui Arhiereu.

Cu toate acestea a fost unul dintre cei mai buni studenți. *Deși era sărac, aveà o ambiție rară-nobilă și nu puteà suferi nedreptatea.*

Ca student bun, fiind de profesori preterat și nu după merit clasificat în gimnaziul din Baia-mare, — unde și-a început studiile medii — într'o zi de primăvară își strânge cărțile și luându-și bățicuța în mână părăsește gimnaziul din Baia-mare și merge la Sătmar și Cașovia, unde și-a terminat studiile medii.

Când ajunge de Episcop la Oradea-mare — cugetându-se la soartea amară a studenților săraci — *trăiește și ca Vlădică simplu și retras, ca din venitele Eparhiei avute să întemeieze institute și să facă fundații pentru fetițele și studenții săraci*, — cari au voie de studiat — ca aceștia să-și poată terminà studiile în tihnă, fără greutățile luptei pentru existință și fără neajunsurile, cari le-a îndurat El.

Oratori mai competenți ca mine au atins și vor mai aminti multe din vredniciile și meritele Arhiereului repauzat, pentru aceea trec peste activitatea-i importantă desfășurată în sânul Eparhiei concrezute conducerii Lui, — nu amintesc darurile multe, cu cari a împodobit catedrala din Oradea-mare și biserica din loc (Beiuș). Nu amintesc însemnatele sume, cari le-a dăruit pentru scopuri filantropice. Nu voiesc să vorbesc despre meritele nespuse, ce și le-a câștigat prin întemeiarea și îngrijirea tuturor institutelor, cari le avem; *dar îmi țin de o sfântă datorință; să Vă jur pe ce aveți mai scump, că în sufletul său fiecare dintre noi, ca drept prinos de recunoștință să înalță în ziua de azi o rugăciune ferbinte la tronul Atotputernicului Dumnezeu* și în cugetul său să depunem pe mormântul marelui Arhiereu o cunună de flori, împletită din sentimentul nostru de stimă și stropită cu lacrimile de recunoștință față de El.

Sper că chipul blând a iubitului Arhiereu nu s'a șters încă din sufletul nostru; dacă aceasta însă s'ar fi întâmplat prin cuvântarea-mi prezintă vreu să reînoesc memoria Lui binecuvântată în sufletele noastre.

Deși moartea ne-a despărțit de El, dar amintirea Lui trebuie să o păstrăm cu scumpătate în inimile noastre, pentrucă El ne-a fost un Părinte bun, care prin binefacerile sale s'a îngrijit de viitorul nostru și de binele Bisericii Sale și a neamului său.

Mire iubitor a Bisericii Sale și erou adevărat a poporului românesc a fost El, fiindcă în toată viața Sa până la moartea Sa — a muncit cu zel neobosit și cu dragoste părintească pentru prosperarea Eparhiei Sale și pentru cultura poporului românesc, din sânul căruia a ieșit și El.

Mihail Pavel a fost și va rămânea în veci întruparea cea mai frumoasă a geniului românesc și sufletul Lui nobil preoțesc va servi totdeauna ca model vrednic de imitat pentru Arhiereii noștri.

Şaguna nu de român bun, ci de român mare iară pe episcopul Blajului, pe Leményi, de slab român; ba mulţi de un ungurizat şi ungurizant; pe când Leményi a ridicat la Viena proteste aşa de mari, ca şi cari nici înainte nici după aceea, nu a mai redactat nici un conzistor român...," zice Sava.

In nr 72 a. c. tot „Ungaria" scrie: „prototipul caracterelor naţionale... îl formează „marele Andrei baron de Şaguna." Da, căci este caracterul naţional cel mai netăgăduit, care nu s'a sfiit nici de cele mai contrare îndeletniciri postului şi demnităţii sale, numai ca să poată fi ridicat până la al 7-lea ceriu prin distincţii şi titulaturi... Incă în tinereţe, ca adjutant episcopesc, *cu mâna proprie a prins pe „regina moţilor" Ecaterina Varga*, şi-a dat-dope mâna administraţiei — făcând raport despre aceasta în forma din cale afară laudăroasă şi subscriindu-l ca cea mai plecată slugă a guvernului maghiar..."

Cetim în „Telegraful român" (nr. 46 a. c.), că în 23 Aprilie n. profesorul din Sibiiu Dr. Ioan Lupaş a ţinut la Christian o conferinţă despre Şaguna. Dl Lupaş e un foarte isteţ istoric, se ocupă cu Şaguna de mult, a scris despre el în „Raportul institutului teol. — pedagogic din Sibiiu an. 1907/8" şi vreà să edee un volum de vre-o 600 pag. cu acelaşi subiect. Dsa spune, că Şaguna a fost unul dintre cei mai buni sfetnici ai împăratului şi prin el s'au mântuit şi românii de *iobăgie*. Apoi dacă e aşa asta nu însamnă nici o laudă pentru Şaguna; căci din iobăgie am fi scăpat odată cu celealalte popoare şi fără Şaguna; iar dacă a fost el *sfetnic împăratului*: cum de fapt a şi fost, pentruce nu a contribuit, *să se împlinească aşteptările românilor după revoluţie*? In privinţa aceasta iară a greşit foarte mult Şaguna. Sunt interesante şi de mare preţ destăinuirile ce le aduce numărul mai nou (1. Maiu a. c.) al *„Neamului românesc literar."*

Aici se fac publicări „din corespondinţa lui Bariţ." Intre altele este o epistolă, în care-i vorbă despre călătoria fruntaşilor naţiunii: Iancu, Balint, Axente, etc. In aceea epistolă se zice: „Noi mergem cu ruşine, pentrucă unde se proiectase o deputaţie grandioasă, ne pomenim că plecăm doi, trei inşi noi, pe lângă ceialalţi, cari au mai fost. Dumnezeu să ierte păcatele lui Şaguna, care este *vina capitală la aceasta* După ce nu merge el, *din cauzele lui cunoscute*, ar fi vrut ca să nu meargă nici alţii, şi a îndărătnicit şi pe cei ce ar fi putut şi ar fi vrut să meargă. *Toate semnele dovedesc, că omul acesta s'a desbinat de cauza naţională* şi numai prin vorbe seci şi prin oarecare fapte speciale mici, voieşte a se recomandà Românilor. Ce dovadă mai curată vrei, pentru simţemintele lui cele dubie, decât vorbele cele despreţuitoare ce le împrăştie ciocoii lui asupra deputaţilor, cari s'au dus şi cari să gătesc a plecà? Subt *vorbele lui cele dulci,* cu cari face paradă înaintea noastră, că îl doare de cauza naţională, zace o inimă rece şi *vicleană*. Acesta e Şaguna înaintea noastră. Bagă de samă şi priveghează, ca să nu te înşeli. Şaguna ar fi putut îndemnà spre a se face o colectă bunicică de bani. N-a făcut nici aceasta, şi nici că va face, pentrucă mai mult îi păsà de el decât de naţiune. Deputaţii, deşi nu mult, dar totuş vor face cheltuială, şi apoi tu şti, că ei duc puţini bani cu dânşii. Imbrăţişază şi obiectul acesta tot tu: fă apel la inima Românului, şi el, săracul, şi din gura copiilor săi va trage un creţar şi pentru acei ce se ostenesc a-i scoate drepturile la lumină. Şaguna ni-a zis, că el va merge la Viena, dar nu mai curând decât după Paşti. Atunci el nu va merge pentru cauza naţională, ci pentru sinodul episcopilor de biserica răsăritului. Timpul acestui sinod erà prefipt de ministru înaintea Paştilor, în post; Şaguna a arătat lui Bach şi l'a rugat să scrie fratelui său că acel soroc nu e potrivit, ci să-l *pună după Paşti*, ceea ce se va şi face. Aşa dar, când va merge Şaguna la Viena, va fi târziu, cauza naţională va fi hotărâtă; şi el apoi merge curat pentru sinod. Incă odată: *bagă de samă să nu te înşeli în vorbele şi simţemintele lui."*

„P. S. Pentru deseară suntem invitaţi toţi cari mergem la Viena, să cinăm la Şaguna. *Cu prânzuri şi cu cine nu se recomândă el* înaintea acelora, cari nu caută la cele din afară ale omului. ci pătrund *inima şi rărunchii lui."* Iacă dar, caracterizarea naţionalismului lui Şaguna. Nu o facem noi, ci o face un mare bărbat contimporan; nu o scoatem din oarecare gazetă „ne-naţionalistă" din patrie, ci chiar din Neamul Românesc, care în privinţa naţionalismului cred, că e ireproşabil.

Tot pentru naţionalismul lui Şaguna e caracteristică o altă însemnare din corespondinţa lui Bariţiu. E vorbă de 4 preoţi arestaţi pentru delicte politice; despre ei se scrie în o epistolă: „auzim de sigur, că trei dintre preoţii arestaţi, *fiind neuniţi,* se slobod mâne pe chezăşia episcopului Şaguna Dar al patrulea, care e *unit,* pe a cui chiezăşie se va slobozi?" Iar în epistola datată cu o săptămână mai târziu se scrie: „în cauza eliberării celor patru preoţi, episcopul Şaguna s'a arătat tolerant, naţionalist şi român. Fără a căutà, că unul din preoţi erà unit, l-a luat şi pe acela sub cauţiunea sa *frumos!"* Iată cu ce ironie amară întâmpinau românii naţionalismul lui Şaguna!

Unde este azi arhiereu român, care *între împrejurările de azi,* numai pe departe să rivalizeze cu Şaguna? Cu ce conştiinţă poate băgà cineva vina bunăoară P. S. Sale Episcopului dela Lugoj, pentru anumite expresii ori nu ştiu ce — cu provocare la Şaguna?! Sigur numai din ignoranţă. Să încete dar a ne mai fi model al naţionalismului acel bărbat, care încă în 1848, anul libertăţii, a introdus în Sibiiu limba magiară ca limbă oficioasă în biserică; care cu un rol de detectiv a prins pe Catarina Varga din tabăra moţilor, păcălindu-i, cum se zice pe aceştia şi pe ea sub pecetul spovedaniei, — care la aducerea art. de lege XLIII. din 1868, despre noua unire a Ardealului, pe când cu lacrimi de crocodil în ochi se tânguià la români, că: „a plânge cu voi pot, dar a ajutà — nu;" de altă parte tot el nu s'a alăturat opiniunei contrare a comitelui săsesc, ci Impăratului ar fi zis, că „voinţa Majestăţii Tale pentru români este poruncă!"

Nu mă mir de un advocat bătrân din Caransebeş, care în o foaie de acolo scriind despre Şaguna, zice: „nu înţeleg adorarea cea mare a neamului către acest Vlădică, care e şi în inimă, şi în suflet, şi în minte şi în caracter, un adevărat grec, fără nici o însuşire românească." „Şi zice mai departe, deşi ştiu, că: de mortuis nihil nisi bene, totuşi altcum nu pot să vorbesc de Şaguna nostru şi nu pot nici tăceà; de oarece văd, că cultul şagunean a trecut azi şi preste Carpaţi şi astfel mergând cu toţii în rătăcire, paremi-se, că aşi face şi un mai mare păcat prin tăcere faţă de neam."

Şaguna nu-i vina pentru cultul ce i-se dă. Vina suntem noi, cari după înclinările omului de idealizare, îi atribuim merite şi acolo, unde nu are; aceia, cari chiar cu istoria în mână vreau să-l preamărească pentru fapte, cari numai spre laudă nu-i servesc. Deci: discreţia cuvenită! Fie el mare şi proslăvit pentru meritele sale absolute şi relative, câştigate prin înfiinţarea bisericii ort. române naţionale din patrie şi prin alte lucrări pe terenul vieţii noastre culturale; dar să se ştie, că în privinţa naţională a mai existat şi alt Şaguna, Şaguna cel politic, la care nu-i bine să ne provocăm, ci chiar în interesul lui se cere să-i lăsăm portretul ascuns, învălit.

Sine ira et studio.

Luând în conziderare faptele nobile a marelui Arhiereu, cari toate au fost inspirate de adevărata dragoste părintească şi săvârşite cu un zel pătruns de temere şi frică pentru soartea noastră, — să promitem solemn, că vom păstrà totdeauna cu iubire memoria Lui în inimile noastre, şi că vom fi credincioşi până la moarte credinţii şi dragostii Lui părinteşti, că vom lăsà ca moştenire urmaşilor noştri recunoştinţa şi iubirea fiească, ca cel mai scump tezaur al inimilor noastre, că vom conlucrà din răsputeri pentru realizarea ideilor mântuitoare, cari ni le-a vestit şi lăsat ca moştenire.

Prin aceasta ne vom îndeplini scumpa noastră datorinţă, nu numai faţă de memoria binecuvântată a iubitului nostru Arhiereu, ci ne vom îndeplini datorinţele noastre totodată şi faţă de Biserică, patrie şi naţiune.

Prin aceasta vom dovedi mai eclatant, că vrem să fim pururea fii recunoscători a marelui Arhiereu şi Patron de odinioară şi că muncim într'acolo, să eternizăm memoria lui Mihail Pavel din neam în neam.

Conferenţă în Gherla. Primim următoarele şire: In 24 Iunie st. n. va fi în Gherla o conferenţă în cauza înfiinţării fondului de penziune pentru preoţi. — Preoţii celor 33 tracte protopopeşti numite ardelene au cunoştinţă de acest lucru însemnat, ba au şi delegaţii lor plenipotenţiaţi cari în aceea conferenţă îi vor reprezentà şi în numele lor vor aduce deciziuni obligătoare.

E rândul onoraţilor delegaţi pe cari clerul iau cinstit cu încrederea lui, ca la aceea conferenţă să satisfacă per eminentiam şi conştienţios datorinţelor luate în conferenţele tractuale. Fiind vorba de bani, fondul trebuie aşezat pe baze solide şi cu deosebire îngrădit cu posibila responzabilitate materială. La acest rezultat însă după părerea mea numai aşa vor ajunge delegaţii nostri, dacă încă în 23 Iunie vor fi cu toţii în Gherla şi acolo ei de ei vor ţineà o conferenţă specială în cari vor combinà diferitele păreri a singuraticelor tracte — şi din acele păreri vor acceptà toate cele bune şi necesare deoparte, iar de alta vor delăturà cele opăcitoare ori

necorăspunzătoare — dacă vor fi şi de acelea — şi aşa apoi unificând din multele propuneri numai una şi bună, — cu aceea vor intrà de-a gata la conferenţa ce se va ţineà în 24 sub prezidenţa Prea Veneratului Capitlu catedral. Prin aceasta procedură nu numai că se vor isprăvi agendele după dorinţele clerului, ci să va mai încurajà şi eventuala prolungire a conferenţei şi schimbul superflu de vorbe în conferenţă.

Aceasta este părerea mea pe lângă care militând aş dori ca în 23 înainte de amiazi delegaţii să ne putem salutà în Gherla în o conferenţă a noastră specială.

Un delegat.

Conferenţa comitetului central a partidului naţional. Comitetul central al partidului naţional român din Transilvania şi Ungaria a ţinut şedinţă plenară la 4—5 Iunie în Budapesta participând în număr mare şi bărbaţii de încredere din cercuri ai partidului.

Desbătând situaţia politică generală, comitetul a constatat, că criza actuală politică rezultă în mod firesc din sistemul exclusivismului de rasă inaugurat contrar adevăratelor interese obşteşti în guvernamentul ţării.

In consecinţă, comitetul naţional mai mult ca ori şi când e de convingerea că o soluţie mulţumitoare corăspunzătoare tuturor intereselor ţării, şi popoarelor conlocuitoare pe cum şi intereselor monarhiei întregi nu se poate fuchipui decât prin abandonarea acestui exclusivism în guvernament, prin inaugurarea democratismului adevărat, prin respectarea necondiţionată a libertăţilor publice şi ale drepturilor individualităţilor etnice din ţară.

Comitetul a luat la cunoştinţă şi a aprobat activitatea parlamentară a deputaţilor naţionalişti, învitându-i să continue lupta lor pentru drepturile naţiunei române pentru realizarea programului naţional român insistând asupra introducerei votului universal în timpul cel mai apropiat pentru inaugurarea adevăratului parlamentarism în Ungaria.

In chestiunea conferenţei naţionale comitetul a menţinut hotărârea sa adusă la 20 Ianuarie a. c. ca la timpul oportun să se convoace conferenţa naţională proiectată şi a decretat săvârşirea lucrărilor pregătitoare, astfel ca la timpul potrivit conferenţa să se poată convocà şi ţineà fără întârziere

Comitetul naţional a constatat competenţa exclusivă a conferenţei naţionale de a se pronunţà în chestia separării băncii Austro-Ungare, având toţi membrii partidului a se conformà acestui punct de vedere. Comitetul naţional remarcând tendenţele contrarilor partidului naţional român de a sparge solidaritatea naţională observă, că aceasta solidaritate nici când n'a fost mai mult justificată şi reclamată de împrejurările politice, decât chiar situaţiunea actuală, care îndreptăţeşte pe deplin programul şi ţinuta partidului naţional român.

Prezidentul clubului deputaţilor naţionalişti. Domnul Dr. Mihali a prezentat scrisoarea dlui Dr. N Şerban, prin care acesta supune judecăţii deputaţilor atitudinea dsale din congregaţia comitatului Făgăraş, pe lângă declaraţia că până la deliberarea acestei chestiuni nu va luà parte la şedinţele clubului.

Asupra acestei scrisori se va pronunţà clubul deputaţilor.

CORESPONDINŢE.

Dela Orade.

5 Iunie 1909.

De câţiva ani încoace Capitlul român gr.-cat. de Orade, mai în fiecare an a avut parte de doliu, îngropându-şi pe şir pe cei mai bătrâni dintre membrii săi. Căpătând însă în locul celor repauzaţi totdeauna câte un vrednic membru nou, doliul pentru cei pierduţi în scurt i-s'a schimbat în bucurie pentru cei noi câştigaţi. O astfel de bucurie l-a ajuns şi în aceste zile pe Capitlul Orădan prin denumirea noului membru capitular în persoana venerabilă a vrednicului preot şi meritosului bărbat: *Samuil Ciceronescu.*

Samuil Ciceronescu s'a născut în Ceheiu (com. Bihor) la an. 1860, unde tatăl său a fost preot. Studiile şi le-a făcut la Orade, unde la an. 1878, a depus şi maturitatea. Teologia a absolvat-o la Sătmar în 1882. In 1883 a fost hirotonit de preot celib, şi a fost denumit de actuar episcopesc, purtând acest oficiu până la an. 1887. Dela 1887—1891, îl aflăm în seminarul domestic de prefect şi profesor la preparandie; dela seminar episcopul îl duce în curte de ispravnic şi totodată îi numeşte de arhivar şi bibliotecar diecezan. Acestea oficii le duce până la an. 1896, când iarăşi ajunge în Seminar ca vicerector şi profesor la preparandie. La 1899 episcopul Pavel — fie iertat — îl chiemă la oficiul diecezan denumindu-l de administratorul fondurilor diecezane.

Ca prefect şi profesor Samuil Ciceronescu este pedagogul strict, dar totodată prietinul tinerilor, ba părintele adevărat al copiilor, nu odată din al său îmbrăcând şi provăzând cu cele de lipsă pe cei mai săraci. Ca vicerector seminarial, ca ispravnic al curţii şi ca administratorul averilor diecezane îl vedem totdeauna econom bun, grijitor credincios, lucrând din răsputeri şi cu multă interesare — chiar şi preste datorinţe — pentru augmentarea averilor diecezane concrezute grijii, respective manuării sale. Deşi nici când n'a fost râvnitor de distincţiuni, munca conştienţioasă în toate oficiile ce le-a purtat, deja în anul 1895, i-a adus asesoratul consistorial, în 1896, vicearhidiaconatul onorar cu brâu roşu, totodată a fost denumit de membru exactoral, iar acum l-a ajuns înalta şi binemeritata distincţiune: denumirea de canonic.

Domnul Ciceronescu prin muncă continuă, neobosită, [illegible] şi punctuală şi-a făcut numele [illegible] nu numai în întreaga diecezã, ci şi peste hotarele diecezei în larg care şi l-a făcut cunoscut şi ce e mai mult: şi l-a făcut cinstit şi venerat de toţi, cari îl cunosc. Cine cunoaşte pe Samuil Ciceronescu îl cunoaşte: la altar de preot piu, afară în viaţă de creştin şi român adevărat, în oficiu la lucru de neîntrecut, în societate de om plăcut, pretutindeni de bărbat întreg, de om exemplar, pe lângă aceea de o inimă generoasă şi darnică, carele trăind modest şi punând crucer la crucer, şi până acum deja a făcut o fundaţiune de câteva mii de coroane pentru înzestrarea bisericilor sărace. Înţelepciunea arhierească deci şi de astă dată s'a dovedit, dorind arhiereul a aveà între aleşii săi sfetnici şi pe acest sincer şi valoros bărbat: pe Domnul Samuil Ciceronescu.

Magnificenţa Sa, noul canonic, se află în etatea bărbăţiei; dieceza dreptaceea leagă încă speranţe mari de persoana Magnificenţei Sale, şi abunăsamă cu simpatie şi cu bucurie îl vede pe treapta de dignitate, la care Dumnezeu l-a învrednicit. Ceea ce-i dorim deci este, ca Dumnezeu spre binele diecezei să ni-l ţină la mulţi ani! — *u.* —

Scrisoare din Bucureşti.

(Continuare).

Mai este încă un ortodox aci la noi care scriă odată cu pseudonimul „Rezeşul dela Scurta“ dar pe urmă şi-a spus numele adevărat de „Brăescu dela Scurta.“ Nu-l cunosc dar ştiu, că redactà odată ziarul „Vremea“ şi „Lumea Ortodoxă“ plătite cum ziceau ziarele cu ruble ruseşti; au încetat însă, deoarece Rusii nu aveau destule ruble pentru Mangiuria, unde deşi ortodoxi şi blagosloviţi de Sf. Ioan dela Cronstat, totuş au fost decimaţi de neortodoxii Japonezi!

Beţi numai apă minerală ungară!

Societate pe acţii pentru comunicaţie şi export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală contra podagrei
» » Borszék fântâna Kossuth
» » Borszék fântâna Boldizsár
» » Bodok Matild
» Baross
» » Borhegy

Apă de Boholt
» » Vălcele (Előpatak)
» » F.-Rákos Mária
» » Fehérkő
» Gloria
» » Horgász—Hankó

Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Kászon fântâna principală (Salutaris conţine jod şi litium.
» » Répát
» Székely-Selters
» » Stoiceni (Stojkai)

Întreabă-ţi numai medicul şi vei şti, că puterea vindecătoare a **apei minerale naturală** şi gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot supleni.

(11) 14—19

Pe vremea aceea în ziarele Dsale pe când cu o îndrăsneală adevărat rusească susţinea că toleranta religiei ortodoxe e superioară celei catolice şi că numai prin ortodoxism se poate salvà românismul, pe atunci, şi chiar pe a doua pagină, tipărea omorurile comise de Greci în Macedonia asupra Românilor, cari cer să-şi conserve limba lor în biserică şi şcoale! Dovadă aceasta, că totdeauna oamenii cari apără o cauză pierdută nu ştiu ce vorbesc şi să contrazic. Altcum Dl Iorga în ziarul său de pe acelaş timp „Jurnalul“ i-a mai tăiat Dlui Brăescu din avântul său pentru ortodoxism spunându-i între altele, că „lumina nu a venit Românilor din Orient ci din Occident.“

Azi am văzut, că scoate altă foaie, tot cu titlu de „Le monde Ortodoxe“ şi „Lumea ortodoxă“ şi scrisă ca şi titlu în două limbi: franceză şi română. In textul francez îşi scrie numele „Scurta“ pe franţuzeşte „Scourta“ iar numele său de familie îl modifică pe italieneşte „Braesco,“ sau cum s'ar puteà zice: l-e catoliceşte pe ambele, pe când ca advocat al ortodoxiei mai bine şi-ar fi rusificat şi ortodoxit numele, scriindu-l: *Braescof*... După 3 numere însă a repauzat această revistă în două limbi, căci publicul nu o cumpără. Ce rău că oamenii şi advocaţii mai cetiţi şi cu o cultură superioară, cum se pare şi Dl Brăescu, se angajază a apărà cauze sau procese nedrepte şi să spună că dacă Mitropolitul catolic actual dă o pastorală ca şi oricare alt Mitropolit sau Episcop român, ori că în catedrala catolică vine în anumite timpuri un predicator francez cu renume ca părintele dominican Olivier pentru a predicà în postul Paştilor, să spună că „agenţii catolici lucrează nu dorm,“ că „jesuiţii nu stau la toemeală.“ Cu alte cuvinte: propagandă catolică în toate şi peste toate.

Nu de mult am cetit în ziarele româneşti această informaţie „Eri dimineaţă s'au botezat (?) la biserica ortodoxă „Alexe“ din Bucureşti, 2 bătrâni catolici, bărbatul cu soţia, anume Christache şi Maria.... fără ca eclesia catolică de aci să cresteze undeva această dezertare (căci nu o fi fost doar şi botez?) dela catolicism; dacă însă din contră trece cineva dela ortodoxi la catolici toate ziarele dau aceasta ca ştire senzaţională şi şi periculoasă, cu litere groase şi lungi de 3—4 centimetri. Firește că fiecare om se simte dator să propăvăduiască şi să propage ideile şi credinţele sale, ce el l-e crede bune şi folositoare. Dacă pe terenul politic atâtea partide: conservatori, liberali, democraţi, socialişti, republicani şi alte grupări, au principiile lor, cu cari se separă unul de altul şi se combat,.... de ce n'ar fi această propagandă mai admisibilă şi chiar impusă pe terenul credinţii religioase şi dogmatice! De cât, este propagandă şi propagandă: Pe când catolicii fac propaganda culturală, cu cartea, predici şi dovezi, pe atunci ortodoxii, mai ales în Macedonia o fac cu sapa şi cu lopata, cu revolverul şi iataganul... Şi pe când călugării şi călugăriţele catolice se susţin singuri, prin instrucţia ce o dau lumei, construind şcoale şi biserici, pe unde străbat, pe atunci călugării şi călugăriţele noastre ortodoxe nu sunt capabile de aşa ceva, ci le întreţine statul ca în schimb în mănăstirile lor să se perpetueze desfrânări de cari zilnic se ocupă ziariştii noştri.

(Va urmà).

MAI NOU.

Dl Dr. Augustin Bunea — membru al Academiei Române.

La încheierea numărului nostru primim ştirea, că părintele canonic ***Dr. Augustin Bunea,*** *a fost ales membru ordinar al Academiei Române. Ştirea ne-a înveselit deşi nu ne-a surprins, căci activitatea pe terenul literar a noului academician ne erà prea bine cunoscută. E o confirmare a meritelor unei vieţi laborioase, o confirmare şi dincolo de Carpaţi din partea celui mai înalt for de ştiinţă. La noi, noul academician erà cunoscut de mult şi apreciat tot atât de mult.*

Născut la 1857, părintele canonic Bunea, cu puterea şi dragostea de muncă, de care a dat atâtea strălucite dovezi, se află la vrâsta cea mai frumoasă, pentru a-şi urmà rodnica dsale activitate.

Din bucuria, cu care cetitorii nostri vor intâmpinà această meritată distincţie, »Unirea« încă îşi reclamă partea ei, fiind noul academician unul dintre fondatorii ei, unde a scris, în anii anteriori, sute de articole.

La mulţi ani!

Noutăţi.

Pentru şcoala confesională. Marele proprietar *Eugen Bianu* din Făget a făcut o fundaţie de 6000 cor. ca interesele acestui capital să servească pentru intregirea salarului învăţătorului. — Ori ce elogii sunt superflue, fapta dlui Bianu, vorbeşte mai mult decât ori ce cuvinte bine sunătoare. Dacă fiecare şcoală şi-ar aflà astfel de mecenaţi generoşi, chestia învăţământului poporal ar fi salvată.

Serbarea Pavel la Beiuş. Din o lungă scrisoare, ce primim dela Beiuş, estragem câteva şire, relativ la o frumoasă sărbătoare, aranjată de tinerimea şcolară în memoria neuitatului patron al şcoalelor, Marele Episcop Mihail Pavel. După părăstasul celebrat în biserica parohială, în faţa unui public număros, s'a început festivitatea în spaţioasa sală de gimnastică sub conducerea prof. Dr. C. Pavel. Cuvântul de deschidere rostit de prof. Dr. P. Hetcou, ce-l publicăm în foiţa de azi, a descris în colori vii meritele Marelui Episcop Pavel, a cărui viaţă întreagă, n-a fost decât o jertfire pentru alţii. De asemenea a fost bine lucrată disertaţia stud. Flueraş despre Epica lui Coşbuc şi frumoase cântările corurilor. — O asemenea serbare s'a dat şi la internatul de fetiţe.

Prelegeri poporali. Foarte succese prelegeri poporali a aranjat despărţământul Blaj al Asociaţiunii şi Duminecă la 6 Iunie a. c. Prelegătorii întruniţi în casa dlui Ioan F. Negruţiu prof., director al despărţământului, deodată au plecat în 4 comune: *Hususeu, Micăsasă, Ţapu şi Cenadie.*

In *Hususeu* unde s'au adunat ascultători şi din satele vecine, a vorbit: *I. F. Negruţiu* despre Asociaţiune; *Dr. Ioan Sâmpălean* despre stricăciunile alcoolului; *Ioan Maior* despre îngrijirea vitelor; *Emil Vlassa* despre lucrarea pământului.

In *Micăsasă* a vorbit: *Dr. Ioan Raţiu* despre folosul învăţăturii, *Iustin Hossu* despre bunătatea ce ni-o poate aduce creşterea bivolilor.

In *Ţapu* a vorbit: *Dr. A. Cheţianu* despre sănătate şi boalele produse de alcool; *Ştefan Roşian* despre datorinţele creştinilor buni şi despre tovărăşii, asigurări.

In *Cenadie* a vorbit: *Dr. Octavian Prie,* despre lucrarea pământului, iar *Niculae Pop* despre cultivarea şi îngrijirea viilor.

In tot locul s'au împărţit poporului cărţi folositoare.

Necrolog. † *Ilie Posmuşian,* paroh gr.-cat. în Ragla, dieceza Gherlei, după un morb greu şi îndelungat provăzut cu sf. Sacramînte şi-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului, Mercuri în 9 Iunie st. n. 1909 în al 59-lea an al etăţii, al 33-lea al preoţiei şi al 19-lea al văduviei.

Odihnească în pace!

AVIZ!

Aduc la cunoştinţa M. On. Domni protopopi şi preoţi, că după o praxă de mai mulţi ani făcută în străinătate în arta picturei bisericeşti, m'am stabilit în comuna mea natală Agârbiciu tr. Mediaşului, unde încă am pictat ambele biserici.

Primesc în lucrare ori ce pictură în uleu ca: iconostase, ori ce icoane, toate mărimile pe pânză, lemn, ţinc, etc. reparaturi şi reinoiri, cu preţurile cele mai moderate.

Poşed atestate de mulţumire despre lucrările mele.

Cerând sprijinul on. obstei române semnez cu toată stima

Niculae Baciu,
pictor pentru biserici.
Agârbiciu (Szász-Egerbegy)

(23) 2—3

Sirolin

produce poftă de mâncare îngraşă, opreşte tusa, regulează secreţiunea, şi opreşte asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici şi profesori contra **ofticei, guturaiului. tusei măgăreşti, scrofulei şi influenţei**

Fiindcă sunt imitaţiuni fără preţ se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveţia).

„Roche“

La ordin medical îl primeşti din ori ce farmacie
——Preţul unei stiele 4. — cor.——

(4) 18—35

Partea literară.

Un scriitor maghiar despre țările românești în prima jumătate a veacului XVIII.

(Continuare).

Iași, la 21 Iulie 1739.

Am ajuns aici Iubită mătușe în pace. Până la Focșani am venit boierește, în trăsura voevodului. A fost poate a celui dintâiu voevod muntean. Orice a fost, dar în sfârșit a fost trăsură. Dela Focșani și până aici am venit încet și rău, pentrucă pretutindinea sunt niște cai de poștă mari și răi. Dar ce călătorie admirabilă am avut! Despre timp nu vorbesc, că a tot ploat — și mai ales în Moldova am fost ca niște găini de uzi — dar ce teritor admirabil, prin ce locuri trece omul dela București până la Iași, încât ochiul nu să poate îndestul desfătà. Ce păcat că acestea frumoase locuri sunt pustii, în două zile dacă odată am dat de locuință omenească. Eu niciodată pământ mai frumos ca acesta nu am văzut. A fost o plăcere călătoria noastră și o mireasă cu desfătare ar fi făcut aceasta călătorie, pentrucă dela București și până la Iași ar fi călcat tot pe flori — toate câmpurile au fost acoperite de flori, încât caii călcau tot pe scânteiuțe și tulpe. Cu un cuvânt pretutindinea am mers prin grădini de flori. Dar încă dacă aceasta plăcere a noastră nu ar fi fost tulburată de frică, că ne temeam mereu nu cumva din vre-o parte să năvălească asupra noastră oameni puși anume. Le puteam arătà nu-i vorbă fermanul sultanului, dar știu, că mult le pasă de aceasta și ne-ar fi dus cu deasila la prânz la Lobkovitz. Nouă chiar, că nu ne-ar fi trebuit aceasta cinste. Iar păzitorii nostri, cum zăreau vre-un călăreț, să uitau încătrău e pădurea.

Iți poți închipui Iubită mătușe, cât am oftat, când am trecut pe lângă munții țării mele. Bucuros m-aș fi dus până la Zagon, dar Domnul a ascuns drumurile, ce duc acolo; căci tot pământul e a Lui. Ieri la distanță de 1½ mil dela oraș ne-am întâlnit cu secretarul voevodului, care salutându-ne în numele stăpânului său, ne-a poftit în trăsura stăpânului său și am mers cu mare cinste în oraș apoi la locuința noastră. Azi dimineață voevodul trimițându-ne vorbă, că putem fi primiți și trimițând trăsura după noi, ne-a primit cu mare ceremonie în cort, pentrucă și voevodul e în tabără. Am fost la el cam un ceas și jumătate. Știe cum trebuie să trateze cu străinii — nu e mirare, că a fost la Poartă dragoman mare. După audiență ne-a trimis la cuartir. Așa ne primesc aceștia, că așa au poruncă, dar mâne nici în seamă nu ne mai bagă. Pentrucă așa e grecul mai ales dacă și numai de o palmă îl ridici dela pământ. Căci dacă cel de rând e plin de trufie, cum să nu fie cel pus sus, mai ales dacă mai poruncește și unei țări întregi? Muscalii să apropie de Moldova. Mai multe acum deocamdată nu-ți pot scrie, — de altădată și altele. Rămân al mătușei, dacă își grijește de sănătate, supus serv.

Iași, la 22 Iuliu 1739.

A trecut o lună, decând îmi petrec zilele în acest oraș urât, că și Zai de mult a plecat la Hotin. Am fost de vre-o câteva ori la voevodul. Dar văd eu, că aceia pentruce m-au trimis pe mine aici e un lucru zădarnic. Am destulă ocasiune să mă plictisesc, că boierii acestia sûnt față de străini ca niște urși. Nu știu, că o fac aceasta, fiindcă li-e firea lor așa sau că nu cutează să convină cu străinii, că sunt tare sălbatici. Am fost la câțiva, cari au marca vulturului cu două capete — acestia toți zic, că sunt din familia Cantacuzino — poatecă și garda mea e din această familie, având aceiaș marcă cu toate că e croitor. Ca să meargă cineva la străini, sau să-l învite la prânz, cum e obiceiul între oameni, nu să pomenește pela acești urși. Eu încă mi-am propus să nu merg la nici unul. Când merg la voevodul, toți mă fac Măriasa, că văd cum tratează voevodul cu mine. Altcum așa stau aici, ca și când eu aș fi singur în oraș.

Până acum nu mă pot lăudà cu prietinia nimenuia afară de mitropolitul de aici. Când merg la el, mă primește cu bucurie și ca să-și arete bunăvoința față de mine, mi-a trimis de câteva ori și ceva de mâncare, așa ceva ales, ce nu să află aici în oraș. Aceasta o am luat eu de bine, nu pentru mâncare, ci pentrucă e așa de bun față de mine, pentrucă eu am aici așa o masă de aș puteà ținea cu 10 oameni mai mulți decâți am. Am și cu aceia noroc, că e aici un pater italian, cu acela mânc și vorbesc, acela de nu ar fi, nicicând nu mi-aș deschide gura numai când mânc. Dacă aș aveà voie să merg la crâșmă, acolo aș aveà destulă ocasiune să vorbesc cu popi români, că prin crișmele acestea în jurul fiecărui butoiu stau cel puțin 10 popi și stau în jurul aceluia, ca în jurul unui mort. După acestea îți poți închipui, că nu mi-se tocește limba vorbind. Las' să mi-se toceascâ piana în scris, că am vreme destulă, și fie scrisul acesta în loc de vorbă.

Să vorbim deci puțin de oraș și de stările de aici. Orașul e într'un deal, într'un loc destul de frumos. Apa însă trebuie să o aducă de departe locuitorii. Cinci sau șeasă mănăstiri amărâte fac pe orașul Iași, că altcum pentru casele de aici l-am puteà numi sat. Negoțul îl poartă jidanii și armenii. Dacă însă voevozii ar fi stabili și ar fi de aceia, cari vreau binele țării, s'ar puteà face aici un negoț foarte mare, cu mult mai ușor și mai mare, ca în București. Unde poate fi un pământ mai bun și mai frumos ca aici? Toate câte le rodește pământul sunt aici mai frumoase și mai bune, ca airea, — tot feliul de plante de grădină și de câmp.... Unde ai puteà vedeà vite mai frumoase ca aici? Unde se poate mâncà mai bună carne de vacă ca aici.“ Apoi vinul, să poate pune pe masa oricui — vinul de Cotnar să beà cu deliciu.

Locuitorii însă sunt, ca animalele sălbatice, lasă locul acesta frumos din cale afară pustiu și locuiesc în păduri. Numărul boierilor aici e foarte mic, dacă sunt zece sau doisprezece de aceia, cari să pot numi domni, ceialalți nu-i încreastă nime. De drept sunt sub împărăția turcească, de fapt însă sunt în jugul grecilor. Toate oficiile mai mari, mai proventuoasă, înalte și de jos sunt în mânile grecilor. Principele fiind totdeauna un grec, acesta favorisează neamul său și crede mai mult acelora și face cu boierii ce-i place. Și acuma cine e aci, hătmanul suprem, celce poruncește oștirei întregi? E fratele unui

cojocar grec bogat și înaintea acestuia trebuie să-și plece capul și genunchele ceialalți boieri.

Dar ce-mi pasă mie de toate acestea când eu trebuie să mă plictisesc mâncând pâne și bând vin de Cotnar? Pe aici în toată ziua vin vești rele; muscalii să apropie de Hotin, toți tremură și să gată de drum. Dumnezeu să mă iea în paza sa. El știe, că de ce m-a adus aici. Zilele trecute a fost aici un sol muscăiesc, a mers în tabăra inimicului. Și eu am fost la voevodul mi-am luat rămas bun dela el, că ieri a plecat și el de aici cu mare pompă cu toate oștirile lui. Dar ce oștire? Nici nu se poate numi oștire, sunt mai mult niște păzitori de vie. E un pașa cu ei, cam la 40—50 de oameni. Oștirea întreagă, zicând mult, dacă o poți socoti la 1500 de oameni. Mai pe urmă au dus tunurile de cetate, pe cari în caz de nevoie le poți umpleà și cu nuci. Toți aceștia au plecat și m-au lăsat aici. Acum să văd, ce voi face. Atâta știu, că voevodul s'a îngrijit de mine și m-a lăsat în grija caimacamilor, căci aici a lăsat trei caimacami, sunt trei boeri de aici, unul e cancelariu. Aceștia nu ne vor apără pe noi! Să poate întâmplà, că într'o noapte să năvălească asupra noastră din Csik și pot dà de mine în pat. Și n-am lipsă ca oameni de aceștia, să mă îmbrace. Rămân al mătușei plecat serv.

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Biblioteca Românească Enciclopedică Socec **Nr. 54—55: Punga** nuvele și schițe de Em. Gârleanu.

E în deobște cunoscut, că după Brătescu-Voinești, singurul nuvelist dintre scriitorii nostri mai tineri, e dl Em. Gârleanu. Trecând încă de timpuriu dela povestire la nuvelă, dl Gârleanu a dat până acum publicității un ciclu de nuvele de o rară frumusețe ce au avut darul de a-i asigurà un loc de frunte printre măestrii nuvelei române. Din acest ciclu fac parte multe din bucățile ce alcătuesc acest nou volum al dlui Gârleanu, — „*Punga*“ în care sunt de remarcat prin puternica lor ingeniozitate, nuvelele „Punga,“ „Furnica,“ „O licitație,“ „Flămând“ etc. . . .

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creștnă*** fco. **5·30**

vol. II. ***Tradițiunea și Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.*** fco. **7·30** cor.

vol. II. ***Sacramentele și Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism și Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procurà aceste cărți din cassele bisericești pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

PSALTIREA Profetului și Împăratului DAVID.

Prețul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiția.**

Licitație minuendă.

Curatoratul bisericesc gr.-cat. din Posmuș tractul Fărăgăului în 27 Iunie a. c. st. n. la 10 oare a. m. va ținea în școala gr.-cat. din Posmuș licitația minuendă pentru edificarea bisericii. Prețul statorit e: 11,020 coroane 74 fil. din suma aceasta se va subtrage materialul ce-l vor prestà parohienii.

Cauțiune a să depune suma de 700 cor. Planul, preliminariul și condițiunile se pot vedeà în cancelaria parohială începând din 20 Iunie, până în 27 Iuniu a. c. st. n.

Constantin Rusu, *paroh gr.-cat.* ***Ștefan Vérvă,*** *curator primar.*

(25) 1—3

Important pentru toți proprietarii de pământ!

Cartea apărută în curând:

„Sfaturi și îndrumări în afaceri de dare.“

CUPRINSUL:

1. Din istoria dării.
2. Legile de dare până la 1909.
3. Legea nouă despre darea pământului în general.
4. Darea pământului la începutul erei constituționale.
5. Cum s'a întâmplat prima clasificare a pământului?
6. Cât e darea pământului la proprietățile mari, și câtă e la cele mici?
7. Legea despre darea de pământ.
8. Explicarea legii.
9. Cine poate cere clasificarea din nou a pământului?
10. Cum se face clasificarea?
11. Cum să-și caute țăranul dreptul?
12. Clasificarea din nou nu costă pe oameni nici un ban.
13. Cum se reduce darea?
14. Asămănare între legea vechie și cea nouă.
15. Cât pământ este în țară?
16. Domnii mari cum scapă de dările comunale?
17. Sistemul nostru de dare pe cei mici îi apasă, pe cei mari îi îngrașă.
18. Legile despre manipularea dărilor.
19. Cum să poate cere înapoi darea plătită pe nedrept?
20. Unde să apelăm?
21. Când trebuie să plătim dările și când putem căpătà amânare?
22. Când să iartă darea?
23. Cum să cere iertarea dării?
24. Câtă dare să iartă?
25. Ce să facem, dacă vine executorul?
26. Cum să face licitația legală? etc.

Din acest cuprins ori cine se poate convinge, că aceasta carte e de mare importanță pentru toți. Rugăm pe preoți, pe învățători și pe toți binevoitorii poporului, să răspândească aceasta carte atât de prețioasă pentru țăranul nostru. — Un exemplar costă 1 coroană. Dacă deodată se comandă 10 exemplare, atunci un exemplar costă 80 fileri. Plus pentru poștă 5 fileri □ □ □ pentru fiecare bucată. Banii să se trimită înainte, că prin rambursă costă mai mult poșta, la adresa: □ □ □

Administrațiunea foii „POPORUL ROMAN“

Budapesta, VII, István-ut 11.

(22) 2—2

Traian A. Todorescu,
producent de vinuri în Világos (Șiria)
liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Muscа-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 30—52

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul" însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 33 - 52

„Sădirea și cultivarea viei"
de
Nicolae Pop.
Prețul: 2 coroane + 20 filleri porto.
Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Circulația trenurilor

prin gara Küküllösző—Blaj — valabilă dela 1 Maiu 1909.

De către Brașov, tren	personal	12·48	de către	Teuș	2·08
„	accelerat	7·22	„	„	„	8·53
„	mixt	6·57	„	„	„	9·04
„	accelerat	2·51	„	„	„	12·22
„	personal	1·48	„	„	„	12·39
„	accelerat	10·01	„	„	„	5·40
„	personal	9·29	„	„	„	4·03
Dela Parajd: „	mixt	8·44	către	Parajd		3·02
„	personal	12·43	„	„		9·34
„	mixt	6·54	„	„		2·55

Atenţiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50) 25—25

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișcara-Fabric (46) 31—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

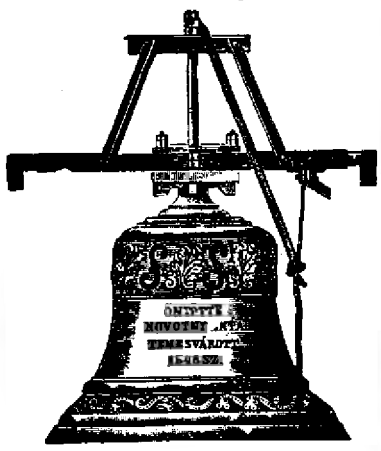

prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania"

din Sibiiu (45) 31 - 5

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutreturi și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:
pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare. pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 19 Iuniu 1909.** **Numărul 24.**

Dr. Augustin Bunea.

Academia Română și-a înțeles pe deplin misiunea de cel mai înalt for cultural, de îndrumător al nizuințelor unității noastre culturale, când a ales, în galeria bărbaților ilustri pe părintele canonic Bunea.

Om în floarea vristei, de o energie și de o rară forță de muncă și de voință, părintele canonic Bunea a dat totdeauna dovezi de hărnicie, pătrundere și caracter.

Activitatea d-sale îmbrățișează întregul teren de muncă culturală. Începând cu anii de întâiă tinerețe, ca profesor sau ca notar consistorial și mai târziu ca secretar metropolitan, a fost mâna dreaptă a fericitului Mitropolit Vancea, în vremuri grele și vitrege pentru sfânta noastră biserică, perseverând în suportarea multor sarcini, cari reclamau *umeri* puternici și mână de fier.

Ca bărbat politic, fără a fi făcut mult zgomot în jurul său, a știut să muncească în tăcere și să-și spună și deschis cuvântul hotărîtor când era trebuință, ca apărător în procesul Memorandului, în conferențele naționale, în adunări poporale sau în congregațiile comitatense.

Ca orator este, fără îndoială, cel dintâi între cărturarii noștri de dincoace. Multe dintre figurile mari ale neamului nostru au fost parentate de d-sa și au rămas lămurite, ca într'un bloc de marmură. Oricare biograf al fericitului George Barițiu nu ar puteà să-l zugrăvnască mai nimerit în două-trei volume, de cum l-a eternizat părintele Bunea în panegiricul dsale.

Ca scriitor, cu temeinicia cunoștințelor de cari dispune, cu logica precisă a criticului, s'a impus dintru început. Este cel mai de seamă istoriograf al nostru. Polemicele, cari s'au desfășurat în jurul scrierilor dumnisale, au scos și mai mult la iveală bogăția cunoștințelor de cari dispune, asigurându-i chiar respectul adversarilor.

Caracterul polemic al unor scrieri se explică ușor prin atacurile nedemne, ce s'au adus trecutului nostru bisericesc, atacuri, cari trebuiau respinse cu demnitate și hotărâre.

Distincția Academiei este și ea o sancționare a unui scriitor și ne surprinde cu atât mai plăcut, cu cât în cercurile Academicianilor noștri nu se judecă chiar cu aceeaș măsură scrisul autorilor, în materie de istorie sau de dogmatică.....

Activitatea literară a noului membru al Academiei, atât de mult apreciată dincoace și recunoscută și dincolo din partea celor mai ilustre și competente candeie, și-a primit distincția, pe care o vrednicià.

Distincția aceasta este o notă nouă, un stimul — nu necesar, dar binemeritat — pentru viitoarea activitate a unui scriitor, care până în prezent a fost atât de rodnic.

Dr. Augustin Bunea, s'a născut în comuna Vad din comitatul Făgărașului în ziua de 4 August st. n. 1857 din părinții Arsenie Bunea paroh în Vad și Verona Urs. Școalele primare le-a urmat în Vad și Ohaba, iar cele gimnaziale până în clasa a VII-a în Brașov, de unde în primăvara anului 1877 a trecut ca student de clasa a VII la gimnaziul din Blaj. Ca elev de clasa a VIII a fost trimis în toamna anului 1877 la Roma, pentru a-și face studiile filozofice și teologice la colegiul de Propaganda Fide, ca alumn al colegiului grecesc dela sf. Atanasiu. In luna Noemvrie a anului 1882 fù promovat la gradul de doctor în științele teologice. In anul 1881 fù hirotonit preot în biserica grecească a sf. Atanasiu din Roma prin punerea mânilor arhiepiscopului Ștefan Ștefanopoli. Reîntors în Blaj la finea anului 1882 fù îndată aplicat în cancelaria metropolitană în calitate de oficial, purtând aproape patru ani și protocoalele ședințelor consistoriale alternativ cu vice-notariul consistorial. In 1886 fù numit profesor de teologia dogmatică la seminarul arhidiecezan și de religiune la gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj, în care calitate funcționă până în anul 1888, fiind totodată și prefect în seminariul tinerimii, iar mai târziu, anume din 29 Martie până în 1 August 1888, prefect de studii în seminarul teologic arhiepiscopesc. In 28 August 1888 fù numit secretar mitropolitanu, protonotar consistorial, notar la Directoriul Fundațiunii Șuluțane. Afară de oficiile acestea a mai purtut succesive și oficiile de asesor consistorial, asesor la triaunalul matrimonial de a II-a instanță pentru diecezele sufragane, defensor la tribunalul matrimonial de a II-a instanță pentru diecezele sufragane, defensor la tribunalul matrimonial de a II-a instanță pentru arhidieceză, membru al esactoratului arhidiecezan, membru în comisiunea pentru revederea cărților rituale. In anul 1891 fù numit protopop onorar, în 1892 camerier papal supranumerar, în 1897 protopop onorar și asesor consistorial al diecezei de Lugoj. In anul 1895 fù ales canonic-teolog dar în urma diverginței ivite între guvern și Ordinariatul metropolitan privitor la interpretarea literilor fundaționale ale Capitulului, abia la anul 1898 a putut promovat la demnitatea de canonic-școlastic, în care fù introdus în ziua de 13/1 Noemvrie 1898 prin mitropolitul Victor Mihályi, la olaltă cu colegii săi canonicul-cancelar Dr. Vasile Hossu și canonicul-teolog Dr Victor Szmigelski. In demnitatea aceasta se află și acum, purtând mai întâiu oficiul de cassar la Cassa Centrală, de inspector școlastic arhidiecezan și de prezident al tribunalului matrimonial de a II-a instanță pentru arhidieceză, și mai târziu administrator capitular al domeniilor. La Conciliul Provincial al III celebrat în anul 1900 în Blaj pentru comemorarea ducentenariului Sfintei Uniri a luat parte ca delegat al Capitulului metropolitan. Se ocupă cu deadinsul și cu literatura, mai ales cu cea istorică. A publicat următoarele scrieri: 1. Mitropolitul Vancea, schiță biografică, Blaj, 1890; — 2. Partea a doua din opul „Cestiuni din dreptul și istoria bisericii unite" Blaj, 1894; — 3. Din istoria Românilor. Episcopul Ioan Inocențiu Klein, Blaj 1900. — 4. Istoria scurtă a bisericii rom. unite cu Roma, în Șematismul Arhidiecezei de A-Iulia și Făgăraș pe a. 1900. — 5. Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750 făcută de vicarul episcopesc Petru Aron, Sibiiu 1901. — 6. Vechile Episcopii românești: a Vadului, Geoagiului, Silvașului și Bălgradului, Blaj 1902. — 7. Episcopii P. P. Aron și Dionisiu Novacovici, sau Istoria Românilor transilvaneni dela 1751 până la 1764. Blaj 1902. — 8. Discursuri, Autonomia bisericească, Diverse. — 9. Ierarhia Românilor din Ardeal și Ungaria. — 10. Timoteiu Cipariu, Panegiric. 11. Mitropolitul Sava Brancovici. Blaj, 1906.

A scris număroși articlii în „Unirea", „Tribuna", „Gazeta", „Convorbiri literare", „Revista politică și literară" etc.

Arhim. Iuliu Scriban.

In 24 Aprilie v. a fost instalat ca director nou la Seminariul central ort. din București Preacuviosia Sa Arhim. *Iuliu Scriban*, fost superior al capelei „Sturdza“ din Baden-Baden. Prin înregistrarea acestui act ni-se dă prilej și nouă să vorbim despre unul dintre cei mai distinși bărbați, ce are biserica ortodoxă din Regat azi.

Coborâtor al unei familii cu nume strălucit în istoria bisericii sale, Preacuv. Sa s'a făcut preot și încă în forma cea mai avantajoasă, după spiritul bisericii ort. de azi. Pentru a deveni un slujitor cât mai folositor bisericii sale, Preacuviosia Sa a cercat să-și câștige pregătirile recerute. A studiat mult din cărți și mult prin autopsie, petrecând mult timp în Apusul cult și observând viața bisericilor de acolo. A cunoscut starea nefericită a bisericii sale și și-a propus a luptă în tot chipul pentru ridicarea la un nivel mai înalt, a acestei biserici. Până acuma însă n-a prea avut teren de activitate, numai pe calea literară; aici s'a produs foarte mult, colaborând mai la toate revistele ortodoxe române, însemnând, înfierând, îndreptând. Știința și cultura-i bisericească vastă, caracterul său rezolut, zelul înflăcărat fac din Preacuviosia Sa Iuliu Scriban unul dintre acelea individualități, cari rar se află în serviciul unei cauze ori așezământ.

Se înțelege, un astfel de om e și dușmănit din partea celor răi și ticăloși și lipsiți de orice ideal mai înalt. Așa-i pretutindinea! Însă aceia, cari sunt capabili de idei mai bune, știu onorà străduințele lui. Deja cu ocaziunea creării noilor arhierei s'a cerut, să fie luat și el în combinație, cu toate că n-are etatea de 40 ani, recerută în legile statului român.

La noi Arh. Iuliu Scriban s'a distins prin *articlii publicați în „Revista Teologică“* din Sibiiu. Cam de un an și jumătate în coace abia este număr al numitei reviste, în care să nu fi apărut un comunicat al Preacuv. Sale, injurios bisericii catolice. Durere, prin aceștia și Preacuv. Sa a arătat, că pentru a te distinge ca ortodox, trebuie să ați mai întâi *ura* cuvenită bisericii catolice. Altă actualitate n-au avut articlii Sfinției Sale pentru cetitorii revistei din Sibiiu. Pe rând s'a acățat de toate evenimentele din viața bisericii catolice, de separația din Franța, de lupta contra modernismului, de vorbirea Papii cu ocaziunea serbărilor sf. Hrisostom, etc. și cu un zel vrednic de o cauză mai bună și cu un metod nevrednic de un cercetător serios a făcut cunoscute cetitorilor starea problemelor de mai sus, folosindu-se mai ales de bucăți de hârtie, forfecate din ziare protestante și jidovești. Bazat pe argumente și date scoase din acestea isvoare (cum e acela scos din Frankfurter Zeitung: episcopul Prohászka a format o ligă contra moderniștilor din Ungaria!) arătà Preacuviosia Sa cum biserica catolică e cea mai mizerabilă instituție din lume, în ea toate merg prost, spre descompunere; trebuie să crezi în 6 zile ale creației și în alte mirozenii, ca să nu fi modernist.... ș. a. Așa scrià Preacuv. Sa, care — însuși o mărturisește — întrând în o trafică, întrebă pe cocoana de acolo: unde-i o foaie, în care se scrie despre catolici, Papa, ce părere ai Dta despre enciclica Pascendi?... — Metod nevrednic de un cercetător serios, care nu studiază probleme bisericești din ziare jidovești, ci conzultează opuri competente și reviste cinstite, fie chiar și protestante, cum e North American Rewiew.

De mult ne-am fi răfuit cu Preacuv. Sa, dacă n-am fi auzit, că dsa e cu totul alt om, nu trebuie judecat după cele publicate acolo. Har Domnului, că ne-am putut convinge și despre asta!

Pe scurt amintim numai, că — precum știut este, — anul acesta mult s'a discutat *chestia reformei bisericii din România* și în acest senz s'a și adus o lege, legea sinodală. La discutele literare a luat parte și Preacuv. Sa Arhim. Scriban și în un articol temeinic, publicat în nrul 3 al Nemului Românesc Literar a făcut niște mărturisiri, cari meritâ să fie eternizate și de noi, căci cu adevărat nu sunt alta, decât cea mai temeinică apologie a bisericii catolice, totdeauna superioară celor ortodoxe. Pe cât de rău îmi pare, că n-am reflectat până acuma la acel articol, pe atât de tare mă simt îndemnat a-l face astădată cunoscut cetitorilor noștri.

Inainte de toate Preacuv. Sa, ca și alții, recunoaște, că starea bisericii ortodoxe nu-i prea ideală. Lucru mare, că o recunosc, căci dacă li-o spune un catolic, îl combat cu toată puterea. „Am constatat, zice Scriban, că starea de inerție e un păcat, nu numai al bisericii românești, ci al întregii biserici ortodoxe. Cu diferințe slabe într'una și alta, pretutindinea e lipsă de vieață....“ „Aceasta e situația bisericilor ortodoxe autocefale. Sunt lipsite de vieață în cel mai înalt grad.“ Se întreabă mai departe Preacuv. Scriban: „de ce în biserica ortodoxă nu mergem înainte? ce-i cauza stărilor de azi? de ce în biserica catolică se merge mai bine?“ Și răspunde din toată convingerea unui preot bun, în chipul următor: „Biserica își are principiile sale de constituție și existință: „constituție sinodală arhireiască“ (asemenați-o cu biserica lui Șaguna ori cu noua lege sinodală!). „Păstorii ei vor priveghià, ca ea să se conducă de propriile ei idei.“ Acum ce-i rău în bisericile ortodoxe? Stăpânîile lumești și-au pus ghiarele pe biserică și ele conduc;

FOIȚĂ.

Primăvara.

Primăvară, primăvară,
Cu chip blând ca de fecioară
Calea lungă ți-ai gătit:
Prin câmp pe la noi vii iară
Crivățul a adormit.

Tremurând zefirul trece,
Încălzind pământul rece,
Iară tu în urma lui
Faci ca razele să plece
Spre podoaba câmpului.

Prin nourași de alabastrii
Privesc mii de ochi albastrii,
Din stânci vii izvoare sar,
Și spre sară splendizi astri
Pe al nopței văl răsar.

Din pământ abea eșită
Vioreaua înflorită
Cu chip fraged și plăpând
Șede sub tufari smerită
În tăcere respirând.

Yestitoarele cocoare
Atingându-se de soare,
În lungi unghiuri sbor cu drag
Rândunele călătoare
Au trecut al țării prag.

Ținând plugul lor de coarne
les plugarii să răstoarne,
Negre brazde de pământ;
Printre ele 'ncep să toarne
Grăunți scuturați în vânt.

Ciocârlanii cu cucuie
Pe deasupra lor să suie
Legănați voioși în nori
Cântecul încep să spuie
Salutând a zilei zori.

Mieii zburdă la pășune
Iar ciobanul jalnic spune
Jalea pe al său caval,
Pân' ce soarele apune
După auritul deal.

. . . . . .

Legănat pe-a sării boară
Somnu-a lene se coboară
Visuri dulce aducând
Șoapte line îngânând.

De-aș aveà de tine parte
Nimeni nu m-ar mai desparte
Primăvară ce-am iubit;
Du-mă 'n leagănu-ți departe
Să trăiesc tot fericit.

P. Neagu.

Variantă.

Amice-ades mi-ai fost un soare
Ce iesă printre nori,
Să sugă roua — apăsătoare
Din genele de flori.

Adeseaori cu-a tale șoapte,
În chin m'ai alinat
Și-a gândurilor mele noapte
Din cap mi-ai alungat.

Și astăzi când mă roade-amarul
Te cat să te 'ntâlnesc,
Cum cată steaua marinarul
Pe arcul cel ceresc.

O ieși și nu te mai ascunde,
Căci bietul marinar
În noapte e bătut de unde
Și stelele n'apar!

P. Neagu.

deci nu principiile bisericești, ci elemente străine. „In statele ortodoxe nu puterea religioasă conduce biserica. Din cauza aceasta, bisericile isvorîte din cea bizantină sunt ca niște căruțe, cari se rostogolesc pe drumuri pline de bolovani. Abia au apucat să meargă într'o parte și sunt izbite aiurea, de-și schimbă drumul; abia s'au pus să meargă în aceea direcțiune și iată alt bolovan care le sucește dincolo, de le schimbă din nou calea.“ „Ei, nu vi-se pare, că asemenea biserici sunt ca niște perne, cu care se joacă doar copiii, aruncându-le dintr'un părete în altul și întorcându-le fiecare cum vrea! Oare asta e biserica, pe care „nici porțile iadului nu o vor sfărâmà?“ Și să mai aștepți activitate dela niște biserici, cari nu mai știu nici ele a cui Dumnezeu sunt?“

„Oare de ce biserica catolică e mai puternică ca a noastră?“ întreabă păr. Scriban. Puterea derivă din independența ei. Ideia religioasă într'însa poate să se desvoalte neîmpedecată, sub singura influință și singurul impuls al autorității religioase. Te afli în seama unei conduceri conștiente, care știe ce face și știe ce vrea“ (ce contrazicere celor scrise în Rev. Teol., părinte Preacuvioase!). „Ai a face cu o biserică, în care totul se îndeplinește pe cale firească... Aceasta energie a bisericii catolice, rod al faptului, că e stăpână la dânsa în casă și deci slobodă e să-și urmeze ideilor ei, e cea ce dă impresia, că „nici porțile iadului nu o vor sfârmà...“

La chestia *„bisericii naționale“* (mult tribițată frază la noi), răspunde Preacuviosia Sa Scriban cu o întrebare: „Hristos a întemeiat biserica pentru a constitui unități politice ori pentru îmbunătățirea morală a omului? Intră în cadrul unui așezământ religios scopuri politice? Eu nu pot, decât a afirmà mai tare ca tierul, că aceasta e moartea religiunii lui Hristos...“ „Cât de greșit se înțelege la noi ideia de „biserică națională,“ ca și cum biserica națională ar trebui să-și nege trebuința de a fi în continuă comunicare cu biserica universală ori a-și luà alte aspecte decât cele ce rezultă din Evanghelie.“

După toate acestea ce credeți, ce mângăiere mai rămâne păr. Scriban pentru viitorul bisericii sale? Nimic! Nu o spune apriat, dar se vede din vorbele sale. Nu vede mântuire nici în un eventual congres, nici în un sinod compus din clerul inferior și din laici, deci pe bază democratică. In aceea dsa nu mai vede biserica lui Hristos, ci o societate religioasă omenească. Singura mântuire a bisericii ar fi, după părerea păr. Scriban: dacă statul va dà libertate deplină bisericii. Iar pentru aceasta nu sunt prospecte; deci nici pentru o îndreptare a lucrurilor din biserică! Pentru aceea zice Păr. Scriban despre boala bisericilor ortodoxe: „e o boală adâncă întrată în măruntăie și de care *greu ne putem mântui.*“ Iar noi zicem: deloc nu vă veți mântui.

Cum însuși Preacuv. Sa recunoaște: „statele ortodoxe se bucură că n'au a face cu biserica catolică ce-a îndărătnică, ci cu bisericile naționale, cari se încovoaie la fiecare vânt.“ Dară decând biserica creștină a ajuns a fi liberă în orient, de atunci și-au pus statele ghiarăle pe ea și dacă în toate țările, în toate vremile aceiaș soarte o au bisericile orientale: pe ce bază mai așteptați schimbare!? Deci în altă formă trebuie rezolvată problema bisericii române ortodoxe, nu în forma-i de azi! Istoria ne învață.

Credem, a fi făcut un lucru bun, că în paranteză am completat conziderațiile Preacuv. Sale Scriban cu privire la reforma bisericii din România.

Acum numai ceva încă.

Ținem pe lângă Preacuviosia Sa Iuliu Scriban ca pe lângă un bărbat de mare însemnătate în biserica ortodoxă română. Dorim să-i fie viitorul cât mai strălucit. Insă dorim, că splendoarea viitorului să i-o deà faptul, că și Preacuv. Sa se va face un apostol al celei mai arzătoare probleme a lumii creștinești, al *unirii bisericilor*, dacă va întrà în șirul marilor bărbați ai omenimii, cari s'au distins pe terenul acesta, cum au fost la ruși: Muraview, Glubokovszki, Soloviev și alții.

Dela o inimă mare, ce arde pentru Hristos, așteptăm asta!

Dr. Nic. Brânzău.

CORESPONDINȚE.

Desp. Cluj al Asociațiunii.

Despărțământul Cluj al Asociațiunii a dat prilej fraților noștrii români din fruntașa comună Fenești-săsesc, să guste a II-a zi de Rusalii (în 31 Maiu n. a. c.) în cadrele unei impunătoare festivități, roadele bunelor sale povețe și a rodnicei sale activități.

Comitetul la propunerea prezidentului său *Eugen Pop Păcurariu* a luat unanima hotărîre de a ținea afară de adunarea cercuală ordinară, în fiecare an încă măcar două adunări extraordinare, ținându-se seamă mai ales de comunele mai depărtate de sediul despărțământului, ca în felul acesta să se facă cunoscută și să se împretinească frații noștrii dela sate cu această societate menită să slujască luminarea și bunăstarea lor.

Invitată fiind adunarea de cerc ordinară în ăst an la *Jucul-dé-sus*, s'a convocat adunare extraordinară la Fenești-săsesc, pentru ca cu acest prilej să se facă o expoziție de vite și una de lucruri de mână și țesături țărănești.

Comitetul, câți-va inteligenți și tineri universitari la 2 oare d. a. pleacă în 5 trăsuri dela locuința directorului despărțământului Eug. Pop Păcurariu. La $2^1/_2$ oare la marginea hotarului comunei Fenești-săsesc sunt întimpinați de un banderiu de călăreți și primiți cu câteva cuvinte de bineventare, la care răspunde directorul desp.

In capetul comunei grosul poporului bărbați și tineri ne întimpină și salută prin rostul preotului local, harnicul și însuflețitul părinte *Ioan Isaicu*, care în cadrele unei cuvântări alese ca fond și limbă exprimă bucuria poporului său, pentrucă cea mai scumpă societate culturală românească își ține adunarea în comuna lor. Răspunde iarăș directorul desp., și apoi șireagul imposant pleacă încet percurgând strada principală a satului, o cale de $1^1/_2$ chilometru.

In mijlocul satului ne așteaptă „Reuniunea femeilor române — „Altarul“ — cu prezidenta Dna preuteasă *Drusida Isaicu*, aici o fetiță pe lângă câteva cuvinte de bineventare predă directorului un drăgălaș buchet de flori. Dsa mulțumind în numele comitetului pentru această bună și călduroasă primire, îndeamnă pe femei să cultive cu sfințenie cea mai frumoasă datorință și însușire a adevăratei femei-mamă, de a fi cei dintâi apostoli de propovăduire a credinței noastre, și cei dintâi sămănători ai învățăturii Mântuitorului Hristos în fragedele inimi ale tinerelor odrasle ale neamului nostru.

Convoiul înmulțit acum și cu femeile și fetițele române din comună, pornește de nou spre școala românească confesională. Aci înaintea porți îmbrăcată în verdeață ne primește direcțiunea *„Tovărășiei de păstrare „Dreptatea,“* care binevenitează comitetul și pe oaspeți prin graiul prezidentului direcțiunii Dl *Ioachim Pop*, harnicul învățător din Fenești-săsesc. După un potrivit și scurt răspuns din partea directorului intrăm în curtea școlii, unde nu peste mult s'a început adunarea. In fața unui imposant public. Președintele comitetului deschide adunarea vorbind pe deplinul înțeles al poporului despre urzirea Asociațiunii, despre menirea și mijloacele ei de lucrare. Spune cu multă bucurie că comuna Fenești-săsesc, este cea mai de frunte dintre toate comunele de pe întreg cuprinsul despărțământului — Cluj — al Asociațiunii, încât sfaturile și îndemnările comitetului, aici au prins rădăcini mai puternice, și au produs roade mai îmbelșugate, dovadă starea înfloritoare și de model a agenturii, apoi a tovărășiei pentru asigurarea vitelor și celealalte reuniuni, în cari s'au strâns forțele râslățite ale fraților țăreni la o împreună lucrare sub înțeleapta cârmuire a preotului și a învățătorului.

Cuvântul de deschidere a fost primit cu puternice aclamări din partea adunării.

Secretarul *Dr. Valentin Poruțiu*, cetește raportul general despre activitatea comitetului dela ultima adunare cercuală extraordinară dela Berind din 8 Noemvrie n. 1908. S'a constatat cu bucurie din acel raport amănunțit o activitate însuflețită și mănoasă, în deosebi s'a văzut o neobosită interesare de soartea desp. din partea directorului, și totodată generozitatea Inst. *„Economul“* și a viceprezidentului *Dr. Victor Poruțiu* cari au sprijinit prin însemnate ajutoare bănești bunele porniri și lucrări ale comitetului.

Comisiunea de 3, (Ioan Isaicu, Ioachim Pop, și țăranul Demetriu Caian-Crețu) prin referentul ei, On. Ioan Isaicu, raportează propunând a se luà la cunoștință cu plăcută satisfacțiune raportul despre activitatea comitetului, și arată că s'au înscris de membrii ordinari ai Asoc. *„Dreptatea“*, *Ioan Isaicu* și *Ioachim Pop*, iar de membrii ordinari ai agenturii 30 de țăreni plătindu-și taxele de câte 2 cor.

Dl *Romul Moldovan*, student în drept, cetește o bună și frumoasă dizertațiune despre biserică și școală, arătând în chip foarte convingător și în o limbă poporală bună, însemnătatea acestor două mari așezăminte ale neamului nostru și binefacerile isvorîte din alipirea noastră față de ele cu toată căldura inimii noastre.

Urmează deschiderea expoziției de vite cornute producție proprie aranjată de „Tovărășia pentru asigurarea vitelor din Fenești-săsesc“, întemeiată sub auspiciile comitetului.

Vitele expuse au fost de toată frumusețea și s'a constatat o frumoasă înaintare în creșterea și hrănirea lor, pe lângă toată năpasta lipsei de nutreț din toamna trecută.

Comisiunea aleasă pentru propunerea premiilor în persoanele Dlor: Dr. Ilie Băianu, Vasile Pop, Ioan Pop, P. P. Barițiu și Mihail Radu, a propus premierea alor 20

exponenți din suma de 150 coroane, menită spre acest scop (din care 65 cor. dela despărțământ, 25 cor. dela „Economul," 25 cor. dela Dr. Victor Poruțiu, 10 cor. dela „Vatra" și 25 cor. dela agentura din Feneșul-săsesc.)

După împărțirea premiilor acestora s'a deschis expoziția de țăsături țărănești și lucruri de mână.

Expoziția aceasta a fost așa de frumoasă atât în ce privește obiectele expusă, cât și ce privește aranjarea lor, încât ar fi putut face față și cinste ori cărui despărțământ și ori cărei comune sau orășel românesc

Covoare de toată frumusețea cu motive curat românești, ștergare și acoperitoare de masă, fugătoare, crătințe și șurțuri și alte obiecte cu gingașe și alese cusături s'au putut vedeà. Un pat țărănesc cu toate împodobiturile obicinuite stăteà în fundul salei străjuit de o păpușe (costum țărănesc de femeie lucrat frumos și cu multă sirguință și pricepere).

Un părete din sala expoziției erà întreg cuprins de lucrurile de mână ale elevelor dela școala românească confesională. Iar în întreagă expoziția ca niște podoabe erau presărate ici colo, câte un tablou pe carton în oleu încadrat de ștergare și alte gingașe lucruri de mână toate de ale Dnei preotese *Drusida Isaicu.*

Cea mai frumoasă pildă pentru țăsături a dat-o Dna învățătorului Ioachim Pop, a cărei chilii, în cari ne primiseră așa de bine și ospital, erà o adevărată expoziție mică dar foarte drăguță.

Merită toată recunoștința Dșoara învățătoare *Maria Costea* pentru sirguința și oboseala ce a avut-o cu astrângerea și alegerea obiectelor expuse, și merită în aceeaș vreme laudă pentru gustul dovedit la aranjarea ei.

Comisiunea pentru propunerea premiilor, constătătoare din Dnele: *Gizela Vilt* și *Elena Târziu* din Cluj, Dșoara *Silvia Pop* din Jucul-de-jos și din referentul ei secretarul *Dr. Valentin Poruțiu,* raportează despre celea constatate cu nespusă bucurie și prezintă lista celor vrednice spre premiere din suma de 75 cor. (din care dela *Dr. Victor Poruțiu* 50 cor., iar dela agentură 25 cor.).

S'au mai dat premii în cărți din partea despărțământului din biblioteca sa proprie, și din partea Dlui *Dr. Ilie Dăianu,* la 12 bărbați, cari au cetit mai multe cărți din biblioteca agenturii. Totodată sau împărțit cărți și tineretului știutor de scrisoare.

La oarele 6 președintele închide adunarea exprimându-și deplină mulțumită și îndestulire pentru ținuta vrednică a bravilor Feneșeni și îndemnându-i ca acum ieșiți biruitori peste greutățile începutului cu îndoit zel și cu îndoite puteri să lucreze și să păsască pe calea apucată spre a ajunge la îndoit și înzecit spor în toate celea bune.

La 7½ oare seara se serveste în școală o cină pentru oaspeți din partea preotului și învățătorului, unde erau și câteva familii de țăreni. S'au rostit toaste din partea Dlui *Dr. Ilie Dăianu* pentru comitet, din partea directorului *Eugen Pop Păcurariu,* pentru bravii feneșeni, iar din partea On. *Ioan Pop,* parohul Jucului-de-jos, pentru îmbrățoșarea Asociațiunii. Tinerimea universitară cu un cor improvizat, dàr bun, ne-a delectat în cursul cinei cu câteva cântări.

La 9 oare directorul desp. a ținut o prelegere poporală cu *schiopticonul* în curtea școlii în liber, înaintea unui număr însemnat de popor și mulți inteligenți. A vorbit despre beție și urmările ei.

Adunarea aceasta poate servi de model și îndemn nu numai celoralalte comune din desp. acesta, ci ori cărui despărțământ.

Rap.

Scrisoare din București.

(Continuare).

După acești hulitori de mai sus, ai Românilor uniți și ai catolicismului în genere, au mai apărut doi Români (?) cu numele Papamihalopol și Sachelarie Ieau, cu coloarea fizionomiei tot așa de românească ca numele ba chiar foarte arămie. Cel de întâi a fost și deputat, dar un cas de care nu mă ocup asta dată, a contribuit ca să nu meargă în Cameră să-și ocupe locul; e Redactor la Ziarul „Țara" carea, mereu își schimbă stăpânul și tipograful.... Ori ce mișcare cât de neînsămnată în Eparhia catolică, pentru acest ziar este o știre „senzațională." — Al doilea Domn își zice pe franțuzește Ieau și nu Ienake sau Ienakake pe grecește, cum obijnuesc mulți pe aci, și este tot Redactor al Ziarului „Liga antisemită" și într'un articol din „Țara" despre „primejdia propagandei catolice," spune între altele, cari nici nu să țin de obiect că „popii catolici sunt „carii" cari rod biserica noastră (ortodoxă); apoi dacă e vorba că bisericile au în corpul lor asemenea vecini ce le rod, atunci Biserica ortodoxă are carii sau viermii ei proprii, cum s'a dovedit acum sub ochii tuturor, și aceștia o rod și o sùrpă, nn alții

Regret că nu am acuma la îndemână un număr din foaia sa „Liga antisemită" să reproduc câteva specimine de critică și batjocură cu care scutură imoralitatea preoției ortodoxe de aci; destul să spun că în momentul de față, când scriu pe aci, chiar acești doi hulitori ai catolicismului au început a să califică unul pe altul în publicitate, spunându-i al doilea „escroc" celui de întâi, și acuma va fi rândul acestuia să-i răspundă celuialalt.

Aceștia sunt cei mai pe față apărători ai ortodoxismului curat, și hulitori ai catolicismului intolerant și desnaționalizător (?) și în special ai Românilor uniți cu Roma! Oare ce vor face acești oameni atunci când câteva mii de uniți din capitală, își vor ridică în curând o Biserică unită, pentru care cum aud s'au colectat peste o sută mii franci?

Noroc, că prin constituția țării să garantează libertatea cultelor, căci altcum s'ar găsi destui „bulgăroi cu ceafa groasă și grecotei cu nas subțire" — vorba lui Eminescu — cari se arunce cu dinamita în ea! Armenii, Grecii și acum Rușii au bisericile separate de Români deși toți ortodoxi, și încă Rușii o au chiar lângă statua lui Mihaiu eroul în fața universității; prin urmare, de ce ar fi supărare, dacă și Românii uniți de aici voiesc să steà în legătură cu occidentul latin, și cu religia, cum suntem legați de el prin rassa comună cu carea așa mult ne lăudăm?

Dar mai este și alt motiv ce ar trebui să facă pe orice român să dorească o prăpastie cât de mare de despărțire între noi și rassa slavă, căci religia comună cu slavii precum și cu grecii, îi îndreptățesc pe aceștia să ne dorească și asimileze cu ei, fapt pe care toți oamenii noștri politici l-au prevăzut de mult. Chiar Dl D. A. Sturdza, fostul primministru, cu toată rezerva ce ar fi trebuit să-și impună ca diplomat, totuș a îndrăznit să declare pe față sub iscălitura proprie, în ce primejdie ne aflăm cu ortodoxia noastră!... Pe cei ce nu știu aceasta și doresc să știe acest lucru, le recomand să cetească lungul și savantul său articol „Europa, Rusia si România" din „Revista nouă Nr. 4, 5 an. 1890 de sub Direcția regretatului Hajdeu, care încă aveà ura cea mai mare pentru Ruși și scopurile lor. Acolo, în acel articol să va vedeà, cum vreà Rusia să profite și ce așteaptă dela legăturile noastre de rudenie religioasă cu ea, și anume, să ocupe toate provinciile slave din Austria și firește între acestea pe România în primul rând.

Generalul Fadejew, ca și Danilewski și alții, o spun pe „șleau" că: România trebuie să facă parte din marea Impărăție slavă; și atunci ași vreà să știu care român ortodox ar mai puteà crede că și-ar mai puteà conservà ceva din naționalitatea lui prin ortodoxie? Doamne ferește deci, ca politicianii noștrii să nu prepare României prin politica

Beți numai apă minerală ungară!

Societate pe acții pentru comunicație și export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală contra podagrei
» » Borszék fântâna Kossuth
» » Borszék fântâna Boldizsár
» » Bodok Matild
» Baross
» » Borhegy

Apă de Boholt
» » Vălcele (Előpatak)
» » F.-Rákos Mária
» » Fehérkö
» Gloria
» » Horgász—Hankó

Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Kászon fântâna principală (Salutaris conține jod și litium.
» » Répát
» Székely-Selters
» » Stoiceni (Stojkai)

Întreabă-ți numai medicul și vei ști, că puterea vindecătoare a apei minerale naturală și gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot suplení.

(11) 14—19

și certurile lor, soartea Poloniei, care însă prin catolicismul ei tot mai are încă un nume național în oceanul moscorit.

Când însă va trebui să se rezoalve vre-o dată și aici la noi în România chestia acestei propagande catolice, și cred că va veni odată la ordinea zilei... atunci bărbații noștri serioși politici vor ști să-și dea seama care este rău cel mai mare și cel mai mic și vor ști alege fără să întrebe pe Baba Novak nici pe celealalte babe sau grecotei și nici pe mine sau pe cutare Ilie și Pintilie... Rassa latină cu religia ei catolică ne va asigurà mai bine în tot cazul decât Rassa slavă cu pravoslavia sau ortodoxia ei, existența noastră ca națiune!!!

(Va urmà).

Noutăți.

Vizitație canonică. Preasfințitul Episcop Vasile, a început Sâmbătă în 29 Maiu n. vizitația canonică în comunele remase nevizitate până acum din țara Hațegului.

Din acest prilej P. S. Sa ajutat de darul lui Dumnezeu, a cercetat și parohii de acelea, pe cari nu le-a mai vizitat nime de pe timpul fericitului Episcop Leményi, și altele, cari niciodată n-au mai văzut Episcop. Își poate oricine închipui, cât de mare a trebuit să fie bucuria acelor credincioși, cărora li-s'a dat să fie împărtășiți de această mângâiere sufletească.

De altcum programul acestei vizitațiuni a fost următorul:

Sâmbătă 29 Maiu. — Plecare dela Reședință și sosire la Lupeni.

Duminecă 30 Maiu ziua de Sf. Rusalii: Sfințirea bisericii din Lupeni.

Luni în 31 Maiu. — Liturghie pontificală solemnă în biserica din Vulcan. După amiazi călătorie la Puj.

Marți în 1 Iunie. — Visitațiune canonică în parohiile Șerel, Băești și Riu-alb.

Miercuri în 2 Iunie. — Visitarea parohiilor Vaidei, Coroești, Paroș-Peștere și Mățești.

Joi în 3 Iunie. — Visitarea parohiilor: Sălașul-superior, Sălașul-inferior, Sântă-Mărie, Subcetate.

Vineri în 4 Iunie. — Visitarea Mănăstirei Prislop și a parohiei Hațeg.

Sâmbătă în 5 Iunie. — Visitarea parohiilor: Valea-Dâlșii, Ohaba-Sibișel, Riu-de-mori, Ostrovel-Gureni, Ostrov.

Duminecă în 6 Iunie. — Visitarea parohiilor: Peșteana, Peștenița, Densuș și Șteiu.

Luni în 7 Iunie. — Visitarea parohiilor: Lunca-Cernii-inferioară și Lunca-Cerni-superioară, iar Marți în 8 Iunie. — Visitarea filielor Meria și Vadu-Dobrii, și apoi reîntoarcerea la Reședință.

Concert. Reuniunea gr.-cat. de cântări din Gherla învită la Concertul ce-l va aranjà la 27 Iunie st. n. 1909 în sala cea mare dela hotelul „Coroana“ din Gherla. Dirigent: Dr. I. C. Iuga. Venitul curat este destinat pentru scop filantropic. Între punctele din program aflăm și frumoasa compoziție „Brumărelul“ a distinsului nostru măiestru Iacob Mureșian.

Carte didactică aprobată. Ministrul acultelor și al instrucției publice, cu rezoluțiune de sub Nr. 52.159/1909 a aprobat Curs practic de fizică și chemie pentru cursul primar de Iuliu Vuia. — Prețul 50 fil. Ed. II. cu număroase ilustrațiuni în text. Opul se poate comandà dela librăria diecezană din Arad, Deák Ferenț-u. 33. *Iuliu Vuia.*

Act de recunoștință. Pentru ridicarea unei cruci la mormântul decedatului profesor *Nicolae Popescu*, dintre elevii de odinioară au mai contribuit: Dr. Izidor Marcu canonic, Blaj 3 cor., Ștefan Pop canonic, Blaj 2 cor., Ilie Câmpian protopop, Giurgeu 2 cor., Dr. Vasile Suciu profesor, Blaj 3 cor.. Ștefan Roșian prof.-spiritual, Blaj 2 cor., Aurel C. Domșa contabil al Cassei centrale arhidiecezane Blaj 2 cor., Dr. Victor Macaveiu prof. Blaj 2 cor., Gizela Vilt învățătoare Cluj 1 cor., Iacob Popa protonotar conzistorial Blaj 1 cor., Iuniu Brut Micu notar conzistorial Blaj 1 cor., Alesiu Pop oficial la administrația centrală Blaj 1 cor., Nicolae Aron v. protopop al tractului Fărăgău 1 cor.. Inocențiu Borza teolog bienal 50 fil., George Bărbat protop. Blaj 2 cor. *Dr. A. Chețianu.*

Dare de seamă și mulțumită publică. La petrecerea de vară aranjată de Societatea meseriașilor din Blaj. a II-a zi de Rusalii, au binevoit a suprasolvi următorii Dni: Mircea, București cor. 17·50, Ilana, inginer, 4 cor. Dr. Iuliu Maniu, I. B. Hodosiu, Dr. D. Szabo, Dr. A. Bunea, C. Nagy câte 3 cor. Gavril Precup. I. Marele, T. Coldea, Mărioara Răhăian, C. Maksay, M. Vlassa, I. Murza, Vas. Smigelski. preot Sâncel câte 2 coroane. A. Trifan, Ioan Ilieș. Simonfy Alajos, Amalia Grama, Kövary, Nic Chicidian, Ilie Mircea, I. Raica, M. Șerban, X. Y., I. Busoiu, Valeria Vosniakovsky, Ilariu Moldovan, Eugen Bian, Petru Gabriș, S. Handrea, A. Ienășel, Ioan V. Vancea, Dr. L. Nestor, Nemeș Gabor, N. N. N. N. Cornel Gruiția, Costea L., Eugen Nicola, Octavian Măcelar, Simion Băcilă, Z. Moldovan, I. Mușa, Vintilă Precup, Mușa, Elisa Bodocan, G. Rițiu, Dr. V. Ciura, A. Barițiu. Alesandru Ciura, Aurel Gajia, I. F. Negruțiu, prof. I. F. Negruțiu, inginer, Ioan Ianza, Ștefan Oltean, G. Muntean, canonic, I. Szabo, Ioan Mărginean, Comșa, Septimiu, Sever Szabo, I. Hossu, Kranz Nandor, I. Popoviciu, I. Bela, Dr. A. Pop, Iacob Popa, câte 1 coroană. Veronica Morar, și Adrian Nyergeș câte 40 fileri. Suma întratelor 379 cor. Spese 201·41. Venit curat 177·59. — Toți domnii, cari ni-au sprijinit sunt rugați să primească mulțumita comitetului.

Îmbrățișați meseriile. *O modestă recercare către Domnii preoți și învățători.* Binevoi-ți, rogu-vă a îndemnà pe poporeni să-și deie copiii la meserii. In Timișoara sunt mulțime de locuri vacante de ocupat astădată: la covaci, la șoncari (cârnățari), rotari, pantofari, opincari, cojocari, croitori, tapițeri, strugari, tinicheri, brutari (pecari), sîtari, morari, litografi ș. a. Copiii pentru covaci, rotari, morari, litografi, șoncari și opincari să aibă cel puțin 14 ani, la celealalte meserii, dela 12 ani în sus. Cei mai cualificați, cu școale și cari afară de limba maicii vorbesc și o altă limbă, vor fi preferiți. Copiii vor fi primiți pe 4 ani cu toată proviziunea. La întrare au să fie îmbrăcati de acasă în veștminte civile, să aibă două rânduri de schimburi și încălțăminte, iară de aci încolo, grija stăpânului. Cu sine vor aduce numai atestat de botez. In decursul acestor doi ani din urmă, am plasat aci peste 30 copii, cei mai mulți sunt din Ardeal. Intre cei plasați mulți sunt cualificați, cu câte 2, 3, și 4 clase gimnaziale, aplicați la meserii fruntașe și artistice. Aceștia, la timpul său vor face nației onoare cu firmele lor. Părinții să se adreseze subscrisului, în *Timișoara, Gyárváros.* Muzslay utca 23. *Emeric Andreescu,* învățător în penziune.

Necrolog. † *Octavian Madincea*, preot gr.-cat. rom. în Iladia, diec. Lugoj, după grele suferințe a trecut la cele eterne în 11 Maiu 1909, în etate de 59 ani și în al 33-lea an al fericitei căsătorii.

— † *Ioan Bran*, absolvent de sf. teologie după grele suferințe, împărtășit și cu sf. Taine, a repauzat în Domnul Marți în 8 Iuniu n. 1909 în anul al 24-lea al etății sale, în comuna Tohat.

Odihnească în pace!

AVIZ!

Aduc la cunoștința M. On. Domni protopopi și preoți, că după o praxă de mai mulți ani făcută în străinătate în arta picturei bisericești, m'am stabilit în comuna mea natală Agârbiciu tr. Mediașului, unde încă am pictat ambele biserici.

Primesc în lucrare ori ce pictură în uleu ca: iconostase, ori ce icoane, toate mărimile pe pânză, lemn, tinc, etc. reparaturi și reînoiri, cu prețurile cele mai moderate.

Posed atestate de mulțumire despre lucrările mele.

Cerând sprijinul on. obstei române semnez cu toată stima

Niculae Baciu,
pictor pentru biserici.
Agârbiciu (Szász-Egerbegy)

(23) 2—3

Concurs.

Intreprinzătorii, doritori de a executà lucrările necezare la edificarea școlii gr.-cat. din Chirileu (Kerellő) prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 800 adecă optsute coroane la oficiul parohial gr.-cat. din Chirileu cel mult până la 6 Iuliu st. n. 1909 la oarele 2.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul de spese și planul aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 20 Aprilie 1909 sub Nrul 2598 se pot studià zilnic la oficiul parohial între oarele 8—12 a. m. și 2—6 p. m.

Prețul de strigare 8000 cor. adecă opt mii coroane.

Licitațiunea minuendă publică se va ținea în 7 Iulie 1909 la oarele 2 d. a.

Chirileu, în 16 Iuniu 1909.

Aurel Șt. Vodă,
adm. parohial.

Vasile Cergizan,
curator primar.

(26) 1—2

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secrețiunea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra
oftice, guturaiului. tusei măgărești, scrofulei și influenței

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche et Cie,
Basel (Helveția).

„Roche“

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie
Prețul unei stiele 4. — cor.

(4) 19—35

Partea literară.

Isvor de improspetare sufletească.

— De vorbă cu preoții. —

Vântul nu se osteneşte, ori cât ar bate, apa nu se oboseşte ori cât ar curge. Forţele oarbe ale naturii au o energie nesecată. Dar unde chiar legile firii se oglindează într-o conştiinţă, acolo pretutindenea observăm oboseala. La om, care-i un complex de legi materiale şi sufleteşti, să ivesc două feliuri de oboseală, una trupească şi una sufletească.

Cea trupească ştim cu toţii cum se naşte şi cum se vindecă. Se naşte din prea marea ori prea îndelunga încordare a forţelor trupeşti, sau se poate naşte din totala pauzare a acestor forţe. Se vindecă prin nutrire şi somn, — prin încetarea dela acţiunile ce-au adus osteneala.

Cea sufletească se naşte de-o parte din prea marea încordare a creerului, instrument prin care sufletul vine în atingere cu lumea din afară, şi la cunoştinţa ei. Sufletul în direcţia aceasta nu s'ar obosi nici când dacă organul material de care se serveşte nu s'ar obosi. Sufletul, ca nematerial, ar puteà să cuprindă cunoştinţe nenumărate. — Oboseala aceasta sufletească ştim iarăş cum se vindecă, — cum ne recreem dintr-o prea mare activitate intelectuală.

Dar în viaţa sufletească a oamenilor se observă şi o altă oboseală, care se vindecă într'alt chip, şi care-i o adevărată boală sufletească. Înţeleg când sufletul se simte obosit în viaţa lui cea mai intimă, în funcţiunile curat sufleteşti, în interiorul lui — ca să zic aşa — şi nu numai în activitatea lui din afară. Când omul deplin sănătos trupeşte, începe să urască lumea, ori să-i fie greu de ea, el însuşi să-şi fie ca o povară, ori apoi ajunge să nu se mai intereseze de nimic, — zicem că-i bolnav sufleteşte. Aceasta-i blasarea — cum o numesc — a timpurilor moderne.

Boala aceasta nu se arată însă deodată ca primejdioasă. Ca să arătăm desvoltarea ei, să luăm o pildă din viaţa preoţască.

Când, ca preot nou, serveşti cea dintâi liturghie, te porţi cu cea mai mare pietate, cu frică şi cu cutremur, Trăieşti par'că într'o altă lume. Un an întreg dacă serveşti cu acelaş pietate, e foarte mult. În anii următori scade mereu, până când ajungi să-ţi îndeplineşti numai o slujbă. Vin, mai departe, peste tine greutăţile vieţii, încep să te preocupe diferitele interese ale lumii în care ai intrat, poate dă peste tine o nenorocire mai mare, moartea unei rude, unui membru din familie, şi începi să serveşti nu numai indiferent, ci chiar cu oare care silă. Şi liturghia întâie, şi cea din urmă o serveşte acelaş persoană. Acelaş trup, care presupunem că-i deplin sănătos, şi în trup acelaş suflet. Şi totuş deosebirea vine de acolo, că sufletul nostru, deşi în fond e acelaş, nu mai are viaţa, activitatea deodată. Puterile lui sau au perit, sau dorm de celea mai multe ori.

Moleşirea aceasta a sufletului omenesc, blasarea lui, să nu se creadă că-i o urmare a suferinţelor vieţii, a nedreptăţilor şi anomaliilor cari ne întimpină. Sufletul — ori ce suflet — în clipe de înălţare pricepe şi simte, că viaţa de aci cu toate manifestările ei, nu are atâta preţ, încât pentrucă ţi-e nefavorabilă să desnădăjdueşti. Sunt clipe în cari ori ce suflet îşi pricepe fiinţa sa vecinică.

Blasarea vine din altceva. Constatăm anume faptul următor: Sufletul nostru pe lângă activitatea sa intelectuală cu ajutorul organismului, — deosebit a creerului — are şi o altă activitate, curat sufletească. Am puteà numi această activitate metafizică, deoarece n'are de-a face cu nimic ce constitue lumea materială. Astfel de lucrări ale sufletului sunt de pildă: adâncirea sufletului în sine-şi sau ajungerea la conştiinţa de sine, cercarea de a pătrunde, de a-ş dà un răspuns asupra originii sale, asupra sfârşitului vieţii sale pământeşti, asupra vieţii viitoare. Tot astfel e voinţa, ce nu se poate sugrumà, dea ajunge la o cunoaştere tot mai desăvârşită a lui Dumnezeu. Acestea sunt lucrări cari constitue sufletul omenesc în însaşi esenţa lui. Fără acestea îndeletniciri sufletul nu-i complet, fără activitatea aceasta curat sufletească, sufletul nostru vegetează numai nu străluceşte de viaţă.

Pentrucă activitatea intelectuală a sufletului nostru, care se mărgineşte la cunoaşterea lumii materiale, foloseşte mai mult trupului şi susţinerii vieţii trupeşti. Cu ajutorul acestei activităţi încunjurăm primejdiile, aflăm mijloacele mai uşoare de traiu, ne asociem cu alţii pentru ajungerea aceluiaş scop. Aşadar existinţa trecătoare de pe pământ e scopul acelei activităţi. — Cum să ne explicăm însă faptul, că în mijlocul acestei activităţi ne simţim deodată blasaţi, descurajaţi şi nesiguri? Ni-l explicăm aşa, că în toiul activităţii amintite ne-am uitat şi nu ne-am interesat de esenţa sufletului nostru, de aurul lui cel mai curat. Pe când lucrarea sa în afară s'a tot potenţat, lucrarea sa din lăuntru, în el însuşi a scăzut, aripile metafizice ale sufletului au bătut tot mai rar până ce în urmă au încremenit.

Şi iată că sufletul nostru se răzbună. Dacă-i neglijem lipsele lui celea mai adânci, el ne face să nu ne mai putem interesà cu tragere de inimă nici de ocupaţiile cari ne-ar aduce un folos real material, — senzibil. Iată că sufletul bolnav de neactivitate — ne moleşeşte ori ce altă activitate. Şi e natural să fie aşa, deoarece sufletul e întâiul îndemn la toate lucrările noastre mai înalte.

Şi iată dar, că sufletul devine obosit, adoarme, din lipsa metafizicei, de care are lipsă ca de pânea de toate zilele. Pentrucă fiinţa lui e aşa, metafizică, şi nu se poate hrăni cu adevărat decât cu metafizică.

Blasarea azi e o boală foarte lăţită, atât la preoţi cât şi la laici, şi nu e altceva decât oboseala sufletească de care am amintit pe urmă. Şi e interesant a observà, că oboseala aceasta nu vine dintr-o prea mare sforţare a sufletului, ci chiar din îndelungata lui neactivitate.

Cu cât cineva e mai conştiu de sine, cu cât cineva are o mai vie convingere metafizică, cu cât cineva îşi poate explicà mai în grabă şi se poate linişti mai iute în diferitele lovitori ale vieţii — adecă cu cât cineva are o mai bogată viaţă intimă sufletească, — cu atâta e mai vioiu, mai harnic face mai mult spor în lume. Pe când indivizii, cari nu se îndeletnicesc cu lucrările amintite, sunt greoi, apatici, blasaţi chiar faţă de manifestările vieţii în cadrele ei pământene.

Blasarea aceasta, oboseala aceasta sufletească este o boală care nesmintit trebuie vindecată, pentruca să rămână vrednic de viaţă complexul numit om.

(Va urmà).

Un scriitor maghiar despre ţările româneşti în prima jumătate a veacului XVIII.

(Continuare).

Iaşi, la 23 August 1739.

Iubită mătuşe! Aici stau prost lucrurile. Decând a plecat de aici voevodul e o gălăgie necontenită în întreg oraşul. Stau gata cu toţii de fugă, luând fiecare cu sine, ce poate duce. Boerii de mult şi-au trimis femeile în păduri. Mai ales decând oastea rusească a trecut Nistrul e frica aici mare. Şi cei doi ficiori ai voevodului au dispărut de aici. Într'o aşa situaţie desperată nici eu nu ştiu, ce să fac. Şi dacă aud cel mai mic zgomot, cred că cozacii sunt în curte. Caimacanii vin des la mine, îmi zic să nu am nici o teamă, eu însă îi rog într'una, ca să mă trimită de aici, pentrucă ei, dacă să întâmplă ceva pot să încalece când vreau, eu însă am vre-o trei ori patru servitori şi nu am decât un cal.

Inchipuie-ţi deci Mătuşe, că în ce situaţie mă aflù. Şi numai decând scriu epistola aceasta de trei ori mi-a trimis vorbă stăpâna casei unde locuiesc, că cozacii au sosit deja în oraş. Destul îi zic şi eu să nu-i fie teamă, dar mai bine aş vreà, dacă nu aş fi aici. De dimineaţa până seara umblă vorbă de cozaci. Nici că este aici altă rugăciune decât: „Scapă-ne pe noi Doamne de cozaci.“ Într'una trimit vorbă la caimacami, ca să mă trimită de aici, ei la rândul lor mă asigură, că-mi poartă de grije. Eu însă sunt într'o nelinişte continuă cum nu am mai fost niciodată. Lucru cel mai greu e, că nu am pe nime cu care să schimb o vorbă. Dacă aş puteà bare-mi scrie sau ceti, dar nu pot — e o larmă continuă la poarta mea. De plecat nu pot plecà pe barba mea şi nici că e cu putinţă pânăce nu îmi zice

voevodul. Să stau aici între oamenii aceştia scoşi din fire de frică e o mizerie. Mai bine e, că mă las în mânile lui Dumnezeu. La începutul acestei luni a mers poşta vizirului către Hotin, în care dă de veste, că pe nemţi i-a bătut vizirul. De este drept aceasta, apoi putem zice, că într'asta e degetul lui Dumnezeu. Ieri a venit o nouă veste cu poşta, că Belgradul a fost ocupat. Acestea sunt toate veşti bune. In părţile acelea Dumnezeu dă biruinţe turcului. Pe aici trebuie să fugă dinaintea muscalilor. Ştie Dumnezeu cum trebuie să fie toate, el ridică, el smereşte. Destul atâta, că eu bucuros aş voi sbor de aici. Dar înainte de ce aş plecà îţi scriu Iubită mătuşe, ca să ştii, că cozacii aceia turbaţi nu m-au dus.

Iaşi, la 3 Sept. 1739.

De aici numai de cozaci îţi pot scrie şi iarăşi de cozaci, pentrucă nici când nu am putut vedeà o frică mai mare, ca aceia ce e aici, mai ales decând au fost bătuţi turcii. Muscalii sunt deja la Hotin, acum într'adevăr ne poate fi teamă de cozaci. Bisericile sunt pline de oameni, dar nu ca să se roage, ci ca să-şi ducă tot ce au în biserici. Şi voevodul a venit ieri aici, dar nu cu aceia pompă, cu care plecase. Aşa e lumea. Cum a sosit i-am şi trimis vorbă, ca să mă trimită de aici. Azi am fost eu la el. Am vorbit destule despre situaţia de acum. Eu însă am stăruit într'una să plec, că ştiu, că nici Măria Sa nu va aşteptà mişeii acei de cozaci. A şi dat poruncă ca să se facă dispoziţiile la plecarea mea, sunt şi gata de plecare şi din voia lui Dumnezeu îţi pot spune, că mâne îi părăsesc, cum a părăsit Sf. Pavel pe romani. Nicicând nu am plecat mai bucuros ca acuma. Dacă se poate voi plecà cu o oară mai iute de cum trebuie — rămân.

Bucureşti, 18 Sept. 1739.

Bine, că am putut face să scap de turbaţii acei de cozaci. Aici doară n'o să mai am teamă de ei. Dară deşi n-a trebuit să mă tem de cozaci, a trebuit să mă tem de hoţi. Destul atâta, că din Iaşi am plecat în 4. Voevodul mi-a dat şi cai şi trăsuri, şi a dat cu mine şi doi călăraşi, dar acestora nu le-am putut luà folosul şi astfel numai cu trei ca mine am plecat pe drumul acesta primejdios, că pe ceialalţi nu-i număr. Când am ajuns afară din oraş, ca şi când ar fi luat cineva o mare piatră de pe mine, m-am liniştit. Oraşul şi pe voevod i-am lăsat într'o mare încurcătură — dar treaba lor, când eu am scăpat. Dară deşi am scăpat de o primejdie, îmi stă alta înainte; căci fiind oastea turcească numai cu câteva zile înainte de plecarea mea bătută, puteam să mă gândesc la aceia, că mulţi vagabunzi, împrăştiindu-se prin Moldova şi Muntenia să vor nisui, că fiindcă şi aşa au fost bătuţi, să ducă fiecare cu sine câteceva către casă, ce poate furà. Pentrucă în astfel de situaţii oştirea turcească e fără scrupul, mai ales cea din Asia, care duce bucuros cu sine, pe ce poate pune mâna. Din toate acestea motive puteam să mă tem de societatea aceasta rea. Afară de aceia prin câte păduri trebuià să trec mai ales până la Focşani. Dar Dumnezeu aşa a voit să nu întâlnesc nici un turc până la Focşani. De aci în colo am întâlnit, dar fiindcă aceia erau turci din ţară, nu trebuià să mă tem de ei. Nu numai, că nu am întâlnit nici un ostaş vagabund, dar nici om moldovean nu am văzut. Ca şi când aş fi fost eu singur în toată ţara ori ca şi când tot pământul ar fi fugit dinaintea mea. Abstrăgând dela aceasta am avut o călătorie admirabilă. Câmpul mi-a dat pretutindinea sălaş şi pe cum obicinuiesc turcii, obiceiu de altcum foarte bun, plecam de dimineaţă şi ne culcam de vreme.

Din toate acestea vei vedeà Iubită mătuşe, că am ajuns în pace aicea. Pe cine îl ocroteşte Dumnezeu, acela e ocrotit. De sosit am sosit ieri. Pe sărmanul cumătru Pápai, deşi bolnav, dar l-am aflat în vieaţă şi tare s'a bucurat, că m-a văzut. Cu toate, că aici vorbesc cu siguranţă de pacea cu neamţu, voevodului i-e teamă nu cumva să-i vină din Ardeal vre-o vizită. La trei sau patru zile, când am plecat din Iaşi, a trebuit să plece şi voevodul. Că aici ce va fi cu mine, şi cât voiu fi şi până când mă mai ţine şi punga deşartă ştie Dumnezeu. Dar celce mi-a dat dinţii acela îmi va dà şi de mâncare. Până acuma m-a luat în chip minunat, în paza sa şi mă va luà şi de acum încolo. El să-mi poarte de grije. Grijeşte şi Dta Iubită mătuşe de sănătate şi scrie.

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Biblioteca Românească Enciclopedică Socec **Nr. 38: A fost odată,** Poveste în versuri, de *St. O. Iosif.* Încă un bun prilej de a puteà gustà duioasa poveste în versuri, — „A fost odată“ a d. St. O. Iosif, îl procură *„Biblioteca românească“*, admiratorilor poetului, şi totdeodată tuturor celorlalţi cetitori ce nu au avut putinţa de a admirà în ediţia anterioară acest isvor de poezie caldă şi senină, pătrunsă de un fermecător suflu patriarhal, a celui mai gingaş dintre talentele noastre poetice. Publicându-o cu unele îndreptări de ale autorului în această ediţie populară, — „Biblioteca românească“ e şi de data aceasta în măsură să dea cu „A fost odată,“ încă una din ediţiile sale *desăvârşite* din toate punctele de vedere.

---

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***
vol. I. ***Apologetica creştnă*** fco. **5·30**
vol. II. ***Tradiţiunea şi Bis.*** fco. **5·30**
2. Teologia dogmatică Specială.
vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului şi Graţia.*** fco. **7·30** cor
vol. II. ***Sacramentele şi Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.
3. Hipnotism şi Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procură aceste cărţi din cassele bisericeşti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

PSALTIREA Profetului şi Împăratului DAVID.

Preţul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocenţiu M. Clain“* a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă şi interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. *Să află de vânzare la Librăria sem. teol. din Blaj.*

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

Licitaţie minuendă.

Curatoratul bisericesc gr.-cat. din Posmuş tractul Făgăşului în 27 Iunie a. c. st. n. la 10 oare a. m. va ţinea în şcoala gr.-cat. din Posmuş licitaţia minuendă pentru edificarea bisericii. Preţul statorit e: 11,020 coroane 74 fil. din suma aceasta se va subtrage materialul ce-l vor prestà parohienii.

Cauţiune a să depune suma de 700 cor. Planul, preliminariul şi condiţiunile se pot vedeà în cancelaria parohială începând din 20 Iunie, până în 27 Iuniu a. c. st. n.

Constantin Rusu, *paroh gr.-cat.*
Ştefan Vérvă, *curator primar.*

(25) 2—3

Traian A. Todorescu,
producent de vinuri în Világos (Șiria)
liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 31—52

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul" însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 34 - 52

„Sădirea și cultivarea viei"
de
Nicolae Pop.
Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.
Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Circulația trenurilor

prin gara Küküllösszög—Blaj valabilă dela 1 Maiu 1909.

De către Brașov, tren	personal	12·48	de către	Teuș	2·08
„	accelerat	7·22	„	„	„	8·53
„	mixt	6·57	„	„	„	9·04
„	accelerat	2·51	„	„	„	12·22
„	personal	1·48	„	„	„	12·39
„	accelerat	10·01	„	„	„	5·40
„	personal	9·29	„	„	„	4·03
Dela Parajd: „	mixt	8·44	către	Parajd		3·02
„	personal	12·43	„	„		9·34
„	mixt	6·54	„	„		2·55

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurentul Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50) 25—25

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timisoara-Fabric 46) 32—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tonce de metal.

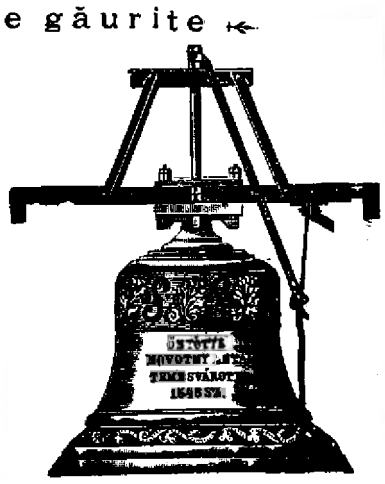

prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania"

din Sibiiu (45) 32 - 5.

Întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune. edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutreturi și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:
pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 26 Iuniu 1909.** **Numărul 25.**

† Dr. Aurel Mureşianu.

Într'o poezie a unui mare poet strain e vorbă de un bătrân stegar, cum moare cu steagul în mână. Imaginea se potriveşte aşa de bine cu moartea lui *Dr. Aurel Mureşianu,* care a susţinut o vieaţă întreagă, de bună seamă cu mari jertfe şi multă abnegaţiune, stindardul unei foi naţionale. „Gazeta“ a văzut multe vremuri; în faţa ei s'au desfăşurat evenimentele mari şi decizătoare ale jumătăţii de veac din urmă.

A rămas însă, în butul acestor prefaceri, credincioasă vederilor sănătoase de cari au fost conduşi marii ei întemeietori Iacob şi Andreiu Mureşianu şi George Bariţiu. Flamura ei a fluturat totdeauna mândră, deşi adese ciuruită de gloanţe, în mânile bătrânei sentinele, care a căzut acum, cum muriau Spartanii glorioşi, pe câmpul de luptă.

In Dr. Aurel Mureşianu deplângem cea mai venerabilă figură de gazetar român, o pierdere cu atât mai ireparabilă, cu cât sunt aşa de puţini la noi gazetarii şi cu cât grelele vremuri prin cari trecem nu prea sunt de bun augur pentru această carieră atât de splendidă străinilor şi atât de vitregă nouă.

Cel mai bătrân din şirurile rărite ale luptătorilor naţionali a căzut pe câmpul de onoare.

O vieaţă de muncă şi zbucium neîntrerupt, de încordări intelectuale, de multe decepţii şi puţine clipe de mângăiere.

Dr. Aurel Mureşianu a avut fericirea de a se convinge, când cu prilejul jubileului de 70 de ani al „Gazetei,“ de roadele muncii sale, de dragostea cu care neamul românesc a încununat munca lui cinstită şi anevoioasă. A exclamat atunci, cu conştiinţa împăcată a slugii bune şi credincioase: „Credinţa am păzit.“

Deplângem la groapa lui Dr. Aurel Mureşianu, pe unul din marii fii ai neamului, a cărui activitate binecuvântată aparţine de aci înainte istoriei.

Date biografice.

Dr. Aurel Mureşianu, publicist, născut la 1847 în Braşov; aici a primit instrucţiunea primară şi secundară, clasele ultime gimnaziale le-a absolvat în Blaj. sub conducerea lui Cipariu. Incă de tiner tatăl său la iniţiat în mersul luptelor naţionale. In 1863 făceà serviciu de raportor la „Gazeta Transilvaniei“ despre desbaterile dietei. In 1865 s'a dus la Viena, unde a făcut cursul filozofic, apoi cel juridic. In 1868 a scris un şir de articoli în revista politică „Die Reform,“ redactată de celebrul Schuselka, apărând autonomia Ardealului şi drepturile naţiunii române, articoli cari au făcut senzaţie între Români, dovadă e adresa tinerimii universitare din Viena predată lui Schuselka pentru publicarea acelor articoli. apoi darul ce i-lau prezentat 121 femei române din Ardeal: „Luptătorului pentru drept şi libertate.“ Aurel Mureşianu a rămas un lung şir de ani colaborator al revistei „Reform.“ In 1868—77 a scris articoli întru apărarea cauzei naţionale, în mai multe ziare din Austria şi străinătate. Ca preşedinte al societăţii tinerilor universitari a contribuit mult la restabilirea solidarităţii între tinerime, care se împărţise în două societăţi. Societatea reunită la propunerea sa a primit numele ce-l poartă: „România jună.“ In 1872 făcù doctoratul în drept în Viena şi praxa pentru advocatură; şi-a întrerupt-o însă în 1877 pentru a se întoarce în patrie, unde aveà să înlocuiască pe tatăl său îmbolnăvit. In 1877 a lucrat împreună cu Bariţiu la „Gazeta Transilvaniei,“ iar din 1878 începând, până în trista ziuă de azi a fost directorul şi proprietarul „Gazetei Transilvaniei.“ In acest timp „Gazeta Transilvaniei“ a luat o desvoltare puternică devenind în 1884 primul ziar cotidian la noi.

In 1888 a înfiinţat o tipografie proprie română; în ziua deschiderii tipografiei, „Gazeta Transilvaniei“ şi-a serbat aniversarea de 50 ani dela întemeierea ei. In an. 1889 scoase numărul de Duminecă, care a contribuit în mod puternic la deşteptarea poporului, pentru de a-şi cunoaşte drepturile şi datorinţele ce le are ca cetăţan şi român. Aceasta a fost prima foaie politică şi literară redactată la priceperea ţăranului, care a deşteptat gustul şi dorul de a ceti. Dela 1885 a fost de repetite-ori ales în comitetul partidului naţional. In 1892 a refuzat mandatul, precum a declarat, pentrucă nu consimţià cu curentul ce domniă în sinul partidului în afacerea „Memorandului.“ Cu toate acestea a apărat cu căldură interesele solidarităţii în sinul partidului, mai ales în procesul „Memorandului“ ca apărător, având un rol de frunte, a contribuit în mod deosebit la succesul moral obţinut.

Mureşianu a stăruit pentru a căutà legături cu popoarele din patrie, cari au asemenea soarte şi interese ca Românii. In acest scop a călătorit în 1891 la Praga, când cu ocaziunea expoziţiunii naţionale a Cehilor, unde în fruntea celor 30 Români a fost primit cu multă simpatie. Această vizită a contribuit mult la apropierea Slavilor din Ungaria către Români şi a deşteptat interesele lor pentru luptele Românilor.

Mureşianu şi-a jertfit toată vieaţa sa cauzei poporului român. Pentru focul şi entuziasmul cu care a păşit pe arenă a fost adese perzecutat. Avuse şi două procese de presă în 1888 şi 1890, în ambele cazuri s'a purtat cu bărbăţie apărând dreptul limbei materne cu succes mare, care a produs un puternic echo în presa din patrie şi străinătate. In al doilea proces a fost condamnat la închisoare de 6 săptămâni. In timpul din urmă procesele pornite contra „Gazetei“ se ţin lanţ.

Înmormântarea.

Înmormântarea neuitatului director al „Gazetei,“ trecut aşa de curând la celea vecinice, după o istovitoare muncă de martir al condeiului, s'a făcut în mijlocul unui doliu general. Românii din toate părţile, fie prin participarea în persoană. fie prin numeroase telegrame şi scrisori de condolenţă au luat parte la adânca şi ireparabila durere a familiei, care a devenit a neamului întreg.

S'au prezentat în persoană la înmormântare: canonicul Dr. Augustin Bunea, prof. Aron Papiu, proprietarul „Unirei“ Aurel C. Domşa, deputatul Dr. Iuliu Maniu şi cand. de adv. Dr. Voicu Niţescu, din Blaj, apoi deputaţii Dr. Vasile Lucaciu, Dr. Alesandru V. Voevod, Dr. Aurel Vlad, adv. Hossu F. din Deva, protopopul Dr. E. Dăianu, şi adv. Dr. V. Poruţ din Cluj, Mitencu şi Pop din Viena, Montani, Arad, Bacalbaşa, Bucureşti ş. a.

Trista ceremonie a înmormântării a pontificat-o Dr. Bunea, asistat de Dr. Dăianu, Brumboiu (Tohanul-vechiu) şi A. C. Domşa, prof. Papiu a căutat jelnicele melodii ale astupării coşciugului şi aşezării în mormânt, iar în decursul prohodului corul profesorului Dima a ţinut să-şi arete dragostea şi respectul faţă cu fericitul adormit în Domnul, deplângând în cântări de profundă tristeţă, executate în chip măiestru, pe cel ce s'a

mutat dela noi. Binecuvântat fiind trupul lui Aurel Mureşianu, care durmià atât de liniştit în sicriul acoperit de numeroase coroane, a fost dus dela locuinţa proprie în capela din Groaver. Pe drum până la lăcaşul de veci, se pornise un vânt aspru, care suflând prin ramurile promenăzii de pe Tâmpa, ca un jalnic marş funebru însoţià pe ultimul drum pe repausatul în Domnul.

După cetirea sf. Evangelii păr. canonic *Dr. Augustin Bunea* a rostit un clasic discurs, vrednic de memoria lui Aurel Mureşian. Nu încercăm a-l schiţà. ne rezervăm a-l publicà în numărul proxim.

Terminându-se slujba religioasă coşciugul fù ridicat din capelă şi dus la groapa, săpată alăturea de Iacob şi Andreiu Mureşianu. Un numeros public umpleà cimiterul. După deslegare păr. *Dr. V. Lucaciu* şi-a luat adio dela repauzatul în numele poporului românesc, care nu-l va uità niciodată şi va urmà pilda strălucità datà de Aurel Mureşianu care s'a jertfit pe sine în deplina conştiinţă ca pentru o cauză dreaptă luptă şi-şi dă totul. Apoi ziaristul *Bacalbaşa* din Bucureşti a vorbit în numele sindicatului ziariştilor din ţară, cum şi a celor de aci, — dl *Coriolan Pop* în numele societăţii „România Junà“ şi a coloniei române din Viena, — prof. *Dr. Ales. Bogdan* din Braşov în numele societăţii, „Petru Maior“ din Budapesta şi a tinerimei române şi dl adv. *I. Lenghel* din Braşov în numele Braşovenilor, a căror a fost în prima linie Aurel Mureşianu.

Apoi în mijlocul durerii general sicriul a fost aşezat în negrul mormânt, alăturea de celea mai vrednice figuri ale istoriei noastre, şi toţi ne-am depărtat cu intima convicţie, că va trece încà multà vreme, până ce Aurel Mureşianu, va puteà fi înlocuit....

Fie partea lui în locul celor aleşi!

Adunare pentru unirea bisericii răsăritene şi apusene. Comitetul grupat în jurul revistei „Slavorum litterae theologice“ din Bohemia pe zilele 31 Iuliu — 3 August a proiectat şi pregătit ţinerea adunării II pentru prepararea unirii bisericilor în Velehrad. Aranjatorii adunării sunt A. Palmieri O. S. A, Dr. A. C. Stojan şi Andrei mitropolitul Galiţiei. La adunare vor luà parte cei mai vestiţi reprezentanţi ai teologiei catolice şi ortodoxe. Uniţi şi neuniţi vor ceti disertaţiuni şi vor ţinè consfătuiri pentru prepararea unirii bisericilor. Programul adunării va fi următorul:

In 31 Iuliu, la 4 oare d. a. Salutarea celor adunaţi.

In 1 August a. m. la 7^{30}: Liturghie solemnă; la oara 9 Alegerea de preşedinte şi alocuţiunea celui ales. La oara 9^{30} Părintele protoereu ortodox Alexiu Maltev din Berlin îşi ceteşte disertaţia sa „*Despre urmele epiclezei în rugăciunea liturghiei romane „Jube haec perferri.*“ La oara 10 se cetesc cele propuse spre discuţie. Se constituesc partidele adunării, ce au să ieie parte la discuţie. La oara 10^{30} partida orientală şi partida apuseană propun şi dezbat reciproc chestiile.

După amiazi la oara 3 Părintele Aurel Palmieri din Cracovia îşi ceteşte disertaţia „*Despre doctrina vechei academii teologice din Kiev, că Preacurata Fecioară Maria a fost scutită de păcatul original.*“ La oara 3^{30} părintele Martin Jugie din Constantinopol îşi ceteşte disertaţia: *Neprihănità zămislire a Născătoarei de Dumnezeu apărată de scriitorii byzantini de după dezbinare.*“ La oara 4 se propun şi se discută chestiile privitoare la acest obiect.

In 2 August a. m. la oara 9: Dr. Antoniu Straub, profesor emer. de teologie din Kalksburg ceteşte disertaţia sa: „*Câte ceva despre principiul esenţial al unităţii bisericii lui Hristos.*“ La oara 9^{30} profesorul abate A Gratieux (Châlons sur Marne) îşi ceteşte disertaţia: „*Despre elementul moral în teologia lui A. S. Homjakov.*“ La oara 10 preotul rutean din Lyov, Iosif Bocian ceteşte disertaţia „*In ce legătură sunt studiile liturgice cu curmarea dezbinării bisericilor?*“ La oara 10^{30} părintele Fr. Snopek, arhivarul arhiepiscopesc din Kromeriz, ceteşte disertaţia: „*Despre relaţiunea învăţacilor sf. Metodiu cu Roma.*“ La oara 11 Al. Bukowski, profesor de teologie din Veidenau ceteşte disertaţia: „*Despre epitimii.*“

După amiazi la oara 2^{30} se propun si se discut chestiile de până aci. La oara 4^{30} Dr. Svetozar Ritig, profesor de teologie din Djakovo ceteşte disertaţia „*Despre relaţiunile lui Vladimir Solovieff cu Croaţii.*“ La 5 oare Dr. M. Zdziechowski prof. univ. Jag., din Cracovia ceteşte disertaţia „*Ce poate Rusia literată concede popoarelor Apusului în lucrurile de credinţă?*“ La oara 5^{30} Dr. Al. Jacimirskij, profesorul universitar din St. Petersburg ceteşte disertaţia sa. La oara 6 propuneri şi discuţiuni.

In 3 August a. m. la 10 oare Dr. Matei Koncar profesorul de teologie din Sarajevo ceteşte disertaţia: „*Despre predicile unirii bisericilor, răsăritene şi apusene, şi despre modul pregătirii terenului.*“ La oara 10^{30} partidele, orientală şi apuseană îşi formulează propunerile şi recomândă pe cei ce au să execute propunerile.

După amiazi la oara 3 părintele Severien Salaville din Constantinopol ceteşte disertaţia „*Doctrina sf. Teodor Studitul despre primatul lui Petru şi a Pontificelui roman.*“ La oara 3^{30} propunerile şi confirmarea celor hotărâte; adunarea se încheie.

Atragem atenţiunea tuturor teologiilor uniţi şi neuniţi asupra acestei adunări de

FOIŢĂ.

Vrăbiuţa.

Yrăbiuţă de sub streşini
De ce tremuri din aripă,
Şi ţii haina răsucită
În cârlionţi?
Cât se pare c'acum leşini
Sau aştepţi a morţii clipă
Ca şi când ai fi lovită
De un glonţ?!

Dară vrăbiuţa tace
Şi visează visul morţii —
Spulberată de zăpadă
Pe grindei.
Firul vieţii se desface
De pe negrul fus al sorţii
Şi cu dânsul o să cadă'n
Sânul ei.

Apoi vântul în vârteje
Nebunatic se întoarnă,
Ducând fumu'n rotocoale
Din cămin.
Şi-a copacilor găteje
De a tumba se răstoarnă
Când din somnurile goale
Se desbin.

„Yrăbiuţă, vrăbiuţă
„Flamura vieţii tale
„Ţi-a suflat-o astăzi vântul
„Şi s'a stâns;
„El începe să-şi ascuţă
„Glasul lui de lungă jale
„Şi-ţi deschide azi mormântul
„Cu-amar plâns.“

P. Neagu.

Un bard.

Ştii durerea unui bard
Când pojarele îl ard?
Strânge coardele uscate
Şi pe dânsele adapă
Însetatul său pojar
Până ce lira sa îi crapă.
Atunci cade par'că mort:
Gândurile lui îl port
Peste-o mare 'nfuriată
Unde valurile toate
Îl frământă... moartea-ar vreà,
Să-l apuce, dar nu poate.

Mai rămâne inc'o stea
Dar o pierde şi pe ea
După fugătorii nouri;
Întunerecul îl strânge
Între braţele-i sălbatici
Inima par'că i-o frânge.

Toate 'n lume de-acum
I-se par a fi un fum
Şi viaţa o pedeapsă —
Dar el sufere şi tace
Cu speranţă 'n Dumnezeu,
Şi-atunci cerul se desface.

P. Neagu.

mare importanță și dorim să participe, în interesul unirii bisericilor, cât mai mulți la ea. La Velehrad stațiunea proximă de cale ferată este Ungarisch Hradisc

Virgil Pop.

CORESPONDINȚE.

Sfințire de biserică.

Lupeni, Iunie 1909.

Am așteptat ca altcineva să facă vre-un mic raport despre memorabilul act al Sfințirii bisericii noastre greco-catolice din Lupeni, săvârșit prin Prea Sfințitul Părinte, Illustrissimul Domn Dr. Vasile Hossu, Episcopul Lugojului, în ziua de Rusalii, 17/30 Maiu crt.

Văzând însă, că un atare raport nu se face, cu permisiunea Onoratei Redacțiuni, îmi ieu voie, deși cam târziu, dar cred că nicicând n'ar fi prea târziu, a descrie cu câteva cuvinte momentele mai însemnate ale frumoaselor Sărbători dela Rusaliile noastre din anul acesta.

Poporul nostru credincios, care în decurs de trei ani, prin jertfe materiale nu neînsemnate, și prin osteneală neobosită, și-a văzut terminată frumoasa biserică, provăzută cu iconostas și aranjată pe deplin, așa că în nespusa bucurie a vederii acestui lucru isprăvit, și-a uitat cu totul de durerea pierderii bisericii vechi de lemn, de carea își legase multe suveniri trecute, — acest popor zic, cu dor nemărginit a așteptat ziua pusă, în carea avea să sosească Mirele bisericii, Prea Sfințitul nostru Părinte, și dimpreună cu poporul întreagă comuna Lupeni, fără deosebire cu mic cu mare.

Vrednice de însemnătatea zilei și de Inaltul Oaspe au fost pregătirile, ce s'au făcut din partea comunei politice și din partea Inclitei Societăți de mine de cărbuni de aci „Uricani-Valea-Jiului," cari au ridicat câte o poartă triumfală, pe lângă a treia, carea s'a făcut la întrarea în curtea bisericii din partea curatoratului bisericesc.

Indată la coborârea din tren, pe peronul gării, care era întesat de lume, Prea Sfinția Sa, însoțit de neobositul canonic-prelat, Ilustrissimul Domn Ioan Boroș, și de Sp. D. prim-pretore Vasile Ianza, — a fost primit de către Antistia comunală și Directiunea Societății amintite mai sus, — apoi preoțimea îmbrăcată în ornate, condusă de Părintele secretar Episcopesc Dnul Dr. Daniel Fireza și Părintele Valeriu Giurgiu, cari împreună cu neohirotonindul preot Traian Mihaiu veniseră de dimineața dela Lugoj, — au pus Prea Sfinției Sale mandia și camilavca, și astfel în procesiune solemnă au percurs calea până la biserică, unde la ușa principală l-a așteptat parohul locului Atanasie P. Bologa încunjurat de curatori și de popor. Lacrimi de bucurie au curs aici din ochii Prea Sfinției Sale, răspunzând emoționat la cuvintele de bineventare ale parohului.

S'a făcut după aceea ceremonialul pregătirilor de sfințire, iar a doua zi, adecă în Dumineca Rusaliilor s'a desăvârșit Sfințirea bisericii prin așezarea Sfintelor moaște ale sfântului mucenic Teogen în prestol, după care act inmediat Prea Sfinția Sa a ținut cuvântarea festivă, storcând la rândul său lacrimi din ochii credincioșilor.

Solemnitatea zilei a înălțat-o hirotonirea întru preot în biserica sfințită, prin punerea mânilor Prea Sfinției Sale, ridicându-se la treapta preoției Onoratul Traian Mihaiu, pentru dieceza Lugojului.

Nu voiu lăsă nepomenit frumosul obiceiu al poporului nostru, că au dat pomana Sfințirii, — după ce însuș Prea Sfinția Sa a făcut deslegarea mesei, — omenind astfel pe cei ce au venit în număr mare din toate comunele de pe Valea-Jiului, în frunte cu preoții lor.

După sf. Liturghie, Prea Sfinția Sa, deși obosit, dar totuși cu vigoarea-i juvenilă a primit la locuința parohială deputațiunile, în ordinea ce urmează: curatoratul gr.-cat., biserica rom.-cat., biserica gr.-or., biserica reformată, biserica luterană, comunitatea izraelită; Direcțiunea Societății de cărbuni, Antistia comunală, Direcțiunea școlii de stat, Șefia gării, și ca comună a tuturor: preoțimea districtuală și învățătorii prezenți, conduși — în absența protopopului bolnav. — de însuș Ilustritatea Sa Domnul canonic-prelat Ioan Boroș.

După amiazi la oarele 5 s'a ținut vecernia mare cu molitvele îndatinate din ziua Rusaliilor, pontificând Prea Sfinția Sa Domnul Episcop diecezan.

A doua zi de Rusalii a învrednicit Prea Sfinția Sa cu Inalta-i prezență comuna Vulcan, unde a celebrat o Liturghie pontificală, fiind și aici plină spațioasa și frumoasa biserică, carea își așteaptă sfințirea pe altă dată. Aici a ținut, după evanghelie, cuvântare sacră despre darurile Spiritului Sfânt — Mângâitor.

Apoi după amiazi, cercetând în trecere pe bolnavul protopop, M. O. D. Ștefan Radic, a continuat vizitația canonică grea și obositoare de zece zile.

Acum după ce a sosit în pace acasă, la reședința Episcopească, rugăm pe bunul Dumnezeu, ca pentru toate ostenelele și strapațiile avute să-i deie răsplata cea cerească!

Posthumus.

Scrisoare din București.

(Continuare și fine).

Incepusem Domnule Director cu gândul să vă scriu mai multe dela noi, dar deja cu o singură chestie am trecut de cadrul unei corespondențe și încă pe această chestie aș mai fi putut stă de vorbă cu acești români neaoși, cari pe românii uniți îi fac renegați și trădători iar revista „Amvonul" Nr. 10 c. spune, că „papistașul ori unde intră, caută să fure și să piardă...."

Firește, că dacă și catolicii din România ar avea o Revistă a lor, le-ar fi ușor să răspunzi, că preoții lor nu merg în fiecare lună din casă în casă, ori îi doresc credincioșii ori nu, să scoată banul cu căldarea cu aghiasmă; iar la serbarea Bobotezei merge preotul cu tot personalul bisericii și dacă creștinii le încuie ușa ori nu poate să le deie un bacșiș mai mare, să uită urât și vociferează.... ci preotul catolic merge în casa enoriașului său numai când e poftit și nu fixează nici taxe, nici refuză înmormântări și alte servicii la săraci.

Cred însă, că atunci când și catolicii din România vor avea o Revistă a lor cu program defensiv și nu ofensiv ca „Amvonul" și cum era „Vremea" și „Lumea ortodoxă" și nu cu titlu de „lumea catolică" ci altul mai nepretențios dar mai drept și mai patriotic, atunci nu vor fi așa fără reservă și la largul lor toți acești mâncători de catolici și uniți, căci atunci să va scrie și dovedi: slujitorii cărei biserici sunt mai aplicați ca întrând în casa omului „să fure și să piardă" sau să prade?... cum zice revista „Amvonul", și în care biserică se practică arghilofilia și simonia mai fără rușine?...

Să se cerceteze la Ministerul cultelor aici câte mii de franci cere un Episcop pentru târnosirea unei biserici, dar a spus Dl Haret în Cameră acest lucru.... Dar o biserică dela oraș sau o parohie mai bună la țară cât costă pe candidați? Ziarele și chiar și candidații o spun. Și acest obiceiu sau „furt" cum îl numește „Amvonul" să practică și la ortodoxii din Ardeal; o spun aceasta cei pățiți și o înregistrează și ziarele câteodată, și din contră, n-am auzit de un singur caz în biserica uniților, ba încă cu ocazia sfințirii vre-unei biserici, Mitropoliții Blajului, merg cu cheltuiala lor și mai fac și donațiuni bisericilor sfințite de ei!

Ce diferință dar Dlor bârfitori ai catolicismului și ai Uniților și în această privință, între morala catolică și ortodoxă!

Dacă Unirea Românilor cu Roma a fost hulită aici în zilele acestea de atâtea Babe și Gibești, în schimb serbarea de 50 ani a Unirii Principatelor române a fost entusiastă, nu însă în capitală, ci în Provință și cu deosebire la Iași, unde au condus sărbările alți inițiatori profesori naționaliști și cu entusiasmul cuvenit. In capitala țării, carea trebuià să deie exemplu, abia au fost iluminate edificiile publice ale statului, încolo „întunerec besnă", căci dacă Cuza are și astăzi mulți sau o majoritate de adoratori, dar are și acuma după moarte, cum a avut și în vieață mulți dușmani, și deci aceștia când pot, contribuiesc să-i întunece memoria faptelor mari ale lui.... Sunt apoi unii politiciani cari au contribuit la detronarea lui și acuma îl ridică în slavă, așa că nu știi când aceștia eram mai sinceri sau mai păcătoși: când l-au detronat, pentrucă le dictă interesul lor personal, sau acuma când văd, că nici sub actuala Dinastie nu-și pot realiză acest interes? Cameleoni politici și ordinari am avut și avem încă.....

După alegerea a doi Metropoliți am avut și alegerea a doi Episcopi, toți candidați agreați de Guvern. Nu sunt cei mai culți preoți ai țării, dar cu actuala lege nu se poate face o selecție mai largă. Altcum de Metropolitul primat să spune că e teolog cult cu lucrări literare, deși o Revistă de aci „Vieața literară și artistică" Nr. 14 din 1908, aduce la cunoștința publică ivirea unei broșuri carea îl denunță ca „Arhiereu plagiator" pentrucă a tradus din cuvânt în cuvânt o carte germână „Sittenbüchlein für die Jugend" și tipărind-o și-a pus numele ca autor; și tot acela care a divulgat plagiatul acesta, promite și altele din franțuzește și nemțește.

Mai nou la teatru avem acuma piesa Dlui Delavrancea „Apus de soare," sau sfârșitul vieții lui Ștefan cel mare, care s'a dat până acuma de vre-o 12 ori la teatru național.

Ca la ori ce piesă nouă, și-au ascuțit condeiele toți criticii competenți și poate și cei necompetenți. Sunt și de cei cari o critică spunând că n'are nici o valoare dramatică, dar majoritatea o laudă, unii mai cu

rezervă alții cu entuziasm; căci și la asemenea ocaziuni să face politică și să caută dacă autorul e „de ai nostri“ și prin urmare, criticii să împart în două tabere sau și în trei și patru, dacă avem 3 sau 4 partide politice, și noi slava Dlui că le avem... Și apoi de, Dl Delavrancea, mâne poimâne are să fie omul zilei, viitor Ministru și deci, poate că cei cari îi laudă drama cu esagerație, își prepară terenul agreației ministeriale! Eu am cetit poate pe toți cei cari au făcut critică acestei piese, și am observat că chiar și cei cari o laudă cu entuziasm, lasă a se înțelege printre rânduri, că totuș ar aveà oarecari cusururi. Eu nu sunt competent și de aceea tac, și dacă așa între amici a-și spune și eu ceva, ași zice, că n'ar strică, dacă în apreținerea marilor noștri bărbați, am fi puțin mai șoviniști, și n-am scoate la iveală numai defecte de ale lor, ci fapte, cari într'adevăr să-i ridice sus și pună în lumină strălucită în fața posterității.

In tot cazul, încât privește valoarea lucrării în genere, cine nu admite că, când e vorba de Delavrancea, din piana sa, trebuie să iasă ceva de seamă, și atunci, de critică nu mai poate fi vorbă.

Delarupe.

REVISTE.

Budapesta. Situația politică în loc să se limpezească devine tot mai încurcată. Nime nu știe cu siguritate, care va fi sfârșitul acestei situații.

Propunerile lui Wekerle, în ce privește descurcarea, au fost respinse de Monarh. — In sinul coaliției domnește cea mai mare demoralizare — chiar însuș partidul 48-ist e pe cale de a se descompune — lipsește bărbatul cu autoritate, ca se îndrume partidele pe calea cea bună și adevărată.

Să spune, că cabinetul va fi încredințat cu totul altor bărbați în fruntea cărora va stà Lukács și Khuen-Hedervári.

Parlamentul va fi disolvat, să vor face nouă alegeri, dupa cari să vor votà lipsurile cele mai mari și apoi să va face legea pentru sufragiul universal secret.

După aceea iar să va disolvà parlamentul și să vor face apoi alegeri după noua lege. — Să mai spune, că în locul acestui cabinet de tranziție va fi denumit un guvern militar.

E caracteristic însă, că foile germâne din Apstria, cari au ținut parte ungurilor, acum să năpustesc toate ca la poruncă asupra oligarhiei magiare.

„Vaterland“ bunăoară scrie: Nici un domnitor nu a ținut atât de mult la constituție, ca Impăratul Francisc Iosif în actuala criză. Incoronarea sentimentelor Sale constituționale a fost încredințarea lui Lukács de a negoția cu cel mai mare partid maghiar. Dacă acesta va respinge resolvarea pacinică nimic nu va împiedecà coroana de a apelà la poporul tradat, ba ce e mai mult să-i ofere ca dar acele drepturi, cu care guvernul coaliționist de ani de zile a ademenit țara.

Constantinopol. Pe când credeam, că a trecut preste noi orice vânt de răsboiu — iată că se aude zânganitul armelor în Constantinopol și în Athena. Grecia ar voi cu orice preț se aibă Creta — pe când Turcia nu voiește să o deie cu nici un preț — și sfârșitul dacă grecii nu se vor liniști va fi răsboiul — un răsboiu ca și cel înainte de aceasta cu 12 ani, în care grecii, la Larisa au fost fugăriți într'un chip cum nu se poate mai rușinos. Grecilor le-a fost greu să treacă peste prima rușine — celealalte pot urmà.

Turcii deja au și trimis la granița Greciei armata și se fortificà și dinspre Bulgaria pentrucă să tem, ca nu cumva Bulgarii să-i atace în timpul când ar fi ocupați cu disciplinarea eroilor moderni ai Greciei.

Acei cari sunt în restanță cu abonamentul de pe anul trecut, cum și cei în restanță de pe mai mulți ani de mai înainte, sunt rugați respectuos, să binevoiască a-și achità datoria.

Prețul de abonament rămâne tot cel de până aci, care este indicat în fruntea foii.

Administrațiunea.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. În numele comunei noastre bisericești mulțumesc din inimă 1. Dlui Damaschin Carabaș, mare proprietar în Belinț, pentrucă împreună cu buna sa soție, zilele aceste adormita în Domnul: Marta n. Hațeg, a dăruit sf. biserici gr.-cat. din Budinț un prea frumos clopot în preț de aproape 400 cor. ca semn al iubirii față de biserica, în care înainte cu 48 ani s'au cununat. 2. Credincioasei Maria Martin din Budinț, care a dăruit aceleiaș sf. biserici o sf. evanghelie în preț de 25 cor. și un rând de odăjdii preoțești de toată frumseța, în preț de 62 cor. Plata lor dela Dumnezeu, le-o spune Apostolul Neamurilor: „Ce va sămănà omul aceea va și secerà; că cel ce seamănă în trupul său, din trup va secerà stricăciune, iară cel ce seamănă întru spirit, din spirit va secerà viață vecinică.“ (Gal, 6, 7—8). Budinț, la 14 Mai n. 1909. *Emiliu V. Degan,* adm. paroh. gr.-cat.

Din Arhidieceză. Cu terminul de 1 Iulie s'a deschis concurs pentru ocuparea parohiei Bethlen-Szt.-Miklós, protop. Biia. Venitele congruale 183 36 cor. Până la 25 crt. s'a escris a doua oară concursul pentru ocuparea parohiilor Cistelec, (Tr. Catina), Hârțeu (Tr. Mureș) și Copșa-mare (Tr. ibașfalău).

Știri personale. Scriitorul anglez *Scotus Viator*, însoțit de dnii Oct. Goga și I. Schiopul, au fost Vineri oaspeții orașului nostru.

Concert. „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ învită la *Concertul* ce se va aranjà cu concursul Capelei orășenești din loc Sâmbătă, la 26 Iunie n. c., în sala mare dela Gesellschaftshaus. Dirigent: *A. Bena.* O parte a eventualului venit curat este destinat pentru fondul „Dr. Daniil P. Barcianu. pentru ajutorarea calfelor fără lucru.“ Între piesele din program e și „Brumărelul“ măestrului Iacob Mureșianu.

Beți numai apă minerală ungară!

Societate pe acții pentru comunicație și export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală contra podagrei	Apă de Boholt	Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Borszék fântâna Kossuth	» » Vălcele (Előpatak)	» » Kászon fântâna principală (Salutaris conține jod și litium.
» » Borszék fântâna Boldizsár	» » F.-Rákos Mária	» » Répát
» » Bodok Matild	» Gloria	» Székely-Selters
» Baross	» » Horgász—Hankó	» » Stoicani (Stojkai)
» » Borhegy		

Întreabă-ți numai medicul și vei ști, că puterea vindecătoare a **apei minerale naturală** și gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot supleni.

(11) 14—19

Hymen. *Ioan Nemeș* v. notar și *Maria Nicoară* anunță celebrarea cununiei lor, ce se va serbà în 12 Iulie st. n. a. c. în biserica gr.-cat. din Gheja-de-Mureș.

Academia română. In actuala sesiune a Academiei și-a ținut discursul de recepțiune noul membru *Nic. Gane.* vorbind foarte elogios despre B. P. Hajdău. I-a răspuns *Iac. Negruzzi*, care a relevat activitatea literară a noului academician. — Alt membru nou *Duiliu Zamfirescu* a vorbit contra curentului poporanist în literatură. I-a răspuns *Titu Maiorescu* care l'a combătut cu mult succes.

Liga culturală și-a ținut al doilea congres la Iași sub prezidența venerabilului *Sava Șomanescu* asistat de secretarul general *Nic. Iorga.* Congresiștilor, adunați în mare număr, li-s'a făcut o grandioasă primire. După congres s'a pornit o escursiune la Suceava. La gara Iței, prof. Iorga a fost oprit de a intrà pe pământ austriac și epulsat.

Reuniune de înmormântare. In urma stăruințelor protopopului Nic. Togan s'a constituit în tractul Sibiului o nouă reuniune de înmormântare sub direcțiunea dlui Dr. Iuliu Bárdossy.

Aviz. Sum un băiat de 18 ani de religiunea gr.-cat. și tot odată și cantor diplomat — a-și dori a funcționà la vre-o biserică gr.-cat. din arhidieceză ca cantor. Doritorii de a mă aveà să se adreseze la Ioan Groza cantor diplomat în Tușin u. p. Uzdi-Szt.-Péter.

Încheierea anului școlar. Încheierea anului la institutele arhidiecezane din loc, a urmat în partea a doua a lunei Iunie. Anume: în 16 Iunie s'a încheiat anul la *institutul pedagogic*, în 17 Iunie la *gimnaziu* și *școala de aplicație*, în 23 Iunie la *școala elementară* de fetițe și la cea *civilă*, apoi la *seminarul teologic*. În 8—10 Iunie a. c. s'a ținut *examenul de cualificațiune* la institutul pedagogic; acestuia i-s'au supus 18 elevi, cari toți l'au făcut cu succes și și-au primit diplomele de învățători. În 18—24 Iunie a. c. s'a ținut la gimnaziu examenul de maturitate verbal, căruia i-s'au supus 55 elevi. Rezultatul este următorul: maturi cu *foarte bine* 4: G. Fireza, L. Ilea, Șt. Oniga și Ioachim Popovici; maturi cu *bine* 16: Șt. Câmpiau, Aug. Cosma, Nic. Crețiu, Ioan Crișan, P. Herlo, I. Magda, V. Măgdaș, D. Mărian, A. Mureșian, L. Opriș, Cl. Pandrea, Mateiu Pop, Ier. Stoichiță, E. Tatar și Nicolae Vidrighin; *maturi* 23; iar relegați la repetire din câte un studiu în luna Septemvrie a. c. 12 inși.

Legea nouă *despre rectificarea cadastrului.* Atragem luarea aminte a inteligenții noastre asupra dispozițiunilor nouei legi despre rectificarea cadastrului. Rectificarea privitoare la schimbările obvenite în ramii de cultură se face din oficiu. Clasificarea nouă a pământului se face însă numai la cererea congregației comitatense, a reprezentanțelor comunale. sau la cererea alor cel puțin 20 proprietari de pământ dintr'o comună. Acestea cereri trebuie să se facă în scris și să se înainteze ministrului de finanțe *până la 1 Iuliu n. a. c.* Petiția e scutită de timbru. Datorința inteligenții noastre este ca în deosebi în comunele unde se află proprietari mari de pământ favorizați în trecut prin clasificarea pământului, să ceară fără amânare o nouă clasificare a domeniilor conform dispozițiunilor §-lui 3 din respectiva lege.

Petreceri. Reuniunea femeilor de religiunea gr.-cat. și gr.-or. din cottul Târnaveimici invită cu toată onoarea la Petrecerea de vară, ce o va aranjà Luni în 12 Iuliu n. 1909 (în sărbătoarea sf. Apostoli Petru și Paul) în Diciosânmărtin în sala cea mare a hotelului „Nemzeti."

Necrolog. † *Nina Cupșa n. Lobonț*, preoteasă gr.-cat. în Porț după grele suferințe, provăzută cu sf. sacramente și-a dat nobilul suflet în mânile Creatorului la 17 Iunie, în anul al 33-lea al etății și al 15-lea al fericitei căsătorii.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunei.

A. M. In forma trimisă nu s'a putut publicà, iar spre a o prelucrà n'am avut timp. Pagubă!

B. R. A. F. C. A. Le vom face rând.

N. P. Sperăm să-i facem loc în curând.

B. S. N'a venit încă nimic dela guvern, se așteaptă în zilele proxime

În curând va apăreà

Istoria Patriei

pentru școalele poporale

de *Iosif Marian*, învățător gr.-cat. aprobată de Ministrul de culte și instrucțiune publică.

Nr. 136—1909.
of. paroh.

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executà lucrările necezare la edificarea școlii gr.-cat. din Sânger (Mezöszengyel) prin aceasta să recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 400 cor. adecă patrusute coroane la oficiul parohial gr.-cat. din Sânger (Mezöszengyel) cel mult până la 10 Iuliu st. n. 1909.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul și planul aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 1 April 1909 sub Nrul 2376 se pot studià zilnic în cancelaria parohială din Sânger între oarele 10—12 a. m.

Sânger, la 23 Iuniu 1909.

George Florian, paroh gr.-cat. — **Alexandru Șuteu,** curator primar.

(28) 2—2

AVIZ!

Aduc la cunoștința M. On. Domni protopopi și preoți, că după o praxă de mai mulți ani făcută în străinătate în arta picturei bisericești, m'am stabilit în comuna mea natală Agârbiciu tr. Mediașului, unde încă am pictat ambele biserici.

Primesc în lucrare ori ce pictură în uleu ca: iconostase, ori ce icoane, toate mărimile pe pânză, lemn, tinc, etc. reparaturi și reînoiri, cu prețurile cele mai moderate.

Posed atestate de mulțumire despre lucrările mele.

Cerând sprijinul on. obstei române semnez cu toată stima

Niculae Baciu,
pictor pentru biserici.
Agârbiciu (Szász-Egerbegy)

(23) 3—3

Concurs.

Intreprinzătorii, doritori de a executà lucrările necezare la edificarea școlii gr.-cat. din Chirileu (Kerellö) prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 800 adecă optsute coroane la oficiul parohial gr.-cat. din Chirileu cel mult până la 6 Iuliu st. n. 1909 la oarele 2.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul de spese și planul aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 20 Aprilie 1909 sub Nrul 2598 se pot studià zilnic la oficiul parohial între oarele 8—12 a. m. și 2—6 p. m.

Prețul de strigare 8000 cor. adecă opt mii coroane.

Licitațiunea minuendă publică se va țineà în 7 Iulie 1909 la oarele 2 d. a.

Chirileu, la 16 Iuniu 1909.

Aurel Șt. Vodă, adm. parohial. — **Vasile Cergizan,** curator primar.

(26) 2—2

Se caută o domnișoară pentru postul de cassierită la firma Oswald Schaffendt din Blaj—Balázsfalva.

(29) 1—1

AVIS!

Aduc la cunoștință, că cu începutul lunei curente mi-am deschis *Sub Alei*

o făurărie.

Prestau lucru solid si frumos.

Rog binevoitorul sprijin.

Blaj, 26 Iunie 1909.

Cu deosebită stimă:

Vasiliu Vlassa,
faur.

(30) 1—1

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secreținea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra **oftice. guturaiului. tusei măgărești. scrofulei și influenței**

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche".**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveția).

„Roche"

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie

Prețul unei stiele 4. — cor.

(4) 19—35

Partea literară.

Isvor de improspetare sufletească.

— *De vorbă cu preoții.* —

(Continuare și fine.)

Câți se vor mirà, mai ales dintre laici dacă voiu spune, că leacul cel mai sigur în această boală este *adorarea Domnului Isus Hristos în sf. Euharistie.* Mulți vor zice că-i o adorație a minții omenești afirmarea aceasta, că-i o zicătoare de pe la „o mie patrusute.“ Mulți se vor scandalizà și o vor ținea de curată nebunie. Dar Isus Hristos, chiar pentrucă n'a fost din lume, — a fost și va fi pentru majoritatea lumii ceea ce zice scriptura „scandalul pentru Iudei și nebunie pentru neamuri.“

Credința însă nu se dă cu puterea, credința cum am văzut într'alt articol — e un dar al Spiritului Sfânt.

Pentru cei ce cred însă nu-i de loc greu să dovedim afirmarea de mai sus.

Caută pretutindenea până unde te-ajută mintea: pe pământ, în el, în aer, în legile firii, în fenomenele naturii, nicăiri nu vei dà de un fapt de care să zici că trece peste fire, peste natură. Metafizică în natură nu se află. Dar este în lume, este chiar pe pământ, un fapt, o realitate, care trece peste marginile firii, — un fapt metafizic dar: prezența reală a Domnului Hristos în sf. Euharistie. Așadar sufletul omenesc deoparte, de altă parte sf. Euharistie sunt singurele doue fapte metafizice în lumea materială.

Nu e oare natural ca acestea doue chiar prin înrudirea firii vor să se caute, să fie în legătură? Și dacă vom socoti că Isus Hristos în sf. Euharistie, ca Dumnezeu adevărat, e însuși urzitorul sufletului nostru, nu vom înțelege oare că El va fi în stare ca nime altul, să vindece acest suflet când e bolnav. E zicătoare veche, că fiecare unealtă stricată o duci s'o direagă la măiestrul care a făcut-o. Și ori ce om bolnav merge la un medic și nu la un croitor bunăoară, dacă vreà să se vindece.

Astfel, frați în Domnul, când sufletul nostru e bolnav, când simțim oboseală sufletească, când boala veacului blasarea — ne va cuprinde, să mergem în biserică înaintea Domnului Hristos Euharisticul, căci el ne va vindecà. Nicăiri nu se deșteaptă sufletul nostru mai tare, nici un alt loc nu-i așa potrivit pentru activitatea intimă a sufletului nostru, decât biserica, decât în genunchi înaintea sfintei Euharistii.

Chiar când nu simți obosoeala aceea, mergi și stai puțin de vorbă cu cela pe care-l slujești tu. Umple cel puțin tu casa Lui, căci și așa stă destul goală. Dacă ți-ar ajutà Dumnezeu ca zilnic să-l poți cercetà și adorà, atunci sufletul tău ar fi veeinic sănătos. Atunci viața ți-ar părea cu mult mai ușoară, cu mult mai frumoasă, cu mai mult înțeles. Atunci ai munci cu plăcere, nu din silă, ai munci cu tragere de inimă, atunci ai fi un element cu adevărat folositor. Nu vei eși odată dela fața Domnului, nemângâiat. Ci-ți vei câștigà o liniște tot mai mare, o siguranță tot mai dulce, o inviorare tot mai tineră.

Și nu crede, că începând cu adorarea sf. Euharistii, te vei uri vre-odată, și vei lăsà neisprăvit un lucru bun pe care l'ai început, cum ai pățit cu alte datini bune. Nu. Adorarea Domnului e mai grea numai la început, până se deșteaptă odată sufletul adormit, până pleacă pe calea însănătoșerii sufletul bolnav. Cu cât vei fi adorat de mai multe ori, cu atâta ți-a crește bucuria în suflet, cu atâta vei fi mai atras de Domnul.

Iar după ce ți-a fi deprindere de ani întregi, atunci nu te mai teme de nimic. Sufletul tău va fi atunci deplin sănătos, va fi atât de puternic, încât va învinge fără greutate dificultățile ce ți-le face începutul, ca de pildă: ba că n'ai timp, ba că nu-ți folosește nimic, ba că nu-ți face nici o plăcere.

Dar ori care vede, că să-ți rupi un sfert de oară dintr-o zi, când cu acel sfert poți câștigà vecinicia, nu-i o jertfă din partea noastră.

Dealtfel nu vorbim de acestea greutăți ale începutului. Domnul cantă intenția și voința bună a cuiva, și poate să te libereze dintr'una de acestea greutăți.

Asemenea nu putem aminti, în special, foloasele nenumărate ce urmează din aceasta adorare. Dumnezeu își varsă darurile Sale în chip minunat, cum sfatul lui necuprins le află de bune. De aceea la deosebiți oameni și foloasele sunt deosebite. Am vrut numai să atragem atențiunea asupra acestui izvor sigur de improspetare sufletească, asupra acestui leac sigur împotriva besării timpurilor noastre.

I. Agârbiceanu.

Un scriitor maghiar despre țările românești în prima jumătate a veacului XVIII.

(Continuare și fine).

București, 23 Oct. 1739.

Închipuiețî Mătușe, că și aici trebuie să mă tem de tâlharii de cozaci, că deși s'a pus pace, dar mai multe sute de ostași rupându-se din armata rusească au năvălit și pe pământul acesta, ca să prădeze. Mie așa mi-se pare, ca și când m-ar căutà numai pe mine. Și dacă ar fi venit aici, m-ar fi aflat în pat, pentrucă într'o sară cu câteva zile înainte de aceasta, când erà să mă pun în pat, m-a prins așa un frig. Am durmit toată noaptea, dar în ziua ceialaltă ca și când mi-ar fi smuls toate membrele corpului așa eram; nu-mi puteam mișcà nici degetele. Cu un cuvânt eram ca un dărab de lemn, sau ca unul, în care nu e un picur de sânge. Nici întoarce nu mă puteam, nici chiar păharul nu-l puteam prinde în mâni, cu toate, că suferind de o mare fierbințală, îmi erà în continuu sete, dar nici o durere nu simțiam. Așa am fost până a treia zi. Atunci mi-a mai venit puțină putere, dar așa a scăzut carnea de pe mine, ca și când aș fi zăcut o lună, m-a istovit fierbințelile, ce le avui în lăuntru. Acum iară pot să ies pe afară. Dar îți poți închipui Iubită mătușe, că în ce situație mă aflai tocmai în ziua aceia, când nu mă puteam mișcà din pat, că vine servitoriul și îmi zice: „Domnule pe aici e veste rea, în curtea voevodului prea încarcă carele; voevodul a părăsit orașul, și în oraș oamenii stau gata să-l părăsească și ei, că zic, că nu sunt departe cozacii.“ Auzind acestea am zis: „Acum e vai de noi.“ Și așteptam, când vor întrà la mine în casă, că știam, că sunt așa de fără creștere, că nu se vor anunțà înainte. Deja toate mi le-am destinat lor, dară Dumnezeu așa a voit, ca să vină știrea în cealaltă zi, că aceia cutreeră numai ținutul dela graniță. Apoi tot mai mult s'au domolit și veștile rele și ne-am mai liniștit și noi. Poate să ne scăpăm chiar de tot de cozaci. De atâtea ori am scris despre ei, că mi-se pare, că chiar și pe tine te-am speriat cu ei. Aici e iarnă mare. Voevodul însă, care totdeauna a fost bun față de mine, acum s'a schimbat, că nu am făcut, ce a voit el. Mai mult țin eu la cinste și la neamul meu, decât la voevozia lui. Grijește mătușe de sănătate, că-i scumpă și scrie.

București la 15 Martie 1740.

Nu mă îndoiesc mătușe, că ai primit epistolele mele. Și eu ți-am primit epistola din Februarie. Imprejurării acesteia îi pot mulțumi, că nu am înghețat, pentrucă aici e o iarnă îngrozitoare. S'a început cu 18 Octomvrie și de atunci a tot crescut zăpada și frigul. Așa mi-se pare ca și când ne-ar fi dus cineva cu oraș cu tot undeva lângă Marea înghiețată, în Laponia, că nime de o așa iarnă cumplită nu-și aduce aminte. Aceasta e acum în toată Europa așa. Ce e însă ne mai pomenit, că au mers cu carul din Svedia în Scoția preste ghiață. Dară ce-mi pasă mie de acestea? Să-mi pese mai bine de aceia, că a trebuit să dorm toată iarna într'o casă așa de friguroasă, și că dacă nu am înghiețat în estan, de acum în colo

nu voi mai înghieţà niciodată. Ficiorii mei se mirà, cum de pot locui în casa aceasta rece. Au şi motiv să se mire, că le-am lăsat lor casa cea caldă — eu mai bine pot să suport, decât ei şi nu bârfesc.

Pe aici e mare scumpete şi lipsă; pe uliţi îşi zmulg pânea oamenii din mânile unuialalt. De acestea nici nu mă mir, că de airea nu se pot aduce nimic, iar aici a înghieţat apă, moară şi morar. Mărturisesc, că bucuros m-aş depărtà din Bucureşti, că aici e tare plictisitor. Nu ştiu ce fel de oameni sunt aceştia, că nu poţi conveni cu ei de loc. Nici o teamă să n-ai, că nici aici, nici în Moldova boier nu te va învità la prânz. Cunosc aici un boier, decând eram copil, dar nu-mi arătà nici cel mai mic semn de prietinie. Când merg la el apoi nu cruţà vorba, ca şi ceialalţi. Aceia o am observat-o eu, că de voevodul nu îndrăsnesc să convină cu străinii, dar între ei tot sunt români. Scuză mătuşe, că încheiu epistola, că e un canon să scriu. La toată litera, ce o scriu trebuie să ţin piana la foc, ca să se topească cerneala. Dar ce foc e şi acesta? Şi focul înghiaţă de multe ori. Lemne se pot căpătà foarte cu greu şi sunt scumpe, puţine câte pot se capăt le dau în culină, că mai bine vreau să zgribur, dar să mă satur, că în frig e mai bună mâncarea. Roagă-te mătuşe, ca să nu înghieţ până la primăvară, care deşi e aproape, dar aici sunt aşa viscole, ca şi când acuma s'ar începe iarna. Doresc mătuşii bună sănătate, iar nouă un timp mai căldicel.

Bucureşti la 22 Maiu 1740.

Să mulţumim lui Dumnezeu, că am scapăt de iarnă. Dar ce spun? Şi primăvara azi mâne trece şi nici nu observ din călindar ştiu numai. E trecut de-o lună, decând nu avem voevod; că neamţu cedând turcului partea aceea a Munteniei, care o avuse, el a plecat la Craiova, ca să o reocupe şi să fie recunoscut de voevod. Aceasta a fost răsplata neamţului, pentrucă nu a stat pe pace. Şi Dumnezeu nu a lăsat, ca Ungaria şi Ardealul să fie pedepsite pentru altul; turcul nu a pustiit în nici una — mai ales în Ardeal, ceeace e lucru de însemnat.

Pe aici sunt toate rare şi scumpe, mai ales pita. Dar nu mă mai interesez de acestea lucruri, că preste câteva zile voiu plecà cătră Rodosto cu Zai şi părăsesc bucuros acest oraş scorţos. Dar tot aici las şi pe cumătrul Pápai, care sărmanul şi-a sfârşit pribegia. Aşa scădem pe încetul, şi din atâţa am rămas numai patru dintre cari am petrecut pe principele în ţări străine. Numai aceia ne mai mângăie, că mor şi alţii nu numai noi. E drept, că aceasta e puţină mângăiere, dară cu ceva trebuie să ne mângăiem. Din Ardeal nu a venit nime pe aici, dela cine să fi mai întrebat câte ceva, afară de câţiva saşi, cu cari numai despre în puteam să vorbesc. Avem un popă maghiar bun, nu de mult a venit aici din Csik. I-am zis de câteva ori să-şi depună haina lui Sfântul Francisc, dar n'a voit. Deunăzi a fost la mine la prânz, dar un turc obraznic l-a netezit cu ţevea dela pipă pe obraz. El a suportat-o aceasta cu paciinţă şi în ziua cealaltă depunându-şi haina, s'a îmbrăcat în haine româneşti şi de atunci nu i-e teamă de ţevi de pipă. Imi încheiu epistola, dar nu mai ca să mă pot pachetà mai inte, să viu şi să te văd.

* * *

In 22 Iuniu 1740 scrie Mikes iară cu datul din Rodosto, de unde nici nu s'a mai mişcat până la moarte. In epistolele celealalte face mai mult pe istoricul emigranţilor magiari din Turcia.

Dr. Oct. Prie.

Bibliografie.

A apărut:

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creştnă*** fco. **5·30**

vol. II. ***Tradiţiunea şi Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului şi Graţia.*** fco. **7·30** cor

vol. II. ***Sacramentele şi Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism şi Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procurà aceste cărţi din cassele bisericeşti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.

Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

Licitaţie minuendă.

Curatoratul bisericesc gr.-cat. din Posmuş tractul Fărăgăului în 27 Iunie a. c. st. n. la 10 oare a. m. va ţineà în şcoala gr.-cat. din Posmuş licitaţia minuendă pentru edificarea bisericii. Preţul statorit e: 11,020 coroane 74 fil. din suma aceasta se va subtrage materialul ce-l vor prestà parohienii.

Cauţiune a să depune suma de 700 cor. Planul, preliminariul şi condiţiunile se po vedeà în cancelaria parohială începând din 20 Iunie, până în 27 Iuniu a. c. st. n.

Constantin Rusu, *paroh gr.-cat.*

Ştefan Vérvă, *curator primar.*

(25) 3—3

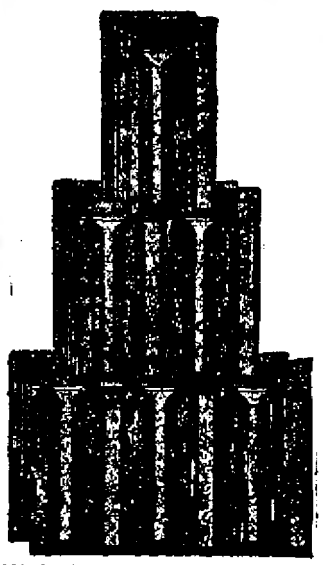

Ţigle Bohn de Nagykikinda.

In propriul interes

Primeşte numai ţigla **BOHN**

din **Nagykikinda şi Zsomboly** respingând ori ce altă ţiglă de calitate inferioară pentrucă numai

ţigla BOHN e practica, frumoasă şi trainică.

Cereţi mustre şi catalog.

Fabrica de ţigle BOHN — Zsomboly.

(27) 1—?

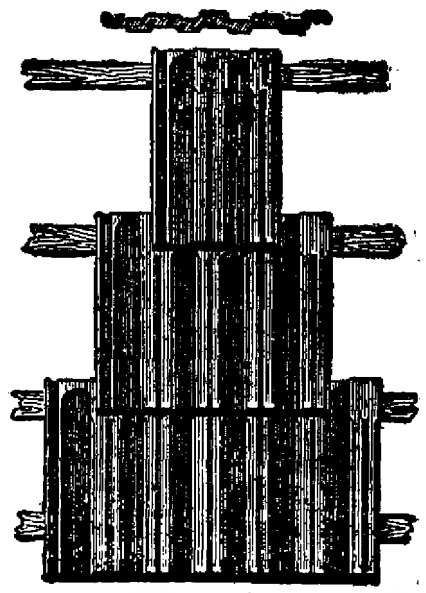

Ţigle Bohn de Zomboly.

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 32—52

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 35 - 52

„Sădirea și cultivarea viei"

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Circulația trenurilor

prin gara Küküllőszög—Blaj valabilă dela 1 Maiu 1909.

De către Brașov,	tren	personal	12·48	de către	Teuș	2·08
	„	accelerat	7·22	„ „	„	8·53
	„	mixt	6·57	„ „	„	9·04
	„	accelerat	2·51	„ „	„	12·22
	„	personal	1·48	„ „	„	12·39
	„	accelerat	10·01	„ „	„	5·40
	„	personal	9·29	„ „	„	4·03
Dela Parajd:	„	mixt	8·44	către Parajd		3·02
	„	personal	12·43	„	„	9·34
	„	mixt	6·54	„	„	2·55

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50, 25 -25

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric 46) 33—52

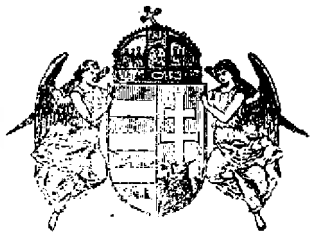

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre **preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de toace de metal.

prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu (45) 33 - 5.

Întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutreturi și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95.816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Fóia apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. Blaj, 3 Iuliu 1909. Numărul 26.

Salarele profesorilor dela gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj.

Chestiunea salarelor profesorilor dela gimnaziul din Blaj este fără îndoială foarte importantă și arzătoare. Chestiunea aceasta preocupă de multă vreme în mod foarte viu autoritatea noastră supremă bisericească, dar de un timp incoace, și anume decând s'a ivit „Normativul" dela 1906, pe temeiul căruia Domnul Ministru al instrucțiunii publice a înbiat din vistieria statului adause personale pentru profesorii dela gimnaziele confesionale, chestiunea aceasta preocupă și publicul mare, preocupă adecă și pe oamenii, cari nu sunt chiemați în urma oficiului și poziției lor a se ocupà cu acesata chestiune, și prin urmare nu au la îndemână datele de lipsă, nu au posibilitatea ca să poată cunoaște fazele și starea ei în mod destul de autentic.

Unii zic, că „Normativul" acela nu conține condițiuni îngreunătoare, sau cel puțin nu atât de îngreunătoare, încât pe baza lui să nu se poată primi adausele personale; de altă parte e cunoscut, că unele dintre autoritățile bisericești au primit acel „Normativ," și pentru profesorii gimnaziilor, ce le susțin, s'au asignat deja adausele personale: astfel faptul acela, că Consistoriul nostru nu a primit ajutoriul de stat oferit pentru profesorii dela gimnaziul din Blaj, pentru foarte mulți va fi cel puțin neînțeles.

Pentruca cetitorii noștri să nu mai aibă nici o nedumerire în privința aceasta și cu toții să cunoască motivele și punctele înalte de vedere, de cari e condusă Venerata superioritate bisericească în tractarea chestiunii acesteia, publicăm aci scrisoarea, ce a îndreptat-o P. V. Consistor arhiepiscopesc, către corpul profesoral al gimnaziului din Blaj cu datul 1 Decemvrie 1906 Nr. 7403:

Reverendissimului în Hristos Frate *Iosif Hossu,* canonic Metropolitan și Director al Gimnaziului Arhiepiscopesc în Blaj.

Dechiarațiunea făcută în conferința corpului profesoral dela gimnaziul nostru în 24 Noemvrie 1906, și substernută cu reportul din 29 Noemvrie 1906 Nr. 382 fu pertractată în ședința acestui Consistoriu ținută astăzi, și înainte de ce am fi putut luà oare carea rezoluțiune în meritul adausului extraordinar din vistieria Statului, înbiat de Esc. Sa Dl Ministru Reg. Ung. de Culte cu scrisoarea-i din 7 Noemvrie 1906 Nr. 95333 ca ajutor extraordinar la salarul profesorilor gimnaziali în forma contemplată în Normativul (Szabályzat) de acelaș dat și număr ca adaus personal: Consistorul arhiepiscopesc ca să poată purcede față de obiectul acesta importaut în deplina cunoștință de causă, a aflat în Domnul a mai cere dechiarațiunea profesorilor gimnaziali la următoarele momente, cari nu pot fi lăsate nebăgate în seamă la cumpănirea chestiunei salarelor profesorali dela acest gimnaz.

Și anume:

1. In sensul fundațiunii regie a Mănăstirii Preasfintei Treime din Blaj, gimnaziul de aici este o școală medie transilvană de caracter ecclesiastic, așezat dintru început în mânile Ordului sfântului Vasiliu, iară acum concrezut grijii clerului secular arhidiecezan până atunci, când se va puteà restaurà Ordul sfântului Vasiliu în mănăstirea Preasfintei Treimi din Blaj.

Amăsurat caracterului ecclesiastic, din natura lucrului, și conform p. c. §. 47 articlu XXX din 1883, salarul profesorilor îl determină autoritatea ecclesiastică competentă.

Dacă autoritatea competentă ecclesiastică este constrânză a păși cu guvernul pentru susținerea gimnaziului în raport contractual: în cazul acesta amăsurat acelui acelui punct c) în contractul ce s'ar încheià trebuie determurit minimalul salarelor profesorale.

Nici aceasta dispusețiune a legii nu obligă însă autoritatea aceea ecclesiastică, carea în privința dotațiunii cutărui gimnasiu, nu stà în raport contractual cu guvernul, va se zică unei autorități ecclesiastice a acesteia îi sunt mânile libere, cum își va regulà salarele, ori, că e vorba de minimalul, ori că de maximalul acelor salare.

Acum acest Consistoriu Arhiepiscopesc nu stà întru nici un raport contractual cu guvernul regesc al Ungariei: deci în sensul legii nu poate fi obligat a detărmuri de acuma nici chiar minimalul salarelor profesorali dela gimnaziul din Blaj.

Dară adaus personal numai acel director, profesor și măestru de gimnastică ordinar poate căpătà, a cărui autoritate supremă recunoaște de obligătoare pentru sine Regulamentul (Szabályzat §. 10).

De oarece însă punctul 5 al §-lui 9 pretinde, ca la statorirea primă să i-se sustearnă Guvernului „Conspectul exact și legitimațiune despre aceea, că respectivul deprezent ce fel de competințe capătă, și acelede unde le primește?

Acest conspect în cazul nostru Consistorul are să-l sustearnă, el răspunde pentru esactitatea datelor din conspect, că doară și conferența profesorilor admite, că guvernul lasă categoriile de salar vigente de ex. la gimnaziul nostru „în deplină valoare, le iea de bază pe viitor la împărțirea suplementului," va să zică categoriile de salar le iea de minimul vigente aici, și acel minim voiește să-l întregească cu adaus personal. Cumcă acel minimum apoi să nu poată fi supus revisiunei și eventualei modificări după cerințele bisericii noastre, s'a îngrijit §. 48 articlu XXX. din 1883.

Este dară evident, că primind noi Regulamentul de bună voie și fără de a încheià vre-un contract cu guvernul, ne obligăm a statori minimalul salarelor, la ce legea nu ne obligă, decât la cazul dacă intrăm în raport contractual cu guvernul.

De altă parte vine guvernul și dacă primim Regulamentul, pe temeiul articlului de lege IV din 1893 despre regularea competințelor amploiaților, pe membrii corpului didactic dela gimnaziul nostru, fără vre-o privire la caracterul lor ecclesiastic, îi înșiră ca pe niște amploiați de stat, și în măsura salarelor acelora-și, îi face părtași de adausul personal înbiat, și anume promite suplement directorului ordinar după categoria de salar a VII. eventual a VIII, profesorilor de jumătate după categoria de salar a VIII, de jumătate după categoria a IX., iară măestrului ordinar de gimnastică după categoria a X.

Astfel Consistoriul, dacă primește acest Regulament, nu numai se supune de bună voie, fără a fi fost constrâns prin lege, a statori minimalul salarelor, ci deodată renunță la dreptul nativ, care până aci nimenea nu i-la contestat, de a statori salarul profesorilor gimnaziului arhiepiscopesc din Blaj; pentrucă guvernul în sensul articlului de lege I. din 1904, respective al ordinațiunii din 31 Ianuar 1904 Nr. 530 M. E. și-a reservat șieși apoi a statori maximalul salarelor amploiaților după categorie, până la alta dispusețiune a legislativei, care maximal este evident din Tabella comparativă, alăturată sub [illegible] spre orientare, aceea tabelă

arată, că adausul personal pune în prospect profesorilor o auctă, preste salarul lor actual, variante între 30—70%. Nu este probabil ca aceia, cari acum nu pot renunță la adausele acestea personale: după ce le vor primi, și își vor întocmi prelimarele economiei lor casnice după purtata acelor adause, vor fi gata a renunță la acele adause când biserica noastră va judecà acel adaus de necompatibil cu drepturile autonome înnăscute ale ei.

Primind Regulamentul, Consistorul renunță mai departe și dreptului nativ de a înființà la acest gimnaziu catedră nouă, de oarece necesitatea acelei catedre, și suficiența dotațiunei din caz în caz o deṭărmurește Ministrul (Szabályzat §. 12).

2. Cumcă renunciațiunile de natura celor atinse aici, și altor, cari vor fi încă atinse, invoalvă știrbirea drepturilor autonomice ale bisericii noastre relative la statorirea beneficiilor ecclesiastice, de cari se țin și catedrele dela gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj, este arătat învederat în Cap 2. Titlu II al decretelor Sinodului provincial de Alba-Iulia și Făgăraș din an. 1900.

Intru atenuațiunea naturii acelor renunciațiuni pentru biserica noastră nu poate fi normativ modul după care precep și admit celealalte biserici transilvane reforma îmbiată în Regulament.

Legile transilvane susțin și întăresc toate staturile și pe toți locuitorii „in suis juribus, legibus, privilegiis, inmunitatibus et indultis“ Articlu VI. din 1744. Iară ce privește mai deaproape biserica noastră: „Episcopatus Fogarasensis Graeci Ritus religioni Romano-catholicae vere unitorum realiter admissi, in fundorum, bonorum et beneficiorum quae habent possessione confirmati vivant, deletis illis qui in contrarium .... faciunt articulis ..... in quantum religioni romano-catholicae ... praejudicant ... et immunitati ecclesiasticae quoquo modo adversantur.“ Articlu VII. din 1744.

Aceleași legi au garantat bisericii noastre libertatea de a înființà școale, și au asecurat staturile fiecărei biserici „quod in moderno.... gymnasiorum usu nunquam turbabuntur“ Articlu LV an. 1791.

Dacă cu toate acestea alte biserici transilvane, în butul garanțelor cuprinse în §. 14 art. XLIII din 1868, renunță la drepturile lor, și primesc reforma din Regulament, nu urmează, că ar fi detoare și biserica noastră a o primi aceea. Pentru acelea biserici stă regula „volenti non fit injuria.“

Dealtcum sfera de activitate a statutelor rom.-cat. Transilvane relative la școalele medie de sub conducerea lor sunt deajuns normate în §. 41 art. XXX din an. 1883., și deosebit în cele 21 puncte formulate în ședința extraordinară a staturilor din 25 Maiu 1893 aprobate de Majestatea Sa cesarea și apostolica regia prin rezoluțiunea prea înaltă din 4 Noemvrie 1893.

Drepturile bisericii gr.-or. române în privința școalelor ei medie sunt normate în Statutul organic al bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania, aprobat de Majestatea Sa prin rezoluțiunea prea înaltă din 28 Maiu 1869.

Celealalte biserici transilvane se bucură de autonomie ca aceea, ca și carea este de ajuns spre a scuti școalele lor medie de atacurile cărora fù expus gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj în decursul decenielor de curând trecute.

Din toate acestea va binevoi a înțelege corpul profesoral dela gimnaziul nostru din Blaj că reforma contemplată în Regulamentul ministerial stă în nexul cel mai strâns cu chestiunea autonomiei, pentru carea biserica noastră stăruie dela 1869, până aci, însă fără rezultatul dorit; carea autonomie însă singură poate preveni urmările fatale de cari este pregnantă reforma îmbiată. Va înțelege și aceea, că primind acest Consistor reforma contemplată în Regulamentul ministerial, depune de bună voe lupta de apărare, purtată până aci pentru dreptul de a conduce gimnaziul din Blaj, depune lupta înainte de ce ar fi isbutit a limpezi puseṭiunea de drept public a gimnaziului său, ori măcar de a primi vre-o rezoluțiune oarecare la memorandul cu dtul 8 Aprilie 1899 Nr. 1680 îndreptat Consiliului ministerial.

3. Dar pașul ce l'ar face Consistorul acesta primind Regulamentul ministerial ar conturbà în mod simțit raporturile fondurilor arhidiecezane către fondul așa numit „pentru promovarea instrucțiunei,“ creat cu decretul consistorial din 11 August 1900 Nr. 3534, anume:

a) Fondul „pentru promovarea instrucțiunei“ s'a inițiat din venitele întrecătoare ale fundațiunei fericitului Colonel David Br. Urs de Margina, care în punctul 7 al literelor fundaționali din 18 Iuliu 1897, acceptate în ședința extraordinară a Capitlului Metropolitan gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș din 23 Iuliu 1897 Nr. $\frac{3561 \text{ metrop.}}{30 \text{ capit.}}$ dispune: „iară suma întrecătoare a venitului anual se va folosi spre promovarea instrucțiunei prin ajutarea unor școale gr.-catolice, pe cum va aflà Ordinariatul din Blaj împreună cu Consistorul său“. — Aci dar e vorba de „unele școale gr.-cat.“, și nu numai de școala medie numită gimnaziu.

b) Venitul curat anual al dominiului fundațional dela Bethlen-Szent-Miklós și Alsó-Kápolna va fi de a-se împărți în cinci părți egale, și după §. 1 partea IX. a literelor fundațiunei Vancea de sub titlul special „Cassa arhidiecezană“ o parte din cele cinci părți amintite mai sus va fi în tot anul de

FOIȚĂ.

EMINESCU-OMUL*).

Eram în multe privințe foarte deosebiți unul de altul și am fost cu toate acestea buni, în mai multe rânduri chiar nedespărțiți prietini; de aceea mi-a fost totdeauna greu să vorbesc despre dânsul, căci nu puteam s-o fac aceasta fără ca să vorbesc și despre mine însumi. Am tăcut chiar și atunci când alții, care-l știu numai din auzite și din puțina lui scrisă, au spus despre dânsul și ceeace nu-i adevărat, și n'am să vorbesc nici acum despre Eminescu, poetul, care trăiește, ci despre omul, care a murit, sunt acum douăzeci de ani.

Mie nu mi-a fost Mihail Eminescu poet, nici, în genere, scriitor, ci om sufletește apropiat, pe urma căruia am avut multe zile de mulțumire senină, și povățuitor în cele literare. Ani de zile de-a rândul nu am publicat nimic mai înainte de ai fi cetit și lui ceea ce am scris, căci mulțumirea mea erà să-l văd pe el cetind cu mulțumire cele scrise de mine. Numai de tot rar se întâmplà însă, ca să-mi cetească și el ceeace crià, căci de cele mai multe ori erà mâhnit când se uità în fața mea. Imi plăceà scrisa lui, dar țineam la el și mă atingeà dureros asprimea, cu care îi judecà pe oameni, încât aș fi voit ca altul să spună ceea ce spuneà el.

Nu se puteà împăcà felul de a scrie al lui cu viața, pe care o avusesem eu mai înainte de a mă fi împrietinit cu dânsul.

Eminescu și eu ne-am împrietinit în iarna anului 1869 la Viena, unde ne urmam studiile universitare.

Deși tinăr de abia douăzeci de ani, el avuse până atunci o viață sbuciumată, umblase ani de zile de-a rândul răsleț ca un copil pierdut, se sbătuse pe la Sibiiu, pe la Blaj, pe la Beiuș și ca suflor la trupe călătoare, în fel de fel de mizerii, cunoșteà în toate amănuntele ei partea urâtă a vieței omenești și erà oarecum copt înainte de vreme. Nu-și urmase în mod regulat studiile secundare, dar cetise mult și nu numai își făcuse reputațiunea literară, ci știà totodată multă carte și judecà cu capul lui. Cu deosebire largi îi erau cunoștințele în ceea ce privește literatura tuturor popoarelor, istoria universală și cea română îndeosebi, filosofia tuturor timpurilor și limbile clasice și cea română.

Iară eu trăisem în o lume strâmtă și nu știam nimic.

Avusem o copilărie, care acum, la vârsta la care mi-a fost dat să ajung, după desamăgirile, prin care am trecut, și în împrejurările, în care-mi petrec viața, mi-se pare înspăimântător de fericită.

Eram, alături cu o soră mai mare singurul băiat la părinți, oameni cu stare, fruntași știuți de bine în lumea lor și legați fie prin înrudire, fie prin prietinie, cum se zice, cu toată lumea. Ori și unde mă duceam, dădeam peste o mătușe, colo peste o verișoară, iar în altă parte peste o fină ori peste o prietină a casei și eram întâmpinat cu dragoste și purtat oarecum în palme.

Acasă ochii tuturora erau îndreptați asupra bunicului meu adoptiv din partea tatei, un cărbunar rămas din timpul lui Bonaparte, care și după 1860, om trecut de șaptezeci de ani, păstrà cu sfințenie portul din tinerețele sale, păr lung împletit în coadă și prins în piepten de baga, pălărie cam înaltă și cu borduri late, gherve de postav măsliniu cu pulpanele până la genunchi, băț lung cu mânerul de argint și pantofi cu cataramă mare. Indată ce am ajuns să umblu, mă luà de mână și mă duceà la biserică, unde-și aveà locul în cea dintâiu strană dela dreapta și țineà să rostească în timpul slujbei „Crezul“ și „Tatăl nostru.“ Mângâierea bătrâneților lui erà gândul, că o să ieasă din mine cărturar de frunte, și-mi spuneà serile povești, mă învățà mai târziu să citesc Apostolul, mă puneà să cetesc Alexandria, Isopia și alte cărți de pe timpul acela, iar în urmă, când eram de zece ani, a stăruit să fiu hirotonit citeț.

Tatăl meu, om de o rară duioșie, mă aveà numai pe mine și-mi făceà toate voile,

*) Din volumul omagial, apărut cu prilejul aniversării a 20-a a morții poetului, reproducem acest frumos articol al dlui I. Slavici.

a se împărți în subsidii, ce se vor dà profesorilor mai subțire dotați dela toate institutele de învățământ arhidiecezane gr.-cat. române în Blaj, pe cum și docenteselor dela școala de fetițe română greco-catolică locală de aci." Aci dară e vorba de profesorii mai subțire dotați, prin urmare quota de 500 c. anuali; destinate spre alimentarea fondului „pentru promovarea instrucțiunei" nu va puteà intrà în acest fond din momentul, când profesorilor gimnaziali li-se va întregi salarul după normativul profesorilor dela gimnaz de Stat; cari din acel moment vor încetà a fi „mai subțire dotați."

c) Fundațiunea Augustin Láday și mujerea sa Ana Bényei în punctul *b*) al §-lui 9 din literele fundaționali dispune: „partea de venit, ce rămâne după acoperirea rentei de sub *a*) din punctul acesta, eventual întreg venitul anual al fundațiunei, se va împărți în trei părți egale, din cari una se va folosi spre ajutarea acelui sau acelora institute de educațiune de naționalitate română și religiunea gr.-cat. pe cari le va determinà Ordinariatul arhidiecezan gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș în conțelegere cu Capitlul său, iară două de trei părți se vor împărți ca stipendii pe anul școlastic următor.

Aci dară încă nu e vorba numai de un singur institut de educațiune, ci se pot ajutà și mai multe institute. Apoi partea de venit a fundațiunei acesteia, ce rămâne după acoperirea rentei de sub *a*) din 15 Februarie 1899, de când fù aprobată aceasta fundațiune, până în ziua de astăzi încă tot nu s'a putut pune în curs, prin urmare quota anuală de 1200 coroane preliminate a intrà în fondul „pentru promovarea instrucțiunei" în faptă nu a intrat în acel fond.

d) Venitul Mănăstirilor rurali dela Silvașul-de-Câmpie, Strimba-Fizeșiului, S.-Mărtinul-de-Câmpie, Șopteriul și Ciunga, numai provizorie se poate aplicà spre a alimentà fondul „pentru promovarea instrucțiunei" până când adecă se va puteà impendà spre scopurile mănăstirești, — lasă că comunele bisericești respective merit reclamă acel venit spre promovarea instrucțiunei în comunele lor. — Sub aceasta categorie cade și capitalul bisericii din Gude-Mesterháza.

Deci isvoarele înșirate aci ca alimentătoare a fondului „pentru promovarea instituțiunei" după tenoarea respectivelor litere fundaționali și după destinațiunea directă a acelor venite, numai provizorie au putut fi desemnate prin decretul din 11 August 1900 Nr. 3534 spre a alimentà fondul „pentru promovarea instituțiunei" și îndată după schimbarea împrejurărilor vin deslegate în parte, ori întreg dela aceea destinațiune.

Iară prin acceptarea reformei imbiate având Consistorul obligamentul de a fasionà exact și a legitimà toate competințele prezente ale profesorilor, și că respectivii de unde primesc acele competințe? Intru fasiunea fondului „pentru promovarea instituțiunei" Consistorul moralminte ar fi obligat a vinculà de acum ca stabile toate isvoarele acestui fond, cari acum sunt parte precarie, parte numai provizorie, — așezate atunci așa spre a puteà scăpà gimnaziul de raportul contractual cu guvernul, raport imbiat încă de pe atunci cu generozitate insistentă.

4. Dară reforma imbiată mai mult și de cât fondul „pentru promovarea instituțiunei" vine a alterà așezămintele „fondului de penziune al profesorilor," aprobate în ședința consistorială din 16 Noemvrie 1889 Nr. 3952.

Nu se poate admite, că adausul personal imbiat de Regulamentul ministerial nu va aveà de a se computà în penziunea respectivilor profesori, — deoarece acel adaus personal se pune în prospect după asămănarea salarului de care se bucură profesorii dela gimnaziile de stat pe baza articlului de lege IV din 1893 însă după §. 2 al acestei legi adausul personal este de a se computà în penziune; tot aceasta că adecă adausul personal ca plată se compută în penziune, se vede apriat în punctul *b*) și *c*) §. 4. articlul de lege XLIII din 1891, unde e vorba de beneficiul imputabil la penziune a docenților; dară aceiaș se poate deduce și din §. 36 a instrucțiunei ministeriale din 31 Ianuarie 1904 Nr. 530. M. E. date în urma legii I. din 1904.

După punctul *a*) §. 12 al Statutelor Fondului de penziune al profesorilor noștrii „Taxa anuală de la profesorii îndreptățiți la penziune se statorește în 4% computate după salarul lor profesoresc anual și se încasează totdeauna cu ocaziunea esolvirei salarelor." Taxa aceasta în §. 3 din legea despre penziunea profesorilor, articlul XXVII din 1894, este statorită ca maximum în 2%.

După punctul *b*) §. 12 al Statutelor noastre „Toate acele fonduri arhidiecezane, cari solvesc salarele aceste, concurg la sporirea venitelor Fondului de penziune cu duplul taxelor solvite din partea profesorilor."

Crede oare Corpul Profesorilor dela gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj, că Consistorul acesta primind Reforma imbiată, va puteà îndupleca Guvernul Ungariei, ca la „fondul de penziune al profesorilor noștri se concurgă din Cassa Statului cu 8% anuali ale adausului personal pus în prospect? Așa o posibilitate este cu totul eschisă din motivele:

a) Erariul Statului amăsurat punctului *c*) §. 3. articlul XXVII din 1894 concurge la fondul de penziune acolo normat cu suma anuală de 60,000 fl: deci la alt fond de penziune profesorală, afară de cel contemplat în aceea lege, guvernul fără autorizațiune dela legislativă nu poate concurge cu nici o taxă anuală.

b) pentru cazul nostru nu este destul ca cineva punem Guvernul Ungariei să ieà asupra-și sarcina de a plăti fondului nostru de penziune al profesorilor din 1 Iuliu 1906 cele 8% după adausul personal imbiat profesorilor noștrii; ci este de lipsă în senzul §-lui 6 din Statutele noastre, ca taxele cuvenite după anii de servițiu a fiecărui profesor să le plătească și pe timpul cât a funcționat respectivul ca ordinar, „având a plăti după aceste taxe restante interese de 5%" că doară numai așa ar fi în stare fondul nostru a pensionà profesorii săi, nu numai după salarele lor actuale, ci după întregul lor salar crescut prin adausul personal.

c) Atingând noi în reprezentațiunea ce o am face către Guvern cauza acestor taxe; este probabil că Guvernul nu va intrà în pertractarea ei, ori în cazul mai favorabil, ne va îndrumà se intrăm cu gimnaziul, cu preparandia și cu școala civilă de fete în fondul de penziune creat prin legea articlul XXVII din 1894.

d) Aceasta însă noi nu o am puteà face, pentrucă în senzul §-lui 11 al Statutelor noastre îndreptățiți la penziune din fondul acesta sunt *a*) Profesorii ordinari și definitivi gr.-catolici români aplicați la institutele de învățământ gr.-cat. arhidiecezane române din Blaj, și anume: la facultatea teologică, gimnaziu, preparandie și școala normală."

e) Cum intrăm cu institutele noastre în fondul de penziune prefesoresc creat prin articlul XXVII din 1894, fondul nostru de

---

iară soră-mea, fiica lui, îmi eră ocrotitoare și mă păzià ca ochii din capul ei.

Eră în lume o singură ființă, care n'avea slăbiciune pentru mine, mă țineà de scurt și nu eră niciodată mulțumită cu felul meu de a fi, o femeie vioaie și aspră, care toate le vedeà și le înțelegeà și pe care până chiar și „Tata bătrân" o știà de frică, dar aceasta îmi eră mamă. Aveà însă și dânsa o slăbiciune: țineà să aibă casa plină de copii și afară de sora-mea și de mine a mai crescut încă șase copii, orfani de ai rudelor noastre. — Își făcuse deci rândurile ei în ceeace privește educațiunea, și unul din acestea eră, că ceeace-l face pe om în adevăr om nu e știința, ci deprinderea cu buna rânduilă în toate și îndrumarea spre lucrare necurmată. După părerea ei cartea nu prețuià nimic și numai ceeace învățam să fac puteà să-mi fie de folos. Când dar alții se bucurau, că învăț bine la școală, ea îi luà în râs și-mi scoteà la iveală păcătele, mai că nu-mi țin lucrurile în bună rânduială, mai că nu păstrez curățenia, mai că sunt pripit ca un ied, mai că umblu de ici până colo fără de nici un rost, mai că îmi petrec timpul în trândăvie. Și tot trândăvie eră pentru dânsa și când mă vedeà înfundat în vre-o carte. Țineà să mă vadă alergând ori făcând ceva, croind vre-un plan, puind la cale vre-un lucru, încordându-mi puterile, că să scot ceva la capet.

Eră dar de tot puțină cartea, pe care o știam. Lasă, că la școlile unde am umblat, prea mult nu se puteà învățà, dar tot aș fi învățat ceva, dacă nu aș fi știut, că prin aceasta nu-i făceam nici o bucurie și mamei, care-mi eră mai pe sus de ceialalți. Dupăce am terminat a șaptea clasă de liceu, am rămas acasă. Lasă, că părinții mei scăpătaseră, dar mama și eu eram de părere, că pot să mai învăț și fără ca să umblu la școală. In urma stăruințelor celoralalți am trecut, ce-i drept, la sfârșitul anului examenul și am luat și diploma de maturitate, apoi m-am înscris la facultatea de drept a universității din Pesta.

La Pesta am stat vre-o patru luni mai mult prin cafenele, apoi m-am întors iar acasă și nici nu mi-ași mai fi urmat studiile, dacă n-aș fi fost nevoit să-mi fac anul de voluntariat.

Aveam, ca voluntar, dreptul de a alege localitatea, în care-mi fac anul, și am ales Viena, unde m-am înscris la universitate pe anul al doilea.

Așa am ajuns eu la Viena: am făcut călătoria până acolo pe cheltuiala împăratului, care m-a îmbrăcat, mi-a dat adăpost în o cazarmă, mă hrănià și-mi dedeà voie să-mi urmez înainte de amiază-zi studiile la universitate și să fac numai după amiază-zi exerciții militare.

(Va urmà).

penziune în senzul §-lui 3 din aceea lege are să încete, că legea ne opreşte a susţineà din fondul nostru un al doilea institut de penziune pe seama profesorilor noştrii suscepuţi la fondul de penziune creat prin aceia lege: „de az ezen országos nyugdij és gyámintézet kötelékében álló tanintézetek alkalmazottjai s hozzátartozóik számára belőlök (a már meglevő nyugdijalapokból) egy második nyugdij — vagy gyámintézetet nem tarthatnak fenn.“

f) Dară să presupunem că am sistà fondul nostru, ceea ce nu ne este permis să o facem, şi să intrăm cu institutele noastre admisibile (gimnaziu, preparandie, şcoala civilă de fete) la fondul creat prin articlul XXVII din 1894, iară fondul nostru să-l folosim aşa pe cum este contemplat în acel §. 3 al legei, ca capital de unde să plătim taxele pretinse acolo — şi: după ce noi nu am intrat la acel fond în şase luni computate dela 15 August 1894, avem obligamentul de a plăti toate cele patru soiuri de taxe înşirate în §. 3 şi pe trecut, dimpreună cu cametele de întârziere 4% aşa ca şi cum am fi intrat în legătura acelui fond de penziune la intratul acelei legi în vigoare, — că la din contră serviţiul profesorilor noştrii cu privinţă la dreptul de penziune se compută numai dela intratul în acel institut de penziune (articlul XXVII din 1894 §. 4.)

Şi deoarece noi nu avem de unde să plătim acele taxe pe trecut, nici pe viitor: este evident că noi nu putem intrà în fondul de penziune profesoresc creat prin articlul XXVII din 1894.

5. Rămânem dară şi pe viitor cu „fondul de penziune al profesorilor“ noştrii, — dară decumva primim reforma imbiată de Guvern, durere! că rămânem numai cu fondul, că dispuseţiunile Statutelor noastre toate trec în resortul Guvernului, că §. 7 din Szabályzat prescrie invederat:

„Cu care zi este de a se sistà adausul personal în cazul când profesorul s'ar depărtà, ar abzice, s'ar aşezà în penziune, i-s'ar dà concediu mai lung de un an, sau în alte cazuri, — mai departe în privinţa computului timpului de serviţiu, a întrerumperei aceluia, şi a altor chestiuni emergente în aceste privinţe: este dătătoarea de directivă analogie normelor vigente în aceasta afacere pentru profesorii dela şcoalele medie de stat.“

Cunosc oare profesorii noştri normele acestea după ale căror analogie vor să fie tractaţi în toate chestiunile de mai sus, şi în altele, cari în acel §. 7, nu se înşiră taxativ, ci se arată numai, că pot fi acolo subsumate cu expresiunea „s egyéb e körül még felmerülhető kérdésekre nézve?“

Despre aceea analogia se face amintire în §. 9. articlu XXVII 1894, unde se provoacă la dispuseţiunile relative ale legilor; iară în §. 13 articlu XXVII. din 1894 şi în două rânduri se face provocare la legea articlului XI. din an. 1885 despre penziunea amploiaţilor de stat. Relativ la chestiunea aceasta se cuprind multe dispuseţiuni şi întru instrucţiunea ministerială din 31 Ianuariu 1904 Nr. 530. M. E.

Alte dispuseţiuri se cuprind în legile despre penziunea docenţilor articlu XXXII. din 1875, articlu XLIII. din 1891. Dar cine se ştie încă şi toate instrucţiunile ce vor fi ieşit întru execuţiunea legilor aci atinse?

Nu ne putem însă stâmpără să trecem preste o altă analogie, ce ni-o îmbie soartea docenţilor dela şcoalele poporale; §. 8 articlu XXVI din 1893 prescrie: „Dacă docentele confesional împlineşte şi agendele cantorilor, în senzul aliniei a treia din § 141 articlu XXXVIII. an. 1868: când se statoreşte salariul docental, cădinţele cantorali sunt de a se socoti într'una de salariu docental.“

Pe baza acestei legi cantor-docenţii concurg cu taxa anuală la fondul regnicolar de penziune ca după plata minimală de 300 fl.: dară la proviziunea finală (végellátás) singur beneficiul docental imputabil în senzul §-lui 4 articlul XLIII. din 1891 poate veni în socotinţă; deci acolo unde beneficiul cantoral nu se poate separà respicat de cel docental pe temeiul de contract ori alt document autentic: puseţiunile, cari indică apriat, că sunt căzătoare după docentură ori cantorie (didactru, remuneraţiune după şcoala de repetiţiune, respective stola, trasul clopotelor, coptul oştiei etc.) sunt de a se subputà, — şi toate puseţiunile întrecătoare (cum sunt lecticalul, porţiunea canonică) sunt de a se considerà ca venite comune, şi împărţite în două părţi egale, adause cu puseţiunile, cari indică qualitate docentală fac beneficiul curat docental imputabil.

Instrucţiunea aceasta tipărită în cărticelele de penziune a susţinătorilor de şcoală şi a docenţilor, interpretată în praxă pentru cazul de „proviziune finală“ pe cum sună şi legea: a produs injuria cea gravă a bisericii catolice, în urma căreia cantor-docenţii sunt suscepuţi la fondul regnicolar de penziune numai după o parte a platei lor, carea parte comisiunei respective îi place a o statori ca salar docental imputabil la penziune.

6. Dară analogia după carea sunt tractaţi cantor-docenţii în cauza penziunii, este cu mult mai instructivă dacă o privim întru asemnarea şi sistarea ajutoarelor de salar de întregit şi de cuinquenale: Vedem anume la noi.

a) că învăţătorilor în anul de praxă legală nu li-se aseamnă întregirea legată de aceea staţiune; că n'au diplomă.

b) li-se sistează întregirea legată de aceea staţiune; pentrucă având diploma, nu ştiu limba maghiară cu capacitatea de a o propune; ştiind limba nu propun de ajuns; propunând de ajuns, nu produc rezultatul dorit.

c) li-se sistează întregirea, pentrucă edificiul şcoalei nu corăspunde prescriselor legali, instrucţiunea internă e mancă, statul edificiului e negligat, — încălzitul e defectuos. lipsesc edificii laterale, curte de gimnastică, grădină de pomărit, şcoală repetiţională agronomică, şi cine mai ştie câte?

d) s'a mai sistat şi denegat ajutoriul de stat ori quinquenalul sistemizat pentru învăţătorul nostru, fără vina învăţătorului sau a senatului nostru şcolastic: dacă în aceeaş comună ori în comuna vecină şi-au înfiinţat câte o şcoală cei de altă confesiune cu ajutor de stat, dacă la şcoala noastră s'au împuţinat numărul celor obligaţi la frecuentare; — dacă şcoala de stat ar rămâneà neîmpopulată; şi alte de acestea ocurente în toate zilele în variante demne de admirat.

7. In urmă în reforma imbiată de guvern nici o stabilitate nu ni-se pune în prospect însaş titula-i sună de ajutor extraordinar „rendkivűli segély“; — guvernul este autorizat a întinde adausele acele personali, până la altă dispuseţiune a legislativei; ajutorul personal e precariu, nu e legat de beneficiul, al căruia parte accessorie ar aveà să fie, pe când natura beneficiului ecclesiastic, de cari se ţin catedrele gimnaziale din Blaj, pretinde destinaţiunea stabilă a venitelor aceluiaş: prin urmare acel ajutor este „ad nutum revocabile,“ nu numai în firul procedurei disciplinare, ci după plac, şi cine va puteà aveà voia şi răgaz de a purtà proces cu guvernul pentru eventuala-i procedură arbitrară, asemenea celei urmate cu docenţii şi cu şcoalele noastre?

Ceea ce este stabil în reforma contemplată sunt renunţiaţiunile ce le-am face la drepturile noastre native, după cum cere Regulamentul în §§. 7. 9. 12. 14. 17. 18., de oarece acestea drepturi odată resignate, mai mult nu le putem reclamà „ad renuntiata non datur regressus.“

De altmintrelea nici nu este de a se supune, că Guvernul actual ar fi procliv a întinde ajutor notabil gimnaziului nostru numai aşa din generozitate, şi simţ de dreptate: ci avem probabil de a ne aşteptà în

Beţi numai apă minerală ungară!

Societate pe acţii pentru comunicaţie şi export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală contra podagrei
» » Borszék fântâna Kossuth
» » Borszék fântâna Boldizsár
» » Bodok Matild
» Baross
» » Borhegy

Apă de Boholt
» » Vălcele (Előpatak)
» » F.-Rákos Mária
» » Fehérkő
» Gloria
» » Horgász—Hankó

Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Kászon fântâna principală (Salutaris conţine jod şi litium.
» » Répát
» Székely-Selters
» » Stoiceni (Stojkai)

Întreabă-ţi numai medicul şi vei şti, că puterea vindecătoare a apei minerale naturală şi gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot suplenì.

(11) 15—16

cauza aceasta să ni-se impună condițiuni, și se ni-se pretindă contraservicii, cărora suntem dedați a ne plecà constrânși de sila împrejurărilor, iară nici de cum ale acceptà de bună voie ca drepte și salutare fie bisericii fie patriei.

Din ședința Consistorului Arhiepiscopesc ținută în Blaj la 1 Decemvrie 1906.

Victor Mihályi m. p.,
Metropolitul de Alba-Iulia.

Noutăți.

Reuniunea arhidiecezană de misiuni poporali a primit ajutoare dela Preaon *Șt. Câmpian*, protopop în Giurgiu, 5 cor., și dela Clar. *Dr. Iuliu Florian*, preot militar în Viena, 10 cor.

Hymen. *Simion Coman*, teolog absolut și *Domniția Cricovean* au onoare a Vă anunță celebrarea cununiei lor, care se va ținea la 12 Iulie st. n. (St. Petru) în biserica gr.-cat. din Alba-Iulia-Lipoveni.

Din remunerații pentru predici au fost ajutorați următorii: Ioan Petrișor, pedagog, cu 4 cor., Laur. Fodor și Vir. Scridon elevi gimn. cu câte 6 cor.; V. C., ascul. la cursul not., O. B., cleric și Lud. Giurca, știud. gimn., cu câte 20 cor. — Iacob Andone, pedagog cu 16 cor., N. Fătu, pedagog cu 14 cor. 50 fil., Vas. Abușan, pedagog cu 13 cor. 50 fil., reuniunea: „sf. Măria“ a t. cu 20 cor. — Au predicat: Dr. Is. Marcu de 2 ori, Ștefan Roșian de 5 ori.

Adunare generală. *Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român*, în acest an își va ținea adunarea generală în Sibiiu, la 12 și 13 Octomvrie st. n.

Convocare. In înțelesul §-lui 17 din „Regulamentul general al secțiilor științifice-literare ale Asociațiunii“ convoc prin aceasta pe onorații membrii ai secțiilor pe ziua de Miercuri în 14 Iuliu st. n. la 10 oare a. m. la *Ședința plenară ordinară* care se va ținea în sala de ședințe a biroului „Asociațiunii“ cu următoarea ordine de zi: 1. Deschiderea ședinței plenare la oara 10 a. m. 2. Raportul secretarului literar cătră ședința plenară. 3. Stabilirea ordinei de zi. 4. După amiazi ședințele singuraticelor secții. Sibiiu, în 23 Iunie 1909. Președintele Asociațiunii: *Iosif Sterca Șuluțu.*

Dicționarul numirilor de localități cu poporațiune română în Ungaria, compus din încredințarea *„Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“* de *S. Moldovan* și *N. Togan*. Se vinde la toate librăriile. Prețul 5 cor. Această lucrare de mult reclamată de trebuințele zilnice, atât ale noastre, cât și ale concetățenilor de altă limbă, apare în editura „Asociațiunii“ și are următoarele părți: Partea I cuprinde toate numirile localităților din Ungaria, în care se găsește poporațiune română, la fiecare localitate să indică numirea românească, apoi cea oficială (maghiară) și dacă există, cea germână. Se arată dacă e comună mare sau mică etc., să spune comitatul și cercul administrativ și numărul locuitorilor după naționalități, pe baza recenzământului din 1900. Partea II-a cuprinde numirile maghiare (oficiale) ale localităților, pe cum și cele corăspunzătoare române, iar partea a III-a cuprinde numirile germâne și cele corăspunzătoare românești. Autorii și-au dat silința să fie cât mai conștiențioși în alcătuirea lucrării și putem spune cu bucurie că au reușit să ne deie o lucrare bună și folositoare, pentru care cu toții le datorăm recunoștință. Dicționarul poate interesà și cercurile științifice, pe filologi, geografi, istorici etc. pentru cercetările cărora desigur le va face bune servicii. „Asociațiunea,“ care a inițiat lucrarea și a suportat cheltuelile tiparului, dovedește că-și înțelege pe deplin misiunea culturală ce-o așteaptă toată obștea românească dela dânsa. Sperăm, că toate instituțiunile noastre și toate oficiile se vor grăbi a-și procurà acest dicționar.

Întâlnirea după 25 de ani. Marți în 29 Iunie st. n. s'au întâlnit în Blaj, elevii din anul 1884 ai gimnazului nostru din loc. Împlinindu-se 25 de ani de când au părăsit școala și au pășit pe feliuritele cariere ale vieții, ei au ținut, să se adune și să-și reînprospeteze legăturile frățești de odinioară. Au terminat gimnaziul atunci 31 inși, dintre cari au murit 3. Dintre cei 28 în viață, au fost prezentați următorii 16 inși: Bologa Atanasiu preot în Lupeni; Dr. Bran Eugen advocat în Teaca, Dr. Chețian Ambrosiu profesor în Blaj, Chețian Petru preot în Densus, Dr. Comșa Ioan medic în Szombatság, Crainic Iuliu preot în Urisiul de jos, Crișan Ioan preot în Ohaba Făgărașului, Hodosiu Iuniu Brut directorul băncii „Patria“ din Blaj, Hopârtean Vasile preot în Gădălin, Nobili Valer preot în Gogan, Pascu Aurel preot în Ocnișoara, Dr. Șerban Nicolae advocat și deputat dietal în Făgăraș, Socol Iuliu preot în Cianul mare, Ștefănuț Emil prof. emer. paroh în Feldru, Suciu Petru preot în Teiuș, Szmigelszki Vasile preot în Sâncel. — Marți dimineața la 7 oare. au slujit liturghia în catedrală 3 preoți și 2 lectori, aducând mulțumită lui Dumnezeu pentru sănătatea celor vii, și cerând odihnă pentru cei adormiți. La liturghia au luat parte toți cei veniți. După liturghie au mers cu toții la prof. Dr. Chețanu, unde au statorit programul zilei, au cetit scrisorile și telegramele celor absenți. La 10 oare a. m. au urmat apoi vizitele în corpore la foștii profesori. Multonor. și Reverendissimii Domni: *Ioan German*, *Iosif Hossu*, *Silvestru Nestor*, *Alexandru Uilăcan*, *Aron Papiu*, și *Dr. Victor Szmigelski*, iar pe urmă la Exelența Sa Mitropolitul *Dr. Victor Mihályi*, în tot locul și-au exprimat sentimentele de mulțumită și recunoștință prin oratorii designați. Exelența Sa Mitropolitul a dat ca suvenire a întâlnirii unui fiecăruia, câte o iconiță prumoasă a Sfântului Ioan Gură de aur, patronului gimnaziului din Blaj.

In loc de cunună pe mormintele Profesorilor decedați: *Ciriac B. Groze* și *Nicolae Popescu*, apoi în amintirea convenirii de 25 ani, au contribuit ***400 coroane*** și anume: Bologa 5 cor., Dr. Bran 100 cor. Dr. Chețianu 10 cor., Chețianu Petru 5 cor., Nobili 7 cor., Pascu 8 cor. Dr. Șerban 40 cor., Socol 10 cor., Ștefănuț 10 cor., Szmigelski 20 cor., Crainic și Suciu 10 cor., Socol pentru Truția Iuliu preot în Ciucea 10 cor. Hodosiu 110 cor., laolaltă 400 coroane. Din cari sumă 50 cor., s'au dat fundațiunii *Ciriac B. Groze*; 50 cor. pentru crucea ce se va ridicà la mormântul decedatului prof. *Nicolae Popescu*; 150 cor. *masei studenților* din Blaj și 150 cor., *Societății meseriașilor români* din Blaj, pentru clădirea casei cu hală de vânzare. La 1 oară d. a. a fost prânzul comun în hotelul „Univers“ la care dintre foștii profesori au luat parte: Silvestru Nestor, Alexandru Uilăcan, Aron Papiu și Dr. Victor Szmigelski. După prânz au fost invitați cu toții la dl I. Br. Hodosiu, unde au petrecut întreg restul zilei, aici au statorit și anul când să se mai întâlnească, la 1919. Intâlnire cu bine!

Nr. 107—1909.

Concurs.

Cu terminul de 1 August 1909 incl. prin aceasta escriem concurs, *a)* pentru postul de *oficial agronomic*, *b)* pentru postul de *cancelist la administrațiunea centrală capitulară*, pe lângă următoarele condițiuni:

1. Oficialul agronomic primește salar anual de 1600 coroane, cuartir în natură ori relut anual de 400 cor. In escursiuni în afaceri de ale dominiilor capătă diurn de 6 cor., vectură ori bilet cl. II. pe tren. După definitivare salarul i-se urcă la 2000 cor. și capătă cuincuenale de câte 200 cor., cari nu pot trece preste 5, apoi drept la fondul de penziune.

2. Cancelistul primește salar de 1200 cor. cuartir în natură ori relut de 200 cor. diurn de 4 cor., — vectură ori bilet cl. II. pe tren.

Concurentii petițiunile instruite cu atestate de cualificaciune, praxă și purtare morală au să și le înainteze la acest capitlu.

Oficialul agronomic trebuie să aibă cualificaciune agronomică și praxă de 2 ani.

Blaj din ședința Capitulului metropolitan gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș ținută la 30 Iuniu 1909.

(31) 1—?

Nr. 136—1909.
of. paroh.

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executà lucrările necezare la edificarea școlii gr.-cat. din Sânger (Mezöszengyel) prin aceasta să recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 400 cor. adecă patrusute coroane la oficiul parohial gr.-cat. din Sânger (Mezöszengyel) cel mult până la 10 Iuliu st. n. 1909.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul și planul aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 1 April 1909 sub Nrul 2376 se pot studià zilnic în cancelaria parohială din Sânger între oarele 10—12 a. m.

Sânger, la 23 Iuniu 1909.

George Florian,
paroh gr.-cat.

Alexandru Șuteu,
curator primar.

(28) 2—2

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secreținea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra
ofticei, guturaiului. tusei măgărești, scrofulei
și influenței

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche et Cie,
Basel (Helveția).

„Roche“

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie
Prețul unei stiele 4. — cor.
(4) 20—35

Partea literară.

Discursul

rostit la înmormântarea lui Aurel Mureşianu
de **Dr. Augustin Bunea.**

»Spune-mi Doamne, sfârşitul meu, şi numărul zilelor mele, care-mi este, ca să ştiu de ce mă lipsesc eu.«
(Psalm 38).

Poate-se închipui, iubiţi creştini, ceva mai zguduitor, decât arătarea zilnică a morţii, care nu cruţă nici frumuseţe, nici tinereţe, nici putere, nici avere; care rupe fără milă cele mai sfinte şi trainice legături; care smulge pe părinţi din mijlocul fiilor, când aceştia au mai mare lipsă de ajutor, pe fii dela pieptul părinţilor, pe bărbat din braţele soţiei sale iubitoare, pe soţie din braţele ocrititoare ale bărbatului; care curmă deopotrivă şi zilele împăratului puternic şi înţelept, în mână căruia este fericirea şi bunăstarea milioanelor de supuşi, şi ale oşteanului, care-şi varsă sângele din vine numai pentru mărirea altuia, şi ale bogatului îmbrăcat în vison şi aur şi ale săracului, care-şi târâeşte zdrenţele cerşind un codru de pâne din poartă în poartă, şi ale învăţatului, care cu stăruinţe de zi şi noapte adună comori de ştiinţă şi lumină; şi ale pruncului, care abia poate îngâna câteva cuvinte, fără ale pricepe însemnarea?

Dar deşi este atât de înfiorătoare şi zguduitoare priveliştea morţii, totuşi cei mai mulţi oameni trăiesc o vieaţă întreagă, fără a se cuprinde niciodată cu gândul morţii, fără a se gândi la ceeace urmează după moarte, adecă la judecata dreaptă a lui Dumnezeu Sfântul, înaintea căruia unul fiecare dintre noi avem să dăm seamă despre toate faptele noastre, despre toate simţemintele noastre, despre toate gândirile noastre din această vieaţă pământească.

Tocmai pentru aceasta fiecare preot are datorinţa mare şi plină de răspundere de a trezi pe oameni din această nepăsare şi amorţială sufletească şi ale aduce aminte cu tot prilejul de cuvintele Apostolului! *„Rânduit este oamenilor odată să moară, iar după aceea judecata“* (Evrei, 9, 27) şi de ale proorocului: *„Adu-ţi aminte, omule, că eşti pulbere şi în pulbere te vei întoarce“*. (Facerea, 3, 19).

Şi eu am deci datorinţa sfântă, ca atunci, când vă văd, iubiţilor creştini, adunaţi în număr aşa de mare spre a aduce prinosul vostru de pietate înaintea repausatului *Aurel Mureşianu*, când fâlfâitul făcliilor, ce ard posomorât în jurul acestui sicriu întipăreşte în ochii sufletului nostru icoana trecerii dela o vieaţă la alta, când glasul plângător al cântărilor din prohod străbate până în adâncul inimilor şi rărunchilor noştri, când toate sunt întocmite spre a răscoli fiinţa noastră şi a o pregăti pentru primirea adevărurilor veşnice: să-mi ridic glasul de vestitor al cuvântului dumnezeesc şi să vă spun, că nimica nu este mai folositor pentru un creştin, decât a se gândi adeseori la moarte, dacă vreă să se pregătească, cum se cade, pentru vieaţa viitoare.

Gândul acesta sfânt a luminat minţile mucenicilor, pentruca ei să privească moartea drept poartă a raiului şi astfel să steà neînfricaţi, neclătiţi şi chiar veseli sub chinurile de moarte ale călăilor păgâni. Gândul acesta sfânt a făcut pe sfinţii lui Dumnezeu, să cunoască deşertăciunile trecătoare ale lumii acesteia văzute şi să râvnească bunătăţile lumii nevăzute şi să se străduiască a le câştigà prin multe şi felurite merite: unii petrecându-şi zilele şi nopţile în adâncirea tainelor dumnezeeşti şi adevărurilor sfintei noastre religiuni, pe cari le-au depus în opere mari şi sfinte, cari pururea vor luminà cărările vieţii omeneşti în această vale a plângerilor, alţii înfruntând toate primejdiile şi îndurând toate lipsile şi ostenelile spre a puteà răspândi lumina şi civilizaţia creştină între păgânii barbari, cari zăceau în întunerec şi în umbra morţii, alţii jertfindu-şi sănătatea şi chiar vieaţa spre a alinà durerile bolnavilor, de a căror vaiete răsună păreţii spitalelor, alţii fugind din ţinuturi pline de vieaţă de frumuseţă şi de tignă în pustietăţi *mocirloase*, pline de aburi otrăvitori, spre a le preface în câmpuri roditoare şi în lăcaşuri plăcute pentru semenii lor, alţii închinându-şi munca, averea şi vieaţa pentru liberarea neamului lor din lanţurile robiei şi pentru înzestrarea lui cu aşezăminte de lumină, de cultură, de creştere şi de evlavie.

Gândul acesta sfânt îl făceà pe împăratul David, ca şi în mijlocul strălucirilor orbitoare ale măririi pământeşti, şi în mijlocul zgomotului asurzitor de arme biruitoare să găsească îndemn pentru a-şi înfrână patimile, spre a-şi înăbuşi poftele şi spre a se lăpădà de deşertăciunile vieţii pământeşti. El cereà întru umilinţa inimii sale: *„Spune-mi Doamne, sfârşitul meu, şi numărul zilelor, care-mi este, ca să ştiu de ce mă lipsesc eu,“* ca şi când ar fi voit să zică: arată-mi, Doamne, cât de scurtă este vieaţa aceasta, cât de puţin timp mai am, până ce va trebui, să mă înfăţişez înaintea ta spre a-mi dà seamă de toate faptele mele. Şi după-ce Dumnezeu i-a luminat mintea, ca să vază scurţimea vieţii şi deşertăciunea lumei acesteia, slăvitul împărat strigă: *„Iată măsurate ai pus zilele mele şi fiinţa mea ca o nimica înaintea ta.“*

Da, iubiţilor creştini, toate cele omeneşti sunt ca o nimica pentru cel ce gândeşte la moarte, pentrucă gândindu-se la ea, trebuie să ajungă la priceperea şi înţelegerea adevărului, că prin moarte toate se sfârşesc şi se prefac în nimica pentru el, rămânându-i numai răspunderea mare şi înfricoşată înaintea lui Dumnezeu: *„Deşertăciunea deşertăciunilor şi toate sunt deşertăciune“* (Eccl. 1. 2.); *„Toată fapta o va aduce Dumnezeu la judecată, cu tot lucrul trecut cu vederea, ori bun, ori rău fie.“* (Tot acolo, 12, 13).

Celce astfel înţelege taina morţii — şi astfel trebuie să o înţeleagă fiecare creştin — este cu neputinţă să nu-şi îndrepte vieaţa după poruncile sfintei religiuni, să nu-şi împlinească toate datorinţele faţă cu sine, faţă cu deaproapele şi faţă cu Dumnezeu, să nu stângă din sufletul său văpaia tuturor poftelor necumpătate şi neiertate, să nu înlocuiască trufia cu umilinţa, sgârcenia cu milostenia, lenea şi trândăvia cu hărnicia, nesaţul cu cumpătul, ura şi pisma cu iubirea, şi să nu se îmbrace în chipul acela frumos al creştinului adevărat, pe care sf. Apostol Pavel îl zugrăveşte cu aceste cuvinte preţioase: *„Urând răul şi lipindu-ve de lucrul bun; cu dragostea frăţească unul pe altul iubind, cu cinste unul pe altul mai mare făcând; cu osârdia, nelenevoşi; cu duhul arzând, Domnului slujind; întru nădejde bucurându-va; întru năcaz răbdând; întru rugăciune îngăduind; în trebuinţele sfinţilor părtaşi fiind .... nimenui rău pentru rău răsplătind făcând purtare de grije de cele bune înaintea tuturor oamenilor“*. (Rom. 12).

Dar dacă acestea sunt învăţăturile sfinte, ce trebuie să le scoatem din taina morţii, ori de câte ori vedem pe fraţii noştri trecând la altă vieaţă, să nu uităm a le şi întipări adânc în sufletul nostru, şi ale păzi şi urmà cu sfinţenie chiar în interesul mântuirii noastre. In acelaşi timp însă, să ne gândim şi la învăţăturile folositoare, ce le putem scoate din cazul particular, ce ne-a întrunit în jurul rămăşiţelor pământeşti ale lui *Aurel Mureşianu*, căruia astăzi îi dăm cinstea din urmă.

Cine oare ne va puteà spune însă acestea învăţături folositoare, de cari sufletul nostru are astăzi mai mult, decât oricând altădată, trebuinţă neapărată?

Să-l întrebăm pe Aurel Mureşianu?

Dar venerabila lui făptură de patriarh, la care noi priviam cu respect şi admiraţiune, stă închisă într'un sicriu, preste care se va rostogoli şi o va coperi îndată glia negrului mormânt. Buzele lui, de pe cari curgeau cuvinte de mângâiere în restrişte, de îmbărbătare în lupte grele, de îndrumare în situaţii încurcate, de dragoste şi frăţie în mijlocul împărecherilor şi zizaniei sămănate de neprietinii din lăuntru şi din afară, au amuţit. Glasul lui puternic de tulnic nu ne mai poate înfiorà cu mustrări adeseori drepte şi întemeiate, căci s'a stins. El nu mai poate vorbi nici măcar cu acel judecător din lumea aceasta, care l-a chiemat de pe patul durerii pe ziua de alaltăeri pentruca să răspundă pentru un articol de Crăciun, publicat în „Gazeta“ anului trecut, astfel în cât a rămas să judece şi această faptă acel mare Judecător ceresc, care după învăţătura sfintei scripturi, ţine în mâna sa soartea tuturor popoarelor, care umileşte pe cei trufaşi şi înalţă pe cei smeriţi şi obidiţi, care lasă pe cei bogaţi să sărăcească şi să flămânzească, iar pe cei ce-l caută pe el îi ajută să nu se lipsească de tot binele, care nu judecă după legi scrise de mintea mărginită şi orbită uneori de porniri nedrepte a oamenilor, ci după legile nescrise, dar întipărite în sufletul fiecărui om, adecă după legile acelea veşnice, cari dau fiecărui popor dreptul de a trăi după firea şi individualitatea sa etnică şi de a-şi înfăptui cu toate puterile sale toate acele garanţii şi instituţii de stat, cari să-i asigure existenţa şi să-i desăvârşească individualitatea naţională.

Inaintea acestui mare şi drept judecător se află acum Aurel Mureşianu. Dela El cere dânsul dreptate. Să nu-l turburăm întru apărarea cauzei unui neam.

Dela cine vom cere deci, să ne spună învăţăturile folositoare, cari se pot scoate

din mutarea fericitului în Domnul Aurel Mureşianu dela noi?

Le vom cere dela istorie!

Au trecut mai bine de două sute de ani, de când pronia dumnezeiască a adus poporul românesc din Ardeal şi Ţara-Ungurească sub blânda stăpânire a casei domnitoare de Habsburg. Din gura marilor domnitori din această augustă casă au auzit Românii mai întâiu cuvintele mângâitoare, că şi ei sunt fii adevăraţi ai patriei. Prin stăruinţele acestor domnitori s'a ridicat clerul românesc din starea ticăloasă şi nesuferită de mai înainte şi a ajuns a fi factor important în viaţa culturală, socială şi politică a poporului românesc. Prin mijlocirea şi cu ajutoriul material al Casei domnitoare s'au deschis tinerilor români marile şcoale ale Apusului şi mai ales ale Romei, de unde au venit cei mai înflăcăraţi apostoli ai românismului, cari au trezit conştiinţa naţională a tuturor Românilor. Din dărnicia generoasă a casei domnitoare s'au înzestrat episcopiile Românilor cu domenii frumoase, cari au fost un adevărat izvor de binefacere şi mijloc puternic pentru înaintarea culturii neamului întreg românesc, şi s'au întemeiat şi deschis cele dintâi şcoale româneşti în inima Ardealului, în Blaj. Dela Casa domnitoare au pornit cele mai energice încercări de a uşură soartea poporului românesc de jugul greu al iobăgiei. Sub ocrotirea Casei domnitoare şi cu ajutorul ei s'au înfiinţat cele două Mitropolii ale Românilor, s'au făcut mai multe şcoale secundare şi s'au întemeiat cele mai frumoase instituţiuni culturale, ce le avem. Ori de câte ori greutăţi şi încurcături din lăuntru şi din afară nu au pus piedeci neînvinse, Casa domnitoare totdeauna a lucrat direct pentru înălţarea poporului românesc la importanţa de factor politic.

Între astfel de împrejurări şi-a creat poporul românesc din Ardeal şi Ţara-Ungurească aceea politică naţională, care are două puncte cardinale, răzimate pe identitatea intereselor sale cu ale Casei domnitoare habsburgice, din cari puncte unul este loialitatea nestrămutată faţă cu augusta Casă domnitoare, iar altul închegarea poporului românesc de sub stăpânirea aceleiaş Case puternice într'o individualitate politică, înzestrată cu toate condiţiunile de existenţă şi de desvoltare şi afirmare pe toate terenele vieţii publice şi de legătură sufletească culturală cu românimea de pretutindenea, fără a se ştirbi prin aceasta drepturile firesti, ce se cuvin după principiile neschimbăcioase ale dreptăţii şi umanităţii în asemenea măsură şi celorlalte popoare de sub sceptrul Casei domnitoare de Habsburg şi fără a se pierde din vedere acele îndatoriri, cari ca cetăţeni loiali le avem faţă de patrie şi cari le-am împlinit totdeauna cu sfinţenie.

Aceasta este aşa numita politică tradiţională a Românilor din Ardeal şi Ţara-Ungurească. Ea este adânc săpată în inimile tuturor Românilor adevăraţi, este scrisă în memoriile marelui episcop Ioan Inocenţiu Clain din prima jumătate a veacului al 18-lea, este desfăşurată în „supplex libellus“ dela sfârşitul aceluiaş veac şi a fost pecetluită cu jurământ pe „Câmpul Libertăţii“ din Blaj în 1848. Pentru acest ideal politic arhierei mari şi-au jertfit mitra, cârja şi toată strălucirea tronului lor episcopesc, s'au vărsat şiroaie de sânge în toate războaiele, cari au apărat strălucirea şi mărirea Casei domnitoare, şi nenumăraţi mucenici naţionali nu s'au lăsat să fie înfrânţi, de cât frânţi pe roată, sau spânzuraţi în furci, sau zăvorâţi în temniţe. Acest ideal politic a îndemnat pe Gheorghe Bariţiu şi pe Iacob Mureşianu să iasă din liniştea pereţilor seminarului teologic din Blaj şi să se aşeze în mijlocul Românilor harnici din Braşov şi aci să ridice un luminos far şi puternic turn de veghe şi de apărare prin înfiinţarea „Gazetei Transilvaniei“ înainte de asta cu 71 ani.

„Gazeta Transilvaniei“ este marea moştenire naţională, ce a primit-o Dr. Aurel Mureşianu înainte cu 32 ani dela marii şi nemuritorii săi înaintaşi. El nu a prădat-o, ci a apărat-o ca un viteaz biruitor, şi de lăcomia străinilor şi de uneltirile adversarilor, şi a sporit-o prin o muncă stăruitoare fără seamăn. Pentru ea şi-a jertfit cariera strălucită, ce-l aşteptă după pregătirile sale frumoase, pentru ca şi-a jertfit sănătatea şi pentru ea şi-a jertfit, putem zice, şi viaţa, căci dacă nu şi-ar fi istovit toate puterile trupeşti şi sufleteşti pentru păstrarea şi sporirea acelei frumoase moşteniri naţionale, vârsta de 62 ani i-ar fi putut îngădui să mai trăiască.

Intr-o viaţă sbuciumată şi agitată de ziarist, cum a avut fericitul în Domnul Dr. Aurel Mureşianu, se pot găsi şi greşeli, de cari nu este nimenea scutit, ori cât de curate i-ar fi fost intenţiunile şi ori cât de nobile motivele, cari i-au determinat activitatea. Eu însu-mi am fost silit să combat unele greşeli şi atacuri neîntemeiate, îndreptate asupra bisericii, al cărei preot am fericirea de a fi. Dar meritele unui luptător naţional nu se apreţiază după unul, sau altul din paşii, ce i-a făcut în viaţa sa, ci după întregimea activităţii sale şi după caracterul general al acestei activităţi. Din acest punct de vedere privind viaţa lui Dr. Aurel Mureşianu, nu este nici un Român adevărat, care să nu-i aducă prinosul recunoştinţii şi să nu-i păstreze pentru totdeauna o pioasă amintire. Cine nu va admirà constanţa şi credinţa lui neclătită, cu care a apărat totdeauna fără şovăire idealul politicei tradiţionale a Românilor din Ardeal şi Ţara-Ungurească, nisuindu-se a-l săpà adânc în conştiinţa poporului românesc? Cine nu se va închinà bărbăţiei, cu care el resfrângeà atacurile adversarilor săi politici şi înfierà păcatele acelor oameni, cari nu ştiau să aducă în armonie interesele lor private cu interesele mari şi înalte ale neamului românesc, sau cari nişte moşteniri frumoase naţionale le-a pus la dispoziţia altora spre a le folosi pentru distrugerea fiinţei etnice a poporului românesc, sau cari pentru binele privat al lor, altcum rău priceput, nu se sfiau a conspirà cu cei ce îndreptau lovituri grele asupra sanctuarelor culturei naţionale? Cine să nu se plece înaintea acelui caracter integru, care mai bucuros suferià orice batjocură, decât să se abată dela convingerile sale, înaintea acelui spirit de jertfă şi abnegaţiune, care toată agoniseala părinţilor săi a pus-o în serviciul cauzei sfinte a poporului românesc?

Iată, iubiţi creştini, învăţăturile folositoare, ce se desprind din viaţa şi moartea adormitului în Domnul Dr. Aurel Mureşianu, iată pierderea dureroasă, ce o îndură neamul românesc prin decedarea lui.

Cine însă va puteà măsurà mărimea pierderii, ce o îndură soţia iubitoare, ajunsă în situaţia nespus de grea a văduviei, fiul şi fiica minoreni, cari tocmai acum aveau mai mare trebuinţă de ajutorul şi de îndrumările înţelepte ale părintelui lor, fratele, surorile, cumnaţii şi numeroasele rudenii, cari toţi simţesc, cum s'au luat dela ei cununa capetelor lor, cum s'au lipsit ei de cea mai aleasă podoabă a familiei lor? Sunt dureri, cari nici lacrimile unui neam întreg nu le pot alinà, fără numai bunul Dumnezeu, dacă cei atât de greu loviţi se vor întoarce cu încredere şi credinţă către Isvorul tuturor darurilor şi mângâierilor.

Şi acum, iubiţi creştini, sus inimile! Să le înălţăm spre ceriu, şi să cerem dela Părintele îndurărilor iertarea adormitului şi aşezarea lui în corturile drepţilor, unde nu este durere, nici întristare şi unde cetele cereşti împreună cu toţi sfinţi preamăresc pe Tatăl, pe Fiul şi pe Spiritul Sfânt acum şi pururea şi în vecii veciilor. Amin!

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.
Redactor respons.: Augustin Gruiţia.

In propriul interes.

Primeşte numai ţigla **BOHN**

din **Nagykikinda şi Zsomboly** respingând ori ce altă **ţiglă de calitate inferioară** pentrucă numai

ţigla BOHN e practica, frumoasă şi trainică.

Cereţi muştre şi catalog.

Fabrica de ţigle BOHN — Zsomboly.

(27) 2—?

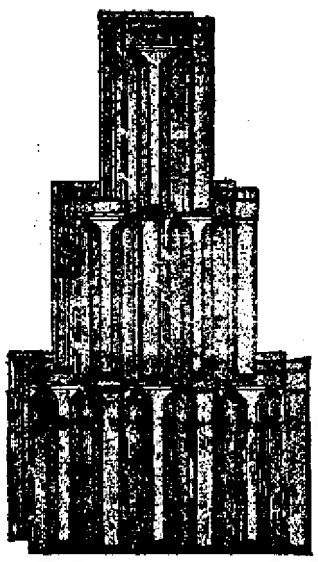

Ţigle Bohn de Nagykikinda.

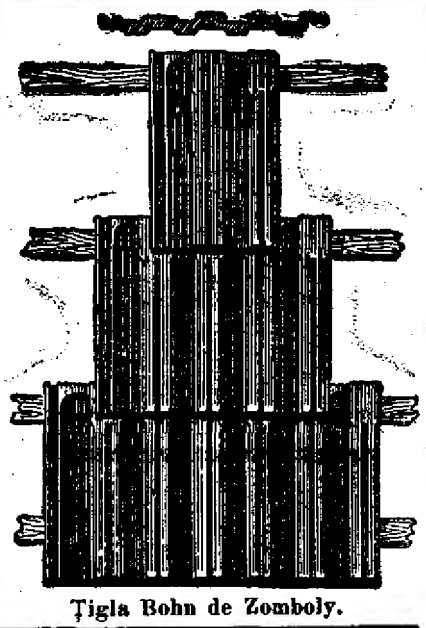

Ţigla Bohn de Zomboly.

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 33—52

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 36—52

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Circulația trenurilor

prin gara Küküllőszög—Blaj valabilă dela 1 Maiu 1909.

De către Brașov, tren	personal	12·48	de către	Teuș	2·08
„	accelerat	7·22	„	„	„	8·53
„	mixt	6·57	„	„	„	9·04
„	accelerat	2·51	„	„	„	12·22
„	personal	1·48	„	„	„	12·39
„	accelerat	10·01	„	„	„	5·40
„	personal	9·29	„	„	„	4·03
Dela Parajd: „	mixt	8·44	către	Parajd		3·02
„	personal	12·43	„	„		9·34
„	mixt	6·54	„	„		2·55

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50) 25—25

La expoziția milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (46) 34—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tonce de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu (45) 34—5.

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare. pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie-care Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 10 Iuliu 1909.** **Numărul 27.**

Salarele profesorilor dela gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj.

(Altera pars).

Ca o întregire a articolului nostru trecut, publicăm răspunsul dat de Corpul profesoral Veneratei scripte din chestiune, în conferința ținută în 26 Dec. 1906.

Este cu mult mai vie iubirea, ce ne leagă de înalta persoană a Capului nostru bisericesc, cu mult mai profundă reverință, ce-i păstrăm, și cu mult mai mare devotamentul nostru pentru interesele bisericii, decât ca noi să încercăm a luà în discuțiune valoarea argumentelor, scoase din legile țării pentru susținerea autonomiei bisericești, cu atât mai puțin să ne încercăm a le atenuà. Departe de de noi acest cuget!

Și din nou dăm expresiune sentimentului nostru de recunoștință Escelenției Sale și de admirațiune pentru devotamentul cu care poartă lupta întreprinsă întru susținerea și în parte răscumpărarea autonomiei școlastice

Suntem convinși, că în viitorul cel mai apropiat va fi ocaziune, ca Escelența Sa Înalt Prea Sfințitul Domn Metropolit se folosească cu tărie toate acelea ponderoase argumente și puternice dovezi la locul singur competent: în legislativă, când se va tractà proiectul de lege pus în prospect, dacă acela va reclamà lupta de apărare.

Ne-am rugat umiliți, ca aceasta deamnă luptă să se poarte deosebi de chestiunea unui ajutor benevol ce-l ofere normativul. Cu privire la aceasta ne-am expus pe larg părerile în ședința din 24 Noemvrie; acum fie-ne permis a ne provocà numai la momentele nouă sulevate prin Venerata scriptă Nr. 7403 din 1906.

I. Constatăm:

a) Că drepturile ce și le rezervă Inaltul Ministeriu în normativul de sub întrebare, le-a exerciat guvernul în repetite cazuri, nu numai, că a ordinat cercetări disciplinare, dară s'a dat și cazuri, când însuși a exmisc omisar investigători și controlori, prin urmare regulamentul în privința aceasta nu creiază stări nouă.

b) Ce condițiuni va mai pune după aceasta Inaltul Ministeriu; aceea nu o putem ști; (și am declarat în două rânduri și repetăm și acum, că renunțăm la acest adaus îndată ce acela va involvà condițiuni jignitoare autonomiei noastre. Știm însă, că dacă guvernul atât la noi, cât și în alte țări vreà să exercieze unele influințe asupra instituțiunilor sau a corporațiunilor și nu-și poate ajunge scopul prin ordinațiuni, recurge la crearea legilor, de unde urmează, că corporațiunile și instituțiunile unei țări sunt avizate la bunăvoința guvernelor și noi avem firma convingere, că respingerea ofertului făcut de bună voie, nu va contribui de loc la augmentarea acelei bunevoințe. Mai departe știm, că între împrejurările de acuma și scumpetea extraordinară din întreagă țara, când toate instituțiunile dau adaus de scumpete funcționarilor lor, — salarele existente nu ne sunt suficiente, ca să ne putem împlini chemarea din toate punctele de vedere. Suntem dară necesitați a insistà pe lângă rugările noastre.

II. Cu privire la vincularea fondurilor de carea amintește Venerata scriptă, nu suntem în situația de a puteà dà un răspuns oarecare, ne având noi nici o cunoștință despre starea fondurilor, și nici competența de a ne declarà în merit; credem deci, că aceasta chestiune rămâne de a fi rezolvată de înțeleapta judecată a Prea Veneratului Consistor.

III. Ce privește chestiunea computării în penziune a eventualelor subsidii de sub întrebare, ținem, că deocamdată nu se poate rezolvi definitiv, pentrucă nu să știe cât de mari vor fi subvențiunile, cât vor durà și ce praxă să va desvoltà cu privire la ele și la celealalte confesiuni.

De aceea ne rugăm ca Veneratul Consistor se enunțe:

a) Deocamdată penziunile se vor croi după regulamentele arhidiecezane de până acuma și în aceeaș măsură în care le-ar fi competat profesorilor fără considerare la subsidiile de stat;

b) Dacă praxa generală va aduce cu sine ca și subsidiile să fie computate la penziune, atunci profesorii să plătească din competințele ajutului, nu numai celea patru procente, ci și celea opt procente, ce ar cădeà în sarcina fondului, care ar fi obligat la prestarea cuotelor prescrise.

La aceasta ne declarăm învoiți, ba dacă calculul matematic ar cere mai mult, atunci ne obligăm și la aceea.

IV. In urmă, că Escelența Voastră și Ven. Consistor să nu ajungeți la convingerea, că corpul profesoral numai îndemnat de lacomie, cere primirea subsidiului de sub întrebare și nu ar fi aplicat la nici o jertfă pentru instituțiunile noastre, ne rugăm *să constatați, că toată viența noastră de până acum este o jertfă pentru instituțiunile noastre.* De repetite ori am fost învitați să trecem în serviciul statului, *dar iubirea către această instituțiune ne-a reținut aici cu salare aproape de jumătate, ca celea de stat.*

Și pe viitor suntem gata a aduce jertfe și ne declarăm mulțumiți, *dacă Veneratul Consistor Arhiepiscopesc începând dela 1 Iuliu 1906 ne va pune în curent fiecărui profesor dela gimnaziu salar și competință cu* ***20 procente mai mici, decum le are colegul său dela stat cu tot atâția ani de serviciu.***

Iar dacă aceasta nu se poate, ne rugăm din nou cu toată inzistința

să primiţi subsidiul pus în prospect şi să dispuneţi neamânat subşternerea actelor, cu atât mai vârtos, că amânarea de o zi aduce Corpului profesoral daune *de mii de coroane, ceeace pentru noi, cari de atâta vreme servim cu salarii aşa de neînsemnate, este o chestiune aproape vitală.*

Fondul de penziune preoţesc şi viduo-orfanal.

La această chestiune ardentă şi de actualitate nu s'a scris de ajuns, ea merită toată atenţiunea şi interesul nostru. Şi chiar de aceea sunt convins, că nici părerile mele nu vor fi trecute cu vederea. Iată ce cred eu:

Ce e drept, starea şi soartea preoţimii tare s'a îmbunătăţit faţă de trecut prin regularea congruei şi astfel fondurile cu mai multă uşurinţă să pot augmentă. Ba a sosit timpul, ca să se ţină Sinod Arhidiecezan şi să se statorească modalităţile creşterii fondurilor şi a sumei contribuende la ele din partea preoţilor.

Modul contribuirii de până acum cu 10% la fonduri din subsidii ori întregirea congruală, multora li-s'a părut nedrept, de aceea ar trebui părăsit, mai ales, că mulţi credeam, că *din întregirea an. 1909*, nu se va mai subtrage nimic, de oarece Sinodul din an. 1906 în şedinţa a III-a a decis subtragerea lor numai din subsidiu, care azi nu mai e.

A contribui în anul prim cu $^1/_2$ din întregirea congruală, ori cu o taxă fundamentală de 400 cor. şi 5% *anual din întregire* pentru creşterea repentină a fondurilor, — pe cum au scris unii fraţi în coloanele acestui jurnal — e ceva greu şi ar află mare resenz în sinul preoţimii *din cauza contribuirii în mod neegal la fonduri.*

Creşterea fondurilor nu în mod repentin, dar cred că destul de repede s'ar puteà face aşa, ca:

1. Fiecare preot, fie teolog fie moralist, să contribuie pe o formă la fond, dacă voieşte ca la timpul său el sau ai lui să se bucure de aceiaş penziune. Bună oară: să se conzidere 1600 cor. ca salar fundamental şi după aceasta sumă să se solvească anual 5% adecă 80 cor. în două rate egale. Acei preoţi a căror parohii pe baza conscripţiei venitelor nu au lipsă de întregire, ori dacă da, de foarte puţină, să solvească celea 80 cor. din venitele parohiei. Purtătorii oficiilor protopopeşti dacă voiesc penziune mai mare, ca preoţii, atunci să contribuie cu mai multe procente. Fiind în Arhidieceză la 700 preoţi, s'ar vărsà în fondul deficienţilor şi viduo-orfanal 56,000 coroane la an, iar în 10 ani ar creşte fondul cu 560,000 coroane afară de interese.

2. Să se contopească — dacă se poate — fondul deficienţilor cu cel viduo-orfanal obţinându-se astfel un fond de aproape 610,000 cor. şi crescând anual cu 56,000 cor. dela preoţi, în timp de 10 ani să ridică fondul aproape la 1,200,000 cor. fără alte sume ce incurg la fond şi interese ce se vor puteà capitaliză.

3. Comunităţile bisericeşti să contribue şi pe mai departe aceeaş sumă la fondul deficienţilor, care au solvit-o până acum după împărţirea lor făcută în clase; iar taxa anuală a preoţilor de 16 cor. 12 cor. şi 8 cor. să încete cu totul.

Astfel în timp relativ scurt fondul ar creşte repede, an de an se pot ridică pensiunile deficienţilor, văduvelor şi orfanilor, şi nici noi, cari îl augmentăm, nu simţim mare greutate.

Ce priveşte timpul penzionării, aş fi de părerea, ca să nu se iea nici minimul de 10 ani şi nici maximul de 40 ani de serviciu, cum zice fratele din Nr. 23 a. c. E doară lucru ştiut, că nici un preot, fie cât de bătrân, nu-şi cere penziune până-l servesc puterile. Dar dacă un preot tiner neavând încă 10 ani de serviciu va deveni necapace a mai servi — fără vina lui — şi va trebui să iasă din parohie, ce va fi cu el, ori familia lui fără nici o penziune? Penziunea crească treptat cu creşterea fondului şi peste 10—15 ani fondul va dispune de un aşa capital, încât interesele lui se mângâie pe deficienţi şi se uşureze soartea nefericită a văduvelor şi orfanilor.

Cestiunea fondurilor de penziune atingând cu deosebire interesele mari ale preoţimii dela sate, ar fi de dorit ca Preavenerata Superioritate să chieme pe lângă purtătorii oficiului protopopesc din fiecare tract câte doi preoţi ca delegaţi, la Sinodul ce are să pertracteze modul augmentării fondurilor şi penzionării preoţilor, ca preoţimea cel puţin în parte să fie reprezentată.

Beniamin Rusu.

CORESPONDINŢE.

Vizită canonică.

Ţara Haţegului 1909.

Deşi cam târziu; dar şi acum Vă rog a dà loc în coloanele preţuitu-vă ziar ce redigiaţi următoarele informaţiuni:

Zilele de 7, 8 şi 9 luniu au fost pentru locuitorii din Lunca-Cernei-inferioare, Lunca-Cernei-superioare, Meria şi Vadu-Dobrei o frumoasă sărbătoare — primind în mijlocul

FOIŢĂ.

EMINESCU-OMUL.

(Continuare).

Cazarma, în care stăteam, se află la o depărtare de vre-o opt chilometri dela palatul de atunci al universităţii. Într'una din zile, căpitanul meu, om bun ca toţi oamenii, m'a întrebat, dacă nu mi-e prea lung drumul, pe care am să-l fac în fiecare zi, ducându-mă la universitate şi întorcându-mă la cazarmă.

I-am răspuns, că sunt obicinuit a mă sculà de dimineaţă, tot o slăbiciune a mamei, şi am destul timp să fac cei opt chilometri.

„Dar cursurile ţin până la douăsprezece, a întimpinat el, — şi n'ai timp să te întorci la masă."

Peste câteva zile am fost dar transferat la alt regiment care se află în cazarma „Franz Iosef," a treia casă dela universitate.

Aceste erau împrejurările, în cari mă aflam când l'am cunoscut pe Eminescu. După ce trăisem timp de aproape doi ani la ţară şi mă socoteam cel mai fericit om în mijlocul marelui oraş, unde vedeam atâtea multe lucruri frumoase şi nu mă simţeam de loc străin, căci, nu prea puteam să vorbesc cu nimeni în nemţeasca mea de tot pocită, eram întimpinat pretutindeni cu multă bunăvoinţă.

Eminescu erà înscris la facultatea de filozofie, dar îl vedeam regulat la interesantul curs de economie naţională a lui Lorenz Steiu, pe cum şi la cel de drept roman al lui Ihering, — un tânăr oacheş, cu faţa curată şi rasă peste tot, cu un lung „clăbăţ" bănăţănesc peste pletele negre, cu ochi mărunţi şi visători şi totdeauna cu un zimbet oarecum batjocoritor pe buze, — un Albanez, îmi ziceam, poate chiar un Persian.

Câteodată se plimbà, printre lecţiuni, pe coridor cu alţi tineri atunci mi-e necunoscuţi. Erau Toader Nica şi Ioan Bechnitz, Ioniţă Bumbac ori vre-un alt bucovinean.

Deşi trecuseră vre-o două luni decând mă aflam la Viena, singurul Român de acolo, pe care-l ştiam, erà Ioan Hosanu, care studià medicina. El veneà câteodată să mă ieà cu dânsul, la masă. Prin el am făcut cunoştinţă cu Eminescu şi cu Ioniţă Bumbac, care scrià şi el versuri, şi am luat masa împreună.

Mi-a rămas viu întipărită bucuria de a mă fi încredinţat, că Albanezul meu nu e Persian, ci Român de ai noştri, şi în timpul mesei am avut toţi trei şi mai ales eu o vie discuţiune cu Eminescu, încât n'aşi fi stat până seara, dacă n'aşi fi fost nevoit să mă prezint înainte de două la cazarmă.

La cazarmă ne aflam în aceiaş sală treizeci şi cinci de voluntari, studenţi adunaţi de pe la toate şcolile, din toate ţările şi de toate neamurile, cei mai mulţi băieţi voioşi, cari le făceau toate val vârtej. Fiindcă-mi făcusem reputaţiunea de om ordonat şi iubitor de curăţenie, am fost însărcinat de căpitanul nostru să port grije de curăţenie şi de buna rânduială în dormitorul nostru, unde ni-se făceau şi lecţiunile de teorie. O vie îngrijare mă cuprindeà când mă gândeam că se întorc băieţii, căci în fiecare clipă puteà să-mi vie inspecţiune. Aflând lucrul acesta, Eminescu se uità mereu la ceasornic şi-mi dedeà zor să plec, apoi m'a însoţit până la cazarmă pentruca, pe drum, să urmăm discuţiunea.

Se izbeau în noi amândoi una de alta două lumi pornite din aceiaş obârşie, dar desfăşurate fiecare în felul ei şi una largă şi luminoasă, iar cealaltă strâmtă şi neguroasă.

Il văd, par'că, şi acum uitându-se din când în când spăriat şi scos din răbdare la mine.

Om de o veselie copilăroasă, el râdeà cu toată inima, încât ochii tuturora se îndreptau asupra lui. În clipa următoare se încruntă însă, se strâmbà ori şi întorceà capul cu dispreţ. Cea mai mică contrazicere-l irità; muzica de cele mai multe ori îl supărà; şuierătura-l făceà să se cutremure; ori şi ce scârţiitură-l scoteà din sărite.

Şi adeseori el îmi ziceà „Taci, nu mai scârţăi!"

El crescuse în Moldova, în Bucovina, la Sibiiu, la Blaj, la Bucureşti şi în multele lui cutreerări mereu în mijlocul poporului român, cetise cronicarii şi multe cărţi bisericeşti, cunoşteà literatura română în toate fazele ei, şi în acum destul de lunga mea

nostru pe Ilustrissimul şi Prea Sfinţitul Dn Dr. Vasiliu Hossu, Episcopul Lugojului.

In 7 Iuniu după oarele 10 venind Arhiereul de către comuna Steiu, în capătul comunei Lunca-Cernei-inferioare, sub poarta triumfală în numele comunei politice a fost salutat de notarul locului Nicolau Oprea. Mulţumind Ilustritatea Sa pentru buna primire — în sunetul campanelor şi trascurilor a sosit la sf. biserică — fiind însoţit de Ilustritatea Sa canonicul prelat — Ioan Boroş, de Spectatul Domn Pap Jenő, pretor, de Prea On. Domn vicar-foraneu al Haţegului Dr. Iacob Radu, de Clarissimul Domn Dr. Danil Fireza, secretar episcopesc, de M. On. Nicolau Muntean, protopopul Ulpiei-Traiane de Spectatul Domn Emiliu Socaciu, notarul opidului Haţeg şi de On. Şofron Oltean, parohul Rachitovei, unde fù intimpinat de poporul adunat cu puternice aclamări.

După ce Ilustritatea Sa fù îmbrăcat, preotul locului On. Nicolau Todoran l'a bineventat.

Intrând în sf. biserică s'a cetit rugăciunile dela Litie; după cari Ilustritatea Sa a predicat celor prezenţi — storcându-le lacrimi din ochi. După acestea eşind din sf. biserică — s'a cetit din Euhologiu unele rugăciuni peste o mulţime de morboşi — şi s'a cetit tot de Arhiereu şi deslegările dela înmormântare.

După prânz Ilustritatea Sa toţi însoţitorii au plecat către Lunca-Cernei-superioare — unde fù intimpinat de către parohul locului On. Aron Mihaescu, încunjurat de curatori şi de popor, cari la vederea Il. Sale au erupt în sgomotoase aclamări.

Dându-se Il. Sale mandia şi camilavca, fù bineventat prin parohul locului, la ce Il. Sa a răspuns mulţumind pentru buna primire.

Intrând în sf. biserică s'a servit Litia îndatinată. Il. Sa ca în tot locul a ţinut o vorbire cu o aşa vervă oratorică încât a frapat nu numai pe ai noştrii, dar şi pe străinii ce erau prezenţi.

Ţinându-se serviciul divin Il. Sa a fost rugat à ceti rugăciunile din Euhologiu peste mai mulţi morboşi. Fiind biserica în mijlocul cimiterului Ilustr. Sa a cetit deslegarea dela morţi în urma rugării poporului.

După toate acestea Il. Sa deşi obosit; dar cu vigoarea-i juvenilă a primit din partea poporenilor sărutarea mânii, dându-le binecuvântarea Arhierească şi întreţinându-se cu mulţi.

S'a cercetat după aceea şcoala, carea e prea mică faţă cu numărul cel mare a pruncilor deobligaţi a cercetà şcoala; însă cu ajutorul lui Dumnezeu, cu încetul toate se vor face.

Intorcându-ne dela şcoală a fost cercetată casa cea nouă parohială, carea e decoarea comunei, şi carea e una dintre cele mai frumoase case parohiale din ţara Haţegului.

S'a vizitat apoi cancelaria parohială.

Marţi dimineaţa adecă în 8 Iuniu către oarele 9 în butul drumului celui greu şi a tempestăţii ce se arătà, Ilustritatea Sa cu întreaga-i suită 14 la număr au plecat către Meria o comună foarte expusă ca şi carea în dieceza întreagă părechie nu-şi are. Şi fiindcă cu trăsuri cu cai nu se poate merge aşa am fost necesitaţi a ne folosi de cară cu boi şi anume la tot carul câte 4 boi.

Până la hotarul Merii am fost petrecuţi de credincioşii Luncei-Cernii-inferioare, unde o mulţime de tineret din Meria ne-au intimpinat cu cântări iar un cioban voinic cântà din fluer acompaniind cântările.

Se vorbià ma şi acum se vorbeşte că Merienii ar fi cei mai proşti oameni, dar după cum se va vedeà din cele următoare s'a adeverit contrariul:

Intreg drumul (cam 6 chilometrii) a fost plin de credincioşi, tot la câte 20—30 de paşi se aflà câte un grup, — cari aclamând pe Ilustritatea Sa se adaugeà la trupă. Cu mic cu mare au eşit întru intimpinarea marelui Preot.

Comuna Meria e strânsă (nu resfirată ca şi Luncile) având prin mijlocul său o stradă principală; carea străluceà de curăţenie. Casele erau toate decorate cu frunză verde şi tot la câte 5—6 paşi atârnà câte o cârpă roşietică de crengile verzi.

In uşa bisericii Ilustritatea Sa fù întâmpinat de parohul On. Aron Mihaescu prin o vorbire acomodată, în carea face amintire, că comuna aceea, abia prin anul 1834 a mai fost odată cercetată de Escelenţa Sa de pie memorie Ioan cândva Leményi, Arhiepiscopul Blajului. Lacrămi de bucurie au curs din ochii bunului Arhiereu, răspunzând la bineventarea parohului. Intrând în sf. biserică s'a săvârşit Litia, iar Il. Sa a ţinut către poporul adunat o predică în limbaj poporal, cari sorbeau vorbele ce curgeau ca mierea de pe buzele Prea Sfinţii Sale.

După finirea acestora s'a cetit rugăciunile pentru morboşi şi deslegarea la morţi.

Nu pot trece cu vederea, aceea împrejurare, când cu plecarea noastră din Lunca către Meria din toate părţile ploua, numai pe unde mergeam noi nu. In Meria numai după ce am intrat în sf. biserică a început a ploua ţinând până către 2 ore pe când deja eram gata cu amiaza.

Par'că se arătà mâna lui Dumnezeu cum ne ocoleà ploaia.

După prânz am plecat către filia Vadu-Dobrii în 5 trăsuri puse la dispoziţie de Spectatul Domn Milosevic Arthur, întreprinzător.

---

vieaţă, n'am cunoscut om stăpânit deopotrivă cu dânsul de gândul unităţii naţionale şi de pornirea de a se dà întreg pentru ridicarea neamului românesc. Incântat de trecutul Românilor şi de marile lor destoinicii, el erà scârbit de prezentul după părererea lui urât, admirà pe bătrâni şi se uità cu însufleţire în viitorul luminos. Ceea ce noi numim sentimentalitate nu existà pentru dânsul. El n'avea slăbiciuni pentru nimic. Toate porniau la dânsul din convingere, şi ceea ce noi ceilalţi facem din iubire, el făceà din hotărâre nestrămutată, iară ura se dedeà la dânsul ca dispreţ pe faţă. Niciodată nu l'am văzut plângând şi nu cred că erà în stare să plângă, iară cu înduioşare numai despre muma lui l'am auzit vorbind.

* * *

Eminescu erà om de o vigoare trupească extraordinară, fiu adevărat al tatălui său, care erà munte de om şi ca fire grădină de frumuseţă, şi ar fi putut să ajungă cu puteri întregi la adânci bătrâneţe, dacă ar fi avut oarecare purtare de grije pentru sine însuş şi-ar fi fost încă copil îndrumat aşi stăpâni pornirile spre exces.

El erà însă lipsit cu desăvârşire de ceeace în vieaţa de toate zilele se numeşte egoism, nu trăià prin sine şi pentru sine, ci prin lumea, în care-şi petreceà vieaţa, şi pentru ea. Trebuinţele, suferinţele şi durerile, întocmai ca şi mulţumirile lui individuale, erau pentru dânsul lucruri nebăgate în seamă. Ceea ce-l atingeà pe el erau trebuinţele, suferinţele, durerile şi totdeauna rarele bucurii ale altora. De aceia, ziceà el, că multe dureri şi puţine plăceri — nu pentru el, ci pentru lumea oglindată în sufletul lui.

Nu l-au înţeles şi nu sunt în stare să-i pătrundă firea cei ce i-au scrierile lui drept manifestare a fiinţei lui individuale.

El niciodată nu s'a plâns de neajunsurile propriei sale vieţi şi niciodată nu a dat pe faţă bucuria isvorâtă din propriile sale mulţumiri. Flămând, zdrenţuit, lipsit de adăpost si răbdând la ger, el erà acelaşi om senin şi veşnic voios, pe care-l ating numai mizeriile mai mici ale altora. Intreaga lui purtare de grije erà deci numai pentru altii, care după părerea lui nu puteau să găsească în sine înşi-şi mângăierea, pe care o găsià el pierzându-se în privirea lumii ce-l încunjură. „Nenorocirea cea mare a vieţii e, — ziceà el, — să fi mărginit, să nu vezi cu ochii tăi, să şti puţine, să înţelegi rău, să judeci strâmb, să umbli orbecând prin o lume pentru tine pustie şi să fi nevoit a căutà afară din tine compensaţiuni pentru munca grea a vieţuirii. Lui nu-i trebuiau nici bogăţii, nici poziţiune, nici trecere în societate, căci se simţeà fericit şi fără de ele, şi din acest simţemânt de fericire individuală pornià mila lui către cei mulţi şi nemărginitul lui dispreţ faţă cu cei ce-şi petrec vieaţa în fleacării ori sporesc durerile omeneşti. In întreaga lui scrisă nu este o singură notă de ură, şi noi, care-l ştim în toate amănuntele vieţii lui, am rămas adeseori uimiţi de firea lui îngăduitoare faţă cu cei ce se făceau vrednici de a fi urâţi. Dispreţul lui se dădeà însă pe faţă fără de nici o teamă şi adeseori şi fără de milă şi mai ales aceasta făceà pe mulţi să se ferească de dânsul.

Dacă n-a fost egoist în înţelesul comun al cuvântului, încă mai puţin a fost vanitos ori stăpânit de ambiţiune: pornirea lui covârşitoare erà amorul propriu, şi nimic nu erà în el mai presus de simţemântul de dignitate.

„Ceiace li-se poate iertà altora, — ziceà el adeseori, — nu pot să-mi permit eu.“

Eminescu nu erà însă în stare să mintă, să treacă cu vederea reaua credinţă a altora, să tacă şi atunci, când erà dator să vorbească, să măgulească ori chiar să linguşească pe cineva şi în gândul lui cea mai învederată dovadă de iubire şi de stimă erà să-i spui omului şi în bine, şi în rău adevărul verde în faţă. El erà în stare să se umilească, să stăruie, să cerşească pentru vre-un nevoiaş: pentru sine însu-şi însă cu nici un preţ. Vorba lui erà vorbă şi angajamentul luat de dânsul erà sfânt. Niciodată el nu luà asupra sa sarcini, pentru care nu se socotià în deajuns pregătit ori pe care nu erà gata să le poarte cu toată inima.

(Va urmà).

Dela Meria un grup de tineri ne-a petrecut aproape 3 chilometrii delectându-ne prin diferite cântări.

Indată după plecarea noastră din Meria ne-a întimpinat un banderiu din Vadu-Dobrii în frunte cu harnicul primar Dumitru Faur.

Ajungând în Vadu-Dobrii sub un arc de triumf ne-a întimpinat Spectatul Domn Milosevic Arthur, dimpreună cu Domnii Soos Albert şi N. Lenási şi poporul adunat. In numele acestora a vorbit *Dl Soos Albert*. Răspunzând Ilustritatea Sa acestei binevenitări — cu toţii am mers la capela (carea serveşte şi de şcoala de stat catolică).

In uşa capelei i-s'a predat Ilustrităţii Sale, din partea parohului Aron Mihaescu sfânta Cruce şi Evanghelia spre sărutare, după cari intrând în capelă s'a servit Litia. După Litie învăţătorul de stat Schotnik Mihály a cântat cu pruncii de şcoală 2 cântări ocazionale iar două fetiţe a subforestierului Soos Albert au predat fiecare câte-o cunună de flori alese naturale (împletite şi aranjate de mama lor evlavioasa şi vrednica noastră română din Câmpeni) una Il. Sale iar a doua Ilustrităţii Sale Dlui canonic prelat Ioan Boroş.

Ilustritatea Sa emoţionat a mulţumit atât fetiţelor cât şi celor adunaţi pentru buna primire îndemnându-i a trăi în bună-înţelegere fără deosebire de naţionalitate şi religiune.

Dimineaţa adecă în 9 Iuniu tot cu acelea trăsuri am plecat către Gura-Bordului (un prediu ţinător de Lunca-Cernei-superioară) pe un drum pe cât de rău; dar pe atât de romantic.

Ajungând la Gura-bordului furăm întimpinaţi de poporul adunat iară codrenii grofului Lonyaj la ordinul forestierului afabilului Dn Karaba András au tras salve.

Pe cum în Vadu-Dobrii aşa şi aci am fost oaspeţii Sp. Dn. Milosevic Arthur.

După oarele 2 am plecat cu toţii către Rusca-montană. Intreg drumul a fost rău fiind silit şi Il. Sa a merge pedestru mai bine de 1 chilometru.

Sosind în Rusca-montană la poarta Ilustrei familii Milosevic George am fost întimpinaţi de Dnii Milosevic Alexandru capitan la marină, Scholcz Iuliu primforestier, Ioan Velovan paroh gr.-or., N. Fucs paroh rom.-cat., N. David notar, N. Rozinszki ş. a.

Aci Ilustritatea Sa însoţit de Dnul canonic au cercetat pe Spect. Domn Milosevic George (gazda casei) carele fiind de mai mult timp morbos zăceă în pat. Aproape ½ oară s'a întreţinut cu dânsul mângâindu-l şi întărindu-l în credinţă ca să suporte cu tărie suferinţele trimise dela Dumnezeu. In acest interval am observat pe Spect. Domn Milosevic George lăcrimând de bucurie că a fost onorat prin prezenţa unui dignitar bisericesc atât de înalt.

Se vedeă pe faţa bătrânului că i-ar fi mai uşor.

In 10 Iuniu adecă Joi dimineaţa Ilustritatea Sa, însoţit de I. Sa Dl canonic Boros şi de Clarissimul Domn, Dr. Danil Fireza, secretar episc. pe la oarele 6 au plecat cu caleasa Spect. Domn Milosevic Duşan luând drumul spre Ruszkicza, au trecut peste Tăul-ursului şi prin Tomeşti până la Margine.

Dela Margine apoi cu trenul la Lugoj. Nu pot terminà acest raport fără de a aminti cu laudă familia bătrânului şi de toţi iubitului Milosevic George. Cu deosebire fiiul său Arthur, carele în decurs de 3 zile ne-a pus la dispoziţie 5 trăsuri şi în două zile ne-a gostit.

Pentru aceste noi vom rugà pe bunul Dumnezeu să deà bătrânului grabnică însănătoşare şi să-l ţinà încà mulţi ani dimpreunà cu familia sa.

Bunul Dumnezeu se lungească firul vieţii Ilustrităţii Sale Episcopului spre a mai puteà face des vizitaţiuni canonice.

A. M.

Curs pentru analfabeţi.

Sânmihaiul-deşert 1909.

In comuna Sânmihaiul-desert din tractul protopopesc gr.-cat. al „Dârgei“ cursul şcolar pentru instruarea în scris-cetit a analfabeţilor adulţi s'a ţinut din partea subscrisului începând din 21 Dec. a. tr. până în 13 Aprilie a. c. fiind cercetat de 30 indivizi analfabeţi, cărora li-s'au ţinut oare regulate în fiecare Marţi şi Vineri seara dela 6—9 oare şi Dumineca d. a. dela 1—3 oare. Acest curs de instrucţiune s'a încheiat prin un examen public. La acest examen a luat parte şi comitetul desp. Hida-Huedin al „Astrei,“ fiind în comisiunea de examinare Sp. D. Dr. Simion Tămaş, adv. în Hida, directorul desp. Hida-Huedin al „Astrei,“ Paul Roşca, protopresbiter gr.-or. în Fizeş—Sânpetru şi Gavril Mureşan, preot în Jimborul-mare apoi număros alt public.

Examenul l-a deschis P. O. D. Paul Roşca prin o cuvântare acomodată, în care arată lipsa mare ce simte poporul român de a-şi lumină mintea cu învăţătura şi-şi exprimă bucuria, că la aşa o festivitate i-s'au dat ocasiune ca să vină în comuna noastră.

Urmează apoi examinarea. Fiecare elev e examinat cu deamăruntul) din cetit şi scris. Dupăce a cetit, a trebuit să scrie câte o propusiţiune, iar on. comisiune examinătoare şi-a luat notiţe speciale despre fiecare elev.

Dupăce a fost examinaţi toţi unul dintre şcolarii adulţi ţăranul Mitru Tarţa declamează poezia de G. Coşbuc: „Rugămintea din urmă“ care declamare stoarse lacrimi din ochii multora; iar trei elevi adulţi să produc cu un trialog „despre Şcoală,“ urmează un patrulog despre „Limba românească predat de patru eleve cuotidiane.

In urma examenului vrednicul advocat Dr. Simion Tămaş, ţine o vorbire pătrunzătoare poporului, în care expune, că cunoaşte pe deplin greutăţile cu cari avem a ne luptà cu începutul ţinerii astorfel de cursuri.

Sunt mulţi de aceia în poporul nostru, cari în loc de a luà ei înşişi parte la atari cursuri de învăţământ, pentru luminarea minţii lor, să silesc a descurajà şi pe alţii şi alte piedeci. Aduce cuvinte de laudă acelora, cari nu au ascultat de atari şoapte fără a urmat sfatul dat de preotul şi învăţătorul lor şi s'au nizuit a-şi câştigà cunoştinţă în scris cetit. Ii îndeamnă cu toată căldura, ca şi pe venitor să urmeze astfel, căci apoi vor deveni oameni folositori lor însuş şi altora. Pe fiecare din acei cari au cercetat acest curs îi donează câte cu un exemplar legat frumos din cartea de rugăciuni „Mărgăritarul sufletului“ îndemnându-i ca din aceea rugându-se lui Dumnezeu să se nizuiască aşi perfecţionà cunoştinţele câştigate; iar în venitor şi mai mulţi să se înscrie la cursul ce să deschide iarăşi pentru învăţatul scris-cetitului.

Pentru cuvintele de îndemn şi însufleţire adresate de către binemeritatul Domn Dr. Simion Tamaş mulţumeşte înv. Vasiliu Dumitraş On. Comisiuni examinătoare, elevilor cari au cercetat acest curs de instrucţiune, On. oaspeţi cari ne-au onorat cu prezenţa şi în special Spect. D. Dr. Simion Tămaş adv. care pe elevii adulţi i-a provăzut cu Abecedare gratuit şi acum îi şi donează cu cărţi de rugăciuni făcând o jertfă banală de peste 33 coroane. Preotul local donează pe elevii aceştia cu 4 cor.

Vasiliu Dumitraş,
docente gr.-cat.

Beţi numai apă minerală ungară!

Societate pe acţii pentru comunicaţie şi export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală contra podagrei
» » Borszék fântâna Kossuth
» » Borszék fântâna Boldizsár
» » Bodok Matild
» Baross
» » Borhegy

Apă de Boholt
» » Vălcele (Előpatak)
» » F.-Rákos Mária
» » Fehérkő
» Gloria
» » Horgász—Hankó

Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Kászon fântâna principală (Salutaris conţine jod şi litium.
» » Répát
» Székely-Selters
» » Stoiceni (Stojkai)

Întreabă-ţi numai medicul şi vei şti, că puterea vindecătoare a **apei minerale naturală** şi gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot supleni.

(II) 16—19

Internatul Vancean de fetițe în Blaj.

— *Publicare de concurs.* —

Până în ziua de *15 August n. a. c.* se publică concurs pentru primirea în *Internatul Vancean de fetițe în Blaj.* Condițiile sunt:

1. Pentru o elevă sunt a se plăti pe un an școlastic 280 cor. solvibile în două ori cel mult patru rate egale anticipative. Elevele, cari vor învăță limba franceză ori muzica instrumentală, vor solvi separat unele taxe moderate. Separat are să se plătească și didactrul de 6 cor. 60 fil. pentru elevele din clasele elementare și de 12 cor. 60 fil. pentru cele din clasele civile.

2. Fiindcă elevele vor avea, să poarte vesminte uniforme, se vor solvi pentru acestea câte 30—38 cor. după vâsta fiește căreia. Uniforma aceasta constă din două șurțe cu mâneci, două pălării, — una de iarnă și alta de vară, — și din o toaletă.

3. La intrarea în Internat fiește care elevă are să fie provăzută cu: *4 toalete simple, câteva șurțe, jachetă de iarnă și primăvară, 1 năframă mare, 1 năframă mică și 3 de cap, 6 cămeși, 6 camisoane, 6 pantaloni, 6 fuste, 6 serviete, 18 batiste, 8 perechi de ciorapi, 2 perechi de papuci, 1 parechie de pantofi, 1 perie de dinți, 1 perie de cap, 2 perii de încălțăminte, 1 plapomă, 2 pepteni, 1 țol de lână, 2 perini, 4 fețe de pat, 4 fețe de perină, 2 cuverte de pat din giolgiu alb, 1 lighian de spălat, 6 ștergare, 4 ștergătoare de lighian, 1 ținătoare de săpun, 1 ulcea de tinichea și tacâm (lingură, furculiță, cuțit și linguriță).*

Pentru suma solvită fiește care elevă va primi:

1. Instrucție în studiile prescrise pe clasele I—IV elementare și I—IV civile, educație religioasă-morală și deprinderi în conversație maghiară și germână.

2. Locuință în etajul institutului în sale mari, sănătoase și luminoase, provăzute cu mobilarul de lipsă.

3. Vipt întreg și anume: *a)* la dejun cafea cu lapte, *b)* la amiazi 3 plese, în Dumineci și sărbători 4 plese, *c)* la cină 2 plese. *Pachete de ale mâncării se permite elevelor, să primească numai la sărbătorile Nașterii Domnului și ale Paștilor.*

4. Spălat, luminat și încălzit. In fiește care lună elevele vor luà câte o baie.

5. Instrucție practică în cele economice, întru cât instrucția de sub 1. lasă răgaz.

La cererile pentru primire au să se alăture: estras de botez, testimoniu de pe clasa absolvată, atestat medical despre sănătatea elevei, atestat de vaccinare și revaccinare.

Rugările pentru primire au să se înainteze *Preaveneratului Consistor metropolitan din Blaj*, alăturându-se la fiește care o marcă postală de 45 fil. pentru spedarea francată a rezoluției. Dela rugarea pentru primire *nu sunt dispensate* nici elevele, cari au mai fost în Internat.

Blaj, în 1 Iulie 1909.

Direcția Internatului Vancean de fetițe.

Noutăți.

Trecerea Arhiducelui Franz Ferdinand. Azi dimineață la oarele 9 a trecut pe aci moștenitorul tronului A. S. I. Arhiducele Ferdinand și Augusta-i soție. Număros public se adunase la gară se salute pe viitorul Monarh. Viteazul solgăbirău Lengyel Mór a pus jendarmii să alunge publicul de lângă gară. E interesant însă, că la sosirea trenului de curte jendarmii s'au ascuns. La plecarea trenului publicul a isbugnit în aclamări.

Din Arhidiecеză. Dela 1 Iuliu n. Cassa centrală arhidiecezană s'a contopit cu Administrația centrală capitulară în un singur oficiu sub numirea din urmă. Au fost numiți la acest oficiu administrator Rev. *Iosif Hossu,* controlor Rev. *Dr. Isidor Marcu* și revizori Revmii *Gavril Pop* și *Dr. Victor Szmigelski.* — Rev. *Dr. Augustin Bunea* a fost numit rector la Seminariul teologic în locul Rev. *Dr. Isidor Marcu,* care a trecut de controlor la administrațiunea centrală capitulară. — Multon. *Dr. Ambrosiu Chețianu* a fost numit director la gimnaziu în locul Rev. *Iosif Hossu,* care trece de administrator la administrațiunea centrală capitulară. Multon. *Ioan F. Negruțiu,* a fost numit director la institutul preparandial în locul Rev. *George Munteau,* care la cererea sa a fost absolvat de acest post. — Protopopul *George Suciu* din Indol trece în penziune cu 1 August 1909, iar *Dion. Boeriu* parohul Frâuei (distr. Mediaș) cu 1 Iulie 1909 — On. *Ioan Dredețan* din Ceuașul de câmpie a fost numit paroh la *Socol,* — Pentru completarea parohiei *Sân-Mihaiul-deșert* în Tr. protopopesc al Dârgei se escrie concurs până în 31 Iuliu 1909. Venitul congrual 286 cor. 20 fil. Pentru completarea parohiei *Șeușa-de-Murăș* în Tr. protopopesc al Sebeșului se escrie concurs până în 15 Iuliu 1909. Venitul congrual face: 494 coroane.

Convocare la adunarea cercuală a despărțământului XI Blaj al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român" ce se va ținea la 12 Iulie n. 1909, sărbătoarea sfinților Apostoli Petru și Pavel, în *Șoroștin.*

Episcop la Caransebeș. Pe Luni în 12 Iulie e convocat Sinodul diecezei de Caransebeș pentru alegerea de Episcop.

— **Hymen.** *Bolomon Barbu,* teolog abs. și *Mărioara Aron* invită la serbarea cununiei lor, ce se va celebrà în 12 Iuliu n. a. c. în biserica gr.-cat. din Glogovet.

— *Iuliu Căpâlnean,* teol. abs. și *Elena Moga* anunță serbarea cununiei lor, ce se va celebrà în 12 Iuliu n. (la sărbătoarea sf. Apostoli) în biserica gr.-cat. din Murășuioara.

— *Alexandru Brumariu,* teolog abs. și *Elena Nicoară* anunță celebrarea cununiei lor, ce se va serbà în 12 Iulie st. n. a. c. în biserica gr.-cat. din Gheja-de-Mureș.

Concurs. Pentru postul de prefect în convictul gr.-cat. român din Sighetul Marmației, să deschide concurs cu termin până în 1 August st. n. a. c. Emolumentele împreunate cu acest oficiu sunt: cvartir și proviziune întreagă și plată anuală de 400 cor. în rate lunare. Recursele sunt a se trimite la Reverendissimul Domn Tit Bud vicar și directorul convictului.

Petreceri. „Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Blaj" invită la Petrecerea de vară, ce se va ținea Duminecă în 18 Iuliu st. n. a. c. în Grădina publică din Veza. Inceputul la 4 oare d. a.

— Societatea de lectură a femeilor române din Turda invită cu toată stima la Petrecerea de vară ce se va ținea Luni în 12 Iulie st. n. a. c. (în ziua ap. Petru și Pavel) în sala cea mare a hotelului „Elisabeta" din Turda.

Necrolog. † *Antoniu Bucur,* înv. penzionat în Odverem, după grele și îndelungate suferințe a adurmit în Domnul Luni în 21 Iunie în al 32-lea an al etății, și al 10-lea an al fericitei căsătorii.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunei.

— *f.* — Nu se poate!

Sandu Bujor. Va urmà.

Harfistul. Detto.

Sever. C. A. M. D. Veți avea în curând răspunsul nostru.

N. P. In numărul următor.

Licitație minuendă.

Curatoratul bisericesc gr.-cat. din Posmuș tractul Fărăgăului în 11 Iuliu a. c. st. n. la 10 oare a. m. va ținea în școala gr.-cat. din Posmus licitația minuendă pentru edificarea bisericii. Prețul statorit e: 11,020 coroane 74 fil. din suma aceasta se va subtrage materialul ce-l vor prestà parohienii.

Cauțiune a să depune suma de 700 c. Planul, preliminariul și condițiunile se pot vedeà în cancelaria parohială începând din 3 Iuliu, până în 11 Iuliu a. c. st. n.

Constantin Rusu, paroh gr.-cat. *Ștefan Vêrvă,* curator primar.

(25) 4—4

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secreținea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra **oftice, guturaiului. tusei măgărești, scrofulei și influenței**

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche".**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveția).

„Roche"

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie **Prețul unei stiele 4. — cor.**

(4) 20—35

Partea literară.

Ridicolii vieţii.

— De vorbă cu preoţii. —

În natură ridicolul nu se găseşte decât în vieaţa omenească. În lumea neînsufleţită, în ceea a plantelor şi a animalelor nu aflăm manifestări ori apariţii vrednice de râs şi de dispreţ, ridicolul e ceva tipic omenesc. Şi e firesc să fie aşa, pentrucă ridicolul e o aberaţie a cugetării omeneşti, condusă de fantazie. Şi e îngrozitor cât sunt de mulţi ridicolii vieţii. Aproape nu poţi face un paş, să nu te izbeşti de ei.

Studentul bun, care având, firește nu dela sine, o minte mai ageră, pricepe în grabă şi nu se ostenește cu învăţatul, nu se mulţumeşte cu pacea ce-o poate aveà în suflet, ci cu toate ocaziile vreà să-şi arete această calitate şi altora. Inaintea colegilor, înaintea profesorilor dă să se înţeleagă, că el nu-i un muritor de rând. Pe drum chiar umblă mai deosebit, mai încordat, dela o vreme îi pare, că toţi îl privesc şi-l admiră. Pe urmă se simte deasupra profesorului său chiar, dela care a învăţat. Dacă studentul bun în chipul acesta judecă şi simte, atunci pe lângă toată mintea lui ageră, e un tinăr ridicol al vieţii. Şi pentruce oare? Pentrucă, ocupat mereu cu dânsul, creşte mare fără să cetească în adevărata carte a vieţii, ajunge bărbat şi crede, că lumea întreagă stă dintr'însul şi interesele lui de vieaţă.

O fată frumoasă, având firește, iarăşi nu dela sine această calitate, n-are altă grije decât îmbrăcămintea, oglinda, petrecerile şi cuceririle. La altele mai puţin frumoase nici nu priveşte, invidiază pe altele mai frumoase şi mai bogate, şi crede, că îndeletnicirile acestea a ei însemnează vieaţă, pe când ea în realitate nu-i decât o ridicolă a vieţii.

Tinerii, cari au părinţi bogaţi, ori cu poziţii însemnate, călăresc întreaga lor tinereţă pe calităţile acestea a părinţilor, şi privesc de sus, din înălţimi, la coetanii lor, cari sunt numai nişte muritori de rând. A vorbi în continuu de ei şi de părinţii lor, de averea lor, de poziţia lor în societate, cred ei, că însemnează vieaţa, cred ei, că în chipul acesta îşi petrec mai bine tinereţele. Pe când ei de fapt nu vântură decât pleava vieţii.

Oamenii sătui, cari au de-agata tot ce le trebuieşte, îşi numără ziua şi noaptea dobânzile şi averile, se cred cei mai puternici stâlpi ai societăţii, însaşi societatea, însaşi omenimea, privesc cu dispreţ la dracii golani, cari furnică în jurul lor, — cred, că duc adevărata vieaţă, pe când ei iarăşi nu sunt decât nişte ridicoli cu mult mai grosolani ca ceialalţi.

Oamenii cu poziţii înalte, cărora li-se pare a cârmui lumea, cari strivesc când pot pe duşmani — vezi bine duşmanii lor sunt totdeauna mai slabi decât ei în puteri — cărora li-se pare că-ţi ţin soartea atârnată de unghia lor cea mică, cari spunându-ţi o vorbă pufăită pe nas odată cu fumul de ţigară, cred că te-au ridicat în cer, — susţin în conştiinţa lor, că adevărată vieaţă numai ei duc. Pe când ei sunt tot nişte ridicoli ai vieţii.

Cine-ar puteà să înşire toate categoriile celor cari constitue nesfârşita falangă a ridicolilor vieţii? Fiecare îi întâlnim, în sate în oraşe, pretutindinea. Cine să nu fi cunoscut cel puţin o duzină de tineri şi tinere din categoria ridicolilor? Cine să nu fi cunoscut bogaţi ridicoli şi săraci ridicoli? Cine să nu fi stat de vorbă cu vre-o persoană de înaltă poziţie, şi totuş ridicolă? Mai mult: care din noi n-am fost cel puţin în unele împrejurări ale vieţii în tabăra aceasta?

Nu ţi-a părut vre-odată despre tine, că ai cântat ca o privighitoare de ai înlemnit toată lumea? Nu ţi-s'a părut, că ai predicat ori ai spus o vorbire profană de ai uimit mulţimea? N-ai fost convins vre-o dată, că atestatul tău, diploma ta strălucită trebuie că o cunoaşte toată lumea? Nu ţi-s'a părut vre-o dată, că cutare cearcă să-ţi facă cunoştinţa numai nu cutează? Ei bine, în toate cazurile acestea şi altele nenumărate, ai fost un ridicol al vieţii. Intrebi de ce? Pentrucă cel puţin pe câteva zile, ori câteva momente numai, ţi-s'a părut, că tu cu calităţile tale întreci pe mulţi, poate pe toţi, ţi-s'a părut, că acela-i rostul vieţii, că asta înseamnă a trăi.

Trebuie să deosebim însă pe ridicolii vieţii în două tabere. In cea dintâi sunt ridicolii nevinovaţi a vieţii, în a doua ridicolii vinovaţi.

In tabăra întâi intră toţi, cari numai în treacăt au fost şi sunt ridicoli, pe câteva clipe, ori cel mult zile. Prin tabăra aceasta cred, că nu-i om, care să nu fi trecut. Categoria aceasta e proprie tineretului şi multor femei.

In tabăra a doua intră toţi, cari sistematic, zi de zi, an de an, vieaţa lor întreagă, trăiesc din minciuna vieţii. Şi aceştia sunt nespus de primejdioşi în vieaţă. Periculoşi pentru ei, pentrucă tot ceeace li-e nutremânt sufletesc e minciună, şi periculoşi pentru alţii, pentrucă nu pot pricepe vieaţa altora, care e altfel decât a lor.

Primejdioşi sunt aceşti ridicoli ai vieţii, mai ales când sunt în poziţii de conducători, de supraveghetori, în poziţii de acelea, cari ar aveà datorinţa să îndrume vieaţa mulţimilor.

Dar noi să lăsăm în pace pe alţi oameni, şi să ne întrebăm: oare între preoţi sunt indivizi, cari se poată fi numiţi de ridicoli ai vieţii? Indată ce şi preotul e om răspunsul e gata. Sunt, unii mai vinovaţi alţii mai puţini vinovaţi.

Ridicol e preotul care se laudă pe sine, sau pune pe alţii, — pe poporeni să-l laude cu gura sau în scris. El cred, că aşa se urcă în preţ, că vieaţa lui va fi mai stimată, el însuş mai luat în seamă, şi trăieşte *în* şi *din* minciuna aceasta. Nu-i mai respingător decât preotul, care caută în toate ocaziile se aducă vorba despre sine şi faptele sale. Să-şi spună protectorii ori isprăvile mari ce le-a îndeplinit.

Ridicol e preotul care — având darul se serveasscă frumos — mintea îi stă mai mult la plăcerea ce eventual ar face-o credincioşilor, — de cât la jertfa înfricoşată pe care o aduce. Şi în privinţa asta să mărturisim o mare slăbiciune. Dacă se întâmplă se vină în biserica unde servim, un străin, să zicem un domn, nu-i aşa, că mintea ne stă mai mult la străinul acela, nu-i aşa, că pentru el servim poate mai corect, nu ne grăbim ca de alte ori? Şi băgaţi de seamă, nu-i acesta oare un fapt care merită mai pe sus de toate numele de ridicol?

Noi suntem în faţa Domnului, el se dă în mânile noastre spre jertfire, şi nouă ne pasă mai mult de prezenţa domnului străin decât de-a lui Isus Hristos. Să se întâmple să faci o greşală, ori să cetești vre-un cuvânt greşit, poate te simţi mai nenorocit fiind de faţă străinul, de cât dacă te-ai cuminecà cu conştiinţa nu chiar curată.

Ridicol e preotul, care având darul vorbirii numai de aceea predică poporului, ca să-şi satisfacă ambiţia, sau în cazul cel mai bun, ca să facă poporului o plăcere. E ridicol pentrucă slujba sa preoţască o tractează în mod ridicol. Din oficiul magisteriului face oficiul tămâierii slăbiciunilor sale.

Ridicol mai ales e preotul, care poate nedeplin convins de adevărul credinţii sale, nici nu cearcă să se limpezească nici nu se lapădă de tot — ci stă fluctuând toată vieaţa între convingere şi părere ori presupunere.

Ridicol e preotul, care dus de patimile omeneşti îşi împarte turma în două, şi cred că-şi satisface vieţii lui de preot, dacă la unii li-e părinte iar pe ceialalţi îi asupreşte şi alungă.

Număraţi mai departe cazurile de ridicol în vieaţa preoţească şi le veţi aflà foarte multe.

Şi în vieaţă ridicolul nu stă aşa rău nici unui om ca preotului. Pentrucă dela el se cere să înţeleagă mai bine vieaţa, dela el să cere să o ieie mai în serios vieaţa. Bisericii, duşmană a minciunii, bisericii stâlpul adevărului nu i-se cade să aibă slujitori, cari se razimă pe minciună, cari trăiesc din minciună. Şi toţi aceia, cari îşi fac capital al vieţii din alintarea şi nutrirea micilor lor mizerii, trăiesc din minciună, toţi sunt ridicoli ai vieţii. Dacă speţa acestora ar dispare cel puţin din sinul bisericii, am fi făcut un mare paş înainte. Când laicii, — biserica ascultătoare — ar vedeà şi s'ar convinge că cei din cler nu-şi fac capital al vieţii, din avere, din rang, din putere, din calităţile deosebite ce eventual le au, — ar aveà de unde să ieie pildă, li-s'ar dà cel dintâiu prilej de o gândire mai adâncă asupra vieţii. Dar până când ridicoli ai vieţii sunt şi în cler destui, va fi şi în lume, căci lumea totdeauna a confundat învăţătura creştină cu vieaţa persoanelor bisericeşti, cari vestesc aceasta învăţătură.

I. Agârbicean.

Bibliografie.

A apărut:

Nr. 9 al „Bibliotecii Băncilor Române“: *Articolul de lege LVIII: 1908 despre cec şi Normativ pentru afacerile de cec*, traduse de Constantin Popp, redactorul „Revistei Economul“ şi al „Anuarului Băncilor Române.“ Sibiiu Tipografia arhidiecezană, 1909.

O broşurică de 24 feţe, foarte actuală, ştiut fiind că art. de lege LVIII: 1908 despre cec a intrat în vigoare la 1 Iuliu a. c.

Afară de textul legii se află indicate în broşurică şi Nrii ordinaţiunilor ministeriale privitoare la punerea în aplicare a nouei legi, iar ca anex este dat un „Normativ pentru afacerile de cec“ împreună cu o instrucţiune asupra manipulaţiunii interne a cercurilor.

Folositoarea broşurică de $1^1/_2$ coală se poate procurà direct dela traducător sau dela Administraţia „Revistei Economice“ în Sibiiu—Nagyszeben, cu preţul de 50 fileri.

„Biblioteca pentru toţi“ **Nr. 458—9** intitulat *„Poveşti fantastice“*, de *Hoffmann* celebrul povestitor german, acest creator de fantome reale, care amestecă realul cu închipuirea cu o aşa putere în cât fantomele lui devin nişte fiinţi vii cari ne înfiorează, ne fac să plângem, sau să ne îngrozim.

Povestirile acestea sunt celebre pretutindeni şi au inspirat una din cele mai răspândite opere muzicale cunoscute de toţi, — *Povestirile lui Hoffmann*, de Ofenbach jucată astă iarnă de trupele noastre de operetă. Traducerea noului volum al Bibliotecei, e făcută de dl *Ludovic Dauş*, cunoscutul romancier şi poet care a ales bucăţile cu mult gust, începând cu admirabila povestire Norocul de joc, şi urmând cu Viora din Cremona şi Domnişoara Scuderi cari au diferitele feţe ale talentului lui Hoffmann, acest halucinat de geniu.

De vânzare la toate librăriile din ţară, pe cum şi la Librăria Seminarului Teologic greco-catolic din Blaj.

PSALTIREA Profetului şi Împăratului DAVID.

Preţul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

Nr. 107—1909.

Concurs.

Cu terminul de 1 August 1909 incl prin aceasta escriem concurs, *a)* pentru postul de *oficial agronomic, b)* pentru postul de *cancelist la administraţiunea centrală capitulară,* pe lângă următoarele condiţiuni:

1. Oficialul agronomic primeşte salar anual de 1600 coroane, cuartir în natură ori relut anual de 400 cor. In escursiuni în afaceri de ale dominiilor capătă diurn de 6 cor., vectură ori bilet cl. II. pe tren. După definitivare salarul i-se urcă la 2000 cor. şi capătă cuincuenale de câte 200 cor., cari nu pot trece preste 5, apoi drept la fondul de pensiune.

2. Cancelistul primeşte salar de 1200 cor. cuartir în natură ori relut de 200 cor. diurn de 4 cor., — vectură ori bilet cl. II. pe tren.

Concurenţii petiţiunile instruite cu atestate de cualificaciune, praxă şi purtare morală au să şi le înainteze la acest capitlu.

Oficialul agronomic trebuie să aibă cualificaciune agronomică şi praxă de 2 ani.

Blaj din şedinţa Capitulului metropolitan gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş ţinută la 30 Iuniu 1909.

(31) 2—2

In propriul interes

Primeşte numai

ţigla **BOHN**

din **Nagykikinda şi Zsomboly** respingând ori ce altă ţiglă de calitate inferioară pentrucă numai

ţigla BOHN e practica, frumoasă şi trainică.

Cereţi mustre şi catalog.

Fabrica de ţigle BOHN — Zsomboly.

(27) 3—?

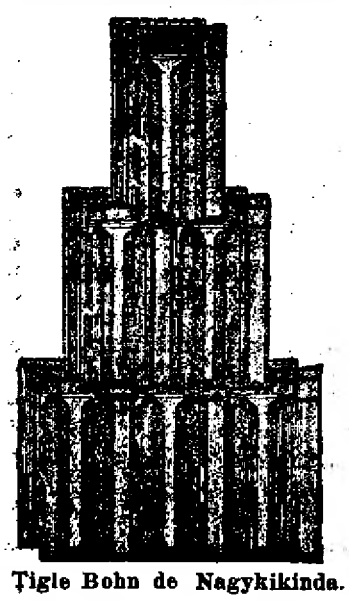

Ţigle Bohn de Nagykikinda.

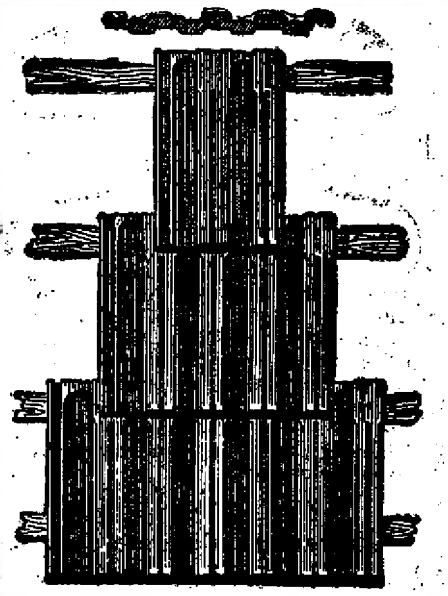

Ţigla Bohn de Zomboly.

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 34—52

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 37 - 52

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 filleri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Circulația trenurilor

prin gara Küküllőszög—Blaj valabilă dela 1 Maiu 1909.

De către Brașov, tren	personal	12·48	de	către	Teuș	2·08
„	accelerat	7·22	„	„	„	8·53
„	mixt	6·57	„	„	„	9·04
„	accelerat	2·51	„	„	„	12·22
„	personal	1·48	„	„	„	12·39
„	accelerat	10·01	„	„	„	5·40
„	personal	9·29	„	„	„	4·03
Dela Parajd: „	mixt	8·44	către	Parajd		3·02
„	personal	12·43	„	„		9·34
„	mixt	6·54	„	„		2·55

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurenti Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50 25—25

La expoziționea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (46) 35—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote intregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tosce de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 35 5

Întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare. pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminarului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 17 Iuliu 1909.** **Numărul 28.**

Vorbe de îndemn.

În 22 Noemvrie 1906 s'a decis în sinodul arhidiecezan înfiinţarea unei reuniuni de misiuni pentru perfecţionarea clerului şi spre cultivarea religioasă-morală a poporului, drept mijloc de mântuire pentru poporul de rând şi totodată lucru de mult folos pentru poporul cu ştiinţă de carte.

Biserica şi învăţătura ei a avut în toate vremile duşmani mulţi, de aceea preoţii au trebuit să fie treji şi înflăcăraţi în slujba sfântă, ca să ţină credinţa nealterată, moravurile creştinilor nobile şi sfinte, casa lui Dumnezeu locaş al sfinţeniı şi al pietăţii adevărate. Dacă a fost neapărat de lipsă lupta bisericii şi a preoţilor în alte veacuri, cu atât mai vârtos trebuie să luptăm astăzi, când cu atâta îndrăsneală şi obrăznicie atacă slujbaşii diavolului credinţa în Dumnezeu; când bâjbâie atmosfera de învăţături mincinoase, când oameni mari în patimi rele luptă cu râvnă ne mai pomenită în contra la tot ce e bun în societatea omenească ori în sufletele individilor singuratici. Şi dacă oamenilor necredincioşi li-s'a părut prea tare temelia bisericii lui Hristos spre a puteà fi nimicită prin forţe singuratice, s'au constituit în societăţi de tot soiu, şi-au strâns şirurile bine şi cu multă răfinărie scrutează şi caută mijloacele potrivite prin cari ar puteă dà lovitură mai grea învăţăturii lui Hristos.

Ştiutoriul de carte, căruia îi place a răsfoi foile ce îl ţin în curent cu mersul lumii, rămâne uimit de atâta venin, ce împrăştie gazetăria ateistă de astăzi — această armă modernă de luptă — în care tot şirul ba toată slova e săgeata otrăvitoare, ce nu lasă neatăcat nici sufletul omului singuratic, nici sanctuarul familiar, nici naţiunile ca atari şi nu cruţă nici instituţiunile creştine pe cari biserica le-a întemeiat şi le susţine cu atâta trudă şi jertfe aşa de mari pentru mântuirea oamenilor.

Dacă ispitim şi noi starea poporului nostru în celea religioase, moravurile lui, abizurile nefericirii, de cari se apropie cu paşi aşa de repezi, neştiinţa lui în lucrurile de credinţă, indiferentismul mare faţă de Isus şi de biserică, ce s'a încuibat în mulţi de ai noştri şi dacă ne gândim, că şi asupra poporului nostru şi asupra noastră pot să vină valurile duşmăniı, cari cu atâta furie se revarsă astăzi asupra catolicilor din apusul Europii, vedem, că e neapărat de lipsă, constituirea preoţimii într'o societate de misiuni, a cărei program de lucru şi ţintă de luptă să fie: nobilitarea moravurilor, stârpirea viţiilor şi a păcatelor, reînoirea în Hristos a tuturora. Avem lipsă de o concentrare bine închegată a forţelor şi a dragostii, ca să putem aprinde flacăra credinţii sfinte în inima poporului, să facem, ca acest popor, care singur bisericii lui Hristos are să-şi mulţumească existinţa, să ştie, să priceapă şi să fie convins, că singură această biserică adevărată e în stare şi vreà să asigure neamului nostru un viitor mai bun. Noi suntem datori să avem ştiinţă şi să păzim ştiinţa şi această ştiinţă a adevărului şi a înţelepciunii sfinte să o dăm şi altora, să facem ca între toţi ai noştri să se lăţească dragostea faţă de învăţătura lui Hristos. In privinţa aceasta ne pot sluji cu bună pildă strămoşii, cari au ţinut mult la ştiinţa cărţilor bisericeşti, toată cultura lor multă, puţină cât a fost, a fost îndulcită de înţelepciunea tâlcuită din uşa altarului şi din strana bisericii. Şi acest isvor dătător de nemincinoasă înţelepciune a adăpat sufletul ori mintea poporului, i-a dat curaj să străbată vitrejimea vremilor şi putere să înlăture răutatea duşmanilor. Cartea ştiinţii lui Hristos i-a susţinut vieaţa, după cum s'a exprimat B. P. Hajdeu într'o vorbire a sa.

Comparând starea de acum a poporului nostru cu starea din vremile trecute, adevărat, că aflăm progrese, dar aflăm şi regrese mari în multe privinţe.

Astăzi nu aflăm la popor atâta alipire de sf. biserică ca în trecut, nu-i aflăm sufletul aşa de curat şi candid ca a strămoşilor, din vorba poporului şi din purtarea lui nu respiră atâta evlavie, temere de Dumnezeu şi atâta omenie ca din ţinuta batrânilor trecuţi în altă lume.

Istoria ni dovadă, că fără credinţă bună, fără biserică, fără vieaţă trăită conform voii lui Dumnezeu şi învăţăturii Lui nu poate existà un popor. Şi acestui popor al nostru, care nu a avut pe nime numai pe Dumnezeu şi biserica, dacă le va pierde acestea, cine i-a mai dà tărie de vieaţă?

Noi preoţii suntem răspunzători din toate punctele de vedere înaintea lui Dumnezeu pentru acest popor, de aceea să grijim de el, să-i binevestim adevărul şi dreptatea. Suntem mijlocitori între Dumnezeu şi popor, să grijim bine, ca acest popor să fie bun în faptă şi în vorbă, să-i fie drag Hristos şi biserica.

Să ne împlinim slujba bine, să avem multă voie de lucru, ca Dumnezeu să ne ajute şi să ţină aproape de noi inima credincioşilor. Dacă nu e dragoste şi armonie între noi şi popor atunci ni-e slujba grea şi fără succes.

Misiunile poporale vor nutri şi vor întări această dragoste şi armonie dintre preoţi şi popor, vor fi un scut bun în contra acelora, cari văd cu ochii răi bună înţelegerea dintre noi, şi nu au lucru mai plăcut ca a compromite şi a dejosi preoţimea înaintea poporului.

Din motivele înşirate mai sus, nu aflù destule cuvinte prin cari se îndemn pe fraţii în Hristos, ca cu

toţii să sprijinească reuniunea de misiuni ce s'a format. Să ne facem cu toţii membrii, căci dacă cineva are voie a ajută poporul şi biserica nu se poate scuză, că nu e potrivit de membru al reuniunii. Fieştecare membru va face după putere, dar să facă cu încredere în Dumnezeu.

Reuniunea de misiuni, sprijinită de mulţi, va produce o adevărată regenerare în biserică, bine înţeles, dacă vom începe cu dragoste de lucru şi tot cu dragoste să lucrăm şi mai departe şi cu un zel vrednic de cauza aceasta bună.

Incheiu în credinţa, că ne vom întâlni cât de mulţi la Blaj, când ne vor chiemă aceia, cărora le zace la inimă înfiinţarea reuniunii, şi acolo ajutaţi de spiritul sfânt să punem baze solide acestui lucru bun.

Sever I. Frăţilă,
preot gr.-cat.

Criza Austro-Ungară.

Ca doi soţi, pe cari nu iubirea, ci numai purul interes i-a legat laolaltă, Austria şi Ungaria sunt pe cale de a se desface una de ceealaltă. De vre-o aplanare a crizei nu mai poate fi vorbă. Se amână de azi pe mâne, făcându-se şi dincolo şi dincoace de Laita, politicianii actuali, că caută soluţia, pentru a ajunge la vre-o împăciuire, la o înţelegere durabilă, dară soluţia e dată de mult, dualismul Austro-Ungar a căzut şi în locul lui nu se poate pune nimic. Maghiarii îşi reclamă drepturile lor, teritor vamal independent, bancă naţională, miliţie, tot astfel de pretenziuni, pe care le are orice ţară independentă, nesubjugată şi nesubordinată nimenui. Austria la locul ei ameninţă Ungaria cu criza economică, că îşi va retrage capitalurile, că va provocă un desastru economic în Ungaria, cum nu a mai fost. dar toate sunt înzădar criza e la înălţime şi altă soluţie nu este decât: „Să ne despărţim.“

Nu e vorbă deci de o criză ungară, e vorbă de criză Austro-Ungară. Criza aceasta s'a început deodată cu pactul dualist. Partidul liberal, care a domnit în ţara aceasta cu putere nemărginită până la căderea lui Tisza István, a fost un partid, care în ţară rădăcini nu a avut niciodată. Singurul partid magiar, care a avut rădăcini în populaţiune a fost partidul Kossuthist şi îndatăce partidul liberal dela putere a început a lucrà de dragul popularităţii tot după gustul Koşuţiştilor, aceştia au devenit tot mai îndrăsneţi şi au provocat grabnic criza de astăzi. Deja dela căderea lui Tisza cel bătrân se observă, că liberalii domnesc numai pro formă, de fapt însă puterea o ţin în mână Kossuthiştii, cari începură a deveni omnipotenţi şi pe timpul lui Szél Kálmán făceau să se clătine guvernul, când aveau voie. Pactările clandestine, înţelegerile oculte nu mai foloseau nimic, partidul Kossuthist pretindeà aplicarea per extensum a programului său şi nu mai voià să ştie nimic de nici un fel de rezon de stat.

Viena văzând acum, că unde au ajuns lucrurile, făcù încercări de a înfrânà pe Kossuthişti cu promisiuni, cu enunciaţiuni patriotice, cu un program militar mai pe gustul Kossuthiştilor, acesta însă nu numai, că nu au îndestulit pe 48-işti, ci i-a făcut şi mai pretenzivi ba inzistau acum pe lângă aplicarea întregului program Kossuthist cu privire la miliţie. La situaţia aceasta Viena a chiemat la guvern pe Tisza István, om energic şi popular, ca să înfrângă pe Kossuthişti fie chiar şi cu nouă alegeri. Atunci s'a văzut însă, că chiar o mare parte a partidului liberal e cu aliiruri opoziţionale şi când Tisza „cel cu mâna de fier“ a voit să facă ordine, escriind alegeri nouă, o parte a soţilor săi, sub conducerea actualului ministru de interne Andrássy Gyula, s'au opus şi au trecut în opoziţie, iar în alegeri au intrat ca aliatii Kossuthiştilor şi ai poporalilor formând astfel coaliţia de astăzi şi nimicind partidul liberal pentru totdeauna.

Din alegerile lui Tisza a eşit cu o maioritate covârşitoare partidul Kosuthist. Ne fiind însă mare probabilitatea, că Majestatea Sa, să concreadă aşa deodată guvernul ţării unui partid ce nu stà pe baza dualizmului, coaliţia după încercările zădarnice ale lui Fejérváry a acceptat în general programul Majestăţii Sale, ca guvernul coliţionist să conducă deocamdată afacerile ţării provizor, iar chestiunile contraversate să le rezoalve viitorul parlament, ales pe baza votului universal. Ca program principal actualul parlament va aveà datorinţa să aducă o reformă electorală, care să se bazeze pe votul universal, egal şi secret, după cum e contemplat aceasta în proiectul lui Kristoffy, fostului ministru de interne de sub Fejérváry.

Guvernul actual însă la toate s'a gândit, numai la însărcinarea aceasta principală a lui de loc. Viena bucurându-se de urcarea cvotei şi de liniştea internă a ţării, de care nu avuse parte de mult, nu a prea insistat pentru reforma electorală, până ce s'au început a face din nou agitaţii în diferitele părţi ale ţării pe tema aceasta, constrângându-l astfel pe Andrássy să facă declaraţiuni categorice, când are de gând să prezinte reforma electorală. Atunci a veni[t]

FOIŢĂ.

EMINESCU-OMUL.

(Continuare şi fine).

Ori şi cât de pornit ar fi fost şi ori şi cât de des s'ar fi pierdut în gânduri, el nu uità niciodată să-şi facă datoria, erà totdeauna la locul lui şi alergà după creditorii săi, dar contra propriei sale convingeri nu lucrà cu nici un preţ.

In mijlocul societăţii, în care i-a fost dat să-şi petreacă vieaţa, un asemenea om nu puteà să facă carieră, nici să-şi creeze poziţiune.

„Când oamenii au trebuinţă de tine — ziceà el adeseori, — aleargă să te caute, sunt însă foarte mulţumiţi când pot iar să scape de privirea ta pătrunzătoare şi de gura ta cea rea.“

Dacă ar mai fi putut să trăiască, el fără îndoială s'ar fi impus în cele din urmă. E puţin ceeace a făcut el în timpul scurtei şi mereu sbuciumatei lui vieţi, şi numai puţini îşi vor fi putând dà seamă despre ceea ce am pierdut noi prin stângerea vieţii lui sufleteşti.

Stăpânit de o neastâmpărată sete de ştiinţă, el studià mereu, şi nu erà nici o ramură de ştiinţă omenească, pe care nu ţineà s-o aprofundeze. Mereu se simţeà om încă neisprăvit, mereu îşi dădeà silinţa de a se desăvârşi sufleteşte şi boala l'a cuprins încă în formaţiune.

Ştim azi, că boalele de felul celei ce i-a întunecat lui sufletul sunt trupeşti şi în cele mai multe cazuri curabile. Işi dedeà şi el însuş seamă despre aceasta, şi sunt acum douăzeci şi cinci de ani, în ajunul plecării mele la Sibiiu, vorbiam adeseori cu inginerul Simtion, care-i dădu-se adăpost în locuinţa sa, despre măsurile de precauţiune, pe care prietinul nostru comun are să le ieà în viitor.

După ce a stat câtva timp într'o casă de sănătate din Viena, unde mai ales în urma unei abstinenţe stăruitoare şi-a venit în fire, a petrecut câteva săptămâni cu prietinul nostru Chibici-Râvneanu la Florenţa, apoi s'a întors om cu mintea limpede şi cu deosebire chibzuit. Ne spuneà că numai în urma lipsei de cumpătare s'a îmbolnăvit, şi erà încredinţat, că n'are decât să se ferească de excese pentruca să-şi păstreze sănătatea. Nu i-a întrat lui nici odată şi nu-i întrà nici odată în minte gândul, că mizeria, amărăciunile ori emoţiunile vii pot să turbure mintea unui om trupeşte sănătos.

Amicii mei din Sibiiu, care-l ştiau din Viena şi ţineau mult la el nu numai ca scriitor, ci şi ca omul lor totdeauna simpatic, stăruiau să-l iau cu mine, căci nicăiri nu puteà să găsească o viaţă atât de regulată ca în mijlocul lor. Il adimenià şi pe dânsul gândul acesta; el însă totdeauna a fost lipsit de voinţă şi cu atât mai mult se lăsă acum în voia întâmplării.

„Es ist nicht der Mühe wert!“ — mi-a zis el într'un rând. — Om din mine tot n'o să mai iasă! Prea sunt mulţi aceia, pe cari i-am jignit spunând adevărul, si după cele petrecute nu-mi rămâne decât să stau sficios într'un colţ. Dacă mai înainte, voind să se apere, ziceau, că sunt răutăcios şi că exagerez, acum nu le va fi greu să mă prezinte drept un descreerat.

Ne fiind în stare să ieie o hotărâre, el a rămas şi încetul cu încetul iar şi-a pierdut bunul cumpăt.

Dându-mi azi seamă, ce eram eu sunt acum patruzeci de ani, când l'am întâlnit la Viena, ce mă făcusem sunt acum douăzeci şi cinci de ani, când ne-am despărţit, şi ce am ajuns azi, după o lucrare sufletească stăruitoare, sunt cuprins de adâncă jale când mă gândesc, ce-ar fi ajuns până azi el, care le vedeà toate cu ochi ageri, trăià numai sufleteşte şi mereu gândià, mereu studià, mereu se înălţà prin sine însuş.

Pe acest om ajuns la desăvârşire l'am perdut într'ânsul, şi convingerea mea e, că din vina noastră l'am perdut.

Pornit chiar din naştere spre excese, el aveà mai mult decât alţii nevoie de stăpânire de sine, căci nu se poate cere, nici nu erà cu putinţă, ca alţii să aibă pentru el purtarea de grijă, dacă el însuş nu ţineà să-şi pună frâu. Aşa numai din simţământ

Andrássy cu reforma lui cunoscută, cu votul plural, „singura soluție prin care se asigură supremația elementului maghiar," dar trimis odată acest proiect la comisiunea respectivă spre studiare, a rămas acolo necunoscut până în ziua de astăzi. Din manopera aceasta să vede, că și lui Andrássy i-a fost frică de votul universal, și că s'a bucurat că a rămas acolo în comisiune îngropat poate pe — vecie. Dela Viena însă au început a face atent guvernul asupra obligamentului ce l'a luat asupra sa în pact și insistă, ca să se aducă în desbatere reforma electorală. La aceasta ca și Deus ex machina a venit partidul Kossuthist și a pretins ridicarea băncii autonome ungare pe 1 Ianuarie 1911. Ne fiind de acord în privința aceasta toți membrii guvernului au dimisionat și cu aceasta s'a sfârșit și coaliția, rămânând cu Majestatea Sa să încredințeze guvernul partidului Kossuthist, ca maiorității parlamentului. Viena însă nu vreà să lase coaliția de obligamentul, ce l'a luat asupa sa, și insistà, că mai întâi să facă reforma electorală. Criza până acum nu s'a putut aplanà. Lukács ca homo regius nu a putut isprăvi nimic, și Maiestatea Sa a fost în cele din urmă silit a încredință din nou cu conducerea afacerilor până la toamnă guvernul actual. Că la toamnă cum se va rezolvà criza nu să poate prevedeà. Este însă foarte probabil, că vom aveà mari surprinderi. Cât pentru noi românii, deocamdată nu mult bine putem sperà la rezolvirea aceasta.

Episcop nou. Sinodul electoral dela Caransebeș, întrunit Luni, a ales de Episcop pe protosinghelul *Dr. Iosif Tr. Bădescu* cu 32 voturi, față cu *Dr. Iosif Olariu,* care a întrunit numai 22.

CORESPONDINȚE.

La chestia fondurilor de penzionare.

Iulie n. 1909.

In „Unirea" am cetit cu bucurie părerile unora confrați preoți referitoare la sporirea fondurilor „preoților deficienți și Viduo-orfanal," e bine și de lipsă, ca în obiecte de atâta importanță, să ne comunicăm și ascultăm părerile, ba bucuria ne-ar crește când în asta privință am aflà și părerea unor preavenerați consistorialiști, care preoților din afară ne-ar fi de o mare îndreptare întru luarea măsurilor îmbunătățitoare, a fondurilor din cestiune, și preoții din afară în sinoadele protopopești reasumând părerile, deliberând asupra lor și combinându-le, ar acceptà pe una ori pe alta, sau din o parte și din altă parte, și și-ar formà și însuși o părere, cu carea ca cu un decis sinodal, delegații tractuali ar merge la sinodul arhidiecezan, despre care se zice, că se va convocà la toamnă, și așa realizarea acestei afaceri ar aveà înlesnire și ușurare.

În obiectul sporirii fondurilor preoților deficienți și Viduo-orfanal, și eu îmi permit a-mi expune modesta părere în următoarele:

Eu doresc și voiesc, ca fondurile acestea să nu se contopească, ci și pe mai departe să rămână în statul în care se află în prezente, să se administreze și se fructifice separat, iar noi preoții să ne îngrijim și să stăruim, din toate puterile să le sporim, că doară trebuie să ne tragă inima către noi și către ai noștri. avem sf. datorință să ne îngrijim de îmbunătățirea noastră și a iubiților noștri casnici, și se începem în folosul acestor fonduri o nouă contribuire care să se înceapă cu 1 Ianuarie 1910 și se înceteze cu 31 Decemvrie 1919, adecă în timp de 10 ani, și se contribuim cu câte 10% din întreg salarul preoțesc. Mi-se va obiecționà că 10% din întreg salarul preoțesc în timp de 10 ani, e prea mult, că doară nu suntem siliți și chiar astrânși, că noi cei de pe acuma se sporim fondurile acestea așa, cât urmașii noștri se între cu de-agata în folosință. După părerea unora poate că așa ar fi, dar când a existat subsidiul, care știm că s'a distribuit în mod arbitrar, din cari unii ne-am împărtășit cu sume prea mari, alții cu prea puțin și unii cu nimica, am contribuit cu 10% adevărat că nu din întreg salarul preoțesc, ci numai din sumele cu cari neam împărtășit, și a fost bine că am avut de unde contribui. Acum să cugetăm că contribuim iar în folosul nostru și alor noștrii că: „azi mie, mâne ție"; și se mai cugetăm că congruarea noastră ave-va durată? Fi va stabilă? Nu se vor arătà nori grei asupra orizontului, cari se descarce, se foarne tempestate înecătoare? Nu se va întâmplà un cutremur care se sguduiască fundamentul, și care va puteà aveà urmări triste și pentru sf. Biserică și pentru noi toți? Acolo între cei mari și tari, nu se vor sculà capete înfierbintate, cu inimi răutăcioase, cari se facă încurcături pentru ca să strice dreptul? De rele trebuie să ne aducem aminte. Pentru de acestea să nu ne pară prea mare suma de 10% din salarul preoțesc deocamdată în 10 ani, ci se folosim ocaziunea; 10 ani sunt trecători, se mulțumim Atotputernicului Dumnezeu, se mulțumim Excelenției Sale Inalt Prea Sfințitului Domn, Preabunului Părinte Dr. Victor Mihályi și celoralalți bărbați ilustrii, cari împreună au luptat și au mijlocit, de avem de unde contribui, să ne pară bine, că deocamdată ne putem ajutà și îmbunătății, deci „se batem fierul până-i cald."

---

de datorie însă și din iubire către sine însuș el nu puteà să-și încordeze puterile: ar fi trebuit s'o facă de dragul cuiva, fiindcă ține să trăiască și să-și păstreze toate puterile. El erà însă chiar și la 1869, când l'am întâlnit la Viena, desgustat de vieață și „plictisit," cum ziceà adeseori, de sine însuș. Vedeà ori își reaminteà în fiecare clipă atâtea lucruri, care-l răsvrătiau ori îl umpleau de adâncă durere, încât cea mai mare ușurare pentru dânsul erà să doarmă ori să se peardă în gânduri, ca să nu-și mai deie seamă despre cele ce să petrec împrejurul lui. Ar fi voit adeseori să se potrivească cu lumea, din care se socotià osândit a face parte, dară firea lui se împotriveà, și de aceea își erà șieși însuș nesuferit, o sarcină pentru prietinii săi și o pacoste pentru toți.

„Nu merită să fie trăită vieața, pe care pot să o am eu!" — erà cel mai covârșitor dintre gândurile lui și aceasta se dă pe față când într'un fel, când într'altul și în scrierile lui. Aceasta îi face pe mulți să creadă, că-și spun gândul adevărat cei ce-și dau silința de a-l prezentà drept pesimist, care le vede toate în negru și exagerează păcatele altfel mici ale oamenilor.

Nu e însă aceasta decât un neadevăr convențional născocit de cei ce se simt atinși de scrierile lui. Pesimist în înțelesul cinstit al cuvântului nu puteà să fie omul, care erà cuprins de pietate față cu „bătrânii," totdeauna înțelepți și buni, nici omul, care se însufleteà pentru poporul despoiat și batjocorit de străini și de înstrăinați, nici mai ales omul, care se luptà în toate clipele pentru biruința binelui despre care nu se îndoià nici odată. — Urâtă afară din cale și nesuferită i-se păreà numai faza trecătoare din viața poporului român, în care i-a fost rânduit să trăiască.

Toate i-se păreau spoială și minciună și mișelie și nemernicie, și întreaga ființă-i se răsvrăteà când vedeà furioasa goană după averi și după poziții, în care cei mai obraznici dădeau la o parte pe cei mai vrednici, cei slabi profitau de slăbiciunile celor tari, cei tari abuzau de nevoile celor slabi și se treceau cu vederea toate păcatele, iară vârtutea erà luată drept nebunie.

Așa vedeà el lumea, în mijlocul căreia își petreceà vieața: ce oare ar fi putut să-l îndemne a-și încordà puterile, ca s'o păstreze!?

Nu voi cercetà, dacă și erà în adevăr lumea așa, cum el o vedeà și dacă azi după douăzeci și cinci de ani, ea e mai bună ori mai rea. Țin numai să fie știut de toți oamenii de bună credință, că el a fost foarte cruțător în scrierile lui și a ridicat numai un colțișor al vălului de altminteri foarte subțire, care acopereà uriciunile societății, în care-și petreceà vieața.

Au zis alții lucruri și mai multe și mai grele și nu s'a ținut seamă de spusele lor. Își dădeau însă cei atinși seama că ceeace Eminescu zice are să rămână și că, cetind scrisa lui, fii și nepoți vor judecà și vor fi cuprinși de disprețul, care i-a întunecat lui vieața. De aceea a fost prezentat drept un fel de dușman al neamului omenesc, pe care atât de mult îl iubeà.

Știe fiecare din noi oamenii, care s'au făcut urgisiți și au avut să sufere prigoniri grele, pentrucă și-au făcut datoria dând pe față mișeliile, pe cari le fac alții.

Un caz concret și foarte luminos.

Într'una din zile intendentul unui internat a tăiat o vită bolnavă și a luat dispoziționea, ca carnea să fie distribuită. S'a constatat însă că vita suferise de dalac și astfel carnea nu a fost distribuită. Medicul internatului însă ținând să-și facă datoria, nu s'a mulțumit cu atât, ci a făcut raport autorității superioare cerând să se ieà măsurile de dezinfectare pe cari le cere legea.

E o lege positivă, care croiește pedepse aspre pentru cei ce pun în consumație asemenea carne, ori nu fac dezinfectarea prescrisă. N'a fost însă nimeni pedepsit, ci i-s'a cerut medicului conștiincios demisiunea, pentrucă a scris negru pe alb adevărul, ca să-l afle și cei ce vin după noi.

Tot astfel și Eminescu a fost prezentat de cei atinși de adevărurile spuse de el drept un pesimist cu inima neagră, drept un smintit care în loc de a profità de bunăvoința oamenilor cu mare trecere, care-l îmbrățișaseră, lovià orbește când într-unul când într'altul și li-se făceà tuturora nesuferit.

Din suma câtă va incurge în acești 10 ani, în fiecare an trei părți să se verse în folosul fondului Viduo-orfanal, și numa a patra parte în folosul fondului preoților deficienți și pentru ce aceasta? Cred că fiecare confrate preot o simte în inimă și o știe.

Foarte puțini preoți avem, cari, când se preoțesc să aibă patrimoniu sau să fie norocoși la o avere cu căsătoria, ci preoții nostrii de-a rândul trebuie să trăiască, să se îmbrace să-și crească pruncii la școală, numai din venitele parohiale, din salarul preoțesc; și câte mai sunt pretenziunile timpului. Preotul ca Domn, trebuie să țină casă domnească și să aibă un traiu mai ales, nu doară să țină lux, Doamne ferește!

Iată pentruce avem sf. datorință să stăruim a spori de trei ori mai mult fondul Viduo-orfanal, ca să mângâiem și să ajutăm pe preotesele văduve, care se înmulțesc cu mult mai tare ca preoții deficienți, să aibă cu ce să trăiască și să-și crească pruncii ca pe copiii de preoți.

De încheiere numai atâta: doresc ca atât preoții deficienți, cât și preotesele văduve și pruncii acelora, toți să fie egal îndreptățiți de a se împărtăși din fondurile acestea cu aceleași sume; și iar cassele bisericești să nu fie obligate a contribui în folosul acestor fonduri, „să ne ajutăm noi pe noi și Dumnezeu ne va ajută.“ Cassele bisericești se contribuiască în folosul de ex. a fondului *pentru ajutorarea bisericilor sărace,* că noi bisericilor sărace, unde lipsesc veșmintele bisericești sau vasele sacre, ori icoanele prescrise, unde se edifică Biserica. case parohiale ori alte superedificate, nu avem de unde să le întindem ajutor, prin ce se înpintenăm poporul la lucru, pe când gr.-or., având fonduri bogate, dau ajutoare considerabile, ceeace în poporul nostru, văzând, excită supărare, care are de urmare indiferentismul. *M. D.*

Nu, — așa nu a fost Eminescu nici ca om, nici ca scriitor. Disprețul lui față cu unii eră manifestarea iubirii lui către toți.

Dacă e deci adevărat, că ne aducem cu pietate aminte de el și că ținem să-i ridicăm un monument, nu pentru el ridicăm monumentul acesta, ci pentru noi înșine și cei ce urmează după noi, să ni-l amintim în fiecare luptă pentru biruința binelui, în care el a sângerat, și să urmăm cu puteri unite lupta aceasta, spre care el a voit să ne îndrumeze.

(Sămănătorul) **Ioan Slavici.**

H a z.

Medicul: (Intrând în odaie la un lucrător bolnav): Cei ai d-ta?

Bolnavul: Păi, dacă știam ce am, nu te chemam pe d-ta.

Adunarea despărțământului Blaj al „Asociațiunii“.

Dragostea și entusiasmul. cu care frații noștri țărani din comuna *Șoroștin,* în frunte cu harnicul lor preot păr. Valer Maior, sunt gata să săvârșească orice lucrare culturală și de interes comun. au îndemnat comitetul despărțământului Blaj al Asociațiunii, să-și țină adunarea cercuală în aceea comună. Spre acest scop au mers din Blaj membrii comitetului: Dr. Ambrosiu Chețian, Aurel C. Domșa, Gavril Precup, Dr. Ioan Rațiu și Ioan Fodor, apoi deputatul Dr. Iuliu Maniu, cand. de adv. Dr. Voicu Nițescu, Dr. Ioan Bian, stud. jur. Dreghici, E. Vlassa din Sâncel ș. a.

Înainte de începerea adunării s'a celebrat sf. liturgie de preoții Chețian, Domșa și Maior.

După Evangelie prof. Chețianu pornind din prilejul sărbătorii sf. Apostoli a vorbit de grija cea mare și alipirea ce trebuie să avem față de biserică și școală și laudă poporul din Șoroștin pentru frumoasa și spațioasa biserică și pentru regularea salarului învățătoresc, pentru numărul cel mare a poporului adunat la sf. slujbă și pentru zelul lor în toate cele bune.

După liturgie se începe imediat adunarea, care din absența directorului Ioan F. Negruț o conduce prof. Chețian. In cuvântul de deschidere dsa arată pe scurt istoricul înființării Asociațiunii și menirea ei culturală, și nisuința în propășirea neamului românesc pe toate terenele. Se cetește apoi raportul general, care ne dă o icoană fidelă de activitatea desvoltată de acest despărțământ, care a fost totdeauna între cele dintâiu. S'a relevat munca neobosită a membrilor în ținerea prelegerilor poporali, înmulțirea agenturilor și a bibliotecelor poporali și în împărțirea gratuită a cărților folositoare, potrivite poporului țăran. De asemenea am remarcat ajutorul însemnat, primit dela „Patria“ pentru instruirea analfabeților, din care însă de data aceasta n-au fost împărtășiți decât preoții *Ștefan Lita* din Luncă și *Valer Maior* din Șoroștin.

A fost foarte nimerită observarea făcută în raport, ca preoții și învățătorii să deie mână de ajutor comitetului în lucrarea sa, fiind ei cei întâi chemați întru luminarea poporului.

Vorbind asupra acestui raport dl deputat Dr. Maniu laudă zelul comitetului în lucrările remarcate mai sus și în calde și pline de însuflețire cuvinte, povățuește poporul să țină la biserică și școală, să asculte de preot și învățător și să-și prețuiască legea și limba.

Cuvântarea raportorului a fost ascultată cu multă atențiune de numerosul popor, care vedeà în vorbitor în acelaș timp și pe deputatul lor, pe care acum întâia oară îl aveau în mijlocul lor.

In chestia instruirii analfabeților vorbește și prof. Precup propunând ca instruirea aceasta să se facă cu toată sirguința și la sfârșitul cursului să se deie un fel de examen, la care să asiste și delegați de ai comitetului despărțământului, care premiind pe cei ce vor lucrà pe acest teren, să însuflețească și pe alții.

Se cetește dizertația prof. *Ales Ciura* despre Eminescu ca priceput adunător de cântece poporale, din cari se aduc numeroase probe.

Apoi adunarea se termină cu o caldă mulțumită din partea păr. Maior, adusă în numele său și a poporului, comitetului și dlor vorbitori pentru povețele foarte prețioase și învățăturile mult folositoare spuse azi, cari promite că vor și fi urmate și ascultate.

Urmează masă comună în care se aduc multe laude preotului Valer Maior pentru neobosita sa lucrare întru înaintarea credincioșilor săi pe toate căile și apoi pentru marea dragoste, cu care a primit pe toți oaspeții sosiți la această adunare, din Blaj și împrejurime.

La 3 oare s'a deschis o minunată expoziție de lucruri țărănești aranjată cu multă pricepere în școală. S'a ales un juriu din doamnele Hârșan, Maior. Popa și prof. Precup, care se împartă premiile: de 10 cor. dat de dl deputat Dr. Iuliu Maniu și de 30 cor. puse la dispoziție din partea despărțământului.

Inainte de împărțirea premiilor prof. Precup ține o interesantă cuvântare asupra frumseții și importanții portului național și nu află destul de puternice cuvinte spre a îndemnà ca țărencele noastre să nu-l părăsească ci din contră să-l păstreze și îmbogățească.

Au expus: Doamna Silvia Maior, soție de preot în Șoroștin, apoi țărancele: Maria Țiglar, Ana Țiglar, Paraschiva Lața, Anica Bugner, Maria Șitea, Maria Lața, M. Turean, Maria Suciu, Ana Sâiu, Maria Dicoiu, Rafila Bian, Maria Aron, Paraschiva Bian, Floarea Doda, Maria Popa, toate din Șoroștin; A. Spătar, soție de preot și Veronica Neamțu, din Armeni.

Doamnele preotese Silvia Maior și Anița Spătar, cari n-au reflectat la premii s'au împărtășit cu mențiune onorabilă; premiul de 10 coroane s'a dat țărancei Veronica Neamțu, iar 30 coroane s'au împărțit între celealalte exposante țărance. — Tot din acest prilej un grup de ficiori în spațul de joc dinaintea școalei au executat cu precisiune jocurile naționale „Căluțerul“ și „Bătuta.“ Seara la 8 oare a urmat petrecerea cu joc. Lume a fost multă, aproape toți intelectualii din jur. — Petrecerea a fost animată și a ținut până în zori de zi.

Preotul locului e vrednic de laudă pentru străduința, ce-și dă în conducerea spre bine a credincioșilor concrezut păstoririi sale.

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secreținea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra **oftice, guturaiului, tusei măgărești, scrofulei și influenței**

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveția).

„Roche“

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie

Prețul unei stiele 4. — cor.

(4) 20—35

MAI NOU.

La începutul săptămânii trecute Ministrul de culte și instrucțiune publică a asemnat Ordinariatului arhiepiscopesc suma de 266.498 cor. 86 fil. sub titlul de întregire congruală pe semestrul I. al anului 1909. Observăm, că Domnul Ministru a asemnat și preoților cu cualificație academică dar aplicați în parohii în cari mai înainte erau bienaliști — întrejirea congruală până la 1600 coroane; iar la doi preoți puși sub cercetare disciplinară pentru „agitație“ nu li-e asemnat nimic de astădată. — Când se scriu acestea șire, cercularele, cari vor vesti clerului, oficios această știre — sunt deja sub tipar și astfel în curând să va și împărți.

† Ioan German.

Incă un bătrân dascăl din vechia generație, terminându-și cursul vieții, ne părăsește în vrâstă de 69 ani.

Fire blândă și liniștită, bătrânul profesor de greacă și română, moare după o boală scurtă Joi la 1. d. p.

Nenumărații elevii, cari s'au perândat la gimnaziul nostru dela 1870—1900 vor tresări la vestea că și bunul domn German s'a mutat dintre cei vii și făr de voie aproape vor simți cum un oftat lin le va sburà din piept pentru acela, care erà numai bunătate și milă.

Asesor la toate dicasteriile bisericești din gremiu, fost redactor la „Foaia școlastică“ și președinte la comisia pentru revederea cărților rituale, dl German a lucrat neobosit până în timpul din urmă Distins la 1888 cu brâu roșu și titlul de viceprotopop onorar, la 1900 în vederea meritelor câștigate, cu prilejul penzionării sale, e numit de actualul Metropolit protopop onorar.

Mâne la 2 d. p. corpul său rece va fi dat pământului, dar coșciugul său nu va fi însoțit la groapă de elevii școalelor noastre, cari sunt în vacanțe, ci numai flamura cernită, a gimnaziului va fâlfăi lin pentru cel ce se așează spre vecinică odihnă.

Fie-i pomenirea eternă!

Noutăți.

Sfințire de biserică. Curatoratul bisericesc gr.-cat. din Ciucea invită la *Actul consacrării* nou ziditei biserici ce se va săvârși în 2 August st. n. a. c. prin Escelența Sa I. P. S. Domn Dr. Victor Mihályi de Apșa Arhiepiscopul și Metropolitul de Alba-Iulia și Făgăraș. După actul consacrării va urmà banchet comun cu prețul 4 cor. de persoană. Participanții sunt rugați a se însinuà la parohul local: Iulfu Truția pentru a să puteà face de timpuriu dispozițiile necesari cu privire la banchet și cuartire. Sara va fi Petrecere de vară. Venitul curat este destinat în favorul bisericii.

Din Arhidieceză. Escelența Sa P. S. D. Metropolit *Dr. Victor Mihályi* a hirotonit Joi în 8 Iulie a. c. întru Ipodiaconi și Diaconi, iar Luni în 12 Iuliu (Sărbătoarea sf. Apostoli Petru și Pavel) întru preoți pe On. *Eugeniu Crișan* din Micuș, dispus adm. parohial în Surduc și Bicalat (Distr. Indol), *Iosif Cutean* din Cut, ca preot disponibil, *George Fainaș* din Mărgineni, dispus adm. parohial în Micoșlaca (distr. Aiud), *Emiliu Poruț* din Ceanul deșert, dispus adm. parohial în Măcicașul-unguresc (distr. Cluj), și *Ioan Mesariu* din Sarata, dispus admin. parohial în Glimboaca (distr. Cichindeal).

Dela secțiile literare. Ni-se scrie dela Sibiiu, că secțiile literare ale Asociațiunii întrunite Miercuri și Joi au votat un premiu de 300 cor. prof. *Ales. Ciura* dela noi, pentru volumul „Icoane,“ și deodată l-a ales membru corespondent în secția școlară. Alt profesor dela noi *Dr. Ioan Rațiu*, până aci membru corespondent, a fost ales membru ordinar. Sincerile noastre felicitări vrednicilor prietini!

O nouă ilegalitate. Spre ilustrarea situației publicăm acest Avis: Prin prezenta Vă facem cunoscut, că atât adunarea generală a „Reuniunei învățătorilor gr.cat. din comitatele Sătmar și Ugocea aparținători diecezei Gherlei“ convocată pe 20 Iulie st. n. a. c. în Baiasprie, cât și petrecerea de vară contemplată cu aceasta ocaziune nu se vor ținea din cauza, că magistratul orașului Baiasprie cu decisul nrul 2472—1909 ki. a revocat concesiunea referitor la închiriarea salei festive a hotelului orășănesc cu motivele că: învitările exmise numai cu text românesc și avisul, că costumul național e binevăzut conțin o demonstrație naționalistă contra statului maghiar. Ne fiind altă localitate acomodată pentru adunare și petrecere, comitetul aranjator e nevoit a amână pe timp nedeterminat atât adunarea generală a reuniunei, cât și petrecerea de vară. Adunarea generală a reuniunei învățătorilor va fi convocată la un alt loc cu învitări speciale. Baiamare, la 12 Iulie 1909. Pentru reuniune și comitetul aranjator *Constantin Lucaciu. Dr. Teofil Dragoș.*

Posta Redacțiunii.

N. P. Cât ce se termină articolul de acum, din partea literară, îndată îi vom face loc.

T. G. În foița numărului viitor.

Dr. B. Persoana, de care întrebi nu e acasă și nici nu s'a reîntoarce, decât pe la mijlocul lunei viitoare.

Ioan Handrea, Sălcud. Am dat ordin administrații, să vă facă voia și să nu vă mai spedeze foaia.

Nr. 35—1909.
of. paroh.

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necezare la edificarea școlii gr.-cat. din Săcel (Asszonyfalva) comit. Turda-Arieș, cercul Iarei (Alsó-Jára) prin aceasta să recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 450 cor. adecă patrusute cincizeci coroane la oficiul parohial gr.-cat. din Săcel cel mult până la 25 Iuliu st. n. 1909. a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul de spese și planul aprobate de Preaveneratul Conzis. Metropolitan la 1 Iulie 1909 sub Nrul 4573 se pot studià ziluic în cancelaria parohială din Săcel între oarele 10—12 a. m.

Săcel, în 13 Iuliu 1909.

Vasiliu Pop, paroh gr.-cat. — **Vasiliu Vlad,** curator primar.

(33) 1—2

Se caută

Un învățăcel din familie bună se aibă cel puțin 1—2 clase gimnaziale pentru ***prăvălia de modă și manufactură***

S. Handrea,
Balázsfalva—Blaj.

(32) 1—2

Beți numai apă minerală ungară!

Societate pe acții pentru comunicație și export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală contra podagrei	Apă de Boholt	Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Borszék fântâna Kossuth	» » Vălcele (Előpatak)	» » Kászon fântâna principală (Salutaris conține jod și litium.
» » Borszék fântâna Boldizsár	» » F.-Rákos Mária	» » Répát
» » Bodok Matild	» Gloria	» Székely-Selters
» Baross	» » Horgász—Hankó	» » Stoiceni (Stojkai)
» » Borhegy		

Întreabă-ți numai medicul și vei ști, că puterea vindecătoare a **apei minerale naturală** și gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot suplenì.

(11) 17—19

Partea literară.

În afacerea Şaguna.

Răspuns tuturor interesaţilor şi scandalizaţilor.

Ca lupii au sărit asupra noastră mai toate foile româneşti pentru cele publicate despre Şaguna; mai lupaşi s'au dovedit însă cei dela „Telegraful român," cari într'o serie de articoli, publicaţi şi în broşură separată sub titlul: „Un răspuns detractorilor lui Şaguna," au cercat să ne deie strajnice lecţii de istorie şi morală şi să spele pe Şaguna mai alb decât zăpada, de toate învinuirile, ce i-s'au adus în cele publicate de noi.

Acelor fericiţi muritori („Biserica şi Şcoala"), cari despre Şaguna nu ştiu alta, decât, că a fost un mare „sfânt" al bisericii lor şi cari bona fide s'au scandalizat, că noi chiar cu prilejul iubileului publicăm note critice despre el: le răspundem, că ignoranţa lor nu e învincibilă şi că toată purtarea noastră se explică din provocarea, ce am suferit-o prin publicarea epistolei sale către Nifon, în care Şaguna face batjocură din noi şi din tratamentul, ce l-au avut şirele noastre, scrise cu cea mai bună intenţiune, ca răspuns la acea epistolă. In sfârşit numai caracterul nostru de popor balcanic poate opri critica la adresa oamenilor mari, „lumea modernă urmează altfel: renumitul prezident al republicei franceze, Thiers, în memorabilul său op „Imperiul şi conzulatul" zbiciuieşte aspru, pe cel mai mare om al secolului nostru, pe Napoleon cel dintâiu, pentru greşelile lui politice, şi Thiers este sărbătorit". (Din Memoriul lui Şuluţ, partea VI. ediţ. 1899. p. 73).

Cât pentru „Telegraful român," fie următoarea replică!

*

De vreme ce după expresiile triviale, apucăturile bizantine, argumentările şubrede, cari caracterizează „răspunsul" său, toate cele scrise în el nu au alt caracter, decât acela al unei „scrieri de pamflet," o revenire serioasă asupra lui ar fi superfluă, dacă nu am avea în vedere interesul cetitorilor, cari neştiind controla tot, ce li-se dă spre cetire, uşor pot fi seduşi. Pentru acestia scriem deci şi nu pentru „Telegraful," care mai bine făceà, dacă publicà mai întâiu cele scrise de noi, apoi să reflecteze.

„Telegraful" zice, că nemulţumirile contimporanilor cu Şaguna sunt a se reduce la invidia personală a unora, pe cari îi jigneà autoritatea lui Şaguna, şi la aşteptările exagerate ale altora, pe cari Şaguna nu le puteà îndeplini. Acesta e un neadevăr grosolan, căci despre foarte mulţi bărbaţi de frunte ai neamului ştim, că au fost neîndestuliţi cu Şaguna cu toate, că personal nu aşteptau nimic dela el. În numărul festiv al „Gazetei Transilvane" din 1888, se zice, că *Iancu* nu simpatizà cu Şaguna: oare ce invidie personală, ce suflet „hămesit" şi nesaţios va fi fost în Iancu, de nu se puteà închinà acestui slăvit conducător al neamului?!.. Fost-au, da, mulţi, cari pentru aspiraţiile, cari le aveau pe seama neamului, îi dureà purtarea acestui vlădică, dela care aşteptau, să umble totdeauna pe căi deschise şi să lucre totdeauna sincer în interesul neamului. — Foarte multe a greşit Şaguna din punct de vedere naţional, cu cuvântul şi cu faptul; se ocupă de ele toţi istoricii noştri, aşa că dacă ai vreà să scrii un op sistematic despre naţionalismul lui Şaguna, ţi-ar stà la dispoziţie o literatură bogată, numai „Telegraful român" se face, că nu ştie despre aceea nimic, iar pe noi ne desavuiază, că ne luăm după „Ungaria," „Severinul" şi că aducem numai cazuri singuratice. „Telegraful" ar trebui să ştie, că la „Ungaria" scrie chiar un colaborator al său. „Severinul" e foaie edată de membri ai sinodului eparhial din Caransebeş, iar noi am adus cazuri singuratice, căci n-am vrut să facem lucru sistematic, ci numai să reflectăm la literatura mai nouă.

Din toate cazurile amintite de noi în defavorul lui Şaguna, „Telegraful român" nu combate nimic. In mod nevrednic de discuţie cinstită se acaţă de bagateluri şi se mântuie cu apostrofări şi persiflări. In celealalte: nişte cazanii generale — vorbării goale, — cum e aceea despre naţionalismul înflăcărat al lui Şaguna, abateri dela obiect, cum e vrăşmaşa descriere a Episcopului Leményi (şi aici rolul măgarului din poveste!) şi forfecările elogiilor unor scriitori mai noi la adresa lui Şaguna. Apoi unde ar trebui dovedit ceva, acolo spune numai: nu-i drept, nu ştim, sau: cazul acesta a fost discutat....

Aşa fiind vorbă de introducerea limbii maghiare ca limbă protocolară în consistor, istoricul plătit al „Telegrafului" declară, că aceea e un „neadevăr sfruntat" şi pare a auzi acum primadată despre acest lucru, când tare bine ştie, cât s'a scris deja pe această temă şi cum stă treaba. Acum ar fi bine, dacă cineva ar fotografà făimosul act şi l-ar publicà în faximile, ca să-l facă accesibil şi istoriografilor vechi şi noi din Sibiiu.

Cu privire la cazul Catarinei Varga „Telegraful" iarăş nu combate nimic, ci se provoacă la Bariţ. Mirare, că acum „Telegrafului" îi prinde bine Bariţ, care la sfârşitul vieţii sale se plângeà, că 10 ani a suferit batjocuri din partea acestui ziar. E drept, că Bariţ are părerea sa individuală cu privire la caracterul numitei femei, dar nu cu privire la rolul lui Şaguna întru captivarea ei. Prinsă a fost Catarina Varga prin Şaguna (cf. rescriptul de laudă al canc. aul. Trans. Nr. 515—1847) cu „mare înşelăciune," cum se exprimă Bărit în „Transilvania" nr. 22 din 1872.

Iar dacă „Telegraful" e aşa măestru întru tâlcuirea scrisorii lui Aron Florian citată din „Neamul Românesc Literar," pofteaşcă şi explice astfel toate însemnările şi caracterizările nefavoritoare lui Şaguna din punct de vedere naţional, cari se află în măsură abundantă prin izvoarele istoriei noastre naţionale. O poate face; dela ei suntem dedaţi cu astfel de întreprinderi, fac istorie cum le place: stat pro ratione voluntas, numai să mântuim eroii neamului. Foarte rău serviciu face însă lui Şaguna acea foaie ortodoxă, care face analogie între a noastră afacere — Şaguna de acum şi între afacerea — Sava Brancovici de acum 2 ani; însă nouă ne face cinste prin analogia aceea, căci prezintă Blajul ca pe curăţitorul istoriei noastre naţionale — bisericeşti de tradiţii falze şi gloriole închipuite.

Mare merit e pentru Şaguna participarea la adunarea naţională

de pe Câmpul-libertăţii? Nu mai aceea i-ar fi trebuit, să se retragă dela ea, când încă toată românimea conziderá singur Blajul de centrul istoric al Românilor din patrie, când oameni dela Blaj au pus-o la cale şi la garanţa episcopului Leményi a îngăduit-o guvernul?! Oare aceea îl face pe Şaguna mare înaintea noastră, că Impăratul l-a lăudat deosebit înaintea deputaţiunei din anul 1865? Da, Şaguna a primit dela Împăratul laude, ba a primit orduri, cruci, medalii, de-i strălucià pieptul de ele, în sfârşit a primit titlul de baron: toate acestea însă din punct de vedere naţional nu-i servesc spre laudă, ci spre durere tuturor, cari ştiu preţul acelor distincţii! — Asemenea nu modifică adevărul istoric nici tradiţiile poporului, cari la Şaguna uşor se pot explicà din faptul, că el a dat mai mulţi popi ca orice alt arhiereu şi încă între deosebite împrejurări, apoi individualitatea lui distinsă a avut efect natural asupra popilor şi ţăranilor săi, cari mergând acasă dela câte o sfinţire ori deputaţie, sau cetind prin gazete despre acest rar vlădică, făceau poveşti despre el, una mai minunată decât alta.

*

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

„Luceafărul" Nr. 13 cu următorul sumar: Titu Maiorescu Eminescu. — M. Eminescu Dintre sute de catarge (poezie). — I. L. Caragiale In Nirvana. — I. Borcia „Floare albastră" (poezie). — Maria Cunţan Mihail Eminescu (poezie). — Al. Vlahuţă Amintiri despre Eminescu. — Alexandru Ciura Geneza unei critici. — Veronica Micle Lui Eminescu (poezie). Ecaterina Pitiş Cântecul frunzelor (poezie). M. Eminescu şi I. L. Caragiale Framente. — Em. Gârleanu Ioan Creangă şi M. Eminescu. — E. Hodoş Frunze, flori şi codru. — Ioan Slavici Eminescu-Omul. — I. Borcia Cuvânt ocazional în amintirea lui Eminescu. — Cronică: Comemorarea lui Eminescu. Din viaţa lui Eminescu. „Poporanismul" lui Eminescu. † Dr. Aurel Mureşianu. Sesiunea generală a Academiei române. Noi membrii ai Academiei române. „Sezătoarea" la Cernăuţiu, în Bucovina. Statuie lui Ion Creangă. Ştiri. — Poşta Redacţiei. — Poşta Administraţiei. — Ilustraţiuni: M. Eminescu la 1880—1883. Mama şi sora lui Eminescu. Carte dăruită prietinului său Creangă. Ultima fotografie a lui Eminescu (1887—1888). Mormântul lui Eminescu (Cimiterul Bellu, Bucureşti). Eminescu la 1884—5. M. Eminescu. Gh Eminovici. Dr. Aurel Mureşianu.

---

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creştnă*** fco. **5·30**

vol. II. ***Tradiţiunea şi Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului şi Graţia.*** fco. **7·30** cor

vol. II. ***Sacramentele şi Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism şi Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procurà aceste cărţi din cassele bisericeşti pentru bibiioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocenţiu M. Clain"* a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă şi interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. *Să află de vânzare la Librăria sem. teol. din Blaj.*

PSALTIREA Profetului şi Împăratului DAVID.

Preţul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

La LIBRĂRIA SEMIN. să află de vânzare toate ***modelele de cereri*** *pentru întregirea* ***salarului*** *şi a* ***cuincuenalelor*** *din partea statului, pe cum şi tipăriturile de lipsă pentru tot felul de* ***documente*** *cari trebue alăturate la aceste cereri.* Toate acestea costă **1** cor. + **20** fil. porto.

În curând va apăreà

Istoria Patriei

pentru şcoalele poporale

de *Iosif Marian*, învăţător gr.-cat. aprobată de Ministrul de culte şi instrucţiune publică.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Biblioteca Unirei.*)

1.	**Benhur** saŭ zilele luĭ Mesia, de Levis Walace, 2 v.	2·90
2.	**M. Eminescu.** Studiŭ critic	90
3.	**Câte-va momente** din începuturile bisericeĭ rom. de C. Auner	20
4.	**Nume de familie** la românii din Ungaria, de A. Viciŭ.	12
5.	**Din viéţa lui I. Micul** de M. Străjan	16
6.	**Albertina.** Povestire de Dr. V. Bojor.	30
7.	**Cestiuni din dreptul bis. unite** p. I. II.	3·40
8.	**Cele doue feţe ale lumii** de Nicu	30
9.	**Ziua Deşteptării** de Aurel Fodor	16
10.	**Cele două conştinţe,** pieză teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan	40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toţi 10 Nrii ii, primesc cu 6·10 cor. în loc 8·84 cor

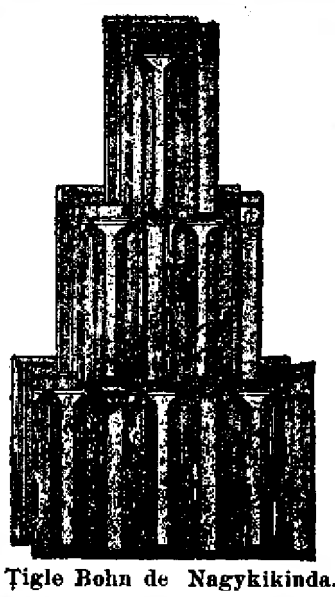

Ţigle Bohn de Nagykikinda.

In propriul interes

Primeşte numai ţigla **BOHN**

din **Nagykikinda şi Zsomboly** respingând ori ce altă ţiglă de calitate inferioară pentrucă numai

ţigla BOHN e practica, frumoasă şi trainică.

Cereţi mustre şi catalog.

Fabrica de ţigle BOHN — Zsomboly.

(27) 4—?

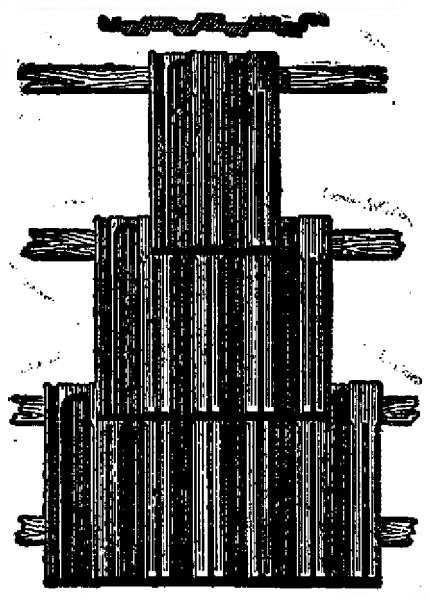

Ţigla Bohn de Zomboly.

Traian A. Todorescu,
producent de vinuri în Világos (Șiria)
liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 35—52

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul" însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 38—52

„Sădirea și cultivarea viei"
de
Nicolae Pop.
Prețul: 2 coroane + 20 filleri porto.
Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Circulația trenurilor

prin gara Küküllószög—Blaj valabilă dela 1 Maiu 1909.

De către Brașov,	tren	personal	12·48	de către	Teuș	2·08
	„	accelerat	7·22	„ „	„	8·53
	„	mixt	6·57	„ „	„	9·04
	„	accelerat	2·51	„ „	„	12·22
	„	personal	1·48	„ „	„	12·39
	„	accelerat	10·01	„ „	„	5·40
	„	personal	9·29	„ „	„	4·03
Dela Parajd:	„	mixt	8·44	către	Parajd	3·02
	„	personal	12·43	„	„	9·34
	„	mixt	6·54	„	„	2·55

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50, 25—25

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (46) 36—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania"

din Sibiiu (45) 36—5

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune. edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutreturi și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: **95,816.412 coroane.**

capitale asigurate asupra vieții: **9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:
pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare. pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 24 Iuliu 1909.** **Numărul 29.**

SECERIȘ.

Non vobis mellificatis apes.

Grăunțele de grău aruncate în pământ și-au adus roadele lor. Din voia Tatălui ceresc, care revarsă din belșug binecuvântarea Sa asupra pământului și a cuprinsului aceluia, anul acesta se poate numărà intre anii de roadă, de bogăție. Nici de secetă mare, care se înădușe germenele holdelor sau se usuce firele fragede, nici de ploi mari, cari se ridice apele din alviile lor și se înece avuția și munca oamenilor, nici de grindine, de piatră, de lăcuste și altele, cari se fi stricat, nimicit hotare întregi nu am cetit nicăiri. Dumnezeu, în bunătatea Sa nemărginită, ne-a învrednicit, ca se vedem bogăția aceasta a pământului, se vedem holdele coapte. Hotarele sunt pline de secerători, bucuria și îndestulirea se reoglindează pe fața tuturor și cântece vesele, cântece duioase străbat văile și dealurile. Plugăriul și-a asigurat pânea pe seama familiei sale, pe seama copiilor săi, ce să-i mai pese acuma de iarnă?

Dară iată, că deodată cu carul încărcat îi sosește la poartă și o căruță hodorogită trase de un cal. Din căruță doi domni, unul binecunoscut, executorul, altul necunoscut se dau jos, întră în curte, petrec carul încărcat până la șură, apoi înseamnă ce văd, întră în casă fac scrisoare și plugariul știe, că roada anului acestuia și munca, ce a prestat-o el un an de zile până la secere, nu este a lui, este a băncii, a creditorului. Ce folos atunci. că Dumnezeu a fost așa de bun, dacă oamenii sunt altcum? Ce se va petrece în sufletul bietului plugar în momentele acelea, când își vede deodată roada pământului său trecând în buzunarul altuia, care nu a muncit pentru ea, care nu s'a rugat continuu la Dumnezeu, că: Doamne ferește-ne de grindină, dă Doamne ploaie, dă Doamne vreme bună, ci a stat undeva acasă și a așteptat să vină toate de-agata?

Două capitaluri, are plugariul după care trăiește: pământul și munca. Fericit e acela, care le poate zice amândouă de ale sale. Fericit e acela, care poate zice, Doamne mulțumescu-Ți am un petec de pământ dar acela e'al meu, n-am datorie cât e negru sub unghie. Și e fericit și acela, care deși e sărac, dar i-a dat Domnul trup sănătos și puterea brațelor și cu munca lui se hrănește pe sine și și hrănește familia sa. Dar câți nu vor fi de aceia, cari vor zice, am un petec de loc și nici acela nu e al meu, că datoriile, crișma, judecățile, spesele de proces l-au înghițit de mult și dacă din mila băncilor, advocaților, executorilor sau a creditorului mai e încă pe numele meu, este ca să-l lucru, ca roada pământului să o pot dà creditorilor mei. Și de asemenea câți nu vor fi de aceia, cari vor zice, n-am pământ, dar nici munca, că trupul nu mai este al meu, a fost o iarnă cumplită, de lucru nu am căpătat, a trebuit să ieau împrumut și mi-am vândut brațele altora pentru lucru de vara. Acestea sunt cazuri ce se văd zilnic. Cele mai multe obvin fără să ni-le putem explicà. Că plugariul se îngloadă în datorie fără a aveà vre-un motiv, că dintr'o ușurință sufletească își vinde locul, casa, că se bagă în procese fără de nici un motiv, că zilele scumpe de lucru le petrece la crișmă, le razimă pe la pareții judecătoriilor, iar acasă lucrul îi e nelucru, că într'un an vede cum a ajuns și el din om cu pornire bună, cu avere la sărăcie. Când muncitorul lucră pentru ziua de mâne și nu și pentru iarnă, că se angajează la lucru pe datorie înainte, când n'are lipsă, că beà și cântă bine, când are parale și habar nu are de lucru, cine poartă la acestea vina?

Natural, că în locul prim vina toată o poartă omul respectiv. Dară și aceia e foarte adevărat, că oamenii sunt peste tot tare nechibzuiți. Un savant francez a împărțit omenimea în două tabere. Unii, mulțimea cea mare, sunt oameni proști, nechibzuiți și alții, cei puțini, cari trăiesc din prostimea acelora. Omul dela sate nu consideră aceia, că ce greu e să plătești datoriile, ci aceia, că ce ușor e să le faci. Astfel fără nici o conziderație bate drumul la toate băncile și se îngloadă de tot până nu mai poate. Nici la aceia nu e cu considerare, că procesele cele multe — fără nici un rost — îl aduc la sapă de lemn, când ambiția lui proastă vreà, ca el să se judece.

Ne zace tuturor o grea datorie pe umeri. E secerișul aci și cu belșugul vin și năcazurile cele multe asupra bieților oameni. Este cea mai potrivită ocaziune de a atrage atențiunea plugarului asupra primejdiilor, cărora este expus atunci, când își îngreunează moșioara făcând datorii fără de nici un scrupul și băgându-și capul în procese, cari îl duc la ruină. Că nu numai pe sine se ruinează astfel, ci își ruinează familia pentru totdeauna, că vor fi copiii și nepoții lui robi sărăciei și vor lucrà ca albinele adunând în coșnițele altora. Trebuie se învețe odată și plugariul nostru ași prețui moșioara, ca un lucru sfânt, care se rămână dela tată la fiu. Că numai astfel vor fi zilele acestea pentru el adevărate zile de sărbătoare, după cum au fost acela din străvechime. Că buzduganele și crucile, ce le împletesc săcerătoarele în razele soarelui de avercenie, ca se fie casei aceleia semn de belșug și de binecuvântare, vor fi într'adevăr semnele fericirii și ale îndestulirii din familie. Când pământul este al omului și munca tot a lui și Domnul își trimite binecuvântarea Sa asupra câmpiilor, cuvine-se ca și roadele aceluia să fie ale proprietarului.

Fondurile noastre şi congrua.

Acum, când de fapt intrăm în legala congruă, aşa cum e, — după ce s'a discutat destul în ce priveşte fondurile noastre: cel Vancean şi viduo-orfanal; ajungând cu toţii la convingerea, că fondurile acele trebuie să le augmentăm. cât de mult dar nu siliţi; simţind cu toţii, ca „fraţii în Hristos," că taxele de contribuire în acele, cum şi sumele de ajutorare din acele fonduri, trebuie să fie mai mult în proporţia dreptăţii inimii decât în a scrupulositătii matematicei, — acum a sosit vremea să hotărâm în cauză ceva stabil, îndestulitor şi pentru acele fonduri şi pentru noi, unul fiecarele.

E superfluu să se chieme sinod Arhidiecezan în toamnă *numai* în acest obiect, cheltuind parohiile cu delegaţii 6—7,000 cor. când preoţimea noastră, după principiul sănătos: „virtus in medio consistit," simţeşte şi ştie că 10% contribuire după întreg salarul, e esagerat, iar 2—3% în vremile grele de acum, sunt neiertate.

Deci pe baza fraternităţii, cum fericitul metropolit Vancea ne-a arătat calea, şi calculând toate în sumă mijlocie: circa 5% taxă a plăţii şi proporţia mai dreaptă cum 8 către 6 către 4 a penziunei noi stând; — nu restează altceva, decât Preaveneratul Conzistor, până la finea lui Septemvrie, prin un circular, să ne ceară declaraţia, mai bine zis votul, unul fiecăruia în scris, (maioritatea absolută va decide) la schimbarea §§-lor 2, 3, 4 şi 20 ai Statutelor fondului Vancean, cum va află înţelepciunea şi dreptatea Inaltei Superiorităţi mai cu scop, — conziderându-se cele mai sus din inimă zise, la dorinţa noastră cam aşa:

1. La §. 2. litera *b*, aşa cum e, să mai adauge: „*Şi taxele anuale ale parohiilor arhidiecezane, în suma şi modul, cât şi cum contribuie acele la fondul Exactoratului arhidiecezan,*" şi aceasta o pretinde nu numai praxa din trecut ci şi dreptatea.

2. Intreg §. 3. se schimbă: „*Taxele anuale ale preoţilor (§. 2. litera b) din anul 1909 începând pe timp nedeterminat se fixază în modul următor:*

a) Metropolitul ajutor 200 cor. *b*) Canonicii, fiecarele ajutor 20 cor.

c) Vicarii şi protopopii actuali (ori onorari dacă primesc şi aceştia penziune în rangul lor după plata lor medie 2800 cor. luată) 140 cor.

d) Viceprotopopii şi adm. protopopeşti, actuali ori onorari, cum şi toţi preoţii aplicaţi în centru (după plata medie 2400 coroane) 120 coroane.

e) Ceialalţi preoţi, congruaţi cu 1600 cor. 80 cor., iar cei congruaţi cu 800 (—1200 cor. ce poate să fie) plătesc 60 cor. de vreau în penzionare să fie egali cu teologii.

3. Paragraful 4 să se schimbe întreg în textul: *Taxele preoţilor congruaţi se vor încassà prin oficiul arhidiecezan, subtragându-se totdeauna pentru fiecare an din congrua lor; carea de n'ar acoperi aceea taxă, restul se va încassà după §. 7.*

4. Din §. 20 apoi proporţia de: 4 către 3 către 2 să se schimbe cu mai dreapta: 8 către 6 către 4, — căci protopopii în salare mai acolo sunt, de multe ori mai jos decât viceprotopopii, — apoi şi dreptatea pretinde, în ce proporţie cineva plăteşte taxa, să aibă parte şi de penziune; escepţie să cuvine favorizând bienaliştii frăţeşte, când congrua li-e mică.

In tot cazul, pentru cei ce să penzionează sub 10 (zece) ani de serviţiu, la acest §. trebuie adaus, că: *cei din clasa I. să nu aibă penzie mai mare de 700 cor. clasa II. 600 cor. şi clasa III de 400 cor.* — adecă anual de cinci ori cât au contribuit ei, iar peste 10 ani serviţiu să fie penzie frătască.

— — — — — — — — — —

Statutele fondului viduo-orfanal (alimentându-se acesta din cel Vancean, şi încă conziderabil, cum să şi cuvine), nu au lipsă de schimbări.

Cine nu vede, că aşa e frăţeşte şi bine?! Aşa să încassază anual peste 30,000 coroane şi e destul deocamdată. Aşa pot prosperà în deajuns aceste fonduri.

Dele Dumnezeu!

Valeat.

Biserica ortodoxă din România. Din o scriere voluminoasă şi interesantă a dlui Petre Gârboviceanu, asupra Bisericii din România, scoatem şi noi câteva date informative.

Observăm, că scrierea aceasta, publicată la dorinţa dlui Ministru al cultelor Spiru Haret, are scopul să fie o lucrare de statistică, un fel de şematism, în care sunt trecute toate bisericile ortodoxe cu preoţii lor după eparhii, însemnându-se la fiecare notiţe scurte biografice. Ar mai fi lipsit un indice alfabetic al persoanelor şi parohiilor şi numărul sufletelor, ca lucrarea să fie desăvârşită.

Biserica ortodoxă din România e împărţită în 8 Eparhii, dintre cari: *Mitropolia Ungro-Vlachiei* al cărei titular e şi Mitropolit primat îşi are reşedinţa în Bucureşti, şi *Mitropolia Moldovei şi Sucevei* cu reşedinţa la Iaşi. Urmează apoi Episcopiile: *Râmnic-Noul-Severin* cu reşedinţa în Râmnicul-Vâlcii. *Buzăului* în Buzău, *Argeşului*, în Curtea-de-Argeş, *Romanului*, în Roman, *Huşilor* în oraşul cu acelaş nume şi *Dunărea-de-jos* cu reşedinţa în Galaţi. Celea mai multe

---

FOIŢĂ.

STRĂINA.

Credinţă din popor de ***Teodor Groza.***

Argintul apelor îngână scăpărarea stelelor de pe întinsul văzduhului, mărginit jurîmprejur de zări întunecate. Pământul erà învăluit în pânza cenuşie ce se ridică în faptul sării peste satele resfirate prin toate vaile. Pace sfântă se sălăşluise pe toată întinderea ţinutului. Câte un câne se mai certà din când în când cu drumeţii întârziaţi pe la case străine. Fâlfăiri molatici de paseri, ce se ridică numai noaptea din pădurile întinse ce stăpânesc acestea ţinuturi, turbură liniştea văzduhului. Pământul îşi jeleà mirele îndepărtat de răutatea firii, în lacrimi de rouă. Roua aceasta însă dădeà vieaţă întregii firi vieţuitoare. Din ea se plămădià rodnicia sămănăturii. Par'că simţiai oblăduirea vieţii ce se închiagă din ogorul oropsit de urgia vremii şi ceva tăinic şi înălţător îţi apăsà inima şi-ţi străbătià întreg sufletul şi te îndemnà să rămâni în natura curată. Undo şi unde se zărià câte-o licărire de lumină în satul pustiu.....

* * *

Măriuca, femeie măritată de 3—4 ani, străjuià singură lumina slabă a casei. Bărbatul ei erà dus la moară, departe, hăt la Someş, cale de o zi. Căci la morile cu stavile de pe la noi măcinau numai cei săraci, cari duceau bucatele cu tarul (greutate de bucate ce o duce un om în spate), iar cei cu prindere, cari înjugau la car 4—6 boi, mergeau departe la apele celea mari. Pe vremea aceea mersul la moară erà zi de veselie pentru oamenii noştri, căci porniau cu carul plin de saci, de abia îl duceau 4 boi. Plosca sau clondirul plin odihnià în traistă, iar deasupra sacilor şedeà sfătos un snop de copil. Zbiciul cel lung se încolăcià odată pe de-asupra boilor şi ei încovoindu-se de şele urniau carul din loc. Gospodarii noştri aveau la Gilău, sat mare şi frumos la poalele munţilor, unde se împreună Someşul cald cu cel rece, prietini buni, cu cari mai schimbau câte o vorbă călduroasă, iar cu morariul erau ca fraţii de cruce. Când se întâlniau la moară dădeau mâna prietineşte, iar morăriţa sărià iute ca un priznel, îi poftiau în casă şi închinau un păhar două de vin. Şi erà numai lumină casa morariului aproape peste tot anul, că erau oameni prietinoşi şi le dase Dumnezeu bogăţie multă, pe cum să şi cade oamenilor de omenie. Azi însă au trecut vremile acelea. Văile noastre pacinice se umplù de mori de foc. Oameni străini de legea noastră, în straie străine să învârt prin moară şi se uită chioriş la om dacă nu-i ştiu limba şi dacă-l văd îmbrăcat românește. Vitele stau afară şi iarna, iar tu trebuie să te căciuleşti şi să taci înaintea lor când te batjocoresc în tot chipul.

Ne rod străinii, ca moliile straiele şi noi tot nu ne pricepem!

*

Cum ziceam, Măriuca sta singură şi torceà. Un şomoiag de copil durmià tolănit în pat, şi în colo pustiu. Focul pâlpâià molatic şi limbi de foc să împrăştiau şi sfârşiau în aer. Flacările se sfădiau învăluindu-se una cu alta, iar jarul povestià atâtea din lumea trecută a bazmelor. Motanul stà lungit pe vatră cu pântecile spre foc şi torceà, torceà într'una cu ochii închişi, clătinând din când în când din mustăţi. O pace tainică domnià în casă şi nu se auzià numai glasul povestitor al fusului. Lumina slabă a lămpii împânzià tot cuprinsul căsii. Şi Măriuca erà numai singură în casă! Gânduri negre o năpădiau, ce-ţi răcesc sângele în vine. Erà pe la cântatul cel dintâiu al cocoşilor, când aproape toată casa e aşezată. Gânduri după gânduri se perândau în capul ei ca o pustie, pe cum se zvârcolesc iarna viforniţele răscolitoare. Glasul cocoşilor vestià pornirea strigoilor şi a pricolicilor. Măriuca, pe cum învăţase dela măicuţă-sa, în sările lungi de iarnă, pe când torceau numai amândouă, luà cu vătrariul jar din vatra focului şi-l întinse pe pământ de-alungul uşii, ca să nu poată întrà strigoii în casă. Apoi se aşezà iarăş la

parohii le are Mitropolia din Bucureşti şi anume 145 urbane şi 910 rurale, cele mai puţine Episcopia de Buzău cu 11 urbane şi 228 rurale. Totalul parohiilor sunt de 3758 dintre cari 365 oraşe şi 3393 sate. In întreagă biserica sunt 838 parohii şi filii urbane, 6327 rurale, 42 mănăstiri de bărbaţi, 19 de femei, şi 25 schituri particulare sau în total 7251. La parohiile şi mănăstirile acestea slujesc 4752 preoţi de mir şi 70 diaconi. Din toţi acestia aproape 3900 au numai seminariul inferior.

In mănăstirile de bărbaţi sunt 723 monahi, 104 fraţi şi 24 invalizi, în cele de femei sunt 1788 maice, 246 surori şi 12 invalide. iar în schiturile particulare sunt 68 monahi şi 159 maice. Adaugând aceste cifre avem suma de 895 bărbaţi şi 2193 femei (minus invalizii), cari îşi petrec viaţa în mânăstiri. Cu ce rezultat? Nu discutăm, nici nu cercăm acum. Atâta cetim, că se solicită din multe părţi o reformă sau mai bine o curăţire a mânăstirilor. In timpul din urmă Mitropolitul Moldovei vizitând câteva mânăstiri le-a aflat într'o disordine teribilă. La tot cazul ar fi timpul să se pregătească şi pentru mânăstirile de dincolo un regulament mai potrivit timpurilor de acum, ca locuitorii lor, dacă nu-şi petrec timpul cu învăţătura şi luminarea minţii, cel puţin să nu şi-o treacă în nelucrare. Puţinele mânăstiri de călugăriţe catolice, câte sunt în România, pot servi de vrednice modele de urmat.

Observăm de încheiere, că în oraşul Bucureşti sunt 77 parohii, la cari slujesc aproape 200 preoţi şi diaconi.

REVISTE.

Clironomul Francisc Ferdinand a vizitat în săptămânile trecute, la Sinaia, pe septuagenarul domnitor al României, pe Carol. Din acest prilej fraţii din regat şi-au manifestat toată simpaţia faţă de acest membru distins al casei de Habsburg. A venit la Sinaia adus de legăturile de prietinie veche ce există între acestea două dinastii, dar a venit fără îndoială şi cu alte gânduri, de a întări legătura de prietinie între aceste două ţări, între Austria, care are lipsă de sprijinul României, pentru cataclismele viitoare, cu cari o ameninţă babilonia de neamuri heterogene, ce o alcătuiesc, şi între România, care are interese vitale de a întinde mâna prietinească puterii, care singură e în stare de a sfârmă un jug de fier sub care geme o bună parte din connaţionalii săi. Acest moment diplomatic s'a resimţit în toată această vizită de curtuoasie. Şi a bună seamă viitorul domnitor al Austro-Ungariei s'a depărtat adânc mişcat din această ţară, care ştie primi împărăteşte, pe cei ce preţuind-o îi caută prietinia.

Această vizită a fost şi e încă şi acum viu comentată de toată presa. Foile ungureşti nu pot de înverşunare şi caută fel de fel de pretexte, ca bunăoară pretinsa batjocorire a steagurilor ungare la Sinaia, numai ca să micşoreze importanţa mare ce se dă acestei vizite. A noastre iubileză, fiindcă se aduc multe lucruri în legătură cu această vizită, chiar şi pentru noi Ardelenii ar fi avut acest principe câteva vorbe de încurajare. — Incât e pentru învăţământ, această vizită, ca şi alte multele, ne-a încredinţat despre o prietinie, care de fapt există între aceste două ţări, despre o bunăvoinţă, despre o simpatie, care se păstrează pentru neamul românesc de pretudindeni, chiar şi pentru noi ardeleni. Convingerea însă ne rămâne, cea veche şi dureroasă: în vreme ce domnitorii se îmbrăţişează şi în calea oaspeţilor augusti, ca şi în calea unor Mesii, se presera flori necruţându-se de nici o parte asigurările de prietinii şi de ajutorare reciprocă, în aceeaş vreme mulţimea, muncind şi chinuindu-se tot mai mult sub cnuta mânilor străine, rămâne numai cu nădejdea şi aşteptarea. Se dea cerul, ca cu prilejul altei vizite, în trecerea sa peste câmpiile Ardealului, mulţimea, care acum nu puteà şi nu înţelegeà să aclameze şi dânsa, să iasă înaintea acestui viitor stăpân, ca înaintea unui Mesia cu adevărat moştenitor

---

furcă, căci de culcat înzădar s'ar fi şi gândit să se culce aşa îngândurată.

Bărbatul ei erà dus de două zile şi două nopţi şi acum e a treia noapte, noaptea de Marţi sara şi tot nu mai soseşte.

Da dacă a păţit ceva, poate l'au bătut, poate l'au omorât, ori poate s'a prăpădit în apa cea mare. Ea altcum auzise din bătrâni, că trăiesc şi oameni răi pe meleagurile acelea. Nu-şi puteà dà samă de ce i-se păreà casa aşa pustie în sara asta, căci doar tot aceiaş sfinţi de Nicula privesc de pe păreţi şi tot aceeaş Maică Preacurată priveşte aşa de cu milă, din mijlocul păretelui, iar Eva şi acum ispiteşte pe Adam cu mărul roşietic. Acum vedeà ea bine, ce rău e să fie omul singur, să n'ai o fiinţă în care să te poţi încrede, cui să-i dezvăleşti năcazurile. Intr'un târziu i-se părù, că aude şoapte şi ochii-i zăriră sfinţii schimonosiţi plecându-se unul spre altul şi şoptind în taină, ea însă nu puteà înţelege nimic. — Mai puse câteva vreascuri de mesteacăn pe foc şi se aşeză din nou pe vatră. Din când în când i-se păreà că aude lărmuind roatele carului prin ocol. Atunci aruncându-şi ochii spre fereastra ce dà în ogradă, oprià fusul între degete şi ascultà. Dar nu erà nimic şi fusul iar se pornià nebunatic. Noaptea însă treceà pe încetul şi carul nu mai sosià. O neliniste chinuitoare o cuprinse ce-i ademeneau gândurile a rău.

Ceva sunase. Un val rece îi străbătù întreg trupul. Uşa tinzii se închideà încet — încet, de par'că nici n'ar închide-o mână de om.

Cine să vină pe vremea asta? Dela moară încă n'au venit, căci s'ar fi auzit zgomot cât de cât şi ar umblà altcum?.....

Uşa casii se deschise şi baba Gafia, care şedeà a cincia casă de aci, a dat bună sara. Măriuca răsufiă una bună şi simţi cum i-se porneşte sângele mai cu putere în tot trupul. Baba erà cam înaltă şi încovoiată de spate. Faţa îi erà zbârcită ca pruna uscată, iar ochii în cap îi umblau ca la şerpe. Doi colţi răsăriţi în cercul gurii îi schimonosiau faţa. Invălită în cojocu-i petecit, gândiai, că e o babă pribeagă, carea se teme de toţi. Măriuca n'o văzuse nici odată aşa urâtă după cum o vedeà în sara asta. Ţi-se păreà că-i străină de lumea asta... Motanul cât ce a intrat baba Gafie a şi sărit de pe vatră şi zburlindu-se a fugit după cuptor, de unde se uità mereu în toate părţile, ca la mare primejdie, aţintindu-şi ochii din când în când spre străina.

— Sara bună Măriucă, zise ea şi vorba ei sună ca lărmuirea roatelor de car, ca sunetul de clopot stricat. Nu te mirà că mă vezi aşa târziu venind la tine. Nu-mi erà somn de loc şi nu ştiam ce se fac. Auzind dela Mitruţ, că este zare la voi şi aducându-mi aminte, că ai tort mult de tors, neisprăvindu-l astă iarnă am venit să-ţi ajut. Aşa-i, că nu te vei supărà?

— Numai să nu-ţi fie urât, când te vei întoarce acasă, căci eu îţi spun drept, nu te petrec.

— Apoi dacă-mi va fi frică voiu durmi la tine. Ştiu, că nu-ţi voiu face mare îmbulzală, căci bărbatul tău tot nu mai vine dacă n-a venit până acum. Fi bună adă-mi dar caer şi furcă.

Măriuca nu mai zise nimic ci merse cu lămpaşul aprins în mână în chilia, vecină cu tinda, unde ţineau de ale mâncării, roadele pământului, fuioară şi altele. Aduse furcă şi caier şi le dete babii Gafia....

Dar ceva tot o neliniştea pe Măriuca. De ce a venit ea aşa târziu? Şi chiar la ea, la care umblà rar de tot? Cum de-i aşa schimbată în sara asta. De una îi păreà bine, că-i va trece pustiul ăsta de urât.

Şi vorbiră multe-multe de prin sat....

Şi Măriuca dacă se uità bine în faţa ei i-se păreà, că tare răutăcioşi o privesc ochii ei, iar răciala aceasta o simţià şi în mijlocul inimii ca pe un sfredel.

(Va urmà).

Haz.

Poetul (căruia i-s'a respins pentru a nu ştiu câtea oară manuscrisul): Dar ce dracul, e oare întreagă redacţia un imens coş?

Cronică literară.

Primim o prețioasă scriere a Msgn. R. Netzhammer, Arhiepiscopul catolic din București, sub titlul: *Aus Rumänien,* care publică pe 432 pag. foarte interesante note de călătorie prin România și schițe din istoria țării și a neamului.

„Aus Rumänien" nu-i o carte unde ni-se vorbește despre România intelectuală, dar una în care se perândă rând pe rând frumusețile țării noastre și bogățiile ei arheologice, zugrăvite cu o mână de iscusit scriitor.

Msgn. Netzhammer cunoaște și înbește România, are pentru dânsa o dragoste sinceră, lipsită de prefacere și lingușire și în orice împrejurare a vorbit drept, fără frică, cântând într'o minunată proză frumusețile munților noștri și une ori arătând cu bărbăție defectele organizației noastre, dovedind totdeauna o grije respectuoasă pentru a se spune numai ce este adevărat. *„Aus Rumänien"* e o carte de adevăruri, pe care autorul le îmbracă în veșmântul unei frumoase proze.

Nevoile păstoriei au dus pe Inalțimea Sa pretudindeni, așa că România îi este bine cunoscută, în aceste călătorii bunul păstor fără a negliga datoriile sale creștinești, se farmecă de ceia ce vede, aci minuni ale naturii, aci urme ale vieții creștine primitive.

In frumsețile firii, distinsul autor vede mâna puternică a Domnului, iar în urmele vieții creștine primitive, găsește sufletul fratilor săi întru Domnul. Străinul care vă deschide cartea Msgn. Netzhammer, în scurtă vreme ajunge un bun român; este cu neputință ca proza elegantă a eminentului autor să nu cucerească și să nu convingă.

Rând pe rând autorul ne arată frumusețile Olteniei, întârziind împreună cu cetitorul vrăjit, spre a admirà poziținile pitorești ale Carpaților, zugrăvind mănăstirile și orașele cu talent și cu o dragoste cu totul românească.

Dobrogia pentru autor este locul unde găsește urmele vieții creștine primitive și cu rar talent și cu o erudiție serioasă, ne arată locurile unde acești frați ai noștri întru Hristos s'au închinat, unde au răsunat rugăciunile lor și unde binecuvântarea Domnului s'a pogorât preste ei. Toate acestea sunt descrise cu o pioasă admirație și cu o exactitate arheologică care pune pe autor printre cei mai de frunte arheologi ai vremii de azi.

Lucrarea Msgn. Netzhammer este o eminentă pagină din *„România modernă"* pe care străinii o ignorează pentrucă nu o cunosc și nu pot să o cunoască.

Scrierea Msgn. Netzhammer începe cu: Amintiri din prima mea călătorie spre România, în care pomenește în calde cuvinte și de Blaj și începuturile Unirii. Urmează vizitarea Mănăstirii Arnota, acest sanctuar național al Românilor. Mân. Bistrița. Mân. Neamțului, Agapia și Văratic ș. a. orașele: Râmnic-Vâlcea, Târgoviște, Iași, București și institutul geografic și meteorologic și apoi interesantele sale călătorii prin Dobrogea. Spre ajutorarea cetitoriului cartea e bogat ilustrată (108) prin vederi, în mare parte luate la fața locului de autor și are anexate 3 harte. In fruntea e portretul Arhiereului, care a făcut un așa mare serviciu țării, în care păstorește cu atâta zel pe credincioșii săi.

Internatul „Pavelean" de băeți din Beiuș.

(Avis pentru anul școlar 1909—1910).

Părinții, cari doresc, ca băieții lor în anul 1909—1910 să fie primiți în Internatul *„Pavelean"* de pe lângă liceul superior din Beiuș, sunt rugați, ca până în 20 August să-și înainteze recursurile Rectoratului.

Condițiunile primirii:

1. Pentru un tinăr școlar, conform resoluțiunei Vener. Consistor, nr. 2222—1908 trebuie plătit la an: *300 coroane pentru întreținere, 70 cor. uniforma, 3 cor. taxa de înscriere și 10 cor.* la an pentru meditație (instrucție). *Suma 383 cor.* Taxa de înscriere obligă și pe cei beneficiați. *Plătirea are să se întâmple punctual, în două rate anticipative,* căci altminterea rectoratul în cursul anului va fi silit a trimite pe elevi, ai căror părinți nu au plătit ratele la timp.

2. Fiecare tinăr are să dovedească la înscriere prin *atestat medical* că e deplin săuătos și ca atare e apt pentru disciplina seminarială.

3. Fiecare tinăr la începutul anului școlar trebuie să fie provăzut:

a) cu 6 schimburi de pânză,

b) 10 batiste și 2 cravate,

c) 2 părechi de încălțăminte și 10 părechi de ciorapi.

Veșminte de pat:

a) 1 saltea (sac de paie) *b*) 4 ciarșafuri (lințoluri, lepedeie albe), *c*) 2 perine, 4 fețe de perină și un țol sau plapomă, *d*) 1 acoperitor de pat, *e*) 4 ștergare și 4 serviete.

3. Are să se provadă mai departe cu 2 pepteni, 3 perii pentru călțiuni și 1 pentru veșminte.

Toate schimburile și veșmintele au să fie însemnate cu grije de acasă cu numele elevului respectiv, fiind numele cusut ori scris cu cerneală ce nu să șterge prin spălare, că c altminterea superioritatea Institutului nu poate lua nici o răspundere la caz, când s'ar pierde.

Părinții sau tutorii sunt rugați, ca în decursul anului să nu trimită tinerilor bani, nici articlii de mâncare, cari adeseori sunt în dauna educațiunii și a progresului. Mâncările, ce părinții cu toate acestea le-ar trimite fiilor săi se vor împărți între toți consocolarii respectivilor elevi.

Tinerilor în Internat li-se va dà următoarea alimentație:

1. *a*) Locuință comodă și sănătoasă provăzută cu toate cele de lipsă: *b*) încălzit, spălat și luminat în timpul recerut; *c*) vipt întreg, regulat, și în special: la dejun lapte, la prânz 3 specii, Dumineca și în sărbători 4, și de cină 2 specii.

2. Medic si medicină pentru bolnavi și baie de 2 ori în lună.

Ce privește veșmintele uniforme, pentru taxa de 60 cor. amintită mai sus elevul va căpătà: 2 rânduri de veșminte, unul de iarnă, altul de vară și un cabat de iarnă (mencikoff) pentru doi ani.

Părinții sunt avizați, că *pentru eventuale stricăciuni* făcute de fiii lor în *mobile ori alte obiecte de ale institutului* date lor spre folos sunt răspunzători și vor avea să le rebonifice.

Elevii să vor prezentà în 2 ori 3 Sept. st. n. înaintea superiorității institutului *însoțiți de părinții ori îngrijitorii lor,* unde aceștia vor plăti taxele de lipsă, *fără de a căror plătire elevii* nu-și vor puteà ocupà locul în internat.

Acei tineri școlari, cari cu seriozitate contează să li-se rezerve loc în internat, *de loc ce au primit avizul despre primire, au să trimită 33 coroane din taxa obligată.*

Rectoratul

internatului „Pavelean" de băeți gr.-cat.

Acei cari sunt în restanță cu abonamentul de pe anul trecut, cum și cei în restanță de pe mai mulți ani de mai înainte, sunt rugați respectuos, să binevoiască a-și achità datoria.

Prețul de abonament rămâne tot cel de până aci, care este indicat în fruntea foii.

Administrațiunea.

Beți numai apă minerală ungară!

Societate pe acții pentru comunicație și export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală contra podagrei
» » Borszék fântâna Kossuth
» » Borszék fântâna Boldizsár
» » Bodok Matild
» Baross
» » Borhegy

Apă de Boholt
» » Vâlcele (Előpatak)
» » F.-Rákos Mária
» » Fehérkő
» Gloria
» » Horgász—Hankó

Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Kászon fântâna principală (Salutaris conține jod și litium.
» » Répát
» Székely-Selters
» » Stoiceni (Stojkai)

Întreabă-ți numai medicul și vei ști, că puterea vindecătoare a apei minerale naturală și gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot suplenì.

(11) 17—19

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Credincioșii: Ioan N. Stoica și soția Maria au dăruit sf. noastre biserici din Colun un rând de veșminte bisericești în preț de 120 cor., Nic. Barb sen. (acum repauzat) o Evanghelie în preț de 25 cor., Ioan M. Burja un stihar în preț de 20 cor. și văd. Maria Popa n. Răduț un Epatrafir în preț de 6 cor. și un Apostoleriu în preț de 13 cor., donatorilor li-se aduce și pe această cale mulțumită. Colun, 20 Iuliu 1909. *Nicolae Giurca*, preot greco-catolic.

Din Arhidiecezâ. *Iuniu Brut Micu*, vicenotar consistorial, a fost numit *asesor consistorial.* — *Victor Precup*, inginer silvic de stat în Sighișoara, a fost numit *forestier arhidiecezan.* — Până la 1 Septemvrie n. se escrie a doua oară concurs pentru ocuparea parohiei *Beica-maghiară* din Tr.-Reghin cu un venit congrual de 228·86 cor. și *Ibănești* tot din acel tract cu un venit congrual de 244·26 coroane.

Hymen. *Andronic Munteanu*, și *Veturia Velican* căsătoriți.

— *Dr. Ioan Boca*, directorul executiv a băncii „Țibleșana" și *Ludovica Moldovan* din Caianul-mic, cununați.

Din Viena. Elevul român *Romul Mioc* dela institutul sf. Augustin, a depus la 16 crt. rigorosul din dogmatică cu aplaus.

Harta etnografică a Transilvaniei. Dl profesor Niculae Mazere dela Iași a publicat o prețioasă hartă etnografică a Ardealului pe mărimea 1·07×95. Harta cuprinde toate comitatele Ardealului, cu indicarea populațiunei de cari sunt locuite. Tot Dsa a publicat și un supliment cu date statistice importante. Prețul amândouora e de 6·50 cor. Le recomandăm cu căldură.

Încunoștințare. Ni-se vestește, că un tinăr umblă pe la fruntașii nostri din Ardeal și Țara-Ungurească și zice, că este trimis de un distins bărbat din România, membru al Academiei Române, ca să adune abonamente pentru o publicațiune de tablouri, ce ar avea să apară sub îngrijirea acelui academician. Până acum a înșelat pe câțiva fruntași de ai nostri. Deci lumea să se ferească de tinărul acela și să nu se lase a fi amăgită.

Petreceri. Inteligința română din Teiuș invită la petrecerea, din 2 Aug. n. 1909 (sf. Ilie) în beneficiul bisericii din Teiuș.

— Tinerimea studioasă română din Fărăgău și jur invită la Petrecerea de vară, ce se va aranjà Duminecă în 25 Iuliu st. n. 1909, în școala greco-catolică din Fărăgău. Venitul curat e destinat în favorul bisericii din loc. Prezidentul comitetului aranjator: *Petru Gora*, preot.

— Inteligința română din Reteag și jur invită la petrecerea de vară, ce o va aranjà la 1 August st. n. 1909 (Dumineca înainte de sf. Profet Ilie) în spațioasa sală a școalei gr.-cat. din Reteag (Retteg). Venitul curat este destinat în favorul bisericii gr.-cat. locale.

— Tinerii meseriași din Blaj, invită la petrecerea de vară, ce se va ținea în cerc restrâns, Duminecă în 1 August n. 1909 în „Grădina poporală" din Veza. Venitul curat pentru „Societatea meseriașilor din Blaj." În pauză se vor jucà Călușerul și Bătuta.

Convocare. Comitetul despărțământului Aiud—Teius al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român" invită pe membrii și pe toți cei ce se interesează de literatura și cultura poporului român, la adunarea generală cercuală ce se va ținea în 8 Aug. st. n. 1909 la 3 oare d. a. în școala gr.-cat. din Cacova. *Ioan Maior*, dir. desp. *Corneliu Crișan*, actuariu.

— Despărțământul Făgăraș, al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român" își va ținea adunarea generală: Luni în 2 August (20 Iulie) 1909. (Ziua de Sf. Ilie) în comuna Voila.

Necrolog. † *Irina Pop n. Dascăl* soția preotului Ștefan Pop din Checichehata, a repauzat în al 68 an al etății și 46 al căsătoriei.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunii.

Valbor. Ca începător e destul și atâta; ai lipsă însă de lectură bună și de străduință de a-ți face clare tablourile închipuite.

Frate mic. Nu se poate!

M. V. Pr. Nu publicăm recensii, decât asupra cărților, cari ni-se trimit.

Licitație minuendă.

Curatoratul bisericesc gr.-cat. din Egeriște tractul Morlăcii în 15 August a. c st. n. la 10 oare a. m. va ținea în școala gr.-cat. din Egeriște licitația minuendă pentru edificarea bisericii. Prețul statorit e: 15064 coroane. Reflectanții au să depună o cauțiune de 10%. Planul, preliminarul, condițiunile și formularul de contract aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan se pot vedeà în cancelaria parohială din Ciucea începând din 5 August până în 15 August st. n. a. c.

Iuliu Trufia paroh gr.-cat. — *Mitru Danciu*, curator primar.

(34) 1—3

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de **Buziaș**

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(35) 1 12

Nr. 136—1909.
of. paroh.

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executà lucrările necezare la edificarea școlii gr.-cat. din Sânger (Mezöszengyel) prin aceasta să recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 400 cor. adecă patrusute coroane la oficiul parohial gr.-cat. din Sânger (Mezöszengyel) cel mult până la 15 August n. 1909.

Ofertele intrate mai târzin nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul și planul aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 1 April 1909 sub Nrul 2376 se pot studià zilnic în cancelaria parohială din Sânger între oarele 10—12 a. m.

Sânger, la 20 Iuliu 1909.

George Florian, paroh gr.-cat. — **Alexandru Șuteu**, curator primar.

(36) 1—1

Nr. 35—1909.
of. paroh.

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executà lucrările necezare la edificarea școlii gr.-cat. din Săcel (Asszonyfalva) comit. Turda-Arieș, cercul Iarei (Alsó-Jára) prin aceasta să recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 450 cor. adecă patrusute cincizeci coroane la oficiul parohial gr.-cat. din Săcel cel mult până la 25 Iuliu st. n. 1909 a. m.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul de spese și planul aprobate de Preaveneratul Conzis. Metropolitan la 1 Iulie 1909 sub Nrul 4573 se pot studià zilnic în cancelaria parohială din Săcel între oarele 10—12 a. m.

Săcel, în 13 Iuliu 1909.

Vasiliu Pop, paroh gr.-cat. — **Vasiliu Vlad**, curator primar.

(33) 2—2

Se caută

Un învățăcel din familie bună se aibă cel puțin 1—2 clase gimnaziale pentru *prăvălia de modă și manufactură*

S. Handrea,
Balázsfalva—Blaj.

(32) 2—2

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secreținea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra **oftice, guturaiului. tusei măgărești, scrofulei și influenței**

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche".**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveția).

„Roche"

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie
Prețul unei stiele 4. — cor.

(4) 21—35

Partea literară.

În afacerea Şaguna.

Răspuns tuturor interesaţilor şi seandalizaţilor.

(Continuare şi fine).

Încă odată observăm, nu ne ocupăm în mod desăvârşit de naţionalismul lui Şaguna; ar fi însă o problemă tare interesantă şi se va impune poate, când la toamnă va apăreà monografia mare despre Şaguna, promisă de istoricii din Sibiiu. Aşa s'a întâmplat şi cu Biografia dintâi a lui Şaguna, publicată în 1880. Toate neadevărurile cuprinse în ea cu privire la activitatea lui Şaguna pe teren politic-naţional au fost combătute de d. Iosif Şterca Şuluţ, venerabilul preşedinte actual al Asociaţiunii, în ale sale Memorii, partea III—IV. Despre aceste memorii a zis oarecând Bariţ: „încă nimeni nu a fost în stare a resfrânge nici unul din preţioasele descoperiri şi adevăruri istorice, pe cari distinsul autor ni-le-a împărtăşit în scrierile sale de până acum. Nu, pentrucă cele ce ne spune dl Şuluţ în scrierile sale, sunt purul adevăr, nefalzificat, garantat prin documentele autentice, prin puritatea sentimentelor şi a caracterului său personal, etc." („Observatoriul" nr. din 2 Maiu 1883). La acestea „Memorii" trimitem cu data aceasta pe toţi, cari se interesează mai aproape de naţionalismul lui Şaguna. A se vedeà apoi, la locurile respective, şi istoriile lui Bariţ, Papiu-Ilarian şi foile naţionale mai vechi.

Înşişi ortodoxii recunosc, că Şaguna a fost om şiret vrând să fie „politic din creştet până în tălpi," cum îl numeşte Eminescu. Aşa Dr. Ioan Lupaş opune figura lui Şaguna figurei lui Inochentie Clain şi zice despre cest din urmă, că a avut o politică „energică şi fără vicleşug" de unde pentru Şaguna se deduce contrariul. (Anuarul inst. teol. ped. Sibiiu 1907—8 p. 5.).

Fiindcă „Telegraful Român" nu vreà să-şi reamintească păcatele lui Şaguna pe teren naţional, îi vom reaminti noi câteva, punând scandalizaţilor dela „Telegraful Român" deocamdată numai următoarele întrebări:

1. Adevărat este, că Şaguna în 7 Iuniu 1848 a denunţat guvernului pe Bărnuţiu, Iancu, Butean, Papiu, Laurean, Aron Pumnu ca pe niște agitatori, amăgitori, sperjuri și rebeli? și că în urma acestei denunţări numiţii membrii ai comitetului naţional au fost puşi sub cercetare criminală?

2. Adevărat este, că Şaguna în 1855 a dat o circulară, în care a afurisit „Gazeta" şi literile latine?

3. Adevărat este, că numai lui Şaguna este de a se mulţumi, că Românii în 1865 au întrat în dieta din Cluj şi prin aceasta şi-au sacrificat ei înşiși drepturile câştigate mai înainte?

S'ar puteà continuà acestea întrebări, dar, cum am zis, nu vrem să scriem biografia lui Şaguna.

*

Mai rămâne să vorbim despre opera cea mai mare a lui Şaguna, despre organizaţia bisericii române neunite din Ungaria şi Ardeal, prin care propriu zis a devenit el nemuritor înaintea credincioşilor săi.

E dureros a descoperi, cum această constituţie din punct de vedere bisericesc nu satisface nici pe cei mai fervenţi ortodoxi, cari totuşi ţin pe lângă principiile bisericeşti ortodoxe. În rândul trecut ne-am provocat la trei bărbaţi competenţi, ale căror scrieri trebuie să fie cunoscute oricărui ortodox ştiutor de carte. Am primit însă dela „Telegraf" următorul răspuns: „colaboratorul „Unirii" cearcă să mai făurească argumente contra lui Şaguna şi din niște pretinse declaraţii, ce ar fi făcut contra „Statului Organic" protopopul Dr. G. Popoviciu, profesorul Dr. N. Bălan şi arhimandritul Iuliu Scriban. Despre cei doi dintâiu *nu ştim* şi *nu putem admite,* să fi făcut asemenea declaraţii, nici cu graiul nici în scris. Mai curând îi credem chiemaţi şi capabili a apărà aceasta lege fundamentală a bisericii române ortodoxe, decât a o defăimà. Despre cel din urmă am auzit, că s'ar fi apucat acum, în veacul al XX-lea, să pledeze, într'un mod cam *suspect,* pentru absolutismul ierarhic. Dacă e adevărat, regretăm sincer această pornire anahronistică a Prea Cuviosiei Sale...."

Ne bucurăm, că barem despre Păr. Scriban au luat cunoştinţă cei dela „Telegraf" din cele publicate în nrul 24 al acestei foi, că după părerea Preacuv. Sale, constituţia genuină a bisericii se deosebeşte de aceea a bisericii lui Şaguna. „Biserica îşi are principiile sale de constituţie şi existinţă: *constituţie sinodală arhieriască!*" Aceleaş principii le profesează şi Dr. Nic. Bălan. Spre pildă în nrul 2 al „Revistei Teologice" a. c. p. 116 acel domn scrie: „Puterea, în vârtutea căreia are să trăiască biserica, nu poate emanà din alt izvor, decât din principiile sale de vieaţă religioasă, pe cari i le-a încredinţat cel ce a întemeiat-o cu menirea sfântă, ca să le întrupeze în împărăţia mare a sufletelor. Scos din baza acelor principii, cari singure şi neimpedecat ar aveà să-i determine fiinţa şi apariţia ei în lume, şi aservită unor interese de altă natură, biserica îşi slăbeşte legătura cu scopurile inherente fiinţei sale, conştiinţa chemării ei mai adoarme, vieaţa i-se usucă treptat, ca a unei plante, căreia i-se ieà lumina şi căldura soarelui. Slujitorii unei atari biserici nu pot să asculte mai mult de Dumnezeu *decât de oameni*... Iar dela o asemenea biserică şi dela păstorii ei, *ori cât de naţională ar fi,* ţara şi poporul nu poate aşteptà mult bine, căci o putere nechiemată i-a luat răspunderea pentru ceeace ar trebui să fie în virtutea originei, a principiilor şi a scopurilor sale." Şi cumcă adevărata constituţie a bisericii e cea sinodală arhieriască, spune Bălan prin aceea, că din greu *combate* noua lege sinodală din România şi în legătură cu aceea scrie despre arhierei (p. 117). „Să ne gândim apoi: care poate să fie starea sufletească a arhiereilor chiemaţi a purtà cârja între asemenea împrejurări? Cum se vor simţi în conştiinţa lor de păstori înzestraţi, din drept divin, cu plenitudinea puterilor bisericeşti, văzând, cum o putere nechiemată le usurpă *drepturile suverane?*" — Deşi Dr. Bălan nu cutează să aplice acestea principii bisericii lui Şaguna, totuşi cu durere constatează, cum această biserică dela Şaguna în coace nu a făcut nici un progres, ba în urma constituţiei sale poporul e demoralizat prin o luptă purtată prin mijloace de cele mai necinstite. „Mă mir, că nu se revoaltă (poporul) în curăţenia sufletului său,

zice Dr. Bălan, ca să scoată afară pe toţi câţi ne pângăresc biserica!“ Bine dle, atunci unde-i constituţia?

Dr. George Popoviciu în a sa carte: Uniunea românilor din Transilvania, pp. 236—7 vorbind despre „Statul Organic“ al bisericii ortodoxe rom. din Ardeal şi Ungaria, zice: „Baza acestui organizm constă dintr'un sistem democratic administrativ în jos, cu sufragiu universal de tot puţin limitat; iară în sus cu sistem reprezentativ de guvernament, în vârtutea căruia elementul mereu administrează cu puterea numărului 2|3 faţă de 1|3 din cler, afacerile bisericeşti, şcolare şi fundaţionale. Cu deşteptarea treptată a timpului modern, prin lăţirea şi generalizarea libertinizmului şi a principiilor pseudo-democratice în massa populaţiunii, în multe cazuri preoţii vor fi reduşi la rolul simplu de liturgi. *Acest organizm slăbind în jos influinţa preotului, iară în sus a episcopatului*: trecându-se *sfera de competenţă*, uşor se pot creà involuntar (?) reforme damnabile în instituţiunile *canonice, nealterate încă* ale bisericii ortodoxe. Nu arare-ori şi *vedem*, că în congrese bisericeşti, sinoade eparhiale, protopresbiteriale şi parohiale, *fără privire la prescrisele canonice vechi*, se fac propuneri vătămătoare canoanelor, prin cari episcopatul şi clerul vrând nevrând, în parte trebuie să le admită spre deliberare şi decidere...“

Iată dar, părerile alor trei bărbaţi vrednici ai bisericii ortodoxe cu privire la constituţia lui Şaguna. Am puteà face o colecţie mai mare, dar dela aceea abstăm acuma. Observăm numai, că nu uniţii, ci biserica ortodoxă din România a caterisit la timpul său principiile canonice ale lui Şaguna.

*

De închiere am dori, ca chiar în interesul marelui Şaguna, să se incete acum cu orice scrieri pro şi contra şi mai ales, şi dacă scriem, să ne tratăm unii pe alţii, în mod cinstit, ca oamenii culţi, nu în mod oriental, ca în Macedonia. In rândul trecut colaboratorul acestei foi a adresat o epistolă privată recomandată redactorului „Revistei Teologice,“ în care da şi cereà lămuriri: adresatul nici n'a chitat primirea epistolei, de cum să răspundă în meritul cauzei. Astfel s'a adeverit, că are drept autorul articlului prim despre „Spiritul lui Şaguna,“ care a purces din principiul: oare *nu* mai există „Spiritul lui Şaguna“ pe terenul confesional la noi şi atunci vor fi întâmpinate în mod cuviincios cele scrise aci, ori există, şi atunci cea mai mare dovadă va fi primirea duşmană, ce i-se va face. Alternativa din urmă s'a adeverit.

Pacea Domnului cu noi! Spiritul lui Şaguna departe de noi!

Dr. Niculae Brînzeu.

Bibliografie.

A apărut:

„Revista politică şi literară“ Nr. 4 cu următorul sumar: Aurel Cjato Consideraţiuni generale asupra situaţiei noastre politice. — Maria Cunţan Decepţie (Poezie). — I. Agârbiceanu Fişpanul (Nuvelă). — A. Cotruş Coboară (Poezie). — Dr. V. Meruţiu Din bogăţiile miniere ale României. — Hyperion De jale (Poezii). — D. Crainic Dimineaţa (poezie). — Anonim Suflete alinăţi dorul (Poezie). — Ioan Adam Păcatele părinţilor (Nuvelă). — A. Cotruş Melancolie (Poezie). — Dr. C. Maniu Bărbaţii noştrii — M. Străjanu Spiritul poeziei (de conte du Lutin, de dna Lucia Kiţu.) — Dr. V. Nitescu Scrisoarea III. (din temniţă). — A. Melin Din vrăjbi — Frânturi (nuvelă). — Dr. V. Moldovan Glosse (Puţină economie naţională; cum sunt Maghiarii). — Dr. Ştefan Pop Bibliografia chatehismelor româneşti vechi (II. catehismul de Braşov din 1559). — G. Precup Cuvântare rostită la mormântul prof. N. Popescu. — Dela Bistriţa Sonet (Poezie). — Dr. Ioan Raţiu Cronică literară (Dr. Augustin Bunea). — A—o Note politice. — * * * Informaţiuni. — Reviste.

Omul care şi-a perdut umbra **Nr. 462.** al „Bibliotecei pentru toţi“ cuprinde cunoscuta scriere a lui Chamisso, *Petru Schlemihl* sau *Omul care şi-a perdut umbra.*

Petru Schlemihl e un tînăr sărac care-şi vinde umbra necuratului pentru o pungă de aur vecinic plină. Om bogat în felul acesta Schlemihl este totuşi cât se poate de nenorocit, fiindcă nimeni nu voeşte să aibă legături cu un om fără umbră. In zadar se fereşte să meargă sub lumina soarelui ori a lunei, căci sfârşeşte pururi prin a fi văzut de lume că n'are umbră. Copiii îl urmăresc pe stradă, servitorul îl lasă şi-l păreşte la toată lumea. Până şi iubita Mina, e gata să-l părăsească din aceeaşi cauză. Pretutindeni insuflă o cauză nebiruinsă. Necuratul îi propune să-i înapoeze umbra în schimbul sufletului. Schemihl nu se lasă a fi ispitit, şi preferă mai bine să ţie ori cât de nefericit pe lumea asta trecătoare, decât să piardă fericirea vecinică. Pentru a rupe orice legătură cu spiritul necurat. Schlemihl îi aruncă punga, şi rămâne dintr'odată şi sărac şi fără umbră. Spre norocul lui, găseşte acum cizmele de... şapte leghe cu cari străbate lumea, găsind odihnă şi mângâere în priveliştea naturei şi a minunilor ei.

Povestirea aceasta, scrisă pentru a amuzà copiii şi nevasta unui prietin, a avut ceva mai mult decât un succes de familie, căci în curând a fost tradusă şi răspândită în toate limbile culte conţinutul ei simplu e dezvoltat cu o artă minunată şi întrupează un simbol caracteristic de o semnificaţie morală adânc omenească.

Redarea ei în românește s'a făcut cu multă pricepere de domnul Barbu Constantinescu.

Preţul 30 bani. Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic greco-catolic din Blaj.

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.

Redactor respons.: Augustin Gruiţia.

In propriul interes.

Primeşte numai ţigla **BOHN**

din **Nagykikinda şi Zsomboly** respingând ori ce altă **ţiglă de calitate inferioară** pentrucă numai

ţigla BOHN e practica, frumoasă şi trainică.

Cereţi mustre şi catalog.

Fabrica de ţigle BOHN — Zsomboly.

(27) 5—?

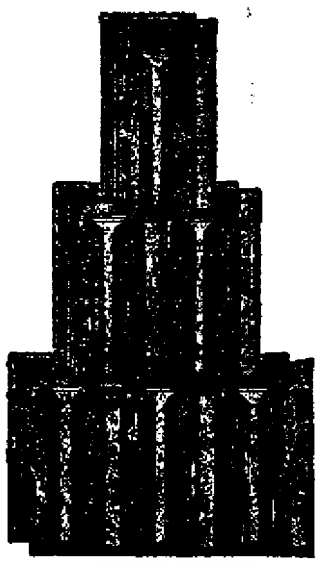

Ţigle Bohn de Nagykikinda.

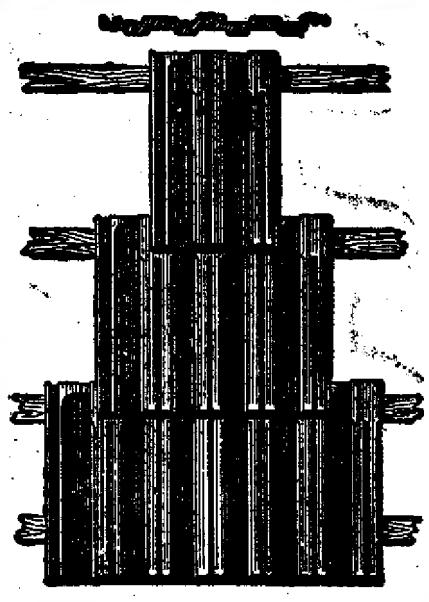

Ţigla Bohn de Zomboly.

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 38—52

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 39 - 52

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Circulația trenurilor

prin gara Küküllószög—Blaj valabilă dela 1 Maiu 1909.

De către Brașov, tren	personal	12·48	de către	Teuș	2·08
„	accelerat	7·22	„	„	„	8·53
„	mixt	6·57	„	„	„	9·04
„	accelerat	2·51	„	„	„	12·22
„	personal	1·48	„	„	„	12·39
„	accelerat	10·01	„	„	„	5·40
„	personal	9·29	„	„	„	4·03
Dela Parajd: „	mixt	8·44	către	Parajd		3·02
„	personal	12·43	„	„		9·34
„	mixt	6·54	„	„		2·55

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50 25—25

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(46) 37—62

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armenioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o laturе prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai volumnoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

întemeiată anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune, edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. Blaj, 31 Iuliu 1909. Numărul 30.

O PROPUNERE.

Stăm rău cu școlile, suntem îngrijaţi de învăţătorii români. Nu așa de mult pentru noua lege școlară, pentru planul de învăţământ ce s'a făcut în urma ei, ci pentrucă starea de zăpăceală și neștiință în care se află poporul român, se datorește împrejurării, că nu avem învaţători buni. Școala românească trebuie să înflorească, căci Dumnezeu nu poate să voiască decât binele, iară fără de dânsa sufletele alor trei milioane de oameni se vor pierde, se vor corumpe și cu vremea vor deveni elemente slabe, îndoielnice și nefolositoare neamului și societăţii. Școala românească trebuie s'o protegeze legea, care se face pentru binele obștesc. Fără de școală ţăranul rămâne materie brută, nepoleită, fără de dânsa nu vom aveà nici când ţărănime cultă și deșteaptă, pe care să ne putem răzimà în viitor. Fără de școală poporul crește ca buruienile, necultivat, neplivit, nu-i poţi luà folos, nu poţi contà la încrederea și onoarea lui. Fără de școală, și fără hărnicia și iscusinţa dăscălească preotul nu-și poate continuà munca lui în biserică, ca să întărească aplicările ţăranului spre bine, și să stârpească înclinările cele rele.

Dar școala românească numai atunci poate să aibă viitor cu folos pentru neam, dacă are în frunte învăţător bun, isteţ și cu știință.

Sunt mulţi învaţători români buni, cari cu drag și cu mult zel își îndeplinesc oficiul lor greu. Dar sunt mulţi, prea mulţi, cari nu merită jertfa ce o aduce poporul pentru susţinerea școlii conduse de ei.

Sunt mulţi, cari ieșiţi în vieaţă nu mai pun mâna pe carte, nu cetesc nicicând ziare, nu se ocupă de loc cu știinţa, se prostesc cu totul, și prostesc sate întregi.

Năcazul nostru e, că încă nu avem element bun, din care să creștem învăţători. Se cualifică puţini, și și aceia mai mult din diferite conziderațiuni, că nu avem alţii mai buni și, de învăţători avem lipsă mare.

Deși toată speranţa ni-e în învăţători, căci istoria dovedește, că cum au fost învăţătorii unui neam, așa a fost neamul, și așa i-a fost viitoriul, totuș încă n-am ajuns să ne putem provedeà cu învăţători buni.

O mulţime de tineri cu maturitate au grăbit estimp la concursuri să fie primiţi în teologie. In Gherla aŭ venit aproape cincizeci de oameni maturi. Și se vor fi primit din ei abia douăzeci. Câţi tineri absoluţi nu se vor fi primit în numărul clerului tiner în celealalte trei dieceze unite, și în cele trei neunite! Aceștia vor alergà pe la facultăţi, vor trece ani până ce vor puteà ajunge la ceva pâne, ba vor fi cu diplome în mână și, nu se vor puteà fericì numai cu greu. Și aceasta așa se va întâmplà an de an. De învăţători buni avem mare lipsă.

O ordinaţiune ministerială dă concesiune tinerilor maturi, ca făcând examen din pedagogie și matematică, să-și poată câștigà diplomă de învăţător. O mulţime de tineri absoluţi, an de an un număr mare de elemente bune ar intrà în șirul învăţătorilor români, și am câștigà în ei forţe didactice, cari între orice împrejurări grele ar fi străjerii culturii și binelui neamului și a ţăranului român.

Se pare poate unora cam șoadă aceasta propunere, dar nu e nimic extraordinar în ea.

Acum deja, ori cel târziu pe anul viitor, învăţătorul român își începe cariera cu salar de o mie coroane și cuartir. Are patru cuincuenale câte de douăsute coroane, și două câte de o sută coroane. Astfel poate merge în penziune cu două mii coroane.

Dacă se iea în considerare câţi candidaţi de advocaţi sunt, cari după maturitate abia la opt, nouă ani își pot deschide cancelarie, iar până atunci abia doi, trei ani de ajung la ceva leafă slabă, iar ca advocaţi atârnă dela împrejurări cum le va merge, nu se găsește nimic șod în propunerea de mai sus.

Cei cu diplomă de învăţător și cu maturitate ar fi învăţătorii după cari s'ar zbate comunele și preoţii, ar fi garanţa sigură a creșterii și educaţiunii ţăranului român.

Numai începutul e greu, dacă acesta s'ar face, atunci în scurt timp am aveà o pleiadă de învăţători, pe cari i-ar invidià celealalte neamuri.

Învăţătoriul român trebuie să-și elupte pe viitor poziţia socială ce-i compete, iar activitatea lui să nu fie nicăiri stearpă ca și în trecut. Tinerii zeloși, cărora li-s'a închis calea pentru alte oficii, pot să aducă neamului un folos, ce-i va pregătì un viitor plin de speranţă, iar lor își pot asigurà subzistinţa cinstită ca învăţători.

Elementele slabe, fără zel, și fără știinţă, trebuie să dispară din mijlocul învăţătorilor, pentru cari poporul aduce jertfe enorme. Iar forurile bisericești să controleze mai strict activitatea învăţătorilor noștri, să nu se îndestulească numai cu controla inspectorului regesc, care nu se extinde și la limba maternă.

Acestea sunt modalităţile sigure, prin cari școlile românești între orice împrejurări își vor puteà îndeplini misiunea lor grea, dar atât de sublimă.

Regularea taxelor la fondurile de penziune preoțești.

Impărțirea congruei, cuprinderea în lege (deși numai novelară), ca și noi, preoții catolici, să fim împărtășiți de întregirea salarului, e numai curmarea stărei nedrepte, în care am fost până acuma. Și când ne bucurăm pentru această schimbare, nu trebuie să uităm, că ni-s'a dat numai simbria minimală, ce ni-s'a putut dà după împrejurările de azi; ni-s'a dat numai ce ni-ar fi competat deja de mult. Manifestarea acestei bucurii eră încă înainte de votarea proiectului de lege, în Camera deputaților și în Casa magnaților atât de vie, încât au uitat cei mai mulți, dintre scriitorii câtorva rânduri și propuneri, în privința regulărei taxelor la fondul deficienților și cel de penziune al văduvelor și orfanilor de preoți — atât de „lacrămile" din trecut, ce de fapt a trebuit să steargă congrua „din ochii preoților și alor lor," cât și că fără de coronuțele de întregire, simbrie detrasă până acum, nu mai eră cu putință hrănirea de sine, îmbrăcămintea cuvenită, prezentarea între oameni, lucrarea adevărată și intensivă, în direcție preoțască-pastorală în turma sufletească, a clerului din afară. Și propun fel de fel de modalități, cari ar regulà mai bine și mai grabnic penzionarea atât a preoților deficienți, cât și a preoteselor văduve și a orfanilor de preoți: propun, ca afară de anumite procente anuale, să deie fiecare preot „odată pentru totdeauna" în anul sau anii proximi o sumă mai mare (200—400 cor.), tot asemenea preoții neo-ordinați, din viitor, la ordinare; ba unul, numind chiar „rușinoasă" și „de râsul lumei" starea miseră a fondurilor de penziune preoțești, propune cu inzistință, ca să dăm fiecare întreagă, ori cel puțin jumătate din întregirea congruală de pe un an, deodată, ce să dă dela stat și dela fondurile catolice. În Nrul 23 a. c. al „Unirei," un frate (nesubscris) propune — pe lângă alte puncte, în parte atinsă mai sus — ca în un sinod arhidiecezan, ce ar fi de conchemat „încă la toamnă," să se decidă, a se subtrage în centru la fondurile de penziune „5% din întregirea congruală a fiecărui preot activ."

Alții alte combinațiuui.

Ar fi „rușinea preoțimei" și am fi „de râsul lumei," dacă am fi avut de unde dà, și *nu am fi voit* să dăm; de fapt însă suntem de compătimit, căci fiind lăsați pe puterile noastre, în lipsă, să fim mai mult economi muncitori, decât oameni de știință și cu pregătire, nu am avut de unde dà și pune, ca să nu ne fie atât de mici fondurile de penziune, prin urmare și sumele, cu cari se pot ajutà deficienții, vaduvele și orfanii de preoți. Alte confesiuni, bunăoară reformații, deși sunt cu mult mai puțini decât noi, au căpătat ajutoare dela stat neasămănat mai mari. Deci nu urmează, să rămânem rușinați dacă nu am dat, ori nu vom dà deodată jumătate, ori întreagă suma de întregire de pe un an la augmentarea fondurilor de penziune, ci că nu suntem încă în stare — fără vina noastră — a ne creà în doi, trei ani un fond, sau două, din cari să poată fi penzionați preoții noștri deficienți, văduvele și orfanii de preoți, ca semenii lor de alte confesiuni, sau alte oficii și clase sociale. Tot asemenea nu poate fi vorba nici de solvirea de-odată a unor sume mari (200—400 cor.), când acestea abia ne ajung, ca să ne regulăm acuma afacerile. Căci ce am zice de un econom, care, ca să-și asigure un seceriș bun pe anul venitor, ar sămănà toamna atâta din grânar, încât nu i-ar rămâneà nici cu ce să iese din iarnă, și ar muri de foame până la timpul rodului după sămănătură?! De ne-am puteà acoperi lipsele zilnice cu sumele, cari ni-se dau; de ne-am puteà pune o bază materială, ca să putem aveà speranță, că suntem și vom fi scutiți de grijile subsistinții și astfel să ne putem dedicà cultivării de sine în direcție clericală, științifică și socială; să ne putem aprofundà în chestiile sufletești a credincioșilor încredințați nouă, să ne mai ajungă din atențiune o rază și asupra bunei stări și bunei cuviințe a casei Domnului, în general, a așezămintelor bisericești și școlare! Dar nici cu congrua, în măsura, în care ni-se dă, nu vom duce-o așa de „briliant!" deci starea modestă a văduvelor, orfanilor și a neputincioșilor de a mai servì, va fi numai o continuare a stării de mai înainte, la care a trebuit să se dedeie de atunci. Atari propuneri, ca celea de sus, poate face (și execută îndată din parte-și) unul, care sau i-a dat Dumnezeu bogăție proprie, sau are parohie bună, ori foarte bună (și poatecă nici de penzionare nu e departe!)

Iar ca pe venitor să se subtraga taxa anuală la fondurile de penziune după mărimea sumei, ce o capătă fiecare prin Ministru, ar fi cea mai mare nedreptate; ci mi-se pare, că ar fi mai puțin nedrept, dacă s'ar face invers, ca adeca subtragerea de procente la fonduri să se facă după venitul congrual din parohie. Dreptatea e însă, ca să solvească fiecare preot în o formă, după fundamentalul de 1600 coroane.

Ca apoi și clericii, când se vor ordinà întru preoți, ca neo-ordinați, să deie cu o sumă mărișoară mai mult la fondul de penziune (din taxa de decret și până acuma jumătate merge la fondul deficienților), ar fi prea mare greutate pentru ei, cari în scurtul timp de o lună, două, trebuie să treacă preste greutățile de a deveni din oameni singuratici și clerici absoluți, preoți ordinați,

---

FOIȚĂ.

STRĂINA.

Credință din popor de ***Teodor Groza.***

(Continuare și fine).

Dela o vreme Gafia vorbià din ce în ce mai puțin, iar fusul prindeà din ce în ce mai multă vieață, sfârâià de gândiai că acum-acum se sfarmă. Ochii ei cu cât se petreceà noaptea, cu atât ardeau mai tare. Gătase un caer și acum cereà altul. Mărinca înțelegeà, că golul ce-l aduse străina în casă nu e a bună, sufletul ei înțelegeà tot mai lămurit, că nu are de a face cu baba Gafia. Trupul îi tremurà din ce în ce mai tare sub gândurile ce băteau la creerul gândirii. Iar Gafia cea străină isprăvià caier după caier, iar fusele se îngrămădiau mereu. Mărinca nu i-se puteà împotrivi de loc și la porunca ei ar fi fost în stare să facă ori ce fără nici o șovăire. Un neastâmpăr îi cuprinse sufletul și trupul. In spate i-se puse un sloiu de ghiață ce-i cuprindeà mereu întreagă ființa. Capul ei eră ca un pustiu și gânduri răci ca ghiața rătăciau și se zvârcoliau fără să le poată înfrână. Ce mai puteà ea face o biată femeie! Un nod ce i-se ridică în gât din mijlocul pieptului, creșteà mereu, de eră aproape să o înădușe și de plâns totuși nu puteà plânge.

Și străina torceà-torceà, iar Mărinca aduceà fuior după fuior. Grămada eră acum mare. Dupăce gătă străina fusele, cerù răschitoriul și se apucă de răschiat și mânile îi umblau iute ca piatra morii. Umplând răschitoriul, făcù tortul jirebie și iară răschià, mai apoi golind fusele s'a apucat iarăș de tors, căci aveà fuse goale acum.

Cu cât se țeseà noaptea străina lucrà tot mai repede, iar ochii ei gândiai, că sunt de câne turbat. Mărinca un gând aveà mai lămurit, să împlinească voia străinii și să se lase în voia Domnului. Inima i-se zbăteà, ca al unui puiu de iepure când îl prinzi printre sămănături și ea săraca se trudia să-și astâmpere zvârcolirea inimii ca nu cumva să se trezească copilul ori să simtă străina, căci așa de puternice i-se păreau bătăile inimii.

Străina printre vorbe zimbià numai răutăcios la răspunsurile ce le dădeà Mărinca.

Pe când se îngânară cocoșii a doua oară, de miezul nopții, cu toate, că avuse mult tort, eră gata și străina răschià acum tortul de pe fuse. Așa mergeà de cu spor lucrul, de numai gândul că ce va urmà te ameția. Străina rugă acum pe Mărinca să aprindă focul în vatra tinzii și se pună căldarea cea mare, de fiert apa la spălarea hainelor, ca să fiarbă tortul, căci ziceà ea, că tot nu le vine somnul. Știà ea, că Mărinca observase de mult, că nu e lucru curat și își puse de gând să o chinuie până câtră zori.

Mărinca n-avù ce face. Luă lemnele ce le avuse la îndemână și aprinse focul. Căldarea o acăță în cârligele anume întocmite pentruca să poată fierbe apa, apoi turnă apă din ciubărul ce-l aveà în tindă. Dupăce gătă străina de răschiat, făcù tortul jirebie apoi cerù ciubăr ca să-l așeze. Mărinca își aduse aminte, că ciubărul e la nașe-sa în vecini. Atunci îi plezni prin minte, că ar puteà fugi în vecini să scape de străina despre care nu știà, că cine e.

— Mă duc să-l aduc, că e în vecini, zise într'o răsuflare și cu asta o luă pe ușe afară.

Nici n-a știut cum a mers până la nașe-sa numai s'a trezit izbind ușile și trezind pe căseni. Vecinii se sculară buimăciți, se uitară prin casă, dar la întunerec nu înțelegeau nimic. Mărinca le spuse, abia răsuflând, ce pățise în noaptea aceea și vecinii ascultau uluiți.

— Vai Doamne fină! Marți-sara a venit fiindcă ai tors în sara asta. Dar acum nu-i nimic, vei mânecà la noi, căci la noi tot nu va puteà veni, căci vom întoarce toate lucrurile din casă cu gura în sus și nu-i va deschide nime ușa, — zise nașe-sa îmbrăcându-se să aprindă lampa.

Dar bărbatul se crucià și nu-i venià la socotială de locul-locului. Poveștì femeiești. Cine știe ce i-s'a năzărit finei sale.... Femeile se uitau fricoase spre ferești. Fina, merse apoi și închise ușa, și stăteau, gata

introduşi şi aşezaţi în parohie, de care mai de multe ori nici nu ştiu, că unde e. Ci dacă ar fi să se electeze totuşi o sumă „odată pentru totdeauna," cred, că ar fi posibil să fie obligat fiecare preot activ a solvi acuma deodată, afară de procentele solvinde în fiecare an, 40—50 coroane, la solvirea carei sume pot să fie obligaţi şi preoţii noi, dar numai dupăce vor fi aşezaţi în parohie, din întregirea congruală a salarului din primul, ori al doilea an de funcţie.

In respectul cuotelor anuale dela fiecare preot, cred, că bine au judecat celea mai multe sinoade protopopeşti, propunând 80 cor. (adecă 5% după salarul fundamental de 1600 coroane), subtragânde în centru, din suma întregirii congruale, în două rate.

La urma urmelor, tot sinodul arhidiecezan va aduce în chestia aceasta deciziune obligătoare, pe care nu ne îndoim, că dacă va află de bine, îl va conchiemă Preabunul nostru Arhiereu. Iar dela părinţii sinodului cerem şi sperăm, că vor ţineà cont de dreptate, echitate şi de puterea preoţimii, când vor decide asupra acestor chestii importante.

C. A.

CORESPONDINTE.

Din comitatul Solnoc-Dobâca.

Iulie 1909.

I.

Becleanul, cu judecătorie cercuală, cu pretură, cu notariat public, cu perceptorat, cu patru biserici — afară de sinagogă — cu patru târguri de ţară şi de săptămână, cu magnaţi, medici, advocaţi, preoţi, învăţători şi proprietari etc. privit ca unicul centru în comitatul nostru cu majoritatea locuitorilor absolute românească, a întrunit şi în anul acesta la 12 Iulie o parte din inteligenţa locală — fără deosebire de naţionalitate — şi din jur, la petrecerea obicinuită dată în favorul bisericii româneşti unite locale, care se află în o aşa stare, încât majoritatea românească trebuie să se ascundă cu ea înaintea minorităţilor de alt neam. La iniţiativa protopopului *Gregoriu Puşcariu* din loc cu scop sfânt se face această petrecere. Câte părechi au jucat, cadrilul, romana, jocurile de salon etc. pe cercul serios şi matur al cetitorilor valoroasei noastre „Uniri" cred, că puţin îl interesează. Ceea ce ne atinge este să se ştie: *dragostea* cu care tineretul nostru de ambe sexe îmbrăţoşează la atari ocazii *portul românesc, dragostea,* cu carea întreagă inteligenţa noastră îmbrăţoşează şi ajută atari *nizuinţe nobile bisericeşti şi româneşti.*

Incât pentru portul străbun şi tricolorul lui, afară de câteva fete de preot din jur, fie mărit numele lor, s'a observat o indiferenţă generală, la ambele sexe, fie că poate e cam costişitor, fie că acesta trebuie în formele şi figurile lui să şi-l pregătească însăşi fetele cu mânile lor după modelele apărute pe pereţii „Luceafărului", lucru la care muierile şi fetele din popor în părţile noastre — cu populaţie mestecată — date corcirii cu limba şi portul, nu se pricep.

II.

Nu se poate însă înţelege al doilea anacronism. Pentruce noi o parte a inteligenţii române din Beclean să durmim, când se face o mişcare pentru biserica noastră, pentruce noi o parte bună a inteligenţii şi preoţimii din jur, să ne căutăm de daraverile noastre fără a participà şi fără a ne trimite filerul nostru fetei Sionului românesc din Beclean, care sfârticată plânge între fetele frumoase ale Sionului celoralalte neamuri din acest centru, pe carele l-am puteà face să fie al nostru?!

Se bagă de vină la conducere. Nu se pare plausibil acest motiv. Nu mă ţin competent a judecà persoana cuiva, dar a îmbrăţişà fapta bună fie cât de mică, da! a sbiciui păcatul cât de mare e datorinţa fiecărui om cinstit. *Iniţiativa* la atare mişcare e a bisericii *din Beclean* şi e bună, trebuie sprijinită, fiind şi noi buni. Cel fără păcat să ieie peatra şi să deie în ea, *să o nimicească.* Aducă-şi însă fiecare aminte de cazul lui Hristos cu muierea prinsă în păcate.

Dar să lăsăm deocamdată, că cineva e neactiv, indiferent şi egoist. Este oare logic şi e vârtute, să fim şi noi tot astfel? Atâta influinţă să aibă asupra noastră pilda cea rea? Să privim, la puternica familie a Făgărăşienilor din Teure în fruntea căreia stă bătrânul Mihail, protopop şi preotul George Manciu. Este mişcare românească la care să nu participe, să zidească vre-o şcoală şi biserică românească în tractul Becleanului — şi airea poate — să nu primească sprijinul lor material ori cel puţin moral, şi abia cred că există ziar românesc în ţară, care să nu primească abonament din buzunarul lor şi, Doamne, de câte ori poate, că a fost lovit unul sau alt membru din această vrednică familie de unele din ele.

Fost-au dar toţi şi toate vrednice de sprijinul lor, şi totuş ca ploaia din ceriu şi ca lumina din soare peste toţi şi toate s'a revărsat bunătatea acestei bune familii! Merită ori nu merită conducătorii din Beclean sprijinul, publicul e dator să-l păstreze. Nu poate fi vorbă să se steargă petrecerea din Beclean, ci să se creeze tot felul de izvoară permise prin lege, ca să se ridice biserică românească în acest centru, altcum nu numai Becleneştii, ci neamul nostru e de ruşine prin aceasta şi îşi dă un testimoniu de slăbiciune.

---

de vor auzi ceva se întoarcă toate lucrurile cu faţa în jos. Le veniră în gând la femei, că multe măi făcuse Marţi-sara: la o muiere i-a sucit gura, la alta mâna, una a căzut la pat şi nu s'a mai sculat altul până nu o au dus în mormânt, pe alta iarăşi care făceà în cuptor, a aruncat-o în foc şi alte multe. Femeile aşa faţă aveau ca şi cum le-ai fi scos din groapă....

Insă ca uliul ce se aruncă după paseri ori ca fulgerul printre munţi îi furnică inima Măriucăi gândul copilului. Ce va fi făcând? Nu i-s'a întâmplat ceva? Cum să-l lase singur? Ce-i va zice bărbatul său dacă va veni?

Şi se tânguià biata femeie şi se rugà în tot chipul să meargă, naşul şi naşa, cu ea să doarmă la ei, căci ei n-au copii ori să-şi aducă ea copilul. Jalea mamei pătrunse inima vecinilor. Mai ales naşul se arătà voinic mare. Atunci spuse naşe-sa ce să facă ca se scape de ea. Se îmbrăcară iute, încuiară uşile şi porniră. Dar Doamne, ce frică duseră muierile până se apropiară de casă. Bărbatul deşi nu credeà în astfel de boscoane, totuşi, cu cât se apropià de casă cu atât inima îi bâteà mai tare. Tiptil-tiptil uitându-se prin prejur se apropiară de fereasta din faţa casei ce dà în ocol. Se uitară în lăuntru şi văzură pe Marţolea lucrând la jirebe şi tocmind una alta.

Atunci strigă vecina tare:

„Arde lumea, arde ţara
Arde casa lui Marţi-sara."

Auzind ea strigătul s'a spăriat şi rostogolindu-se spre uşe s'a prefăcut în negură, iar cei de afară auziră zgomot mare, zgomot ce-l face potaia de porci sălbatici, alungaţi de vânători, ori viforniţa în stejarii desfrunziţi şi văzură străina ieşind pe uşa tinzii cât o mogândiaţă, apoi încovoindu-se peste casă s'a tot dus, pe cum se duce sulul de prav, în bătaia vântului de vară. Bărbatul înlemnit se uità cu gura căscată şi zise:

— Asta zău n'am crezut-o.

Intrară în casă şi încuiară bine uşile. Copilul durmià, iar apa ferbeà de gândiai că o ieà dracul.

— Vină fină se întoarcem toate lucrurile din casă şi tindă cu faţa în jos, că văzându-se înşelată Marţi-sara va veni iarăş cu o falcă în ceriu şi una în pământ şi va fi vai de noi.

Şi se apucară toţi trei, de întors lucrurile din casă şi tindă; blide, tiere de pe laviţe şi cuere, site, bote şi tot ce găsiră; căci de nu pe când va veni Marţi-sara, vor sări şi-i vor deschide uşa. Pe când gătară iată auziră vuiet mare şi glas de femee la uşa tinzii.

— Deschide-ţi uşa, că de nu e rău de voi.

Dar femeile tăceau şi Marţi-sara nu puteà face nimic, căci îi perise puterea prin fermecătură. Dar o bâtă ce rămase neîntoarsă după uşa tinzii se izbià şi frământà, dar ce folos, căci erà numai singură şi nu puteà face nimic.

Marţi-sara urlà şi se învârtià în jurul căsii de tremurà pământul şi tremurau şi cei trei din casă. Se pornise apoi o vijelie mare prin prejur de se îndoiau şi trozniau sălcile din miezuină, iar crengile rupte se rostogoliau deavalma. Gândiai că toată firea-i răscolită, că e aproape sfârşitul lumii. Spuneà Măriuca, că dimineaţa au găsit şura descoperită de jumătate, aşa vijelie groaznică a fost. Prin podul căsii sunau tropăiri de picioare din ce în ce mai repezi, de gândiai că acum, acum se rupe grinda Se auziau pe afară prin jurul căsii miorlăituri de mâţe, lătrări şi hămăituri de câne, huhuituri de buhe, ocăituri de broaşte şi şuierături de şerpi. Şi toate aceste ţinură cam un ceas bun. Zise apoi Marţi-sara într'un târziu:

— Noroc ai avut, că a fost cine să te înveţe că până dimineaţă te frigeam dimpreună cu tortul, să te înveţi a necinsti ziua mea.

Şi troznind coperişul şi toată casa, se auzià zgomotul liniştindu-se din ce în ce mai mult.

De atunci nu mai lucră Marţi-sara femeile la noi în sat, pe cum îmi spuneà şi bunica, Dumnezeu s'o ierte, că multe nopţi nu puteam durmi liniştit din cauza poveştilor Dsale şi mă zvârcoliam în pat până târziu.

Suntem cu mult mai tari decât ne credem şi nu slăbiciunea e păcatul nostru, ci pofta... Poftim cu toţii a purtà pe capul nostru coroană de conducători, dar pe cum cu costumul românesc, care nu într'atâta, că doară e scump, ci mai mult, pentrucă nu-l poţi luà de-a gata din şatră şi aşteaptă muncă verde, sub diferite proteste ne retragem dela mişcările împreunate cu jertfe, şi puţini se află, cari să le îmbrăţoşeze.

Aceasta e adevărata cauză a absenţilor din Beclean, a petrecerii, care a avut un venit bruto numai de 276 coroane, în alţi ani eră mai bine. Aceasta e adevărata cauză a absenţilor dela ori ce convenire cu scop filantropic, aceasta e adevărata cauză, a decadenţei noastre pe ori ce linie.

Noi de mult am pierdut din vedere zisa română: cât poţi atâta fă, şi vei fi vreduic de toată lauda. Judece-să ori ce mişcare — chiar şi o petrecere — din acest punct de vedere, judece-să scopul, nu omul, fapta . . . .

Să ne străduim dar cu toţii a ne face vrednici prin fapte româneşti, filantropice nu prin somn, nu prin absenţii de acolo de unde ne chiamă biserica şi neamul, şi atunci înaintea noastră — după zisa preotului George Manciu, — se vor ridică sute şi mii de pălării, chiar cu rizicul de a nu fi conducători.

Neamul românesc vecinic va şti preţui ajutorà şi alege pe cea mai slăbuţă albinuţă din ceata trântorilor puternici.

Omega.

REVISTE.

Budapesta. Suntem în sezonul băilor, răcoritoare pentru unii, chinuitoare pentru alţii. Politica înaltă stă şi ea liniştită şi nimic nu turbură pacea de vară, doar chestia congresului medicilor mai aruncă valuri scoţind la ţărmuri trupurile infectate şi puturoase ale dimitrenilor şi alor alţi hibrizi sterpi şi fără conştiinţă. Memoriul medicilor din România le încurcă rău iţele, căci la acesta s'au alăturat medicii din Boemia şi cei din Serbia; iar acum să face agitaţie în Italia — şi se poate întâmplà uşor ca sfârşitul să iească foarte prost pentru fraţii noştri maghiari. Să spune însă, că ei n-au nici o frică, căci vor adunà pleava neamului nostru şi se vor răsboi cu cinste.

Spania. Revoluţia începe să se estindă peste toată Spania. Sufletul mişcării revoluţionare este muncitorimea, care a decretat greva generală în toată ţara, vrând să demonstreze prin aceasta contra guvernului spaniol pentru răsboiul ce-l poartă fără nici un înţeles în Melilla.

Guvernul spaniol trimisese o expediţie contra tribului cabil ca să-l pedepsească pentru omorârea alor 4 muncitori. Armata spaniolă însă a fost frântă de tot pe toată linia. In urma acestui eşec guvernul a fost nevoit să trimită alţi oameni cari tot aceiaş soarte au avut — şi trimite mereu miliţie fără să poată zdrobi pe indigeni. Acest răsboi va costà vre-o câteva zeci de milioane fără ca Spania să aibă ceva recompensă. Faptul acesta a îndârjit populaţia şi s'a răsculat contra guvernului. In cele mai multe oraşe s'a decretat statariul.

Concurs de primire

în Seminarul junimei române greco-catolice stud. din Blaj.

1. Părinţii, cari voiesc să-şi aşeze băieţii pe anul şcol. 1909/10 în Seminarul junimei române gr.-cat. dela gimnaziul gr.-cat. din Blaj, prin aceasta sunt avizaţi, că terminul concursului de primire (se primesc numai gimnazişti) este 14 August n. Cererile de primire sunt a se adresà Preaveneratului Conzistor Metropolitan din Blaj, şi în ce priveşte pe băieţii, cari în anul şcol. trecut nu au fost elevi ai Seminarului junimei, cererile au să fie instruate cu estras de botez, testimoniu de pe anul şcol. trecut şi atestat de revaccinare. In cerere părinţii sau îngrijitorii au să-şi însemne locuinţa şi posta ultimă cu acurateţă şi şă declare, că cunosc pe deplin toate condiţiunile de primire şi se obligă a le împlini pe toate. Ca rezoluţiunile să se poată expedà francate, petenţii sunt rugaţi să alăture marcele postale de lipsă.

2. Pentru elevi sunt a se plăti 300 cor., pentru cuartir, vipt, luminat, spălat, încălzit, scaldă şi în caz de lipsă medic şi medicină; 8 cor., ca taxă de înscriere *pentru cei-ce vin pentru întâia dată în Seminarul junimei*, şi 6 cor. pentru scrobitul rufelor. Taxa de înscriere şi de scrobitul rufelor are să se plătească întreagă deodată cu ocaziunea înscrierii; iar suma de 300 cor. în două, respective în patru rate anticipative. — In caz de două rate, rata primă va fi de 150 cor. şi se va plăti în 1 Septemvrie, iar rata a doua iarăş de 150 cor. şi se va plăti în 1 Februarie. In caz de 4 rate, rata primă va fi de 80 cor. şi se va plăti în 1 Septemvrie, a doua de 80 cor. şi se va plăti în 15 Noemvrie, rata a treia de 70 cor. şi se va plăti în 1 Februarie, iar rata a patra de 70 cor. şi se va plăti în 15 Aprilie. Sumele acestea sunt atât de mici încât numai primindu-se regulat şi anticipativ pot satisface atâtor trebuinţe împreunate cu susţinerea şi îngrijirea elevilor. Altfel rectorul va fi silit să dimită pe elevii ai căror părinţi sau îngrijitori nu-şi vor solvi ratele la timp.

3. Elevii vor aveà să aducă cu sine: *a*) o carte de rugăciuni; *b*) 4 părechi de schimburi de pânză sau giolgiu, bune; *c*) cel puţin 6 batiste; *d*) 2 părechi de încălţăminte şi cel puţin patru părechi de ciorapi sau de obiele; *e*) 1 saltea (sac de paie) şi 2 lepedee (cearşafuri) de pus pe saltea; *f*) 2 perini şi 4 feţe de perini; *g*) 1 ţol sau plapomă şi 2 lepedee de plapomă; *h*) 2 lepedee albe de giolgiu pentru acoperirea patului (de lână şi colorate nu sunt bune, căci nu se poate ajunge la uniformitate); *i*) atâtea bilete (formatul biletelor de vizită), câte bucăţi de rufe, veşminte şi încălţăminte au; *l*) 1 cuţit 1 furculiţă, 1 lingură, 1 păhar şi cel puţin 3 serviete; *m*) 1 perie de veşminte şi 3 perii de încălţăminte; *n*) cel puţin 3 ştergare şi 2 pepteni, unul des şi altul rar. Pe rufe şi pe veşminte trebuie cusut întreg conumele şi cel puţin litera iniţială a numelui de botez. Rufele şi veşmintele neînsemnate vor fi respinse.

4. Elevii vor aveà proviziunea întreagă şi anume: *a*) locuinţă în sale mari, sănătoase, luminoase şi provăzute cu toate cele de lipsă; *b*) vipt întreg, adecă dejun, prânz, ojină şi cină. La dejun vor aveà lapte cald cu pâne, la prânz 2—3 feluri de mâncări, la cină 1—2 feluri. La prânz în zile de dulce va fi supă cu carne cu sos şi mâncare groasă cu carne, eventual zamă acră cu carne şi mâncare groasă cu carne sau friptură cu garnitură, iar în zilele de post supă de legume, mâncări făcute cu lapte, brânză sau ouă; Dumineca şi în sărbători şi prăjituri. La ojină pâne cu poame ori alte asemenea. La cină în zilele de dulce va fi frip-

Beţi numai apă minerală ungară!

Societate pe acţii pentru comunicaţie şi export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală contra podagrei
» » Borszék fântâna Kossuth
» » Borszék fântâna Boldizsár
» » Bodok Matild
» Baross
» » Borhegy

Apă de Boholt
» » Vălcele (Előpatak)
» » F.-Rákos Mária
» » Fehérkő
» Gloria
» » Horgász—Hankó

Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Kászon fântâna principală (Salutaris conţine jod şi litium.
» » Répát
» Székely-Selters
» » Stoiceni (Stojkai)

Întreabă-ţi numai medicul şi vei şti, că puterea vindecătoare a **apei minerale naturală** şi gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot suplenì.

(11) 18—19

tură cu garnitură sau mâncare groasă cu carne, iar în zilele de post mâncări făcute cu lapte, brânză sau ouă. *c*) Spălatul eventual şi scrobitul rufelor. *d*) Luminat în timpul recerut. *e*) Incălzitul în timp de iarnă. *f*) In caz de boală medic, medicamente şi îngrijirea de lipsă. *g*) Scaldă caldă în timpul iernii, amăsurat prescriselor igienii. Afară de acestea superioritatea se va îngriji, ca elevii mai slabi în studii, pe cât se poate să fie ajutoraţi în studiu.

5. Părinţii în decursul anului şcolastic să nu trimită bani la adresa sau la mâna elevilor, ci banii să vie la adresa superiorităţii, carea se va îngriji să le procure recvizitele de şcoală, cărţile şi celelalte lucruri de lipsă. De asemenea să nu le trimită nici mâncări, căci Seminarul îi provede cu cele de lipsă. Mâncările pe cari părinţii cu toate acestea le-ar trimite fiilor lor, se vor împărţi între toţi elevii, iar în caz de cvantitate mai mică între conşcolarii respectivului sau respectivilor elevi.

6. Părinţii sunt avizaţi, că trebuie să răspundă pentru eventualele stricăciuni făcute de fii lor şi să le rebonifice. De sine se înţelege, că pentru obiectele ce se strică prin folosinţă, fără vina elevilor, nu se va cere nici o desdaunare.

7. Elevii se vor prezentà în 1 Septemvrie n. înaintea superiorităţii seminariale însoţiţi de părinţii sau îngrijitorii lor, unde vor plăti taxele de lipsă, vor dà în samă obiectele şi li-se va designà mobiliarul destinat spre folosinţă.

Blaj, 20 Iulie 1909.

Dr. Vasile Suciu,
rectorul Seminarului junimei române gr.-cat. stud. din Blaj.

Acei cari sunt în restanţă cu abonamentul de pe anul trecut, cum şi cei în restanţă de pe mai mulţi ani de mai înainte, sunt rugaţi respectuos, să binevoiască a-şi achità datoria.

Preţul de abonament rămâne tot cel de până aci, care este indicat în fruntea foii.

Administraţiunea.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Doamna preoteasă Ana Muntean născ. Ciaclan cu fiul său George din Cipău în protopopiatul Iernutului a cumpărat pentru biserica gr.-cat. din Cipău un clopot în preţ de 270 cor. pentru care binefacere şi pe această cale le aducem mulţumită. — Dna Livia Dr. Ciaclan născ. Bogdan cu soţul său dl Dr. Nic. Ciaclan medic în Pecica a cumpărat pentru biserica gr.-cat. din Ogra în protopopiatul Iernutului un potir din argint curat, aurit, în preţ de 200 cor. Donatorilor li-se aduce mulţumită şi pe aceasta cale. *Alesandru Circa* paroh.

Din Arhidieceză. M. On. *Dr. Ambrosiu Cheţianu,* director gimn. şi *I. F. Negruţiu,* directorul Institutului prep., au fost numiţi asesori consistoriali; iar prof. *Ioan Fodor* şi *Nicolae Pop,* asesori la Exactoratul arhidiecezan. — Joi în 29 l. c. Escelenţa Sa a hirotonit întru ipodiaconi şi diaconi pe clericii abs.: *Alexandru Brumariu, Simion Coman, Corneliu Pop, Iuliu Căpâlnean* şi *Solomon Barbu.* Duminecă vor fi hirotoniţi în capela curţii metropolitane, iar cu trenul de 9½ Preasfinţitul Mitropolit va plecà la *Ciucea* spre a consacrà biserica de acolo.

Act de recunoştinţă. Pentru ridicarea unei cruci la mormântul decedatului profesor *Nicolae Popescu,* dintre elevii de odinioară au mai contribuit: Elevii cari au absolvat gimnaziul din Blaj în 1883/4, întâlnindu-se după 25 ani, la 29 Iuniu a. c. 50 cor., Ioan Hossu paroh şi vprotopop onorar, Milaş 3 cor., Dr. Toma Cornea advocat, Sighişoara 2 cor., Moise Brumboiu paroh, Tohanul-vechiu 2 cor., Dr. Iustin Pop advocat, Deva 3 cor., Dr. Ioan Vescan advocat, Teaca 3 cor., G. Vintilă, Blaj 4 cor., Dr. Victor Colcer medic, Rodna-veche 2 cor., Ştefan Lita paroh, Lunca 2 cor., Izidor Rus paroh, Broşteni 1 cor., Emil Vlassa mare proprietar; Sâncel 2 cor., Dr. Vasile Biau medic, Buzeu 20 cor. *Dr. A. Chieţianu.*

Petreceri. Inteligința română din Jucul-de-sus invită la Petrecerea de vară ce se va aranjà din prilejul adunării generale ordinare a Despărţământului Cluj — al „Asociaţiunii“ — Duminecă în 8 August n. a. c. în şcoala gr.-cat. din loc.

— Oaspeţii români dela băile din Basna invită la Petrecerea de vară împreunată cu concert ce se va aranjà în salonul băilor din loc, la 2 August n. (ziua de sf. Ilie) 1909. Venitul curat e destinat în folosul Reuniunei femeilor române din com. Târnavei mici şi al bisericii române din loc.

— Inteligința română din Teaca şi jur invită la producţiunea muzicală teatrală împreunată cu joc, ce o va aranjà Duminecă, în 8 August st. n. 1909 în sala cea mare a hotelului „Riemer“ din Teaca.

— Despărţământul XXVI al Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român va aranjà Marţi în 10 August st. n. 1909 o Petrecere cu dans în sala de vară a parcului orăşenesc din Reghin. Venitul curat e destinat spre scop filantropic.

— Inteligința română din Bucium invită la Concertul împreunat cu dans ce se va aranjà în Buciumşasa Duminecă în 1 August, din prilejul adunării desp. Abrud-Câmpeni al „Astrei“ Venitul curat e al „Astrei.“

— Meseriaşii români din Abrud şi Abrudsat invită la Petrecerea de vară ce se va aranjà Duminecă la 8 August st. n. 1909 în grădina „Ürmössi“ din Abrud. Venitul curat e destinat spre scop filantropic. In pauză să vor jucà „Căluşerul“ şi „Bătuta.“

Convocări. Despărţământul XXVI al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român îşi va ţinea adunarea generală din acest an în Reghin la 10 August st. n. 1909 d. a. la 5 oare în sala parcului orăşenesc.

— On. membrii ai despărţământului XXIII Turda al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ pe cum şi toţi binevoitorii şi sprijinitorii iei sunt poftiţi la adunarea generală, ce se va ţinea în 2 August st. n. 1909 la 2 oare p. m. în localul şcoalei gr.-cat. din Petridul-unguresc.

— Conform paragrafului 21 din statute adunarea de primăvară a despărţământului Aiud aparţinător Reuniunii învăţătorilor din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş să convoacă pe ziua de 8 August st. n. a. c. în localul şcoalei gr.-cat. din Cacova.

Necrolog. † *Gregoriu Sârbu,* preot gr. cat. deficient în Teuş, şi-a dat nobilul şi blândul său suflet în mânile Creatorului, Duminecă în 25 Iuliu n. a. c. în al 71 an al etăţii şi al 42 al preoţiei fiind împărtăşit cu mângâierea dreptilor.

Odihnească în pace!

Băile Buziaş

Phönix apă minerală de **Buziaş**

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beşică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului şi a petri în beşica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(35) 2—12

Un învăţăcel

se primeşte în prăvălia de manufactură şi mărfuri curente a Dlui

Augustin Stupariu
Blaj — Balázsfalva

băiatul să fie din familie bună cu 1—2 clase gimnaziale sau asemenea şcoli.

Pe lângă cunoaşterea limbii române să recere şi cunoaşterea vreunei limbi din patrie.

(38) 1—3

Sirolin

produce poftă de mâncare îngraşă, opreşte tusa, regulează secreţiunea, şi opreşte asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici şi profesori contra **ofticei, guturaiului, tusei măgăreşti, scrofulei şi influenţei**

Fiindcă sunt imitaţiuni fără preţ se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveţia).

„Roche“

La ordin medical îl primeşti din ori ce farmacie

Preţul unei sticle 4. — cor.

(4) 32—35

Partea literară.

Cuvântare funebrală,

rostită de Dr. A. Cheţianu director gimn., la înmormântarea lui Ioan Germanu profesor penzionat în Blaj, la 17 Iuliu 1909.

„Fieştecare este dator, să umble cu vrednicie întru diregătoria sa la care e chemat, cu umilinţă, cu blândeţă, cu pacinţă cuprinzând unul pe altul cu iubire.“ Sf. Ap. Pavel, Efes. IV. 1—2.

Jalnici ascultători! Abia sunt două luni de când s'a mutat dela noi neuitatul profesor Nicolae Popescu, abiă i-s'a uscat acestuia ţărina de pe mormânt, şi iată-ne adunaţi în jurul coşciugului, care cuprinde trupul rece al altui decedat profesor şi onorat membru al clerului gremial, trupul fericitului *Ioan Germanu*, fost profesor în penziune, protopop onorar şi asesor conzistorial, care frânt în puteri de viforul morţii, Joi în 15 Iuliu 1909 la 1 oară după'amiaz, provăzut fiind cu sfintele taine ale muribunzilor, a adurmit în Domnul, în anul al 69-lea al etăţii sale.

Vieaţa lui s'a stâns, graiul cel blând a amuţit, sufletul lui însă plin de mulţumire şi mângâiere — pentrucă după cum zice sf. Ap. Pavel — *a umblat cu vrednicie întru diregătoria sa*, s'a înălţat la Părintele îndurărilor, ca să se bucure de fericirea ce este gătită celor buni, celor cu inimă curată, *„Celor ce se tem de Domnul şi umblă în căr̆arile lui.“* Psalm 128.

Cât de lungi, cât de cotite şi încrucişate să fie căile noastre de pe pământ, ele se întâlnesc în uşa cimiterului şi se sfârşesc la întrarea mormântului, care cuprinde trupul *veştejit şi uscat ca o floare*.

Se veştejeşte trupul, se usucă şi dispare, dispare ca şi floarea arsă de căldura soarelui, apoi sfărmată şi risipită de vânt. Dar pe cum nu ni-se şterge din minte făptura floarei, pe cum nu uităm forma ce a avut-o, coloarea, apoi parfumul, mirosul ei plăcut, întocmai aşa nu ni-se şterg din minte calităţile nobile, nu uităm faptele bune, vârtuţile omului, nu le uităm pentrucă ele rămâu ca pecete a vremii, a timpului, în care respectivul om a trăit, şi ne aduc mereu aminte de cel ce a împlinit aceste vârtuţi.

Sunt multe însuşirile alese, cari le poate omul aveà, multe vârtuţile prin cari el se poate arătà vrednic de chipul cu care l'a îmbrăcat Ziditorul atunci când a zis: *„să facem om după chipul şi asămănarea noastră.“* Nu este însă nici o însuşire aşa de nobilă, nici o vârtute aşa de frumoasă, ca *bunătatea inimei*, ca aceea bunătate care îşi are rădăcinile în învăţăturile sfinte ale Mântuitorului nostru Isus Hristos, şi din care, ca dintr'un izvor puternic pleacă alte vârtuţi, alte podoabe ale sufletului omenesc; pleacă vârtuţile amintite de Sf. Ap. Pavel... *umilinţa, blândeţa, pacinţa, iubirea*. Efes. IV. 1—2.

Bunătatea inimei, acest izvor de însuşiri nobile, a fost vârtutea de frunte a adurmitului *Ioan Germanu*, bunătatea i-a stăpânit inima, ca graiul şi faptele vieţii sale, peste cari, ca un fir roşu se întinde aceasta vârtute, ca un fir văzut din depărtare, văzut şi ştiut de toţi aceia, cari i-au fost elevi şi cari l'au cunoscut.

Bunătatea pornită din adâncul sufletului, răzimată pe liniştea, mulţumirea inimei sale i-a fost tezaurul, care strălucià de pe faţa lui; ea i-a fost îndreptar, în oficiul, în diregătoria sa de profesor, de preot şi asesor, la cari a fost chemat şi *întru cari a umblat cu vrednicie, cu umilinţă, cu blândeţă, cu pacinţă, cuprinzând unul pe altul cu iubire*, cum zice Sf. Apostol Pavel, Efes. IV. 1—2.

* * *

Fericitul defunct *Ioan Germanu* s'a născut la 9 Martie v. 1841, în comuna Asinip, comitatul Albei-interioare, din părinţii *Niculae* şi *Ana*, ţărani harnici, stăpâniţi de blândeţă, de evlăvie şi frica Domnului.

Aceste virtuţi frumoase le-a moştenit şi fiul lor Ioan, şi le-a cultivat apoi în şcoală. De sprijinul tatălui său nu mult s'a bucurat, el a murit, la 1856 când vine la şcoalele noastre din Blaj, vine ca orfan. Inscris la şcoală, l-a ajutat şi mamă-sa mai mult s'a ajutat însă el însuş servind altora, ori dând altora instrucţie.

La 1864 a absolvat gimnaziul, fiind în tot timpul învăţăturii între cei dintâi elevi

In toamna anului 1864, a intrat în seminarul teologic din loc, unde prin silinţa-i statornică, prin purtarea sa aleasă, s'a distins ca şi în gimnaziu.

După absolvarea teologiei la 1868 e primit apoi ca protocolist în cancelaria metropolitană, de unde la 15 Octomvrie 1870, deodată cu neuitatul *Niculae Popescu*, fù denumit de profesor la gimnaziu, încredinţându-i-se *Limba română* şi *Limba grecească*.

Acestea studii le-a îmbrăţoşat cu toată căldura, îndeosebi a cultivat însă Limba română, făcându-se credincios discipul şi apărător al neîntrecutului nostru filolog Timoteu Cipariu, apărător al principiului de limbă etimologic, şi consequent al acestui principiu până la moartea sa

Ca profesor, în oficiu, a fost conştienţios în purtare ales, în maniere blând. Pe cei timizi, fricoşi el îi încurajà, pe neştiutori îi ajutà, îndemnà la silinţă, spor, la purtare bună, servind tuturor însuşi, ca exemplu; şi întărind astfel pe tinerii elevi în ştiinţă şi în moravuri bune.

Bunătatea de care a fost condus totdeauna, apoi blândeţa ce îi stăpânià graiul, l-au făcut iubit, neuitat, proverbial chiar înaintea elevilor. In supărările cele mai mari, el nu se lasà răpit de mânie, ci condus de bunătate, mustrà, dojenià şi îndemnà pe elevi la bine *„a mustrat, îndemnat, dojenit cu toată îndelungă răbdarea şi cu învăţătura“* cum zice sf. Ap. Pavel II. Timot. IV. 2.

La anul 1873 fù hirotonit preot celibe, şi deveni astfel slujitor credincios nu numai şcolii, ci şi bisericii.

Ca preot şi profesor el a fost conştiu de cuvintele Mântuitorului: *„Voi sunteţi lumina lumii şi sarea pământului.“* (Mat. V. 13) şi grijit-a ca *„să nu se facă vinovat judecăţii.“* (Mat. V. 22).

Lumină a fost el, lumină, care a străbătut în întunerecul minţilor, lumină purtată cu dragoste printre cei încredinţaţi grijii şi povăţuirii sale.

Sare, care s'a topit în inimile elevilor, lăsând acolo urme de blândeţă, urme de răbdare şi dragoste. *Sare, care nu s'a stricat şi n'a trebuit aruncată afară*, după cum a zis tipul blândeţii şi al bunătăţii, Mântuitorul Isus Hristos.

In cursul carierii sale a fost distins de către Preaveneratul Consistor Metropolitan în mai multe rânduri şi a fost ales în diferite oficii ale administraţiunii bisericeşti: a fost asesor la tribunalul matrimonial, la exactoratul arhidiecezan, asesor conzistorial, membru şi preşedinte al comisiunii pentru revederea cărţilor rituali.

Pe lângă oficiile purtate cu deplin zel, a cultivat defunctul şi ştiinţa, a scris mai mulţi articoli, referitori la regulele limbii româneşti; iar între anii 1883—1886 el a redigiat „Foaia şcolastică,“ revista întemeiată pentru întărirea învăţământului, şi răspândirea mai cu înlesnire a cunoştinţelor.

A luat parte la toate mişcările noastre culturali; ani de-a rândul a fost Directorul despărţământului Blaj al „Asociaţiunii“ pentru literatura română şi cultura poporului român.“

A lucrat la înfiinţarea Reuniunii femeilor române din loc, şi mulţi ani a fost bărbat de încredere în comitetul acestei reuniuni şi membru onorar al ei.

Ca profesor a funcţionat 30 de ani, până în Iunie 1900, când la cerere proprie fù trecut în penzie, bucurându-se de această penzie până la moartea sa.

Cu ocaziunea penzionării sale, din nou fù distins de Preaveneratul Consistor metropolitan, dându-i titlul de protopop onorar.

După penzionare a trăit retras, a lucrat însă cu diligiuţă, a studiat, şi raportat despre actele conzistoriali, ce i-s'au încredinţat, luând astfel parte activă la administraţia bisericii,

* * *

Jalnici asccultători! Peste 40 ani a umblat defunctul Ioan Germanu *cu vrednicie întru diregătoria sa, la care a fost chemat....* cum zice sf. Apostol Pavel, şi ne-am adunat acum ca pentru aceasta vrednicie, să-i dăm tributul nostru de recunoştinţă, şi să-l petrecem la locul de odihnă.

Inainte de a porni însă la mormânt, prin graiul meu se îndreaptă către Excelenţa Voastră Inalt Preasfinţite Părinte şi Vă roagă, că decumva V-a supărat vre-odată, să-l iertaţi şi să-i daţi ultima binecuvântare.

Iertare cere dela Veneraţii membrii ai capitlului, dela colegii săi, dela întreg clerul gremial, dela prietinii şi cunoscuţii săi.

Iertare dela nepoatele sale de soră, apoi dela alţi nepoţi, veri şi rudenii, cari au venit ca să-l însoţească la groapă; iertare dela aceia, cari l-au îngrijit şi i-au dat ajutor în decursul boalei sale; pe urmă iertare cere dela toţi cei de faţă, şi mulţumindu-le că au venit, ca să-i deie ultima cinste, îi roagă să-şi aducă aminte de el şi în rugăciunile lor. Amin.

Bibliografie.

A apărut:

„Luceafărul“ Nr. 14—15 cu următorul sumar: Ioan Gorun Un vis netmplinit. — Simina Brau Eu nu sunt vioreaua.... (poezie). — Caton Theodorian Ceasul rău. — I. Borcia Odiseu (poezie). — O. C. Tăslăuanu Mobile românești. — I. U. Soricu Fragment (poezie). — I. Agârbiceanu O aniversare. — Victor Eftimiu De departe (poezie). — A. Vlahuță O școală. — Vasile Stoica Un mormânt (poezie). — N. Dunăreanu Dușmanul. — V. Stoica Din streini (poezie). — G. Rotică Voi și noi (poezie) — x y. Unui Englez (poezie). — Y. Închinare (poezie). — E. Hodoș I. Turgheniev: Ceasul. — A. Cotruș Dorului (poezie). — X. Duilirium (poezie). — Dări de seamă: C. Ș. Făgețel: Verde și iar verde; S. Teodorescu-Kirileanu: Povești poporale cu cuprins moral (E. Hodoș). Pericle Papahagi: „Scriitorii aromâni în secolul al XVIII-lea“ (i). M. Străjan: Nerina. — Cronică: Un galimantias academic. Dl Vlahuță și Academia. Din viața lui Eminescu. Centenare (Darwin, Mercoeur). Școale și ateliere de industrie națională. „O piatră în baltă.“ Știri. — Poșta Redacției. — Bibliografie. — 20 ilustrații după mobile țărănești din Bucovina.

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creștn*** fco. **5·80**

vol. II. ***Tradițiunea și Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.*** fco. **7·30** cor

vol. II. ***Sacramentele și Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism și Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procură aceste cărți din cassele bisericești pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

PSALTIREA Profetului și Împăratului DAVID.

Prețul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocențiu M. Clain“* a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă și interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. *Să află de vânzare la Librăria sem. teol. din Blaj.*

DIN ZILELE LUI NERO, roman după Alexandru Dumas—Tatăl Prețul 1 cor. + 10 fil. porto postal. Se află de vânzare în Librăria Seminarială din Blaj.

În curând va apăreà

Istoria Patriei

pentru școalele poporale

de ***Iosif Marian,*** învățător gr.-cat. aprobată de Ministrul de culte și instrucțiune publică.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiția.**

Licitație minuendă.

Curatoratul bisericesc gr.-cat. din Egeriște tractul Morlăcii în 15 August a. c. st. n. la 10 oare a. m. va ținea în școala gr.-cat. din Egeriște licitația minuendă pentru edificarea bisericii. Prețul statorit e: 15064 coroane. Reflectanții au să depună o cauțiune de 10%. Planul, preliminarul, condițiunile și formularul de contract aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan se pot vedeà în cancelaria parohială din Ciucea începând din 5 August până în 15 August st. n. a. c.

Iuliu Truția *paroh gr.-cat.* — ***Mitru Danciu,*** *curator primar.*

(34) 1—3

Se caută

Un învățăcel din familie bună se aibă cel puțin 1—2 clase gimnaziale pentru ***prăvălia de modă și manufactură***

S. Handrea,
Balázsfalva—Blaj.

(32) 2—2

Nr. 136—1909.
of. paroh.

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. din Sânger (Mezőszengyel) prin aceasta să recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 400 cor. adecă patrusute coroane la oficiul parohial gr.-cat. din Sânger (Mezőszengyel) cel mult până la 15 August n. 1909.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul și planul aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 1 April 1909 sub Nrul 2376 se pot studià zilnic în cancelaria parohială din Sânger între oarele 10—12 a. m.

Sânger, la 20 Iuliu 1909.

George Florian. paroh gr.-cat. — **Alexandru Șuteu,** curator primar.

(36) 2—3

Nr. 25—1909.
of. paroh.

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificânda sală de învățământ din parohia gr.-cat. a Logigului Szász-Ludvég posta Teke comitatul Cluj, Kolozs megye prin aceasta să recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 10% 560 cor. adecă cincisute șesezeci coroane la oficiul parohial gr.-cat. cel mult până la 14 August st. n. 1909.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: Planul, preliminariul de spese și condițiunile de edificare, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 10 Iulie 1909 sub Nrul 4855 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. între oarele 8 înainte de amiazi până la 4 după amiazi.

Logig Sz.-Ludvég, la 25 Iuliu 1909.

Toma Furdu, paroh gr.-cat. — **Teodor Todoreț,** curator rațional.

(37) 1—1

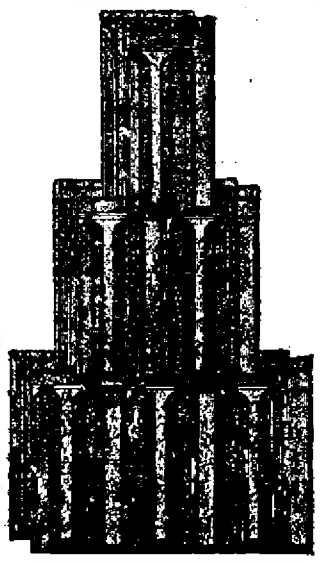

Țigle Bohn de Nagykikinda.

În propriul interes

Primește numai țigla **BOHN**

din **Nagykikinda** și **Zsomboly** respingând ori ce altă țiglă de calitate inferioară pentrucă numai țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mustre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 6—?

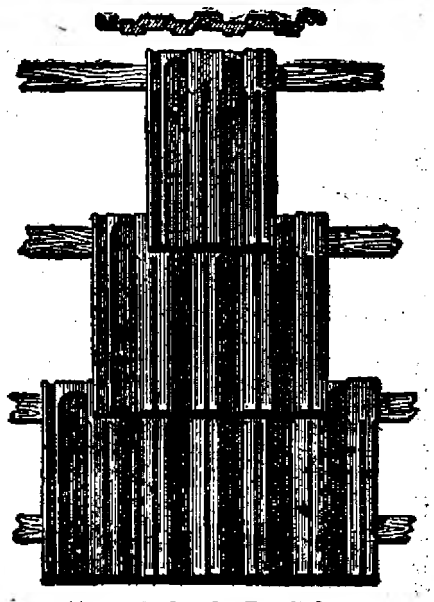

Țigla Bohn de Zomboly.

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 39—52

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 40—52

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 filerĭ porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Circulația trenurilor

prin gara Küküllószög—Blaj valabilă dela 1 Maiu 1909.

De către Brașov, tren	personal	12·48	de către Teuș			2·08
„	accelerat	7·22	„	„	„	8·53
„	mixt	6·57	„	„	„	9·04
„	accelerat	2·51	„	„	„	12·22
„	personal	1·48	„	„	„	12·39
„	accelerat	10·01	„	„	„	5·40
„	personal	9·29	„	„	„	4·03
Dela Parajd: „	mixt	8·44	către Parajd			3·02
„	personal	12·43	„	„		9·34
„	mixt	6·54	„	„		2·55

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50) 25—25

La expoziția universală din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric 46) 38—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate. cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

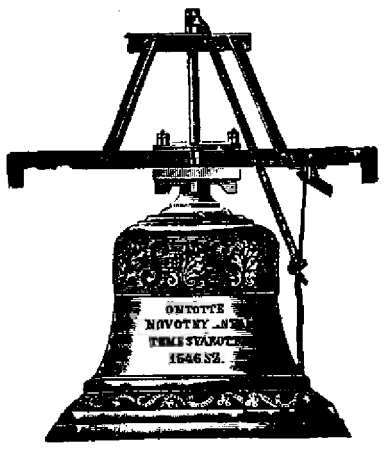

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu (45) 38—5.

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune. edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: **95,816.412 coroane.**

capitale asigurate asupra vieții: **9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare. pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. Blaj, 7 August 1909. Numărul 31.

Fondurile de penziune preoţeşti.

In faţa frământărilor de cari sunt cuprinşi preoţii arhidiecezani şi cei a diecezei de Gherla, spre a află cea mai nimerită soluţie, pentru regularea fondului văduvelor şi cel al preoţilor deficienţi, conform lipsurilor şi a pretenziilor timpului prezent, — prinde aşa de bine deslegarea luată de Conzistorul plenar al diecezei de Lugoj şi publicată în cel mai nou cercular.

Pentru orientarea cetitorilor nostri şi pentru îndreptarea discuţii spre o ţintă mai potrivită, publicăm în întregime decisul Consistoriului plenar al diecezei de Lugoj:

„Consistorul decide unanim, ca pentru asigurarea traiului liniştit al membrilor veneratului Cler, cari în zilele de neputinţă vor fi avizaţi la ajutor, şi pentru asigurarea creşterii orfanilor şi a subsistinţei văduvelor preotese, dupăce cuota de 2% solvită până acum e nesuficientă spre ajungerea scopurilor de mai sus, să se ridice cuota la o sumă mai mare, după cum de acord sună toate deciziunile luate în sinoadele protopopeşti din acest an.

Şi anume amăsurat propunerii Comisiunii să decide:

1. Ca toţi preoţii, cari au beneficiu. sau aplicaţiune salarizată în Diecezâ, vor aveà a solvi cu începere dela 1 Ianuar 1909 suma de 5% (cinci procente) la fondurile de penziune diecezane, — după întreg beneficiul congrual, respective după salariul, ce îl beneficiază.

La cazul când preoţii cu qualificaţiune inferioară, sau când parohiile ar fi clasificate, sau împărţite în 2 clase, ar dori să fie împărtăşiţi de penziune în proporţie egală cu preoţii sistematici — respective, după un salar fundamental de 1600 coroane, vor aveà a solvi pe o formă cu preoţii sistematici: adecă tot 5% după un salar fundamental de 1600 coroane.

2. Dupăce din dotaţiunea de 5% după salariul fundamental nu se poate sperà, ca fondurile preoţilor deficienţi şi viduo-orfanal să se sporească, şi încrementeze de aşa, ca să poată dà ajutorul necesar încă de acum celor avizaţi la acela, fiecare membru din clerul diecezan la înţelesul tuturor punctelor din prezentul decis, — va solvi pe lângă cuota statorită în punct 1, şi o taxă fundamentală de coroane 100 odată pentru totdeauna.

Această taxă fundamentală se va puteà solvi deodată, sau în patru ani succesivi, câte 25 coroane.

Această taxă fundamentală să va puteà răscumpărà şi prin persolvirea a câte 25 intenţiuni sacre persolvinde tot în cei patru ani succesivi în favorul numitelor fonduri.

3. Toţi clericii, cari se vor căsători de aici incolo cu fete născute din părinţi mireni gr.-cat., vor aveà a solvi în acestea fonduri înainte de primirea ordurilor sacre o taxă matrimonială de 800 (opt sute) cor., iar clericii căsătoriţi cu fete de preoţi gr.-cat. din altă dieceză, vor solvi o taxă matrimonială de 600 (şase sute) coroane, şi iarăş acei clerici, cari să vor căsători cu fete din părinţi aparţinători altor biserici: 1000 coroane.

4. Canonicii celibi vor solvi odată pentru totdeaună o taxă fundamentală de 10% (zece procente) după salariul lor fără altă contribuire anuală; iar canonicii căsătoriţi vor solvi taxa anuală de 5% după salar ca şi clerul extern, cu aceea deosebire, că cuota acestora din urmă va trece întreagă în fondul viduo-orfanal.

5. Acei preoţi gr.-catolici, cari vor fi primiţi din sinul altor dieceze în dieceza Lugojului, pe lângă taxa fundamentală de 100 coroane vor aveà a solvi de atâtea ori 5%, după salariul, ce îl primesc, câţi ani a împlinit în sinul diecezei respective în serviciul bisericii până aci, cari ani apoi i-se vor socoti la croirea penziunei.

6. Teologii susţinuţi de dieceză la studii, dar cari nu au împlinit în serviciul diecezei 5 ani şi trec în altă dieceză, se îndatoresc a restitui spesele întreţinerei, care sumă apoi va trece de asemenea la fondurile de penziune.

7. Preoţii de altă confesiune convertiţi la sf. Unire şi aplicaţi în serviciul diecezei, vor aveà să solvească 5%, după salariul lor — de atâtea — ori, câţi ani doresc a li-se computà la penziune: pe cum şi taxa fundamentală de 100 cor. după modalitatea expusă în punct 2.

8. Terţialitatea lăsământului după preoţii gr.-catolici repauzaţi fără testament atât celibi, cât şi fără văduve, ori descedenţi în senzul punctului 9. din §-ul 1 al ordinaţiunei colective a Ministrilor de culte şi de justiţie dt. 19 Iunie 1904. Nr. F. 167|15. M. I. se va întoarce în favorul fondurilor de penziune.

Toate punctele decisului prezent sunt a se pune neamânat în aplicare.“

Pentru Dl Iorga şi cei de o gândire cu Dsa. De multe ori dl Iorga ne-a făcut nedreptate prin apreţierile sale. Am tăcut, pentrucă am crezut, că e rău informat şi pentrucă îl ştiam de o activitate colosală, când omul uşor alunecă în judecata sa. Numărul de Duminecă însă a „Neamului românesc“ publică iar o observare aspră la adresa noastră, la care nu putem să nu răspundem, ales, că colegii dela „Telegraful“ s'au grăbit să o reproducă cu multă satisfacţie.

Dl Iorga scrie cu cursive: „Urâtă campanie de ponegriri împotriva lui Şaguna urmează în „Unirea.“ E curios cum un neam care nu poate dà fanatism naţional e aşa de pângărit de fanatismul confesional.“

Regretăm mult că dl Iorga scrie în necunoştinţă de cauză şi ţine să ne judece aspru pe *noi*, când trebuià să-şi fi spus cuvântul său altădată şi altora.

In nrul 5 al „Unirii“ din anul acesta să scriau următoarele: „Suntem cu totul de acord cu fraţii neuniţi. de a serbà centenarul mitropolitului Şaguna şi-i felicităm din prilejul acesta. Un neam ori o biserică, care nu-şi ştie preţui bărbaţii mari, e nevrednică

de ei. Şaguna a fost, în forma ei de azi, tatăl bisericei ort. române din patrie. Numai una cerem — şi de aceea ne ridicăm cuvântul aci — ca nu cumva iubileul marelui Şaguna să fie un prilej nou de disarmonie între noi, românii de ambele confesiuni, nu cumva amintirea acestor serbări să fie pătată şi de cea mai mică umbră a supărării dintre fraţi. Căci „în spiritul lui Şaguna“ şi aşa ceva s'ar puteà întâmplà.“

Care va se zică chiar pacea, bunăînţelegerea şi armonia se cereà. Durere! cei ce la 1900 au ţinut să conturbe jubileul de 200 al sf. Uniri, prin ponegrirea acestui mare eveniment, fără să fie mustraţi de dl Iorga, nici acum nu puteau sărbători centenariul naşterii lui Şaguna, fără ca să nu arunce cu tină în uniţi. Şi să ne ierte şi dl Iorga şi toţi prietinii ortodoxi, dar noi nu puteam tăceà.

Ca un preludiu al serbărilor, un profesor din Sibiiu publică în revistele din România o scrisoare alui Şaguna către mitropolitul Nifon, în care uniţii sunt descrişi în celea mai triste colori. Şi dl Iorga, n-a aflat atunci nici un cuvânt de zis împotriva celor ce începeau serbările lui Şaguna aruncând facla discordiei între fraţi. Din potrivă toţi cei ce mai întâi sunt ortodoxi şi numai după aceea, dar foarte târziu sunt Români, s'au scandalizat, când foaia noastră s'a ridicat contra acestui spirit nevrednic de un bărbat, pe care generaţiile actuale vreau să-l proslăvească. Şi a fost apoi iarăş, un mic mic jubileu, când acelaş profesoraş dela Sibiiu, a scris contra „clevetitorilor lui Şaguna“ o serie de articoli, plini de cel mai rău venin, şi în un stil, împrumutat din colţurile cele mai murdare din Maierii Sibiiului. N-a avut bărbăţia să iscăleaască, pentrucă totuş vedeà, că poartă o campanie josnică. „Unirea“ nici de data aceasta n-a putut tăceà, căci se vorbià în această replică cu dispreţ de un Episcop unit, judecat aşa pe nedreptul de generaţiile actuale. Şi când i-se pun scriitorului din tufă câteva propoziţii, cari menite sunt să scoată la lumină spiritul lui Şaguna, vine dl Iorga şi scrie de urâtă campanie de ponegriri şi de fanatism confesional....

Un lucru dle Iorga şi încheiem: nu credeţi, că a-ţi greşit adresa, făcând „Unirii“ observaţia aceasta, care mai nimerită ar fi fost cameleonului dela Sibiiu? şi când aţi mai cetit Dvoastră că Unirea a atăcat direct pe fraţii ortodoxi, numai ca să ponegrească şi turbure pacea între fraţi?

Aşteptăm dela Dvoastră, care scrieţi istoria, nu o faceţi, să fiţi drepţi şi nepărtinitori.

Medicii români din Viena, prin răspunsul ce-l dau la apelul medicului ungur Dr. Rejtő Sándor şi la declaraţia medicului român Dr. Aug. Dumitreanu, în afacerea memoriului medicilor din România, — fac ceeace ar fi trebuit să facă medicii români de aici dela noi. Cei opt medici români din Viena, cari iscălesc răspunsul, împlinesc o faptă, cari pentru medicii români din Ungaria, — căci dânşii erau vizaţi prin apelele ungurilor circumcişi şi prin declaraţia compromiţătoare a unui român transfug, — ar trebuì să fie o chestie de onoare naţională. Dar doftoraşii cercuali îşi tem lefşoarele, cele câteva sutuţe, ceialalţi îşi tem clientele sau jinduiesc după o căpătuială mai bunişoară, iar conştiinţele se ofilesc în anemia simţului şi a mândriei naţionale. Să nu-l strâmtorim tocmai tare la părete pe Dr. Dumitreanu Agost. Cine ne poate asigurà, că până la sfârşitul lunei August, când se ţine congresul, ogari cu vucli ca dr. Rejtő — şi Doamne mulţi ogari de aceştia au Ungurii pentru noi —, n'o să stârnească alţi iepuri, ca acest Agost, cari o să facă să creadă lumea, că zău neamul românesc din Ardeal trăieşte aici ca în Arcadia ferice.

Laudă celor, cari din capitalele altor împărăţii vin de mântuie prestigiul naţional al colegilor lor români din Ungaria.

Dela Românii din America. Numărul mai nou din „Lumea nouă“ foaia săptămânală a fraţilor pribejiţi peste marele Ocean, pe lângă, că ne aduce ştiri înveselitoare, ca zidirea alor două biserici nouă, sosirea păr. Aurel Hăţăganu şi plecarea acasă a prof. Dr. Alexandru Nicolescu, — ne face un trist tablou despre situaţia fraţilor noştri de acolo şi mai ales despre împrejurările higienice, între cari vieţuiesc. Reproducem pentru cetitorii noştri câteva linii scrise de un medic:

„Ei bine, or fi propăşit oamenii noştri prin munca lor cinstită, grea, or fi văzut lumi nouă, dar în privinţa vieţii a nevoilor ei numai rămâne îndoială, că au dat îndărăt. Să vedem cum trăieşte Românul din America: El vine străin în ţară străină trage spre locuri unde sunt Români de mai înainte. Işi găseşte un bort, adecă o gazdă. Intr'o casă de obiceiu de scândură părăsită de englezi, bună pentru o familie de 5—6 oameni, se cuibăresc acu 20—30 de Români. In curând casa iea o astfel de înfăţişare, că de-o poştă poţi zice că-i bort românesc, polaci ori slovaci“.... Ferestrele nu se mai curăţă cu anii, păreţii nevăpsiţi, uşile din faţă care înainte erau întrarea cea mare, acum de cele mai multe ori e închisă, zăvorită ori bătută cu cuie.... Perdele la geam nu-s, ori sunt săuoase de tot. Inlăuntru numai cine a

FOIŢĂ.

Alegorie.

(Steluţa e norocul).

Când ochii în lume mi-am deschis
Visând un dulce, dulce vis,
Pe cerul locuit de stele
Ce sunt speranţa vieţii mele,
Aşa de blândă străluceà
Steluţa mea, steluţa mea!

A plâns de mine... şi de plâns
Văpaia ochilor şi-a stâns;
De-atuncia nu se mai arată,
Pe cum mi se-arătà odată.
Acuma plâng — ah, după ea:
Steluţa mea, steluţa mea!

De chinuri tot m'am dus, ma'm dus
Iar ea în urmă mi-a apus,
Ah, a apus în depărtare,
Şi eu cu lacrime amare
Suspin şi astăzi după ea:
Steluţa mea, steluţa mea!

Svâcneşte încă al meu piept:
Cu dor fierbinte o aştept;
Speranţa încă mi-o arată
Frumoasă cum erà odată...
Pe cum a fost va rămâneà
Steluţa mea, steluţa mea!

V. Neagu.

Frideric Paulsen.

1846—1908.

Pe la sfârşitul anului trecut a încetat din vieaţă un profund cugetător şi vestit pedagog al timpului nostru, Frideric Paulsen, profesor la universitatea din Berlin.

Ţin se premit dela început, că Paulsen nu a fost catolic, ba nici măcar creştin credincios, ci raţionalist. A fost însă un bărbat cu un idealism avântat. De aceea ţinuta lui hotărâtă ce a avut-o atât faţă de vederile filozofiei curat materialiste, cât şi faţă de principiile laxe ale educaţiunii moderne, a aflat o aprobare vie la toţi aceia, cari mai aveau un simţ de disciplină şi etică socială şi chiar şi la autorii catolici e citat cu predilecţiune nu arareori.

Genialitatea lui individuală însoţită de un caracter de fier, prin ce a fost în stare să înfrunte cu succes un curent ce ameninţă o generaţiune cu desolaţiune totală, îl face să treacă în mare parte de un regenarator al pedagogiei, pornite pe calea darwinismului şi a evoluţionismului mehanic.

Pentruca să cunoaştem lucrarea ce a săvârşit-o Paulsen în activitatea lui relativ scurtă, trebuie să fim în curat cu timpul şi împrejurările în cari a păşit ca să-şi desvoalte principiile.

In Germania de 40 de ani propoveduieşte profesorul Ernest Haeckel darwinismul materialist şi precum afirmă Dl Străjan „luptă ca un adevărat erou ai libere cugetări în contra superstiţiunilor şi despotismului dogmatic,“ la toată întâmplarea cu mare succes căci Haeckel doară e prima autoritate în ştiinţa zoologiei [1]).“

In contra acestui „erou“ şi acestei „autorităţi“ supreme a păşit Paulsen, punând în potriva monismului materialist un monism idealist.

Dar înainte de a confrontà pe aceşti doi profesori vestiţi trebuie să fac câteva observări la aserţiunile de tot riscate a dlui Străjan.

Haeckel a lucrat mult şi neobosit ca biolog şi îşi are meritele lui. Dar pentru mine nu e prima autoritate şi nici ultima. Şi aceasta din motivul:

Abstrăgând dela lucrările romantice „Antropogenie“ şi „Stammbaum der Menschenthiere,“ în cari ca prin poveste te poartă prin vre-o 30 de prototipuri diverse ale neamului omenesc, ceeace absolut nu e probat, iar în ştiinţele naturale numai cu

[1]) „Gazeta Trans.“ 1909 Nr. 97.

întrat în astfel de „Boardinghouse“ își poate închipui starea de lucruri: patru cinci paturi într'o odaie, cu rufărie ce în tinerețele ei a fost albă și într'un pat dorm noapte de noapte mai mulți inși la olaltă. — Dorm până la 10 inși și poate mai mulți într'o odaie cu ferestrile lipite și încuiate. O lampă mică și fumegând își pâlpâie sărăcia de lumină de nu-ți vezi bine vecinul. Și într'o astfel de încăpere stau cinci—zece inși înghesuiți, oameni asudați de muncă, înegriți de fumul de fabrică. Și asta se chiamă viață.“ Și apoi continuând să arete splendidele situații higienice, între cari trăiesc Olandezii și Englezii din America, pomenește cu admirație de trenurile, în cari la fiecare vagon e un apartament de toaletă și termină cu următoarea conclusie:

„Dacă omul trăiește câteva luni astfel, în necurățenie, nu-i nimica, dar dacă trăește un șir de ani, cum deseori se întâmplă apoi se obicinuiește de nu mai știe deosebi binele de rău. E adevărat că multe din aceste scăderi sunt izvorite din nevoile zilei; traiul împreună al atâtor oameni le înlesnește cele trebuincioase zilei . . . Dar răul tot rău rămâne . . . Și apoi trăind atâția inși împreună în odăi neaerizate, neîngrijite, boalele trec ușor dela unul la altul. Tuberculosa de aceea bântue printre Românii de aci: unul se înbolnăvește și doarme luni de zile cu semenii săi într'un pat și într-o odaie . . . Sifilisul tot așa. Plătesc nevinovații vina celorlalți.

„Ori cum ar fi, lucrurile nu stau bine. Acum un an în diferite orașe americane, doctorii orașelor au făcut un fel de inspecții pe la borturi românești și de la alte neamuri și gazetele americane au făcut, după obiceiul lor urât, sensație cu descrierile stărilor de lucruri de prin borturi numai peste câți-va ani se va vedeà ce folos a adus vieața din America: munca zdrobitoare împreunată cu beutura prea mare, destrăbălare, și pe de-asupra o viață din cele mai nehigienice sunt sigur, vor desvlăgui flăcăii noștrii. Românii răsăriți din coapsa munților „Carpați“ cari au ținut piept mii de ani dușmanului își vor secà în goană după bani puterile — dacă nu se vor îngriji mai marii neamului. Schilozi, prăpădiți, desvlăguiți, fără putință de a mai munci se întorc acasă cu câte o năframă cu bănuți mărunți. Vai, și-a vândut pe un blid de linte ce a avut mai scump: sănătatea.“

Am reprodus acestea șire, ca preoții noștri să le cetească credincioșilor săi, pe cari goana după bani îi orbește cu totul de își dau în schimb vieața.

Un nou apostol al unirii bisericilor. In mijlocul indiferentizmului, ce din zi în zi tot mai tare cucerește inimile sovăitoare ale creștinilor de azi, așa de bine ne cade, când ni-se dă ocaziune să înregistrăm în coloanele acestui organ câte un bărbat, zelos pentru cauzele sfinte ale creștinătății.

Greșesc acei ce judecă, că ortodoxii *în general* ar fi dușmani unirii bisericilor. Sunt, har Domnului, și în sînul bisericii ortodoxe bărbați, cari se știu ridică peste prejudițiile plebei, cari aprinși de iubirea față de Hristos și față de biserică, se știu ridică la înălțimea adevăratului duh creștinesc. Un atare bărbat este P. Sf. Sa *Atanasie Lebentopulos*, episcopul ortodox de Lyros și Tenos. Mai în zilele trecute a dat dovadă despre duhul adevărat creștinesc, de care e pătruns, când la prânzul, ce l-a dat în cinstea P. Sf. Sale arhiepiscopului catolic de Naxos, Leo-Printezes, și la care prânz pe lângă arhiepiscopul Printezes au mai luat parte Darmanin episcopul catolic de Lyros și Probiléngios, episcopul de Ténos, protoereul Marancos etc. a mărturisit, că se roagă *„ca duhul iubirei creștine să unească pe toți creștinii sub un singur Păstor.“*[1])

P. Sf. Sa Lebentópulos servește ca o nouă dovadă, că se vor fi aflând și în sinul bisericii ortodoxe mulți, cari zelează pentru cauza unirii bisericilor. Dumnezeu să le asculte rugăciunea și să le binecuvinte nizuințele sfinte.

Virgil Pop.

[1]) „Euchomai hina tó pneúma tês christianikés agápes henóse pántas toús Christianoús hupó héna Pocména.“ Cf. revista din Constantinopol „Katolikė Epitheorésis“ 1909, nr. 15 Iulie, pag. 696.

CORESPONDINȚE.

Sfințirea bisericii din Ciucea.

La sărbătoarea măritului profet Ilie înalt Prea Sfinția Sa Dr. Victor Mihályi de Apșa nepregetând nici o osteneală s'a îndurat prea grațios a consacrà biserica gr.-cat. din Ciucea. Pe lângă toată greutatea anilor și depărtarea drumului Ex. Sa s'a presentat în mijlocul nostru, ca să ne facă o zi mărită și înălțătoare de inimi nouă preoților mărginași ai arhidiecezei dar mai vârtos poporului credincios din Ciucea, care de câțiva ani nu a avut dorință a cărei împlinire s-o aștepte mai cu zor ca venirea bunului părinte în mijlocul lor, să-le binecuvinte roada muncii, să-le reversă balzam de mângâiere dulce în inimi și în minte să-le întipărească pentru totdeauna farmecul fericitor a unei sărbători sfinte și mari, și totodată figura blândă și iubitoare a unui bun părinte sufletesc.

Spre pregătirea celor necesare au venit din Blaj cu o zi mai înainte Rev. Domni

---

date pozitive poți lucrà nu cu presupuneri, — abstrăgând zic dela iscodirile acestea, Heckel și-a încoronat „autoritatea“ supremă și cu falsificări.

Anume, în opul intitulat „Natürliche Schöpfung“ 1868 a imprimat același clișeu de trei ori după olaltă și le-a signat ca embrioane diverse, a omului, a moimei și a cânelui, făcând conclusiunea frapantă, că embrioanele celor trei specii de ființe seamănă de minune unul cu altul, dovadă deci, că omul se derivă dela moime.

Dar aceasta e numai una din tainele laboratorului vestitului savant, pe cari le-a dat la lumină Dr. Brasz. E de ajuns însă să se convingă ori și cine cum lucrează aceasta „primă autoritate.“

Văzându-se Haeckel strâmtorat a recunoscut totul cu multă părere de rău[1]). Așa-s „eroii“ moderni!

Urmarea acestui pech ne mai pomenit a fost, că deja în primele săptămâni după catastrofă peste 600 de membrii au trecut dela societatea ateistă „Monitenbund“ la „Keplerbund condusă de profesorul protestant Dr. Dennert.

Nu vreau să zic, că Haeckel prin aceasta e nimicit total (ganz vernichtet“) ca bărbat de știință precum zice Dennert pentrucă și acum țin la el ucenicii lui credincioși, dar e mare cutezanță a susținea, că e „mult superior“ unui Du Bois Raymond, poate numai din motivul, că acesta nu s'a luptat ca un „erou“ împotriva dogmelor, ci ca un laș s'a lăsat învins de acelea.

Așa sunt prezintați la noi „autorități le“ din lumea mare, cari spun snoave și în lucrările lor științifice și comit crime literare iar oamenii noștrii pe cum e profesorul din Blaj Dr. Vasile Suciu, care a lucrat conștiențios la cele patru volume mari ale Teologiei dogmatice, cari ar puteà servi de manuale la ori care universitate din Europa, sunt trecuți simplaminte cu vederea.

Mai mult. Din zisele Dlui Străjan ar urmà că Dl Suciu e un despot cu dogmele Dsale și ne îmbată cu „superstițiuni.“

Nu sunt superstițiuni dogmele creștine ci adevăruri cristalizate în decurs de nouăsprezece veacuri, cari în lucrarea unică ce o avem, a Dlui Suciu, ni-se impun fără silă despotică și ni-se prezintă ca niște icoane tăiate în marmoră și vărsate din bronz.

Dar să revin la temă.

Scrierile lui Paulsen sunt de două feliuri filosofice și pedagogice.

Vederile filosofice a lui Paulsen să pot cunoaște din opul lui: „Philosophia militans“ In această scriere Paulsen fără de a ținea cont de principiile sale în cari predică necesitatea autorităților și a subordinațiunii, desaproabă procedura strictă a bisericii față de supușii săi, critică enciclica „Pascendi“ pe care o numește „geistliche polizei“[1]) se pronunță și în contra protestantismului dar fără cruțare e față de Haeckel a cărui merite în biologie le recunoaște ca cu atât mai bine să-l poată atinge în filosofie.

E de ajuns, așa cred dacă auzim părerea lui Paulsen despre cea mai lățită și mai populară carte a lui Haeckel: „Die Welträtzel“. Despre aceste enigme zice Paulsen că nu au nici un preț și tradează numai aceea că autoriul „nici când nu s'a ocupat temeinic cu filosofia“[2]) deci „nici nu e de luat în serios“[3]).

Nu vreau să desfășur mai pe larg discuția dintre Paulsen și Haeckel căci e lucru cunoscut, că filosofii raționaliști unii pe alții s'au nimicit și azi mâne va veni altul care nu va fi mulțumit nici cu idealismul gol a lui Paulsen. Deja de pe acum cei mai intimi aderenți a lui nu-i ascriu mari merite ca filosof.[4]) Astfel nici ca teolog nu poate fi autoritate pentrucă „el nu a fost aderent a nici unei partide sau școli.“[5])

(Va urmà).

[1]) „Glauben und Wissen“ 1909. Nr. 5. pag. 109—110.

[1]) Philosophia militaris. Berlin 1908, 3. u. 4. Aufl. pag. 101.

[2]) Op. c. p. 147.

[3]) Op. cit. p. 149.

[4]) Pädagogisches Archiv 1909, LI., Nr. 1 pag. 11. st. sqi.

[5]) Päd. Arch. l. c.

Ales. Uilăcan canonic Aron Papiu profesor, Mult On. Domn I. Br. Micu asesor şi notar consistorial şi tinerul cleric Niculae Costea, Excelenţia Sa a sosit dumineca după amiazi însoţit de Rev. Domn Dr. Bunea. La gară a fost întimpinat de un convoiu frumos de popor din Ciucea şi jur în fruntea convoiului preoţii tractuali suita Ex. Sale şi alţi preoţi îmbrăcaţi în odăjdii bisericeşti.

Înaltul prelat a fost primit între salve, sunete de clopote şi strigăte entuziaste de binevenire. Scoborîndu-se Ex. Sa din tren fica preotului din loc îi preda un buchet de flori alesă iar farmacistul Imre Iozsef îl binevenţează în numnle comunei politice.

În numele clerului şi a poporului credincios îi adresează vorbe calde şi simţite Prea On. Ioan Pop prot. tractual căruia Ex. Sa îi răspunde părinteşte şi bine. După vorbele de întimpinare convoiul pleacă spre biserică. În uşa bisericii Ex. Sa e întimpinat de preotul local Truţa şi de preoţii Tulbure şi Frăţilă, Preotul Truţa plin de emoţiune salută pe Ex. Sa mulţămindu-i în cuvinte alese pentru deosăbita dragoste ce o arată faţă de iel şi faţă de poporul său venind din depărtare să-i sfinţască biserica.

Biserica din Ciucea e frumuşică mai ales în lăuntru e foarte bine provăzută cu toate celea de lipsă. Ne-a atras cu deosebire atenţia ţăsăturile frumoase de pe uşile iconostasului de pe amvon şi dela icoane, cari îi servesc de bun atestat Doamnei Truţa arătându-o de neîntrecuta ţăsătoare şi bună creştină.

Cam pela 4 oare d. a. să începe ceremonialul prescris la sfinţirea bisericii să să serveşte în săratu şi mânecatu împreunat cu litie fiind obosit Ex. Sa pontifica Rev. Dr. Bunea iar în strană cânta prof. Papiu.

Sara la 8 oare Ex. Sa, suita Ex. Sale, preoţii tractuali şi câţiva domni şi doamne au fost poftiţi la masa ospitală a părintelui Truţa.

În ziua de s. Ilie liturgia să începe la 8 oare, pontifică Excelenţa Sa, concelebrând Dr. Bunea, Uilăcan, prot. I. Pop, Vasile L. Pop, Dr. Dăianu şi preoţii Truţa, Ramonţan şi Bodocan dela Lugoj, a cântat frumos şi precis corul din Borodu-mare sub conducerea preotului de acolo.

Sub decursul s. liturgii, preoţii tractuali ajutaţi de preoţii I. Stefan (Bercia), Petran (Lăpuu), Simoc (Restolţul-deşert), au mărturisit vre-o 200 credincioşi din Ciucea şi satele vecine şi tot odată au servit taina s. maslu la vre-o 150 persoane.

După sta liturgie Exelenţa Sa merge la casa parohială unde sunt primiţi în audienţă cler şi popor sălăgian, prezentat în număr frumos sub conducerea venerabilului bătrân Barbolovici, au mai fost primiţi de Exelenţa Sa antistia comunală şi curatoratul bisericesc din Ciucea. Preoţii şi învăţătorii din tractul Morlăcii, a Almaşului şi a Clujului, prezentaţi de protopopii tractuali. Excelenţa Sa tuturora şi-a arătat dragostea-i părintească, adresând tuturora cuvinte duioase şi de încurăjare.

Pe la 3 oare d. a. a fost banchet comun sub pavilon făcut pentru petrecerea de seară La prânzul comun s'a putut vedeà mai bine ce public mare şi distins a onorat pe harnicii Ciuceni. Ce priveşte mâncările şi serviciul în decursul prânzului, dar mai ales în pauza dela 12 oare noaptea s'au auzit şi vorbe critizătoare, e cam greu să faci pe placul alor 300 persoane, adevărat însă că la un banchet comun trebue să fie mâncări pe o formă şi aluate nu s'au servit de loc poate numai la o masă.

Dar s'a plătit a asistà la banchet şi numai pentru toaste, a toastat Exelenţa Sa pentru Sfinţia Sa papa Piu al X. românește, tot Exelenţa Sa pentru regele ungureşte. Am mai auzit toaste pline de căldură şi sentiment dela Dr. Bunea, protopopul I. Pop şi Dr. Dăianu, Dr. Francu, Vasile L. Pop din Sângeorgiul-de-meseş şi preotul Truţa. Sara a fost petrecere animată, public mult şi distins, toţi ne-am petrecut bine şi ne vom aduce aminte cu drag de festivităţile din Ciucea.

Fratele Truţa prin hărnicia sa ne-a dat prilej a ne cunoaşte mai bine cu clerul şi inteligința Sălăgiana; nu voiu uità curând vorbele aşa de sincere şi pretinoase ce şi-le adresau reciproc Sălăgienii cu ardelenii, nici nu stà bine altcum căci ori „despărţit ori depărtat fratele e tot frate".

Fr.

Acei cari sunt în restanţă cu abonamentul de pe anul trecut, cum şi cei în restanţă de pe mai mulţi ani de mai înainte, sunt rugaţi respectuos, să binevoiască a-şi achită datoria.

Preţul de abonament rămâne tot cel de până aci, care este indicat în fruntea foii.

Administraţiunea.

Înştiinţare.

Se aduce la cunoştinţa onoratului public român, că cursurile „Şcoalei pentru economia şi industria de casă" se încep în 1 Sept. n.

Şcoala are o secţiune economică şi una industrială.

1. Instrucţiunea secţiunii economice (instructoară domnişoara Tullia Bogdan) cuprinde: *a*) învăţământ practic: pregătirea bucatelor şi a pânei; conservarea legumelor şi a poamelor; curăţirea şi ţinerea în ordine a locuinţei; grădinăritul; spălatul, călcatul şi îngrijirea rufelor; confecţionarea rufelor; *b*) învăţământ teoretic: economia de casă, chemia bucătăriei, contabilitatea; igiena, îngrijirea bolnavilor; literatura română.

Cursul acestei secţiuni e împărţit în: curs de toamnă dela 1 Septemvrie până la 31 Decemvrie, curs de iarnă dela 15 Ianuar până la 15 Aprilie şi curs de primăvară dela 15 Aprilie până la 15 Iulie.

Elevele, ai căror părinţi sau îngrijitori nu sunt în Sibiiu, au să locuiască în edificiul şcoalei, Strada Baier Nr. 1 (edificiul „Albinei.")

Se primesc numai eleve, cari au împliuit 15 ani şi au terminat cel puţin şcoala elementară.

Instrucţia este exclusiv în limba română Se conversează însă şi în alte limbi, îndeosebi în limba maghiară şi germână, dar numai în pauză şi la masă.

Taxele prescrise sunt: pentru cursul de toamnă au a solvì elevele interne cor. 200·—, cele externe cor. 160·—; pentru cursul de iarnă (se primesc numai eleve interne) cor. 230·—; pentru cursul de primăvară elevele interne cor. 150·—; cele externe cor. 120·—. Elevele, cari frecventează toate trei cursurile, solvesc pentru cursul de iarnă numai cor. 150·—. Taxele sunt a se solvì pentru fiecare curs în mod anticipativ.

Elevele interne au să aducă cu sine: saltea, plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, ½ duzină din rufele necesare, 6 ştergare pentru bucătărie, piepten, perie pentru cap, perie pentru dinţi, hainele necesare. Şorţurile pentru bucătărie şi-le vor face elevele înseşi; dar şorţuri pentru casă au să aducă cu sine.

II. Instrucţiunea secţiunii industriale (instructoară dşoara Virginia Podoabă), cuprinde: cusut, croit, împletit cu maşina, tors şi ţesut.

Elevele pot fi interne şi externe. Cele interne au să solvească pentru întreţinere o taxă lunară de K 50·—, şi didactru lunar

Beţi numai apă minerală ungară!

Societate pe acţii pentru comunicaţie şi export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală contra podagrei	Apă de Boholt	Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Borszék fântâna Kossuth	» » Vălcele (Előpatak)	» » Kászon fântâna principală (Salutaris conţine jod şi litium.
» » Borszék fântâna Boldizsár	» » F.-Rákos Mária	» » Répát
» » Bodok Matild	» » Fehérkő	» Székely-Selters
» Baross	» Gloria	» » Stoiceni (Stojkai)
» » Borhegy	» » Horgász—Hankó	

Întreabă-ţi numai medicul şi vei şti, că puterea vindecătoare a **apei minerale naturală** şi gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot supleni.

de K 10·—, cele externe didactru lunar de K 10·—. Elevele sărace, la cererea lor, pot fi dispensate de didactru.

Elevele interne au să aducă cu sine: saltea, plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, ½ duzină din rufele necesare, piepten, perie pentru cap, perie pentru dinți, hainele necesare.

Cursul se începe în mod regulat la 15 Septemvrie n. și se termină la 15 Iulie n.

Alte informațiuni se pot primi dela:

Comitetul
„Reuniunii femeilor române din Sibiiu.“

Noutăți.

Din arhidiecezā. *Alexandru Cojocar*, administratorul parohial din Kézdiszentkereszt a fost numit paroh la *Telecul Jidanului* (tr. Giurgeu); *Augustin Marcu*, administrator parohial în Ciumbrud, a fost numit paroh al *Șeușei-de-Mureș*. Dintre preoții hirotoniți de curând: *Iosif Cutean* a fost numit administrator parohial al *Copșei-mari*, *Alexandru Erumar* al *Ceavașului-de-câmpie*, *Iuliu Căpâlnean* la *Bethlen-Sânmiclăuș*, *Cornel Popa* la *Cistelec*, *Simion Coman* la *Kézdiszentkereszt* iar *Solomon Barbu* la *Lemnia*.

Știri literare. În editura institutului „Minerva“ din București a apărut în ultimul timp: Nr. 34. Maupassant: *Cei dintâi fulgi*, traduceri de Beldiceanu, Nr. 38. Dumas-tatăl: *Strigoiul Carpaților*, o povestire romantică din viața românilor de din colo, traducere de Anghel și Iosif. — Gh. Silvan: *Valea Albă*, roman istoric de prin 1475. Autorul acestui roman, meșter în descrieri și cunoașterea vremilor, pe cari le descrie, e slab în intriga și acțiunea romantică. — Ion Ciocârlan: *Pe plaiu*, schițe scurte, multe slabe, din viața dela țară. — St. O. Iosif: *Tălmăciri*, traduceri alese din poeți străini, mai ales din Heine și Petőfi. — Ecat. Pitiș: *Poezii*, dacă nu ne înșelăm acesta e întâiul volum de poezii a scriitoarei, care dovedește frumos talent și osebit simț poetic. — E. Gârleanu: *Versuri, proză și scrisori* de ale lui C. Negri. Toată recunoștiința noastră pentru dl Gârleanu, care cu multă străduință șterge colbul uitării, de pe scrisele marilor noștri bărbați.

Convocare. On. membrii ai Desp. IV. Mureș-Uioara al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român,“ precum și toți cei ce doresc înaintarea în literatură și cultură a poporului român — prin aceasta sunt invitați la prima adunare generală ordinară a acestui Despărțământ ce se va ține în școala gr.-cat. din Alecuș la 8 August st. n. 1909, 3 oare p. m. *Emiliu Pop*, directorul desp.

— În înțelesul conclusului adus în ședința comitetului din 13 Iuniu 1909 pct. 4. adunarea generală a Reuniunii femeilor române din Mediaș și jur în acest an se va ține în 29 Aug. st. n. 3 oare p. m. în Hotelul „Schützen.

— Onorații membrii ai despărțământului Mureș-Oșorheiu al „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român“, precum și toți sprijinitorii acestei instituțiuni sunt invitați prin aceasta a luà parte la adunarea cercuală, ce se va ține la 29 August a. c. la 3 oare d. a. în școala confesională gr.-cat. din comuna Sămărtinul de câmpie.

„Revista politică și literară.“ Atragem binevoitoarea atenție a cetitorilor nostri asupra acestei frumoase reviste, care iea un avânt din ce în ce mai îmbucurător. Nrul 5, apărut acum are articoli de Dr. Casiu Maniu, Aurel Ciato, Agârbiceanu, Adam, Ilie Marin, Dr. Meruțiu, Ciura, Dr. Nițescu și versuri de Hyperion și Cotruș.

„Die Judenfrage,“ e titlul unei interesante reviste mensuale. ce apare la Viena cu tendință antisemită și fiind scrisă de cei mai de seamă scriitori și bărbați politici din Austria și Germania. Din cuprinsul nrului prim câștigăm convicția, că revista aceasta pe lângă, că e redactată cu toată priceperea și seriositatea, e chiemată să facă sensație cu articolii săi, în care pune pe Evrei în adevărata lor lumină.

Dr. V. Babeș, profesor universitar, a fost acuzat, într'o scrisoare adresată medicilor români din București, că și-ar fi uitat datoria sa de recunoștință, ce trebue să poarte țării ungurești, în care și-a început cariera. Scrisoarea e trimisă de profesorul din Budapesta Dr. Hugo Preiss. Dl Babeș a răspuns într'o scrisoare mai lungă, declarând, că procedeul său din memoriul medicilor români n'a fost un act de dușmănie în contra poporului magiar, ci dimpotrivă, *un act de prietinie* pentru acest popor, pentruca maghiarii să fie siliți, în interesul lor propriu, a reveni la sentimente mai bune și mai drepte față de nemaghiari.

Necrolog. † *Ioan Stoica.* Din Sibiiu se vestește trecerea la celea eterne a viceprotopopului în penziune Ioan Stoica. Decedatul după absolvarea teologiei la Blaj, a funcționat 10 ani ca învățător la școala normală din Blaj, de unde la 1898 trecù ca paroh în Pogăceaua și viceprotopop al aceluiaș protopopiat. Lovit de o boală grea se retrage după câțiva ani dela conducerea tractului și trece în șirul preoților deficienți. La 2 a. c. moartea pune capet îndelungatelor suferințe și la vârsta de 52 ani în anul al 19-lea al preoției și căsătoriei v.-pul Ioan Stoica e așezat spre vecinică odihnă în cripta familiară din Micăsasă, deplâns de soție și trei copii. O delegație de profesori dela institutele noastre, au ținut să petreacă pe repăusatul fost profesor pe ultimu-i drum.

† *Vasiliu Pușcariu*, paroh gr.-cat. în Sântejude și protopop în tractul Secului, după un morb greu și îndelungat, suportat cu răbdare creștinească credință într'o viață viitoare, unde înceată toate suferințele, împărtășit cu s. taine, s'a mutat la celea vecinice în dimineața zilei de 1 August a. c. st. n. în anul etății 69 și 41 al preoției.

† *Dr. Tit Hengye*, medic cercual, membru în congregațiunea cottului Sătmar, a repauzat în Domnul după lungi și grele suferințe, provăzut cu Ss. Sacramente ale muribunzilor, la 2 August în Budapesta în anul etății al 52-lea.

Odihnească în pace!

Nr. 5691—1909.

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de învățătoare la școala de fete civilă gr.-cat. din Blaj, publicăm prin aceasta concurs cu terminul de 25 August st. n. 1909, pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenta să dovedească, prin document public, că are cualificația prescrisă de lege, pentru școala de fete civilă.

2. Să arete, că este română gr.-cat. și că posede limba română în măsura recerută, pentru a puteà propune în aceasta limbă.

3. Să dovedească cu atestat medical, că este deplin sănătoasă.

4. Ca suplentă va primì 1400 cor., salar și 360 cor. relut de cortel; iar ca ordinară 1600 cor., salar, 360 cor., cortel și cuincuenalele de câte 160 cor.

În cazul, când concurenta va fi aplicată să servească la internatul de fetițe și ca superioară, va aveà cortel în natură și proviziunea întreagă, pe lângă cari va mai primì 1000 cor. respective 1200 coroane salar.

5. Rugările pentru obținerea postului, să se înainteze Conzistorului arhiepiscopesc gr.-cat. din Blaj, până la terminul amintit.

Blaj, din ședința conzistorială ținută la 5 August 1909.

Victor Mihályi
Metropolitul de Alba-Iulia.

(39) 1—2

Un învățăcel

se primește în prăvălia de manufactură și mărfuri curente a Dlui

Augustin Stupariu
Blaj — Balázsfalva

băiatul să fie din familie bună cu 1—2 clase gimnaziale sau asemenea școli.

Pe lângă cunoașterea limbii române să recere și cunoașterea vreunei limbi din patrie.

(38) 2—3

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secreținea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra
oftice, guturaiului. tusei măgărești, scrofulei și influenței

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveția).

„Roche“

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie
Prețul unei stiele 4. — cor.
(4) 25—35

Partea literară.

Socialism şi Creştinism.

Ferberea, ce se petrece în sinul omenimei cu scopul de a îndepărtà pe om dela Dumnezeu, deşi după părerea optimiştilor înceată mereu de a aveà ceva însămnătate, — privită imparţial şi cu atenţiunea cuvenită va aduce o răsturnare foarte dureroasă. Revoluţiunea franceză dela finea veacului XVIII şi începutul veacului XIX, pe cum fù sămânţa, unei asemenea răsturnări, tocmai aşa nouă ne poate fi o şcoală, în care putem învăţà a cunoaşte decurgerea şi urmările ei, pe cum şi modul cum putem încunjurà aceea nenorocire la care putem fi pregătiţi. Nu cu tunurile lui Wilhelm împăratul Germaniei se pot strânge valurile ameninţătoare în alvia lor, ci cu singurul tun a lui Hristos — cu crucea. Pleiada de bărbaţi germâni din jumătatea a dona a veacului trecut — pe cât de iscusiţi, pe atât de conştii de înalta lor misiune — ca un Ketteler şi consoţii — pregătesc terenul, pe care păşeşte marele pontifice Leo a XIII şi dă naştere la trei monuminte neperitoare, cum sunt: Quod apostolici numeris, Rerum novarum, şi Instaurare omnia în Cristo. Acestea monuminte vestesc mai puternic decât arama sunătoare modul, cum putem readuce valurile turbate între ţărmurile lor. Durere însă că în câteva ţări din răsăritul Europei, nu-şi prea are auzul, căci sentinelele puse în turnul lui Izrail de a dà alarm la ivirea duşmanului să par că dorm pe braţele împodobite cu flori a lumei şi e de temut, că mâne poimâne istoria imparţială va zice şi despre noi ceea ce zice Dr. W. Stang despre francezi: „Dacă Episcopii se coboreau din palaturile lor şi la bună vreme se aruncau în arenă, de bunăsamă regimul Franciei nu cădeà în mânile socialiştilor şi perzecutorilor creştinismului.“ Socialismul şi Creştinismul. Pag. 168.

Germânii sunt acei fericiţi, cari învaţă din pătania altora, ei pe lângă tunuri mai au şi graiuri vii — sunt trezi şi activi; de aceea şi poate strigà Wilhelm: „Cu ghiulelele voi împrăştià socialiştii“ căci strigă în parte din umbra crucii, ce stă la capul marilor bărbaţi, — cari prin veacuri vor formà ma mare stavilă valurilor decât chiar tunurile

Ce să zicem despre noi mâne poimâne cari nici pe Wilhelm nici umbra crucii dela capul bărbaţilor din pleiada Ketteleriană n'avem. — la cazul când pohoiul ne va amenințà? Doamne furtuna e mare, încătr-o ne vom întoarce, căci poate nici cunoştinţă n'avem despre graiul sunător, ce se află în monumentele neperitoare a pontificelui Leo XIII şi care este îndreptat în toate patru părţi a lumii? Ce? Ne vom dà robi? Nu! Căci: „unde a vreà Domnul să biruesc rânduelile firei.“

Intre împrejurările date, am dat de opul decedatului Dr. W. Stang epp. cat. în Fall. River. Mass. în America intitulat: „Socialismul şi Creştinismul“ tradus în nemţeşte de Rudolf Amberg preot în Freiburg Schwitera; şi după ce i-am cerut consenzul de a-l traduce şi edà pe româneşte — fiind toate drepturile faţă de acest op moştenite de Amberg, — l'am şi tradus, dar încă nu l'am espus cenzurei bisericeşti, căci nu mă încred în puterile materiali; deci nici edarea nu ştiu când va urmà; cu atât mai vârtos, cu cât şi broşura: Numai în cruce este mântuire, ce am edat încă mi-a cauzat mari greutăţi; şi încă nici acum nu sum în curat cu ea.

Ca Inaltele noastre superiorităţi bisericeşti, fraţi preoţi şi intiligința noastră să-şi poată face ori şi care idee despre eventualul folos tras din acest op social bisericesc m'am hotărât a tipări prin Gazetele noastre, fără privire la colorit şi confesiune, câte un tractat de unde apoi se vor convinge înainte de edare, dacă merită să fie împământenit şi în limba noastră sau nu; şi dacă da mă vor provocà să-l aranjez sub tipar într'un întreg, însă la cazul acesta îmi vor şi întinde sprijin material. Inceputul îl fac în On. noastră „Unirea.“

Capitlul al treilea.

Problema socială: Rău şi mijloacele de sanare a acesteia.

Omul născut din muiere, păşeşte în lume ca un penitent, cu mânile încrucişate pe piept. Cu osteneală face primele inspiraţiuni, şi-şi deschide, primele raze a luminii, îi storc lacrimi. Ca un suspin începe viaţa pământească şi cu un suspin o şi sfârşeşte. Osteneli şi grijuri îl încunjură de toate părţile, ori încătr'o se întoarce află pedeci. Intru sudoarea feţii trebuie să-şi câştige puţinelul, de care are lipsă, pentru susţinerea vieţii, — pentru lungirea luptei cu moartea — pe pământ. El cât trăieşte — trăieşte sfâşiat de osteneli şi grijuri, până ce în fine se cufundă în noaptea uitării.

Un poet germân Jean Paul — zice, că omul: „Numai două minute şi jumătate are de a trăi pe pământ. Una a râde, alta a plânge, şi numai jumătate a iubi, căci sub durata minutei a treia moare.“ Precum viaţa singuraticilor este un lanţ de osteneli şi calamităţi, chiar aşa şi a omenimii întregi, este o mare de suferinţe morali şi fizice, cari umplu pieptul de tânguiri; iar sufletul — ce toate acestea le simte — cu rătăciri. Popoară întregi rătăcesc în noaptea herezurilor seduse prin neobraznica minciună a răutăţii: unele sângerează sub loviturile de sbiciu a tiranului; altele împletecindu-se îşi pleacă capul la jugul despotic; iar altele cad jertfă animalicelor sale patimi şi devin jucăria desfrânului instinct. Astfel abizul nesfârşitelor lamentări şi mizerii se deschide unul după altul; încât nouă — plictisiţi — ne vine să ne întrebăm: este oare ceva mai ordinar, ceva mai vrednic de dispreţ decât omul?! Creat-a Dumnezeu oare omenimea numai să-şi îndestulească mânia asupra ei; şi a se desfătà în nenorocirea ei?!

Aşa ceva putem oare susţineà numai despre vremile crudului barbarism? Ajunsem oare după atâtea veacuri de progres şi civilizaciune perioada de aur, când grijea şi durerea nu este altceva decât o vorbă goală? Nu ne suride din toate părţile luxul şi abundanţa? qeniul omenesc — prin invenţiunile sale şi întocmirea tuturor mijloacelor de trai — n-a alungat din lume sărăcia şi mizeria? Vaporul şi electricitatea ne stau la dispoziţiune, ne luminează şi încălzesc casele dela ţară şi oraş; ne poartă în zbor peste ţări şi peste mări; cugetele noastre, le duce dintr'o parte a lumii într'alta; mână maşinile, care ne torc, ţes şi făuresc. De bună seamă soarele îndestulirii generali a răsărit, şi fericirea s'a reîntors în sufletul omenimii. Durere! însă cruda realitate ne spune altceva! Desbinările domnesc în lume, nici când n-au fost atâţa nemulţumiţi, ca în ziua de astăzi. Omenimea continuu să căieşte contra relelor familiari, politice şi sociali. Coloanele Gazetelor noastre în toată ziua sunt pline de veşti scoasă din viaţa civilă şi militară, cum sunt: Faptele sângeroase, sinuciderile, Ciocnirile de tren, focurile, furturile, jafurile, corumperi, bancrute, perfidii, preacurvii, divorţuri, jocuri false în cărţi şi tot felul de risipiri. Avuţiile enorme sunt îngrămădite în mâni puţine, iar mulţimea zace în mizeria extremă. Unii zgârciţi şi ambiţioşi la domnie se par a fi în lume numai pentru a „înjugà massa lucrătorilor săraci, care jug nu cu mult e mai uşor decât sclavagiul“ Leo XIII.

Acestea apariţiuni triste — din zilele noastre — îndeamnă preoţimea şi bărbaţii de stat a privi cu îngrijorări la viitor. Pentru încunjurarea primejdiei — ce ne ameninţă cu revoluţiune socială — s'a escugetat toate planurile posibile. In nenumărate adunări poporali, cu mare grije s'au examinat cauzele răului de astăzi şi s'au şi prezentat

mijloacele de sanare. Se zice, că pământul este a tuturora și nu numai a unei părți din popor. Proprietatea privată trebuie supusă sub administrațiunea statului s'au a comunității; pentruca să devină avere comună. Atunci fieștecare cetățan și-ar primi partea din avere. Statul nu este altceva, decât voința organizată a întregului, și întregul nu e alta decât poporul lucrător. Unica bază de drept, putere și proprietate — in stalul cel nou — va fi lucrul. Nimenea nu se va bucurà, fără a lucrà și nime nu va lucrà să nu se bucure; căci lucrul este unica cauză a avuției. Socialiștii cunosc un mijloc infalibil, prin care știu insuflà — cetățeanului noului stat — voie la conlucrarea cu iubire frățească și jertfire desinteresată față de bunăstarea întregului; și acest mijloc este: instrucțiunea deobligătoare pentru ambele sexe; aceasta este principiul fundamental al credeului socialist; că educațiunea face pe om bun și fericit.

Pontificele Leo XIII. în Enciclica sa „Rerum novarum“ (lucruri nouă. Despre chestia lucrătorilor), ne dă cele mai însemnate și convingătoare arguminte față de vederile socialiste. Cătră noi — fiii bisericii catolice — vorbește pontificele — ca și învățătorul dreptății instituit de însuș Dumnezeu — vocea lui este vocea lui Hristos. Ori și care ar fi fost vederile savanților bisericii față de dreptul personal de posesiune sau de dreptul de posesiune privată: astăzi cauza este rezolvată. Petru a vorbit prin Leo și vorbele lui nu ne înșeală.

Ce privește mai deaproape introducerea comunismului în locul proprietății private, pentru lucrători, nu numai n-ar folosi nimic, ci ar fi o nedreptate, un păcat contra legii firii; o răsturnare a întregii ordini sociale. Ori și unde, când un lucrător și-ar pune puterea sa la dispoziținea altuia; și prin aceasta ar câștigà o simbrie; aceea simbrie; este proprietatea sa. Dacă cutareva lucrăror, prin un traiu cumpătat ar economizà atâța bani, cu cât să-și poată cumpărà un petec de pământ, în cazul acesta, el este proprietarul exclusiv al acestui pământ. Singuraticii — în urma doctrinei socialismului — n-au drept la câștigul lor — nu pot dispune liberi de el; prin urmare, orice cale, de ași îmbunătăți cândva soartea li-e tăiată.

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Biblioteca Românească Fnciclopedică Socec **Nr. 58—60.** *Ziarul unui pierde-vară.* G. Coșbuc.

Prea cunoscut pentru ca să se mai poată spune ceva nou despre talentul și meritele sale literare, — dl G. Coșbuc, dă în acest triplu număr al „Bibliotecei românești,“ admirabilul său volum, apărut acum câțiva ani în ediție mare, — „Ziarul unui pierdevară,“ care va dà — de sigur — multora dintre cetitori prilejul de a și-l procurà pe un preț minim, și deci de a gustà dintr'ânsul bucăți de o rară gingășie și seninătate ca „Faptul zilei,“ „Pierde-vară,“ „Nunta în codru,“ „Roca di Manebra,“ etc.

În curând va apăreà

Istoria Patriei
pentru școalele poporale
de *Iosif Marian*, învățător gr.-cat. aprobată de Ministrul de culte și instrucțiune publică.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruiția.**

Nr. 136—1909.
of. paroh.

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executà lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. din Sânger (Mezőszengyel) prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 400 cor. adecă patrusute coroane la oficiul parohial gr.-cat. din Sânger (Mezőszengyel) cel mult până la 15 August n. 1909.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul și planul aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 1 April 1909 sub Nrul 2376 se pot studià zilnic în cancelaria parohială din Sânger între oarele 10—12 a. m.

Sânger, la 20 Iuliu 1909.

George Florian, paroh gr.-cat.
Alexandru Șuteu, curator primar.

(36) 3—3

Licitație minuendă.

Curatoratul bisericesc gr.-cat. din Egheriște tractul Morlăcii în 15 August a. c. st. n. la 10 oare a. m. va ținea în școala gr.-cat. din Egheriște licitația minuendă pentru edificarea bisericii. Prețul statorit e: 15064 coroane. Reflectanții au să depună o cauțiune de 10%. Planul, preliminarul, condițiunile și formularul de contract aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan se pot vedeà în cancelaria parohială din Ciucea începând din 5 August până în 15 August st. n. a. c.

Iuliu Truția *paroh gr.-cat.*
Mitru Danciu, *curator primar.*

(34) 2—3

Se caută

Un învățăcel din familie bună se aibă cel puțin 1—2 clase gimnaziale pentru ***prăvălia de modă și manufactură***

S. Handrea,
Balázsfalva—Blaj.

(32) 3—3

In propriul interes.

Primește numai
țigla **BOHN**

din **Nagykikinda și Zsomboly** respingând ori ce altă țiglă de calitate inferioară pentrucă numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mustre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 7—?

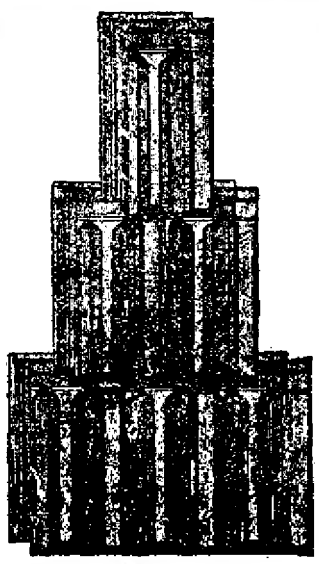

Țigla Bohn de Nagykikinda.

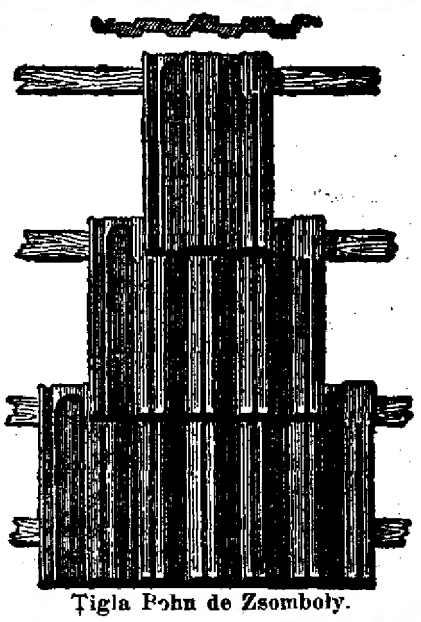

Țigla Bohn de Zsomboly.

Traian A. Todorescu,
producent de vinuri în Világos (Șiria)
liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 39—52

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul" însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 40—52

„Sădirea și cultivarea viei"
de
Nicolae Pop.
Prețul: 2 coroane + 20 filerl porto.
Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Circulația trenurilor

prin gara Küküllőszög—Blaj valabilă dela 1 Maiu 1909.

De către Brașov,	tren	personal	12·48	de către	Teuș	2·08
	„	accelerat	7·22	„	„	8·53
	„	mixt	6·57	„	„	9·04
	„	accelerat	2·51	„	„	12·22
	„	personal	1·48	„	„	12·39
	„	accelerat	10·01	„	„	5·40
	„	personal	9·29	„	„	4·03
Dela Parajd:	„	mixt	8·44	către	Parajd	3·02
	„	personal	12·43	„	„	9·34
	„	mixt	6·54	„	„	2·55

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály
Felsősegesd, Somogymegye.

(50, 25—25

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

46) 38—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

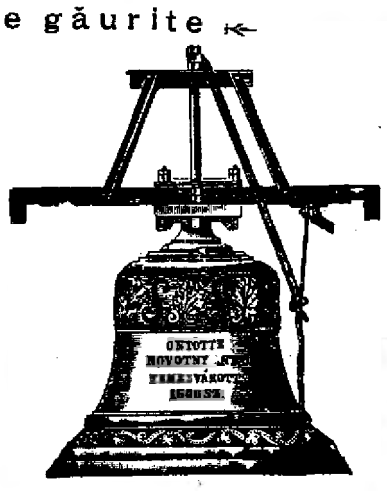

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania"

din Sibiiu

(45) 38—52

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune. edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutreturi și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:
pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare. pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Foaie bisericească-politică.

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Anul XIX. **Blaj, 14 August 1909.** **Numărul 32.**

Congresul pentru unirea bisericilor.

— Dela corespondentul nostru special. —

Velehrad, 3 August n. 1909.

Se vestise înainte ţinerea a douaoară a congresului din Velehrad, congres al teologilor catolici şi ortodoxi în cauza unirii bisericilor.

Congresele din Velehrad sunt în mare parte congrese ale slavilor, căci gintea slavică e în mai mare măsură interesantă în chestia unirii; însă sunt congrese pur bisericeşti, fără alt scop, decât acela al cunoaşterii împrumutate, al dezbaterii pe cale ştiinţifică — socială, modalităţile de apropiere în cele două biserici. Scopul congreselor întrece interesele slave, pentru aceea ieau parte la ele preoţi din toată lumea, pentru aceea nu trebuie să le ignorăm — şi să fim la ele ignoraţi — şi noi, românii!

La congresul din anul acesta ţinut în zilele 1—3 August a luat parte, afară de clerici şi publicul din loc, peste 120 persoane venite tot din depărtări mai mari sau mai mici. Velehradul e un orăşel micuţ, însă la loc central în marea nesfârşită a slavismului; pe vremuri eră scaun vlădicesc, aici şi-a avut sediul împăratul Svatopluc: deci se leagă de el tradiţii istorici mari. Pe lângă aceea are o mânăstire mare, încât dacă ai pune la olaltă toate edificiile şcolastice din Blaj, n'ar ajunge cu ea: aici se pot încuartirà sute de străini, cari ar participà la congres.

Intre aceia, cari au luat parte la congresul din acest an, remarcăm înainte de toate pe Mitropolitul de Lemberg, contele Şeptiţchi, preşedintele congresului, apoi pe arhiepiscopul Banex din Olmütz, patronul aceluia. Cei mai mulţi arhirei ai slavilor şi-au trimis delegaţii săi. Mai remarcăm pe părintele Aurel Palmieri, mare orientalist, care de prezent petrece în Krakkau pentru studii ruseşti, dela Roma a venit neoconvertitul protoereu rus S. Werignimus, aducând cu sine şi pe părintele Franco, cunoscutul „Papa Nicola;“ din Constantinopol se află aci părinţii misionari M. Iugie şi S. Seleville, împreună cu p. Reyden din Bulgaria; din Franţa e p. Gratieux, profesor în Chalon-sur-Marne; români sunt 3 de faţă: Dr. Vasile Suciu, profesor de teologie în Blaj, Dr. Iuliu Florian capelan militar în Viena şi Dr. Nicolae Brînzău cooperator parohial în Petroşeni. Dintre ortodoxi s'a prezentat la congres între alţii: părintele Maltzew preposit în Berlin şi Golcken paroh tot acolo.

Sâmbătă în 31 Iulie d. a. a fost constituirea congresului, a secţiilor, cunoştinţă şi o micuţă prelegere despre însemnătatea istorică a Velehradului. Duminecă în 1 Aug. a fost dim. la 8 oare şedinţa secţiei apusene în care a fost ales membru şi distinsul nostru profesor Dr. Vasile Suciu; în aceea şedinţă păr. Aurel Palmieri a vorbit despre metodul polemiilor apologetice între catolici şi ortodoxi, expunând două recerinţe mari ale lor: tonul irenic şi deosebirea între esenţial şi accidental în biserică. A urmat o desbatere lungă, în care păr. Franco a relevat cele două feliuri de oameni: unii iubitori de unire (φιλενοτιχεῖ.) alţii răi, vrăjmaşi ai unirii (μισενοτιχεῖς); păr. Dr. Suciu a arătat lipsa deosebirii între învăţătura bisericii şi părerile individuale ale teologilor. Duminecă la 10 oare Mitropolitul Şeptiţchi a celebrat liturghie solemnă cu mare azistinţă de preoţi la altar ridicat ad hoc în curtea mânăstirii.

Duminecă după amiazi s'a ţinut şedinţă publică. Mitropolitul Şeptiţchi în vorbirea de deschidere a zugrăvit misiunea congresului, a spus, că mai mulţi ortodoxi s'au scuzat din cauza ocupaţiilor şi a apărat congresul de învinuirea „propagandismului“ şi panslavismului. S'au cetit o mulţime de telegrame sosite la congres şi s'a redactat telegrama către Sf. Sa Patriarhul din Roma. Apoi s'a început cetirea dizertaţiilor. Cea dintâi a fost a renumitului liturghist şi teolog ortodox Maltzew despre *epicleză*. E o chestie foarte anevoioasă între teologi: când se întâmplă prefacerea în sf. Liturghie? Catolicii zic, că până ce rosteşte preotul cuvintele Dui: luaţi, mâncaţi, etc., ortodoxii zic, că după aceea, sub rugăciunea preotului, în care invoacă Spiritul Sfânt. Păr. Maltzew e de părerea, că, pe cum apare din toate liturghiile vechi, apusene şi orientale, cuvintele Dlui singure au puterea de a preface cele puse înainte, invocarea Spiritului sfânt e numai de necesitate formală. A doua dizertaţie a fost a părintelui Palmieri despre *vechea doctrină a universităţii din Kiew* cu privire la *zămislirea fără prihană a Preacuratei Vergure Maria*. Aceasta universitate din veacul al XVII începând, a dus rolă principală în teologia ortodoxă, şi 200 ani profesorii ei, învăţau unul după altul, că Preacurata Vergură Maria a fost zămislită fără prihană. Aceasta ni-a dovedit-o părintele Palmieri, despre fiecare separat, scrutând opurile acelora. Şi pe cum a observat-o el, mai însemnat e, că doctrina aceea a teologilor ruşi nu s'a născut sub oricari influinţe catolice, ci curat pe temeiul argumentelor bisericii orientale. — A treia dizertaţie a fost a părintelui Iugie din Constantinopol, care a dovedit despre *scriitorii bizantini din veacurile de după schismă (XI— XIV.)*, că profesau doctrina catolică despre zămislirea nepătată.

Luni, a doua zi a congresului a fost o zi foarte grea. Dimineaţa la 7 oare a ţinut şedinţă secţia apusană, în care s'a vorbit despre ignoranţa mare, ce caracterizează pe cei mai mulţi preoţi r.-cat. cu privire la lucrurile bisericii orientale. Părintele Palmieri, se vede în urma păţaniilor proprii, s'a plâns, că mulţi preoţi latini nu lasă să celebreze în biserici preoţi de ritul lor, dacă au barbă. Rutenii din Ungaria s'au plâns, de apucăturile, cu cari, mai ales în institutele de învăţământ catolice, tinerimea se atrage la ritul latin, prezentându-i-se ritul grecesc ca eretic chiar! Intr'aceea în vasta biserică catedrală, care are peste 20 altare, celebrau preoţii sf Liturghii, latinii pe rând ficcare, grecii câte doi, cum puteau. Dela oarele 6 până pela 9 atât se îmbulzeau preoţii în biserică — toate 3 zilele — încât trebuiă cu puterea ori cu ceva apucătură să ocupi vre-un altar pentru celebrare! Abia la 10 oare s'a deschis Luni şedinţa publică, în care s'au cetit în aceea zi noue dizertaţii.

Prima dizertaţie a fost a părintelui Dr. Aug. Straub prof. em. în Kalksburg despre *unitate, ca principiu esenţial în biserică*. Acest principiu se derivă şi din doctrina bisericii ortodoxe (la noi e precizat foarte bine de părintele Scriban), deci numai atâta mai lipseşte, că pe cum în cele mai mici, aşa şi în suprema reprezentaţie a acestui principiu nu poate fi, decât persoană fizică. — Păr. Gratieux din Franţa a dizertat despre *Homjakow*, un bărbat de frunte al ruşilor ortodoxi din veacul trecut. — Dr. Iosif Bocian a arătat, cum *studiile liturgice* se recer la delăturarea dezbinării bisericeşti. Pe cum în filologia comparativă cuvintele limbilor înrudite se reduc la anumite rădăcini, aşa se reduc şi riturile diferitelor biserici la anumite forme comune, din ce apare, că sunt rituri esenţiale şi universale („Καθολιχος“) şi accidentale, particulare unor biserici. Uniformitatea riturilor esenţiale dovedeşte unirea credinţii, deci pe baza aceasta suntem la un nou punct de mânnecare în afacerea reunirii. — S'a cetit apoi (Fr. Snopele) o dizertaţie despre relaţiile cu Roma ale *sf. Metodiu*, pe care ortodoxii şi-l vindică lor cu totul, însă fără drept.

După amiazi Al. Bukovszki a cetit dizertaţia despre *epitimii în biserica orientală*. La aceasta a cetit o dizertaţie de întregire harnicul nostru profesor din Blaj, *Dr. Vas. Suciu*, despre care, după nrul curând ieşit al revistei „Slavorum litterae theologicae“ se şoptea dejà, că e autorul unei grandioase Dogmatici în limba română şi care prin prezentarea-i personală a câştigat multă vază numelui nostru! Dr. Suciu a arătat, cum caracterul vindicativ al epitimiilor, adecă al pedepselor bisericeşti urmează pedepsei, de care se face vinovat păcătosul şi pe care se bazează toată doctrina bisericească despre indulginţe şi purgator. Deci acest caracter al epitimiilor trebuie apărat prin doctrina veche

şi însaş praxa bisericii orientale. — Au mai dizertat: *Dr. Zdzieckowszki* despre relaţiile religioase mai nouă în vieaţa culturală a Rusiei, *Dr. Ritig* despre raporturile marelui unionist al Rusilor, Soloviev cu croaţii pe vremea lui Strossmayer, Dr. Koncar despre pedecile unirii şi delăturarea lor.

Sara la 5 oare şi-a continuat şedinţa secţia apusană şi a adus rezoluţie despre lipsa unei îngrijiri mai mari în propunerea ritului oriental în catehizările pruncilor şcolari. *Secţia orientală,* între ai cărei membrii se aflau Septiţchi mitropolitul, Maltzew, Goecken, s'a ocupat de faptul condamnabil, după care ortodoxii se feresc de literatura catolică şi numai după isvoare protestantice cunosc şi judecă doctrina şi stările din biserica romană. Aşa se întâmplă, că multe concepte religioase se traduc greşit la ortodoxi, d. ex. infalibilitatea rusii o înţeleg impecabilitate. Aceasta secţie a adus o rezoluţie de 7 puncte, în care se cere propoveduirea bunei înţelegeri între cele doue biserici, cultivarea literaturii catolice din partea ortodoxilor, frecventarea universităţilor catolice din partea tinerimii ortodoxe, nu numai la studiile teologice, ci şi literare, iuridice, filozofice; cultivarea studiilor istorice de pe vremea celor 7 soboare ale bisericii ş. a. Iar *secţia teoretică* a hotărît înfiinţarea unei academii bisericeşti greco-slave, care să se ocupe exclusiv cu lucrările pentru Unirea bisericilor. In comitetul acestei academii a fost ales ca român şi Clarissimul Dr. *Vasile Suciu.*

Marţi, a treia zi a congresului *secţia practică* s'a ocupat de chestia călindarului. Ştim, cât de dorit ar fi să aibă toată lumea cultă un singur călindar; mai multe biserici unite au şi făcut încercări de a primi călindarul gregorian. Congresul în vederea competinţei sale şi a bunului său nume a respins propunerea, după care se exprimă dorinţa de a introduce şi bisericile ortodoxe din partea lor, şi bunăvoie, călindarul gregorian, şi a declarat, că nu aprobă încercările de a introduce călindarul gregorian în singuraticile biserici gr.-cat. Aceasta s'a făcut pentru rutenii din patrie, cari au început mişcări pentru introducerea călindarului gregorian la ei. Pe lângă aceea secţia practică a adus mai multe hotăriri cu privire la congresul viitor.

Secţia apusană s'a ocupat de introducerea anumitor obiecte de cult catolic în biserica orientală. E vorbă de introducerea unui spirit nou, de vieaţă în bisericile orientale, de emancipare dela spiritul înţepenit, care le caracterisează astăzi. Atâta în general, hotărându-se că: 1. In toate diecezele orientale strictissime este a se observà ritul oriental, ci negreşit trebuie primit spiritul universal, 2. Nu este contrast între manifestaţiile mai noi ale pietăţii catolice şi între ritul oriental, pănăce acelea manifestaţii vor fi în formă orientală. In detail nu s'a hotărît nimic.

Să trecem la *secţia orientală.* Aici, în şedinţa din urmă, se scoală părintele Maltzew şi vorbeşte, noi nu-l înţelegeam, căci vorbià ruseşte (toţi au vorbit la congres latineşte, numai el ruseşte, nefiind deprins bine cu limba latină), vedeam însă, cum faţa-i blândă i-se roseşte, glasu-i domol devine tot mai puternic, însufleţirea ascultătorilor tot creşte până în sfârşit aplause frenetice, o însufleţire nedescrisă primeşte vorbirea, iar mitropolitul Şeptiţchi se ridică şi cu lacrimi în ochi îmbrăţoşează pe vorbitor.... Tot acest Mitropolit ne tălmăceşte apoi vorbirea lui Maltzew, explicându-ne şi nouă scena, căreia-i eram martori tăcuţi, dar care ne răpise şi pe noi. A vorbit părintele ortodox despre aceea, cu ce dragoste ar trebui să ne întimpinăm unii pe alţii. Să căutăm a ne înţelege, să dăm mâna întru apărarea bisericilor de duşmanii comuni, să ne distingem prin faptele externe ale caritătii externe mai întâi unii faţă de alţii, cum se cade urmaşilor lui Hristos, ba să primească chiar biserica orientală cultul sfinţilor mai noi ai bisericii apusene şi vice-versă.... Şi tălmăcindu-ne acestea, mitropolitul gr.-cat. încă de doue ori a îmbrăţoşat pe părintele ortodox. Această scenă publică a fost un câştig moral al congresului vrednic de a fi eternizat în actele istoriei încercărilor de unire ale celor doue biserici mari! In senzul vorbirii păr. Maltzew, secţia a hotărît:

1. Trebuie să se împreune răsăritul cu apusul în faptele externe ale caritătii;

2. să fie solidari în lupta cu duşmanii comuni;

3. asemenea să fie una în căutarea acelora, prin cari se preamăreşte Tatăl ceresc şi cari sunt comori comune celor ce iubesc pe Hristos;

4. congresul îşi exprimă dorinţa, că preoţii doritori de unire din ambele biserici barem odată în fiecare lună să celebreze pentru încetarea schismei şi să instruieze poporul, că pentru aceasta intenţiune să se roage şi să se apropie de sf. cuminecătură.

Când se va apropià spiritul acestora de noi şi mai la vale, de Balcan?...

In şedinţa de după amiaz s'a cetit o dizertaţie, a păr. Saleville din Constantinopol, despre *doctrina lui Th. Studita privitoare la primat,* apoi s'au cetit şi aprobat hotărîrile de mai sus ale secţiilor, s'a hotărît edarea actelor sinodului în limba latină şi rusască şi cu acestea — Deo gratias! — congresul s'a încheiat.

Dr. Niculae Brînzeu.

FOIŢĂ.

Copilăriei.

Copilărie inocentă
O cât de dulce-i al tău grai;
Tu nu cunoşti ce e durerea
Şi porţi în sânul tău un rai!

Pe-a tale buze rătăceşte
Un vecinic zimbet robitor
Şi în ochii tăi spălaţi în rouă
Lucesc scânteiele de-amor.

Chiar pe tiranul fărdelege
Tu fără armă îl robeşti:
Privirea ta e o săgeată
Cu care pieptul îl răneşti.

Tu te dezmierzi cu fericirea,
Râzând de-a lumii chinuiri,
Cu care cumpără o oară
De'nşălătoare fericiri.

Figura-ţi blândă amăgeşte
Pe îngerii din paradis:
Spre-amurgul sării se pogoară
Şi tu vorbeşti cu ei în vis.

Din cupa fericirii tale
Şi eu odată am băut:
O lume aş fi dat pe dânsa
Căci toate într'ânsa am avut.

Dar ah, a tale zile scumpe
Dispar ca umbra unui nor,
Lăsând în inima rănită
Un vecinic dor mistuitor.

Tu m'ai lăsat pe mine singur
Cu tine toate, toate-ai dus
Şi al speranţei mele astru
De-atunci în urmă ţi-a apus.

Zădarnică-i a mea oftare:
În van te chiem neîncetat,
Căci pentru mine a ta cupă
De mult, de mult ah, a secat! —

V. Voaga.

Friderie Paulsen.

1846—1908.

(Continuare şi fine).

Ca bărbat cu vederi independente mai mult a înclinat spre principiile de care e condusă biserica catolică decât spre protestantism. Şi aceasta de sine înţeles căci numai în biserica catolică a aflat spiritul de disciplină şi de ordine de care erà condus dânsul.

Însuş spune, că e acuzat adeseori că ţine cu Iesuiţii iar despre protestanţii nici o vorbă bună nu are [1]).

Spiritul principal al lui Paulsen e pe terenul pedagogic.

Deşi a fost raţionalist declarat şi nu credeà în revelaţiune, principiile lui pedagogice conzună aproape întru toate cu cele ale religiunei creştine şi cei mai intimi ai lui ştiu să spună, că pe patul de moarte ceteà pe Thoma Kempis [2]).

Anima humana naturaliter christiana!

Vorba lui erà: „bene agere et laetari.“ La întrebarea, cum putem face fapte bune îşi îndrumà ascultătorii la etică a cărei precepte morale sunt totodată şi legi ale naturei. [3])

A luptat cu toată asprimea împotriva literaturei pornografe, iar ce priveşte educaţiunea în şcoală a avut o metodă de o rigoare spartană [4]).

Religiunea, zice Paulsen e de lipsă să se propună în şcoală, ba şi la facultatea de medicină e de părere să se propună etica

[1]) Phil. mil. p. 25.

[2]) Päd. Arch. l. c.

[3]) P. Archiv. —

[4]) Drei grosse Imperative sind die ewigen Leitsterne der wahren Erziehung: Lerne gehorchen! Lerne dich anstrengen! Lerne dir versagen und deine Begierden überwinden. Moderne Erziehung. Berlin 1 u. 5. Tausend 1908. p. 89—90.

O observaţie. Primim următoarele: Azi la 9 oare s'a înmormântat *főrabi* Dr. Rozenberg, am fost de faţă şi eu şi o impresie plăcută a făcut în mine cele acolo văzute şi auzite.

Főrabi dela Budapesta, Oradea-mare, Măcău, Verşeţ, Timişoara, toţi doctori şi Rabii de prin jur, au venit se preamărească pe *főrabi* din Arad, pe Dr. Rozenberg. Toţi au aflat cuvinte de laudă pentru scumpul lor decedat toţi au înălţat pe *főrabi* al lor pentruca să se înalţe pe ei înşişi şi se facă elogii poporului israelit. Se vede, că „cinstiţi pe mai mari vostri," la dânşii e în deplină valoare.

Iubirea caldă, stima şi reverinţa frăţească, concordia, zelul nefăţărit de a se preveni unul pe altul întru preamărirea neamului lor, aceasta a fost caracteristica înmormântării lui Dr. Rozenberg, a cărui rămăşiţe pământeşti le cuprindeà un cosciug simplu fără cununi, fără podoabă lumească, cari precum s'a exprimat unul din oratori, nici nu sunt de lipsă, că numai cununa faptelor bune este adevărata cunună ce împodobeşte sicriul, precum şi iubirea fiilor sufleteşti manifestată prin prezenţa lor la actul înmormântării.

O! m-am gândit, pentruce acestea simţeminte nu se valorează şi la noi pretutindenea. Pentruce inteligenţa noastră e aşa străină de biserică, pentruce nu ştiu şi ei se afle conexiunea dintre psalmii lui David şi muzica lui Wagner, dintre biblie şi ştiinţele naturali, dintre morală şi filozofia lumească, de ce nu ştiu să fie oameni învăţaţi dar buni creştini, să fie şi moderni, dar şi pietatea străbună să-i decoreze. Un israelit când vine din altă comună, lucrul cel dintâi e a se insinuà la comunitatea bisericească a cărei membru are să fie de aci încolo, îşi caută pe păstorul său sufletesc şi i-se recomândă. Ai noştri, Doamne fereşte! să mai ştie, că are popă şi biserică. În limbă trăieşte un popor, eu zic, că fără religiune se nimiceşte orice popor. Poporul Israelit şi-a uitat limba, vorbeşte limba statului în care trăieşte, se numeşte cetăţan magiar, german, român etc., dar şi-a păstrat religia, şi *sum Israelit,* este fala lui. Să nu uităm a ne stimà mai mari noştri, că pe noi ne stimăm, să ne iubim şi alipim de religiunea noastră, că de noi ne alipim şi pe noi ne iubim.

Dr. L. Luca.

CORESPONDINTE.

Iubileul de 500 ani a universităţii din Leipzig.

Berlin, la 31 Iuniu 1909.

Cred, că publicul cetitor va primì cu plăcere schiţarea măreţelor sărbări jubilare a universităţii din Leipzig, la cari sărbări am avut fericirea a luà parte şi eu. Universitatea aceasta ne interesează pe noi Românii mai deaproape, fiindcă într'însa e reprezentată şi frumoasa noastră limbă română prin prof. Dr. Weigand. Universitatea din Leipzig fù întemeiată la anul 1409 într'un chip foarte interesant din partea studenţilor germâni dela universitatea din Praga. In anii 1408/9 adecă la universitatea din Praga erau mai multe naţionalităţi. Majoritatea o formau ştudenţii cehi, după ei urmau germânii. Cehii luptau pe lângă învăţăturile lui Ioan Huss, pe când nemţii ţineau cu Roma. Din asta se născù o luptă înverşunată, a cărei urmare a fost, că în 11 Maiu 1409 rectorul german Henning Boltenhagen îşi depuse oficiul şi părăsi Praga împreună cu 300 studenţi germâni, şi-şi luară calea spre Leipzig, unde principele Friedrich I. Războinicul îi primi bucuros, şi întemeie cu ajutorul papei Alexandru V. universitatea din Leipzig.

Sărbările jubilare durară două zile: în 29 şi 30 Iuliu. Joi întreg oraşul erà îmbrăcat în haină de sărbătoare. Pe edificii fâlfăiau steagurile Germaniei (roşu, alb, negru) colorile universităţii, (galben-negru) a le Saxoniei (alb-verde) şi ale oraşului Leipzig (galben-vânăt), iar pe hotelul Hauffe flutură frumosul tricolor român. La 8 oare sosi regele Saxoniei Friedrich August, rectorul magnificentissim. Intrarea regelui a fost admirabilă. In fruntea conductului calesau reprezentanţii universităţii-mame din Praga. După ei călăriau reprezentanţii universităţilor de pretutindinea, în uniformă de ştudent, pe piept cu colorile naţionale. Erau reprezentate universităţile din Svitera, România, Anglia, Ungaria, Scandinavia, Francia, Rusia, Bulgaria, Polonia, Armenia, Syria, Georgia, America, Iaponia, China şi Germania, fiecare prin câte trei ştudenţi. După ei urmă rectorul şi decanii universităţii iar în fine regele cu cei doi ficiori ai săi.

La 9 oare fù slujbă în biserica sf. Paul. După slujbă regele în frunte cu pitorescul grup de ştudenţi şi rectori — toţi în uniformă — intră în teatru, unde se ţinù serbarea jubilară, şi unde universităţile străine îşi predară felicitările lor. Sărbarea dură până la 2 oare, după care se ţinù prânzul în Palmengarten, iar sara la 7 oare tot acolo fù concert în onoarea oaspeţilor.

Vineri la 9 oare regele fù primit din partea corpului profesoral în sala festivă a universităţii, care sală a fost pictată anume pentru această ocazie de vestitul pictor Max Klinger. Punctul principal a sărbării fù înmatricularea succesorului de tron George şi a principelui Friedrich Christian. A fost o scenă înduioşitoare, când fiii regelui, între strigătele de „hoch!" a publicului asistent promiseră obedienţă faţă de Alma mater. A fost o scenă, în care am văzut închinarea puterii înaintea ştiinţii.

La 12 oare urmă partea cea mai frumoasă a sărbărilor jubilare: conductul istoric. Conductul acesta, reprezentat prin ştudenţii universităţii ne arată întreg trecutul istoric de 500 ani a universităţii din Leipzig. Constà din 15 grupuri. Grupul prim reprezentà pe studenţii germâni din Praga cum părăsesc oraşul şi-şi ieau calea spre Leipzig. Dinaintea ochilor noştri se desfăşură o bucată din evul mediu în port şi obiceiuri. Grupul al doilea ne arătà întemeiarea universităţii. In frunte mergeà poporul, cetăţenii şi sfetnicii oraşului, după ei preoţi, călugări, călugăriţe iar sub baldachin prelaţii şi episcopii. Apoi rectorul cel dintâiu a universităţii, Otto Münsterberg, principele Friedrich I. cu frate-său contele Wilhelm urmaţi de suita lor. Grupul al treilea reprezentà sosirea Wittenbergilor la disputa din Leipzig ţinută la 24 Iuniu 1566. Aici vedem pe reformatorul Luther. Grupul al patrulea reprezentà pe principele Maurus regenatorul universităţii la anul 1550, împreună cu suita lui, vânători, călăreţi, cară. Grupul al cincilea ne arată o scenă din 1631, când cu ocazia războiului din 7 Noemvrie belliducele Tilly îi dă universităţii o pază de soldaţi, spre a o apărà în potriva primejdiilor împreunate cu războiul ce decurgeà atunci tocmai în hotarul oraşului Leipzig. Grupurile 6—11 erau scene din viaţa studenţască deja universitatea jubilantă, între anii 1716—1813;

---

ca medicul să ştie cum trebuie să fie un om, sănătos nu numai trupeşte ci şi sufleteşte [1])

Una îi lipseşte lui Paulsen şi aceasta e sancţionarea principiilor sale pedagogice prin religiunea internă.

El recomândă ce-i drept propunerea religiunei în şcoală, dar numai aşa istorice, iar nu şi practice cu aplicarea ei la viaţa de tóate zilele.

Religiunea internă e indispenzabilă la o educaţiune bună şi cu succes.

Nu de mult s'a ţinut în Londra un congres pedagogic la care preşedintele în vorbirea de deschidere a zis, că o viaţă corectă e inseparabilă de credinţă [2]).

O revistă pedagogică franceză făcând dare de seamă despre acel congres, cu o invidie oarecare arată, că englezul e mândru de credinţa lui, căci în credinţă îşi vede asigurată existenţa neamului său.

„In Anglia — scrie numita revistă — Sf. Scriptură se ceteşte din credinţă iar nu cu intenţiunea de a o critică" „Englezul e credincios conştient şi profund religios" „El consideră religiunea de o forţă vitală şi nobleţă şi îi e frică să nu fie despoiat de ea. Separând instrucţiunea de religiune, englezul ştie, că pe sine să slăbeşte cu aceea şi sărăceşte". „Aceasta e o temă vrednică de tot respectul (infiniment respectabil [1]).

Aşa judecă neamurile mari despre creşterea religioasă. Iar noi, cari avem lipsă de disciplină socială, preamărim pe „eroi" ca Haeckel, cari luptă împotriva acelor adevăruri cari în decurs de 19 veacuri s'au dovedit de singur capabile de a închegà şi disciplinà societatea omenească.

Ca să încheiu cu ce am început, Paulsen dintre toţi raţionaliştii e mai aproape de credinţa noastră. In privinţa pedagogică e un argument, că judecata sănătoasă a omului duce nesmintit la principiile fundamentale ale religiunei creştine. Şi acest argument e cu atât mai puternic, cu cât Paulsen nu e suspect de aşa numitul „iesuitism" totuş e de acord cu vederile „medievale" ale iesuiţilor. *Dr. Iuliu Florian.*

[1]) Med. Erzieh. p. 66.

[2]) Revue Pedagogique Paris 1909. Nr. 2 p. 1.

Haz.

La judecătorie e adus un pungaş, care a comis nenumărate furturi.

Judecătorul, după ce arată pungaşului, câte isprăvi a făcut, sfârşeşte cu cuvintele:

— Nemernicule! Ce meriţi pentru astea?

— Nu cer nimica, răspunde pungaşul modest.

[1]) R. Pedag. l. c.

centrul acestor reprezentații îl formau Gotfried Wilhelm Leibniz, Efraim Lessing, Wolfgang Goethe, Teodor Körner, cari toți au studiat la universitatea din Leipzig. Erau interesante scenele din Faust, cari scene își avură locul în pivnița Auerbachs din Leipzig. Grupul al doisprezecelea reprezentă jubileul de 400 ani și o scenă din carcerul universității. Grupul al treisprezecelea reprezentă răscoala studenților din 2 Sept. 1830, când studențimea amărâtă de asprimea cenzurii, de mărimea dărilor și de nelegalitățile poliției a prins arma întru apărarea drepturilor universității, și încă cu succes. În grupul al patrusprezecelea veniau câțiva bătrâni, foști elevi ai universității, în trăsuri de gală; iar încheiarea o formau reprezentanții studenților dela universitățile străine. Conductul ținù 3 oare, și trecù prin toate stradele principale. Intre lumea multă adunată vedeai bătrâni cărunți cu chipiul studențesc pe cap, pe care-l purtau cu atâta mândrie.

Sara la 7 oare teatrul orașului a predat câte-o piesă de Lessing, Goethe și Schiller în onoarea oaspeților; iar cu cina festivă se încheiară grandioasele sărbări jubilare. Durere, ploaia, care atât de des a cercetat în luna aceasta Germania, nici cu ocazia jubileului n-a lipsit. Publicul a părăsit Leipzigul cu impresia, că așa sărbări numai o atare națiune poate produce, care se însuflețește într'adevăr pentru știință. Iar o așa națiune e în locul dintâiu Germânul.

Simion Gocan.

Institutele noastre de învățământ.

I. *Raport despre institutele de învățământ gr.-cat. din Blaj: gimnaz, preparandie, școala de fete, școala de meserii și azilul de copii.*

Gimnaziul: Ca introducere servește un tractat despre educația la Romani scris de prof. Gavril Precup. E o continuare a tratatului despre educațiunea la greci, publicat în anuarul din anul trecut. *Profesori* de studii ordinare au fost în anul școl. 1908/9 15, afară de director, iar de studii extraordinare au fost 5, afară de cei doi cateheți gr.-or. și ev.-ref. Dintre cei 15 profesori de studii ordinare au fost numai doi profesori suplenți, doi au fost profesori de teologie, cari la gimnaz au propus numai religiunea, iar doi au propus și la alte institute din loc. Intre studiile extraordinare însemnăm: cantul bisericesc, muzica, desemnul artistic și higiena, catedră înființată numai în anul acesta.

Școlari au fost înscriși: 547 și anume: 447 gr.-cat. 74 gr.-or. 2 rom. cat. 2 ev.-ref. Dintre aceștia cei mai mulți au fost copii de plugari 254, apoi de preot, învățător etc. 200, copii de negustor etc. au fost în număr mic. Ca un lucru neobicinuit amintim că în clasele superioare au fost în toate școlari în număr maximal (68) chiar și într'a opta au fost 59, iar într'a șeptea și a cincia au fost și mulți privatiști, școlari cari nu au putut fi primiți ordinari, din cauză, că legea nu admite mai mulți de 68 într'o clasă. Dintre clasele inferioare numai în a patra au fost școlari în număr de 68.

Materialul propus corăspunde în general planului de învățământ al statului. Progresul elevilor în studii este mulțumitor. Cetim multe note rele din *religie*, cari nu ni-le putem explică. Dintre studiile extraordinare nu este publicat vre-o dare de seamă despre materialul propus din higienă.

Colecțiunile: *a*) Biblioteca gimnazială are cărți: 7523 în 10,144 volume. Foi științifice la adresa gimnaziului au venit 11 rom. 15 maghiare și 1 germană; *b*) Biblioteca tinerimei școlare: Clasele inferioare își au fiecare biblioteca sa condusă de profesorul de clasă, clasele superioare au avut laolaltă biblioteca, care constă din 2103 opuri.

Muzeul de istoria naturală are 27 obiecte de aranjament 148 tabele zoologice, 4375 animale în spirt, 17 tabele botanice, 4860 plante uscate, 395 modele 3004 minerale, 10,135 scoici petrificați și 878 alte obiecte S'au procurat mai multe harte geografice, iar cu o neînsemnată sumă de 242 cor. s'a îngrijit de frumoasa grădină botanică *„din care sumă s'a plătit și grădinarul.“*

Muzeul de antichități are numai: 3151, cărți pentru intuițiune 125, obiecte diverse 543.

Pentru muzeul de fizică s'a spesat 362 cor. pe diferite aparate necesare la instrucție; asemenea și muzeul de artă s'a sporit cu mai multe obiecte *donate*.

Ajutoare: Știpendiști au fost cl. VIII. 12, cl. VII. 10, cl. VI. 22, cl. V. 10, cl. IV. 13, cl. III. 11, cl. II. 7, cl. I. 6, laolaltă 90 de inși. Știpendiile variază între 300 cor. și 50 cor. Premiile de cărți date cu finea anului școlarilor buni și eminenți fac suma de 700 cor. Țipăi au căpătat 182 de inși — cam 10,000 de țipăi în valoare de 6000 coroane. Fondul studenților morboși e de 24,057.20 c. Medicul și medicină pentru școlari a fost gratuită. S'a spesat pentru medicină 500 cor.

Masa studenților are un fond de 27.164 cor. E publicată o dare de seamă despre ajutoarele venite din afară la masa studenților. Bucuroș am vedeà aceasta dare de seamă publicându-se și în decursul anului în vre-o foaie. Ar servi lucrul acesta și ca îndemn și spre orientare. La masa studenților au beneficiat 12 inși gratuit. In legătură cu gimnaziul e și Internatul de băieți. Despre acesta aflăm o scurtă dare de seamă, publicată de rectorul internatului Dr. Vasile Suciu. Au fost interniști 134 inși; dintre cari stipendiști (Vancea și Br. Ursu) au fost 16. N'ar strică, dacă s'ar publică și în anuar *înștiințarea* despre condițiunile de primire etc. în internatul de băieți.

Preparandia: Profesori au fost 12. Dintre aceștia sunt profesori și la alte institute 7. Directorul nu a propus, iar unul e profesor auxiliar cu 8 oare la săptămână.

Elevi au fost: 77. Se zice în anuar, că dintre aceștia vorbesc numai l. română 6 și încă 4 în curs I. și 2 în curs II. Ne mirăm că având în vedere legile severe cu privire la instrucția poporală cum de au fost primiți aceștia în preparandie. Cei mai mulți au fost copii de plugari 57, ceialalți învățători preoți etc. Stipendii au avut 10 de 120—140 cor. Țipăi au căpătat 63 inși. In internatul preparandial au fost total 34 elevi. Ni-se dau date interesante despre petrecerea elevilor în internat, despre orhestra și ocupațiunea lor. Ne-ar plăceà să știm și mai multe.

Bibliotecă poporală ca atare nu e. Este însă biblioteca Reuniunei învățătorilor din Arhidieceză, care stând sub conducerea și supraveghierea profesorilor preparandiali, e la dispozitia acelora. Pe cumpărarea de cărți se spesează sume neînsemnate. Biblioteca elevilor are 1045 opuri. Nu se spune, ce opuri s'au donat și cari au fost cumpărate, deci nu putem ști, că oare opurile aceste corespunzătoare sunt chemării elevilor și instrucțiunei sau ba. De asemenea nu aflăm nici o dare de seamă despre progresul și lucrările făcute de elevi la economia de câmp, de grădină, vierit etc. Cum s'a adiustat și în ce stare e grădina economică nicăiri nu să amintește. De ce? Peste tot se resimte lipsa unui seminar pentru *toți* elevi preparandiali. Creștere adevărată pentru fiitorii dascăli ai poporului numai prin seminare se poate dà. E mare mirare, că s'au făcut 2 internate și cel mai de lipsă își așteaptă și astăzi omul. Până când să mai fie chestiunea aceasta un lucru negligeabil?

Școala de aplicație: A avut cinci clase cu 42 elevi. A fost școală de praxă pentru elevii preparandiali.

Școala de fete: Profesori au fost 11, unii au propus și la alte institute. Eleve au fost 128, (100 gr.-cat. 23 gr.-or. etc.). Cele mai multe au fost fete de preot, învățător etc. 44, apoi de plugar 32 etc. Știpendiate au fost 13. Suma știpendiilor e 1600 cor. și variază între 200—100 cor. Despre elevele din internat nici un dat nu avem, nici chiar numele acelora nu ni-se spune. N'ar strică dacă s'ar publică în programă și *înștiințarea* despre primire și condițiunile fetelor în internat.

Școala de meserii a avut 3 profesori. A fost cercetată de 55 elevi de meserii, un număr surprinzător. Ne bucurăm, că vedem că din an în an se pune tot mai mare grije pe instrucția elevilor de meserii.

Despre azilul de copii o dare de seamă sarbedă. Despre vre-o instrucție, distracție, ocupațiune a copiilor nu se amintește nicăiri. Pe o pagină se mântuie toată darea de seamă despre azil. Numele elevilor (31) dat claie pe grămadă, atâta tot. In forma aceasta ne-ar plăceà să nu se mai publice, că nu ne face cinste.

Nr. 352.
909.

Internatul Pavelean de fetițe în Beiuș.

— *Publicare de concurs.* —

Se publică concurs pentru primirea elevelor solvente până în ziua de 15 August st. n. a. c.

Pe un an școlastic pentru o elevă sunt de a se plăti pentru întreținere, uniformă 350 coroane în două, sau cel mult 4 rate egale anticipative, adecă: la 1 Septemvrie, 15 Noemvrie, 1 Februar și 15 Aprilie.

Pentru sumele amintite primesc elevele în internat: proviziune întreagă: locuință vipt, încălzit, luminat spălat: educațiune morală; instrucție specială în studiu, declamare, cant, diferite dizertații, lucru de mână, economia caznică. In fiecare zi în anumite oare au conversații și instrucții în limba română, maghiară, și germână; la dorința expresă, și din limba franceză. Primesc uniforma: o haină, o șurță în formă de haină, și pentru folosință o pălărie de iarnă și una de vară, o manta de iarnă.

Didactrul anual: Pentru școalele elementare 6 coroane. Pentru școala civilă a internatului se solvesc taxele: Didactrul anual 12 cor. Taxa de înscriere 4 coroane. Pentru fondul de pensiune 30 fil. Pentru testimoniu

2 cor. — Pentru programă 1 cor. Pentru folosirea hainelor de gim. 2 cor.

Pentru instrucțiunea și folosirea pianului sau cimbalului, — câte $1^1/_2$ oare la săptămână instrucție și în fiecare zi $^1/_2$ oară exercițiu — se plătește 65 cor.; pentru limba franceză 20 cor. Toate aceste în două rate egale: la începutul și la mijlocul anului școlastic.

Taxele pentru instrucțiune la violină și limba latină se solvesc directe instructorilor.

Elevele mai au să suporte spesele pentru cărțile trebuincioase, material de lucru de mână de clasă — cl. I. 8 cor. cl. II. 12 cor. cl. III. 13 cor. cl. IV. 20 cor. pe an, — pentru materialul de scris, de desămn, pentru alte diferite lucruri, și instrucție în dans.

Toate aceste nu sunt cuprinse în suma de 350 cor.

În internat se primesc: eleve de I—IV clasă civilă, și eleve pentru I.—IV. clasă elementară.

Petițiunile au de a se instrui: 1. Cu carte de botez. 2. Testimoniu școlar. 3. Atestat medical. 4. Atestat de revaccinare.

Elevele primite au să aducă cu sine: Albituri și fuste, din fiecare câte 6. Din fuste 3 au să fie din barchet colorat. — 12 părechi de ciorapi negri. — 12 batiste. — 1 umbrelă mare. — 2 părechi ghete înalte de tot nouă. — 1 manta de primăvară de coloare vânătă sau neagră. Haine de casă: 2 din creton, 2 din barchet și 1 din stofă de iarnă, de tot durabile, o bluză albă din pânză sau piquet 1 plapomă cu 2 învălitoare. 2 perini cu 4 fețe albe. 2 șurțe în formă de haină și 1 maramă de iarnă, 2 cearșafuri. 6 ștergare 2 piepteni, 1 rar 1 des. 1 perie de dinți, 1 perie de haine. Afară de acestea 1 saltea de mărime regulată, 1 față de masă cu 6 servete, cari vor servi pentru eleve până va fi în internat, dar nu se vor dà înapoi, asemenea 2 perii de ghete, săpun, praf de dinți Elevele din clasa II. III. și IV. să-și aducă câte 1 ramă rotundă pentru brodat.

Fiecare elevă să aducă cu sine în două exemplare conscrierea tuturor obiectelor, cari au să fie bine însemnate cu cerneală chemică, cu numărul care-l va primi indicat dela direcțiunea internatului.

Elevele primite au să se prezinte la internat în 6 și 7 Septemvrie 1909.

Direcțiunea Internatului.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Subscrișii în numela curatoratului bisericii gr.-cat. din Ciucea aducem omagii de mulțumită și recunoștință Esc. Sale P. S. D. Metropolit, carele cu prilejul consacrării bisericii noastre — spre cea mai viuă dovadă despre iubirea și îngrijirea Sa părintească — S'a îndurat preagrațios a donà în favorul bisericii suma de 300 cor. Implorând generosului Părinte răsplată cerească, rugăm pe Atotputernicul să-i lungească firul vieții în sănătate și vigoare până la cele mai adânci bătrânețel Asemenea aducem omagiu de mulțumită și recunoștință Il. Sale P. S. D. Episcop al Oradei-mari pentru generoasa donațiune trimisă cu acel prilej în suma de 50 cor., cu carea deodată Rev. Dn canonic Dr. Florian Stan a binevoit a oferi și din partea Sa în favorul bisericii 10 coroane. Cu viuă plăcere aducem și Magnificenții Sale, în numele curatoratului, mulțumita cea mai călduroasă. Tot la acest loc ne ținem de datorință a accentuà mulțumită și recunoștință profundă dlor: Ioan Martin not. în penziune și membru în direcțiunea băncii „Vlădeasa." carele a binevoit a ne ajutorà la pictarea bisericii cu 100 cor.; Simion Gergely proprietar în Ciucea, pentru acoperirea speselor împreunate cu consacrarea bisericii 200 cor. și Koronka János 50 cor. Rugăm pe Părintele Îndurărilor să le răsplătească însutit! Ciucea la 10 August 1909. *Iuliu Truța,* paroh, *Simeon Petrișor,* curator.

Hymen. *Aurel Em. Peteanu,* teolog abs. și *Viorica Bujiganu,* fidanțați.

Dare de seamă și mulțumită publică. La petrecerea de vară aranjată de tinerii meseriași români din Blaj, în 1 August n. 1909 au binevoit a suprasolvi următorii Dni: Gavril Precup, Dr. Daniil Szabó, Dr. Ales. Pop, Ioan Vereș câte 3 coroane, — Ilana inginer, Iohan Schneider, Aug. Butar câte 2 cor. — Aurel C. Domșa, Ioan Raica, Vasile Suciu, Augustin Gruiția, Ioan Mihu, Iuliu Bela, Wachsman, Traian German, Ilie Mircea, Ioan Șofron, Alesandru Comșa, Virgil Pop, Gheorghe Both, S. Pop, George Pop, Dionisiu Trifan, Ștefan Nyergeș, Ferdinand Kampf, Ana Pepeloviciu, Aurel Trifan, T. Cristea, Ilieș L. Eug. Biau, E. Fodor, Mărioara Rahaian, Dna Pop, Iacob Popa, Dr. Bălau, Kaimich, Ioan Rahaian, V. Rațeș, S. Handrea, Moldovan, Rudolf Rițiu, Szabó Iozsef câte 1 coroană, — N. Ioanovici 60 fil., Arcadie Ienășel 50 fileri, Teodor Mera, Ebel, câte 40 fileri. Boteiu 20 fil. Intrate a fost 294 cor. 30 fil. Eșite 158·84. Venit curat 135·46. Suprasolvenților li-se aduce mulțumită și pe această cale. *Vasile Suciu,* cassar.

Anunț. Cursurile *„Școalei pentru economia și industria de casă"* susținută de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu", se încep la 1 Septemvrie n. Instrucțiunea secțiunii economice cuprinde: *a*) învățământ practic: pregătirea bucatelor, conservarea poamelor și legumelor, spălatul și călcatul rufelor, confecționarea rufelor etc.; *b*) învățământ teoretic: economia de casă, contabilitatea etc. Instrucțiunea secțiunii industriale cuprinde: cusut, croit, împletit cu mașina, tors și țesut. Informațiuni se pot primi dela *Comitetul „Reuniunii femeilor române din Sibiiu."*

Necrolog. † *Valer Pop,* căpitan auditor la marina din Pola (Istria), a repausat la scălzile din Tusnád, Vineri în 13 August 1909, în etate de 32 ani. Îl deplâng: mama văd. Leontin Pop, surorile: Cornelia cu soțul Dr. Emil Pop, București; Virginia cu soțul Dr. Ambrosiu Chețianu, Blaj; Tinca cu soțul prof. Nicolae Bogdan, Brașov; fratele Romul, candidat de inginer; mătușa Elena cu soțul Panteleon Lucuța căpitan c. și r. în penziune Sibiu, nepoții și alte rudenii. Înmormântarea va fi la 15 August 1909, în cripta familiară din Morlaca.

— † *Aurelia Chirilă,* a repausat în 5 August st. n. 1909 lă 12 oare din noapte în al 21-lea an al etății.

Odihnească în pace!

Nr. 5691—1909.

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de învățătoare la școala de fete civilă gr.-cat. din Blaj, publicăm prin aceasta concurs cu terminul de 25 August st. n. 1909, pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenta să dovedească, prin document public, că are cualificația prescrisă de lege, pentru școala de fete civilă.

2. Să arete, că este română gr.-cat. și că poșede limba română în măsura recerută, pentru a puteà propune în aceasta limbă.

3. Să dovedească cu atestat medical, că este deplin sănătoasă.

4. Ca suplentă va primì 1400 cor., salar și 360 cor. relut de cortel; iar ca ordinară 1600 cor., salar, 360 cor., cortel și cuincuenalele de câte 160 cor.

În cazul, când concurenta va fi aplicată să servească la internatul de fetițe și ca superioară, va aveà cortel în natură și proviziunea întreagă, pe lângă cari va mai primì 1000 cor. respective 1200 coroane salar.

5. Rugările pentru obținerea postului, să se înainteze Consistorului arhiepiscopesc gr.-cat. din Blaj, până la terminul amintit.

Blaj, din ședința consistorială ținută la 5 August 1909.

Victor Mihályi
Metropolitul de Alba-Iulia.

(39) 2—2

Aviz.

Restaurant românesc în Blaj.

Subsemnatul preluând restaurantul ***„La Strugure"*** din Blaj, am onoare a mă recomandà bunăvoinții On. Public mare românesc, asigurându-l din parte-mi de un serviciu ***prompt, culant*** pe lângă cele ***mai moderate prețuri.***

Odăi de închiriat, mâncări gustoase și beuturi bune.

În vipt primesc abonamente și dela studenți (la dorință cu porțiuni mai mici) servindu-i la locuința proprie.

Rugându-mă pentru sprijinul binevoitor,

semnez cu cea mai profundă stimă:

Ioan Săcărean,
Hotelier.

(42) 1—2

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secreținea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra
oficei, guturaiului. tusei măgărești, scrofulei și influenței

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri totdeauna pachetare originală de „Roche".

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveția).

„Roche"

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie
Prețul unei stiele 4. — cor.

(4) 24—35

Partea literară.

Socialism şi Creştinism.

(Continuare).

Aci mai avem de a privi şi la altă circumstanţă şi anume: Omul nu este avizat — ca şi animalul — la îndestulirea lipsurilor şi emoţiunilor sale momentane, ci fiind el înzestrat cu pricepere, are capacitatea de a se estinde peste hotarele prezintelui şi a privi în viitor; aşa dară el se îngrijeşte nu numai pentru moment ci şi pentru viitor. Natura — prin nesăcata-i fructilitate — dă omului atâtea moduri, încât se poate îngriji şi de ziua de mâne. A omului sunt nu numai fructele pământului, ci şi pământul însuş. Fără a scurtà dreptul de proprietate privată, putem susţineà, că pământul serveşte buneistări a întregului. Dumnezeu n-a avizat singuraticii la părţi mărginite de pământ. El dărui pământul întregului neam omenesc. A hotărî mai deaproape marginile proprietăţii private fù rezervat pentru diligința singuraticilor şi pentru legile deosebitelor popoare. Cu toate, că pământul este împărţit în proprietăţi private, nu înceată de a îndestuli trebuinţele tuturora. Noi toţi ne susţinem vieaţa din roadele pământului. Inainte de a-şi dà pământul roadele sale trebuie fructificat prin diligința omului, cultivat cu sudoarea feţii. În acest mod faţa pământului, care mai înainte erà neroditoare — sălbatică — prin cultură devine nutritoriul voluntar al omului. A constrânge pământul să ne deie roadele sale însemnează, a ne constrânge pe noi la lucrarea lui. N'avem să ne mirăm dar, că socialiştii vin în contrast cu cel mai mare domn şi legislator, că ei în Acela văd pe dușmanul lor; când Acela, prescrie pentru toate neamurile şi vremurile, ca: „Să nu poftești muierea deaproapelui tău... nici ţarina lui... nici câte sunt a le deaproapelui tău“ 2 Moise, 20, 17.

Socialismul în loc să mântuiască omenimea de sărăcie şi mizerie, chiar într'acolo conlucră ca să o îngroape tot mai mult în abizul şclavagiului. Capul bisericii nu în zădar numeşte Socialismul „Epidemie“ şi „Clocitură blăstămată“ „Bastard vrednic de blăstăm.“

Să căutăm nu cumva am află alt undeva răspuns îndestulitor la resolvarea problemei sociale. Dar să ne ferim a privi la suprafaţa apariţiunilor, când voim a cunoaşte cauza din fundament — în existinţa ei; de oarece aceasta o putem ajunge numai prin o judecată serioasă. Deja mulţi bărbaţi iscusiţi şi pătrunşi de intenţiuni nobile s'au ostenit a află un răspuns la întrebarea noastră. Cultura înaltă, din zilele noastre, dar străină de Dumnezeu s'a reîntors la scrutarea filozofilor greci şi romani, deşi sulevarea cea mai simplă se află într'o carte veche, în strălucita şi dumnezeiasca istorie a lumii, cu care aşa adese ne întâlnim, şi pe care o aflăm pe masa fieşte-cărei familii creştine, — în Biblie. — Domnul să fie binecuvântat, ca El, prin însuşi cuvintele sale ne-a învăţat şi arătat, cum a venit, sărăcia şi suferinţele în lume. In genunchi stând cetim cu evlavie cuvintele dumnezeeştii iubiri, care aşa miraculos ni-s'a descoperit prin crearea universului şi a omului după chipul şi asămănarea lui Dumnezeu. Din ţărână făcù El trupul omului celui dintâi, şi suflă în faţa lui suflare de vieaţă. Priveşte omul cel dintâi cum iese din mâna Creatorului. Şi când Adam erà adâncit în somn, luă Creatoriul o coastă din coastele lui şi făcù muierea cea dintâiu. Cât de măreţ stau protopărinţii noştrii încunjuraţi de o frumuseţă cerească. Trupul bine format, plin de sănătate, plin de putere, nici un semn de slăbie, nici o brazdă de suferinţă. Şi apoi sufletele lor?! Simţul înţelepciunii, simţul cunoştinţii locuià în ele, nici o urmă de smintă, nici o pată de păcat, toate nisuinţele lor sunt îndreptate spre bine, toate-s în cea mai frumoasă armonie. Trupul supus sufletului, sufletul serveşte Domnului. O mare întreagă de fericire se revarsă în acestea suflete. Asupra acestora, ca o coroană stà cea mai gingaşe floare — iubirea faţă de Dumnezeu. Ca un tată conversà Creatoriul cu oamenii, la a căror picioare zac creaturile văzute, ca la picioarele împăratului lor. Zorile fieştecărei dimineţi le aduc nouă şi nouă bucurii. Nici o frică, nici o grîje nu bate la uşile raiului; ca să conturbe blânda linişte a nopţii. Paserile cântă în aer, prin livezi se întrec animalele jucându-se, parfumul de flori se înalţă către ceruri de pe pajiştea înflorită. Astfel stă omul în mijlocul universului ca un imn viu al Creatorului întregului univers.

Siguranţa unei stări durabile de fericire atârnă dela prestarea unui examen, anume: dela modul cum vor folosi libertatea — cel mai mare bun, care-l dede Dumnezeu omului. Examenul nu-l putù prestà, căci cel mai preţios dar dumnezeiesc — libertatea — îl folosi rău, îl folosi spre păcat. Această faptă aduse asupra neamului omenesc nenumărate mizerii. Inflorătoarea scenă se începù în cer şi se săvârşi pe pământ. Ingerii şi oamenii fură unicii, pe cari Dumnezeu i-a creat după chipul şi asămănarea sa, între toate creaturile numai ei fură înzestraţi cu înţelegere şi libertate, deci numai ei singuri şi putură conturbà ordinea universului, prin nesupunere faţă de Dumnezeu. Ingerii erau spirite curate — măreţe, — cari aveau chiemarea a gustà nemijlocit fericirea cerească. Unul dintre ei — cel mai de frunte — Lucifer — luceafărul de dimineaţă de pe cerul fericiţilor, îşi întoarse ochii dinspre Dumnezeu, şi-i întoarse în spre orbie, şi-i îndreptă spre sine adorându-se. Acest exemplu îl urmară şi alţii. In momentul acesta se creiă iadul, căci rebelii contra nesfârşitei sfinţenii şi dreptăţi dumnezeeşti nu mai avură loc în cer. Aci aflăm baza şi rădăcina cea mai adâncă a păcatului.

„Când spiritele desbrăcate de frumuseţa lor, priveau protopărinţii noştri scăldându-se în fericirea din rai îi cuprinse jaluzia, şi pentrucă nu se puteau asămănà în frumuseţă cu ei, se conjurară a-i atrage în nefericirea lor proprie“ (Donoso Cortes).

Ingerul răutăţii, — în formă de şerpe, simbolul perfidiei şi a vicleniei — păşeşte pragul raiului. Femeia ascultând glasul şerpelui, vanitatea şi sumeţia se vârî în sufletul ei, întunecându-i mintea. Ne revocându-şi în memorie amenințarea dumnezeiască, se îndreptă spre pomul, între ramurile căruia pândeà răutatea iadului. Aci îşi perdù sufletul strălucirea şi voinţa puterea, cel dintâi păcat de pe pământ se comise. Tipul lui Dumnezeu se ascunse şi peste pământ veniră nenumărate mizerii. Curioşi-

tatea cuprinsă trupul și sumeția sufletul. Făptura văzută, care aveà destinațiunea a vesti puterea și frumusețea Domnului se revoaltă contra omului, ca și contra dușmanului lui Dumnezeu. Agrii începură a dà vieață la spini și polomidă, animalele sălbatice amenințau siguranța locuinței și toate elementele firei păreau aliate contra omului păcătos. Acestea sunt urmările păcatului. Păcatul este cauza tuturor nenorocirilor fizice și morali, cari cercetează pământul, din ziua când acesta se ivi pe pământ. In momentul, în care omul încetă a servi lui Dumnezeu se făcù sclavul păcatului, prada nenorocirii. A nu servi lui Dumnezeu înseamnă a nu voi să fi principele făpturii, și a provocà întreaga făptură a se luptà contra ta.

Aceia, cari nu voiesc a recunoaște această faptă istorică; adecă întâmplarea păcatului celui dintâi pe pământ nu vor fi nicicând în stare a-și explicà originea și baza internă a suferinței. Aceea este cauza pentru care așa de mulți vatămă pe Dumnezeu, și pe El ca pe cel mai mare Domn îl fac responzabil pentru suferințele din această lume. Dumnezeu este cel mai înalt, și cel mai perfect bun, orice face El, face bine, chiar și iadul, care l-a făcut este în sine ceva bun, fiindcă iadul este locul dreptății dumnezeești. Dumnezeu n-a împărtășit nici o făptură în rău, căci El n-are rău, chiar așa nu poate dà fapturilor cea mai mare perfecțiune, căci aceea o posede El singur în urma ființii Sale.

Răul în lume provine dela om, nu ca ceva de sine stătător ci ca o însușire internă a unei ființe. Răul s'a născut din abuzul ce l-a făcut omul față de cea mai înaltă capacitate naturală, față de libertate.

Acest abuz față de libertate, care noi îl numim păcat, și care a dat naștere la toate relele fizice și sociali, nu este dela Dumnezeu, ci singur omul l-a făcut. Păcatul este o opunere contra lui Dumnezeu, ca cel mai sublim scop și sfârșit al nostru; de aceea este unicul și cel mai mare rău în lume.

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

In *Biblioteca pentru toți* **Nr. 455** poemul diui Ludovic Dauș, *Blestemul,* care e povestirea tragică a unei familii din Moldova în timpul eteriei grecești. Scene repezi, puternice, pline de poezie și un umanitarism, care înduioșează până la lacrimi, acapără dela prima pagină pe cetitor și-l face să vibreze de durerile și nenorocirile străbunilor noștri atât de asurpriți sub jugul greu al fanarioților

PSALTIREA Profetului și Împăratului DAVID.

Prețul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocențiu M. Clain"* a teologilor din Blaj. E o scrigere foarte instructivă și interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. *Să află de vânzare la Librăria sem. teol. din Blaj.*

În curând va apăreà

Istoria Patriei

pentru școalele poporale

de *Iosif Marian*, învățător gr.-cat. aprobată de Ministrul de culte și instrucțiune publică.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiția.**

Licitație minuendă.

Curatoratul bisericesc gr.-cat. din Egheriște tractul Morlăcii în 15 August a. c. st. n. la 10 oare a. m. va ținea în școala gr.-cat. din Egheriște licitația minuendă pentru edificarea bisericii. Prețul statorit e: 15064 coroane. Reflectanții au să depună o cauțiune de 10%. Planul, preliminarul, condițiunile și formularul de contract aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan se pot vedeà în cancelaria parohială din Ciucea începând din 5 August până în 15 August st. n. a. c.

Iuliu Truția
paroh gr.-cat.

Mitru Danciu,
curator primar.

(34) 3—3

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de **Buziaș**

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(35) 3 - 12

Un învățăcel

se primește în prăvălia de manufactură și mărfuri curente a Dlui

Augustin Stupariu
Blaj — Balázsfalva

băiatul să fie din familie bună cu 1—2 clase gimnaziale sau asemenea școli.

Pe lângă cunoașterea limbii române să recere și cunoașterea vreunei limbi din patrie.

(38) 3—3

In propriul interes.

Primește numai țigla **BOHN**

din **Nagykikinda** și **Zsomboly** respingând ori ce altă **țiglă de calitate inferioară** pentrucă numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mustre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 7—?

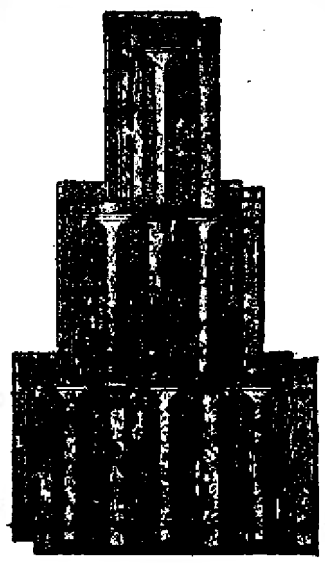

Țigla Bohn de Nagykikinda.

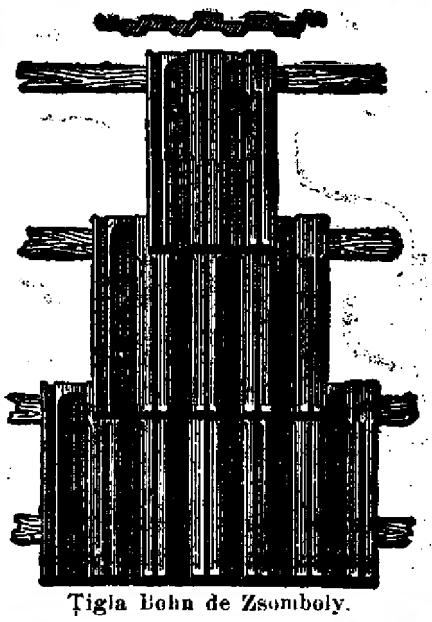

Țigla Bohn de Zsomboly.

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 40—52

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 41—52

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la renovarea bisericii gr. cat. din Cricău prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 300 cor. adecă treisute coroane la curatoratul parohiei gr.-cat. din Cricău cel mult până la 15 August n. 1909 3 oare d. a.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 17 Iuliu 1909 sub Nrul 4950 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Cricău între oarele 8—12 a. m.

Cricău, la 2 August 1909.

Liviu Dumitrean, adm. paroh. **Mihaila Todericiu,** curator.

Iuliu Mitrofan, v. curator.

(40) 1—1

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. din Subpădure (Erdöalya) prin aceasta să recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 200 cor. adecă donăsute cor. la oficiul parohial gr.-cat. din Subpădure (Erdöalya) cel mult până la 22 August n. 1909.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul și planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan pe cum și tot materialul necesar se poate vedeà zilnic la fața locului.

Subpădure, la 9 August 1909.

Ioan Anca, paroh gr.-cat. **Alexă Suciu,** curator primar.

(41) 1—1

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50, 25—25

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (46) 39—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armenioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o laturе prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 39—5.

Întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune. edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 25 August 1909.** **Numărul 33.**

Constituțiunea turcească și speranțele Românilor-Macedoneni.

Atragem luarea aminte a iubiţilor noştri cetitori asupra acestui articol, scris de un entuziast tiner macedonean, care doreşte prosperarea şi înaintarea conaţionalilor săi din Macedonia.

I.

În ziua de 10 Iulie a. c. zi memorabilă în analele Imperiului Otoman, s'a împlinit un an de zile, de când în mult sbuciumata și hârțuita patrie otomană s'a ivit soarele libertății, fraternității și egalității, gonind, nu însă pe deplin, norii întunecoși din orizontul patrei noastre. Întreaga lume a salutat cu bucurie și satisfacţie noua eră de progres și civilizațiune în acel colţ al orientului european, dar mai mult elementele autoctone, copleșite de atâta tirănie și apăsare din partea odiosului regim absolutist hamidian și mai ales elementul Român, care a îndurat cele mai atroce nenorociri și perzecuţiuni din partea bandelor și haitelor grecești, aducându-l la o ne mai pomenită mizerie și desperare.

Odată cu acordarea drepturilor constituţionale tuturor naţionalităţilor din gloriosul imperiu otoman, noi Românii în special, am hrănit speranţa, că în fine a venit timpul și pentru noi, făcându-ni-se deplină dreptate, ca la toate rassele și naţionalităţile din Imperiu, acordându-ne și nouă, leali și supuși credincioși patriei otomane, drepturile constituţionale, de a ne desvoltà pașnic pe calea cultului și învăţământului nostru naţional, drept natural, consacrat de însași divinitatea cerească, de a ne naște Români și a muri Români și supuși credincioși M. S. Sultanul Mohamed V.; iar nici de cum să fim atrași în mreja veninoasă a străinilor, cari până în prezent au dovedit în de ajuns, că hrănesc scopuri infernale pentru patria otomană și naţiunea românească.

Eroii Turciei-June, cari cu atâtea sacrificii au reușit să restabilească fericirea și pacea în patrie, cunosc prea bine, cine sunt amicii și dușmanii patriei lor și avem deplina convingere în patriotismul lor nemărginit, că vor face o selecţiune bine cumpănită între elementul român pașnic, dornic de dreptate, leal și credincios până la moarte lor, și între alte elemente dușmane patriei lor; și nu ne îndoim zic, că vor aveà bunul simţ de a acordà și Românilor acelea drepturi sacre, scăpându-i de sub nefasta înrâurire a negrului și cioclului reprezentant al bisericii ortodoxo-grecești, iar nu ortodoxo-ecumenice, cum se intitulează, acordându-le și lor un reprezentant naţional bisericesc, sub egida căruia să se poată desvoltà liber în patrie, conform legilor constituţionale.

Intreaga lume a crezut, că odată cu schimbarea regimului hamidian și restabilirea constituţiunii vor fi desființate acelea privilegii periculoase și dăunătoare Imperiului și tuturor naţionalităţilor etero-grecești, acordate nefastei Patriarhii grecești (nu ecumenice) din Fanar, care până acum un an a fost cuibul desbinărilor și învrăşmăşirilor dintre naţiunile creștine și chiar azi mai azistăm cum încearcă această hidră blăstămată de Dumnezeu și de întreaga creștinătate, prin diferite manopere a-și ridicà din nou capul, spre a se năpusti cu furie asupra nenorocitelor naţionalităţi din Imperiu, ce nu urmăresc scopul ei infernal de a deveni greci și a aspirà la o grecie mare, prin desființarea Imperiului otoman.

Zilele trecute reproducând ziarele române și străine proiectul de lege al Înaltului guvern imperial, în privinţa regulării și tranșării definitive a chestiunii bisericești din imperiu, am rămas uimiţi cu toţii văzând, că și sub acest guvern constituţional hidra grecească, protejiată de nu știu care putere străină, a reușit întru câtva a-și atrage simpatia junilor turci, cruţându-i privilegiile seculare, în detrimentul celoralalte naţionalităţi, ţinându-le încătușate și sub constituţiune sub nefasta ei autoritate spirituală diavolească, iar nu creștină. Dacă, din nenorocire, se va realizà această pacoste de a i-se tolerà și pe viitor și a nu i-se desființa privilegiile de către On. Cameră otomană, care numără în sinul ei deputaţi instruiţi și mari patrioţi, toată lumea va zice atunci, cu drept cuvânt, că în Turcia nimic solid nu se poate realizà; ca și sub absolutism dușmanii Imperiului otoman sunt privilegiaţi și sub regimul constituţional; iar fii credincioși ai naţiunii otomane sunt daţi din nou pradă blăstămatei hidre grecești.

Nu ne vine a crede, că un asemenea sacrilej se va săvârși de către camera otomană și de eroii Juni Turci, cari cunosc foarte bine, cât de sinceri sunt grecii, și ce fel de sentimente hrănesc aceștia pentru patria otomană. Au destule probe în privinţa aceasta și este de prisos a le reaminti junilor Turci uneltirile grecești.

Noi Românii și Albanezii avem firma convingere în patriotismul nemărginit al Camerei otomane și eroilor otomani, că nu vor alunecà și ei pe povârnișul greșelilor din timpul absolutismului, de a fi ademeniţi de fățarnicii și linguşitorii greci; ci vor deliberà și acordà deplina dreptate, libertate și egalitate tuturor naţionalităţilor din Imperiu, ca fiecare din ele să-și aibă câte un reprezentant spiritual naţional; și cu modul acesta pacea, frăţia și dreptatea vor luà locul anarhiei; iar hidra grecească în frunte cu gârbovitul ei Patriarh va încetà cu perturbările.

Vază bine patrioţii otomani, că scăparea românilor și Albanezilor de sub influinţa nefastă a Patriarhiei grecești, însemnează consolidarea patriei otomane. Vază junii Turci,

că decând această influinţă patriarhală grecească a fost alungată din România, Bulgaria şi Sârbia, în aceste ţări domneşte pace şi linişte printre creştini, tot aşa guvernul otoman constituţional, iar nu hamidian, trebuie să procedeze bărbăteşte, fără vre-o influinţă din afară, cu această odioasă Patriarhie anti-creştină, tăindu-i cu desăvârşire influinţa şi privilegiile antilegale şi anticanonice şi să înceteze odată pentru totdeauna acest stat în stat.

Toţi fiii patriei otomane, azi nu doresc să mai existe privilegiaţi şi neprivilegiaţi ci toţi să fie egali, fraţi şi părtaşi la fericirea şi nenorocirea patriei otomane. Aceia dintre fiii patriei otomane, cari doresc păstrarea privilegiilor Patriarhiei greceşti şi altor instituţiuni similare, sunt vânduţi străinilor şi trădătorii patriei noastre otomane.

Incă în anul 1904, după înăbuşirea revoluţiunei Bulgarilor, din vara anului 1903, care ne-a cauzat nouă Românilor din Macedonia, mare pagubă, cu nrul 4 al ziarului „Unirea" am început şi terminat vre-o 15 articole cu descrierea întîmplărilor religioase şi naţionale între diferitele rase şi confesiuni, ce alcătuesc Macedonia; şi cu deosebire între Greci, Bulgari, Români şi Sârbi.

Dintre aceste rase şi naţionalităţi, noi Românii eram cei mai traşi şi împinşi în vălmăşagul luptelor; căci şi Sârbii şi Bulgarii, şi mai cu deosebire Grecii au încercat şi încearcă incă toate mijloacele pentru a ne trage în partea lor, forţându-ne prin incendieri şi asasinate a ne părăsì dulcele nostru graiu românesc. — Probă despre criminalităţile săvârşite de greci în ultimii ani în contra noastră este lungul martirologiu publicat de mine în ziarul francez „La Romanie" din Bucureşti.

Se credeà de întreaga lume că, prin Iradeaua detronatului Sultan Abdul Hamid, prin care ni-se recunoşteà fiinţa noastră naţională în Macedonia, se va pune o dată capăt neinţelegerilor; şi într'adevăr, pentru noi acea Iradea erà un răsărit de soare, după atâtea furtuni; dar tot aceasta Iradeà erà şi motivul de mai multa escitare a correligionarilor noştri întru ortodoxie, a grecilor, cari mai rău s'au îndârjit în contra elementului românesc cu pumnale şi iatagane, semănând moartea în toate părţile.

Iradeaua aceea deci, nu erá suficientă pentru vieaţa noastră naţională românească... şi aromânii aşteptau timpuri mai bune şi un soare mai dulce.

A venit evenimentul detronărei sultanului Abdul Hamid prin tinerii turci, cari azi stăpânesc Turcia şi cari au votat o constituţie cam analoagă celoralalte state europene. — Bucuria Aromânilor a trebuit să reînvie; şi mai ales când, în parlamentul turcesc au putut întrà şi doi reprezentanţi români. — Bucuria aceasta a noastră însă, încă va fi de scurtă durată, dacă uneltirilor grecilor şi ale Patriarhii fanariote li-se vor face vre-o concesie, pe cum se vede, şi în contra cărora, nu numai noi Aromânii suntem nedreptăţiţi, dar şi Albanezii naţionalişti şi chiar Bulgarii, cari sunt mai număroşi şi mai bine organizaţi şi reprezentaţi prin Exarhatul lor, vor duce mai departe lupta, poate chiar cu arma, contra antârţilor şi a tot ce e fanariotic şi patriarhist.

Dar, orice schimbare religioasă sau naţionalistă se va face în Macedonia şi orice turnură va luà chestiunea bisericească fie în favorul sau defavorul nostru, rămân nestrămutat în convingerea mea, că noi Românii macedoneni nu vom aveà pace şi liniste, nici chiar ocrotiţi de constituţiunea turcească şi chiar de armele glorioasei armate otomane, până atunci, până când noi nu ne vom separà cu desăvârşire de biserica grecească sau pravoslavnică, înfiinţând la Constantinopol un şef spiritual independent

FOIŢĂ.

CÂNTEC.

Izvoraşul de cristal
Murmură într'una,
Când răsare dinspre deal
Visătoare luna.

Fluturii, duioşii miri,
Lângă flori s'aşează,
Stelele ţes în sclipiri
Mândru brâu de rază.

Trandafirii zimbitori
Fericiţi visează,
Căci zefirii călători
Lângă ei veghează.

Craiul codru e'nverzit
Fluerul răsună,
Câmpul verde-a-'ntinerit
Totu-i voe bună.

Sandu Bujor.

O excursie.

— Povestire originală a „Unirii." —

Inţelesul se făcù în grabă. Când îţi stau gata de plecare doi cai albi înhămaţi la o trăsurică uşoară, când de-asupra bolta ceriului e vânătă ca cicoarea înrourată, iar înainte drumul se întinde ca o faşie de pânză albă, nu stai mult pe gânduri, ci primeşti cel dintâi îndemn ce-ţi vine dela un om bun. Şi Ionu Anichii e om bun, Dumnezeu să-l ţină, şi căluţii lui drept că-şi arată prea tare şira spinării şi coastele, dar aspri cai. Iar stăpânul le ştie şi năravul. Când pleacă la drum le dă ovăs amestecat cu păpuşoiu, îi adapă apoi la izvorul rece din luncă, şi când se aşază pe capră, se aşază hodinit, ştie că-i cu nădejde acum.

Ne ghemuiserăm şase în trăsurică. Omul bun aşa e, plecă singur de-acasă şi din fiecare colţ de drum ià pe câte un nenorocit. De cai nu ne gândim noi acum, de ne-ar puteà târâi cale de opt ceasuri, dar de la o vreme, ne gândim cu milă la noi, simţind cum înţepenim, nu ne trezim fiecare cu câte o paralizie parţială. Dar în urmă ţinta noastră e să ajungem colo departe în creerii munţilor, nu să ne petrecem în cursul drumului. Şi totuşi abia trecù un ceas de drum, şi vre-o doi dintre noi începură să cânte arii vesele, romanţe de dor. Vezi că după ce stai aproape un an, fără să mai ieşi undeva în casa dealurilor împădurite, văzând aceeaş căldăruşe de cer, în fiecare zi, — după ce ajungi în regiuni nouă sufletul prinde de-odată aripi şi porneşte spre nemărginirea cu care e frate, şi care trăieşte mijind chiar în sufletul omului. Şi numai gândul depărtării te face să visezi, dar încă pornind odată spre aceea depărtare!

Eu ascultam cântecele vesele, ariile triste a pretinilor, şi simţeminte vechi începură să se deştepte, gânduri şi amintiri să mă împresoare. Şi trăind în lumea lor, regiunile ce se deschideau la fiecare cotitură de drum, îmi păreau nişte icoane legate de lumea închipuirii mele.

Dar iată că înaintea noastră îşi desface pieptul lat, ţepuş, un deal şi pe dealul acela caii încep să se îndoaie, spinările lor să se arcuiască şi picioarele să se încordeze nervoase.

„Jos fârtaţi că-i urcuşul cu temei" ne zise Ionu Anichii, „jos până trece alba dealul." Ne coborârăm, şi pe muchea dealului poposirăm alăturea de trăsură şi de cai. Şi m'am gândit atunci, un om care merge vecinic pe sus, nu va puteà înţelege şi deci, nu va puteà simţi niciodată mizeriile de jos.

De aci scoborâşul e iute, şi cei doi cai albi abia pot opri trăsura înghesuită, care îi împinge tot mai iute la vale.

Inaintea noastră trecură alţi drumeţi, cu aceiaş ţintă: să ajungă de seară la poalele Găinei. Iar noi dela o vreme avurăm două

de cele două biserici greacă și pravoslavnică. Dar cum acest vis nu ni-se va realizà încă mult timp; de oarece multe piedeci sunt la mijloc; scăparea noastră este în altă parte și anume la mama noastră Roma. Și acum ca și la 1904 propun connaționalilor mei, că după atâtea lupte și interveniri zădarnice ce am încercat și încă mai încercăm ca naivii, pe lângă Patriarhia grecească din Constantinopol de a ne recunoaște biserica noastră națională, singurul mijloc este de a rupe odată pentru totdeauna relațiunile noastre cu această autoritate bisericească și a ne îndreptà privirile noastre aiurea; și anume: *la adevărata și dumnezeiasca biserică alui Hristos dela Roma, mama românismului.* Să cerem dar unirea bisericii noastre române cu biserica din Roma.

Un Român Macedonean.

CORESPONDINȚE.

Furtuni și discordie.

(De sub poalele Meseșului.)

Furtuni aducătoare de grindine și vărsări de ape s'au deslănțuit anul acesta pe multe locuri, lasând urme de prefngrijiri în piepturile poporațiunii. Dar poporațiunea română de pe Valea Agrijului și de sub poalele Meseșului se vede, că soartea nu o lasă numai cu furtuni produse de elemente, ci o ceartă și cu furtuni isvorîte și din inimile omenești, furtuni provenite din pofta de a înghiți. Ceea ce în apă, fac cei mari celor mici; astfel și în conviețuirea omenească, cei mari vreau să înghită pe cei mai mici.

Progresul dovedit atât pe terenul moral cultural, cât și pe terenul social-economic al poporațiunii române de pe Valea-Agrijului și de pe sub promontorele Meseșului, a devenit spin în ochii oamenilor de pe la Zălau. Jalnzia de o parte, și mai mult, ura de rasă de altă parte; i-au adus la pofta — dacă nu mai mult, dar barem — a pune stavilă progresării și înaintării poporațiunii române din sus numitul ținut.

Mijloacele ne sunt cunoscute: Maghiarizarea și colonizarea. Cu cel dintâiu mijloc s'a început, împestrițându-ne romanticul ținut cu vre-o patru școale de stat. Însă acest mijloc părându-li-se cam insuficient — se urzesc acum și colonizarea cu scumpul odor de Ciangăi, sau Săcui perduți.

Preotul ev. ref. din Treznea Kusztos Gyula din încredințarea comitetului comitatens a colindat de vre-o câteva ori pe la toți proprietarii evrei și magiari cerându-le proprietățile spre vânzare statului; firește cu un preț, dacă nu mai mult, dară întreit abunăseamă.

In modul acesta limba magiară însușită în școale s'ar exercià în conviețuirea cu Săcuii coloniști, iar rezultatul — magiarizarea totală și ștergerea din cartea vieții a populațiunii române de pe Valea-Agrijului și de sub poalele Meseșului; sfârșindu-se cu aceasta limba și toate datinile străbune moștenite dela coloniștii aduși de marele străbun Traian.

Bine este cunoscut ori și cărui om cu cunoștințe sănătoase a trecutului, că sacrul foc al cunoștinții de sine ca națiune, al conservării limbii și datinelor străbune, au fost nutrit de două vestale. Și acestea vestale au fost la poporul român preoțimea și dăscălimea. Ori și care au fost cualificațiunea și cultura acestora, dar scopului sfânt au făcut destul. Au conservat poporului limba și cu ea națiuneă până în acestea timpuri de noui prigoniri a acestor sfinte clenodii. Astăzi însă nu va fi așa. Astăzi preoțimea acestui ținut când prinde vre-o foaie în mână mai întâiu caută să vază în foaie, că ce se mai scrie de congruă, iar dăscălimea privește cu respect și sfințenie la palatul Inspectoratului din Zălau, și se grijește, ca nu cumva, — prin vre-o însinuare a notarului — se devină neplăcut nagyságosului. Dar mai dureros și decât acestea este vieața nearmonică și lipsa de solidaritate între tot ce e românesc astăzi în acest ținut amenințat și expus. Discordia și pizma stăpânește tot ce este românesc în acest ținut. Văd apropiindu-se furtunile distrugătoare de neam, și dânșii ca ieșiți din minți, se pizmuiesc și ceartă pe contul poporului.

Aduceți-vă aminte, oameni buni, de cele ce le ziceà bardul Mureșan, celor din principate:

„Pe voi vă nimiciră a pizmei răutate
Și oarba neunire...“

Priviți furtuna! Lăsați pizma și certele la o parte. Dați-vă mâna de frați, căci astăzi timpul vă cere mai mult, ca ori și când altă dată să fiți una!

Meseșanul.

Din despărțământul Cluj al Asociațiunii.

Adunarea generală ordinară a acestui despărțământ în acest an a fost invitată de zelosul membru al comitetului nostru *Aurel Pop* în comuna sa Jucul-de-sus.

ținte; să ajungem trăsurile ce ne apucaseră înainte, și să nu încetăm până la poalele muntelui.

Dar se vede, că noi plecarăm cu mult în urma celoralalți. Pe cine întrebam, ne răspunneà că „domnii trecură în sus de trei până în patru ceasuri.“

Sara începù să pogoare, cu umbrele moi răcoroase, ca o mantie uriașă și nespus de fină. Sus pe creștetele munților râde încă soarele, dar prin văile afunde păcla de umbră se tot îndeasă. Și iată un lucru ciudat: regiunile până aci le-am mai văzut, dar nici când nu mi-au părut așa de triste ca acum. Sara, până acum, nu le văzusem Și se vede că înserarea dă un farmec deosebit pădurii, și pe munții ce ne urmează de amândouă părțile drumului, pădurea e așa de puțină. De aceea, se vede, îmi părură munții aceia așa de triști, ca niște uriași cerșitori încremeniți, orbi. Au fost odată păduri și pe aci, dar acum abia tufișuri amărâte acoper pe unele locuri coastele rănite de păraie și prăpăstii ale munților. Abia unde și unde vre-un brad se înalță ca o sentinelă trufașă. Și numai pe un povârniș, la stânga, dai încă de un brădet întreg, mai tinerel, care se vede mirat, că a mai rămas singur, din bogăția codrilor întunecoși de brad, ce-au stăpânit odată pe aci.

Ionu Anichii nu erà bucuros că nu ajungeam pe cei porniți înaintea noastră.

Lui îi place așa să alerge trăsurile șir una după alta, surugii de pe capre să-și întoarcă capetele și arunce glume, caii să încerce a trece înaintea trăsurii, ce lunecă înainte. Și când se convinse că nu mai e nădejde de a ajunge pe ceialalți, la un izvor zmânci hățurile și ne zise: „Jos fârtaților, să răsufle gloabele.“

Răsuflară gloabele și prăpădiră câte-o traistă de ovăs, și îmbucarăm și noi așa pe încetul, gândindu-ne la drumul necunoscut ce se desfășură înainte, peste care se lasă tot mai groasă ceața însărării.

De aci în colo caii mergeau mai mult la pas, și când trecurăm podul s'o luăm pe drumul Vidrelor, ne atinse de-odată o răcoare învietoare, Incepeà răsuflul curat și tare al culmilor înalte, a puternicilor păduri de fag și a rîulețului de munte — creanga vidreană a Arieșului. — Calea e bună și pe aci. A tocmit-o căruța moțului vecinic drumeț, și copita calului vânjos de munte.

O țară a parte, deosebită, se începe de aci nespus de bogată în curățenia firii. Și cum înaintam când în pas, când în trap, când pe jos unde dam de „piepturi,“ în sufletele noastre se strecurà încet încet o sfială la început abia simțită, apoi tot mai stăruitoare. Intram în țara care a dat neamului nostru sufletul cel mai nobil, cel mai curat și cel mai nenorocit din istoria noastră mai apropiată. Și începeam să înțelegem din curățenia și sfințenia naturii ce stăpânește aci, sufletul acela mare, vecinic setos de dreptate, pe cari totuși nu a aflat-o nicăiri în lumea aceasta.

Cântecele prietinilor se curmară, tăcerea ce ne împrejmuià se cobori ca o taină sfântă peste sufletele noastre, și noi, muritori de rând începurăm să ne gândim și să simțim ceea ce se coboară peste tot numai în suflete alese. Și judecam: iată că nu e de desprețuit nici un suflet omenesc, iată în fiecare dorm ascunse simțemintele celea mai înalte, iată că pentru fiecare om sunt clipe, când uită pământul, și pleacă bucuros spre înălțimile curate ale gândirii și simțirii.

Din când în când se ivește o căsuță la marginea drumului, case munteneșți din bârne, case curate, în cari e lumină și pe această vreme târzie. Auziam mai târziu că mulți locuitori, ca meșteșugari, lucră până târziu, dar totodată în sara aceea de Sâmbătă se pregăteau și pentru târgul de Dumineca.

(Va urmà).

Haz.

Mama: Dacă te porți bine și vei fi fi bun, atunci vei ajunge în raiu și vei fi înger.

Nițu: Ei dar eu vreu să fiu arhanghel!

S'a ţinut la 8 August n. a. c. — Comitetul în frunte cu directorul său *Eugen Pop Păcurariu* şi alţi inteligenţi din Cluj, au plecat cu trenul de amiazi, şi dela gara Apahida a făcut calea până în Jucul-de-sus în un frumos convoiu de vre-o 7 trăsuri. La marginea satului e întimpinat de tineretul satului, care la apropierea şi sosirea comitetului întonează în cor un „bine a-ţi sosit la noi," iar învăţătorul local *Ion Corpădean* binevenţează comitetul şi pe oaspeţi. După un scurt răspuns rostit de directorul despărţământului, plecăm spre casa ospitală a preotului Aurel Pop, de unde, descălecând cu toţii mergem la şcoală. Aici erà astrâns aproape întreg poporul din Jucul-de-jos, tineri şi bătrâni, bărbaţi şi femei, o ceată de ţărani din Jucul-de-jos, şi câţi-va din Feiurd, în faţa acestei mulţimi şi în faţa unui număr neobicinuit de mare de inteligenţi, directorul despărţământului deschide adunarea tălmăcind pe înţelesul poporului ce este Asociaţiunea, care e menirea ei, şi cum lucrează pentru ajungerea măreţelor sale scopuri.

Secretarul *Dr. Valentin Poruţiu*, cetește raportul general despre activitatea comitetului dela ultima adunare generală ordinară din Jucul-de-jos dela 7 Iulie n. 1908.

Din acest raport amănunţit ne-am convins, că comitetul, cârmuit de prezidentul său, a desvoltat o activitate frumoasă în butul tuturor piedecilor, cari i-se puseră în cale.

S'au ţinut vre-o 17 prelegeri poporale, dintre cari 13 cu schiopticonul din partea directorului despărţământului.

S'a sporit biblioteca despărţământului cu două broşuri.

S'a reorganizat agentura tinerimii universitare din Cluj, sub prezidiul directorului despărţământului, asemenea şi cea din Feneşul-săsesc încredinţându-se conducerii preotului şi învăţătorului. S'au îndatorat beneficiaţii „Internatului Petran al Asociaţiunii" să lucreze de fiecare semestru câte o conferenţă sau dizertaţie populară, cari se critizà şi îndreptà în şedinţele agenturii tinerimii universitare.

S'a făcut tot posibilul pentru întemeierea cursurilor de adulţi analfabeţi. Învăţătorul Ioan Corpădean, a primit un premiu de 20 cor. pentru un astfel de curs.

S'au mai ţinut 2 adunări de cerc extraordinare. In *Berind* la 8 Noemvrie n. 1908, unde s'a aşezat o piatră comemorativă de marmoră pe casa naşterii *Baronului Vas. Lad. Papp*, fost vice-guvernator al Ardealului şi preşedinte al Asociaţiunii. Aici s'a pornit acţiunea de a se ajutà edificarea unei şcoale nouă confesionale în cinstea şi pentru pomenirea Baronului V. L. Papp, din desfacerea broşurei Nr. 16, din biblioteca despărţământului nostru „Vieaţa şi activitatea Baronului Vas. L. Papp" în acest scop.

La adunarea dela 31 Maiu n. 1908, din *Feneşul-săsesc*, sau aranjat 2 expoziţii, una de vite, din partea „Tovărăşii pentru asigurarea vitelor," şi alta de ţăsături şi lucruri de mână, din partea *agenturii* de acolo, amândouă foarte reuşite. S'a cercat asigurarea existenţei şcoalei din Gilău, locul naşterii fundatorului Asociaţiunii „Ioan Petran."

S'a mântuit din ghiarele peririi vecinice Societatea de lectură — *Casina română* — din Cluj, aşezându-se în condiţiuni foarte avantagioase în casele fundaţiunii Ioan Petran.

S'au făcut mari îndreptări atât în ce priveşte locuinţele, cât şi disciplina în „Internatul Petran — al Asociaţiunii," încredinţându-se conducerea Internatului directorului despărţământului ca rector, şi tot dânsului i-s'a dat şi grija realităţilor acestei fundaţiuni alui Ioan Petran, ca curator.

S'au constatat ajutoare însemnate date despărţământului pentru trebuinţele sale, din partea Institutului *„Economul"* din Cluj, peste 300 cor. şi totodată şi schiopticonul pus la dispoziţia şi folosirea despărţământului. *Dr. Victor Poruţiu,* advocat, viceprezident al comitetului a dat 75 cor., Institutul *„Vatra"* din Cluj, 10 cor.

Raportul general s'a dat spre cenzurare şi referare unei comisiuni din Dnii: *Dr. Elia Dăianu, Mihail Hodârnău,* şi *I. Hopârtean,* Raportul cassarului şi proiectul de budget pentru anul 1910, cetit de cassarul despărţământului dl *Antoniu Mandeal,* s'a dat comisiunii constătătoare din dnii: *Teodor Ciortea, I. Petean* şi *Bas. Poruţiu.*

Delegaţi la adunarea generală din Sibiiu, au fost aleşi *Dr. Amos Frâncu* şi *Dr. Victor Poruţiu,* iar suplenţi *Eugen Pop Păcurariu* şi *Antoniu Mandeal.*

Comisiunile se retrag şi în timpul acesta se ţin pentru popor 3 conferenţe, 2 cetite şi cea din urmă rostită liber.

1. *Ioan Hăţeganu,* protopopul Cojocnei, cetește o potrivită conferenţă contra sudalmelor, ilustrându-o cu o mulţime de exemple din sf. Scriptură, şi îndemnând poporul la alipire către biserică şi Dumnezeu.

2. *Emiliu Folea,* stud. jurist, cetește dizertaţia sa despre „Trecutul neamului nostru." O frumoasă povestire a istoriei poporului românesc dela descălecarea lui pe acestea plaiuri şi până în ziua de azi. Indeamnă poporul să fie mândru de obârşia sa şi să se facă vrednic de menirea sa ca popor în lume.

3. *Ioachim Pop,* învăţător în Feneşul-săsesc, vorbeşte cu multă competinţă despre băncile poporale sistem „Reifeisen," şi în legătură cu acestea despre folosul nespus de mare al „Tovărăşiilor pentru asigurarea vitelor."

După o scurtă apreţiere a acestor conferenţe din partea directorului despărţământului urmează referada comisiunile de mai sus.

Mai înainte *Dr. E. Dăianu,* tălmăceşte poporului întreg cuprinsul raportului general al comitetului.

Referentul comisiunei pentru acest raport On. *Mih. Hodârnău* cetește referada comisiunii, şi propune primirea raportului cu unanimitate, pe lângă exprimarea deplinei mulţumiri pentru frumoasa activitate desfăşurată de comitet.

Tot asemenea e primit şi raportul cassarului şi proiectul de budget pe anul 1910, la propunerea referentului comisiunei censurătoare a dlui *Bas. Poruţiu.*

Urmând alegerea unui nou comitet cu mandat pe 3 ani, la propunerea membrului *Mihail Hodârnău,* se realege aproape întreg comitetul vechiu în frunte cu On. *Eugen Pop Păcurariu,* ca director-preşedinte. Se mai aleg 2 membrii suplenţi dnii: *Ladislau Pop,* asesor la sedia orfan. în pens. şi *Iosif Orga*, secretar la „Economul" în Cluj.

Preşedintele, după exaurarea programului şi ordinei de zi, făcând o recapitulare a celor petrecute şi săvârşite în adunare, şi îndemnând poporul să urmeze sfaturile şi pildele date, închide adunarea între aclamările generale ale adunării. On. *Aurel Pop,* preotul local, în cuvinte vădit simţite mulţumeşte comitetului şi întreg publicului asistent pentru cinstea de care le-a învrednicit comuna, venind în mijlocul poporului său, şi ne învită cu drag la masa dânsului.

Masa aranjată, erà un adevărat banchet în toată regula. Eram vre-o 75 persoane, Domni, Doamne şi Dnişoare. Atât la adunare cât şi la masă erà de faţă şi *Baronul Horváth Kálmán* cu familia sa.

S'au rostit câteva toaste.

Petrecerea aranjată din acest prilej, s'a ţinut în noua şcoală română confesională. Până ce inteligenţa începuse a-şi petrece cu mare însufleţire, în curtea şcolii *directorul despărţământului* ţine 3 prelegeri poporale cu schiopticonul. A vorbit poporului despre Roma, despre Alcoolism, şi a făcut o fugitivă călătorie prin oraşele mai însemnate din România.

Petrecerea a succes foarte bine şi a durat până dimineaţa la 4 oare. Trebuie se remarc la acest loc o împrejurare care poate servi de pildă inteligenţii noastre dela oraşe, şi în special inteligenţii române din Cluj.

Familia Baronului Horváth, 2 dnişoare contese, au luat parte la petrecere, şi fără să facă deosebire şi alegere între dansatori, au dansat până dimineaţa la 4 oare încontinuu, luate fiind, să zic aşa, din mână în mână.

Avis mai ales acelor Doamne şi Dşoare din Cluj, cari nu prea iau parte la petreceri aranjate de inteligenţa noastră dela sate, cu atât mai vârtos nu la petrecerile şi convenirile sociale ale Reuniunii meseriaşilor nostri români din Cluj, pentrucă — vezi Doamne! — dânsele sunt superioare ca clasă şi cultură socială Doamnelor şi Domnişoarelor inteligenţii noastre dela sate şi mai cu seamă celor dintre meseriaşii şi industriaşii noştrii dela oraşe, din Cluj şi de airea.

Sărmană inteligenţă românească, care îi-şi dă aerea de nemeritată şi neexistentă cultură aristocratică dând să se înţeleagă cât de departe şi cât de sus plutesc dânsele deasupra clasei noastre mijlocii.

Aceasta mai bine ar putea-o face venind cu drag în mijlocul meseriaşilor mai cu seamă, şi nu prin priviri despreţuitoare ci prin condescendenţă şi amabilitate, isvorită şi pornită din conştiinţa datorinţelor sale culturale — sociale, mai uşor s'ar puteà afirmà şi mai bine şi-ar validità aceea, ce — greşit cred — că o fac prin acest separatism lipsit de orice duh şi bază reală.

Să sperăm însă o grabnică îndreptare în această privinţă, pe urma pildei date de acestea două ilustre dnişoare cu adevărat aristocrate, şi pe urma zilnicilor pilde date de inteligenţa noastră blăjană, sibiiană şi braşoveană.

Raportor.

Fondurile de penzie ale preoţilor. Chestia dotării fondurilor deficienţilor şi a preoteselor văduve, continuă a ţineà deştept interesul preoţimei noastre. Primim mereu scrisori cu recercarea de a le publicà, dar după ce nu avem de a face cu idei şi propuneri nouă, ne îndestulim a le menţionà numai.

Dorința generală e, ca taxarea să se facă cu 5% după congrua întreagă, adecă după 1600 cor. respective 800 cor. lăsându-se deplină libertate ca și cei cu congruă mai mică să poată plăti, ca teologii regulați. Și aceasta ni-se pare, că e și punctul cel mai corect. Cred însă unii preoți, că dotația bisericilor, nu e îndestulitoare. Dacă pentru fondul de penzie a învățătorilor comuna bisericească erà obligată să plătească 24 cor. plus câte 30 fil. dela băieții de școală, cu atât mai vârtos ar trebui să se plătească suma aceasta pentru fondul preoților, cari, cel puțin, până acum și de sigur, că și pe viitor, stau mai mult la dispoziția credincioșilor.

Un preot mai tiner propune formarea alor 2 ori 3 clase de penziune, având, ca cei ce vor să beneficieze de 1000—1400—1600 cor. să solvească taxa a proportione. El o află aceasta de necesară. din motivul, că fiind sumele acestea îndestulitoare pentru a asigurà subsistința unui preot, să poată trece în deficiență mai mulți, nu ca acuma, când pentru aceea nu se penzionează preoții, fiindcă penzia e prea mică, și astfel rămân în păstorirea sufletelor mulți oameni neputincioși, ceea ce e numai spre marea daună a bisericii noastre afirmă dsa, „care — biserica, — are lipsă de luptători energici, vânjoși, oțeliți, iar nu de invalizi și fisice și spirituali.“ Se cunoaște îndată omul tiner, care e dornic de luptă și progres, numai cât ideea aceasta e greu de realizat, fiindcă atunci ar trebui plătite procente mari, cari să poată dà venite mari. Mai bine mai pe încetul, dar sigur. Dacă de pildă viitorul sinod ar hotărî ca penzia preoților în proximii 5 ani să fie 6, 9, și 12 sute coroane, încă ar fi destul. Peste alți 5 ani s'ar ridicà de sigur la o sumă și mai mare, fiind mai mari și contribuirile. Și în sfârșit am ajunge ca peste 15—20 ani penzia unui preot să fie de 1200 cor. ceea ce după relațiunile noastre încă ar fi destul. Mai rău stăm însă cu fondul preoteselor văduve și orfanilor de preot, cari sunt mulți. Și pentru acest fond, frații preoți cer ridicarea ajutoarelor, dar nu se gândesc că înainte cu 20—25 ani taxa ce o plătiau pentru fondul văduvelor erà de 1 fl. și numai de atunci încoace, primește $^2/_3$ parte din taxele fondului deficienților, cari fac cam 20 mii cor. Ei bine, ce se poate împărți din 20—30 mii cor. la sute de văduve și orfani? Pe viitor ridicându-se taxele la 80 cor. se poate sperà o ajutorare mai corăspunzătoare a văduvelor. Pentru acum ar fi ceva ideal, observă un preot, când o văduvă ar primi pe an 600 cor. și orfanii 300 cor. Cu ajutorul lui Dumnezeu și cu încredere în puterile noastre toate se pot face.

Nu-i rea nici ideia, ca și văduvele să fie clasificate, ca și preoții și că altcum să fie ajutorată o văduvă tineră și altmintrea una mai în vrâstă.

Să sperăm, că peste 2—3 luni se va convocà Sinodul arhidiecezan și atunci așteptărilor noastre li-se va dà o soluție îndestulitoare. Și până atunci, cum observă un frate „e nedemn de noi a ne lamentà, cât ne ia gura și ne rabdă hârtia.... Și apoi a te văierà ziua-noaptea cu rost și fără rost, a descrie situația noastră în colori adese prea triste, a argumentà cu fel de fel de dovezi, cât de necesar e, să ne asigurăm viitorul nostru și al familiilor noastre, și apoi a oferi spre acest scop 2% a venitului, e — mai mult decât ridicol!“

Cum am accentuat și mai în sus să ținem calea mijlocie, căci e mai sigură și duce mai curând la rezultate.

REVISTE.

Budapesta. Nimic deosebit în lumea politică dela noi. Mișcarea ce a produs ordonanța ministrului referitoare la limba de catehizare a copiilor români începe să scadă, căci Ministrul Apponyi spune prin alții, că ordonanța din chestiune s'a trimis fără ca dânsul să fi avut cunoștință despre aceasta, și că nu consimte cu intențiile acelei ordonanțe.

Turcia. Norul războinic ce venià despre răsărit a dispărut. Turcia și Grecia sunt iarăș în apele limpezi ale păcii. Poarta probabil sub influința notei colective a marilor puteri, a aflat, că răspunsul guvernului grecesc la nota diplomatică a sa este mulțumitor. In urma aceasta și încordarea relațiilor, ce a existat de un timp în coace între ambele state a încetat ca prin minune. Baterea în retragere a guvernului turcesc este evidentă. Ea a urmat negreșit sub presiunea notei colective a puterilor protectoare, cari afirmativ ar fi făcut responzabilă Poarta pentru izbucnirea unui eventual conflict cu Grecia. Vești sosite din Constantinopol și Creta spun, că decisiunea consiliului de ministri a făcut foarte bună impresie asupra opiniei publice grecești și otomane.

Numai Albanezii din Iped se arată nemulțumiți și pretine, ca guvernul să deà seamă despre demersurile ce a făcut în chestia cretană.

Ministrul de externe turcesc a declarat, că chestia autonomiei Cretei trebuie rezolvată. Guvernul turcesc a luat măsuri și cu privire la încetarea boicotului îndreptat împotriva mărfurilor grecești.

O oare care nemulțumire se zice, că s'ar fi arătat în sinul corpului ofițerilor grecești în urma căreia, regele George s'ar fi decis să abzică de tron. Faima aceasta se desminte din locul cel mai competent.

Înștiințare.

Pentru anul școlar 1909—1910, primirea elevilor la gimnaziul superior gr.-cat. din Balázsfalva—Blaj — se va face în modul următor:

Marți în 31 August 1909 se vor ținea examenele de corigență și supletoare, precum și cele de primire cu elevii, cari doresc să intre în clasa I-ă gimnaz., n-au însă testimoniu despre absolvarea clasei IV-a elementare.

Miercuri, Joi și Vineri în 1—3 Septemvrie a. c. va fi susceperea elevilor. Intâiu se vor înmatriculà aceia, cari în anul școl. 1908/9 au studiat la acest gimnaziu, apoi aceia, cari vor veni dela alte școale medii.

Școlarii veniți după 3 Septemvrie, vor fi primiți numai dupăce își vor motivà întârziarea. După 8 Septemvrie directorul gimnazial, nu mai poate primi școlari ordinari.

Condițiuni de primire:

1. Fiecare elev se va prezintà la directorul cu testimoniul școlastic al anului 1908/9, chiar și acela, care a studiat în anul trecut la gimnaziul nostru.

2. Elevii, cari vin pentru primadată la acest gimnaziu, au să se înfățișeze la directorul cu părinții, eventual tutorii lor; să aducă *carte de botez, testimoniul anului 1908/9 și dacă au trecut de 12 ani, atestat dela medic, că sunt revaccinați* (oltuiți a doua oară).

3. In clasa I. se vor primi elevii, cari au împlinit 9 ani, și nu au trecut de 12 ani; față de aceia, cari au trecut de 12 ani, decide conferința profesorală. Fiecare se va prezintà cu testimoniul clasei IV-a poporale, ori se va supune la examen de primire.

La încuartirare părinții și tutorii să ceară și sfatul directorului ori al profesorilor de clasă și pe lângă altele să grijească, ca în acelaș cuartir să fie elevi cam de aceeaș etate, din aceeaș clasă, ori măcar din clase apropiate.

5. Elevii, cari în 1908/9 n-au cercetat școala, au să se legitimeze, din ce cauză au lipsit dela școală.

6. Elevii sunt obligați a se provedeà cu toate cărțile de lipsă, și sunt opriți dela cumpărarea cărților învechite, ori a cărților cari nu sunt prescrise.

7. Cu ocaziunea inmatriculării, fiecare elev e dator a plăti *taxa fundamentală,* care pentru elevii, cari au studiat și mai înainte la acest gimnaziu este de **6** (șese) coroane, iar pentru cei ce vin primadată **12** (douăsprezece) coroane. Dela taxa fundamentală nu se dispenzează nici un elev. Au să solvească apoi ca *didactru anual,* cei din clasele I—IV câte **28** coroane, iar cei din clasele V—VIII câte **40** coroane, și anume jumătate din didactru la inmatriculare, iar ceealaltă jumătate în luna Februar. Se poate solvi însă și întreg didactru, cu ocaziunea inmatriculării.

Dela solvirea didactrului întreg, ori pe jumătate, se dispenzează elevii săraci cu purtare *bună* și cu progres cel puțin bun. Cererile pentru iertarea didactrului, trebuiesc înaintate direcțiunii, în zilele prime (până în 6 Septemvrie și până în 3 Februar) ale fiecărui semestru; cele sosite mai târziu nu vor fi considerate, asemenea nici acelea, cari nu vor fi provăzute cu *atestat de paupertate, datat cel mult din 1907,* și nu mai vechiu.

Pentru orientare se mai adaug următoarele:

a) Elevii, cari au să coreagă din 1 studiu ori din 2 studii, se vor însinuà la profesorul de clasă din anul trecut, cu testimoniul şcolastic. *Fără testimoniu nu vor fi admişi la examen.* Exemenele se vor ţinè în 31 August a. c. înainte de amiazi dela 8—11 şi d. a. dela 3—5 oare.

b) Elevii, cari vreau să facă examene supletoare, ori aceia, cari vin dela şcoale civile, şi alţii, cari au să facă examene de primire, se vor prezintà în 31 August, la 8 oare dimineaţa în cancelaria gimnazială. Tot aici şi elevii, cari n-au testimoniu de pe a IV-a clasă elementară, şi doresc să între în I. clasă gimnazială.

c) Elevii, cari vin pe clasele II—VIII. şi au studiat în 1908/9 la acest gimnaziu, se vor înscrie de directorul în 1, 2 şi 3 Septemvrie dela 9—12 oare şi dela 3—6 oare. Cu ocaziunea înscrierii vor predà testimoniul şcolastic directorului. *Fără testimoniu nu pot fi înscrişi.*

d) Elevii, cari vin pe clasa I. precum şi aceia, cari vin dela alte şcoale, se vor primi tot de directorul, şi anume, aceia, cari vin pe clasa I. gimn. 1, 2 şi 3 Septemvrie la *8 oare a. m.* şi *2 oare p. m.;* aceia, cari vin *dela alte şcoale, în 2 şi 3 Septemvrie, la 10 şi 4 oare.*

e) Primirea se va face în ordinea cronologică după cum se vor prezintà, până se va umpleà numărul prescris.

f) Taxele şi didactrul, se vor plăti la înscriere, cassarului, care va fi lângă directorul. Fără plătirea acestora nu va fi înscris nimeni. Chitanţele despre plătire, se vor predà profesorilor de clase, în cea dintâie oară de prelegere.

g) Elevii, cari nu sunt oltuiţi a doua oară, se vor oltui la 6 Septemvrie în localităţile institutului, având a plăti fiecare spesele împreunate cu oltuirea.

h) In 4 Septemvrie, dimineeţa la 6 oare 45 minute, elevii se vor adunà în clase şi de aici vor plecà la biserică, pentru a luà parte la invocarea Spiritului Sfânt şi la sf. Liturghie. După sf. liturghie se vor ceti legile şcolastice, şi la 9 oare se vor începe prelegerile regulate.

Direcţiunea gimnazială.

Programul

sărbărilor sfinte, ce se vor ţineà din incidentul peregrinajului dela Mănăstirea „Strâmba“ Fizeşului în 27 şi 28 August 1909.

In 27 Aug. 1909 la $2^1/_2$ oare p. m conferinţă pentru preoţi, după care „Inseratul.“

In 27 Aug. a. c. la 6 oare sara „Paraclisul P. C. V. Marie“ şi predică.

In 27 Aug. a. c. la 9 oare sara „Dupăcinarul“ şi predică.

In 27 Aug. la $11^3/_4$ noaptea, „Mezunopterul.“

In 28 Aug. a. c. la 3 oare dimineaţa, Mânecatul, sf. Liturgie (în biserică).

In 28 Aug. a. c. la 6 oare dimineaţa, Acatistul P. C. V. Marie şi predică.

In 28 Aug. a. c. la 9 oare dimineaţa, Liturghie la altarul castrens şi predică.

După celebrarea sf. liturgii, sfinţirea apei celei mici şi rugăciuni de deslegare pentru sufletele repauzaţilor în cimiter şi predică.

NB. *a)* Ascultarea mărturisirilor credincioşilor se face pe tot timpul sărbărilor, — — să suspinde numai pe timpul predicii.

b) Cuminecarea credincioşilor pregătiţi se întâmplă la sf. liturgii, ce se celebrează în 28 August la 3 şi 9 oare.

c) Administrarea sf. Maslu credincioşilor capaci şi demni e în 28 Aug. 1909 dela 6 oare dimineaţă.

Noutăţi.

Avis. Din cauza sărbătorilor bisericeşti şi civile din aceste doue săptămâni, dăm doi numeri într'unul. La proxima ocazie ne vom revanşà însă.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Şi pe calea aceasta aducem mulţumite în numele curatoratului sf. noastre biserici din Ghilad pentru aducerea jertfelor pe seama casei sfinte ale lui Dumnezeu. 1. Maria Mioc măr. Tamailă, nora sa Iuliana Mioc n. Corba şi cu nepoata sa Saveta Mioc au dăruit un covor foarte frumos pe analog, lucrat în stil românesc bănăţan. 2. Elena Radoiciu măr. Trailovici a dăruit o masă de giolgiu fin pe altar după prescrierea canonică, provăzut cu cigmă latâ de 80 cm. cu icoana Maicei Domnului. 3. I. Micşa cu soţia sa Solomia născ. Ţaran a dăruit un sfesnic de metal pe sf. altar, soţ la un asemenea sfesnic al bisericii. 4. Mihail Cruţig cu soţia sa Iuliana a dăruit un Euhologiu, un Liturghier, un Octoih, un Pentecostar şi un „Ingropăciunea Domnului“ 5. Iosif Bioşa crisnicul bisericii cu soţia sa Floare a dăruit 2 bucăţi canate pentru sf. Liturghie, şi anume pentru vin şi apă. 6. Ana Cercel măr. Dula a dăruit o cunună frumoasă de flori artificiale. 7. Maria Ţaran m. Tamailă a făcut prescurile în dar timp de 3 luni. 8. Elena Radoiciu m. Trailovici a făcut prescurile în dar timp de 2 luni. 9. Ana Kossuth m. Răthonyi a făcut prescurile în dar de o lună şi a promis a mai face până petrece în Ghilad. 10. Opriţa Popovici m. Biro ne dărueşte oleul de lipsă în candela, de asupra uşii împărăteşti în semnul focului dragostei, ce aceasta credincioasă păstrează în inima ei către Mântuitorul sufletelor noastre. 11. Moise Nicolae a dăruit 40 cor. în bani gata. 12. M. On. D. George Muntean protopopul Torontalului, fost paroh al Ghiladului a dăruit pretenziunea sa de 26 coroane faţă de un poporean al nostru în cambiu. 13. Lazar Mioc cu ajutorul lui Pavel Morărescu au reparat crucea dinaintea bisericii pe drum. E de însemnat, că după o secetă lungă, când toţi oftam după ploaie, când aceşti binefăcători au lucrat la sf. cruce a început a se revărsà peste hotarul nostru o ploaie binefăcătoare. Indemnarea graţioasă a Părintelui Cerasc, ca să ne punem toată nădejdea noastră în Cel, ce erà răstignit pe sf. Cruce. Puneţi-vă dar cu toţii nădejdea voastră în El, carele însutit plăteşte pentru darurile aduse pantru Casa Lui cea sfântă. „In dar a-ţi luat în dar să daţi.“ Ghilad în 16 August 1909. Cornel Lengyel de Bagota paroh. Petru Cherciu curator.

Sfinţire de biserică. Senatul bisericesc din Oarţa-de-jos învită la Consacrarea noua ziditei biserică gr.-cat. din Oarţa-de-jos ce se va săvârşi la 29 August st. n. 1909 prin delegatul Exelenţiei Sale Episcopul diecezan. Tot atunci tinerimea academică şi inteligința română din Sălagiu şi părţile mărginaşe învită la Petrecerea de vară ce se va aranjà în favorul bisericii sub patronajul Magnificenţiei sale Dlui George Pop de Băseşti.

Din Arhidieceză. In şedinţa consistorială ţinută în 17 August a. c. s'au declarat vacante stipendiile publicate acum, în concurs, s'au primit alumni în Seminarul teologic, Internatul Vancean de băieţi şi în cel de fetiţe. La toate numărul concurenţilor a fost îndoit de mare. In beneficiul seminarului teologic arhiepiscopesc din 42 concurenţi, nefiind loc în Seminarul, care de mult aşteaptă o radicală renovare şi lărgire — au putut fi primiţi numai 13 inşi: *Ioan Crişan, Pompiliu Boeriu, Ioan Rînea, Leonte Opriş,*

Beţi numai apă minerală ungară!

Societate pe acţii pentru comunicaţie şi export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 6.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală contra podagrei
» » Borszék fântâna Kossuth
» » Borszék fântâna Boldizsár
» » Bodok Matild
» Baross
» » Borhegy

Apă de Boholt
» » Vălcele (Előpatak)
» » F.-Rákos Mária
» » Fehérkő
» Gloria
» » Horgász—Hankó

Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Kászon fântâna principală (Salutaris conţine jod şi litium.
» » Répát
» Székely-Selters
» » Stoiceni (Stojkai)

Întreabă-ţi numai medicul şi vei şti, că puterea vindecătoare a **apei minerale naturală** şi gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot supleni.

Ioan Crăciuneanu, Emil Tătar, Georgiu Ivan, Octavian Pop, Simeon Nicoară, Nicolau Nicoară, Emil Habor, Iosif Bucur şi Pompeiu Pop. — Iar în seminarul central din Budapesta a fost trimis tinerul *Niculae Creţu.* — Cu terminul de 10 Sept. n. sunt date la concurs: Staţiunea cantor docentală din *Tuşin, Şermăşel* şi *Năoiu.* Toate trei în districtul protopopesc al Catinei. Cererile de concurs a se adresà Mon. *Ioan Bozac* adm. protopopesc interimal în *Szombatelek* p. u. *Mócs.* Staţiunea docentală din *Ciachi-Gârbău.* Concurenţii să se adresese Mon. *Iovian Andreiu* v. protopop în *Cs.-Gorbó.* Staţiunea docentală din *Filea-de-jos.* A se adresà Pon. *Iosif Costin* protopop gr.-cat. în Turda. Staţiunea docentală din parohia gr.-cat. *Hăşdate* în districtul protopopesc al *Indolului.* Reflectanţii să se adreseze la: Mon. *George Suciu* protopop gr.-cat. în *Indol (Indal).*

Reuniunea de misiuni sfinte a preoţilor din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş îşi va ţinea *prima adunare generală* în Blaj la 24 Septemvrie 1909. Adunării îi vor premerge exerciţii sacre spirituale, cari se încep Miercuri în 22 Septemvrie a. c. la $10^1/_2$ oare a. m. Acei membrii a Reuniunii, cari doresc a luà parte la exerciţiile spirituale, au să-si anunţe prezidiului participarea cel mult până în 15 Septemvrie; ca să se poată face proviziunea de lipsă pentru încuartirarea lor. Adunarea şi Exerciţiile se vor ţinea în Seminarul teologic, unde participanţii vor aveà pe lângă preţ moderat vipt potrivit.

Ziua naşterii Majestăţii Sale a fost sărbătorită la noi cu toată pompa I. P. S. Sa Mitropolitul a pontificat sf. liturgie, asistat de membrii Ven. Capitlu şi clerul gremial. După liturghie prin graiul Rev. Prepozit preoţimea a rugat pe Esc. Sa să prezinte omagiile Majestăţii Sale. Iar la masa festivă dată de Mitropolitul Victor, Escel. Sa în aclamaţiile celor prezenţi, a închinat pentru îndelungă vieaţa a gloriosului nostru Monarb.

Hymen. *Nicolae Lugojan* şi *Marta Colariu,* anunţă serbarea cununiei lor, ce va aveà loc Duminecă, în 29 August st. n. a. c., în biserica unită din Parţa.

Aviz Dlor învăţători gr.-cat! Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala fost grăniţerească, acum comunală din Veczel p. u. Branyicska com. Hunyad, s'a escris concurs cu termin de 30 August a. c. Salarul e 1000 cor. fundamental, quinquenalele prescrise prin legea şcolară din 1907, şi quartir în natură eventual 200 cor. relut. Şi fiindcă senatul şcolastic a decis ca învăţătorul respectiv să fie de religiunea gr.-cat. carele să fie şi cantor, atrag prin aceasta atenţiunea Dlor învăţători ce ar reflectà a dobândi acest post, rugându-i ca recursele deduse în l. maghiară şi instruate cu documentele necesare să le înainteze preşedintelui sen. şcol. cel mai târziu până în 30 August 1909. *Mihail Iubaş,* preot gr.-cat.

— Am onoare a Vă aduce la cunoştinţă, că în 1 Septemvrie îmi voiu deschide cancelaria advocaţială în Şimleu, strada principală, vis-a-vis de judecătoria cercuală. Şimleu, 20 August, 1909. *Dr. Aug. Mircea,* advocat.

Convocare. Reuniunea învăţătorilor gr.-cat. „Mariana" îşi va ţinea *Adunarea generală* în 28 şi 29 August st. n. c. în Feldru (Földra) în sala cea mare a şcoalei confes. gr.-cat., cu ocaziunea sfinţirei noului edificiu al acesteia, la care adunare se invită cu toată stima a luà parte atât domnii membrii cât şi on. public interesat de cauza învăţământului.

— Adunarea cercuală a despărţământului VI (Sebeş) al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român se convoacă în comuna Cut (Kutfalva) pe Duminecă în 29 Aug. n. c. la 11 oare a. m.

— Adunarea generală a despărţământului XXV. (M.-Ludoş) al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român," se convoacă în Murăş-Ludoş pe ziua de 12 Septemvrie st. n. 1909.

Cărţi folositoare. Dnul Pavel Tofan medic veterinar în Bistriţa a publicat în traducere românească ordinaţiunea ministrului de agricultură, referitoare la *Vizitarea cărnii,* ce se aduce în comerciu pentru mâncare. In altă broşură dsa dă un *Călăuz pentru comisarii de carne, cari nu sunt medici veterinari,* ocupându-se în detail şi cu boalele vitelor, a căror carne să mâncă. Acestea doue broşuri, ce să vând cu câte 80 bani, pot fi de mult folos, de aceea le şi recomandăm cetitorilor noştri. — Dr. Petru Barbu, prof. în Carausebeş a publicat un îndreptariu pentru *Purtarea socoţilor bisericeşti pe baza contabilităţii duple.* Intenţia d-sale şi poveţele ce dă, şi pe cari le ilustrează cu număroase exemple, cu greu credem, că vor cuceri terenul, la noi încă destul de părăginit. Indreptariul dlui Dr. Barbu costă 3 coroane.

Petreceri. Inteligenţa română din Cut şi jur învită la Producţiunea teatrală împreunată cu dans, care se va aranjà cu prilejul adunării generale a despărţământului „Astra" din Sebeş Duminecă în 29 August st. n., în sala şcoalei din loc. Venitul curat e destinat fondului şcoalei.

— Reuniunea femeilor române din Mediaş şi jur, învită la Producţiunea teatrală declamatorică împreunată cu dans ce se va aranjà Sâmbătă în 28 August st. n. (Sfântă Mărie) în Pavilonul „Schützen" din Mediaş. Venitul curat este destinat în favorul Reuniunii.

— Tinerimea română din Ibăneşti-Hodac învită la Petrecerea de vară ce se va ţineà în şcoala gr.-or. din Ibăneşti Duminecă în 29 August st n. a. c. Venitul curat este destinat spre scop filantropic.

— Inteligînţa română din M.-Ludoş şi jur învită la Petrecerea de vară ce o va aranjà Duminecă în 12 Septemvrie st. n. 1909 în salele hotelului „Central" din loc. Venitul curat este destinat în favorul şcoalei gr.-cat. din loc.

Necrolog. † *Vasile Mureşan,* preot gr.-cat. român în Pribileşti, şi membru în congregaţia comitatenză a comitatului Satmar, după sbuciumul unei vieţi blânde şi muncitoare de 64 ani, iar al preoţiei al 35-lea, — şi-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului.

— † *Ioan Axente,* preot gr.-cat. şi membru în direcţiunea inst. de credit „Racoţana" a adurmit în domnul, împărtăşit cu sf. taine, Joi, în 5 August st. n., la oarele $3^1/_2$ p. m., în etate de 29 ani şi în al 5-lea an al căsătoriei.

— † *Elena Tamás n. Vancai,* preoteasă, după grele suferinţe provăzută cu sf. Sacramente şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatorului în 16 August a. c. în etate de 54 ani, al 33-lea an al fericitei căsătorii.

Odihnească în pace!

Posta Redacţiunii.

Valbor. Nu-ţi putem spune nici un cuvânt de încurajare.

Dr. T. C. O corespondinţă, care se perăndează în toate ziarele noastre, nu mai poate fi publicată şi în „Unirea."

I. R. Vom începe publicarea „icoanelor" în numărul următor şi sperăm să le putem şi reproduce.

Copa. Cântecele dtale sunt aşa de slabe, încât nici nu merită a fi numite poezii. Poate ar fi mai nimerit să vă treceţi timpul cu altceva şi să daţi pace Muselor.

Nr. 5691—1909.

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de învăţătoare la şcoala de fete civilă gr.-cat. din Blaj, publicăm prin aceasta concurs cu terminul de 25 August st. n. 1909, pe lângă următoarele condiţiuni:

1. Concurenta să dovedească, prin document public, că are cualificaţia prescrisă de lege, pentru şcoala de fete civilă.

2. Să arete, că este română gr.-cat. şi că poşede limba română în măsura recerută, pentru a puteà propune în aceasta limbă.

3. Să dovedească cu atestat medical că este deplin sănătoasă.

4. Ca suplentă va primì 1400 cor., salar şi 360 cor. relut de cortel; iar ca ordinară 1600 cor., salar, 360 cor., cortel şi cuincuenalele de câte 160 cor.

În cazul, când concurenta-va fi aplicată să servească la internatul de fetiţe şi ca superioară, va aveà cortel în natură şi proviziunea întreagă, pe lângă cari va mai primì 1000 cor. respective 1200 coroane salar.

5. Rugările pentru obţinerea postului, să se înainteze Conzistorului arhiepiscopesc gr.-cat. din Blaj, până la terminul amintit.

Blaj, din şedinţa conzistorială ţinută la 5 August 1909.

Victor Mihályi *m. p.,*
Metropolitul de Alba-Iulia.

(39) 2—2

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrăşă, opreşte tusa, regulează secreţiunea, şi opreşte asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici şi profesori contra **ofticei, guturaiului. tusei măgăreşti, scrofulei şi influenţei**

Fiindcă sunt imitaţiuni fără preţ se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche".**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveţia).

„Roche"

La ordin medical îl primeşti din ori ce farmacie
Preţul unei sticle 4. — cor.
(4) 25—25

Partea literară.

Socialism și Creștinism.

(Continuare și fine).

Marele filozof și politician spaniol Donoso Cortes ne dă următoarea descriere vederoasă despre natura și urmările păcatului.

Păcatul umplù ceriul de doliu, iadul de foc și pământul de suferințe. El aduse omului morb și lâncezime. El a săpat, — la marginea celor mai frumoase și înfloritoare orașe — mormintele. Păcatul și-a așezat tronul preste ruinele „Babilonului“ a grădinelor celor minunate; peste ruinele „Ninivei“ a celei sumețe; preste a „Persepolisului“ a ficei soarelui; preste a „Memfisului“ celui falnic; preste a „Ierusalimului“ nemulțumitorului; ba chiar și preste a „Romei“ stăpâna lumii, acestea toate sunt sentințe aduse în tribunalul dreptății dumnezeești și provocate de păcat. Așa dară păcatul scoate suspine din pieptul omului năcăjit și lacrimi din ochi.

Incă și mai mult; dar cine o poate înțelege aceasta? Păcatul stoarsă lacrimi amare chiar din ochii lui Dumnezeu și omul; mielul nevinovat alui Dumnezeu, care încărcat cu păcatul lumii se pironește pentru noi. Nici cerul, nici pământul și nici omul n-a văzut pe fiul lui Dumnezeu rîzând; însă omul pământul și cerul îl văzură plângând, de câteori își îndreptă privirea spre păcat. El plânge la mormântul lui Lazar, însă nu moartea prietinului său Lazar, ca atare, o deplânge, ci deplânge moartea ca urmare a păcatului. Când gârbov de întristare, mâhnit până la moarte mergeà în grădină, aci păcatul erà acela, care-l făcù să-l treacă sudori reci. Singur păcatul l-a pironit pe cruce, l-a aruncat în frica morții și i-a răpit vieața pe cruce.“

Deși Dumnezeu urește păcatul, totuși El l-a lăsat, cu scopul ca în Testamentul nou să servească nu numai dreptății ci și bunătății Sale. Disordinea o îndreptează El spre ordine, răul spre bine. Acela, care de bună voie primește suferințele, ca și canon, acelea suferințe îi servesc spre mântuire. Dumnezeu dă nu numai medicina, ci dă și îngrijirea. In natura bolnavului este ceva, ce e acomodat a cultivà caracterul omului: sumeții prin morb devin umiliți, păcătoșii curați, mânioșii blânzi, slabii tari, nemiloșii înduraţi și sgârciții darnici. Cine trece prin focul suferințelor iese din acela curățit de veninul lăcomiei și reînoit de Spiritul sfânt. In vreme ce plăcerile și bucuriile, purtând în sine germenele morții, slăbesc și ruinează omul, în aceea vreme suferințele îi întăresc și sfințesc caracterul.

Scăparea de suferințe, osteneli și îngrijiri, mai curând ar trebui să fie cauza fricii și a îngrijirii decât obiectul bucuriei și dorirei. A fi avut și a înotà în plăcerile sensuali însemnează a locui într'o casă de sticlă și a te expune veșnicei dispreţuiri: „Adevăr zic vouă, că anevoie va intrà bogatul întru împărăția ceriurilor... și iarăși zic vouă, că mai lesne este camilei a întrà prin urechile acului, decât bogatul întru împărăția lui Dumnezeu.“ (Mat. 19. 23. 24.) Vai vouă bogaților, voi vă veți luà răsplata.

Dela căderea lui Adam în păcat, lucrul devine o lipsă și deodată o penitință dureroasă pentru împlânzirea neascultării. Aceia, cari se visează a află raiul pe pământ, în care lucrul stà în voia și bunăplăcerea singuraticilor, nu recunosc faptul, că Adam a păcătuit, nici însemnătatea sentinței adusă în tribunalul dreptății dumnezeești: „Blăstămat pământul întru lucrurile tale... întru năcazuri vei mâncà dintr'însul în toate zilele vieții tale Gen. 3. 17.) Pentru unii, ca și aceia, încă și alt soi de suferințe și osteneli, nu se vor sfârși de pe pământ nici când, acele sunt urmări firești a păcatului, sub greutatea cărora omul trebuie să geamă întreaga sa vieață. Soartea vieții pământești este suferința și răbdarea. Oamenii pot scrutà și meditâ ce voiesc, a scăpà de morburi și lipsuri, nici când le va succede. Cine nu crede aceasta, unul ca acela amăgește poporul apăsat, cu situația unei bucurii neconturbate și a unei libertăți nemărginite, — acela este un șarlatan — prin astfel de promisiuni ademenitoare, răul numai înăspri se poate. Unicul adevăr este, că lumea trebuie așa conziderată precum este și în acelaș timp trebuie să ne îndreptăm privirea într'acolo, unde putem află mijloacele de scăpare.

In confusiunea lumei acesteia, unde să ne întoarcem privirea, ca să aflăm mijlocul de scăpare? „Doamne unde să mergem“? Unde este Domnul? Viscolul e mare, noaptea întunecoasă — fără senin, unde este Mântuitorul, care singur ne poate arătà limanul?

El este între noi; El este în luntrița Bisericii. Din această luntriță ne învață și astăzi, cum învățà înainte de aceasta cu două mii de ani, mulțimea poporului pe lacul Genisaret. Să ascultăm cuvintele Lui, din gura locuțiitoriului său Leo al XIII: „Dumnezeu ne-a creat pe noi, nu numai pentru lucrurile trecătoare a lumei acestia; ci și pentru vecinicile bucurii cerești. El ne-a dăruit nouă pământul, ca loc de azil nu însă ca patrie adevărată. Că noi avem în deajuns bani și alte lucruri pe cari le conziderăm vrednice de a le posede — sau nu, — pentru lucrurile vecinice, — această împrejurare n'are nici o importanță. De aci să vede, care este adevărata lipsă a omului. Deși Hristos în nemărginita sa iubire, ne a mântuit de păcate, totu-și lasă pe pământ și pentru mai departe, suferințele vremelnice și ostenelile, ca motiv la virtute și prilej pentru merite. Nimenea nu poate contà la răsplata vecinică de nu va păși în urmele sângeroase ale Răscumpărătorului. Dacă suferim împreună cu El, atunci vom fi și încoronați dimpreună cu El. In suferințele sale de bună voie ne-a lăsat Hristos cea mai dulce mângăiere pentru ostenelile vieții noastre. Nu numai exemplul său, ci și grația Sa ne va ajutà a suportà mai ușor suferințele și durerile: „Pentrucă năcazul nostru de acum, curând trecător și ușor, veșnic și peste măsură mare mărire lucrează întru noi“ (2. Corint. 4. 17.)

Singură Biserica este în stare a sulevà chestia socială, căci numai ea cunoaște acest rău din fundamântul lui. Ea ne dă cheile de a înțălege taina cea mare, ce amenință acest pământ, ca un nor plin de viscole: — Sărăcia și suferința. Ei î-i stă în putere a strămutà întreaga poziție, fiindcă ea poate schimbà inima și dispuseţiunile omului; fiindcă ea poate reîntoarce omenimea la Răscumpărătorul său la Isus Hristos, fiul întrupat a lui Dumnezeu. In Hristos Domnul nos-

tru putem noi numai împăcà certele aparente din viaţa noastră; şi şi complăna împărechierile şi greutăţile dintre oameni, fiind în El toţi una: „De mă voi înălţà de pe pământ, pe toţi voi trage la mine“ (Ioan 12. 32.) El este centrul în care convine dumnezeirea şi omenirea, — El este a tuturor claselor, căci El însuş e şi sărac şi avut, cel mai sărac între săraci şi cel mai avut între avuţi; El este: slugă şi împărat. El a venit în lume ca să fie supus şi să servească şi cu toate acestea El este împărat; „Şi împărăţiei lui nu va fi sfârşit“ (Luca 1. 33). El este înţelepciunea vecinică şi nebunia împroşcată, peatra de pedecă şi nădejdea neamurilor. — A te îndepărtà dela Hristos însămnează a te predà întunerecului şi desnădăjduirii. Numai acela ce-l urmează pe El află pacea şi liniştea sufletului: Leo al XIII observă: „A nu fi cunoscut pe Hristos nici când este cea mai mare nenorocire; însă nu conţine nici rătăcire nici nemulţumire. Insă a-l alungà, după ce odată l-ai cunoscut este un necrezut abuz al răutăţii şi primejdiei, fiindcă El este izvorul şi începutul tuturor bunătăţilor; şi pe cum omenimea nu poate află răscumpărare afară de moartea lui Hristos, — tocmai aşa nu poate trăi nici un moment fără puternica Sa mână conducătoare. O vieaţă fără Hristos este o vieaţă fără nădejde şi bucurie.“

Aceasta este aşa dară deslegarea practică a chestiei sociali: a conlucrà, ca toţi să cunoască şi să iubească pe Răscumpărătoriul.

Nicolaŭ Popa,
preot.

Bibliografie.

A apărut:

Istoria Patriei

pentru şcoalele poporale

de *Iosif Marian*, învăţător gr.-cat. aprobată de Ministrul de culte şi instrucţiune publică. Preţul 80 fil. Să află de vânzare în Librăria Sem. teol. din Balázsfalva—Blaj.

PSALTIREA Profetului şi Împăratului DAVID.

Preţul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

Nr. 6300—1909. (45) 1—3

Concurs la stipendii.

Prin aceasta publicăm concurs *până în 15 Septemvrie n. 1909 inclusive* pentru următoarele stipendii:

I. *Din fundaţiunea „Alexandru St. Şuluţiu“.*

1. *Doue* (2) stipendii de câte 800 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 decătră Alexandru Dobrescu rigorozant în medicină în Budapesta, şi de către Traian Denghel stud. iur. an. II. în Budapesta, — destinate pentru tineri, cari studiază drepturile sau medicina la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

2. *Doue* (2) stipendii de câte 600 cor., folosite în anul şcol. 1908/9 de către Ştefan Pop stud. filosof an. III. în Budapesta şi Roza Căpuşan stud. pedag. în Budapesta, — destinate pentru tineri, cari studiază la vre-un institut afară de patrie: technica metalurgică (Selmetz), pedagogia ori ştiinţele reale.

3. *Doue* (2) stipendii de câte 400 cor. folosite în anul şcolastic 1908/9 de către Augustin Bardossy şi Ioan Sârbu studenţi rigorozanţi în drepturi la universitatea din Cluj, — destinate pentru tineri, cari studiază ştiinţele iuridice la universitatea din Cluj.

4. *Doue* (2) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către Liviu Ilea şi Ioachim Popoviciu stud. gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinate pentru studenţi gimnazişti în clasele superioare.

5. *Un* (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Andreiu Mureşan stud. gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinat pentru studenţi gimnazişti în clasele inferioare.

Studenţii inscrişi ca ordinari la şcoalele de mai sus, cari doresc a obţinea unul din stipendiile aici înşirate, au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. mizeri, născuţi în Transilvania.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calcul de eminenţă.

c) Dintre concurenţi vor fi preferiţi aceia, cari vor dovedi, că sunt consângeni cu fundatorul.

II. *Din fundaţiunea „Constantin Papfalvi“.*

Un (1) stipendiu de 240 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Augustin Papfalvi stud. cl. I. gimn. în Cluj, — destinat pentru studenţi dela orice şcoală. Preferinţă au consângenii fundatorului şi în locul prim cei născuţi în Popfalău.

III. *Din fundaţiunea „Lazar Baldi“.*

Un (1) stidendiu de 200 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Ioan Crişan stud. gimn. cl. VIII în Blaj, — destinat pentru studenţi români gr.-cat. gimnazişti din comitatul Clujului şi pentru consângeni de ai fundatorului fie şi din alte comitate.

IV. *Din fund. „Ioan F. Negruţiu“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Niculae F. Negruţiu stud. filoz. de cursul IV. în Budapesta,

2. *Un* (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Emiliu F. Negruţiu stud. teol. an. I. în Gherla, — destinate pentru studenţi români gr.-cat. dela orice şcoală. Consângenii fundatorului au preferinţă şi se pot conferi şi fetelor, cari se pregătesc de învăţătoare sau pe altă carieră, care li-ar asigurà un mod de vieaţă mai independent.

V. *Din fundaţiunea „Vancea — Cassa arhidiecezană“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Victor Vancea stud. iurist an. II. în Budapesta, — destinat pentru studenţi români gr.-cat. la universitate sau la institutele politehnice mai înalte.

2. *Doue* (2) stipendii pe câte 120 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către Mihail Pop şi Traian Veţian studenţi pedagogi curs. IV în Blaj, — „destinate pentru candidaţi de învăţători în arhidieceza noastră, cari vor ascultà cursul preparandial la preparandia arhidiecezană gr.-cat. din Blaj şi eventualminte la altă preparandie gr.-cat.“

3. *Un* (1) stipendiu de 300 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Camilla Pop elevă a cursului II complementar la şcoala civilă a Asociaţiunii în Sibiiu, — destinat pentru fetiţe gr.-cat. române, cari studiază la şcoala română gr.-cat. din Blaj, sau după ce au studiat aici cel puţin doi ani pot fi şi la institute gr.-cat. sau rom.-cat. dintr'alt loc.

La dobândirea stipendiilor din această fundaţiune au preferinţă rudeniile fundatorului, chiar şi dacă ar fi născuţi afară de Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş, dela străini însă se cere să fie fii ai acestei Arhidieceze.

VI. *Din fund. „Alexandru Micu“.*

Doue (2) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către Liviu Ivaşcu cl. VIII. reală în Sibiiu şi Ştefania Pop prepar. cursul I. în Sibiiu, — destinate pentru elevi sau eleve ai şcoalelor medii comerciale sau ale şcoalelor superioare de fete.

Consângenii au preferinţă.

VII. *Din fund. „Andreiu P. Liviu.“*

Un (1) stipendiu de 100 cor. destinat pentru studenţi români gr.-cat. dela orice şcoală sau pentru meseriaşi, — consângeni de ai fundatorului. Il pot dobândi şi fete.

VIII. *Din fund. „Timoteiu Cipariu.“*

Două (2) stipendii de câte 100 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către Ioan Roşu stud. cl. VII. şi Teodor Mureşan stud. cl. V. la gimnaziul din Blaj, — destinate pentru studenţi români gr.-cat. la gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj,

IX. *Din fund. „Elie Vlassa.“*

Un (1) stipendiu de 350 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Carol Rössler gimn. cl. VII. în Mureş-Oşorheiu, — destinat pentru tineri înrudiţi cu fundatorul, cari studiează la ori ce institut din patrie, sau în lipsa rudeniilor pentru alţi tineri români gr.-cat. fii ai Arhidiecezei.

X. *Din fundaţiunea „Alexandru Filip“.*

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Eugeniu Tufan gimn. cl. I. în Blaj, — destinate pentru studenţi români gr.-cat. gimnazişti, elevi ai şcoalei comerciale, reale, industriale ori militare.

Consângenii au preferinţă.

XI. *Din fund. „Vasiliu Raţiu.“*

Un (1) stipendiu de 200 coroane folosit în anul şcol. 1908/9 de către Nicolau Creţu gimn. cl. VIII. în Blaj — destinat pentru studenţi în clasele superioare ale gimnaziului arhiepiscopesc din Blaj sau pentru fetiţe din clasele civile ale şcoalei de fetiţe din Blaj. Consângenii au preferinţă.

XII. *Din fund. „Ioan V. Russu.“*

Doue (2) stipendii de câte 160 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către Corneliu Togan stud. gimn. cl. VIII. în Sibiiu şi Laurenţiu Rus stud. gimn. cl. VIII. în Gherla, — destinate pentru tineri români gr.-cat.

cari frecuentează vre-un gimnaziu, şcoală reală ori comercială ori vre-o şcoală agronomică

Dintre concurenţi vor fi preferiţi consângenii fundatorului.

XIII. *Din fund. „Constantin Alutan."*

1. *Cinci* (5) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către: M. Maiorean gimn. cl. VIII. în Năsăud, Laur. Sima (Şumal) gimn. cl. VII. în Beiuş, Aureliu Butean gimn. cl. V. Baia-mare, Nicolae R. Hossu gimn. cl. IV. Cluj, şi Remus V. Radeş gimn. cl. II. Blaj.

2. *Un* (1) stipendiu de 80 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Laurenţiu Sima (Coşeiu) gimn. cl. VIII. Beiuş, — destinate pentru tineri români gr.-cat. studenţi la gimnasiu, şcoale reale, comerciale, universitate, politehnică, agronomie, preparandie etc.

Consângenii fundatorului au preferinţă.

XIV. *Din fund. „Ioan Chirilă."*

Interesele disponibile ale fundaţiunii acesteia pe anul 1909 în suma de 550 cor. în senzul literelor fundaţionale se vor împărţi în părţi egale între consângenii fundatorului, cari studiează la vre-o şcoală.

Consângenitatea se conzideră până la gradul al VIII-lea.

XV. *Din fund. „Cercul Orăştiei."*

Un (1) stipendiu de 100 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Ioan Muntean gimn. cl. I. în Blaj, — destinat pentru studenţi români gr.-cat., cari cercetează gimnaziul gr.-cat. din Blaj ori vre-o academie de drepturi şi sunt născuţi într'una din comunele următoare:

Jibot, Orăştioara-de-jos, Balomir, Binţinţ' Beriu, Ciora, Vinerea, Orăştioara-de-sus, Grid, Ghialmar, Castău, Dâncu-mic, Ocolişul-mic, Toţa-mică, Costeşti, Cugir, Jeledinţă, Ludeşti, Măgura, Martineşti, Bucium, Dâncu-mare, Toţa-mare, Spin. Pricaz, Petriniu, Pischinţi, Repaş, Romos, Romoşel, Sibişelul-vechiu, Sereca, Tamaşasca, Tartaria, Turdaş. Turmaş, Vaideiu şi Simeria.

XVI. *Din fund. „Alexă Bidian."*

Din venitele acestei fundaţiuni se vor împărţi stipendii adecuate tuturor nepoţilor din fraţi ai fundatorului şi în locul al doilea băieţilor şi fetiţelor înrudiţi cu fundatorul prin sânge până la al patrălea (IV) grad, născuţi din căsătorie creştinească, fără conziderare la natura studiilor, ce le urmează, — nu vor fi eschişi dela stipendii nici aceia cari învaţă măiestrii.

XVII. *Din fund. „Demetriu Cutean."*

Un (1) stipendiu de 34 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Ioan Maxim gimn. cl. V. în Blaj, — destinat pentru şcolari, feciori sau fetiţe, începând cu clasele normale. Consângenii fundatorului au preferinţă, iar dintre străini, cei născuţi în comunele Ciufud şi Săcădate

XVIII. *Din fund. „Parteniu Moldovan."*

Doue (2) stipendii de câte 100 cor. folosite în anul şcol. 1808/9 de către Ioan Moldovan ped. curs IV. în Blaj şi Vasiliu Spinean gimn. cl. I. în Blaj, — destinate pentru tineri români gr.-cat dela ori ce şcoală, consângeni cu fundatorul.

XIX. *Din fund. „Petru cav. Ioanette."*

1. *Un* (1) stipendiu de 600 cor. — destinat pentru studenţi medicinişti ori tehnici ori de studiele reale superioare militare.

2. *Un* (1) stipendiud e 400 cor. destinat pentru un tinăr român. care va intrà în şcoala de cadeţi.

3. *Un* (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Nicolau Coroiu Ponoreanul gimn. cl. V. în Blaj, — destinat pentru tineri români, cari vor frecuentà clase gimnaziale ori reale din patrie, începând din prima clasă gimnazială ori reală.

Stipendiile din această fundaţiune le pot obţineà tineri, cari din ambii părinţi sunt români, de religiunea gr.-cat. ori gr.-or. din munţii apuseni ai Ardealului, din comunele: Câmpeni, Bistra, Certege, Săcătura, Albac, Scărişoara, Neagra, Vidra-de-sus, Vidra-de-jos, Ponorel şi Sohodol, — şi cari vor dovedi totodată, că sunt născuţi din părinţi adevăraţi români.

Descendenţii în linia directă din familia Ioanette, constatându-se de capabili şi diligenţi vor primi stipendiul cu începutul clasei a IV-a normale sau elementare, şi au preferinţă faţă de alţii.

XX. *Din fund. „Iacob Páll."*

1. *Un* (1) stipendiu de 50 cor. pentru gimnazişti în cl. superioare.

2. *Un* (1) stipendiu de 30 cor. pentru gimnazişti în clasele inferioare.

La stipendiile din aceasta fundaţiune sunt îndreptăţiţi a concurge numai tineri născuţi din ramul gr.-cat. Páll din Szék (comit. Szolnok-Doboka) şi din ramul Bossiak sau Borton din Zalasd (comitatul Hunedoarei) cari au cualificaţiune distinsă, învaţă la gimnaziul rom.-cat. din Cluj şi sunt săraci.

XXI. *Din fund. „I. Nossa şi Eudochia Nossa."*

Un (1) stipendiu de 100 cor. — destinat pentru studenţi în orice clasă, înrudiţi cu fundatorii — în lipsa rudeniilor se va dà şi străinilor, cari sunt săraci şi studiează bine.

XXII. *Din fund. „Augustin Láday"*

1. *Doue* (2) stipendii de câte 800 cor.

2. *Patru* (4) stipendii de câte 400 cor. — destinate pentru tineri de naţionalitate română şi de religiunea gr.-cat. cu preferinţă de aceia, cari voiesc a păşi pe cariera industrială, comercială, tehnică şi agronomică, adecă s'au decis a face studii referitoare la carierele aceste.

Stipendiile din aceasta fundaţiune fiind strâns atârnătoare dela venitele anuale ale fundaţiunii, cari sunt supuse la fluctuaţiuni; — conferirea lor asemenea este legată de durata unui an şcolastic.

XXIII. *Din fund. „Ferdinand Hirsch."*

Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Ioan Tămaş jur. an. I. în Cluj.

La stipendiul acesta pot concurge tineri români cari studiează la gimnaziu, şcoală reală sau şcoală agronomică, şi sunt născuţi în comunele următoare: Turda, Copand, Tur, Rediu, Comiţig. Banabic, Aiton, S.-Mărtinul-deşert, Ceanul-deşert, Ceanul-mare, Agârbiciu, Mischiu, Sându, Petridul-de-sus, Petridul-de-mijloc, Petridul-de-jos, Berchiş, Măgura, Schiopi (Pusztaegres), P.-Sâncraiu, Surduc, Bicalat, Iara-inferioară, Agriş (Ruhaegres), Băişoara, Muntele-Băişoarei, Ocolişul-mic, Ocolişul-mare, Runc, Cacova, Săcel, Lita-magiară, Lita-română, Filea-de-jos, Filea-de-sus, Ciurila, Seliţte, Selicea, Micuş, Hăşmaş, Muierău (Magyaroság), Şutu, Silvaşul-magiar, Indol, ca unele, cari odinioară au format cesaro-regeasca pretură a Turdei sub prezidenţa fericitului fundator.

XXIV. *Din fund. „Dr. Simeon Ramontzai"*

1. *Trei* (3) stipendii de câte 630 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către Petru Suciu stud. filos. an. IV. Budapesta, Nicolau Pop, stud. industr. artistică an. IV. în Budapesta şi Ioan Colbazi, stud. jur. an II. Budaesta, — destinate pentru studenţi la universitate, la politehnică, la academia de pictură din Budapesta şi Viena, precum şi la academia montană din Selmetz şi la academia comercială din Viena.

2. *Patru* (4) stipendii de câte 168 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către Silviu Maior, Victor Suciu şi Vasiliu Fulicea rigoros. jur. în Cluj, şi Ioan Astălnş jur an. I. în Budapesta, — destinate pentru studenţi iurişti la universitatea din Cluj.

3. *Trei* (3) sttipendii de câte 126 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către: Traian Medrea gimn. cl. VII. în Alba-Iulia, Niculae Solomon gimn. cl. VIII. în Alba-Iulia şi Ştefan Oniga, gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinate pentru gimnazişti şi studenţi la şcoala comercială.

La stipendiile din această fundaţiune sunt preferiţi cei nobili de origine.

XXV. *Din fundaţiunea „Ioan Bobb".*

Trei (3) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către Clemente Petrovan jur. an. II. în Budapesta, Laurenţiu Băbuţiu gimn. cl. VI. în Sibiiu şi Georgiu Bob gimn. cl. VI. în Blaj.

XXVI. *Din fund. „Gavril Vaida".*

Trei (3) stipendii de câte 140 cor., folosite în anul şcol. 1908/9 de către: Octavian Bohăţel acad. comerc. Graz, Eugeniu Hoblea gimn. cl. V. Beiuş şi Ioan Pasca gimn. cl. VIII în Gherla, — destinate pentru studenţi dela orice şcoală, reală, comercială, academie, universitate sau politehnică.

Preferinţă au descendenţii din familiile: Vaida de Soósmező şi Fuleovici.

Concurenţii la toate fundaţiunile înşirate până aici au să alăture la suplicile sale scrise şi subscrise cu mâna proprie în l. română: testimoniu şcolastic în copie autentică, carte de botez, atestat de paupertate, atestat medical şi pentru dovedirea consângenităţii cu fundatorul au să alăture atestat dela respectivul oficiu parohial, care să cuprindă tabela genealogică exact dedusă. Sunt datori mai departe să numească expres institutul, la care vor studià în anul şcolastic 1909/10, şi să determine apriat suma şi soiul stipendiului pentru care suplică. Suplicele, cari nu vor corăspunde cerinţelor aci înşirate, precum şi cele întrate după termin, nu vor fi luate în consideraţiune.

XXVII. *Din fundaţiunea „David Br. Ursu de Margina".*

Patru (4) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către: Clemente Pandrea şi Ioan Olariu stud. gimn. cl. VIII. în Blaj, Alexandru Dopp stud. gimn. cl. III. în Blaj şi Corona Saturn cl. II. civ. în Blaj.

Concurenţii la acestea stipendii au să dovedească cu carte de botez, că sunt români gr.-cat. născuţi în vre-una din comunele arondate în comitatele: Făgăraş, Sibiiu, Huniadoara, — cu atestat de frecuentare, că sunt şcolari în clasa I. a gimnaziului gr.-cat. din Blaj, iară fetele, că frecuentează la şcoala de fetiţe din Blaj, că au purtare morală bună şi progres bun în studii şi că sunt sau pot fi susceputi în Seminariul junimei române gr.-cat. studioase în Blaj, iar fetele în Internatul de fetiţe din Blaj.

XXVIII. *Din fundaţiunea de alumnate a Internatului Vancean de fetiţe din Blaj.*

1. *Patru* (4) alumnate de câte 100 cor., dintre cari trei au fost folosite în anul şcol. 1908/9 de către elevele şcoalei civile din Blaj: Otilia Blaga, Silvia Pop şi Eufemia Papiu, iar unul s'a înfiinţat acum din nou.

2. *Un* (1) ajutor de 100 cor., care se va conferi pe anul şcol. 1909/10 la o elevă ordinară a şcoalei gr.-cat. de fetiţe şi a Internatului Vancean de fetiţe din Blaj.

Suplicantele pentru acestea alumnate și ajutoare au să întrunească și să dovedească următoarele condițiuni:

a) că sunt române gr.-cat., mizere, născute în arhidieceză.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi buni.

c) că sunt înmatriculate ca eleve ordinare în școala gr.-cat. de fete din Blaj și sunt primimite în Internatul Vanceau de fetițe.

d) Preferință vor avea fetele de preoți din arhidieceză.

Blaj, din ședința consistorială ținută la 17/4 August 1909.

Victor Mihályi *m. p.,*
Metropolitul de Alba-Iulia.

CONCURS.

Senatul școlastic din Tohanul-vechiu (comit. Făgăraș), devenind vacant un post de învățător la școala comunală din loc cu limba de propunere română. escrie următorul concurs.

Emolumentele: 1. Cuartir în natură ¼ jugăr grădină. 2. 1000 cor. salar anual plătit din fondul alodial în rate lunare.

Dela concurenți să cere să cunoască perfect limba română și maghiară și să fie de confesiunea gr.-cat., cei ce sunt deprinși în muzica vocală și instrumentală, vor fi preferiți, pentru care scop, e de dorit a se prezentà înainte de alegere personal în una din Dumineci. Doritorii de a ocupà acest post să-și înainteze rugările lor provăzute cu documentele necesari, până în 30 August n. inclusive la prezidiul senatului școlastic.

Ocuparea postului va fi cel mult în 8 Septemvrie st. n.

Tohanul-vechiu, 15 Aug. 1909.

Crăciun Niculae, prezident — **Demetriu Pop,** notar.

(46) 1—1

Un băiat de 14—15 ani din familie bună se caută în franzelăria lui PETRU MOGA, în Blaj—Balázsfalva.

(43) 1—3

Aviz.

Restaurant românesc în Blaj.

Subsemnatul preluând restaurantul ***„La Strugure“*** din Blaj, am onoare a mă recomandà bunăvoinții On. Public mare românesc, asigurându-l din parte-mi de un serviciu ***promt, culant*** pe lângă cele ***mai moderate prețuri.***

Odăi de închiriat, mâncări gustoase și beuturi bune.

In vipt primesc abonamente și dela studenți (la dorință cu porțiuni mai mici) servindu-i la locuința proprie.

Rugându-mă pentru sprijinul binevoitor semnez cu cea mai profundă stimă:

Ioan Săcărean,
Hotelier.

(42) 2—2

Să primesc într'o familie nemțească 2—3 copii ori copile din familie bună. Vipt complet. A se adresà la dl IOSIF BARTH, Blaj.

(44) 1—2

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de **Buziaș**

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I Blaj.

(35) 4—12

Un învățăcel

se primește în prăvălia de manufactură și marfuri curente a Dlui

Augustin Stupariu
Blaj — Balázsfalva

băiatul să fie din familie bună cu 1—2 clase gimnaziale sau asemenea școli.

Pe lângă cunoașterea limbii române să recere și cunoașterea vreunei limbi din patrie.

(38) 3—3

Biblioteca Unirei.*)

1.	**Benhur** saŭ zilele luĭ Mesia, de Levis Walace, 2 v.	2·90
2.	**M. Eminescu.** Studiŭ critic	90
3.	**Câte-va momente** din începuturile bisericeĭ rom. de C. Auner	20
4.	**Nume de familie** la românii din Ungaria, de A. Viciŭ.	12
5.	**Din viața lui I. Micul** de M. Străjan	16
6.	**Albertina.** Povestire de Dr. V. Bojor.	30
7.	**Cestiuni din dreptul bis. unite** p. I. II.	3·40
8.	**Cele doue fețe ale lumiĭ** de Nicu	30
9.	**Ziua Deșteptării** de Aurel Fodor	16
10.	**Cele două conștințe,** pieză teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan	40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii îi, primesc cu 6·10 cor. în loc 8·84 cor.

Țigla Bohn de Nagykikinda.

In propriul interes

Primește numai țigla **BOHN**

din **Nagykikinda** și **Zsomboly** respingând ori ce altă țiglă de calitate inferioară pentrucă numai țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mustre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 8—?

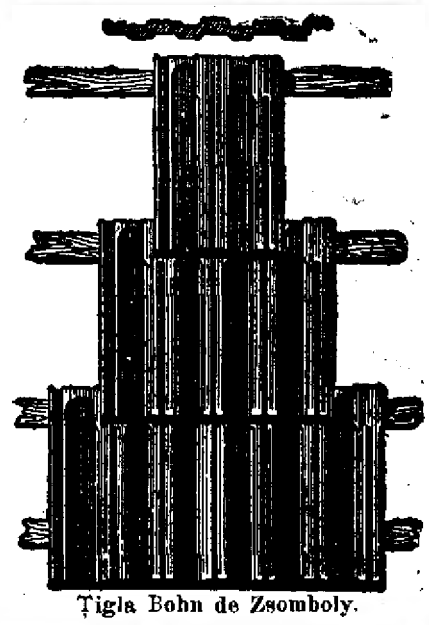

Țigla Bohn de Zsomboly.

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 41—52

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială in Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(84) 42—52

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procură dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Circulația trenurilor

prin gara Küküllószőg—Blaj valabilă dela 1 Maiu 1909.

De către Brașov, tren	personal	12·48	de către	Teuș		2·08
„	accelerat	7·22	„	„	„	8·53
„	mixt	6·57	„	„	„	9·04
„	accelerat	2·51	„	„	„	12·22
„	personal	1·48	„	„	„	12·39
„	accelerat	10·01	„	„	„	5·40
„	personal	9·29	„	„	„	4·03
Dela Parajd: „	mixt	8·44	către	Parajd		3·02
„	personal	12·43	„	„		9·34
„	mixt	6·54	„	„		2·55

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurent! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsősegesd, Somogymegye. (50) 25—25

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (46) 40—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai *mulți* ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

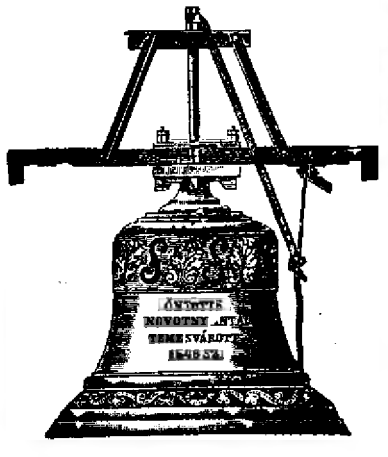

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 40—5.

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune. edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutreturi și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: **95,816.412 coroane.**

capitale asigurate asupra vieții: **9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 4 Septemvrie 1909.** **Numărul 34.**

Cariere praetice.

Consistorul arhiepiscopnsc din Blaj a adus o hotărâre de cea mai mare importanţă. A decis anume, ca să deie patru stipendii de câte 400 cor. acelor tineri, cari vor să se aplice pe vre-o carieră practică. Vor căpătà aşadară aceste stipendii acei tineri, cari nu vor râvni la oficiu legat de salar fix, cari nu vor lăcomi la traiul şi soartea bietului funcţionar, ci vor învăţà a-şi valorà munca şi priceperea, a se validità şi impune în vieaţă prin hărnicie, prin isteţime şi prin lucru. Prin hotărîrea aceasta a Consistorului nostru, să deschid nouă orizonturi în felul de a ajutorà tinerimea, ce învaţă carte.

Trebuie să vadă odată şi părinţii şi tinerimea studioasă, că au trecut vremile acelea, când se studià de dragul absolutorului, cu care repede venià şi oficiul, că astăzi şi dacă are cineva mare noroc să ajungă într'o slujbă cu salar fix, tânjeşte toată vieaţa şi nu arareori îşi jertfeşte pentru pânea aceasta amară de funcţionar şi independenţa sufletului, după cum avem nenumărate pilde în zilele noastre.

Importanţa principiară însă a acestei hotărîri consistoriale este şi mai mare. E bine, că tocmai dela locul cel mai competent să lămureşte cărturărimea noastră, tinerimea studioasă şi părinţii, că au trecut vremile acelea, când absolventul se puteà gândi, că mă voiu face dascăl, sau popă, sau funcţionar la stat, la comitat, sau medic sau advocat, cu un cuvânt, că toate carierile îmi stau deschise, putere de muncă am, inteligenţă de asemenea, cări vor puteà fi piedecile, pe cari să nu le pot învinge? Că astăzi trăim alte vremi. Că la dăscălie când ne gândim ne cuprinde frica. Că cetim cum în comitatele: Alba-inferioară, Solnoc-Dobâca, Cluj, Murăş-Turda în tot Ardealul se trag la cercetare disciplinară cu zecile învăţători tineri, bătrâni; tineri, ce nu au ajuns la penziune şi bătrâni, ce nu pot merge în penziune, că s'au închis şcoli şi învăţătorii au luat frunză în buză; că se recere un adevărat eroism, ca cineva să se mai dedice pe cariera aceasta.

Iar funcţionarii de stat e vai de sufletul lor. In slujbă pe undeva, pe unde nu aud limba noastră, nici oameni de ai noştrii nu văd, pe unde nu sunt codrii câmpiile, isvoarele noastre, ei trăiesc ca somnambulii, căci gândul, inima, fiinţa lor este departe pe undeva, într'o altă atmosferă, din care ei s'au smuls de bună voie, pentru pânea de toate zilele. Şi în raport acestia sunt mai fericiţi, decât aceia, cari sunt printre noi. Acestia se ascund, ca să nu-i vedem, se corcesc cu alte neamuri pentru pânea de toate zilele. Aceasta este de altcum soartea funcţionarilor în toate statele. Iar la comitat? Până acuma mai aveam aci o carieră — notariatele comunale. Faceţi acum o statistică după comitate, şi vedeţi, că unde am scăzut şi cu acestea numai în decurs de zece ani. Şi mai aşteptaţi zece, ca să vedeţi, că unde vom fi. Şi zece ani sunt puţini în vieaţa unui popor. Apoi şi acestia, cari mai sunt, întrebaţi-i, că ce vieaţă duc. Iar la alte slujbe mai înalte, afară de vre-o două comitate săseşti nicăiri nu am-ajuns. Rămâne medicina, advocatura, ingineria. Ce mijloace materiale nu se recer însă până absoalvă cineva acestea? Şi apoi medicii la noi în ţară sunt de asemenea cei mai mulţi funcţionari, cari sunt supuşi alegerii, ca ori care notar. Chiar existinţa lor cât nu atârnă în cele mai multe locuri dela bunăvoinţa solgăbirăului şi a notarului.

Cât pentru ingineri la noi numai ca funcţionari de stat pot să trăiască. Rămâne singură advocatura. Se pare însă că se ivesc semnele timpului, că se caută mijloacele, ca să o supună şi pe aceasta inriuririi politice a statului şi atunci se poate zice cu drept cuvânt, că toate carierile mai înalte sunt carieri de stat, care le supraveghiază, suprima, creaza statul după cum, află de bine, că ori ce om inteligent numai sub scutul şi direcţia statului poate să se fericească în aceasta ţară.

Avem o singură carieră pentru omul cu carte — preoţia. Durere, că aceasta nu este aşa de încăpătoare, ca să-i cuprindă pe toţi, câţi recurg la ea. Şi e şi mai mare durere, că prin congrua de stat să vor abate mulţi în chemarea lor, ce o au în mijlocul poporului, având în vedere interesele lor mai mult, decât interesele poporului nostru.

Având aceste în conziderare cât de mult nu este de a se preţui un astfel de om, care se poate zice pe sine — om indedendent, care nu atârnă dela nime, care poate lucrà astfel, după cum crede că e bine pentru interesele mai înalte a unui neam.

Şi cât nu se poate zice fericit un astfel de neam a cărui fii cu carte sunt în mare parte materialiceşte oameni independenţi, cari nu stau în slujba nimănui, decât în slujba binelui de obşte.

Indemnăm părinţii cu toată căldura, ca să cuteze odată a păşi şi pe acest teren neumblat încă de noi şi se trimită copii lor la cariere practice. Poporul nostru este un popor foarte vital. Nu-i lipseşte nimica din nota popoarelor mari, îi trebuie numai oameni pricepuţi, oameni de inimă, cari să ştie să-l câştige pentru tot felul de intreprinderi. Că pe cum n'a pregetat a-şi dà banul, ca să se înfiinţeze bănci cu sutele, nu va întârzia a umpleà ţările locuite de el cu toate intreprinderile industriale şi economice, numai să aibă povăţuitori din sângele

lui, în cari să se încreadă. Pe oamenii aceştia pricepuţi, de inimă şi de omenie trebuie să-i deie şcoala. Sunt pline satele de mori de foc, de maşini de foc, de cărămidării mari, cincişese oameni întreprind un lucru şi ce e mai jingaş în toate, conducerea, isprava e depusă în mâni streine, că de ai noştri nu sunt. Oare înţelege-vom în sfârşit glasul timpului.

Constituţiunea turcească şi speranţele Românilor-Macedoneni.

II.

Ca Român macedonean, dornic de propăşirea neamului românesc din Macedonia şi pretutindeni, şi ca ortodox pur, iar nu fals, am servit neamul în calitate de institutor şi director 5 ani de zile, în patria mea, unde am avut mult de luptat şi am îndurat multe, din partea vrăşmaşilor noştri, ce se pretind în aparenţă apărătorii ortodoxismului, iar în realitate sunt agenţii elenismului. Cunosc prea bine cum stau lucrurile în patria mea natală şi nu susţin o cauză nestudiată şi nepricepută, cum fac câţiva pretinşi ortodoxi, cari habar n-au ce discută în privinţa chestiunii religioase în litigiu; ba ceva mai mult, am avut ocaziunea a convorbi cu unii din aceşti susţinători ai ortodoxismului, şi m-a surprins câtă ignoranţă am constatat în ei, în privinţa existinţii elementului românesc din Turcia, susţinând, că puţinii Români ce au rămas în acelea părţi, ne-asimilaţi cu slavii, graţie ortodoxiei greceşti!?

Cunosc de asemenea apetiturile correligionarilor noştri Bulgari, Sârbi şi cu deosebire ale cataonilor greci; şi deci, bazat pe esperinţa mea, cât şi pe convingerea nestrămutată a marilor bărbaţi români şi istorici ai Românilor de preste tot locul, declar şi cu această ocazie, că dacă guvernele României şi oamenii politici şi sinceri Români, doresc emanciparea şi salvarea Românilor Macedoneni din robia ortodoxici false a Grecilor şi chiar a Slavilor, atunci politica lor, pe viitor, să o manueze astfel, ca Românii macedoneni să rupă cu desăvârşire relaţiunile cu Patriarhia grecească, să respingă orice tentativă de apropiere cu biserica exarhistă, care este mai periculoasă pentru existinţa noastră, ca element de rasa latină în Turcia; şi deci singura scăpare a neamului este, să apuce pe calea Romei, de unde ne poate veni, mai curând, decât ne putem aşteptă lumina şi civilizaţiunea. Ajunge atâta servilism şi ploconeli înjositoare, ce de preste patruzeci de ani, le facem fanarioţilor din Bizanţ, cari ne taxează de naivi, slabi şi neserioşi în conducerea destinelor superioare ale neamului; şi caută prin tot felul de tertipuri bizantine şi orientale a ne suge până în măduva oaselor şi puţina vlagă, ce ne-a mai rămas de a ne apără patrimoniul părintesc, care este limba românească.

Ajunge cu ortodoxismul rău înţeles de marea majoritate de români. Acum este timpul să facem distincţiune între ortodoxismul pur şi ortodoxismul fals al grecilor şi slavilor.

Un popor, ca noi Aromânii, ce luptă de atâta timp pentru a se cultivă şi adorà pe Creator în limba dulce românească; un popor, care a dat atâtea vieţi pe altarul naţiunii; în fine, un popor ce cere dreptate, nu trebuie lăsat pradă vrăşmaşilor noştri; ci ferit şi depărtat, cât mai curând de influinţa duşmănoasă a Patriarhii greceşti din Constantinopol. Tot începutul e greu, dar odată şi odată trebuie început. Ştiu, că partidele politice din România nu cutează să iasă pe faţă cu asemenea măsură; căci pentru fiecare partid, care ar preconizà acest drum, ar fi un cal de bătaie chestiunea bisericească a Românilor-macedoneni; — însă acel partid, sau guvern al României, care va luà în serios această chestiune palpitantă, va bine meritâ din partea tuturor acelora, ce doresc mântuirea şi mărirea neamului românesc din Macedonia.

Pentru moment un lucru pot face, după părerea mea, să se acorde mai multe burse acelor tineri, cari ar dori să meargă şi la facultăţile teologice greco-catolice din Blaj, sau din Viena şi Roma.

Cunosc tineri Macedoneni culţi şi cu vederi înalte, cari ştiu ca şi mine, care e scăparea noastră şi de unde s'a revârsat în trecut pentru tot neamul românesc, şi îndată ar luà acest drum, de unde reintorşi în patrie ca un nou Şincai, Klain, Petru Maior etc. ne-ar scoate de sub robia fanarului ortodox, sau a bisericii pravoslavnice, care prin reprezentanţii ei se încearcă a ne atrage în lanţurile ei.

Un Macedonean.

CORESPONDINŢE.

Scrisoare din Viena.

— Dela corespondentul nostru. —

Zile de vară. Când treci de-a lungul străzilor, în dreapta şi în stânga nu vezi altceva decât ferești închise, şi perdele lăsate, ca şi când locuitorii din case cât îi ziua de mare ar tot durmi, ca după un bal sau vre-o petrecere de noapte.

Cafenele, birturi, stau goale fără oaspeţi. Chelnerii curăţăi, pieptenaţi neted, cască de

FOIŢĂ.

Copilăriei.

Copilărie inocentă
O cât de dulce-i al tău grai;
Tu nu cunoşti ce e durerea
Şi porţi în sânul tău un rai!

Pe-a tale buze rătăceşte
Un vecinic zimbet robitor
Şi'n ochii tăi spălaţi în rouă
Lucesc scânteiele de-amor.

Chiar pe tiranul făr de lege
Tu fără armă îl robeşti:
Privirea ta e o săgeată
Cu care pieptul îl răneşti.

Tu te dezmierzi cu fericirea,
Râzând de-a lumii chinuiri,
Cu care cumpără o oară
De'nşălătoare fericiri.

Figura-ţi blândă amăgeşte
Pe îngerii din paradis:
Spre-amurgul sării se pogoară
Şi tu vorbeşti cu ei în vis.

Din cupa fericirii tale
Şi eu odată am băut:
O lume aş fi dat pe dânsa
Căci toate'ntr'însa am avut.

Dar ah, a tale zile scumpe
Dispar ca umbra unui nor,
Lăsând în inima rănită
Un vecinic dor mistuitor.

Tu m'ai lăsat pe mine singur
Cu tine toate, toate-ai dus
Şi al speranţei mele astru
De-atunci în urmă ţi-a apus.

Zădarnică-i a mea oftare:
In van te chiem neîncetat,
Căci pentru mine a ta cupă
De mult, de mult ah, a secat! —

V. Neagu.

O excursie.

— Povestire originală a „Unirii." —

(Continuare şi fine).

Noaptea erà senină şi răcoroasă, dar puteam deslusi cu greu regiunile, şi ochii se obosiră în grabă. Cu ei închişi însă par'că-i mai frumos să treci pe drumul acesta. Vezi căluţii cenuşii a moţului cum trec pe drumul alb, pe când stăpânul, învălit în cojoc se pierde în căruţa mare plină de doniţi, ciubare şi cercuri. Il vezi întunecat, îi auzi răspunsul scurt şi aspru, şi dupăce a trecut îl urmezi până hăt departe prin ţară unde-şi desface negoţul şi îşi umple căruţa de grăunţe, şi cum vin apoi, şi el şi calul, dornici de ţara lor.

„Du-mă Doamne în pace acasă
La copii şi la nevastă."

Deslușești pădurile bogate, pe cari de-o bună vreme şi-a pus stăpânirea erariul, şi deslușești şi pe gornicul străin încruntat ca un duşman, cum străjue în jurul acelor bogăţii a munţilor.

Şi străbătând firea de aici întreagă trece un fior ce te deşteaptă par'că şi te ţine vecinic treaz.

Spre miezul nopţii ajunserăm la ţintă, la poalele muntelui pn care trebuie să urci spre Găina. Ne traserăm în grabă într'o şură cu fân, ca dimineaţa să putem porni de grabă spre munte. Un prietin, bun povestaş din locurile acelea, începù să-mi istoriească o mulţime de minunăţii, cari îmi alungară somnul departe. Imi spuneà de întâmplări de pe aici, de regiuni, de oameni, anecdote şi credinţe de-a poporului. Şi farmecul de basme, de altă lume ce-mi învălui regiunile acestea şi până aci, se mări şi mai tare şi de abia târziu am aţipit.

Des de dimineaţă ne răcorirăm feţe în râu şi porniram îndată la drum, să nu ne ajungă năduful din această zi de vară. Sus dar spre Găina.

Drumul ţine destul de lung, când mai ţepiş, când se desfăşură vre-un platou, unde

urât şi stau drept reclamă la uşa birtului fixând pe trecători cu o privire graţioasă, ce te face ca vrând nevrând să intri, să le dai de lucru.

Dar de unde atâta pustiu în acest oraş locuit de două milioane de oameni?

E vechiu obiceiu în Viena, ca cine nu mai poate să iasă din aerul închis de oraş la ţară, şi vienezii ţin mult şi cu multă fală la acest obiceiu.

Cine poate petrece câteva săptămâni la sate şi se reîntoarce cu o faţă pălită de soare, e superior celor rămaşi acasă. E superior pentru aceea, că de o parte dispune de timp, de altă parte are parale ca să-şi poată permite luxul acesta.

La familii mai de a doua mână, merge numai maica cu copiii în vre-un sat învecinat iar capul familiei rămâne să-şi vadă de oficiu şi numai Dumineca sau în sărbători merge la ai săi ca să vadă cum să desfăţează micuţii lui în toate, ce le află în natură. Băiatul din Viena, care nu a mai văzut vite de jug, decât sălbătăcimile cornute din grădina zoologică din Schönbrunn, se miră cum de ţăranul îşi lasă slobod vitele şi stau locului, iar pe cele din Schönbrunn ziua noaptea le păzesc ca să nu o ieie oare în cătrău. Şi apoi plugul dela sate şi maşinile de lucrat pământul cât de urâte cât de necurăţite sunt, iar cele din Viena din vitrinele uriaşe cât de frumoase, cât de lucitoare sunt!

Toate acestea nu le înţelege băiatul dela oraş mare, şi în zilele aceste de vară are ocaziune să cunoască tot rostul vieţii dela sate şi să ştie că tot ce avem la oraş de ale traiului, trece mai întâi prin mâna aspră a plugarului. Până când aşa de bine le trece vremea celor dela ţară, cei legaţi de ceasul de muncă caută despăgubire în vre-o scurtă escursiune ca cel puţin astfel să mai scape de undele înnăbuşitoare de aer, ce plutesc de-asupra oraşului de dimineaţa până sara. Abia sara într'un târziu se mai limpezeşte aerul de colb şi scade temperatura. Pe vremea aceasta, cei cari duc grija zilei de mâne îşi pleacă capul spre odihnă, iar aceia, cari pot schimbă ziua cu noaptea, rătăcesc fără de ţintă, prin răcoarea nopţii. Din odaia-mi liniştită mai aud până târziu vuetul de tramvai, ce samănă cu o vijelie, iar din timp în timp răsună bătaia ascuţită a soneriei ce face atenţi pe trecători. Aceste sunete urmate de un vuet îndelungat aduce mult cu sunetul întrerupt al clopotelor din satele noastre din Ardeal, când să trag de vreme grea. Fără voie mă transpun cu gândul lângă clopotniţa noastră din deal şi parecă aud cum răsună în puterea nopţii glasul clopotelor ce vestesc furtuna, şi îndeamnă tot creştinul să-şi îndrepte rugăciunea către cer, ca să fim feriţi de pedeapsa lui.

Regele Angliei la Marienbad. In ultima corespondinţă am amintit, că regele Eduard, nu va veni în anul acesta la Marienbad, din cauza raportului încordat ce s'a născut cu ocaziunea anexării Bosniei, între Anglia şi Monarhia noastră.

Aievea se vorbea serios, că Eduard va petrece într'alte părţi lunile de vară. Cu toate acestea însă foile anunţă sosirea lui la Marienbad. Englezul diplomat să ştie scoate şi acum din încurcătura aceasta. Ziarul „Times“ află, că regele a fost rău informat despre toată chestia anexării în special despre proclamarea Bulgariei de regat din partea fostului ambasador Sir. Ed. Goschen pentru aceea a luat o poziţie ostilă faţă de Monarhie. Ambasadorul de azi al Angliei la curtea din Viena Cartwright a dat informaţiuni corecte regelui, care acum grăbeşte să-şi repareze greşala şi manifesteze simpatiile faţă de Monarhul nostru prin telegrama ce i-a trimis-o îndată după sosirea lui la Marienbad.

Nemţii la răspântii. In zilele din urmă s'au petrecut în Austria-de-jos lucruri cari face multă bătaie de cap nemţilor.

Boemii şi-au pus în gând să se manifesteze ca naţiune în centrele nemţeşti.

In Viena susţin şcoli din banii lor, ţin sfătuiri, aranjază proteste, conturbă adunările nemţilor şi unde numai le dă mâna, lucră în potriva lor.

In faţa acestor mişcări nemţii fac totul, numai să zădărnicească planul boemilor.

Ţin contra adunări, decid închiderea şcolilor boeme în oraşe nemţeşti şi unde cu vorba nu ajung la capăt, să ieau la luptă, nemţi-boemi piept la piept.

Aceste tulburări explică şi faptul, că guvernul austriac, suspiţionând conspiraţiunii panslaviste în Velehrad, nu s'a învoit ca delegatul papal, care era gata de plecare, să ieie parte la congresul pentru unire. Astfel şi-a validitat acum a doua oară „veto,“ de astă dată afară de Conclave.

Vienezul.

REVISTE.

Budapesta. Congresul medicilor în Budapesta decurge în linişte, străinii s'au putut convinge despre cultura maghiară despre ospitalitatea maghiară şi despre grija cu care au fost încunjuraţi, furându-li-se câteva pardesie şi cilindre. Ceva deosebit nu s'a întâmplat, ziarele ungureşti vorbesc de primire bună, însufleţire şi şampanie.

*

---

pasc vite albe, şi roşcate. Pădurile de fag ne încunjură şi răcoarea lor e o binefacere acum. Dar când însuş muntele Găina iasă la iveală, pădurea se termină, şi coasta muntelui se desfăşură stearpă şi pietroasă, preserată cu pâlcuri de oameni, cari grăbesc cu toţii spre târgul ce se ţine sus pe munte, în această Duminecă de după Sânpetru. Urcând din greu acum pe munte, te gândeşti ce să fi îndemnat pe oamenii acestia să se urce la o înălţime de peste o mie opt sute de metri, ca să ieie parte la târgul de pe Găina. S'a scris în deosebite chipuri despre acest târg, numit târg de fete. Astăzi târgul e foarte puţin cercetat. Nu se adună patrucinci sute de oameni. Şi nu e decât o foarte primitivă „mărturie“ sau târg de săptămână. Se caracterisează prin faptul, că toţi vânzătorii sunt români. Şi ce se vinde. Oale de lut sunt mai multe, olarii din Bihor încunjură târgul ca o roată cu blidele, ulcelele şi cănile lor. Puţine sunt colorate cum îndatinează să le coloreze olarii săcui, celea mai multe sunt nesmălţuite. Toate sunt aduse în desagi pe cai, pe cărările de munte nu pot pătrunde cu carele. Sunt apoi coase cu toporişti cu tot, furci de lemn, ceva tălpărie, şi foarte puţin carton, jolj, altceva nu se mai vinde, decât „rozole,“ tradiţionala rozole dela toate târgurile noastre. Sunt şi tulnice, dar acestea se pare, că se aduc mai mult pentru ca să cânte fetele din ele, decât să le vândă.

Pentru puţinul acesta de târgaş, ce-l poţi face pe Găina, de bunăseamă nu şi-or luă oamenii osteneala să vină până aici. Căci le-ar puteà căpătà mai uşor din târgurile mai apropiate. Ci trebuie, că odată să fi fost aci o mare petrecere şi întrunire poporală a locuitorilor de pe la poalele Găinii, un fel de „nedeie,“ care a putut fi pe vremuri „târg de fete,“ adecă a putut servi ca loc de întâlnire pentru feciori şi fete. Iar târgaşul a fost ceva numai de-a treia mână la aceasta întrunire. Nici nu-ţi poţi explică altfel disproporţia dintre multa beutură ce se aduce. şi puţinul târgaş ce se face. Dar acum a rămas contrariul, de căpetenie a rămas mărturia şi petrecerea pe al doilea plan numai. Şi astfel văzut „târgul de fete“ de pe Găina cum se face astăzi nu mai are nici un rost, ci se vede, că oamenii ţin la el, deşi puţini, ca la o datină şi amintire scumpă.

Acum abia vin oameni din trei patru sate la acest târg. După îmbrăcăminte abia deslueşti patru porturi: a vidrenilor, a bulzeştilor, a crişenilor şi a celor din Bihor. Cătrinţe abia am văzut trei. Incolo rochii. Şi rochii foarte de puţin gust, colorate, rău croite. Cămaşa femeilor simplă, cu puţină cusătură de flori şi de strâmbuţe. — Jocul lor e un fel de ţarină, mai din topor, mai neţeselată. Dar abia în trei locuri jucau câte două părechi. Se poate că după amiazi să se înteţască mai tare jocul, se poate că atunci să se audă şi tradiţionala strigătură „Ţine moţ de hastă straiţă.“

Dar până pela 11 cât am stat în târg n'am auzit o singură chiuitură.

Cei mai bătători la ochi e tărcătura şi pestriţătura portului. Din vidrenii mai tineri mulţi sunt în straie nemţeşti, de-ai crede, că-s ceva calfe de pe la vre-un orăşel mai mic, decât, că sunt fiii munţilor bătrâni. Ni-se spuneà că nevoia i-au împins aci. De merg prin ţara ungurească îmbrăcaţi în portul lor de baştină, toţi străinii îi cotesc şi îi privesc cu ochi răi. Dacă sunt în haine străine, nu le are nime grija.

Nenorocul nostru a vrut să avem o vreme ceţoasă pe munţi, aşa că din vârful Găinei n'am putut deslui marile depărtări, ce spun că se pot vedeà de acolo.

La întoarcere ne-am oprit la casa de bârne, cu coperişul negru ţuguiat, cu celea două odăi goale, fără nici un mobilier, care cheamă cu taina şi sfinţenia ei, pe tot românul ce trece pe lângă ea. Intri poate să te rogi ori să te închini, dar când ieşi inima ţi-e strânsă, de multele simţeminte, şi drumeţilor ce au cercetat-o abia târziu le vine iarăşi graiul.

Cu icoana acestei case în suflet am venit până acasă, şi nu ştiu ce durere mare păzeşte între cei patru pereţi ai ei, că de câte ori îţi vine în minte, te săgetează prin inimă un simţământ ciudat, care în cuvinte nu se poate spune.

I. Agârbiceanu.

Ordonanța contelui nostru referitoare la catehisarea copiilor români în l. maghiară e susținută de ministru cu glas înalt. In chipul acesta lupta între biserica română și ministrul cultelor e declarată cu toată hotărîrea. Impinși în această luptă necerută, datorința noastră e să păsim și luptăm cu toată energia unui popor ce vreà să trăiască și să se roage Dumnezeului lui în limba sa.

Grecia. Ca să dovedească Europei, că ei nu se tem de războiul, de care au fost scăpați prin grija puterilor, cari să temeau de o nouă rușine a lor, fac războiu intern contra dinastiei. Pentru a acoperi vitejia aceasta, cam rușinoasă, ziarele lor spun, că mișcarea internă nu s'a îndreptat contra dinastiei, ci pentru câștigarea unor drepturi pentru miliție.

—

Spania. În Africa, spaniolii sunt mereu strâmtorați de indigeni. Spania va trebui să jertfească mulți oameni și mulți bani, până ce va fi deplin stăpână peste părțile unde decurge războiul.

Institutele noastre de învățământ.

(Continuare).

Beiuș. Gimnaziul: Introducerea e scrisă de Dr. Const. Pavel despre *Samuil Vulcan;* urmează necrologul lui *Teodor Bulc* fostul director, mort în decursul anului școl.

Profesori au fost 15; 12 ordinari și 3 suplenți, Școlari înscriși 390, examinați 367, gr.-cat. 184, gr.-or. 138, rom.-cat. 18, ev.-ref. 15, jidani 23. In definitiv 323 români și 55 maghiari. Au vorbit numai românește 24 și *numai ungurește* 18. Cei mai mulți școlari au fost copii de preot, învățător etc. (169) apoi de plugar (91) etc. Progresul e mulțămitor.

Știpendiști au fost 50. Știpendiile variază între 40 și 400 cor. Știpendii mai sunt din fundațiunea „Gibba Birta" (400 cor.) Arad, Gojdu (360 cor.) Teodor Popp, Arad etc.

Dela didactru întreg au fost scutiți 8, pe jumătate 61. Didactrul e de 40 cor. Taxa de înscriere 17 cor.

Biblioteca. Se înșiră cărțile cari au fost donate. Cele cumpărate se pun în cifre de 130 opuri. Biblioteca tinerimii se dă de asemenea numai cifre 263 opuri rom. și 294 opuri maghiare. Pe pereții salelor de învățământ s'a pus câte o icoană „Răstignirea Domnului." Suntem doară creștini. Sperăm, că exemplul acesta se prinde și pe *airea.*

Societatea de lectură a avut 66 membrii. Discuții interesante și interes viu a caracterizat ședințele. Averea societății e de 1712 cor. care se fructifică la „Belényesi Nepbank." Dece tocmai la această bancă?

Din activitatea literară a profesorilor amintim studiul lui Tr. Farkas. A belényesi iparos és tanonc iskola — publicat în Belényesi Ujság (22). (N'ar fi oare bine a lucrà împreună cu toții pentru înființarea unei reuniuni române de meseriași în Beiuș?) Ne mai spune anuarul și despre detestabila activitate a lui Gedeon, cândva Cupar, care „a scris mai mulți articoli politici și literari (??) în *Ungaria, Alkotmány,* și *Tiszántúl.*" Să-i fie de bine. Dl Dr. Constantin Pavel, tinărul și harnicul rector al internatului a scris un studiu în „Tribuna," despre călătoriile sale făcute în mai multe țări ale Europei.

Excursiuni, școlare la Belavár etc. Pe excursiuni ar trebui să se pună mai mare pond. Sașii pentru a cunoaște Kronlandul și satele, oamenii lor, o ieau prin toate părțile Ardealului cu școlarii, și nu arareori pe jos sub conducerea profesorilor, umblând ținutul Târnavelor a Oltului Brașovului etc. N'ar strică dacă s'ar luà în programul excursiunilor școlare punctul acesta și la noi mai mult decât la alții.

In *Internatul* Pavelean (gr.-cat.) au fost 145 elevi, dintre cari gratuit 69 de elevi. Taxa de întreținere e de 280 cor. și 60 cor. pentru veșminte. Le masa studenților au fost primiți 15 elevi, 10 gr.-cat. 5 gr.-or. E susținută de Ilustritatea Sa Dr. Demetriu Radu, Episcopul Orăzii.

In Internatul g.-or. au fost 55 de elevi. Gratuiți au fost 3, pe jumătate scutiți 7. Taxa anuală e 320 coroane.

Beiuș. Școala civilă de fete. Introducerea o formează un tratat din Igienă și unele regule practice de ortografie. Profesori au fost 10, 7 profesoare și 3 profesori. Eleve au fost înscrise 101, examinate 87 și anume: 61 gr.-cat. 26 gr.-or. toate române. Cele mai multe au fost copile de preot, advocat etc. (55), apoi funcționar (15), plugar (10) etc. Etatea elevelor variază între 11—16 ani. Se dă o bogată consemnare a lucrurilor de mână. Preste tot se pune mare grije pe creșterea elevelor, având spre aceasta corpul profesoral cele mai excelente mijloace la îndemână.

In legătură cu școala civilă stă internatul de fete numit: Internatul Pavelean. Acesta stă sub conducerea unui rector, a unui spiritual, o directoară, două prefecte, mai multe guvernante și îngrijitoare. Se dă o bogată dare de seamă despre petrecerea educația internistelor, care este una din cele mai îngrijite. Preste tot internatul acesta și școala de fete este o binecuvântare a cerului asupra poporului nostru din părțile acestea și geniul culturii române nu poate se aducă prinosul său îndeajuns marelui și vrednic de eternă memorie fost Episcop al Orăzii și fundatorul acestor institute *Mihail Pavel.*

In internat au fost 100 de eleve. Se plătește pentru întreținere și uniformă 350 coroane.

Năsăud. Gimnaziul: Introducere de Ioan Păcurar despre Frumos. Urmează două necroloage alui Dr. Emil Filipan și Iacob Pop. Profesori au fost 15 și anume: 11 ordinari și 4 suplenți.

Elevi înscriși au fost: 267; anume: 213 gr.-cat., 56 gr.-or., 6 de alte confesiuni și 5 jidani. Cei mai mulți școlari au fost copii de plugar (126), apoi de preot (59), învățător etc.

La masa studenților au avut prânz gratuit: 9 elevi. S'a plătit pentru câte un elev 15 cor. Tot aici amintim, că pe lângă gimnaziul din Năsăud încă nu este internat de băieți.

Progresul în studii se vede a fi mulțumitor.

(Va urmà).

Pelerinajele dela Sântă-Măria Mare.

Pelerinajele creștinilor pe ziua de sf Măria Mare la anumite biserici ce sunt dedicate cultului Preacuratei Vergure Maria, au fost în obiceiu din vremuri vechi la poporul nostru; așa știm că creștinii noștrii, ba și străinii în mulțime mare pelerinează la sf. Mărie Mare, din devoțiune la mănăstirile dela Nicula, Pociu, Strâmba și altele, spre a-și câștigà mângâere sufletească în scârbele și năcazurile vieții.

Lucru frumos și creștinesc ar fi acesta, dacă prilejul acesta s'ar folosi mai cu seamă de către preoți, spre vestirea învățăturilor creștinești, îndemnând poporul spre pocăință și câștigarea mântuirii sufletești; dară durere! Că în loc ca acelea locuri sfinte, să fie conziderate de tot atâtea misiuni sacre, — cum se folosesc acelea în biserica apusană, — la noi spiritul bizantin li-au prefăcu

Beți numai apă minerală ungară!

Societate pe acții pentru comunicație și export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală contra podagrei
» » Borszék fântâna Kossuth
» » Borszék fântâna Boldizsár
» » Bódok Matild
» Baross
» » Borhegy

Apă de Boholt
» » Vălcele (Előpatak)
» » F.-Rákos Mária
» » Fehérkő
» Gloria
» » Horgász—Hankó

Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Kászon fântâna principală (Salutaris conține jod și litium.
» » Répát
» Székely-Selters
» » Stoiceni (Stojkai)

Întreabă-ți numai medicul și vei ști, că puterea vindecătoare a **apei minerale naturală** și gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot suplení.

nasiu, şcoale reale, comerciale, universitate politehnică, agronomie, preparandie etc.

Consângenii fundatorului au preferinţă.

XIV. *Din fund. „Ioan Chirilă."*

Interesele disponibile ale fundaţiunii acesteia pe anul 1909 în suma de 550 cor. în senzul literelor fundaţionale se vor împărţi în părţi egale între consângenii fundatorului, cari studiează la vre-o şcoală.

Consângenitatea se conzideră până la gradul al VIII-lea.

XV. *Din fund. „Cercul Orăştiei."*

Un (1) stipendiu de 100 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Ioan Muntean, gimn. cl. I. în Blaj, — destinat pentru studenţi români gr.-cat., cari cercetează gimnaziul gr.-cat. din Blaj ori vre-o academie de drepturi şi sunt născuţi într'una din comunele următoare:

Jibot, Orăştioara-de-jos, Balomir, Binţinţ, Beriu, Ciora, Vinerea, Orăştioara-de-sus, Grid, Ghialmar, Castău, Dâncu-mic, Ocolişul-mic, Toţa-mică, Costeşti, Cugir, Jeledinţă, Ludeşti, Măgura, Martineşti, Bucium, Dâncu-mare, Toţa-mare, Spin. Pricaz, Petriniu, Pischinţi, Repaş, Romos, Romoşel, Sibişelul-vechiu, Sereca, Tamaşasca, Tartaria, Turdaş, Turmaş, Vaideiu şi Simeria.

XVI. *Din fund. „Alexă Bidian."*

Din venitele acestei fundaţiuni se vor împărţi stipendii adecuate tuturor nepoţilor din fraţi ai fundatorului şi în locul al doilea băieţilor şi fetiţelor înrudiţi cu fundatorul prin sânge până la al patrălea (IV) grad, născuţi din căsătorie creştinească, fără conziderare la natura studiilor, ce le urmează, — nu vor fi eschişi dela stipendii nici aceia cari învaţă măiestrii.

XVII. *Din fund. „Demetriu Cutean."*

Un (1) stipendiu de 34 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Ioan Maxim gimn. cl. V. în Blaj, — destinat pentru şcolari, feciori sau fetiţe, începând cu clasele normale. Consângenii fundatorului au preferinţă, iar dintre străini, cei născuţi în comunele Ciufud şi Săcădate.

XVIII. *Din fund. „Parteniu Moldovan."*

Doue (2) stipendii de câte 100 cor. folosite în anul şcol. 1808/9 de către Ioan Moldovan ped. curs IV. în Blaj şi Vasiliu Spinean gimn. cl. I. în Blaj, — destinate pentru tineri români gr.-cat. dela ori ce şcoală, consângeni cu fundatorul.

XIX. *Din fund. „Petru cav. Ioanette."*

1. *Un* (1) stipendiu de 600 cor. — destinat pentru studenţi medicinişti ori tehnici ori de studiele reale superioare militare.

2. *Un* (1) stipendiud e 400 cor. destinat pentru un tinăr român, care va întrà în şcoala de cadeţi.

3. *Un* (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Nicolau Coroiu Ponoreanul gimn. cl. V. în Blaj, — destinat pentru tineri români, cari vor frecuentà clase gimnaziale ori reale din patrie, începând din prima clasă gimnazială ori reală.

Stipendiile din această fundaţiune le pot obţineà tineri, cari din ambii părinţi sunt români, de religiunea gr.-cat. ori gr.-or. din munţii apuseni ai Ardealului, din comunele: Câmpeni, Bistra, Certege, Săcătura, Albac, Scărişoara, Neagra, Vidra-de-sus, Vidra-de-jos, Ponorel şi Sohodol, — şi cari vor dovedi totodată, că sunt născuţi din părinţi adevăraţi români.

Descendenţii în linia directă din familia Ioanette, constatându-se de capabili şi diligenţi vor primi stipendiul cu începutul clasei a IV-a normale sau elementare, şi au preferinţă faţă de alţii.

XX. *Din fund. „Iacob Páll."*

1. *Un* (1) stipendiu de 50 cor. pentru gimnazişti în cl. superioare.

2. *Un* (1) stipendiu de 30 cor. pentru gimnazişti în clasele inferioare.

La stipendiile din aceasta fundaţiune sunt îndreptăţiţi a concurge numai tineri născuţi din ramul gr.-cat. Páll din Szék (comit. Szolnok-Doboka) şi din ramul Bossiak sau Borton din Zalasd (comitatul Hunedoarei) cari au cualificaţiune distinsă, învaţă la gimnaziul rom.-cat. din Cluj şi sunt săraci.

XXI. *Din fund. „I. Nossa şi Eudochia Nossa."*

Un (1) stipendiu de 100 cor. — destinat pentru studenţi în orice clasă, înrudiţi cu fundatorii — în lipsa rudeniilor se va dà şi străinilor, cari sunt săraci şi studiează bine.

XXII. *Din fund. „Augustin Láday"*

1. *Doue* (2) stipendii de câte 800 cor.

2. *Patru* (4) stipendii de câte 400 cor. — destinate pentru tineri de naţionalitate română şi de religiunea gr.-cat. cu preferinţă de aceia, cari voiesc a păşi pe cariera industrială, comercială, tehnică şi agronomică, adecă s'au decis a face studii referitoare la carierele aceste.

Stipendiile din aceasta fundaţiune fiind strâns atârnătoare dela venitele anuale ale fundaţiunii, cari sunt supuse la fluctuaţiuni; — conferirea lor asemenea este legată de durata unui an şcolastic.

XXIII. *Din fund. „Ferdinand Hirsch."*

Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Ioan Tămaş jur. an. I. în Cluj.

La stipendiul acesta pot concurge tineri români cari studiează la gimnaziu, şcoală reală sau şcoală agronomică, şi sunt născuţi în comunele următoare: Turda, Copand, Tur, Rediu, Comiţig, Banabic, Aiton, S.-Mărtinul-deşert, Ceanul-deşert, Ceanul-mare, Agârbiciu, Mischiu, Sându, Petridul-de-sus, Petridul-de-mijloc, Petridul-de-jos, Berchiş, Măgura, Schiopi (Pusztaegres), P.-Sâncraiu, Surduc, Bicalat, Iara-inferioară, Agriş (Ruhaegres), Băişoara, Muntele-Băişoarei, Ocolişul-mic, Ocolişul-mare, Runc, Cacova, Săcel, Lita-magiară, Lita-română, Filea-de-jos, Filea-de-sus, Ciurila, Selişte, Selicea, Micuş, Hăşmaş, Muierău (Magyaroság), Şutu, Silvaşul-magiar, Indol, ca unele, cari odinioară au format cesaro-regeasca pretură a Turdei sub prezidenţa fericitului fundator.

XXIV. *Din fund. „Dr. Simeon Ramontzai"*

1. *Trei* (3) stipendii de câte 630 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către Petru Suciu stud. filos. an. IV. Budapesta, Nicolau Pop, stud. industr. artistică an. IV. în Budapesta şi Ioan Colbazi, stud. jur. an II. Budapesta, — destinate pentru studenţi la universitate, la politehnică, la academia de pictură din Budapesta şi Viena, precum şi la academia montană din Selmetz şi la academia comercială din Viena.

2. *Patru* (4) stipendii de câte 168 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către Silviu Maior, Victor Suciu şi Vasiliu Fulicea rigoros. jur. în Cluj, şi Ioan Astăluş jur. an. I. în Budapesta, — destinate pentru studenţi iurişti la universitatea din Cluj.

3. *Trei* (3) sttipendii de câte 126 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către: Traian Medrea gimn. cl. VII. în Alba-Iulia, Niculae Şolomon gimn. cl. VIII. în Alba-Iulia şi Ştefan Oniga, gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinate pentru gimnazişti şi studenţi la şcoala comercială.

La stipendiile din această fundaţiune sunt preferiţi cei nobili de origine.

XXV. *Din fundaţiunea „Ioan Bobb".*

Trei (3) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către Clemente Petrovan jur. an. II. în Budapesta, Laurenţiu Băbuţiu gimn. cl. VI. în Sibiiu şi Georgiu Bob gimn. cl. VI. în Blaj.

XXVI. *Din fund. „Gavril Vaida".*

Trei (3) stipendii de câte 140 cor., folosite în anul şcol. 1908/9 de către: Octavian Bohăţel acad. comerc. Graz, Eugeniu Hoblea gimn. cl. V. Beiuş şi Ioan Pasca gimn. cl. VIII în Gheria, — destinate pentru studenţi dela orice şcoală, reală, comercială, academie, universitate sau politehnică.

Preferinţă au descendenţii din familiile: Vaida de Soósmező şi Fuleovici.

Concurenţii la toate fundaţiunile înşirate până aici au să alăture la suplicile sale scrise şi subscrise cu mâna proprie în l. română: testimoniu şcolastic în copie autentică, carte de botez, atestat de paupertate, atestat medical şi pentru dovedirea consângenităţii cu fundatorul au să alăture atestat dela respectivul oficiu parohial, care să cuprindă tabela genealogică exact dedusă. Sunt datori mai departe să numească expres institutul, la care vor studià în anul şcolastic 1909/10, şi să determine apriat suma şi soiul stipendiului pentru care suplică. Suplicele, cari nu vor corăspunde cerinţelor aci înşirate, precum şi cele întrate după termin, nu vor fi luate în consideraţiune.

XXVII. *Din fundaţiunea „David Br. Ursu de Margina".*

Patru (4) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către: Clemente Pandrea şi Ioan Olariu stud. gimn. cl. VIII. în Blaj, Alexandru Dopp stud. gimn. cl. III. în Blaj şi Corona Saturn cl. II. civ. în Blaj.

Concurenţii la acestea stipendii au să dovedească cu carte de botez, că sunt români gr.-cat. născuţi în vre-una din comunele arondate în comitatele: Făgăraş, Sibiiu, Huniadoara, — cu atestat de frecuentare, că sunt şcolari în clasa I. a gimnaziului gr.-cat. din Blaj, iară fetele, că frecuentează la şcoala de fetiţe din Blaj, că au purtare morală bună şi progres bun în studii şi că sunt sau pot fi suscepuţi în Seminariul junimei române gr.-cat. studioase în Blaj, iar fetele în Internatul de fetiţe din Blaj.

XXVIII. *Din fundaţiunea de alumnate a Internatului Vancean de fetiţe din Blaj.*

1. *Patru* (4) alumnate de câte 100 cor., dintre cari trei au fost folosite în anul şcol. 1908/9 de către elevele şcoalei civile din Blaj: Otilia Blaga, Silvia Pop şi Eufemia Papiu, iar unul s'a înfiinţat acum din nou.

2. *Un* (1) ajutor de 100 cor., care se va conferi pe anul şcol. 1909/10 la o elevă ordinară a şcoalei gr.-cat. de fetiţe şi a Internatului Vancean de fetiţe din Blaj.

Suplicantele pentru acestea alumnate şi ajutoare au să întrunească şi să dovedească următoarele condiţiuni:

a) că sunt române gr.-cat., mizere născute în arhidiecezâ.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi buni.

c) că sunt înmatriculate ca eleve ordinare în şcoala gr.-cat. de fete din Blaj şi sunt primimite în Internatul Vancean de fetiţe.

d) Preferinţă vor aveà fetele de preoţi din arhidiecezâ.

Blaj, din şedinţa consistorială ţinută la 17/4 August 1909.

Victor Mihályi *m. p.,*
Metropolitul de Alba-Iulia.

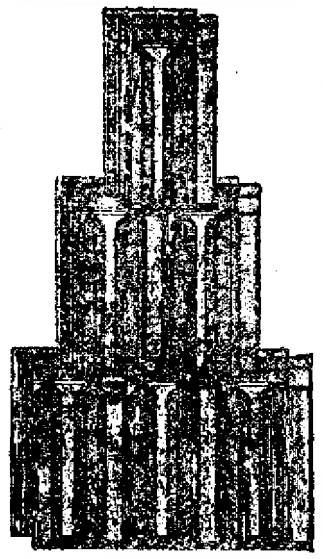

Țigla Bohn de Nagykikinda.

In propriul interes.

Primește numai țigla **BOHN**

din **Nagykikinda** și **Zsomboly** respingând ori ce altă țiglă de calitate inferioară pentrucă numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mustre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 9—?

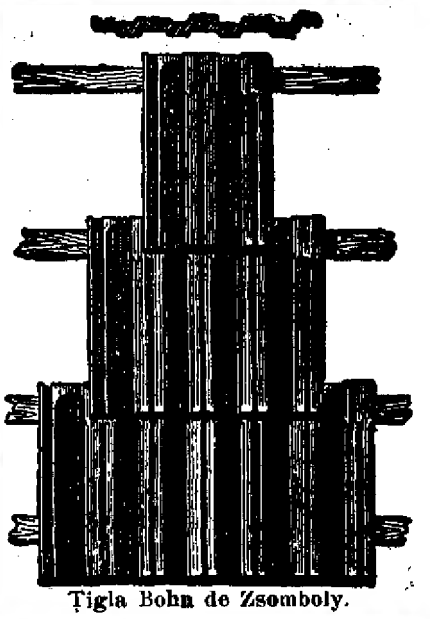

Țigla Bohn de Zsomboly.

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de **Buziaș**

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I Blaj.

(35) 5—12

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 43—52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 42—52

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(46) 41—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote intregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa. că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

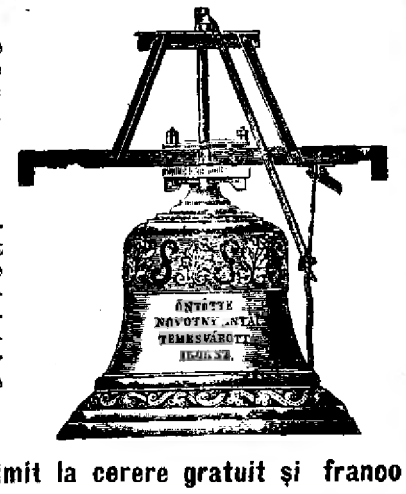

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 41—5.

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: **95,816.412 coroane.**

capitale asigurate asupra vieții: **9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare. pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

într'un târg de negutătorie sacrilegă, vânzând și cumpărând slujbele preoțești pe un preț bagatel. — Noi preoții spre pildă știm, că știpendiul unei sf. liturghii celebrate în toată regula, cu cantor și făt prestând preotul pânea și vinul recerut la slujba sfintei liturghii, nu poate fi mai mic decât cel puțin o coroană; la atari ocaziuni însă se primesc pentru o sf. liturghie 40 fileri, pentru sărăcuste (7 liturghii) 1 cor. iară pentru slujba unui sărindar (40 de sf. liturghii) câte 4 coroane. De sine se înțelege că pentru un preț atât de bagatel, nimeni nu le poate sluji, dară penitentele se departă mângâiat, că ei s'a achitat de-o sarcină morală, ce poate de zeci de ani îi îngreunase sufletul!

Cine nu vede, că aceasta e un abuz ce poate contribui în mod desastruos spre demoralizarea poporului?!

De câțiva ani în coace să par a se mai înmulți locurile de pelerinaj și prin unele comune mai centrale, convocându-se prin șeful tractului la așa numita „rugă“ pe ziua de Sfântă-Măria-Mare, credincioșii din satele învecinate.

De nu s'ar practizà și în acestea locuri obiceiul licitării minuende a slujbelor preoțești, n-aș avea de zis nimic în contra, dupăce însă și în acelea locuri scopul de căpetenie e ca sub diferite titule să stoarcă arginții lui Iuda de pe bietul nostru popor credul, nu pot face să nu atrag atențiunea veneratului cler spre a se abținea dela atari pelerinaje, ce atât înaintea intelectualilor noștri, cât și în fața străinilor ne vedesc ca pe niște vânători de interese meschine. „Ce împreunare între Christ și Belial?“ Dacă doriți să facem noi preoții misiuni sacre, atunci să le facem singur pentru mărirea lui Dumnezeu, și nu pentru mărirea avutului nostru material! Nu voiesc a numi locuri, cu atât mai puțin a mă atinge de persoanele, cari cu o râvnă vrednică de o cauză mai bună, se silesc în preajma sărbătoarei Sf. Maria-Mare, a face apel pe la credincioșii din satele vecine, de a convocà poporul la locul designat, din care conglomerare de popor, — precum îmi spuneà mai anul trecut un notar de ungur din comuna unde se ținea pelerinajul: — „Nu știu părinte, că ce folos poate aveà poporul de ruga de Sf. Marie dela noi, dar aceea știu, că jidanii noștri au mare folos, căci toate crișmele îs tixite de popor.“ Bine ar fi ca forurile superioare bisericești, să fie cu mai mare băgare de seamă la acestea pelerinaje, și dacă le iartă, să se întâmple acelea totdeauna sub controla cutărui dignitar bisericesc esmis din centru, care se controleze apucăturile stângace a unor oameni, a căror inimă zelează mai mult pentru interesele vremelnice, decât pentru spăsania sufletească a credinciosului popor! Dixi et salvavi animam meam.

Un preot.

MAI NOU.

Eri Joi în 2 crt. inspectorii scolastici din Provincia mitropolitană, anume: Dr. Victor Szmigelski, Blaj, Ioan Boroș, Lugoj, Ioan Georgiu, Gherla și Dr. Florian Stan, Orade, cum și directorul preparandial Ioan F. Negruțiu, s'au întrunit aci, spre a se înțelege în chestia noului plan școlar. Luni va fi conferență episcopească tot în chestiile școlare.

Noutăți.

Din Arhidieceză. *Ioan Bucur*, parohul Sângeorgiului-de-câmpie a fost numit paroh și viceprotopop al Indolului. La Sângeorgiul-de-câmpie (tr. Pogăcelei) a fost numit paroh *Ioan Simu*, cooperatorul parohial din Abrud. La Abrud (tr. Roșiei) a fost numit administrator parohial interimal *Iuliu Suciu* cooperatorul parohial din Indol. Au fost numiți parohi *Ștefan Mariș* — Șutu, *Nicolae Raconțan* — Șchiopi, *Teodor Bordan* — Lita-română, *Vasile Fărcășan* — Hăjdate, toți din tractul protopopesc al Indolului. — Cu terminul de 30 Septemvrie n. se publică concurs la parohia Frâua (tr. Mediaș).

Profesori noi. Cu 1 Septemvrie n. au fost aplicați ca profesori la gimnaz *Petru Suciu* și *Nicolau F. Negruțiu*, iar la preparandie *Ștefan Pop*.

Dela Administrația centrală. Au fost numiți la noua administrație centrală capitulară ca forestier *Victor Precup*, cancelist *Iacob Domșa* și oficial agronomic *Teofil Hossu*.

Știri școlare. Mâne Sâmbătă se va face invocarea Spiritului Sfânt și începerea anului școlastic la gimnaz. Aglomerația studenților a fost mare. Fiecare clasă are maximul numărului de elevi.

Donațiuni. Reuniunea de misiuni sfinte a preoților din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulie și Făgăraș a primit 40 cor. dela păr. Dr. A. Niculescu și 20 cor. din banii colectați la mănăstirea „Strâmba“ cu prilejul peregrinajului dela Sântă-Măria a. c.

Pelerinajul dela mănăstirea „Strâmba“ a fost impunător. In 27 și 28 Aug. a. c. au alergat mii de creștini, unii din depărtări considerabile, să se primenească sufletește. Programul sărbărilor s'a executat, după cum s'a publicat în Nr. 33 al „Unirii.“ S'a ținut o conferință numai pentru preoți și cinci predici pentru popor. S'au mărturisit peste 800 credincioși. A vorbit păr. Roșian din Blaj, iar mărturisirile le-a ascultat v.-prot. Iovian Andreiu, preoții: Aur. Fodor, Dem. Murășan, Vasile Săstraș, Iulian Florian, Ilie Șerban, Aug. David, V. Varga, A. Coste, N. Colceriu, Ioan Andreiu, Ioan Ștefan și păr. Rusu din dieceza Gherlei. Mărturisirile s'au început în 27 August după prânz și s'au terminat în 28 Aug. pe la amiazi. Mulți dintre preoți au ascultat mărturisirile noaptea întreagă. Celebrarea laudelor dumnezeești, vorbirile sacre și administrarea sf. Sacramente au fost împărțite așa, ca poporul să fie în continuu ocupat sufletește, stând departe de cârciumarii, cari și-au destupat butoaiele cu acel prilej. — Sperăm, că păr. protop. Iov. Andreiu și păr. Ilie Șerban le va succede, ca pe viitor să nu se mai vândă beuturi spirituoase la „Strâmba“ cu atari ocaziuni, ce de altcum oprește și ordin. minist. de int. Nr. 78543/V. 1899. în §. 14.

Concurs. Terminul de concurs pentru ocuparea postului de învățător la școala comunală din Tohanul-vechiu s'a prelungit *până la 20 Septemvrie n.*

Hymen. *Petru Domșa*, cler. abs. și *Letiția Dănilă*, din Budatelec — logodiți.

— *Ioan Blaga*, tipograf și *Anuța Pop* din Urca-de-câmpie — fidanțați.

— *Ioan Covrig*, teolog absolut și *Cornelia Madincea*, învită la celebrarea cununiei lor, care se va serbà în 5 Septemvrie st. n. a. c. a. m. în biserica gr.-cat. din Illadia.

— *Aron Moldovan*, teolog absolut și *Mărioara F. Negruțiu* învită la serbarea cununiei lor religioase, ce se va celebrà la 12 Septemvrie n. în biserica gr.-cat. din Pănade.

— *Dănilă Sasu*, teolog abs. și *Carolița Russu* învită la serbarea religioasă a cununiei lor, ce se va celebrà în 5 Septemvrie st. n. a. c. în Sita-Buzău.

Posta Redacțiunii.

T. D. Nu știm de ce corespondință pomeniți. De altcum față de amenințarea DV. de a nu vă mai trimite foaia, puteți să o împliniți, pentrucă e bine să se știe, că nici un ziar, nu e obligat, să publice tot ce trimit abonenții. Ce ar fi atunci?

Szabo. Am mai vestit, că nu anunțăm, decât cărțile ce ni-se trimit la redacție.

A. C. Banii au ajuns la destinație. Cuitarea se va face în un număr apropiat.

AVIS!

E lipsă de un comptabil bun, cu praxa generală, la banca, care se înființează în Gherla—Szamosujvár sub firma „Concordia.“ Sunt rugați acei domni comptabili, cari reflectează la acest post, — să binevoiască în timpul cel mai scurt mai târziu până în 20 Septemvrie a se adresà cu rugarea lor la adresa următoare: Ioan Georgiu canonic în Szamosujvár, comunicând în ea datele personale, serviciul de până acuma și condițiunile pe lângă cari sunt aplicați a primi postul amintit.

Gherla, 1 Sept. 1909.

Fundatorii „Concordiei.“

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secreținea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra **oftice, guturaiului, tusei măgărești, scrofulei și influenței**

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveția).

„Roche“

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie

Prețul unei stiele 4. — cor.

(4) 26—35

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

Introducere. 1

Când dau în vileag paginile, cari vor urmà, nu mă leagăn de fel în nădejdea, că voiu fi descoperit minuni ne mai pomenite. Sunt icoane vechi ca adevărătatea lor, dar noui ca vieaţa, de câteori străcurate prin sufletul vre-unui contemplator îşi ieau o nouă înfăţişare purtând timbrul individualităţii respective.

Doar chiar ştiinţa propriu zisă ce ar fi dacă tot numai date noui ar trebui să prezenteze pe fiecare pagină — ar fi un ce puţin productiv, ori mai exact: dacă datele şi ipotesele ei ar fi considerate mereu tot numai dintr'un punct de vedere, negligând foloasele, cari le-ar puteà scoate din ea un cercetător şi sub alte rapoarte — ea ar fi o ştiinţă ştearpă neexhauriată. Scrutările în jurul datelor aflate şi impresiunile întâmplătoare, prinse în fuga condeiului, dau noima cuvenită unui studiu; şi ţinem a nu greşi când afirmăm, că mai ales astfel să deschid cele mai interesante orizonturi de lumină înaintea cetitorilor.

Ne pare mult mai nimerită şi intuitivă pilda caleidoscopului, decât să nu-l amintim la locul acesta.

Ştim, că este un tub, conţinând oglinzi plane; e apoi garnisit pe dinlăuntru cu obiecte neegale — de comun: sticle — diferit colorate. Tubul cu oglinzile şi obiectele lui rămân vecinic tot aceleaş, dar combinaţiunile acestora din urmă, modificate mereu prin mişcarea aparatului şi reflexul oglinzilor ofer o plăcută privelişte din cele mai variate.

Mânec deci şi eu din lozinca celor ce binevestesc, că orice adevăr, fie chiar vechiu şi cunoscut, analizat şi frământat sub noui consideraţiuni reapare tot mai nou şi mai actual.

Nu preget a semnalà, că lucrarea de faţă e un întreg rotunzit, deşi din titlu s'ar părea, că aş voi să dau numai frânturi. Ea tinde o panoptică asupra titlului original şi cam prea lung: Reformaţiunea în Biserica lui Hristos, cu deosebită atenţiune la Românii ardeleni; — şi în vederea acestuia e şi împărţită însaşi tema în tractatele: I. Biserica lui Hristos în Istoria universală; II. Renaissance-ul şi reformaţiunea; III. Românii Ardeleni şi reformaţiunea; IV. Efectele reformaţiunii în Biserica română ardeleană; V. Regenerarea Bisericii româneşti.

Faptul însă, că sub un atare titlu, ar fi fost lipsă de un spaţ mai extins, iar timpul ce mi-a stat la îndemână — din anumite pricine irevelante — nu mi-a dat destul răgaz cuvenit; dar mai pe sus de toate împrejurarea, că n-am putut ajunge baremi încă la nişte mijloace de lipsă, pe cum aş fi dorit: m-au îndemnat de m-am îndestulit şi cu titlul din front, mai puţin pretensiv. — Las, că şi aşa, în coloanele ziarelor, dacă nu chiar şi în cărţi uneori — să usurpă de destule ori titule neconvenabile fără jenă şi sfială prea multă.

*

Literatura noastră bisericească-culturală — ca să ne aducem aminte şi de ea — e încă foarte modestă, zi: săracă; aproape, că i-ai puteà numărà muncitorii pe degete. Ce-i drept activitatea pe tărâmul acesta nu-i chiar zero, precum dădeà alarmă mai astă-primăvară o voce desperată într'o revistă ungurească; — dar, că nici prea departe nu e de acest nimic, încă nu se poate trage la îndoială. Şi n-avem ce ne mirà.

Dacă stăm să cumpănim stagnarea aceasta literară cu starea abnormal de mizeră, la care erà expusă, mai vârtos până mai nou, o mare parte din clerul nostru: acestea se contrabalansează perfect.

Căci vezi, sărăcia, sărăcie naşte. — Şi dacă totuş unul sau altul n-a stat înfricat de neajunsuri, ci a lucrat şi produs — e, că însufleţirea şi abnegarea în astfel de rari eroi a fost bagseama, totdeauna neasemănat mai mare decât răsplata ori nerăsplata, la care au putut contà din partea alor săi şi a oamenilor preste tot. Şi apoi să nu uităm încă ceva!

La noi a scrie, abstrăgând dela bunele intenţiuni ale marilor inimi de jertfă pentru adevăr şi omenime, e — scuze pentru expresie — un lux, şi încă cel mai costisitor lux, plin şi cu secrete pe de-asupra.

Cine ar şti să ne spună, că îndărătul multor atari luxuri, cu cari paradează şi se mândresc mai ales cei ce nu le-au produs, ci le-au căpătat de-a gata fără să le fie răscumpărat — câtă sănătate îngropată în chilii întunecoase, câtă strigătoare mizerie, câtă muncă nerăsplătită şi — mai şti? — poate şi polite îndatorate (plastic!) îşi descarcă pe ascuns lumile de amărăciune în sufletul acelui „fericit“ cuvântător din peană!

E frumos Parnasul cu muzele şi poveştile lor, dar, ca să poţi ajunge în culmea lui, ai să petreci toate minunile basmelor înfricoşate! Şi-i rău de tot, dacă n-ai şi câte un Statu-palmă-barbă-cot, să-ţi mai ocrotească paşul la povârniş, spre a nu poticni.

Panaceul ajutător, care duce în palatul literaturii bisericeşti-culturale, e şi azi, precum a fost şi va fi în totdeauna, împreunat cu multă risipă de *forţe intelectuale* şi cu tot tot atâtea *expense materiale.* — Întrebaţi pe cei ce au gustat deja din păharul acestor plăceri!

Forţele intelectuale se susţin, augmentează şi fructifică tot mereu numai aşa, dacă îşi au nutremântul lor neîntrerupt şi încă amăsurat recerinţelor vremii înaintate şi complicate, în care trăim. Numai aşa ne putem aşteptà să avem adevăraţi apostoli ai cuvântului. La din contră ne vom trezi — de cumva nu ne-am trezit deja ici colea — că avem pe rostru demagogi cu mari tribunale de frase goale în aer, pe cari nimeni nu-i mai ascultă nici în biserică şi nici în for nici măcar sub farmecul naţionalismului atât de barbar exploatat azi în multe părţi.

Ne trebuiesc azi în ambele părţi: şi în biserică şi afară oameni pregătiţi, serioşi în idealismul lor, cu scaun la minte, cu tactică în afaceri, cu conştiinţă bună în suflet şi gravitate în vorbă. Cu tâmplele aprinse de durere şi ruşine observăm azi multă golătate sufletească, câtă răsare de sub teascurile multelor noastre foi, cari ar fi să fie: pretinsele noastre motoare de vieaţă. — Bărbaţii, conducătorii acestor motoare amăsurat menirii ar trebui să fie în tot locul cei mai pregătiţi, să fie — dacă putem zice şi aşa — bărbaţi enciclopedici — superiori; şi nu numai nişte simplii refugiaţi dinaintea examenelor universitare, şi chiar numai eroi de clică, pe cum s'a mai constatat acum nu de mult.

Un bun gânditor a scăpat odinioară nişte grele, dar adevărate cuvinte, când a zis, că azi, între toate clasele inteligente cu pretenţii, numai doi sunt, cari pot vegetà şi fără diplomă în buzunar: ablegaţii dietali şi ziariştii. Onoare şi recunoştinţă grosului deputaţilor noştrii pe cum şi celor vre-o doi trei dintre ziariştii noştrii; — dar paremi-se că şi la marea parte a pressei noastre încă se va fi gândit acel pătrunzător prooroc. Câţi impresari de reviste şi ziare diplomaţi şi de profesie avem azi, fie rolând ca: directori, redactori, editori, proprietari şcl.? — Nu spicuim, spre a nu ne desilusionà!

Dar să ne reîntoarcem, căci prea ajunserăm şi pe teren profan. — Pentru o bună literatură bisericească culturală avem lipsă de bine pregătiţi intelectuali idealişti, căci mai vârtos idealismul acestora susţine şi lăţeşte în cercurile profane de afară vaza bisericii noastre, ba ne încumetăm a riscà şi mai mult: alimentează însufleţirea — nu zicem convingerea adevărată — în însuş clerul întreg!

Pentrucă, însă, aceşti idealişti să-şi poată agonisi bază reală într'un cuminte substrat de cunoştinţe, cari se impună nesmintit — e lipsă înainte de toate ca pricepând chemarea lor să ni-i ştim apreţià, să-i mântuim — nu de tot, ci baremi în parte — de multele mizerii inferioare, la cari îi împinge o cinstită nu comodă luptă pentru un prezent şi viitor convenabil.

Şi aceasta în bunul nostru interes obştesc, şi în primul rând întru binele bisericii noastre.

Noi nu teoretisăm aci cu idealismul, ci propunem idealismul aşa cum îl vedem manifestându-se în vieaţă. Propagăm, anume, idealism practic. Azi de comun idealismul acesta greu creşte într'o anumită proporţie cu realismul, cu proptele lui materiale.

Iată deci, că am ajuns la a doua parte a propoziţiei noastre, la expensele materiale reclamate de-o formală activitate literară.

Chiar şi la cazul, dacă activitatea unui intelectual n'ar fi o grămădire de tomuri voluminoase, ci o intensă propagare de sănătoase şi nu numai efemere idei prin o muncă mai modestă, dar mereu roditoare — însaşi jertfirea de timp pentru o astfel de continuă muncă, *absolut necesară azi*, fără de-a fi recompenzată încâtva este o enormă pagubă, atât ca cheltuială de puteri intelectuale şi fizice, cât şi ca timp îngropat, care ar fi putut fi valorizat eventual într'alte părţi.

Să nu uităm deci, că în punctul acesta avem de-a face cu un postulat al vremii, dinaintea căruia nu ne putem ascunde fără a-mi procurà în fine răul.

Azi, când primejdia zilnic ne provoacă ameninţător, trebuie să ieşim în plan; şi dacă

n'avem ostaşi cu cari să ieşim, duşmanul ne spulberă şi ne aruncă în vânt cu cetate cu tot. Cel ce s'a gândit vre-o dată serios, câtă misterioasă putere zace azi în cuvântul scris şi răspândit, nu mai şovăeşte, nici nu se mai îndoaie asupra celor expuse aci.

Factorilor noştrii dela putere li-se impune astfel întreit sfântă datorinţă a precumpeni încă de cu vreme lipsurile cari rod la căpătâiul nostru. Pe cât e de cuminte observarea, că: Paza bună trece primejdia rea, pe atât de nemilos e adevărul cuvintelor, că: cel ce nesocoteşte supremul moment încă binevenit, s'a aruncat pe sine, însuş în prăpastie.

Nu mai accentuăm aci anume şi responzabilitatea grea, căreia se supun aceia, cari nu fac toate, câte le stau în putinţă, fără greutate prea mare, în interesul mai ales al bisericilor. Pentru lucruri grandioase, de un calibru atât de momentuos, ca cele preliminate aci, nu pot fi piedeci nici bagatele şi meschine conziderări personale, nici comodităţi suverane păcătoase şi cu atât mai puţin ignorarea veditelor forţe de pricepere din aceia, cari fără josnice linguşiri, îşi taie drumul drept înainte aşa, pe cum au învăţat ei, că doreşte Dumnezeu şi pe cum o pretinde aceasta ţinuta şi rostul unui om întreg şi cinstit pe acest pământ.

Să ne păstrăm, sprijinim şi preţuim, baremi după putinţă forţele de lipsă pentru o mişcare mai de vieaţă, cu care vom să ne afirmăm în faţa lumii, şi atunci putem purcede mai departe — mai înainte însă nu! E doar firesc, că nu poţi secerà acolo, unde nu ai sămănat nimic!

Iată deci condiţiile de frunte, între cari ar puteà fi vorbă despre o literatură bisericească culturală mai temeinică, mai puternică şi mai impunătoare; cu un cuvânt între cari s'ar puteà asigurà o mişcare trainică, care să creeze vieaţă şi în ea o proaspetă, sănătoasă opinie publică.

Cu aceasta hotărâtă convingere încheiu şi cuvântul de introducere.

Îmi încredinţez toate spusele mai mult ori mai puţin valoroase bunei voinţe a cetitorilor, şi dacă prea mult nici nu-mi voi fi ajuns cu ele, am cel puţin mângâierea, că am fost şi modest iscălitul unul din ceata acelor leviţi ai condeiului, cari în buna lor credinţă şi însufleţire au fost şi ei plăsmuitorii unor cuvinte bine răspândite, dar strigate în pustie...

Reciţa-Română, 1909.

I.

Biserica lui Hristos în istoria universală.

Boale moderne intelectuale. — Păreri greşite. — Chamberlain Tolstoi. — Empirism şi revelaţiune. — Genii şi credinţă. — Creştinism raţionabil. — Chârşia bisericii în abstract şi concret. — Testamentul vechiu şi nou. — Mântuitorul D. N. I. Hristos. — Misiunea apostolilor. — Lăţirea bisericii creştineşti. — Biserica creştină substratul culturii noastre. — Adevărata libertate. — Biserica lui Hristos pantheonul frumosului. — Inchisiţiunea. — Biserica în cadrele istorici. — Epoace şi condiţii de traiu. — Alte vremuri, alţi oameni. — Spirit de presentă. — Idealuri. — Biserica lui Hristos de-asupra intereselor particulare omeneşti. — Duşmanii ei prohodiţi. — Schisma orientală. — Toleranţă grecească. — Biserica schismatică azi. — Autochefalie. — Unitate schismatică. — Biserica anglicană. — Biserica romană după 2000 ani. — Deşertăciunea deşertăciunilor. — Născociri omeneşti în faţa veciniciei. — Protestantul Harnach despre biserica latină. — Succesiunea apostolică. — Criteriile: una, sfântă, catolică, apostolică. — Rosseau, Renan. — Prinos şi ardere de tot. — Adevărata convingere. — Impărăţia dogmelor. — Sufletul omenesc în biserica romană. — Veacul al XX-lea. — Ştiinţă, libertate, democratism. — Macaulay, Proudhon. — Libertate fără religiune. — Zina de azi F. W. Weber. — „Poezia senină a mulţifelnicului.“ — Războiu şi arme. — Trup şi suflet — Unica biserică mântuitoare. — Classice cuvinte la Perreyve. — Sionul vechiu. — Sionul nou. —

Scepticismul bolnăvicios şi prejudiţiile naive poate nici când n'au avut atâtea victime nenorocite, câte au chiar azi. Ştiinţa multilaterală, descoperirile minunate şi adâncimea filosofiei mai ales în cele trei veacuri din urmă, fără îndoială, au creat o lume cu totul nouă. Genii luminate şi gânditori pătrunzători s'au ridicat la suprafaţă sub egida emancipării individuale.

Cercetările întinse pornite pe toate tăramurile scrutabile şi rezultatele obţinute au desvoltat foarte mult dorul de înaintare şi omenimea are sigur destule motive de-a fi mulţumitoare acestui curent de reînviorare.

E însă fapt vedit pe de altă parte şi aceea, că acel avânt neînfrânat a umplut creerii intelectualilor cu o sumedenie de îndoieli. Consecinţa e firească: mintea omenească lăsată în voia ei, între limite neprecisate, ba şi impintenată de visuri chimerice poticneşte greu; se isbeşte când de-o extremitate, când de alta, dela utopiile filosofice ale lui Bacon ajunge până la decepţiunea pesimistă alui Schoppenhauer şcl.; dela cel mai subtilisat idealism până la realismul gol şi murdar al lui Zola. Că ce vor aţâţi naufragiaţi ai gândirei, porecliţi în tot feliul posibil: empirişti, misticişti, criticişti, voluntarişti, liberalişti, intelectualişti, ultramontonişti. modernişti şi cei mulţi înainte — ei înşişi nu ştiu, pe cum nici nu se pricep împrumutat.

Positivismul lui Comte ar încercà să împace extremităţile aste ridicule dintre idealismul subjectivizat şi materialismul eraş, dar purcede arbitrar: îşi creiază istorie după placul său în loc de a zidi pe mersul firesc al desvoltării omenimii; lapădă întreaga metafizică; devine o filozofie aprioristică fără temeiu real şi astfel singur îşi sapă groapa.

Ce am zice despre subjectivismul degenerat în raţionalismul şi francmasonismul modern?

Aproape atâtea sisteme, atâtea teorii şi utopii chinuitoare, câte capete gânditoare. Completă anarhie sufletească.

Sub presiunea acestor fel de stări s'au crepat şi zorile epocii, în care trăim noi.

O trăsură generală şi caracteristică a tuturor acestor porniri intelectuale e, firește, negarea ori cărei autorităţi. Cu îndrăzneală uimitoare răstoarnă tot ce le stă în cale; lucrează mai cu mult sentimente subiective, decât cu adevărul stringent al logicei şi trec astfel prea uşor din entusiasm la fanatism.

Aci îşi are tâlcul şi împrejurarea, pentruce nutreşte lumea modernă atâtea idei absurde şi puerile despre creştinism, pentruce nu se poate de fel împăcà cu organismul de fier al bisericii creştineşti şi pentruce nu poate pricepe, cum de aceasta, chiar şi azi în veacul luminilor, când toate vechile instituţiuni se cutremură în temelii şi totul se schimbă mai mult ori mai puţin — îşi fâlfâie măreaţă, în mijlocul atâtor atacuri flamura autorităţii sale absolute.

Sunt pe alocurea şi bărbaţi pretinşi celebrii, cari în miopia lor, socot, cumcă creştinismul ar fi o sărăcie de gândiri, rămasă de lume şi încătuşată de formalităţi.

Creştinismul, pentru dânşii, nu e decât o conglomerare de şeme fără vlagă ori în cel mai bun caz: o reeditare oareşcareva europeană a fetişismului (Dr. Prohaszka O. A diadalmas világnezet p. III—IV.) De ce nu se poate împăcà cu el pe deplin un savant ca Chamberlain, pentruce stă numai departe de el, admirându-l tot la al doilea pas, fără însă, ca inima să-l lase, să recunoască şi explicit, ce-i de recunoscut: puterea lui dumnezeiască; pentruce şovăieşte atâta? — pentrucă nici când n-a apucat să-l şi trăiască în forma lui cea mai desăvârşită, exprimată în biserică, despre care vom vorbi. De aci se explică şi aceea, cum de el vede creştinismul uneori de prea neîndemânatic, ba nu pregetă a-l pune în multe privinţe într'un rând cu mitologia păgânilor.

Lui nu i-se împare de dogma, de morala şi întreagă ierarhia acestui creştinism de acum. Şi noi nu-l osândim de tot, mai ales, că nu-l putem învinui cu rea credinţă prea mare, căci dânsul cuvântând, numai cu creştinismul de azi nu e îndestulit, pe când în suflet par'că ar simţi oareşcumva, că totuş acesta e menit să conducă lumea la liman. Aceasta se resimte clar din cuvintele lui: Dacă nu se va ivi între noi în curând o puternică renaştere religioasă, care să aibe putere, de a ne mişcà în lăuntrul nostru cel mai intim, a ne nobilità şi întări.... atunci din umbra viitorului va să apară un nou Inocenţiu III. şi un nou al IV-lea sinod Lateran, şi încăodată flacările încuizitiunii au să se înalţe bobotând spre cer (Houston Stewart Chamberlain Die Grundlagen des XIX-ten Jahrhunderts. II. p. 769).

Sau iată un alt matador, un octogenar filozof mondial, în jurul căruia încă acum nu de mult se cântau osanale nesfârşite; o Europă întreagă l-a sărbătorit — contele L. Tolstoi. Un genial cugetător independent, care singur îşi creiază lumi şi se aşează în ele, fără să recunoască vre-un fel de autoritate în afară de sine. Autocratismul acesta l-a împins în raţionalism şi mai apoi în nihilism.

Nu-şi puteà supune mintea învăţăturii creştineşti şi astfel în sceptismul lui ajunge la monstruoase absurdităţi nedemne de un om întreg: umblă la biserică, se spovedeşte, se cuminecă, dar nu crede dogmele fundamentale ale bisericii sale: neagă sf. Treime, dumnezeilea lui Hristos, mântuirea şcl. (Kath. Szemle 1908 p. 917). Aşa încărunţeşte amărându-şi vieaţa sbuciumată cu deslegarea unor probleme, pe cari mintea lui stingheră şi încrezută nu e în stare să le priceapă. Ce vor să zică operele lui: „Traducerea şi armonizarea celor 4 evanghelii.“ „Ce este credinţa?“ „Vieaţa,“ „Care-i credinţa mea,?“ „Credinţa şi morala,“ „Ce trebuie să facem,?“ „Ce este arta?“ şcl. — ce alta vor să fie, decât chinurile unui suflet pirotit, care nu-şi află odihna.

Subiectivismul lui neînfrânat l-a târât în sfere primejdioase şi protivnice statului şi bisericii sale ortodoxe — şi acolo l-a şi lăsat; pe când dacă nu-l răpeà încrederea prea mare în sine, erà ce-i drept numai literat, dar — fără de a sdrobi în cale cu filozofia sa orice autoritate: azi alte comori preţioase rămâneau în urma lui. A scris minunata literatură, în înţelesul ei profan, dar teosofia politică şi sociologia lui e în mare parte vreme pierdută.

Tovarăşul lui, Turgheniev, de pe patul de moarte îi mai scrie: „Prietine, reîntoarce-te la literatură. Puterea aceea (!) a venit de sus, de unde toate îşi trag începutul — dragă prietine, marele scriitor al împărăţiei ruseşti, ascultă rugarea aceasta a mea!“ — Dar Tolstoi n'a ascultat, ci s'a dus în — pierderea sa. In 1901 fù excomunicat din biserica ortodoxă (Kath. Szemle 1908 p. 923). Un admirator al lui, tractând despre el, îşi gată aprecierea cu vorbele: „Ideile lui teosofice

vor fi deja de mult uitate, pe când în romanele lui va mai află omenirea încă curată plăcere.“ Cuvintele astea, pe lângă aceea, că sunt şi măgulitoare într'o privinţă, mai spun rupt ales şi un crud adevăr: arată totala neputinţă a minţii omeneşti — fie chiar geniu, fără pereche — în faţa adevărului de veci.

Să ne reîntoarcem, după specimenele astea, la firul întrelăsat.

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Principiile fundamentale sau ***generale ale religiunii creştine***, pentru şcoalele medii şi institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu*, profesor de sf. teologie şi de religiune. Preţul: **1** cor. **20** fil. Se află de vânzare la Librăria Seminarului Teologic gr.-cat. din Balázsfalva—Blaj.

Istoria Patriei

pentru şcoalele poporale

de *Iosif Marian*, învăţător gr.-cat. aprobată de Ministrul de culte şi instrucţiune publică. Preţul 80 fil. Să află de vânzare în Librăria Sem. teol. din Balázsfalva—Blaj.

PSALTIREA Profetului şi Împăratului DAVID.

Preţul: crudo **2·20**, leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

Doi învăţăcei în etate de 14—15 ani din familie bună se caută în franzelăria Domnului PETRU MOGA, din Blaj—Balázsfalva.
(43) 2—3

Să primesc într'o familie nemţească 2—3 copii ori copile din familie bună. Vipt complet. A se adresà la dl IOSIF BARTH, Blaj.
(44) 2—2

Nr. 6300—1909. (45) 3—3

Concurs la stipendii.

Prin aceasta publicăm concurs *până în 15 Septemvrie n. 1909 inclusive* pentru următoarele stipendii:

I. *Din fundaţiunea „Alexandru St. Şuluţiu“.*

1. *Doue* (2) stipendii de câte 800 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 decătră Alesandru Dobrescu rigorozant în medicină în Budapesta, şi de către Traian Denghel stud. iur. an. II. în Budapesta, — destinate pentru tinerii cari studiază drepturile sau medicina la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

2. *Doue* (2) stipendii de câte 600 cor., folosite în anul şcol. 1908/9 de către Ştefan Pop stud. filosof an. III. în Budapesta şi Roza Căpuşan stud. pedag. în Budapesta. — destinate pentru tineri, cari studiază la vre-un institut afară de patrie: technica metalurgică (Selmetz), pedagogia ori ştiinţele reale.

3. *Doue* (2) stipendii de câte 400 cor. folosite în anul şcolastic 1908/9 de către Augustin Bardossy şi Ioan Sârbu studenţi rigorozanţi în drepturi la universitatea din Cluj, — destinate pentru tineri, cari studiază ştiinţele iuridice la universitatea din Cluj.

4. *Doue* (2) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către Liviu Ilea şi Ioachim Popoviciu stud. gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinate pentru studenţi gimnazişti în clasele superioare.

5. *Un* (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Andreiu Mureşan stud. gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinat pentru studenţi gimnazişti în clasele inferioare.

Studenţii înscrişi ca ordinari la şcoalele de mai sus, cari doresc a obţinea unul din stipendiile aici înşirate, au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. mizeri, născuţi în Transilvania.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calcul de eminenţă.

c) Dintre concurenţi vor fi preferiţi aceia, cari vor dovedi, că sunt consângeni cu fundatorul.

II. *Din fundaţiunea „Constantin Papfalvi“.*

Un (1) stipendiu de 240 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Augustin Papfalvi stud. cl. I. gimn. în Cluj, — destinat pentru studenţi dela orice şcoală. Preferinţă au consângenii fundatorului şi în locul prim cei născuţi în Popfalău.

III. *Din fundaţiunea „Lazar Baldi“.*

Un (1) stidendiu de 200 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Ioan Crişan stud. gimn. cl. VIII în Blaj, — destinat pentru studenţi români gr.-cat. gimnazişti din comitatul Clujului şi pentru consângeni de ai fundatorului fie şi din alte comitate.

IV. *Din fund. „Ioan F. Negruţiu“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Niculae F. Negruţiu stud. filoz. de cursul IV. în Budapesta,

2. *Un* (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Emiliu F. Negruţiu stud. teol. an. I. în Gherla, — destinate pentru studenţi români gr.-cat. dela orice şcoală. Consângenii fundatorului au preferinţă şi se pot conferi şi fetelor, cari se pregătesc de învăţătoare sau pe altă carieră, care li-ar asigurà un mod de vieaţă mai independent.

V. *Din fundaţiunea „Vancea — Cassa arhidiecezană“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Victor Vancea stud. iurist an. II. în Budapesta, — destinat pentru studenţi români gr.-cat. la universitate sau la institutele politehnice mai înalte.

2. *Doue* (2) stipendii pe câte 120 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către Mihail Pop şi Traian Veţian studenţi pedagogi curs. IV în Blaj, — „destinate pentru candidaţi de învăţători în arhidieceza noastră, cari vor ascultà cursul preparandial la preparandia arhidiecezană gr.-cat. din Blaj şi eventualminte la altă preparandie gr.-cat.“

3. *Un* (1) stipendiu de 300 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Camilla Pop elevă a cursului II. complementar la şcoala civilă a Asociaţiunii în Sibiiu, — destinat pentru fetiţe gr.-cat. române, cari studiază la şcoala română gr.-cat. din Blaj, sau după ce au studiat aici cel puţin doi ani pot fi şi la institute gr.-cat. sau rom.-cat. dintr'alt loc.

La dobândirea stipendiilor din această fundaţiune au preferinţă rudeniile fundatorului, chiar şi dacă ar fi născuţi afară de Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş, dela străini însă se cere să fie fii ai acestei Arhidieceze.

VI. *Din fund. „Alexandru Micu“.*

Doue (2) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către Liviu Ivaşcu cl. VIII. reală în Sibiiu şi Ştefania Pop prepar. cursul I. în Sibiiu, — destinate pentru elevi sau eleve ai şcoalelor medii comerciale sau ale şcoalelor superioare de fete.

Consângenii au preferinţă.

VII. *Din fund. „Andreiu P. Liviu.“*

Un (1) ştipendiu de 100 cor. destinat pentru studenţi români gr.-cat. dela orice şcoală sau pentru meseriaşi, — consângeni de ai fundatorului. Il pot dobândì şi fete.

VIII. *Din fund. „Timoteiu Cipariu.“*

Două (2) ştipendii de câte 100 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către Ioan Roşu stud. cl. VII. şi Teodor Mureşan stud. cl. V. la gimnaziul din Blaj, — destinate pentru studenţi români gr.-cat. la gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj,

IX. *Din fund. „Elie Vlassa.“*

Un (1) stipendiu de 350 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Carol Rössler gimn. cl. VII. în Murăş-Oşorheiu, — destinat pentru tineri înrudiţi cu fundatorul, cari studiează la ori ce institut din patrie, sau în lipsa rudeniilor pentru alţi tineri români gr.-cat. fii ai Arhidiecezei.

X. *Din fundaţiunea „Alexandru Filip“.*

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Eugeniu Tufan gimn. cl. I. în Blaj, — destinate pentru studenţi români gr.-cat. gimnazişti, elevi ai şcoalei comerciale, reale, industriale ori militare.

Consângenii au preferinţă.

XI. *Din fund. „Vasiliu Raţiu.“*

Un (1) stipendiu de 200 coroane folosit în anul şcol. 1908/9 de către Nicolau Creţu gimn. cl. VIII. în Blaj — destinat pentru studenţi în clasele superioare ale gimnaziului arhiepiscopesc din Blaj sau pentru fetiţe din clasele civile ale şcoalei de fetiţe din Blaj. Consângenii au preferinţă.

XII. *Din fund. „Ioan V. Russu.“*

Doue (2) stipendii de câte 160 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către Corneliu Togan stud. gimn. cl. VIII. în Sibiiu şi Laurenţiu Rus stud. gimn. cl. VIII. în Gherla, — destinate pentru tineri români gr.-cat. cari frecuentează vre-un gimnaziu, şcoală reală ori comercială ori vre-o şcoală agronomică

Dintre concurenţi vor fi preferiţi consângenii fundatorului.

XIII. *Din fund. „Constantin Alutan.“*

1. *Cinci* (5) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către: M. Maiorean gimn. cl. VIII. în Năsăud, Laur. Sima (Şumal) gimn. cl. VII. în Beiuş, Aureliu Butean gimn. cl. V. Baia-mare, Nicolae R. Hossu gimn. cl. IV. Cluj, şi Remus V. Radeş gimn. cl. II. Blaj,

2. *Un* (1) stipendiu de 80 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Laurenţiu Sima (Coşeiu) gimn. cl. VIII. Beiuş, — destinate pentru tineri români gr.-cat. studenţi la gim-

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 11 Septemvrie 1909.** **Numărul 35.**

LIMBA CATEHISĂRII.

Comunicatul, ce-l publicăm la alt loc al foii noastre, pe cât e de laconic, pe atât e de cuprinzător.

El ne descopere o realitate, înaintea căreia nu mai putem închide ochii. Şi aceasta realitate e, că biserica noastră a ajuns în conflict cu guvernul.

Cauza conflictului e cunoscută. Guvernul cere, ca în şcolile elementare de stat, în clasele superioare, studiul religiunii să se propună şi în limba maghiară.

Biserica noastră nu poate execută acest ordin. Şi nu-l poate execută anume din acel motiv principial, fiindcă nu poate sa primească nici un fel de îndrumare în afacerile religiunii dela guvern, de vreme ce dreptul acesta de a dispune în chestia catehisării îl are dela Întemeietorul Său dumnezeiesc, de care drept nu poate să abzică, fără a fi necredincioasă şi fără a se depărtà dela obârşia sa.

Punctul de vedere al bisericii e cu atât mai întemeiat, cu cât şi legile patriei îi asigură acest drept. Tocmai de aceea e eschisă posibilitatea, ca biserica să cedeze.

Dar oare ceda-va guvernul?

După cum merg lucrurile, după spiritul, care domneşte la politicianii nostri, abia credem, că guvernul să cedeze.

Astfel deci conflictul e declarat şi suntem în ajunul unei lupte, a cărei sfârşit nu se poate prevedeà.

La ce ne putem aşteptà?

Guvernul ameninţă cu sistarea congruei preoţeşti la toţi preoţii. Şi nu e imposibil, ca guvernul să-şi ducă în deplinire ameninţarea sa.

Va fi aceasta o grea încercare pentru biserică. Dar ori cât ar fi ea de grea, biserica nu poate să facă altceva, decât să steie neclătită pe lângă punctul său de vedere.

Preoţii vor simţi lovitura, ce li-se dă; vor mâncà pânea amară a mizeriei, dar nu vor fi necredincioşi bisericii şi vor ascultà de glasul arhiereilor. Iar arhiereii vor merge înainte în fruntea oastei, ştiind, că recunoştinţa fiilor îi urmează şi că dacă s'ar pune în conflict cu sentimentul obştesc, însaş biserica ar suferi şi s'ar primejdui.

Prospectul, ce ni-se deschide, este deci întunecat şi trist.

Cu toate acestea nu ne este iertat să desperàm, nici să capitulàm.

Dreptatea este pe partea bisericii şi dreptatea în urmă tot va trebui să învingă. Vor fi jertfe de sigur, arhiereii vor aveà zile grele şi cu ei clerul întreg.

Datorinţa obştei este a sări în ajutorul preoţilor şi a arhiereilor.

Ajutorul acesta, însă nu se va dà cu hotărâri pripite, cu ameninţări de defecţionări religioase şi altele. Astfel de lucruri în loc de a uşurà poziţia arhiereilor, numai o îngreunează.

Adevărat ajutor vor dà credincioşii, dacă totdeauna şi faţă de ori cine vor pretinde, ca pruncii lor să fie catehisaţi exclusiv în limba lor maternă română şi nu vor cedà în privinţa aceasta faţă de nici un fel de momeli.

Iar preoţii vor fi de ajutor arhiereilor, dacă vor ascultà de ei şi vor propune religia între toate împrejurările exclusive în limba română.

Dacă astfel se va purcede, conflictul se va resolvà şi dreptatea va învinge.

Post nubila Phoebus.

Conferinţa episcopească ţinută în zilele 6 şi 7 Septemvrie s'a ocupat de ordinul ministeriului de culte şi instrucţiunea publică referitor la limba de catehisare în şcoalele elementare de stat şi a hotărît, că perzistă pe lângă cele desfăşurate în memorialul înaintat ministeriului de culte în anul 1906, în care s'a cerut respectarea dreptului garantat bisericii şi în legile statului, de a dispune liber în tot ce priveşte catehisarea elevilor dela toate institutele de învăţământ de orice categorie. Memorialul acesta e publicat în nrl 51—1908 al „Unirii.“

Constituţiunea turcească şi speranţele Românilor-Macedoneni.

III.

Prin proiectul de lege elaborat de guvernul imperial pentru rezolvirea definitivă a chestiunii bisericeşti din Macedonia, se aduce o mare atingere dreptului nostru naţional, prin faptul, că acest proiect sfarmă drepturile noastre câştigate cu atâtea mari sacrificii în timpul regimului reacţionar, când marele vizir Safet paşa, printr'o circulară vizirială, către toate organele administrative din cele patru vilaete din Macedonia, Albania şi Tesalia, a dat instrucţiuni serioase ca Românii să fie liberi a se instrui şi cultivà în limba lor naţională; iar organele administrative şi şcolare ale statului să fie datoare a aduce la îndeplinire acest înalt ordin, vizirial şi a dà concurs elementului românesc, nu numai moral, ci la nevoie şi material.

Apoi, ce să mai zicem de iradeaua din 1905, când oficial ni-s'a recunoscut dreptul de a fi o naţiune a parte în imperiu. Ei bine! dacă, pe timpul unui regim absolutist şi corupt, noi Românii am putut obţinea drepturi necontestate pentru biserică şi şcoală, se poate oare, ca un guvern constituţional, ce se pretinde, şi liberal, să vie cu un asemenea nechibzuit proiect de lege anticonstituţional şi să dea cauză de câştig Patriarhii greceşti iar pe noi să ne lipsească de drepturile deja câştigate, lăsându-ne fără biserici şi şcoli? Este o absurditate să credem, că un asemenea act ilegal ar comite guvernul şi parlamentul turcesc, dându-i sancţiune.

Noi Românii însă, cari suntem vizaţi prin acest proiect de lege, trebuie să dăm un strigăt de alarmă urbi et orbi şi ca să putem împiedecà la timp acest dezastru naţional, suntem datori a ne strânge rândurile şi a ne chibzui noi între noi ce-i de făcut, cum trebuie să procedăm şi ce demarşuri să luăm, pentru definitiva tranşare a chestiunii bisericeşti, pentru care am sacrificat atâtea vieţi omeneşti, scumpe nouă.

Dela tranşarea definitivă a acestei chestiuni depinde şi existinţa noastră, ca naţiune; deci pericolul fiind prea mare; căci această chestiune palpitantă, odată fiind rezolvită de parlament, se va pune capet tuturor neînţelegerilor dintre naţionalităţi pe această chestiune; de aceea orice Român cu dor de neamul şi patria sa, nu trebuie să stea indiferent; ci să contribuie fiecare din noi cu cuvântul, cu fapta şi cu scrisul să deà alarma pretutindeni, că un mare pericol ne ameninţă naţiunea noastră românească, din Imperiul Otoman.

Acum, ca niciodată trecem prin momente foarte critice; de oarece prin rezolvirea chestiunii bisericești se decretează soartea noastră, ca națiune și popor de rasă latină în bine sau în rău, după cum protestarea noastră va fi mai energică, sau mai domolă, ca până acum.

Mi-s'a umplut inima de bucurie, când am auzit și cetit prin ziare, că în zilele de 10 și 11 Iulie a. c. s'a ținut un congres al poporului nostru românesc la Bitolia, unde s'a discutat patrioticește și înțelepțește de patrioții noștrii încercați ca: Dnii Gheorghe Magiaru, Toli Hagi Gogu, Nicolae Petrasincu, Nărte, Naum Maimuca și alții, toate chestiunile ce sunt la ordinea zilei; și între altele s'a luat deciziunea a se prezentà o delegațiune din sânul poporului românesc, Patriarhului ecumenic, nu grecesc, pentru a-i supune dorințele poporului român, recunoscându-l ca popor de rasă latină și a ne acordà un șef bisericesc național, cum a dat acum câțiva ani și Sârbilor din imperiul otoman.

Mă închin la hotărârile luate de acest congres al poporului nostru, căci axioma latinească „vox populi, vox dei“ trebuie respectată.

Dar, ca unul ce sunt și eu român macedonean și am contribuit după puterile mele slabe la ridicarea edificiului național; și până voi aveà suflare în mine, nu voi încetà a gândi și lucrà pentru binele, înflorirea, prosperarea neamului și înfrățirea noastră, îmi voi dà și eu părerile mele prin publicitate ca să fie discutate și apreciate într'un mod favorabil, sau nefavorabil cauzei noastre.

Inainte însă de a intrà în discuțiune, să-mi fie iertat a face aci o digresiune în privința congresului ținut și anume: pe cât m'am bucurat de ținerea congresului, pe atât m'am și întristat auzind că, conducătorii noștrii oficiali ai școalelor noastre, dacă este adevărat, au pus piedeci congresului național, ponegrind pe reprezentanții poporului în fața autorităților imperiale de „netrebnici“.

Una din congresele periculoase, ce rod mersul progresiv al cauzei noastre, este, din nenorocire, desbinarea ce există, încă de la început, între conducătorii oficiali și reprezentanții tuturor comunităților noastre românești; și aceasta desbinare între conducători și popor ne-a adus în starea aceasta cu totul deplorabilă, că nu putem progresà și de atâția ani statul român face cheltueli enorme pentru cultura noastră, fără ca pe urma lor să fie vre-un spor.

Pentru binele neamului și propășirea cauzei noastre în aceste momente supreme, ar trebui să dispară dintre noi ura, zavistia și neînțelegerea; acum ca nici odată conducătorii și reprezentanții poporului, în frunte cu întregul personal didactic să-și deà mâna frățească și să ieà exemplu dela alte popoare și mai ales dela frații noștrii, în suferințe identice cu noi, din Transilvania și Bucovina; căci numai prin unire și frăție vom puteà izbuti.

Un exemplu foarte frumos și demn de laudă ni-l dă apelul de unire al fraților noștri din Bucovina, ce l'au lansat zilele trecute poporului românesc din aceea provincie a Austriei, pe care îl reproduc aci, spre a luà exemplu și noi Macedo-Românii. Iată ce zice acest apel:

„Români!

„De zeci de ani desbinările și destrăbălarea dintre noi ne-au slăbit pe toți, dela cel mai mare, până la cel mai mic. — Dușmanii neamului nostru au prins la putere, iar noi am pierdut multe din drepturile noastre.“

„Cât rău s'a descărcat peste capurile noastre, totul a venit din pricina neînțelegerilor dintre noi.“

„Am fost vânduți și înșelați și nu mai avem încredere unul în altul, pentrucă fiecare umblă de capul său. — Am fost păscuți de toți dușmanii noștrii, pentrucă n'am ținut unul cu altul, și nu ne-am strâns rândurile ca să trăim și să ne apărăm ca un popor vrednic.“

„Români,

„Sfatul fruntașilor noștrii, comitetul național, pe care l'ați ales în toamna trecută să poarte cârma neamului, pornește acum la țară pentruca să vă strângă pe toți în unire frățească, așa cum trebuie să fie. — Joi la 19 August va intrà comitetul național în Suceava, unde va ținea la oarele 2 p. m. în grădina școalei române, o mare adunare poporală publică. — Vineri la 20 August tot la oarele 2 p. m. sosește comitetul național la Rădăuți și va ținea altă adunare poporală în grădina „Salei de tir.“

„Să nu lipsească nici un singur suflet de român dela acest sfat.

„Gândiți, că cinstea și puterea noastră e în primejdie. — Veniți să pornim o vieață cu priință pentru toți și să punem temelia pentru norocul celor ce ne vin în urmă.“

„Să ne ajute Dumnezeu.“

Un român Macedonean.

Obiceiuri rele.

De un timp încoace mereu ne plângem de scăderea simțului religios și de înstrăinarea poporului de către biserică. Nu ne dăm însa seama nici de cum, cum că la aceasta de multeori chiar noi preoții dăm anză parte prin lucrările noastre parte prin nepăsarea sau indiferentizmul nostru, pe care *indiferentizm* mulți dintre noi ne place al numi *prudință pastorală*. Din foarte multe direcțiuni aș puteà să-mi scot dovezi pentru

FOIȚĂ.

Imn lui Dumnezeu.

De curge tainicul izvor
In șoapte blânde, line
Te laudă bune Creator!
In glasul său pe *Tine*.

De urcă luna'n pas ușor
Pe bolta vineție
Te laudă sfinte Creator!
Se'nchină blândă *Ție*.

De plânge doina'n glas sonor
Cu inima înfrântă
Te laudă sfinte Creator!
Și bine-*Te* cuvântă.

De râde soarele pe cer
Și varsă, foc, lumină
Vestește marile-Ți puteri
Și *Ție* ți-se'nchină

De urlă ceriu'n negrii nori
Și trăznete coboară
De șopotesc zefiri ușori
Cu toții *Te* adoară.

Sandu Bujor.

Recunoștința și nerecunoștința.

Peste gârlă nici un val
Scârțiie salcia la mal
Plângătoare peste ghiață,
Că i-a supt a ei vieață.

Păsărica prin văzduh
Inecată de năduh,
Tremurând în sânul sorții
Își începe visul morții.

Dară salcia sub vânt
Se îndoaie la pământ,
Scârțiie trei ori mai tare
Și se rupe'n desperare.

De atunciá tot s'a stâns:
Nimeni după ea n'a plâns
Căci cu soartea ce-a'ngropat-o
Toată lumea a uitat-o.

Dar o floare ce-a trăit
Și sub dânsa s'a umbrit,
Totdeauna cu'ntristare
La tulpina ei răsare.

G. Stugu.

Prietinii se găsesc greu.

Un prieten bun e o comoară,
Dar până-l vei găsì
Cu suferință și năduhuri
Comoara vei plătì.

Căci mulți vor căutà în tine
Mai mult folosul lor,
Cercând să facă pentru dânșii
Din punga ta izvor.

Și câtă vreme fericirea
Va râde'n viața ta,
Adoratorii după tine
În cârd se vor luà.

Iar când te-a părăsit norocul
Și punga ți-au golit,
Vor dispăreà pe rând ca aștrii
Când ziua a sosit.

Un prieten bun e o comoară,
Dar până-l vei găsì
Cu suferință și năduhuri
Comoara vei plătì.

V. Neagu.

întărirea atenţiunei mele, pentru acum însă mă mărginesc numai la următorul obiceiu rău.

S'a introdus la noi şi pe zi ce merge să introduce tot mai adânc obiceiul rău de a ţinea *adunări mai de tot calibrul în biserică* şi aceasta cu deosebire la sate din motivul, cum că nu este altă localitate aşa spaţioasă, şi dacă aşa de plauzibil (!) e acest motiv, atunci nu-i eschisă posibilitatea, că în o zi nefericită acest motiv să bage şi nunta şi teatrul în biserică! Am zis prea mare vorbă? Să judecăm numai serios şi cu suflet creştinesc ceea ce să întâmplă azi cu ocaziunea adunărilor profane ţinute în biserici! Cu aceasta ocaziune cornurile (podurile) bisericilor iau rola galeriilor dela teatre. Aci acum nimănui nu-i trece prin gând sfinţenia locului şi respectul. ce i-se cuvine. De-o parte vezi cum un tinăr de bună speranţă face curte unei amabile domnişoare; de altă parte o muiere bătrână — practică — critică purtarea necuviincioasă — după ea — a unei vecine, a unei familii întregi; de altă parte un aventurier povesteşte amicului păţăniile sale mai mari ca ale lui Don Chişott. — Tonul acestora de multeori stăpâneşte pe cel al pertractărilor din adunare. — Ce să zicem apoi de altar, sânta sântelor? Acesta cu atari ocaziuni e lipsit de tot caracterul său curat sfânt. Unuia i-s'a urât de aerul cald din adunare şi de pertractările lungi ale aceleia? Să retrage în altar pentru a să reveni şi distrage! Altul are de comunicat ceva secret amicului său? Îl chiamă în altar şi — deşi laici — pun cotele pe sf. prestol şi întind o discuţie de cel mai frivol cuprins! O damă şi-ar îndreptă toaleta haid în altar; alta trebuie să scoată afară la aer copilul adus cu ea, haid prin altar deoarece în biserică e prea mult public. Un alt curios pentru trecerea timpului să apucă şi cu o curiozitate copilărească cearcă de-amănuntul toate lucrurile sfinte din altar, de pe sf. prestol, sf. proscomedie etc. fără de a conziderà ireverinţa ce o face. S'a întâmplat chiar că un raportor sclintit îşi însămnà raportul pe sf. prestol, pe care la atari ocaziuni, de multeori vezi puse de „Domnii cei mari“ pălării, parapleie, mănuşi etc. Oare naturelul discuţiunilor convine cu sfinţenia locului? Unul erupe în râs, altul în mânie, şi patimilor omeneşti, ce obvin la atari cazuri li-se pune oare frâu aci? Dar fie destule acestea pentru a reimprospetà în memoria fiecăruia, ceea ce a văzut şi poate vedeà, că să întâmplă în biserici cu ocaziunea ţinerii adunărilor profane!

Nu înţeleg, şi nu-mi pot explicà de ce uşurinţă e condus un preot, care concede biserica spre atare scop? Conciliul nostru provincial al III-lea în Titl. III. Cap II. §. 10 zice: *„Intruniri profane private ori publice nu pot să aibă loc în biserică!“* iar §. 9. *„în altar nu este iertat să între nimenea afară de preoţi şi clerici. Laicii, dacă nu conlucră la cultul divin, nu au loc în altar, cu atât mai puţin femeile, de orice rang ar fi ele!“* Afară de aceasta, care preot nu ştie, cumcă bisericile sunt *casele lui Dumnezeu, locaşurile Spiritului Sfânt,* că lor *li-se cuvine sfinţire întru lungime de zile* şi cumcă reverinţa faţă de biserică conduce pe popor la pietate şi viceversa. A trecut de mult timpul, că autoritatea lumească, să susţină în oameni stima şi respectul faţă de cele sfinte, a trecut mult de când un ofiţer de grad superior, pentrucă a trecut numai pe dinaintea uşilor împărăteşti, pe unde au dreptul numai preoţii să umble, a fost numai decât degradat (s'a întâmplat în confiniul militar sub graniţă) azi numai noi preoţii singuri prin glasul, purtarea şi lucrarea noastră avem să susţinem respectul faţă de cele dumnezeieşti şi sfinte. Greu, foarte greu păcătuieşte preotul, care dară concede, ca bisericile să fie dejosite la rola edificiilor profane fie prin ţinerea atâtor adunări, fie cu ocaziunea îndeplinirii chiar a funcţiunilor sacre d. e. înmormântarea oamenilor fruntaşi, cununii etc. În unele comune chiar sub sf. liturghie mişună laicii prin altar ca şi prin târg, oamenii la întrare să salută cu ton înalt, ba femeile îşi pupă mânile şi chiar obrazele. Lucrurile acestea nu sunt cuviincioasă. Nu trebuie permise!

Ş. Buzila.

CORESPONDINŢE.

Sfinţirea bisericii din Oarţa-de-jos.

Duminecă, după Sfântă Măria mare s'a săvârşit sfinţirea bisericii româneşti din Oarţa-de-jos, din partea Rev. Domn *Ioan Georgiu,* canonic în Gherla, ca delegatul Esc. Sale Episcopului *Dr. Ioan Szabó.* Erà vorba, că pentru consacrarea bisericii din Oarţa, va fi chiemat însuş Episcopul, morbos fiind însă spre marea noastră durere nu a putut veni. Cu toate acestea au fost de faţă foarte mulţi. Din satele învecinate a venit popor în număr deosebit de mare, iar din Băşeşti a venit popor mult în procesiune cu cruce, prapori, cantor-învăţătorul şi preotul în frunte! Numărul intelectualilor asemenea a fost foarte mare în frunte cu Domnul George Pop de Băşeşti. Ba au venit şi din comitatele vecine chiar. Astfel numărul celor ce au fost de faţă să poate evaluà la 3000 de suflete.

Ţin se sulevez un important moment al sărbării din Oarţa-de-jos. Erà de tot înduieşător şi cuvios lucru, când 20 de preoţi 3 protopopi în frunte cu canonicul I. Georgiu ieşau cu darurile, vedeai căzut în genunchi înaintea tainei necuprinsă poporul creştin în frunte cu venerabilul bătrân Dl G. Pop de Băşeşti. Această îngenunchiare, a marelui bărbat, ar puteà servi, ca pildă multor creştini şi cu deosebire unora dintre damele noastre, cari se genează se îngenunche, vezi Doamne înaintea preotului. Este prea dejositor lucrul acesta pentru noi „inteligenţii.“ Să trec însă la raportul amănunţit!

* * *

Rvdiss. Dn Ioan Georgiu, canonic a sosit la gara de Băseşti în ziua de 28 Aug. după amiazi însoţit de profesorul de sf. teologie Dr. Alexandru Ghete, preotul D. Cionca, Dr. G. Pap din Zălau etc. unde a fost aşteptat de poporul din Oarţa şi Băseşti şi comunele învecinate. La coborârea din tren a fost salutat de părintele A. Bălibanu din Băseşti, căruia după ce i-a răspuns, am pornit spre Oarţa-de-jos, conduşi de 12 călăraşi din Oarţa-de-jos.

In mijlocul Oarţei-de-jos la poarta de triumf a fost bineventat prin o frumoasă vorbire a părintelui protopop din Oarţa Vasile Pop. Căruia asemenea i-a dat un răspuns foarte frumos dl delegat, după ce apoi am mers la biserica cea veche, unde delegatul episcopesc cu asistarea preoţilor D. Cionca şi A. Bălibanu, a servit vecernia.

* * *

Des de dimineaţă au început a sunà toate clopotele primind peregrinajele diferite din Băseşti, Motiş, Oarţa-de-sus, Tănăseşti şi celelalte comune.

La $7^1/_2$ a sosit la biserica veche canonicul I. Georgiu şi o mulţime de preoţi peste 30. Biserica veche era ticsită de lume, iar cintirimul mare al bisericii nouă străluceà de portul ţărănesc, reverenzile preoţilor şi toaletele damelor. S'a servit utrenia, după care eşind cu toţii din biserica veche părintele protopop Gregoriu Pop, într'un măiestru discurs a luat rămas bun dela biserica veche, după-ce apoi s'a început însuşi actul sfinţirii. A pontificat Rdiss. Domn I. Georgiu, asistat de 3 protopopi şi 22 preoţi.

S'a făcut apoi procesiunea în jurul bisericei şi întrarea în sfta Biserică, după care s'a început sfta Liturgie, sub decursul căreia a cântat de tot frumos şi precis corul plugarilor harnici din Băseşti sub conducerea bravului învăţător şi cantor I. Chira.

A urmat apoi predica pătrunzătoare a canonicului I. Georgiu. Cuvântarea aceasta frumoasă a fost ascultată de toţi cu adevărată evlavie.

Serviciul divin s'a sfârsit la $11^1/_2$ oare. După aceasta a urmat prezentarea curatorimii înaintea delegatului episcopesc, precum şi a altor fruntaşi.

La banchetul dat după aceasta au luat parte peste 150 persoane. Cu acest prilej s'au ţinut numeroase toaste.

Sara petrecere succesă, durere nici o damă în costumul naţional!

* * *

Noua biserică din Oarţa-de-jos este o zidire mare, frumoasă şi puternică, care va servì de podoabă nu numai pentru Oarta-de-jos, ci pentru întreg ţinutul acesta. Partea din lăuntru a bisericii e cât se poate de cuceritoare luminoasă, precum şi pictura reuşită. Iconostasul asemenea e frumos. Spesele le-a suportat bunul popor din Oarţa-de-jos.

Laudă şi recunoştinţă se cuvine pentru aceasta frumoasă casă zidită întru mărirea lui Dumnezeu atât poporului cât cu deosebire harnicului şi bravului preot protopop Vas. Pop, care împreună cu curatorii şi celialalţi fruntaşi ai satului a dus în deplinire lucrul acesta măreţ.

Delacrasna.

REVISTE.

Bupapesta. Liniştea de vară a trecut. Cerul politic a ţării noastre începe iarăş să se acopere cu nori negri. Furtuna ca întotdeana vine dinspre apus. Bărbaţii politicei ungare, care îşi văd sfârşitul apropiindu-se să sbuciumă şi să sbat neputincioşi. Sfârşitul coaliţiei este o urmare firească a faptelor ei detestabile şi nici decât absolutismul camarilei din Viena.

Coaliția vreà să-și acopere căderea în fața publicului maghiar pe care l-a înșelat de atâta timp și fulgeră contra Vienei, care e dușmana de moarte a deșteptării poporului maghiar — o deșteptare, care pentru grosul poporului maghiar sărac și pentru noi nemaghiarii ar fi o ruină economică.

Institutele noastre de învățământ.

Brașov. *Gimnaziul.* Introducere de Andreiu Bârsan despre Ioan Popasu. Au funcționat 14 profesori și anume: 12 ordinari și 2 suplenți. Școlari au fost 393. Și aici e bătător la ochi, că sunt tare mulți în clasele superioare. Școlari gr.-or. au fost 306, gr.-cat. 30. Vedem înscriși la acest gimnaz și 7 din România, 2 din Austria și 1 din Grecia. Cei mai mulți școlari au fost fii de plugar (112) apoi de preot advocat etc. (108). Progresul ce l-au făcut școlarii în studii e bunișor.

Între studiile extraordinari vedem figurând franceza, igiena și stenografia.

La masa studenților au beneficiat 60 de școlari și anume 35 au căpătat întreg prânzul gratuit, iar 25 pe jumătate. Beneficiul e computat în 18 cor. de elev. Între cei primiți la masa studenților cetim și *un* gr.-cat. cu prânzul gratuit și *unul* pe jumătate gratuit. Averea totală a mesei studenților e de 41,118 cor. Dintre instituțiunile de ajutorare mai amintim fondul studenților morboși, din care se acoper spesele cu medicina. In anul trecut s'a spesat de aci 437 coroane.

Mai sunt încă pe lângă școalele din Brașov și 2 *internate (?)* Unul a fost înființat, în anul 1874 de un căpitan din România Cristurian cu 4000 galbeni (40,000 cor.) Internatul acesta nu are casă proprie, ci e instalat pe undeva. A adăpostit în acest an 2 școlari, cheltuindu-se pe unul câte 800 cor. Nu se spune, în anuar, cu cei 4000 de galbeni la ce sumă a ajuns din 1874 până acum.

Altul e de asemenea instalat în casă streină și a adăpostit 3 școlari. A fost înființat în anul 1887 cu 52,000 cor. Biserica Sf. Niculae a dat 225 cor. ajutorând cu manuale de școală pe școlarii din Brașov. Școlarii au loc de patinat, unde ca abonament se plătește 60 fil. respective 1 cor. pe sem. din partea școlarilor, cei streini plătesc 2 cor. pe an. Pentru băieții săraci Eforia a dat baie gratuită. Biblioteca profesorală are 11,511 opuri în 12304 volumne și 6111 fascicole. In acest an s'a cheltuit pe bibliotecă 470 cor. Școlarii au biblioteci de clasă. La olaltă au 2473 cărți.

Dintre fonduri amintim fondul *„Coresi“*, din care se ajutorează profesorii în editarea manualelor de școală și înalte cercetări literare. Unele clase au avut fondurile lor întemeiate cu scopul, ca se facă mai târziu excursiuni mai mari. Studenți stipendiști au fost 30 inși. Stipendiile variază între 100—400 coroane.

Școala reală: Are 5 profesori ordinari și 1 extraordinar.

Școlari în toate 4 clasele au fost 88, mai puțin cu 12 ca în anul trecut. E de remarcat, cu progresul școlarilor în studii lasă mult de dorit, cel puțin așa ne spun notele. Dintre 84 de școlari examinați nu au corespuns 26 inși, dintre cari 19 au căzut de tot. Ce poate fi cauza?

Școalele primare (elementare). La școala de băieți au fost 6 învățători, la cea de fetițe 8 învățători și 1 învățătoare. Au cercetat aceste școli 313 băieți și 312 copile. Preste tot la toate școalele române din Brașov au umblat în anul școlastic 1908/9 1315 școlari.

Nr. 1037—1909.

Convocare.

In sensul §§-lor 23 și 25 din statute membri **Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român** se convoacă la

Adunarea generală ordinară

în **Sibiiu**, în zilele de 12 și 13 Oct. n. 1909.

Programul adunării:

Ședința I.

Marți, la 12 Octomvrie st. n. la oarele 10½ a. m. în sala festivă a „Muzeului Asociațiunii“.

ORDINEA DE ZI:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Inscrierea delegaților prezenți.
3. Raportul general al Comitetului central.
4. Alegerea comisiunilor pentru:
   a) examinarea raportului general;
   b) cenzurarea socotelilor anului 1908 și a proiectului de budget pe anul 1910;
   c) înscrierea membrilor.
5. Prezintarea eventualelor propuneri.*)
6. *Conferința dlui Ioan Agârbiceanu.*

Ședința II.

Miercuri, la 13 Octomvrie st. n. la oarele 10 a. m. în sala festivă a „Muzeului Asociațiunii.“

1. Rapoartele comisiunilor.
2. Fixarea locului pentru adunarea generală din 1910.
3. Dispoziții pentru verificarea procesului verbal.
4. Inchiderea adunării generale.

La oarele 4 p. m. în sala festivă a „Muzeului Asociațiunii“ va avea loc ședința festivă a secțiilor științifice-literare, conferințe și împărțirea premiului Andreiu Murășianu.

Sibiiu, din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, ținută la 2 Septemvrie 1909.

Iosif Sterca Șuluțu m. p., prezident. **O. C. Tăslăuanu** m. p., secretar.

*) Eventuale propuneri au să fie prezentate în scris prezidiului „Asociațiunii“ (în Sibiiu, Strada Morii Nr. 6.) cu 8 zile înainte de adunarea generală.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu s'au ridicat în Amaț 2 cruci de piatră din dărnicia adevăraților creștini Vasiliu Dunca și Georgiu Dunca. Tot în acest an s'au cumpărat (2) după clopote și o clopotniță de fer din crucerașii agonisiți cu multă greutate. Câteva muieri au cumpărat o icoană frumoasă. Darul Domnului să fie cu acei creștini, cari atâta sacrifică pentru biserică, dând seamă, că știu să se însufletească pentru tot ce-i bun, măreț și sfânt, căci sunt creștini, cari credința lor și-o manifestează și prin fapte bune. Laudă li-se cuvine credincioșilor din Amaț, cari pot să servească de exemplu la toți creștinii.

Conferența episcopească. Ședințele conferentei episcopești s'au terminat Miercuri. Au luat parte în afară de Mitropolitul. P. P. S. S. Episcopi dela Orade și Lugoj, inspectorii scolastici din toate patru diecesele și membrii consistoriului. În toate trei zile I. P. S. Dn Mitropolit a reținut la masă pe toți cei prezenți. Luni d. p. P. P. S. S. Episcopi Radu și Hossu însoțiți de numeroasă suită, au vizitat lucrările ce se fac la moara fundațiunei Láday, unde se edifică un iaz de beton, sub conducerea inginerului Ioan F. Negruț, care va costà aproape 40 mii cor. Joi cu trenul de dimineață P. P. S. S. Episcopii sufragani, inspectorii scolastici și alții au plecat la Uifalău, satul natal al Preasf. Episcop Demetriu, spre a vizità preafrumoasa biserică zidită de P. S. Sa, care chiar acum

Beți numai apă minerală ungară!

Societate pe acții pentru comunicație și export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală contra podagrei
» » Borszék fântâna Kossuth
» » Borszék fântâna Boldizsár
» » Bodok Matild
» Baross
» » Borhegy

Apă de Boholt
» » Vălcele (Előpatak)
» » F.-Rákos Mária
» » Fehérkő
» Gloria
» » Horgász—Hankó

Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Kászon fântâna principală (Salutaris conține jod și litium.
» » Répát
» Székely-Selters
» » Stoiceni (Stojkai)

Întreabă-ți numai medicul și vei ști, că puterea vindecătoare a **apei minerale naturală** și gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot suplenì.

se pictează de prof. Smigelschi. Atât pe strada către gară, cât şi la gară, li s'au făcut P. P. S. S. Lor ovaţiuni călduroase, din partea publicului. ca un semn neînsemnat al admiraţiunii şi al dragostei pentru bărbăţia cu care luptă pentru apărarea limbii, legii şi neamului românesc. Dumnezeu să-i împărtăşească din bogăţia darurilor sale!

Ştiri literare. Amicul şi colaboratorul nostru, păr. *Ioan Agârbiceanu* a publicat în editura tipografiei „Neamul românesc“ al doilea volum al povestirilor sale, sub titlul *„In clasa cultă“*. In deosebire de volumul prim, în care descrie vieaţa ţărănească cu toată scrupulositatea unui cunoscător desăvârşit, de data aceasta ne da tipuri şi icoane din clasa cultă a intelectualilor provinciali. Cu sirguinţa unui pricepător a inimei omeneşti, dsa pătrunde în afunzimile sufletului şi ne descrie toate sguduirile de care e muncit: Scrise în o limbă bună şi în un stil uşor, povestirile păr. Agârbiceanu nu pot fi decât cu căldură recomandate tuturor. — Tot în aceias editură a apărut *Poesii* de G. Rotică un scriitor bucovinean, — o preţioasă colecţie de *Balade,* adunate de C. N. Mateescu cu o prefaţă de N. Iorga, — *Pasărea măiestră* o poemă poporală veche de G. Baronzi — şi *Cooperaţia şi sistemele corporative* de Dr. I. Pădurean, arătând scopurile societăţilor corporative şi dând poveţe, de chipul cum se pot ajunge mai uşor şi mai bine. — Energicul şi distinsul bărbat în dl Ios. S. Şuluţiu în un *Adaus la Partea IV din Memoriul* său ie în apărare cu multă competinţă şi neînfrântă argumentaţie memoria lui Avram Iancu, apreţiat defavorabil în o scriere a istoricului Friedjung. Modul de purcedere a dlui Şuluţu ar trebui urmat de toţi oamenii nostri literaţi, cari nu-i permis să îngăduie strâcurarea neadevărurilor asupra istorii noastre în scrierile sale, cu atât mai puţin să le laude. cum face dl I. Lupaş, căruia dl Şuluţu îi dă un bobârnac, destul de simţit. Recunoştinţele noastre venerabilului president al Asociaţiunii.

Hymen. *Valentin Copos,* cleric abs. şi *Aurelia Anccan,* logoditi.

Dare de samă şi mulţămită publică. Cu ocaziunea petrecerii aranjată în Cincea la 2 August a. c. în favorul bisericii, — au binevoit a suprasolvì următorii domni: Dr. Andrei Pop, adv. 18 cor., Emil Petran preot 18 cor., Ioan Gal notar 8 cor., Macsicska András faur 8 cor., Iuliu Poruţ director de bancă 5 cor., Vasiliu L. Pop protopop 5 c., Becker Henrich 5 cor., Vasiliu Mica, mare proprietar, Georgiu Stanciu preot, fraţii Augustin şi Iuliu Pop câte 2 cor., Ioan Ştefan preot. Butka Gábor măsar, Ioan Crişan proprietar, Emil Ostate, Augustin Avram preot, Matolcsi Sándor comerciant, Mihail Marincaş cassar de bancă, Vasiliu Pintea stud. med., Iosif Miron notar şi N. N. câte 1 cor., laolaltă 83 cor. Ulterior a mai intrat: dela Dr. Albrecht Lajos advocat 10 cor., Fehér Márton com. 5 cor., şi dela Dr. Simeon Nemeş cand. adv. 3 cor. Total 101 cor. Din sortarea obiectului donat în favorul bisericei de soţia preotului local a rezultat un venit de 196 cor. Tuturor sprijinitorilor le exprim cea mai călduroasă mulţămită! Cincea în 10 August 1909. *Iuliu Truţa,* vicepreşed. comitetului aranjator.

Concurs. Pentru ocuparea alor 16 locuri de cvartir gratuit în *„Internatul Petran“* din Cluj, al „Asociaţiunii,“ pentru universitarii români, se escrie prin aceasta concurs cu terminul de *20 Septemvrie n. a. c.* Concurenţii vor avea să adreseze petiţiunile subscrisului comitet şi să le instrueze cu:

1. „Index“ ca dovadă, că sunt înscrişi la vre-una dintre facultăţile universităţii din Cluj, şi că au făcut sporul cerut în studii.

2. Atestat de paupertate, însoţit de alte informaţiuni referitoare la starea materială a părinţilor.

3. Cvitanţă despre plătirea taxei de membru extra-ordinar la Casina română din Cluj. Petiţiunile astfel instruate să se trimită nesmintit până la acest termin subscrisului director (Cluj, strada: Jókai Nr. 6). — Comitetul „Despărţământului Cluj al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“. Cluj, la 5 Sept. n. 1909. *Eugen Pop Păcurariu,* director. *Dr. Valentin Poruţiu,* secretar.

Avis. *Dr. Enea Nicola* aduce la cunoştinţă, că s'a stabilit. ca medic balnear la Carlsbad, în locul regretatului Dr. I. T. Mera.

— La Iancahid com. Torontal e vacant postul de cantor-docente gr.-cat. la şcoala comunală. Limba de propunere maghiară-română. Salar 800 cor. şi 1 chilie. Petiţiile scrise ungureşte şi adresate scaunului şcolar să se subştearnă până în 20 l. c. Postul e interimal pe un an. Atunci învăţătorul dacă va corăspunde va fi ales definitiv cu salar şi quartir legal! Preferiţi sunt tinerii cari ştiu conduce cor. Informaţii la subscrisul Iancahid u. p. Klek 1909 IX/5. *Petru Conda,* preot.

— Aduc la cunoştinţă, că mi-am deschis *Cancelarie advocaţială* în Haţeg (comit. Hunedoarei) vis-à-vis de judecătoria cercuală, în casele Dlui Ioan Tocaciu, subcăpitan de poliţie. *Dr. Ioan Hica,* advocat.

Tineri români, cari s'au distins la carte. In anul şcolar trecut (1908/9) au dat examene şi riguroase *cu distincţie* resp. *cu laudă* la universităţile şi academiile din Ungaria următorii tineri români.

I. La universitatea din *Budapesta:*

Alexandru Ţiple (riguros teolog).

Ioan Moldovan, Toma Roşca, Ioan Roşiu, George Vidican, Iosif Nistor, Atanasie Pantea, Ioan Georgescu (examen fundamental teologic).

Traian Puticiu (primul examen fundamental iuridic).

Alexandru Mocsonyi, Grigorie German (riguros de ştiinţele de stat).

Ioan Totoian (primul riguros în medicină).

Eremie Leucă (III. riguros în medicină).

Augustin Pavel (cenzură de profesor).

II. La universitatea din *Cluj:*

Octavian Russu (primul examen fundamental iuridic).

Laurenţiu Oanea (al doilea examen fundamental iuridic).

Coriolan Tătar (primul riguros în medicină. conform sistemului nou).

Iuliu Haţegan (al doilea riguros în medicină, conform sistemului nou).

Eleonora Bran de Leményi (doctorat în filozofie).

Enea Zeflean (cenzură de profesor).

III. La politehnică:

Cornel Micloşi (primul şi al doilea riguros la secţia ingineriei de maşină).

IV. La academia de drept din *Kecskemét:*

Ioan Dileriu (al doilea examen fundamental).

V. La academia de drept din *Sighetul-Marmaţiei:*

Flaviu Jurca (al doilea examen fundamental).

VI. La academia de drept din *Oradea-mare:*

Iustin Capra, Ioan Doboşi, Iulian Gionlescu, Valeriu Popoviciu, Cornel Luţai, Ioan Puşcaş (al doilea examen fundamental).

VII. La academia de drept din *Pojon:*

Liviu Barzu şi Trifon Laţa (al doilea examen fundamental).

Cu totul 31 inşi. *(„Drapelul“).*

Posta Redacţiunii.

„Lupta.“ Auzim, că mereu vă ocupaţi de noi, nu răspundem pentrucă sunt luni de zile, decând nu ni-se spedează schimbul, deşi noi spedăm regulat foaia.

AVIS!

E lipsă de un comptabil bun, cu praxa generală. la banca, care se înfiinţează în Gherla—Szamosujvár sub firma „Concordia.“ Sunt rugaţi acei domni comptabili, cari reflectează la acest post, — să binevoiască în timpul cel mai scurt mai târziu până în 20 Septemvrie a se adresà cu rugarea lor la adresa următoare: Ioan Georgiu canonic în Szamosujvár, comunicând în ea datele personale, servicul de până acuma şi condiţiunile pe lângă cari sunt aplicaţi a primi postul amintit.

Gherla, 1 **Sept**. 1909.

Fundatorii „Concordiei.“

Charlotte Bruckner

Modistă în Blaj uliţa podului Nr. 208

recomandă elegantul său asortiment de **pălării gata** pentru **dame** şi **copii.**

Pălării de paie şi **pâslă** să primesc în atelierul meu spre a fi împodobite şi modernizate, şi toate lucrările aparţinătoare acestei branşe se efectuează prompt şi cu preţurile cele mai scăzute.

(47) 1—1

Doi învăţăcei în etate de 14—15 ani din familie bună se caută în franzelăria Domnului PETRU MOGA, din Blaj—Balázsfalva.

(43) 2—3

Sirolin

produce poftă de mâncare îngraşă, opreşte tusa, regulează secreţiunea, şi opreşte asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici şi profesori contra **oftice. guturaiului. tusei măgăreşti, scrofulei şi influenţei**

Fiindcă sunt imitaţiuni fără preţ se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveţia).

„Roche“

La ordin medical îl primeşti din ori ce farmacie. **Preţul unei stiele 4. — cor.**

(4) 28—35

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 2

Ziserăm anume, că pe o bună seamă dintre gânditorii falşi ai zilelor noastre nu-i mulţumeşte creştinismul bisericesc şi credinţa pe care e bazat; nu înţeleg revelaţiunea şi merg până chiar şi la negarea existinţii lui Dumnezeu. Isbesc nervoşi uşile laboratorului după sine cu Du-Bois-Reymond în convingerea, căci — groaznicul centru, în jurul căruia se învârte lumea întreagă — nu pot luà de fel cunoştinţă despre aceea, ce nu pot măsurà şi vedeà cu microscopul; la pronunţarea numelui lui Dumnezeu: nu bagă seamă, că s'ar mişcà cătuş de puţin lamele ce arată şi puterea nevăzută a electricităţii — deci: ignoramus şi pace bună!

Cauză, existinţă, dreptate, suflet, putere, Dumnezeu — nu se pot pipăi — deci nu sunt şi zădarnic le-am mai şi căutà. Pentru aceşti oameni buni deci nu este: Dumnezeu, providinţă, revelaţiune, mântuire, nici credinţă, ce ne leagă de acestea; şi deci nu vor să priceapă nici biserica creştinească, propovăduitoarea acestora.

Să ne înţelegem! Spre mângâierea acestor puţini credincioşi, lăsăm să urmeze aci câteva crestături întâmplătoare dela nişte cugetători luminaţi, cari bazaţi şi pe mintea proprie, n-au declamat numai, ci au produs şi realităţi folositoare lumii. Unul dintre cei mai serioşi biologi, încărunţit pe catedra universitară spune curat: „Cunoaşterea naturii duce nesmintit la idea despre Dumnezeu şi chiar în urma legii cauzalităţii suntem atât de sigur despre existinţa lui Dumnezeu, ca şi despre existinţa naturii. Negarea existinţii lui Dumnezeu n-o pot explicà, decât pe cale psychologică. Aşa bag de seamă, că ateismul nu se basează, decât pe o anumită Tăceală internă faţă de primirea dumnezeirii şi pe sumeţia omenească devenită patologică.“

După mărturisirea altui om luminat: Istoria — pe lângă toată acribia celei mai severe critice, dovedeşte faptul revelaţiunii. Istoria ne conduce la un eveniment, care e cheia, să zicem aşa: panaceul vieţii omeneşti, fără care e cu neputinţă a pricepe cursul istoriei universale, locul acesta e: Calvaria.

Un apostol modern se exprimă foarte nimerit: Cine ar aveà oarecari greutăţi faţă de D. N. Isus Hristos, acela n-are să filozofeze, ci să înveţe istoria. (Dr. Prohászka: Dominus Iesus).

Ori iată ce zice un genial politician român: Lumea nu poate fi fără credinţă şi nu poate înaintà fără ştiintă. Amândouă împreună şi în bună armonie formează adevărata cultură a unui popor. Newton, care a descoperit legile gravitaţiunii universale, a scris în acelaş timp un comentar la evanghelia Sf. Ioan. Lordul Kelvin, cel mai mare fizician al veacului al XIX-lea a fost un om cu credinţă în Dumnezeu..... Adevărata ştiinţă, ca şi credinţa cea adevărată: este dela Dumnezeu şi duce la Dumnezeu (A. C. Popoviciu „Sămănătorul“ 1909 nr. 2. „Religiune: Sau şi ştiinţă)“.

Alexandru Volta, descoperitorul electricităţii, între cercetările sale ştiinţifice „nu-şi uità de rugăciune, de liturghie şi de sacramente, ba mergeà Dumineca în biserica parohială (S. Domino), ca să înveţe pe copii în elementele religiunii.“ Despre pacinicul, meditativul Ampère, descoperitorul magnetismului, care a făcut prin descoperirile sale mai mult spre a revoluţionà societatea, decât ar face un războiu modern, sau decât un Bismark şcl. Payot-Pandelea: Educaţia Voinţei pag. 108) — scrie prietinul lui: Ozanam: „Acest om stimat, plin de ştiinţă şi de onoruri îşi plecă capul înaintea misterelor religiunii... îl vedeam în genunchi alăturea cu copii şi cu văduvele sărace înaintea altarelor, unde fuseseră înainte de el Pescartes şi Pascal.... erà de admirat mai pe sus de toate întrânsul: simplicitatea aceea admirabilă; modestia unui geniu puternic, carele toate le cunoşteà afară de puterea sa proprie.... — Lud. Pasteur descoperitorul bacililor şi microbilor, străformând cu descoperirile sale întreaga medicină, a dus o vieaţă creştinească exemplară şi a murit „sărutând crucea şi recitând credeul“ (Dr. V. Suciu: Teologia dogmatică fund. I. p. 9, 15) — şi cei mulţi înainte.....

Dumnezeu şi ştiinţa modernă, cea cu veleităţi ateiste — ca un leu uriaş în peşteră, pe care nişte paiangeni abia văzuţi ţes reţeauă, vrând să astupe gura peşterii pe veci; dar leul închis astfel, fără să bage cel puţin în seamă paiangenii: se repezeşte ca un fulger din peşteră spre largul pustiei în urlete înfricoşate de se cutremură munţii şi se ascunde toată fiinţa dinaintea lui (Dr. Prohaszka: Conferinţele din Paresemii anului 1908.) Dacă un Dante farmecă o lume întreagă cu poezia lui, şi dacă între aplauzele lumii mai mari are vreme şi voe a-şi plecà genunchii înaintea lui Dumnezeu din jertfa de pe altare; dacă un Cristofor Columb pleacă sub povaza Sfintei Cruci şi a Precestei Preacurate, să descopere America; dacă cei mai mulţi bărbaţi fizici, astronomi, matematiciani, chemişti, geografişti, zoologi şcl. au putut şi pot armonizà rezultatele lor cu credinţă în Dumnezeu şi revelaţiune, atunci nici epigonii lor, mai puţin productivi şi valoroşi ce sunt n'au ce desperà la gesturile bisericii, care dispune neînfrântă asupra tuturora şi când socoate de lipsă pentru cei sumeţi şi răsvrătitori — îndrumă chiar la pocăinţă şi umilinţă în faţa lui Dumnezeu: „Adăţi aminte, că din pământ eşti şi în pământ vei merge“ (Gen. III. 19; K. A. Kneller: Das Christentum u. die Vertreter der neueren Naturwissenschaft 1904, în trad. Chicitor ung. Centr. Pestani 1903 p. 504 un.)

Nu mai continuăm cu cazuri singuratice, căci cu aceste n'am mai sfârşi.

Pentru ca să dăm însă totuş pe scurt raţionabilitatea creştinismului şi să-l punem în lumina şi valoarea lui adevărată, neprihănită de pornirile păgâneşti ale sectelor de bună şi rea credinţă — vom să expunem în nişte cuvinte originea şi importanţa bisericii creştineşti, şi eminamente a bisericii române — în istoria universală.

Unde şi când s'a născut această biserică? Unde să-i căutăm sămânţa şi leagănul?

Ne vom opri doară cu evoluţioniştii-raţionalişti în veacul al II-lea d. Hr. ori poate chiar şi mai aproape? — Nu!

Sau vom poposi la ieslea din Vifleim, ori poate la poalele dealului Olivelor? — La amintirile tragediei Calvarului? — La marea Galileii?

Zic, mai vârtos aci! Dar sufletul ne trage şi mai încolo, mai departe decât până unde ne îndrumă lumina istoriei universale, care nu ştie — căci nu poate de sine — umpleà cu fapte vremea preistorică până la începutul începutului (Dr. Székely St. Hermenentica Bibl. Gen. Friburgii 1902, p. 295); mai departe decât prorocii, mai încolo de patriarhi, mai înainte decât însuş Adam, — la vremea, despre care zice Paracletul Sfânt prin condeiul Sf. Evangelist Ioan: Intru început erà Cuvântul şi Cuvântul erà la Dumnezeu şi Dumnezeu erà Cuvântul (Ev. Ioan I. 1).

Dumnezeu creiază suflete curate — le cheamă dintru nefiinţă la fiinţă, la lumină, la fericire. la dragoste.

Ce-a fost ţelul creaţiunilor acestora? — O vieaţă în conceptul ei cel mai frumos şi mai înalt, aridicat peste nimbul şi micile interese ale oamenilor de apoi din sfere de mai jos; fericire mai pe sus de fire; să simtă toată bunătatea, ce li-o comunică Dumnezeu, în frăţie obştească, închegate într'o sfântă tovărăşie, ale cărei legături să împreune apoi ceriul cu pământul şi pământul cu ceriul spre a puteà toţi şi toate trăi şi în cer şi pe pământ ca şi Dumnezeu şi pentru Dumnezeu.

Iată biserica în înţelesul ei dintru început: Tovărăşia sufletelor întru lumină şi dragoste (Bougand E. — Dobos: A Kereszténység és korunk IV. p. 11).

Iar tovărăşia aceasta — şi aci ne referim mai mult la tovărăşia celor de pe pământ — biserica noastră, conceputà din dragoste necuprinsă, odată întemeiată, nu s'a stâns nici prin necredinţa şi căderea strămbunilor, căci iubirea lui Dumnezeu a fost mai mare şi decât păcatul cel mai mare — ci s'a întrămat şi împuternicit mereu ca arborul Scripturii răsărit din grăuntele de muştar.

Şi ce mai face Dumnezeu? — Ca să-i deie toată desăvârşirea cu putinţă şi tot farmecul frumseţii adevărate, a hotărât a pune în mijlocul ei — ca semn al răscumpărării pentru păcatul strămoşesc — pe unul născut Fiul său: Domnul Nostru Isus Hristos.

Lungi veacuri nebuloase au trecut într'aceea, cu un întreg vechiu testament: „Pe dagog întru Hristos“; cu întreaga teocraţie jidovească, cu toate prefigurativele pentru un nou vecinic aşezământ, cu toate legile judiciare şi cerimoniile bogate, cu toţi patriarhii, judecătorii, regii, profeţii mari şi mici — până ce s'a aprins o nouă lumină şi s'a întărit o nouă relaţiune pentru totdeauna în Dumnezeu şi creaţiune perfect armonizată: când în ieslea dela Vifleimul Iudeii s'a pogorât pe pământ: Fiul lui Dumnezeu, Isus Hristos, zemislit din Spiritul Sfânt şi născut din Fecioară Maria, ca să vindece rana păcatului, să împlinească dorinţa Tatălui Ceresc, să împrăştie negura şi chinul cu şovăiala ce cutropise creaturile, cari deloc după creare se dovediseră nestatornice; să croiască şi

îndrepte din nou drumul înstrâmbat spre lumina dumnezeiască, să aridice căldura dragostei la gradul ei cuvenit; să arete adevărata noimă a împărăției lui Dumnezeu și să pună în centrul acesteia pe preotul Legii Noue — și astfel să deie directivă pentru toți vecii acelei tovărășii minunate, care este: biserica.

Din preasfânt numele lui: „Hristos“ și patimile lui de pe sf. Cruce am răsărit și noi cei de azi cu gloriosul nostru nume de: creștini.

Și cum a purces Domnul Nostru Isus Hristos întru munca sa?

Și-a ales 12 pescari, fără învățătură, — oltuindu-i par'că pe aceștia și cu ei Așezământul Nou în cele 12 sământii jidovești ale testamentului vechiu; li-a zis: *Pe cum m'a trimis pe mine Tatăl, așa vă trimit și eu pe voi (Ev. Ioan. XX. 21).*

Mergând învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al sf. Spirit; și învățându-le să păzească toate câte v'am poruncit vouă — și iată eu cu voi sunt în toată vremea până la capătul veacului (lumii) (Ev. Mat. XXVIII. 19,20.

Așa au pornit acești 12 ucenici ca 12 orfani în lume, să o cucerească, cu sufletul îngrijorat, din care însă le răsunau mereu cuvintele Mântuitorului: *Îndrăzniți, căci eu am învins lumea* (Ioan XVI. 33); *Nu voi sunteți, cari grăiți, ci Spiritul Tatălui vostru este, carele grăește întru voi* (Mat. X. 19. Marc. XIII. 11, Luc. XII, 12). *Mergând vestiți Evangelia la toată făptura* (Mat. XVI. 15),

Cel ce va ascultă pe voi, pe mine mă ascultă; *cel ce vă disprețuiește pe voi, pe mine mă disprețuiește, iar cel ce mă disprețuiește pe mine, disprețuiește pe Acela, care m'a trimis pe mine* (Mat. X. 40, Luc X. 16) *Luați Spiritul Sfânt, cărora veți iertà păcatele, vor fi iertate; cărora le veți ținea vor fi ținute* (Ioan XX. 22); *Ori câte veți legà pe pământ vor fi legate și în cer, și ori câte veți deslegà pe pământ deslegate vor fi și în cer* (Mat. XXVIII. 18).

Cel ce crede și se va botezà, mântuise-va; cel ce nu va crede osândise-va (Marc. XVI. 16).

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

PSALTIREA Profetului și Împăratului DAVID.

Prețul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiția.**

Nr. 6300—1909. (45) 3—3

Concurs la stipendii.

Prin aceasta publicăm concurs *până în 15 Septemvrie n. 1909 inclusive* pentru următoarele stipendii:

I. *Din fundațiunea „Alexandru St. Șuluțiu“.*

1. *Doue* (2) stipendii de câte 800 cor. folosite în anul școl. 1908/9 decătră Alesandru Dobrescu rigorozant în medicină în Budapesta, și de către Traian Denghei stud. iur. an. II. în Budapesta, — destinate pentru tinerii cari studiază drepturile sau medicina la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

2. *Doue* (2) stipendii de câte 600 cor., folosite în anul școl. 1908/9 de către Ștefan Pop stud. filosof an. III. în Budapesta și Roza Căpușan stud. pedag. în Budapesta, — destinate pentru tineri, cari studiază la vre-un institut afară de patrie: technica metalurgică (Selmetz), pedagogia ori științele reale.

3. *Doue* (2) stipendii de câte 400 cor. folosite în anul școlastic 1908/9 de către Augustin Bardossy și Ioan Sârbu studenți rigorozanți în drepturi la universitatea din Cluj, — destinate pentru tineri, cari studiază științele iuridice la universitatea din Cluj.

4. *Doue* (2) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul școl. 1908/9 de către Liviu Ilea și Ioachim Popoviciu stud. gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinate pentru studenți gimnaziști în clasele superioare.

5. *Un* (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Andreiu Mureșan stud. gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinat pentru studenți gimnaziști în clasele inferioare.

Studenții inscriși ca ordinari la școalele de mai sus. cari doresc a obține unul din stipendiile aici înșirate, au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. mizeri, născuți în Transilvania.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calcul de eminență.

c) Dintre concurenți vor fi preferiți aceia, cari vor dovedi, că sunt consângeni cu fundatorul.

II. *Din fundațiunea „Constantin Papfalvi“.*

Un (1) stipendiu de 240 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Augustin Papfalvi stud. cl. I. gimn. în Cluj, — destinat pentru studenți dela orice școală. Preferință au consângenii fundatorului și în locul prim cei născuți în Popfalău.

III. *Din fundațiunea „Lazar Baldi“.*

Un (1) stidendiu de 200 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Ioan Crișan stud. gimn. cl. VIII în Blaj, — destinat pentru studenți români gr.-cat. gimnaziști din comitatul Clujului și pentru consângeni de ai fundatorului fie și din alte comitate.

IV. *Din fund. „Ioan F. Negruțiu“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Niculae F. Negruțiu stud. filoz. de cursul IV. în Budapesta,

2. *Un* (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Emiliu F. Negruțiu stud. teol. an. I. în Gherla, — destinate pentru studenți români gr.-cat. dela orice școală. Consângenii fundatorului au preferință și se pot conferi și fetelor, cari se pregătesc de învățătoare sau pe altă carieră, care li-ar asigurà un mod de vieață mai independent.

V. *Din fundațiunea „Vancea — Cassa arhidiecezană“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Victor Vancea stud. iurist an. II. în Budapesta, — destinat pentru studenți români gr.-cat. la universitate sau la institutele politehnice mai înalte.

2. *Doue* (2) stipendii pe câte 120 cor. folosite în anul școl. 1908/9 de către Mihail Pop și Traian Vețian studenți pedagogi curs. IV în Blaj, — „destinate pentru candidați de învățători în arhidieceza noastră, cari vor ascultà cursul preparandial la preparandia arhidiecezană gr.-cat. din Blaj și eventualminte la altă preparandie gr.-cat.“

3. *Un* (1) stipendiu de 300 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Camilla Pop elevă a cursului II. complementar la școala civilă a Asociațiunii în Sibiiu, — destinat pentru fetițe gr.-cat. române, cari studiază la școala română gr.-cat. din Blaj, sau dupăce au studiat aici cei puțin doi ani pot fi și la institute gr.-cat. sau rom.-cat. dintr'alt loc.

La dobândirea stipendiilor din această fundațiune au preferință rudeniile fundatorului, chiar și dacă ar fi născuți afară de Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, dela străini însă se cere să fie fii ai acestei Arhidieceze.

VI. *Din fund. „Alexandru Micu“.*

Doue (2) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul școl. 1908/9 de către Liviu Ivașcu cl. VIII. reală în Sibiiu și Ștefania Pop prepar. cursul I. în Sibiiu, — destinate pentru elevi sau eleve ai școalelor medii comerciale sau ale școalelor superioare de fete.

Consângenii au preferință.

VII. *Din fund. „Andreiu P. Liviu.“*

Un (1) stipendiu de 100 cor. destinat pentru studenți români gr.-cat. dela orice școală sau pentru meseriași, — consângeni de ai fundatorului. Il pot dobândi și fete.

VIII. *Din fund. „Timoteiu Cipariu.“*

Două (2) stipendii de câte 100 cor. folosite în anul școl. 1908/9 de către Ioan Roșu stud. cl. VII. și Teodor Mureșan stud. cl. V. la gimnaziul din Blaj, — destinate pentru studenți români gr.-cat. la gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj,

IX. *Din fund. „Elie Vlassa.“*

Un (1) stipendiu de 350 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Carol Rössler gimn. cl. VII. în Mureș-Oșorheiu, — destinat pentru tineri înrudiți cu fundatorul, cari studiează la ori ce institut din patrie, sau în lipsa rudeniilor pentru alți tineri români gr.-cat. fii ai Arhidiecezei.

X. *Din fundațiunea „Alexandru Filip“.*

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Eugeniu Tufan gimn. cl. I. în Blaj, — destinate pentru studenți români gr.-cat. gimnaziști, elevi ai școalei comerciale, reale, industriale ori militare.

Consângenii au preferință.

XI. *Din fund. „Vasiliu Rațiu.“*

Un (1) stipendiu de 200 coroane folosit în anul școl. 1908/9 de către Nicolau Crețu gimn. cl. VIII. în Blaj — destinat pentru studenți în clasele superioare ale gimnaziului arhiepiscopesc din Blaj sau pentru fetițe din clasele civile ale școalei de fetițe din Blaj. Consângenii au preferință.

XII. *Din fund. „Ioan V. Russu.“*

Doue (2) stipendii de câte 160 cor. folosite în anul școl. 1908/9 de către Corneliu Togan stud. gimn. cl. VIII. în Sibiiu și Laurențiu Rus stud. gimn. cl. VIII. în Gherla, — destinate pentru tineri români gr.-cat. cari frecuentează vre-un gimnaziu, școală reală ori comercială ori vre-o școală agronomică

Dintre concurenți vor fi preferiți consângenii fundatorului.

XIII. *Din fund. „Constantin Alutan.“*

1. *Cinci* (5) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul școl. 1908/9 de către: M. Maiorean gimn. cl. VIII. în Năsăud, Laur. Sima (Șumal) gimn. cl. VII. în Beiuș, Aureliu Butean gimn. cl. V. Baia-mare, Nicolae R. Hossu gimn. cl. IV. Cluj, și Remus V. Radeș gimn. cl. II. Blaj,

2. *Un* (1) stipendiu de 80 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Laurențiu Sima (Coșeiu) gimn. cl. VIII. Beiuș, — destinate pentru tineri români gr.-cat. studenți la gim-

n asiu, şcoale reale, comerciale, universitate politehnică, agronomie, preparandie etc.

Consângenii fundatorului au preferinţă.

XIV. *Din fund. „Ioan Chirilă."*

Interesele disponibile ale fundaţiunii acesteia pe anul 1909 în suma de 550 cor. în sensul literelor fundaţionale se vor împărţi în părţi egale între consângenii fundatorului, cari studiează la vre-o şcoală.

Consângenitatea se conzideră până la gradul al VIII-lea.

XV. *Din fund. „Cercul Orăştiei."*

Un (1) stipendiu de 100 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Ioan Muntean, gimn. cl. I. în Blaj, — destinat pentru studenţi români gr.-cat., cari cercetează gimnaziul gr.-cat. din Blaj ori vre-o academie de drepturi şi sunt născuţi într'una din comunele următoare:

Jibot, Orăştioara-de-jos, Balomir, Binţinţ, Beriu, Ciora, Vinerea, Orăştioara-de-sus, Grid, Ghialmar, Castău, Dâncu-mic, Ocolişul-mic, Toţa-mică, Costeşti, Cugir, Jeledinţă, Ludeşti, Măgura, Martineşti, Bucium, Dâncu-mare, Toţa-mare, Spin, Pricaz, Petriniu, Pischinţi, Repaş, Romos, Romoşel, Sibişelul-vechiu, Sereca, Tamaşasca, Tartaria, Turdaş, Turmaş, Vaideiu şi Simeria.

XVI. *Din fund. „Alexă Bidian."*

Din venitele acestei fundaţiuni se vor împărţi stipendii adecuate tuturor nepoţilor din fraţi ai fundatorului şi în locul al doilea băieţilor şi fetiţelor înrudiţi cu fundatorul prin sânge până la al patrălea (IV) grad, născuţi din căsătorie creştinească, fără conziderare la natura studiilor, ce le urmează, — nu vor fi eschişi dela stipendii nici aceia cari învaţă măiestrii.

XVII. *Din fund. „Demetriu Cutean."*

Un (1) stipendiu de 34 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Ioan Maxim gimn. cl. V. în Blaj, — destinat pentru şcolari, feciori sau fetiţe, începând cu clasele normale. Consângenii fundatorului au preferinţă, iar dintre străini, cei născuţi în comunele Ciufud şi Săcădate

XVIII. *Din fund. „Partenie Moldovan."*

Doue (2) stipendii de câte 100 cor. folosite în anul şcol. 1808/9 de către Ioan Moldovan ped. curs IV. în Blaj şi Vasiliu Spinean gimn. cl. I. în Blaj, — destinate pentru tineri români gr.-cat. dela ori ce şcoală, consângeni cu fundatorul.

XIX. *Din fund. „Petru cav. Ioanette."*

1. *Un* (1) stipendiu de 600 cor. — destinat pentru studenţi medicinişti ori tehnici ori de studiele reale superioare militare.

2. *Un* (1) stipendiud e 400 cor. destinat pentru un tinăr român, care va intră în şcoala de cadeţi.

3. *Un* (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Nicolau Coroiu Ponoreanul gimn. cl. V. în Blaj, — destinat pentru tineri români, cari vor frecuentă clase gimnaziale ori reale din patrie, începând din prima clasă gimnazială ori reală.

Stipendiile din această fundaţiune le pot obţineă tineri, cari din ambii părinţi sunt români, de religiunea gr.-cat. ori gr.-or. din munţii apuseni ai Ardealului, din comunele: Câmpeni, Bistra, Certege, Săcătura, Albac, Scărişoara, Neagra, Vidra-de-sus, Vidra-de-jos, Ponorel şi Sohodol, — şi cari vor dovedi totodată, că sunt născuţi din părinţi adevăraţi români.

Descendenţii în linia directă din familia Ioanette, constatându-se de capabili şi diligenţi vor primi stipendiul cu începutul clasei a IV-a normale sau elementare, şi au preferinţă faţă de alţii.

XX. *Din fund. „Iacob Páll."*

1. *Un* (1) stipendiu de 50 cor. pentru gimnazişti în cl. superioare.

2. *Un* (1) stipendiu de 30 cor. pentru gimnazişti în clasele inferioare.

La stipendiile din aceasta fundaţiune sunt îndreptăţiţi a concurge numai tineri născuţi din ramul gr.-cat. Páll din Szék (comit. Szolnok-Doboka) şi din ramul Bossiak sau Borton din Zalasd (comitatul Hunedoarei) cari au cualificaţiune distinsă, învaţă la gimnaziul rom.-cat. din Cluj şi sunt săraci.

XXI. *Din fund. „I. Nossa şi Eudochia Nossa."*

Un (1) stipendiu de 100 cor. — destinat pentru studenţi în orice clasă, înrudiţi cu fundatorii — în lipsa rudeniilor se va dă şi străinilor, cari sunt săraci şi studiează bine.

XXII. *Din fund. „Augustin Láday"*

1. *Doue* (2) stipendii de câte 800 cor.

2. *Patru* (4) stipendii de câte 400 cor. — destinate pentru tineri de naţionalitate română şi de religiunea gr.-cat. cu preferinţa de aceia, cari voiesc a păşi pe cariera industrială, comercială, tehnică şi agronomică, adecă s'au decis a face studii referitoare la carierele aceste.

Stipendiile din aceasta fundaţiune fiind strâns atârnatoare dela venitele anuale ale fundaţiunii, cari sunt supuse la fluctuaţiuni; — conferirea lor asemenea este legată de durata unui an şcolastic.

XXIII. *Din fund. „Ferdinand Hirsch."*

Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul şcol. 1908/9 de către Ioan Tămaş jur. an. I. în Cluj.

La stipendiul acesta pot concurge tineri români cari studiează la gimnaziu, şcoală reală sau şcoală agronomică, şi sunt născuţi în comunele următoare: Turda, Copand, Tur, Rediu, Comiţig, Banabic, Aiton, S.-Mărtinul-deşert, Ceanul-deşert, Ceanul-mare, Agârbiciu, Mischiu, Sându, Petridul-de-sus, Petridul-de-mijloc, Petridul-de jos, Berchiş, Măgura, Schiopi (Pusztaegres), P.-Sâncraiu, Surduc, Bicalat, Iara-inferioară, Agriş (Ruhaegres), Băişoara, Muntele-Băişoarei, Ocolişul-mic, Ocolişul-mare, Runc, Cacova, Sacel, Lita-magiară, Lita-română, Filea-de-jos, Filea-de-sus, Ciurila, Seliştе, Selicea, Micuş, Hăşmaş, Muierău (Magyaroság), Şutu, Silvaşul-magiar, Indol, ca unele, cari odinioară au format cesaro-regeasca pretură a Turdei sub prezidenţa fericitului fundator.

XXIV. *Din fund. „Dr. Simeon Ramontzai"*

1. *Trei* (3) stipendii de câte 630 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către Petru Suciu stud. filos. an. IV. Budapesta, Nicolau Pop, stud. industr. artistică an. IV. în Budapesta şi Ioan Colbazi, stud. jur. an II. Budapesta, — destinate pentru studenţi la universitate, la politehnică, la academia de pictură din Budapesta şi Viena, precum şi la academia montană din Selmetz şi la academia comercială din Viena.

2. *Patru* (4) stipendii de câte 168 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către Silviu Maior, Victor Sucin şi Vasiliu Fulicea rigoros. jur. în Cluj, şi Ioan Astăluş jur an. I. în Budapesta, — destinate pentru studenţi înriştі la universitatea din Cluj.

3. *Trei* (3) sttipendii de câte 126 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către: Traian Medrea gimn. cl. VII. în Alba-Iulia, Niculae Solomon gimn. cl. VIII. în Alba-Iulia şi Ştefan Oniga, gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinate pentru gimnazişti şi studenţi la şcoala comercială.

La stipendiile din această fundaţiune sunt preferiţi cei nobili de origine.

XXV. *Din fundaţiunea „Ioan Bobb".*

Trei (3) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către Ciemente Petrovan jur. an. II. în Budapesta, Laurenţiu Băbuţiu gimn. cl. VI. în Sibiiu şi Georgiu Bob gimn. cl. VI. în Blaj

XXVI. *Din fund. „Gavril Vaida".*

Trei (3) stipendii de câte 140 cor., folosite în anul şcol. 1908/9 de către: Octavian Bohăţel acad. comerc. Graz, Eugeniu Hoblea gimn. cl. V. Beiuş şi Ioan Pasca gimn. cl. VIII în Gherla, — destinate pentru studenţi dela orice şcoală, reală, comercială, academie, universitate sau politehnică

Preferinţă au descendenţii din familiile: Vaida de Soósmező şi Fuleoviei.

Concurenţii la toate fundaţiunile înşirate până aici au să alăture la suplicile sale scrise şi subscrise cu mâna proprie în l. română: testimoniu şcolastic în copie autentică, carte de botez, atestat de paupertate, atestat medical şi pentru dovedirea consângenităţii cu fundatorul au să alăture atestat dela respectivul oficiu parohial, care să cuprindă tabela genealogică exact dedusă. Sunt datori mai departe să numească expres institutul, la care vor studiă în anul şcolastic 1909/10, şi să determine apriat suma şi soiul stipendiului pentru care suplică. Suplicele, cari nu vor corăspunde cerinţelor aci înşirate, precum şi cele întrate după termin, nu vor fi luate în consideraţiune.

XXVII. *Din fundaţiunea „David Br. Ursu de Margina".*

Patru (4) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul şcol. 1908/9 de către: Clemente Pandrea şi Ioan Olariu stud gimn. cl. VIII. în Blaj, Alexandru Dopp stud. gimn. cl. III. în Blaj şi Corona Saturn cl. II. civ. în Blaj.

Concurenţii la acestea stipendii au să dovedească cu carte de botez, că sunt români gr.-cat. născuţi în vre-una din comunele arondate în comitatele: Făgăraş, Sibiiu, Huniadoara, — cu atestat de frecuentare, că sunt şcolari în clasa I. a gimnaziului gr.-cat. din Blaj, iară fetele, că frecuentează la şcoala de fetiţe din Blaj, că au purtare morală bună şi progres bun în studii şi că sunt sau pot fi susceputi în Seminariul junimei române gr.-cat. studioase în Blaj, iar fetele în Internatul de fetiţe din Blaj.

XXVIII. *Din fundaţiunea de alumnate a Internatului Vancean de fetiţe din Blaj.*

1. *Patru* (4) alumnate de câte 100 cor., dintre cari trei au fost folosite în anul şcol. 1908/9 de către elevele şcoalei civile din Blaj: Otilia Blaga, Silvia Pop şi Eufemia Papiu, iar unul s'a înfiinţat acum din nou.

2. *Un* (1) ajutor de 100 cor., care se va conferi pe anul şcol. 1909/10 la o elevă ordinară a şcoalei gr.-cat. de fetiţe şi a Internatului Vancean de fetiţe din Blaj.

Suplicantele pentru acestea alumnate şi ajutoare au să întrunească şi să dovedească următoarele condiţiuni:

a) că sunt române gr.-cat., mizere născute în arhidieceză.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi buni.

c) că sunt înmatriculate ca eleve ordinare în şcoala gr.-cat. de fete din Blaj şi sunt primimite în Internatul Vancean de fetiţe.

d) Preferinţă vor aveà fetele de preoţi din arhidieceză.

Blaj, din şedinţa consistorială ţinută la 17/4 August 1909.

Victor Mihályi *m. p.,*
Metropolitul de Alba-Iulia.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 18 Septemvrie 1909.** **Numărul 36.**

După conferinţa episcopească.

Conferinţa episcopească din Blaj a stârnit o furtună de entuziasm în miile credincioşilor ca şi în coloanele presei noastre. Bănuitorii şi şovăitorii de mai nainte au amuţit deodată şi publicul românesc a avut fericirea de a se bucurà de unitatea de vederi a Arhiereilor celor două biserici şi de a constatà aceeaş unitate de vederi şi în coloanele, adese ostile, ale presei naţionale.

Ordonanţa apponyiană, departe de a atinge ţinta prevăzută de autorul ei, a avut efectul binefăcător de a ne închegà rândurile într'o singură, conştie şi impunătoare falangă.

Cât pentru atitudinea noastră, — pentru a cruţà pe confraţii dela alte jurnale de anumite solicitări de prisos — nu ne-am ocupat mai dinainte cu chestia, căci aşteptam hotărârea competentă a Arhiereilor. Iar hotărârea ce vor luà-o *o ştiam din remonstraţia dela 1906 a corului Episcopesc*, remonstraţie publicată şi în cercular (nr. 8768—1908) şi în coloanele foaiei noastre „Unirea“.

Corul episcopesc *nu puteà să iea alt conclus*, fără a-şi fi contrazis în mod făţiş; şi nu va puteà să cedeze nici pe viitor, în acest punct, nici măcar o virgulă din reprezentaţiunea amintită.

E aşa de clar acest lucru, încât te surprind bănuelile ce se strecoară încă în unele organe, printre şirurile cele mai elogioase chiar....

In împrejurările extrem de grele, prin cari trecem, Arhiereii nu şi-au făcut decât *datoria cea mai elementară*, fără îndeplinirea căreia s'ar fi pângărit sfinţenia Sionului românesc.

E de datoria clerului, să păşească pe urma Lor, ţinând seamă de profesiunea credinţei, ce au întărit-o cu jurământ cu prilejul hirotonirii.

Noi nu bănuim şi nu advertisăm pe nimeni. Are tot omul un sanctuar al conştiinţei şi preotul trebuie să vegheze asupra acestui sanctuar mai cu inzistenţă decât laicimea.

E de datorinţa celor ce au provocat acest conflict să afle o modalitate corăspunzătoare pentru aplanarea lui; Arhiereii şi preoţimea nu mai au nimic de spus în acest punct.

Ei nu pot să meargă decât: *înainte!*

Nici ameninţarea cu detragerea congruei n'are să intimideze pe nimeni. Congrua e o retribuire pentru *trecut* şi pentru *întreaga* activitate a preotului, din care catehizarea e numai un ram şi priveşte numai o parte a clerului.

Ca o dovadă foarte bine venită, ne provocăm la ştirea ce s'a publicat prin toate jurnalele, în clipa, când scriem aceste şiruri, şi pe care o comunicăm şi noi fraţilor preoţi: *S'a asemnat din partea guvernului şi rata a II-a de congruă pe 1909.*

E chestie de timp numai, până să se distribue.

In momente istorice ca aceste, când Arhiereii rămân neclintiţi la postul lor de veghe, după cum *trebuie* să rămână, nu e permis să dubiteze nimeni în biruinţa sfintei noastre cauze, căci ori ce şovăire, ori ce alunecare, cât de uşoară ar fi aceea, poate să aibă urmări fatale şi inconmenzurabile.

Pot guvernele să dispună în ce priveşte contactul cu organele sale; pot să stabilească paragrafi şi să limiteze favoruri pentru o limbă, cu eschiderea alteia; — dar în ce priveşte contactul nostru cu religia şi cu Dumnezeu: numai Dumnezeu e singurul Atot-Stăpânitorul.

Era veche — era nouă.

Când vorbesc de era veche şi de era nouă, înţeleg timpul dinainte şi după congruarea preoţimii noastre. I-am dat acest titlu într'adins, căci se pare că regularea dotaţiunii Clerului a adus cu sine unele schimbări în conduita preoţimii noastre. Cei, cari am fost în serviciu înainte de congruă şi cari am purtat zăduful zilei muncind din greu, ca să ne susţinem pe noi şi familiile noastre, la regularea congruei am răsuflat mai uşor şi am dat mulţumită lui Dumnezeu, că ni-s'a mai uşurat în câtva jugul vieţii, dar am lucrat şi lucrăm mai departe după modalitatea obişnuită, considerând congrua numai ca un caz recreator în lupta pentru existinţă. Din contră, preoţii nostri mai tineri, cari au căzut de-a dreptul în congruă sau li-a venit aceasta la câţiva ani după hirotonire, deja au început o altă vieaţă mai în tihnă şi mai domnească cum se zice. Aceasta este lucru firesc şi nici că se poate aşteptà aceea, ca un preot cu maturitate şi facultatea teologică să aibă atâta îngrijorare pentru traiul vieţii ca şi unul care n-a absolvat nici o clasă sau facultate, sau şi de a învăţat ceva, numai puţin. Nu putem admite însă, ca în sinul preoţimii nostre mai tinere să se încuibeze luxul şi îmbuibarea. Preoţii noştri se recrutează din fii de preoţi şi de ţărani. Părinţii celor mai mulţi numai cu multă abnegaţiune i-au susţinut la şcoli şi nu sunt în stare a-i provedeà şi cu avere privată. Congrua de 1600 cor. e atât de neînsemnată între împrejurările de azi în cât dacă se bazează numai pe ea şi vreà să fie domn, anevoie poate fi. Cel puţin la început până mai este şi ceva zestre va mai merge, dar mai târziu când aceasta se gată şi familia se îngreunează, s'a gătat cu domnia. Apoi scopul regulării congruei — abstrăgând dela modalitatea şi condiţiunile pe lângă cari s'a regulat — n-a fost nici de cum îmbuibarea Clerului, ci împlinirea unui postulat de mult aşteptat şi cerut de împrejurările timpului, şi dacă luăm în conziderare scumpetea traiului de acum, puţină diferinţă aflăm între traiul preoţimii noastre de înainte şi după congruare, aşa încât dacă nu vom fi precauţi şi dacă nu vom agonisi şi noi ca antecesorii noştri, pe lângă toată congrua, cu greu vom subsistà.

Noi suntem oameni cu familie şi datorinţa noastră este să ne îngrijim, nu numai de ziua de astăzi, ci şi de cea de mâne. Dacă astăzi împrejurările ne surid şi avem ceva întrecător, acel ceva să nu-l întrebuinţăm pentru lux, ci să-l punem la o parte pentru zile negre. Suntem încă numai la început şi nu ştim nici putem prevedeà, că ce vremuri

vor să ne mai ajungă. Apoi este ştiut, că un popor, sau şi numai o clasă, numai până atunci se menţine la suprafaţă, până când e treaz şi până nu s'a încuibat la el luxul şi îmbuibarea.

Preoţimea noastră e chiemată ca se premeargă cu exemplu bun întru toate poporului. Ea formează oglinda după care se îndreaptă poporul, şi rău ar fi când această oglindă ar fi falsă. Luxul de sus până jos ruinează societatea omenească în ziua de astăzi şi ar fi tare trist când şi preoţimea noastră s'ar lăsà răpită de acest curent; acea preoţime, care până acum a fost model de cruţare şi simplicitate în privinţa traiului.

Ne bucurăm, că ni s'a mai uşurat soartea, dar pentru aceasta să nu ne încredem prea tare în ajutorul ce ni-se dă, ci să ne punem înaintea ochilor, ca model de imitat tipurile antecesorilor nostri, cari şi fără de ajutor au putut trăi, au crescut familii şi au dat neamului şi patriei bărbaţi vrednici şi mari. Cel ce se ridică prin propriile puteri, e demn de stima semenilor săi, iar cel ce se razimă pe ajutorul altora nu se va puteà ridicà niciodată.

Fie, ca cele aci zise, să afle răsunet în inimile preoţilor nostri mai tineri şi să fie îmbrăţoşate cu acea dragoste, cu care eu le-am scris.

Delariu.

Deputatul Dr. Iuliu Maniu la Vinţ. Duminecă în 12 Septemvrie şi-a ţinut deputatul Dr. Maniu darea de seamă înaintea alegătorilor din Vinţ şi jur. — A sosit dela Blaj cu trenul de 11½ însoţit de prezidentul clubului naţionaliştilor *Dr. Teodor Mihályi,* adv. *Dr. Barbu* din Dej şi de alţi câţiva prietini. La gara din Vinţi e întâmpinat de intelectuali şi popor în frunte cu venerabilul preot al Vinţului Niculae Maniu. Adunarea e pusă la ceasul unul după prânz. Locul adunării e promenada Vinţului. Cu trenul dela Arad au sosit şi deputaţii Dr. Şt. Pop, Dr. Vlad şi Dr. I. Suciu. Adv. Dr. Bontescu şi alţii. La un ceas se constitue adunarea. Deputatul Maniu este invitat la locul adunării. Sosirea deputatului şi acelor alalţi soţi e întâmpinată cu vii aclamări.

Promenada Vinţului e plină de lume. Preste o mie alegători frumoşi la faţă şi gătiţi de sărbătoare fac un cerc puternic în jurul iubiţilor deputaţi. Între dânşii sunt mulţi preoţi, proprietari, advocaţi şi intelectuali din Alba-Iulia, Sebeşul-săsăsc şi Orăştie. E de faţă şi poetul Goga.

Adunarea o deschide bătrânul preot Niculae Maniu, după care iea cuvântul deputatul Dr. Maniu.

Dsa arată într'un grai limpede şi puternic activitatea parlamentară a deputaţilor naţionalişti; vestezeşte uneltirile guvernului coaliţionist, în special ordonanţele lui Apponyi privitor la catehisare; urgitează votul universal şi intregitatea armatei; aduce cuvinte de laudă prelaţilor pentru lupta ce duc şi asigură alegătorii, că şi în viitor deputaţii noştri vor luptà pentru binele şi fericirea poporului român din această ţară. Vorbirea deputatului Maniu a fost ascultată cu viu interes şi la sfârşit, a fost aclamat.

A urmat Dr. Teodor Mihályi, care timbrează ţinuta răutăcioasă a ziaristicei maghiare cu prilejul vizitei moştenitorului de tron Austro-Ungar la Sinaia; şi insistă pe lângă alianţa dintre România şi Austro-Ungaria. Înegreşte guvernul maşter naţionalităţilor, şi aduce laude bravilor alegători din Vinţ şi jur, pentru dragostea ce arată iubitului lor deputat.

Deputatul Dr. A. Vlad ironizează guvernul coaliţionist şi-l prezintă ca pe un binefăcător prin faptul, că prin ordonanţele volnice ne-a unit pe toţi într'o tabără.

Dr. Ştefan Pop, dăscăleşte pe moderaţi, şi avertiseză poporul să nu-i asculte, pentrucă vreau să-i desfacă de conducători.

La fel vorbeşte şi Dr. Suciu, parentând în câteva vorbe bine simţite pe regretatul Brediceanu, care înainte cu un an vorbise alegătorilor din Vinţi tot din acest loc.

Toţi deputaţii aduc vorbe de laudă Vinţenilor fiindcă au un deputat aşa de brav, ca Dr. Iuliu Maniu.

Preotul Pinţa din Saracsău prezintă următoarea Moţiune primită în unanimitate: „Adunarea îşi esprimă cu însufleţire unanimă şi votează dlui deputat Dr. Iuliu Maniu precum şi clubului naţionalităţilor încredere deplină.

„Pretinde, cât mai curând înscrierea în lege a votului universal fără nici o restricţiune.

„Desaprobă politica exclusivastă de rassă şi clasă a actualului guvern, care prin această politică nefastă pericliteză prestigiul de mare putere a monarhiei austro-ungare.

„Conform spiritului liberal al timpului de astăzi pretinde desăvârşita democratizare a ţărei şi înfăptuirea deplină a tuturor drepturilor omeneşti, fără de care nici individul şi nici colectivitatea acestor indivizi, care formează statul, nu poate existà.

„Protestează cu toată energia şi cu adâncă indignare contra atentatului îndreptat împotriva limbii si legii româneşti prin ordonanţele ministrului Apponyi privitoare la propunerea religiei şi îşi exprimă sincera satisfacţie în faţa solidarităţii depline a neamului românesc în respingerea acestui omenesc atac.“ Părintele Maniu face închiderea

Adunarea a decurs liniştit şi bine. Controlul poliţănesc l'a avut protopretorele Pon-

---

FOIŢĂ.

SONET.

Am râs şi eu odată'n mulţumire
Când mă uitam în ochi-ţi cu sfială
De când nutreşti în piept acea răceală,
Zeu, râsul cel mai dulce mi-i mâhnire!

De ce nu am a vulturului fire —
Să sbor ca dânsu'n nuori cu iuţeală,
Să-mi spun a sufletului osteneală
Acelor stele blânde la privire?

Pământu-avar mă ţine strâns în ghiare,
Să beau păharu-acestei soarte-amare,
Respins să fiu cu trista-mi tânguire.

Voi beà acest păhar cu bucurie
Din mâna care mi-l întinde mie,
Te voi iubi drept semn de mulţumire.

B. Nagu.

PETRU NEAGU.

(Un poet necunoscut).

Voind a scoate la lumină o parte din poeziile inedite ale decedatului poet Petru Neagu, publicându-le pentru prima oară pe coloanele „Unirii,“ dau o mică deslușire despre personalitatea poetului şi caracterului poeziilor sale.

*

Petru Neagu s'a născut în Bacău în 26 Maiu 1876. După terminarea claselor primare, intră la 3 Iunie 1889 în Seminarul catolic din Iaşi, consfinţindu-se stării preoţeşti. In seminar s'a arătat a fi un student capabil şi cu talente destul de mari.

Din fire avù o aplecare spre beletristică — de aceea studiul lui de predilecţiune erà literatura şi mai ales cea română, despre cari aveà largi şi adânci cunoştinţe. Cetirea operilor clasice româneşti i-au înnăscut patima versificaţiei, de vreme ce chiar din primii ani petrecuţi în Seminarul Ieşan, încearcă de a închegà viersuri, ce promiteau în viitor avânt şi desăvârşire.

Poeziile lui declamate perfect, cu o voce sonoră şi cu un gest natural, dobândiau efectul dorit: admirare şi aplaudare în aşa numitele *„Academii,“* pe cari tinerii Seminarişti le compuneau cu ocazia onomasticelor superiorilor ori a unor extraordinare festivităţi.

Cât priveşte modul de compunere ori de concepţie, par'că-l văd şi acum plimblându-se prin grădinuţa Seminarului, îngândurat ca un filozof german, preocupat numai cu crearea viitoarei poezii. Atunci să nu te fi apropiat de dânsul, să nu-i turburi clipa de sfântă inspiraţie ori să nu-i încurci firul gândurilor sale — că apoi devenià nervos.... Mai apoi în sala de studiu aşterneà pe loc poezia concepută şi compusă în minte.

Dar deşi aveà carnete întregi cu poezii, nu vreà să le publice în nici o revistă, ba chiar nimenuia nu le da de cetit.

Colegii lui s'au ales cu foarte puţine poezii dela dânsul, şi asta din cauza, că Neagu erà o fire închisă, plină par'că de taine adânci şi nepătrunse, o fire vecinic serioasă şi îngândurată, o fire melancolică şi pesimistă.

Şi poate, că acestei stări sufleteşti i-se poate atribui acelei suferinţi de piept, de atac pulmonar, care adese-i cauzà dureri sfâşiitoare. Faţa lui sveltă, palidă şi trudită îţi făceà impresiunea unei fiinţi bolnave, ruinate — de pe care părea trecut tot farmecul şi vioiciunea tinereţii.

Vesel l-am văzut foarte arareori, dar şi atunci râdeà numai pentru o clipă şi chiar şi atunci puteai destăinui din colţul buzelor sale ori din lumina ochilor stânşi şi posomoraţi — un zimbet silit şi nefiresc, dacă nu nesincer şi ironic.

gracz ajutat de pretorul Sava. Siguranța publică a fost garantată prin 37 jandarmi cu sulițe.

Vre-o trei nemeși flămânzi vociferau din când în când la vorbele aspre dar drepte a deputaților noștrii.

După adunare o parte din public în frunte cu iubiții lor deputați s'au întrunit la masă în ospătăria „La trei pistoale." Aci s'au rostit mai multe toaste. Cu trenul de noapte deputații noștrii dimpreună cu prietinii, cari i-au însoțit au părăsit Vințul. Iar noi — cari am fost de față ni-am convins și de data aceasta, că dările de seamă a deputaților noștrii sunt adevărate sărbători naționale, momente de reculegere și de primenire sufletească. Deie Dumnezeu să ne întrunească cât mai des la astfel de adunări.

Cronică literară.

Bibliotecele noastre de popularizare se întrec care pe care, de a pune în mâna cetitorilor scrieri bune și folositoare din toate punctele de vedere. Dovadă de bună seamă de căldura, cu care sunt îmbrățișate din partea publicului. Un rezultat practic rezultă din această emulație nobilă, rezultat, care iarăș e tot pentru public. Și acesta e, împrejurarea plăcută, de a puteà aveà cele mai de seamă scrieri din literatura noastră și străină pe un preț foarte ieftin. Așa cât e destul să urmărești numerii câtorva publicații de acest fel, spre a aveà o bună și însemnată colecție de scrieri. Insemnăm de astă dată câteva:

Din *„Biblioteca pentru toți"* cea mai veche publicație de acest soiu, am primit: Nr. 455. Ludovic Dauș *Blestemul* poem dramatic. Acțiunea se petrece pe timpul întrării lui Ipsilante în Moldova și descrie o tragedie mișcătoare. — Nr. 462. Chamisso *Omul care și-a perdut umbra,* traducere de Barbu Constantinescu. E povestirea fantastieă a unui tinăr sărac, care-și vinde umbra necuratului pentru o pungă vecinic plină. Bogat dar nefericit, fiindcă toți se feresc de el, preferă a rămâneà sărac, decât a-și pierde și sufletul cum cereà necuratul, spre ai redà umbra. În sfârșit în priveliștea frumuseților din natură își recâștigă pacea și mulțumirea sufletească. — Nr. 469—480. Alex. Lăpădatu: *Din zilele de cădere ale lui Mihaiu Vodă Viteazul,* cuprinzând 16 povestiri istorice din ultimii ani ai marelui voevod. Mareața figură a eroului Domn și căldura patriotismului ce respiră de pe toate paginile acestei scrieri, o recomandă în de ajuns, special tinerei generații. — Nr. 434. Irving: *Povești și legende* traduse de E. Th. Aslan, scriere menită tinerimii, fiind scrise toate poveștile acestea în un spirit poetic și cu multă fanfantazie. — 485. *Znoave* versificate de Victor Bilciurescu. La tot cazul avem la îndemână o lectură distractivă, deși autorul n'a nimerit totdeauna nota hazlie, nici n'a adaus totdeauna cuvenitul dram de sare.

Din număroșii numeri apăruți în *„Biblioteca Minervei"* care deși mai tinără ca cea dintăi, totuș merge înainte, însemnăm următorii: Nr. 32. Nansen: *„Spre pol,* traducere de Nic. Pandele, o scriere interesantă și frumos ilustrată tractând o chestie, ce pasionează chiar acum pe toți. Nr. 37. I. A. Candrea: *Din bătrâni,* cuprinzând numeroase estrase din vechii cronicari asupra domnilor din trecut. Nr. 39. Ioan Adam *Voia mării,* cuprinzând frumoase povestiri, scrise în stil atrăgător și interesant. Plăcută lectură oferă și următoarele trei scrieri: G. Verga: *Fire de tigroaică* în traducerea dnei I. Sadoveanu I. Ciocârlan: *Vis de primăvară* și I. Claretie: *Mansarda,* tradusă de I. B. Hétrat.

„Biblioteca populară Socec" cea mai tinără din acestea trei se apropie de Nrul 100. Insemnăm aci apariția câtorva. Maupassant: *Pe coastele Africei,* descrieri de călătorie dela Alger la Tunis, traduse de A. Mândru. — Popovici Bănățanul: *Nuvele,* partea I. publicând povestiri scoase din viața meseriașilor mai ales dela noi. — *Fata popei* și alte trei novele, scrise de I. Dragoslav, a cărui stil de povestitor aduce cu alui Creangă. — *Zmei și Zâne* tradiții poporale povestite de Artur Gorovei cunoscutul și aprețiatul folclorist.

Ar mai fi să pomenim de *„Biblioteca Socec a scriitorilor români,"* dar n'am primit din aceasta decât nrul 9 cuprinzând extrase din cronica lui Ioan Neculce; frumos editată, această bibliotecă se vinde cu 95 bani.

* * *

Din aceste note fugitive poate constată ori cine, cât de mult a crescut la noi gustul de cetire și că azi cărturarul, ca și țăranul știutor de carte, jertfește bucuros pentru procurarea cărților; numai acele să fie bine scrise și potrivite cu priceperea, celor, cărora se adresează.

Nr. 868—1909.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de *învățătoare suplinitoare pentru lucrul de mână* la „Școala civilă de fete a Asociațiunii se publică concurs.

Învățătoarele cari doresc a ocupà acest post au să înainteze, până la 20 Septemvrie st. n. a. c. comitetului central al Asociațiunii (Sibiiu, stada Morii Nr. 6) următoarele acte:

Poatecă modul lui de a fi egoist și apatic, l-au adus la propunerea să zică rămas bun Seminarului și stării preoțești, deși sfârși aproape întregile studii teologice.

In lume l-a întâlnit și pe dânsul acel strașnic *„Kampf um Dasein"* lupta pentru existință, cum zice germanul. De vreme ce studiile Seminariale nu-i fură recunoscute de stat, el, care-și târâ de abia de azi pe mâne ruinata ființă, începù cu o energie uriașă acea anevoioasă muncă de a depune rând pe rând examenele claselor gimnaziale, de dragul bacalaureatului.

Dar bolișteа de piept se înăspri după o așa de încordată aplicare la studii, și storcându-i necontenit puterile firești, l-a doborât la pat — zădărnicindu-i astfel toate idealurile și visurile de poet.

In acea stare de tânjeală, de suferință și de mizerie, singurul Sfinția Sa Părintele Paul Mosel, parohul catolic din Bacău, a sărit să-i deà mână de ajutor, ținându-l pe lângă Sfinția Sa — măcar de a-i catehizà copiii ori conduce corul bisericesc.

Mulțumită stăruinții Cucernicului Părinte, l-a putut înduplecà a traduce în limba română din însuș originalul: *„Imitațiunea lui Hristos,"* care fù mai apoi și tipărită. Limbajul e corect, curat și curgător.

Și aceasta-i întreaga lui activitate, după ce atâța ani de zile s'a trudit cu atâtea studii....

Boala lui devenind din zi în zi mai furioasă, consulta medicală din Bacău a recunoscut, că trebuie să se supună unei grele operațiuni — la amputarea unei plămâni. După acea strașnică operațiune.... de abia, de abia s'a întors cu zile în familia sa din Bacău și două zile mai apoi în 29 Martie 1903 își dădù sufletul în Mânile Creatorului, îngrijit cu Tainele muribunzilor.

Pe urma lui au rămas numai poeziile dedicate anumitor personage, dela cari le-am culeș și copiat. Dela familia sa am putut primi foarte puține manuscrise, de vreme ce pe toate, încă în viață, le aruncase în para focului mistuitor, iar cu limbă de moarte zise, să se ardă tot ce-i scris de dânsul.

*

Mărturie despre talentul lui poetic dau însăș poeziile sale. Lui nu i-a lipsit nici originalitatea de fond, nici puterea creatoare de concepție și verificație cu formă corectă, nici vioiciunea și avântul închipuirii fantastice. Poședând atari calități, absolut necesare unui virtuos în arta Muzelor, pana lui a putut făuri într'adevăr poemuri, cari vor rămâneà o podoabă pentru literatura română.

Petru Neagu e un poet mai mult subiectiv — ce se poate alătură poeților curentului eminescian. El cântă o durere sufletească, tainică, nepătrunsă de nimeni... Se simte chinuit și prigonit de soartea rea, părăsit de noroc, a cărui stea i-a apus de mult... adesea pizmuiește fericirea și nevinovăția sufletului de copil și a traiului copilăresc. În poeziile lui se simte și curentul lui Alexandri și al lui Bolintineanu, dar principal e al lui Eminescu. Accentul predominant al poeziilor sale e elegic, melancolic și pesimist. Dar ca și măestrul Eminescu, el știe să îmbrace poezia sa în haine de sărbătoare, amestecând durerea din suflet cu farmecul plin de viață și cu frumusețea răpitoare a naturii, pe care o pictează uneori așa de măestru, cu un colorit așa de viu și bogat. A compus și câteva poezii inspirate din sentiment religios și a tradus bine în românește și imnul liturgic latin *„Stabat mater"* care se cântă și astăzi în biserică la vecerniile postului mare.

Dela Bistrița.

Haz.

Trebuie să întrebi!

Doamna (către servitoare): Ori și ce ai voi să faci, trebuie să înștiințezi!

Servitoarea (în cealaltă zi): Pisica e — în cămară și s'a apucat de friptură, pot să o alung de acolo, Doamnă mă rog?

a) un certificat de botez;

b) un act prin care să-şi dovedească cualificaţia cerută de legea statului pentru ocuparea postului de învăţătoare la şcoalele civile;

c) un act despre studiile pregătitoare şi ocupaţia de până acum;

d) un certificat despre cunoştinţele în teorie şi în praxă a lucrului de mână;

e) un act prin care să dovedească cunoştinţa limbei române şi maghiare, eventual şi germâne.

Vor fi preferite învăţătoarele cari, pe lângă cualificatia din lucrul de mână, mai au cualificaţia şi din oarecare categorii de ştudii.

Invăţătoarea suplinitoare primeşte o retribuţie anuală de 660 cor. plătită în rate lunare anticipative şi întreagă întreţinerea în internat.

Invăţătoarea angajată va aveă să deie directoarei mână de ajutor la serviciul internatului

Sibiiu, din şedinţa comitetului „Asociaţiunii" ţinută la 5 August 1909.

I. Sterca Şuluţu m. p., prezident. **O. C. Tăslăuanu** m. p., secretar.

SOCIETATEA PENTRU FOND DE TEATRU ROMAN

ţşi va ţineà

Adunarea sa generală

în Alba-Iulia,

în zilele de 6/19 şi 7/20 Septemvrie 1909.

Invităm la această adunare generală pe toţi membrii fundatori, pe vieaţă, ordinari şi ajutători ai societăţii, precum şi pe toţi binevoitorii ei şi sprijinitorii culturii româneşti.

Braşov, în 4 Sept. n. (22 Aug. v.) 1909.

Virgil Oniţiu m. p., viceprezident. **Dr. Iosif Blaga** m. p., secretar.

PROGRAMA:

I.

In ziua primă: Duminecă în 6/19 Sept. 1909.

1. Deschiderea adunării generale.
2. Alegerea a doi notari pentru şedinţele adunării.
3. Prezentarea raportului general al comitetului asupra lucrării sale dela adunarea generală din urmă, precum şi a rapoartelor de cassă.
4. Alegerea unei comisiuni de 5 membrii, pentru cenzurarea raportului general al comitetului.
5. Alegerea unei comisiuni de 5 membrii, pentru cenzurarea rapoartelor de cassă şi a socotelilor.
6. Alegerea unei comisiuni de 5 membrii, cari în înţelesul §-lui 5 din statutele societăţii, vor înscrie membrii noi — fundatori, pe vieaţă, ordinari şi ajutători.
7. Cetirea conferenţelor corăspunzătoare scopului societăţii, anunţate preşedintelui înainte de adunare.
8. Inchiderea şedinţei.

II.

In ziua a doua: Luni în 7/20 Sept. 1909.

1. Deschiderea şedinţei la oarele 10 a. m.
2. Cetirea sumariului şedinţei precedente şi verificarea lui.
3. Raportul comisiunii pentru înscrierea de membrii noi.
4. Raportul comisiunii însărcinate cu cenzurarea raportului cassarului.
5. Raportul comisiunii însărcinate cu cenzurarea raportului general al comitetului.
6. Determinarea locului, unde se va ţineà adunarea generală pentru anul 1910.
7. Alegerea unei comisiuni de 3 membrii pentru verificarea sumariului din şedinţa a II-a.
8. Inchiderea adunării.

Acei cari sunt în restanţă cu abonamentul de pe anul trecut, cum şi cei în restanţă de pe mai mulţi ani de mai înainte, sunt rugaţi respectuos, să binevoiască a-şi achită datoria.

Preţul de abonament rămâne tot cel de până aci, care este indicat în fruntea foii.

Administraţiunea.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Au dăruit pe seama sf. Biserici gr.-cat. din Giurfalău tr. Cojocnei Rev. Domn Dr. Hirschler Iozsef canonic în Cluj. 1 potir şi disc de argint în valoare de 200 coroane. Ioan Lunca cu soţia Maria din Giurfalău 1 rând de veşminte bisericeşti în preţ de 100 cor. Ioan Şomlea cu soţia Ana din Cluj 2 prapori în preţ de 60 cor. Binefăcătorilor le mulţumim şi pe aceasta cale. *Aurel Şchiopu* adm. parohial a Giurfalăului.

Preot pentru gr.-cat. din Bucureşti. La cererea număroşilor noştri credincioşi, cari petrec în Bucureşti. Escel. Sa Mitropolitul Victor a trimis pe păr. *Dr. Ioan Bălan,* vicenotar consistorial, ca să îngrijească de lipsele lor sufleteşti. Sfinţia Sa va slugi la noua biserică cu hramul sf. Vasiliu cel mare ce acum se zideşte pe str. Polona. Dorim iubitului nostru confrate toate cele trebuincioase pentru o slujbă aşa de grea şi anevoioasă.

Ştiri personale. Prof. Ales. Tzigara Samurcaş, directorul muzeului de artă naţională din Bucureşti, făcând o călătorie prin jurul Clujului şi Huedinului, s'a oprit Dumineca trecută şi pe la noi, vizitând institutele noastre de învăţământ şi pe câţiva fruntaşi ai oraşului nostru. Dsa colectează obiecte de artă românească: ţesături, cusături, icoane, crestături în lemn şi altele de acest soiu pentru muzeul pus sub îngrijirea Dsale.

Hymen. *Dr. Emil Pop,* şi *Mariţi Cernea* invită la actul religios al cununiei lor, care să va celebrà Marţi, în 21 Septemvrie st. n. în biserica gr.-cat. din Făgăraş.

— *Pompeiu Vlăduţiu* şi *Mariţi Mureşian,* anunţă serbarea cununiei lor ce se va celebrà la 19 Septemvrie a. c. în biserica gr.-cat. din Piatra.

— *Ioan Blaga* şi *Anuţa Pop,* anunţă serbarea cununiei lor, care se va ţineà Duminecă în 19 Sept. n. c. la 4 oare p. m. în biserica gr.-cat. din Urca-de-câmpie.

— *Emil P. Sas,* teol. abs. şi *Aurora Popescu,* anunţă cununia lor celebrată în 12 Sept. n. în biserica gr.-cat. din Rafna.

Convocare. In senzul §-lui 23 din statute se convoacă Adunarea generală a Reuniunei învăţătorilor români greco-catolici din ţinutul Lugojului, la Raffna, pe zilele de 21 şi 22 Septemvrie st. n. 1909.

— On. membrii ai despărţământului XV. Mociu a „Asociaţiunii pentru literatura şi cultura poporului român" precum şi toţi binevoitorii ei, sunt învitaţi la adunarea generală, ce se va ţineà în 26 Sept. n. c. la 2 oare p. m. în biserica gr.-or. din Mociu.

Veşti bune. Primim următoarele şire: Din întreagă Arhidieceza noastra, biserica cea mai modestă şi lipsită de ornatele preoţeşti necesari, în primul loc să puteà cualificà biserica noastră din parohia Belioara. Potirul stă dintr'un simplu păhar câştigat la loterie, partea cea mai mare dintre cărţile corali şi liturgice lipseau, cădelniţa aproape nefolosibilă, de veşminte sacre erà un singur rând rupte, ieşite din forma lor şi fără de nici o coloare, numai acestea se întrebuinţau la diferitele servicii preoţeşti. Abia va fi doi ani de când Provedinţa divină si din graţia Escelenţiei Sale ni-s'a dat de preot pe Onoratul Ioan Cimonia, cari de 2 ani încoace cu un zel deosebit şi cu o abnegaţiune de primul rang, în formă şi în scriptură, demn de înalta sa chiemare pentru sf. noastră biserică, a făcut un paş mare spre înaintare si anume: In acest scurt interval al activităţii Sale de păstor adevărat în via Domnului, prin colecte şi donaţiuni benevole a îmbogăţit biserica noastră cu un rând de

Beţi numai apă minerală ungară!

Societate pe acţii pentru comunicaţie şi export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală contra podagrei
» » Borszék fântâna Kossuth
» » Borszék fântâna Boldizsár
» » Bodok Matild
» Baross
» » Borhegy

Apă de Boholt
» » Vălcele (Előpatak)
» » F.-Rákos Mária
» » Fehérkő
» Gloria
» » Horgász—Hankó

Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Kászon fântâna principală (Salutaris conţine jod şi litium.
» » Répát
» Szekely-Selters
» » Stoiceni (Stojkai)

Întreabă-ţi numai medicul şi vei şti, că puterea vindecătoare a **apei minerale naturală** şi gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot suplenì.

veşminte sacre de barşon negre, şi încă cu alte doue rânduri de veşminte sacre, dintre cari un rând l-a procurat un singur creştin Şt. Parţilă, iar un alt rând s'a procurat tot numai din colectă benevolă dela creştinii din această mică parohie. Chiar şi în ziua de astăzi s'au colectat 12 cor. 15 fil. dela următorii: Ioan Raţiu comerciant 3 cor. 30 fil. Elena Oltean învăţătoare în Bouţariul-inferior 2 cor. Cristina Cimonia preoteasă 1 cor. Teodor Cirebea 1 cor. Teodor Boboia 1 cor. Ioan Olteau învăţător 1 cor. şi dela mai mulţi creştini 2 cor. 80 fil. cu cari sumă inmediat sau şi procurat un „Euhologiu" legat în piele şagren, tot cu aceasta ocaziune s'a pus bază şi la o colectă benevolă din fructul căreia se va procură un potir de argint aurit şi o cădelniţă, conform recerinţii, tot în acest mod s'au procurat şi cărţile corali şi liturgice şi alte ornăminte bisericeşti. Bunul şi Induratul Dumnezeu să binecuvinte aceşti paşi făcuţi pentru mărirea Sionului şi înaintarea sf. noastre Biserici, iar harnicului păstor laudă i-se cuvine. *Ioan Oltean* înv. în Belioara.

Exămen de maturitate. Luni în 13 Sept. a. c. s'a ţinut la gimnaziul nostru din Blaj examenul de maturitate corigent, la care s'au prezintat 12 elevi de ai gimnaziului nostru, iar 4 dela gimnaziul din Năsăud. Toţi au repetit examenul cu succes şi au fost declaraţi de maturi. In aceeaş zi după-amiaz s'a ţinut examen de maturitate întreg cu 6 elevi, dintre cari 4 au fost declaraţi maturi, iar 2 îndrumaţi la corigenţă, preste 3 luni. — Raportând despre acest număr de maturizanţi, ne gândim la articolul nostru, în care am recomândat, să se îmbrăţoşeze cu căldură cariera învăţătorească, de către tinerii nostri maturi. Este o carieră, care e bine retribuită, şi ori cum vom socoti lucrul, învăţătorul e fruntaş în comună, stă alăturea cu preotul; împlinindu-şi oficiul conscienţios, el trăieşte liniştit şi mulţumit; pe când alte cariere Doamne, de multe vânturi se loveşte omul şi greu ajunge la ţinta.

Mulţumită publică. Cu ocaziunea înmormântării fostului paroh al Teiuşului On. Gregoriu Sârbu, ca „cunună eternă" pentru decedatul, au binevoit a contribui pentru nou edificânda biserică gr.-cat. din Teiuş Dnii: Ioan Becicheri, preot în Boz, Petru Suciu, paroh în Teiuş, Tit Liviu Bitea director de bancă Teiuş, Iacob Popa, protonotar consist. Blaj, Dr. Ioan Bălan, v.-notar consist. Blaj, Gavrilă Raţiu, prop. Teiuş, Cornel Crişan, înv. Teiuş, câte 20 cor. N. Popescu România, Gligor Bălan jun. propr. Teiuş câte 10 cor. Total cor. 160— Teiuş, în 31 Iulie 1909. *Petru Suciu,* paroh gr.-cat. *Demetriu Marcu,* curator primar.

Foloasele grapei de livezi. Faptul, că roada livezilor e din ce în ce mai nemulţămitoare, ne îndeamnă să atragem luarea aminte a economilor noştri asupra foloaselor ce ni-le dă întrebuinţarea grapei de livezi (de muşchi). S'a dovedit, că prin grăpare pe lângă, că s'au îndoit produsele (roada) fânaţelor, dar s'au îmbunătăţit şi calitatea ierbii. Grăparea e aproape de acelaş preţ cu gunoirea. Dacă grăpăm şi şi gunoim roada e de 3—4 ori mai mare. Gunoirea fără grăpare nu plăteşte mult. Profesorul Anderegg în lucrarea sa intitulată „Cultivarea raţională a livezilor din locuri muntoase," arată, că o livadie împărţită în 4 părţi deopotrivă de mari a dat rezultatul următor: 1. partea negrăpată şi negunoită a dat 377 klgr. fân; 2. partea negrăpată, dar gunoită 833 klgr.; 3. partea grăpată, dar negunoită 770 klgr., iar 4. partea grăpată şi gunoită 1563 klgr. Prin grăpare se urmăreşte scopul de a îndepărtă muschii; de a scormoni (deschide) pământul de aşa, ca cei 3 factori dătători de vieaţă pentru plante: aerul, umezeala şi căldură să poată străbate neimpiedecaţi. O grapă de livezi bună e plug şi în acelaş timp şi grapă, de oarece taie iarba bătucită, scoate din pământ rădăcinile putrezite şi prin aceasta înrăureşte asupra încolţirii (rămuririi) rădăcinilor sănătoase; stârpeşte o mulţime de insecte stricăcioase; risipeşte muşunoaiele de furnici şi de soboli, prin urmare iarba se poate tăià până la pământ. Despre acest folos s'au convins cei, cari cosesc cu maşinile. Cum astăzi neajunsurile sunt multe, nu putem recomandà din destul economilor nostri ca parte singuratici, parte întovărăşindu-se să se provadă cu grape de livezi. Noi bucuros le mijlocim procurarea de astfel de grape bune şi folositoare. Sibiiu, 7 Septemvrie c. 1909. Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu." *Fant. Lucuţa,* prezident. *Victor Tordăşianu*, secretar.

Concurs. Pentru conferirea alor 16 locuri libere la Masa studenţilor academici din Cluj sunt a să înaintà petiţiile până la 23 Septemvrie 1909 la adresa rectorului mesei Domnul Eugen P. Păcurariu, Cluj, Jokai u. Nr. 6. — Petiţiile au să fie instruite cu următoarele acte: 1. indice sau atestat de maturitate, 2. atestat despre starea materială proprie şi a părinţilor precum şi despre numărul membrilor familiei. 3. declaraţiunea dacă au vre-un stipendiu sau nu. Direcţiunea *„Economul."*

Numărul şcolarilor gimnazişti din Blaj. După cum aflăm, aglomeraţia la gimnaziul nostru a fost mare şi în acest an. Toţi n'au putut fi primiţi, ci mulţi îndrumaţi la alte şcoale. Sunt înscrişi în cele 8 clase gimn. 508 elevi, anume în clasa I. = 60, II. = 60. III. = 62, IV. = 59, V. = 65, VI. = 67, VII. = 67 şi VIII. = 68.

Dare de seamă şi mulţumită publică. La petrecerea de vară aranjată în Şoroştin cu ocaziunea adunării desp. XI. Blaj al „Asociaţiunii" a binevoit a suprasolvi următorii prea stimaţi domni: Dr. I. Maniu 10 cor., Victor Maior 5 cor., I. Mărginean Bogatu 3 cor., G. Precup, A. C. Domşa, Dr. Cheţan, E. Vlassa, Oprea Popa, Petru Herţa, Ioan Herţa, Dna văd. Marele, I. Neamţu, Dobolyi Sándor, N. Pop, V. Pop, A Maior, I. Dordea, V. Rampa, Dr. I. Bian, câte 2 cor. Şt. Lita, I. Fodor, M. Dreghiciu, I. Rus, S. Alamorean, Lengyel Jakab, I. Pop Visuia N. Coldea, Schnäp M, A. Oltean, V. Popa Cinade, I. I. Botezan. I. Neagoş, S. Ráhăian, câte 1 cor. Popa Sălişte şi D Păculea câte 40 fil. A incurs total 173 cor. 40 fil. s'a spesat cu totul 143 cor., deci a rămas un venit curat de 30 cor. 40 fil., cari s'a folosit pentru procurarea de cărţi la Bibliotecă poporală din loc. Primească deci, marinimoşii donatori şi pe această căle mulţumitele noastre celea mai fierbinţi. Şoroştin, 15 Aug. 1909. *Valer P. Maior,* prezident, *Virgil Stanciu,* controlor, *Ioan Mărginean,* cassar.

Păreri din străinătate. Pe medicii adunaţi la congresul din Budapesta între altele i-a atins plăcut şi aceia, că Societatea pentru export şi comerciu a apelor minerale ungare i-a provăzut gratis, cât au stat aici cu renumitele ape minerale din Ardeal. Distinşii medici nu puteau în deajuns să laude mai ales apele minerale de Borhegy, Borszék, Elöpatak şi Sztojka. Kitasató, medicul japonez de renume mondial, a atribuit mai ales apei leşioasă sărătoasă de Sztojka o astfel de putere vindecătoare, încât a promis, că va face posibil, ca să fie exportată stabil în Iaponia.

Necrolog. † *Lazar Iernea,* paroh gr.-cat. de Csomaköz, Asesor Consistorial şi protopop onorar, unul dintre cei mai distinşi preoţi ai diecezei de Orade, a repauzat în 11 Septemvrie a. c. la 11 oare a. m. după terminarea celebrării sf. Liturghii.

Odihnească în pace!

Posta Redacţiunii.

M. S. Nu publicăm dări de seamă asupra cărţilor, ce nu ni-s'au trimis, şi la nici o întâmplare nu aşa pe lung.

I. N. Tonul în care e scrisă întimpinarea, o face nepublicabilă. Iar la restituirea manuscriselor nu ne angajăm.

M. S. Regretăm, că ideile dvoastre filozofice nu ne permit să publicăm răspunsul trimis.

AVIS!

La Societatea comercială „Consum" din Blaj e vacant postul de cassieră. A se adresà Direcţiunii.

AVIS!

E lipsă de un comptabil bun, cu praxa generală, la banca, care se înfiinţează în Gherla—Szamosujvár sub firma „Concordia." Sunt rugaţi acei domni comptabili, cari reflectează la acest post, — să binevoiască în timpul cel mai scurt mai târziu până în 20 Septemvrie a se adresà cu rugarea lor la adresa următoare: Ioan Georgiu canonic în Szamosujvár, comunicând în ea datele personale, servic'ul de până acuma şi condiţiunile pe lângă cari sunt aplicaţi a primi postul amintit.

Gherla, 1 Sept. 1909.

Fundatorii „Concordiei."

Sirolin

produce poftă de mâncare îngraşă, opreşte tusa, regulează secreţiunea, şi opreşte asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici şi profesori contra **oftice. guturaiului. tusei măgăreşti. scrofulei şi influenţei**

Fiindcă sunt imitaţiuni fără preţ se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche".**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveţia).

„Roche"

La ordin medical îl primeşti din ori ce farmacie

Preţul unei stiele 4. — cor.

(4) 29—35

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 3

Adevărul a pătruns din colibele acelor pescari săraci, de pe malurile Tiberiadei până în palatele cezarilor: prin sabie, prin sânge şi prin flacări; a înfrânt cruzimea prigonirilor de moarte, a dat de ruşine învăţăturile înţelepţilor şi a învins lumea după cum fù prezis.

Nici întăritările brutale de sub păgânia romană, nici împărăţia minciunei, începând dela Gnostici până la Ariu, dela Nestoriu de-alungul veacurilor până la Luther, Baius, Ianseniu şcl. — n-au putut ridică stavile destul de mari, cari să-l fi putut împiedecă în drumul său de biruinţă.

Aşa a înaintat Biserica lui Hristos „Sfânta *Maică* Biserică," ce va să zică nu testamentul unui singur neam, ca aşezământul vechiu, ca sinagoga jidovească, ci o biserică regenerată, o biserică în conceptul ei adevărat, o „maică" comună pentru toţi „fiii" săi fără deosebire de limbă şi obârşie. — Aceasta e biserica, care, cu centru ei chiar în Roma păgână de odinioară, a păstrat şi organizat creştinismul adevărat şi în el evanghelia şi misterele lui Hristos dimpreună cu toate idealurile lui. Din sînul acestei biserici a răsărit pe seama omenimii, „lumina cunoştinţii," căci lumea întreagă e martoră, cum această biserică a trecut de-alungul veacurilor luminând şi educând *singură* neamurile împrăştiate în tot decursul vremilor, când nimeni nu se îngrijà de ele.

Ea a mântuit însaş Europa de sălbătăcia totală, a creat legătură între cele mai îndepărtate popoare, a unit interesele cele mai opuse, devenind astfel un centru universal pentru toate staturile — cel mai de frunte tribunal în confusiunea generală.

Dacă biserica aceasta nu erà, întreaga lume devenià prada forţii brutale; ea a făcut, ce n-au putut alţii face: a creat conceptul superior al legii, statuând o atare normă, care stă de-asupra tuturor dispoziţiilor omeneşti; a creat instituţiunea monarhiei universale; a învătat popoarele la pacinică stabilitate, la cinste faţă de puterea legii dumnezeieşti şi omeneşti şi a fost în acelaş timp pepiniera şi şcoala cea mai de frunte a libertăţii poporului (Montalambert V. Hettinger Kirche u. Bildung în II. 3 p. 295.)

A vestit libertate, adevărata libertate pentru toţi, fără zaverà prea mare şi fără să propovăduiască în sinul celor obidiţi; fără toiul libertăţii falşe de azi, ce umple drumul mare cu gloate înfuriate şi ridică baricade pe bulevarde.

Ea şi-a împlinit şi-şi împlineşte chemarea ca cel ce e în convingere, că lucrează nu singur, ci cu Dumnezeu, precum însuş creştinismul adevărat a emanat din simbure dumnezeiesc. Pentru aceea sf. Augustin vorbind despre lăţirea creştinismului, zice, că aceasta: ori s'a lăţit prin minune, deci prin specială conlucrare dumnezeiască — deci nu avem ce ne mai îndoi despre dumnezeirea lui; — ori dacă nu astfel, atunci: însuş faptul, că s'a lăţit atât de puternic numai pe cale firească ar fi minunea cea mai mare.

Numai elementul real-dumnezeiesc din creştinism a fost şi e în stare să explice, cum de această biserică nu s'a prăpădit în mijlocul atâtor cataclisme întunecate în decurs de preste 19 veacuri şi a fost în stare să creieze şi să susţină, necombătută, până în capet acel sfânt idealism, care împacă mai rezonabil cerul cu pământul şi mulcomeşte durerile multe, cari scurmă la sufletul omenesc — cu răsplata dumnezeiască. Numai dumnezeiescul ei idealism a fost şi e în stare să asigure prosperarea şi râvna omenirii spre bine — la dimpotrivă: ce rost ar aveà întreaga vieaţă de pe pământ, unde ar fi conţinutul şi valoarea ei? La ce ar fi altcum orice fel de străduire, dacă sfârşitul a toate şi preste toate n-ar fi mai mult decât: *mormânt* întunecat şi uitat pentru totdeauna?

Biserica lui Hristos e unicul ostaş în istoria lumii, care cu creştinismul ei seuin a luptat statornic şi cu spor împotriva păgânismului, a pesimismului asiatic şi a întunerecului sufletesc al acestuia, care omorià orice vieaţă sufletească îngropându-o în nirvana buddhistă.

Unde ar fi fost fără dânsa întreaga noastră civilizaţie de azi şi în special mult lăudata cultură apuseană? Această biserică cu Roma ei, a luat mai întâi întru apărare şi drepturile *omeneşti.*

A început cu ştergerea sclăviei — în însaş Roma fuseseră mii şi mii de sclavi. În Athena făceau sclavii două părţi din trei a locuitorilor, iar în Corint gemeau aproape jumătate milion de sclavi şcl.

Biserica lui Hristos însă vesteşte: frăţia evanghelică şi egalitatea înaintea lui Dumnezeu: frânge cătuşele acestor nenorociţi robi şi le dă locul cuvenit între oameni (Rattinger: Papst u. Kirchenstadt 120 nr.) Ocroteşte săracii, ridică orfanotrofii, apără văduvele, opreşte omorul copiilor; întemeiază ordurile cavalerilor medievali spre apărarea celor oropsiţi şi neputincioşi, să săvârşească cel mai nobil lucru, nemai pomenit până atunci, când mântuieşte sexul femeiesc din starea de sclăvie faţă de bărbat.

Şi cum şi-a continuat opera?

Începând din catacombe obscure şi în decurs de grele veacuri este cea mai aprigă părtinitoare a tot ce e manifestare frumoasă a sufletului omenesc, cum e: ştiinţa şi arta cu toate ramurile lor; astrânge cu sirguinţă uimitoare comorile lumii vechi şi nouă, întemeiază paleografia, numismatică, epigrafia, toate pe bază ştientifică; deschide muzeie şi biblioteci universale; la ea cearcă şi află limau cald cei mai mari artişti ai lumii (V. Dr. A. Fäch: Grundriss der Geschichte der bild. Künste); şi nu se îndestulează numai cu cristalizarea precisă a ştiinţii teologice din evul mediu, ci desvoaltă toate celealalte ştiinţe; — precum vom vedeà: nu pregetă a stà chiar în fruntea renaissance-ului (Hettinger: Apologie des Christentums II, p. 125).

Critica lumii vrăşmaşe nu se poate ascunde dinaintea uriaşei munci culturale-morale, săvârşite de această biserică — şi vrând-nevrând recunoaşte meritele acestea.

Cât pentru fabuloasele crime, cari i-se impută în legătură cu inchiziţiunea, răspunde biserica cu graiul de aur al unui mare cuvântător din zilele noastre, între altele şi cu acestea: D'apoi ce am făcut, ce n-ar fi trebuit să fac? Şi ce am făcut, ce n-ar fi făcut alţii de erau în starea mea? Am trecut prin negură de veacuri singură luminând cărarea; am înfrânat popoarele sălbătăcite aie migraţiunei medievale, — şi dacă din când în când am strâns mai tare din frâne, fost-a oribil păcat? O voi adoratori ai lui Napoleon, Moltke, Bismark! D'apoi când staţi în faţa mea, care am creat cultura europeană, n'aveţi voi alta de văzut, decât flacări îngrozitoare, trupuri arse, hârburi sparte, spuză fierbinte, arme însângerate?! Eu am ridicat biserici din stânci şi pietrii vârtoase, am creat cultură între neamuri barbare, am crescut suflete, a căror virtuţi răspândesc flacări în noapte oarbă şi în ger nesfârşit ca şi limbile de foc ale vulcanilor dela polul de sud. Toată comoara, cu care se poate mândri omenimea am mântuit-o pe seama voastră; am umblat pe cărări marginaşe cu abisuri prin mii de primejdii propovăduind Cuvântul mântuirii şi sămânţa desvoltării veuitoare.... Vă zic vouă, suflete sarbede şi firave, vă zic numai una: de ar trebui să mai trăim odată vremurile apuse, să vedem ruinarea lumii clasice şi negrele epoce ale migraţiunei popoarelor, — aş dori să las cursul lumii în grija voastră — să privesc, cum v-aţi purtà, voi critici înţelepţi!!...

Vocea aceasta e dreaptă până în cuvânţelul din urmă! Istoria la tot cazul îşi are din timp în timp categoriile sale, iar biserica înaintând paralel cu istoria, nu se poate emancipà totalminte de ea, căci vezi, lucrează în ogor aparte comun cu istoria. Doar sufletele sunt în oameni, iar oamenii în istorie.

Altul a fost spiritul de manifestare în evul antic, altul a fost în cel mediu şi altul e azi. Nu trebuiesc conziderate aceleaş lucruri în vremuri diferite sub acelaş raport.

Dacă biserica creştină a fost mereu prigonită şi împinsă în flacări şi sânge de loc în cea dintâiu epocă de vieaţă creştinească, — nu urmează de fel, ca sorocul să nu se întoarcă şi în evul mediu, să nu prindă, ea frânele în mână şi să propage, cu mijloacele ce i-le-a întins vremea, Cuvântul său dumnezeiesc spre mântuirea sufletelor — în vederea unui ţel absolut mai înalt şi mai sfânt decât superstiţiunile păgânilor şi egoismul cesarilor romani.

Şi iarăş, dacă în evul mediu episcopii „nobili" umblau călare, judecau pe moarte şi vieaţă, politisau strașnic, purtau războaie, se treceau şi întreceau cu împăraţii pentru putere lumească; de fel nu urmează, ca episcopii de azi să prindă paloşe în mână şi să verse sânge creştinesc întru apărarea tuturor cauzelor bisericeşti. — Din contră!

Ne bucurăm, că azi am ajuns să avem în „preotul nostru mare," în episcop, — şi în patriarhul dela Roma: părinte nu numai înţelept şi bun, ci şi blând chiar şi în suferinţe: în adevăratul înţeles al legii nouă.

Azi e deja frumos şi pe deplin desvoltată noima ierarhiei bisericeşti; nu-şi iasă

din hotarele sale. Poate nime n-a simțit-o și exprimat-o aceasta într'atât de limpede, ca și Papa Piu IX, care când îl îndemnau italienii 48-iști dimpreună cu Rosmini, ca să se alieze și dânsul către aceia, cari poartă războiu împotriva Austriei — nici decum n-a putut fi înduplecat să facă pasul acesta, căci simțiă, că el, Părintele creștinilor, locuțiitorul lui Hristos nu puteă cu ostașii săi descărcà plumbi în soldații austriaci, pe cari tot biserica aceasta i-a crescut *și pentru cari*, departe în sate amorțite de tăcere — mame duioase și frați buni cu surori iubitoare umblà plângând la biserică să se roage! (Dr. Prohaszka: A diad. világn. p. 248).

Câtă sfântă dulceață în puține cuvinte. Cu deosebire din cuvintele din urmă transpiră aceea dumnezeiască dragoste de pace, care o vestește în lume sfânta noastră mamă biserică.

Dar propriaminte — ce am și dorit să vedem prin înșirarea acestor diferite epoce? Am dorit să arătăm — pe seama celor ce o reclamă, — că rolul bisericii în statul ei de azi, nu trebuie confundat cu rolul, ce l-a avut în alte vremuri apuse — și invers. Incuisițiunea și alte pete, cari i-au molipsit haina în decursul vremilor, nu trebuiesc judecate de pe piedestalul și cu ochii veacului al XX-lea.

În cele din urmă: pronia dumnezeiască a hotărît soartea bisericii pentru fiecare vreme. I-a lăsat când mai multe, când mai puține suferințe — și tot așa i-a împărtășit și glorie; dar s'a îngrijit să nu se nimicească nici când, ci să înainteze paralel cu omenimea și cu gradul de pricepere al acesteia.

Și oare n-a fost rațional?

Ce ar fi fost pentru niște oameni păgâni-primitivi ierarhia de azi pacinică, și mai ales ce ar fi fost pentru biserică? o imposibilitate mărginașe cu ruina proprie. Ierarhia de azi reclamă alți oameni și în ei altă etică, altă morală, alt suflet mai accesibil, alte cercuri de vederi și — rădacinile unei creșteri, alimentate în decurs de cel puțin 5—10 veacuri.

In epoca sa dintâiu biserica e mai mult scăldată în sânge și valuri de flacări; în schimb pronia dumnezeiască înzecește tăria credinții în martiri, iar minunile se țin lanț — și așa creștinismul prosperează în zisa lui Tertulian: Sângele martirilor — sămânța creștinilor.

Să fim convinși, că și lungul și nebulosul ev mediu n-a putut fi mai altfel decât cum a fost. Pronia dumnezeiască a îngăduit bisericii aci mai multă împotrivire activă, căci eră deja bine întrămată. A lăsat-o deci, ca și de sine să-și lățească adevărul în lumea mare. A apelat și la firea și psichologia omenimii: a știut, că are de-a face și cu oameni aici pe pământ, înaintea cărora comoara — cum a fost și e adevărul evanghelic — atunci va fi mai scumpă și cu sfințenie păzită, dacă e răscumpărată cu multă jertfire de sine și pirotă chinuitoare.

Și e oare biserica de vină, dacă așa a fost spiritul vremii medievale — ici cole și cu miros de sânge? Oare în învălmășeala aceea mare de popoare sălbatice, putut-ar fi altfel există, de nu prindeà paloșul în mână spre a se apară just în fața celor ce-i alesuiau vieața?

Căci una eră sfântă: aveà să propovăduiască negreșit Cuvântul mântuirei sub grea răspundere. Să apună — eră așa de imposibil: precum adevărul binevestit de dânsa eră vecinic. Deci cum eră de făcut? — Foarte firește, că numai astfel, precum a și făcut împinsă de dușmani.

Voim să zicem cu toate acestea, că *îmbrăcămintea bisericii*, care a văzut răsărind și apunând atâtea veacuri — *pentrucă nu e doar întreagă de mătasă*, și pentrucă doar nu-i străluce exteriorul, în bătaia soarelui veacului nostru; — pentrucă vre-un colț al ei e doar și prihănit cu vre-un strop de sânge de barbar care o întimpinase cu foc și suliițe înveninate: — *încă nu poate fi semn rău*; — din potrivă ne face să credem cu atât mai vârtos, că mare și sfânt fără de asămănare trebuie să fie adevărul, pentru care a fost silită să înfrunte urgia atâtor furii păgânești, și cu care a și eșit biruitoare până în zilele noastre, prohodindu-și pe rând toți dușmanii mici și mari.

Ce voiți? Dacă patriotismul e destul de mare și sfânt ideal unui soldat pentruca să poată repune, înecând în sânge, pe vrășmaș, — fără să-i pice cuiva în minte, că și-ar fi murdărit prin aceea patriotismul: atunci ce mai aveți voi puțini credincioși, de a murmură în contra bisericii, apărătoarea celei mai puternice împărății: ostean al împărăției lui Dumnezeu?! — care împărăție e mai prețioasă decât ostașul acesta însuflețit, mai scumpă decât tot patriotismul lui și mai sfântă decât acel petec de pământ numit țară, pentru care își dă sufletul.

Asămănarea e prea palidă pentru a puteà colorà adevărul de față și nu cuadrează pe deplin — dar totuși ca analogie îndepărtată servește îndestul.

Ce este deci biserica creștină așa precum ni-se prezintă azi? — Ca organism social este un fapt neîntrecut de mare în istoria universală, căci înainte și față de împărățiile întemeiate pe dragoste de rassă, pe motive naționale, pe puteri fizice — a ridicat o altă comunitate, al cărei interes nu este putere lumească „ci altceva, ce înseamnă: spirit, dreptate, vârtute; și ce formează comoară obștească pentru: celți, romani, goți, bizanți, sarmatezi, germani, slavi șcl. Aceasta este comunitatea sufletelor: turma lui Hristos. Astfel e a se pricepe și „Roma eternă."

Poate la locul acesta va ieși mai curat la iveală, cât de inferiori sunt în judecată și întreprindere, acei „liberali" diplomați italieni, cari de pe la anii 1870 încoace, vrând să întunece și astfel măreția Scaunului apostolic, stăruiesc într'acolo, ca să schimbe numirea „Roma eternă," sancționată pentru vecie de pecete a vremilor — în „la terza Roma." Va să zică Roma a treia, sau modernă, după ce — zic ei — a fost și rolat deja „Roma păgână" și „Roma creștină!" („La prima, l'antică Roma;" „la seconda, la nuova R"). Acești oameni buni însă nu bagă în seamă, că sunt în rătăcire și comit dublă eroare neexcusabilă. Analogiile lor sunt prea riscate, să nu le zicem apucate din vânt de oarece: 1. puterea împăraților și patriarhilor romani a fost *internațională*, pe când a crailor moderni italieni? — numai particulară, deci nici umbră de asămănare. Aci deci au sfeclit-o urât cu ascendența ori deducția — — cum vă place. — 2. „Roma modernă" nu poate înlocui „Roma creștină" nici din simplul motiv real și viu, că încă n'a înlăturat-o, precum s'ar recere la un atare caz: să zdrobească întregul ei mondial prestigiu creștinesc și să modernizeze întreaga ei prețioasă arhitectură antică, ceea ce — dacă ar aveà numiții oponenți și minte de a se gândi cu ea — ar însemnà un pas împreunat cu nespuse pagube atât materiale, cât mai ales intelectuale și morale (Dr. Hanny F. A. Pápa souverénsége jogi szempontból, Pécs 1905 pp. 70 un.).

Deci încercările cu „Roma modernă" s'au înfundat de sine! Judece ori cine!

S'au iată și o dovadă ad hominem nu ca argument în merit, ci numai ca o simplă constatare psihologică: Ce credeți, azi de merge cineva la Roma — se va interesà prea tare să vadă pe craiul Italiei? — nici poveste!

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Istoria Patriei

pentru școalele poporale

de *Iosif Marian*, învățător gr.-cat. aprobată de Ministrul de culte și instrucțiune publică. Prețul 80 fil. Să află de vânzare în Librăria Sem. teol. din Balázsfalva—Blaj.

Principiile fundamentale sau ***generale ale religiunii creștine*** pentru școalele medii și institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu*, profesor de sf. teologie și de religiune. Prețul: **1** cor. **20** fil. Se află de vânzare la Librăria Seminarului Teologic gr.-cat. din Balázsfalva—Flaj.

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creștn*** fco. **5·3·00**

vol. II. ***Tradițiunea și Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.*** fco. **7·30** cor

vol. II. ***Sacramentele și Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism și Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procurà aceste cărți din cassele bisericești pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

PSALTIREA Profetului și Împăratului DAVID.

Prețul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocențiu M. Clain"* a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă și interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. *Să află de vânzare la Librăria sem. teol. din Blaj.*

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
Redactor responz.: Augustin Gruiția.

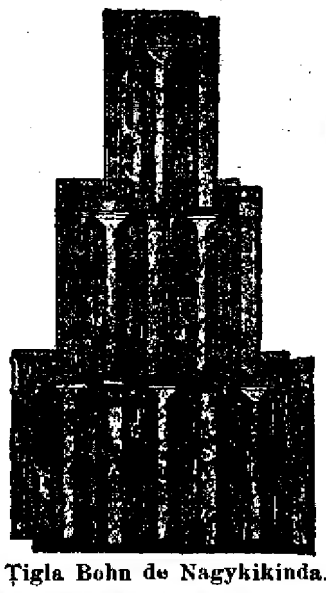

Țigla Bohn de Nagykikinda.

In propriul interes.

Primește numai țigla **BOHN**

din **Nagykikinda și Zsomboly** respingând ori ce altă țiglă de calitate inferioară pentrucă numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mustre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 9—?

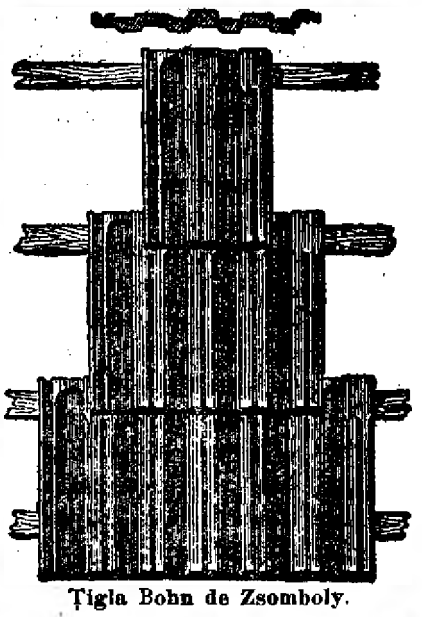

Țigla Bohn de Zsomboly.

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I Blaj.

(35) 5—12

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul" însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 43—52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria) liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 42—52

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

46) 41—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor atricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa. că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

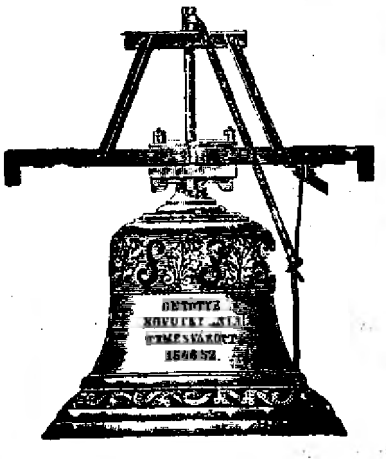

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania"

din Sibiiu

(45) 41—?

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare. pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 25 Septemvrie 1909.** **Numărul 37.**

Reuniunea de misiuni.

După o activitate scurtă, dar foarte rodnică, Reuniunea de misiuni, înfiinţată în senzul „Deciziunilor Sinodului Arhidiecezan“ din 1904 şi 1906, — şi-a ţinut prima adunare generală în zilele 22—24 a l. c.

Adunarea a fost precedată de exerciţii spirituali, la cari au luat parte, în afară de membrii clerului gremial, şi preste *şasezeci* preoti arhidiecezani.

Au fost clipe de adevărată solemnitate, când prezidentul Reuniunii Rev. *Dr. Izidor Marcu*, canonic metropolitan, a adeschis adunarea, în prezenţa I. P. S. Sale Mitropolitului, cerându-I binecuvântarea.

In sala cea mare a muzeului seminarial, ascultătorii adunaţi în număr aşa de frumos, au resimţit cu toţii fiorul cald al însufleţirii sfinte de pe vremea când îşi urmau cursurile seminariale.

Vedeai stând alături, într'o disordine înălţătoare: bătrâni încărunţiţi şi tineri abia trecuţi prin taina hirotonirii, preoţi şi protopopi. Dispăruseră ca prin farmec deosebirile de graduri ierarhice şi de vârstă; ascultau cu toţii emoţionaţi cuvântul conferenţiarului, reamintindu-şi vremurile dulci ale tinereţii, pe cari le-au petrecut aproape cu toţii între acestea ziduri sfinte, cari au dat bisericii şi neamului nostru atâtea şi atâtea generaţii de preoţi harnici şi devotaţi.

Premenirea aceasta sufletească, atât de necesară preoţimii noastre, mai ales în vremea escepţional de grea de astăzi, e o garanţă sigură despre necesitatea şi extrema importanţă a acestei Reuniuni, cu o misiune atât de sublimă.

Fraţii preoţi, cari s'au prezentat în număr aşa de frumos la cea dintâiu adunare generală a Reuniunii de misiuni, se vor împrăştià în cercul credincioşilor recreaţi sufleteşte, întăriţi în credinţă şi in statornicia sublimei lor misiuni. Şi vor răspândi şi credincioşilor lor din focul sacru al dragostei de aşezămintele noastre religioase şi de aceia, cari le conduc în acestea zile grele, cu mare luptă şi cu multă abnegare.

Binefăcătoarea activitate a misiunilor se va porni cu noui forţe, cu îndoită credinţă în buna reuşită şi necesitate a acestora. Şi poporul, care se prezintă cu miile şi cu miile cu acestea prilejuri, se va adăpà la glasul păstorilor buni, cărora li-s'a spus cuvintele evanghelice: „Mergând .... învăţaţi toate neamurile! ....“

Incântaţi de rezultatul acestei adunări cu adevărat înălţătoare şi de ţinta sublimă ce o urmăreşte: ridicarea nivelului religioso-moral al credincioşilor nostri; — salutăm cu toată dragostea pe cei ce stau în fruntea ei şi pe toţi fraţii preoţi, cari au grăbit din mari depărtări, ca să contribue cu prezenţa lor la reuşita ei.

Nu ne îndoim, că viitoarele adunări ale Reuniunii de misiuni vor fi şi mai reuşite încă, şi că în anii apropiaţi vom salutà sute şi sute de preoţi în mijlocul nostru, veniţi cu dorul de a se premeni sufleteşte în acelaş loc istoric de unde au supt toată lumina, — spre a o răspândi turmei credincioase, atât de dornică de a auzi cuvântul adevărului.

Dăm în următoarele raportul detaiat al adunării:

Adunarea generală primă a Reuniunii de misiuni sacre a preoţilor din Arhidieceza de Alba-Iulia şi Făgăraş a fost convocată pe 24 Septemvrie 1909.

Idea misiunilor sacre la noi nu-i veche, dar în scurtul timp decând a prins rădăcini s'a dovedit nu se poate mai salutară. Poporul nostru e dornic de sfaturi şi de poveţe de orice fel, cu atât mai vârtos primeşte însă sfaturi în lipsele sufletului său. Şi de nu vom grăbi noi să-i vestim adevăratele învăţături de folos sufletului şi traiului lui de toate zilele, acolo sunt socialiştii, pocăiţii şi alţi tulburători de minţi, cari de s'au vârât odată în inima poporului, dacă nu-i imposibil, negreşit e foarte anevoios a-i sterge. Să luăm din vreme dar locul, ce dela fire şi dela Dumnezeu ni-se cade în inima poporului nostru.

Mijloc probat şi sigur de a ne feri poporul, de a ni-l păstrà şi de a ni-l îndulci totodată sunt misiunile sacre. Numai cine a văzut cu ochii rezultatul misiunilor poate să-şi închipue câte inimi se înduplecă, câţi genunchi se pleacă, câte lacrimi picură şi câte păcate *publice* înceată cu acestea ocaziuni sfinte.

„Doctore vindecă-te pe tine însuţ,“ se zice în Scriptură şi nu se puteà, ca membrii Reuniunii, înainte de adunare, să nu cerce şi cerceteze vindecarea sufletului lor propriu. De aceea adunării generali i-a premers în două zile exerciţii spirituali, după prescrisele sf. Ignaţiu de Lojola. Pe câteva clipe a lăsat preotul turma sa şi casa sa, să se vindece pe sine, având atâţa lipsă de vindecare dela el. Ce gând măreţ! Să te retragi de lume, de tot, să nu mai ştii de svârcolirile ei nimic, să fi liniştit şi să te retragi în chilia sufletului tău, să-l cerci, să-l scrutezi, să-l cureti să-l luminezi cu gândul sfânt de a lumină prin lumina lui şi pe alţii. Preoţii tineri abia ieşiţi din seminar alături de bătrânii încărunţiţi în via Domnului, îngenunchiaţi alături, călăuziţi de acelaş gând şi dor sfânt de a se îndreptà pentru ei şi pentru îndreptarea altora. Şi mai ales în acestea vremuri când ca lupii urlă din toate părţile primejdiile asupra bisericii noastre.

Ziua primă.

In *ziua primă* Miercuri 22 Septemvrie la oarele 10 1/2 adunaţi în o sală a Seminariului teologic, după „Impărate ceresc“ Preşedintele Reuniunii de misiuni *Dr. Izidor Marcu*, după ce adânc emoţionat roagă pe fraţi să se retragă cu totul de lume între *„acestea ziduri sfinţite de rugăciuni de un veac şi jumătate“* roagă pe Escelenţia Sa Mitropolitul să binecuvinte lucrarea aceasta de suflete ce se începe. Cu vorbe frânte de emoţiune şi de însufleţire, când îşi vede miezul preoţimii Sale în jurul Său, adunată să creieze mijloace de a-i uşurà greutatea luptei ce apasă umerii săi mai ales în acestea vremuri, Escelenţa Sa dă binecuvântarea Sa arhierească asupra exerciţiilor spirituali.

Meditaţia primă ca şi cele următoare o ţine preşedintele Reuniunii, pornind dela tema, care este scopul nostru aci pe pământ ca oameni. Meditaţia împreună cu reflexiunea asupra ei ţine cu totul timp de 1 oară.

La oarele 12 e prânzul sub durata cărnia să cetească frumoasa scrisoare a Sfinţii Sale Pontificele Roman adresată Preoţimii.

După amiazi e inserat în catedrală şi paraclis în capelă. Preoţii să mărtunisesc.

La 6 oare sara meditaţie asupra „vrednicii“ statului preoţesc. „N-am fost oare şi eu ca apa botezului care curăţind pe alţii să arunc în canal.“ E o linişte perfectă cu reflexiuni. Grăiesc sufletele şi graiul lor nu să aude. La cină să cetească din frumoasele învăţături a sf. Efrem. Şirul despre preoţie. Culcatul e la 8½ oare după recitarea „Dupăcinarului mic“ în Capelă.

Ziua a doua.

Glasul clopotelui de sculat revoacă în inimi zilele petrecute în acestea ziduri, zile încălzite de un entusiasm sfânt şi de multe şi îndrăznețe vise.

La oarele 5¾ „Miezunopteriul“ în Capelă, apoi Mânecatul şi Liturghia în Catedrală. Inmediat după sf. liturghie, meditaţie pornind din cuvintele: „Fiţi desăvârşiţi precum şi Tatăl vostru cel ceresc desăvârşit este.“ Şi reflexiune cu totul timp de 1 oară.

Meditaţia e ţinută tot de preşedinte, e de faţă şi Escelenţa Sa. Atâtea suferinţi şi trupeşti şi sufleteşti n-au răpit nimic din vioiciunea-i de altădată a Inaltului Arhiereu.

După dejun la oarele 9½ oarele canonice în capelă, iar la 10½ meditaţie asupra gravităţii şi răutăţii păcatului preste tot şi în specie la preot. Preotul nu merge singur nici în raiu nici în iad. Sute şi mii de suflete trage cu sine. Succesul profeţilor mincinoşi (anababtişti, socialişti etc.) e rezultatul păcatelor preotului. E linişte perfectă. Aud par'că un glas pe care de multe ori l-am auzit în acestea ziduri „ne prăpădim fraţilor, ne prăpădim.“

E de faţă şi Escelenţa Sa.

La prânz a cetit părintele I. Agârbiceanu din Cartea sf. Ioan Hrisostom despre preoţie, cartea a IV.“ In graiu limpede ales şi sonor spune, că preotul orator nu trebuie să încreşte laudele şi clevetele ascultătorilor preste măsură, ci neascultând nici de unii să judece singur calea mijlocie, precum are şi artistul adevărat însuş dreptul de a fi judecător preste producţiile sale.

La conferinţa dela 3 oare s'a vorbit despre lipsa de a se cunoaşte omul pe sine însuş pentru a puteà ajunge în statul perfecţiunii eventual a progresà în el.

După conferinţă a fost Inserat în Catedrală de unde toţi preoţii în frunte cu preşedintele s'au prezentat Escelenţiei Sale. Prin graiul preşedintelui preoţimea şi-a prezentat omajiile Escelenţiei Sale dorindu-i, ca El — care ca Episcop la Lugoj a recomandat ţinerea misiunilor — să vadă cu ochii rezultatul lucrării acestei Reuniuni înfiinţată sub Inţeleapta-i păstorire.

A răspuns, îndemnând preoţii să steie cu zel şi tărie în gândurile curate ce cu ocaziunea aceasta şi-le propune. In valurile vieţii să nu fie prea încrezători sorţii favorizătoare dar nici să îngenunche sub loviturile-i nemiloase. A strâns mâna fiecărui preot numindu-i aproape pe toţi cu numele şi parohia unde servesc.

Inainte de meditaţia dela 6 oare s'a cetit Paraclisul în Capelă. Meditaţia e despre moarte. Cum ne va află moartea e hotărîtor pe vecinicie. Să lucrăm dar până la ziua, mântuirii sufletului nostru. La cină cetește tot părintele Ioan Agârbiceanu, din cartea sf. Ioan-Gură-de-aur despre preoţie.

Ziua a treia.

Şi în ziua aceasta orariul din preziuă până după dejun.

N'a fost pus în program momentul de după dejun: dar a ieşit din suflete de aceea a fost aşa de înălţător. Cântăreţii nostri Papiu şi protopopul Aron împinşi de pornirile sufletului au cântat Doxologia. Acordurile melodiilor sfinte a cutremurat inimile şi graiul Părintelui Protopop Ilie Câmpean a fost graiul sufletului tuturor, când în cuvinte spuse în avânt nefățărit a asigurat pe preşedinte că membrii Reuniunii — aproape toţi elevi ai Preşedintelui — vor lucrà cu aceiaş jertfă pentru ţinta statorită cu care jertfă au alergat din mari depărtări la acestea exerciţii sacre. A răspuns Preşedintele vădit emoţionat. Işi vede rodul muncii sale de atâţa ani în elevii săi însufleţiţi de nou şi aprinşi de dor de muncă. Protopopul Lita nu-şi uită de Acela care mai ales nu trebuie uitat de părintele Roşian, care e primul punător în praxă a misiunilor sacre, iar număratele cuvinte a Părintelui Roşian au fost scântei de foc cari au aprins inimile.

Va rămâneà neşters acest moment nepus în program dar eflux al pornirilor sufletelor curate. Lacrimile vărsate vor udà nesmintit terenul şi rugăciunile rostite cu acestea clipe vor ajutà creşterea spicului dorit.

Adunarea se începe la oarele 10 cu programul: 1. Deschiderea adunării. 2. Desemnarea notarului ad hoc şi alegerea alor 3 membrii în comisia verificătoare. 3. Raport despre activitatea Reuniunei. 4. Alegerea comitetului. 5. Propuneri şi 6 Incheierea

In cuvântul de deschidere Preşedintele să bucură de numărul însemnat al celor prezenţi. Atinge însemnătatea Reuniunilor a stringerii rândurilor în vremile grele de acum pe toate terenele, dar mai ales pe teren bisericesc. „Mântuirea sufletelor noastre prin sfinţire. Mântuirea sufletelor poporului nostru prin sfinţire.“ Aminteşte rezultatul recte efectul misiunilor sacre de până acum, căci la noi şi până acum au fost sporadice, iar prin decretul sinodului din 1906 s'a de-

FOIŢĂ.

UCIGAŞA.

Când am intrat în sala de judecată, pertractarea curgeà. Erà lume multă, şi erà o căldură groaznică. Pe banca acuzaţilor şedeà ucigaşa, o femeie tinără, foarte frumoasă, îmbrăcată în negru până în tălpi. Faţa îi erà palidă ca ceara, ochii şi-i ţineà ţintiţi la un cuiu, ce erà bătut în padiment. Intreaga fiinţă aveà ceva, ce te atrăgeà, deşi îi ştiai păcatul. I-ţi venià mai mult să o compătimeşti, decât să o judeci.

Preşedintele, un bătrân cărunt, cu ochii mici, verzi, cu privirea scruntătoare, se întoarse spre ea, şi-i zise:

— Acuzată! Ai auzit vorbirea dlui procuror. Doreşti a reflectà ceva la celea spuse de dsa?

Cuvintele acestea răsunară brusc şi oficios (Ce oameni fără de inimă pot fi juzii aceştia!) Femeia se ridică. In sală se făcù tăcere, ca în mormânt. Cei de faţă îşi reţinură răsuflarea.

— Domnilor juraţi, — începù ea cu o voace slabă, vibrătoare, ce abia se auzià — am auzit acuza şi vă spun, că nu voiesc să mă apăr. Ştiu că am făcut un lucru grozav: am omorât om. Greutatea păcatului meu îl port în suflet. Vă rog să mă ascultaţi. Voiu povesti întreagă istoria faptei mele. Nu pentru ca să mă apăr, ci ca să mă uşurez.

— Eram tinără, abia de 18 ani, când m-au măritat părinţii. Abia cu un an înainte părăsisem pensionul, unde mi-am primit creşterea. Nu cunoşteam lumea. Cel dintâiu tinăr, cu care m-am întâlnit, a fost bărbatul meu. Erà băiat de treabă. bun, mai ales faţà de mine. Aşa se vede, că părinţii mi-l'au destinat anume, ca să-mi fie bărbat. Şi mie care mai înainte nu văzusem alt bărbat, mi-a plăcut. Credeam, că aceea ce simţeam e dragoste. M-a cerut şi eu m-am dus după el. Patru ani am trăit împreună în cea mai bună înţelegere. Dumnezeu ni-a dăruit cu doi copii frumoşi ca doi îngeri, cari îmi erau dragi ca sufletul din mine. Trăiam la sat, unde bărbatul meu erà medic cercual. In anul trecut însă fù numit medic la spitalul din oraşul acesta. Ni-am mutat aici. Casa noastră ospitală erà des cercetată de inteligința din loc. Dam serate, ţineam joururi. Inaintea mea se deschideà o lume nouă, o lume plină de plăceri negustate încă. Intre aceia, cari veneau mai des la noi, erà şi un advocat tinăr, pretinul bărbatului meu...

Ea se opri. Işi ridică mâna la frunte, ca şi când ar fi voit să şteargă din memorie ceva, poate un nume, pe care trebuià chiar acum să-l pronunţe.

— Numele lui erà Iuliu Precup.

Prin public trecù un fel de murmur înecat, învăluit cu şoapte rostite de jumătate. Preşedintele se încruntă către ascultători, iar acuzata continuă cu glas încet, cu ochii îndreptaţi spre cuiul din padiment. Ţi-se părea că vezi o bolnavă, ce vorbeşte prin friguri.

— Nu înţeleg, ce s'a întâmplat cu mine în momentul când l-am văzut pentru întâia oară. Atâta ştiam numai, că dacă omul acesta mi-ar fi zis o vorbă numai, eu l-aş fi urmat, mi-aş fi părăsit bărbatul, casa, cinstea şi copiii. Copiii! Săraci copiii mei! Gândul la ei îmi dà puteri nouă, ca să pot luptà în contra pornirii tainice, ce mă atrăgeà spre omul acesta. Şi am luptat eu aşa — domnilor juraţi — un jumătate an şi apoi... apoi n'am mai putut. Cel mai tare, cel ce a învins în mine, erà patima, patima oarbă, dragostea, care acum se trezi pentru prima dată în sufletul meu de femeie. Am pus la o parte ruşinea, m-am dus la el acasă, i-am spus că-l iubesc. că sunt în stare a muri pentru el. De unde am luat atâta curaj — nu pot spune, dar l-am avut. Mă despreţuiam pe mine însumi, — şi nu aveam ce face. El mai întâi s'a surprins, mi-a vorbit cu minte, despre bărbatul meu, despre copii şi Dumnezeu mai ştie despre ce. Toate acestea însă mă întăritau mai mult. Am început a plânge, a-l rugà. In urmă văzând, că nu-i, chip să mă abată, s'a învoit, ca eu să-l cercetez din când în când, s'a lăsat să-l sărut, să-l mângâi, şi să părea, că şi el mă iubeşte, deşi nu mi-a spus-o niciodată. Din potrivă de multe ori ziceà, că dragostea mea e numai foc de paie, care se va stânge de sine. Când

cretat punerea bazelor Reuniunii de misiuni sacre.

Importanța misiunilor zace în faptul că ele asigură domnirea noastră dela fire peste poporul nostru. Vom trebui să dăm samă de sufletele încredințate nouă și ce samă vom da de sufletele ne supuse nouă. E importantă în misiuni și pentrucă strânge rândurile preoțimii. Convenirea preoților cimentează colegialitatea între ei, dă ocaziune, la adăparea de nou curaj și de putere, și la aflarea de mijloace pentru a ști și a puteà aflà căi de a țineà departe de poporul nostru multele primejdii.

Escelența Sa în vorbirea Sa atinge punctele de vedere cari L'a condus la aprobarea statutelor.

1. Nu s'a atins organizația de până acum și autonomia diecezană nici așezămintele parohiale și protopopești. 2. Nu se impun misiunile nimenui pentrucă ele au să fie voite de toți acei cari voiesc cimentarea Reuniunii mame a parohiei.

3. Să aibă și mijloace materiali necezari. Tempestatea curată și aerul togmesc pământul, dar face și pagube, adevăratul favor îl aduce ploaia lină și ținătoare. Așa și misiunile sguduie pe om, dar îl lasă curând, e datoria preotului să fie ploaie lină și continuă pentru sufletul credincioșilor. Dorește succes în interesul Arhidiecezei a clerului și a poporului. Până suntem una și în aceeaș legătura ni-e ușoară muncă, unul câte unul iute vom fi prinși în mrejele contra contrarinariului. Când așteptam sfârșitul vorbirii surpriza cea mai mare. Escelența Sa dăruiește 1000 coroane pentru scopurile Reuniunii. Aici să gată vorbele. Faptele vorbesc.

Escelența Sa determină în câteva vorbe feliul cum dorește să fie folosit darul și apoi pleacă cu ochii în lacrimi.

Celealalte puncte a programului se urmează.

E numit notar ad hoc prof. Dr. Ales. Nicolescu și membrii în comisia verificătoare Emil Viciu, Iosif Lita și Iacob Popa.

Protopopul Emil Pop, cu frumoasa vorbire a președintelui să se introducă întreagă în procesul verbal de azi.

Păr. Roșian cetește raportul despre activitatea de până acum a Reuniunei, sau mai bine un istoric al misiunilor la noi, importanța lor, necesitatea introducerii lor la noi și foloasele ce rezultă din ele. E mai mult o frumoasă disertație asupra misiunilor. Aflăm totuș că Reuniunea are 123 membri dintre cari 5 ajutători și 118 ordinari și o avere de 75 cor.

Averea aceasta crescută acum cu însemnatul dar al Mitropolitului se ridică cu 100 cor. dăruite de prezident, cu 50 cor. dela prepozitul Ioan M. Moldovan cu câte 10 cor. adause de Aurel Marcu și Emil Pop și cu 5 cor. spedate pe poștă de capelanul din Făgăraș Octavian Popa.

In primul comitet sunt aleși: Emil Viciu, Dr. Ilie Dăianu, Iosif Lita, Ariton Popa, Elie Câmpean, Iacob Popa, Dr. Alexandru Nicolescu, Dr. I. Sâmpălean și Ștefan Roșian.

Numărul celor prezenți la exercițiile spirituale și prima adunare a fost de aproape 60 preoți, unii veniți din părțile cele mai depărtate (Tr. Giurgeu 3). Preoții din Tr. Bia au fost aproape cu toții.

Și apoi adunarea se închide și membrii se departă cu celea mai bune porniri de a lucrà și de a fi și mai oțeliți în lupta ce-i așteaptă!

Societatea pentru fond de teatru în Alba-Iulia.

— Raport special. —

Serbările s'au ținut în 19 și 20 l. c.

Deși aproape de Alba-Iulia și deși mă interesam anume să știu, totuș abia cu câteva zile înainte de terminul hotărât am putut să ajung la cunoștința programului acestor serbări. In foi am cetit un program ajuns acolo mi-s'a dat altul, pentruca la urmă și acela să fie executat cu lacune românești. Am mers mai mult pentru concertul de Duminecă seara — și mai puțin pentru prânzul sumptuos al banchetului, prânz care în condiții cevaș mai modeste mi-se puteà servi și aci acasă. Și când colo ce credeți, m'a satisfăcut concertul cu punctele lui sau banchetul cu menu-ul lui á la 5 cor.? Cest din urmă, întâi cu bucatele ce s'au servit și a doua oară cu toastele ce s'au spus. — E de vină birtașul dacă prestațiunile artistice ale concertanților au fost biruite de prestațiunile culinare ale bucătarului său? De toaste am de altfel o groază; la câte banchete am fost aproape în tot locul am fost săturat, în locul mâncărilor, cu pleava goală a toastelor și prea multe și prea rele. Aici laudă birtașului și deosebită cinste toastanților, am fost scutit și de una și de alta. Peste toastele oficioase, — cari ori de cine ar fi ținute de aparința verelisării nu pot fi scutite, — s'au ridicat două: cel al dlui canonic Bunea și a lui Braniște dela Lugoj.

Intr'un toast, ca și în ori ce vorbire două lucruri impun: convingerea tare, caldă, cuceritoare în cele ce le spui, și frumsețea clară luminoasă a limbajului.

Nici când nu mi-a fost dat să aud un toast, în care accentul aproape profetic al convingerii să fi fost înfrățit, într'un chip așa

---

ți juram, că iubirea ce i-o port va fi veșnică, și o voiu duce cu mine în mormânt, zimbià. Și când zimbià el așa blând și dulce, mi-se părea că mi-e și mai drag, și-mi venià așa oarecum, ca să-mi împlânt unghiile în gâtul lui și să-l strâng să-l strâng până ce-l voiu omorî.

— Trecură astfel trei luni de zile. Bărbatul meu între ocupațiile dela spital poate nici nu observà schimbarea, ce s'a produs în mine. Imi erà milă de el, dar nu aveam ce face. Il încunjurăm. Băiații însă mi-i iubeam. In mijlocul lor par'că mai repede îmi treceà timpul, par'că mai iute venià vremea aceea, când puteam să merg la Iuliu.

Intr-o zi de primăvară, când acații înfloriți își răspândesc mirosul lor îmbătător, eram din nou la el. Dânsul ședeà în fotel iar eu îngenunchiam înaintea lui, și-l priviam mult, mult, fără să mă mai satur. El se uità la mine și zimbià, cum numai el știà zimbi. Sângele îmi fierbeà în vine. Cum stam așa și-l priviam, nu știu cum, iarăș m-a apucat dorul, ca să-l omor. Cu o mână l-am prins pe după cap, iar cu cealaltă am început a-l stringe de gât, pe când ziceam: „Iuliu, îmi ești drag, îmi ești drag, încât îmi vine să te sugrum de drag ce-mi ești!"

El m'a luat în glumă; a rîs cu hohot și a zis: „Frumoasă dragoste." Ei, dacă chiar vreai să mă omori, alegeți alt mijloc. Uită colo e browningul, merge mai ușor și mor mai iute." Am luat browningul de pe masa de scris și l-am îndreptat spre el. Mi-se făcuse întunerec înaintea ochilor. Inaintea mea nu mai stà persoana iubită, ci zdrobitorul fericirii mele. Ca fulgerul îmi trecù prin minte, că dacă n'ar fi el, eu și azi a-ș fi îndestulită și fericită între copii mei, lângă soțul, care mă iubià atât de mult — Domnilor, în momentul acesta încă nu eram nebună. Nu, sunt sigură. Dar în clipa următoare mi-se părea că am să-mi pierd mințile. Lumea începù să se învârte cu mine. Am pus degetul pe cocoș și am tras...

Și l-am omorât. Sângele, ce-i țișni din rană mă împroșcà în față și mă ardeà ca focul iadului. M-am aruncat la el, l-am îmbrățișat, l-am sărutat cu foc, l-am chemat pe nume. Inzădar. Nu mai trăià. La ușe începură a bate vecinii, cari se adunaseră la tunetul de pușcătură. Cel dintâiu gând mi-a fost, să mă ucid și eu. Dar în browning nu mai erà alt glonț. Ușa se sparse sub lovituri. Ceice intrară în casă mă aflară cu browningul în mână în fața celui scăldat în sânge. Ce s'a întâmplat, apoi eu nu știu, dvoastră o știți mai bine.

Femeia tăcù și rămase ca împlântată în pământ. Fața i-se roși și se păreà foarte obosită. Incet își ridicà privirea spre juzi. Ochii tuturora se îndreptau spre masa unde ședeau juzii. Președintele își scoase batista lui mare, cu boabe vinete și se șterse nu atât pe frunte, cât ceva mai jos.... Ei, poate și juzii au inimă. Apoi se ridică, tușì sec de două ori și zise:

— Domnii jurați se vor retrage spre a se sfătui asupra verdictului ce — în sensul legii — au să-l pronunțe. Până atunci acuzata va fi condusă în cella ei.

Jurații se sculară și părăsiră sala. Acuzata, urmată de părcălab, fù scoasă.

Trecù o jumătate de oară. Și jurații încă tot nu se arătau. Apoi încă o jumătate. Cei mai nerăbdători din public se depărtau. Mai trecù încă o oară lungă, când în sfârșit președintele întră, urcă podiul și zise:

— Să vie acuzata!

In momentul acesta se deschise ușa și medicul tribunalului se apropie de președinte și-i șopți:

— Dle președinte, îți aduc la cunoștință, că acuzata a nebunit.

Președintele dădù din cap, apoi zise cu vocea ridicată:

— În urma unor piedeci provenite pe neașteptate, declar pertractarea suspendată pe timp nedeterminat.

Apoi adresându-se către jurați le zise:

— Așa se vede, aici judecata noastră e de prisos. Sentința a spus-o Judecătorul acela, care stă mai sus decât noi, dela care nu mai este apelată.

Simion Gocan.

de strălucit, cu frumsețea fără seamăn a limbei, ca în toastul dlui Bunea. A fost cu adevărat un toast memorabil, un juvaer al oratoriei românești.

A și făcut acest toast o impresie sguduitoare asupra tuturora. Trebuie să fii un strălucit gânditor, un neîntrecut măestru al vorbei și un adânc cunoscător de împrejurării și de oameni, pentruca să poți secerà astfel de succese.

Acest toast a fost punctul culminant nu numai al banchetului, ci pot zice a tuturor serbărilor.

Cu astfel de prilejuri se impune aceea ce-ți dă în măsura cea mai mare aceea de ce ai lipsă: îndemnul la luptă și credința într'un bine ce trebuie să vină. Nici cele ce au premers, nici cele ce au urmat, nici ședințele cu discuțiile lor, nici concertul cu cântările sale, nu vor fi putut să aprindă în inimi focul, pe care l-a știut aprinde vorba înțeleaptă a unui singur om.

Nimic din cele ce au urmat după aceasta nu m-a îndestulit. Nu pentrucă doar pretențiile mele s'ar fi potențat în proporție cu strălucirea acestui toast, ci pentrucă nu puteau în feliul în care au fost puse la cale, să îndestulească, fie chiar și pretenții mai modeste ca ale mele.

Ședința primă, ca să iau firul dela început, s'a ținut duminecă (19 c.) înainte de ameaz. Președintele nou, Dr. I. Mihu, a ținut o vorbire cuminte și reală, în care încunjurând prudent avântările de fraseologie juvenilă, a spus ceea ce ar fi bine și ar puteà să facă, în situația dată, societatea fondului de teatru.

Mai mult încă decât prin aceasta vorbire se recomândă intențiunile bune ale noului prezidente, prin o faptă: prin cele 10,000 coroane, dăruite fondului. Măreț și instructiv gest, pentru cei ce cred, că numai prin vorbărie se pot ajutà scopurile culturale.

Tot în ședința I. și-a cetit și dl Braniște conferința domniisale despre Alexandru Mocionyi.

După ameaz la 4 oare a avut loc, în „Grădina popilor," petrecerea poporală, în care s'a jucat teatru bine, s'a cântat binișor și s'a declamat câteva poezii mai puțin bine. Popor puțin în lăuntru, mult pe afară, parte sgâindu-se pe la ferești, parte făcând haz în jurul unui mucalit țicnit puțintel. Aparințele „poporale" însă cu toate acestea au fost salvate.

Seara a avut loc concertul pentru domni.

Programul — care nu puteà fi tipărit într'alt loc decât la connaționalul „Schäser" din Alba-Iulia — s'a început cu „Latina gintă," cântată de corul dirigiat de învățătorul din Mihalț Ilie Mihai. Deși ar fi putut merge mai bine, totuș a îndestulit. Mai bine a fost cântată „Hora" dela urmă. De un solo am fost curios, de cel al dnei Olimpia Dr. Moldovan, despre care se spune că ar aveà un glas de o intensitate puternică, dar durere a rămas afară. Celealalte două soluri au mers binișor, deși dșoara Patiția ar fi fost mai bine să cânte ceva arii românești și mai plăcute și mai ușoare poate. Doamna Mărioara Dr. David a făcut o alegere mai norocoasă, ovațiile ce i-s'au făcut au sunat în mare parte și minunatului costum românesc, în care a fost îmbrăcată. Cele mai bine executate au fost punctele la pian, ale lui Dr. Cornel Muntean.

Așa concertul. Și dacă am îndrăsneala să spui, că nu m-a îndestulit, păcătuiesc oare tare?

Luni s'a continuat cu ședințele. Amănunte prețioase s'au putut culege din raraportul secretarului societății, Dr. I. Blaga. In anul 1908/9 s'au înființat 50 comitete filiale și s'a sporit surprinzător numărul membrilor. Anul trecut aveà societatea numai 445 de membrii, în acest an, dacă nu va fi greșită cifra, numărul total a membrilor e *223*, un spor de 448. Adecă într'un singur an s'au câștigat atâția membrii, câți nu s'au putut câștigà în cești vre-o 40 de ani, de când există această societate. S'ar crede, că neamul românesc s'a deșteptat dintr'odată și că am aveà de a face cu un fenomen în reculegerea noastră națională. Durere, lucrul stă altfel. Nu neamul ni-s'a deșteptat, ci societatea a apucat pe mâna unui om, care știe cum trebuie să se biruie apatia proverbială a publicului nostru și care pricepe cum trebuie să se muncească la noi pentruca să se ajungă la rezultate.

Dnul Aurel Bănuțiu, directorul artistic al teatrului, care a săvârșit acest spor mare în numărul membrilor, dovedește, că e un om de muncă și de inimă. In curat cu ticăloșia noastră în chestii culturale, dânsul nu s'a îndestulit cu munca de birou, cu îndemnurile date prin apéle și scrisori, ci și-a luat toiagul în mână și a bătut ținuturile românești și a făcut într'un an ceea ce alții nu a putut în 40 de ani de-arândul. Ca o dovadă, că cine vreà și cine are voință de muncă poate să facă. Ar putsà să se învețe multe din această apostolie a dlui Bănuțiu. Și ar puteà să învețe mai vârtos cei dela celalalt așezământ cultural al nostru, unde anul trecut abia s'a putut arătà un spor de 27 membrii.

La vară, cum spune tot secretarul, o să ni-se deie o serie de reprezentanții teatrale cu concursul bursierilor Societății. Le așteptăm, cu atât mai vârtos, fiindcă vremea în care vom aveà o trupă stabilă, se pare foarte îndepărtată.

Membrii noi, din prilejul acestei adunări, s'au înscris într'un număr satisfăcător; 47 pe vieață, 13 ordinari și 7 ajutători, cu o sumă de 8000 cor.

Tot Luni s'a vizitat, de cei ce au vrut, expoziția de țăsături aranjată de dna Victoria Dr. Erdélyi.

Seara a fost teatrul isbutit mai bine decât concertul.

Cu teatrul de Luni seara și cu jocul s'au încheiat sărbările, cari puteau să fie mai altfel decât cum au fost. E drept, că cronicarii oficioși ai gazetelor n-au decât vorbe de laudă „pentru temperamentul de artist" al concertantelor, pentru „silințele" comitetului organizator ori pentru „caldul interes" al publicului. Ceialalți însă, cei mai puțin oficioși, au fost mai puțin satisfăcuți cu toate câte s'au petrecut de data aceasta în Alba-Iulia.

Ba ce e mai mult, pe lângă alte încredințări dureroase, am mai câștigat una mult mai dureroasă: că suntem tot neamul cel vechiu. Și această convingere, ne-a întărit-o tocmai „ospitaliera" inteligență din Alba-Iulia, unde relațiile dintre oameni sunt aproape canibalice.

Intr'un oraș cu bunișoară inteligență românească și cu zeci de măiestrii români, s'ar puteà face ceva, pe lângă nimicul ce se face acum.

In tot cât s'a făcut din prilejul acestor serbări, bălgrădenii au foarte puțin merit, tot meritul e a unui singur om, e meritul dlui Aurel Bănuțiu, care a muncit să-și deie sufletul pentruca să poată face ceva cu astfel de elemente heterogene și nedescipiinabile.

Coresp.

CORESPONDINȚE.

Reuniunea femeilor române din Mediaș.

— 16 Sept. n.

Spedez un mic raport despre adunarea generală a „Reuniunii femeilor române din Mediaș și jur," ținută la Mediaș în 28 August st. n. 1909.

Aceasta adunare e a 41-a dela înființarea Reuniunii. Bărbați cu suflet nobil și femei cu conștiința națională au fost întemeietorii ei, cari au fost călăuzite în întreprinderea lor de dorul, de a înălță pe fetițele române sărmane pe o treaptă înaltă a desvoltării spiritului prin ajutorarea lor cu mijloacele trebuincioase și prin înființarea de școli a le lumină mintea și aptitudinea lor în ale economiei casnice, și prin aceea a le face urmașe vrednice și adevărate mame pentru generațiunile viitoare; așa se normează în §. 1. al statutelor.

Multe femei vrednice au stat în fruntea acestei Reuniuni dela înființarea ei până în prezent, cari sprijinite de bărbații lor, o au condus cu multă înțelepciune și abnegațiune spre progres, și înflorire, așa încât azi averea ei numără un capital de 28,382 cor. 59 fil. din care cu timp să se realizeze scopul dorit.

Adunarea generală din acest an, ținută la terminul și locul amintit, și conform programului statorit în o ședință anterioară a comitetului, a fost deschisă de Doamna protopopeasă Maria Moldovan prezidentă, cu o o scurtă vorbire, carea la dorința expresă a adunării să dă publicității în următoarele:

Onorată adunare generală!
Stimatelor Doamne și Domni!

„Idealul cel nobil al femeii este și trebuie să fie iubirea de mamă și creșterea bună a copiilor săi. Pe acest ideal, carele e fundamentul existinții cinstite a întregii societăți omenești să înalță falnic edificiul cel pompos al tuturor instituțiunilor culturale, ale căror părți constitutive sunt cementate prin iubirea de mamă și în special la noi prin iubirea mamii române."

„Fără femeie a văzut însuș Dumnezeu, că nu are lumea valoarea recerută, și fără iubirea femeii nu s'a putut alcătui omenimea, și fără iubirea mamii întreaga societate omenească ar fi rămas un material brut, fără valoare esențială, pe care a dorit-o Dumnezeu."

„Înțeleg iubirea morală a femeii și a mamei, carea prima rază și-o îndreaptă către Dumnezeu, a doua către soțul său pentru alcătuirea unei familii cinstite și a treia către copilașii săi pentru a căror fericire își jertfește zilele vieții. Toate acestea trei raze de una și aceeaș valoare, căci una fără alta nu ajung la scopul dorit."

„Înfrumsețată femeia și mama cu acestea trei raze a iubirii ea a cucerit și va cuceri în totdeauna lumea, și când soartea o ar lipsi numai de una din acestea, întreagă lucrarea ei ar deveni ilusorie, iar societatea omenească și în special a noastră a românilor, s'ar descompune ca pământul fără

ploaie şi fără razele soarelui, căci fără iubirea de mamă a femeii nu ar fi zis Dumnezeu: creşteţi şi vă înmulţiţi şi stăpâniţi pământul."

„Indeosebi iubirea de mamă şi valoarea ei adevărată se poate cunoaşte în creşterea copiilor săi."

„Nime pe pământ nu va puteà afirmà serios, că o femeie pătrunsă de adevărata iubire de mamă, ar aveà copii imorali şi lipsiţi de o bună creştere până sunt sub stăpânirea ei, şi chiar şi atunci când copiii ies din cercul de îngrijire a mamei bune, răul lumii se va înfrânge de tăria creşterii bune, însuşită ca copil dela iubita sa mamă."

De aci zis'a: „dacă vrei să şti cine-i fata, se cunoşti mai întâiu cine e mamă-sa.

„Să nu fie cu supărare la stimabilii Domni, cari sunt părinţi, că vorbesc cu atâta tărie despre iubirea mamii, să-mi conceadă însă a puteà mărturisi, că partea leului şi rolul principal la punerea fundamentului creşterii bune în general, şi în special la noi la români cade, dar e pus chiar de Dumnezeu în sarcina femeii, ceeace să poate deduce şi de acolo, că dacă ea nu-şi va împlini aceasta mare datorinţă, lumea cu drept, o judecă şi o va condamnà pentru îngroparea talantului, ce i-l'a încredinţat Dumnezeu spre înmulţire."

„Adevărata bogăţie e creşterea bună primită dela părinţi şi îndeosebi influinţată de iubirea morală a mamii; din contră averi fără creştere bună sunt foc în mâna copilului şi destrăbălarea familiilor."

„Bazate pe idealul cel nobil al femeii şi al mamei, antecesoarele noastre de pie memorie au întemeiat aceasta Reuniune spre scopul cuprins în §. I. al statutelor ei, pe care Reuniune a o conduce şi scopul ei a-l promovà spre progres şi înflorire — suntem chemate noi femeile şi mamele de azi. — Şi nici un motiv nu ne dispenzează dela împlinirea datorinţelor noastre faţă de această instituţiune, căci scopul ei sfânt, iar deviza ei e libertatea spiritului şi cultura femeii. Şi care din noi s'ar retrage dela locul ei glorios, şi-ar contrage blăstămul generaţiunilor viitoare".

„Unirea în cuget şi simţiri, în voinţă şi lucrare este temelia de granit, pe care să edifică fericirea unui neam, şi numai pe aceasta temelie va puteà ajunge la înflorire şi destinaţiunea acestei Reuniuni, iar nu prin separatism, ura personală şi invidia, cari sunt cangrena ce ameninţă cu nimicire pe oricare neam şi în special pe al nostru".

„Deie Dumnezeu ca inimile noastre să fie pururea scutite de acest rău şi în locul lui solidaritatea şi dragostea spre lucrare cu abnegaţiune să-şi ţină locul. Şi atunci şi pe noi cu dragoste şi veneraţiune ne vor aminti urmaşele noastre, pentru a căror bine şi fericire muncim. Dumnezeu să ne ajute! după care am onoare a declarà şedinţa adunării generale de deschisă".

După deschiderea şedinţii s'a luat spre ştiinţa aprobatoare raportul despre activitatea Comitetului cetit prin Dl Filon Necşa, pe cum şi raportul cassei, cetit de Dl Mihail Popovici şi s'a dat absolutoriul, după cari s'a pertractat şi restul programului în cea mai bună armonie.

Pentru augmentarea averii Reuniunii în şedinţa Comitetului din 13 Iunie 1909 s'a decis, ca cu ocaziunea adunării acesteia sara înainte de petrecere să se ţină o producţiune declamatorică-teatrală sub dirijarea Dlui învăţător Filon Necşa, ceea ce s'a şi realizat cu un succes foarte bine reuşit, atât moral, cât şi material cu un venit curat de 108 cor. 52 fil. — destul de mare după împrejurările în cari ne aflăm noi românii din Mediaş şi jur, ceea ce poate servì de lauda şi mulţumita noastră la adresa stimatelor Doamne, D-şoare şi Domni, cari cu atâta preciziune şi-au esecutat rolurile, — pe cum şi alesului public, care cu o mare însufleţire şi dragoste a convenit chiar şi din celea mai mari depărtări, conduşi de o curată voinţă pentru realizarea scopului Reuniunii acesteia.

Cu aceasta ocaziune să aduce mulţumită sinceră pentru suprasolvirile obţinute şi adecă: dela Nicolau Racoţa, medic în Şeicamare 2 cor., Dr. Demetriu Pop, advocat în Mediaş 3 cor., Dr. Ştefan Morariu, advocat în Cluj 5 cor., Ioan Neagoş, preot în Proştea-mare 1 cor. 20 fil, N. N 40 fil., Iuliu Boér, amploiat la calea ferată 2 cor., Dorocsek, ingineriu 1 cor. 20 fil., Cheţan, preot în Bobohalma 2 cor., Alesandru Morar, advocat în Ibaşfalău 3 cor, Dr. Dionisiu Roman, advocat în Mediaş 5 cor., Aneta Zehan, din Dicső-Sân-Mărtin 3 cor., Corry Otto, provincial 5 cor, Ioan Radeş, comptabil 3 cor., Virgil Hăţăgan, preot în Basna 2 cor., Adam Stan, amploiat la calea ferată 1 cor., Iosif Crişan, preot în Boian 60 fil., Iuliu Jurca, proprietar în Bavaşel 2 cor, Atanasiu Popoviciu, comerciant în Mediaş 12 cor. şi Vasiliu Necşia, preot în Apold 2 cor. 40 fil.

Nr. 802 şi 996 - 1909.

CONCURS.

„Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român" publică concurs pentru următoarele ştipendii:

1. Un stipendiu de 300 cor. din fundaţiunea *Ioan Petran* pentru studenţi universitari de naţionalitate română, cari urmează la una din facultăţile universităţii din Kolozsvár—Cluj.

Cel împărtăşit de acest stipendiu va fi obligat a luà parte la „masa studenţilor academici din Kolozsvár—Cluj".

2. Un stipendiu de 80 cor. anual din fundaţiunea *Dr. Ioan Moga şi soţia Ana născ. Bologa,* destinat pentru fetiţe române din Transilvania, fără deosebire de confesiune, cari urmează o şcoală de fete românească. Vor fi preferite elevele cari urmează şcoala civilă de fete a „Asociaţiunii" şi cele înrudite cu familiile fundatorilor (Moga şi Bologa).

Petiţiile sunt a se înaintà până la 5 Octomvrie n. Comitetului central al Asociaţiunii (Nagyszeben—Sibiiu, str. Morii Nr. 6.), însoţite de următoarele acte:

a) certificat de botez;

b) certificat de studii în original sau în copie legalizată (la universitari index);

c) certificat de paupertate;

d) fetiţele, cari reflectează la stipendiul din fundaţiunea Dr. Ioan Moga, vor prezentà şi aventuale documente de înrudire.

Petiţiile întrate după terminul de 5 Octomvrie n. nu vor fi luate în considerare.

Nagyszeben—Sibiiu, din şedinţa comitetului central al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român ţinută în 5 August şi 2 Septemvrie 1909.

I. Şterca Şuluţu m. p. preşedinte. **O. C. Tăslăuanu** m. p. secretar.

Noutăţi.

Hymen. *Elie Magda,* teolog absolut şi *Rozica Suciu,* anunţă serbarea religioasă a cununiei lor, ce se va ţineà Duminecă în 3 Octomvrie st. n. a. c. la 3 oare p. m. în biserica gr.-cat. din Spring.

— *Mihail Ioanoviciu,* cassar de bancă şi *Ecaterina Hosszu* anunţă cununia lor, care se va ţineà în Dej la 30 Octomvrie 1909 st. n. la 4 oare p m.

Aviz. Postul de învăţător la şcoala gr.-cat. din Şoimuş (Sajosolymos) u. p. Nagy-Sajó com. Bistriţa-Năsăud devenit vacant prin penzionare este a se ocupà. Salar 1000 cor. şi cuincuenalele căzătoare, întregit cu ajutor dela stat în 1908, cuartir în edificiul şcolii şi grădina corăspunzătoare. Terminul până la 10 Octomvrie a. c. Cei cântăreţi sunt preferiţi.

Dare de seamă şi mulţumită publică. Cu ocaziunea petrecerii aranjate în favorul bisericii gr.-cat. din Câmpeni în 25 Iuliu a. a., a incurs preste tot suma de 479 cor. 60 fil. din cari subtragându-se spesele de 110 cor. 24 fil. a rămas venit curat 369 cor. 36 fil. Suprasolviri, respective oferte benevole, au incurs dela următorii P. T. Domni: Dr. Ştefan C. Pop, deputat diet. 17 cor. Dr. Zosim Chirtop, adv. 17 cor., Dr Traian Morcan, adv. 17 cor., Dr. Lukács Izsó adv. 17 cor., Iosif Arieşan, preot 7 cor., Hans Binder 5 cor., Demetriu Pop, not. 7 cor., Lőwy Zsigmond, 5 cor., Nicolau Cothişel, prim. 5 cor., Bertalán Ferencz, 4 cor., Dr. Ioan Giurgiu, adv. 5 cor., Daniel Ioanette 3 cor., Alexandru Ciura, prof. 5 cor., Romul Furdui, protop. 2 cor., Nicolau Sturza, 2 cor., Csetri Samu, 1 cor., Gönczi Ferencz, 1 cor., Gönczi József, 1 cor., Lis H. János, 1 cor., Besenyei Sándor, 1 cor., Demetriu Iclozan, 1 cor., Lázár István, 1 cor., Fazakás Pál, 1 cor., Georgiu M. Corcheş, 5 cor., Vasilie Mare, 1 cor., Aurel Ioanette, 4 cor., Silviu Dan, 2 cor., Mátyás Sándor, 1 cor., Bükfalvi András, 20 fil., Silviu Corcheş, 3 cor., Petru Sabo, 1 cor., Mikulecz József, 1 cor., Ioan Ioanette, 1 cor., Edelhauser Vilmoş, 1 cor., Vasilie Stan, 1 cor., Szekelyi Geza, 1 cor., Istina Teleguţ 3 cor, Petru Ioanette, 1 cor., Hegyes Sándor, 1 cor., Vasilie Mucea, 1 cor., Gavrilă Lágy, 2 cor., Csegezi Ilka, 2 cor., Simion Plic, 1 cor., Mihail Mihon, 1 cor., Vasilie Oprişa, 1 cor., Constantin Ch. Bolog, 1 cor., Petru Motora, 1 cor., Ioan Candrea, 40 fil., Tomuţa Irma, 1 cor., Iuliu Walter, 1 cor., Gerasim Stan, 20 fil., Iosif Fogoraşi, 1 cor., Traian Andreica, 3 cor., Ioan Andreica, 3 cor., Aurel Şt. Şuluţ, 2 cor., Amos Şt. Şuluţ, 2 cor., Stary Robert, 2 cor., Kovrig János, pretor 2 cor., Elena Dascalavici, 1 cor., Georgiu Todea, 1 cor., Füzy Zoltán, 4 cor., Dionca N. primar, 1 cor., Sebők Enő, 2 cor., Jancsó Gyula, 2 cor., Ioan Crişan, 1 cor., Ioan Simu preot, 2 cor., Petru Simu, 4 cor., Pallade Maria, 1 cor., Ioan Lupşan, 1 cor., Dr. Valer Moldovan adv., 2 cor., Székely Lajos, 2 cor., Nicolau Sabó, 2 cor. Alesandru Bugner, 1 cor., Carolina Zatz, 2 cor. Mihail Motora, 3 cor., Rovin Geflea, 2 cor., Romul Jeflea, 2 cor., Petru Stan, 2 cor., văd. Ana Vlassa, 2 cor., Eufimia Pop, 3 cor., Patricie Pallade, 3 cor. Teodor Orlea, 4 cor., Csiki Testvérek, 5 cor., Ioan Drotleff, 1 cor., Kraitzer Toni, 2 cor., Sofia Heller, 1 cor. şi Ioan Motora, 2 cor. Acestor generoşi binefăcători şi tuturor oaspeţilor, li-se aduce şi pe aceasta cale, profunda mulţumită, pentru atenţiunea, onoarea şi sprijinul dat. Câmpeni, la 6 August 1909. *Petru Simu* m. p., preşedinte. *George M. Corcheş* m. p., controlor. *Aurel Ioanette* m. p, cassar. *Patriciu Pallade* m. p., notar.

O femeie vădupă, în vârstă, din familie bună caută post de econoamă la vre-o familie de preot.** — **A se adresà la redacţie.

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 4

Lucrul mai de seamă, care-l va absorbi atenţiunea, e Vaticanul măiestos cu vechiul lui prestigiu creştinesc neajuns. A vizità Roma şi a nu vedeà tot ce-i aici vrednic de văzut: în Lateran şi mai vârtos în Vatican, e — dacă nu mai mult, dar cel puţin o mare îngustime de spirit, pe care excursioniştii conştii nu şi-o pot permite cum şi-au permis-o studenţii românii (!) din Braşov, cari *numai* „erau să vadă şi pe Papa“ (Răvaşul 1907 p. 504).

Că azi din Europa n-a devenit Bizanţ e tot meritul bisericii cu centrul ei în Roma; — ar fi amorţit însaş cultura, precum amorţit e azi şi Bizanţul. (Prohaszka: A diad. v. pp. 240 u.). Ea a fost dar şi un viu exemplu de luptă pentru vieaţă şi înaintare. Şi rezistinţa deamnă şi justă a bisericii acesteia faţă de duşmanii săi interni şi externi, în interesul libertăţii sale spirituale — nu trebuie bagatelizată ori confundată — precum nici nu se poate — cu îndărătnicia eresiarhilor.

Unde sunt azi gnosticii şi filozofia lor păgânească, care se nizuià să sugrume creştinismul încă în leagăn? — Ce s'a ales din Arianism? A trăit 400 de ani şi s'a dus pe calea celor duse, ca să nu se mai reîntoarcă, decât poate modernizat sub cine ştie ce sectă protestantă. Unde au ajuns celealalte ereze; nestorianismul, pelagianismul? Ce şi-a ajuns Eutichiu cu monofizitismul lui? Monoteletismul lui Herachiu? — Au perit aşa de fără urme, pe cât de nevrednice au fost şi motivele, cari le-au provocat. Dar nu ne oprim la aste simboale mai mici ale trecutului! Să privim şi în jurul nostru!

Mohamedanismul s'a trăgănat chiar douăsprezece sute de ani, şi dacă Europa nu i-ar susţineà cadavrul din binepricepute motive politice, i-s'ar sfârşi poate zilele pe loc (Bougand-Szentannai A kereszténység és korunk IV. p. 242).

Ce a făcut învăţatul Foţiu şi certăreţul Cerular? S'au lăsat ademeniţi de strălucirea unor vise profane; au făcut politică din credinţă şi au rupt una din celea mai frumoase ramuri din trunchiul bisericii universale. Că ce-i sfârşitul unei ramure frânte, rămase fără suc de vieaţă, nu e de lipsă să mai accentuăm. Şi aşa starea ei de azi, deci faptele: vorbesc mai presus de orice elocuenţă.

Au făcut propriu — chiar ca protestanţii — o biserică naţională ruptă în toate părţile, deci diametral opusă adevăratului sens primar al bisericii lui Hristos. Dovadă: toate provinciile bisericii acesteia s'au născut şi se nizuesc spre autochefalie naţională independentă de orice centru, cum ar fi d. p. Constantinopolul.

Astăzi însaş biserica constantinopolitană e o biserică curat şi numai grecească, absolut intolerantă faţă de altă limbă liturgică. De aceea au şi căutat toate celealalte provincii bisericeşti orientale, ca după putinţă, să-şi asigure care de care autochefalia naţională.

Ei bine, naţionalismul în biserică îşi are şi înţelesul său prea bine motivat, dar, numai întru cât nu alterează esenţa fiinţii bisericeşti, deci între anumite margine; şi acesta îl admite, ba chiar apără şi biserica romană. Ştim anume, că d. p. şi în basilica sf. Petru din Roma s'a celebrat şi cântat românește după ritul nostru oriental (Răvaşul Dr. Şt. Pop: Între două lumi culturale, 1907. p. 640).

Sau măcar nici nu-i de lipsă să mergem la Roma, căci avem şi în Ardeal caz destul de limpede: Când împăratul Carol VI voi să introducă în catedrala din Alba-Iulia, recâştigată dela calvini, pe noul episcop catolic George Martonfi şi să sfinţească cetatea, lipsindu-i mai mulţi preoţi romano-catolici s'a folosit şi de vre-o 100 de preoţi uniţi — toţi îmbrăcaţi în odăjdii de ale noastre, — dintre cari protopopul Petru dela Daia a chiar liturghisit românește la altarul cel mare din biserica catolică (V. Cipar Acte şi fragm. 90, Laureau Magazin istoric III, 327 şi Dr. Alex. Grama Chestiuni din dreptul şi ist. bis. române unite I. p. 21).

Când s'a pomenit, ca aşa ceva să se fi întâmplat în orient, punem cazul, nici nu chiar în Constantinopol, ci măcar numai în Atena, ori — Moscva?

Din potrivă: aflăm, că simplă fapta unor preoţi, cari au îndrăznit de au liturghisit românește în Constantinopol e cualificată: drept sacrilegiu; ba în 1904 preotul român din Bitolia Teodor Constantin, pentrucă s'a declarat de român şi slujà românește în familii, a fost excomunicat de către patriarh (Dr. Ştefan Pop l. c. p. 641; Vezi refrenul celor de până aci şi în discursul deputatului Dr. Filip Mişea în dieta turcească febr. 4, Gazeta Trans. LXXII. 1909 nrii 16, 17).

Dorinţa Mântuitorului sigur n'a fost, căci n'a putut să fie intoleranţa aceasta. Biserica, în adevăratul ei înţeles, nu e nici a grecilor, precum nu e nici numai a romanilor, nici a sârbilor, nici a ruşilor, nici a românilor numai, ci e biserica „oamenilor“ şi „pentru oameni“ precum nici înaintea lui Dumnezeu nu suntem privilegiaţi după naţionalitate, ci toţi, cari sunt „fii credincioşi“ sunt cuprinşi cu aceaşi dragoste dumnezeiască.

Acestea mai treacă! — Cum stăm cu unitatea bisericii schismatice? În Constantinopol? Faptele nu o vedesc.

Constatinopolul, precum amintirăm, e o biserică pur grecească, iar celealalte provincii bisericeşti, cum e d. p. cea românească (şi în Ardeal şi în regat), sârbească, rusească scl. puţin habar au de ea; despre partea lor la patriarhia Constantinopolului ar puteà chiar aşa să şi nu existe de fel, precum există de fapt.

Biserica orientală până în veacul al IX-lea a avut un Sf. Efrem, un Sf. Ioan Gură-de-aur, un Sfânt Vasile Marele, un Sf. Nazianzen, cu o mulţime de alţi eroi ai virtuţii — şi de atunci? — O parte a bisericii orientale tângeşte gârbovă sub cnuta ţarului, alta parte îşi numeră zilele amărâte sub semiluna sultanului, iar partea a treia în buna ei credinţă, că e liberă: vegetează bolnavă.

Şi cine ar zice, că nu e aşa? voiţi dovezi? Servim!

Biserica apuseană d. p. nici nu are cea mai mică teamă de cererea, ce-ar puteà eventual face în sânul catolicismului biserica schismatică. — Iată ce zice la timpul său inimosul prelat de Orleans, Bougaud: Preoţia aceasta ... cu credinţă vacilantă şi caracter bizantin n'are înrâurinţă asupra firii noastre libere, aprige şi doritoare de înaintare; totul nu-i decât o relicuie învechită fără interes şi primejdie asupra credincioşilor. — Critica această poate fi şi preocupată, poate şi exagerată, dar — netăgăduit — mărturiseşte şi mult adevăr crud, ce numai spre laudă nu poate servì pravoslavnicii orientale schismatice.

Dinpotrivă, câtă valoare ar fi putut aveà în trecutul apropiat şi ar aveà şi azi aceasta biserică orientală, dacă vitregia vremilor nu o desbără de cea apuseană; — e doar fapt îndeobşte cunoscut, că frumuseţa de azi a bisericii apusene — şi în dogmele precisate şi în manifestarea ei d. p. ca putere oratorică — e a se scrie în bună parte farmecului desvoltat odinioară în biserica orientală. — Ei, dar dela schismă încoaci, această ramură isolată în decurs de 1000 de ani necum să fi progresat, ci a decăzut într'atâta, încât azi nici vorbă să se poată asemănà cu starea ei dela separare.

Şi ca să vedem, cumcă cuvintele de mai sus nu-s fără temeiu, nu trebuie să analisăm prea mult, iată Rusia. Vorbeşte desine, n'are lipsă de comentar: Câtă mizerie, neîndestulire şi fărădelege strigă acolo zilnic spre cer — poate nici unde pe lume. — Şi acestea toate, pentrucă sfântul ţar întruneşte în sine atât de armonic supremaţia politică şi bisericească!

Ce face biserica autochefală din România? Tângeşte ruşinos. Te ia mila gândind de-odată la sărăcia românilor — legaţi şi azi de atâtea forme vechi — şi la strălucirea culturală a celoralalţi fraţi: italieni, francezi, spanioli şcl. crescuţi din aceeaş trupină, dar rămaşi în legătura dragostii cu scaunul apostolic: romani după sânge şi romani după lege în zisa Pontificelui Piu X. Chiar şi numai din acest punct de vedere, „schisma“ în sânul românilor e o anomalie şi un ce abson de toată firea, obârşia şi legăturile lor de sânge.

Biserica română din regat e formal compromisă de înşişi fii ei de acolo. Se dau în public neîntrerupt atestate uimitor de sărăcioase despre vieaţa religioasă şi morală a poporului de rând. Preoţimea cea mai mare parte, în lipsa condiţiunilor cuvenite de traiu constitue o massă foarte puţin îngrijită şi mai mult rustică, decât cultă, fără nici o vază, pe alocurea urât decăzută, aşa, încât mai nou: oameni cu dragoste şi cu durere pentru neamul lor românesc, pe care-l văd astfel în prăpastii dau alarme în vileag. (Neamul Românesc IV. 1909 nr. 15. pp. 235—8, 239—40; Slavici: „Biserica noastră“ v. Sămănătorul VIII. nr. 6. 1909 8 Febr. pp. 123—6).

Se descoper oribile sacrilegii, ce rod la viaţa acestor osândiţi clăcaşi moderni; se

cere ajutor şi sanare radicală, ba unii se lasă de toată încăpăţinarea schismatică şi în faţa moralei ultragiate în modul cel mai josnic doresc chiar o supremaţie catolică (sic.) care să-i ducă la liman (Neamul Rom. III. 1908 nr. 138 p. 2188; „Unirea“ XIX. 1909 nr. 1 p. 13).

Unde-i Centrul Unitar? Unde-i Constantinopolul să ajute şi să reguleze? Unde-i *unitatea* aceea, pe care o recitează şi schismaticii în simbolul de credinţă?

Aci numai trebuiesc nici cele pretinse patru puncte de desbinare, nici alte pervertiri dogmatice, căci chiar şi numai mintea sănătoasă judecă şi vorbeşte aci din fapte mai mult, de cât tot zelul şi dialectica celor ce stăruiesc din greu (mai ales la noi în Ardeal) să-şi ascundă ranele de moarte. Nici când şi doar nici unde nu s'a simţit într'atâta urmările bolnave ale rumperii de către Scaunul Apostolic ca şi azi aci!

Biserica schismatică din Ardeal — din pricine, pe cari le vom expune în tractatul din urmă — stă cu ceva mai bine, decât cea din România, dar nu mult o desparte de ea. Din bineînţelese conziderante şi din loialitatea ce ni-o impune faptul că ni-se încrucişează drumurile zilnic, aci nu mai specificăm; ne rezervăm însă dreptul, ca la caz de lipsă — să revenim.

Mai fixăm numai părerea revistei vieneze „Vaterland,“ care în nrul 152 din 1896 vorbind — în legătură cu depunerea mitropolitului al României Ghenadie — despre starea bisericii române schismatice, constată între altele, că: situaţia bisericii româneşti (neunite) este numai un nou argument pentru vechea experinţă, că *biserica orientală ruptă de Roma nici când nu va înflori, ci va progresă tot mai mult spre descompunerea ei internă şi externă*“ (V. Dr. E. M. Cristea Ţara noastră 1909 nrul 7 p. 50). Să trecem însă mai departe.

Ce a produs protestantismul? — Curată, dar curată miserie şi ieremiade neputincioase, precum vom vedeà mai jos. Ce vom zice despre biserica apostată din Anglia?

Aceasta parte de pământ până a nu se dezbină, erà ostrovul sfinţilor; şi de atunci — ce e drept a avut retori, scriitori admirabili, poate şi filantropi mari (în Londra, dacă e de crezut — s'ar ajunge pentru schilavi şi orfani 400.000000 cor. V. Drapelul 1909 nrul 68), — dar sfinţi — de aceştia n'a mai putut produce în faţa lui Dumnezeu (Bougand — Szentannai: A kér. és kor. IV. 217).

Cum stă biserica romană în faţa tuturor acestora? Mai are destul puls de vieaţă? N'au istovit-o cumva brutalităţilor vrăjmaşilor? N'a pierdut oare câtuşi de puţin din vigoarea ei senină? N'a îngenunchiat-o răutatea lumei înfrăţite cu murdării şi patimi fără nume? Nu i-a săpat cumva deja mormântul — cum strigă faliţii de azi — perfidia atâtor fii crescuţi la sânul ei? — căci nu vom să învălurăm şi cocoloşim adevărul, ca la altarele ei strălucitoare slujesc şi apostoli — har Domnului, puţini — cu suflet sec şi mâni mai puţin curate. — Nu cumva îşi numără şi ea zilele?

Nu! — Biserica aceasta formează — şi mai vârtos azi după aproape 2000 de ani — o minunată constituţie *conştie de sine şi unitară fără păreche în lume.*

Ea n'a cedat un singur dram din adevărul propagat dela început, şi înaintează, desăvârşită. cu aceeaş seninătate curată, cu care a pornit pe drumul său în lume, — par'că nimic n'ar fi avut de îndurat în decursul atâtor vremi şi peripetii, pe cari abia ni-le putem închipuì

Pascal se opreşte plin de admirare în faţa ei şi-şi zice: Că un om d. p. e silit adeseori să se acomodeze împrejurărilor, — nu invoalvă în sine nimic extraordinar, şi e lucru firesc; dar că biserica, aceasta matroană încărunţită a rămas pururea statornica — acestui lucru dumnezeesc!

— Ce s'a ales din puternicile împărăţii de odinioară ale syrilor, assyriacilor, babilonienilor, mezilor, perzilor, grecilor, romanilor şcl. — nici chiar amintirea lor n'o prea ştie grosul lumii.

Un Leonida, înainte de-a murì în războiul din preajma Greciei cu cei 300 de Spartani, a încrestat pe una din stâncile urieşe cuvintele acestea: „Drumeţule, mergi si spune Spartei, că am murit cu toţii pentru libertatea ei!“ Se vor fi cutremurat în sufletul lor pe un moment cei simţitori, cari le-au prins de veste, şi ani, zeci — poate sute de ani de-arândul le va fi mai trăit amintirea tot mai puţin vie; dar vremea vine, vremea trece şi şterge toate amintirile din sufletul omenesc, — tot uitare şi putrezire e sfârşitul a toate aci pe pământ. — Ce-s pentru omul de azi arcurile de triumf ale unui Tit ori Constantin? Ce-i Columna lui Traian? Poate un bun prilegiu să ne mai aprindă în suflete din când în când câte-o schinteie din vraja trecutului, pentrucă iarăş stingându-se, să adeverească cruda realitate, că toate-s trecătoare...

Oarecând tremură pământul sub paşii unui Alexandru Cel Mare; cezarii romani: un Caligula şi alţii primesc arderi de prinos şi cult ca un Dumnezeu dela supuşii săi; un Napoleon Bonaparte îşi sfarmă creerii în tăcerea nopţii de-asupra leagănului băiatului său, şi-şi făureşte planuri îndrăzneţe, cum să poată cucerì lumea întreagă spre a i-o lăsà de moştenire; câţi genii n'au poruncit, — prin condeiul. — penelul-dalta-struna lor, — cu un singur gest la ai săi — şi azi, poate numai ruine pustii mai strigă în urma tuturor, poate numele le mai trăieşte, dar fără multă putere şi farmec; cel mult ar puteà servì spre a înfripà o poveste de resemnare: a fost odată...

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Principiile fundamentale sau ***generale ale religiunii creştine*** pentru şcoalele medii şi institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu,* profesor de sf. teologie şi de religiune. Preţul: **1** cor. **20** fil. Se află de vânzare la Librăria Seminarului Teologic gr.-cat. din Balázsfalva—Plaj.

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocenţiu M. Clain“* a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă şi interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. *Să află de vânzare la Librăria sem. teol. din Blaj.*

Istoria Patriei

pentru şcoalele poporale

de *Iosif Marian,* învăţător gr.-cat. aprobată de Ministrul de culte şi instrucţiune publică. Preţul 80 fil. Să află de vânzare în Librăria Sem. teol. din Balázsfalva—Blaj.

Abecedar şi carte de cetire maghiară pentru clasa a II a şcoalei primare cu limba de propunere română. De Ioan F. Negruţiu şi Petru Ungurean. Ediţia a VIII. Prelucrată după noul plan ministerial, (art. XXVII—1907.

Balázsfalva, — Blaj 1909. Preţul **50 fileri.**

Sub tipar **Carte de cetire maghiară** pentru clasele III. IV. V. şi VI. a şcoalei primare cu limba de propunere română. De Ioan F. Negruţiu şi Petru Ungurean.

„Luceafărul“, nr. 18 cu următorul sumar: D. Anghel şi Şt. O. Iosif, Balada lui Bucur (poezie). — I. Paul, Nevasta beţivului. — T. Murăşan, Şoapte (poezie). — V. Stoica, Gândul (după Hafis) (poezie). — Z. Bârsan, Mărul. Dramă în 2 acte. — Ştefan Braborescu, Cele două porumbiţe (poezie). — I. Agârbiceanu, Părintele Vart. Bogdan. — Vasile Stoica, Şi-o să pornesc (poezie). — Oct. C. Tăslăuanu, Arta în România. — Dări de seamă: George Panu: Amintiri dela Junimea (G. Bogdan Duică). — Cronică: † Dr. I. T. Mera. Cartea de aur. Înfiinţarea „societăţii scriitorilor români“. Ştiri. — Poşta Redacţiei. — Ilustraţiuni; Cula din Pojogeni-Gorj. Culă din Groşera-Gorj. Troiţă din Prahova. Troiţă din Vâlcea. Planurile d-lui G. Lupu. Compoziţie originală după ouă încondeiate aplicată la ceramică de d-şoara M. Panaitescu. Casa şi poarta lui Mogoş. în comuna Ciauru-Gorj. Faţada casei lui Mogoş.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

EDICT.

Dupăce *Elisabeta Chiş,* gr.-cat. din Ernea-săsască, de 11 ani şi-a părăsit pe legiuitul său bărbat *Avram Ionaş,* gr.-cat., tot din Ernea-săsască, şi nu se ştie ubicaţiunea aceleia, să citează prin aceasta, ca în termin de 1 an şi o zi să se prezenteze înaintea subscrisului For matrimonial, căci altcum procesul divorţial urzit în contra-i, de către numitul său bărbat se va pertractà şi decide şi în absenţa respectivei femei.

Dela presidiul Forului matrimonial gr.-cat. de I. instanţă al eparhiei protopopeşti a Ibaşfalăului.

Ibaşfalău în 20 Septemvrie 1909.

George Simu,
protopop

(48) 1—1.

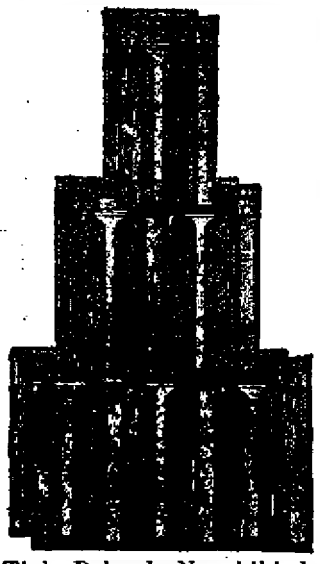

Țigla Bohn de Nagykikinda.

In propriul interes.

Primește numai țigla **BOHN**

din **Nagykikinda** și **Zsomboly** respingând ori ce altă **țiglă de calitate inferioară** pentrucă numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mustre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 10—?

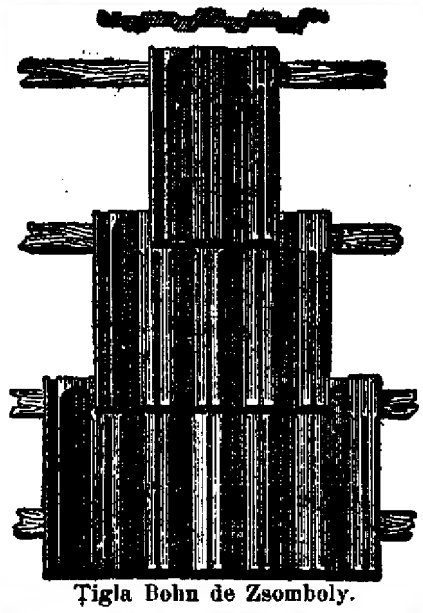

Țigla Bohn de Zsomboly.

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de **Buziaș**

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(35) 6—12

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 44—52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 43—52

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(46) 42—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mâutnite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

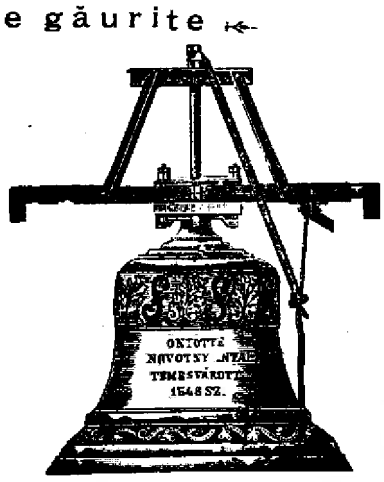

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 42—?

Întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune. edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutreturi și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95.816.412 coroane.	**9.882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare. pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. Blaj, 2 Octomvrie 1909. Numărul 38

Romano-catolicii maghiari şi ordinaţiunea lui Apponyi.

— *Articol din afară.* —

In chestia ordinaţiunii ministrului Apponyi, ni-s'a dat o lovitură din partea de unde ne aşteptam mai puţin, adecă din partea clerului înalt rom.-cat. din patrie şi a partidului poporal, căci părerea acestora credem, că o exprimă profesorul universitar şi prelat papal Dr. Kiss János în articolul de fond al ziarului autorizat al partidului poporal „Alkotmány“ Nr. 226 c.

Zic, că din partea acestora ne-am aşteptat mai puţin să fim, nu numai părăsiţi, ci chiar combătuţi în lupta cea sfântă ce o purtăm pentru drepturile bisericii noastre. Clerul înalt catolic, ca propovăduitor al adevărului ar trebui să aibă atâta simţ de dreptate şi atâta dragoste creştinească, ca să vadă grozava injurie şi nedreptate ce ni-se face din partea unui ministru orbit de şovinism şi să ne dea ajutor într'un moment atât de critic pentru biserica noastră. Iar partidul poporal, ca un partid ce necontenit trimbiţă, că în toată activitatea sa politică şi socială, este condus de principiile sfinte ale religiunii creştine, încă ar trebui să ţină cu bărbăţie la acele principii totdeauna şi să apere pe cei oprimaţi şi nedreptăţiţi, iar nu numai să paradeze cu creştinismul şi să se folosească de el ca de un epitet bun de amăjit poporul incult şi pe cărturarii naivi (sunt şi între ai noştri destui!)

Ce vedem însă? Iată, că vine un profesor universitar, unul dintre cei mai distinşi prelaţi ai bisericii rom.-catolice din patrie şi la locul de frunte al organului oficios al partidului poporal, nu numai, că apără „nebuna poruncă a tiranului celui păgân“ şi o prezintă, ca pe un act cu totul legal, ci îl prezintă pe autorul ei, ca pe un erou al dreptăţii, care faţă de antecesorii săi, cu adevărat mai brutali decât el, este înger nevinovat şi numai clerul şi vlădicii români sunt nişte orbi întunecaţi, nişte proşti, cari nu ştiu ce şi cari sunt drepturile bisericilor şi legile patriei. Dar decând Doamne, devine un păcat virtute, o nedreptate adevăr, numai pentrucă altcineva a comis un păcat mai greu şi o nedreptate mai mare?

Ca să justifice procedura ministrului se provoacă autorul articolului la §. 17 al art. de lege 44 din 1868, care spune, că ministrul are dreptul să statorească limba de propunere în şcoalele de stat, dar nu vreà să cunoască alţi paragrafi de lege (58 şi 63 art. 38—1868), cari în mod special ne dau nouă dreptate. Nu vreà să cunoască nici învăţătura bisericii catolice, care în privinţa instrucţiunii şi a creşterii religioso-morale a fiilor săi, nu permite nici unei autorităţi profane amestec nici în fond nici în formă. Pe temeiul acestei învăţături şi al legilor patriei şi având în vedere situaţia specială a bisericii noastre, au luptat şi luptă arhiereii noştri, urmaţi şi admiraţi de toţi fii bisericii, pentru dreptul limbii noastre. Şi în această luptă măreaţă nu vor şi nu pot cedà în veci, fiind aceasta o chestie de principiu, în care nu e permis să cedeze nici cât e un grăunte de muştar.

Căci, bine să-şi însemne şi clerul catolic, aci nu e vorbă numai de aceea ca pruncii români să zică câteva rugăciuni în limba statului, ci e vorbă de amestecul prepotent al statului într-o chestie curat bisericească şi încălcarea unui drept cardinal al bisericii. Şi dacă biserica cedează azi, când se cere un minimum, nu va mai aveà dreptul să reziste când i-se va cere totul. Căci dacă ministrul Apponyi cere azi să se propună ungureşte numai o parte a catehizmului şi numai în anumite clase, mâne poimâne poate veni altul şi pe acelaş temei să pretindă întreaga catehizare în limba maghiară şi mergând mai departe să zică, că după ce pruncii nu se ştiu rugà de cât ungureşte să cânte şi în biserică în aceiaş limbă. Iată dară că dintr'un lucru de nimica, cum îl socotesc catolici azi, se poate naşte o luptă religioasă cu urmări foarte funeste.

Şi apoi bine să-şi însemne clerul catolic şi partidul poporal zisa proverbului: „azi mie mâne ţie“; sau dacă acuma ei aplaudează pe „*marele catolic*“ Apponyi pentrucă asupreşte pe proştii de valahi, poate veni şi în Ungaria un ministru de culte calvin sau francmason care să nu mai tracteze cu mănuşi cu clerul şi cu biserica catolică fără să le măsure cu măsură şi mai rea de cât cum ne măsură acuma. Atunci nimic nu le va mai folosi lăudăroşia cu patriotizmul, nici linguşirea scârboasă de azi, ci vor fi loviţi fără de milă şi vai amar le va cădeà ceasul suferinţii după traiul îmbuibat de acum, care îi face să ne despreţuiască pe noi cei prigoniţi! Şi nu vor aveà nici măcar mângâierea de a ne aveà soţi de suferinţă; nu, căci noi faţă de nişte fraţi atât de vitregi nu vom puteà aveà compătimire. Căci dacă ei samănă azi ură şi duşmănie vor gustà la timp roadele lor.

Iar dacă aceia dintre clerul înalt catolic, cari sunt de aceeaş pănură cu dl Dr. Kiss János cugetă, că o asfel de tractare cu cei de aceeaş credinţă este compatibilă cu sublima lor chiemare de păstori ai bisericii lui Hristos şi cu dragostea creştinească, halal de aşa clerici! Lapede-şi înca-i pielea de oaie în care sunt îmbrăcaţi şi arete-se în haina lor adevărată de slugoi ai guvernului şi de agenţi ai şovinismului, ca să ştie toată lumea, că are de a face cu nişte farisei şi amăgitori vrednici de dispreţul tuturora.

Şi în urmă, dacă partidul poporal crede, că prin ţinuta sa în cazul de faţă va puteà îndulci voivozii şi îmblânzi zăvozii kossuthismului, ca să-l mai sufere pe lângă oala cu carne a puterii, ţină-se de societatea acelor tovarăşi fără Dumnezeu şi nu mai amăgească poporul creştin cu duplicitatea sa.

x.

Constituţiunea turcească şi speranţele Românilor-Macedoneni.

IV.

Chestiunea noastră bisericească trebuieşte discutată din toate punctele de vedere umanitare, religioase, şi etnice fără patimă, sau alt interes contrar logicei; ci dintr'o sinceră şi leală convingere; şi cum până în momentul de faţă, nu mi-se poate nimic imputà; de oarece n-am fost amestecat în nici una din combinaţiunile meschine, ne-urmărind interese personale şi protivnice sfintei noastre cauze, stând departe de orice amestec în certurile de clică şi căpătuială dintre unii şi alţii; ci am urmărit cu viu interes mersul progresiv al neamului nostru românesc din imperiul turcesc, pe cale pacinică şi deplină unire cu toţi correligionarii, cred, că compatrioţii mei n-au ce zice în contra părerilor mele, ce mi-le desfăşur prin coloanele mult cetitului şi apreciatului ziar bisericesc „Unirea“ al fraţilor noştri din Transilvania, care a avut amabilitatea extremă, a-mi dà ospitalitatea de a-mi publicà părerile mele în această palpitantă chestiune eclesiastică şi a face cunoscut lumii civilizate, că un popor de ginta latină şi de credinţă creştină este asuprit şi împiedecat a-şi cultivà credinţa lui creştină în limba maternă, după preceptele Mântuitorului Nostru Isus Hristos şi ale sfinţilor Apostoli, de către Patriarhul grec din Fanar, ce se pretinde a fi reprezentantul Bisericii lui Hristos.

Înţeleg, ca noi Românii să avem oare cari neajunsuri din partea guvernului Imperial, care prin autoritatea ce o are asupra noastră, ca supuşi (raia) ce-i suntem, să ne constrângă şi oblige a confesionà preceptele coranului, dar când însuş guvernul imperial, ca unul ce este considerat de noi toţi creştinii de păgân, ne lasă toată latitudinea a ne închinà lui Dumnezeu în limba părintească; cum trebuie să cualificăm dar atitudinea anti-umană şi creştină a aceluia, ce-şi însuseşte dreptul de a fi şeful suprem al întregii biserici ortodoxe? Eu nu găsesc un termin potrivit pentru un asemenea şef al Maicii Bisericii, las ca toţi creştinii din întregul univers să judece, dacă atitudinea lui faţă cu noi Românii din Macedonia şi din întreaga Turcie, cari ne revindecăm drepturile noastre uzurpate de această Patriarhie, de atâţa amari de secoli, este creştinească, părintească, canonică; şi după cari dogme suntem opriţi a zice în casa Domnului, un „Doamne miluieşte,“ sau „Tatăl nostru“ în limba noastră părintească, care e cea românească? Acest sfânt Patriarh şi aceşti sfinţi Episcopi, trebuie să ştie, că mamele noastre nu ne-au învăţat la început a ne închinà lui Dumnezeu în greceşte cu „*Κύριε ἐλεῖσον*“ şi *Πατερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς*;“ ci în dulcele graiu românesc: „Doamne miluieşte“ şi „Tatăl nostru,“ carele eşti în ceruri etc.;“ prin urmare le putem spune, că atitudinea lor faţă de noi este anticreştină; şi atât din partea noastră, cât şi a întregii creştinătăţi merită a fi despreţuiţi, şi cu asemenea feţe bisericeşti să rupem pe viitor orice legătură; iar drepturile noastre să le cerem dela Înaltul şi înţeleptul guvern al M. S. Imperiale Sultanul, ca şi nouă Românilor, supuşii săi leali, a ne face deplină dreptate, dându-ne un şef bisericesc naţional independent de Patriarhia grecească sau Exarhia bulgărească; iar din contră, să recunoaştem ca cap al bisericii noastre naţionale pe Prea Sfântul Părinte *Papa dela Roma,* singurul şi adevăratul locţiitor al bisericii Mântuitorului Nostru Isus Hristos.

Chestiunea noastră eclesiastică, în faza în care se găseşte actualminte, are o asămănare identică cu chestiunea ecclesiastică a fraţilor noştri din Transilvania, unde acum două sute şi mai bine de ani, o parte din ei erau ameninţaţi, ca şi noi, a-şi perde avutul bisericesc şi autonomia ei naţională.

Odată cu perderea acestui drept sacru, evident, că naţionalitatea română erà periclitată.

Să notăm bine, că aceşti fraţi ai noştri pe acelea vremuri grele, ca şi astăzi erau bine organizaţi, având episcopi, protoerei şi un număros cler instruit, iar nu cum suntem noi lipsiţi, cu desăvârşire de organizaţie bisericească.

După multă trudă şi jertfe pentru emanciparea neamului românesc de influinţa covârşitoare a reformiştilor, n-au existat a luà aceea fermă şi deamnă deciziune patriotică, în frunte cu Mitropolitul lor ortodox Atanasie şi toţi Episcopii, cu întregul cler ortodox-român a recunoaşte ca cap suprem al bisericii ortodoxe-române pe Chiriarhul bisericii romane, care este *Papa dela Roma,* fără însă a li-se atinge dogmele ortodoxe prin această patriotică şi frăţească unire.

Cu chipul acesta, biserica ortodoxă-română a fost salvată; şi în acest decurs de două veacuri, ea a progresat enorm de mult;

FOIŢĂ.

4 Octomvrie.

Mijeşte câmpul amorţit
Sub pala brumei argintii,
Cărunt stă codrul părăsit
De-a pasărilor armonii.

Iar vântul greu prin crâng gemând
Cu freamăt trist, desperător,
Aşterne frunzele pe rând
La malul mutului izvor.

Nici flori — nici frunze... tot e mort;
In lume toate se sfârşesc;
Dar cele ce în suflet port,
Nu trec, nici nu se veştezesc.

De nu pot astăzi să-ţi culeg
Nici flori, nici frunze pe pământ,
Nici graiul meu să mi-l dezleg,
O lasă-mă atunci să-ţi cânt:

„Un îngeraş blondin în rai
„Pe-un disc de aur blând scrià
„Cuvinte dulci din al său grai
„Şi nimănuia nu spuneà.

„Atunci i-am oferit un crin
„Să-mi spună ce e scris pe disc,
„Iar el mi-a zis cu glasu-i lin:
„E ziua Sfântului Francisc.“

P. Neagu.

SONET.

Lăsaţi-mă să cânt a mea durere
Ce fără milă, inima-mi zdrobeşte!
Ah, vesela natură'ntinereşte, —
Se zbate pieptu-mi fără mângâiere!

Acea dulceaţă s'a schimbat în fiere,
Chiar somnul fuge, mă despreţuieşte;
Cu mine nimeni nu compătimeşte,
Decât a sării tainică tăcere!!

Iar tu lipsit de griji amărâtoare
In veselie guşti plăcute oare:
Departe-i gândul tău de mine!

Aceasta-i a ta vie mulţumire?
Iţi răsplătesc mânia cu iubire,
Acum chiar eu mă mai gândesc la tine!

P. Neagu.

SONET.

Pe-aripi de-argint un înger se coboară
De-asupra leagănului de pruncie,
In fragedul meu suflet tainic scrie
Menirea mea; apoi spre ceriuri sboară.

De-atuncia nu mai poate ca să moară
Din pieptul meu, o dulce Românie,
Un dor nemărginit ca să-ţi învie
Străbuna-ţi glorie de-odinioară.

Norocul tău ducându-te de mână
Va pune pe-a ta frunte de stăpână
A fecioariei tale diademă.

Menirea mea vieaţa-or să-mi jertfească
Ca'n veci în fruntea ta să strălucească
A gloriei şi-a culturei dulce stemă.

P. Neagu.

Haz.

Muşteriul: Mi-aşi comandà un rând de haine, banii însă nu i-aş puteà dà până peste un pătrar de an.

Croitorul: O, mă rog, aceasta nu face nimic.

Muşteriul: Atunci pe când le-aş puteà căpătà.

Croitorul: Aşa cam peste trei luni.

având în sinul ei oameni destoinici, cari ţin sus stindardul ortodoxii şi românismului din întreaga Ungarie. Nu mai departe, decât în timpurile actuale, asistăm cu toţii şi suntem mândri de vigoarea lor bărbătească, cum ţin piept cu duşmanii neamului, cari vor să eschidă limba românească din învăţătura religiunii pe la şcoli.

Bravii noştri fraţi din Transilvania, cu cari întregul popor românesc se mândreşte azi pentru naţionalismul lor nemărginit şi luptele titanice ce le duc cu cărmuitorii lumeşti, au făcut un act de abnegaţiune şi de o profundă înţelepciune, când au hotărât unirea lor cu mama Roma, fără a se dedà la vre-una din tergiversările meschine ale unor declasaţi şi vânduţi ca Iuda, pentru un blid de linte; sacrificând interesele şi viitorul neamului românesc. ***Biserica ortodoxă română unită cu Roma,*** *azi face fala neamului nostru în lumea civilizată.*

Avem dar de exemplu pe fraţii noştri din Transilvania, cari unindu-se cu mama Roma şi-au asigurat înainte de toate neamul şi apoi toate instituţiunile culturale.

Afară de fraţii noştri din Transilvania, mai sunt şi alte popoare creştine ortodoxe, cari recunosc de şef spiritual pe Papa dela Roma. Nu mai departe avem de exemplu chiar poporul Albanez din nordul Albaniei, în provincia aşa zisă Meridita, cari de când au rupt cu desăvârşire legăturile confesionale cu Patriarhia grecească din Fanar, au progresat enorm de mult, având un cler bine instruit şi instituţiuni culturale model, de când au trecut sub egida părintească a Patriarhului din Roma; pe când ceialalţi albanezi ortodoxi, cari din nenorocire încă se ţin de tulpana Patriarhului grec din Fanar, zac în neagra mizerie, sunt lipsiţi cu desăvârşire de şcoli naţionale, au un cler ignorant, ca şi întregul cler grecesc, şi-au pierdut noţiunea de a distinge religiunea de naţionalitate; precum sunt şi unii renegaţi din ai noştri, ce se zic grecomani şi cari în ignoranţa lor despreţuesc limba părintească, pentru interese meschine. Noi însă cum stăm cu clerul? Nici nu se poate mai prost din toate punctele de vedere:

1. Că în decurs de 50 ani n-am fost în stare să înfiinţăm un seminar, de unde să iesă o pleiadă de tineri, vrednici pentru preoţie.

2. Câţiva preoţi pe cari i-am atras în partea noastră, parte sunt bătrâni, parte cu desăvârşire lipsiţi de cunoştinţele elementare, spre a puteà fi cu adevărat conducătorii poporului nostru. Cu asemenea păstori sufleteşti un popor şi o biserică merge cu paşi repezi spre perire.

Dacă vom continuà mai departe cu această stare deplorabilă, nu ştiu zeu, unde vom ajunge.

Conducătorii noştri trebuie să fie prevăzători; căci prăpăstia e mare, ne găsim inferiori în toate privinţele, chiar faţă cu Bulgarii şi Sârbii.

Nu este oare de datoria lor să chibzuiască, cât mai este timp, că în fine a sosit ceasul, în care să ne scuturăm jugul de nefasta Patriarhie grecească şi să apucăm calea mântuirii spre Roma, singura, care ne poate procurà un cler instruit şi alte multe îmbunătăţiri?

Un Român Macedonean.

REVISTE.

Budapesta. După multă trăgănare şi codire guvernul şi-a dat dimisia, dar ochind mereu şi lucrând din răsputeri să ajungă din nou la putere, unde e aşa de bine şi comod să stai. Monarhul le-a primit dimisia, încredinţându-le, — până la formarea noului cabinet —, conducerea interimală a afacerilor.

Lupta între partidul 48-ist şi 67-ist s'a început cu toată puterea ce o dă râvna nesaţioasă de a ajunge cu orice preţ la putere.... Armele nu se caută şi nu se aleg, arsenalul corupţiei are arme de tot soiul — numai cinstite nu. Suspicionări şi dintr'o parte şi dintr'alta; iar licitaţia, pe ascuns, merge ca la concursele cele mai murdare. Kossuthiştii vreau singuri domnia, doar numai ei ar fi în stare să ducă fericita Ungarie la faliment, constituţionalii însă îşi reclamă şi ei partea lor de muncă destructivă. Spaima cea mai mare pentru 67-ist e audienţa, ce s'a acordat lui Kossuth, ei cunosc pe Kossuth şi aderenţii lui, şi se tem, că aceştia vor promite toate şi Monarhul le va lăsà lor puterea.

Se afirmă, că Kossuth va prezentà Monarhului planul de astă al lui Lukács, care-l îmbia-se pe aceea vreme 48-iştilor. Planul acesta, după cum se ştie, cuprinde, prelungirea privilejului de bancă, formarea unui cabinet 48-ist cu 3 ministri 67-işti, votarea cheltuelilor pentru armată şi votarea reformei electorale. Faptul acesta îi irită grozav pe 67-işti şi de aceea ei privesc cu răutate în faţa audienţei lui Kossuth la rege. Singura lor nădejde residă în aceea, că regele eventual nu va stà acum de vorbă cu 48-iştii.

Dacă s'ar întâmplà, ca regele să refuze şi proiectul lui Kossuth, atunci ar urmà să fie numit un guvern extraparlamentar în frunte cu Khuen-Hedervary eventual cu Lukács.

Exprim-ministrul Wekerle a călătorit la Viena, unde a fost primit în audienţă de rege, care-i va comunicà decisiunea Sa cu privire la actul de demisiune a cabinetului. Dacă regele va decide, ca guvernul Wekerle să plece definitiv, atunci Wekerle va recomandà Monarhului ca urmaş al său pe Kossuth a cărui audienţă se aşteaptă să urmeze. In scopul acesta Kossuth va călători la Viena

E foarte problematic dacă între astfel de împrejurări se va puteà formà noul cabinet până la 5 Oct. când se va ţineà proxima şedinţă a Camerei. De sine înţeles, că dacă până în această zi ţara nu va aveà nou guvern. Camera din nou va fi ajurnată pentru câteva zile. De oarece se presupune, că partidul independenţei va luà poziţie împotriva ajurnării Camerei, Wekerle va aduce cu sine autograful prea înalt prin care s'ar ajurnà Camera.

CORESPONDINŢE.

Sfinţire de biserică.

Reteag, la 22 Septemvrie 1909.

Vin a raportà despre sfinţirea bisericii din Canciu, în tractul protopopesc al Reteagului, act îndeplinit la 19 a lunii curente, tocmai la anul după sfinţirea bisericii din Baţa, tot în tractul Reteagului. Dovadă că — *exempla trahunt.* Dacă o mână de oameni din Baţa, au putut să ridice o biserică frumoasă, de ce să nu poată face aceasta Cancenii, un popor compact de aproape o mie suflete?!

Fără multă pregătire, însufleţit de preotul local On. Pompeiu Făgărăşan, — care a mai condus zidire de biserică în Şintereag, tractul Betleanului, — poporul s'a apucat de lucru şi cu ajutorul Celui Prea Înalt, în onoarea Căruia s'a edificat biserica a terminat-o.

Popor mai mult sărac, decât bogat, întrucât parohia Canciu se află sus între creştele pădurilor, cari se rămuresc dela Cibleş şi Ciceu, la înălţime de 300—400 metri peste nivelul mării, puţinul lui hotar deschis îl formează nişte coaste piezişe, iară locul mai plan şi pădurile sunt proprietatea erariului.

Şi iată acest popor a făcut jertfă de peste 20 mii cor., cât a costat frumoasa biserică edificată şi a săvârşit un act de eroism acest popor împreună cu preotul său. Căci eu nu ţin de erou numai pe celce cu dispreţul morţii în suflet merge în faţa gloanţelor de tun şi de puşcă, să răsboiască pe inimic, ci ţin de erou şi pe acel individ sau popor, care cu mijloace slabe, însă cu o hotărâre bărbătească plină de curaj şi îndrăsneală, duce îndeplinire un lucru mare.

Ca o răsplată oarecare a jertfei sale i-s'a făcut deci bucuria sfinţirii bisericii.

Bătrânul episcop, a delegat la actul acesta pe Magnificul Domn *Ioan Georgiu*, canonic şi vicar general episcopesc, însuş fiu al ţinutului acestuia, întrucât să trage din comuna Strâmbul, hotarnică cu Canciul şi iubit de toţi fii acestui ţinut.

A sosit în comuna Canciu, însoţit de protopopul tractului P. On. *Ioan Goron* şi de preotul *Mateiu Pop*, din Ocna-Dejului pe la oarele 9 dimineaţa, întimpinat fiind în sunetul clopotelor.

După săvârşirea mânecatului în biserica cea veche şi după luarea rămasului bun dela aceia, procesiunea a venit la biserica cea nouă, unde îndată s-a făcut sfinţirea apei şi binecuvântarea bisericii cu încunjurarea ş·

cetirea evangeliilor în celea patru cornuri şi stropirea bisericii celei nouă cu apă sfinţită.

Începându-să sf. liturghie solemnă, a pontificat Magnificul Domn delegat episcopesc şi au concelebrat următorii preoţi: *Ioan Goron,* protopop în Cuşdrioara, *Augustin Bud,* Strâmbu, *Constantin Iuga,* Negrileşti, *Teodor Brehar,* Leleşti, *George Isaiu,* Ciceu-Cristur, *Gregooiu Ciuntereiu,* Ambrişiu, *Al. Sighiartău,* Agrieş, şi subsemnatul.

Predica festivă a ţinut-o Magnificul Domn *Ioan Georgiu,* care în stil poporal mânecând dela textul evangheliei zilii cu talanţii a arătat în mod măiestru, ce frumos a ştiut folosì poporul Cancean talanţii daţi lui, — arătând apoi însemnătatea bisericii; întrucât e casa lui Dumnezeu, şi casă de rugăciune, ca loc unde pe altar să scoboară sub specia pânii şi a vinului Domnul Nostru Isus Hristos cu dumnezeirea şi omenirea sa.

Poporul adunat în număr de câteva mii, va păstrà în frumoasă amintire actul sfinţirii bisericii din Canciu şi pe dignitarul bisericesc, care i-a vorbit aşa de aproape la inimă.

Terminându-se predica, Magnificul Dn împărtăşì poporului binecuvântarea arhiereului bătrân.

După sf. liturgie s-au cetit prin preotul local *Pompeiu Făgărăşan,* numele acelor poporeni, cari au ajutorat biserica cu daruri, făcându-se ctitori ai sf. biserici. Apoi prin câţiva preoţi s'a cetit sf. maslu asupra mai multor poporeni, aflători în biserică.

Nu pot trece cu vederea, să nu amintesc, că actul sânţirii şi solemnitatea sf. liturgii a ridicat-o mult teologul absolut de Gherla, *Petru Viman,* care cu voacea sa puternică, voluminoasă şi bine cultivată, a stârnit mult pietatea în cei prezenţi, ba la cuminecariu, a stors chiar lacremi din ochii multor creştini. Accentele: M-ai urgisit, m-ai urgisit, că am călcat poruncile tale şi am părăsit legea ta... erau o mărturisire duioasă parecă a tuturora, căci cine Doamne, este fără păcat?!

După terminarea celor sfinte, s'a ţinut banchet.

Notez, că la solemnitate au luat parte şi spect. domn primpretor districtual *Gajzágó,* ca reprezentant al administraţiunii, care a accentuat stima, ce o poartă preoţimii, din care cauză bucuros iea parte la întrunirile preoţimii, cu carea vreà se conlucre spre binele poporului.

Nu pot terminà acest raport, fără de a felicità şi pe aceasta cale atât pe preotul, cât poporul din Canciu pentru fapta mare dusă în deplinire dorindu-le imitatori exemplului, ca la anul iarăş să avem fericirea de a luà parte la un asemenea act de sfinţire de biserică în acest tract.

Şi nu pot terminà fără de a dorì preotului şi poporului din Canciu ajutor dela Dumnezeu, însufleţire şi perseverenţă la resolvirea *celor două probleme,* puse la inima lor prin Magnificul Domn delegat episcopesc tot cu aceasta ocaziune, de a zidì în parohia Canciu cât mai curând: *Şcoala nouă şi casă nouă parohială.*

Dumnezeu să ajute!

Ioan Sonea,
preot.

Adunarea generală a „Asociaţiunii".

Programul

festivităţilor ce se vor aranjà din prilejul adunării generale a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român",

Luni, 11 Octomvrie st. n. 1909.

Primirea oaspeţilor. Seara de cunoştinţă la oarele 7 şi jum. în „Restaurantul Brote" (Palatul arhidiecezii).

Marţi, 12 Octomvrie st. n. 1909.

La oarele 8 şi jum. serviciu divin în catedrală (Str. Măcelarilor) şi în biserica gr.-cat. din Poarta-Turnului.

La oarele 10 şi jum. a. m. şedinţa I. a „Asociaţiunii" în sala festivă a „Casei Naţionale." Imediat conferenţa domnului Ioan Agârbicean.

La oarele 1 şi jum. p. m. banchet în sala dela „Unicum" (str. Poplăcii).

După banchet vizitarea instituţiunilor culturale româneşti din Sibiiu: Catedrala, Muzeul „Asociaţiunii", Şcoala de industrie etc.

La oarele 8 seara concertul „Reuniunii române de muzică din Sibiiu," în sala dela Gesellschafthaus.

Miercuri, 13 Octomvrie 1909.

La oarele 10 a. m. şedinţa II. a „Asociaţiunii" în sala festivă a „Casei Naţionale".

La oarele 4 p. m. şedinţa festivă a secţiunilor ştienţifice literare.

Conferenţa dlui Dr. V. Braniste *„Despre Alexandru de Mocsonyi".* Împărţirea premiului „Andreiu Mureşan".

La oarele 8 seara petrecere cu dans aranjată de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu" în sala dela „Gesellschaftshaus."

Spre orientare anunţăm, că *Joi* sara, în 14 Octomvrie se va reprezentà în teatrul orăşănesc *„Jertfa",* dramă într'un act de dl Miclescu şi *„Şezătoarea"* domnului Tib. Brediceanu.*)

Comitetul aranjator.

*) Cei ce doresc să fie încuartiraţi la Hotelul (Römischer Kaiser, Neuriehrer, Mihaiu, Schmidt, Barbu) sunt rugaţi, să-şi angajeze singuri de timpuriu camerele necesare. Cei ce prefer a fi adăpostiţi în cuartire particulare, binevoiască a se anunţà cel mult până la 5 Octomvrie n. la dl Romul Popescu funcţionar la Albina, în Sibiiu-Nagyszeben. Bilete pentru banchet à 6 cor. tacâmul, pre cum şi pentru producţiunile artistice — à 3 cor. à 2 cor. 1 cor. — să pot procurà la cassierul dl Eugen Vancu în birourile „Asociaţiunii" în zilele 10—13 Octomvrie st. n. Onoratul public este cu inzistenţă rugat să binevoiască a să anunţà din bună vreme, mai ales pentru banchet. Eventuale informaţiuni să pot cere dela biroul „Asociaţiunii" (Casa naţională, Stadtpark).

Noutăţi.

Ştiri personale. Escelenţia Sa Mitropolitul Victor, însoţit de inginerul arhidiecezan Ioan F. Negruţiu, a plecat Luni la amiazi la Sarasău, spre a-şi cercetà familia. I. P. S. Sa va lipsi cam 2—3 săptămâni dela reşedinţă.

— *Anastasia Maniu* din Zagra, a fost numită învăţătoare la şcoala civilă de fete din loc.

Hymen. *Virgil Pop,* cleric absolut şi *Regina Banciu,* — fidanţaţi.

— *Gheorghe Vamoş,* teolog absolut şi *Valeria Vălean* — logodiţi.

Reuniunea St. Maria a credincioşilor gr.-cat. din Dumitra şi-a ţinut a 4-a adunare generală în 28 August a. c. După vorbirea de deschidere în care să aduce aminte membrilor de îndatoririle ce au luat ca membrii acestei Reuniuni, se ceteşte darea de samă despre lucrarea săvârşită în decursul anului. Anume: la sărbătorile P. C. Vergure Maria s'a cetit rugăciunea Paraclisului şi s'a ţinut membrilor vorbiri cu îndemnuri de a urmà virtuţile alese şi frumoase a P. C. Vergure Maria, şi de a se abţineà în cinstea acestei mame bune dela înjurături şi vorbe necurate, de a rosti zilnic „Născătoarea" în cinstea Ei. Scopul de a înfrumseţà biserica şi l-a urmărit Reuniunea în anul acesta cumpărând un potir şi aparţinătoarele, un feşnic, perdele la uşile altarului şi o frumoasă candilă, toate în preţ de 130 cor. După adunare unii membrii s'au mărturisit şi în ziua următoare s'au cuminecat. Să urmăreşte cu insistinţă facerea iconostasului la biserica cea nouă pentru care Reuniunea are aproape 300 cor.

Pro domo. Cu prilejul adunării generale a Reuniunii de misiuni, ni-s'au pus din mai multe părţi întrebarea, dacă nu credem, că a sosit timpul să scoatem „Unirea" de mai multeori la săptămână? Mărturisim, că ori cât de mult ne înveseleşte interesul ce ni-l arată fraţii preoţi, în faţa restanţiilor de zeci de mii, cu cari avem să luptăm, nu putem face nici un pas înainte. Rugăm pe fraţii preoţii, să ne ajute a ieşi din această încurcătură şi bucuroşi le facem plăcerea. Fiecare să grăbească a-şi plăti abonamentul restant şi a nisui să fie în ordine. Iar cei ce n-au restanţii binevoiască a ne spedà banii anticipative, cum e şi cuviincios şi atunci ajutaţi şi noi, suntem gata a face tot ce ne stă în putinţă. Până la sfârşitul anului se pot regulà încă multe restanţii, aşa, că anul ce vine ar puteà aduce îmbunătăţiri. Să speràm.

„Moise Păcurariu," piesa teatrală poporală, în 4 acte şi 1 tablou, a dlui Dr. D. Stoica a fost onorat de „Societatea pentru fond de teatru român," cu 300 cor. Tot Societatea se va îngriji şi de tipărirea piesei.

Constituire. „Societatea de lectură" a elevilor gimn. gr.-cat. sup. din Blaj şi-a ţinut şedinţa constitutivă în 19 Sept. 1909, alegând următorul comitet: president: T. Cernău cl. VIII; secretar: Romul Moldovan cl. VIII; bibliotecar: Vasile Cerghizan cl. VIII; notar: Emil Cheţian cl. VII; vicebibliotecar: Septimiu Smigelschi cl. VII; cassar: Aron Demian cl. VII; controlor: Aurel Ramonţau cl. VIII. In comisia pentru cenzurarea lucrărilor au fost aleşi din cl. VIII: Septimiu Câmpian, Greg. Biji, Ales. Oltean; din cl. VII: I. Modrigan, Ariton Pescar şi I. Pop.

Dela Cluj. In şedinţa plenară a direcţiunii institutului de credit şi economii „Economul" din Cluj, ţinută în 25 Septemvrie n. 1909 s'a decis deschiderea Mesei studenţilor academici la 1 Octomvrie n. 1909. — Cele 16 locuri la masă, pe lângă cari s'a mai creat, ulterior unul, s'au conferit următorilor petenţi: 1. Laurenţiu Oanea stud. iurist, 2. Vasiliu Suciu stud. în filozofie, 3. Demetriu Crăciun stud. iurist, 4. Ulpian Ştefan stud. medic, 5. Ioan Lup stud. medic, 6. Ştefan Oniga stud. iurist, 7. Aurel Gitta stud. în filozofie, 8. Al. George Flore stud. în filozofie, 9. Mihail Novacu stud. în filozofie, 10. Petru Musca stud. medic, 11, Ciprian Rus stud. în

filozofie, 12. George Chelemen stud. iurist, 13. Victor Crainic stud. medic, 14. Laurenţiu Rus stud. medic, 15. Ieronim Stoichiţa stud. iurist, 16. Victor Stanilă stud. medic, 17. S. Filipoiu stud. iurist, iar pentru cazul vacantei sunt primiţi: 1. Aurel Boteiu stud. medic şi 2. Ioan Plosca stud. iurist. Mai departe s'a decis, ca pe viitor masa studenţilor din Cluj, — să se numească pentru toate timpurile Masa studenţilor academici „Dr Aurel Mureşian," întru recunoştinţa meritelor, ce şi le-a câştigat fericitul Dr. Aurel Mureşian pentru institutul „Economul," mai ales prin propaganda continuă făcută în favorul mesei studenţilor. — Tot în aceea şedinţă s'a hotărât, întru recunoaşterea meritelor pentru înfiinţarea şi desvoltarea institutului, ca fondul creiat pentru subvenţionarea şcoalelor poporale să poarte numele: „Fondul Dr. Ales Mocsonyi" pentru ajutorarea şcoalelor confesionale, iar fondul studenţilor şi pedagogilor „Ştefan Havaşi—Oăşian" din Gherla. — Cei ce înţeleg importanţa culturii unui popor vor contribui la augmentarea acestor fonduri.

Ştiri literare. In editura librării Socec a apărut în a doua ediţie frumoasă colecţie de novele a dlui Emil Gârleanu: *Bătrânii,* cuprinzând schiţe din vieaţa boerilor moldoveni. Cine cunoaşte seninătatea povestirilor lui Gârleanu, chipul aproape desăvârşit în care redă vremile de mult apuse, cu toate plăcerile mai ales pe cari azi nu le mai întâlnim, se va bucură, când va află această ştire, că Bătrânii, apar de astădată, întregiţi cu vre-o 5—6 bucăţi, cari lipsesc din ediţia II.

„Cartea de aur." Respectele noastre dlui T. Păcăţianu pentru neîntrecuta străduinţă de a adună tot materialul luptelor noastre politice din ultimele decenii şi spre a dà o oglindă curată tinerelor generaţii de chipul bărbătesc, cum au ţinut să-şi facă datorinţa deputaţii români din dieta ungară. Volumul al V. de aproape 800 pag. cuprinde ciclul parlamentar din anii 1869—72, adunarea din Timişoara şi cea din Miercurea cu vorbirile şi interpelările deputaţilor români. Avem convicţia, că nici un cărturar de al nostru, care ţine să cunoască frământările politice ale Românilor de aci nu va puteà să se lipsească de voluminoasa colecţie de documente a dlui Păcăţianu. Volumul V. costă 10 cor. şi se poate procurà dela autor.

Aviz. Reforma electorală, — prin care este a se introduce un nou sistem a dreptului de alegător la alegerea deputaţilor dietali — nu se mai poate evità, nici amână. Chestia este pusă la ordinea zilei. Ca să nu stăm în mare parte desorientaţi în faţa situaţiei de azi politice în ce priveşte reforma electorală, am cugetat a face un serviciu, — deşi neînsemnat — neamului meu, prelucrând sistematic chestia votului universal în legătură cu însemnătatea generală a dreptului de alegător şi în legătură cu istorisirea scurtă a trecutului dreptului de vot atât din punctul de vedere general al acestui stat, cât şi din punctul de vedere a programului naţional român, făcând totodată critica proiectului alcătuit de ministrul de interne Andrássy referitor la dreptul de alegător. Opul intitulat: **„Votul universal"** este sub tipar, va apăreà în decursul lunei curente şi se poate comandà dela subsrisul, precum şi dela toate librăriile româneşti cu preţul de 1 cor. + 10 fileri porto. Dela subscrisul au mai apărut: *„Dreptul de alegător la alegerea deputaţilor dietali".* Blaj 1905. Preţul 50 fil. + 10 fil. porto; şi *„Dreptul de alegător comunal. Organizaţia reprezentanţei comunale. Alegerea antistiei comunale".* Diciosânmărtin 1909. Preţul 80 fil. + 10 fil. porto. Cu toată stima: *Dr. Romul Boilă,* advocat.

Pentru şcoalele poporali. Recomandăm *Istoria Patriei* scrisă de învăţătorul Iosif Marian pentru cl. V. şi VI. a şcoalelor poporale bogat ilustrată şi aprobată de ministru. Costă 80 fil.

Convocare. Despărţământul „Făgăraş" aparţinător Reuniunii învăţătorilor din Arhidieceza gr.-cat. de Alb.-Iulia şi Făgăraş în senzul §. 21 din statute îşi va ţineà adunarea de toamnă Duminecă în 10 Octomvrie st. n. a. c. în comuna Ticuşul-săsesc.

— Despărţământul XXIX Mediaş al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român îşi va ţineà adunarea cercuală în 3 Octomvrie st. n. 1909 d. a. la 2 oare în Bertan. NB. Sara la oarele 8, tinerimea română din Bertan va aranjà o producţiune corală-teatrală împreunată cu dans.

Necrolog. † *Nicolau Budó,* paroh gr.-cat. din Valasut, a repauzat după un morb scurt, dar greu, în 17 Sept. n. în anul 50 al vieţii, 23 a preoţiei şi a fericitei sale căsătorii.

— † *Gregoriu Copos,* fost preot gr.-cat. în Cioara şi Dobrin, a repauzat după un morb greu şi îndelungat — provăzut cu sf. sacramente, la 19 Septemvrie a. c. st. n. în anul 54 al etăţii 27 al preoţiei şi fericitei sale căsătorii.

Odihnească în' pace!

Posta Redacţiunii.

I, C. Dacă a-ţi trimis scrisoarea la adresă e destul.

Omega. Nu se poate, motivul suntem sigur, că-l ve-ţi gâci.

Tăcv. Regretăm, dar nu putem deschide coloanele »Unirii«, care şi aşa apare prea rar, spre a publicà coloane întregi despre unele fapte de altcum destul de triste, ce interesează o singură comună.

Vânzare de lemne.

Curatoratul bisericesc gr.-cat. din Caşva (Kásva), în urma concesiunii Prea Veneratului Ordinariat Metropolitan din 20 Februar Nr. 855—1909, precum şi a comisiunii administrative silvanali a Cottului Maros-Torda, Nr. 1185 Keb. din 1909, vinde din pădurea proprie, Plasa A. Revirul 9, 10 şi 11, resfiraţi pe un teritor de 141·8 jug. catastrali, cu totul 2030 (două mii treizeci) bucăţi de stejari bătrâni stampilaţi şi numerizaţi, în calea licitaţiunii publice verbali, care se va ţineà la *20 Octomvrie 1909 la 9 oare a. m.* în şcoala gr.-cat. din Caşva, (Cottul Maros-Torda, staţiunea căii ferate Szászrégen, p. u. Görgény-Szt.-Imre) celui ce va oferi mai mult peste preţul de strigare stabilit în 16,000 cor. Masa de lemne s'a estimat în 5013 m. 3 din cari 20% lemne de folos, iar 80% lemne de foc.

Vadiul este 1600 coroane.

Terminul de exploatare (doi) 2 ani.

Oferte închise numai în acel caz să ieau în conziderare dacă acelea vor fi depuse la mâna preşedintelui care va conduce licitarea înainte de începerea aceleia, dacă vor fi sigilate şi provăzute cu timbru de 1 coroană de coală, dacă vor conţineà suma oferită în cifre şi litere legibili, dacă vor conţineà declaraţiunea că oferentele cunoaşte condiţiunile contractuali şi de licitare şi să supune acelora întru toate, dacă locuinţa şi numele oferentelui vor fi puse expres şi în fine dacă vor fi provăzute cu vadiul necezar.

Oferte postume, nu vor fi luate în conziderare.

Condiţiunile speciali de licitare şi contractuali se pot vedeà la oficiul reg. ung. silvanal al cercului Reghinului-de-jos în Szászrégen, cum şi la oficiul parohial gr.-cat. din Kásva. Dela cest din urmă, pe lângă taxa de 2 coroane să pot câştigà şi în copie.

Caşva, la 26 Septemvrie 1909.

Ariton M. Popa, protopop gr.-cat.
Simeon Zehan, prezid. curatoratului.

(54) 1—1

Stă să ţi-să prăpădească

copilul cel mic?

Dă-i **oleiul de peşte Emulzia SCOTT** şi cu bucurie vei vedeà, că starea lui îndată să întoarce spre bine, dă spre desvoltare şi devine vesel.

La cumpărarea Emulziei, luaţi sama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul!

Emulzia SCOTT

a întors adeseori părinţilor pe copiii lor iubiţi, dela poarta morţii!

(60) 1—28

Emulzia SCOTT

e cea mai distinsă, atât ca curăţenie cât şi ca mistuire şi efect repede!

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Preţul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

Sirolin

produce poftă de mâncare îngraşă, opreşte tusa, regulează secreţiunea, şi opreşte asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici şi profesori contra **oftice, guturaiului, tusei măgăreşti, scrofulei şi influenţei**

Fiindcă sunt imitaţiuni fără preţ se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche".**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveţia).

„Roche"

La ordin medical îl primeşti din ori ce farmacie

Preţul unei sticle 4. — cor.

(4) 29—35

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 5

Lucrurile şi învăţăturile omeneşti sunt legate, fără excepţiune, de loc, de vreme, şi nu-s în stare să întrunească în sine o valoare absolută-vecinică.

Aşa-i sorocul ori cărei înţelepciuni, care s'a străcurat cândva prin crerii omeneşti, devine strîmtă, ca înşiş crerii. Nici n-a fost vre-odinioară înţelepciune omenească, care să fi scăpat de sub legea aceasta.

Platone s'a împotrivit cu vremea mai tare, ca oricare altul şi totuş n-a putut fermecă, decât o parte mai superioară a omenimii. Mohamed a însufleţit pustietatea, dar acolo a şi rămas pe vecie. Budha n-a fost în stare să treacă hotarele Indiei; şi tot aşa nici Confuciu marginile Chinei.

Iar dela D. N. Isus Hristos încoace au fost biserici anglicane, biserici ruseşti, biserici greceşti ghemuite câte într'o ţară şcl. dar n-a fost nici când şi nici nu este o singură biserică măcar, care să *nu* fi cunoscut hotare; o singură învăţătură e numai ce tremură răsunând *întocmai* de pe milioane de buze în toate limbile: neîmpiedecată de timp, ori loc, ori neam; nu de caracter jidovesc, sau grecesc, sau roman exclusiv, sau altul, ci numai şi numai de caracter „omenesc" străbătut de dumnezeire (Bougand o. c. p. 166) — iată învăţătura, vieaţa, înţelepciunea în biserica lui Hristos din jurul Scaunului Apostolic.

Şi acest colos de adevăr porunceşte, ca toţi să fim în această biserică şi din pricina, că în ea s'a adeverit mai minunat, că e condusă şi păstrată de Dumnezeu, iar noi cu toţii, ca buni creştini şi cunoscători ai Sfintei Scripturi trebuie să ştim, că numai unde e Dumnezeu cu adevărat, acolo poate fi şi vieaţa adevărată (Ioan XIV. 6).

Pentru aceea zice şi Bossuet, că trăsura mai de seamă a bisericii acesteia este: juneţa nesfârşită şi vecinică noutate. „Innoise-vor, ca ale vulturului, tinereţele tale" zice psalmistul (Ps. 102 st. 5), iar apostolul neamurilor observă: „Innoi-se-va din ziuă în ziuă" (II. Cor. IV. 16).

Această biserică e unica, ce-şi poate arătă întreaga serie de dascăli feluriţi din capăt până în capăt; cu adevărat: „Multifaria multisque modis olim Deus loquens patribus in Prophetis: novissime, diebus istis locutus est nobis in Filio" .:. (Hebr. I. 1—2), căci firele ei pornesc din Dumnezeu şi leagă pe Adam cu Noe, cu Avram, cu David, cu Isaia, Ieremia, Daniil, Ezechiel — până la Dumnezeu-Omul, până la evangheliştii Mateiu, Marcu, Luca şi Ioan; până la sf. Pavel şi sf. Petru, în a cărui Scaun Apostolic se ţin urmaşii preste atâta sumedenie de ani până în ziua de azi şi mai departe.... Eruditul protestant Harnak zice: „Biserica romană este *cea mai extinsă şi cea mai puternică, cea mai complicată şi totuş cea mai unitară operă ce-a produs istoria, întrucât o cunoaştem.* Toată vlaga spiritului omenesc şi toate puterile elementare, de cari dispune omenimea au contribuit la ridicarea ei." — Continuând apoi zice: „A crescut popoarele romane-germane; a dat tinerelor popoare cultură creştină, dar nu li-a dat numai astfel, ca de loc la întâiul paş să şi poticnească,— nu, ci li-a dat şi o putere oareşcare de a se desvoltă mai departe; şi desvoltarea, înaintarea aceasta a condus-o singură în decurs de vre-o mie de ani. (De aci în colo iasă protestantul de după paravan). Până în veacul al XIV. a fost conducătoare şi mamă: a propus idealuri, a statorit scopurile şi a emancipat puterile. Până în veacul al XIV.— de aci înainte vedem, că aceia pe cari i-a crescut, au devenit statornici de sine şi apucă alte cărări, pe cari ea nu le-a designat, pe cari nu voieşte să le urmeze şi nici nu e cu putinţă să poată voi. Dar nici acum în cele şase sute de ani din urmă n-a rămas aşa de îndărăt (!?) ca biserica grecească! In mişcările politice, relative cu puţine întrerumperi, şi-a menţinut prestijul perfect — ceeace noi aci în Germania băgăm de seamă în destul — iar în mişcările spirituale îşi are neîntrerupt încă şi azi rolul său însemnat. Firesce numai, e conducătoare, dinpotrivă piedecă (?! — vocea modernistului!); dar faţă de smintele şi boacănele progresului în lumea modernă (sic!) — piedeca ei nu s'ar puteà zice în totdeauna, că n-ar fi binecuvântată" (Harnack: Das Wesen des Christentums).

Dela un bărbat, cu interese străine, care deci nu poate fi bănuit, că ar fi parţial şi preocupat pentru noi, — e destulă şi numai atâta mărturisire pe faţă.

Ba când ne vorbeşte şi despre *„corecta urmare* a oficialilor (bisericeşti)" şi adauge la locul său şi adevărul, că această biserică „a avut în totdeauna *sfinţi*, întru cât se pot oamenii numi astfel, şi mai are şi astăzi" — ne este chiar în de-ajuns, căci avem mărturisite la dânsul *toate patru criteriile* bisericii adevărate, pe cari le cuprindem în simbolul nostru de credinţă niceno-constantinopolitan ... „cred într'*una, sfântă, catolică* şi *apostolică* biserică.

Aceste criterii petrec mereu biserica în tot decursul zilelor ei aşa, că dacă d. e. unul din criteriile astea părea afi pierdut câtuş de puţin din splendoarea sa adevărată, erau cu atât mai strălucitoare celealalte. Iată şi pilde!

Pe vremea, când arianismul cutropise o mare parte din creştinism şi se lăţià primejdios ca o boală contagioasă, împingând în desperare pe însuş sf. Ieronim, care exclamă: s'a mirat lumea, văzându-se întreagă ariană — negură a cuprins pe un moment catolicitatea, zi: universitatea bisericii, dar în schimb rar vor fi mai răsărit cândva şi undeva deodată atâţa sfinţi matadori ai adevărului creştin, ca şi în veacul al IV. şi al V-lea: Ciril Alexandrinul († 386), sf. Vasile Marele († 379), sf. Gregoriu Nazianzen († 390), Sf. Ioan Gură-de-Aur († 407), sf. Ambrosiu († 397), sf. Augustin († 430), sf. Leone Marele († 461) şcl.

Ce va să zică apariţia spontanee a acestor sfinţi Părinţi răsăriteni alăturea cu apuseni, dacă nu unitatea, sfinţenia şi apostolicitatea bisericii lui Hristos la apogeul ei cel mai glorios, chiar în acel timp, când universalitatea fi erà mai primejdiuită.

Sau iată ivirea protestantismului!

Când amorţise dragostea pentru patimile Mântuitoriului în sufletul veştezit al lui Luther, şi când cele mai multe mâni sfinţite s'au infectat de murdăriile cloacelor lumeşti şi băteau inimi moarte şi pângărite sub camisoane călugăreşti şi antereie preoţeşti în lung şi lat, întunecând la apariţie sfinţenia vieţii bisericeşti — şi lumea întreagă se aşteptà cu îngrozire la ceasul fatal, când biserica română va declinà în mormânt — atunci, în bùtul tuturor curselor păcătoase — se manifestă mai impunătoare: unitatea universalitatea şi apostolicitatea acestei biserici în celebrarea conciliului Tridentin, provocând o nouă epocă de renaştere pe întreaga linie a pravoslavniciei.

Se înfierează după cuviinţă toate abuzurile în dogmă şi morală; se aprinde nou foc în sionul înghetat şi nouă dragoste scapără din inimile tocite ale celor moleşiţi; se croiesc nouă cărări pentru a ajunge la vechea dragoste alui Hristos şi astfel biserica întinerită îşi continuă drumul în spre împărăţia lui Dumnezeu, cu toată splendoarea ei cerească, precum o vedem şi azi, fără să tremure de frig şi scepticism ca raţionaliştii şi moderniştii zilelor noastre.

Rousseau zice din vorbă în vorbă astfel: „Dacă mi-se va dovedi, că sunt dator a mă supune în privinţa credinţii religioase vre-unei autorităţi, atunci mâne mă fac catolic." (Hettinger: Apologie des Christenthums II. 2 p. 437). — Aceste sunt cuvintele unui necredincios, noi însă pricepem destul din ele, fără să comentăm.

Renan, într'un moment de lucid interval zice: „Pe Hristos îl iubesc azi oamenii de o mie de ori mai tare decât l-au iubit în vieaţă." (Alusie la acele nenumărate feluri de cult, câte se observă în biserica română azi. Aidoma aşa! Il iubesc şi cred întrânsul cu convingerea Apostolului: „Ştiu, cui am crezut." II. Tim. I. 12); cu mărturisirea sutaşului: „Cu adevărat Fiul lui Dumnezeu a fost acesta" (Mat. XXVII. 54); şi din toată inima ca Simon Petru: „Tu eşti Hristos, Fiul lui Dumnezeu celui viu (Mat. XVI. 16).

Hristos a trăit şi trăieşte în această biserică, căci însuş i-a promis: „Eu sunt cu voi până la capătul lumii." (Mat. XXVIII. 20).

Oamenii au crezut şi nu s'au înşelat într'ânsul; de două mii de ani îi vestesc învăţăturile, cari şi azi sunt încă cele mai pline de vieaţă, cele mai frumoase şi par tot mai nouă.

Hristos e însaş vieaţa. Şi aievea; unde Hristos e mai cinstit, acolo şi biserica înfloreşte mai cu zor.

Oare unde i-se aduce ardere mai multă mai curată mai sublimă şi dragoste mai pronunţată decât chiar în biserica romană?

Sau doară e lux de toate zilele prinosul acelor fragede suflete vergure, străbătute de sfântă jertfire de sine, cari îşi ofer mărirei lui Dumnezeu toate florile tinereţei nepătate în biserica aceasta alui Hristos şi abzic de bună voe pentru totdeauna de mângăerile şi plăcerile lumii!! Înţeleg aci fecioria vecinică, de care e legată preoţia acestei biserici.

Impărăţia lui Dumnezeu e nesmintit lucrul cel mai mare — şi dacă a fost cândva

putere, care să-i fi pătruns măreția și momentuozitatea — aceea a fost de bună seamă biserica romană, când a pronunțat celibatul la preoții săi.

Spre a puteà apreția faptul acesta după dreptate și a cunoaște bine avantagiile lui pentru biserică, nu e destul a trece iute peste el la ordinea zilei, și nici nu e destul a-l confundà mereu cu icoana unor singuratice cazuri poate chiar cernite — ci se recere o pătrundere mai superioară și multilaterală.

Că într'adevăr câtă nesecată putere morală ascunde în sine aceasta instituțiune, arată faptele. Amintim aci numai pe scurt unul; — în tractatul II. vom vedeà și niște amănunte pentru punctul acesta.

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

„*Biblioteca pentru toți.*“ De data aceasta se dă la iveală un *Curs practic de lucru manual* alcătuit de învățătorul Fl. Iliosa. Volumul acesta de aproape 180 de pagini, e însoțit de 162 bine reușite figuri explicative. Cu publicarea lui s'a adus un real serviciu școalei și populației în general. Cei ce predau și cei ce se ocupă cu lucru manual vor găsi în cursul acesta o călăuză sigură în tot ceeace privește descrierea tehnică a celor mai principale specialități ale lucrului manual, cu indicarea uneltelor, materialelor și procedeelor celor mai raționale. Cetitorul va mai găsi o mulțime de rețete practice referitoare la înălbitul, coloratul, lustruitul și alte operațiuni finale la cari sunt supuse materialele prime ca și obiectele, pentru obținerea unui aspect cât mai estetic. Pentru a da o idee de bogăția materialului cuprins în acest volum, cităm o parte din titlurile capitolelor: Impletituri de paie, obiecte confecționate din impletituri, țesături de pae, impletituri de papură și obiecte lucrate din papură, pălării, geamantane, coșuri, impletituri de nuele, cartonage, lucrări de hârtie, etichete, legatul cărților, tâmplărie, lucrări în lemn, sculpturi, traforajul, pirogravura, etc.

Expunerea e făcută cu o deosebită pricepere așa încât poate fi înțeleasă de ori cine, chiar și de copiii din clasele primare. Prețul exemplarului e numai de 60 bani.

---

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creștn*** fco. **5·3·00**

vol. II. ***Tradițiunea și Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.*** fco. **7·30** cor

vol. II. ***Sacramentele și Eshátologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism și Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procurà aceste cărți din cassele bisericești pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

PSALTIREA Profetului și Împăratului DAVID.

Prețul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

Principiile fundamentale sau ***generale ale religiunii creștine*** pentru școalele medii și institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu,* profesor de sf. teologie și de religiune. Prețul: **1** cor. **20** fil. Se află de vânzare la Librăria Seminarului Teologic gr.-cat. din Balázsfalva—Blaj.

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocențiu M. Clain“* a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă și interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. *Să află de vânzare la Librăria sem. teol. din Blaj.*

Abecedar și carte de cetire maghiară pentru clasa a II a școalei primare cu limba de propunere română. De Ioan F. Negruțiu și Petru Ungurean. Ediția a VIII. Prelucrată după noul plan ministerial, (art. XXVII—1907.

Balázsfalva, — Blaj 1909. Prețul **50 fileri.**

Sub tipar **Carte de cetire maghiară** pentru clasele III. IV. V. și VI. a școalei primare cu limba de propunere română. De Ioan F. Negruțiu și Petru Ungurean.

Istoria Patriei

pentru școalele poporale

de *Iosif Marian,* învățător gr.-cat. aprobată de Ministrul de culte și instrucțiune publică. Prețul 80 fil. Să află de vânzare în Librăria Sem. teol. din Balázsfalva—Blaj.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiția.**

O femeie văduvă, în vârstă, din familie bună caută post de econoamă la vre-o familie de preot. — A se adresà la redacție.

PUBLICAȚIUNE!

Ghinda ce să află în pădurile fondului Basilitan dela Cenade să va vinde pe calea licitațiunei publice în *11 Octomvrie 1909* la 9 oare a. m. la „Administrațiunea Centrală Capitulară“ din Blaj, și anume:

a) Ghinda aflătoare în pădurea numită „Tufe“ în estenziune de 63. 5. j. c. în prețul strigări de 127 cor.

b) În pădurea numită „Păfăul mare“ în estenziune de 82. 8. j. c. în prețul strigării de 165 cor.

Condițiunile de licitare se pot vedeà la „Administrațiunea Centrală Capitulară“ din Blaj în oarele oficioase.

Blaj, în 26 Septemvrie 1909.

Administrațiunea Centrală Capitulară.

(51) 1—1

Nr. 225—1909.

Publicațiune.

Domeniul Metropolitan din Blaj, are de dat în arândă ghinda pentru porci, pe un teritor de 200 jugere de pădure, arândarea se face prin licitație publică în *11 Octomvrie 1909,* la oficiul de administrație a domeniului Metropolitan din Blaj, unde se pot vedeà toate condițiunile de licitație.

Blaj, 29 Septemvrie 1909.

Ioan Maior,
administratorul dom. metr.

(52) 1—2

Aviz.

Întru atențiunea comercianților români.

In comuna Tompaháza din comitatul Albei-inferioare se află o casă de vânzare din mâna liberă, edificată din material solid, 4 chilii, culina, cămara, grajdul și alte edificii economice, casa este situată în un loc foarte potrivit pentru un comerciant, în comună alt comerciant nu este, — comuna este situată pe malul stâng a Murăsului, între Aiud și Teiuș, în apropiere se află altele 4 comune, în depărtare de 2—3 Kilometri. Informațiuni mai de aproape se pot află la redacția „Unirii“ din Blaj.

Blaj, 29 Septemvrie 1909.

(53) 1—3

La NAGYENYED
Com. Alsófehér
se adresează, cine dorește a-și procură varietăți autentice de:
Pomi roditori
arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueți, etc.
Vițe altoite
(calitate superioară)
viță europeană și americană cu și fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit).
(49) 1—12
FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

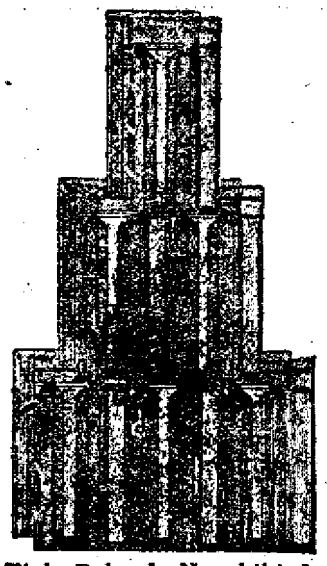

Țigla Bohn de Nagykikinda.

In propriul interes

Primește numai țigla **BOHN**

din **Nagykikinda** și **Zsomboly** respingând ori ce altă țiglă de calitate inferioară pentrucă numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mustre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 11—?

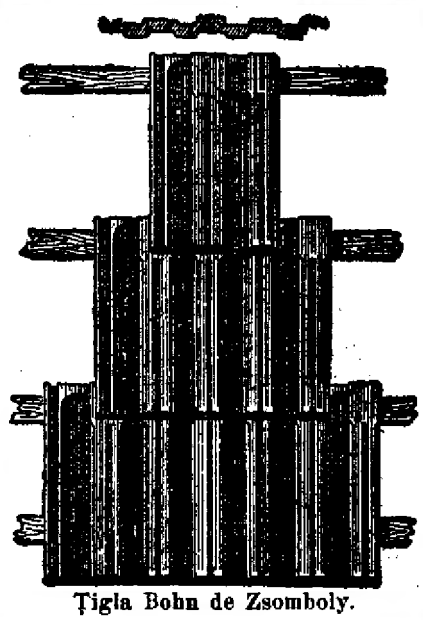

Țigla Bohn de Zsomboly.

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(35) 7 - 12

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul" însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 45 - 52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

49) 44—52

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

46) 43—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania"

din Sibiiu

45) 43 - 5

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 9 Octomvrie 1909.** **Numărul 39.**

ASOCIAŢIUNEA.

„Asociaţiunea pentru cultura şi literatura poporului român“ este cea mai înaltă instituţiune culturală a românilor din ţările coroanei ungare. Născută în epoca de regenerare a neamului nostru — ea a fost îmbrăţişată cu căldura şi entusiasmul caracteristic generaţiei inimoase dela anii 1860. Tot ce aveam mare şi bun, începând dela vlădică şi până la opincă, s'a grupat sub steagul acestui aşezământ cultural. Adunările generali ale Asociaţiunii erau sărbători adevărat culturali. Invăţaţii neamului aici îşi dădeau întâlnire şi în conferenţe întreţineau publicul adunat din toate părţile Românismului cu învăţăturile izvorite din inimi calde şi curate. Vestea acestor adunări s'a perpetuat din gură în gură.

Peste câteva zile Asociaţia noastră îşi va ţineà adunarea generală în Sibiiu. Eram obicinuiţi să ştim, că să ţine în centrele din provincie; ca astfel să se deie cât mai des prilej poporului şi cărturarilor ai cunoaşte rostul şi a se puteà convinge pe faţă de foloasele şi necesitatea acestei instituţii!

La Sibiiu — unde e sediul — pe cât ştim adunările generali să ţin numai din anumite prilejuri şi când nu e învitată în alt loc. Inainte cu un jumătate de an foile aduceau ştiri, că adunarea Asociaţiunii să va ţineà, la Dej, pe urmă la Caransebeş. Când colo ne pomenim cu ea iarăş la Sibiiu. Am înţeles, că comitetul central a recercat şi alte centre româneşti ca să o primească, dar nicăiri nu i-s'a dat găzduire; fiindcă erà prea târziu.

Imprejurarea aceasta involuntar ne face să ne întrebăm, oare ce să fie cauza acestei înstrăinări de Asociaţiune? Aşa de mult să fi scăzut interesul neamului nostru pentru cultură; încât să nu se găsească localitate, care fără recercare — să o învite — cum erà pe vremuri? Ori doară sunt şi alte pricini? După credinţa noastră cu durere trebuie să constatăm, că intelectualii noştri în proporţie cu sporul lor, scad în entusiasm şi idealism. Jertfirea pentru binele de obşte e tot mai rară — iar numărul entusiaştilor e tot mai mic. Dar sunt şi alte cauze, pe cari credem de potrivit să le relevăm în legătură cu Asociaţiunea.

Să face prea mult lux cu prilejul adunărilor noastre culturali. Par'că în haine şi în banchete să manifesteze cultura unui popor.

Mai ales damele noastre cheltuiesc sute de coroane, când e vorba să se prezinte sau să găzduiască Asociaţiunea. — Ţin de nepotrivit costumul naţional pentru un bal al Asociaţiunii. Ce rost pot aveà banchetele cele scumpe à la 8 cor. şi poate şi mai mult şi în schimb să mânânci prost? Oare nu s'ar puteà aranjà o masă comună lăsată la discreţiunea fiecăruia, Noi credem, că aici tot aşa s'ar puteà toastà ca şi la banchet. Cei ce primesc Asociaţiunea ori fondul de teatru, în covârşitoare majoritate să forţează peste puteri; fiecare vreà să arete mai mult decât are.

Obiceiul acesta rău a ajuns o boală de care ce-i cuminţi să îngrozesc. Iată dar după părerea noastră cauza pentruce centrele româneşti să cam feresc de primirea adunărilor generali a Asociaţiilor noastre culturali. Prea ne-am dat în valurile risipei şi a domniei mari. Incepând dela tinerime până la cei în vrâstă suntem puţin cruţători — ni-am molipsit de duhul paradării — pe care zilnic îl vedem la guvernanţii noştri. Lor le dă mâna, nouă mai puţin.

Dar se revenim iarăşi la Asociaţiune. Nu suntem un neam, care să respectă. Nu ne ştim încălzi pentru cultura neamului. E timpul să ne reculegem, mai vârtos în timpurile grele, ce trăim. Fiecare român cu carte, doritor de înaintarea neamului trebuie să sprijinească instituţiunile noastre culturali şi mai ales Asociaţiunea. Meritele ei nime nu le poate contestà. In timpurile din urmă tot mai mult îşi arată roadele cu conferenţele în despărţăminte, cu crearea de biblioteci poporali şi cu publicarea de cărţi ieftine la priceperea poporului.

Dacă ni-am cunoaşte rostul — ar trebui, ca toată suflarea românească să se înroleză în jurul Asociaţiei. Toţi oamenii de seamă din toate păturile sociali să-şi ţină de alor datorinţă a să înscrie de membrii ai asociaţiunii. Alte neamuri fac minuni pe calea Asociărilor. Inaintarea şi progresul ori cărei asociaţii e condiţionat de mijloacele materiale, de ban. Asociaţiunea noastră e foarte puţin sprijinită. In proporţie cu numărul nostru ar trebui să aibă fonduri considerabile. Şi sunt aşa de multe căile prin cari s'ar puteà ajutà. Iată de pildă un mijloc de înmulţire a fondurilor. An de an să ţin adunări generali în diferite centre. O parte covârşitoare din publicul nostru nu poate fi de faţă fie pentru depărtare, fie că ar cheltui prea mult, ori din alte piedeci. Dacă avem dragoste pentru Asociaţiune, ceice nu pot participà la adunările generali să-şi răscumpere neparticiparea cu 1 cor. Iată o mică jertfă, care o poate aduce oricare român fără să o simtă. Nu suntem noi atât de lipsiţi încât să nu putem jertfi ceva şi pentru cultura neamului. Să luăm pildă dela muncitorimea ţărilor culte şi chiar din ţara noastră, care săptămână de săptămână contribuie din gura copiilor pentru societăţile lor, pentru organele lor de publicitate. Oare noi Românii să fim mai slabi şi decât muncitorimea. Niţică doză de altruism şi atunci toate vor merge mai bine.

Am dori, ca adunarea generală a Asociațiunii, dela Sibiiu — să fie un moment de reculegere pentru publicul nostru și o îndrumare spre porniri bune — o directivă în felul nostru de a ne afirmà culturalicește.

Constituțiunea turcească și speranțele Românilor-Macedoneni.

V.

Departe de mine de a profetizà, că delegațiunea aleasă din sînul poporului nostru la congresul ținut în zilele de 10 și 11 Iulie a. c. de a se prezentà și cere Patriarhii grecești recunoașterea bisericii noastre naționale, nu va obținè satisfacția legitimă nici de rândul acesta, ca și la 1890, când i-s'a mai înmânat un memoriu din partea tuturor comunităților românești și rezultatul a fost negativ din partea acestei Patriarhii, prin răspunsul categoric „non possumus.“

Din atitudinea fățiș vrăşmașă atât din trecut cât și din prezent, mă mir cum compatrioții mei s'au hotărât a se adresà din nou, înjosindu-se a se milogi la călugării greci, cioclii neamului nostru. Eu știu, că Românul este mândru din fire și mai ales noi Românii Macedoneni nu avem caracterul a ne milogi și a cerșì un drept al nostru tocmai dela vrăşmașii noștri și mai ales dela greci, cari au fost sclavii strămoșilor noștri.

Acei dintre frații mei, cari hrănesc încă speranțe, trebuie să fie prea naivi, spre a procedà astfel. Acestora le pot aduce câteva dovezi sdrobitoare, spre a se convinge în cele din urmă, cine este Patriarhia grecească și ce fel de oameni au fost și sunt Mitropoliții și Episcopii greci.

Pentru acest scop dau aci un rezumat din aprecierile unor autori si cronicari români.

În istoria Bucureștilor repauzatul profesor Gion, după ce face o descriere foarte documentată și plină de adevăr în privința suferințelor ce au îndurat Românii din partea Fanarioților și călugărilor greci, între altele iată ce ne scrie: „Mitropolia românească din București pe lângă imenza avere ce o posedà în acareturi și moșii, mai aveà 9 mitre, din care unele aveau câte o oca de aur, rubine, smaragde și diamante de-ți luau ochii, una aveà 310 mărgăritare de mare preț.

„Erau 38 cruci de piept cu diamante; 14 cârji, basmale de cârji (sangulii) cusute cu mărgăritare, una aveà pe dânsa 43 rubinuri; altele erau cu topazuri și cu 193 grăunțe de mărgăritare.

„Mai erau aere și poale, epitafuri și engolpiane, cap de opere de bogății, de sârmă de aur, de pietre scumpe, de ploaie de mărgăritare. Catifeaua de Genova și de Lyon, stofe de aur dela Veneția alcătuiau fondul, pe care erau brodate acestea sfinte odoare. Toate acestea prețioase și sfinte odoare, ce s'au dăruit și s'au brodat în cursul vremurilor de către Doamnele, boeroaicele și fetele lor nu s'au păstrat; de oarece călugării greci le-au furat cu nemiluita tot ce au găsit în mănăstirea lui Constantin Vodă Șerban ctitorul sfintei Mitropolii din București.

„Acest jaf a făcut pe Mateiu Vodă Basarab să arunce împotriva lor, cu multă dreptate, faimosul blăstăm: *„foc și vifor, vânt și pară, să fie partea păharului vostru.“*

„Tot așa au prădat călugării greci și celealalte sfinte mănăstiri, pământene sau închinate, luând până și manuscriptele și hrisoavele, ce au fost cu miile în biblioteca sfintei Mitropolii.

„Mitropolitul grec Nectarios I. care a păstorit între 1813—1819, de năcaz, că a fost silit să se retragă, a ars actele Mitropolii cu sutele, mai ales pe acelea, cari constituiau dreptul recunoscut de Patriarhii Constantinopolului Mitropoliilor din Muntenia și Moldova de a aveà *Mitropoliți români*. Ceeace a făcut Nectarie, au făcut și alți Mitropoliți greci înainte și după el; astfel s'au perdut nenumăratele bogății și documente ale Mitropolii românești din București.“

A doua dovadă despre vrăşmășia călugărilor greci în contra neamului nostru o aflăm publicată în ziarul „Conservatorul“ de către Dnul D. Teleor în rubrica „Litere și arte, cu titlul acesta:

„Odată ca și acum....

„Antarții dela 1821 după vornicul A. Beldiman. Se știe, că de curând în Macedonia Mitropolitul dela Grebena a fost suspendat și înlocuit; Mitropolitul dela Coriță împușcat pe drum, pentrucă ajutau pe antârți. La 1821 cu prilejul Eteriei, fețe înalte bisericești lucrau la fel:

„Iată ce ne-a lăsat scris vornicul A. Beldiman:

Trei sfetițele în urmă casa Eforiei fac,
Se orânduesc și Efori după a Prințului plac,
Ierino-Poleos, unul dintre grecii arhierei
De acesta mi-i mirare cum de a întrat între ei;
Dupăce mai erà încă și doi sfinți Arhimandriți
Farisei și mult fățarnici, intriganți și
[necinstiți;
Cel dintâiu Treisfetițeanul suflet scârnav
[și urât,
Ori când îl cătai în față, îl vedeai posomorât;
Celalalt îi Floreșteanul, viclean, ademenitor,
Ipocrit de cei de frunte și de țări vânturător,
Dupăce Diogenide, un lipțcau negustor,
Și Panaiotachis Panos împreună lucrător.
Mai erau încă și alții, scriitori și gramatici,
Nu puteai a mai alege pe cei mari dintre
[cei mici,
Toți din marginile lumii, în Moldova adunați,
Veniți goi în straie proaste, în obale
[îmbrăcați;
Dupăce au făcut stare și toți s'au îmbogățit,
In sinul patriei noastre ei, întâi au pus cuțit....
— — — — — — — — — —
Cârma Eteriei toată ce mai sus am pomenit
Erà Postelnicul Bizoș Ministrul acel vestit
Cu Vlădica dimpreună toate la cale puneà,
Acolo, cum și la curte pururea mergeà, veneà.
Acolo dau hotărâre, acolo alcătuesc
Eteriști ca să se înscrie îndată orânduesc,
Spre mai mare a sa fală, fiul său întâiu
[s'a scris,
Se arată în uniformă și cu sabie încins;
Ingâmfat în a sa slavă, adus la curte mergeà,
Iar maică-sa după dânsul în gura mare
[plângeà
Bocindu-se gura grecii și pe mare și pe mic
Că nu-l lasă să se culce noaptea fără gigilic
Franzolă, pui de găină, ciorbă să-i deà de
[mâncat,
Și noaptea două saltele să-i aștearnă de culcat;
Un pruncar așa în oaste, ce dracu ar fi
[lucrat?
Știu, că dacà-l prindeau Turcii, prea mult
[s'ar fi bucurat,
— — — — — — — — — —
Ostași acum se scrisese, trebuià și îmbrăcați
Căci se curățise târgul de bețivi și blăstămați,
Lipțcanii, negustorii, ceice erau eteriști,
Postavul de prin dughene îl trimiteau
[nelipsiți.
Camera orânduește, toți jidovii croitori
A straielor Eteriei ei să fie lucrători.
Și să le fac foarte mare, zi și noapte a lucrà,
Câte se gătea din straie, îndată le îmbrăcà,
Acum erà trebuință arme și cai să le deà,
Căci acei ce se scriseseră îi știut, că nu
[aveau etc.

(Ca și în ultimul cu Turcii, și atunci n'aveau arme, nici cai, nici muniținni. Trebuià să le iea cu de-a sila dela alții).

Toți câți aveau arme proaste și le țineau
[înzădar
Le trimit la Eterie și le dau toate în dar.

Din sus-zisa tragedie a vornicului A. Beldiman constatăm, că la 1821 grecii făceau jafuri, prădări și năcazuri românilor din Moldova întreagă; iar pe la târguri multe case boierești erau călcate și batjocorite; în tocmai cum au făcut blăstămații de antârți prin comunele noastre românești în acești din urmă ani.

A treia dovadă, prin care îi fac atenți pe compatrioții mei de a se feri și recurge la Patriarhia grecească, este următorul document prin care orice om cu bun simț se va convinge, că călugării greci urmăresc distrugerea noastră.

Iată acest document scris în grecește, pe care îl reproduc în românește:

Prea sfințite!

Cu opt luni de zile înainte, v-am rugat printr-o petițiune spre a hirotonisi pentru suburbia noastră ca preot pe Dl Ioan Atanasescu (Burnuciu) pe care, pentru acest mare și sfânt scop l-am chemat din străinătate; pentrucă dintre ai noștri numai acesta este singurul demn de a îmbrățișà înalta misiune a preoției; și fiindcă în decurs de opt luni n-am fost învredniciți a căpătà un răspuns din partea P. S. Voastre; recurgem pentru a doua oară prin prezenta noastră cerere să vă rugăm din nou, să binevoiți a dispune hirotonisirea de preot pe sus zisul ales al nostru, cât posibil de curând; de oarece avem neapărata trebuință de un preot canonic.

Incredințați, că rugăciunea noastră va fi ascultată de rândul acesta și că ve-ți grăbi hirotonisirea Dlui Ioan Atanasescu (Burnuciu), terminăm cu profund respect sărutându-vă dreapta Prea Sf. Voastre.

Ai P. Sf. Voastre fii credincioși locuitori din Suburbia-de-sus românească, a comunității românești Mehmet-bei și Emliak.

Ohrida, 1899.

Prin aceasta a doua petițiune a Românilor Ohrideni către Mitropolitul grec din Eparhia Prespei și Ohridei, de care depind cele două biserici românești din Ohrida, Românii Ohrideni din Suburbia-de-sus-românească, ne voind să accepte propunerea agenților episcopului grec, de a primi în biserică și prin casele lor pe un preot fanatic grec, au ales pe tinărul naționalist Vanciu Ata-

nasescu Burnuciu, care se găsià pe acel timp în Bucureşti spre a fi hirotonisit ca preot român.

Ei bine, mintea omenească nu-şi poate închipui câte mizerii şi dificultăţi n'a întâmpinat acest martir al nostru din partea Mitropolitului grec, denunţându-l pe la autorităţi de turburător şi periculos siguranţei publice. Cu toate insistenţele puse, n'a fost chip a-l hirotonisi, refuzând în cele din urmă categoric, prin scrisoarea mitropolitană Nr. 50 din anul 1899 şi pe care o reproduc mai la vale, spre a se şti de toţi cine sunt călugării greci. — Românii Ohrideni, în urma răspunsului negativ şi plin de duplicitate grecească, s'au adresat formal Mitropolitului bulgar din Ohrida, spre a-l hirotonisi pe sus zisul tinăr ca preot român, punându-i de mai înainte condiţiuni Mitropolitului Bulgar, de a nu se încercà nici el, nici succesorii lui în biserica românească cum a făcut predecesorul lui Sinesie, care a încercat să impună românilor ca preotul dela biserica românească sfântul Gheorghe să slujească şi în bulgăreşte, pentru hotarul unor familii bulgăreşti, ce s'au stabilit în mahalaua românească; aceasta pretenţiune a lui Sinesie a fost respinsă cu indignare de toată suflarea românească. In privinţa aceasta voiu atinge cauza neînţelegerii în viitoarele mele articole, când voi tratà, că cu nici un preţ să nu ne unim cu biserica slavă. — Arhiereul bulgar, în ciuda Mitropolitului grec, a hirotonisit de preot pe tinărul Vanciu Burnuciu şi a încredinţat formal pe Români, că nu se va atinge nici odată de biserica şi şcoala românilor din Ohrida, măcar că printre ei se află stabilite câteva familii bulgăreşti, venite de prin satele bulgăreşti.

Un Român Macedonean.

Limba de catehizare. Nici o acţiune politică din partea stăpânitorilor noştri n-a putut să adune toată suflarea românească într-o aşa puternică tabără ca ordinaţiunea lui Apponyi referitoare la limba de catehizare. Să înţelege, că se fac acum mari sforţări de sus ca să ne înfrângă. Ci-că ne-am ales noi românii dintre toate naţionalităţile Ungariei mai „ocoşi“, ca să facem un aşa tărăboi, pe când sârbii, saşii... tac tăcerea peştelui. Fiindcă obiecţiunea cu ocoşala se vede plausibilă foile maghiare şi unele române se folosesc de curând să ne capaciteze. Le răspunde scurt Ordinaţiunea lui Apponyi cu privire la limba de catehizare face pendentă *congrua* preoţilor dela executarea aceleia. Saşii *nu* au *congrua,* preoţii lor capătă salare incomparabile dela stat sub altă numire sub alt titlu, răscumpărarea decimelor şi deci pe ei nu-i poate ameninţà Apponyi, că le detrage congrua dacă nu-i execută ordinaţiunea. De altcum ei nici nu au primit nici o ordinaţiune de catehizare şi probabil nici nu vor primi o atare. Saşii sunt doară şi vor fi copii dezmierdaţi ai tuturor guvernelor ungureşti, una pentrucă aşa au guvernele poruncă dela Viena, alta pentrucă tractul dualist învoalvă în sine aceasta. Să vede aceasta şi din aplicarea legii lui Apponyi. Invăţătorii români sunt luaţi la cercetare disciplinare cu zecile şi şcolile incluse faţă de saşi însă nu cetim nicăiri să se fi luat măsurile aceste, cu toate că comisarul ministerial pentru com. Sibiiului Jancsó Benedek s'a pronunţat nu prea măgulitor despre şcoalele săsăşti în raport cu cele româneşti. De cumva nu i-au făcut atenţi de sus să nu raporteze precum să laudă... Iar sârbii au parohii mai bine dotate pe multe locuri ca romano-catolicii. Congrua la ei joacă un rol neînsemnat. Cu congrua nu-i vor constrânge nici pe ei. S'au şi declarat în contră. Rămânem noi săracii şi nebăgaţii în seamă. Vreau să ne silească la pasul acesta şi congrua. Se vor convinge, însă că nu-i destul să fi sărac ca să faci toate.

Unele foi maghiare amintesc şi de un cercular al episcopului Radu, în care ar pretinde propunerea limbei maghiare în şcoalele poporale şi alte bazaconii. Las', ca cercularul respectiv e datat din 9 Iunie a. c. şi nu de acuma, dar e o clasică dovadă despre îngrijirea părintească, ce o arată episcopul Radu faţă de şcoalele sale şi nici urmă de ceeace pretind foile maghiare, că ar fi — acela nu află. Din contră circularul îndeamnă preoţii, ca directori ai şcoalelor şi pe protopopi la control strict, iar în şcoale catehizarea să o facă preoţii (cu învăţătorii) în limba mamă şi se îngrijească de creşterea morală şi religioasă a copiilor. Incheie circularul:

„Ne măgulim a sperà cu tărie, că mai cu seamă în aceste zile grele, Frăţiile Voastre veţi stărui cu zel îndoit pentru înflorirea şcoalelor puse sub ocrotirea Bisericii, prin ce veţi binemerità către aceiaş sfântă Biserică, către patria noastră iubită şi către neamul românesc ai cărui păstori şi părinţi sufleteşti sunteţi voi.“

Centenarul lui Şaguna. Din prilejul împlinirii alor 100 ani dela naşterea Mitropolitului Andreiu bar. Şaguna, se va celebrà Duminecă în 17 crt. o liturghie în biserica catedrală din Sibiiu, împreunată cu parastas şi cu vorbire ocazională. Sara, elevii seminariului Andreian vor aranjà o şedinţă festivă.

Luni serbarea se va mutà la Răşinari, unde, pe lângă liturghie cu părăstas şi vorbire ocazională, se va desvăli şi bustul fericitului Mitropolit şi vă fi o masă comună.

REVISTE.

Din Monarhie. Majestatea Sa a acordat princesei de Hohenberg soţia moştenitorului de tron, rangul de ducesă şi titlul de Alteţă regală.

In sfârşit s'a terminat şi procesul dela Agram, în care, o mulţime de oameni erau traşi în judecată sub pretextul de a fi lucrat pentru unirea ţărilor slave sub sceptrul regelui sârbesc. Doi acuzaţi au fost judecaţi la temniţă grea pe 12 ani, alţii la 4—7 ani temniţă, 18 inşi au fost achitaţi. Totul pare tras de păr, spre a fi încă un motiv pentru ocuparea Bosniei şi Herţegovinei.

Ştipendiştii arhidiecezani.

Publicăm în următoarele numele studenţilor, împărtăşiţi cu ajutoare din fondurile arhidiecezane:

I. Din fundaţiunea „Alex. Şt. Şuluţiu.“

	cor.
1. I. Brut Docolin, med. an. IV. Viena	800.
2. Ioachim Tolciu, jur. an. III. B.-pesta	800.
3. Liviu Câmpean, med. a. I. B.-pesta	800.
4. Nicodim Ganea, cons. a. IV. B.-pesta	600.
5. Nicolae Pop, filosof an. II. B.-pesta	600.
6. Dr. Ioan Sârbu, voluntar Gratz .	400.
7. Ioan Creţiu, jur. an. II. Cluj . .	400.
8. Romul Moldovan, jur. an. IV. Cluj	400.
9. Emiliu Folea, jur. an. IV. Cluj. .	400.
10. Enea Muntean, jur. an. IV. Cluj .	400.
11. Liviu Ilea, jurist an. I. Cluj. . .	400.
12. Ioan Sârbu, gimn. cl. VIII. Blaj .	200.
13. Dion. Tobias, gimn. cl. VIII. Sibiiu	200.
14. V. Ungurean, gimn. cl. VIII. Blaj	200.
15. D. Negrea, gimn. cl. VII. Făgăraş	200.
16. Traian Migia, gimn. cl. VII. Blaj.	200.
17. Flaviu Şt. Şuluţiu gimn. cl. V. Blaj	200.
18. I. Mărginean g. cl. VII. Ibaşfalău	120.
19. Vasiliu Neag, gimn. cl. VI. Gherla	120.
20. Victor Crişan, gimn. cl. V. Blaj .	120.
21. Augustin Popa, gimn. cl. V. Blaj .	120.
22. Alexandru Dopp, gimn. cl. IV. Blaj	120.
23. Coriolan Suciu, gimn. cl. IV. Blaj	120.
24. Leonida Vlassa, gimn. cl. II. Blaj	120.
25. Septimiu Boţan, gimn. cl. I. Mediaş	120.

II. Din fund. „Constantin Papfalvi.“

26. Iuliu Dancu, gimn. cl. III. Cluj .	240.

III. Din fundaţiunea „Tordai.“

27. Iuliu German, jur. an. II. B.-pesta	200.

IV. Din fundaţiunea „D Dănuţiu.“

28. George Hetco, filos. an. III. Lipsca	600.
29. G V. Nyistor, g. cl. VII. Baia-mare	600.
30. Egon Papp Szilágyi, g. cl. VI. Ujpest	600.
31. L. Péter, civ. cl. IV. Cehul-Silvaniei	600.
32. Vasiliu Dănuţ, g. cl. II. Baia-mare.	600.

V. Din fundaţiunea „Lazar Báldi.“

33. Alexandru Rusu, gimn. cl. VI. Blaj	200.
34. Vasiliu Dezmirean, g. cl. VI. Blaj	200.
35. Aurel P. Baldi, g. cl. IV. Csiksomlyó	200.
36. Traian Meseşan, gimn. cl. II. Cluj	200.

VI. Din fundaţiunea „I. F. Negruţiu.“

37. Emiliu F. Negruţiu, j. a. IV. Cluj	160.
38. Virgiliu Cucuiu, gimn. cl. VIII. Blaj	120.
39. Ioan Pleşa, cl. IV. civilă Turda .	120

VII. Din fundaţiunea „I. Pop Bota.“

40. Oct. Dumitrean, g. cl. III. A.-Iulia	120.

VIII. Din fund. „Vancea Cassa arhidiecezană.“

41. George Bolchiş, med. a. II. B.-pesta	600.
42. Ovidiu Hulea, gimn. cl. VII. Blaj	200.
43. Ovidiu Radeş, gimn. cl. IV. Blaj	200.
44. D. Mărginean, prep. curs IV. Blaj	120.
45. Nic. Mărgineau, prep. c. IV. Blaj	120.
46. Gavril Coroiu, prep. curs IV. Blaj	120.
47. Alexandru Mândru, prep. c. IV. Blaj	120.
48. Malvina Nistor, cl. II. elem. Blaj	300.
49. Eugenia Pop, clasa I. civilă Blaj .	200.

IX. Din fund. „Iosif Tarţia.“

50. Ales. Măcelariu, med. an. II. B.-pesta	140.

X. Din fundaţiunea „A. P. Liviu.“

51. E. Felderean, gimn. cl. VI. Blaj .	300

BCU Cluj / Central University Library Cluj

XI. Din fundaţiunea „Ales. Micu.“

	cor.
52. Iuniu Brut Raţiu, g. cl. I. M.-Oşorheiu	200.
53. Ştefania Pop, prep. curs II. Sibiiu	200.

XII. Din fundaţiunea „Timoteiu Cipariu.“

54. Mateiu Cipariu, gimn. cl. III. Blaj	200.
55. Eugeniu Ciungan, g. cl. VII. Blaj .	100.
56. Alesandru Câmpean, g. cl V. Blaj	100.
57. Zaharie Şeicean. gimn. cl. III. Blaj	100.
58. Ioan Stupariu, gimn. cl. I. Blaj .	100.

XIII. Din fundaţiunea „Br. Ursu.“

59. Nicolae Popa, gimn. cl. V. Blaj .	200.
60. Ludovic Muntean, g. cl. V. Blaj .	200.
61. Ovidiu Fulicea, gimn. cl. IV. Blaj	200.
62. George Milea, gimn. cl. III. Blaj .	200.
63. Ştefan Berinde, gimn. cl. I. Blaj .	200.
64. Vladimir Muntean, g. cl. I. Blaj .	200.
65. Axente Judele, gimn. clasa I. Blaj	200.
66. Marcu Bora, gimn. cl. I. Blaj . .	200.
67. Eugenia Bunea, cl. IV. civ. Blaj .	200.
68. Aurora Pop, clasa II. civilă Blaj .	200.

XIV. Din fundaţiunea „Elie Vlassa.“

69. Alf. Rössler, g cl. V. M.-Oşorheiu	350.

XV. Din fundaţiunea „Ales. Filip.“

70. Emiliu Cheţan, gimn. cl. VII. Blaj	200.
71. Traian Pop, gimn. cl. IV. Gherla .	200.
72. Corneliu Moldovan, g. cl. II. Cluj	200.

XVI. Din fundaţiunea „Vas. Raţiu.“

73. Alexandru Oltean, g. cl. VIII. Blaj	200.
74. Alexandrina Viciu, cl. III. civ. Blaj	200.

XVII. Din fundaţiunea „I. V. Rusu.“

75. Corneliu Rusu, gimn. cl. II. Gherla	160.
76. Ioan Fodor, gimn. cl. II. Blaj . .	160.

XVIII. Din fundaţiunea „Alutan.“

77. Ioan Iuga, rig. an. I. jur. Cluj . .	120.
78. Laurenţiu, Sima, g. cl. VIII. Beiuş	120.
79. Virgil Baciu, gimn. cl. VII. Blaj .	120.
80. Aureliu Butean, gimn. cl. VI. Beiuş	120.
81. Augustin Mureşan, g. cl. VI. Năsăud	120.
82. Valeriu Baciu, curs I. com. Braşov	120.
83. Ioan Sima, gimn. cl. II. Şimleu .	120.
84. Romul Radeş, gimn. cl. I. Blaj. .	120.
85. Victor Cernea, g. cl. V. Făgăraş .	80.
86. Ioan Moldovan, gimn. cl. I. Dej .	80.

XIX. Din fundaţiunea „Chirilă.“

87. Virgiliu Morariu, g. cl. III. Blaj .	91·66.
88. Ionel V. Raica, gimn. cl. II. Blaj	91·66.
89. Ioan V. Morariu, gimn. cl. I. Blaj	91·66.
90. Eugeniu Morariu, cl. III. elem. Aiud	91·66.
91. Silviu I. Raica, cl. III. elem. Aiud	91·66.
92. E. Gruia, cl. II. elem. Cisteiul-ung.	91·66.

XX. Din fundaţiunea „Cercul Orăştiei.“

93. Ioan Muntean, gimn. cl. II. Blaj .	100.

XXI. Din fundaţiunea „Part. Moldovan.“

94. Vasile Spinean, gimn. cl. II. Blaj	100.
95. Alimpiu Simu, gimn. cl. II. Blaj	100.

XXII. Din fundaţiunea „Alexă Bidian.“

96. Viorica Muste, cl. III. elem. Cluj	360.

XXIII. Din fundaţiunea „P. cav. Ioanette.“

97. Romul Balosu, gimn. cl. VI. Braşov	200.
98. I. Ioanette, g. cl III. Sz.-Keresztur	200.
99. Iosif Ioanette, cl. IV. el. Câmpeni	200.

XXIV. Din fundaţiunea „I. şi E. Nossa.“

100. Victoria Pop, cl. III. elem. Zelau	100.

XXV. Din fundaţiunea „A. Láday.“

101. Ales. Dragomir. tehnic a. I Zürich	800.
102. L. Ivaşcu, tehnic-chemic a. I. Viena	800.
103. Şt. Roşian, silvanistică a. I. Selmecz	400.
104 P. Şerban, mechanică a. I. Graz	400.
105. E. Halász, şc. indus. c. II. B.-Pesta	400.
106. Aur. Moldovan, săl. curs II. Baja	400.

XXVI. Din fund. „Internatului Vancean de băieţi.“

107. Zaharie Pop, gimn. cl. VIII. Blaj	200.
108. R. Moldovan, gimn. cl. VIII. Blaj	200.
109. I. Stoichiţa, gimn. cl. VIII. Blaj	200.
110. Oct. Modorcea, gimn. cl. VII. Blaj	200.
111. Eugen Crişan, gimn. cl. VII. Blaj	200.
112. Victor Marian, gimn. cl. IV. Blaj	200.
113. Oct. Hodârnău, gimn. cl. III. Blaj	200.

XXVIII. Din fundaţiunea „Internatului Vancean de fetiţe.“

114. Georgina Nicoară, cl. IV. civ. Blaj	100.
115. Otilia Mărginean, cl. IV. civ. Blaj	100.
116. Lucreţia Simu, clasa IV. civ. Blaj	100.
117. Elena Langa, clasa IV. civilă Blaj	100.
118. Iosefina Petean, clasa III. civ. Blaj	100.
119. Maria Pintea, clasa III. civilă Blaj	100.
120. Natalia Lechinţan, cl. I. civ. Blaj	100.
121. Tulia Fodor, clasa I. civilă Blaj	100.

CORESPONDINŢE.

Din Maramureş.

Sarasău, 3 Oct. 1909.

Intr-o zi frumoasă de toamnă, îmbrăcată în haine de vară, eră 28 Sept., carea îşi aruncă căldura binefăcătoare preste grădinile cu poame scumpe, preste câmpiile întinse pline de verdeaţă şi dealurile cu arborii înalţi din pragul hotarului, încă plini de vieaţa verii şi numai ici colea zăreşti câte-o frunză îngălbinită de maştera toamnă... însemnând că: toate sunt trecătoare, — a sosit preotul mare, bunul nostru părinte Escelenţia Sa Dr. Victor Mihályi Mitropolitul din Blaj, însoţit de inginerul Arhidiecezei Domnul I. F. Negruţiu, ca să-şi vadă neuitatul lăcaş şi vatra strămoşească.

Ostenit de drumul întins s'a odihnit câteva zile în jurul fraţilor, pe cari i-a îmbrăţişat cu dor.

Apoi în Dumineca următoare între sunetele clopotelor de la biserica din loc, edificată din piatră înainte de asta cu trei sute de ani, de o cocoană din Moldova, înrudită cu marele familii boereşti din Maramureş, pe o cărăruşe şerpuitoare împodobită cu feliurite flori de gingaşele mâni a fetiţelor şcolare, vine părintele neamului nostru cu Ciaslovul în mână, să asculte sfânta slujbă, şi cântările înălţătoare de inimi executate de corul tinerimii.

După sfânta liturghie încunjurat de evlavioşii creştini şi de copii, ieşiţi din biserică, am petrecut pe Escelenţia Sa până în curtea locuinţii; unde preotul din loc l-a bineventat în numele întregului popor din Maramureş, zicându-i cam următoarele: „Escelenţia Voastră! Ne simţim fericiţi în totdeauna, când Vă putem vedeà în faţă la vatra strămoşească din Sarasău.

„Dumnezeul românilor, şi al toate făcătorul, carele V-a învrednicit de V-a pus pe treapta cea mai înaltă a preoţimii să Vă deà tărie şi putere de a călcà sub picioare, pe tot vrăşmaşul şi pismaşul văzut şi nevăzut al sfintei noastre credinţă.

„Să trăiţi încă mulţi ani!

La aceasta vorbire scurtă, dar bine simţită şi ieşită din tot peptul Maramureşenilor, Escelenţia Sa a zis: Şi eu mă bucur dimpreună cu voi, când vă văd iarăş în pace la casele voastre, veselindu-vă de vederea fiilor şi ficelor, ce bunul Dumnezeu vi-le-a dat, de a creşte din dânşii creştini şi români cum să cade, spre fala ţărişoarei Maramureş, carea în vremuri a strălucit, ca: zorile soarelui de dimineaţă peste falnicii ei munţi până la hotarele Asiei, când a sdrobit tabăra sălbaticului tătar sub poalele munţilor dela Borşa, dând vieaţă la munte mii şi sute de creştini prinsoneri din ţările de jos.

Ne-a vorbit despre însemnătatea vetrei, ce leagă pe părinţi cu fii, pe fraţi cu surori precum şi pe un popor de un neam.

Şi în urmă cel mai părintesc sfat a fost, ca: să ne iubim credinţa adusă din Cer şi graiul adus dela Roma!

Intreţinându-se cu noi mai mult timp la despărţire a dat curatorului 50 coroane pe seama bisericii.

Apoi după un puternic „să trăiască!“ de carele s'a clătinat şi înalţii brazi din curte, ne-am depărtat cu deplină dragoste, ce nutrim pentru preotul mare.

I. T. Fane.

Cronici Bucureştene.

Cu 1 Septemvrie vechiu se înapoiază oamenii în ţară, căci îşi încep activitatea judecătoriile, şcolile, afară de universitate, care numai la 1 Oct. v. îşi începe cursurile.

E o datorinţă par'că a oamenilor intelectuali, să părăsească ţara în lunile de vară, să alerge pe la locurile de cură şi distracţie din străinătate, deşi avem aici acasă regiuni mai altfel, ca în Tirol, avem instalaţiuni balneare foarte bune şi nu mult costişitoare, cum sunt cele dela Govora. D'apoi mănăstirile, un adăpost mai bun nici, că se poate vara. Durere, că la mănăstiri nu se pune mai mare pond, ca acestea să fie pentru oaspeţii mulţi, ce petrec la ele vara, şi un adăpost sufletesc, să le părăseşti întărit şi la trup şi la suflet.

*

Pe locul expoziţie dela 1906 iar e vieaţă. In paviloanele agriculturii, industriei şi armatei sunt expuse lucrările elevilor dela şcoalele inferioare de meserii din ţară. Găseşti toate obiectele trebuincioase oamenilor, începând dela sculele pentru astrânsul fânului până la obiectele trebuincioase în cel mai luxos salon. Toate lucrate din material solid, produs în ţară, frumos şi în stil românesc, pe cât numai se poate. Prin şcolile de meserii din toată ţara, cari toate şi-au expus diferite lucrări, de-o parte se arată, că şi noi suntem capabili să producem tot, ce ne e necesar, şi tot aşa de bun şi de ieftin, ca şi alte popoare, iar de altă parte iea un avânt puternic industria naţională. Şcolile acestea merită o atenţiune cât se poate de mare, iar domnul ministru al instrucţiei poate fi mândru de progresul acestor şcoli.

*

Industria şi agricultura, cari sunt plămânile ţării, ni-se prezintă bine: Recolta de grâu din anul acesta a fost 20 milioane

hectolitre nu e mai mică decât cea din 1908, deși grâul a fost cultivat pe o întindere mai mică. Greutatea medie în 1908 a fost 78 kgr. la hectolitru, iar în 1909, 80 kgr. Din cele 20 milioane hectolitri jumătate ajunge pentru consumația internă, iar jumătate e de a se exportà Valoarea grâului exportat în Iulie 1909 e cu 16.655,553 lei mai mare decât cea din Iulie 1907, și cu 27,862,076 lei mai mare decât cea din Iulie 1908 Sămănăturile anului acestuia o duc bine, în unele locuri a plouat bine și înainte de sămănat, iar acum plouă bine în toată țara.

*

Vineri la 1 Oct. n. a murit profesorul Grigorie Tocilescu în etate de 64 ani. Aveà funcții înalte, și prin scrierile și prelegerile sale a devenit unul din cei mai populari învățați ai țării. La înmormântarea lui a fost mult public, dar nu cum se cădeà unui bărbat atât de distins. Se pare, că și aici s'a arătat prea fățiș spiritul de politică.

*

Preste o lună și jumătate își începe activitatea parlamentul Până atunci se speră, că se vor complectà ministerele, cari acum n-au titulari. O cere aceasta neamânat interesul țării și chiar al partidului liberal. Vizitele oficioase, ce le fac prin diferite județe ministri, vor contribui mult la complanarea divergințelor, ce sunt în partidul liberal referitor la numirea noilor miuistrii.

Vasile.

Nr. 17—1909.

Convocare.

Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Blaj, își va ținea adunarea generală *Duminecă în 31 Octomvrie 1909. la 3 oare d. a. în localul Casinei.*

Invităm la aceasta adunare pe toți membri și binevoitorii Reuniunei.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului.
3. Dare de seamă despre fundațiunile „Ana Vlassa născ. Porutiu.“ „Leontina F. Negruțiu“ și „Maria Hossu n. Szebeni.“
4. Proiectul de budget al anului 1910.
5. Alegerea comisiunilor, *a)* pentru cenzurarea raportului general, *b)* pentru a cenzurà darea de seamă a fundațiunilor de sub punctul 3, și proiectul de budget; *c)* pentru înscrierea membrilor noi și încassarea taxelor dela membrii vechi.
6. Rapoartele și propunerile comisiunilor.
7. Eventuale propuneri.
8. Verificarea procesului verbal și închiderea adunării.

Blaj, la 10 Octomvrie 1909.

Cornelia Deac, prezidentă. **Traian German,** secretar.

Noutăți.

Din dieceza de Lugoj. Ilustritatea Sa D. Episcop al Lugojului ni-a conferit ordurile subdiaconatului și diaconatului Vineri în 24 Sept. n., iar al preoției Duminecă în 26 Sept., rezervând și încredințând pe seama neohirotonitului: *Aurel Petean,* administrarea parohiei *Liget,* iar pe a lui *Ioan Covrig, Iladia.*

La fondul Reuniunii de misiuni sfinte au mai contribuit: preoții din tr. Morlacei 17 cor. 26 fil., păr. Sever Frățilă din Bologa 3 cor. — Ariton M. Popa, protopop în Reghinul-săsesc 3 cor. — Alesandru Donia, preot în Vaslab, 2 coroane, Augustin Folea, cancelist metropolitan, 1 cor, Ioan Mărginean, preot în Țapu, 2 coroane. Iosif Bogdan, preot în Lechincioara, 2 cor. și Al. Valea, preot în Sântmărtinul-de-câmpie 10 cor.

La exercițiile spirituali preoțești ținute în Blaj, la 22 și 23 Septemvrie a. c., au participat din tractul Aiudului 3, tr. Albei-Iulie 1, tr. Almașului 1, tr. Arieșului 1. tr. Bilei 5, tr. Blajului 2, tr. Cătinei 2, tr. Clujului 1, tr. Cojocnei 2, tr. Dârgei 1, tr. D.-St.-Mărtinului 2, tr. Fărăgăului 5, tr. Ludoșului 1, tr. Morlacei 1, tr. Murășului 1, tr. Mureș-Uioarei 1, tr. Pogăcelei 3, tr. Reghinului 3, tr. Roșiei 1, tr. Sebeșului 3. tr. Sibiiului 2, tr. Giurgeului 3 — preoți, — din gremiu mai mulți.

Misiuni poporali în Secuieu. Părintelui I. Irimieș, preotului din Secuieu, i-s'a împlinit o bună și cucernică dorință. Reuniunea de misiuni la cererea zelosului protopop din Morlaca, Ioan Pop, a aranjat pentru credincioșii din Secuieu misiuni sfinte: un mozaic de rugăciuni, laude dumnezeești, de predici și administrarea sfintelor sacramente a penitinții, Euharistiei și a ungerii de pe urmă. Ploile bogate și dese de pe acel timp au produs temere în inimile preoților privitor la reușita lucrărilor sfinte, ce s'au săvârșit în 25, 26 și 27 Septemvrie a. c. în Secuieu, o comună așezată la poalele Vlădesei, în parte împrăștiată și în timp rău destul de neaccesibilă pentru comunele învecinate. Dar lucrarea preoților ajutată de grația divină a avut de urmare un bogat seceriș. Bunul popor din Secuieu a alergat cu sete la biserică. Poporul din comunele învecinate, în butul timpului nefavorabil, încă a alergat la misiuni și mai multe sute s'au mărturisit și cuminecat. Viul interes al poporului pentru astfel de lucrări recreatoare de suflet și de trup îl dovedește și faptul următor: Preoții au spus bun rămas credincioșilor în 27 Sept. pe la 1 oară p. m. Cu prilejul acela li-s'a comunicat, că după Însărat se vor mai puteà mărturisi aceia, cari n-au încheput până atunci. La Însăratul, ce s'a celebrat destul de târziu, credincioșii au umplut de nou biserica Faptul acesta îmbucurător a avut ca urmare predica a 10-a, ce nu erà luată în program. — Liturgisitor a fost părintele protopop, Ioan Pop, confesari părinții: P. Agrișan, din Bociu, Ioan Sever Frățilă, din Bologa, Șt. Pop din Fild, Romul Ramonțan, din Mărgău și George Meseșan din Molosig, iar predicator a fost părintele Șt. Roșian din Blaj.

Știri personale. *Iuliu Hațegan,* distinsul fiu al protopopului dela Coșocna, fost elev al școalelor noastre, a obținut titlul de *doctor în medicină* la universitatea din Cluj. — Tot acolo a fost promovat de *doctor în drept Iustin Nestor,* fiul profesorului pens. Silv. Nestor. — *Ioan Roșiu,* tinerul nostru colaborator a luat la universitatea din Budapesta licența în teologie. Felicitări sincere.

† Ciril Deac.

Dela Năsăud primim în ultimul moment știrea tristă despre decedarea vicariului *Ciril Deac,* repauzat Miercuri în etate de 61 ani. Granița năsăudeană pierde în repauzatul vicar un apărător însuflețit al intereselor bisericești și naționali din acele părți. Trimitem condolențele noastre celea mai sincere.

Odihnea scă în pace!

Înștiințare.

Au apărut:

1. **Orarul general** și **particular** în limba română și maghiară, pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători. Format mare 47/60 cm. Prețul 2 coroane + 30 fileri porto.

2. **Planul de învățământ** și **îndreptarul metodic** pentru școlile primare din provincia mitropolitană gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobat din conferența Episcopească, ținută în 7 Septemvrie 1909, nr. 6693.

Pentru ca școlile și învățătorii noștrii să se poată folosì am scos și pus în circulație partea I. adecă **planul general,** care imediat se trimite tuturor abonaților.

Prețul opului întreg e de 4 cor. plus 20 fil. porto.

Opul întreg va dà 20 coale tipar.

Partea II. se va trimite tuturor abonaților, cari au primit și solvit partea primă.

Observare. *Orarul, planul de învățământ* și *îndreptarul metodic* sunt aprobate și introduse în mod *obligător* pentru toate școlile primare gr. cat. din întreagă provincia mitropolitană.

După ferbințeli

și alte boale ce slăbesc, pentru recâștigarea deplină a sănătății,

oleul de pește

Emulzia SCOTT

La cumpărarea Emulziei, luați sama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul!

e leac aprobat! Are gust plăcut, e ușor de mistuit și de aceea mulți îl iau, cari alt leac nu-l pot luà!

(80) 2—28

Emulzia SCOTT

e, afară de aceea, cu mult mai cu e f e c t. Idealul curățeniei.

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Prețul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secreținea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra **oftice, guturaiului, tusei măgărești, scrofulei și influenței**

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveția).

„Roche“

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie

Prețul unei sticle 4. — cor.

(4) 30—35

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 6

Are vre-o altă biserică atâtea şi astfel de misiuni, ca biserica romană? Răspunsul se impune de sine că: nu. A-ţi părăsi toate amintirile, cari te leagă de cămin şi ţară, şi a le schimbă cu sălbătăcia Abesiniei, cu stingheria şi străinătatea Australiei ori cu lumea asiatică morocănoasă — e sigur un fapt, cu care nu uşor se împacă omul dornic de vieaţă firească şi căldură părintească. Aci se recere un ideal mai pe sus de fire şi o ambiţie, ce trece preste bucuriile, cari le poate dà lumea această mărginită. Iar o astfel de jertfă nu poate aduce, decât numai biserica, a cărei preoţime poate să abzică pentru sine de fericirile lumii spre a lucrà pentru fericirea şi mângâierea *altora,* spre a lumină şi tinde pildă de statornicie *şi acelor nenorociţi,* pe cari firea i-a osândit să nu se poată bucurà de micile dulceţi ale lumii, ca alţi semeni ai lor; să-şi jertfească zilele şi nopţile vieţii la căpătâiul şi astorfel de străini legaţi asternutului de cele mai scârboase boale leproase, pentru cari nu mai există leac pe lumea aceasta — numai şi numai de dragul mântuirii unui suflet. Aci — să ne ierte ori şi cine — dar trebuie înainte de toate o adâncă convingere în acestea victime dumnezeeşti, fie preoţi fie chiar sexul celalalt.— Oare, cei ce osândesc celibatul, — mai au ceva de observat şi aci? — Jertfă mare în oameni mari!

Aceasta e adevărata convingere; mai pe sus de interesele politice, mai motivată decât lipsa, şi dorul de căpătuială — fie apoi în orice sectă religioasă; — o convingere, care ridicată atât preste fanatismul religios cât şi preste latitudinarismul optimist şi indiferentismul păcătos să pornească din evanghelia: „Eu sunt calea, adevărul şi vieaţa“ (Ioan XVI. 16) şi să se sfârşească în făgăduială deamnă de un Dumnezeu: „Cel ce-şi va pierde sufletul pentru mine, — afla-l va pe dânsul!“ (Mat. X. 39).

Astfel se întâmplă aceasta în biserica romană, care pe lângă păstorirea ţărilor cu ierarhie ordinară, se îngrijeşte prin resortul congregaţiei numite „De Propaganda Fide“ şi de misiuni pentru întreg rotogolul pământului: îşi creşte anume în Roma misionari din toate neamurile pământului pentru vestirea cuvântului dumnezeiesc. Aci îmi vine în minte un caz nu fără interes. Sunt nişte ani — nu mulţi — decând profesorul prelegându-ne la universitate, şi-a dat în vorbă şi despre aceşti misionari multicolori: negrii, galbini, roşii, albi ca laptele, bruni şcl. Fusese anume în Colegiul de Propaganda Fide, de acolo ne aduse şi pilda. „Imi eră bătător la ochi — continuă dânsul — că unii, în călitatea lor de simplii clerici, purtau haine, — alţii nasturi roşii; m-am informat deci la superioritatea colegiului. Aci mi-s'a spus, că coloarea roşie înseamnă martiriul, în care îşi bagă zilele aceşti tineri apostoli când iasă în lume.... Ei, băieţi — incheiă apoi — câte brâne roşii fluturà pe la noi, şi adese poate nu chiar martirii le poartă?!“ Mi-s'au întipărit, bagseama prea bine în minte vorbele acestui bărbat, care multe adevăruri ne spusese odinioară — căci de câteori îmi pică înaintea ochilor vre-un brâu roşu îmi reînvie în suflet întreaga lui poveste.

Am pomenit deci şi misiunile în biserica romană. Vom puteà deci acum mai uşor pricepe puterea de vieaţă nesfârşită din această biserică, pentru care nici duşmanii n-au destule cuvinte de laudă. Aşa protestanţii — despre schismaticii orientali nu amintim, căci ei nici aşa nu-şi bat capul cu misiuni — recunosc, că sunt rămaşi în privinţa aceasta. Revista protestantului Thulock. „Literarischer Anzeiger“ a recunoscut, că Germania protestantă în ceea ce priveşte zelul şi jertfirea de sine e, în raport cu biserica romană: *o tabula rasa* (Hettinger; Aus Welt u. Kirche p. 672).

Un înţelept protestant observase foarte bine, că misionarii protestanţi nu pot converti cu o mie de biblii un singur păgân, pe când misionarii catolici convertesc o sută de păgâni cu o biblie.

Şi încă o realitate vrednică de luare amiute: însaşi vieaţa religioasă d. p. a protestanţilor numai acolo mai are puţină vigoare, unde stă sub apropiata influinţă a credinţii române.

Iată ce ni-se dă să cetim în notele de călătorie ale unui conştienţios purtător de condeiu: „Hengstenberg protestant încă a recunoscut, că în ţări catolice vieaţa religioasă a protestanţilor e mult mai intensivă, credinţa lor mai pozitivă şi bisericile lor mai cercetate decât aci (în Turingia) unde eschisă fiind influinţa catolică, s'a susţinut mereu neatins spiritul resemnării“ (Hettinger Aus Welt u. Kirche p. 350).

In faţa acestor fel de vii realităţi sunt zădarnice toate micile devise murdare, cari strigă în lumea mare: că împărăţia dogmelor ar fi pe moarte, — că biserica şi-ar fi împlinit deja ori ce solie pe pământ şcl.

Sf. Augustin cu aproape 15 sute de ani mai înainte tot aceleaş strigăte le-a respins când a zis: „Ei văd de prezent biserica şi zic: biserica îşi trăieşte zilele din urmă, nu peste mult îi va peri numele, în scurt timp nu vor mai există creştini, li-a trecut vremea. Şi până ce sporesc mereu cuvintele aceste, îi văd zilnic murind, iar biserica trăieşte şi fără întrerumpere vesteşte puterea lui Dumnezeu neamurilor, cari urmează după olaltă. (Dr. Breznay: Kath. Folyóirat III. 1884 p. 394).

Pentru sufletul omenesc aşa e creştinismul, cel propovăduit de biserica romană — ca o cutie bine cuptuşită pe dinlăuntru cu bumbac şi cu mătasă din belşug, în care poţi aşezà fără greutate şi fără să vatemi un diamant colţuros nepreţuit de scump (Bougand-Dobos: A ker. és korunk V. pp. 353—4). Sufletul omenesc normal nu se poate opri la ateism, nici la feţişism, căci el este dela fire creştin în zisa lui Tertullian. Dar nici creştinismul sec înţeles şi propagat, nu-l poate mulţumi. El are atâtea dureri copilăroase, atâtea mici şi mari doruri; e atât de slab uneori, şi nu arareori atât de sec ca miriştea sub arşiţa văzduhului aprins în lunile de vară, şi iarăş altă dată rece şi nemintitor, spre a se schimbà îndată şi a deveni receptiv pentru mii şi mii de sentimente — are deci lipsă de o bună îngrijire de mamă dulce şi mângâitoare, caută dragoste caldă, caută ceva mai presus de formalism gol, caută drumul către cer, caută legătura cu Dumnezeu; şi unde o găseşte aceasta mai intensivă şi mai intimă, numai acolo poposeşte şi se linişteşte în câtva.

Zădarnic protestantismul calvinesc cu cea puţină alui credinţă în dumnezeirea lui Isus Hristos — fără Sf. Euharistie; zădarnic protestantismul luteran şi anglican cu micul lor dor de credinţă şi în sf. Euharistie, fără dragoste însă şi devotament cuvenit; zădarnic ori ce fel de altă sectă fără vlagă curată şi mijloace destule spre a ridică uşor sufletul omenesc de asupra micilor miserii; — unicul loc, unde sufletul acesta nu pătimeşte şi-şi găseşte un *demn* liman de alinare şi regenerare în modul cel mai desăvârşit e creştinismul propagat în spiritul bisericii romane.

Despre acest creştinism a putut zice Renan, că va fi matca viitoare a vieţii omenimii.

Şi e aşa, căci acest creştinism viază şi înaintează paralel cu omenimea, ori mai bine zis: e în omenime şi omenimea într'ânsul.

Aurora vremilor ce vor să fie, străluce în rumeneala aurie a cuvintelor sugestive: democraţie şi libertate!

Bine! Biserica aceasta va şti să-şi împlinească în totdeauna menirea, ori câte piedeci i-ar stânjenii paşii. D. p. în însaş Roma: oponenţa francmasonă ajunsă la cârma statului apără demonstrativ pe protestanţii evangelici, anglicani, metodişti, baptişti şcl.), germani, englezi şi americani în contra catolicilor. Aceia (prot.) şi-au ridicat cu mari subvenţii de stat o mulţime de biserici, şcoale, orfanotrofii, spitaluri, tipografii şi foi şi tot bine ajutoraţi susţin anume predicatori şi diaconise de propagandă; — dimpotrivă pe catolici i-au lipsit de-o mulţime de drepturi imemorabile: d. p. şi procesiunile euharistice le sunt interzise şcl. „Religiunea“ deja în legea din 15 Iuliu 1877, pentru şcoalele comunale, nu se aminteşte între studiile obligătoare; încă în 1866 se sancţionează legea despre ştergerea ordurilor călugăreşti; în 1884 se secularisează bunurile Colegiului de Propaganda Fide; — şi cu astfel de vrăşmaşe legi ecclesiastico-politice am puteà continuà de-arândul ţărilor, începând deloc dela Austria şi continuând cu Ungaria şcl. Sau spre ilustrare încă un Specimen: la 13 Iuliu 1881, când transportau cadavrul lui Piu al IX. din Vatican în basilica de „S.-Lorenzo fuori le mura“, gloatele de pe stradă au atăcat conductul şi voiau să împingă cadavrul în Tibru urmărindu-l cu cele mai scălâmbate înjurături, iar jendarmăria lăsà hoarda să-şi continue în pace ravagiile.

Şi biserica aceasta nu disperează.

Dacă în veacul al IV. şi V. a înlăturat fără frică şi urmări prea grele acel noian de ereze, care o cotropise, şi dacă în decursul alor multe veacuri următoare şi-a aflat în totdeauna cărarea mijlocie fără să-şi iese din ori — va şti să resoalve după vrednicie şi marile întrebări, cari i-se pun în veacul al XX-lea şcl.

Sufletele timide s'au speriat şi atunci, precum se tem şi azi, dar cei mulţi şi tari în credinţă au prins cu atât mai multă inimă. Greutăţile au întărit cu atât mai vârtos spiritul bisericii noastre romane, căci au îndemnat cu atât mai tare pe patriarhii romani şi săboarele lor, ca să-şi stabilească şi exprime şi mai curat şi impunător normele de credinţă, să le accentuieze mai puternic în faţa lumii şi să arate şi prin astea toate cât e de frumoasă, dar şi de lipsă în atari cazuri, — unitatea bazată pe autoritatea stabilă şi negreşită în biserică.

Ştiinţa, libertatea, socialismul îşi vor afla chiar şi numai în această biserică cea mai resonabilă şi unică deslegare, precum şi sufletul omenesc, din care au isvorât toate astea iarăş numai în creştinismul acestei biserici îşi află adevăratul scut şi îndestulirea posibilă pe acest pământ.

Ştiinţa? Când a osândit (aci vorbim de osândă dogmatică ca atare, — nu de alte măsuri disciplinare) vre-odată această biserică măcar şi numai un adevăr fie cât de vechiu, descoperit chiar de înţelepţi păgâni, sau când s'a dovedit vre-odată, că ar fi propagat neadevăruri? Din potrivă: cercetările arheologice şi egiptologia mai nouă dovedesc în deajuns. că d. p. scriitorii greci de seamă cum sunt: Herodot, Ktezia şcl. au greşit când au relatat mai multe lucruri referitoare la vieaţa egiptenilor şi la istoria babilonienilor şi asirienilor — contrar celor susţinute de sf. Scriptură.

Că apoi n-a chiar canonizat d. p. pe furiosul fariseu Flaviu şi alţi talmudişti duşmani ei, ori pe înflăcăratul păgân Tacit şi tovarăşii — e clar.

Că n-a fost vrăşmaşă adevăratei ştiinţe nici când, o vedesc fapte. Romanii, fără îndoială, ştim, că aveau pe timpul lor o strălucită cultură universală, bazată şi desvoltată în mare parte pe cultura grecilor învinşi; ştim apoi şi aceea, cât sânge creştinesc au vărsat aceşti romani — şi biserica noastră cum a petrecut în mijlocul ei? — A suferit aşa, cum numai o instituţiune dumnezeiască ştie suferi; a suferit, dar a biruit; şi ce a făcut? Ea, matrona nemuritoare a păstrat — singură pe întreg rotogolul pământului — limba acestor oare când duşmani de moarte ai ei; a păstrat limba *latină*.

Ce a făcut apoi în evul mediu? — Ca unică a propovăduit ştiinţa. — Ce a făcut pe vremea rennaissance-ului? — deschide porţile Romei pribegiţilor dascăli greceşti din orient şi în frunte cu Papa Niculae V. jertfeşte sumedenie de aur pentru înflorirea ştiinţelor — şi tot aşa jertfeşte până în ziua de azi.

Libertate? Democratism?

Cine a desrobit pe sclavi? Cine a stârpit prăpădirea copiilor în faşe? Cine a stabilit adevărata libertate a conştiinţii, atât de prost exploatată d. p. de protestanţii veacului al XVI-lea? Cine a rehabilitat şi sfinţit căsătoria şi vieaţa familiară? Cine a ocrotit într'atâta pe neputincioşi şi nenorociţi: iată şi ieri şi alaltă-ieri pilda celor un milion de lire — fără păreche — pe seama năpăstuiţilor dela Messina?! Cine a deslegat chinuitoarea problemă a sărăciei de pe pământ şcl. (Dr. Georg Ratzinger: Geschichte der kirchlichen Armenpflege Freiburg 1884 p. 12, 13, 23, 24, 53, 316, 536, 536 şcl.).

Cine a rupt stavilele îngustei iubiri de-aproape a jidovilor? *Cine a suferit fără să-şi răsbune?* Cine a muncit fără de răsplată? Cine a împăcat mai rezonabil pe om cu om?

Sau unde mai sunt atâtea cazuri vorbitoare: unde bărbaţi răsăriţi din cele mai inferioare straturi ale semenilor săi să se înalţe fără piedecă până la treapta celui mai mare şi absolut ocârmuitor al lumei întregi? — Răsfoiţi istoria patriarhilor din Scaunul Apostolic — nici nu trebuie să căutaţi prea departe! Şi mai doriţi alt democratism? — *Cel dintâiu adevărat democrat a fost însuş D. N. Isus Hristos!* Şi aşa e şi biserica lui în istoria lumii.

(Va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

Abecedar şi carte de cetire maghiară pentru clasa a II a şcoalei primare cu limba de propunere română. De Ioan F. Negruţiu şi Petru Ungurean. Ediţia a VIII. Prelucrată după noul plan ministerial, (art. XXVII—1907.

Balázsfalva, — Blaj 1909. Preţul **50 fileri.**

Sub tipar **Carte de cetire maghiară** pentru clasele III. IV. V. şi VI. a şcoalei primare cu limba de propunere română. De Ioan F. Negruţiu şi Petru Ungurean.

Istoria Patriei

pentru şcoalele poporale

de *Iosif Marian*, învăţător gr.-cat. aprobată de Ministrul de culte şi instrucţiune publică. Preţul 80 fil. Să află de vânzare în Librăria Sem. teol. din Balázsfalva—Blaj.

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocenţiu M. Clain"* a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă şi interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. *Să află de vânzare la Librăria sem. teol. din Blaj.*

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creştn*** fco. **5·3·00**

vol. II. ***Tradiţiunea şi Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului şi Graţia.*** fco. **7·30** cor

vol. II. ***Sacramentele şi Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism şi Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc e permis să se poată procură aceste cărţi din cassele bisericeşti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.

Redactor respons.: Augustin Gruiţia.

Nr. 225—1909.

Publicaţiune.

Domeniul Metropolitan din Blaj, are de dat în arândă ghinda pentru porci, pe un teritor de 200 jugere de pădure, arândarea se face prin licitaţie publică în *11 Octomvrie 1909*, la oficiul de administraţie a domeniului Metropolitan din Blaj, unde se pot vedeà toate condiţiunile de licitaţie.

Blaj, 29 Septemvrie 1909.

Ioan Maior,
administratorul dom. metr.

(52) 2 2

Aviz.

Întru atenţiunea comercianţilor români.

In comuna Tompaháza din comitatul Albei-inferioare se află o casă de vânzare din mâna liberă, edificată din material solid, 4 chilii, culina, cămara, grajdul şi alte edificii economice, casa este situată în un loc foarte potrivit pentru un comerciant, în comună alt comerciant nu este, — comuna este situată pe malul stâng a Murăsului, între Aiud şi Teiuş, în apropiere se află altele 4 comune, în depărtare de 2—3 Kilometri. Informaţiuni mai de aproape se pot află la redacţia „Unirii" din Blaj.

Blaj. 29 Septemvrie 1909.

(53) 2—3

La NAGYENYED
Com. Alsófehér
se adresează. cine doreşte a-şi procură varietăţi autentice de:
Pomi roditori
arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueţi, etc.
Vite altoite
(calitate superioară)
viţă europeană şi americană cu şi fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit).
(49) 2—12
FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

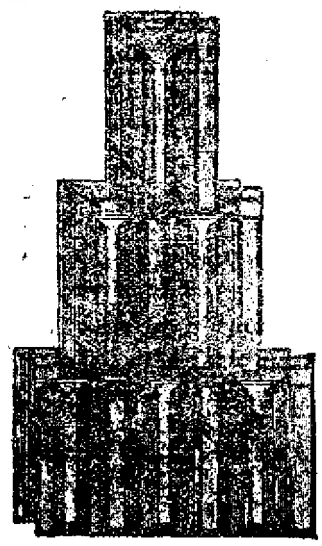

Țigla Bohn de Nagykikinda.

In propriul interes

Primește numai țigla **BOHN**

din **Nagykikinda** și **Zsomboly** respingând ori ce altă țiglă de calitate inferioară pentrucă numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mustre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 12—?

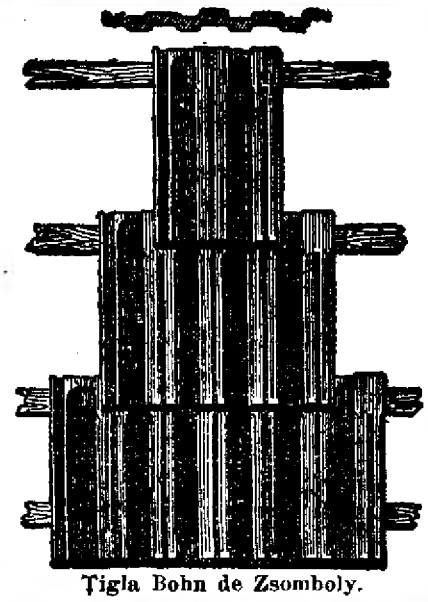

Țigla Bohn de Zsomboly.

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de **Buziaș**

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(35) 8—12

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 46—52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria) liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

49) 45—52

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

46) 44—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre cele întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

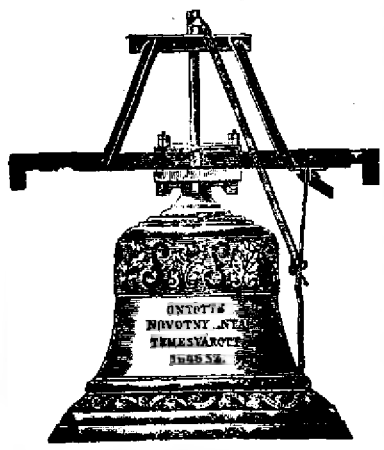

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

45) 44—52

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95.816.412 coroane.	**9.882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare. pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 16 Octomvrie 1909.** **Numărul 40.**

Adunarea Asociaţiunii

— raport special. —

Aproape întreagă săptămâna aceasta, Sibiiul are sărbătoare. Incepând de Marţi, când se ţine întâia şedinţă a Asociaţiunii, continuând trei zile cu congresul naţional bisericesc al bisericii ortodoxe şi terminând Luni cu serbările pentru centenarul naşterii lui Şaguna, cete de bărbaţi de ai nostri de pretutindinea se perindează prin Sibiiu, dând un colorit şi mai românesc acestui oraş, în care, compătrioţii Saşi, de abia unei strade i-au dat o numire românească. Înţeleg strada Şaguna, pentru care aud, că acum îşi fac reproşuri, ca şi cum n-ar vrednici Românii şi mai multă atenţiune, pentru sumedenia de bani, ce varsă în pungile străinilor, regulat aproape în fiecare an.

Şi doar chiar pentru şirul acesta al serbărilor, lume multă românească dela noi şi din Piteşti. sub conducerea simpaticilor duí Popescu şi Micescu, s'au adunat la Sibiiu încă din ziua primă, aşa, că pentru *sara de cunoştinţă* s'a dovedit localul dlui Brote, din palatul arhidiecezei, (fost Habermann) de neîncăpător. Străinii au fost salutaţi cu multă căldură din partea Sibienilor prin glasul dlui asesor Ivan.

Ziua primă.

Marţi dimineaţa, după o bună şi creştinească datină, s'au făcut mai întâi servicii religioase în amândouă bisericile. In biserica noastră, a slujit sf. liturgie vicariul Macaveiu dela Făgăraş şi protopopul Togau din Sibiiu. Credincioşi au fost puţini. Nici chiar cei din Sibiiu n-au luat parte. In schimb biserica catedrală a atras numeros public atât prin frumuseţa-i impunătoare, cât şi prin cântările sfinte atât de măiestru executate. A slujit Dr. Cristea, Dr. Stroia, Oct. Mureşian şi diaconul Dr. Stan. Păr. asesor Cristea a rostit şi o predică ocasională, vorbind de Asociaţiune şi unul din întemeietorii ei, mitrop. Şaguna şi adresând apoi aspre dojene celor, ce şi acum stau departe de această instituţiune culturală. „O asemenea nepăsare faţă de aşezămintele, dela cari atârnă viitorul nostru, nu mai poate fi tolerată — continuă păr. Cristea. — Cercurile noastre conducătoare trebuie să tindă spre maturitatea, de a face selecţiunea cuvenită între oameni ...“ şi apoi termină: „Dacă ne iubim sincer, trebuie toţi să-şi arete însufleţirea nu cu gura, ci cu fapta. Când dulcea noastră limbă este strâmtorată, nu-i iertat nimerui să steie nepăsător, ci cu toţii sunt datori a sări cu ce pot în ajutorul aşezămintelor chemate a o cultivă, căci ea e o mare comoară a neamului.“

Cuvintele păr. Cristea, prin faptul, că au fost rostite chiar de pe amvon, au făcut o puternică impresie.

După sf. liturgie, o parte însemnată din public a admirat încă multă vreme pictura artistică şi plină de frumuseţă, datorită pictorului Smigelschi.

Aproape de 11 se începe *şedinţa primă* în Casa naţională, frumos aranjată din acest prilej. In fund pe scenă încunjurat de plante verzi, un mare tablou a Mitropolitului Şaguna iar pe păretele din stânga unul mai mic închipuind pe adâncul gânditor, neuitatul dr. Ales. Mocsonyi. In colo sala plină de domni şi dame. S'a remarcat prezenţa Mitropolitului Meţianu, care ocupă locul de frunte, alăturea de preşedintele venerat al Asociaţiunii dnul Iosif St. Şuluţiu.

Aproape stăteau generalul Groza, venerabilul George Pop de Băseşti, deputaţii Oncu, Popovici şi Vlad, apoi public număros din toate părţile. Dela Blaj erau: directorul I. F. Negruţ cu dşoara, prof. Gavr. Precup cu dna, prof. Dr. Ioan Raţ, Valer Suciu. Nic. F. Negruţ, Dr. Ales. Pop, medic, profesoara Roza Căpuşan, dşoarele Elena Sânteon şi Leni Muntean, dl Ilie Mircea cu dna şi directorul nostru dl A. C. Domşa.

Masa presei era ocupată de trimişii tuturor foilor noastre de aici, aveau corespundenţi şi câteva ziare de dincolo şi chiar şi o foaie aromânească din Salonichi.

Dnul prof. *Bârseanu,* vice-preş. Asociaţiunii pronunţă un prea frumos cuvânt de deschidere, dedicat amintirii marilor preşidenţi ai Asociaţiunii: Mitropolitul Şaguna şi Dr. Alexandru Mocsonyi. In cuvinte avântate dsa arată însemnatele merite, pe cari le-a avut Şaguna întru înfiinţarea şi conducerea Asociaţiunii şi preste tot în lucrarea de progres cultural a neamului românesc. Spune, cum a condus trei adunări generale, alăturea de mitropolitul Şuluţ, şi face multe şi preţioase citate din vorbirile lui. Inşiră apoi activitatea literară, ce a desvoltat marele mitropolit, în butul multelor şi aproape ne-

FOIŢĂ.

Icoane din Seminar.

Vacanţă.

... Badea Lion, dela dormitoare, stă în colţul porţii, cu ţevea pipei uitată pe buza din jos şi cu mânile trecute în şerparul lat, cu ochii osteniţi, duşi aşa în neştire, în zări depărtate.... Mustaţele resfirate îi cad şi ele a oală, iar căciula dumnisale, miţoasa căciulă, care nu se înspăimântă nici de căldurile verii, se pleacă pe fruntea sbârcită, ca un cuib de ţarcă prădat de mâni strengăreşti. Pe un colţ de frunte, lângă ochiul drept, o dungă de funingine mai stăruie încă vestind pe marele meşter focar, vestit în patru dormitoare....

Trec oameni pe strada largă dar, badea Lion, nu-i vede, ci buzele îi tresar uneori şi pipa păcăe atunci, apoi peptul moşurelului tresaltă într'un oftat aşa pustiu.

— S'or dus domnii mei, săracii. Ehei, Du-u-us!

Şi ciobul de pipă, neagră de scrum şi de vechime, adoarme iarăş, iar o vrabie, sus sub o streşină ferită, moţăe din căpşorul rotund, în arşiţa căldurii de vară târzie....

*

In curtea largă, sub castanii cu frunza deasă, o copiliţă cu ochi căprui, plimbă un cărucior de buruiene. O şuviţă din părul ei bălan i-s'a resfrânt preste frunte aurindu-se, din când în când, în bătaia razelor de soare. Aleargă cu îndrăsneală preste toată curtea asta goală şi bate caii cu o jordiţă, hăulind în gura mare.

... — Ghi-i-ii Murgu, Bator, ghi-i-iii!...

... De sub o tufă de melini, iată, ţişnesc două lumini neastâmpărate şi o sforicică tărcată se răsuceşte jos printre firele de iarbă rară, ca o pleasnă de biciu....

Şi, uite, acuma, carul copiliţei se îngreunează, iar un ficior al pisicei din culină ţine cu lăbuţele de roatele de frunze din urmă, ca un strengar ce este.

Şi, apoi, râs şi goană cât îi curtea de largă.

— Aşa, draga tatii, că acum a voastră-i ograda asta — înbărbătează nenea Potop, târâindu-şi opincile mari, cu două sărăcii de lemne în braţele înmuiate de căldură....

Iar în uşa culinei se zugrăveşte chipul bucătarului, cu un zimbet uitat pe faţa roşcovană sub tichia albă şi cu mânile în şolduri.....

*

Sus, în muzeul *bătrânilor,* cu uşa dată de părete, tremură o dungă de lumină pe un colţ de pulpit, poleind o filă uitată din *„dreptul bisericesc....“* Şirele dese, mărunte, se desemnează triste, abătute, neputând să insufle nici un fel de simţimânt musculiţei cu aripioare verzi, care bâzîie flegmatic pe deasupra.

O gură de vânt rătăcit năvăleşte pe fereasta deschisă, dând grai de jale foilor de hârtie resfirate pe jos şi legănând o gospodărie de păianjen, care ţese acum pod de diamant, ca în poveşti, dela tavan la cup-

sfârşitelor sale ocupaţiuni. Şi în sfârşit face câteva citaţiuni din aprecierile şi elogiile aduse Mitropolitului de Cipariu, Bariţ ş a. Terminând, dl Bârseanu conclude, că sărbătorirea aniversării naşterii lui Şaguna, trebuie să fie a tuturor Românilor. Reproducem această parte din elocuentul său discurs, care a fost foarte mult aplaudată de întreaga asistinţă.

„Va zice însă cineva, că faptele acestea ale lui Şaguna privesc numai o parte a poporului nostru şi astfel amintirea lui nu este o datorinţă obştească a Românilor din această patrie şi în genere a întreg neamului românesc.

„Cel-ce ar judeca astfel, ar face ca acel frate fără minte şi fără inimă, care locuind sub acelaş acoperiş cu alt frate al său, ar zice: ce-mi pasă mie, de ce se întâmplă în locuinţa vecină?... Întâmple-se ori şi ce la fratele meu, mie nu-mi pasă! între furii, să-l jăfuiască, vină potopul să-i înnece, arză-i focul avutul şi culcuşul căci mie nu-mi pasă!... Şi nu-şi dă seamă, că furii jefuind pe fratele său, vor năvăli şi asupra lui; potopul surpând odaia vecină va ameninţă ţi pe a lui; şi focul mistuind partea de coperiş de-a dreapta, va trece şi la stânga!.

„Dacă în privinţa celei mai înalte instituţiunii sociale, în privinţa bisericii, soartea a împărţit arborele naţionalităţii noastre în două ramuri, dintre care una se îndreptează spre răsărit, iar alta spre apus, acestea nu însemnează ca aceste ramuri se caute a să nimici una pe alta, ci dimpotrivă, ele sunt datoare să se sprijinească una pe alta, bine ştiind, că amândouă răsar din acelaşi tulpină, că amândouă să hrănesc cu aceleaşi suc şi că amândouă sunt supuse la aceleaşi primejdii; dacă se vor încuibă omidele într'una vor trece şi în cealaltă parte; când vânturi duşmănoase vor isbuti a culca pe una din ele la pământ, de bună seamă va veni şi rândul celeilalte.

„De aceia între cele două ramuri ale bisericii naţionale române o singură rivalitate e admisibilă: rivalitatea de a produce care mai de care roade nobile şi a servi ca ocrotitoare a naţionalităţii noastre şi a celor mai înalte interese morale şi intelectuale ale ei. Iar bărbaţii mari ai neamului nostru, cari şi-au jertfit vieaţa, munca şi averea pentru binele obştesc, — fără a ne uita, dacă au trăit sau au lucrat în Sibiiu sau în Blaj, în Arad sau în Oradea-Mare, în Lugoj sau în Caransebeş — trebue cinstiţi de toţi Românii.

„Şi între aceşti bărbaţi Şaguna ocupă fără îndoială, un loc de frunte."

Continuând vorbirea, dsa ne aduce aminte de o altă pierdere însemnată suferită nu numai de Asociaţiune, ci de întreg neamul. E vorba de dl Ales. Mocsonyi, care prin inteligenţa sa, prin vastele-i cunoştinţe, prin tactul şi priceperea profundă a situaţiilor celor mai grele, şi prin dărnicia sa, şi-a ridicat un moment neperitor în inimile tuturor Românilor.

I. P. S. Mitropolitul a felicitat călduros pe vorbitor pentru frumoasa-i cuvântare.

Asociaţiunea e apoi salutată de dl dr. Nic. Vecerdea în numele societăţii de teatru, şi de dl Ghiţă Pop dela Arad în numele societăţii culturale de acolo. Presidentul mulţumeşte la amândoi vorbitorii şi regretă, că nu găseşte aici şi pe representantul Asociaţiunii din Maramureş. Se bucură mai ales, că Societatea de teatru, după profundul doliu, ce a fost ajuns-o, şi a primit un vrednic conducător şi doreşte ca raporturile între acestea două societăţi să rămână şi pe mai departe tot atât de intim, urmărind amândouă acelaş scop: înaintarea neamului.

Considerându-se raportul de cetit, la propunerea păr. Dr. Cristea se aleg deosebitele comisii pentru cenzurarea raportului, a socoţilor şi pentru încassarea taxelor.

Comisii prime i-se dau şi diferitele propuneri intrate la comitet, anumit a preotului Tr. Mihalca ca Asociaţiunea să editeze un calendar pentru folosul ţăranului, — a dlui I. Pahone, ca în fiecare an să se publice în consemnarea membrilor şi membrii fundatori şi pe vieaţă decedaţi, ca să se cunoască bărbaţii cari au sprijinit Asociaţiunea, — a preotului A. Nistor, ca să se înfinţeze o secţie agronomică, — a dlui Dr. Stoica ca Asociaţiunea să sistemizeze posturi de secretari plătiţi în despărţăminte, şi în urmă a cler. M. Someşan, ca Asociaţiunea să se intereseze de reuniunile de meseriaşi de pretutindenea şi să le ieie sub aripile sale.

Se dă cuvântul păr. *Ion Agârbicean* cunoscutul nostru novelist, care-şi ceteşte dizertaţia asupra apariţiilor bolnave în pătura înalta a societăţii româneşti. Cu pătrunderea-i de scrutător al inimii omeneşti şi cu o cutezanţă de un om care doreşte nimicirea răului, vorbitorul deswăleşte boalele, ce acum cearcă să încolţească pe trupul neamului nostru şi să-l nimicească.

Sperăm să publicăm în curând frumoasa şi instructiva disertaţie a iubitului nostru colaborator, pentrucă ori cum am cercă să o schiţăm, n-am puteă să arătăm aşa de limpede mizeriile descoperite de Dsa.

Deşi poate multora nu le-a prea plăcut constatările şi observaţiile dizertantelui, faptul e, că publicul l-a ascultat cu multă atenţiune şi l-a aplaudat adese sincer şi mulţumit. La sfârşit în frunte cu Mitropolitul şi George Pop de Băseşti, toţi s'au grăbit a-i strânge mâna şi a-l felicită, iar prezidentul adunării

---

torul prăfuit, în coborîri şi urcări tihnite, alintându-se necontenit, ca o mărgeluţă într'un fir de mătasă în mâna unei copile cuminţi.

In colţul de lângă catedră a încremenit un scann cu piciorul beteag, arătându-şi, într'un gest de resignare, rana ţândurită, semnul cine ştie cărei drame uitate....

De liniştea care s'a lăsat grea aici, în acest lăcaş de atâta vieaţă înainte, când pulpitele gemeau de greutatea cărţilor groase de o palmă şi ciasloavele stăpâneau pretutindenea, îi vine nu ştiu cum şi şorecelului cu mustaţa subţire, care s'a oprit acum de-o parte, lângă un picior de masă cu ochişorii neclintiţi şi cu codiţa adusă frumos înainte pe lângă trupuşorul cât o nucă....

Îl face şi pe el melancolic atâta vraişte, şi pustiu, ce s'au sălăşluit aici....

La cules de vii.

Toamna, cu căderile ei de frunze îngălbinite, cu amurgurile melancolice, aduce totuş, un avânt de veselie nevinovată chiar şi între zidurile rigide ale Seminarului. Culesul de vii vine, în fiecare an, cu farmecile lui caracteristice, în mijlocul firii, care-şi plânge — un plâns potolit, tainic, — moartea apropiată. Şi această petrecere curată, rămasă din bătrâni, aduce o lumină de zimbet şi pe feţele serioase ale teologilor cu lungile haine negre.

*

Dimineaţa asta coridoarele lungi, răsunătoare, vuiesc mai adânc în zgomotul vieţii, pe care o cuprind. Băieţii trec furtunoşi pe scările roase şi, în curtea largă, se varsă, învălurată, tinerimea celor patru cursuri. „Tinerii," băeţaşi ieşiţi ieri pe poarta liceului, se înşiruie neîndemânatici, cu inimile supuse de fiorii noutăţii. Ochii lor au lucirea nevinovată a tinărului venit „din lume." De altă parte „bătrânii," cu feţele lor aspre de barba, care se sileşte, păşesc cu siguranţă cuprinzând cu ochi prietinoşi, de frate mai mare, cumintit, sbucnirile de sănătate şi de tinereţă, ale „copiilor" din frunte. Aerul reavăn al dimineţii de Octomvrie înviorează piepturile strâmtate de praful odailor închise. „Ductorii," mici părinţi, comunică ordine mai înalte, trecând grăbiţi pe lângă şirele îndesate. „Băcănierii" îşi laudă ţigările „de calitate superioară."

Pe urmă valul ăsta de tineri în floarea vârstei iasă pe poarta largă a zidurilor grele, ca să petreacă o zi afară la larg, o zi întreagă la sinul naturii bune, departe de răceala ambitelor. Toţi sunt cuprinşi de un cutremur dulce. pentrucă toţi sunt copii ai câmpurilor, feciori de preoţi dela sate, de ţărani trăitori pe urma plugului şi le face greu oraşul cu strânsorile zidurilor lui.

Dealul viilor desfăşură, în sfârşit, în pulberea de aur a soarelui de dimineaţă, verdele brumat al viţelor înşiruite pe coastă. Rodul bogat, poama aurie, atârnă în ciorchini durduhi sub umbrarul de frunze. Boabele gălbinii, străvăzăcioase, fac cu ochiul în bătaia razelor de lumină.

Vierul Seminarului primeşte cu drag ceata oaspeţilor aleşi. Flăcăii de subt coastă chiuie una de bun sosit, aşezând buţile pântecoase şi teascurile. Băieţii noştri îşi desfac hainele mai groase şi se resfiră în latul viiei, gălăgioşi, plini de voie bună.

Acum înainte, băieţi!

Şi câteva clipe se aude numai foşnetul frunzelor răscolite de mânile dornice.

Apoi toată via prinde vieaţă. In jurul butucilor cu ramurile cercuite se învălmăşesc mâni albe venite dela peană şi dela ceaslov; cuţitaşele trec uşor pe la rădăcina strugurilor graşi şi corfele se umplu de maua ispititoare. Feciori din sat trec de-alungul şirurilor, adunând vasele pline şi lăsând altele goale. Subt coastă, la teascuri, mustul spumos, curge năvalnic în ciubare. Storcătorii sunt tot o voie, domnii dela vale, „pochii cei tineri" sunt harnici şi le dau de lucru.

... Hoţomanul de Oprea a simţit plecarea „tiologilor" la cules şi, iată-l, răsare cu zmeii lui de subt dunga răzorului, în. tinzând grumazii negrii pe trupul dipleiUn „pralău" cu ochi vicleni, se îndoaie de spate subt greutatea gurdunei.

Trupa se aşază pe o muche de răzor şi se înfiripă lin, ca o adiere de vânt, o doină potolită, trecând uşor peste creştetul viţelor grele de rod. Culegătorii mai depărtaţi tresar

i-a adresat publice celea mai călduroase mulţumite.

Inchiind adunarea dl Bârseanu mulţumeşte Mitropolitului, care prin interesul, ce a dovedit, că are faţă de lucrările Asociaţiunii, se ridică în şirul acelor mari Arhierei, cari şi azi pot fi pildă ori cui, de chipul, cum trebuie să bată inima fiecărui, împreună cu a poporului său.

Publicul s'a îndreptat spre *banchetul* ţinut în sala dela Unicum. Ca de comun s'au rostit toaste frumoase de dnii Bârseanu, Pop de Băseşti, Goga ş. a. După închierea părţii oficioase *notarul Călămar* (dl Borcea) a cetit câteva epigrame actuale, cari au stârnit mult haz. Reproducem şi noi câteva strofe:

Bosnia e anexată
Cu mult tact şi ager zel,
Uniforma cea mai nouă
Nu s'a murdărit de fel.

Monarchia e salvată
De un european scandal,
Şi la culme vesel joacă
Sârba Domnul Aehrental.

Moderaţii fac progrese,
Rezultatul e splendid,
Căci programe au chiar două,
Însă — n'au nici — un partid.

Iar de libertatea presei
Azi ne bucurăm imens.
In „Ungaria" lui Gergely
Poţi să scrii ori ce non sens.
Libertate de gândire
Nicăiri ca-n acest stat.
Poţi gândi, dar ţine-ţi gura!
Căci de nu, eşti sub lăcat

După banchetul, care a fost cam prea scump, publicul străin s'a îndreptat spre strada Schewis unde e aranjată *expoziţia şcoalei de industrie*, pusă sub conducerea dnei Cosma. Mărturisim, că am rămas plăcut surprinşi de succesele realizate de această şcoală şi mai mult încă de nespusele jertfe şi de neîntrecuta străduinţă, ce-şi dă doamna Cosma pentru această şcoală, pusă sub ocrotirea dsale, ca ea să prospereze. Dela cusătura cea mai simplă până la execuţia celui mai rafinat gust, afli aci tot. N-am pretenţia să mă girez de pricepător în d'al-de acestea, dar constat, că un grup de dame, ce erau de-odată cu mine, n'aveau decât cuvinte de admiraţie pentru lucrările realizate. Chiar pe timpul expoziţii două războaie erau în plină activitate. Frumoasele tapete, perdele, odăjdii şi alte lucrări de salon executate toate în stil ţărănesc, dovedesc multă pricepere şi multă osteneală pentru alegerea desemnurilor, celor mai potrivite. Ne-am depărtat dela această frumoasă şi prea interesantă expoziţie, exprimând celea mai elogioase laude conducătoarei.

Dupa amiaz a fost consecrată şi pentru vizitarea preafrumoasei catedrale şi a muzeului din casa naţională. Cu toate că le cunoşteam pe acestea, totuşi am ţinut să facem o mică plimbare prin ele, remarcând în fiecare ordine şi curăţenie.

Seara reuniunea de cântări a aranjat un *concert* deplin succes. Constatăm, că şi sub noua conducere a dlui *Liviu Tempea*, reuniunea aceasta bine disciplinată şi bine construită face progrese. Au plăcut foarte mult cântecele poporale ale lui Dima şi Popovici şi compoziţiile din Eminescu a dlui Tempea, cari au fost viu aplaudate.

O plăcută suprindere şi o delectare nespusă a procurat numerosului public, apariţia dnei *Veturia Triteanu*, decorată de M. S. Regele României cu *Bene Merenti I.* Duetul clasic esecutat de dsa împreună cu păr. Mureşian, fratele dsale au fost deosebit. Pentru noi laicii în ale musicei, poate erà mai plăcută o horă sau o doină populară, pe care dna Triteanu le execută în un chip neîntrecut. Şi să ni-se mai ierte observarea, dacă credem, că preoţilor le-ar şedea mai bine în cor şi pe scenă în civil şi nu în reverenzi.

Ziua a doua.

Miercuri, 13 Oct la ourele 10 se continuă adunarea, cu un public destul de număros.

După deschidere se cetesc depeşele de felicitare, şi scrisoarea profesorului din Praga *Jarnik Urban*, care la acest rând a fost momentul cel mai înălţător.

Urmează rapoartele comisiunilor.

1. Dnul *Vasile Osvadă*, ca raportor al comisiunei pentru cenzurarea raportului financiar, aflând toate socotelile în ordine, propune să se dea comitetului absolvare; şi s'a dat.

2. După aceasta dl *Dr. Valer Branişte*, îşi prezintă darea de seamă asupra raportului general al comitetului central, care-l află foarte bogat. Dsa mai întâiu arată, că dela înfiinţarea „Astrei" s'au schimbat foarte mult împrejurările, şi de aceea azi „Astra" trebuie să lucre cu alte mijloace de cum erau cele prevăzute de întemeietorii ei. Astăzi de ex. „Astra" nu mai poate ţineà concurenţă cu statul în răspândirea culturii. Totuşi ea mai poate aveà un rol important, rolul de control. Ea trebuie să apere mentalitatea, gândirea curată românească. Mulţi din intelectualii noştri vorbesc numai cu cuvinte româneşti, dar felul lor de a gândi este cu totul străin, precum l-au învăţat în şcoalele străine.

Dintre propunerile Dsale făcute în expozeul său, relevăm următoarele:

a) Să se exprime doliul pentru membrii decedaţi ai „Astrei," ceeace s'a şi făcut prin ridicare.

---

surprinşi, apoi se domolesc subt valurile doinei, care curge înainte, caldă vrăjită.

— Oprea săracu!

Dela o vreme băieţii nu mai au astâmpăr şi Oprea l-e înţelege gândul. Zmânceşte odată din grumazii lungi, ca înţepat de vespe, strânge cu putere arcuşul între degetele noduroase şi din cetera cărămizie sbucneşte o ardeleană focoasă, straşnică. Berţi ţine contra şi gurdunaşul trage aspru pe coardele groase. bornăitoare...

Se însenineză şi feţele ductorilor pururea conştii de seriozitatea ce trebuie să o aibă. Din mulţime, cei mai tinerei, potrivesc pe furiş, piciorul, în tactul muzicei subt săgetăturile de foc ale zicălii şi în obrazi le năvăleste roşul tinereţii...

Şi paremi-se, zimbeşte şi părintele prefect, mângăindu-şi barba.

Au voie bună şi subt vraja arcuşului lui Oprea via se culege în grabă, teascurile lucră din greu şi culegătorii ies în capăt, înegrind un colţ de coastă.

Soarele s'a oprit pe câteva clipe în crucea amiezii; Alexandru, flăcăul nostru dela Seminar, a prins de veste şi, de jos, de lângă mâncarea gata face semn în vânt cu pălăria lată, chemând la masa lungă, pusă jos pe pajiştea moale.

S'a adunat un colţ de sat din vale să vadă cum culeg „clericii." Au venit băeţaşi ademeniţi de belşugul roadei şi de bunătatea „domnişorilor," fetiţe sfioase cu ochi rugători şi băieţandrii răsăriţi, strengar vicleni, cari bat marginile, furişându-se cu poama furată. Şi moşi şi bunici cu feţe duioase.

Ductorul „primar" din capul mesii, îşi descopere capul cu evlavie, ceilalţi îl urmează împreunându-şi mânile şi rugăciunea se ridică lin peste aburii mâncării calde, acolo afară în mijlocul câmpului larg.

... Un moş cu fruntea lată de alături, trece mâneca chemeşii peste ochii strălucitori, calzi, şi eu îl aud zicând aşa ca pentru sine:

— Dragii mei, cât sunt de sărac, a-ş vreà să-i ştiu cu mine alăturea la o masă, să fie toţi ai noştri. Cum s'ar bucurà şi Ana, săraca...

Alexandru dela foc trece, des, cu oala pântecoasă de-alungul şirelor. Oprea cu oamenii lui trage cu nădejde, îndesând pe coardele subţiri. Părintele econom desface o ladă cu otavă de-oparte şi şopoteşte cu băieţii cari servesc. Pe urmă pocalele se înroşesc de-arândul, înveselind tineretul.

Un „bătrân" se ridică acum serios şi plin de demnitate şi se întoarce cu faţa spre mulţimea dela vale, ridicând mâna într'un gest potolit.

Să auzim! S'auzim!

— „Fraţilor!" Lumea ieà aminte.

Şi se aud cuvinte cumpănite ca dela un om care a trecut peste „patru ani." Şi ne vorbeşte de dragoste frăţească, de zile petrecute cu drag alături de psaltire şi de o cale grea ce aşteaptă pe unii dintre noi...

— ... Şi văd, cu bucurie, fraţilor, multe feţe tinere între noi, mulţi chemaţi, mulţi fraţi mai mici, cari încep acum să purceadă pe cărarea care va duce peste patru ani în via Domnului. Vă salut, fraţilor — în numele betrânilor şi ridic acest modest păhar pentru frăţia ce se leagă între noi toţi, trăitori în aceiaş casă. Până acuma a-ţi fost pentru mulţi dintre noi „domni" veniţi din lume...

Acelaş ideal însă ne face fraţi, fraţi ca dela acelaş tată... Şi de încheiere vă zic un „servus frăţesc!"

Momentul o sărbătoresc. Toţi fraţii se ridică în picioare, bătrânii înduioşaţi şi tinerii însufleţiţi.

Apoi „patru-aniţii" pornesc în şir frumos la „primi-aniţi" şi frăţia se încheagă şi după moda lumească în strângeri de mâni şi în îmbrăţişeri calde.

Dintre tinerii cu feţele înviorate de tremurul surprinderii se desface un chip mai curajos şi cu neîndemânare în glas asigură pe cei vechi despre simţămintele „noilor veniţi."

De o parte stă badea Lion şi asigură pe un cunoscut din satul dumnisale că au fost oameni faini şi buni domnii cari ies la Rusale.

... Aşa fără veste, iată, Oprea se pomeneşte de-o dată zicând o horă cu tacturi line, legănate. Băeţi se alătură, pe nesimţite,

b) Să se iea măsuri, din centru, pentru înmulțirea membrilor,

c) Să se pună la discuție propunerea dlui *Dr. Dionisie Stoica.* Acesta recomândase, ca în despărțăminte să se institue secretari salarizați. Deocamdată chestia s'a lăsat în grijea despărțămintelor.

d) Să se discute chestia bibliotecelor dela agenturi, cari în forma lor de azi, nu aduc mari foloase, căci Românul din firea lui nu prea scoate cărți din bibliotece, iar dacă le scoate, nu le mai înnapoiază. Ar fi mai bine să se deie cărțile ad personam, ca să fie ale lor și să le aibă totdeauna la îndemână.

e) Pe viitor, conferențiarii să fie aleși, din centru, din profesorii liceielor noastre, cari să primească spesele efective.

f) Broșurile din biblioteca poporală a „Astrei" să fie controlate mai sever și în privința limbei, căci multe din publicațiile „Astrei," care de altcum sunt bine scrise, nu sunt accesibile pentru popor, chiar pentrucă nu sunt ținute într'un stil poporal.

g) Să se îndrume Comitetul ca pe viitor să desvoalte mai multă activitate literară-culturală. Aceasta eră o nedreptate la adresa celor din fruntea „Astrei," cari și până aci au făcut tot ce le stă în putere. Dnul *Oct. Goga,* cu tot dreptul, o găsește nedreaptă propunerea aceasta, care oricui i-se păreà tendențioasă.

h) Să se aducă mulțumită Dlor *Silvestru Moldovan* și *Niculae Togan* pentru *Dicționarul Topografic.*

i) Să se iea la cunoștință cu regret, că forurile administrative în mai multe locuri împiedecă adunările despărțămintelor.

j) În sfârșit propune să se exprime mulțumită de pietate căpitanului repauzat *Teodor Sandu,* care a testat „Astrei" toată averea sa de 25,000 cor.

3. Aproape întreagă ședința s'a petrecut cu expozeul Dlui Branițte. Celealalte puncte, cenzurarea *budgetului* și raportul despre *membrii noi* s'au perândat repede. Aci accentuăm, că dela membrii noi s'a încassat suma de 2890 coroane.

4. Pe anul 1910 s'a primit invitarea „Astrei" la Dej, pe 1911 — anul jubilar — la Blaj.

5. Ședința se încheie la oarele 12°30'

Ședința festivă.

După amiazi la oarele 4 s'a ținut ședința festivă a secțiilor științifice — literare, în care Dl Dr. V. Braniște și-a rostit magistrala conferență despre *Alecsandru Mocsonyi,* pe care nimeni nu-l puteà prezenta așa de bine. Dl. Braniște a întreținut legături dese cu repausatul, și prin urmare avu prilegiul de-al cunoaște adânc.

Dela moartea lui Mocsonyi a scris mult despre el; iar de astă dată l'a prezentat mai ales ca filozof.

In sfârșit s'au împărțit *premiile Andrei Mureșan,* de pe doi ani. Unul s'a dat dlui *Dr. Dionisiu Stoica* și *I. Lazar* pentru *Schița Monografică a Sălagiului,* ia al doilea Dlui profesor *Alecsandru Ciura,* pentru volumul de nuvele întitulat *Icoane.*

---

se încheagă și se pornește o roată mare pe pajiștea netedă....

Hainele lungi se învălurează în învârtirea jocului domol.

— Așa și iar așa!...

Și se desprinde atâta lumină de pe fețele sănătoase și se vede clocotind atâta viață în piepturile prinse sub haina neagră!

... Stau și superiorii alături cu fețele înbucurate.

*

Pe urmă seara vine resfirându-și umbrele preste văi și ductorii se desfac de-o parte adunându-și anii.

Moșul de mai înainte ne urmărește cu ochii cum umplem de viață drumul orașului apropiat.

— Dragii mei, dragi, cum s'ar bucurà Anica, săraca, să fie toți ai noștri.

Și apoi, mai târziu, coridoarele lungi vuiesc, iarăș în sgomotul vieții pe care-o cuprind.

A. Melin.

Constituțiunea turcească și speranțele Românilor-Macedoneni.

VI.

Mitropolitul grec Antimos al Eparhiei Prespa și Ohrida a pus în mișcare tot aparatul său, spre a convinge pe Românii Ohrideni să primească de canonic pe agentul său preotul grec Dimitrios, discreditând prin oamenii săi pe candidatul ales de comunitate. Toate încercările și sforțările lui n-au avut nici un efect; de oarece la Ohrideni nu se trec șoseli — momeli grecești.

Informat, că Ohridenii se vor adresà Mitropolitului bulgar din Ohrida, pentru hirotonisirea candidatului lor, spre a parà lovitura a recurs la un truc, capabil de un creer fanariot, crezând prin aceasta, că va temporizà lovitura; și prin mijloacele de corupțiune, a crezut, că va face spărtura printre blocul românilor, pentru acest scop a trimis comunității românești această adresă plină de lingușiri călugărești, pe care o dau aci în traducție, de oarece adresa este scrisă în grecește, spre a o cunoaște compatrioții mei și întreaga lume creștină, cum înțeleg călugării greci să conducă turma blândului Hristos, ce din nenorocire li-s'a încredințat de Sultanul Mohamet și urmașii lui.

Iată în traducție adresa în chestiune:

Sfânta Mitropolie
a
Prespei și Ohridei
1899
Nr. 50 al protocolului.

Prea evlavioși notabili ai comunității sfântului George din Ohrida, fii iubiți în Domnul, fiți sănătoși!

Înștiințat prin petițiunea voastră cu data din 31 Octomvrie a. c. semnată de aproape 50 enoriași prin care stăruiți hirotonisirea compatriotului vostru Ioan Atanasiu, pentru preot mirean în comunitatea sfântul George; cu atențiunea cuvenită am cetit întregul ei cuprins, la răspunsul căreia, deși cunoaștem întreaga voastră solicitudine; totuș trebuie să aveți în vedere, că după ordinile circulare ale sfintei Patriarhii și sf. sinod ecumenic suntem opriți toți Arhiereii cu hirotonisirea de diaconi și preoți, înainte de a luà prealabila încuviințare dela Patriarhul Ecumenic; și prin urmare, în cazul vostru de față, este necesar să am înțelegerea Patriarhii, căreia îi voi înaintà (la calendele grecești) cererea voastră și în urmă cu siguranță vom avizà, ori cum va fi deciziunea sfântului sinod.

Până la obținerea răspunsului din partea Patriarhii, vă invit, ca să primiți pe economul Dimitrios, ca preot, spre a vă servi cele religioase; iar în urmă ne vom înțelege în privința alegerii candidatului vostru.

Termin, trimițându-vă umilele mele binecuvântări și părinteasca dragoste.

In Crușova 2 Nov. 1899.

Cătră Dumnezeu rugător Antimos
al Prespei și Ohridei.

In urma acestei adrese Mitropolitane, Românii Ohrideni s'au convins, că nu e chip a li-se satisface cererea; atunci în urma sfătuirii generale, au rupt orice legătură și corespondență cu fanariotul și s'au adresat formal Mitropolitului bulgar din Ohrida pentru hirotonisirea candidatului lor ca preot român, punându-i condițiuni Mitropolitului bulgar a recunoaște cele două biserici sf. George și sf. Niculae, ca românești, fără a se amestecà în afacerile acestor biserici, cum predecesorul lui Linesie a avut necuviința a se amestecà și impune în biserici și școli limba bulgară pe lângă cea română, fapt desaprobat și respins de Români. Mitropolitul bulgar a încuviințat cererea și a hirotonisit pe tinerul Ioan At. Burnuciu, ca preot român.

O altă dovadă și mai sdrobitoare de nelealitatea călugărilor greci, față de noi Românii, este și cazul cu hirotonisirea de preot român a neuitatului și mult regretatului nostru preot Niculae George Nanciu, din comuna românească Gopeși, căruia Mitropolitul grec al Grușovei Alexandros, predecesorul lui Antimos i-a impus, după multe intervențiuni din partea locuitorilor, să se declare formal, că se lapădă cu desăvârșire de blăstămatul partid național al Vlahilor; iar pe cei doi copii ai săi Hristu și Nachin să-i retragă dela școala românească și să-i plaseze la cea grecească din comună. Bietul Niculae Nanciu, pentru idea sfântă ce urmărea, de a fi hirotonisit, ca preot al Românilor, s'a executat dorinței călugărului; iar în ajunul zilei, când urmà să fie hirotonisit la catetrala din Crușova, a fost impus unui jurământ sacral în fața altarului fiind asistat de economul și doi preoți greci ai Mitropolii.

Iată cuvintele de jurământ ce i-s'a pretins să le rostească în fața pristolului:

„Jur în frica lui Dumnezeu credință și supunere oarbă P. S. S. Mitropolitului, că nu mă voi abate dela ordinele sale și în toată viața mea ca preot voi slujì lui Dumnezeu numai în limba grecă, singura înțeleasă de Dumnezeu."

Când bietul N. Nanciu a pronunțat aceste din urmă cuvinte, a scos limba afară din gură și a pus degetul mânei drepte pe limbă zicând în grecește: *„Cu această limbă voi slujì lui Dumnezeu, fără însă să pronunțe cuvântul greacă;"* de oarece el ca român și cu sentimente românești nu se preoțià pentru a devenì trădătorul neamului; ci în interesul cauzei naționale a primit în aparență toate propunerile mârșave ale acestor fanatici și ipocriți, numai să fie hirotonisit ca preot, iară după ce a fost hirotonit, în schimbul unui

bacşiş de 50 lire turceşti, contribuite pe ascuns de fruntaşii români, s'a întors în comuna Gopeşi ca preot grec în aparenţă, spre satisfacţia puţinilor grecomani ce mai remaseră; în realitate însă era preot cu sentimente româneşti.

Timp de 40 zile de preoţie a slujit în biserică în limba grecă; iar după trecerea acelor 40 zile, în ziua Bunei-Vestiri, preotul Nanciu s'a declarat pe faţă naţionalist, cetind sfânta Evvanghelie de pe anvon în limba dulce românească, iar după evanghelie a ţinut o frumoasă predică în dialectul macedo-român, spre a fi mai bine înţeles de publicul român, storcând lacrimi de bucurie în public; că l-a învrednicit Dumnezeu să audă în biserică graiul părintesc. A doua zi şi-a retras copiii dela şcoala grecească, aducându-i din nou la şcoala naţională.

Fapta naţională şi bărbătească a acestui sfânt părinte niciodată nu trebuie ştearsă din mintea noastră; de oarece s'a expus la toate prigonirile şi nenorocirile pentru cauza naţională. Cu un curaj ne mai auzit a ştiut că dea pept la toate intimidările Mitropolitului, care fiind informat de agenţii săi din comună a spumegat de furie, trimiţând formal să se prezinte acest nelegiuit preot vlah la Mitropolie spre a-şi dà seama de sacrilegiul comis în biserică, cetind în limba vlăhicească; tot deodată a înştiinţat pe eforii bisericii, că preotul Nanciu este argos şi nu mai este vrednic a sluji în biserica Domnului.

In trei rânduri a fost chemat formal ca să se prezinte la Metropolie, fără ca preotul să-i satisfacă dorinţa; de oarece ştiă ce soarte îl aşteaptă acolo, ar fi avut aceaş soarte ca şi un alt preot român Constantinescu din comuna Gerivole, care pentru sentimentele sale naţionale a fost supus la cele mai atroce schingiuiri de către episcopul grec din Grebena şi care, dacă nu invoca telegrafic ajutorul reprezentantului misiunii Lazariştilor din Bitolia, mult regretatului şi filoromânului părinte *Fravelioli*, era sucombat deja de de atâtea torturi din partea călugărilor greci dela mănăstirea, unde fusese trimis legat ca un criminal.

Alexandros, ca să-şi răsbune pe acest necredincios preot îl reclamă printrun raport plin de minciuni Valiului, acuzându-l de nevrednic şi turburător în biserică.

La interogatorul luat de Valiul Habil Rifat Paşa fost şi mare Vizir, preotul Nanciu a destăinuit întregul istoric al hirotonisirii sale, spunând Valiului că, acest călugăr, ca şi toţi călugării greci, este un agent politic al cauzei greceşti; iar nici de cum şef religios. In urma dovezilor zdrobitoare aduse în faţa autorităţilor turceşti Valiul a dat deplină dreptate preotului, zicându-i: *„Dute popă liniştit în comuna ta şi fă-ţi datoria ce-ţi incumbă după legea bisericească, slujeşte lui Dumnezeu în limba ta părintească şi a enoriaşilor tăi; iar, dacă vre-un nemernic se va încercà să se atingă de tine, să vii inmediat la mine, spre a luà măsuri sevère în contra lui.“*

Arhiereul Alexandros văzând gafa ce a păţit, nu s'a mulţumit numai cu atâta, ci a venit nepoftit în comună, cu ocazia hramului bisericii, spre a intimida şi terorizà pe locuitori, crezând că va puteà ademeni pe bunii Români Gopeşeni.

Printre multe neexactităţi debitate în faţa fruntaşilor români, a avut neruşinarea să zică că Dumnezeu numai în limba grecească vorbeşte (*ὁ Θεὸς μόνον τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὁμιλεῖ*; cuvintele sale proprii pe cari le-am auzit din gura sa), crezând, că are în faţa sa nişte oameni ignoranţi. La aceasta mentalitate arhierească fruntaşul între fruntaşi regretatul Gheorghe Dimca i-a replicat: Prea Sfinte! Noi ştim, că suntem Români şi limba pe care o vorbim ne este hărăzită de Bunul Dumnezeu. Dacă Dumnezeu ar fi voit să şteargă neamul românesc de pe suprafaţa globului, de mult ne-ar fi perdut şi limba noastră românească; căci iată ce zice un sfânt părinte al bisericii creştine: *Ὅταν βούλεται ὁ Θεὸς χαίειν ἔθνος νὰ τὸ σβύσῃ τὴν γλῶσσαν καὶ τὸ θεῖον ἀνηλεῶς*, (când Dumnezeu vrea să piardă un neam mai înainte îi perde limba şi apoi îl anihilează.)

Din cele ce am dovedit până acum cred, că este de prisos să mai aduc şi alte dovezi, prin cari să convîng pe compatrioţii mei, că rău fac a se adresà din nou Patriarhii greceşti, pentru recunoaşterea bisericii noastre naţionale Dela această Patriarhie niciodată nu vom avea satisfacţie şi linişte; şi prin urmare *e timpul acum s'o rupem cu desăvârşire şi să ne adresăm la Roma, de unde putem avea toate drepturile noastre naţionale.*

Un Român Macedonean.

Nr. 1036—1909.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de *agronom al „Asociaţiunii“* se publică concurs în următoarele condiţiuni:

I. Agronomul „Asociaţiunii“ va avea să îndeplinească următoarele lucrări:

a) Va avea să compună un progam de activitate, în înţelesul statutelor şi în marginile mijloacelor de cari dispune „Asociaţiunea“ pentru îmbunătăţirea situaţiei economice a poporului românesc din patrie

b) Va trebui să ţină în despărţămintele „Asociaţiunii“ cursuri şi prelegeri poporale din toate ramurile agriculturii, stăruind mai ales pentru o îndrumare practică în ale economiei raţionale.

c) Va iniţià şi înfiinţà în comunele în cari ţine prelegeri: însoţiri de tot felul, îndeosebi însoţiri de producţiune şi valorizare, agenturi şi biblioteci poporale, împărţind totodată cărţi între popor şi ocazional adunând obiecte pentru „Muzeul Asociaţiunii“.

d) Va avea să scrie conferinţe model şi broşuri din domeniul agriculturii pentru biblioteca poporală a „Asociaţiunii“.

e) Va ocupà şi postul de econom al „Asociaţiunii“.

II. Retribuţia agranomului va fi:

a) Salar ânnual de K. 2000. — plătit în rate lunare anticipative.

b) Cu ocazia călătoriilor va primì o diurnă de 6 cor. — şi cheltulile de drum (în tren bilet de cl. II).

c) Pentru broşurile cari le va publicà în biblioteca poporală a „Asociaţiunii“ va primì, conform condiţiilor stabilite, 40 cor. de coală tipărită.

III. Cei ce vor să concureze la acest post au să dovedească:

a) Că sunt de naţionalitate română, prin certificatul de botez.

b) Că au terminat o şcoală de agronomie superioară sau medie.

Că au făcut cel puţin un an de praxă.

Petiţiile sunt a se înaintà până la 1 Noemvrie st. n. a. c. comitetului central al „Asociaţiunii“ (Nagyszeben—Sibiiu. Str-Morii Nr. 6).

IV. Agronomul se va angajà provizor cu începere dela 1 Ianuarie 1910.

Nagyszeben—Sibiu, din şedinţa comitetului central al „Asociaţiunii“ pentru literatura română şi cultura poporului român, ţinută la 2 Septemvrie n. 1909.

I. **Şter. Şuluţu** m. p. prezident. **O. C. Tăslăuanu** m. p. secretar.

Noutăţi.

Dar maiestatic. Maiestatea Sa ces. şi reg. apostolic s'a îndurat prea graţios a dărui pentru edificarea bisericii greco-catolice din Archiud 200 cor.

Apel către onoraţii cetitori şi toţi oamenii de bine. Poporul român din Archiud în timpul din urmă a început a lua un avânt frumos spre înaintare şi cultură. A devenit conştiu de valoarea instituţiunilor culturale; biserica şi şcoala. Cu abnegaţiune a jertfit şi jertfeşte cât numai poate pentru acestea mărgăritare ale neamului nostru. Dar fiindcă de alte izvoare de venit n'a dispus poporul le-a suplinit până acum toate numai prin repartizare. Acum însă nu mai e în stare a acoperi spesele de zidire a bisericii pompoase şi corăspunzătoare timpului modern. Îşi ia refugiul la sprijinul tuturor oamenilor de bine voitori, rugându-i ca întru cât le-ar concede puterea şi iar lăsà inima, să dee din darul lui Dumnezeu ceva şi pentru această sfântă biserică în carea pururea se vor înălţà rugăciuni pentru toţi făcătorii de bine. Luând în considerare că acest popor trăeşte între conlocuitori de alt neam, cari în toate privinţele sunt cu mult mai favorizaţi, merită cu tot dreptul ajutorul On. public românesc la care apelează cu toată căldura şi încrederea, dorind din inimă dela bunul Dumnezeu tuturor binefăcătorilor darul pământesc şi fericirea cerească. Pentru toate binefacerile care la timpul său se vor cvita pe cale publică, subscrisul în numele întreg poporului credincios esprim recunoştinţa şi mulţămita cea mai profundă tuturor binefăcătorilor.Archiud la 21 Septemvrie 1909. cu toată stima *Ioan Macaveiu* preot gr. cat.

Posta Redacţiunii.

N. C. Rectificăm aci, că dl Niculae Crăciun din Tohanul-vechiu, nu e preşedinte, ci numai vicepreşedintele senatului şcolar.

Morburi de piele

umflături, răni, ce provin din anemie să vindecă cu uşurinţă prin

Emulzia SCOTT

Cele mai curate părţi constitutive din cari se compune Emulsiunea de SCOTT au câştigat bun renume acestei emulsiuni prin efectul admirabil ce-l are asupra acestor morburi

(60) 3—28

La cumpărarea Emulziei, luaţi sama să aibă marca de scutire alui Scott: Poscarul

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Preţul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 7

Ierarhia, ce a dat-o bisericii sale, ce-i drept — nu purcede de jos în sus, după cum ar aşteptà, foarte greşit, democratul de azi, — ci de sus în jos, dela Dumnezeu la om, căci *„tot darul de sus este pogorându-se“* — şi astfel în ea se validitează faptic în totdeauna cea mai perfectă democraţie. Ce va fi capetul democraţiei falşe de azi pentru biserica noastră? Nu răspundem noi, lăsăm pe altul.

Francezul critic-artistic Taine, deşi preocupat şi unilateral, pe lângă toată antipatia lui, totuş constată — mijlocit — nemurirea bisericii acesteia, când zice: *„Greutatea ocârmuirii* democratice în totdeauna va spori partida catolicismului; *şovăiala tainică* a sufletelor ursuze şi gingaşe mereu va tot duce în tabăra lui nuoi partizani; şi *moştenirile* neîntrerupte din sînul lui, îi vor asigurà totdeauna credincioşi. Acestea trei rădăcini nu le atacă ştiinţa experimentală, deoarece acestea nu s'au format din ştiinţă, ci din sentimente şi din lipsuri. Spiritul vremii necum să slăbească acestea, ci din contră le întăreşte“; iară *Macaulay* (prot.) cu drept a putut zice odinioară întru focul închipuirii şi elocinţii sale, că catolicismul va mai trăi în America meridională, pe când drumeţi porniţi din Australia vor veni *la ruinele Parisului şi Londrei,* ca să prindă în conturi arcadele frânte ale podului din Londra ori zidurile dărîmate ale Panteonului (Taine: Voyage en Italie 26. V. Bougaud o. c. V. p. 377).

Imi vine aci în minte observarea — auzită cu câţiva ani mai înainte în Pesta — a unui bun cuvântăreţ, referitor la acestea cuvinte ale savantului istoric anglican Macaulay, — „Domnilor, dacă chiar şi un bărbat ca acesta: protestant, ba pe lângă aceea şi englez de obârşie — încrezut în puterea de vieaţă a neamului său — mai înainte admite prăbuşirea patriei Sale, decât a credinţei şi bisericii noastre romane — atunci ce vom zice noi, cei cari trăim şi murim pentru această lege?!“

Socialistul cumplit Proudhon, vorbind despre biserica noastră, însemnă iritat: Biserica, amăsurat legilor, cari guvernează instituţiunile omeneşti, ar fi trebuit deja de sute de ori să se fi prăpădit. Toţi au jefuit-o, care cum a putut, dar ea a vieţuit mai mult decât toţi, mai mult decât chiar nemuritorii săi; şi-a îngropat toţi ereticii şi vrăşmaşii; şi papii săi reformatori mult mai înainte decât reformaţiunea, iar azi, când reformaţiunea e *vorbă goală,* Săborul Tridentin ocârmuieşte neconturbat *lumea drept-credincioasă.* Ce este în ea, ce nu e într'alt loc? Trebuie să fie un principiu fundamental, care a rămas în afară de orice atac; un atare principiu, care înrădăcinat în adâncul conştiinţii — e destul, ca să poată susţineà biserica, şi în virtutea căruia *să se poată regenerà şi din ruina şi cenuşa-i proprie.* Voiţi să cunoaşteţi acest principiu creator şi susţiitor al ei? — Biserica ***crede în Dumnezeu! Crede într'ânsul mai bine decât ori care altă confesiune! Numai ea ştie să-l adoare.*** (Ce zic la astea protestanţii şi schismaticii — nu cumva vorbeşte şi acest francmason ateu: preocupat?!) Şi fiindcă nici mintea, nici sufletul omenimii nu s'a putut emancipà de gândul acelui Dumnezeu, care e al bisericii, biserica — pe lângă toate asupririle — *va trăì nebiruită* (Proudhon: De la justice dans la Revolution et dans l'Eglise I. discours préliminaire, §. III. V. Bougaud o. c. l. c. p. 377—9).

Cuvintele lui Platone: „Intreaga societate omenească o urneşte, cel ce-i iea fundamentul, adecă religiunea“ (Plato: De lege I. 10) se verifică şi azi. Ca să aducem şi o pildă: Abia reuşise creştinismul medieval să domolească încâtva spiritele popoarelor sălbătacite; nici bine n-a amorţit zornetul de arme din războaie, şi iată, că — neamintind mai multe alte cazuri — chiar aproape de noi, în evul nou: mari valuri de sânge omenesc şi patimi dobitoceşti, păngăresc Franţa şi-i răstoarnă întreaga societate, ca să mărturisească splendid şi cazul acesta, că fără de această biserică nu este deamnă înţelegere şi pace între oameni. In lipsa ei: nu s'au ştiut folosi de libertatea avută, resp. nu şi-au ştiut cinstit exoperà una mai mare. Nihiliştii din Rusia tot numai amorţelei religiunii din împărăţie îşi pot mulţumi existinţa.

Azi răsună în lung şi în lat cuvântul libertăţii, fie ca deviză tocită: „Los von Rom,“ „Undogmatisches Christentum,“ fie cu lozinca: „omenie fără lipsă de religiune“ ori sub ademenitoarea „emancipare individuală;“ — Observăm însă, că sub mantaua libertăţii — unde nu se respectează gravitatea vazei bisericeşti — se comit cele mai strigătoare nedreptăţi şi se îngroapă orice fel de idealism cinstit, iar societatea geme în fărădelegi. Un astfel de chip păgânesc bine colorat ne descrie Seneca amăsurat unui profet pentru vremurile noastre, când zice: „De mergi în for sau la circ şi priveşti massele, ce se îmbulzesc acolo, trebuie să-ţi vină în minte, că nu sunt oamenii mai mulţi decât păcatele lor, chiar şi când nu tângesc oamenii sub războaie, nu-i nici unul, care să trăiască în pace cu vecinul său. Fiecine *caută dobânda din pierderea altuia,* şi e gata să răstoarne totul, numai să ştie astfel, că ajunge la cât de puţină plăcere şi înaintare. Adevărată adunătură de fiare sălbatice, cu unica *desclinire,* că fiarele *îşi cruţă soiul,* pe când oamenii nici acesta. Groaznică întrecere e în păcat: nisuinţa după plăcere şi păcatele se înmulţesc pe zi ce merge şi devin tot mai obraznice. Păcatul nici nu-l mai comit în taină, ci în faţa tuturora. *Omenia, nu, că ar fi deja rară, ci a încetat aevea să mai existe....“* (Seneca: De via II.).

*

Trăim vremuri de grea încercare, când mai mult şi mai aspru ca ori când ni-se atacă credinţa şi biserica. Lumea a înaintat mult; s'au schimbat oamenii şi cu ei s'au modernizat şi mijloacele de atac.

Veacurile din urmă arată mare spor cu deosebire în ştiinţele experimentale, şi au pătruns mult în tainele firei. Mehanica şi cuceririle ei preocupă minţile omeneşti mai mult decât acum câteva sute de ani, — azi mâne cucereşte şi aerul; dar în acelaş raport materialismul nou leagă pe mulţi cu atât mai tare de bulgărul pământului frângând aripile unui avânt sufletesc mai intensiv.

Nu ştiu de va fi prins cineva duhul acesta al vremii în cuvinte mai frumoase decât cântăreţul german când grăieşte resemnat: „Aruncaţi vechiturile de scrieri, să piară iute în flacări sub căldare ascultă-mă, căci astăzi zău cărbunii şi aburii au trecere mai mare. Să şti ambacat, să cunoşti barosul, mehanica cu suluri lungi şi roate; iar celealalte tomuri neînsemnate, le poţi băgà de-a valma în foc pe toate. Doar ţelul sfânt al vremii venitoare, e unitatea de-o potrivă în toate; mişcarea neamurilor neînfrânată: e rostul libertăţii adevărate!“ — repeteşte apoi în refren: „Arunca-ţi lira n-o încordà zădarnic, căci nu-ţi va face în lume vreme bună; tu cearcă-ţi sunete mai dulci mai scumpe: Vezi aurul-metalul cum mai sună!“ F. W. Weber: Dreizehnlinden, ediţia LVI. pag. 6—7.

Au apus de mult vremurile, când prestigiul bisericii să-l poată apărà în zisa pripită şi ridiculă a unui laic cu alure de profet luminat: „poezia senină a molitelnicului,“ ori să o mai întregim noi şi mai plastic şi bombastic: căldura părintescului graiu tremurat pe buzele cutărui apostol încărunţit în *simplicitatea* lui patriarhală.

Azi preoţimea nu mai are rolul, pe care-l aveà, punem cazul în veacurile înainte de renaisance, când aproape singură erà clasă socială privilegiată, pentrucă unica purtà forul ştiinţei. Azi ce plătesc antereiele preoţeşti, dacă nu îmbraci în ele cei mai valoroşi şi exemplari bărbaţi, cari amăsurat menirei preoţimei din Legea nouă „să schimbe faţa pământului“; ce preţuiesc potcapurile, dacă nu le poartă preoţii, cari să fie „lumina lumii şi sarea pământului“? — nimic, ori poate mai rău, decât nimic, căci în urma acestei negriji se aridică la suprafaţă o întreagă hadă de eroi fără cultură sufletească, cari în spulberarea lor nu mai văd pe nime afară de sine şi isbesc cu vorbe nespălate în ceea ce ni-i mai scump şi de lipsă: în epoca noastră înfierbântată de patimi în biserică şi arhiereii ei cu vază. — Că apoi ce va fi urmarea; — răspunsul îl va dà vremea apropiată, de cumva nu ne vom regenerà pe deplin şi înarmà după cuveninţă cât mai iute.

Propriaminte însă nici nu într'atâta faţă de acestea inferioare elemente avem să fim cu luare aminte, ci mai ales faţă de atari năvale, cari eventual operează cu adevărate arme de ştiinţă. Nu-i destul deci să dovedeşti numai unora, că învăţăturile lui Hristos *nu* sunt „câmp mlăştinos de dogme,“ ci şi altora, să le replici după dorinţă, anume acelora, cari muncind serios pe tărâmul ştienţific ar aveà oareşi cari nedumeriri faţă de tezele bisericii. — Se recere deci ca războiul bisericii să planeze în aceleaş sfere mai aridicate, din care se face provocarea.

Trebuie să arătăm, la dorinţă, cât e de raţionabilă întreaga fiinţă şi purcedere a bisericii, — să se vadă lămurit, că întreaga ei ierarhie „cu împărăţia de dogme“ nu sun-

surogate prinse din vânt, nici sunt mijloace şi apucături josnice pentru a întări şi păstrà pretinsa, vană superioritate a clericalismului, — ci sunt trebuinţe neîncunjurat de lipsă pentru vieaţă; şi ce e mai mult: *demne de omul*, care în conştiinţa eului său trebuie să simtă şi să înţeleagă, că pe lângă trup cu porniri dobitoceşti, are şi un *suflet nesfârşit*, cu menire mai înaltă decât *instinctul sfârşit al unui animal*, şi că precum trupul îşi reclamă reîmprospetarea zilnică prin alimentare, aşa şi sufletul omenesc îşi are necuprins dumnezeesc nutremântul, precum însuş e nesfârşit!

Argumentul eudaimonologic al teologiei e doar cuitensenţa experinţelor din jurul acestui suflet, care: ori câtă măestrie ar puteà arătà în minunatele lui producte pe acest pământ, ori câtă glorie şi dulceaţă ar fi gustat pe această mărginită planetă a universului, — sfârşitul iarăşi-şi-iară e tot acelaş: neîndestulire şi dor după ceva mai mult, mai bun, mai desăvârşit, după însuş Dumnezeu, cu adevărat după zisa Sfântului Augustin: neîmpăcat e sufletul nostru Doamne până ce nu se va odihni în Tine.

Adevărul acesta de veci are lipsă şi azi de afirmare dreaptă, şi deamnă de măreţia lui.

Trebuie să dovedim în continuu, că punctul de mânecare, ca şi sfârşitul drumurilor minţii omeneşti e tot numai la Dumnezeu şi, că omenimea dintru începutul ei şi până la sfârşitul veacurilor a tot simţit şi va tot simţi mereu, şi dela fire, lipsa de povăţuire dumnezeiască în interesul său propriu.

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocenţiu M. Clain“* a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă şi interesantă.. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. *Să află de vânzare la Librăria sem. teol. din Blaj.*

Sub tipar **Carte de cetire maghiară** pentru clasele III. IV. V. şi VI. a şcoalei primare cu limba de propunere română. De Ioan F. Negruţiu şi Petru Ungurean.

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.
Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

Aviz.

Întru atenţiunea comercianţilor români.

In comuna Tompaháza din comitatul Albei-inferioare se află o casă de vânzare din mâna liberă, edificată din material solid, 4 chilii, culina, cămara, grajdul şi alte edificii economice, casa este situată în un loc foarte potrivit pentru un comerciant, în comună alt comerciant nu este, — comuna este situată pe malul stâng a Murăsului, între Aiud şi Teiuş, în apropiere se afiă altele 4 comune, în depărtare de 2—3 Kilometri. Informaţiuni mai de aproape se pot aflà la redacţia „Unirii“ din Blaj.

Blaj, 29 Septemvrie 1909.

(53) 3—3

La NAGYENYED
Com. Alsófehér

se adresează, cine doreşte a-şi procură varietăţi autentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueţi, etc.

Vite altoite

(calitate superioară)
viţă europeană şi americană cu şi fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit)

(49) 2—12

FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

Viţă altuită! *Viţă altuită!* *Viţă altuită!*

(55 1) - 5

De vânzare:

Un cuant mai mare de altoi de viţă cl. I-mă, altuiţi în viţă americană (*„Riparia portalis“*) după metoda cea mai bună (altoirea în muşchi) în următoarele specii:

Soiuri pentru vin alb:

Rizling italian	(Olasz Rizling)	1000	bucăţi = 200	cor.
Rizling de Rin	(Rajnai Rizling)	„	„ = 200	„
Goarneşi, Iordovană	(Iárdovány)	„	„ = 220	„
Traminer	(Piros tramini)	„	„ = 200	„
Galbini	(Mézes fehér)	„	„ = 200	„
Rulendi	(Ruländer)	„	„ = 200	„
Şmighiră	(Som, Furmint)	„	„ = 200	„
Ezerjó		„	„ = 200	„
Bacator		„	„ = 200	„
Silvan verde	(Zöld Szilvány)	„	„ = 200	„
Graşi	(Kövér Szölő)	„	„ = 220	„
Semilon Blank		„	„ = 200	„
Slancamenca	(roşie)	„	„ = 240	„
M. Croquant		„	„ = 220	„
Mustoşi	(Mustos fehér)	„	„ = 200	„
Mestecaţi	(Vegyes)	„	„ = 200	„
Altoi cl. II.		„	„ = 80	„

Soiuri pentru vin roşu:

Burgundi mare	(Nagy Burgundi)	100 buc.	= 200 cor.
Lugojană neagră	(Nemes Kadarka)	„ „	= 200 „
Carbenet frank		„ „	= 200 „
Merlot		„ „	= 200 „

Soiuri de desert (csemege):

Chasselas blanck croquant	(alb)	100 bucăţi	= 22 cor.
Chasselas rouge croquant	(roşu)	„ „	= 22 „
Chasselas Napoleon	(alb)	„ „	= 22 „
Muscat Lunel	(alb)	„ „	= 28 „
Muscat Otonel	(alb)	„ „	= 30 „
Muscat Hamburg	(negru)	„ „	= 80 „
Muscat Passatutti	(alb)	„ „	= 24 „
Kosuth Lajós	(alb)	„ „	= 30 „
Milenium	(alb)	„ „	= 30 „
Oriaşul de Genua	(Genua óriás) (alb)	„ „	= 40 „

Altoi de 2 ani; bucata costă cu 4 fil. mai mult.

Viţă americană (sălbatică): *circa: 1000,000 bucăţi (loze).*

Riparia portalis clasa I-mă dela 6 mm. în sus groasă 45 cm. lungă	—	—	—	—	1000 bucăţi	= 16 cor.
Rupestris monticola	—	—	—	—	—	—	—	—	„ „	= 20 „
Riparia portalis cl. I-mă dela 6 mm. în sus groasă 120 cm. lungă (din care se pot face 3 bucăţi) (altoi cu rădăcină	—	—	—	—	„ „	= 48 „
Viţă nobilă (europeană) dela 6 mm. groasă 45—50 cm. lungă mai multe soiuri)	—	—	—	—	„ „	= 40 „
					1000 buc. dela	8 cor. în sus.

Aceia cari au trebuinţă de viţă salbatică pentru altuit, sunt rugaţi aşi face comandele cel mult până în 10 Noemvrie 1909 şi totodată a-mi face cunoscut cât de lungă să fie tăiată; după 10 Noemvrie preţurile viţei sălbatice se vor urcà (ridicà). La comandă rog, a se trimite 1/3 anticipaţiune, adresa să se scrie ligibil indicându-se posta sau staţiunea căii ferate. Pachetarea să va face cu îngrijire socotindu-se spesele proprii. Reclamaţiunile să i-au în conziderare dacă sunt făcute inmediat după primire. La comande mai mari vând şi pe cambiu pe lângă cavenţi buni, terminul solvirii 1 Octomvrie n. 1910.

Sâncel—Szancsal, u. p. *Balázsfalva.*

Ioan Bărbat,
înv. producent de altoi.

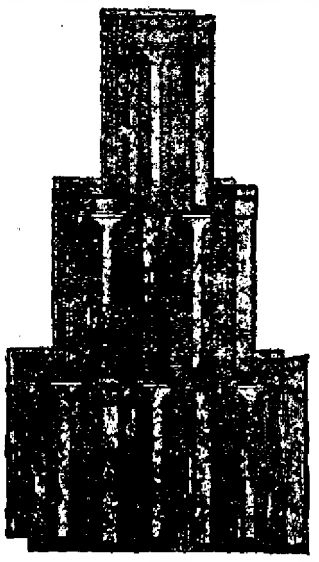
Țigla Bohn de Nagykikinda.

In propriul interes

Primește numai țigla **BOHN**

din **Nagykikinda și Zsomboly** respingând ori ce altă **țiglă de calitate inferioară** pentrucă numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mustre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 13—?

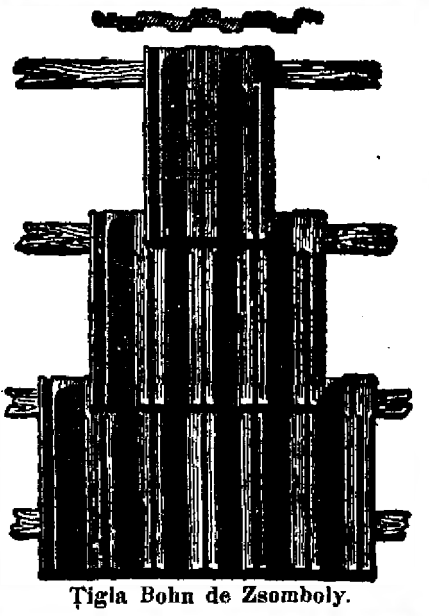
Țigla Bohn de Zsomboly.

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I Blaj.

(36) 9 - 12

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul" însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 47 - 52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria) liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 46—52

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (46) 45—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că **un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu.** Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare. — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

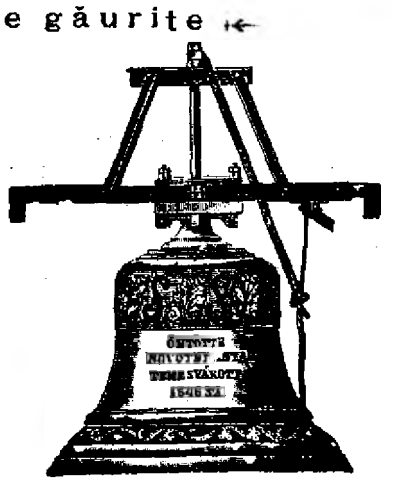

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania"

din Sibiiu (45) 45 - 52

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	**9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. cartea I

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 23 Octomvrie 1909.** **Numărul 41.**

Arhiereii nostri și biserica din Cluj.

Conferența episcopească, ținută aici la centrul Metropoliei în zilele de 6—8 Sept. va rămâneà înscrisă în analele bisericii pentru atitudinea bărbătească și solidară, ce a precizat, în chestiunea gravă a catehizării. Dar, precum vedem din circularul nr. 6696|1909 nu numai prin chestiunea catehizării s'a făcut celebră aceasta conferență, ci și prin faptul, atât de rar în viața noastră bisericească, pe care ținem să-l relevăm, anume, că I. P. S. S. Arhierei au consacrat deodată și idea nouei biserici din Cluj, ca o ideie vrednică de atențiunea întreg clerului și poporului credincios din întreaga mitropolie, la a cărei realizare și întrupare se cuvine să-și iee partea sa fiecare preot, și fiecare mirean cu credință, din ori care diecesă, din ori care parohie a bisericii române unite cu Roma. Faptul acesta trebuie să ne înveselească, pentrucă ni-se dă acum odată prilejul de a dovedi, că și noi uniții suntem una; că și noi avem scopuri comune și ținte inalte, care ne întrunesc la un fel de gândire și făptuire, măcar din când în când.

De ce să nu recunoaștem oare, că până acum eram separați, ori cât ne-am numì uniți? Că chiar și în chestiuni importante procedam fiecare cum ne tăià capu? Doar o simțim cu toții, că clerul din feliuritele dieceze e feliurit, și că spiritul de solidaritate ne lipsește. Chestiunea catehisării, așa cum a propus-o contele Apponyi, cu bruscheța odiosului ordin, ne-a adus la o procedură unitară. Dar nu numai într-o chestiune, ci în toate trebuie să purcedem solidari. Trebuie să ne cunoaștem și să știm unii de alții. Trebuie să aducem poporul întreg la conștiința unității organismului nostru bisericesc. Trebuie să învățăm ce e bun si dela frații neuniți, cari au deșteptat cu mult mai bine constiența unității și solidarității lor bisericești, decât noi. Cultul ce l-au făcut și-l fac ei lui Șaguna contribue mult la cimentarea acelei solidarități. Dar noi câți arhierei ilustri avem de care poporul nostru nici cu numele n-a auzit. Și cine e de vină, dacă nu noi și lăsălnicia noastră!?

E timpul, să ne scuturăm și noi din amurțeală și concentrându-ne puterile, împreunându-ne sufletele, să purcedem mai solidar întru toate.

In scopul acesta colecta pentru noua biserică din Cluj e un foarte potrivit prilej. Se va dà prilej de a vorbi odată în fiecare biserică de Cluj, de cea mai mare și importantă parohie din întreaga Metropolie! Se va puteà spune, cum a întemeiat-o Episcopul Bobb înainte cu 100 ani; cum le-a zidit biserică, din al său, când erau 80 suflete, și cum s'au sporit la șasă mii, într'un oraș cu 60,000 locuitori! Li-se va puteà arătà credincioșilor, ce înseamnă Clujul în Țara noastră, în inima părților ardelene, unde sunt atâtea școale, și în ele atâța elevi români. Se va puteà face să simtă fiecare credincios, că ce înseamnă a ținea cu toții la olaltă, cei de o lege și de o limbă; ce înseamnă a pune umăr la umăr, inimă la inimă, când e vorbă de a face un lucru mare, pentru vaza bisericii, pentru cinstea neamului și pentru mărirea lui Dumnezeu. Se va puteà spune odată, că noi Românii, cari ținem sfânta legătură cu mama Romă, suntem mulți în această Țară, că avem patru vlădicii, și că preste toate e Metropolia dela Blaj, luminătoarea tuturor Românilor și singura luminătoare într'o vreme.

Se va puteà deșteptà simțul solidarității, care întărește pe fiecare, și simțul frățietății, care este roada dragostei creștinești.

Se va apelà apoi la sărăcia celor mulți, cari tocmai de aceea sunt bogați, că sunt mulți, Oricât de puțin ar dà, se adună mult dela mulți. Am văzut cu ochii când cu colecta pentru nenorociții dela Messina. S'au adunat, pe ușor, vre-o 15,000 cor. cu tasul din bisericile unite; așa criță reșteț In districtul protopopesc al Clujului s'a adunat mai mult ca în ori care alt; neasemănat mai mult. Și acum tocmai din centrul acestui district se aude glasul de cerere! Și vor dà creștinii nostri bucuros. Auzim, că la Teiuș de pildă se întrec creștinii, cari să deie mai bine. Doar e vorbă de frați apropiați, — nu ca la Messina — și e vorbă a clădi din temelie, — nu a risipi ruine — și e vorbă de o biserică! O biserică mare, care să cuprindă pe toți cei mulți, cari se adună în Cluj; de o biserică frumoasă, care să facă cinste numelui românesc; de o biserică, care să fie un monument grăitor în mijlocul neamurilor și legilor feliurite, ce trăiesc în Cluj ori trec prin capitala vechiului Ardeal.

E timpul să ne dedăm poporul a creà din jertfele sale monumente și așezăminte. Am avut atâța arhierei mari și generoși, în cât ne-am prea dedat a așteptà totul de sus, dela tronul arhieresc. Dar lipsele s'au înmulțit. Azi trăim în epoca masselor și a democrației. Mult pot cei buni împreună. Nu trebuie să așteptăm tot dela unul ceea ce mai ușor putem face cu toții împreună. Fapta singuraticilor e bună de îndemn și de pildă. Dar făptuirea tuturor e mai efectivă, și mai înălțătoare prin legătura sufletească, de care dă dovadă.

Catedrala din Sibiiu, — care vestește în orașul Sașilor ființa și vitalitate Românilor — a fost idea unui arhiereu, Șaguna; dar cu timpul s'a făcut monumentul clerului și poporului întru amintirea lui Șaguna, spre mărirea lui Dumnezeu.

In acest monument s'a eternizat solidaritatea clerului și poporului gr.-or. la începutul veacului al XX și dărnicia tuturor pentru biserică. Asemenea trebuie să fie la noi biserica cea nouă din Cluj: monumentul unirei dintre Românii uniți cu Roma. Să știe toți unii de alții și să se ajute frățește, creștinește.

Ceeace a început vlădica Bobb, și a continuat mireanul Havași, să o desăvârșească acum toți ceialalți mireni, sub cârmuirea și sub îndemnul faptei și a cuvântului preoților și Arhiereilor lor, și atunci se va fi dat o vie dovadă despre *unirea* noastră cea *dintre* noi. Atunci pietrile nouei biserici din Cluj vor *grăi*, și vor grăi tuturor despre *solidaritatea* și *frățietatea*, de care așa de mare lipsă avem cu toții, mai ales în acestea timpuri, cu adevărat grele.

* * *

Iată cercularíul din vorbă:

Biserica gr.-cat. din Cluj, edificată din dărnicia Episcopului de binecuvântată amintire Ioan cândva Bobb, precând numărul credincioșilor gr.-cat. din aceea parohie eră abia de 80, astăzi este atât de modestă și neîncăpătoare, încât necesitatea de a se edifică o nouă biserică corespunzătoare numărului de acum al credincioșilor nostri din Cluj, care de mila lui Dumnezeu se apropie de 6000, — se simte în măsură tot mai apăsătoare.

Curatoratul acelei biserici deja de zeci de ani lucră cu zel laudabil pentru adunarea mijloacelor de lipsă la edificarea nouei biserici, și osteneala nu i-a fost lipsită de binecuvântare, pentrucă astăzi dispun deja de un fond intern corespunzător și în loc de frunte, iar din generositatea marelui titor al acelei biserici Ștefan cândva Havași-Oașan cavaler al ordului S. Silvestru, dispun de un capital relativ la împrejurările noastre destul de considerabil, destinat pentru edificarea bisericii.

Aceste însă sunt de tot neîndestulitoare pentru realizarea scopului măreț de a dà credincioșilor nostri din Cluj un locaș sfânt unde să se împărtășească de binecuvântările și darurile sfintei noastre credințe, și care să-i concentreze să-i atragă și să-i cuprindă pe toți și să-i scutească de feliuritele și nenumăratele ispite la cari sunt espuși, fiind risipiți într'un oraș mare cu 60.000 locuitori.

Dela înșiși credincioșii nostri din Cluj deși dânșii formează cea mai număroasă parohie gr.-cat. din întreagă provincia metropolitană, nu se poate aștepta ca să-și împlinească lipsa aceasta din propriile mijloace. fiind partea covârșitoare din ei lucrători zileri.

Dreptaceea recurg la inimele creștinești ale tuturor membrilor bisericii noastre și-i roagă să le vină întru ajutor contribuind pentru zidirea bisericii din Cluj cu cât și cu ce se vor îndurà.

Noi luând în socotință, că Clujul prin mulțimea instituțiunilor sale publice (Universitate, 2 academii, 2 preparandii, 3 gimnazii complete, școală superioară de fete, 3 școli civile, școaiă industrială, apoi clinicele, sanatoriul, mulțimea oficiolatelor centrale, casarmele ș. c. l.) concentrează acolo mulțime de credincioși din întreagă Provincia metropolitană, apoi că în Cluj toate confesiunile din țară sunt reprezentate și înzestrate în măsură bogată și impunătoare, apreciem cu toată bunăvoința nizuințele curatoratului bisericii din Cluj, cu privire la edificarea unei biserici nouă și pentru promovarea scopului acestuia deschidem colectă în toată Arhidieceza, carea recomandându-o cu căldură, dispunem următoarele:

1. Fiecare paroh să vestească atât în biserica parohială, cât și în cele filiale cercularíul acesta pe lângă cuvântare potrivită statorind o zi de sărbătoare sau duminecă, în care să se facă colectă în biserică spre scopul acesta.

2. Rezultatul colectei fiecare paroh să-l spedeze direct la Administrația centrală capitulară, făcând deodată raport în scris protopopului concernente despre rezultatul acela.

3. Fiecare protopop va înaintà încoace rapoartele din toate parohiile districtului său cel mult până în 31 Decemvrie 1909.

În fine aducem la cunoștință cumcă P. V. Ordinariate episcopești de Gherla, Oradea-mare și Lugoj, apreciind cu simțeminte frățești cauza aceasta, vor deschide asemenea colectă în Diecezele Sale.

Din conferința episcopească de Alba-Iulia și Făgăraș, ținută la Blaj în 8 Septemvrie 1909.

Libertate de învățământ.

Când conflictele între biserică și stat pe terenul învățământului devin tot mai acute, este importantă chestia: care dintre aceste două puteri are *dreptul conducerii* pe terenul învățământului și creșterii? Condominarea o eschide natura unitară și ținta omului. Sau biserica are dela Dumnezeu și ține conducerea spirituală și morală în învățare și creștere, sau statul. Dacă dreptul de a învățà și crește este a bisericii, atunci drepturile statului numai subordinate bisericii să pot validità; iar dacă statul este

FOIȚĂ.

Zile de vară.

— Note de drum. —

Pe valea Jiului.

Coborâm la *Petroșeni*, cu inimile strânse și cu grumazii gătiți pentru fumul ce se vede de departe.

Coboară din trenul, lung la nesfârșire, cea mai felurită lume ce se poate închipui. Lucrători de tot neamul: bănățeni cu fețele deschise și cu sumane albe, ardeleni dela Mureș, cu cămeși scurte și fără plete, rusnieci din Maramureș cu ochi blajini și cu mustețele pe oală, unguri în port nemțesc, și mai știe Dumnezeu ce limbă vorbesc ăia de colo cu pantalonii galbini, strimți, și cu scăpărări de ură ascunsă în ochii mici. Multe femei cu obrajii sterși și altele cu nasuri roșii. In gara afumată, respingătoare, e un huet și un clocot, de pe tine, om venit din curețenia aerului livezilor dela țară, te iau dureri de cap și abia apuci să scapi odată pe poarta prea strâmtă pentru atâta lume. Nici stradele însă, tot afumate și ele nu-ți desfășură ceva mai atrăgător. Multe trăsuri hodorogite, cari răscolesc praful în nori deși și aceiași oameni, cu cămeși negrite de sgură, alergând înfrigurați după treburi. Vuet de locomotive pretutindenea și colo departe, în spre margini, coșuri negre se se ridică în văzduh, vărsând necontenit fum înnecător din gurile lor de iad. Și tot mai multă lume grăbită pe la răspântii, lume pe care n'o cunoști și de care ți-e teamă văzându-i alergarea nebună după himera vremurilor de astăzi: banul.

Trecem pe lânga câteva biserici într'un stil nou fără însemnătate, între cari una luterană și totuș cu cruce pe creștet. Cea românească, unită, răsare sus peste drum, lângă un fost parc, care e ocupat acum de stat pentru clădirile ce plănuiește pe lângă minele sale. Are pictură de Smigelschi, pe pe care dorim mult să o vedem. Păstorește aici un protopop bătrân, pe care însă astăzi îl înlocuește un preot tinăr, cu frumoase pregătiri. doctor în teologie dela Viena, spre casa căruia țintim acum. Aflăm multă căldură pretinească în casa părintelui *Brânzeu* și o inimă bună românească, pe lângă o bibliotecă vastă și toate revistele românești de seamă.

Petroșenii ca toate satele de mai la vale de pe Jiu, afară de Vulcan, sunt o colonie veche, de sus de pe lângă Hațeg dela Pietroși, ca și Livezenii dela Livadea, Bărbățenii dela Râu-Bărbat, Coroeștenii dela Coroești, Paroșenii, de mai departe, dela Păroși, și altele. Cică văile Jiurilor, înainte vreme, chiar numai cu vreo 200 de ani, erau pustiuri, străbătute doar de pasul ciobanilor pletoși, din neamul lui Bucur dela Mățeștii lui Jul. Verne. Și atunci vorbăria Jiurilor săltărețe nu eră tulburată de huruitul trenurilor grele cari au gonit astăzi toată poesia și vraja acestor maleaguri pitorești. Cărbunii au început să se scoată la Petroșeni abia pela 1872 și, încolo, la Petrila și la Aninoasa ceva și mai târziu.

Iar acum toate coastele dealurilor împrejmuitoare sunt scobite de *wercurile*[1]) lacome, între cari vezi afișat pretutindenea numele *Salgotarján*, ale căreia sunt toate așezările mai de seamă și celea mai bogate mine. Ziua-noaptea vin corfele veșnic călătoare cu încheleturi de fer, pe sus, peste case, aducând bogăția ascunsă a pământului ca să o treacă lungilor trenuri gemătoare, cari să o împartă tuturor mașinilor flămânde din largul țării. Ziua-noaptea se strecoară pe gurile fără fund ale minelor, oastea întunecată a lucrătorilor cu fețe uscate, și măruntaele dealurilor din preajmă nu mai înceată să vuiască. Iar fumul coșurilor nu se mai ridică niciciând din largul văilor.

Se poate presupune, dar Te convingi de fapt, că Petroșenii sunt o localitate plină stup de tot neamul de străini, funcționari, ingineri, lucratori, negustori, între cari Jidanii își țin locul lor, afișând celea mai mândre nume deasupra vitrinelor murdare și a cafenelelor pline de muște, ca Herz și mai

[1]) Așa se zice aici societăților de exploatare.

înzăstrat cu puterea supremă pe terenul învățământului și creșterii, atunci biserica n-are drept de existență, lipsindu-i fundamentul de existință: *învățarea* și *creșterea*.

Omul fiind animal rațional, singur numai Dumnezeu are drept la acel suflet. El are drept de a hotărî cum să fie, și ce să facă acel suflet, adeca El singur are drept și biserica, căreia i-a încredințat acest drept de învățare: *Toată puterea este dată mie în cer și pe pământ: mergeți și învățați toate neamurile pământului.* Acest drept al bisericii dela Dumnezeu căpătat, începând dela *reformație*, când autoritea bisericii, a așezământului divin s'a sfărmat, în locul ei, din ce vreme în imperiul adevărului și moralului nu este ordine fără autoritate, *reformația* n'a putut institui chiar după principiul său *alta*, decât cea pământească, — prin statificarea școalelor s'a confișcat și în continuu să confișcă și azi pe diverse motive. Așa la noi pe tema șovinismului — *unitate națională maghiară* — în mare măsură se face pregătire spre închiderea, nimicirea școalelor confesionale. Unitatea națională maghiară nu se poate realizà, dar nici nu e de lipsă, ba mult păgubitoare pentru stat.

Că oare ce înțeleg corifeii de domni sub numirea: *unitate națională maghiară,* nu o spun, dar noi naționalitățile, mai ales noi Românii și prea tare o știm și o spunem: Ei vor unitatea doctrinelor, fiindcă din acelea izvoresc: simțămintele, moravurile și tendințele. Statul în acest chip vrea să frământe pe tot cetățanul după chipul și asămănarea sa. Câte sistemuri în creerii miniștrilor, atâtea forme și icoane de cetățeni. Spre această unitate este necondiționat de lipsă oarecari adevăruri, cari să le primească precum în prezent, așa generațiunea viitorului. Este imposibil chiar și cu forțe a produce așa unitate. Această forță din caz în caz pe o scurtă vreme le poate respinge împotrivirile publice, dar nu le poate suportà cele interne, căci subjugarea numai le întărește acelea, ca aburii cât mai tare condesați să esplodeze cu o putere potențată și să o dărime acea unitate.

Statul pe nici un teren nu poate efeptuì unitatea gândului, simțului, și voinții. Statul, mai bine societatea este împărțită în mii și mii de părți diverse, ba chiar contrare. Nu este unitate în principiile relig., filosof., politice. Unitate, uniformitate, neschimbare numai acolo este, unde nu este libertate, progres, fiind elemântul vital și esențial al perfecțiunii *libertatea*. Omul contra naturii n-are putere. Pe un scurt timp o poate conturba, dar nu schimbà. In veci nu-i va succede statului crearea unității spirituale și morale.

Abzică statul de idea că cu monopolizarea școalelor va puteà face *unitatea națională*. Când statul monopolizează cu școalele asta o face cu vătămarea drepturilor esențiale și cu călcarea tuturor libertăților, căci legea fără bază nu e lege, nu poate obligà în conștiință. Cu *forța*, cum arată istoria, se poate oprima *dreptatea*, *dreptul și libertatea* însă mai iute, ori mai târziu erumpe și-l șterge pe usurpător.

Scopul și subsistința statului numai unitatea acelor însușiri o poftește, cari sunt de lipsă spre aceea, ca libertatea pe terenul triplu a *cugetului*, — *simțului*, — *voinții*, să o asigureze, dar nu să o împiedece mai mult să o înfiereze. Unitatea însușirilor consistă în respectatea drepturilor reciproce și în împlinirea datorințelor izvorite din acelea drepturi reciproce.

Interesul statului fie cât de mare bun și îndreptățit nu îndreptățește statul la toate mijloacele, nu spre vătămarea drepturilor divine și naturale, pentrucă asigurarea drepturilor esențiali este mai mare bun, decât interesul statului, ba, decât însaș existența statului, care chiar pentru asigurarea drepturilor există. Omul, familia, societatea nu se poate jerfì pentru stat. Căci statul este pentru om, și nu omul pentru stat. Nici lipsa nu ne îndreptățește la vătămarea drepturilor. Când statul prin statificarea școalelor țânțește *unitatea națională*, vatămă drepturi esențiale, drepturi personali: libertatea cugetului, religiunii, conștiinții și învățământului. Când statul pretinde guvernarea celor spirituali, răstoarnă ordul natural al lucrurilor. Când statul păgân s'a bazat pe forță și-a putut formà drept la creștere, dar la creștini statul numai pentru libertate trebuie să fie.

După aceste oare are drept statul ca să le jignească naționalitățile în limba lor și să pretindă părăsirea limbii și naționalității și spre împlinirea acestora să dispună în toate școalele de învățământ și creștere? De toate acestea ar fi o necesitate imperativă spre conservarea și țânța statului — poate că ar avea, — dar necum să fie o necesitate, ci este chiar mult păgubitoare pentru stat. Ar aveà drept la cele sus amintite, de s'ar putea realizà, dar nici vorbă! este cu neputință această realizare. Naționalitățile îndreptățite după legea firii țin morțiș la națiunea și limba lor dată de Dumnezeu. Astfel numai prin călcarea drepturilor esențiali ar reușì statul cu această manipulare și ar izbuti chiar contra lucrului intenționat primejduind unitatea, concordia, conservarea, statului. De comun astfel de conflicte nasc revoluții îndreptățite, desfac unitatea în stat, ba chiar însuș statul. Numai și suspițiunea astorfel de tendințe câtă neîncredere, înstrăinare și amărăciune produce în sufletele naționalităților. Apoi aceste frecări resultă

știe focu câte feluri de *stein*. Un ferestrău, care încarcă zilnic multe vagoane, a îmbogățit și ține zilnic la Pesta, în palate, tot pe un jidan.

Statul are aici, de curând, un liceu complect, pentru care zidește acum un edificiu. Urmează și câțiva Români cărora nu le este îngăduit să cetească vreo carte românească fie chiar și de rugăciuni. Altfel profesorii sunt o amestecătură de tot feliul de confesiuni, între cari mulți Jidani, cari nu se sfiesc să jignească credințele religioase ale multora dintre elevi și la examene chiar, se dau scene ca următoarea, de care am auzit:

— Unde pune Dante pe popi? — e întrebat un elev la Istorie.

Elevul roșește și se gândește puțin.

— In fundul iadului!

Profesorul, care erà luteran, zimbește și trage cu ochiul spre popa catolic de alături.

— Dar pe Luther, unde îl pune? întreabă popa.

— In rai! răspunde elevul cu curaj în vederea meritelor.

Ei, dar lasându-le astea noi ne gândim la băeții de neamul nostru, cărora li-se fac greutăți în a ascultà și numai elementele credinții strămoșești în limba maternă.

Noi avem aici un advocat, Dr. Olariu, o bancă „*Jiana,*“ cu funcționarii ei, încă o familie de preot, Stanca, și câțiva slujbași în serviciul statului, la poliție, și la oficiul de graniță, cari însă, acești din urmă, nu arată nici o dragoste fraților lor de aceeaș limbă. Și marea mulțime a lucrătorilor îmbulziți prin coloniile dela margine, pentru cari acest oraș american e o școală de înticălosire și de desbrăcare a tuturor însușirilor curate aduse din satele de pe Murăș, dela Someș sau din sus din Maramurășul altor dureri. Am văzut o femeie dela țară, care spuneà, că e dintr'un sat de pe lângă Brad și se află în cea mai deplorabilă stare și ca moral și ca fizic.

In altă dimineață vizităm biserica românească din deal și admirăm pictura lui Smigelschi, din vremea de dinainte de catedrala din Sibiiu. Ne face așa de bine ascultarea unei liturgii românești și ne pare așa de rău, că nu-i Duminecă său sărbătoare, ca să vedem leacul sfintei slujbe ce împresie face asupra sufletului bietei lumi de lucrători aduși din satele lor de greul vieții. Ori doară?... Ne cutremurăm și nu mai gândindu-ne, că fumul stricat al acestui cuib să fi astupat în sufletele lor chiar și fiorul sfintei credințe strămoșești. Teama ni-se mărește când vedem, că are prea multe și prea largi crișme jidovești acest Petroșeni și de tot mulți străini cu ochi de ură printre lucrători.

Întâlnim pe stradele largi și nu de tot curate delejanța de postă a României apropiate, care vine dela Târgu-Jiu și trece într'un duruit încrezător, în galopul celor patru înaintași focoși. Iată și elegaute trăsuri, cu vizitiul în port gorjenesc, cari aduc, de dincolo, boieri cu pungile groase și cucoane în mătăsuri, cari după vechea lor datină păcătoasă ciripesc pe franțuzește. Acești boieri vin aici, ca pretutindinea în Ardeal, ca să deie pe domnul și să lase bani grei în șipeturile jidanilor. Noi ardelenii, Românii, puțin folos și puțină mândrie avem pe urma lor. Ori mai bine: nici una, nici alta.

Trecem și pe la familia părintelui Stanca, al cărui fecior Sebastian, astăzi preot la Vulcan, făceà parte din Redacția „Poporului Român“ din anii dintâi. Ne primește o frumoasă domnișoară, care vorbește foarte drăguț românește. Aflăm aici și multe cărți și reviste.

Un circ, în piață, adună seara lume pistriță, care vine multă pentru luptele internaționale cu premii. Slabe producții cu cai și un joc american în care o damă roșie își arată, cu nerușinare, picioarele. Apoi un biet mefisto, cu chinuite răsuciri de trup și de tot sarbede glume de clowni. Iată, pe urmă, vin luptătorii: un ungur cu mișcări încrezute pentru publicul șovinist, care aplaudă cu frenezie; un colos dela Rin, vine flegmatic și cu tact; un Rus cu cușma albă pe fruntea de urs cioplit și cu iataganul la cingătoare; un Ceh sprinten și un uriaș sârb, care cutremură pământul sub stâlpii lui de elefant. Pe urmă se încaeră la luptă câte doi, în care neamțul face tot sudori și vâ-

mai mare pagubă decât bine, şi cum aşteaptă din subjugare.

Principiul neresturnabil este: *statul fiindu-i baza fundamentală şi scopul principal scutirea şi asigurarea drepturilor şi prin vătămarea acestora nu-i îndreptăţit a produce nici un fel de bine, fie acela mai odată aşa de folos şi de lipsă statului.* Lucră în contra voiei lui Dumnazeu, care voieşte unitatea în omenime, dar în unitate şi varietate monopolizarea şcoalelor spre *unitatea naţională maghiară* faţă de naţionalităţi, vătămă dreptul natural. Fiecare naţiune are drept natural, ca fiecarele individ a-şi conservă naţionalitatea şi limba ca pe însuşirea sa cea mai proprie, care este factorul suprem în organism de-a exprimă vieaţa internă, va se zică limba îi este vieaţa fiecărui popor, ba la noi Românii mai scumpă şi decât vieaţa, ce o jertfim pentru ea. Precum n-are drept nime a dispune după plac cu trupul şi sufletul altuia, aşa nici cu însusirile lipite de acelea: cu obiceiurile, facultăţile, limba.

Nici acea împrejurare nu-i dă drept statului, că majoritatea naţionalităţii sale stăpâneşte, pentrucă isvorul dreptului nu e majoritatea şi puterea, aceasta se întâmplă în vieaţa dobitoacelor, — ci voia lui Dumnezeu, care nici la un factor nu i-a putut dà aşa menire şi la aceasta menire aşa drept, ca menirea şi dreptul altuia să-l calce, şi nimicească.

Dacă interesul ar îndreptăţi statul pe terenul învăţământului, atunci nu este drept, ce să nu-l poată atăcà şi nimici, căci nu este mai sfânt drept decât al învăţământului şi creşterii. Altcum ordinaţiunea ministerială pentru catehizarea elevilor români în ungureşte, n-are bază legală, căci aşa ceva nici se poate cuprinde în lege, ci ar fi contrară legilor divine şi naturale. Doar abia este chestie la noi — statul poliglot — ce cu puţin sofism şi rabulistică nu s'ar puteà aduce în legătură cu interes naţional, sicut figura docet, când şi *„Tata nost“* este a se rosti din partea Românului în limba maghiară tot din interes naţional. Dl ministru îşi ascunde acest şovinism în sofisme: *din punct de vedere didactic,* care aserţiune din lipsa documintelor didactice cade, căci nici legătură fizică, nici morală nu este, ce ar puteà legă limba maghiară de Tatăl nostru românesc. Insă aşa s'a declarat dl ministru la observaţiunea: pe ce temă a pus într'o căciulă şi Tatăl nostru românesc şi limba maghiară?

Cine nu vede aici jignirea cetăţanului pacinic în limba sa dată de Dumnezeu şi cine nu vede în nepomenita ordinaţiune *„mâna liberă“* răscumpărată cu mare preţ din partea stăpânirii? Aceasta este o operaţie artistică, precum alte nenumărate de acest fel din partea guvernului, fără ştirea medicilor ilustri adunaţi în congres la Pesta din toată lumea, cari toate le-au văzut, ca acel pelegrinaş la Roma, care nu vede pe Papa.

Vasile L. Tămaş,
preot gr.-cat.

---

nătăi pe ungurul obraznic. Mie însă nu-mi plac svârcolirile astea ale cărnii şi-mi pare rău de seara pierdută.

Un tren, încet de tot, de par'că ar fi olog, ne scoate din acest Pittsburg al Ardealului şi peste Livezeni, în sus pe celalalt Jiu, cel românesc, ajungem la *Vulcan,* un alt Pittsburg, dar în miniatură.

A. M.

Haz.

La târg.

Intr'o şatră cu haine:

— Cât costă bunda asta, domnule!

— Ca să nu-'ţi cer zece preţuri, o sută de coroane, apoi 90, apoi, 80, ca să nu ne tocmim, preţul cel de pe urmă e 70 cor.

— Nici mie nu-'mi place să mă tocmesc! Nu-'ţi dau nici 10, nici 15, nici 20 coroane. Vrei s'o dai cu 25 coroane.

— Adă banii.

MAI NOU.

Escelenţa Sa Mitropolitul a convocat Sinodul arhidiecezan pe ziua de 23 Noemvrie n. 1909 spre a se „sfătui în Domnul şi a supune deliberării Iubitului şi Veneratului Cler unele chestiuni de foarte mare importanţă.“ Iată unele din acestea:

1. chestia *fondului preoţilor deficienţi şi a fondului arhidiecezan viduo-orfanal,* care cu drept cuvânt preocupă în măsură foarte mare interesul Veneratului Cler arhidiecezan.

Atât augmentarea acestor fonduri, cât şi dotaţiunea, cu care se împărtăşesc din acelea preoţii deficienţi şi respective văduvele şi orfanii de preoţi au fost statorite în Sinoadele arhidiecezane din 1889, apoi din anul 1899 şi în urmă în cel din 1906.

In urma acestor statute şi decisiuni sinodale atât augmentarea fondurilor acestora, cât şi dotaţiunile, ce se dau din ele, în anii din urmă au luat un avânt îmbucurător, ele sunt însă cu toate acestea încă departe de a puteà corăspunde pe deplin scopului lor.

2. Sistarea *cursului teologic bienal* şi în consecuenţă hotărîre în privinţa desvoltării Seminarului teologic arhiepiscopesc din Blaj astfel, încât acela să poată cuprinde atâţa alumnii, cât să ajungă pentru provederea tuturor parohiilor, cari vor deveni vacante, cu preoţi deplin cualificaţi.

3. *Introducerea examenului prosinodal.*

4. *Chestiunea limbei de catehizare în şcoalele poporale de stat* formează deja de mai mulţi ani obiect de pertractare şi discusiune între Ven. Cor episcopesc al provinciei metropolitane de Alba-Iulia şi Făgăraş şi între Dnul ministru reg. ung. al cultelor şi instrucţiunii publice. „Stadiul de atunci al acestei chestiuni l-am făcut cunoscut Ven. Cler arhidiecezan prin Circularul de datul 24 Nov. 1908. Nr. 8768 (XC—1908).

„In decursul anului curent 1909 chestiunea aceasta a devenit atât de acută, încât am aflat de lipsă a o supune din nou deliberării Conferinţei Vener. Cor episcopesc de Alba-Iulia şi Făgăraş, care în şedinţa sa ţinută în Blaj la 6 Septemvrie 1909 s'a şi ocupat cu această chestiune.

„Decisiunea adusă atunci din partea Conferinţei episcopeşti o vom împărtăşi Ven. Sinod arhidiecezan spre luare la cunoştinţă şi tot odată îi vom prezentà cu deamănuntul stadiul actual al chestiunii, dându-i astfel ocaziune spre a se puteà ocupà cu ea.“

5. Situaţia *şcoalelor poporale greco-catolice din Arhidieceză.*

Acei cari sunt în restanţă cu abonamentul de pe anul trecut, cum şi cei în restanţă de pe mai mulţi ani de mai înainte, sunt rugaţi respectuos, să binevoiască a-şi achită datoria.

Preţul de abonament rămâne tot cel de până aci, care este indicat în fruntea foii.

Administraţiunea.

Noutăţi.

Ştiri personale. Sâmbăta trecută a reîntors cu bine Esc. Sa Mitropolitul Victor, venind din Sarasău.

Din Arhidieceză. *Iuliu Nascu,* adm paroh. în Dumbrău, a fost numit paroh în Boos, în locul lui Bas. Podoabă, demisionat.

Pentru fondurile arhidiecesani. Se constată cu mulţumită primirea următoarelor contribuiri.

la f. *Deficienţilor:* dela Elie Câmpean G.-Szt.-Miklos, Ioan Dobrean Corbu şi Dion. Şolnai Cs.-Szt.-Domokos, câte 1 cor. Izidor Rus, Broşteni, 29·16 cor. Ioan Fulicea, Şinca, 14·32 cor.

la *Colecta cruceriului*: George Pop, Zombor 5 cor.

la f. *caselor parohiali din Dumitra*: Aurel Marcu, Dumitra, 73·40 cor. Sim. Marcu Gârbova 4 cor. Aug. Marcu, Ciumbrud 5 cor.

la f. *Internatului de fete*: Jacob Popa Blaj 10 cor. Avram Stoian, Oarda, 5 cor. M. Brumboiu, Tohan, 3·48 cor. Rom. Romoţan, Mărgău, 10 cor. Vas. Masca, Beiu 10 cor. Ioan Micu, Sevestreni 5 cor. X Y Blaj 15 cor.

la f. *Orfanotrofiului:* Aug. Cioba, Bord, întru amintirea repausaților săi fii Cornel și Septimiu 20 cor. Colectați de Dr. V. Suciu, la căsătoria clericului I. Magda 87·02 cor.

la f. *Studenților bolnavi:* Lad. Hossu, Cluj 20 cor.

la f. *Mesei studenților:* Întru amintirea lui Nic. Bălan Viena, 57 cor. „Șercăiana" 50 cor. Oct. Benţa colectați 30·10.

Sfințire de biserică. Curatoratul bisericii gr.-cat. din Archiud cu toată onoarea invită la sfințirea de biserică, — efeptuindă prin Mon. *Niculae S. Aron,* v.-protop. tractual, ca delegat mitropolitan, care act va aveà loc la 11/24 Octomvrie. După sfințire va urmà banchet cu taxa 4 cor. de persoană, iar seara producție teatrală aranjată de tinerimea locală. Cei, cari nu vor primi invitări special — să se conzidere pe calea asta de invitați. *Ioan Macaveiu,* preot gr.-cat.

Fundații. Regretatul vicar al Năsăudului Ciril Deac, a lăsat prin testament 7000 cor. bisericii din Năsăud, realitățile sale din Rușii-munți le-a testat bisericii de acolo, iar pentru fundațiunea făcută pentru copiii și orfanii de preot din vicariat a dăruit 57 mii coroane.

Știri literare. In editura tipografiei, „Neamul românesc" a apărut: *Cuvântări de înmormântare și pomenire* din veacul al 16 până la jumătatea veacului al 19 retipărite și întovărășite de note de Nic. Iorga. Cuprinde 10 cuvântări alese, rostite la domni sau membri ai familiilor lor sau la alți fruntași de dincolo. Aci aflăm și celebrul cuvânt de pomenire pentru Ștefan Vodă rostit de Vartolomeiu Măzăreanu. Volumul acesta, pe care îl putem recomandà pentru frumoasele idei și limba-i tot atât de prețioasă, se vinde cu 80 bani. — In aceeaș editură a apărut *Poesii, Epigrame și Cugetări în proză* de A. C. Cuza, format mic, pag. 232 prețul 1·50 lei. Sunt frumoase multe din acestea poesii, dar ceea ce ne face să le recomandăm sunt epigramele pline de spirit, dintre cari unele au ajuns în gura tuturor.

Convocare. Adunarea generală a „Asociațiunii pentru cultura poporului român din Maramureș" se va ținea în Siget în localitățile convictului la 22 Oct. st. n. a. c. înainte de amiazi la 11 oare. Obiectele de pertractare vor fi: Alegerea oficialilor Asociațiunii, a membrilor comitetului și a prefectului Convictului. Referadă despre percepțiunile și erogațiunile Asociațiunii, despre starea Convictului și despre colecta făcută pentru zidirea unui dormitor nou în Convict. Pertractarea propunerilor, cari sunt a să insinuà la prezidiu înainte de ședință. — Din ședința Comitetului Asociațiunii pentru cultura poporului român din Maramureș ținută în 19 Sept. 1909 în Sarasău. *Petru Mihályi,* prezident. *Tit Bud,* vice-prezident.

— În senzul §-lui 24 al statutelor „Reuniunei învățătorilor gr.-cat. din ținutul Hațegului" se convoacă *Adunarea generală* a Rouniunei pe ziua 31 Octomvrie st. n. în biserica gr.-cat.din Hațeg—Hátszeg.

— Adunarea dn toamnă a desp. Dârgea (Magyar-derzse) a Reuniunii învățătorilor greco-cat. din Arhidiecesă să va ținea la 31 Octomvrie st. n. a. c. în comuna Ciachi-Gârbou (Cs.-Gorbó) la care cu onoare să invită toți membrii și iubitorii de cultura poporului român. P. S. Mihaiu la 14/X 1909. *Vasiliu Dumitraș,* înv. presidentul desp.

Expoziție de copii. In scopul promovării stărilor igienice și a îmbunătățirii condițiilor de trai ale poporațiunii, „Reuninnea română de agricultură din comitatul Sibiiu", va aranjà Mercuri, la 27 Oct. n. 1909, în comuna Orlat o expoziție de copii împreunată cu distribuire de premii sau bani. Expoziția se va ținea în salele școalei române. La expoziție de data aceasta se primesc numai copiii locuitorilor în Orlat cu vârsta dela 1 până la 4 ani. Se vor distribui 30 premii, în valoare de 150 cor. La aceste concurge Reuniunea agricolă cu 50 cor.; Comuna politică Orlat cu 50 cor.; Institutul de credit și economii „Brădetul" din Orlat cu 30 cor. și comuna bisericească gr.-cat. Orlat cu 20 cor. Împărțirea premiilor se face în mod sărbătoresc la oare 2 d. a., ținându-se mai întâi în prezența jurului, a comitetului aranjator a exponenților și publicului întrunit conferența: medicului Dr. George Prunaș Cestiuni privitoare la expoziția de copii, și preotului Trandafir Scorobeț. Intitulată „Evangelia prunciei".

Masa studenților universitari din Cluj. *La „Masa studenților academici Dr. Aurel Mureșian"* dela 1 Iulie a. c. au întrat: venitul fundațiunii „Stroe Beloescu" coroane 44·— „Noiana" institut de credit 20·— Insoțirea din Apold 5·— „Arieșana" institut de credit 20·— Fondul diecezan din Gherla 100·— „Cordiana", Foteldea 20·— „Julia" institut de credit 20·— „Progresul" din M.-Ilye 30·— „Silvania" institut de credit 50·— Emanuil Ungurean, advocat Timișoara 20·— Dr. Demetriu Radu episcop Orade 100·— „Bistritiana" institut de credit 40·— Dr. Victor Mihály de Apșa, metropolit Blaj 500·— Pentru administrația „Mesei studenților academici în Cluj. *„Direcțiunea Economului."*

Avis. Am onoare a Vă face cunoscut că mi-am deschis *„Atelier de dentistică"* în Cluj (Colozsvár) strada Kosuth Lajos Nro 1 etaj. Executez toate lucrările aparținătoare dentisticei: plomburi de aur, argint, cement, porțelan și diferite amalgamuri. În atelierul tehnic se pregătesc danturi în cauciuc, celuloid, argint și aur precum și coroane de dinți în aur și platină. Pentru toate lucrările dau garanță. Prețuri moderate eventual plătire și în rate. Consultațiune în morburi de gură prin medic specialist. Ordinațiune în toată ziua dela 8—12 oare a. m., și dela 2—4 p. m. cu stimă *Virgil Muntean* rig. în medicină, dentist dipl.

Constituire. Pe anuul 1909/910 societatea „Inocențiu M. Clain" a teologilor rom. gr.-cat. din Blaj s'a constituit în modul următor: Președinte: Octavian Bugner, teol. an. IV. Vicepreședinte: Alexandru Lupeanu teol. an. III. Secretar: Ioan Popu, teol. an IV. Cassar: Ștefan Suciu, teol. an. III. Controlor: Emilian Cosma teol. an. II. Vice-bibliotecar: Emil Tatar teol. an. I. Arhivar: Ioan Cosma teol. an. II. Notar: Ioan Crișan, teol. an. I. Economi: Victor Neamțu teal. an. III, și Iosif Bucur teol. an. I. *Comisia literară:* Nicolae Costea teol. an. IV. Vicențiu Pandrea teol. an. IV. Longin Corcheș teol. an. III. Victor Florea teol. an. III. Ioan Cedrea teol. an. II. Teodor Groza teol. an. II. Ioan Crăciunean, teol. an. I. Leonte Opriș teol. an. I. Conducătoriul corului: Ioan Dragomir teol. an. IV. Conducătoriul orhestrei: Ioan Băcău teol. an. II.

— Societatea de lectură a elevilor dela Institutul pedagogic gr.-cat. din Balázsfalva—Blaj în ședința de 13 Sept. s'a constituit pe anul școl. 1909/10 în modul următor: Conducător: M. On. Domn: Aurel B. Gaja prof. Prezident: Niculae Mărginean an. IV. Viceprez: Octavian Isaic an. IV. Notar: Em. M. Irimie an. IV. Secretar: Dumitru Mărginean iunior an. IV Bibliotecar: Ioan German an. IV. vice-bibliotecar: George Cerghizan an. III. Cassar: Bratu Alexandru an. III. Controlor: Andreiu Boer an. II. Arhivar: Alexandru Toma an. IV. Vice-arhivar: Iuliu Fufezan an. III. Velțan Aurel an. II. Partenie Andone an. I. In comisiunea literară sau ales: Gavril Coroiu, Ioan I. Copăcean an. IV. Ioan Pecea, Nicolae Tănasie an. III Alexandru Leluțiu Octavian Petrean an. II. și Aurel Lucaciu an. I.

Se primește inmediat o calfă și un ucenic, din familie bună în prăvălia de coloniale și delicatese alui ATANASIU BUTAR, în Blaj—Balázsfalva (58) 1—1

Cea mai îndărătnică tusă

și alte îmbolnăviri ale organului de respirare de cari să pot îmbolnăvi tineri și bătrâni, să ușurează lesne prin Emulziunea-SCOTT. Deja câteva doze ajung, pentru-ca ori-cine să se convingă despre aceasta. Efectul miraculos al

Emulziei-SCOTT

(50) 4—26

zace în curățenia și puterea elementelor ei constitutive și a modului de producere, îndeplinit după speciala recetă a lui SCOTT, prin ce aceasta devine ușor digestibilă, chiar și celui mai slab stomac.

La cumpărarea Emulziei, luați samă să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Prețul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

Beți numai apă minerală ungară!

Societate pe acții pentru comunicație și export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală contra podagrei	Apă de Boholt	Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Borszék fântâna Kossuth	» » Vălcele (Előpatak)	» » Kászon fântâna principală (Salutaris conține jod și litium.
» » Borszék fântâna Boldizsár	» » F.-Rákos Mária	» » Répát
» » Bodok Matild	» » Fehérkő	» Székely-Selters
» Baross	» Gloria	» » Stoiceni (Stojkai)
» » Borhegy	» » Horgász—Hankó	

Întreabă-ți numai medicul și vei ști, că puterea vindecătoare a **apei minerale naturală** și gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot suplení.

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roșiu.*

(Continuare). 8

Iată biserica lui Hristos și noima ei în istoria omenimii. Și noi ținem a împlini o sfântă datorință, când repetit accentuăm, că biserica relevată până aci e unica biserică mântuitoare alui Hristos și din trecut și din prezent și pentru viitor, — căci așa o arată întreaga ei manifestare și toate vredniciile neperitoare câștigate în lungul vremilor și recunoscute de toți vrășmașii ei. Cine mai poate negà *azi*, după mai două mii de ani, că unic și numai în Scaunul Apostolic din Roma s'a adeverit zisa Mântuitorului: Tu ești Petru și pe această piatră voiu zidi biserica mea — și porțile iadului nu o vor învinge pe ea? (Mat. XVI. 18).

Ceice nu vor să recunoască adevărul acesta, n-au decât să arate o altă biserică mai meritoare decât aceasta a noastră, care după clasicele cuvinte ale abatelui Perreyve: a îndestulit în rând: pe jidovi, pe greci, pe răsăriteni, Egiptul, Roma, Galia, Germania, Britania, pe barbari șcl. să ne arete o biserică mai aleasă decât aceasta, a cărei *credință* înfocată o trec din neam în neam oameni de cea mai feliurită pricepere, fără să sufere și cea mai mică schimbare în această continuă premenire a sorții. Credința aceasta rămâne aceeaș fie în graiul răsăriteanului Origene, fie la juristul Tertullian, fie la platonicul sf. Iustin, la eclecticul Clemente, la Cuvântatorul Ioan Gură-de-Aur ori la filozoful sf. Augustin. O primesc gânditori fantastici și poetici, ca sf. Grigoriu Nazianzenul, și suflete ca un sf. Atanasiu. Nu se schimbă când trece din gingașa dialectică alexandrină în scrierile serioase și concise ale ocârmuitorilor bărbați romani, cum e un st. Leone, un sf. Grigorie, la cari direcția practică e prevalentă. Și după ce a curățit și lămurit spiritul scăpărător al acestor greci și a umplut cu farmecul științeniei geniul hotărât și puternic al acestor romani: — de-odată să recere, ca aceeaș învățătură să corăspundă și barbarilor; să o poată pricepe francii însălbătăciți și să o primească goții și vandalii; dela armonicele hale boltite ale Panteonului și dela boscheturile inundate de miresme dulci ale Acropolului trece până — la stâncile Armoricei (alias Bretania, provincie veche franceză până la 1491) și dela mările înghețate ale scoților ajunge în codrii Grisonilor (locuitorii unuia din cantoanele Helveției). După ce a desmetecit sufletele atenienilor și corintienilor din visările de aur ale harfei lui Hesiod și Homer — trebuie să se întipărească în fantazia vagă și neînfrânată a barbarilor de nord, să stârpească dumnezeii poveștilor legendare și dumnezeii cruzi ai Eddei (colecție de poeme mitologice scandinave). Când mestecătura geniului grecesc și a dialecticei barbare produce scolastica — această credință cu învățăturile ei și aici trebuie să corăspundă, să roleze în subtilele războaie medievale, să tindă nutremânt activității școalelor și deșteptării grabnice a minților; să fie destul de puternică spre a înfocà zelul cavalerilor și apoi a-l stâmpărà și conduce; și să inspire vieață în marile epoace de războaie. Vine apoi o nouă epocă de artă a renaissance-ului și astfel trebuie și a doua oară să steie în față biserica cu spiritul Athenei, ca după ce a ocrotit, mângâiat și organizat lumea în negrele vremuri de năvăliri: să o înfrâneze în extazul veacului al XV-lea ...

„Ce să mai spunem încă? Când se descopere din colo de ocean lumea nouă, biserica aceasta trebuie să se apropie și de acestea nouă plaiuri, iar învățătura, care a corăspuns orașelor veacului XII. acum trebuie să poată crește și sfiuțl cetățenii Washingtonului.

„Vine Bacon, apoi Keppler, Newton, Leibnitz. Humboldt șcl. Științe nuoi iasă la suprafață. Cunoștința de popoare și limbi iau proporții tot mai mari astfel, încât nu, că ar înaintà poate științele vechi, ci mai vârtos noui se încep. Se descoper din ce în ce mai deaproape legile genesei comune, legea lăților străvechi a limbilor, neamurilor, și a celor dintâiu migrațiuni ale oamenilor.

„Se mișcă și scapără în lung Orientul.... Desgroapă de sub bulgării pământului și de sub ruine inscripții vechi — și le desleagă tainele. Cât pentru epoca evangeliilor, aceasta o cunosc în grabă mai bine, decât noi zilele noastre. Cine ar fi cugetat, că un englez, Schmith va jertfi un lung și minunat drum de studiu pe mare atingând toate punctele staționare descrise în „Faptele Apostolilor“ ale sf. Pavel și că în călătoria aceasta a lui va examinà după toate normele geografiei de azi, a rozei vânturilor și a vechiului mod de navigațiune: toate părțile drumurilor de corabii. toate punctele de munți atinși, toate direcțiile de vânt și coveiturile — bunăoară cum ar controlà un contra admiral memoriul unui căpitan de marină. Iată astfel de dovezi, la cari de bună seamă nu s'a gândit nici Sfântul Pavel. nici istoricul lui; Sf. Luca. (Perreyve: Entretiens sur d'Eglise catolique I. pag. 430—441 V. Bougaud: A kereszténység és koruuk IV. 147—150).

Apoteosa aceasta strălucită — precum vedem — vorbește mai pe sus de orice elocuență și este cu atât mai prețioasă, ca până la cel din urmă cuvânt: nu-i decât fapt real semnat în istoria omenimii.

*

S'a așezat deja de mult tăcerea și pustie deșeartă pe ruinele împărățiilor păgânești au amuțit și ucenicii lui Pitagora, Socrate, Platone și în parte ai lui Aristotele; a amorțit și străbunul for roman ca tribunalele retorilor, cu toiul lor de odinioară; numai amintirile ne mai șoptesc timide, că și acestea au viețuit vre-odată: în schimb s'a ridicat o altă catedră; un nou Sion s'a înălțat în însași Roma, centrul păgânei luxurioase de pe vremuri, ca să vestească săracilor evangelia (Mat. XI. 5, Luc. VII 22) și prin tr'ânșii întregii lumi, iar în biruința acestei evangelii să se împlinească graiurile Mântuitorului Dumnezeu: Iată eu cu voi voi fi în toate zilele până la capetul lumii (Mat XXVIII. 20).

Așa a înaintat biserica și cu dânsa noi căci la sinul ei am crescut cu toții.

Nu biserica aceasta are lipsă de noi, ci noi avem lipsă de dânsa. Ea a fost și va fi în totdeauna; — și precum multele neamuri, împărății și puteri ale trecutului s'au urzit, au trăit, s'au bucurat, au suferit și s'au prăpădit în fața ei — simbolizând palpabil sorocul celor trecătoare în asemănare cu adevărul de veci — tot așa și noi, cari ne-am trezit în sinurile acestei matrone dumnezeești, în tr'ânsa avem să traim și tot în brațele ei vom avea să trecem la odihna vieții de veci.

Că apoi e multă perfidie în lume, și că vrășmașii — cari necinstesc această sf. biserică — vor stărui în nelegiuirea lor să-și amuțească conștiința, care-i probozește aprinzând ură asupra bisericii lui Hristos: injurându-i altarele și slujitorii devotați — a fost și e lucru știut; însuși Mântuitorul zice: dacă m'au prigonit pe mine și pe voi vă vor prigoni (Ioan XV. 20.) adauge însă totodată la Mateiu, că: nici porțile iadului nu vor puteà învinge biserica.

Într'alt loc Mântuitorul, știind și prevăzând greutățile, cari umplu de durere sufletul apostolilor și-i amăresc întru zeiul lor — le grăește: voi sunteți triști, dar tristeța voastră se va preschimbà în bucurie (Ioan XVI. 20). Astfel Mântuitorul.

Noi însă nu uităm și aceea ce grăește contrarilor: Vai omului aceluia prin care se naște scandal (Mat. XVIII. 7.); Vai vouă conducători orbi, cari ziceți: „Oricine va jurà pe biserică. nu-i nimic. “ (Mat. XXII. 16).

Dumnezeu Mântuitorul și-a arătat dragostea față de această biserică, care: a înfruntat toate urgiile neamurilor; și a văzut perind pe rând toți dușmanii — și din mică, fireavă, umilă ce eră, s'a înputernicit și s'a umplut de mărire și în manifestarea ei de-afară așa, încât azi n'are păreche între celelalte împărății ale pământului nici ca vechime glorioasă și meritorie pentru întreaga noastră cultură modernă, nici ca universalitate și nici ca unitate. Despre sfințenie nu poate fi asămănare între ea — ca împărăție văzută — și alte împărății, căci lipsește „terțiul comparațiunii.“ Ca împărăție apoi cu for intern cu atât mai puțin poate fi asămănate.

Realitatea e, că: înaintează fără să tremure de frică, și biruind pătrunde prin ceața vremurilor propovăduind neobosită ce i-s'a încredințat: împărăția lui Dumnezeu — Fapte mari vorbesc aici — și Doamne, câți n'o înțeleg încă, — sau nu voesc s'o înțeleagă?! Fericiți cei ce aud cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc pe el! (Luc. XI. 28.)

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocențiu M. Clain“* a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă și interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. *Să află de vânzare la Librăria sem. teol. din Blaj.*

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruiția.**

Prima pepinerie de viță de vie pe

Târnava mică.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiți a cere Prețcurent ilustrat!

În prețcurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(57 1 20)

O casă de vândut

în ***Orăștie*** pe drumul țării (dela gară) constătătoare din prăvălie, crișma și trafică, 3 odăi de locuit, culină, 2 pivniți, poduri aranjate pentru diferite soiuri de bucate, fântână cu apă bună, grajd și șopru, curte mare pardosită. — tot acolo o a doua locuință nou edificată constătătoare din 2 odăi, 2 culine, cămară, șopru și curte separată casă liberă de dare, -- toate cu țiglă acoperite și provăzute cu lumină electrică. Circulație mare în tot decursul anului, fiind în apropierea târgului de săptămână Vinerea și Sâmbăta, și fiind în drumul dela gară. — Se vinde din mână liberă.

Banii se pot plăti și pe rând!

Adresa:

Ioan Oprean,
crâșmar, Orăștie (Szászváros) Hunyadm.

(56) 1—1

se adresează, cine dorește a-și procură varietăți autentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueți, etc.

Vițe altoite

(49) 2—12

(calitate superioară)
viță europeană și americană cu și fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit).

FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

Viță altuită! ***Viță altuită!*** ***Viță altuită!***

(55 1) 5

De vânzare:

Un cuant mai mare de altoi de viță cl. I-mă, altuiți în viță americană (*„Riparia portalis"*) după metoda cea mai bună (altoirea în mușchi) în următoarele specii:

Soiuri pentru vin alb:

Rizling italian	(Olasz Rizling)	1000 bucăți	= 200 cor.
Rizling de Rin	(Rajnai Rizling)	„ „	= 200 „
Gorunești, Iordovană	(Iárdovány)	„ „	= 220 „
Traminer	(Piros tramini)	„ „	= 200 „
Galbini	(Mézes fehér)	„ „	= 200 „
Rulendi	(Ruländer)	„ „	= 200 „
Șmighiră	(Som, Furmint)	„ „	= 200 „
Ezerjó		„ „	= 200 „
Bacator		„ „	= 200 „
Silvan verde	(Zöld Szilvány)	„ „	= 200 „
Grași	(Kövér Szölő)	„ „	= 220 „
Semilon Blank		„ „	= 200 „
Slancamenca	(roșie)	„ „	= 240 „
M. Croquant		„ „	= 220 „
Mustoși	(Mustos fehér)	„ „	= 200 „
Mestecați	(Vegyes)	„ „	= 200 „
Altoi cl. II.		„ „	= 80 „

Soiuri pentru vin roșu:

Burgundi mare	(Nagy Burgundi)	100 buc.	= 200 cor.
Lugojană neagră	(Nemes Kadarka)	„ „	= 200 „
Carbenet frank		„ „	= 200 „
Merlot		„ „	= 200 „

Soiuri de desert (csemege):

Chasselas blanck croquant	alb)	100 bucăți	= 22 cor.
Chasselas rouge croquant	(roșu)	„ „	= 22 „
Chasselas Napoleon	(alb)	„ „	= 22 „
Muscat Lunel	(alb)	„ „	28 „
Muscat Otonel	(alb)	„ „	= 30 „
Muscat Hamburg	(negru)	„ „	= 30 „
Muscat Passatutti	(alb)	„ „	= 24 „
Kosuth Lajós	(alb)	„ „	= 30 „
Milenium	(alb)	„ „	= 30 „
Oriașul de Genua	(Genua óriás) (alb)	„ „	= 40 „

Altoi de 2 ani; bucata costă cu 4 fil. mai mult.

Viță americană (sălbatică): *circa: 1000,000 bucăți (loze).*

Riparia portalis clasa I-mă dela 6 mm. în sus groasă 45 cm. lungă		1000 bucăți = 16 cor.
Rupestris monticola		„ „ = 20 „
Riparia portalis cl. I-mă dela 6 mm. în sus groasă 120 cm. lungă (din care se pot face 3 bucăți) (altoi		„ „ = 48 „
„ „ cu rădăcină		„ „ = 40 „
Viță nobilă (europeană) dela 6 mm. groasă 45—50 cm. lungă mai multe soiuri)		1000 buc. dela 8 cor. în sus.

Acei cari au trebuință de viță sălbatică pentru altuit, sunt rugați ași face comandele cel mult până în 10 Noemvrie 1909 și totodată a-mi face cunoscut cât de lungă să fie tăiată; după 10 Noemvrie prețurile viței sălbatice se vor urcă (ridică). La comandă rog, a se trimite ¼ anticipațiune, adresa să se scrie ligibil indicându-se posta sau stațiunea căii ferate. Pachetarea să va face cu îngrijire socotindu-se spesele proprii. Reclamațiunile să-i-au în conziderare dacă sunt făcute imediat după primire. La comande mai mari vând și pe cambiu pe lângă cavenți buni, terminal solvirii 1 Octomvrie n. 1910.

Sâncel—Szancsal, u. p. *Balázsfalva.*

Ioan Bărbat,
înv. producent de altoi.

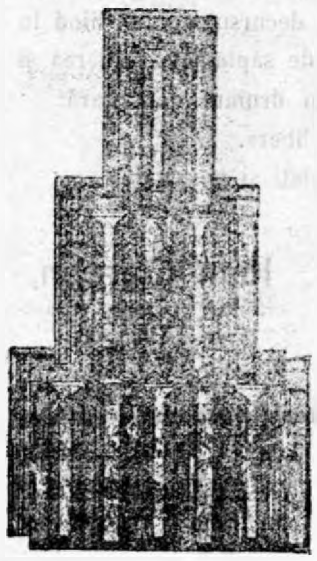

Ţigla Bohn de Nagykikinda.

In propr.ul interes

Primeşte numai ţigla **BOHN**

din Nagykikinda şi Zsomboly respingând ori ce altă ţiglă de calitate inferioară pentrucă numai

ţigla BOHN e practica, frumoasă şi trainică.

Cereţi mustre şi catalog.

Fabrica de ţigle BOHN — Zsomboly.

(27) 14—?

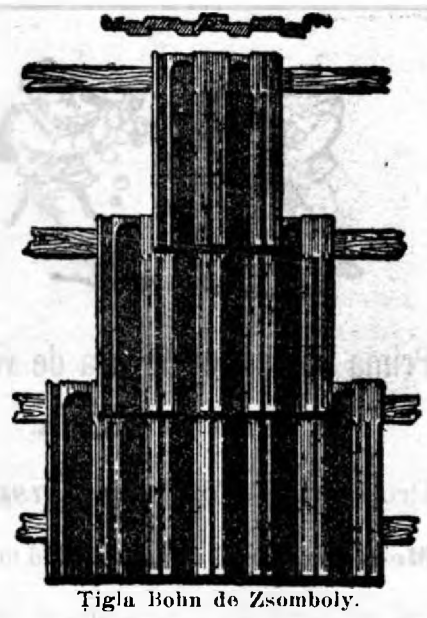

Ţigla Bohn de Zsomboly.

Băile Buziaş

Phönix apă minerală de Buziaş

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beşică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului şi a petri în beşica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(35) 10 - 12

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărăşia românească „Mugurul" însoţire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viţă de vie de toate speciile pe cum şi viţă americană cu şi fără rădăcină şi la dorinţă însoţirea dă instrucţie gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 48 - 52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Şiria)

liferează vinuri foarte bune, şi curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu preţuri moderate depositurі: Musca-maderat, Galşa, Şiria, Covasinţi, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorinţă prospecte gratuite.

49) 47—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

46) 46—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de toace de metal.

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania"

din Sibiiu

(45) 46 - 52

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiţii:

contra pericolului de incendiu şi esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutreţuri şi alte producte economice etc.

asupra vieţii omului

în toate combinaţiile, capitale pentru cazul morţii şi cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieaţa întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 95,816.412 coroane.

capitale asigurate asupra vieţii: 9,882.454 coroane.

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieaţă 4,028,113.12 cor.

Oferte şi ori-ce informaţiuni se pot primi dela:

Direcţiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

şi prin agenturile principale din Arad, Braşov, Bistriţa, Cluj şi Oradea mare, pe cum şi dela subagenţii din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 30 Octomvrie 1909.** **Numărul 42.**

Centenarul Şaguna.

— Glose. —

Biserica română greco-orientală a prăznuit cu evlavie aniversarea centenară dela naşterea mitropolitului Andreiu Şaguna. Serbările au fost impunătoare. Prin ele fiica s'a achitat de datoria sa pioasă faţă de părintele său. Pentrucă mitropolia română greco-orientală cu autonomia sa e creaţiunea mitropolitului Şaguna. Prin serbările acestea deci însaş biserica s'a onorat pe sine, dând dovadă, că nutreşte în generaţiile prezente sentimente de recunoştinţă faţă de acela, care *i-a* dat fiinţă după chipul, în care azi o vedem.

Aceste constatări ne-am crezut datori a le face, şi mai adaugăm, că de reuşita frumoasă a serbărilor centenare am rămas înşi-ne mângâiaţi.

* * *

Cu biserica greco-orientală română a serbătorit centenarul Şaguna şi neamul românesc întreg. Şaguna a fost fără îndoială una dintre cele mai marcante figuri ale vieţii publice româneşti din veacul trecut. Bărbat dăruit de Dumnezeu cu mulţi talanţi, i-a şi cheltuit toţi pentru înaintarea bisericii şi neamului său. Pentru aceea tot sufletul românesc, în zilele trecute de prăznuire, mişcat în suflet a pomenit pe acela, care între împrejurări foarte grele a ştiut folosi împrejurările astfel în cât a dăruit neamului său o instituţiune atât de însemnată, cum este mitropolia greco-orientală cu statutul ei organic.

* * *

Bine s'a făcut, că în anul acesta adunarea Asociaţiunii s'a ţinut la Sibiiu, şi că oareşi cum adunarea întreagă a fost un omagiu adus memoriei mitropolitului Şaguna. Meritele, ce Şaguna şi le-a câştigat pentru Asociaţie la tot cazul au îndreptăţit şi obligat comitetul Asociaţiei, ca să-şi ceară parte şi loc de frunte în serbările centenare. Discursul prezidial al dlui Bârseanu a fost la culme, şi prin tactul fin, cumînţenia şi obiectivitatna sa cu drept cuvânt a format punctul cel mai luminos din întregul şir de serbări.

* * *

Presa şi-a luat şi ea partea din serbările centenare. Cele mai multe ziare au închinat câte un număr întreg pomenirei mitropolitului Şaguna. Unele foi au apărut într'adevăr cu un cuprins foarte bogat şi foarte instructiv. Altele — cele politice mai ales, — după direcţia politică ce urmăresc, au aflat de bun acest prilej de serbare, pentru a face comparaţii între Şaguna şi urmaşii lui şi mai ales Arhiereii de azi. E chestie de gust, dar îndreptăţirea criticei nu se poate disputà unui ziar de partid. E lucru de căpetenie, că presa întreagă s'a unit întru a aduce omagiu memoriei, celui ce înainte de asta cu o sută de ani s'a născut şi pentru poporul său a vieţuit.

* * *

Clubul deputaţilor naţionalişti a participat cu o delegaţie la serbările centenare. A fost un act de pietate bine chibzuit. Credem totuş, că erà mai bine, dacă oratorul clubului se restrângeà la o declaraţie pioasă faţă de memoria celui sărbătorit, şi nu dădeà ansă la interpretări atât de sinistre la adresa Arhiereilor prezenţi cu folosirea cuvântului „pigmeu.“ Istoria singură este chiemată a judecà la timpul său faptele oamenilor aflatori în vieaţă — şi Dumnezeu. La o serbătoare de pioase amintiri nu pot să aibă loc învinuiri la adresa unor factori şi persoane, cari în faţa unui mausoleu pot să răspundă numai cu tăcerea mormântului.

* * *

Şi acum dacă am ajuns aici, ca să facem pomenire de comparaţia făcută mai ales în ziare între Şaguna şi urmaşi, e datoria noastră să relevăm jocul curios al sorţii.

Şaguna a reuşit să întemeieze mitropolia prin dibăcia sa şi diplomăţenia, cu care s'a ştiut acomodà stărilor politice de atunci. Erau aşa vremile, că trăbuia să se facă ceva şi pentru Români pentru credinţa din 1848. Şaguna a priceput glasul vremii şi ţinând totdeauna cu cei dela putere a reuşit a face tot ce a făcut. Şaguna deci a făcut o politică agreată la guvernul de atunci, ceea ce bisericii şi neamului a adus mitropolia şi Asociaţia, iar lui Şaguna onoruri şi distincţiuni, iar la centenarul naşterii serbările frumoase ale zilelor trecute.

Azi sărmanii Arhiereii nostri nu mai au fericirea să poată urmà o politică agreată guvernului, ci se văd siliţi a face opoziţie directă, cu risicul chiar, ca clerul lor să piardă în fiecare an aproape congrua de trei milioane coroane. Şi dacă Arhiereii nu dau cu bâta în baltă, dacă se silesc a apărà instituţiunile bisericeşti de lovituri duşmane, şi poate că în nisuinţa lor merg poate chiar şi prea departe în condescendenţă ori politeţă — apoi iată, că numele lor e — *pigmei*, ori chiar *trădători*. Ce să facă bieţii de ei? Nu le rămâne, decât nădejdea, că poate la centenarul de o sută de ani dela naşterea lor, vor fi judecaţi mai cu dreptate şi blândeţe, şi atunci numele de „pigmei“ se va da urmaşilor de pe acelea vremuri.

Sinoadele protopopești.

Preoțimea unui tract protopopesc ne întâlnim de regulă de două ori pe an: la sinodul de primăvară și la cel de toamnă. Dupăce mulți dintre noi suntem în astfel de împrejurări, încât rar ne putem părăsi parohia, rar putem ajunge în astfel de împrejurări ca să putem discuta mai amănunțit chestii cari taie în misiunea noastră de păstori sufletești, sinoadele acestea ar trebuì să fie pentru noi de cea mai mare importanță. Căci nu e de-ajuns să cunoști studiile teologice, ca să fi bun preot, pentru aceasta e de lipsă foarte mult simț practic, foarte mult spirit de observare și o judecată foarte ageră. Sunt o mulțime de cazuri, fie în scaunul mărturisirii, fie în tractarea cu turma păstorită, unde teoria pe care o ști nu te poate ajută mult, unde e nesmintit de lipsă să consultezi și cu alții. Dar preotul, închis în satul său, numai cu cărțile ce-i stau la dispoziție se poate consultà, adecă tot numai partea teoretică îi stă întru ajutor. Acum ar fi de dorit foarte mult ca în sinoadele noastre protopopești să intre în șirul chestiilor de pertractat oficios, nu numai rapoartele etc., ci mai ales chestiile acestea vitale pentru fiecare preot. Căci dintr'o astfel de întrunire preoțească, fiecare din noi ar dorì să se întoarcă acasà mai întărit în convingerea lui de preot, mai luminat, mai orientat în ceea ce privește activitatea sa de păstor sufletesc. Pe când dacă rămânem tot numai la părțile seci oficioase și la prânzul comun, afară de bucuria revederii, Doamne cu puțin ne întoarcem în satele noastre. E datina ca în sinoadele noastre unul dintre preoți să țină o predică, ori eventual o disertație.

În privința aceasta îmi iau voie să-mi spun părerea mea. Întru cât sinoadele noastre se țin în fiecare an tot într'alt sat, predica pentru ocasiunea aceasta mai solemnă vezi bine că nu poate rămânea, venind atunci la biserică de regulă mult popor. Dar predica aceea la tot cazul nu poate fi pregătită pentru preoții ce sunt de față, ci pentru popor. Și astfel preoțimea unui tract nu poate spune, că a făcut destul trebuințelor sale sufletești printr'o astfel de predică.

De altă parte susțin că disertațiile nu sunt potrivite pentru sinoadele noastre. O disertație o poți ceti într'o carte și acasă. Și de regulă disertațiile nu captivează atâta, par de multe ori prea lungi, ba, durere, sunt cazuri, când se fac chiar glume pe socoteala disertantelui.

Din capul locului o zi e prea puțin pentru sinoadele noastre, mai ales, că constrânși de împrejurări, se folosește numai înaintea-amezii. Dar, vezi bine, aceasta nu se poate schimba, fiind împreunată cu multe greutăți ținerea sinoadelor în două zile. Trebuie deci, ca timpul ce ne stă la dispoziție să-l folosim cât se poate de bine.

Și astfel, dacă după serviciul divin și predică pentru popor, s'ar trece îndată la obiectele din program de natură administrativă și acestea s'ar tractà totdeauna demn, atunci s'ar resolvà mai în grabă, și ar rămâneà cel puțin un ceas și jumătate pentru chestiile strâns legate de cura-animarum. O disertație de regulă ține un ceas, dacă ar fi înlocuită pe viitor cu chestiile amintite, eu cred, că ne-ar aduce foarte mult folos.

Și iată cum contemplez eu lucrul acesta.

In fiecare sinod, după terminarea discuțiilor, s'ar alege temele de discuție pentru sinodul viitor. Aici ar avea dreptul fiecare preot să-și deie în scris întrebările asupra cărora e nelămurit, și cari ar dorì să fie discutate în sinodul următor. Dacă în restimpul dela un sinod până la altul, vre-unul dintre preoții tractului s'ar fi izbit de vre-o problemă mai mare pe care nu știe cum s'o desiege sau dubitează, poate să-l roage pe protopopul tractual să-i pună și întrebarea aceasta în în șirul obiectelor de discutat al sinodului următor.

Obiectele cari ar putea dà material acestor discuții frățești și preoțești, sunt foarte multe. Fiecare preot cred, că e în poziția să aducă destule. Discuția aceasta dacă alt bine nu ne-ar aduce, la tot cazul ar face cu cel puțin întrunirile noastre să aibă caracter mai mult preoțesc, să se deosebească de alte întruniri mai esențiale.

Dar eu cred, că nu am rămânea numai la folosul acesta general. Fiecare dintre noi s'ar alege și cu un folos particular. Căci văzând cum procedează unul și altul în diferite cazuri, primește o mulțime de îndrumări practice. De multeori vede, că un lucru, pe care el — în conștiință bună — l-a practicat ani de zile, nu l-a practicat bine, ci trebuie altă modalitate. In multe cazuri am aflat dela alți frați mijloace noue, cari nouă nu ne-au venit în gând, — pentru a lucrà cu mai mare succes pentru mântuirea sufletelor. S'ar putea ajunge — pe calea aceasta — la o uniformitate tot mai mult în îndeplinirea rituralului, — cel puțin pe teritoriul unui protopopiat. Și dupăce — ani dearândul — am discutà astfel de lucruri, sunt sigur, că am căpătà îndemn să întrăm și în desbaterea întrebărilor mai grele ale vieții preoțești. Ce impresie rea face astăzi de pildă, că ne adunăm 20—30 preoți, și nu vorbim două cuvinte despre Dumnezeu, despre credința noastră, despre convingerea noastră. Când acestea toate sunt fapte și întrebări, cari ar trebuì să fie pânea noastră cea de toate zilele. În câte suflete nu intră umbra îndoelii în anii de muncă, în câte chiar nu roade vermele cel rău al indiferentismului religios!

Și ce ar fi mai salutar și mai frumos pentru noi preoții, ca în întrunirile noastre preoțești să jertfim cât mai mult timp chiar pentru vindecarea și întărirea sufletelor noastre pe de o parte, iar pe de alta parte să putem aflà mijloacele celea mai bune pentru a păstorì cum se cade turma încredințată nouă?

La urmă să nu fiu rău înțeles. Eu nu judec consfătuirile și discuțiile acestea de așa natură, încât concluziile la cari s'ar ajunge să fie infalibile. Fiecare știm marginile până unde putem merge în chestiile acestea. Le judec numai ca cea mai bună ocasiune ca să ne știm orienta în multe privințe, ca unele datini să le lăsăm, altele noue, mai ducătoare la scop să folosim, și peste tot să putem afla mai cu ușurință calea cea mai potrivită pe care trebuie să mergem în deosebitele lucrări pe cari are să le îndeplinească preotul.

Și eu sunt sigur de un lucru. Dacă noi vom tractà astfe de chestii cu demnitatea și seriositatea cuvenită, ne-am cinstì tot mai tare misiunea noastră de preoți, și atunci sigur și Dumnezeu ne va cinstì pe noi în chipul acela, că ne vom întoarce în satele noastre tot mai convinși, tot mai orientați în multele lucrări preoțești. Dacă ar fi cu putință a-și dori foarte mult dacă s'ar face ceva în direcția aceasta, având convingerea, că numai la rezultate bune am puteà ajunge.

I. Agârbicean.

Adunarea generală a Reuniunii învățătorilor români gr.-cat. din Arhidieceză.

— *Raport special.* —

Cu atențiune am urmărit rapoartele despre singuraticile adunări generale ținute de reuniunile învățătorilor nostri de ambe confesiunile. Cu durere a trebuit să constat din ele stagnarea acelor reuniuni în mergerea înainte spre scopul nobil, ce și l-au prefipt deja la întemeiere. Acum când ar trebui să ne strângem rândurile mai mult ca ori când altă dată, acum suntem mai răci și nepăsători. Cu câțiva ani înainte adunările acestei Reuniuni învățătorești erau adevărate zile de sărbătoare, în cari muncitorii în acelaș ogor veneau la Blaj, în centrul acestei sf. Mitropolii, pentruca încurajați și cu puteri noui să se întoarcă iarăși în mijlocul poporului, de unde au plecat. Cu toate că împrejurările financiale s'au schimbat în spre mai bine, numărul celor, cari sunt gata a jertfi pentru drumul până la Blaj, ori până la adunările singuraticelor despărțăminte, din an în an, pe zi ce merge scade tot mai mult. Și ne-ar dureà nespus de mult dacă în forma aceasta, deja de acum s'ar arătà efectul spiritului draconic al legii lui Apponyi.

Dând în forma aceasta expresiune indignării adânci pentru multa nepăsare a „luminătorilor neamului“ istorisesc în scurt — pentru cei, cari din cauze binecuvântate nu s'au întâmplat a fi de față — decursul adunării. —

Ședința primă.

Se deschide la 9 oare a. m. De față sunt *Esc. Sa Mitropolitul,* Rev. *G. Muntean,* Sp. Dn *Iuliu Bardoși,* insp. de școale din Aiud *J. Nehéz,* păr. *Ștefan Roșian,* prof. *Dr. Rațiu,* corpul profesoral dela institutul pedagogic, vre-o **25** învățători și două învățătoare Dra *Aurelia Barițiu* și Dna *Gizela Vilt.* — Discursul de deschidere îl ține actualul președinte al Reuniunii P. O. *I. F. Negruțiu.* Vorbește despre: „*Chestia educațiunii și instrucțiunii sociale, despre învățătorul român în școală și în societate.*“ Arată celor prezenți, cum să aducă în legătură viața școlară cu viața socială, cum se întrebuințeze prelegerile poporale, biblioteca tinerimii, șezătorile literare și cum au să facă din școala de repetiție economică o adevărată școală a vieții.

Se dă cuvântul apoi secretarului *Petru Ungureun,* care prezintă raportul general, din care se vede lămurit activitatea unora și tângirea și neactivitatea celor mai multe despărțăminte. Biroul central după cum se vede din raport pare așì fi făcut datoria.

Cassarul *Niculae Pop,* arată starea cassei carea e de 12,572 cor. 12 fil. O sumă destul de frumoasă. Multe despărțăminte nu voiesc însă să administreze regulat taxele dela membrii.

Profesorul *Valeriu Suciu,* prezintă raportul despre bibliotecă, care e şi o bună instrucţiune pentru administrarea bibliotecelor externe. — Nrul cărţilor aflătoare la singuraticile despărţăminte e aproape la 3000, al celei centrale numai de 262 tom.

Dir. *I. F. Negruţiu,* cetește raportul despre „Foaia Şcolastică.“ — Se roagă să fie absolvat de sarcina de redactor, dupăce agendele i-s'au înmulţit nespus de mult. In şedinţa de d. a. adunarea nu-i primeşte abzicerea, şi îl roagă să conducă şi pe mai departe organul reuniunii.

O propunere bună s'a făcut în aceasta şedinţă. Unul din învăţători având în vedere, că legea şcolară pretinde, ca în şcoală să se aşeze chipurile marilor bărbaţi unguri — propune ca Reuniunea să ia iniţiativa, ca să facă icoane şi de ale bărbaţilor nostrii, cari să se aşeze în şcoalele poporale, dupăce şi legea o concede aceasta. Adunarea din lipsa de mijloace însă nu o primeşte. — Cred că n'ar strică, ca vre-o librărie de a noastră să ià în întreprindere lucrul acesta, căci pe lângă o reclamă cuminte nu ar puteà rămânea cu pierdere. Nu puţin ar fi şi folosul elevilor, cari în toată vieaţa lor vedea-vor şi aduce-şi vor aminte că şi neamul nostru a fost dăruit de Dumnezeu cu bărbaţi mari şi luminaţi.

Ţin se amintesc aci că *Esc. Sa păr. Mitropolit* a adresat călduroase cuvinte celor presenţi. Îndeamnă învăţătorimea să dedeie poporul la ţinerea în evidinţă a socoţilor casnice, — prin co în mare parte s'ar puteà delătură sărăcia, — şi să se nizuiască a ridica în comunele bisericeşti case şcolare corăspunzătoare. Pune la dispoziţie două premii de câte 50 cor. pentru cele mai bune 2 lucrări, ce vor tractà obiectele următoare:

I. *„Cari sunt cauzele de în multe comune bisericeşti nu se pot adaptà case şcolare corespunzătoare, şi modul cum s'ar puteà delătura acelea.*

II. *Cum s'ar putea introduce şi la noi, ca tineretul adult să se dedeie la purtarea socoţilor casnice“*

Pentru orfelinatul învăţătoresc încă dărueşte din casseta privată 100 cor.

Alegându-se apoi comisiile pentru censurarea rapoartelor şedinţa se ridică.

La 3 oare d. a. continuă

Şedinţa a doua.

Comisiile alese raportează despre cele încredinţate înainte de amiazi. Vin cu multe propuneri dintre cari unele vrednice de o consideraţie mai serioasă. O idee salutară, că adecă în fiecare an să se deà ajutor câte unui profesor ca să asculte cursurile de vară din ţară ori străinătate — având-se în considerare deosebita lor însemnătate — trebuia primită, şi încă cu multă căldură. O parte din cei presenţi însă, i-a făcut opoziţie, aşa că a trebuit *să cadă.* — S'a desbătut şi chestia *orfelinatului* ce se va înfiinţà pentru creşterea orfanilor rămaşi de învăţători. O pornire nobilă iniţiată de Sp. Dn. Iuliu Bárdosy, care ne fiind destul studiată din partea comitetului, — s'a primit numai în general. — Se vor face însă apeluri cătră inimile marinimoase spre a sări în ajutorul acestei instituţiuni de binefacere. S'a hotărît mai departe ca să se tragă la cercetare disciplinară toţi învăţătorii, cari de aici înainte nu vor luà parte la adunările despărţămintelor.

La concursul publicat în anul trecut au întrat mai multe lucrări. Au fost premiaţi: *Marian Sasu* învăţător Buciumşasa, *Traian Şuteu* înv. Morlaca, *Ioan Câmpian* înv. Agârbiciu.

Un premiu de 50 cor. destinat din partea societăţii românilor uniţi din Viena pentru cel mai zelos învăţător din Arhidiecesă, s'a conferit harnicului învăţător din Vad *Octavian Popp.*

In decursul şedinţii s'a înscris numai un *membru fundator*: Păr. *Dr. A. Nicolescu.*

Ca oficiali pentru noul period de 3 ani s'au ales următorii: President de onoare: *George Muntean* can. metr. President: *I. F. Negruţiu* dir. prep., v. pres. *Valeriu Suciu* prof., secretar: *Petru Ungurean,* cassar: *Nicolae Pop.* bibliotecar: *Aurel Gaja,* controlor *Ştef. Pop.*

Şi cu acestea adunarea se închide.

Când a sosit timpul ca să încheiu acest raport, nu am destule cuvinte de a legà de inima noului comitet soartea acestei reuniuni, a cărei esistenţă o reclamă şi timpurile grele ce le trăim. — Dee Dumnezeu ca la anul ce vine să putem încrestà cât mai multe fructe bune şi folositoare, ca şi prin acestea să se promoveze înaintarea în cultură a iubitului nostru popor.

Rap.

O declaraţie. In Nr. 201 c. al ziarului „Alkotmány“ a apărut un articol, în care, subscrisul dorind a servi bisericii sale chiar şi cu ajutorul ziaristicei maghiare, a combătut din toate punctele de vedere faimoasa ordinaţiune a lui Apponyi, edată împotriva bisericilor românești în chestia limbii de catehizare. Intre altele s'a arătat în numitul articol, cum ordinaţia ministerială a purces din motive pur politice, lipsindu-i şi unica bază pedagogică, care i-o ascriu ungurii: îndreptăţirea unei atari ordinaţii în cazul, când elevii catihetului român nu ştiu românește; s'a arătat, că şi dacă există atari cazuri, acelea se rezoalvă prin înşişi cateheţii şi nu aparţin cercului de competinţă ale superiorităţii şcolare de stat. S'a arătat mai departe, cum ordinaţia e din punct de vedere al dreptului bisericesc şi mai vătămătoare, fiind limba oficioasă şi liturgică a bisericii noastre — cea română, limba maternă!

Acestea s'au scris în articol, cred, că nu lucruri rele, nici cu rele intenţii; ceeace fi altă chestie, e stilul şi metodul în care scrii, dacă eventual mai trebuie vorbit şi de acestea. Ce s'a întâmplat apoi?

Ziarul „Lupta,“ reproducând în traducere bună-rea un fragment micuţ al articolului, se vede, pe baza unor împrejurări de stil m-a învinuit, că prin cele scrise aş fi întărit poziţia adversarului, căci aş fi vindicat dreptul limbii ungureşti în catehizare, ş. a. Ei bine, mă gândeam, nici „Lupta“ nu se ţine infalibilă, va primi o rectificare, deci pe baza principiului, că tot omul e cel mai bun tâlcuitor al cuvintelor sale, i-am trimis o lămurire cu atât mai vârtos, că prevedeam gravele urmări personale, ce va aveà o informaţie rea a publicului în o chestie atât de delicată. „Lupta“ însă *nu s'a simţit obligată să publice întâmpinarea mea,* cum nici atât n-a făcut: *să fie publicat întreg articolul încriminat,* ca să-l cunoască publicul pe deplin şi să-l judece însuş. Astfel obştea românească, care n-a putut controlà lucrul, neavând prilej să cetească articolul meu în original, şi-a format unele idei greşite despre acela, despre scopul aceluia şi totodată despre întreg caracterul şi personalitatea mea. La aceasta a contribuit mult faptul, că celealalte foi românești: Telegraful, Tribuna, Libertatea, Ţara Noastră (până şi îndepărtatul Neamul Românesc), din *cunoscute motive personale,* s'au folosit de ocaziune pentru a mă înfierà, şi între înjurături şi calomnii, cari le fac onoare lor, au scris despre mine, cu întortochiarea totală a adevărului: *că eu aş fi salutat cu bucurie ordinaţiunea lui Apponyi, că aş fi catehet magiar,* etc. Ba în urma unor articlii pur personali, publicaţi la adresa mea în „Lupta“ de un frate neunit, (care, între noi fie zis, acasă aranjează petreceri cu *ciardaş),* am primit şi *ameninţări anonime,* par'că eu aş fi omorât pe Ferrer!... Risum teneatis!

Faţă de toate acestea *declar, că eu n-am zis şi n-am scris niciodată nimica, prin ce să apăr dreptul limbii ungureşti ca limbă de catehizare la noi, niciodată n-am detras nimic din drepturile limbii noastre; eu toate catehizările la şcolile străine le-am săvârşit şi le săvârşesc în limba română.* Declar deci acuzele contrare de minciuni şi calomnii.

De unde însă atacurile, care a fost pricina neînţelegerii? Toată afacerea s'a tras de acolo, că „Lupta“ a dificultat pasajul, în care eu am *conces cazul, când catehetul român e nevoit să esplice şi ungureşte.* Aceasta a fost „peatra scandalei“, sămnul, căruia se împotriveşte. Cum vedem, o greşală de metod căci la aceea s'ar reduce toată dificultatea.

Ei bine mă rog, să ne lămurim. Oare nu *există* atari cazuri? Nu, la şcoala dintr'un sat pur românesc, unde românaşii abia gângăvesc ceva ungureşte; dar exista acolo, unde sunt copii gr. cat. ori gr. or., cari nu ştiu absolut românește. Aşa sunt în Petroşeni cam 20—30 % ale elevilor; fii şi nepoţii unor părinţi, cari acum 30 ani au imigrat aici din cele mai românești locuri, cum sunt Munţii Apuseni, azi în urma amestecării cu străinii, nu mai ştim nimic românește, ci trebue în oara de religie să-i mai deprinzi şi cu această limbă, vorbim cu ei mai întâi ungureşte, apoi românește, şi aşa formal să-i *re-romanizezi.* O atare muncă, pe lângă tot caracterul estraordinar, ce-l are, nu-i iregularitate nu-i tradare de neam, ci e de mare *misiune naţională...* Pentru aceasta să fi încă huiduit şi amenințat?!

Apoi *dacă există* atari cazuri — care e metod mai corect: a *le retăceà* sau a le sulevà şi *a ne apărà şi aici faţă de dificultăţile, ce ne pot venì* din partea ungurească?! Eu sunt liniştit, că acela, care va judecà afacerea articlului meu cu obiectivitate şi pe baza unor informaţii corecte, nu-mi va aduce verdict nefavorabil. Iar dacă zice „Lupta“, că articlul meu a favorizat punctului de vedere adverzar, cu satisfacţie observ, că acela a făcut *cea mai neplăcuta impresie între unguri,* că am fost *atăcat de Budapesti Hirlap, de Alkotmány în trei rânduri* (între cari şi de vestitul Dr. Kis János!) Ungurii zic, că cele mai temeinice argumente *împotriva* ordinaţiunii lui Apponyi au fost cele aduse de mine!

Am fost provocat, să fac proces de presă unor foi pentru calomniile, cu cari m-au cinstit. Pe mine însă acelea nu mă ating; le las în plata Domnului! Faţă de

bănuiala, că eu aş *face frumosul ungurilor,* nu trebue să mă apăr, fiind aceea în sine absurdă, deoarece eu ca preot căsătorit nu am ce aşteptă dela ei. Cu conştiinţă liniştită trec peste atacuri la ordinea zilei. Rog şi ştimaţii cetitori, să facă acelaş lucru, luând la cunoştinţă binevoitoare lămuririle de faţă.

Dr. Nicolae Brînzeu
preot.

Biserica cea nouă din Cluj. Articolul din numărul trecut al „Unirei" despre importanţa nouei biserici din Cluj, — cum vedem din mai multe semne — a produs o impresie adâncă în mai multe părţi. Idea lansată sub autoritatea Inalt Preasfinţiţilor Arhierei: de a face din biserica din Cluj o *causă comună* a tuturor credincioşilor din întreagă metropolia noastră a electrisat inimile simţitoare.

Prin poziţia sa geografică, în inima vechiului Ardeal, şi prin superioritatea sa culturară, de fapt, Clujul ocupă un punct, important pentru toţi Românii, şi în deosebi pentru Românii uniţi cu Roma. Doar fraţii gr. or. au ales *Clujul*, ca să fie centrul uneia dintre acele trei noue diecese, ce au să se înfiinţeze, cu toate că numerul credincioşilor gr. or. în Cluj abia este 5—6 sute, pe când al uniţilor este de tot atâtea *mii*. Fiecare Român se bucură dacă într-un centru aşa important, ca Clujul, se înmulţesc şi se întăresc aşezămintele româneşti. Dar cu cât mai mare este datoria tuturor de a face ca într'un astfel de centru, credincioşii români gr. cat. în număr de vreo 6000, să aibă o biserică corespunzătoare numărului lor! Datoria aceasta nu este numai a celor ce se ţin de arhidiecesa, căreia aparţine Clujul, ci *a tuturor Românilor*, în deosebi însă *a tuturor Românilor uniţi.*

Clujul este aşezat aproape de graniţa alor 3 dieceze gr. cat. a Blajului, Orăzii şi a Gherlei. Dar prin raza sa culturală el atinge chiar şi dieceza Lugojului. Este deci o nobilă şi frăţească datorie a tuturor fraţilor preoţi de a luă la inimă cuvântul de îndemn al Arhiereilor, care s'a rostit sau se se va rostì în curând, şi a face prin stăruinţă de apostol ca colecta ce se va întreprinde să dee întru adevăr roade binefăcătoare, pentru ca să se dee şi un faptic ajutor şi o elocventă dovadă a *solidarităţii şi frăţietăţii noastre.*

În privinţa aceasta ne-a căzut bine cetind în „Tribuna" câteva cuvinte călduroasă, cari le remarcăm cu o plăcere cu atât mai mare, că nu eram obicinuiţi din partea acestui organ a fi trataţi cu o astfel de frăţietate, deşi dela un organ naţional atitudinea aceasta ar fi să fie un lucru dela sine înţeles.

Iată ce scrie „Tribuna" între altele:

„In Cluj, în acest centru de puternică emanaţiune a spiritului unguresc, noua clădire, prin măreţia ei atrăgătoare va adună la un loc pe toţi credincioşii români greco-catolici, cari azi risipiţi în furnicarul unei poporaţii în parte covârşitoare duşmană nouă, se abat numai arareori spre vechiul şi modestul lăcaş ridicat de episcopul Bobb. Dorim din tot sufletul, ca circulara episcopilor uniţi să găsească pretutindeni *inimi înţelegătoare* şi să vedem înălţându-se cât mai curând noua clădire majestoasă a legii româneşti în Cluj. Parohia unită va puteà să fie atunci ceea ce trebuie să fie într'un loc atât de primejduit: *adăpost şi scut al naţionalităţii noastre.*"

Niculae Teclu. O sărbătoare rară a avut colonia română din Viena în sara de 25 Oct. st. n. Celebrul chimist român, profesor la academia comercială din Viena Dl Niculae Teclu împlineşte vârsta de 70 de ani.

Rar se va dà o astfel de ocaziune, ca Românii să poată serbà iubileul unui savant a cărui nume îl cunoaşte toată Europa, şi a cărui descoperiri aduc foloase practice şi în laboratoarele chimiştilor din America. Opurile valoroase a Dlui Teclu trec preste cifra de 50.

Academia română încă la annl 1879 i-a trimis laurii binemeritaţi, alegându-l de membru ordinar al său, iar în ziua acestui aniversar nu a întârziat de a-l felicità prin o prea frumoasă scrisoare.

Dintre oratorii, cari i-au apreciat meritele celebrului profesor la banchetul dat de colonia română, relevez pe distinsul nost publicist şi scriitor Dr. Aurel C. Popoviciu Dl Popoviciu prin o descriere vie şi cu temperament a arătat, că aceea ce face pe Dl profesor Teclu un adevărat savant şi o somitate în şiinţele naturale, e că Dl Teclu a rămas în cadrul ştiinţelor pozitive şi în cercetările sale nu a făcut, ca mulţi „acrobaţi" de ştiinţă, că fac filozofie şi teologie cu ştiinţele naturale şi vreau să răstoarne cele mai sfinte tradiţiuni ale neamului omenesc, religiunea şi credinţa.

Neamul românesc poate fi mândru cu Dl profesor Teclu, a cărui renume a trecut apele oceanului, dar numai puţin e adevărat şi aceea, că Dl Dr. Popoviciu prin vorbirea Dsale atât de bine potrivită încă s'a dovedit de un fenomen în mijlocul acestui neam.

Vienezul.

Regulamentul bursei „Andreiu Şaguna" înfiinţată de Liga Culturală cu prilejul comemorării Marelui Mitropolit

I.

Art. 1. Liga Culturală institue o *bursă*, care va purtà numele Mitropolitului Andreiu Şaguna.

Art. 2. Bursa se va dà unui absolvent de Seminar din Ardeal şi Ungaria fără deosebire de confesiune.

Art. 3. Ea va constà din 100 lei pe lună serviţi timp de 3 ani de zile.

Dintre aceşti ani, unul (cel dintâiu) va fi întrebuinţat în Bucureşti, urmând cursurile facultăţii de Teologie şi facultăţii de litere. Al doilea an, la o facultate de teologie catolică sau protestantă din Germania; iar al treilea, la o înaltă şcoală de teologie din Orient (Grecia sau Rusia) avându-se în vedere studiile de Istorie bisericească ce se pot face acolo.

Art. 4. Terminul de 3 ani nu poate fi prelungit în nici un caz.

Art. 5. Pentru călătorii se poate acordà dacă se va găsi cu cale, despăgubire.

Art. 6. Bursierii se îndatoresc a prezentà la sfârşitul celor trei ani de studiu o culegere de documente sau o lucrare privitoare la Istoria bisericească a Românilor de sub coroana Habsburgică fără deosebire de confesiune şi fără a i-se dà câtuş de puţin un colorit polemic confesional

II.

Art. 7. Bursa se capătă prin concurs, care se va ţineà în ziua de 3 Maiu st. v. în amintirea manifestării naţionale româneşti, la care Şaguna a luat parte împreună cu tovarăşul său Arhiereu, Episcop al Românilor uniţi şi având în vedere scopurile sfinte şi singure hotărâtoare ale neamului.

Art. 8. Concursul se va trece înaintea unui profesor delegat de Mitropolia românilor ortodoxi, a unui profesor delegat de Mitropolia românilor uniţi şi a unui cleric din Ardeal, pe care îl va designà comitetul central al Ligii.

Concursul se va ţineà alternativ la Sibiiu şi la Blaj, începând cu cel dintâi oraş.

Cronici Bucureştene.

Sărbători de mare înălţare sufletească am avut în zilele acestea „de tot grele" (Iorga la serbarea lui Şaguna). Şi cu atât se simte mai bine înălţarea sufletească, cu cât zilele sunt mai grele.

* * *

În condiţiuni tehnice cu totul moderne, cu jertfe uriaşe s'a clădit portul Constanţa. De curând a fost inaugurarea unor noui lucrări ce se fac în port. A luat parte la serbări şi familia regală. Din cuvântul rostit de Regele scoatem următoarele: Portul Constanţa „plămânii ţării... au legat şi mai strâns Dobrogea de sămînul românesc." Aceasta înseamnă „întruparea desăvârşită a Dobrogei de patria română, dela sinul căreia nimic nu o poate despărţi", „pe veci s'a înfăptuit ţinta strămoşilor nostrii luptători pentru stăpânirea ţermului Mării Negre, visul lui Mircea şi Ştefan cel Mare."

* * *

Memoria lui Şaguna s'a prăsnuit aici în toată ţara. Deşi — vorbele Domnului Iorga — Şaguna n-a aparţinut nici ţării noastre, nici bisericii noastre (ortodoxe române autocefale). totuşi la porunca celor doi Mitropoliţi s'au făcut parastase pentru sufletul lui în toate bisericile ortodoxe din ţară, şi cu acest prilej ori în biserici, ori afară de biserici s'au ţinut discursuri în amintirea lui.

O sărbătoare de tot înălţătoare a aranjat în Bucureşti Liga. Sala cea mare a Ateneului eră tixită de lume aleasă. A vorbit profesorul dela facultatea teologică Mihălcescu despre Şaguna, ca om de biserică. Puţin l-a caracterizat, a cetit mai multe date şi cifre şi a gândit că nu-l poate proslăvì pe Şaguna, de nu loveşte mai de multeori în biserica română unită. După D-sa unirea cu Roma e „în veci neiertată greşală." Ca un bun profesor Dl Iorga a ţinut să-l corecteze pe Dl Mihălcescu, spunând, că nu e voie de loc a înjosì biserica română unită. Dl Slavici a vorbit despre Şaguna ca om. S'a mărturisit de fanatic adorator a lui Şaguna, care — după D-sa — a arătat că poate fì cineva om foarte mare, fără nici o scădere. — Dl Iorga a vorbit despre Şaguna ca naţionalist, făcând aspre aluzii la următorii lui Şaguna. Pe când Dl Slavici e stăpânit de auditor, când observă, că un lucru place auditorului, călăreşte pe

acel lucru: Dl **Iorga** stăpâneşte cu desăvârşire auditorul, nu ţine cont de gustul auditorului, ci cu un curaj titanic sădeşte ideile sale mari şi sentimentele pe cât de măreţe pe atât de sguduitoare.

La sfârşitul sărbătorii, carea a fost îndulcită de frumoasele cântări ale corurilor Seminarului central (foarte bun!), azilului Elena Doamna şi al societăţii Hora, şi formal împodobită de neîntrecutul port naţional, Principele Carol, care tocmai împlinise 16 ani, şi fù numit sublocotenent de vânători, a fost proclamat cu multă însufleţire membru de onoare al Ligei.

* * *

Blériot! e vorba ce se poartă din gură în gură şi jurnalele sunt pline de informaţiuni referitor la aeroplanul lui Blériot, care pentru modestul onorar de 50,000 lei vine pe două zile la Bucureşti, să facă Miercuri în 27 Octomvrie n. vre-o câteva ascensiuni. Şi nu te miri, că interesul, ce-l purtăm faţă de ascesiunile lui Blériot a încurajat deodată pe vre-o 3 Români, să-şi procure aeroplane şi monoplane, şi foile ne descoper câte un nou aviator român", şi spun, că domnul C. va sburà; Şi apoi să nu facă furoare şi parale Blériot, când i-se dau banchete sub patronajul principilor, e purtat ca pe mâni, şi pentru vre-o câteva ascensiuni de după prânz încasseazà neînsemnatul onorar de 50,000 lei! El e oaspele clubului automobilist, carele va profità din acest prilej tot cam 50,000 lei, cum cred oamenii.

Vasile.

Acei cari sunt în restanţă cu abonamentul de pe anul trecut, cum şi cei în restanţă de pe mai mulţi ani de mai înainte, sunt rugaţi respectuos, să binevoiască a-şi achità datoria.

Preţul de abonament rămâne tot cel de până aci, care este indicat în fruntea foii.

Administraţiunea.

Noutăţi.

Din arhidieceză. *Ştefan Pop,* adm. paroh. în Fildul-de-mijloc, *George Meseşian* adm. paroh. în Molosig, *Sever I. Frăţilă* adm. paroh. în Bologa şi *Ioan Irimieş* adm. paroh. Secuieu, toţi din Tr. Morlaca au fost numiţi *parohi.*

Oaspeţi distinşi. Miercuri am avut osăbita bucurie de a salutà în Blaj pe academicianii *Petre Poni* şi *Ioan Bianu,* cari veniau dela Cluj unde aù vizitat noul palat al bibliotecei şi celelalte instituţiuni culturale, fiind deplini mulţumiţi de cele văzute. Dlor erau însoţiţi de directorul şcoalei agronomice dela Moara Grecilor, ridicată din fundaţiunea Agarici, de sub administraţia Academiei. I. P. S. Sa Mitropolitul a primit la sine pe distinşii oaspeţi, cari au vizitat toate institutele culturale, biroul Administraţiunii capitulare, institutul „Patria" ş. a. Dl Codea, directorul şcoalei, a cercetat şi moşia fundaţiunii Láday dela Petrifalău. A doua zi au plecat la Mediaş şi de acolo eventual la Feldioara.

Promoţie. *Victor Suciu,* fost elev al şcoalelor din Blaj. stipendist, fiul preotului nostru din Căpuşul-de-câmpie a fost promovat în 16 st. n. c. la Universitatea din Cluj, — de doctor în drepturi.

Cu ocaziunea sinodului arhidiecesan după cum suntem informaţi membrii societăţii de lectură „Inocenţiu M. Clain" a teologilor din Blaj, vor aranjà o serată literară. Un punct de forţă din bogatul program va fi şi de astădată puternica baladă „Constantin Brancoveanul" — compoziţie a preţuitului nostru măestru I. Murăşan. — Pentru primadată va debutà şi orhestra teologilor. — Scopul pentru care luptă şi se ostenesc tinerii nostrii clerici, e îmbogăţirea fondului pentru înfiinţarea unui orfanotrofiu, — o idee salutară ce ar trebuì să îndemne la jertfă pe ori ce credincios fie preot fie mirean, — Invitări speciale să vor face în zilele acestea.

Convocare. Membrii „Asociaţiunii din despărţământul Mercurei şi alţi iubitori de înaintarea poporului sunt prin aceasta invitaţi la adunarea generală a despărţământului acestuia, ce se va ţinè Duminecă în 7 Noemvrie a. c. în comuna Vingard.

— Despărţământul „Ludoş" aparţinător Reuniunii învăţătorilor gr.-cat. din Arhidiecezà adunarea de toamnă îşi va ţinea-o în şcoala gr.-cat. din Iclanzel la 13 Nov. a. c. la 9 oare a. m. la care sunt rugaţi a participà toţi membri acestui despărţământ precum şi binevoitorii şcoalei noastre. M.-Ludoş, la 28 Oct. 1909 *Vasiliu Morariu,* preş.

Din prilejul adunării generale a „Reuniunii învăţătorilor", elevii institutului nostru pedagogic au aranjat o serată literară muzicală. Au luat parte învăţătorii întruniţi aici, o parte din inteligenţa din Blaj, precum şi elevii dela toate institutele de învăţământ. Programul constătător din 10 puncte, între cari piese de cor, orhestră, declamări un monolog a fost în general bine executat. „Discursul" rostit de elevul *Nicolae Măginean* ped. c. IV a lăsat o bună impresie asupra publicului. Bine ar fi dacă autorul, precum şi tovarăşii săi de carte vor fi călăuziţi în toată vieaţa de ideile bune cuprinse întrânsul.

Am ultuit pentru o eventualitate 5000 de viţă de vie, de cele mai escelente specii. A şasa parte e în al doilea an în şcoală. — Îmi sunt de vânzare. Doritorii o pot căpătà cu un preţ moderat. — Adresa la redacţie.

A apărut atât partea I pentru cl. 1, 2 şi 3, cât şi a II pentru cl. 4, 5 şi 6, a Cursului de limba maghiară de Iuliu Vuia, scris **în conformitate cu noul plan ministerial** şi se poate comandà la toate librăriile cu 50 fil. o parte.

Recenzentul ministerial a cualificat aceste scrieri de **model** şi de **cele mai practice cărţi, scrise după cel mai uşor metod.**

Invăţătorii, cari vor **a-şi uşurà situaţiunea,** introducă manualele Dlui Vuia şi se vor convinge. (59) 1 - 3

Se primeşte inmediat o calfă şi un ucenic, din familie bună în prăvălia de coloniale şi delicatese alui ATANASIU BUTAR, în Blaj—Balázsfalva (58) 1—1

După Cozace

este emulziunea lui SCOTT cel mai potrivit mijloc pentru de a prevenì alte morburi. Cine foloseşte pentru prima oară Emulziunea SCOTT, rămâne mirat cât de repede reîntregeşte puterile perdute. Renumele bun, de care se bucură Emulziunea SCOTT pretutindenea, să bazează deosebit pe calităţile eminente şi curate ale părţilor ei constitutive. Chiar şi asupra celui mai debil stomac, asupra celui mai slăbit organism are Emulziunea SCOTT cel mai bun efect.

(60)—5—28

La cumpărarea Emulziei, luaţi seama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

Numai Emulzia lui SCOTT este adevărată şi neîntrecută Emulziune de model!

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Preţul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

Beţi numai apă minerală ungară!

Societate pe acţii pentru comunicaţie şi export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală contra podagrei	Apă de Boholt	Apă de Kászon-Jakabfalva
» » Borszék fântâna Kossuth	» » Vălcele (Előpatak)	» » Kászon fântâna principală (Salutaris conţine jod şi litium.
» » Borszék fântâna Boldizsár	» » F.-Rákos Mária	» » Répát
» » Bodok Matild	» » Fehérkő	» Székely-Selters
» Baross	» Gloria	» » Stoiceni (Stojkai)
» » Borhegy	» » Horgász—Hankó	

Întreabă-ţi numai medicul şi vei şti, că puterea vindecătoare a **apei minerale naturală** şi gustul ei plăcut nu se poate asemănà cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot supleni.

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 9

II.

Renaissance-ul şi Reformaţiunea.

Sufletul omenesc în lume. — Lupte şi idealuri. — Amărăciuni şi desilusii. — Prăpastii colosale. — Epoci şi gândire. — Renaissance. — Societatea în Evul mediu. — Unicul far luminător. — Şcoli mănăstireşti. — »Întunecata epocă medievală«. — Trei geniale şi neîntrecute opere de artă. — Cavaleri şi trubaduri. — Şcolastica. — Dialectica în filozofia medievală. Evangelia renaissance-ului: Valoarea individuală. — Antagonisme. — Pricinile psihologice şi logice ale renaissance-ului. — Cer şi pământ — Un geniu armonic: Dante. — Scăderile renaissance-ului păgânesc. — Pricinele fisice ale renaissance-ului. — Roma: centrul renaissance-ului. — Tipografia în serviciul renaissance-ului. — Nostim triumvirat. — Artele renaissance-ului creştinesc. — Renaissance-ul păgân şi modernismul nostru. — — Indolenţa înaintaşilor noştri. — Un fiu bastard al renaissance-ului: protestantismul. — Renaissance-ul şi vaza bisericească. — Emanciparea puterii laice. — Apostoli somnoroşi. — Cler laicisat. — Vrajbe. — Atmosferă înfierbântată. — Reformaţiunea pe orizont. — Principii luterane. — Consecuenţă protestantă. — Gradaţiune fabuloasă. — Pricinile nemijlocite ale pseudoreformaţiunii. — Superiori certaţi, norod înfuriat. — Fapte grăitoare. — Luther pe arenă. — Luther — Zwingli — Calvin. — Principiul de credinţă al protestanţilor. — »Inspiraţiune privată.« — Scriptul se explică de sine? — Raţionaliştii. — Incompatibilităţi. — Opiniri şi apucături. — Protestantismul — biserică? — Valoarea etică şi morală a faptelor bune. — Ierarhia »reformaţilor« — Adevăratul concept al ierarhilor. — Momentuositatea puterilor concentrate. — Protestanţii recurg la principii catolice. — S. Euharistia la »reformaţi« — Slujba dumnezeiască. — Elementară amintă psihologică. — Erasm despre »reformaţi«. — Patristica dă de gol protestantismul. — Enunciaţiunea lui Frideric II. — Taina pocăinţei. — Efectele tainei pocăinţei. — Pocăinţa în viaţa popoarelor. — Valoarea şi însămnătatea pocăinţei creştineşti. — Roadele S. Euharistii în legătură cu pocăinţa. — Cum folosesc »reformaţii« Scriptura? — Purgatorul. — Sfinţi şi icoane. — Ornamentica bisericească. — Post, călugări. — Limba Liturgică. — Gutherlet şi sinuciderile în Germania. — Protestantismul în faţa criticei. — Adevărata reformaţiune: Săborul dela Trident. — Şanse pentru viitor. — Producte de artă în ţări catolice. — Caracterul lui Luther. — Fost-a Luther mărime etică? — Reformaţiunea« şi evul nou. —

Istoria universală e un minunat caleidoscop al manifestării sufletului omenesc. Aşa e sufletul acesta plăsmuit, ca nici când să nu se odihnească: să ardă veçinic şi din zi în zi să se aprindă tot mai puternic. El caută în lupta sa o armonie oareşcareva între sine şi împrejurime, o armonie, care ar fi să culmineze în deplina îndestulire; noi însă experiem zilnic zădărnicia acestei sbuciumări dela leagăn până la groapă.

„Faust"-ul lui Goethe se opinteşte desperat chiar şi de pe marginea mormântului după baremi încă un dram din cele pământeşti, căci „dorinţele încă nu i-s'au împlinit, nici plăcerile nu i-au fost încă destule"..... „de sosesţe momentul din urmă, cel gol şi netrebnic — sărmanul, şi pe acesta ar dori să-l mai răpească!"

Şi slăbiciunea aceasta o simţim cu toţii în noi, căci mereu ne tot nizuim după un ce tot mai nou, mai bun, mai preţios, mai plăcut. În această chinuitoare goană îşi mântue omul normal întreagă vieaţă. Ea este a doua fire a omului şi cu el a istoriei omenimii.

Lumi noui şi tot mai noui dorinţe întreţesc din vreme în vreme sufletele omeneşti; vecinic proaspete ideaturi dospesc minţile cugetătoare, cari pentru ajungerea câte-unei utopice fericiri pământeşti sunt gata să pornească războiu nemilos împotriva a tot ce le stă în cale.

Se ivesc pe orizont matadori, cari de cari mai vajnici, să despice cu o lovitură nodul gordian al dorinţelor omeneşti; să deslege enigma nesfârşitelor sbuciumări sufleteşti, în cari se mistue atâtea genii fenomenale; să răspundă la marea întrebare: *ce e vieaţa,* cum trebuie mai demn şi resonabil umplută cu conţinut şi preste tot *ce-i întreg rostul ei.*

Mereu se tot ridică nuoi proroci răspunzând fiecare după convingeri şi puteri mai mult ori mai puţin cu izbândă: dela Aristotele cu a lui „fiinţă socială" până la geniul unui Toma de Aquino şi până la alunecările lui Kant şcl.

Unii se frământă până în capăt ca un Nitsche şi fără multă mângâiere îşi pândesc veleatul împovăraţi de îndoieli; alţii pornesc pe cărări nedesluşite cu un Ibsen străbătând înainte fără să afle panaceul dorit; şi iarăş alţii îşi încearcă zădarnic forţele cu un Hartmann şcl., căci resemnaţi se pogoară în morminte cu sufletul plin de amărăciuni şi desilusii.

Iată omul şi lumea gândurilor lui.

El simte, că atârnă între două prăpastii colosale: vede o lume frumoasă, ademenitoare, mare, — dar prea puţin superioară în milostenia ei, prea legată de bulgărul ţărinii şi egoistă din cale afară; şi simte o altă lume lăuntrică, pe care nici când nu o poate împăcă, ori câtă dulceaţă ar grămădi în jurul său, — o lume chinuitoare şi pururea flămândă şi sătoasă, care îl prigoneşte potenţat pas de pas şi-i arată sfere tot mai înalte şi mai grele de urcat....

Un alt simptom original e, că omul cu cât cunoaşte mai de aproape şi mai temeinic cele fireşti din jurul său, cu atât sunt mai puternice şi pretensiunile lumii lui lăuntrice.

Legătura între lumea din afară şi cea lăuntrică însă n-a fost totdeauna pe-o formă de strânsă şi deci nici lumile aste nu s'au influinţat reciproc şi în tocmai totdeauna, căci veacurile şi epocile schimbându-se mereu, atrag după sine şi străfoarmă modul de a simţi al omenimii. Sensibilitatea minţii şi menirii adecă declină mai tare amăsurat vremii, când spre una, când spre cealaltă din cele două lumi, după cum o atrage mai tare una ori cealaltă.

Sau şi mai de aproape definiind: deşi dorinţele omeneşti de pretutindenea şi totdeauna gravitează necesarminte în spre *un ţel* numai, care e: fericirea — mijloacele aplicate întru ajungerea acestui ţel îşi au din vreme în vreme timbrul lor specific: mai superior sau mai inferior, mai mult sau mai puţin materialist ori idealist după oameni, timp, loc şi alte accidente.

Alta e d. p. lumea străvechilor fenicieni, babiloneni şcl.; alta e lumea clasică şi modul ei de judecare şi simţire din evul vechiu: cu egoismul jidovesc, cultura grecească, cruzimile romane şcl. alte orizonturi de vederi stăpânesc diferitele perioade în epoca de mijloc: cu războaiele barbarilor înfuriaţi, cu valurile de popoare călătoare, cu creştinismul împăciuitor; şi iarăş alte moduri de a simţi şi de a pricepe, caracterisează veacurile marilor descoperiri până în ziua de azi.

Vom să poposim niţel sub umbrele uneia din aceste perioade, ne vom opri la capătul evului mediu şi vom insistă în nişte cuvinte asupra marilor momente de regenerare a nizuinţelor omeneşti cuprinse în cuvântul: renaissance.

Ce a fos proprie renaissance-ul?

Sub renaissance, pentru referinţele noastre de aci, înţelegem epoca de regenerare a „eu"-lui omenesc; reînviorarea sufletului muncitor şi întoarcerea lui de către pretinsa amorţeală a vieţii medievale în spre frumuseţile lumii pământeşti.

Evul mediu, precum ştiut e, s'a născut între zornete de arme. Toiul războaielor ocupă şi în acest ev o mare parte, şi împrejurarea aceasta a slăbit mult puterea omenimii de a păşi mai liberă în plan şi a se manifestă şi evaluă după cum ar pretinde legile firii. In schimb se nasc straturi rigid despărţite de-olaltă; societatea se desparte: înfrânţi şi învingători stau faţă în faţă isolaţi de-olaltă; se ridică clasele privilegiate, scad relaţiunile economice, iar oamenii se înstrăinează tot mai mult unii de alţii.

Cu rostul statelor, cu ştiinţa, arta, comerciul, industria par'că nime nu se mai zoleşte; par'că nu-i cine să unească între sine diferitele interese, ce aprinseră atmosfera în acestea veacuri sălbatice; să propovăduiască idea dragostei obşteşti între neamurile înduşmănite între sine şi înstrăinate prin forţa brutală şi prin usurparea de drepturi vitale.

Aşa e aspectul acestei perioade, par'că am stă în faţa unei confuziuni generale pe care nu se observă nici cel mai mic semn de înaintare conştie.

Şi totuşi realitatea desminte aparenţa aceasta.

Pe când plaiurile şi câmpiile Europei răsunau în zavera luptelor păgâneşti şi pe când oardele barbare năvăleau cu foc şi sânge îngropând în ruine toate comorile culturale, preste cari au putut dà — o sentinelă trezvie s'a retras la o parte şi a mântuit ce a putut dinaintea pustiirilor. Aceasta a fost biserica lui Hristos cu credinţa ei, cu claustrele şi şcoalele ei medievale.

Şcoalele acestea claustrale, capitulare şi catedrale au fost unicul focular de ştiinţe. Spiritul omenimei, îngrozit de primejdiile lumii externe sgomotoase şi-a căutat şi a aflat bun refugiu în mănăstirile pacinice spre a-şi puteà continuà desvoltarea firească. Mănăstirile acestea au fost în evul mediu ce-a fost mişcarea liberă în evul vechiu şi ce sunt în evul nou: universităţile. Intr'ânsele se concentrează întreaga manifestare a sufletului omenesc medieval: politica, societatea mare adecă relaţiunile sociale, şi familia — toate pornesc din religiune şi înaintează paralel cu religiunea, şi tot sub influinţa religiunii se şi desăvârşesc.

Azi, după'ce s'au împrăştiat naivităţile nebuloase, cu cari învălurau odinioară mulţi „binevoitori" epoca aceasta, poreclindu-o de „întunecată epocă medievală" — ştim, că schiturile medievale ni-au mântuit cel puţin cinci veacuri din înaintarea culturală, dacă nu şi mai mult. — Fără îndoială societatea creştinească medievală a stat sub presiunea unor idei nemărginite de mari, şi a privit şi văzut totul numai prin prisma acestora; — dar a şi avut, respective produs genii neîntrecute pentru muncă superioară: turnând fiinţa spiritului creştinesc în trei opere neperitoare: în artă a creat catedralele gotice şi „Divina Comedie;" în ştiinţă: „Summa Theologica"; iar în viaţa: *„Societatea creştinească apuseană".* Că apoi ce înseamnă a creà şi armonizà o societate nestimată în productele ei, caşi cea pomenită, poate *mai* bine ar puteà spune chiar nerecunoscătoarea noastră epocă clevetitoare, ce singeră chiar în zilele

noastre din toate părțile și nu știe — ori cum s'ar sinchisi — să vindece ranele, cari bântuesc în ea.

Când stătură gata operele acele, — sufletul omenesc își depănase și toarse întregul conținut mental; și astfel când nu i-se mai învârtea prisnelul: și-a aruncat mâinile în poală și a început să sporească vorbe.

Fapt e deci că această epocă a produs roade neperitoare. A pus basă solidă pentru viitorul omenimii, a domolit furia luptelor a molcomit hoinăriile bohemice, a pregătit spiritele pentru viața de stat și familie, a introdus căminul stabil legat de economie, a atras atențiunea celor mai neostoiți și sălbatici asupra științelor și cu zalele dragostei creștinești a împreunat și împăcat firile împerechiate ale popoarelor, a legat raționabil menirea omului de dumnezăire prin adânca sa religiositate, și pe lângă altele prin cultul Preacuratei Vergure a pus temeiul cel mai sigur și cinstei femeiești, căreia doar nici când nu i-s'au cântat și nu i-se va cântă stihuri mai curate și mai ideale decât chiar în evul mediu. — Câtă dulceață neprihănită tremură odinioară pe strunele cavalerilor și trubadurilor, respective poeților din Toscana în onoarea curățeniei fecioriei! Și veacul nostru mai află întunecime în idealismul acesta? — Sermani adoratori de teatre moderne și propovăduitori ai emancipării femeiești!!

(Va urmă).

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
Redactor responz.: Augustin Gruiția.

se adresează cine dorește a-și procură varietăți autentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueți, etc.

Vițe altoite

(49) 3--12

(calitate superioară)
viță europeană și americană cu și fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit)

FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

Prima pepinerie de viță de vie pe

Târnava mică.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiți a cere Prețcurent ilustrat!

În prețcurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 2 - 20

Viță altuită! *Viță altuită!* *Viță altuită!*

(55) 3 5

De vânzare:

Un cuant mai mare de altoi de viță cl. I-mă, altuiți în viță americană (*„Riparia portalis"*) după metoda cea mai bună (altoirea în mușchi) în următoarele specii:

Soiuri pentru vin alb:

Rizling italian	(Olasz Rizling)	1000 bucăți	= 200 cor.
Rizling de Rin	(Rajnai Rizling)	„ „	= 200 „
Goarneși, Iordovană	(Járdovány)	„ „	= 220 „
Traminer	(Pires tramini)	„ „	= 200 „
Galbini	(Mézes fehér)	„ „	= 200 „
Rulendi	(Ruländer)	„ „	= 200 „
Șmighiră	(Som, Furmint)	„ „	= 200 „
Ezerjó		„ „	= 200 „
Bacator		„ „	= 200 „
Silvan verde	(Zöld Szilvány)	„ „	= 200 „
Grași	(Kövér Szölö)	„ „	= 220 „
Semilon Blank		„ „	= 200 „
Slancamenca	(roșie)	„ „	= 240 „
M. Croquant		„ „	= 220 „
Mustoși	(Mustos fehér)	„ „	= 200 „
Mestecați	(Vegyes)	„ „	= 200 „
Altoi cl. II.		„ „	= 80 „

Soiuri pentru vin roșu:

Burgundi mare	(Nagy Burgundi)	100 buc.	= 200 cor.
Lugojană neagră	(Nemes Kadarka)	„ „	= 200 „
Carbenet frank		„ „	= 200 „
Merlot		„ „	= 200 „

Soiuri de desert (csemege):

Chasselas blanck croquant		(alb)	100 bucăți	= 22 cor.
Chasselas rouge croquant		(roșu)	„ „	= 22 „
Chasselas Napoleon		(alb)	„ „	= 22 „
Muscat Lunel		(alb)	„ „	= 28 „
Muscat Otonel		(alb)	„ „	= 30 „
Muscat Hamburg		(negru)	„ „	= 30 „
Muscat Passatutti		(alb)	„ „	= 24 „
Kosuth Lajós		(alb)	„ „	= 30 „
Milenium		(alb)	„ „	= 30 „
Oriașul de Genua	(Genua óriás)	(alb)	„ „	= 40 „

Altoi de 2 ani; bucata costă cu 4 fil. mai mult.

Viță americană (sălbatică): *circa: 1000,000 bucăți (loze).*

Riparia portalis clasa I-mă dela 6 mm. în sus groasă 45 cm. lungă	— — — —	1000 bucăți	= 16 cor.
Rupestris monticola — — — — —		„ „	= 20 „
Riparia portalis cl. I-mă dela 6 mm. în sus groasă 120 cm. lungă (din care se pot face 3 bucăți) (altoi —		„ „	= 48 „
cu rădăcină — — — — — — —		„ „	= 40 „
Viță nobilă (europeană) dela 6 mm. groasă 45—50 cm. lungă mai multe soiuri) — — —		1000 buc. dela	8 cor. în sus.

Aceia cari au trebuință de viță salbatică pentru altuit, sunt rugați aș face comandele cel mult până în 10 Noemvrie 1909 și totodată a-mi face cunoscut cât de lungă să fie tăiată; după 10 Noemvrie prețurile viței sălbatice se vor urcă (ridică). La comandă rog, a se trimite 1/3 anticipațiune, adresa să se scrie ligibil indicându-se posta sau stațiunea căii ferate. Pachetarea să va face cu îngrijire socotindu-se spesele proprii. Reclamațiunile să i-au în conziderare dacă sunt făcute inmediat după primire. La comande mai mari vând și pe cambiu pe lângă cavenți buni, terminul solvirii 1 Octomvrie n. 1910.

Sâncel—Szancsal, u. p. *Balázsfalva.*

Ioan Bărbat,
inv. producent de altoi.

Babeș-Bolyai University Library Cluj

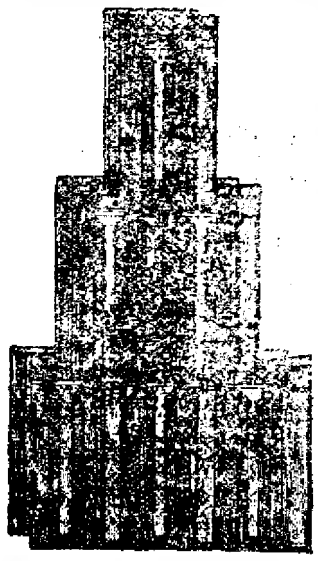

Țigla Bohn de Nagykikinda.

In propr ul interes

Primește numai țigla **BOHN**

din **Nagykikinda** și **Zsomboly** respingând ori ce altă țiglă de calitate inferioară pentrucă numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mustre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 15—

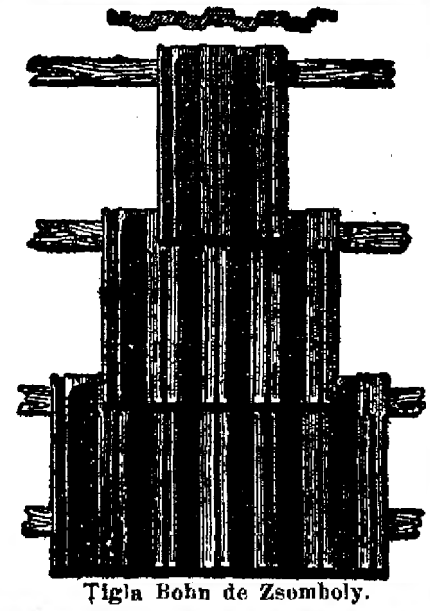

Țigla Bohn de Zsomboly.

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de **Buziaș**

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I Blaj.

(35) 11 - 12

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 49 - 52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria) liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratulte.

49) 48—52

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric 46) 47—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că **un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu.** Mai departe se recomandă spre facerea scannelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

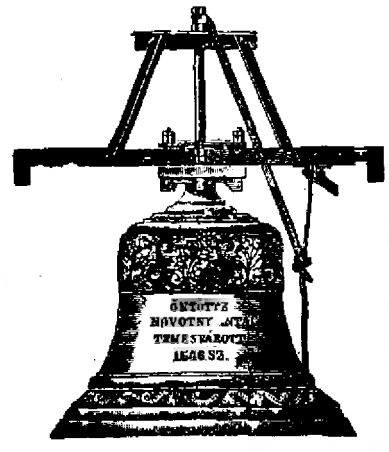

Pretcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

45) 47 52

Întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagiose condițiî:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, **nutrețuri** și alte **producte** economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: **95,816.412 coroane.**

capitale asigurate asupra vieții: **9.882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 6 Noemvrie 1909.** **Numărul 43.**

În preajma Sinodului.

I.

Escelenţa Sa Mitropolitul Victor dorind a se sfătui cu clerul arhidiecezei Sale şi ai supune deliberării „unele chestiuni de foarte mare importanţă,“ a convocat sinod arhidiecezan pe ziua de 23 a. c. la Blaj.

Ştirea aceasta de bună seamă a deşteptat viuă bucurie în mijlocul preoţimii noastre. Şi cu tot dreptul, pentrucă nu poate fi mai plăcut pentru preoţimea reslăţită preste aproape întreagă ţara, decât zilele petrecute în apropierea celui rânduit din mila lui Dumnezeu, să conducă şi povăţuiască clerul şi poporul spre toate celea bune şi folositoare. Şi mai ales, erà de mult aşteptată convocarea aceasta, dacă ne dăm seamă, cât de multe şi de ce importanţă într'adevăr foarte mare, sunt chestiunile, cari agită preoţimea noastră şi cari cu toate reclamă o resolvire, care se umplă de mângăiere inimile preoţilor.

Considerând chestiunile înşirate în convocător, le putem grupà în chestiuni de ordin general şi particular. De ordin general sunt sistarea cursului bienal, limba de catehizare, examenul prosinodal şi situaţia şcoalelor. Acestea nu atârnă în resolvirea lor de voinţa preoţimii. Superioritatea bisericească dispune asupra lor cum află mai consult şi preoţimea e datoare să se conformeze. De aceea nici nu cercăm a discutà asupra susţinerii sau sistării *cursului bienal*. Soartea acestui curs e legată de congruă. E foarte natural, că nisuinţa oricărei superiorităţi nu poate fi îndreptată decât în direcţiunea de a aveà un cler cult şi luminat. Un cler, care să poată stà în faţa tuturor ispitelor ori din care parte ar veni şi să poată înfruntà orice primejdii cu uşurinţă, cunoscând în de ajuns armele, ce trebuie să folosească. Nu e de lipsă, credem, să dovedim, cât de greu să puteà face aceasta în trecut în foarte multe cazuri. Azi, dacă congrua va fi asigurată, va fi uşor să scăpăm de acest neajuns. Mai de mult Ordinariatul trebuià adese, să fie îngăduitor, şi să nu cerceteze din fir în păr cualificaţiunea candidatului la preoţie, — îi păreà bine, dacă puţinii cre-dincioşi din câte o parohie săracă pot, prin vre-o combinaţie de ordin lumesc, aveà şi ei preotul propriu, care să le poată împlini lipsele sufleteşti. Azi, după-ce se va puteà exoperà pentru absolvenţii de teologie întregire completă pentru ori ce parohie, Ordinariatul va fi scăpat şi de această grije.

De asemenea nu ne vom ocupà nici de a doua chestiune, aceea a *examenului prosinodal*. Poate că greşim, dar nu credem, că la noi va aveà instituţiunea aceasta rezultatul, care se aşteaptă. A poftit dela preoţi, mulţi poate vrăstnici, să vină şi să se supună la examen, pentru cazul, când după zeci de ani petrecuţi în mizerie vreau să se aşeze la bătrâneţe în o parohie mai comoadă, e prea mult. Nu e destul resultatul obţinut după absolvirea cursului teologic de patru ani? Nu pot fi atunci clasaţi absolvenţii în vrednici de parohii mai bune sau mai slabe? Nu probează experienţa, că în tare multe cazuri ştiinţa teoretică rău aplicată în viaţa practică se dovedeşte de nefolositoare? Dar ne oprim aci, înţelepciunea Ordinariatului va fi cumpănit mai bine ca

FOIŢĂ.

PE SECAŞ.

Lăsăm în urma noastră Blajul, cu zidurile sure-gălbinii înşiruite strâns pe lângă trupul mănăstirii stăpânitoare şi apucăm, pintre mândre sămănături cu păpuşoi, pe o vale largă, ce se strâmtează ici-colo, trăgându-se de abia, pintre umeri de dealuri cu pământul galbin. Un turn de biserică ne răsare la dreapta, vestind *Spătacul*, revărsat pe o vălişoară, cu mult verde pintre căsuţele ghemuite. Înainte drumul nostru îi-şi dapănă dunga albă, răsucindu-se, pe sub coaste de deal cu veşmânt de iarbă rară, uscată, si trece, uneori, strengăreşte, alături de matca văii cu surpături mari, iar altă dată atinge ogoare, cu brazda coaptă de soare, în latul cărora oameni aduşi de spate îndeamnă, strigând întruna, boi slabi ce se opintesc în tânjăli.

La o cotitură de cale ne sar în drum' hoţeşte, trei duläi lăţoşi şi ne primesc, apoi, cu alai, lăcomind la hainele noastre subţiri, bune de sfârticat, dar un glas plin, de fiăcău, sbucneşte de undeva, potolind pe cei trei voinici cu gânduri rele. Se aude şi glas de talangă şi din o afundătură de vale urcă, încet, ciobanul cu glugă de lână albă, trecută peste umăr. Se împlântă în vârful colinei cu coatele pe măciucă şi cuprinde, cu ochi vioi, turma resfirată, jos, în vale.

Soarele a scăpătat din hodina ojinii; umbre lungi, răcoritoare, se întind peste sămănăturile ojelite. O şuviţă de fum, curată, străvezie, se înalţă, cu înmlădieri line, în drumul nostru, dela o sub-suoară de deal, dintr-o înghesuire de sălcii de un verde sănătos, negru. O laie de ţigani rătăcitori ţine popas aici, în zăvoiul acesta cu iarbă grasă şi apă multă în valea de alături. Corturile se înşiruie unul lângă altul, cu spinările afumate; căruţe mari, cu loitre fiendurite, ţin strajă corturilor. Ţigănci oacheşe se învârt a lene pe lângă foc, bărbaţi răsturnaţi pe coaste ciorovăesc a sfadă, scuturând din pletele încâlcite. Unul mai la o parte 'adus spre glie, cu barba mare, albă, a amorţit cu fruntea'n palme, cu ochii în pământ, ca un proroc din vremi străvechi.... Un câne melancolic stă culcat pe labe cu ochii pe jumătate deschişi, socotind cine ştie ce în capul capul lui de dobitoc.... Un purcel rămă nepăsător alături, ridică din când în când rătul în vânt şi bate flegmatic din fălci....

Copii mulţi, părliţi de bobotaia verii, se hârjonesc mai la o parte chinuind; sar însă ca treziţi din somn şi o rup la fugă nebună înaintea domnilor ce trec pe cale, cu nădejdea la *clăiţalul* pentru care te petrec o bucată bună.

Soarele apucat în gura asfinţitului varsă fâşii de pară înflăcărând o limbă de nor ce ne trece la stânga în o plutire mulcomită. Un zvon domol, ce se strecură pe o tăietură de vale dela dreapta, vesteşte o aşezare de oameni, un sat. Zărim însă numai o ceaţă fumurie' ce ascunde *Cergăul-mare*.

Întunerecul stăpâneşte deplin când în-

noi importanţa acestei chestiuni şi chipul cum crede de mai consult să o aplice.

Chestia *şcoalelor poporale* va fi de sigur un punct asupra căruia să va discută mult în viitorul sinod. Curagioşii cu laşii vor stà în faţă fiecare cu argumentele sale. Se va vorbi mult asupra relelor, cari bântuie şcoalele noastre şi şi mai mult, dacă le mai putem ori nu susţineà, dacă mai vrednicesc sleirea tuturor forţelor de care dispunem, sau e mai consult abandonarea lor. Ar fi tare dureros, dacă dovezile celor mai slabi cu duhul ar birui. Ci din contră ar trebui, ca Sinodul acesta, prin ciocnirea dovezilor pro şi contra să deie curaj tuturor celor de faţă, pentru susţinerea până la cele din urmă a tuturor şcoalelor poporale. Cel puţin să se poată spune, că am făcut totul, ne-am dat tot ce am mai putut jertfi, pentruca şi pe mai departe şcoala să fie sub ocrotirea binevoitoare a bisericii, sub care singur se poate desvoltà în direcţie bună şi mântuitoare. Scoasă de sub cârmuirea aceasta roadele ei nu pot duce decât la păcat, la uitarea de Dumnezeu, la stricarea bunelor năravuri şi în sfârşit la ruină. Biserica e chemată, în special la noi, să ocrotească instrucţia tinerimii, ca această instrucţie să poată rodi apărători ai limbii, ai legii şi ai neamului. De aceea aflăm de strâns legată de chestia şcoalelor şi *chestia catehizării*. In punctul acesta preoţimea noastră de bună seamă îşi va cunoaşte datorinţa. Şi această datorinţă nu poate să-şi primească o expresie mai potrivită, decât prin asigurarea Arhiereilor de cea mai neclătită alipire şi prin manifestarea celei mai sincere admiraţiuni şi recunoştinţe pentru ţinuta deamnă şi hotărîtă întru susţinerea limbii româneşti în dreptul ce i-se cade. O reclamă aceasta în chip natural tot ce s'a făcut din partea ilustrilor nostri Arhierei în această direcţie, începând cu memorandul adresat Ministrului de culte la 1906 până la ultima conferenţă episcopească ţinută în toamna aceasta la Blaj. Dar, ca în toate afacerile hotărîtoare şi mari, nu e destulă nici alipirea nestrămutată, nici recunoştinţă. Preoţimea chemată să catehizeze are sfânta datorinţă să se conformeze după ţinuta energică a superiorităţii sale. Şi se face greu vinovat catehetul, care pentru câteva coroane netrebnice părăseşte pe Capul său spre a sluji altuia. In punctul acesta una trebuie să fie Vlădica cu preotul său, ca să nu se poată dovedi nici pe departe, că ar fi ceva simbure de adevăr în vorba, că preoţii dela sate nu gândesc aşa, ca Arhiereii lor. Din contră ar trebui făcut un pas şi mai departe şi delăturat din mijlocul preoţimei, pe cei ce ar cutezà să lucre sau facă altcum. Dacă a trebuit vreodată să se ştie că *suntem una* cu toţii, mai ales în aceste zile se cade să o dovedim. Căci dacă ameninţarea ce se face preoţimii vrea să impună prin greutatea şi urmările ei, avem datorînţa să supunem o resistinţă puternică, care să nu se îngrijoreze de orice vorbe, vină acele ori cât de sus.

Ar mai restà să ne ocupăm de chestia, care aşa de mult interesează preoţimea, fiind de un ordin mai special şi intim, e vorba de *fondurile de penzionare*, dar asupra acestora ne reservăm a ne spune gândurile noastre în numărul următor.

Un memento celor interesaţi.

Urmăresc cu luare aminte şi interes de cât-va vreme schimbul de idei, desfăşurat în jurul unei vitale chestiuni, pentru aceea socoteam de potrivite rândurile ce urmează:

Mai anii aceştia se insistà mult pe lângă îmbrăţişarea meseriilor. Şi se insistà pe dreptul, lipsindu-ne clasa de mijloc, care la alte neamuri înseamnă o forţă de băgat în seamă.

Astăzi încă se mai ridică din când în când câte un glas ce strigă în pustie, ce glăsueşte, vorba românului, părereţilor.

---

trăm în *Cergăul-mic* — al *Şcheilor,* cari vorbesc numai româneşte şi au biserică luterană şi popă săsesc trimis dela Sibiu.

* * *

Un sat ca ori care altul, dacă aceşti Şchei, cari vorbesc limba şi poartă portul alor nostrii cu cari ţin satul, nu ar ademeni cercetători învăţaţi din depărtări mari, tocmai fiindcă ei lor îşi zic „Şchei", ţin legea săsească, au *şoler* [1]) şi *orghinaş* [2]) şi ştiu unii mai bătrâni, unele rugăciuni — Tatăl nostru Născătoarea —, în o limbă despre care nici ei nu ştiu că au vorbit-o cândva strămoşii lor sau ba. Se pomeneşte, între alţi învăţaţi şi de un profesor universitar din Moscva, care a căutat pe aici pe strănepoţii cine ştie carei semânţii slave. Un străin mai uşurel călătorind prin partea locului ar puteà crede că aceşti Şchei, după portul, limba şi datinele lor de astăzi, sunt Români luterani, ne bănuind nici pe departe originea lor bulgară. Un român însă, chiar de va avea mai puţină carte, nu va zice niciodată frate Şchiaului cu ochi blegi.

In seara cu stele multe, preserate în largul înălţimilor, trecem în lungul satului întovărăşiţi de prietinii cari ne găzduiesc peste noapte. Pe la porţi auzim glasuri ascuţite de fete, cari învârtesc fusul harnic şi zărim umbre de flăcăi, printre caerele mari ce albesc pe furci. Au început *şezătoarea*, pentrucă bostanii s'au copt prin grădini şi grâul în stoguri aşteaptă de mult maşina de îmbiătit şi vânturătoarele lărmuitoare, da, au început-o de vre-o săptămână

Ici-colo câte un flăcău meşter îşi încearcă fluerul, iar fetele perd răbdarea, razimă furcile de gard şi se prind la o învârtită scurtă, plină de foc. Se aprind acum şi flăcăii şi se încheagă horă de lege.... In razele de lună ni-se învârt pe dinainte chipuri oacheşe, pline, cu scăpărări de bobotaie pe sub sprâncene, apoi chipuri alboaie, lungăreţe cu mişcări încete şi în vârtejul jocului recunoaştem atât de bine româncuţele noastre zvăpăiate şi, de altă parte, pe şcheoaicele molfi.

Precum ne depărtăm fetele cântă, glasurile lor se înfrăţesc cu zicala ascuţită din fluer şi, în revărsarea de întunerec străveziu a sării de vară, se dapănă un capet de poveste veche, cu zine uşurele, plutind în legănarea lină a jocului....

* * *

Dimineaţa pe drum către Miercurea.

Inapoia noastră, satul trezit din somn îşi doseşte coperişele de paie pe sub îmbrăţişări de pomi; numai biserica şcheiască, cucuiată pe o dâlmă rotundă cu un brâu de surpătură la subsuori, îşi ridică turnul greoi, somnoroasă, năcăjită par'că pentru năvala zorilor. Inainte o preafrumoasă desfăşurare de verdeaţă înlăcrimată, sub năvala razelor trandafirii, a soarelui ce răsare acum, înbujorat la faţă, ca o fată mare. Tot cât cuprindem cu vederea, preste învălurarea de bronz a cucuruzului aici, colo mai departe preste înşiruirea în grămăjui de aur a jumătăţilor de ovăs, e moşia păr. canonic Moldovănuţu dela Blaj.

Coborîm acum o coastă, cu pământul galbin, fără verdeaţă, mâncată de vârtejul păraielor. In vale se zugrăveşte, pe pânza de aur a miriştilor împrejmuitoare, Roşia Secaşului, cu biserica nouă, înaltă, stăpânitoare, în mijlocul îndesării de case, printre cari, iată, la o parte şi o curte cu ziduri grele, domnească, nemeşască, poate, cândva. Apa Secaşului — aproape sec pentru seceta îndelungată — străluceşte ici colo, în sclipiri de argint, tiveşte o margine de sat, cea din spre miază-noapte, — şi, apoi, se perde la vale, pe după îndesări de pomi şi piepturi de coline.

Pe uliţi, copilaşe cu ochii mari, negri, în cămăşuţe albe cu rari şi subţiri vârste roşii, se joacă cuminţi pe lângă porţi, apoi câte un om cu treabă, în port de vară: cămaşă strânsă în curea îngustă, înflorită, iţari de pânză şi pălărie mică, mărgineească, — şi babe, în mers potolit, aduse de spate spre caerele de lână bălană, cu fusul între degete. Iată şi un flăcău, cu mustaţa îngrijită, cu ochi vioi. Sdrenţele noastre nemţeşti, ghetele prăfuite şi toiegele de drum, îl fac să se uite la noi cam peste umăr.

[1]) dascăl. [2]) cântăreţul dela orgoane.

Motivele le cunoaştem cu toţii şi le cunoaştem prea bine: dragostea românului, care-l face să fie una cu glia, dorinţa lui de a-şi petrece zilele în cercul alor săi, fără de a se gândi la aceia, că prea se dărăbureşte petecuţul de pământ. Iar pricina de căpetenie, mulţi foarte mulţi, din cei ce au îmbrăţişat vre-o meserie, se pripăşesc pe la oraşe, să corcesc prin căsătorii, să lasă biruiţi de partea contrară, îşi uită limba, obiceiurile, se răcesc în credinţa strămoşească, devin pierduţi pentru neamul lor, şi asta doare mult, nespus de mult pe cei rămaşi acasă. Iar ciorecarii, unii pe alţii se îndeamnă, aduc des pildă înainte şi se înstrăinează tot mai mult faţă de meserii. Apoi ţăranului nostru, dupăce s'a fript odată îi ajunge, să ai rostul de aur şi să prinzi dovezile cu mâna şi totuş cu greu îl mai poţi desmânta. Generalisează repede şi e nespus de dîrz în convingerea lui, sau cum ar zice învăţaţii conservativ.

Să nu i-se impute aceasta, dar de nu erà el aşa cum este, nu răbdà şi nici nu puteà să înfrunte câte a răbdat şi înfruntat prin vremuri.

Doresc întărirea clasei de mijloc pentrucă-i simţim nevoia, nu mi-se împar însă prea prielnice împrejurările. Înţeleg şi văd rostul sporirii clasei de mijloc acolo, unde sunt mijloace apte de ale strânge rândurile răsleţe, unde se pot îmbărbătà şi îndemnà unul pe altul, în întruniri cârmuite cu destoinicie, unde nişte paragrafi bine chibzuiţi îi ştiu şi ocroti împotriva primejdiilor, îmbiindu-le putinţa de a se închegà, mai uşurându-le şi greul vieţii.

Icoană credincioasă ne îmbie meseriaşi din centre străine, pe cari împrejurările şi lipsele zilnice îi silesc de multeori să-şi uite cu totul de obârşia lor, şi cei din centrele mai româneşti, cărora organizaţia destoinică le îmbie putinţă să-şi poată manifestà etnicitatea în toată privinţa şi între orice împrejurări.

Astfel stând lucrul, nu ne prindă mirarea, că toate străduinţele şi încercările oamenilor de bine, rămân zădarnice.

Ne lipseşte clasa de mijloc, dar cel puţin ne mângâiem cu aceia, că mai rar ne isbesc schimonosirile deochiate ale polecrelor noastre dulci, suntem mai scutiţi de ghimpii amari, cari te ard, până în adânc, când vezi, că-ţi este imposibilă înţelegerea cu unul hrănit cu acelaş lapte ca şi tine.

Mi-se va reflectà, că tot mai bine în felul acesta, decât s'ajungă banii ţărănimii noastre în mâni străine, cum să întâmplă pe la târguri, că hrănim din sudoarea noastră străinii hămesiţi.

Negreşit, că-i isbitoare anomalia aceasta. Ne prăpădim însă capitalul bănesc şi ne putem cruţà vitalitatea noastră, dacă nu ne ajută puterile să le facem amândouă. Nu te doare, ca atunci, când şti, că ai încălzit la sin un puiu de năpârcă, care te împroaşcă în modul cel mai infam, batjocorindu-ţi ce ai mai scump pe lumea aceasta, legea şi limba.

Ne place mult să ne provocăm la pildele neamurilor străine. Şi bine facem, că am vreà să ne mai scuturăm niţel. Dar ce folos, dacă ne lipseşte temeiul. Grosul poporului ar trebui câştigat înainte de toate pe partea noastră. Naţiunile tari, prin meserii s'au ridicat, capitatele lor sunt roadele neprihănite ale meseriilor.

Ne înşelăm amar şi am trece de naivi, când între împrejurările actuale, ambiţia noastră ne-ar ridicà în rândul popoarelor culte, atunci, când noi suntem cer şi pământ în direcţia aceasta.

Ei muncesc unul pentru altul şi toţi pentru un singur ideal, îmbogăţirea şi trăinicia neamului din care fac parte. Până când numai pot, nu-şi îmbie creţărueii străinilor, pe lângă aceea la toate altă cumpăneală mai raţională.

Mă gândeam de multeori, când vom ajunge oare şi noi, ca pentru o păreche de jumătăţi, să ne trimitem încălţămintea din altă ţară, acasă la măestru de al nostru, cum vedeam bunăoară croaţii făcând. La noi e chiar întors, de avem numai unul străin, nu în altă ţară, ci în sat la noi, după cuptor, cum s'ar zice, la ai noştri le găsim iute nod în papură, preferind mai bine lucrul celui străin.

In felul acesta putem strigà în lumea mare, că ne lipsesc meseriaşii. când pre noi nu ne călăuzeşte chibzuiala şi dragostea cuvenită faţă de al nostru. Cerem cu insistinţă îmbrăţişarea branşelor de meserii fără de a ne gândì la aceia, că noi înşine i-am calicì prin necumpăneala noastră. Nici nu suntem îndreptăţiţi a cere aceasta bine ştiind, că din noi le-ar venì perirea şi în loc de oameni de fah cari să poată purtà concurenţă străinilor, ne-am trezì cu nişte cârpaci desperaţi şi înglodaţi în ghiarele mizeriei

Ne lipseşte aşadară înainte de toate să ne luminăm pe noi înşine şi să luminăm mulţimea despre intenţiunea noastră şi datorinţa ce o are. Să sădim în poporul nostru convingerea sănătoasă de a cumpărà numai dela ai săi.

Vom putea isbutì numai atunci când prin hale comune vom îmbia deoparte meseriaşilor procurarea brutului cu procente reduse, iar cumpărătorilor în schimb marfă trainică şi mai ales preţ moderat, ca astfel să putem ţinea pept cu urgisita concurenţă a străinilor şi să ne putem mântui odată de mult păgubitoarea axiomă: *mai zdravăn te mulge al tău decât străinul.*

— Noroc si Doamne ajută, flăcăule.

— Să deà Dumnezeu.

Faţa i-se înseninează. Işi trece mâna la pălărie.

— Oameni buni în satu' ăsta, măi vere?

— Păi doar sunteţi în ţara Secaşului, în Roşia. Da' unde acu'n puterea verii: ce drumuri bateţi?

— Umblăm şi noi de dragul oamenilor de omenie şi a locurilor frumoase. Măsurăm drumurile să cunoaştem ce neam de Români locuesc alte meleaguri şi să le cunoaştem hărnicia; să vedem lume.

— Dumnezeu v'ajute.... Ei, da biserică ca a noastră nu cred să fi văzut prin câte sate a-ţi trecut până acuma, ia uitaţi-vă numai bine. Mare şi frumoasă.... Spuneţi D-voastră. Şi, uite, noi am făcut-o, oamenii din satul ăsta, numai noi. Nici Blajul nu ne-a dat ajutor, nu ne-a dat nime. Numai noi am făcut-o, noi de noi.

— Vrednici oameni, zău vrednici — zicem noi şi simţim într'adevăr vorbele acestea.

— Păi doar sunteţi în Roşia pe Secaş — spune încă odată flăcăul trecând la deal cu fruntea ridicată.

Căutăm acum casa popii pentrucă ne chinuie setea şi ne înnăduşă căldura. Un chip de domnişoară în un pridvar umbrit de verdeaţă multă, un băeţaş curăţel în haine nemţeşti înaintea unei porţi mari — şi intrăm înseninaţi, ca acasă.

* * *

Bozul.

O urâtă biserică săsească, strâmtorată între zidurile mâncate de ploaie a cămărilor unde î-şi păstrau Saşii pe vremuri (par'că şi astăzi) lucrurile ce le temeau de gura focului întâmplător pe la casele lor. Un ceas hârbuit, cu încheieturi de lemn, cu grele ponduri de piatră sură spânzurate de funii roase, — măsură vremea cum îl taie capul, gemând ca un Sas bătrân uitat de moarte. Înalte porţi de piatră, cu lemnul uşilor înoit, largi curţi gospodăreşti, cu multă adunătură întrânsele — iată şi gospodarul cu chemaşa albă, românească, sub cureaua îngustă, înflorilată, se învârte încet, aşezat, cu grebla în mână împrejurul stogului înalt cât casa. La poartă un mândru chip de fată, cu cusătura pe genunchi, — vre-o câţiva băeţaşi cu ochii negrii târâie voinicește un căruţ de buruiene; de-o svârlită în urma lor un pui de Sas, bălan, lung la faţă, î-şi târâie de abia cismele mari, gâfâind, alergând şi el în eşitul sufletului.

În capătul satului o nevastă voinică ne dă apă rece şi ne arată calea spre Miercurea, care nu-i departe.

Urcăm în răcoarea asfinţitului printr'o limbă de pădure aşternută pe o coastă trăgănată. lină. Ne ajunge un Român sdravăn — pădurariul din partea locului — cu puşca petrecută ciobăneşte pe umăr. Ne dă bineţe românește de departe.

— De unde ştiai că suntem români, nene hăi?

— Păi, ce socotiţi D-voastră, doar nu erà să vă cred Saşi, o ce mama focului. Din spate am văzut, că sunteţi de ai noştri Sasu-l cunoşti de-o poştă. Hainele-i stau în spate ca pe-o rudă şi are neşte picioare tăpălăgoase, de crezi că-i sunt cusute cu drot de trup, şi lână de vulpe în ceafă.

— Mai aveţi Saşi mulţi în sat?

— Mai sunt ei, nu-i de vorbă, dar le-aţi văzut biserica cu trupul uscat, măcinat de bătrâneţe, aşa-s şi ei.

Ne oprim pe muchea dealului şi mai cuprindem odată Bozul, sămănat în vale, cu Românii instăriţi, cari vor ajunge ca mâne puternici în trebile satului, cu primaride-ai nostri.

Soarele î-şi mai ridică un ochi peste culmile din Apus, apoi se ascunde, trăgându-şi încet haina de lumină de pe vârfuri de dealuri rămase în urmă.

Silim şi noi, că ne sileşte foamea şi până la Miercurea mai este o fugă bună.

Ne iasă înainte de pe o cale de hotar, un Sas cu căruţa goală cu doi cai.

— Vecine hăi, ia-ne în căruţă până în oraş, că, uite, ne apucă noaptea pe câmp.

Nici nu să uită la noi Sasu' hantătarului, ci mormăie ca un urs şi trece înainte în duruitul asurzitor al trăsurei.

— Duce-te-ai pe apa Sâmbetii, jupâne, să te duci, că ce pomană ţi-ai mai făcut!

Şi păşim mai cu nădejde, că calea-i lungă încă, foamea ne paşte şi seara vine.

A Sandu.

Ca mijloc potrivit de a generaliză şi răspândì în popor *un* fel de egoism, de a preferì pre al său înaintea străinului, socot de nimerit, ca din când în când tovărăşiile şi reuniunile noastre, călăuzite de această deviză aleasă, să-şi trimită câte un angajat, om de fah şi destoinic, la sate, ca în conţelegere cu conducătorii poporului, să prepregătească terenul, mai întâiu prin lămuriri cu graiul viu, iar mai apoi, — din prilejul târgurilor, — cu pilde concrete.

Ca timp potrivit pentru lămuriri s'ar puteà folosì zilele, cari premerg mărturiilor din apropiere, dupăce în chipul acesta ar rămâneà proaspete îndemnurile şi mult mai realizabile.

Drept, că pe întreagă linia nu s'ar puteà urmà pilda aceasta. Începă deja centrele organizate, nisuiască-să a captivà în felul acesta opinia jurului. Din sumele reuniunilor, încassate cu menirea de ajutoare, rupă o parte, aleagă-şi un om pricepător, provadă-l cu îndrumările de lipsă şi apoi trimeată-l şi mai spre periferie.

După a mea modestă părere, modalitatea aceasta, urmată cu destoinicia recerută, în decurs de câţiva ani ar puteà dovedì un resultat bunişor, iar adevăratul câştig ar favorizà închegarea şi împuternicia şirurilor noastre.

Azi-mâne am ajunge, ca chiar exigenţele masselor populaţiunei să reclame numai muncă românească, la săvârşirea căreia s'ar recere braţe vânjoase, cari mulţimea mai bucuroasă le-ar prestà, decât cum să presteaza în zilele noastre şi cum s'au prestat până acuma, pe lângă toată insistinţa desfăşurată, pentrucă aşa-i românul, *dă pe ce vede.*

Aşa, şi — după a mea părere, — numai aşa vom puteà isbutì a ne creà o clasă de mijloc bine situată, care să fie în stare a ne ocrotì interesele caznice şi a ţineà pept concurenţei străine.

In felul acesta vor aveà rost şi îndemnurile cuprinse în gazetele cetite de cărturarii satelor, ca să nu vorbim de inteliginţă, care cu puţine escepţiuni din prejudiţiu e străină de astfel de premeniri folositoare, boicotează la început, ca la sfârşit să-şi întoarcă aceiaşi armă mai cu îndârgire în contra alor săi.

I. Isaicu.

Afaceri rituale. Un lucru numai atunci ne poate însufleţì dacă îl pricepem îi cuprindem însemnătatea, altcum ne lasă reci sau indiferenţi. Aşa se întâmplă aceasta şi cu cultul divin, dacă nu pricepem însemnătatea simbolică a acţiunilor ce compun acest cult, el nu influinţează asupra privitorilor pentru a stârnì în ei pietatea recerută, că toate acelea acţiuni şi obiecte, cari se folosesc la cultul divin, spre figurarea ideilor religioase, sunt tot atâtea semne ale vorbirei mistice, cari ne expun adevărurile dogmatice şi ne îndeamnă la urmarea legilor morali.

Relaţiunea dintre simbol şi idea simbolizată aşa este de strânsă, încât una fără de alta îşi pierd însemnătatea; dacă nu pun pond pe exteriorul cultului se pierde pe încetul şi interiorul lui; desconsideri interiorul, exteriorul devine cadavru sau trup fără suflet. Aceasta este ce m-a îndemnat se scriu ceva despre însemnătatea simbolică a Utreniei (Mânecatului), căci se pare a se fi şters cu totul din sufletul multor aşa numiţi creştini.

Utrenia stă din patru părţi şi o introducere. Introducerea e dela început până la eschemarea: Mărire sfintei şi cei de o fiinţă, şi făcătoarei de vieaţă, şi nedespărţitei Treimi etc. De aci se începe partea I. şi ţine până la stihologii. Dela stihologii se începe a II-a parte şi se gată cu rugăciunea: Mântuieşte Doamne poporul Tău. A treia parte e dela canoane (catavaşii) până la laude, cu cari se începe partea a IV-a.

In partea I. se închipuieşte 1. Naşterea Domnului Isus Hristos în peştera de lângă Viflaimul Iudeii, pentru aceea cel rânduit cu pietate şi cu frica lui Dumnezeu zice: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu, şi pe pământ pace între oameni bună învoire“ şi „Doamne, buzele mele voiu deschide şi gura mea va vesti lauda Ta,“ apoi 2. Vieaţa pacinică şi liniştită la Părinţi în Nazaret (cetirea exapsalmilor) şi 3. Arătarea în public a Domnului Isus Hristos când cu triumf a intrat în Ierusalim şi i-s'a cântat: bine e cuvântat cel ce vine întru numele Domnului, de aici cântarea „Dumnezeu e Domnul şi s'a arătat nouă; bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului.“

In partea a II-a se simboliseză continuarea activităţii publice a lui Isus. Aşa cetirea catismelor ne face atenţi la patimile şi moartea Domnului Isus, troparele şi ipacoiul ne amintesc învierea lui, antifoanele ne împrospătează prima bucurie a Invierii, cuvintele preotului „Să luăm aminte, pace tuturor, cu înţelepciune să luăm aminte,“ ne rechiamă în memorie: Arătarea lui Isus în mijlocul apostolilor fiind uşile încuiate şi salutându-i cu cuvintele „Pace vouă,“ — prin cuvintele: „Domnului să ne rugăm“, se face poporul atent a se închinà şi a preamări pe Isus Hristos, carele înviând din morţi a umplut pământul de graţia sa. Cetirea evangeliei semnifică, că învierea lui Hristos e vestită la toată lumea; punerea evangeliei spre sărutare înseamnă, că Isus între oameni şi din oameni a întemeiat biserica, a cărei membrii i-se închină, de unde se cetește „Invierea lui Hristos văzând, să ne închinăm sfântului Domn. Isus“ etc., — după acestea rugăciunea: Mântuieşte Doamne poporul Tău etc.

In a III-a parte se preamăreşte Isus cel înviat din morţi. Il preamăreşte Moise, Ana, Habacuc, Iona, Isaia, cei trei tineri în cuptoriul de foc, — se preamăreşte în 9 ode după cele 9 coruri cereşti, — iar la cântarea Prea Curatei, îşi ajunge preamărirea apogeul, pentru aceea se trag clopotele şi se tămâiază biserica (preamărire internă şi externă a bisericii).

La Rusale sf. Spirit s'a poporît preste Apostoli, făcându-i capaci a predică în toate limbile la toate popoarele: asta se semnifică prin cuvintele: „Sfânt este Domnul Dumnezeul Nostru“ ce se cântă de trei ori, pentrucă sfânta Treime s'a descoperit deplin, ce în Luminătoare (exapostilar, sfetilnă) se face mai lămurit.

De aici psalmii din partea a IV. ne înştiinţază, că apostolii din Ierusalim înprăştiindu-se în toată lumea a predicat Evangelia la toată făptura, deci când se cântă Doxologia ni-se anunţă vestirea cu succes a evangeliului, că acum nu numai îngerii şi păstorii din Viflaim şi iudeii din Ierusalim, ci toate popoarăle în biserică aduc cântări de laudă lui Isus Hristos mântuitorul lumei.

Iată cum în Utrenie se simbolizează misteriul întrupării, vieaţa cea sfântă a Domnului, patimile şi moartea cea de bună voie, învierea din morţi, arătarea apostolilor după înviere, pogorîrea Spiritului Sfânt, şi fructul predicării evangeliului, sau formarea corpului mistic al lui Hristos, adecă biserica, — dar şi lipsei zilnice se face destul, prin Utrenie, că în ea se cuprind şi rugăciuni referitoare la ziua naturală. Aici dă omul mulţămită lui Dumnezeu, pentru trecutul nopţii şi ivirea zilei. Ne învaţă Utrenia, că precum e soarele în lumea materială aşa e şi Hristos în lumea spirituală, ca cu strălucirea învăţăturilor sale şi cu căldura graţiei vivifică toată lumea.

Dr. Laurean Luca

Reflexiuni.

Pelerinajele dela Sânta Maria-mare (şi anul 1909 în parohia Buciumi.)

Un onorat preot sub titlul de „Pelerinajele dela Sânta Maria-mare“ face un raport în preţuita noastră foaie „Unirea“ Nr. 34 dela 4 Septemvrie a. c. cu o cunoştinţă clară a abusurilor comise de preoţii fugenţi la acelea întruniri morale ale credincioşilor — firește români — aşa încât vrând nevrând eşti silit a crede că respectivul numai din praxă şi-a putut câştigà aşa clare cunoştinţe de abusurile comise la pelerinage de preoţii fungenţi. Şi fiindcă onorabilitatea sa, salvându-şi conştienţa prin descoperirea acelor abusuri — cam trase de păr — condamnă reputaţiunea altora, simţindu-mă încâtva şi ca ofensat în acelea afirmaţiuni, vin a reflectà următoarele:

Onoratul corespondent în destăinuirile sale se provoacă şi la perelinajiul din o comună mai centrală. „De câţiva ani în coace se pare a se mai înmulţì locurile de pelerinaj şi prin unele comune mai centrale“ etc. şi „precum îmi spunea mai anul trecut, un notar de ungur din comuna unde se ţineà pelerinagiul“ etc., apare că onoratul corespondent ar ţintì direct numai la comuna Buciumi, căci dacă nu mă înşel: pelerinaje în comună mai centrală nu se ţin, decât în comuna Buciumi în întreagă provincia metropolitană, fiind toate celealalte locuri de convenire afară de comune; iară notariul ungur al comunei mai centrale, unde se ţine pelerijiul, nu poate să fie decât notariul S. Bartha din Buciumi. Deci: deşi onorabilitatea sa se dechiară, că nu voeşte a se atinge de lucruri şi persoane, totuş, din descriereai topografică, apare evident, că corespondentul are în vedere numai şi numai comuna Buciumi.

Drept aceea: pentru apărarea reputaţiunii mele şi a colegilor cu care am lucrat la pelerinajul din Bucium, declar că: noi canoane per abusum nu am primit. Nici serindare, nici seracuste şi nici un fel de canoane decât 42 de ss. liturgii per una coroană, care am fost siliţi — deşi nu prea bucuroşi ale primì între noi (şepte preoţi) spre celebrare câte şase unul fiecare. Am mai servit s. maslu pe o mulţime de bolovani, din care venit ni-s'au remunerat ostenelele avute din presara s. sărbători, până în ziua festivă (de S. Maria) la 1 oară d. a. Apoi, dacă şi acesta e abus, oare ce funcţiune

preoţască mai poate fi scutită de imputare de abus?

Dacă onoratul preot, în corespondenţa sa, a avut în vedere pelerinajul dela Buciumi atunci cu toată îndrăzneala respingînvinuirile ce ni-le face în menţionata corespondinţă. Şi dacă onorabilitatea sa ştie şi cunoaşte vre-un preot uitat de sine, care ar fi comis atare abusuri sacrilege, îl rog să nu se sfiască a-l descoperì pentru a fi tras în cercetare, căci nu e drept şi legal, ca pentru lăcomia unui uitat de sine şi chiemarea sa, să sufere reputaţiunea celui drept şi conştienţios.

Dixit et salvavi reputationem meam.

Mateiu Moldovan
preot în Agrij.

Nr. 7368.—1909.

Curs pentru cantori.

In senzul decisiunilor Veneratului Sinod arhidiecezan gr.-cat. dela 22 Noemvrie n. 1906 p. IX. aducem la cunoştinţa tuturor celor interesaţi, că cu începere din 15 Noemvrie n. 1909, deschidem curs de şase săptămâni în Blaj pentru instrucţiunea şi cualificaţiunea cantorilor noştri, fungenţi dar necualificaţi precum şi a altora, cari ar dorì să-şi câştige cualificaţiune de cantori.

În senzul decisiunilor aceluiaş Ven. Sinod, candidaţii *a)* au să dovedească, cu extras de botez, că au împlinit cel puţin 18 ani; *b)* cu atestat dela parohul lor, că au purtare morală bună, *c)* înainte de ce s'ar înscrie la curs, vor fi examinaţi prin medicul arhidiecezan, că sunt sănătoşi, iar prin profesorul de cant că ştiu cetì şi scrie cu litere latine şi că ştiu cetì cu litere cirile şi că au voce bună şi auz muzical. *d)* Ca taxă pentru instrucţiune vor avea să plătească câte 20 coroane. *e)* Însinuările au să se facă până în 14/1 Noemvrie 1909 iar cursul se va începe în 15/2 Noemvrie 1909 şi trebuie să se însinue cel puţin 10 candidaţi. *f)* Cursul se va terminà în 31/18 Decemvrie 1909, când cei cari vor dovedì progres îndestulitor în urma examenului ce-l vor face înaintea unei comisiuni de doi membrii versaţi în tipic şi cântările bisericeşti sub prezidiul unui canonic capitular: vor primì diploma de cualificaţiune în cantul şi tipicul bisericesc.

Blaj, în 2 Noemvrie 1909.

Consistorul arhiepiscopesc gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş.

Noutăţi.

Din Arhidieceză. *Emil Faust,* admin. paroh. în Veseuş (tr. Biei) a fost numit paroh. — Vineri în 5 Nov. Escelenţa Sa Mitropolitul a conferit sf. orduri ale hipodiaconatului şi diaconatului iar Luni în 8 Nov. în sărbătoarea st. Martir Demetriu va hirotoni de preoţi pe clericii abs. *Aron Moldovan,* din Turdaşul-rom. destinat pentru parohia Şilea-magiară, *Elie Magda,* din Hususău, destinat pentru parohia Hususău şi *George Vamoş,* din Giacoş destinat pentru parohia Moardăş. — Cu terminul de 15 Nov. 1909 se escrie concurs pentru ocuparea postului de învăţător la staţiunea docentală din parohia gr.-cat. *Galda-de-sus* în districtul protopopesc al Alba-Iuliei, staţiunea cantor-docentală din parohia gr.-cat. *Dumbrău* în districtul protopopesc al Arieşului, staţiunea docentală în parohia gr.-cat. *Ciachi-Gârbău* în districtul protopopesc al Dârgei, de docent ambulant în parohia gr.-cat. *Sotelec* cu filia *St.-Catalina—Dorna* în districtul protopopesc al Dârgei, pentru completarea staţiunii de învăţător al II. din parohia *Pintic* în districtul protopopesc al Făragăului şi staţiunea cantor-docentală din filia *Thiurea* a parohiei Gârbăul-unguresc în districtul protopopesc al Clujului.

Distincţie binemeritată. Aflăm cu multă bucurie, că Majestatea Sa a decorat pe vicarul *Alimpiu Barbulovici* din Şimleul Silvaniei, din prilejul jubileului său preoţesc de 50 ani, cu crucea de cavaler a ordului Francisc Iosif. — Trimitem cele mai călduroase felicitări vrednicului vicar.

Ştiri personale. D-l Aurel B. Gaja, profesor preparandial a depus cu succes examenul pedagogic la universitatea din Cluj, luându-şi diploma de profesor Felicitări..

Hymen. *Niculae Gârbea,* teol. abs. şi *Lucreţia Bercian,* anunţă serbarea cununiei lor, care se va celebrà Joi în 11 Nov. a. c. în biserica gr.-cat. din Vaidei.

— *Ioan Mâcser* teolog abs. şi *Emilia Agatsy,* anunţă celebrarea cununiei lor, care se va serbà Duminecă în 14 Noemvrie n. în biserica gr.-cat. din Timişoara (Fabric).

— *Niculae Olariu* şi *Veturia Radeş,* fidanţaţi.

Calendarul „Unirii". S'a pus sub presă şi are să apară cât mai curând Calendarul nostru cu un cuprins foarte bogat şi variat. În afară de partea calendaristică şi şematismul provinciei noastre metropolitane, cuprinde articole şi clişee privitoare la mişcarea culturală din anul din urmă, articoli de literatură frumoasă, poesii, folklor, biografii şi o îngrijită rubrică economică care se va continuà în anii viitori, cuprinzând de astă dată: Calendarul viierului (îndrumări practice privitoare la cultivarea viei). In fruntea calendarului să redă o parte frumoasă din *Biblia,* ce va apăreà în româneşte, cât mai curând. Preţul unui exemplar este 50 fileri şi comande se primesc la: Tipografia seminarială.

„Maghiarii şi naţionalitatea română". Sub acest titlu a apărut din peana dlui Nicolae Iorga o broşură informativă pentru străinătate asupra persecuţiunilor de tot soiul ce au să îndure Românii din ţara ungurească. Broşura de 45 pag. e scrisă în limba franceză şi formează partea primă din un memorial românesc editat de Liga română. Se povesteşte aici procesul dnei Vlad ordinaţiunile pentru catehizare; persecuţiile presei româneşti şi în apendice espulsarea dlui Nic. Iorga din Austria. Serviciile ce ne face în chipul acesta dl Iorga sunt nepreţuite.

Progresele aviaţiunii. S'ar puteà zice, că mai curund decât s'ar fi crezut ştiinţa a rezolvat chestia sborului prin aer. In Germania contele Zeppelin face furoare cu balonul său dirijabil, deşi baloanele acestea nu vor avea viitor, fiind şi prea mari şi prea scumpe. Splendide rezultate ajunge un francez cu numele Bleriot cu maşina s'a de sburat, care se aseamănă unei paseri mari cu aripile întinse. Primul succes l-a avut sburând peste canalul Mâneca, dintre Franţa şi Anglia. De atunci e chemat în capitalele mai mari spre a face esperienţe. In timpul din urmă a fost la Viena şi Budapesta, iar în săptămâna trecută a venit şi în Bucureşti. La prima încercare motorul a explodat. S'au comandat dela Paris alte două şi Dumineca trecută Bleriot a sburat în trei rânduri la hipodrom în prezenţa Reginei şi familii prinţiare şi a 100 mii oameni. In primul sbor, de durată, care a ţinut 10 min. 50 sec. a parcurs 9·700 klm. In sborul al doilea, de distanţă, a percurs 20 klm. în 17'23". In al treilea sbor, de înălţime, s'a urcat la 75 m. sburând 21'20". Publicul l-a aclamat foarte călduros, iar Majestatea Sa Regele Carol i-a acordat „Coroana României" în gradul de comandor.

Principii morale sau **etice ale religiunii creştine,** pentru şcolile medii şi institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu,* prof. de sf. teologie şi de religiune la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorităţii bisericeşti. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia şi Librăria Seminarului teologic gr.-cat. Preţul: 1·60+10 fil. porto. Se află de vânzare la Librăria Sem. teol. gr.-cat. din Blaj.

Epilepticii să se intereseze de Liga ce s'a înfiinţat cu ocaziunea congresului medicilor din Budapesta. Cei cari sufer să se intereseze de modul de cură al medicului Dr. Szabó Sándor Budapest, str. Nagy-korona 18, recunoscut ca cel mai bun şi mai cu efect. Fiecare să se adreseze direct acestui medic de renume şi i-se va face cunoscut metodul de cură. (61) 1—1

Am ultuit pentru o eventualitate 5000 de viţă de vie, de cele mai escelente specii. O mare parte e în al doilea an în şcoală. — Îmi sunt de vânzare. Doritorii o pot căpătà cu un preţ moderat. — Adresa la redacţie.

Ce e mai bun?

La tot cazul, decât ori-ce fel de untură de peşte, e mult mai bună Emulziunea-SCOTT fiind uşoară de mistuit, produce efect vindecător grabnic.

E mai bună şi pentru aceia, că o înghit cu plăcere şi aceia, cari de untura simplă de peşte s'au îngreţoşat.

Emulziunea-SCOTT

(50) 6—26

se prepareză numai din cel mai curat oleu de ficat de peşte ce se produce la Lofoten (Norvegia), — pentrucă acesta e cel mai nutritor în toată lumea.

La cumpărarea Emulziei, luaţi sama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Preţul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrăşă, opreşte tusa, regulează secreţiunea, şi opreşte asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici şi profesori contra **ofticei, guturaiului. tusei măgăreşti, scrofulei şi influenţei**

Fiindcă sunt imitaţiuni fără preţ se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche".**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveţia).

„Roche"

La ordin medical îl primeşti din ori ce farmacie

Preţul unei sticle 4. — cor.

(4) 31—35

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 10

Nu voim însă cu toate acestea să ţinem morţiş, că vederile acestor faptic meritoase vremuri medievale nu vor fi avut vre-o trăsură mai puţin nimerită: poate vor fi fost — la capătul epocii — cevaş mai exagerate, mai minuţioase şi eventual preastrăcurate prin prisma acelei profunde religiosităţi, de care erau străbătute veacurile acestea. Vor fi prea legat poate mintea omenească de cer rumpându-i legăturile cu pământul şi frumuseţile lui; vor fi fost păcate şi în dialectica încărcată poate de nuansări prea subtilizate, ori să ne uzăm chiar de lozinca duşmanilor: se va fi pierdut (încâtva numai!) „individul“ şi valoarea lui sub perspectiva unor idei prea înalte. Noi însă ştim prea bine, că valoarea „criticei“ preste tot cât e de puţin absolută, ba am puteà zice fără temere de exagerare prea mare, că critica aproape totdeauna are numai valoare relativă.

Peccatur intra et extra muros: drept consecinţă deci, în acelaş timp când concedem scăderile de mai înainte, nu putem să nu susţinem sus şi tare, că îndoit păcătuesc împotriva adevărului istoric aceia, cari nu văd soarele de umbră, adecă: mărind scăderile nu bagă în seamă vredniciile faptice şi n-au graiuri de recunoştinţă pentru ele.

Curentul de sănătoasă şi firească tranziţie istorică, care preterând unele subtilizări aşa zise şcolastice şi armonizând totodată sufletul omenesc cu lumea din afară, — va se zică curentul, care ar ti fost chemat să continue marea operă a prefacerii omenimii şi să zidească astfel mai departe pe temeliile puse de epoca de mijloc — a fost să fie *renaissance-ul:* puntea în spre evul nou.

Renaissance-ul are în vedere *ridicarea individului la valoarea lui adevărată.*

In locul privilegiilor de clase accentuiază *drepturile firesti; determină sfera de activitate şi demnitate a fiecăruia numai şi numai după vrednicia şi capacitatea personală,* semnalând astfel deja dela începutul veacului al XII-lea *Evangelia evului nou: libertatea şi valoarea individuală a singuraticilor şi prin ei a neamurilor, bazată pe vrednicie şi capacitate.*

Iată în scurte cuvinte o lozincă de aur, chiar nimerită şi pentru noi Românii ardeleni şi vremurile critice în cari ne svârcolim stinghericţi şi buimăciţi. Lozinca pomenită ar trebui afişată pe faţadele tuturor instituţiunilor noastre fie bisericeşti fie profane: *Treziţi-vă, căci e oară a 12-a! Deslegaţi cătuşele întunecatului despotism auctoritativ; moderaţi umilinţa oarbă: mama prostiei; nu omorâţi individualitatea, ci deschideţi porţile şi braţele buneivoinţe, fără excepţiune, pentru tot ce-i raţionabil, bun, demn şi motivat; judecaţi obiectiv; judecaţi conştienţios; îndrumaţi şi coregeţi, dacă e ce, cu dragoste şi loyalitate; fiţi marinimoşi şi pacienţi pe cât vă îngădue mintea rece şi sănătoasă; puneţi lenea şi frazele mari la o parte; depuneţi fariseismul; fiţi sinceri şi tot aşa şi lucraţi fără întrerumpere şi sprijiniţi pe cei ce cu bune intenţiuni se zolesc muncind; răsplătiţi după puteri şi vrednicie toată truda: mai vârtos aceea, care serveşte binele obştei mai înalte;* — iată garanţa viitorului nostru, ca neam, în astea vremuri de lumină şi pricepere!

Până când nu ne vom puteà impune eul nostru: în forma unui ponderos întreg: *superior* ca pricepere, *etic şi moral* ca putere şi valoare, nu ne vor folosi toate antişambrările „moderate“ şi apucăturile renegate duse azi până la scârbă.

Mântuirea noastră, ca popor prigonit de viforniţa vremii maştere, dar oţelit în nădejdea regenerării viitoare — are să mânece *necondiţionat din însuş interiorul nostru,* şi de fel din adjuncte externe, ceea ce ar fi un ce heterogen, abson şi nefiresc. — Dar să ne reîntoarcem!

Indemnul dintâiu pentru conceptele lozincei evului nou l-a dat studiarea productelor clasice greceşti şi romane de-o parte, iar de altă parte — şi aceasta mai vârtos — observarea frumuseţilor lumeşti şi ale naturei. Direcţiunea aceasta ar fi putut produce sigur o totală regenerare în ştiinţă, artă, şcl. căci pornise foarte bine — dar uitând să armoniseze lumea mare cu credinţa religioasă: a declinat în materialism. Şi aici şi-a îngropat prestigiul.

Doar şi nouă ne plac drepturile şi libertatea, şi ştim gustà farmecul din fire; *înţelegem* accentul sublim cu care ne grăeşte bobocul celui dintâiu trandafir ori amigdal în zori de mândră primăvară: chiar ca şi conul de zăpadă în vârful munţilor încărunţiţi; — murmurul de ploue, ce se isbeşte de geamuri în nopţi îndelungate: chiar ca şi clocotul cadenţat al râuleţului scăpat de sub linţoliul de ghiaţă pe câmpul liber înverzit; — viforul îngreunat de tunete şi fulgere: chiar ca şi cântecul de priveghitoare în tainice desişuri de boschete; — pompa orbitoare a colorilor tropicale: chiar ca şi strălucirea de argint a lunei palide; — tricăitul de grier în tăcerea înălţătoare a verii: chiar ca şi cântul cucului solitar pe clina de brădet şi ca şi zumzetul de albine în jurul florilor de colilie, garoafe şcl. — toate acestea le pricepe şi evangelia noastră creştinească; — căci pentru aceea le-a lăsat Dumnezeu ca să le putem luà de veci.

Scriptura însaşi ne spune, că cele nevăzute ale lui Dumnezeu, precum şi vecinica Lui putere şi dumnezeire se reoglindează din cele create şi văzute (I. Rom. 20), deci din lumea mare ce ne împresoară.

Şi aici au greşit humanistii, când — transplantând liberalismul păgân din operele clasice — au molipsit în germene o bună parte din rezultatele grandioase, pe cari le-ar fi putut produce renaissance-ul curat şi creştinesc.

Liberalismul extrem de greşit, ivit astfel între sfetnicii luminaţi ai renaissance-ului: se năsuià ca cu orice preţ să nimicească religiositatea şi bastinagiul ei: cavalerismul, pe cari *nu* puteau, ori nu voiau să le priceapă.

Ei aşteptau anume, ca pe ruinele acestora să se ivească zorile evului nou.

Neînţelegerile acute, ce se iscaseră astfel între elementul adânc religios şi îndărătnicia acestor apostoli fără Dumnezeu au provocat mai apoi o crâncenă luptă, care a durat cel puţin vre-o 200 de ani; ba în formă mai potolită mai curge şi azi.

Deja pela capetul veacului al XI-lea se impune imperios lipsa de a căutà un drum mijlociu spre a împăcà după putinţă teoriile şcolastice cu priceperea reală a oamenilor. Celebrul gânditor ai şcolasticei: Anselm dimpreună cu urmaşii se năsuiau din resputeri să paralizeze antagonismul acesta.

Mai vârtos în veacul XIII. băgaseră de seamă, că nivoul cercetărilor ştiinţifice, pe lângă resultatele mulţumitoare, a căzut şi într'o extremitate: dialectica discuţiilor anume într'atâta se subtilizase, încât priceperea firească a contimporanilor erà pe aci să nu se mai poată ridicà la minuţiositătile şi înălţimile ei ameţitoare.

Şi pe când cercetările şcolasticei acesteia se mişcau în sfere atât de înalte şi chinuitoare pentru o minte mai puţin disciplinată, mai comună şi mai reală — într'alta parte dorul după ştiinţă a îndemnat pe oameni să-şi caute un alt isvor de hrană sufletească pe care l-au şi aflat în operele poeţilor, retorilor şi istoricilor antici.

Acestea îi captivau cu atât mai mult, căci erau reale: mai apropiate de gândurile lor, tractau despre însuşi: „omul“ si natura ce-l împrejmueşte. Şi erà foarte firesc, ca deloc dela început să se oprească la clasicii greceşti şi romani — altcum nici că se puteà.

Mintea omenească toropită de atâtea ameţitoare sisteme filosofice, şi-a căutat mijloc de recreare. — Îi erà deja greu să pornească noui cercetări înainte; şi-a îutors deci cărarea pe spiţele vremii îndărăt: a scrutat unde s'ar desmeteci. Peste întreg evul mediu nu a aflat loc cuvenit; a înaintat deci anapoda mai departe şi aşa a dat de operele greco-romane. Studiarea acestora puteà fi o mare binecuvântare, dacă eroinicii scrutători nu scoteau din ele pe lângă realitatea gândirii cu frumseţa naturei şi duhul lor păgânesc un duh îndeosebi incompatibil cu toată atmosfera creştinească în care trăiau dânşii.

Astfel s'a putut întâmplà, că renaissance-ul cu vremea a reprezentat o lume întru multe privinţe diametrul opusă evului de mijloc. Căci: pe când lumea creştinească medievală e mai mult religioasă, decât reală, ceea a renaissance-ului se îmbată de frumuseţile pământului într'atâta, încât nu mai voieşte să ştie de cer.

Purcede înainte şi cucereşte cu timbrul noutăţii sale sdrobind în drumul său tot ce-i gând prea înalt-religios ori aproape de mărimea poruncitoare alui Dumnezeu.

Deviza ei e: lăsaţi individul omenesc să păşească liber în vieaţă, lăsaţi-l să iasc la lume şi să se manifesteze pe cât îl lasă puterile spre folosul tuturora.

Un mare cusur a avut însă devisa aceasta: a uitat să lege lumina minţii cu normele de credinţă şi moralitate. Armonizarea creştinismului cu literatura antică erà cea mai nimerită deslegare a întrebării: cum să-şi ocupe renaissance-ul locul în istoria

lumei medievale. — Cel mai mare apostol al renaissance-ului bine tâlcuit şi totodată prevestitor al evului nou: Dante, numai pe această basă a reuşit să devină armonia întrupată a acestor direcţiuni contrare.

El admiră natura, studiază pe Virgiliu ş.c.l., — dar în acelaş timp cunoaşte teologia lui Toma de Aquino Bonaventura; e om ambiţios şi liberal, dar ucenic zelos al lui Hristos şi Socrate deodată.

Sub condeiul lui s'a creat cea mai de seamă capod-operă a renaissance-ului: „Divina Comedie", care afară doar de Biblie şi opera lui Homer abia de mai are seamăn.

Dânsul a priceput frumseţa naturei, a observat şi exagerările evului de mijloc: cu lumea lui închisă şi poate şi îngustă într-o privinţă, cu convingerile lui geocentrice, cu formele lui reci, cu apatia lui faţă de realităţile lumei, cu părerile lui poate unilaterale ş.c.l., — dar nu şi-a eşit din ori, ci a rămas şi pentru mai departe *idealist împăcat cu Dumnezeu şi legea Lui* chiar ca şi înaintaşii săi Mussato şi Brunetto şi ca şi cellalt apostol din Firenza: Petrarca sonetistul, cărnia: îi e scumpă grădina chiar ca biblioteca, şi-şi armonizează fără greutate: iubirea celor din lume cu credinţa în Dumnezeu. El ştie cuvântă de dragoste, dar se ştie şi rugă şi trăeşte ales creştineşte: se scoală în toată noaptea la rugăciuni; Vinerea nu mănâncă decât pâne muiată în apă şi cinsteşte mult Vergura Preacurată.

(Va urmă).

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.
Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

La NAGYENYED
Com. Alsófehér

se adresează. cine doreşte a-şi procură varietăţi autentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueţi, etc.

Vite altoite

(49) 4—12

(calitate superioară)
viţă europeană şi americană cu şi fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit).

FISCHER u. Comp.
Pomi Viticultura

Prima pepinerie de viţă de vie pe

Târnava mică.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima şi cea mai deamnă de încredere şi mai bogată în specialităţi de viţă de vie, liferează:

Altoi de viţă

americană cu şi fără rădăcini în diferite specialităţi, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiţi a cere Preţcurent ilustrat!

În preţcurent se află **epistole de recunoştinţă** din toate părţile Ţării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-şi face comanda, poate să se asigure dela cunoscuţi, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiţionată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 3 - 20

Viţă altuită! *Viţă altuită!* *Viţă altuită!*

(55) 4 - 5

De vânzare:

Un cuant mai mare de altoi de viţă cl. I-mă, altuiţi în viţă americană (*„Riparia portalis"*) după metoda cea mai bună (altoirea în muşchi) în următoarele specii:

Soiuri pentru vin alb:

Rizling italian	(Olasz Rizling)	1000 bucăţi	= 200	cor.
Rizling de Rin	(Rajnai Rizling)	„ „	= 200	„
Goarneşi, Iordovană	(Iárdovány)	„ „	= 220	„
Traminer	(Piros tramini)	„ „	= 200	„
Galbini	(Mézes fehér)	„ „	= 200	„
Rulendi	(Ruländer)	„ „	= 200	„
Şmighiră	(Som, Furmint)	„ „	= 200	„
Ezerjó		„ „	= 200	„
Bacator		„ „	= 200	„
Silvan verde	(Zöld Szilvány)	„ „	= 200	„
Graşi	(Kövér Szölő)	„ „	= 220	„
Semilon Blank		„ „	= 200	„
Slancamenca	(roşie)	„ „	= 240	„
M. Croquant		„ „	= 220	„
Mustoşi	(Mustos fehér)	„ „	= 200	„
Mestecaţi	(Vegyes)	„ „	= 200	„
Altoi cl. II.		„ „	= 80	„

Soiuri pentru vin roşu:

Burgundi mare	(Nagy Burgundi)	100 buc.	= 200	cor.
Lugojană neagră	(Nemes Kadarka)	„ „	= 200	„
Carbenet frank		„ „	= 200	„
Merlot		„ „	= 200	„

Soiuri de desert (csemege):

Chasselas blanck croquant	(alb)	100 bucăţi	= 22	cor.
Chasselas rouge croquant	(roşu)	„ „	= 22	„
Chasselas Napoleon	(alb)	„ „	= 22	„
Muscat Lunel	(alb)	„ „	= 28	„
Muscat Otonel	(alb)	„ „	= 30	„
Muscat Hamburg	(negru)	„ „	= 30	„
Muscat Passatutti	(alb)	„ „	= 24	„
Kosuth Lajós	(alb)	„ „	= 30	„
Milenium	(alb)	„ „	= 30	„
Oriaşul de Genua (Genua óriás)	(alb)	„ „	= 40	„

Altoi de 2 ani; bucata costă cu 4 fil. mai mult.

Viţă americană (sălbatică): *circa: 1000,000 bucăţi (loze).*

Riparia portalis clasa I-mă dela 6 mm. în sus groasă 45 cm. lungă	—	1000 bucăţi	= 16 cor.
Rupestris monticola — — — — — —	—	„ „	= 20 „
Riparia portalis cl. I-mă dela 6 mm. în sus groasă 120 cm. lungă (din care se pot face 3 bucăţi) (altoi	—	„ „	= 48 „
„ „ cu rădăcină — — — — — —	—	„ „	= 40 „
Viţă nobilă (europeană) dela 6 mm. groasă 45—50 cm. lungă mai multe soiuri)	—	1000 buc.	dela 8 cor. în sus.

Aceia cari au trebuinţă de viţă salbatică pentru altuit, sunt rugaţi aşi face comandele cel mult până în 10 Noemvrie 1909 şi totodată a-mi face cunoscut cât de lungă să fie tăiată; după 10 Noemvrie preţurile viţei sălbatice se vor urcă (ridică). La comandă rog, a se trimite 1/3 anticipaţiune, adresa să se scrie ligibil indicându-se posta sau staţiunea căii ferate. Pachetarea să va face cu îngrijire socotindu-se spesele proprii. Reclamaţiunile să-i-au în conziderare dacă sunt făcute inmediat după primire. La comande mai mari vând şi pe cambiu pe lângă cavenţi buni, terminul solvirii 1 Octomvrie n. 1910.

Sâncel—Szancsal, u. p. *Balázsfalva.*

Ioan Bărbat,
înv. producent de altoi.

Babeş-Bolyai University Library Cluj

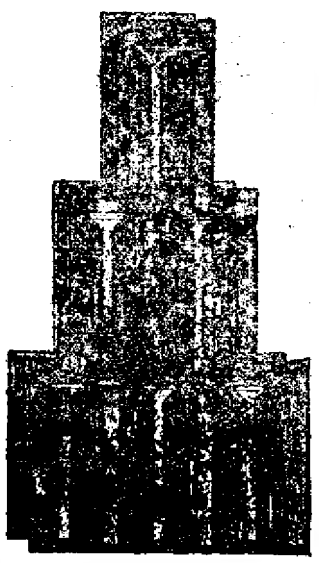

Țigla Bohn de Nagykikinda.

In propriul interes.

Primește numai țigla **BOHN**

din **Nagykikinda** și **Zsomboly** respingând ori ce altă țiglă de calitate inferioară pentrucă numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mustre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 16—?

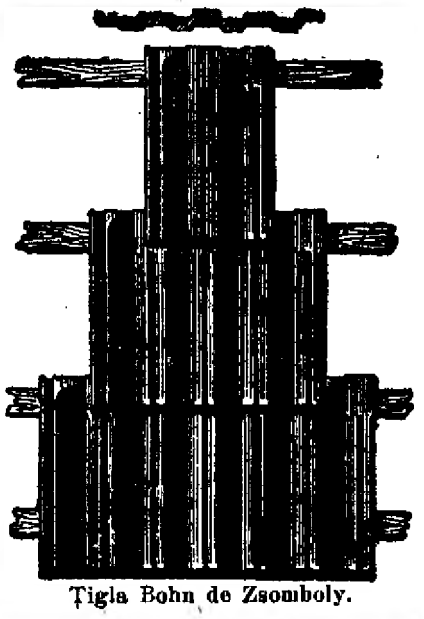

Țigla Bohn de Zsomboly.

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de **Buziaș**

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(35) 9—12

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 49—52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria) liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 49—52

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (46) 48—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o laturi prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu (45) 48 - 52

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95,816.412 coroane.	9,882.454 coroane.

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 13 Noemvrie 1909.** **Numărul 44.**

IDEA CREȘTINĂ.

(+) In chaosul neputincioaselor svârcoliri a partidelor maghiare, cari se învârt ca pisica în jurul păsatului fierbinte al crizei, se ivește. Zilele trecute, un moment, care ni-se pare ca o rază de lumină: organizarea *partidului creștin-social.*

Asta înseamnă *aplicarea ideii creștine în politică.* Nu se poate, ca să nu salutăm acest moment fenomenal, care-și aruncă înainte razele, ca un luceafăr de dimineață, ce prevestește apropierea zilei, răsăritul soarelui.

Falimentul total al coaliției nu face decât să încadreze acest modest, dar mult făgăduitor început, spre a-l scoate mai luminos la iveală.

Ce este criza de acum? Nimic alta decât falimentul fatal al coaliției. Ea s'a născut din pat nelegiuit, trebuià deci să ajungă la acest sfârșit puțin glorios. Partidele, din cari se compuneà au răpus *liberalismul* — proclamând *naționalismul.* Proclamarea acestui principiu erà tendențioasă; țintеà la acoperirea rușinei, ce partidele, cari s'au ridicat împotriva factorului suprem în stat, o pățiseră în acea celebră zi de toamnă, când au fost așa de frumos concediate de Majestatea Sa. Și ca să se poată susțineà, cât de cât acel *naționalism,* sub a cărui flamură s'au scutit eroii „luptei naționale" prefăcuți în detentorii puterii, au trecut dela naționalism la la cel mai cras *șovinism.* Noi am gustat și mai gustăm fructele amare ale acestei direcțiuni.

Șovinismul este o exagerațiune a ideii naționale; este o nedreptate, este păgânătate.

Tot așa erà și *liberalismul.* Sub farmecul *libertății* s'au ascuns cele mai detestabile porniri.

In filozofie *liberalismul* s'a prefăcut în materialism omorâtor de ideal și dușmănos, pornit contra credinței contra ori cărei concepțiuni transcendentale și spirituale.

In artă și *literatură* liberalismul s'a dovedit sensualism și pornografie.

In *economie* s'a prezentat ca un Ahasver protejat, exploatator nemilos și nepedepsit, al tuturor celor slabi, neștiutori și neapărați; liber a estorcà cu usura, a înșelà cu mărfuri și a corumpe cu *alcool.*

In *societate* liberalismul s'a încuibat în logele francmasonice, tainicile conventicole din cari au pornit toate atacurile pornite în numele *luminării* și toate intrigile țesute contra tuturor celor osândiți exploatării liberale.

In epoca aceasta tot ce erà creștinesc, abia s'a *tolerat,* pentru a fi ținta sarcasmului, ironiilor și batjocurilor unor îmbuibați și privilejați ai sorții. Tot ce erà necreștinesc s'a *emancipat,* s'a *recipiat,* în mod solemn, pentruca să-și poată cu atât mai ușor face slujba sa anticreștină.

A fost o epocă urâtă aceasta în care s'a abuzat de cel mai frumos principiu al civilizației, de cel mai scump patrimoniu al omenimii, de *libertate.*

La noi, prin această țară a libertății, libertatea s'a proclamat totdeauna cu o rezervă, cu o condiție, ca și drepturile omului.

„Minden ember legyen ember és — magyar" — erà deviza în aurora libertății, la 1848. Și această deviză s'a variat în tot timpul până azi.

Astfel s'au batjocorit și celealalte principii, cari constituesc triumful luptelor culturale: *egalitatea* și *frățietatea.* Și-am ajuns la *șovinismul* urât al zilelor noastre. „Șovinismul" menit să mascheze deruta *naționalismului* îngâmfat, pretențios și privilegiat, care tocmai adevărata ideie națională o desprețuește și o perzecută — la alții.

Din mijlocul acestor porniri desănătate se ivește acum un curent nou, care isvorește din idea creștină.

Dându-și seamă de necesitățile timpului el se prezintă ca un curent social: *creștin* și *social.* Adecă vechiu și nou; străvechiu și modern. Adevărurile veșnice se aplică la toate necesitățile temporale. Idea creștină este o comoară de adevăruri absolute, din care toate vremurile și toate neamurile și-au putut luà, fără să o scadă, tot ce le-a trebuit pentru îmbunătățirea vieții lor.

Azi, când materialismul și tirănia plutocrației, exploatând pe cei mici, dar muncitori, a provocat social democrația internațională și anarhia, tot *idea creștină* este și rămâne singura soluțiune salvatoare. Idea creșină singură poate opri lăcomia capitalului și poate moderà furia proletarului, impunând unuia *umanitate,* pe temeiul dragostei deaproapelui, iar celuialalt arătându-i, că nu numai cu pâne trăiește omul, și că nu numai de trup, ci și de suflet, trebuie să ne îngrijim.

Idea creștină singură mântuiește, în mijlocul internaționalilor legați cu interesele materiale, comorile ideale ale națiunilor, tradițiile, moștenirile spirituale, limba și legea națională, susținând în acelaș timp frățietatea cea adevărată între oameni, ori de ce neam ar fi.

Față cu *Ferreriștii* de azi Dreyfusardi de ieri, pentru cari tricolorul național e o zdreamță feștită, aninată într'un par, oștirea o ceată de ucigași, și patria o ideie stupidă — idea creștină, pornind din sentimentul firesc al evlaviei fiești, păstrează cultul strămoșilor, cinstea numelui familiar, conceptul concretizat așa de viu al națiunii, și diferențiând omenimea, după cum însuș Dumnezeu a diferențiat-o în națiuni, o unește ca umanitate prin frățietatea ce trebuie să stăpânească pe pământ între fii aceluiaș Părinte ceresc.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Idea creştină *conservă* toate cele bune, *desvoaltă* aptitudinile fiecărui neam — talanţii, cari li i-a dat Dumnezeu, — *respectă* drepturile înnăscute, naţionale şi omeneşti, *consacră* proprietatea, împintenind munca, alină suferinţele şi durerile fatal legate de o mână de ţărână, în vieaţa asta pământească, — pe care caută cu toate mijloacele civilizaţiei s'o uşureze şi să o îndulcească.

Idea creştină tâmpeşte urile, domoleşte patimile, resoalvă conflictele, lucrând pacea, intru frica Domnului, spre a rodì roadele bunăstării morale şi materiale, din cari să se împărtăşească toţi, în egalitate, frăţietate şi libertate.

De acestea principii creştine s'a condus poporul nostru totdeauna. Cu acestea s'a hrănit în vieaţă; acestea l-au susţinut, ca să rabde în muncă, să aştepte în linişte, să spereze cu credinţă tare întru biruinţa dreptăţii.

El n-a atăcat nici când, dar s'a apărat totdeauna cu statornicie; şi se va apără cu nădejde, adânc convins, că cu noi este Dumnezeu şi dreptatea.

Tocmai de aceea ne bucurăm, când zărim o licărire de lumină şi în chaosul taberei celor tari şi mari. Şi salutăm aplicarea ideilor creştine în conducerea şi cârmuirea statului. Ungaria prin ideile creştine s'a întărit la întemeierea sa şi numai prin creştinătate se poate regenerà. Regele Ştefan cel sfânt din idea creştină a scos mărturisirea adevărată pentru Ungaria şi atunci, şi acum: *„regnum unius linguae fragile ac imbecille.“*

În preajma Sinodului.

II.

Chestia însă care agită mai mult preoţimea noastră este chestiunea fondului preoţilor deficienţi şi a fondului arhidiecezan viduo-orfanal.

Importanţa acestei chestiuni a recunoscut-o şi Venerata Superioritate, când a pus-o în locul cel dintâi în programul Sinodului, ca pe una „care cu drept cuvânt preocupă în măsură foarte mare interesul Veneratului Cler arhidiecezan“, — şi ea s'a vădit de atare şi prin multă discusiune de care a fost tractată în coloanele foii noastre.

Să nu se creadă, că voim să preocupăm hotărârile fiitorului Sinod, când în puterea chemării noastre de organ bisericesc, ţinem să ne spunem şi noi părerea asupra singuraticelor puncte din programul Sinodului. In special asupra acestor două fonduri, resumând feliuritele păreri esprimate în foaia noastră, am dori să scoatem la suprafaţă pe cea mai bună. Veneraţii părinţi sinodali vor hotărì după cum înţelepciunea şi prudenţa le va dictà Noi vom exprimà numai câteva păreri principiale.

Statutele fondului preoţilor deficienţi au fost reformate pentru întâia oară la 1899. Infiinţarea acestui fond s'a făcut, de abia cu 20 ani înainte, când marele Mitropolit Vancea, a cărui inimă eră întreagă a Clerului de sub ocârmuirea sa preaînţeleaptă, i-a pus bază cu donaţiunea de 5000 fl. Nu vom cercà să luăm la discuţiune paragraf de paragraf, ci numai asupra alor două puncte ne vom spune părerea noastră: taxele, ce sunt de a se plăti şi penzia ce e de a se dà.

Statutele din 1889 în alineatul ultim al §. 3 enunţă, că după regularea congruei „taxa se demăsură în 2% după congruă şi salariu.“

Dispoziţia aceasta statutară, deja dela regularea congruei, s'a aflat de neîndestulitoare. Presupunând stabilitatea congruei, venitele actuale ale unui preot sunt calculate în 1600 şi 800 cor. după cualificaţia fiecăruia. Ce sunt dară acestea 2%? aproape ca şi până acum, mai nimica. Din feliuritele păreri exprimate asupra acestui punct, mai generală şi mai acceptabilă s'a arătat a fi aceea, ca taxa să fie de 5%. Vor fi, se înţelege unii, cărora li-se va păreà şi cuota aceasta prea mare, ori prea mică. Majoritatea o găseşte de potrivită. Cei cari o află de prea mare, nu-şi dau seamă, că cu taxe de 8—16 cor. anual nu se poate ajunge niciodată la penziuni de sute şi mii de coroane şi nici nu se gândesc, că procentul acesta nu priveşte numai pensionarea deficienţilor, ci o parte anumită se trece în ajutorarea văduvelor şi orfanilor de preoţi, a căror număr e de câteva sute. Greşesc şi ceialalţi, cari ar dori să se plătească un procent mai mare, nesocotind, că 80 sau chiar şi 40 cor. e o sumă destul de însemnată, când se incassează dela sute de preoţi. E rău numai aceea, că nu s'a luat de mai de mult.

In legătură cu chestia aceasta ar fi şi aceea, dacă preoţii cu mai puţină cualificaţiune, n-ar puteà fi constrânşi să plătească şi ei anual 80 cor.? Credem, că siliţi să nu

FOIŢĂ.

O numărare interesantă.

Câtă alergare după lucruri nouă! Cât neastâmpăr! Va gândiţi poate la Blériot? Eu mă gândesc la Aitken. Aitken e scoţian şi s'a pus să numere firele de prav din aer. Ce lipsă a avut de ele? A vrut să le ştie, şi poate şi mai mult a vrut să ne arete, că se poate.

Firește nu le-a numărat de-adreptul. Doar a-ţi văzut sulul de prav din chilie luminat de razele de soare şi ştiţi, că firele se mişcă asemenea furnicilor din furnicar, ne stând să le numeri. Dar Aitken le-a silit să steie. Le-a umezit şi umezeala le-a făcut leneşe, greoaie. Le-a umezit, dar nu cu apă stropită asupra lor, ci cu vapori de apă aflători în aer. Ei! dar vaporii din aer sunt nevăzuţi. Pravul încă îl mai vezi în razele de soare, vaporii de apă nici în raze. E mare îndrăzneală să vreai să umezeşti ceeace abia vezi prin ceeace nici nu vezi. Inainte i-am fi zis, că-i nebunie, acum după ce i-a succes, nu-i mai putem.

Aitken ştià, că vaporii de apă din aer, ca să se prefacă în beşicuţe de negură sau de nori, au lipsă de firicelele de prav. Până ce e cald, nu le au grija, dar când aerul să răcește, vaporii se adună în jurul câte unui fir şi formează globurele mici, asemenea beşicilor de săpun, dar neasemenat mai mici.

Ceea ce natura face de sine după rânduiala Celui ce a zidit-o, Aitken voià să facă prin răcire măiestrită. Prav erà destul ori unde în aer, vapori încă sunt de a gata, şi aşa tot ce aveà să facă, erà să răcească aerul într'un loc închis, silind vaporii să se adune în jurul firicelelor de prav, şi să numere beşicuţele formate pe calea aceasta. Beşicuţele le-a numărat cu sticlă măritoare adecă cu microscop, şi dacă nu s'a înşelat la numărare, într'un centimetru cubic adecă într'un degetăreł de aer se află sute de mii şi uneori chiar milioane de fire mici de prav. In aerul din sate şi oraşe sunt mai multe firicele ca în păduri, pe dealuri şi mai ales pe munţii înalţi, depărtaţi de locuinţele omeneşti. Iarna a găsit mai puţine fire de prav în aer. Cred, că nu mai este lipsă, să se spună, pentruce.

Când plouă sau ninge, firele de prav în aer se împuţinează în măsură mare, căci ploaia şi ninsoarea le aduce iară pe pământ. Când tina se uscă, pravul mai mărunt se ridică iară în aer. Aşa îi este soartea, să fie trestia neîncetat bătută de vânt. Aerul îl ridică în sus, ploaia şi neaua îl aduce în jos. Pe pământ e călcat în picioare, în aer pribegeşte fără odihnă, fără încetare.

In oraşe cu fabrici pe lângă pravul de nisip se mai ridică roiuri întregi de prav de cărbuni. Firicelele de cărbuni ajută şi ele la condensarea vaporilor de apă din aer, la formarea negurei şi a norilor. Las, că amestecul acesta de prav şi de cărbuni formează o ceaţă aproape neîncetată deasupra oraşelor, dar mai pricinueşte neguri dese. Cum fabricile neîncetat respiră fum, fără ploi şi neauă oraşele mari ar fi osândite să îşi ea rămas bun dela soare. S'a socotit, pravul de năsip şi de cărbuni, sau murdăria căzută din aer la o ninsoare de 3—4 milimetri, ceea ce e destul de puţin, şi s'a aflat, că pe o suprafaţă de un metru pătrat face 1·2 grami, încât pe un hectar (cam 1¾ jugere) se vin 12 chilograme de prav şi firicele de cărbuni. Cam multicel!

Veţi zice poate: ce înţeles au toate cercetările acestea ale ştiinţei? Dacă suntem siliţi să respirăm aerul, cum îl avem, pentru-ce să mai cercăm câtă murdărie este în el? Dar ceva bine poate să urmeze şi de aici: dacă nu erà ştiinţa, azi nu am pune atâta preţ pe curăţirea apei, unde este de lipsă, pe ozonarea ei.

Cunoaşterea murdăriei aerului poate aveà de urmare curăţirea lui. Cum? Vadă alţii, cum. Nu se plăteşte să ne batem capul, când vom putea-o luà gata dela alţii. De altfel dacă Aitken a răcit aerul dintr-un loc închis şi a silit vaporii să curăţească pravul din el, pentru-ce nu s'ar puteà face lucrul acesta şi într-o chilie. Va fi mai greu, va fi mai cu cheltuială, dar ce se poate în mic se va puteà şi în cvant mai mare.

fie, fără să le permită, că de voiesc să beneficieze şi ei de penzie mai mare, să poată plăti atâtă, cât plătesc preoţii, absolvenţi de teologie. Sentimentul creştin frăţesc ne îndeamnă la aceasta.

Primită odată ştergerea aceasta de deosăbire între preot şi preot, se resoalvă uşor şi chestia sumei de penzionare.

Paragraful 14 determină, că poate fi trecut în deficienţă preotul, care a servit 45 ani. Încă în Sinodul trecut li-s'a părut multora prea mare acest termin şi poate, că şi acum se vor află unii, cări vor cere reducerea la 40 ani. Greşesc cei ce o doresc aceasta. Întâi, pentrucă nu stă comparaţia unui preot cu un funcţionar ce zilnic stă la masa de scris, şi a doua, pentrucă nu se gândesc cât de mare ar fi numărul acelora, cari ar puteà să se penzioneze. Dacă ne gândim cu toată luarea aminte, aflăm de sigur, că e potrivit acest termin.

Ce priveşte cuantul ajutoriului anual, ar puteà să se discute, dacă e timpul potrivit ca suma de ajutorare să se ridice, şi dacă va fi lipsă şi pe viitor de trei clase de penzionare.

Părerea noastră e, ca şi pe viitor, să se susţină clasele, pentrucă şi pe viitor, vor fi de pildă funcţionari în gremiu cu venit mai mare de 1600 cor. şi protopopi de asemenea.

Şi dupăce în citatul §. 3. se pomeneşte congrua şi salarul, natural, că şi protopopul şi funcţionarul vor aveà de plătit mai mult ca preotul.

Ce priveşte cuantul ajutoriului, natural, că şi acela va trebui să se ridice şi anumit dela 4, 6, şi 8 sute coroane la 6, 9 şi 12 sute coroane. Ridicarea aceasta o permite chiar creşterea fondului, fiind evident chiar din socotile publicate în cercular, că aproape an de an se capitalizà câte 5000 cor. din partea disponibilă pentru deficienţi. Şi apoi ridicarea acestui ajutor o reclamă şi împrejurările actuale şi situaţia preoţimii, pentru care e tare neînsemnat un ajutor de 400 cor. anual.

Acestea ar fi dorinţele, pe cari le-am scos din multele discuţii publicate în foaia noastră asupra acestei chestiuni. Împlinirea lor o aflăm de uşoară, pentrucă preoţii nostri, niciodată nu s'au gândit la sine atâta, cât mai mult la văduve şi orfani. Şi chiar de aceea, modificările dorite celuialalt fond vor fi mai grele de împlinit.

Ultima împărţire de ajutoare pentru văduve ne arată 153 poziţii, cărora s'a dat 30 mii cor. în cifră rotundă. Un orfan fără părinţi a luat 87 cor., o văduvă a primit 174 cor., iar un orfan cu mama împreună n-a primit decât 232 cor.

Într'adevăr suma aceasta e neînsemnată şi aceasta doare mai ales pe preoţi. Dară să ne gândim, că înainte numai cu 20—25 ani, taxa ce o solveau preoţii pentru augmentarea acestui fond eră de 1 fl. pe an şi că numai dela înfiinţarea fondului deficienţilor i-se dă fondului văduvelor două din trei părţi a taxelor solvite, adecă 20 mii cor. şi mai bine pe an. Când taxele acestea vor creşte cum se speră, le creşte nesmintit în proporţie, şi ajutorul. Dar pentru aceasta trebue timp şi răbdare. Se vedem cu toate acestea, ce s'ar puteà face şi aci.

Mulţi îs de părerea, că e nedreaptă taxa, ce au să solvească clericii, cari se căsătoresc cu fete, cari nu-s de preoţi, dar greşesc. Nedrept e, când astfel de preotese rămân văduve după 5—10 ani şi fondul trebue să le plătească câteva sute de coroane pe an, fără ca părinţii lor să fi contribuit ceva la augmentarea acestori fonduri. De aceea aflăm de mai recomandabilă propunerea acelora, cari susţin taxa de cununie de 200 resp. 400 cor. A o mai ridicà nu credem a fi consult, s'ar puteà însă obligà fiecare preot tinăr, să solvească în favorul acestui fond la începutul carierii sale o taxă de 100 cor., odată pentru totdeauna. Câteva mii pe an ar fi o bună achisiţie.

Dupăcum e evident din ultimele socoţi ale acestui fond, averea fondului se clasifică în averea neatingibilă şi disponibilă. Capitalul celei dintâi a ajuns la cifra de peste 415 mii cor., şi creşte anual cu taxele de cununie, venitele intercalarii ale parohiilor, din dăruiri şi din $^{2}/_{10}$ a tuturor celoralalte venite. Credem, că ar fi destulă augmentarea acestui fond neatacabil cu venitele prime, celealalte venite de $^{2}/_{10}$ cari anual încă se ridică la suma de 5000 — să se suprime şi toate acestea venite, cum şi partea care nu s'ar fi împărţit ca ajutoare în un an, să treacă la fondul disponibil al anului următor.

Iar cât pentru îndreptăţirea de a primi ajutoare din acest fond, mai întâi văduvele şi orfanii ar trebui grupaţi după clasa în care a plătit preotul respectiv şi apoi după anii de serviciu.

E nedrept credem noi, ca o protopopeasă văduvă, care a avut să trăiască mai mult la oraş şi care a dat o educaţie mai superioară familii sale, să primească atâta penzie cât şi o preuteasă din un coiţ retras. De asemenea e nedrept, ca o văduvă, a cărui bărbat a servit 30—40 ani şi astfel a plătit mii de coroane, să se împărtăşească în aceeaş măsură ca şi una, care a rămas văduvă după 5—10 ani de căsătorie. Dreptatea şi ecvitatea cere o mai justă împărţire.

Terminăm aci rugând pe veneraţii părinţi sinodali a consideră scrisele acestea, ca efluxul sbuciumării preoţimei rurale pentru asigurarea unui viitor mai bun familii rămase fără conducător, şi unor zile mai liniştite, după zeci de ani de muncă şi trudă adese nerecunoscută.

Să fim sinceri! Preoţimea dela sate îşi îndreaptă spre acest sinod toată nădejdea sa şi pentru preoţi mai cu seamă resolvirea fericită a chestiunii acestor două fonduri, e tot ce aşteaptă şi doresc. Să li-se deie mângăierea aceasta spre ai aveà totdeauna slujitori sinceri şi credincioşi Altariului şi Superiorităţii puse de Dumnezeu.

Din cercetările lui Aitken poate să mai urmeze şi alt bine. Dacă la ploaie să recer: vapori de apă, fire de prav, şi răceală, e dată putinţa să ne facem ploaie şi sănin după trebuinţă. Când nu ne trebuie ploaie, vom adună firele de prav din aer, ori măcar le vom împuţină; iar când vom voì să ploaie, cu baloanele şi cu maşinile de zburat vom lifera aerrului prav şi dela polul nordic, cel sudic încă nu-i descoperit, răceală. Va merge greu? Meargă cât de greu, numai meargă. Cu tunurile şi cu dinamită am cercat, adecă au cercat-o alţii, şi nu a mers nici mai cu greu. Pecum se vede sunetul nu spărie vaporii de apă, le trebuie altă poruncă La frig, să vede că-i poartă mai multă frică. De frig se adună, şi adunându-se se condensează. Aşadară frig să le dăm, nu puşcături de tun, nu esplosiuni de dinamită. Frig şi prav, când li prea cald şi nu au nici prav destul. Esperimentele să se facă întâi în loc închis spre ex. cu aerul dintr-o chilie. Dacă va succede să se facă ploaiea aici, încercările se vor continuà cu aerul din afară.

E adevărat, că esperimentele costează bani, dar dacă va succede să se facă ploaie măiestrită, taxele puse pentru ploaie încă vor aduce bani. De altfel cred că din pungi române nu vor eşì bani pentru esperimente de acestea. Suntem şi prea săraci şi prea puţini întreprinzători, decât să mă tem că prin ideile acestea aruncate în grabă pe hârtie, voi periclità capitale de bani românești Dacă la aiţii nu le-a succes să înduplece pe oamenii noştrii, ca să-şi scoată banii depuşi la băuci şi să-i eloace în exploatări de păduri, în utilizarea puterii apelor de munte, spre scopuri industriali, cred că cu atât mai puţin vor fi ispitiţi să şi-i eloace în esperimente de numărat firele de prav şi de făcut ploaie măiestrită.

eu.

Haz.

La ceasornicariu.

Un ţăran mergând la ceasornicar, vrea să-şi iee şi el un orologiu. Zice dar către ceasornicar:

— Dă-mi, fii bun un cias.

Ceasornicarul: Bucuros. Poftim. (Şi-i pune înainte mai multe). Am ceasuri bune şi frumoase. Ăsta de aici e 12 coroane, cesta de ici cu 20 cor.

Cumpărătorul: Hm! Ce deosebire mare! Douăzeci de coroane? Dar uite e tocmai pe tocmai ca cestalalt!

Ceasornicarul: Aşai la părere Dar precum e deosebire între om şi om, aşa e şi aci între ceas şi ceas: Ăsta de 20 cor. de-i mai scump apoi să ştii că umblă cu mult mai iute!...

Pentru biserica din Cluj*).

— *Idealism practic.* —

Într-un număr al „Gazetei Transilvaniei“ (223) d-l A. P. Bănuţ caută să ne întărească credinţa despre o pornire sănătoasă ce s'ar ivì în mijlocul neamului nostru, şi care ne-ar pregătì o eră nouă: *era idealismului practic.*

Nu vom urmări ideile dlui Bănuţ premise conclusiunilor sale optimiste, constatăm numai, că pentru întemeierea părerilor sale nu poate aduce decât fapte isolate, ale unor suflete generoase de ici colea.

Fapta d-lui Eug. Bianu, dărnind 6000 cor. pentru mântuirea şcoalei din satul său; lăsământul frumos rămas după Dr. Mera, Dr. Anca, vicarul Deac dela Năsăud, şi Titu

*) Întârziat prin îmbulzeala manuscrisului din numărul trecut. De atunci a publicat şi „Gazeta Transilvaniei“ un articol entusiast semnat *A-Dela-scurta*. Dar reflexiile ce le facem nu pierd prin aceasta nimic din valoarea lor.

Red. „Unirii.“

Henghe, doctorul din Sătmar, sunt tot fapte frumoase, strălucite, cari încununează numele pomenite şi cari se vor pomeni încă mult. Dar.... este un dar.

Nu observi, scump confrate, ce isolate şi rari sunt faptele acestea? Nu vezi ce sărituri grozave trebuie să faci pentru a le adună: Din Făget pân la Sătmar, din Năsăud, pân la Şiria?!

Cum rămânem cu ceialalţi mulţi? Unde este, o acţiune generală, o pornire de obşte în acest sens al sufletelor alese?

Bine ar fi, Doamne, şi timpul ar fi ca idealismul nostru să nu fie ideologie, ci să fie un idealism *practic*. Dar mai întâi trebuie să fie *idealism*.... Şi tocmai asta pare că ne lipseşte.

Ne-am prea închis fiecare în căsulia îngustă a eului său. Fiecare ins, fiecare clasă, fiecare sat, fiecare ţinut. Porniri largi generoasă nu să mai văd. Ideile mari, motivele pornirilor ideale, nu prind.

Sau da? Vom vedea. Iată aici e un prilej. S'a pus la ordinea zilei *idea unei mari biserici române în Cluj*. Înşişi Arhiereii bisericii române unite cu Roma — reprezentanţii fireşti ai unei mari jumătăţi a poporului nostru, — întruniţi în conferenţă, la centrul venerabilei metropolii, în istoricul Blaj, au consacrat această idee. S'a lansat un circular călduros sub numele In. P. S. Mitropolit Dr. Victor Mihalyi de Apşa. S'a publicat şi în foi; s'a comentat.

Ei bine, unde este ecoul? Unde este presa? Unde steagul presei noastre, venerabila „Gazeta Transilvaniei" care proclamă să ne desbrăcăm de *„balastul ideolog-romantic, caracteristic epocei poreclite a entusiaştilor"*...?

Singură „Tribuna" a luat o notiţă, scurtă, dar călduroasă, despre importanţa unei biserici mari în Cluj, încolo întreagă ziaristica, afară de „Unirea", face un idealism de tot practic — tace....

Dar ca să fim drepţi, trebue să recunoaştem că şi „Gazeta", chiar în articolul ce discutăm, a amintit de biserica din Cluj. Iată cum. Enumerând faptele cari ar dovedi, că într-o lună de zile s'au jertfit la noi pentru scopuri culturale vre-o 300,000 cor. autorul, Dl A. P. Bănuţ, scrie:

„Biserica de sigur măreaţă, ce se va înălţă falnică într'una din pieţele principale ale Clujului a primit câteva mii de coroane ca daruri dela Vlădicii noştri uniţi."

Atât. Trebuie să spunem însă, că pe cât cunoaştem noi, lucrul nu stă tocmai aşa. Aici s'a făcut cel puţin o *anticipaţie*,

Până acum singur I. P. S. Mitropolit a dat pentru biserica cea nouă din Cluj 1000 cor. Dar autorul a voit se pare să anticipeze ceva, ştiind că s'au lansat circulare în favorul acestei biserici. care trebuie să fie un monument de cinste al bisericii române în mijlocul Clujului. Nu ne îndoim negreşit că Vlădicii noştrii uniţi vor dă câteva mii de coroane pentru un scop ca acesta. Vlădicii noştri totdeauna au dat şi vor mai dă, şi la Cluj, şi pretutindenea, căci din multe părţi li-se cere

Dar e vorbă, ca să dăm odată *toţi*, chiar toţi dela vlădică până la opincă, Să înţelegem cu toţii ce înseamnă un monument grăitor într-un oraş ca Clujul, în care doar petrile de vor puteà grăi, neturburate, *despre* noi şi *pentru* noi; şi înţelegând să ne dăm partea fieştecare. De asta e acum vorbă, şi asta trebuie presa noastră să o propage în toate părţile. Acesta ar fi un adevărat *idealism practic*.

* * *

Ilustritatea Sa *Episcopul Vasile* al Lugojului publică sub nr. 2525—1909 întreg circularul dat de Iu. P. Sfinţitul Mitropolit pe care-l însoţeşte apoi cu aceste părinteşti cuvinte:

„Amăsurat promisiunei Noastre date la conferenţa episcopească ţinută în Blaj, în 6—8 Sept. a. c. cu aceasta lăsăm Fraţilor purtători ai oficiilor parohiale, ca să urmeze în tocmai dispoziţiunilor cuprinse în Circularul arhidiecezan de mai sus, iar banii colectaţii pe lângă conspectul nominal al piilor oferenţ să-i subştearnă direct la Cassa Centrală diecezană gr.-cat. de Lugoj, — până la 31 Dec. n. a. c. când apoi de aici suma generală colectată se va espedà Curatoratului bisericesc din Cluj."

CORESPONDINŢE.

Scrisoare din Viena.

Sfârşitul lui Octomvrie.

(Vieaţa religioasă.) Luna lui Octomvrie e luna rozarului la catolici şi nemţii cari ţin mult la legea lor, aleargă cu mic cu mare în toată sara la recitarea rozarului, sau cum am zice noi la paraclis.

Ai cugetà, că într-un oraş mare şi modern cum e Viena, bărbaţii culţi şi „emancipaţi" stau de-o parte şi râd în pumn când văd atâta „bigotism" la femei şi la copii, şi când aud pe cineva vorbind cu credinţă şi convingere despre lucrurile religioase, pe cari ştiinţa modernă, dupăcum se exprimă unii „învăţaţi", de mult le-a declarat de mituri şi superstiţiuni.

Dar nu e tocmai aşa. Căci de întri de ex. în biserica iezuiţilor pe vremea rozarului în anumite zile, când vre-o congregaţiune maviană de-a bărbaţilor îşi ţine şedinţele ţi-se curma parecă resuflarea, când vezi mulţime de bărbaţi în genunchi, cari într-o voace profundă, ca şi un cor puternic de baritonişti, recitează, în ritme cadenţate: „Gegrüsset seist du Maria, voll der Gnade".

* * *

In anul acesta se împlinesc 700 de ani dela întemeiarea ordului franciscan.

Nu se poate spune câtă lume aleargă la serbările jubilare aranjate în mai multe biserici ca să asculte pe cei mai distinşi oratori bisericeşti din Viena. Când a fost la rând iezuitul P. Kolb, orator renumit, toate uşile dela biserica largă a franciscanilor au stat deschise, ca, poporul ce nu mai puteà să între, de pe stradă să-l poată ascultà.

Dacă întrebi ce e cauza că în Viena sunt mai credincioşi, par'că oamenii decât în multe alte oraşe, răspunsul îl afli îndată în exemplul frumos dat de Casa domnitoare precum şi de credinciosul primar Lueger.

Acest „dictator" cum îl numesc contrarii lui, — care însă nu dictează legile nici nu le impune cu forţă brahială ci cu forţa geniului său — dacă nu poate influinţà asupra unuia sau altuia în cele ale credinţei prin exemplul ce-l dă, îl provoacă direct să-şi mărturisească credinţa şi să facă vre-o cinste pe sama cutărei biserici. „Auzi Dle preşedinte — zice cătră unul — D-Ta ai bani destui şi n-ai copii, cumpără un clopot la biserica ceea şi dta dle vicepreşedinte altul mai mic". Şi Domnii pre- şi vicepreşedinţi n'au încătrău cumpără clopotele, ca să rămână şi pe mai departe în graţia lui Lueger. Biserica invalizilor s'a zidit prin modul acesta de cerşire a primarului.

Când după colecte multe nici un resultat nu se vedeà, după vorba vie a lui Lueger, altare, icoane, potir, flamure şi clopote răsăreau una după alta.

Şi în aceste biserici, la cari consilieri şi secretari, profesori şi directori de bănci au făcut astfel de daruri benevole sau la poruncă, nu se ruşinează să îngenunche nici bogatul alăturea cu cerşitorul, şi nici distinsul profesor alăturea cu muncitorul.

Spiritul acesta de credinţă îşi are roadele sale apoi pe toate terenele.

Mai deunăzi au fost pedepsiţi nişte socialişti cu câte 14 zile arest pentrucă la o procesiune stând într-un colţ de stradă nu şi-au luat pălăriile şi prin aceasta au comis irreverinţă faţă de cele religioase. Numai în Viena mai vezi, că oficianţii dela tramvai de câteori trec cu electricul pe dinaintea vre-unei biserici, lasă ce au în mână şi-şi ridică chipiul cu reverinţă.

Iată tot atâtea motive, ca ori-cât am fi de civilizaţi şi „emancipaţi" să nu ne ruşinăm de a ne ţineà legea, de a ne mărturisì chiar credinţa prin acte externe.

Vienezul.

Nr. 7368.—1909.

Curs pentru cantori.

In senzul decisiunilor Veneratului Sinod arhidiecezan gr.-cat. dela 22 Noemvrie n. 1906 p. IX. aducem la cunoştinţa tuturor celor interesaţi, că cu începere din 15 Noemvrie n. 1909, deschidem curs de şase săptămâni în Blaj pentru instrucţiunea şi cualificaţiunea cantorilor noştri, fungenţi dar necualificaţi precum şi a altora, cari ar dorì să-şi câştige cualificaţiune de cantori.

În senzul decisiunilor aceluiaş Ven. Sinod, candidaţii *a)* au să dovedească, cu extras de botez, că au împlinit cel puţin 18 ani; *b)* cu atestat dela parohul lor, că au purtare morală bună, *c)* înainte de ce s'ar înscrie la curs, vor fi examinaţi prin medicul arhidiecezan, că sunt sănătoşi, iar prin profesorul de cant că ştiu ceti şi scrie cu litere latine şi că ştiu ceti cu litere cirile şi că au voce bună şi auz muzical. *d)* Ca taxă pentru instrucţiune vor aveà să plătească câte 20 coroane. *e)* Însinuările au să se facă până în 14/1 Noemvrie 1909 iar cursul se va începe în 15/2 Noemvrie 1909 şi trebuie să se însinue cel puţin 10 candidaţi. *f)* Cursul se va terminà în 31/18 Decemvrie 1909, când cei cari vor dovedì progres îndestulitor în urma examenului ce-l vor face înaintea unei comisiuni de doi membrii versaţi în tipic şi cântările bisericeşti sub prezidiul unui canonic capitular: vor primì diploma de cualificaţiune în cantul şi tipicul bisericesc.

Blaj, în 2 Noemvrie 1909.

Consistorul arhiepiscopesc gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş.

Concurs.

„Societatea meseriaşilor din Blaj," publică concurs la 5 ajutoare de câte 20 cor. pentru ucenici de meseriaşi din Blaj, cari vor dovedì:

a) că sunt angajaţi la măiestrii membrii ai societăţii;

b) că sunt în ultimul an de ucenicie;

c) că sunt elevi ai şcoalei de ucenici gr.-cat.; din Blaj;

d) că au purtare morală bună.

Cererile însoţite de documentele necesari să se înainteze biroului societăţii până în 1 Decemvrie a. c.

Din şedinţa comitetului „Societăţii meseriaşilor din Blaj", ţinută în 8 Noemvrie 1909.

President: **Gavril Precup.** Secretar: **Augustin Gruiţia.**

Acei cari sunt în restanţă cu abonamentul de pe anul trecut, cum şi cei în restanţă de pe mai mulţi ani de mai înainte, sunt rugaţi respectuos, să binevoiască a-şi achità datoria.

Preţul de abonament rămâne tot cel de până aci, care este indicat în fruntea foii.

Administraţiunea.

Noutăţi.

Din Arhidieceză. *Aron Moldovan,* preot neoordinat a fost numit de adm. paroh. în Ganfalău (distr. Dicioşânmărtinului) în locul On. Victor Maior, care a fost pus în disponibilitate. — Luni Esc. Sa P. Metropolit a conferit sf. orduri ale ipodiaconatului şi diaconatului; iar Joi a ordinat de preot pe clericul abs. *Dănilă Susu* din Hurez, care a fost dispus de adm. par. în Sântana-de-Mureş (distr. Mureşului). — *Teodor Dan,* din Ciucmandru (Tr. Ibaşfalău) şi *Ioan Petraşcu* din Straja (Tr. Sebeş) au fost trecuţi în deficienţă cu 1 Ian. 1910.

Ştiri personali. *Ioan Moldovan* practicant la oficiul arhidiecezan a fost numit actuar. Clericii abs. *Augustin Folea* şi *Victor Aaron* au fost numiţi practicanţi la acelaş oficiu.

Misiuni sacre poporali în Lăscud. La dorinţa bunului şi harnicului popor din Lăscud (tr. Ernotului), care a jertfit mult şi cu drag pentru ridicarea celei mai frumoase biserici din părţile acelea, în 5, 6 şi 7 l. c. s'au ţinut acolo misiuni sacre, cari au avut de scop recrearea şi sfinţirea inimii vrednicului popor în timpul când noua zidire s'a binecuvântat şi predat destinaţiunii sale. Trei zile deadreptul s'a rugat poporul în noua biserică, a mulţumit lui Dumnezeu pentru ajutorul primit a ascultat sf. slujbe şi vorbirile, ce s'au rostit. Începând cu pruncii de şcoală s'a mărturisit şi cuminecat întreg poporul. Astfel pregătiţi au primit lăscudenii în 7 l. c. mulţi oaspeţi din 10 comune vecine, cari au socotit, că-i bine, să se bucure împreună cu aceia, cari au avut aşa motiv de a se bucurà în Domnul. Biserica nouă e în mijlocul comunei pe un intravilan frumos donat de marele proprietar M. Birtolon. E ziditâ din material solid şi e frumos aranjată. Deosebit place un frumos covor, ce îmbracă masa altarului, lucrat artistic şi cu motive româneşti de dşoarele Birtolon. In cor a cântat bine tineretul de ambe sexele condus de înv. Platon. — Curatoratul în frunte cu zelosul şi cinstitul părinte Iuliu Laslo s'a învrednicit de laudele ce i-s'au adus din toate părţile. In timpul misiunilor au ascultat mărturisirile poporului părinţii: Ioan Auca din Subpădure, S. Popa din Sânpaul, Aur. Voda, din Chirileu şi T. Popoviciu din Şomoştelnic. A predicat păr. Roşian. Actul binecuvântării l-a săvârşit păr. protopop Alexandru Papiu, ajutat de preoţii amintiţi şi de păr. Vasile Folea din Giuluş şi cancel. metrop. Augustin Folea. — Cât de util şi necesar chiar a sfinţi sufletele credincioşilor cu prilejul sfinţirilor de biserici! — „Fericit e norodul, cărnia Domnul e Dumnezeul lui" (Ps. 143. 18).

Hymen. *Nicolau Pop* învăţător, şi *Aniţa Beşa*, invită la serbarea cununiei lor, care se va celebra Duminecă în 21 Noemvrie st. n. 1909 în biserica gr.-cat. din Enciu.

Dela Societatea meseriaşilor nostri. Comitetul „Societăţii meseriaşilor din Blaj," după pilda anilor trecuţi a pus la cale ţinerea unei serii de conferinţe pentru meseriaşi. Începutul să va face Duminecă în 14 Noemvrie. Conferinţele vor avea loc în sala „casinei române" în ordinea următoare: Duminecă în 14 Noemvrie: prof. Al. Ciura va vorbì despre Eminescu; 28 Noemvrie Ştefan Roşian, spiritual: Din domeniul eticei; 5 Decemvrie Dr. Iuliu Maniu deputat: Statul şi industriaşii; 12 Decemvrie: profesorul Flaviu C. Domşa: Din domeniul artelor aplicate; 19 Decemvrie Dr. Voicu Niţescu, candidat de advocat: Meseriaşul şi Societatea; 26 Decemvrie Dr. Alexandru Nicolescu. profesor de teologie: America din punct de vedere industrial. Conferenţele promit a fi interesante şi instructive. Sperăm că industriaşii nostrii să vor presentà în număr complect la aceste conferenţe.

Aviz. Onoraţii cetitori ai *„Revistei politice şi literare"* sunt înştiinţaţi, că numărul 8 de pe luna Noemvrie, al acestei reviste, în absenţa directorului ei, va apare numai la sfârşitul acestei luni odată cu numărul de pe luna Decemvrie. Blaj. Nov. 1009. *Redacţia „Rev. politice şi literare".*

Ştiri şcolare. A apărut atât partea I. pentru cl. 1, 2 şi 3, cât şi a II pentru cl. 4, 5 şi 6, a Cursului de limba maghiară de Iuliu Vuia, scris **în conformitate cu noul plan ministerial** şi se poate comandà la toate librăriile cu 50 fil. o parte. Recenzentul ministerial a cualificat aceste scrieri de **model** şi de **cele mai practice cărţi, scrise după cel mai uşor metod.** Învăţătorii, cari vor **a-şi uşurà situaţiunea,** introducă manualele Dlui Vuia şi se vor convinge. (59) 2—3

Necrolog. † *Iosif Vancea de Buteasa,* protopop gr.-cat. a tractului Mureşului. în etate de 37 ani, şi ca servitor al altarului în al 37 an, în urma unui morb îndelungat şi suferinţe grele împărtăşit fiind cu Ss. sacramente ale muribunzilor, în 4 Noemvrie st. n. 1909 la 5 oare a. m. şi-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului. — Condolenţele noastre întristatei familii.

— † *Iuliu Raţiu,* asesor consistorial şi protopop gr.-cat. în penziune, cu locuinţa în Orăştie, după un morb greu şi îndelungat, Vineri în 5 Noemvrie a. c., în anul al 45-lea al etăţii şi al 23-lea al preoţiei, fiind împărtăşit cu sf. taine, şi-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului.

Odihnească în pace!

Am ultuit pentru o eventualitate 5000 de viţă de vie, de cele mai escelente specii. O mare parte e în al doilea an în şcoală. — Îmi sunt de vânzare. Doritorii o pot căpătà cu un preţ moderat. — Adresa la redacţie.

Charlotte Bruckner

Modistă în Blaj uliţa podului Nr, 208.

recomandă elegantul său asortiment de **pălării gata** pentru **dame** şi **copii.**

Pălării de paie şi **pâslă** să primesc în atelierul meu spre a fi împodobite şi modernizate, şi toate lucrările aparţinătoare acestei branşe se efectuează prompt şi cu preţurile cele mai scăzute.

(60) 1—1

Răceala

e uşa secretă, prin care intră toate boalele serioase în corpul omenesc. Emulziunea-SCOTT, compoziţie de oleu de ficat de peşte e însă cheia care închide această uşe, încă înainte de a să apropia boala de ea!

La cumpărarea Emulziei, luaţi seama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

(60) 6—8

Emulziunea-SCOTT

a ajuns la mare renume, mai ales prin curăţenia, mistuirea uşoară şi puterea de vindecare. Medicii, moaşele, părinţii şi bolnavii deopotrivă, recomandă acest medicament, ca cea mai încrezută proptă a sănătăţii.

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Preţul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

Sirolin

produce poftă de mâncare îngraşă, opreşte tusa, regulează secreţiunea, şi opreşte asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici şi profesori contra **oftice, guturaiului, tusei măgăreşti, scrofulei şi influenţei**

Fiindcă sunt imitaţiuni fără preţ se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche".**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveţia).

„Roche"

La ordin medical îl primeşti din ori ce far macie

Preţul unei sticle 4. — cor.

(4) 32—35

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 11

Astfel se manifestă adevăratul renaissance, şi astfel trebuiă să biruiască lumea; — astfel trebuiă să rămână până în capăt, dacă liberaliştii de mai târziu: humaniştii, nu îndumnezeiau firea şi nu făceau idol din „om“ sub egida emancipării individuale.

Cu astfel de raţionabile principii creştineşti nu produceà renaissance-ul, ce a produs aievea: din marii comercianţi — domnie aristocrată; din muncitori cinstiţi — aventurieri cu frunza'n buze, oameni obosiţi şi leneşi; din artişti şi învăţaţi — lingăi prin aule: ducând astfel societatea renaissance-ului cu dorul ei de-o vieaţă clasică în laguna birocraţiei.

Că exagerările şcolasticei *încă* au provocat renaissance-ul, e deci lucru învederat. — Totuşi: faptul, că expediţiunile cruciate şi în deosebi căderea Constantinopolului la 1453 au avut cea mai mare parte în promovarea renaissance-ului — nu trebuie să ne treacă din vedere. Fără acestea poate nici nu erà posibil renaissance-ul în toată puterea lui.

O pleiadă întreagă de dascăli greceşti s'au refugiat cu prilejul acesta în Italia, unde dădură renaissance-ului în floare avântul, ce-i lipseà spre a se puteà desăvârşi.

Papa Niculae V. (1447—1455) — cel mai mare patriarh părtinitor al renaissance-ului — încă înainte de căderea Constantinopolului jertfeşte sume enorme pentru scrieri vechi; cu 5000 de manuscripte pune baza bibliotecii Vaticanului de azi; ţine o sumedenie de copişti şi pictori la îndemână şcl. Reşedinţa lui e cea mai marinimoasă părtinitoare a ştiinţelor: adevărat cămin de scriitori.

Sub dânsul deveni Roma centrul renaissance-ului şi prin acesta al literaturii, ştiinţii, cu un cuvânt al întregii culturi superioare.

Începând dela Petrarca, humaniştii în mare parte sunt oaspeţi binevăzuţi ai aulei papale; mai mulţi dintre dânşii constituesc chiar personajul aulei sub titlul de secretari papali şcl.

Împrejurarea, că chiar pe timpul acesta cade inventarea tipografiei a asigurat totala biruinţă pe întreaga linie a renaissance-ului aşa bun-rău cum a fost. Aci e punctul de culminare, dela care se începe lumea nouă.

Dacă nu erà tipografia, cu greu se poate închipui lăţirea renaissance-ului atât de iute.

Deci evul nou nu e a se socoti nici dela Dante, cum socot unii (Aczay); şi mai puţin dela renaissance ca atare, precum ar dori alţii (humaniştii); şi chiar de fel nu dela „reformaţiune“ după dorinţa (protestanţilor,) ci numai şi numai dela inventarea tipografiei, care de atunci şi până azi duce rolul cel mai însemnat în desvoltarea culturală a omenimii.

Cu ajutorul tipografiei s'au lăţit în mare parte operele clasice şi ideile ultraliberale, cari deja în veacul al XV-lea ameninţă serios însaş biserica şi învăţăturile ei.

E interesant a vedeà, cum lupta de idei la sfârşitul evului mediu şi-a creat diferite tipuri aşa: un Savonarola, sbiciuind de pe amvonul catedralei St.-Marc — cu drept cuvânt — moravurile lui Alexandru VI.; afirmându-se însă totodată de aprig apărător al religiozităţii din evul mediu faţă de tendinţele liberale ale humaniştilor; şi apoteozând idealuri cereşti fără multă considerare la cele pământeşti; — un Machiavelli: politic liberal, care perde din vedere orice normă de moralitate întru ajungerea buneistări pe pământ; — apoi un Dante: armonizând în sine aceste două contraste.

Nostim triumvirat.

Cu cel dintâi îşi ingroapă evul mediu lumea lui de idei pe rugul dela Florenza (Acsay o. c. p. 70), iar idealurile acestor doi din urmă păşesc cu triumf — deşi reciproc oponente — în evul nou.

Până în veacul al XV-lea renaissance-ul s'ar puteà zice încă destul de curat şi nu se poate tăgădui multa bunăvoinţă sănătoasă şi temperamentul serios cu care în veacul al XIII-lea şi mai ales în al XIV-lea, pe lângă Dante, Petrarca şi Boccacio, mai mulţi pionieri luminaţi firenzeni: ca Giotto, Giovanni Villani, Arnolfo del Cambio şcl. propagau ideile raţionale ale humaniştilor, pretinzând: creşterea de individualităţi depline şi conştii pentru societatea omenească.

Ideile păgâneşti numai în veacul acesta au pătruns mai îngrijitor în straturile creştineşti; şi adevăratul războiu între humaniştii extremi şi între scolastici — ca reprezentanţii autorităţii bisericeşti — numai aici se începe.

În veacul al XV-lea un scepticism general cuprinse omenimea cu deosebire faţă de „autoritatea“ pe care învăţase să o urască în luptele cu şcolastica. De aici se înţelege pentru ce humaniştii din preajma evului nou se frământă din resputeri să „emancipeze individul“ pe toate tărâmurile, chiar şi de sub însaş „religiunea“.

Şi tendinţa aceasta e cu atât mai regretabilă şi nefastă în urmări, că chiar aceasta aberaţiune a renaissance-ului s'a validitat mai mult în veacurile de apoi.

Ştiinţa, evoluată în spiritul acesta, n'a fost destul de recunoscătoare faţă de creştinismul, la sinul căruia a crescut, Arta dimpotrivă a păstrat mai mult element curat din creştinism, dar a şi produs opere minunate, pe cari încă multe veacuri lumea nu le va puteà admirà îndestul.

Roma, Neapolul, Firenza, Pisa, Bologna, Milanul, Verona, Padua, Veneţia şcl. vor mai aveà multă vreme ce grăi despre geniul creştinesc armonisat cu frumseţile renaissance-ului şi vor fi totodată vie dovadă, că renaissance-ul în spirit creştinesc ar fi putut produce şi în ştiinţe şi în filosofie şi pe alte tărâmuri alte resultate, decât spre pildă: raţionalismul detestabil de mai târziu şcl.

Vremurile noastre au chiar multe trăsuri comune cu ale renaissance-ului liberal: fug şi ele de metafisică, ca cu atât mai vârtos să tráiască din realitatea prezentului; aci doreşte omul modern să-şi clădească paradisul plăcerilor; — că ce va fi apoi în venitor nu se îngrijeşte

Se ivesc, ce-i drept, ca şi totdeauna: genii creatoare şi în timpurile acestea, dar nu au puterea d. p. a unui Michel Angelo. — Rouseau idealizează natura, dar pe lângă toată frumuseţa stilară, nu-i ştie da întruchipare fermecătoare ca un Leonardo da Vinci.

Lumea noastră modernă e poate şi mai moleşită decât a humaniştilor. Vieaţă frumoasă şi plăcere multă voesc să cucerească vremurile noastre chiar ca humaniştii renaissance-ului; şi în scopul acesta folosesc, fără sfială, tot ce le dă în mână.

Cei mai trezi şi cari nu se simt avizaţi a se mestecà în crâncena luptă pentru pânea zilnică îşi caută recrearea şi liniştea în contemplarea frumosului, pe când grosul celor-alalţi robi ai zilelor de azi nu ştiu decât de orgolii blăstămate, să nege Dumnezeu şi lege, să alerge cu inima cernită pe ruinele credinţii, să mugească sub chinul instinctelor sexuale şi să golească pocalul plăcerilor dobitoceşti ameţitoare.... iată ritmele decadinţei.

Bizar dar acestea sunt urmări de ale valurilor pornite în veacul XV. din sufletele acestor humanişti, cari au păngărit toate amintirile, ce trebuiau să ne lege de epoca renaissance-ului.

Un lucru lipseà la tot casul. Şi lipsa lui a avut urmări fatale. Că oare fost-a acesta numai trecut cu vederea, ori poate erà chiar imposibil de-a fi observat şi dus la îndeplinire — Dumnezeu ştie. Şi anume:

Spiritul, ce domnià în veacul al XIII-lea în universitatea parisiană şi în cea din Colonia mai ales sub teologul Adalbert Marele trebuià să nu-şi peardă din zel în veacul al XIV-lea, pe când din universitatea din Erfurt pornise puternicul curent anticreştinesc al marilor humanişti; trebuia să fie trăit şi un Nicolae al V-lea mai mult, — poate ar fi trebuit, ca spiritul lui să fie pătruns şi în tactica urmaşilor săi pe scaunul papal; un idealism mai isteţ trebuià introdus mai ales în şcoli — şi peste tot: apostolii ştiinţei de bună credinţă trebuiau să cuprindă cu precauţie şi să priceapă momentele aceste de premenire sufletească cu mai multă căldură fără să apere cu zel mai mult decât ar fi fost poate de lipsă formele vechi întepenite, de cari lumea nouă fugeà, căci nu le mai înţelegeà.

La un atare caz ar fi mântuit şi prestigiul evului de mijloc şi i-ar fi asigurat de loc dela început recunoştinţa, cu care îi datoreză omenimea, — iar evul nou ar fi intrat în lume fără sgomote prea mari, şi ce-i mai mult: ar fi scăpat biserica şi cu ea creştinismul de-o molipsitoare boală: nu s'ar fi ivit adecă de loc sub zorile evului nou aceea sguduitură, care e cunoscută în istoria universală sub numele de: „reformaţiune“ recte: pseudo-reformaţiune.

Evangelia lui Luther, care a resunat în lungul veacului al XVI-lea ca un semnal de pierzare, şi a fost aievea alt ceva, decât îngroparea ultimelor bune amintiri, ce ne-au legat de renaissance.

Poate această nenorocită împrejurare i-a ispitit şi impins pe mulţi, să dateze chiar evul

nou dela păşirea lui Luther. Că apoi bine socotesc aceştia, ori ba, şi că întrucât au drept şi pe ce bază — vom vedea în celea următoare.

*

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Principii morale sau **etice ale religiunii creştine**, pentru şcolile medii şi institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu*, prof. de sf. teologie şi de religiune la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorităţii bisericeşti. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia şi Librăria Seminarului teologic gr.-cat. Preţul: 1·60+10 fill. porto. Se află de vânzare la Librăria Sem. teol. gr.-cat. din Blaj.

Abecedar şi carte de cetire maghiară pentru clasa a II a şcoalei primare cu limba de propunere română. De Ioan F. Negruţiu şi Petru Ungurean. Ediţia a VIII. Prelucrată după noul plan ministerial, (art. XXVII—1907.

Balázsfalva, — Blaj 1909. Preţul **50 fileri.**

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.

Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

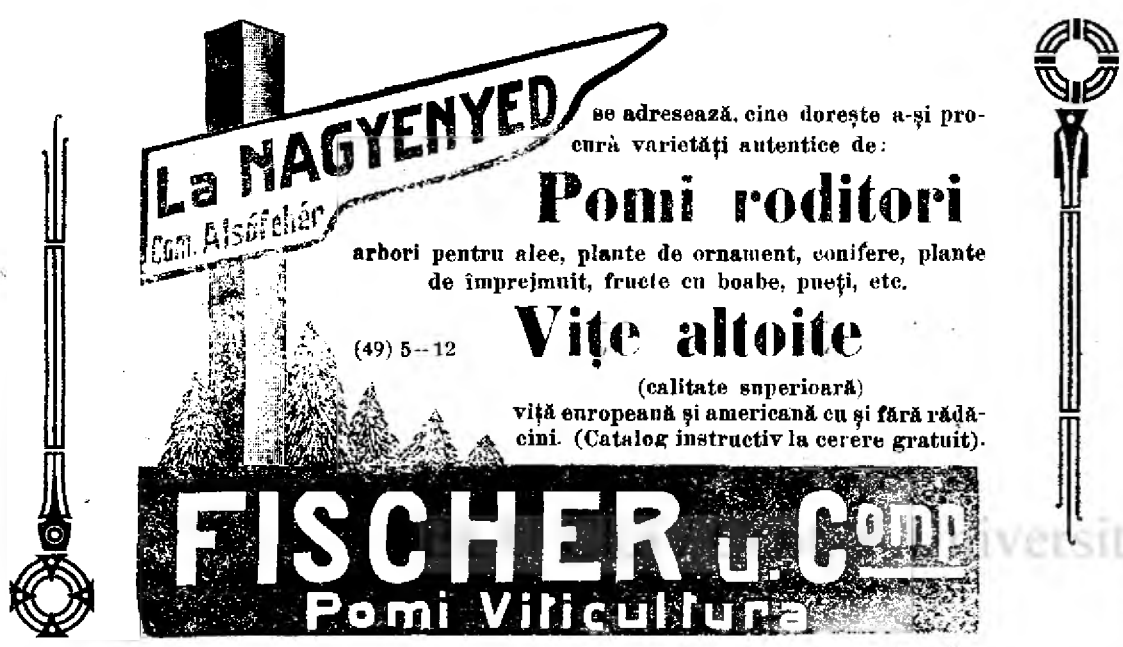
La NAGYENYED
Com. Alsófehér
se adresează, cine doreşte a-şi procură varietăţi autentice de:
Pomi roditori
arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueţi, etc.
Vite altoite
(49) 5—12
(calitate superioară)
viţă europeană şi americană cu şi fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit).
FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

Prima pepinerie de viţă de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima şi cea mai deamnă de încredere şi mai bogată în specialităţi de viţă de vie, liferează:

Altoi de viţă

americană cu şi fără rădăcini în diferite specialităţi, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiţi a cere Preţcurent ilustrat!

În preţcurent se află **epistole de recunoştinţă** din toate părţile Ţării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-şi face comanda, poate să se asigure dela cunoscuţi, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiţionată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 4—20

Viţă altuită! *Viţă altuită!* *Viţă altuită!*

(55) 5—5

De vânzare:

Un cuant mai mare de altoi de viţă cl. I-mă, altuiţi în viţă americană (*„Riparia portalis“*) după metoda cea mai bună (altoirea în muşchi) în următoarele specii:

Soiuri pentru vin alb:

Rizling italian	(Olasz Rizling)	1000 bucăţi =	200 cor.
Rizling de Rin	(Rajnai Rizling)	„ „ =	200 „
Goarneşi, Iordovană	(Iárdovány)	„ „ =	220 „
Traminer	(Piros tramini)	„ „ =	200 „
Galbini	(Mézes fehér)	„ „ =	200 „
Rulendi	(Ruländer)	„ „ =	200 „
Şmighiră	(Som, Furmint)	„ „ =	200 „
Ezerjó		„ „ =	200 „
Bacator		„ „ =	200 „
Silvan verde	(Zöld Szilvány)	„ „ =	200 „
Graşi	(Kövér Szölö)	„ „ =	220 „
Semilon Blank		„ „ =	200 „
Slancamenca	(roşie)	„ „ =	240 „
M. Croquant		„ „ =	220 „
Mustoşi	(Mustos fehér)	„ „ =	200 „
Mestecaţi	(Vegyes)	„ „ =	200 „
Altoi cl. II.		„ „ =	80 „

Soiuri pentru vin roşu:

Burgundi mare	(Nagy Burgundi)	100 buc. =	200 cor.
Lugojană neagră	(Nemes Kadarka)	„ „ =	200 „
Carbenet frank		„ „ =	200 „
Merlot		„ „ =	200 „

Soiuri de desert (csemege):

Chasselas blanck croquant	(alb)	100 bucăţi =	22 cor.
Chasselas rouge croquant	(roşu)	„ „ =	22 „
Chasselas Napoleon	(alb)	„ „ =	22 „
Muscat Lunel	(alb)	„ „ =	28 „
Muscat Otonel	(alb)	„ „ =	30 „
Muscat Hamburg	(negru)	„ „ =	30 „
Muscat Passatutti	(alb)	„ „ =	24 „
Kosuth Lajós	(alb)	„ „ =	30 „
Milenium	(alb)	„ „ =	30 „
Oriaşul de Genua	(Genua óriás) (alb)	„ „ =	40 „

Altoi de 2 ani; bucata costă cu 4 fil. mai mult.

Viţă americană (sălbatică): *circa: 1000,000 bucăţi (loze).*

Riparia portalis clasa I-mă dela 6 mm. în sus groasă 45 cm. lungă	—	—	—	—	1000 bucăţi =	16 cor.
Rupestris monticola	—	—	—	—	—	—	—	„ „ =	20 „
Riparia portalis cl. I-mă dela 6 mm. în sus groasă 120 cm. lungă (din care se pot face 3 bucăţi) (altoi	—	—	—	—	—	—	—	„ „ =	48 „
„ „ cu rădăcină	—	—	—	—	—	—	—	„ „ =	40 „
Viţă nobilă (europeană) dela 6 mm. groasă 45—50 cm. lungă mai multe soiuri)	—	—	—	1000 buc. dela 8 cor. în sus.					

Aceia cari au trebuinţă de viţă sălbatică pentru altuit, sunt rugaţi aşi face comandele cel mult până în 10 Noemvrie 1909 şi totodată a-mi face cunoscut cât de lungă să fie tăiată; după 10 Noemvrie preţurile viţei sălbatice se vor urcà (ridicà). La comandă rog, a se trimite 1/3 anticipaţiune, adresa să se scrie ligibil indicându-se posta sau staţiunea căii ferate. Pachetarea să va face cu îngrijire socotindu-se spesele proprii. Reclamaţiunile să-i-au în conziderare dacă sunt făcute immediat după primire. La comande mai mari vând şi pe cambiu pe lângă cavenţi buni, terminul solvirii 1 Octomvrie n. 1910.

Sâncel—Szancsal, u. p. *Balázsfalva.*

Ioan Bărbat,
înv. producent de altoi.

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania"

din Sibiiu (45) 49 - 52

Intemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii),
asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.
edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului
în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre. rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: **95.816.412 coroane.**

capitale asigurate asupra vieții: **9.882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:
pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric 46, 49—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate. mai departe spre facerea de clopote intregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tonce de metal.

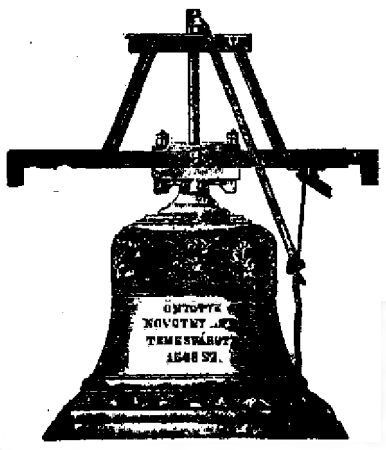

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de **Buziaș**

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I Blaj.

(35) 10—12

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul" însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 50 52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria) liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 50—52

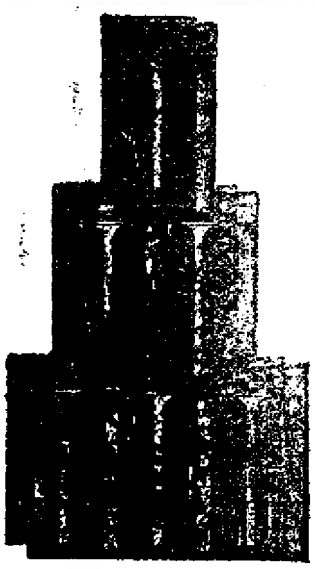

Țigla Bohn de Nagykikinda.

In propriul interes

Primește numai țigla **BOHN**

din **Nagykikinda și Zsomboly** respingând ori ce altă țiglă de calitate inferioară pentrucă numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mustre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 17—?

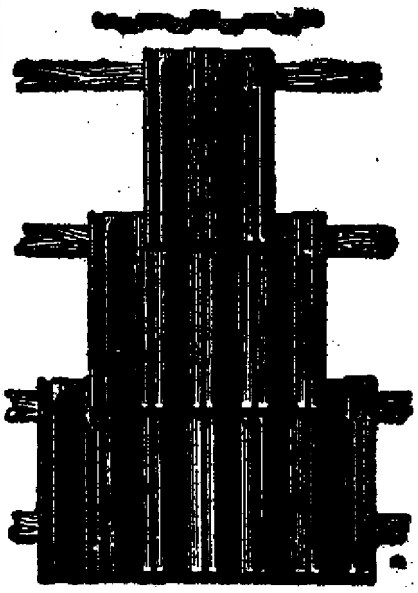

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 20 Noemvrie 1909.** **Numărul 45.**

Din mizeriile şcolilor noastre.

— din cercuri învăţătoreşti. —

Suntem în preajma sinodului. Din acest prilej aflù cu cale a scoate în relief unele lucruri slabe, cari dăinuesc în învăţământul nostru popular. O fac aceasta şi pentru împrejurarea, că în Circularul metropolitan de sub Nrul 7800|1909 sub aliniatul 5, aflăm, că şi: *chestiunea şcolilor poporale gr.-cat. din Arhidieceză,* — încă va formà obiect de discuţie în acest sinod. Iar pentru a se şti din ce punct să pornească discuţia, erà necesară o icoană fidelă a stării şcolilor şi învăţământului nostru din provincia metropolitană. Spre scopul acesta s'au lansat tuturor parohiilor blanchete cu câte 22 întrebări, cari după caracterul lor le putem împărţi în trei feliuri, referitoare la copiii obligaţi a cercetà şcoala, la aplicarea şi dotarea învăţătorilor, şi la starea reală a şcolilor.

Intregindu-se acestea tipărituri vor trebui trimise protopopilor districtuali, cari vor trebui să le supună spre desbatere sinoadelor protopopeşti. In acestea, — luându-se despre desbatere — „protocol separat în care sinodul protopopesc va aveà să se declare cu privire la scăderile şi piedecile mai momentuoase, de cari crede, că sufere şcolile poporale din acel district şi că ce remedii şi mijloace s'ar puteà aplicà pentru delăturarea acelor scăderi şi pedeci." — „Protocolul acesta — glăsueşte mai departe circularul metropolitan — dinpreună cu toate coalele din parohii cuprinzând datele despre instrucţia populară din respectivul district protopopesc, va aveà să ni-se subştearnă cât se poate mai curând.

Acestea ar fi dispoziţiunile ce s'au luat din partea superiorităţii bisericeşti pentruca înainte de ţinerea Sinodului să se poată statori icoana stării reale a şcolilor. Şi numai cunoscând aceasta să se poată întrà în meritul chestiunii.

Nu ştim ce răspunsuri să vor dà întrebărilor din Chestionar, e fapt însă, că multe din sinoadele noastre protopopeşti şi-au ţinut adunările de toamnă şi aşa în acestea nu se mai poate discutà nimic.

Este însă altă chestie, cu care vrem să ne ocupăm.

Răspunzându-se la întrebările Chestionarului împărţit preoţilor nostri, vom şti ce-i drept numărul elevilor obligaţi a cercetà şcolile din Arhidieceză, vom cunoaşte starea şcolilor, vom vedeà numele şi dotaţiunea învăţătorilor, *dar nu vom şti nimic, absolut nimic* despre starea *învăţământului nostru confesional.* Şi eu cred, că lucrul acesta erà cel mai cardinal. Trebuie să ştim, că ce se face în şcolile, cari au întregire, ce în cele cari n-au — şi nici nu vor căpătà, ca să vedem întru cât mai meritä, să ne batem capul cu crearea unor mijloace nouă de susţinere? Trebuie să vedem, ca prin făcerea destul noui legi, oare nu se calcă interesele neamului şi bisericii? Să cercăm, că oare învăţătorii nostri, cari sunt încă slujbaşi confesionali, întru cât respectează ordinile şi poruncile superiorităţii noastre bisericeşti, şi întru cât nu? Să le cercăm zic toate acestea, şi numai atunci vom puteà aveà adevărata icoană a şcolilor şi învăţământului nostru confesional gr.-cat. Ba erà foarte corect, dacă însuş chestionariul s'ar fi întins în direcţiunea aceasta, şi dacă răspunsurile ar fi fost cât de scrupuloase. Căci nimic nu erà mai corect decât a pune acolo încă următoarele întrebări:

Prin satisfacerea art. de lege XXVII, nu sunt neglijate drepturile şi interesele bisericii? Care ar fi strictul necesar pentru facerea destul, pentruca învăţătorii în hiperzelul lor să nu treacă marginile? Introdusu-s'a în şcoală orariul edat de superioritatea noastră bisericească? Urmează-se întru toate planul nostru de învăţământ? Folosescu-se manualele prescrise de comisiunea noastră şcolastică? etc.

Mulţi vor crede de superflue toate acestea. De fapt însă nu este aşa.

Noua lege a adus mari încurcături atât între susţinătorii de şcoale, cât şi între cei ce trebuie s'o execute. Comunele noastre bisericeşti sunt foarte puţine, cari îşi pot susţineà şcolile. Intregirea dela stat se dă numai pe lângă condiţiunile, ca în şcolile acelea materialul de învăţământ să se propună numai după planul, din manualele şi cu recvizitele aprobate de Ministru de culte şi instrucţiunea publică (v. §. 20, art. de lege XXVII. din 1907.)

Şi ce fac învăţătorii noştri? Să apucă şi introduc în şcolile noastre confesionale cărţi cu texturi paralele, ori manuale pur ungureşti, făcând instrucţia din cele patru obiecte numai în limba maghiară. Aceasta e un adevărat abuz, care produce multă nerânduială în uniformitatea ce ar trebui se existe în învăţământul din întreagă Arhidieceza? Căci e mare deschilinire a propune materialul celor 4 obiecte în esenţa şi numai în oarele prescrise pentru convorbirea maghiară, — a-l propune paralel — şi a-l propune numai ungureşte şi în oarele obiectelor respective, sporind astfel numărul oarelor pentru instrucţia maghiară, care şi aşa e prea mare. Pe când altceva ar fi dacă superioritatea bisericească ar luà frânele controlării mai aspru în mână. Atunci ar puteà pune capăt acestui exces, care dă un avans prea mare maghiarizării complecte.

Ar fi de dorit deci, ca protopopii nostri, — ca inspectori districtuali, — în toate vizitaţiunile ce le fac, să fie sub responzabilitate proprie constrânşi, a cercà ma-

nualele ce se folosesc în fiecare școală din cercul său, și a face raport senatului arhidiecezan. Iar întru cât ar observà neregularități din partea unuia sau altuia inmediat să fie tras în cercetare și pedepsit. Căci precum Ministrul are drept a cenzurà manualele, tot așa superioritatea bisericească, cele aprobate și permise ori prescrise de ea le poate impune în cercul său de jurisdicțiune. Și precum Ministrul are drept să-i pedepsească pe ceice nu să supun ordinelor sale, tot astfel autoritatea bisericească, poate luà la răspundere pe ceice nu respectează dispozițiunile date de ea.

Fiecare învățător să fie constrâns a se ținea de planul dat de Conzistorul său, și numai în cadrul oarelor statorite tot de acesta. Să nu fie iertat, după cum cum să întâmplă azi, că în cele mai multe școale de-a noastre să propune după planul de învățământ prescris de stat.

Oarele de asemenea le fac învățătorii după cum li taie capul, le duc la inspectoratele regești spre aprobare, deși comisiunea școlastică a edat Orariu pentru școalele noastre cu 1, 2 și 3 învățători, — în text paralel. — Acum dacă cine-va vreà să câștige aprobarea, — care pentru ceice cer întregirea dela stat e necesară — pentruce să nu ducă acesta?! — Să nu creadă nime, că dacă îl va face el însuș, doar iar găsi vre-o potrivealà mai bună.

O adevărată plagă s'a dovedit pentru școlile noastre §. 18 din lege, unde se zice, că dacă părinții sau tutorii copiilor doresc ca instrucția să se facă în limba maghiară, atunci Ministrul de culte și instrucțiunea publică poate dispune ca limba de propunere să fie cea maghiară. Spre scopul acesta după §. 40 din „Indrumarea“ Ministrului, care explică legea, se zice, că: comisiunile administrative, din an în an îndrumă din ședința din luna Iulie, antistiile comunale, a acelor comune în cari nu este școală cu limba de propunere maghiară... face consemnarea după nume a copiilor... a căror instruare în limba maghiară o doresc părinții ori tutorii lor, să o trimită inspectorului de școale reg. pe lângă răspundere în fiecare an până în 20 Augut. Inspectorul de școală reg. acestea consemnări le supracenzurează și conform necesității face raport cătră ministru de culte și instrucțiune publică, pentru ordinarea propunerii în limba maghiară“.

Prin dispoziținea aceasta de comun părinții evencual tutorii sunt duși pe ghiață, căci foarte mărginit trebuie să fie cineva, ca se zică, că în limba lui maternă n-ar vreà să-i învețe copilul. Li-se pun întrebări foarte confuse, la cari el dă un anumit răspuns. Urmează apoi ordinul. — Iar până se fac demersuri pentru rectificări e târziu. — Toate măsurile ce să ieau ulterior sunt zădarnice. Ș'apoi deși zice legea că — elevilor, cari nu știu limba maghiară să li-se predeie instrucțiunea și în limba lor maternă“ — (v. §. 18, art. XXVII), — limba românească e eliminată cu totul.— Ba ce e mai mult în școlile noastre confesionale românești, susținute de biserica gr.-cat., limba românească nu figurează nici barăm ca studiu ordinar și obligat, deși ordinațiunea ministerială din 27 Maiu 1908, Nrul 63.406 zice că: în școalele cu limba de propunere maghiară, unde sunt elevii în majoritate români, *limba română trebuie propusă românește.*

Ar mai fi multe de înșirat, fiindcă multe sunt — mizeriile noastre, și slăbiciunile omenești în chestia școlilor și învățământului. — Le lăsăm de-o camdată, fiindcă scopul ne erà a arătà cele mai grele și neiertate, cari acum dela Măritul Sinod așteaptă delăturare grabnică. Noi le-am arătat cei chemați să-și facă datorința.

Articolii jignitori din „Gazeta Transilvaniei.“

Cu datul de 17 Noemvrie a. c. trimiseserm Onoratei Redacții dela »Gazeta Transilvaniei“ articolul de mai jos întitulat »*Ce vrea »Gazeta«*?, pe lângă următoarea comitivă:

»În alăturare Vă trimit un articol, ca răspuns la articolii jignitori apăruți în nrul 236 al »Gazetei,« pe care o redactați, cu rugarea, ca să binevoiți *a-l publicà* în unul din *numerii cei mai de aproape ai ei.* Sunt de părerea, că »ubi ortus est error, ibi moriatur.«

»Când o fac aceasta mă bazez pe *loialitatea,* care trebue să caracterizeze pe orice om, și pe principiul de drept, ca: audiatur et altera pars«.

»Ca să capăt răspunsul urgent, alătur aci marce postale în preț de 1 cor., că să-mi telegrafați, dacă vreți să publicați răspunsul ori nu, și dacă da, în care zi?

Ca răspuns la scrisoarea aceasta am primit Vineri în 19 a. c. la 10 oare a. m. o telegramă, în care se spunea: »merge scrisoare și dăm o notiță în ziar.«

Dar dupăce scrisoarea promisă n'a sosit și notița făgăduită încă nu s'a luat până astăzi, Sâmbătă în 20 c. înainte de ameazi — de aceea, eu, care eram de principiul, ca acolo să se deà rectificarea, unde s'a făcut și greșala, mă văd nevoit să public numitul articol în nrul de acum al Unirii, deoparte din motivul, că fiind »Unirea«, ca foaie săptămânală, nu l-ar puteà publica decât numai în nrul din 27 c.; iar de altă parte, fiindcă numărul acela va trebui să se ocupe cu hotărîrile sinodului arhidiecezan din 23 c.

De aceea:

Ce vrea „Gazeta“?

Mă obișnuisem până mai ieri-alaltăieri, să văd în „Gazeta Transilvaniei“ o *foaie cumpătată* și mai pe sus de toate *consecventă*, carea cunoscând lipsele și nevoile poporului românesc de aci, se silià, după puteri, să le acopere. Erà pe atunci mâna venerabilului gazetar Dr. Aurel Mureșianu, care ținând la tradițiile foii, pe care o dirijà, nu riscà nici o frază, ci chibzuià și cumpănià bine tot ce publicà

După moartea Nestorului gazetarilor noștri, „Gazeta“ a ajuns pe mâni mai tinere. Schimbarea s'a simțit și în redactare, dar le-am trecut toate cu vederea, aducându-mi aminte de ce se roagă psalmistul, când zice, ca Dumnezeu să-i treacă cu vederea *greșelile tinereților* lui. Și cu atât mai vârtos n'am făcut capital din scăderile, ori la adevăr grăind, din neexactitățile în lucruri bisericești, cari se strecurau prin foaie, fiindcă eram obișnuit să văd neexactități de acestea și prin alte foi de ale noastre, și fiindcă știam, că singurele chestii, la noi la Români, în cari se poate amestecà și asupra cărora poate discutà oricine, sunt chestiile religioase. Aceasta nu erà și nu e ceva nou, fiindcă fusese și pe vremea lui Horațiu, când toți se credeau competenți în ale poeziei: *„scribimus indocti doctique poëmata passim“*, — și pe vremea s-lui Ieronim, când toți își arogau dreptul de a tâlcui scriptura: „Quod medicorum est promittunt medici, tractant fabrilia fabri, *sola scripturarum ars est, quam sibi omnes passim vindicant.... Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbosus, hanc universi praesumunt, lacerant, docent, antequam discant.*“

N'am putut însă să-mi stăpânesc indignarea și scârba, ce o am simțit, când am cetit articolii *„Știința oficială și libera gândire“* și *„Anarhistul“* din nrul 236—1909, și mai cu seamă când am văzut *concluziile* lor. *„Întreg cultul se va rezumà* (acuș) *în muta admirațiune a marelui univers și om pământean nu va mai îndrăzni, ca în cărți naive și pline de povești copilărești* (înțelege scriptura) *să tâlmăcească vreodată pe Dumnezeu, antropomorfizând-ul“* — sfârșește articolul al doilea, care e ca un comentar al celui dintâi; iar cel dintâi termină cu cuvintele: „Știința veșnic a fost în conflict cu religia; nu se poate crede în acelaș timp că pământul se învârtește și că nu se învârtește. Datoria omului de știință este de a nu ascunde adevărul și de a lovi fără cruțare în credințele supranaturale. Ar fi timpul ca și oamenii noștri, liberi gânditori, loiali, să se organizeze între ei pentru a duce o luptă sistematică contra *credințelor supranaturale* cari apasă omenirea de mii de ani, căutând a vulgarizà adevărul, binele și frumosul“· — Adevărat, că articolul acesta din urmă nu e al Gazetei, ci al dlui prof. univ. Dr. N. Leon, pe care însă „Gazeta“ l-a reprodus din „N. R. R.“ fără comentar, ori mai corect zis, *făcându-și comentar în articolul „Anarhistul“*.

Motivul scârbei și al indignării mele a fost duplu: deoparte, pentrucă eu, care eram dedat să văd, cetind lucruri rele, silința autorului de a-le *prezentà ca verosimile*, aci n'am văzut decât fraze bombastice; iar de altă parte, pentrucă nu înțelegeam, pe cum nu înțeleg nici acum, *rostul național, politic pedagogic, științific ori religios* al articolilor pomeniți.

a) *Nu înțeleg rostul național și politic al articolilor.* Căci deși eu înțeleg, ca în timp de pace, să se tracteze prin foi de *specialitate* chestii religioase, pro și contra, nu înțeleg totuși, ca *astăzi,* la noi la Românii din Ungaria, cari avem o mie și unu de năcazuri și cari suntem amenințați de o mie și una de primejdii și când așa de încurcată e situația politică, să vină o foaie românească *politică* și să propună adoptarea *ateismului!* Oare n'aveà ce scrie Gazeta în *articoli de fond* despre îngrijorările noastre și despre ținuta noastră politică, ce trebue s'o avem în situația de azi, decât numai teme religioase revoltătoare?

b) De asemenea *nu înțeleg rostul,* ce îl pot aveà articolii aceia, *pentru educație* sau *din punct de vedere pedagogic.* Noi cunoaștem, din istorie, fericirea la care ajunsese poporul francez, când mintea i-a fost regină, dar *fără Dumnezeu.* În revoluția cea mare, după ce experiaseră roadele civilizației ateiste, au trebuit să introducă, prin legea din 7 Maiu 1794 religiunea civilă, propusă de Rousseau în „Contrat social", că adecă fiecare cetățean trebue să țină, că există Dumnezeu, viață veuitoare, răsplătirea celor buni și pedepsirea celor răi, etc., și știm și aceea, că tiranul Robespierre a trebuit să enunțe: „Națiunea crede în ființa supremă." Dorește așadară On. Redacție a „Gazetei," ca poporul român, atât de greu încercat în decursul veacurilor, să mai învețe *pe cheltuielile sale* și aceea, că la ce poate ajunge un popor fără religie? Ori doară există vre-un popor bine situat, crescut fără religie? Dacă există într'adevăr un astfel de popor, mă rog să i-se spună numele, ca să-i urmăm pilda, fiindcă experimentările, pe cari eventual le-am face noi, de noi, ar puteà fi prea costisitoare.

c) *Nu înțeleg nici rostul științific ori bisericesc al articolilor.* — Că nu au, și nu pot aveà *rost bisericesc,* cred, că o înțelege și Onorata Redacție, pentrucă și dânsa e de părerea — și bine face — ca în foi să nu se facă confesionalism, *anume,* ca să nu ne divizăm. Cum vine așadară aceeaș Redacție de face în foaia sa cel mai mare confesionalism posibil? Căci să mă ierte, în articolii pomeniți nu e vorbă de unit ori neunit, ci e vorbă de ceva mai mult, e vorbă de credincios și necredincios, și Gazeta ține parte necredinții. Crede așadară Onorata Redacție, că prin aceasta nu ne divizăm? Prea puțin ne prețuiește, ca să nu zic, că prea tare ne batjocorește! — Că apoi articolii de mai sus nu au nici *rost științific,* voiu spune-o mai la vale, unde voiu arătà lipsa de sinceritate și loialitate a Onoratei Redacții. — Până atunci să vedem *cinstea,* cu care s'a purtat autorul articolului „Anarhistul" față de cetitorii săi.

d) *Cinstea?* Eu știam, că poporul românesc e creștin — vor fi, poate, și necredincioși *de sărbătoare* câte unul, unde și unde — și astfel știam, că creștini sunt și cetitorii Gazetei, și poate, că majoritatea vor fi preoți. Cum vine așadară autorul articolului să-i batjocorească pe banii lor? O astfel de cutezanță numai așa se poate explică: ori că autorul articolului a fost de părerea, că cetitorii săi sunt tot atâția *farisei,* cari mărturisesc credința cu gura, dar fără să o aibă și în inimă; ori că sunt o ceată de *neisprăvnici,* pe cari poți să-i batjocorești, fără să reageze. Ori cum se va luà lucrul, e o batjocură la adresa cetitorilor. Și cu atât e o batjocură mai mare, și noi o simțim mai tare, fiindcă ea ne lovește în ce aveam atât de scump și la ce țineam atât de mult, în credința noastră, pentrucă trebuià să știe și autorul articolului atâta psihologie, că cu atâta e mai mare indignarea, cu cât îți-e mai scump lucrul, în care ești lovit. De dovadă îi puteau fi înverșunarea, cu care s'au purtat războaiele religioase, provenite din diferința de credință. — Pe lângă aceea, pentruce nu ține seamă Onorata Redacție și de sărăcia noastră literară, carea pretinde, ca foaia să fie potrivită pentru toți? Căci dacă am fi un popor mare, cu o literatură vastă, atunci ar puteà redactà Onorata Redacție, dacă așa îi convine, și o foaie ateistă, fiindcă atunci cei *credincioși* și-ar puteà abonà foi de convingerile lor.

e) Nu înțeleg în urmă nici *sinceritatea și loialitatea,* ce o are Onorata Redacție față de prozeliții săi, ori față de ceice vreà să și-i facă prozeliți. Căci omul loial, chiar și când face prozelitism, nu se îndestulește numai cu simpla expunere a părerii sale, ci aceasta o și dovedește, ba le face cunoscute prozeliților săi și părerile contrare, pe cari, dacă poate, le combate, ca astfel înșiși să poată judecà și să nu-i poată aruncà mai târziu în față lipsa de sincer tate. Și așa, Onorata Redacție, dacă a știut aflà în „N. R. R." articolul dlui Dr. N. Leon, trebuià să afle și ceeace scrieà dl *Dr. N. C. Paulescu,* profesor de fiziologie la facultatea de medicină din București (în broșura: „Noțiunile ‚Suflet' și ‚Dumnezeu' în Fiziologie." București 1905, Institutul de arte grafice „Eminescu") și trebuià să afle și polemica dânsului purtată cu o cumințenie admirabită împotriva părerilor evoluționiste ale dlor Dr. Leon și D. Voinav în „Convorbirile literare" din 1906 și 1907, — și aflând, trebuià să spună, că dl Dr. Paulescu încheie discuția cu cuvintele: „După cum dlui Leon nu i-am răspuns cu epitete, — nici dlui Voinov nu i-am răspuns cu zeflemeaua, socotind, că asemenea feliuri de discuție sunt nedemne de oameni de știință, și mai ales de profesori universitari, — și sunt meschine când subiectul discuției este atât de important, — *când este vorba de ultimele convulsii agonice ale materialismului zdrobit de loviturile victorioase ale adevăratei științe,* etc."

Trebuià să afle și să spună și ceeace ziceà regretatul *Hașdeu* — evoluționist și el — despre dovezile evoluționismului în „Sic cogito" ediț III. „Cusurul cel mare al darwinismului, ziceà el, dacă e în adevăr un cusur și nu alteeva, este lipsa treptelor intermediare între specii. Oricât de multe ar fi asămănările curat anatomice și embriologice, totuși dela om până la măimuță, fie goril fie cimpauz, e prea departe.... Lipsind dară între om și măimuță o treaptă intermediară chiar strict anatomică, necum fizică și psihică în acelaș timp, presupusa spiță a neamului rămâne îndoielnică." Dar pentru aceea lui Hașdeu tot îi place darwinismul, și de aceea continuă: „Fie aceea spiță a neamului oricum ar fi, miezul darwinismului e sănătos, e adevărat e plin de lumină, el așează principiul evoluțiunii progresive între ființe, și acest principiu e de ajuns."

Cetind polemica dlui Dr. Paulescu din fascic. 7 al „Conv. liter." din 1907, trebuià să afle și aflând trebuià să spună Onorata Redacțiune prozeliților săi și enunțiația din 1903 a profesorului de zoologie dela facultatea de științe din Paris, *Ives Delage,* în care zice: „Dacă ne punem pe tărâmul excluziv al faptelor, trebue să recunoaștem, că *formarea speciilor unele prin altele* (care teorie după părerea dlui Dr. Leon „a ajuns astăzi să stăpânească complect toate ramurile științifice") *nu este dovedită*... Nu se află nimic în fapte, care să poată forță convingerea acelora, cari refuză orice alte probe, decât cele trase din observație (pe cum și trebue să fie, adaug eu, fiindcă e vorbă de știință pozitivă). Dacă ar există o ipoteză științifică alta decât descendența, pentru a explică originea speciilor. *mulți transformiști ar părăsi opinia lor actuală, ca pe una ce nu e deajuns dovedită.*

Dacă răsfoiă apoi Onorata Redacție revista naturaliștilor unguri: „Természettudományi Közlöny", — ca să nu recurgă la reviste din streinătate — trebuià să afle și trebuià să spună prozeliților săi, că situația materialismului în zilele noastre nu e chiar de invidiat. Spre scopul acesta puteà să citeze articolul materialistului *Dr. Gorka Sándor* din fascicola 424 a numitei reviste (an. 1904), în care spune, că *materialismul,* care învață, că toate lucrările psihice nu sunt alteeva decât funcțiuni biologice de ale creerului, *și-a trăit traiul,* și trebuià să spună, că acest naturalist, după ce trece în revistă ipotezele, la cari au recurs Haeckel, Fechner, Spencer, Herbat și alții, continuă: „Bárhogy csűrjük-csavarjuk is a dolgot, az az egy bizonyos, hogy sem a lélekkel ellátott atomok (ipoteza lui Haeckel) sem az identitás tana (în virtutea căreia sufletul ar fi tot una cu trupul) nem birkózhatik meg a dualismussal (acesta e sistemul filozofilor creștini, cari pe lângă trup mai admit și suflet). Eredmény nélkülinek bizonyult tehát az a törekvés, mely a materialistikus felfogás megmentett romjaiból új világnézetet akart emelni." Și că: „Ha még egyszer visszapillantunk a különböző kisérletekre, melyek természettudományi alapon monistikus világnézetre törekedtek, az eredményt csak a lehangoltság érzésével jelezhetjük. A kisérletek egyike sem felelt meg valóban kielégitő módon azon követelményeknek, melyeket egységes világnézettől okvetetlenül meg kell kivánnunk." Și de aceea „e tény súlya alatt sokan a resignátiótól alig zárkózhatnak el és többen arra a gondolatra jutnak, hogy talán egyáltalában nem lehet a régi kérdést egyedül a természettudományi tapasztalatok segitségével megoldani."

În urmă, dacă răsfoiă Onorata redacție adausul din 15 Martie a. c. al numitei reviste, află un articol scris despre „generația spontaneă" de materialistul naturalist *Rónai Jenő,* care, după ce înșiră toate ipotezele faurite pentru explicarea vieții pe pământ, și după ce expune experiențele din laboratorul Cavendish din Cambridge al fiziciaBurke, care cercase să producă ființe viețuitoare din materia anorganică cu ajutorul radium-ului — trăgeà concluzia, că: „Az Aristoteles- féle ösnemzés tanát a tudomány előrehaladása megdöntötte; feltámasztották azonban újból, hogy vele az élet kezdetét megmagyarázzák. Bizonyosat e téren a tudomány feltárni nem tudott. Azon elméletek, melyek az ősnemezés tana körül a tudományos vitatkozások folyamán felszinre kerültek, talán közelebb visznek bennünket az élet mibenlétének megismeréséhez, sok új anyagot szolgáltatnak a gondolkodónak, de

a végokot, az élettelennek az első, az életet már magába záró fehérjetömegecskévé történő átalakulását meg nem magyarázzák".

În urmă, dacă i-a plăcut Onoratei Redacții să înșire prozeliților săi catalogul bărbaților de știință necredincioși — prin faptul, că a publicat articolul dlui Dr. Leon, luat din „N. R. R." — pentruce n'a fost așa de sinceră să le pună înaintea ochilor și catastihul acela lung al minților geniale credincioase, vreau să zic al bărbaților de știință din veacul al XIX-lea, cari prin descoperirile și invențiunile lor au dat directivă nouă științelor? Și anume, pentruce n'a spus, că vestitul *Ludovic Pasteur* a murit în 28 Septemvrie 1895 sărutând crucea și mărturisind credeul, și că tot el a zis în discursul său de recepțiune la Academia franceză, recitând cuvintele nu mai puțin vestitului Faraday, că: „Cunoașterea și venerarea lui Dzeu ajung la mintea mea pe căi tot atât de sigure, ca și acelea, pe cari ajungem la cunoașterea adevărurilor de ordine fizică"? — Pentruce n'a spus, că vestitul chemist al veacului al XIX-lea, *Mihai Chevreul* († 1889), care fusese membru al Academiei de științe din Paris nu mai puțin de 63 ani și care descoperise atâtea lucruri noue, a fost creștin din cap până în tălpi? Căci atunci, când în 1886 Academia franceză a bătut medalii comemorative în onoarea lui, și când pigmeii necredincioși nu puteau să vadă cu ochi buni atâta cinste dată unui creștin declarat, Chevreul, pe atunci un venerabil bătrân de 100 ani, scrise o scrisoare deschisă, în care spunea: „Toți câți mă cunosc știu, că eu m'am născut catolic, din părinți creștini, și că trăiesc și vreau să mor ca un catolic bun." — Pentruce n'a spus, că un alt chemist vestit din veacul al XIX-lea Ioan B. Andrein *Dumas* († 1884), pe care Pasteur îl pune alături cu Lavoisier, pentru lucrările lui, și care fusese secretar perpetuu al Academiei științe, încă a fost creștin? Căci iată ce zice el în pomenirea lui Faraday: „Dzeu a făcut toate lucrurile după număr, pond și măsură. Aceste cuvinte din cartea Înțelepciunii sunt vechi, de două mii de ani, și chemiștii află totdeauna expresiunea lor exactă în armoniile, ce se văd astăzi în numărul părticelelor, cari compun corpurile, în volumul și pondul lor." — De ce n-a spus, că creștin a fost și neîntrecutul chemist al veacului al XIX-lea Iustus von *Liebig,* care a descoperit cloroformiul și a pregătit extractul de carne, și că el se închină înțelepciunii dumnezeiești depuse în făpturi? „Eu eram vinovat, zice el, înaintea înțelepciunii Creatorului, și am fost pedepsit după dreptate: eu voiam să îndreptez lucrul Dânsului, și în orbia mea credeam, că din lanțul admirabil de legi, de care e legată și susținută viața de pe pământ, s'ar fi uitat o zală, pe care voiam să o suplinesc eu, slabul viermuleț neputincios... Sărurile alcaline, după părerea mea, trebuiau subministrate nesolubile (plântelor), fiindcă în cazul contrar le-ar fi măturat ploaia. Eu nu știam încă, că chiar din contră, însuș pământul le păstrează.... Arhitectul cel mare a înzestrat solul cu puterea de a suge și de a păstră elementele, cari slujesc de hrană plantelor și animalelor ... În legea aceasta Creatorul a mai așezat o a doua lege, în virtutea căreia, pământul, care ține plantele, se preface într-un nemăsurat aparat de a filtră apa, curățindu-o de toate substanțele stricăcioase sănătății omenești, de toate productele putrejunii." — Trebuiă să spună Onorata Redacție prozeliților săi, și aceea, că Carol *Hermite* († în 14/I 1901) cel mai mare matematician francez din jumătatea a II-a a veacului al XIX-lea — căruia au să-i mulțumească: teoria ecvațiunilor, a funcțiunilor eliptice, a funcțiunilor Abeliane, teoria numerilor, a invariantelor etc. — încă a fost creștin, „cărui spiritualist convins, moartea îi deschise armoniile matematice, despre cari mintea omenească nu cunoaște aci pe pământ decât un neînsemnat ehou," cum zicea despre el Painlevé. Șirul acestor bărbați geniali, fie ei naturaliști, matematicieni ori fiziciani, îl puteă lungi Onorata Redacție cu alți bărbați de știință geniali din zilele noastre, ori din trecutul mai apropiat, pe cari îi puteă află la *Dennert* („Die Religion der Naturforscher; auch eine Antwort auf Haeckels „Welträtsel," Berlin 1901), ori la Carol *Kneller* („Das Christentum und die Vertreter der neueren Naturwissenschaft, Freiburg, 1903).

Deci, după-ce eu nu înțeleg, și nu înțeleg împreună cu mine nici alții rostul național, politic, pedagogic, științific ori religios al articolilor din chestie, mă rog de Onorata Redacție să-mi spună, ce vreă cu articolii aceia?

II.

In ce ne privește apoi, pe noi creștinii de astăzi, noi ne avem credințele noastre și ne dăm seamă de ele, pe cum ne poruncește sf. Petru în I ep. 3, 15 și pe cum se cere de altcum dela orice om cu minte. Scurt! Avem motivele noastre de „credibilitate, pe cum avem motive de „credibilitate" și atunci, când credem vre-un lucru profan. Nu silim pe nime, ca să împărtășească vederile noastre, pentrucă omul are minte, și astfel nu poate primi ca adevărat, decât numai aceea, despre ce s'a convins că e adevărat, ori prin evidență și deducție, ori prin autoritatea celui ce i-a spus; dar pentru aceea nici nu îngăduim nimănui ca să ne tracteze de *naivi,* fără să ne cunoască măcar credințele noastre

Și noi, cu toate că gustăm câte ceva din științele profane, ba unii din noi se ocupă cu deadinsul cu științele acestea, totuși n'am băgat de seamă să fie „conflict veșnic între știință și religie", ba suntem de convingerea, că știința merge mână în mână cu religia noastră. Și nici nu se poate presupune altcum despre noi, fiindcă atunci, noi creștinii, am fi tot atâția oameni fără caracter cari am lucrà totdeauna în contra convingerilor noastre. Adevărat, că sunt și cazuri de apostazie, mai rari ce e drept, cari pentru necredincioși sunt cazuri de oameni independenți ori liberi gânditori, pentru noi însă lucrul se explică tare ușor, știind că omul pe lângă suflet mai are și trup, și că trupul e plin de pasiuni, cari nu odată îl fac să lucre chiar și în contra convingerii minții.

De altmintrelea aceasta ni-a spus-o și conciliul din Vatican dela 1869—1870, la care se adunase *lamura bisericii apusene.* Aci, după-ce se studiase lucrul din toate punctele de vedere, deja de mai înainte, din partea *bărbaților competenți,* se enunțiă (Constitutio de Fide cap. IV), că între știință și credință nu numai că nu este nici un conflict, ci dimpotrivă aceste două; știința și credința, se ajută împrumutat. „Verum etsi fides sit supra rationem, zice Conciliul l. c., nulla tamen unquam inter fidem et rationem vera dissensio esse potest.... Inanis autem huius contradictionis species inde potissimum oritur, quod vel fidei dogmata ad mentem ecclesiae intellecta et exposita non fuerint, vel opinionum commenta pro rationis effatis habeantur..... Neque solum fides et ratio inter se dissidere numquam possunt. sed opem quoque sibi mutuam ferunt, cum recta ratio fidei fundamenta demonstrent, eiusque lumine illustrata rerum divinarum scientiam excolat; fides vero rationem ab erroribus liberet ac tueatur, eamque multiplici cognitione instruat. Quapropter tantum abest, ut ecclesia humanarum artium et disciplinarum culturae obsistat, ut hanc multis modis juvet atque promoveat. Non enim commoda ab iis ad hominum vitam dimanantia aut ignorat aut despicit; fatetur imo. eas, quemadmodum a Deo scientiarum Domino, protectae sunt, ita si rite pertractentur, ad Deum, juvante eius gratia, perducere."

Le-am zis acestea mai pe deasupra, provocându-mă la autorități, fără să intru mai deaproape în meritul chestiunei, fiindcă și articolii, pe cari îi am în vedere tractează chestiunea pe deasupra, provocându-se la autorități,

De încheiere numai atâta mai adaug, că îi ofer din toată inima autorului articolului „Anarhistul" câte un exemplar *gratuit* din vol. I. din Dogmatica fundamentală și din vol. I. din Dogmatica specială scrise de mine — fiindcă celelalte volume nu sunt pentru domnialui — ca să vadă, cum tălmăcim noi creștinii pe Dumnezeu și lucrurile lui „din cărțile naive și pline de povești copilărești", și ca să nu se mai adevereasscă, că *„sola scripturarum ars est, quam sibi omnes passim vindicant..... lacerant, docent, antequam discant."*

Blaj în 16 Noemvrie 1909.

Dr. Vasile Suciu
prof. de teologie.

Concurs.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român" publică concurs pentru două posturi de profesori (profesoare) ordinari la școala civilă de fete cu internat a „Asociațiunii" cu terminul de 1 Dec. a. c.

Concurenții la acestea posturi au să-și înainteze cererile până la acest termin comitetului central al „Asociațiunii" din Sibiiu (str. Șaguna nr. 6). Cererile vor fi însoțite de următoarele documente:

1. Certificat de botez.

2. Certificat despre cvalificațiunea cerută de legea statului pentru ocuparea posturilor de profesori (profesoare) ordinari la școalele civile de fete, anume: la postul întâiu cu cvalificațiune specială pentru limbi și istorie, la postul al doilea cu cvalificațiune specială pentru științele naturale și matematică sau geografie.

3. Certificat despre studiile pregătitoare și despre ocupațiunea de până acum.

4. Concurenții să arete, că știu perfect limba română în vorbire și scriere.

Concurenții aleși vor avea să observe dispozițiile statutului de organizare al școlii.

Profesorul ordinar, până când e provizor primește salar anual de 1600 coroane, plătiți anticipativ în rate lunare și 300 cor bani de cvartir, plătiți anticipativ în 4 rate

trilunare; devenind definitiv, după un an de probă, primește salar anual 2200 cor., bani de cvartir 600 cor., cvincvenalele obicinuite de câte 200 cor. și dreptul de pensiune la fondul regnicolar de pensiune al statului, unde va plăti taxele prescrise. Profesoara provizoră primește salar anual 1000 cor. și întreaga întreținere în internatul școlii; devenind definitivă primește salar anual 1600 cor., întreaga întreținere în internat, cvincvenale și drept de pensie, ca și profesorul. Profesoara pentru locuința și întreținerea în interuat va avea să dele mână de ajutor directoarei la serviciul din internat.

Cererile întrate după terminul concursului nu se vor luà în considerare.

Sibiiu, din ședința comitetului central al Asociațiunii ținută la 11 Noemvrie 1909.

I. Șterca Șuluțu m. p. prezident. **O. C. Tăslăuanu** m. p. secretar.

---

†

Capitulul catedral din Gherla cu adâncă întristare face cunoscut cumcă

Reverendissimul Domn

Alesandru Bene

Prepozit capitular și canonic, vicar gen. episcopesc subst., asesor consistorial, examinator prosinodal șcl.

după un morb scurt a repausat în Domnul în 14 Noemvrie 1909 la $2^1/_2$ oare d. a., în anul al 63-lea al etății. 35 al preoției și al 17-lea al canoniciei.

Rămășițele pământești se vor înmormântà în cimiteriul gr.-cat. din loc în 16 l. c. la 2 oare d. a., iară sf Liturgie pentru sufletul adormitului se va ținea în Capela Episcopească Miercuri în 17 l. c. la 8 oare dimineața.

Fie-i țărîna ușoară și memoria binecuvântată!

Noutăți.

Din Arhidieceză. Cu terminul de 30 crt. espiră concursul pentru completarea parohiei Ghirișul român din tr. Cojocna. Venitele congruale sunt statorite în 272·76 cor.

Știri personale. Esc. Sa Mitropolitul Victor, însoțit de canonicul Dr. Victor Szmigelski, inspector școlastic arhidiecezan, a plecat Luni seara la Budapesta spre a luà parte la conferența episcopească. Vineri s'a reîntors cu bine acasă.

Alegerea de Episcop la Caransebeș. A treia alegere de episcop român ortodox la Caransebeș a fost statorită pe ziua de 4 Dec. sărbătoarea Intrării în Biserică.

Hymen. Dl Ioan Montani, redactor la „Tribuna", anunță cununia sa cu ds. Leontina Belu din Radna. — Felicitările noastre.

Promoție. Ioan Iuga, stud. jur. a fost promovat la 6 crt. de doctor în drepturi la universitatea din Cluj.

Serată literară. Dumineca trecută s'a început seria seratelor literari aranjate de Reuniunea femeilor din Blaj. A dizertat dna *Leontina Ciura*, vorbind despre mișcarea feministă și arătând direcția, ce ar trebui urmată în educația fetelor spre a crește din ele femei bune. Disertanta a fost viu aplaudat. Ds. *Roza Căpușan* a declamat o bucată din Sapho, fiind acompaniată la pian de măiestrul Iacob Mureșian. Dșoara *Căpușan* a fost neîntrecută ca declamatoare. Ds. *Silvia Nestor* a cântat la pian Poutporiul lui Mureșian delectându-ne cu perlele de muzică românească. Simpatică a fost declamația ds *M. Coltor* care ne-a spus o poesie de ds. Pitiș. Public a fost mult și începutul a succes pe deplin.

Dela Societatea meseriașilor nostri. Duminecă în 14 crt. la oarele 5 d. a. s'a început seria conferințelor anunțate pentru meseriași. După discursul de deschidere a prezidentului, prof. A. Ciura, ni-a dat o frumoasă și potrivită comemorare a marelui Eminescu. Făcând o caracterizare nimerită a vieții poetului citează drept ilustrare a genialului său poetic câteva specimene din cele mai frumoase poesii. Publicul asistent, care s'a prezentat în număr frumos, l-a urmărit cu o deosebită atențiune pe conferențiar, răsplătindu-l cu aplause călduroase. — Doamne Maria Kampf n. Christian cu declamarea poezielor lui Eminescu „Despărțirea" și „De câteori iubit-o" s'a dovedit o bună declamatoară. — De încheiere dl Păcurar, a predat cu mult haz „Țiganul la vânat." — Proxima conferență va fi în 28 Noemvrie.

Petreceri. Societatea de lectură „Inocențiu Micu Clain," a teologilor români din Blaj invită la *Serata literară-muzicală*, ce o va aranja Marți la 23 l. c. în sala de gimnastică a școalelor române. Venitul e destinat pentru fondul orfanotrofiului. Programul acestei serate asupra căreia atragem binevoitoarea atenție a cetitorilor nostrii ,e următorul: 1. *a)* „Iată preotul mare" de I. Murășan. cor băr. *b)* „Mulți ani trăiască" de T. Lugojan, cor bărb. 2. „Marș" de I. Wagner, orh. soc. 3. „Dizertație" de Octavian Bugner, cler. an IV., preș soc. 4. „Constantin Brancoveanul" de I. Murășan, cor bărb. cu soli de bariton (Brancoveanul: Ioan Dragomir cler. an. IV); bas (Sultanul: Iustin Porutiu, cler. an. IV.); naratori (ten. I. Ioan Bărbat cler. an. IV. și bas Ioan Bejan, cler. an II.) cu acomp. de pian. 5. „Lacrămi și suspine" aranj. de Ioan Bacău, orh. soc. 6. „Scrisoarea III." de M. Eminescu, decl. de Victor Florea cl. an. III. 7. „Bubuie tunul" de I. Costescu, cor. bărb. 8. „Friguri de autor" dialog *** predat de: Petru Gruia cl. an. IV. și Longin Corcheș, cl. an. III. 9. Poutpourii din operetta „Crai nou" de C. Porumbescu, orh. soc. 10. „Veacuri triste" de A. Bena, cor bărb. 11. Trio din „Porphir marș" de Liuka.

— Universitarii Români din Cluj invită, la *Petrecerea* cu dans, ce se va aranjà în sala dela „Hotel Central", în 25 Noemvrie n. 1909. Venitul curat e destinat pentru Casina română din loc.

— „Societatea Meseriașilor din Blaj" invită la *Petrecerea cu dans* ce o va aranjà Duminecă în 21 Noemvrie n. în sala otelului Univers. Venitul curat este destinat fondului pentru zidirea unei case și hale de vânzare.

Osândit politic. Dl Ioan Mihu, cancelist advocațial în cancelaria adv. Dr. Iuliu Maniu, a fost osândit de tribunalul din Cluj la 4 luni închisoare și 300 coroane amendă, pentru o corespondență publicată în „Libertatea" despre atentatele cu dinamită din anul trecut.

Mașina „Tornado". Aducem la cunoștința economilor nostrii. că punem la dispoziția obștei mașina „Tornado" pentru sfărticatul cocenilor (tulugilor, pășilor, paielor) de cucuruz, carea e ușor de transportat, având numai 160 chlg greutate, și ușor de manuat, și pe deasupra se poate folosì și la tăiatul altor nutreturi. Mașina se poate luà în primire oricând dela școala economică (consistorială Waiseng. 9). Cei cari o folosesc sunt îndatorați a o duce și a o returna în stare bună pe cheltuiala lor. Apelăm la cărturarii noștri (preoți învățători, notari, primari etc.) să atragă atenția economilor din comune asupra acestei mașine. Sibiiu, 7 Noemvrie n. 1909. Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu." *Pant. Lucuța* prezident. *Vic. Tordășianu* secretar.

Aviz! Avem onoare a aviza pe toți românii de bine, cari au subscris, ori au de gând a subscrie acții pentru nou înființându-l institul de credit și economii „*Luncana*" în Margita — că terminul pentru subscrierea de acțiuni s'a prelungit până la 30 Decemvrie nou. 1909. — Margita, la 25 Octomvrie 1909. In numele fundatorilor „Luncanei": *Vasile L. Tămaș* m. p. președinte *Liviu Rada* m. p. secretar.

Semne culturale. Marelui ziar bucureștean „Minerva" și „Viitorul" li s'au detras debitul postal de a puteà întrà la noi în țară.

Știri școlare. A apărut atât partea I. pentru cl. 1, 2 și 3, cât și a II pentru cl. 4, 5 și 6, a Cursului de limba maghiară de Iuliu Vuia, scris **în conformitate cu noul plan ministerial** și se poate comandà la toate librăriile cu 50 fil. o parte. Recenzentul ministerial a cualificat aceste scrieri de **model** și de **cele mai practice cărți, scrise după cel mai ușor metod.** Învățătorii, cari vor **a-și ușurà situațiunea,** introducă manualele Dlui Vuia și se vor convinge. (59) 3—3

Posta Redacțiunii.

Vasile. Va urmà scrisoarea.

I. B. Știrea a fost desmințită categoric în chiar ziarul din vorbă.

Morbul englez

va nimici sănătatea copilului Dtale dacă nu te vei îngriji din buna vreme de băiat.

La cumpărarea Emulziei, luați seama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

Emulziunea-SCOTT

e medicina cea mai bună contra morbului engl'ez, întărește oasele și îngrașă. Afară de aceea copii cari sufer iau Emulsiunea de SCOTT cu o deosebită plăcere, pentrucă e plăcută la gust. Copilul mistue cu ușurință și o bea chiar și atunci când nu-i place laptele.

(50) 6—38

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Prețul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secreținea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra **oftice, guturaiului. tusei măgărești, scrofulei și influenței**

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche".**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helvetia).

„Roche"

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie

Prețul unei sticle 4. — cor.

(4) 32—35

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 12

Renaissance-ul humaniştilor, în loc să fi înălţat sufletul omenimii cu un ideal mai de seamă, l-a umplut cu păgânismul vechiu, împotriva căruia se războise atâta amar de vreme creştinismul. — A stâns din suflete acea străveche credinţă, care produse până aci minuni pe toate tărâmurile istoriei universale, şi care unică a împăcat şi împacă pe Dumnezeu cu oameni şi oamenii între sine.

A creat cultul individului şi adorarea „eului" preste marginile cuvenite, iar ca dreaptă consecinţă a tuturor acestora: o generală îndoială faţă de orice adevăr mai profund, un spirit de oponenţă faţă de tot ce se cuprinde sub cuvântul „autoritate."

Tendinţa humaniştilor de a emancipa individul în toată privinţa, se înţelege, că a fost mai puternică în contra religiunii. S'a războit, ce-i drept, mai mult ori mai puţin şi pe teren politic şi economic — şi ştim, că a produs enorme schimbări mai târziu; adevăratul centru însă în potriva căruia pornise cu toată puterea a fost biserica, căci în prima linie aceasta formă o massă mai compactă cu vază unitară.

Desfrâul general, ce urmă astfel, a creat primejdiosul subiectivism în ale credinţei de o parte, iar de alta a învrăjbit amarnic puterea laică a împăraţilor cu vaza bisericii, şi în special cu vaza patriarhilor romani, cari două puteri altcum nici până aci nu trăiseră în deplină armonie. Puterile statelor anume n-au fost în destul de recunoscătoare pentru această biserică universală, care: li-a pus temelie adevărată, ba le-a chiar închegat întru puteri de sine stătătoare; şi netezind împărechierile a ţinut totodată între ele un echilibru oareşcareva, asigurând astfel înaintarea Europei şi cu ea — am puteà zice — a întregii omenimi.

Culmea neînţelegerilor înăsprite se manifestă mai vârtos pe vremea lui Gregoriu VII Pe împăratul Frideric II. îl vedem în 1245 excomunicat de Săborul I. din Lugdan şcl.

Astfel scade cu încetul prestigiul şi puterea imperiului roman, dar pierde mult şi scaunul patriarhiei romane. Transpunerea acestuia apoi în Franţa de atunci sub Filip Frumosul, în veacul al XIV. numită şi: „prinsoarea babylonică;" brutalităţile împăraţilor şi a domnilor teritoriali germani, mai apoi şi nefericita coincidinţă, că chiar pe vremea renaissance-ului a fost mai încercată biserica de apostoli slabi de înger, cari au ponegrit istoria bisericească cu ruşinoasele pagini ale schismei apusene — îşi au urmările funeste, provocând o confusiune regretabilă preste întreaga biserică romană.

După un Alexandru VI. urmează în scaunul apostolic Piu al III., care în prea scurtă vreme şi-a ajuns veleatul fără să se fi putut prinde cu braţ mai puternic de regenerare; iar despre urmaşul acestuia, despre Iuliu II. cronica îşi permite şaga că: numai paloşul sf. Pavel şi l-ar fi ţinut, iar cheile sf. Petru le-ar fi aruncat în Tibru.

Duhul renaissance-ului liberal pătrunse mai primejdios, decum s'ar gândì în aulele şi sufletele vlădiceşti, iar vanitatea oarbă îşi ridică palate de plăceri în toate părţile. Astfel genii literaţi, mai pătrunzători, îmbătaţi mai ales de idealismul humaniştilor, atacă aşezămintele bisericeşti din toate părţile şi provoacă, în public, pe înşişi principii să se opună în primul rând patriarhilor romani. Şi că li-a reuşit apucătura aceasta, e uşor de înţeles, când ştim, că episcopii laicizaţi şi cufundaţi în materialism, fiind totodată şi principii cei mai puternici în zilele aceste — se năsuiau să devină cari de cari mai independenţi de ori-ce vază.

Căutau să se emancipeze de sub puterea împăraţilor şi în acelaşi vreme şi de sub scaunul apostolic; la dorul emancipării generale, acest germene al descompunerii — pornit dela aceşti apostoli uitaţi, — se lăţi şi mai departe: s'a încuibat în nobilimea de rând şi în păturile de jos ale poporului aşa, că în puţină vreme toate straturile poporaţiunii erau reciproc înduşmănite: — iar consecinţele dureroasă tot biserica le trăgeà.

Nemulţumirea şi protestele trec în valuri mari preste biserică; provoacă echouri şi în legile ţărilor, căci împăraţii (Franţa) şi principii mireni (Germania) nu mult se îmbiau până să codifice cele mai aspre ofense la adresa scaunului apostolic.

Şi cum nu, când chiar şi în Săboarele din Constanţa şi Basilea mai mulţi episcopi liberali discută cu multă antipaţie despre puterea jurisdicţională a patriarhului roman asupra episcopilor.

Deja în veacul al XV. de-o parte episcopii şi împăraţii slăbiau tot mai mult bunele relaţii cu scaunul Romei, iar de altă parte între popoară cucereà tot mai mult coloratul naţional în biserică; — şi toate acestea în paguba prestigiului bisericii unitare şi universale.

Pe lângă acestea şi ştiinţa fuge vedit nu numai de şcolastică, ci şi de însaşi biserica: în cadrele naturale cultivate cu atâta zel dă de nouă cărări, iar în sociologie află tărâm mai real şi apropiat în seninătatea lui decât în „abstracţiunile" credinţei.

Dacă mai adaugem la toate acestea şi faptul, că desconsiderarea bisericii erà provocată în mare parte de corupţia ce stăpânià preoţimea de sus până jos şi invers aşa, încât devenise postulat şi condiţie de vieaţă ulterioară: reformarea „in capite et membris; — şi că hulele cu cari erà întâmpinată biserica — din pricina multora din slujitorii săi — au căpătat un puteric răspânditor în tipografia nou inventată: — atunci vom înţelege, pentru-ce au lăsat vremurile aceste urme — mai nenorocite şi mai mari poate decât oricari altele — în istoria bisericească

Aeneas Sylviu descrie — între altele — în mod oribil decadenţa oraşului Viena; iar împăratul Sigismund insistă mult la senatorii conciliului din Basilea, ca să şteargă legea celibatului, căci — zice dânsul: „Din o mie abia unul dacă cinsteşte continenţa preoţească, toţi sunt concubinari, ori adulteri ori ce-i mai rău ..."

În această epocă încărcată de şovăeli şi nedumeriri, saturată de neîndestuliri şi plină pe deasupra şi de elemente sătoase de creare şi regenerare: şi-a aruncat Luther cu toată energia şi gravitatea, gândul atât de sugestiv resunător pentru toate spiritele creştineşti: Cinstea lui Hristos e pătată, vrednicia şi valoarea lui nemăsurat de mare sunt rău pricepute, evangeliul lui e pângărit.

Acelaş accent de durere l-a repetat Zwingli în Şviţera şi Calvin nu departe de Zwingli.

Am puteà presupune, că Luther s'a aruncat în arena lumei cu bună credinţă, dar puţină precauţiune. — El probabil, că nici pe din departe n'a prevăzut îngrozitoarele urmări, pe cari de le presimţià, nimicià coalele pe cari şi-a însemnat tezele în contra patriarhului Leone X., rămânea în cela sa călugărească şi-şi recità înainte rugăciunile.

Ce-a făcut anume Luther?

A aruncat o schintea în zările înfierbântate şi a aprins o lume întreagă, ca urmaşii să aibe ce plânge veacuri întregi pe ruinele nesocotinţii lui.

Odată a alunecat — s'a cufundat pentru vecie.

E oare păşirea lui mai mult decât primejdia ariană de odinioară? E mai ofensivă decât mohamedanismul? E oare mai trainică decât ereza lui Eutichiu ori a altora de mai târziu? — Da. — El şi-a pus bază mai solidă decât toţi aceştia, căci până la ultima suflare a accentuat tot mereu, că cu „curăţenia" şi în virtutea „Bibliei" se luptă. Şi-a legat isteţ păcătoasele veleităţi omeneşti de vecinicia adevărului Bibliei, accentuând apoi şi propunând preoţia universală, dar mai presus de toate: închinând cu perfidie principiilor germani biserica, puterea şi comorile ei — a căutat nu numai să surpe vaza absolută a bisericii, ci să-şi asigure şi şieş viitor.

Vremea însă — precum arată văerările lui finale — a dovedit, încă pânăce mai trăià, că baza religioasă pusă de dânsul n'a fost decât o imposibilitate răsărită dintr-un crier *anormal;* — înşişi ucenicii lui mai cu judecată l-au desavuat şi l-au părăsit.

Luther a introdus idea fundamentală a subiectivismului, deci autonomia minţii omeneşti mai înainte decât Kant cu două veacuri bune.

Din el a emanat mai pronunţat principiul absolutismului individual cu privire la cercetarea liberă a Bibliei, ridicând mintea omenească de-asupra cuvântului dumnezeesc.

Râuleţul pornit de dânsul a devenit cu vremea şuvoiu furtunos, şi pecând „reformatorii" se lăudau, că au câştigat libertate şi drepturi pe seama minţii, în realitate n-au făcut altceva, decât, că au dat curs liber greşurilor şi erezilor.

Deja însă în adunarea lor dela Augsburg observă căiniţi fatalitatea principiului lor de liberă tâlcuire a Sf. Scripturi; — au început deci să-şi făurească „dogme obligătoare" (!!), pentru sine şi sectarii lor. Nici bine nu-şi vestiră deci înaintea lumei principiul libertăţii individuale ori-ce fel de cercetare — şi se *şi* combătură de Sine.

(va urmà)

Bibliografie.

A apărut:

Principii morale sau **etice ale religiunii creştine**, pentru şcoliile medii şi institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu*, prof. de sf. teologie şi de religiune la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorităţii bisericeşti. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia şi Librăria Seminarului teologic gr.-cat. Preţul: 1·60+10 fill. porto. Se află de vânzare la Librăria Sem. teol. gr.-cat. din Blaj.

Abecedar şi carte de cetire maghiară pentru clasa a II a şcoalei primare cu limba de propunere română. De Ioan F. Negruţiu şi Petru Ungurean. Ediţia a VIII. Prelucrată după noul plan ministerial, (art. XXVII—1907.

Balázsfalva, — Blaj 1909. Preţul **50 fileri.**

„Biblioteca pentru toţi" **Nr. 441—442** conţinând **trei povestiri** de Gustav Flaubert, şi anume: **O inimă simplă**, **Legenda sfântului Iulian ospitalierul** şi **Irodiada**, traducere de d. Iftodiu. Preţul 60 bani.

Aceste trei povestiri, pline de un farmec deosebit, ca toate operile atât de cizelate a marelui Flaubert, care a devenit clasic în Franţa şi e considerat printre cei mai mari scriitori contimporani, Flaubert e şi naturalist şi romantic în acelaş timp, şi această înfrăţire a romantismului şi naturalismului apare în deosebi în povestirile mai sus menţionate. Ce poate fi mai romantic şi mai fantastic ca **Legenda sfântului Iulian ospitalerul**, iar **Herodias** e o serie de tablouri fastuoase şi de-o strălucire neînchipuită prin care vedem cum Salomeea prin dansul ei câştigă capul sfântului Ioan. **O inimă simplă** e povestirea înduioşetoare a unei sermane slujnice din provincie, şi e, în simplicitatea ei de un naturalism neîntrecut. In toate trei povestirile ni-se arată admirabilul artist, care este şi căruia nu i-se poate imputà decât o perfecţiune prea mare.

De vânzare la mai toate librăriile din ţară.

Catalogul complect al acestei „Biblioteci pentru toţi" care se sporeşte în mod regulat cu câte 2 volume nouă pe fiecare săptămână, a se cere la „Librăria Editoare LEON ALCALAY, la Bucureşti", precum şi în Librăria sem. teol. din Blaj—Balázsfalva.

„Călindarul Poporului" pe 1910 să află de vânzare la administraţia „Foii Poporului", Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 12. Preţul 40 fileri plus 5 fileri porto.

Din cupriusul lui amintim: Din vieaţa regelui Carol (cu portret). M. Cogălniceanu (cu portret). Ciobanul şi dracul (poveste). Novela lui Gane: Domniţa Ruxandra, apoi Răvăşul nostru (întâmplările de peste an). poezii, glume, poveţe economice etc. Dintre ilustraţii mai amintim portretele reposaţilor mari bărbaţi: Alexandru Mocionyi, Cor. Brediceanu şi Dr. Aurel Murăşanu, apoi maşina de zburat a lui Wright, noul prezident al Statelor americane Taft etc.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

Surprindere mare!!!

În vieaţă nu se mai ofereşte această ocaziune!

600 bucăţi numai cu Coroane 4·20

Un orologiu-Anker precizat aurit, cu catenă, pentru care se garantează 3 ani; 1 Cravată modernă de mătasă pentru domni; 3 buc. batiste ff.; 1 elegant inel pentru domni cu imit. de pieatră nob.; 1 pompoasă garnitură de juvaere pentru dame constând din: 1 Colier de mărgele orient. juvar mod. pentru dame cu încuietoare patent; 1 brăţare elegante, 1 păreche cercei cu toarte patent; 1 minunată oglindă de buzunar; 1 portmoneu de piele; 1 păreche butoni pentru manchete, 3 grade aur-double cu încuietoare patent; 1 foarte elegant album de ilustrate, cele mai frumoase vederi din lume; 3 obiecte de râs (jux,) mare haz pentru mic şi mare; 1 epistoler de amor pentru domni şi dame; 20 obiecte de corespondat şi încă peste 500 obiecte folositoare, indispensabile în casă. — Toate laolaltă cu orologiu cu tot, care singur face preţul, costă numai ***4·20***. Spedează pe lângă rambursă sau trimiterea anticipativă a preţului:

Wiener Central-Versandhaus

P. LUST, Krakau 139.

NB. Pentru cele nepotrivite se reîntorc banii.

(62) 1—1

Prima pepinerie de viţă de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima şi cea mai deamnă de încredere şi mai bogată în specialităţi de viţă de vie, liferează:

Altoi de viţă

americană cu şi fără rădăcini în diferite specialităţi, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiţi a cere Preţcurent ilustrat!

În preţcurent se află **epistole de recunoştinţă** din toate părţile Ţării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-şi face comanda, poate să se asigure dela cunoscuţi. verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiţionată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 5—20

La NAGYENYED
Com. Alsófehér
se adresează. cine doreşte a-şi procură varietăţi autentice de:
Pomi roditori
arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueţi, etc.
Vite altoite
(calitate superioară)
viţă europeană şi americană cu şi fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit).
FISCHER u. Comp
Pomi-Viticultura

(49) 6—12

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu

(45) 50 - 52

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: **95,816.412 coroane.**

capitale asigurate asupra vieții: **9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: **Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea 1.**

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

45) 50—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construire spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre proadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

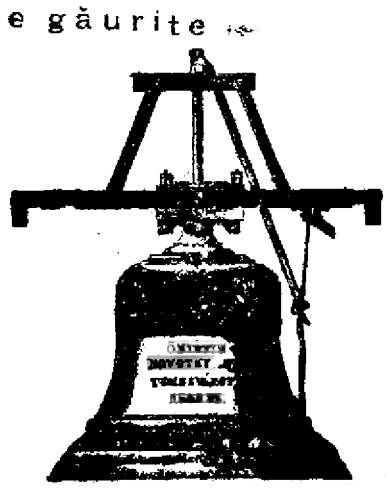

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandata de medici. Depositul principal e la Gelb I Blaj.

(35) 11 - 12

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 51 - 52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

49) 51—52

In propriul interes

Primește numai țigla **BOHN**

din **Nagykikinda** și **Zsomboly** respingând ori ce altă țiglă de calitate inferioară pentrucă numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mustre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 18—?

Țigla Bohn de Nagykikinda.

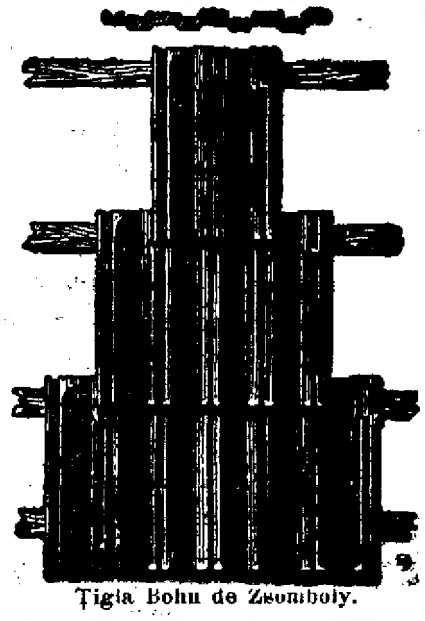

Țigla Bohn de Zsomboly.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Unirea

BLAJ, 30 Nov. 1909. **Număr extraordinar.** ANUL XIX.

† Dr. Augustin Bunea.

Din seninul cerului aspru de Noemvrie, printr'o taină, pe care mintea noastră nu o poate încape, s'a desprins un fulger omorîtor, prăvălind în pulbere pe unul dintre cei mai falnici cedri ai Sionului românesc.

Stăm cu mințile rătăcite în fața acestei năpraznice lovituri, cu ochii turburi de lacrimi, cu buzele încleștate de durere.

Stăm, fără să putem spune o vorbă, fără se înțelegem în deajuns lovitura grozavă, asemenea nenorocitelor femei troiane, cari priviau mute și cu părul despletit năruirea falnicei cetăți a lui Priam.

Dar glasul tânguios al clopotelor, flamurile cernite ale institutelor noastre de învățământ, lumea ce trece alături cu ochii plânși, ne zguduie, din toropeala simțurilor noastre, ne convinge, că nu suntem prada unei amăgiri, ci că e adevăr, dureros și ireparabil adevăr, că Dr. Augustin Bunea nu mai este. . .

* * *

Căzut-a cununa capului nostru!

S'a stîns al patrulea luceafăr, care alăturea de Șincai, Clain și Maior a fost o glorie a Blajului și a întreg neamului românesc.

S'a stîns în apogeu, când așteptam să ne dea tot mai multe și mai strălucite dovezi, de rara lui inteligență, de învăpăiata lui dragoste de neam, de extraordinara lui forță de voință și de muncă.

S'a stîns.

Și cu greu vom află unul să-l înlocuiască, urmându-l spre culmile la cari se avântase.

S'a dus sfetnicul erudit, luptătorul neobosit, care și-a cheltuit tot aurul minții pentru a sprijini și susține drepturile bisericii și ale școlilor.

A murit ca un ostaș, pe câmpul datoriei, pe câmpul de onoare; coasa neînduratei morți a șuierat deasupra lui, chiar în ședința consistorială.

S'a dus oratorul cu gură de aur, care a parentat atâtea figuri ilustre ale neamului nostru, trecute în domeniul istoriei — și graiul lui măestru, care ne-a dat atâtea emoții înălțătoare. nu va mai resună niciodată, în boltiturile Catedralei, cu prilejul vre unui decedat ilustru, ori în conveniri culturale.

S'a dus sufletul de român mândru și neînduplecat, care și-a ridicat cuvântul cu vizirul deschis, ori de câte-ori cerea trebuința.

Și s'a dus scriitorul erudit, polemistul temut, care nu cunoștea nici o îndurare, când erà vorba de stabilirea adevărului istoric, ridicându-se prin temeinicia cunoștințelor sale între nemuritorii membri ai Academiei.

Foia noastră ar puteà repetà adagiul poetului clasic: nulli flebilior quam mihi.

A fost unul dintre fondatorii „Unirii", a lucrat cu o forță extraordinară, scriind sute și sute de articole, până în vremea din urmă, când ocupațiile îl copleșiseră din cale afară.

* * *

Plecăm steagul în fața osemintelor lui și nu ne suprimăm lacrimile, cari știm că curg la groapa unui dintre marii fii ai neamului nostru.

Incovoiați sub povara loviturii, care se resimte îndoit în aceste grele zile de încercare, simțim un gol în sufletul nostru, un gol între șirurile cele mai de seamă a celor ce poartă destimele bisericii și ale neamului nostru.

Plecându-ne fețele plânse în fața hotărârii nepătrunse a Ziditorului, urăm cu sufletul îndurerat celui ce nu știa niciodată în viață de osteneală:

ODIHNEASCĂ ÎN PACE!

Ultimele momente.

Asupra ultimelor ceasuri petrecute în această viață în care neuitatul canonic *Dr. Augustin Bunea,* atât a lucrat, putem dà câteva note.

La 9 a plecat la ședința consistorială, ce se ținea sub prezidiul I. P. S. Mitropolit, și unde avea să raporteze asupra multor chestiuni, ce se adunaseră în timpul din urmă.

In drum spre Consistor a intrat la Administrația centrală, unde a cerut dela comptabil câteva informații asupra venitelor mănăstirii dela Șopter. Deja aci a bătut chipul său palid lipsit de energie și privirea oare cum pierdută. Actuariul Administrațiunii a și făcut îndată observația aceasta.

Dela Administrație a mers direct la ședință, unde a stat până după 11 oare. Aci s'a plâns can. Dr. Szmigelski și can. Dr. Marcu, că îl doare partea deasupra a pieptului. S'a ridicat apoi dela masă și a cerut voie Mitropolitului să se depărtă, fiindcă se simte rău. Escelența Sa l-a concediat, dispunând protonotarului Iacob Popa să-l însoțască. Inainte de a se depărtà din Curte a trecut în locuința protonotarului, cerând apă. Și până ce acesta a mers după apă s'a așezat pe un fotoliu. Aducându-i-se apă, a beut puțin și apoi s'a dus, spunând, că încep a-l cuprinde fierbințelile și trebuie să meargă să se culce. S'a depărtat, dar n-a mers în Seminar, ci în fost-a locuință din piață, unde locuiește nepoata Dna Lucreția măr. Iacob Domșa. S'a plâns din nou de greutăți la piept și a rugat pe protonotar să-i aducă un medic. N-a aflat din întâmplare pe nici unul. Intre acestea se auzise, că păr. Bunea e grav bolnav. Spiritualul seminarului păr. Roșian și nepotul său Iacob Domșa au alergat într'ajutor. L-au așezat în pat, i-au pus apă rece și i-au facut fricțiuni cu oțet. Totul a fost în zădar! la 12 oare canonicul Bunea nu mai era Spiritul său mare părăsise corpul aceluia, care prin străduința sa ce nu cunoșteà nici o piedecă, prin escelentele sale însușiri și talente, prin vastele-i și foarte prețioasele-i cunoștințe, ajunsese a fi o mândrie a bisericii unite, un stâlp puternic al neamului și o glorie a Blajului. Azi el nu mai este, ni-a părăsit ca o umbră, ori ca un vis....

Vestea morții.

Păr. Roșian a vestit îndată Consistorul de neașteptata moarte. Știrea a produs nespusă consternație. Escel. Sa a ridicat inmediat ședința, și venerații membrii consistoriali au alergat îndată la casa unde murise păr. Bunea spre a se convinge de crudul adevăr In publicul blăjan vestea a fost ca o bombă ce esplodează. Nime nu voià să creadă, pentrucă toți pricepeau cât de necuprinsă e această pierdere. Se porni un adevărat peregrinaj. Nu vedeai prin vasta piață decât fețe schimbate de durere ori ochi inundați de lacrimi.

Trista știre fu telegrafată. Preasfinț. Episcopi de Orade și Lugoj, vicarul Georgiu dela Gherla, Academiei române, Asociațiunii, Ziarelor, prietinilor și rudeniilor.

Rând pe rând de pe institutele noastre de învățământ începură a fluturà flamure negre Clericii seminariali a căror rector fusese mult regretatul venirà în corpore spre a înălță rugăciuni la tronul Preamilostivului Părinte ca să-i mângâie de ireparabila pierdere.

Testamentul.

La 2 oare se desfăcù testamentul. Repausatul însă toată averea ce se va găsi la moartea sa pentru ridicarea unei biblioteci centrale, eventual pentru ajutorarea clericilor ori juriștilor, cari ar dori să petreacă 1—2 ani în străinătate. Averea regretatului canonic se evaluiază în 30—35 mii. cor., plus o bibliotecă foarte bogată.

Date biografice.

Dr. Augustin Bunea, s'a născ. în com. Vad din comit. Făgărașului în 4 Aug. n. 1857 din părinții Arsenie Bunea paroh în Vad și Veroana Urs. Școlile primare le-a urmat în comuna natală și Ohaba, iar cele gimn până în clasa a VII-a în Brașov, de unde în primăvara anului 1877 a trecut ca stud. de clasa VII la gimn. din Blaj. Ca elev de clasa a VIII-a a fost trimis în toamna anului 1877 la Roma, pentru a-și face studiile filozofice și teologice la colegiul de Propaganga Fide, ca alumn al colegiului grecesc dela sf. Atanasiu In luna Noemvrie a anului 1882 fù promovat la gradul de doctor în științele teologice. In anul 1881 fù hirotonit preot în biserica grecească a sf. Atanasiu din Roma prin punerea mânilor arhiepiscopului Ștefan Ștefonopoli. Reintors în Blaj la finea anului 1882, fù îndată aplicat în cancelaria metropolitană în calitate de oficial, purtând aproape patru ani și protocoalele ședințelor consistoriale alternativ cu vicenotarul consistorial. In 1886 fù numit profesor de teologia dogmatică la seminarul arhidiecezan și de religiune la gimnaziul arhiepis. din Blaj, în care calitate funcționă până în anul 1888, fiind totodată și prefect în seminarul tinerimii, iar mai târziu anume din 29 Martie până în 1 August 1888, prefect de studii în seminarul teologic arhiepiscopesc. In 28 August 1888 fù numit secretar metropolitan, protonotar consistorial, notar la Directoriul Fundațiunii Șuluțane. Afară de oficiile acestea a mai purtat succesive și și oficiile de asesor consistorial, asesor la tribunalul matrimonial de a II-a instanță pentru diecezele sufragane, defensor la tribunalul matrimonial de a II-a instanță pentru arhidieceză, membru al exactoratului arhidiecezan, membru în comisiunea pentru revederea cărților rituale. In anul 1891 fù numit protopop onorar, în 1892 camerier papal supranumerar, în 1897 protopop onorar și asesor consistorial al diecezei de Lugoj, In anul 1895 fù ales canonic-teolog, dar în urma diverginței ivite între guvern și Ordinariatul metropolitan privitor la interpretarea literelor fundaționale ale Capitului, abia la anul 1898 a putut fi promovat la demnitatea de canonic-școlastic, în care fù introdus în ziua de 13/1 Noemvrie 1898 prin mitropolitul Victor Mihályi, laolaltă cu colegii săi canonic-cancelar Dr. Vasile Hossu și canonic-teolog Dr. Victor Szmigelski. In demnitatea aceasta a purtat oficiul de cassar la Cassa Centrală, de inspector școlastic arhidiecezan și de prezident al tribunalului matrimonial de a II-a instanță pentru arhidieceză și mai târziu administrator capitular al domeniilor. La Conciliul provincial III celebrat în 1900 în Blaj pentru comemorarea ducentenarului Sfintei Uniri a luat parte ca delegat al Capitulului metropolitan.

Dr. Augustin Bunea a fost o puternică individualitate. Om înzestrat dela Dumnezeu cu calități extraordinari ori unde l'a chemat datorința lui de preot, de român, de înalt dignitar bisericesc s'a achitat cu vrednicie. Ca orator era dulce la vorbă, puternic în argumentare, ca scriitor clar în expunere, ca apărător al drepturilor bisericii și a neamului necruțător, ca organizator un cap luminat pretotindenea el era sufletul acțiunei.

Articolele lui în chestia autonomiei bisericii noastre, a institutiunilor noastre culturale a făcut se amuțască pe un timp oarecare atacurile guvernelor. Pentru înființarea școlii de meserii a purtat războiu ani de zile cu guvernul. Om care privia prin pisma trecutului la viitorul neamului nostru, care credeà cu toată tăria sufletului său în vitalitatea acestui popor, îl vedem pretotindenea unde interesul public reclama un spirit mare, cum era el. Mult timp a fost prezidentul clubului comitatens, de unde mai în urmă, întristat de marele desinteres ce-l arătă inteligința română față de cauzele cele mai vitale ale noastre s'a retras. Interesul general însă l'a chemat din nou pe arena publica.

Nu erà o mișcare românească, o serbare culturală, la care să nu fi luat parte.

Altcum om modern, cu vederi largi, bine știă, că celce nu merge înainte merge înapoi. De aceea mai toate instituțiile moderne ale Blajului se leagă de numele lui. La stăruința și munca lui e de a se mulțumi, că s'a regulat cumva chestia salarelor profesorale în 1900 și apoi în 1908. Cel mai mare merit și l-a câștigat ca administratorul domeniilor arhidiecezane.

In decurs de șase ani a călătorit, a controlat și cu mâna lui de fier și energia uimitoare a făcut ordine pretutindinea. A trăit într'o epocă grea pentru biserica și neamul nostru. Spirit ager fiind însă a văzut îndată că biserica noastră are lipsă de reforme. A stărnit mult pentru înființarea cassei centrale arhidiecezane și pentru înființarea administrației centrale. Ca director și administrator suprem a căutat și a aflat nouă isvoare de venit Domenii, cari de abia își puteau achita dările și sarcinile sub cârmuirea lui înțeleaptă au ajuns în stare înfloritoare. A stârnit mult pentru înființarea fondului de penziune profesoral. De asemenea este opera lui concentrarea oficiului arhidiecezan și a cassei centrale, regularea salarelor oficialilor dela administrație și crearea unui fond de penziune pentru aceia. Tot la insistința lui a primit ordinariatul și mai pe urmă sinodul planul de a ridica o nouă aripă la seminar, iar pe cel vechiu al repara din temelie. A fost un om providențial al bisericii noastre. După o muncă titanică de a reforma, și creà nouă condiții de viață pentru biserica noastră, el neobositul a primit la urmă postul de rector al seminarului teologic, vrând acum să se dedice cu totul studiului predilect — istoriei. Dumnezeu n'a vrut. Patronul tuturor celor persecutați pentru dreptate s'a coborît în mormânt. Lumea se agită, se întreabă cum a fost posibil și nu este ochiu se remână uscat. Să-l ierte Dzeu!

—

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 1 Decemvrie 1909.** **Numărul 46—47.**

Cuvânt arhieresc

rostit cu prilejul inaugurațiunii Sinodului arhidiecezan de Alba-Iulia și Făgăraș convocat pe 23/10 Noemvrie 1909.

Vă salut în Domnul Venerat Cler arhidiecezan, și vă mulțumesc cu căldura inimii părintești, că n-ați pregetat în timpul acesta de toamnă a veni în coace, ca să vedem de așezămintele indigitate în literile noastre convocătoare din 19/6 Oct. 1909 Nr. 7800.

Astăzi nu mai am să vă întreţin din locul acesta deplorând acel inconvenient, că de beneficiile noastre parohiali încă tot nu ar fi legat și dreptul perpetuu de a-i percepe toate fructele, ceea ce este condiţiunea esenţială a beneficiului ecclesiastic.

Că doară prin articolul de lege XIII. din an. 1909, care modifică legea XIV, din an. 1898 despre întregirea venitului parohial, s'a regulat cauza congruei clerului catolic de diverse rituri din Ungaria, și preoţimea arhidiecezană cu începutul încă din 1 Ianuar 1908, și-a primit cadinţele urcate în senzul acelor legi din fondul unificat al congruei catolice.

La fondul acesta concurg beneficiile mari ale înaltului Cler catolic cu suma anuală de cel puţin 700,000 cor. fondul religionar ungaric cu cel puţin 1.200,000 cor., iară erariul regesc cu suma anuală de 1,300,000 cor.

Tot ceea ce va se capete Clerul nostru din fondul acesta, o capătă, ca cadinţă legată de beneficiul, iară nu ca în deceniile trecute, începând din anul 1864, în formă de subsidiu precariu, ci ca congruă dotaţiune spre întregirea venitului parohial la quantul statorit în lege.

Cumcă §. 5 din legea XIII an. 1909 dă guvernului regesc putere de a subtrage cutărui preot partea aceea a congruei, carea o intinde erariul regesc, ori de a o sistà poate pe întregul teritoriu al cutărei diecese: ma că subcomisiunile Senatului Regnicolar de congruă catolică, așezat în urma §-lui 7 al legii XIII an. 1909 prin decretul preaînalt din 24 Septemvrie 1909, acelea subcomisiuni încă pot opri și partea proporţionată cuvenită din fondul religionar ungaric, ori din suma contribuită de Clerul înalt: toate acestea opriri și sequestre au cel puţin mângâierea, că nu se vor întâmplà de cât după proces disciplinar, prin sentinţa trecută în putere de drept.

Am ajuns adecă Venerat Cler! ca să vedem în oare carea formă împlinit punctul III din Supplex libellus prezentat în an. 1791 la locul preaînalt de antecessorul de pie memorie Ioan Bob unde zice: „Clerul acestei naţiuni, credincios bisericii orientale ... să se considere, să se tracteze în acelaș mod, și să se împărtășească de aceleaș beneficii, ca și clerul ... naţiunilor, cari constituesc sistema uniunii."

Imi cade greu a vedeà, că acest Venerat Cler încă și la anul 1791 mai cere să fie considerat, macar, că știà bine că prin articolul VII, sancţionat în 7 August 1744, au fost abrogate legile transilvane injurioase religiunii gr.-cat. și Episcopiei Făgărașului i-se dede voie de a trăi întărită în posesiunea Fondurilor, a bunurilor și a beneficiilor, cari aveà, și fură abrogaţi articolii, cari în ori ce chip se împotrivesc immunităţii ecclesiastice și opresc exerciţiul liber al religiunii.

Dară libertatea cerută în Supplex libellus i-s'a acordat bisericii noastre prin articolul LV din anul 1791, sancţionat în 28 Noemvrie 1792, ca o lege fundamentală a acestui Principat și a părţilor incorporate, și confirmată nu numai în folosul celor de atunci, ci și al posterităţii aceloraș, pentru toate timpurile venitoare, asigurându-se prin aceea lege staturile fieștecărcia religiuni „quod in moderno per singulas quatuor Religiones actu possessorum, ac in futurum etiam quovis tempore libere exstruendorum Templorum, Turrium, Campanarum, Caemeteriorum, Collegiorum et Gymnasiorum usu nunquam turbabuntur."

Să nu vă supere însă Venerat Cler! dacă îndrăsnesc a Vă face băgători de seamă, că un cler poate fi considerat, fără ca să se împărtășească de acelaș soiu de beneficii, de care se bucură clerul altora, ma într'acelaș cler pot unii să fie tractaţi într-un fel, alţii într'altul. Aceasta nu e *paradox!*

Mă provoc la decretul preaînalt din 9 Septemvrie 1743, acela ne privește numai pe noi, prin care în punctul 1) parohilor uniţi din toată Transilvania s'a statorit a li-se dà capeţie sau porţiune canonică pentru traiul vieţii, precum au parohii și airea, li-s'a dat însă după următoarea distincţiune: „unde parohului i-ar stà de îndemână agrii de ajuns, ca să-i cultive, acolo nimica să nu capete din capeţie; unde n-ar aveà din agricultură numai ceva, să i-se adaugă ceva și din capeţie; în urmă unde el n-ar aveà, afară de fondul intern, agricultură deloc, acolo să primească capeţie întregi."

Vor precepe din acestea mulţi din Veneratul Cler, de ce nu au dânșii necum porţiune canonică adequată, dar nici macar câtuș de puţină; iară alţii vor înţelege de ce nu capătă ei lectical de loc, ori numai de totul neînsemnat.

Că ce a înţeles acest Venerat Cler sub capeţie întregi, ne lămurim de ajuns din punctul 12 al Sinodului din 14 Septemvrie 1700, unde cel de vecinică pomenire vrednicul Mitropolit Atanasie statorise „care sat nu va dà popii de o casă, o claie de grâu, o ferdelă de ovăs, și două zile de lucru, acela sat să fie fără popă"; o dotaţiune destul de onestă, macar de s'ar fi adeverit pretutindenia!

In părţile bănăţene Regina glorioasă Maria Teresia demândase, ca popilor de ritul grecesc să li-se rupă, din teritoriul neîmpărţit altora, câte o sesiune de pământ arător de câte 32 jug. liberă de contribuţiune, iar dacă ar dori, să li-se deà încă o sesiune, dară după aceasta să fie datori a plăti dare: însă plebanilor romano-catolici nu le-a asemnat decât numai câte 3 jug. în păşunea comună, ca să-şi poată ţinea nişte vaci, şi cu agricultura să nu se ocupe, ca să le rămână timp de ajuns spre a-şi învăţà poporul, — însă Patronul să fie dator a dà plebanilor aşa numita dotatiune Teresiană, carea stăteà din 200 fl. plată, şi din deputat de naturalii în preţul îndoit pe atâta.

Vedem dară, că un cler poate să fie considerat, fără ca să aibă parte de acelaş tractament, şi să fie provăzut de ajuns, fără ca să se bucure de acelaş fel de beneficii, ca şi clerul altor biserici. Totul atârnă dela cumpătul şi dela înţelepciunea, ca să preţuim după dreptate şi puţinul ce ni-l întinde pietatea credincioşilor şi multul ce ni s'ar dà din vistieria Statului. — Diversitatea aceasta a isvoarelor, din cari se întregeşte dotaţiunea clerului, nu este bine a o lăpădà cu uşurinţă, ea poate să ne fie de mângăiere, şi în zile grele să ne scape de strivire, — că de vom lucrà cu diligenţă şi cu bună cumpănire, vom fi scutiţi de sila de a vânà o popularitate ieftină, ce s'ar dobândi prin aceea, că am lăpădà câte una drepturile şi cadinţele bisericii, — de altă parte mai cu anevoie am ajunge în strâmtoarea de a captà benevolenţia pe conta demnităţii noastre de om şi de preot.

Creştinii din început se obicinuise a aduce Bisericii prinoase, cari în partea întrecătoare ajungeau spre mângăierea văduvelor şi a săracilor, — ei bucuros primeau judecata bisericii în trebile lor controverse, se plecau aşezămintelor sacre după prescrisele apostolice propuse cu graiul viu, şi normate mai târziu şi în scris. De aceea îndeamnă Apostolul pe Timoteiu să poarte grije de tradiţiunile sacre: „Cele ce ai auzit dela mine prin multe mărturii“, adecă în presenţa multora, „acestea le încredinţează la oameni credincioşi, cari vor fi vrednici a învăţà şi pe alţii.“ [1])

Cu toţii mărturisirăm întărind cu jurământ, cumcă „tradiţiunile apostolice şi ecclesiastice sunt de a se primi şi venerà“ [2]) de acestea tradiţiuni se ţine a alege şi a deprinde oameni credincioşi, cărora să le încredinţăm tradiţiunile, aşezămintele bisericii noastre, cele pline de adevăr, de dreptate, de maiestate şi de dar, ca să fie vrednici a învăţà şi pe alţii, — din acelea tradiţiuni, formulate mai limpede în Sinodul I. dela Nicea [1]), ne-am învăţat, când să prăsnuim Paştile, în ce chip să ne ferim de cursele necredincioşilor, cum să ne închinăm unui Dumnezeu în trei feţe, şi să-l preamărim pentru darul răscumpărării.

Se cuvine drept aceea Venera-Cler! a ne consultà despre educaţiunea clerului tiner, precum făcuse şi Sinodul arhidiecezan din 1869, a ne sfătui despre instituţiunea religioasă a tinerimii şi a poporului, despre observarea sf. Canoane şi a disciplinii în cler şi popor, precum şi de a ne întări cu statute potrivite lipselor diecezane de acuma; ceea ce apriat fusese indigitat, ca obiect cuviincios de a se puteà pertractà în Sinodul arhidiecezan (vezi Sinodul Provincial I. de Alba-Iulia şi Făgăraş din 1872. Titlu III. cap IV).

Rugându-vă să conlucraţi după zelul cunoscut, care vă însufleţeşte, după experienţa ce o a-ţi comprobat, să alergăm după ajutor către Născătoarea de Dumnezeu şi pururea

[1]) II. Timotheu II. 2.
[2]) Sinodul Provinc. II. pag. 76.

[1]) Decretul după can. 20 şi Constituţiunile Apostol L. V. 19.

FOIŢĂ.

Iubire de patrie.

După A. Koxma.

Lui Juvenal îi veni dor de Roma, un dor aşa de puternic, încât se îmbolnăvì. Trăià pe atunci în Tapsos din Africa şi erà tribun al legiunii dalmatine, trimis în exil de către împăratul Adrian. Erà o răsbunare din partea Cezarului pentru satirele îndrăsneţe, pe cari poetul le scrisese pe timpul domniei lui Domiţian, dar n'a cutezat să le scoată la lumină decât mai târziu. Într'o satiră ridiculizà pe Paris, un actor favorit al lui Domiţian. Din nenorocire Adrian încă aveà un favorit de acest soiu. Acesta crezù că aluzia îl atinge şi pe el, şi exoperă exilarea bătrânului poet.

Marele măestru al ironiei, înţelegeà că de astădată ironia se întoarce asupra lui, când i-se porunceşte, la vârstă de optzeci de ani, să-şi facă datoria de ostaş, să meargă unde îl trimite voia Cezarului.

S'a supus c'o îndârjire de om mândru; nu s'a plâns nimănui, n'a cerut graţie. Erà destul de viguros încă. Şi-a îndreptat statura, şi-a încins armele, şi a plecat, fără să spună o vorbă, în fruntea legiunii, spre Africa îndepărtată.

Ajuns în Tapsos se simţì cu totul înfrânt. Vedeà el bine, că nu poate trăì fără Roma. Se gârbovì în curând şi, cu toată dogoreala soarelui de Africa, îi erà frig într'una. Mâncà puţin şi nu puteà să doarmă. Dinţii începură să-i cadă unul după altul.

Gemeà zgrebulit în pat, cu faţa întoarsă spre părete, ca să nu-i vadă nimeni lacrimile. Şi suspinà neîntrerupt: „o Romă, o patria mea!“

Ofiţerii, cari îl iubiau foarte mult, îi aduseră de undeva un medic vestit, un grec cu numele Chiron. Erà o celebritate a omenimii de pe atunci, căci grecul isprăvise şcoala din Alexandria şi petrecuse câtiva ani în Roma în societatea lui Archigenes, care erà cel mai vestit medic. Grecul cunoşteà bine nevoile trupului, cunoşteà deasemenea şi boalele sufleteşti, împotriva cărora luptà cu ajutorul logicei şi al psihologiei. Cunoşteà pe Juvenal după nume, îi ceticse satirele, cari i-se păreau barbare, ca ori ce alt product al literaturii romane în comparaţie cu cea elină.

Chiron îl cercetă cu deamănuntul şi se mirà de vigoarea acestui moşneag. Nici cel mai mic defect organic nu eşià la iveală; nici urmă de boalele cauzate de clima africană.

— Domnul meu — zise el privind lung în ochii stînşi ai lui Juvenal — boala ta e: *nostalgia*. E o boală destul de serioasă, căci poate degenerà în *melancolie* de moarte... Din norocire avem însă remedii împotriva ei. Un om cu o cultură mai înaltă poate alungà boala aceasta încă din germine. Astfel se explică, cum Grecii nu cunosc boala aceasta. Voi Romanii sunteţi mai înapoiaţi în cultură, suferiţi de ea, iar Germanii, Celţii, Scyţii şi alte popoare barbare, adeseori mor de acest soiu de boală.

— Doctore, nu flecărì, lasă-mă să mor şi eu.

— Asta nu se poate. Ar fi o ruşine ca un satiric cunoscut de toată lumea, să moară ca un sentimental bolnav; atunci mai bine omoară-te singur.

— Sigur că e mai bine. Dă-mi sabia, să mă arunc în ea.

— Eu n'am venit să te omor, ci să te fac sănătos.

— Degeaba, în afară de Roma nu este vieaţă.

— Pentru ce?

— Pentrucă tare mi-e dragă Roma.

— Şi ce afli, mă rog, vrednic de iubit în Roma? Poate împrejurarea, că e greu să nu scrii satiră despre ea? Poate desfrâul dintr'ânsa, pe care îl descrii aşa de plastic în versurile tale? Ţi-s dragi doară linguşitorii, ori nu poţi trăì fără

Fecioară Maria, vrednicul de laudă Mihail Arhanghelul să-şi umbreze şi aici darul, ceea ce Ne este de folos cerându-ne nouă, ca să putem în pace isprăvi cele propuse acestui Sinod arhidiecezan, pe care în numele Preasfintei Treimi îl dechiar de deschis! Amin.

Sinodul arhidiecezan.

— raport special. —

Luni 22 n.

Conform convocatorului Veneratei Superiorităţi, membrii sinodali s'au grăbit pe ziua de Luni la Blaj. Din feţele fiecăruia şi din convorbirile private se vădea interesul viu ce preoţimea purtă faţă cu acest sinod, care va avea să hotărască asupra unor chestiuni aşa de însemnate pentru cler mai ales, dar şi pentru credincioşii noştri. Eră doar între punctele programului chestia şcoalelor şi a limbii de catehizare, cari taie adânc în viaţa bisericii noastre şi sunt în strânsă legătură cu desvoltarea şi trăinicia neamului nostru. Multe feţe nouă şi mulţi membrii din generaţia tinără trimiteà preoţimea rurală la Sinod. Ca ceva neobicinuit până acum, două tracte protopopeşti au ţinut să fie reprezentate prin doi profesori de teologie.

Adunaţi în sala cea mare dela vechia reşedinţă mitropolitană, prepozitul Ioan M. Moldovan, comunică preoţimii, că a fost încredinţat din partea Escelenţii Sale Mitropolitului, ca împreună cu patru membri aleşi din cei prezenţi să compună şi facă comisia de verificare. Sunt aleşi în această comisie: protopopii Nic. Togan şi Ioan Maior, preoţii Valer Florian şi Ioan Agârbiceanu. Acestei comisii îşi prezintă delegaţii credenţionalele lor şi în şedinţă de mâne se va prepune verificarea.

După închiderea acestei scurte şedinţe, cei prezenţi sub conducerea protop. *Dr. Elie Dăianu* se prezintă Escelenţii Sale Mitropolitului. Prin cuvinte isvorite din inimile tuturor delegaţilor Dr. Dăianu asigură pe capul bisericii de dragostea şi nestrămutata alipire, pe care preoţimea o păstrează faţă de Escel. Sa Mitropolitul, la glasul căruia au alergat cu toţii spre a-l ajută cu experienţele lor întru înaintarea intereselor bisericeşti şi şcolare.

Mişcat de această dragoste Escelenţa Sa mulţumeşte de însufleţirea de care observă, că e cuprinsă preoţimea şi cere binecuvântarea cerească asupra lucrărilor ce se vor face.

A făcut o bună impresie împrejurarea, că bunul Părinte a recunoscut pe toţi delegaţii veniţi la Sinod.

Marţi 23 n.

La oarele 7 se celebrează sfânta liturgie în biserica catedrală. A pontificat Escel. Sa Mitropolitul asistat de 14 preoţi: Canonicii: Dr. Aug. Bunea, Al. Ulăcan, Dr. Is. Marcu şi Ştefan Pop, vicariul Iacob Macaveiu, protopopii: Ioan Hăţăgan, I. Costin, Nic. Togan, Elie Câmpeau. Iosif Lita, George Simu, şi Laurenţiu Pascu, apoi directorul prepar. Ioan F. Negruţ şi preotul Valeriu Florian, ca diaconi I. Br. Micu şi Iacob Popa. Cântările liturgice le-a executat bine instruitul cor al clericilor şi prof. Papiu.

Făceà o minunată impresie ceata mare a preoţilor celebranţi îmbrăcaţi în odăjdii de sărbătoare, cari plini de evlavie sfântă înălţau rugăciunile lor la Cer pentru invocarea ajutorului Celui Preaînalt.

Intruniţi după sfânta slujbă în reşedinţa metropolitană. I. P. S. Sa e invitat la şedinţă prin o comisie de 5 membri pusă sub conducerea canon. Dr. Augustin Bunea. Intre aclamaţiile generale Escel. Sa ocupă presidiul deschizând şedinţele Sinodului prin cuvântarea, ce publicăm la loc de frunte. În numele clerului răspunde prepozitul Moldovan, mulţumind Mitropolitului pentru convocarea acestui Sinod.

Inainte de a intrà în ordinea de zi Escel. Sa propune să se spedeze două telegrame omagiale: Sfinţii Sale Pontificelui şi Majestăţii Sale Domnitorului. Telegramele sunt următoarele:

I. către Sfinţia Sa Papa:

Eminentissimo Domino Raphaeli cardinali Merry del Vall, status secretario,

Roma
al Vaticano.

Clerus archidioeceseos Alba Iuliensis et Fogarasensis rei christianae provehendae causa in Synodum congregatus Beatissimo Petri Pio Papae X. obedentiae sensa pandit, fidem asserverat apostolicam de genu implorat benedictionem.

Victor Mihalyi
archiepiscopus.

II. către Majestatea Sa

Ő császári és apostoli királyi Felsége kabinet irodájának

Bécs.

A gyulafehérvári és fogarasi főegyházmegyei clerusa. zsinatra egybegyülve, Ő felsége legkegyelmesebb Urnak és Királyunknak jobbágyi hodolatat mutatja be, és legfőbb kegyuri oltalmába ajánlottan Ő felségére az Úr Isten áldását esdekli neki, boldog országlást kiván számos éveken át.

Mihályi Victor
érsek.

---

neplăcerile din Roma? Ţi-s dragi grecii vagabonzi şi decăzuţi, cari au umplut Roma întreagă? Ori îţi place de cetăţanul stupid şi credul, care ascultă minciunile sofiştilor? Sau îţi convine când aşa numitele căpetenii republicane se adună pentru a se sfătui, cum au să pregătească peştele, pentru masa divului împărat? Sau ţi-s plăcuţi paraziţii din Roma, cari s'au înmulţit aşa de tare în vremea din urmă? Sau ţi-s dragi femeile din cari a dispărut şi cea din urmă scânteie de pudoare, sau bărbaţii, cari pentru bani sunt gata la ori ce josnicie?... Ori doară nobilimea romană cea decăzută?... Ori poate ţi-e dragă plebea romană, care sbiară pe uliţi *panem et circenses,* îndesuindu-se ca câniì pentru o bucată de pâne sau pentru un os de pomană, şi care urlă de plăcere, când vede proastele producţiuni din circ? Iubeşti aşa dar în Roma ta: atotputernicia banului, risipa nebună, importanţa avarilor şi a celor norocoşi, retragerea speriată a oamenilor de bine, volnicia armatei asupra cetăţenilor paşnici?... Abià cred, căci toate acestea le-ai satirizat chiar tu. Satirele tale îmi dau dreptul să te întreb: cunoşti o patrie mai decăzută ca Roma ta? Şi dacă nu cunoşti, ce poţi iubì în patria aceasta decăzută?

— Taci, grecuşor nemernic! — izbucnì Juvenal. Se ridică într'un cot, tremurând de mânie. Faţa lui slabă eră aprinsă, ochii lui căzuţi în orbite împrăştiau fulgere de ură.

— Taci, ticălosule, nu cutezà să te provoci la satirele mele, căci chiar acestea sunt dovadă despre dragostea mea de patrie. Ce aflu vrednic de iubit în Roma? Ei bine, ascultă grecuşorule, să-ţi spun...

— „Iubesc pe Romul, care a întemeiat *Cetatea,* şi care a omorît pe fratele său când îşi băteà joc de ea... Iubesc pe Brutus, căci a alungat pe Tarquiniu şi a condamnat la moarte pe propriul său fiu, când întrase în slujba tiranilor... Iubesc pe Brutus al doilea, care a omorât pe Cezar, deşi îi eră drag... Iubesc pe Cincinat cel virtuos şi mândru... Iubesc pe Mucius Scaevola, care a suferit chinuri fără să geamă... Iubesc pe Curtius, care s'a jertfit pentru ţară... Iubesc întreaga legiune strălucită de Eroi, care formează istoria Romei, umplând de lumină veacurile trecute... Iubesc pe Scipio Africanus... Iubesc pe cei doi Cato... Mi-e drag întreg trecutul de glorie care va rămâneà în veşnică pomenire, ca un model, pentru viitoarele neamuri cu aspiraţii de mărire...

„Şi mai mult decât toate acestea, iubesc flacăra aceea de opaiţ de mult stânsă, la lumina căreia îşi scrià Horatius Odele... Iubesc pe Catull, Vergiliu, Properţiu, Ovidiu, Lucanus, Statiu... şi pe toţi cântăreţii inspiraţi de Apollo, cari au recitat versuri, în cea mai sonoră şi cea mai puternică limbă din lume...

„Iubesc mai pe sus de toate limba aceasta dumnezească. Iubesc poporul, care a creat această limbă, cu care porunceşte lumii întregi...

„Dejaba zimbeşti, grecuşor nemernic. Tu cugeţi: ce e limba Romei faţă cu bogăţia şi mlădierile limbei eline?... Limba voastră e ca un gladiator rafinat pe arena circului. Limba Romei e ca ostaşul simplu dar viteaz pe câmpul de luptă....

„Înţelegi acum, vagabondule nenorocit şi fără ţară, pentru ce îmi iubesc eu patria? Înţelegi dorul care mă mistuie? Înţelegi pentru ce e un lucru aşa de dulce şi de sublim: *pro patria mori?*

Bătrânul căzù obosit pe perne, după erupţiunea aceasta vehementă. Roşaţa emoţiei dispărù şi faţa îi rămase galbină, ca de mort... Gura îi rămase întredeschisă şi respiraţia îi eră din ce în ce mai agitată.

Grecul cercă pulsul lui Juvenal, apoi zise, clătinând din cap:

— N'aş fi crezut, ca acest roman, vestit pentru inteligenţa sa, să fie atât de barbar. Vezi, moare pentru o prostie, pentru o mică indispoziţie de nostalgie!

Calendarul »Unirii« pe anul 1910. Al. Ciura.

Sinodul aprobă între aclamaţiuni textul acestor telegrame.

Prezidiul invită Sinodul să aleagă patru notari. Se aclamă George Simu, şi Emil Pop, protopopi, Niculae S. Aron, vice-protopop şi preotul Enea Pop Bota. Apoi comisia de verificare propune verificarea delegaţilor. In urma acestui raport Sinodul are următorii membri:

Înalt Preasfinţitul Mitropolit Victor.

Membrii Ven. Capitlu Mitropolitan.

Dăm. I. Domşa, representantul Mănăstirii sf. Treimi.

Dr. Ioan Sâmpălean, delegatul corpului profesoral dela Teologie.

Dr. Ambrozie Cheţian şi Ioan F. Negruţ, delegaţii corpurilor profesorale dela celelalte institute.

Iacob Popa, protonotar consistorial

Iuliu Nistor revizorul exactoratului arhid. — şi

Aurel C. Domşa, comptabilul Administraţiuni centrale, — apoi

Aiud, Ioan Maior, protop. delegat Ştefan Roşian, prof. Blaj.

Albajulia, Enea P. Bota, Şard, delegatul tractual, (protop. lipseşte.)

Almaş, Vas. L. Pop — Mateiu Moldovan Agriş, delegat.

Biia, Ios. Lita — Dr. Vas. Suciu, prof. Blaj. delegat.

Arieş, Gavrii Pop — Nic. Galea, Inoc, del

Blaj, George Bărbat — Ştef. Lita, Luncă del.

Catina, Ioan Bozac — I. Dănilă, Budatelec delegat.

Cichindeal, Sim. Moldovan — Ioan Şara Vurpăr delegat.

Cluj, Dr. Ilie Dăian — Aug. Cosma Feiurd delegat.

Cosocna, Ioan Hăţăgan — Ioan Petean Juculnobil delegat.

Dârgea, Iovian Andreiu — Ilie Şerban Fizeş delegat.

D.-S.-Mărtin, Laur. Pascu — Gr. Nistor Boziaş delegat.

Ernot, Ales. Papiu — Basile Folea, Giuluş delegat.

Fărăgău, Nic. Aron — Ioan Hossu Milaş, delegat.

Giurgeu, Elie Câmpean — Ales. Donescu Vasláb delegat.

Ibaşfalău, George. Simu — Nic. Galea Hundorf delegat.

Indol, Ioan Bucur — Ştefan Mariş, Şut del.

Ludoş, Nic. Solomon — Vasile Suciu Căpuş delegat

Mediaş, Ioan Moldovan — Virgil Hăţăgan Basna delegat.

Morlaca, Ioan Pop — Iuliu Truţa, Ciucea delegat

Mureş, Vas. Saltelechi — (delegatul n-a fost verificat).

Murăş-Uioara, Emil Pop — Ioan Moldovan Ciunga delegat.

Odorheiu, Ştefan Şandor — Mihail Piroşca B-Ujfalu delegat.

Pogăceaua, Al. Târnăvean — Filip Pop, Band delegat.

Reghin, Ariton Popa — Sim. Zehan, Caşva delegat.

Roşia, Iuliu M. Montani — Ioan. Agârbicean Buciumşasa, delegat.

Sebeş, Alexandru Dobrescu — Ioan Bitea Cut. delegat.

Sibiiu, Nic. Togan — Val. Florian, Racoviţa delegat.

Treiscaune, Art. Boer — Ioan Alesandru Csik-Szt.-György. delegat.

Turda, Ioan Costin — Vas. Masca, Beiu, del.

Făgăraş, Ioan Macaveiu — Max. Recean V.-Recea şi Al. Şerban Voila. dalegaţi.

Urmează alegerea alor 4 comisii.

In comisia primă, pusă sub presidenţa prepoz. *I. M. Moldovan* sunt aclamaţi: *Ştefan Pop*, canonic, *Nicolae Solomon* prot. *Ioan Maior* prot. *Ştefan Roşian* prof. şi preoţii *Valer Florian* şi *Ioan Agârbicean*. S'a dat vot informativ în comisie protonotariului conzistorial *Iacob Popa* revizorului *Iuliu Nistor* şi comptabilului *A. C. Domşa*. Comisii acesteia i-se încredinţează statutele fondului de penzionare.

In a doua sub presidenţia can. *Dr. Augustin Bunea* se aleg: *Dr Izidor Marcu* canonic, protopopii *Dr. I. Dăian*, *Nicolae Togan*, *Vasile Pop*, profesorul *Dr. Ioan Sâmpălean* şi preotul *Ştefan Lita* Comisia aceasta avea să discute chestia lărgirii seminariului, a sistării cursului bienal şi introducerea esamenului prosinodal

Comisia a treia pusă sub presidenţa can. *Ios. Hossu* s'a compus din: canonicul *Alexandru Uildean*, protopopii *Ilie Câmpian* *Ioan Pop* şi *Iosif Lita*, profesorul *Dr. Vasile Suciu* şi v.-protopopul *Ioan Moldovan*; aceasta, avea să discute chestia catehizării şi alte multe propuneri sosite din tracte.

In comisia a patra sub prezidenţa canonicului *Dr. Victor Szmigelszki* se aleg: canonicul *George Muntean*, directorul institutului pedagogic *I. F. Negruţiu*, directorul gim. *Dr. Ambroziu Cheţian*, vicarul *Macavei* protopopul Cojocnei *I. Hăţegan*, şi *Ioan Hossu* v.-protopop. Afacerile încredinţate acestei comisii sunt chestia scoalelor poporale.

In şedinţa a doua de după prânz şi-a presentat cea dintâi raportul său comisiunea a doua prin prof. Dr. Ioan Sâmpălean. Idea lărgirii Seminariului teologic prin edificarea unei aripi nouă, care se cuprindă între altele şi un local potrivit pentru o bibliotecă centrală, atât de mult reclamată, — şi apoi a reparării radicale a celui vechiu, ca astfel să poată fi găzduiţi în el un număr mai mare de clerici, — e natural, că a fost întimpinată cu multă însufleţire din partea membrilor sinodali. S'a şi hotărât, ca aceste lucrări să se şi înceapă în anul următor.

O discuţie mai lungă şi s'ar puteà numi aprinsă a adus cu sine chestiunea a doua a sistării cursului bienal. Începând cu sinodul dela 1869, mereu s'a accentuat necesitatea sistării acestui curs, dar tot atât de adese au supravenit motive destul de ponderoase pentru susţinerea lui. Astăzi prin regularea congruei nivelându-se, dar mai ales înbunătăţindu-se, aproape toate beneficiile parohiali, încetarea acestor cursuri a devenit urgentă, mai ales din motivul, că în întreagă Provincia mitropolitană ele numai la noi mai sunt în vieaţă. S'a discutat chiar şi chestia dacă e prudent, ca să înceteze de tot, sau pentru motive grave şi extraordinare să se poată reîntroduce. Discuţia nu s'a terminat decât în şedinţa a treia.

Miercuri 24 Nov.

Se continuă în şedinţa a treia de dinainte de prânz discuţia asupra raportului comisiunii a doua referitor la susţinerea şi pe mai departe a cursului bienal. Vorbirile pro şi contra acestei propuneri au fost ascultate cu multă atenţiune şi au fost interesante. Cei ce erau pentru susţinerea cursului, se gândeau la mulţimea parohiilor cu puţini credincioşi, cu slabă dotaţiune şi depărtate de lume, unde erà în interesul şi pentru binele credincioşilor, să se aşeze câte un tiner şi cu mai puţină cualificaţiune, dar care prin legăturile de naştere ori căsătorie puteà să trăiască. Ceialalţi accentuau mereu progresul cultural şi cualificaţia superioară necesară în timpul modern ori cărui preot, care are de luptat cu tot soiul de duşmani şi trebuie să se apere nu numai pe sine, dar mai ales pe credincioşii de sub păstorirea sa. Cereau aceştia ca un bine, ca în astfel de parohii mai slabe să fie trimişi preoţii tineri, ca astfel să-şi câştige merite pentru promovări în parohii mai bune, ales, că pentru astfel de clerici cu pregătire completă se va puteà exoperà congrua întreagă

In sfârşit discuţia se încheie cu următoarele hotărîri:

1. Cursul bienal se sistează.

2. Având în vedere interesele superioare ale bisericii şi binele spiritual al credincioşilor, sinodul enunţă necesitatea de a se dispune preoţi locali în toate comunităţile bisericeşti, unde avem biserici, pe cât va fi cu putinţă. Şi a

3. Toate parohiile vacante să se provadă pe venitor cu preoţi, cari au absolvat cursul teologic ordinar de 4 ani, sau cel puţin au absolvat 8 cl. gimn. şi 3 ani de teologie, fiind primiţi în seminar pe spesele lor şi la titlul anumitor parohii.

Restează ultimul punct din chestiile încredinţate comisiunei acestia: examenul prosinodal. Preşedintele comisiunii can. Dr. A. Bunea face istoricul acestor examene. Arată, că nu e o instituţiune nouă, ci numai desvoltarea examenului concursual prevăzut deja în hotărîrile sinodului provincial prim şi nu are altă menire, decât promovarea cualificaţiunii teologice a Ven. Cler şi introducerea unei nizuinţi şi emulaţiuni nobile pentru cultivarea ştiinţelor sacre, ales, că acum prin regularea congruei li-s'a uşurat în câtva preoţilor grijile traiului. Cu toate acestea pentruca rezultatele legate de această instituţiune să fie corăspunzătoare, propune transpunerea acestei chestiuni la un viitor sinod provincial, care va aduce dispoziţii uniforme pentru toate diecezele.

După închiderea şedinţei, fiind în ziua aceasta amintirea Mart. Victor, preoţimea sub conducerea păr. prepozit I. M. Moldovan şi-a prezintat Escel. Sale Mitropolitului omagiul său de fiască alipire şi urările de lungă vieaţă.

Mitropolitul vădit emoţionat de această manifestaţie de dragoste, de care nu numai acum, făr în tot decursul păstoririi sale arhiereşti s'a împărtăşit din partea veneratului cler, încredinţează pe cei prezenţi, că nu s'a condus niciodată în lucrările sale, decât de consideraţii de ordin mai înalt, şi dacă a făcut cuiva ceva neplăcut, să nu se atribue decât scăderilor omeneşti. Aclamat foarte viu Escel. Sa se retrage în apartamentele sale.

După prânz a urmat şedinţa a patra. La ordinea zilei chestia şcolilor poporale. Referada prezentată Sinodului prin directorul preparandial Ioan F. Negruţ a fost lungă şi minuţioasă. Scoatem câteva date. In întreagă arhidieceza sunt 49,772 copii obligaţi a cercetà şcoala poporală, o cercetează de fapt

33,937, iar 15.835 copii nu cercetează şcoala Sunt în arhidieceză mai departe 442 şcoale cu 473 staţiuni învăţătoreşti. Până acum sunt asigurate pe deplin 124 şcoli, de aci 85 cu ajutor dela stat, 39 din puterile proprii. Soartea va hotărî asupra alor 318 şcoli, dintre cari, durere, se vor pierde 100 şcoli poporale din lipsa de mijloace. Făcând un călduros apel pentru susţinerea cu tot preţul a şcolilor, pentru marea importanţă ce o au întru susţinerea neamului românesc, propune întregirea salariilor sau din puterile proprii sau cu ajutor dela stat, — provederea lor cu mobilarul de lipsă şi edificarea de locale corăspunzătoare în locul celor escepţionate. Şi pentru ca succesul acesta să se ajungă cât mai curând, comisia propune înfiinţarea unui fond cultural greco-catolic cu un capital de un milion coroane.

Dupăcum eră de prevăzut o discuţie foarte animată se încinge. Toţi vorbitorii găsesc situaţia şcolilor noastre foarte critică şi care de care caută să recomânde mijloacele, după părerea sa mai potrivite, spre a le salvà.

In firul discuţiunii se aruncă idea unui congres mixt, în care să se pertracteze înfiinţarea fondului cultural. Sau dacă întrunirea congresului mixt n-ar fi îngăduită, atunci cel puţin să se convoace o comisie de bărbaţi laici, cari se discute idea adunării unui capital pentru scopuri culturale.

Comisia a pomenit şi de propunerea făcută de canonicul Gavril Pop pentru înfiinţarea unei bance culturale, dar a fost de părerea, ca aceasta ideie, să se abandoneze.

In sfârşit după o discuţie îndelungată se primesc toate propunerile comisiunii, de cari am făcut amintire mai sus, ca adecă: să se susţină cu toate puterile şcoala confesională pretutindinea unde este speranţă, că să poate. Unde puterile proprii nu-s suficiente să se ceară de urgenţă ajutor dela stat. Tot de acolo să se ceară şi gratificarea recuizitelor de învăţământ, cari nu se pot procurà din lipsa de mijloace. Iar acolo unde nu s'a ridicat încă edificii şcolare corăspunzătoare şi celea vechi sunt dificultate, pentru prelungirea terminului de edificare să se ceară prolungire.

Ce priveşte fondul cultural comisia face apel la inimile generoase şi e de părere să se lanseze un proiect de obligaţii prin care subscriitorii se leagă de bunăvoie să verse în acel fond un capital de 500 cor. odată pentru totdeauna, sau cel puţin anual procentele de 25 cor. după acel capital.

Comisia presupune cu tot dreptul, că în biserica noastră se vor aflà 2000 inimi generoase, cari solvind anual interesele de 25 coroane vor asigurà în chipul acesta suma de 50 mii coroane ce corăspunde la camăta unui milion.

Incălziţi de nădejdile cele mai bune Mitropolitul ridică şedinţa.

Joi 25 Nov.

Inainte de a intrà în discuţia altor obiecte, venerabilul protop. Nic. Solomon cere cuvântul spre a resuscità din nou chestia convocării unui congres mixt. Pomeneşte de lucrările congresului şcolastic din 1872 convocat de Mitropolitul Vancea şi de piedecile cari au fost şi atunci. Are toată nădejdea însă că Escel. Sa făcând paşii de lipsă, va putea esopera convocarea acestui congres, care între împrejurările actuale este foarte mult de dorit şi pe care chiar chestia adunării fondurilor necesare pentru susţinerea şcoalelor îl reclamă cu tot adinsul, Dacă cu toate acestea toţi paşii întreprinşi vor fi fără de nici un resultat, să se convoace cel puţin o comisie mai restrânsă, căreia să i-se comunice mijloacele ce se află de mai potrivite pentru salvarea şcoalelor de perire.

Mitropolitul promite să îndeplinească această rugare ce i-se face deşi e conştiu de feliuritele şi multele greutăţi, ce are de întimpinat, e contrar însă convocării unei comisii restrânse.

Părinţii sinodali primesc cu îndelungate urale aceste cuvinte ale Escelenţii Sale Aclamaţiile acestea au fost cea mai eclatantă dovadă de dorul ferbinte de care e însufleţită întreagă preoţimea noastră de a lucrà împreună cu laicii la întărirea bisericii noastre şi numai motive esterne şi neatârnătoare de ea împiedecă în mod artificial această împreună lucrare.

Urmează la discusiune un punct iarăşi de foarte mare importanţă, asupra căruia s'a desbătut şi despre care s'a şi scris atât de mult în ultimul timp. E chestia importantă a fondului de ajutorare a preoţilor deficienţi şi a văduvelor şi orfani de *preoţi*.

In abatere dela statutele din 1899 raportorul acestei comisiuni, care e păr. Ştef. Roşian propune un nou proiect de statute puse cu totul pe alte baze. Acestui proiect nou îi premerge un istoric al desvoltării acestor fonduri, începând din primele decenii ale veacului trecut. Pentru importanţa lui şi pentru ca cetitorii noştrii se cunoască pe cei-ce mai mult au lucrat cu cuvântul şi cu fapta în aceasta direcţie, credem de potrivit a publicà în alt loc al foii noastre o parte însemnată din acest istoric.

Din însaşi statutele relevăm punctele mai marcante. Taxele de promoţie, socotite pentru augmentarea fonduiui deficienţilor, s'au ridicat mult, (paroh 10 cor. adm.-protop. 50 cor. vice-protopo 80 cor, protopop 100 cor. ş. a.) Taxele dela biserici s'au socotit în 2% după beneficiul parohial. Sau adaus apoi o taxă de 5% dela fiecare preot după maximul ajutoriului la care aspiră şi una de 2% după ajutoriul anual ce-l primeşte cel ce intră în deficienţă. Afară de taxele acestea preoţii plătesc 5% după salarul lor anual, Protopopii plătesc acestea 5% şi după venitele lor protopopeşti.

Se vede deci că pe viitor tot vor rămânea trei clase între preoţi, de cei cu 800 cor. salar de 1600 cor. şi protopopii cu maximul de 2400.

O vie discuţie s'a încis asupra propunerii, ca pe viitor şi bienaliştii să poată plàti dacă vreau, 5% după salar de 1600 coroane şi astfel să se împărtăşească şi de ajutor mai mare dar cu toate că propunerea aceasta a fost susţinută cu căldură din mai multe părţi la votizare a căzut.

Dispoziţiile celealalte din vechile statute au fost conservate aproape în întregime. Şi pe viitor anii de serviciiu au rămas tot 45, când cel ce ajunge această vrâstă poate trece din oficiu în deficienţă cu un ajutor de 1240 cor. suma cea mai mare ce o primeşte un preot.

Nu credem de potrivit a însămna aci toate modificările introduse în nouele statute pentrucă ele şi aşa n'ar avea nici o importanţă, nefiind cunoscut cetitorilor proiectul original, Atâta adaug, că discusiunea acestor statute a ocupat toată ziua de Joi şi Vineri sfârşindu-se ultimii paragrafi la începutul şedinţii de după prânz.

(Va urmà).

Intrerupem cu publicarea raportului despre sinod, pentrucă nemiloasa moarte, răpeşte din mijlocul nostru pe cel ce sprijin ne-a fost şi povăţuitor.

Cetitorul iubit ne va îngădui aceasta întrerumpere, pe care o vom continuà în numărul următor, pentrucă în faţa acestei lovituri a sorţii, condeiul ni-se opreşte îngrozit şi el.

Capitulul metropolitan din incidentul încetării din vieaţă a marelui canonic Dr. Augustin Bunea, a dat următorul anunţ funnebral.

†

Capitulul metropolitan gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş cu cea mai profundă durere anunţă adurmirea în Domnul a iubitului confrate Reverendissimului

Dr. Augustin Bunea

canonic custode al Bisericii catedrale din Blaj,

întâmplată în mod repentin azi la oarele 12 din zi; în anul 53 al etăţii şi al 28-lea al preoţiei.

Osămintele marelui defunct se vor aşezà spre odihnă în cimiterul comun din Blaj, Joi în 2 Decemvrie 1909 la oarele 2 după ameazi.

In veci amintirea lui!

Sirolin

produce poftă de mâncare îngraşă, opreşte tusa, regulează secreţiunea, şi opreşte asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici şi profesori contra
ofticei. guturaiului. tusei măgăreşti. scrofulei şi influenţei

Fiindcă sunt imitaţiuni fără preţ se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche".**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveţia).

„Roche"

La ordin medical îl primeşti din ori ce farmacie
Preţul unei sticle 4. — cor.
(4) 33—35

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Koşiu.*

(Continuare). 13

Curios, că chiar acest principiu li-a mântuit subsistința pentru mai departe şi i-a scăpat pe acești „reformați“ de ruşinoasa perire spontană — împotriva căruia se răsculasera propriaminte anume: „autoritatea,“ nervul de vieață al bisericii universale.

N-a biruit mintea ageră alui Luther, nici vaza îngrozitor de rece alui Calvin; n-a folosit nimic blândeța lui Todor Beza, nici plângerile lui Melanchton, precum nici demagogia vagă alui Zwingli, căci întreagă pseudo-reformațiunea ar fi trebuit să se nimicească pe loc: s'au reîntors deci la vechiul principiu hulit, au readaptat autoritatea.

Principiul lui Luther: de a ceti şi interpretă Scriptura după plac în nădejdea, că Spiritul Sfânt va luminà pe fiecare cetitor şi-i va arătà înțelesul adevărat, — purtà, firește, deja în sine sămânța desolării. — „Cine va puteà dovedi,“ — întreabă Hettinger, „că nu din mintea omenească a răsărit acel înțeles, pe care-l pretinde cineva a ştì dela Spiritul Sfânt cetind Scriptura; aci e călcâiul achilleic al principiului protestant.“ (V. Hettinger; Apologie des Christent. II., pag. 429.)

Luther s'a şi grăbit să-şi coreagă această elementară eroare, a fost însă prea târziu, căci răul sămănat rodise din belşug. Ce-i mai uşor, decât pătrunderea şi lățirea primejdiei acolo, unde s'a dărmat odată stavila de frunte? A fost destulă: osândirea supremei autorități bisericești, ca în scurtă vreme să ne întâlnim cu o astfel de fabuloasă gradațiune: Enric VIII. îmbătat de fericirea, că şi-a aflat un apostol rătăcit, care, în contra voinței papale, să-i aprobe nelegiuirea, strigă, că nu există pontifice, ci nu mai episcopi, ceea ce nu mult se deosebeşte de zisa lui Luther, pentru care nu există episcopi, ci numai preoți. Calvin merge mai departe şi afirmă, că: nu există preoți, ci numai cuvântători ai credinței; iar o mare parte din mulțimea sectelor răsărite în urma protestantismului declară, că: nu există nici cuvântători de credință, ci fiecare e profetul, dascălul şi preotul său propriu.

Luther a fost sigur un călugăr ales, un rar geniu; fără îndoială însă: un geniu scrupulos, — şi aceasta l-a repus.

A trăit în vremuri viforoase, a simțit şi văzut bine, că se clătesc temeliile sub biserica sa — şi în frământarea sa: cum s'a prăvălit odată într'o extremitate, nu şi-a mai revenit în ori, ci s'a cufundat în prăpastie până la pierzarea, pe care el însuş o observase, după ce a pătat ordul călugăresc şi a expus pe cei mai mulți călugări la prigonirile cele mai josnice. Îl vedem mai târziu cum se plânge în contra poporului: „Vai, poporul acesta zice: călugării s'au rugat mult şi au cântat şi au făcut toate întru mărirea lui Dumnezeu.... iar pe noi ne pâreşte, că am fi provocat resmiriță, că am stricat uniatea bisericii, şi orice rău s'ar întâmplà, tot nouă ni-l ascrie scumpete, războaie, primejdia turcească şcl. toate... poporul bucuros m-ar alungà din țară şi m-ar lăsà să mor de foame.

În 1517 şi-a mărturisit mai întâiu principiul despre: credința unică mântuitoare fără lipsă de fapte bune — predicând în Drezda în prezența prințului saxon Georgiu.

Prilejul cel mai nemijlocit însă, care a provocat mai de aproape întregul torent al nenorocitei pseudo-reformațiuni au fost: indulgințele publicate de dominicanul Tetzel din încredințarea lui Leone X. în favorul acelora, cari — pocăindu-se — ar concurge cu gologanii lor la reînfrumsețarea catedralei sfântului Petru, în această epocă a renaissance-ului înflorit.

Zavistiile mărunte ale călugărilor Augustiniani din Wittemberga — mai ales, că poate nici dominicanii cu Tetzel nu au fost întru toate destul de isteți şi cu tactică — au împins pe Augustiniani cu Luther în frunte, de au căutat şi firește, au şi aflat motive spre a puteà atăcà pe dominicani strigând în lume, că: aceştia ar vânà mai mult după bani fără să pună pond prea mare pe pocăință.

Astfel s'a întâmplat, că Luther, ca augustiniau cu trecere, ba şi impetuos dela fire, cum erà: a atăcat în teze publice învățătura bisericii despre indulgințe, opunându-se cu deosebire acelei părți din învățătura aceasta, care se ocupă de puterea papei în jurul indulgințelor.

Că ce renume şi-a acaparat astfel în scurtă vreme, ne putem uşor închipui când d. p. vedem, că un anumit Kranach Lucaciu i-a imprimat chiar figura împresurată de gloriolă pe monetă cu inscripția: Doctor Martin Luther, fericit e pântecele, care te-a purtat!

Luther n-ar fi voit să păşească fățiş în contra papei; — dovadă nenumărate scrisori, din cari reapare, că pe când prietinilor săi le scriă cele mai injurioase cuvinte despre papat şi ierarhie — în acelaş timp se scuză la pontifice şi se declară de cel mai umil supus. — Numai după ce băgase de seamă, că nu mai poate continuà jocul dublu — ales după ce îi fură osândite solemn tezele şi întreaga-i purtare nedemnă — s'a prăvălit formal în adâncime.

Spiritul creat de dânsul a introdus în biserică şi: principiul naționalității — rău aplicat — şi a înrolat elementul laic-democratic în ierarhie: — a căror dreaptă urmare a fost şi: dejosirea săboarelor canonice la rangul de parlamente.

Cu astute apucături a învrăjbit în scurtă vreme scaunul papal şi împărații vecini; şi-a lutors apoi pestilența în popor producând oribile chipuri în Hutten şi Sickingen, cari sub masca religiunei făceau răscoale în popor, îndopându-l cu devize ca: trebuiesc „reformate“ toate vechile instituțiuni religioase, căci „slugile dracului,“ călugărițele şi popii dracului au înşelat veacuri de-arândul poporul sărăcit şcl.

După 1524, astfel, Turingia, Hassia şi împrejurimile Elsas, Pfalz, ținutul Rinului, Svițera superioară, Styria, Tirolul, Salzburg şcl., erau pline: gemeau de răscoale din toate părțile. — Pe o bună vreme nu se mai ştià de: drept, de lege, milă, loyalitate ori pietate.

Resculații aruncau, pe alocurea. Sta Eucharistie, o dripiau cu picioarele, şi înjurând pe Dumnezeu, ziceau: „Dacă eşti Dumnezeu — apără-te!“ — Bătrânul Mauțian se vaeră: „E jelos să vezi sermanele călugărițe prigonite; iar preoții scoşi în drum de către jefuitorii bisericilor, cari smulgându-i dela altarele sântelor i-au siit să-şi ia lumea în cap. Eu însumi la cărunte bătrânețe trebuie să-mi cerşesc bucătura de pâine între cele mai mari neajunsuri“.

Succesele spontane ale lui Luther şi ieftina popularitate şi-au găsit îngrabă apostoli în toate părțile, mai ales, că în turburarea complicată încetase pentru o vreme orice fel de responzabilitate.

În Zürichul Şviterei păşeşte pe arenă laxistul Ulrich Zwingli, care însuş mărturiseşte că e necumpătat şi depravat. În Basel şi în alte locuri a pustiit tot ce a fost catolic, iar în St. Galien a îndreptat norodul înfuriat în potriva claustrului benedictin spărgând şi prapădind totul aşa, încât patruzeci de care au avut ce duce la spărturi şi rămăşițe.

În Strassburg senatul orăşenesc a pus în 1526 amendă de 30 florini pentru cei ce ar pune luminare înaintea Euharistiei; a oprit apoi slujba dumnezeiască şi cumineeatea.

În Bern la 1528 se aduce hotărârea ca preoții catolici să fie expulsați, iar cel ce va purtà rozarul să se pedepsească cu 10 fl. şcl.

Şi acest nenorocit pseudo-reformat — fost dignitar canonic odinioară al bisericii — după o scandaloasă viața maore în 1531 necumineeat şi nespovedit.

Al treilea apostol rătăcit îşi propovăduieşte învățătura în Geneva, unde se refugiase după multe aventuri. A fost un sălbatic „reformator“, dar cu o consecuență de fier şi dotat cu un dar extraordinar de-a organisà.

În acestea zace secretul succeselor lui Calvin.

E interesant din cale afară cum acest bărbat, fără vre-un exterior simpatic, — ştergând tot ce a fost catolic şi mai creştinesc — cu sigură strictețea lui extrem de severă pornită în numele „Evangeliului curat“ şi-a ştiut subordonà întreaga republică din Geneva. D. e.: La cuvântul lui toți locuitorii aveau să se scoale la sunetul clopotului de 4 ceasuri dimineața şi să se culce la 9 seara. — S'au: Orice petrecere, joc, teatru ori umblare la crâşme au fost strict oprite; ba chiar şi îmbrăcămintea, frisura femeiască, sărbătorirea nunților şi plesele praznicelor au fost determinate.

Orice semn ori voce de contrazicere sunt oribil pedepsite; — nici pedeapsa morții nu-i rară: spre mai mare mărire a „libertății conştiinței“ sub egida căreia şi-au pornit campania toți acești zeloşi „reformatori“.

Şi ca învățăturile sale să le răspândească cât mai cu zor, ridică în Geneva academie, care îndată la început î-şi avu aproape o mie de auditori: poloni, englezi, francezi, moravi, unguri şcl.

După moartea lui i-au resuflat credincioşii puțin mai liber sub blândul Teodor Beza, despre care se înciripase între cre-

dincioşi vorba, că mai bucuros ar sta cu dânsul în iad, decât cu Calvin în raiu.

In urma acestor răzlețe contururi preliminate, putem trece la tractarea în merit despre reformațiune.

Pe noi — ca scrutători sumari — ne interesează mai deaproape treimea acestor protestanți pomeniți, dela cari se datează propriu întreaga năpastă a „reformațiunei“ Luther și Zwingli și au lățit învățătura molipsitoare provocând o sumedenie de nenorocite răscoale sângeroase în Germania și Șvițera, — pecând Calvin și-a lățit cuvântul cu o fenomenală astuție, și cu braț tare tiranic.

Ce-au propus anume aceștia fiecare?

Un fundament comun au tustrei: despreţuirea a tot ce ar fi în legătură cu primatul lumei și ce i-ar arătà ca supuși ai vre-unei auctorități lumești.

In special greșalele lor eretice culmineazà în următoarele: Nu recunosc supremația juridică a scaunului apostolic, ignorează celibatul, nu primesc cultul sfinților neagă mai mult ori mai puțin spovada, n-au slujbă dumnezeiască, n-au călugărie, își făuresc dogme arbitrare. lapădă ori-ce ierarhie bisericească, ciuntesc tainele și sacramentele după plac, și recunosc o singură bază: credința unică mântuitoare fără lipsă de fapte bune meritorii din partea omului. Iată deci o formală resturnare a întregului sistem de unitară și raționabilă vieață creștinească mai superioară!

Ce-a propus Luther? Poate el singur n-ar fi știut să răspundà la întrebarea aceasta — precum nici ceilalți doui, — căci e aproape constatat, că nu a păşit conştiu în luptă, din oara ce n-a păşit cu un formal și real sistem de învățături.

„Confesiunea augustană“ dela 1530 doar numai de silă a fost compusă și nici nu de dânsul, ci de tovarășu-i: Melanchton. Iată deci deloc la primul pas o vie contrazicere cu cele propovăduite de dânsul. Unde-i „libertatea evangelică“, dacă deja în primele momente a și încătușat-o în normele din astă Confesiune? Atât Luther apoi, cât și Zwingli neagă valoarea subiectivă și objectivă a faptelor bune; — dar pânăcând Luther are totuși un expedient oareșicareva pentru mântuirea oricărui om: „credința“ tare (pecca fortiter, sed crede fortius, — et centum stupra ac mile adulteria non tibi nocebunt) până atunci Zwingli nu mult accentuează nici credința, ci consideră păcatul ca un accident în om, creat de însuși Dumnezeu. După dânsul deci păcatul n-ar fi altceva, decât manifestarea elementului animalic din om, care nu are înrâurință asupra mântuirei ori osândirei după moarte.

Învățătura lui deci înclină spre predestinațiunea lui Calvin. Luther recunoaște în Hristos pe Dumnezeu, pecând Zwingli vede întrânsul mai mult numai întruchiparea unui ideal. o pildă vie, ori să-i zicem: un artist în zisa jidovilor moderni — la nici un caz însă un Mântuitor, precum nici în cele 2 taine, pe cari le admite, nu vede decât un simplu semn distinctiv al creștinilor de către păgâni, fără vre-un semn distinctiv al creștinilor de către păgâni, fără vre-un înțeles mai profund.

(va urmà)

Bibliografie.

A apărut:

Principii morale sau etice ale religiunii creştine, pentru şcolile medii şi institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu*, prof. de sf. teologie şi de religiune la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorităţii bisericeşti. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia şi Librăria Seminarului teologic gr.-cat. Preţul: 1·60+10 fill. porto. Se află de vânzare la Librăria Sem. teol. gr.-cat. din Blaj

Abecedar şi carte de cetire maghiară pentru clasa a II a şcoalei primare cu limba de propunere română. De Ioan F. Negruţiu şi Petru Ungurean. Ediţia a VIII. Prelucrată după noul plan ministerial, (art. XXVII—1907.

Balázsfalva, — Blaj 1909. Preţul **50 fileri.**

In „Biblioteca pentru toţi“ a apărut Nr. 499 în traducere cunoscuta lucrare filosofică a marelui savant Clie Metchnikoff, „Despre bătrâneţă“.

Se ştie ce resunet a avut scrierea lui Metchnikoff şi mai ales studiile sale asupra naţiunei omeneşti, apărute acum cinci ani. In ele savantul dela institutul pasteur din Paris se ocupă de cauzele bătrâneţei şi de reţeta prin care vieaţa se poate prelungi şi omul poate înlătură greutaţile şi mizeriile unei bătrâneţi chinuite.

Lucrarea tipărită acum în „Biblioteca pentru toţi“ e o conferinţă a lui Metchnicof în care singur autorul rezumă teoriile lui care au făcut atâta zgomot. Expunerea simplă şi pe înţelesul tuturor, face din aceasta carte o admirabilă lucrare de popularizarea ştiinţifică şi adaogă încă un volum la bogata colecţie de popularizări a „Bibliotecei pentru toţi“. — Preţul 30 bani de vânzare la mai toate librăriile din ţară. Catalogul complect al acestei Biblioteci ce cuprinde peste 500 de numere a se cere la Librăria editoare LEON ALCALAY la Bucureşti, precum şi la Librăria sem. teol. din Blaj—Balázsfalva.

—

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.

Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

Prima pepinerie de viță de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima şi cea mai demnă de încredere şi mai bogată în specialităţi de viţă de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu şi fără rădăcini în diferite specialităţi, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiţi a cere Preţcurent ilustrat!

În preţcurent se află **epistole de recunoştinţă** din toate părţile Ţării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-şi face comanda, poate să se asigure dela cunoscuţi, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiţionată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 5—20

La NAGYENYED
Com. Alsó-Fehér
se adresează, cine doreşte a-şi procură varietăţi autentice de:
Pomi roditori
arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueţi, etc.
Vițe altoite
(49) 6—12
(calitate superioară)
viţă europeană şi americană cu şi fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit).
FISCHER u. Comp
Pomi Viticultură

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu (45) 51 - 52

Intemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: **95.816.412 coroane.**

capitale asigurate asupra vieții: **9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:
pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (46) 51—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o laturi prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(35) 11—12

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 51 52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 51—52

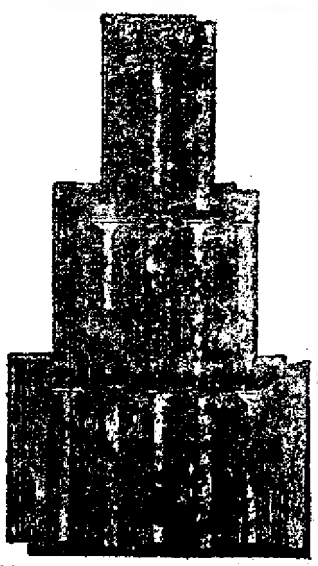

Țigla Bohn de Nagykikinda.

In propriul interes

Primește numai țigla **BOHN**

din **Nagykikinda** și **Zsomboly** respingând ori ce altă țiglă de calitate inferioară pentrucă numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mustre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 18—?

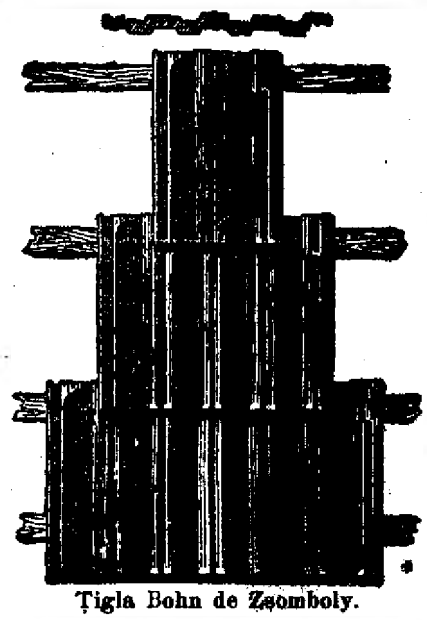

Țigla Bohn de Zsomboly.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 11 Decemvrie 1909.** **Numărul 48.**

EPILOG.

Sinodul arhidiecezan s'a încheiat şi părinţii, cari au luat parte la desbaterile lui, s'au reîntors la ale sale, cu sufletul mângâiat, cu convingerile mai tari, cu dorul de a-şi face, cu îndoită însufleţire, sfânta lor datorie.

Arhiereul, în greaua sarcină ce-i apasă umerii, va fi simţit mângâiere şi alinare, gândindu-se, că sarcina e mai uşoară, când fieştecare îşi reclamă cu demnitate partea lui de muncă.

N-am dubitat nici pe o clipă, că sinodul ar puteà să iea o altă moţiune, în privinţa limbii de catehizare; o ştiam dintru început, şi lucrul nici n-a admis măcar cea mai minimală discuţie.

Ne-am bucurat de apropiatul avânt al fondului de pensiune preoţesc, văzând pornită, pe drumul realizării una dintre cele mai esenţiale cerinţi ale preoţimii noastre.

In privinţa şcolilor, hotărîrile sunt cu atât mai importante, cu cât, în lipsa unei norme de acţiune, situaţia erà destul de confuză şi încurcată. Colecta, respective fondul cultural ce se prevede, este de o însemnătate excepţională. Vom aveà prilej să vedem cât spirit de jertfă e sălăşluit în păturile poporului şi a clasei noastre culte, când e vorbă de mântuirea şcolilor. Vom aveà, de asemenea, prilejul fericit de a constatà o întărire a forţei noastră de muncă, prin întrarea mirenilor în rândurile luptătorilor, după congresul mixt, pe care îl aşteptăm cu foarte mare interes.

Seminarul se va renovà şi el, adăugându-i-se o aripă nouă, pentru a încape pe toţi candidaţii de preoţie, al căror număr creşte aşa de simţitor în vremea din urmă. Cursul bienal se sistează, înlocuindu-se cu unul trienal, recerându-se dela candidaţi absolutor de opt clase. E, şi aceasta, o hotărîre, care numai efecte bune poate să aibă. Cu cât clerul nostru va fi alcătuit din elemente mai omogene, în ce priveşte cualificarea, cu atât el va fi mai unitar şi mai solidar în acţiunile lui, cari pornesc din acelaş fond de aspiraţii şi de ideiI Discusiunile, cari agită azi anumite pături a preoţimii noastre, vor dispărea atunci dela sine.

In sfârşit, ideia unei biblioteci centrale, ideie, care s'a discutat în repeţite rânduri în coloanele foaiei noastre, e una dintre hotărîrile cele mai înălţătoare ale sinodului. Alături de alte decizuri de ordin defensiv, hotărîrea aceasta ne înseninează pe toţi, şi ne inspiră încredere în viitor, dându-ne voie de muncă.

Importanţa acestui sinod, nu se poate apreţià, bineînţeles, intr'un articol de ziar.

Roadele lui minunate le va arătà chiar vremea apropiată, suponând, că cei chiemaţi vor şti să execute, ori să supraveghieze exeçutarea acestor concluse de nepreţuită valoare.

Sinodul arhidiecezan.

(Continuare şi fine).

Vineri 26 Nov.

In decursul acestei zile s'a discutat partea din statute ce privesc fondul văduvelor şi orfanilor de preoţi. Mijloacele de augmentare ale acestui fond au rămas aproape aceleaş. Taxa de căsătorie a clericilor s'a ridicat la 300 resp. 600 cor.

Relativ la trecerea în deficienţă, preoţii, cari au servit mai puţin ca 10 ani primesc un ajutor anual stabil, ce corespunde la 25% a salariului lor anual, adecă 400 resp. 200 cor. Cei-ce au servit peste 10 ani ajutorul de 25% creşte an de an cu 1 1/2 % a salarului ajungând până la maximul de 77 1/2 % adecă 1240 cor. la preoţi, 620 cor. bienalişti şi 1860 la protopopi.

Văduvele primesc 50% după pensia, ce eventual ar fi primit bărbatul lor la ziua morţii dacă ar fi trecut în deficienţă, orfanii câte 25% din ajutorul mamei lor.

Aci din nou s'a făcut o importantă discuţie. S'a propus adecă, ca văduvele de bienalişti să fie egal ajutorate cu văduvele celoralalţi preoţi. Toţi vorbitorii s'au grăbit a sprijini cu argumente noui această propunere, care s'a primit în unanimitate, dând cea mai frumoasă dovadă de armonia, ce trebue să fie între preoţi ca slujitori la acelaş altar al Domnului.

Statutele acestea, cari au consumat timpul cel mai mult din desbaterile sinodului intră în vigoare cu 1 Ian. 1910.

In chipul acesta s'a făcut un pas înainte în chestia ajutorării preoţilor deficienţi, a văduvelor şi orfanilor de preoţi, rămâne, ca preoţimea şi din a sa parte să facă tot ce se aşteaptă dela ea ca taxele să incurgă regulat, ca astfel acestea fonduri, cari au ajuns la avere de preste 1/2 milion coroane să progreseze chiar în interesul binepriceput al preoţilor.

In decursul şedinţei de dimineaţă Escel. Sa comunică cu multă bucurie sinodului, că Sfinţia Sa Pontificele a răspuns la adresa omagială spedată în şedinţa de Marţi. Răspunsul primit prin cardinalul de stat e de următorul cuprins:

Monsignor Mihályi, Archivescovo di Fogaras Gyulafehérvár.

Balázsfalva
Ungheria

Beatissimus Pater filiale obsequium amp tudinis tuae et cleri istius archidioecesis in synodum congregati libenter accepit et dum vota facit pro bono eiusdem synodi exitu tibi et clero universo petitam apostolicam benedictionem ex corde impertitur.

Card. Merry del Val.

Membri sinodali ascultă în picioare cuvântul de binecuvântare trimis de următorul sf. Petru şi erump în aclamaţiuni îndelung repetate.

Tot în această şedinţă a venit vorbă de împrejurarea, că dela fasiunea venitelor parohiali până la asignarea congruei preoţimii noastre, mulţi preoţi au pierdut din venitele specificate atunci. Escelenţa Sa comunică Sinodului, că Majestatea Sa numai acum a numit senatul încredinţat cu revizuirea venitelor congruali şi îndată ce acesta îşi va începe lucrările, se vor provocà cei interesaţi să-şi trimită reclamările.

Se dă apoi cuvântul prof. Dr. Vasile Suciu, care e raportorul comisiunii a treia încredinţate cu chestia limbii de catehizare, cum şi a altor propuneri sosite din feliuritele tracte protopopeşti.

Raportorul comunică Sinodului, că comisiunea a fost în plăcuta poziţie de a cunoaşte întreagă chestia aceasta aşa de delicată, punându-i-se la dispoziţie întreg dosarul actelor şi toată corespondinţa avută cu

Ministrul cultelor asupra acestui punct. De asemenea i-s'a comunicat protocolul luat în ultima conferență a Episcopatului bisericii noastre, când s'a susținut cu toată tăria dreptul limbii române în catehizarea tinerimii. De aceea comisiunea propune, ca Veneratul Sinod să ieie spre știință ținuta și lupta apostolică purtată de Preasfinții noștri Arhierei împotriva ingerinții, care taie în drepturile bisericii de a dispune liber în chestiile sale religioase interne, între cari chestii se numeră și propunerea religiunii; le mulțumește pentru ținuta lor deamnă, dovedită în afacerea aceasta și îi roagă, ca și pe viitor să apere cu aceeaș tărie drepturile inalienabile ale bisericii asigurându-i din partea sa de alipirea și supunerea canonică datorită.

Față cu această propunere se prezintă din partea Rev. canonic Dr. Bunea următorul proiect de conclus, pe care Sinodul îl primește de al său:

„Sinodul arhidiecezan consultându-se conform decretelor Sinodului provincial I. tit. III. cap. IV. asupra instituțiunii religioase a tinerimii și a poporului, și astfel examinând actele relative la limba de catehizare a tinerimii greco-catolice române, care cercetează diferitele institute de învățământ din patrie, a aflat cu multă mângâiere, că în această chestiune vitală pentru biserica greco-catolică română, Preasfinții noștri Arhierei au apărat cu demnitate și prudență drepturile bisericii noastre, procedând dânșii și în chestiunea catehizării întru toate conform Bullei Sfinției Sale Papa Piu IX din 26 Nov. 1853 prin care biserica Românilor uniți a fost decretată, ca provincie ecclesiastică gr.-catolică unită cu limbă română, și conform drepturilor asigurate în legile țării. Sinodul deci, identificându-se întru toate cu ținuta deamnă și corectă, ce au avut-o Arhiereii în cestiunea limbii de catehizare. le mulțumește din inimă și-i roagă, ca și pe viitor să apere cu tărie drepturile inalienabile ale bisericii, asigurându-i din partea sa de alipirea și supunerea canonică datorită."

Proiectul acesta de rezoluție a fost primit cu aclamație și fără nici o discuție din partea Sinodului.

Se continuă raportul asupra a o mulțime de propuneri venite dela Sinoadele protopopești. Celea mai multe din ele se referă la Consistor. Insemnăm câteva: Cererea sinodului protopopesc a Cojocnei, ca, parohia Sân-Iacobul-de-câmpie să se treacă la Tr. Turda, comisia propune primirea — Propunerea sinodului protopopesc a D.-Sân-Mărtinului de a se pregăti icoane sfinte prin pictori buni, — comisiunea e de părerea, că pentru curmarea abuzurilor și pentru nimbul bisericii, Ordinariatul să concreadă Administrațiunii centrale capitulare înființarea unui depozit de paramente sacre.— Propunerea vice-protopopului Odorheiului pentru regularea salariilor protopopești, — comisiunea o recomandă spre primire. — De asemenea comisiunea recomandă Consistorului propunerea sinodului protopopesc a Tr. Sibiiu, de a se scoate de sub Administrarea statului acelea fundațiuni, cari și acum se administrează acolo, contra literilor fundaționale.

Încheiere.

Escel. Sa Mitropolitul mulțumind membrilor sinodali pentru însuflețirea cu care au luat parte la discuția obiectelor puse la desbatere, închide ședința la oarele 9½ sara.

Mângâiați de resultatele ajunse, protopopul G. Simu și v.-prot. Nic. Aron cântă doxologia cea mare, acompaniați de toți cei presenți.

E locul să facem aici câteva adause.

În fiecare zi cât a ținut Sinodul, toți membrii sinodali au fost la prânz oaspeții Escelenții Sale. Vineri la prânz, protopopul Dr. Băian închină păharul pentru sănătatea Mitropolitului mulțumindu-i, că a dat prilej clerului să se sfătuiască cu Arhiereul său iubit asupra atâtor chestii importante. Protopopul Simu închină pentru distinșii membrii capitulari, colaboratorii prețioși ai Mitropolitului în conducerea Arhidiecezei, iar păr. Agârb cean tot pentru Escel. Sa asigurându-i de alipirea neșovăitoare a preoțimii.

De asemenea aflăm prilejul de a respinge insinuarea răutăcioasă cuprinsă în primul publicat de „Țara noastră cu datul de 21 Nov. prin care scriind de anularea concluzului congresului ortodox în chestia catehizării, hazardează următoarea supoziție „Probabil, că înalta hotărâre are să fie și pentru blăjeni, un fel de memento, dacă nu cumva, ocazie binevenită, pentru a luă cel puțin pe hârtie o altă ținută ca cea de până aci, pentrucă de multe-ori e foarte rentabilă rezerva ce și-o impun unii frați în contul altor frați bătându-se în piept: iată cum înțelegem noi misiunea patriotică a bisericii". Esperința a dovedit, cât de netemeinice au fost scrisele asupra hotărârii sinodului arhidiecezan.

De asemenea ținem să spunem pentru cunoașterea adevărului, că multe din rapoartele trimisului „Gazetei" erau chiar contrariul celor întâmplate în sinod. Nu cercăm cine poartă vina, dar datorința de cronicari sinceri ne-a reclamat constatarea aceasta.

Și cu aceasta terminăm și noi raportul asupra desbaterilor sinodali, regretând încă odată marea pierdere suferită de biserică prin trecerea așa de repede din viață a canonicului Dr. Aug. Bunea, care și în acest Sinod a lucrat și vorbit atât de mult pentru resolvirea bună a obiectelor de sub desbatere.

Rap.

FOIȚĂ.

Cuvântare funebrală

rostită de canonicul *Dr. Victor Szmigelski* la înmormântarea lui *Dr. Augustin Bunea*, canonic mitropolitan în Blaj la 2 Decemvrie 1909.

> Preoții, cari bine își păzesc diregătoria, de îndoită cinste se vor învrednici. Tim. 5, 17.

Rogu-vă, jalnici ascultători, rogu-vă, nu mă judecați. Voea fraților mei a fost, ca eu să grăesc la sicriul fratelui nostru Augustin Bunea, și voea fraților miei îmi este poruncă. Dar rogu-vă jalnici ascultători, nu mă judecați. Mai grăit-am de alte ori cu prilejuri triste, dar de data aceasta nu pot, să vă grăesc. Dacă pe voi pe toți vă doare lovitura, ce o am suferit, atuncia mie soțului de lucru al lui Augustin Bunea. carele deodată cu dânsul am început, să lucru aci în Blaj, și alături cu dânsul am lucrat aci mai bine de 26 ani, mie îmi vine, nu să grăesc, ci să mă razim pe sicriul lui și să plâng. Rogu-vă dar, jalnici ascultători, rogu-vă, nu mă judecați, dacă veți auzi, că cuvintele mele vor fi seci și se vor mărgini numai la atâta, că vor istorisi pe scurt viața lui.

Fratele nostru adurmit în Domnul s'a născut în 4 August 1857. Originea lui a fost aceea, căreia neamul nostru și biserica noastră au să-i mulțămească aproape tot binele, cu carele se mângâie ele în timpuri grele, — și când nu le-au fost grele timpurile? El s'a născut adecă dintr'o familie preoțească. Părintele lui a fost un preot românesc, Arsenie Bunea parohul Vadului din țara Făgărașului, de neam mărginean de lângă Săliște, iară maica lui a fost Verona Urs, o surcea a familiei aceleia, carea a dăruit patriei, neamului nostru și bisericii noastre și pe baronul David Urs, eroul dela Lissa și marele binefăcător al celor două institute de creștere, cari le avem aci în Blaj. Pruncul Augustin a început să învețe carte în Vad și apoi la școala grănițărească din comuna vecină Ohaba. Nu mă tem, că greșesc, dacă susțin, că el a moștenit dela mamă-sa conștiința cea nespus de botărîtă a datoriței, și că virtutea aceasta i-s'a întărit apoi în școala grănițărească așa, că ea l-a stăpânit apoi în toată viața lui. Mai apoi l-a dus tatăl său la Brașov la gimnaziul românesc de acolo, iar în primăvara anului 1877 nu tatăl lui, ci pronia dumnezeească a trecut pe Augustin la gimnaziul nostru de aci din Blaj, pentruca el să-și urmeze aci studiile în clasa a VII-a.

Pronia dumnezeească l-a trecut aci, pentru-ca încă în toamna aceluia-și an fericitul mitropolit Ioan Vancea să-l trimită la Roma în colegiul grecesc dela sf. Atanasiu. Acolo și-a făcut el studiile filozofice și teologice în colegiul de propaganda fide. — Nu mă tem că greșesc, dacă susțin, că acolo la obârșia neamului nostru și a credinței noastre, acolo în Roma, carea ne-a născut și ne-a renăscut, acolo a prins flacări dragostea lui de neam și de biserică, flacări, cari să nu se stingă mai mult. Acolo a fost hirotonit Augustin întru preot în anul 1881 în biserica sf. Atanasiu prin punerea mânilor arhiepiscopului Stefan Stefanopoli. Iară după-ce în anul 1882 a dobândit gradul de doctor în științele teologice, către sfârșitul aceluia-și an s'a întors la Blaj și și-a început activitatea aici în mijlocul nostru în slujba bisericii noastre și a neamului nostru. Aproape deodată cu mine și-o a început, pentruca eu acum la sicriul lui să pot mărturisi despre ea.

Dacă a sosit în Blaj tinărul preot Augustin, mitropolitul după obiceiul, ce-l avea, l-a primit și pe dânsul în o altă școală, în școala administrației bisericești, l-a făcut adecă întru început cancelist și mai apoi oficial la oficiul arhidiecezan. Acolo a slujit aproape patru ani purtând la rândul său și protocoalele ședințelor conzistoriale. În anul 1886 arhiereul l-a numit profesor de teologia dogmatică la seminarul teologic arhiepiscopesc și de religie în clasele inferioare ale gimnaziului arhiepiscopesc și deodată și prefect în seminarul tinerimii, iar mai apoi prefect de studii în seminarul teologic arhiepiscopesc. Slujbele acestea însă nu le-a purtat multă vreme, căci mitropolitul Vancea în anul 1888 l-a chiemat din nou mai aproape

Serata literară-muzicală a teologilor.

— raport special. —

Strânşi sub steagul, ce l-a ridicat unul dintre cei mai îndrăzneţi luptători pentru drepturile bisericii şi neamului nostru românesc, *Inocenţiu M. Clain,* clericii nostri, pe lângă pregătirea şi înarmarea pentru misiunea mărcaţă ce-i aşteptă, şi pentru care o jertfă trebuie să le fie întreagă vieaţa, au încercat totdeauna şi cu deosebire se nizuiesc acum să-şi câştige şi alte arme, prin cari să susţină şi să ducă înainte binele şi înaintarea poporului nostru românesc. Au corul propriu, şi acum mai nou, orhestra lor bine disciplinată, conduse de doi dintre ei. Şi mai în fiecare an la vre-un concert ori serată puteam să-i auzim şi noi publicul din afară şi să ne convingem, că între zidurile sfinte ale Seminarului din Blaj să cultivă şi ceea ce trebuie să fie floarea sufletului nostru „cânturile ce răpesc, muzica şi poezia cu profumul lor ceresc."

In anul acesta, în 23 l. c., cu ocaziunea sinodului arhidiecezan încă am putut să ascultăm pe teologii noştri, cari — îndrăznesc să zic — au stors admiraţiune. Într'adevăr serata literară-muzicală ce au aranjat-o a fost preste aşteptare.

Programul bogat — prea bogat — formează un întreg deplin, care ne aminteşte chiar de o epocă din istoria neamului nostru.

Dizertaţia dlui *Octavian Bugner* preşedintele Societăţii: *„Rolul preotului român în lupta culturală a neamului,"* a fost cu interes urmărită. Bine studiată şi în cuvinte frumoase spune de multeori adevăruri, cari pătrund. Spune despre cultură şi despre lupta ce se poartă pentru cultură la toate popoarele şi în special la noi românii. Dar la noi având în vedere împrejurările între cari trăim, la izbândă nu se poate ajunge fără conlucrarea statornică şi desinteresată a preoţilor. Arată datorinţa sfântă a preoţilor de a luptă pentru cultura şi înaintarea omenimii. Preoţii sunt primii conducători ai neamului, deci în mânile lor se află întreagă energia şi puterea lui de vieaţă. Fără preoţi nimic nu se poate face, iar altor oameni cu învăţătură le lipseşte contactul acela nemijlocit cu poporul.

Poporul să fie religios, căci altcum nu poate fi vorbă de trăinicie. Trebuie combătute credinţele deşerte şi viţiile, dintre cari mai ales beutura. Vindecarea acestor rele se poate ajunge prin predici la înţelesul şi după nevoile poporului. Arată, apoi că preoţii şi preste tot pătura noastră inteligentă nu sprijineşte în de ajuns aşezămintele noastre culturali. Vorbeşte şi despre comerciu, industrie şi economie raţională, fără de cari un popor în vremea de acum nu poate există, şi cu deosebire poporul nostru, care deşi îngreunat cu atâtea dări şi aruncuri, mai trebuie să-şi susţină biserica şi şcoala, preot şi învăţător, aşezăminte culturali, şi aşa numai din economia alor două ori trei jugăre ce le are nu poate trăi, iar dacă nu-i vom dà isvoare noi de câştig, mânat de năcazuri în lumi străine, va dispăreà.

Sărăcia nu poate scuza neactivitatea preoţilor, de aceea fiecare preot să facă din satul său o mică Spartă culturală şi atunci să fim siguri, că ataeurile nedrepte nu ne vor atinge

Punctul de forţă l'a format balada *„Constantin Brancoveanul"*, compoziţia maestrului nostru Iacob Murăşan, care însuşi a dus conducerea. Am auzit şi de altă dată această piesă, dar totuşi a plăcut aşa de mult şi acum. Vremile vechi, când aşa de grea eră lupta pentru limbă şi lege, ne vin în minte şi mai ales acum ne dau şi trebue să ne deie tăria lui Const. Brancoveanul, care atunci când Turcii îi cereau să se deie în legea turcească, îşi pune încrederea în Dumnezeu şi chiar capul de-i vor tăià, de legea lui creştinească nu se va lăsà.

Cuvintele Sultanului au fost cântate foarte bine de *Iustin Poruţiu,* care prin vocea plină de bas a satisfăcut pe deplin; iar cuvintele lui Brancoveanu le-a cântat bine *Ioan Dragomir*, care e şi conducătorul corului. Bine au mai cântat solo *Ioan Bărbat* şi *Ioan Bejan.*

Cu multă preciziune au fost executate şi *„Cântecul oşteanului român"* de *I. Costescu* şi *Veacuri triste* de *Bena.*

Orchestra cu atâta îndemânare şi cu aşa preciziune a cântat, încât ne-a surprins într'adevăr. *„Lacrămi şi suspine,"* aranjată de însuşi conducătorul orchestrei *Ion Băcău* a fost viu aplaudată, ba chiar repetită şi a atras simpatiile multora, mai ales hora dela fine... Foarte succesă a fost „Poutpouri din operetta „Craiu nou" de C. Porumbescu.

D. Victor Florea a declamat *Fragment din Scrisoarea III. de Eminescu"* — bine potrivită în anul de iubileu al poetului. — A predat aşa de liber şi cu atâta artă, că în multe locuri a fost întrerupt de aplauzele şi aprobările publicului.

A fost şi un dialog „Friguri de autor" foarte bine predat de *P. Gruia* şi *L. Corcheş.*

Nu pot să nu amintesc, că sala era într'adevăr un mic salon românesc. Bina era toată învălită în frumoase covoare româneşti, adunate — după cum am înţeles dela damele române din Blaj, cari prin aceasta arată, că îndeajuns ştiu preţui ţăsăturile noastre casnice naţionale. In frunte portretul episc *Inocenţiu M. Clain* care deşi departe îngropat în Capella dela Madonna del Pascalo, totuşi este între noi şi ideile mari ce pe el l-au frământat, sunt şi acum ale noastre. Este încunjurat cu mici covoare din cari se văd bine colorile

---

de sine şi i-a încredinţat slujbele de secretar mitropolitan, protonotar conzistorial şi notar al directoriului fundaţiunii Şuluţane.

Şi aci în slujbele acestea l-a aflat apoi o clipă hotăritoare. Jalnici ascultători! Eu nu cred în întâmplare. Crează într'ânsa, cei-ce nu cred în Dumnezeu. Eu dimprotivă cred, că în lumea cârmuită de înţelepciunea şi puterea cea nemărginită alui Dumnezeu nimica nu se întâmplă, ci toate le săvârşeşte ori le îndreaptă pronia lui. Dumnezeu întru înţelepciunea sa, cu carea ştie, să îndrepte spre bine nu numai faptele şi cuvintele oamenilor, ci până şi gândurile lor celea mai ascunse, Dumnezeu a voit, ca în toamna anului 1890 doi profesori tineri ai seminarului nostru teologic preumbîndu-se în grădina seminarului să conceapă idea de a dà fiinţă unei foi bisericeşti-politice, în carea credinţa constituţia şi drepturile bisericii noastre să-şi afle scut şi apărare împrotiva ori cărei năvale, ce o ar dà asupra lor vrăşmaşii lor cei din lăuntrul şi din afara bisericii. Idea aceasta şi-o au însuşit apoi şi ceialalţi doi profesori de pe atunci ai seminarului nostru, şi al cincilea li-s'a însoţit Dr. Augustin Bunea. Aşa a început în 1 Ianuariu 1891 să apară în Blaj foaia săptămânală bisericească-politică „Unirea".

Poate că nici chiar ceata aceasta de cinci nu a fost deplin conştie despre însămnătatea lucrului, ce-l săvârşise. Dar n-au trecut doi ani dela apariţia „Uniriii", şi adurmitul nostru s'a văzut în faţa datorinţei triste de a închide răposatului mitropolit Vancea ochii. Şi abiă ne-am întors dela mormântul marelui arhiereu la lucrurile noastre, şi s'a şi început năvala asupra bisericii noastre. Şi ceata mică dela „Unirea" a dat piept cu ea. Nu smerenia îmi stoarce mărturisirea, ce o fac în numele soţilor mei, că ostaşul cel mai aprig în lupta aceasta de apărare a fost Augustin Bunea. Dumnezeu a voit, ca în lupta aceasta să iese la iveală talantul cel mai scump, ce eră ascuns în Augustin Bunea, talantul de istoriograf critic. „Cestiuni din dreptul şi istoria bisericii unite" se intitulează volumul acela, carele cuprinde retipărirea articlilor istorici apologetici publicaţi de dânsul pe rând în „Unirea." Articlii aceştia au fost primiţi cu dispreţ suveran. Doar autorul lor se silise să desrădăcineze printr'înşii cu mână nemiloasă nişte păreri, de cari ştiutorii noştri de carte se îndrăgise ca de nişte principii, ce nu au lipsă de dovedire. Dar autorul articlilor a răspuns dispreţului cu dispreţ şi şi-a urmat calea, pe care apucase. Au urmat în „Unirea" neîncetat articli noi apologetici şi polemici, iar afară de „Unirea" opurile lui „ Episcopul Ioan Inocenţiu Klein", „Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750 făcută de vicarul episcopesc Petru Aron", „Vechile Episcopii româneşti a Vadului, Geoagiului Silvaşului şi Bălgradului", „Episcopii Petru Paul Aron şi Dionisiu Novacovici, sau Istoria Românilor transilvaneni dela 1751 până la 1754", „Discursuri, Autonomia bisericească, Diverse", „Ierarhia Românilor din Ardeal şi Ungaria", „Mitropolitul Sava Brancovici" şi altele, toate purtate de acelaş spirit al dragostii de biserică şi neam, toate stăpânite de aceea-şi râvnire a adevărului, toate alcătuite cu aceea-şi critică hotărită şi sdrobitoare.

Şi cât de mare i-a fost dragostea de lucru, o dovedeşte împrejurarea, că lucrarea sa literară cea bogată o a săvârşit pe lângă o mulţime de slujbe, ce le plinise. Afară de celea trei, de cari amint sem, a purtat el şi slujbele de asesor consistorial, asesor la tribunalul matrimonial de a II-a instanţă, defensor la celea două tribunale matrimoniale din Blaj, membru al exactoratului arhidiecezan şi membru în comisia pentru revederea cărţilor rituale.

În anul 1895 Veneratul Capitul bobian l-a ales canonic teolog. Dar în urma diferinţei ivite între guvernul ţării şi între Ordinariatul arhiepiscopesc cu privire la tălcuirea literelor fundaţionale ale Capitulului abia în anul 1898 a putut dânsul să intre în Capitulul metropolitan, în colegiul acesta, căruia îi este încredinţată grija de comorile intelectuale şi materiale ale arhidiecezei. În ziua de 13 Noemvrie 1898 a fost introdus dânsul în Capitul împreună cu alţi doi soţi ai săi, cu Dr. Vasile Hossu acum arhiereu al Diecezei Lugojului cei de Dumnezeu păzite şi cu nevrednicul de mine. Bunul nostru Părinte, Înalt Preasfinţia Sa a voit, ca instalarea noastră să fie sărbătoare. Nu pot, să nu reproduc cu prilejul acesta cuvintele cari în cuvântarea sa cea purtată de sfântul Spirit le rostise atuncia către Augustin Bunea. „Binevoeşte dar," i-a zis, „binevoeşte Frate în Hristos Preaonorate Dr. Augustine Bunea canonic teolog a cuprinde postul de

românești. Deasupra cortinei este o liră în colori românești, iar de două părți inscripția „*Societatea de lectură Inocențiu M. Clain.*“

Public a fost mult, abia mai încăpea în sală. Escel. S'a Mitropolitul, întreg Capitlul toți membrii sinodului, întreg Blajul, iar alții chiar din mari depărtări n-au pregetat a grăbi la acestea clipe de curată însuflețire. Am rămas îndestuliți toți, și impresiile dulci cu cari ne-am depărtat ne șoptesc: *să ne vedem cât de des la astfel de serate.*

Rap.

Istoricul fondului deficienților și viduo-orfanal.

Regele Ungariei Francisc în 5 August 1808 a dat un rescript regesc prin care a demândat, ca în Ungaria să se înființeze în diecezele gr.-cat. fond pentru văduvele și orfanii de preoți.

Rescriptul acesta dispune sub 3. că proventele intercalare ale Episcopatelor și canonicatelor gr.-cat. să se aplice spre dotațiunea acestui fond.

Rescriptul fiind numai pentru Ungaria la noi n-a avut nici o putere. Deci proventele intercalarie ale Episcopului de Făgăraș și de aci înainte au intrat în Camera regia, până după moartea Mitropolitului Ales. St. Șuluțiu, întâmplată la 1867, cu care ocasiune intercalarele dominiului metropolitan au fost trecute la fondul deficienților și al văduvelor și orfanilor de preoți. — Iar intercalarele canonicatelor de fundațiune regie și respective întregirile dela stat, ce se dau canonicilor bobiani, mai de mult se rețineau în cassa statului; dar în anii mai de aproape $^6/_7$ se dau fondului viduo-orfanal, $^1/_7$ se împart celor ce au suplinit pe repauzatul.

Pentru diecesa Făgărașului Sinodul bisericii noastre din 1838 a pus primele temelii pentru înființarea unui fond, carele se servească spre mângâierea preoților ajunși la neputință și a văduvelor și orfanilor rămași de preoții noștri.

Actul acesta memorabil se află descris în „Protocollum Capituli diecesis Fogarasiensis“ pagina 153 și 154 precum urmează:

85. Anul 1838 zi 3-a Iulie adunați fiind Protopopii în Blaj și făcând sfat sub președerea Măriei Sale Domnului Episcop Ioan Lemeni au hotărît să se facă un fund pentru popii ce ajung a fi neharnici de a-și câștigà cele trebuincioase spre traiul vieții, pentru văduvele și orfanii lor, — spre acest scop s'au făcut lege, prin care fieștecare Protopop, Vice-protopop și Adjutor se îndatorează a dà în tot anul 2 fl. c. m. în vreme de 10 ani lăsându-se totuș generozității fieștecărnia a dà și mai bine de 2 fl. c. m., dacă va fi în stare și va voi a dà mai bine de 2 Rf.

2. Spre ridicarea fondului acestuia și parohii încă se îndatorează a confăptui; pentru aceea protopopii întorcându-se acasă în adunarea Eparhiei fieștecare va propune lipsa ridicării ăstui fel de fond și va poftì pe fiecare paroh a se dechiarà, cât voiește a dà, — cât vor dà se însemneze, și pe 1 Noemvrie în tot anul să se trimită la Scaunul Episcopesc împreună cu ce au dat protopopul. Despre toată suma să se facă instrument, în care va fi însemnat, care cât au dat, și aceasta se va face cunoscută și prin tipar.

3. Administrarea cassei acesteia se încredințează Măriei Sale Domnului Episcop, și Preaonoratului Capitul cu adaugere ca să rămână lângă sinodul protopopesc dreptul de a propune și a recomandà, cui să se împărtă din acest fond.

4. Preaonorații Protopopi, vice-protopopi și administratori ai acestui Dieces toți de bunăvoie au dat drept Preaonoratului Canonic păzitor al cassei clerului, ca să tragă în fieștecare an din salarul protopopesc acei 2 Rf., cari după făcuta lege vin de a se dà la fundul așezat; iar de va voì oarecare din marinimie a dà mai mult de doi florini, va scrie la Domnul păzitor cât voiește a dà pe de-asupra.

Acest așezământ precum s'au făcut în numita adunare a cinstitului Cler, așa s'au însemnat și în acest protocol, pentru îndreptarea și cunoștința tuturor

prin *Simeon Bărnuț.*

Prin actul acesta protopopii s'au obligat a contribuì în vreme de 10 ani, fiecare câte 2 fl. m. c., — iar parohilor li-s'a lăsat în voie, ca să se dechiare: cât voiesc a contribui. Protopopii erau obligați a adunà banii și ai trimite la Blaj până în 1 Noemvrie a fiecărui an.

Administrarea s'a încredințat Episcopului și Capitulului iar dreptul de a recomandà cui să se deie ajutor din acest fond s'a reservat sinoadelor protopopești.

Contribuirile s'au continuat până la 1848 inclusive, precum arată rațiunile publicate în estras la 1 April anul 1852, și s-au adaus prin jertfele făcute de câțiva preoți zeloși, ale căror nume se vor însemnà mai jos.

Pentru mai buna securitate Administrațiunea fondului acestuia, urmând exemplul fericitului Episcop Ioan Bob, a depus banii la cassa statului. Dară nu a dobândit aceea ce a dorit: pentrucă precum s'a adeverit în cursul timpului la unii debitori, cărora guvernul a dat împrumute din fondul acesta, au perit nu numai interesele, dar și capitale preste 3000 fl., — precum au perit multe capitale de ale fondului Bobian, date împrumut pe la magnați.

In 1849 fondul acesta a suferit daună foarte simțită prin aceea, că revoluționarii, tirănind pe canonicul custode Ștefan Boer au răpit dela dânsul banii acestui fond în suma de 1254 fl. $31^2/_5$ cr. m. conv. (Circularul metropolitan Nr. 1010—1865 și conspectul aclus aceluia).

---

canonic scolastic și fii încredințat, că vârtutea sacerdotală se prețuește în sfânta biserică. Veneratul Capitul, când te-a ales între membrii săi, a onorat memoria piului antecesor și marelui arhiereu Ioan cândva Vancea de Buteasa, că i-ai fost fiu iubit și mână dreaptă. Mă bucur, că după stăruință încordată pronia divină a conces, să te vedem înaintat. „Preoții cari bine-și păzesc diregătoria, de îndoită cinste se vor învrednicì.“ Constanța în bine, zel în serviț, îndelungă răbdare către cei înfrânți cu sufletul, pecum până aci, cu atât mai vârtos în viitor te vor mângâià întru lungime de zile.“

Și primiți fiind acum între membrii Veneratului Capitul mitropolitan, Augustin Bunea și cei doi soți ai lui capitularii cei mai tineri a trebuit să ușureze umerele colegilor săi mai bătrâni și să ia asupră-și sarcina slujbelor celor mai grele. Augustin Bunea în acest restimp de unsprăzece ani a plinit pe rând oficiile de cassar la cassa centrală, de prezident al tribunalului matrimonial de a II-a instanță pentru arhidieceză, de administrator al domeniilor fundaționale și mai pe urmă de rector al seminarului teologic arhiepiscopesc. Dacă este oarecine chiemat, atunci suntem chiemați noi soții lui, să mărturisim despre isprăvniciile acestea ale lui, și iată mărturisim aici în fața sicriului lui, că ispravnic credincios a fost și neștiutor de a se cruță pe sine însuși.

Oamenii recunoscători dovedesc recunoștința sa nu pecum vor, ci numai pecum pot. Lucru firesc deci, că activitatea lui Augustin Bunea a fost însoțită și de distincții. El în anul 1891 a fost numit protopop onorar. In 1892 după mutarea marelui arhiereu Ioan Vancea la celea vecinice ne-a sosit lui și mie nevrednicului distincția de camerieri ai Sfinției Sale. In anul 1897 a fost numit Augustin Bunea deodată cu alți doi soți de lucru ai săi protopop onorar și asesor conzistorial al diecezei de Lugoj. Acestea i-au fost semne de recunoaștere mai ales ale vrednicilor ce și-le-a dobândit în celea bisericești. Iar vredniciile lui literare i-le-a recunoscut Academia noastră mai întâi numindu-l membru corespondent, iar acum în primăvara anului acestuia chiemându-l să cuprinză și el locul, de carele a fost vrednic chiemându-l între membrii săi ordinari.

Și noi după toate acestea socotiam și nădăjduiam, că se va plinì, ceea ce i-a fost zis bunul nostru arhiereu mai înainte de aceasta cu 11 ani aci în locul acesta sfânt dorindu-i „lungime de zile“. Dar iată Dumnezeu ne-a zis: „Gândurile mele nu sunt ca gândurile voastre, și sfaturile mele nu sunt ca sfaturile voastre.“ Zis-a și ni-l-a luat. In fața faptului acestuia ce vom face alta, decât că vom zice cu dreptul Iov: „Domnul ni-l-a dat, Domnul ni-l-a luat; pecum a voit Domnul, așa a lucrat; fie numele Domnului binecuvântat.“ Să ne aducem aminte de cuvintele sfântului Augustin, ale patronului adurmitului nostru: „Dumnezeu a făcut raiul de vânzare. Prețul lui este activitatea noastră. El nu poftește dela noi preț de aur, ci numai activitatea noastră.“ Adurmitul nostru se înfățișează înaintea dreptului Judecător având în mână prețul acesta. Adauge, Părinte bune, arhiereule sfinte, adauge prețului acestuia binecuvântarea ta arhierească, și voi toți, jalnici ascultători, adaugeți-i rugăciunile voastre. Amin.

Vorbirea can. Carol Auner.

Moartea năprasnică a Rev. Canonic Dr. Augustin Bunea strânește emoțiunea cea mai vie mult mai departe de cum sunt hotarele sângelui, ale patriei și ale neamului românesc. Ilustrul decedat a făcut revelațiune pe terenul istoriografiei bisericești române prin număroasele sale scrieri, toate inspirate numai de râvna adevărului și temeinic fundate pe documente autentice descoperite în mare parte chiar de autor. Prin operele sale, repausatul a dat istoriei ceea ce se numește „fapte cucerite.“ Nimeni, cari pe viitor se ocupă cu trecutul nostru bisericesc, nu le va puteà trece cu vederea sau le mai poate trage la îndoială. Revelația acestor fapte o simțim și în arhidieceza rom.-cat. din București. Căci au căzut multe prejudecăți, cauza învrăjbirilor confesionale, și

Aceşti bani s'au ţinut în evidenţă până în 1854 în care an ministrul de culte cu dto 22 Nov. 1854 Nr. 17865 a notificat, că Maiestatea Sa în 19 Nov. i-a şters ca periţi în revoluţiune. (Nota dela Landeshauptkassa d. 8 Aug. 1855 Nr. 14183).

Între binefăcătorii cari au jertfit pentru acest fond al nostru, locul întâi îl cuprinde Popa Petru, parohul Şmigului, carele în anul 1842 Sept. 19 st. v. a dăruit 1000 fl. m. conv. Tot dânsul a mai dăruit acestui fond 67 fl., dar nefiind cuprinse în testamentul rămas după moartea dânsului întâmplată în 28 Septem. 1852 au trecut la erezii legali ai dânsului (kk. Bezirksamt Nr. 7761—1853). 573 a.

Alţi binefăcători ai fondului acestuia au fost:

Ioan Maier protop. Bistriţei la a. 1846 şi 7	22 fl.
Dem Hossu protop. Surducului 1846	20 „
Greg. Papp protop. Érmellék 1848	30 „
Io. Keresztelky protop. Ipului 1855	400 „
Mihail Nagy vicerector la S. Barbara în 1865	227 „

cari toţi merită a fi amintiţi cu laudă şi cuprinşi în rugăciunile noastre.

Între binefăcătorii acestui fond sunt a se numără şi capitularii din Blaj cari precum dovedesc raţiunile publicate la a. 1852 cu d. 1 Aprilie, înainte de 1848 contribuiau fiecare câte 10 fl. m. c. la an, — deşi nu erau obligaţi a contribui în forma aceasta.

Precum arată Cercularul Mitropolitan Nr. 1010—1865, în 1862 s'a împărţit fondul acesta, (capitalul şi interese) între Arhidieceză, dieceza Gherlei şi a Lugojului.

Guvernul Transilvaniei în 4 August 1866 sub Nr. 8159 a dispus extradarea fondului acestuia sub immediata administrare a V.-lui Capitlu mitropolitan, se înţelege partea separată pentru Arhidieceza, — care extradare a şi urmat apoi.

Tot din Cercularul mitropolitan dela a. 1865 citat mai sus vedem, că între anii 1848 şi 1865 nu s'au continuat contribuirile la fondul acesta.

Dară prin Cercularul acesta Mitropolitul Ales. St. Şuluţiu *„pre baza declaraţiunilor unanime a Eparhielor protopopeşti încă în a. 1853 pentru continuarea contribuirilor făcute“* a decis, ca contribuirile să se reînceapă şi continue de nou pe 10 ani obligând.

pe parohi a contribui câte .	1 fl.	— cr.
pe v. protopopi şi profesori câte	2 fl.	50 „
pe protopopi şi Vic. Făgăr. câte	4 „	— „
pe fiecare canonic . . .	5 „	— „
pe Mitropolitul câte . . .	100 „	— „

fără nici o escepţiune, iar respectivele superiorităţi bisericeşti să administreze contribuirile acestea până la finea lui Noemvrie Ordinariatului mitropolitan.

Mai încolo a dispus, ca $^2/_3$ părţi să se împartă celor mai misere preutese văduve iar $^1/_3$ să se capitalizeze.

Prin aceasta Mitr. Al. St. Şuluţiu s'a făcut binefăcătorul preoţilor def. şi a celor rămaşi de aceştia.

Cu mult mai mare îngrijire şi binefacere a dovedit dânsul prin aceea, că în literele sale fundaţionale dela 1861 a dispus ca

a) 2 canonicese văduve să aibă din fondul dânsului penziune de câte 400 fl. v. a.

b) 3 văduve de vicari şi protopopi să aibă penziune de câte 300 fl. v. a.

c) 3 văduve de viceprotopopi să aibă penziune de câte 200 fl. v. a.

d) 4 văduve de parohi de câte 150 fl. v. a.

şi în fine alte 4 văduve de preoţi să aibă câte 100 fl. v. a.

Adeca mitropolitul Şiuluţiu a dispus ca din averea dânsului Capital de 66.000 dacă socotim fructificare de 5%, până la 82.500 fl. v. a., dacă socotim fructificare de 4% precum aduc hârtiile de stat în vremea de acum, să se aplice pentru toate timpurile spre mângăierea clerului seu, resp. a văduvelor.

Afară de aceea în § XIX la stipendiile numeroase întemeiate de dânsul a dat preferinţă fiilor de preoţi.

Şi numai prin acestea dispoziţiuni ale sale Mitropolitul Alesandru St. Şuluţiu ocupă loc ales între cei mai de frunte binefăcători ai Clerului nostru şi ne îndatoreşte a-l aminti cu pietate în rugăciunile noastre.

Fasele prin cari a trecut fondul deficienţilor, văduvelor şi orfanilor în timpurile mai nouă sunt la toţi cunoscute din deciziunile sinoadelor arhidiecezane ţinute în 1889 şi 1899.

Din acestea este cu deosebire a se remarcà, cumcă la a. 1889 Mitropolitul Dr. Ioan Vancea de Buteasa carele, putem zice, toată averea sa câştigată cu cruţări înţelepte a sacrificat'o sub diverse forme, Arhidiecezei sale, — a dăruit 100 de acţiuni „Economul“ din Cluj, cu condiţiunea aceea, ca toată averea fondului deficienţilor şi viduo-orfanal al Arhidiecezei să treacă la fondul viduo-orfanal, iar pentru preoţii deficienţi să se înfiinţeze un fond separat sub numirea de *Fondul Vancean pentru ajutorarea preoţilor deficienţi ai Arhidiecezei gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş.*

Dela a. 1889 avem două fonduri separate: unul pentru preoţii deficienţi, ale cărui statute din 1889 au trecut prin modificări în-

---

ne-am mântuit de multe învinuiri, de cari altă dată nu ne puteam apără. Această împrejurare, împreună cu înrîurirea personalităţii impunătoare din toate punctele de vedere a Ilustrului decedat, a îndemnat pe I. P. S. Sa arhiepiscopul rom.-cat. *Raymund Netzhammer* de Bucureşti, să mă însărcineze cu reprezentarea sa la ceremonia mortuară, şi să depun pe sicriul său prinosul veneraţiunii, al stimei şi al iubirii desăvârşite. Fie ca prin rugăciunile sale către providenţa dumnezeească, care prea de timpuriu ni-l-a luat la sine, să găsească urmaşi demni de sine. Domnul să-l odihnească în raiul cel veciuic. Amin.

Vorbirea directorului Dr. A. Cheţianu.

(In numele societăţilor culturali din Blaj.)

Jalnici Ascultători! Impodobit i-a fost sicriul neuitatului canonic *Dr. Augustin Bunea,* cu flori, înfrumseţat cu cele mai alese cununi; ori cât de frumoase ni-s'ar părea însă cununile acestea, ele sunt numai icoana palidă, a cununilor împletite din flori naturali, a cununilor compuse din florile şi verdeaţa ce se află în larga natură, în această grădină, care cuprinde măreţele făpturi ale Părintelui ceresc. Ori cât de bogate sunt acestea cununi în colori, ele rămân îndărăptul celor naturali, cum îndărăpt rămâne şi obiectul de artă, faţă de originalul său din natură.

Ne silim şi noi Jalnici ascultători, să împletim în cunună faptele frumoase ale fericitului decedat, ne nizuim să-i culegem *vredniciile*, ce el ca fiu al bisericii şi neamului nostru şi le-a câştigat, nu putem, pentrucă stăm sub impresiunea durerii, suntem pierduţi în gânduri, şi uimiţi căutăm la golul, ce l-a produs în şirurile noastre, neaşteptata lui moarte.

Ne este greu să-i înşirăm acum toate virtuţile lui, şi mai ales greu să le aşezăm la locul lor, şi să împletim din ele strălucitoarea cunună a faptelor sale. O lăsăm bărbaţilor competenţi, o lăsăm istoriei care i-a rezervat lui pagini alese, pagini, pe cari sunt însemnaţi cei mai distinşi fruntaşi ai bisericii şi neamului nostru.

Jalnici ascultători! Adormitul în Domnul n-a fost numai bărbatul ştiinţii şi al luminii, ci şi un mare bărbat de inimă. Cu drag şi multă căldură, încurajà, jertfia pentru toate pornirile bune, îndeosebi îmbrăţişà el cauzele societăţilor noastre culturali.

Vechea „Asociaţiune pentru literatura română şi cultura poporului român,“ „Societatea fondului de teatru“ şi altele, îl aveau între membrii fundatori, sau pe vieaţă ai lor; iar reuniunile noastre din Blaj, îl aveau în frunte ca pe cel mai harnic lucrător şi conducător.

A fost întemeietor şi prezident al Casinei române, urzitor şi bărbat de încredere al Reuniunii femeilor, fundator şi inimos sprijinitor al Societăţii meseriaşilor.

In numele acestor societăţi culturali aduc memoriei lui tributul de mulţumită şi recunoştinţă; şi rog pe Tatăl cel ceresc, să-i răsplătească munca şi jertfa, şi să-i facă loc în şirul aleşilor săi.

La moartea lui Dr. Aug. Bunea.

Durerea unor vremi trudite
Şi-a unui neam robit de fameni
O pui pe umeda hârtie
Şi'n graiul tău duios o sameni.

În scrisul tău nu-i mângâiere
Şi nu e desnădăjduire,
Ci strigate pentru dreptate
Ţi să strecoară printre şire.

În rostul tău figuri măreţe
Răsar ca trupuri să închege...
Ce blând e unul, iar celalalt aprig,
Dar amândoi pretind o lege:

„Dreptate vrem bisericii 'mpilate
Dreptate neamului în trudă.
Bătut de aripa furtunii
Nerăsplătit de soartea crudă!“

. . . . . .

Tu însu-ţi Te-ai făcut preavrednic
Să-ţi dăm acum prinos de mulţămită.
Când frângem trişti in ochii nostri lacrimi
Şi jalea grea ne frânge pe-o clipită....

semnate la a. 1899, — altul pentru văduvele şi orfanii de preoţi făcute în 1889, cari sunt în vigoare şi astăzi.

În urma statutelor fondului preoţilor deficienţi dela anul 1899 dotaţiunea preoţilor deficienţi şi cea a preoteselor văduve s'a îmbunătăţit faţă de trecut în mod considerabil, şi mai ales dotaţiunea preoteselor văduve şi ale orfanilor de preoţi s'au ridicat succesiv în aceşti 10 ani din urmă astfel, încât în anul curent 1909 o văduvă a fost împărtăşită cu 174 cor., un orfan cu mamă cu 58 cor., un orfan fără mamă cu 87 cor.

Aceleaşi statute prevăd pentru cazul regulării congruei o taxă de 2% „după congrua şi salariul“ fiecărui preot.

Punându-se chestiunea acestor fonduri sub discusiunea sinoadelor protopopeşti, acuma după trecerea periodului de 10 ani, peste care s'au statorit taxele la anul 1899 şi întrevenind şi regularea congruei prin art. de lege XIII—1909, — majoritatea absolută a sinoadelor protopopeşti s'a declarat pentru o taxă mai mare decât cea prevăzut la 1899, adecă pentru taxa de 5% după întreg beneficiul.

Socotind dorinţa aceasta, am puteà zice generală — a Ven. Cler, precum şi împrejurarea, că prin taxa de 2% abia s'ar puteà obţineà ceva îmbunătăţire faţă de trecut, credem că e indicat a se introduce taxa de 5% după întreg beneficiul preoţesc.

Taxa aceasta s'a luat deci de bază la formularea proiectului de Statute pentru fondul Vancean al preoţilor deficienţi şi cele ale fondului viduo-orfanal.

† Dr. Augustin Bunea.

Jalea ce a cuprins obştea românească s'a manifestat într'un mod nu se poate mai strălucit chiar cu prilejul înmormântării. S'a văzut, cu această tristă ocazie, un public aşa de distins în Blaj, încât putem spune, fără exagerare, că niciodată n-am avut aici atâta lume aleasă românească, începând cu reprezentanţii Academiei române şi alţi români din Bucureşti, apoi din Braşov, Sibiiu, Arad, Cluj, Turda, în afară de reprezentanţii capitlelor de Oradea-mare (Dr. Florian Stan şi Dr. C. Bulcu) şi Lugoj (Ioan Madincea, N. Nestor şi Dr. Bârlea) (Gherla n-a ţinut să fie reprezentată!) şi un număr imens de preoţi şi protopopi veniţi din mari depărtări. S'a remarcat o deputaţiune a Românilor din Munţii-Apuseni, şi un grup foarte mare de săteni, veniţi din împrejurime, sau din depărtări şi mai mari.

Coroanele, cari acoperiau sicriul au sosit în număr aşa de mare, încât abia au încăput pe carul mortuar şi pe un alt car, anume pentru coroane. Academia română prin reprezentanţii Dr. Istrati şi I. Bianu au depus, între cei dintâi o splendidă cunună, au urmat apoi reuniunile culturale de aci, reuniunea femeilor, corpul profesoral dela gimnaz, clericii, meseriaşii şi particularii. Din afară au depus o superbă coroană clubul deputaţilor naţionalişti, reprezentat prin domnii Dr. Mihali, Goldiş, Şt. C. Pop şi Dr. Iuliu Maniu, apoi „Tribuna,“ Românii din Arad, din Năsăud etc.

Funeraliile se încep la oarele 10 a. m., premergând o sf. liturghie pentru repausul sufletesc al marelui defunct, celebrată de veneraţii membri capitulari. Întreagă slujba îngropării preoţilor o face prepozitul Ioan M. Moldovan.

Condolenţe.

S'au trimis din toate părţile românismului atâtea scrisori de condolenţă şi depeşe, încât am umpleà un număr întreg, reproducându-le.

Reţinem câteva numai:

Beiuş.

Pierderea neuitatului meu coleg de studii şi în deosebi atât de distinsului bărbat al bisericii noastre o deplâng cu adânc simţită întristare, de vreme ce exprim Veneratului Capitul condolenţele mele cele mai sincere.

Episcop Demetriu Radu.

Lugoj.

Jelesc împreună cu biserica noastră întreagă pe neuitatul prietin, aibă parte cu drepţii.

Episcopul Vasile

Bucureşti.

La pierderea ireparabilă a ostaşiului neînfrânt al bisericii şi naţiunii a scumpului meu prietin academicianul Dr. Bunea primiţi Escelenţa Voastră şi Venerat Capitlu condolenţele mele. La înmormântare mă va reprezenta canonicul Auner.

Arhiepiscop Netzhammer

Viena.

Nuncium mortis reverendissimi Bunea magno dolore accepi et vehementer condoleo.

Belmonte nuntius apostolicus.

Freiburg Saxen.

Trief betrübt spreche herzlichste teilnahme aus.

Princ Max von Sachsen.

Gyulafehérvár.

Nagyméltóságodnak és a Ft. székes Káptalannak Dr. Bunea Agost váratlan és fájdalmas elhunyta alkalmából öszinte, meleg részvétemet fejezem ki. Szt. áldozatomat a holnapi napon a boldogult jeles egyházi ferfiu lelke nyugalmáért fogom bemutatni.

Majláth, püspök.

Sibiiu.

Asociindu-mă şi eu la durerea veneratului Capitul, cauzată prin încetarea din vieaţă a dlui canonic Dr. Bunea, rog cerul să ne conzoleze.

Meţianu Mitropolit

Arad.

Mă asociez doliului general, pentru pierderea valorosului bărbat al neamului nostru Dr. Augustin Bunea.

Episcopul Ioan.

Bucureşti.

Adunarea deputaţilor în şedinţa de astăzi m-a autorizat să Vă esprim sentimentele sale de condolenţe pentru pierderea distinsului Augustin Bunea membru al Academiei Române a cărui pierdere este adânc simţită de toţi.

Preşedintele Camerei deputaţilor
Pherechide.

Bucureşti.

Senatul român adânc întristat de pierderea distinsului membru al Academiei române Augustin Bunea, m-a însărcinat să vă adresez tristele sale condolenţe

Preşedintele senatului:
General Budişteanu.

Bucureşti.

Ştirea îngrozitoare a lovit ca trasnetul. Dumnezeul îndurărilor să ne ocrotească.

Bianu.

Sibiiu.

Pierderea iubitului D-Voastră frate ne-a cernit sufletele de durere. Întrânsul pierde neamul nostru pe unul dintre cei mai distinşi fruntaşi, care prin puterea minţii şi întregitatea sufletului său mare a fost podoaba noastră cea mai aleasă. Ursitoarele rele ne-au răpit întrânsul mândria ştiinţii şi culturii noastre româneşti.

Asociaţiunea iea parte din adâncul sufletului la jalea D-Voastră, care e şi a noastră a tuturora. Am încredinţat pe ambi secretari, pe Domnii N. Togan, I. F. Negruţiu, Dr. A. Cheţianu, G. Precup, membrii ai comitetului central, să reprezinte instituţia noastră la înmormântare şi regret din inimă că nu pot luà şi eu parte.

Dumnezeu să ne deie tăria mângăierii la toţi.

Presidiul Asociaţiunii:
Iosif Şterca Şuluţiu

Bucureşti

Instituţia noastră se închină dureros înaintea rămăşiţelor aceluia, care a fost Augustin Bunea fruntaş între fruntaşii ştiinţei româneşti, muncii şi conştiinţei luminoase a tutor amintirilor drepturilor şi speranţelor, ce le păstrează acolo neamul nostru. Fie ca solia de durere, pe care el o duce înaintea scaunului Celui prea Înalt isprăvindu-şi vieaţa chiar în clipa când îndeplinea marea chemare naţională, să fie ascultată.

Preşedinte *Şomănescu*, secretar *Iorga.*

Băseşti.

Adânc mişcat şi inconsolabil jelesc cu întreaga naţiune română decedarea preameritatului său Dr. Augustin Bunea, canonic capitular.

Gh. Pop de Băseşti.

Caransebeş.

Depun o lacrimă sinceră pe sicriul luminatului canonic Dr. Bunea.

Dr. Bădescu, protosincel.

Braşov.

Sincere condolenţe pentru pierderea prea timpurie a meritatului Dr. Bunea.

General Groza.

Bucureşti.

De departe sunt alături cu voi în jale şi în rugăciuni pentru sufletul iubitului nostru Bunea.

Vladimir Ghica.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Braşov.

Cu inimi cernite ne luăm partea din jalea ce a cutropit pe toţi Românii prin moartea neaşteptată a marelui canonic Dr. Augustin Bunea. izvorul de vieaţă al atâtor nădejdi de mai bine.

Corpul profesoral.
Onitiu, director.

Bucureşti.

Adânc îndurerat de pierderea incalculabilă, ce ati suferit prin moartea prea ilustrului şi fruntaşului eminent canonicul Augustin Bunea vă rog să primiţi jalnica espresiune a condolenţelor mele.

N. Filipescu

Oradea-mare.

Consternat de moartea canonicului Bunea îmi esprim condolinţa

Lauran.

Gherla.

Membrii Capitulului catedral de Gherla îşi exprimă durerea pentru moartea vrednicului canonic Bunea.

Georgiu.

Arad.

Cu sufletul cutremurat de pierderea ce ne-a ajuns, toţi deplângem pe cel-ce a fost podoaba cea mai strălucită a bisericii unite şi povăţuitorul cel mai luminat al neamului nostru.

Tribuna.

Bucureşti.

Ardealul şi Ungaria plâng împreună cu noi toţi groaznica nenorocire.

Iorga.

Piteşti.

Plâng cu neamul românesc pierderea mândriei noastre. Biserica fără Bunea a rămas fără apărător şi idealul naţional fără un soldat viteaz şi devotat. Cu Blajul plângem un neam întreg.

N. Brânzcu
prefectul judeţului Argeş.

Lugoj.

Capitlul de Lugoj cu adânc respect să alătură la doliul general al bisericii şi naţiunii. Deplâng pierderea ireparabilă a distinsului istoriograf, a neuitatului erudit canonic Dr. Augustin Bunea, Odihneascâ în pace! *Popu*, prepozit.

Bucureşti.

Cu inima îndurerată ieau parte la doliul veneratului capitul şi mă închin în faţa celui ce fù părintele Bunea.

Teodorian.

Budapesta.

Primiţi expresiunea profundei mele dureri pentru repauzarea canonicului Bunea, mare pentru noi.

Iosif Pop.

Budapesta.

Adânc emoţionat prin pierderea prea timpurie a mult meritatului Domn canonic Dr. Bunea, Vă rog să primiţi sincera mea condolenţă pentru pierderea cea mare.

Ioan Mezei.

E locul să spunem. că telegrama Camerei deputaţilor s'a trimis în urma unor calde cuvinte ale dlui Iorga, iar cât pentru Academia română preşedintele A. Saligny astfel parentează pe decedatul în şedinţa estraordinară dela 1. Dec. n.

„*Domnilor colegi*,

„O dureroasă şi neaşteptată veste ne-a adus telegraful astă-noapte.

„Membrul academiei Augustin Bunea ales în secţiunea istorică în sesiunea din urmă, a murit în floarea vârstei, la 52 de ani, în mijlocul celei mai puternice şi mai rodnice activităţi.

„Intre confraţii noştrii de peste Carpaţi, Bunea era unul din bărbaţii cei mai culţi, cei mai activi pe terenul literaturii istorice, în vieaţa bisericească, culturală şi politică. Asupra lui erau aţintiţi ochii tuturora cu cele mai mari speranţe şi toţi vedeau întrâsul personificarea uneia din cele mai puternice şi mai luminate energii a neamului nostru de astăzi.

„Academia apreciând activitatea istorică a lui Augustin Bunea, a găsit întrânsa o adâncă înţelegere a trecutului, bazată pe neobosita cercetare a documentelor, şi în scrierile lui a găsit claritatea expunerii împreunată cu vioiciunea stilului.

„Moartea lui Bunea este o durere naţională şi Academia pierde întrânsul, înainte de vreme, un conlucrător dela care era în drept să aştepte mulţi ani de rodnică activitate pe câmpul ştiinţei şi al culturii naţionale".

* * *

Joi înainte de îngropare partea cea mai mare a străinilor, sosiţi la Blaj, spre a-şi face o tristă datorie, se prezintă I. P. S. Mitropolitului spre ai exprimă condolenţe pentru moartea canonicului Bunea. Vorbeşte prof. Bârseanu dela Braşov tălmăcind durerea tuturor. Mitropolitul răspunde emoţionat, apreţiind marea pierdere, ce a suferit biserica unită prin neaşteptata moarte a Dr. Bunea.

Funerariile.

La oara 1 d. a tinerimea şcolară porneşte cu flamurile cernite ale institutelor, formând cordon dela casa defunctului până la catedrală.

Se porneşte cortegiul în sunetele jalnice ale clopotelor, în revărsarea fundelor multicolore, ce atârnau de coroane.

Pontifică I. P. S. D. Mitropolit apoi prepozitul I. M. Moldovan, canonicii: Dr. V. Szmigelski, Dr. Isidor Marcu, Ştefan Pop, G. Muntean; apoi protopopii: Niculae Solomon (Ludoş), George Bărbat (Blaj), Dr. I. Dăianu (Cluj), Ariton Popa (Reghin), prof. Şt. Roşian, Dr. Vasile Suciu, Iuliu Nistor capelan, directorul Dr. A. Cheţianu, şi Petru Suciu, preot (Teiuş); apoi diaconii Iuniu Brut Micu şi Iacob Popa.

In catedrală e o înghesuială, încât elevii nu au încăput decât cele două clase superioare, în corurile laterale.

Răsponzoriile le execută cu multă artă corul teologilor sub conducerea măestrului *Iacob Mureşianu*.

Vorbirile.

A vorbit mai întâiu părintele canonic *Dr. Victor Szmigelski*, a cărui cuvântare se publică la alt loc a jurnalului nostru. Apoi de pe un podiu improvizat, *Dr. Istrati*, parentează pe ilustrul decedat, în numele Academiei române şi poetul *Oct. Goga*, într'un discurs foarte îngrijit, depune omagiile „Asociaţiunii," în faţa sicriului.

Oratorii ceialalţi s'au succedat în cimitir.

Convoiul.

După rostirea celor trei vorbiri dela început şi după excelenta executare a compoziţiei dlui Mureşianu „Plâng şi mă tânguiesc," convoiul se pune în mişcare

Universitarii delegaţi dela Cluj, clericii şi elevii clasei a VIII-a întovărăşesc convoiul cu conduct de torţe.

Abia pornise carul mortuar dela catedrală şi începutul convoiului eră deja aproape de cimitirul comun.

Eră un aspect din cale afară impunător, să vezi manifestarea aceasta grandioasă omagială, parcurgând strada lungă, în reflexul sărbătoresc al torţelor.

Chiar felinarele de pe marginea stradei erau obduse cu zăbranic.

A fost o manifestaţie vrednică de marele defunct şi o dovadă eclatantă, că neamul românesc ştie să-şi dea tributul recunoştinţii marilor odrasle, ieşite din sinul lui.

Ajunşi la groapă deputatul *V. Goldiş*, în numele partidului naţional şi a clubului deputaţilor, parentează cu glas sonor pe decedatul, promiţând în numele tovarăşilor de principii. că vor urmà cu sfinţenie idealul, de care defunctul eră călăuzit în vieaţă.

Prelatul *Auner*, vorbeşte în numele arhiepiscopiei catolice de Bucureşti (reproducem la foiţă această cuvântare). Profesorul *Dr. Ioan Sâmpălean*, în numele institutelor; Protopopul *Dr. I. Lupaş*, din Seliştc, în numele generaţiei tinere, care s'a adăpat cu operele canonicului Bunea; şi special în numele mărginenimii, obârşia lui Dr. Bunea; Profesorul *Gavril Precup*, cu mult temperament, în numele locuitorilor şi mai ales a meseriaşilor din Blaj; Directorul *Dr. Ambr. Cheţianu*, în numele reuniunilor culturale din loc; (reproducem la foiţa), Prof. *Niculae F. Negruţiu*, în numele tinerimii universitare şi clericul *Al. Lupean*, în numele teologilor.

Jalea presei.

Cu acest trist prilej, presa naţională şi ales „Tribuna" şi-a achitat datoria cu demnitate. Toate jurnalele au apărut încadrate în negru, parentând în tânguitoare articole de fond lovitura ce s'a descărcat asupra bisericii şi a neamului.

Ar fi prea greu şi prea îndelungat, să le relevăm în deosebi, căci am puteà umpleà doi numeri ai „Unirii" cu ele.

Ţinem totuş să reproducem măcar un glas de dincolo, articolul dlui *N. Iorga*, care eră prietin bun cu regretatul nostru decedat.

In amintirea prietinului Augustin Bunea.

„Nu se putea ca Românii de dincolo, în ce priveşte valoarea lor culturală şi morală, să sufere o mai straşnică pierdere ca a lui Augustin Bunea.

„Fiu de preot din ţara Oltului, el căpătase învăţătura sa în şcolile româneşti din Ardeal şi le desăvârşi la Roma. Întors la Blaj, unde era atâta de lucru pentru oamenii obişnuiţi, dar mai ales pentru oameni aşa de neobişnuiţi ca dânsul, pe cari de mult îi aşteptà Biserica unità a Românilor şi întreg neamul românesc, el a fost o vieaţă întreagă, aşa de plină de fapte, deşi s'a isprăvit aşa de repede, un îndeplinitor al îatoriei. A fost un învăţat în toată puterea cuvântului, spirit critic, deosebit de pătrunzător, minte constructivă din acelea

rare, care caută a construi totdeauna din resultatul singur al cercetărilor adâncite un sistem, a stăpânit un stil ştiinţific cumpătat şi limpede, dar a fost în stare să se ridice în cuvântările sale până la cele mai mari înălţimi ale oratorului stăpânit de puternice sentimente nobile.

„Ar fi avut dreptul să închidă uşa cămăruţei sale de lucru şi să nu îngăduie ca griji materiale să-l tulbure. Totuşi dela nici un serviciu pe care-l cerea Biserica sa şi prin ea naţia sa n'a vrut să se dea în lături Ani întregi a purtat socotelile moşiilor întinse ale Mitropoliei, dovedindu-se un gospodar eminent şi crescând veniturile din care se ţine Biserica şi Şcoala românească. In mai toate comisiunile arhidiecezei se poate urmări activitatea sa, aceia pe care o dă un om mai greu, fiindcă nu se răsplăteşte şi nu se vede. In timpul din urmă luase şi rectoratul Seminarului blăjean.

„In cele politice nu părea amestecat, dar cine dintre conducătorii Românilor de dincolo n'ar fi folosit din sfaturile lui? Credea într-un viitor al neamului său şi păstră nădejdea, pe care şi dăunăzi mi-o exprima în scris, cu toată convingerea, că prin Habsburgi vor veni în curând zile mai bune.

„Rare ori am văzut un om de un merit aşa de mare împodobit cu atâta modestie. La Blaj avea o căsuţă cu două, trei odăi, în care însă era totdeauna loc pentru oaspeţi. La Bucureşti îi ajungea o odăiţă de student la Arhiepiscopia catolică. Un scaun de episcop n'a râvnit niciodată, şi voturile fricoase de guvern au ştiut totdeauna că nu se pot opri asupra acestui om întreg.

„Acum câteva luni Academia Română îl alegeà membru activ al ei, şi aşteptam cu toţii a-i auzi cuvântarea de întrare, în care ar fi răsunat ceva din durerea celor încătuşaţi din neamul nostru. Dăunăzi pomenia cu aceea energie senină care se potrivia cu înfăţişarea lui robustă, cu aspra lui figură de Roman în care străluciau ochi de-o neobişnuită lumină fosforică, cu glasul său puternic, pe Aurel Mureşan. muncitor căzut pe brazdă, fără să ştie, că brazda celei din urmă silinţi a lui nu erà nici ea departe. La Societatea de teatru acum în toamnă el a vorbit mai frumos decât oricând, părând că ridică până la cer durerile alor săi pentru a sili mângâierea să se coboare asupra lor. Poate niciodată o adunare de Români neliberi n-a fost străbătută de fiori ca aceia pe cari puterea lui de cuvânt a ştiut să-i trezească, într'o manifestare de o îndrăsneală care puteà uimi.

„Mai sigur de dânsul, mai încrezător în ce ne aşteaptă neamul prin acele locuri de suferinţă milenară, mai bucuros de muncă şi de luptă nu fusese niciodată. Şi moartea l-a vrut astfel, în clipa celei mai triumfătoare energii. L-a luat fără nici o durere, ca pe un erou, într-o apoteosă tragică a muncii sale

„Şi, acum, în chiliuţa părintelui Augustin va fi, un timp, pace. Grijile nu vor mai trezi pe nimeni. Gândurile mari nu-şi vor înfăşura aripile pentru a încăpea între cei patru pereţi ai sărăciei. Lumina idealului nu va mai străluci în târziile ceasuri de noapte când se scriu rândurile care nu mor niciodată, fiindcă nu vei şti niciodată cine ţi-a ţinut atunci mâna de ţărină. Cărţile prietine nu vor mai spune taina lor ochiului ager obişnuit să le străbată, ci ele vor merge cine ştie unde la vre-o bibliotecă a tuturora.

Toate vor trece, dragă părinte Augustine. Cine ştie ce vieaţă nouă să va sălăşlui în în locul de unde vor fi ridicat trupul tău învins de osteneală. Dar sufletul tău nici un mormânt nu va putea să-l încapă, căci e dintre acelea care a ţintit prea mult spre ceruri în toată trecerea lor pe pământ ca să nu-şi afle în sfârşit lăcaşul acolo. Viu te vom păstra în mintea noastră, noi aceia cari cu tine viu am împărţit râvniri şi am schimbat gânduri, şi cari nu avem nevoie să fim acum în chiliuţa ta plină de oameni ce plâng pentru a ne vărsa lacrima cu care tovărăşim trecerea ta la veşnicie.

„Vei rămânea viu în vieaţa noastră, şi când ea se va isprăvi, vom simţi doar că şi noi ne ridicăm, din mila aceluiaşi ideal şi din meritul aceleiaş jertfe, încet-încet, acolo unde eşti tu acuma "

Intru amintirea lui Dr. Aug. Bunea. Afară de splendidele cununi şi mulţimea scrisorilor şi telegramelor sosite din toate părţile spre a dovedi marele regret ce a lăsat trecerea aşa de subită din această vieaţă alui Dr. Bunea, admiratorii lui, cearcă să-i onoreze şi vecinicească amintirea şi altcum. Aşa cetim în ziarele de dincolo, că Liga română a instituit un premiu de 300 coroane anual, care va purtà numele marelui repauzat. Iată regulamentul acestui premiu, ce ne umple de celea mai bune nădejdi, pentru noua direcţie, ce a luat Liga:

1. Pentru veşnica amintire a lui Augustin Bunea, care a adus atât de esenţiale servicii nu numai ştiinţei româneşti, dar culturei noastre întregi şi vieţii naţionale a Românilor din Ardeal şi Ungaria la care a luat parte ca luptător de frunte, Liga Culturală institue un premiu de 300 lei pe an, plătibil din veniturile fondului inalienabil adunat de secţia „Bucureşti", pentru cea mai bună lucrare scrisă de un tânăr din Ardeal şi Ungaria şi care ar trata un subiect din istoria bisericii sau vieaţa religioasă actuală a Românilor de peste munţi.

2. Lucrarea se poate prezenta în manuscript, în care caz autorul se îndatorează a o publica, sau în formă de coală tipărită

3. Judecata asupra lucrărei o va rosti o comisiune alcătuită din profesorul de istorie bisericească la facultatea teologică din Bucureşti din prof. de Istorie bis. dela seminarul din Sibiiu, din profesorul de ist. bis. dela şcoala de teologie din Blaj.

4. Premiul se va decerne solemn în Blaj, Sibiiu sau Bucureşti, dupa hotărârea comisiunei în fiecare an la 17 Noemvrie st. v. ziua când Augustin Bunea a trecut la cele vecinice."

Alţii însă au făcut donaţiuni fondurilor culturale şi umanitare. Iată contribuirile întrate până acum la Administraţiunea centrală capitulară din Blaj.

Au contribuit la fondul *Orfanotrofiu*: *Dr. Ioan Nicoră* prof. Gherla 10 cor. — la fondul pentru *Masa studenţilor*: *Inteligenţa română din Lugoj* 120 cor. *Elevii din cl. VII gimn. Blaj* 46·10 cor. — la fondul *Cultural al arhidiecezei*: *credincioşii din Ţăgşor* 10 cor. *biserica din Tohanul vechiu* 30 cor. *Dr. Dion. Roman*, 10 cor. *Mih. Popovici şi Marius Păculea*. toţi din Mediaş, câte 5 cor. *Vasile Mica* Someş-Odorheiu 20 cor. *Nic. Racoţa* Şeica-mare 20 cor. *Augustin Stupar* Blaj, 10 cor. *Dr. Teodor Mihali*, Dej, 100 cor. *Institutul „Patria"* din Blaj, 500 cor. — Totalul contribuirilor până acum 886·10 cor.

Noua alegere de episcop la Caransebeş. După cum am anunţat la timpul său Sâmbăta trecută s'a făcut la Caransebeş a treia alegere de episcop, cu eschiderea vicariului Musta şi a protosinghelului Bădescu. Se aşteptă, ca de astă dată să se ajungă la un compromis între celea doue tabere contrare, spre a nu mai espune văduvita diecezâ la atâtea tulburări interne nefolositoare, cari strică numai bisericii şi fac ilusorii drepturile autonome ale Statului organic. Se vede însă, că n-a fost aşa. Rezultatul scrutiniului a dovedit, că taberile stau tot aşa de îndârjite una în faţa celeialalte ca şi în trecut, de nu şi mai tare.

La alegere au luat parte 58 membri sinodali, au obţinut protosinghelul din Sibiiu păr. Dr. Miron Elie Cristea 31 voturi, protosinghelul Dr. Iosif Olariu din Caransebeş 24 voturi, iar 3 bile au fost albe.

Noul ales episcop e om în floarea bărbăţiei, în etate de 41 ani. E doctor în filosofie dela universitatea din Budapesta. A fost secretar consistorial. La 1902 a fost ales asesor ordinar în senatul bisericesc. La 1903 a fost hirotonit de ieromonah, luând numele binefăcătorului său mitropolitul Miron.

Sirolin

produce poftă de mâncare îngraşă, opreşte tusa, regulează secreţiunea, şi opreşte asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici şi profesori contra **ofticei, guturaiului. tusei măgăreşti, scrofulei şi influenţei**

Fiindcă sunt imitaţiuni fără preţ se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche".**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveţia).

„Roche"

La ordin medical îl primeşti din ori ce farmacie

Preţul unei sticle 4. — cor.

(4) 34—35

Cronici Bucureştene.

Tot zile grele! Avem un timp de tot frumos, cum rar se întâmplă după sf. Dumitru. Nu e rece, ziua soare frumos, noaptea lună frumoasă Din când în când mai plouă, ici colea dai de puţin noroiu, cari nu au de gând să te supere, îţi aduc numai aminte că, — deşi mai târziu ca anul trecut dar totuşi —vine iarna!

* * *

Anul acesta şedinţele de toamnă ale sfântului Sinod au fost de tot neobişnuite. Preasfinţitul episcop al Romanului, Gerasim Saffirim, îndată la începutul şedinţei prime după cetirea mesagiului regal a cetit un lung memoriu, în care dovedeşte, că noul organ bisericesc e anticanonic. In organism stau alături de mitropoliţi, de episcopii eparhioţi şi de arhiereii titulari: preoţii şi diaconii, având aceleaş drepturi în chestii de doctrină, de judicatură şi de administraţie bisericească, rămânând sfântului Sinod compus din mitropoliţi, episcopi şi arhierei, să se mulţumească „a face anumite semne de binecuvântare“ asupra celor mai multe din hotărârile Consistorului superior (Iorga). În senat legea aceasta a întâmpinat mare opoziţie, deşi făceà pe raportorul Înalt Preasfinţia Sa Mitropolitul Primat Athanasie. A combătut legea cu multă aprofundare, cu un curaj ce pomenià timpurile martirilor Preasfinţitul dela Roman. Dl Dissescu a arătat, că legea e anti-constituţională. Pe lângă alţi bărbaţi de stat din senat, legea a combătut-o în cameră în săptămâna patimelor, Luni noaptea târziu Dl Iorga, care a numit legea: „nouă, revoluţionar nouă, anticanonic şi antisinodal nouă“ (v. Neamul rom Anul IV. Nr. 31—2 p. 489). Tot atunci spunea Dl Iorga: „din reforma aceasta reiese dreptul ministrului de a stăpâni, cu mult mai depline puteri, decât cum stapâneşte acum Biserica, şi de a face, ca în biserică să se mişte tot după cum voieşte ministrul (acelaş p. 510).

Cei ce au susţinut legea, nici pe departe nu au invocat argumente ca Romăşcanul, Dissescu şi Iorga. Legea în fine s'a votat, sancţionat, şi deşi nu credeà mai nimeni, s'a promulgat. În senzul legii conzistorul superior bisericesc cu puteri foarte mari luate dela Episcopi, cari după cuvintele raportorului legii nu şi-au făcut datorinţa în deajuns „o acţiune mai binefăcătoare a bisericii asupra vieţii poporului nostru este încă aşteptată de toţi“. (Desbaterile senatului 1909. Nr. 28 pag. 306.), -- conzistorul se convoacă de 2 ori pe an, înainte de şedinţele sf. Sinod. Trebuia în anul acesta să fie convocat deja de doue ori. Poate socotind dispoziţia şi opinia publică, guvernul nu a voit să-şi mai creeze greutăţi, a făcut în toamnă numai alegerile pentru conzistorul superior, în care episcopii sunt în minoritate.

Înainte de 12 Octomvrie v., ziua pe care erà convocat sinodul, se auzià, aşa spun oamenii din jurul guvernului, că Preasfinţitul dela Roma va atăcà iarăşi legea. În senat Romăşcanul şi-a pus în joc — dupăcum spune dânsul, toată fiinţa sa, toată căldura inimii sale. A promis că nu se va abate dela cele ce susţine, „răsplăteascăi-se aceasta cu dimiterea sa din scaunul episcopal, sau chiar şi cu caterizirea.

După aceste ne puteam aşteptà, ca Preasfinţia s'a să „facă un gest“, cum spun ziarele. Într-un memoriu dat şi publicităţii pe 37 pagini în octav dovedeşte necanonicitatea conzistorului superior bisericesc învinueşte cu crearea lui pe cei doi mitropoliţi şi pe episcopul de Argeş, despre cari zice că s'au abătut dela aşezământurile vechi, au adus biserica autocefală ortodoxă română în o situaţie anti-dogmatică şi anti-canonică. Le aplică canonul I al sinodului al VII ecumenic şi astfel rupe cu ei ori-ce legătură şi comuniune canonică.

Canonul aplicat arhiereilor conţine afurisenie. Cum nu se ţine aici în secret, ce se hotăreşte în Sinod, deşi nu ieau parte la ei decât cei oficioşi împreună cu ministrul cultelor, toate ziarele s-au alarmat de afurisenia aruncată asupra celor doi mitropoliţi şi unui episcop. Memoriul ca neavenit s-a pus la dosar încă în aceea zi, ca să se mai pertracteze în fiecare şedinţă. Episcopul de Roman a fost ameninţat cu trecerea la pensie, dar nu se teme de nimic. Majoritatea profesorilor dela facultatea teologică, advocaţi şi alte persoane politice ţin partea Episcopului de Roman, şi aşa se crede, că legea se va modificà, iar Romăşcanul, încunjurat de mare cinste, va rămâneà în scaunul său

* * *

Cine ştie, timpul frumos de acum, aduce zile mai bune guvernului liberal? S-a făcut remaniarea, de ar aveà numai rămânere! Dl Ionel Brătianu şi-a ţinut numai portofoliul internelor, la externe a trecut Dnul Djuvara, locul dânsului l-a ocupat Dl Orleanu. În locul Dlui Carp, care a demisionat, a luat domeniile Dl Constantinescu, iar la miliţie a ajuns un brav general, Crăiniceanu, dela care aşteaptă multă ispravă miliţia şi ţara întreagă. Aşa ne ajunge 15 Noemvrie, sesiunea parlamentară, cu ministeriul complectat din oameni foarte capabili!

Vasile.

Noutăţi.

Din Arhidieceză. *Concurse.* Pentru completarea staţiunei de docente secundar la şcoala din parohia gr.-cat. Hundorf, în districtul protopopesc al *Ibaşfalăului* din nou înfiinţată, se publică conăurs cu terminul de 15 Decemvrie 1909. — Până la acelaşi termin e escris concurs pentru completarea staţiunii de docente secundar din parohia gr.-cat. *Buciumi* în districtul protopopesc al *Almaşului* şi a staţiunei cantor-docentale din parohia gr.-cat. *Desmir*, în districtul protopopesc al *Cojocnei*.

Hymen. *Valentin Copos*, teolog abs. şi *Aurelia Anceau* cununaţi.

Advocat nou. Dl *Ioan P. Olteau*, fost elev al şcolilor din Blaj, fiul preotului gr.-cat. din Suciul-de-sus, a depus cu succes foarte bun cenzura de advocat în Murăş-Vaşarhei. Felicitările noastre!

Palatul Tribunei. In 27 a lunei trecute s'a inaugurat la Arad în mijlocul unor înălţătoare sărbători casa cu etaj ridicată spre a servi local redacţiunei şi tipografiei ziarului. „Tribuna“ e primul ziar românesc la noi, care din puterile proprii poate să-şi facă palat propriu de aceea şi însufleţirea a fost mare. A luat parte public numeros din toate părţile. Noi neputând fi de faţă la această sărbătoare am felicitat telegrafice pe colegii dela Arad.

„Tipografia Poporului“. Fosta tipografie a „Tribunei“ de odinioară dela Sibiiu, trecută apoi în proprietate nemţască, a revenit iarăşi în mâna unui român, Dl. Nicolae Bratu care dela 1 Noemvrie a luat-o în proprietatea sa. Veseli de această achisiţie îndemnăm publicul român să o sprijinească In editura acestei tipografii apare şi „Foaia Poporului“ şi „Călindarul Poporului“

Aviz. Cu începutul anului scolastic 1910/11 va avea dieceza oradană lipsă de Cantor cu diplomă; întâmplându-se în multe comuni perderea învăţătorilor. Prin urmare vă rog a publica între credincioşi, cumcă, acel individ, care a absolvat barem V eventual VI clase elementare, ştie ceti şi scrie repede, are testimoniu dela comună cu purtarea morală bună, şi estrasul cărţii de botez, are un ton plăcut şi ar dorì să fie cantor, să se adreseze la mine subscrisul, şi după togmeală, în restâmp de 2 luni îl fac cantor cu diplomă dela preparandie. Oradea-Mare la 1909 Noemvrie 22. *Gregorie Torsan* Cantor catedral şi episcopesc.

Posta Redacţiunii.

Cr. Nu se poate!

Ave. Marianele se vor publica. Mulţumite.

Tuturor Rugăm nu ne năcăjiţi cu mulţumite publice de câte 25 criţari când spaţul ne e aşa de scump

Dr. E. H. Ileanda mare, Adresează-te fotografului E. Fischer, Sibiiu

A. P. Regretăm, că nu putem publica poesia trimisă.

Nr. 8841—1909. (65) 1—2
conzist.

Anunţ de esarândare.

Bunul comasat din comuna Cenade aparţinător fondului Bazilitan, administrat de Veneratul Conzistor Metropolitan din Blaj, se va da în arândă pe calea licitaţiunii publice pe 6 ani succesivi dela 1 Januarie 1911 până la 31 Decemvrie 1916.

Licitaţia publică să va ţinea în Blaj, la 31 Decemvrie st. n. lă 10 oare a. m. în cancelaria advocaţială din curtea metropolitană. Preţul de esclamare va fi 10400 cor. sub care preţ de arândă bunul nu să va esarânda

Condiţiunile de esarândare se pot vedeà în cancelaria subscrisului şi la administraţia centrală capitulară.

Cei ce doresc a luà parte la licitaţie sunt datori a depune un vadiu de 1040 în bani gata ori în hârtii de valoare notate la bursa din Budapesta.

Ofertele prezentate în scris până la acel termin se vor luà numai atunci în considerare, dacă se vor face pe lângă acludarea vadiului amintit şi pe lângă declaraţiunea, că oferentele cunoaşte condiţiunile de esarândare.

Blaj, la 9 Dec. 1909.

Dr. Iuliu Maniu,
advocat arhidiecezan.

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 14

Calvin, apostolul predestinaţiunii din veci, pretereză anume chestia gingaşe cu prezenţa lui Hristos şcl. — şi în seriositatea lui întunecată nu mult se interesează de hărţuielile altora în jurul esenţei mântuirii.

Cu atât mai amarnic se războiesc însă Luther cu Zwingli. Scrupulii lui Luther, pe lângă tot misticismul, în care şi-a învălurat legea predicată — aşa se vede, că au susţinut într'însul o mică schinteie din credinţa adevărată, căci dânsul a crezut până în sfârşit prezenţa dumnezeiască în sf. Euharistie, — deşi numai trei sacramente recunoaşte din cele şepte. Nu-i vorbă aci despre *modul „prezenţei,"* în care încă a smintit, ci numai despre *însaş prezenţa,* pe care o a recunoscut de fapt.

La începutul discuţiunii cu Zwingli asupra Euharistiei a scris pe masă cuvintele Scripturii: „Hoc est corpus meum" şi a declarat a priori, că noima acestor cuvinte nu se poate suci nici cum, deci trebuie să recunoască prezenţa în Euharistie. Zwingli susţinea din contră — chiar ca şi Karlstadt, că cuvintele pomenite nu înseamnă alta, decât că pânea şi vinul sunt chipul, semnul de aducere aminte alui Hristos (aidoma moderniştii noştri de azi V. Dr. Dudek: A modernismus és a katholicismus Bp. 1908. p. 124).

In punctul acesta a rămas nefmpăcat pentru totdeauna cu Luther, care, după obiceiul său, n-a întârziat să trimită în Zwingli pentru aceasta toată hada diavolească.

Până când Zwingli şi Luther se afurisesc reciproc în jurul „prezenţei," Calvin îşi propune liniştit învăţătura despre „Cina Domnului," dar nu ştie despre „prezenţa dumnezeiască." — Pentru dânsul — conform „predestinaţiunii" sale — cei aleşi pentru fericire se unesc sufleteşte cu trupul glorificat alui Hristos, iar celor destinaţi pentru iad cuminecătura nu foloseşte chiar nimic. Deci lucru zădarnic!

Să vedem acum mai de aproape cum şi-au închipuit anume aceşti protestanţi principiul lor de credinţă. Ei şi-au propus o singură normă de credinţă: credinţă curată, credinţă tare, fără de-a avea lipsă de fapte meritorii, iar isvorul acestei credinţe e sf. Scriptură, fără nici un fel de respect la vre-o tradiţiune ori autoritate doctrinală. Fiecare poate deci ceti în dragă voie Scriptura şi-şi poate făuri din ea credinţa. La întrebarea însă, că în ce chip îşi scoate fiecare credinţa *dreaptă* din Scriptură — răspund cari de cari pe cum îi taie capul. — O parte pretinde a şti, că Spiritul Sfânt luminează pe unul fieştecarele în decursul cetirii şi astfel nu poate sminti; cealaltă riscă un şi mai mare neadevăr, când afirmă, că Scriptura se explică de sine, respective, că ar fi imposibil a nu scoate din ea *numai* credinţa adevărată; o a treia parte iarăş se pune pe baza raţionaliştilor de azi şi susţine, că norma tâlcuirii Scripturii e însaş mintea omenească ş. a. m. d.

Câţi cugetători, atâtea contraziceri; cu adevărat acest protestantism e plin („durch und durch") de contraziceri: dela naşterea sa până la moarte... eclatantă dovadă, precumcă principiul protestant duce naturalminte la disolvarea proprie a protestantismului (Hetiger: Apologie des Christent. II_2 p. 475)

Dela entusiasmul fanatic pentru Scriptură — zice Strauss în Operele sale II. p. 87. — se aruncă până la cel mai desperat raţionalism (Bougaud — Szentannai o. c. IV. p. 250) precum evident reapare din cele de până aci. — Împrejurării acesteia e a se ascrie şi faptul, că azi deja numerul sectelor răsărite în urma protestantismului se urcă până în vre-o 200, aşa, că nici nu se pricep unele pe altele.

Principiul acelora, cari ţin una cu capul că Spiritul Sf. ar lumină pe unul fieşte-care, a produs deja în veacul al XVII. o sumedenie de deliranţi ai religiunei, făcând astfel o caricatură proastă din noima inspiraţiunei. Căci propriaminte ce sunt: mormonii, guacherii metodiştii, pietiştii, ori ca să luăm pilde mai apropiate: baptiştii, sau nazireii nostrii, dacă nu o aberaţiune ridiculă, cari înşişi nu ştiu ce voesc; nici măcar normele principale de credinţă nu şi-le ştiu cristaliză întrun întreg cinstit şi demn — fiecare pagină li-e plină de contraziceri (V. Dr. Dudek A magyarországi baptistai szerv. és hitvall. p. 127. uu. Noi însă nu ne mirăm de greşurile lor, căci le cunoaştem geneza. Ştim anume, că asistinţa Spiritului Sf. nu s'a promis oamenilor singuratici, ci apostolilor şi printrânşii bisericii.

D. N. I. Hristos nu poporului ci apostolilor li-a zis: „Nu vă voi lăsà pe voi orfani" (Ioan XIV. 16. u.), ci: „Eu voi rugà pe Tatăl şi alt Paraclet va dà vouă, ca să remână cu voi în veci Spiritul adevărului. Acela vă va învăţà pe voi toate şi vă va spune toate câte vă voi zice (Ioan XIV. 26.) Spiritul adevărului vă va învăţà pe voi toată adevărătatea, pe care acum nu o puteţi scurtà (Ioan XVI. 12. uu.)

Cel mai viu document al imposibilităţii inspiraţiunii private l-au dat înşişi protestanţii, cari nici când n'au putut conveni într-o tâlcuire unitară a Scripturei. E lucru ştiut doar, că înşişi corifeii: Luther şi Zwingli s'au certat crâncen pentru interpretarea Scripturei, iar la capăt s'au huiduit reciproc spre mai mare mărirea şi cinstea inspiraţiunii private.

Nu mai amintim apoi aci misticismul superstiţios, la care duce acest principiu de-adreptul, căci sumedenia de secte inconştii şi ridicule îl dovedesc în deajuns.

Cât pentru ceice susţin, că Scriptura s'ar explică pe sine însaş — nu pretindem alta, decât să ne spună cum să-i pricepem?! Abstrăgând dela smânta lor elementară, că adecă dânşii nu primesc tradiţiunea, zi: tâlcuirea Scripturii din partea celor mai de seamă şi vechi sfinţi părinţi, dela cari ar trebui nesmintit să-şi tragă pretinsa lor „credinţă," dacă îşi iau aere de buni şi „curaţi" creştini — însemnăm numai atâta, că Scriptura în multe locuri e foarte grea de înţeles într'atâta, încât chiar exegeţi eminenţi cu ermeneutică sănătoasă şi adânc creştinească abia îi pot dà deslegare. — Cum îşi închipuiesc acum aceşti oameni buni a lăsà Scriptura d. p. în voia unui om de rând? E o imposibilitate clară ca soarele.

Friederic Henrich Germar a încercat între anii 1821—1834, un foarte isteţ expedient, spre a puteà salvà principiul acesta, anume: interpretaţiunea panarmonică. A statorit adecă norma, ca în Scriptură să se primească numai acela înţeles, care consună cu alte locuri similare, dar neîndoelnice ale Scripturii, (în primul rând cu zisele lui Hristos, şi cu principiile raţiunii, ori cu fapte reale. (V. Dr. St. Székely Herm. bibl. 1902. pag. 359).

Către încercarea aceasta, altcum laudabilă în inventiositatea ei, n-a putut reuşi, de oarece e preabine ştiut, că cele mai multe locuri ale sf. Scripturi n-au alternative paralele, iar principiile statorite de mintea omenească vacilează după oameni şi pricepere.

Conclusiunea finală e tot aceeaş să înbie de sine: fără vază supremă doctrinală nu se poate salvà unitatea credinţii: prima recerinţă vitală a creştinismului cu adevărat „curat."

Cei mai impacabili şi nestatornici dintre toţi sunt raţionaliştii. Principiul lor ca atare a emanat din doctrina lui Luther, care însă observând deloc la început urmările fatale ale principiului său de credinţă — n-a putut îndestul grăbi să şi-l revoace prin compunerea amintitei sale „confesiuni" *obligătoare pentru toţi.* Erau însă deja târzii toate încercările sale, oricât ar fi ameninţat şi trimis în iad pe ceice i-s'ar opune: „fie chiar înger din cer."

Azi principiul acesta grasează mai primejdios, de oarece şi numele („raţionalist") e mai măgulitor pentru modernişti, — pecând celealalte feliuri de-a tâlcui Scriptura sunt parte stinse şi deplasate, parte au rămas aşa fără vlagă, cum vieţuesc în cele mai multe din sectele neculte (anabaptiştii şcl.) şi desconsiderate de înşişi protestanţii moderni.

Raţionaliştii nu recurg la inspiraţiune privată, ci voesc să explice Scriptura numai cu mintea lor omenească. La dânşii convingerea personală a fiecărui e norma de frunte.

Curat subiectivismul lui Kant, în ale religiunii, poreclit şi: „Autonomia minţii"; nu înzădar îl numeşte Paulsen pe Kant: filosoful protestantismului (Kath. Szemle 1909 II. p. 131.)

Că întrucât de fără basă e procedura acestora, când introduc autonomia minţii pure omeneşti în tâlcuirea Scripturii, arată şi realitatea, că în praxă, de fapt înşişi protestanţii: ori nu pot validită principiul acesta de fel, *ori* se lapădă de întreg creştinismul. Tertium non datur.

Una admit şi dânşii, ca buni creştini ce se ţin, că adecă: Scriptura e codicele adevărului dumnezeiesc (dar nu unic — susţinem noi!); — şi astfel, dacă toţuş: cu *diferitele* lor minţi omeneşti nu se pot *uni* într-u statorirea *aceluiaş adevăr dumnezeiesc* — trebuie să recunoască, că deci: numai priceperea personală a fiecăruia *nu* poate fi norma interpretării autentice a Scripturii.

De altcum, când introducem subiectivismul în teologie, sau ori și unde, — am sfârșit cu adevărurile obiective.

Ce va fi cu teologia, când păşeşte pe acest drum? — întreabă un apostol modern. — Își pierde valoarea reală; adevărurile ei devin idei și noțiuni goale, pe cari e supersă le dovedim. — nici nu se pot dovedi. (Prohaszka o. c. p. 72). În acest stadiu și-au ajuns și protestanții moderni zenitul cu teologi; ei nu admit adevărul obiectiv al dogmelor, iar ca dreaptă consecință pretind: creștinism fără dogme (A. M. O. P. Weiss: Lutherpsychologie p. 129). precum și lăpădarea a tot ce nu le convine priceperii. Profesorul universitar Harnack și soții d. p. discută în public valoarea simbolului de credință între anii 1888—92 și provoacă pe ascultători, ca „ieșind în păstorire să se nizuiască a nimici credeul“ (Dr. St. Székely o. c. pag. 363).

Că propriu cu câtă șovăială chinuitoare lucră acești raționaliști, arată și faptul, că au recurs deja la toate teoriile posibile întru explicarea creștinismului din Scriptură: dela teoria scamatoriei alui S. Reimar și Lessing până la teoria acomodării și interpretarea morală alui Kant; dela naturalismul lui Eichharn până la legendele lui Renan și până la teoria evoluționistică alui Harnack — fără însă, ca baremi vre-una din atâtea teorii să cuadreze pe deplin și să aducă fală opintirilor raționaliste. Și toate acestea în decurs de zeci și sute de ani.

Luther — în niște momente de norocită inspirație — a prevăzut absurditățile aste, căci scrie într-un rând lui Zwingli: De va ține lumea încă mult(!), iarăși va fi de lipsă ca, — din pricina diferitelor interpretări a a Scripturei, ce grasează — *pnetru susținerea unității* de credință, să reprimim decretele săboarelor și să ne mântuim astfel prin ele.

Melanchton de disperat ce era, într'atâta redorià — în respunsul lui către Bellarmin — episcopiile, încât, zice el: dacă n'ar fi episcopi ar trebui creați din nou; ba monarchia Papei asemenea ar fi foarte folositoare pentru susținerea învățăturii uniforme între atât de diferite neamuri(!)

Protestantismul, dacă ar fi fost să fie o tendință de sinceră reformă, nu trebuià nici când să ajungă până acolo ca să se constitue într-o biserică de sine stătătoare (Hettinger: Apologie des Christens. II. 2 p. 439); și mai ales nu trebuià să steargă ierarhia, ca constituțiunea vizibilă a bisericii, căci învățăturii despre biserica nevăzută (fără element vizibil — fără ierarchie) urmează strict și logic învățătura despre religiunea nevăzută, fără manifestare, — iar acesteia îi urmează de tot natural: dispariția momentană a religiunii (Hurter: Teol Dogm. Comp. I. p. 118).

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Principii morale sau **etice ale religiunii creștine**, pentru școlile medii și institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu*, prof. de sf. teologie și de religiune la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorității bisericești. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia și Librăria Seminarului teologic gr.-cat. Prețul: 1·60+10 fill. porto. Se află de vânzare la Librăria Sem. teol. gr.-cat. din Blaj.

Abecedar și carte de cetire maghiară pentru clasa a II a școalei primare cu limba de propunere română. De Ioan F. Negruțiu și Petru Ungurean. Ediția a VIII. Prelucrată după noul plan ministerial, (art. XXVII—1907.

Balázsfalva, — Blaj 1909. Prețul **50 fileri.**

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor responz.: Augustin Gruiția.

Prima pepinerie de viță de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiți a cere Prețcurent ilustrat!

În prețcurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 5 - 20

(64) 1—5

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. din Tușin (Tuson, u. p. Uzdi-Szt. Péter Kolozs megye), prin aceasta să recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 300 cor. adecă treisute cor. la curatoratul parohiei gr.-cat. din Tușin cel mult până la 1 Februarie 1910 la 12 oare a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul și planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 12 Septemvrie 1909 sub Nrul 6869 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Tușin între oarele 8—12 a. m. și 2—4 p. m.

Tușin la 3 Decemvrie 1909.

Emiliu Pop paroh gr.-cat. — **Vasile Florea** curator primar.

Sinberger Salamon

prăvălie de manufacturi, modă, coloniale

BLAJ.

Blaj, Noemvrie 1909.

P. T.

Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că în localul propriu de lângă prăvălia mea din piață, pentru comoditatea On. public cumpărător, mi-am asortat un despărțământ cu articlii de jucării și ornamente de crăciun, rugându-Vă să binevoiți a-l cercetà. Conziderând împrejurările de mai sus, anul acesta m-am provăzut mai bogat cu articlii mai aleși. voind ca și prin asta să satisfac pretențiile On. public.

Rugându-Vă din nou să mă cercetați, sum

cu distinsă stimă:

Sinberger Salamon.

(63) 1—4

Mă rog să-mi cercetați depositul fără a fi siliți să cumpărați!

Servicin prompt, solid, preturi fixe moderate!

La NAGYENYED
Com. Alsófehér
se adresează, cine dorește a-și procură varietăți autentice de:
Pomi roditori
arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueți, etc.
Vițe altoite
(49) 6—12
(calitate superioară)
viță europeană și americană cu și fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit).
FISCHER & Comp
Pomi Viticultură

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu (45) 51—52

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: **95,816.412 coroane.**

capitale asigurate asupra vieții: **9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (46) 51—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armenioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o laturе prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare. — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

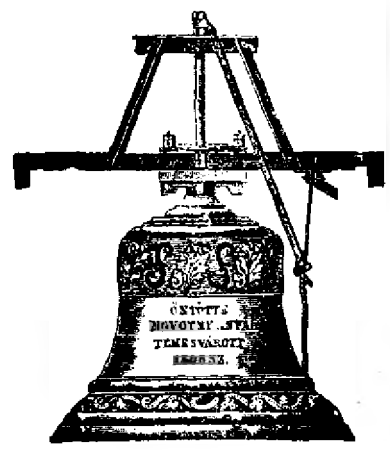

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(35) 11—12

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 51—52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria)

liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 51—52

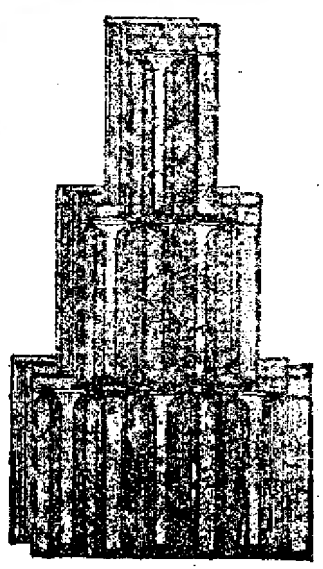

Țigla Bohn de Nagykikinda.

In propriul interes.

Primește numai țigla **BOHN**

din **Nagykikinda** și **Zsomboly** respingând ori ce altă țiglă de calitate inferioară pentrucă numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mustre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 18—?

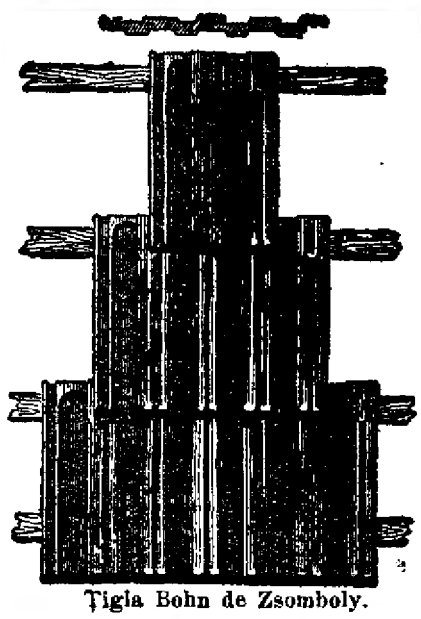

Țigla Bohn de Zsomboly.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 18 Decemvrie 1909.** **Numărul 49**

Şcoală agronomică.

I.

Suntem o ţară agronomică. Cea mai mare parte a locuitorilor trăiesc după roadele, ce le dă pământul. Din Carpaţi şi până la marginile Austriei, dela marginile Serbiei şi până la Tatra de-alungul şi de-alatul pe tot teritoriul acesta roditor, pluguri trase de două, de patru vituţe, ici colo pluguri cu vapor se poartă mereu, întorcând pământul de pe o parte pe cealaltă, silindu-l astfel se rodească tot ce poate şi câte odată şi mai mult decât poate. E lucru vechiu, că suntem o ţară agronomică, că pânea de toate zilele răsare pentru mai toţi locuitorii ţării din brazda trasă de plug.

Natural, că fiind acesta un lucru aşa de evident, grija cea mai mare a ocârmuirii ar trebui să fie: să vină întru ajutor agronomiei cu toate mijloacele. Preocuparea principală a tuturor guvernelor, a tuturor factorilor din această ţară, ar fi trebuit să fie totdeauna înaintarea agronomică a ţării. Aşa este în fiecare ţară. Oricare ocârmuire din lumea aceasta e mai mult preocupată de acelaş ram de câştig al ţării sale, din care trăieşte maioritatea locuitorilor.

Astfel să explică, că Belgia e aşa de jaluză pe industria ei, că comerciul Angliei e fără păreche, că agricultura, industria şi comerciul Franciei e de model.

La noi însă sunt toate întors. Când vine la desbatere în dietă budgetul agriculturii, urmăriţi numai cu atenţiune, ca şi cele câteva momente, câte trebuiesc până trece acest budget prin toate formalităţile sunt o sarcină pentru acei de faţă. Ce e mai interesant mai plăcut pentru lumea aceasta şovinistă o remarcă ministrul cu deosebit accent: sunt anume milioanele, ce se cheltuiesc pentru — colonizări. Celealalte se ştiu. Se face aceea, ce s'a făcut şi în trecut. Ce eventual să chiar face nou, aceea publicul mare, înţeleg poporul agricultor, nu o vede, nu o aude, nu o simte nicăiri. S'au pustiit viile din ţara întreagă.... sunt pustiite! Cine are mijloace şi le va face din nou, cine nu — nu şi le face. Comasările au schimbat faţa hotarelor comunelor şi au silit locuitorii la un nou fel de cultură a pământului. Omul scos din felul de a lucrà după cum a învaţat dela moşi, strămoşi. s'a trezit stăpân, vezi Doamne, pe un petec de loc, cu care nu a ştiut ce să facă. Pentru al lucrà în trei arături erà prea mic, pentru a-l sămănà în tot anul erà primejdie, că săracește de nu mai rodeşte nimic. De trifoiu, de luţernă auzia numai. Astfel bietul om erà silit se — experimenteze. Se înţelege, că cu experimentarea a ajuns la sapă de lemn. Când a mai venit — şi segregarea paşunaturilor asupra lui, zăpăceala erà completă.

Unde s'a mai pomenit mă rog, ca în aşa radicale schimbări a unui sistem de economie, să nu se facă pregătirile de lipsă, să nu se împrăştie ţara cu cărţi potrivite economice, pe cari să le înţeleagă toţi locuitorii ţării, şi să nu se trimită de către guverne oameni anume plătiţi din budgetul statului prin toate părţile, ca să îndrume agricultorii la o cultură raţionala a pământului? Că şi astăzi, când de mult au trecut preste ţară aceste şi poporul încă şi astăzi experimentează fără să fie ajuns la o stabilitate oare care în privinţa aceasta.

FOIŢĂ.

Discursurile funebrale

rostite la înmormântarea canonicului Dr. Augustin Bunea.

Discursul dlui Dr. Istrati.

Întristătă adunare!

Academia română cea mai înaltă instituţie culturală românească şi cea mai temeinică şi caldă legătură sufletească a neamului, a fost puternic lovită prin moartea atât de neaşteptată a unui dintre cei mai aleşi fruntaşi ai săi, canonicul *Dr. Augustin Bunea*. Durerile ce simţim noi, cei din centrul aşezării Academiei române sunt cu atât mai mari şi mai greu de îndreptat în acelaş timp cu cât ne vin dela depărtări mai mari. Şi astăzi această durere neaşteptată ne este produsă printr'o îndoită pricină datorită în mare parte valoarei personale a scumpului dispărut, care ne lasă în puterea vârstei sale. El, dela care ne aşteptam încă să producă atât de mult, cât şi în largă măsură din cauza locului de seamă ce ocupa el, în acest şi ales centru de cultură românească, cât şi prin rostul făpturii sale între semenii însufleţiţi de-o potrivă de acelea sentimente înalte către Dumnezeul nostru al tuturor, şi către neamul ce locuieşte în aceste părţi atât de scump oricărei inimi româneşti.

Canonicul Dr. Aug. Bunea întrupà în mod ales calităţile neamului său. Fire aleasă, el erà destinat să fie printre aleşii turmei Domnului.

Cercetător al adevărului, iubitor al binelui şi frumosului, voinţă hotărîtă şi caracter întreg, el puneà toate acestea calităţi, prin o muncă încordată în serviciul credinţei sale în Dumnezeu, şi a încrederii în viitorul neamului său, stăpânit deplin de aceste două stări sufleteşti, din care s'a plămădit în totdeauna cel mai înalt patriotism românesc.

Academia Română este mândră al fi numărat printre membrii săi; de multă vreme ca membru corespondent, iar de puţin timp ca membru activ în secţiunea istorică, în aceasta ramură a cercetării faptelor omeneşti, cu care el a dovedit, publicând şi interpretând număroase documente, o adâncă înţelegere a trecutului, o puternică încredere în viitor, toate spuse limpede şi într'un stil vioi şi personal. Ştiam de mult, că în acestea părţi el erà unul din bărbaţii cei mai culţi, desvoltând o activitate rodnică şi susţinută pe terenul literaturii istorice, în viaţa bisericească, culturală şi politică.

Cugetător adânc, orator puternic, muncitor neobosit, cum puteà el să nu-şi iubească neamul şi să nu aibă rost şi aşezare în tot ce scrià şi făceà acesta.

Din toate scrierile sale eu voiu pomeni numai pe acelea, în cari el a preamărit pe apostolii şi premergătorii noştri din acestea părţi.

El a vorbit în numele Academiei, la mormântul lui George Barit, fostul ei preşedinte; el prin biografiile sale, sufleteşte atât de înălţătoare a ridicat atâtea monumente,

Ce să mai zicem noi românii la această tristă icoană, când noi totdeauna și în toate am fost avizați la puterile noastre? Singura lumină, care puteà se vină poporului nostru în privința aceasta dela noi erau seminarele teologice și preparandiale. Imitând școli străine și fiind lucru evident, că în seminare se cresc învățătorii satelor, că aceștia trebuie să fie lumina unui popor agricultor, am înființat în toate seminarele, catedre și de — economie.

Preotul erà doară să fie și cel dintâi econom în sat, sau erà să fie stupar, sau aveà grădină de pomărit, erà vier sau îi plăceà să se ocupe în alt ram al economiei. Tot așa și învățătorul. Ocupațiunea, vacanțele lui de vară, de cules cucuruz, vii etc. îl îndrumau să fie econom. Și economia oricât de mică totdeauna aduceau atâta pe masă, cât se simțià în gospodărie. Așa a fost preoțimea și învățătorimea noastră în trecut. Ea a dus lumina înainte întru toate, în economia pământului, în cultura inimei, în moravuri în toate.

Durere însă, că și ea numai atâta a adus cu sine în cele economice, cât a adus deacasă. Cel de pe Olt, când ajungeà undeva pe Câmpie, el știà una, ce a văzut acasă. Cel din munți mergeà să învețe dela parohienii lui de pe Târnave, că ce să înceapă cu porțiunea canonică. Cu toate că în absolutor aveau din economie — eminență.

Astfel a fost iubiților domni, catedra cea mai importantă — repet cea mai importantă — dela institutele noastre de specialitate de zeci de ani o podoaba frumoasă a — absolutorului. Nu i-am înțeles rostul acestui studiu și nici nu l-am băgat în seamă. Să făceà deci o teorie proastă, ridicolă, o gimnastică de cuvinte; întrebări, că ce e plugul și ce e potângu erau de cele mai importante, dară că ce știe într'adevăr candidatul din economie și ce promite să fie el în privința aceasta afară în popor nu caută nime. Că oare auzit-a, sau văzut-a o grădină model de pomi, știe lucrà via, e stupar priceput, e econom vărsat, cine întreabă de acestea? Sunt doară acestea celea mai superflue întrebări, de oarece — mai toți candidații sunt copii de econom, de preot — dela sate și — știu.

Iată mă rog un mod de gândire absolut greșit. Că de unde să știe toate acestea cutare candidat, când el decând știe merge, tot la școli a umblat, că de unde să știe stupăritul, care cunoaște stupul numai din spusele altuia, de unde să priceapă lucrul viei acela, care n-a văzut vie și altele, nu întreba nime.

Astfel preoții tineri și învățătorii noștri oricâtă râvnă și oricât entuziasm aveau ei pentru poporul dela sate în privința economică nu le puteau da nimic nou, nu le putea arăta nimic, căci nu știau nici ei. Și poporul lucrà înainte în pământul nou în lumea nouă cum s'a pomenit și — experimenta. Conducătorii lui iuncă nu știau, se zicem nu știau mai mult, de unde să știe?

---

† Dr. Augustin Bunea.

O lacrimă frățească pe mormântul Marelui luptător național Doctorul canonic Augustin Bunea. După cum năpraznica săcure doboară falnicii stejari dintr'o pădure bătrână, tot astfel nemiloasa coasă a morții a răpus încă pe unul dintre cei mai însemnați fruntași ai neamului nostru, pe savantul, academicianul și extranaționalistul luptător al neamului nostru de pretutindeni, neuitatul în veci Dr. canonic *Augustin Bunea.*

Întreaga suflare românească deplânge pierderea acestui fiu neprețuit, tocmai în acestea vremuri grele, când munca lui trebuia să fie pusă în serviciul cauzei naționale de pretutindeni; căci acest mare apostol al românismului își aveà privirea ageră îndreptată nu numai asupra fraților noștri din

---

ca să zic apostol multora, din acei, ce au suferit și muncit pentru neamul nostru.

Când a unit în aceeaș scriere pe binecuvântatul Petru Aron, înființătorul primei școli în Blaj în 1754, cu veșnic fie pomenitul în bine, Dionisie Novacovici reînființătorul episcopiei Sibiiului, el nu a căutat numai a preamări faptele de înaltă înțelepciune și de adânc patriotism a acestor români de seamă, dar a dat și o indicațiune hotărită pe viitor prin această sufletească alipire a unității de cugetare și făptuire românească, ce deopotrivă și împreună trebuie, să se sălășluească la Blaj ca și la Sibiiu, la Sibiiu ca și la Blaj.

Prin moartea lui pierdem astăzi cu siguranță pe unul din aceia, cari personificau mai mult una din cele mai luminate energii a neamului nostru de astăzi.

Să plângem pe cel ce-a dispărut dintre noi, preamărind însă în numele neamului nostru, care la durere și bucurie nu cunoaște hotare, munca lui aleasă și viața lui bine închegată în fapte bune.

Acestea toate să ne întărească în lucrarea noastră pe ogorul culturii românești, tot mai mult conduși de același ideal înălțător și prielnic desvoltării noastre cu greutăți de sigur, dar temeinic.

Noi creștinii suntem deprinși, ca în fața altarului, să auzim zicându-se înălțătoarele cuvinte: „sus s'avem inimile;" tot astfel în fața rămășițelor acestui scump dispărut, să zicem față cu nevoile neamului nostru și cu încredere în viitorul său.

„Sus s'avem inimile!"
Fie-i țarină ușoară!

Discursul domnului Octavian Goga.

Jalnici ascultători.

Viața unui popor în lupta lui pentru asigurarea existenței, este călăuzit de îndemnul unei nizuințe spre culme. Spre ajungerea unei culmi se frământă în veșnică neodihnă forțele pe cari le poate pune în mișcare sufletul mare ale unui neam. Acestea forțe în desfășurarea lor istorică își găsesc întruparea în personalitățile distinse, cari sunt menite a schimbà fața vremilor și a duce cu un pas mai departe neamul lor în nizuința spre atingerea culmei. Aceste personalități întrupează puterea misterioasă a geniului unui popor și prin munca lor se reprezintă veșnica schimbare la care e supusă societatea. Ei sunt conducătorii în a căror activitate se concretisează frământarea unei epoce: *„aleșii"* după cuvântul scripturii, „eroii" cum îi numește filosoful. Intreaga evoluție istorică a unui neam, nu se poate închipui decât ca un rezultat al acestor personalități, căci adevărate sunt cuvintele lui Carlyle: *„istoria universală, istoria a tot ce a săvârșit omul pe lumea aceasta, este în fond istoria oamenilor mari, cari au muncit aci"*. Și cum trupurile munților sunt într'o frățească îmbrățișare îndelungă până la cea mai înaltă culme, astfel și în desvoltarea istorică a unui neam, personalitățile, cari se succed din generație în generație au o intimă legătură organică.

Desvoltarea culturală a poporului românesc încă nu poate fi socotită decât ca un dar al personalităților, din a căror muncă s'a înfiripat.. Și această desrobire culturală a noastră își are aleșii, eroii ei. Din negura unei întunecimi de veacuri ne-au smuls câteva personalități, câțiva cărturari răsăriți din poporul acestui pământ batjocorit de umilințe. Inainte cu un veac și jumătate, s'a început munca de desrobire culturală a neamului nostru. Primind învățătura Romei, câțiva tineri cu sufletul de apostoli, în chiliuțele lor singuratice, răzimați pe cărțile bătrâne și-au întors privirile spre acest neam chinuit și împintenați de îndemnul demnității strivite căutând un razim, un cuvânt de mândrie pentru sufletul lor apăsat de umilință, în îndelunga lor cercetare șiau descoperit: limba și istoria lor. Filologia și istoria lui Klain, Șincai, Maior a încorporat cele dintâi raze strălucitoare prin cari a luminat soarele culturii noastre. Ei au adus mândrie în sufletele descurajate, au adus neamului românesc conștiința de demnitate, care a înviorat pe cei apăsați. Sub influința lor cărturărimea a început a se desface din negura veacurilor posomorîte și prin ei din mințile primenite,

Imperiul Austro-Ungar, ci şi asupra fraţilor din Imperiul Otoman, aşa zişi Români Macedoneni, cari suportă tirănia fanariotă.

La neaşteptata şi lugubra veste a morţii lui Augustin Bunea, noi Românii-Macedonieni, am rămas ca trăsniţi; şi la un moment, nu ne veneà să credem, cum Pronia cerească s'a îndurat a ni-l răpi, din mijlocul nostru, pe acest apostol al românismului şi viitorului nostru Arhiepiscop român în Imperiul turcesc?

Dezolarea noastră a fost şi este nespus de mare şi deplângem cu fraţii nostri Ardeleni perderea irreparabilă a acestui mare bărbat al cauzei noastre, dela care aşteptam, cu siguranţă emanciparea noastră de sub influenţa fanariotă.

Cu moartea lui s'au dus pentru vecie speranţele noastre de a aveà şi noi în Macedonia un şef eminent bisericesc, care să ne lumineze şi să ne conducă pe calea binelui şi adevărului.

Cine dintre noi Românii-Macedoneni nu ştie cât de mult se ocupă acest mare om de soartea noastră?

Cine dintre noi nu ştie, că pe timpul, când repausatul Obedenar fiind ministru plenipotenţiar la Roma, aranjază împreună cu acest mare bărbat înfiinţarea unei Metropolii româneşti în Macedonia, al cărei cap trebuiă să fie marele Augustin Bunea?

Imprejurările însă politice de atunci, au oprit pentru moment realizarea acestei opere şi deşi a trecut la mijloc timp îndelungat, totuş marele Augustin Bunea n'a încetat o clipă a nu se interesă de soartea noastră.

Cu pierderea sa, noi Românii-Macedoneni am perdut pe cel mai mare apărăror şi sprijinitor al cauzei noastre naţionale. Deplângem cu toţii pierderea lui şi trimitem o lacrimă de durere frăţească şi profundă veneraţiune la mormântul sfânt al celui ce a purtat numele de Augustin Bunea.

Fiei ţărâna uşoară şi în veci neuitat de întreaga suflare românească.

Bucureşti, 1 Decem. 1909.

Dumitru Piliţa,
macedonean.

Memoria canonicului Bunea în Cluj. Regretatul canonic Bunea, ca un ales bărbat al neamului, s'a interesat viu de Cluj. In nenorocitele turburări, cari de decenii durează acolo, au avut un rol însemnat, ca secretar arhiepiscopesc, dar şi de altfel a purtat la inimă causa parohiei Clujului, iar districtul protopopesc l-a vizitat, în primăvara anului 1903, dimpreună cu noul protopop Dr. E. Băianu, întreg, asistând la esamene. A fost un drum de apostolie prin satele Clujului, care l-a făcut Dr. Bunea slujind s. liturgii şi predicând pretutindenea, aşa cât la urmă a răguşit de şi-a pierdut graiul şi a trebuit protopopul Băianu să preiee slujba cuvântului. Întru amintirea acestor frumoase legături şi ca un semn de recunoştinţă, Dumineca viitoare, 19 Decem. n. 1909, după s. liturgie se va celebra un părăstas pentru sufletul scumpului răposat şi se va rosti din partea protopopului Dr. E. Băianu o cuvântare comemorativă. In teligenţa română, tinerimea universitară, meseriaşii români, şi în deosebi reuniunea sodalilor vor asista la aceasta solemnitate, spre a venera memoria distinsului şi regretatului defunct.

O ploasă închinare Drului A. Bunea. Manifestarea grandioasă a întreg românismului în jurul morţii celui mai mare bărbat nu numai al vremilor noastre, ci şi al celor trecute, *o a doua pierdere* să rămână împrăştiată prin foi şi reviste.

Tot ce s'a scris şi se va mai scrie încă în jurul acestui dezastru adunat în volum ne-ar face cu putinţă ridicarea unui mauzoleu asupra resturilor pământeşti aşa de scumpe nouă Românilor. In centru, la Biaj, s'ar putea retipări cu uşurinţă, căci cine să le culeagă n'ar lipsi.

Eu mă oblig a desface între cunoscuţi *două sute (200) esemplare.*

Căci mormântul scump va trebui să ne rămână ca un loc de pelerinaj pentru înviorarea tuturor sentimentelor bune *creştine* şi *româneşti.*

Reghin, la 14 Decemvrie 1909.

Ariton M. Popa
protopop.

Condolenţe. Din nenumăratele scrisori sosite fraţilor şi nepoţilor regretatului Dr. A. Bunea, mai publicăm pe acestea două.

Paris.

Cu expresiunea celei mai adânci a mele condolenţe, şi a durerii, ce m-a cuprins primind jalnica ştire a pierderii imense ce încearcă cultura românească prin încetarea din vieaţa a mult valorosului, eminentului şi regretatului D-voastre frate canonicul Augustin Bunea, membru al Academiei Române.

Dumnezeu să-l odihnească cu dreptii şi se vă mângâie sufletul prin veneraţiunea ce înconjoară memoria scumpului repauzat!

D. A. Sturdza.

Viena.

Condolez din adâncul inimii la perderea marelui savant şi luptător pentru dreptate şi cultură, a neuitatului Dr. Augustin Bunea.

Alexandru Lupu, Generalmajor.

---

din sufletele regenerate a primit întrupare conştiinţa naţionată. Spre norocul nostru şirul acestor personalităţi excepţionale nu s'a încheiat cu prăbuşirea lor, ci s'a continuat mai departe.

Ca o încorporare a unui prisos de energie adunat de truda ascunsă a veacurilor, s'a ivit o bogăţie de figuri nouă, cari au dus mai departe un curent de idei: Bărnuţ, Papiu Ilarian, Cipariu, Bariţ, au fost slujitorii aceluiaş altar. Prin aceşti bărbaţi şi-a purtat geniul neamului românesc din mână în mână făclia redeşteptării naţionale şi culturale. Şi în evoluţia istorică a acestei pleiade de bărbaţi va trebui să fie aşezat ca un continuator vrednic repausatul nostru de astăzi, pururea viu prin alcătuirile minţii sale: *Augustin Bunea.*

Prin toată vieaţa şi activitatea lui, Augustin Bunea este continuatorul acestei tradiţii seculare a literilor româneşti în Ardeal. Prin originea lui, prin studiile ce le-a făcut la Roma, prin spiritul de intimă înrudire cu occidentul latin, prin nizuinţele lui ştiinţifice, prin fondul de înaltă moralitate şi prin întreagă vieaţa lui de om al bisericii, Augustin Bunea a fost continuatorul acelei tradiţii seculare, care a fost creată de figurile mari ale trecutului nostru, şi care găsindu-şi multă vreme un prielnic adăpost în acest orăşel modest, i-a împrumutat o glorie neperitoare. In acest repozat neamul nostru plânge pe un om de ştiinţă, pe istoriograful treaz, care cu toate mijloacele unei educaţii ştiinţifice la înălţimea vremii a şters praful atâtor file colbuite ale trecutului nostru şi ne-a dat opere, cari prin înalta lor valoare vor stà totdeauna alături de munca celor mai distinşi cercetători ai trecutului românesc.

Suflet de o sensibilitate de elită, minte deschisă pentru a aprecià toate trebuinţele zilnice ale neamului, acest mare bărbat nu erà un om de ştiinţă, care se închide în turnul de ivoriu al problemelor sale, ci dimpotrivă un spirit luminat, înfrăţit cu realitatea vieţii pe care puteà să o înţeleagă. Alături de cercetările lui ştiinţifice, cari îl frământau în singurătatea rodnică a chiliei călugăreşti, trăiau şi gânduri, cari îmbrăţişau necesităţile mari naţionale şi culturale ale neamului. Răposatul a fost un factor hotărâtor al vieţii politice şi culturale, un agitator cu sufletul de apostol, un luptător zilnic în arenă. Şi va rămânaa totdeauna vie amintirea acestui dignitar bisericesc, care a fost între cei dintâi luptători ai frământărilor pentru conservarea existenţei noastre naţionale.

La toate adunările, la toate prilejurile de muncă, se auzea glasul lui, care prin demnitatea omului de ştiinţă şi îndrăzneala mândră a sufletului cinstit, aducea cele mai bune poveţe. Era un prilej de sarbătoare orice păşire a lui Augustin Bunea, care va rămâneà şi o veşnică podoabă a oratoriei româneşti. Inzestrat cu bogate cunoştinţe, stăpân desăvârşit al limbei româneşti, însuşindu-şi o temeinică educaţie literară, temperament viu şi plin de vigoarea sănătăţii Augustin Bunea, era oratorul festiv al tuturor praznicilor noastre şi cuvântul lui cari au amuţit pe veci, era trâmbiţa fermecată care propoveduia dureriie şi aspiraţiile noastre.

Pe lângă atâtea calităţi ale unui suflet complex, răposatul a fost de-o întregitate morală cum rar pot scoate la iveală vremile de frământare grea a unui popor apăsat. Şi ca o icoană de reculegere şi întărire morală a generaţiilor viitoare va trebui să fie înfăţişat totdeauna sufletul acestui om, care o vieaţă întreagă nu a avut nici o clipă de şovăire în credinţele lui, de care nu s'a putut apropia nici când ispita măririlor deşerte, care în aceste zile ale căpătuielilor iettine s-a ridicat printre noi cu demnitatea şi mândria lui, ca o stâncă a firmităţii de caracter.

Pe acest om ni-l zmulge acum soartea, acum când aveam mai mare lipsă de îndrumările şi de puterea lui. Privind în jur de noi simţim că vom umplea cu greu golul acestei căpetenii căzute, care părăseşte un neam în zilele de grea încercare, când şi printre tineri şi bătrâni se plimbă deopotrivă viforul ispitelor. Acum ni-se duce neînfrântul uptător ca să se împlinească încă odată cuvântul înţelepciunii lui Solomon: — *„iară dreptul murind va osândi pe necredincioşii cei vii şi tinereţele cele curând săvârşite*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Propaganda papistă. In nrul dela 1 Dec. v. a „Vestitorului“ aflăm următorul articol, pe care îl dăm fără comentar:

„Strâns cu uşa de păcatele sale Primatul şi-a închipuit că poate scăpa de răspundere, punând pe credinciosul său Diculescu a publică în „Amvonul“ nişte pretinse „destăinuiri“.

„Fiindcă „Amvonul“, nu-l citea nimenea Primatul a scos cu mici modificări în broşură „destăinuirile“ şi le-a împărţit în toată ţara, efectul a fost colosal. Dovadă că ziarul „Minerva“ ale cărora sentimente ortodoxe sunt mai puternice decât ale D-lui Diculescu şi Mironescu, vorbind de această broşură scrie:

„D. Const. C. Diculescu, azi la Berlin Linienstrasse 116 II, a publicat zilele acestea în tipografia „Gutenberg“ din Bucureşti o o broşură, în care vrea să arete, că conflictele ivite în biserica noastră sunt puse la cale de propaganda „papistă“.

„Judecând după cele ce se scriu prin cărţi şi prin coloanele ziarelor şi ale revistelor, părerea generală e că biserica creştinească, deci atât cea orientală, cât şi cea apuseană, are să se lupte cu cei ce nu mai cred, care sunt din ce în ce mai numeroşi şi mai puternici. Nu mai poate deci să fie în toată seriositatea vorba de o luptă între „ortodocşi“ şi „papişti“. Interesul comun e să lupte împreună pentru apărarea credinţei. In deosebi în ţara noastră nu e teren pentru asemenea luptă, căci, dacă e vorba de alegere numai oameni mai excentrici ar putea să treacă dela „ortodoxie“ la „papism“.

„Autorul broşurii îşi dă însă silinţa să convingă pe cititorii săi, că propaganda papistă profită de neajunsurile organisaţiunii noastre bisericeşti, ca să slăbească „ortodoxia“ şi să deschidă drum larg „pentru papişti“. Agenţii acestora sunt mai ales doi. Vladimir Ghica, care e romano-catolic, şi un ortodox îndârjit, Mariu Teodorian care a trecut la greco-catolici“.

„Din amănuntele, pe care se razămă d. Const. C. Diculescu nu rezultă, că există în adevăr o asemenea propagandă „papistă,“ ci că în conducerea bisericii noastre să petrec adeseori lucruri urâte şi dureroase, cari pot să înstrăineze de biserică până chiar şi pe unii din credincioşii mai evlavioşi. Dacă sunt adevărate cele cuprinse în broşură, sunt între conducătorii bisericii noastre şi oameni, cari nu-şi iau în serios darul şi foarte uşor s'ar putea presupune, că au fost ridicaţi în poziţiunile, pe care le ocupă anume pentruca să sarpe biserica“.

„Fiascul broşurei nu se poate dar tăgădui şi fiascul era fatal căci nu cu minciuni se poate scăpa de afurisenie ori a se apăra de acuzaţiile clare şi precise ale D-lui Gomoiu.“

La chestia unirii bisericilor. Urmărim cu viu interes discuţia ce s'a încins la noi la Români în jurul chestii unirii bisericilor, urmărim, zic, cu viu interes, pentrucă cu bucurie vedem, că cu armele ştiinţii începe a se lucrà pentru clarificarea şi rezolvarea unei chestii atât de importante; înţeleg articolele dlui Dr. Niculae Bălan din „Revista teologică“.

Dacă ar fi îmbraţişată chestia de teologi specialişti în ambele biserici, discuţia asupra ei ne poate fi foarte folositoare.

Principalul e, să nu ne pierdem nădejdea în posibilitatea întrupării idealului măreţ. Realizarea unirii bisericilor e posibilă! Acesta este un adevăr pe care în vremile noastre e lipsă a-l accentuà din ce în ce mai des, pentrucă, durere, nădejdea începe a slăbi în mulţi, şi încep a se ridicà şi de ici şi de colo voci împotriva unirii bisericilor, pe baza că realizarea acestei uniri ar fi imposibilă. Aşa mai în zilele trecute scrià ortodoxul *Eduard Voroniecki* în *Swiat Slowianski* (Nr. 56—57, 1909, sub titlul „O cerkwi wschodniej i ruchu katolickim na Rusi“ pag. 93—107), că unirea bisericilor este o utopie, care niciodată nu se va puteà realizà.

Regretăm aceasta declaraţiune neprecugetată, şi dacă ar fi şi între Românii în livizi, cari se cugetà ca Veroniecki („utinam falsus vates sim!“), pe aceştia îi îndrumăm la Dr. Nicolae Bălan asamenea fiu al bisericii ortodoxe, care la întrebarea, că oare posibilă e realizarea unirii bisericilor, răspunde neşovăitor (în nr. 5 1909, al „Revistei teologice)“ că: „Fără nici o îndoială ele se vor uni!“ Conştiinţa creştină neşovăitoare nu poate avea alt răspuns principiar la acea întrebare. Căci cel ce crede în Christos, în mod consecvent trebue să spereze, că să vor împlinì până într-un cuvânt toate făgăduinţele lui. Daci dacă Christos a prezis, că „va fi o turmă“, care prezicere se referește nu numai la unirea creştinilor într-o singură turmă, ci şi la întrarea tuturor popoarelor în sânul acelei biserici, atunci avem cel mai puternic motiv de a spera că aşa va fi.“

Virgil Pop.

REVISTE.

Criza politică. Criza politică prin care trece ţara ungurească acum de câţiva ani încoace, a adus de multe ori mari surprinderi. Dela căderea lui Tisza cel bătrân începând un curent nou s'a ivit pe ori-

---

pe bătrâneţele nedreptului cele de mulţi ani“....

La acest praznic de adâncă durere a unui neam întreg „Asociaţiunea pentru cultura şi literatura poporului romă“ al cărei harnic şi devotat sprijinitor a fost, încă îşi cere partea ei, şi prin rostul meu slab îţi trimite vrednic bărbat al luptei noastre prinosul ei de recunoştinţă.

Să odihneşti cu dreptii, căci drepte au fost gândurile tale.

Discursul dlui Goldiş.

In numele şi din încredinţarea comitetului naţional român tot astfel în numele deputaţilor naţionalişti români din casa ţării deci şi în numele poporului român, care politiceşte este reprezentat prin acei deputaţi mă închin înaltului tău spirit, mă închin memoriei tale în veci neperitoare, — Augustin Bunea.

Ca om ai fost plenitudinea virtuţilor omeneşti. Consângeu iubitor şi gata de jertfă drept şi iertător, darnic pentru cei lipsiţi, amic nefăţărit, integer vitae scelerisque purus, întreg şi fără de păcat.

Ca preot ai fost puternică cetate credinţei tale, servitor pios sfântului altar, slugă bună şi credincioasă Tatălui Ceresc, pildă strălucitoare fraţilor tăi în Hristos.

Ca român — vai inima îmi-se sfâşie de durere, când mă gândesc, ce a pierdut nefericitul neam al Românilor prin pierderea ta.

În clipa aceasta când mă aflu înaintea jalnicului sicriu, ce învăluie scumpul tău trup din negura vremilor trecute răsar şi se înşirue înaintea ochilor mei sufleteşti, în curată splendoare, marii tăi înaintaşi: Petru Maior, cel ce ne-a îndreptat privirea spre izvorul sfânt al originei noastre. Gheorghe Şincai cronicarul suferinţelor şi nădejdilor noastre figura strălucitoare a marelui episcop Inocenţiu Micu-Klein, Timotei Cipariu, visterie nesăcată de erudiţie şi iubire de neam.

Aceştia au adumbrit leagănul, în care te-a culcat maica ta cea dulce, aceştia au fost povăţuitorii zilelor tale de învăţătură; aceştia au fost stâlpii de lumină, cari au luminat cărările vieţii tale.

Vrednicilor înaintaşi, vrednic urmaş tu, ai pus ideal vieţii tale slujirea neamului românesc.

Cu graiul tău puternic, cu claritatea minţii tale imense, cu vastele tale cunoştinţi agonisite, cu strădania izvorâtă din nețărmurita ta iubire de neam, până la capetul vieţii tale, poporului românesc, ai servit.

Veni-vor istoriografii să lămurească vieaţa ta în amănunte, să preţuiască lucrările tale literare după cuviinţă, să-ţi ridice monumente aere perennius pentru faptele tale: noi plângem şi în plânset ne închinăm ţie pentru îmbărbătarea, ce ne-ai lăsat nouă moştenire în profeticele tale cuvinte, ce numai acuma le-ai rostit cu dulcele tău grai în cetatea atâtor chinuri şi suferinţi româneşti: „Noi vom clădi odată iarăşi templul dărâmat, vom ridica templul libertăţii noastre politice naţionale. Noi vom sfârşi cu izbândă războiul mare, ce-l purtăm pentru fiinţa noastră naţională“.

Cuvine-se hirotonirea
Cu harul ceriurilor ţie,
Drept vestitorule apostol
Al unei vremi ce va să vie.

Ca în granit vom săpà cuvintele tale de aur în inimile noastre şi nu vom obosi în luptă, până în ceasul, când cu dulce mângâiere îţi vom puteà trimite vestea la cer: profet al neamului românesc iată zidită cetatea nebiruită a nădejdilor tale.

Nu cuvinte vrem să fie mulţămita noastră, ci fapte ce se cuvin unui făptuitor ca tine. Cununa ce o punem pe sicriul tău e chezăşie făgăduinţelor noastre.

Fie vieaţa ta pildă neperitoare în veci, că sângele ce curge în vinele noastre şi limba dulce a maicelor noastre, leagă pentru etern întreg neamul românesc într-un mănunchiu nedeslegat, într-o unitate de fier, care nu o pot dărâmà puterile lumeşti decât deodată cu stângerea celui de pe urmă suflet românesc pe acest pământ.

Şi acum rămas bun învăţătorule, rămas bun scump tovarăş de luptă, rămas bun dulce amice lin fie somnul tău, binecuvântată fie memoria ta în etern, odihneşte în pace!

zontul politic maghiar, de care erà cuprinsă deocamdată numai opoziţia dietei, dar erà favorizat în taină şi de guverne şi care curent cereà cu insistinţă realizarea tuturor pretensiunilor naţionale maghiare.

Guvernele, spăriau Viena cu opoziţia şi cereau nouă şi nouă concesiuni naţionale şi Viena, slăbită de crizele de dincolo de Laita, s'a dovedit incapabilă faţă cu acest curent, care băteà acum la bazele pactului 67. Mâncând numai le-a venit pofta la alor noştri. Banfi a ajuns aproape se dicteze în Viena, Szell lucrà pe o mână cu opoziţia şi cu toate acestea,, că li-se promisese aproape tot pentru a satisface pretenziunilor maghiare, opoziţia totuş s'a folosit de această slăbiciune a Vienei, şi a împins ţara în exlex pentru alte pretenziuni, acum militare.

Cu aceasta însă deodată s'a schimbat situaţia. Viena a simţit, că slăbiciunea ei e în mare parte cauza, că ţara ajunge în exlex şi s'a hotărît se facă ordine. Incepând cu Chlopy apoi s'a resimţit în toate o mână de fier, o mână nouă a Vienei. S'a început o luptă groaznică între dietă şi domnitor. Cu forţa a fost disolvată dieta şi în lupta ce a urmat „naţiunea“ a văzut, că puterea ei e totuş în Viena.

Maioritatea 67-istă a picat la alegere, dară ei totuş s'au grupat pe baza aceasta, nu mai să rămână la putere. Coroana însă i-a constrâns la un pact, a cărui punct cardinal este asigurarea votului universal secret din partea coaliţiei, iar pretenziunile naţionale să se resoalve în dieta viitoare. Coaliţia a primit acest pact, dar gândul ei a fost totdeauna, cum ar puteà scăpà de acest obligament. Când deci dieta actuală a isprăvit toate agendele curente ale ţării şi se apropià terminul proiectului nou atunci deodată s'au ivit pretenziuni naţionale în tabăra şoviniştilor noştri. Au urmat declaraţii, crize, ameninţări, scopul însă a fost evident — au voit toţi se scape de obligamentul votului universal. Coaliţia s'a spart şi deci guvernul şi-a dat dimisia. Lucrul limpede, că primindu-i-se dimisia acestui cabinet, care s'a obligat el şi partidele coaliate de a creà legea despre votul universal, alt guvern şi altă maioritate spre acest scop Viena între partidele maghiare nu ar fi mai putut află şi astfel scăpau şoviniştii noştri de o lege, care nu le conveneà.

Viena însă a văzut întenţiunea lor şi nu i-a lăsat. S'a provocat la pactul încheiat şi nu a voit se absoalve guvernul. Guvernul, care în dietă a tot negat, că ar fi luat vre-un obligament după placul Vienei, deodată s'a văzut prezentat în faţa ţării cum este în adevăr. A căutat om — pe Tisza, pe Nichy János — ca să iea acestia guvernul şi odiul asupra lor, le-au promis tot sprijinul numai să-i scape din halul, în care sunt, dar înzădar, nu s'a angajat nime. Au cerut atunci dela Viena, să le permită cel puţin, ca să steie cu ceva înaintea ţării, Viena a refuzat. S'a provocat la pact. Aceasta e situaţia politică. Noi numai bucurà ne putem de aceasta situaţie. Şi ne-am bucurà şi mai mult, dacă am puteà inregistrà şi aceia, că se urmăreşte o nouă politică în ţara ungurească, care corăspunde adevăratelor interese ale ţării. O astfel de politică ar fi binecuvântată de toţi.

Proces politic în Viena. In 9 l. c. s'a început înaintea curţii cu juraţii din Viena un mare proces politic, intentat de către membrii coaliţiei sârbo-croate a parlamentului croat, şi în special de către deputaţii dietali *Supilo, Pribicevic* şi *Luckinic*, contra ziarului „Reischpost“ din Viena şi în contra cunoscutului istoriograf vienez Dr. Heinrich Friedjung. Acest proces va face lumină în chestiuni importante şi va desvăli — probabil — îngrozitoare murdării de urâtă tradare făptuite de oameni de samă a celui mai puternic partid

---

Discursul dlui Dr. I. Lupaş.

„Sfârşindu-se curând ani îndelungaţi a împlinit“....
Cartea înţ. lui Soloma
c. 4. v. 13.

Jalnici ascultători!

Acesta este cuvântul Scripturii, care sintetizează vrednicia unei vieţi de om mare de bărbat ales al neamului nostru, cum a fost adormitul în Domnul, canonicul Dr Augustin Bunea.

Scurtă a fost vieaţa lui, dar mare i-a fost vrednicia, îmbelşugate şi binecuvântate roadele, folositoare îndrumările, mult preţuite binefacerile, cari se revarsă asupra poporului nostru din cupriusul acestei vieţi scurte dar atât de laborioase. Aruncând o privire cât de sumară şi fugitivă asupra faptelor şi scrierilor lui, vom află cu mângăiere, că Augustin Bunea a fost un bărbat, după cuvântul Scripturii: *„puternic în faptă şi cuvânt“*, un luptător aprig cu condeiul, un sfătuitor înţelept cu cuvântul, un muncitor zelos şi darnic cu fapta.

In ultimele două decenii n-a fost în vieaţa corpsitului nostru popor din Ardeal nici un moment mai însemnat, nici o pornire nici o faptă, nici o hotărâre, la care să nu fi participat şi Dr. Augustin Bunea cu toată lumina minţii, cu întreg avântul şi cu toată căldura inimii sale.

Cuvintele lui puternice aveau pretutindenea darul de a mişca inimile, de a produce valuri de însufleţire, în păturile largi ale poporului.

Optimismul lui sănătos şi atât de rar în timpuri de îndoială, cum sunt cele trăite de noi, credinţa nestrămutată într-o izbândă definitivă a luptelor noastre naţionale şi culturale, îndrăzneala bărbătească şi convingerea puternică, din care izvoreau cuvintele sale, făceau ca acestea să fiie totdeauna ascultate cu adevărată evlavie şi să lase o adâncă întipărire în amintirea tuturora.

Ne sunt încă vii în memorie cuvintele de îmbărbătare, ce a rostit în fulminantul său discurs la adunarea naţională din Alba-Iulia, prin care a fixat, pentru cea din urmă — par-că şi-ar fi presimţit apropiatul sfârşit — ţinta vieţii sale întregi şi testamentul său cultural-politic: „Chiar cerul de-ar cădea asupra noastră să nu încetăm un singur moment a ne apără naţiunea!“

Pe toţi ne înfioară gândul, că buzele cari au rostit nu de mult aceste cuvinte, au împietrit acum în veecinică tăcere şi s'a stins cugetarea puternică şi profundă, care luminase cărările din trecut ale poporului nostru şi ar fi fost chemată să lumineze şi în viitor. Pentrucă adâncă i-a fost înţelepciunea, curate şi convingerile, nestrămutate credinţele naţionale şi fierbinte dragostea lui de neam şi de limbă.

Credem, că în momentul, când şi-a închis ochii pe veci, de un singur lucru îi va fi părut rău: că n'a avut decât o vieaţă de jertfit pentru neamul său....

Vestea morţii lui Augustin Bunea a umplut de adâncă durere şi jale sufletele Românilor din toate colţurile de ţară. Şi se adeveresc iarăşi, ca în atâtea rânduri cuvintele poetului, că azi

.... de jale povestesc
A codrilor desişuri
Şi jalea duce Murăşul
Şi duc tustrele Crişuri.

De lacrămi de jale se înalţă azi valurile Târnavei, cum se înălţară şi clocotiră odinioară de lăcrămile de sânge ale eroilor şi mucenicilor noştrii.

La dolîul general se asociază şi poporul nostru din mărginenime, din sânul căruia s'a ridicat din comuna Tilişca, de lângă Şălişte, familia Bunea, dând neamului românesc pe acest cuvântător fără zăbavă şi luptător fără şovăire.

Dar mai ales jălesc la mormântul lui acei tineri, cari şi-au petrecut anii de studii citind în chiliuţele lor studenţeşti, la lumina opaiţului, pagină de pagină şi cuvânt de cuvânt toate scrierile lui Bunea, admirându-i cunoştinţele vaste şi mintea disciplinată, culegând îndemnuri preţioase din cărţile lui, recunoscându-i talentul şi aprecindu-i munca chiar şi atunci când n-au putut să-i

maghiar... Acuza contra numitului ziar trece asupra redactorului responzabil *Heinrich Ambros*. Conținutul acuzei este următorul:

1. „Reichpost“ ziar vienez într'o serie de articoli din lunile Octomvrie și Noemvrie a anului 1908 scrie, că membrii coaliției serbo-croate și în deosebi deputații: Supilo, Pribiceviç și Lukinic, stau în stabile legături cu Belgrad, și că pentru ținuta lor politică, dușmănoasă intereselor monarhiei, ar fi plătiți cu sume considerabile de bani de către regimul sârbesc. Tot aci să face, învinuirea, că aceasta conspirație a fost sprijinită de *partidul kossuthist* și că însuș *Francisc Kossuth* sub regimul lui Fehérváry a stat în relații imediate cu bărbații de stat din Serbia, cu scopul, ca ducând la isbândă de-oparte întruparea visului unui mare regat sârbesc, totodată și Kossuth să fie asigurat de un ajutor extern în luptele contra coroanei maghiare.

2. *Dr. Heinrich Friedjung* în ziarul „Neue Freie Presse“ Nr. 16018 din 1909, sub titlul „Austro-Ungaria și Serbia“, confirmă adevăratatea celor spuse în „Reichspost“ și zice: Iară când monarhia austro-ungară a adnexat Bosnia și Herțegovina, membri coaliție erau adevărați agenți pentru provocarea unei răsvrătiri revoluționare.

Acuza o reprezintă Dr. Harpner și Dr. Stratimirovics; iar pe acuzați îi apără advocații Dr. Kienböck și Dr. Benedikt. — Friedjung prezentează un teanc de documente, extrase protocolare și copii autentice — toate fotografate de pe originale. Bietul Supilo e în mai mare strîmtoare. Baronul Chlumeczky cu fasiunea lui l-a făcut în fața tribunalului om fără pic de cinste. Intre scrisorile de argumentare alui Friedjung să află și o hartă geografică copiată din ministerul de externe a Serbiei, care stabilește hotarele noului regat sârbesc, ce va să fie!

Incurcătura iea dimensiuni tot mai extinse. Tribunalul ordonează zilnic ascultare de martori noi. In cercurile politice să așteaptă desvăliri senzaționale.

Dr. Funder martorul lui Friedjung numește aceasta asociare: trifoiul-Belgrag—Supilo—Kossuth! Oare cum se va fi simțind după toate acestea Monsieur Kossuth!

V.

Adunarea generală a reuniunii învățătorești gherlane*).

În ziua de 7 Noemvrie n. c. am alergat dimineața la *adunarea generală a reuniunii învățătorilor români gr.-cat. din jurul Gherlei*, ținută în spațioasa sală a școlii române gr.-cat. din loc, ca să mai prind viață din adunarea acestor zelatori a luminării poporului nostru: și nu m'am înșelat. M'am reîntors dintre dânșii și trebuie să constatez faptul — deși cu oarecare jaluzie — că multe lucruri necorecte, ca a face râs și haz din disertațiunile fraților etc. cum s'ar întâmpla asta în unele conferințe preoțești, despre cari cu multă amărăciune face amintire fratele Agârbiceanu într'un număr al „Unirii“ din Blaj — la ei nu să întâmplă, căci iară pe scurt cum a decurs l-a ședință la care am putut asistă.

La 8 oare se slujește sta liturgie fiind biserica plină de popor și inteligință, Magnificența Sa Ion Georgiu, canonic, președinte activ a reuniunii a ținut o predică plină de frumoase și edificătoare învățături pentru toți. La 9 oare tot prin președinte să deschide ședința în sala școlii prin alt cuvânt pe înțelesul tuturora arătând scopul reuniunii, căruia îi dorește prosperare în spiritul și sub scutul bisericii. Abia sfârșit, caldul cuvânt de deschidere prezidențial, ușa sălii se deschide și în mijlocul nostru apare o raza de soare din Blaj, al nostru a fost dar s'a dus acolo, distinsul președinte al reuniunii învățătorilor arhidiecesani, director și profesor preparandial M. On. D. Ioan F. Negruțiu. Urale generale umplu sala. Salută reuniunea noastră în numele reuniunii arhidiecezane dorind tuturora spor la muncă.

*) Întârziat din lipsa de spaț.

---

aproabe întru toate rezultatele sau tendințele.

Aceste scrieri istorice și politice vor eterniză numele lui Augustin Bunea.

Dar el nu se va liniști în odihna și taina vecinică a acestui mormânt mare, decât atunci, când pilda vieții lui va fi urmată când tradițiile culturale, al căror cultivător și cel mai mai de frunte stegar a fost dânsul, vor fi continuate cu stăruință și însuflețire când toți Românii, bătrâni și tineri, se vor pătrunde de însemnătatea marilor învățăminte istorice de a fi între ori-ce împrejurări:

„Statornici în cinstea de lege și neam,
In focul credinții statornici“.

Discursul dlui Gavril Precup.

Mult întristată adunare!

Acum e rândul tău la plâns Blajule, cuib scump și temut, nădejdea așteptărilor noastre. Voi cetățeni români, voi cetățeni de orice lege și neam înșiruiți-vă în jurul coștiugului, care învălue trupul rece a celui mai ilustru cetățean al Blajului! Desfaceți-vă inimile îndurerate — scăldați-vă ochii în lacrimi duioase, căci doar am pierdut pe cel mai distins concetățean al nostru. El bărbatul dreptății și cinstitorul legilor nu mai este. *Drul Bunea*, a cărui glas răsuna atât de puternic și convingător în consiliul nostru comunal — cerând dreptate pentru toți și urgitând o administrare cinstită — s'a dus dintre noi. Drul Bunea, preotul mare, eroul condeiului, sbicinitorul păcătoșilor; — singur el a înțeles tainele mari a întemeietorului Blajului — el a citit în sufletul nemuritorului Klein — și pricepându-l mai bine decât oricine altul și-a întruchipat idealul: să facă din Blaj mitropola românilor uniți, *Athena culturei românești*. Dovadă dispozițiunile testamentari, în cari toată agoneseăla muncii sale de leu, o lasă pentru *cel mai ideal așezământ cultural*: *pentru o bibliotecă centrală împreunată cu muzeu și pinacotecă*. Iată omul mare, ale cărui gândiri și năzuinți pururea au fost, să asigure Blajului pentru vecie splendoarea culturii din vremuri.

Unde sunteți voi meseriași români? Apropiați-vă de acest sfânt sicriu, dați-mi glas, ca să pot fi întrerpretul durerii voastre nemărginite. Doar pe voi v'a iubit cu dragoste de părinte; doar el v'a închegat rândurile. Dr. Bunea v'a binecuvântat frumosul vostru steag, conjurându-vă să-l păstrați nepătat — și legându-vă de suflet să fiți pilda muncii cinstite și a sârguinții desăvârșite.

Voi ucenicii, de meserii, *copiii nimănui*, plângeți și voi, fiindcă ați pierdut pe cel mai mare patron al vostru; ați pierdut pe întemeietorul școalei voastre. Dar unde poate fi vre-un cetățean român cu suflet curat, a cărui inimă să nu sângereză în fața acestei pierderi? Dr. Bunea era comoara sfaturilor noastre. Câți dintre noi loviți de năcazuri și dureri — nu mergeam la acest înțelept — să ne arete calea, care duce la bine!

Casa lui era pururea deschisă și primirea ce-ți făcea te îndatora pentru vecie. Dr. Bunea sufletul societății noastre, omul învățat și cult ne părăsește pentru vecie. Incercarea e grea. In momentul despărțirii par-că ni-se cutremură întreagă ființa noastră, dar să nu facem imputări provedinței divine, poate așa ne-a fost scris. Să lăsam în pace tainele atotputernicei și acum, când sufletu-i nemuritor pleacă la marile umbre ale Blajului: Klein, Șincai, Petru Maior, a căror vrednic urmaș a fost — să-l facem cetățean de onoare în inimile noastre; să-i purtăm în suflet icoana amintirii și să punem vot înaintea sicriului, că moștenirea lăsată nu o vom risipi — să zicem cu psalmistul: *„Mărturisi-mă-voi ție întru adunare multă, și întru norod mare te voi lăudà“*.

Din lăcașul nemuririi ia-ne ocrotirea umbră gigantică și depărtează dela noi valurile slăbiciunii și a păcatului, cari zilnic ne amenință, iar noi tineri și bătrâni în unanimitatea regretului vom împleti cununa neuitării în sufletele noastre, cu inscripția: *Marelui și neuitatului cetățean al Blajului Dr. A. Bunea“. — In veci amintirea ta!*

turora dragoste şi alipire, către biserică, limbă şi neam, pe cari le numeşte *idealele noastre,* cari se pot realizà prin muncă şi, constatat fiind deja numărul frumos al membrilor reuniunii, aduce o laudă binemeritată preşedintelui canonic Ioan Georgiu şi membrilor reuniunii. Preşedintele în numele reuniunii noastre îl resalută şi-i mulţămeşte.

Acest moment îl amintesc aci pentrucă văd norocul — unind fraţii, Blajul dând mâna cu Gherla.... Aceasta îmi umple inima de veselie. Intre alte momente de însămnătate mai amintesc discursul magistral al fratelui Dr. Tripon, esmiterea mai multor comisiuni a) pentru censurarea raportului secretarial şi propuneri b) pentru revizuirea raţiunilor şi statorirea bugetului pentru viitor c) pentru colectarea taxelor şi ofertelor şi înscrierea de membrii noi d) pentru critica operatelor ş. a. Mi-a atras apoi deosebită atenţiune raportul dlui secretar al reuniunii Alexandru Pop preste activitatea singuraticilor tracte a reuniunii. S'a putut observa şi aci spor şi dacă s'au înfierat câteva tracte ca negligente, aşa cred, că aceasta a obvenit din ceva greşală. D. e. tractul Becleanului, încă a fost arătat în raport, că nu ar fi ţinut nici o şedinţă. Să poate însă dovedì cu domnul inspector regesc din Bistriţa, Mircea, că învăţătorii din tractul Becleanului în anul preste cel ce s'a făcut raportul şi-au ţinut conferinţa în Mithiul român.

Reuniunea dispune de o bibliotecă frumoasă şi de un capital de 4217 cor. 68 fil.

In conferinţele singuratecilor tracte domnii învăţătorii au lucrat disertaţiuni pe întrecute. Pentru atari lucrări au fost patru şi premiaţi: Alexandru Baniaş, Leon Moldovan, Constantin Man din Strâmbu, a cărui disertaţie s'a cetit şi în adunarea generală şi Aurel Bugnar.

A doua şi a treia şedinţă să ocupă rapoartele comisiunilor alese pentru lucrările primei şedinţe la cari n'am putut asistà. La petrecerea fraţilor învăţători domnul învăţător local Dariu Pop a avut un program bogat. Atâta am văzut, că la îndemnul domniei sale, junimea din Beclean şi-a făcut vesminte naţionale. O idee foarte salutară pentru Beclean, unde toate începuse a se corcì. Mulţi bărbaţi de inimă din din cei prezenţi la şedinţa primă au zis, că Becleanul nu-i care a fost, a înaintat. La aceasta a contribuit mult pe lângă Rds. Puşcariu, protopop local doi bărbaţi de valoare: Dr. Chitul, tata morboşilor şi Dr. Octavian Pavelea advocat, povaţuitor gratuit al bisericilor româneşti fără deosebire de confesiune. Şcoala nouă din Beclean şi „*Minerva*" în mare parte sunt efectul muncii lor. Că le zace la inimă binele mult încercatului nostru popor au dovedit şi prin aceea, că au participat şi la şedinţele reuniunii alăturea cu Făgărăşianul demnul protopop al tractului Becleanului, Stoica, perceptor şi câţiva preoţi din vecini. Din partea politică am avut în mijlocul nostru pe dl pretore Rácz, din Beclean, un om drept ca judecător şi cu inima bună faţă de biserica noastră. Dar trebuie să constatez, că Magnificul preşedinte al reuniunii noastre, care din propria diligenţă s'a ridicat până la Vicar general episcopesc prin hărnicia sa a electrizat oştirea sa ridicând-o la un nivel, care ne face onoare.

Onoare şi dragoste conducătorului!

Onoare şi dragoste mândrei noastre reuniuni din jurul Gherlei!

Onoare şi dragoste Blajului, carele m-a salutat prin un oaspe atât de distins!!

Preotul **Ioan H. Boteanu.**

†

Gerasim Domide.

Joi la amiazi ne-a sosit din Bistriţa dureroasa ştire, că încă un fruntaş al neamului nostru, s'a mutat din şirul muncitorilor în numele crucei, închiindu-şi rodnica activitate în vrâsta bărbăţiei, atunci când i-se deschide un nou câmp de lucru. Protopopul Bistriţei, neuitatul Gerasim Domide, numit de curund vicariu al Năsăudului, moare şi el, ca şi prietinul său canonicul Bunea, la vrâsta de 54 ani, doborît de o îndelungată boală. Atunci când celea mai mari nădejdi se legau de viitoarea activitate, ce va desvolta-o ca vicariu al Năsăudului în acestea vremuri, când averea grăniţerilor, câştigată cu preţios sânge şi nestrămutată credinţă către împăratul se risipeşte el falnicul grăniţer, bărbatul foarte simpatic şi inteligent, distinsul şi dulcele orator, închide ochii pentru eternitate.

Născut la 1856 Domide, dupa absolvirea studiilor gimnaziale, se aplică pe cariera preoţească, fiind numit preot la Rodna-veche şi apoi protopop la Bistriţa şi acum în ultimele zile vicariu al Năsăudului.

Bărbat inteligent rămas curând văduv, iea parte activă la mişcările culturale şi politice, face parte din comitetul naţional şi în procesul memorandului e osândit la 2½ închisoare. Graţiat aproape de sfârşitul osândei aduce ca suvenire din temniţă o crâncenă boală de stomac, cara îl repune, In Blaj unde Domide era foarte bine cunoscut moartea sa lasă profunde regrete. In special noi, cari am avut cele mai vii simpatii către repausatul, preţuind frumoasele însuşiri, cu care erà impodobit, rugăm Ceriul să-i facă parte de cununa nevestezită, ce să dă celor ce păzesc legea Domnului. Iar îndurerăţilor săi fii, mângâiere.

Odihneascà în pace!

Noutăţi.

Din Arhidieceză. Canonicul *Dr. Victor Szmigelscki,* a fost numit rector al Seminarului teologic, preşedinte al comisiunii pentru revederea cărţilor bisericeşti şi fisc arhidiecezan. Canonicul — *Ales. Uildcanu,* a fost numit inspector şcolastic arhidiecezan şi preşedinte al senatului şcolar arhidiecezan. — Canonicul *Dr. Izidor Marcu,* a fost numit preşedintele tribunalului matrimonial de a II instanţă pentru Arhidieceză. — Profesorul *Dr. Ioan Sâmpălean* defensor la acelaş tribunal, iar profesorii *Dr. Vasiliu Suciu, Alex. Ciura şi Dr. Victor Macaveiu,* membri în comisia pentru revederea cărţilor bisericeşti.

Ştiri personale. *Titu Maiorescu* profesor universitar la Bucureşti ajungând limita de vrâstă, s'a retras în pensiune. Atât la Bucureşti, cât şi la Iaşi, i-sau făcut eminentului profesor grandioase manifestaţiuni de simpatie şi admiraţiune, esprimându-se din partea tuturor regrete pentru retragerea-i dela catedra universitară.

— *Petru Suciu,* profesor suplinitor la gimnaziul nostru, a depus cu bun succes la universitatea din Cluj, censura de profesor din Istorie şi geografiie. — Felicitări!

Congregaţia comitatului Alba inf. e convocată în şedinţă extraordinară pe ziua de 21 c. Comittatul nostru e lipsit de şef, abdicând Baronul Kemény Árpád din această vrednicie.

Ziaristic. „*Ţara noastră*" şi-a sistat apariţia pe timp nedeterminat, poetul Goga depărtându-se din Sibiiu pe mai mult timp.

Osândit politic. Dl adv. Francisc H. Longin din Deva, a fost osândit de curtea cu juraţi din Oşorheiu la 1 an temniţă şi 1000 cor. amendă. Dl Hossu n'a voit să se apere. — Domnul *Augustin Folea,* cleric abs. a fost osândit de curtea cu juraţi din Vaşarheiu, la 2 luni închisoare şi 100 cor. pentru dare de seamă publicată în „Gazeta" despre o adunare poporală ţinută la Sâncel

Oficiul postal nou. Direcţiunea postală din Cluj ne avizează, că cu ziua de 11 crt. s'a deschis oficiu postal şi telefonic în comuna Mihalţ (Mihálcfalva).

„Vatra luminoasă". Cetitorii nostri cunosc deja această minunată instituţiune umanitară, fondată de Majestatea Sa Regina Elisaveta a României, spre a adăpostì în ea pe nefericiţii lipsiţi de lumină şi spre ai deprinde cu lucruri potrivite lor. Instituţia aceasta, aranjată modern a trecut în administraţia statului. Cu acest prilej Maj. Sa Regele Carol i-a făcut o donaţiune de 500 mii Lei.

„Viforul". Acesta e titlul calei de a doua drame scrise de marele prozator Barbu Ştefanescu dela Vrancea Premierea acestei pieze teatrale, jucate sările trecute la Bucureşti a avut un succes strălucit Remarcabilă prin adâncimea sentimentelor şi nota sincere de patriotizm, scrisă în o adorabilă limbă românească. „Viforul" se ridică în locul cel mai de frunte între piesele teatrale româneşti.

Conferenţele meseriaşilor. Seria conferenţelor inaugurate în 21 Nov. s'a continuat Duminecă în 28 Noemvrie şi în 12 Decem. La conferinţa din 28 Noemvrie a vorbit părintele spiritual Ştefan Roşian, făcând apoteoza muncii. Publicul a fost număros. Dl. Roşian ca şi cu alte ocaziuni a vorbit bine fiind ascultat cu drag şi răsplătit cu aplauze îndelungate. Domnii comercianţi Handrea şi Ianza au surprins plăcut publicul cântând în vioară mai multe pieze în duet. Au declamat sodalul tipograf Roşu şi compactorul Păcurar.

Conferinţa de Duminecă a fost una din celea mai cercetate. După o scurtă parentare a fericitului canonic Dr. Bunea făcută de prezidentul Societăţii; a urmat conferinţa Dlui Dr. Voicu Niţescu cu titlul: *Meseriaşul şi societatea.* Dicţiunea românească şi hotărîtă, cu care şi'a îmbrăcat ideile dl conferenţiar — îndrumările cuminţi adresate meseriaşilor: să nu fie luxoşi, să îmbrăţoşeze munca cu dragoste — chestia socializmului — toate — toate au fost în favorul conferenţiarului, care aproape un ceas ni-a ţinut atenţiunea legată. La sfârşit a fost viu aclamat şi felicitat, dorind cu toţii să-l mai auzim. A declamat bine dşoara Puia, sodalul Ienăşel; foarte drăguţi au fost fetiţa Işan şi băiatul Răhăian cu declamările lor. — Proxima conferenţă va fi în 19 Decemvrie.

Apel! „Reuniunea sodalilor români din Cluj“ — în adunarea generală dela 28 Mart. 1909 a hotărât ca, „Fondul de 20 fileri“ cu care comitetul a surprins-o şi a cărui menire este ajutorarea în caz de mizerie şi de lipsuri mari a văduvelor şi orfanilor de meseriaşi foşti membrii ai acestei reuniuni să se numească *„Fondul de 20 fileri — Dr. Gregoriu Silaşi.“* — Credem, că tuturor acelor intelectuali cari înţeleg însemnătatea tovărăşiilor de feliul reuniunei noastre, cari doresc înaintarea şi buna organisare a clasei noastre mijlocii, şi sunt pătrunşi de însemnătatea şi lipsa ei de întărire, precum, şi tuturor acelor intelectuali ai nostri, cari simţesc în sufletele lor datorinţa de a contribui la scoaterea din negura uitării, a unui bărbat de inimă fruntaş al neamului nostru şi mare dascăl al scrisului românesc *Dr. Gregoriu Silaşi* fost profesor de limba şi literatura română la universitatea din Cluj — le dăm un plăcut prilej de a contribui deodată spre două scopuri nobile. Apelăm la toate inimile generoase, ca să binevoiască a contribui cât de puţin în folosul *„Fondului de 20 fileri — Dr, Gregoriu Silaşi“* ajutând prin aceasta deoparte reuniunea alcătuită din clasa noastră mijlocie — atât de nesocotită până acum şi în aceeaş vreme la cuvenita şi datorita reînviere a pomenirii unui fruntaş bărbat al neamului nostru Dr. Gregoriu Silaşi, care să fie o pildă călăuzitoare de dragoste de neam şi de interesare vie pentru toate cauzele mari. Generoasele contribuiri şi oferte făcute spre acest scop ne rugăm să so trimită la adresa cassarului nostru: *Mihail Radu — Kolozsvár — Jokai ut Nr.* 2 Pentru comitetul „Reuniunei sodal. rom. în Cluj.“ Cluj la 31 Oct. 1909. *Eugen Pop Păcurariu* president, *A. Pora* secretar.

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitő Könyvecske — Indice pentru şcolile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarială din Blaj.

Necrolog. La 7 Nov. n. a fost înmormântat la Coşteiul mare protopopul † *Demetriu Grecu,* în linişte, fără să se facă amintire prin foi de trecerea lui din această viaţă. Cu toate acestea adurmitul în Domnul vrednicia mai multă atenţiune, pentrucă în toată viaţa sa pastorală a desvoltat o mare activitate pentru promovarea binelui public şi pentru înflorirea parohiei sale aparţinătoare diecezei de Lugoj. Averea sa de aproape 10 mii de cor. adunată cu mare cruţare a lăsat-o prin testament fondului pentru ridicarea unui convict tioerilor români gr.-cat. cari studiază la Lugoj.

Odihnească în pace!

Mulţămită publică.

Din prilejul trecerii la vecinicie atât de neaşteptate şi zguduitoare a neuitatului nostru *Dr. Augustin Bunea*, fost canonic metropolitan, membru al Academiei Române, cununa capetelor noastre, care necunoscând cruţarea de sine, a jertfit totul pe altarul bisericii şi neamului său, s'a manifestat în cele mai largi cercuri, începând dela cele mai înalte corporaţiuni, o jale atât de măreaţă şi deamnă, o atât de înălţătoare „solidarizare în lacrimi şi durere“, şi nouă în deosebi ni s'au dat atâtea dovezi de sinceră condolenţă, cât ne este peste putinţă să exprimăm în particular mulţămita noastră fierbinte tuturor celor-ce şi-au adus aminte de noi în jalea noastră nemărginită.

Ne vedem deci constrânşi a ne folosi de calea publicităţii pentru a exprima adânca noastră mulţămită şi recunoştinţă: înaltelor Corpuri legiuitoare române din regatul fraţilor nostri, Academiei Române, reprezentanţilor clubului deputaţilor naţionalişti din dieta ţării noastre, presei române de pretutindenea, diferitelor instituţiuni, societăţi şi institute de învăţământ, Excelenţei Sale I. P. S. Domn Metropolit Dr. Victor Mihályi de Apşa, Venerabilului capitlu metropolitan şi în deosebi ilustrului său prepozit Ioan M. Moldovan distinşilor oratori şi slujitori la serviciu funebru, prietinilor şi cunoscuţilor, pentru participarea lor în ori-ce chip la jalea noastră, care s'a dovedit de jalea neamului românesc de pretutindenea — singura noastră mângâiere.

Sibiiu, în Decemvrie 1909.

Jalnica familie.

Nr. 8841—1909. (65) 2—2
conzist.

Anunţ de esarândare.

Bunul comasat din comuna Cenade aparţinător fondului Bazilitan, administrat de Veneratul Conzistor Metropolitan din Blaj, se va da în arândă pe calea licitaţiunii publice pe 6 ani succesivi dela 1 Januarie 1911 până la 31 Decemvrie 1916.

Licitaţia publică să va ţinea în Blaj, la 31 Decemvrie st. n. lă 10 oare a. m. în cancelaria advocaţială din curtea metropolitană. Preţul de esclamare va fi 10400 cor. sub care preţ de arândă bunul nu să va esarânda.

Condiţiunile de esarândare se pot vedeà în cancelaria subscrisului şi la administraţia centrală capitulară.

Cei ce doresc a luà parte la licitaţie sunt datori a depune un vadiu de 1040 în bani gata ori în hârtii de valoare notate la bursa din Budapesta.

Ofertele prezentate în scris până la acel termin se vor luà numai atunci în considerare, dacă se vor face pe lângă acludarea vadiului amintit şi pe lângă declaraţiunea, că oferentele cunoaşte condiţiunile de esarândare.

Blaj, la 9 Dec. 1909.

Dr. Iuliu Maniu,
advocat arhidiecezan.

Morbul englez

va nimici sănătatea copilului Dtale dacă nu te vei îngriji din buna vreme de băiat.

La cumpărarea Emulziei, luaţi sama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

Emulziunea-SCOTT

e medicina cea mai bună contra morbului englez, întăreşte oasele şi îngraşă. Afară de aceea copii cari sufer iau Emulsiunea de SCOTT cu o deosebită plăcere, pentrucă e plăcută la gust. Copilul mistue cu uşurinţă şi o bea chiar şi atunci când nu-i place laptele.

(60) 6—36

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Preţul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

Sirolin

produce poftă de mâncare îngraşă, opreşte tusa, regulează secreţiunea, şi opreşte asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici şi profesori contra
oftice, guturaiului, tusei măgăreşti, scrofulei şi influenţei

Fiindcă sunt imitaţiuni fără preţ se ceri totdeauna pachetare originală de „Roche“.

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveţia).

„Roche“

La ordin medical îl primeşti din ori ce farmacie
Preţul unei sticle 4. — cor.
(4) 34—35

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 15

Cât pentru observarea protestanţilor, că mărirea lui Dumnezeu n-ar aveà lipsă de faptele bune ale oamenilor, căci şi aşa nu poate dobândi nimic prin faptele acestea bune, — da: mărirea lui Dumnezeu, ca atare, întru sine nu se măreşte, căci Dumnezeu, precum e prea bun, prea drept şcl. aşa e şi preamărit şi fără conlucrarea omului; — se măreşte mărirea *externă* (ad-extra — în faţa lumii) şi aceasta ridică fapta bună a omului *la merit* în faţa lui Dumnezeu (Cathrein o. c. p. 187 uu.)

Să vedem acum, în ordine, mai înainte: ce a făcut protestantismul cu ierarhia bisericească?

Pentruca opera lor să câştige cât mai mult în originalitate, au întors ierarhia, întemeiată de Hristos şi păstrată de biserica dreptcredincioasă: *chiar pe dos.*

D. N. Isus Hristos a zis: Datu-mi-s'a mie toată puterea în cer şi pe pământ (Mat. XXVIII. 18); precum m-a trimis pe mine Tatăl, aşa Vă trimit şi eu pe voi (Ioan XX. 21); va să zică: a dat de-adreptul apostolilor toată puterea şi prin ei bisericii — deci nu norodului.

Protestanţii ce-au făcut? Au recurs la popularitatea laicilor, setoşi după averile bisericii; au predat-o la aparinţă poporului, — în realitate: domnitorilor. De aci vorba: cujus regio — ejus religio.

Au şters cu un gest disperat ierarhia, care veacuri de-a rândul a evaluat tot mai splendid şi se cristalizase pe deplin chiar pe vremea lor în conciliul Tridentin.

Cei ce au ideie despre istoria dreptului canonic ştiu bine, cu câtă osârdie a păstrat biserica în totdeauna directiva dată de Hristos, adecă ierarhială unitară şi descendentă: coborîtoare dela Dumnezeu prin scaunul apostolic.

Până cam prin veacul al cincilea puterea legislativă ştim, că a fost în mâna singuraticilor mai mari ai bisericilor — se înţelege sub priveghierea şi vaza patriarhului roman, la care cereau deslegare pentru toate îndoielile, cum a fost şi îndoiala despre terminul sărbătoarei Paştilor şcl.

Când apoi se sporise numărul credincioşilor mai tare şi se lărgi deci şi ierarhia, puterea centrală legislativă se restrînge la mitropoliţi, apoi la patriarhi, al căror cap jurisdicţional a fost în tot timpul patriarhul dela Roma.

Caracterul deosebit răsăritean şi apusean n-are de a face cu dreptul unitar al bisericii universale, deoarece aste ambele sunt accidente şi relaţiuni temporale şi locale fără să altereze fiinţa unităţii dreptului numit. Polăitura esenţială de pe urmă o dădù dreptului: Săborul tridentin.

Pe acesta se basează până azi întregul drept al bisericii apusene şi răsăritene catolice. Aşa dispuse pronia dumnezeească, ca chiar pe vremea, când biserica erà mai greu cercată, când exagerările renaissance-ului şi pe urma acestuia năpastele viforoase pornite din Luther ameninţau cu pierdere întreaga biserică, — când întreaga lume se aşteptà cu groază la un eveniment înfiorător: la îngroparea pentru totdeauna a bisericii romane — atunci să se adeverească mai bătător la ochi graiurile Mântuitorului: „Nu vă voi lăsà orfani“ (Ioan XVI. 18); „Iatà eu cu voi sunt în toate zilele până la capătul lumii“ (Mat. XXVIII. 20)

In nouă ani de zile, din 1536, dela bulla lui Pavel III. până la 1545 abia reuşi să se întrunească Săborul universal la Trident, după-ce — împiedecat de răutatea intriganţilor — nu se putù întruni nici în Mantua, nici în Vicenza. In acesta se restabili legătura ierarhică a bisericii şi s'a reînviorat întreaga vieaţă bisericească, după cum vom vedeà mai la vale.

Luther, când s'a rupt de scaunul Apostolic nu numai, că a îngropat întreaga ierarhie, ci a subminat însuş creştinismul; pentru aceea s'a şi întrupat săborul dela Trident aşa de îngrabă.

Caci ce erà biserica reformată, recte: răsturnată alui Luther: nimic mai mult, decât o grămadă de oameni lăsaţi în voia vremii, cari de toate erau numai creştini adevăraţi nu; o turmă achetală, leit o social-democraţie furibundă cu nume creştinesc şi cu puţine rămăşiţe de forme bisericeşti, în care despre autoritate şi despre ierarhie nu mai puteà fi nici vorbă. (P. H. Denifle O. P. Luther u. Luther Meinz II. p. 184).

Luther când a lăpădat autoritatea din biserică, a decretat totodată inconştiu şi nimicirea protestantismului; şi nimicirea aceasta urmà sigur, dacă împrumutà deloc în celalat moment principiul ierarhic — deşi ciuntit — al catolicismului. Acesta l-a susţinut până azi; aceasta proptà internă a protestanţilor; iar cea din afară a fost, că: s'au aruncat în braţele de fier ale statelor, cari — se înţelege — bucuros i-au apărat în potriva Romei şi a principiilor catolice autonome.

Că între împrejurările de azi însă, când statele tind tot mai mult la emanciparea de orice religiune — ce va fi şi cât va mai tângi protestantismul, e îndoelnic. Readaptatul principiu catolic şi armele tâlharilor bisericii i-au susţinut patru veacuri massa desolată, dar că asigura-i-vor şi un viitor, e foarte problematic.

Azi când şi pe terenul social toţi grăbesc spre a se uni; când singuraticii nu mai simţesc destulă garanţă în sine numai, pentru viitor, ci se nisuiesc a se asocià între sine — atunci ce mai speră protestantismul în virtutea principiului său de *neunire* şi *nesupunere?* Când a mai omorit cândva pe cineva Scaunul Romei, de fug de el cu atâta groază?

De altcum ce înseamnă d. p. azi, societăţile *pe acţii* neasămănat de multe? E un semn al vremilor noastre — un grav accent de îndrumare. — Înseamnă o dreaptă îngrijorare, înseamnă mai greu ca oricând nesiguranţa forţelor mici în faţa puhoiurilor mari din lume. Şi deci, dacă puterile mici — chiar şi bine organisate — nu pot îndestul resistà ruginei vremilor, cum va puteà sustà, şi încă cu prestigiu, o massă — fie chiar mărişoară — fără concentrarea puterilor, care să culmineze în auctoritatea centrală dispunătoare?

Întreaga lege a firii dă vie pildă, cum trebue şi poate să existe ceva. Pământul îşi are cursul său în jurul soarelui, plantele celelalte asemenea; în împărăţii pe tot locul se afirmă ca unic bun: organismul concentric basat pe auctoritatea raţionabilă, fie în formă democratică, fie republicană, fie monarhică.

Logica firii nu cunoaşte milă. Protestantismul dacă va voi să subsiste, va fi silit să se reîntoarcă pe deplin în biserica romană ori să readapteze întregul mod de vieţuire ai acesteia, — ceeace asemenea ar fi egal cu convertirea lor. — Faptul, că deja până acuma au împrumutat cele mai multe instituţii în esenţă dela biserica numită ne îndreptăţeşte să credem, că nu greşim în părerea noastră.

Poporul „reformat“ trăeşte azi în mare parte după principii catolice.

Cine se mai gândeşte azi între protestanţii mai cu judecată să cetească şi explice Scriptura după placul său?

Ei au lăpădat ierarhia; — de ce-şi aleg dar superintendenţi, zi: Episcopi dela 1884 încoace — când acelaş oficiu l'ar puteà împlini oricare alt oficial civil; cel puţin învăţătura lor despre preoţia universală admite şi justifică pe deplin aceasta! Căci Luther când a şters rostul specific al preoţimei adevărate — ce alta a făcut, decât că a îngropat „clerul“ ca atare. Mai de-aproape precisând: a şters „mijlocul“ adecă legătura dintre Dumnezeu şi om, ori mai mai bine: a rupt pe om de Dumnezeu, ca astfel Dumnezeu să se depărteze de om în sferele sale „neapropiate“, iar omul să se cufunde în colbul pământului uitându-şi de demnitatea pentru care e creat.

Opera lui Luther — zice un bun cunoscător al lui — se îndreptează tot mai tare de creştinism, căci îi lipseşte puterea vecinic refăcătoare, care trăesc numai în trunchiul sprijinit în rădăcini dumnezeeşti. Acest trunchiu e biserica romană, care şi dela Luther încoaci a adus nenumărate roade minunate.

Protestantismul — zise acelaş mai departe — e operă deşartă omenească, iar elementele creştineşti positive (d. p. botezul şcl.) ce şi le-a mai păstrat, sunt numai nişte râze ciuruite, cari şi-le-a tăiat Luther din haina necusută a dogmei creştineşti catolice şi le-a pus în catehismul său. Credinţa lui din care a răsărit „raţionalismul“ deplorabil e o credinţă absolut fără logică şi nemotivată (P. Heinrich Denifle O. P. Luther in rationalistischer u. kristlicher Beleuchtung Meinz 1904 p 33 u.)

Dar *mai* de-aproape vom înţelege acestea, dacă considerăm, câtă nesocotinţă învoalvă în sine ştergerea slujbei dumnezăeşti din partea protestanţilor.

Nu-i vorbă: a fost logic, ca ştergând preoţia proprie, să şteargă şi liturgia.

Luther tractând despre slujbă nu admite „presenţa“, decât în momentul cumineclrii. Şi aceasta mică fărâmă de presenţă o ar fi negat, de nu-l neliniştеau cuvintele clare ale Scripturei: „Acesta este corpul meu“; —

însuşi mărturiseşte, că „cel ce-i va puteà întinde un bun mijloc pentru negarea presenţei reale, i-ar face mare bucurie, — deoarece nimic n-ar fi mai apt pentru planul său de-a negà papatul“ (Bougaud-Sztentannai A ker. és korunk IV. p. 440—1).

În noaptea de pe urmă (17 Febr. 1546) Luther ţi-şi scrie pe masă: „Papă, în vieaţă ţi-am fost pestilenţă, — mort ţi-ţi voi aduce moartea“. — Iată strigătul unui desperat, despre care uşor putem crede şi presupune că *cel mai mic motiv* ar fi fost în stare să înduplece, ca să şteargă slujba.

Ce n'a aflat însă Luther a aflat Calvin. Acesta nu şi-a făcut prea mulţi scrupuli, ci simplaminte a degradat Eucharistia la simbol; gătând astfel fără întăritare prea mare cu ce nu s-a putut birui tovarăşul său: „Slujba idololatrie“ — „papa un nemernic“.

Întradevăr nu se poate înţelege întreaga psihologie a protestantismului şi mai vârtos nu: logica lui.

Protestanţii aceştia au apelat la firea omenească — căci aci a întrat raţionalizmul în biserică — şi au cunoscut, ori cel puţin trebuiau să cunoască aplicările sufletului omenesc. Au ştiut prea bine cât e de neîndestulit sufletul acesta şi totuşi l'au lipsit de mediul ce unic îi poate da conţinut şi îndestulire: de prinosul omului în faţa lui Dumnezeu. Aceasta a fost o smintă elementară, pe care nici când, nici chiar urmaşii protestanţilor nu pot să-o ierte.

Noi din parte-ne bine ştim, cât e de fragil şi neputincios în aplicările şi înclinările sale sufletul omenesc; ştim, că îi trebue multe, dar multe mijloace şi cărări spre a ajunge la Dumnezeu: e deci rece, rea, ba condamnabilă religiunea, care lipseşte pe om de acestea. Şi protestantismul chiar astă a făcut-o când a şters jertfa jertfelor şi a ciuntit sacramentele.

Aevea, cu cât primeşte cineva mai mult şi mai deaproape manopera pseudo-reformaţilor, cu atât se convinge mai mult, căci nu voinţa dumnezeiască a lucrat, dar nici vre-un normal geniu omenesc, cu atât mai puţin logică de cinste, ci numai pasiuni josnice, cari numai deosebesc binele de rău.

Nu strică, de îi venià lui Luther gândul ce i-a venit pe patul de moarte, *mai iute* în minte: „Mă tem“ — zise „că una alta, ce cugetasem de lucru dumnezeesc, n-a fost, decât vre-o păcătoşenie frumos reoglindată de diavolul“ (V. Hettinger Apologie de Christentum II_2 p. 439.)

Căci ce şi înseamnă: a şterge slujba dumnezeească de pe pământ? — de fel mai puţin, decât a smulge sufletul din om spre a lăsà trupul mort; a stinge toate luminile lumii spre a-o învălură cu negură; înseamnă a şterge din istoria lumii paginele, cari vorbesc despre zilele Ierusalimului, despre tainele din dealul Olivelor şi despre faptul jertfei necuprinse de pe sumbra Golgotă: iar aceasta e o imposibilitate.

Tragedia calvariei din porunca Mântuitorului se repeţeşte în mod nesângeros *şi azi,* şi se va tot repeţi nesfârşit până la capătul lumii. — „Aceşta este corpul meu ... acesta este sângele meu ... aceasta să o faceţi întru pomenirea mea!“. (Luca XXII. 19,) a zis Mântuitorul la cina de pe urmă când a întemeiat Sf. Euharistie şi cu ea ordul preoţesc. In contra poruncii acesteia dumnezeeşti zădarnic se războeşte toată dialectica protestantă. — Chiar şi la cazul dacă în hiperzelul lor de contra bandă nu vedeau îndestul nuansa imperativă a cuvintelor Mântuitorului, trebuiau să vadă, precum de fapt şi văzuseră: praxa bisericii, de care s'au înstrăinat; trebuiau să vadă resultatele, la cari a ajuns biserica adevărată, cu ierarhia sa, cu tainele, *cu slujba* sa dumnezeească şcl.

Intreaga tradiţiune e un splendid argument (V. liturgiile: lui Iacob, Maru, Taddeu şcl.) pe lângă fiinţa şi valoarea faptică a slujbei dela începutul creştinismului; între sfinţii părinţi cu deosebire sf Hrisostom şi Ciprian vorbesc într'atât de clar despre jertfa liturgică, încât însuş Luther *nu* îndrăzneşte să nege dovada acestora (V. Egger: Enchiridion Dogm. Spec. ed. VI. p. 795.)

Din potrivă — ce-a produs protestantismul în decursul celor patru veacuri? — Desfrâu pe întreaga linie. Erasm i-a dat caracterizarea cuvenită, când a observat, că întreaga pseudo-reformaţiune nu-i decât: „O comedie, care se sfârşeşte tot mereu cu căsătorii“ (s'a gândit sigur la Luther şi la Zwingli şcl.).

Calvin încă recunoaşte aceasta, întru cât atinge pe „călugări“ (!) Calvin de altcum recunoaşte şi autoritatea celor patru săboare universale, deci recunoaşte biserica romană până la 451; ba numeşte vremea aceasta chiar: „epoca de aur a creştinismului.“ — Aci şi-a dat însă arama pe faţă.

Cum deci de nu recunosc şi admit şi dânşii ca „reformatori“ (!) principiile fundamentale ale creştinismului, pe cari se basează săboarele recunoscute de Calvin? Cum se vor puteà astfel, de pe piedestalul lor de păreri profesate, împăcà cu învăţăturile sf. Ioan Gură-de-aur, Sf. Ambrosiu, sf. Augustin, sf. Atanasiu, sf. Ciprian Nazianzen, sf. Ieronim, Ireneu şcl. toţi creştini aureolaţi la timpul său din creştet până în tălpi?! Doar aceştia toţi ştiu de jertfa altarelor, toţi recunosc ierarhia bisericească şcl.

Patrologia, preste tot, dă de gol întreg protestantismul. Şi aci amuţesc „reformatorii“ cu pledoaria. Eruditul protestant Casaubon observă, că: „sfinţii Părinţi sunt toţi pe partea catolicilor,“ — iar un altul: Obrecht mărturiseşte, că adose ar fi voit „să-i *isbească* de pământ, într'atâta sunt de *plini de papism*“ ... brrr! Bizar din cale afară!

Faţă de acestea zice Fenelon — provocându-se intenţionat mai ales la vremea de după „reformaţiune:“ biserica aceea, care poate produce un Francisc de Xaver, un Carol Borromeu, un S. Francisc de Salez un Vincenţiu de Paula şcl. (toţi după vremea lui Luther) — e încă plină de spiritul primelor veacuri. Indiferentismul religios şi puţină pietate faţă de cele sfinte, ale protestanţilor — le-a caracterizat foarte nimerit, regele prusian: Frideric II. când după o slujbă solemnă în Breslau zise Cardinalului Sinzendorf: Calvinii tratează cu Dumnezeu, ca cu supusul lor; lutheranii ca cu semenul lor; catolicii ca şi cu Dumnezeul lor (V. Hoványi: Felsobb. kath elemei I. p. 33).

Ştergerea ierarhiei şi a preoţiei adevărate a tras după sine şi ştergerea: tainei penitinţei, în specie ştergerea spovedaniei tainice. — Luther observase de cu vreme câtă nestimată putere morală zace în taina aceasta, şi, că creştinismul din scaunele penitenţiare îşi scoate mereu puterile de reîntinerire vecinică, — căci în adunarea dela Augsburg în 1530 de sub presidiul său, articolul XI, al decretelor zice, că în mărturisire trebuie susţinută: deslegarea privată, că: deslegarea privată e sacrament adevărat în înţelesul strict al cuvântului şcl., că puterea cheilor iartă păcatele nu numai în faţa bisericii, ci şi în faţa lui Dumnezeu. Încă şi cu 7 ani în urmă, în adunarea dela Smalkald (1537) asemenea accentuiază Luther că nici când nu-i iertat să se şteargă în biserică mărturisirea şi deslegarea, a căror lipsă într'atât e de simţită pentru gingaşele conştiinţe tremurătoare şi pentru tinerimea înflăcărată şi înclinată spre pasiuni (Bougaud E.-Dobos: A kerv. és korunk V. p. 107).

Într-o scrisoare a sa în contra papei. (De capt. Bolyl. II fol. 292) accentuează în special despre mărturisire, ca aceea să fie secretă.

In acelaş tenor vorbeşte şi Melanchton care pretinde expres: mărturisirea, părerea de rău şi deslegarea.

Calvin încă admite mărturisirea, — nu admite însă pe cea secretă, admite anume numai mărturisirea *publică*, cum erà în prima erà creştină, căci după părerea lui: mărturisirea secretă fu ştearsă de către înaintaşul Sf. Ioan Chrisostom: Nectariul, patriarhul Constantinopolului la capătul veacului al IV. — Susţine apoi, că mărturisirea secretă s-ar fi introdus mai târziu.

De fapt însă istoria întâmplării acesteia nu stă precum afirmă Calvin. — Cea şters patriarhul Nectariu? — El a şters numai: penitinţa şi mărturisirea publică (V. Prohaszka A keresztény bünbánat és bünbocsánat ed. III. Strigon 1908, pag. 171—2), care în biserica apuseană a mai dăinuit până prin veacul la optulea. — Pricina ştergerii mărturisirei publice a fost adecă, că o femeie a mărturisit în spovadă publică, că ar fi păcătuit cu unul dintre diaconii bisericii Constantinopolitane. Se înţelege, că crima aceasta a produs scandal ne mai pomenit şi ruşine atât de mare pentru întreaga biserică grecească, încât patriarhul s'a simţit îndemnat să ieie măsuri de precauţiune pentru viitor în interesul prestigiului bisericii. Astfel s'a întâmplat, că la 390 a şters penitenţa publică; — deci *nu cea secretă* dimpreună cu puterea preotului de a deslegà şi iertà păcatele, despre care chiar urmaşul lui Nectariu: Ioan Gură-de-Aur zice: fără întrebuinţarea acestei puteri nu este mântuire nici fericire. I. Hrisostom: De sacerdotio. L. III. c. 5).

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Cunoscutele Calendare din editura W. Krafft în Sibiiu tocmai acum au apărut pentru anul 1910. Ca totdeauna, aceste calendare se disting prin cuprins bogat, ilustraţii frumoase şi execuţie tipografică ireproşabilă. Consemnarea târgurilor e cea mai completă şi bună, compusă pe baza informaţiilor culese dela autorităţile locale. Consemnarea alfabetică a târgurilor cu semne pentru târgurile de mărfuri şi cele de vite, e unică în felul său. De vânzare la toate librăriile şi la editor.

„Amicul Poporului“ calendar ilustrat de I. Popovici. Pe lângă partea calendaristică, compusă cu cea mai mare îngrijire și acurateță cu datele astronomice cele mai exacte și indicarea începutului evangeliilor din toate Duminecile de peste an, acest calendar are un cuprins literar mai bogat decât altădată și număroase ilustrațiuni foarte bine executate.

Acest calendar apare ca un al manah din incidentul împlinirii a 50 de ani dela întemeierea sa prin Visarion Roman, al cărui portet să află în fruntea calendarului, precum și faximila titlului acestui calendar din a. I. (1861).

Articole inedite aduce acest calendar pin peana d-lor: N. Iorga, Dr. I. Lupas, Maria Cunțan, I. Borcia E. Borcia, Dr. I. Beu, N. Petra-Petrescu, G. Todica. Dr. At. Marinescu, I. Bota, etc.; un articol retrospectiv asupra celor 50 de ani de când apare „Amicul poporului“, reproducerea biografiei lui Visarion Roman întemeietorul acestui calendar, și a unui calendar istoric; cronica anului, bogat ilustrată, Șematismul Românilor din Ungaria și Transilvania, etc.

E unul din cele mai bogate și mai bune calendare românești, care n-ar trebuì să lipsiască din nici o casă românească. prețul 70 fileri.

„Posnașul“ pe 1910, sglobiul calendar al umoristului Haralamb Calamăr (Ermil Borcia) a apărut cu un cuprins de tot bogat și exquiziv, atât ca text cât și în caricaturi de tot originale de actualitate națională și mondială, lucrări ale pictorului român Florian Mureșianu — Un răvaș special posnășesc asupra evenimentelor din 1910 este un cap d'operă a acestei unice publicații la noi! Nu putem face altceva decât să-l recomandăm cu toată căldura tuturor celor ce vor să râdă cu poftă, căci deșì

Am vrut să-i facem o recenziune 'n scris.
Dar n-am putut, căci am bufnit în râs. — —
„Posnașii“ nu se judecă, și nu se laudă.
Ci 'n hohote de râs lumea-i .... aplaudă!

Calendarul umoristic ilustrat „Posnașul“ costă numai 60 fileri.

„Calendarul Săteanului“ pe anul 1910, anul XIX, aduce notițe asupra noilor membrii ai Academiei Române: Dr. Augustin Bunea, Vas. Mangra și Dr. G. Popovici, cu portretele lor. Un articol despre cucerirea aerului, cu două ilustrațiuni, apoi sfaturi bune date poporului, etc. E cel mai ieftin calendar și se vinde cu prețul de 30 fileri.

Calendar (Калиндарiй) pe anul comun 1910, anul 118, tipărit cu litere cirile cu cuprins bogat de învățătură și petrecere. Unicul calendar, care mai apare românește cu litere cirilice. Prețul 50 fileri.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
Redactor responz.: Augustin Gruiția.

Prima pepinerie de viță de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiți a cere Prețcurent ilustrat!

În prețcurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 6 - 20

(64) 2—5

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. din Tușin (Tuson, u. p. Uzdi-Szt. Péter Kolozs megye), prin aceasta să recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 300 cor. adecă treisute cor. la curatoratul parohiei gr.-cat. din Tușin cel mult până la 1 Februarie 1910 la 12 oare a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularìul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul și planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 12 Septemvrie 1909 sub Nrul 6869 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Tușin între oarele 8—12 a. m. și 2—4 p. m.

Tușin la 3 Decemvrie 1909.

Emiliu Pop paroh gr.-cat. **Vasile Florea** curator primar.

Sinberger Salamon
prăvălie de manufacturi, modă, coloniale
BLAJ.

Blaj, Noemvrie 1909.

P. T.

Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că în localul propriu de lângă prăvălia mea din piață, pentru comoditatea On. public cumpărător, mi-am asortat un despărțământ cu articlii de jucării și ornamente de crăciun, rugându-Vă să binevoiți a-l cercetà. Conziderând împrejurările de mai sus, anul acesta m-am provăzut mai bogat cu articlii mai aleși, voind ca și prin asta să satisfac pretențiile On. public.

Rugându-Vă din nou să mă cercetați, sum

cu distinsă stimă:

Sinberger Salamon.

(63) 2—4

Mă rog să-mi cercetați depositul fără a fi silițì să cumpărați! — Servicia prompt, solid, prețuri fixe moderate!

La NAGYENYED
Com. Alsófehér

se adresează, cine dorește a-și procură varietăți autentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueți, etc.

Vițe altoite

(calitate superioară)
viță europeană și americană cu și fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit)

(49) 6—12

FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu (45) 51—52

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericoluiui de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri si alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: **95,816.412 coroane.**

capitale asigurate asupra vieții: **9,882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurase pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare. pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric 46 51—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate. cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa. că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

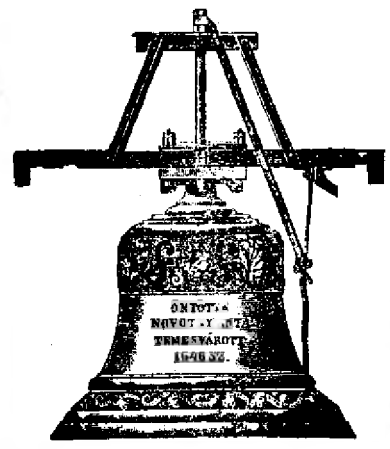

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I Blaj.

(35) 11—12

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 51—52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria) liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

49) 51—52

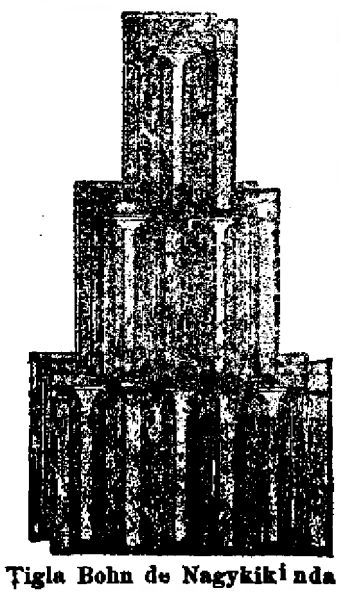

Țigla Bohn de Nagykikinda.

In propriul interes.

Primește numai țigla **BOHN**

din **Nagykikinda și Zsomboly** respingând ori ce altă **țiglă de calitate inferioară pentrucă numai**

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mustre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 19—?

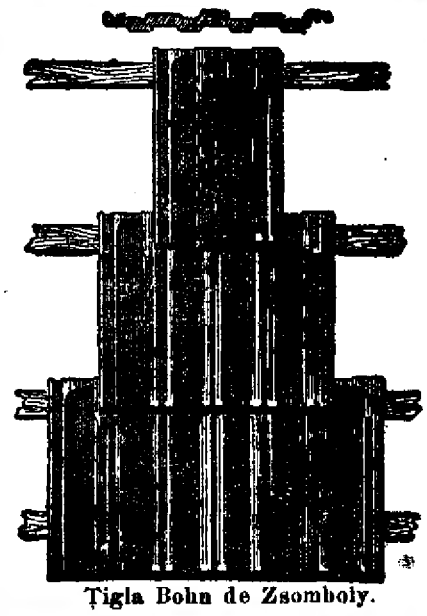

Țigla Bohn de Zsomboly.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX. **Blaj, 25 Decemvrie 1909.** **Numărul 50**

Şcoală agronomică.

II.

Ignoti nulla cupido. Cel ce nu a fost conştiu de însemnătatea studiului economiei, acela nici nu a putut se aiba nici o tragere de inimă faţă de acela.

Aşa s'a întâmplat apoi, că atunci când de sus, dela minister, sau dela consistoare, sau dela comunităţi, a mers stricta poruncă, că toate comunele se designeze un loc în sat sau în apropierea satului, care se fie grădină de pomărit, dispoziţia aceasta a stârnit un nevinovat suris pe buzele învăţătorilor, cari vedeau în aceasta o formalitate — ut aliquid fecisse videatur. Şi aşa a şi rămas. S'au designat, pe unde s'au designat, grădini de pomărit, s'au închis cu gard şi cu palanturi şi apoi aşa au ramas. S'au designat pe alocurea din partea bisericilor noastre, iară locuri pentru grădină de pomărit şi s'au putut convinge domnii inspectori arhidiecezani şi diecezani, că în acestea locuri cucuta era la o înălţime înspăimântătoare şi de aci încolo — nimic. Aşa însă nu mai poate merge.

Astăzi sătenii nu se mai pot pune sub raportul acela de avere, sub care erau înainte de aceasta cu 30—40 de ani. Că din hotarele întinse, mari, din belşugul de pământ a anilor aceia astăzi s'a ales nimica. Că în acelaş hotar s'au format nouă moşii mari şi pământul, ce erà tot al sătenilor în urma comasărilor a ajuns în multe locuri a fi numai jumătate sau chiar şi mai puţin de jumătate, căci în restul hotarului au intrat noi proprietari, cari şi-au făcut moşiile lor tot din hotarul sătenilor. Urmarea a fost, că din comasare sătenii şi noii proprietari mari s'au separat total unii de alţii, că pământul acestora a devenit pentru săteni inaccesibil, iar ce le-a rămas lor a fost insuficient pentru a puteà hrăni pe toţi şi astfel s'a ridicat preţul pământului enorm. Banii ce se dau astăzi pentru pământ, aproape nu mai sunt în nici o proporţie cu valoarea aceluia. Şi cu toate acestea lăcomia de a cumpărà moşie, de a cumpărà pământ e pretutindinea mare. Generaţia aceasta nouă par'că lucrà cu îndoită râvnă de a răscumpărà, ce a risipit înaintaşii ei cu mintea uşoară. Banii ce vin din România, din Germania, din America, bani câştigaţi cu lucrul mânilor aproape toţi în cumpărări de pământ merg. Pe aici şi colo cetim chiar cum se asociază sătenii şi cumpără câte o moşie mare şi o parcelează [1]), tot semne, că se lucrà cu puteri nouă pentru a cuprinde din nou terenul de mai înainte.

Aceasta este situaţia satelor, a sătenilor noştri. Pe deoparte hotarul mic, jumatate ca şi cum a fost sub generaţia, ce apune, preţul aceluia acum e însă enorm; pe de altă parte râvna de a cumpărà cu ori-ce preţ, de a rescumpărà tot ce s'a risipit mai înainte. In împrejurările acestei oare nu e un lucru tare natural, — dacà mai este în noi şi numai un pic de dragoste pentru înaintarea şi bunăstarea sătenilor noştri — ca şi noi să-i dăm mână de ajutor pecât numai putem? Oare nu e o datorinţă a noastră, ca noi, să-i dăm mijloacele acelea în mână, cu care el lucrând să nu sucumbe sub povara ce să lasă pe umerii lui

[1]) Despre multele primejdii împreunate cu astfel de cumpărări vom vorbi cu o altă ocaziune.

FOIŢĂ.

Adevărat să fie.

Se scrie, că un inginer de năi din California, cu numele *Lowe*, a construit un reflector cu lumină electrică, ce aruncă razele la depărtare de sute de chilometri. Razele acestea au atâta putere de lumină, în cât la 60 chilometri omul poate ceti fără încordare literile de tipar obişnuite, iar la 240 chilometri în noapte cât de întunecoasă se pot deosebi singuraticile obiecte de pe o naie.

Dacă ştirea aceasta americană e adevărată, mintea omenească a mai făcut un paş înainte, paş de mare însemnătate pentru navigaţiune, pentru apărarea ţermurilor în cazul unui resbel de mare, şi pentru zeci de alte interese mari, ce le avem.

Lowe şi-a aşezat reflectorul la înălţime de 3500 metri deasupra mării, pe un munte, ca razele să nu fie oprite în cale de bulbucătura pământului sau a apei, pe deasupra căreia au să treacă. Bulbucătura aceasta ne restrânge vederea jur împrejur, ca într'un cerc de fier, cerc destul de strimt, cerc numit şi orizont. Ce-i orizontul? Cercul, unde pare că se împreună cerul cu pământul.

Dacă stăm în miljlocul unei câmpii întinse, a unui şes neîntrerupt de dealuri, cerul ni-se pare că e învălişul unei emisfere a unui glob tăiat în jumătate, ce cu marginile sale se razimă, se sprijineşte pe pământ. Cercul, ce pare, că formează cerul cu pământul, e marginea vederii noastre, e orizontul. Centrul acestui cerc îl formăm noi, totdeauna noi. Mişcarea noastră, schimbarea locului, ce l-am avut, are de urmare schimbarea cercului vederii noastre. Dacă mai suntem vreodată, dacă mai suntem în ceva stăpâni deplini, asupra orizontului suntem, putem zice, că suntem. Orizontul trebuie să ţină seamă de cea mai mică mişcare, de cea mai neînsemnată schimbare de loc, şi totdeauna aşa trebuie să se potrivească, în cât să rămână la depărtare pe o formă, în toate părţile pe o formă dela noi. De aci se vede, că fiecare îşi are orizontul său, asupra căruia are putere nehărmurită, putere de stăpân nestăpânit de nici o lege.

Orizontul e strimt. Până la marginea lui abia sunt câţiva chilometri. Şi dacă lumina nu s'ar resfrânge în aer, ar fi încă şi mai strimt. Micimea lui numai în largul mării, şi într'un şes întins şi fără dealuri se poate vedeà, se poate judecà destul de bine. Şi pe cât e de mărginit în laturi, pe atât e de restrins şi în sus, căci noi suntem în mijlocul unei emisfere cu învăliş de aer. Da, bolta noastră cerească e de aer, şi se schimbă după locul, ce îl ocupăm, după poziţia, ce o luăm.

Orizontul nostru, bolta noastră cerească sunt atât de mărginite, dar spre norocul nostru putem vedeà şi obiecte mai depărtate, şi corpuri aflătoare în afară. In sus vedem soarele, stelele şi luna, în laturi dealuri şi turnuri înalte. Turnuri ca turnuri, şi dealuri ca dealuri, dar e un bine nespus, că razele soarelui aflător afară de bolta noastră cerească, pot să ajungă până la noi. Lumina

când pământul e puțin și și acela scump? Aici ar trebui să fim acuma luminători, adevărați învățători cari se strângem în jur de noi sătenii să le arătăm, să le spunem, să-i convingem, că astăzi și pe terenul economiei trebue să lucre cu alte mijloace. Să le explicăm, că trebue să aducă în stare de productivitate tot petecul de pământ, ce-l au, că grădinile trebue împodobite cu pomi roditori, că grădina de legumi să fie fala femeilor, și chiar coastele urâte, neproductive trebue plantate cu acăți. Și când le spunem lucrurile acestea îi ducem cu noi să le arătăm cum trebue făcute toate acestea, cum trebue împărțite, nu uităm apoi a supraveghià, că ce s'a făcut după cele spuse de noi. Astfel va aduce strădania noastră roadele ei și vom aveà mângăierea de a vedeà după un an doi, din o comună, unde oamenii și din pământul puțin ce-l aveau și din acela nu cultivau jumătate din nepricepere, vom aveà o comună unde se mișcă tot ca un furnicar, fiecare lucrând cu pricepere, cu tragere de inimă și cu — spor.

Dacă am făcut cândva păcate cu studiul economiei acuma e timpul să le expiem. Dacă am negles și nu am băgat în seamă o chestie așa de importantă pentru întreg poporul nostru dela sate, pentru chiar existința lui și a noastră, acum e timpul suprem ca să înțălegem, că dela bunăstarea sătenilor nostri atârnă existința noastră. Că până acuma am negles a ne ocupa cu deadinsul de chestia aceasta mare a poporului nostru mai erà de esplicat poate, am trăit încă timpuri patriarhiale, în raporturile acelea vechi, bune și nefalsificate. Astăzi e însă altfel.

Deci altă atențiune domnilor studiului de economie în seminare. Nu în oara aceia înainte sau după amiazi se vor formà adevărații apostoli ai satelor pe terenul acesta, ci afară în grădina de economie sub conducerea, priceperea, zelul și însuflețirea profesorilor de acest studiu. Și nu uitați, că spunând învățătura voastră elevilor, că ce trebuie și cum trebuie să facă toate, să le insuflați în inimă atâta dragoste, și atâta entusiasm pentru acest studiu, pentru această cauză a poporului nostru, câtă numai încape într'un piept omenesc. Ca ei ieșind de aci să devină adevărați dascăli, cari cu făclia în mâna se adune în jurul lor tot satul, să-l îndemne și învețe. E aceasta în interesul oamenilor, a comunei, a țării și e o muncă cu adevărat națională. Veți stârni astfel interesul tuturor oamenilor de bine pentru o astfel de muncă.

Dar aceasta nu e destul. ***Ne trebuie o școală agronomică.*** O școală pentru băieții dela sate, cari ar veni pe un timp oare care să cerceteze aceasta școală și să învețe aci meșteșugul lucrării pământului. Auzim, că se discută idea înființării unei școli agronomice, după cum au sașii de mult, ce ar fi a se ridică pe una din mosiile arhidiecezei în apropierea Blajului. Insemnătatea unei astfel de școli, pusă sub conducerea unor oameni luminați, ce ar aveà nu numai cunoștințe vaste și experințe agronomice mari, dar ar aveà dragoste față de aceasta școală, care dragoste ar ști să o planteze și în elevi, ar fi aceeaș ce e însemnătatea școlii comerciale din Brașov pe terenul finanțiar economic. Că școala aceasta cât a contribuit, ca se înțelegem, ce înseamnă a strânge capitalul național în băncile noastre și a operà noi cu el, e îndeobște cunoscut. Că școala agronomică cât ar contribui, că munca națională și roadele pământului să le valorăm noi pentru noi și prin noi s'ar vedeà după câțiva ani. Cu cea mai vie bucurie salutăm idea înființării unei astfel de școli. Și ne-ar plăceà dacă pilda Blajului ar pătrunde și pe airea, pe unde se așteaptă. Cel ce vreà să trăiască trebuie să-și creieze însuș condițiile de viață. Și poporul nostru vreà să trăiască.

---

lunei încă ne prinde bine, mulțimea de stele e priveliște fermecătoare, dar lumina soarelui și căldura venită cu ea, sunt neprețuite.

In copilărie poate veți fi învățat, că soarele, stelele și luna se află pe bolta cerească, aci cetiți, că sunt în afară de ea. Care-i adevărul? Cum ați învățat în copilărie, ori cum e scris în șirele acestea, ori poate nici una nici alta? Judece fiecare din cele cuprinse în șirele ce vor urmà.

Ași zice să vă închipuiți, că vă aflați în lăuntrul unei ape afunde, spre ex. în largul mării, unde apa e adâncă de câțiva chilometri, dar apa e înnădușitoare, și parecă și închipuirea încă se îngrozește să se adâncească în ea. Mai bine veniți dară într'o negură deasă de iarnă, într'o bură groasă, cum i-se zice la noi. Bura și dacă e rece și neplăcută, înnădușitoare totuș nu e. Inchipuiți-vă, că e noapte și bura e groasă, și sunteți în mijlocul unei piețe mari, în apropierea unui felinar. Lumina gălbuie a felinarului aruncă raze jur împrejur și razele resfiră întunerecul din jur, dar întunerecul se retrage numai până la un loc și acolo stă întăpenit cu îndărătnicie. Dacă lumina nu e împedecată în nici o parte, prin măsurare se poate aflà, că întunerecul în toate părțile începe la tot atâța pași. Și nu numai în laturi ci așa e chiar și în sus, în cât în jurul felinarului și în jurul nostru se formează o emisferă un fel de boltă cerească mai mică. Emisfera e cu atât mai mare, cu cât bura e mai subțire și lumina mai puternică, mai intensivă. Dacă ne vom așezà lângă alt felinar, vom vedeà altă emisferă, altă boltă cerească de bură. In lăuntrul fiecărei bolte cerești de acestea e bură luminată, în afară bură întunecoasă, nestrăbătută de lumină. Părețiі unei bolte de acestea sunt părețі închipuiți. Cercul, unde bolta aceasta închipuită se întâlnește cu pământul, e orizontul.

Cam tot așa e și în aerul senin, dar aerul e mai străvezii decât bura și lumina zilei mai puternică decât lumina unui felinar. Dar precum acolo așa și aicea bolta e numai închipuită, bolta cu părețі de aer. Mai e și deosebirea, că la bură lumina erà în lăuntrul boltei, aci e în afară. Asamănarea atunci ar fi deplină, dacă lumina și acolo ar veni din afară, dar în locul felinarului ar fi un reflector, care să prindă razele și să le reflecteze jur împrejur cum le aruncă felinarul

Dacă ar fi așa, atunci în bolta de bură s'ar face o căscătură din partea, de unde vine lumina spre reflector. Intr'acolo s'ar vedeà și izvorul de lumină și celealalte obiecte luminate de ea, dacă razele reflectate de ele ar ajunge la noi la felinar. De aci se explică faptul, că luna numai atuncia se vede, când razele de soare căzute pe ea se reflectează spre noi, spre pământ. Inainte de lună nouă luna se află între soare și pământ și capătă și raze de soare din destul, dar razele le reflectează în altă parte.

E un deosebit noroc, că aerul e mai străvăzăcios decât sticla, mai străvăzăcios decât apa, poate mai străvăzăcios decâ ori-ce alt corp. Așa se face, că aerul ne dă o boltă cerească și un orizont de câțiva chilometri. Ba fiind atât de rar și străvăzăcios ne permite să vedem și corpuri mai depărtate decât părețiі boltei, dacă pot să ne vină raze de lumină destul de intensivă. Pre calea aceasta vedem luna și stelele deși sunt cu mult mai depărtate decât părețiі boltei noastre cerești.

Afară de cele zise despre bolta cerească la vederea corpurilor de pe pământ trebuie să mai ținem samă și de forma bulbucată, forma sferică a suprafeței pământești. Corpurile ce sunt dincolo de orizont numai așa le vom vedea, dacă sunt destul de înalte și ne trimit raze de lumină destul de intensivă. Astfel oricât de puternic ar fi reflectorul lui Lowe, mai bine zis lumina electrică aplicată la reflector, razele ei nu ar puteà ajunge la depărtare de 60 ori chiar la 240 chilometri, dacă nu ar plecà dela o înălțime destul de mare. Trei milioane de lumini normali (o lumină normală are cam atâta putere ca o lumină de stearin Nr. 6) e putere foarte mare, dar ce folos i-s-ar puteà luà decă bulbucătura pământului ori a apei, la câțiva chilometri i-s'ar pune în cale. Dacă lui Lowe i-a succes să ajungă până la trei milioane de lumini normali și până la 240 chilometrii, cu timpul vom a

Sindicatul presei române. Aderând la hotărârea luată la Arad de-a se înființă un sindicat al presei române și gazetarii români, cari n-au putut fi de față la consfătuire, — sindicatul presei române se consideră înființat.

Au fost admiși ca membrii activi: Sever Bocu, Lucian Bolcaș, Dr. Valer Braniște, Victor Braniște, Aurel Ciato, Dr. Sever Dan, Aurel C. Domșa, Mihail Gașpar, Octavian Goga, Silvestru Moldovan, Ioan M. Montani, Ioan Moța, Vasile C. Osvada, Teodor Păcățian, Ghiță Pop, Iosif Schiopul, Dr. Dionizie Stoica, Gheorghe Stoica.

Constituirea sindicatului: Președinte: Octavian Goga: vice-președinte: Sever Bocu; secretar: Iosif Schiopul. Membrii în comitet Lucian Bolcaș, Dr. Valer Braniște, Dr. Sever Dan, Silvestru Moldovan, Ioan Montani, Ghiță Pop, Dr. Dionizie Stoica.

Comitetul a fost însărcinat cu alcătuirea statutelor, cari, după aprobarea lor din partea membrilor sindicatului, vor fi înaintate ministeriului de interne pentru a fi aprobate.

„Tribuna“ în nrul de Marți, ocupându-se într-un prim articol de această instituțiune folositoare, scrie, că importanță sindicatului residă în regularea situației gazetarului român atât în partea materială, cât și în cea morală și apoi continuă: „Nu mai erà de de demnitatea poporului nostru să răsplătească cu un total indiferentism și cu o lipsă chiar de considerație, pe cei-ce în lupta națională sunt mai expuși și fără îndoială aduc cele mai însemnate servicii.“

„Tribuna“ sfârșește acest bine scris articol cu adausul, că în scurtă vreme se vor începe în scrierile de membrii fundatori, ajutători etc. se vor adună contribuții, astrânge fondul, care va începe cu 5000 cor. adunate de „Gazeta“ și „Tribuna.“

REVISTE.

Belgia. Regele Leopold după grele suferințe a murit la 17 crt. în vrâsta de 75 ani. S'a născut la an. 1835, s'a suit pe tron cu titlul de Leopold II. la 1865, la 1873 s'a căsătorit cu fica palatinului Iosif al Ungariei. A avut 4 copii, 1 fiu mort la etatea de 10 ani și 3 fete, între acestea și Ștefania, soția fostului moștenitor de tron al nostru, Rudolf. Regele Leopold erà un om inteligent, iubitor de artă, dar de o moralitate șubredă. Noul rege e prințul Albert ducele de Flandra, nepotul regelui Carol al României.

România. Un atentat mișelesc a fost săvârșit Marți contra Ministrului prezident Ionel Brătianu. Un anumit Stoenescu, fost impiegat la căile ferate, a așteptat pe ministru la locuința sa și pe când se întorceà dela Senat a descărcat contra lui doue focuri de revolver rănindu-l. Medicii chiemați au scos gloanțele și au declarat, că starea pacientului deocamdată nu e îngrijitoare. Pretutindinea știrea aceasta a produs cea mai mare indignare. Se crede, că atentatul e pus la cale de socialiști; poliția are indicii chiar, că atentatul s'a pus la cale în Rusciuc și că stă în legătură cu espulsarea drului Rakovsky, un șef de al socialiștilor. De asemenea s'a descoperit, că atentatorul e bulgar și se chiamă Gelea Stoianovici. Ultimele buletine vestesc, că starea ministrului e îndestulitoare.

Calendare pe 1910.

Începem după bătrânețe:

1. *Amicul Poporului,* ce apare în editura W. Krafft din Sibiiu e în al 50 an al vrâstei e redactat de I. Popovici și costă 70 bani. Întemeiat la 1860 de regretatul *Visarion Roman* s'a susținut în continuu printre cele mai bune calendare atât prin redactarea îngrijită, cât și prin esecuția tehnică. Calendarul pe 1910 are în frunte portretul lui V. Roman și pagina titulară a primului calendar, tipărit, se înțeiege cu cirile. Partea calendaristică e cea obicinuită. Partea literară începe cu o frumoasă dedicație în poesie, scrisă de Ermil Borcia, hazlîul redactor al „Posnașului.“ Însemnăm din partea aceasta încă o poesie „Răsplata“ de I. Borcia. „Răsăritul,“ idilă de M. Cunțan și un fragment din activitatea de publicist a lui Visarion Roman. Urmează sfaturile unui preot către o femeie tineră, sfaturi igenice referitoare la locuință, vederi cerești și un articol mai lung asupra vieții de 50 ani ai „Amicului Poporului.“ Tot aci se publică și portretul decedatului W. Krafft, editorul calendarului, care de bună seamă are parte însemnată în desvoltarea literaturei la noi și lățirea ei. Partea aceasta se termină cu cronica anului bogat ilustrată, după care urmează un Șematism statistic al Românilor din Ungaria și Tansilvania, în ce privește viața bisericească, culturală și socială. Ar fi de dorit,

---

junge poate încă și mai departe. Între America și Europa sunt cam 3000 chilometrii. Un reflector cu putere de 1500 chilometri pe țărmurul american și unul tot atât de puternic la noi în Europa ar lumină noaptea întinsul oceanului, calea atâtor năi mânate fără stâmpăr.

In grabă abia așa puteà spune, care din două e pedecă mai mare puterea de lumină ori înălțimea unde ar trebuì așezați reflectorii de lipsă. *em.*

Discurs funebral

rostit la înmormântarea canonicului Dr. Aug. Bunea. de clericul ***A. Lupeanu.***

Mă apropiu și eu, cu ochii umezi de negrăită durere, în numele smeriților urmași ai călugărașilor vlădică-i Aaron de pe vremuri, în numele societății lor de lectură, să spun o vorbă de rămas bun, la groapa înghețată a marelui nostru părinte, la groapa neuitatului nostru *rector* și povățuitor preaînțelept Augustin Bunea.

De puțină vreme venise în mijlocul nostru — luminându-ne sufletele noastre tinere cu chipul său de arhanghel, cu fruntea sa latâ și lucie și cu neasămănata bunătate din ochii săi espresivi — și ne-a robit la cea dintâi clipă, înălțându-ne, încât va rămâneà pururea săpată în inimile noastre iragede icoana strălucitoare a *marelui Bunea.*

Știam de mai înainte, cu toții, noi tinerii Leviți ai neamului nostru din țara Ardealului, că trăim zile norocoase între zidurile sfinte ale școalelor Blajului, fiindcă simțeam planând, viu încă și plin de putere, duhul lui „Samuil cel mare dela Sadu“ și a vrednicilor săi tovarăși Șincai și Maior — și, mai mult, îl vedeam chiar întrupat acest duh în chipul venerabil, de senator roman, al preotului pururea cuprins, necurmat cu plugul în mijlocul largului său ogor de muncă, — și cea mai dreaptă mândrie de pe lume ne-a cuprins, când am văzut, că vine în mijlocul nostru, să fie pururea cu noi, bărbatul, la care vedeam, că biserica noastră și neamul românesc de pretutindeni, privește ca la cel mai ales stâlp al temeliei sale în acestea zile grele.

Dar, iată, un sfânt și nu ar puteà coborî în cuvinte, nu ar puteà prinde în curgerea strâmtă a vorbei, durerea și jalea nemărginită, de care suntem cuprinși acuma, când, cu fețele udate de lacrimi, petrecem la pragul ieșirii din lume pe acela, pe care avându-l așa de aproape, ni-l alesesem pildă vie, îndemn grăitor, pentru viața noastră de mai târziu! Ni-se duce acuma, iată ni-se duce, preabunul nostru părinte, neasămănatul nostru povățuitor, ilustrul membru onorar al societății noastre de lectură, care poartă numele altui stâlp luminos al Blajului și neamului din zilele de demult, numele lui Inocențiu Clain, — se duce o figură epocală a culturii și literaturii noastre, se mai desprinde o făclie de pe bolta sbuciumatei noastre vieți ca neam deosebit în această țară....

In fața acestui mare mormânt, pătrunși de povața și spiritul cuvintelor Domnului nostru Isus Hristos, ai cărui ostași ne gătim să fim, noi, totuși, nu ne lăsăm supuși de desnădejde ci, nutrind în suflete dacăra credinții, ne ridicăm inimile spre cer, de unde suntem convinși că ne privește acuma sufletul marelui defunct, și ne simțim mângâiați că ni-s'au adaus cu unul spiritele ocrotitoare din panteonul neamului nostru și, plecându-ne în fața hotărîrii Ziditorului, simțim o mândrie pioasă, că nimbul de glorie al Blajului și al neamului s'a mai înmulțit c'un luceafăr, care va rămânea pururea aprins în amintirea poporului nostru dela Carpați și dela Dunărea bătrână. Și înainte de despărțire, cu sufletele pline de povețele ilustrului nostru părinte, făgăduim, noi foștii lui elevi, aici în fața marilor rămășițe, să fim ceeace ne doreà el să devenim pentru neam și pentru biserică: ostași ne-înduplecați, chibzuitori și harnici, în șirele de luptă ale neamului nostru în potriva dușmanului care ne-ar vrea moartea și, în zilele de pace, plugari cuminți și străduitori în ogorul limbii și culturii noastre românești!

Odihnească în pace!

ca toți cei ce observă greșeli să le remarce, spre a face ceva desăvârșit. Din partea noastră observăm, că la Blaj nu e însemnată Masa studenților, care există de câțiva ani, cu un capital de aproape 30 mii coroane.

2. *Calendarul Poporului,* anul XXV. editura tipografiei Meltzer. Deja pe fața primă se spune, că consemnarea târgurilor e fără greșală. Dacă vorba aceasta ar fi dreaptă, ar fi foarte bine, căci aceasta e cea mai căutată, dar în acelaș timp cea mai grea rubrică în un Calendar. Și în acest calendar e o statistică a Românilor. mai amănunțită, dar în acelaș timp mai greșită. (Directorul teologiei din Caransebeș, a pedagogiei din Orade. La Blaj e școală civilă „cu două clase superioare" ș. a. In partea literară rău aranjată se publică „ Domnița Ruxandra" de Nic. Gane, poesii și povești din popor. Apoi portretele și schițele biografice a regelui Carol, Cogălniceau, Dr. Al. Mocioni, Cor. Bredicean, Dr. Aurel Mureșianu, Oct. Goga ș. a. Răvașul anului e amănunțit și bine îngrijit. Sfaturi economice se dau din prisosință. Prețul calendarului 40 fil.

3. *Calendarul Săteanului* tot din editura Krafft, apare în al 19 an și costă 30 fil. E o ediție tare prescurtată a Amicului poporului, pentru aceea e și așa ieftin.

4. *Posnașul,* apare în anul al XV. tot în editura Krafft, e un frumos calendar umoristic, redactat cu pricepere de dnul Ermil Borcia și ilustrat de Florian Murășian. Bucățile literari scrise în mare parte de dnul Borcia îs pline de haz și bună satiră. Are și acesta o cronică a anului cu desemnuri originale, în care se zeflemisesc cu mult spirit diversele evenimente mai importante dela noi sau cari stau în ceva atingere cu Românii. Prețul 60 fil.

5. *Calendarul Minervei*, enul al XII e cel mai elegant, mai frumos și mai voluminos, cuprinzând bucăți literare inedite, splendide suplimente în colori și o mulțime de alte ilustrații referitoare la evenimentele mai importante din anul trecut, pe lângă aceea reproduceri după tablourile pictorilor români Verona și Luchian. Remarcăm suplementele: familia regală, Castelul Peleș, familia princiară și arhiducele Franz Ferdinand hora dela Buftea cu prințul moștenitor al Germaniei ș. a. Apoi articoli de Slavici, Sandu Aldea, Goga, Sadovean, Anghel, Iosif, Lăpădatu ș. a. In special articolii referitori la visitele prinților moștenitor ai Austriei și Germaniei sunt foarte bogat ilustrați. De asemenea „O escursie în Carpați" deșteptând dragostea priveliștilor minunate din cuprinsul țării, are număroase ilustrații. Nu mai puțin sunt interesanți articolii referitori la progresele aviațiunii, institutul geologic al României, muzeul de istoria naturală din București, Cometa Haley ș. a. Și de data aceasta „Minerva" ocupă locul de frunte cu Calendarul său, care poate intră în fiecare casă românească. Costă 1 25 cor.

6 *Calendarul „Unirei"* apare în anul al XI și cuprinde Șematismul detaiat a întregei provincii bisericești, a cărui lipsă s'a simțit, nepublicându-l anul trecut. Partea literară începe cu o pagină din noua Biblie, ce se pregătește acum sub îngrijirea can. Dr Victor Szmigelski. Urmează o poesie religioasă de Ioan Ferenț, apoi o povestire admirabilă de iubirea de patrie la Romani, o altă poesie de Dela Bistrița, o schiță biografică scurtă și o poesie de a decedatului coleg Tr. H. Pop, „Job" de I. Ferenț, O scenă hâzlie din viața țărănească, câteva colinde și o traducere din Conan Doyle, scriitorul modern, atât de cetit pentru povestirile sale interesante din viața poliției engleze, Mariane versuri de Ave, Directorii institutelor de învățământ din Blaj cu potrete și apoi un articol economic. Sperăm, ca progresele ce acest călindar face an de an, să îndemne ales pe preoțimea noastră, ca să-l îmbrățișeze cu căldură, iar ca urmare a acestei încuragieri, pe redactorii lui ca să-l îmbogățească an de an. Costă 50 bani.

7. *Calendarul Ligei culturale* e ultimul de care ne ocupăm, fiind cel mai tinăr E cel mai bun calendar de propagandă, ce avem. Are în frunte potretul Mitropolitului Șaguna și apoi tot articoli, cari au menirea să facă cunoscută activitatea ligei culturale sau se îndreptățească esistința ei.

Publică dare de seamă de congresul dela Jași, procesul dnei Vlad, memoriul medicilor români și congresul de medicină dela Budapesta cu scrisoarea adresată dlui Dr. Toma Ionescu, scrisoarea dlui Dr. Babeș șcl. Urmează chestia catehizării în școalele poporale și memoriul bisericilor românești adresate ministrului. Apoi lucrări mai mărunte de ale Ligei și ca parte informativă consemnarea membrilor ligei din celea 18 secții. Calendarul de peste 200 pag. costă 75 bani.

SPICUIRI.

Dr. Iuliu Maniu.

In „Adevărul" din București, dându-se seamă despre serbările dela Arad, se scriu și următoarele șire:

„Am stat mult de vorbă cu deputatul Iuliu Maniu. Am mers cu el dela Arad la Budapesta — și în acest timp am putut pe îndeletele să-l cunosc, să-l studiez.

„Tiner, elegant, de o eleganță femenină, simpatic, el te cucerește dela primele cuvinte. E omul superior, care impune, dar nu prin emfază ori vorbe mari, dar tocmai prin modestia și soliditatea sentimentelor și a cugetării sale. Mi-a expus în două cuvinte toată chestia românească, dacă i-aș publica vorbele, ar fi un interviev și nu i-am cerut voe pentru aceasta. Dela el însă am învățat cât zece volume groase nu m-ar fi luminat. U om deplin, căci prin aceasta înțeleg inteligința ale căreia fețe sunt toate luminate și în chip egal asupra tuturor chestiunilor dela ordinea zilei. Azi din fericire, nu poți fi bărbat politic fără ca să-ți dai seama de întreaga desvoltare a omenirei Unilateralii — și mai toți suntem astfel — totdeauna se vor poticni la rezolvirea reală a chestiunilor, căci azi totul este legat și nu poți dezlega o parte fără a te atinge de întregul tot. Maniu este din fericiții aceștia în care totul decurge limpede și armonios, o minte luminată în chip deosebit și care ca o excepțiune — posedă pe lângă răceala de cugetare a intelectualului și căldura neofitului, a apostolului, energie pe care nici n-o bănuești când îți dai seama de eleganța și grația quasifemenină a acestui adevărat român, copil al Blajului de pe câmpia căruia au răsărit zorile libertății". —

Concurs.

Pentru ocuparea postului de *conferențiar agronomic al Asociațiunii* se publică concurs în următoarele condițiuni:

I. Conferențiarul agronomic al Asociațiunii va avea să îndeplinească următoarele lucrări:

a) va avea să compună un program de activitate în înțelesul statutelor și în marginile mijloacelor de cari dispune Asociațiunea pentru îmbunătățirea economică a poporului românesc din patrie;

b) va trebui să țină în despărțimintele Asociațiunii cursuri și prelegeri din toate ramurile agriculturii, stăruind mai ales pentru o îndrumare practică în ale economiei raționale.;

c) va iniția și înființă, în comunele în cari ține prelegeri, însoțiri de tot felul. îndeosebi însoțiri de producțiune și valorizare, agenturi și biblioteci poporale, împărțind totodată cărți între popor;

d) va avea să scrie prelegeri model și broșuri din domeniul agriculturii pentru biblioteca poporală a „Asociațiunii";

e) va ocupă și postul de econom al „Asociațiunii".

II. Retribuția agronomului va fi:

a) salar anual de K. 2000· -- plătit anticipative.

b) cu ocazia călătoriilor va primi o diurnă de K 6 și cheltuelile de drum (în tren bilet de cl. II).

c) pentru broșurile cari le va publică în „Biblioteca poporală a Asociațiunii" va primi, conform condițiilor stnbilite, K 40 de coală tipărită.

III. Cei ce vor să concureze la acest post au să înainteze Comitetului central al „Asociațiunii, Sibiiu, (strada Șaguna) până la 31 Mai nou 1910, următoarele:

a) certificat de botez în limba română:

b) certificatul școalelor secundare agronomice pe cari le-au terminat.

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secrețiunea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra
oftcei, guturaiului. tusei măgărești, scrofulei și influenței

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri totdeauna **pachetare originală de „Roche".**

F. Hoffmann-La Roche et Cie, Basel (Helveția).

„Roche"

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie
Prețul unei sticle 4. — cor.
(4) 35—35

c) certificatele despre praxa ce-au făcut-o.

d) eventualele lucrări pe cari le-au scris în domeniul agriculturii;

e) un memoriu în care să arete cum au de gând să lucreze în cadrele Asociațiunii conform condițiilor stabilite în partea I, punct *a) b)* și *c)* din acest concurs;

f) O prelegere economică model scrisă în limba și pe înțelesul poporului. Subiectul și-l poate alege fiecare concurent din ramura economică pe care o cunoaște mai bine.

Agronomul se va angajà provizor cu începere dela 1 Iulie 1910.

Sibiiu, 9 Decemvrie 1909.

I. St Șuluțiu m. p. prezident. **Oct. C. Tăslăuan** m. p., secretar.

Noutăți.

Din Arhidieceză: *Petru Iacobescu* paroh în Vereșmort, și *Mateiu Luca*, paroh în Illenbac, au fost trecuți în statul deficienții cu 1 Ianuar 1910.

Intru amintirea can. Dr. Bunea. Revista „Luceafărul“ dela Sibiiu a dedicat numărul ultim din acest an memoriei regretatului canonic Dr. Aug. Bunea, publicând doi articoli și trei ilustrații asupra neuitatului canonic.

La serata literară a „Reuniunii femeilor“, ținută duminecă în 19 l. c. a cetit dl. prof. Petru Suciu despre „Eroii cugetării noastre“, a perorat Minerva Coltor și a cântat la piau dșoara Turica Negruțiu.

Aviz! La înmormântarea regretatului protopop al Bistriței Gerasim Domide, preoțimea tractuală din Vicariatul Rodnei, al cărui cap și conducător erà să fie, și cea a tractului său propriu nu a depus cunună peritoare pe mormântul lui; ci din partea multora s'a contemplat a se colectà acești bani spre un scop filantropic — potrivit cu bunătatea lui. Ce scop mai potrivit la bunătatea inimei sale ar fi, decât societatea „Nascu“ cu ținta de ajutorare a școlarilor buni, eminenți, dar săraci și lipsiți? Lipsind timpul fizic pentru colectare la înmormântare, sunt rugați frații preoți din ambele tracte pre această cale, a trimite fiecare prinosul său benevol de dragoste frățească — fie acela ori-cât de modest — sau la adresa Oficiului vicarial, sau la adresa direcțiunei gimnaziale în Năsăud. Rebrișoara în 19 Decemvrie 1909. *Antoniu Precup*, ad. int. al ofic. vic.

Direcțiunea din Cluj dela poștă și telegraf ne trimite spre publicare un aviz adresat publicului din prilejul circulațiunii mari de pachete, ce se espedează de obiceiu în preajma sărbătorilor de Crăciun și Anul Nou. Publicul este făcut băgător de seamă să nu împacheteze bani, juvaere în acelaș pachet cu alte obiecte. Pentru împachetare să se folosească cutii de lemn, corfe împletite, pânză ordinară sau hârtie tare. Este mai ales de dorit, ca numele trimițătorului locuința sa împreună cu adresa primitorului să fie scrise legibil pe o hârtie separată așezată în *interiorul* pachetului, ca în caz când adresa de afară s'ar rupe ori nu s'ar puteà ceti, pachetul totuși să poată fi înmanuat după deschiderea lui făcută sub controlă.

Dela Societatea meseriașilor nostri. *La fondul pentru clădirea unei case împreunată cu hală de vânzare*, au intrat următoarele contribuiri: venitul curat dela petrecerea din 21 Noemvrie cor. 90.; cu ocaziuneă Sînodului din 23 Noemvrie; dela Niculae Togan, protopop Sibiiu, Ioan Bozac, preot, Sânbotelec; V. Salteleky, preot Bardos N. Galea sen. preot Hundorf, N. Galea iun. preot Inoc, Teofil Hossu, preot Milaș; N. Folea, preot Gyulaș; I. Zăhan, preot Cașva, Alesandru Papiu, protop. Ierunot: I. Montani protop. Zlatna; Filip Pop, preot Băla; I. Popa preot Chirilău; Șara I. preot Vurpăr; Bas. Suciu, preot Căpușul de câmpie; Vas. Pop, preot Almaș; Ioan Andrei protop Ciachigârbou; Moldovan Matei, preot Agriș; Moldovan Ioan, v.-prot. Ciunga; G. Simu, protop. Ibașfalău; Gavril Pop, prot. Măhaci; Laurențiu Pascu protop. Sânmărtin; Ieronim Dănilă, preot Budatelek; Moldovan I. prot. Mediaș; A. Truța, preot Ciuci; N. Piroșca, Bözöd-ujfalu; I. Nistor, preot Buziaș; I. Câmpean prot. Giurgeu; Ștefan Lita, preot Lunca; I. Mariș, preot Sind; I. Agârbicean preot Buciu Șasa; Romul Orbean, preot Iclânzel; I. Hățăgan prot. Cojocna; Vir. Hățăgan preot. Bazna; Florean V. preot Racovița; I. Petean, preot Jucul nobil; câte 1 cor. Șandor Ștefan v. protop. Odorhein, Masca Vas. v. prot. Trit. Donescu Al. preot Varviz Cosma Augustin. v. prot.Feiurd; Bucur I. prot. Indol; S. Moldovan, prot. Chichindeal; E. Pop prot. Uioara; N. Solomon, prot. Ludoș: Max. Receanu, preot Vaida-recea; câte 2 cor Iosif Lita prot. Iclod; Târnăvean Al. v.-prot. Pogăceana; Artemiu Boer v.-prot. Kászon câte 3 cor.; Costin I. prot. Turda 5 cor.; Șerban Alesandru, preot Voila 10 cor;

Alte contribuiri: Dănilă Gábor, inginer hotarnic Voila, Herța Petru arândător, Herța Dumitru, arândător (Broșteni; Stănișor Ioan Tilișca; Ilie Ioan, deregător Sâncel câte 1 cor. Elena Solomon M. Ludoș 5 cor. Dr. N. Vecerdea dirigentul filialei Albina, Brașov, 10 cor. Marius Elekes proprietar Velcher 8 cor. — Alesandru Valea, preot Sânmărtin 2 cor.; Dionisiu Decei, preot Bard 1 cor.; I. G. Babeș, directorul fabricei din Azuga. Em. Arghiriade I, Ioanovici, proc. fabr. de bere, Moise Boer, I. Mândru, cassier, N. Plotogea câte 10 lei.

La fondul văduvelor și orfanilor de meseriași, ca dar de crăciun: I. M. Moldovan, prepozit 10 cr, Dr. E. Doctor, Viena 20 cor. Marinimoșii donatori primească, călduroase mulțumiri. *Comitetul.*

Învățăceli meriași români din Sibiiu, de când a dat frigul în după amezile Dumineciloг, precum aflăm, sunt oaspeții bineveniți ai „Reuniunii sodalilor români“. In Reuniune află pe lângă căldura necesară corpului, și distracții potrivite și pe deasupra cârmacii Reuniunii se nizuesc a le cultivà mintea și inima. In Dumineciile trecute prezidentul Tordășianu li-a vorbit despre vieața și faptele nemuritorului Șaguna și ale marelui fundator Demetriu Andronic. Tinărul violinist dl Ignàton li-a cântat mai multe arii cu violina. Unii din învățăcei și-au povestit întâmplările din vieața destul de sbuciumată, alții au spus povești, au declamat, cântat etc. Pe viitor ei vor fi deprinși în scris, în cetit etc. Cu un cuvânt la Reuniune se lucrează pentru desvoltarea priincioasă a fiitorilor măiestri.

Posta Redacțiunii.

G. T. Nu mai întindem vorba fără nici un rost.

I. A. Am primit tot ce ni-ai spedat vor urmà. Mulțumite.

Dela Bistrița. Mulțumite, vă vom împlini dorințele.

O. V. După-ce a făcut rândul prin toate foile, în sfârșit aflați cu cale să ni-o spedați și nouă. Mersi!

Mașini de cusut

Vase de aluminiu

Cadouri de crăciun

Aranjamente de culină

Oswaldt Schaffend
BLAJ.

(66) 1 - 3

Rechizite de scris.

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 16

Tot aşa de puţin întemeiată e şi părerea lui Calvin despre introducerea de mai târziu a mărturisirii secrete. Insaş tradiţiunea apostolică vesteşte mărturisirea privată, al cărei caracter secret îl accentuează expres sf. Hrisostom în Orient, iar în apus sf. Augustin: cele mai mari figuri patristice ale bisericii creştineşti. Ciprian şi Origene disting hotărît mărturisirea secretă de cea publică, pe care o consideră numai de penitinţă mai aspră.

Despre caracterul secret grăeşte limpede Origene în veacul al III., când vorbeşte despre torturile sufleteşti, prin cari trece păcătosul spunându-şi păcatele *preotului Domnului* şi cerând leac. — In acelaş înţeles sf. Vasile Marele şcl. (Egger: Ench. Dogm. Spec. p. 861). Sau ce vor să însemne acusele păgânilor — — eschişi dela misterele creştineşti prin disciplina arcană, — cari acuzau pe creştini, că ar adorà părţile fără nume ale preoţilor, dacă nu mărturisirea secretă a păcătelor săvârşită în genunchi ca şi azi (V. Dr. Dudek J: A modernismus és a katholicismus p. 151; Minutus Felix: Octavius Edit. Hurter (Opusc. XV. p. 27;) Bougaud E. o. c. V. p. 125).

Azi de altcum până unde a degenerat mărturisirea la protestanţi? Au făcut din ea o ridiculă caricatură şi calvinii şi lutheranii; căci chiar aşa, precum au dânşii un fel de mărturisire generală, pe care biserica adevărată nu o poate admite, decât în cazuri de extremă neputinţă fizică ori morală, — chiar aşa ar puteà să nu aibe de fel penitinţă. Ori doar nu tot acolo, sau cel puţin aproape de acelaş rău eşti: săvârşind porunca dumnezeească după gărgăunii proprii respective desconsiderând porunca şi modul de a o împlini — direct prescrise, ori neîmplinindu-o de loc. „Osândit e cel ce săvârşeşte lucrul lui Dumnezeu cu înşelăciune," zice proorocul Ieremia (c. XLVIII. st. 10).

Cât pentru efectul tainei penitinţei (nb. protestanţii nu recunosc penitinţa ca taină) pseudo-reformatorii convin întru părerea, că penitinţa (şi despre celealalte taine ale noastre tot astfel susţin), n-ar produce de sine harul dumnezeesc, deci, că nu e semn practic văzut, care întemeiat de Dumnezeu ar semnalà şi totodată şi produce harul dumnezeesc. Ei afirmă, că ar fi numai un simbol, care deşteaptă în subiect credinţa, prin care credinţă apoi să ajungă la harul dumnezeesc, ceea ce va să zică; şi penitinţa şi alte taine n-au decât rostul unei predici.

De sine înţeles, că predestinaţiunea lui Calvin chiar şi această ciuntită putere a tainelor o asigură numai celor aleşi din veci pentru fericire.

„Moderniştii" de azi răsăriţi în urma protestantismului, au mers consecuenţi cu un pas mai departe: pentru ei taina penitinţii (şi cu ea şi toate celealalte taine), nu e decât un semn, care aduce aminte omului atotprezenţa binevoitoare alui Dumnezeu (Piu X: „Lamentabili" tesa XLI.)

Ce mai rămâne în urma acestora? Nimic alta, decât să se trezească din împărăţia întunerecului alţi „reformatori" noi, şi să facă încà un pas, ultimul posibil, şi să nege întreg creştinismul — şi apoi am sfârşit.

Părerile greşite ale protestanţilor referitoare mai ales la efectele penitinţei au provenit în mare parte şi din interpretarea vedit amintită a operei mântuirei. — Fără îndoială au drept aceia, cari afirmă, că aprecierea religiunei din punct de vedere *antropocentric* nu e a se datà numai dela Schleiermacher, ci deja dela Luther, care — întrucât tractează şi dânsul despre Hristos — a pus pe om de centru al mântuirei (A. M. Weiss O. P. Lutherpsychologie p. 16.)

Căci în realitate ce-a făcut Luther, când n-a recunoscut biserica de instituţiune suprafirească a mântuirii şi i-a denegat ori-ce auctoritate dumnezeiască? — a răsturnat întreg sistemul creştinesc. — Lupta lui Luther în contra cuvintelor: „opus operandi" a provocat, firește, ştergerea tainelor ca atari rumpând astfel — fatal — orice-e intermediu între Dumnezeu şi lumea creată punând omul în centru şi afirmând apoi, că acesta ar fi în stare şi singur, fără mijloace speciale subministrate de biserică să se împărtăşească de meritele mântuirei.

Dacă însă Luther erà logic şi consecvent pe întreaga linie, trebuia să ştie, că pe aceasta etapă: s'ar fi recerut să şteargă pe lângă celelalte sacramente ignorate, şi botezul cu penitinţa şi cu „Cina Domnului",

E groaznic a te gândì, în ce lume etice a aruncat păcatul „reformatorilor" pe urmaşii lor. Cel-ce consideră şi judecă mai deaproape aci — observă îndată fioroasa adâncime, în care a aruncat protestantismul pe om dela faţa lui Dumnezeu, când astfel i-a dărmat şi ruinat toate mijloacele şi cărările spre cea lume. — Aci vedem şi simţim mai pătrunzător, câtă nenorocire şi vecinică remuşcare de conştiinţă înseamnă pentru lumea protestantă: nimicirea *unicei* arderi de tot din liturgie, şi ca înstrânsă legătură ignorarea penitinţei adevărate. — Căci omul bine se cunoaşte, î-şi ştie toate slăbiciunile şi fărădelegile înaintea lui Dumnezeu; vede cum şi în lumea mare trecătoare dinaintea ochilor sei, se ispăşesc păcatele tot mereu; — bagă în seamă cum se umilesc şi cer iertare, cum î-şi aduc prinosuri împrumutate de împăcare chiar şi oamenii mărginiţi între sine: — şi când precumpeneşte toate acestea, mai simţeşte în sufletul seu nimicnicia proprie în faţa unei puteri suprafireşti în faţa lui Dumnezeu, căruia simte, că i-se cuvine şi mai mare jertfă de iertăciune, decât li-se cuvine oamenilor de rând ai lumei. — Ce răspund la aceste cardinale adevăruri de granit dictate de chinuitul suflet omenesc — protestanţii? Ei au redus satisfacţia pentru Dumnezeu — la minim, la mai puţin şi decât se recere numai între oameni.

Dacă vom răsfoi istoria, îndărăpt — vom aflà popoare în tot feliul posibil cu manifestare şi mod de traiu, nu vom aflà însă nici măcar unul singur, care să nu aibă conştiinţa părerii de rău — fie chiar şi numai în specia fricei — în faţa unei puteri mai mari nepricepute; pretutindenea se manifesta o conştiinţă oareşi-careva a păhatului un etern echou al plângerii lui Adam. Forma ispăşirei poate fi diferită poate fi cu totul smintită (ca la păgâni) e lusă fapt. că *există*.

Păgânii, cum au fost romanii şcl. aduc oribile jertfe de împăcare „Zeului necunoscut," îşi prăpădesc ce au mai scump şi preţios; mamele îşi aruncă comoara inimii, copilaşii în flacără îşi ridică toiu asurzitor în jurul arderii, preamărind înfricoşata putere necunoscută, care le grăeşte prin grozăviile naturii şi prin vocea conştiinţii.

Simţul obligaţiunii acesteia de a satisface a stors din omenime mărturisirea. În misterele lui Bach, ale Venerei şi ale Adonidei e prescrisă mărturisirea păcatelor, iar preoţii poartà în spate cheile, semnificând astfel secretul mărturisirii.

La romani, la greci, în Asia mică, până chiar şi la păgânii moderni: la Sinani în Tibet, la perşi, indieni şcl. a fost şi e instituţiunea mărturisirii şi cu preot mărturisitor.

Păgânii iaponezi leagă pe păcătos de o funie şi-l acaţă de o stâncă de asupra unei adâncimi nemăsurate, şi aşa atârnat îl ţin până îşi spune păcatele. Credinţa din popor susţine, că dacă penitentul ar retăceà şi nu mai un păcat, s'ar rumpe funia, iar păcătosul s'ar prăbuşi în afunzime (V. Prohászka A ker. bünb. és bünbocs p. 191).

La jidovi în toate perioadele istoriei lor găsim urme despre mărturisire (Num. 5, 6, Cartea Pild. 28, 13 Eccl.-ul 4, 31 şcl.). I Buxtorf spune, că la jidovi şi azi nu e datină rară a-şi mărturisi păcatele pe patul de moarte, cu aceea deosebire numai, că oamenii de rând ţin numai mărturisire generală, pe când cei mai umblaţi în ale credinţei fac marturisire amănunţită (Prohászka o. c. l. c.).

Deci părerea de rău cu mărturisirea şi satisfacţia — chiar şi sub diferite forme — dar au strânsă legătură cu vieaţa popoarelor.

Ce-a făcut taina penitinţii creştineşti faţă de toate acestea? A introdus o formulă desăvârşită, o expresie deamnă de om şi Dumnezeu al acestui etern echou al plângerii omenimii. Şi aci se vădeşte adevărata valoare specifică a mântuirei

Pace Vouă: luaţi Spiritul Sf; cărora veţi ierta păcatele, vor fi iertate, — cărora le veţi ţineà, vor fi ţinute (Ioan XX. 21, 23) zice Mântuitorul după scularea sa din morţi către apostoli.

Iată eu unicul născut fiu alui Dumnezeu, am luat sarcina păcatelor voastre asupra mea, m-am născut din fecioară prin minune, am trăit făcând minuni, am murit încunjurat de minuni şi prin minune am şi înviat din morţi, ca să credeţi voi, pe cari v'am ales de apostoli dumnezeeşti, şi prin voi să creadă întreaga lume, că eu dela Tatăl viu şi că, sunt în stare a vă dà vouă puterea iertării păcatelor omenimii neliniştite. — Pace vouă, — priviţi ce-am făcut; şi ca credinţă în mine, care v-am arătat, că sunt fiul lui Dumnezeu — lăţiţi biserica întemeiată de mine în spiritul, pe care l-aţi învăţat dela mine; — împărţiţi binecuvântările, ce

vile-am câștigat prin lemnul Crucii; vestiți omenimii pocăința, învățați pe oameni să facă voia Tatălui meu; *faceți lucruri bune*, precum v-am *arătat* eu: vindecând și sâmbăta unde a fost lipsă, fără teamă de farisei, și credeți cele ce vi-le-am spus, căci *numai* așa veți avea parte de mântuirea câștigată de mine.

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creștn*** fco. **5·3·00**
vol. II. ***Tradițiunea și Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.*** fco. **7·30** cor
vol. II. ***Sacramentele și Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism și Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc e permis să se poată procurà aceste cărți din cassele bisericești pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

„Fecioara dela Orleans" de Fr. Schiller, tradusă din limba germană de Maria Cunțan, 8°, 146 p., prețul broșurei cor. —.90. cart. eleg. 1.30 editura W. Krafft, Sibiiu 1909.

Am adus și noi Românii un omagiu marelui poet german Schiller dela a cărui naștere s'a împlinit zilele acestea 150 de ani — traducând și în limba română una dintre cele mai celebre opere ale poetului „Fecioara dela Orleans".

Traducerea o datorim domnișoarei Maria Cunțan, bine cunoscutei poete, iar studiul istoric domnișoarei Dr Eleonora Lemeny, profesoară la școala civilă de fete din Sibiiu.

Mai avem câteva traduceri din Fr. Schiller. In „Biblioteca pentru toți" au apărut, pe rând, „Don Carlos", „Wilhelm Tell" și „Hoții", ne bucurăm că și-a aflat drum spre pătura poporului nostru și spre inimile tineretului „Fecioara dela Orleans", fiindcă e una din cele mai frumoase opere ale poetului atât de popularizat și totodată cea mai potrivită pentru vieața sufletească a tinerimii. Afară de „Don Carlos" numai „Fecioara dela Orleans" e în stare să cuprindă toată firea și întreg sufletul unui om tânăr. Ceice știu acest lucru din experiență, ceice cunosc bogăția, frumseța, curățenia cu un cuvânt sublimitatea limbei lui Schiller, îi vor mulțumì Mariei Cunțan, care și-a dedicat talentul traducând această lucrare. Munca ei n-a fost zadarnică și toți cari vor deschide cartea se vor convinge, că e succesată traducerea.

Ca exterior încă se prezintă bine opul, are tipar legibil foarte bun și o copertă frumoasă.

Să sperăm, că nou apărutul op își va află repede cărarea spre toate bibliotecile școlare și populare.

Să sperăm, că va devenì pentru toată tinerimea noastră cel mai plăcut dintre darurile Crăciunului ce se apropie.

„Răvașul" Nr. 10—11. Revistă Culturală ilustrată, cu următorul cuprins: I. Agârbiceanu: Duhul băilor. Vidu Rusmin: Jalea mea poesie· Ștefan Tăședan: Icoane din vieața poporului român din Bihor. Fried. Hebbel: „Maria Magdalena" tragedie în 3 acte, trad. de: I. E Torouțiu. T. Murășan: In Aeterna poesie. A Gladu: „Scriitori și scrieri"; Veronica Micle: Poezii; Emil Gârleanu: „Batrânii". G. Sihastru: Cântece (poesie). Al. Ciura: Notițele unui dascăl: La gura băii. *** Din „Meditații asupra Evangeliilor" de Dr. O. Prohászka. Dr. E. D.: Iubileul unui învățat român. Cronică — Cărți — Reviste — Ziare.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiția.**

(64) 3—5

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. din Tușin (Tuson, u. p. Uzdi-Szt. Péter Kolozs megye), prin aceasta să recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 300 cor. adecă treisute cor. la curatoratul parohiei gr.-cat. din Tușin cel mult până la 1 Februarie 1910 la 12 oare a. m.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul și planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 12 Septemvrie 1909 sub Nrul 6869 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Tușin între oarele 8—12 a. m. și 2—4 p. m.

Tușin la 3 Decemvrie 1909.

Emiliu Pop paroh gr.-cat. — **Vasile Florea** curator primar.

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitő Könyvecske — Indice pentru școlile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarială din Blaj.

Prima pepinerie de viță de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiți a cere Prețcurent ilustrat!

În prețcurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 7 - 20

Sinberger Salamon

prăvălie de manufacturi, modă, coloniale

BLAJ.

Blaj, Noemvrie 1909.

P. T.

Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că în localul propriu de lângă prăvălia mea din piață, pentru comoditatea On. public cumpărător, mi-am asortat un despărțământ cu articlii de jucării și ornamente de crăciun, rugându-Vă să binevoiți a-l cercetà. Conziderând împrejurările de mai sus, anul acesta m-am provăzut mai bogat cu articlii mai aleși. voind ca și prin asta să satisfac pretențiile On. public.

Rugându-Vă din nou să mă cercetați, sum

cu distinsă stimă:

Sinberger Salamon

(63) 3—4

Mă rog să-mi cercetați depositul fără a fi silit să cumpărați!

Servicin prompt, solid, prețuri fixe moderate!

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiiu (45) 52–52

întemeiată la anul 1868

Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurează în cele mai avantagioase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune.

edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte producte economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe vieața întreagă etc. etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: **95,816.412 coroane.**

capitale asigurate asupra vieții: **9.882.454 coroane.**

Dela întemeiare institutului a solvit:
pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe vieață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: **Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.**

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrice de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric 46) 52—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armeniosă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că **un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu.** Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I Blaj.

(35) 12–12

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovărășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturei.

(34) 52 52

Traian A. Todorescu,

producent de vinuri în Világos (Șiria) liferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasinți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

49) 52–52

In propriul interes

Primește numai țigla **BOHN**

din Nagykikinda și Zsomboly respingând ori ce altă țiglă de calitate inferioară pentrucă numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mustre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 20—

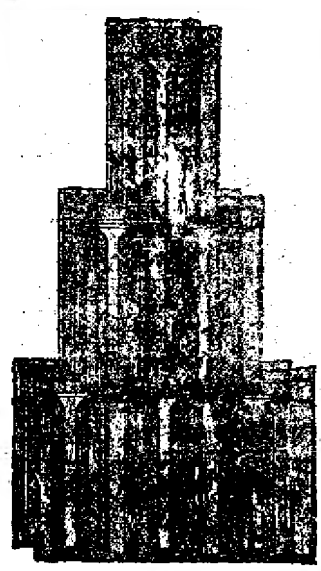

Țigla Bohn de Nagykikinda.

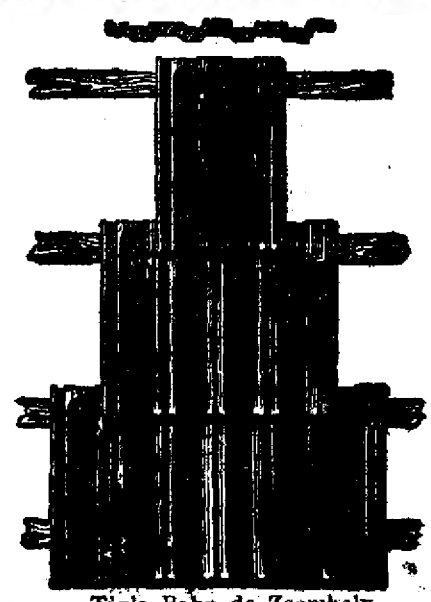

Țigla Bohn de Zsomboly.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.